ARISTOTELIS

omnia quæ extant Opera.

lectis translationibus, collatisq; cum græcis emendatissimis, ac vetustissimis exemplaribus, illustrata, præstantissimorumq; ætatis nostræ Philosophorum industria diligentissime recognita.

AVERROIS CORDVBENSIS

in ea opera omnes, qui ad hæc vsq; tempora peruenere, commentarij.

Nonnulli etiam ipsius in Logica, Philosophia, & Medicina libri, cum Leui Gersonidis in Libros Logicos annotationibus, quorum plurimi sunt, à IACOB MANTINO, *in Latinum conuersi.*

Græcorum, Arabum & Latinorum lucubrationes quædam, ad hoc opus pertinentes.

MARCIANTONII ZIMARAE PHILOSOPHI, *in Aristotelis, & Auerrois dicta in Philosophia Contradictionum Solutiones, propriis locis annexæ.*

BERNARDINI TOMITANI LOGICI, ATQVE PHILOSOPHI præstantissimi, in Arist. & Auer. dicta in Primo libro Poster. Resolut. Contradictionum Solutiones: nec non eiusdem libri locorum, qui obscuriores habentur Conuersiones, & Animaduersiones. in Auer. quæsita demonstratiua, argumenta, & magnorum commentatiorum grauiores sententiæ, certo ordine collectæ. quæ omnia ex eiusdem Tomitani lectionibus excerpta fuere.

Elenchus autem qui in sequenti pagina cernitur, omnia clara facit.

Tabulam vero M. A. Zimaræ huic adiunximus operi, velut lucidissimam, ac eruditissimam, grauissimorum virorum iudicio approbatam.

VENETIIS APVD IVNCTAS

M. D. LXII.

ARISTOTELIS

omnia quæ extant Opera.

lectis translationibus, collatisq; cum græcis emendatissimis, ac vetustissimis exemplaribus, illustrata, præstantissimorumq; ætatis nostræ Philosophorum industria diligentissime recognita.

AVERROIS CORDVBENSIS

in ea opera omnes, qui ad hæc vsq; tempora peruenere, commentarij.

Nonnulli etiam ipsius in Logica, Philosophia, & Medicina libri, cum Leui Gersonidis in Libros Logicos annotationibus, quorum plurimi sunt, à IACOB MANTINO, *in Latinum conuersi.*

Græcorum, Arabum & Latinorum lucubrationes quædam, ad hoc opus pertinentes.

MARCIANTONII ZIMARAE PHILOSOPHI, *in Aristotelis, & Auerrois dicta in Philosophia Contradictionum Solutiones, propriis locis annexæ.*

BERNARDINI TOMITANI LOGICI, ATQVE PHILOSOPHI præstantissimi, in Arist. & Auer. dicta in Primo libro Poster. Resolut. Contradictionum Solutiones: nec non eiusdem libri locorum, qui obscuriores habentur Conuersiones, & Animaduersiones. in Auer. quæsita demonstratiua, argumenta, & magnorum commentatiorum grauiores sententiæ, certo ordine collectæ. quæ omnia ex eiusdem Tomitani lectionibus excerpta fuere.

Elenchus autem qui in sequenti pagina cernitur, omnia clara facit.

Tabulam vero M. A. Zimaræ huic adiunximus operi, velut lucidissimam, ac eruditissimam, grauissimorum virorum iudicio approbatam.

VENETIIS APVD IVNCTAS

M. D. LXII.

INDEX
LIBRORVM OMNIVM,

qui in hoc Aristotelis, & Auerrois Opere in decem voluminibus distincto, continentur.

In quo compendiosè traditur, quid noui additum sit, qui librorum fuerit ordo, quæ uè sint Interpretum nomina.

IN PRIMO VOLVMINE
IN TRES PARTES DIVISO
HÆC HABENTVR.

PORPHYRII Phœnicei Introductio, Seuerino Boetho interprete. fol. 1

ARISTOTELIS Stagiritæ Prædicamenta, eodem Seuerino interprete. 22

GILBERTI Porretani Sex Principiorum Liber. 62

Aristotelis de Interpretatione, eodem Boetho interprete. 68

PRIORVM Resolutoriorum Libri Duo. 1

Auerrois Cordubensis in Porphyrium, in Prædicamēta, & in Librum de Interpretatione Cōmentaria, a Iacob Mantino in Latinum conuersa. 1.22.68

Media expositio in Libros Priorum Resolutoriorum, a Io. Francisco Burana Veronensi, latinitate donata. 1

LEVI Gersonidis in Porphyrium in Prædicamenta Arist. in Lib. de Interpretatione, & in Auer. Annotat. 1.22.68

In Secunda Primi Voluminis parte, hæc habentur.

Posteriorum Resolutoriorum Libri Duo. 11

Expositio Magna, siue Magna commentaria Auerrois, in

eosdem Libros, ab Abramo de Balmes, a Io. Frãcisco Burana Veronensi, & a Iacob Mantino Hebræo Philosopho in Latinum conuersa. Quas interpretationes, in studiosorum gratiam ita simul coniunximus, ac diuisimus, vt si quis eas ad inuicẽ conferat, quam diligentissimè verbum verbo respondere videbit. ibidem

Expositio media in eosdem Posteriorũ Resolutoriorum Libros, a Io. Francisco Burana in latinum conuersa. fol. 1

Epitome in Libros Logicę Aristotelis, Abramo de Balmes versore. 36

Quęsita varia in Logica, iuxta ordinem Librorum Logicæ, eodem interprete. 75

Epistola vna, eodem interprete. 120

Arabum nonnullorum Quæsita, ac Epistolæ, Abramo de Balmes interprete. 120

In Tertia Primi Voluminis parte, hæc continentur.

Topicorum Libri Octo. fol. 3

Elenchorum Libri Duo. 139

Expositio in octo Libros Topicorum, Abramo de Balmes interprete, cui annexa est illa super Quatuor primos Libros, a Mantino translata, quam super reliquos morte correptus explere non valuit. 3

Expositio in Libros Elenchorum, eodem Abramo versore. 139

Ad hæc, in Volumine seorsum edito quasdam Animadversiones, & Solutiones Cõtradictionum in Posteriora Analytica, Bernardini Tomitani imprimendas curauimus, ne quid deesset, quod studiosorum vtilitati conferret.

IN II. VOLVMINE.

Aristotelis Artis Rhetoricæ libri Tres, Marco Antonio Maioragio interprete. fol. 1

Rhetorica ad Alexandrũ, Frãcisco Philelpho interprete. 158

De

De Poetica, Petro Victorio, patritio Florētino iterprete. 203
AVERROIS Paraphrases in libros Tres Rhetoricorum, Abramo de Balmes interprete. 169
Paraphrasis in librum Poeticæ, a Iacob Mantino latinitate donata. 217
De Rhetorica demonstratiua tractatus.
De Rhetorica persuasiua tractatus. 192

IN III. VOLVMINE.

ARISTOTELIS Moralium Nicomachiorū libri Decem, Ioanne Bernardo Feliciano interprete. fol. 1
Magnorum Moralium libri Duo, Georgio Valla Placentino interprete. 162
Moralium Eudemiorum libri Quatuor: Primus, Secundus, Tertius, & Septimus, incerto interprete. Quartum vero, Quintum, & Sextum in Quinto, Sexto, & Septimo Nicomachiorum reperies, cum idem ad verbum hi cum illis sint. 194
De virtutib⁹ libellus, Alexādro chamaillardo iterprete. 223
Politicorum libri Octo, Leonardo Aretino interprete. 226
Oeconomicorum libri Duo, seu vnus in duas diuisus partes Aretino interprete. 309
Eorundem Oeconomicorum libri Duo, Bernardino Donato Veronensi interprete. Primi quidē dimidium è Græco ab ipso translatum, reliquum vero, cum Græcum codicem non haberet, paraphrasi expressum. 322
Secundus vero, qui in Latinis alijs codicibus non nisi paucis legebatur, è Græco translatus. 327
AVERROIS in libros Decē Moralium Nicomachiorum Expositio, diligentissime castigata, ac singulis ipsius textus capitibus aptissime subordinata: cum prius transpositè multis in locis legeretur. fol. 1
Paraphrasis in libros Platonis de Republica, Iacob Mantino interprete. 335
LEONARDI Aretini in Libros Oeconomicorum explanatio. 311

Ante singula vero opera appositæ sunt ipsorum translatorum præfationes,& in Moralia Eudemia ipsius Aretini: doctissime quidem,ac non parum ad eorum,quæ in ipsis tractantur, intelligentiam conferentes.

IN IIII. VOLVMINE.

ARISTOTELIS de Physico auditu libri Octo, ex optimis codicibus castigati: ac in summas,& capita diuisi. fol.1

Quibus addita fuit Simplicij lectio in libro Septimo, a textu decimo,vsque ad vigesimumprimum,diuersa ab ea, quæ passim legitur. 313

AVERROIS in eos Prooemium,antea quidem difficillimũ, ita vt maximam publice legentibus & Icolaribus angustiam afferret, nunc autem ad maximam redactum facilitatem,tum ex Iacob Mantini noua translatione, tum ex antiqua castigatissima. fol.1

Commentaria in eosdem magna,simul cum ipsius textu, ex plurium antiquorum, doctissimorumq; virorũ collatione exemplarium emendata,ac non parum claritatis adepta. fol.5

Expositio media super tres primos libros, Iacob Mantino interprete: super reliquos vero Quinque morte præreptus eam intactam reliquit. 434

Quamplurimæ figuræ,propriis insertæ locis,mirabili consectæ artificio.

IN V. VOLVMINE.

ARISTOTELIS de Cœlo libri Quatuor. fol.1

De Generatione,& Corruptione libri Duo. 345

Meteorologicorum libri Quatuor. 400

De Plantis libri Duo. 488

Omnes ex optimis exemplaribus recogniti,ac in summas & capita diuisi.

AVERROIS in libros de Cœlo cum eius textu Commentarij. fol.1

Para-

Paraphrasis in eosdem, seorsum quidem posita, iuxta tamen ipsius cõmentarios diuisa, Paulo Israelita interprete. 272
In lib. de Gñatione, & Corruptione media Expositio. 345
In eosdem Paraphrasis, Vitale Nisso interprete. 389
In libros Meteorologicorum Expositio media, suis collocata locis. 400

IN VI. VOLVMINE in duas partes distincto.

ARISTOTELIS de Historia animalium libri Nouem, Theodoro Gaza interprete. fol.1
Decimus vero a Ioanne Bernardo Feliciano translatus. 111
De Partibus animalium libri Quatuor, Theodoro interprete. 117
De animalium Incessu, Nicolao Leonico Thomæo interprete. 204
De ordine librorum naturalium Aristotelis disputatio ex lectionibus M. A. Passari Ianuæ excerpta. 135
De Anima libri Tres, Michaele Sophiano interprete. 136
AVERROIS Paraphrasis in libros Quatuor de Partibus animalium, in singulis eorum partibus inserta Iacob Mantino interprete. 120
Commentarij in Tres libros de Anima. fol.1
Commentum Quintum libri Tertij de Anima, vltra antiquam translationem a Mantino latinitate donatũ, quod antea difficillimum erat. 138
Trigesimum sextum etiam cõmentum eiusdem libri, ab eodem translatum, quod prius vix intelligi poterat. 174

Sexti Voluminis Pars Secunda.

De Sensu, & Sensilibus. fol.4
De Memoria, & Reminiscentia. 17
De Somno & Vigilia. 23
De Somnijs. 27

De Diuinatione per somnum. 30
De animalium Motu. 38
De Generatione animalium libri Quinque, Gaza interprete. 45
De Longitudine & Breuitate vitæ. 144
De Iuuentute & Senectute, Vita & Morte, & Respiratione. 149
De Sanitate, & Morbo libri initium. 159
Paraphrasis in librum de Sensu, & Sensilibus. 13
In Librum de Memoria, & Reminiscentia. 21
In librum de Somno, & Vigilia, de Somnijs, de Diuinatione per somnum. 31
In libros Quinque de Generatione animalium, suis quibusque in locis collocata, Mantino interprete. 67
In librum de Longitudine, & Breuitate vitæ. 147

IN VII. VOLVMINE.

ARISTOTELIS problematum Sectiones duæ de quadraginta, Theodoro Gaza interprete, pleriscq; in locis ex collatione græcorum codicum emendatæ, quæ quidem problemata, cum prius essent confusa, in ordinem redacta sunt. fol. 1
Quæstiones Mechanicæ Nicolao Leonico Thomæo interprete, nuper recognitæ, ac variis figuris illustratæ. 98
De Mundo ad Alexandrum Liber, Gulielmo Budæo interprete. 110
De Admirandis Auditionibus Commentariolus, nuper a Dominico Montesauro Veronensi in latinum conuersus. 121
Physiognomicorum liber, plurimis in locis diligẽter castigatus, atq; in capita diuisus. 132
De Coloribus libellus, a Simone Portio Neapolitano latinitate donatus. 140
De Spiritu libellus, in capita distinctus. 148

De Xe-

De Xenophane, Zenone, & Gorgia, noua nuper Ioānis Bernardi Feliciani translatione ad integritatem & cādorem maximum restitutus. 151

De lineis insecabilibus Liber, nunq̄ antea nec græce, nec latine impressus, vnà cum GEORGII PACHYMERII ea de re compendio, hactenus falsò Aristoteli ascripto, fidelissime in latinum conuersо, Iulio Martiano Rota medico interprete. 158

Alexandri problematum libri duo, Theodoro Gaza interprete, nonnullis in locis ad exemplarium græcorum veritatem emendati. 169

De Causis proprietatum elementorum Libellus Aristoteli ascriptus, nunq̄ antea impressus. 204

De Causis Libellus ex hebræo in latinum conuersus, Aristoteli, seu Auempace, vel Alpharabio, aut Proclo ascriptus. 211

IN VIII. VOLVMINE.

ARISTOTELIS Metaphysicorum libri Quatuordecim, a Bessarione Cardinale Niceno latinitate donati: denuo vero castigati, ac in Summas & Capita diuisi. fol. 1

AVERROIS in eosdem cum ipsius textu Commentarij, ex Antiquis, doctissimorumq̄ virorum exemplaribus castigati. fol. 6

Procœmium in Duodecimum librum, antea quidem à Paulo Israelita, nunc vero etiam à Iacob Mantino in Latinum conuersum. 286

Epitome in eosdem Metaphysicorum libros, Mantino interprete: Aristotelis textibus, vt eis respondet, in margine citatis. 356

THEOPHRASTI Metaphysicorum liber. 396

IN IX. VOLVMINE.

AVERROIS Sermo de Substātia orbis, castigatus, ac Duobus Capitulis auctus, ab Abramo de Balmes Hebræo latinitate

tinitate donatis. fol.3
Destructio destructionum Philosophiæ Algazelis, Calo Calonymos Hebræo interprete: in Metaphysicis quidem in Sexdecim nunc diuisa Disputationes, duabus additis, cum prius ante hanc translationem non nisi Quatuordecim essent, præterquam, ꝙ in earum quãplurimis pleraq; interiecta sunt dubia, quæ prius non extabant: in Physicis autem in Quatuor, quas idem Latinis donauit. 15
Tractatus de Animæ beatitudine. 148
Cui addita est Epistola de intellectu, quæ idem est cum dicti libelli parte, eodem Calo Calonymos interprete. 155

IN X. VOLVMINE.

AVERROIS COLLIGET libri septem, nuper diligentissime castigati. fol 1
Libri Quinti Colliget, Capita Iviij. Iviij, & Iviiij. à Iacob Mantino ob rei difficultatem olim translata, cum antiqua translatione in lucem sunt edita. 120
Collectaneorum item sectiones tres, tribus Colliget libris, Secundo scilicet, Sexto, & Septimo respondentes, à Ioanne Bruyerino Campegio elegantissime latinitate donatę, post antiquam translationem ob studiosorum commodum appositæ sunt. 177
Commentaria in AVICENNÆ Cãtica diligentissime emendata, vnà cum eiusdem Auicennæ textu in partes, tractatus, ac capita distincto, atq; castigationibus Andreæ Bellunensis exornato. 220
Auerrois tractatus de Theriaca nunc̃ antea apud latinos visus, nunc primum ex scriptis Andreæ à cruce Chyrurgi repertus. 306

Aristotelis

ARISTOTELIS VITA EX DIOGENE LAERTIO, LIBRO QVINTO DE VITA PHILOSOPHORVM.

Aristoteles Nicomachi Phæstiadisq; filius Stagirites fuit. Porrò Nicomachus à Nicomacho Machaonis filio Æsculapiq; nepote originem duxit, vt Hermippus eo libro, quem de Aristotele scripsit tradit. Conuixit autem Aminta Macedonum regi medicinæ, & amicitiæ gratia. Hic inter omnes Platonis discipulos maximè excelluit, voceq; gracili, vt Timotheus Athenienſis in libro de Vitis refert, & exilibus cruribus paruisq; oculis fuit, veſte inſignis, & annulis, ac tonſura utens. Natus eſt autem illi, & filius Nicomachus ex Herpyllide concubina, vt Timotheus ait. Receſſit à Platone dū adhuc ſuperuiueret. Vnde dixiſſe illum tradunt, Aristoteles in nos recalcitrauit, non ſecus atq; in matrem pulli genuiſti. Refert Hermippus in vitis, cum Athenienſium legatus ad Philippum profectus eſſet Aristoteles, Academica ſchola præfectum fuiſſe Xenocratem. Cum uero reuerſus eſſet, ſcholamq; ſub alio uidiſſet, elegiſſe in Lyceo περίπατον, illicq; uſq; ad vnctionem de ambulando cum diſcipulis philoſophari ſolitum, atq; inde peripateticum appellatum eſſe. Alij idcirco ſic vocatum aſſerunt, quòd ex aegritudine conualeſcenti, ac deambulanti Alexandro aßiſtens quædam diſſerere ſoleret. Vbi vero iā plures eſſe cœperāt, ſedens docebat, dicēs.

Silere turpe me, & Xenocratem loqui.

Ad propoſitam quæſtionem diſcipulos vnà exercebat ſimul & oratoriam docens. Deinde ad Hermiam eunuchum profectus eſt, Atarnenſium tyrannum, quem aly quidem delicias, ac luſus ipſius fuiſſe tradunt. aly verò ſibi affinitate iunctum tradita ei filia ſiue nepte, vt refert Demetrius Magneſius in libris de poetis, ac ſcriptoribus æquinocii, qui & Eubuli ſeruum Hermiam fuiſſe ait, Bithynium genere, quem & dominum ſuum enecaſſe. Porrò Ariſtippus in primo de antiquis delictis libro, Aristotelem ait Hermiæ concubinam adamaſſe, quam ille cum ſibi permiſiſſet, duxiſſe eam, & gaudio elatum immolaſſe

molasse mulieri, vt Athenienses Eleusinæ Cereri, Hermiaq́ pæana scripsisse, qui ἔνδον, hoc est, intus scriptus est. Hinc in Macedonia apud Philippum vixisse, atq́ ab eo Alexandum filium erudiendũ accepisse, petisseq́ instaurari solum patrium à Pphilippo euersum. Id vbi impetrasset, dedisse illis leges. In schola quoq́ leges tulit imitando Xenocratem, vt decendialem principem facerent. Vbi vero Alexandro instituendo satis visus est nauasse operam, eumq́ sibi deuinxisse, commendato illi cognato Callisthene Olynthio, Athenas concessit. Eum audacius quàm par erat alloquentem regem, & minime illi obsequentem, ab ipso increpitum asserunt versu, admonente, ni talia loqui desisteret, mature periturum, quod & factum est: uersus autem sic habet,

Qualia mi loqueris, vereor sis nate superstes.

Namq́ Hermolao in Alexandrum insidiarum socius fuisse deprehensus, cauea ferrea circumduci, pædore atque squalore oblitus, leoni postremo obiectus est, sicq́ excessit é vita. Enimuero Aristoteles Athenas profectus, cum illic tredecim annis docuisset, clàm in Chalcidem concessit, quòd ab Eurymedonte hierophanta impietatis accusatus esset, siue, vt Phauorinus ait, in omnimoda historia, à Demophilo, quòd hymnum in eum, quem prædiximus Hermia scripserit, quodq́ hoc epigramma statuæ, quæ in Delphis est, incidi curauerit.

Impius hunc quondam Persarum morte tyrannus
Mulctauit violans iusq́ nefasq́ virum.
Nam neque collato oppressit certamine, verum
Insidiosè hominis vsus amicitia.

Hic uero, ut ait Eumolus in quinto historiarum, aconitum bibens, mortuus est septuagesimo ætatis anno. In quem est nostrum hoc epigramma,

Nuper Aristotelem, læsa vt pietate nocentem
Detulit Eurimedon sacrificus Cereris.
Ille aconita bibens subterfugit. certe aconiti
Hoc erat iniustum uincere sacrificum.

Idem uero refert ipsum Platoni trigenarium se in disciplinam dedisse, sed profecto fallitur. Namq́ septimo decimo ætatis anno Platonem audire cœpit. Est autem hymnus huiusmodi.

Virtus laboriosa generi mortalium, honestissimum vitæ humanæ incitamen-

citamentum. Pro tua siquidem formâ ò virgo, expetenda est illa Gracia mortis conditio, & grauium assiduorumq; laborum tolerantia. Talem nimirum inseris hominum animis fructum plane immortalem, & auro prastantiorem, parentibusq; ipsis, somnoq; dulcissimo. Nam in gratiam tuam Iouis Hercules, & Ledæ filij multa perpessi sunt, qui quid possent, opere declararunt. Quin & tui desiderio Achilles, & Aiax ad inferos penetrarunt, tuaq; formæ luculentissimæ gratia Atarneæ ciuem Solis primum uit lumine. Quo enim clarus spectatusq; rebus gestis? Hunc immortales meæ auctiorem reddent musæ, quæ Iouis hospitalis decus augere solent,

Primam hunc orationem iudicialem pro seipso scripsisse, cum huius criminis argueretur, Phauorinus in omnimoda historia author est, ac dixisse Athenis,

Et pyra nata pyris, ficusq; in ficubus extant.

Ait autem Apollodorus in chronicis, natum illum anno primo, nonagesimæ nonæ olympiadis, perrexisseq; ad Platonem decimoseptimo ætatis anno, annosq; viginti apud eum fuisse commoratum. Tum vero venisse Mitylenem principe Eubulo, quarto anno centesimæ octauæ olympiadis. Verum Platone primo anno functo uita, sub Theophilo profectum esse ad Hermiam, mansisseq; annos tres. sub Pythodoto autem se contulisse ad Philippum secundo anno centesimæ nonæ olympiadis, Alexandrum quintumdecimum iam annum ætatis agente. Athenas vero concessisse secundo anno centesimæ vndecimæ olympiadis, atq; in Lyceo tredecim annos docuisse, ac demum perrexisse Chalcidem, tertio anno centesimæ quartadecimæ olympiadis, morboq; perisse, cum esset annorum ferme sexaginta trium. Quo etiam tempore Demosthenes in Calabris defunctus sit sub Philocle. Fertur autem ob Calisthenis insidias in Alexandrum, infensum fuisse regi, illumq; ad eum contristandum Anaximenem extulisse, ac misisse Xenocrati dona. Lusit in eum epigrammate Theocritus Chius, ut ait Ambryon in libro de Theocriti uita, in hunc sensum,

Hermiæ eunuchi simul Eubuliq; sepulchrum
Mente uacans, macuum struxit Aristoteles:
Timum quoque sic illum agit,
Sed neque Aristotelis leuitas miseranda loquacis.

Hac uita philosophi fuit. Cæterum nos ipsius quoque testamenta legimus

mus in hunc ferme modum. Bene quidem ac rite erit. Quod si quid contigerit ita legauit Aristoteles. Curatorem quidem omnium, & per omnia iussit esse Antipatrum. Quoad uero Nicanor adolescat, curatores ac tutores instituit Aristomenem, Timarchum, Hipparchum, Cliot elem, & Theophrastum si uoluerit, ac si curam suscipere uelit filiorum & Herpylidis, rerumq; omnium. Cumq; puella fuerit matura uiro tradi illam Nicanori. Sin uero puella quippiam contigerit, quod absit, uitaq; prius quàm connubio iungatur, siue etiam postquam nupserit antequam filios procreet, excesserit, Nicanor dominus esto, ut & de puero & de cateris digna nobis ac sese disponat. Curet autem Nicanor & de puella, & de puero Nicomacho, nihil ut illis desit, patris ac fratris una implens munus. Quod si Nicanori quidpiam contigerit, quod absit, siue priusquam puellam duxerit, siue postquam duxerit, nondum filiis natis, qua quidem ille instituerit, ea rata sunto. Sin autem uoluerit, & Theophrastus puella curam habeat. Sin alias, curatores habito cum Antipatro consilio, & de puella, & de puero disponant, ut eis uidebitur optimum. Curam autem habeant tutores, & Nicanoris mei, & Herpylidis memores. Namque erga me studiosa plurimum fuit, caterorumq; omnium: & si uirum accipere uoluerit, curent, ne indigne nobis locetur. Dentq; illi præter ea quæ antea acceperat, de nostra substantia, talentum argenti, tresq;, si uoluerit, famulas, & ancillam quam habet, & Pyrrhæum puerum. At siquidem in Chalcide habitare uoluerit, hospitium quod ad ortum est: sin autem in Stagyris, paternam domum. Vtrum uero horum maluerit, studeant procuratores domum ita necessaria supellectile instruere, ut & sibi honeste, & Herpylidi sufficienter instructa uideatur. Curæ sit autem Nicanori & Myrmecem puerum non indigne nobis ad suos referri, cùm eius, quas cepimus, falcutatibus. Si autem & Ambracis libera, cumq; puella uiro tradetur, quingentas illi drachmas, ancillamq; quam habeat, dari iubeo. Sed & Thaleti præter ancillam quam habet emptam, drachmas mille, et ancillulam. Simo quoque absque priore pecunia, in puerum alium, siue puerum emi, siue pecuniam dari. Tychonem esse liberum, cum puella nupserit, Philonemq; & Olympium eiusq; filiorum. Porrò eorum qui mihi famulantur puerorum nullum uendi uolo, sed hæredes eis uti. Cum uero adulti erunt, pro merito dimitti liberos uolo. Curent

[illegible]nt item, ut consummentur, quæ Gryllioni sunt tradita exculpendæ imagines. Vbi uero perfectæ erunt, suis imponantur locis. Nicanoris quoque ac Proxeni quàm sculpendam cogitabam, matrisq; Nicanoris. Arimnesti uero quæ perfecta est, suo statuatur loco, ut sit ipsius monumentum, quia sine liberis defunctus est. Matris quoque nostræ Cererem in Nemea locet, aut ubicunque uidebitur. Vbi uero tumulum fecerit, ibi & Pythiadis sublata ossa condat, sicut ipsa præcepit, sistat, & seruari Nicanoris uotum, quod pro illo [illegible]. Animalia lapidea cubitorum quatuor Ioui seruatori, ac Minerua seruatrici in Stagyris. Hæ testamentorum ipsius series fuit. Fertur autem ollas plurimas repertas esse, Lyconemq; dicere, illum in pelui calentis olei lauari solitum, oleumq; uenundare. Quidam utrem calentis olei stomacho illum imponere consueuisse tradunt, & cum se ad quiescendum componeret, æream sphæram tenere in manu pelui subiecta, eo consilio, ut cum dormientis manu excussa sphæra in subditum æreum uas incidisset, sono illius excitus exurgeret. Eius esse præclaras istas sententias legimus. Interrogatus quidnam mendaces lucrarentur, ut cum uera, inquit, dixerint, non illis credatur. Cum sibi probro daretur, quòd flagitioso homini misericorditer tulisset opem, non, inquit, mores miseratus sum, sed hominem. Amicis ac discipulis ista consueuerat dicere, ubicunque moraretur, Aspectus quidem a circumfuso aere lumen accipit, animus autem à disciplinis liberalibus, Sæpe numero cum in Athenienses inueheretur, aiebat illos frumenta & leges inuenisse, uerũ frumentis quidem uti, non autem legibus. Studiorum liberalium amaras radices, fructus autem dulces esse asserebat. Rogatus quidnam cito cõsenesceret, gratia, inquit. Quid sit spes, uigilantis, ait, insomnium. Diogene caricam porrigente, cogitans nisi acciperet, usum esse, meditatus sumens, Diogenem ait, caricam simul cum usu perdidisse. Rursus ab eo porrectam accipiens, atque puerili more in sublime eleuans cum dixisset, magnus Diogenes, eam illi reddidit. Tria dicebat pueris esse necessaria, ingenium: exercitationem, disciplinam. Audierat aliquando se á quodam maledictis esse lacessitum. Tum ille, absentem, inquit, etiam uerberet: Dicebat pulchritudinem plus, quàm epistolas omnes ualere ad commendationem. Plerique Diogenem ita statuisse asserũt, ipsum autem donum formæ dixisse: Socratem uero modici temporis tyrannidem, Platonem naturæ priuilegium, Theophrastum tacitam

deceptio-

deceptionem, Theocritum vero eburneum detrimentum, Carneadem regnum solitarium. Rogatus quo differrent docti ab indocto, quo, inquit, viuentes a mortuis. Eruditionem dicebat inter prospera esse ornamentum, inter aduersa refugium. Parentes qui liberos erudiendos curassent, longe honorabiliores esse his, qui solum genuissent. Eos enim viuendi tantum, illos etiã bene beateq; viuendi authores esse. Glorianti cuidam quòd magna esset vrbis eius, noli, inquit, hoc attendere, sed an dignus sis magna et illustri patria. Rogatus quid sit amicus, vna, inquit, anima in duobus corporibus habitans. Homines plerosq; dicebat ita esse parcos, ac si semper victuri essent: alios tam prodigos, ac si continuo morituri. Percontanti cur honesta forma præstantibus diutius congredimur, caci, inquit, huiusce interrogatio est. Rogatus quid ex philosophia lucratus fuisset, hoc, inquit, vt inussus ea faciam, quæ plerig, per legum metum faciant. Interrogatus quo pacto discipuli egregie proficerent: Si excellentiores, ait, prosequentes tardiores nõ morentur. Loquaci homini cum illum improbe probris multis obtudisset, dicenti, num te satis obtudi? Hercle, inquit, non tibi animum aduerti. Causanti cur stipem non bono homini dedisset, nam & ita contigisse ferunt: Non, inquit, homini dedi, sed humanitati. Rogatus erga amicos quales esse debeamus, quales, inquit, eos erga nos esse optamus. Iustitiam dicebat virtutem animi vnicuiq; secundum dignitatem distribuentem. Disciplinam optimum esse dicebat viaticũ ad senectutem. Refert Phauorinus in secundo cõmentariorum illum crebro dicere solitum: O amici, amicus nemo. Et ista quidem ad illum referuntur. Conscripsit aũt et complura volumina, quæ ut summa ingenij illius vis, ac præcipua circa omne orationis genus exercitatio clarius eluceat, subnectenda necessario existimaui. De iustitia libros quatuor, de poetis tres, de philosophia tres, de republica duo, de rhetorica Gryllus vnũ, Nerinthus vnũ, Sophista vnum, Menexenus vnum, Amatorius vnũ, Conuiuium vnum, de diuitijs vnum, Exhortationum vnum, de anima vnum, de præcatione vnum, de nobilitate vnum, de voluptate unum, Alexander seu de colonis unum, de regno unum, de doctrina unum, de bono tres, de Platonis legibus tres, de eiusdem resp. duos, Oeconomicus unum, de amicitia unum, Quid sit tolerare siue tolerantia unum, de disciplinis unum, de his, quæ in contentionem cadunt duas, Solutiones eorũ quæ in contentionem ueniunt, quatuor, Diuisiones sophisticæ quatuor,

tuor, de contrariis vnum, de speciebus & generibus unum, de proprio unum. Commentaria, ἐπιχειρηματικοῦ tres. Propositiones de virtute tres, Obiectiones unum, de his quæ quot modis dicuntur, sive secundum propositum, unum, de elementis tres, de scientia unum, de perturbationibus iræ unum, Moralium quatuor, de principio unum, Divisiones. xvy. Divisibilium unum, de interrogatione & responsione duo, de motu unum, Propositiones unum, Propositiones cõtentiosæ quatuor, Syllogismi unum, Priorum analyticorum nonem, Posteriorum analyticorum maiorum duo, de quæstionibus ad disciplinam pertinentibus octo, de meliore unum, de idea unum, Termini Topicorum septem, Syllogismorum duo, συλλογιστικὸν & diffinitiones unum, de eligibili & accidenti unum, de iis, quæ ante locos sunt, unum, Topicorum ad diffinitiones duo, Perturbationum unum, Divisibiliũ unum, Mathematicus unum, Diffinitiones. xiy. Epicherematum duo, de voluptate uniũ, Propositionum unum, de voluntario unum, de pulchro unum. Quæstiones epicherematicæ. xxv. Quæstiones de amicitia duo, Quæstiones de anima unum, Politicorũ duo, Politica auditionis, sicut Theophrasti, octo, de iustis duo, Artiũ introductio duo, Artis rhetoricæ duo, Ars uniũ, alia ars duo, Methodicũ unum, Artis Theodecti introductionis unum, Artis poeticæ libros duos, Enthymemata rhetorica, de magnitudine unum, Enthymematum divisiones unum, de dictione duo, de consilio unum, Collectionis duo, de natura tres, Physicon unum, de Architæ philosophia tres, de Speusippi Xenocratisq; philosophia unum, ex Timæi Archytæq; disciplinis sumpta unum, Adversus Melissi dicta unum, Adversus Alcmæonis dicta unum, Adversus Pythagoricos unum, Adversus Gorgiam unum, Adversus Xenocratem unum, Adversus Zenonis scita unum, de Pythagoricis unum, de animalibus nonem, Anatomorum octo, Electio anatomorum unum, de compositis animalibus unum, de fabulosis animalibus unum, de non gignendo unum, de plantis duo, Physiognomicon uniũ, Medicinalia duos, de monade unum, Signa tempestatum unum, astronomicon speculativum unum, de motu unum, de musica unum, Memoriale unum, Homericarum ambiguitatum sex, Poetica unum, Naturalium secundũ elementa triginta octo, Inspectorum problematum duos, Liberalium disciplinarum duos, Mechanicus unum, Problematum ex Democrito sex, de lapide unum, Parabolæ unum, Inordinata. xy. Exposita generatim. xiiy. Iura unum.

Olympionice unum, Pythionicæ musices unum, Pythicum unum, Pythionicorum argumenta unum, Dionysiaca victoria unum, de tragœdia unum, Doctrina unum, Prouerbia unum, Lex commendatitia unum, Legum, quatuor, Prædicamentorum unum, de interpretatione unum. Respublica urbium. clxvij. Seorsumq; ad Philippum de populari, paucorumq; & optimatum & tyrannorum rep. epistola. Selymbriorum epistola, ad Alexandrum quatuor, ad Antipatrum nouem, ad Mentorem unam, ad Aristonem unam, ad Olympiadem una, ad Hephæstionem unam, ad Themistagoram unam, ad Philoxenum unam, ad Democritium uersus, quorum initiū est, Sancte deum, Elegia, quarum est initium, Formosa matris filia: Sunt in summa uersus omnes plus minus quadrageties quinquies mille, trecenti & triginta. Hæc librorum illius series, hic numerus, in quibus quid agat summatim exponendum est, Duplicem esse philosophiæ rationem, alteram uersari circa actus, appellariq; πρακτικὴν, alteram in intelligentia & speculatione consistere, & θεωρητικὴν dici. Ad actionem pertinere ethicen & politicen, qua in parte tum de publica, tum de familiari re agi. Ad intelligentiam physicen logicenq; referri. Porro logicen instrumentum esse exactissimum. Eius cum geminam definitionem ac scopum subiecisset, uerisimile ac uerum, ad utrumq; duorum maxime rerum uribus nititur. Nanq; ad uerisimile seu probabile, oratoria & dialectica, ad uerum autem analytica & philosophia usus est, nihil omnino omittens eorum, qua uel ad inuētionem, uel ad iudicium, uel etiam ad usum pertinerent. Enimuero ad inuentionis admunicula, atq; ad eas res, qua speculationi & arti inseruiunt, propositiōis multitudinem tradidit, ex quibus quæstiones probabilium epicherematum elicere affatim licet. Porrò ad iudicandum analytica priora, & posteriora conscripsisse, prioribus assumptionum iudicia permittens, posterioribus collectionis examen tradens. Caterum ad iudicandum ea qua sub certamen cadunt, quaq; in interrogatione uersantur, & contentione sophisticorum argumentorum, atq; syllogismis atque his similibus. Veritatis uero iudicium earum quidem, qua secundum imaginationem sunt actionum, sensum definiuit. Moralium uero, ubi de re publica, ac domestica, ubi de legibus agitur mentem, finem autem unum exposuit, uirtutis usum in uita perfecta. Felicitatem ait plenitudinem ex tribus maxime bonis constare, in animis quæ in animo sunt, quæ et priora

uiribus appellat, ijs quæ ad corpus attinent, ut sunt bona ualetudo, fortitudo, pulchritudo, cæteraq; his similia, atque ijs quæ extrinsecus ueniunt, diuitijs, nobilitate, & claritudine, atque in hunc modum cæteris, quibus tertium locum assignauit. Virtutem ad beatam uitam sibi minime sufficere dixit, quippe corporis bonis, exterioribusq; indigere. Miserum atque infelicem fore sapientem, siue doloribus afficiatur, siue inopia, & cæteris huiusmodi incommodis prematur. Vitiū autem ad miseriam atq; infelicem uitam sufficere, quantumlibet corporis affluat bonis. Virtutes ait non se inuicem sequi. Fieri enim posse, ut prudens quispiam, ac iustus, idemq; intemperans atque incontinens sit. Sapientem quidem non omnino perturbationibus uacare, uerum perturbari modice dixit. Amicitiam æquitatem esse definiuit reciproca benewolentia. Eius tres species esse tradidit. Esse quippe aliam cognationis, aliam amatoriam, tertiam hospitalem. Amorem non modo contemplationis, uerum & philosophiæ esse. Amaturum quoque sapientem, atque accessurum ad rempublicam, ducturumq; uxorem, & cum rege una uicturum. Tribus autem generibus uitæ constitutis, primo quod in speculatione, secundo quod in actu, & tertio quod in uoluptate consistit: Speculatiuum genus semper prætulit. Liberales disciplinas ad apprehensionem uirtutis multum conferre sensit. In descriptione rerum naturalium præter cæteros rationem maxime secutus est, adeo ut minimarum quarumq; rerum reddiderit causas. Vnde, et naturalium commentariorum complura scripsit uolumina. Deum sicut & Plato incorporalem diffiniuit, eiusq; prouidentiam ad cœlestia usq; pertingere, ipsum uero immobilem esse. Porro terrena omnia ad cœlestium congruentiam, ordinemq; disponit. Præter elementa ista quatuor esse & quintum aliud, ex quo cœlestia consistant, eiusq; motum orbicularem esse uarium. Animam item incorpoream, primamq; esse ἐντελέχειαν, corporis nempe naturalis & organici potentia uitam habentis. Est autem ea iuxta illum duplex. Entelechiam uero appellat, cuius sit species quædam incorporea. Altera ex his quidem secundum potentiam, ut est Mercurius in cera, informis quidem, sed idoneus ad percipienda lineamenta, sicut item in ære statua. Secundum uero habitum entelechia dicitur ea quæ est consummata ac perfecta Mercurii statua. Naturalis autem corporis dixit, nam sunt corpora alia quidem manu & arte elaborata, ut sunt quæ ab artificibus fiunt, puta turris atq;

manit. Alia uero sic à natura prodeunt ut arbores, & animaliũ corpora. Porro organici dixit, hoc est, ad aliquid paratis & condits, ut est ad uidendum oculus, auris q; ad audiendum. Virtute autem uitam habentis, utputa in seipso. Virtute autem uel potentia minus est secundum efficaciam. Secundum actionem autem, ut uigilans habere animam dicitur. Secundum habitum autem, ut dormiens. Vt igitur & hic intelligatur, adiecit potentia. Multa igitur eiusmodi & alia, & de aliis multis in hunc modum philosophatus est, quæ perlongum esset numerare. Cunctis enim in rebus summo studio atque industria fuit, inuentionis q; incredibilis copia uigut, ut ex his quæ supra annotauimus uoluminibus constat, quæ ad quadringentorum numerum fere perueniunt, de quibus nihil ambigitur. Nam sunt & alia complura, quæ ipsi ascribuntur uolumina atque sententia. Verumenimuero octo fuere Aristoteles. Primus hic ipse. Secundus, qui Athenis rempub. administrauit, cuius etiam iudiciales leguntur orationes sanè quam elegantes. Tertius, qui Iliadem Homeri scripsit. Quartus Siculus orator, qui ad Panegyricum Isocratis rescripsit. Quintus, qui cognominatus est Mythus, Aeschinis Socratici necessarius. Sextus Cyrenaicus, qui de poetica scripsit. Septimus pædotriba cuius meminit Aristoxenus in Platonis uita. Octauus grammaticus obscurus & ignobilis, cuius de pleonasmo ars legitur. Huius autem Stagyritæ philosophi complures quidem fuere discipuli, sed omnibus maxime præcellunt Theophrastus, de quo modo dicendum est.

Aristotelis

ARISTOTELIS VITA
EX MONIMENTIS IOANNIS GRAMMATICI PHILOPONI ALEXANDRINI.

VIT Aristoteles genere Macedo, Stageiris, filius Nicomachi, qui Amyntæ Macedoniæ Regi medicam præstitit operam, ob eamq; rem filium, quem suscepit, ut patris memoriam renouaret, Nicomachũ appellauit, ad quem item Nicomacheia scripsit. Matre Phæstide, qui ambo genus ab Æsculapio trahebant: cuius quidem rei fidem facit epigramma in Aristotelem his uerbis factum.

Matre creatur Phæstide, Nichomachoq; parente,
Stirpe Æsclepiadon Diuus Aristoteles.

Post parentũ obitum à quodam, qui publico Aternensium nomine peregrinos hospitio excipiebat, educatur: cuius dein officii memor nõ modo filium eius Nicanora enutriuit, et omni liberali instituit doctrina, sed etiam ut uerum, & germanum tractauit. Quinetiã, ante mortem testamento cauit, ut filia Pythais in matrimonium eidem Nicanori locaretur. Cùm adhuc adolescens esset, omni ingenuarum artium scientia excultus fuit, quod satis declarant commentarii, quibus res poeticas complexus est, & scripta, quæ in poetas edidit. Homericæ item quæstiones, et libri artis Rhetoricæ. Annos. xvv. natus uoce Pythiæ, qua philosophari iubebatur, Athenas mittitur, ubi cum Socrate treis annos coniunctissime uixit, quo extincto, ad amicitiam Platonis se contulit, qui cum. xx. annos magno familiaritatis usu coniunctus fuit, eamq; diligentiam, & industriã ad disciplinas percipiendas adhibuit, ut Plato illius ædes non aliter appellarit, atq; ædes lectoris. Neq; uero fides habenda iis, qui existimant Aristotelem aperuisse Lyceũ contra Platonem adhuc superstitem. Qui enim hoc potuisset? cùm Chabria, & Timotheus Atticarum copiarum duces opibus magnaq; potentia Athenis florerent, & Platoni arcta necessitudine coniuncti essent. Sed non desunt, qui tradant ab Aristotele Lyceum constitutum in hominis adhuc agente Platone, ut multas hominis sententias conuelleret.

Ad

Ad quos respondere satius habemus, non simpliciter quicquam contra Platonem statui, sed contra eos, qui Platonica decreta minus perfecta haberent. attamen si quid contra eum profertur, non absurdum iudicari debet, cū in hac ipsa philosophandi ratione nihil discrepet ab iis, quæ Plato senserit. illius enim vox est, magis conuenire nos de ueritate solicitos esse, quàm de quauis aliare. Quinetiam ad uerbum ita scribit. Amicus quidem Socrates, sed ueritas amicissima. Et alibi. Socratis, inquit, parua cura agenda est, ueritatis autē magna.

Hoc idem institutum Aristoteles tenuit, monimentaq; Platonica immutanda censuit, cum et in huiusmodi consilio ab illo non discrepet, quippe qui ueritatis decus non contempserit, cum tamen mirifice studio, egregiaq; uoluntate Aristotelem fuisse erga Platonem constet ex Ara, quam ei consecrauit hac inscriptione.

Ponit Aristoteles pius hoc altare Platoni.

Quem laudare nefas ora profana foret.

Cum Platone multis officiis, & magna familiaritate. xx. annos coniunctus fuit, post cuius obitum ita euenit, ut Speusippus sororis Potones filius scholam teneret docendiq; munus susciperet, Aristoteles autē in Macedoniā urbem secederet, quo loci aluminum disciplinæ suæ Alexandrum conditorem habuit, magnaq; authoritate in eius regno praestitit. Nam apud Regem opibus & gratia florentissimus fuit, plurimaq; opportune impetrauit. nam multa studia, & officia in singulos priuatim, & in uniuersos publice contulit. Declarant epistolæ commē datitiæ, quæ ad regem scriptæ sub illius nomine feruntur, & patria Stagerita, quæ cum euersa esset, author fuit, ut ab eodem ipso instauraretur. Quapropter Stageritæ Aristotelis festū celebrant, quod Aristoteleum nominant, & mensem, in quo dies festo dicatus est, Stageritem appellant. Eressius quoq; Theophrasti patria, quam cum Alexander grauiter uindicare cogitaret, periculo liberata est. Dein cum Speusippus è uita excessisset, Athenienses Aristotelem ad se inuitant, ac unà cum Xenocrate scholæ Platonis præficitur. Xenocrates igitur in Academia docebat: Aristoteles in Lyceo. Ac non longo interuallo cū Athenæ defecissent, Aristoteles in Chalcida nauigauit, illud usurpans. Non patiar Athenienses in philosophiam semel, ac iterum uos peccare. Iam enim Socratem è medio sustulerant. Nec dissimulauit iudicium suū apud Antipatrū, quàm difficile, & multi operis esset,

Athe-

Athenis agere, carmen illud Homeri referens.

Inq; piris pira, sicis sici molle senescunt.

Ita peruersitatem morum Athenienſium indicabat. Macedoniam re petiit, ubi gratia, & authoritate apud Reges, qui prouinciam illam tenebant, plurimum ualuit, apud Alexandrum, & matrem Olympiada, apud Antipatrum, apud Philippum. Ad Alexandrum de regno librum ſcripſit, in quo præcepta de regno adminiſtrando ei dat. Quinetiam ſe comitem Regi adiunxit in intimos Brachmanas proficiſcenti, ubi etiam opus confecit, in quo memoriam CCLV. rerumpu. colligauit. Illum quoq; ſecutus eſt contra Perſas mouentem. ubi cum bellum exortum eſſet, & Alexander mortem obiiſſet, in patriam reuertitur. Morum ſummam coluit moderationem, in Philoſophia captũ exceſſit humanum, cum nullam partem eius diſciplinæ imperfectam explicatione reliquerit ſua. immo propria fretus ſolertia, cum pleraq; adeciſſet, uniuerſam philoſophiam caſtigauit, optimisq; inſtruxit præceptis. Magnam item acceſſionem fecit ad artem diſſerendi, quandoquidem ab ipſis rebus normas, præceptaq; ſecreuit, & demonſtrandi rationem cum ua inſtituit, nam ſuperioris memoria Philoſophi demõſtrare quidem, ac euidentibus probationibus uti ſciebant, ſed demonſtrare, ac euidentes probationes conficere ignorabãt, atq; idem illis uſu ueniebat, quod Sutoribus, qui coria ſecare nõ queunt, calceis autem uti probe queunt. Rerum naturalium indagationi quintam addidit naturam. Diuinarum contemplationi, quamuis nihil eiuſmodi adiecerit, attamen ita docuit, ut nihil, quatenus cauſa ferret, prætermiſerit. Siquidem tantum abeſt, ut dum ait, qua intra orbem continentur, quẽadmodum nonnullis exiſtimant, comperta habuerit, ut etiam qua ſupra orbem habentur, probe temniſſe affirmemus. quod quidem idem ipſe Ariſtoteles probat viij. naturalis auſcultationis libro. Princeps, inquit, cauſa neq; per ſe, neq; ex accidenti motu cietur. Atq; ex hoc numerum planum facit Deum neq; corpus, neq; patibilem eſſe. Vniuerſum uixit a tempus, quod uixit. lxiij. annorum numero deſcribitur. cum enim. xvij. ageret annum Socrati operam dare cœpit, quo præceptore uſus eſt triennio. in intimis, & neceſſariis Platonis. xx. annos fuit, à cuius obitu. xxiij. annos uixit.

DE

DE VITA AVERROIS
EX LIBRIS CHRONICORVM A MVNDI ORIGINE EXCERPTA.

AVerrois quoque medicus cognomento Commentator, philosophus quidem & ipse apud Cordubam Hispaniæ vrbem hoc tempore floruit, vt ex Secundo libro eius, qui de Cœlo tractat, Commento 110. & 111. habetur. Fuit enim à natiuitate Christi anno MCL. vt asserit Conciliator, & Aegidius Romanus in suis quolibetis Libro Secundo, quæstione de vnitate intellectus. Vbi verba hæc habentur. Nam Commentator summus Auerroes, non est diu, quòd fuit. Nam dicitur filios suos in curia Federici primi cognomento Barbarossa Imperatoris fuisse, qui temporibus nostris obijt. Fuit ergo dictus Auerrois tempore, quo fides christiana erat valde dilatata. Constat autẽ q; apud christianos erat solennis mentio de statu animarum separatarum. Et ideo Auerrois, qui fuit isto tempore, potissimum debuit videre hoc inconueniens. Multa autem composuit, & adeo excellenter in omnes Aristotelis libros scripsit, vt Commentatoris cognomentum promeruerit: deinde de Substantia orbis, de Theriaca, librum quoq; pulchrum de medicina Colliget appellatum, ac alia multa edidit. Auicennæ tamen ac medicorum æmulus dictus fuit, vt palàm in eius libris manifestum est.

Primum Volumen.

ARISTOTELIS STAGIRITAE Organum.

AVERROIS CORDVBENSIS IN EO COMMENTARIA,

Epitome, Quæsita nonnulla, ac Epistola vna.

Leui Gersonidis in nonnullos Aristotelis & Auerrois libros annotationes.

Arabum quorundam Quæsita, & Epistolæ.

Quæ omnia vti olim latinitate donata fuerant, ita nunc summo studio, singulariq; diligentia castigata leguntur.

BERNARDINI TOMITANI PATAVINI in Aristotelis & Auerrois dicta, Animaduersiones quædam, & Contradictionum Solutiones.

Quæ vero in hoc continentur, pagina versa monstrabit.

VENETIIS APVD IVNCTAS.
M. D. LXII.

AD LECTORES.

HOc Aristotelis Organum, humanissimi Lectores, siue horum Voluminum Primum, in tres diuisimus partes, non vt secaremus quod minime secari conuenit neum est, sed in vestri gratiam id fecimus, ne vobis oneri esset ob eius crassitudinem, siue attrectare, siue ad gymnasia vestra deferre volentibus.

IN PRIMO VOLVMINE HAEC HABENTVR.

PORPHYRII Phœnicei Introductio, Seuerino Boetho interprete.

ARISTOTELIS Stagiritæ Prędicamenta, eodem Seuerino interprete.

GILBERTI Porretani Sex Principiorum Liber.

Aristotelis de Interpretatione, eodê Boetho interprete.

PRIORVM Resolutoriorum Libri Duo.

Auerrois Cordubensis in Porphyriũ, in Prædicamenta, & in Librum de Interpretatione Commentaria, à Iacob Mantino in Latinum conuersa.

Media expositio in Libros Priorum Resolutoriorum, à Io. Francisco Burana Veronensi, latinitate donata.

LEVI Gherſonidis in Porphyrium in Prædicamenta Aristo. in Lib. de Interpretatione, & in Auerroum Annotationes.

In Secunda Primi Voluminis parte, hæc habentur.

Posteriorum Resolutoriorum Libri Duo.

Expositio Magna, siue Magna commentaria Auerrois in eosdem Libros, ab Abramo de Balmes, à Io. Francisco Burana Veronensi, & à Iacob Mantino Hebræo Philosopho in Latinum conuersa. Quas interpretationes, in studiosorum gratiã ita simul coniunximus, ac diuisimus, vt siquis eas ad inuicem conferat, quam diligentissimè verbum verbo respondere videbit.

Expoſitio media in eoſdem Poſteriorum Reſolutorio-
rum Libros à Io. Franciſco Burana in latinũ cõuerſa.
Epitomæ in Libros Logicæ Ariſtotelis, Abramo de Bal
mes verſore.
Quæſita varia in Logica, iuxta ordinem Librorum Lo
gicæ, eodem interprete.
Epiſtola vna, eodem interprete.
Arabum nonnullorum Quæſita, ac Epiſtolæ, Abramo
de Balmes interprete.

In Tertia Primi Voluminis parte,
hæc continentur.

Topicorum Libri Octo.
Elenchorum Libri Duo.
Expoſitio in octo Libros Topicorum, Abramo de Bal-
mes interprete, cui annexa eſt illa ſuper Quatuor pri
mos Libros, à Mantino trãslata, quam ſuper reliquos
morte correptus explere non valuit.
Expoſitio in Libros Elenchorũ, eodẽ Abramo verſore.
Ad hęc, in Volumine ſeorſum edito quaſdam Animad-
uerſiones, & Solutionum Contradictiones in Poſte-
riora Analytica, Bernardini Tomitani imprimendas
curauimus, ne quid deeſſet, quod ſtudioſorum vti-
litati conferret.

INDEX SVMMARVM,
AC CAPITVM LIBRORVM,
QVI IN HOC PRIMO VOLVMINE CONTINENTVR.

Quæ in Prima parte Primi Volumnis habentur, hæc sunt.

Summæ ac Capita Introductionis Porphyrij.

SVMMA LIBRI.

DE Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis natura. De eorundem communitatibus, ac differentijs. folio. 1.C
Proœmium. Cap. 1. 161
De Genere. Cap. 2. 2.G
De Specie. Cap. 3. 4.K
Generum, ac specierum in prædicamento substantiæ ordo. 5.B
De Differentia. Cap. 4. 9.B
De Proprio. Cap. 5. 12.M
De Accidente. Cap. 6. 13.D
De Communitatibus, & differentijs Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis. Cap. 7. 14.C
Differentiarū quinq; vocū numerus. 15.I

Summæ Tractatuum, & Capita libri Prædicamentorum.

SVMMA LIBRI.

DE quibusdam tanquam suppositis, ad Prædicamentorum doctrinam conferentibus. De prædicamentis ipsis. De consequentibus quibusdā ad ipsa prædicamenta: ac de nonnullis vocibus, de quibus mentio facta est in prædicamentis. 22.I

Capita Tractatus Primi.

DE Æquiuocis, Vniuocis, & Denominatiuis: Eorum etiam, quæ dicuntur, diuisio. Cap. 1. 22.I
Eorum, quæ sunt, diuisio. Cap. 2. 24.A
Complexionum consistentium, & inconsistentium descriptio. 24.B
Regula ī prædicatis essentialibus. Ca 3. 25.C
Regula, genera non subalterna à subalternis distinguentes. Cap. 4. 25.E
Incomplexorum in decem prædicamenta diuisio: Quomodoq; affirmationem, aut negationem constituant. Cap. 5. 25.K

Capita Tractatus Secundi.

DE Substantia. Cap. 1. 26.G
De Quanto. Cap. 2. 32.H
De his, quæ ad Aliquid. Cap. 3. 36.L
De Qualitate, & Quali. Cap. 4. 42.B
De Agere, & Pati. Cap. 5. 47.I
De cæteris prædicamentis. Cap. 6. 48.L

Capita Tractatus Tertij.

DE Oppositis, Cap. 1. 52.G
De Priori. Cap. 2. 57.E
De Simul. Cap. 3. 58.H
De Motu. Cap. 4. 59.D
Quadrati accretio Gnomone circumpositio. 59.G
De Habere. Cap. 5. 61.D

Summa, ac Capita Libri Sex Principiorum.

SVMMA LIBRI.

DE Forma, Actione, Passione, Quando, Vbi, Positione, Habitu, & de eo, quod est suscipere Magis et Minus. 62.B
De Forma. Cap. 1. 62.B
De Actione. Cap. 2. 63.B
De Passione. Cap. 3. 63.L
De Quando. Cap. 4. 64.A
De Vbi. Cap. 5. 64.M
De Positione. Cap. 6. 65.K
De Habitu. Cap. 7. 66.E
De eo, quod est Plus, minusue suscipere. Cap. 8. 66.M

Summa, ac Capita Libri Primi de Interpretatione.

SVMMA LIBRI.

DE Notis. De Orationis principijs. De ipsa Oratione, Enunciatione, ac ipsius speciebus. De enuntiationum oppositionibus, ac circa ipsarum veritatem & falsitatem regulis, in quocunq; tempore. 68.C
De Notis, Et vt in intellectu, ita etiam in voce, verũ & falsum repiri. Cap. 1. ibi.
De Nomine. Cap. 2. 69.E
De Verbo. Cap. 3. 70.E
De Oratione: Enuntiatione, vna ac pluri: Affirmatione & Negatione, ac Contradictione. Cap. 4. 71.L
Diuiditur Enunciatio iuxta quantitates notas: Enunciationum oppositiones assignantur: circaq; ipsarum veritatem, ac falsitatem regulæ traduntur: at quæ sit vna affirmatio & negatio determinatur. Cap. 5. 74.M
Oppositarum propõnum descriptio. 75.H
Quo pacto in futuris contingentibus contradictionis regula veritatem habeat. Cap. 6. 80.B

Summa, ac Capita Libri Secundi de Interpretatione.

DE Enũciationibus infinitis. De Enũciationum vnitate, ac pluralitate: Et prædicationibus coniunctis, atq; diuisis. De enunciationibus modalibus, & quæ enunciationes magis inuicem sint cõtrariæ. 83.G
De Enunciationibus infinitis cuiuscunq; generis, ipsarumq; oppositionibus, ac consequentijs. Nomina item ac verba transposita idem significare. Cap. 1. 83.H
Enunciationum indefinitarum dispositio ex Primo Priorum in fine. 84.A
Earundem dispositio in terminis vniuersaliter, ac in parte. 84.B
Enunciationum infinitarum dispõ. 85.H
Enunciationum vniuersalium, ac particularium dispositio. 86.C
De Enunciationum vnitate, ac pluralitate. Et quo pacto veritas & falsitas in eis reperiatur in prædicationibus cõiunctis, atq; diuisis. Cap. 2. 91.D
De Enunciationibus cum modo, & earum ad inuicem oppositionibus, ac consequentijs: tum ex aliorum, tum ex propria opinione. Cap. 3. 94.K
Enunciationum modalium consequentiæ secundum alios. 95.L
Enunciationum modalium cõsequentia secundum Aristotelem. 96.G
Aliorum modorum ad ipsum necessarium consequentia. 97.B
Enunciationum modalium consecutio famosa. 98.G
Enunciationum modalium consecutio vera. 99.H
Quæ enunciationes, contrariæ magis sibi inuicem esse dicantur. Cap. 3. 103.M

Index

INDEX SVMMARVM, Sectorum, & Capitum Librorum Priorum.

SVMMA LIBRI PRIMI.

Gatur de nonnullis principijs, pro sequentium cognitione. De propositionum conuersionibus. De syllogismorum simplicium, ac mistorum figuris, ac complicationibus omnibus. De Figurarũ ternario numero, ac etiam Terminorum in quolibet syllogismo: De Medij syllogistici inuentione, seu propositionum abundantia: De syllogismorum male contextorũ in proprias figuras resolutione. 1.A

De Syllogismi structura, Sectum Primum.

DE Propositione, Termino, Syllogismo, dicto de Omni, ac dicto de Nullo. Cap. 1. 1.A

De Conuersione propositionum Inexistentium. Cap. 2. 3.B

De Conuersione propositionum Necessariarum. Cap. 3. 4.E

De conuersione propositionum Contingentium. Cap. 4. 4.M

De tribus figuris ex propositionibus Inexistentibus. Cap. 5. 5.G

Prima figura. 5.G

Secunda figura ex propositionibus inexistentibus. Cap. 6. 10.M

Tertia figura. Cap. 7. 16.G

Quæ cõmunicationes penitus inutiles sint: quæ vero non penitus in omnibus figuris. Quo pacto syllogismi omnes perfecti fiant & reducantur omnes in vniuersales primæ figuræ. Cap. 8. 22.A

De Syllogismis ex ambabus de Necessario in tribus figuris. Cap. 9. 24.I

Mistio Necessarij & Inesse in Prima figura. Cap. 10. 25.M

Mistio Necessarij, & Inesse in Secunda figura. Cap. 11. 29.B

Mixtio Necessarij & Inesse in Tertia figura. Cap. 12. 31.E

De contingentis & propositionum secundũ cõtingens conuersionibus. Cap. 13. 34.M

De Syllogismis ex ambabus de Cõtingẽti in Prima figura. Cap. 14. 36.E

Mistio Contingentis & Inexistentis in prima figura. Cap. 15. 39.B

Mistio Necessarij & Contingentis in prima figura. Cap. 16. 47.E

Secunda figura ex ambabus Contingentibus. Cap. 17. 51.H

Mistio Inexistentis & Contingentis in Secunda figura. Cap. 18. 54.A

Mistio Necessarij, & Contingentis in Secunda figura. Cap. 19. 56.G

Figura Tertia ex ambabus Contingentibus. Cap. 20. 60.G

Mistio Inexistentis & contingentis in Tertia figura. Cap. 21. 62.D

Mistio Necessarij & Contingentis in Tertia figura. Cap. 22. 64.H

Quòd figuræ syllogismorum sint tantum tres in omnibus syllogismoris generibus. Cap. 23. 67.I

In omni syllogismo terminum aliquem predicatiuũ esse, & vniuersale existere. Cap. 24. 70.L

Omnem syllogismum ex tribus tantũ constare terminis, duabusq; propositionibus: ac quo pacto dum addimuntur termini, propositiones crescant, ac conclusiones. Cap. 25. 71.M

Quæ problemata per quas figuras concludantur, & quæ facile, difficulterue concludi possint. Cap. 26. 75.C

De abundantia Propositionum, inuentioneq; Medij Syllogistici, Sectum Secundum.

Quo pacto inueniendæ sint propositiones. Cap. 1. 76.B

Quo pacto inuenienda sint media in omni syllogismorum genere, construendiq; syllogismi. Cap. 2. 77.K

Figuræ methodi, pro medio in singulis coniugationibus, & vtilibus, & inutilibus inueniendo, ex antiquis excerta. 78.B

De Diuisione, & eius syllo. Cap. 3. 84.K

De Syllogismorum resolutione, Sectum Tertium.

Quo pacto syllogisticæ omnes rōnes in aliquam prædictarum figurarum sint reducendæ. Cap. 1. 86.D

De mutua Syllogismorum resolutione. Cap. 2. 95.L

De syllogismis ex propositionibus infinitis, & priuatiuis: ac ipsarum & simplicium consequentijs. Cap. 3. 99.A

SVMMA LIBRI SECVNDI.

De Potentijs, Impotētijsq; syllogismi, ac ipsis Annexis. 103.D

De Potentijs syllogisticis.

Qui syllogismi plures possint concludere conclusiones. Cap. 1. 103.E

De Eo, quod est ex falsis ratiocinari. Prima figura. Cap. 2. 106.B

Secunda figura. Cap. 3. 111.C

Tertia figura. Cap. 4. 113.G

De Circulari mōstratione. Cap. 5. 116.K

Secunda figura. Cap. 6. 120.G

Tertia figura. Cap. 7. 121.L

De Conuersione, quæ in syllogismis. Cap. 8. 123.K

Prima figura. 123.L

Secunda figura. Cap. 9. 126.G

Tertia figura. Cap. 10. 128.E

De Mōstratiōe p impossibile. Ca. 11. 130.K

Prima figura. 131.B

Secunda figura. Cap. 12. 134.A

Tertia figura. Cap. 13. 135.A

Differentiæ inter Ostensionem, monstrationem, & deducentem ad impossibile. Cap. 14. 136.D

Quod omne Ostensiue monstratum, & per impossibile monstrari potest, & è conuerso. Cap. 15. 136.H

Prima Figura. 136.L

Secunda figura. Cap. 16. 138.E

Tertia figura. Cap. 17. 139.K

De eo, quod est, ex Oppositis ratiocinari. Cap. 18. 140.L

Prima figura. 140.L

Secunda figura. Cap. 19. 141.D

Tertia figura. Cap. 20. 142.A

De impotentijs syllogisticis.

De eo, qd ē, Peti ī Principio. Ca. 21. 144.D

De eo, qd ē, Nō penes hoc. Ca. 22. 148.C

De falsa Ratione. Cap. 23. 151.E

De eo, qd est, Nō rōcinari. Ca. 24. 151.K

De Redargutione. Cap. 25. 152.I

De Deceptione, quæ secundum suspitionem. Cap. 26. 153.D

De Annexis syllogismo.

De cōuersiōe terminorū. Cap. 27. 156.L

De mutua Oppositorū conuersione, eligendorū, & fugiendorū. Cap. 28. 159.D

De Inductione, & syllogismo Inductiuo. Cap. 29. 160.F

De Exemplo. Cap. 30. 161.L

De abductione. Cap. 31. 162.K

De Instantia. Cap. 32. 163.M

De Verisimili, et Signo. Cap. 33. 166.A

De Enthymemate. Cap. 34. 166.D

De Cognoscēda Natura. Ca. 35. 167.F

INDEX

In libros Logicæ

INDEX SVMMARVM, & Capitum, quæ in Secunda Primi Voluminis parte habentur.

Summa & Capita Libri Primi, Posteriorum Resolutoriorum.

DE Demonstrationis essentia, conditionibusq; ad eam requisitis. De differentia demonstrationum Quòd, seu Quia, & Propter quid. Quæ figura aptior sit demonstrationi. De Ignorantia speciebus, quæ in scientijs accidunt. Finitus esse demonstrationum propositionũ terminos. De demonstrationis variis speciebus, ac earum inter se comparatione. De variis demum theorematibus ad demonstrationem conferentibus. 11.B

Omnem doctrinam, omnemq; disciplinam intellectivam ex præexistenti fieri cognitione. Quot sunt præcognitionum modi, quæq; ea, quæ præcognoscuntur. Dubitationum solutio circa hanc propositionem contingentium. Cap. 1. 11.C

Quid sit scire, quid Demõstratio, & quæ conditiones ad eius propositiones requirantur. Quid sit Propositio, Immediatũ principium, ac eorum species. Propositiones magis quàm cõclusionem credendas esse. Cap. 2. 27.A

Opinionum confutatio, & eorum, qui omnino demonstrationem tollunt, & eorũ, qui omnem demonstrationem esse ponunt. Cap. 3. 50.A

Demonstrationis propositiones veras esse veritate necessaria. Quid sit id, quod dicimus, de Omni, quid per se, quid Vniversale. Cap. 4. 64.A

Quot modis circa prædicatũ Vniversale Primum errare contingat: quæq; modo ipsum vere cognoscatur. Cap. 5. 86.E

Demonstrationem esse ex ijs, quæ sunt per se, ac necessarijs. Cap. 6. 107.B

Vicio Impressoris factum est, vt bis signaretur caput Sextum. Quapropter caput Sextum secundo loco signatum, erit sibi Septimũ, & Septimũ, Octauũ, & sic de singulis, vsq; in finem. Nos vero capita signauimus, vt sese habere debent.

Demonstrationẽ ex Proprijs cõstare oportere, quia est ex ijs, et de ijs, quæ sunt per se: neque licere ex alio genere Transcendentem monstrare. Cap. 7. 125.C

Demonstrationis conclusionem Perpetuã esse: nec caducorum esse demonstrationem. Cap. 8. 142.A

Demonstrationem non constare ex communibus. Cap. 9. 147.B

Demonstrativarum scientiarum principia Nonnulla esse communia, nonnulla propria: quæq; ea sint, & quo pacto præcognoscantur: pariter, & reliqua demonstrationẽ ingredientia. Cap. 10. 158.B

Quæ sit inter Dignitates, Suppositiones, Petitionesq; differentia, ac etiam definitiones. Non necesse etiam esse Formas de ripp demonstrationẽ. Cap. 11. 170.H

Quo pacto vtamur in scientijs Contradictionis principio. Cap 12. 179.E

In communibus principijs communicare sibi invicem scientias: & quo pacto Dialectica in hoc ab alijs differat. Quæ interrogationes scientiarum sint propriæ, & quæ non sint scientiales: Mathematicarum scientiarum commẽdatio: & quo pacto syllogismus ampliari possit, assumendo & indirectum, & in Latus. Cap. 13. 285.C

De demõstrationũ quòd, & Propter quid speciebus, ac differẽtijs. Cap. 14. 207.B

Primũ

Index

Primam figuram maximè scientiæ esse ac commodatam. Cap. 15. 234.F

Quot, quibusnè modis syllogisticis, tum in mediatis propositionibus ignorantia & propositionis, & quomodo ignorantia negationis exoriatur. Cap. 16. 244.D

Syllogismum omnē ex tribus constare terminis, maiori, minori, ac medio: & hos in infinitum tum in propositionibus affirmatiuis, quàm negatiuis abire non posse. Cap. 17. 282.D

Quo pacto mediatæ propositiones ad immediatas deduci possint. Caput Decimum octauum. 332.E

Demonstrationem universalem particulari esse præstantiorem. Caput Decimum nonum. 342.B

Demonstrationem affirmatiuam negatiua digniorem esse: atq; ad scientiam magis idoneam. Cap. 20. 359.A

Demonstrationem ostensiuam illa, quæ ducit ad incommodum, potiorem esse. Cap. 21. 367.E

Quæ scientia certior, ac prior sit: quæ una, quæve diuersæ inter se scientiæ sint. Et quod eiusdem plures esse demonstrationes possint. Cap. 22. 374.B

Eorum, quæ fortuna eueniunt, quæq; in fensuum functione sunt, non esse scientiam. Cap. 23. 381.C

Non omnium syllogismorum eadem esse principia posse. Cap. 24. 387.B

Quod scientia, & scibile ab opinione & opinabili discrepent: & quid sit Solertia. Cap. 25. 394.C

Summa & Capita Libri Secundi, Posteriorum Resolutoriorum.

De quatuor Medij quæsitis, si est, quid est, quod seu quia est, & propter quid: Quomodo quod est monstretur, ac ad demonstrationem se habeat. Definitionem esse per causam. De Dissolione causarum, & quæ mutuo concurrant, & quæ non, & quomodo illarum possit esse demonstratio: de compositione diffinitionis ex suis partibus, & quando sint ignota quo pacto veniantur. Priùs quomodo causa veniatur. Postremo de cognitione, ac differentia principiorū indemonstrabilium. 401.B

In disciplinis quatuor quæri solent, & hæc omnia medij quæsita sunt. Et quod sit huius libri propositio. Cap. 1. 401.C

Disceptatio, quod demonstratio, & diffinitio non sint eiusdem. Cap. 2. 413.D

Syllogismo duplicante, similiter & per diuisionem confecto, non demonstrari quid est, de eo omnis est. Cap. 3. 420.C

Disceptatio, quòd ipsum quid est non monstretur definitione, neque definitione contrarij, neque alio quouis modo. Caput Quartum. 437.F

Dissolutio disceptationis propositæ, quod ipsum quid est mõstretur per aliud quid est, & quo pacto ipsius quid est sit demõstratio, & definitio. Cap. 5. 455.B

De causarum distinctione, & quæ mutuo concurrant, & quæ non, & quomodo illarum possit esse demonstratio. Caput Sextum. 476.B

Quo pacto ipsum propter quid differat in his, quæ fiunt simul, aut non simul, per circulum, aut non per circulum, semper aut frequenter. Cap. 7. 487.B

De compositione definitionis ex suis partibus,

In Libros Logicæ

tibus, & quando finis ignoti a quo pacto veniatur. Cap. 8. 502.F
Quo pacto problemata veniantur, tum diuisione, tum etiam proportione. Caput Nonum. 518.B
Quomodo cause & effectus se habeant inter se: & quo pacto cause veniantur: & an vnius effectus plures sint cause. Caput Decimum. 534.F
Quomodo Principia cognoscuntur: & quis principiorum sit habitus. Caput Vndecimum. 557.F

Epitome in Libros Logicæ Aristotelis.

Præfatio Authoris. 36.B
Sermo in significatione dictionum. 36.I
Sermo de rebus agentibus formationem. 37.E
Sermo de vniuersalibus incomplexis. 37.I
Sermo de Differentia. 37.M
De Proprio. 38.A
De Accidente. 38.A
De rebus Compositis. 38.H
De Prædicamentis. 38.L
De Substantia. 39.C
De Quantitate. 39.E
De Qualitate. 39.H
De Relatione. 39.L
De Quando. 40.D
De Vbi. 40.F
De Situ. 40.G
De Habitu. 40.I
De Passione. 40.I
De Actione. 40.M
Sermo de rebus communibus Formationi & Verificationi simpliciter. 41.A

In Libro de Interpretatione.

De dirigentibus ad Verificationem. 41.C
De Nomine. 41.E
De Verbo. 41.E
De Oratione. 41.B

In Libro Priorum.

Sermo de cognitione agentis verificationem. 44.D
De Prima figura. 45.M
De figura Secunda. 47.C
De figura Tertia. 47.M
Sermo de Syllogismo conditionali. 48.F
De conditionalibus coniunctis. 48.H
Sermo de conditionalibus disiunctis. 49.M
Sermo de Syllogismo contrarietatis, seu decente ad impossibile. 50.F
Sermo de Syllogismis Compositis. 50.M

In Libro Posteriorum.

De demonstratione in genere. 52.C
De demonstratione simpliciter, seu absoluta, quæ est causa, & inuentionis simul. 53.H
De demonstratione causæ tantum. 56.K
De demonstratione Quia. 56.I

In Secundo Libro Posteriorum.

De definitionibus. 57.K
De diuisionis vtilitate, pro definitionum formatione. 58.L
De qualitate faciendi demõstrationes, & diffinitiones in artibus speculatiuis. 60.A
De Methodo demonstrationum in Practicis scientijs. 61.A

In

Index

In Libro Topicorum.

Sermo de regulis, quibus fiunt argumenta, quæ loca vocantur. 62.A
Sermo de locis Compositionis. 64.F
Sermo de locis definitionis. 65.F
De loco syllogismorũ cõditionalium. 65.M
De locis translationis similium æquationum. 67.I
Sermo de locis Oppositorum. 66.G

In Libro Elenchorum.

De Elenchis seu sophisticis fallacijs. 68.A
De dictionibus. 68.B
De rebus fallentibus. 69.C
De Translatione & permutatione. 72.F
De rationibus probabilibus & litigiosis. 72.K

Varia Auerrois Super libros Logicę Quæsita. In libris Peri Hermenias.

Quæsitum Vnum. De predicatis cõpositis & divisis. 75.G

Quæsita libri Priorum.

Quæsitum Primum. De definitione Termini. 77.I
Quæsitum. 2. Quid sit propositio absoluta, id est de inesse. 78.D
Quæsitum. 3. De Conuersionibus. 80.G
Quæsitum. 4. De omni priori stico, & quid sit propositio de inesse: & de modis conclusionum syllogismorum mistorum. 81.I
Quæsitum. 5. De conditione syllogismorum contingentium circa duo eorum attributa, videlicet de numerositate illationis, & de figura, in qua non concludunt. 87.G
Quæsitum. 6. De modis illationum mistorum ex ipsis tribus modis. 89.C
Quæsitum. 7. De conditionali, an per ipsum ostendatur quæsitum primum ignotum. 92.D
Quæsitum. 8. De mistione contingentię, & necessarij. 98.F

Quæsita libri Posteriorum.

Quæsitum Primum. De triplici genere definitionum in ordine ad demonstrationem. 100.H
Quæsitum Secundum. De medio demonstrationis, an sit causa materia extremi. 102.G
Quæsitum. 3. De conditionibus præmissarum demonstrationis. 105.H
Quæsitum. 4. De conditionibus, quæ requiruntur ad necessitatem præmissarum demonstrationum. 111.G
Quæsitum. 5. Quo modo fiat translatio ab vna arte in aliam. 112.G
Quæsitum. 6. De Demonstrationibus Quia. 114.M
Quæsitum. 7. Quomodo definitio sit notior ipso definito. 116.B
Quæsitum. 8. De definitionibus, quæ dicuntur positione differentes à demonstratione. 118.I
Quæsitum. 9. An definitio sit particularis, aut vniuersalis tantum. 119.G

AVERROIS EPISTOLA.

De primitate Predicatorum in Demonstrationibus. 120.A

Quæsita

Quæsita Abualkasis.

QVæsitum Primum. De notificatione generis, & speciei. 120. K
Quæsitum Secundum. De nominis definitione. 123.C

Epistolę Alhagiag Bin Thalmus Quæsitum.

DE Mistione propositionis de Inesse, & necessaria. 124.B

Abuhalkasin mahmat Ben Kasan Quæsita.

QVæsitum Primum. De modo Discernendi demõstrationes pp Quid. & demonstrationes Quia. 124.E
Quæsitum Secundum. Castigatio quarũdã speciei secundi generis congerierum demonstrationũ ipsius Alpharabij. 126.I

Abuhabad Adhadrahman ben Ioar Epistolæ.

EPistola Prima. De Negatiua de Necessario, & Negatiua de Possibili. 127.A
Epistola Secunda. De Termino medio, quando fuerit causa maioris, an impossibile sit secundum aliquem locum non esse causam minoris. 127.G

QVÆ IN TERTIA Primi Voluminis parte habentur, hæc sunt.

Summæ, ac Capita octo Librorum Topicorum.

SVMMA LIBRI PRIMI.

DE vocandi speciebus, eiusq; partibus, ac eius instrumentis. 3.B
Quid intendit, & quæ vtiocuando species. Cap. 1. 3.B
Ad quod vtilis dialectica, differendiq; disciplina. Cap. 2. 4.G
Ex quibus, & quot disceptatio dialectica constet. Cap. 3. 6.I
De termino, Proprio, Genere, & Accidente. Cap. 4. 6.H
Quod cætera prædicata aliquid claudant eorum, quæ definitio continet. Cap. 5. 10.G
Quot modis idem dicatur. Cap. 6. 11.B
Omnem disputationem dialecticam esse ex termino, proprio, genere, aut accidente, & vbi illa reperiantur. Cap. 7. 12.A
De Propositione Dialectica. Ca. 8. 13.B
De problemate dialectico, & positione dialectica. Cap. 9. 14.I
De speciebus differẽdi, dialecticæq; disputationis. Cap. 10. 16.I
De instrumentis, quibus syllogismorum copiam nobis ad differendum suppeditamus. Cap. 11. 18.B
De Sumptione propositionum. Cap. 12. 18.G
De Multiplicis distinctione. Ca. 13. 20.A
De differentiarum inuentione, Similiumq; consideratione, & vtilitatibus instrumẽtorum. Cap. 14. 24.A

Summæ,

Summæ, ac Capita Libri Secundi Topicorum.

SVMMA LIBRI.

De locis absolutis accidentis, siue ad refellendum, destruendumq;. siue ad asserendum, construendumq;. 31.A
De problematibus vniuersalibus, & in quibus prædicatus inesse, & esse conuertuntur. Cap. 1. 31.A
Loci problematum quod quicquam insit, vel non insit. Cap. 2. 32.B
De eisdem terminandis problematibus, loci alij. Cap. 3. 40.A
Ex Similibus, Appositione, Magis, Minus, Simpliciter & Secundum Quid loci. Cap. 4. 44.B

Summa, ac Capita Libri Tertij Topicorum.

SVMMA LIBRI.

De locis Comparationum, qui accidentibus adscribuntur: & de pluris q; locis absolutis accidentis. 47.G
De Meliorum, Eligibiliorumq; problematum locis. Cap. 1. 47.G
Alij eiusdē problematis loci. Cap. 2. 51.I
Alij Meliorum, Eligibiliorumq; locs. Caput Tertium. 56.G
De elugendis, & fugiendis documenta, & loci communes. Cap. 4. 58.H

Summa, ac Capita Libri Quarti Topicorum.

SVMMA LIBRI.

De locis quibus q; generis: simul, atq; de differētia locis perpaucis. 61.A
Problematum generis aliquot loci. Caput Primum. 61.A
De Genere Loci alij. Cap. 2. 64.G
De Genere Loci alij. Cap. 3. 68.A
De Genere Loci alij. Cap. 4. 70.G
De re Eadem loci alij. Cap. 5. 74.G
De Genere loci alij. Cap. 6. 77.H

Summa, ac Capita Libri Quinti Topicorum.

SVMMA LIBRI.

De modis, & locis Proprij: necnon de nonnullis locis communibus omnibus quæsitis, quæ ab Oppositis, aut à Simili, aut ab eo, quod est Magis, & Minus, & æquale, aut à Casibus, & Coniugatis, aut à generatione, & corruptione sumuntur. 82.A
De modis Proprij. Cap. 1. 82.A
De locis Proprij. Cap. 2. 83.C
De locis communibus omnibus quæsitis, quæ sumuntur ab Oppositis, aut à Simili, aut ab eo, quod est Magis, & Minus & Aequale, aut à casibus, & coniugatis, aut à generatione, & corruptione. Cap. 3. 90.L

Summa, ac Capita Libri Sexti Topicorum.

SVMMA LIBRI.

De Locis definitionis: de locis ex differentijs desumptis: de locis definitionum rerū, quæ compositæ sunt. 96.C
Postremo de locis definitionum, quæ omnibus prædicamētis cōmunes sunt. 96.C

De

De Locis definitionis, & primum Generis. Cap. 1. 96.C
De locis, quæ sumuntur à differentijs definitionē constituentibus. Cap. 2. 101.L
De locis definitionum ipsorum compositorum. Cap. 3. 108.I

Summa, ac Capita Libri Septimi Topicorum.

SVMMA LIBRI.

DE locis Eiusdem, & Diuersi, deq; locis constructionis & destructionis prædicatorum. 114.A
De eodē & Diuerso loci. Cap. 1. 114.A
De constructione, & destructione prædicatorum loci. Cap. 2. 116.I

Summa, ac Capita Libri Octaui Topicorum.

SVMMA LIBRI.

DE Locis aptis ad instruendum interrogantem, & de locis pro Respondente, ac deniq; de Locis communibus interrogantis, & respondentis. 118.A
Loci ad instruendum interrogantem. Caput Primum. 118.A
Pro inductione Respondenti, loci alij. Caput Secundum. 122.F
Loci pro respondente. Cap. 3. 127.E
Loci communes pro interrogante, & respondente. Cap. 4. 134.B

INDEX SVMMARVM, ac Capitum Librorum Elenchorum.

SVMMA LIBRI PRIMI.

DE intentione libri, & Generibus disputationum: De locis Sophisticarum in Dictione, & extra Dictionem redargutionum. de causis deceptionum, captionum sophisticarum: de veris, & falsis redargutionibus: de interrogatione tentatiua: Et quid inter contentiosum, sophisticumq; interfit: deinde de exceptionibus Nugationis, & Soloecismi, occultationeq; Sophistica contra molestè respondentes. 139.D
Quid intendit, & aliquem syllogismum sophisticum esse. Cap. 1. ibidem.
De generibus disputationū. Ca. 2. 140.B
Finis sophistæ & loci sophistici in dictione. Cap. 3. 140.L
De locis redargutionum sophisticarum. Cap. 4. 143.A
Omnes Sophisticas redargutiones in ignorantiam redargutionis reuocatum iri. Cap. 5. 146.B
Causæ deceptionum captionum sophisticarum. Cap. 6. 148.B
Ex quibus locis captiones fiant. Caput Septimum. 149.I
De veris, & falsis redargutionibus. Caput. 8. 151.B
Orationes ad nomen, & ad intellectum nō bene diduci. Cap. 9. 151.K
De interrogatione tentatiua: & quid inter contentiosum, Sophisticumq; interfit. Cap. 10. 154.G
Orationes dialecticorum, tentatiorumq; non esse ad determinatum genus: Caput Vndecimum. 155.D

Loci

Loci Sophistici interrogantium ad falsum, aut inopinabile. Cap. 12. 156.A
De captionibus negationis, & solœcismi. Caput. 13. 157.H
De occultatione Sophistica, & contra modestè respondentes. Cap. 14. 158.I

Summa, ac Capita Libri Secundi Elenchorum.

SVMMA LIBRI.

DE utilitate Sophisticorum orationum, & apparatu ad eas diluendas. de solutione sex vltimorum locorum extra dictionem, Negationis, & Solœcismi. De oratione facili, difficili, & acuta. Epilogus postremo Octo præcedentium, & duorum præsentium librorum. 160.G

De utilitate cognoscendi sophisticas orationes, & apparatu ad eas diluendas. Caput. 1. ibidem.
De apparenti solutione respondentis. Cap. 2. 161.G
De vera solutione loci. Cap. 3. 164.E
De diluendis argutijs accidentis. Caput. 4. 168.L
De solutione sex vltimorum locorum extra dictionem. Cap. 5. 171.B
Dilutiones negationes, & syllogismi. Cap. 6. 172.K
De oratione facili, difficili, & acuta. Cap. 7. 174.A
Epilogus octo præcedentium, & duorum præsentium librorum. Cap. 8. 175.A

Indicis Finis.

PORPHYRII PHOENICEI

Introductio.

SEVERINO BOETHO INTERPRETE:

Cum Auerrois Cordubensis Expositione, & Ludi Ghersondis Annotationibus omnibus nunc primum à Iacob Mantino Hebraeo Medico in Latinum conuersis.

SVMMA LIBRI.

De Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, ac Accidentis natura. De eorundem communitatibus, ac differentijs.

Prœmium. Cap. 1.

CVM sit necessarium Chrysaori & ad eã quæ est apud Aristotelẽ prędicamentorũ doctrinã, nosse quid sit genus, quid differentia, quid species, quid propriũ, & quid accidens: & ad definitionum assignationem, & omno ad ea quæ de diuisione & demonstratione sunt: vtili existẽte ista rum rerum speculatione, cõpendiosam tibi traditionem faciẽs, tentabo breuiter, velut introductionis modo, ea quæ ab Antiquis dicta sunt aggredi: ab altioribus quidem quæstionibus abstinẽs, simpliciores vero mediocriter coniectans. Mox de generibus & specieb⁹, illud quidem siue subsistãt, siue in solis nudis intellectibus posita sint: Et siue subsistentia corporalia sint, an incorporalia: Et vtrũ separata, an in sensibilibus posita, & circa hæc consistentia, dicere recusabo. altissimum enim est huiusmodi negotium, & altius maioris egens inquisitionis. Illud vero quemadmodum de his, ac de propositis* magis probabiliter Antiqui tractauerũt, & horum maxime Peripatetici, tibi nunc tentabo monstrare.

* λογικῶτερον. magis logice.

Log. cũ cõ. Auer. A Auer-

G AVERROIS EXPOSITIO.

PRopositũ hui⁹ tractatus est exponere ea, q̃ in introductorio ad sciam Logicam libri Porphyrij cõtinent: ꝑpea q̃a iã adoleuit consuetudo, vt initiũ librorũ logicaliũ ab ipso sumat. Inquit. Præscire q̃d sit genus, q̃dq; spẽs, q̃d dr̃ia, & proprium, atq; accñs, est q̃dẽ necessariũ pro doctrina libri p̃dicamẽtorũ Arist. necnõ ad cõponẽdas definitiones, & ad diuisionẽ, ac demr̃ationẽ faciendam summopere cõducit. Ideo ãt dixit
H hoc ipse Porphyrius, q̃m definitiones cõstant ex generib⁹ & dr̃ijs. Diuisio quoq; fit q̃dẽ ipsorũ generũ per dr̃ias. Et ipsa ẽt demõstratio ita fit, vt hæc quinq; prædicabilia partes propositionum eius existant. Inquit. & ob id dignum eẽ putaui edere libellum perbreuem, in quo perstringam id, quod de his rebus ĩ notitiam Antiquorum deuenerit: breui admodum compendio veluti introductorio quodam. Nulla tñ fiet à nobis consyderatio de harum rerum quæsitis non logicalibus. vt est quæsitum illud, quod solet fieri de
I ipsis generibus & speciebus, vtrum scilicet reperiãtur extra intellectũ, quemadmodum reperiunt in intellectu, vel tm̃ in intellectu reperiant. Et si extra intellectum reperiantur, quemadmodum reperiuntur in intellectu, quo nam pacto reperiãtur: videlicet vtrum sint corporea, vel incorporea Et si incorporea, vtrũ sint abstracta, vel non abstracta. Verum tractabimus de his rebus, quatenus sunt logicales tãtum, & faciemus mentionem solum de his, quæ à Peripateticis tradita sunt.

LEVI ANNOTATIONES. K

INquit Leui Ghersonides. Præmissa laude Dei gloriosi, decreui in hoc tractatu declarare compendium ipsius Auerrois, sup̃ libros Logicæ Aristo. id mea agens consueta abbreuiatione. Cõmemorabo quoq; illa loca, in quibus mea sententia discrepat à sententia Arist. in hac arte. In quibusdam vero locis tractabo aliqua, de quibus non est locutus Arist vt testatur Auerroes ex verbis eius: de quibus tñ debemus in hac arte tractare. & hoc maxime induxit me, ad hm̃ōi expositionẽ tm̃. nam q̃ in his tradunt libris, non indigent expositione, vt mea fert sententia. Dicamus itaq; q̃ hæc ars dirigit intellm̃, vt diiudicet inter verum & falsum, in quauis re consyderatur ꝑ ipsum. & sic hanc artẽ non esse sciam, sed organum ad scientias est ꝑspicuum. Est aũt L
organum ad sciam, quia ꝑ ipsam discernit inter verum & falsum: q̃d est propositũ cuiuslibet sciæ. Et quod non sit scia patet, q̃m non adipiscimur ꝑ ipsam essentias rerũ veras, neq; de eis cõsyderat: sed notificat solũ, quo nam pacto intellect⁹ discernat inter verum & falsum in rebus. Et ob hoc hæc ars nõ debet relinquere alicui sciæ quicquam, quod indigeat declaratione: cum principiũ ipsum non opus habeat aliquo posteriori eo, quaten⁹. s. est principium. Nos ergo, initio sumpto ab expositione libri Introductorij Porphyrij cum expositione ipsius Auerrois, aggrediemur opus nostrum, & eũ seruabimus vsum, quẽ seruare consueuim⁹ in libris Aristotelis, vt paulo ante diximus. Dixit Auerrois. Præscire quid sit genus, quidq; spẽs. Inquit Leui. Auerroes credit q̃ non est necessarium scire hæc noia, ad doctrinã libri p̃dicamentorũ: vt ipsemet verbis suis ꝑ M
prijs id ostendere conatur, dum dicit, quia iam adoleuit consuetudo, vt sumat initium librorum logicalium ab hoc. & in calce totius libri quoq; dixit nõ videri necessariũ esse hũc librum, vt ab eo initiũ in hac arte accipiat. Sed apud nos est quidem necessariũ, vt sumat initium ab ipso ĩ hac arte. Q̃m, cũ initium huius artis sit de significatione simplicis locutionis, & dentur in ea q̃dã nomina, quæ vniuoce dicuntur, quędã vero ęquiuoce: ita vt hac ratione noia entiũ possunt reduci in exiguum numerum: nam si non reperiretur ibi nomen, quod dicatur nisi de vnico indiuiduo, tunc noia entium primorum essent tot numero, quot sunt indiui-

dua

A dua ipſius entis: ideo fuit nobis conſentaneum, vt primo conſyderemus quo pacto aſcendant multa individua ad vnum nomen, & quando habeant vnum nomen, & quando plura. videlicet, vt cum dicitur vni uoce, eſt vna; vnum: & cum dicuntur æqui uoce, eſt quidem plura. Quãdo ergo vnum obtinent nomen, tunc omnia individua reducuntur ad illud nomẽ, Pari ratione, cum poteſt nomen deſcendere in ipſa diuiſione vſq; ad vltimas ſpecies, atque earum individua, ita vt dicatur de quolibet eorum vniuoce, tũc nos ſcimus, illud dici vniuoce de omnibus illis ſpecibus, in quas poteſt fieri deſcenſus, hoc autem non poteſt dignoſci, niſi ſciatur ꝙ poſitum horum nominũ, quæ hic amplectitur liber. & hoc non latet eum, qui hunc librũ, & libtũ prædicamẽtorum contemplatus eſt. Adde etiam, ꝙ quicunq; aliquem librum ediderit, profecto debet præ-

B pone re vniuerſalia particularibus. & cum hæc nomina reperiantur in quolibet prædicamento, de illis itaq; nominibus prius tractare iuſtum eſt,: anteꝙ ae ſingulo tractet prædicamento particulatim, Et cum eũ, ꝙ cõducit ad compoſitionem definitionum, & ad diuiſionem, atq; demonſtrationem, ideo quidem dixit ꝙ conducit, & non dixit ꝙ ſit neceſſarium: quia cognitio compoſitionis definitionũ non eſt neceſſaria in hoc loco: quoniam ad artem artu net demonſtratuam, & ſi iſte liber conducit ad compoſitionem definitionum, hoc facit ex ſecũdo propoſito. Itaq; quoq; confert manifeſte ad compoſitionem deſcriptionum, quæ ex genere & proprio conſtans, aut ex genere & accidente, aut ex genere & accidentibus, q-

C bus quidem Dialecticus vtitur: vel ad compoſitionem rei, quæ non eſt deſcriptio, quæ ex ſpecie, & accidente componitur, qua Rethoricus vtitur. & hac ratione profecto eſt communis cunctis artibus. Dixit Auerroes. Et ob id dignum eſſe putaui edere libellum, &c. Inquit Leus. Cum nullus profeſſor alicuius artis, quarenus eſt profeſſor illius artis, debeat conſyderare niſi de ea re, quæ eſt artu ſuæ proportionata: ideo profeſſor huius artus non debet tractare de aliqua re, niſi ea ratione quã eſt logicalis. Adde etiam (vt paulo ante dixtimus) ꝙ hęc ars eſt principium ad oẽs ſcias: & ideo nõ oportet profeſſoꝛẽ huius ſcientiæ habere notitiã de alijs ſcitijs, & iccireo non debet cõſyderare in hoc libro de his noſbus, niſi quatenus ſunt logicalia. Nã circa eſſe ipſorũ vniuerſalium variæ exrant opiniones apud ſapientes, cũ Plato credat ea extra intellectũ exiſtere, & ex illis oriri individua: Ariſtoteles vero huius contrarium ſendit: vt delicet, ꝙ ipſa individua gignant vniuerſalia in intelle ctu noſtro cum iteratione, non ꝙ vniuerſalia reperiantur extra intellectũ: ita qđ ſi individua nõ reperirẽtur, tunc quicquid intelligeremus de eorũ vniuerſalitate, eſſet falſum: qm ideo vniuerſale reperitur, quia individua reperiũtur. Verum Ariſtoteles fatetur ꝙ ſcientia, quam habemus de individuis in infinitum ordine, eſt quidẽ obtinem⁹ rõne vniuerſalium. qm cum ſenſu percipimus de multis individuis aliquid cũ repetitione, tunc intellectus efficit ex hoc vniuerſalem enunciationem. & hmõi enunciatio parit in nobis ſciam de quouis individuo, quod ſub illo exiſtit vniuerſali, ſiue non illud ſenſu perceperimus, ſiue non. At Plato

E opinatur ꝙ ſcia, quam habemus de vniuerſalibus, ſit cauſa ſciar, quã de individuis obtinemus. Sed dicit ipſe hãc eſſe cauſam ſcię, quæ de individuis, quæ ſenſu quoq; percepimus, habetur: & ꝙ niſi darenrur hæc vſia ꝙ ſe exiſtentia extra alam, nulla daretur ſcia. Ariſtoteles aũt conat⁹ eſt in libro Metaphyſicæ deſtruere hanc ſnſam. Ad hãc itaq; artem tãdem attinet ponere vniuerſalia eſſe, iuxta ſententiam Ariſtotelis, quatenus ſunt ad publicũ, & famoſum, non quatenus ſunt quid verum. Et ſi hoc pacto ea ponat, ſequitur ergo ꝙ hæc ars ponet hæc vniuerſalia, præter hoc, ꝙ cogat determinare vnã harum duarũ opinionum, vel alterã. Nã licet ſnſa Platonis eſſet vera, non debet profeſſor huius artis ponere ea ſecũdũ illam rationem: cũ eſſe harum idearum non ſit cognitum, & famoſum. Hæc tamen ars, ea ratione, qua eſt principium tũ, non debet cõ

F ſyderare de rebus famoſis, ſed: publicis, & iõ profeſſor huius artis non debet ponere ea, niſi ratione prædicationis, qua prædicãtur de individuis reperti is extra intellectum, & huiuſmodi prædicatio eſt vera iuxta veriꝙ opinionem. Et ideo dicit Porphyrius ꝙ non vult hic inueſtigare, vtrũ genera & ſpecies reperiantur extra intellectum, vt dicit Plato: aut nõ reperiantur niſi in intellectu, vt Aſſerit Ariſtoteles. Et ſi ſint extra ſtellectũ, vtrũ ſint corpa, hoc eſt, vtrũ habeãt eſſe corporeũ ſenſibile: vel non ſint corpora, vt vt velle ipſe Plato. Et ſi nõ ſint corpa, vtrũ ſint a bſtracta ab individuis ſenſibilib⁹: vel non ſint abſtracta à ſẽſibilib⁹. nã aliqui Antiqui

G pumbant non esse abstracta à sensibilibus vt in libro Metaphysicæ narrauit: ostendit hoc ꝙ in ipsis individuis sensibili reperiantur illa duo esse simul, nempe et particulare sensibile & esse vniuersale.

De Genere. Cap. 2.

Vide. 1. to pi. c. 2.

VIdetur autem neq; genꝰ, neq; species simpliciter dici. Genus enim dicitur & aliquorũ quodãmodo se habentium ad vnum aliquod, & ad seinuicem collectio. ſm quã

Ter. Græ. legit ἀφοσιώσεων, & ἀφορισμοῦ.

significationem Rõmanorum dicitur genus, ab vnius scilicet

H habitudine (dico autẽ Romuli) & multitudinis habentium aliquo modo adinuicem eam, q̃ ab illo est, cognationem, ſm diuisionem ab alijs generibus dictum. Dicit autem & aliter rursus genus, quod est vniuſcuiuſque generationis principiũ: vel

Locus ipe genus dſ, quisolis, ac alioꝝ plurium ac mom diuersorũ sub his inferioribus accidentiũ effectiua cã est.

ab eo qui genuit, vel ab eo loco in quo quis genitus est. Sic ens Oreſtem quidem dicimus à Talo habere genus, Hylum autẽ ab Hercule, & rursus, Pindarum quidem Thebanum eẽ genere,

I Platonem vero Athenienſem. etenim patria principiũ quoddam est vniuſcuiuſq; generationis, quemadmodum & pater. Hęc autem videtur promptiſſima esse significatio. Romani enim dicitur, qui ex genere de-

* Co. Græ. Ant. addit genus hãt

ſcendũt Romuli, & Cecropidę, qui à Cecrope*, & horum proximi. Et prius quidem appellatum est genus vniuſcuiuſq; generationis principium: dehinc ẽt & multitudo eorũ, qui sunt ab vno principio, vt a Romulo: K quã diuidentes & ab alijs separãtes, diebamus oẽm illam collectionẽ Romanorũ genus. Aliter aũt rursus genus dr̃, cui supponit̃ species: ad horũ fortaſſe ſimilitudinem dictum. Etenim principium quoddam est hmõi genus earum, q̃ sub ipſo sunt, ſpẽrum. vr̃ ẽt multitudinem continere oẽm, q̃ sub ipſo sunt, * ſpecierum. Tripliciter igit̃ cum genus dicat̃, de tertio apud Philoſophos ſermo est: quod ẽt deſcribentes aſſignauerunt, Genus est L ſe dicente: quod de pluribus & differentibus ſpecie in eo quod quid est prædicat̃, vt aſal. Eorũ enim quæ p̃dicanť, alia quidem Idem primo to. c. 1 de vno dr̃ ſolo, ſicut ídiuidua, vt Socrates, & hic, & hoc: alia vero de pluribus, quẽad modũ genera, & ſpẽs, & differentia, & propria, & accidẽtia cõiter ſed non proprie alicui. est aũt genꝰ quidem, vt aſal: ſpẽs vero, vt homo: dr̃ia aũt, vt rõnale: ꝓpriũ, vt riſibile: accidẽs, vt album, nigrum, ſedere. Ab ħs igit̃, quæ de M vno ſolo p̃dicanť, differũt, gña: eo ꝙ hæc de pluribus p̃dicanť. Ab ħs aũt rursus quæ de pluribus: à ſpẽbꝰ quidẽ, qm̃ spẽs etſi de pluribus p̃dicanť, non tñ de differentibus ſpẽ, ſed numero. hõ. n. cum ſit ſpẽs, de Socrate & Platone p̃dicat̃, qui non ſpecie differunt, ſed numero: animal vero, cum ſit genus, de homine, & boue, & equo prædicatur, q̃ differunt a ſeinuicem ſpecie, nõ

* Co. Græ. nõ hãt ſpecierum.

nume-

A numero solum. A proprio vero differt genus: qm̄ propriū quidem de vna sola specie, cuius est proprium prædicatur, & de ijs, quæ sub ipsa specie sunt, indiuiduis: quēadmodū risibile de homine solo, & de particularibus hominibus: genus autē non de vna specie prædicat, sed de pluribus & differētibus. A dr̄ia vero, & ab ijs, quæ cōiter sunt accidentia, differt genus: qm̄ & si de pluribus & differentibus specie prędicantur dr̄iæ, & cōiter acci
B dentia, non tñ in eo quod quid est prædicantur, sed in eo quod quale quid est. Interrogantibus enim aliquib⁹, quid est illud, de quo prædicantur hæc, genus respondebimus, dr̄ias autē & accidentia non respondebimus. nō enim in eo quod quid est prędicantur de subiecto, sed magis in eo quod quale quid est. interroganti enim quale qd est homo, dicimus quod rationale: & quale quid est coruus, dicimus ꝙ nigrum. est aūt rationale quidem
C dr̄ia, nigrum vero accidens. qñ autem quid est homo interrogamur, animal respondemus. est autem hominis genus animal. Quare de pluribus p̄dicari diuidit genus ab ijs, quę de vno solo eorū, quæ sunt indiuidua, prędicant. hoc vero, de differentibus specie, separat ab ijs, quæ sicut species prædicant, vel sicut propria. in eo autē ꝙ quid est prędicari diuidit à differentijs & cōmuniter accidentibus, quæ non in eo quod quid est, sed in eo qd D quale quid est, vel quomodo se habet vnūquodq; prædicatur de ijs, de quibus prædicatur.

Nihil igitur superfluum, neq; † minus continet generis dicta de scriptio notionis. †Illustrat

Sermo de Genere.

INquit. Neq; genus, neq; species dicitur de vnica tantū re. immo genus trifariam dicitur. Primo de aliquo cœtu, qui ad vnum refertur patrem. vt dicitur genus Araborū, & Arameorum: propterea quia habent relationem ad Arab, & Aram. E

Secundo dicitur de origine alicuius genealogiæ: siue illa fuerit pater aliquis, aut locus. is tamen modus non est in lingua nostra in vsu: vt cū quis dixerit genus Bassar, & Vandaliam, genus Vandalorū. Tertius vero modus, qui in hac arte I vsum venit, dicitur quidem genus id, sub quo species includitur. Appellant autem professores huius artis hanc rem metaphorice, nomine generis, propter correspondentiam, quam habet cum illis duabus rebus vulgo notis. nempe, quia huiusmodi gen⁹ est principium specierum, quæ sub F ipso continentur: quemadmodum pater & locus est principium genealogiæ & quia amplectitur illā multitudinem, quæ sub ipso includitur: quēadmodū genealogia, q̄ ad vnū refert patrē, continet multitudinē, quę sub ipsa colligit. D.d. Hoc aūt tertiū significatū, de quo ē sermo, sic describit ab Antiquis. s. quod est id, quod prædicatur de pluribus differentibus specie in eo quod qd est. Exempli causa animal prædicatur quidem de equo, asino, homineq;

G in eo quod quid est singulū eorū: videlicet, quod ad interrogationem factam de quolibet eorum, ꝑ quid est, sic respondeatur: vt si quis quærat quid est equus, quidue homo, quidq; asinus, respondeatur quidē quod est animal. homo autem, atq; equus, & asin⁹ sunt plura specie differentia. D.d. Genus autem dicitur esse de his, quæ de pluribus prædicatur, propterea quod eorum, quę prędicantur, alia quidem de vnica prædicantur re: vt sunt prædicabilia singularia. alia vero de pluribus prædicantur: vt sunt genera, species, atque
H differentiæ, & propria, & ipsa accidentia, quæ de pluribus prædicant', nō quæ de vnica re singulari prædicantur. Exemplum autem ipsius generis est asal, quod quidē includit hominem, & reliqua alia. exemplū speciei est homo, qui amplectit Socratem, & Platonem. exemplum differentię est, ratiocinium hoīs. exemplum ꝓprietatis est, susceptibilitas scientiæ in homine. exemplum vero accidentis est, stare, & sedere. Inquit. Differt autem genus ab indiuiduis per hoc, quod dicit' ipsum prædicari de plurib⁹. Et differt etiam à
I reliquis alijs quatuor rebus, quę de pluribus prædicantur. nam à specie quidem ideo differt, q a ipsum prædicat' de pluribus differentibus specie: species vero prædicatur de pluribus differentibus numero: vt homo, qui prędicat' de Socrate, & Platone, qui numero differunt: asal vero, quod est genus ipsius hoīs prædicatur de homine, & equo, & boue, q̄ inter se differunt specie. nam homo nō est eiusdem spēi cum equo. Per hoc autem quod dixit, (scilicet Porphyrius) videt' quidē differre genus ab vltima specie. & ideo vera definitio ipsius generis est, qd ex duobus vniuersalibus ipsum sit illud, qđ vniuersali⁹ est, ꝑ quod debet fieri responsio ad interrogationem factam de aliqua re quid sit: vt definiuit ipsum Alpharabius. vel quod sit id, sub quo ordinata est species: vt definiuit ipsemet paulo ante. D. d. Differt quoq; genus ab ipsa ꝓprietate, propterea quia propriū prædicat' de vnica spē, videlicet de ea spē, cuius ipsum est proprium, & de indiuiduis sub eadem spē existentib⁹. vt risibile, quod quidē ꝑdicat' de homine tm̄, & de singulis hoībus. sed L genus prędicatur de pluribus specie bus, & de pluribus differentibus numero. D.d. Differt adhuc genus à differentijs, & ab accidentibus cōib⁹ per id, quod dī ipsum prædicari de rebus in eo quod quid est. nam differentia & accidens prędicant' de ea re, cuius sunt dfia. aut accidēs in eo quod quale est, non in eo quod q d est. Exempli gfa, si interrogemur quale nam asal sit homo: respondebimus quidem rōnale. identidem si de coruo fiat interrogatio p quale, fiet responsio per accidens insequēs ipsum. vt gratia exempli, si dicatur M quale nam animal sit: respondebit' quidem nigrum. rationale autem differentia est, nigrum vero accīs. id itaq; ꝑ quod respondetur ad interrogationem factā per quid est, est vtiq; genus. vt si fiat interrogatio de hoīe quid sit? & dicatur animal. Cùm igitur in definitione generis dicitur, quod prædicatur de pluribus, tunc per hoc distinguitur à rebus singularibus. per id vero, quod dicitur differentibus specie, distinguitur à specie, & proprio.

K finitio ipsius generis est, qd ex duobus vniuersalibus ipsum sit illud,

&

A & per id, quod dicitur in eo, qđ qd
est, & non in eo quod quale est, di-
stinguitur à differentijs, & acciden
tibus. D.d. patet itaq; hanc esse verã
descriptionem ipsius generis: quo-
niam nihil excessus aut defectus cõ
tinere videtur. Nos tamen iam dixi
mus, quid diminutionis in hac re-
periatur descriptione.

Sermo de Genere.

DIxit Auerroes. Neq; genus, neq; species
dicit de vnica tantum re. Inquit Leui.
Vult Porphyrius declarare nobis, q genus
est nomen metaphoricum translatum à si-
militudine quadam, vt postea exponit. Pri-
B mo dicitur de aliquo certa: vt Israel, Isra-
elitæ, nã hoc nomen est vtinpaenma ab ipsa
nuilriudi ne, pater enim nõ vocatur Isra
elita, vel Israelitæ. & hoc est in vsu lingua-
rum. Secundo dicitur, vbi ponitur pater, vi-
ce genealogiæ eius, & locus vice habitasorũ
eius: vt nos nominamur Israel, vel Ægyptij
nominantur Ægyptus: vt dicebatur, quod de
structa est Ægyptus. is tamen modus non
est in vsu linguarum, nisi parum. Multi ta-
men alij exposuerunt hunc locũ variis mo
dis, non correspondentibus profecto veritã.
hoc tamen est id, quod nobis videtur pro
huius expositione: quæ quidem expositio
est quoq; ipsius Auerrois in libro Metaphy-
ficæ: & ipse quoq; Auerroes dixit ibidem,
q in lingua Arabica is modus nõ est in vsu:
cuius verba possunt intelligi, vt non sit vllo
pacto in vsu in illa lingua: vel q non sit in
C frequenti vsu. inductione vero perpsuaderi
potest, q hmõi genus raro venit in vsum
linguarũ. Dixit Auer. Tertius vero modus, q
in hac arte in vsum venit, dicitur quidẽ ge-
nus id, sub quo species includuntur. Inquit
Leui. Si volumus q hæc definitio sit perfe-
cta, oportet vt dicatur, q sit id, sub quo spe
cies includitur ea ratione, qua est vniuersã
lius ea: & q respondeatur ad eius interro-
gationem, in eo quod quid. quoniam pote-
rit esse vniuersalius ea, & tamen non erit ge
nus: vt nigrum respectu corui. nam nigrũ
est communius hac specie, & tamen nõ est
genus, sed respondetur de nigro in eo quod
quale: non in eo quod quid. itidem & diffe
rentia, sub qua ingreditur quidem species:
qñ eã pugnit (vt in eius definitione dicetur)
& non est genus illi speciei. pari ratione de- D
finitio speciei erit, vt sub ea ingrediatur spe-
cies, cum tamen nõ sit genus alicui speciei:
licet respondeatur p eam in eo quod quid.
Per id vero quod dicit, q hmõi genus, est
primopium specierum, quæ sub ipso includ-
untur, si intelligat id, quod intelligebat Pla
tonicus nunc non differimus ab eo. quod sit ppo-
situm in præfatione huius libri sui. fe. l. si id in
telligat, quo ad scientiam, tale verificaretur
de illis duabus opinionibus, vt paulo ante
diximus: quoniam scientia perpetua, & in-
corruptibilis habetur ab ipso vniuersali. Vel
forte dixit, q est principium specierũ, quæ
sub ipso continentur, quia est earũ materia, & ió
est earum principium: quemadmodũ ma-
teria dicitur principium rei, cuius est prin-
cipium. Dixit Auerroes. Hoc autem tertium
significatum, de quo est sermo. Inquit Leui,
Cum definitio sit id, quod notificat quidita E
tem rei: quemadmodũ definit eam Auer-
roes in libro Posteriorum, dicens q est ora-
tio indicãs subsistentiam rei, & eius quidita
tem: itaq; ipsum genus relationum quoddã:
nam genus est species generis, vt duplum est
dimidij duplum, vel seruus est domini ser-
uus: ergo oportet, vt definitio generis sumã
tur ex ratione relationis: quoniam hoc no
men est id, quod est ratione relationis. Ma-
nifestum autem est, q in hac descriptione
nõ sumitur illa relatio, qua genus est id, qđ
est, quoniam, licet in hac descriptione pona
tur species, non ponitur quidem illa species,
quæ ẽ correlatiua huic generi, idest cui hoc
est genus, sed ponitur illæ species, quæ sub
eo existunt omnes in vsi, cum ipsum tñ nõ
sit genus omnibus ipsis seu vltrati earũ, nã
de pluribus, quæ species differũt, prædicatur
genus illiusmet generis per se, sed genus nõ F
est genus alicui generi per se, sed speciei, quæ
est pars eius. sed cũ in hac descriptione nõ
sumatur id, quo genus est id quod est, ideo
est descriptio hæc, & non definitio, & ideo
defectus huius descriptionis oritur propter
species medias: videlicet, quia non sumitur
in ea id, quo genus est id, quod est, nã hoc,
quod ponitur in hac descriptione, ita reperi-
tur in eis, si sint species, sicut si sint genera.
vt si definiremus seruum per id, quod non
competit ei, non ea ratione, qua est seruus,
& contigerit vt ille seruus sit dominus alicu
ius, tunc hæc definitio ita competet ei, ea ra
tione, qua denominatur dominus, sicut ea
rõne, qua denominatur seruus. D.d: Genus
autẽ, &c. Inquit Leui. Hoc est notum de se,

G p præter id, quod dixit, & exemplum proprietatis est susceptibilitas sciæ, in alio tñ loco vocauit hoc differentiã. Aliqui tñ exponũt susceptibilitatem sciæ, scilicet propriæ ei in actu, vt Medicina, & Geometria, cuius inuẽtio in hominẽ nominatur ꝓpriũ largo modo, vt in capitulo de proprio declarabitur: licet re vera dicatur accidens, neque hoc est conueniens huic nostro proposito: quoniã hic debet loqui de vero proprio, cum faciat mentionem quoq; cum ipso de ipso accidẽte. Et ideo, vt nostra fert sñia, est susceptibilitas cuiusuis sciæ fuerit in actu, siue practica, siue speculatiua fuerit, & hoc proprium reperitur in omnibus indiuiduis hominis: licet sit impossibile, quin concedamus, q; nihilominus, non reperiatur hoc propriũ cũctis indiuiduis hominis. nam cũ puer nascit̃ non hẽt in actu sciam, tum practicam, tum
H ẽt contemplatiuam. Ergo illud propriũ, qđ attulit huc, non est verum proprium. Melius ergo est vt dicamus, q; susceptibilitas sciẽtię qñq; sit differentia, qñq; vero proprium. nã cum per hoc intelligimus, q; de natura hoĩs est, vt suscipiat in aliquo tpe sciam in actu, tunc hoc est proprium; sed si per hoc intelligimus, q; hõ habeat semp aptitudinẽ ad recipiendam sciam, tunc hoc erit dr̃ia: qm̃ huiusmodi susceptibilitas est eius forma, qua est id, quod est. Et hinc verificat̃ id, quod dicit in libro Topicorũ, q; susceptibile sciẽtiæ est descriptio hoĩs. nos aũt de hoc faciemus verbum in eo loco Deo annuente. Manifestũ ergo est ex verbis Porphyrij in hoc loco, q; proprium dat̃ tñ vltimę spẽi. quod tñ nõ est verum: qm̃ põt noĩari verum propriũ ẽt quod inest cuius subiecto, siue illud fuerit genus vel spẽs. & hoc non latet eum, qui de-
I dit operam huic arti, atq; illis scientijs, quæ hoc vtunt̃ noĩe: vt est scia Naturalis. & ideo inuenies Arist. ponentẽ in libro Prædicamẽtorum proprietatem qualitatis, & reliquorum prædicamentorũ, cum tñ sint genera suprema. D.d. Differt aũt genus ab indiuiduis, &c. Inquit Leui. Si volumus q; hæc definitio sit completa, oportet vt declaremus quod alterum alterum subingrediat̃: &q; respondeatur ꝑ quodlibet eorum ad interrogationem ꝑ quid est. quoniam irrationale est communius q̃ rationale, & tamen non est ei genus: quia non amplectitur ipsum. identidem homo, & scribens: homo enim non est genus ad scribentem, licet sit quid communius ipso: propterea quia non respondetur per id, quod est minus vniuersale, in eo quod quid. pari ratione nigrum & K
coruus: cum tamen nigrum non sit genus ad coruum, propterea quia non respondetur per magis vniuersale in eo quod quid: licet respondeatur de coruo in eo, qđ quid.

De Specie. *Cap. 3.*

SPecies autem dicit̃ quidẽ et de vniuscuisque forma: ꝑm quam dictum est.

Prima quidem species digna est imperio. Dicitur autem species, & ea, quæ est sub assignato genere: secundum quam solemus dicere hoĩem quidem spẽm aĩalis, cùm sit genus aĩal: L
album aũt coloris spẽm, triãgulum vero figuræ spẽm. Quod si ẽt genus assignantes spẽi memi nimus dicentes, quod de pluribus & differentib⁹ spẽ in eo qđ quid est p̃dicat̃, & spẽm dicim⁹ id, qđ sub assignato genere est: nosse oportet quod, qm̃ & gen⁹ alicuius est genus, & spẽs alicuius est spẽs, vtrunq; vtriusq;, iccirco necesse est in vtrorũq; rõnibus vtrisq; vti. Assignant ergo & sic spẽm. Spẽs est, q̃ ponit̃ sub genere: & de qua genus ĩ eo M
quod quid est p̃dicat̃. Amplius aũt sic quoq;. Spẽs est, q̃ de plurib⁹ & differentib⁹ numero in eo quod qd est prædicatur. sed hæc quidẽ assignatio specialissimæ est, & quę solum species est, non autem & genus: aliæ vero erunt etiam nõ specialissimarũ. Planũ aũt erit quod dr̃ hoc modo. In vnoquoque p̃dicamento sunt q̃dã generalissima, & rursus alia specialissima: & ĩter generalis-

Euripidis.

Obiectio.

Solutio.

A neralisſima & ſpecialisſima ſũt alia, quæ genera & ſpẽs dñr eadem. Eſt autem generalisſimũ quidẽ, ſupra quod nullũ aliud ſit ſuperueniens gen⁹. Specialiſ ſimum aũt eſt, poſt quod nõ eſt alia inferior ſpẽs. Inter generaliſ ſimum aũt et ſpecialisſimũ alia, quæ genera & ſpẽs ſunt eadem: ad aliud tñ & ad aliud ſumpta. Fiat autem in vno quidem prædicamẽto manifeſtum quod dicit. Subſtantia eſt quidem & ipſa genus: ſub hac autem eſt cor-
B pus. & ſub corpore aſarum corpus: ſub quo aſal. ſub aſali vero rationale animal: ſub quo hõ. ſub homine vero Socra. & Plato, & qui ſunt particulares homines. Sed horũ ſubſtãtia quidem generalisſimũ eſt, & quod genus ſolum: homo vero ſpecialisſimum, & quod ſolum ſpẽs. corpus autem ſpecies quidem eſt ſubſtantiæ, genus vero animati corporis. ſed & aſatum corpus ſpecies quidẽ eſt corporis, genus vero animalis. rurſus aſal ſpecies quidem eſt corporis aſati, genus vero rationalis aſalis. ſed rationale aſal ſpecies quidẽ eſt animalis, genus autem hoïs. homo vero ſpecies quidem eſt rationalis animalis, non autem genus particularium hominũ, ſed ſolũ ſpecies. & omne, quod ante indiuidua propinque prædicaẽ, ſpẽs erit ſolũ, nõ ẽt genus. D E

Generum ac ſpecierum in prædicamento Subſtantiæ ordo.

	Genus	*Subſtantia*	*generalisſimum*
	Species	Corpus.	& genus.
	Species	Animatum corpus.	& genus.
C	Species	Animal.	& genus. F
	Species	Rationale animal.	& genus.
	Species	Homo.	ſpecialisſima.
	Particulares	Socrates & Plato.	homines.

Quemadmodum igit ſubſtãtia cũm ſuprema ſit, eo ꝙ nihil ſupra eam ſit, genus eſt generalisſimum: ſic etiam homo cũm ſit ſpecies, poſtquam nõ eſt alia ſpecies, neq; aliquid eorum, quę poſſunt diuidi in ſpecies, ſed ſolum indiuidua (indiuiduum. n. eſt Socrates, & Plato, & hoc album) ſpecies erit ſolum & vltima ſpẽs, & (vt dictũ eſt) ſpecialisſima. quę vero ſunt in medio,

eorum

G eorum quidem, quæ ante ipſa ſunt, erunt ſpecies: eorum autem, quæ poſt ipſa ſunt, genera. Quare hęc quidē duas habēt habitudines, eā, q̄ eſt ad ea: quæ antecedunt, ſm quam ſpēs ipſorū eſſe dicunt: & eā, quæ eſt ad poſteriora, ſm quam genera ipſorum eſſe dicunt. Extrema vero vnā habent habitudinem. Nam & generaliſſimū ad ea, quidē q̄ poſteriora ſunt, habet habitudinem. cūm ſit genꝰ oſum id quod eſt ſuꝑremū: eam vero, quæ ad
H ſuperiora non habet, cūm ſit ſuprem̄ū & primū principium, & (vt diximus) ſupra quod nō eſt aliud ſuperueniens genus. Specialiſſimū aūt vnam habet & ipſum habitudinē, hanc quidem, q̄ eſt ad ſuperiora, quorū eſt ſpecies: eam vero, q̄ eſt ad poſteriora nō diuerſam habet habitudinem, ſed eādē, & ſpēs indiuiduorum dicit. ſed ſpēs quidem dicit indiuiduorum, vt ea continens: ſpecies aūt ſuperiorum, ve
I lut quæ ab eis continetur. Determinant igitur generaliſſimum genus ita, quod cūm genus ſit, non eſt ſpēs. & rurſus, ſupra qđ non eſt aliud ſuperueniēs genꝰ. Specialiſſimā vero ſpēm ſic, q̄ cūm ſit ſpecies, non eſt genus. & quam, cū ſit ſpecies, in ſpecies diuidere non poſſumus. adhuc autē, & quæ de pluribus & differētibus numero in eo quod quid eſt prædicatur. Ea vero, quæ in medio ſunt extremorum, ſubalterna vocant genera & ſpēs, & vnumquodq̄ ipſorū ſpēm eſſe, k
& genus ponunt: ad aliud tamē & aliud ſumptum. ea. n. q̄ ſunt ante ſpecialiſſima vſq; ad generaliſſimū aſcendentia, & genera dicunt, & ſpecies ſubalternę: vt Agamennon, Atrides, & Pelopides, & Tantalides, & vltimū Iouis. Sed in familijs quidem plerunq; ad vnū reducunt principium, v.g. ad Iouē: in generibus vero & ſpeciebus non ſic ſe hēt. Neq; n. eſt commune vnū genꝰ oſum ens: nec oſa eiuſdem generis ſunt ſm vnum ſuprem̄ū ge- L
nus, quemadmodū dicit Ariſt. ſed poſita ſint (quemadmodum in prædicamentis dict̄ū eſt) prima decē genera, quaſi prima decem principia. Et ſi oſa quis entia vocet, æquiuoce (inquit) nuncupabit, ſed non vniuoce. Si. n. vnum eſſet cōe oſum genꝰ ens, vniuoce oſa entia dicerent. cùm vero decem ſint prima, communio ſm nomen eſt ſolum, non tm̄ ſm rationem, quæ ſm nomē eſt.
Decem igit̄ generaliſſima quidē ſunt: ſpecialiſſima vero in nu M
mero quidem quodam ſunt, nō tamen infinito. Indiuidua autem, quæ ſunt poſt ſpecialiſſima infinita ſunt. Quapropter vſque ad ſpecialiſſima a generaliſſimis deſcendentes iubebat Plato quieſcere: deſcendere autem per media diuidentes ſpecificis differentijs. infinita vero (inquit) relinquenda ſunt. neque enim eorum ſcientiam poſſe fieri. Deſcendentibus igitur ad

ſpe-

A ſpecialiſſima, neceſſe ē diuidentes per multitudinem ire: aſcendentibus vero ad generaliſſima neceſſe eſt colligere multitudinem in vnū. collectiuum enim multorum in vnam naturā ſpecies eſt & etiam magis id, quod genꝰ eſt: particularia vero & ſingularia econtrario ſemp in multitudinē diuidunt id, quod vnū eſt. participatione enim ſpeciei plures homines, vnus: particularibus aūt & ſingularibꝰ vnus & cōmunis pluręs. diuiſiuum
B enim ſemper eſt, quod ſingulare eſt: collectiuum autē & adunatiuum, quod commune eſt.

Aſsignato aūt genere & ſpecie quid ſit vtrunq; eorū, & genere quidē vno exiſtente, ſpeciebus vero pluribus (ſemper enim in plures ſpecies diuiſio generis ē) genus quidem ſemper de ſpecie prædicatur, & oſa ſuperiora de inferioribus: ſpecies aūt neq; de proximo ſibi genere, neq; de ſuperioribus: neq; enim cōuertit. Oportet enī aut æqua de æquis
C prędicari, vt hinnibile de equo: aut maiora de minoribꝰ, vt animal de homine: minora vero de maioribꝰ minime. neq; enim dices animal eſſe hominē: quēadmodum hominē dices eſſe aſal. De quibus autē ſpecies prædicatur, de ijs neceſſario et ſpeciei genus prædicabit, & generis genꝰ vſq; ad generaliſsimum. ſi enim verū eſt dicere Socratē hoſem, hominē autem animal, animal autem ſubſtantiam: verum eſt & Socratem animal dicere, atq; D
ſubſtantiam. ſemper enim cūm ſuperiora de inferioribus prædicentur, ſpecies quidem de indiuiduis prædicabitur, genus aūt & de ſpecie, & de indiuiduo: generaliſsimū vero de genere vel generibꝰ, ſi plura ſint media & ſubalterna, & de ſpecie, & de indiuiduo. dicitur enim generaliſſimū quidē de omnibus ſub ſe poſitis generibus, & ſpeciebus, & indiuiduis. genus autē, quod ante ſpecialiſsimū eſt, de omnibus ſpecialiſsimis & idiuiduis. E
ſolū aūt ſpecies de omnibus indiuiduis. indiuiduū aūt de vno ſolo particulari. Indiuiduū autē dicitur Socrates, & hoc albū, & hic veniens Sophroniſci filius, ſi ſolus ſit ei Socrates filius. Indiuidua aūt dicuntur hmōi, qm̄ ex proprietatibus cōſiſtit vnūquodq; eorum, quarū collectio nunquā in alio eadē erit: Socratis enim proprietates nūquā in aliquo alio particularium erūt eadē. eæ vero, quæ ſunt hominis proprietates (dico autē eius, F
qui eſt cōis) erunt eędem in pluribus, magis autē & in omnibꝰ particularibꝰ hominibus, in eō quod homines ſunt. continetur igitur indiuiduū quidē ſub ſpecie: ſpecies autē ſub genere. Totum enim quiddam eſt genus: indiuiduum autē pars: ſpecies vero & totū eſt & pars. ſed pars quidē alterius: totum autē non alterius, ſed in alīs. in partibus enim totū eſt. De genere igitur

& ſpe

dē in Anprædica men. ca. 4.

G et ſpecie, et quid generaliſſimũ, & quid ſpecialiſſimũ, & q̃ genera eadem, & ſpecies ſint, quę etiã indiuidua, & quot modis genus & ſpecies dicantur, ſufficienter dictum eſt.

Sermo de ſpecie.

AVER. INquit. Species duo ſignificat: primũ quidẽ formã rei: vt cũm „ dicimus. Species tua eſt digna impe „ rio. & his loquendi modus eſt fami liaris ipſis Gręcis. Secundũ vero ſi gnificatũ, de quo hic agitur, eſt qui dem illud vſe, qđ ſub illo genere lo H catur, qđ paulo ante definiuimus: qđ ſ. eſt magis proprium q̃ ſit illud. vt ſi dicamus hoẽm eſſe ſpẽm ipſi alali, & animal genus ei: & ꝙ albedo ſit ſpecies coloris, & color genus eidẽ. Inquit. Neq; contra nos quis obijciat ꝙ, cũ definiuimus genus, poſuimus ipſam ſpẽm partẽ definitionis eius, dicentes ipſum prædicari de pluribus differentibus ſpecie: in definitione vero ſpeciei, diximus ipſam eſſe, quæ ſubingreditur genus atq; ſub eo locatur. qm̃ & genus, & ſpecies, quodlibet ipſorũ dẽ per relationem ad alterũ. natura au tem relatiuorum eſt, vt quodlibet ipſorum capiatur in definitione alterutri. & nullum ex hoc ſequitur inconueniens. Inquit. Et adhuc de ſcripſerunt ſpeciem, dicentes eã eẽ, quæ p̃dicatur de pluribus differentibus numero in eo qđ quid eſt. veruntũ ſub hac deſcriptione vltima tm̃ ſpecies continetur, quæ quidem eſt tm̃ ſpecies, & non eſt genus: in prima vero definitione oẽs includuntur ſpecies: cũm dicatur in ea, ꝙ eſt quæ ſub genere collocata eſt: & quæ eſt magis propria eo. Ex his ergo, quæ dixit Porphyrius, poterit K quis intelligere, ꝙ vera definitio ip ſius generis, in qua non communicat ſpecies media, eſt ſ. ꝙ genus ſit il lud vſe, qđ ſpeciem amplectitur, ſuper ipſam q́; locatum eſt in eo ꝙ qđ eſt: & non illa, qua deſcripſit ipſum antea: qm̃ in hoc cõmunicant cum eo ſpecies mediæ. Cùm autem tam genus q̃ ſpecies, vnumquodq; eorum dicatur in relatione ad alterũ ipſorum: & in quodlibet decem p̃dicamentorum reperiantur multa vſia, quorum alterũ ſub altero locatur: ſequitur ergo ꝙ in quolibet eorum reperiuntur vſia, quæ dicun L tur genera, & ſpecies. genera quidem in relatiõe ad ea, quæ ſunt ſub illis: ſpecies vero in relatione ad ea, quæ ſunt ſuper illis. & hæc ſunt ipſa vſia media, quę inter primũ vni uerſale exiſtunt et vltimũ, quæ reperiuntur in eodem prędicaméto. Et primum vſe dicitur genus generaliſſimum: quia nullum datur genus ſupra ipſum, pp quod poſſit ipſum nominari ſpecies. Vltimũ vero vſe ideo vocatur ſpecies ſpecialiſſima: quia nullum reperitur ſub ea vſe, propter quod poſſit vocari in relatione ad ipſum, genus. Quæ M autem in medio exiſtunt, dicuntur genera, & ſpecies: duobus ſ. habitis reſpectibus. vt gratia exempli in p̃dicamento ſubſtantiæ, ſubſtantia eſt genus: & ſub ſubſtantia eſt corpus: & ſub corpore corpus animatum: & ſub corpore animato animal: & ſub animali rationale: & ſub rationali homo: & ſub homine Socrates & Plato, & reliqua indiuidua hominis. Subſtantia igitur in hoc prædicamento eſt genus generaliſſimum: & homo eſt ſpecies ſpe-

Natura relatiuorũ ẽ vt qđlibet ipſorũ ca-

I piat in definitiõe alterij. Idẽ. 9. Met. te. 11. & 6. to. pi.

A specialissima. corpus aũt est species ad substãtiã, & genus ad corpus animatũ. & corpus animatũ est species ad corpus, & genus ad aĩal. & aĩal ẽ species ad corpus animatum, & genus ad animal rationale. & aĩal rationale est species ad animal, & genus ad hominem. & homo est species ad animal ratiõale, & nulli alij rei est genus, quia ꝑdicatur de indiuiduis hominis. sic ergo est species tm̃. Generatim ergo ipsum vl̃e vocatur genus in relatiõe ad id, qđ sub eo existit: & species in relatione ad id, quod est supra ipsam. Su-
B premum autem vl̃e, cũ habeat relationem ad vnũ tm̃, videlicet ad id, qđ sub eo existit, ideo est tm̃ gen⁹. Vltimum vero vl̃e, cùm nullã aliã habeat relationem, q̃ ad id, qđ supra ipsum existit, ideo est tm̃ species. Intermedia vero cùm ambas illas obtineant relationes, ideo sunt
Vid. 2. Cœ. 49. et 12. Meta. 26. & genera & species. Scias præterea ꝙ in hoc exemplo Porphyrius posuit substantiã eẽ genus ad corpus, iuxta snĩam illorum, qui putãt materiam & formam existere in prędicamento substantiæ, hoc est substãtiarum abstractarum. Identidem
C posuit rationale vt genus ad hominem, iuxta snĩam illorum, qui opinantur ratiocinium esse genus ad hominem, & ad angelum. sed apud eos, qui putant ꝙ ratiocinium dicitur æquiuoce de ipsis, non est genus. Ita quoq; iuxta snĩam ponẽtiũ libri prædicamentorũ propositum esse narrare vniuersalia rerũ sensibilium, genus supremum in prædicamento substantiæ erit vtiq; corpus. Definiunt quoq; genus generalissimũ, dicentes ipsum esse genus, & non speciẽ. itemq; illud definiũt, dicẽtes ipsum esse illud super qđ nõ D datur genus. Definiunt quoq; speciem specialissimã, dicentes ipsam esse speciem & nõ genus. vel ipsum esse speciem non diuisibilẽ in alias species. & ꝙ prędicatur de pluribus differentibus numero, in eo quod quid est (vt paulo ante dictũ fuit.) Intermedia vero sunt genera & species. genera quidem in relatiõe ad ea, quæ sub eis existunt: species vero in relatione ad ea, quæ super ipsa existunt. Inquit. Nec contingit in omnibus generibus entium id, qđ contingit in generibus alicuius E genealogiæ. nam genera genealogiæ, oĩa ascendunt tandẽ ad vnum patrẽ, vt Arabes ad Arab: sed non ascendunt oĩa genera entiũ ad vnũ vl̃e, quod oĩa illa complectetur. Nã neq; ens est gen⁹ cõe cunctis rebus: neq; habent quidem genus cõmune supremum, ad quod ascendant reliqua genera omnia post ipsum. sed cuncta genera ascendunt, ac deducuntur ad decem genera prima, quæ sunt ipsa decem prædicamenta: quæ quidem non sunt subordinata, alterum sub altero, vel locata: neq; datur aliqđ prædicamentũ, F quod ea amplectatur: qm̃ hoc nomen ens dicitur de eis æquiuoce, vel aliqua rõne analogiæ. Nam si ens esset eis genus cõe, tunc hoc nomen ens diceretur de eis vniuoce. cùm igitur prima genera sint decẽ, ergo cõicabunt inter se æquiuocatione nominis entiũ tm̃, non definitione. Genera itaq; generalissima erunt decẽ: spẽs vero specialissimæ sunt plures, sed sunt quidẽ termino cõtentę, & nõ sunt infinitę. Sed indiuidua, ꝑ quę ipsę species specialissimę diuidunt, sunt quidẽ infinita: & ideo

De ente vide. 1. Ph. t. c. 13. 3. Me. 10. 4. Met. 2. 5. Me. 13. et 14. 7. 15. 10. 8. & 12. Me. 17. 20. & 21.

G ideo non possunt amplecti p dsias, quibus vltimę spes diuidunt. ppea quia huiusmodi dsię sunt infinitę: de infinito aũt non habet scia. Cumq; descendimus per diuisionẽ generum ad species specialissimas, tũc quidẽ videmur redigere vnitatẽ in multitudinẽ per hmõi actũ: ascendentibus vero nobis ad genera generalissima, videbimur tunc potius pluralitatẽ in vnionẽ redigere. Et huius rei rõ est: quia quanto magis genus ascendit, tanto minorẽ efficit notitiã: maioris tñ est amplexus q̃ sit id, quod sub eo existit.

H econtra vero quo magis descendit, eo maior redditur cognitio, minorq; sit collectio. vnumquodq; tñ ipsorum, vel spes, & species, collectiuum quidẽ est: sed genus magis, species vero minus. res vero singulares & particulares, idest indiuidua ipsa, oppositum q̃ genus & species agunt: qm̃ diuidunt, & non colligunt. nã semper speciẽ diuidunt: vt hoiem in Socratẽ, & Platonẽ. particulare inquam semper diuidit: vlte vero aggregat. Inquit. Postq̃ notificauimus quid sit genus, & species, & q̃ genus sit vnũ, plures habẽs spe

I cies, ppea quia genus diuidit semp in plures species: ideo genus vere p dicatur de specie. sit et genus generalissimum, & vt verbo dicam, quicquid est superius prædicatur de inferiori, cum sit vnus illo, species vero, nec de ppinquo, neq; de remoto prędicat genere, videlicet prædicatione vñi: qm̃ non cõuertitur cũ genere in prędicatione. Ea etenim, quæ prædicantur de aliquibus, vel sunt æqualia illis, de quibus prædicant, vel sunt cõmuniora eis. equalia aũt conuertuntur in prædicatione: vt cùm dicimus, oẽs equus est K hinnibilis, & oẽ hinnibile ẽ equus. vlliora verò non conuertunt in ꝑdicatione. nam genus non conuertitur cũ specie: vt animal, quod est vlius hoie, verum non est dicere oẽs homo est aial: sed nõ conuertitur, q̃ sit verum dicere, omne animal est homo. Res pręterea, de quibus prædicatur species, de eisdem vtiq; prędicatur genus illius speciei, & genus illius generis: & sic procedendo, donec definit prædicatio ad genus generalissimum. vt exempli gr̃a, si verũ est dicere Socrates ẽ bõ, verũ erit quoq; dicere q̃ ẽ animal, L qđ est genus ad hoiem. identidem vere prædicabitur de eo genus animalis, qđ est corpus nutribile sensitiuũ. res ergo superior vlis prædicatur semp de inferiori. & ideo species prędicat de indiuiduo, & genus prædicatur de ipsẽ, & de indiuiduis. Genus itaq; generalissimum ꝑdicat de vltima spe, & de indiuiduis eiusdẽ speciei, & de intermedijs inter ipsum & inter hanc speciem, quę sunt vna rõne genera, alia vero ratione sunt species. Genus pterea, qđ antecedit vltimã speciem, prædicat de oĩbus speciebus vltimis, & de indiui M duis illarum: & species vltima prædicat de indiuiduis tm. indiuiduũ vero de vno tñ indiuiduo prædicatur. Hoc aũt, quod Porphyrius dicit, est verũ de indiuiduis accidentiũ. nã indiuidua subſtantię de nulla prędicantur re fm vsum naturæ. & ideo vera descriptio indiuiduorum est, q̃ indiuiduũ est id, qđ nõ prędicat de pluribus: non id, quod prędicatur de vno, vt ipse descripsit. Inquit. Id vero, qđ dicitur vnum, veluti Socrates, et Plato, ideo q dem dicitur

Pro hac materia vide Por-

A dicitur indiuiduum, quia cõstat ex proprietatibus, quæ nõ possunt cõcurrere per se aliquo tempore, in aliquo alio indiuiduo. nam summa rerum, ex quibus Socrates, cõstat, nõ potest reperiri in aliquo alio. sed ꝓprietates hominis vniuersalis possunt reperiri in pluribus indiuiduis hominis: & ideo de cunctis indiuiduis hominis prædicantur. spẽs ergo amplectitur indiuiduum: & genus amplectitur spẽm. Genus itaq; similatur toti, & indiuiduum parti:

B species vero partim toti, partim parti similatur. similatur enim toti, eò quia continet indiuiduum: similat vero parti, quia à genere continet. Inquit. Iam ergo diximus quid sit genus, quidq; spẽs, quid quoq; genus generalissimũ, & qd spẽs, specialissima, quid etiam intermedia, quæ sunt de se partim genera, partim species, quid quoq; indiuidua, & quot modis dicitur genus, & species.

ytriũ. ca. Gener. Arist. I nteprætamẽtis & Prio Prio. sectiõe c. 1. Item uerroi. Post. cõ. Item. 7. et. te. 59.

Sermo de Specie.

LVI. Dixit Porphyrius. Species autem, &c. Inquit Leui. Voluit ostendere hoc nomẽ

C esse metaphorice dictum. Dixit Auerroes. Secundum vero significatum, &c. Inquit Leui. Si hec definitio debeat esse cõpleta, oportet dicere ipsam speciem subingredi genus, quæ non est ita vniuersalis sicut ipsum, sed genus complectit ipsam per quam respondetur ad interrogationem factã, ꝑ quid est. & hoc patet ex prædictis. nam in ipso aiali subintelligit corpus nutribile, sensitiuum: quod tñ non est ei genus. in eo adhuc includitur mobile de se in actu: & tñ non est ei genus. D. d. Auerroes. Neq; contra nos quis obijciat, &c. Inquit Leui. Iam in superioribus fuit declaratum, q relatiuum vt relatiuum, debet continere in sua definitione illam relationem, qua ipsum est relatiuum: & hoc non potest fieri, nisi sumantur in illa definitione ambo relatiua. nã definitio serui est, vir inseruiens domino suo: & definitio domini est, qui dominatur seruo suo. ita vt, si quæratur quid sit seruitus, debet respondere, est subministratio prouenientis à seruo ad dominũ. & si quæratur quid est dominatio, debet responderi q est dominium factum à domino supra seruum. Hæ itaque definitiones idem significant, nisi q illa relatio, cum refertur ad seruientem, est seruitus, & subministratio, & cum ad dominũ refertur, est dominium. & ita conueniebat fieri in definitione generis & speciei. D. d. Auerroes q ipse assumpsit in descriptione generis ipsum relatiuum. Inquit Leui. Iam nos declaratimus ibi, q non fuit sumptum in illo loco ratione relationis: sed videtur q ipse voluerit ponere hic nomen speciei in oratione, non quatenus sit relatiuum. D. d. Auerroes. Et nullum ex hoc sequitur incõueniẽs: Inquit Leui. Hoc est, quia in reliquis definitionibus, præter definitiones relatiuorum, sequeretur ex hoc inconueniens, si sumeretur quiditas alicuius alterius rei, pro notificatione alterius: vt si sumeretur in definitione hominis equus. Sed in relatiuis est omnino necessarium non vt ponatur quiditas alterius in ipsa definitione, sed ꝓpter relationem, quæ re vera vnius ad alterum habetur. & non potest cognosci quiditas relationis, nisi fiat mentio de correlatiuis in ipsa definitione, quæ referuntur in illa relatione, vt paulo ante declaratum fuit. Inquit Auerroes. Ex his ergo, quæ dixit Porphyrius, &c. Inquit Leui. Sententia Auerrois est, q hac eadem ratione, qua Porphyrius damnauit hanc descriptionem, scilicet speciei, debebat dãnare aliam: licet in hac descriptione non percipiatur genus. qm̃ causa est eadem: videlicet q, si datur aliqua species, quæ non subincluditur sub hac descriptione, vt sunt species mediæ, quæ omnino ingrediũtur sub descriptione generis. & iste est ille defectus, qui reperitur in illa descriptione. Inquit Auerroes. Scias præterea q in hoc exemplo Porphyrius posuit, &c. Inquit Leui. Sententia Auerrois est, q circa hoc extant variæ opiniones apud Antiquos. nam sunt aliqui, qui putant q tam materiã q̃ forma, quælibet earũ seorsum dicatur substantia: quidam vero alij putant nullam earum esse substantiam, sed substantiam esse ipsam materiam, & formam simul existentem. Hæc autem ars debet ponere ipsum corpus, tanq̃ genus supremum, propter duas causas. Prima est, quia ad ꝓfessorem huius artis non attinet inquirere, q̃ nã harum duarum opinionum sit vera: qm̃

D

E

F

hæc

G hæc inquisitio non est logicalis. Secunda cā est, quia huius artis propositum est enarrare res sensibiles, non res, quæ indigent ꝑ ipsarum declaratione alijs scientijs: quarum hæc ars est principium. Manifestum autem est, ꝙ substantiæ separatæ non sunt sensibiles: quoniam substantia sensibilis constat ex materia & forma: & ideo corpus debet esse genus supremum. Identidem ratiocinium genus homini & angelo, id est sic etiā rationale nō debet poni genꝰ propter duas quoque causas. Vna est, quia genus debet p̄dicari vniuoce de omnibus, quæ sub ipso existunt: videlicet quòd nomen atque definitio eius prædicentur de cunctis, quæ sub ipso extant. Manifestum autem est, quòd rationale non dicitur vniuoce de angelo, & de homine, quoniam homo est homo ea ratione, qua est rationalis in potentia. alias n.
H non esset homo, qui non intelligeret actu: quod est falsum. sed angelus est angelus ea ratione, qua est rationalis actu. Adde etiam, quod definitio ipsius rationalis in homine, quæ quidem est vt sit cognoscens per cogitationem, & contemplationem, non competit angelo. Alia causa est, quia ad hanc artem non pertinet enumerare nisi res famosas: sed esse angelorum non est publicum. D.d. Auer. Nec contingit in omnibus generibus entiū, &c. Inquit Leui. Ideo dixit hoc, quia manifestum est, ꝙ nomen entis nō dicitur de rebus, mera æquiuocatione: vt in libro Metaphysicæ dictum fuit: sed est nomen dictum secundum prius & posterius, nam dicitur secundum prius de substantia, & secundum posterius de accidente: quia accidens ideo est, quia substantia, quæ est eius subiectum, est, cum accidens non repe-
I riatur per se existens. Quòd autem nomen entis nō sit genus vniuersale cunctis decem prædicamētis, sic probatur. qm̄ genus est id, quod est cōe cunctis speciebus, quæ sub ipso existunt, differentiæ vero ipsis speciebus, quæ sub ipsis existūt, quæ sunt res additæ supra naturam generis. & ideo illæ differētiæ necessario differūt à natura generis. & ideo non cōtingit vt verificetur prædicatio generis de illis differentijs: sed bene verificabitur prædicatio generis de habentibus differentias. vt, exempli causa, dr̄iæ, quibus diuiditur animal, sunt potentia ad ambulandū, & potentia ad volandū, & potentia ad natādum. Prædicatio itaq; aīalis de his potestatibus non erit vera. nam non potest dici ꝙ potentia ad ambulandum est animal, sed vera erit prædicatio aīalis de habentibus has dif- k
ferentias. nam ambulans est animal, & volans quoque, atq; natans. Ens autem prædicatur de omnibus differentijs, quæ sub ipso existunt, & de habētibus has dr̄ias: quia nihil datur de his, de quo non sit verum dicere, ꝙ sit ens, & vnum, & aliquid, & res. Patet ergo, ꝙ nullum horum est genus cūctis entibus. Quòd si ens esset genus cōe illis, tunc nomen entis diceretur de eis vniuoce, vt perspicuum est. Inquit Auer. Hoc autem, quod Porphyrius dixit, est verū de indiuiduis accidentium. Inquit Leui. Sn̄ia huius rei, iudicio meo, est ꝙ indiuidua accidentium prædicantur in oratione secundum vsum naturalem, hoc est, ꝙ hmōi oratio significet naturaliter id, quod propositum est per eam: sed indiuidua substantiæ, cū prædicātur de aliqua re, tunc oratio nō significat naturaliter id, quod per eā quæritur, nisi per accidēs L
qm̄ subiectū in ipsa propositione debet esse notum, nam, si non esset notū, tunc siue aliquid affirmemus, siue denegemus ab illo subiecto, nihil vtique notificabitur. & ideo oportet ponere subiectum notū, de quo aliquid affirmetur in illa propositione, vel negetur, patet ergo ꝙ, cum dicitur Socrates est niger, cum subiectum sit notum, ꝙ hæc propositio significabit naturaliter ꝙ est niger. Sed si prædicatum fuerit indiuiduum substantiæ, & quæramus ut notificet quid sit illud indiuiduum, tunc manifestū est, ꝙ non poterit notificare aliquid, quod sit illi substantiale: quia in ea re communicant omnia indiuidua speciei: vt si dicatur rationale est Socrates. Pari ratione quoque non poterit dignosci per aliquod accidētale, quod cunctis indiuiduis speciei insit: vt latitudo vnguium, & amplitudo thoracis. Reliquum M
ergo est, vt cognoscatur per aliquod accidētale, quod non insit semper cunctis indiuiduis speciei actu: vt si dicatur ille, qui ambulat actu, est Socrates, vel tale quippiam. manifestum autem est ꝙ hæc oratio non significat naturaliter id, qd de ea desyderatur: nisi propterea quia contingit vt in illa cōgregatione nemo ambulat, præter Socratē. ita quoque si dicatur hoc animal est Socrates, & id indicemus digito, vel aliquo alio genere indicationis, nemo quidem dubitabit ꝙ huiusmodi oratio nō significat naturaliter id, quod per ipsum intenditur, sed propter illam indicationem, qua indicauimus, & nutum, quo innuimus, dicimus illam propositionem, sed non intelligitur hoc de prædi-

catione

A carbone non ſecundum vſum naturalem, vt aliqui ſunt opinat. nam, vt poſt hoc dicat, ipſum quidē proprium conuertitur in prædicatione cum ſua ſpecie: cum tñ accidens non poſſit eſſe ſubiectum ipſius ſubſtantiæ ſecundum vſum naturalem. Perſpicuum ergo eſt ex dictis q̄ profeſſor huius artis non negabit hmōi prælicationem. quæ vtique ſententia adhuc declarabitur ſ. lib. Priori, cum de conuerſione propoſitionis agetur. Vocauit aūt deſcriptionem id, quod dr de individuo, quod non prædicatur de pluribus: propterea quia negatio non dicit quiditatem rei. Dicit quoq; deſcriptio prædicari de vno: propterea quia hoc non conuenit individuo, quatenus eſt individuum. nam, ſi id ineſſet individuo ea ratione, qua eſt individuum, oporteret vt verificaret de individuis ſubſtantiæ: cuius rei tñ falſitas iam

B probata fuit. Hæc vero dicitur deſcriptio, p̄ter ea q̄ quiditas individui non eſt p̄dicabilis de vno, vel non prædicari de pluribus: ſed ipſa definitio eſt: quæ quiditatem rei notifi cat. & ideo hęc dr deſcriptio, non definitio.

De *Differentia*. Cap. 4.

Differentia vero & cōiter, & proprie, & proprīſſime dicat. Nā cōiter quidem differre alterum ab altero dicit, quod alteritate differt quocunq; modo, vel a ſeipſo vel ab alio. differt. n. Socrates a Platone alteritate, & ipſe a ſeipſo, & pue

C ro exiſtente & viro facto, & faciente aliquid vel quieſcente. & ſemper in aliquo modo habēdi ſ alteritatibus ſpectat. Proprie aūt differre alterum ab altero dicitur, q̄n inſeparabili accidente alterum ab altero differt. Inſeparabile vero accidens eſt, vt cæſitas oculorum, aut naſi curuitas, aut cicatrix cūm ex vulnere occalluerit. Proprīſſime aūt differre alterum ab altero dicit, quando ſpecifica differentia differt: quemadmodum homo ab equo D ſpecifica differentia differt, rōnalis qualitate. Vniuerſaliter ergo oīs differentia addita alicui alteratum facit. ſed eæ quidem, quę & cōiter & proprię ſunt, alteratum faciunt. q̄ vero proprīſſime aliud. Quæ quidem igitur aliud faciunt, ſpecificæ vocant: illæ vero q̄ alteratum, ſimpliciter dr̄iæ. aīal. n. adueniens rationalis differentia, aliud fecit: eius autem quod eſt moueri, alteratum ſolū a quieſcente fecit. quare illa quidem aliud, hęc vero al E teratum ſolum fecit. Secundum igit aliud facientes differentias diuiſiones generum fiunt ī ſpēs, & definitiones aſſignant, q̄ ſunt ex genere & hmōi differentijs: ſm aūt eas, q̄ ſolum alteratū faciunt alteritates ſolum cōſiſtūt, & aliquo modo ſe habentis p. r. mutationes. A ſuperioribus ergo rurſus inchoanti, dicendum differentiarum alias quidē eſſe ſeparabiles, alias vero inſeparabiles. moueri. n. & quieſcere, & F ægrum eſſe & ſanū eſſe, & quecunq; his proxima ſunt, ſeparabilia ſunt. at vero aquilinum eē vel ſimū, vel rōnale vel irrationale inſeparabilia ſunt. Inſeparabilium aūt aliæ quidē ſunt p ſe, aliæ vero p accidens. nam rōnale per ſe inēſt homini, & mortale, & diſciplinæ eſſe ſuſceptiuū: at vero aquilinum eſſe, vel ſimū p accidens, & non per ſe. Illę igitur, q̄ per ſe ſunt, in ſubſtantiæ ratiōe accipiunt, & faciūt aliud:

Log. cū cō. Auer. B illæ

G illæ vero, quæ ſm accidens, nec in ſubſtantię ratione accipiunt, nec faciũt aliud, ſed alteratum. Quæ quidem igitur per ſe ſunt, non ſuſcipiunt magis & minꝰ: quæ vero per accidens (etſi inſeparabiles ſint) intenſionem accipiunt & remiſſionem. nã neq; genus aut magis & minus prædicat de eo cuiꝰ fuerit genus. neque generis differẽtiæ, ſm quas diuidit. ipſæ. n. ſunt, q̃ vniuſcuiuſq; rationẽ complent: eſſe aũt vnicuiq; vnum & idem: neq; in
H tenſionẽ, neq; remiſſionẽ ſuſcipiens eſt. aquilinum aũt eẽ, vel ſimum, vel coloratũ, aliquo mõ & intenditur, & remittit. Cùm igit tres ſpẽs differentiæ conſyderent: & eę quidem ſint ſeparabiles, illæ vero inſeparabiles: & rurſus inſeparabiliũ hæ quidẽ ſint ꝑ ſe, illæ vero ꝑ accidẽs: rurſus earũ, quæ ꝑ ſe ſunt, differentiarũ, aliæ quidẽ ſunt, ſm quas diuidimus genera in ſpẽs, aliæ vero, ſm quas ea quæ diuiſa ſũt ſpecificant: vt cum ꝑ ſe differen
I tiæ oẽs hmõi animalis ſint, aſatum & ſenſitiuum, rationale & irrationale, mortale & immortale: aſati quidem & ſenſitiui differentia conſtitutiua eſt ſubſtãtiæ animalis (eſt enĩ animal ſubſtantia animata ſenſitiua) mortalis vero & immortalis differẽtia, & rationalis & irrationalis diuiſiuæ ſunt animalis differentiæ: per eas enim genera in ſpẽs diuidimus. Sed eæ quidem, quę diuiſiuę ſunt, differentiæ, generum, completiuæ fiunt, & cõſtitutiuæ ſpẽrum. diuidit. n. aſal rationalis & irrationalis differentia, & rurſus mortalis & immortalis differẽtia. ſed rationalis & mortalis differentiæ conſtitutiuæ fiunt hominis: rationalis vero & immortalis Dei: irrationalis autem & mortalis irrationalium animalium. Sic vero & ſupremæ ſubſtantiæ, cùm diuiſiuæ ſint animati & inanimati differentiæ, & ſenſitiui & inſenſitiui, animata quidẽ & ſenſitiua, * iuxta ſubſtantiam ſumpta aſal perfecerunt: animata vero & inſenſitiua perfecerunt plantam. Qm̃ ergo eædem aliquo modo quidem acceptæ fiunt conſtitutiuæ, aliquo modo aũt diuiſiuę, ſpecificæ oẽs vocant, & his maxime opus eſt ad diuiſiones generũ, & ad definitiones: ſed nõ his, quæ ſm accidẽs inſeparabiles ſunt, neq; etiam magis ĩs, q̃ ſunt ſeparabiles. Quas ẽt determinantes dicunt. Differẽtia eſt, qua ãbũdat ſpecies a genere. homo enim plus habet quam aſal, rationale & mortale: animal. n. nihil horum eſt. Nam vnde ſpecies haberent differentias? Neque vero omnes oppoſitas habet, quoniam idem ſimul habebit oppoſita. Sed, quemadmodum cenſent, poteſtate quidem habet omnes eorum, quæ ſub ſe ſunt differentias, actu vero nullam. ac ſic neque ex ĩs, quæ non ſunt, aliquid fit, neque oppoſita circa idem erunt.

K

* a. l. 11

L cũ ſubſtãtia ſũpta.

M * ſpẽs gen. excedit.

Defi-

A Definiũt aũt eam & hoc modo. Differentia est, quæ de pluribus & differẽtib⁹ specie in eo quod quale quid est prædicatur. rationale enim & mortale de homine prædicatũ in eo quod quale quid est homo dicitur: sed non in eo quod quid est. quid est eni homo, nobis interrogatis, cõueniens dicere animal: quale autẽ animal inquisitis, ꝙ rationale et mortale est cõuenienter assignabimus. Rebus enim ex materia & forma constantibus, vel ſm B proportionem ad materiam & formam constitutionem habentib⁹, quemadmodum statua ex materia quidem est ære, ex forma autem figura: sic et homo cõmunis & specialis ex materia quidẽ proportionaliter cõsistit ex genere, ex forma autem dr̃ia. totum autem hoc, animal rationale mortale, homo est, quẽadmodũ illic statua. Describunt aũt & hoc modo. Differẽtia est quod aptum natũ est diuidere C ea, quæ sub eodem genere sunt. rationale enim et irrationale hominẽ & equum, quę sub eodem genere sunt, quod est animal, diuidunt. Assignãt aũt & hoc modo. Differentia est, qua differũt à se singula. nanq; hõ, & equus ſm genus non differunt, sumus enim animalia nos, & equi: sed additũ rationale disiunxit nos ab illis. & rõnales sumus et nos, ἔτ Dñ: sed mortale appositũ disiunxit nos ab illis. Exactius aũt pertractantes ea, quæ ad dr̃iam pertinent, dicunt nõ quodlibet D diuidentiũ ea, quæ sub eodem genere sunt, eẽ dr̃iam, sed quod ad esse conducit, & quod quid erat esse, & quod rei pars est. Neq; enim quod natũ est nauigare, est hominis differentia, & si sit proprium hominis. dicere enim possumus animalium hęc quidẽ apta esse ad nauigandũ, illa vero minime, diuidentes hominem ab alijs. sed aptũ natum esse ad nauigãdum non est substantiæ completiuum, nec eius pars, sed aptitudo solum ipsius: E iccirco quia nõ est talis differentia, quales sunt, quæ specificę dicuntur differentiæ. Erunt ergo specificæ differentiæ, quæcunq; alteram faciunt speciem, & quę cunq; in eo quod quid erat esse accipiunt. Et de differentia quidem tot sufficiant.

Sermo de Differentia.

INquit. Differentia autem trifariam dicitur, videlicet communiter, & proprie, & propriissime. AVER. Differentia itaq; cõiter dicta, est id, quo differt aliquid ab aliquo: vel F qua differũt dispositiones eiusdem rei in seipsa. nam Socrates differt à Platone per ipsam indiuiduitatem, quæ inter ipsos existit per se. differunt quoq; eius dispositiones in semetipso, cũ sit quãdoq; puer, quandoq; vir, & cũ aliquid agat in vno tempore, quod non agit in alio tempore. & vt summatim dicã, id quo differunt substantiæ, vel quo differunt dispositiones vnius substãtię, illud profecto dicitur differentia cõmunis. Differentia vero propria

G est id, quo aliquid differt ab aliquo per aliquod accidēs inseparabile: vt glaucedo oculi, & cicatrix vulneris. Sed proprijssima differentia dicit, cum distinctio fit ꝑ differentiam, q̄ speciem parit. vt ratiociniū, quo q̄dem hō à reliquis animantibus distinguit: qm̄ ratiocinium est differētia, q̄ speciem hoīs gignit. Sed vt verbo rem complectar, oīs differentia gignit diuersitatē in ea re, in qua reperitur. Veruntn̄ cōis, ac propria differentia non efficiunt aliud ens: sed vera differentia (quæ. s. est proprijssima) aliud vtiq; gignit ens. Et,
H cùm quęlibet differentia vel aliquā pariat varietatem, vel ens aliud pariat, idcirco illæ varietates, quę varia gignunt entia, vocantur differētiæ effectiuæ specierum: illæ vero, q̄ non efficiunt alia entia, vocantur simpliciter differentiæ. vt exempli causa, cùm annectitur ratiocinium ipsi animali, tunc nouum parit ens: nempe aliquam speciem, quæ quidem est species hoīs. sed si motus adiungatur ipsi aīali, non innouabit profecto aliud ens, sed auferetur ab eo tm̄ quies differentiarum itaque aliæ efficiunt aliquod aliud ens: alię
I vero diuersitatem tantum efficiūt. Illis autem, quæ aliud gignunt ens, fit quidem diuisio generum in species, eisdemq; perficiūtur definitiones: illud vero aliud genus differentiæ alterationem tm̄ efficit in dispositionibus, & non in substantijs rerum. Diuiduntur insuper differentiæ alia diuisione. Nam quædā sunt separabiles: vt motus & quies, & sanitas & ægritudo: quædam vero inseparabiles: & hæ quidem bifariam sunt: nēpe vel sunt per se existentes, vel per accidens. per accidens autem differentia est, vt habere nasum fi- k
mum: per se vero differentia est, vt ratiocinium homini, & ipsum esse susceptiuum scientiæ. Differentiæ igit, q̄ per se sunt, sunt illæ, quæ sumuntur in definitione essentiæ rei cui insunt, & gignunt (vt diximus) aliud ens, præter illud genus cui insunt: differentiæ vero, quę sunt per accidens, non sumunt in definitione essentiæ rei, de qua prædicantur, neq; aliam gignunt speciem, sed tātum diuersitatem quādam efficiūt. Differentiæ autem substantiales nō suscipiunt defectum vel excessum. nam quemadmodū vna spēs anima L
lium non est magis animal, q̄ alia, ita quoq; res se habet de differētijs generis diuidentibus ipsum: videlicet, ꝙ de ea re, de qua prædicantur, non prædicantur ſm magis & minus: qm̄ perficiunt definitiones specierum, quas gignunt, quibus vtiq; dant esse. illud enim esse, quod habent res quæ sunt, non dicit habere excessum: de nullo etenim entium potest vere dici, ꝙ excedat in suo esse aliquod aliud. At differentiæ accidentales recipiunt excessum & defectum: licet sint ex differentijs inseparabilibus. nam reperiri potest na M
sus magis simus alio naso, & magis aquilinus alio. Differentiarum vero per se, quædam constituunt genera media, quędam vero ea diuidunt. vt exempli causa aīal, cùm sit medium genus, habet differentias, quæ ipsum constituunt, hoc est quę perficiunt definitionē suā, ipsumq; gignunt. vt gratia exēpli nutritio, & sensus: nam nutritio & sensus perficiūt essentiam aīalis, cùm aīal sit substantia nutribilis sensitiuaq;. hēt tn̄ differentias ipsum diuidentes, vt ratio-

A rationale & irrationale: nam aīalis aliud rōnale, aliud irrationale. Differentiæ autem diuidentes genꝰ medium, constituunt quoq; ſpēs, quæ ſub eodem exiſtunt genere. At genus ſupremum habet differētias diuidentes ipſum: ſed non habet differentiam, quæ ipſum conſtituat: qm̄ quelibet differentia cōſtitutiua, eſt diuiſiua generis rei, quā conſtituit. ſed, cùm genus ſupremum non habeat genus, ideo non habet differentiam conſtitutiuam: cùm habeat tm̄ differentiam diuiſiuam. Spēs vero vltima habet differentiam conſtitu
B tiuam, ſed non diuiſiuam. Sed cùm conſtitutio fiat de eo, quod eſt ſub genere ſupremo, & de vltima ſpecie, & oīa illa dicunt̄ ſpēs, ſequitur ergo neceſſario id, quod dr̄ de hac differentia, quæ eſt per ſe, videlicet ꝙ ipſa gignit ſpeciem. Inquit Iſtę inquā differētiæ ſunt illæ, quæ ſunt neceſſariæ ad diuidenda genera & cōponendas definitiones: qm̄ neq; diuiſio, neq; definitio fit per differētias accidentales. Inquit. Definiſitur adhuc hę differentię per definitiones.
Quarum vna eſt, ꝙ differentia eſt, qua ſpecies ſuperat genus ipſum. nā
C per differentiam ipſius hoīs, quę eſt ipſum rationale, abundat ſup aīal, quod eſt eius genus: quia hęc differentia non ineſt ipſi animali actu. Nam ſi actu ineſſet ei, ineſſet quoq; eidem eius oppoſitum, quod eſt priuatio rationis: cùm aīal diuidatur I rationale, & I irrationale: & ſic vna & eadem res eſſet rationalis, & irrationalis ſimul. rationale igitur & irrationale, quibꝰ aīal diuiditur, cùm dicimꝰ aīalis, aliud rationale, aliud irrationale, reperiuntur quidem in ſpeciebus, quæ ſunt ſub genere. In hoc tñ ſermone, ſcilicet Porphyrij, D
extat aliqua infirmitas. Definiunt inſuper has differentias ſic. Differētia eſt, q̄ prædicatur de pluribꝰ differentibus ſpecie in eo quod quale, non in eo quod quid. nam, ſi interrogemur quid ſit homo, reſpondebimus primo p̄ ſuum genus, dicētes ꝙ eſt aīal. & ſi interrogemur quodnam aīal ſit, reſpondebimus quidē rationale definitio aūt hoīs per hāc ſummam complet̄. Hoc autē ideo Vide.1. de
fit, quia oēs res ſunt compoſitæ ex Aīa.ca.5.
materia & forma, vel ex rebus, quæ ſimilant̄ materiæ & formæ: & genꝰ
E eſt vt materia, differētia vero vt forma. cùm ergo res ita ſe habeat, idcir co genus & differētia ſimul ſunt ſubſtantia rei, quatenus eſt in ipſomet intellectu, eo modo quo eſt extra intellectum, ꝙ eſt ipſa materia & forma. Definiunt adhuc differentiæ ſubſtantiales ſic. Differentiæ ſubſtātiales ſunt, quæ ſolent diſtinguere inter res quæ ſunt ſub vno & eodē genere: vt rationale & irrationale, quæ diſtingunt inter hominem & equum, quæ ſub genere aīalis includuntur. Sed cùm hmōi diſtinctio qñq; fiat per ea, quæ ſunt de ſubſtā
F tia ſpecierū, qñq; vero non: & ipſæ differentiæ debeant eſſe de ſubſtantia ſpecierum: ideo addiderunt in hac definitione hoc, videlicet q̄ diſtinguat inter ipſas ſpecies in eſſentia, atq; ſubſtantia earum. qm̄ ſcientia nauigatoria eſt quidē homini proprium, diſtinguens inter ipſum, & reliquas ſpēs aīalium: ſed non diſtinguit ipſum ab alio p̄ rem eſſentialem, quemadmodū diſtinguit ipſum rōnale. & ideo non diuidit aīal p̄ ipſum in hoīem & nō hoīem, quē admodū diuiditur p̄ ipſum rōnale

C aq; irracionale. Nam, cum dicim⁹ animalium aliud obtinet aīe nauigatorij, aliud vero non: haud quaq; diuiditur aīal per hoc ſ holem & non holem: cum hmõi differentia non gignat ſpecies ſub genere. At rationale gignit quidem holem, ſi diuidamus p ipſum aīal. Et hoc ſit ſatis pro notitia differentiæ.

LEVI. *Sermo de Differentia.*

DIcit Porphyrius. Differentia adeo artificili dicit. Inquit Leui. Diuerſitas in vniuerſũ dicitur differentia. Cum autem ipſa differencia fuerit ratione vnius, quæ eſt in ſubſtancia, tunc huiuſmodi differentia reperit in omnibus indiuiduis eorum. per hoc.n. diſcrepant omnia à ſeinuicem. Si vero ratione diuerſitatis eius in ſe, tunc reperiuntur in oībus indiuiduis eorum ſenſibilium: & ideo dicitur differentia communis. At, cum ipſa diuerſitas fiat per aliquod accidens inſeparabile, non erit neceſſariam ſemp vt ſit illa vna ex partibus tñ, I quas diuidit genꝰ prima diuiſione. nam ſi animal diuidat in nigrum, & non nigrum, non proueniet diuiſ dicitur per hoc in corueum, & non corueum, vt perſpicuum eſt. & quia hoc accidens nõ reperitur ſem: per naſi in parte eius, ideo vocatur hæc differentia propria: & eſt manifeſtũ ꝙ hæc non eſt perfecta differentia propria, quia non gignit eas proprium. nam nigredi ai nan dicatur ſubiectum proprium.

Tertia vero dicitur proprijſima differentia: quia per eam diuiditur genus in illam I ſpeciem quam parit, & in aliam. nam hæc differentia non reperitur ſine ſpecieb⁹ illꝰ generis. & ideo diuidit per ipſam genus in illam ſpeciem, & in aliam diuerſam: vt diuiditur animal in rationale & in irrationale: & propeerea diuiditur in hominem & non hominem. Poſſumus tñ exponere communem, & proprium, & proprijſimam ſic: videlicet, vt differentia communis dicatur eſſe id, quo aliqua fiat diuerſitas, quæcunque fuerit illa, ſiue ſubſtantialis, ſiue accidentalis, ſiue ſeparabilis, ſiue inſeparabilis. Sed in differentia pꝛopria non ſumitur diſtinctio accidentalis ſeparabilis: ſed ſumitur in ea quæuis diſtinctio conueniens, ſiue ſubſtantialis, ſiue accidentalis inſeparabilis. nam ſubſtantialis eſt etiam inſeparabilis. Sed in differencia proprijſtima nõ ſumitur quælibet diſtinctio inſeparabilis, ſed ſubſtantialis tan K tum. & hæc expoſitio videtur conueniencior rationi nominum, quæ impoſuit his differentijs: ſed prior expoſitio videtur magis correſpondere exemplis poſitis ab ipſo ſ ſingulis illarum differentiarum. In definitione autem, quam dedit de hac differentia, vi delicet ꝙ gignat ſpẽm, ſi debet eſſe perfecta, oportet quidem addere in ea, ſecundũ eſſe ſimm, & p ſe, hoc eſt ꝙ gignat ſpẽm ſecũdũ ſimm eſſe, & eſſentiã. nã proprium & pariꝰ ſpẽm, ſed non ſecundum ſimm eſſe, & per ſe, ſed per rem accidentalẽ ei. Res vero ſubſtantiales ſunt, ſicut ratiocinium hominis, & ſuſceptibilitas ſcientiæ: hoc eſt vt hõ habeat aptitudinem ad recipiendam ſcientiã. Manifeſtum autem eſt, ꝙ forma humana ẽ id, quod eſt ꝙ hanc aptitudinem. In hoc tñ differt ratiocinium à ſuſceptibilitate ſcientiæ, ꝙ ratiocinium eſt actꝰ ipſius formæ humanæ, L ſcita vero eſt paſſum, hoc eſt ipſum intelligibile quemadmodũ ſenſatio eſt actus ipſius formæ ſenſitiuæ, & ipſum ſenſibile ẽ paſſum. & cum forma ſit in potentia res illi, ꝙ hunc actum eſt id, quẽ eſt, ideo idẽ erit dicere rationale, quẽ eſt dicere habẽs intellectũ: quia potentia in hoc actu nõ eſt niſi ex hac forma. & ſic ex potentia ad agendũ hoc paſſum. D.d Auer. Differentiæ aũt ſubſtantiales non ſuſcipiunt defectum, vel exceſſum, &c. Inquit Leui. Senſus eſt ꝙ quemadmodũ genus non prædicatur de ſpeciebus, ꝙ ſub ip ſo exiſtunt, ſecundum magis & minus: quia nullum dr anima!, de quo vere dicatur ipſum eſſe magis animal ꝙ aliud ita quoque res ſe habet in differentijs generis ipſum diuidentibus: nempe, ꝙ non prædicatur de ea re, de qua prædicantur, ſecundũ magis vel minus: ita ipſe ꝓficiunt definitiones ſperũ M quas gignunt, daneq; eis ſurd eſſe, cui res habeat ſurd eſſe à forma ſua. Id vero, quẽ dicit Auer. ꝙ ipſum eſſe nõ ſuſcipit exceſſum in rebus ẽ ſime: ſi hoc dictũ deber eſſe verum, oporteꝛ ſubijcere in eo, vt ſit eiuſdẽ generis: vt ſit in rebus, de quibus ꝑdicat' dria ſubſtãtialis. nam ſi non eſſent eiuſdẽ generis, non eſſet verũ hoc. qm verius dr ipſum eſſe de ipſa ſubſtantia, q̃ de accidente, cum ſubſtãtia per ſe exiſtat, accidens vero non niſi ratione ſubſtantiæ ſi ſuperponatur ergo, ꝙ ſit eiuſdem generis, paſſim erit ꝙ non prædicabitur de eis ipſum eſſe ſecundũ magis & minus: quia vna ſubſtantia non eſt magis, q̃ alia ſubſtantia, neq; vnum accidens eſt magis q̃ ſit aliud accẽs eiuſdẽ generis. & ſ re-

A ctus erat dicere, esse reliquerat eandem huius rei, si diuisse, quia ipse perficiunt definitiones specierum, damq; eis quidditatem: ipsa autem quiditas non suscipit excessum in habentibus quidditatem: quod quidem est per ipsorum. Hoc autem, quod dicit de differentijs per se substantialibus, q̄ non recipiunt magis vel minus, est vtiq; manifestū in differentijs ꝓdicamenti substantiæ: sed in differentijs aliorum prædicamentorum posset quis suspicari, q̄ aliquæ earum suscipiāt magis & minus, nam color diuiditur in nigrū & non nigrum cū ēt differētia prædicatur de eo quod prædicatur essentialiter, secūdū magis & minus. nā datur vnus color, qui ē magis niger quàm alius. Nos vero sine huius libri solemus hoc dubiū, vbi agitur, q̄d sit proprium generi, & non accidens. D.d. Auerroes, Dennuntiatur adhuc hæc differētiæ

B per definitiones. Inquit Leui. Hæc definitio amplectitur quoq; proprium, & accidens, quod reperitur in specie, quæ est magis propria q̄ sit genus. nam per hmōi attributū fit petæ species ipsum genus, atque excedit super ipsum. nam risibilitas nō inest animali, ea ratione qua est genus. & ideo, si hæc definitio debet esse vera, debem⁹ dicere, qua species abūdat sup genus in re essentiali, tic ergo debet interpretari hæc definitio, si debeat esse vera, i. q̄ illa forma, qua species cōnotatur, quæ quidē est ei dria cōstitutiua, nō ꝓ. per eā connotari genus, atq; describi, quatenus est genus, nā animal vt asal, non posset

ationari ei, vt ii: rationale: quis, si id fieri posset, tunc oporteret quodlibet animal esse rationale: nō ꝙ dicamus vniuersū ipsum asal esse priuatū ratiocinio. nā, cū in hac arte ipsum asal depēdeat à speciebus quæ sub eo

C existunt: indiuiduorū adūt & ſpecierum, quę sub eo existunt, quædā sunt rationalia, quæ dā vero irrationalia, ideo necesse est, vt asalium aliquod sit rationale, & aliquod irrationale. Sed sententia Porphyrij in hac definitione fuit: q̄ totū genus sit priuatū illa differētia, quæ debet illi speciei, q̄ sub ipso existit, sed cū contradictio huius positionis sit de se manifesta: qm id, à quo denegatur totū vle, oportet vt ab eodem denegetur parti eulare, quod sub eo ingreditur: vt exempli gratia, si est verum dicere nullum animal ē rationale, verū erit quoq; dicere, nullus hō est rationalis, ideo exposuit q̄ genus non priuatur hac forma vere omnino, sed reperitur ipsi generi in potentia, speciei vero in actu. & ideo dixit, q̄ hæc dria non reperitur in ipso animali in actu: & nō dixit, q̄ hęc dif D ferentia non reperiatur vllo pacto. Et dixit Auerroes, q̄ in hoc sermone est infirmitas, properans ꝙa positio est possibilitas, & iam fuit dictū in libro Priorum in definitione ipsius possibilis, q̄ possibili posito sequitur esse, nullum sequitur inconueniens ex tali positione. si ergo ponas q̄ omne animal est rationale in actu, tunc sequeretur ex hac positione falsum, vt deiceret q̄ equus & asinus essent rōnales. Præterea manifestum est, q̄ quicquid debetur vſi, debetur cuilibet parti eius. si ergo animal possibile sit vt sit rationale, tunc sequeretur q̄ equus & asinus, possibile sit vt sint rationales, quod est falsum. Adde etiam q̄ possibile existit in subiecto individuale: species vero & genera, vt hac arte ſtā minuntur, nō sunt individualia, & ideo impossibile est vt in ipso ḡna, vt genus est, adsit possibilitas, sed ipsa possibilitas reperit in indi E uiduis sub eo existentibus. & manifestū est ꝙ induiduorū sub gñe existentiū, quædā obtinent dictam necessario: quædam vero ex impossibile: puta ergo q̄ dria nō inest generici non per impossibile, neq; tota ipsi ex necessitate, vt paulo ante dximus. Causa aūt, ob quā Auerroes dixit illā sermonē Porphyrij habere infirmitatē, & debilitatem, & nō dixit falsitatē, est, quia in hoc sermone exstat imbecilitas in luce ad falsitatē in hac arte, vt declarauī fuit. At, si recte cōsyderemus essentias dictarum, non ea ratione, qua sunt gña, & species: vt si consyderemus quā rationem habeat forma rationalis ad sensitiuam, vtrum. Si sensitiua habeat naturā cogētem eas inuicem coniungi, vel naturā, quæ cogat eas separari: tunc quidē inueniemus F eam non habere naturā, quæ cogat ipsas cōiungi. quoniam, si sic esset, tunc non posset reperiri sensitiua sine rationali: cum tñ nos inueniamus in pluribus asalibus sensum sine ratiocinio, neq; etiam habet naturam, q̄ cogat eas separari, cū eas inueniamus simul cōiunctas in specie humana, relinquitur igitur vt cōiunctio rōnalis formæ cū sensitiua sit possibilis: & sic sermo iste erit verus. & iō non dixit falsum. D.d. Auerroes. Definuit in super has drias sic. Dria est, quæ prædicat de pluribus differētibus specie, in eo quod qua le. Inquit Leui. Hæc definitio habet in se excessum & defectum. Excessus quidē est id, quod dicit, differentibus specie. quia non omnes differentiæ prædicantur de pluribꝰ differentibus specie. nam differētiæ vltimarum specierum, non prædicantur nisi de

5

G vna specie, & de indiuiduis eius. Defectus vero est, qm̄ ipsum accidens quoq; communicat in hac definitione: quia nigrum prædicatur de coruo, & pice, & reliquis speciebus nigris in eo quod quale. Si volumus ergo q̄ hæc definitio sit integra, dicemus q̄ est, quę prędicatur de pluribus, ita vt sit pars quiditatis eorū, in eo quod quale. Per hoc ergo, quod dicimus p̄dicari de plurib⁹, amplectitur quidem oīa illa nomina. & per hoc, qd̄ dicim⁹ q̄ est pars quiditatis eorū, distinguitur à spē, q̄ est tota quiditas eorum, & à ꝓprio, & accidenti, q̄ non sunt pars quiditatis rei, de qua prædicantur. & ꝑ hoc, quod dicimus in eo quod quale, distinguitur à genere, qd̄ est quiditatis rei, de qua prædicat̄, & in eo quod quid est. Posset tñ quis dubitare de eo, quod dixit, dr̄iam prædicari semꝑ in eo quod quale. nam posset quis existimare ꝑ ipsam fieri responsum ad interrogationem factam ꝑ quid est. nā si quærat̄ de stirpe quid sit, poterit quis credere q̄ respōsio erit, q̄ est stirps, quę est differentia. pari ratione si quærat̄ quid est homo, poterit responderi rōnalis. verum tñ neminem latet, q̄, cum dicimus in illa interrogatione, ipsā esse stirpem, q̄ id nō fit quatenus est dr̄ia, sed ea ratione, qua est genus, vel species: qm̄ non præcessit in hac interrogatione ipsum genus, quod distinguit̄ per hanc differētiā. Et hoc idemmet dubium cōtingit in eo, qd̄ dixit de specie, q̄ per eam respōdetur ad interrogationem factam ꝑ quid est. qm̄ posset quis credere, quod possit fieri responsio per id, quod est quale. vt si quærat̄ de hoīe, quodnam aīal sit, poterit respoderi homo, qui est species. Ad hoc ergo dicendū est q̄, cū gen⁹ sit materia spēi, quę sub ipso existit, vel simile materiæ: differentia vero sit forma, vel similis formæ: spēs aūt sit materia & forma simul: tunc, si ad hanc interrogationem respondeamus q̄ est homo, esset superfluum quid: qm̄ iam nouimus eius materiam, cū diximus aīal. reperitur ergo materia, cū dr̄ homo. nam, cum dr̄ homo, ītelligitur aīal rationale. patet ergo q̄ si respōdeat̄ ad illam interrogationem q̄ est hō, & respondebit̄ quidem sic, propter ipsam differentiam, quæ est rationale. qm̄ in hoc responso non oportet notificare nisi tantum formam: & ideo fit responsio in eo qd̄ quale per speciem, ratione differentiæ tantum. & hoc ideo fit, quia omnes res constant ex materia & forma, aut ex rebus similibus materiæ & formæ. Inquit Leui. Ideo Porphyrius dixit hoc, quia substantiæ sensibiles constant ex materia & forma, re vera, vt in primo Physicorum probatum est: accidētia vero non constant ex materia & forma, sed ex rebus similibus materiæ, & similib⁹ formæ. Vt exempli gratia, si dicamus circulū esse figuram, in cuius medio extat punctus, à quo oēs lineæ rectæ ductæ ad circunferentiā sunt æquales: figura itaq; est quid simile materiæ, quia est communis circulo & reliquis figuris. sed non est materia re vera: quia materia non est nisi in p̄dicamēto substantiæ. & id, quod dicitur, in cuius medio existit punctus, à quo oēs lineæ rectæ ductæ ad circunferentiam sunt æquales, est quid simile formæ: sed non est forma, quia forma est in prædicamento substantiæ. Est quoq; manifestū q̄ genera accidentium non sunt subiecta differentiarum eorum, eo pacto quo sunt genera substantiæ differentiarū ipsarum, vt exempli gratia, corpus est subiectum formæ stirpis re vera: sed figura non est subiectum triangulo vel circulo, nisi in oratione: & est simile formæ totius in oratione, vt perspicuū est. D. d. Auer. Definiūt ad huc differentias substantiales. Inquit Leui. Hoc debet intelligi actu: & sic non est uerum proprium, vt videbitur in definitione proprij. Quòd si sumatur in potentia, & nominemus ipsum proprium, tunc manifestū est q̄ potentia est ad vnamquanq; scientiarum & artium. & sic esset proprium, si proprium dicat̄ habere potentiam ad vnāquāque illarum. quo pacto ergo erit differentia ipsa potentia, qua homo discit artes, & sciētias? & iam fuit declaratum q̄ huiusmodi potentia est differentia hominis. quare si volumus appellare proprium hanc artē, q̄ sit ī actu. s. tunc non erit verum proprium.

De Proprio. Cap. 5.

Vide. 1. m. cap. 2.

PRoprium vero quadrifariā diuidunt. Nam & id, quod soli alicui speciei accidit, & si non omni, proprium dicitur: vt homini medicū esse, vel geometram. Et quod oī accidit speciei, etsi non soli: quemadmodum homini esse bipedem. Et quod soli & omni, & aliqñ: vt omni homini in senectute canescere

Senescere. Quartū aūt id, in quo conuenerunt & soli, & omni, & semper: quemadmodum hoi esse risibile. nam & si non semp rideat, tñ risibilis dicit: non q̄ rideat semper: sed q̄ semper aptus nat⁹ sit vt rideat. hoc aūt ei semper cōnaturale est, quemadmodum & equo hinnibile. Hæc autem & proprie propria dicunt, qm̄ etiam conuertuntur. siquid enim equus hinnibile est: & si quid hinnibile est, equus est.

B

Sermo de Proprio.

ER. INquit. Proprium aūt quadrifariam dicitur. Primo autem modo dicitur propriū id, quod contingit alicui speciei soli, sed non toti illi speciei: vt est scientia medica, & geometria, quę homini inest. Secūdo modo dicitur id, quod toti accidit speciei, sed complectit aliquid aliud præter illam spēm: vt est habere duos pedes, quod quidem inest homini. Tertio modo dicitur id, qđ alicui tñ speciei accidit, & toti eidem, sed in varijs temporibus: vt

C est proprium homini canescere in senectute, & senescere. Quarto modo dicitur vere proprium, illud vl'e, quod toti speciei, soliq;, omniq; tēpore: vt risibilitas homini inest, hoc est promptitudo atq; potentia ad ridendum, non q̄ actu rideat semper. De natura autem hui⁹ proprij est, vt conuertatur cum re, cuius est proprium. nam quilibet homo est risibilis, & quodlibet risibile est homo. identidem quilibet equus est hinnibilis & quodlibet hinnibile est equ⁹.

Sermo de Proprio. D

LEVI. DIxit Porphyrius. Proprium aūt est, &c. Inquit Leui. Ola verba Porphyrij sunt nota, ideo non indigent expositione.

De Accidente. Cap. 6.

ACcidens aūt est, quod ad est & abest præter subiecti corruptionem. Diuiditur autem ī duo: hoc enim ipsius separabile est, illud vero inseparabile. dormire q̄dē separabile accidens est: nigrū vero esse inseparabiliter coruo & æthiopi accidit. Potest. n. intelligi & E coruus alb⁹, & æthiops abñciēs colorem, præter subiecti corruptionem. Definiunt aūt sic quoque. Accidens est quod contingit eidem inesse & non inesse. Et quod neq; genus est, neq; differētia, neq; species, neq; propriū: semper aūt est in subiecto subsistens. Oībus aūt determinatis, q̄ proposita sunt (dico autem genere, specie, differentia, proprio, accidēte) dicendū est quæ eis cōia sunt, & quæ propria.

F

Sermo de Accidente.

INquit. Accidens est id, cuius esse AVER. & non esse potest quidem imaginari ꝑter hoc, quod imaginet corruptio subiecti eius, vel ipsius esse. Diuidit aūt accidens bifariam, videlicet in accidens separabile, & in accidens inseparabile: vt est somnus, q̄ quidem est accidēs separabile ab ipso aīali: & vt nigredo, quæ ē inseparabilis a coruo, & ab ęthiope. potest etenim imaginari coruus albus, & ęthiops albus præter hoc, quod sequatur

G quat' ex hoc corruptio hoīs vel corui: cuius rei opposito modo se hēt gen⁹ & differētia. Inquit. Definiūt insuper ipsum accidens sic, accidens est quod pōt inesse vni & eidē rei, & non inesse. Vel quod non est genus, nec differentia, neq; spēs, neq; proprium: & qđ semper sit in subiecto. Prima ergo definitio amplectit' accidens separabile & inseparabile: Secunda vero separabile tantum cōtinet accidens.

Sermo de Accidente.

LEVI. Dixit Porphyrius, Accidens est, quod potest imaginari esse & nō esse. Inquit Leui. Sensus est, q̄ possit imaginari esse accidētis, sine esse eius subiecti: aut priuatio eius, absq; priuatione subiecti illius. nam potest imaginari generatio nigredinis in subiecto, ex quo gignitur coruus, præter hoc, qđ oporteat gigni coruus in tali generatione, qm̄ nigredo nō est pars quiditatis corui, genus vero & species, ac differentia, quæ sunt in prædicamento substantiæ, cum gignuntur in hoc subiecto, fit quoque generatio subiecti. Pari ratione potest imaginari eius destructio, absq; destructione subiecti: hoc est, q̄ potest imaginari destructio nigredinis à coruo, sine destructione corui, qm̄ coruus est coruus per quiditatem suam: nempe per materiam, & formam, & si imaginetur destructio nigredinis, remanebit coruus coru⁹ licet hoc non possit reperiri in esse. & ideo dixit, potest imaginari. Quòd autem sententia Porphyrij sit, q̄ possit imaginari generatio accidentis, sine generatione subiecti, & eius destructio absq; destructione subiecti, patet per hoc, quod dixit, q̄ potest imaginari coruus albus, præter hoc, q̄ sequatur corruptio corui de necessitate. intelligit autem per hoc, q̄ possit imaginari destructio accidentis inseparabilis à coruo, præter hoc, q̄ sequatur corruptio corui. Præterea, si sentētia Porphyrij esset, q̄ possit imaginari generatio ipsius. absq; corruptione subiecti eius, & eius destructio absq; generatione subiecti ei⁹ (vtputāt multi ex hac definitione) par quidem erit ratio de genere, & specie, atq; differentia: quoniam subiectū generis sunt species, & indiuidua, quæ sunt sub ipsa, & subiectum differētiæ est species, & indiuidua, quæ sunt sub ipso: subiectum quoq; speciei sunt indiuidua, quæ sunt sub ipsa, de quibus ipsa prædicatur. manifestum autē est q̄ nō oportet vt ex generatione horum in his subiectis sequatur corruptio subiectorum, sed eorum generatio: pari quoq; ratione nō sequitur ex corruptione horum ex his subiectis generatio horum subiectorum, sed corruptio ipsorum. Sententia ergo Porphyrij ē, quæ dicta est à nobis. In hac autem definitione extat aliquis defectus. qm̄ si in hac definitione communicat proprium, ita quoque poterimus dicere, q̄ in hoc communicant genus, & species, & differentia, quæ in reliquis prædicamentis, excepta substantia, reperiuntur. nam nigredo, quæ est in specie, potest imaginari, q̄ corrūpatur, præter corruptionem subiecti, in quo existit illa nigredo. nā pōt reperiri huiusmodi corpus, licet nōn reperiatur nigredo (vt paulo ante dictū fuit.) pari ratione & color niger, quæ est differentia diuisiua coloris, quæ est genus, hoc est q̄ potest imaginari eius destructio, præter destructionem subiecti, quod necessario reperitur: qm̄ quandoq; hoc corpus reperietur, licet color niger nō reperiatur. eademq; ratione probabitur, q̄ ex eorum generatione non sequitur necessario generatio illius subiecti. Et si obijciet quis dicens, q̄ differentiæ, & species, atq; genera, si sumatur id, de quo ipsa prædicantur, prout significat quiditatem, vel partem quiditatis, vt cum prædicatur color de nigredine & albedine & color niger de nigredine, tunc ex eorum generatione sequitur generatio subiecti, & ex eorum destructione eius destructio: Respondebimus & dicemus, q̄ huiusmodi subiectum non est vere subiectum: sed tantum ratione. sed ipse loquitur hic in hac definitione de vero subiecto, s. secundum esse, & hoc est per se notum. & ideo definitio de accidente posito in hac arte, in quo nihil aliud communicat, est id, quo aliquid denominatur aliqua denominatione, quæ non significat quiditatem eius, neq; partem quiditatis, & vt sit illud denominatum, plus vel minus q̄ ipsa species. Cū itaq; dicimus in hac definitione, quo aliquid denominatur, est quidem cōmune cunctis nominibus, videlicet generi, speciei, differentiæ, proprio, & accidēti. Et cum dicimus, per denominationē quæ non significat quiditatem eius, ideo dicitur, quia species significat quiditatem rei, in quouis prædicamento fuerit. Et cum dicitur, neque partem quiditatis, ideo dicitur, quia genus,

A nus, & differentia significant partem quiditatis rei, quæ per ea denominat. Et per hoc, quod dicitur, vt ipsum denominatū in plus se habeat vel minus quàm ipsa species, ideo dicitur, quia per ipsum proprium denominatur tota species, cuius ipsum est tantum proprium. D. d. Porphy. Definiunt insuper ipsum accidens sic, Accidens est, quod potest inesse vni, &c. Inquit Leui. Porphyrius (vt nostra fert sententia) narrauit hic tres definitiones de accidente. Prima quidem includit accidens separabile & inseparabile, vt declarauimus. Secūda vero est, quæ dicit, q̄ potest inesse vni & eidem rei, & non inesse. manifestum autem est q̄ hæc definitio non verificatur nisi de accidēte separabili, & in hac definitione excedit defectus, cū in ea cōmunicet accidens, quod est genus, vel species, vel differentia: nā nigredo, quæ est species,

B iā est dictū q̄ pōt inesse suo subiecto, & nō inesse: itidē & color niger, qui est dr̄ia, pōt inesse hoī, & nō inesse. Tertia definitio est, q̄ dicit q̄ non est gen⁹ neq; spēs, neq; dr̄ia: neque propriū: & sp̄ existit in subiecto. & hæc definitio est data in arte Topica, vel Dialectica, vt dixit Auer. in summula sua logicali: & re vera est descriptio, & non definitio. Et cum dicit, q̄ non est genus, neq; spēs, vr̄ īdicare, q̄ hmōi denoīatio (seu affectio) oportet vt sit nomen denoīatiuum. nā nomen, quod non est denoīatiuum, in illis vtiq; p̄dicamentis, q̄ sunt accidētia, sunt semp̄, vel genus, vel spēs, v. g. color, vel nigredo, & albedo. Et cū dr̄, neq; dr̄ia, ostendit q̄ hoc nomen denoīatiuū, de quo locuti sumus, non denoīat p̄ ipsum id, qd̄ denoīat: ita vt sit ps quiditatis eius. nā tunc esset dr̄ia, cū dicim⁹

C nigrū, si de colore ipsum p̄dicemus, cū color diuidat in nigrū & non nigrū. Per id vero qd̄ dicit, neq; propriū, ostendit q̄ p̄ hoc nomen signat accn̄s suppositū in hac arte, videlicet qd̄ non inest toti vni spēi, vel qd̄ inest pluribus q̄ illi. Per id vero, qd̄ dicit, & sp̄ existit in subiecto, notificat quiditatē rei, de qua inquirit: qm̄ id, quod iā prędixit de hac descriptione, verificat de indiuiduis substātiarū. & iō dixit ipsum existit sp̄ ī subiecto.

De communitatibus & Differentijs Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis. Cap. 7.

De cōitate omnium.

COmmune quidē est oīb⁹ de pluribus p̄dicari, quēadmodum dictū est. Sed genus quidem de omnibus sub se speciebus & indiuiduis: & differentia silr̄. spēs autem de ñs, q̄ sub ipsa sunt indiuiduis. at vero proprium & de spē, cuius est p̄prium, & de ñs, quæ sub spē sūt indiuiduis. accidēs autem & de spēbus & de indiuiduis. Nanq̄ animal de equo & boue prædicat, q̄ sunt spēs, & de hoc equo, & de hoc boue, quę sunt indiuidua. irrationale vero & d̄ equo & boue, & de ñs, qui sunt particulares p̄dicatur. spēs aūt, vt homo, solum de ñs, qui sunt particulares homines, prædicat. proprium vero de specie cuius est proprium, & de ñs, q̄ sub specie sunt īdiuiduis: vt risibile de homine, & de ñs, qui sunt particulares. nigrum aūt & de spē coruorū, & de ñs q̄ sunt particulares, quod est accidēs inseparabile: & moueri de hoīe, & d̄ equo, quod est accidens separabile: sed principaliter quidem de indiuiduis, secunda ratione autē de ñs, quæ continēt indiuidua.

D E

Commune aūt est generi, & differentiæ continentia specierum. Continet. n. dr̄ia spēs, & si non oēs quot genera. rationale enim, etsi non continet irrationalia, quemadmodum aīal, tn̄ continet hominem & Deum, q̄ sunt species. Et quæcunq̄ prędicantur de genere vt genus, & de ñs, quæ sub ipso sunt speciebus prędicant. & quæcunq̄ prædicant de dr̄ia vt differentia, & de ea, q̄ ex ipsa est, spē p̄dicabunt.

F De cōib⁹ gn̄is, & differentiæ.

angelum

Nam

G Nam cū genus animal sit, nō solum de eo prædicanť vt genus, substantia, & animatū & sensibile, sed etiā de ŷs, quæ sunt sub animali speciebus oībus prædicantur hæc, vsq; ad indiuidua. cūmq; dria sit rationale, prædicatur de ea vt dria, id quod est rōne vti: & non solū de eo quòd est rōnale, sed ēt de ŷs, quæ sunt sub rationali, speciebus prędicabitur rōne vti. Cōe quoq; est perempto genere, vel differētia simul perimi quę sub ipsis sunt.

H Quēadmodum enim, sī non sit animal, non est equus, neq; hōita si non sit rationale, nullū erit animal, quod vtatur ratione.

De dŕijs ip sorum. Propriū aūt est generi de pluribus prædicari q̄ dria, & spēs, & propriū, & accidens. Animal enim de hoīe & equo, & aue, & serpēte prædicať: quadrupes vero de solis quatuor pedes habentibus: homo vero de solis indiuiduis: & hinnibile de equo solū, & de ŷs, qui sunt particulares: et

I accidēs similiter de pauciorib⁹. Oportet aūt dŕias accipere, quibus diuidiť genus, non eas quæ cōplent substantiā generis, sed quæ sunt diuisiuæ. Ampli⁹, genus continet dŕiam potestate (animalis enim hoc quidē rationale est: illud vero irrationale) dŕię vero nō continent genera.

Amplius, genera quidē priora sunt ŷs, q̄ sunt sub se positæ differentiŷs. propter quod simul quidem eas auferūt, non aūt simul auferuntur ab eis: sublato enim animali, auferť rationale & irrationale. dŕiæ vero non amplius simul auferunt genus: nam etsi oēs interimantur, tñ substantia animata sensitiua intelligiť, quę est animal. Amplius, gen⁹ quidem in eo quod q̄d est: dria vero in eo quod quale q̄d est, quēadmodū dictū est, prædicatur.

Amplius, genus quidē vnum est ſm vnamquāq; speciē, vt hominis id, quod est animal: dŕiæ vero plures sunt, vt rōnale, mortale, mentis & disciplinæ perceptiuum, quibus ab alīs animalibus differt. Et genus quidē cō simile est materiæ, formæ vero differentia. Cùm autem sint & alia cōmunia, & propria generis & dŕiæ, nunc ista sufficiant.

De cōibus generis & speciei. Genus autem & species cōe quidē habent de pluribus, quēadmodum dictū est, prædicari. sumatur autē species vt species solum, sed nō vt genus: si fuerit idem species & genus. Commune autē his est, & priora esse ŷs, de quibus prædicātur. Et totum quoddam esse vtrunque.

M

De dŕijs ip sorum. Differūt aūt, eò q̄ genus quidem continet species sub se: species vero cōtinetur, & nō continet genera: de pluribus enim genus q̄ species prædicatur. Amplius, genera pręiacere oportet, & informata specificis differentiŷs perficere spēs. vnde & priora sunt naturaliter genera, & simul interimētia, sed quæ nō simul interimanť: & species quidem cum sit, est & genus oīno:

genus

A genus vero cū sit, non oīno erit
ſpecies. Et genera quidē vniuo-
ce de ſpeciebus prædicant, ſpe-
cies vero de generibus minime.
Amplius, genera quidē abun-
dant earū, quę ſub ipſis ſunt ſpe
cierum continētia: ſpecies vero
*gen⁹ exu perant. *à generibus abūdant proprijs
dīijs. Amplius, neq; ſpecies fiet
vnquā generaliſsimum, neq; ge
nus fiet vnquam ſpecialiſsimū.
De cōitati b⁹ generis & proprij. Generis autē & proprij cōe
quidem eſt ſequi ſpecies. ſi quid
B enim homo eſt, animal eſt: & ſi
quid hō eſt, riſibile eſt. Et æqua
liter p̄dicari genus de ſpecieb⁹,
& propriū de ijs, quæ illo parti-
cipant indiuiduis. æquaſi enim
& hō & bos aſal eſt, & Cato &
Cicero riſibile eſt. Cōe autem
eſt ēt vniuoce prædicari genus
de proprijs ſpecieb⁹, & propriū
De dſſis ip ſorum. de ijs, quorum eſt proprium.
Differunt aūt, qm̄ genus qui
dem prius ē, poſterius vero pro
priū. oportet enim eſſe animal,
dehinc diuidi differētijs & pro-
C prijs. Et genus quidē de plurib⁹
ſpeciebus prædicaſ, propriū ve
ro de vna ſola ſpecie, cuius eſt
propriū. Amplius, ꝓprium
quidē conuerſim prędicatur de
eo, cuius eſt propriū, gen⁹ vero
de nullo cōuerſim prædicaſ. nā
neq; ſi quid animal eſt, hō eſt:
neq; ſi qd animal eſt, riſibile eſt.
ſi quid vero homo eſt, riſibile ē,
& cōuerſo. Amplius, propriū
omni ſpeciei ineſt, cuius eſt pro
priū, & ſoli, & ſemper: genus ve
ro omni quidē ſpeciei ineſt, cui⁹
fuerit genus, & ſemper, non aūt D
ſoli. Amplius, propria quidem
interempta, nō ſimul interimīt
genera: genera vero interempta
ſimul interimunt ſpecies, qua-
rum ſunt propria: quare & his,
quorum ſunt propria, interem-
ptis, & ipſa ſimul interimūtur.
Generis vero & accidētis cōe De cōitate gēris & ac-cidentis. eſt, de pluribus, quemadmodū
dictum eſt, prædicari, ſiue ſepa-
rabilium illud accidens ſit, ſiue
inſeparabilium. etenim moueri
de pluribus, & nigrum de cor- E
uis, & de æthiopibus, & aliqui-
bus inanimatis prædicatur.
Differt autē genus ab accīte. De dīis ip ſorum. qm̄ genus ante ſpēs eſt: acciden-
tia vero ſpecieb⁹ poſteriora sūt.
nā etſi inſeparabile ſumaſ acci-
dens, & prius eſt illud, cui acci-
dit, q̄m accidens. Et genere qui-
dem quæ participēt, æqualiter
participant, accidente vero non
æqualiter. intenſionē enim & re
miſsionē ſuſcipit accidētiū par-
ticipatio: generū vero minime.
Et accidentia quidē in indiui-
duis principaliter ſubſiſtunt: ge F
nera vero & ſpēs naturaliter prio-
ra ſunt indiuiduis ſubſtantijs.
Et genera quidem in eo quod
quid eſt prædicātur de ijs, quæ
ſub ipſis ſunt: accidētia vero in
eo quod quale aliquid eſt, vel
quō ſe habeat vnūquodq; qua
lis enim eſt æthiops interroga-
tus, dices niger: & quēadmodū
ſe Socrates habeat, dices, q̄ ſedet
vel ambulat. Gen⁹ igit, quo ab
alijs quatuor differat dictū eſt.

Con-

G Contingit autem etiã vnumquodq; aliorũ differre ab alijs quatuor: quare cũ quinq; quidem sint, vnumquodq; aũt ab alijs quatuor differat, quater quinque, viginti fiunt omnes dr̃iæ. Sed non ita se habet, sed semper deinceps enumeratis, et duobus quidem vna dr̃ia deficientibus (propterea qm̃ iam sumpta est) tribus vero duab⁹, quatuor vero tribus, quinq; vero quatuor, decem oẽs fiunt differẽtię, quatuor, tres, duæ, vna.

H Genus .n. quo differt à dr̃ia, & specie, & proprio, & accidẽte, dictum est. quatuor igitur differentiæ. Dr̃ia vero, quo differat à genere dictum est, qñ quo differt genus ab ea dicebatur. reliquum est igitur quo differat differentia à specie, proprio, & accidente dicatur. & fiunt tres.

Rursus species quo quidẽ differat à differentia dictum est, qñ quo differt à specie differentia dicebatur. quo etiam differat species à genere dictum est, qñ quo differt genus à specie dicebatur. reliquum est igitur vt quo differat species à proprio, & accidente dicatur. duæ igitur sunt & hæ differentiæ. Proprium autẽ quo differat ab accidente relinquetur. nam quo à specie, & differentia, & genere differat, prædictum est in illorum ad ipsum differentijs. K L

Quatuor igitur sumptis generis ad alia differentijs, tribus vero differentiæ, duabus autem speciei, vna vero proprij ad accidens, decem erunt omnes: quarum quatuor, quę sunt generis ad reliqua, superius demonstrauimus.

Differentiarum quinque vocum numerus.

Genus.	Species.	Differentia.	Proprium.	Accidens.
1	1	1	1	1
		1	1	1
			1	1
				1

M

De eõitatibus, dr̃iæ, & spẽi.

Commune ergo differentię & speciei est, ęqualiter participari. homine .n. ęqualiter participãt particulares hoĩes, & rationalis differentia. Commune ẽt est et semper adesse ijs, quę illis participant. Semper .n. Socrates rõnalis est: & semper Socrates hõ.

Proprium aũt differentiæ quidem est in eo quod quale est p̃dicari: speciei vero in eo quod quid est. nam etsi homo velut quale quid accipiatur, non tamen simpliciter erit quale, sed ſm id, qđ generi adueniẽtes differentiæ eum constituerunt.

De dr̃ijs ipsorum.

Amplius

A Amplius, differentia quidem in pluribus sępe speciebus consyderatur, quemadmodũ quadrupes in pluribus animalibus specie differentibus: species vero ĩ solis ĩjs, quę sub specie sunt, indiuiduis est. Amplius, differẽtia prior est ea specie, quæ est ſm ipsam simul enim ablatum rationale interimit hominem: homo vero interemptus nõ aufert rationale, cùm sit Deus.* Amplius differẽtia quidem cõponitur cum alia differentia (rationale enim & mortale compositum est in substãtia hominis) species vero speciei non componitur, vt gignat aliam aliquam speciem. quædam enim equa cuidam asino permiscetur ad muli generationem: equa autem simpliciter asino composita, nunquã perficeret mulum.

* angelus.

B

De cõitatibus dr̃iæ, & ꝓprij.

Differentia vero & proprium commune quidẽ habent æqualiter participari ab ĩjs, quæ illis participant. ęqualiter enim rationalia, rationalia sunt: & risibilia, risibilia sunt. Et semper et omni adesse commune vtrisque est. etsi enim curtetur qui bipes est, tamen ad id, quod natum est semper,* dicitur, quoniam & risibile in eo quod natum est* habet semper, sed non in eo quod semper rideat.

C

* a. l. se habet.

* a. l. hét. vt semp rideat, quãuis ñ semp rideat.

De dr̃ijs ipsorum.

Proprium autem differentiæ est, quòd hæc quidem de pluribus speciebus dicitur sæpe, vt rationale de* Deo, & homine: proprium vero dicitur de vna sola specie, cuius est proprium. Et differentia quidem illis est consequens, quorum est differentia, sed non conuertitur: propria vero conuersim prædicantur de ĩjs, quorum sunt propria propterea quòd conuertuntur.

* angelo.

D

De cõitatib⁹ dr̃iæ & accidẽtiũ.

Differentiæ autem et accidenti commune quidem est de pluribus dici. Commune vero est & ad ea, quæ sunt inseparabilia accidẽtia, semper, et omni adesse. bipes enim semper adest omni homini: & omnibus coruis nigrum esse similiter.

E

De dr̃ijs ipsorum.

Differunt autem, quoniam differentia quidem cõtinet species, & non continetur: continet enim rationale* Deum & hominem: accidentia vero aliquo quidem modo continent, eò ꝙ in pluribus sint: aliquo vero modo continentur, eò ꝙ non vnius accidẽtis susceptiua, sint subiecta, sed plurium. Et differentia quidem inintẽsibilis est, & irremissibilis: accidentia vero magis & minus suscipiunt. Et impermixtæ quidẽ sunt contrariæ dr̃iæ: mixta vero nonnunquam sunt contraria accidentia. Hmõi quidem communiones & proprietates differentię, & cęterorũ sunt. Species vero quoqdẽ differt à genere, & differentia dictum est in eo, qđ dicebamus, quo genus differt à cęteris, & quo differẽtia differt à cæteris.* deinceps quo differt à proprio & accidente dicetur.

* angelũ.

F

* Vet⁹ exẽplar græcũ hęc nõ habet.

De cõitatibus spẽi & proprij.

Speciei

G Speciei autem & proprij cõe quidem est, adinuicẽ cõuersim prædicari. nã si quid homo est, risibile est. & si quid risibile est, homo est. Risibile vero q ſm id, quod natum est ridere sumẽ dum, sæpe iam dictum est. Cõmune est quoq; & æqualiter eẽ. *æqualiter .n. *adsunt speciẽs ñs, quę illis participant, & propria ñs, quorum sunt propria.

*Et hæc ſi habet.
*a. l. sunt.

Dedſijs ip ſorum.

Differt autẽ speciẽs à proprio, qm̃ speciẽs quidem põt & aliorum genus esse: proprium vero aliarum ſpecierum esse propriũ impossibile est. Et speciẽs quidem ante subsistit quã proprium: proprium vero post fit in ſpecie. oportet .n. hominem esse, vt sit risibile. Amplius, ſpecies quidem semper actu adest ſubiecto: proprium vero aliqñ & potestate. hõ.n. ſemper actu est Socrates: nõ vero ſemper ridet, quãuis natus sit ſemp vt sit risibilis. Amplius quorũ termini sunt differentes, & ipsa sunt differentia. Est autẽ speciei quidem ſub genere esse, & de pluribus & differentibus numero in eo quod quid est prædicari, & cętera hmõi: proprij vero, & soli, & omni, & ſemper adesse.

H

I

De cõitatibus ſpẽi et accidẽtis.

Speciei vero & accidenti commune quidem est de pluribus prædicari. Raræ vero sunt alię cõmunitates, propterea quòd quamplurimum distant abinuicem accidẽs, et id cui accidit.

Dedſijs ip ſorum.

Propria vero sunt vtriuſq; ſpeciei, quidẽ in eo qđ quid est p̃di cari de ñs, quorum est ſpecies: accidentis autem in eo qđ quale quiddam est, vel quo modo ſe habens est. Et vnamquamq; ſubſtãtiam vna quidem ſpecie participare, pluribus autem accidentibus & ſeparabilibus & inſeparabilibus. Et ſpecies quidem præintelliguntur accidentibus, etſi etiam sint inſeparabilia (oportet .n. esse ſubiectum vt illi quidem accidat) accidentia vero poſterioris generis sunt, & aduentitiæ naturę. Et ſpeciei quidem participatio æqualiter est: accidentis vero etſi inſeparabile sit æqualiter. ęthiopis .n. æthiope habere poſſet colorem vel intenſum, vel remiſſum ſm nigredinem. Reſtat autem de proprio & accidẽte dicere. quo enim proprium à ſpẽ, et dria, et genere differt, dictum est.

K

L

Commune autem proprio & inſeparabili accidenti est, q̃ prę ter ea nunq̃ conſistant illa, in q̃ bus cõſyderantur. quemadmodũ enim prę ter risibile nõ ſubſiſtit homo, ita nec p̃ter nigredinem ſubſiſtit æthiops.

De cõitatibus ꝓprij et accidẽs.

M

Et quemadmodum ſemper, et omni adest proprium, ſic & inſeparabile accidens.

Differunt autem, qm̃ propriũ vni ſoli ſpeciei adest, quẽadmodum risibile homini: inſeparabile vero accidens, vt nigrum, non ſolum æthiopi, ſed etiã corvo adest, & carboni, & ebeno, & quibuſdam aliꝭs. Amplius, proprium conuersim p̃dicatur

De differẽtijs ipſorũ

de

A de eo cuius est, pprium, & æqua liter est inseparabile vero accidens conuersim non prædicat. Et propriorum quidem æqualis est participatio, accidentiũ vero vel magis vel minus. Sunt quidem alię communitates, vel proprietates ĩs, quæ dicta sunt: sed sufficiunt & hæ ad discretionem eorũ cõtatisq; traditionẽ.

Sermo de Communitatibus & Differentijs Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis.

1 R. B INquit. Et postq̃ definiuimus oſa illa, quorũ definitio præcessit, videlicet generis, differentiæ, spẽi, proprij, atq; accidentis, consentaneum est nunc narrare ea, q̃ sunt eis cõia, & quæ sunt illis quoq; propria. Dicamus itaq; hoc esse eis cõe, scilicet prædicari de pluribus. Genus autẽ, & differentia prędicantur de speciebus, & de indiuiduis, quæ sub eis existunt. spes vero prædicatur de indiuiduis tm̃, quę sub ipsa existũt: hoc est vltima spes. ,ppriumq̃; prædicat de specie cuius est proprium, & de indiuiduis quæ sub illa existunt specie. Accidens aũt prędicat de indiuiduis, & de speciebus. Exemplũ prædicationis generis de speciebus, & de indiuiduis est, vt prædicatio aãlis de equo, & de cane, quæ sunt spes, & de cane singulari Exemplum vero prædicationis differentiæ de speciebus, & de indiuiduis, est prædicatio irrationalis de equo, & cane, & de indiuiduis eorum. hoc tm̃ verificatur in illis differentijs, quæ non sunt differentiæ vltimarum specierũ. Exẽplumq̃; prædicationis vltimæ spẽi solum de indiuiduis, q̃ sub ipsa tm̃ C continent, est prędicatio hoĩs de Socrate & Platone, & de cunctis indiuiduis hominis. Et exemplum prædicationis proprij de spe, & de indiuiduis est prædicatio ipsius risibilis de hoĩe, & de cunctis indiuiduis hominis. Et exemplũ prædicationis accidentis inseparabilis de ipsis spẽb⁹, & de ĩdiuiduis est prædicatio nigredinis de coruo, & de æthiope, & de eorũ indiuiduis. Et exemplũ accidentis separabilis est prędicatio motus & quietis de hoĩe & equo, & de eorũ indiuiduis. Hoc itaq; est id, quo communicant, ac differunt ratione prædicationis. D E

Commune aũt est generi & differentiæ, vt plures vna contineant spes. nam differentia multas complectit spes, licet pauciores q̃ genus amplectat spes. nam irrationale plures comprehendit spes, licet sint pauciores, q̃ quæ ab aãli, quod est gen⁹, cõtinent. hoc tm̃ verum est de illis differentijs, q̃ non sunt differentię vltimarũ specierũ. Est quoq; hoc commune generi & differentię, q̃ quicquid prædicat de quouis eorum in eo quod quid est genus vel differẽtia, prædicat etiam de eo, qd̃ sub eo existit. vt exẽpli gratia, aãl est quidem genus, & corpus nutribile prædicatur de eo in eo quod quid, & est gen⁹ aãlis, & prædicat etiam de eo, quod sub aãli cõtinet, vt est homo & equus. Idẽtidem rationale est differentia, & vsus ratiocinij prædicat de eo in eo quod est differentia, & prędicat de oĩbus indiuiduis rationalibus. Est ꝑterea cõe adhuc generi & differentiæ, vt ipsis ablatis, auferat̃ & quicquid sub eis continet. nã quemadmodũ dempto aãli, nõ dabit equus, neq; asinus: sic quoq; si F

G tollatur ratiocinium, nihil penitus reperiet animalis ratiocinatio affe-
ctū. Hoc itaq; est id, quo communicant simul genus & differentia.

Id vero, quod est propriū generi & nō dr̄iæ, primo quidē est, qm̄ genus prædicat de pluribus q̄ prędice tur dr̄ia & ſpecies, & proprium atq; accidens. nā animal est genus, quod de homine & equo: & iumento, ac volucri prædicatur. ſed dr̄ia prædicatur de paucioribus, q̄ prædicetur genus. vt irrationale, quod prędicat de paucioribus, q̄ prædicatur genus animalis. identidē quadrupes: atq;
H homo qui est ſpēs ſub animali contenta. identidē & risibilitas, quæ est homini proprium, & hinnibilitas equo, prædicabit quidem de paucioribus, q̄ prędicetur genus equi identidem quoq; & accidēs. prædicatur enim de paucioribus, q̄ prædicetur genus illius rei, in qua exiſtit illud accidens. & hoc quidem reperiet in illis accidētibus, quæ ſunt magis propria, q̄ ſit illud genus. Ineſt ſecūdo hoc propriū ipſi generi, quod non ineſt dr̄iæ: nempe vt cōtineat in potentia ipſam dr̄iam. nam animal quod est genus, aliud quidem est ra
I tionale & aliud irrationale, q̄ ſunt dr̄iæ. ſed dr̄iæ non amplexantur genera. Tertio, est propriū generū vt præcedant dr̄ias, quæ ſub eis exiſtūt naturaliter. & ideo demptis generibus tolluntur dr̄iæ: ſed non tolluntur genera demptis differentijs. nam ablato animali aufertur rationale, ſed ablato rationali non auferet animal. hæc aūt intelligantur de genere cū differentijs diuiſiuis: nō de conſtitutiuis differentiis. Quarto, est proprium generis, vt ſit vnū in qualibet ſpecie. hoc est, vt ſpēs non obtineant plura genera vno, ex vno K ordine & gradu, ſed in vna ſpecie reperiuntur plures dr̄iæ q̄ vna: vt ratiocinium homini, & intellectus, & habilitas ad recipiendam ſapientiā.

Quinto, est propriū generi, vt ſit ſimile materiæ, & proprium dr̄iæ, vt ſimiletur formæ. Sexto, est proprium generi prædicari in eo quod quid, & dr̄iæ in eo quod quale. Inquit, & hæc ſint ſatis pro cognitione eorū, quæ ſunt cōia ipſi differentiæ & generi, & quæ appropriātur illis: licet poſſint haberi multa alia eis communia, ac propria quàm hæc.

Inquit. Cōe quidem est genero & L ſpeciei, vt diximus, prædicari de pluribus, & q̄ præcedāt naturaliter res, de quibus prædicantur.

Differunt tamen inter ſe. qm̄ genus continet ſpēm, ſed ſpecies non continet genus: quia genus est communius ſpecie. Differunt iterum, qm̄ genus est prius natura ipſa ſpē: quia ſpecies oritur ex coniunctione dr̄iæ cū genere. & ideo genera ſunt priora natura ipſis ſpeciebus: hoc ē, q̄ demptis generibus demunt ſpecies, ſed non demūtur ipſa, demptis ſpeciebus. ſed datis ſpeciebus, dant & genera, ſed repertis ipſis non pro M pterea oportet vt ſpecies reperiant. Differunt adhuc, quoniam genera prædicantur de ſpeciebus vniuoce: ſed ſpecies non prædicantur de generibus. Diſcrepant item, quia genera ſuperant ſpecies quæ ſub eis exiſtunt, cùm eas amplectētur: ſed ſpēs ſuperant ea per differētias, quæ ſunt illis propriæ. Illa igitur excedunt ratione vniuerſalitatis, & hæ, ſcilicet ſpecies, ratione compoſitionis. Diſceptant inſuper, quoniam ſpecies nullo modo poteſt eſſe genus gene raliſſimū,

A raliſſimū, neq; genus poteſt eſſe ſpecies ſpecialiſſima vllo pacto. Debes aũt intelligere huiuſmodi comparationẽ, inter genera & ſpecies exiſtentem, ea rõne, qua ſpecies ſunt ſpẽs, ac genera genera, non ea rõne, qua contingit ſpẽs fieri gña, & gña ſpẽs.

Inquit. In hoc autem cõicant genus & proprium, ꝙ eorũ eſſe ſequatur eſſe ſpeciei. nam dato hoſe qui eſt ſpecies, dabitur quoque animal quod eſt genꝰ, atq; riſibile quod eſt proprium. Eſt adhuc eis cõe, ꝙ genus prædicatur indifferenter de omnibus ſpeciebus, & proprium quoq;
B prædicatur de cunctis rebus, & communicantibus æqualiter. nã homo eſt animal, quẽadmodũ bos eſt animal, nõ magis neq; minus: & Socrates & Plato ſunt indifferenter riſibiles, atq; æquaſt, hoc eſt, ꝙ nõ differũt I hoc affectu p magis vel minꝰ.

Eſt adhuc cõe eis, quod genus prædicaꝫ vniuoce de ſpeciebus, & proprium ét prædicaꝫ vniuoce de quacunq; re habẽte hoc propriũ. nã riſibile ꝑdicaꝫ vniuoce de Socrate & Platone: quẽadmodum animal prædicatur vniuoce de boue & equo.

Differunt tamen in hoc ꝙ genus
C eſt prius natura ipſis propriis, quæ in ipſis ſpeciebus reperiuntur: qm̃ animal eſt prius natura ipſis, ꝓpriis, ac differẽtijs exiſtẽtibus in ipſis ſpeciebus, quibus diuiduntur. nam detracto genere detrahũtur propria: ſed ſubtractis propriis, non ſubtrahitur genus: ſed poſitis propriis, ponitur ipſum. Differunt iterũ ſecundo, qm̃ genus prædicaꝫ de pluribus ſpeciebus: proprium vero de vnica prædicatur ſpecie, videlicet de ea ſpecie, cuius eſt proprium. Diſcrepant quoq; per hoc quod propriũ conuertitur in prædicatione cũ ea D re, cuius eſt propriũ: ſed genus non conuertitur cum ea re, cuius eſt genus. nam verum eſt dicere omnis homo eſt riſibilis, & omne riſibile eſt homo: ſed non eſt verum dicere, omne animal eſt homo, ſicut eſt verum dicere omnis hõ eſt animal.

Inquit. Cõmune autẽ eſt generi & accidenti, vt prædicent, quẽadmodum diximus, de pluribus: ſiuerilla accidẽtia fuerint ſeparabilia vel inſeparabilia. nã motus de pluribꝰ prædicaꝫ, & eſt accñs ſeparabile: inſeparabile vero vt nigredo, ꝙ de corno prædicaꝫ & de ætiope, & de reliquis E rebus, à quibus non ſeparatur.

Differt ꝓterea genus ab accidẽte, quia genus eſt prius natura ipſis ſpecieb⁹: ſpẽs vero ipſis accidẽtibus nã habens aliquod accidẽs eſt prius natura ſuo accidente: quẽadmodũ & etꝰ genus eſt prius eo. vt hõ, qui quidẽ eſt prior ipſo colore in eo exiſtẽte, & aĩal eſt prius ipſo. & in accidentibus illud ſeparabilibꝰ eſt perſpicuũ.

Diſcrepat iterũ genus ab accidẽte, quod accidẽs prædicaꝫ de illis rebꝰ, quæ cõicant cũm ipſo, ſm magis & minus: ſed genus non prædicaꝫ de illis rebus ei cõicantibus per magis F & minꝰ. nam aliqui hoĩes ſunt aliis nigriores, ſed nullus hõ eſt magis aĩal q̃ alius hõ, neq; equus magis q̃ homo. Cuius rei cauſa eſt, qm̃ accidentia prædicantur primo de indiuiduis: indiuidua aũt ſunt diuerſa p magis & minus. ſed genera & ſpẽs ſunt priora natura ipſis indiuiduis, neq; exiſtũt in indiuiduis. Et hoc, quod dicit Porphyrius eſt verũ, iuxta ſententiã ponentiũ ideas: hoc eſt, ſi dantꝫ genera & ſpẽs extra intellm.

Differũt inſu p genera ab acciden

G tibus, quia genera p̄dicant̄ de re in eo qd̄ quid, accidētia vero p̄dicant̄ de re, vel in eo qd̄ qualis res est, vel qualiter sit. nā si q̄rat̄ à nobis qualis res sit ęthiops, respōdebimus ꝙ est niger: & si interrogemur qualr sit Socrates, rn̄debit̄ iust⁹, vel iniust⁹.

Inquit. Iam itaq; narrauimus in quo differat genus, à reliquis quatuor. & cū hęc sint quinq;, necesse ē vt eorū distinctiones sint decē, vc3 quatuor, tres, duæ, vna. & hoc, ꝑpea q̄a ipsa sunt q̄nq; &, diuersitates q̄tuor: ergo diuersitates erūt viginti, s. multiplicatis quatuor in quinq;.

H & si proijciamus ex ipsis illa decem replicata, remanebunt decē. vt exēpli gratia, genus differt à reliquis quatuor differentijs. Dr̄ia quoq; distinguit̄ per quatuor, nisi qd̄ per id, quo distinguit̄ à genere, distinguitur quoq; genus ab ipsa. relīquitur igit̄ vt dr̄ia differat à tribus, vc3 à proprio, specie & accidēte. Et ipsa spēs quoq; differt ab eis ꝑ quatuor, ex quibus proijciant̄ duo, q̄ fuit distinctio eius à genere. nā iā fuit facta mētio de diuersitate generis ab ipsa, & diuersitate eius à dr̄ia quoque. nā iā est facta mentio de diuer

I sitate ipsi⁹ dr̄iæ ab ipso. relinquunt̄ ergo duo, vc3 vt differat ab accidēte, & à proprio. Identidē & ipsum propriū habet quatuor diuisiones. si ergo proijciant̄ tres prædictæ, relinquet̄ vna ex ipsis: nēpe vt differat ab accidēte. Pari rōne & ipsum accidens habebit quatuor differentias: sed iam fuit facta mentio de eo cum singulo illorum: ideo proijciemus eas ab eo. Decem itaq; differentię detrahunt̄, & decem relinquuntur. Postquam ergo narrauimus, in quo differat genus à quatuor alijs reliquis: nunc dicendū ē, K in quo differat dr̄ia à reliquis tribus, videlicet à specie, proprio, & accidente. tres ergo fient ex hoc diuersitates. & adhuc narrabimus, in quo differat species à proprio, & accidēte: & hę sunt duæ distinctiones. & iterū narrabimus post hoc, in quo differat propriū ab accidente, vnica s. dr̄ia. sic igitur sunt decē dr̄ię. & ideo cōitates quę reperiuntur inter quęlibet duo eorum, erunt decem.

Dicamus ergo ꝙ id, quo cōmunicat dr̄ia, cum specie est, ꝙ prędicantur ęqualiter de rebus, de q̄bus prędicantur, non s̄m magis & minus: L quia non datur aliquis homo, qui sit magis homo, q̄ alius, neq; rationale magis rationale, q̄ aliud rationale, nisi velis intelligere per ratiocinium ratiocinium accidentale. Cōmunicant rursus, quia semp̄ insunt illis rebus, de quibus prędicantur. nam Socrates semper est rationalis, ac semper est homo.

Sed proprium est ipsi differentię, quod prędicatur in eo qd̄ quale. sed species proprie habet prædicari in eo quod quid: licet fiat responsio ad interrogationē de specie factam per quale est: ꝑpea quia contingit M ipsam speciem habere illam differētiā. Adde ēt ꝙ differentię reperiuntur in pluribus speciebus q̄ vna. vt habere quatuor pedes, multis quidē inest animalibus differentibus specie: sed species inest indiuiduis sub ea existentibus. Hæc tamen differentia & diuersitas reperitur inter illas differentias, quæ non sunt differentiæ vltimarum specierū. Differt insuper differentia ab ipsa specie, quia est prior ea natura. nā ablato irrationali, aufertur quoq; asinus:

A aus, ſed ablato aſino, nõ auferẽ, irrationale: ſed dato aſino, datur irrationale. & hoc accidit illis dñiis, quę pluribus inſunt ſpecieb⁹. Differt adhuc dñia à ſpecie, quia dñia componitur cum alia dñia in ipſa definitione: vt rationale & mortale, quæ in definitione hominis ſumuntur. hoc autẽ iuxta ſententiã ponentiũ rationale eſſe cõe homini & angelo. nam hõ conſtat ex rationali & mortali. ſed nulla ſpẽs conſtat ex duabus ſpeciebus: licet qñq; cõponatur aliquod indiuiduum ſpeciei ex duobus indiuiduis duarum ſpecierũ diuerſarũ:

B vt mulus qui ex aſino & equo conſtat. ſed ſpẽs muli nõ cõſtabit ex ſpẽ equi, ac ſpecie aſini: quẽadmodum hõ cõſtat ex vñi rationali, & vñi mortali. Hoc autẽ ideo fit, quia mulus eſt medius inter equũ & aſinũ: & fit ex partib⁹ quæ eſt cõis eis. & hoc eſt aliud genus cõpoſitionis præter cõpoſitionem dñiarum, ſi concedatur ꝙ fiat compoſitio ſpeciei ex ſpecie: quod tamen Porphyrius negabat.

Videtur tñ ꝙ huiuſmodi compoſitio ſit ex genere cõpoſitionis ſpecierum, quæ ſunt mediæ Iter extrema, quæ quidem eſt diuerſa à compoſi

C tione rei ex dñijs in definitionibus.

Inquit. Cõe eſt differẽtijs, & proprio, ꝙ res, quibus cõiũcant, ac de quibus prædicantur, vtique æqualiter prædicantur. nam rationalium nullum excedit alterũ alterum in hoc, ſcilicet in ratiocinio, quod ſub ſubſtantia continetur. pari ratione & rifibilia. Commune iterũ eſt eis vt reperiãtur ſemper in rebus, de quibus prædicant atq; in omnib⁹ ipſis. nam bipes ſemp dicitur bipes: licet deficiat pedibus aliquo tpe aliquod ex his, quæ ſic denominantur. qñ, cùm dicim⁹ aliquod eſſe ſemper bi- D pes, intelligimus ipſum eſſe ta a natura procreatum, vt duos obtineat pedes tantum: quemadmodum riſus ineſt quidem homini ſemper, non quod ſemper rideat actu, ſed quia eſt ad id natura aptus natus.

Proprium autem ipſi dñiæ eſt, vt dicatur de pluribus ſpeciebus: vt rationale, quod de homine & angelo dicitur (iuxta ſcilicet ſententiã eorum, qui dicũt rationale dici de homine & angelo vniuoce.) ſed proprium de vna tñ prædicatur ſpecie.

Inquit. Diſcrepant quoq; differen- E tiæ ab ipſis propriis. qñ aliquæ differentiæ non cõuertuntur: propria vero ſemper conuertuntur.

Commune etiam eſt differẽtiæ, & accidenti inſeparabili, vt inſint ſemper illis rebus, de quibus prædicantur, & in omnibus ipſis. nam habere duos pedes ineſt ſemper coruo, atque ipſa nigredo.

Diſcrepant tamen, quia per differentiam non abundat id, cuius ipſa eſt dñia: hoc eſt, quod habens differentiam non abundat ſuper ipſam dñiam. vt ob rationale homo non abundat ſuper ipſum. accidentia vero partim continent, partim con- F tinentur. continent quidem, ea rõne, qua prædicantur de pluribus: continent vero, ea rõne, qua eorũ ſubiecta non ſe ſingulatim vnico exponunt accidẽti: immo poteſt reperiri in eis accidẽs aliquod, & eius oppoſitum: vt nigredo quæ cõtinet ex ſpeciebus hoiem, & non hominẽ, quãobrem in plus ſe habet nigredo quã ſpecies hominis, & non hominis. homo tñ continet nigredinẽ, quia reperitur homo niger, & nõ niger.

Præterea, dñia non ſuſcipit magis

C iiij et

lib. 7. Me. tex. 18.

G & minus: accidentia vero ſuſcipiũt magis & minus. Dſix inſuper cõtrarię non admiſcent, ita vt fiat ex eis vna mediũ: ſed accidẽtia cõtraria commiſcentur vtriq;, & fit ex eis medium: vt cũ commiſceatur albedo cum nigredine, ex quibus reſultet viride, & rubeum, & reliqui medij colores. Hęc ergo ſunt ea, quibus cõmunicat differentia cum reliquis alijs, & quæ ſint eis propria. Reliquũ igitur eſt, vt dicamus in quo differat ſpecies à proprio & accidente, & quid ſit eis cõmune: & in quo diſtinguatur proprium ab ac-
H cidente, & in quo communicent.

Dicamus itaq; q ſpecies & ꝓpriũ communicant in hoc, q quodlibet eorũ conuertitur cũ alio. nam ſi homo eſt, riſibile eſt: & ſi riſibile eſt, homo eſt. Habent prętera hoc cõmune ſibi, vt ſint ſemper rebus, de quibus prædicantur.

Differt tn ſpecies à proprio: qñ ſpecies põt eſſe genus alicuius alterius: proprium vero non põt eſſe propriũ alijs rebus, quàm illis, quibus eſt proprium. Species prætera prior eſt proprio: & propriũ eſt poſterius ſpecie. nam dato hoſe, ſequi
I tur vt detur riſibile: & ſi dat riſibile, oportet vt homo pręcedat. Species inſup ineſt illi ſubiecto, de quo prędicat, ſemp in actu: ſed propriũ ineſt actu quibuſdã tẽporibus, ſi potentia vero ſemp. nã Socrates ſemp eſt homo actu, ſed nõ ridet ſemper actu, ſed ſemp eſt riſibilis in potentia. Adde etiam q res, quarum definitiones ſunt diuerſę, ſunt & ipſæ quoq; inter ſe diuerſæ. ſed iam fuit probatũ definitiones horũ eſſe diuerſas. nã definitio data de ſpẽ fuit, q eſt q̃ ſub genere ẽ locata, & q ꝑdicat in eo q quid eſt indiuiduis: pro K prium vero, quod in eſt alicui ſpeciei ſoli, & toti, & ſemper.

Eſt aũt oſe ſpẽi & accidẽti, vt ꝑdicent de plurib⁹. Inquit. Parũ a.mo dũ eſt id reliquum, quo cõicari poſſint, pp maximã diſtãtiã, q̃ inter ac cidens & rem cui accidit, exiſtit.

Propriũ tn eorum eſt, q ſpẽs ꝑdicatur de re, cuius eſt ſpecies, ſ eo qđ quid: & accidens in eo qđ quale ẽ, vel qualiter ſe habet. oẽs. n. ſubſtantię ſenſibiles habent vnã ſpẽm, & habẽt plura accidẽtia ſeparabilia & inſeparabilia. Species prętera prędicabunt rõne ipſa accidentia, licet ſint L inſeparabilia. nã oportet vt reperiatur ſubiectũ, & poſtea accidit ei id, qđ accidit. oriunt aũt accẽtia poſt ſpẽs, naturaq; eorũ ſubſingreditur naturam earum. Reliquum nunc eſt, vt de proprio & accidente faciamus notificationes.

Cõe itaq; eſt proprio & accidenti inſeparabili, q habẽs ꝓpriũ, vel habẽs accidẽs, eſt aliud à ꝓprio ab accidẽte. nam nõ põt hõ reperiri ſine riſibili, ſimiliter quoq; æthiops nõ põt reperiri ſine nigredine. Prætera, quemadmodũ proprium ineſt toti rei, cuius eſt proprium & ſem- M per, ita etiã accidens inſeparabile.

Differũt tn: qñ propriũ reperit᷑ vnica ſpẽ: accidẽs vero inſeparabile reperit᷑ in pluribus ſpẽbus, vt ſi dixeris nigredinẽ reperi ſ coruo, et ęthiope, & ebeno, et plurib⁹ reb⁹ indiuiſibilibus. & hui⁹ rei cã ẽ, q a. ꝓpriũ cõuertit᷑ in ꝑdicatiõe cũ re, cuius eſt propriũ: ſed accidẽs nõ cõuertit᷑ cũ habẽte accẽs. Propria ꝓterea nõ differũt ſm magis & min⁹ ſ ꝑdicatiõe, vt paulo ante dictũ fuit: accẽtia vero ſ hoc differũt. Ingt. Extãt adhuc aliq̃

alia,

A alia, quibus hæc communicant Iter se, & quæ sunt propria vnicuiq; eorum, præter illa quæ diximus. Sed satis sint hæc, q̃ dicta sunt pro hoc nostro proposito circa cognitionẽ harum rerum, ac earũ cõsonem, & diuersitatem. Et hic expliciunt ea, q̃ in hoc introductorio continentur. Instigatus aũt à quibusdã socijs nostris eruditis, ac de hoc negocio diligentibus, de secta Murgitana, quorũ Deus misereat, vt ea exponerem, ea exposui. Aliàs enim ego abstinuissem ab hmõi expositione, propter duo. Primum, qm̃ non video, hoc

B introductorium esse necessariũ q̃ initio sumendo in hac arte. nam id, quod in eo dicit, non potest esse sub ratione illi⁹ partis, quæ est cõis huic arti: vt aliqui sunt opinati. Nam id, quod in eo dicit de definitionibus harum rerum, si esset demonstratiui generis, tũc esset pars libri demõstrationis. & si esset generis probabilis, tunc esset pars libri Topicorũ. Sed Porphyrius fecit mentionẽ de his rebus, prout sunt expositiones eorum, quæ significant illa noĩa: vt fecit & Arist. in libro suo: non q̃ sint eorum definitiones. & hac ratione

C non est pars huius artis. Abumazar vero videt velle q̃ sit pars eius. Hæc itaq; est vna causa, ob quam recusabam exponere ipsum cum expositione librorum Aristotelis.

Secunda vero causa erat, q̃a verba huius viri sunt p se manifesta in hoc introductorio. At, cũm desyderarem satisfacere illis quærentibus antedictis, & afferre eis felicitatẽ ipsius boni in omni genere felicitatis, vt apparet ex eorum maximo desyderio ad ipsas scientias, ideo inductus sum, vt ipsum exponerẽ, & locuplerem intelligentiam de eo tradetem. In quibusdam aũt eorum, quæ narrantur in hoc tractatu, de his rebus iam scimus legentes animaduertere in maiori parte eorum. Quedam vero eorum indigent contemplatione. sed in hoc loco inuestigatio de his rebus non est nobis cõcessa. & Deus gloriosus, qui hominum voluntati satisfacit, & robur pstat, præbeat mihi robur.

D

Sermo de communitatibus & Differẽtijs Generis. Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis.

E

DEinde d. Auer. Et postquam definiuim⁹, &c. Inquit Leui. Illud quod dixit de prædicatione generum, & specierũ, ac differentiarum de ipsis sdiuiduis, q̃ sub ipsis existũt, est quidem manifestum in prædicamento substantiæ: & hoc ratione qua sunt genera, & spẽs, atq; differentiæ. & q̃ expoliat indiuiduum accidentis illius à suo subiecto in ratione. vt si quærat quid est hæc qualitas, & dicat color: vel si quærat quis color sit iste, & dicatur nigredo, quæ est spẽs: vel si quærat, qualis color sit, & dicat niger, qui ẽ differentia. Illa th distinctio, quam posuit hæc prædicatione inter differentiam & spẽm, videlicet q̃ differentia prædicat de speciebus & de indiuiduis, & spẽs ponit est vt non prædicet nisi de indiuiduis, repetit quoq; inter speciem mediam, & speciem vltimam, aut inter differentias specierum mediarum, & dñas specierũ vltimarum. Sed vera differẽtia inter spẽm & ipsam differentiam est, q̃ differentia prædicat semper de specie. nam differentia vltimæ speciei prædicat de illamet spẽ. & vltima spẽs non prædicatur de illamet spẽ, sed de indiuiduis. nam homo nõ prædicatur de homine: quoniam res non prædicatur de se ipsa.

F

Deinde d. Auer. Est quoq; hoc commune generi & differentiæ, q̃ quicquid prædicatur de quouis eorum in eo qđ quid, est genus & differentia. Inquit Leui. Sensus est, q̃ si quærat de aliquo a iali quid sit, poterit responderi equus vel asinus: sed hoc non hẽt quatenus est a iali. sed si debet responderi ea rõne qua est a iali, respondebitur corpus nutribile: qđ quidẽ necessario inest ipsi a iali.

G qñ quicquid verificant de his, q̃ sũt sub ve
getabili, idẽ verificãt de oĩbus indiuiduis, &
ſpẽbus, q̃ sunt sub aĩali. V el possumus exponere, q̃ cũ q̃ritur quid est aĩal, põt respõderi habens corpus, vel corpus nutribile sensituum. & hoc verificãt de oĩbus indiuiduis & ſpẽbus, q̃ sunt sub ipſo. pari rõne si q̃ratur quid est rõnale, qđ est dria, respondebit' susceptibilitas sciæ, vel vsus rõnis. & hoc prædicabitur de omnibus indiuiduis ſpeciei habentis illam differentiam.

Deinde dicit Auer. Quarto est proprium generi. vt sit vnum ſ qualibet ſpẽ. Inquit Leui. Sensus est q̃ diuersa genera vnius & eiusdem ſpẽi non sunt eiusdemmet ordinis: vt aial, quod est genus ad hoiem, cui & est genus ipsum vegetabile. hæc aũt duo genera non se habent ſcdm vnum ordinem. Et si sumant' genera diuersa secundũ noĩa synonyma, non propterea erunt genera diuersa. ſed dria aliqua in est ſpẽi secundum gradũ vnũ, plusquam alia dria: licet non sint noĩa synonyma, etsi illa dria q̃ gignit ſpẽm, necessario sit vna. nam si definiamus hoiem per hoc, quod sit corpus vegetabile, sensitiuũ, rõnale, tunc ipſum rõnale erit vera dria, & reliquæ differentiæ ſtabunt vice generis. Nihil th̃ prohibet quin cognoscamus illã formam, q̃ generauit ſpẽm variis modis, videlicet si accipiamus ipſammet formam, vt dicendo intellectuum: vel capiamus actionẽ illius formæ, sine qua non põt habere affectum vel ipſum passum in illa actione, vt si diximus intelligens in potentia, vel rationale in potentia, vel fusce puuum intelligibilis in potentia. Pari ratione & de sensitiuo, si capiamus ipſam formã, dicemus hñs animam sensitiuam: si vero capiamus eiꝰ actionem dicemus ſe nsitiuum: & si eius passum sumamus, dicemus ꝓcipiens ſensibilia.

Deinde dicit. Cõe est generi & ſpẽi, &c. Inquit Leui. Sensus est, q̃ si reperit' ſpẽs, reperit' & genus: non q̃ necessario sit genus. nã põt reperiri solus homo, quo reperto, reperit' & aial, quod est prius natura ipſo: cum th̃ animal non sit tunc genus.

Deinde dicit Differunt adhuc, qñ genera prædicant' de ſpẽbus vniuoce, &c. Inquit Leui. Sensus est, q̃ ſpẽs non prædicat' de genere vniuoce. & dixit hoc, ꝓpea quia potest prædicari de ipſo æquiuoce: si contingat vt aliqua ſpẽs, q̃ est sub illo genere, habeat aliquod nomen, & denotentur illo noie æquiuoce reliquæ ſpecies, q̃ sunt sub illo genere.

Deinde dicit. Sed ſpẽs superãt ea q̃ drias, &c. Inquit Leui. Iam diximus in tractatu de dria, quo pacto sit vera hæc sententia. R

Deinde dicit. Est adhuc eis cõe, &c. Inquit Leui. Scias q̃ hoc est verum in ipſo ꝓprio, quod existit in potentia: ſed illud proprid, quod reperitur in actu semꝑ, nihil prohibet quin prædicetur ſecundũ magis & minꝰ de ea re, de qua ꝓdicatur. nam q̃ homo sit latithoracis, est sibi proprium, cum th̃ reperiat' aliquis homo latioris thoracis, q̃ aliqs aliꝰ. & par erit ratio de reliquis propriis, q̃ actu reperiunt' semper rei, cui sunt propria. Et vera propria tandem sunt illa, q̃ sunt in potentia, qñ erant ratione formæ. ſed propria, q̃ actu existunt, sunt sic rõne materiæ: & ideo ſuscipiunt excessium & defectũ. Sed hic nõ est locus declarationis ſtegræ huiꝰ dicti, ſed non latet eũ, q̃ in ſcia Naturali exercitat' é.

H Deinde dicit Porphyrius. Et genus & accidens, &c. Dicit repat itet ũ genus a b accidente. Inquit Leus. Hæc causa, quã intendat Porphyrius re ddere, non attinet ad hãc artem: hoc est q̃ hæc inquisitio non hẽt attributionem ad hanc artem: & iam ipſemet Porphyrius in initio huius libri ſuppoſuit, q̃ nõ tractabit de quæstiis non logica ibus. Adde & q̃ ipſe fuit coactus in reddenda hac causa declinare ad vnam opinionerh, q̃ habeꝫ de generibus & ſpẽbus. & ipſe fundauit hanc causam ſup sententiam Platonis: q̃ quidem duabus rationibus non proportionat' huic arti. Prima est, qu a determinatio vniꝰ harum duarũ opinionũ non põt fieri sine prima Philoſophia, q̃ tractat de ente vt est ens. L

Secunda rõ vero est, quia licet opinio Platonis nullam haberet cõtrouersiam, nihilominus non debet ab hac arte poni, cum nõ sit famoſa, & publica. si ergo non attinet ad hanc artem reddere hmõi cãm, ſequit' igit q̃ inueſtigare, vtrum hæc cã sit vera vel nõ, non attinet ad hanc artem. ideoq̃ non est nr̃m, quatenus sumus profeſſores huius artis tractare de hac causa hic. V erum in inquisitione huius causæ quam reddidit, vtrũ sit vera vel ne, aliqua certæ ſcia. Nos th̃ ducimus q̃ illa cã, quam tradidit hic, non est vera. Q m ipſe dicit q̃ accidẽtia ꝓdicant' ex primario proposito de ipſis indiuiduis: & ideo ſuscipiunt in hmõi ꝓdicatione excessum & defectum, cum i ndiuiduus ſuscipiant excessum & defectum. Intelligit aũt p hoc q̃, cũ nos videamus in indiuiduis vniꝰ ſpẽi met diuersitatem, ergo necesse est vt ſuscipiatur excessus & defectus in prædicatione illa rei, de qua accidẽtia ꝓdicantur: pr̃ preterea quia M

præ-

A prædicantur ex primario proposito de ipsis indiuiduis. sequeret ergo vt id, quod non suscipit excessum & defectũ in prædicatione rei, de qua prædicatur, non erit vtiq; p̃dicatũ ex primario proposito de indiuiduis. hoc aũt est falsum: qm̃ aliqua sunt accidentia, q̃ non suscipiunt magis & minus in eorũ prædicatione. vt si fuerint multæ res duplum vnius rei, videlicet quælibet earũ, tunc manifestum est q̃ in hac prædicatione non suscipient excessum & defectum, quia nõ est duplum magis duplo: & tñ dñr ex primario proposito de indiuiduis, vt dixit accidẽtia p̃dicari ex prima intẽtione de ĩdiuiduis. sequit ergo ex his, vt q̃dam accidentia non p̃dicent primario proposito de indiuiduis, & p̃dicent primario ꝓposito de indiuiduis eademmet ratione simul. qđ est falsum: q̃a affirmatio & negatio non possunt esse vera B & falsa, semper, vt probabitur.

Causa ẽt, quam reddit ob quam genera & spẽs non suscipiunt excessum & defectũ in prædicatione de re, de qua prædicantur, nẽpe quia non sunt in indiuiduis ex primaria intentione, non est oĩno vera causa. Qm̃ etsi concesserimus genera & spẽs inesse indiuiduis ex primo proposito. vt dicit Arist. nõ sequit ꝑꝑ hoc. vt cum prædicant de illis, suscipiant magis & minus. & hoc quidẽ est notum, si consyderemus quo pacto indiuidua vnius spẽi suscipiunt excessum & defectum. nam non inueniem⁹ in eis distinctiones, nisi in eo quod inest eis ꝑ accidẽs, de quo fuit data definitio paulo ante, & non in eo qđ inest eis per se. Et hui⁹ rei ratio est, quia materia formæ specificæ habet magnam latitudinem in quantitate & qualitate, vt ĩ scia Naturali probabit. manifestum. n. est, q̃ ge C nera & spẽs significant ꝑ se id, quod de eis dicit: qm̃ vel significãt quiditatẽ rei, vel partem quiditatis. hæc itaq; non est vera causa. Nostrum itaq; est exponere hic ipsam causam, etsi ad hanc artem non attineat: cum viderimus Porphyrium fuisse diligentem in declaratione huius causæ. & nos iam declarauimus defectũ, quem obtinet illa causa.

Dicamus ergo q̃ est, cum excessus & defectus non reperiantur, nisi in contrarijs tm̃, habentibus natura mediũ. vel prout aliquis permittit locus. Intelligo aũt ꝑ cõtraria habentia natura medium, vt calidum & frigidum, vel nigrum & album: nemo aũt dubitat q̃ dat aliqđ calidum calidius alio. & huius rei cã est, quia id, quod est min⁹ calidũ, magis accedit ad contrarium, quod est frigidum, & ideo est medium inter calidum ĩ D extremo, & frigidum in extremo: nam ipm̃ non est calidũ in extremo, neq; frigidum in extremo, quia tunc non noĩaret calidũ vllo pacto. ergo manifestum est, q̃ excessus & defectus non reperitur nisi in contrarijs habẽtibus mediũ: qm̃, q̃ sic denoĩata sunt scđm minus, necessario sunt in medio. Pari rõne magnum & paruũ, q̃ sunt contraria scđm locum, & extat inter ipsa mediũ, suscipiunt quidem excessum & defectum. nam datur aliquis hõ maior alio, & cũ quãtitas humana sit natura determinata, videlicet q̃ non dat hõ, vt formica paruus, neq; magnus magnitudine vnius miliaris, ideo datur magnũ aliquod in extremo, & paruum in extremo: & sic quod minus est, necessario existit ĩ me E dio, videlicet minus in magnitudine, vel minus in paruitate. Causa aũt, ob quam nihil suscipit excessum & defectũ, nisi contraria habentia mediũ, est, quia contraria, q̃ non habent medium, quicquid ęgredit ab vno contrariorũ, statim ĩgredit aliud. vt gra exẽpli, numerus par nõ est magis numerus par q̃ alius: quia oĩs numerus vel est par vel impar. identidem, & quicquid non habet contrariũ, vt est substantia, cui opponitur priuatio: nam substãtia vel existit vel est priuata, & ideo substantia non suscipit magis & minus. Patet ergo q̃ genera & spẽs ac differentiæ de p̃dicamento substantiæ nõ suscipiũt magis & minus in eorum p̃dicatione de aliqua re: genera vero, & spẽs, atq; dr̃ię reliquorum p̃dicamentorũ, q̃ non hñt contrariũ, constat quidem ea non p̃dicari de ea re, de qua p̃dicantur secundũ excessum vel defe F ctum. Identidem constat de habentibus cõtrarium, q̃ non habent mediũ, tum secũdũ naturam, tum ẽt secũdum locũ. sed illa cõtraria, q̃ medium obtinent, q̃ quidem sunt vltimæ spẽs de necessitate, vel earũ dr̃iæ vt q̃ possint p̃dicari de his, q̃ sub ipsis existũt, secundũ magis & minus, hoc est de indiuiduis illius accidentis. nam dici põt hanc nigredinem esse magis colorem nigrum, q̃ illã aliam nigredinẽ. sed nõ p̃dicabit dr̃ia de ipsa nigredine, q̃ est spẽs secundũ magis & minus: qm̃ vl̃ia sunt immutabilia: sed indiuidua cũ sint variabilia ꝑ id, quod habent ꝑ accidens, ideo cõtingit hoc indiuiduis accidentis: videlicet, quia eorũ subiecta, q̃ sunt indiuidua, suscipiunt excessum & defectum ꝑ id, qđ eis inest, qđ non est quiditas, neque pars quiditatis. Accidit ergo hoc indiuiduis accidentium, ea ratione qua sunt accidens,

non

G non ea ratione qua sunt indiuidua speciei.

Deinde dicit. Dicamus ergo q̃ id, quo cõmunicat dr̃ia cum spẽ, &c. Inquit Leui. Sensus est, q̃ si sumatur ea ratione, qua est spẽs vel dr̃ia, prædicabitur quidem æqualiter: sed si sumatur rõnale in actu, non prædicabitur æqualiter, & ita hõ. in aliquo. n. idiomate licet dicere aliquem virum integrum esse magis hominem, quàm alium.

Deinde dicit. Sed proprium est ipsi differentiæ, &c. Inquit Leui. Iam declarauimus hoc in tractatu de differentia.

Deinde dicit. Adde ẽt, q̃ dr̃iẽ reperiunt̃ qñq; in pluribus spẽbus. Inquit Leui. Hæc non est diuersitas ex hac rõne. quia qñq; reperiuntur dr̃iæ inter mediam spẽm, & vltimam: & dr̃iẽ quoq; spẽrum intermediarũ prædicantur de pluribus speciebus: secus vero est de differentijs vltimarũ spẽrum. &

H ita quoq; species media prædicatur de pluribus spẽbus: secus vero est de specie vltima. Credimus itaq; ex errore scriptoris hoc erratum fuisse. Vera ergo disceptatio in hoc est, q̃ differentiæ possunt reperiri in specie, vel in pluribus speciebus. sed ipsa species vltima tantum inest indiuiduis sub ea existentibus. & hoc neminem latet.

Deinde dicit. Differt insuper dr̃ia ab ipsa specie, quia est prior ea natura, &c. Inquit Leui. In hoc sermone extat omnino error. qm̃, si Porphyrius intelligit spẽm relatam ad dr̃iam, id est quam gignit ipsa differentia, hoc non esset verum, iuxta exemplum ab eo datum de hoc, si vero intelligat speciem non relatam, tunc dabitur aliqua species, quæ erit cõior aliqua differentia. Sed credo hoc exemplum non fuisse positum à Porphyrio: sed sunt verba Auerrois. & hæc

I diuersitas, quam narrauit hic Porphyrius, est quidem vera. s. inter dr̃iam & spẽm quã gignit: nempe q̃ dr̃ia potest esse prior natura ipsa specie: qm̃ genera diuersa possunt diuidi per vnicam dr̃iam: vt si diuidatur vegetabile in radicabile in terram & non radicabile in terram. nam herbula illa virẽs, q̃ super aquam natat, siue Alga, nõ est terræ herrens radicibus. Diuiditur quoq; animal in radicabile in terram, & non radicabile. nam spongia marina terræ inhæret. & sic datur differentia cõior ea specie, quam parit: & ideo est prior ea natura.

Deinde dicit. Differt adhuc dr̃ia à specie quia dr̃ia componitur cum alia dr̃ia in definitione. Inquit Leui. Hoc est manifestũ: nam nutribilie, quod est differentia, cõponitur cum sensibili in definitione animalis, k de quo dicitur quod est corpus nutribile sensitiuum. sed exemplum ab eo datũ non est rectum, quia rõnale & mortale non dicuntur duę dr̃iæ, nisi copulẽtur ad aliquod genus, vt consuetum est in definitione fieri nam si dicatur in definitione hominis rõnale, mortale, tunc non reperitur ibi nisi vna dr̃ia. & ideo manifestũ est q̃ cum dicimus q̃ sunt duę dr̃iæ, oportet tunc vt reperiatur genus præcedens eis. sed cum dicimus animal rõnale, nõ subingreditur angelus, neq; subintelligitur: q̃a hoc nomen aĩal non dicitur de eis vniuoce, sed mera æquiuocatione. qm̃ p̃ animal intelligimus I homine nutribilitatem & sensationem: in angelo vero æternitatem & stabilitatẽ. & ideo nõ oportet addere in definitione hominis mortale: nam animal rõnale nihil aliud amplectitur q̃ hominem. Præterea mortale non potest L esse eius dr̃ia. qm̃ dr̃ia gignit quiditatẽ rei, quia est eius forma: mors vero non est forma hominis, immo est corruptio formæ. Neq; cõponitur spẽs ex duabus spẽbus in definitione, ita vt dicam⁹ in definitione muli, q̃ ẽ asinus & equus. Ita quoq; dicit ipse Porphyrius, q̃ nõ cõponit̃ indiuiduũ vnius spẽi ex duobus indiuiduis spẽrũ secundũ esse: nã non reperitur equus in mulo, neq; asinus, sed existit ex parte cõi ipsis, si concedamus illud esse cõpositionem speciei ex specie. nã Aristoteles in libro de Animalibus probat q̃ semẽ maris animalium non cõcurrit ad compositionem generationis: sed tm̃ sanguis fœminę. Galenus vero & Auicẽna hoc recusant. D. d. Cõe est differentijs & proprio, vt æqualiter prædicentur, &c. Inquit Leui. Scire debes quod id, quod dixit de p̃prio, q̃ non prędicatur secundum magis & M minus de re. de qua prædicatur, non verificatur nisi de ea proprietate, quæ inest rei ratione formæ. nam proprium, quod rõne materiæ existit illi, potest quidẽ prædicari de ea re, de qua prædicatur, secundum magis & minus: vt exempli gratia, latitudo faciei est proprium homini, tñ reperitur aliquis homo habens faciem latiorem alio.

Deinde dicit. Proprium aũt ipsi dr̃iæ est vt dicatur de pluribus spẽbus. Inquit Leui. Hoc est manifestũ ex prædictis. Differentia vero, quæ vltimã gignit spẽm in vno genere põt generare vnã spẽm in alio gñe: vt quadrupes, qd̃ parit vltimã spẽm in genere volucrum pennatorũ, & parit spẽm in genere gressiliũ. hoc aũt non põt contingere ipsi

proprio,

A proprio, vt in eius definitione dictum est. Possumus tñ adhuc dicere q; eius sententia in hoc est, q; sub differentia possunt reperiri multę species, non tñ sub proprio. & hoc vr̃ velle Porphyrius, vt pōt ex verbis eius in superioribus dictis colligi. Sed prima expositio vr̃ nobis verior: qm̃ proprium pōt prædicari de pluribus spēbus, vt sunt propria specierum intermediarum, vel proprium supremi generis. Nā Aristoteles iam narrauit q̃dam genera suprema in libro prædicamētorum vt exempli cā, q; ex proprietatibus quātitatis est, esse æquale vel inæquale. qualitatis vero simile & dissimile.

Deinde dicit. Discrepant quoq; dr̃iæ ab ipsis proprijs, qm̃ aliquæ dr̃iæ non conuertuntur, &c. Inquit Leui. Posset quis opinari quòd ꝑ differentias, quæ non conuertuntur intelligat dr̃ias diuisiuas. nam rōnale, quod B est dr̃ia diuisiua animalis, non conuertitur cum animali in prædicatione, sed bene conuertitur cum ea re, cuius est dr̃ia, videlicet cum homine. hoc tñ non est verū: qm̃ proprium conuertitur cum re habente ꝓprium, non cum genere, in quo est propriū hoc est in parte eius. sed sensus huius est, q; dr̃ia potest esse cōior, q̃ habens dr̃iam: vt aquatile, quod est dr̃ia in ipso animali, & tñ est cōius animali aquatili. nam vegetabile pōt diuidi per aquaticum, & terreum. & hoc non potest fieri in ipso proprio.

Deinde dicit. Discrepant tñ, quia per differentiam non abundat, &c. Inquit Leui. Hoc est notū, quod hñs dr̃iam non abūdat super dr̃iam: licet differentia possit abundari super id, quod habet differentiā, vt paulo ante dictum fuit.

C Deinde dicit. Prætetea differentia nō suscipit magis & minus. Inquit Leui. Iam declarauimus quæ nam sint illæ differentiæ, q̃ videntur posse suscipere excessum & defectum, & qua ratione accidat id sibi.

Deinde dicit. Dr̃iæ insuper contrariæ nō admiscentur, &c. Inquit Leui. Si debet esse verum hoc dictum, debet intelligi, q; nigrum quod est dr̃ia, si coniungatur cū colore, ita vt dicatur color niger non admiscebitur cum albo, quod est differentia: qm̃ vnū contrariū non recipit aliud contrariū sibi. sed subiectū coloris. s. corpus bene pōt in eo hoc fieri: nēpe vt misceat corpus albū cū nigro: & sic efficiat colorarū mediū. & hac rōne nigredo & albedo erūt accidens videlicet illud accidens, quod fuit antea descriptum in hoc libro, quod non est quiditas, neque pars quiditatis rei.

D Deinde dicit. Differt tñ spēs à ꝓprio, &c. Inquit Leui. Necesse est vt in hoc dicto adsit error. qm̃, si intellligit quòd spēs possit esse genus, sed proprium non possit esse genus hęc quidem esset mera contrarietas, & ita quoq; si intelligat q; spēs possit esse spēs alicui alteri generi, præter illud genus, cuius est species, sed propriū non possit alicui alteri speciei esse proprium, præterquam illi cui est proprium. Nobis itaq; vr̃ q; sit error scriptoris, vel librorum. sed sñia Porphyrij est, q; species possit esse species alicui alij generi: vt radicabile in terram est species ipsius vegetabilis, & species animalis, vt paulo ante fuit dictū, propriū vero non pōt hr̃e hoc.

Deinde dicit. Extant adhuc aliqua alia, q bus hæc cōicāt inter se, & q̃ sunt ꝓpria, &c.

Dixit Auerroes. Ego non video hoc introductorium esse necessariū pro initio sumēdo in hac arte. nam id, quod in eo dicitur, non pōt esse sub rōne illius partis, quæ est cōis huic arti. Inquit Leui. Auerrois intelligit per hæc verba q; in hac arte extat quædam pars, quæ est cōis omnibus illis quinq; artibus: & quædam alia pars, quæ consyderat de singula illarum proprie & sigillatim seorsum. & id, quod est commune cunctis illis quinque artibus, debet vtiq; præcedere. E

Deinde dicit Auerroes. Nā si id, quod in eo dicitur de definitionibus harum rerum, esset generis demonstratiui, &c. Inquit Leui. Si Porphyrius declarasset demonstratiue, quòd hæ sunt definitiones horum nominum, tunc esset verum hoc, quod dicit Auerroes: sed ipse posuit eas tāquam propositum horum nominum, & non inuestigauit vtrum sint veræ definitiones. & nos iam diximus q; declaratio horū nominum debet præcedere librum prædicamentorum: quia hæc nomina reperiuntur in omnibus prædicamentis, & per ipsa completur notitia vniuscuiusq; prædicamenti, quo pacto sit genus supremum prædicabile vniuoce de his, quæ sub ipso existunt. Adde etiam q; hæcmet dubitatio continget in definitionibus & descriptionibus datis ab Aristotele in libro Prædicamentorum, & Peri hermenias & Priorum: qui quidem sunt libri communes cunctis illis quinque artibus. & hic finit expositio libri Introductorij. Laus Deo. F

Introductionis Porphyry, cum Auerroe & Leui finis.

ARISTOTELIS STAGIRITAE,

PERIPATETICORVM PRINCIPIS PRÆDICAMENTA,

SEVERINO BOETHO INTERPRETE:

Cum Auerrois Cordubensis Expositione, & Leui Gherſonidis Annotationibus omnibus nunc primum à Iacob Mantino Hebreo Medico in Latinum conuerſis.

SVMMA LIBRI.

De quibuſdam tanquam ſuppoſitis, ad Prædicamentorum doctrinã conferentibus De Prædicamentis ipſis. De conſequentibus quibuſdam ad ipſa Prædicamenta: ac de nonnullis vocibus, de quibus mentio facta eſt in Prædicamentis.

TRACTATVS PRIMVS.

De Aequiuocis, Vniuocis, & Denominatiuis: Eorum etiam, quæ dicuntur diuiſio. Cap. 1.

AEquiuoca dicuntur, quorum nomen ſolum cõe eſt, ſm nomen vero ſubſtantiæ ratio diuerſa: vt animal, & homo, & quod pictum eſt. horũ. n. ſolum nomẽ cõe eſt, ſm nomen vero ſubſtantiæ rõ diuerſa. Si. n. quis aſſignet quid ſit eorũ vtrunq; quò aſal ẽ, propriã aſſignabit vtriuſq; rõnem.

Vniuoca vero dicunt, quorũ & nomen cõe eſt, & ſm nomen eadem ſubſtantiæ ratio: vt aſal & hõ, atq; bos. cõi. n. noſe horũ vtrunq; aſal nuncupat, & eſt rõ ſubſtantiæ eadẽ. Si quis. n. aſſignet vtriuſq; rõnem, quid vtrũ que eſt quo animal eſt, eandem aſſignabit rationem. M

Denominatiua vero dicunt, quæcunq; ab aliquo, differẽtia caſu, ſm nomen habent appellationem: vt a grammatica grammaticus

A maticus, & à fortitudine fortis.

Eorum quæ dicunt, alia quidem sm complexionē dicunt, alia vero sine complexione. Ea igit, quæ sm complexionem dicuntur, sunt, vt homo currit, homo vincit: Ea vero, quæ sine cōplexione dicuntur, sunt, vt homo, bos, currit, vincit.

AVERROIS EXPOSITIO.

Tractatus Primus.

B Libri intētio.

PRopositum huiꝰ tractatus est exponere ea, quæ in libris Aristotelis continentur de arte Logica: ac pficere ipsa pro viribus nostris, & vt nostri moris est in reliquis eius libris. Et incipiemus à primo suorū librorum huius artis, qui liber prædicamentorū nuncupat. Et dicimꝰ hūc librū sūmatī diuidi ī tres tract.

Libri Diuisio.

Primus tractatus se habet veluti præfatio ad ea, q̄ vult tractare ī hoc libro. nam in eo continentur ea, q̄ sunt veluti pnotiones, & definitiones ad ea, q̄ vult tractare in hoc lib.

C

In Secundo tractatu affert decē prædicamenta singillatim, & describit vnūquodq; eorū sua descriptione sibi propria: & diuidit ipsum in suas species famosas, & tradit eius propria quoque famosa.

In Tertio notificat consequētia vniuersalia, & accidentia communia cunctis prædicamentis, vel pluribus eorum, quatenus sunt prædicamenta euenientia.

Primę partis diuisio

Primus Tractatus continet quinque capita.

In Primo capite narrant quędā, quæ insunt entibus ratione significationum dictionum super ipsis.

D

In Secundo declarat quid sit substantia, quidue accidens, prout ī hac cōsyderant arte, hoc est ipsa substātia vniuersalis, eiusq; indiuiduū: & accidens vl̄e, eiusq; indiuiduum.

In Tertio notificat ꝙ qn̄ aliqd̄ prædicatum prędicat de aliquo subiecto, pdicatione notificante essentiam eius. & prædicet de illo prædicato aliud prędicatū notificans etiā eius essentiam, ꝙ illud aliud pdicatum notificabit quoq; essentiā illiꝰ subiecti, q̄ notificauit illud primū.

In Quarto declarabit q̄ nā sint illa genera, q̄ debent cōicari in dr̄ijs diuisiuis, & quæ vero non.

E

In Quinto affert diuisionem entium simplicium in decem prædicamenta, & vniuscuiusq; adducit exēplū: vbi, declarabit ēt ꝙ in entibus simplicibus, q̄ per simplices dictiones denotant, non datur affirmatio vel negatio: sed datur in ipsis cōpositis, ea ratione, qua denotant per cōpositas dictiones.

Caput Primum.

INquit Aristoteles. Res, quarum noīa sunt æquiuoca, sunt illæ, q̄ nihil aliud habent cōe, q̄ nomen solum: sed definitio cuiuslibet earū, notificans eius essentiam, prout significat illud nomen æquiuocū, est quidem diuersa à definitione alterius. habet enim definitionem sibi propriam vnaquæq; earum: vt exēpli gratia, hoc nomen animal, quod dicitur de homine picto & de homine rationali: quorum quidem definitiones sunt diuersæ, nihilq; vniuersale & commune eos cōiungit, nisi nomen tantum: vt cùm dicimꝰ

F

de

G de ipsis simul q̃ sunt animalia.

Res vero, quarum noĩa sunt vniuoca, sunt quæ idem obtinẽt nomẽ & cõe, & definitio, quæ præstat earũ essentiam, prout illud nomen significat, est quoq; eadem: vt exempli causa, hoc nomen aĩal, quod dicitur de hoĩe, & equo. Nam hoc nomen aĩal est cõmune eis, & definitio eorum significat eãdem essentiã: hoc est qñ dicimus, corpus nutribile sensitiuum, quæ est definitio animalis.

Res autem, quarũ noĩa sunt denominatiua, sunt quæ denominant̃ nomine alicuius affectus vel dispositionis, sed earum noĩa discrepant à nomine illius affectus per casum: quia continent subiectum illius affectus, cum ipso affectu: vt denominatur fortis ab ipsa fortitudine, & prudens à nomine prudentiæ.

H

Res præterea, quę per dictiones significãtur, quædam sunt simplices, quæ per simplices dictiones significantur: vt homo & equus. Quædam vero sunt cõpositæ, q̃ per dictiones compositas indicantur: vt homo est animal, & equus currit.

LEVI ANNOTATIONES.

Caput Primum.

I

Dixit Arist. Aequiuoca dñt, &c. Inquit Leui. Ea dñt æquiuoca, q̃ nõ hñt illd̃ vnũ nomẽ ꝑ aliq̃d sub̃ale cõe eis, sed ꝑ aliquid accidentale, in quo cõicant: vt exemplificauit ipse de homine picto, & homine rationali. communicant. n. in re accidentali, nẽpe ipsa figura. nam homo non est ratione, qua habet illam figurã sibi ꝓpriã: sed est hõ ea rõe, qua est rõnalis.

Vniuoca vero, &c. Id est quę habent vnũ nomen propter aliquid substantiale, in quo communicant, vt dedit exemplum. & ideo oportet vt habeant idem nomen, & eandẽ definitionem. qm̃ definitio significat quiditatem rei, quæ per illud nomẽ significatur. & cum quiditas, quæ per hoc nomen vniuocum significatur, sit vna in omnibus rebus, in quibus communicat hoc nomen, ideo necesse est vt definitio sit eis vna.

E

Denominatiua autem, &c. Inquit Leui. Cum Arist. declarauerit quædam nomina vniuoce dici de rebus, quas significant, ratione rei substantialis in qua communicãt: & quædam alia æquiuoce dici de illis rebus, quas significant, ratione rei accidentalis in qua communicant: manifestum autem est, q̃ accidentia, quorum nomina non sunt denominatiua, communia quidem sunt rebꝰ, quas significant ratione rei substantialis, in qua communicant: nam, cum dicimus nigredinem, significamus hanc & illam, & illam nigredinem, ratione rei substantialis in qua communicant, quę est ipse color aggregatiuus visus: sed cum eorum nomina fuerint denominatiua, tunc sunt communia rebus, quas significant, ratione rei accidentalis, quæ est hoc accidens: vt cum dicimus album, quod est commune niui, & cygno, & reliquis rebus albis, ratione rei accidentalis, in qua communicant: ideo narrauit hic nomina denominatiua hac ratione: qm̃ ipse declarabit adhuc de ipsis huiusmodi differentiam, nempe, q̃ qñq; se habeant vt noĩa vniuoca, qñq; vero vt æquiuoca. Et ideo præfatus est hic eius memoriam, veluti quoddã principium & prænotio ad ea, quæ de ipsis intendit post hoc tractare.

L

D.d. Arist. Ea vero, quæ per dictiones incomplexas significant. Inquit Leui. Aristo. præposuit in hac arte Logica, tres libros, qui sunt communes quinque artibus: quarum sententias declarauit in reliquis quinque libris. & illi tres libri, qui sunt cões cunctis artibus, sunt liber Prædicamentorum, & Perihermenias, & Priorum. Et, cum hæc ars doceat intentiones ratiocinij, & sermonis, & quicquid ab eo procedit, dirigatq; hominẽ ad hoc, vt eius ratiocinium extrinsecũ correspondeat conceptui aĩæ, atq; æquet̃, vt in hac arte probabitur: conceptus vero animę oriatur ex rebus, quę sunt extra aĩam, q̃ quidẽ sunt ipsa: iccirco oportuit prĩo notificare entia q̃d sint in se: nõ ea rõe, q̃ de eis fit rõciniũ & sermo, & iõ dicit q̃ entiũ, aliq sunt ĩcõposita, aliq̃ ꝟo cõposita: & q̃ ĩcõposita sĩgñant̃ ꝑ dictiones ĩcõpositas, & cõposita ꝑ cõpositas. & narrauit hic cõposita, ea rõe, q̃ sunt extra aĩam, nõ rõe ĩterp̃tationis. nã de hac ĩ lib. Interp̃tationis tractabit̃, vt ipsemet ostendet, & hoc põt manifeste colligi ex verbis eius in hoc loco,

M

Eorum

A *Eorum quæ sunt, diuisio. Cap. 2.*

EOrū quæ sunt, alia de subiecto aliquo dicuntur, in subiecto vero nullo sunt. vt homo de subiecto quidē dicitur quodā homine, in subiecto vero nullo est. Alia aūt in subiecto q̄dē sunt, de subiecto āt nullo dicuntur. In subiecto vero esse dico, quod cūm in aliquo sit, non sicut quædam pars, impossibile est esse sine eo i quo est: vt quædam grammatica in subiecto quidem est in aīa, de subiecto vero nullo dicitur. & hoc album in subiecto quidem est corpore: omnis. n. color in corpore est: de subiecto autem nullo dicitur. Alia vero de subiecto dicūtur, & in subiecto sunt. vt scientia in subiecto quidem est i anima, de subiecto vero dicit, vt de grammatica. Alia vero neq; in subiecto sunt, neq; de subiecto aliquo dīr: vt quidam homo, et quidam equus. nihil. n. taliū neque in subiecto est, neque de subiecto aliquo dicit. Simpliciter autem quæ sunt individua, & vnum numero de subiecto nullo dicūtur: in subiecto aūt nihil aliqua prohibet esse. quædam enim grammatica in subiecto est: at de subiecto nullo dicitur.

Complexionum consistentium & inconsistentium descriptio.

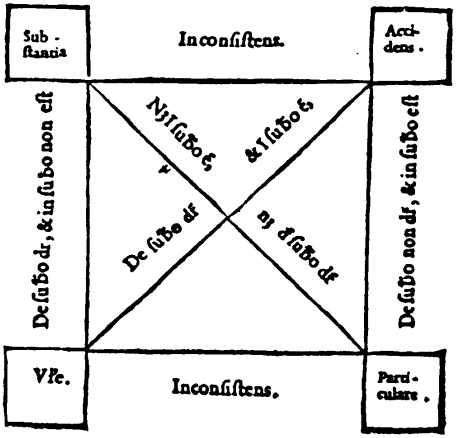

Caput

G *Caput Secundum.*

ENtium q̃dã de aliquo p̃dicant̃ subiecto, & nõ sunt ĩ subiecto aliquo: hoc est, ꝙ quædã notificãt essentiam & quiditatem cuiusuis rei, de qua prædicantur, & nihil quod sit extra substantiam subiecti notificant. & hoc est ipsa substantia vniuersalis: vt aĩal, & homo: quæ quidem cùm prædicant̃ de aliqua re, notificãt profecto ei⁹ sub̃am, & nõ rem aliã, quæ sit extra eius substantiam. Quædã vero alia sunt in subiecto, videlicet quæ non sunt pars ei⁹, & quæ non possunt cõsistere sine su-
H biecto, & de nullo prædicant̃ subiecto, s. in eo quod quid est. & illud q̃dem est indiuidunm accidentis: vt hęc nigredo singularis, quę ĩ corpe singulari reperit̃. nã oĩs color est in corpe. Sunt & aliqua alia, quæ de subiecto aliquo p̃dicantur, & sunt etiã in subiecto: videlicet, q̃ de duab⁹ prędicantur rebus, de quarũ vna notificabunt quiditatem, de alia vero nõ. de ea etenim, cuius est pars substantiæ, ea quidem ratione notificabunt eius quiditatem: ea vero ratione, qua non est pars substantiæ, non notificabunt quiditatem eius, sed ha-
I bent esse in subiecto: vt est accidens vniuersale: vt scientia, q̃ de aĩa & de grãmatica prædicatur. nã dicit̃ grãmatica est scientia, & scientia est in aĩa. cũ igitur prædicatur de grãmatica, notificat eius essentiã, cũ sit genus ad ipsam, qua debet responderi ad ĩterrogationem factam per quid est grammatica: & si prædicetur de aĩa, & dicatur aĩa est sciens, notificabit de ea rem, q̃ non est de eius essentia. Aliqua adhuc alia de nullo p̃dicantur subiecto, s. p̃dicatione, q̃ notificet eius essentiam: neq; sunt ĩ subiecto, s. ꝙ non p̃dicantur de subie- K
cto: ita vt notificẽt de eo aliquid alienum ab ipso. & hoc est indiuiduum substantię demonstratũ, vt Socrates, & Plato. nã de nullo p̃dicantur iuxta naturalem vsum, tũ prædicatione notificante essentiã subiecti, tum etiã prædicatione nõ notificante eam. Substantia itaq; siue vniuersalis, siue particularis fuerit, in nullo penitus existit subiecto: accidẽs vero, tam indiuiduum, q̃ vniuersale, ĩ subiecto quidem existit. Vniuersale præterea, siue sit substantia, siue accidẽs, dicitur de subiecto: indiuiduũ vero siue sit accidens, siue substãtia, L
de nullo subiecto dicit̃. Differt præterea indiuiduum substantiæ à suo vniuersali: qm̃ eius vniuersale semp de subiecto dicit̃: indiuiduum vero de nullo p̃dicatur. Differt quoq; indiuiduum accidentis à suo vniuersali: quia vniuersale prædicatur de subiecto: indiuiduum vero nõ prędicatur de subiecto.

Caput Secundum.

DEinde d. Entium quædam de aliquo p̃dicant̃ subiecto, & nõ sunt in subiecto, &c. Inquit Leui. Intelligit ꝑ non esse in subiecto, id quod subiectum est. i. quod est p̃ter hoc, ꝙ illud insit ei: vt albedo, q̃ est in pãno: M
qm̃ pannus est pannus, licet albedo non insit ei. sed aĩalitas licet sit in hoĩe, vel ipsa rationalitas, non inest tñ ei hac rõne, nẽpe vt homo sit homo absq; animalitate vel rationalitate. & ideo hæc dicuntur de subiecto, hoc est ꝙ p̃dicantur de ipso ꝑ se, non ꝙ sint in ipso hac ratiõe & modo. & licet hæc quoque dicantur esse in subiecto, hoc quidẽ dr̃ tm̃ æquiuoce ꝑ id, quod in hoc loco intelligit̃ id, quod dr̃ esse in subiecto. Quòd autẽ ita intelligat esse in subiecto, indicio est dũ dicit, aliqua vero sunt in subiecto, quæ. s. nõ sunt pars eius, & q̃ nõ possunt stare sine subiecto. D d. & non p̃dicãtur de subiecto, &c. Inquit Leui. Vult ꝙ licet possum⁹ dicere pallium est nigrum, & p̃dicetur de ipso pal-

LEVI.

lio

A lio nigrum, & non in eo, nam non dicimus pallio inest nigrum, patet tñ q̃ non p̃dicat de eo in eo quod quid. Ex his ergo ostendit q̃ licet dicamus hoĩ inest ratiocinium, nihil minus p̃dicat de eo, non in eo: quia prædicatio est p se, cum significet partem quiditatis. & ideo pōt fieri responsum ad interrogationem p quid est hoc, q̃ sit rationale: licet responderi possit p ipsum quoq; ad interrogationem factã p quale est, cum ipso scilicet genere, vt in superioribus dictũ fuit, hoc est si fiat interrogatio p quale aial est, & respondeat rationale. sed indiuiduũ accidentis nemo dubitat q̃ non p̃dicat nisi in subiecto, in quo est. nam indiuiduum albedinis non prędicat nisi i corpore indiuiduo, in quo est, sed spẽs vel genus, accidentis pōt prædicari de aliqua re, in eo quod quid est, hoc est prout prædicat de indiuiduis & speciebus, q̃ sub ipso existunt, sed cum accidẽs non existat per se, ideo erit in illo subiecto, i quo existit. nam scientia prædicatur de grã matica in quod quid, eo modo quo prædicatur genus de spẽ. & ipsa scia est in subiecto, quod est ipsa aĩa. nam aĩa non est aĩa ratione scientiæ, sed est accidens in ea existẽs. si enim aĩa esset aĩa ratione scientiæ, tunc homo ignorans non haberet aĩam humanam: & sic nõ esset homo, quod est falsum.

B

D. d. Aliqua adhuc de nullo subiecto. prædicant, &c. Inquit Leui. Iam in superioribus fuit declaratum, q̃ indiuidua substantiarũ non prædicant de aliqua re secũdum vsum naturalem, manifestumq; est, ipsa non esse in subiecto: iccirco nec de subiecto prædicãtur, neque in eo existunt.

Regula in Prædicatis essentialibus. Ca 3.

C QVando alterum de altero prædicatur, vt de subiecto, quæcunq; de eo, quod prędicat, dñr, oĩa etiam de subiecto dicẽtur. vt homo de homine quodam prædicat: aĩal vero de homine: ergo & de quodam homine animal prædicabitur. quidam enim homo, & homo est, & animal.

Caput Tertium.

AVER. INquit Arist. Qñ aliquid prædicatur de aliquo subiecto prędicatione notificante essentiam eius, mox prædicetur de illo p̃dicato aliud prędicatum, quod notificet etiam illi essentiam, illud quoq; notificabit essentiam illius subiecti, quam notificauit primum prędicatum. vt exempli gratia homo, cum prædicatur de Socrate & Platone, notificat quidẽ eorum essentiam, ac substantiam: si vero de homine prędicet fm prędicatum, quod notificet eius substantiã, vt aĩal, oportet vtiq; necessario vt notificet etiam essentiam Socratis & Platonis, quam notificauit hõ.

D

Regula genera non subalterna à subalternis distinguens. Cap. 4.

E

DIuersorum generũ & nõ subalternatim positorũ diuersæ sunt * specie & differentiæ: vt animalis, & scientiæ. animalis. n. differentiæ sunt, gressibile, bipes, & volatile, & aquatile: scientiæ vero nulla earum est. neq; n. scientia a sciẽtia differt, in eo quod bipes est. Sub alternorum vero generũ nihil, p hibet easdem esse * differentias. superiora enim de ijs, quę sub ipsis sunt generibus prædicantur. quare quotcũq; differentiæ prædicati fuerint, totidem & subiecti erunt.

Vide. 1. to. c. 4. & 6. topic.

* a. l. g. cũ specie.

* a. l. g. hẽt dñas, & si non oẽs.

F

Caput Quartum.

AVER. INquit Arist. Diuersorum generum, quæ non sunt inter sese subordinata, s. quorum vnum non subingreditur aliud, eorum quidẽ differentię sunt omnino spẽ differẽtes. vt exempli gratia, differentiæ, quib⁹ animal diuiditur, vt est gressibile, & volatile, atque aquatile, non sunt

G differentiæ, quib⁹ scīa diuidat̄ nam aīal sub genere locat̄ substantię: sciētia vero sub genere qualitatis reponit̄: qualitas aūt atq; substātia sunt duo genera suprema, q̄ inter sese inuicem non sunt subordinata. Genera vero, q̄ inter se inuicem sunt subordinata, nihil ꝓhibet quin credat̄ ꝙ eorum dr̄iæ sint eiusdem spēi. vt exempli gr̄a, aīal diuidit̄ in aquaticum, & aereū, & terrenū, per q̄ diuidit̄ ēt nutribile: aīal aūt sub nutribili ordinat̄. Et huius rei cā est, q̄a differentiæ, quibus diuidit̄ genus superius, ꝑdicant̄ oīno de generib⁹ quæ H sunt sub genere superiori: q̄a illud ꝑdicat̄ de oībus illis generibus, quæ sub ipso existūt. cùm ergo illæ dr̄ię, quibus diuidit̄ genus superius, non sunt cōstitutiuæ generū q̄ sunt sub illo, tunc diuidunt̄ ꝑ eas illa gn̄a, eo pacto quo diuidit̄ genus superius: quia si prędicent̄, & non sint constitutiuæ, erunt profecto diuisiuæ.

Caput Quartum.

LEVI. DEinde d. Diuersorū generū & nō subalternatim positorū. Inquit Leui. Non est necessariū, vt genera, q̄ nō sunt inter se subordinata, vt eorū dr̄iæ sint diuersæ spē. qm̄ aīal pōt diuidi in radicabile in terrā, & ī nō radicabile ī terrā, in qd̄ diuidit̄ quoq; vegetabile: idētidem & gressile diuidit̄ in bipes, I & non bipes, in qd̄ diuidit̄ volatile. nullum tn̄ horū generum subordinat̄ alteri: vt alterum sub altero existat. sed bene est necessariū, vt si hæc genera non possunt in vno genere contineri, ꝙ tunc eorū dr̄iæ sint spē diuersæ. Qd̄ quidē ita probat̄. qm̄ res, q̄ nō includunt̄ sub vno genere, non cōicant inter se oīno, vt sunt ipsa prædicamēta suprema, q̄ nullo pacto cōicant inter se in sua quiditate, vt probabit̄. si ergo hæc genera, q̄ non possunt complecti sub vno genere, possent diuidi per vnicam dr̄iam, cum dr̄ia sit pars quiditatis, vt probatum est, tunc oporteret vt cōicarent in eorū quiditate: qd̄ tn̄ fuit ꝓbatum non esse pos̄e. sequit̄ ergo, ꝙ dr̄iæ, q̄bus diuidunt̄ hmōi genera, sunt vtiq; spē diuersæ. Quare, vt nr̄a fert sententia, hæc fuit intentio Aristo. quā diximus sup illa verba. Diuersorū generū, &c. & exēplū, qd̄ de aīali & scīa tulit, id quidem maxime asserit. sed forte interpretes ac expositores eius puerterunt eius sententiā. sed vtcunq; sit, id, qd̄ in libris reperit̄ de hoc, nō vr̄ esse verum. K

Incomplexorum in decem prædicamenta diuisio: Quomodoq; affirmationē, aut negationē cōstituāt. c. 5.

EOrum, quæ secundū nullā complexionē dr̄r, vnūqd̄que, aut substantiā significat, aut quantū, aut quale, aut ad aliquid, aut vbi, aut qn̄, aut situm esse, aut habere, aut agere, L aut pati. Est aūt substantia quidē, vt in figura dicat̄, vt homo, equus. Quātū aūt, vt bicubitū, tricubitū. Quale, vt albū, grammaticū. Ad aliquid, vt duplū, dimidiū, maius. Vbi vero, in foro, in lycio. Qn̄ aūt, vt heri, superiore anno. Situ vero esse, vt iacet, sedet. Habere aūt, vt calceatū esse, armatū esse. Agere vero, vt secare, vrere. Pati, vt secari, vri. Singula igit̄ eorū, quæ dicta sunt, ipsa quidē s̄m se in nulla affirmatione dr̄r, vel negatione: M horū aūt ad seinuicē cōplexione affirmatio, vel negatio fit. Omnis enim affirmatio, aut negatio videtur vel vera, vel falsa esse: eorum autem, quæ secundum nullam complexionem dicuntur, nullum neque verū, neque falsum est: vt homo, album, currit, vincit.

Caput Quintum.

INquit Arist. Ea, quæ incomplexa sunt, quæ per dictiones incom AVER.

plexas

A plexa indicantur, necessario significant vnam decem rerum: nempe vel substantiam, vel quantitatē, vel qualitatem, vel ad aliquid, vel vbi, vel quñ, aut situm, aut habere, aut facere, vel pati. Est autem substantia, vt homo, equus. Quantitas, vt bicubitum, tricubitū. Qualitas, vt rubedo, nigrum. Ad aliquid, vt duplum, dimidium. Vbi, vt si dixeris Socrates manet in angulo domus. Quñ, vt heri, postridie. Situs, vt sedens, iacens. Habere, vt calciatus, & indutus. Facere, vt vrere, & secare. Pati, vt secari, & vri. Oīa itaq; hæc decem, si sumā

B tur incomplexa & simplicia, nihil affirmationis vel negationis p ea significabitur: si vero inter se componantur, tunc affirmationem vel negationem indicabunt. vt si dicatur hoc est quantitas, & hoc nō est quātitas. Cumq; affirmationem vel negationem pariunt, tunc verum vel falsum continent: quoniam incomplexa non includūt in se verum vel falsum: vt si dixeris homo seorsum, & albus seorsum. sed si componantur, & dicatur homo albus, poterit esse hoc dictum verum, & poterit esse falsum. In ipsa ergo constitutio-

C ne duo coniunguntur simul: nempe affirmatio vel negatio, & verum vel falsum.

Caput Quintum.

LEVI. DEinde d. Ea q incōplexa sunt, &c. Inquit Leui. Intelligit Philosophus q̄ res, q̄ sūt extra aīam, ab eo dunt oēs ad vnū decē prædicamentorū generū horū. & hoc inducitue probari pōt, mox declarat singillatī singulum eorū. D. d. Nullū horū, si incōplexa sumant, significabit affirmationē vel negationem. Inquit Leui. Aristot. ostendit p hæc verba, q̄ ipse vult tractare de his in hoc loco, quatenus existunt extra aīam, non quatenus significant affirmationem vel negationē,

q̄ est in aīa. nam de hoc tractabit & consideradit in lib. Interpretationis. Hic cū possēt quis dubitare, cur Aristo. non diuisit entia in duo genera suprema trīa, nempe in substantiam, & accīs, cū vulgata accīs vniuoce dici de oībus prdicamentis accidentis. Ad q̄d dicendū est, q̄ ita fuit probatum in libro Metaphysicę q̄ hoc nomen ens q̄d secundū prius & posterius de cunctis p̄dicamentis, nā p prius dr de substantia, & p posteri? de eorū ordine: ve si dixeris quantitatē esse primū accīs, q̄d recipiat ipsum corpus & p ipsam recipiat qualitatē. quñ, si materia prīa non haberet quantitatē, non reciperet qualitates contrarias. & p quantitatem & quapositatē recipit vbi quñ locus naturalis detur ē ipsi corpori, ea rōne qua est cōpos quantitatis & qualitatis. hoc est q̄ ea rōne, qua est compos quātitatis indiget loco, & ea rōne, qua est cōpos qualitatis, debet ei locus proprius. ita quoq; & situs debet habenti vbi, & tandem ibi probatū est q̄ nomen entis dr de his accidentibus secundū prius & posterius: ergo nomen accidentis non dr de ipsis vniuoce: quia hæc accidētia accidūt substantiæ aliud medio alio. & sic soluit' hoc dubium. Dignū preterea sueltigatione vr, quod nam accidentiū sit prius in substantia, vtrū scilicet quantitas, vel qualitas. nā cū quantitas, q̄ primo in corpore oriū, sit ex qualitatibus secundis, vt densitas & raritas, quæ sunt qualitates insequentes caliditatem & frigiditatem: & ipsa quantitas orta insequatur has qualitates: ecce ad densitatē sequat' quantitas minor, & ad raritatem quantitas maior. ideo vī q̄ qualitas sit prior. Sed, cū quātitas, q̄ primæ ineſt materiæ, sit ex qualitatum contrariarū, q̄ in ea existunt: cum id, quod magis accedit ad orbē cœleſtē sit calidum, & q̄d magis distat sit frigidū: hac ratione videt', q̄ quantitas sit prior. Sed veritas huius negocij, quidē est, quōd qualitas individua est prior ipso subiecto, ipsa quātitate propria, quā hēt pp eām, quā diximus: sed absolute, & simpſt loquendo, quantitas ipsa absoluta est prior in ipso subiecto qualitate absoluta: q̄a cā qualitatis est ipsa qualitas in elementis existens: & cā qualitatis, q̄ in elementis existit, est ipsa quantitas absoluta, q̄ in materia prima reperit'. & ideo in libro Metaphysicæ ponit' quantitas prior secundū esse ipsa qualitate. sed de oībus his extat grauis considerandi, quā pertractabim⁹ suo loco, Deo optimo maximo fauente.

D Dubiū, q̄d p̄dicamē-tū sit prius in substantia.

E

F

Solutio.

TRACTATVS SECVNDVS.

De Substantia. Cap. I.

SVbstantia autē est, quę ꝓprie, & principaliter, & maxime dicitur, quæ neque de subiecto aliquo dicitur, neq; in subiecto aliquo est: vt quidam homo, & quidam equus.

Secundæ autem substantię dicuntur species, in quib⁹ eæ, quæ principaliter substantiæ dicun-
H tur, insunt: & hæ quidem. & harum specierū genera. vt quidā homo in specie quidē est in hoīe genus vero spēi aīal. secundę igitur hæ substantiæ dicunt: vt est homo, atque animal.

Manifestum est autem ex ĩis, q̄ dicta sunt, ꝙ eorum, q̄ de subiecto dicuntur, necesse est & nomen & rationē de subiecto prædicari: vt homo de subiecto quodam homine dicit. prædicatur ēt & nomen: hominem enim de quodam hoīe prædicabis. & ra-
I tio quoq; hoīs de quodam hoīe prędicabitur: quidam. n. homo & homo est. & animal. quare & nomen & ratio de subiecto prædicabitur. Eorum vero, quæ in subiecto sunt, in plurimis quidē neq; nomen, neque ratio prædicatur de subiecto: in aliquib⁹ autem nomen quidem nihil prohibet prædicari aliqñ de subiecto. rationem vero impossibile est. vt album cùm ī subiecto sit corpore, prædicatur de subiecto, dicitur enim corpus album ratio K
vero albi nunq̄ de corpore prædicabitur.

Alia vero oīa aut de subiectis dicuntur primis substantiis, aut in subiectis eis sunt. Hoc aūt manifestum est ex ĩis, quę per singula proponuntur. vt animal de homine prædicatur: ergo & de quodam homine animal prędicabitur. nam, si de nullo, quorundam hominum, neque omnino de homine. Rursus color in corpore est: ergo & in quo L
dam corpore. nam, si non in aliquo esset singulorum, nec omnino ī corpore. Quare alia omnia aut de subiectis primis dicuntur substantiis, aut in subiectis eis sunt. Non ergo existentibus primis substantiis, impossibile est aliquid aliorum esse.* Secundarum vero substantiarum, magis substantia est species, q̄ genus: ꝓpinquior enim est primę substātiæ. Si quis enim assignet primam substantiam quid est, euidentius & conuenientius assignabit, speciem q̄ gen⁹ assignās. vt hominem quendā aliquis assignans, manifestius assignabit hominem, q̄ animal assignans. illud enim proprium magis cuiusdam hominis, hoc autem cōmunius. & cùm quandam arborem assignauerit, manifestius assignabit, assignando arborem, q̄ plantam. Amplius, primę substantiæ, ideo ꝙ aliis omnib⁹ subiciunt, & omnia alia vel de ipsis prædicātur, vel in ipsis sunt,

* Alias ī latina translatione addebatur.

M Oīa enim aīa, aut ꝑdicāt'd eis, aut in subiectis eis sunt. quare non existentibus primis substantijs, impossē ē aliorū aliquid eē. In cod. ēt Græ. in quo hæc verba reperiuntur in cęteris vero, quos viderim, minime.

propter

A propter hoc maxime substantię primæ dicuntur. quemadmodũ autem primæ substantiæ ad alia omnia se habẽt, sic & species ad genus se habet. subijcitur enim species generi. genera enĩ de speciebus prædicantur: species autem cum generibus non conuertuntur. Quare & ex his * species genere magis substantia est.

a. l. addit ex his manifestũ q̃

Ipsarum vero specierum, quęcunq; nõ sunt genera, nihil magis alterum altero substãtia est. B nihil enim familiarius assignabis de quodam homine, hominem assignando, q̃ de quodam equo, equum. Similiter autẽ & in primis substantiis nihil magis alterum altero substantia est. nihil enim magis quidã hõ substantia est, q̃ quidam bos.

a. l. autẽ.

Merito igitur post primas substantias sola aliorum omnium species, & genera secundæ substantiæ dicuntur. Sola enim hęc, eorum quæ prędicantur, primã substantiam indicant. quendam enim hominem si quis assigna- C uerit quid est, speciem quidẽ, q̃ genus assignando, familiari⁹ demonstrabit: & manifestius faciet hominem assignãdo, q̃ animal. aliorum vero omnium quicqd assignauerit quis, assignabit extranee: velut album, aut currit, aut aliud quodcunq; talium assignans. Quare merito hæ solæ aliorum secundæ substantiæ dicuntur. Amplius, primæ substãtiæ, eò q̃ alijs omnibus subijciũtur, & omnia alia de illis prædicantur, vel in ipsis sunt, proprijs- D simæ substantiæ dicuntur. sicut autem primæ substantiæ ad alia omnia se habẽt, ita genera & species primarum substantiarũ ad reliqua omnia se habent. de his enim reliqua omnia prædicantur. quendam enim hominẽ dices grammaticum esse: ergo & hominem, & animal grammaticum dices. sic autem & in alijs.

Commune autem omni substantiæ est in subiecto non esse, Prima nanque substantia nec in E subiecto est, nec de subiecto aliquo dicitur. Secundarum vero substantiarum constat quidem etiam sic, q̃ nulla est in subiecto. homo enim de subiecto quidem quodam homine dicitur: in subiecto vero non est: neque enim in quodam homine homo est. similiter autem & animal de subiecto quidem dicitur quodam homine: nõ est autem animal in quodam homine. Amplius, eorum quæ in subiecto sunt, nomen quidem de subiecto aliquã- F do nihil prohibet prædicari: rationem vero impossibile est. secundarum vero substantiarum de subiecto & ratio prædicatur, & nomen: rationem enim hominis de quodam homine prædicabis, & animalis similiter: quare non erit eorum substãtia, quę sunt in subiecto. Non est autem proprium substantię hoc: sed & differentia eorum est, quæ non sunt in subiecto. bipes enim & gressibile de subiecto quidem

quodam hoſe dicitur, in ſubiecto vero non eſt. neque enim in homine eſt bipes, neque greſſibile. Ratio quoque differentiæ de illo prędicatur, de quocunq; ipſa differentia dicitur. velut ſi greſſibile de homine prædicaſ, & ratio greſſibilis de homine prædicabitur: eſt enim hō greſſibilis. Non conturbent aũt nos ſubſtantiarũ partes, quę ita ſunt in toto, quaſi in ſubiecto ſint: ne forte cogamur eas non eſſe ſubſtantias confiteri. non. n. ita ea

Dubitatio

Solutio

H quæ ſunt in ſubiecto dicebant, quaſi vt partes ineſſent alicui. Ineſt autẽ ſubſtantijs & differentijs omnia vniuoce prædicari. Omnia enim, quæ ab his prædicata ſunt, aut de indiuiduis prædicantur, aut de ſpeciebus. à prima nanq; ſubſtantia nulla eſt ꝓdicatio: de nullo enim ſubiecto dicitur. Secundarũ vero ſubſtãtiarũ ſpecies quidẽ de idiuiduo prædicatur: genꝰ vero & de ſpeciebus, & de indiuiduis. ſimiliter aũt & differentiæ & de ſpecie-

I bus, & de indiuiduis prædicantur. Et rationẽ quoq; ſuſcipiunt primæ ſubſtantiæ ſpecierũ, & generũ, & ſpecies generis: quæcunq; enim de prædicato dicuntur, eadẽ & de ſubiecto dicẽtur. ſimiliter aũt rationẽ differentiarũ ſuſcipiunt & ſpecies, & indiuidua. vniuoca autẽ erant, quorũ & nomen commune eſt, & ratio eadem. Quare omnia, quę a ſubſtantijs & differentijs ſunt, vniuoce prædicantur. Omnis autẽ ſubſtantia videtur hoc aliK quid ſignificare. In primis igit ſubſtantijs indubitabile, & verum eſt, ꝙ hoc aliquid ſignificant. indiuiduum enim & vnũ numero eſt quod ſignificatur. In ſecundis vero ſubſtantijs videtur quidem ſimiliter appellationis figura hoc aliquid ſignificare, quando quis dixerit hominem vel animal: non tamen verũ eſt, ſed magis quale aliquid ſignificant. neque enim vnum eſt quod ſubiectum eſt, quemadmodũ prima ſubſtantia: ſed L de multis homo dicitur, & animal. Non tutẽ ſimpliciter quale quid ſignificat, quẽadmodũ album (nihil enim aliud ſignificat album, q̃s qualitatem) at ſpecies & genus circa ſubſtantiam qualitatem determinant. qualẽ enim quandam ſubſtantiã ſignificant. plus autem in genere determinatio fit, q̃s in ſpecie. dicẽs enim animal plus cõplectitur, quã qui hominẽ. Ineſt autẽ ſubſtantijs nihil illis eſſe contrariũ. Primæ enim ſubſtãtię quid erit M cõtrarium, vt cuidam homini, vel cuidam animali: at vero nec homini, nec animali aliquid eſt contrarium. Non eſt autem hoc ſubſtantiæ proprium, ſed etiam multorum aliorũ, vt quantitatibicubito enim vel tricubito nihil eſt contrarium. at vero nec decem, nec alicui talium. Niſi forte quis multum pauco dicat eſſe contrarium, vel magnum paruo, determinatorũ vero quã

torum

A torũ vero quantorũ nullũ nulli
est contrarium.

Videt aũt substantia non su-
scipere magis & minꝰ. Dico au
tẽ, non ꝙ substantia nõ est à sub
stantia magis & minus substan
tia (hoc enim dictũ est ꝙ est) sed
ꝙ vnaquæq; substantia hoc ip-
sum quod est, nõ dicit magis &
minus. vt si est eadẽ substantia
hõ, non erit magis & minus hõ,
neq; ipse seipso. neq; alter altero.
non. n. est alter altero magis hõ:
ficut est album alterũ altero ma
B gis & minus albũ: & bonũ alte-
rum altero magis & minus bo-
num: sed & ipsum seipso magis
& minus dicit. vt corpus, cũm
fit albũ, magis nunc albũ esse di
citur quã prius: & cũm calidũ
fit, magis & minus calidũ dicit.
substantia vero nõ dicit magis
neq; minꝰ. nihil enim homo ma
gis nunc homo q̃ prius dicitur:
neq; aliorũ quicquã, quæcũq;
substantię sunt. Quapropter nõ
recipiet substantia magis & mi
C nus. Maxime vero propriũ sub
stantiæ esse videtur, cũm vnum
& idẽ numero sit, cõtrariorũ su
sceptiuũ esse: quale in alijs qui-
dem non hẽt quisquã quod pro
ferat tale, quæcunq; nõ sunt sub
stantiæ: quod, cũm sit vnum nu
mero, susceptibile contrariorũ
a l. est. sit. velut color, qui est vnus &
idẽ numero, nõ dicitur albus & D
niger: neq; eadẽ actio & vna nu
mero, praua & studiosa. simili
ter autem & in alijs, quæcunq; non
sunt substantiæ. Substantia ve-
ro, cũm vnũ & idẽ numero sit, D
susceptiua cõtrariorũ est. vt qui
dã homo, cũm vnus & idem sit,
aliquando quidẽ albus, aliquan
do fit niger, & calidꝰ & frigidꝰ,
& prauus & studiosus. in alijs
aũt nullis aliquid tale videtur.
Nisi quis forsitan insistet, dicens Instantia.
orationẽ & opinionẽ contrario
rũ esse susceptibilia. eadẽ. n. ora
tio vera, & falsa videt esse. velu
ti si vera sit oratio, sedere quem
piã, eo surgente ipsa eadem falsa E
erit. simili aũt & de opinione.
si quis enim verũ putet aliquẽ
sedere, surgẽte eo, falso putabit,
eãdẽ de ipso opinionem habẽs. Soluio.
Sed si quis & hoc suscipiat, tñ
modo differt. Nã ea, quæ in sub
stantijs sunt, ipsa quidẽ mutata
susceptibilia sunt cõtrariorum.
frigidum enim ex calido factũ
mutatur (alteratur enim) & ni-
grum ex albo, & studiosum ex
prauo. similiter autẽ & in alijs
vnumquodq; eorum mutatio-
nem suscipiens, susceptibile con F
trariorum est. Oratio autem &
opinio, ipsa quidem immobilia
olno perseuerant: cũm vero res
mouet, contraria circa ipsa fiũt.
oratio nanque eius ꝙ sedeat ali-
quis, permanet eadẽ: cũm vero
res mota sit, aliquando quidem
vera, aliquãdo autem falsa dici-
tur, similiter aũt est ĩ opinione.
Quapropter saltem modo pro-
priũ substãtiæ est, vt sin muta-
tionem suũpsius susceptibilis sit
contrariorũ. Si quis autem reci Solo alia.
piat etiam hęc, orationẽ & opi-

G nionem susceptibilia esse contrariorum, non est hoc verum. Oratio nanque & opinio, non eò ꝙ ipsa aliquid recipiant, contrariorum susceptibilia esse dicuntur: sed eò quòd circa alterũ aliqua passio facta sit. nam eò ꝙ res est, aut non est, eò etiam oratio vera vel falsa esse dicitur, non eò ꝙ ipsa susceptibilis sit contrariorum. simpliciter enim a nullo, neque oratio, neque opinio mouetur. quapropter non erunt susceptibilia contrariorum, cùm H nulla contrarij sit passio in eis facta. Verum substantia eo ꝙ ipsa contraria recipiat, hoc susceptibilis esse contrariorum dicitur. languorem enim & sanitatem suscipit, & candorem & nigredinem: & vnumquodque taliũ ipsa suscipiendo, contrariorum susceptibilis esse dicitur. Quare proprium erit substantiæ hoc, cùm vnum & idem numero sit, secundum suijpsius mutationẽ, susceptibilem contrariorum esse. De substantia quidem hæc I dicta sint.

Idẽ infra I c. de Priori.

TRACTATVS SECVNDVS.

AVER. IS tractatus in sex diuiditur partes. In prima parte agitur de Prædicamento substantiæ In Secunda de quantitate. In Tertia de ad aliquid. In Quarta de qualitate. In Quinta de prædicamento agere & pati. In Sexta de situ, & quando, & vbi, atque habere.

Prima pars Quatuordecim continet particulas In Prima particula K notificatur ꝙ substantiæ bifariam diuiduntur: nempe, vel sunt primæ substantiæ, vel secundæ: & vnamquanque earum declarat. In Secunda declaratur, quid sint secundę substantiæ. In Tertia ostenditur, ꝙ secundæ substantiæ, quæ quidem de subiecto prædicantur, hoc habẽt proprium, vt nomen earum & definitio prędicetur de earũ subiecto: & ꝙ hoc non reperitur in his, quæ sunt in subiecto, quæ sunt ipsa accidentia. In Quarta probabitur, ꝙ quicquid est præter primas substãtias, indiget primis substantijs ad esse suum. L In Quinta ostenditur, ꝙ inter substantias secundas, ipsa species est magis substantia, q̃ genus. substantiæ tamen primæ, quæ sunt indiuidua substantiæ, magis habent hoc quàm ipsa species. & quòd huius rei causa est similis: scilicet ꝙ si indiuiduum verius dicitur substantia quàm species, pari ratione species verius nominatur substantia quàm genus. In Sexta notificatur, ꝙ secundæ substantiæ quę sunt eiusdem ordinis, non dicitur aliqua earum verius substãtia, quàm alia: pari ratione neque primæ substantiæ. M In Septima explicatur ratio, ob quam conueniat vt species, quæ in hoc prædicamento existunt, atque genera, nominantur secundæ substantiæ: quæ quidem de subiecto prædicãtur, potiusquàm ea quæ prædicantur in subiecto, quæ sunt ipsa accidentia. & ratio, ob quam indiuidua vocantur substantiæ primæ. In Octaua describitur substantia simpliciter, siue sit indiuiduum, siue vniuersale: in qua etiam afferuntur propria distinguentia inter sub-

Primæ partis diuisio

A substantias secundas,& accidens simpliciter. In Nona declaratur,q illę proprietates, quibus distinguuntur substantiæ secundæ ab accidentib⁹, eisdemmet communicant ipsæ differentiæ. In Decima probatur, q omnes secundæ substantiæ, atq; differentiæ habent nomina vniuoca.

In Vndecima soluit dubiũ, quod persuadet secundas substantias cõprehendi per primas,& q sunt eiusdem speciei. In Duodecima narratur, q ex proprietatibus huius prædicamenti vna est non habere contrarium, in qua proprietate com-
B municant aliqua alia prædicaméta.

In Tertiadecima declaratur, q inter proprietates huius prædicaméti vna est, vt nõ suscipiat excessum vel defectum : cùm tamen alia prædicamenta id suscipiant. In Quartadecima narratur, q principalis proprietas prædicamenti substãtiæ est, recipere contraria. & disputat Aristoteles de hoc :& soluit dubium in surgens in hoc negocio.

Sermo de prædicamento Substantiæ.

PArticula Prima. Dixit Aristo. q substantiæ bifariam dicũtur:
C nempe primæ, & secundæ. Substantia autem, quę prima denominatur, quæ quidem vere,& primo substantia dicitur, est indiuiduum substantiæ : cuius descriptio iam in superioribus tradita fuit, quę scilicet nec de subiecto aliquo dicitur, neq; in subiecto existit : vt indiuiduum hominis, vel equi.

Particula Secunda. Secundæ vero substantiæ dicuntur species, in quibus indiuidua existũt similimodo, quo inest pars ipsi toto, ac genera quoq; suas continent species. vt gratia exempli, Socrates existit in D
specie, scilicet in homine, & homo in suo genere, quod est animal. & Socrates, qui est indiuiduum, est prima substantia: & homo, qui de ipso prædicatur, atque animal, dicuntur secundæ substantiæ.

Particula Tertia. Ex his itaque, quæ in præfatione huius libri dicta sunt, perspicuum est, quòd ea, quæ de subiecto prædicantur, quæ quidem sunt secundæ substantiæ, necessariò prædicatur nomen & definitio eorum de ipso subiecto. vt exempli gratia, hoc nomẽ homo vere dici-
tur de Socrate vel Platone indiui E
duo:& eius definitio quoq;. nam dicimus Socratem vel Platonem, esse hominem & animal rationale, quæ est definitio hominis. Ea vero, quę in subiecto dicuntur, quæ sunt ipsa accidentia, nec nomen, neque definitio eorum prędicatur vt plurimũ de subiecto demonstrato. vt albedo, quæ non prædicatur de corpore, ita vt dicatur corpus est albedo: neque etiam eius definitio, ita vt dicatur, corp⁹ est color disgregatiuus visus. In nonnullis tamen locis contingit prædicari nomen, sed non de
finitionem: vt dicunt Arabes in lin F
gua eorum, quòd moneta est excussio domini. nam definitio excussionis non prędicabitur de moneta. Si vero per nomina denominatiua significentur, tunc poterit de subiecto vere dici nomen,& definitio eorum. sed definitio non prædicabit de subiecto prædicatione notificante eius essentiam, quemadmodum prædicantur definitiones substantiarum de ipsis substantijs. vt exempli gratia album, quod est in subiecto, scilicet in corpore, ac prædicat de

G de ipso corpore, quod ab ipso denominatur, & dicitur quòd est album. definitio tamen ipsius albi non prædicatur vllo pacto de corpore, ita vt notificet eius essentiam.

Particula Quarta. Omnia præter primas substantias, quæ sunt quidē ipsa singularia, vel dicūtur de subiecto, vel dicuntur esse in subiecto. Et hoc inductione monstrari potest, videlicet ꝙ indigeant subiecto. vt gratia exẽpli animal, quod vere prædicatur de homine: propterea quia vere prædicatur de aliquo hoīe indiuiduo. nã si non vere diceret de H aliquo hoīe indiuiduo, haudquaq; et vere prædicaretur de hoīe, qui est spēs. Pari ratione & color, qui vere prędicatur de corpore, propterea quia vere prædicatur de aliquo corpore singulari. Sequit ergo ex his, ꝙ quicquid est præter primas substantias, vel dr de ipsis, vel est in ipsis, ſ. de primis substātiis, vel in eis est. sequit ergo ꝙ, si non darent primæ substātiæ, nõ posset dari aliquid ex secūdis substātiis, neq; ex accītib⁹.

Particula Quinta. Inter secūdas substantias ipsæ spēs debent potius vocari substantia, q̄ genera: ga sunt I propinquiores primis substantiis q̄ genera. nam si respondeat ꝑ singulum horū ad interrogationē factā per quid est Socrates, qui est indiuiduū, quod est prima substātia, erit vtiq; cōgrua respōsio ad interrogationē factā ꝑ quid est, ex parte guis eius. Veruntñ respōsio ꝑ spēm ad interrogationem ꝑ quid est indiuiduū, exactius & clarius notificat ipsum indiuiduū, q̄ respōsio ꝑ gen⁹. vt exempli gratia, si quæratur quid sit Socrates & respondeat ꝙ est hõ, erit quidem clarior notificatio de Socrate, q̄ si respondeatur ꝙ sit animal: K quia humanitas est magis propria Socrati q̄ animalitas. sic enim se habet vt se vel cõe cũ ipso proprio. Hæc ergo est vna ratio, quæ probat ipsas species verius dici substantias, q̄ ipsa genera. Alia vero ratio est, quia, cum primæ substantiæ verius dicantur substātia & eus, quā secundæ substantiæ vel accidentia: eō ga reliqua omnia prædicētur de ipsis, vel sint in ipsis: & ita se habēt genera ad species, sicut reliqua alia ad primas substantias: nempe ꝙ primæ substantiæ sunt subiecta reliquarū rerum, quēadmodum species sunt L subiecta generum: nam genera prædicantur de speciebus, quemadmodum prædicantur reliquę res de primis substantiis, & non econtra: videlicet vt prędicentur species de generibus, quēadmodum ēt non contingit in reliquis reb⁹ in prædicatione primarū substantiarū, ſ. de quibus non prædicat substantia prima: ex his ergo sequitur, ꝙ species verius dicuntur substantia, q̄ genera ipsa.

Particula Sexta. Species aūt substantiarū, quæ nõ sunt genera, vna non est magis spēs q̄ altera. Nam, si de Socrate respondeatur ꝙ sit hõ, M non fiet maior notificatio, q̄ si de equo indiuiduo respondeatur ꝙ sit equus. Par quoq; ratio est de primis substantiis. nam non dicitur verius nomen substantię de vna q̄ de alia: qm̃ singularis homo nõ dicitur verius substantia, q̄ singularis equus.

Particula Septima. Spēs præterea primarū substantiarū, atq; earū genera magis dicunt secūdę substātię, q̄ reliqua alia, quæ de eis prædicant. qm̃, si respōdeat ad interrogationē factam ꝑ quid est prima substantia

per

A per quoduis horū, erit vtiq; notificatiua eius, licet rñsio per ſpeciem maiorē ꝓſtet notitiam, at, ſi per aliqd aliud ꝓter hęc reſpondeat, tūc reſponſio nō erit cōgrua, neq; proportionata interrogationi. vt exēpli gra ſi reſpōdeatur ad interrogationem, quid eſt Socrates, ꝙ eſt hō, tunc maior traderur notitia, q̄ ſi reſpondeatur ꝙ ſit animal: quamuis vtrunq; eorū notificet eius quidita tē. ſed, ſi reſpondeatur ꝙ eſt albus, vel bicubitalis, tunc rñdetur ꝓ rē ſibi alienā, & quæ eſt extra eius natu rā. Neceſſario ergo debent hęc nominari ſcdę ſubſtantię magis q̄ aliquid aliud reliquorū prędicamentorū. Hęc igit eſt vna ex rōnibus, ob quā ſpecies primarum ſubſtantiarū, earumq; genera, potius debeant vocari ſubſtantiæ, q̄ reliqua, quæ de eis prædicantur. Alia inſuper rationi videtur hoc idem ita ſe habere: nēpe, quia eadē eſt rō primarū ſubſtantiarū ad reliqua oīa, quę eſt ſpecierū ſubſtantiarū & generū earum ad reliqua alia vſia prędicamentorū. nā quēadmodū reliqua oīa vel ꝓdicant de primis ſubſtantijs, vel exiſtunt in eis, vt paulo ante dictū fuit, ita quoq; reliqua vſia prædicamētorū extant in ſecundis ſubſtantijs, ſ. ꝙ illorū vſia exiſtunt in vſibus ipſarū: quēadmodū eorū indiuidua inſunt indiuiduis ſubſtantiarum primarum: vt grammatica, quæ homini ineſt, & bicubitale, quod ineſt corpori.

Particula Octaua. Cōe aūt eſt cui libet ſubſtantię, ſiue indiuiduū ſue rit, ſiue vſe, nō eē in ſubiecto. Qm̄, cū duo ſint genera ſubſtantiarum, nēpe primę & ſecundę ſubſtantiæ: primę aūt vt dictum eſt, nō ſunt in ſubiecto neq; de ſubiecto dicunt: ſecūde vero de ſubiecto dicunt, & nō ſunt in ſubiecto: cōe ergo eſt vtriq; generi earum non eſſe in ſubiecto. D

Particula Nona. Iā dirimus propriū ſecū darū ſubſtantiarū eſſe ꝓdicari de ſubiecto, & nō eē in ſubiecto: idcirco nomē, ac definitio earū ꝓdicabit de ſubiecto, quatenus ſunt ꝓdicabilia de ſubiecto: & ꝙ aliqua eorum, quæ in ſubiecto ſunt, prædicatur nomen eorum de ſubiecto, definitio vero non. Veruntā hoc, quod habent ipſę ſubſtantiæ ſecundæ, non eſt eis proprium: qm̄ & dēia ipſa dicit de ſubiecto, & nō ē in ſubiecto. vt exēpli gra rōnale, qđ dē de hoſe, & non eſt in eo, cū non inſit ei, ea rōne, qua ineſt albedo corpori. & ideo nomen eſt definitio dēię verę dicent de ſubiecto, quēadmodū de ſecundis ſubſtantijs dictū eſt: nā hoc nomen rōnale, & eius definitio, ſ. eſt eſſe conceptiuū per cogitationē, & contēplationē, prædicabūtur quidē de homine in eo qđ quid eſt. Nec nos quis perturbare pōt, dicens ꝙ ipſum rationale atq; dēiæ oīno in ſubiecto ſint: nēpe in illis rebus, quibus ipſę ſunt dēię. vt rationale qđ ineſt homini, vt accidētia ſunt in ſubiecto, vt albedo in corpore. qm̄ rationale eſt in ſubiecto, ſ. in homine, quatenus eſt pars eius. ſed non ita ſe habet res de albedine cum corpore. & ideo, cùm dicitur in deſcriptione accidētium quòd ipſa dicūtur eſſe in ſubiecto, non debet intelligi quòd ſint in ipſo veluti pars eius, ſed quatenus ſubiectum poteſt reperiri ſine ipſis. E

Particula Decima. Secundæ rurſus ſubſtantiæ atq; differentiæ hoc habēt proprium, vt quicquid earum

prę-

G prædicetur, prædicabitur quidem vniuoca prædicatione. Nam quicquid earum prædicatur, vel prædicabitur quidem de indiuiduis, vel de speciebus: qm̃ primę substantię de nulla re omnino prædicantur: species vero de indiuiduo prædicatur: vt homo de Socrate. genera quoque de speciebus & indiuiduis prædicantur. De primis autem substantijs necesse est vt p̃dicentur definitiones specierum earum, atque earum generum, sicut prædicantur de ipsis nomina eorum. De speciebus autem res perspicua est: de ge-
H neribus vero res iã ex superius dictis satis constat. nam genus dicitur de specie, & species de substantia prima, quæ est ipsum indiuiduum. & iam fuit dictũ, ꝙ quicquid dicitur de prædicato dicto de aliquo subiecto, dicitur etiam de illo subiecto: vt se habet genus ad speciem & ad indiuiduum. Et pari ratione prædicabuntur definitiones differentiarum de indiuiduis & spẽbus, quem admodũ prædicantur nomina. si ergo resita se habet, nẽpe ꝙ res, quarum nomina sunt vniuoca, nomen earum atq; definitio vnis est vnica
I in se, vt dictum est: sequitur ergo ꝙ proprium est ipsis differentijs, ac alijs rebus, quæ in hoc prædicamento sunt, vt prædicatio earum de omnibus rebus, de quibus prædicãtur, sit prædicatio rerum, quarum nomina sunt vniuoca, non quatenus sunt nomina denominatiua.

Particula Vndecima. Videtur autem ꝙ omnis substantia significet substãtiam singularem indiuiduã. De primis quidem substantijs nemo dubitare potest hoc esse verũ, ꝙ significant indiuidua ipsa: eorũ enim nomina vnicam rem numero significant. De secũdis vero substantijs videtur ꝙ nomina, quæ eas significant, similantur nominibus significantibus illas: quia similantur nominibus indiuiduorum, vel quia sunt in vsu pro nominibus indiuiduorum, quæ quidem significant indiuiduum. sed res non ita se habet: sed significant qđcunque indiuiduum contigerit, cùm subiectum huius nominis non sit vnum in se: quemadmodum est nomen, quod significat per formam suam, primam substantiam. nam Socratis & Platonis nomen significat indiuiduum tm̃: sed homo & animal, & deniq; species, & genus multa significant: licet distinguantur huiusmodi multa ab alijs, non distinctionę, quæ sit tantum signum, vt distinguit album id quod denominatur per ipsum, sed distinctione per essentiam rei. species autem & genus sunt impositа, vt distinguant rẽ per suam essentiam ab alia re: veruntamen genus est communius q̃ sit species. nam hoc nomen animal cõplectitur quicquid significat nomen hominis, cum animal sit genus ad hominem.

K

L

M

Particula Duodecima. Inest autem prædicamento substantiæ hoc proprium, scilicet non habere contrarium: nam homini vel animali nihil est contrarium. Sed in hoc proprio communicat cum ea aliqđ aliud prædicamẽtum, vt gratia exempli quantitas. nam bicubitum, vel decem, vel aliquod aliud hmõi generis, nullum habet contrarium. nisi quis dixerit paucum in quantitate esse contrarium multo, & magnum paruo. de quantitate vero di-

screta

A screra manifestum est, ꝙ non habet cõtrariũ: vt quinq;, tria, quatuor.

Particula Tertiadecima. Propriũ adhuc est ipsi substantiæ non suscipere excessum & defectum. Neque intelligo vnã substantiam non posse verius nominari substantiam, q̃ aliam: nam hoc iam à nobis concessum est, cùm diximus indiuidua substantiæ principalius dici substãtiam q̃ eorum vniuersalia. sed intelligimus speciem vel genus earũ non prædicari magis de vno, quàm de alio indiuiduo: neq; in vno tẽpore, magis q̃ in alio. Socrates n.

B non est magis animal, q̃ Plato, neque magis animal hodie, q̃ heri. quẽadmodũ vnum album, est magis album, aliquo alio albo: & hodie magis album, quàm heri.

Particula Quartadecima. Videtur autem maxime proprium substantiæ esse, vt cùm sit vna & eadem numero, sit susceptibilis contrariorũ. & hoc inductiue comprobari licet, nempe, non posse reperiri aliquod indiuiduum numero præter substantiam, quod recipiat contraria. nam vnus & idẽ color numero nõ potest recipere albedinem & nigre-

C dinem: neq; vna & eadem actio poterit suscipere laudem & vituperationẽ. parq; ratio est de reliquis ꝑdicamentis, quæ non sunt substantia. sed vna & eadem substantia suscipiet quidem contraria. vt exempli gratia Socrates q̃q; erit iustus, quandoq; vero iniustus: & q̃que calidus, q̃q; vero frigidus. Contra tñ hãc inductionem posset quis instare. q̃n videtur ꝙ oratio, & opinio suscipiant contraria. nam põt quidem quis dicere, orationem & opinionem, quæ habetur de Socrate surgente, si surgit esse veram: si vero sedeat esse falsam. Vna ergo & eadem oratio suscipiet verum & falsum: quæ quidem sunt contraria. Sed & si concedatur, quòd suscipiat contraria, hæ tamen duę rationes adhuc differunt inter se. quoniam, si substantia suscipit contraria, ideo quidem ea suscipit, quia mutatur in se ipsa, & recedit vnum contrariorum, & aliud recipit. sed oratio & opinio non alterantur in se, dum suscipiunt verũ & falsum: sed mutata re in se ipsa extra intellectum, à qua pendet ipsa opinio. vt gratia exempli opinio, quæ de So- E crate habetur ꝙ sedeat, suscipiet quidem veritatem si Socrates sedet: falsitatem vero si surgit. Propriũ igitur substantiæ erit, & si cõcedamus ꝙ hoc dicatur suscipere contraria, vt scilicet ipsa mutata in se suscipiat contraria.

Sed melius est dicere ꝙ hoc non dicitur recipere contraria. quoniã oratio & opinio, & si dicantur q̃que verę, quandoq; falsæ, non ideo sic dicuntur, quia verum oriatur in eis per se in aliquo tempore, & falsum alio tempore: quemadmodũ oritᵉ albedo in Socrate ipso in vno F tempore, & nigredo in alio tempore. sed verum & falsum in oratione est profecto relatio quædam, & proportio insequens mutationem rei, de qua habetur opinio & oratio: non ortus alicuius rei in se.

Veritas & falsitas in oratione ẽre latio ꝙdã.

Proprium ergo substantiæ est quòd vna & eadem substantia suscipiat cõtraria. Et hoc sit satis de substãtia.

Sermo

G *Sermo de prædicamento Substantiæ.*

Articula Prima. Dixit Aristo. Substantiæ, substantia dicunt', &c. Inquit Lexi. Licet propositum huius artis non sit tractare, & inquirere verū vniuersalia sint substantia particularia nūm: vel particularia sint substantiæ quā vniuersalia reperiant', quæ quidem controuersia iam orta est inter Aristotelem, & Platonē: nihil minus hæc ars, eo quod sumit genera species, & prout sunt res sermocinales, debet voce ratione sermocinatis, (vt ita loquar) determinare quod nam istorum debeat denominari prima substantia secundum sermones.

Particula Secunda. D. Auer. Secundū verō substantiæ, &c. inquit Lexi. Dixit simili modo, quo ineſt pars ſpēi toto: & non dixit H sicut ineſt pars totius, quia cum partes totius sint terminatæ & notæ, minorabit' quidem ipsum totum: si aliqua pars ab eo removeat; & sic nō remaneret totū, sed spēs remanebit species; licet tollatur ab ea individuum. Adde etiā q spēs nō est individua. & ideo eius partes sunt infinitæ. sed partes totius cōsimēt' aliquo numero: quicūq; fuerit ille. sed modus, quo infunt individua in ipsa, est similis illi quo ineſt pars, q̄a sunt in ea, sicut existit pars in toto. & par est rō individuorū cum generibus: videlicet q̄ individua reperiuntur in generibus modo simili, quo ineſt pars toti.

Particula Tertia. Ex his ergo quæ in præfatione huius libri dicta sunt; patet q̄ ea, q̄ de subiecto dicūtur, &c. Inquit Lexi. Cum dicit Moneta est excussio dñi, i est nummisma, seu habet rōnem monetæ ex percussio- I ne talis dñi: & vulgus solet simpliciter nominare monetā excussionē nomine non de nominatiuo. & definitio percussionis non prædicat' de moneta, quia percussio est accidens, & moneta est substātia. D.d. Si vero per nomina denominativa significatur, tūc nomē & definitio vere dicentur de subiecto. Inquit Lexi. Hoc est manifestū, qm albū prædicatur de corpore albo, nam diceretur corpus est album: & definitio quoq; albedo eo pdicabit'ur, quæ est coloratum colore cuius negatiuo visus, dicimus n. corpus est coloratū colore disgregatiuo visus. veritamē nō prædicatur de eo ratione nouissimæ substantiæ illius corporis.

Particula Quarta. D.d. omnia præter primas substātias, &c. Inquit Lexi. Voluit hic ostēdere prout sumptum est, id quod sæpe dixerat ante hoc, videlicet q̄ individua sunt prima scilīa elicita vt si nō præcesserint ipsa, nō reperiret' quicquā ex secūdis substātijs, & accidētibus. posset itaq; q̄ hæc declaratio facta est, prout ad hanc artem erat. b

Particula Quinta. D.d. Inter secūdas substantias ipse spēs debent potius vocari substātiæ, &c. Inquit Lexi. Hoc est clarū. & vult hic ostēdere, q̄ quāto magis accedunt vniuersālia ad individua, verius nominant' substantia: & ens q̄ illa vniuersālia, quæ magis recedunt ab individuo. & hoc probat duabus rōnibus. Prima, quia quō vniuersale accedit magis ad individuum, eō magis nosficat quidditatē illius individui, quod est prima substātia. Secūda est, quia tanto speciēs ad individuū est rō ghis ad speciē. nam quæ admodū species prædicat' de individuo, & nō econtra scilicet vt pdicetur individuum de specie: ita quoque genus prædicatur de specie, & non econtra.

Particula Sexta. D.d. Species adit substantiarū, quæ nō sunt genera, &c. Inquit Lexi. Sententia huius dicti est, q̄ speciei vtiusquarum, q̄ scilicet nō possunt esse genera: nulla earū versus notatur substantia, q̄ alia: quia oēs ipse exactæ notificant quidditatē primæ substātiæ, videlicet eius materiā ac formā. & par ratio quoq; est de ipsis substātijs primis, scilicet quod sunt pars modo substātiæ, cum q̄cūlibet earum reperiatur individuā.

Particula Septima. D.d. Spēs adit primarū substantiarū, &c. Inqt Lexi. Totū hoc est clarū: quia quælibet modū individua accidentiū sunt in primis substātijs: ita quoq; vlla accidentiū sunt in substātijs secūdis, quibus hmōi accidens est proprium: videlicet q̄ nō reperitur in aliquo alio: vt Grāmatica, quæ nō reperitur in aliquo alio ab homine. M

Particula Octaua. D.d. Cōmune adit est cuilibet substātiæ, &c. Inquit Lexi. Voluit hic ostēdere, q̄ dñs sunt quoq; substātiæ: sicut dicunt' esse in subiecto ita nō dicunt' esse in subiecto, ita vt nō sint pars eius. & ideo, si dicunt' esse in subiecto, quāmuis id sit, scilicet de hac pdicatione, & de pdicatione in subiecto, quæ dicta est in principio huiusmodi.

Particula Nona. D.d. Proprē secundarū substantiarū, &c. Inquit Lexi. Intelligit hæc nō prædicari in subiecto, sed semper dici de subiecto: licet vniuersalia accidentiū quandoq; prædicentur in subiecto, vt dictū fuit.

Particula Decima. D.d. Secundæ rursus substantiæ, &c. Inquit Lexi. Per id verp,

quod

A quod dicit, q̃ horum prædicatio est veluti prædicatio rerum, quarũ nomina sunt vniuoca, nõ quarũ noĩa sunt denominatiua, intelligit nomina deriuata à noĩe accidẽtis, vt album. horũ enim noĩa dicunt̃ æquiuoca: nõ quæ deriuata sunt ex dr̃ia substantialiq̃ illa etenim nomina vniuoca dicuntur, vt in superioribus probatum fuit.

Particula Vndecima. D.d. Videtur autẽ q̃ quælibet substantia significet substantiã singularem: quæ est ipsum indiuiduum. Inquit Leui. Per hoc quod hic dicit. vr̃ velle, q̃ genera & species significent substantiã indiuiduam, quatenus est indiuidua. sed res nõ ita se habet: sed significant quodcũq; indiuiduum contigerit ex indiuiduis, de quibus solet fieri prædicatio. & ideo significant multa. D.d. licet distinguantur hmõi multa ab alijs nõ distinctione, quæ fit tm̃ signũ, &c.

B Quoniã primæ substãtiæ distinguunt̃ inter se, nõ per rem substãtialem: sed per id quod est tm̃ signũ, hoc est vocatur hoc indiuiduũ Socrates, & aliud Plato: nam hoc nomẽ distinguit per id, quod est signũ, nõ notificãs essentiã eorum, neq; significans aliquod ex accidẽtibus eorũ. & ideo hoc signũ est minus efficax ad distinctionẽ tradendã, quàm illud signum, quod per exemplum dedit. s. ipsum albũ. nam albedo est signum illis, q̃ ab eo denominantur: & notificat hoc accidens inesse eis, & distinguit ea ab alijs per hoc accidens.

Particula Duodecima. D.d. Inest autem substãtiæ hoc propriũ. s. non habere cõtrarium. Inquit Leui. Manifestũ est, q̃ substantia nõ habet contrariũ. sed est quoq; manifestum, q̃ in hoc cõmunicant etiam aliqua C alia p̃dicamẽta cũ ea: nam quãtitas nõ hẽt contrariũ. & iõ hoc nõ est propriũ substantiæ: vt patet in generibus quãtitatis cõtinuę, & discretæ. qm̃ bicubitum vel tricubitum non habet contrarium. identidem neque quinq;, vel sex habet contrarium. Et si videatur ipsam habere contrariũ, id quidẽ fit ratione pauci & multi, & magni & parui, non quatenus sunt species quãtitatis per se existentes: vt sunt duo vel tria. sed posterius probabitur, q̃ nec magnũ & paruum, neq; multum & paucum sunt contraria: immo neq; in genere quantitatis locant̃. & ideo dicit Arist. q̃ hoc non est uerũ propriũ substantiæ. Insurgit tñ dubiũ cõtra hoc, quod dicitur hic, q̃ substãtia nõ habet contrariũ. Quoniã in philosophia Naturali fuit probatum, aliqua elementorũ esse inter se contraria: vt exempli gratia, terra est igni cõtraria. cur ergo dicit Arist. substantiã non habere contrarium? D

Quidã autẽ perceperũt hoc dubium, ob quod fuerũt coacti dicere, elemẽta habere alias formas, præter caliditatẽ, frigiditatem, humiditatem, & siccitatẽ, quæ sunt inter se contrariæ. sed illas alias formas dicunt non esse contrarias inter se. & sic verificat̃ apud eos dictum Aristo. q̃ substantia nõ hẽt contrariũ. Et nos iam declarauimus in nr̃is expositionibus in libros Philosophiæ Naturalis falsitatẽ huius positionis. Et ideo melius est dicere hanc artẽ non ponere, nisi ea quæ famosa & apparentia sunt: quæ quidẽ sunt ipsa sensibilia. nulla ergo datur substantia sensibilis, q̃ habeat contrariũ sensibile: elementorũ aũt quædã nõ habent esse sensibile, vt aer & ignis, longe minus ergo p̃cipiet̃ inter ipsa contrarietas. Quod aũt ex ipsis sensibile vr̃, est aqua & terra: quę tñ nõ sunt contrarię, & cum aer sensu nõ percipiatur, ideo putarunt aliqui primo intuitu ipsum esse vacuum: vt narrauit Aristote. in libro Physicorum. E

Particula Tertiadecima. D.d. Proprium adhuc est ipsi substantiæ nõ suscipere excessum & defectũ. Inquit Leui. Nõ intelligit hic q̃ substãtia aliqua nõ dicat̃ verius substantia, q̃ aliqua alia substãtia: nã hoc est omnino necessariũ, vt iam probatũ fuit. sed intelligit q̃ nõ p̃dicatur secundũ magis & minus de ea re, de qua prædicatur. Nos aũt dicimus, q̃ hoc quoq; non est vere proprium ipsi substãtiæ. qm̃, cum excessus & defectus in prædicatione reperiat̃ tm̃ in rebus habẽtibus contrariũ, habens medium, vt in superioribus p̃batũ fuit, & dentur aliqua prędicamẽta, q̃ nõ habent mediũ; ergo manifestum est q̃ non p̃dicabunt̃ de ea re, de qua prædicant̃ secundũ excessum & defectũ. & iõ Arist. debebat dicere ẽt in hac parte q̃ in hoc p̃prio cõicant aliqua alia p̃dicamẽta. F

Nec nos latere licet, quòd vere ipsa substantia non suscipit excessum & defectum: licet aliquæ substantiæ sint inter se contrariæ: vt diximus de elemẽtis: vt exempli gratia, ignis. nam licet aliquis ignis sit calidior aliquo alio igne, & sic de qualitatibus reliquorum elementorum, quæ sunt formæ eorum, dicendum est, vt in libris scientiæ Physicæ probatum fuit: nihil minus non prædicatur ignis de illis partibus secundum magis & minus, & neq; aliquod aliud elementum de suis partibus. quoniam ille

calor

G calor, quo ignis est ignis, habet aliquam latitudinem: & quicquid reperitur in illa latitudine, est quidem ignis eodem tenore. sed hoc seorsum tractabimus in expositione nostra super libros scientiæ Naturalis. nã hoc negocium desyderat inuestigationem propriam seorsum. hic autem non datur locus huic inuestigationi, vt palam est.

Particula Quartadecima. D.d. Videtur autem maxime proprium substantiæ esse, &c. Inquit Leui. Totum hoc est clarum. & intelligit hic, q̃ & si fateamur q̃, cum vna opinio recipit verum & falsum, dicatur recipere contraria, differat tamen receptio contrariorum in substãtia, à receptione cõtrariorum in opinione. quia substantia recipit contraria ipsa mutata in se: sed non ita res se habet in oratione, & opinione. erit igitur proprium substantiæ, vt recipiat contra-
H ria, dum transmutatur in se. sed melius est dicere, q̃ hoc non dicitur recipere contraria. & sic non indigebimus illo secundo proprio, scilicet dicere dum in se transmutetur: quoniam, cum dicimus vnam substantiam recipere contraria, nullum aliud prædicamentum communicabit in hoc.

De Quanto. Cap. 2.

QVanti autem aliud quidem est discretũ, aliud autem continuum: & aliud quidem ex habentibus positionem ad seinuicem in ipsis, partib⁹ constat, aliud autem ex non habentibus positionem.
I Est autem discretũ quidẽ, vt numerus, & oratio: continuum vero, vt linea, superficies, corpus. amplius autem præter hæc, loc⁹ & tempus. Partium etenim numeri null⁹ est communis terminus, ad quem copulãtur partes eius. vt quinque, si sunt denarij partes, ad nullum terminum cõmunem copulantur quinque & quinque, sed semp̃ discreta sunt. & tria & septem ad nullum cõmunem terminum copulantur. neq̃ omnino habeas in numero K cõem terminum partium accipere, sed semper discretæ sunt. quapropter numerus quidẽ discretorũ est. Similiter aũt & oratio. q̃ etenim quantũ est oratio, manifestũ est: mensurat̃. n. syllaba breui, & longa. dico autem cum voce orationem factam. ad nullum. n. cõem terminum particulæ eius copulant̃. non. n. est cõis terminus. ad quem syllabæ copulentur: sed vnaquæq̃ diuisa est, ipsa s̃m seipsam. Linea vero continua est. est. n. sumere cõ- L
munẽ terminũ pũctum, ad quẽ partes eius copulentur: & superficiei, lineam. plani nanq̃ partes ad aliquem cõem terminum copulantur. sil̃r aũt & in corpore habeas sumere cõem terminũ, lineam vel sup̃ficiẽ, ad quã corporis partes copulantur. Est autẽ taliũ & tẽpus & loc⁹: præsens enim tempus copulat̃ ad præteritũ & ad futurũ. rursus loc⁹ cõtinuorũ est: locũ. n. quendã partes corporis obtinẽt, quæ ad cõmunẽ terminum copulant̃: ergo M
& loci partes, quæ obtinent singulas corporis partes, ad eundẽ cõem terminũ copulant̃, ad quẽ & corporis partes. quapropter continuus erit & locus: ad vnũ enim cõem terminũ eius partes copulantur. Amplius autem, alia quidem constant ex partibus quæ in eis sunt, positionem habentibus ad seinuicẽ, alia aũt ex non habentibus positionẽ. vt lineæ quidẽ partes positionem habent

* a.l. sumere, & assignare.

A habent ad seinuicem. singulę nā que earum sitæ sunt alicubi: & habeas vnde distincte sumas, et assignes vbi singulæ sitæ sint in plano, & ad quam partem reliquarū copulant. sil̄r aūt & partes plani positionem habent aliquā. sil̄r nāq; assignaret vnaquę que vbi iacet: & q̄ copulant ad seinuicem. sed & solidi partes similiter, & loci. In numero autē non poterit quisquā ostendere, quemadmodū partes eius positionem aliquā habent ad seinui
B cem, aut vbi iacent, aut q̄ partes ad seinuicem connectunt. Neq; eæ, q̄ temporis sunt. nihil. n. permanent partes temporis. quod aūt non est ꝑmanens, qūo positionem aliquā habebit? Sed magis ordinem quendā dices habere: eò ꝙ aliud quidē prius sit tēporis, aliud vero posterius. Sed & in numero sil̄r: eò ꝙ prius numerat vn⁹ q̄ duo, & duo q̄ tria. & sic habebunt aliquē ordinē: positionē vero non omnino accipies. Sed & oratio sil̄r. nulla. n.
C remanet partiū. sed dictū est simul, & non est hoc amplius assumere. quapropter nō erit nulla positio partium eius: siquidē ꝑmanet. Igitur alia ex habētib⁹ * positionem partibus constāt: alia ex non habentibus positionem. Proprie aūt quanta hęc dicuntur sola quæ dicta sunt: alia vero oīa ſm accidens. ad hæc. n. aspicientes & alia dicimus quāta: vt multū dicitur albū, eò ꝙ superficies multa sit: & actio lōga, eo ꝙ tempus multum sit, & D motus multus. Neq;. n. horum singulum ꝑ se quātū dicitur. vt si quis assignet quāta actio est, tpe definiet annuam, vel sic aliquo modo assignans. & album quantum quid sit assignans, superficie definiet: quāta. n. fuerit superficies. tm̄ album esse diceret. quare sola proprie ſm seipsa dn̄r quanta, quæ dicta sunt: aliorum vero nihil per se, sed si forte per accidens. Amplius, quanto nihil est cōtrarium. In definitis enim manifestum est, ꝙ nihil est E contrarium: vt bicubito vel tricubito, vel superficiei, vel alicui talium. nihil. n. illis est cōtrariū. Nisi quis forte dicat multū pauco esse contrarium, vel magnū Instantia. paruo: Horū autē nihil est quantum, sed magis eorum, quę sunt ad aliquid. nihil. n. ipsum per seipsum magnū vel paruum dicitur: sed eò ꝙ ad alterum refert. vt mons quidem paruus dicit, milium vero magnū: ꝙ hoc ijs quæ sunt sui generis maius sit, illud vero ijs quę sui sunt generis F minus: ergo ad alterū est eorum relatio. nam si per seipsum magnum vel paruum diceret, nunquam mons quidem aliqn̄ paruus, milium vero magnum diceretur. rursus in vico quidem plures hoīes esse dicem⁹, Athenis vero paucos, cùm sint illis multo plures. & in domo quidem multos, ī theatro vero paucos, cùm sint plures. Amplius, bicubitum quidem, & tricubi-

a. l. partiū plius.

a. l. pōnē d seinui- ē partib⁹

G tum, & vnumquodq; taliũ quã tum significat: magnũ vero vel paruum non significat quantũ, sed magis ad aliquid: qm̃ ad alterum consyderatur & magnũ & paruum. quare manifestum est, ꝙ ipsa sunt eorũ quę ad aliquid. Amplius, siue aliquis ponat quãta esse hæc, siue non ponat, nihil est in illis contrarium. quod. n. nõ põt sumi per seipsum, sed ad alterum refertur, qũo huic aliqd
H erit contrarium? Amplius autẽ, si sunt magnum & paruum cõtraria, continget idem simul cõtraria suscipere, & ea ip̃a sibimet esse contraria. cõtingit enim * simul idem paruũ esse & magnũ. est enim ad hoc quidem paruũ, ad aliud vero idipsum magnũ. quare idem & paruum & magnum eodem tẽpore esse cõtingit: quare simul contraria suscipere. Sed nihil est, quod videat̃ simul contraria suscipere posse. vt in substãtia quidem: suscepti
I bilis enim contrariorum esse videtur: sed nullus simul sanus est & æger, neq; album & nigrum est simul: nihilq; aliud simul cõtraria suscipiet. Et eadem sibĩpsis contingit esse contraria. nam si est magnum paruo contrariũ: ipsum autem idem simul est magnum & paruũ: ipsum sibi erit contrarium. sed impossibile est aliquid sibĩpsi esse contrarium: non est igitur magnum paruo contrarium, neque multũ pauco. Quare nisi & eorum quæ ad aliquid hæc quis dicat, sed quãti, nihil contrarium habebunt.

* a. eo. addit aliqñ.

K Maxime autem circa locũ esse videtur contrarietas quanti. sursum enim ei quod est deorsum, contrarium ponunt: locum qui medio est, deorsum dicentes, eò ꝙ plurima distãtia est medij ad mundi terminos. Videntur aũt & aliorum contrariorum ab his afferre definitionem, quæ enim plurimum à seinuicẽ distant eorum quæ sunt sub eodem genere, contraria esse definiunt. Non
L videtur autem quãtum suscipere magis & minus: vt bicubitũ. neq; enim alterum altero * magis bicutum. neq; in numero: vt tria q̃ quinq; nihil magis quinque aut tria dicuntur, neq; quinque q̃ tria. nec tempus alterum altero magis tempus dr̃. nec in nullo eorum, quæ dicta sunt omnino magis & minus dicitur. Quare quantũ non suscipit magis & minus. Propriũ autẽ maxime quanti est, ꝙ æquale & inæquale dicitur. vnumquodque
M enim eorum quæ dicta sunt quãtorum, æquale & inæquale dicitur. vt corpus, æquale & inęquale dicitur. & numerus & temp⁹, æquale & inæquale dicitur. sic autem & in alijs, quę dicta sunt, vnumquodq; æquale & inęquale dicitur. In cæteris vero quęcũque quanta non sunt, non prorsus videbitur æquale & inæquale dici. vt dispositio æqualis & inæqualis non omnino dicitur, sed magis similis & dissimilis. & albũ æquale & inæquale nõ omno

Vide hoc G tũ Por nũ in sex pri piorũ de Vb ca fine

* a. l. magis minu bicubitũ.

A no dicitur, sed simile vel dissimile. Quare quanti maxime sit ꝑpriũ, æquale & inæquale dici.

Pars Secunda Tractatus Secundi.

Sermo de Prædicamento Quantitatis.

VER. QVicquid in hoc prædicamẽto dicitur septem continetur partibus. In Prima parte notificantur partes principales ipsius quãtitatis, quæ sunt quantitas continua & discreta, & habere situm, & priuari situ. In Secunda declarat quę nã sint genera ipsius quãtitatis, s. famosa & publica, quæ sub quanto continuo locantur: & quæ sub quanto discreto. In Tertia ostendũtur genera, quæ sub situ continentur, & quæ non. In Quarta exponitur ꝙ illa septem genera quantitatis numerata sunt genera, quæ apparenter & publice videntur esse per se quantitas. sed reliqua alia, quæ videntur esse quantitas, id quidem habent ea ratione, qua hæc genera in ipsa reperiuntur. In Quinta probatur ꝙ vna ex proprietatibus quãtitatis est quoque non habere contrarium: vbi soluuntur dubia, quibus videt̃ probari ꝙ quantitas habeat contrarium. In Sexta probatur ꝙ quantitas ẽt nõ suscipit magis & minus, vt ipsa substãtia. In Septima ostenditur ꝙ vera proprietas ipsius q̃titatis, cùm qua nihil aliud communicat, est æquale & inæquale.

Particula Prima. Dixit Arist. Ipsius quanti aliquod est discretũ, & aliquod continuum: & aliud est cuius ꝑtes ĩter sese hñt põnẽ, aliud vero cui' ꝑtes nõ hñt põnẽ adinuicẽ.

Particula Secũda. Discretum autem est duplex, nempe numerus, & oratio. Continuum vero quintuplex, videlicet linea, superficies, corpus. præterea quæ corpora continẽt, ac amplectuntur, tempus scilicet, & locus. Est autem numerus quãtitas discreta: quia quantitas discreta est id, cui non conuenit assumere terminum communem, apud quẽ eius particulæ inuicem copulent̃, vt exẽph gratia, decem, nam pars eorum, q̃ est quinq;, non copulat̃ cum alijs quinq;, quæ sunt alia pars, in termino cõmuni: neq; tria quæ sunt vna pars, cùm septem: sed omnes particulæ eorum sunt abinuicem diuisæ.

Quòd autem oratio sit quantitas, nemo ambigere potest: qm̃ mensuratur per eius partem, quæ est minima portio, qua vox proferri possit: nempe vel syllaba longa, vt la Arabice, vel breui, vt al. & est quoq; discreta quantitas, cum eius particulę non habeãt terminum communẽ, ad quem coniungantur inter se inuicem. syllabæ etenim sunt inter se diuisæ. Linea vero, & supficies, & corpus, ac tp̃s, atq; locus sunt ex q̃titate cõtinua: q̃a particulæ cuiuslibet eorũ possunt habere terminũ cõem, ad quẽ copulent̃ inter se. qui quidẽ terminus in ipsa linea est punctum, in supficie vero est linea, in corpore supficies, in tp̃e instans. nã in puncto copulant̃ partes lineæ, & in linea partes superficiei, & in supficie partes corporis copulantur, & in instãti copulant̃ partes tp̃is, q̃ sunt p̃teritũ & futurũ. Locus quoq;, cùm particulæ corp̃is in eo contineant̃, & in terminũ cõem copulent̃, oportet ergo vt particulæ loci copulentur ad terminum communẽ etiam, & sic itaque est quantitas continua.

Particula. 3. D. d. Quãtitas vero,

G *quæ ex partibus habentibus inter se positionem constat, est ipsa linea, & superficies, & corpus, atq; locus. Habere aũt ipsas partes positionẽ inuocẽ, nihil aliud est, q̃ vt eius particulę oẽs reperiant̃ simul. nã si non sint simul, non poterit habere aliqua particula earũ positionem inter se. & ꝙ quauis portionem earũ sumpta, reperiet̃ in parte terminata huius quantitatis, siue sursum, siue deorsum, & copulata parti terminatæ ipsius. vt gratia exẽpli, oẽs partes lineæ, cùm reperiant̃ simul, habent quidem positionem inter se inuicẽ: & q̃libet ea*
H *rum existit ī parte terminata, & cõiungit̃ in parte terminata, q̃ scilicet est illa, q̃ ipsam insequit̃. eadẽq; est de partibꝰ corporis, & partibꝰ loci: qm̃ partes loci reperiunt̃ sup partibus corporis replentibus locũ: siue locus sit vacuum, siue sit superficies ambiens corpus exterius, vt sentit Aristot. In partibus vero numeri, nullum horum trium reperit̃, s. vt sint simul, & vt sit q̃libet earũ ī parte terminata, & copulata in parte terminata. Et par ratio est de tpe & oratione, videlicet ꝙ partes eorum non repe*
I *riunt̃ simul: cùm partes tpis & partes orationis non habeant pmanentiã, neq; posterior portio eorũ attingat priorẽ. Partes tñ temporis atq; numeri quandã obtinẽt ordinem: nam q̃dam particula tpis p̃cedit, & q̃dam alia succedit. idemq; de numero dicendum est: nã duo p̃cedũt tria, sed nullã obtinent positionem.*

Particula Quarta. D.d. Hæc aũt prima genera ex generibus quanti sunt, q̃ vere & primo dñr quanti: reliqua vero p̃ter hæc q̃ quantitatem obtinent, dicent̃ vtiq; esse quanta p accẽs, & secundo, hoc est medio aliK quo horũ, q̃ sunt quãtitas re vera. vt exempli gr̃a, dicimus aliquã albedinẽ determinatã esse magnã, quia ẽ in magna superficie: dr̃ quoq; actio *longa*, quia in longo tpe efficit̃. Cuius rei indicium est, g̃a siqs interrogauerit, quanta sit hæc actio, respõdebit̃ ꝙ est actio vnius anni, & si interroget quãta sit hæc albedo, rñ debit̃ trium cubitorũ vel quatuor. actio enĩ terminat̃ & mensurat̃ tpe: albedo vero p superficiẽ, q̃ est trium vel quatuor cubitorũ mensurat̃. sed, si eẽnt p se q̃ta, mẽsurarẽt̃ quoq; p se.

Particula Quinta. Proprium aũt L q̃to est, nihil illi esse contrariũ, siue continuum, siue discretũ fuerit. tria etenim vel quinq; non hñt contrariũ, neq; linea & superficies ẽt. Nec potest q̃s obijcere ꝙ multũ & paucũ, q̃ sunt quantitas discreta, sunt q̃dẽ contraria: fatẽq; magnũ & paruum ex quantitate continua sunt cõtraria, pp duas rõnes. Prima est, g̃a paucũ & multũ, & magnũ & paruũ nõ sunt ex p̃dicamẽto q̃titatis, sed sunt relatiua. quãtitas aũt est ens per se: paruũ vero & magnũ & paucũ & multum dñr ad aliq̃d, & in relatione, & ideo vna & eadẽ res põt eẽ maM gna & parua, & pauca, & multa: magna quidẽ ī relatione ad aliã, & parua in relatione ad aliã rem: adeo vt nos poterimus dicere montẽ eẽ parvum, & formicã magnã: & si formica sit parua, & mõs magnus. Si aũt aliquid esset paruũ vel magnum in se, ita vt q̃dam denoiatio p se existẽs in eo, vt albedo in corpore existẽs, non posset mons denoiari mõs paruus in quauis re, neq; formica magna. & hæc est vna rõ; q̃ probat quãtatẽ non habere cõtrariũ: videli-

cet,

A cet, q̃a hæc duo non sunt de p̃dicamento quãtitatis, sed de alio. Vt insup magnum & paruũ non eẽ duo contraria: siue locent̃ in p̃dicamento quantitatis, siue non. qm̃, q̃ cquid non intelligit̃ p se, sed p relationem ad aliud, non põt habere contraria. cõtraria. n. sunt, q̃ maxime inter se distant. id vero qđ in relatione ad aliud dr̃, nihil hẽt qđ maxime distet ab ipso: cùm possit ad infinitũ referri. Tertia p̃terea rõ huius est, quia si magnũ esset contrarium paruo, tũc vna & eadẽ res esset susceptiua cõtrariorũ simul: cùm vna & eadem res
B possit denoĩari magna & parua, sed in relatione ad duo. & si possent denominari hoc pacto contraria in se eo pacto quo denoĩat̃ album & nigrũ, tunc reperirent̃ duo contraria simul in eodẽ subiecto, & posset eadem res simul esse nigra & alba: qđ est impoſe. & ideo duo cõtraria nõ possunt simul coniungi in eodẽ subiecto: nisi duab⁹ rõnibus diuersis: vt in reliquis oppositis hoc idẽ euenire põt. Præterea, si magnũ eẽt cõtrarium paruo, idẽ esset sibi ipsi cõtrarium: cùm idẽ denoĩet̃ magnũ & paruũ simul. si igit̃ dicam⁹ ipsa eẽ
C contraria, tunc sequeret̃ vt hæ duæ denoĩationes essent denoĩatiões firmæ in substantia eiusdem rei: & sic vna & eadẽ res esset sibi ipsi contraria. qđ est absurdissimũ. Ex his ergo constat magnũ & paruũ, vel multũ & paucum non esse contraria: siue concedam⁹ ea esse quantũ, siue nõ. D.d. Maxime aũt vr̃ ꝙ contrarietas insequat̃ quantitatẽ in genere ei⁹, qđ est ipse locus. nã locus sursum, q̃ est pars gibba cœli, vr̃ esse contrari⁹ loco deorsum, q̃ est mediũ mundi, i. locus terræ, q̃ est ĩfima pars aquę, & infima pars alicui⁹ portionis aeris. Ratio vero, ob quam putant homines hæc duo loca esse contraria, est, q̃a quilibet illorũ locorũ existit in maxima distantia ad alterũ: ita vt non reperiat̃ aliqua distantia maior illa, &, q̃a hoc est in ipsis valde manifestum, ideo definitio reliquorũ contrariorũ transumpta est ex hoc noĩe: ita vt definitio contrariorũ sit hæc, contraria sunt illa, q̃ inter se maxime distant sub eodẽ genere posita at intelligunt hic quidẽ distantiã ſm esse, non distantiã ſm transitum. Dico itaq; contrariũ reperiri in quantitate quatenus ẽ vbi, E non quatenus est q̃titas, neq; quatenus est relatiuũ, s. sursum & deorsũ. sed hoc idẽ accidit relationi, quẽadmodũ accidit q̃titati: & ideo nõ vr̃ ꝙ relationi insit contrariũ.

Particula Sexta. D.d. Propriũ q̃titati, est non suscipere excessum & defectũ. nã hoc quantũ bicubitale non est magis bicubitale q̃ aliud bicubitale: neq; tricubitum magis q̃ aliud tricubitũ. neq; de tpe quoque põt dici aliqđ tp̃s esse magis tp̃s q̃ aliud. Veruntñ in his duabus ꝓprietatibus cõicat quoq; substantia, s. nõ habere contrarium, & non suscipere magis & minus. F

Particula Septima. D.d. Maxime propriũ quantitati esse æquale & inæquale Nam nihil aliud p̃ter quantitatem per hoc denoĩatur. vt gratia exempli, quale nõ dicit̃ de eo ęquale vel ĩæquale, sed dicitur simile vel dissimile. nam dicimus hanc albedinem esse similem illi albedini vel dissimilem, & non dicimus æqualẽ & inæqualem, nisi per accidẽs. Proprijssimum ergo quantitatis est, eẽ æquale vel inæquale.

C Sermo de prædicamento Quantitatis.

LXVI. PArticula Prima. Dixit Arist. Quanti aliud discretum, &cc. Inquit Leui. Sensus est, q̃ quantitas dicitur in continuã & discretam. & ideo diuidit in id, cuius partes habent ſe cum inter ſe ſe. & in non habentes.

Particula Secũda. D. d. Auer. Discretum dr̃ eſt duplex, nempe numerus, & oratio, &c. Inquit Leui. Nõ vi verum, ꝙ̃ numer⁹ & oratio ſint duo genera quantitatis diſcreta: ſed oratio ratione numeri ſyllabarũ ei⁹ eſt ſpẽs numero, & numer⁹ eſt genus eiꝰ: quã numerus immaterialis, vt dicũt, qui poſſunt eſſe equi vel aſini, vel alia, vel ſyllabæ orationis. patet ergo ꝙ numerus ſyllabarũ orationis continet ſub numero vniuerſali: quẽ admodum locutur ſpecies ſub genere. Et ſi quiſpiam dicat ꝙ Ariſto. diuiſit quantitatẽ diſcretam in hanc duo genera, eò quia conſyderatio de numero in has duas diuiditur partes: nam Arithmeticus cõſyderat de numero denudato à materia, & immateriali, ſed Poeta tractat de numero ſyllabarum: tunc eſſet quoq; neceſſarium dare hic tertium genus quantitatis diſcretæ, q̃ eſt ipſe numerus ſonorus vocum, de quibus tractat Muſicus. & ſic etiam Ariſt. deberet diuidere lineam in duo genera, ſcil. in genus lineæ expers materiæ, de quo cõſyderat Geometra: & in lineam radioſam, de qua conſyderat Perſpectiuus. Poſſumus tñ dicere, ꝙ Ariſto. diuiſit hic quãtitatẽ diſcretam in has duas partes, pp quandam differentiam, q̃ inter numerum & orationẽ apparet, ſine ille numerus ſit numerus ſyllabarum, ſine nõ, quę eſt, quia numerus ſyllabaꝝ ſi eſt numerus ſimul exiſtens. ſed oratio non eſt oratio ſimul exiſtens, nec; pars poſterior eius conſequitur priorem. Attamen Ariſt. debebat diuidere numerum in orationem: & nõ orationem, & non ponere numerum & orationem duo genera. Deinde d. Eſt autem numerus quantitas diſcreta, &c. Inquit Leui. Hic declarat id quod intelligebat per quantitatem diſcretam, videlicet id quod nõ habet terminum communem, in quo copulẽtur partes eius inter ſe inuicem. nam ſi linea reperitur vnius pũctus mer, qui eſt finis vnꝰ & principium alterius: ſed hoc non reperit̃ in numero, vt ipſe declarauit.

D. d. Quòd autẽ oratio ſit quantitas, &c. Inquit Leui. Intelligit hic ꝙ quantitas vt eſt quantitas, oportet vt menſuretur per partẽ ſui ipſius. & hoc perſpicuum eſt, licet mentiendo pars ꝙ tertia vel ſexta eſt dr̃ quanta eſt hęc ecliptica, & reſpondeatur tertia pars horæ: patet ex 6ta, quia pẽs menſurari per partẽ eius. nam cum hora ſit nota & terminata, eius quæq; tertia pars eſt nota, & ſexta pars eiũ horæ, & poteſt eadem reſponderi ſexta pars horæ eſt menſura huius temporis, & poteſt etiam reſponderi ad hoc quæſitum, ꝙ ſint duo ſexta horæ. Et hac ratione tollit dubiũ, quo pacto poſſit menſurari totum per tertiũ: vt ſi dicatur quanta eſt longitudo huius lineæ? & reſpondeatur ꝙ eſt vnus palmus: poteſt eã menſurari ꝙ menſuram minorẽ ſibi. D. d. quæ eſt minima portio, q̃ voce proferti poſſit. Per hoc declarat ſimpliciter, ꝙ mẽſura, vt eſt menſura, oportet vt ſit minima, q̃ poſſit reperiri in eo genere. & hoc eſt cõe, & reſpondens tam quantitati continuæ, q̃ diſcretæ. verũtñ in cõtinua reperit̃ ex ſuppoſitione: in diſcreta vero ex natura. Erit autem in continua ex ſuppoſitione, vt ſupponitur motus diurnus pro menſura temporis, quia eius tempus eſt breuiſſimũ inter cætera tempora reliquorũ motuum cœleſtium. & ſic de aliis menſuris quantitatis continuæ. Eſt vero in quantitate diſcreta à natura: quia vnum numerale nõ recipit diuiſionem, quatenus eſt vnũ numerale. hoc enim inuẽitur inter reperitur tam in quantitate continua, q̃ in diſcreta: videlicet, vt totum menſuretur per minimam partem, q̃ reperiri poſſit. & hoc in oratione reperitur. ergo eſt quantitas. Poſſumus tñ adhuc dicere, ꝙ cum dicit, q̃ eſt minima portio, quæ voce proferi poſſit, velit ſignificare ipſam eſſe quãtitatem diſcretam. nam, ſi eſſet q̃titas continua, non reperiret in ea minima portionem oꝝ quantitas continua ſit diuiſibilis in infinitum. & hoc indicat dum dicit, & eſt etiam diſcreta quantitas. ac ſi diceret hãc eſſe aliam rationem probandam ipſam eſſe quantitatem diſcretam. Nec põt aliquis dicere ꝙ poſſit reperiri in ſyllaba aliquod minus, quod poſſit mẽſurari oratio, nõpe pars ſyllabæ. quia ſyllaba, quatenus ẽ motus vocalis, eſt quidem diuiſibilis in ſempiternũ diuiſibilia. quia hæc ratione erit quantitas continua: ex ſyllaba enim componit̃ oro, quatenus eſt ſyllaba. ſed ex motu ſyllabæ non componitur oratio, & ſi in infinitum duplicaretur, dum non fuerit in eo ſyllaba: & ideo eſt omnino prima pars, ex qua conſtat oratio. Si autem variantur ſyllabæ inter ſeſe in longitudine & brevitate, vt ipſe dicit, dum loquit̃ vel ſyllaba longa vel brꝫ, hoc

quidem

A quidē non facit diuersitatem in eis ea rōne, qua sunt vnitates numerales, ex quibus cōstet numerus orationis: sed ea rōne, qua q̄libet earum est quantitas continua, ratione extensionis vocis, non quatenus est syllaba numeralis. & est ēt discreta, quia syllabę non copulent' inter se in termino cōi: ergo patet orationem esse ex quantitate discreta. Deinde d. Locus autem, quia particulæ corporis replent ipsum. Inquit Leui. Aristo. capit hic locū, quidquid fuerit ipse, siue vacuum, siue sup̄ficies ambiens: quia hæc ars non habet discernere, quod nam horum sit locus. & ideo dicit q̄ partes corporis replēt ipsum. hæc enim conueniunt cum qualibet B harum opinionum de ipso loco. Posset autem quis obijcere contra Aristotelē, q̄a posuit hic superficiē & locum esse duo genera: cum tñ ī Physicis sit probatū q̄ loc⁹ est sup̄ficies corporis ambientis tangentis locatum. sic ergo sup̄ficies & locus est gen⁹ vnicum: immo locus est vna ex spēbus superficiei: est. n. quædam superficies. Nos vero dicimus, q̄ licet concesserimus rē ita se habere, nihilominus non decebat ipsum ponere hic ista duo genera pro vno genere: quia non est manifestum & famosum, q̄ locus sit superficies ambiens. hæc autem ars nihil ponit, quod non sit famosum. locus aūt neminem latet esse quantū, cū dicat' magnus & paruus. itidem & superficies. cum igitur non sit publicum & notum, q̄ locus sit sup̄ficies: ergo hæc ars debuit ponere ipsa duo genera. Sed melius est dicere q̄ locus non est superficies re vera. q̄m superficies est sup̄ficies ex se ipsa, sed est locus quatenus con C tinet corpus, & ambit ipsum. & sic sup̄ficies est aliud à loco. Quòd autem superficies non sit ipse locus, sic probatur. q̄m, si superficies esset locus, tunc quāto superficies ambiens esset maior, locus esset maior: & sic locus partis ipsius corporis esset maior q̄ locus totius, quod est falsum: quia manifestū est q̄ locus partis est pars loci totius. Quòd vero sequatur q̄ locus partis sit maior q̄ locus totius, sic probat'. supponamus q̄ aliqd corpus, quod ambiant superficies rectæ, si fodiamus foueam in illo corpore in vna illarum superficierum, tunc erunt sup̄ficies illius foueæ cum reliquo illius superficiei, quam fodimus in eo, maiores illa superficie, quam fodimus. & hoc perspicuum est apud studiosum in Geometria. & ideo illa superficies, quæ ambit aliquod corpus, post quam ablata fuit aliqua pars, erit maior sup̄ficie ambiente totum illud corpus. patet D ergo q̄, cum dicim⁹ aliquem locū esse maiorem, non intelligimus q̄ illa sup̄ficies ambiens ipsum sit maior: sed intelligimus q̄ comprehendit corpus maius. Potest & alia rōne probari q̄ locus non sit superficies: nē pe quia superficies mensuratur superficie, quæ est pars eius: sed locus non mensurat' per superficiem, quæ est pars superficiei ambientis: quia nulla pars illius superficiei est locus, quia non est superficies ambiens. nā vna ex proprietatibus quantitatis est, vt mēsuretur sua parte. mensuratur autem locus per locum, qui est pars eius ratione continētiæ: quia nos dicimus hoc vas continere numerum quarundam mensurarum notarū. & sic est solutum dubium.

Particula Tertia. Deinde dicit. Quantitas vero, quæ ex partibus habentibus inter se E positionem, est ipsa linea. Inquit Leui. Per has tres conditiones intelligit declarare id, quod voluit, cum dixit partes habentes positionē inter se: & quia situs est localis, ideo cum dicitur, vt omnes partes eius simul reperiantur. intelligit q̄ sint simul in loco. reliquæ conditiones sunt de se manifestæ. Et hinc tollitur dubium de numero, cum dixit, q̄ nulla harum conditionum reperitur in eo. Posset tñ dici q̄ numerus simul reperiatur: sed q̄ non sit simul in loco. & hoc intendebat cum dixit, simul: quia numerus non est in loco quatenus est numerus. & sic videtur q̄ quacunq; particula reperta ī numero sit in parte determinata, & coniuncta in parte determinata. nam numer⁹ quinarius cōiungit' cum senario natura. & duo sunt in parte principij ipsius denarij, & nouem in parte finis: ratione s. ordinis, quē na F turaliter obtinet ipse numerus. sed hoc nō est in loco, vt oportet esse in illis tribus conditionibus: quia sunt ex positione partium notæ, sed ipsius situs qui est localis. D. d. Partes tñ temporis, atq; partes numeri, habent aliquem ordinem: sed nullam obtinent positionem. Inquit Leui. Per hoc intelligit q̄ licet non sit is ordo situalis in loco, nihil minus reperitur ibi aliqua pars prior natura, & aliqua posterior: quia vnū pręcedit duo, & duo tria. itidē & ps tpis supposita p̄cedit partē ei⁹ sequētē post ipam, & nō pōt aliter fieri. Particula Quarta. D. d. Hæc aūt prima genera ex generibus q̄titatis, &c. Inquit Leui. Hoc est necessarium, quia quantitas ē q̄titas p se, nō ī relatiōe ad aliud: & iō oportet vt tota ipsa q̄titas mēsuret' p eius partē,

8

G vt paulo ante fuit dictum. Inquit Leui. Propter hoc necesse est, vt quicquid non potest mensurari p partem eius, vt non sit quantitas, nisi p accidens: vt si dixerimus, quãta est hæc albedo: qr̃ est quidẽ quanta, ratione superficiei, non rõne albedinis. & ideo mensurat̃ hæc qualitas, s. albedo p superficiẽ, non p se. nã de albo vt albũ est, q̃rit̃ quale sit, nõ quantũ nisi p accñs, vt paulo añ dictũ fuit.

Particula Quinta. D.d. Proprium autem quanto est nihil illi esse contrarium, &c. Inquit Leui. Aris. declarat hic primo q̃ nõ est necessarium quantitatem habere contrariũ rõne magni & parui, q̃ in ea reperiunt̃, vel multi & pauci. quia hæc non sunt de p̃dicamento quantitatis.

Deinde d. Vr̃ insuper magnum & paruũ non esse duo cõtraria. Inquit Leui. Hoc est de se notum. nam nemo dicet album esse H contrariũ flauo vel viridi. sed nigro: quia ipsi sunt duo colores maxime distantes. & declarat hic Aris. q̃ magnũ & paruũ, & multum & paucum nõ sunt contraria, quia nõ maxime distant. nam si ponamus contrarium alicuius pauci aliquod magnũ, poterit vtiq; imaginari maius illo magno, & minus illo paruo. & huius rei ratio est, quia nullũ horum est per se intelligibile: sed i relatione ad alterũ. põt aũt vna res ad infinitas referri. D.d. Tertia præterea ratio, &c. Inquit Leui. Aristo. declarat hic alia rõne q̃ hæc non possunt esse contraria: quia cõtraria non cõiur. gunt̃ in vnico subiecto simul secundum vnicam rõnem. sed manifestum est q̃ vna & eadem res põt denoiari simul magna & parua i relatione ad duas res sed, si posset sic denoiari ratione cõtrarietatis, s. per se, vt est album & nigrum, tunc posset I eadem res denominari nigra & alba simul. & hoc est falsum, rõne eadem. sed duabus rationib⁹ diuersis est possibile. nam aliqua res potest esse alba in actu, nigra in potentia. Adhuc sequeretur, si hæc essent contraria, vt eadem res esset sibi ipsi contraria: quod est falsum. quãtitati ergo nihil est cõtrarium. Neq; multum & paucum, & magnum & paruum, sunt de prædicamento quantitatis, neq; sunt contraria, cum sint cuiusuis prædicamenti. Deinde d. Maxime autem videt̃ q̃ contrarietas insequatur quantitatem in genere eius, quod est locus, &c. Inquit Leui. Cum corpora existant i loco, ideo locus est superficies ambiẽs, iuxta sententiã Aris. de loco sphæræ: vel est vacuum, iuxta sententiã aliorũ. idcirco extra mũdũ non dat̃ locus. & ideo ille locus, qui maxime distat à loco, qui est deorsum, qui est orbis terræ. erit pars gibba supremi cœli. sed in Physicis probatum est, q̃ hæc loca non sunt contraria: sed loca contraria sunt loc⁹ ignis, & locus terræ. & ideo accidit eis. s. vt sint contraria: quia sunt locus corporibus contrarijs in qualitate. ita vt vbi ignis quiescit, vel ad ipsum mouetur, quod quidẽ est ipsum sursum, ab illo quidem terra mouetur. & ita quoq; se habet terra cum igne. Et ideo in quibusdam libris reperit̃ scriptum concauum orbis, p quod intelligit̃ concauum orbis lunæ, quod est conuexum ignis. & hæc litera magis placet nobis. K

Particula Septima. D.d. Maxime ꝓpriũ est quantitati esse æquale & inæquale, &c. Inquit Leui. Hoc patet ex superius dictis. nã, si dicatur hæc albedo est æqualis illi albedini, non dicit̃ nisi quia accidit eis existere in superficiebus æqualibus inter se, non ratione qualitatis. L

De his quæ ad aliquid. Cap. 3.

AD aliqd vero talia dñr, quæcunq; hæc ipsa quæ sunt, aliorum eẽ dñr, vel quomodolibet aliter ad alterũ. vt maius hoc ipsum quod est alterius dicitur: aliquo. n. mai⁹ dicitur. & duplñ alteri⁹ dr̃ hoc ipsum quod est: alicuius. n. duplũ dr̃. similiter aũt & alia, quæcunque hmõi sunt. At vero sunt ẽt & hæc ad aliquid: vt habitus, dispositio, sensus, scientia, positio. hæc. n. omnia, q̃ dicta sunt, hoc ipsum quod sunt, aliorum eẽ dicuntur, vel qũolibet aliter ad alrum, & non aliud quiddam. habitus. n. alicuius habitus esse dicit̃, & scĩa alicuius scĩa, & põ alicuius põ: & alia quoq; silr̃. Ad aliquid igitur sunt, quæcunque hæc ipsa quæ sunt, aliorum esse dicuntur, vel quomodolibet ali M

ter

A ter ad alterum. vt mons magn⁹ dicitur ad alterum (magnus. n. mons dr̄ ad aliquid) & ſimile alicui ſimile, & cætera talia ſimiſſr ad aliquid dicuntur. Sunt autē & accubitus, & ſtatio, & ſeſſio poſitiones quædam. poſitiones vero ad aliquid ſunt. iacere aūt & ſtare vel ſedere, ipſa quidem non ſunt poſitiones: denotatiue vero dicuntur ab ñs, quæ dictæ ſunt, poſitionibus. Ineſt autem & cōtrarietas in ñs quæ ſunt ad aliquid. vt virtus vitio contra-
B rium, cùm ſit vtrunq; eorum ad aliquid: & ſcientia ignorantiæ. Non aūt omnibus ñs, quæ ſunt ad aliquid * inſunt cōtraria. du-
a. l. ineſt ontrarie us. plici enim nihil eſt contrarium, neq; triplici, neq; vlli talium. Videntur aūt & magis & min⁹ ea, quæ ad aliquid ſunt, ſuſcipere. ſimile. n. & diſſimile magis & minus dicitur: & æquale & inæquale magis & minus dicitur, eum vtrunq; ſit ad aliquid. ſimile. n. alicui ſimile dicitur, & inæquale alicui inæquale. Non aūt
C omnia quæ ſunt ad aliquid, ſuſcipiunt magis & minus. duplū enim non dicitur magis & minus duplum, nec aliquid taliū. Oīa autem quę ſunt ad aliquid, ad conuertentiā dr̄. vt ſeruus domini ſeruus: & dominus ſerui dominus eſſe dicit̄. & duplū dimidij̄ duplum: & dimidium dupli dimidiū. & maius minore maius: & min⁹ maiore min⁹. ſiſſr aūt & ſalis. Sed caſu aliquotiens different ſm locutionē. vt ſcſa ſcibilis ſcſa dr̄: & ſcibile ſcſa D
ſcibile. & ſenſus sēſibilis ſenſus: & ſenſibile ſenſu ſenſibile. At vero aliquotiens non videbit̄ conuerti: niſi conueniēter ad quod dr̄ aſſignet̄, ſed peccet is qui aſſignat. vt ala ſi aſſignet̄ auis, non conuertit̄ vt ſit auis alæ. non. n. prius conuenienter aſſignatum eſt ala auis. neq; enim quatenus auis eſt, eatenus ala ipſius dr̄: ſed eò q; alata eſt. multorū enim & aliorū alæ ſunt, q̄ nō ſunt aues. Quare ſi aſſignet̄ conuenienter,
& conuertit̄: vt ala alati ala eſt: E
& alatum ala alatū. Aliquotiēs autem forte & nomē fingere neceſſe erit, ſi non fuerit nomē impoſitum, ad quod conueniēter aſſignet̄: vt temo ſi aſſignet̄ nauigij̄, non eſt aſſignatio conueniens. neq; enim eò q; nauigiū eſt, eo ipſius temo dicitur. ſunt enim nauigia, quorū temones non ſunt. quare non conuertit̄: nauigium. n. non dr̄ temonis nauigiū. Sed forte conuenientior aſſignatio erit, ſi ſic quodāmō
F aſſignet̄: temo temonatæ rei temo eſt, aut qūocunq; aliter. nomen. n. non eſt poſitum. & conuertit̄ ſi conuenienter aſſignet̄: temonatum. n. temone temonatum eſt. Similiter aūt & in alīs. vt caput cōueniēti⁹ aſſignabit̄ capitati caput, q̄ ſi aīalis aſſignetur. neq; n. eò q; eſt aīal, caput hēt. multa. n. animalia ſunt capita non habentia. Sic autem fortaſſe facillime quis ſumet, quibus poſita non ſunt nomina, ſi

ab

G ab ñs, quæ prima ſunt, & ñe, ad quæ conuertuntur, nomina ponant: vt in ñs, quæ ꝑdicta ſunt, ab ala alatum, a temone temonatum. Omnia igitur, quæ ad aliquid dicuntur, ſi cõuenienter aſſignent, ad cõuertentia dñr. qm̃ ſi ad quodlibet aliud aſſignent, & non ad id, ad quod dicuntur, non conuertuntur. dico autem, qm̃ neq; eorum, quæ in confeſſo ad conuertentia dñr, & noſa eis poſita ſunt, nihil conuertit, ſi ad aliquid eorum, q̃ ſunt accidẽ
H tia, aſſignentur, & non ad id, ad quod dñr. vt ſeruus, ſi nõ domini aſſignetur, ſed hominis vel bipedis, vel cuiuſcunq; talium, nõ conuertitur. neq; enim dici põt, homo eſt ſerui homo: non. n. cõueniens eſt aſſignatio. Amplius ſi quidem conuenienter aſſignetur ad quod dicitur, oĩbus aliis ſublatis, quæcũq; accidẽtia ſunt relicto autem ſolo illo ad q̃d aſſignatum eſt conuenienter, ſemp ad ipſum dicet. vt ſi ſeruꝰ ad dominũ dr̃: circunſcriptis oĩbus, q̃
I accidentia ſunt dño, vt eſſe bipedẽ, vel ſcĩg ſuſceptibilem, vel hominem, relicto vero ſolo quod dominus eſt, ſemper ſeruus ad ipſum dicetur: ſeruꝰ enim domini ſeruus dr̃. Si autem non conuenienter ad id, ad quod dicitur aſſignetur: circunſcriptis omnibus aliis, relicto autem eo ſolo, ad quod aſſignatum eſt: non dicetur ad ipſum. aſſignetur enim ſeruus hominis, & ala auis, & circunſcribatur ab homine eſſe dominum, non ſanè amplius ſer k
uus ad hominem dicetur. cùm enim dominus non ſit, neq; ſeruus eſt. ſimiliter & de aue, ſi adimitur eam alatam eſſe: nõ enim amplius erit ala ad aliquid. cùm enim non ſit alatum, nec ala erit alicuius. Quare oportet aſſignare ad id, ad quod conuenienter dicitur. Et ſi ſit nomen poſitum, facilis erit aſſignatio. ſi autẽ non ſit, fortaſſe neceſſarium erit nomen fingere. ſi autem ſic aſſignẽ
tur, manifeſtum eſt quoniã om
nia, quę ad aliquid ſunt, ad con- L
uertentia dicuntur. Videnť autem ipſa ad aliquid ſimul eſſe natura. & in plurimis quidem verum eſt: in aliquibus vero nõ verum. ſimul enim duplum & dimidium ſunt: & cũ ſit dimidiũ, duplum eſt. & cùm ſit dominꝰ, ſeruus eſt: & cùm ſit ſeruꝰ, dominus eſt. ſimiliter autẽ his & alia. Simul autem hæc auferunt ſeſe inuicem. ſi enim nõ ſit duplum, non erit dimidium. & ſi non ſit dimidium, non erit duplum. ſimiliter autem & in aliis, q̃cunq; M
talia ſunt. Non autem in oĩbus his, quæ ad aliquid, verum videtur, eſſe ſimul natura. ſcibile. n. ſcientia prius videbiť eſſe. nanq; in pluribus præexiſtentibus rebus ſcientias accipimus: in paucis. n. vel nullo quiſquã hoc perſpiciet ſimul cũ ſcibili ſctam eſſe factam. Amplius, ſcibile ſublatũ ſimul aufert ſcientiam: ſcia vero ſimul non aufert ſcibile. nam ſi ſcibile non ſit, non erit ſcientia:

nullius

A nullius enim * erit scīa. scientia vero si nō sit, nihil prohibet esse scibile. vt circuli quadratura si est scibilis, scīa quidē eius nōdū est: ipsa vero scibilis ē. Ampli⁹, animali quidē sublato non erit scientia: scibiliū vero plurima esse cōtingit. Sil̄r aūt his sese habent ea, quæ de sensu sunt. sensibile enim prius q̄ sensus esse vr̄. sublatū enim sensibile simul aufert sensum: sensus vero sensibile nō simul aufert. sensus enim circa corpus & in corpore sunt. sensibile aūt sublato, aufert & corpus. * sensibile enim corpus est. cū autem corpus non sit, aufert & sensus. quare simul aufert sensibile sensum. sensus vero sensibile nō simul aufert. sublato enim animali, sensus quidē aufertur. * sensibile aūt erit corpus: vt calidum, dulce, amarū, & omnia alia quæcunque sunt sensibilia. Amplius, sensus quidē simul cū sensitiuo fit: simul enim fit aīal, & sensus: sensibile vero ante animal aut sensum est. ignis enim, & aqua, & alia huiusmodi, ex q̄bus ipsum animal cōstat, ante sunt q̄ animal oīno fit aut sensus. quare prius sensibile q̄ sensus esse videbit̄. Habet aūt dubitationē, vtrum nulla substantia ad aliquid dicatur, quemadmodum videt̄, * si hoc cōtingat s̄m quasdā secundas substātias. Nam in primis substantiis verū est. nā neq; tota, neq; partes primarum substantiarū dicuntur ad aliquid. nā quidā homo non dicitur alicuius quidam homo, neq; quidā bos alicuius quidā bos. Similiter aūt & partes. quędam enim manus non dr̄ alicuius quædā manus, sed alicuius manus. & quoddā caput nō dicitur alicuius quoddam caput, sed alicuius caput. Sil̄r aūt & in secūdis substātiis, atq; hoc quidem in plurib⁹. vt homo nō dicitur alicuius homo, nec bos alicuius bos, nec lignū alicuius lignum, sed alicuius possessio dr̄. in hmōi ergo manifestū est, qm̄ non sunt ad aliquid. In aliquib⁹ vero secūdis substātiis habet dubitationē. vt caput alicuius caput dicit̄, & manus alicuius dr̄ manus, & singula huiusmodi. quare hæc fortasse ad aliquid eē videbūtur. Si igitur sufficiēter eorū, quę sunt ad aliquid, definitio assignata est, aut oīno difficile, aut impossibile est ostendere q̄ nulla substantia eorū quæ sunt ad aliquid dicitur. si autem non sufficienter, sed sunt ad aliquid, quibus hoc ipsum est esse, ad aliquid quodammodo se habere, fortasse aliquid contra ista dicetur. Prior vero definitio sequit̄ quidem oīa ea, quę sunt ad aliquid, non tn̄ in ipsis idem est: cū eo quod est esse ad aliquid, ipsa quæ sunt, aliorum dicātur.

Ex his aūt manifestum est q̄, si q̄s aliquid eorū, quæ sunt ad aliq̄d, definite sciet, & illud, ad quod dicit̄, definite sciturus est. Manifestū igitur & ex ipsis est. si enim nouit aliquis hoc q̄d ad aliquid

* a. l. addit amplius

B

a. l. sensibiliū. n. & corp⁹ est.

l. sensibile āt nō, calidū.

C

blum.

l. an

D

B

E

G aliquid est (est autē esse ijs, quæ ad aliquid sunt, idem ac ad aliquid aliquo modo se habere) & illud nouit, ad quod hoc aliquo modo se habet. si enim non nouit omnino ad quod hoc aliquo modo se habet: neq; si ad aliqd hoc aliquo modo se hēt, noscet. Sed et in singulis palam hoc est. vt si quid nouit quis definite, ꝙ duplū est, & cuius duplum est, mox definite nouit. si enim nullius definitorū nouit ipsum duplum esse, neq; si sit duplū omnino nouit. Sitr autem & hoc aliquid si nouit quis ꝙ melius est, & quo melius est statim definite necessariū est nosse. Propter hæc aūt non indefinite hoc cognoscet, ꝙ hoc est peiore meliꝰ. suspitio enim hæc est, non scīa. non enim adhuc sciet exacte ꝙ est peiore melius. si enim sic accidit, nihil ē deterius ipso. Quapropter palam est, ꝙ necessariū est, si nouerit quis aliquod relatiuorum definite, & id ad quod dicitur definite necesse ē nosse.

H

I Caput vero & manus, & eorū singula, quæ substantiæ sunt, ea ipsa quæ sunt sciri definite possunt: ad quod vero dicant̄ non est necessariū scire. cuius enim hoc caput, vel cuius hæc manus sit, non est scire definite. quare non erunt hæc ad aliquid. Si vero non sunt hæc eorū, quæ sunt ad aliquid, verum erit dicere, ꝙ nulla substantia eorum est quæ sunt ad aliquid. Fortasse aūt difficile sit de hmōi rebꝰ vehementer asserere, nisi ea sæpe ꝑtractata sint. dubitasse aūt de horum vnoquoq; non est inutile.

K

Pars Tertia Tractatus Secundi.

Sermo de prædicamento Relationis.

QVæ in hoc continentur prædicamento, octo cōplectunt̄ partibus. In Prima describūtur relatiua, & numerantur exemplo. AVIL

In Secunda, ꝙ reperitur contrariū in relatiuis. In Tertia, ꝙ aliquod relatiuum suscipit magis & minus.

In Quarta, ꝙ vnum ex proprijs relatiuorū est, vt quodlibet eorum dicatur ad conuertentiā: si sumant̄ secundum eorū noīa significantia super ipsa, quatenꝰ sunt relatiua, si nomen habeant, vel si imponat̄ eis nomen, si noīe carent. In Quinta, ꝙ si duo correlatiua capiantur sm sua noīa significantia super ipsa, quatenus sunt correlatiua, & vtiq; cōuertibilia, ꝙ ille affectꝰ, quo quodlibet eorū est correlatiuum ad suū compar, est quidē validior cæteris affectibus repertis in illis duobus correlatiuis. nā ablatis reliquis affectibꝰ, si remaneat ille affectus, non tollet̄ illa relatio, quæ ē inter illa duo correlatiua: sed ablato illo affectu, tollit̄ & illa relatio. sed, si capiant̄, nō quatenus sunt cōuertibilia, tunc non sequit̄, vt ablatis reliquis rebus existētibꝰ inter ipsa duo relatiua, si remaneat ille affectꝰ, qui refert̄ ad suum compar, vt remaneat relatio ipsa.

L

M

In Sexta, ꝙ ex proprietatibus duorum correlatiuorū est, vt reperiant̄ simul natura, & ꝙ ablato vno auferat̄ & aliud. & soluitur id, quod sequit̄ ex tali dubio. In Septima, ponitur id quod posset afferre dubiū

de

A de ipſis ſubſtãtiis, vtrũ ſcilicet reperiatur in eis aliquid relationis. & ſolutio huius dubij eſt accommodando illã primã deſcriptionẽ relatiui, & corrigendo eam cũ quadam conditione & hypotheſi rei, quæ inſequit vera relatiua: nempe ꝙ primo deſcripſit ipſum relatiuũ leui quadam cõſyderatione, & iuxta apparẽtiam & famã. & hoc ita fecit, vt facilior doctrina traderet. nam facilior eſt tranſitus diſcipuli a re famoſa & apparẽte ad verã rem, q̃ ſi primo velit rem verã diſcere. In Octaua dicit, ꝙ ſi in deſcriptione relatiuorum
B ſubiiciatur illa conditio, qua deſcriptio ipſa ſit propria ipſis & notificet eſſentiã eorũ, tunc inueniemus, ꝙ vna ex eorũ proprietatibus eſt, vt cognito vno neceſſario cognoſcat aliud. & ꝙ per hoc probat, ꝙ nulla ſubſtantia poterit inter correlatiua connumerari. & notificabit adhuc difficultatẽ ſolutionis horũ dubiorum in hoc loco. & huius rei cã eſt, qa hic tractat de eis ſm apparentiã.

Particula Prima. Dixit Ariſto. Ad aliquid dicunt ea, quorũ quiditates & eſſentiæ dicunt in relatione ad aliquod aliud, ſiue p ſe, ſiue p ali
C quã dictionẽ relationis, vt eſt dictio ad, & alia ſimilia. vt exẽpli gra maius. nam eius quiditas dr quidem in relationẽ ad aliud: eſt enim maius aliquo alio. & vt duplũ eſt vtiq; alicuo alio duplum. Et habitus affectusq;, & ſenſus, & ſcientia dicũtur ad aliquid. horum aũt omnũ quiditas dr in relatione ad aliqd aliud. nã habitus alicuius rei eſt habit⁹: & ſcia alicuius ſcibilis eſt ſcietia: & ſenſus alicuius ſenſibilis ſenſus. identidem & magnũ & paruum dicuntur ad aliquid. hic ẽt & ipſum ſimile: nã eſt alicuius rei ſimile. Sũt quoq; ad D
aliquid accubitus, & ſtatio, & ſeſſio. ſed dicere ſedet & iacet, ſunt ex prædicamento poſitionis: poſitio vero eſt aliquo pacto ad aliquid. ſed dicere ſtabit, iacebit, ſedebitq; non ſunt de prædicamento poſitionis: ſed dicunt eſſe ex his, quibus inditum eſt nomen à poſitione: hoc eſt ex his, quæ ſunt in prædicamento ſitus.

Particula Secunda. Ineſt autem relatiuis, vt ſint cõtraria. exẽpli gratia virtus & vitiũ, quæ ſunt relatiua, & ſunt contraria. & ſcia & ignorantia ſunt quoq; relatiua & contraria. Tamen hoc non reperitur in cun- E
ctis relatiuis. nam duplum non habet contrarium, neque triplo duplum eſt contrarium.

Particula Tertia. Quædã quoq; relatiua ſuſcipiunt magis & minus. nã ſimile & diſſimile, & æquale & inæquale, quodlibet ipſorũ eſt relatiuum: & in datur aliquid magis ſimile, q̃ aliud ſiſte, & minus ſimile. eodem modo & inæquale. Quædã vero eorũ non ſuſcipiũt magis vel minus. nã vnũ duplum nõ eſt minus duplũ, q̃ aliud duplũ, neq; magis duplum quàm aliud duplum.

Particula Quarta. D.d. Et ex pro F
prietatibus præterea amborũ correlatiuorũ eſt, vt vnũquodq; eorũ dicatur ad conuertentiã: vt exempli cauſa, ſeruus eſt dñi ſeruus, & dñs ẽ ſerui dñs: & duplum eſt dimidij duplum, & dimidiũ eſt dimidiũ dupli. & ſic de reliquis eorũ, ſiue nomina vtriuſq; correlatiui fuerint diuerſa, vt duplũ & dimidiũ: ſiue fuerit vnũ eorũ deriuatum ab altero eorũ, vt ſcientia & ſcibile, & ſenſus, & ſenſile. nã quodlibet eorum dr in relatione ad alterum. Poteſt in imaginari ꝙ

hmõi

G hmõi proprietas non reperiatur in multis relatiuis, cũ non referãt vnũquodq; eorũ ad alterũ relatiõe recta: hoc ẽ cũ nõ referãt alterũ ad alterũ in eo qđ quid: sed sit relatio vnius eorũ ad ſuũ compar in eo ꝙ quid, & ipſius cõparis ad illud ſit relatio p accidens, velut cuiuslibet eo ꝝ non ſit relatio in eo qđ quid. vt exempli gr̃a ſi referatur ala ad pennatũ, vt ſi dicatur pennarum habet alam, tunc non erit vera reſponſio huius per conuertentiã, dicẽdo pẽnatum eſt pennatũ alæ. identidem ſi referãt pennatũ ad alã, & dicatur N ala eſt ala pennati: quia nõ refertur ala ad pẽnatũ in eo qđ quid eſt pennatũ, cũ poſſit reperiri aliquid habẽs alam, & nõ pennã. ergo relatio alæ non ſit ad ipſum, quatenus eſt pẽnatum: neq; relatio pennati ad alã eſt, quatenus eſt pennatũ. & iõ hęc relatio non eſt recta. Sed, ſi cõmutetur hoc, & ſumatur relatio recta, & dicatur alatũ eſt alarum ala, tunc dr̃ ad conuertentiã: videlicet, ala eſt ala alati. vel ſi dicatur, pennatum eſt pennarum penna: & ala pennata eſt ala pennati. Et iden, cũ relatio recta nõ habuerit nomen in I dicans ipſum, quatenus eſt recta, & hoc ſiue nullũ correlatiuorũ id habeat, ſiue vnum tm̃ id obtineat, tũc erit neceſſariũ, vt qui relatiuũ vult formare imponat nomen vtriq; eorũ, vel vni eorum: ita vt ea correlatiua efficiat. vt exempli gratia, ſi remus referat̃ ad nauẽ, tunc non erit hmõi relatio recta & conueniens. nã non eſt de rõne nauis, quatenus nauis eſt, vt indigeat remo: nã aliq dantur naues, quæ remo vacant: quemadmodũ remus indiget naui quatenus eſt remus. quare non cõuertit̃ vt nauis ſit nauis remi: quẽ- K admodũ dr̃ ꝙ remus eſt remus nauis. Sed, ſi volum⁹ vt hmõi relatio ſit recta vtrinq;, & ſumat̃ eadẽ rõne, ita vt alterutrũ eorum ad alterutrũ referatur, op; dicere remus eſt remus nauis remitæ: & tũc erit verũ dicere nauis remita eſt nauis remo. nã quemadmodũ remus eſt remus naue, ita nauis remita eſt nauis remo. Vt alio adhuc exemplo, ſi caput ad capitatũ referat̃, tunc relatio erit conueniens: ſed, ſi ad alal, tunc nõ erit recta. qm̃ alal quatenus eſt alal, non eſt capitatũ: cũ multa reperiant̃ animalia nõ habentia ca- L put. Hęc itaq; eſt via, qua debet ꝓcedere ille, qui relatione vtit̃ in his ꝙ non habent nomẽ ſumptum à relatione: nẽpe vt imponat eis nomẽ, qđ vtrunq, correlatiuorũ conſigni ſicet: ita vt eorũ relatio ſit recta: vt de ala & remo dictum fuit. Oẽa ergo relatiua, ſi recte ſumant̃, videlicet ea rõne, qua ſunt relatiua, non ea rõne, qua in alio prędicamẽto reperiunt̃, obtinebunt quidẽ ſemper hmõi proprietatem rvc;, vt qdlibet eorum conuertatur ad ſuum compar. ſed cũ vnũ eorum refertur ad alterũ, & ſumit̃ quodlibet eorũ im- M proprie & per quoduis accidens cõtigerit de his, quę in vtroq; correlatiuorũ reperiuntur, ꝙ relationem efficiunt, & nõ capiant̃ per illud accidens, quo ipſa ſunt correlatiua, & ꝙ alterutrum eorũ ad alterutrum referatur, tunc non dicunt̃ ad conuertentiam ẽt ſi habeant nomen ſibi impoſitum ea rõne, qua ſunt correlatiua: longeq; minus ſi non obtinuerint nomen, ea ratione, qua ſunt correlatiua. vt graua exempli, ſeruus ſi non referatur ad dominũ,

cuius

A cuius quidē nomen est nomen correlatiui ipsius: sed referatur ad hominē vel ad bipes, vel ad aliqd̄ q̄ppiam tale, qd̄ homini inest, profecto non conuertent̄. nā homo nō est hō, ea ratione, qua habet seruū: sed est dn̄s ea ratione, qua habet seruum. sed, si vice hominis sumatur dominus, tunc conuertentur.

Particula Quinta. Habet pręterea hoc peculiare & propriū illa denominatio & affectio, ob quā correlatiua ipsa obtinent correlationē: vt circunscriptis & ablatis reliquis dominationibus accidentalibus, quæ B vtriq; correlatiuorū accidūt, q̄bus quidē relatio fit indirecta: nō ꝑpea aufertur illa relatio, quæ inter duo correlatiua existit: sed dempta illa denominatiōe tollitur ipsa relatio. vt exempli cā, seruus si dicatur in relatione ad dominū, & circunscribantur à dn̄o reliquę denominationes & affect⁹, ad quos posset seruus referri, vt est homo vel bipes, & reliqua alia, & nō tollatur ab ipso hoc nomen dn̄s: tunc relatio, quam habet seruus ad ipsum non tollet̄. Sed si seruus referat̄ ad hominē, vel bi- C pes, at auferatur ab eo ꝙ sit dn̄s, tūc auferetur quoq; illa relatio: q̄a nō est seruus, si non habet dominū. ergo recta & conueniens relatio est illa denominatio, qua ablata aufert̄ & ipsa: sed ipsa nō aufert̄, etsi aliq̄ alia auferat̄. & hoc hic, qd̄ Aris. narrauit, est veluti regula, qua cognoscatur illa denominatio, qua relatio recte & cōuenienter fiat. D. Huiusmodi autē relatio, qua recta fit correlatio, facile quidem inueniri poterit, si vtrunq; correlatiuū habuerint nomen significans ipsa, ea ratione, qua hmōi obtinent relationem. sed si nomine careant, id vtiq; D difficile erit. & tunc oportebit adinuenire hmōi denominationem & affectum per hanc regulam: & fingere atq; imponere vtrisq; correlatiuis nomen significans ipsa, ea ratiōe, qua hmōi obtineant relationē.

Particula Sexta. Dixit. Ea quæ ad aliquid sunt, videntur esse simul natura. & hoc in pluribus eorum perspicuum est. nam duplum & dimidiū simul reperiuntur: inuento. n. vno, inuenitur & alterum: ablato vero vno, aufertur & alterum. Sed in quibusdā relatiuis vr̄ hoc dubitationem habere: qm̄ scibile vr̄ esse E prius ipsa scīa. nam scīa in pluribus rebus habetur de re quæ prius est. sed ꝙ simul reperiantur, hoc quidem raro fit, & in paucioribus. nullū ergo scibile est simul natura cū scientia de ipso. Scibile præterea vr̄ esse prius natura ipsa scientia. nam sublato scibili aufertur scīa: sed sublata scīa non tollitur scibile. & hæc est descriptio ipsius prioris natura, vt post hoc dicetur, vt exempli gratia quadratura circuli, ī qua conati sunt oēs Geometræ priores, & adhuc non attigerunt eā. si autem F est scibilis eius scīa nondum est habita: & si non est scibilis, eius quidē scīa nunq̄ amplius habebitur. Adde ēt, ꝙ sublato hoīe tollitur vtiq; sciētia: cum tn̄ reperiatur scibile homine non reperto. Et hoc idē dubium contingit fieri de ipso sensu & sensibili. nam vr̄ ipsum sensile esse prius ipso sensu, cū sublato sensibili, tollit̄ ēt cum eo sensus ipse: quia sensus & sensibile nō reperiunt̄ nisi in corpore: & ablato sensibili aufert̄ corp⁹: & ablato corpore tollit̄ & sensus & sentiēs. sed ablato sensu nō tollit̄ ꝑ-

pterea

G pterea sensibile: quia pōt animal deesse, & tñ corpus sensibile poterit reperiri: vt est corpus calidū & frigidum. Sensus præterea reperitur reperto animali simul: at sensibile reperit' ante ipsum: nā aqua & ignis & reliqua elementa constituunt q̄dē animal, & reperiuntur anteq̄ reperiat' animal. & ideo vr̄ ꝙ sensibile reperiat' anteq̄ reperiatur sensus. Expositores aūt soluunt hoc dubiū dum dicunt, ꝙ, si sensus & sensibile, & sciētia & scibile sumant' vel in potentia vel actu, tunc sunt simul: & est vera hmōi ꝓprietas. sed dubiū
H est, si alterū eorum sumat' in potētia, & alterū in actu sed cum ipsum esse potentiale, & id qd in potentia est, non sit res manifesta, & famosa, ideo Arist. reliquit solutionem huius dubij ad alium locum. quia in hoc loco tractat de his rebus, quatenus sunt apparentes, & famosæ.

Particula Septima. Oritur autem dubiū, vtrū in substantijs reperiat' aliquid, quod sit relatiuū, quatenus est substantia. Hoc aūt dubiū insurgit de quibusdam secundis substantijs. nam de primis nullū habetur dubiū. qm̄ manifestum est ꝙ
I nemo dicet vllā substātiā primam dici ad aliquid, tā totam quàm eius partē. nam is homo singularis non dr̄ ꝙ sit hō alicuius rei. Identidem, neq; pars aliqua eius singularis. nā non dicet' ꝙ aliqua manus singularis sit manus alicuius hoīs vel alicuius equi: sed dicetur manus hominis vel equi: & tandē relatio fiet ad species nō ad indiuidua. Et hoc idē vr̄ in pluribus substantijs secundis. nā nō dr̄ homo est homo alicuius rei, neq; bos alicuius rei bos, quatenus s. est bos, hoc est substantia, sed vt est possessio alicuius possessoris. K
Sed in aliquibus earum poterit hoc dubiū militare. nā pōt dici caput ē caput alicui⁹ rei, & man⁹ manus alicuius rei, & sic de alijs similib⁹: manus aūt & caput substantiā significant: quare posset aliquis credere multas substantias dici ad aliquid. Dixit. Attamen si definitio eorum, quæ ad aliquid dicuntur, quę est ꝙ ad aliquid dicuntur ea, quorū quiditas dr̄ in relatione ad aliud, sufficienter sit assignata, tunc difficilis erit solutio huius dubij, vel impossibilis. nam harū substantiarū quiditas manifeste dr̄ in relatione. sed, L
si vera descriptio relatiuorū sit, ꝙ sint duæ res, quarū cuiuslibet quiditas dicitur in relatione ad cōparem eius in aliquo mō, quo insit illi quiditati, quę relata est ad cōparē suum, quicūq; fuerit ille modus relationis, tūc solutio huius dubij erit facilis. nā sub prima definitione potest includi quicquid primo intuitu putatur esse relatiuū: sed sub hac definitiōe reponit' quicquid est verè relatiuū, nō prima cōsyderatione leui. Intelligit aūt per hoc, ꝙ licet caput significet substantiā relatam ad hominē, id quidē nō fit vera relatione, sed relatione accidentali: videlicet quę nō est de essentia rei relatę. & hoc sub prima descriptione includi pōt. Illa vero relatio, q̄ est de essentia cuiuslibet correlatiuorū, est, vt paucum & multū. nam quodlibet eorum est de essentia sui comparis: & hoc sub secūda descriptione, s. vera intelligit'. M

Particula octaua. Dixit. Ex hac ergo vera definitione ipsorum duorum correlatiuorū manifeste constat, hoc esse eis propriū, vt si quis per-

A perfecte norit vnũ eorũ, necessario cognoscet reliquum. nã si quis norit hoc dici ad aliquid: & quiditas vnius duorũ correlatiuorũ habeat esse in relatione ad alterũ correlatiuũ: palam vtiq; est ꝙ, si cognoscat quiditatẽ vnius illorũ duorũ correlatiuorũ, cognoscet & quiditatẽ alterius. aliàs. n. eius cognitio de q̃ditate alterius duorũ cotrelatiuorum non esset re vera, sed esset opinio, vel fallacia. Et hoc adhuc inductione palã est. exẽpli gr̃a, si quis nouit hoc esse vere duplum, iã sciuit illã rem quæ est illi vere duplum. iden-
B tidem q̃ scit hoc esse melius, nouit vtiq; illam rem, qua hoc est meli⁹: nisi forte hmõi notitia sit imaginatio quædam, & non re vera. nã si nõ norit id qđ dr̃ eẽ melius, poterit vtique fieri vt nulla reperiatur res quæ sit minus bona eo: & sic, cũ dicimus illud esse melius, erit falsum. hĩc apparet ꝙ caput & manus nõ sunt ex veris relatiuis, q̃a põt cognosci q̃ditas cuiuslibet eorum, quatenus habent esse perfectum per se, p̃ter hoc ꝙ sciatur illa res, cuius est caput, & res cuius est manus. Dixit. Veruntñ vere definire quid reliquorũ prędi-
C camentorum sit ad aliquid, & quid non sit, est fortasse difficile: nisi sæpe consyderentur. sed dubitare de singulis eorum non est inutile.

Sermo de prædicamento Relationis.

LVI. PArticula Prima. Dixit Arist. Ad aliq̃d dicuntur, &c. Inquit Leui. Intelligit accubitum esse ad aliquid: quia ꝑcipit̃ in relatione ad accubantem: & ipse accubans sumit̃ in definitione eius. & accubans est de prædicamento positionis, vt dicit post hoc, & est ad aliquid quoq;, modo, vt in lib. Metaphysicæ dictũ est. sed accumbabit, stabit, sedebitq;, sunt sumpta ab accũbante, stante, sedente, q̃ sunt de p̃dicamento situs. nã nihil aliud sig̃nat accũbabit, nisi erit accumbans. & sic de reliquis. & sic patet ꝙ hęc sũt denoĩata a situ, qui est in p̃dicamẽto situs, hoc est ab eo, qđ est in p̃dicamẽto situs, nõ ab eo qđ est in p̃dicamento relationis. & ipsa sunt de p̃dicamento agere, s. accũbabit, stabit, sedebitq;: vel de p̃dicamento pati ex alia ratione: nempe, quia patiunt̃ ex accubitu, & statione, & sessione: & rõne materiæ sunt ĩ p̃dicamento pati. sed quatenus agũt hæc accidentia, s. rõne aĩæ, sunt in p̃dicamẽto agere. nec est absurdũ, vt eadem res ĩgrediat̃ duo p̃dicamẽta duab⁹ rõnib⁹ diuersis. D

Particula Secunda. Dixit. Inest aũt relatiuis vt sint contraria, &c. Inquit Leui. Non intelligit hic per relatiua id quod dr̃ vnum eorũ in relatione ad alterum: sed ꝙ quodlibet eorũ est ad aliquid. nã virtus est virtuoso virtus: & virtuosus capit̃ in eius definitione. identidem vitiũ est vitiũ vitioso, & scia scibili, vt paulo añ dictum fuit, & ignorantia ignoranti. sed hoc non contingit in cunctis relatiuis. qm̃ dant̃ aliqua noĩa relatiua, q̃ non habẽt contrarium: vt duplum, quod non habet contrarium. E

Particula Tertia. Dixit. Quædã quoq; relatiua suscipiunt magis & minus. Inquit Leui. Arist. vult ꝙ simile suscipiat magis & minus. & hoc palã est. qm̃ dicimus duos colores non esse similes ꝑꝑ distantiam, q̃ est inter duos illos colores. nã põt reperiri vn⁹ color magis distare ab vno illorũ, q̃ distet alter eorũ ab altero. põt. n. dici de aliquo viridi. ꝙ non est simile alteri viridi, ꝑꝑ distantiã q̃ existit inter illos duos colores. & poterit reperiri aliud viride magis distare ab illo. Debes tñ scire, ꝙ hoc ẽ verũ de simili & dissimili, q̃ sunt in p̃dicamento qualitatis, de quo est hic sermo, non de simili & dissimili, qđ transumptiue & figuraliter dr̃ de substantia, vt dr̃ in libro Metaphysicæ. nã, cũ substantia non suscipiat magis & min⁹, neque hæc suscipere magis & minus est dicendum. Aequale vero non suscipit magis & minus: sed bene suscipit magis & minus ipsum inæquale. & palã est, s. ꝙ æquale non suscipiat magis & minus. nã quæ sunt vni tertio æqualia, inter se sunt æqualia, vt in Mathematicis habetur. F

Particula Quarta. Dixit. Et ex proprietatibus amborũ relatiuorũ, &c. Inquit Leui. Hoc dr̃ hic cursim & latius loquendo: donec declaret̃ magis vera relatio. qm̃ ala nõ dr̃ ad aliquid, vt post hoc declarabit̃. nã, cũ ala sit substantia, põt intelligi ꝑ se & seor. ũ,

G

sed in relatiuis hoc est impoſſe. ſed, ſi volumus vt relatio ſit conueniens & recta, tunc fingimus nomen ipſi alæ, quatenꝰ refert ad alarum, & dicimus alæum eſt alatꝰ ala alæ ei: & ſic dr ad conueniendum: vt ſi dicam, ala alati eſt ala, alati, alaro. D. d. vel ſi dicamus pennarum, eſt ala atꝰ pẽna. Inquit Leui Hoc & dr latius. & ſi volumus q̃ relatio ſit recta, dicimus, alatꝰ penna hẽt ala alati pẽna: & conuertit ſic, ala alati penna eſt ala ipſius alati pẽna. & ſimiliter dico, q̃, cũ Ari. dicit q̃ ſi referat caput ad capitati, erit relatio recta. Dr quoq; amplio modo dicẽdũ, quia caput cum ſit ſubſtantia, põt de ſe intelligi: ſed ſi volumus facere rectam relatio nẽ dicemus, caput capitati eſt ipſius capitati: & cohereat ſic, caput alati hẽt caput capitati

H

Particula Quinta. D. d. hẽc præterea hoc peculiare, &c. Inquit Leui. Hoc eſt notum.

Particula Sexta. D. d. Ea q̃ ad aliquid ſũt, videntur eſſe ſimul natura. Inquit Leui. Per hoc intelligit q̃ ſcibile reperitur anteq̃ ſcia tur: quũ enim res ſcit, poſſit fieri. & hoc in pluribus rebus ita ſe hẽt. & ideo cũ dicit, ſed q̃ ſimul reperiantur, hoc ſit raro, ſeu in paucioribus rebus, ideo dicit, quia prius debet reperiri res anteq̃ de ea habeat ſcia. palã autẽ eſt q̃ ſi ſumat ſcibile rõne relationis, hoc ẽ quatenus eſt ſcibile, tunc non reperiet ſcibile ante ſciam eius. quia impoſſ eſt vt ſit ſcibile, & non habeat de eo ſcientia, niſi fuerit ſcibile in potentia: & tũc habe hẽt de eo ſcia in potentia. ſed cum ſcibile non ſit aſi ſcientiam, quatenus eſt ſcibile, ſ. ea ratione qua eſt correlatiuum: ideo non curauit Ariſto. ſoluere hoc dubium. Et ſiſt eſt manifeſtum id, quod poſt hoc dicit de relatiuis, q̃ non ſunt ſimul natura, q̃ ibi non ſumũtur quatenus ſunt relatiua. ſed cum hæc proprietas re' actiuorũ habeat locum, ſi ſumant' quatenus ſunt relatiua, & dubium inſurgit ſi ſumantur quatenus non ſunt correlatiua, ſic ſoluitio dubij eſt de ſe nota. At ille modus, quo Auerroes dicit q̃ aliqui expoſitores ſolueruns hoc dubium, eſt nouus. veruntñ non videt' q̃ ſoluant' per illud ola dubia. q̃ñ, ſi auferantur hõ aufert' ſcia in actu, & in potentia: cum tñ poſſit reperiri ſcibile in potẽtia: ſcibile hoc eſt q̃ de eius natura eſt vt ſit ſcibile, ſi reperiantur ſcibile: & ob hoc ex rõne ſui eſt, vt ſit ſcibile. Poſſet preterea adhuc dici, q̃ neceſſario poſſibilitas ſcientiæ de aliqua re fit, poſtq̃ illa res eſt, nam non poſſet reperiri de ea talis poſſibilitas, niſi poſtq̃ ẽ. & ideo melior ſoluitio huius dubij eſt illa, quam diximus. Verũ poſſet quis dubitare in hoc, q̃ñ videmus aliquas res, de quibus habemus ſcientia, antequam ſit ipſum ſcibile. vt exempli gratia, ſi aliquis artifex fit inuentor alicuius inſtrumenti noui, vel alicuius compoſitionis aliquarum rerum, q̃ aliquibus actionibus faciundis. & illa res erit ſcita apud artificem anteq̃ ſit equia ipſe ſcit materiam rei, & eius formam, & finem, atque efficientem. qui enim hæc nouit, nouit vtiq; perfecte ipſam rem. Nos autẽ dicimus q̃ ſcia & ſcibile in hoc ſunt ſimul, quia ſcia exeat de ipſo ſcibili, q̃ eſt ſcia in actu: & ipſum ſcibi le eſt ſcibile in actu, ſ. ipſum intelligibile ipſius, quia reperitur in anima artificis. & illud eſſe, quod habet in anima artificis, eſt eaſus vt illa res ſit poſtea ab ipſo artifice extra animam.

K

Hebraic
reſponde
ſemper ſ
tũ. & ide
fuit quoq
Leui eo
ctus mul
plicare al
qua verbo
circa hoc
iudicio
meo.

Particula Septima. D. d. Oriʒ autẽ dubiũ, &c. Inquit Leui. Hoc eſt notum. D. d. Atamẽ, ſi definitio eorum, &c. Inquit Leui. Per hoc manifeſtat' id, quod diximus, quid ſit relatio recta in ſuperioribꝰ, amplo mõ loquendo: q̃ quidem non eſt vere relatio, quia vera relatio eſt, cuꝰ quiditas cuiuslibet eſt relatiuorũ dr in relatione ad alterum.

L

Particula Octaua. D. d. Ex hac ergo vera definitione, &c. Inquit Leui. Hoc eſt manifeſtum, ſ. q̃ non poteſt haberi vera notitia de vno correlatiuorum, quin habeat' de altero: quia quodliber eorũ eſt de eſſentia alterius. Sed poſſet quis dubitare, dicens q̃, ſi eſſet neceſſarium, vt qui cognoſcit vnũ cor relatiuorum, cognoſcat & alterum pfectus, tunc ſequeret', q̃ id, q̃ refert' ad vnam rẽ, ſit illa res. Quo ergo pacto poſſet referri ad infinitas res numero id, q̃ refert' ad aliquã vnã rem, cũ ex vnica re nõ poſſint ſciri infinitę res? Adde etiã, q̃ eſt impoſſibile vt de infinito habeat' ſcientia. Nos autẽ videmus q̃ id, q̃ refert' ad aliquod paucũ in numero, ſunt infinita genera numeri. nã tria ſunt pauca in relatione ad quinq̃, & ſex, & reliquos numeros. Et infinitũ identidẽ id, q̃ refert' ad magnũ & paruũ in quãtitate, ſunt res infinitæ. Nos ergo dicim', q̃ neceſſario id, q̃ refert' ad aliquã rẽ definitã, eſt res definita. ſed illa pluralitas, quę cõtigit relatiuo, q̃ refert' ad paucũ in numero eſt p accidẽs: hoc eſt, ea ratione, qua accipim' id, q̃ refert' ad ipſum, eſſe ipſum multũ aliq̃d. ſed p ſe, id quod dr q̃d ad ipſum refert', eſt ipſum multũ ad q̃d refert', quatenus eſt pl'ipſorũ quatenus eſt quinq', vel ſex, vel reliq; alij numeri. ſed hęc relatio notificat vnã vtil relationẽ, q̃ in

I

In bilis vel ſcibile. & ſi non datur apud Hæbreos nomẽ ſcibile, ſed ſcitũ: & ſi volũt dicere aliquod ſcibile, dicũt p circũlocutionẽ, ſ. id, q̃d poteſt ſciri. & ſi hic vbi dr eſt ſcibile,

Inqt Mãtinus inter pres. Eſt aliadueꝛ dũ, q̃ ſ lingua Hebręa, non datur nomina, quę ſignificẽt poſſeuam vel habilitatẽ ad eſſe, vt apud Latinos, q̃ terminãt

A tur ois duos gñātēr numeroꝝ:ꝙ ꝑ secundus vel eſt ęqualis primo, vel minor eo, vel maior. & hac ratione verū eſt dicere, ꝙ q ꝑfecte nouit tria, nouit quoq; ꝙ numer⁹, qui eſt maior illo, eſt plus q̄ tria: nō ꝙ ſit quinq; vel ſex, quia hoc nō cognoſcit' ex eſſentia hu⁹ relationis. & hac mer ratiōe ſolueſ' dubiū de magno & paruo in quātitate. † Dicd. Veritāti vere definire quid reliquorū predicamentorū ſit ad aliquid, & quid nō, eſt forteſſe difficile: ſed dubitare de eis nō é difficile. Inquit Leui. Séſus eſt, ꝙ ſoluere dubia inſtantia ſ declaratio qd ſit vere relatiuū, & qd nō, hēt vtiq; difficultatē: licet rōnes, q̄ induc̄t illas dubitationes, ſi ſit difficile eas facere.

De Qualitate, & Quali. Cap. 4.

QValitatem vero dico, ſecūdū quam quales quidem eē dīr. Eſt aūt qualitas, eorū q̄ multipliꝝ dīr. Vna quidē igiſ ſpēs qualitatis, habitus & diſpoſitio dicanť. Differt autem habitus à diſpoſitione, ꝙ * permanentior, & diuturnior eſt. Tales vero ſunt ſcientię & virtutes. ſcientia. n. videť eſſe permanētium, & diuturniorū. vt ſi quis vel mediocriter ſumat ſcientiam, niſi grandis ꝙmutatio facta ſit, vel ab ægritudine, vel ab aliquo hmōi. ſiliꝝ autē & virtus, vt iuſtitia, & tēperantia, & ſingula talium non videntur poſſe faciie moueri, neq; facile ꝙ mutari. Diſpoſitiones vero dicūtur, quæ ſunt facile mobilia, & eito permutabilia: vt calor, & infrigidatio, & ægritudo, & ſanitas, & quæcunq; alia huiuſmodi. afficitur enim quodāmodo ſecundum eas homo: cito autem permutatur, & ex calido frigid⁹ fit, & ex ſanitate ī ægritudinem tranſit. fiūr autem & in alijs, niſi D aliqua earundem contingit per temporis longitudinem congenita, & immobilis, vel omnino difficile mobilis exiſtens, quam iam quiſpiam * vt habitum vo- * a.l. quiſcet. Manifeſtū eſt autem ꝙ hæc piam ſoluolunt habitus dicere, quæ ſunt taſſe. diuturniora, & difficilius mobilia. nanq; diſciplinas nō multum retinentes, ſed facile mobiles exiſtentes, non dicūt habitū habere, & cū diſpoſiti ſunt aliquo modo ſecundum ſcientiam pei⁹, meliusue. quare differt ha- E bitus a diſpoſitione, ꝙ hæc quidem facile mobilis fit: ille vero diuturnior & difficili⁹ mobilis. Sunt autem habitus & diſpoſitiones: diſpoſitiones vero non neceſſe eſt habit⁹ eſſe. qui enim retinent habitum, & quodammodo diſpoſiti ſunt ſm ipſos: q̄ autem diſpoſiti ſunt, non omnino retinent habitum. Aliud vero genus qualitatis eſt, ſm quod pugillatores vel curſores, vel ſalubres, vel inſalubres dicimus: & ſimpliciter quæcunque ſm F potentiam naturalem vel impotentiam dicuntur. Non. n. q̄ſ̄ ſunt diſpoſiti aliquo modo, vnū quodq; hmōi dicitur: ſed quod habent naturalem potētiam vel impotētiā facile aliquid facere, vel nihil pati. vt pugillatores, vl curſores dicunť, nō ꝙ ſint diſpoſiti aliquo modo, ſed quòd habeant potentiam naturalem vel impotentiā aliquid facile faciēdi. Salubres autem dicunť, eo ꝙ

habeant potentiam naturalem vt nihil a quibuslibet accidentibus facile patiantur: infalubres vero, quod impotentiã habeant naturalem nihil facile a quibuſcunq; accidentibus patiendi. Similiter aũt his durũ & molle ſe habent. durũ. n. dr̃, quod habeat potentiam non facile ſecari: mollevero, quod eiuſdem ipſius habeat impotentiam. Tertium vero gen⁹ qualitatis eſt, paſſibiles qualitates ẽt paſſiones. ſunt aũt huiuſmodi vt dulcedo & amari tudo, & auſteritas, & oĩa his cognata amplius, & calor, & frig⁹, & albedo, & nigredo. Quòd qui dem igitur & hæ qualitates sũt, manifeſtum eſt. quæcunq; enim has ſuſceperint, ipſa qualia dr̃ ſm ipſas: vt mel, qm̃ dulcedinẽ ſuſcepit, dr̃ dulce: & corp⁹ albũ, qm̃ albedinem ſuſcepit. ſiſt & in cæteris. Paſſibiles vero qualitates dr̃, non q̃ ea, quæ illas ſuſceperint qualitates, aliquid patiantur, neq; n. mel, qm̃ aliquid paſſum ſit, dicitur dulce, neque aliquid aliud huiuſmodi. ſimiliter autem his & calor & frigus paſſibiles qualitates dicuntur, non q̃ ea, q̃ illas ſuſcipiunt, aliquid paſſa ſint, ſed qm̃ ſm ſenſus vnaquæq; dictarum qualitatum paſſionis effectiua eſt, paſſibiles qualitates dr̃. dulcedo. n. paſſionem quandam ſecũdum guſtum efficit, & calor ſecundũ tactum: ſimiliter autem & aliæ. Albedo autem, & nigredo, & cæteri colores nõ eodem modo ñs, quæ dictæ ſunt, paſſibiles qualitates dr̃: ſed eò q̃ ipſę ab aliqua paſſione innaſcuntur. Quod. n. fiunt propter aliquam paſſionẽ multæ colorum mutationes, manifeſtum eſt. erubeſcens. n. aliqs, rubeus factus eſt: & timens pallidus, & vnumquodq; talium. quare etiam ſi quis natura aliquid talium accidentium patibanoſumue paſſus eſt, ſimilem colorem verſimile eſt eum habere. quæ. n. affectio nunc in eo quod verecundeſ circa corpus facta eſt, etiam ſecundum naturalem conſtitutionem eadẽ fieri poteſt affectiõ, vt & naturalis color ſimilis ſit. Quæcunq; igitur talium accidẽtium ab aliquib⁹ paſſionibus difficile mobilibus & permanentibus principium ſumpſerũt, paſſibiles qualitates dr̃. ſiue. n. ſecundum naturalẽ conſtitutionem pallor fit, aut nigredo, qualitates dr̃ (quales. n. ſecundum eas dicimur) ſiue propter ægritudinem longam, vel propter æſtum eidem contigit nigredo, vel pallor, & non facile prætereũt, vel etiam per vitam permanẽt, paſſibiles qualitates & ipſæ dr̃: ſiſt enim quales ſm eas dicimur. Quæcunq; vero ex ñs, quæ facile ſoluuntur, & cito tranſeunt, fiunt, paſſiones dicuntur, qualitates vero minime. nõ enim aliqui ſm ipſas dicuntur quales. neque enim qui propter verecundiam rubeus factus eſt, rubeus dicitur: neque cum pallor propter timorem venit, pallid⁹ eſt

*al. vel.

*al. qua & ſi qua naturã infi. aliq paſſion paſſis ex aq bus nat

*al. ſi certe in cæteris.

A eſt, ſed magis eò qđ aliquid paſſus eſt. quare paſsiones quidem hmõi dicuntur, qualitates vero minime. Silr autẽ his, & ſm animã paſsibiles qualitates & paſsiones dñr. quæcunq;. n. mox in naſcendo ab aliquibus paſsionibus difficulter mobilibus fiunt, qualitates dñr & ipſæ: vt amentia, mẽtis alienatio, & ira, & alia hmõi: quales enim ſecundũ eas dicunt, ideſt iracundi atq; amẽtes. ſimiliter autem & quęcunq; alienationes non naturales, ſed

B quæ ab aliquibus alĳs accidentibus factæ ſunt difficile prętereuntes, & omnino immobiles, qualitates ſunt etiam huiuſmodi: quales enim & ſm eas dicuntur. Quæcunq; vero ab ĳs, quæ facile & cito prætereunt, fiunt, paſsiones dicũtur. vt ſi quis cõ- ro. ad triſtatus iracundior fiat.* nõ. n. lio di- dicitur iracundus, qui huiuſmodi paſsione iracundior eſt: ſed magis quia aliquid paſſus. quare paſsiones quidem huiuſmo-

C di dicuntur: qualitates vero minime. Quartum vero genꝰ qualitatis eſt figura, & circa vnumquodq; conſtans forma. amplĳ autem ad hæc rectitudo, & curuitas, & ſi quid aliud his ſimile eſt. ſm enim vnumquodq; eorum quale quid dicitur. triãgulum enim vel quadrãgulum eſſe quale quid dicitur, & rectum aut curuum. & ſecũdum etiam formam vnumquodq; quale dicitur. Rarum vero & ſpiſſum, & aſperum, & lene putabuntur quidem quale quid ſignificare: D

ſed aliena huiuſmodi putantur eſſe a diuiſione, quæ circa quale eſt. quandam enim poſitionem magis videntur partium vtrum que monſtrare. ſpiſſum enim dicitur, eò q; partes ſibĳpſis propinquæ ſint: rarum vero, eò q; diſtent à ſeinuicem. & lene quidem, q; in rectitudinem aliquo modo partes iaceant: aſperum vero, q; hęc quidem ſuperet, illa vero ſit inferior. Fortaſſe quidẽ igitur alius quiſpiam modus ap paruerit qualitatis: ſed ferè qui E maxime dicuntur hi ſunt. quali tates itaq; ſunt, quę dictæ ſunt.

Qualia vero ſunt, quæ ſecundum has denominatiue dicuntur, vel quomodolibet aliter ab his. In plurimis itaque & ferè in omnibus denominatiue dicuntur: vt a candore candidus, & a grammatica grammaticus, & a iuſtitia iuſtꝰ. ſimiliter & in alĳs. In aliquibus vero, eò q; nõ ſunt poſita qualitati nomina, nõ cõtingit ea, quę dicuntur, ab ĳs de F nominatiue dici. vt curſor, aut pugillator, qui ſecundum naturalem dicitur potentiam, a nulla qualitate denominatiue dicitur. non enim poſita ſunt nomina potentĳs, ſecũdum quas iſti quales dicuntur: ſicuti diſciplinis, ſecundum quas pugiles vel palæſtrici ſecundum diſpoſitionem dicũtur. pugillatoria enim & palæſtrica diſciplina dicitur: quales vero ab his denominatiue dicuntur, qui diſponuntur.

Qualium definitio

C Aliqñ autem & positio nomine nõ dicitur denominatiue, quod secundum eam quale dicit: vt a virtute studiosus. eo enim q̃ vir autem habeat studiosus dr̃: sed non denominatiue a virtute. nõ autem in pluribus hoc tale est. Qualia ergo dicuntur, quæ denotatiue a dictis qualitatibus dicuntur, aut aliquo modo aliter ab eis. Ineſt autem & contrarietas ſecundum qualitatem: vt iuſtitiæ iniuſtitia contraria eſt, & albedo nigredini, & alia. ſimiliH ter autem & ea, quæ ſecundum eas qualia dr̃: vt iniuſtum iuſto, et album nigro. Non in omnibus autem hoc accidit. rubro enim, aut pallido, aut huiuſmodi coloribus nihil eſt contrarium, qualibus exiſtentibus. Amplius, ſi contrariorũ alterum fuerit quale, & reliquũ erit quale. hoc autem palam eſt ex ſingulis proponenti alia prædicamenta. vt ſi eſt iuſtitia iniuſtitiæ contrariũ: quale autem eſt iuſtitia: quale igitur & iniuſtitia. nullum. n. I aliorum prædicamentorũ aptabitur iniuſtitiæ, neq; quantum, neq; ad aliquid, neq; vbi, nec oſ no aliquid hmõi, niſi quale. ſic autem & in alijs, quæ ſm quale ſunt contraria. Suſcipiunt aũt qualia magis & minus. album enim magis & minus album alterum altero dr̃: & iuſtum alterum altero magis & minus. ſed & ipſa intenſionem ſuſcipiunt. enim candidum nanq; fit, cõtingit amplius candidũ fieri. Non tñ oſa, ſed plurima. iuſtitia nanque, ſi dicatur magis & minus iuſtitia, põt quilibet ambigere: ſimiliter aũt & ſ alijs diſpoſitionibus. quidam enim dubitant de talibus. iuſtitiam nanq; iuſtitia non omnino aiunt magis & minus debere dici, nec ſanitatẽ ſanitate. minus aũt habere alterum altero ſanitatem aiũt: & iuſtitiam alterum min⁹ altero habere dicit. ſic autem & grammaticam, & alias diſpoſitiones. ſed tñ ea, quæ ſecundũ eas dr̃ *, indubitate recipiunt magis & min⁹: grammaticior enim alter altero dicit, & iuſtior, & ſanior. ſic autem & in alijs. Triangulus vero & qua trãgulus non videtur magis & min⁹ ſuſcipere: neque aliqua aliarum figurarum. quæ enim definitionem triãguli recipiunt & circuli oſa ſimiliter trianguli vel circuli ſunt, eorum aũt, q̃ non recipiunt rationẽ eandẽ, nihil magis alterũ altero dicet. nihil. n. q̃dratũ magis q̃ parte altera longius, circulus M eſt: neq; alterũ. n. recipit circuli rõnem. ſimpliciter aũt, ſi vtraq; non recipiunt propoſiti rõnem, non dicet alterũ altero magis. nõ ergo oſa qualia recipiũt magis & minus. Horũ itaq; q̃ p̃dicta sũt, nullum eſt propriũ qualitatis. Similia vero, aut diſſimilia ſm ſolas dr̃ qualitates. ſiſt. n. & diſſiſt alterũ alteri nõ eſt ſm aliud, niſi ſm id qđ quale eſt. Quare ꝓpriũ ẽ qualitatis ſm eã ſimile, vel diſſimile dici. At vero nõ de

*a. l. qualia. L

Remoue dubõnem

cet

A cet conturbari, ne quis nos dicat de qualitate propositum facientes, multa eorum, quę sunt ad aliquid, connumerasse: habitus.n.et dispositiones eorum, quæ ad aliquid sunt, esse dicebamus. Penè enim in oĩbus * qualitatibus genera ad aliquid dicuntur, nihil autem eorum quę sunt singularia. nam cùm disciplina genus sit, idipsum quod est alterius dicitur: alicuius.n. disciplina dicitur eorum vero, q̃ singularia sunt, nihil ipsum B quod est alterius dicitur. vt grãmatica non dicitur alicuius grãmatica: nec musica alicuius alterius musica. sed forte ſm genus & hæ ad aliquid dicuntur: vt grammatica alicuius dicitur disciplina, non alicuius grammatica: & musica alicuius disciplina, non alicuius musica. Quapropter q̃ singularia quidem sunt, non sunt ad aliquid. dicimur autem quales ſm singula. * hęc enim & habemus. scientes.n. dicimur eò ꝙ habe- C bemus singularum sciẽtiarum aliquas. quare hæ erunt ẽt qualitates, quæ singulares sunt, secundũ quas aliquando & quales dicimur: hę autem non sunt eorũ quæ sunt ad aliquid. Amplius, si contingit idem ipsum & quale & ad aliquid esse, nihil est incõueniẽs in vtrisque hoc generibus enumerare.

a. eo.ad. alibus.

a.l.has.n. & habemus scias.

Pars Quarta Tractatus Secundi. D

Sermo de prædicamento Qualitatis.

QVæ in hoc continẽtur prędicamento vndecim comprehendũtur partibus. AVER. In Prima particula Aristot. definit hoc ꝑdicamentũ, & dicit ꝙ diuidit in diuersa genera prima. In Secunda notificat, qđ sit illud gen°, quod dr̃ habitus, & dispositio. & declarat qđ nã ipsorum dicatur proprie habitus, de quo dr̃ famose, & apparenter qualitas: & quod illorum dicat proprie dispositio, & ꝙ dicunt qualitas, quia sunt eiusdem naturæ: In E Tertia notificat scđm genus huius ꝑdicamenti, quod dr̃ naturalis potẽtia, & ĩpotentia naturalis. In Quarta declarat tertiũ genus huius prædicamenti, & est qualitas passionis & passibilis. & notificat quare dicat qualitas passionis, & ponit differentiã inter id qđ nominat passio, & id qđ nominatur passibilis qualitas: & ꝙ nomẽ qualitatis apparenter dr̃ simpliciter de passione, ea ratione met, qua dr̃ simplr̃ potius de ipso habitu q̃ de ipsa dispositione. In Quinta notificat quartũ genus huius prędicamẽti, qđ est qualitas, F quę in quantitate reperit, quatenus est quantitas. In Sexta dubitat de fungoso & denso, & de leni & nõ leni: & vtrũ sub hoc contineant prędicamento, vel sub prædicamento situs. In Septima declarat, quòd res quę per qualitatem denominãtur, sunt quæ nominibus denominatiuis significantur, deriuatis ab ipsis abstractis, quæ prima exempla nominantur, quæ huiusmodi significant qualitatem. In Octaua probat, quòd cõtrarietas reperitur

G in qualitate: ſed in quibuſdam, non in oībus. & q, ſi vnū cōtrariorum eſt qualitas, neceſſario & alterū erit qualitas. In Nona oſtēdit q qualitas ſuſcipit magis & min⁹: & q hoc nō eſt cōe omni qualitati. In Decima probat, q propriū qualitatis eſt eē ſiſe vel diſſimile. In Vndecima dubitat de multis, quę dicta ſunt in hoc tractatu, & in tractatu de relatiuis etiā. & reddet rationē, vnde eueniat hoc eis, & dicit q cōtingit hoc illis duabus diuerſis rationibus.

Particula Prima. Dixit Ariſtote les deſcriptionē qualitatis eſſe, illas
H diſpōnes, quib⁹ interrogat de indiuiduis qualia ſint. & hmōi qualitates dīr de quatuor varijs gn̄ib⁹ primis.

Particula Secūda. Dixit. Vnū eorum eſt illud gen⁹ qualitatis, quod habitus & diſpō appellatur. Differt aūt habit⁹ à diſpōne, q habitus hoc genere dicat eſſe permanentius q̄d atq; diuturnius: diſpoſitio vero q̄d facile mobile: vt ſunt ſcięti æ affectus, atq; optimæ virtutes. Nā ſcīa, quæ de aliqua habet re, ſi arte perficiatur, exiſtimabit eſſe ex rebus per manentibus, quæ difficile recedunt: niſi forte grandis oriat in hoīe mu-
I tatio, ſiue ab ægritudine, ſiue ab aliquo incommodorū, quæ ſoleat euenire: ita vt ſit cauſa diuturnitate tēporis, vt homo deueniat ex illa ſcientia in ignorantiā, & eius obliuionē.

Diſpoſitio vero huius generis dicitur de rebus, quæ facile mutātur: vt eſt morbus & ſanitas, & frigus & calor, quę ſunt cauſa ſanitatis & ęgritudinis. nam ſanus cito euadit ęgrotus, & ægrotus ſanus: dum non vehementer imprimat hoc & hæreat: ita vt cū difficultate ſoluatur. quoniam, ſi res ita ſe haberet, deberet potius vocari habitus. Dixit. Ma- K
niſeſtū eſt, q per hoc nomen habit⁹ Græca lingua ſignificantur ea, quæ diuturniora ſunt & difficile mobilia. Nā qui diſciplinas manifeſte eas nō exactiſſime retinet, non dr apud Græcos habitū obtinere: nā qui ita ſe habet, dr ad diſciplinas diſpositus, ſiue melius, ſiue peius. Sunt quoq; habitus aliquo pacto diſpōnes: ſed diſpōnes non ſunt habitus. Habitus præterea ſunt primo diſpōnes, mox in fine efficiunt habitus. Hocautē genus, vt dictum eſt, eſt affect⁹ ipſi, qui in anima, & in animato, quatenus eſt animatum, reperiuntur. L

Particula Tertia. Dixit. Et ſecundum gen⁹ qualitatis eſt, quo aliqua res dr habere naturalem potentiam vel impotentiā: vt cūm dr aliquis ſanatiuus & ęgrotatiuus & ſimilia. nā non dr aliquid ſanatiuum & ægrotatiuum, & ſimilia alia, eō quia habeat aliquas diſpōnes in anima, vel in ipſo animato, quatenus eſt animatum: ſed quatenus habet naturalem potentiā vel impotentiam naturalē.

Intelligo per impotentiā naturalem, vt agat quis cū difficultate aliquid, ſed facile patiat: per naturalē vero potentiā, vt facile quidē agat, M
difficile vero patiatur. vt exēpligīa, dicit aliquis ſanatiuus, quia hēt potentiā ne patiatur a morbis, & ſymptomatibus: diciturq; curſor vel pugillator, quia habet potentiā vt facile agat, difficile vero patiatur. dicit quoq; ægrotatiuus, quia nō habet potentiā naturalem, vt nō facile patiat. Et par eſt rō de duro & molli. nam dicitur durum, quia habet naturalem potentiam, ne facile patiatur: molle vero, quia non habet potentiam, ne facile patiatur.

Particula

A Particula Quarta. Dixit. Est tertium genus qualitatis, quod quidē qualitates passibiles & passiones nū cupatur. & huius generis spēs sunt sapores, vt dulcedo & amaritudo: & colores, vt albedo & nigredo: ac tangibilia, vt calidum & frigidum, humidum & siccum. Quod autem hæc sint qualitates palā est, cùm quicq d denominet per quoduis horum, quæretur de ipso per dictionem quale. vt gratia exempli, nos dicimus quale est hoc mel, quò ad dulcedinem? & qualis est is pannus, quo ad albedinē? & respōdetur B ꝙ est valde dulce, & valde albus, vel non valde. Dicuntur aūt hæ qualitates passibiles, nō quia oriat aliquid passionis in illis rebus, quæ ita denominant: sed quia efficiunt in sentiētibus eas aliquā passionem. vt exēpli gratia, dulcedo in melle, et amaritudo in aloe dicunt qualitates passibiles, non quia passio sit orta in melle à dulcedine, neq; in aloe ab amaritudine: sed quia passionē efficiunt in lingua, & pa rratio est de calido et frigido cùm sensu tactus. Tertia vero spēs, quæ est. s. ipsi colores, non dicuntur quidem qualitates passibiles C hoc pacto: qm̄ colores non efficiūt passionem in visu: sed vocatæ sunt hæ qualitates passibiles, quia earum esse in ea re, quæ per eas denominatur, oritur quidem à passione. nam manifestum est ꝙ rubicunditas verecundi, & pallor timentis oriūtur à passibilitate peruētu sanguinis & spiritus. ita quoq; est credendum, ꝙ qui à suo ortu fuerit natura rubicūdus vel pallidus, ꝙ huius rei cā est, quia eius temperatura in sua prima procreatione ita fuerit affecta, vt sequatur ipsam rubedo in ipso verecūdo, & pallor in timēte. Quęcunq; ergo talia accidētia pmanētia fuerint, atq; difficile mobilia, passibiles qualitates vtiq; dicent, de quibus solet fieri īterrogatio per dictionē quale. Sed, si aliquod horū facile soluat, citoq; transeat, tunc nō debet dici id passibilitas, neq; solet de eo fieri interrogatio per dictionē quale: iōq; proprio nomine id vocari dēt passio tm̄, non passibilitas. vt gr̄a exempli, pallor & rubor cū inerint nobis à natura, & à prima nostra procreatione, tunc dr̄ aliquod indiuiduum ꝓpter illa quale est: sed rubedo, quę ob verecundiā oritur & pallor ob timorē, tunc non dicit aliquis propter ipsa qualis sit: qm̄, qui ita affectus est, haudquaq̄ dicet rubeus vel pallidus: sed dicit rubuit & palluit tm̄: & vt verbo dicā, passus est tm̄. oportet ergo vt hæc dicantur tm̄ passio, licet differant in diuturnitate ꝑmanentiæ, vel in eius breuitate. Simili quoq; rōne & animæ affectiones, dicuntur passibiles qualitates, si à natura stabiles fuerint: passiones vero, si casus quidam fuerint, neq; homini natura insint vel tēperatura: vt dementia & iracundia. nam, qui hos duos per naturam obtineat F affectus, dicetur quidem iracundus vel demēs. & ideo huiusmodi affectus vocantur qualitates passiuæ. At si quis iracundia afficitur ob aliquid afferens contristationem, tunc is non debet dici iracundus, neq; demens: sed dicitur iratus est, & insaniuit. Quapropter hæc debent nominari passiones, non passibilitates: nā huiusmodi loquēdi modus vr̄ conuenire semper rei permanenti.

Particula Quinta. Quartū vero genus qualitatis ē figura & forma, quæ

G quæ in vnaquaq; cõsistunt re: & rectitudo & curuitas, & alia his sil'ia. nam, si aliquid per hæc denominet, dicet vtiq; quale sit: respondetur etenim ad interrogationem de triangulo vel quadrangulo quale nã sit, quod est triangulus vel quadrangulus: & ꝙ sit rectũ vel curuum. identidem & de forma dici potest.

Particula Sexta. Dixit. Rarum aũt & spissum, & asperũ & lene, hæc duo genera vident esse, sub hoc genere locata. Sed melius ẽ putare hęc duo genera esse aliena ab hoc genere. nã palam est ꝙ quodlibet horũ H videt magis debere locari in prædicamẽto situs & positionis, q̃ in hoc prędicamẽto: qm̃ rarum & densum vident significare positionẽ partiũ. dr̃ etenim densum id, cuius partes sunt sibi ipsis propinquę: rarũ vero, cuius partes à se inuicẽ distent. sil'r & lene id, cuius partes in sua superficie æquales iaceant, seu in rectũ, ita vt vna aliã nõ superet: asperũ vero, cuius partes non sunt æquæ, sed altera superat alterã. Dixit. Videt autẽ fortasse ꝙ dentur alij modi qualitatis: sed hi, qui hic narrati sunt ĩ hoc genere, vident esse tot numero tm̃, I quot sunt hic positi: intelligit ꝑ hoc Arist. ꝙ illæ qualitates sunt, quibus fit interrogatio ꝑ dictionẽ quale, de speciebus, quæ sunt scilicet formæ specificæ, vel quæ sequunt formas specificas. sed hę qualitates sunt, quibus fit interrogatio de indiuiduis: & sunt scilicet res, quæ insequuntur ipsas formas propter materiã, & res ipsæ materiiales. & hæc differentia, quæ inter hæc duo genera qualitatum reperitur, est satis manifesta.

Particula Septima. Dixit. Qualia aũt sunt, quæ per nomina significantia illasmet qualitates denotant, K & sunt ipsa nomina ĩ abstracto, seu primaria exẽplaria. & hoc in maiori parte eorũ denominatiue dicunt in lingua Græca, vt albũ quod ab albedine deriuatũ est: vel iustus à iustitia. * Verum raro fit vt in lingua Græca non reperiant qualitates abstractæ à subiecto, qbus insit nomẽ, à quo istæ qualitates denominent, quatenus sunt in subiecto. vt exẽpli gratia, noĩa imposita apud Græcos illis rebus, q̃ sub genere naturalis potentiæ vel impotẽtię continentur, à nulla re vident denominari: vt pugillator vel cursor. nam noĩa, quę significãt hmõi affectus, nõ deriuant apud Græcos à cursu vel pugillatione: vt in lingua Arabica fieri solet: licet non sit impossibile quin in lingua quoq; Arabica reperiantur aliquæ actiones, quæ non sunt deriuatæ ab aliquo originali noĩe. Sed fortasse cõtingit in lingua Græca, vt qualitas aliqua abstracta à subiecto hẽat vnum nomen, illa tñ met qualitas, quæ in subiecto existit, ab aliquo alio noĩe denominet: vt dicũt ipsi gratia exempli, à virtute studiosus, seu probus, nõ aũt virtuosus vocat. M

Particula Octaua. Dixit. Inest autem cõtrarietas ipsi qualitati: vt exẽpli gr̃a, iustitia est contraria iniustitiæ, & albedo nigredini. & hoc idẽ cõtingit in ipsis concretis, s. habentibus qualitates illas: vt iusto cõtrariatur iniustus, & albo nigrũ. sed nõ in oĩbus qualitatib⁹ datur cõtrariũ: neq; ẽt in ipsis qualibus, siue cõcretis habẽtibus illas qualitates. nã viridi vel rubeo nihil contrariat, neq; vllis mediis coloribus. Præterea, si vnũ contrariorum fuerit qualitas, alterũ quoq; erit oĩno qualitas. & hoc

* Inqt Mãtin⁹ interpres. Auer. non recte hũc locũ intellexit. non enim dicit Arist. q, hæc nomina apd Græcos à nulla re L denominẽtur: denominantur à disciplinis: sed q, non denominant à naturalibus potentiis, vel impotentiis.

A hoc inductione mõstrari potest: vt exẽpli causa, cũ iustus contrarietur iniusto: & iustus sit in ꝑdicamento qualitatis: iniust⁹ quoq; erit in prædicamẽto qualitatis. nã non erit verum dicere iniustũ existere in prædicamento quantitatis, neq; relationis, vel in aliquo alio prædicamẽto. eademq; est ratio de reliquis contrariis in qualitate existentibus.

Particula Nona. Dixit. Qualitas nõ suscipit magis & minus. nã dat⁹ aliquis magis iustus altero, & albus albior altero. quia subiecta horum suscipiunt magis & minus. Sed hoc B nõ reperit⁹ in oĩbus, sed in aliquib⁹. sed ambiguitas insurgit, cum hmõi qualitates capiunt⁹ abstractæ à suis subiectis, nẽpe vt iustitia & iniustitia, vtrũ suscipiant magis & minus: qm̃ aliqui hoĩes hoc recusant & censent quidẽ, ꝙ non dat⁹, aliqua iustitia, q̃ sit magis iustitia altera: neq; sanitas magis sanitas altera. sed bene põt esse aliquis magis iustus altero: & sanus magis sanus altero: & sic de reliquis speciebus huius generis, q̃ sunt siles affectus. Triangulus vero & quadrangulus nõ recipiũt magis & minus. nã nõ est aliquis trian C gulus magis triãgulus q̃ alter triangulus: neq; quadrangulus. qm̃ quicquid includit⁹ sub definitione trianguli est triangulus æquali definitione. sed id, quod non includit⁹ in definitione rei, nõ dicet⁹ in relatione ad ipsum. nemo enim potest dicere ꝙ quadratũ æquale sit magis circul⁹, vel rotundũ, q̃ quadratũ altera parte longius. & vt verbo dicã, cõparatio verificat⁹ de rebus, quæ sub eadẽ definitione continentur. Ergo non omnis qualitas suscipit magis & minus. & nullum horũ, quę dicta sunt, est vere proprium qualitatis. D

Particula Decima. Verum autẽ proprium, quod de nullo alio dicit⁹, est esse simile, atq; dissimile.

Particula Vndecima. Dixit Non debet qs dubitare de his, quæ dicta sunt, vt dicat Aristotelem velle hic enumerare qualitates: cùm tñ enumerent⁹ multa, q̃ ad aliquid dicunt⁹: vt habitus & dispõ, quæ in primo genere huius prędicamenti numerata sunt, cũ sub relatione cõtineantur. nã habitus est alicuius rei habitus. siñ & dispõ. Nam hæc debẽt connumerari inter relativa in suis generibus, nõ in suis speciebus. qm̃ ipsa scia, E quæ est genus ad grammaticã & ad iura, dr̃ in relatione ad aliq̃d. identidẽ & ipsum scibile. sed grãmatica non dr̃ in relatione ad aliquid, neq; ipsa iura: nisi forte dicat⁹ ad aliquid rõne generis sui: hoc est ꝙ grãmatica est scia alicuius scibilis, quod est scientia recte loquẽdi. Cùm ergo hę spẽs nõ sint ad aliquid, sed sint qualitatis, & sint spẽs qualitatũ propter suum genus: ideo manifestũ est, ꝙ earũ genus est ex ipsa qualitate. nã grãmatica & ius quodlibet eorũ habet esse, prout scia est qualitas. sed accidit generi eorũ, quod est scia, vt F habeat nomen vnũ ea rõne, qua est ad aliquid, & non habeat nomen ea rõne, qua est qualitas: contra id, q̃d accidit speciebus, quæ sub ipso existunt, quæ scilicet habent noĩa ea ratione, qua sunt qualitates, vt grammatica & iura: sed nõ habent noĩa ea rõne, qua sunt relativa. Neq; est incõueniens aliquid enumerari in duobus prædicamentis, & duob⁹ generibus: diuersis tamen rationibus & modis, non eadem ratione, quoniam hoc est impossibile.

Sermo

G *Sermo de prædicamento Qualitatis.*

EVI. PArticula Prima. Dixit descriptionē qualitatis esse, &c. Inquit Leui. Ideo dixit de indiuiduis, quia interrogatio, quæ fit de speciebus quales sint, quæ .s. sunt formæ ipsæ specificę, vt intellectus in hoīe, vel id quod insequitur formas specificas, nō ingreditur hoc p̄dicamētum: vt rōnale in homine vel risibile. sed: vt nostra fert sententia, risibile quoq; est huius p̄dicamenti, vt nigredo cortis, quæ licet reperiatur in tota specie, tamē subingreditur tertium genus qualitatis, scilicet passionis vel passibilis qualitatis.

Particula Secunda. Dixit. Vnum genus est, habitus & dispositio, &c. Inquit Leui. Scire debes & hoc genus qualitatis; quod diuidit' in habitū & dispositionē, eius genus vocat' græce dispositio. mox diuidit' ipsum genus in duas partes, quarū vna vocat' habitus, qui est difficilis remotionis: secunda vocatur noīe sui generis .s. dispositio, quæ est res facilis ablationis. & hoc genus, quod in has duas partes diuidit', pertinet ad res quæ arte & electione cōparantur. nā reperiūtur in ipso animato, quatenus est animatum. Per id vero quod dicit, q̄ sanitas & ægritudo, & calidū & frigidum, q̄ sunt causa sanitatis & ęgritudinis, ingrediūtur hoc genus, intelligit eā sanitatē: quæ ab electione & regimine artificioso cōparatur: itidem & ęgritudo ex mala electione: & eadem rōne de calido & frigido dicendū est. & ideo dixit q̄ sunt eā sanitatis & ægritudinis: q̄m ipse homo suo regimine optimo statuet ea in ęquitate vel auertet: ita vt fiat mutatio, à qua oriatur morbus. Per id vero quod dicit. Nam qui disciplinā non exactissime retinet, non dr̄ habere habitum: intelligit q̄ ij non dicunt eum, qui nō est in scientia cōsumatissimus, sed leuiter eam est adeptus, q̄ obtineat habitum in illa scientia: sed q̄ habet dispōnem. & dicunt q̄ habitus ipsi sunt aliquo pacto dispōnes: quia vere prædicabitur genus de specie. & ideo nomē generis eius, quod est dispositio, vere dicetur de specie, quæ est habitus. Quadam ergo rōne nomen spēi, quæ est dispositio, prædicabitur de specie quæ est habitus: sed spēs quæ est dispositio, nulla vtiq; rōne poterit esse habitus. habitus autem possunt esse prius dispositiones ante perfectionem artis.

Particula Tertia. Dixit. Et secundum genus qualitatis est, quo aliqua res dr̄ hr̄e naturalem potentiā, &c. Inquit Leui. Scias q̄ hoc genus nō fit ab electione & arte, sed ea ratione, qua tēperatum est aptum recipere affectiones. nā quicquid difficile ab alio afficitur, sed in ipsum facile agat, dicit' habere naturalem potentiā: sed quod facile patitur, difficile tñ agat, dicitur nō habere naturalem potentiā, quia non hēt potentiam vt custodiat suū esse, quia patietur ab alio anteq̄ agat in ipsum: & ideo facile patitur, & hac ratione sanum & ægrotū sub genere continentur: videlicet ea sanitas, quæ à temperatura atq; natura prouenit, non quę ab electione & arte, quia illa est ex genere habitus & dispōnis. Similiter & cursus ac pugillatio sunt huius generis: cum quis fuerit natura promptus, vt cursum exerceat, atq; pugillationem cum facilitate & non patiatur ab eis nisi cum difficultate, vel econtra. sed, si hoc ab arte & vsu fiat, tunc sub priori genere continetur, vt in eius descriptione dictum fuit. Et par ratio est de duro & molli. id est q̄ durum habet naturalem potentiā ne patiatur facile: molle vero habet naturalem impotētiam, quia facile patitur. & hoc in Philosophia Naturali probatum est: scilicet q̄ siccum difficilius patit' q̄ humidū, & durities fit à sicco, & molle ab humido.

Particula Quarta. Dixit. Est autem tertium genus qualitatis. passio, & passibilis qualitas, &c. Inquit Leui. Scire debes q̄ hoc genus refertur ad passionē, quæ fit in sensibilibus & in anima. in sensibilibus quidem, vt albedo, nigredo, dulcedo, amaritudo, caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas, præter hoc quod quæramus, vtrū hæc qualitas sit causa vt aliquis habeat naturalē potētiam vel non, sed ea rōne qua illud indiuiduum est album, vel dulce, vel frigidum, vel siccū. & Aristo. reddet cām, ob quam dicant' passibiles qualitates, videlicet quia vel generāt in ipsis sentiētibus passionē aliquā, vel oriūtur ipsa à passione. In sciētia aūt Naturali declaratum est, q̄ ab oībus his afficiunt' & patiūtur ea, q̄ ipsa sentiunt passione aliqua verum ipse loquitur hic de his secundū apparentiam & famā, vt reddit rōnem quo ad apparentiā, quare dicant' qualitates passibiles. In nōnullis vero qualitatibus apparet, q̄ patiuntur ab eis, qui eas sentiunt, vt amaritudo, & dulcedo: in aliquibus tñ non apparet huiusmodi passio, vt in coloribus. Vocantur aūt à vulgo qualitates passibiles, quia oriuntur in earū subiecto à passione. & hac rōne vocant' qualitates passibiles: & non propter passionē, quā generant in sentientibus

A tientibus eas, quia non est manifestũ q̃ ipsę gignant in sentientibus ipsas, passionem vllo pacto, atq; illæ quæ in animo existunt, vt iracundia & demẽtia: seu cupiditas, & reliqui quoq; mores, qui ab arte habent ortũ: sed propter promptitudinẽ & habilitatem, quam hẽt aliquis vt patiatur ab his rebus. Neq; huiusmodi passio vocatur etiã naturalis potẽtia vel impotentia: qm̃ huiusmodi passio non habet vim transmutandi essentiã illius indiuidui vel corrumpendi ipsum. sed cũ huiusmodi qualitas fuerit permanens difficileq; mobilis, uocatur qualitas passibilis: si vero facile soluatur, nominatur passio: vt ex modo loquẽdi ipsius trãslatoris perspicuum est. Nobis tñ visum est q̃ verum nomen quod magis conueniat ipsi qualitati difficile mobili huius generis, est qualitas passibilis. qm̃ albedo prædicatur B de illo quod est promptum & aptum absolute, sine coniunctione alicuius rpis, vt dicitur Socrates est albus: si id à natura & à suo temperamẽto obtinuerit. Sed quod est huius generis facile dissolubile, dicitur qualitas eius, de quo dicitur passum fuisse, id est per verbũ præteritum. nam dicimus de aliquo simili, rubuit vel palluit: at non est dicendũ, est rubeum, neq; est pallidum.

Particula Quinta. Dixit. Quartum vero genus, &c. Inquit Leui. Hoc est clarum.

Particula Sexta. D. d. Rarum autẽ & spissum. Inquit Leui. Non te lateat, q̃ rerũ, seu spongiosum & fungosum, atq; densum & spissum bifariam dr vnũquodq; eorũ. Primo modo dicit, id cuius aliquæ partes corporis distant ab aliquibus à se inuicẽ, vel ap C propinquant inter se inuicem. hoc est, q̃ id cuius partes sunt remotæ: altera ab altera inuicem, dicitur rarum: id vero, cuius partes sunt inter se proximæ vel annexæ, dicit densum. Secundo modo dicitur de crassitie corporis, & eius tenuitate. & hac ratione dicitur aer rarus, & terra densa. Rarum ergo & densum primo mõ videt esse de prędicamẽto positionis: sed rarum & densum secundo modo est de prædicamẽto qualitatis. Aristoteles aũt declarauit hoc in hoc loco, quia nõ est palam & publicum, q̃ detur rarum & densum secũdum hunc secundũ modũ signationis: immo & id habet controuersiam aliquã inter antiquos. nam quidam eorũ putant q̃ raritas aeris nihil aliud sit q̃ distare eius partes à se ipsis inuicem: & densitas terræ sit approximari eius partes ad se inuicem. sed in scientia Naturali fuit probata falsitas illius opinionis. D. d. Videtur autẽ vt dentur alij modi qualitatis, &c. Inquit Leui. Intelligit hic q̃ illę res: de quibus fit interrogatio p dictionẽ, quales sint, de spẽbus, reperiuntur in prædicamẽto substantiæ, quemadmodum sunt ipsæ dr̃iæ. D

Particula Septima. D. d. Qualia autem sunt, &c. Inquit Leui. Intelligit q̃ si hæ qualitates prædicent de indiuiduis, erunt earũ nomina, vt plurimum, noĩa accidentiũ illarum qualitatum: vt ab albedine albus, à iustitia iustus. & quãdoq; non deriuantur ab illis nominibus, vt ipse exemplificat.

Particula Octaua. Deinde dicit. Inest autem contrarietas qualitati, &c. Inquit Leui. Hoc est clarum inductione.

Particula Nona. D. d. Qualitas autem suscipit magis & minus, &c. Inquit Leui. Cum ipsa qualitas sit id, quo fit interrogatio de indiuiduis qualia sint, vt ex eius descriptione superius data haberi potest, palam est q̃ earum aliquę suscipiunt magis & minus in huiusmodi prædicatione. In habentibus. n. contrarium & medium, nemo quidẽ dubitat, nam dicimus hoc est magis album illo vel calidius. Sed ea, quæ non habẽt mediũ, & habent contrarium, vt sanitas, ægritudo, videntur etiam suscipere magis & minus. nam videtur aliquis alio sanior, cum tamẽ hoc non fiat, propterea quia non datur medium inter sanitatem & ægritudinem. immo eo quia datur medium inter sanitatem & ægritudinem, has suscipere magis & minus est asserendum. nam si capiatur sanitas & ægritudo ratione naturalis potentiæ & impotentiæ: tunc palã est q̃ inter hæc duo contraria dantur plura media: qm̃ aliquis habebit naturalem potentiam vt sit sanus, plusq̃ habeat aliquis alius: hoc est, q̃ difficile patiatur ab alio & sic quia facilitas vel difficultas patiendi habent medium, imo plura fortasse media, hoc est inter extremã difficultatem, & extremã facilitatem, ob id hac rõne suscipiunt magis & minus: videlicet, q̃ dicitur de ipsa naturali potentia, q̃ aliquis est magis sanus altero. In habitu quoq; & dispõne res est perspicua: videlicet sanitas, quæ ex arte optimi regiminis comparatur, quoniam inter habitum in extremo, & dispõnem in extremo dantur multa media: hoc est inter extremam facilitatẽ ablationis & extremã difficultatem. & hac ratione patet, q̃ dabitur aliquis magis sanus alio: & ægrotus magis ægrotus alio. Ad hæc cum causa sanitatis & ægritudinis sint E F

calidum,

G calidum, frigidum, humidũ, & siccũ: & hæ qualitates habeant medium: ergo oportet vt inter sanitatem & ægritudinem in ipso indiuiduo reperiatur mediũ. sed huius rei explicatio magis attinet ad sciam Naturalem. veruntñ huius rei declaratio in hoc loco aliquid vtilitatis attulit rõne speculationis, si verum fuerit ꝙ aliqua sanitas sit magis sanitas q̃ alia. Nos aũt dicimus ꝙ, cum nõ oĩs alteratio, quam recipit homo in sua temperatura, necessario pariat morbum: alteratio vero, q̃ fit in temperatura, fiat ab aliquibus qualitatibus ad suas contrarias, & extet inter ipsas medium: ergo hmõi alteratio erit in tpe: vt in Naturali scia probatum est. Et ideo dicimus ꝙ inter sanitatem & ægritudinẽ dat medium in ipso indiuiduo: & est id, quod inter purã potentiã & purum actum existit. nam pura potentia est sanitas, qm̃ nõ
H dum est vllo pacto alterata vel mutata: purus vero actus est ipse morbus, quia tunc alteratio est in extremo, & id qd̃ in medio existit eorum, est id, quo transitur ad morbum & procedit. manifestum aũt est ꝙ non dicitur, ꝙ aliquod indiuiduum statim ꝙ incœperit alterari sit ægrotum: licet tunc sit magis propinquũ morbo q̃ antea: & id quod est magis propinquum ad morbum est minus sanum. Et ideo dicimus ꝙ inter aliquã sanitatem & aliquam ægritudinem dat medium: non inter sanitatem simplr, & ęgritudinem simplr. qm̃ eo tpe, quo homo accedit ad morbum, vel ambulat versus morbum, tunc necessario est ægrotus. sed cum dicimus ꝙ dat aliquis sanior aliquo: id quidem ita dicimus, quia capimus aliquã sanitatem. & ideo dicimus dari aliquam sanitatem maiorem alia. nam, cũ sanitas sit vltima spẽs, ideo prædicatur de indiuiduis tm̃:
I hoc ẽ sanitate Socratis, & sanitate Platonis. & si est verum dicere ꝙ Socrates est magis san⁹ Platone: ideo ita dr̃, quia sanitas Socratis est validior sanitate Platonis, q̃ est quædã sanitas, quia dat vna sanitas maior alia. Patet ergo ꝙ aliquæ qualitates vere suscipient magis & minus, cum prædicantur de indiuiduis: siue prædicentur de illis per nomina denominatiua, vel non denominatiua. & hoc ipsemet Aristot. dixit in exemplo superius, s. ꝙ est verum dicere sanitatem Socratis hodie esse duplam ad sanitatem eiusdem Socratis externam. Manifestum tñ est, ꝙ hæc inuestigatio non attinet ad hãc artẽ, sed ad Medicum, & Phyficum spectat consyderare, vtrum det mediũ inter sanitatẽ & ægritudinem. sed id quod hic cõsyderari debet, rõne apparentiæ vel famæ est, vtrũ qualitas suscipiat magis & minus, vel ne. & hoc siue sumatur suo nomine denominatiuo, siue non denominatiuo. K

Particula Vndecima. D.d. Non debet qs dubitare, &c. Inquit Leui. Hoc est manifestum. qm̃, cum prædicamenta sint genera suprema, non possunt inter se alia sub alijs contineri. nã oportet vt distinguant suis quiditatibus omnia. ergo quo pacto posset igredi vna & eadem res sub duobus prædicamẽtis eadem rõne, cum hæc sit maxima differentia in eorum quiditatibus, ita vt in nullo communicent? Sed duabus diuersis rationibus hoc est possibile. vt grãmatica & iura, q̃ sub scientia, quæ est eorum qualitatis gen⁹, continentur: & tñ est nomen dictum ad aliquid sub prædicamento relationis contẽtũ: sua tñ essentia locantur sub qualitatib⁹. similiter & ipsa scientia quatenus est affect⁹ quidam in aĩa existens, & in ipso animato sub qualitate ordinata est. ob id si scientia habeat nomẽ solum quatenus est qualitas, tunc sub hoc prędicamento tm̃ continebit. L

De Agere & Pati. Cap. 5.

Recipit autem agere & pati contrarietatem, & magis & minus. Calefacere enim ei quod est frigefacere contrarium est, & calefieri ei quod est frigefieri, & delectari ei quod est contristari. quare suscipiunt contrarietatem. Et magis & minus. est enim calefacere & magis & minus, & calefieri magis & minus, & tristari magis & minus. suscipiunt igitur magis & minus agere & pati. De his igitur tot dicuntur. M

Pars Quinta Tractatus Secundi.

Sermo de prædicamentis Agere & Pati.

Dixit Arist. Agere, & Pati suscipiunt cõtrarietatem, ac magis & minus. Nam calefieri est contrarium AVER.

A rium frigefieri, & ecõtra: & delectari contriſtari. ergo hoc genꝰ recipit contrarium. Atque magis & minꝰ. nam, cũm dicimꝰ aliquid calefieri, id quidem erit vel magis vel minꝰ: nam res calefit plus & minus, ſimiliterq; delectatur plus & minus.

Sermo de Prædicamentis Agere & Pati.

DIxit. Agere, & Pati ſuſcipiunt contrarietatem. Inquit Leui. Hoc eſt clarũ. Scire tamen debes, q̃ ſub prædicamento agere in cludũtur oẽs actiones: vt vendet, emet, texet, delectabitur, accũbet, ſtabit, comedet, LIBRI. bibet, ambulabit, & reliquæ aliæ actiones. Idemidem pati dicitur de omnibus paſſionibus, ſiue fuerint motus, vel non fuerint. Et B ideo prędicamentum agere & pati inſequũt omnia alia prędicamenta. In ſubſtantia quidem, vt cum dicimꝰ generabit corrumpet, generabitur & corrumpetur. In quantitate, vt augebit & minuet, creſcet & decreſcet. In qualitate, vt cum dicimꝰ docebit, diſcet, calefacier, calefiet, ſanabit ſanabitur. In vbi, vt cum dicimus, tranſferet tranſferet. In relatione, vt fecit Socratem ſeruum, vel factꝰ eſt Socrates ſeruus. In ſitu, vt ſedebit ſtabit. hæc autem prædicamenta ingrediũt prædicamentum agere & pati. nam ea ratione, qua homo agit huiuſmodi actiones, vt gratia exempli, ſeſſionem, ſtationem, eſt in prædicamento agere: & ea ratione, qua ipſe patitur, eſt in prædicamẽto pati. Veruntñ hoc fit duobus varijs modis. quia ratione materiæ patiſ, quia materia eſt quæ ſedet & ſtat: ſed ratione animę agit, quia ab anima proueniunt hæ actiones per ipſum. & ideo ſublata anima, remanet materia: & non datur C agens, quod agat has actiones. Et hic ſoluit dubium, quod poſſet fieri de his rebus: nempe quo pacto poſſiũt reperiri ſimul in prædicamento agere & pati, cum ſint duo genera ſuprema. Agens præterea & patiens ſunt correlatiua, & correlatiua ſunt oppoſita: & ideo nihil poteſt eſſe correlatiuum ſibi ipſi. Solutio itaq; huius dubij eſt q̃, vere agẽs in hoc loco, non eſt ipſum paſſum: vt iam fuit dictum. huius tñ rei declaratio magis attinet ad Naturalem ſcientiam, ibiq; perfecte exponitur. nam ibi probatur q̃ omne mouens eſt aliud a moto. & ideo, ſi dicamus ignem aſcendere a centro. & terram deſcẽdere ad centrum, includentur vtiq; hæc dicta in prædicamẽto agere & pati ſimul: ſed D duabus varijs rationibus, vt ibi probatũ eſt. nam mouens in ipſo igne & terra eſt aliud à moto. nam materia eorum eſt, quæ mouetur: forma vero eſt quæ mouet. & vt verbo dicam quod cum prædicamentum videat ſubingredi prædicamentum agere & pati, ſoluetur dubium eo modo paulo ante dicto, ſed ordo rerum iam deuiauit nos ab eo in quo eramus. reuertamur ergo ad id, vnde digreſſi ſumus. Dicamus itaq; q̃ prædicamentum Qñ, eſt, vt cũ dicimus Socratem ſtatuit tale tempus Platoni in tali negocio. Habere vero vt veſtiri calcearique fecit: calceatꝰ eſt, veſtitus eſt. Accidit præterea Prędicamẽto Agere, vt dicat Socrates coegit Platonẽ, vt ædificet: vel Plato fuit coactus à Socrate vt ædificet. In prædicamento quoq; pati, vt ſi dicatur Socrates coegit Platonem vt ieiu- E net: vel Plato fuit coactus à Socrate vt ieiunet. Sunt quoq; aliqui qui putant, q̃ agere & pati dicantur de generibus motus tñ: vi delicet de motu qui eſt in ſubſtantia, & in vbi, & qualitate, & quantitate. nam motus reperitur in prædicamento ſubſtantiæ, quo ad apparentiam: licet in Phyſicorum libro probatum ſit, q̃ in prædicamento ſubſtantię non datur motus. & videtur eſſe ſententia Alpharabij iudicio meo. Iuxta ergo hãc poſitionem dabuntur aliqua prædicamenta, quæ non erunt ex aliquo decem prædicamentorum: & ſic decem prædicamenta nõ continebunt ipſum ens. nam, cum dicimus comedet, ædificabit, non eſt vtiq; ex prædicamento qualitatis: ſed comedens, ædificãs F ſunt in prædicamento qualitatis: quia per hæc reſponderur ad interrogationem facta de individuis per dictionem quale. ſed non reſponderur per ipſa, quando fit interrogatio de eis per dictionem qualiter comedit, ædificat: ſed reſpondetur per hæc, ſi fiat interrogatio de eis per dictiones agere. vt exẽpli gratia, ſi fiat interrogatio, quid agat Socrates in tali tempore? tunc reſpondebitur comedet, vel ædificabit, & alia id genꝰ. Eſt quoq; manifeſtum, q̃ ſecare & ſecari ſunt in prædicamento agere & pati, vt dicit Ariſto. cum tamen ſecare non ſit motus, quia ſecare eſt facere multa ex vno: & inter vnũ & multa non datur medium, quia omnis res eſt vna vel plures: motus tamen nõ fit niſi in contrarijs habentibus medium, vt in libro Phyſicorum probabitur. His ergo ſic accommodatis, inſurgit dubium, quod poſſet quis dubitare & dicere, cur Ariſtote-

tra-

G tractauit seorsum in hoc libro de ipso motu, cum sit in prædicamento pati? Præterea videtur q̃ ea, quæ seorsum tractauit Arist. in fine huius libri, videntur insequi plura p̃dicamenta: vt sunt ipsa contraria, & prius & posterius, & simul. hæc enim, omnia vel plura consequuntur prædicamenta. & par videtur esse ratio de ipso motu. nam neminem latet ipsum reperiri in pluribus prædicamentis. nam reperitur, quò ad apparentiam in prædicamento substantiæ, & in prædicamento quantitatis, & qualitatis, & vbi. & ideo dicit Arist. in libro Physicorum, q̃ motus dicitur analogice de his, de quibus dicitur: quia non continetur sub vno prædicamento. Quo pacto ergo prædicamentũ pati est genus. nam si esset genus dictum de omnibus passionibus, tũc diceret̃ de eis vniuoce, vt in libro prædicabilium declaratum
H est. cum ergo motus contineat̃ sub eo quomodocunq; fuerit, ergo & motus contineretur sub vno genere: & sic necessario diceretur vniuoce de omnibus, de quibus dicit̃. sed iam dictum est, q̃ est impossibile vt contineatur tantum sub vnico genere. Oritur tandem dubium, quo pacto prædicamentum pati sit genus vnum: cum sub eo contineantur genera motuum, qui sunt in pluribus prædicamentis: cum tñ ea, quæ sub pluribus prædicamentis continentur, non possint habere vnum genus, quod ea amplectatur: qm̃ hæc prædicamenta sunt sua quiditate distincta. si ergo hæc haberent genus, quod ea amplecteretur, tunc haberent quiditatem communem: quod est falsum. Et simile dubium quoq; oritur de prædicamento ad aliquid: s. quo pacto possit esse vnum prædicamentum, cum omnia consequatur
I prædicamenta, vt dicit Auerroes in summula sua in libros Metaphysices, vtrum scilicet detur genus commune omnibus prædicamẽtis: vel quo pacto res se habeat. nam hoc est vtiq; dignum scitu. Nos itaq; dicimus, q̃ prædicamẽtum agere & pati sunt de se omnino genera, vniuoce dicta: sed contingit vt huiusmodi genera accidant pluribus reb⁹. Si ergo capiantur ratione essentiæ suæ, tunc sunt genera: sed si capiantur ratione qua accidunt alijs, sunt de consequentibus prædicamenta. & vt verbo dicam, prædicamentum agere innouat, seu gignit: pati vero, qd̃ gignitur. & hac ratione sumpta sunt vtique genera vniuoce dicta. Sed, si ratione rei generatæ, & innouatæ sumãtur, tunc sunt de consequentibus ipsa prædicamenta. quoniã id, quod gignitur & oritur, potest esse substantia: & huiusmodi passio dicitur generatio & corruptio. pōt quoq; esse quantitas: & tunc huiusmodi passio dicetur incrementũ & decrementum. poterit etiam esse vbi: & tunc huiusmodi passio dicetur translatio. poterit item esse qualitas: tunc dicet̃ huiusmodi passio, alteratio. Sed cum essentia & quiditas motus sumatur ratione rei genitæ & nouiter ortæ, vt in libro Physicorum probabitur: nam ibi dictũ est, q̃ motus est act⁹ entis in potentia, quatenus est in potentia: actus autem seu perfectio est id, quod genitum est: hac ergo ratione motus ipse erit in pluribus prædicamentis, & dicetur analogice. Et hacmet ratione soluetur dubium de relatione, quo nam pacto possit esse vnum prædicamentum, cum omnia insequat̃ prædicamenta. nam ratione relationis est gen⁹ vniuoce dictum: sed ratione rerum quibus L accidit relatio, oĩa consequitur prædicamẽta. & sic soluuntur omnia dubia.

De cæteris Prædicamentis. Cap. 6.

Dictum est & de eo quod est situm esse in ĩs quæ sunt ad aliquid, q̃ denominatiue a positionib⁹ dicitur. De reliquis vero, idest quando, & vbi, & habere, propterea q̃ manifesta sunt, nihil de ipsis aliud dicitur, q̃ quę ĩ principio dicta sunt: q̃ Habere quidem significat calceatum esse, armatũ M esse: Vbi vero, vt in lycio, in foro: & alia quæcunque de his dicta sunt. Igitur de omnib⁹ generibus, quę proposuimus, sufficiunt quæ dicta sunt.

Pars Sexta Tractatus Secundi.

Sermo de prædicamento Situs, & cæteris prædicamentis.

Dixit. Iam dicta sunt ea, quæ situm habent in tractatu prædicamenti relationis: & ibi fuit dictũ, AVER.

q̃ il-

A ꝙ illorum nomina dicuntur denominatiue à prædicamento relationis, vt ſedens, & accubans. nam accubitus, & ſeſſio ſunt in prædicamento ad aliquid: ſedens vero, & accubans ſunt huius prædicamenti Dixit. De reliquis autem prædicamentis iam narratis, ſ. quando, & vbi, & habere, nihil aliud, q̃ id quod exemplo traditum fuit in initio huius libri: ſunt enim ſimplicia. vt cùm dicimus ꝙ habere ſignificat calceatum eſſe, vel indutum eſſe: vbi vero, vt cùm dicimus Socrates eſt Ī platea, & reliqua exempla à nobis tradita. hæc. n. tractatio de his generibus ſatis eſt pro
B præſenti propoſito.

Sermo de prædicamento Habere.

LEVI. Dixit. Iã dicta ſunt, &c. inquit Leui. Hoc eſt notum, ſed admiratione dignũ eſt, cur Ariſt. iteruait declarare iterum in fine huius libri prædicamentum habere, cũ hic eſſet locus ſuus. Mea ergo ſert ſententia, q̃ id, quod eſt proprium prædicamento habere, iam innuit in initio huius libri, cũ dixit, vt calceatus vel indutus: quod eſt proprium prædicamento habere, iuxta ſententiam ex poſitorum. & qñ ipſe Ariſt. narrabit in fine
C huius libri ea, quæ conſequunt prædicamẽta, aut aliqua eorum, ea ratione qua conſequuntur plura prædicamenta vnoxideo narranit ibidem prædicamentum habere, ea ratione qua conſequitur aliqua prædicamenta, vt ibidem exponemus Deo annuente. Cũ autem nos iam fuerimus pollicíti in initio huius expoſitionis, q̃ nos voluimus perficere ſermonem de his, quæ non narrauit Ariſ. iuxta quod Auerroes affert ex verbis eiuſdẽ Ariſt. itaq; cum tantum quatuor prædicamenta exponere ꝓfecit, videlicet, Subſtatiæ, Quantitatis, Relationis, Qualitatis: ideo vi ſum eſt nobis orationem de reliquis ſex prædicamentis complere. & iam de prædicamẽto agere & pati ſatis diximus: reſtquum autem nunc eſt, vt ſermonem complea-
mus de reliquis quatuor prædicamentis, quæ ſunt quando, vbi, ſitus, & habere.

Sermo de prædicamento Quando. D

QVando autem eſt id, quo aliquod tempus refertur ad aliquam rem, quæ in eo exiſtit. & hoc bifariam dicitur: nẽpe vel eſt relatio temporis ad rẽ, quæ in eo exiſtit: vel eſt relatio inſtantis ad rem, quæ in ipſo exiſtit. & quodlibet horum diuiditur in id, quo interrogatur de individuo, vel in id, ꝙ quod interrogatur de ſpecie vel genere. & quandoq; refertur per ipſum aliquid ad aliquod, ea ratione, qua vtrunq; illorum repetiunnur vnico inſtanti, vel tempore. & illa res erit ſignum illius temporis. Præterea ipſum quando, aliud eſt vniuerſale, aliud vero particulare. Vniuerſale quidem, vt cum dicimus, quando fuit talis res? & reſpondeatur in tali anno: quia fuit in aliquo tempore eius. Particulare vero eſt illud, per quod
E referrur aliquod tempus ad aliquam rẽ, rõne ſui ipſiuſmet, non ratione alterius tẽporis in eo exiſtentis. Quando itaq; vere dicit particulare ſeu proprium, & non vniuerſale quod patet, eo quia interrogatio facta p quando, definit Ī ipſum. Sed illud quando, quo interrogatur de aliquo individuo, in quo nam tempore reperiatur: vt ſi quæratur, quando fuit talis a tali loco ad talem locũ? & reſpondeatur in tali die. ſed illud quãdo, quo interrogatur de individuo in quo nam inſtanti reperiatur. vt ſi quæratur, quando fuerit Sol in capite arietis, vel quando talis eſt mortuus? & reſpondeatur in tali inſtanti.
F Inſtans vero, aũq; tẽpus particularia cognoſcuntur quidem ratione diſtantiæ eorũ ab inſtanti præſenti: vel ab alio inſtanti, cuĩ diſtantia ab inſtanti præſenti ſit nota. contingere tamen poteſt, vt non ita illius temporis ratione diſtantiæ eius ab inſtanti, cuius diſtantia ab inſtanti præſenti ſit incognita. vt ſi quis quærat quando fuit talis res, & reſpondeatur anno tertio regis talis: licet ignoretur, in quo nam tempore fuerit ille rex. ſed palam eſt, ꝙ hoc pacto erit quidem huiuſmodi reſponſio diminutæ notificationis. Poteſt adhuc fieri, interrogatio per quãdo, vt ſi quæratur quando regnauit talis rex? Poteſt adhuc contingere, vt ipſa diſtantia ab inſtanti noto, non fuerit determinata: & tunc quoq; reſponſio erit imperfectæ notificationis. vt ſi quæratur, quando fuit tale negotium? & reſpondeatur prope ad tale inſtans. & ſic ſufficiet magis & minus: qñ poterit eſſe magis propinquum, q̃ aliud, ꝓpin quum. Verumtamen non eſt properea opi-

G nandum, ꝙ ipſum qñ ſuſcipiat magis & minus. ſed accidit ipſi qñ, quia non fuit ſumptum particulare vel proprium, & pp ipſam relationem: non ꝙ ipſum qñ ſuſcipiat de ſe magis & minus. Quod autem ita ſit, vt dixi nius, videlicet ꝙ hoc accidet ipſi quando ꝓ pter illa duo ſimul, ſic probatur. qñ, ſi plu res res eſſent in vno inſtanti propinquo alicui inſtanti noto, tunc non referentur quo ad propinquitatem ad illud inſtans notum ſecundum magis & minus: licet hoc quod dicimus ꝓpinquum, ſit de prædicamento relationis. ſimiliter ſi ſumatur quando vniuerſale, & non ſumatur per ipſum relatio, tunc non ſuſcipit magis & minus. nã multæ res referuntur ad vnum annum, ſ non fuerunt ſimul: quia quælibet earum fuit in diuerſis temporibus illius anni: & non referũ

H tur ad illum annum ſecũdum magis & minus. Patet itaq; hoc accidere ipſi quando ꝓ pter illa duo ſimul: ſ quia eſt ſumptum particulare, & propter relationem. Illud quoq; quando, per quod interrogatur de ſpecie & genere, aliud eſt tempus. & aliud eſt inſtãs, vt paulo ante fuit dictum. Inſtans autem, vt eum quæritur, quando eclipſabitur luna? & reſpondeatur, quando ſubingredietur vmbram terræ. vel ſi quæratur, qñ erit completa formatio fœtus maſculi in ſpecie humana? & reſpondeatur cum fuerint completi quadraginta dies à puncto cõceptionis. Tẽpus vero, vt ſi quęratur, quando fit incremẽtum in animali? & reſpondeatur tempore adoleſcentiæ. vel quando fiet decrementũ in animali? & reſpondeatur tempore decre

I pitatis. Et ob hanc cauſam poterit quis credere dari contrarium in prędicamento qñ: cum tempus incrementi ſit contrariũ tempori decrementi. Attamen hæc cõtrarietas ineſt habenti prædicamentum quando, nõ ipſi quando, nam, ſi contrarietas eſſet in eo demmet tempore, ita vt illud tempus eſſet illi tempori contrarium, tunc ſequereꝛ ꝙ tẽpus eſſet ſibi ipſi contrarium: quod eſt maxime falſum. Sed quo pacto hoc ſequatur nunc dico. qñ adoleſcentiæ tempus alicuius viri poterit eſſe tempus decrepitatis alterius viri, qui eſt decrepitus tempore adoleſcentiæ illius. & hoc ita ſe habet, quia nõ datur tunc niſi vnicum tempus, vt palam eſt hoc, & verum omnino. nam tempus non multiplicatur ad multiplicationem rerum quibus eſt tempus: ſed eſt vnum & idem in ſe in omnibus locis. Si igitur tempus adoleſcentiæ eſſet contrarium tempori decrepi-

tatis rãtione ipſius temporis, tunc ſequereꝛ K
ꝙ idem tempus eſſet ſibi ipſi contrarium: quod eſt impoſſe. Patet itaq; ꝙ hoc contrarium accidit illi enti, quod ad ipſum tempꝰ referꝛ. Id vero, ꝙ quod aliquod referꝛ ad aliꝰ quod, aliud eſt particulare, aliud vero non particulare. illud autem, quo referꝛ aliquid particulare ad aliud particulare, vt cum dicimus, cum interrogamur, qñ talis rex ædidit talem legem? & reſpondeamus, qñ venit talis populus ad eius prouinciam. palam autem eſt ꝙ in hoc reſpõſo oportet ꝙ ſciatur qñ fuit ille caſus, qui eſt ſignum temporis, quo illa res, de qua nos interrogamur fuerit. aliàs. n. contingeret iterum interrogare ꝓ quando. Poteſt tamen contingere, vt in reſponſionem huius interrogationis dicam⁹, ꝙ prope inuentionem illius caſus ſ d contigerit: & tunc contingit, vt huiuſmodi quando ſuſcipiat magis & minus ratione rela- L
tionis. & quia non fuit ſumptum ipſum qñ particulare, & proprium. hoc eſt, quod non fuit ſumpta terminata diſtantia temporis, quo illa res fuit ab illo, ſ quo fuit ille caſus, qui fuit ſumptus pro ſigno temporis non & determinati. Id vero, per quod referꝛ aliq̃d non particulare ad aliquod non particulare. vt ſi quæratur quando erit dies? & dicaꝛ, quando orietur Sol. vel ſi dicamus, cum interrogabimur, quando erit ſeruus? quando repenetur dominus. vel ſi dicamus, ꝙ cum interrogamur quando debeat fieri reſponſio per genus rei, vel per eius ſpeciem? cum interrogatur per quid eſt. & huius rei ratio eſt, quia locutio fit in tempore. uel ſi quęratur, quando mutabitur aliqua ſyllaba in aliqua dictione in aliam ſyllabam lõgiorem? & dicemus cum fuerit in fine dictionis, ut in noſtra lingua moris eſt. vel ſi quæraꝛ, qñ M
tractabitur de tali re in tali ſcientia? reſpon debitur cum tractabitur de tali re. & poteſt contingere, vt fiat reſponſum prope talem rem, vt ſi quæratur, quando audietur tonitruus? & reſpondeatur, prope apparitionem fulguris. Poſſet tamen quis dubitare, quia videtur ꝙ aliquod relatiuum ingrediatur prædicamentum quando, videlicet in illis modis, quibus dicitur prope tale tempus, vel prope inuentionem talem. Sed nemo poteſt dubitare, ꝙ hoc non inſit ipſi quando, quarenus eſt quãdo: quia illud tempus, de quo quæritur ipſum quando, non habet eſſe per ſe: ſed illud inſtans, à quo ſumitur diſtantia eius cum ſit notum: ideo contingit vt notificemus ipſum quando per huiuſ

modi

A modi relatiuum. palam autem est q̄ ipsum
qñ non refertur ad illud instans: vt in defi-
nitione relatiuorum dictum fuit. nam pote
rit sciri illud instans. præter hoc q̄ sciatur
hoc instãs propinquum ei, de quo facta est
interrogatio per quando. in definitione au-
tem relatiuorũ fuit dictum, q̄ cognito vno,
cognoscitur & alterum omnino. pari ratio
ne videtur q̄ quantitas ingrediatur hoc prę
dicamentum, in illa specie eius, qua refert
res ad tempus, in quo reperitur. Veruntamen facile constare potest, q̄ responsio ad
qñ non notificabit quantitatem temporis,
quo res reperiatur, sed notificabit tempus
in quo reperit. siue illud tempus sit pars tẽ-
poris, in quo illa res reperitur: siue sit æqua-
le ei, siue communius eo. & ideo videm⁹ q̄,
post responsionem ad quando, contingit in
terrogare per quantum. vt exempli gratia,
B si interrogemur, quando fuerit eclipsis tal⁹? dicimus q̄ fuit in tali hora. mox interro
gabimur, quantum fuit tempus durationis
huius eclipsis? & respondebimus duæ horæ.
& si interrogemur, quando fuit principium
eclipsis, & quando desijt? respondebimus à
principio tertiæ horæ, vsq; ad finem quinq;
licet contigerit, vt per huiusmodi responsum
cognoscatur quãtitas temporis eclipsis, hoc
tñ est per accidens, qñ interrogatio nõ fuit
nisi vt notificaretur instans particulare, in
quo fuit finis eius. Accidit tamen, vt de his
duabus interrogationib⁹ sciatur quantitas
temporis, quo res inuenitur. Potest tamen
contingere, vt interrogetur simul per quan
tum, & quando, cum scitur initium, quo res
reperitur, quando fuerit, & vt quæratur, vsq;
C quo duraverit eius esse: & responsum erit
quoq; compositum ex quanto, & quando
in potentia. Quod autem ex quanto, patet
quoniam in respondendo ad hanc interro-
gationem, nos dicimus, exempli gratia, vi-
ginti annos. Quod vero ex quando, patet:
quia principium huius temporis iam est no
tum. & ideo iam est notum, qñ est comple-
tum esse ipsius. Accidit adhuc & in ipso qñ
propter relatiuum in eo genere, quo refert
aliquid ad aliquod. nam manifestum est q̄
omnia relatiua ingrediũtur in hoc. vt cum
dicitur, quando reperitur Petrus? & respon-
detur, cum reperitur dominus. veruntamẽ
manifestum est, q̄ hæc simul reperiuntur
tempore. & est quoq; manifestum, q̄ aliud
est relatiua esse simul, & aliud relatio.

Proprium autem ipsi vero qñ est, non ha-
bere contrarium: neq; suscipere magis & mi-
nus. in his tamen communicant cũ eo sub- D
stantia, & quantitas, & quædam aliæ prædi-
camenta. Proprium præterea verum ipsius
quando est, q̄ vnum & idem numero eius.
hoc est vnum tempus est, quando indifferẽ
ter multis rebus, illis rebus, quæ tunc repe
riuntur tantum. reliqua vero accidentia, &
substantiæ, vnum & idem numero eorum
non reperitur nisi ad vnam tem particulare,
quæ est ipsum subiectum. Differt autem qñ
ab vno numerali. quoniam vnum numera-
le est vnum indifferenter cunctis rebus: sed
ipsum quando est tantum quando cunctis
rebus, quæ in eo tempore reperiuntur. Est
quoq; proprium ipsi quando, vt de eo dica-
tur tunc, vel non tunc.

Sermo de Prædicamento Vbi.

IPsum vbi eãdem habet proportionẽ & tra F
tionẽ ad locum, quam habet ipsum qñ
ad tempus. & ideo eorum differentiæ sunt
correspondentes: nam locus & tempus sunt
in prædicamento quantitatis. sed eorũ diffe
rentiæ non sunt eædem, quia duo prædica-
menta non possunt diuidi per easdem diffe
rentias, vt in superioribus declaratum fuit.
Ipsum autem vbi est relatio loci ad corpus:
& est duplex, scilicet vel vsle, vel particulare.
Vsle quidem, vt cum dicitur Socrates est in do-
mo. nam domus cõtinet alia corpora q̃ So-
cratem. Particulare vero, vt cum dicit, aqua
est in amphora, vel aliquid aliud simile, qđ
non continetur nisi illud corp⁹, cuius ipsum
est ei locus. Verum autem vbi est locus ipse
particularis, non vniuersalis. Ipsius præterea
vbi aliud est, quo quæritur de aliquo indiui
duo, aliud vero, quod de specie vel genere in-
terrogatur. Illud vero, quod ad indiuiduũ F
refertur, est, vt cum dicimus aquam singula-
re esse in amphora, vel Socratem in gym-
nasio. Aliqñ tamen notificatur ille locus, in
quo existit illud corpus, cuius locus quæritꝫ
p eius distantiam ab aliquo loco noto de-
terminato, vt cum dicit Socrates est propin
quus Ierusalem per vnum miliare: & qñq;
non notificatur quanta sit distantia ei⁹ ab
illo loco, & dicitur q̄ est propinquus Ieruſa
lem. Et huiusmodi genus vbi potest suscipe
re magis & minus. sed pp hoc non est dicẽ-
dum q̄ ipsum vbi suscipiat magis & minꝰ,
quoniam hoc ideo contingit, quia non su-
mitur hic ipsum vbi particulare, & cõse re
lationis: cum manifeste appareat hoc cõm
gere pp illas duas causas. nam ratione rela-

G tionis non ſuſcipit magis neque minus, ſi di
ſtanna fuerit eadem. vt ſi exempli grana eſ-
ſent homines aliqui, quorum quilibet ſit .p
panquus ad Ieruſalē per vnum miliare, tunc
de quolibet eorum dicetur, ꝙ eſt propin-
quus ad Ieruſalem per vnum miliare eodē
modo. ſimiliter quoque ſi ſumatur locus
vniuerſalis, tunc de quolibet corpore in eo
exiſtente dicetur, ꝙ ſume in ipſo eodem mo-
do & ratione. ſic non recipiens magis &
minus ſed cōcingit in hac re, vt ſuſcipiat ma-
gis & min⁹, propter illas duas cauſas ſuperi.
Ipſum tamen vbi, quo interrogatur de ſpe-
cie vel genere, eſt, vt cum quæritur vbi ſit
ignis elementaris: & dicitur in cauitate or-
bis Lunæ, vel ſuper conuexum & gibbum
aeris. vel quæratur vbi ſit ſecur, in animali
iecur habenti: & reſpondetur in eius dex tra.
vel quæratur vbi reperiatur corallium per-
H fectum: & dicatur in mari. Ipſius præterea
vbi aliquod eſt, quo referatur aliquid ad ali-
quid ea ratione, qua vtrunq; eorum eſt in
vno loco vniuerſali, & communi. & hoc di-
uiditur in id, quo quæritur de aliquo indiui
duo, vel quo quæritur de aliqua ſpecie, vel
genere. Illud vero, quo de aliquo quæritur
indiuiduo, vt ſi quæratur vbi ſit Socrates: &
reſpondeatur, ꝙ eſt cum Platone. Illud cſi,
quo quæritur de ſpecie vel genere, vt ſi quæ-
ratur vbi ſit argentum minerale: & reſpon-
deatur cum plumbo. vel vbi ſit coruus, &
aquila: & reſpondeatur cum cadaueribus.
Solet quoq; metaphorice interrogari p vbi
de re, quæ non eſt in loco, vt ſunt accidēria
& aliquæ ſubſtantiæ: vt ſi quæratur, vbi eſt
dies, quando Sol eſt in capite cancri, in quo
non eſt nox: & reſpōdeatur in extrema par
te habitationis in parte ſeptentionali. vel vbi
I ſit anima: & reſpondeatur in corpore orga-
nico. vel vbi ſit laritudo pectoris: & reſpon-
deatur in homine. vel vbi ſit ſcientia: & di-
catur: anima. vel vbi tractabitur de tali ne-
gocio: & reſpondeatur in tali ſcientia. & vt
paucis rem complectar, de quocunq; dici-
tur hoc eſt in hoc, contingit quidem vt de
eo quæra tur per vbi. At verū vbi inter om-
nia hæc, eſt illud, quo dicitur, quod corpus
eſt in loco. ſed iam alibi numerati ſunt mo
di, quibus dicitur aliquid eſſe in aliquo. hęc
enim inquiſitio non attinet ad hanc nſam
inſtitutionem. Patet itaque ꝙ reliqua alia,
de quibus dicitur, ꝙ aliquid exiſtit ſ aliquo,
non ſunt quidem ex prædicamento vbi, vt
in deſcripoone ipſius vbi dictum eſt. Solet
quoque metaphorice quæri de aliqua re, ad
quam debeat ſequi aliqua affectio animi, k
& non ſequatur: vt ſi dicatur alicui, qui nō
fungitur munere ſuo condecenti aut cor-
reſpondenti dignitati eius, vbi ſunt theſauri
tui vel vbi eſt fortitudo tua, quando nō vti
tur fortitudine vbi conueniat ea vti. Præ-
terea ipſum vbi ſuſcipit contrarium. nam
ſurſum ſimpliciter, qui eſt locus ignis, eſt cō
trarium deorſum ſimpliciter, & abſoluto,
quod eſt locus terræ. hoc autem ineſt ipſi
vbi naturali quatenus eſt naturale. nam ſi-
ue locus ſit vacuum ſiue diſtantia, vt Anti-
qui ponebāt, ſiue ſit ſuperficies ambiens ex-
tertius, vt in hoc loco apparet, nō poterit ha-
bere contrarium, quia vacuum non eſt con
trarium vacuo, neq; ſuperficies ſuperficiei:
ſed ſuperficies ambiens eſt contraria ſuper
ficiei ambienti, proper naturam corporis,
in quo exiſtit talis ſuperficies. & hac ratione
motus corporum naturaliter, eſt ad ſua lo- L
ca naturalia: vt in ſcientia Naturali proba-
tum eſt. Poſſet tamen aliquis dubitare,
quia videtur ꝙ vbi, & quando ſint relatiua:
cum quodlibet eorum dicitur in relatione
ad aliud, Verum enimuero conſtat ea non
eſſe vere ad aliquidd: oc eſt ꝙ nō eſt quodli
bet eorum de eſſentia alterius. Quoniam
vbi & quando non debent intelligi, quate-
nus ſunt vbi & quando, niſi ſcianeur res ad
quas ipſa ſunt relata. illæ tamen res poterūt
intelligi per ſe: & ſi non ſcianeur vbi & quā
do. & ideo vbi & quando vna tantum ratio
ne dicuntur ad aliquid. Parq; eſt ratio de
prædicamento ſitus, & prædicamento ha-
bere, quæ ſunt ſcilicet vna tantum ratione
ad aliquid. Proprium autem ipſius vbi eſt,
vt per ipſum dicatur ibi, vel non ibi.

Sermo de prædicamento Situs. M

SItus eſt proportio laterum, ſeu partium
corporum ad ſe inuicem. hoc autem bi-
fariam fit: nempe vel ꝙ referantur latera
partium corporis ad partes loci, in quo cor-
pus exiſtit, ſiue fuerit vniuerſalis, ſiue parti-
cularis: vel ꝙ referantur latera corporis ad
latera alterius corporis. Corpus autem ha-
bens ſitum eſt illud, cuius omnia, vel aliqua
eius latera ſunt cognita. Latera vero ipſius
corporis dignoſcuntur vel natura, vel ex hy
potheſi. Quæ autem ex hypotheſi, vel præter
ipſam quantitatem tantum: vt in ſimilari-
bus partibus eſſentiquorum tres dimenſio
nes ſunt inter ſe diſtinctæ. nam maior dimē
ſio dicitur longitudo, dimēſio vero breuior

dicitu

A dicitur profunditas, seu altitudo: tertia uero dimensio dicitur latitudo. In huiusmodi itaq; corporibus non dignoscuntur partes longitudinis, quæ sunt sursum & deorsum: neq; latera latitudinis, quæ sunt dextrum & sinistrum? neq; latera profunditatis, quæ sunt ante & retro: sed denominantur earum positiones ratione harum dimensionum: si dicamus, q̃ sient super profunditatem suam, vel super longitudinem suam, vel super latitudinem suam. Vel propter ipsum qualitatem, vt cum figuræ superficiem ambientium ipsum corpus sint inter se diuersæ: vel q̃ sit aliquod vestigium cognitum in vna illarum superficierum, quæ ipsum ambiunt: vel in plumbus, quo dignoscantur eius latera omnia, vel aliqua. & in tali corpore non dignoscetur dimensio terminata, neq; latus terminatum ab ipsa distantia: sed dignoscetur eius superficies, & per eas denominabitur situs ipsius. nam dicetur de ipso, q̃ talis superficies eius est in latere partis talis loci, in quo existit. & hac ratione possunt dignosci latera aliqua sphæræ: videlicet, cum fuerit in superficie ambiente ipsam aliquod vestigium, & signum in aliquo loco, vel aliqua signa. & hoc pacto videntur dignosci situs corporis cœlestis à mundo inferiori: s. ꝑpter sydera, quæ in eo existunt in locis terminatis. Sed verum corpora cœlestia habeant dimensiones terminatas, & latera terminata naturaliter, vel non, hoc est vtrum habeant sursum & deorsum, dextrum & sinistrum, ante & retro, vel ne, non est nisi m declarare: sed ad Naturalem Philosophiam recurrere oportet. Possunt quoq; dignosci per hypothesim latera & partes, quę sunt longitudo, latitudo, & profunditas, vel aliqua eorum, & eorum latera, uel aliqua eorum in genere heterogeneo, quod arte fit. ut sunt candelæ cereæ, uel alia id genus, in quibus dignoscitur longitudo, & sursum atque deorsum ex suppositione: & pannus laneus, in quo cognoscitur longitudo, & latitudo, & profunditas ex subiectione: & cognoscuntur in ipso latera profunditatis & longitudinis. In eo uero quod est a natura, aliud est, in quo cognoscitur una dimensio, & eius latera: ut in stirpe, in qua s. dignoscitur longitudo & eius latera, q̃ sunt sursum & deorsum. aliud uero est, in quo dignoscuntur omnes distantiæ, seu dimensiones, & earum latera: ut in animalibus. Corpus præterea habens situ, aliud est quod refertur ad locum: aliud vero ad aliud corp⁹. & quodlibet istorum uel

B

C

est in situ humano, uel brutino, aut speciei. Simile D
uidium autem quatenus refertur ad locu, est, ut si dicat Socrates sedet, uel Plato, uel accumbit. nam illud latus, ad quod vergit caput Socratis, ipsius. s. loci in quo existit, q̃n accumbit, aliud est, q̃ latus, ad quod vergit, q̃n stat, uel sedet. & par ratio est in aliquibus aliis eius partibus. Indistidui uero qua tenus referuntur ad aliud corpus, est, ut si dicamus sinistra Socratis est in dextra Platonis: & ut dicimus de lana carminata, q̃ longitudo una ipsius existit apud longitudinem alterã: & ut dicimus de aliquo corpore, q̃ talis pars eius existat apud talem partem ipsius, uersus sursum, uel uersus latus deorsũ: uel alia latera ipsius corporis: q̃n una pars non est altera. Illud quoq; , quod est genus uel ſpecies, prout ad locum refertur, est, ut cum dicimus, q̃ homo est erectæ staturæ; & plantæ cuiꝰ caput est deorsum ,id est ei radix. Illud uero, quod est genus uel species, quod ad aliud refertur corpus, ut cum dicimus cor esse in parte sinistra, & hepar I dextra, in animali habente hepar. & ut dicimus arcum cœlestem, seu iridem obtinere colorem purpureum existentem apud uiridem, & uiridem apud flauum in latere interno superficiei ipsius circuli. & ut dicimus, q̃ luteum oui existit apud candidum in latere interno ipsius oui. Sed posset quis dubitare, utrum situs habeat contrarium: q̃n iudeatur, q̃ situs hominis sit contrarius situi plantarum, cum homo habeat caput sursum, & planta deorsum. Verum si res ita se haberet, tunc posset quis imaginari, q̃ situs sit quoq; contrarius situi, quãdo s. facies unius fuerit in parte posteriori alterius, uel dextra unius in latere sinistræ alterius. & hic accubans erit contrarius accubanti, & sinistra. nam quemadmodum opponitur situs situi, quando latus sursum unius fuerit latus deorsum alterius: ita quoq; opponet̃ situs situi, quando latus dextrum unius est latus sinistrum alterius, uel cum latus anteriꝰ unius sit latus posterius alteriꝰ. nam quemadmodum opponitur ipsum sursum ad deorsum, in habente situm: ita quoq; opponit̃ dextrũ sinistro, & anterius posteriori. Quòd si non sit contrarius situs situi, propter eorũ contrarietatem in lateribus dextri & sinistri, & anteroris & posterioris, tunc sequetur q̃ non erit contrarius situs situi, propter eorum contrarietatem in lateribus sursum & deorsum. & licet videatur apparens, q̃ non sit contrarius situi ille, qui habet eius E

F

C faciem in latere posteriori alterius, vel cui⁹ dextrum existit in sinistro alterius, ex quo videtur sequi q; situs hominis non sit cōtrarius situi plantæ. sed videtur q; in hoc non par ratio. qm̄ diuersitas situum, quæ in lateribꝰ dextri & sinistri, & ante & retro existit, non prouenit propter diuersitatem naturæ ipsius situati: quoniam & habentia situm, q̄ sunt eiusdem naturę, differunt quidem situ hoc mō diuersitatis, præter hoc, q; habeant vnum istorum situum præter naturam. Sed diuersitas situum, quæ oritur propter sursum & deorsum, non reperietur in habentibus situm, quæ sunt eiusdem naturę, nisi cū aliquis eorum inerit eis præter naturam: vt fit in homine, quando habet caput deorsū, & planta habeat radicem sursum. Adde ēt, q; oppositio lateris sursum ad latꝰ deorsum
H est validior, q̄ oppositio cuiusuis alterius lateris reliquorum ad suum oppositū. & hoc est manifestum in habentibꝰ hæc latera naturaliter. & ideo videtur q; sit verum dicere, q; situs hominis sit contrarius situi plantæ: etiam si eueniat, q; non detur contrarietas in situ, propter latera dextri & sinistri, & ante & retro. Sed si hoc concedatur, tunc oritur ambiguitas. qm̄ potest quis existimare, q; accubitus sit contrarius stationi: & si statio esset contraria situi plantæ, tunc stationi darentur plura contraria vno. sed in libro Metaphysicæ probatum est, vni contrario vnica ratione vnum tm̄ esse contrariū. Sed hoc dubium videtur posse solui, si dicatur q; modus, quo opponitur accubitus stationi, non est ratione diuersitatis situum p latera opposita: quia ij situs non habent la-
I tera opposita: sed ideo fit, quia accubitus reperitur naturaliter ī aliquo imbecilli, quod nō potest suas actiones naturales exercere: vel propter aliquem morbum, vel quia desyderat somnum, vel quia est defessum. statio vero est opposita huic rei: s. q; inest naturaliter ipsi sano vigilanti. Accubitus ergo opponitur stationi, ea ratione, qua opponit̄ sanitas morbo, vel qua opponitur somnus vigiliæ, aut lassitudo contrario suo. & ideo accubitus non est contrarius stationi ratione situs, sed ratione alicui⁹ dispositionis existentis in habente situm. Sed melius est dicere, q; non datur contrarium in prædicamento situs quoniam contraria vel habēt medium, vel non habent. & quæ non habēt medium, necesse est vt subiectum denominetur per vnum eorum: vt numerus, qui necessario est vel par vel impar. Sed contraria habentia medium, ipsum quidem medium K refertur ad vtrunque extremorum, & denominatur per ea simul, propterea quia participat quodlibet eorum. vt exempli gratia, aqua tepida est calida & frigida, & color viridis ē niger & albus: & ideo necessario subiectum eorum quoq; vel denominabit̄ vno contrariorum, vel vtroque ipsorum simul. Situs vero, qui sunt cōtrarij in suis lateribꝰ, nō sunt ex cōtrarijs nō habentibus mediū: quia ipsorum subiectum priuatur quolibet eorum. Neq; etiam sunt ex contrarijs hantibus medium. quoniam, si ita esset, tūc quicunq; esset sedens, & accubans, atque incuruans, & sic de similibus diceretur stans erectus super pedes suos, & stans erectus super caput suum: quod est impossibile. Cum ergo ij sitꝰ non sint ex contrarijs habētibꝰ medium, neq; ex non habētibus medium: & non dentur alia genera contrariorū præ L ter hæc: ergo huiusmodi situs non erunt cōtrarij. & sic patet q; in prædicamento positionis nullum datur omnino contrarium. At ipsa inclinatio, quæ videtur esse media inter accubitum & stationem, huiusmodi quidem similitudo contingit propter motum factum in vbi: hoc est, propterea quia cum stans vult incumbere, mouet suū corpus in vbi de loco ad locum: & primo inclinatur, mox accumbit. & propter motū factum in vbi ipsa inclinatio est media inter accubitum, & stationem, non ratione positionis: quia situs deorsum est alius à situ incumbentis, & à situ stantis, & non dat̄ medium inter ipsos, vt diximus. Sed in dubiū venit, vtrum fungosum & densum, & glabrum atque hispidum sint ex prædicamento situs, vel ex prædicamento qualitatis. pa- M tet autem, q; si hæc duo essent ex prædicamento situs, tunc daretur contrarietas ī prędicamento situs. nam spongiosum est contrarium denso, & leue contrarium aspero. Dicendum ergo est q; rarum & spissum bifariam dicitur. primo quidem de corpore tenui, & crasso: hoc est q; corpus tenue dicit̄ rarum, & crassum dicitur densum, & hoc pacto dicuntur aer & aqua rara, & terra dēsa. rarum autem & densum hac ratione nō sunt de prædicamento positionis: quoniam hoc non significat situm partium: sed sunt de prædicamento qualitatis. Secundo modo dicitur de corpore, cuius partes non adhærent perfecte inter se. & hac ratione nix & panis fermentatus dicuntur spongiosa, & lapides dicuntur densi. Is ergo modus rari-

tatis

A tatis & densitatis potest credi esse in prædicamento situs: quoniam verisimile videtur, hoc inesse ipsi raro & denso, propter situm partium inter se se: hoc est quæ non sunt apprime connexæ, dicitur rarum: & quando maxime hærent, dicitur densum. Sed si diligenter ens inuestigetur, constabit vtiq; hæc quoque esse ex prædicamento qualitatis. nam si res dicatur fungosa, quia aliquæ eius partes non exacte hæreant inter se, tunc lapis esset spongiosus, si haberet foramina plena aere, quod est falsum: quia nullo pacto potest dici lapis rarus. nam res densa, si habuerit foramina, poterit vtiq; nominari caua, sed non rara. & hoc perspicuum est, quo ad apparentiam. sed aliquid habens foramina, dicetur quidē rarum, cum fuerit molle. Constat ergo q̄ rarum dicitur de re molli ea ratione, qua est mollis, non ea ratione,
B qua habet foramina. sed contingit vt quædam corpora subtilia aerea habeāt foramina. & sic patet, q̄ rarum & densum, non dicuntur ratione situs partiū, sed ratione mollitiei & duritiei, quæ a sicco & humido proueniunt: quæ quidem sunt qualitates. Potest & alia ratione probari, q̄ rarum & densum non sunt ex prædicamento situs. nam ad interrogationem factā per qualis sit res: respondebitur q̄ est rara vel densa: & non cum quæritur qualis sit situs partium eius inter sese inuicem: sed cum quæritur qualis sit situs partium eius inter se: vt si dixeris q̄ talis pars est in latere talis partis, vel q̄ eius partes non hærent inter se inuicem: & non respondebit̄ omnino q̄ illa res sit rara vel densa. palam ergo est q̄ rarum & densum
C non sunt ex prædicamento situs. quoniam, si essent ex prædicamento situs, tunc ad interrogationem factam de situ, responderet̄ per ipsa. & hoc est de se notum. Et hacmet ratione poterit probari, q̄ lene & asperum non sunt ex prædicamento situs. nam cum fiat interrogatio de situ partium inter sese, non respondebitur q̄ habens illas partes sit hirsutum, vel glabrum: sed ad interrogationem factam per quale est, tunc respondebitur hirsutum vel glabrum. Nec te latere velim, q̄ glabritas & hispiditas, quæ in rebus artificiosis reperiūtur, ratione artis sunt ex quarto genere qualitatis: quod est genus formæ & figuræ. quoniam diuersitas, quæ inter lene & asperum artificiale existit, fit quidem ratione figuræ: cū illa lenitas & hispiditas, non sequatur naturam rei, sed lenitas & asperitas, quæ in rebus reperiuntur naturalibus, sunt quidem ex tertio genere qualitatis, videlicet passionis vel passibilitatis. q̄a lenitas & asperitas fiunt in rebus naturalibus à siccitate & humiditate: nam lenitas fit ratione humiditatis, & asperitas ratione siccitatis. Aristoteles tamen in prædicamēto qualitatis dixit, q̄ raritas & densitas, & lenitas & asperitas videntur esse de prædicamento situs, largo modo dicto: non q̄ vere dicantur esse de prædicamento situs. Leui tamen minerua locutus est ibi Aristoteles de hoc negocio: quia ille non est locus huius consyderationis. Nos tamen fuimus coacti tractare de hoc negocio ratione inuestigationis nostræ, vtrum scilicet reperiatur contrarium in prædicamento situs vel ne: E
fuimusq; inducti tractare de hoc, quia Aristoteles dicit in scientia Naturali, q̄ in prædicamento situs non datur motus: q̄a motus reperitur in habentibus contraria mediata, & hoc non reperitur in ipso situ. patet enim, q̄, si daretur contrarium in ipso situ, q̄ non reperirentur in eo contraria habētia medium: quoniam subiectum, quod per illa contraria, quæ possunt imaginari in prædicamento situs, denominatur, non videtur vacare aliquo ipsorum. & ideo fuimus diligentes declarare, vtrum in prædicamento situs reperiatur contrarium, vel ne, Potest quoque ipse situs referri latius ad id, quod non est corpus, ea ratione, qua est in corpore: vt est linea & superficies. nam dicimus lineam stare secundum angulum rectum super lineam, vel secundum alium angulum determinatum. & dicitur linea aliqua esse F
opposita alteri lineæ: vel q̄ ambæ sint vna linea: vel q̄ existat super aliquam superficiem: vel q̄ declinet super superficiem ad aliquod latus: & sic refertur situs alicui⁹ superficiei ad superficiē. sed de his positionibus Mathematicus cōsyderat.

G iiij

TRACTATVS III.

De Oppositis. Cap. 5.

1. Particula.

DE oppositis autem quot modis solent opponi dicendum. est. Dicitur.n.alterum alteri opponi quadrupliciter, aut vt ea q̃ ad aliquid, aut vt contraria, aut vt priuatio & habitus, aut vt affirmatio & negatio. Opponiť autem vnumquodq; istorũ vt sit H figuratim dicere, tanquã ea quę ad aliquid quidẽ, vt duplum dimidio: tanquã contraria, vt malũ bono: tanquã autem ſm priuationem & habitum, vt cæcitas & visio: tanquam vero affirmatio & negatio, vt sedet nõ sedet. Quæcunq; igitur ad aliquid opponunť, ea ipsa q̃ sunt oppositorum dicũtur, aut quomodolibet aliter ad ipsa. vt duplũ dimidiũ, hoc ipsum quod ẽ, alterius dicitur: alicuius.n.duplum dicitur. & scĩa scibili, tanquã ea quæ sunt ad aliquid opI ponitur: & dicitur scĩa ipsum quod est scibilis: & scibile dicitur ipsum quod est ad oppositum ad scientiam. scibile enim aliquo dicitur, scilicet scientia scibile. quęcunq; ergo opposita sunt tanquam ad aliquid, ea ipsa quę sunt oppositorũ, vel alio quolibet modo ad inuicẽ dicũtur. Illa vero, quę opponuntur vt contraria, ea ipsa quidem q̃ sunt nullo modo ad se inuicem dicunť: contraria tamẽ sibiſn- K uicem dicuntur. neq; n. bonum mali dicitur bonum, sed cõtrarium. quare differunt ab inuicẽ hæ oppositiones. Quęcunq; vero cõtrariorum talia sunt, vt in quibus nata sunt fieri, & de quibus prędicãtur necessariũ sit alterum ipsorum inesse, horum nihil est mediũ. quorum vero non est necessariũ alterũ inesse, horum omnino est aliquid medium. Vt ęgritudo & sanitas in corpore animalis nata sunt fieri: & necessarium est alterũ ip- L sorum inesse animalis corpori, vel ęgritudinẽ, vel sanitatem. et par quidem & impar de numero prędicãtur: & necesse est horum alterum numero inesse vel par vel impar: & non est horũ aliquod medium, neq; ęgritudinis & sanitatis, neq; imparis atque paris. Quorũ autem nõ est necessarium alterum inesse, eorum est aliquod medium. vt nigrum & album in corpore animalis nata sunt fieri, & non est necessarium alterum eorũ ineẽ M corpori. nõ.n.omne corpus vel album vel nigrũ est. sed & prauum & studiosum prędicantur quidẽ de homine & de alijs cõpluribus: non est autem necessarium alterum eorum ineẽ ſjs, de quibus prędicantur. non.n. omnia aut praua aut studiosa sunt, sed est aliquid eorum medium: vt albi & nigri, fuscum & pallidum, & quicunque alij colores: praui vero & studiosi,

quod

A quod neq; prauum neq; studio
sum est. In aliquibus igitur me-
dijs posita sunt nomina: vt albi
& nigri, fuscum & pallidum, &
quicunq; alij hmõi colores: in
aliquibus vero non est nomine
facili mediũ assignare, vtriusq;
vero ex tremorũ negatione me-
dium definitur: vt qđ neq; bo-
num neq; malũ est, neq; iustũ
neq; iniustum. Priuatio vero
et habitus dicũtur quidem cir-
ca idẽ aliquid: vt visio & cęcitas
circa oculũ. vniuersaliter aũt di
B cere est in quo natus ẽ habitus
fieri, circa hoc dr̃ vtrunq; eorũ
fieri. Priuari vero tunc dicimus
vnumquodq; habitus susceptibi-
lium, qñ in quo natum est in-
esse, vel qñ illud natũ est habe-
re, nullo modo insit. edentulum
enim dicimus, nõ qđ nõ habet
dentes, & cæcum non quod nõ
habet visum: sed quod non ha-
bet, quando natum est habere.
aliqua. n. ex natiuitate, neq; den
tes habent, neq; visum: sed nõ
dicuntur edentula, neque cęca.
C Priuari vero & habere habitũ
non est priuatio & habitus. ha-
bitus enim visus ẽ, priuatio ve-
ro cęcitas. habere autem visum
nõ est visus, nec cæcum esse cæ
citas. priuatio enim quædã est
cæcitas: cæcum vero esse priua
ri, non priuatio est. Amplius,
si idem esset cæcitas & cæcũ eẽ,
vtraq; de eodem prædicarẽtur.
sed cæcus quidẽ dicitur homo:
cęcitas vero homo nullo modo
dicitur. Opponi quidem etiam,
ista videntur, priuari scilicet & D
habere habitum, quemadmo-
dum priuatio est habitus. idem
enim modus est oppositionis.
nam sicut cæcitas visui opponi
tur, sic cæcum esse & visum ha
bere opponuntur. Non est autẽ
neq; hoc quod sub affirmatiõe
& negatione est, affirmatio &
negatio. affirmatio namq; ora-
tio affirmatiua est, & negatio
oratio negatiua: qđ vero sub af-
firmatione & negatione est, nul
la est oratio, * sed res. dicunt au *a.l.nõ ha
tem hęc esse oppositas adinucẽ, bet (sj res)
tanq; affirmatio & negatio. nã E
& in his modus oppositiõis idẽ
est. sicut. n. affirmatio ad nega-
tionem opponitur, vt qđ sedet,
ei quod non sedet, sic & res, q̃
sub vtroq; est, opponitur. s. sede
re aliquem ad nõ sedere. Quod
autem priuatio & habitus non
opponuntur vt ad aliquid, ma-
nifestum est. non enim dicitur
idipsum quod est oppositi. vi-
sus enim non est cęcitatis visus,
nec vllo alio modo ad ipsum di- F
citur. similiter aũt neq; cęcitas,
visionis cæcitas dicatur: sed pri
uatio quidẽ visionis dicitur, cæ
citas vero visionis non dicitur,
* neq; visus cæcitatis. Amplius *a.l.nõ ha
ad aliquid oĩa ad conuertentia bet (neq;
dicuntur. quare, si cæcitas eo- visus cæci-
rum, quæ ad aliquid sunt, esset, tatis)
vtiq; & conuerteretur ad illud,
ad quod dicitur. sed non cõuer
titur: non enim dicitur visus cę
citatis visus. Quod autem neq;
vt contraria opponuntur quæ

secun-

G secundum priuationē & habitum dicunt, ex his manifestum est. Contrariorum .n. quorum nihil est medium, necesse est vel in quibus fieri nata sunt, aut de quibus prædicantur, alterum ipsorum inesse semper: eorum enim nihil medium erat, quorum alterum inesse susceptibili necessarium erat, vt in languore & sanitate, & impari atque pari. quorum vero aliquid mediū est, nunquā necesse est omni inesse alterum. neq; .n. necesse
H est omne susceptibile vel candidum vel nigrum esse, neq; frigidum vel calidum: horū .n. mediū aliquid nihil esse prohibet. insuper aūt et horū erat aliquid medium, quorum alterum inesse susceptibili non necessariū erat præter illa, quibus vnū inest naturaliter, vt igni calidum esse, & niui candidum. in his .n. determinate necessarium alterum est inesse, & non vtrumuis contingit. nō enim possibile est ignem frigidum esse, neq; niuē
I nigram. quare omni quidē susceptibili nō necessarium est alterum ipsorum inesse, sed solis quibus natura vnū inest: & his determinate vnum non vtrumuis contingit. In priuatione autem & habitu neutrum eorū q̄ dicta sunt verum est. non .n. semper alterum eorum inesse susceptibili necessarium est. quod .n. nondum natum est habere visum, neq; cæcū, neq; visum habens dicitur. quare non erunt hæc, vt ea contraria, quorum nihil est medium. Sed neque vt ea, quorum aliquid est mediū. necessarium enim est aliqñ omni susceptibili alterum eorū inesse. qñ enim iam ad habendā visionem natum fuerit, tūc aut cæcum, aut habens visum dicetur. & eorum non determinate alterum, sed vtrumuis contingit. * non enim necessarium est vel cęcum vel visum habens esse, sed vtrūuis contingit. in contrarijs autē, quorū aliquid medium est, nunq̄ necessariū erat omni susceptibili alterum inesse, sed quibusdam: & his determinate vnum, * & non vtrumuis contingit. Vnde palam est q̄ ſm neutrum modorum tanq̄ contraria opponuntur, ea quæ ſm priuationem & habitū opponuntur. Amplius, in contrarijs quidem cūm sit susceptibile, ad inuicē mutationem fieri possibile est: nisi alicui vnū natura īest, vt igni calidū *. etenim sanum possibile est languere, & candidum nigrum fieri, & calidum frigidum, & ex studioso prauum, et ex prauo studiosum fieri possibile est. prauus enim ad meliores exercitationes deductus, & doctrinas (etsi ad modicum aliquid proficiat, vt melior sit) si certe semel quamuis modicum incremētum sumpserit, palam est, quia aut perfecte mutabitur, aut satis multū incrementum sumet. semper .n. bene mobilior ad virtutem fit,

K

* a. l. nō necessar vel cęcu vel visu hñs dic determi nate, sed

L

* a. l. nō ... bet (& nō vtrūuis cō tingit.)

* a. l. addit et niui album.

M

etiā

A etiam quodcunque incrementum sumpserit à principio. quare etiam verisimile est plenius eum sumere incrementum. & hoc dum semper fit, perfecte in contrarium habitum restituetur: nisi forte tẽpore prohibeatur. Verum in priuatione & habitu impossibile est adinuicem mutationem fieri. ex habitu. n. in priuationẽ mutatio fit, à priuatiõe vero in habitum impossibile est. neq; enim cęcus factus aliquis, rursus vidit: neq; cùm
B caluus fuerit, rursus comatus factus est: neq; cum fuerit edentulus, dentes ei iterum orti sunt.

Quęcunq; vero tãquam affirmatio & negatio opponuntur, palam est qđ nullo prædictorũ modo opponũtur. in solis enim his necessarium est semper, hoc quidem eorum verum, illud autem falsum esse. neq;. n. in contrarijs necessarium est semper alterum verum esse, alterum autẽ falsum: neq; in ijs, quę ad aliquid sunt: neq; in habitu & pri
C uatione. vt sanitas et lãguor cõtraria sunt: & neutrum horum neq; verum, neque falsum est. similiter autẽ & duplum & dimidium tanquam quæ ad aliquid opposita sunt: & non est eorum neutrum, neque verũ, neque falsum. sed neque ea quę secundum priuationem et habitum dicuntur: sicut visio & cæcitas. Omnino autem eorum, quæ secundum nullam dicuntur complexionem, nihil neq verum neque falsum est. om- D
nia autem quæ dicta sunt, sine complexione dicuntur. Verumtamen maxime tale hoc contingere videbitur in ijs quę secudum complexionem contraria dicuntur. sanum nanq; esse Socratem ad languere Socratẽ cõtrarium est. Sed neque in his necessarium semper alterum verum esse, & alterum falsum. cùm enim Socrates sit, aliud quidem verum, aliud autẽ falsum erit: cúm vero non sit, ambo falsa sunt. neque enim languere, E
neque sanum esse verum est, cùm ipse non sit omnino Socrates. In priuatione vero & habitu cùm non sit omnino, neutrũ verum est. cùm autem sit, non semper alterum quidem verũ erit, alterum autem falsum. habere nanqwe visum Socratem ęi quod est cæcum esse Socratem opponitur, sicut priuatio & habitus. & cùm sit, non necessarium est alterum verum esse vel falsum. cùm enim nondum sit natus habere, vtra- F
que falsa sunt. & cùm non sit omnino Socrates, similiter quoque falsa sunt vtraque & visum eum habere, & cæcum eum esse. In affirmatione vero & negatione semper siue sit, siue non sit, hoc quidem falsum erit, illud autem verum. Languere nanque Socratem, et non languere Socratem, cùm ipse sit, palam est quòd alterum eorum verum, alterum vero

falsum

falsum est. & cùm non sit, similiter. languere etenim cùm non sit, falsum est: non languere autem, verum. Quare in his solis proprium erit semper alterum eorum verum, alterum falsum esse, quæcunque tanquam affirmatio & negatio opponuntur.

De cõtrarijs. Contrarium autem bono quidem ex necessitate malum est. hoc autem per singulorũ inductionẽ palam est. vt sanitati languor, & iustitię iniustitia, et forti tudini timiditas: similiter autem & in alijs.

Malo autem aliqñ quidem bonum est contrarium, aliqñ malum. defectui .n. cùm malũ sit, superabundantia contraria est, cùm sit etiam ipsa malum. similiter autem et mediocritas, cùm vtrię contraria sit, bonum est. Sed in paucis quis tale hoc aspiciet, in pluribus vero semp malo bonum contrarium est. Amplius, contrariorum non necessarium est si alterum sit, & reliquum eẽ. Sanis nanq; oĩbus, sanitas quidem erit, lãguor vero nõ. similiter aũt albis omnibus, albedo quidem erit, nigredo vero non. Amplius, si ei quod est Socratem sanum esse, Socratem languere contrarium est: non cõtingit autem simul vtraque eidem inesse: non vtiq; continget cùm alterum contrariorum sit, & reliquum esse. cùm enim sit Socratem sanum esse, languere Socratem non erit. Palam vero est q̃ circa idem, aut specie, aut genere nata sunt fieri cõtraria. Languor nanq; & sanitas in corpore animalis nata sunt fieri. albedo autẽ & nigredo, simpliciter in corpore. Iustitia vero & iniustitia in anima hominis. Necessarium autem est oĩa contraria, vel in eodem genere esse, vel in contrarijs generibus, vel ipsa genera esse. album .n. & nigrum in eodem genere sunt: color enim eorum genus est. iustitia vero & iniustitia, in contrarijs generibus: illius nanq; virtus genus est, huius aũt vitium. bonum vero & malum non in genere sunt, sed ipsa sunt genera aliquorum existentia.

TRACTATVS III.

Pars Prima. Sermo de Oppositis.

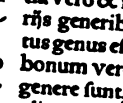

VOd loquit'in hac parte complectitur vndecim partibus. In Prima Arist. numerat genera oppositionũ, & notificat quodlibet eorum per exempla. In Secunda tradit driam inter oppoſita relatiua, & oppoſita cõtraria. In Tertia declarat duo esse genera contrariorum. In Quarta notificat naturam oppoſitorum ſecundum habitum & priuationem: probatq; q̃ quę habent priuationẽ & habitum, non sunt ipsa priuatio & ipse habitus: ipsa tñ opponuntur quoque, vt priuatio & habitus. In Quinta notificat q̃ res, quæ affirmantur vel negantur, non sunt ipsa ꝓpositio affirmatiua & negatiua: & q̃ hęc etiam opponuntur, quemadmodum

admodum opponitur affirmatiua & negatiua ꝓpositio. In Sexta declarat dñam, quæ est inter habitum & priuationẽ, & inter duo relatiua.

In Septima ostendit dñam, quæ est inter priuationẽ & habitum, & inter duo cõtraria. In Octaua declarat dñam, quæ est inter affirmationẽ & negationẽ, & inter reliqua tria, scilicet priuationẽ & habitũ, & duo correlatiua, & duo cõtraria: & soluit obiectionẽ quæ oritur cõtra illam dñam, quã dedit in ipsis contrariis. In Nona probat, ꝙ vnum est vni contrariũ, & qñq; duobus.

In Decima ostendit, ꝙ nõ est necessariũ vt vno cõtrario dato, detur & aliud, quæ est proprietas ipsius relatiui. In Vndecima explicat, quòd quælibet duo cõtraria, vel sunt vni⁹ generis, vel duorum generum contrariorum, vel ꝙ sint ipsamet duo genera contraria & non ingrediuntur sub vno genere.

Particula Prima. Dixit. Opposita quadruplicite dicuntur, nempe duo correlatiua & duo cõtraria, & priuatio & habitus, atq; affirmatio & negatio. Exemplum correlatiuorum, duplum, & dimidiũ: exemplũ vero contrariorũ, bonum & malũ: priuationis autẽ & habitus, cæcitas & visus: affirmationis quoq; & negationis, vt cùm dicimus Socrates sedet, Socrates non sedet.

Particula Secunda. Differũt aũt duo correlatiua à duobus cõtrarijs. qm̃ vniuscuiusq; correlatiuorum, quodcunq; fuerit illud, quiditas dr̃ in relatione ad aliud suũ compar, siue p se, siue p aliquam dictionum relationis, quæcũq; fuerit illa: vt duplum, quod dr̃ in relatione ad dimidium. sed quiditas vnius cõtrariorũ non dicitur in relatione ad alterũ: sed dicit ꝙ quiditas vnius eorũ contrariatur quiditati alterius. nã non dicitur, bonum est mali bonũ, sed dicitur est ei contrarium. neq; dicit̃ album est nigri album, sed ei cõtrarium. hæc ergo duo genera oppositorum differunt necessario inter se.

Particula Tertia. Contraria aũt, quorũ subiectũ quod per ea denominatur, nõ vacat vno eorum, sunt vtriq; illa cõtraria, quæ non habent mediũ: vt sanitas & ægritudo. nam nullũ corpus animatum est expers vnius istorũ. & vt par & impar: qm̃ nullus est numerus, qui non denominetur altero istorũ. hæc ergo dicuntur quoq; cõtraria nõ habentia mediũ. At in illis cõtrariis, quæ habent mediũ, nihil cogit vt eorum subiectũ non vacet alterutro cõtrariorũ: vt gratia exempli, nigredo & albedo, quæ sunt in corpore. nã cũ non fit necessariũ, vt quodlibet corpus coloratũ fit vel albũ, vel nigrũ, sed corpus põt vacare vtriq;: ideo datur medium inter ipsa, quæ sunt flauum & viride, & reliqui colores medij inter albũ & nigrũ. identidẽ laudabile & vituperabile: nam non est necessariũ vt quælibet res sit vel laudabilis, vel vituperabilis. ideoq; dant̃ media & inter ipsa, nempe id, quod nõ est laudabile, neq; vituperabile. In quibusdã aũt ipsa media habent nomina, vt flauum & citrinum. in quibusdam vero nõ habẽt nomina, & tunc mediũ dicitur per abnegationẽ duorũ extremorum: vt cùm dicimus, nec bonum nec malum, neq; iustum neq; iniustum.

Particula Quarta. Dixit Aristo. Sed priuatio & habitus in vna atq; ea[illegible] vt exẽpli gra-

G visus,& cæcitas, quæ in oculo reperiuntur.& sic genus priuationis vlt
est,quod habitus à subiecto suo proprio auferatur eo tpe, quo aptũ est
habere illum,absq; ꝙ sit possibile ipsum habitũ in tpe futuro inuenire.
qm̃ quidem dicitur edentulus ille, qui non habet dentes in tpe, quo
illos ex proprietate debet habere. & rursus qui non habet visum in tpe,
quo ex consuetudine debet habere visum. & ob id non dicitur de animalibus absq; dentibus nascentib⁹,
vti sunt catuli canum, qui quidem
H dentiũ sunt expertes,& cęci. Dixit. Nec qui habitu priuatur neq; qui
habitum habet,dicitur priuatio vel
habitus. vt exempli gratia,visus est
habitus, cęcitas vero priuatio eius.
habẽs itaq; visum nõ est visus,neq;
cæcus est cæcitas. nã si subiectũ ipsi⁹
visus,& ipse visus essent idẽ, itidem
si subiectũ cæcitatis & æcitas essent
idem,tunc vere prædicaret visus de
ipso vidente,& cęcitas de cæco,& vi
dens diceret visus, & cæcus diceret
cæcitas. Veruntamẽ quemadmodũ
priuatio & habitus sunt duo oppoſi
ta,ita quoq; illa,quę ꝑ ipsa denomi
nant,sunt duo oppoſita. nam.ſi cęci
I tas opponitur visui,cęcus quoq; opponitur videnti: qm̃ modus oppoſi
tionis in ipsis est vtq; idem.

Particula Quinta. Dixit. Neque id,quod affirmat&negat,est quoq; affirmatio & negatio.nã affirmatio est oratio affirmatiua, & negatio oratio negatiua: id vero quod affirmatur vel negat, nõ est oratio, sed est res,quæ per dictionẽ ſimplicem, vel ꝑ dictionẽ quæ habet vim ſimplicẽ,ſignificat.res vero, quæ affirmat vel negat,eadẽ quoq; opponit oppoſitione, qua affirmatio negationi opponit vt gratia exẽpli, quẽ admodum opponit Socrates ſedet, huic,ſcilicet Socrates non ſedet, ita opponitur ſeſſio non ſeſſioni. K

Particula Sexta. Videtur autẽ ꝙ priuatio & habitus nõ eodem opponant modo, quo opponunt correlatiua.qm̃ eorum, quæ fm habitũ & priuationem opponuntur, quiditas vnius eorum non dicit in relatione ad alterũ: quemadmodũ dr quiditas rerũ, quæ relatiue opponuntur. nam non dr visus est cęcitatis visus: neq; cæcitas est visus cęcitas. Differunt præterea ſecundo, qm̃ quodlibet duorũ correlatiuorũ, vt in ſuperioribus dictũ fuit,dicuntur ad conuertentiam: ſed ea, quæ fm priuationem & habitũ opponuntur, non dicunt ad conuertentia. nam visus nõ est visus cæcitatis, neque cæcitas est cæcitas visus,qui est habitus. L

Particula Septima. Videt quoq; ꝙ oppoſita fm priuationẽ & habitum,non ſint oppoſita fm cõtrarietatem. Qm̃ quodlibet duorũ oppoſitorũ,quæ fm contrarietatẽ opponunt, vel ſunt contraria nõ habẽtia mediũ: & huius generis cõtrariorũ propriũ est, vt ſubiectũ, quod p ea denominat,non ſit expers vnius eorum: vt ſanitas & ægritudo,nã corpus animaliũ non priuatur altero iſtorum: vel ſunt contraria habentia mediũ: & huius generis contrariorum propriũ est, vt ſubiectũ ſit expers vtriuſq; eorum,cũ non ineſt vnum eorũ naturaliter ei: vt caliditas in igne, & frigiditas ſ niue. ignis enim nõ est expers caliditatis, neq; nix frigiditatis. neceſſe est ergo vt contraria habentia mediũ, vel reperiatur vnum eorũ in ſubiecto omnino,ita vt non ſeparet ab ipſo vllo M

pacto:

A pacto: vel vt ſubiectū priuet vtroq, eorū. Priuatio vero & habitus nihil horū proprioru, quæ generibus cōtrariorum inſunt, habent: qm̄ oppoſita ſm priuationē & habitū, nō eſt neceſſarium, vt vnū eorum ſemper reperiatur in recipiēte: ſed bene eſt hoc neceſſarium, tpe quo recipiens ſolet naturaliter recipere quodlibet eorū. vt exempli gratia, id quod natura natū eſt vt videat, poterit priuari vtroq;: vt catulus canis, q̄ quidem nō dicet cęcus, neq; videns. cōtrariorū vero nō habentiū mediū, nō priuat ſubiectū vno eorū nullo
B tpe. priuatio itaq; & habit⁹ nō ſunt ex cōtrariis nō habētibus medium, neq; ex habētibus mediū: qm̄ neceſſe eſt, vt alterū duorū oppoſitorum ſm habitū & priuationē inſit ſubiecto eorū, eo tpe quo ſolet nāt reperiri in eo habitus. ſed hoc nō reperitur in illis medijs, quorū nullum cōtrariorū eorū reperit in ſubiecto ſemper: quia q̄q; ſubiectū priuat vtroq;. Neq; eſt dicendū q̄ habitus & priuatio ſint ex his quę habēt medium, & vnū eorū reperiat ſemp in ſubiecto: quia nō dat in priuatione
C & habitu aliquid illorū, quorū neceſſario vnū inſit ſemp ipſi ſubto.

Differt præterea hoc genus quoq; priuationis, quod paulo ante deſcripſimus, ab oppoſitis contrariis: qm̄ ex quolibet contrariorū poteſt fieri mutatio in alterutrū, cum nō inſit alterum eorū naturaliter ipſi ſubiecto ſemper, vt calor igni. nā album poteſt fieri nigrū, & nigrū album. & vir ſtudioſus poteſt effici prauus, & prauus poteſt fieri ſtudioſus, & probus: videlicet cū deductus fuerit atq; translatus, vt inquit Ariſto. ad conuerſationem alicuius, qui optimas obtineat cogitationes, & ad bo- D
nos rectores. nā probi viri dirigunt ſua conuerſatione hoſes ad probas exercitatiōes: licet pauca fuerit profectio. ſed ſi incrementū motus ad virtutē ſumpſerit, tunc quanto diutius in eo pſeuerauerit, tāto facilius mutabit⁹: & tunc vel magnā adipiſcetur probitatis portionē, vel ad ip ſam deueniet perfectionē, niſi impediat à tpe. In hoc tñ genere priuationis & habitus, ipſe habitus poteſt mutari ad priuationē, ſed priuatio nō pōt mutari in habitū: cùm iam in eius definitione fuerit dictum, q̄
E nō poteſt habere tegreſſum in futurum. nā cæcus nō poteſt euadere videns, neque caluus comatus.

Particula Octaua. Dixit. Palam aūt eſt, q̄ ea quæ ſm affirmationē & negationē opponuntur, non ſunt aliquod aliorū trium generū oppoſitionū. nam affirmationis & negationis propriū eſt, vt neceſſario vnū eorum ſit verum, & alterū falſum: hoc vero in nullo alio reliquorum eſt neceſſariū. vt gratia exempli ſanitas & ægritudo, quæ ſunt ex oppoſitis cōtrariis, nullum eorū dicitur eſſe verum vel falſum. identidem & oppoſita relatiua, vt duplū & dimi- F
diū: atq; priuatio & habitus, vt cæcitas & viſus. & vt verbo dicā, cū hæc tria ſignificentur per dictiones incōplexas, vel p id, quod habet vim ſignificationis dictionis incōplexę, ideo non dicitur aliquod eorum verum neq; falſum. nam cū dicimus animal, nec verū neq; falſum ſignificamus: niſi coniungat cum aliquo alio, vt ſi diximus homo eſt animal, aut non eſt animal. Videtur tamen q̄ oppoſita cōtraria, atq; priuationis & habitus cōmunicent cū

affir-

G affirmatiõe & negatione, qñ dicunt de aliquo alio, videlicet, qñ significeantur p dictiones cõplexas, complexu enũciatiuo: vt cũ dicimus de cõtrariis, Socrates est sanus, Socrates est ęgroꝰ. vtrũq; enim horũ dictorũ sunt cõtraria, & sicut cũ dicimus, Socrates é cęcus, Socrates est vidẽs. Differunt ũ hęc duo dicta ab affirmatione & negatione, qñ ea, quæ opponunt hoc modo, ſ. cõtrarietatis, non erit vnũ eorũ verũ, & alterũ falsum, nisi illud subiectũ, quod per vnũ ipsorũ denominat, reperiatur. vt exẽpli gra cũ dicimuꝰ, Socrates est
H ęger, Socrates est sanus, tunc vnũ horũ dictorũ est verũ, & alterũ falsum, Socrate existente. sed Socrate nõ reperto, tũc vtrũq; duorũ dictorũ erit simul falsum. Sed oppositorũ ſm priuationẽ & habitũ, vt cũ dicimus Socra. est cęcus, Socr. est vidẽs, tũc vnũ istorũ erit ſem p verũ, & alterũ falsum. duabꝰ tñ cõditionibus suppositis, quarũ vna est, vt Socra. reperiat, & sit eo tpe, quo nãm debet ineſſe ei visus. nam Socrate non existẽte, erit vtrũq; falsum dicere siue q̃ sit cęcus, siue q̃ sit vidẽs: similiter vtrũq; horũ erũt simul falsa, Socra.
I existẽte & dormiẽte. sed affirmationis & negationis, ſem p ſi vna est vera, altera é falsa: siue reperiat subiectũ, siue non reperiat. nã, cũ dicimuꝰ Socrates est ęger, Socrates non est ęger, vna istarũ necessario erit vera, & altera falsa: siue Socrates reperiat siue non. Hac itaq; proprietate distinguunt opposita ſm affirmationẽ & negationẽ à reliquis ꝓpositionibus cõpositis ex ipsis oppositis.

Particula Nona. Dixit. Malum aũt de necessitate é cõtrariũ bono. & hoc inductione perſpicuũ est, ſi partes boni & mali perquirant. nã K finitas contrariat morbo, & iniustitia iuſtitiæ, & timiditas fortitudini, & sic de reliquis. sed malo duo possunt esse cõtraria, nempe bonum & malũ. nã pusillanimitas, quæ est malum, est contraria audaciæ, quæ est quoq; malũ. fortitudo ergo, quę est bonũ, contrariat duobus. ita enim se habẽt bona, quę sunt media inter duo extrema, quæ sunt malũ. Veritamen ea, quæ sunt huius generis, in paucis reperiunt reb⁹, sed in pluribꝰ bonum solet esse cõtrarium malo.

Particula Decima. D. Contrariorum propriũ est, vt ſi vnũ eorũ sit, L nõ sit necesse alterũ esse. nã ſi quodlibet aĩal fuerit sanũ, nõ dabit vtrũq; ægritudo: & ſi oña essent alba, nulla quidẽ daret nigredo. ſi Socrates ẽt rea fuerit ægrotꝰ, nõ est necessariũ, vt Plato sit sanꝰ: sed nõ põt Socrates esse simul sanꝰ & ægrotus. Dixit. Et de nã omniũ duorũ contrariorum est, vt in eodẽ existãt subiecto. vt sanitas & ægritudo, q̃ in corpore animantiũ existũt, & albedo, & nigredo in corpe ſimplꝭ, & iuſtitia atq; iniuſtitia in aĩa hominis existunt.

Particula Vndecima. Dixit. Quę M libet duo cõtraria, vel sunt in eodẽ genere, vt albedo & nigredo: horũ enim genꝰ ꝓpinquũ est ipse color: vel sunt I duobꝰ generibꝰ cõtrarijs, vt iuſtitia & iniuſtitiæ nã genꝰ iustitiæ est virtꝰ, & genꝰ iniuſtitiæ est vitiũ, q̃ sunt cõtraria. vel sunt ipsamet duo genera cõtraria, q̃ nõ habẽt supra ſe genꝰ aliud: vt bonũ & malũ. intelligit p hoc, ſ. vnũ eorũ esse in vno p̃dicamento, & alterũ in altero prædicamẽto. nã ſi in eodẽ prædicamento existerent, tunc illud ipsum prædicamentum esset genus eorũ.

A *Sermo de Oppositis.*

LXVI. Dixit Arist. Opposita quadrupliciter dicuntur, &c. Inquit Leui. Cum in hoc libro consyderet de rebus quatenus sunt extra aiam, vt superius dictũ fuit, & iam expletus sit sermo de ea parte, q̃ in oibus illis reperit, videlicet de decem prędicamentis, ideo facit hic mentionẽ, de quibusdam accidentibus communibus cũctis prædicamentis, vel maiori parte eorum. Et tractat de oppositis, propterea quia ens vel est ipsum, vel aliud. manifestum autem est, q̃ id quod est aliud, non est ipsum. Et ideo declarat hic genera ipsius diuersi, seu alij, quib⁹ opponitur ipsum, & dicit q̃ sunt quatuor genera, videlicet duo correlatiua. nam seruus est alius a domino atq; diuersus, & B ipsa relatio consequitur cuncta prædicamẽta. Duo præterea contraria: nam calidum aliud est à frigido. contraria itaq; consequũtur prædicamenta habentia contrarium. Priuatio quoq;, & habitus eodẽ modo. nam cæcitas aliud est q̃ visus, diuersaq; est ab ipso. Similiter & affirmatio & negatio. nam qui sedet aliud est à non sedente, cum non possit esse simul sedens & non sedens. Et palam est q̃ priuatio & habitus consequunt plura prædicamenta. nam potest esse ĩ substantia ipsa, vt cæcitas & visus: & potest esse in qualitate, vt ignorãtia & scia. affirmatio vero & negatio in omnibus reperitur prædicamẽtis. & hoc est per se notum. Mox declarat differentiam, quę inter has oppositiones reperit: & primo declarat quandã differentiam, q̃ inter relatiua & contraria reperitur. Deinde ostendit aliqua contraria non C habere medium, & q̃ illud subiectũ, quod per ea denominatur, necessario denominabitur vno ipsorum. aliqua alia vero nõ habere medium, & q̃ illud subiectum, quod per ipsa denominatur, non est necessarium vt denominet vno eorum, nisi illud subiectum obtinuerit vnum illorum contrariorum à natura: vt caliditatem ignis, & frigiditatem nix. nam ignis nunquam est expers caloris, neq; nix frigoris. hoc autem primo proposuit hic Ari. tanq̃ præfationem ad ea, quæ dicturus est, post hoc de differentijs horum oppositorum. Posset aũt aliquis dubitare, quo nam pacto potest vnum subiectũ reperiri cum vno contrario semp̃, & aliud subiectum cum alio contrario: cum neminem lateat ipsa contraria habere vnũ subiectum. quod adhuc ĩ scia Naturali probabitur exacte. Ad quod dicendum est, q̃ nemo dubitat q̃ caliditas quæ est in igne, & frigiditas q̃ in niue, habent quidem vnum subiectum, videlicet materiam primã, vt in Philosophia Naturali probabitur: Arist. tñ ideo dedit differentiã inter hoc gen⁹ cõtrariorũ, & aliud gen⁹, q̃a illud aliud genus habet subiectum, formam habens, & ideo priuatur vtroq; contrariorum: vel habebit aliquod eorum, quodcunq; fuerit illud p̃ter hoc, quod transmutet eius forma: vt nigredo & albedo in hoie. sed in hoc secundo genere non priuatur subiectum habẽs formã ab illo contrario, nisi corrumpat. nam ignis nunquam priuabitur calore, dũ est ignis: neque nix frigore, dum est nix. Post hoc probat q̃ priuatio & habitus necessario reperiuntur in eademmet re, videlicet in qua naturaliter debet reperiri habitus, tẽpore quo E debet reperiri naturaliter in ea, p̃ter hoc q̃ possit reperiri in ea in futurum. Deinde ostẽdit oppositionẽ fieri in his rebus simplicib⁹ his modis: in compositis vero cum suis subiectis. hoc est q̃ cæcus opponitur videnti, quemadmodum opponitur cæcitas visui: licet cæcus non sit cæcitas, neq; vidẽs visio. & hoc idem probat in omnibus modis oppositionis. nam quemadmodum sedẽs opponit non sedenti, propterea quia est aliud. ita quoq; opponit sessio non sessioni. Id vero quod reperitur scriptum ĩ libris nostris, Socrates sedet, est ad maiorem declarationem, i. subiectum sedens. Nam Aris. nõ tractat hic de ꝓpositione: sed in libro peri Hermenias tractabit de ipsa propositione. Sed Aris. tractat hic de his oppositis ea ratione, qua sunt aliud extra animã: hoc est q̃ vnũ est aliud ab alio & diuersum, vt diximus. se F dens autem opponitur non sedenti, q̃a non potest vna & eadem res simul sedere, & nõ sedere. Deinde posuit quasdam differẽtias inter oppositionem priuationis & habitus, & oppositionem relationis. Post hoc declarauit quandam differentiam, quæ inter opposita secundum priuationem & habitum & opposita secundum contrarietatem reperitur: & diuisit opposita contraria trifariã, & inuenit priuationem & habitum non similari alicui illorum modorum in suis ꝓprietatibus. & hoc cogit ne priuatio & habitus sint opposita secundum contrarietatẽ, quia, si essent opposita secundum contrarietatem, tunc haberent aliquam proprietatum, quæ in contrarijs reperiuntur. Deinde

G probat. q̃ potest in aliquibus oppositis contrarijs fieri mutatio ex quolibet eorum in alterum. & hoc est impossibile fieri in priuatione & habitu: vt in ei⁹ descriptione dictũ fuit. Mox declarat quandam differentiam, quæ reperitur inter oppositionem affirmationis & negationis, & reliquas oppositiones. nam cum ipsa negatio non sit quoddã aliud, vel diuersum, sed est absolute aliud: ideo necesse est vt vere dicatur de omni, si affirmetur aliquid vel negetur. nam de qualibet re vere dicetur quòd est vel dominus, vel non dominus: vel quod sit vidẽs, vel nõ videns: vel quod sit sana, vel non sana. Sed ideo ĩ hoc loco attulit has inuestigationes, ratione prædicamentorum, vt ostẽderet in quo differat hæc oppositio à reliquis oppositionibus. per illa enim dignoscuntur ipsæ
H oppositiones, hoc est, ꝑ subiecta illarum oppositionum. non q̃ ipse inquirat hic de his oppositionibus, ratione s. veri & falsi: sed ea ratione, qua reperiũtur extra animam, quatenus vnum non est aliud. At consyderatio de oppositis, quatenus sunt in anima, erit in libro de Interpretatione.

Particula Nona. Dixit. Malum autem de necessitate est contrarium bono, &c. Inquit Leui. Aris. loquitur hic figuraliter, dum dicit q̃ vni contrario possunt dari duo cõtraria. sed vtrum hoc possit fieri, vel ne, iam in libro Metaphysicæ probabitur, s. si vni contrario datur vnicum contrarium. Quare, si malum habeat duo cõtraria, illud quidem erit duabus rationibus diuersis. quod patet, qm̃ pusillanimitas habet duo cõtraria duabus rationibus diuersis: nam suum contra-
I rium ratione vtilis, i. boni est ipsa fortitudo, non audacia: sed suum contrarium ratione essentiæ qualitatis huius affectionis animę, non erit fortitudo, quia non sunt in extrema distantia: sed erit ipsa audacia. Posset tñ quis dubitare & dicere, q̃ fortitudo hẽt duo contraria, ratione boni & mali, quæ sunt pusillanimitas & audacia. nam fortitudo est bonum, & pusillanimitas est eius contrariũ ratione mali: & sic est ei contraria ipsa audacia. Dicendum ergo est, q̃ nos non dicimus fortitudinem esse contrariam pusillanimitati ratione distantiæ transitus, quæ inter ipsas existit in essentia qualitatis: sed ratione, qua est declinatio à medio, quod est in vltimo. cum ergo dicimus contrariũ fortitudinis esse declinationem à medio, tunc non erit nisi vna contrarietas: sed contigit vt fortitudo habeat duo contraria. si sumamus declinationẽ ad aliquam partem, manifestum est q̃ non erit cõtrarium ea ratione, qua est declinatio ad hanc partem: sed ea ratione, qua declinat ad alias. Reliqua sunt nota. K

Particula Vndecima. Quodlibet duorũ contrariorum, &c. Inquit Leui. Ratio huius est, quia malum est in prædicamento pati: omnis enim passio est malum quoddã. bonum vero in prædicamento agere: & deniq; esse est bonum, & priuatio malum. & ideo possum⁹ dicere ens diuidi primo ĩ ens in potentia, & ens in actu. & omne ens ĩ actu est bonum, & in potentia malum: quia est priuatio, & ratione ipsius aduenit malum ipsis entibus, vt in lib. Physicorũ probabit.

De Priori. Cap. 2.

PRius autem alterum altero dicit̃ quadrupliciter. L
Primo quidem & maxime proprie secundum tempus: secundum quod antiquius alterum altero, & vetustius dicitur. in eo enim q̃ tempus amplius est, & antiquius & vetustius dicitur. Secundo autem, quod nõ conuertitur secundum subsistẽdi consequentiam. vt vnũ duobus prius est. duobus enim existentibus, mox vnum esse consequẽs est: vno vero existẽte, duo M
esse non necessarium est. quare non conuertit̃ ab vno consequẽtia, vt reliquum sit. prius autem illud esse videtur, à quo non cõuertitur eius quod est esse consequentia. Tertio vero ſm ordinẽ quendam prius dicitur: quemadmodũ & in scientijs, & in orationibus. nam in demõstratiuis scientijs est prius & posterius ordine: elementa enim priora sũt ordine ijs quæ describũtur. sed & in * Grammatica elemẽta syllabis

* Boe. ad I Geometria.

A labis priora sunt. & in orationibus similiter procemium narratione prius ordine est. Amplius præter ea quæ dicta sunt, quod melius & honorabilius est, pri⁹ natura esse videtur. cõsueuerũt autẽ & multi honorabiliores & magis dilectos à se priores apud se dicere. est quidem & penè alienissimus priorum hic modus. Modi igit̃ qui dicti sunt de priore, ferè tot sunt. Videt̃ aũt pręter eos q̃ dicti sunt, alter esse prioris modus. eorum. n. quæ conuertũ
B tur ſm esse cõsequentiam, quod alteri quomodolibet causa ẽ, cõuenienter prius natura dici possit. Quod vero quædã sunt huiusmodi, palam est. esse nanque hoĩem, ſm ipsius esse consequẽtiam ad veram de se cõuertitur orationẽ. nam si homo est, vera est oratio, qua dicim⁹, ꝙ homo est. & conuertitur: nã si vera est oratio, qua dicim⁹ ꝙ homo est, est homo. Est aũt vera oratio, ne quaquam causa, vt sit res: verũ-
C tñ res quodammodo causa videtur, vt sit vera oratio. eo enim ꝙ res est aut nõ est, verà oratio aut falsa dicitur. Quare ſm quinq; modos prius alterum altero dici potest.

Pars Secunda Tractatus Tertij.

Sermo de Priori.

Dixit prius autem alterum altero quadrupliciter dicitur.

Primo quidem atque famoso illorum modo dicitur, prius tempore: vt dicimus aliquem esse seniorẽ & antiquiorẽ alio. Secũdo modo D dicitur, prius natura: & est quidem illud, quod reperit̃, repto posteriori: sed ablato ipso, aufert̃ & posteri⁹ & non conuertitur cum eo ſm esse: videlicet, vt si reperiatur prius, reperiatur quoq; posterius, & si aufert̃ prius, aufert̃ & posterius: sed ablato posteriori non aufertur prius: vt se habet vnum ad duo in prioritate. nam repertis duobus reperitur & vnũ; sed reperto vno, non est necessariũ vt reperiant̃ ipsa duo. & quicquid reperit̃ reperta aliqua alia re, sed non reperiat̃ illa res reperto illo dr̃ quidem illud esse prius illa re. E Tertio modo dicitur prius ordine: vt cum dr̃ in scientijs & artibus, ꝙ definitiones & descriptiones, quas Geometrę ꝓponũt ipsis figuris, sunt priores in ordine doctrinæ ad id, qđ volunt demonstratione probare & in scribẽda disciplina cognitio elementorũ simpliciũ præcedit doctrinam scripturæ. idẽtidem & ꝓœmium in oratione prius est ordine ipsa narratione. Quarto modo est prioritas dignitatis & ꝑstantiæ: nam quod est natura nobilius, videtur esse prius ignobiliori. & ideo hæc opinio videtur esse communis cunctis: licet his modus prioritatis valde diuersus ab illis modis prædictis sit. est enim hic modus prioritatis præstantior cæteris alijs modis.

Dixit. Videt̃ aũt ꝙ hi quatuor tñ sint modi prioris, qui prima cogitatione reperiri videntur. Veruntamen datur alius modus prioris: videlicet, id qđ est prius, quia est causa alicuius rei: & conuertit̃ cum ea re ſm consequentiã essentiæ. Nempe vt si reperiat̃ prius, quod est causa, reperiat̃ & posterius: & si reperi-

Inquit interps. Ari. dicit ꝙ is mod⁹ est alienissimus ab alijs: ideoq; non vr̃ ꝙ sit ꝑstãtior vt exponit hic Auerr: nisi forte ĩtelligat q̃a magis fa-
F mosus & apparens apud vulg⁹: cũ oĩa, q̃ in ꝑdicamẽtis tractãtur ab Arist. sint potius famosa, & apparẽtia, q̃ vera, vt exponit ipsemet Auerr. alibi, atq; Leui ghersonides.

tur posterius, reperitur & prius exē pli gratia, prius est homo, q̄ opinio vera, quę habetur de eo ꝙ sit: homine autem existente, existit & opinio de ipso: existente q̄; huiusmodi opinione ꝺ ipso, existit & homo. homo autem est causa, vt hæc opinio reperiatur: non ipsa opinio est causa, vt reperiatur homo. nā causa veri & falsi est ipsum esse rei, quæ est subiectum alterius duorum oppositorū extra animam. Cùm ergo is sit vn⁹ modorū prioritatis, sequitur ꝙ ipsum prius dicitur quinq; modis.

H *Sermo de Priori, & de Simul.*

LXVI. DIxit. Prius autem alterū altero quadrupliciter dicitur, &c. Inquit Leui. Prius & posterius est commune pluribus prædicamentis. & ideo declarauit ei⁹ significatum hic. & pp hanc met rationem quoq; declarauit id quod dicitur apud, vel simul.

De Simul. Cap. 3.

SImul autem dicuntur simpliciter quidem & proprijssime, quorum generatio in eodem est tempore. neutrum. n. eorum neque prius neq; posterius est. Simul autem secūdum
I tempus hæc dicuntur. Natura vero simul sunt, quæcunq; conuertuntur quidem secundū ei⁹ quod est esse cōsequentiam, sed nequaquam alterum alteri causa est vt sit. vt in duplo & dimidio. conuertuntur etenim hæc. nam cùm duplum sit, dimidiū est: & cum dimidium sit, duplū est: sed neutrum alteri causa est, vt sit. Dicuntur autem simul natura, & quę ex eodē genere è diuerso abinuicem diuiduntur. E diuerso autem diuidi ab inuicē k
dicuntur, quæ ſm eandem sunt diuisionem: vt volatile, gressibili, & aquatili. hæc enim abinuicem è diuerso diuiduntur, cùm sint ex eodem genere. animal nā que diuiditur in hæc, in volatile, gressibile, & aquatile. & nihil horum prius vel posterius est, sed simul hæc natura esse videntur. Diuiditur autem & vnumquodq; horum ī species rursus, vt volatile, gressibile, & aquatile. Erunt ergo & illa simul natura, quæcunq; ex eodem genere L
ſm eandem sunt diuisionem. genera vero specieb⁹ semper priora sunt: neq; enim cōuertuntur ſm eius quod est esse consequētiam. vt cùm quidem aquatile sit, animal est: cùm vero sit animal, non necesse est vt aquatile sit. Simul ergo natura dicūtur, quæcunq; quidem conuertunt secundum eius quod est esse cōsequentiam, sed nequaquam alterum alteri vt sit, causa est: &
ea quæ ex eodem genere è diuerso diuiduntur abinuicem. Simpliciter autem simul sunt, quo- M
rum generatio in eodem est tempore.

Pars Tertia Tractatus Tertij.

Sermo de Simul,

SImul dupliciter dicitur. Primus AVII.
autem mod⁹, quo proprijssime & simpliciter dicitur, est, q̄ generatio duorum fit in eodem tempore. nam, cùm alterum eorum non prę cedat tempore, dūr esse simul tpe.

Secundus

A Secundus vero modus eſt eorum, quæ dicũtur ſimul natura. & is mõ dus eſt duplex. vnus eſt eorum quæ conuertuntur ſecundum eſſe conſequentiæ: hoc eſt φ, cùm reperitur vnum eorũ, reperitur & alterum: licet alterum non ſit cauſa alteri. vt duplum & dimidium. nam dato duplo, datur & dimidium: & dato dimidio, datur & dupium: ſed nullum horum eſt cauſa alterius. Secundus modus autem eſt, vt ſpecies quæ idem genus diuidunt diuiſione prima: vt volatile, aquatile, & greſſibile. Hæc enim ſunt quidem
B ſpecies diuidentes ipſum animal, quod eſt earum genus: & nullum ipſorum eſt prius altero, neque poſterius: & ideo hæc dicuntur eſſe ſimul natura. Poſſunt inſup & quælibet harum ſpecierum diuidentiũ diuidi rurſus in alias ſpecies etiam: & erunt quoque hæ ſimul natura. vt cùm diuiditur greſſibile in bipes, & quadrupes, & pluripes, & priuatum pedibus. Genera vero harum ſpecierum ſunt priora eis ptio ritate naturæ: quoniam non conuer tuntur ſecundum eſſe cum eis. nam reperto aquatili reperitur & ani-
C mal: ſed reperto animali non reperitur de neceſſitate aquatile. Ea er go quæ dicuntur eſſe ſimul natura ſunt, vt diximus, duobus modis. Quorum vnus eſt earum rerum, quæ conuertuntur ſecundum conſequentiam, altera ad alteram, licet vna non ſit cauſa alterius. Secundus modus eſt ſpecierum, quæ diui dunt genus: videlicet quælibet ipſarum eſt æqualis alteri. Ea vero, quæ dicuntur ſimpliciter ſimul, ſunt quorum generatio fit in eodem tempore.

De Motu. Cap. 4. D.

MOtus autẽ ſpecies ſunt ſex: generatio, corruptio, augmentum, diminutio, alteratio, & ſecundùm locum mutatio. Alij itaq; motus palam eſt quod ab inuicem diuerſi ſunt. non enim eſt generatio corruptio, neque augmentum diminutio, neque ſecundũ locum mutatio. ſimiliter autem & alij. In alteratione vero habet quandam dubitationem: ne ſit forte neceſſarium id quod al- E teratur, per aliquam reliquarũ motionum alterari. Hoc autem non verum eſt. nam ſecundum omnes penè paſſiones, aut complures accidit nos alterari, nulla aliarum communicante motionum. nam neque augeri neceſſarium eſt quod per paſſionem mouetur, neque diminui. ſimiliter autẽ & in alijs. Quare alia præter alios motus erit alteratio. nam ſi eſſet eadem, oporteret id quod alteratur, mox & augeri, vel minui, vel quan- F dam aliarum motionum ſequi, ſed non neceſſe eſt. Similiter autem & quod augetur, aut alia aliqua mutatione mouetur, alterari oporteret. ſed ſunt quædam, quæ augmentantur, quæ non alterantur. vt quadratum gnomone circumpoſito creuit quidem, alteratum vero nihil factum eſt. ſic & in alijs huiuſmodi. quare alij motus ſunt abinuicem.

Dubium.

Quadrati accretio, Gnomone circumpoſito.

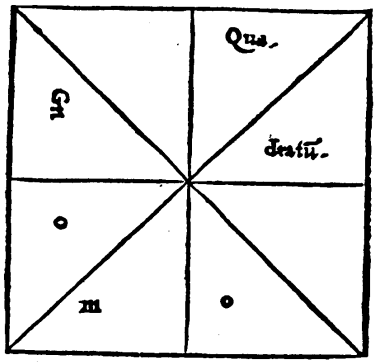

Eſt autem ſimpliciter motui quidē quies contrarium: ijs vero, q̄ per ſingula ſunt, & ſingula. generationi quidem corruptio contrarium, augmētationi vero diminutio, ſecundum locum mutationi ſecundum locum quies. maxime autem videtur oppoſita eſſe ad contrarium locum mutatio. vt ei quæ inferius eſt ea quæ ſuperius eſt: & ei quæ ſuperius eſt ea quæ inferius eſt. Reliquo vero aſſignatorū motuum nō facile eſt aſſignare qd forte eſt cōtrarium. videtur autem nihil eſſe ei contrarium: niſi quis & in hoc ſm qualitatē quietem opponat, aut in contrarium qualitatis, mutationem: ſicut & in mutatione ſecundum locum, quietem ſecundum locum, aut in contrarium locum mutationem. eſt enim & alteratio mutatio ſecundum qualitatem. quapropter opponitur motui ſecūdum qualitatem, quies ſecundū qualitatem, aut in contrarium qualitatis mutatio. vt album fieri ad id, quod nigrum eſt fieri. alteratur enim in contraria, qualis mutatione facta.

Pars Quarta Tractatus Tertij.

Sermo de Motu.

SPecies motus ſunt ſex: videlicet generatio, & ei⁹ oppoſitum corruptio: incremētumq;, atq; eius oppoſitum, ſ. decrementum: mox alteratio,

A alteratio, deinde mutatio ſm locū, quæ apud nos translatio vocatur.

Omnes autem hæ ſpecies ſex paſſ eſt, ꝙ ſunt inter ſe diuerſæ, præter alterationem. nam nemo exiſtimabit generationem eſſe corruptionem, neq; incrementum decrementum, neq; translationem eſſe aliquid horum: ſed alterationem poterit aliquis credere eſſe idem cum reliquis motibus, quos narrauimus. Verū tamen alteratio reperitur in omnibus generib⁹ quatuor qualitatum, quæ narrauimus, vel in maiori parte eorum, in quib⁹ nihil reliquorū

Vide. 7. Phy. a tex. 14. vſque ad. 20.

B motuum communicat, neq; eos ſequitur. nam id, quod mouetur aliqua qualitatum, non eſt neceſſariū vt augeatur, vel minuatur: & ſic de reliquis. Sequitur ergo, ꝙ motus alterationis differt ab aliis motib⁹. nam ſi ipſa alteratio & aliquis alius motus eſſent idem, vel quod ipſam inſequeretur aliquis alius motus, tunc eſſet neceſſarium, vt id quod eſt alteratum, creuerit vel decreuerit, vel aliquo modo mutationum mutatum fuerit: cùm tamen res non ita ſe habeat. Quòd autē ſequatur oppoſitum, nempe vt quicquid creue-

C rit, aut aliquo alio motu motū fuerit, alteretur: cùm tamen res nō ita ſe habeat. nam ſi quadrato addatur per artem Geometricam id, quo in nouetur illa ſuperficies, quæ gnomon vocatur, creuiſſe dicitur: cùm tamen nulla in eo facta ſit alteratio. & ſic de ſingulis aliis ſimilibus. oporteret ergo vt huiuſmodi motus, qui hic numerantur, ſint inter ſe diuerſi. Hæc tamen ratio, qua vſus eſt hic Ariſtoteles, eſt figuraliter, ſeu latius ſumpta: qm̄ augmentum non dī de hac re, niſi metaphorice.

Sed re vera quicquid augetur alteratur quidē, & quicquid generatur quoq;. at id, quod ſm locum mouetur, non eſt neceſſarium vt alteretur. ſed totum hoc nō declaratur in hoc loco. & ideo procedit in hoc figuraliter, & largo modo. nā nihil aliud vult probare hic, q̄ ꝙ alteratio differat à reliquis motibus. Dixit. Et motui quidem ſimpliciter, qui eſt genus, contrariatur quies ſimpliciter, quæ eſt genus rebus quieſcentibus: motib⁹ vero particularibus cōtrariant quietes particulares, & motus particulares. mutationi enim ſecundum locum contrariatur quies D ſecundum locum. & quemadmodū generationi cōtrariatur corruptio, & incremento decrementum: ita quoq; videtur ꝙ motui ſecundum locum contrarietur motus ſecundū locum, ratione contrarietatis loci, ad quem fit motus. vt exempli gratia, quia motus ſurſum cōtrariatur motui deorſum: cùm ad ſurſum ſit contrarium deorſum. Sed motui, qui relictus eſt ex reliquis motibus, quos narrauimus, non eſt facile reperire ei contrarium, nec ratione quietis, neq; ratione motus. ſed poſſet quis imaginari, ꝙ nō habeat cō- F trarium: niſi forte aliquis dixerit quoq; ꝙ quies, quæ ei opponitur, ſit ipſa quies ī qualitate: & ipſe motus etiam qui opponitur illi motui, q̄ eſt in qualitate contraria illi qualitati, quæ illi motui ineſt: vt dicebatur ꝙ motui in loco opponit quies in loco: vel motus ad contrarium illius loci, ad quem erat alius mot⁹. vt gratia exempli, mutationi ſeu alterationi ad nigredinem contrariatur alteratio, ſeu mutatio ad albedinem, atq; quies in albedine.

Re vȳa q̄e qd auget, alterat: & ꝙ quicqd generat.

G *Sermo de Motu.*

LEVI. SPecies motus sunt sex, &c. Inquit Leui. Cum motus reperiat' in pluribus prędicamentis, ideo est cōis quibusdam p̄dicamentis: & ꝓpea exposuit eius significatum. Generatio autem & eius contrarium, quod est ipsa corruptio, sunt in prædicamento substantiæ. nam ꝑ generationem intendit' generatio substantiæ rei: itidē ꝑ corruptionem corruptio substantiæ rei. incremētum vero & decrementum sunt in p̄dicamento quantitatis. alteratio aūt in p̄dicamēto qualitatis. & mutatio scd̄m locū in p̄dicamento vbi. Pōt tn̄ existimari q̄ sit in prædicamēto positionis: licet Aris. non meminerit eius: vt est motus rotæ molendini, q̄ semꝑ habet idem vbi: silr̄ & motus corporum cœlestiū. Nisi forte quis dixerit q̄ eius motus sit partium
H eius q̄ mutant locum suum in vbi, quod est falsum. qm̄ motus partium eius est per accidens, ratione s. motus totius, vt in Philosophia Naturali probabit': motus aūt toti⁹ est per se, & ideo motus debet ascribi ipsi mobili ꝑ se, non ꝑ accidens: & ideo dixit Auic. q̄ motus corporum cœlestium est in prædicamento situs. Auerroes tn̄ negat hoc. nos tn̄ inuestigabim⁹ hoc in libro Physicorū, Deo optimo concedente. Hoc. n. indiget scrutatione, cui non dat' hic locus. Palam autem est q̄ hæ sex spēs motus sunt inter se diuersæ. D.d. Veruntn̄ alteratio reperitur in oīb⁹ quatuor generibus qualitatū. Inquit Leui. Cum narrauerit Aris. species motus, voluit quoq; ostendere eas esse inter se diuersas, & dixit q̄ hoc est manifestum, p̄terquā in ipsa alteratione. & primo declarauit hoc, dicens q̄ alteratio reperitur in cūctis generibus p̄-
I dicamentorum, vel in pluribus eorum: sed non reperiunt' ī eis reliqua genera motus: i. q̄ non est necessarium vt in calido & frigido, & his similibus fiat generatio, qn̄ ipsa innouant' & oriunt': neq; vt fiat augmentum, ēt in eorum ortu: & par est rō de horū oppositis: neq; ex eorum ortu sequit' mutatio secundum locum. sequit' ergo q̄ motus alterationis differt a reliquis motib⁹. Præterea, si alteratio & aliquis ali⁹ reliquorū motuū essent idem: sequeret' ad ipsam aliquis motus. q̄ quidem est contra id, quod nos asseruimus: videlicet, quia nos iam affirmauimus dari motum alterationis sine generatione, vel aliquo alio reliquorum motuum. tunc. n. oporteret q̄ id quod est alteratum, fuerit auctum vel diminutum, vel fuerit aliquo modo diuersitatis diuersum: quod quidem non reperitur, vt iam superius diximꝰ, & sequeretur ēt huius oppositum: videlicet q̄, si alteratio & aliquis alius motuū essent idem, sequeret' quoq; huius contrariū: s. vt id, quod fuerit auctū, vel motū aliquo alio motu, esset & alteratū: qd̄ est falsum. ergo alteratio & aliquis alius motuum reliquorū non sunt idē. D.d. Si quadrato addatur ꝑ artē Geometricam & gnomon, &c. Hui⁹ dicti sensus est, vt reor, q̄, cum in aliqua figura oppositorum laterum, addat' signum aliquod, ita vt illa figura cū illo signo sit similis primæ figuræ: & hoc quidem fit cum protrahat' diameter illius figuræ, & addat' in vno duorum laterum ei⁹ illemet diameter secundæ figurę oppositarū costarū cum illa additione, vt declarat Euclides. Dedit āt hoc exemplum de augmento quia augmētum ita quidem fit, videlicet quod figura similat' suęmet figuræ post augmentum, quæ erat ante augmentum. & hoc est manifestū de ipso incremento. & palam est, vt inquit Auerroes, q̄ additamentū in superficie non est augmentum. in scia aūt Naturali probabit', q̄ oportet vt alteratio p̄cedat motū generationis & incrementi. Debes p̄terea scire, q̄ id quod Aris. dicit in hoc loco, est verū oīno: nempe q̄ incrementum, est quid simile illi additamēto facto in superficie. qm̄ hmōi suꝑficies non est alterata sua qualitate q̄ est ipsa figura: nam cum illo additamēto remanet illa figura, quā habebat, eo pacto quo exposuimus: sed est addita ei⁹ quantitas solum. & eadem est rō de incremento: qm̄ id, quod auctū est non alterat' oīno ea ratione, qua est auctū: sed est tm̄ addita ei⁹ quātitas. nutritum. n. est ipsum auctum, nō ipsum nutrimentum. alteratio vero, q̄ præcedit ipsum incrementum, necessario fit in nutrimento, non in nutrito. & ideo verum est id, quod Aris. dicit de ipso augmento. Id ergo, quod dicit Auerroes, q̄ in Physicis ꝓbatum est, q̄ est auctum, iam fuit alteratū, non contradicit penitus huic dicto Aristot.

D.d. Et motui quidem simplr̄, qui est gen⁹ &c. Inquit Leui. Intelligit q̄ contrarium ipsius motus, qui est genus harū spērum, quas narrauimus, est ipsa quies, q̄ insequit' oppositū horum motuum: videlicet priuatio motus. D.d. motibus vero particularibus, &c. id est his spēbus motus p̄dictis dant' duo cōtraria, s. vel quietes particulares, vel motus particulares illis oppositi. nam mutationi secundū locum contrariat' quies secūdum

locum

A locum: & motus secundum locum contrarius illi motui. vt exempli gra q motui sursum cõtrariat quies deorsum, q est id, à quo fit motus, non quies sursum, quia illa est finis motus & eius præfectio, vt in scia Naturali probabit. Si fit ex contrariat ei motus deorsum: eò quia fines vtriusq; motus sunt contrarij, i. quia quietes motui illorũ sunt cõtrariæ: & hoc palam est. Eadem quoq; rõne ipsi generationi contrariat corruptio, atque quies in eo, à quo fit generatio, & non in eo ad quod fit generatio: quia illa est finis generationis, & eius perfectio. Augmento quo que contrariat decrementum, atq; quies in eo, in quo erat res, antequã augeret. Alterationi rursus ad albedinem contrariat quies in nigredine, atq; alteratio ad nigredinem. Posset tñ aliquis quærere, quo pacto poteft fieri vt quodlibet horum habeat duo con-

B traria: cum iam suppositũ fuerit vnum contrarium habere tm vnicum contrariũ. Ad quod dicendum est, q hmõi duo contraria sunt tm vnum contrarium. nam alteratio, seu mutatio ad albedinem, cui dixim⁹ contrariari quietem in nigredine, & motum ad nigredinem, dico q in his reperit contrarietas ratione quietis, quæ opponit quieti, non ratione motuum. nam, si mutationi ad albedinem cõtrariaret quies in nigredine, eo quia qualitas rei, q mutat ad albedinem in colore suo sit contraria, quia quiescit in nigredine, hoc est id quod est nigrum, tunc sequeret q nigrum contrariaret nigro in suo colore. qm nigrum põt incipere transmutari in albedinem: & tunc transmutabit ad al-

C bedinem, dum tñ adhuc sit nigrum: verum tñ iam est aliquantulum mutatum ad albedinem: & sic sequeret, q nigrum esset cõtrarium nigro in colore suo, quod est impoſe. Sequit ergo q transmutatio ad albedinem, contrariatur quieti in nigredine, quia quies in albedine ad quam mouet idem id quod transmutat ad albedinẽ, est contraria quieti in nigredine. & pari ratione dico, q ideo transmutationi ad albedinẽ contrariat trãſmutatio ad nigredinem, quia quietes, ad q̃s mouent, sunt contrariæ. nam si essent contraria ea ratione, qua habent illum colorẽ tpe transmutationis, seu alterationis, nulla habita ratione ad finẽ, tunc sequeret q flauum esset flauo contrarium: qm possumus supponere q id, quod transmutat ad nigredinem sit flauum aliquo tpe transmutationis. sicut poteſt esse id, quod transmutat ad albedinem flauum. & sic sequeret q flauum contrariaret flauoq; est falsum. Sequitur ergo q non hẽt contreria, nisi ratione quietũ contrariarum: & q hæc ratione habebit contrarietatẽ in extremo diſtantiæ. sed cum ipsa contrarietas sit ratione quietis, non rõne motus: ideo patet hæc duo contraria, q dicuntur contrariari vni contrario, esse vnũ contrarium. & sic soluitur dubium. D

De Habere. Cap. 5.

HAbere secundum plures modos dicit. Aut. n. vtha bitũ & dispositionẽ, aut aliã aliquã qualitatem. dicimur enim disciplinã aliquam, atque virtutem habere. Aut vt quãtũ, vt quam cõtingit aliquis habẽs E magnitudinem. dr. n. tricubitã habere magnitudinem vel qua dricubitã. Aut vt ea q̃ circa corpus sunt, vt vestimẽtum, vel tunicam. Aut vt in parte, vt in manu annulum. Aut vt partem, vt manum vel pedẽ. Aut vt in vase, vt modius grana tritici, aut ãmphora vinum, vinũ. n. habere amphora dr, & modi⁹ gra na tritici. hæc ẽnim oña habere dr, vt in vase. Aut vt possessionem. habere. n. domum & agrũ F dicimur. Dicit aũt & vir vxorẽ habere, & vxor virum. sed qui nunc dictus est modus, alienissimus est eius qd est habere. nihil nim aliud vxorẽ habere significamus, q̃m q cohabitãt. Forte tñ & alĩ quidam eius, quod est habere, apparebunt modi: sed qui dici consueuerũt, penè omnes enumerati sunt,

[a] alias lagena.

[b] al. igitur

Pars

Sermo de habere.

AVER. HAbere autem ſex modis dicit. Quorum primus eſt ſm habitum, & affectum. dicimus enim nos habere ſcientiam & virtutem. Secundus eſt, ſm quantitatem. nam dicimus nos habere magnitudinem, cuius longitudo eſt talis vel talis. Tertius eſt ille, qui dicitur de re quæ continet, ſiue totum: vt tunica & pallium. Vel partem corporis, vt annulus in digito, & calciamentū in pede. & is tertius modus videtur
H eſſe proprius prædicamento habere ſm expoſitores. Quartus autem modus dicitur de ratione, quam habet pars ad totum: vt cùm dicimus habere manum, & pedem. Quintꝰ vero eſt ſumptus ex vſu Græcorum, qui eſt de ratione, quam habet res ad vas in quo eſt: vt triticum in horreo, & vinum in lagena. ſolet enim ipſi Græci dicere lagena habet vinum, & horreum habet triticum.

Sextus tandem eſt, ſm rem poſſeſſam: vt cùm dicimus habere diuitias, atq; habere domum, atque habere vxorem. ſed iſte modus, qui
I nunc dictus eſt, videtur eſſe alieniſſimus ab his modis, quibus dicit habere nam cùm dicimus habere vxorem, nihil aliud magis ſignificam⁹, q̃ approximationem.

Dixit. Fortaſſe alij modi ipſi⁹ habere præter hos, quos narrauimus, reperiri poſſunt: tamen illi, qui famoſi ſunt, ſeu in vſum veniūt, ſunt tantum ij, quos narrauimus.

Sermo de Habere. K

DIxit. Habere autem ſex modis dſ, &c. In quit Leui. Totum hoc eſt clarum. & id de quo dicitur habere in primo ſignificato, eſt de prædicamento qualitatis. nam cum dicimus aliquem habere ſcientiam, & habere virtutem, intelligimus ipſum eſſe ſcientē, & probum, quæ res ſunt qualitates. Id vero, de quo dicitur habere in ſecundo ſignificato, eſt de prędicamēto quantitatis. nam cū interrogamur, quanta ſit ta⁹is magnitudo, dicimus habere tantam vel tantam magnitudinem. Tertium autem ſignificatū eius apud expoſitores, eſt proprium ipſi prædicamento habere: & eſt quicquid circūdat corpus, & continet ipſum, cum non fuerit pars eius, ſiue fuerit in toto ipſo, ſiue in eius parte. & hoc, ſiue ab arte, vt eſt calciamentum & indumentum: ſiue à natura, vt eſt corter arboris, & ſquamæ piſcium. Quartum ſignificatum eius eſt, de prædicamento ſubſtantiæ. Quintum autem ſignificatum eſt de prædicamento vbi. Sextum ſignificatum eius videtur quoq; eſſe de prædicāmento qualitatis. qm̃ diuitię & paupertas ſunt affectiones, quæ in animato reperiuntur. In quolibet tamē horum extat aliqua relatio, qua ipſum habere conſequitur illa prædicamenta: & eſt id, quo dicitur aliquid eſſe alicuius abſolute, & ſimpliciter ſecundum apparentiam, & famam. & videt q̃ quemadmodum dicit aliquid eſſe in aliquo de aliis prædicamentis, q̃ de prædicamento vbi, ita quoq; dicitur aliquid eſſe alicuius de aliquibus alijs, præter prædicamentum habere. L

Ariſtoteles autem enumerauit hic quot modis dicatur aliquid habere aliquid, ea ratione, qua conſequitur plura, q̃ vnum ex decem prædicamentis. ſed reliqua alia, quę cō M ſequuntur ipſa decem prædicāmēta, vel alia quæ ipſorum, vt eſt potentia & actus, vnum & plura, & alia ſimilia, ex ꝛcte tractant ab ipſo Ariſtotele in libro Metaphyſicæ. & neglexit tractare de eis hic, quia ipſe tractat in hoc loco de his rebus, ratione apparentiæ & famoſitatis tantum.

Prædicamentorum cum Auerro.

& Leui finis.

LEVI.

GILBERTI PORRETANI, PERIPATETICI SEX PRINCIPIORVM LIBER.

SVMMA LIBRI.

De Forma, Actione, Passione, Quando, Vbi, Positione, Habitu, Et de eo quod est suscipere magis, & minus.

De Forma. *Cap. I.*

B Forma est cōpositioni contingens, simplici & inuariabili essentia consistens. Cōpositio etenim non est: qm̄ à natura compositionis seiungitur. Compositio enim alteri vnaquæq; adueniens, maiorē se coniunctā efficit quodā modo. In forma autē
C hoc cōe nō est. nam in eo q̄ corpus albū est, nō dicit maius aut minus seipso non albo: nec si nō albū intelligatur, destructio cōpositionis vel minoratio aliqua facta est, sed alteratio solū. Qm̄ autē fortasse in alijs idem cōtingit proferri, additū conueniēter existimo, inuariabili essentia cōsistens. in anima enim alteratio contrarietatis inuenit, vt tristitiæ, & gaudij. Sed qm̄ (vt aiunt quidam) simplicitati, nulli vero variationi subiecta ē, vt ea quæ est anima mūdi, dissociās hanc ab oībus, addidi cōpositioni cōtingens. Erit itaq; terminus formæ dicta definitio. neq; enim superflua neq; diminuta, siq; subtiliter inuestigauerit, reperiet.

Habet aūt dubitationē ex præcedentib⁹, vtrum aliqua forma variabilis sit. hoc autē videtur in pluribus. nam eadē oratio susceptiua veri & falsi est: & albedo claritatis & obscuritatis: & oratio eius quod est in re, & nō est. Sed nō est ita. nam nihil differt albedinem claram dicere, q̄ suscipiens clarū dicere. non est aūt oratio eadem susceptiua cōtrariorū, nec oratio eius q̄ in re est & nō est: sed orationes notæ sunt earū quę sunt in anima passionū. de his aūt dictū est alibi.

An forma aliqua inuariabilis sit.

Substantiale vero est, quod cōfert esse ex quadam cōpositione cōpositioni, vt in plurib⁹, quod impos-

Primo de Interp. c. 1 Substātiale quid.

G impossibile est deesse ei. vt ratio & sensus: siue horum similia, vt cõtinuum & discretum. Hoc vero erit vt materia, & illud vt forma. vt corp⁹, quod est hominis materia, anima vero forma. erit itaq; substãtiale, vt corpus, hõ, & ratio. hæc aũt in his q̃ de Categoriis dicta sũt, expedita sũt.

Formarũ diuisio. *Forte melius arte.

Videtur aũt forma, quædam à natura esse, quędã vero ab actu. ratio enim à natura est, color vero & passio quædã in actu consistunt. In quibusdam aũt dubi-
H tatio ẽ, vtrũ à natura, an ab actu incipiãt esse, vt in figura incisionis. nã nihil additionis fit, sed separatio quædã partiũ. Dico aũt figurã esse à natura: assentiri vero ab actu. sed quę cõiunctionis est ab actu est, vt domus. manifestum aũt de his. Sed in his quę in pluribus sunt, palam non est: nam ea quæ in pluribus sunt, in actione esse impossibile est. à natura aũt non videt̃ fieri, qm̃ ea, q̃ à natura sunt, à creatura præ-
I existente sumũt principiũ. palã vero est creaturã non esse: nihil enim rõnis omnino, quare hæ creaturæ sint, poterit explicari. Natura igit̃ in his occulte operatur. nã sicut ex plurium partiũ cõiunctione cõstitutio quędam primorũ excedens quãtitatem efficit̃: sic ex singularium discretione vnũ quoddam intelligitur, eorum excedens prædicationem. Quapropter cõitas oĩs naturalis est, qa à singularitate ꝓcedit, quæ creationi adæquat̃.

Subtiliter aũt etiam speculãtes, K sicut naturã in actionibus operari latenter inuenimus, sic creaturarũ creatorem in natura, ex actu, qui numero naturã stabiliuit. Sed hæc hactus: alterius. n. cõsyderationis sunt. Formarũ vero alia quidẽ est in subiecto & de subiecto dicit̃. vt sciẽtia in subiecto quidẽ est, vt in anima, & de subiecto quidẽ dicit̃, vt de Grammatica. Quædam aũt in subiecto est, de subiecto autem nullo dicit̃, vt albedo Socratis. L
* Quædã vero neq; in subiecto est, neq; de subiecto dict̃, vt humanitas Socratis & Platonis. similiter aũt & his, quæcunq; formarũ sunt indiuiduæ. Quædã vero dicuntur de subiecto, & in subiecto nullo sunt, vt rationale mortale. Eorũ vero quæ in subiecto sunt, & quę de subiecto nõ sunt dicibilia, alia quidẽ sensibilia sunt, alia insensibilia. Sẽsibile vero est, quod sensu cõprendit̃: vt albedo, color, son⁹, sapor, percussio, dulcedo. Insensibilia, quę rõne cõprehẽduntur: vt doctri- M
na disciplina. simplr autẽ nihil eorũ, quę de subiecto dicuntur, sensibilia sunt. Manifestũ est aũt ex his, quæ proposita sunt, qm̃ quędã sunt sita alicubi, vt nigredo in oculo: quędã vero difficile est assignare, vt sciẽtia, paternitas, filiatio: nisi forte in componentiũ & generantium complexione. singulorũ aũt, quæ dicta sunt, * in cõplexionis eius, quæ in voce est, notatio est: hoc vero

Formarũ alia diuisio: de qua ante prædicamentis.

* al. eo. nõ hẽt hoc diuisiõis mẽbrum.

* a. l. in vocis cõplexione signat.

subsistẽs

A ſubſiſtens erit vel contingens. Eorū vero, quę contingunt exiſtenti, ſingulum aut extrinſecus aduenit, aut intra ſubſtantiam conſyderatur ſimpliciter: vt linea, ſuperficies, corpus. Ea vero, quæ extrinſecus contingunt, aut actus, aut pati, aut diſpoſitio, aut eſſe alicubi, aut in mora, aut hēre neceſſario erūt. Sed de his, quę ſubſiſtunt, & q̄ non ſolum in quo exiſtunt, exigunt, in eo, qui de Categorijs libro inſcribitur, diſputatū eſt. de B reliquis vero cōtinuo agamus.

De Actione. Cap. 2.

ACtio vero eſt, ſecundum quam in id quod ſubijci tur, agere dicimur: vt ſecās quis in eo q̄ ſecet, ſecans dicitur. Eſt autem alia quidē animę, alia vero corporis. Differūt autem, qm̄ ea, quæ corporis eſt, mouens eſt neceſſario illud, in quo eſt: idem enim quod corpus agēs eſt, & mobile eſt. actio autem animæ non id mouet in quo eſt, ſed coniunctum. anima C autem dum agit, immobilis eſt: mouet enim corpus. anima autē permanet immutabilis: quoniam anima nec ſecundum locum mouetur, nec ſecundum quemquam aliorum motuum niſi ſecundū alterationem, non in ſuſcipiendo cremētum, neq; decrementum mouetur, neq; diminuendo, neq; ad oppoſitū locum trāſeundo. locus.n. corpus eſt: anima vero nō eſt corpus. Impoſſibile eſt aūt non corpus corpore moueri, quia nullā loci ſuſcipit mutationem. ſolū vero corpus, eo q̄ de loco ad locū tranſit, mouetur. Hoc aūt in q̄buſdam dubitabile apparebit. ſpeculo.n. permanente immobili, imaginis motus fieri vī ad oppoſiti mutationes. impoſſibile ergo erit ſoluere, cōceſſo q̄ ibi forma exiſtat vere. Si vero nō eſt incredibilis error, in vulgo putabitur, licet ſit conuenientius. Scire aūt oportet, q̄ omne qđ in motu eſt, in actiōe eſt: mo ueri.n. actio eſt. ſi quid.n. moue E tur, agit neceſſario. omnis ergo actio in motu eſt: omnisq; motus in actione firmabitur. Proprium igitur actionis eſt in motu eē, ſicut proprium motus in actiōe. Et ſi his quidē actionib⁹, in quibus eſt generatio aliqua, palam eſt: de his vero quæ corrumpuntur, fortaſſe obꝺubitatur. nam qui deſtruit in motu eſt, nihil autē facere videt. nam nihil efficitur, ſed quod factū eſt deſtruitur. Dico aūt actionē, non quid, ſed in quid agat exigere. F Non eſt autem motus actio, ſed quale. quieſcere enim quale eſt: quare & motus quidem quale erit. Simpliciter autem quęcunque contrariorum oppoſitionē ſuſcipiunt, eiuſdem ſuſcipiunt generis prædicationem. Naturalis vero actiōis proprietas eſt paſſionem ex ſe in id qđ ſubijci tur, inferre. omnis.n. actio paſſionis eſt effectiua: & omne paſſionem inferens, actio eſt. Contingit

G tingit autem actionē actionē effici. actio enim eius, quod per se mouetur, eius actionis, quę per aliud mouetur, generatiua est. actio. n. ab animali illata, ab ea, quæ est animalis, principiū sumit. Nihil aūt interest siue agere, siue pati, animalis eius, ꝙ ab animali agere est, principiū dicatur. Et sic actus quidē est primordiale principium pati vero permixtum. quamobrē actionis, passionisq; actus est genera
H tiuus. Facere vero id qđ quale est ex se gignit. Qualitas, q̄ calor est, eam efficit, quę calefacere est, actionē. Quantitatum vero particulariū positio effectrix est, & qualitatum. asperitas. n. & similia qualia sunt: linea vero & superficies, et soliditas quantitates sunt. vniuersa. n. hęc à situ substantiā & generationē habent. Quantitas autem quantitatis: vt longitudinis linea, latitudinis planū, altitudinis solidum corpus. Qualitatis vero
I qualitas: vt calor caliditatis. Situs aūt agere & pati: in dispositionis nanq; compositiōe quædam generatio simplicium fit, qua in motiua actione consistere necesse est. Qn̄ vero tempus. Vbi vero locus. Hēre aūt corp⁹. ea. n. quæ circa corpus sunt, habere dicuntur. Eorum vero, q̄ in subiecto non sunt, indiuiduorum, corruptio quidem est in primis: generatio autem in his, quæ mox post primorum constitutionem consistunt. Eorum vero, q̄ de ipsis prædicata sunt, K ea à qbus omnino generaliter nulla est prædicatio, vt omnes quidē homines eius hominis, q̄ communis est, & vſis. Recipit autem facere & pati contrarietatem, & magis & minus. fecare enim ad plantare cōtrarium est, & vrere ad humidum facere. & calefieri magis & minus dicitur, & infrigidari: siccari, & humidum fieri, tristari, & gaudere magis & minus dicit.

De Passione. Cap. 3.

PAssio est effectus illatio; q̄ L actionis, secūdum quam hæc quidem patiūtur magis, illa vero minime, secundū ꝙ quædam animantiora sunt aliis: vt animantius quidē brutum est arbore, animantius vero irrationali rationale. Ofa vero, q̄ de generatione dicta sunt, eadē dici possunt de ea, q̄ in rebus est, passione: quadam autem prolatione nō recta, sed mutatione. Est autem pati eorum, quæ multipliciter dicunt. ani- M mæ. n. actionum vnaquęq; passio dicit, quas quidē sub actiōe locauimus: vt amor, odiū, tristitia, & gaudere. quę omnia qualitates passibiles, actiōes animę appellamus. Dicitur quoq; passio, ꝙ in naturā agit: vt morb⁹, febris, ęgritudines, & reliqua q̄ qualia dicta sūt. Passio vero, vt dictum est, prima est generatio actionis. Non est autem in agēte passio, sed in eo in quod agitur, et operantis actum susc ipit.

per-

A percutiens .n. pati non dicitur, sed materia actum suscipiēs: ea vero, quæ nunc relinquuntur, in eo qui est de Generatione libro tractantur. Et de passione hæc sufficiant.

De Quando. Cap. 4.

QVando vero est, qđ ex adiacentia temporis relinquitur. Tempus vero qñ non est, vtriusq; autē ratio cōiuncta est, vt tempus qdem pręteritum qñ non est, effectus autem eius, & affectio, se-
B cūdum quā dicitur aliquid fuisse, qñ est. Instans aūt qñ non est, sed secundum ꝙ aliquid æquale, vel inæquale est. eius autem affectio, ſm quam aliquid dr̄ in instanti esse, quando est. Futurum similiter tēpus qñ non est, sed id quod futurum est. qm̄ cōtingere necesse est, secundum ꝙ aliquid dicitur futurū esse cras, vel in aliquo tēpore. Est igitur qñ, aliud ex eo ꝙ abĩt, aliud ex eo qđ īstat, aliud vero ex eo qđ necesse est contingere. Dictum
C est enim in Categorĩs præteritum & futurū esse quantitates, & quod magis est continuans ad præsens. De præterito quidem dictum est hoc, non ꝙ in substantia permaneat, sed qm̄ in excessu suo nōdum pręterĩt: de futuro aūt, quoniam necesse est contingere, quod tā tum est, ac si instaret. nulla .n. differentia est in eo quod permanet, & qđ futurum est, & qđ nunc abĩt. Quamobrem & de futuris agitur, & secundum ea aliquid di- D
citur, & nuncupationē existentium sortiuntur. vt Sol orietur cras, cras erit nauale bellum, heri obĩt Socrates, & aliquid dicitur ſm tempus id quod futurū est, de eo qui nascetur futurum, aut necessario de eo quod est. vt Callias disputabit cras, vel non disputabit cras: disputabit .n. futurā actionē significat: nihil aūt inde est, quod in substantia adhuc sit. Differt .n. qñ ab eo qđ ē vbi: qm̄, in quocūq;, tempus est vel fuit vel erit, in eo quidē qñ, E
est vel fuit vel erit, quod secundum idem tempus dicitur. qñ enim quod existenti est, cum ipso instanti est, & simul in eodē sunt. quando vero ex eo quod abĩt & quod futurum est, nunquam simul erunt. vbi vero & locus, à quo est, vel sit, nunquā simul in eodem. vbi autem in circunscriptione est: locus autem in complectente. Distat autem quando, quod ex præterito est, ab eo quod ex futuro procedit: quoniam quando quod F
ex futuro præterito posterius est: quod vero ex præterito, est prius futuro. Quando autem vnum & idem, primum quidem ex futuro est, secundum ex præsenti, posterius vero ex præterito: quemadmodum tempus. primum quidem nunc est futurum, postea vero præsens, deinde præteritum. Sicut autem & tempus, aliud quidem compositum est, aliud

vero

G vero simplex. Est autem compositum, quod in composita actione consistit: simplex vero, quod cum simplici procedit. Et ita quando, aliud simplex, aliud compositũ. simplex quidem, vt in momento, & nũc esse: compositum autem, vt in hora, die, hebdomada, & similibus. Amplius, quemadmodum temporis partes sine mora succedent, similiter & partes quãdo, qñ quippe præteritum & futurum ad pręsens copulatiue re
H ducuntur. Distat autem & tẽpus ab eo quod quando: quoniam secundum tempus aliqd est mensurabile: vt motus annuus quis, & motus multus dicitur, eò ꝙ multo tempore permanet. At vero ſm quando nihil mensuratur, sed aliqñ dicitur esse, & secundum idem tẽporale, & variabile pronuntiatur. Inest autem quando nõ suscipere magis & minus. non.n. dies vel diurnus magis & minus die vel diurno dicitur, nec
I vnumquodqꝫ diurnius alio: sic & de alijs. quare omni quando inest non dici secundum magis & minus. Amplius quando nihil est contrarium. etenim quãdo ex præsenti est vnum & idẽ quando de futuro & præterito. impossibile est autem duas de eodem prędicari indiuiduo cõtrarietates. Amplius autẽ contraria nunquam in eodem erũt infimul: qñ autem, quod secundum præteritum & futurum, infimul erit in eodem. idẽ nan- K
que quod est fuisse verum est esse, & permansurum. contrariorum vero ratio est, nunquã in eodem simul consistere, neqꝫ de indiuiduo eodem dici, & in eodem tempore. Quare contrarietas in eo, quod qñ est, non enuntiabitur. Est autem qñ in omni eo, quod incipit esse. vt corpus quidem vniuersum aliqñ est & in tẽpore: suscipit enim temporum alteratiões. alteratur enim corpus in æstu, vere, hyeme, et autumno. Similiter autẽ & ani K
malia acutius quædam in hyeme, quædam in æstate, quædã in vere speculantur secundũ instrumenti complexionem. Anima.n. coniuncti corpori imitatur complexiões ipsius, vt qui aridę vel gelidæ compaginationis, dementiores seipsis in autũno fiunt sæpe: quibus vero sanguis principatur, in vere. Similiter autem et in alijs secundum similitudinẽ complexionis animalium et tẽporum. Erit igitur in tempore, quicquid temporis M
suscipiẽs variationes alteratur secundum tempus. Huiusmodi vero sunt quæ dicta sunt. de paucis autem, aut de nullis alijs conuenientius erit proferre.

Vide i lib. de Phytionomicis Aristo.

De Vbi. Cap. 5.

VBi vero est circũscriptio corporis, à circũscriptione loci proueniẽs. Locus autem in eo, quod capit, est, & circunscribit. Est ergo in loco, quicquid à loco circũscribitur

&

A & complectitur. Non est autem in eodem locus & vbi. locus aũt in eo quod capit: vbi vero in eo qd circunscribit & complectitur. Videt aũt non ot adesse. asa enim nusquam est. nullum. n. locum occupat, neq; implet: asatũ nanq; aliud capere põt. Nũquã autem contingere palam est occupatum quidem aliquo locum capere aliud, & complecti posse occupante permanente. granũ enim modio aduenies retineri B nõ posset, aere quo implebatur, quiescente. aere. n. expulso granum vtiq; recipitur. Nequaquã igitur duo in eodem loco esse simul possunt, nec idem vnum in diuersis. Quamobrem nec asa quidem localis erit, cùm locum nullatenus occupet. Sitr autem & quæcunq; a corporis ratione dissentiunt, loci carent circũscriptione. Mouet autem quis quæstionem fortasse, idem in diuersis & pluribus concludens. etenim vox in auribus diuersorum est: C vox autem & si aer non sit, esse non poterit sine aere: & in auribus diuersorum est. Quare dicit & corpus idem esse in diuersis locis. vox. n. omnino vna & eadem in diuersis quidẽ aeris partibus esse non potest. Concedentibus itaq; nobis vnam & eãdẽ vocem omnino in auribꝰ diuersorum sentiri, vtiq; & confiteri oportet omnino vnam particulam aeris ad aures diuersorũ peruenire. simplr aũt vnũ & idẽ in pluribus totũ impossibile est in ueniri. Quãobrem ẽt concedere D cogimur, vel diuersum quidem in auribus diuersorũ sentiri, vel vnũ & idẽ oino in pluribus locis. Relinquit igit diuersum sensum esse imaginabiliter se generantiũ, & similiter. quare & vox q̃dam non asalis est. ea. n. q̃ imaginabiliter fit, similiter asalis nõ est, qm̃ ab asali non profert. Adhuc aũt dicimus oẽm vocẽ animalis esse. Quis. n. vocem ab initio audiuit, in silentio quidẽ simpliciter, nisi animalium? quare E vox quidem asalis dr̃, quæcunque quidem ab ipso proferente fit. vnius ergo vox ad aures diuersorum dirigit: vna aũt & eadem non contingens est. Vbi autem, aliud quidẽ simplex, aliud vero compositum. Simplex quidem, quod a simplici loco procedit: cõpositum aũt, quod ex cõposito. Locus autem simplex est origo, & constitutio eius quod est continuorum. Locus aũt, vt dictum est quidẽ, cõpositus hẽt particulas copulatas ad eũdem terminum, ad quem particulæ F corporis copulant: corporis vero partes iuxta pũctũ: loci ergo particulæ solidorum particulas claudunt. etenim loca simplicia corpis minimi occupatiua sunt. Quare nec locꝰ sine corpore, nec soliditas sine loco erit. Contẽtio aũt de sphæræ extremitate orit: nihil. n. extra ipsam est. In ea aũt locus esse nõ poterit, vt dictum est a Superioribus, q̃ ab eo quidem loco ambitur. confitentibꝰ

G ergo nobis ſphæram localē eſſe, confiteri vtiq; neceſſe eſt, aliud quidem præter eā, in quo extremitatis locus exiſtat: nihil autē præter ipſam eſt: quare extremitas quidem in loco nō eſt. de hmōi aūt inſolitum & occultū eſt pronuntiare, & cōtra ſenſibilia. Caret aūt vbi intenſione et remiſſione. nō. n. dr̄ alterū altero magis in loco eē vel minus, licet ēt maiorem vel minorē locum poſſideat. non aūt ſm vbi, vel ſm quātitatē aliquā eſt ma-
H gis & minus, ſed ſm id qđ quale eſt. Ineſt aūt vbi nihil eſſe cōtrarium: eò q; nec loco quidem ineſt cōtrarietas: locus. n. loco non eſt contrarius. Quēd autē nec alīs manifeſtum eſt. ſurſum enim & deorſum eſſe contraria pluribus videntur. multum. n. diſtare videtur id quod ſurſum eſt ad id quod deorſum eſt, quē admodum ſurſum & deorſum. quare contrarietas videtur vbi circa ſurſum eſſe & deorſum, quemadmodum circa locorum
I quantitates. Contingit autem contraria in eodem eſſe. ſurſum enim & deorſum eſſe, in eodem ſunt. idē. n. ſurſum & deorſum eſt ad diuerſa quidem ſumptū. nam turris altitudo ſurſum eſt ad nos, ſphærę autem extremitati comparata inferior eſt. Amplius cōtrariū ſibimet quidam idem fore contingit. ſi enim ſurſum eſſe & inferius eſſe contraria ſunt, cùm idem ſurſum & deorſum ſit: colligitur idem ſibimet contrarium fieri. Non K
ergo contrarietas vlla in eo qđ in loco eſt.

De Poſitione. Cap. 6.

POſitio eſt quędam partiū ſitus, & generationis ordinatio, ſm quam dicūtur ſtantia vel ſedentia, vel aſpera, vel lenia, vel quolibet aliter diſpoſita. ſedere aūt et iacere poſitiones nō ſunt, ſed denominatiue ab his dicta ſunt. Soleт aūt q̄ſtio induci de curuo & recto, aſpero & leni, quadrangulo & triāgulo, bicubito et tricubito, L
magno et paruo, breui et lōgo, & ſimilibus: quandā. n. poſitionem partium ſignificare videntur. Aſperum. n. dr̄, cuius partium vna alteri ſupereminet. Lene vero dr̄, cuiꝰ particulę ęqualiter porrectę ſunt. ſimiliter autē & de alīs. Non ſunt aūt poſitiones ea quæ dicta ſunt oīa, ſed qualia circa ſitū exiſtentia. ex eo nanq; q; partes ſi ſunt diſpoſitę, ex eo talia ſenſibus iudicant: non aūt ex eo q; talia, ſ. & aſpera & lenia, vel bicubita, vel tri- M
cubita ſunt. ſimīr aūt & de alīs hmōi, q̄ partium habēt poſitionē. Erit igiť vnumquodq; prędictorū non poſitio, ſed quale, qđ circa poſitionem naſcitur.

Suſcipere aūt vr̄ ſitus contrarietates. nā ſedere ad id qđ ſtare contrarium eſſe videť. cōtraria enim ſunt, quę in eodē individuo, eodemq; tēpore impoſſ eſt reperiri: vicisſim tī poſſibilia ineſſe. ſedens aūt illico ſtare

pōt,

A pōt, & stans sedere. quocunq; autē sedente, impossibile est eundē stare. Ponentibus aūt nobis hęc cōtraria esse, incōuenientia recipere cogimur, hoc, q̄ vnum sit cōtrariū pluriū. ſm.n. dictorū cōsequentiā non magis sedere ad id quod est stare contrarium est, q̄ ad accumbere. Similiter aūt & quēadmodū sedere & stare nunq̄ in eodē simul reperiūtur, ita & accumbere & sedere & stare. ſm igitur hmōi dispositiōes situi nulla cōtrarietas ine-
B rit. Fortassis aūt nec insolitum quidē putabit̄ vnū plurium eē contrariū. pallor etenim ad albū & nigrum contrariū esse videbitur. nā sub eodē genere cū sint, nunquā simul inueniunt̄, & vicissim transmutantur. relinquitur ergo vnū pluribus eē aduersum. Non est aūt pallidū ad nigrū vel album contrariū: etenim cū vtroq; in eodem est. pallidū.n. & colores reliqui ex albo & nigro conficiunt̄: necessariū ergo in quocunq; pallidū
C est ī omni eo esse albū & nigrū. similiter aūt & de cæteris quidē coloribus. Amplius aūt contrariorū quidē ratio ē circa idē natura existere. sedere.n. et iacere non circa idē natura sunt seiuncta. est.n. sedere proprie circa rationalia: iacere vero & accūbere circa diuersa. huius aūt signū est equi & hominis similitudo, quibus sine dubio accubitus esse probat̄. Propriū autem positionis, neq; magis, neq; minus dici. Sedere aūt non magis D positio est q̄ accūbere, neq; minus, neq; sedens alterum altero magis & minus dr̄, neq; accumbens, neq; vlr̄ secundum aliam positionem. Magis autem proprium vr̄ esse positionis, substātiæ proxime assistere, omnibus quidem alijs formis suppositis. Positio aūt nihil aliud est q̄ naturalis ipsius substantię ordinatio, qualis vel à principio quidē innata est, vt ea quę asperis & lenibus, æqualibus & inæqualibus inest: vel à naturali q- E dem motu consueto, vt sessio et accubitus & similia. Quicquid igitur proxime substātiæ est assistens id necessario positio est, & oīs quidem positionis huius ratio suscipit prædicationem.

De Habitu. Cap. 7.

HAbitus est corporum & eorum quę circa corpus sunt, adiacentia: ſm quā hoc quidem habere, illa vero dicuntur haberi. Hęc aūt non ſm totum dicuntur, sed secundum particularē diuisionem: vt ar- F matum esse, calceatum esse. his autem neq; simplicia nomina imposita sunt, quibus ea appellantur, sed sunt eis posita, armatio, calceatio: horum autem ſm proportionem & reliquis. Suscipit autem habitus magis & minus. armatior enim ē eques pedite. dicitur & calceatior, qui calceamentis & caligis vtit̄, q̄ qui solis calceamētis vel caligis vtitur. In quibusdā aūt non vi-

G detur ꝙ cũ magis & minus prę dicent: vt vestitũ eẽ, et similia. Habitui quoq; nihil est contrariũ. etenim armatio calceationi nõ est contraria. idẽ etenim armatus & calceatus. ꝙ autẽ alijs contrariũ non est, palã est. similiter aũt his et reliqua. Propriũ qdẽ habitus est in pluribus existere, vt in corpore, et in his quę circa corpus sunt existentia. adiacent. n. corpori, & his quę circa corpus sunt. hoc aũt, vt dictũ est, fit secundũ eam q̃ est in par-
H tibus diuisionem. In paucis autem alijs principijs hmõi inuenies. in quantitate. n. solum, & in his quę ad aliquid sunt similia reperies. ad aliquid aũt, vt figuraliter dicatur, & similitudo et dissimilitudo, quę insunt pluribus similibus et dissimilibus: quantitas aũt vt numerus, q in numerabilibus ĩest, vtiq; semp̃ crescens ſm vnitatum multifariã ascensionẽ. simpliciter aũt nihil inuenies tot distribui partibus, vt numerum. non aũt oĩs
I quantitas, aut relatio taliũ est. Habitus aũt oĩs in pluribus necessario existit, vt in corpore, et in his q̃ circa corpus sunt. Omne igitur, quod in corpore et circa corpus est existens, habitus nomẽ sortit. Quare magis proprium quidem habitus erit in corpore, & circa corpus existẽtibus, secundũ eã, quę partium est diuisionẽ, vt in pluribus existere. Dicitur autẽ habere multis modis. habere. n. dicit altera

Vide ĩ Prędicamentis in fine.

tionẽ: vt albedinẽ. & nigredinẽ: K
quãtitatẽ, vt longitudinẽ. nihil n. aliud est dicere albedinẽ, aut longitudinẽ habere, q̃ albũ, aut longũ esse. Dicitur ẽt vas aliqd habere, vt modius triticũ: qđ nihil aliud est habere, q̃ continere. Habere quoq; in membro dicimur, vt ĩ digito annulũ: qđ tantundẽ est dicere, quantũ est digitũ in annulo esse. Dicit vir vxorẽ habere, & recipere vxor virũ. hic aũt insolitus est habẽdi modus, quo vir habet vel haberi dicatur. hoc aũt habere ni K
hil aliud est q̃ cohabitare. Quare modi habendi qui dici cõsueuerunt, quinario numero terminant. Fortassis quidẽ essent alij modi habendi p̃ter hos, q dicti sunt: sed si qui sunt, diligens inquisitor inueniat. Et quidẽ de principijs hæc dicta sufficiant. reliqua vero in eo qđ de Analyticis est, quærantur volumine.

De eo, quod est plus, minus ue suscipere. Cap. 8.

Dicitur aũt magis & minus suscipere tripliciter. M
Aiunt. n. quidam ſm crementum vel diminutionẽ eorũ quę suscipiũt subiectorũ. Aliter aũt & alij ipsa quidẽ q̃ suscipiũtur, in suscipiẽte diminui et crescere annuntiant. Alij aũt secundũ vtrũq;, amborũ diminutionẽ & augmentationẽ. A primis itaq; inchoantes, q̃ eorũ rata sit ac firma snĩa manifestabo. Siqs vero primã & secundã destruxerit, vtiq; & tertiã destruit, q̃

ex

A ex vtraq; conficitur, cõiunctione. Nõ ergo ſm ſuſcipientiũ ipſorũ crementũ vel decremẽtũ, cum magis vel minus aliqua dicunt. Nulla. n. rõ obuiaret dicẽti hominẽ & animal & ſubſtantiã, & cætera conſimilia cũ magis & minus dici, cõcedentibus nobis ſm ſubiecti intenſionẽ & remiſſionẽ quælibet cũ magis & minus dici. Amplius autem equus quidẽ & augmẽti, & diminutionis motũ frequẽter ſuſtinet. dr̃. n. equꝰ minor vel ma-
B ior lapide quodã, qui nunq; intenſionẽ et remiſſionẽ paſſus ẽ. mons ẽt alio monte maior dicitur, cũ neuter creſcat vel decreſcat. Amplius aũt margarita, albior quidẽ equo dr̃, cui pedẽ albũ contingit habere. hoc autẽ non eſt, quia equus quidẽ in eſſentia à margarita ſuperat. colligere igit̃ oportet vel margaritã quidẽ albiorẽ equo pronuntiari, ſm magnitudinẽ ſubiecti vel paruitatẽ: vel non verũ albiorẽ equo margaritam eſſe: vel nihil
C oĩno magis vel minus dici ſm ſubiectorũ magnitudinem vel paruitatẽ, neq; ſm crementum vel diminutionẽ. Hoc aũt palã ẽ, q; ſm magnitudinẽ ſubiecti, margarita albior equo non dr̃: tñ margaritã albiorẽ equo eſſe nõ falſum eſt. Relinquitur ergo nihil ſm magnitudinẽ ſubiecti amplius vel minus dici: ſimiliter aũt neq; ſm paruitatẽ. Amplius aũt neq; ſecundũ ea q̃ inficiunt. Si. n. ſm magnitudinem albedinis vel alicuius cæterorũ D dr̃ aliquid albius aliquo, vel ſecũdũ paruitatẽ minus album, vel quomodolibet aliter: vtiq; & magis albꝰ equus, vel hõ, vel q̃dlibet aliud albius margarita dicet̃. etenim maior albedinis quantitas equo accidit q̃; margaritæ. Amplius aũt magis & minus alterũ altero dicit̃, non ſecundum ſubiecti, neq; accidentis crementũ. Qm̃ aũt non ſecũdum ſubiecti crementũ vel magnitudinem aliud paruius alio dicatur, manifeſtum eſt: neque E ergo ſm ipſius accidentis ampliorẽ quantitatẽ. etenim quantitas vltra ſubiectum protendi non põt, qm̃ terminus quantitatis eſt corpus. paruitas autem quãtitati ſupponitur: quare vltra paruum quidẽ ſubiectũ paruitas ipſa non porrigitur. quanto igitur ſubiectum paruius efficitur, tanto paruius quantitas minoratur. Patet itaq; nihil ſm magis & minus prędicari, neq; ſm ſubiecti ſolũ augmentũ vel diminutionem, neq; ſm accidẽ F tis: quare neq; ſm vtrunq;. Op; igitur *ab alia cauſa inuenire, cur magis & minus dicantur. Huiuſmodi vero ſunt ea, q̃ ſunt in voce eorum quæ aduenĩũt, & non ſm ſubiecti vel mobilis crementum vel diminutionẽ, ſed qm̃ eorum quæ ſunt in voce, impoſitioni propinquiora ſunt, ſiue ab eadem remotiora ſunt. de his etenim cũ magis dicuntur q̃ proximiora ſunt ei q̃

*a. l. alia inuenire, q̃ cũ magis, &c. Et. a. cod hẽt, op; igitur ab alia cã ea inuenire, q̃ cum magis & minus dicantur.

G ĩ ipsa voce est impositioni, cum min⁹ aũt de his q̃ remotiora cõsistunt. Vt album dr̃ illud, ĩ quo pura albedo est. quanto igit̃ ad vocis impositionem accedẽs puriori inficit̃ albedine, tanto & cãdidior assignabit̃. & paruũ qdẽ dr̃, qđ alĩs cõparatũ staturæ diminutione & quantitate vĩcit̃. quicquid igit̃ est qđ in quãtitatis mẽsura superat̃, id continuo parui⁹ ꝓnũtiat̃. sil̃r aũt de alĩs. Dubitabit aũt aliqs, quare hęc quidẽ cũ magis & minus dicantur, substãtiæ vero minime. hoc aũt contingit, qm̃ substantiarũ impositio quidẽ in termino est, vltra quẽ trãsgredi impol̃e est. Addit̃ aũt & de accidentib⁹ quibusdã, q̃ sine magis et min⁹ dñr: vt quadrangulus, & triangul⁹, & similia. non. n. triangulus magis vn⁹ altero dr̃. Cõtingit aũt, qm̃ in substantiarũ quidẽ designatiõe accipit̃. etenim quadrãgulus quãtitas nũcupat̃. & corpus q̃drangulatũ. vel eadẽ, q̃ in superioribus est rõ, hic vetat. qm̃ hmõi ĩpositio in termino facta est, vltra quẽ trãsgredi nõ licet. quẽadmodũ in suplat uis. etenĩ albissim⁹ vel nigerrim⁹ & huiusmodi sine ampli⁹ sunt, & minus, eo ꝙ hmõi ĩpositio ĩ termino ẽ, vltra quẽ porrigi ĩpol̃e est, & citra ꝑmanere. pol̃e. n. si cõtĩgit, nullũ sequit̃ impol̃e. quapropter si oẽs puncti cõponant̃, nullã fac unt magnitudinẽ: qm̃ pũctus pũcto additus nihil auget. Est aũt generatio simplex, & corruptio non cõgregatione nec segregatione atomorũ, sed qñ trãsmutat̃ ex aere specificato in hoc totum. In subiecto. n. duo sunt, quorũ hæc quidẽ est forma ſm rationem: hæc autem ſm materiam. qñ igitur in his duob⁹ est transmutatio, generatio & corruptio erit simpliciter ſm veritatem. Dicit̃ autem simpl̃r generari in his magis hoc aliquid & forma q̃ terra. musicus hõ corruptus est, hõ immusicus generatus est, hõ manet idem: siquidem in his passio nõ esset ſm se musica & immusica, his quidẽ generatio eẽt, his aũt corruptio.

Ideo hominis quidem hæ passiones, hominis autẽ musici & immusici generatio quędam & corruptio. nunc autem est hominis hæc passio manentis musica & immusica: ideoq; alteratio talis est. Est autem materia maxime quidem subiectum generationis & corruptionis proprie susceptibile. Sed quare discens non dicitur generari simpliciter, sed quod generari disciplinatum, hęc determinata sunt in Prædicamentis. hæc aũt hoc aliquid significant & substantiam, hæc aũt quale, hæc autem quantum. Quæcunque igit̃ nõ substantiam significant, non dicuntur simpliciter, sed secundũ aliquid generari. Et autem cui inest secundum naturam moueri, vt ignis.

Libri Sex Principiorum finis.

ARISTOTELIS
DE INTERPRETATIONE
LIBER PRIMVS,
SEVERINO BOETHO INTERPRETE:

Cum Auerrois Cordubensis Expositione, & Leui Ghersonidis Annotationibus, omnibus nunc primum à Iacob Mantino Hebræo Medico in Latinum conuersis.

SVMMA LIBRI.

De Notis. De Orationis principijs. De ipsa Oratione, Enunciatione, ac ipsius speciebus. De enunciationum oppositionibus, ac circa ipsarum veritatem & falsitatem regulis, in quocunq; tempore.

De Notis: Et vt in intellectu, ita etiam in voce verum & falsum reperiri. Cap. I.

ECTIO
RIMA,
ecúdum
ræcos.

C

PRimum oportet ponere qd sit nomen, & quid verbũ: postea quid ẽ negatio, & affirmatio, & enunciatio, & oratio. Sunt ergo ea, quę sunt in voce, earum, quę sunt in anima passionum notæ: & ea quæ scribuntur, eorum quæ sunt in voce. Et quemadmodum nec literæ omnibus eædem, sic nec eædem voces. Quorum tamen hæc primum notæ sunt, eædem omnibus passiones animæ sunt: & quarum hæ similitudines, res etiam eædem.

De his vero dictum est in ijs qui sunt de Anima: alteri⁹ enim hæc sunt negotij. Est autem quemadmodum in anima aliquando quidem intellect⁹ sine vero vel falso, aliquando autem cui iam necesse est horum alterum inesse: sic etiam in voce. circa compositionem enim & diuisionem est verum & falsum. In 3. d̃ Anima tex. 39

Nomina igitur ipsa & verba consimilia sunt ei, qui sine compositione & diuisione est, intellectui: vt homo vel album, quando nõ aliquid addit̃, neq; enim falsum, neq; verum adhuc est. Circa cõpositionẽ & diuisionẽ est verum & falsum.

G Signum autem huius est. hircoceruus enim aliquid significat: sed nondum verum aliquid, vel falsum, nisi esse vel nõ esse addatur, vel simpliciter, vel ſm tẽp⁹.

AVERROIS EXPOSITIO.

Differentia Prima.

DIxit Aristote. Oportet primũ dicere, quid sit nomẽ, quidq; verbũ: postea quid est negatio, & affirmatio: & tãdem quid sit enũciatio, quid quoq; H oratio, quæ est genus affirmationis & negationis. Dicim⁹ ergo, ꝙ dictiones, quibus loquimur, significãt primo res, q̃ in aĩa existunt. literæ quoque scriptæ significant primũ illas dictiones. Et quemadmodũ literæ scriptæ, i. ipsa scriptura, non est eadẽ apud omnes gentes: ita quoq; illæ dictiones, quibus illæ res etiam explicantur, non sunt eædem omnib⁹ gentibus. & ideo ad placitum, & nõ naturaliter significant. At res, quæ in anima existunt, eędem vtiq; sunt apud omnes: quemadmodum & ipsa entia quorum illæ res quæ in ani I ma existunt, sunt similitudines & significant ipsa, sunt eadẽ naturaliter omnibus. Veruntñ tractare de modo, quo illæ res, quæ in anima existũt, significent entia existentia extra animam, nõ attinet ad hanc sciam: sed in lib. de Anima de hoc tractabitur.

Dictiones autem in hoc similant̃ illis rebus intellectis. quoniam quẽadmodum res potest intelligi sine vero vel falso: ita quoq; dictio põt intelligi sine vero vel falso: & quemadmodum intellectus alicuius rei potest dici verus vel falsus: ita etiam ipsa dictio potest dici vera vel falsa. K Verum præterea & falsum reperiuntur in ipsis rebus intellectis, & in ipsis dictionibus significantibus eas, si inuicem componantur, vel diuidantur. sed si seorsum capiantur, tunc nec verum, neq; falsum significant.

Nomen autem & verbum similia sunt rebus simplicibus, quæ neque verum, neque falsum significant: eò ꝙ sunt sine aliqua cõpositione, vel diuisione: vt homo vel album. qm̃, si nõ additur ei est, vel non est, tunc nec verum, neq; falsum significat: sed significat rem indiuiduam, sine tñ aliquo vero vel falso. Et ideo L cùm dicimus hircoceruum, aut chimeram, neq; verum, neq; falsum significam⁹, nisi addiderimus eis est, vel non est, siue simpliciter, vel ſm tempus, & dicamus hircoceruus est, vel non est, vel chimera fuit, vel non fuit.

LEVI ANNOTATIONES.

Differentia Prima.

DIxit Auerroes. Oportet primũ dicere quid sit nomẽ, quidq; verbum, &c. Inquit Leui. Cũ in hoc libro tractetur de oratione, quę suscipit affirmationem & negationem: ideo operę preciũ fuit, M vt ipse Aris. notificaret primo aliquid de ipsis dictionibus, quatenus sunt partes orationis, quæ sunt nomen & verbum. at statim post hoc probabitur ꝙ omnis oratio cõstat ex nomine & verbo, vl ex nomine & aliquo habente vim verbi. nam de dictionibus quatenus sunt partes entis, iam tractauit in superiori libro. D. Postea quid est negatio. Inquit Leui. Sensus ẽ ꝙ aliqua oratio suscipit affirmationem vel negationem: aliqua vero non, vt post hoc probabitur. D. Dicimus ergo ꝙ dictiones, quibus loquimur, &c. Inquit Leui. Per hoc autem intelligit, ꝙ entia sunt vtiq; eadem in se apud oẽs gentes. nam probatum iam fuit ipsa entia esse illa decẽ prædicamẽta superius dicta: & ideo oportet

vt

A vt illæ res, quæ sunt in aīa, sint exemplaria significantia super illa. & qm̄ extat aliqua disceptatio inter Antiquos de hmōi ente intelligibili, quatenus in lib. Metaphysicę dictum fuit, sed ad hanc artem non attineat, vt determinet quænā harū opinionū sit verior: ideo vsus est hic sermone congruo vtrique opinioni. At modus quo vere significēt, in libro de Aīa tractabit: destructio vero reliquarum opinionum, in libro Metaphysicę ponetur. Dictiones autem signant primo hmōi res in aīa existentes, quæ quidē sunt eædem apud oēs gentes. sed ipsæ dictiones non sunt eædem apud oēs gentes: quemadmodum scriptura literarū, q̄ primo significant hmōi dictiones, non sunt eædem apud omnes gentes. nam vt scriptura vnius nō est scriptura alterius: ita quoq; res se hēt in dictionibus. & ideo dictiones significant ad B placitum, & non per naturam. qm̄ si illæ dictiones significarent ꝑ naturam illas res q̄ sunt eædem, hoc est in mente apud oēs, tūc nō possent hmōi dictiones eē diuersę apud gentes: cum tn̄ sint diuersæ, vt sensu probatur, & ideo necesse est vt significent ad placitum, hoc est iuxta decretum hoīum, qui decreuerūt ita dictiones debere significare. D. Dictiones autem similātur in hoc illis rebus ītellectis. Inquit Leui. Scire debes, q; sciētia vel habetur per conceptum simplicem, & noīatur apud Arabes formatio: vel ꝑ notitiam complexorū, & nominat̄ apud Arabes verificatio. Simplex igit̄ conceptus est notitia rei ꝑ dictionem simplicem significatæ, hoc est quiditatis vni⁹ rei: vt hoīs vel eq. qm̄ potest concipi eius quiditas vel ꝑ se, cū fuerit res nota: vel per id quod significat ei⁹ definitio, vel descriptio. nam definitio & de C scriptio dicuntur etiam cōceptus & formatio, cum nō quæratur per eas, vtrum res sit, vel nō sit: quod quidē est ipsa verificatio, i. complexorum notitia. Ipsa autem verificatio quandoq; fit de vna quiditate, quandoque de duabus. Illa autem quæ de vna fit, est vt cum quęrimus, vtrum talis res sit: vt si dicatur q; homo est, & vacuum non est. De duabus vero quiditatibus fit, vt si quæratur vtrum hoc insit huic, vel non insit ei: vt cū dicitur q; sensus inest homini, & volatus nō inest ei. Ipsum præterea esse quandoque reperitur simpliciter, hoc est absolute: vt cū dicitur triāgulo insunt anguli æquales duobus rectis. qm̄ hoc non attribuitur, neque ascribitur triangulo cum aliquo tempore, sed quocunq; contigerit tempore. & quandoque ipsum esse erit in aliquo tempore: vt D cum dicitur Socrates erit ambulans, videlicet in tempore futuro. Manifestum est q; ipsa dictio potest intelligi, & esse intellecta, licet non sciamus vtrum sit vel non sit: quod quidem est ipsa verificatio. & potest id quod de ea intelligitur, dici verum vel falsum, cū componitur cum alia quiditate, quæ de ea affirmetur, vel negetur: vel cum verbo est, i. verbo substantiuo, vt antea fuit dictum. Per id vero, quod dixit, q; res intellectæ & dictiones, quæ eas significant, cum componūtur simul, sunt duæ quiditates, innuit illam verificationem, quæ est duabus quiditatib⁹. Et cum dicit, vt homo vel album, cum nō additur ei est, vel non est, intelligit actum simplicem, nempe formationem. At cū postea dixit, nisi addiderimus ei est vel non est, & dicatur homo est vel non est, vel album est aut non est, intelligit per hoc illam verifica E tionem quæ fit de vna quiditate: & dicit q; nihil differt, siue illa quiditas reperiat̄, siue non reperiatur: vt exemplificat de hircocerno, & chimera, quę sunt res, q̄ nō reperiunt̄.

De Nomine. Cap. 2.

NOmē igitur est vox significatiua, s̄m placitum, sine tempore, cuius nulla pars significatiua est separata. in nomine enim quod ē equiferus, ferus nihil per se significat, quēadmodum in oratione, quæ est equus ferus. At vero non quemadmodum in simplicibus nomi F nib⁹, sic se habet in compositis. In illis enim nullo modo pars significatiua est: in his autem vult quidem, sed nullius est, separata. vt in eo quod est equiferus hoc quod est ferus, nihil significat ꝑ se. Secundum placitum vero, quoniam natura, nominum nullum est, sed quando fit nota. quoniam designant & illiterati soni, vt ferarum: quorum nullum nomen est. Non homo vero nō est

G est nomen. at vero nec positum nomen est, quo illud oportet appellare. neq; enim oratio, neq; negatio est: sed fit nomen infinitum: qm̄ similiter in quolibet ē, & quod est & quod non est.

Philonis autē, aut Philoni, & quæcunq; talia sunt, nō sunt nomina, sed casus nominis. rō autem ipsorum est, in alijs quidē eadem: differunt autem, qm̄ cū est, vel fuit, vel erit, neq; verum, neq; falsum est, nomen vero semper. vt Philonis est, vel non est.

H nondum enim neque verum dicit, neque falsum.

Sermo de Nomine.

2. NOmen autem est dictio significās ad placitum, aliquā rem sine tempore, cuius nulla pars seorsum sumpta significat partem illius rei: siue illud nomen sit simplex, vt Socrates, & Plato, vel compositum, vt Seruiregius, cùm fuerit nomē alicuius hominis sic nominati. nam si seorsum sumat ab hoc nomine seruiregius, quod est nomen alicuius hominis, seruus, vel rex nullam par-

I tem profecto significabit illius rei, quam significabat, cùm dicebamus seruiregiū. veluti in lingua nostra, seruus regis significat, cùm volum⁹ significare seruum ipsius regis. nā seruus ibi significat partē illius rei, quam significabat seruiregius: & similiter re significat partē rei (& vt apud Latinos Antoninus pius.) In hoc tamen differunt nomina simplicia à compositis, vt seruus Socratis, & dominus Platonis: q̄ pars nominis simplicis, quæ est vna syllabarum, ex quibus cōponitur illud nomen, nihil penitus significat, neq; p se. neq; per accidens: vt est littera S. ex Socrate sed pars nominis compositi pōt per accidens tñ aliquid significare separata: vt si contigerit vt aliquis, qui nominatur seruus regis, sit seruus regis: & aliquis qui vocetur Antoninus pius, sit pius. In definitione præterea nominis additur ad placitum: quia dictiones, quibus loquuntur homines, non significant sm̄ naturā: ficut sunt plures dictionum, quibus cætera animalia bruta loquacitant: quæ quidem sunt dictiones, quæ non scribuntur. nā dictiones, quibus plura animalia garrulant, cōstant quidem ex syllabis, ex quibus constant dictiones, quib⁹ homines loquuntur, vel ex syllabis constantibus ex literis similibus eis in organo prolationis, & sunt significatiuæ rerū propriarū, ac sibi peculiariū, scilicet ipsiſmet animalib⁹.

Nominum autem aliud finitum, aliud infinitū. Nomen finitum est illud, quod significat ipsos habitus rerū: vt homo, & equus. infinitum vero est illud, quod constat ex nomine habitus prædicti, & dictione, non in illa scilicet lingua, in qua est in vsu hmōi nomen. vt cùm dicim⁹ M nou homo, nō animal, & hmōi nomen dr infinitum: quia non potest dici simplex nomen, quia non significat rem possessiam seu habitū. neq; est ēt res negatiua. nam eius significatio, est significatio nominis in cō positi: licet sit compositū. & ideo potest fieri negatiuum. quēadmodum nomen finitū. Nomē præterea cſi est in genitiuo, vel accusatiuo, vel alio casu, vel mutat aliqua alia sine mutatione, tunc non dicitur simplex nomen, sed nomē casuale. Nomiñ

ergo,

A ergo, aliud obliquũ, aliud non obliquũ: & definitio ipsius noĩs amplectitur vtrunq; simul. Interest tñ inter obliquum, & non obliquum nomen, vt in lingua Arabica patet, q̃ si noĩbus obliquis adiungat̃ verbũ fuit, vel erit, vel est, & dicatur Socrati fuit, vel Socratem erit, aut Socra. est, nihil veri vel falsi significabit. at nomen rectum, si addatur ei aliqd̃ horum verborum, verũ vel falsum significabit: vt si dicatur Philo fuit, vel Philo est. Hæc itaq; sunt, q̃ Aris. narrauit de definitione nominis, & eius speciebus.

B

Sermo de Nomine.

IVI. DIxit. Nomen autem, &c. Inquit Leui. Sensus est, q̃ dictio sit genus ad illas dictiones, quibus homines loquuntur, & loquacitant atq; garrulãt animalia bruta. nam dictiones, quibus hoĩes loquuntur, significant ad placitum eorum. sed non ita res se habet de dictionibus, quæ in vsum animaliũ irrationalium veniunt: quia semper significant rem determinatam, secũdum eorum naturam, non ad placitum. D. d. sine tempore, &c. Ideo apposuit hoc, vt distingueret hanc dictionem ab illa, quæ cum hoc, quod significet rem, adhuc significat tempus: & est ipsum verbum. vt ambulabit, ambulauit. reliquum vero quod in definitione sumptum est, manifeste cõsequitur ipsam dictionem, per quod quidem distinguit nomen ab oratione, quæ ex duabus constat dictionibus: quarum vna significat partem illius conceptus, quem significabat totum. & hoc non potest fieri in vna dictione nisi per accidẽs, vt ipsemet dicit. nihilominus non significat partem rei, quam significabat illud totum: licet aliquid significet, vt ipse dixit. D. d. Nominum aũt aliud finitum, aliud infinitum, &c. Inquit Leui. Iam declarabit post hoc, q̃ nomen infinitum idem significat, quod ipsa priuatio: cuius descriptio iam data fuit in libro prædicamentorum. & ideo, vt sua fert sententia, magis congruit exemplũ eius, nõ videns, vel non iustus: qm̃ dicere nõ videns, idem significat quod dicere cæcus, & dicere non iustus, quod est dicere iniustus, quod est priuatio. Sed non homo significat non huiusmodi priuationem: qm̃ cum priuatur ab ipso humanitas, vt equus, & asinus, verbigra. non sunt apti habere ipsam. & ideo huiusmodi priuatio est illa, de cui⁹ natura est, vt reperiatur alicui parti generis: & non est illa priuatio, quæ in libro Prædicamentorũ definita fuit. Videtur tñ, q̃ nomen infinitũ in lingua, in qua est in vsu, dicatur de omni re, de qua dicitur nomen priuationis absolute. Priuatio vero absoluta & simpliciter, vel dicitur de ea priuatione, quæ I libro Prædicamentorum est definita, vel de ea re, q̃ est apta reperiri alicui speciei eius, vt priuatio organorũ masculineitatis, vt ita loquar, ab ipsa fœmina eiusdem speciei: vel quæ est apta reperiri alicui generi eius, vt priuatio volatus, ab aĩali gressibili. D. d. Et ideo põt fieri negatiuum. quia possumus dicere non iustus, non est bonus, ac si non iustus sit subiectum aliquod, vel dicatur Socrates nõ est non iustus. D. d. Nomen præterea cum est in genitiuo, &c. idem contingit in lingua nostra Hebraica in aliquibus noĩbus, quorum vltima litera est, he, vt Ieremiæ.

C D E

De Verbo. Cap. 3.

VErbum autem est, quod consignificat tempus, cuius pars nihil significat seorsum, & est semper eorum, quę de altero prædicantur, nota. Dico autem quod consignificat tempus. vt valetudo quidẽ nomen est: valet vero verbum. consignificat enim nunc esse: & semper eorum quæ de altero dicuntur nota est, vt eorum quæ de subiecto, vel in subiecto sunt. Non valet autem, & non laborat non verbum dico: consignificat enim tempus, & semper de aliquo est. Differentiæ autem huic nomen positum non est: sed infinitum verbum sit: quoniam similiter in quolibet est, & quod est, & quod non est. Similiter autem & valebit, &

F

valebat

rebus nuncupatis est, sed casus verbi. Differunt autē à verbo, q̄ nec eandem præsens consignant ac tempus, illa vero id quod est nunc certum est. Ita ignave fingere fabula verba nomina fuere. Et figuratio aliquod: obscurum enim non dicere intellectū, & q. nullus, quidem, sed si est vel nō est, nunquam significat: impossibile aut res esse vel non esse quod ipsum enim dicere nullum, quidem nunc nihil est, consignificatum compositionem quandam, quam hæc compositio non est intelligere.

Nomen & Verbum.

VERBUM est dictio, cui tempus additum, nec; nullam illius partem significat separatim: illud enim quidem nomen hominis significat: non hoc autem nec, & præsens. nec; futuro: nullam. sed non sic cursum tempus significat. & hoc autem per se. Propositionē; cuius verbum est. semper dicendo enunciet aut q̄ res est aut esse: & ejus rei quæ subiecta.

Non subiectum dicimus semper significare rem. quæ dicimus aut per se intelligi & hoc vel esse per se nostrum, non significabit rem præsentaneam, & copulationem præsentaneam esse subiecto. & hoc quidem sic. ambulat significat per appositū. & enunciatum vere dicitur, hoc autem simpliciter & consulat. Socrates ambulat significat esse per nostrum. non significat per copulationem præsentaneam esse simpliciter enim vere aliquod nomen est dicitur Socrates est animal. Præterea præsentaneum significat copulationem nostram subiecto, vel eorum quæ dicuntur esse in subiecto, vel existentem aliquod accidens eorum quæ de subiecto dicuntur. Est autem de subiecto præsentaneum, est fit. Non subiecto esse potest subiectum præsentaneum. Dico vero quod in definitione verbi additum, i. quod nō est quod significat aliquid rem. Significat autem hoc illis nec. Cursus, dicta, non ambulat verbum a nobis nunc nec quod significat nunc vadit, qui est recens, significat vero; ibi, quod significat vadendo, quæ est nunc: est autem significatio ipsa positum, vel finitum. Nunc vero recens vadendo. nunc quod Accubet filium & futurum erunt cōsignificant. quæcunque vocat hæc vero præsentaneum quæcunq; de illorum est de futuro dicunt. Verbum infinitum, dicam filium, dicam infinitum. Sinistrum autem est, qui significat id. quod significat nomen finiti, & similiter ut. Infinitum vero, qui significat nomen, quæ significat nomen infiniti, & similiter ut. & præterea res. qui significat nomen finiti, hoc autem illis nomen, quæ in Libro Predicamentum. Capitulo 9 veri infinitum sine. verbi dicemus, quod. valet significat esse vel esse, quod significat non valentia, & similiter.

Verbi vero infiniti est vadit, erit. M sentias verba, cum subsequatur infinitum nomen verbi finiti superius dicti: & habet annexum: qui verbi si præterita, quæ subsequitur, de significat tempus, quod circa dicta vel dicitur. sine prædicationem de subiecto, finem subiecto. vocatur autem hoc verbum infinitum, quia determinatur à nominis infinitum. Haud mos verba infinita non dicuntur in lingua Arabica: quæ infinitum neq; nomē infinitū dicitur apud Arabes.

Verbum rursus, aliquod est obliquum,

A quum, aliquod vero nõ obliquum: & est illud, quod simplr vocat verbum. Verbum non obliquum, est illud, quod apud plures gentes significat tempus præsens. obliquum vero significat illud tempus, quod circumcirca tempus præsens reperit: & est ipsum præteritum, & futurum. In lingua tamen Arabica non dat propria nota temporis præsentis: sed est cõis nota tam præsenti q̃ futuro. & ideo statuerunt eorum Grãmatici, cùm volunt futurum significare, præponunt ipsi verbo, notã, vt, vel, ꝙ: vt ꝙ sanet, vt ambulet. Præ-
B sens autem tempus est illud, quod capitur à nostra cogitatione existẽs in actu, & determinatũ: vt cùm dicimus hanc horam, & hoc instans. & ideo nomẽ temporis simpliciter dr̃ de præsenti, quia est magis notum vulgo. & in relatione ad ipsum intelligitur tempus pręteritũ, & futurũ: quia præteritum tẽpus est illud, qđ hoc præcedit tempus: futurũ vero quod est posterius ipso. At vtrũ id, quod de tempore imaginamur, ita se habeat in re vt imaginamur: vel non ita res se habeat, non est p̃sentis
C consyderationis. Verbum præterea similatur nomini, & communicat cum eo. qm̃ cùm simplex profertur, intelligitur per ipsum aliquid sufficiens in se: quemadmodum in noĩe fit, si simpliciter seorsum proferat. & ideo cùm audiẽs ipsum audierit, acquiescit; licet per hoc non intelligat, vtrum illa res quousq; fuerit vel non fuerit: vt cùm dicimus fuit, aut erit. & hoc qñ hæc verba sunt enunciatiua per se. sed cũ fuerint copulæ, & coniunctiones non poterit intelligi ꝑ ipsa aliquid, qđ sit satis in se: vt accidit in ipsis propõnibus. nã ꝓpositio signãt cõpositionẽ p̃dicati cũ subiecto. ipsa aũt cõpositio nõ põt intelligi, nisi intelligant res cõpositę. hoc aũt fit, cùm fuerint copulæ & coniunctiones: vt cùm dicim⁹ Socrates est sciens, vel non est sciẽs. Duplex itaq; est verbũ, aliud quidẽ sm̃ se intellm̃: & est illud verbũ, qđ est de se indicatiuũ. Aliud vero, qđ non est de se intellm̃: & est verbum copulatiuũ, qđ vocat verbum substantiuũ. Hoc itaq; totum est id, qđ de noĩs & verbi definitione, atq; eorum spẽbus necessarijs, ex quarũ diuersitate propõnes diuersificantur, Aristo. tradidit in hoc loco. De præ- E
positionibus vero in libro Poeticæ mentionem faciet.

Sermo de Verbo.

DEinde d. Verbum est dictio quæ rẽ aliquam atq; tempus illius rei significat, &c. Inquit Leui. Horũ dictorũ sententia est, ꝙ dictionum, aliquæ signãt aliquam rem, aliquæ vero nõ, sed tempus rei, vt est verbũ substantiuum est, qñ est veluti copula: vt cũ dr̃, Socrates est albus, quia nũc verbũ illud est, non significat rẽ aliquam, sed tẽpus illi⁹ rei, hoc est tempus, quo albedo inest Socrati. & eadem est ratio de præpositionibus & coniunctionibus, vt ad eum, vel in eo, & ẽt ab, cum, & alia id genus. Sed dictio, q̃ significat verbum, signifsignificat ꝑ se rẽ aliquam cum reliquis differentijs narratis in hac definitione. D. d. atq; tempus illius rei. Per hoc differt verbum a noĩe. nam iam dictũ fuit nomen significare rem expertem tp̃is. Et ꝑ id quod dicit, nullaq; ei⁹ pars seorsum sumpta aliquid significat ꝑ se: differt verbũ ab oratione. In hac tñ definitione non dixit ad placitum significatiua, quia dictiones, quibus aĩalia irrationalia loquacitant, non significant tempus illius rei. D. cum dicit ꝙ proprium ipsius verbi est, vt semꝑ sit enuncians, non enunciatũ de eo, intelligit ꝙ id, quod volumus notificare in ipsa enũciatione, est ipsum verbũ: hoc est, verbũ inesse ipsi noĩ, vel negari ab ipso. & ideo signãt tẽpus relationis, seu attributiõis p̃dicati ad sub̃m, LEVI. F

quod

G quod est ipsum nomen. & ideo est prædicatum non subiectum. nam id, de quo enunciatur, est subiectum in oratione. dicere possumus hoc est. nam licet dicat ambulabit Socrates, id per hunc enunciationem, vt hanc nouissime ambulationem melle Socrati. & ideo sem p significat rem, q est apta prædicari de aliq. Verbū præterea, qđq est enunciatio per se. f. vt sic vnum verborum significans aliquam rem, & tps illius rei vt cū dicī nunc, ambulabat. & qđq, erit enunciatio p parte ptis: vt cum dicimus, erit ambulās. nam habet vim ptis verbi. Id vero quod dicit Aueroes, verbum qđq. significare ut pus præsens. nō est verum in lingua nostra Hebraica. qđ. verbum ita se habens, oportet vt sit nomen deno iacuum, seu participium: vt cum dicimus ambulans vel iacēs, quod Hebraice significat & ambulat iacet. si hoc verbum ergo significaret naturaliter tempus præsens, nunc quemadmodum non decet dicere, erit, ambulabat seu reperā, vel ambulauit, p tempora diuersa. f. præteriti & futuri ita nō decet dicere, fuit ambulās, aut erit ambulās. In lingua tñ nra est in fre quēti vsu, p pea quia hæc dictio ambulans ē nomen: non proprie rea q ambulās, qđ Hebraice significat & ambulat, significet tempus præsens. nam hac ratione hoc non decet. & Alfarabius ēt dicit hoc non esse verbum. Possumus tñ dicere, q apud Grecos datur dictio significans rem, & tempus præsens: qđs in lingua Latina reperiatur dictio si gnificans naturaliter rem, & tempus p̄sens: licet in alijs linguis nobis cognitis non reperiat hoc. Verbum aūt substantiuum qđq. est enunciatio, i. verbum in ipsa verificatione vnius quidditatis: vt cum dicimus homo est. & qđq. est copula, hoc ē cum affirmat scilicet alsiquid de alsquo, vel negat alsiquid ab alsiquo: vt cum dicimus Socrates est ambulans, vel Socrates non est ambulans. Sed qđ est copula, nihil significat de se. vt cum dicimus, Socrates est iustus. nam cum dicimus Socrates est iustus, non intelligim⁹ Socratem esse sed q iustitia ineſt Socrati. & ideo cum dicimus, est, non intelligit aliqd in se sufficiens sibi: qđ non potest intelligi compositio sine intelligentia rerum compositarum. Sed cum ex ipsa enūciatione intelligat aliquid per se existens, & sibi sufficiens, cum nihil aliud quæratur per ipsam, q̄ q̄ res reperiatur: licet non cognoscamus illam rem, nihilominus iam intelligim⁹ ex ipsa rem aliquam, f. ipsum esse, & tempus il

H

I

lum recte cum intelligitur per verbum ambulabat ipsum ambulationem, & tpus ambulationis. At cum illud esse, seu est, sic vel si copula aliqua, vt cum dicimus est frigus, nunc non intelligimus esse simpliciter, & absolutum, sed esse connexum & copulatū, hoc ipsum esse frigidum. & hoc est manifestum. Hæc autem verba & eis similia, qđq. sunt verbum, quandoque copulæ. Cum ergo sunt verbum, tūc verificatur de eis id, quod in definitione verbi dictum est. sed cum fuerint copulæ, nō verificabitur id de ipsis. Et hæ copulæ & connexiones differunt ab alijs connexionib⁹, vt sunt, in, ab, ad, de, super, & his similia: cum significent prædicationem prædicati de subiecto, & ei pus illius prædicationis. illæ autem aliæ cōnexiones non efficiunt illud. & ideo hæ copulæ vocantur proprie verba substātiua.

L

De Oratione: Enunciatione, una ac pluri: Affirmatione & Negatione, ac Contradictione. Cap. 4.

ORatio autem est vox ſignificatiua, cuius partiū aliqua ſignificatiua eſt ſeparata, vt dictio, ſed nō vt affirmatio *vel negatio. vt homo aliquid ſignificat, ſed nō quod eſt aut non eſt: ſed erit affirmatio vel negatio, ſi quid additum fuerit. Sed nō hominis ſyllaba vna. neq; e nim in eo, quod eſt forex, rex ſignificat, ſed vox nunc eſt ſolum. In duplicibus vero ſignificat quidem aliquid, ſed non ſecundum ſe, quemadmodum dictum eſt. *Eſt autem oratio omnis quidem ſignificatiua, nō autem ſicut inſtrumentum: ſed quemadmodum dictum eſt, ſecundum placitum. Enunciatiua vero non omnis: ſed in qua verum vel falſum eſt. non autem in omnibus ineſt, vt deprecatio

M

* Mul. oratio nō habet vī negatio

* a. Laddit in ſupleto bus.

A catio oratio quidē est, sed neq; vera, neq; falsa. Cęterae igitur relinquātur. Rhetoricae enim, vel Poeticae conuenientior est consyderatio: enuntiatiua vero prę sentis est speculationis. Est autem vna prima oratio enuntiatiua affirmatio, deinde negatio: aliae vero omnes coniunctione vna. Necesse est autem omnē enuntiatiuam orationē, ex verbo esse, vel ex casu verbi. etenim hominis ratio, nisi addatur, aut est, aut fuit, aut erit, aut aliquid
B huiusmodi, nondū oratio enuntiatiua est: quoniā vnum quiddam est, & non multa animal gressibile bipes. non enim eò q propinquae partes dicūtur, vna
vide 7. & Met. a. crit. est autē alterius hoc tractare negotij. Est autē vna oratio enuntiatiua, quae vnum significat, vel cōiunctione vna: plures autem, quae plura, & non vnū, vel inconiunctae. Nomen igit, vel verbū dictio sit solum: qm̄ non est dicere sic aliquid significantem, voce, vt enuntiare, vel
C aliquo interrogāte vel non, sed ipso sponte proferente. Harum aūt hęc quidē simplex est enuntiatio, vt aliquid de aliquo, vel aliquid ab aliquo: hęc autē ex his composita, velut oratio quędam iam cōposita. Est aūt simplex enūtiatio, vox significatiua de eo quod est aliqd, vel non est, quēadmodū tpa diuisa sunt. Affirmatio vero est enuntiatio alicuius de aliquo. Negatio vero enūtiatio alicuius ab aliquo.

Quoniam aūt enuntiare est, & quod est, nō esse: & quod nō est, esse: & quod est, esse: & quod nō est, nō esse: & circa ea quae extrae praesens, tēpora sunt, fiff: omne vtiq; contingit quod quis affirmauerit, negare, & quod quis negauerit, affirmare. Quare manifestū est, q̄ omni affirmationi opposita est negatio, & omni negationi affirmatio. Et sit hoc cō tradictio, affirmatio & negatio oppositae. Dico aūt opponi eiusdem de eodē, non aūt aequiuoce, & quaecunq; cętera talium
D contra sophisticas determinauimus importunitates.

Sermo de Orationis.

ORatio est interpretatio significans aliquid, & quaelibet eius partium primarum, hoc est simplicium, significat quidem seorsum p modum intelligentiae & conceptionis, non per modum affirmationis & negationis. vt cùm dicimus, hō animal. nam interpretatio huius dictionis homo, quae est vna pars eius, aliquid significat per modum conceptionis, non ea ratione, qua hoc sit vel non sit. similiter & interpretatio huius dictionis animal, quae est secūda pars huius orationis. Id autem quod appositum in ipsa definitione orationis, dum dicit, q̄ vna eius partium primarū seorsum sumpta aliquid significat, est differentia qua distinguitur oratio à nomine. nam pars nominis simplicis, quae est ipsa syllaba, nihil significat penitus. Nominis quoq; cōpositi pars nihil significat, nisi per accidens: vt si contingat vt nomen alicuius sit ser-

AVER. Inquit Iacob interpres, in regua tum Arabica ed Hebraea, arreuelus, q̄ sono mi nomini, qd est subiectū, habet verbi fu

F stantiui ita vt sit dicere ipse homo aial, & cere h animal.

vus

regis,

regis, qui sit re vera seruus regis.

Oratio aũt significat ad placitum, non nãtr, neq; eo modo, quo cuilibet rei cõpositæ datur interpretatio cõposita significans eam. quæ significatio in nulla alia interpretatione reperit: quemadmodum nõ reperit actio alicuius instrumenti fine ipso instrõ. multi enim putant ipsas interpretatiões ita significare. Alij vero putant ipsas interpretationes naturaliter significare, sine aliqua nostra electione penitus: tam electiõe cõpositionis per institutionẽ, q̃ electione cõpositionis naturalis: vtputant qui asserunt dari cõpositiones interpretationum, quæ significant vnamquãq; rem sm naturã. Oratio præterea alia pfecta, alia imperfecta. perfecta vero alia indicatiua, alia nõ indicatiua: vt est imperatiua, deprecatiua, optatiuaq;. Hic tñ de indicatiua oratione sermo est. de reliquis aũt orationibus perfectis in Libro Rhetoricorũ, & Poeticæ ipse tractabit: quemadmodũ de generibus orationũ imperfectarũ, quæ sunt ipsæ definitiones, & descriptiones in libro Posteriorum perscrutabitur.

Oratio præterea enunciatiua est illa, quæ vera vel falsa denominatur: & est vel simplex, vel composita. Simplex aũt ex vno subiecto atq; vno prædicato cõstat, nõ ex pluribꝰ subiectis vel ꝑdicatis. & hæc est duplex. vna ẽ & prima, ipsa affirmatio: alia vero secunda & posterior ipsa negatio. Cõposita vero est, quæ ex duabus constat orationibus simplicibꝰ. Simplex aũt oratio erit vtiq; vna, cùm subiectũ eius significabit vnã rem: sit & prædicatũ. dicitur tamẽ plures, cùm prædicatũ plura significat, vel ipsum subiectũ, vel vtrũq;.

Composita vero dicitur vna, ꝑ cõiunctionẽ quę eam cõiungit: teritq; plures, cùm nullã habuerit coniunctionẽ quæ eam coniungat. Et ideo omnis oratio vel ẽ vna, vel plures. & si vna, vel propterea q̃ eius subiectum & prædicatũ vnã significant rem, vel ꝓp coniunctionem qua cõiungitur: & sunt quidẽ illæ orationes, quæ plusquã vnum subiectũ, & vnũ prædicatum obtinent: vt sit ex cõiunctione conditionali, & prædicatiuarum. Nam cõditionales sunt vna ex coniunctione, quæ est signũ cõditionis: vt cũ dicimꝰ, si est supra terrã Sol, dies est. nã hęc duo simplicia, nempe, si Sol est supra terram, dies est, faciunt vtiq; vnã orationẽ. Prædicatiuæ vero orationes sunt qdem vna ꝓ coniunctionem, quæ est terminus medius: vt cùm dicimus homo est animal, & animal est corpus: vt post hoc dicetur. Dicit aũt oratio plures, vel quia eius prædicatum, vel subiectũ, vel vtrunq; plura significant: vel quia non habent copulam, qua copulent. Oratio præterea prædicatiua est illa, quæ cõstat ex nomine & verbo. vel ex aliquo, quod officio verbi fungit pro coniunctione prædicati cũ subiecto. nã oratio ꝑdicatiua, cuius prædicatum est nomẽ, & subiectum ẽt est nomẽ, non põt fieri sine verbo, vel aliquo alio, quod stet vice verbi, qđ significet coniunctionẽ prędicati cũ subiecto. & hoc siue actu & explicite, vt fit in alijs linguis præter Arabicam: aut in potentia occulta, vt frequentissime fit in lingua Arabica. nã cũ in hoc tria reperiãtur, nempe subiectum & prædicatum, & relatio coniungens prædicatũ cum subiecto: ideo fuit necessariũ hic ẽt connumerare

Quo pacto ponẽs & cõditionales & ꝑdicatiuæ fiant vnæ.

A rare tres dictiones: quarū vna significabit predicatum, alia vero subiectū, & alia relationē ipsius coniunctionis. Et illa dictio, quæ significabit coniunctionem prædicati cū subiecto, poterit quidem significare hmōi coniunctionem tempore præterito, aut futuro, aut præsenti: vt si dicat Socrates est nunc doctus, aut Socrates fuit iā doctus, vel Socrates erit, ſ. adhuc doctus. poterit tñ significare coniunctionē nō ſub aliquo tēpore contēctam. & hæc eſt ipſa prędicatio neceſſaria: vt cū quis dixerit, trianguli anguli ſunt
B æquales duobus rectis. ſed in lingua Arabica non reperitur dictio, quæ ſignificet hoc mō cōiunctiōis, quēadmodū reperit in alijs linguis. ſed dictio q̄ in lingua Arabica videtur eſſe conformior illi, eſt hæc dictio ipſum, vt cū dicimus Socrates ipſe animal. aut dictio reperit, vt cū dicimus Socrates reperitur animal.

Nomen preterea & verbum, nec verū neq; falſum ſignificāt: oratio vero verū vel falſum ſignat. Vocat autē oratio verū vel falſum ſignificans, ꝑdicatiua, atq; propoſitio. & ipſa propō, alia eſt affirmatio, alia ve-
C ro negatio, affirmatio vero vt eſſe apponitio alicuius rei ſup aliquā rē: at negatio eſt ablatio rei à re. & id qđ ex hoc conſtituitur, dſ oratio cō poſita. Deſcribit̄ iterū oſo ſimplex ſic, Oratio ſimplex eſt enūciatio, ſignificāns rē eſſe vel nō eſſe, vel ꝑſenti tpe, vel ēt futuro, aut ꝑterito, aut ab ſolute. Affirmatio autē ē enūciatio, affirmāns aliq̄d de aliquo. Negatio vero eſt enūciatio, auferēs aliq̄d ab aliquo. Et cū poſſit fieri enunciatio per orationem, quatenus eſt in anima, de re, quę eſt extra animam, qđ non ſit: & de re quæ nō eſt ꝙ ſit: & D de re qđ eſt, ꝙ ſit: & de re quę nō eſt, ꝙ non ſit: & hoc ſiue enunciatione ſimpliciter, ſiue aliquo trium temporū, quæ ſunt præſens, præteritū, & futurū: poterit ergo contingere, vt quodcūq; quiſpiā affirmauerit, alter neget: & qđcunq; negauerit, alter affirmet. Sequit ergo, vt omni affirmationi detur negatio oppoſita, & oī negationi affirmatio. Hoc aūt intelligit̄ ea rōne, qua affirmatio & negatio ſunt in anima, & non quatenus ſunt extra animā. nā res extra animam affirmare, nullā habent negationem oppoſitam: neq; E res negare, affirmationē oppoſitā. conſyderatio. n. de affirmatione & negatione eſt, prout ſunt in anima. Negatio vero & affirmatio ſunt vere oppoſita, cum id, qđ de eis prędicatur, fuerit idē oī ex parte, identidē & ipſum ſubiectū. Sed ſi nō fuerit idē, vel propter æquiuocationē aliquam, vel aliqua alia hmōi, de quibus in libro Sophiſticarum rōnum admonebimus, tunc affirmatio & negatio non erunt oppoſitæ

Sermo de Oratione.

DIxit. Oratio eſt ſinterpretatio ſignificans aliquid, &c. Inquit Leui. Intelligit per id quod dicit, eſt interpretatio ſignificans aliquid, ſ. ſignificatione conceptus ſimplicis, quæ formatio dicitur, ſeu prima apprehenſio, & in hoc communicat quilibet oratio videlicet ꝙ quilibet oratio habet ſignificationem primæ intentionis, ſeu rei ſimplicis & incomplexæ, vt alone, quam Arabes formationem vocant: licet habeat quoque ſignificationem complexorum ſeu ſecundæ intentionis, vt dictum quam Arabes verificationem vocant, vt poſt hoc declarabit. patet ergo ꝙ quicquid habet ſignificationem verificatiuam & complexorum, habet etiam formatiuam & incomplexorum, & nō econtra. Sed cum intelligat ꝓ hanc ſignificationem illā formalem, ſeu incomplexorū, &

G nomen & verbum etiam eodem modo significent, ideo oportuit diſtinguere in hac definitione ipſum orationem à nomine & verbo. & ideo dixit in hac definitione, & q̃libet eius partium primarum ſignificat ſeorſum: qua q̃alibet partium ſimplicium ſignificat ſeorſum, per modum conceptionis & primæ formationis: hoc eſt q̃ q̃libet eius partium primarum, quæ ſunt nomen & verbum, vt poſt hoc dicel arabitur, aut ipſum nomẽ, & id quod habet vim verbi, ſignificat partem rei, quam ſignificauit ipſum totum complexum, per modum cõceptionis primæ, & formationis, & non per rẽ rei, quam ſignificauit ipſum totum complexum per modum verificationis, ſeu cõplexorum cognitionis: quia hoc eſt impoſſibile. Et propter hoc, etiam debemus intelligere q̃, cum ipſe dicit, ſignificans aliquid,

H nõ intelligit ſignificationem verificatoriã, ſeu complexorum. quia, ſi ſic intelligeret, tunc non ingrederetur hanc definitionem niſi oſo enunciatiua. & ſic non fuiſſet opus dare aliam differentiam, vt diſtingueretur à nomine & verboquia iam prædixerat ipſa non ſignificare ſignificatione complexorum, & verificatoria. neq; eſſet etiam verũ, q̃ ſignificaret q̃alibet partium parte rei, quam ſignificat ipſum totum complexum, ſi ſtelligeret hic per illam ſignificationem, ſignificationem verificatoriam, & complexorum. & hoc eſt de ſe notum. Per id vero quod dicit, q̃ quodlibet ſimplicium ſignificat ſeorſum, exponit id qđ dixerat, ſ. q̃ vnaquæq; partium primarũ eius ſignificat ſeorſum. & exponit q̃ per ſignificationem hic dictam intelligit ſignificationem formatiuam & incomplexorum. D. d. Oratio au-

I tem ſignificat ad placitum, nõ naturaliter. Inquit Leui. Hoc poſuit hic, tanq̃ notum & famoſum, q̃ linguæ ſunt ad placitum inuẽtæ: & ideo ſunt diuerſæ. Et voluit per hoc, vt puto refellere duas opiniones famoſas. Prima eſt, quæ aſſerit q̃ q̃libet res cõpoſita indicatur per vnam enunciationem cõpoſitam naturaliter, ea mq; ſignificantem: quæ ſignificatio non datur per aliam enunciationem. quemadmodum non reperitur actio inſtrumenti ſine ip ſo inſtrumento, vi delicet naturali. nam non reperitur actio concoctionis alicuius animalis ſiue eius vẽ triculo: alias enim fruſtra daretur illud inſtrumentum. Hæc tamen opinio eſt manifeſte falſa: qñ nos videmꝰ in vna & eadem lingua varias enunciationes, ſignificantes vnicam rem. Secunda opinio, vt reor, eſt K quã putat poſſe reperiri varias enunciationes ſignificantes vnicam rem, quæ attamẽ ſignificãt naturaliter: & ſi nullam obtinemus electionem penitus de ipſis: ſiue illa ſit electio compoſitionis naturalis. Huius autem rei hæc eſt ſentẽtia, vt opinor, quod non eſt in arbitrio noſtro eligere quãcunq; enunciationem ſignificantem hanc vel illam rem ad placitum, neque ad quãuis enunciationem ſignificantem eam ſecũdum naturam: ſed oportet omnino, vt cum volumꝰ ſignificare aliquid entium, vt ſignificemus illud aliqua enunciatione terminata, ex illis ſcilicet enunciationibus quæ illud ſignificant. ſed non eſt noſtrum eligere huiſmodi enunciationem, ſed eſt terminata ſecundum naturam, iuxta aliquod clima, vel ob aliquas alias rationes. At q̃ variæ enL ciationes ſignificent vnam rem, iuxta illorum ſententiam, eſt veluti conficere atramentum ex varijs rebus, quod poſſit vtiq; fieri ab aliquibus rebus. poſſit tamen adhuc confici ex: liquibus alijs rebus: ſed non ex quauis re contigerit, ſed ex rebus terminatis. Sed hęc quoq; opinio eſt apparenter falſa. Poſſumus tamen exponere, q̃ cũ dicit q̃ ſunt aliqui, qui putant ipſas enunciationes ita ſignificare, q̃ velit dicere q̃ dantur aliqui homines qui conueniunt nobiſcum in hoc, q̃ enunciones ſignificẽt ad placitum, non ſecundum naturam: qui quidẽ fuerunt coacti dicere q̃ non ſignificant ſecundum naturam, quia ſunt aliqui alij homines, qui putant enunciationes ſignificare ſecundum naturam, abſque aliqua nra electione, & arbitrio penitus: hoc eſt q̃ huM iuſmodi ſignificatio non inueniatur q̃ aliam enunciationem: quemadmodum non reperitur actio organi naturalis ſine ipſo organo. & ideo non eſt in arbitrio noſtro accipere quãcunq; compoſitionem voluerimꝰ ad ſignificandum aliquod compoſitum ex compoſitionibus impoſitis ipſis enunciationibus ſignificantibus huiuſmodi ſignificationem? quia putant ipſi non dari compoſitionem factam per impoſitionem, ſiue ex arbitrio ipſius enunciationis. neque enim quãcunq; compoſitionem capiamus, ex cõpoſitionibus naturalibus ipſarum enunciationum ſignificantium hoc ſignificatum: quia non datur niſi vna enunciatio ſignificans hoc ſignificatum. Quòd autem hæc opinio ſit manifeſte falſa, patet ex pluralita-

te

A te linguarum, quæ reperiuntur.

D.d. Oratio p̄terea alia p̄fecta, &c. Inquit Leui. Per orationem imp̄fectam intelligit eam, q̄ hēt vim dictionis simplicis: vt sunt definitiones, & descriptiones, q̄ ingrediunt̄ definitionem præcedētem ipsius orationis. vocauit autem eas orationem imperfectā, quia non habent prædicatum, & subiectū: sed earū significatio ē velut significatio dictionis simplicis. De his autem non tractabit hic. iste enim liber tractat de his enunciationibus indicatiuis, quæ sunt communes quinq; artibus ipsis. De definitione uero in arte Demonstrandi agitur. De descriptione tñ in arte Dialectica, seu Topica tractatur. Perfecta aūt oratio, alia est non indicatiua, vt est imperatiua, & optatiua. vocat aūt eas orationes perfectas, quia habēt subiectum & p̄dicatum: vt si dicatur Socrati

B p modum imperandi, ædifica domum. hęc aūt oratio videt̄ habere similitudinem cū partibus orationis indicatiuæ: nisi q; indicatiua indicat aliquid ita se habere, vel non ita se habere: sed quæ non est indicatiua, id non indicat. De oratione itaq; non indicatiua tractatio non attinet ad hunc librum: sed ad librum Rhetoricorum & Poeticæ, in quibus hmōi orōnes sunt in vsu: vt ibidem declarabit̄. at de orōne indicatiua, q̄ quidē est cōis cunctis p̄dicamentis, cum oēs artes eis vtantur, in hoc libro tractatur.

D. Oratio p̄terea enunciatiua est, &c. Inq̄t Leui. Vocauit Aris. priorem ipsam affirmationē multis rationibus. Prima est, quia ipsa affirmatio est prior notitia, hoc est quòd prius cognoscitur id, quod affirmat̄ de aliq̄

C re, & illius cā cognoscit̄ negatio rei ab aliq̄ re. Secunda, quia prius affirmat̄ de pluribꝰ rebꝰ id, quod affirmat̄ de vna re, donec fiat adhuc notitia maior, & dignoscant̄ differētiæ. vt exēpli causa, puer primo iudicat oēs mulieres, quas videt, eē matrem suā, donec validior reddat̄ discretio, atq; dignotio, & distinguat eam à reliquis. & ideo prius cognoscuntur ea, in quibus communicant aliquæ res, mox dignoscuntur differentiæ illarum rerū, & ex huiusmodi differentijs sunt ipsæ negationes: vt cum negamus volatum ab anima ingressili, quia est quid proprium ipsi pēnato, & volucri. Tertia, quia affirmationes, quæ fiunt de aliqua re, sunt vtiq; ordinatæ: sed quæ ab ea negantur sunt infinita. quod adhuc fusius exponet̄ in libro Posteriorum. Istis igit̄ de causis affirmatio est prior. nā p̄spicuū est, q; oratio simplex, cuiꝰ subiectum est nomen æquiuocum, est orō multiplex. vt exempli gratia, si dicat̄ omnis canis est corpus. nam idem valet vt si diceretur oīs canis latrabilis est corpus: & omnis piscis canis est corpus: & omnis stella canis est corpus. & ita quoq;, si fuerit prædicatum nomen æquiuocum, aut & subiectū & prædicatum simul. D.d. Oratio præterea prædicatiua est illa, quæ constat ex nomine & verbo, vel ex aliquo, qd̄ officio verbi fungitur, &c. Inquit Leui. Hoc est notū. qm̄ nomen non coniungit̄ cum noīe, nisi p copulam coniungentem ea: sed bene coniungitur nomen cum verbo. palamq; est, q; ex multis dictionibus non fit oratio, nisi cōiungantur inuicem per verbum vel per aliquid, quod habeat vim verbi. nam dicere, Socrates Plato, non est oratio, sed coniungantur alter alteri per verbum, vel per aliquid quod habet vim verbi, & tunc est oratio. copulatio autem fit cum verbo substantiuo est, cum quo verbo substantiuo extat vis nominis p̄dicati, & vis verbi, & inest ei proprietas verbi, & vere conueniet ei descriptio verbi superius data: videlicet, q; significet rem, & tempus illius rei. Veruntamen quandoq; extat ibi verbum substantiuum in potentia, & occultum: vt cum dicimus Socrates sapiens: cuiꝰ sensus est, Socrates est sapiens. D.d. Nomen præterea & verbum, nec verum neq; falsum significent, &c. Inquit Leui, Prima descriptio orationis enunciatiuæ est, q; oratio īdicatiua dicitur illa, q̄ verum vel falsum significat, & post hoc declarabit, quo pacto res se habeat in huiusmodi oratione. & dicit, q; datur aliqua oratio indicatiua, quæ nec uerum neq; falsum indicat, dum profertur: vt sunt orationes futuræ possibiles: vt cū dicimus, Socrates ibit cras ad plateam. sed nihil facit huiusmodi obiectio contra descriptionem hanc ipsius orationis indicatiuæ. quoniam huiusmodi oratio erit vera vel falsa omnino in futurū: licet non sit vera neque falsa, dum profert̄. sed oro nō īdicatiua nullo tp̄e oīno erit vera vel falsa. Scd̄a vero descriptio ipsius orōnis indicatiuæ, si debeat amplecti oēm orationē indicatiuā, oportet vt intelligamus p hoc quod dicit, q; oratio simplex est enunciatio sig̃nans rē esse, vel non esse, contineat rem in esse rei, & rē existere simplr̄. nā q̄dā sig̃nant rē inesse rei, vel non inesse rei: vt cū dicimus Socr. est sapiēs, aut nō est sapiēs. q̄dā vero aliæ sig̃nant rē esse simplr̄, vel non eē: & sunt propositiones absolutæ: vt cū di-

D E F

G cimus homo est, & vacuum non est. Palam autem est, q̃ res quæ sunt in anima, quæ p̃ orationem significatur, possunt vtiq; ita se habere extra animam, atq; respondens ipsi esse: & hmõi res sunt veræ, possunt tamen non correspondere, & sunt falsæ. & hoc palam est, & publicum, nempe veri & falsum dependere ex rebus. & si aliqui Antiquorũ dixerint, ola esse falsa, aliqui vero alij omnia esse vera, attamen professor huius artis non habet tractare de illorum opinionib⁹. quia ipse ponit eiusmodi res publicas & famosas: sed illorum opiniones non habent ortũ à rebus publicis. In libro autem Metaphysi ex tractabitur de eorum opinionibus. Si igitur dicatur aliqua vera, aliqua falsa, sequitur ergo, vt quicquid affirmatur ab aliquo, possit negari ab alio, & econtra. & hoc quæsitum est in anima. non enim potest extra animam affirmatum & negatum simul esse: sed extra animam vel est affirmatum, vel negatum. & hoc ĩ vm supponitur à professore huius artis, prout ex publico & famoso habetur: videlicet, q̃ affirmatio & negatio diuidunt verum & falsum. Et inductione p̃ habitur ex generibus verificationis. qũ veri ficatio, quæ fit de vna quiditate, est, vtrum existat, vel non existat. palam autem est q̃ si est existens, non est non existens: & si est non existens, ergo non est: & si non est, ergo est non existens. nam non datur medium inter esse & priuationem. Hacmet quoque ratione potest dici de verificatione facta de duabus quiditatibus. quoniam vel vna quiditas inest alteri, vel non. & propter hoc est manifestum, q̃ affirmatio & negatio, si vna est vera, altera est falsa: & econtra. Et licet I Antiqui contradicant huic sententiæ, tamẽ professor huius artis iam supponit hoc rõne famositatis & publicę apparentiæ: quia nos videmus in disputationibus contradicere alterum alteri, ita vt dicat vnus alteri nõ esse verum id, quod ipse dicit esse verum. si igitur negatio & affirmatio esset idem, tale alter non contradiceret alteri. hoc autẽ satis est in hac arte. Manifestum autem est, q̃ negatio & affirmatio non opponuntur, nisi fuerit in eis prædicatum idem, atq; subiectum. nam hęc, homo non est irrationabilis, nõ opponit huic, equus est irrationabilis: quia subiectum non est idem. neq; hęc, homo non volat, non opponitur huic, homo est rationalis: quia prædicatum non est idem. Eadẽ quoque ratione, si fuerit vnum eorum nomen æquiuocum aut vtrunq;, & capiatur in vna illarum propositionum pro vno significato, & in alia pro alio significato: quia tunc significatum ipsius subiecti & prædicati in ambabus propositionibus nõ erit idẽ. Identidem si verba copulantia non significent vnam & eandem rem: vt cum dicitur Socrates erat diues, & Socrates non est nũc dues. nam verbum copulans in vna propositione significat temp⁹ præteritum, in alia vero tempus præsens. & sic de reliquis verbis copulantibus: sicuti contingit quoq; in propositionibus modalibus. vt exempli gratia de modalibus hæc, Socrates possibile est vt scribat, non opponitur huic, Socrates nõ est necessarium vt scribat, quia modus nõ est idem in vtraq; propositione. ita quoque hæc, Socrates est cum domo, non opponit huic Socrates non est, cum domo. quia propositio, cum, non est eadem in ambabus p̃ positionibus. Simili modo etiam si capiat L subiectum vel prædicatum absolute & simpliciter in vna propositione, in alia vero copulatum & coniunctum. nam hæc, Socrates est albus pilis, nõ opponitur huic, Socrates non est albus. nam in vna illarum capit albus copulate, & in alia absolute. In libro tamen Sophismatum fiet mentio de aliquibus ĩstorum. nam Sophistarum propositi est inducere homines, vt credant extare contradictionem in propositionibus: in quibus nulla existit contradictio. Arist. autem tradit ibi regulas & methodos, quibus huiusmodi deceptiones tollantur omnino.

H

Diuiditur Enunciatio iuxta quantitates earũ. Enunciationum oppositiones assignantur: circaq; ipsarum veritatem ac falsitatem regulæ traduntur: ac quæ sit vna affirmatio & negatio determinatur, Cap. 5. M

SECTIO SECVNDA, secũdum Græcos.

QVoniam autem sunt hæ quidem rerum vniuersales, illę vero singulares: (Dico autem vniuersale, quod in pluribus prædicari natum est: Singulare vero quod non: vt homo quidem vniuersalis est, Callias vero eorũ q̃ sũt singularia:) necesse est quoq; enũtiare q̃ ineſt

G ineſt aliquid aut, non aliqñ qdē alicui eorū q̄ vr̄ia ſunt, aliqñ autē eorū quæ ſingularia * ſunt. Si ergo in vr̄i vniuerſaliter enuntiet quis * ꝙ eſt aut non eſt, cōtrarię enuntiationes erunt. Dico autē in vniuerſali enuntiare vniuerſaliter: vt oīs homo albus eſt, nullus homo albus eſt.

* a.l. ſunt: ſiquidē in vniuerſali
* a. l. qd ē aliqd, aut nō, erunt hę contrariæ enuntiationes.

Qñ aūt in vniuerſalibus, nō vr̄ aūt, * non ſunt contrarię: q̄ aūt ſignificant, eſt eſſe aliqñ cōtraria. Dico aūt nō vr̄ enūtiare in ñs, quę vniuerſalia ſunt, vt eſt albus hō, nō eſt albus hō. cū .n. vniuerſale ſit hō, non vr̄ vtitur ennntiatione. oīs nanq; non vr̄e ſignificat, ſed ꝙ vr̄. In eo vero qd prædicatur vr̄e, id quod eſt vr̄ prędicare, nō eſt verum, nulla enim affirmatio vera erit, in qua, cùm vr̄e ſit prędicatum, vr̄ prędicatur: vt eſt omnis homo, omne animal. Opponi autem affirmationē negationi dico contradictorie, quę vr̄ ſignificat idem, ꝙ non vr̄. vt omnis hō albus eſt, non omnis homo albus eſt: nullus homo albus eſt, aliquis homo albus eſt. Contrarie vero vniuerſalē affirmationem & vr̄em negationē. * vt omnis homo iuſtus eſt, nullus homo iuſtus eſt.

* a.l. hæ qdē ſi ſunt cōtrariæ.

H

L

* a.l. vt oīs hō alb⁹ ē. nullus hō albus eſt.

Oppoſitarum propoſitionum deſcriptio.

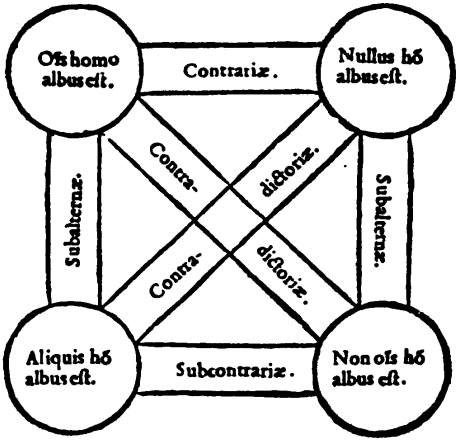

I

M

G De regulis oppositarũ propõnum.

Quocirca has quidẽ impossibile est simul esse veras: his vero oppositas contingit aliqñ in eodem simul esse veras: vt non oĩs homo albus est, & aliqs homo albus est. Quæcunqꝫ igitur cõtradictiões vniuersaliũ sunt vl̃r, necesse est alterã esse veram vel falsam: et quęcũqꝫ in singularibus sunt: vt est Socrates albus, nõ est Socrates albus. Quęcunqꝫ aũt in vniuersalibus quidẽ, non vl̃r autem, non semper hæc quidẽ vera est, illa vero fal
H sa est. simul.n. verũ est dicere ꝙ est hõ albus, & ꝙ non est hõ albus. & est hõ pulcher, & nõ est hõ pulcher. si.n. turpis est, non est pulcher. & si sit aliquid, non est. Videbitur aũt subito inconueniens esse: iccirco qm̃ videt̃ significare idem, hoc, nõ est hõ albus, & hoc, nullus hõ est albus. hoc aũt neqꝫ idẽ significat, neqꝫ simul necessario, Manifestũ est aũt ꝙ vna negatio vnius affirmatiõis erit. hoc.n. idẽ opꝫ negare negationem, qđ affirma
I tio affirmauit, & ab eodẽ vel ab aliquo singulariũ, vel ab aliquo vniuersalium: vt vl̃r, vel vt nõ vl̃r. dico aũt vt est Socrates albus, nõ est Socrates albus. Si autem * aliud aliquid ab eodẽ, vel ab alio idem, non est opposita, sed erit ab ea diuersa. Huic vero quæ est, oĩs homo albus est, illa quæ est, nõ omnis hõ albus est. illi vero quæ est, aliquis homo albus est, illa quę est, nullus homo albus est. illi autem quę est, est homo albus, illa quę est, non est homo albus. K

* a.l. aliud vel ab alio idem non eodem.

Quòd igitur vna affirmatio vni negationi opponitur cõtradictorie, & quæ sunt hæ, dictũ est. & ꝙ contrariæ aliæ, & quæ sunt illæ, dictum est. & ꝙ non oĩs vera vel falsa contradictio, & quare, & qñ vera vel falsa. Vna autẽ affirmatio & negatio est, quæ vnũ de vno significat, vel cũ sit vl̃r vniuersaliter, vel nõ simil̃r. vt oĩs hõ albus est, nõ omnis homo albus est: est homo albus, non est homo albus: L nullus homo albus est, aliquis homo albus est: si album vnum significat, Si vero duobus vnũ nomen positum est, ex quibus non est vnum, non est vna affirmatio, neque vna negatio: vt si quis ponat hoc nomen tunica, homini & equo: ꝙ tunica alba est, hæc non est vna affirmatio, nec vna negatio. Nihil enim differt hoc, q̃ dicere ꝙ est homo * equus albus. hoc autem nihil differt q̃ dicere est homo albus, & est equus albus. Si ergo hæ multa significant, & sunt plures, manifestum est ꝙ & prima, vel multa, vel nihil significat. neqꝫ enim est aliquis hõ equus. Quare nec in his necesse est hãc contradictionem veram, illam vero falsam esse.

De affirmatiõe & negatioꝝ vna.

* a.l. addi & M

De Enunciationũ oppositionibus, ac ipsarũ circa veritatẽ et falsitatem regulis. Differentia Secunda.

A VER.

Rerũ aũt duo sunt genera: alię .n. sunt vl̃es, aliæ vero singulares,

A res, id eſt ipſa indiuidua. Intelligo autem per vſe, id qu od natũ ſt prę dicari de pluribus: vt animal, quod de homine & equo, & reliquis animalibus prædicatur. Singulare vero eſt, quod non eſt natũ prædicare de plurib⁹ vno: vt Socrates & Plato. Cùm ergo enunciamus aliquid in eſſe alicui aut nõ eſſe, neceſſe vtiq; erit hmõi enunciationem eſſe alicuius rei vniuerſalis, vel ſingularis. & ſi rerum fuerit vniuerſalium, neceſſe eſt vt ſumatur cum aliquo ſigno indicante quantitatem, (quod Arabes murũ vocãt) vel ſine tali ſigno.

B Intelligo aũt per ſignum huiuſmodi, dictionẽ vniuerſalem & particularem: vt oẽ, & aliquod. & ſi cũ nota ſumat⁹ quantitatis, tunc neceſſe erit vt ſumat⁹ cum nota quantitatis vſi vel ſingulari. Oppoſitiones autem ſm affirmationem & negationem, quarũ ſubiectum eſt aliquod ſingulare, dicunt ſingulares: vt cùm dicimus Socrates ẽ miſſus, Socrates nõ eſt miſſus. Oppoſitiones vero, quarum ſubiectũ eſt quid vſe ſumptũ ſine nota quantitatis, vocantur indefinitæ: vt cùm dicimus, homo eſt albus, homo nõ eſt albus. Sed oppo-

C ſitiones, quarũ ſubiectum eſt quid vſe, ſumptum cũ nota quãtitatis tripliciter ſunt. nam vel ſumit⁹ quodlibet eorũ cum nota vniuerſali: aut vnũ eorum cũ nota vniuerſali, & alterũ cũ nota particulari: vel vtrũq; cum nota ſingulari ſumitur. Si ergo vtrunq; eorũ nota vniuerſali cõſtet, cõtrariæ enunciationes vocantur: vt cũ dicimus, omnis homo eſt albus, nullus homo eſt alb⁹. Si vero vnũ eorũ conſtet vniuerſali nota, & alterũ particulari, vocant⁹ contradictoriæ. & hoc bifariã fit: videlicet vel vſis propoſitio conſtabit p affir-

D mationẽ, particularis vero per negationem: vt cùm dicit⁹ omnis homo eſt albus, nõ omnis homo eſt albus, vel aliquis homo non eſt albus: qm̃ negatiua particularis his duob⁹ modis enunciat⁹: uel erit huius contrariũ, vt ſcilicet addatur nota vſis ipſi negationi, & particularis affirmationi: vt ſi dicat⁹ aliquis hõ eſt alb⁹, nullus hõ eſt albus. Quòd ſi quælibet earũ nota particulari conſtet ſubcontrariæ vocabũtur: ut ſi dicat⁹ aliquis homo eſt alb⁹, aliquis homo nõ eſt albus. ſunt ergo genera oppoſitionũ ſm affirmationẽ & negatio-

E nem ſex, nempe ſingulares, indefinitæ, cõtradictoriæ quæ duæ ſunt, cõtrariæq; , atq; ſubcontrariæ. Ea vero rõne, qua coniungit⁹ nota quãtitatiua ipſi ſ dicato, nulla vtiq; dat⁹ diuiſio ipſarũ enunciationũ. qm̃, cùm annectit⁹ nota quantitatiua ipſi prędicato, erit vtiq; enũciatio vel falſa, vel ſuperabundans. falſa quidem, ut cùm dicit⁹ omnis homo eſt oẽ animal: ſuperflua uero, ut cùm dicitur, omnis homo eſt aliquod animal.

Et poſteaq̃ iſ poſita fuerunt genera enũciationũ, nũc dicendũ eſt, q̃ ſingulares diuidunt ſemper uerũ & falſum: uidelicet, q̃ ſi una eſt falſa, alia ẽ uera: & & q̃ non poſſunt ſimul eſſe ueræ uel falſæ, ut cùm dicit⁹ Socrates abijt, Socrates nõ abijt. & hoc eſt manifeſtũ inductione. Cõtradictoriæ quoq; in omni mã diuidunt uerũ & falſum. Contrariæ vero diuidũt uerũ & falſum in materia neceſſaria, & impoſſibili. ſunt tñ ſimul falſæ in materia poſſibili, & nõ poſſunt eſſe ſimul ueræ: ſed ſi una eſt uera, altera eſt falſa. Subcõtrariæ autem diuidunt quoq; uerũ

De regulis oppõnentiũ ppõnibus ſimplicibus ac ſimplicitr ſimplicis. F

G & falsum in materia necessaria, & impossibili, sunt tamē simul verę in materia possibili. at vna illarum existente falsa, altera erit de necessitate vera. Exemplū cōtrariarū, quę sunt simul falsæ in materia possibili: vt cū dicit' omnis homo est albus, nullus homo est albus. exemplū subcōtrariarū q̄ in materia possibili sunt veræ: vt si dicat' aliquis hō est alb⁹, aliquis homo nō est albus. Indefinitæ vero possunt eē simul verę in materia possibili: attamē possunt habere naturā enunciationis cōtrariarum. & huius rei causa est, quia arti
H culus, Al, in lingua Arabica, & Ha, in Hębraica, i. ipse & alij, q̄ fungunt' officio horū articulorū in alijs linguis, qñq; significant id, quod significant notæ vl'es, & qñq; id quod significāt notæ particulares. si igr̄ fungantur officio notarū vniuersaliū, tunc habent vim contrariarū: si vero idem significēt, quod & ipsæ particulares notæ, tunc habēt vim subcōtrariarum: qm̄ poterit esse simul verū dicere al, i. ipse homo est alb⁹, & al, i. ipse homo non est albus: qñ scilicet idem significet ille articulus al, vel ha, i. ipse, quod significat no-
I ta particularis. possunt tñ esse simul falsæ, qñ idem significet ille articulus al, seu ha, in Hebręo, quod significat nota vniuersalis.

At genera oppositionū dictarū poterūt quidem ita se habere, vt descripsimus, s. vt aliquæ earū diuidāt verū & falsum semper: aliquæ vero sint simul veræ: & aliquæ falsæ simul, dū capiat' pro vna affirmatiōe vna negatio, & vni quoq; negationi respōdeat vna affirmatio: seruatisq; cum hoc adhuc alijs conditionibus ad id requisitis, quæ adhuc dicent', & nō ꝙ det' vni affirmationi plusq̄ K vna negatio: vt ꝙ detur affirmationi vl'i negatiua vl'is, & negatiua particularis: vt si opponat' huic propositioni, s. omnis homo est albus, nullus homo est albus, & nō omnis hō est albus: vel contra negatiuā vl'em opponat' affirmatiua particularis, et affirmatiua vl'is: vt cùm dicit' nullus homo est albus, opponatur aliquis homo est albus, oīs homo est alb⁹. Et huius rei causa est, quia vni affirmationi vna debetur negatio: & ipsa quoq; affirmatio est affirmatio vnius negationis. & huius rei indicium est, quia negatio negat eandem rē, quā affirmauit affirmatio L de eodēmet subiecto, quod affirmauit affirmatio: siue illud subiectum fuerit q̄d singulare, siue vl'e, in quo fuerit apposita nota vl'is vel particularis. nam si prædicatum, quod affirmatur, non esset prædicatum, quod negat': identidem & subiectum illi⁹ non fuerit subiectū negatum: tunc illi affirmationi dabitur alia negatio, & illi negationi alia affirmatio.

De vnitate affirmationis, ac negatiōis.

Affirmatio p̄terea & negatio tūc dicit' esse vna, cùm idem significat dictio subiecti & p̄dicati in eis: siue subiectum sit quid particulare, vel M vl'e: siue apponatur ipsi vl'i nota vniuersalis, vel non apponat'. vt si dicat' omnis homo est albus, non omnis homo est albus: & hō est albus, hō nō est albus: si ponamus hominē & albū significare idem. Sed si dictio subiecti earū, vel prædicati nō significent idē, tunc illa affirmatio non erit vna affirmatio, neque negatio vna negatio. vt exēpli gratia, si quis imponat hoc nomē tunica ipsi hoī, & equo, & dicat tunica est alba, tunica non est alba: tunc hæc affirmatio

non

A non erit vna, neq; negatio erit vna. qm̄, cùm dicim⁹ tunica ē alba, duas significat affirmatiōes. nā idē significat qđ homo ē albus, & equus est albus, quæ sunt duę enunciationes, & non vna. identidē dicere, tunica nō est alba, duas significat negationes. nā significat idē, qđ equus non est albus, & hō non est albus. cuius rei causa est ipsa dictio æquiuoca: nempe tunica. & ideo illa enunciatio, cuius prædicatū, vel subiectum, vel vtrunq; est nomen ęquiuocum, nō est vna, sed plures: & tot nume-
B ro, quot sunt significata, quę ꝑ nomen ęquiuocum significant. Oppositiones ergo, quæ per hmōi enunciationes æquiuocas fiunt, s. contradictoriæ & singulares, non est necessariū vt si vna sit vera, altera sit falsa. Sed post hoc adhuc dicemus, qñ enunciationes, quarum subiectum vel prædicatum sunt plures res, dicant vna enunciatio, & qñ nō. Tria ergo sunt subijcienda in ipsis oppositionibus, si debeat reperiri ī eis oppositio, vt narrauimus Primū est vt sit earum subiectum & ꝑdicatū vnum oī ex parte: non ꝙ capiatur
C ī vna earū vno modo, & in alia alio modo. Secūdum, vt earum affirmatio & negatio sit eadem. Tertium, vt ponatur oppositum vnius affirmationis vna negatio. iam patuit autem qñ sint oppositæ, vere oppositæ, & quot sint genera oppositionū, & q̄liter disponant in oppōne.

De Enunciationum oppositionibus, ac ipsarum circa veritatem ac falsitatem regulis.

Differentia Secunda.

XVI. DEinde d. Rerum autem duo sunt genera, vniuersales, &c. Inquit Leui. Licet nō sit semꝑ necessarium, vt cum nota quantitatiua reperitur in prædicato, ꝙ sit falsum vel superfluum: qm̄ poterit esse verum, & non esse superfluum: vt cum dicitur omnis homo est omne rationale: & sic de reliquis omnibus, quæ conuertuntur in prædicatione: nihilo secius, propterea ꝙ potest contingere in aliquibus materijs, vt sit falsum uel superfluum: ideo putauit Arist. ꝙ non coniungitur nota quantitatiua ipsi prædicato in aliqua lingua. Sed posset quis obijcere, & dicere, ꝙ si sic esset, ergo non deberet poni nota quantitatiua in ipso subiecto: quia cōtinget etiā illud esse falsum, uel superfluū. superfluum quidem, vt cum dicitur aliqđ animal est rationale. nam hoc idem sequitur si dicatur, animal est rationale: & sic illud aliquod, erit superfluum. falsum vero, vt cum dicitur, omne animal est rationale. Ergo illa causa, quam Auerr. reddit, cur nō sit in vsu ponere notam quantitatiuam in ipso prædicato, non est vera: qm̄ ob eandēmet causam non deberet esse in vsu ponere notam quantitatis in ipso subiecto. Ad hoc autem dicendum est, ꝙ ideo non est in vsu ponere notam quantitatiuam in prædicato, quia sunt duo quæsita simul: videlicet vtrum prędicatum affirmetur de subiecto, vel an sit denegatum ab omni alia re præter q̄ ab illo. nam, cum dicimus, omnis hō est omne rationale, iudicabitur ꝙ omnis homo est rationalis: & iudicabitur ēt ꝙ ipsum rationale est denegatum ab omni alia re, præterq̄ ab ipso homine. Hæc autē sunt duo quæsita diuersa: & ideo in vsum venit ponere hoc in duabus propositionibus, nō in vna. & hoc est de se notum, qm̄ quæsitū ipsum nihil aliud est, q̄ vtrum hæc res insit huic rei, vel non insit ei: non utrū insit huic rei, & non insit alicui alteri simul.

Deinde d. Et posteaq̄ iam posita fuerunt genera enunciationū. Inquit Leui. Hoc vtique est manifestum in ipsis singularibus oppositis. quoniam, cum subiectum sit vnum numero, & affirmatio & negatio non coniungantur in eademmet re, neq; negantur simul à re, ideo oportet vt diuidant semper verum à falso. quoniam hoc est publicum, & famosum de ipsa affirmatione & negatione; videlicet ꝙ non coniunguntur in eadem re simul, neque negantur ab ea simul. & hoc probatur adhuc per inductionem in duobus modis verificationis, vt paulo ante dictum fuit. nam Socrates vel est, vel non est: similiter etiam Socrates sedet, vel Socra-

De regulis oppōnū ī propōnib. ꝑsentis, ac præteriti temporis.

tes

G tes non ſedet. & hoc eſt ſuis nomen de ſe, ratione famoſitatis, & diuulgationis, quę ſi tis eſt in hac arte. Similiter euiam & ipſæ contradictoriæ diuidunt verum à falſo ſimul. & hoc multipliciter quoq; probatur. quia ipſa vniuerſalis vel eſt vera, vel falſa. & ſi falſa, vel falſa in toto uel in parte. ſed ſi fuerit uera, manifeſtum eſt q; non eſt uera de toto ſubiecto, niſi propterea quia eſt uera de omni parte ſubiecti. nam non erit uerum dicere, omne animal eſt ſenſitiuum, niſi ue rificaretur de qualibet partium ſubiectiuarum animalis, q; ſit ſenſitiua. & eadem eſt ratio de negatiua. Sed cum verificetur affirmatio prędicati de omnibus partibus ſubiectiuis ipſius vniuerſalis, ideo ſequitur q; non poteſt eſſe verum dicere aliquod alſal non eſt ſenſitiuum: quoniam de eadémet H parte fuit affirmatum in propoſitione uniuerſali q; fit ſenſitiuum. ſic igitur ſequeret q; una & eadem pars animalis ſit ſenſitiua, & non ſenſitiua ſimul: quod eſt falſum. & ideo dicere aliquod animal non eſt ſenſitiuum, neceſſario erit falſum. Similiter quoque probabitur, q; ſi vniuerſalis fuerit negatiua & uera, q; particularis affirmatiua erit falſa. & ex hoc probatur q; ſi vniuerſalis fuerit falſa de omni, q; neceſſe eſt ut particularis ſit uera: quia vniuerſalis non eſt falſa de omni, niſi quia eſt falſa in omnibus partibus ſubiecti ipſa negatio. ergo neceſſe eſt, ut paulo ante fuit dictum, q; affirmatio ſit ue ra de ipſis: & ſic erit uera enunciatio vniuerſalis affirmatiua. & ſi ſit uera vniuerſalis affirmatiua, ergo neceſſario erit uera particularis affirmatiua: quæ quidé ſub ipſa con I tinetur. uidelicet, ſi eſt uerum dicere, omne animal eſt ſenſitiuum, neceſſario uti; erit uerū, aliquod animal eſt ſenſitiuū: & ideo oportet ut ſit uera ipſa particularis. & ſi fuerit falſa ipſa vniuerſalis ſi parte aliqua, ideo oportebit ut ſit uera de illamet parte ipſa negatio, ſi fuerit affirmatiua: & ipſa affirmatio, ſi fuerit negatiua. & cum hoc ſit uerum de illa parte, erit utiq; uerū de aliqua parte etiam ipſius vniuerſalis, & ideo oportet, ut particularis ſit uera, ſi vniuerſalis ſit falſa ſiue in toto, ſiue in parte. iam autem fuit probatum, q; particularis eſt falſa, quãdo vniuerſalis eſt uera. Ita quoq; oportet contradictorias diuidere uerum à falſo in omni materia. & hoc uidetur eſſe uerum in contradictorijs, licet ſubiectum uel prædicatum fuerit æquiuocum, ſi ſumatur ſecundum unum ſignificatum in ambabus propoſitionibus: uidelicet, q; ſumat in qua K libet illarum propoſitionũ ſecundũ quodlibet ſignificatum, quod per eas ſignificat, aut ſecundum aliquod ipſorum: & id quod in una propoſitione ſignificatur, ſignificet omnia illa, quæ ſignificantur in alia propoſitione. His autem ſic ſe habentibus, uidelicet q; ipſæ contradictoriæ diuidant uerum à falſo ſemper. nos tamen declarabimus paulo inferius, ubi declarantur conditiones datæ ab Arist. quo pacto res ſe habeat in hoc. At ſi in vna illarum propoſitionum non ſignificentur omnia illa, quæ ſignificantur in alia, tunc vel non erunt huiuſmodi propoſitiones oppoſitæ omnino: & hoc utiq; fiet, ſi ſumatur in vna propoſitione ſecundũ vnũ ſignificatum, & in alia ſecundum aliud ſignificatum: vel q; ſint oppoſitæ, ſed non cõtradictoriæ. vt ſi dicatur, nullus canis latrat, & intelligamus per hoc omnia illa, quæ no L minantur canis, vt piſcis canis, & ſydus, & latrabilis, tunc eius contradictorium non erit dicere aliquis canis latrat, ſi intelligamus per hoc, tantum ſydus illud vocatum canis, & piſcis etiam qui canis vocatur: quã contradictorij oportet vt ſit in aliqua parte ipſius vniuerſalis, quæcunq; fuerit illa, & non in parte determinata, vt ex ſuperius dictis patet. nam ſi propoſitio vniuerſalis fuerit falſa in parte, oportebit ipſam particulatem contradictoriam eſſe veram: quia ipſa eſt vera de ea parte, de qua vniuerſalis ẽ falſa. Sed ſi ſumatur pars particularis & propria, tunc non oportet, vt ſit vera illa particularis, quæ ſignificat illã partem. quia poteſt fieri vt ipſa vniuerſalis ſit vera de illa parte, & falſa in alia parte, præter illam, & eſt maxime notum. & ideo poſtit Arift. ali- M quas condiſiones de ipſis propoſitionibus oppoſitis, in quibus reperiũtur illæ proprietates, quas numerauit in vnaquaq; oppoſitarum, D, d. Contrariæ quoque diuidunt verum à falſo in materia neceſſaria, & impoſſibili, hoc eſt neceſſaria tori ſubiecto, vel impoſſibili tori ſubiecto. ſed ſi fuerit neceſſaria in vna parte, & impoſſibilis in alia parte, tunc ſunt ſimul falſæ, vt cum dicitur, omne animal eſt rationale: nullum animal eſt rationale. poſſumus tamen dicere, q; Arift. vocat hoc poſſibile largo modo: vt dicitur in libro Prædicabilium, q; differentia ineſt generi in potentia. Sed vt noſtra fert ſententia, litera hic ita debet ſe haberi, q; contrariæ diuidunt verum à falſo in materia neceſſaria, vel impoſſibili tori ſubiecto: & ſunt

ſimul

A simul falsæ in materia, quæ non est necessaria vel impossibilis toti subiecto. & includitur in hoc ipsum possibile, & id quod est necessariũ alicui parti subiecti, impossibileq; scilicet alicui alij parti. Vel possumus dicere, q; Arist. non est locutus hic nisi de enunciationibus contrarijs, in quibus subiectum non est diuisum in varias species, & tunc dictum illius est uerum. Cuius rei indiciũ est, ipsum exemplum datum ab eo de hoc, cũ dicat, omnis homo est albus, nullus homo est albus. Identidem dicendum est de subcontrarijs, q; scilicet, si vna est vera, altera est falsa in materia necessaria, vel impossibili toti subiecto: & sunt simul veræ in materia quæ non est necessaria vel impossibilis toti subiecto: & sub hoc ingreditur id, quod est necessarium alicui parti subiecti, impossibile alicui alteri parti. & ideo huiusmodi modus dicendi de proprietatibus subcontrariarum datur in lingua nostra. nam in illo modo dicendi suo non dignoscitur vsus eorum in ipso necessario alicui parti subiecti, & in impossibili alicui alteri parti. Posset quoq; dici, q; Aristo. non loquitur hic de subcontrarijs, nisi cum subiectum non est diuisum in varias species. & huius rei indicium est exemplum datum ab ipso de hoc: videlicet, aliquis homo est albus, aliquis homo non est albus. Et potest credi, q; Aristo. subijciat post hoc hanc conditionem, s. q; subiectum vel prædicatum non dicatur de pluribus rebus: nempe ne vnum eorum sit genus, neque nomen æquiuocum. At re vera Aristo. non vult q; non sit vnum eorum genus, vt post hoc declarabimus. & ideo rationabile est vt p necessarium, vel impossibile intelligatur hic id, quod est necessariũ vel impossibile toti subiecto: & p possibile intelligatur id, quod non est necessarium vel impossibile toti subiecto.

B

C

D.d. At genera oppositionũ dictarum poterunt quidem ita se habere, vt scripsimus, &c. Inquit Leui. Sensus est, vt vni affirmationi detur vis vnius negationis, ita vt non sumatur nota quantitatiua communis utrisque illis rebus, nempe notæ vniuersali, atq; particulari, vt cum dicitur, omnis homo nõ est scribens. nam quandoq; significat id, qđ significat dicere, non omnis homo scribit: quandoq; vero habet vim huius propositionis, s. nullus homo scribit: cum scilicet capitur illud non scribens pro infinito nomine, nõ pro negatione: ac si diceret, oĩs hõ est non scribens, vel est id qđ non scribit simul, qđ est ipsum p̃dicatũ. & sic hæc erit propositio q̃ affirmat prædicatum, qđ est s. nõ scribẽs, de oĩbus indiuiduis hominis. De enunciationibus itaq; sic se habentibus non est necessarium ut æque respondeant illæ ꝓprietates prædictæ in ipsis oppositis. nã si huic, omnis homo est albus, opponatur hæc, oĩs homo non est albus, ita vt capiatur pro negatiua particulari, & negatiua vniuersali: tunc non erit necessarium, vt si concedam⁹ has esse contrarias, q; propterea sint ambæ falsæ in materia possibili. qm̃ cum dicitur, oĩs homo non est albus, poterit intelligi de particulari negatiua, & erit vera. identidem neq; erit necessarium, si ponamus has esse cõtradictorias, q; propterea si vna est vera, altera sit falsa: quia, si dicatur omnis homo non est albus, poterit intelligi de negatiua vniuersali, licet sint ambæ falsæ. ita quoque res se habebit, si nota affirmationis eẽt equiuoca, si hoc reperiatur ĩ aliqua lingua. Quẽ admodum ergo debemus præcaueri ab æquiuocatione subiecti vel prædicati, ita oportet vt caueamus ab æquiuocatione, q̃ possit eẽ in nota quantitatis. & ideo dixit q; habeat vim vnius negatiuæ: qm̃ potest dari vna negatiua, quæ habeat vim duarum negatiuarum. identidem potest reperiri in vna affirmatione. & ita possemus quoq; dicere, licet sit satis remotum, q; si capiantur pro vna affirmatione duæ negationes in actu, & una sit particularis, & alia vniuersalis, non erit necessarium, ut hic sit verum id, quod diximus de oppositis. quia huic, oĩs homo est albus, non contradicit, nullus homo est alb⁹, & aliquis homo non est albus, ita ut sint simul veræ hæ duæ, sicut erat falsum dicere omnis homo est albus. & ita ẽt huic: omnis homo est albus, non est contraria, null⁹ homo est albus, & omnis homo non est albus simul: ita vt sint falsæ omnes istæ in materia possibili. fuit autem necessariũ dare oppositum vnius affirmationis vnam negationem, & non plures: & oppositum vnius negationis vnam affirmationem, & non plures: quia vna negatio est quidem vna negatio vnius affirmationis: & similiter vna affirmatio est vna affirmatio unius negationis. Sed si poneret pro opposito vnius affirmationis plusq̃ vna negatio, siue in potentia, siue in actu, palã est q;, cũ ipsa affirmatio opponat cuilibet illarũ negationũ, erit vtiq; plusq̃ vna, rõne oppositionũ. nã opponet vni negationi, & adhuc alteri. & iõ hæc affirmatio vel negatio, siue negẽnes habebunt

D

E

F

nquit Iacob interres. in lin ua hebra a idẽ uat hõ scri it, & hõ ẽ ribẽs, & c in nega uis.

G bunt vim duorum generum oppositarum. & huius rei ratio, s. q̃ hæc vna affirmatio sint duæ ratione negationum, quibus opponitur, est, quia negatio negat ipsummet prædicatũ ab ipsomet subiecto, quod affirmauit affirmans. & hac ratione opponitur ei. & ideo oportet vt vni rei non opponatur nisi vna res. nam obiectio fit hac ratione, hoc est, q̃ obijciens obijcit illi, qui ꝓponit ei negationem vnam, & non duas negationes, quia tunc essent duæ obiectiones. Hoc itaq; est id, quod nobis uidetur in hoc loco iuxta literam. Veruntñ contra hanc conditionẽ ab Aris. positam insurgit dubium non mediocre: nempe q̃, si Aris. intelligeret ꝑ hanc conditionem id, quod intelligit Auerroes, tunc huiusmodi conditio esset posita temere. nam, si adesset æquiuocatio in nota quãtitatiua, vt diximus nos, tunc obijciens intel

H ligeret eam veluti particularem, vel tanq̃ vniuersalem. sed nõ intelliget ullo pacto q̃ sit simul partialis & vniuersalis. sed nemo dubitat, q̃ non est obijcientis consuetudo, vt obijciat ipsi affirmanti per duas negationes, videlicet q̃, si dixerit quispiam, oĩs homo est albus, non obijciet ei obijciens, vt dicat simul, nullus homo est albus, non omnis homo est albus: nisi forte retrahat se à prima negatione, & dicat secundam negationem: & ipsum oppositũ erit secunda negatio, non prima. sed vtcunq; sit, tandẽ manifestũ est, q̃ hæ duæ negationes simul non sunt oppositæ propositioni ipsius affirmantis: quia non sunt vna propositio, sed quælibet earum opponitur proprie ei, & in qualibet earum reperiuntur illæ proprietates, q̃ enumeratæ sunt in illa oppositione. Si ergo hæc esset sententia huius conditionis, tunc

I nihil faceret hæc conditio in hoc negocio. Sed ut mea fert sententia, Aristo voluit per hanc conditionem, vt non sumatur in vna enunciatione aliqua pars terminata ipsius subiecti, vel ipsius prædicati in altera enunciatione. qm̃, si ita fieret, tunc uni affirmationi non daretur vis vnius negationis: neq; tunc etiam veræ essent illæ proprietates, dictæ in ipsis oppositis. vt gratia exempli, si dixerit quispiam, omne animal est rationale, & obijciat ei obijciens dicens, nullus homo est rationalis, q̃ autem hæc negatio nõ sit vna illi affirmationi, nemo ambiget, quia illi affirmationi dabũtur plures negationes, vt si dicatur nullus equus est rationalis, nullus asinus est rationalis. & ideo non respondet illi affirmationi vis vnius negationis, sed vis plurium negationum. sed vna nega- R tio respondens illi affirmationi erit hæc, nullum aĩal est rationale, vel hæc, non omne animal est rationale. Constat autẽ quoque. q̃ si ita res se haberet, tunc nõ verificarentur de eis illæ proprietates datæ in ipsis oppositis de necessitate. qm̃ necesse est ut existimentur hæ duæ enũciationes esse contrariæ: quia in qualibet earum extat nota quantitatiua vniuersalis, & de illis profecto non verificantur proprietates contrariarũ: nec existimantur esse contradictoriæ, quia homo est aliquod aĩal. & ideo existimabit, q̃ cum dicimus, nullꝰ homo est rõnalis, habeat vim istius, s. aliquod animal nõ est rõnale. & de his quoq; non verificabunt omnino proprietates contradictoriarum: quia vtræq; sunt falsæ. Et si diceremus etiam vice huius, s. nullus homo est rationalis, hanc, non oĩs homo est rationalis, tunc posset po- L tius existimari, q̃ sint contradictoriæ, quia est particularis: tñ non verificabunt de eis proprietates contradictoriarum. & par vtique erit ratio de affirmatione: videlicet, si vni negationi detur vis plurium affirmationum: vt si capiatur pro opposita huius nullum aĩal est rationale, hæc, oĩs equus est rationalis, vel aliquis equus est rationalis. sic enim non verificabuntur de eis illæ ꝓprietates datæ ipsis oppositis. vt perspicuum est. Identidemq; continget in ipso prædicato: vt gratia exempli, si quispiam dixerit, Socrates non sentit, & obijciens obijciat ei, & dicat, q̃ sentit oculo, tunc hæc affirmatio nõ erit vna illi negationi, sed habet vim pluriũ affirmationum sic, videlicet dicendo, q̃ sentit lingua, vel aure, vel naribus eius: & sic poterunt esse hæ ambæ falsæ, cum Socrates fuerit cęcus. Idemq; continget in enuncia- M tionibus vniuersalibus. vt exempli causa, si detur pro opposita huius, nulla spõgia marina sentit, hæc, aliqua spongia marina sentit sensu visus: hę autem duæ enunciationes reputabuntur esse contradictoriæ, cum tñ sint simul falsæ. & ideo fuit coactus Aristo. ponere hanc conditionem, quia potest fieri obiectio hoc modo dicto. Dicit igit Aristo. q̃ huiꝰ rei indicium, scilicet q̃ oporteat vni negationi dari, ac respondere id, quod habeat vim uniꝰ affirmationis, & vni affirmationi respondere una negatio, indicium est, quia negans negat quidem eandemmet rẽ prædicatã, quã affirmauit ipse affirmãs, ab ipsamet re subiecta, & hac ratione extat inter eos disceptatio. nam, si prædicatũ affir-

ma-

A marum non eſſet prædicarum negat ſi, uel ſubiectum non eſſet ſubiectum, tunc illi affirmationi reſponderet alia negatio, ſcꝛ
ter hanc negationem: & huic negationi alia affirmatio, præter hanc affirmationem. Si igi
tur controuerſia, & diſceptatio fuerit in uno ſubiecto, & in uno prædicato, ergo ſi capiaſ
in una enunciatione aliqua pars ipſius ſubiecti, quod eſt in alteꝛa, uel aliqua pars prædicati, tunc non erit illi oppoſita: ſed erit oppoſita illi enunciationi, in qua capitur illa pars tantum. Ac exiſtimatur q illa ſit ſua oppoſita: quia contigit ut contineatur in ea illa enunciatio quæ eſt oppoſita ei. ut gꝛa exempli, hæc, omne animal eſt rationale, exiſtimabit q ſit oppoſita hunc, nullus homo eſt rationalis: quia cõtingit q contineat in ea enunciatio, quæ eſt ei oppoſita, quæ qui dem eſt hæc, omnis homo eſt rationalis. &
B ideo ſua oppoſita erit hæc, omnis homo eſt rationalis, non hæc, omne animal eſt rationale: quia non eſt ſua oppoſita ratione reliquarum ſpecieꝝ animalium, quæ in ea continentur, præter hominem. nã obijciens non obiecit de illis vllo pacto in hac propoſitione: neceſſario enim habent aliam negationem, non hanc. hæc ergo ratione ſunt veꝝificanda, q, ſi res non ita ſe haberet, tunc non eſſent vere oppoſitæ. Addidit inſuper Ariſtotiles aliam conditionem: nempe, vt ipſa affirmatio ſit vna, & negatio quoque vna, hoc eſt, ne ſubiectum vel prædicatum ſit æquiuocum: licet non dicatur in ambabus enũciationibus æquiuoca, ſed vna harum enunciationum ſignificet ota illa, quæ in altera enunciatione ſignificata ſunt. nam ſi ita res ſe haberes, tunc enunciatio non eſſet vna, ſed plures. & ſi enunciatio non fuerit vna,
C oppoſitio quoq; non erit vna, ſed plures. & ideo ſi ita res ſe haberet, tunc illæ proprietates datæ de oppoſitis non veꝝificarentur de ipſis. & hoc quidem declarabim⁹, poſtq; declarauerimus per modum preſitionis alĩ quid de enunciatiuꝭ nibus, quarum ſubiectũ eſt nomen æquiuocum. Dicamus ergo q, cum dicimus, exempli gratia, aliquis canis eſt latrans, ſignificamus omnino q aliquid eorum omnium, quæ per hoc nomen canis ſignificantur, in hac enunciatione eſt vtique latrabile. & ideo hoc erit, exempli cauſa, ac ſi diceremus, aliquis canis eſt latrabilis, & aliquod ſydus cœleſte eſt latrabile, & aliqs piſcis eſt latrabilis: ſi velimus ſignificare per canem, in hac enunciatione canẽ terreſtrẽ, & cœleſtem, & aquatilem. quoniam canis non eſt vnamet res, dicta de oibus rebus, D
quas ipſe ſignificat. & ideo nulla harum re rum eſt aliquãcanus, ſicut eſt homo aliqd animal. nam animal eſt eadem res in hoĩe, & equo, & reliquis rebus, de quibus dicitur. Sed non ita ſe habet res in nomine æquiuoco, quia non datur aliquid, quod amplectat has res diuerſas, qđ ſignificet eas, ita vt ſint vnum totum, ſeu vniuerſale. & ideo illa pars dicatur, tunc non erit illi oppoſita: ſed erit oppoſita illi enunciationi, in qua capitur illa pars tantum. Ac exiſtimatur q illa ſit ſua oppoſita: quia contigit ut contineatur in ea illa enunciatio quæ eſt oppoſita ei. ut gꝛa exempli, hæc, omne animal eſt rationale, exiſtimabit q ſit oppoſita hunc, nullus homo eſt rationalis: quia cõtingit q contineat in ea enunciatio, quæ eſt ei oppoſita, quæ qui dem eſt hæc, omnis homo eſt rationalis. & ideo ſua oppoſita erit hæc, omnis homo eſt rationalis, non hæc, omne animal eſt rationale: quia non eſt ſua oppoſita ratione reliquarum ſpecieꝝ animalium, quæ in ea continentur, præter hominem. nã obijciens non obiecit de illis vllo pacto in hac propoſitione: neceſſario enim habent aliam negationem, non hanc. hæc ergo ratione ſunt veꝝificanda, q, ſi res non ita ſe haberet, tunc non eſſent vere oppoſitæ. Addidit inſuper Ariſtotiles aliam conditionem: nempe, vt ipſa affirmatio ſit vna, & negatio quoque vna, hoc eſt, ne ſubiectum vel prædicatum ſit æquiuocum: licet non dicatur in ambabus enũciationibus æquiuoca, ſed vna harum enunciationum ſignificet ota illa, quæ in altera enunciatione ſignificata ſunt. nam ſi ita res ſe haberes, tunc enunciatio non eſſet vna, ſed plures. & ſi enunciatio non fuerit vna, oppoſitio quoq; non erit vna, ſed plures. & ideo ſi ita res ſe haberet, tunc illæ proprietates datæ de oppoſitis non veꝝificarentur de ipſis. & hoc quidem declarabim⁹, poſtq; declarauerimus per modum preſitionis alĩ quid de enunciatiuꝭ nibus, quarum ſubiectũ eſt nomen æquiuocum. Dicamus ergo q, cum dicimus, exempli gratia, aliquis canis eſt latrans, ſignificamus omnino q aliquid eorum omnium, quæ per hoc nomen canis ſignificantur, in hac enunciatione eſt vtique latrabile. & ideo hoc erit, exempli cauſa, ac ſi diceremus, aliquis canis eſt latrabilis, & aliquod ſydus cœleſte eſt latrabile, & aliqs piſcis eſt latrabilis: ſi velimus ſignificare per canem, in hac enunciatione canẽ terreſtrẽ, & cœleſtem, & aquatilem. quoniam canis non eſt vnamet res, dicta de oibus rebus,

G dominum eſt, nec ſi vera ſint vera, aliqua ſint falſa
ſi in eodem momento. hoc enim ſonat contingere hoc,
quia hic ſonat plures oppoſitiones vnas, & an
quilibet earum ſimatorio. propter propterea
non contradicimus, ei cum dicimus, quod
hic casus contingit eſt hominibus, & aliquos ex
nis vocibus eſt hominibus, & aliquos ex
nis vocibus eſt hominibus, hic dicimus quo-
dam veram a falſa ea quoq; ſi dicamus, quod
hic casus contingit eſt hominibus, & non eſt homi-
nis: ſimilia eſt hominibus, & non eſt homi-
num propterea hoc, vt ſint ſimul vere: non hoc
vniuerſaliter neq; ambæ propterea vere. & ea
quoq; dicebamus eſt de ipſis contrarijs,
q̃ non oppones eas dandum veram a falſa
in eodem momento neceſſium & impoſſibili, eſt ſub
ſtitutum: ſignificat enim neceſſe non res. ut
cuiq; propria ſint ipſis oppoſitæ hæ, eis ca-
sus eſt hominem, & nullus casus eſt hominis,
& multiplicantur per diſſonantes vocales, in vna
H quæ enunciationis casum conſtituunt, & cæ-
teris, nunc præducuſi inoſſi neceſſium no-
ſi falſa ſit, aut impoſſibile: hoc eſt, vel erit
neceſſarium, vel impoſſibile cuilibet falſo-
rum. ſi ſignificantur q̃ nonum casus. hæ
autem enunciationes non dandum veram
a falſa, ea vt vna ſit vera & altera ſit falſa:
ſed vna quoq; illarū eſt reſpectu vnius ſub
ſtis falſarum oppoſitionum ſunt plures. ac-
casus de vno quoq; eorum eſt verum dice
re propter q̃ dandum verū a falſo, ſed non
de omnibus ſimul, cum non eſt neceſſarij
q̃ ſi repetantur plures oppoſitiones obſerva-
tur, vt ſint propriæ vere earum affirmati
uæ casus, nec negationes ſed poſſent eſſe ve-
ræ in aliquibus earum ipſis affirmatiua, &
in aliquibus aliis ipſis negatiua. Et hoc enim
exemplo poterit declarari res in ipſis ſub-
contrarijs quæ quidem eodem modo ſe ha
I bentes ab inuicem enunciationes non dandum
veram a falſo. Hoc quoq; modo declaratur
res, q̃ præducuntur hæres diſſonas in quali-
bet enunciationum de pluribus rebꝰ ſingu-
lorum, q̃ ſcilicet nunc non verificabuntur de
ipſis propriæ casus datæ de ipſis oppoſitæ. vt
exemplo primo, in ſingularibus, ſi dicat So-
crates eſt perſpicax, Socrates non eſt perſpi-
cax. & multiplicantur per perſpicaces, cum
qui eſt perſpicuus in ſcientia ſuæ, & qui ha
bet ſpiritaculum vſumq; & ſic nō dandum ve-
rum a falſo hæ enunciationes communes, quia
Socrates poteſt eſſe ſpiritaculus in voluntate ſua,
& non in ſcientia ſuæ, aut econtra. & hanc
rei cauſa eſt, quia hic datur pluſquam una
oppoſitio ipſi quotlibet harum enunciatio
rum eſt enunciationes plures. Exemplo ve
ro de communibus quæ ſi dicat, eſt homo
eſt casus, non eſt homo eſt casus, & multi-
plicantur p̃ conſtitutas multiplic, & caſu ſuæ
rum, hic quidē enunciationes erunt ſimul
falſæ quia ſignificant ſimul contraria. ſunt
duæ enunciationes, & ſolum vna ſignificat,
cum tamen ipſis affirmationes ſint vnum ſolum ſi
gnificatum cum vnum ipſis negatiuum: & ideo
non erunt ſimul veræ neque affirmatiuæ,
neq; neque negatiuæ. & hoc enim exemplo
poteſt patebam de communibus, & ſubcontra-
rijs, q̃ non opponuntur ſi una ſit vera, altera
ſit falſa, ſi ea ſit habeant falſa ex propriarum
ſuarum neceſſitatum, vel impoſſibilitate non ſub
ſtitutum hanc, quoniam hominis eſt casus, nul-
lum hominis eſt casus, neque hæ ſunt falſæ,
ſi per contrarias negationes non eſſent, & corle-
ſitum, ita quoq; ſi dicamus aliquod hominis eſt
casus, aliquod hominis non eſt casus. Oppo-
nit igitur, ex enunciatione in oppoſitis ſit una
K nam plurimi: nunc habebimus illas propria
ex eadem de ipſis oppoſitis. Sunt præter-
ea dicta, q̃ ſunt hæres contingit, q̃ ſi una
quæq; enunciationum ſuarum plura ſubiec-
ta, vel plura prædicata: vt casus eſt, ois hō
& ois equus ſunt contradictoriæ vel ois homo
eſt rationalis & volatilis, nullus homo eſt
rationalis neq; volatilis, neutra enim ipſarū
accidit q̃ ſubiectum vel prædicatum eſſet
plura ſubiecta, hoc eſt q̃ in quolibet earū eſſet
plures diſſonæ, & enunciatio eſt una. ſed
quibuſdam conſtituentibus ſint hoc, nec non
hoc, poſſ hoc declarabimus ſubiectū q̃ eſt
ipſa enunciatio una, ſic ſe habens, & quan-
do eſt plures. Tres enim conditiones opor-
tet ſuppoſitum in ipſa oppoſitio, & nunc ipſa
oppoſitio habebit illas proprietates, q̃ uni-
cum, oppoſitarum duæ ſint. Prima eſt, q̃
ſubiectum & prædicatum ſit conuſtricum
L unum in unum enunciationis oppoſita-
rum q̃ capiatur in una uno modo, &
in alia alio modo quia nunc non erunt op-
poſitæ, & ex conſequenti non habebunt il-
las proprietates datas ipſis oppoſitis. Secun
da, ut affirmatio in ea non negatio ſit una,
& hoc uniq; ea enuncit, ſi ſubiectum vel p̃-
dicatum, vel utrumq; eorum non dicatur
ſupponere de multis rebus. nam ſi ita res ſe
haberet, & diceret de unaquaq; enunciatio
rum oppoſitarum de pluribus rebus equi-
uocis, eſſent uniq; oppoſitæ: ſed nō habebūt
illas proprietates datas de ipſis oppoſitis:
quia hic datur pluſq; una oppoſitio, ut dixi
mus. & ideo neceſſe eſt ut affirmatio ſit
una, nō plures: & ipſa quoq; negatio neceſ-

ſarium

A sarium est ut sit una, & non plures. Tertia conditio est, q̃ oppositum illius enunciationis, quæ est una affirmatio, sit id quod habet uim unius negationis & eodem modo de una negatione, asserendum est, illius oppositum esse id, quod habet uim unius affirmationis. nam, si ponatur oppositū unius affirmationis id, quod habet uim plurium negationum, & hoc utique fieri si sumatur in una enūciatione pars aliqua subiecti uel prædicati alterius enunciationis, ut declarauimus: unc non erit ipsa una oppositio, ut narrauimus. & hoc idem est dicendum de ipsa negatione, si ponatur eius oppositum id, quod habeat uim multarum affirmationum. & huius rei causa est, quia enunciatio una multiplex reddit aliam, quæ erat una, multas nos autem iam diximus, necesse esse, affirmationem esse unam, & negationē
B unam. Hæc igit sunt, quæ nobis uisa sunt, p expositione illarum trium conditionum. & est quidem clara sententia. & forte hoc met uoluit Aristo. nam apud nos non reperitur textus Aristin hac parte. & ego puto, q̃ Aristo non tradidit in hac tertia conditione illam expositionem, quam Auerroes dedit: sunt enim uerba ipsius Auerrois. sed utcunque fuerit, oportet quidem ut tradantur hic istę conditiones eo modo, quo exposuimus.

Quo pacto in futuris contingentibus contradictionis regula veritatem habeat. Cap. 6.

IN ijs ergo quæ sunt, & quæ facta sunt, necesse est affirma
C tionem vel negationem veram esse vel falsam. Et in vniuersalibus quidē vt vniuersaliter, semper hanc quidem veram, illam vero falsam esse, & Ijs quæ singularia sunt, quemadmodū dictum est. in vniuersalibus autem quę non vniuersaliter dicte sunt, non necesse est. dictum est autem & de his. In singularibus vero & futuris, non similiter. Nam si omnis affirmatio & negatio vera vel falsa est: & omne necesse est esse vel non esse. * quare si hic dicat futurum esse aliquid: ille vero non futurum dicat hoc ipsum: manifestum est, quòd necesse est verū dicere alterum ipsorum: si omnis affirmatio vel negatio vera vel falsa est. vtræque enim non erunt simul in talibus. Nam si verum est dicere, q̃ album vel non album, necesse est esse albū vel non album. & si est album vel non album, verum erat affirmare vel negare. & si nō est, falsum dicit: & si falsum dicit, E non est. Quare necesse est semper affirmationem aut negationem veram esse vel falsam. Nihil igitur nequē est, neque fit, nec à fortuna, nec vtrumlibet contingit, neque erit, neq; non erit: sed ex necessitate omnia, & non vtrumlibet contingit. aut enim qui dicit ver⁹ est, aut qui negat. similiter enim vel fieret, vel non fieret, quod enim vtrūlibet contingit, nihil magis sic vel non sic se hēt, vel habebit. F Amplius aūt, si est album nūc, verum erat dicere prius, q̃ erit album. quare semp fuit verum dicere quodlibet eorum quę facta sunt, q̃ est vel erit. si aūt semper verum fuit dicere q̃ est, vel erit, non potest hoc non esse, vel non futurum esse. quod autem non potest non fieri, impossibile est non fieri: & quod impossibile est non fieri, necesse est fieri: omnia igitur quæ futura sunt, necesse est fieri

D * a.l. si enī hic quidē dicit.

Nihil

G Nihil igitur vtrumlibet contin
git neq; à fortuna erit. *nam, si à
fortuna, non ex necessitate. At
vero nec q̃ neutrū verum est di
cere cōtingit: ut q̃ neq; erit, neq;
non erit. Primū enim cùm sit af
firmatio falsa, negatio non vera
erit: & cùm hæc falsa sit, contin
git affirmationem nō verā esse.
Et ad hæc, si verum sit dicere, q̃
albū est simul & magnū, oportet esse vtrunq;. si vero erit cras,
oportet fore cras, si autem neq;
erit, neq; non erit cras, non erit
H vtrūlibet contingit. vt est naua
le bellum: oporteret enim neq;
fieri nauale bellū, neq; nō fieri.

Quæ ergo contingunt incōue
nientia hæc sunt, & huiusmodi
alia: si quidē omnis affirmatio-
nis & negationis, aut in vniuer
salibus dictis vt vlr, vel in ñs,
quæ sunt singularia, necesse est
oppositarū, hanc quidem verā
esse, illam vero falsam. nihil aūt
vtrumlibet contingit esse in ñs
quæ fiūt, sed omnia esse & fieri
I ex necessitate. Quare neq; cōsul
tare oportebit, neq; negociari:
q̃ si hoc quidē facim⁹, erit hoc:
si vero non hoc, non erit hoc.
Nihil enim prohibet, et in annū
decies millesimum, hunc quidē
dicere hoc futurū esse, illū vero
non dicere. quare ex necessitate
erit vtrumlibet eorū, quod ab
ipso verū erat dicere tunc. At
vero nec hoc differt, si aliqui di-
xerint contradictionē, vel non
dixerint. manifestū enim q̃ sic
se habent res, etiā si non hic qui-

a Laddit, sed ofa ex necessitate.

dem affirmauerit quid, ille ve- K
ro negauerit. non enim pp̃ nega
re vel affirmare erit, vel nō erit,
nec in decies millesimū annum,
magis q̃s in quātolibet tēpore.
Quare si in omni tpe sic se habe
bat vt alterū vere diceretur, ne-
cesse erat hoc fieri: & vnum-
quodq; eorū, quæ fiunt, semper
sic se habebat, vt ex necessitate
fieret. si enim vere dixit quis qđ
erit, non potest nō fieri: & quod
factū est, verum erat dicere sem
per, q̃ erit. Si ita q; hæc impossi-
bilia sunt: videmus enim esse fu L
turorum principiū, & ab eo qđ
consultamus, atq; aliquid agi-
mus: & q̃ est omnino in ñs, quę
non semper actu sunt, possibile
esse, & non esse similiter, in qui-
bus vtrunq; contingit & esse &
nō esse, quare & fieri, & non fie-
ri: & multa nobis manifesta sūt
sic se habentia: vt q̃ hanc vestē
possibile est incidi, & non inci-
detur, sed prius exteretur: simi-
liter aūt & non incidi possibile
est, non enim esset eam prius ex
teri, nisi possibile esset non inci- M
di: quare & in alijs generationi-
bus, quæ ſm huiusmodi poten-
tiam dicuntur: manifestum igit
est, q̃ non omnia ex necessitate,
vel sunt, vel fiunt: sed alia qui-
dem vtrūlibet contingit: & ni-
hil magis affirmatio q̃s negatio
erat vera vel falsa: alia vero ma-
gis quidē, & vt in pluribus alte
rū, nihilominus cōtingit fieri &
alterum, alterum vero minime.

Igitur esse quod est, qū est, &

nō

A non esse quod non est, qñ nō est, necesse est. sed non oē quod est, necesse est esse, nec qđ nō est, necesse est non esse. nō. n. idem est, oē qđ est, necessario esse, qñ est, & simpliciter ex necessitate esse. similiter aũt & in eo quod non est. Sed & in cõtradictione eadẽ ratio est. esse quidem vel nō esse omne necesse est, & futurũ esse vel non: non tñ diuidẽtem, dicere alterum necessarium. dico autem vt necesse est futurũ esse bel lum nauale cras, vel nō futurũ
B esse: non tñ fieri cras bellum nauale necesse est, neq; non fieri: fieri tñ, vel nō fieri necesse est. Quare cũm similiter orationes veræ sint, quemadmodum & res, manifestum est q quæcunq; sic se habent vt sint vtrumlibet cõtingit, & contraria suscipiant, necesse est similiter se habere & cõtradictionem, quod cõtingit in ẽs, q non semper sunt, vel non semper non sunt. horũ. n. necesse est alteram partem cõtradictionis
C veram esse vel falsam, nõ tamẽ hanc vel illam, sed vtrãlibet cõtingit: & magis quidem veram alteram, non tñ iam verã vel falsam. Quare manifestũ est, q nõ est necesse omnis affirmationis vel negationis oppositarũ, hanc quidem veram, illam autem falsam esse. non enim quemadmodum in ẽs quæ sunt, sic se habẽt & in ẽs quæ non sunt quidem, possibilibus tñ esse vel non esse, sed quemadmodũ dictum est.

De oppositionum, verum & falsum diuidentium regulis, in propositionibus futuri temporis. D

Dicamus itaq;, q illæ oppositiones, q diuidunt sẽm p verum à falso in oĩ materia, q quidem sunt singulares, & contradictoriæ, siue in rebus præsentib⁹, siue in præteritis, necesse quidem est vt ita diuidant verũ & falsum, vt vnũ sit verũ & alterum sit oĩno falsum: siue nos sciam⁹ veritatem, siue nõ sciamus. qñ vnũ horum dictorum, ſ. Socrates nunc existit, vel Socrates nunc nõ existit, manifestũ est, q est verũ, & alterũ est falsum: siue constet apud nos ve E
rum à falso, siue non pfecte constet: postq; constat sm esse pfectũ sm se. eademq; est ratio de rebus ꝓteritis, & de rebus necessarijs, in quib⁹ non oportet subijcere, ac præsupponere tempus pro earum esse. Sed res futuræ, q sunt res contingentes, & possibiles, non diuidunt pfecte in se verũ & falsum. Nam necesse est vt hmõi opposita I tali materia, vel diuidãt verum & falsum, vel non diuidant. Iterum, si diuidant verũ & falsum, F
vtrum hoc fiat pfecte & actu, aut nõ perfecte. & si non diuidant verum à falso, tunc vel erunt simul vera, vel simul falsa, vel vtrunq; simul Si ergo oĩs affirmatio & negatio diuidũt perfecte verum à falso I se, & sit necessarium quãlibet rem esse, vel non esse: sequit ergo ex hoc, q si qs dixerit de aliqua re futura, q erit. alius vero dicat q non erit, q necessario altera istarum ꝓpositionum erit vera & altera falsa: q̃m non possunt esse vtraque hæc simul, esse & non esse. sequitur aũt natura entis propositionem veram: & vera propositio insequit ipsum, quia si quis-

G piam dixerit aliquid esse album, & sit verum, oportet vt extra aiam sit albū. & si sit falsum, oportet quoq; vt extra aiam non sit albū. & si dicatur nō esse album, & sit verū, necesse est vt extra aiam sit non albū. & si fuerit falsum, oportet vt extra aiam sit album: & econtra. Si quid fuerit extra aiam album, necesse est propositionem verā de ipso eē, ꝙ sit album, & falsam, ꝙ non sit album. & si extra aiam fuerit non albū, necesse erit, vt vera propositio de eo sit, ꝙ sit non albū, & falsa ꝙ sit albū. Si igitur affirmatio & negatio oppositæ
H de rebus futuris sic sunt disposite, vt altera earū pfecte in se nunc reperiatur vera & altera falsa: ergo tunc futura ipsa essent necessaria: nihilq; à fortuna, vel à casu indeterminata posset reperiri, neq; daret quicquā, de quo posset dici, quod possit eē & nō esse: sed erit oīno necessarium illud esse. & hoc necessario sequit ex hoc quod dr, ꝙ altera oppositionū est vera vel falsa sm eē determinatum in se. & nō poterit altera earum deduci ad esse non verum, siue ex affirmatione, siue ex negatiōe id fuerit. qm̄ si id fieri posset, tunc veritas in
I altera duarum oppositionū non esset determinata sm esse in se ipsa. Esi ergo verum & falsum in vtraq; oppositarum nō habuerit determinatum esse in se, tunc vna & eadem res posset esse & non esse indifferenter. quemadmodū si vna & eadē res absque discrimine posset esse & nō eē, tunc verum & falsum in altera oppositionum, de qua dicitur, non haberet determinatum esse in se: neq; affirmatio vnius rei prius diceretur de ea q̄ negatio: neq; negatio prius q̄ affirmatio. neq; hoc ita fiet, ꝙ ea ꝙ aliquis ita affirmauerit illud, vel
K negās negauerit illd. Sequereturq; ēt, ꝙ si aliq̄d fuerit albū aliquo tpe, vt enūciatio facta de ipso, anteq̄ sit albū, ꝙ erit albū, sit vera enūciatio, atq; necessaria. pari quoq; rōe enūciatio, q̄ sit de quauis re futura ante quā fit, dicens ꝙ erit, erit vtiq; vera, quēadmodū ē dū res generat: adeo ꝙ illa enunciatio dicens de aliquo ente presenti qđ est, erit ita vera, sicut illa, q̄ dicit qđ erit, qñ erit f futurū. & sic non esset posse vt de aliqua re possibili, q̄ nunc nō est, dicat ꝙ erit, quin sit oīno. Illud vero, qđ nō pōt
L esse quin sit, impossē est quin sit: id vero, qđ est impossē quin sit, necessariū est vt sit: & id, qđ est necessariū, oportet ipsum necessario esse: & sic oīa erunt necessaria sm suum esse. Et sic nihil fiet à casu vel fortuna, neq; aliquid qđ fit aptū esse, & nō esse. qm̄ id qđ est à casu, ita vtiq; se habet, ꝙ suum esse, vel non esse nō est oīno necessarid: quemadmodū id, cuius suum esse vel nō esse est oīno necessarium, nō fit à casu. Neq; pōt preterea dici, ꝙ affirmatio & negatio coniunctæ reperiant̄ in rebus futuris, ita vt sint simul veræ, neque possint auferri ab eis, ita vt sint simul
M falsæ. vt si dixerimus aliq̄d esse posse vt sit, & posse ꝙ nō sit, sint simul vera, vel simul falsa. Nam, si fuerint simul falsa, sequeret ꝙ duo contradictoria non diuiderent verū & falsū in oībus rebus: cuius rei tñ contrarium iā fuit probatū. idēdē sequeretur, si essent simul vera. Sequereturq; rursus, si essent simul vera, vt eadē res esset & non esset simul: qđ est absurdū. tolleretur q; & natura ipsi⁹ positis. Si tñ fuerint simul falsæ, tūc sequeret vt eadē res nec esset ne

que

A quē non esset. & hoc impossē sequit' q̄dē, si dicam' ipsa opposita diuidē tia verum & falsum in oībus materijs diuidere ea determinate in rebus futuris, vel non diuidere, si fuerint simul vera, vel simul falsa. Perspicuū aūt est, multa oriri oīno incōmoda, si tollat' natura ipsius possibilis, & ponat' oīa futura eē necessaria. Primū incōmodum est, q̄a inanis esset cōsultatio oīs, atq; solertia, q̄ vtimur ꝓ euitanda aliqua re, ne eueniat, oīsq; diligētia ad aliquam rē producendā. id quoq;, qd̄ aliquis opinat', nēpe vt ꝙ si fecerit id qd̄ fie
B ri debet, succedet id qd̄ succedere debet: & contra, si non fecerit non succedet, erit vtiq; consyderatio vana, corruptaq́; opinio, inanisq́; res: ita vt ex hoc sequet' incōueniēs, videlicet vt si q̄spiā ꝑuiderit aliq̄d eē oriturū ad annos vsq; denos millenos, exēpli cā, & sumpserit numerū causarū inducentiū ortū illi' rei, eiusq; gn̄ationē, in hoc longissimo tp̄e, si tot milibus annis contingeret viuere, alius vero iudicarit hoc eodē tp̄e illud idē nullo pacto esse oriturū, & examinauerit in toto illo tp̄e numerū causarū prohibētiū illius euentū
C & ortum: tunc op' vtriusq; eorum erit vtiq; frustra, & inanis excogitatio, atq; temere facta. q̄m̄ id qd̄ erit, est illud qd̄ ē de se necessario verū: siue alter illorū iudicarit illi' priuationē, & alter ei' esse, vel neuter eorū id iudicarit. Neq; pōt ipsa voluntas esse cā, vt aliq̄d oriat', sed res oēs suo naturali cursu ꝓcedēt, & iuxta id, qd̄ hūt de altero contradictoriorū: licet nemo iudicarit illud eē venturū, vel non posse euenire. neque quicq̄ refert siue decē milib' annorū id aliquis cogitarit, siue tantillo tp̄is: immo idē erit, ac si nihil penitus ī ea re cogitarit. Oīa aūt hęc sūt absona, & contra naturale nr̄m institutum. nā videmus multa, quorū ortus hēt initiū à cogitatione, & ex desyderio ad ea. Videmus ꝑterea aliquas res, q̄ naturaliter efficiunt', esse ex sui natura aptæ vt possint esse & non esse indifferenter: videlicet, ꝙ sunt possēs vt sint, vel non sint indifferenter, & hoc rōne agentis & recipientis simul. vt gratia exēpli, vestis possē est vt discindat' anteq̄ prę vetustate atterat': & est quoq; possē vt nō dilaceret', sed vetustate exterat'. nam possibilitas vtriusq; horū in ipsa ve E ste est quidē ad vtrumlibet, tum ratione agentis, tum ēt ratione patientis: & ita res procedet in cunctis rebus ortis in hac materia, q̄ quidem habet hmōi possibilitatem & potentiam. palā ergo est, ꝙ nō oīa sunt necessaria, sed duob' reperiunt' modis, nēpe, vel erunt necessaria, vel possibilia. iterumq́; possīa tripl'r sunt, vel sunt possīa ad vtrūlibet, quib' quidē non magis debet' eē q̄ priuatio: neque magis priuatio q̄ esse. vel sunt possibilia vt in pluribus: & sunt illa quibus vnum oppositorū magis q̄ aliud inuenitur quo ad eē: & illud F aliud rarenter oritur. & in hoc gn̄e ipsius possibilis reperiunt' vtræque spēs possibilium simul, videlicet, & quod vt plurimum, & quod raro. Necessaria vero aliqua sunt simpliciter necessaria, & sunt quidem ea, quæ semꝑ sunt, vel semper nō sunt: aut sunt necessaria non simpliciter, & sunt illa q̄ necessaria sunt dū sūt, vel necessario non sunt, dum non sunt. & hæc bifariam reperiunt': nēpe vel sunt res, quarum prędicatum necessario inest subiectis earum,

G dũ pseuerant earũ subiecta reperiri, vt rõnale alicui hoĩ, dũ talis hõ reperit: vel sunt res priuatæ, s. q̃ nõ sunt, dũ earũ subiecta nõ reperiunt: aut sunt res q̃ q dẽ sunt dũ ipsæ pseuerãt esse, vt qd hõ sit dum reperit. Cùm ergo hę sint partes naturę ipsi⁹ esse, & sit necessariũ vt mod⁹ affirmationis & negationis ꝓ vero & falso sit annexus rei q̃ hẽt esse extra aĩam: manifestũ est ꝙ illa opposita, q̃ diuidunt verũ & falsum ĩ oĩ materia, diuidant verũ & falsum in generibus rerum necessariarũ ſm determinationem propriã in se: hoc est ꝙ veri
H tas & falsitas earũ sit terminata in se extra aĩam: licet nõ habeam⁹ determinatã sciam de ea re, & ignorem⁹ qualiter se habeat. In materia autẽ pos. & contingenti, in reb⁹ futuris, si vna est vera altera est falsa. qm̃ necesse est vt reperiat alterũ duorũ cõtradictoriorũ in futuro: sed non determinate in se. sed, q a ſm naturam suã priuatę sunt determinatiõe, quẽ admodum & apud nos: & ideo non põt haberi in hoc genere scĩa: q a ipsamet res est ignorata. sed in his, quę sunt possibilia vt in plurib⁹ non ad vtrũlibet, vna duarũ partiũ oppositorum conuenientior est vt sit vna,
I q̃ altera: cùm eius esse sit conuenientius, q̃ non esse. & in hmõi genere rerũ poterit haberi determinata scientia de aliqua re futura earũ, anteq̃ fit: videlicet de re futura, q̃ solet euenire vt in plurib⁹. Cõe ergo est hoc oĩbus duobus oppositis, q̃ nata sunt diuidere verũ à falso in rebus futuris, in materia contingenti nõ determinate. sed in ipso possibili ad vtrũlibet, nullũ duorũ oppositorũ est dignius vt sit verum, q̃ alterũ. at in ipso possibili vt in paucioribus vnum duorũ oppositorũ dignius est, vt sit K falsum, q̃ alterũ. in ipso tñ possibili, quod est vt plm, vnũ duorũ oppositorum dignius est, vt sit verũ, q̃ alterũ. Ex his ergo patet, quo pacto duo opposita diuidant verũ à falso, ĩ oĩbus rebus: & hoc s. in his q̃ nata sunt diuidere verũ à falso semp, q̃ sunt ipsa contradictoria, & singularia.

De oppositionũ, verũ & falsum diuidẽtiũ regulis, in propõnib. futuri tẽporis.

DEinde d. Dicam⁹ ita q̃ illæ oppositiões LEVI
q̃ sp diuidunt verũ à falso, &c. Inquit Leui. Cũ tã pdictum fuerit, q̃ contradictoriæ & singulares diuidunt semp verũ à falso in oĩ materia, declarat hic nũc, q̃ fit hoc L
in eis scdm esse pfectũ in reb⁹ pręteritis, aut in psentibus, aut in futuris necessarijs. vt q̃ erit eclipsis Lunæ in tali tpe futuro, vel non erit: vel Sol erit in capite arietis in die tali futura, aut non erit. At res futuræ poſes vt cũ dr, Socr. ambulabit in tali tpe, vel non ambulabit, aut oĩs hõ, q̃ est ĩ tali loco, ibit cras ad talẽ locũ, vel aliqua pars eorũ non ibit, non diuidunt uerũ à falso pfecte, qñ enunciationes proferunt: quia põt esse quis earũ enunciationũ vera, non q̃ sciat nũc: q̃ nam earũ sit futura pfecte vera, qd sic probatur, qm̃ necesse est vt hæ oppositæ in hac materia diuidant verum à falso, vel non diuidãt. & si vna fuerit vera & altera falsa, vel hoc erit scdm esse pfectũ, videlicet, q̃ seligat verũ à falso, dũ propositiones pronũciant: aut non secundũ esse pfectũ, hoc est q̃ id, quod ad actũ deducit, est ipsum verũ. sed non di- M
gnoscit verum à falso, dũ propositiones proferunt: sed q̃libet earũ põt deduci ad eẽ tũc. sed cũ euenerit illud tps, tunc reperiet vna illarum orationũ vera, & altera falsa. Quòd si non diuidant verũ à falso, tunc vel erunt simul veræ, vel simul falsæ, vel simul veræ, & falsæ: hæc. n. est diuisio necessaria. Cũ itaque sit necessarium, vt ipsæ oppositæ sint secundũ vnã harũ diuisionum in vero & falso: idcirco consentaneũ est nunc scrutari, q̃nã earũ sit vera. Dicam⁹ ergo, q̃ si q̃libet affirmatio & negatio diuiderent verũ à falso tunc oporteret vt in rebus futuris vna ꝓpositionũ esset determinate vera, añ aduentũ rei. & sic sequeret maximũ incõueniens: nẽpe vt natura ipsius entis insequeret oĩonem

veram

A verā, & ofo vera infurgeret naturam entis & sic procideret res in circulo, videlicet, q̄ sequeretur esse rei of onem veri, anteqū fit: & postquā fuerit ipsā res, infequetur ofo vera esse ipsius rei. Preterea ex hac positione sequeret, q̄ ofa futura essent necessaria secdm esse suum: & sic nihil reperiret' à casu, & sine rā ꝓfecta. nā res dr fieri à casu, quia sic à cā non ꝓfectaret cum quis fodit fouea, & inuenit thesaurū. hoc n. refert ad id, qđ à casu euenit: quia non fodit ille hmōi fouea, illius finis gra: neq; est necessarium vt ille, qui fodeam fodiat, q̄ reperiat thesaurū. & ideo dicimus, q̄ inuenire thesaurū dum fodit illā fouea, est à casu. & si esset necessariū, vt res reperiat' anteq̄ fit, tunc ill' ac causa id efficiē tes, essent remote inuentæ. imo nulla esset

B ibi dño cā positā, ipsā ea non est; q̄ rem casu, sed res est de se necessaria absq; illis causis. Rursus, si ita res se haberet, tūc nō posset vna harū duarum of onum reduci ad actū, nisi illa q̄ est vera. qm̄, si posset id fieri, tunc ipsa veritas in altera illarū oppositarum nō posset habere ꝓfectū esse in se: quod est contra id, qđ suppositum fuit. Et si non haburit ꝓfectum esse de se, tunc vna & eadē res posset indifferenter esse, & non esse. & non erit res ita vera vel falsa, anteq̄ fit, quemadmodum est dum est: propterea q̄ affirmās affirmauerit eam, vel negans negauerit ipsam. hoc est, q̄ nō sequit' suū esse ab ipsa oratione: qđ est id, quod suppositū fuit antea à hac positione. Sequeret' insup, si ponerētur istæ oppositę diuulere ꝓcte verum a falso, vt suppositum fuit antea, q̄ oēs res essent necessariæ. & sic sequeret' id, qđ fuit prius sup-

C positum, videlicet, q̄ nihil reperiret' à casu: qđ est falsum, vt post hoc eradicius probabitur. Et positā narrauimus ea incommoda, q̄ ornur: ex hac positione, nunc ꝑquirendæ sunt aliæ partes diuisionis. Et dicimus q̄ nō possunt esse simul veræ, ita vt coniungant vnā in futuro affirmatio & negatio eiusdē rei. neq; ēt simul falsæ, ita vt priuet' vtroque in futuro. & multo minus erunt simul veræ & falsæ: qm̄ si antea probatū fuit secūdum

cōem famam of ōm, q̄ impossibile & negatio non coniungunt simul in vna re, neque simul ꝑs priuat' eis. Isti ꝗ essent simul veræ, tunc oporteret vt oēs res essent necessariæ: vt ē nullū daret' posse, sed oporteret quamlibet illarū of onum esse necessariā. Et posita declaratis, q̄ hæ rōes tollunt naturā positis, nunc enumerat ea inconuenientia, q̄ sequūtur hmōi positionē. Ex quibus vnū est, quia inanis esset of s consultatio, & solertia. q̄ tres manifesta est apud oēs, ac famosā, vt id ab ortu nīo nobis insiti est: scer hoc, q̄ indigeamus aliquo ꝓcepsore, à quo discamus ipsam consultationē, ac voluntatē esse cām, ob quā multa oriant. & hmōi possibilitas apparet in agentes, & in patiente. hoc est, q̄ agens hēt liberū arbitriū, & electionē, vt possit verum, q̄ oppositū agere. & passium est in potentia quoq;, vt patiat' ab ipso vol ente, & eligente verum, q̄ oppositorum. vt exēpli gra D E cia, agens liber, & eligens habet potentiam vt illaceret vestem, & habet potentiam nō dilacerare eam. & sic ēt vestis pōt dilacerari ab ipso agente, & potest non dilacerari: vt si alterat' præ ventitate, anteq̄ inferat' in ea actio dilacerationis. Ergo palam est ex publica fama, q̄ aliquæ res sunt ꝓbæ, siue ve pluribus, siue ad verumlibet, siue vt in paucioribus. & aliquæ aliæ sunt necessariæ. & hoc siue q̄ vna quiditas insit de necessitate alteri quiditati, vel negetur ab ea semp, vel neget' secundum esse: vt cum dicit q̄ vacuū impossibile est esse. & horum ofum quodlibet, vel erit simpliciter, vel in aliquo tempore: vt si dicat q̄ Luna pariet' talem eclipsim in tali tempore, vel non pariet'ur, vel q̄ iste homo particularis exisitit, dum pertic: erat existere. ergo sequetur q̄ aliquis homo existit: quia est aīal rationale, & aīal rationale est F est homo de necessitate. si ergo res ita se habet, vt veritas & falsitas sit annexa rei existēti extra animam, sequitur ergo q̄ huiusmo diopposita, quæ sunt de possibili futuro, dicuntur verum à falso, sed non secundū esse perfectum & completum.

Librum de interpretatione Græci in Quinque secariūs sectiones. Auerroes in Quatuor differentias. Boethius quandoque in duos, quandoque in Sex lib. Latini posteriores in duos. Cum aūt hoc pacto citari soleas, nos ī duos diuisimus: adiecta ēt ad faciliorē intelligentiā ī capita diuisione.

ARISTOTELIS DE INTERPRETATIONE LIBER SECVNDVS,

Cum Aver. Expos. & Lesi Annot.

SVMMA LIBRI.

De Enunciationibus infinitis. De Enunciationum vnitate, ac pluralitate: Et prædicationibus coniunctis, atq; diuisis. De Enunciationibus modalibus. Et quæ Enunciationes magis inuicem sint contrariæ.

De Enunciationibus infinitis eiusmodi quæ generis, ipsorumq; oppositionibus, ac consequentijs. Nominaitem ac verba transposita idem significare. Cap. 1.

H

VOniam autem est aliqd de aliquo affirmatio significãs: hoc autem vel nomẽ est, vel innominatum: vnum autem oportet eẽ & de vno id quod est in affirmatione: nomen aũt dictum est & innominatum prius: (nõ homo enim nomen quidem non dico, sed nomen infinitum: vnum. n. I significat aliquo modo infinitũ nomen: quemadmodum & non valet non verbum*:) sed infinitum verbum. erit igitur omnis affirmatio & negatio, vel ex nomine & verbo, vel ex ifinito nomine & verbo. Sine verbo autẽ nulla affirmatio vel negatio est. est enim, vel fuit, vel erit, vel fit, vel ꝺcunq; alia huiusmodi verba, ex ijs sunt quę posita sunt: cõ significant enim tempus. Quare prima erit affirmatio & negatio

* a. l. addit dico.

est homo, non est homo: deinde, K est non homo: nõ est non homo. Rursus, est omnis homo, non est omnis homo: est omnis non homo, non est omnis nõ homo. Et in ijs, quæ extrinsecus sunt, temporibus eadem ratio est.

Quando autem est, tertium SECT adiacens prædicatur, dupliciter TERT dicuntur oppositiones. Dico autem, vt est iustus homo, ipsum est, tertiũ dico adiacere nomen, L vel verbũ in affirmatione. Quare ob id ipsum quatuor erunt illæ, quarum duæ quidem ad affirmationem & negationẽ se habebunt fm consequentiam, vt priuationes: duæ vero minime. Dico autem ꝙ est, * aut iusto ad- * a. l. ad iacebit, aut non iusto: quare etiã hic. negatio. quatuor igitur erũt. Intelligimus vero quod dicitur ex ijs, quæ subscripta sunt. Est iustꝰ homo, huius negatio est, non est iustus homo: est non iustus hõ, huius negatio est, non est non iustus homo. est enim hoc in loco, & non est, iusto & non iusto ad- M iacebit. Hæc igitur, quemadmodum in Resolutorijs dictum est, In fine pr mi Prior sic sunt ordinata. Similiter autẽ se habebunt & si vniuersaliter nominis sit affirmatio. vt omnis est homo iustus, negatio huius, non omnis est homo iustus, omnis est homo non iustus, nõ omnis est homo non iustus. Tamen non similiter angulares veras esse contingit. contingit autem aliquando.

Enun-

A *Enuntiationum indefinitarum dispositio, ex primo Priorum in fine.* D

Simplex affirmatio.
Homo iustus est.

Simplex negatio.
Homo iustus non est.

Priuatoria negatio.
Homo iniustus non est.

Priuatoria affirmatio.
Homo iniustus est.

Infinita negatio.
Homo non iustus non est.

Infinita affirmatio.
Homo non iustus est.

Earundem dispositio in terminis vniuersaliter ac in parte.

B Simplex affirmatio vniuersalr.
Omnis homo iustus est.

Simplex negatio in parte.
Non omnis homo iustus est. E

Priuatoria negatio in parte.
Non omnis homo iniustus est.

Priuatoria affirmatio vniuersalr.
Omnis homo iniustus est.

Infinita negatio in parte.
Non omnis homo nõ iustus est.

Infinita affirmatio vniuersaliter.
Omnis homo non iustus est.

Vt dispositæ sunt hæ Enunciationes de subiecto finito, eodem pacto disponi possunt Enunciationes de subiecto infinito, addendo ipsi homini dictionem, non.

Hæ igitur duæ oppositę sunt mutuo. Aliæ aũt duæ ad non ho
C mo, quasi ad subiectũ aliquod additũ. vt, est iustus non homo: nõ est iustus non homo. est non iustus nõ homo: non est non iustus nõ homo. plures aũt his nõ erunt oppositiones. Hæ aũt extra illas, ipse ſm se erunt, vt nomine vtẽtes eo, quod est nõ hõ.

In quibuscunq; aũt est non cõuenit, vt in eo quod est sanũ eẽ, & ambulare, in ijs idem facit sic positum, ac si est adderetur. vt, san⁹ est oĩs homo: non sanus est omnis homo. san⁹ est omnis nõ homo: non sanus est omnis non homo. non enim dicendum est non omnis homo, sed non, negationem ad id quod est homo, ad F
dendũ est. omnis enim non vniuersale significat, sed ꝙ vniuersaliter. Manifestum est autem ex eo quod est, valet homo, non valet homo: valet non homo, non valet nõ homo. Hæc enim ab illis differunt, eo ꝙ vniuersaliter non sunt. quare omnis, vel nullus nihil aliud consignificat, q̃ꝫ ꝙ vniuersaliter de noĩe vel affirmatio nẽ vel negationẽ. ergo & reliqua eadem oportet apponi.

G Quoniam vero contraria est negatio ei quæ est, omne ē animal iustū, illa quæ significat, ꝙ nullum est animal iustum: hæc quidem manifestum est, ꝙ nunquā erunt neq; veræ simul, neq; in eodem: his vero oppositæ, erūt aliquando: vt nō omne animal iustū est, & est aliquod animal iustum. Sequuntur vero & hæ, eam quidem quæ est, omnis est homo nō iustus, hæc, nullus homo est iustus: illā vero, est non omnis homo non iustus, opposita, ꝙ est aliquis homo iustus. necesse est enim aliquem esse.

H

*a.l.illā vero ꝙ est,aliquis ē hō iust⁹,oppo sita, ꝙ nō ois hō est nō iustus.

Manifestum est autem etiā ꝙ in singularibus si verum est interrogatum negare, ꝙ & affirmare verum est. vt, putasne, Socrates sapiens est? non. Socrates igitur est non sapiens. In vniuersalibus vero non est vera quæ similiter dicitur: vera autem negatio est. ut putasne, omnis hō sapiēs est? non. omnis igitur hō non sapiēs est. hoc enim falsum est. sed non, igitur omnis homo sapiens est, verum est. hæc enim opposita est: illa vero contraria.

I

Quæ vero fm infinita cōtraiacentes sunt nomina & verba, vt in eo quod est nō homo, vel nō iustus, quasi negationes sine nomine & verbo esse videbuntur, sed nō sunt. semper enim vel vera vel falsam eē necesse est negationem: qui vero non homo dixit, nihil magis ꝙ q dicit homo, sed etiā minus verus vel falsus fuit, nisi aliquid addatur.

Significat autem, est omnis nō homo iustus, nulli illarū idem, nec huic oppositæ, quæ est, non est omnis nō homo iustus. ea vero, quę est, omnis non iustus nō hō est, illi quæ est, nullus est iustus non homo, idem significat.

K

Transpositæ vero noīa & verba idem significant: vt est albus homo, & est hō albus. Nā, si hoc nō est, eiusdem multę erūt negationes. sed ostensum est ꝙ vna vnius est. Eius enim quæ est, est albus homo, negatio est, non est albus homo. eius aūt quę est, est homo albus, si non eadem est ei, quæ est, est albus homo, erit negatio, vel ea, quæ est, nō est non homo albus, vel ea, quæ est, non est hō albus. sed altera quidē est negatio, ea, quæ est, non est non hō albus, * eius, est nō homo albus: altera vero eius quæ est, est albus hō. quare erunt duę vnius. Quod igitur trāspositio nomine & verbo, eadē fit affirmatio & negatio, manifestum est.

L

*a.l.neg tio ei⁹ q est, est hō albus

M

AVERROIS EXPOSITIO.

De Enunciationibus infinitis.

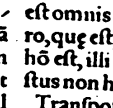

VOniam autē enunciationum, aliquæ sunt de secūdo adiacēte, & sunt quidem illæ, quarū prędicatum est verbū: aliquæ vero de tertio adiacente, & sunt illæ, quarū prędicatum est nomen. vocātur autem illæ, quarum prædicatū est verbum duales, quia constant subiecto & prædicato tantum: & illæ, quarū prædicatum est nomen, dicūtur ternales,

A nales, quia constant subiecto, & verbo copulante, atq; prædicato: nomẽ autem & verbũ, ex quibus constant enunciationes, vel est finitũ, vel infinitum: ergo omnis enunciatio de secundo adiacente constabit, vel ex nomine finito, & verbo finito, vt cũ dicitur homo est: vel ex nomine infinito, & verbo infinito: vt cùm dicitur non homo non est: aut ex nomine finito, & verbo infinito, vt cũ dicit homo non est: aut ex nomine infinito & verbo finito: vt cùm dicitur non homo est. Verũtamen verbum infinitũ non venit in vsum in
B propositionib⁹ de secũdo adiacẽte: quia nõ posset dignosci in eis distincte dictio negatiua ab infinita: cùm eadẽ sit dictio negatiua, & infinita. & iõ nulla lingua solet efficere enũciationes de secundo adiacente, quæ ex verbo cõstent infinito. & sic demũ ex his quatuor generib⁹ enũciationũ duo genera: nempe illud genus, cuius nomẽ subiecti est infinitũ, & prædicatũ infinitũ quoq;, & illud, cuius nomẽ subiecti est finitũ, & verbũ est infinitũ. Relinquuntur ergo duo genera, & eorũ oppositiones erũt duæ, & ponẽs quatuor. &
C si multiplicemus has duas coniugationes oppositionũ cũ sex coniugationibus oppositionũ præcedentiũ, tũc oppositiones enũciationũ dualium erunt duodecim, & enũciationes erũt viginti quatuor. Et cùm vnaquæq; enunciationũ dualium habeat verbũ significãs tempus præsens, vel futurũ, vel præteritũ, si ergo multiplicemus hæc tria cum viginti quatuor enunciationibus, tũc enunciationes deductæ in hoc genere erũt septuaginta duæ, & oppositiones triginta sex. quæ si multiplicentur cũ illis tribus materijs, scilicet possibili, necessaria, & impossibili, tũc resultabunt enũciationes, quæ ex his constant, ducẽtæ & sexdecim. Enũciationes vero ternales sunt in duplo enunciationũ dualiũ, & earũ oppositæ sunt in duplo oppositorũ illarũ, eo quia reperiuntur in eis illa quatuor genera oppositorũ: videlicet illud, in quo nomẽ subiecti & prædicati est finitũ, & vocant simplicia: vt cùm dicitur homo est iustus, hõ non est iustus. & illud genus in quo nomina sunt infinita: vt cùm dicit, non homo est non iustus, nõ homo non est non iustus. & reliqua duo
E genera, videlicet illud genus, in quo alterum est finitum, alterum vero infinitum, videlicet, siue subiectũ, siue prædicatum: atq; eorum oppositæ. Enunciationes autem de tertio adiacente, quarũ subiectum est nomen finitum, prædicatum vero est vel nomen finitum, vel infinitũ, si ponantur cum suis oppositis in figura quadrilatera, & ponantur earum oppositæ super duo latera, quæ sunt in latitudine areolæ: & illæ quæ non sunt oppositæ super duab⁹ costis in longitudine areolæ: ita vt affirmatiua ipsi⁹ simplicis stet
F cum negatiua indefinitæ in vnica costa, & negatiua ipsius simplicis cũ affirmatiua indefinitæ in alia costa etiam: tunc enunciationes indefinitæ ita se habebunt cum simplicibus in affirmatione, sicut se habent etiã enunciationes priuatiuæ cum ipsis simplicibus, etiam in affirmatione: sed priuatiuæ non ita se habebunt cum indefinitis, sicut se habent indefinitæ cum simplicibus. & hoc etiã ita se habet in omnibus generibus sex oppositionum. Intelligo autem

hic

C Hucusq; primum enunciationes, il-
lasq; enunciationum, quarum prædicati
nomen significat primum esse, quam
nam ex illis nomen dedicimus ve-
rum dicentur, homo est animal: vel
quod virtutem habet ex dictis dicetur
esse ve eum dicat homo est homo.

Considerandum ergo primo quibus in-
dicibus, & possitum figuris quadra-
tura, ve singulissimum & particulare
quoq; permutatis sibi vicissim, vt pro
simul nihilominus ex simplicibus vera
per accidens conuertibili figuræ qua-
drilaterum alibi figuris è regione vtr̃ K
conuertibili primo figuræ recedit ea
sit, si primum singulis A E C B, & po
tremum singulis ex aduerso C E I B,
& primum singulis erit A B, affirma-
tus simplicis & eius oppositis, quæ
sunt, homo est animal, homo nõ est
animal & singulis C B, negatiuus
infinitus & ei oppositis, quæ sunt hõ
nõ est animal nihilominus, hõ est non animal
& singulis I B, negatiuus particu-
lis & eius oppositis, quæ sunt hõ nõ
est animal, homo est animal, &c.

H *Enunciationum simplicium quatuor differentiæ.* I

Affirmatiua simplex,	Negatiua simplex,
A. Homo est animal.	Homo non est animal. B.
Negatiua infinita,	Affirmatiua infinita,
C. Homo non est non animal.	Homo est non animal. D.
Negatiua particularis,	Affirmatiua particularis,
E. Homo non est animal.	Homo est animal. F.

Si examinemur ergo huiusmodi
enunciationes sua hanc habeant notã,
inuenemus illas, quæ sunt super cadas
earũ in locum aduerse accidit, non se cõ
sequi, quæ sunt oppositæ & id ex su
pernis dictis apparebit, quo pacto
opponantur sibi. Et si examinemus
illæ, quæ sunt sup cadam earum, in
longe diuerse accidit naturales negati
uam subinde vere sequi ad affirma-
tiũ simplicem: sed non conuertio.
nã si est verũ dicere homo est risib',
verum quoq; erit dicere, homo nõ
est non risibile sed non sequitur, si est
vere verũ dicere, homo non est nõ ri
sibile, ergo vere verũ dicere, homo est ri-
sibile, quia dicere, homo non est non
risibile, potest verificari de homine
nullo, & de nomine qui nec risibile
nec; nihil' denominat: vt est puer,
vel vir nõ cauilla. Negatiua igit infi
nita plus veritatis amplectit q̃ affir-
matiua simplex, quæ verificatur de
nullo, sed affirmatiua simplex de
vno tanũ. Reperio aũt vniuersalis, M
non est necessarium reperiri parti-
culare: quia dicimus dum est necessari ũ
vt dicto particulari, dicatur & vniuer
sale, vt exempli causa, animal & hõ.
num dicto hominem, dicitur & animal:
sed non necesse, vt dicto animali, de
cur homo. Negatiua vero simplex
cum affirmatiua infinita contrario
modo se habet, quo ad veritatem:
nempe, quia negatiua simplex se-
quitur ex affirmatiua infinita: sed
non conuerta, quia negatiua simplex
plus veritatis cõtinet q̃ affirmatiua
infinita.

A infinita. nã cũ dr̃, homo non est iustus, verificat' de hoĩe iniusto, & de hoĩe q̃ nõ est iniustus, neq; iustus, qui s. est inciuilis, vel puer. Sed cũ dicitur, hõ est non iustus, significat priuationẽ. priuatio aũt est ablatio rei ab aliquo, cui nata est inesse, tẽpore quo nata est inesse ei, vt superius definita fuit. Affirmatiua itaq; infinita verificatur de vna: negatiua vero simplex de tribus rebus verificatur. Sed si consyderetur earũ affirmatio quo ad falsitatẽ, opposito modo se habebit. qm̃ affirmatiua simplex sequitur ex negatiua in B finita: q̃a negatiua infinita est magis particularis, quo ad falsitatẽ, q̃ affirmatiua simplex. nam cũ dr̃ homo ẽ iustus, falsum erit de iniusto, & de hoĩe qui nõ est iustus neq; iniustus, & de puero. sed cũ dr̃, hõ nõ est non iustus, erit falsum de iniusto solum. Eodẽ modo res se habet de consecutione negatiuæ simplicis cũ affirmatiua infinita, quo ad falsitatẽ, contra id qđ contingit in eius consecutione, quo ad veritatẽ: videlicet, ꝙ id, qđ sequetur ex eis, efficietur affirmatiuum. Et si examinẽtur priuatiuę cũ simplicibus in huiusmodi consecutione, reperientur D quo ad veritatem & falsitatẽ se habere, veluti se habet infinita cũ simplici. sed illæ, quæ sunt per diametrum locatæ, s. per diametrum A D, sunt quidem contrariæ ratione materierum: & hoc adhuc declarabitur tibi in futurum. Et cum disponãtur reliqui modi oppositionum hac dispositione, inueniesꝙ eodẽ modo se habebunt quo ad affirmationem, s. contradictoriæ, & singulares, atq; contrariæ, & subcontrariæ. Sed illæ, quæ sunt locatæ per diametros ĩ quouis genere, res erit diuersa: qm̃ aliquæ poterunt esse E veræ simul, & aliquæ falsæ simul. Arist. tñ non narrauit ex his, nisi has tm̃, quas nos narrauimus: distulitq; negocium ad librum Priorũ. Ordo autem vr̃is pro notificatione harum consequentium inter se, est, ꝙ omnes duæ propositiões ex istis, q̃ conueniant in nota quantitatis, in qualitate vero discrepent, videlicet in negatione & affirmatione, cõsequuntur se ad inuicem, s. ꝙ vr̃e sequitur ex particulari: sed opposita contraria atq; contradictoria non se consequuntur, vt traditum est. F

C

Enunciationum vniuersalium, ac particularium dispositio.

A. Affirmatiua simp. vr̃is, Negatiua simp. particularis, B
Omnis homo est iustus. Non omnis homo est iustus.

C. Negatiua infinita particu. Affirmatiua infi. vniuersalis, D
Non oĩs hõ est non iustus. Omnis hõ est non iustus.

E. Negatiua priuatiua pticu. Affirmatiua. priuatiua vr̃is, F.
Non oĩs hõ est iniustus. Omnis hõ est iniustus.

Enunciationes vero de tertio adiecto, si earum subiectum sit nomen infinitum, & prædicatum quandoque finitum, quandoque infi-

G infinitum, pariunt quidem in hoc genere simplices: & infinitas, affirmatiuas, atque negatiuas, præter illas quæ superius dictæ sunt. Et earum simplices erunt illę, quarum nomẽ prædicati ipsarum est nomẽ infinitũ: vt in primo genere simpliciũ fiũt. infinitæ vero earũ erũt, vt fiunt in primo genere illarum, quarum nomen prædicati est infinitum: qm̃ enunciatio denominatur quidẽ simplex, vel infinita ratione prædicati, non rõne subiecti. Simplex vero hui⁹ generis affirmatiua erit: vt cùm dr̃ non hõ est iu-
H stus. negatiua aũt erit, vt cum dr̃ nõ hõ nõ est iust⁹. infinita vero ipsius affirmatiua erit, vt cùm dr̃, non hõ est non iustus, cum illius negatiua erit, non hõ non est non iustus. Palam aũt est, ꝙ hæ duę oppositę, quę in hoc genere ternaliũ fiunt, videlicet, quarũ subiectum est nomẽ infinitũ, differunt vtiq; ab illis oppositis, quæ fiunt in eo genere enunciationum, quarũ subiectũ est nomen finitũ: qm̃ subiectum illarũ est priuatio subiecti ipsarum. Iã autẽ fuit alibi ostensum, quę sint genera priuationis, quę per nomẽ infinitum
I indicant. In hoc aũt genere enunciationum, qñ fiunt negatiuæ, tũc dictio negatiua non fungitur officio dictionis infinitæ in eis, neq; altera alteri annectit: sed oportet vt dicto negatiua in eis collocetur cũ nota quantitatiua, in habẽtibus notas quantitatiuas: vt contingit fieri in primo genere enũciationũ ternaliũ. sed in indefinitis, ac singularibus ponit quidẽ cũ verbo substãtiuo est. Dictio vero infinitiua ĩ his semp locat cũ ipso subiecto, ita vt ĩ enũciationibus simplicibus negatiuis hui⁹ generis dictio negatiua bis K
capiat, cũ ipsa s. nota quantitatis, in enũciatiõibus habẽtibus notã quãtitatiuã, in ipso s. subiecto. sed ĩ enũciationibus indefinitis, atq; singularibus ponit quidẽ cum verbo substantiuo & cũ subiecto. In infinitis vero ter capitur nẽpe. Primo semel cum nota quantitatiua, vel cũ verbo substantiuo: secundo cũ subiecto, tertio vero cũ p̃dicato. & nunquã debet annecti vna dictionũ negationis in his apud aliã. vt exẽpli gr̃a, ꝙ negatiua huius, s. oĩs non hõ est iustus, erit non oĩs nõ hõ est iustus: & non hæc, s. non oĩs hõ est iu- K
stus. & negatiua hui⁹, s. oĩs nõ hõ est nõ iust⁹. erit nõ oĩs nõ hõ est nõ iustus. & hoc, s. ponendo dictionẽ negatiuã in tribus locis, non in duobus: vt si diceretur, nõ oĩs hõ est nõ iustus. Et par erit rõ in enunciationibus de secundo adiecto huius generis, vcꝫ in earum simplicib⁹: qm̃ iã diximus, ꝙ nõ dantur in eis infinitæ fm̃ significatũ linguarũ apud nos notarũ. In ipsis. n. dictio negatiua debet quoq; locari in ipsa bis, cum ipso subiecto semel, & semel cũ nota quantitatiua, in habẽte notã quantitatiuam, aut cũ ipsomet ver M
bo in singularibus atq; indefinitis. Neq; satis erit vna earũ sine altera quoq;. vt exempli cã, quẽadmodũ negatiua huius, s. oĩs homo ambulat, cuius subiectũ est nomẽ finitũ, est, nõ oĩs homo ambulat: ita quoq; negatiua huius, oĩs non hõ ambulat, erit non oĩs non hõ ambulat: & non hæc, s. non oĩs hõ ambulat: neque hęc, oĩs homo nõ ambulat. qm̃ dictio negatiua non põt fungi munere dictiõis priuatiuæ, neq; dictio priuatiua supplebit vices negatiuę.

nã,

A nã id, quod altera aufert, eſt aliud ab eo, qđ aufert altera, nã dictio negatiua in habentibus poſtã quantitatiuã tollit enũciationẽ vłem, qnã continebat nota quantitatiua vłis: & enunciationem particularẽ, quã continet nota quantitatiua particularis. ſed dictio infinitiua tollit ſubiectum vłem, non enunciationem vłem: nam nota vłis, quæ eſt coniuncta in ipſa enunciatione, nõ ſignificat ꝙ res, quę eſt ſubiectũ, ſit vłis, ita vt eo ablato auferatur ipſa res vłis ſubiecta: ſed ſignificat enũciationem eſſe vłem, non ꝙ res ſub-
B iecta ſit vłis. & hoc patet in indefinitis: qm̃ propterea ꝙ non habent notã quantitatiuam, oportet vt res ſubiectæ in eis nõ ſint vłes, cũm dictiones ſignificent ſignificationem vłem. vt cũm dr̃, homo eſt iuſtus, hõ non eſt iuſtus. nam hæc dictio homo, ſignificat rẽ vłem, licet non annectatur ei dictio oĩs. Nam, ſi dictio oĩs, ſignificaret rem vłem, tũc hæc dictio homo, non ſignificaret rẽ vłem, niſi apponeretur ei dictio omnis. Et ideo eſt neceſſarium, vt adiungat dictio negatiua in enunciationibus habentibus notã quan-
C titatiuam, quar ũ ſubiecta ſunt nomina infinita, ſiue ſint conſequentes, ſiue diſperatę, cum nota quantitatiua: & repetatur ſecundo dictio negatiua cũ ſubiecto. ſed ſi fuerint infinitæ, repetetur tertio cũ prædicato. ſed ſi non fuerint infinitæ, ſatis erit repetere eam cum ſubiecto. Qñque tn̄ dãtur aliqua loca in materia poſſibili, in quibus dictio infinitiua habet vim dictionis negatiuæ, circa diuiſionẽ veri à falſo in oĩ materia: dãtur tn̄ & aliqua loca, in quibus hoc non ſequitur. Locus vero, in quo dictio priuatiua habet D vim negatiuæ, ſunt enunciationes ſingulares: hoc eſt, ſi earum ſubiecta ſumantur qñ ſunt, eo tempore quo ſunt apta denominari per habitũ, & per priuationẽ oppoſitã ei. vt exẽpli cã, ſi quærat aliqs, vtrum Socrates ſit iuſtus vel nõ iuſtus? & ſit vera reſponſio, ꝙ non eſt iuſtus: & aliquis alius vice illi⁹ dicti noſtri, qđ fuit, non eſt iuſtus, reſpõdeat ꝙ eſt non iuſtus. nã idẽ ſignificat hic dicere non iuſtus, qđ ſignificat non eſt iuſtus, ſiue Socrates ſit iuſtus, ſiue nõ iuſtus. Poteſt tn̄ fieri talis locus, vt dicunt expoſitores, cũ interE rogans vult, ꝙ reſpondens recipiat ab eo propoſitionem affirmatiuã, & reſpondeat ei per negatiuam, vbi capiat vice negatiuæ infinitam. & conducet vtiq; ipſam ei, qñ poſuerit eam in ſyllo, in loco in quo aſſert vilitatem per affirmatiuã, nõ per negatiuam: vt in propoſitione minori primæ figuræ. qm̃, cũ minor præmiſſa primæ figuræ fuerit negatiua, nullam aſſert vilitatem ad ipſam concluſionem, vt in libro Priorum probatum fuit.

Põt tn̄ is modus cõferre ẽt ipſi interroganti, qñ voluerit concludere F ex negatione aliquã contradictionem. ſed id, qđ nos expoſuimus de hac re in hoc loco, vł eſſe manifeſtum, iuxta huius libri propoſitũ. Locus vero, in quo dictio priuatiua cum coniungitur cum ipſo habitu, non habeat vim dictionis negatiuæ, pro diuidendo falſo à vero, ſunt quidem enunciationes vłes in hac materia. vt ſi quærat aliqs, putaſne oĩs homo eſt ſapiens, an non omnis homo eſt ſapiens? & ſtudens reſpondeat, pro non omnis hõ eſt ſapiens,

G sapiens, omnis hō est non sapiens. nā illud, qđ opponit huic dicto, s. oīs hō est sapiens, oppositione diuidente verū à falso, semp est dicere nō oīs hō est sapiens, nō dicere omnis hō est non sapiens. nam sapiens & non sapiens habēt vim duorum contrariorū: vt si dicatur oīs homo est sapiens, nullus hō est sapiēs. Cōtraria aūt sunt simul falsa in hac materia, vt superius probatū fuit. At oppositiones, q̄ inter nomen finitū & infinitum reperiuntur, atq; inter verbū finitum & infinitū, nō sunt de genere oppositiōis affirmationis & negationis. qm̄, cū dicitur non hō, non significat in ea lingua, in qua sunt in vsu huiuscemodi nomina, id qđ significat dicere nō est homo. quia dicere non est hō, significat subiectum, à quo negat humanitas: licet nō explicite appareat in hmōi sermone negatio humanitatis à subiecto. & ideo est propositio cōposita. & similiter significat cū dr̄ non est sanus. sed, cùm dicitur nō sanus, & non homo, nō habetur significatio negatiua, si dicatur sine cōiunctione cū ipso nomine, vel sine verbo explicito in eo. Sed dicere nō hō, significat priuationē humanitatis, & non sanus, priuationē sanitatis, quæ est res simplex, significans ægrotum. palam aūt est, ꝙ nō habet significationem negatiuam. quia negatiua est, vel vera vel falsa. sed dicere nō hō, non dicit verū neque falsum: dū non annectit ei est: licet significet rē quandā & formā existentē. longe minus ergo significabit nō hō, verū vel falsum, cū nō significet esse determinatū, sed indeterminatū. Enunciationū vero, quarū subiectū est nomē infinitū, simplices quidē atq; infinitæ ita se consequuntur, quēadmodū simplices cū infinitis, in enunciationibus, quarum subiectū est finitum. Nā, cū dicitur oīs non hō est nō iustus, quæ est infinita affirmatiua, in hoc genere significans idem qđ illa cū dicitur, nihil qđ est non hō, est iustus, quæ est vna negatiua simplex. & inter hoc genus enunciationum, quarū subiectum est nomen infinitū, & illud genus enunciationum, quarum subiectum est nomē finitū, non dat consecutio, neq; oppō.

H

Inqt Mātinus interpres. Credo q̄ hoc dixerit Auer. quia ī lingua Arabica, & Hebraica

I

nō reperit verbū est: & tm̄ valet dicere nō hō, & nō est hō.

K

Cumq; transmutat & transponitur ordo nominis subiecti, aut prædicati, aut verbi copulantis in enunciationibus de tertio adiacente, aut nomē subiecti & p̄dicati, aut ipsum verbū in de secundo adiacēte: vcȝ, vt præcedat id, qđ debet secundo loco locari: vel ponatur in vltimo loco id qđ debet poni in primo: & vt verbo dicā, ꝙ permutetur eorū ordo, remaneat tn̄ in eis subiectū subiectum, & prædicatum prædicatū: tunc enunciatio remanebit eadem, in qua veritas seruabit si fuerit vera, vel falsitas si falsa. vt gr̄a exempli, si dicatur, est hō iustus, est iustus homo. hæc. n. enūciatio est eadem in se. similiter si dicat, Socrates stat, & stat Socrates. Nā si enūciationes, q̄ non differūt nisi s̄m suas partes in p̄cedētia, & sequentia positione, nō essent vna & eadē enūciatio, tūc oporteret vt vna enunciatio haberet plusq̄ vnā negationē: cùm tn̄ sit iam probatū, ꝙ vna affirmatio nō habet nisi vnicā negationē. nā, si cùm dr̄, est homo iustus, & est iustus homo, non esset vnica enunciatio, sed duę diuersorū significatorum: & negatio huius, s. est homo iustus,

L

M

A iustus, esset non est homo iustus: & negatio huius, est iust⁹ homo, esset non est iustus homo: & sit quoque manifestũ, ꝙ dicere non est homo iustus, est negatiua huius, s. est hõ iustus: tunc sequeretur, ꝙ, est homo iustus, haberet duas negatiuas: vna erit, non est homo iustus: altera vero non est iustus homo: quæ est negatio enunciationis. quam diximus eẽ diuersam significato ab illa, quæ dicit, est homo iust⁹, quæ est illa, est iustus homo. Perspicuum itaq; est, ꝙ, cùm permutatur ordo nominũ & verborũ, quæ sunt partes enũciationum in ipsa oratione, ab vsu illi⁹ B linguæ, in qua fit, hoc est ab ordine elegantiori, remaneat tñ prædicatũ prędicatum, & subm subm, tunc remanebit illa enunciatio eadem.

LEVI ANNOTATIONES.

De Enunciationibus infinitis.

DEinde d. Quoniam aũt enunciationum aliquæ sunt de secundo adiacente, &c. Inquit Leui. Scire debes ꝙ ꝑtes orationis enunciatiuæ sunt nomen & verbum, aut nomen & quicquid habet vim verbi: videlicet, nomẽ cum noĩe, & C cum verbo substantiuo est, copulante. quo quidem verbo oratio est oratio: quia significat relationem prædicati ad subiectũ. q̃ quidem est in oratione affirmatiua, vt cum affirmatur prædicatum inesse subiecto, vt cũ dicitur, homo est iustus: vel in negatiua, vt in qua negatur esse prædicati de subiecto, cum dr̃, homo non est iust⁹. Et hinc probari potest, ꝙ nota negationis est prior nota essentiali, & præcedit eam. quoniam quemadmodum in illa verificatione, quæ fit de vna quiditate, quærimus vtrum sit vel non sit: ita uoq; euenit in verificatione, quæ ex duabus fit quiditatibus: videlicet vtrũ vnũ insit alteri, vel non insit. & ideo negatio vnque præponitur notæ essentiali, idest huic verbo substantiuo est. hoc autem adhuc declarabitur ex acti⁹ post hoc. Dico autem ꝙ in lingua nostra nunq̃ potest prædicatum esse verbum infinitũ. nam idẽ est apud nos dicere Socrates non ambulabit, ac si diceretur Socrates non erit ambulans.

D. d. Enunciationes autem de tertio adiecto, quarum subiectum est nomen finitũ, prædicatum vero est vel nomen finitũ vel infinitum, &c. Inquit Leui. Postq̃ declarauit quo pacto opponat̃ oratio simplex, vult nunc declarare id, quod ex ea consequitur. nam id quod ex oratione composita sequitur, in libro Priorum tractabit, & inibi quoque tractabit de eius oppositis. In lib. enim Prædicamentorum iam tractauit de his q̃ sequuntur dictionem: nẽpe ꝙ, de quo prædicatur spẽs. predicatur & prædicatũ spẽi, hoc est genus. nam ipsum quoq; notificat quandoq; eius quiditatem. sil̃r etiã tractauit ibidem de his, quæ opponuntur dictioni, vt declarauimus. Dicit ergo ꝙ, si subiectum earũ E fuerit vnum semper in his enunciationib⁹, sed prædicatum quandoq; finitum, q̃nque infinitum, & ponãtur enunciationes eo ordine quo narrauit, tunc ita se consequẽtur inter se infinitæ, & simplices, sicut cõsequũtur priuatiuæ, & simplices inter se. Et intelligo per enunciationes priuatiuas, illas ĩ quibus nomen prędicati significat vel priuationem iam definitam in libro Prædicamentorum, vt cum dicimus, homo est ignorãs: vel quod vitiosius est duorum contrariorum, vt cum dicimus, homo est iniustus. & & si hoc sit habitus quidam: quia natura tradidit hanc possibilitatem in ipso recipiẽte illa duo contraria propter illud contrarium, quod est bonum, non propter illud quod est malum. & ideo oportet vt in definitione harum virtutum, ac potentiarum reperiatur illud contrarium quod est bonum, non illud contrarium, quod est malum, vt Aristote. dicit in libro Topicorum. F vt exempli gratia, ars quidem medica non est scientia inducendi sanitatem, ac ægritudinem. & qui eam definit ꝙ sit ars, qua dirigamur ad inducendum morbum hominibus, non vere definit eam, neq; recte: quoniam Medicina intendit per se inducere sanitatem. ita quoq; contingit in ea potẽtia, quam habet homo naturaliter, vt sit iust⁹, vel iniustus: s. ꝙ debet definiri per iustitiam ipsam: quia illius gratia fuit concessa huiusmodi facultas, primo, & ꝑ se homini ipsi. Habitus ergo cõtrarius virtuti erit priuatio ipsi⁹ ꝑfectionis, cui⁹ gr̃a tradita fuit hmõi vis. At nemo dicet, ꝙ ille qui obtinet contrarium

D Ait interpres. Hoc hẽt veritatẽ, nisi nomen adiectiuũ, siue denoĩatiuũ noĩet̃ verbũ: vt dr̃ apud Auer. vt si dicam⁹ Socrates nõ videns.

G trarium bonum, priuetur contrario malo: licet sit necessarium, vt priuetur contrario malo per præsentiam contrarij boni: q a huiusmodi habilitas & promptitudo non est in eo gratia illius contrarij mali. D.d. Si examinentur ergo hmõi enunciationes secundum hanc subiectionem, inuenies illas quæ sunt super costas eorum, in latitudinis areolæ, &c. Sequetur q, si affirmatiua simplex fuerit vera, erit quoq; vera vniuersalis infinita, sed non econtra. In falsitate vero res contrario modo se habet, quia, si negatiua infinita ẽ falsa, erit quoq; falsa affirmatiua simplex: vt post hoc declarabit. Sed in consecutione negatiuæ simplicis cum affirmatiua infinita, quo ad veritatem huius contrariũ conting. tenempe, quia si ifinita est vera, simplex quoq; erit vera: & non ecõuerso. In fal-
H sitate vero reperitur res quoq; econtra: videlicet q, si simplex fuerit falsa, erit quoq; infinita falsa: & non econtra. Manifestum autẽ est q ita se habet ifinita cum ipsa simplici, K quo ad consecutionem in verita te vel falsitate, sicut se habet priuatiua cum simplici, quia infinita habet vim priuatiuæ. infinita vero cum priuatiua conuertitur in consecutione, siue in vero, siue in falso. hoc est, q si hæc est vera, homo est non iustus, erit quoque vera hæc, homo est iniustus: & econtra, si est vera hæc, homo est iniustus, erit vera hæc, homo est non iustus. eodemq; modo si vna harum fuerit falsa, altera erit falsa. Illæ autem quæ super lineam obliquam sunt locatæ, sunt contrariæ ratione materiæ. hoc est, quia earum prædicata sunt cõtraria: nõ q sint illa contraria, quæ prædicta sunt ĩ ipsis oppositis: quia illa contraria habent notam quãtitatiuam vniuersalem. & inuenies ea in ipsis indefinitis in materia possibili esse simul vera: vt cum dicimus, homo est iustus, homo est non iustus, similiterque in L subcontrarijs.

Enunciationum indefinitarum dispositio.

A.	Affirmatiua simplex, Homo est iustus.	Negatiua simplex, Homo non est iustus.	B.
C.	Negatiua infinita, Homo non est non iustus.	Affirmatiua infinita, Homo est non iustus.	D.
I E.	Negatiua priuatoria, Homo non est iustus.	Affirmatiua priuatoria, Homo est iniustus.	F. M

Sed in contrarijs inuenies quidem ea ambo falsa in hac materia, s. possibili, cum fuerint ambæ enunciationes vniuersales, quæ sunt hæ, omnis homo est iustus, omnis homo est non iustus. & in contradictorijs si vniuersales collocentur altera sub altera ex vna parte, & particulares ex alia parte, vt ipse supponet post hoc, tunc inuenies eas quæ sunt locatæ per lineam obliquam, esse contradictorias, & diuidere verũ à falso. hoc est, q, si non seruetur hæc conditio in earum locatione, tunc erunt illæ, quæ sunt in linea obliqua vel contrariæ, vel subcontrariæ. Et ideo dicit in illo vniuersali ordine, q ambæ enunciationes, quæ sunt locatæ altera sub altera in illo situ prædicto, debeant esse conformes in quantitate, & differentes qualitate. & inuenies quo ad veritatem sequi semper negatiuam ab affirmatiua: quo ad falsitatem vero affirmatiua sequitur ex negatiua. Sed si permutetur iste ordo, videlicet in cõtradictorijs: nam ĩ alijs est impossibile, tunc inuenies q, si ponatur affirmatiua simplex vniuersalis, & sub ipsa locetur particularis negatiua infinita, & ponantur per latitudinem illæ, quæ sunt illis contradictoriæ, inueniemus illas, quæ sunt per obliquum esse contrarias, quia sunt vniuersales: videlicet super lineam obliquam A D, iuxta situm huius figuræ.

Enun-

A *Enunciationum vniuersalium ac particularium dispositio.* D

A. Affirmatiua simp. vniuersalis,
Omnis homo est iustus.

Negatiua simp. particularis, B.
Aliquis homo non est iustus.

C. Negatiua infinita particularis.
Aliquis homo non est nõ iust⁹.

Affirmatiua infi. vniuersalis, D.
Omnis homo est non iustus.

Et inuenies negatiuam sequi ex affirmatiua quo ad veritatem: econtra vero in falsitate. quemadmodum cum fuerint conformes in quantitate. nam, si hæc est vera, ois homo est iustus, necessario erit quoq; vera hæc, aliquis homo non est nõ iustus: sed nõ conuertitur hoc. similiter quoq; si est verũ dicere, omnis homo est non iustus, necessario etiam erit vera hæc, aliquis homo non est iustus: & non conuertetur hoc. sed in falsitate res contrario modo se habebit. At si ponamus affirmatiuam simplicem particularem, & sub ipsa locemus vniuersalem negatiuam infinitam, & per latitudinem ponamus illas, quæ sunt illis contradictoriæ, tunc inueniemus illas, quæ per obliquum sunt locatæ, esse subcontrarias: quia sunt particulares, (quæ sunt per lineã obliquã, q̃ est A D, iuxta positionem huius figuræ. B E

A. Affirmatiua simp. particu.
Aliquis homo est iustus

Negatiua simp. vniuersalis, B.
Nullus homo est iustus.

C. Negatiua infinita vniuersalis,
Nullus homo est non iustus.

Affirmati. infinita particu. D.
Aliquis homo est non iustus.

Neq; inueniem⁹ alteram sequi ex altera illarum enunciationum, quæ in latitudine tabellæ locatæ sunt, tam in veritate q̃ in falsitate: hoc est, q̃ si hæc, aliquis homo est iustus fuerit vera, nõ propterea est necessariũ, q̃ hæc quoq; sit vera, nullus homo est non iustus: quia possunt esse aliqui homines iusti, & aliqui iniusti: & tunc illa erit falsa. ita quoq; si fuerit vera hæc, nullus homo est non iustus, non oportet vt sit vera etiã hæc, aliquis homo est iustus, quia potest homo priuari iustitia, & iniustitia. & hoc maxime in eo subiecto, quod non est aptum denoiari per vnum istorum. Pari ratione quoque probat, q̃ si est vera hæc, aliquis homo est non iustus, non oportet propterea, vt sit vera hæc, nullus homo est iustus: quia põt esse aliquis homo iust⁹. & si est vera hæc, nullus homo est iustus, non propterea est necessarium vt sit vera hęc, aliquis homo est non iustus: quia iam possunt priuari oẽs à iustitia & iniustitia, vt paulo ante dictũ fuit. Ita quoq; dico q̃ non consequuntur se se inuicem in falsitate. qm̃, si hæc fuerit falsa, aliquis homo est iustus, non est necessarium, q̃ hæc quoq; sit falsa, nullus homo est non iustus: quia potest totum subiectum priuari iustitia & iniustitia, vt in his, quę nõ sunt apta denominari aliquo contrariorum. & si hæc fuerit falsa, nullus homo est non iustus, non est necesse vt sit falsa hæc, aliquis homo est iustus, quia possunt esse aliqui homines iusti, & aliqui iniusti. Et si fuerit falsa hæc, aliquis homo est non iustus, non est necessarium q̃ sit falsa hæc, nullus homo est iustus: quia totum subiectum priuatur iustitia. & si fuerit falsa hæc, nullus homo est iustus, non est necessarium vt sit falsa hæc, aliquis homo est non iustus. Sed cum pmutatur ordo: videlicet, cum non conueniunt in quantitate, in longitudine areolæ, tunc corrumpitur huiusmodi consecutio in aliquibus positionibus, ut diximus. Ideo posuit Aris. huiusmodi conditionem, nẽpe vt conueniant in quantitate: hoc in quibusdã positionibus seruetur huiusmodi consecu- C F

G tio: quamuis non conueniat in quantitate, vt fuit declaratum. Aris. vero distulit expositionem huius negocij: videlicet quo pactores se habeat in his, quæ in linea obliqua locata sunt, ad librum Priorum. ibi enim exacte declarat hoc. At de oppositione enunciationum, quarũ prædicata sunt cõtraria, tractabit in fine huius libri.

Deinde dicit. Enunciationes autẽ de tertio adiacente, si earum subiectum sit nomen infinitum & prædicatum quandoque finitum, quandoque infinitum. Inquit Leui. Sensus est, ꝙ non nominatur enunciatio infinita, propterea quia subiectum sit nomen infinitum. & ideo enunciatio erit simplex, cum fuerit prædicatum finitum, licet subiectum sit nomen infinitum. Et huius rei causa est, quoniam cum enunciatio sit H enunciatio ratione habitudinis, quam habet prædicatum ad ipsum subiectum: cumque ergo prædicatum fuerit infinitum (id est ablatum in lĩgua Hebraica) aufertur illa ratio, atque habitudo, quæ est inter prædicatum & subiectum: ideo illa enunciatio debet esse infinita, i. ablata seu abnegata, vt in lingua Hebraica respondet. Nam, cum dicimus Socrates est non iustus, aufertur à Socrate iustitia: quia impossibile est vt sit simul iustus, & non iustus. Id enim, quod facit ipsam propositionem esse propositionẽ, est illa ratio, & habitudo, quæ est inter prædicatum & subiectum. si enim dicamus, nõ homo est iustus, non aufertur propter hoc ipsa iustitia ab homine: sed est adhuc possibile secundum hanc enunciationem, vt homo sit iustus. nihil enim prohibet, quin se- I quatur vnum prędicatum ad uaria subiecta. & ideo ipsa dictio subiecti est infinita, sed non enũciatio. genera vero priuationis, quæ significantur per nomen infinitum, iã in præcedentibus fuerunt explicata, videlicet priuationis definitæ in libro Prędicamẽtorum: vel si fuerit illud uitiosius duorum contrariorum. & ideo dicere non iniustus, uel non ægrotus, & his similia non debent poni ĩter nomina infinita. quoniam nos dicimus quando aliquis est priuatus iustitia, ꝙ est non iustus, & qui est priuatus sanitate, vocatur non sanus. quia priuati sunt ea re, ob quam habebant illam aptitudinem ad recipienda huiusmodi contraria, & obtinebant habitum illum contrarium vitiosum. neque dicemus eum, qui adeptus est habitum bonum priuatum habitu malo. Veruntamen videtur, ꝙ nomen infinitum sit in usu in aliqua lingua, præter hoc, quod K significet priuationem illam, quæ definita fuit in libro Prædicamentorum, vel significet illud vitiosius extremum duorum contrariorum. nam quandoque ponitur etiam pro priuatione substantiæ: vt ipsemet dedit exemplum, cum dicit, non homo. priuatio uero substantiæ non est priuatio eius rei, q̃ est apta reperiri in ipsa re, eo tempore quo est apta reperiri in ea, præter hoc ꝙ possit reperiri in ea in futurũ. sed est priuatio rei quæ est apta reperiri in aliquo genere ipsius. & ideo nomen infinitum ponitur ꝓ aliqua alia re, quæ in plus se habet q̃ priuatio, quæ definita est in libro Prædicamentorũ. At scire debes etiam ꝙ non aufertur ipsum eẽ ignobilius ab esse nobiliori. nam non dicitur, ꝙ animal sit non inanimatum, sed aufertur esse nobile ab esse ignobili: quia procedit processu perfectionis. i. ad perfectionẽ L suam: & illius gratia reperitur huiusmodi facultas in his entibus & ideo animal dicit irrationale, & planta dicitur non sensitiua, quia planta habet esse gratia animalis, & aĩal hominis gratia, ut in Philosophia Naturali probatum est. & ideo de equo, exempli gratia, dicitur quod est non homo: & nõ dicitur ꝙ homo est non equus. Deinde d. In hoc autem genere enunciationum, quãdo fiunt negatiuæ. Inquit Leui. Scire debes, ꝙ subiectum & prædicatum ipsius enunciationis sunt materia eius: relatio uero, q̃ est inter prædicatum & subiectum, est eius forma: i. ꝙ per huiusmodi habitudinem & rationem, quam habet prædicatum ad subiectum, ipsa enunciatio est enunciatio. & iã probatum fuit superius, ꝙ enunciatio infinita non est enunciatio negatiua: quia infinita enunciatio potest esse affirmatiua, & negatiua. neq; est etiam idem significatũ. nam non idem significat dicere, homo est non iustus, & dicere. homo non est iustus, vt iam probatum fuit. & ideo oportet declarare in quo loco enunciationis debeat locari nota infinitatis, & in quo loco negatio: ita ut non capiatur infinitas pro negatione: uel e contra, negatio pro infinitate. Dicimus ergo, ꝙ infinitatio subiecti, ut ita loquar, seu ablatio ĩ lingua nostra, ponitur cum ipso subiecto, & infinitatio prædicati cum prædicato. & hoc perspicuum est. Nota uero negationis debet poni ante uerbũ est, quod copulat. nam enunciatio est enũciatio per illud uerbum, & hoc patet in ipsis singularibus, & indefinitis. In habentib⁹

vero

A vero notam quandaris, & in enunciationi
bus vniuerſalibus, poniur cum nota quan
titatis, quia ibi exiſtit verbum eſt: vt cum di
citur nullus homo eſt iuſtꝰ. nam ſenſus eſt:
non eſt aliquis homo iuſtus. ſed ſi ponatur
negatio inter ſubiectum & predicatum, tale
enunciatio non erit vniuerſalis, ſed particu
laris: videlicet aliquis homo non eſt iuſtus,
quia habet vitia, ac ſi diceres, non omnis ho
mo eſt iuſtus. & ideo poteſt poni negatio in
enunciatione particulari, tum inter predi
catum & ſubiectum: tum etiam cum ipſa
nota quantitatis. nam poſſumus dicere ali
quis homo non eſt iuſtus: vel non omnis
homo eſt iuſtus. Ariſtoteles tamen permiſſime
concedit, vt ſemper ponatur nota negatio
nis in enunciationibus quandocunis cum
nota quantitatis. quia non poteſt poni ſem
per inter ſubiectum & predicatum, vt pau
B ſe cimus. Ergo in lingua noſtra, & aliis ſimi
libus, non poteſt fieri in enũciationibus de
ſecundo ad tertio, enunciatio infinita, vt de
claratum eſt. nam infinitatio predicati, ſeu
ablatio ponitur quidem poſt verbum eſt,
non ante, quia tunc eſſet negatio. Ariſt. au
tem declarat, in quo differat infinitatio pre
dicati & ſubiecti ab ipſa negatione. & dicit,
q, non ſunt idem infinitatio & negatio ſed
id quod aufert vna earum ab ipſa enuncia
tione eſt aliud, q, id quod tollit altera eard.
nam nota negationis in propoſitionibus
quantitatis tollit vniuerſalitatem enun
ciationis, vel eius particularitatem: hoc eſt,
q, tollit vniuerſalitatem habitudinis predi
cati ad ſubiectum, qua ipſa enunciatio eſt
enũciatio, vt paulo ante fuit dictum. nam,
C cum dicimus, nullum A eſt B, tollitur ab
hac enunciatione quicquid continet nota
particularis de coniunctione predicati ad
partem predicati. ſimiliter etiam cum
dicimus, aliquod A non eſt B, tollitur ab ip
ſa enunciatione, quicquid amplectitur no
ta vniuerſalis de coniunctione predicati ad
totum ſubiectum. & hoc conſequitur per
ſe ex his enunciationibus negatiuis, quę ſol
lunt ab enunciatione illam habitudinem,
quæ ſe habet veluti forma enunciationis, vt
paulo ante fuit dictum. & ideo non reperi
tur negatio niſi in enunciatione. At infinita
tio predicati vel ſubiecti tollit ab ipſa enũ
ciatione ſubiectum vel predicatum, quæ ſo
habent veluti materia enunciationis. &
hoc, quo ad predicatum ſatis conſtat: ſed
quo ad ſubiectum etiam ſic probatur. quo
niam totum predicatum eſt ipſum nomen
infinitum. & ideo tollitur eo nomine no- D
men finitum: ſed non tollitur ab enuncia
tione habitudo predicati ad ſubiectum:
quia predicatum in hac enunciatione non
eſt nomen infinitum, ita vt dicamus quòd
infinitatio illa, ſeu ablatio tollat ipſum ab
enunciatione per ſe: ſed predicatum in illa
enunciatione eſt ipſum nomen infinitum.
& ideo infinitatio reperitur ſine propoſitio
ne, videlicet in nomine ſimplici. ſed, ſi de na
tura infinitationis eſſet tollere id, quo enun
ciatio eſt enunciatio, tunc infinitatio non
reperiretur niſi in enunciatione: vt res ſe ha
bet de negatione & reddit rationem huius
rei, ſcilicet, quia nota quantitatis vnus ter
minus ſignificat habitudinem predicati ad ſub
iectum: non quòd efficiat ſubiectum vni
uerſale, ſed enunciationem efficit vniuer
ſalem, quia ſubiectum ipſum poteſt eſſe vni
uerſale de ſe abſque nota quantitatis: ut E
cum ſuerit ſpecies, vel genus, vel aliquod
aliud ſubiectum vniuerſale. Patet ergo q,
nota quantitatis non reddit vniuerſale ip
ſum ſubiectum, ſed habitudinem predi
cati ad ſubiectũ reddit vniuerſalem. Hinc
conſtare licet, q, negatio in propoſitionib⁹
habentibus notam quantitatis tollit vniuer
ſalitatem enunciationis, non ſubiectum vni
uerſale: vt poſſit credi, cum dicimus, non
omne. nam hoc dictum continet notam
quantitatis non vniuerſalem. ſi nota ergo
quantitatis redderet ſubiectum vniuerſa
le, tunc poſſet quis credere, q, cum tollitur
nota quãtitatis, tolleretur ſubiectum vni
uerſale: & ſic infinitatio & negatio in hoc
caſu eſſet idem. ſed palam eſt, q, nota quan F
titatis non efficit ſubiectum vniuerſale
vllo pacto. ſed enũciationem reddit vniuer
ſalem. & ideo aliud eſt tollere vniuerſalita
tem notæ quantitatis, & tollere vniuerſali
tatem ſubiecti. Præterea, ſi per huiuſmodi
negationem tolleret ſubiectum, tunc cum
dicitur non vnum, i. nullum (ſic enim He
braice dicitur nullum, ſ. non vnum) eſt enũ
ciatio ſine ſubiecto, quod eſt falſum: quia
quælibet enunciatio habet ſubiectum &
prædicatum, vt dictum fuit. In indefinitis ve
ro, ac ſingularibus res euidenter eſt. videli
cet, q, id, q, infinitatio tollit ab eis, eſt aliud
q, id, quod tollit ab eis negatio. nam infinitatio tollit ab eis ſubiectum vel predicatũ
ſed negatio tollit ab eis illam habitudinem
quam habet prædicatum ad ſubiectum.
In quantitatiuis autẽ poſſet quis aſſimila
re, q, in aliquib⁹ eard negatio tollat ſubiec

G Et ideo declarauit hoc Arist. in ipsis quantitatiuis. ideoque oportet ponere notam negationis in loco suo debito, ita vt non ponamus infinitationem prædicati in loco negationis. & oportet ita fieri in enunciationib⁹ necessarijs, & in impossibilibus. At in ipsa possibili enunciatione, quandoque dantur aliqua loca, in quibus idem erit negatio & infinitatio prædicati ratione materiæ. hoc est, q̃ si fuerit vera infinitatio, erit quoque vera negatio: & econtra, si fuerit vera negatio, erit quoque vera infinitatio. Et hoc contingit fieri, tum in enunciationibus singularibus cum illa conditione ab Aristot. data: nempe, vt scilicet sit de natura illius subiecti vt possit denominari per ipsam priuationem. & per habitum illi oppositum. & hoc idem declaratur de indefinitis in hacmet H materia, & de particularibus. At in enunciationibus vniuersalibus hoc non verificatur, vt ipsemet declarauit. nam, cum dicimus, omnis homo est non iustus, & aliquis homo non est iustus, harum vna est vniuersalis, & altera est particularis, & particularis potest esse vera, & vniuersalis falsa, in hac materia: immo non solum est possibile, sed necessarium. & ideo datur locus errandi in enunciatione vniuersali, si ponatur illa nota non, cum prædicato vice negationis, ex hac parte, s. ex parte particularitatis & vniuersalitatis: non q̃ ipsa infinitatio & negatio non sint idem in hac materia: cum non variantur in nota quantitatis. Et dicunt expositores, q̃ ex hoc acquirimus aliquam vtilitatem in arte Dialectica. & quando respondens proponit enunciationem negatiuam, nihil vtilitatis affert: & qui quidem I conuertit ipsam in affirmatiuam infinitã, tunc affert aliquid vtilitatis. Et nos dicim⁹, q̃ hæc vtilitas habetur etiam in enunciatione necessaria: quia terminus medius necesse est vt sit vnus in ambabus propositionibus, vt in libro Priorum probatur. & ideo, cum dicim⁹ nullum A est B: & omne B est C: & conuertimus minorem in infinitam, tunc nulla habetur ex hoc vtilitas: quia tũc habebimus, omne A est non B: & omne B est C: & sic terminus medius nõ erit idem: quia in minori est non B: in maiori vero B. & nomen finitum differt à nomine infinito. & ideo oportet, vt maior sit, omne non B est C. Dicamus quoque, q̃ si maior esset, omne, id quod non est B est C: & habeam⁹ apud nos hanc, nullum A est B, prout sit enunciatio necessaria: q̃ tunc inferet, ergo omne A est C. quia conuertimus minorem K in affirmatiuam, dicendo, omne A est non B: & habeamus apud nos hãc, quicquid est non B, est C: infertur ergo, omne A est C, vt in libro Priorum declarabitur. & ideo melius erit dicere q̃ Arist. non loquitur in hoc loco de hac re, propter huiusmodi vtilitatem: sed vt notificaret illa loca, in quib⁹ nõ sequitur falsum, si ponatur negatiua pro infinita, vel infinita pro negatiua. Possemus tamen adhuc dicere, q̃ illa vtilitas acquiritur in hac materia tantum: quia in ipsa necessaria, de qua fecimus exemplum, declaratur conclusio, præter hoc, q̃ minor efficiatur affirmatiua. quoniam manifestum est, q̃, cum dicimus nullum A est B, q̃ A ingreditur sub omni eo, quod non est B, præter hoc q̃ cõuertatur in affirmatiuam. sed in materia possibili non est manifestum q̃ A ingrediatur sub omni eo quod non est L B, nisi conuertatur in affirmatiuam: quia possibile est vt negetur ab ipso A id, quod est B, & id quod non est B. & hoc quod tractamus hic, magis attinet ad librum Priorum: ibi itaque exacte tractabitur. Aristote. autem declarabit adhuc differentiam, quæ inter oppositionem affirmationis & negationis existit, & oppositionem ipsius infinitationis. & hoc in eademmet dictione absque enunciatione. quia dictio infinita habet vim subiecti vel prædicati tantum: ut superius fuit dictum: sed dictio negatiua finita significat ablationem prædicati ab ipso subiecto: licet nõ declaretur subiectum. sed nomen infinitũ non indicat semp̃ ablationem eius à subiecto, nisi declaretur subiectum. & ideo nomen infinitum non significat verum vel falsum: cum non significet M habitudinem, quæ inter prædicatum & subiectum existit. At nomen infinitum significat verum vel falsum: propterea q̃ significat habitudinem ipsius prædicati ad subiectum: licet non declaretur, vt paulo ante diximus. Aris. autem dicit, q̃ hæ enuntiationes, quarum subiectum est nomen infinitum, ita se consequuntur inuicem in vero vel falso, sicut se consequuntur inuicem illæ priores enunciationes, quarum subiectũ est finitum in vero vel falso. & hoc satis cõstat ex ipsa expositione ibidem data. Inter hoc autem genus enunciationum, & illarũ præcedentium nulla fiet consecutio, cum hæc enunciatio extet sine illo subiecto, & nihil illius subiecti nobis significet omnino. nam, si non A esset B, tunc posset A esse B,

&

A & posset non esse. Eodemq; modo probabi tur q; nulla existat oppositio inter has enu ciationes & illas priores: quia iam fuit dictum, q; in omni oppositione requiritur q; subiectum sit vnum, & prædicatum vnum.

Deinde d. Cumq; transmutatur, & transponitur ordo nominis subiecti, aut prædicati, &c. Inquit Leui. Postq; declarauit ea, quę mutant significatum enunciationis, si ponantur extra locum suum debitum, nūc vult declarare id, quo potest mutari ordo in ipsa enunciatione, &. si non mutetur eius significatum. & dicit, q; si ponatur verbum est, ante subiectum & prædicatum, vbi debet poni inter ipsa, vel ponatur prędicatum ante in ordine in ipsa propositione, ita tamen q; prædicatū enunciationis remaneat prædicatum, & subiectum subiectum: hoc B est, ne prædicatum efficiatur subiectum, nec subiectum prædicatum, tunc ipsa propositio seruabit veritatem. quod sic probatur. quoniam, si dicere, est homo rationalis, & dicere, est rationalis homo. nō essent vna & eadem propositio, sed plures & diuersæ in significato, & tunc esset negatio huiꝰ, est homo rationalis, hæc, non est rationalis homo: nam satis constat ratione veri & falsi in his propositionibus, q; si fuerit falsa hæc, est homo rationalis, erit vera hæc, non est rationalis homo. &, quia semper hoc est verum in materia necessaria & impossibili, ergo, quando fuerit falsa vna ꝓpositio, manifestum est q; illa est eius negatio, quæ stātibus supra positis conditionibus, est vera. ob id hæc, non est homo rationalis, potest esse eius negatio, cum diuidat verum à falso in hoc met genere oppositionis. Sed, si dicere, non est homo rationalis, & non est rationalis homo, essent duæ enunciationes diuersæ, tunc vni affirmationi darentur duæ negationes oppositæ, quod est impossibile: quia iam fuit declaratum, q; negans negat prædicatum a subiecto met ipso, quod affirmauit affirmās de ipso: & id quod ita se habet, est vtiq; vnum determinatū. & ideo necesse est, vt hæ duæ negationes sint enunciatio vna. & ideo erit vna negatio in significato: licet sit permutatus ordo dicendi in eis.

De Enūciationum unitate, ac pluralitate. Et quo pacto ueritas & falsitas in eis reperiatur ī prædicationibus coniunctis, atque diuisis. Cap. 2. D

AT vero vnum de pluribus, vel plura de vno affirmare vel negare, nisi sit vnum aliquid quod ex pluribus significatur, non est affirmatio neque negatio vna. Dico autem vnum, non si vnum nomen positum sit, non sit autem vnum aliquid ex illis. vt homo est fortasse & animal, & bipes, E & mansuetum, sed ex his vnum fit. ex albo autem, & homine, & ipso ambulare non est vnum. Quare nec si vnum aliquid de his affirmet aliquis, erit affirmatio vna: sed vox quidem vna, affirmationes vero multæ. nec si de vno ista: sed similiter multæ.

Si ergo dialectica interrogatio responsionis est petitio, vel propositionis, vel alterius partis cōtradictionis: propositio vero cōtradictionis est vnius pars: non erit vna responsio ad hæc. neq; F enim interrogatio vna, neque etiam si sit vera. dictum est autem de his in Topicis. Simul autem manifestum est, q; nec hoc ipsum quid est, dialectica interrogatio est. oportet enim datū esse ex interrogatione, eligere, vtram velit cōtradictionis partem enunciare: sed oportet interrogantem determinare, vtrum hoc sit homo, an non hoc. 8. Top.

Quoniam vero hæc quidem

G prędicantur composita, vt vnũ omne prædicatum fiat, eorum quæ extra prædicantur: alia vero non: quæ est differentia? De homine enim verum est dicere, & extra animal, & extra bipes: & hæc vt vnum: & hominem, & album: & hæc vt vnum. sed non si * coriarius est, & bonus: etiã coriarius bonus. * Si enim quoniam vtrunque verum, esse oportet & simul vtrunque, multa inconuenientia erunt.

* σκυτεὺς
* a.l. quare nõ si alterũ verum.

H De homine enim & hominem verum est dicere & album: quare & omne rursus si album ipsum, & omne. quare erit homo albus albus, & hoc in infinitum. & rursus musicus albus ambulans, & hæc eadem frequẽter implicita in infinitum. Amplius, si Socrates, Socrates est, & homo: & Socrates Socrates homo. & si homo & bipes, erit homo bipes. Quòd igitur, si quis simpliciter * dicat complexiones fieri, multa accidit dicere inconuenientia, manifestũ

* a.l. addit & vt cõtingit.

I est. Quemadmodum autem ponendum est, nunc dicimus. Eorum igitur, quæ prędicantur, et de quibus prædicari accidit, q̃cunq; ſm accidens dicũtur, vel de eodem, vel alterum de altero, hæc non erunt vnum. vt homo albus est, et musicus: sed nõ est vnum album & musicum. accidentia enim sunt vtraque. Nec si album, musicum verum est dicere, tamen non erit albũ musicum vnum aliquid: ſm accidens enim album musicum. K quare nõ erit album musicum vnum aliquid. quocirca nec coriarius bonus simpliciter: sed animal bipes. non enim secundum accidens. Amplius, nec quęcunq; insunt in altero. quare neq; album frequenter: neq; homo, homo animal est vel bipes. insunt. n. in homine animal et bipes. Verum est autem dicere de aliquo et simpliciter: vt aliquem hominem hominem, aut aliquem album hominem, hominem album. non autem sem- L per. Sed qñ in adiecto quidem aliquid oppositorum insit, qđ consequitur contradictio, non verum, sed falsum est: vt hominem mortuum, hominem dicere. qñ autem non insit, * Verũ. Aut, qñ insit quidẽ, semper nõ verũ est: qñ vero non insit, nõ semper verum est. vt Homerus est aliquid, vt poeta, vtrum igitur est? an non. ſm accidens. n. prædicatur est, de Homero (q̃ .n. est poeta) sed non ſm se prędicatur de Homero ipsum est. M Quare in quibuscunq; prædicationibus neq; cõtrarietas inest, si definitiões pro nominibus dicantur, & ſm se prædicentur, et & non secundũ accidens, in his aliquid & simpliciter verum erit dicere. Quod autẽ non est, quoniam opinabile est, non est verum dicere esse aliquid. opinio enim. eius est, non quod est, sed quod non est.

* a.l. addit semper.

De

A *De enunciationum vnitate, ac pluralitate veritateq; ac falsitate in predicationibus coniunctis atque diuisis.*

AVER.

CVmq; vnū nomē affirmet de pluribus noībus, vel affirmā tur multa noīa de vno noīe, aut negat vnū nomē de plurib⁹ nominibus, vel negant plura nomina de vno nomine, tūc nec illa affirmatio erit vna affirmatio, neq; negatio vna negatio. Eodē quoq; mō, qñ affirmat vnū nomē de vno nomine, vel negetur ab eo, non erit vna affirmatio neq; vna negatio, cū nō
B fuerit illa res, quam dictio illa significat, vna, vt iam superius dictum fuit: nisi illa nomina significet eādē rem, ſ. cū fuerint nomina ſynonyma, quę ſ. oīa idem significant: vel vt id, quod significatur per plura nomina, ſint partes definitiōis, vel deſcriptionis vnius rei: vt cùm dī homo eſt animal, & hō eſt ratio nalis. nam qđ ex his duobus prędicatis cōſtat, eſt definitio hoīs: qm̄ homo eſt animal rationale. ſimiliter ſi fuerit eius deſcriptio, vt cùm dicitur homo eſt animal, hō eſt bipes. nam totū compoſitum eſt de-
C ſcriptio hominis: videlicet animal bipes, & hæc dictio homo significat vniuerſali ratione id, quod ſignificat quodlibet illorū duorū dictorū ſeorſum. Sed ſi id, quod ex pluribus ꝑdicatis conſtat, non fit vnum, neque ipſa quoq; eorū affirmatio erit vna: itidem neq; negatio erit vna. pari nōne ſi de vno ſubiecto plurima prędicent prędicata, non habebunt vnā affirmationē, neq; vnam negationē: vt exempli cā, ſi de homine ꝑdicet q̄ eſt albus, & q̄ ambulat. hęc. n. duo ſi prædicentur ſimul de homine & dicatur homo eſt al- D
bus et ambulat, nō ſignificabit vnā rem, niſi per accidens. & ita ſe habet res in hoc, ſicut in prædicato, quod eſt dictio æquiuoca, plura ſignificans, cùm de vno prædicatur ſubiecto. ſubiectum quoque quod eſt nomen æquiuocum, ſi de eo ꝑdicetur prædicatum vnum, non ſignificabit vnicam rem: hoc eſt, q̄ quemadmodum enunciatio, cuius prædicatum eſt nomen æquiuocū, non eſt vna enunciatio: ita neq; illa enunciatio, cuius ſubiectum eſt nomen æquiuocum, eſt vna enunciatio. Res etiam ſe habet eodem mo- E
do in enunciatiōe, in qua plura affirmantur per diuerſa nomina de vno ſubiecto: vel in qua affirmatur vnum prædicatum de pluribus ſubiectis, quæ per varia nomina ſignificantur: cum compoſitum ex illis prędicatis vel ſubiectis pluribus non fuerit vna res. Enunciationes vero, quarum prædicatum vel ſubiectum fuerit nomen æquiuocum, cùm ſint enunciatiōes plures, ideo interrogatio dialectica de eis non debet eſſe interrogatio vna, neque
F reſponſio, reſponſio vna &, ſi fuerint omnia illa, quæ ſignificantur per nomen equiuocum ſubiectum, & verificetur de eis vnum prædicatum: vel fuerint omnia illa, quę ſignificantur per nomē æquiuocum prædicatum, & verificentur de vno ſubiecto: vel prædicati & ſubiecti nomē plura ſignificabit, ita vt qđlibet eorū ſignificet plura: ſed omnia quę per nomen prædicati ſignificantur, verificentur de omnibus his, quæ per nomen ſubiecti ſignificantur, vt in Libro Topicorum Prio Top.
probatum fuit. Ille. n. qui per viam

15

G dialectică respondet, non debet declarare ipsi interrogationem suam, ita vt notificet ei illă, quæ illud nomen æquiuocum significat: quoniam tunc tam respondens q̃ interrogans scirent æqualiter eam rem, in qua disceptantur. propositũ autem ipsius interrogantis per viam dialecticam est, vt respondens accepet ab ipso alteram partem contradictorij, quam vult ponere pro ꝓpositione, qua destruat positionem respondentis. Si igitur interroget interrogans ab ipso respondente in Dialectica per propositionem equi H uocam, & acceptauerit ab ipso respondente vnam partem contradictiõis, & interrogans fecerit ex vna illarum rerum propositionem, ex qua putat concludere id, quod decreuit destruere contra respondentem, ex conclusis ab ipso respondente, tunc debet respondens dicere, nõ accepto hoc: sed id quod acceptaui est hoc, vel hoc. & tunc ipsi interroganti nihil conducet, ꝙ respondens acceptauerit ab eo vnam partẽ contradictionis. At interrogatio doctrinalis potest fieri nomine æquiuoco: quia ad doctorem attinet corI rigere interrogationem, distinguẽdo id, quod per illud nomen ęquiuocum significatur. & ideo hęc nõ erit interrogatio dialectica: quoniam hoc genus interrogatiõis determinat eam partem, quam significat illud nomen æquiuocum. vt si interroget aliquis quid sit oculus, ℓ in lingua Arabica & Hebraica, cui respondebit respondens, illud nomen significare multa · nam significat oculum animalium, & fontẽ aquarum, & oculum Solis, & alia. sed in interrogatione dialectica, cũ interrogans quærat de partibus cõ- K tradictiõis, vt accepet abeo vna ipsarum: vt si quærat an hoc sit hoc, vel non sit hoc, ideo oportet vt interrogatio sit terminata, ad hoc, vt responsio conueniens ei sit terminata: & hoc fit nolẽ q dẽ vniuoco.

At cũm prædicata plura, quæ de vno prædicantur subiecto, videtur sequi res quæ existunt, vel sunt prædicata, q̃ seorsum sumpta verum dicunt, coniunctim quoq; sint vera, & aggregatũ ex eis fueris prędicatũ vnũ, & est id, qđ diximus, qđ aggregatum ex ipsis facit enũciationem vnã: vel sunt ꝑdicata, quę seorsum L sumpta vera sunt, & cũ coniungũtur sunt quoq; vera, sed aggregatũ ex eis non est prędicatũ vnum, nisi ꝑ accidẽs: vel sunt ꝑdicata, quę quidẽ separata sunt vera, at cũ congregantur constituunt absurdũ, & superfluum prędicatũ: vel prædicata, q̃ si seorsum capiant vera sunt, sed adiuncta sunt falsa: idcirco cõsentaneũ est, vt tradamus regulã, qua hæc prædicata manifeste distinguãtur a se inuicẽ, postq̃ ostẽderimus non esse necessarium, vt quicquid est verum separatum, sit verũ coniunctum, quin sequatur ex hoc ser- M mone falsum, vel superfluum. Dicimus quoq;, ꝙ nõ est necessariũ, vt oña prædicata quæ sunt vera diuisim, sint vera cõiuncta, quin sequatur ex hoc sermone absurdũ & superfluum. & hoc ostenditur ꝑ ipsas materias, & propter illa incõuenientia quæ sequuntur ex hac positione, si concesserimus eã. Propter materias aũt, quia verum erit dicere, Socratẽ esse medicũ, & esse prudentem: cùm tñ nõ sit necessariũ, vt hęc duo vere dicantur de ipso simul:

A mul: ita vt dicamus, ipſum eſſe me dicum prudentē. Incommodorum vero, ſequuntur dicentē, ꝙ quicquid eſt verum diuiſim, fit verum coniunctim, præter hoc, ꝙ ſequatur ex hoc inconueniens, hoc vnū eſt: videlicet, ꝙ ſi eſſet verū dicere ꝙ Socrates eſt hō, & ꝙ eſt albus ſit quoque verū: & erit quoq; neceſſariū, vt id, quod eſt aggregatū ex his ſit verū: vcȝ, vt Socrates ſit homo albus. & ſi ꝑdicetur de eo ēt, ꝙ eſt hō albus, & ꝙ eſt albus, ita vt ſint duo prædicata ſeorſum ſumpta, tunc neceſſario vere dicēt de ipſo, ꝙ eſt hō B albus albus. ſiſt ſi capiatur hmōi ſermo, veluti vnū ꝑdicatum ſeorſum, & capiatur primus ſermo, ac ſi eſſet prędicatū ſeorſum, tunc vere dicēt de eo ꝙ ē homo albus, hō albus albus: præter hoc ꝙ ſequat ex hoc ſermone abſurdū vel ſuperfluum. & ſic procedet res in infinitum: quod eſt impoſſibile. Præterea ſi prędicētur de eo multa diuiſim, oportebit vt oēs cōpoſitiones, quę contingere ꝑnt ex illis diuiſis, verificent de eo: vcȝ, ſi inter ſe componantur, & fuerint infinita, tūc de vno ſubiecto in finita ꝑdicabunt. quēadmodū ſi vere dicat de eo ꝙ eſt homo, & ꝙ eſt C albus, & ꝙ ambulat, tūc neceſſario vere dicetur de eo hō albus ambulat: & ꝙ eſt homo homo albus ambulat: & ꝙ eſt homo homo homo albus ambulat: ſimiliterq; ꝙ eſt albus albus, ambulatq; ambulat. & ſic erunt ꝑdicata, quæ de eo vere prædicabunt infinita. Conſtat ergo ꝙ nō oē id, qđ verificat diuiſim, oporteat ipſum verificari coniunctim: vt putarunt multi Antiquorum.

His itaq; ſic declaratis, conſyderandum nunc eſt, qñ ex multis, quę de vno prædicantur, & ex vno, qđ D de multis prædicatur, fiet vna enūciatio: videlicet, cum coniunctum ex his multis fuerit res vna, & vera & qñ id non fuerit. Dicamus itaq;, ꝙ cū prędicatio horum multorum de ſubiecto non fuerit prędicatio p accidens, neque vnum ſubſequatur aliud, atq; cōtineatur in eo, hoc eſt, vt cōditio, ſeu hypotheſis contineatur in habente illā hypotheſim: & lōge minus ſi illamet hypotheſis & cōditio ſit illud quod habet ipſam conditionē: vt ſi dicatur, Socrates albus eſt albus: cum hoc ſ. non dicatur ad maiorē expreſſionē: tunc. E n. coniunctum ex his erit vna res. Sed, cum eorū prædicatio fuerit ſm accidens, & dicamus Socratē eſſe album, & ꝙ ambulat, tunc cōiunctū ex his non erit vna res. Eodē quoquemodo, ſi ſēm contineat in primo, tūc n. erit ſermo ſuperfluus: vt ſi dicatur, ꝙ Socrates eſt homo animal: ita vt per animal exponatur, & exprimatur hō. nam in dictione hō, continetur animal: & iō illa expreſſio, & expoſitio per ipſum animal eſt ſuperflua: contra id quod fit, cùm per differentiam exprimitur genus. Cùm igitur ipſa prędicata ſeparata ſeorſumq; ſumpta vacēt his duobus: nempe & à prædicatione ſm accidens, & ne vnum eorum cōtineatur in alio, tunc enunciatio erit vna: vt cū dicitur ꝙ homo eſt animal, & ꝙ eſt bipes. Ea vero, quę ſunt ſimul vera in prædicatione de aliqua re, cum altera per alterā exprimitur, quædam ſunt vera ſeorſum, & quædam non. Illa autem, q ſunt vera, ſunt illa, quæ habent in ſe duas conditiones. Vna eſt, vt non contineatur in ipſo conditionato

ſermone

G sermone aliquid, quod sit oppositum illius rei conditionetæ, atque expressæ in quouis modorum oppositionũ quatuor: siue fuerit manifesta talis oppositio, ratione significationis nominis: vt cùm dicitur animal mortuum. nam mortuum contrariatur animali Ilingua Arabica, & Hebraica, vbi idem significat animal, quod viuens ratione significationis nominis eius, scilicet animalis siue id sit manifestum, nõ ratione significati ipsius nominis, sed ratione significationis ipsius definitionis, vel descriptionis: vt cùm
H dicitur, homo mortuus. nã hoc manifestum quidem est, ꝙ homo contrariatur mortuo ratione definitionis eius, quo est animal rationale. cumq; continetur ergo oppositio in huiusmodi expressis adiunctis, tunc sunt falsa seorsum sumpta. qm̃ de mortuo vere dicitur ꝙ est homo mortuus: sed nõ vere dicitur de eo, ꝙ sit homo. Secunda conditio est, vt prædicatio ipsius expressi in adiecto de subiecto nõ sit secundum accidens, hoc est per aliud, sed per se, i. propter se ipsum. quoniam, si prædicaretur hoc modo per accidens, es-
I set falsum diuisim sumptũ: vt cùm dicitur, Homerus est poeta. nam, si seorsum dicatur Homerus est, erit falsum: quia nunc non est Homerus: priusquã enim est. Et huius rei causa, quia hæc dictio est, prædicat de Homero, ea ratione qua est poeta, & non primaria prædicatione, i. ꝓpter se ipsum, hoc est simpliciter. & cùm dicitur ꝙ est, quatenꝰ est poeta in opinione nostra, tunc est vere dictum & ideo in his, cùm sumitur hoc pacto dictio, est, potest esse id verum de re priuata etiam. quemadmodum hęc enunciatio, ſ nõ est, k cùm prędicatur de aliqua re, ꝓpter aliud, vere dicitur de re existente: & tamen non diceretur vere de ea re, si de ipsa prædicaretur secũdum se. vt si dicatur de Socrate indiuiduo nunc existente ꝙ non est paries. nã nõ erit verum dicere de ipso, ꝙ nõ est simpliciter: quemadmodum nõ est verũ dicere de aliqua re nõ existente, ꝙ est simpliciter. Cùm ergo non contineatur in ipso adiuncto expresso oppositũ illius rei expreſſæ, adiunctæue: cùm significauerit illam rem expressam adiunctamue sua definitione vel nomine, & nullũ L ibi prædicatum propter aliud: tunc necesse est vt huiusmodi prædicata separatim sumpta, sint vera, ita diuisa seorsum, quemadmodum sunt vera coniuncta.

De Enunciationum unitate, ac pluralitate: ueritateq; ac falsitate in prædicationibus cõiunctis atq; diuisis.

DEinde d. Cumq; vnum nomẽ affirmat LEVI. de pluribus nobus, vel affirmant multa nola de vno, &c. Inquit Leui. Cũ Arist. sup posuerit in ipsis oppositionibus, ꝙ affirmatio & negatio sit vna, hoc est, vt nõ affirmẽtur plures res de vna re, vel vna res de pluribus rebus, vult declarare hic, qñ illa enunciatio, cuius subiectum, vel prædicatum, vel verumq; fuerint plures res sit enũciatio vna, ita vt affirmatio sit vna, vel negatio vna: & quãdo non fuerit hoc. Et dicit ꝙ si hæ res plures fuerint nola synonyma, tunc enũciatio est vna: quia propositum olum ipsorum est vnum. & hoc est de se nomen. ita quoq; si hæ plures res essent declaratio nominis, videlicet, si fuerit definitio vel descripcio, tunc enim significant simul nomen simplex: & ideo enunciatio erit vna: vt cùm dicitur, Socrates est animal rationale, vel animal bipes. nam idem significant, quod dicere Socrates est homo. sed si illud compositum ex pluribus rebus illis nõ esset vnum, nisi per accidens, tunc enunciatio non esset vna: vt cum dicitur Socrates est albus, ambulans

A bulans. quia hęc prædicata nõ sunt vna res, nisi ea ratione, qua accidit album esse ambulantem. Illæ vero propositiones, quarum prædicatum, vel subiectum est nomen ęquiuocum, non potest esse interrogatio dialectica earum vna interrogatio. sed & ipsa responsio etiam: licet enunciatio sit vera in omnibus suis propositis. quoniam, qui interrogat dialectice, vult q̃ respondens concedat ei aliquas propositiones, ex quibus cõficiet syllogismum: vt destruat positionem respondentis. & ob hoc palam est, q̃ interrogans non debet interrogare significata huius enunciationis æquiuocę in vna interrogatione: quia respondens respondet ei quomodocunque fuerit: & cum interrogãs voluerit destruere positionem respõdentis in illa propositione, quam concessit, intelligẽs per ipsam vnam aliam ex significationib⁹, in quibus enunciatio communicat, tũc po-
B terit respondere ei ipse respondens, non cõcessi hoc: sed concessi illam enunciationem in vno significatorum, in quibus communicat hæc enunciatio. & sic non respondebit respondens in ea vnum responsum, hoc est, vt contradicat illis significatis, quæ significat ipsa enunciatio, & respondeat vnicuiq; eorum: quia non est officium suum corrigere interrogationem ipsius interrogantis: nisi sciat quid velit affirmare ei ipse interrogans: & non concedet ei quicq̃ illorum significatorum, quib⁹ quærit defendere se ipse interrogans atque iuuare, quando obijcit contra significata enunciationis. Hoc autem non est officium Dialectici, vt in libro Topicorum probabitur: videlicet, vt notificet id in quo existit disceptatio. sed re-
C spondens Dialecticus respondet plura respõsa: hoc est, q̃ respondebit eo pacto, quo poterit dicere adhuc, non ita concessi & acceptaui, adhoc vt eius responsio non sit terminata. & hac ratione interrogatio Dialectici interrogantis debet esse terminata. At qui per viam doctrinalem interrogat, poterit vtique vnica interrogatione interrogare de his enunciationibus. quia ad doctorem attinet corrigere interrogationem: cum nullus eorum quærat vincere alter alterũ, sed inuenire veritatem.

Deinde dicit. At cum prædicata plura, quæ de vno prædicantur subiecto, quatuor modis reperiantur, &c. Inquit Leui. Postquàm declarauit, quando plura prædicata, vel plura subiecta sunt vnum, nunc vult declarare qualiter se habeant in diui-
D sione & compositione, hoc est quando id quod est verum diuisim, sit verum coniunctim, & econtra. Et dicit quòd dantur aliqua prædicata, quæ sunt vera diuisim & coniunctim, & compositum ex ipsis erit vna res: videlicet definitio, vel descriptio, & inueniuntur alia, quæ sunt vera diuisim & coniunctim, sed quod ex eis constat, non est una res, nisi per accidens. Nam erit verum dicere quòd Socrates est albus, & quòd est ambulans, & sic erit verum dicere, quòd est albus, ambulans. veruntamen aggregatum ex ipsis non est vnum nisi per accidens. neque id, quod ex eis constat est nugatio, neque superfluum. Quandoque tamen dantur aliqua quæ sunt vera diuisa, & non sunt falsa cõiuncta, sed est nugatio & superfluitas: ut cum dicitur, Socrates est albus, Socrates ambulat, Socrates albus ambulat. quòd
E si prædicentur omnia hæc prædicata de Socrate, tunc res erit nugatio, & superfluitas: vt probauit ex illis incommodis quæ sequebantur, si non concedatur quòd res sit nugatio & superfluitas. & ita quoque constat, quòd erit verum dicere, quod Socrates est rationalis, & quòd est animal. & si coniungamus hæc prædicata, & dicamus, quòd est rationale animal, tunc illud animal erit superfluum: quia nemo dubitat quòd ipsum rationale est animal. Dantur præterea aliqua alia, quæ sunt vera diuisa, sunt tamen falsa coniuncta. & hoc propter ipsam materiam. nam erit verum dicere, quòd Socrates est medicus: licet sit insufficiens & ignorans in arte medica. & quod est sufficiens, si fuerit doctus in scientia alia. & tamen non erit uerum dicere, quòd sit medicus sufficiens, cum sit insufficiens in arte medica.

Inquit Iacob interpres. Hæc dictio, rõnalis apud Hebręos ẽ ꝓmiscua. ꝓ masculio, & neutro sũpta. & sic oia
F adiectiua masculia pñt accipi pro neutris. Præterea participia pro p̃senti verbo, & ꝓadiectiuo cõfundunt.

Aristote. autem hic declarat, quando coniungantur prædicata diuisa, ita ut id quod ex eis constat, sit vnum & verum, & nulla inde sequatur nugatio, & superfluitas. & dicit, quod ad hoc requiruntur duæ conditiones. Prima, ut prędicatio harum rerum plurium non sit per accidens. nam, si alterum de altero prædicaretur per accidens, tunc non erunt simul vna res. vt cum dicitur, Socrates est albus ambulans: quia contingit Socratem esse album, & ambulantem. & manifestum est, quòd iuxta hanc conditionem prædicatum erit unum, & uerum. nam licet sequatur falsum, cum dicitur, Socrates

est

G est medicus sufficiens: ratio est: quia cum dicimus sufficientem, non intelligimus sufficientem in medica facultate. & ideo eorum prædicatio simul de Socrate erit per accidens, eo quia accidit ei vt sit medicus, & sufficiens in aliqua alia scientia. Secunda conditio est, vt caueatur ne fiat nugatio aut superfluitas in re: hoc est ne ipsa conditio contineatur in conditionato (vt ita loquar) & longe minus, ne ipsamet conditio sit conditionatum. Exemplum, quando conditio continetur in conditionato: ut cū dicitur, Socrates est rationale animal. nam id quod significatur per hoc, quod dicitur animal, quod est ipsa conditio, continetur in conditionato, quod est rationale. nam omne rationale est animal. Exemplum, quando conditio est ipsummet conditionatum: vt cum dicitur, Socrates albus est albus: cum scilicet non intelligimus per hoc significare vehementem albedinē.

H Deinde dicit. Ea uero, quæ sunt simul vera in prædicatione de aliqua re. Inquit Leui. Postquàm declarauit quando sunt vera ea, quæ sunt disiuncta, cum coniungantur, vult nunc declarare, quando erunt vera ea, quæ sunt coniuncta cum separantur. & dicit, quòd illa, quæ sunt vera separata, sunt illa quæ duas habent conditiones.

Prima est, vt non contineatur in ipsa conditione aliquid, quod opponatur ipsi conditionato, quocunque modorum quatuor oppositionum: siue illa oppositio sit de se nota, vt cum dicitur, Socrates est animal mortuum, nam non dicitur vere ipsum esse animal: aut fuerit ipsa oppositio nota ratione definitionis: vt si dicatur, Socrates est homo mortuus. quoniam homo opponitur mortuo ratione suæ definitionis: & ideo non erit verum dicere, Socrates est homo, sed homo mortuus. Secunda uero conditio est, ut prædicatio ipsius conditionati de ipso subiecto non sit propter aliud, sed propter se: nam erit verum dicere, ꝙ Homerus est poeta: & tamen non est verum dicere, ꝙ est. quia hæc dictio est prædicatur de Homero ꝑꝑ poeticam facultatē, nō ꝑꝑter se: cum ipse nō reperiatur.

Inq̄t Mātinus Iterp̄s Notandū, ꝙ in lingua Hebraica idē signat mortuum qd̄ mortale. & sic de similibus, quia non hñt Hebraī illa nola potētialia, s. verbalia, neq; ea q̄ desinunt in bilis vel in bile.

De Enunciationibus cum modo, & earū ad inuicem oppositionibus, ac consequentijs: tum ex aliorum, tū ex propria opinione. K

Cap. 3.

SECTIO QVARTA, scdm Græcos.

HIs vero determinatis cōsyderandum est, quēadmodum sese habent negationes & affirmationes ad se inuicem, quæ sunt de possibili esse & non possibili, & de contingenti & non contingenti, & de impossibili & necessario. habēt enim aliquas dubitationes. L Nam si eorum, quæ complectūtur, illæ sunt sibi inuicem oppositæ contradictiones, quæcunq; secundum esse & non esse disponuntur: vt eius quæ est, esse hominem, negatio est, non esse hominem, non ea quæ est, esse non hominem: & eius quæ est, esse album hominem, ea quæ est, nō esse album hominem, sed nō ea quæ est, esse non album hominem: (si enim de omni aut affirmatio, aut negatio est, lignum erit verum dicere esse non albū hominem:) * ꝙ si hoc modo & in quibuscunque esse non additur, idem faciet quod pro esse dicitur: vt eius quæ est, homo ambulat, non hæc, ambulat nō homo negatio erit, sed hæc, nō ambulat homo. nihil enim differt dicere hominem ambulare, vel hominem ambulantem esse. Quare si hoc modo vbique, & eius quæ est possibile esse, negatio erit possibile non esse, sed nō ea quæ est, non possibile esse.

M * a. Laddit qd̄ inconueniens ē.

Videtur

A Videtur autem idem posse & esse & non esse. omne enim qđ est possibile diuidi vel ambulare, & non ambulare & non diuidi possibile est. Ratio autem est: quoniam omne quod sic possibile est, non semper in actu est. quare inerit ipsi etiam negatio. potest enim & non ambulare quod est ambulatiuum, & non videri quod est visibile. at vero impossibile est de eodē oppositas veras esse affirmationes & negationes. non igitur B eius quæ est, possibile esse, negatio est hæc, possibile non esse.

Contingit enim ex his, aut idem affirmare & negare simul de eodem, aut non secundum esse vel non esse, quæ apponuntur, fieri affirmationes & negationes. si ergo illud impossibile est, hoc erit magis eligendum. est igitur negatio eius quæ est, possibile esse, ea quæ est, non possibile esse, sed non ea quæ est, possibile non esse. Eadem quoque ratio est & in eo quod C est contingens esse: etenim negatio eius est, non contingens esse & in alijs quoque simili modo, vt in necessario, & impossibili. Fiunt enim quemadmodum in illis esse, & non esse appositiones, subiectæ vero res, hoc quidem album, illud vero homo: eodem quoque modo hoc in loco, esse quidem & non esse vt subiectum sit, posse vero & contingere appositiones sunt, determinantes (quemadmodum in illis esse & non esse) D veritatem & falsitatem, similiter hæ in eo quod est, esse possibile, & esse non possibile. Eius vero quæ est, possibile non esse, negatio est, non ea quæ est, non possibile esse, sed ea quæ est, non possibile non esse. & eius quæ est, possibile esse, non ea quæ est, possibile non esse, sed ea quæ est, non possibile esse. Quare & sequi sese inuicem videbuntur, possibile esse, & possibile non esse. idem enim pos- E sibile esse, & non esse. non enim contradictiones sunt sibi inuicem huiusmodi possibile esse, & possibile non esse. Sed possibile esse, & non possibile esse nunquā simul in eodem veræ sunt. opponuntur enim. Neq; ea quæ est, possibile non esse, & non possibile non esse, numquam simul in eodem veræ sunt. Similiter autem & eius quæ est, necessarium est esse, negatio non est ea quæ est, necessarium non esse, sed ea quæ est, non necessarium F esse. eius vero quæ est, necessarium non esse, ea quæ est, non necessarium non esse. & eius quæ est, impossibile esse, non est ea quæ est, impossibile non esse, sed hæc, non impossibile esse. eius vero quæ est, impossibile non esse, ea quæ est, non impossibile non esse. Vniuersaliter vero (quemadmodum dictum est) esse quidem & non esse oportet ponere quemadmodum subiecta: negationem vero & affirmationē

G mationem hæc, facientem, ad esse & non esse apponere. & has oportet putare esse oppositas dictiones: possibile, & non possibile: contingens, non contingens: impossibile, non impossibile: necessarium, non necessarium: verum, non verum.

Consequentię vero secundum rationem fiunt cùm ita ponuntur. illam enim quæ est, possibile esse, sequitur ea quæ est, contingit esse: & hæc conuertitur illi, & non impossibile esse, & non necessarium esse. illam vero quæ est, possibile non esse, & contingens non esse, ea quæ est, non necesse non esse, & non impossibile non esse. illam autem quæ est, non possibile esse, & non contingens esse, ea quæ est, impossibile esse, & necesse non esse. illam vero quæ est, non possibile non esse, & non contingens non esse, ea quæ est, impossibile non esse, & necessarium esse. consyderetur aũt ex subscriptione, quẽadmodũ dicimus.

H K L

Enunciationum modalium consequentia secundum alios.

I

Ordo I.	Ordo III.
Antecedentes.	Antecedentes.
Possibile esse.	Non possibile esse.
Contingens esse.	Non contingens esse.
Sequentes.	Sequentes.
Non impossibile esse.	Impossibile esse.
Non necessarium esse.	Necessarium non esse.
Ordo II.	**Ordo IIII.**
Antecedentes.	Antecedentes.
Possibile non esse.	Non possibile non esse.
Contingens non esse.	Non contingens non esse.
Sequentes.	Sequentes.
Non impossibile non esse.	Impossibile non esse.
Non necessarium non esse.	Necessarium esse.

M

Hæ igitur impossibile, & nõ impossibile eam quæ est contingens & possibile, & non contingens & non possibile sequuntur quidem contradictorie: sed conuersim, eam enim quæ est

A possibile esse, negatio impossibilis sequitur, quæ est, non impossibile esse. negationem vero affirmatio. nam illam, non possibile esse, ea quæ est, impossibile esse. affirmatio enim est impossibile esse: non impossibile vero negatio. Necessarium vero quemadmodum se habet, cõsyderandum est. Manifestum
al. aute est enim quôd non eodem modo se habet, sed contrariæ sequuntur, contradictoriæ autem sunt extra. non enim est
B negatio eius, quæ est: necesse non esse, ea quæ est, non necesse esse: cõtingit enim veras esse utrasq; in eodem. quod enim est necessarium non esse, non est necessarium esse. Causa autem huius est, cur non sequitur necessarium similiter cæteris: quoniam contrarie, impossibile esse, necessario redditur idem valens. nam quod impossibile esse, necesse hoc, non quidem esse, sed potius non esse. quod vero im-
C possibile non esse, hoc necessarium esse. quare si illa similiter sequuntur possibile & non possibile: hęc, è contrario: quoniam non significant idem necessariũ & impossibile: sed (quemadmodum dictum est) conuersim. An certe impossibile est sic poni cõtradictiones necessarij. nã quod necessarium esse, possibile esse, nam si non, negatio consequetur: necesse enim est aut affirmare aut negare. quare si non possibile esse, impossibile esse. igitur impossibile esse, quod necesse esse: quod est inconueniẽs. At vero illam quæ est, possibile esse, non impossibile esse, sequitur: hanc vero, ea quæ est, non necessarium esse. quare contingit quod necessarium esse, non necessarium esse: quod est inconueniens. At vero neque necessarium esse, sequitur eam quæ est, possibile esse, neque ea E
quæ est, necessarium non esse. illi enim vtraque contingit accidere. harum autem vtralibet vera fuerit, non erunt illa vera: simul enim possibile esse, & nõ esse. si vero necesse esse vel non esse, non erit vtrunque possibile. relinquitur ergo non necessarium non esse, sequi eam quæ est, possibile esse. hæc enim vera est & de necesse esse. hæc enim fit contradictio eius, quæ sequitur illam, quæ est, non
F possibile esse. illam enim sequitur ea quæ est, impossibile esse, & necesse non esse, cuius negatio est, non necesse nõ esse. Sequuntur igitur & hæ contradictiones secũdum prædictum modum: & nihil impossibile cõtingit sic positis.

Exem-

Enunciationum modalium consequentia secundum Aristotelem.

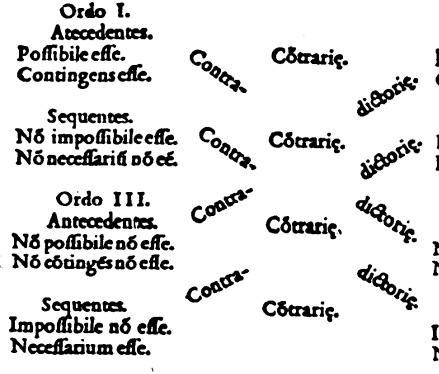

Dubitatio

Dubitabit autem aliquis, ſi illam quæ eſt, neceſſarium eſſe, ea quæ eſt, poſſibile eſſe ſequi. Nam ſi non ſequitur, contradictio ſequetur quæ eſt, non poſſibile eſſe. & ſi quis, hanc non eſſe dicat contradictionem, neceſſe
I eſt dicere poſſibile non eſſe: quę vtræq; falſæ ſunt de neceſſe eſſe.
* a. Laddit quare ad neceſſariũ eẽ, poſſe et ſequitur.
* At vero rurſus idem videtur eſſe poſſibile incidi & non incidi, & eſſe & non eſſe: quare erit neceſſe eſſe, contingens nõ eſſe. hoc autem falſum eſt. Manifeſtũ eſt autem, q̃ nõ omne poſſibile vel eſſe, vel ambulare, etiam op poſita poteſt: ſed eſt in quibus nõ ſit verum, primum quidem in ijs quæ non ſm rationem poſſunt. vt ignis calefactiuus eſt, & habet vim irrationalem. Quæ igitur ſecundum rationem poteſtates ſunt, eædem plurium ẽt contrariorum ſunt. irrationales vero non omnes: ſed (quemadmodum dictum eſt) ignem non eſt poſſibile calefacere, & non: neq; quęcunq; alia ſemp agunt. alia vero poſſunt & ſecundum M irrationales poteſtates ſimul op poſita ſuſcipere. ſed hoc huius gratia dictum eſt: quoniam non omnis poteſtas oppoſitorum ſuſceptiua eſt, neq; quæcunq; ſm eandem ſpeciem dicuntur. Quędam vero poteſtates æquiuocæ ſunt. poſſibile enim non ſimpliciter dicitur. ſed hoc quidem, quoniã verum eſt quod in actu eſt: vt poſſibile ambulare, quoniam ambulat iam, & omnino poſſibile eſſe, quoniã iam eſt in

actu

A actu quod dicitur esse possibile. illud vero, quoniam actu esse posset: vt possibile ambulare, quoniam ambulare posset. & hæc quidem in solis mobilibus est potestas, illa vero & in immobilibus. vtrunque vero verum est dicere, possibile ambulare vel esse, & quod ambulat et actu est, & ambulatiuum. Sic igitur possibile non est verum de necessario simpliciter dicere, D alterum autem verum est. Quare, quoniam partem vniuersale sequitur, illud quod ex necessitate, consequetur posse esse: sed non omne. Et est quidem fortasse principium quod necessarium est, & quod non necessarium est, omniū vel esse, vel nō esse. & alia, veluti horum consequentia, consyderare oportet.

Aliorum modorum ad ipsum necessarium consequentia.

B E

Ordo I.	Ordo II.
Necessarium esse.	Non necessarium esse.
Non possibile non esse.	Possibile non esse.
Non contingens non esse.	Contingens non esse.
Impossibile non esse	Non impossibile non esse.

Ordo III.	Ordo IIII.
Necessarium non esse.	Non necessarium non esse.
Non possibile esse.	Possibile esse.
Non contingens esse.	Contingens esse.
Impossibile esse.	Non impossibile esse

Manifestum est autem ex ijs
C quæ dicta sunt, quòd id quod ex necesitate est, secundum actum est. quare si priora sunt sempiterna, & quæ actu sunt potestate priora sunt. Et hæc quidē sine potestate actus sunt, vt primæ substantiæ. alia vero cum potestate, quæ natura quidem priora sunt, tempore vero posteriora. alia autem nūquam actus sunt, sed potestates solum.

De enunciationibus modalibus.

Differentia Tertia. F

CVm autem enunciationum, ali AVER.
quæ sint modales, aliquæ vero non modales: per modum autē intelligo dictionem, quæ quo pacto prædicatum insit subiecto declarat: vt cùm dicitur necessarium est hominem esse animal: vel possibile est ipsum esse philosophum: generaq; dictionū modalium sunt duo: Vnū est ipsum necessarium & quicquid de necessitate consequitur ipsum, eiq; ascribit, quod quidē est ipsum

impossibile: quod est vtiq; vna ex eius partibus, quoniam necessariū ipsum vel est necessarium, quo ad esse, vel est necessarium, quo ad nō esse, quod quidem est ipsum impossibile: Alterum vero genus est, ipsum possibile, & quod ei annectitur ratione possibilitatis, eiq; ascribitur: vt cùm diximus, contingens: consequenceum igitur est nunc considerare, quæ nam sint oppositiones huius generis, & quæ sint consecutiones quæ in eis fiunt: & hoc tū in infinitis, quàm in simplicib⁹. Ideo autem fuerunt duo modi dictionum modalium, quia quod in eis desyderatur, est, vt earum significatio sit annexa, atq; respondens ipsi enti. ens autem est duplex, nempe vel potentia vel actu: & ipsum necessarium dicitur de eo, quod actu existit: possibile vero de eo quod in potēia: tractandum itaq; est primum de illorum oppositionibus: mox de his quæ inter sese consequuntur in illis. Dicamus ergo, ꝙ videtur in prima consyderatione, quòd dictio negativa in his enunciationibus debeat locari cum verbo substantiuo, scilicet verbo est, quod est dictio copulativa, & non cum prædicato: vt sit etiam in enunciationibus non modalibus. Nam negativa huius, homo est iustus, est, homo non est iustus, non hæc, homo est non iustus. nam affirmatio & negatio in omnibus rebus diuidunt verum à falso: videlicet ꝙ, si vna est vera, altera est falsa. si ergo negativa huius, homo est iust⁹, esset, homo est non iustus, tunc sequeretur iuxta hoc exemplum horum duorum dictorum, vt diuidāt verum à falso in omnibus rebus. ita vt si esset falsum, exempli gratia dicere, lignum est iustum, esset vtiq; verum dicere, quòd est non iustū. sed quoniam dicere iustum & non iustum, si vnum est verum, alterū est falsum in homine tantum: tunc oporteret si esset verum dicere, lignum est non iustum, vt esset etiā verum quòd lignum sit homo non iustus. quod est maxime absurdū.

At cùm dictio negativa in enunciationibus de tertio adiecto, atq; de secundo ponatur cum ipso verbo, poterit quispiam opinari, rem ita se habere etiam in enunciationibus modalibus: & sic negativa huius, possibile est hoc esse, erit, possibile est hoc non esse. Sed nemo ambigit, quòd de eadem re potest dici, possibile est ipsam esse, & possibile est ipsam non esse: vt exempli gratia possibile est hoc incidi & possibile non incidi: & possibile est hoc ambulare, & possibile est non ambulare. nam possibile nihil aliud est, quàm id quod non est necessarium vt sit: & ideo possibile est vt sit, & non sit. Sed, cum duo opposita non possint esse simul vera in eadem re, idcirco palam est, quòd dicere possibile est esse, non est negatiua huius, scilicet possibile est non esse. Et posteaquam declarauim⁹, quòd in his enunciationibus, scilicet modalibus, dictio negativa non debet poni cum prædicato, neque cum verbo substantiuo, scilicet est: ergo oportet vt ponatur cum ipso modo. & tunc negativa huius, possibile est esse, erit non possibile est eē. & eadem est ratio in reliquis omnibus modis iam narratis. Hoc autem oportet ita se habere. quoniā quemadmodum in enunciationibus non moda-

A modalibus, nos connectimus notam negationis illi rei, quæ se habet in ipsa prædicatione veluti forma, & est verbum esse, non illi rei quæ se habet vt materia, quę est ipsum prędicatum: ita quoque hic ponitur nota negationis cum illa re, quæ se habet ad verbum est, veluti verbū est, in non modalibus ad ipsum prędicatum, & est ipse modus. Nam verbum est, cùm in enuntiationibus non modalibus ostendat qualiter se habeat prædicatum ad subiectum, ideo eadē est ratio verbi est, ad ipsum prædicatum in his enun-
B ciationibus, quæ est formæ ad materiam. & cum hæc eadem sit ratio modi ad verbum est, quoniam significat qualiter se habeat prædicatum ad subiectum, ideo eius ratio quoque ad verbum est, erit ratio formæ ad materiam. Cumq; ergo hæ duæ rationes sint eędem, & nota negationis fuerit ibi posita cum verbo, oportet vt ponatur hic cum ipso modo. Tandem manifestum est quòd negatio huius, possibile est esse, erit, non est possibile esse. quia hæc duo semper diuidunt verum à falso, ita scilicet, vt si vnum
C sit verum, alterum sit falsum. Sed cùm dicitur, possibile est esse, possibile est non esse, non erunt contradictoria: immo inter se consequentia. identidem, negatiua huius, possibile est non esse, quæ est infinita de possibili, erit, non est possibile non esse. & negatiua huius, necessarium est esse, erit, non est necessarium esse. & negatiua huius, necessarium est non esse, quæ est infinita de necessario, erit, non est necessarium non esse. Identidem negatio huius, impossibile est esse, erit, D non est impossibile esse. & negatio huius, impossibile est non esse, quæ est infinita de possibili, erit, non est impossibile non esse. & hæ sunt illæ enunciationes oppositæ huius gñis.

Consequentes vero ita se habent, vt nunc dicam. Ad affirmatiuam possibilem simplicem, quæ est hæc, possibile est esse, sequuntur duæ: vna est negatiua impossibilis simplex, vt cùm dicitur, non est impossibile esse: altera est negatiua necessaria simplex, quæ est cum dicitur, nō est necessarium esse. Ad affirmatiuam vero possibilem infinitam, quæ est E hæc, possibile est non esse, cōsequuntur secundum apparentiam & famam notam duæ aliæ: vna est negatiua necessaria infinita, quæ est hæc, non est necessarium non esse: altera est negatiua impossibilis infinita, quæ est hæc, non est impossibile nō esse. Ad negatiuam quoq; possibilem simplicem, quæ est hæc, nō est possibile esse, sequuntur duæ etiam, vna est affirmatiua necessaria infinita, quæ est hæc, necessariū est non esse: altera vero est affirmatiua impossibilis simplex, quæ est F hæc, impossibile est esse. Ad negatiuam vero de possibili infinitam, quæ est hæc, non est possibile non esse, sequuntur duæ etiam: vna est affirmatiua necessaria simplex, quę est hæc, necessarium est esse: altera est affirmatiua impossibilis infinita, quæ est hæc, impossibile est non esse. Ponamus ergo earum oppositas in latitudine tabellæ: cōsequentes vero, alias sub alijs: & erit hæc descriptio hic inferius descripta sic.

G *Enunciationum modalium conſecutio famoſa.* K

Ordo I.

Antecedens
Affirmatiua poſſibilis ſimplex,
Poſſibile eſt eſſe.

Conſequentes.
Negatiua neceſſaria ſimplex.
Non eſt neceſſarium eſſe.
Negatiua impoſſibilis ſimplex,
Non eſt impoſſibile eſſe.

Ordo III.

Antecedens.
Negatiua poſſibilis ſimplex,
Non eſt poſſibile eſſe.

Conſequentes.
Affirmatiua neceſſaria ſimplex.
Neceſſarium eſt non eſſe.
Affirmatiua impoſſibilis ſimplex,
Impoſſibile eſt eſſe,

Ordo II.

H Antecedens.
Affirmatiua poſſibilis infinita,
Poſſibile eſt non eſſe.

Conſequentes.
Negatiua neceſſaria infinita.
Non eſt neceſſarium non eſſe.
Negatiua impoſſibilis infinita,
Non eſt impoſſibile non eſſe.

Ordo IIII.

Antecedens.
Negatiua poſſibilis infinita, L
Non eſt poſſibile non eſſe.

Conſequentes.
Affirmatiua neceſſaria ſimplex.
Neceſſarium eſt eſſe.
Affirmatiua impoſſibilis infinita,
Impoſſibile eſt non eſſe.

Cumq; animaduerterim⁹ hmõi cõſecutionẽ famoſam, eãq; diligenter cõſyderauerim⁹, inueniem⁹ q̃ dicens, eſt impoſſ, & dicẽs, nõ ẽ impoſſibile, inferẽt hẽc, ſ. eſt poſſe, & nõ eſt poſſe: hoc eſt, q̃ eorũ cõtradictoriũ inferet cõtradictoriũ: hoc eſt, q̃ affirmatiua earũ inferet negatiuam. uerũtamen hoc ſit p cõuentionẽ, videlicet q̃ negatiua ipſius impoſſis infert affirmatiuã ipſius poſſis: & affirmatiua ipſi⁹ impoſſis infert negatiuam ipſi⁹ poſſis. Sed enunciationes neceſſariæ earũ, quæ ſequunt ad ipſas poſſes, nõ inferũt cõtradictoriũ, ſed cõtrariũ: hoc eſt contrariũ affirmatiuæ ipſi⁹ neceſſariæ, quæ eſt cõtradictoria negatiua neceſſaria. Nã negatiua hui⁹, neceſſariũ eſt nõ eẽ, q̃ ſequit ad hanc, nõ eſt poſſe eẽ, nõ eſt hẽc, nõ neceſſariũ eſt eẽ, q̃ ſequit ad hãc, poſſe eſt eẽ, q̃m poſſunt vere dici de vna & eadẽ re: q̃m id q̃d eſt neceſſariũ nõ eſſe, vere dicet de eo, nõ eſt neceſſariũ eſſe. ſed cũ dr, neceſſariũ eſt nõ eſſe, erit q̃dẽ cõtrariũ huius, neceſſariũ eſt eſſe: quod eſt vtiq; cõtradictoriũ huius, nõ eſt neceſſariũ eſſe. Et cã, ob quã ſequit ad poſſem negatiuam ſimplicẽ affirmatiua infinita, & ad negatiuã poſſibilem infinitã ſequit affirmatiua ſimplex, eſt, quia ipſum impoſſe contrariat rei q̃ neceſſario eſt: licet eadem ſit vis vtriuſq; earum oĩno. & quia ad negatiuã poſſem ſimplicẽ ſequit impoſſis affirmatiua ſimplex: et ipſa impoſſis affirmatiua ſimplex cõtrariat affirmatiuæ neceſſariæ ſimplici: ideo neceſſe ẽ vt ſequat ad eã cõtraria

I M

A cõtraria affirmatiuę neceſſarię, ſim
plicis, quę eſt affirmatiua neceſſaria
infinita. ſed cùm ad negatiuã poſ
ſibilem infinitam ſequatur impoſſi
bilis infinita affirmatiua: & ipſa im
poſſibilis infinita affirmatiua con
trarietur affirmatiuæ infinitæ ne
ceſſariæ: ideo oportet vt ſequatur
ad eã contraria neceſſariæ infinitæ
affirmatiuę, quæ eſt neceſſaria ſim
plex affirmatiua. Cumq; ergo exa
minabitur hoc, putabiť ꝙ eodem
modo ſe habeat illud poſſibile, qđ
ſequitur ad neceſſarium, ſicut illud
poſſibile, quod ſequitur ad impoſſi
B bile: nempe ꝙ in ipſis contradicto
rium infert contradictorium, ſed
non eo modo primo: cuius exem
plũ explicatũ fuit. Ad eã ergo q̃ di
cit, poſſibile eſt eſſe, ſequitur, nõ eſt
neceſſarium non eſſe: quæ eſt con
tradictoria huius, neceſſarium eſt
non eſſe: quod quidem ſequitur ad
hanc, non eſt poſſibile eſſe, nõ hæc
qua dicitur, non eſt neceſſariũ eſſ.
& ad eam quæ dicit, poſſibile eſt nõ
eſſe, ſequitur hæc, non eſt neceſſa
riũ eſſe, quod eſt cõtradictoriũ hu
ius, neceſſariũ eſt eſſe, qđ ſequitur
ad hanc nõ eſt poſſibile nõ eſſe, nõ
C hæc, non eſt neceſſariũ eſſe, vt po
ſuimus in prima poſitione. At quo
nã pacto probet ꝙ id, qđ ſequit ad
hanc, poſſibile eſt eſſe, ſit, nõ eſt ne
ceſſariũ non eſſe, & non dicere, nõ
eſt neceſſariũ eſſe, hoc quidẽ ordi
nabitur iuxta illã declarationẽ, qua
diximus ꝙ dicere, poſſibile eſt eſſe,
ſequitur ad hãc, neceſſariũ eſt eſſe.
& hoc ſic probat. Qm̃ de hac, ſ. ne
ceſſarium eſt eſſe, vel vere dicetur
hæc, ſ. poſſibile eſt eſſe, vel, non eſt
poſſibile eſſe: cùm dicere, poſſibile
eſt eſſe, & non eſt poſſibile eſſe, ſint
duo contradictoria, quorũ ſi vnum D
eſt verũ, alterum eſt falſum in o
bus rebus. ſi ergo non vere dicatur
de ea, poſſibile eſt eſſe, vere dicetur,
non eſt poſſibile eſſe. & ſi fuerit ve
rum dicere, nõ eſt poſſibile eſſe, erit
quoq; verũ, impoſſibile eſt eſſe: q m̃
ſequitur ad hanc, ſ. non eſt poſſibile
eſſe. ſi ergo ſit verũ dicere, impoſſi
bile eſt eſſe, ſequetur itaq; vt id qđ
eſt neceſſariũ eſſe, ſit impoſſe eſſe,
qđ eſt abſurdum. ſequitur igitur ꝙ id,
qđ vere ſequitur ad hanc, ſ. neceſſe
eſt eſſe, erit dicere, poſſibile eſt eſſe.
q m̃ ſi vnum cõtradictoriorum eſt
falſum, reliquum erit verum. ſi cõ- E
cedatur ergo ꝙ poſſibile eſt eſſe, ſe
quitur ad neceſſarium eſt eſſe, tunc
dico qđ ad poſſibile eſt eſſe, ſequi
tur ex propoſitionibus neceſſarijs
ipſa negatiua infinita, quæ eſt, non
eſt neceſſarium non eſſe. Cuius rei
demonſtratio eſt, q m̃ neceſſe eſt vt
id qđ ſequitur ex hoc, ſ. ex illa poſſi
bili ſimplici affirmatiua, ſit vel ne
gatiua neceſſaria ſimplex, vel affir
matiua neceſſaria ſimplex, vel affir
matiua neceſſaria infinita, vel nega
tiua neceſſaria infinita. ſi igitur fue
rit negatiua neceſſaria ſimplex, vt
ſuppoſuimus, quæ eſt hęc, nõ eſt ne F
ceſſariũ eſſe: & tñ iã erat illa poſſi
bilis affirmatiua ſimplex, quę ſeque
batur ex ipſa neceſſaria affirmati
ua ſimplici: ergo op3, vt ſequat ex
affirmatiua ſimplici eius contradi
ctoriũ, ſ. neceſſaria negatiua ſim
plex. Nã res ita deducit. quicquid ẽ
neceſſariũ eſ, poſſe ẽ eſ: & q cq d eſt
poſſe eſſe. nõ eſt neceſſariũ eſ: ergo
q cq d ẽ neceſſariũ eſ, nõ eſt neceſſa
riũ eſ: at hoc eſt falſum, & impoſſe:
qa duo cõtradictoria nõ pñt eſſe ſi
mul vera: ſi igit non ſequit ex ipſa

G negatiua neceſſaria ſimplex, relinquitur vt ſequatur ab ipſa, vel affirmatiua neceſſaria ſimplex, vel affirmatiua neceſſaria infinita, vel negatiua neceſſaria infinita: ſed neq; affirmatiua neceſſaria ſimplex, vel infinita vere ſequitur ex ipſa poſſibili: nã id quod eſt poſſibile eſſe, eſt poſſibile eſſe & nõ eſſe: & id quod eſt poſſibile eſſe & non eſſe, nõ eſt neceſſarium eſſe, neq; neceſſarium non eſſe, vt palam eſt de ſe. At cum opus ſit, vt ſequatur vna ex quatuor enunciationibus neceſſarijs ab ipſa poſſibili ſimplici: & iam fuerit probatũ non poſſe ſequi ex ipſa aliquam illarum trium: reliquum ergo eſt vt nulla alia poſſit ab ea ſequi, quam hæc, ſ. non eſt neceſſarium non eſſe: quæ eſt negatiua neceſſaria infinita. Et hoc adhuc videtur eſſe omnino neceſſarium propterea quia nõ ſequitur ex hac poſitione illud inconueniens, quod ſequebatur, ſi concederetur q̃ ab ipſa poſſibili ſequeretur negatiua neceſſaria. nã ex hac, ſcilicet neceſſarium eſt eſſe, ſequitur hæc, non eſt neceſſarium non eſſe: cum de eadem re poſſint ſimul eſſe veræ. H L

Enunciationum modalium conſecutio vera: quam hoc etiam loco ad commodiorem legentium inſpectionem poſuimus.

Ordo I.

Antecedens.
Affirma. poſis ſimp.
Poſſibile eſt eſſe.

Conſequentes.
Negatiua Ipoſis ſim.
Nõ eſt impoſſe eſſe.
Negat. neceſſaria Iſi.
Nõ ẽ neceſſariũ nõ (eſſe

Contra- Cõtrarię. dictorię

Ordo II.

Antecedens.
Affirm. poſis Iſini.
Poſſibile ẽ nõ eẽ.

Conſequẽtes.
Negat. Ipoſis Iſiai.
Nõ ẽ Ipoſſe nõ eẽ.
Negat. neceſſ. ſim.
Nõ ẽ neceſſar. eẽ.

Ordo III.

Antecedens.
Negatiua poſis Iſini.
Nõ ẽ poſſe nõ eſſe.

Conſequentes.
Affirm. Ipoſis Iſinita,
Impoſſe eſt nõ eſſe.
Affir. neceſſaria ſim.
Neceſſariũ eſt eſſe.

Contra- Cõtrarię. dictorię

Ordo IIII.

Antecedens.
Negat. poſis ſimp.
Nõ eſt poſſe eſſe.

Conſequentes.
Affirm. Ipoſis ſim.
Impoſſe eſt eſſe.
Affirm. neceſſ. Iſia.
Neceſſariũ ẽ nõ eẽ.

Verumtñ poſſet qs dubitare contra id, quod diximus, ſcilicet q̃ poſſibile eſt eſſe, ſequatur ad neceſſariũ eſt eſſe. qm̃, ſi non ſequeret ad ipſum, tunc ſequeret eius cõtradictoriũ, & eius quidẽ contradictoriũ vel

A vel est hęc, non est possibile esse, aut hæc, possibile est non esse. Quod si sequatur hæc, s. nõ est possibile esse, tunc sequeretur illud met inconueniens prædictum. & si sequatur ad illam, hæc, s. possibile est non esse, tũc sequeretur ꝙ id quod est necessarium esse, est possibile nõ esse: qđ quidem est falsum, & contradictio impossibilis. Sed, cũ illud primum dictum nostrum affirmabat, ꝙ ad hanc, s. necessariũ est esse, sequebatur possibile est esse: secundum vero dictum negabat, ꝙ possibile possit sequi ad necessariũ: perspicuũq; B sit oportere esse id quod affirmauit primũ dictum, s. ꝙ de natura ipsius possibilis sit, sequi ad necessarium: cõtra id quod negabat scđm dictũ: ipsum ergo possibile, pluribus dicitur modis. & hoc inductiue quoq; patet. Nam palam est, ꝙ non omne id, quod dicitur posse agere hoc vel non agere, vel recipere vel non recipere, habet potentiam vt agat vel non agat, recipiat vel non recipiat hoc. qm̃ ea quæ dicuntur habere potentiam ad agendum, bifariam sunt, nempe, vel potentiam cõiunctam rationi habent, quę ele- C ctio vocatur: vel potentiam non coniunctã rationi: vt calor in igne & frigiditas in niue. Nam potentia, quæ est coniuncta rationi potest contraria agere, videlicet, agere, & non agere: vt exempli gratia, ambulare. nam homo habet potentiam vt ambulet, & non ambulet indifferenter. sed illa potentia, quę nõ est adiuncta rationi, potest vnum tantum contrariorum agere. vt gratia exempli, ignis habet quidem potentiam ad calefaciẽdum tantum, non ad non calefaciendum, nisi per accidens: videlicet, cũ nõ inuenerit D subiectum receptiuum caloris, vel quia prohibebitur ab aliquo prohibente illam actionem, quam inducere debet naturaliter in illud subiectum. at in potentijs passiuis non rationalibus datur aliquid, quod recipiat vtrunq; oppositorum indifferenter. ergo non omne possibile potest recipere res oppositas. Neq; ipsum possibile dicitur vniuoce, ita vt sit vna tm̃ species, sed dr̃ æquiuoce. Nam nos vocamus quandoq; possibile id qđ est in actu. sed ideo vocamus ipsum possibile, quia intelligimus, quod illud, qđ habet in E actu, iam erat ei possibile: aliàs. n. non recepisset ipsum: hoc tamen vocabitur possibile, licet non præcesserit possibilitas in eo actu, in tẽpore, si detur aliquid ita se habens. Quandoque vero dicitur possibile illud, quod est aptũ inueniri in futurum. & hmõi possibilitas reperitur in rebus mobilibus tantum, tã corruptibilibus, q̃ incorruptibilibus. verumtamen cum in rebus reperitur incorruptibilibus, necesse est vt deducatur ad actũ: vt ꝙ Sol oriatur cras. sed quod in rebus cor- F ruptibilibus reperitur, nõ est necessariũ, vt deueniat ad effectũ. Scđm vero genus possibilis reperit' in rebus immobilibus: & hoc gen' possis est illud, qđ sequitur ad necessariũ. sed primum illud genus, nõ sequitur ad ipsum necessarium: videlicet, cum in rebus corruptibilibus solum reperitur. Verisimile tamen ẽ, vt velit dicere, ꝙ ipsum possibile sit vn̄ius & cõius ipso necessario. nã dr̃ de necessario, & non necessario: ergo oĩno seq't' ab eo, eo pacto quo sequitur vl̃e, à particulari. vt aĩal,

16

G quod ſequitur ad hominẽ. Inquit. Poſtq̃ declarati ſunt modi ipſi⁹ poſſibilis, oportet quidem ponere, tanq̃ principium reliquarum enunciationum, in quibus fit ſyllogizatio ſecundum hanc conſecutionem, ſ. neceſſarium eſt eſſe, non eſt neceſſarium eſſe, cùm ſint principium omnium iſtarum. Poſteaq; conſyderemus illas reliquas, quæ ad has ſunt conſequentes. K

Aliorum modorum ad ipſum neceſſarium conſecutio.

Ordo I.
Neceſſarium eſt eſſe.
Non poſſibile eſt non eſſe.
Impoſsibile eſt non eſſe

Ordo II.
Non neceſſarium eſt eſſe.
Poſſibile eſt non eſſe.
Non impoſsibile eſt non eſſe. L

H Ordo III.
Neceſſarium eſt non eſſe.
Non poſſibile eſt eſſe.
Impoſſibile eſt eſſe.

Ordo IIII.
Non neceſſarium eſt non eſſe.
Poſſibile eſt eſſe.
Non impoſſibile eſt eſſe.

Inquit. Hoc autem in lib. Priorum tractatum eſt: & remittit ſe ad eum locum. Fuit autem ipſum neceſſarium, principium horum, qſn neceſſaria ſunt ipſa ſempiterna, quę actu exiſtunt: vt in ſcientijs cõtemplatiuis probatum fuit. & cum ipſa ſempiterna ſint priora, ideo neceſſe eſt vt ea quæ actu ſunt, ſint priora his, quæ quandoq; actu, quandoq; potentia exiſtunt Idcirco quædam I entia ſunt actu ſine aliqua potẽtia & poteſtate: vt eſt ipſum primum ens. Quædam vero quandoq; pote ſtate, quandoq; actu ſunt, vt genera bilia corruptibiliaq;. Quædam vero alia tantum poteſtate, à quibus nunq̃ aufertur ipſa potẽtia: vt motus ipſe, & ipſum infinitum, quatenus eſt infinitum: vt in ſcientia Naturali quoque explicatũ fuit.

Hæc itaque eſt ſumma eorũ, q̃ de enunciationibus modalibus dicta ſunt.

De enunciationibus modalibus.

Differentia Tertia.

LIVI Dixit. Cum autem enunciationum, aliquę ſint modales, aliquæ vero non, &c. Inquit Leui. Poſtq̃ declarauit oppoſitionẽ enunciationum non modalium, atq; conſecutionem, & locum, vbi debet poni nota negationis in eis, vult nunc declarare, vbi debeat locari nota negationis in ipſis modalibus, & earum oppoſitionem & conſecutionem inter ſeſe. & dicit, q̃ prima fronte videtur, q̃ negatio in his non debeat poni cum ipſo prædicato, quia prædicatum infinitatum (vt ita loquar) non opponitur prædicato ſimplici, per affirmationem & negationem. vt ipſe exemplificat: ſed poſſet quis obiter credere, q̃ in his negatio ponatur cũ verbo ſubſtantiuo eſt, copulante: vt ſit in enunciationibus non modalibus. Ariſto. tamen declarat, q̃ non conuenit quoq; ponere eam cum verbo ſubſtantiuo: quia poterit vere dici de vna & eadem re, q̃ poſſit eſſe, & q̃ poſſit non eſſe: quod tamẽ eſſet poſſibile, ſi cum dicimus, poſſibile eſt non eſſe, eſſet negatio, & poſſibile eſt eſt affirmatio. ſed quia impoſsibile eſt vt vna & eadem res poſſit vere affirmari & negari ſimul, iõ manifeſtum eſt, q̃ nota negationis non debet poni cum verbo copulante, neque cum M

præ-

A prædicato. sequitur ergo q̃ debet poni cum ipso modo. & sic negatio huius, possibile est esse, erit dicere, non est possibile esse. Arist. autem vult q̃ ponatur nota negationis cũ ipso modo hac ratione: nempe, q̃ quemadmodum in enunciationibus non modalibus ponitur nota negationis in eo loco, qui se habet veluti forma ipsius enunciationis, & est ipsum verbum substantiuum, est, qd̃ significat habitudinem, quæ est ipsius prædicati ad subiectum, qua enũciatio est enũciatio, & non in eo loco, qui se habet, veluti materia enunciationis, ipse autem modus in his enunciationibus se habet ad verbum substantiuum, veluti forma ad materiam, hoc est, q̃ modus significat, quo pacto se habeat prædicatio prædicati ad ipsum, & quo pacto se habuerit: ita vt in his enunciationibus, ita se habet ad verbum substantiuum,
B sicut verbum substantiuum in alijs enunciationibus ad ipsum prædicatum. oportet ergo ut ipsa negatio in his enunciationibus modalibus ponatur cum ipso modo. Patet itaq;, q̃ negatio debet poni in his enunciationibus cum ipso modo: siue illę enunciationes fuerint simplices, aut infinitæ. Appellantur autem infinitæ enunciationes i hoc genere, quando apponitur negatiua, non, cum verbo substantiuo: non ratione prædicati, vt res se habebat in prædictis enunciationibus infinitis.

Deinde d. Consequentes vero ita se hñt, vt nunc dicam, &c. Inquit Leui. Q̃m, cum dicere, possibile est, sit idem quod dicere, non est necessarium, neq; est impossibile: quia quicquid est possibile, non est necessarium, neque impossibile, vt iam declaratum fuit de ipso possibili: Sequitur ergo manifeste, q̃
C ad hoc quod dicimus, possibile est esse, sequuntur hæc duo prædicta: nempe q̃ non est necessarium esse, & q̃ non est impossibile esse: quæ etiam sunt simplices. & hoc pacto etiam probatur q̃ ad hoc, quod dicimus possibile est non esse, sequuntur, non est necessarium non esse, & non est impossibile
D non esse. & cum idem significet dicere, non est possibile, quod dicere impossibile: quia illud quod non est possibile q̃ sit, est quidẽ impossibile vt sit: sequitur ergo manifeste q̃ ad hoc, q̃ dicimus nõ est possibile vt sit, sequitur impossibile est vt sit. & ad hanc ꝓpositionem, s. non est possibile non esse, sequitur impossibile est non esse. Arist. autem dicit, q̃ ad hanc, non est possibile esse, sequitur, necessarium est non esse. & ad hanc, nõ est possibile nõ esse, sequit̃, necessarium est esse. & reddit rationem huius rei post hoc, videlicet, quia ipsum impossibile est contrarium ipsi necessario esse: licet sit vtrumque eorum necessarium. similiter quoq; quę est necessaria affirmatiua simplex, vt hæc, necessarium est esse, est vtiq; contraria. necessariæ affirmatiuæ infinitæ, vt necessarium est non esse. sed cum hæc, necessarium est
E non esse, & hæc, impossibile est eẽ, sint vtraque earum contraria affirmatiuæ simplicis & vnum contrarium habeat vnicum cõtrarium: sequitur ergo q̃ significatio harum enunciationum erit vna. & ideo oportet, vt si sit uerũ dicere de aliquo, impossibile est esse, q̃ sit quoq; verum dicere de eo, necessarium est non esse. & iam diximus q̃ ad hanc, non est possibile esse, sequitur, impossibile est esse: sequitur ergo q̃ oportet vt ad eam sequatur etiam hæc, necessarium ẽ nõ esse: quia ipsarum significatio est eadẽ. sed, quoniam ad hanc, s. non est possibile nõ eẽ, sequitur hæc, impossibile est non esse: & ad ipsũ ẽ non esse contrariũ, impossibile est non esse, vel necessarium est esse: & vnum contrarium vnicum habeat contrarium: ergo significatio harum enunciationum erit ea
F dem. & cum ad hanc, s. non est possibile nõ esse, sequatur hæc, impossibile est non esse: ergo sequetur etiam ad ipsã hæc, s. necessarium est esse: qa significatio est vna & eadem.

Enun-

Enunciationum modalium consecutio famosa.

Ordo I.	Ordo III.
Antecedens.	Antecedens.
Possibile est esse.	Non est possibile esse.
Consequentes.	Consequentes.
Non est impossibile esse.	Impossibile est esse.
Non est necessarium esse.	Necessarium est non esse.

Ordo II.	Ordo IIII.
Antecedens.	Antecedens.
Possibile est non esse.	Non est possibile non esse.
Consequentes.	Consequentes.
Non est impossibile non esse.	Impossibile est non esse
Nõ est necessarium non esse,	Necessarium est esse.

Deinde dicit. Cumque animaduerterimus huiusmodi consecutionem famosam, eamque diligenter consyderauerimus, inueniemus q̃ hoc est, si consyderemus habitudinem illam, & rationem rei, quæ sequitur ex possibili affirmatiuo, ad rem, quæ sequitur ex possibili negatiuo, quod est suum cõ
I trarium, inueniemus, q̃ ad hanc, est possibile, & non est possibile, sequitur, est impossibile, & non est impossibile. hoc est, q̃ quemadmodum ad hanc, s. est possibile, sequitur, non est impossibile, ita ad contradictoriũ huiꝰ, scilicet est possibile, quod quidem est, non est possibile, sequitur contradictorium ipsius, non est impossibile, quod est scilicet, est impossibile. & hoc patet tum in infinitis, tum etiam in simplicibꝰ: videlicet, quòd quemadmodum ex hac, scilicet possibile est esse, sequitur, non est impossibile esse: & ita quoque ex ipso contradictorio, quod quidem est, non est possibile esse, sequitur contradictorium quod est, impossibile est esse. & hoc idem declaratur in infinitis.

Declarauimus autem q̃ inferens sit ipsum possibile, & consequens sit ipsum impossibile licet ex verbis libri videtur potius contrarium: quia non est verum q̃ ex hac, scilicet non est impossibile, sequatur, ergo est possibile. quia cum dicimus non est impossibile, verificatur de necessario: quia quod est necessarium non est impossibile. & adhuc non fuit probatum verum dicere, est possibile, uerificetur etiam de necessario: & maior pars verborum huius libri videntur significare hanc sententiam: videlicet quòd possibile est quod infertur ex necessario. & hoc significauit fortasse, cum dixit, eamq; diligenter consyderauimus vndequaque. Sed in enunciationibus affirmatiuis non reperitur hic ordo. videlicet, q̃ contradictorium non est verum, q̃ inferat contradictorium: sed contradictorium infert contrariũ cõtradictorij. hoc est, q̃ dicere possibile est esse, infert non est necessarium esse: & contradictorium huiꝰ, s. possibile est esse, quod est, non est posibile esse, non infert, necessarium est esse, quod est contradictoriũ huius, non est necessarium esse: sed econtra, scilicet q̃ est necessarium non esse: quia iã diximus, q̃ est contrarium huius necessarium est esse.

Deinde dicit. Cum ergo examinabitur, &c.

Inquit

A Inquit Lent. Aristote. dicit, q; si recte consyderemur res, videbimur, q; ita se habebit id quod infert possibile de necessario, sicut illud quod infert possibile de ipso impossibili. videlicet q; contradictorium inferet contradictorium: & huius rei causam posset hoc explicabis. Cum ergo sequatur ad hanc, nō est possibile esse, hæc, necessarium est non esse, vt probatum fuit: sequetur igitur ad hanc, possibile est esse, quod est contradictorium illius, hæc, scilicet non est necessarium non esse: quod est contradictorium eius, & non hæc, non est necessarium esse, quam posuimus prius sequi ad hanc, possibile est esse & per hoc probabitur, quod ad hanc, scilicet possibile est non esse, sequitur hæc, non est necessarium esse. nam si fuit probatum, q; ad hanc, scilicet non est possibile non esse, sequitur hæc, necessarium est esse. Ad hanc ergo, scilicet possibile est nō esse, quod est contradictorium, sequetur hæc, non est necessarium esse, quod est cōtradictorium. D

Aristote. autem dicit, q; necesse est, q; ad hanc, scilicet possibile est eē, sequatur hæc, non est necessarium non esse: non hæc, non est necessarium esse. & ad huiusmodi declarationē proponit, & dicit, quòd ad hāc, scilicet necessarium est esse, sequitur hæc, possibile est esse. Et postquàm Aristote ita rem disposuit, dicit, q; inter propositiones affirmatiuas ad hanc, scilicet possibile est esse, sequitur hæc, non est necessarium non esse. quia oportet omnino, vt ad eam sequatur vna ex quatuor harum enūciationum: videlicet, vel affirmatiua simplex, uel eius negatiua: vel affirmatiua infinita, vel eius negatiua. B E

Enunciationum mod alium consecutio vera.

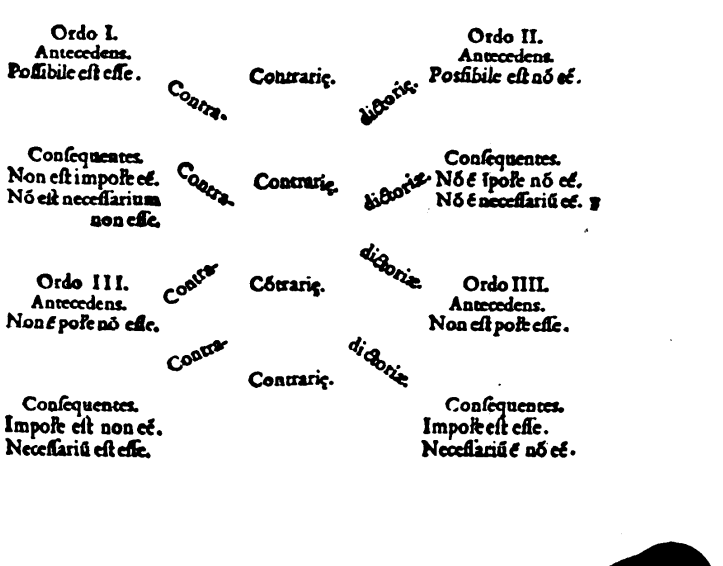

A Sed poſſit quis quærere, cur ad hanc, ſ poſſibile eſt eſſe, non poſſunt ſequi duæ ex his enunciationibus: manifeſtum eſt eſt oportet, vt ſi ſit verum dicere de aliquo, poſſibile eſt eſſe, q erit etiam verum dicere de eodem, neceſſarium eſt eſſe, vel eius oppoſitum: quia ſunt contradictoria, cum ipſa eō tradictoria, non poſſunt eſſe ſimul falſa de eadem re. & ſimiliter etiam probabitur q oportet vt vere dicatur de ipſo neceſſariō eſt non eſſe, vel eius oppoſitum. oportet ergo vt ad hanc, ſ poſſibile eſt eſſe, ſequantur duæ ex illis quatuor enunciationibus. Nos autem dicimus, q ſi hæc, poſſibile eſt eſſe, non dicerentur æquiuoce de pluribus rebꝰ, q̄ de vna, hoc eſſet verum: quia iam fuit p- batum, q contradictoriarum ſi vna eſt vera, altera eſt falſa. ſed cum ipſum poſſibile B dicatur æquiuoce de neceſſario, & de poſſibili: (nam iam fuit probatum q ſequitur ad neceſſarium eſſe) ergo non oportet vt veriſi cetur de ipſo niſi vna ex illis quatuor enunciationibus: vt declarabitur. At quo pacto ſit opꝰ, vt ad illam ſequatur vna illarū quatuor enunciationum, iam dictum fuit. nempe, quia cum ipſum poſſibile dicatur æquiuoce de pluribus rebus, vel de vna re, tunc neceſſe eſt vt vel vere dicatur de ipſo poſſibili vero trſn, videlicet q eſt poſſibile eſſe, & non eſſe: & tunc erit verum dicere de ipſo, nō eſt neceſſarium eſſe: quia vere dicitur de impoſſibili & de poſſibili: vel q vere dicatur de poſſibili & neceſſario: vel de impoſſibili, vel de neceſſario, aut de impoſſibili & de neceſſario, aut de tribus hꝰ modis ſimul: ſed nō poteſt dici de his tribus modis C ſimul, neq; de neceſſario, & impoſſibili: & hoc nemo dubitat: ſequitur ergo vel q vere dicatur de impoſſibili tantum, & tunc vere dicetur de ipſo, neceſſarium eſt non eſt: vel q vere dicatur de neceſſario trſn, & ſic erit verum dicere de eo, neceſſarium eſt eſt: vel q vere dicatur de poſſibili & de impoſſibili & tunc erit verum dicere de eo, nō eſt neceſſarium non eſſe. Ariſto. tñ dicit, q non oportet vt vere dicatur de ipſo ex his enunciationibus, niſi hæc, non eſt neceſſarium non eſſe. & hoc ideo, quia non videtur eſſe neceſſariū vt vere dicatur de eo quod eſt, poſſibile ℓ eſſe, neceſſarium eſt eſſe: quia hęc, poſſibile eſt eſſe, verificatur de pluribus q̄ verificetur neceſſarium eſt eſſe: & ideo poteſt eſſe verū poſſibile: & tunc non erit hoc verum. Similiter etiam non erit verum dicere de ipſo, non eſt neceſſarium eſſe: quia iam fuit dictum, q neceſſarii eſt eſſe: hoc D eſt, q eſt verum dicere de eo, quod eſt neceſſarium non eſſe, non eſt poſſibile eſſe. ergo nihil aliud relinquitur, niſi vt ſequatur ad ipſum hæc, non eſt neceſſarium non eſſe. p horum autem iam fuit ſuperius q ſequitur ad ipſum, ſ q ipſum poſſibile vere dicitur de neceſſario & de poſſibili. & cum dicitꝰ etiam, non eſt neceſſarium non eſſe, verificantur omnino de neceſſario & de poſſibili. ſed non ſequitur ex eo de neceſſitate: videlicet, q ex hac, poſſibile eſt eſſe, ſequatur hęc, non eſt neceſſarium non eſſe. & hoc etiam eſt neceſſarium, videlicet, vt ſequatur ad ipſum: quia non contingit ex hoc illud inconueniens, quod contingebat, ſi ponerem⁹ q id, quod ſequitur ad ipſum, ſit hæc, non eſt neceſſarium eſſe: quia ſequeretur inutia illi poſitionem, vt id, quod ſ neceſſarium eſt, nō E fit neceſſarium eſſe, quod eſt maxime abſit dum. Sed, ſi ſequatur ex hac, ſ poſſibile eſt eſſe, hæc, non eſt neceſſarium non eſſe, nihil habet inconuenientis: quia vtraq; hæc poteſt verificari de hac, ſ neceſſarium eſt eſſe. Ariſt. autem affert dubium, quod inſurgit contra id, quod dixit, q ad hanc, ſ neceſſe eſt eſſe, ſequitur hæc, poſſibile eſt eſſe. & anteq narret illud dubium, ſtatum declarat huiuſmodi conſecutionem ſic: q̄n, ſi ad hanc, ſ neceſſarium eſt eſſe, non vere ſequeretur, ergo poſſibile eſt eſſe, tunc oporteret vt ſuum contradictorium eſſet verum: & eius quidem contradictorium vel erit hæc, non eſt poſſibile eſſe, vt paulo ante dicebat, vel hæc, poſſibile eſt non eſſe: cum tñ nullū horum vere dicatur de hac, neceſſarium eſt eſſe: ergo oportebit vt vere dicatur de ipſo F hæc, ſ poſſibile eſt eſſe. At admiratione dignum eſt, cur Ariſt. dicat, q contradictorii huius, poſſibile eſt eſſe, ſit hæc, poſſibile eſt non eſſe: cum tam ſuperius fuerit dictum, q non eſt contradictorium eius, immo cōſequens ex ipſa. declaratumq; fuit, q negatio ponitur in his enunciationibus ante ipſum modum. Ad hoc autem dicendum eſt, q, cum propoſitum huius declarationis ſit, q ipſum poſſibile vere dicatur de neceſſario (& hoc iam fuit prius declaratum) poſſet tñ aliquis arbitrari, q id quod fuit dictū ibi in declaratione huius rei, q contradictorium huius, ſ poſſibile eſt eſſe, eſt hæc, non eſt poſſibile eſſe, nō ſit verum, ſi ipſum poſſibile vere dicatur de neceſſario: quia contradictorium ipſius neceſſarij eſt ipſum impoſſibile, atq; ipſum poſſibile, videlicet, q

id,

G id, quod non est necessarium, potest esse impossibile, vel possibile: ideo voluit ponere hic ipsum contradictorium perfectum, quomodocunq; significet ipsum possibile: videlicet, licet dicat de ipso necessario: quia contradictorium ipsius necessarij est ipsum impossibile, & possibile. & iō posuit hæc duo contradictoria huius, possibile est esse. At manifestum est, q̄ non erat propterea hoc necessarium ipsi Aristoteli. nam, si cum dicimus, possibile est, vere diceretur de necessario: licet eius contradictorium perfectum non esset hæc, non est possibile: nihilominus adhuc quæsitum nostrum esset declaratū: siue concedamus, q̄ vere dicatur de necessario, siue non concedamus illud. Sed dubiū, quod oritur ex hoc quidem est, quia sequeretur q̄ id, quod necessario est, possibile est
H esse & non esse, quod est absurdum. Cum itaq; sit verum id quod declaratum fuit omno, videlicet q̄ ad hanc propositionem, s. necessarium est esse, sequatur hæc, possibile ē esse: & sit quoq; verum illud inconueniens, quod sequitur ex huiusmodi consecutione: relinquitur igitur q̄ ipsum possibile dicat de pluribus rebus: & secundum vnum significatum eius sit vera præcedens consecutio: & secundum aliud significatum sit verum illud inconueniens prædictum. nam, si ipm possibile non diceretur nisi de vna re, tunc oporteret vt illa consecutio prædicta esset simul vera & falsa: quod est impossibile. & hoc inductiue quoq; patet, vt ipse inquit.

Deinde d. vel potentiam coniunctam rōni habent, i. intellectui humano: quia ei ascribuntur actiones electiuæ, quæ s. ab electio-
I ne proueniūt. sed actiones reliquorum animalium ascribuntur quidem naturæ non electioni, vt in scientia Naturali declaratū fuit. Manifestum autem est, q̄ nos vocamus quandoq; possibile, id quod existit semper in actu, & nulla præcessit possibilitas ad eius actum: vt est motus corporum cœlestium, iuxta sententiam ponentium æternitatem mundi. itidemq; vocamus possibile, id qd̄ non existit actu, sed est aptum reperiri in futurum. & hoc dicitur de rebus mobilibus, tam corruptibilibus, q̄ incorruptibilibus. quia in rebus immobilibus non ascribitur earum esse alicui tempori, vt in scia Naturali probabit. & ideo non dr̄ numerus dualis erit par cras: vel omnis homo erit rationalis in tali tempore: quia hoc est semp necessarium. In rebus vero incorruptibilibus ortus rei est necessarius: vt cum dicitur, Sol erit in tali tempore in capite arietis. sed qd̄ K
in rebus corruptibilibus contingit, eius euētus non est necessarius: vt cum dicitur Socrates ibit cras ad talem locum. Secundum vero genus, videlicet ille alius modus, q̄ fuit prius narratus, reperitur quidem in rebus immobilibus. nam dicitur palam ab oībus, q̄ possibile est ut anguli triāguli sint æquales duobus rectis: licet hoc sit semper necessarium. & hoc genus ipsius possibilis sequitur ad necessarium esse. Primum vero genus, videlicet de quo fuit factus sermo primo à nobis nunc, quod quidem est ipsum secundum genus, nō sequitur ad ipsum necessarium, in rebus videlicet corruptibilibus: sed bene sequitur ad ipsum necessariū, i rebus incorruptibilibus: quia necessarium, vt paulo ante diximus, dicitur de his modis. L
Sed cum ipsum possibile sit magis uniuersale, q̄ ipsum necessariū, ideo sequitur ad necessarium, sicut sequitur particulare ad uniuersale: sed non conuertitur hoc. his igitur modis ipsius possibilis ita declaratis, oportet ut in hac figura primo situentur hæc, s. necessarium est esse, non est necessariū esse: deinde locentur sub illis reliqua genera, q̄ ad illa consequuntur, suo debito loco. Aris. autem dicit, q̄ hoc tractabit, explebitq; in libro Priorum. Nos tñ non inuenimus ipm quicquam egisse de his, quæ hic promiserat de hoc negocio p id, quod inuenimus Auerroem attulisse de uerbis Aristo. Et ideo nos locabimus hanc figuram hoc modo, & ponemus primo sub qualibet istarum illas, q̄ consequuntur ad eas, quia earum significatio est eadem: mox illas, quæ consequuntur ratione uniuersalitatis & particularitatis. & M
ponemus primo ipsum necessarium, q̄a est causa rerum possibilium, ut inquit Aris. deinceps ipsum possibile, quia habet aliqd entitatis: demum ipsum impossibile: & sic ad hanc, s. necessarium est esse, eo quia significatio est eadem, sequetur hæc, s. non est possibile non esse, & hæc alia, impossibile est non esse, ut paulo ante diximus. Contingit autem consecutio unius ex altero, ratione generalitatis & particularitatis: ut ex hac, necessarium est esse, hæc, non est necessariū non esse, & ex hac, possibile est esse, hæc, nō est impossibile esse: nam hęc omnia uere dicuntur de necessario & de possibili. & ideo si fuerit uera hæc, necessarium est esse, uel enunciationes habentes eius significatum, quæ sunt hæ, non est possibile non esse, & impossibile est non esse, erit uera quælibet

istarum

G

idarum: sed non econtra. quia si fuerit uerum uniuersale, non oportet ut sit uerum ipsum: particulare. quod potuerit esse possibile, & tunc non erit uerum ipsum: neque id quod habet significationem necessarij. econtra uero res se habet in falsitate: nã dicitur, q si uniuersale fuerit falsum, fuerunt partes huic erit quoque falsum: & non econuerso. & sic ad hanc enunciationem, Non est necessarium esse, cum significato sit eadem, sequitur hec, Possibile est non esse. & hec, non est impossibile non esse. nam hec ambe docuerat de possibili, & de impossibili. & hoc est de se notum. Potest adhuc probari hoc, ratione suorum conuersibiliorum, quæ quidem non uerificantur nisi de ipso necessario. & ideo oportet ut hæc uerificentur: de ipso impossibili, & de possibili: quæ fuerit reliquæ materiæ. Consecutiones uero, quę fuerit affirmatiuum existente uniuersalitatis & particularitatis, fuerit, ut ad hanc, non est necessarium esse, sequitur hæc, necessarium est non esse. & ad hanc, non est possibile esse, hanc, impossibile est esse: quia omnia hæc uerificantur de ipso impossibili illum, ut dictum eam fuit. & ideo necesse q, q si fuerit uera quarum harum trium, ut sit uera hæc, non est necessarium esse, uel illæ enunciationes, quæ habent eam significationem quia si est uerum particulare, est quoque uerum uniuersale: sed non conuertitur hoc. In falsitate uero res eas contrario modo se habet. & hoc quidem est contrarium eo quod enumerabam ex confectione facta ratione uniuersalitatis, & particularitatis in illo alio modo, eam in ueritate q in falsitate. Et hæc, quæ sequuntur est eius figura. K

H

Necessarium est esse.
Non est possibile non esse.
Impossibile est non esse,

I

Non est necessarium esse.
Possibile est non esse.
Non est impossibile non esse,

Hæ utique consequuntur inuicem, qui earum significatio est eadem. consecutiones uero, quæ consinguæ ex posterioribus ad priores, uel econtra, ratione uniuersalitatis & particularitatis, in sequenti figura describentur.

Non est necessarium non esse.
Possibile est esse.
Non est impossibile esse.

Necessarium est non esse.
Non est possibile esse.
Impossibile est esse.

Id autem quõd dicit, q semper existit actus eum ipsa potentia, ut motus, intelligit de motu cœlesti, ut in Philosophia Naturali probabitur: nempe, q semper seruat ipsam potentiam. & in summa esse cuiuslibet rei infinitæ, quatenus est infinita, semper ipsam seruat potentiam, ut numerus qui augetur potentia in infinitum. quia quantumcunque addiderimus in ipsum, poterimus adhuc magis addere, & seruat semper huiusmodi potentiam: hoc est, q non dabitur aliquis numerus sine huiusmodi potentia. & similis est ratio in diuisione linex: quod ipsa diuiditur in ipsa semper diuisibilia: & ideo existit semper eum hac potentia.

I

Quæ enunciationes, contraria magis sibi inuicem esse dicantur. Cap. 7. M

VTrum autẽ contraria est affirmatio negationi, an affirmatio affirmationi, & oratio orationi quæ dicit, q omnis homo iustus est, ei quæ est, nullus homo iustus est: aut ois hõ iustus est, ei quæ est, ois homo iniustus est: vt, est Callias iustus, nõ est Callias iustus, Callias iniustus est, vtra harum cõtraria est? Nam si ea, quæ sunt in voce. sequuntur ea, quæ sunt in intellectu, illic autem cõtraria est SECTIO QVINTA, secũdum Græcos.

Idẽ principio primi huius.

A est opinio contrarij, vt ꝙ oīs hō iustus est, ei quæ est, oīs hō iniustus est, etiam in ñs, quæ sunt in voce affirmationib⁹, necesse est similiter sese habere. ꝙ si neque illic contrarij opinio contraria est, nec affirmatio affirmationi erit contraria: sed ea q̄ dicta est negatio. quare consyderandum est q̄ opinio falsa opinioni vere cōtraria est, vtrum negationis, an ea q̄ contrarium esse opinat. Dico autem hoc modo. est quædam opinio vera boni, ꝙ bonū
B est: alia aūt ꝙ nō bonum, est falsa: alia vero, ꝙ malū: vtra harū contraria veræ? & si est vna, ſm quānam contraria. Nā arbitrari contrarias opiones definiri, eo ꝙ contrariorū sunt, falsum est. Boni. n. ꝙ bonū ē, & mali ꝙ malum est, eadem fortasse opinio est etiam vera, siue plures, siue vna sit. sunt aūt ista cōtraria, sed non eo ꝙ contrariorum sint, cōtraria sunt, sed magis eo ꝙ contrariæ. Si ergo est boni quidē ꝙ est bonū opinio, alia aūt ꝙ non
C bonum est: est aūt aliquid aliud quod non est, neq; esse pōt: aliarum quidē nulla ponēda ē neq; quæcunq; esse quod non est opinanſ: neq; quæcunq; non eē q̄d est. infinitæ. n. vtræq; sunt, & q̄ esse opinantur quod non est: & quæ non esse quod est. Sed in q; buscunq; fallacia est. hæ autem sunt ex ñs, ex quibus sunt generationes. ex oppositis vero generationes, quare ēt fallaciæ. Si ergo quod bonum est, & bonū & non malum est: & hoc quidē D ſm ſe, illud vero ſecundum accidens (accidit enim ei non malū esse) magis autem in vnoquoq; vera est quæ ſm ſe est etiam falſa, siquidē & veræ ergo ea, quæ est, ꝙ non est bonum quod bonum est, eius quæ ſm ſe est, falſa est: illa vero quæ est, ꝙ malū est, eius quæ ſecundum accidens. quare magis erit falſa de bono, ea quæ est negationis opinio, cō ea quæ est contrarij. Falſus est autem maxime circa ſingula, qui contrariam habet opinio- E nem: contraria enim ſunt eorū quæ plurimum circa idem differunt. Si igitur harum contraria est altera magis vero negationis est contraria: manifestum est ꝙ hæc erit contraria. Illa vero quæ est, ꝙ malum est quod bonum est, implicita est. etenim ꝙ non bonum est, necesse est forte ipſum eundem opinari. Amplius, ſi etiam in alīs ſimiliter oportet ſe habere, & hoc modo videbitur bene esse dictum. Aut enim vbique ea quæ F est contradictionis, aut nuſquam. quibus vero non ſunt contraria, de illis quidem falſa, quæ est vere oppoſita: vt qui hominem non putat esse hominem, falſus est. ſi igitur hæ contrariæ ſunt, etiam & aliæ, quæ ſunt contradictionis. Amplius, ſimiliter ſe habet opinio boni quod bonum est, & non boni ꝙ non bonum est. & præter has boni quod non bonum est, &

non

G nõ boni ꝙ bonum eſt. Illi ergo quę eſt, non boni ꝙ nõ bonum veræ opinioni, quæ eſt contraria? Non.n.ea quę dicit, ꝙ malũ eſt, *ſi aliqñ fuerit vera.nunq̃ aũt vera veræ contraria eſt: eſt n.quoddã non bonũ malũ. qua re contingit ſimul eſſe veras. At vero nec illa quę eſt, ꝙ non malum: vera.n.& hæc: ſimul.n.& hæc erũt. Relinquitur igitur ei quę eſt non boni, ꝙ *non bonũ eſt, contraria ea quæ eſt non bo ni, ꝙ bonum eſt. falſa.n.hæc *. quare & ea quæ eſt boni ꝙ non bonum eſt, ei quæ eſt boni, ꝙ bonum eſt. Manifeſtum ergo ẽ, ꝙ nihil intereſt, nec ſi vſr ponamus affirmationẽ. vſus.n. negatio contraria erit. vt opinioni q̃ opinatur, ꝙ omne qđ eſt bonũ, bonũ eſt, ea quę eſt, ꝙ nihil eorũ, quę bona ſunt, bonũ eſt. nã ea quę eſt boni, ꝙ bonum, ſi vſr ſit bonum, eadẽ eſt ei, quæ opinatur, ꝙ quicquid bonum eſt, quod bonũ eſt. hoc aũt nihil differt ab eo qđ eſt, ꝙ omne qđ eſt, I bonũ, bonũ eſt. vſr aũt &, in nõ bono. Quare ſi in opinione ſic ſe habet: & ſunt hę, quę ſunt in voce, affirmationes & negationes, noteę earum quę ſunt in anima: manifeſtum eſt ꝙ affirmationi cõtraria quidem negatio eſt, q̃ de eodem vſr: vt ei quæ eſt, ꝙ omne bonum, bonũ eſt, vel ꝙ oſs homo bonus, ea quæ eſt, ꝙ nullum, vel nullus: contradictorie aũt quę eſt ꝙ nõ oẽ, *aut nõ oſs. Manifeſtũ eſt aũt, ꝙ & veram verę non contingit K eſſe contrariam, neq; opinionẽ, neq; contradictionẽ. contrarię .n. quę circa oppoſita ſunt: circa eadem aũt contingit verũ dicere eundẽ: ſimul aũt non cõtingit eidem ineſſe contraria.

*a.l.ſimul .n.aliqñ.

*a.l.nõ bo nũ vere cõ traria ea q̃

H ẽ nõ boni, qđ bonũ falſũ. falſa enim hęc.

*a.l.& ꝙ

Quæ enunciationes magis ſibi inimicè contrariæ eſſe dicantur.

Differentia Quarta.

INquit. Cùm orationes oppoſitę, vel opponantur per affirmationem & negationẽ, vel quia earũ materię ſunt contrariæ: & ſunt illę L orationes, quarum prædicata ſunt contraria: & in his quarum prædicata ſunt contraria, videtur reperiri aliquid ſimile illis quinq; ſpeciebus oppoſitorum, quæ ſe tenent ex parte affirmationis & negationis, quæ iam prędicta ſunt: idcirco conſentaneum eſt nunc conſyderare, quęnam harum orationũ ſit magis contraria, magisq; differat in mente & opinione: vtrum ſ. contraria, q̃ ſunt p affirmationẽ & negationem: aut illa contraria, quæ ſunt ſm opinionem contraria. vt exempli gratia huic, omnis hõ eſt iuſtus, M opponunt duę orationes: vna eſt, nullus hõ eſt iuſtus, & eſt oppoſitio per negationem: alia eſt hæc, omnis homo eſt iniuſtus, quæ eſt oppoſita ſm contrarietatem. quę itaq; harum ſit magis cõtraria huic, omnis hõ eſt iuſtus, an ſ. hæc, nullus homo eſt iuſtus, vel hæc, oĺs hõ eſt iniuſtus? Dicendũ ergo eſt, ꝙ cùm dictiones ſignificent res, quę in anima exiſtunt: in ipſa aũt mente datur opinio alicui⁹ rei. & opinio eius contrarij, aut opinio vnius rei, &

opinio

A opinio negatiõis illius: idcirco manifestum est, ꝙ vna oratio est contraria alteri oꝛoni, aut ei opposita, ea rõne qua opponuntur opiniões in mente existentes: tũ in opinione contrarij, tum ẽt in opinione negationis. Consyderandũ itaq; est, quęnam opinio maxime contrarietur alteri opinioni, tum veræ, tum falsæ: an ſ. opinio contrarij eius, an eius negationis opinio. vt exempli cã, si opinemur aliquid esse bonũ, & hmõi opinio sit vera (vt cũ opinamur viuere esse bonũ) ergo duę dabunt' opiniones falsæ, oppositę il-
B li opinioni: quarum vna est, ꝙ sit malũ, altera vero, ꝙ nõ sit bonum. & vtra harum duarum opinionũ falsarum, quæ de ipso viuere habentur sit maxime contraria in mente illi veræ opinioni, quæ ſ. est, ꝙ viuere sit bonũ: vtrũ ſ. illa sit opinio dicens, ꝙ sit malũ: aut illa quæ dicit, ꝙ non est bonum. Dicimus ergo ꝙ per illam contrarietatẽ, quę in opinione reperitur, quę est maxime diuersa. põt fieri cõparatio cõtrarietatis extra animam existentis in materijs. Vtrũ ſ. id quod est extra animã magis contrarium, oporteat eẽ
C magis cõtrariũ in opinione, vel ne. Ad quod dicimus, ꝙ cùm illæ res duæ, quæ extra animam opponuntur per duo contraria, sint minoris contrarietatis in opinione, q̃ illæ q̃ ꝑ contrariũ vnũ contrariãtur: vel ꝙ cum hoc adhuc non sunt cõtrariæ in opinione, immo maior pars earum consequuntur sese inuicem: vt cùm opinamur, ꝙ vita est bonũ, & mors malum: hæc.n. duo dicta sunt contraria in prædicato, & subiecto extra animã: constat ergo ex his cãm contrarietatis existentis in opiniõe nõ esse illã contrarietatẽ, q̃ D extra animam existit. nam, si hæc eẽt illius causa, tũc sequeretur ꝙ id, quod est magis contrarium extra animam, deberet esse magis cõtrariũ in opinione. Id igit' qđ intelligitur cõtrarium in opinione propter materias. debet dici potius nõ esse contrarium simpliciter in opinione. At ea contrarietas, quæ in opinione existit ratione affirmationis & negationis, non fit propter aliud sed propter se, & propter rem existentem in ea in mente. id vero, qđ est contrarium ꝑꝑ se, potius debet dici contrariũ, q̃ illud qđ est cõtra- E riũ per aliud. Pręterea, cùm habuerimus alicui' rei opinionẽ, vt sit bona, & hmõi opinio fuerit vera, tunc non oĩs opinio falsa, quã habemus de illa re, est illa opinio, q̃ est contraria huic opiniõi veræ. vt cũ putem' id habere illud, quod nõ habet: vel non habere id, quod habet. opiniones enim sunt infinitæ. At illa opinio, quæ huic opinioni est contraria, erit vtiq; vna opinio, & est illa, quæ semper diuidit verum à falso cum prima opinione. & istæ quidẽ sunt illæ duæ opiniones, quæ ponũt vtranq; partẽ cõtradictorij in ipso F quæsito. mox contingat in eis dubietas, quænam illarum sit vera, & quę falsa. Sed in illis duabus opinionibus, q̃ possunt simul esse verę, vel simul falsæ de eodem subiecto, non põt contingere ambiguitas atq; deceptio, neq; ponunt' partes cõtradictorij in ipso quæsito: ita vt veritas in vna earũ actu existat per se, licet apud nos nõ perfecte habeatur. palã aũt est, ꝙ opinio, quę opponitur ipsi enti vere, est illa, à qua fit generatio, & est ipsa negatio. qm̃ gene-

G ratio sit à nõ ente ad ens: corruptio vero ab ente ad nõ ens. At opinio, quę habetur de rebus alterabilibus, habentibus s. alterationem, quę ex contrarijs fit, est vtiq; minoris contrarietatis in opinione: qm̃ priuatio magis opponitur enti, q̃ vnum contrarium alteri contrario. quia cõtrarium est ens aliquod: & ideo nõ fit generatio ab ente nisi per accidens. Ad hæc, qm̃ opinio, quę per negationem habetur, determinat omnino ablationẽ opinionis affirmatiuæ per se: quoniam essentia ipsius negationis determinat ab-
H lationem affirmationis, quæ quidem rem existentẽ indicat. at essentia opinionis contrarij ipsi prędicato de aliqua re, quam putamus inesse prædicato, non determinat ablationẽ affirmationis: qm̃ ortus alicuius contrarij in ipso subiecto nõ cogit secundũ se auferri eius cõtrariũ sibi oppositũ: sed est quid accidẽs ex ortu illius cõtrarij in illo subiecto, nempe, ꝙ auferatur ipsum cõtrarium, adueniente alio contrario in ipsum. vt exempli cã, ablatio calidi ab ipsa aqua adueniẽte frigido in ipsam, debet quidẽ referri ad ip-
I sum frigidum ex secũdario proposito, vel secundum accidens. nã huiuscemodi ablatio orta quidem est ab ipso esse per accidens. sed illa ablatio, quę fit per negationẽ, oritur quidẽ ab ipsa negatiõe per se. id vero, à quo sequitur ablatio affirmationis secundũ se, potius debet esse cõtrarium existens in opinione, q̃ id à quo sequit' opinio per accidens, aut ex secundo proposito: estq; exactius cõtrariũ, atq; validius. Cũq; duo cõtraria maxime distent, & illud contrarium quod in opinione existit de aliqua re, quæ ab ipso cõ- K
tradictorio procedit, validius sit q̃ illud, quod habetur ꝑꝑ opinionem contrarij eius existentis extra animã: perspicuum ergo est, ꝙ opinio contradictorij est opinio simpliciter contraria ipsi affirmationi. Pręterea opinio, q̃ habet' de aliquo bono, ꝙ sit malũ, est vtiq; opinio, ex qua alia sequitur opinio, videlicet, ꝙ non est bonũ. ad opinionem vero de aliquo bono, ꝙ non sit, nõ sequitur alia opinio, s. ꝙ sit malum. Si ergo res ita se haberet, non daretur aliqua opinio cõtraria in rebus non habentibus contrariũ. Opinio L
ergo negationis est generalioris cõtrarietatis ipsi affirmationi, quã sit opinio contrarij, quæ est contraria secundum se: quia reperitur in rebus habentibus contrarium, atque nõ habentibus. oportet aũt vt opinio, quę naturaliter contrariat' affirmationi, sit illa, quæ vbiq; reperit': ñ alicubi sic, alicubi nõ. Opinio ergo vl'ior, q̃ vbiq; ac s'm se est cõtraria, erit vtiq; validioris cõtrarietatis, q̃ sit illa opinio, quę alicubi reperit', alicubi vero non. qm̃ vl'e est pri' natura ipso particulari. & ideo dato particulari, datur & vl'e: & nõ M
econtra, videlicet, vt dato vl'i, detur particulare. Et si ipsa negatio sit illud cõtrarium in opinione rei, qđ nõ habet cõtrarium, sequitur ergo vt contrarium passim sit ipsa negatio, s. maxima in extremo. Item, cũ opinio de eo quod est bonum, ꝙ sit bonum, & opinio de eo qđ non est bonum, ꝙ non sit bonum, sint duæ opiniones veræ, & opinio de eo quod non est bonum, ꝙ sit bonum, aut de eo quod est bonum, ꝙ non sit bonum, sint duæ opiniones falsæ.

A falſæ. Ego autē dubito quæ ſit illa opinio, quæ cōtrariatur huic noſtræ opinioni, quā habemus de eo quod nō eſt bonum, ꝙ non ſit bonū, quæ eſt vera opinio. qm̄ alterum trium neceſſe eſt eſſe: nempe, vel vt cōtrarie ei opinio ſui cōtrarij, quod eſt ipſa opinio de eo quod non eſt bonum, ꝙ ſit malū: aut vt ſit ipſum cōtrarium, ipſa negatio cōtrarij, quæ eſt ipſa opinio de eo quod non eſt bonum, ꝙ non ſit malum: aut vt ſit ipſum contrariū ipſa opinio de eo, quod non eſt bonum, ꝙ ſit bonum.

Opinio autem contrarij non erit
B cōtrarium ei in opinione, quia poſſunt eē ſimul veræ: qm̄ multa ſunt, quæ non ſunt bonum, quæ ſunt malum. Opinio quoq; negationis contrarij eius non erit opinio cōtraria ei, cū poſſint ſimul verificari de eadē re. nā vere dici poteſt, ꝙ linea non eſt bona, neq; mala: & tandem quicquid natura ſua non eſt aptum denominari per alterū duorū cōtrariorum. Opinio ergo, quæ contrariatur opinioni noſtræ de eo, qđ non eſt bonum ꝙ non ſit bonum, erit opinio noſtra de eo, quod non eſt bonum, ꝙ ſit bonum. Cùm er-
C go opinio, quæ maxime contrariat opinioni noſtræ de eo, quod non eſt bonum ꝙ non ſit bonum, ſit opinio noſtra, ꝙ ſit bonum: ergo illud contrarium, quod maxime diuerſificatur ab opinione noſtra de eo, quod eſt bonum, ꝙ ſit bonum, erit vtiq; noſtra opinio de eo, vt non ſit bonum: nō noſtra opinio, ꝙ ſit malum. nam, ſi affirmatio eſſet ipſum contrarium maxime diſtans à negatione, tunc oporteret vt maxime diſtaret ab ipſa. cùm igitur vnum contrarium non habeat niſi vnicū contrarium, ſequitur ergo ꝙ id, quod D maxime cōtrariatur affirmationi, erit ipſa negatio. Nec intereſt in his exēplis à nobis adductis de enunciationibus contrarijs ratione affirmationis & negationis, ſiue ꝓferantur cum articulo appoſito ſubiecto per Al, more Arabico, vel per notā vniuerſalem. quoniam iam dixim⁹ ꝙ articulus Al, in Arabico præfert ſignificatum notæ vniuerſalis.

Nihil igitur differt iuxta hanc intelligentiam, dicere ꝙ contrarium opinionis de aliquo quod eſt bonū, ꝙ non ſit bonum: vel dicere, quòd contrarium opinionis, quæ putat E de omni eo quod eſt bonum, quòd nihil eius ſit bonum: quia affirmatio & negatio, quæ eſt opinio contraria, reperitur in anima de ſignificato vniuerſali. Si igit̄ id quod ore promitur, indicat id quod in anima exiſtit de opinione duorū cōtrariorum, ſequitur ergo manifeſte ꝙ cōtrarium affirmationis in ſermone erit negatio in ſermone eiuſdemmet ſignificati vniuerſalis, qđ fuit indicatum per affimationem, quando ſignificauit illud ſignificatū vniuerſale per affirmationem & negationem, dictione vniuerſali, quę eſt F ipſa nota vniuerſalis. vt exēpli cauſa, contrarium huius, omnis homo eſt bonus, eſt hæc quæ dicit, nullus homo eſt bonus, & eius contradictorium hæc, non omnis homo eſt bonus. Palam autem eſt, quòd illæ opiniones, quæ dicuntur contrariæ hic, non debent eſſe veræ opiniones: quia vna veritas non poteſt eſſe contraria alteri veritati, neque opinio veritatis opinioni veritatis, neque dictio contradictoria dictioni: quia oſa illa ſignificant aliquid,

G quod eſt ſecundum ſe verum. Sed opiniones contrariæ ſunt illæ, quæ inter ſe opponuntur per affirmationem & negationem, & ab his p̃ contradictorias & contrarias in materia neceſſaria. quoniam multæ oppoſitæ, vt dictum eſt, poſſunt eſſe ſimul veræ: videlicet indefinitæ & ſubcontrariæ. ſed contrariæ non poſſunt eſſe ſimul veræ de eadem re, neque poſſunt eſſe ſimul falſæ in materia neceſſaria, quia nõ poteſt ſubiectũ denudari ab eis. Et ſic finit expoſitio Auerrois in librum Interpretationis, cui titulus é peri Hermenias.

H Laus Deo glorioſo.

Quæ enunciationes magis ſibi inuicem dicantur eſſe contrariæ.

Differentia Quarta.

LEVI. I Nquit. Cum orationes oppoſitæ vel oppo nuntur per affirmationem & negationẽ, vel quia earum materia, &c. Inquit Leui. Cum Ariſtote narrauerit modos oppoſitionum, & quo pacto diuidant verum à falſo, nunc vult inueſtigare quænam oppoſitionum ſit magis contraria, & magis diuerſa in opinione. & dicit, quòd ipſa oppoſitio, vt iam fuit dictum, reperitur ratione affirmationis & negationis: vel quia prædicata ipſa ſunt contraria. vt cum dicimus, omnis homo eſt iuſtus, omnis homo eſt iniuſtus: vel cum dicimus, omnis homo eſt iuſtus, omnis homo eſt nõ iuſtus, vt fuit declaratum. Poteſt autem reperiri in his, in quibus eorum prædicata ſunt contraria, id, quod ſimiliter quinque ſpecieb⁹ oppoſitorum ſuperius dictis. nam in materia poſſibili, in qua ſubiectum neceſſario denominatur per vnum contrariorum, iam fuit dictum, q̃ ſi eorum prædicata fuerint contraria', q̃ eorum oppoſitio erit æqualis in veritate & falſitate, oppoſitioni ipſorum factæ ratione affirmationis & negationis. nam quemadmodum diuidit verum à falſo, videlicet q̃, ſi vna eſt vera, altera eſt falſa, dicendo Socrates eſt iuſtus, Socrates non eſt iuſtus: ita diuidit verum à falſo, ſi fuerit neceſſarium vt denominetur per alterum iſtorum, dicẽ K do, Socrates eſt iuſtus, Socrates eſt iniuſtus. & pari ratione ſi dicatur, omnis homo eſt iuſtus, omnis homo eſt iniuſtus, erit ac ſi diceretur, omnis homo eſt iuſtus, nullus homo eſt iuſtus: ſi ſit neceſſarium vt omnis homo ſit vel iuſtus, vel iniuſtus. & eadem eſt ratio. At Ariſtot. ideo dixit de quinq; ſpeciebus, quia contradictoriorum non eſt niſi vna ſpecies', videlicet vbi prædicata eorum ſunt contraria: quia ambæ enũciationes ſunt vel affirmatiuæ vel negatiuæ. & ideo non fit diuiſio earum ea ratione, qua vniuerſalis eſt affirmatiua, & particularis negatiua: vel econtra, vt res ſe habebat in oppoſitis ſecundum affirmationem & negationem. Si igitur reperiatur in oppoſitis illis, quorum prædicata ſunt contraria, id quod eſt ſimile illis quinque ſpeciebus, circa diuiſionem veritatis à falſitate. conſyderandum ergo nunc, quodnam iſtorum ſit magis contrarium. Et dicimus, q̃ cum dictiones ſint ſumptæ à rebus exiſtentibus in a nima, & ſignificent eas: & oppoſitio, quæ accidit in illis propoſitionibus, exiſtat I anima tantum, non extra animam: quia nulla extat oppoſitio rei ad ſe extra animã: quia ipſa exiſtit ſolum in vna oppoſitionum, hoc eſt q̃ vel eſt neceſſaria affirmata extra animam, vel negata, vel in vno contrariorum tantum, in eo ſcilicet quod eſt aptum natum denominari per vnum contrariorum: manifeſtum itaque eſt, q̃ oppoſitio fiet in propoſitionibus ratione oppoſitionis opinionum in anima exiſtentium. idcirco conſyderandum eſt, quænam iſtarum oppoſitionum ſit vehementioris oppoſitionis in anima: non quæ ipſarum ſit maioris oppoſitionis extra animam. Ariſtote. autem dicit, q̃ videtur ſecundum apparentiam pu M blicam q̃ contrarietas maxima, quæ in anima exiſtit, eſt illa maxima contrarietas, quę extra animam exiſtit in materijs ipſis: & q̃ propterea oportet vt oppoſitio, quæ eſt ratione contrarietatis, ſit maior q̃ illa quæ ſit ratione affirmationis & negationis. nam magis contrariatur nigrum albo extra animam, q̃ nigrum non nigro. quia quod non eſt nigrum, poteſt eſſe flauum: & flauum non æque contrariatur albo, ſicut contrariatur nigrum albo. nam contrarietas nigri ad album eſt in maxima diſtantia. ſed hæc contrarietas non eſt in vltima diſtantia, ac maxima. & ideo videtur q̃ oppoſitio opinionum maxima, ſequatur id quod eſt

magis

magis contrarium extra animã in ipſis materijs. At Ariſtot. inquitie, vt uni huiuſmodi ſim ſtitudo ſit vera, uel ne. & dicit ꝙ cum duæ res, quæ ſunt contrariæ extra animam duobus contrarijs, uidelicet ratione ſubiecti & prædicati, ut cum dicimus album eſt frigidum, & nigrum eſt calidum, eſt quidem minoris contrarietatis in opinione, q̃ ſint duæ res, quæ ſunt contrariæ per unum contrarium, hoc eſt in ipſo prædicato, vt cum dicimus uiuere bonum, & viuere eſt malum: vel vt ea quæ inter ſe opponuntur per duo contraria, ſeſe conſequãtur ut plurimum: vt in libro Topicorum probatum eſt. hoc eſt, ꝙ ſi dicere, uiuere eſt bonum, ſit uerum, tũc ſequetur ex hoc, iuxta illam artem, ꝙ mori eſt malum. ſequitur autem hoc in illa arte: quia procedit ꝙ probabilia. quod autem eſt probabile, inſert quidem vniuerſale aliquod quod vt in pluribus ſequitur. & tandem ſi prædicatio eſſet per ſe, hoc utique eſſet verum: nempe, vt ipſum viuere ſit bonum ratione viæ. ſed, ſi eſſet per accidens, eſſet falſum. nam poteſt dici, album eſt corruptibile, tamen non erit verum dicere, nigrum eſt æternum. quia album non eſt corruptibile ratione qua album, ſed ratione qua eſt corpus cum poſitum. Si igitur res, quæ ſunt contrariæ extra animam, per duo contraria, ſunt minus contrariæ in opinione, q̃ ſi ſint contrariæ extra animam per vnum contrarium, palam ergo eſt, ꝙ cauſa contrarietatis rerum in opinione, non eſt ipſa contrarietas, quam habent extra animam in materijs. quia ſi cauſa contrarietatis, quæ eſt in opinione, eſſet cõtrarietas, quæ extra animam reperitur, tunc ſequeretur ꝙ illæ res, quæ ſunt magis contrariæ extra animam, eſſent magis contrariæ in opinione: cum tamen oppoſitum huius appareat, vt ſuperius fuit dictum. Conſtat itaque ex his, ꝙ extrema oppoſitio non eſt illa, quæ ſit ratione contrarietatis exiſtentis extra animam in materijs. At contrarietas, quæ eſt in opinione ratione affirmationis & negationis, quæ quidem exiſtunt in anima tantum, vt iam diximus, eſt vtique propter ipſam opinionem per ſe, nõ propter aliud. hoc eſt, ꝙ hæc contrarietas non eſt, propterea quia eſt contrarietas extra animam, quæ non eſt in opinione: id autem quod habet contrarietatem propter ſe, debet vtique eſſe magis contrarium, q̃ quod habet contrarietatem propter aliud, vt ſunt res, quarũ prædicata ſunt contrariæ: ſequitur ergo ꝙ maior oppoſitio rerum ſit per affirmationem & negationem: quia eſt in opinione per ſe, non propter aliud. Neminem autem latet, ꝙ id, qđ eſt contrarium propter ſe, debet eſſe magis contrarium, q̃ illud contrarium quod ſit propter aliud. nam nigrum eſt magis contrarium albo, q̃ veſtis nigra veſti albæ. quia ipſa nigredo eſt contraria albedini per ſe: veſtis vero eſt contraria veſti propter aliud.

Alia præterea ratione probatur, ꝙ inter has oppoſitiones maior oppoſitio eſt illa, quæ ſit per affirmationem & negationem. quoniam, cum habemus veram opinionẽ de aliqua re, manifeſtum eſt, ꝙ non omnis opinio falſa, quam habemus de ea re, eſt cõtraria illi opinioni. q̃a opiniones falſæ, quas poſſumus habere de ea re, poterunt eſſe infinitæ. ut ſi opinemur Socratem eſſe album & cæcum & medicum, & ſit falſum: vel, vt opinemur ipſum non eſſe geometram neque ſcripeorem, & fuerit quoq; falſum. palam autem eſt ꝙ poſſum⁹ habere infinitas opiniones falſas de Socrate: tum affirmando de ipſo quod negatum eſt: tũ etiam negando id, quod in eo exiſtit. ſi contrarietas ergo quæ in anima exiſtit, eſſet propterea quia exiſtit extra animam, tunc omnis opinio falſa, quam de Socrate habemus, eſſet oppoſita opinioni veræ, quam poſſumus de eo⁹ vt ſi opinemur ipſum eſſe hominem, q̃ eſt vera opinio, & opiniones oppoſitæ huic opinioni, ea ratione qua reperiũt ipſe Socrates extra animam, erunt omnes opiniones falſæ, quæ poſſunt contingere fieri de ipſo, & erunt infinitæ. nam, cum hæc opinio ſit vera, & reliquæ falſæ, ea ratione qua ipſe reperitur extra animam in materijs, oportebit vt quælibet harum opinionum falſarum ſit oppoſita illi opinioni veræ, quę de eo habetur, non ratione eſſentiæ ipſius opinionis quia hæc, Socrates eſt albus, non eſt oppoſita huic, Socrates eſt homo: ſed erit illi oppoſita, cum ſciuerimus ꝙ non ſit albus, & ꝙ ſit homo. Et ex hoc ſequentur duo incommoda. Primum, ꝙ vnum contrarium habebit infinita contraria: Secundum vero, ꝙ eædem opiniones erunt quãdoque oppoſitæ, quandoque vero non. Nã, ſi Socrates eſſet albus, tunc hæ duæ opiniones, videlicet ꝙ ſit homo, & ꝙ ſit albus, nõ erunt oppoſitæ. & hæmet ipſæ erunt oppoſitæ in Platone. & ſic non poterimus ſcire

opinio-

opiniones, verum ſint oppoſitæ, vel ne. niſi ſciamus id quod eſt extra animam à quo pendent opiniones ipſæ: verum ſcilicet vna earum ſit vera, & alia falſa. Impoſſibile itaque erit ponere huiuſmodi opiniones, quæ non ſint oppoſitæ ex ſe, eſſe. tuas partes cõ traditionũ in ipſo quæſitorũ vt dicamus p viam inquiſitionis, q̃ Socrates vel eſt albꝰ, vel geometra. quia vtraque harum opinionum poſſibile eſſet ſimul veræ de Socrate, vel falſæ: cum nos non habeamus perfectam veritatem de vna earum, neque ſciamus eſſe ipſius Socratis extra animam. Et ideo videtur q̃ opinio contraria illi opinioni noſtræ, quam habemus de Socrate, q̃ ſit albꝰ, eſt opinio noſtra de eo q̃ non ſit albus. & ſic in huiuſmodi contrarietate, uni contrario vnum dabitur contrarium determinatum, non infinita contraria: quemadmodum erat neceſſarium iuxta illam aliam poſitionem. Adde etiam, q̃ hæ poterunt poni pro duabus partibus contradictorij: licet non ſcamus, quæ ipſarum ſit vera. nam bene poterit verificari de Socrate q̃ ſit albus, vel q̃ non ſit albus, vt dictũ fuit. & tamen non erit neceſſarium, vt ſit albus uel niger: immo poterit eſſe expers vtriuſque horum: neq; vt ſit vel albus, vel geometra, ut iam fuit dictum. Alia præterea ratione id confirmatur, nempe quia oppoſitio affirmationis & negationis aſſimilatur illi oppoſitioni, qua ,poteditur ad generationem, vel ad corruptionem. nam generatio fit ex non ente ad ens, hoc eſt ex negatione ad affirmationem: & corruptio vero ex affirmatione ad negationem. At oppoſitionis ex ente ad non ens, quæ fit ea ratione, qua prædicata ſunt contraria, videtur ſimilari illa oppoſitio, qua procedimur ad alterationem. nã alteratio fit de ente ad ens: hoc eſt ex affirmatione ad affirmationem: vt in ſcientia Naturali probatum fuit. Manifeſtum autem eſt, q̃ alietas in ſubſtantia eſt maioris diuerſitatis, q̃ ſit alietas in qualitate. Nam magis differt homo ab ea re, à qua fuit generatus, quæ non eſt homo, q̃ differat homo niger ab illo. & ſic ſequitur q̃ illa opinio, quæ eſt diuerſa in ipſa ſubſtantia, ad illam, quæ præcedit, eſt magis contraria. q̃ ſit illa oppoſita, quæ eſt diuerſa ratione oppoſitionis ipſius eſſe ad aliud eſſe. Alia iterum ratione id comprobari poteſt. videlicet, quia opinio, quæ fit per negationem, indicat de ſe ablationem opinionis affirmationis. nam opinio, quam habemus de Socrate q̃ eſt albus, indicat q̃ ſe ablationem opinionis de eo q̃ ſit albus. Sed illa opinio quã hõmus de Soc. q̃ eſt niger, non indicat q̃ ſe ablationẽ opinionis de eo q̃ ſit albus, niſi p accidens, hoc eſt, ea ratione qua contigit nigrum non eſſe album. quia vnum eſſe non opponitur alteri eſſe, niſi hac ratione. & ideo illa opinio, quę eſt de negatione, magis opponitur opinioni affirmatiuæ, q̃ opponatur opinio contrarij. & ex hoc ſequitur, q̃ huiuſmodi opinio ſit abſolutæ atque ſimpliciter & maxime contraria opinioni affirmatiuæ. Alia adhuc ratione id firmari poteſt. Quoniam habere opinionem de aliqua re bona, q̃ ſit mala, eſt vtique opinio, quæ aliam affert opinionem, videlicet, q̃ non eſt bona. & poterimus dicere, q̃ hac ratione tantum opinio, quam habemus de re aliqua q̃ ſit mala, eſt oppoſita illi opinio, quam habemus de re q̃ ſit bona: videlicet ea ratione, qua contingit rem malam non eſſe bonam. At opinio, quam habemus de aliqua re bona, q̃ non ſit bona, nõ properea fertur q̃ ſit mala, ita vt poſſimus dicere q̃ hac ratione tantum negatio opponatur affirmationi: quoniam non eſt neceſſarium vt quicquid non eſt bonum, q̃ ſit malum. nam linea non eſt neque bona neque mala. Et ſi adhuc concedamus q̃ opinio, quæ habetur de aliqua re quòd non eſt bona, opponitur opinioni, quam habemus de ea quod ſit bona, ratione opinionis contrariæ, quæ eam infert, quæ eſt ſcilicet, quòd eſt mala, & dentur aliquæ, quæ non habeant contrarium, vt in libro Prædicamentorum probatum fuit: manifeſtum eſt. quòd opinio, quæ de eis habebitur negatiua, non erit opinio cõtraria: quia opinio negatiua de ea non poteſt inferre opinionem contrarij: quia iam fuit ſuppoſitum, quòd non habeant contrarium. ut exempli gratia, ſi cogitemus tempus eſſe quantitatem: & cum quantitas non habeat contrarium, ideo opinemur ipſum non eſſe quantitatem: non poterit utique inferri ex hac opinione opinio contraria ipſi quantitati. & ideo patet, quòd in rebus non habentibus contrarium non datur oppoſitio: quod eſt falſum. Conſtat itaque quòd opinio negationis eſt oppoſita, & reperitur in omnibus rebus: opinio vero ipſius contrarij, licet ſit oppoſitio, tamen non reperitur in cunctis rebus. ſequitur ergo, quòd id, quod

A quod natura opponitur ipsi affirmationi, est illa opinio, quæ opponitur cuilibet affirmationi: non ea quæ opponitur alicui affirmationi, sed non opponitur cuilibet affirmationi: quia non opponitur ei per se, sed per accidens. nam, si per se opponeretur ei, tunc daretur in omni affirmatione; quod perspicuum est. at opponitur ei propter illam opinionem. quæ ex ea infertur, quæ in omni materia reperitur, & est ipsa opinio negationis. Alia iterum ratione id confirmari licet. Nempe, quia necesse est, ut opinioni negationis opponatur vnum triũ, videlicet uel opinio affirmationis, vel opinio affirmationis contrarij, vel opinio negationis eius. hoc autem est necessarium, quia contraria sunt duo, & affirmatio & negatio duo quoque: & alterum alterum indicat, & sic sunt quatuor: & hæc opinio B est una ex ipsis: relinquuntur igitur tria. manifestum tamen est, q̃ nullum horum est contrarium extremum opinioni negationis, nisi ipsa opinio affirmationis, vt dictum fuit. opinio itaque affirmationis est, quæ maxime distat ab opinione negationis. & ideo necesse est, ut opinio negationis maxime distet ab opinione affirmationis. sed cum uni contrario unum debeatur contrarium, ut superius dictum fuit: ergo oportet ut extremum atque maximum contrariũ ipsi affirmationi sit ipsa negatio: quia non potest esse eius maximum contrarium etiã affirmatio contrarij: quia contrarium non habet nisi vnum contrarium maxime distans, vnica ratione. Veruntamen, si vnũ sit maxime distans, alterũ vero nõ sit maxime distans, non erit vtique impossibile. quia ipsi albo poterit esse contrarium ipsum ma- C xime nigrum, & nigrum non maxime. nigrum tamen quod est maxime nigrum, est illud tantum contrarium quod maxime distat ab eo.

Deinde dixit. Nec interest in his exemplis, &c. Inquit Leui. Sensus est, q̃ in ratione data, quæ probat, quòd maxima oppositio, quæ opponitur affirmationi, est ipsa negatio, nihil differunt exempla tradita à nobis in hoc, siue afferantur cum litera He, quæ est articulus in lingua Hebraica, & Al in Arabica: siue afferantur cum nota uniuersalitatis. quia quemadmodum bono opponitur, non est bonum, ita cuilibet bono opponitur, nullum est bonum. nam i qualibet parte reperiuntur in anima opiniones oppositæ, videlicet opinio affirmationis, & D opinio negationis. & ideo opiniones contrariæ in anima sunt eiusdem met rei. veruntamen quandoque id, quod ore promitur, non indicat ex his opinionibus contrarijs id, quod in anima existit. ut si fuerint in aliqua parte hominum opinio affirmatiua, & opinio negatiua, quę sunt opiniones contrariæ, & si voluerimus significare huiusmodi opiniones, dicendo, aliquis homo est albus, aliquis homo non est albus: vel homo est albus, homo non est albus: est manifestum q̃ id, quod ore profertur, non est indicium eius quod in anima existit de contrarietate opinionum: quia potest esse vt aliquod vnũ particulare non erit aliud: cum tamen in anima fuerit sumptum unum & idem particulare. Constat ergo, q̃ contrarium affirmationis in sermone est negatio in sermone eiusdem rei uniuersalis, quam significauit ipsa affirmatio in sermone. & hoc repe- E ritur in singularibus, & in contrarijs: quia cum sint vniuersales, necesse est ut subiectũ sit idem in utraque enunciatione. Et similiter reperitur hoc in ipsis contradictorijs in vna parte rei vniuersalis: hoc est, quòd in una parte enunciationis uniuersalis sumitur affirmatio, & negatio, quæ sunt maxime contrariæ, vt superius fuit dictum. At in subcontrarijs uel indefinitis non est necessarium, ut opiniones sint oppositæ. nam nõ est necessarium ut subiectum in vna ipsarum enunciationum sit idem, quod in altera, sed potest esse una pars eius in una enunciatione, & alias pars eius in altera enunciatione sed cum non sit in eo quod significatur per sermonem de ipsis, ut ipsæ opiniones sint contrariæ, ideo patet q̃ non sunt contraria: quia possunt esse simul uera. & F licet diuidant uerum à falso, & in materia necessaria, & impossibili, tamen constat q̃ non est necessarium propter hoc, vt opiniones, quæ eas significant, sint contrariæ: quia possunt esse in subiectis diuersis. sed in ipsis contrarijs palam est, ut opiniones, quæ eas significant, sint contrariæ: quia subiectum est idem in utraque enunciatione. & ideo non possunt esse simul ueræ, neque denudatur subiectum etiam ab uno eorum in materia necessaria, & impossibili. & hac ratione, una enunciatio earum erit contraria alteri: ita ut si una sit uera, altera sit falsa in materia necessaria, & impossibili: hoc est, ea ratione qua subiectum est unum, & opi-

nio-

G niones, quæ eas significant, sunt contrariæ.
Sed subcontrariæ & indefinitæ dividunt
uerum a falso in materia necessaria, & im-
possibili, ratione materiæ, non ratione alicu-
lus contrarietatis existentis in ipsis: quia nō
est necessarium in utraq; enunciationum,
ut subiectum sit unicum: neque ut opinio-
nes, quæ eas significant, sunt contrariæ: vt su- K
perius fuit declaratum. Et sic finit liber
Peri Hermenias. Laus Deo gloriosa.

Libri de Interpretatione, Cum Auerroe & Leui, finis.

Quæsita in lib. Prædicabilium, Prædicamentorum & Peri Hermen. require in posteriori parte lib. Log. fol. 75.

ARISTOTELIS PRIORVM RESOLVTORIORVM LIBER PRIMVS,

Cum Auerrois Cordubensis media Expositione.

Ioanne Francisco Burana Veronensi interprete.

SVMMA LIBRI.

Agitur de nonnullis principijs, pro sequentium cognitione. De propositionum conuersionibus. De syllogismorum simplicium, ac mistorum figuris ac complicationibus omnibus. De figurarum ternario numero, ac etiam Terminorum in quolibet syllogismo. De medij syllogistici inuentione, seu propositionum abundantia. De Syllogismorum male contextorum in proprias figuras resolutione.

De Syllogismi structura, Sectum Primum.

De propositione, Termino, Syllogismo, Dicto de omni, ac Dicto de nullo. Cap. I.

A Rimum dicere circa quid, et cuius sit cõsyderatio: qm̃ circa demr̃onem, & * scię demonstratiuæ. Postea determinare, quid ē propõ, & quid terminus, & q̃d syllus, & qualis p̃fectus, & qualis imperfectus: post hęc aũ. & quid in toto esse, aut nõ eē hoc in hoc: & quid dicimus de omni, aut nullo prędicari. Propositio igitur ē oratio affirmatiua, vel negatiua alicui⁹ de aliquo: hæc autem, aut vniuersalis, aut in parte, aut indefinita. Dico autem vniuersalem quidem, oĩ B aut nulli ineē: in parte vero, alicui aut nõ alicui, aut nõ oĩ ineē: sed indefinitã ineē, aut nõ ineē sine vñ, aut ſm partē: vt cõtrariorũ vnã esse sciam: aut voluptatē non esse bonũ. Differt aũt demõstratiua propositio à Dialectica: qm̃ Demr̃atiua, sũptio alterius particulę cõtradictõis est. nõ. n. interrogat, sed accipit demonstrans. Dialectica vero, interrogatio cõtradictiõis est. Nihil ãt differet, q̃ vtriusq; fiat sylls. nanq; et demonstrãs, et interrogans rõcinatur, accipiens aliq̃d de aliquo, ineē aut nõ inesse. Quare est Syllogistica q̃dē

*Ale. legit, & scia; de mr̃atiuã: & ét vt iacet.

G propō simpliciter affirmatio, aut negatio alicuius de aliquo ſm dictū modū. Demonſtratiua vero, ſi vera ſit, & ꝑ ſuppōnes, q̄ à principio ſunt, accepta. Sed Dialectica, ꝑcunctanti quidē interrogatio cōtradictionis: ratiocinanti aūt ſumptio apparentis, & probabilis: quēadmodū in Topicis dictum eſt. Quid itaq; ꝓpō, & qūo differat ſyllogiſtica, & demōſtratiua, et dialectica, accurate in ſequentibus diceſt: ad p̄ſentē vero vſum ſuffi-
H ciant, q̄ nunc à nobis determinata ſunt. Terminū autem voco, in quē diſſoluitur propō, vt prędicatum, & de quo prædicatur: aut appoſito, aut diuiſo, eē, aut non eſſe. Syllꝰus autem eſt rātio, in qua poſitis quibuſdā, alterū quid à poſitis, neceſſe eſt contingere, eo ꝙ hęc ſint. Dico autē, eo ꝙ hęc ſint, ꝑꝑ hæc contingere: propter hæc vero, nullius extrinſecus termini adiumento indigere ad neceſſarium
I efficiendum. Perfectū itaq; voco ſyllm, nullo alio indigentem p̄ter aſſumpta, vt neceſſariū appareat. Imperfectū vero, indigentē aut vnius, aut plurium, q̄ ſunt quidē neceſſaria per ſubiectos terminos, non tñ aſſumpta ſunt per propoſitiones. In toto autem eſſe alterum altero, et de omni prędicari alterum altero, idem ſignificat. Dicimus autē de omni prędicari, qñ nihil ſit ſubiecti accipere, de quo alterū non dicat; ac de nullo cōſimīr.

In .1. libro. In principio primi. Poſter.

* διαλυεται alij legūt reſoluitur

* ὁρισμοῦ alij legunt oratio

AVERROIS EXPOSITIO.

Pars Prima.

Sermo de Propoſitione, Termino, Syllogiſmo, Dicto de omni, ac Dicto de nullo. Cap. 1.

DIxit. Operęprecium eſt, vt prīo incipiamus enarrare id, qđ hoc in libro q̄rimus, ac vtilitatē ex re, quā q̄rimus prouenientē. Deinceps poſt hęc, quę reſpectu aliorū, de quibus hoc in libro ſermonē facit, radicum & principiorum vicē obtinent: hoc eſt vt primo cognoſcamus quid propoſitio, & quid ter- L
minus, & quid ſyllꝰ. & ſyllorū qualis perfectus, & qualis imperfectus, & quid prędicatū de omni, vel prędicatū de nullo, aut non de aliquo. Et dicemus, ꝙ id, qđ quęrimus hoc in libro, eſt demonſtratio: qm̄ ſyllogiſmū quærimus, quā demſonē quærimus. Vtilitas vero, q̄ ex hoc prouenit, eſt, vt cognitionem aſſequamur demonſtratiuam de re oī ſm maximam perfectionē, quam homo pōt naturaliter conſequi. Et propoſitio quidem eſt oratio affirmatiua alicuius de aliquo, aut negatiua alicuius ab aliquo. Et propoſitio diuiderur ex parte qualitatis, & ex parte quantitatis: ex parte q̄dē quātitatis, ꝙ alia vlis, alia particularis, alia īdefinita: ex pte vero qualitatis, qm̄ vnaquęq;, aut affirmatiua eſt, aut negatiua. Et vlis affirmatiua ea eſt, in qua affirmatur p̄dicatū de oī ſubiecto: ceu ſi dicā, oīs hō aīal. Vlis aūt negatiua ea eſt, in qua prædicatū negatur ab oī ſubiecto: veluti ſi dixerim, nullus hō lapis. Et particularis affirmatiua ea eſt, ī qua de parte ſubiecti affirmatur p̄dicatum:

Intētio huius libri. Vtilitas. M

Quid ſit ꝓpō, & q̄ eius diuiſiones ex pte q̄ntitatis & q̄litatis.

A tum: quemadmodum si dicam, ali qd animal hō. Particularis vero negatiua est, siue prędicatum ab aliquo negetur subiecto, vt si dicā, ali qd animal non est hō: siue negetur vl̄e ipsum à subiecto, ceu si dicamus, non oē animal hō. qm̄ particularis negatiua binas habet interpretationes, quarum vna est partis destructio, altera vero vniuersalitatis, quæ in ipsa reperitur. Cæterum indefinita ea est, cui penitus sepimētum nō annectitur, aut vl̄e, aut particulare: quemadmodū dicimus, scīa contrariorum vna, & voluptas

Particularis negatiua duplex est.

B non est bonum. Et hæ diuisiones sunt propositionis ex parte formæ, hoc est diuisiones vtiles ad cognitionem syll̄i simpliciter. Diuisiōes vero ex parte materię sunt: qm̄ ipsius, alia est demōstratiua, alia dialectica, ac reliquæ, in quas partitur fm̄ artium sermocinaliū materias: quēadmodū in sequentibus ex hac arte planum fiet. Ac propositio qdem demonstratiua & dialectica, re à se inuicem differunt. Ac differentiarum vna hæc est, ꝙ demonstratiua ꝓpositio, altera est contradictionis pars, & ea quidē vera. Dialecti-

Diuisio ꝓpōnis ex ꝑte quātitatis & qualitatis est scd̄m formā. Diuisio ꝓpōnis ī Dialecticam & demōstratiuā ē ex mā Dr̄ia inter ꝓpōnē dialecticā & demr̄atiuam.

C ca vero esse pōt vtralibet ex partibus contradictionis: qm̄ assumitur concessa à rn̄dente, & respondēs poterit vtrālibet contradictionis partē respondere. nanq; interrogās interrogationem in hac arte, dat illi optionē, vt respondeat ꝑ vtrā magis voluerit contradictionis partē. Nec differunt inter se demonstratiua ac dialectica propositio in descriptione, fm̄ ꝙ syll̄m simpl̄r astruūt, verū nulla in hoc penitus inter eas differentia est: nanq; vterq; & Demr̄ator & Dialecticus rōcinabitur verum syll̄m, vbi aliquid de aliquo D prædicari aut non prædicari acceperit, dum propositionum aliquā ponit. Erit itaq; propō syllogistica veluti genus demonstratiuę ac dialecticæ propositionis, de qua consyderabimus hoc in libro, oratio affirmatiua alicuius de aliquo, aut negatiua alicuius ab aliquo. Demōstratiua vero ea est, quę ex primis fuerit naturaliter scitis: sed Dialectica ex probabilibus, si astruas syll̄m: sin autem interrogas, ex concessis probabilibus. Sectionis vero, quibus à seinuicem distinguūtur propōnes istę perfectę, traditę sunt in libris & E Demonstrationis & Dialecticę: vbi fm̄ modum istum consyderādę relinquuntur, & consil̄r cęterarū propositionum diuisiones in proprijs perficiuntur artibus, sicuti sophisticæ & rhetoricæ propositiones. Verumenimuero satis fuit hoc in loco propositionū diuisiones cognoscere fm̄ quantitatem prædictam.

Propō syllogistica ē veluti genus ad dialecticā & demr̄atiuam.

Terminus vero hoc in libro significat illud, in qd resoluunt propōnes, fm̄ ꝙ pars est necessaria ad hoc, ꝙ propositio fit, hoc est prędicatum ac subiectū: qm̄ partes sunt F propositionis necessariæ. non autē ea, quæ propositioni adijciunt loco copulæ, quemadmodum inuentionis verba, cùm in ea non resoluatur ꝓpositio, tanq̄ partes sibi necessarias. erit enim iam propositio in actu, licet inuentionis verbum in ea sit in potentia, & lateat: veluti consuetudo est apud Arabas in ternarijs, ac quemadmodum rēs se habet in binarijs, hoc est ex eo ꝙ non est illis opus verbo inuentionis. & in hoc ęquales sunt propositiones affirmatiuæ & negatiuæ.

Quid sit terminus.

Verbū inuētiōis n̄ ē res necessaria ī ꝓpōne, sed sumit loco copulę.

G Dixit. Syllus autē est oratio, in qua cū ponunt res plures vna, sequitur ex necessitate pp hæc posita, per se non per accidens aliud quid ab illis. Oratio hic genus est syllī: & in hoc volumus orationem enunciatiuam: & reliqua quæ accipiuntur in definitione, dñiæ sunt, quibus distinguitur oratio vere syllogistica à non syllogistica. Vnde dū inquit, cū ponūtur, intelligit cū admittuntur, hoc est conceduntur. & dū inquit, res, intelligit propōnes. Deinde addit, plures vna. qm̄ ipse īferius declarabit, ꝙ non erit syllus ex propositione vna. Et cū dixit aliud qd, intelligit ipsius conclusionē. & hoc, qm̄ oportet conclusionē aliud esse a propōnibus, qm̄ nil ē, qd ad sui ipsius monstrationē accipiatur. Et cū dixit, sequit ex necessitate, addidit necessitatis conditionē: qm̄ consequentiarum alia necessaria, & alia nō necessaria. & fm hanc condōnē distinguit syllus ab orationibus, ex quibus res sequit consequētia non necessaria: quēadmodū inductio, & exemplū, & syllī, in quibus aliqñ negatio concludit, nonnunq̄ affirmatio. Et cū dixit, per se intelligit, vt sit syllus perfectus, hoc est, vt nihil in eo desit, qd ad syllum faciat. Et dum inquit, non per accidens, significat figuras, quæ in nonnullis concludunt materijs: quēadmodū infra declarabitur, conclusionē fieri ex binis affirmatiuis in secūda figura, cū prædicata subiectis in pdicatione æqua fuerint. Et pars eorū, quæ in hac definitione assumūtur, ex se manifesta est, ꝙ syllo īsit: pars vero & inesse monstrabitur. Quēadmodum syllum orationum esse enunciatiuam, ex se manifestum est: qm̄ oratio enunciatiua ea est, quæ aut vera aut falsa est. & similiter qd in ea dicitur, vt ex ipsa sequatur aliud à propositiōibus, quodq; consequentia necessaria sit, & hoc ex se manifestum. & cōsimiliter vt sit consequentia per se, non per accidens, hoc ēt ex se clarum, hoc est syllm oportere hac disponi dispositione. Quod vero monstrandū derelinquitur, est oportere in ipso poni propositiones plures vna. & hoc infra declarabitur: planū nanq; fiet syllm omnem ex binis compositum ex propōnibus, neq; pluribus, neq; paucioribus. Syllus autē quidam perfectus, & quidam imperfectus. Et perfectus vtiq; is est, cui nō est opus, quo appareat ex ipso seq conclusio, facere aliud pter id, quo ipsius ostenditur conclusio. Imperfectus vero is est, qui indiget, quo appareat ex ipso conclusio sequi, vt aliud fiat aut alia ex ijs, quę sequuntur ex propositionibus, quæ in ipso fuere positæ. & hoc, quia oportet syllm esse cōpletū, hoc est nihil ipsi deficere, vt syllus sit. Et adhuc iste diuiditur duas in partes. qm̄ ipsius alius est, cui aliquid deest, vt appareat esse syllus, & is est, qui sibi nomen imperfecti vendicat: alius vero est, cui nihil deficit, vt appareat esse syllogismus, & is est perfectus.

Quid sit syllus & declaratio partiū definitionis.

H

Nihil ad suipsius mōstrationē sumitur.

Inductio, & exēplū si sunt cōsequentiæ necessariæ

I

K

L

Diuisio syllogismi in pfectū & impfectū.

M

Verumenimuero dictum de oī, aut dictū de nullo, significat, nihil in oī reperiri subiecto, de quo non pdicetur prędicatum, hoc est, vt pdicatum insit oī subiecto, & omni ēt illi, quod per subiectum disponitur, inexistat: adeo, vt cū dicimus, omne animal est corpus, & velimus in ipso exercere intentionē dicti de omni, non tantum sit intentio nostra,

Quid sit dictū de oī.

A stra, vnumquodq; ex animalibus est corpus, sed vnumqdq; ex animalibus, & oē id qd̄ per vnumqd̄q; ipsorum disponitur, est corpus. Et hæc est differentia inter dictum de omni, quod principium efficitur in hoc libro, & inter propositionē vniuersalem: & dictū de nullo consimiliter. significat. n. nihil in omni reperiri subiecto, à quo non negetur prædicatum, ita vt prædicatū negetur ab omni subiecto, & ab ijs oībus, quibus inest subiectum, hoc est ab ijs, quę disponuntur à subiecto. Et hęc sunt illa, quorum cogni B tionem præcedere oportet consyderationem de speciebus syllogismorum, quæcunque fuerit species.

Dfia iter dictū d oī & ppōnē vlem.

De conuersione propositionum Inexistentium. Cap. 2.

QVoniam vero oīs propositio est, aut ineē, aut necessario inesse, aut contingenter inesse: harū autē aliæ affirmatiuæ, aliæ negatiuę ſm vnamquāq; allocutionem: rursus vero affirmatiuarum ac negatiuarum, aliæ sunt vlr, alię C in parte, aliæ indefinitæ: Vniuersaliter quidem priuatiuam, in eo, qd̄ est inesse, terminis cōuertere necesse est: vt, si nulla voluptas bonum, neq; bonum vllum erit voluptas. Prædicatiuam aūt conuertere quidem necessarium, nō tn̄ vlr: sed in parte: vt, si omnis voluptas bonū, & bonum aliquod esse voluptatem. Earum vero quę in parte, prędicatiuam quidem conuertere necesse est ſm partem: si. n. voluptas aliqua bonum, & bonum aliquod erit voluptas. Priuatiuam autem non necessariū: non enim, si homo non inest alicui animali, & animal non inerit alicui homini. Primum itaque sit priuatiua vlr, A B, propositio. si enim nulli A ipsum eorum quæ sunt B, inest, & B inerit nulli eorum quæ A. nā si alicui, vt C, non verum erit quod dr̄, nulli ipsum A, eorum quæ B inesse: C enim ex his quę B sunt, est. Si vero omni A ipsum eorū quę sunt B, & B alicui eorū quę E A, inerit. nam si nulli, & A eorū q̄ B, nulli inerit: verū suppositum fuerat omni inesse. Consimiliter autem & si propositio ſm partē sit. si enim A alicui eorū quæ B, & B alicui eorū quæ A, necesse est inesse. nam si nulli, & A nulli eorum quæ B. Sin autem A alicui eorū quæ B, non insit, non necesse & B alicui eorum quę A, non inesse. vt si B qdē est animal, A vero homo: hō quidem enim non oī aīali, animal autem omni homini inest. F

Sermo de conuersione propositionum Absolutarum. Cap. 2.

ET omnis propositio aut est absoluta, hoc est actu existens, aut necessaria, aut possibilis. & propter hoc diuiduntur syllogismi genera ad diuisionem modorum propositionum. Amplius istarū vnaquęq;, aut affirmatiua est, aut negatiua: vniuersalis, aut particularis, aut indefinita. quamobrem faciunt syllogismorum inuentorū species ſm

C modus iſtum, hoc ē ex ipſis, aliunde
propoſitionibus conſtat neceſſarijs, & neceſſarium, & poſſibilibus, quē-
admodum ſuerat oſtenſum ex parte
Quotiens equalitas ꝓpoſitus. variationis propoſitionū in quo-
tiens, ac qualiter in quantitate q-
dem ſua variationem ſuſcipiebant:
in qualitate vero ſua affirmationis
ac negationis diuerſitatem. modus
igitur neceſſarius, ac poſſibilis iam
ex prioribus libro cognitus fuit.
Quæ ſint propoſitiones ſimiles. Inexiſtentem autem eſſe videre
velle, quæ actus ab neceſſario ne-
ceſſarius, hoc eſt in quibus prædicati
H ineſt omnibus ſubiecti individuis,
multo tempore & verſatum eſt, vt
in hāc ſpē veritate propōnes, de
quibus ambigit an neceſſariæ ſint,
an vero non neceſſariæ, non abſtā-
bit, quę actu intuebuntur, dum ſub-
iectum in actu ſit aut propoſitio pot-
admodum arbitrantur eſſe Alex. qui
Nō ponit ſimia, Alex. ſi ſcip. ꝓpō ſint; tūc ꝓtinet de orbe ꝓpō ſubiecta ex neceſſaria ſcd tūc ſit gne cōtra eam. & ſingulares ſunt. & ſi ex ipſis ve-
rę ſalis reperiuntur, ratio eſt ac per ac-
cidens, eſt alioqui & hoc genus pro
poſitiones ſieri in ſequentibus pro-
hibent Ariſt. Neq; ſierī eſt aliquid
cōprehendens neceſſariū ac poſſibi
le, * quēadmodū exiſtimauit Theo
phraſtus; neq; alij non nulli, niſi for
te rōne inexiſtētis eſſe vellet, igno-
rare ipſum neceſſariū eſſe aut poſſi-
bile. qm̄ qd hoc intendit, eſt diuiſio
propoſitionis ſm̄ exiſtentię diuiſiones,
aut ſm̄ diuiſiones ſcientiarum primo-
rum, quæ nobis naturaliter in pro-
pōnibus inſunt. adhuc ex ijs, q̄ in-
fra dicemus, clarū iſtud fiet. Harū
Quid ſit cōuerſio. itaq; triū propōnum, hoc eſt inexi-
ſtētis, neceſſarię, ac poſſibilis, alię q-
dē conuertunt, alię vero minime. i.
vt in conuerſione mutet ordo parti-
cularium enunciatiōs, vt ſit p̄dicatū ſub-
iectū ac ſubiectū p̄dicatū, ſeruata
veritate & qualitate ſuę affirmatio-
nis aut negationis. Aug eſt autē or-
do talis cōuerſę veritas, illā ē, q̄ hoc
R Quid ſit ſim. ſine vllatenus corruptione ſubſiſtit.

Ex præpoſitionibus, vllas negati
ue habitudines obſeruat, ſermo quæri-
mus. vtrū cuiꝑm, ſi verū eſt, nullam
voluptatem eſſe bonū, verū ēt erit,
nullū bonū voluptatē eſſe. Affirma
tiuas vero vllas conuertit quidē, non
ſi ſermo quæritur, hoc eſt vtrū ſint,
ſm̄ negatiuę diſpoſitionem. ſed ſi verū eſt, q̄d dicimus, om
nis voluptas bonum, erit inde ve-
rum, aliq̄d bonum voluptatē eſſe.
L Ex particularibus aūt abſolutis, af-
firmatiua quidē conuertitur in par
te. veluti, ſi verum eſt, q̄d dicimus,
aliqua voluptas bonum, oportet vt
verū ēt ſit, aliquod bonum voluptā
tem eſſe. Negatiua vero non ſemp
cōuertitur in oī materia & iſta ſpe-
cie, q̄d tamen exigit in conuerſio-
ne propoſitionum omnium. neq;
enim, ſi verum eſt aliq̄d animal nō
eſſe hoīem, propterea & cōuerſum
verum erit, aliquem hominem nō
eſſe animal. & * indoctio ſufficit ad
oſtendendū aliquid non conuerti,
veluti particularem negatiū: ſed
M ad monſtrandum aliquid conuerti
iam eſt opus ornatore.

Quaſ Ariſt. i demōſtrōne cōuerſionū elemēta vtatur. Sit itaq; primo exemplum vſus
negatiuæ, q̄d dicimus, A ineſt nul-
li B, ita vt A exemplū ſit ſubiecti, B
vero prædicati. Exemplū enim
elementorum accommodatius, ne
fortaſſe quiſpiam exiſtimaret, q̄d
monſtratur, ſequi gratia materiæ,
hoc eſt propter ſubiectū exemplū,
non autem propter in ſe: veluti ſi
loco A poneremus animal, loco B
lapidem. Dicamus igitur, ſi verum
fuerit, quod dicimus, nullam A B

A ꝙ oportet ex neceſſitate verum ét eſſe, nullum B A. qñ, ſi non eſt verum, qđ dicimus, nullum B A, contradictorium ſuum verũ erit, quẽadmodum expoſuimus in libro ꝓcedente, hoc eſt, aliqđ B A. ponemus igitur particulare iſtud, ſenſibile aliquod, puta C: erit ergo C, qđ eſt pars ipſius B, ſm ſenſum inuentum in A: quare aliqđ A ſm ſenſum inerit ipſi B: & nos iam poſuimus verũ eſſe, nullum A, eſſe B: ſed hoc impoſſibile & non conuenit: quare: falſum qđ diximus, aliqđ B eſſe A. ꝙ ſi hoc falſum, verũ erit, quod aſſerebamus, nullũ B eſſe A, qđ monſtrare intẽdebamus. Affirmatiua vero abſoluta vſis conuertitur, quemadmodum diximus in parte. ſi enim verum extiterit, omne B eſſe A, dico ꝙ ſequitur ex neceſſitate in omni materia, vt verũ ſit, aliquod A B. demonſtratio huius. nanq; ſi non eſt verũ, quod dicimus, aliquod A B, verum erit ſuum contradictorium, qđ eſt, nullum A eſſe B: & cũ hoc verum extiterit, verum erit & cõuerſum, veluti antea expoſuimus de vſi negatiua, hoc é, nullum B eſſe A. ſed iam poſueramus, omne B eſſe A, qđ eſt impoſſibile, & non conuenit: ergo qđ diximus, nullum A eſſe B, falſum eſt ex neceſſitate. ꝙ ſi hoc falſum, verũ erit ſuum cõtradictoriũ, aliqđ A B. De affirmatiua vero abſoluta I parte dicimus ét conſimiliter, ꝙ in parte conuertitur. qñ, ſi verũ extiterit, aliqđ B eſſe A, verum quoq; erit aliqđ A eſſe B, ex neceſſitate: quia ſi non eſt verũ, verum erit ſuum contradictoriũ, nullũ A B: & cũ fuerit hoc verũ, cõuerſum ét ſuũ verum erit, qđ eſt, nullũ B A. ſed iã poſuimus, aliqđ B eſſe A: qđ & impoſſibile & nõ cõuenit. quare ſi falſum extiterit, nullũ A eſſe B, ex neceſſitate verum erit cõtradictorium ſuum, aliqđ A B. Negatiua aũt parte nõ ſemper conuertitur. cuius exẽplũ, ſi loco B, ponamus animal, & loco A, hominem, tunc verum erit, nõ omne animal hominem eſſe: non tñ propterea ſuum conuerſum verum, non oĩs hõ animal. & hoc ſufficit in deſtructione, quemadmodum diximus. Atq; hæ quidẽ ꝓpõnes ſunt, ꝙ conuertunt, quæq; non conuertuntur in materia abſoluta.

In.1. de Interpre.

B

C

D

E

De converſione propoſitionum Neceſſariarum. Cap. 3.

EOdem autẽ modo ſe habebit & in neceſſarijs propõnibus. vſis enim negatiua vſit conuertitur: affirmatiua rum vero vtraq; ſm partem. Si .n. neceſſe eſt A, eorum quæ B, nulli ineſſe, neceſſe & B, eorum quæ A, nulli ineſſe. ſi enim alicui cõtingit, & A eorum quę B, alicui cõtingeret. Sin aũt ex neceſſitate A omni vel alicui eorũ q̃ B ineſt, & B alicui eorũ quæ A neceſſe eſt ineẽ. ſi. n. nõ neceſſe, neque A alicui eorum quę B, ineſſet vtique ex neceſſitate. Priuatiuum vero in parte, nõ conuertitur ob eandem cauſam, ob quam & prius diximus.

F

Sermo de converſione propoſitionum Neceſſariarum. Cap. 3.

CÆterum ex propoſitiõibus neceſſarijs, vſis quoque negatiua conuertitur vniuerſaliter, & vniuerſalis affirmatiua conuertitur in parte, & conſimiliter affirmatiua

G particularis, ſm diſpoſitionem abſolutarum. Huius autem oſtenſio eſt. qm̃, ſi verum extiterit, nullum B eſt A ex neceſſitate, dico ꝙ ſequit̃, vt verum etiam ſit, nullum A eſt B ex neceſſitate. demonſtratio huius, qm̃ ſi nõ fuerit verum, qđ dicimus ex neceſſitate, nullũ A eſt B, contra-

Nota ſi eē niſi duas mãs, qm̃ abſoluta ē ex nã poſſibilis.

dictorium ſuum erit verum. hoc autem eſt aut affirmatiua in parte in materia poſſibili, quæ eſt contraria materiæ neceſſariæ, aut alia neceſſaria affirmatiua particularis: qm̃ non ſunt hic niſi iſtæ duæ materiæ, propterea ꝙ abſoluta eſt ex

H natura poſſibilis, & impoſſibile, qđ accidit ex poſitiõe ipſarum eſt vnũ: qm̃ poſſibile id eſt, quod cũ ponitur in actu, non accidit ex poſitione ſua impoſſibile. Quòd ſi poſueri mus ipſam neceſſariam particularem, monſtrabitur ex hac poſitione ſequi impoſſibile ſm extenſionẽ præcedentem negatiuę abſolutæ. Si vero ponamus particularem poſſibilem: quemadmodũ ſi ponamus, poſſibile eſt aliqđ A eſſe B, & runc planum erit, ſi poſuerimus aliqđ A eſſe B in actu, nõ accidet ex hoc impoſſe. atqui ſi poſuerimus, aliqđ A

I eē B in actu, erit & aliqđ B A I actu. qm̃ particularis abſoluta iã cõuerti tur, & iam poſuimus, nullum B eſſe A ex neceſſitate, qđ eſt impoſſibile & nõ cõuenit, & qđ eſt ex nã poſſibilis & poſſibile contrarium eſt neceſſario. & cùm falſa extiterit affirmatiua pticularis neceſſaria & poſſibilis, ſequitur vt vera ſit vl̃s negatiua neceſſaria. qm̃, quod non eſt contingens neque neceſſarium, illud eſt negatũ neceſſario. Vniuerſalis vero affirmatiua neceſſaria conuertitur ipſa quoque in particulare neceſſariã. ſi. n. verũ extiterit, oē B eē A ex neceſſitate, dico ꝙ ſequit̃, vt ſit verũ, aliqđ A eſſe B ex neceſſitate. qm̃, ſi eſt aliqđ A B contingenter, & nõ ex neceſſitate, ſequitur vt ſit aliqđ B A cõtingenter. & hoc ſm monſtrationem poſitionis prędẽtis, quæ facta eſt de inexiſtente: propterea ꝙ ſi ponamus, aliqđ B, qđ ẽ cõtingẽter aliqđ ſenſibile, erit hoc quoddam A, & quoddã B. quod ſi ita eſt, erit aliqđ B A contingenter: ſed iã poſuimus, omne B eſſe A ex neceſſitate, qđ eſt impoſſibile & nõ conuenit: quare ſi hoc ita eſt, ſequi tur, vt ſimul cum hoc, qđ dicimus, L omne B A ex neceſſitate, verum ẽt ſit aliqđ A eſſe B ex neceſſitate. Affirmatiua autẽ neceſſaria in parte, & ipſa conſimiliter conuertitur in particularẽ neceſſariã. qm̃, ſi fuerit aliqđ B A ex neceſſitate op̃ vt ſit aliquod A ex neceſſitate B. quia ſi non, non erit aliqđ B, ex neceſſitate A. Et hę ſunt propõnes abſolutæ, ac neceſſarię, quę conuertuntur. & hæc expõ, quam expoſuimus, eſt expõ, quam intendit Ariſtoteles.

De conuerſione propoſitionum Contingentium. Cap. 4.

M IN contingentibus vero, qm̃ multifariam dicitur contingere: etenim neceſſarium, et non neceſſarium, & poſſibile, contingere dicimus: in affirmatiuis quidẽ cõſimiliter ſe habebit ſm conuerſionem in omnibus. ſi enim A omni vel alicui eorum, quæ B contingit, & B alicui eorum quæ A continget vtiqꝫ. ſi. n. nulli, neqꝫ A nulli eorum quę B. oſtenſum eſt. n. hoc prius. In negatiuis vero nõ ſiſſ-

ſed

A sed quæcunq; quidē contingere dicunt, eo q̄ ex necessitate non insunt, aut nō ex necessitate insunt, sil'r. vt, si qs hominē dicat, cōtingere nō esse equum, aut albū nulli vestimēto inesse. horū enim, illud quidē ex necessitate nō inest, hoc aūt non ex necessitate inest. Et consil'r conuertitur ꝓpositio. si enim cōtingit nulli homini equum esse, & hominē cōtingit nulli equo. & si album cōtingit nulli indumēto. & indumentū cōtingit nulli albo. si
B enim alicui necesse, & album alicui erit ex necessitate: hoc enim ostēsum est prius. Consil'r & in negatiua ī parte. Quęcūq; vero, eo q̄ vt plurimum, atq; ob id, q̄ nata sunt, cōtingere dicunt, s'm quē modū determinamus contingens, nō sil'r se habebūt in priuatiuis cōuersionibus. cæterum vl'is quidē * propositio non conuertit: quæ vero in parte cōuertitur. Hoc aūt erit manifestum, qñ de cōtingenti dicemus. Nūc vero nobis & hoc sit præter ea
C quæ dicta sunt, planum, q̄ contingere nulli, aut alicui non inesse, affirmatiuam habet figurā. Contingit nanq; ad similitudinem ipsius est, ordinatur: ipsum vero est, in quibuscunq; prædicetur, affirmationem semper & omnino facit: vt, est non bonū, aut est non albū, aut simpl'r est nō hoc: monstrabitur autem & hoc per sequentia: secundum vero cōuersiones ad aliarum similitudinem se habebunt.

a. c. addūt priuatiua.

Sermo de conuersione propositionum Possibilium. Cap. 4. D

PRopositiones vero pol'es, hoc est de quibus vere dicit' nomen possibile: quæq; ita se habent, vt possint esse & non esse in t[illegible]e futuro, sic disponuntur s'm conuersionem, vt affirmatiuæ absolutæ & necessariæ: hoc est q̄ vniuersales affirmatiuę & particulares conuertant' in parte. & hoc manifestū. nanq; si fuerit omne A B cōtingēter, vel aliquod A B etiā cōtingenter, dico q̄ aliquod quoq; B A cōtingenter erit. quin si non est cōtingenter, sed fortasse necessario, aliquod igit' A erit B necessario s'm E
q̄ prædiximus. & iam posuimus, oē A esse B contingēter: quod impol'e & non conuenit. Cæterū propositionum negatiuarū conuersio in hac materia econtrario se hēt, q̄ in illo. & hoc, qm̄ vl'is negatiua in hac mā non conuertitur vl'r, & particularis conuertit': quēadmodum declarabimus in sermone de syll'is, qui cōponunt' ex ꝓpōnibus possibilibus. Et causa huius est: qm̄ negatiua in hac materia non est re vera negatiua: quēadmodū declaratū est in libro p̄cedente. vis nāq; ipsarū est affirmatiuarū vis. Et hoc, qm̄ modus ī ipsis F
sil'is est verbo substantiuo, qđ est in enūciationib' sine mō. & quēadmodum enūtiatio, in qua dictio negatiua nō componit' cū verbo affirmatiuo, sed cū p̄dicato, est affirmatiua, vt cū dicim', Zaiol est nō bon', vel est nō alb', eodē pacto se habebūt & enūciatiōes istę: qm̄ dictio negatiua in ipsis nō coniungit' cū modo, sed cū prædicato. vt cū dicim', pol'e est hoc nō esse in hoc, aut pol'e est nō eē in parte hui'. Verū hoc ampliori declaratione declarabit' in sequētibus.

De

De tribus figuris ex propoſitionibus inexiſtentibus. *Cap. 5.*

DEterminatis vero his, dicamus iam per quæ, & quando, & quomodo fit omnis ſyllogiſmus: poſterius autẽ dicendum de demonſtratione. prius enim de ſyllogiſmo dicendum, quàm de demonſtratione, eo q̃ vniuerſalior ſyllogiſm⁹ eſt. demonſtratio nanq; ſyllogiſmus quidã eſt: ſyllogiſmus vero non omnis, demonſtratio.

Primæ Figuræ.

CVmq; itaq; termini tres ſic ſe habeant inuicem, vt vltimus in toto ſit medio: & medius in primo aut ſit, aut non ſit: neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllogiſmum perfectum. Voco autem medium, quod & ipſum in alio, & aliud in hoc eſt: quod & poſitione fit medium. extremitates vero, quæ & ipſa in alio eſt, & in qua aliud eſt. Si enim A de omni B: & B de omni C: neceſſe eſt A H de omni C prædicari. prius enim dictum eſt, cui de omni dicim⁹,

Prima vtilis cõiugatio.

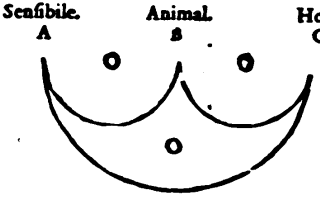

Conſimiliter vero, ſi A de nullo quidem B: B vero de omni C: quòd A nulli C inerit.

I

Secũda vtilis cõiugatio.

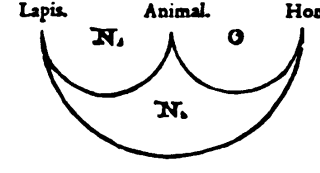

Sed ſi primum, omne conſequitur medium: medium vero nulli ineſt extremo: non erit ſyllogiſmus extremitatum. nihil enim neceſſarium accidit, eo quòd hæc ſint. nanq; & omni & nulli contingit vltimo primum ineſſe: quare neq; quod ſecundum partẽ, neq;

quod

quod vniuerſaliter ſit neceſſarium. cùm vero nullum ſit neceſſa- A
rium, per hæc non erit ſyllogiſmus. Termini omni ineſſe, animal, homo, equus: nulli, animal, homo, lapis.

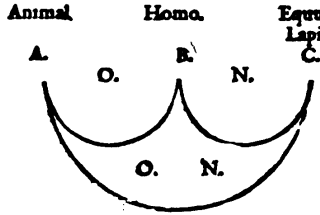

Prima inutilis conſtigatio.

B

Neque quando neq; primum medio: neq; medium vltimo nulli inſit: neq; ſic erit ſyllogiſmus. Termini ineſſe, ſcientia, linea, medicina: non ineſſe, ſcientia, linea, vnitas.

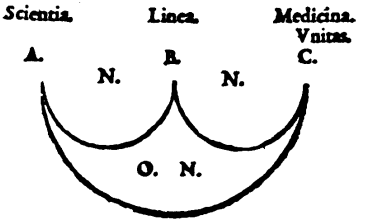

Secũda inutilis conſtigatio. Auer. accipit hos terminos: rõnales, equus, homo, asinus.

C

Vniuerſalibus igitur terminis exiſtentibus. planum in hac figura, quando erit & quando non erit ſyllogiſmus: & q; ſi fuerit ſyllogiſmus, terminos ita ſe habere neceſſe eſt, vt diximꝰ: & ſi ita ſe habuerint, planum q; erit ſyllogiſmus. Si vero hic vniuerſaliter, ille in parte ad alteram: quando quod vniuerſaliter ad maiorẽ extremitatem, aut prædicatiuum, aut priuatiuum: quod autem in parte, ad minorem prædicatiuum: neceſſe eſt ſyllogiſmũ eſſe perfectum. cùm vero ad minorem, aut aliter quodammodo termini ſe habuerint, impoſſibile. Dico autem maiorem extremitatem, in qua mediũ eſt: minorẽ vero, quæ ſub medio. Inſit enim A omni B: B vero alicui C: ſi itaq; eſt, de omni prædicari, quod in principio diximus, neceſſe eſt A alicui eorum quæ C ineſſe.

Animal

D

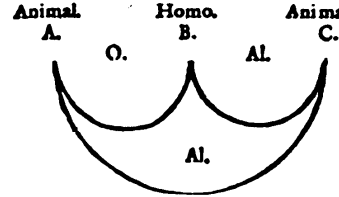

Tertia vtilis coniugatio.

Et ſi A nulli eorum quæ B ineſt: B vero alicui C: neceſſe eſt A alicui C non ineſſe. determinatum enim eſt & de nullo quomodo dicimus. quare erit ſyllogiſmus perfectus. Conſimiliter & ſi indefinitum ſit B C, prædicatiuum exiſtens. idem enim erit ſyllogiſm⁹, & ſi indefinitum, & ſi in parte accipiatur.

E

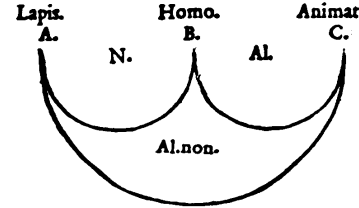

Quarta vtilis coniugatio.

Sin autem ad minorem extremitatem vltr ponatur, aut prædicatiuum, aut priuatiuum, non erit ſyllſ, neq; affirmatiuo, neq; negatiuo, neq; indefinito, neq; ſecundum partem exiſtente. vt ſi A

F alicui B inſit, aut non inſit: B vero omni C inſit. Termini, cp inſit, bonũ, habitus, prudentia: cp non inſit, bonũ, habitus, ignorãtia.

* ἐμαθία inſipẽtia.

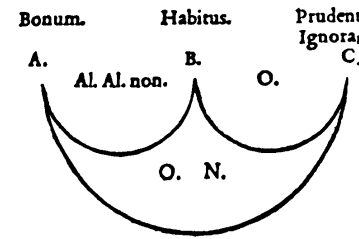

Auer. pro prudentia accipit ſcientia.

Tertia inutilis coniugatio.

Ruſſus,

Rurſus, ſi B nulli inſit C: A vero alicui B inſit, aut nõ inſit, aut nõ omni inſit, neq; ſic erit ſyllꝫ. Termini, ꝙ omni inſit, album, equus, cygnus: ꝙ nulli, albũ, equus, coruus. ĩdem & ſi A B indefinitũ ſit. A

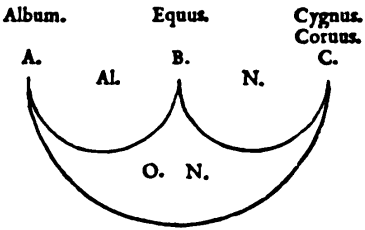

Quarta in utilis cõiugatio.

Neq; qñ quod ad maiorem extremitatem vñr fiat aut prædicatiuum aut priuatiuum: quod aũt ad minorẽ priuatiuum ſm partem, non erit ſyllꝫ, ſiue indefinitũ, ſiue in parte accipiatur. vt ſi A omni ineſt B: B vero alicui C nõ ineſt, aut non omni ineſt: cuicũq; enim alicui nõ inſit medium, hoc & oẽ, & nullum ipſum ſequetur primum. Subĩciantur enim termini, animal, homo, albũ: poſtea & de quibus nõ prædicat̃ albis homo, ſumant̃ cygnus, & nix: igit̃ aĩal de illo quidẽ prædicat̃ oĩ: de hoc aũt nullo: quare nõ erit ſyllꝫ. B

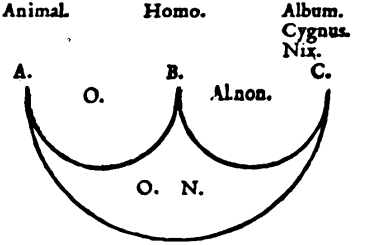

Quinta in utilis cõiugatio.

Rurſus A quidem nulli inſit B: B vero alicui C nõ inſit. Termini ſint, inanimatum, homo, albũ: poſtea accipiantur de quibus albis non prædicatur homo, cygnus, & nix. inanimatum nanq; de hoc quidem omni: de illo autem nullo prædicatur. Amplius, qm̃ inde terminatũ eſt, B alicui C non ineſſe: verificatur aũt & ſi nulli ineſt, & ſi non omni, ꝙ alicui non ineſt. ſi vero tales aſſumant̃ termini,

vt

D vt nulli insit, nõ fit syllis: hoc enim dictum est prius. Planũ itaq; ꝙ, eo ꝙ termini sic se habeant, non erit syllis: esset enim & in his. Consimiliter autem monstrabitur, & si vlr ponatur priuatiuum.

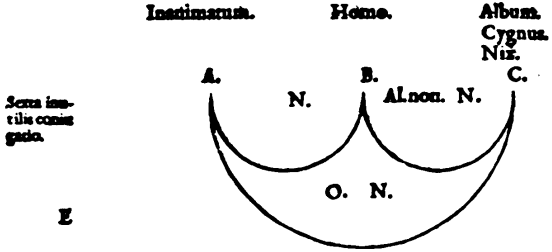

Sexta inutilis coniugatio.

Neque autem si vtraq; interualla secũdum partem extiterint, aut prædicatiue, aut priuatiue, aut hoc prædicatiue illud priuatiue, aut indefinitum illud definitum, aut vtraque indefinita, non erit syllogismus nullo pacto. Termini communes omnium, animal, album, equus: animal, album, lapis.

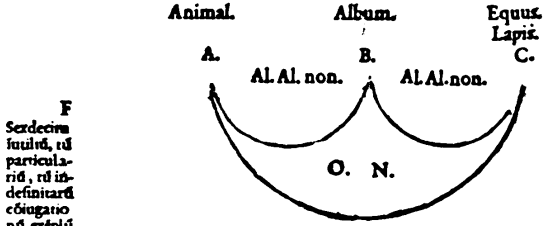

Sexdecima inutilũ, tũ particularũ, tũ indefinitarũ cõiugationũ exẽplũ

Planum igitur ex dictis, quemadmodum si fuerit hac in figura secũdum partem syllogismus, ꝙ necesse est terminos sic se habere, vt diximus: aliter vero se habentibus, nullo modo fit. Manifestũ autẽ &, ꝙ syllogismi omnes in eadem perfecti sunt (omnes enim perficiuntur per ea, quæ à principio sunt accepta) quodq; problemata omnia monstrãtur per hanc figurã: nanq; & omni, & nulli, & alicui, & nõ alicui inesse. Voco autem figuram talem Primam.

Sermo

A *Sermo in tribus figuris, ex propositionibus Absolutis. Cap. 5.*

SEd posteaq̃ fuere hęc declarata, dicamus ex quo componatur syllogismus, qui antea definitus fuit, & in quo cõponatur, & quo pacto cõpositio sua, & qñ componatur compositione, fm quam ex ipso sequat aliud ab ipso ex necessitate. Amplꝰ, post hoc oportebit de demonstratione loqui: qñ oportet sermonem de syllogismo precedere sermonem de demonstratione. syllꝰ nanq; vniuersalior est demõstratione. omnis enim demonstratio syllꝰ, & non est

B omnis syllogismus demõstratio: puta, si extiterit figura cõcludens, & nõ fuerint propositiones suæ veræ.

Dicamus igitur ꝙ syllogismꝰ, de quo quærimus hoc in libro, est syllogismus qui componitur sup quęsito determinato, veluti cũ dicimus: omne c a, aut nullum c a. ac manifestũ, cùm acceperimus aliquid pro portionatũ ipsi c, & ipsi a, quę sunt extremitates quæsiti, puta exempli gratia b, ꝙ binæ propositiones componuntur ex tribus terminis, ex quibus duo sunt separati inter se, cõmunicantes vero in termino vno. & si

C accipiamus aliquid cõicans duabus extremitatibus quæsiti fm hanc dispositionem, fieri potest, vt fm hanc ostendat quæsitũ, hoc est, ꝙ c sit a, vel ꝙ nõ sit a, vel non sit in ipso a. Explũ huius dicti, c est b: & b est a: & sequit ex hoc, vt sit c in a, & a in c: aut dicamus c est b: & b nõ est a: igit sequitur ꝙ c non sit in a. Et subiectũ quæsiti, quod est c, in vna ꝓpõne vocatur extremitas minor: & prædicatũ quæsiti, quod est a, in altera ꝓpõne dicit extremitas maior: & terminus ipsis cõis, terminus medius: & propositio in qua est minor extremitas, nuncupat minor: & in qua est maior extremitas, appellatur maior. Ordo aũt medij termini inter ambas extremitates dicitur figura. Et qñ quatuor sunt positiones tet mini cõis duabus extremitatibus, vna vt prædicet de vtrisq; extremitatibus, altera vt eisdẽ subiciat, tertia vt sit subiectũ in maiore, & prædicatũ in minore, quarta ecõuerso: consyderabimus fm quẽ ordinem ex ijs verificet, vt sint figuræ naturales fm potentiam cogitatiuam, hoc est, vt sup ipsas cadant homines nãt, non autem fm potentiã artificialem, qñ syllꝰ, quem hæc ars conat tradere, hoc est de quo solicita est, vt genera ipsius cõprehẽdat, & separet ipsẽs concludentes in vnoquoq; genere à non concludentib⁹, fm perscrutationẽ istam ostendet tibi, ꝙ figuræ prædicatiuæ sunt tres, & ꝙ quarta figura, quam posuit Galenus nõ est figura naturalis, in qua medius terminus de maiori prædicatur extremo, & minori subijcit.

Tractatus de Prima figura.

DIcamus igitur, si fuerit ordinatus medius terminus ĩter duas extremitates, ita vt prædicet de minore, & subijciatur maiori, quemadmodum si dicamus, omne c b: & omne b a: planum ꝙ ordo iste syllogisticus ẽ, quodq; nobis inest fm naturam. Aristo. vero appellat ordinem istum figuram primam. Qñ igit omnes duæ propositiones, aut sic se habent, ꝙ ambæ sunt vniuersales, aut particulares, aut indefinitæ, aut vna ipsarum vniuersalis, & altera in parte: aut vna ipsarum vniuersalis, & altera indefinita: aut vna ipsarũ indefinita, & altera in parte: et

D Ordo medij termini ĩter extremitates vocatur figura.

E Quarta figura quã posuit Gal. nõ ẽ nãlis. Vide infra I digressione ꝓpria, cap. 8.

F Ex diuisione ꝓpõũ colligunt. 36. cõiugationes ĩ prima figura

Syllꝰ, de quo ĩit Prior. g cõpone sup qd determinati.

Quid mi nor extremitas, & qd medi⁹ terminus.

G & vnaquæq; harũ trium specierum bifariã variat, vel vt sit vl'is maior & particularis minor, vel ecõuerso: & consilr vl'is non indefinita ac particularis cũ indefinita: & vnaquæq; harum nouẽ specierum ita se habet sm cõpositionẽ, aut vt ambæ simul affirmatiuæ sint, aut negatiuæ simul, aut vna ipsarũ affirmatiua & altera negatiua, & hoc duobus modis, vno ꝙ sit minor negatiua & maior affirmatiua, secundo in contrariũ huius. ex quo planũ si multiplicatæ fuerint illæ quatuor in has nouem, efficientur hac in figura sex ac

H triginta coniugationes. Et Arist. exponit, quæ cõcludat, quæúe non cõcludat. veluti cùm dicit, qñ fuerint duæ ꝓpõnes vl'es affirmatiuæ: concludetur ex necessitate vl'is affirmatiua. cuius exemplũ ex elementis, vt si ponamus oẽ C B: & omne B A: dico ꝙ ex hoc concludit, omne C A: & hoc semp ex necessitate. Exemplũ vero huius in materijs, quẽadmodũ si ponamus, omnis homo aĩal: & oẽ animal sensibile: sequitur ex hoc, ꝙ oĩs homo sensibile. Quodq; hoc sequat, planum ex intentione dicti de omni, quod descripsimus in princi-

I pio huius libri. & hoc, qm̃ intentio huius quod dicimus, oẽ B A, & oẽ animal sensibile, quę est maior ꝓpõ in hac coniugatione, nimirũ est, ꝙ oẽ id quod est B, aut disponit per B affirmatiue, ipsum est A: & posteaq̃ coniunxerimus in hunc locũ, ꝙ C disponit per B affirmatiue, sequitur ex necessitate, vt disponat C per A. Consilr cùm dicim⁹, oẽ animal sensibile, nempe volumus, vt oẽ quod disponitur per aĩal sit sensibile: & posteaq̃ cõiunxerimus huic, ꝙ homo disponit vt sit animal, planũ est ex hoc sequi, vt ipse disponatur p sensibile & iste est vnus ex modis cõcludentibus in hac figura. Eodem pacto cùm extiterint duæ ꝓpõnes vniuersales, & fuerit maior negatiua, & minor affirmatiua, manifestũ silr ex intẽtione dicti de nullo, ꝙ vl'em negatiuã colligit. Exemplũ huius, vt cùm dicimus, oẽ C B: nullũ B A: sequit ex hoc, ꝙ nullum C sit A: qm̃ intentio eius quod dicimus, nullum B A, significat ꝙ nihil, qđ affirmatiue disponit per B, est A: & C disponit affirmatiue per B: sequitur itaq; vt non disponat per A. Si vero fuerint ambæ propõnes vl'es negatiuæ simul, aut maior affirmatiua & minor negatiua, non erit ex hoc syll's concludens, neq; vl'em, neq; particularem. & hoc, qm̃ manifestum, ꝙ in materijs concludit aliqñ affirmatiuam verã, & aliqñ negatiuam verã.

Et iterum, qm̃ non est in ipso intẽtio dicti de omni. qm̃ conditio ei⁹, quod de omni dr̃, est, vt sit A negatum ab omni eo, quod disponit per B, dispõne affirmatiua: & qm̃ C disponit per B, dispõne negatiua, non sequit ex hoc, vt disponatur per A, dispositione negatiua, siue maior affirmatiua extiterit, siue negatiua. & ad hæc, qm̃ duo isti modi cõcludũt in materijs aliqñ affirmatiuam veram, & aliqñ negatiuam verã. Hoc aũt planum, si posuerim⁹ terminos duarum propositionũ vniuersaliũ, quarũ maior affirmatiua & minor negatiua, animal, homo equus: vbi aĩal sit maior terminus, homo medius, & equus minor: & aliqñ, animal, homo, lapis. qm̃ igitur dicim⁹, nullus equus homo: omnis hõ animal, concludimus vl'em affirmatiuam, hoc est, oẽm equum esse aĩal.

cùm

Prima cõiugatio vtilis.

Secũda coniugatio vtilis.

Coniugationes vl'es inutiles.

Cõditio dicti de oi. Vide clarius supra cap. 1. circa finem.

A cùm vero dicimus, nullus lapis hō: omnis homo alal: concluditur vſis negatiua, hoc é, nullus lapis animal. qm igitur hæc compoſitio aliquan do concludit negatiuā, & nonnunquā concludit affirmatiuā, non ſequet ex ipſa aliud ex neceſſitate ac ſemper ſm id, quod acceptum fuit in definitione ſyllogiſmi. cùm itaq; resita ſe habeat, non eſt ſyllogiſm⁹.

Eodem pacto ponentur termini, qui cōcludūt affirmatiuā in vtriſq; propoſitionibus vſt negatiuis, ratio nale, equus, & homo: qui vero vſtem negatiuā colligūt, rationale, equus, B & aſinus. & hoc, qm̄, nullus homo equus: nullus equus rationale: & cō cluditur, omnis homo rationale. & rurſus, nullus aſinus equus: nullus equus rōnale: & concluditur, nullus equus rationale. cùm igitur hęc con iugatio aliq̄ concludat affirmatiuam, & aliq̄ negatiuam, non erit vtiq; coniugatio ſyllogiſtica. Atq; hæc eſt ſyllogiſmorū intentio, qui ex duabus vniuerſalibus ꝓpōnibus hac in figura componuntur, hoc eſt ꝙ duo ex ipſis cōcludunt, & duo nō cōcludunt. Scitu tñ dignum, ꝙ is, qui ex binis negatiuis conſtruit in hac figura, nihil penitus concludit, ſeu ſyllō artificiali, ſiue etiam naturali, qui eſt cùm dicit⁹ cogitatio ſine conſyderatione. Si vero minor in ipſo exiterit negatiua, iam exiſtimatur ꝙ concludat negatiuā in parte, poſteaquam propoſitiones conuerſæ fuerint. atqui hæc ſpecies conclu ſionis non eſt ex ſyllogiſmo, ſup quem cogitatio naturaliter cadit. mirum concluderet, ſi in quarta figura ſyllogiſm⁹ naturaliter cōſtruetur: atqui quod intenditur, quem admodū diximus, eſt expoſitio ſyllogiſmorum, ſuper quos naturaliter cadit humana cogitatio. D

*Quòd ſi in hac figura vſis propoſitionum vſis extiterit & altera in parte, & maior vſis fuerit, aut affirmatiua aut negatiua, & minor particularis & affirmatiua, erit ex hoc ſyllogiſmus cōcludens perfectus. Exēplum huius, qm̄ ſi ponam⁹, aliquod c b: & omne b a: ſequitur vt ſit aliquod c a. Hoc aūt manifeſtum ex intentione dicti de omni. qm̄ diſpoſitio eius quod eſt, omne b a, quēadmodū plerūq; diximus, eſt, ꝙ oē quod diſponitur per b diſpōne affirmatiua, ipſum eſt a: ſed ponitur ali quod c diſponi p b: ſequitur itaq; vt particulare hoc ſit diſpoſitū p a. E

Et conſiſt ſi poſuerimus aliquod c b: & nullū b eſt a: ſequit ex hoc, aliquod c non eſſe a. & hoc ēt manifeſtū ex intentione dicti de omni negatiui. Sicſt ſequetur diſpoſitio, ſi in duobus modis iſtis loco particularis indefinitā poſuerimus: qm̄ indefinita ex neceſſitate eſt particularis. neq; enim fieri poteſt, vt indefinita particularem nō valeat: & hoc eſt, quod ex neceſſitate ipſi ſemper ineſt. Quòd ſi diſpoſitionē vniuerſalem ſignificat, non tamen oportet hoc ei ineſſe: & propterea poſuerūt ipſius vim, vim particularis. F

Si vero vſis propoſitio fuerit minor, ſeu affirmatiua, ſiue negatiua, & maior non vſis, ſed indefinita vel particularis, negatiua aut affirmatiua, non erit ex hoc ſyllſs. Et hoc manifeſtum, qm̄ in ipſis non reperitur intentio dicti de omni. & ad hęc planum etiam ex materijs, hoc eſt, qm̄ in materijs concludit aliq̄ affirmatiuam, & aliq̄ negatiuam. Exemplū huius, ſi ponamus ꝙ omne c b:

Log. cū cō. Auer. B et

Nota ſyllſ ex duabus vtrib⁹ negatiuis nihil penit⁹ concluderē: ſi ex minori negatiua tm̄, cōcluderē: concludēdé aruſticiali, quā indire cta vocāt.

C Hoc idem aſſerit Ariſto. in fine figurarū de ꝓpōnibus inenſtentibus. Intēto huius libri é rōnatio ſyllorū, ſuper quos cadit cogitatio hominis per naturam.

*De cōiugationib⁹ particularib⁹ vnibꝰ

Nota de ꝓpōne n definita.

Cōiugationes particularis in uules.

G & aliquod B eſt A, vel non eſt A: nõ ſequit ex hoc, vt ſit C negatũ ab aliquo A, aut inſit in aliquo A. & hoc, qm̃ deficit hic aliqua ex conditionibus dicti de omni vſis, qui in ipſa re periatur. quia intẽto dicto de omni fuerat, vt A prædicaretur negatiue aut affirmatiue de oĩ eo, quod tm̃ diſponit affirmatiue p B: ſed A dicitur de aliquo B, nõ aũt de omni eo. Exemplum vero terminorũ, qui cõcludunt affirmatiuam veram, vbi minor fuerit vſis affirmatiua, & maior affirmatiua in parte, bonum, habitus, & ſcia. & hoc, qm̃ omnis ſcientia
H eſt habitus: & aliquis habitus eſt bonus: & concluſio, ꝙ omnis ſcia bonum, & hoc eſt verum. qui vero negatiuam concludunt, ſunt, bonum, habitus, & ignorãtia, quæ eſt ſecundum viam habitus, hoc eſt innata. & hoc, qm̃ omnis ignorãtia habit⁹: & aliquis habitus bonum, tm̃ nulla ignorantia bonum. ſ: hoc etiã non concludit ſm viam naturalem. Cõſimiliter ſi poſuerimus ꝙ nullum C eſt B: & aliquod B A, vel aliquod B non eſt A: non concludemus cõcluſionem ſeruantẽ quãtitatem. & hoc quoq; manifeſtũ ex intẽtione dicti
I de omni, & ex materijs. Exemplum igitur terminorũ propoſitionum, quæ cõcludunt affirmatiuam, cùm maior extiterit affirmatiua particularis, & minor negatiua vniuerſalis, album, equus, & cygnus. & hoc, qm̃ nullus cygnus eſt equus: & aliquis equus album: & concluditur, omnis cygnus albũ. Termini vero, qui negatiuam veram concludant, ſunt, album, equus, & coruus. & hoc, quoniam nullus coruus eſt equus: & aliquis equus album: & concluditur, nullus coruus album, quæ eſt negatiua vera. cùm igitur declaratũ ſit, K
ꝙ in huiuſcemodi ſyllogiſmis aliqñ cõcluditur vniuerſalis affirmatiua, nonnunquam vniuerſalis negatiua, planum ꝙ non concludunt negatiuam in parte, neq; affirmatiuam in parte. Et hoc, qm̃ ex parte, qua concludit vniuerſalem affirmatiuã, nõ poteſt cõcludere vſem negatiuam, neq; particularem negatiuam ſemper: ex parte vero, qua cõcludit vniuerſalem negatiuam, non poteſt cõcludere vſem affirmatiuam ſemp, neq; particularem etiam affirmatiuam. atq; hi quidem non ſunt ſyllogiſmi in comparatione eius, quod ſm naturalem viã concludit. Eodẽ
L aũt pacto, ſi loco particularis accipiatur indefinita, qm̃ ipſarũ vis eſt vna. Conſiſt etiã ſi maior propoſitio exiterit vſis, ſeu affirmatiua, ſeu negatiua, & minor particularis negatiua, non erit item ſyllſs, qui ſecundum viam naturalem quæſitũ colligat: qm̃, cũ minori extremitati non inſit medius terminus, hoc eſt non prædicetur de ipſo affirmatiue ſm conditionẽ poſitam in dicto de omni, fieri poteſt vt maior extremitas illi inſit, & nulli etiam inſit. Exemplũ cuius, ſi poſuerimus, ꝙ aliquod
M C nõ inuenitur in aliquo E B: & oẽ B A: poteſt concludere ꝙ A aliquando ineſt alicui C, & aliqñ non ineſt. Exemplum vero huius ex materijs, animal, homo, album. & hoc, quoniam aliquod album nõ eſt homo: & omnis homo animal, & tũc fieri non poteſt, quin particularis aut ſecundum poſitionem ſit, aut ſecundum naturam, hoc eſt particularis poſitione: ſi cùm dicimus, aliquod album non eſt homo, quæ eſt negatiua in parte, verum fuerit ſimul cũ

Cauſa inutilitatis.

Nota, ꝙ ppõ ẽ particularis duob⁹ modis, vel ſecundũ naturam, vel poſitione.

vſis

A vniuersali negatiua, puta, nullum albus est homo, tunc syllogismus cõplicabitur ex duabus propõnib⁹ vniuersalibus, quarum minor est vñs negatiua, & maior vñs affirmatiua. sed iam exposuimus per terminos, ꝙ iste non concludit, propterea ꝙ contraria colligit Quòd si cum hoc quod dicimus, aliquod albũ non est homo, simul vera non extiterit vñs negatiua, & sit aliquod albũ ex necessitate homo, & aliquod etiã non sit homo: si inquam ita fuerit nõ reperientur in hac positione termini, qui concludant contraria, hoc est af-
B firmatiuã & negatiuã: qm̃ oportet vt sit aliquod c A. nanq; si cũ hoc, quod dicimus, aliquod albũ non est hõ, simul verũ extiterit, aliquod album esse hominẽ, tunc oportet vt hæc coniugatio sit coniugatio concludẽs, hoc est, vt sit ex minore affirmatiua in parte & maiore vñ: sed iã declaratũ fuit, ꝙ est concludẽs proculdubio affirmatiuam in parte: & propterea non est verũ, vt in consimili materia inueniri possit vñs negatiua: qm̃ ipsa contradicit particulari affirmatiuæ. Atqui declaratum est in cõsimili materia, cùm fuerit
C propositio particularis negatiua vera simul cũ affirmatiua particulari, hoc est, vt dicimus, particularis p̃ naturam, ꝙ cõplicatio ista non cõcludit: qm̃ fieri potest, vt inueniatur in illo particulari aliquod, à quo neget homo, de quo vere prædicetur asal: & item aliquod, de quo dicat falso. puta, si posuerimus aliquod album, quod non est homo, exempli gratia niuem, verum erit, cum dixerimus, nullam niuem esse animal. ꝙ si posuerimus, exempli gratia cygnũ, vere proferre poterimus, omnem cygnũ esse animal. Hoc igitur modo D manifestũ nobis factum fuit, ꝙ hæc cõplicatio nonnunq̃ vltam affirmatiuã veram concludit, & aliqñ vniuersalem negatiuã veram, quæ sunt contraria. Nil præterea vetat, vt dicamus complicationẽ istam nõ concludere, sm ꝙ hoc in loco quærim⁹ coniugationes semper concludẽtes, non aũt sm materiam aliquam. cęterum si admiserimus complicationẽ istã concludere affirmatiuã in parte, hoc vtiq; fiet, cũ negatiua particularis, sm naturã particularis erit, hoc est in materia, in qua simul etiã verificat affirmatiua in parte, nõ autem vbi simul vera extiterit vñs negatiua, quã vocamus particulare positione. Sed quòd quærimus in materijs est, quod p se concludit, hoc est in omni mã. & propterea nõ recensebit coniugatio ista inter materias concludentes: quẽadmodum neque illa, quæ ex binis affirmatiuis cõcludit in figura secũda, licet forsasse cõcludat in aliqua materia, qm̃ materiæ, in quib⁹ cõcludit, sunt apud nos ignotæ. Consimiliter ẽt declarabit ꝙ coniugatio illa nõ concludet per se, in qua maior ꝓpositio negatiua fuerit vñs, & minor negatiua particularis, quẽadmodum de hac quoq; declarauimus. Termini vero huius ex materijs, inanimatum, homo, album: qm̃ aliquod album non est homo: & nullus homo est inanimatum. ꝙ si sub hoc aliquo acceperimus, niuẽ & cygnum, concludetur nobis, ꝙ nix non est animatum: & cygnus, quia volatile, est animatũ. & ita inuenietur coniugatio ista concludens duo contraria simul.

Liber octauus ex vñ affirmatiua & negatiua, & peculiari negatiua vñ nõ cõcludat: põt tñ in aliqua determinata E mẽ cõcludere. sed hmõi coniugationes nõ cõsyderantur in hoc libro.

Quòd si duæ propositiones acceptæ hac figura extiterint ambę par-

F

G ticulares, aut ambæ indefinitæ, aut vna indefinita & altera particularis, non erit ex his syllo, siue ambæ fuerint affirmatiuæ, aut ambæ negatiuæ, aut altera affirmatiua & altera negatiua. Et hoc manifestũ ex eo, ꝙ non inueniť in ipsis intẽtio dicti de omni: qm̃ ipsum determinať binis conditionibus: vna, ꝙ maior sit vniuersalis, quomodocunq; se habeat fm qualitatem, hoc est affirmatiua vel negatiua: altera, ꝙ minor sit affirmatiua, quomodocũq; se habuerit fm quantitatem, hoc est vniuersalis aut particularis. Iam aũt declaratum est ex terminis, ꝙ nõ concludit: qm̃ contraria concluduntur in omnibus istis cõplicationibus. Termini vero cões ad vniuersalẽ affirmatiuam concludendam, animal, albũ, homo: hoc est, vt sit animal maior extremitas, albũ medius, homo minor. & hoc, qm̃ inuenies terminos istos ad oẽs coniugationes illas, vt concludant affirmatiuam. nanq; aliquis homo album, & aliquod album animal: & aliquis homo non est album, & aliquod album nõ est animal: & ex omnibus istis sequiť, ꝙ omnis homo aĩal. Termini vero I cões ijs, quæ concludunt vniuersalẽ negatiuam, animal, album, lapis: animal maior, album medius, lapis minor. Iam itaq; exposuimus, quæ cõcludant in hac figura, quæue non: quodq; ex ipsis quatuor tm̃ concludunt, & quæ ex duabus construitur vniuersalib' affirmatiuis, & quæ ex vl̃i affirmatiua maiore & particulari affirmatiua minore, & quæ ex vniuersali negatiua maiore & particulari affirmatiua minore, & quæ ex vniuersali negatiua maiore & vl̃i affirmatiua minore: quòdq; concludit omnes enunciationum species, hoc est vl̃em affirmatiuam, particularem affirmatiuam, vl̃em negatiuam, & particularem negatiuam: quodq; syllogismi concludentes in hac figura sunt pfecti, & ob hoc vocata fuit figura prima. Quod vero priores excogitarunt, ꝙ tres modi figuræ istius binas conclusiones colligũt, hoc est modus cõcludens vl̃em negatiuam, concludit ẽt conuertentem, & concludens particularẽ affirmatiuam consil̃r, & concludens itẽ vl̃em affirmatiuam, ꝙ videlicet isti etiã conuertentes suos concludunt, hoc est affirmatiuã in parte: hoc (in quã) illi asserunt, quia intentionem ignorãt Aristotelicam. Aristoteles nanq; hoc in loco intendit cõnumerare conclusionũ species, quæ ꝑ se & primo in syllogismis inueniũtur naturalibus: non aũt qui sunt secundũ intentionem secũdam, & non secundum cursum syllogismi.

Duæ cõditiones ad dictum de oi requiruntur.

H

K

Quare appellať prima figura Nota d' tribꝰ cõiugationibus alijs in prima figura, q cõcludũt cõuertẽtes, quare nõ meminit Aristo.

L

Secunda Figura ex propositionibus Inexistentibus. Cap. 6.

QVando vero idem huic quidem omni, illi autẽ nulli insit: aut vtriq; omni, aut nulli, figurã quidem talem voco Secundam. Mediũ vero in ipsa dr̃, quod de vtrisq; prædicatur: extrema aũt, de quibus dicitur hoc. maius vero extremũ, quod ad mediũ iacet: minus aũt, quod longius à medio. ponitur aũt mediũ quidẽ extra extrema, sed positione primum. Perfectus quidem in hac figura nullo pacto est syllogismus: potest aũt esse, & vl̃r, & non vniuersaliter terminis existẽtibus.

M

Vl̃r

Vniuerſaliter quidem exiſtẽtibus terminis erit ſyllogiſmus.quando medium huic quidem omni,illi vero nulli inſit:& ſi ad vtrum uis fuerit priuatiuum:aliter vero minime. Prædicetur M de N quidem nullo:de X autem omni:quoniam itaq; conuertitur priuatiuum,nulli M inerit N: M vero omni X ſuppoſitũ eſt: quare N nulli X,hoc enim monſtratum eſt prius. A

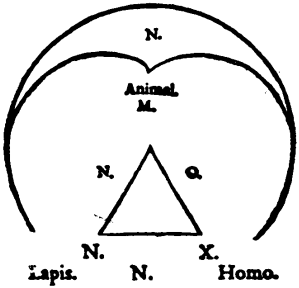

B Prima vtilis cõiugatio, minoris conuerſione indigens,vt ad primã reducaſ figuram.

Rurſus ſi M N quidem omni: X vero nulli: & X N nulli inerit. Si enim M nulli X,& X nulli M:M autẽ omni N inerat: X vero nulli inerat N:facta nanq; rurſus eſt prima figura.quoniam vero cõuertitur priuatiuum,& N nulli inerit X:quare idem erit ſyllogiſmus.

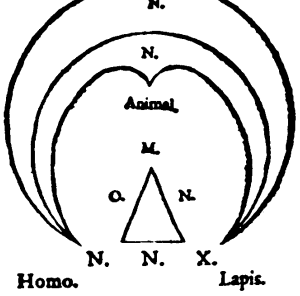

C Secũda vtilis cõiugatio, minoris & concluſiõis cõuerſiõe indagãs,& p̃miſſarum tranſpoſitione.

Eſt autem ipſa monſtrare & ad impoſſibile deducentes.

D

Deductio ad impossibile in vtrisq; cõiugationibus.

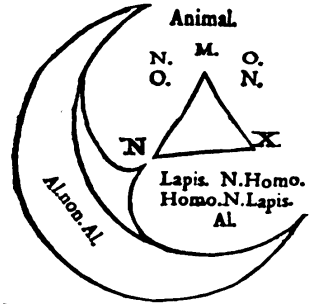

E Quõd itaq; fit syllis ita se habẽtib⁹ terminis, planũ. verũ nõ ꝑfect⁹: nõ.n.solũ ex his, q̃ ex principio, sed & ex alijs efficit necessariũ.

Si aũt M de oĩ N, atq; X p̃dicet, nõ erit syllis. Termini ꝙ insit, substantia, aĩal, hõ: ꝙ non insit, substãtia, aĩal, numerus: mediũ, sub̃a.

Prima inutilis coniugatio. Loco nũeri Auer. vtitur lapis.

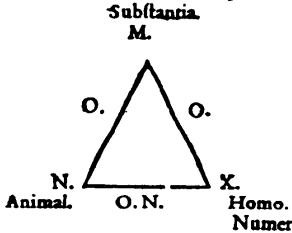

F Et quando neq; de X, neq; de N aliquo prædicetur M. Termini ꝙ insit, linea, animal, homo: ꝙ non insit, linea, animal, lapis.

Secũda inutilis coniugatio.

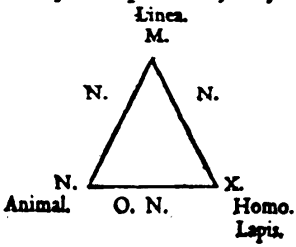

Mani-

Manifeſtum itaq; ſi ſit ſyllogiſmus, vniuerſaliter terminis exiſtentibus, neceſſe terminos ita ſe habere, vt diximus in principio: aliter enim ſe habentibus, non efficitur neceſſarium. A

Quando autem medium ad alterum vniuerſaliter ſit, quando quidem ad maius ſit vniuerſale, aut prædicatiue aut priuatiue, ad minus vero & ſecundum partem & oppoſite (dico autem oppoſite, ſi vniuerſale priuatiuum, quod in parte affirmatiuum: ſi vero vniuerſale prædicatiuum, quod in parte priuatiuum) neceſſariũ eſt, ſyllogiſmum fieri priuatiuum ſecundum partem. Si nanq; M ineſt N quidem nulli: X vero alicui: neceſſe eſt N ipſi X non ineſſe. Quoniam enim conuertitur priuatiuum, nulli M inerit N: M vero ſuppoſitum eſt X alicui non ineſſe: quare N alicui X non inerit. efficitur nanq; ſyllogiſmus per primam figuram. B

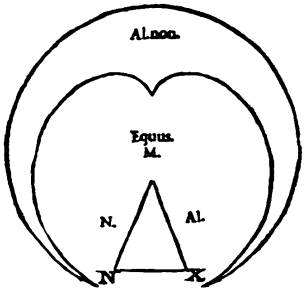

Homo. Al.non. Animal.

Tertia vtilis coniugatio, maioris conuerſiõe iuuãs. C

Rurſus ſi M N quidem omni: X vero alicui M non inſit: neceſſe eſt N X alicui non ineſſe. Si enim omni ineſt: prædicetur autem & M de omni N: neceſſarium eſt M omni X ineſſe: ſuppoſitum vero fuerat alicui non ineſſe. Et ſi M N quidem omni ineſt: X vero non omni: erit ſyllogiſmus quòd non omni X N. demonſtratio autem eadem.

D

Quarta vtilis cõiugatio, q̃ p impoſe tãtum deducitur.

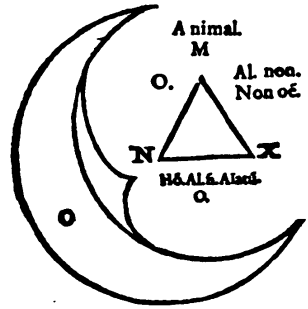

E

Si vero de x quidem omni: de N vero non omni prædicetur M: non erit ſyllogiſmus. Termini, * animal, ſubſtantia, coruus: † animal, album, coruus.

* Al.c. ad. q̃ inſit.
† q̃ non inſit.

Tertia inutilis coniugatio.

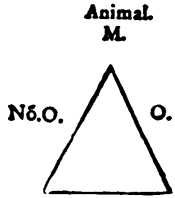

F

Neq; quando de x quidem nullo: de N vero aliquo. Termini q̃ inſit, animal, ſubſtantia, vnitas: q̃ non inſit, aĩal, ſubſtãtia, ſciẽtia.

Quarta inutilis cõiugatio.

Alexan. & Auer. pro vnitate accipiunt lapis.

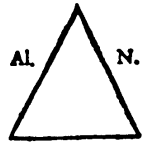

Qñ

Quando itaq; oppositum sit vniuersali quod est ꝑm partem, dictum est, quando erit, & quando non erit syllogismus. Quando vero propositiones eiusdem sint figurę, quemadmodũ vtraq; priuatiuę aut affirmatiuæ, nullo pacto erit syllus. Sint enim primum priuatiuæ, & vſe adiaceat maiori extremo, vt M N quidem nulli : X vero alicui non insit : contingit vtiq; N & oĩ, & nulli eorum quæ sunt X, inesse. Termini ꝙ nulli insit, aĩal, nix, nigrum. A

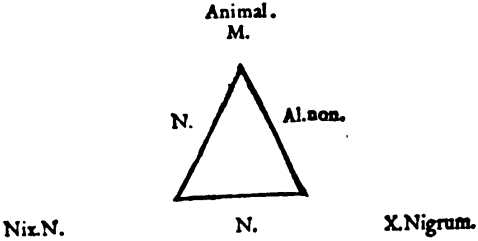

B Quita sud lis cõiugatio.

Quòd vero omni insit, nõ est capere : si M X alicui quidẽ inest: alicui autem non. Si.n. N omni X : M vero nulli N: M nulli X inerit: sed suppositum fuerat alicui inesse. sic itaq; non contingit terminos capere. Ex indefinito autem monstrandum. qm̃ enim verificatur ꝙ M alicui X nõ insit, & si nulli insit : cùm vero nulli inerit, non erat syllogismus : manifestum, ꝙ neque nunc.

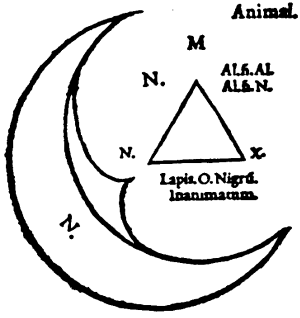

C

Obiectio p ipoſe, q; nõ cõcludat de oĩ, nisi ex indefinito, i. pticulari ex põne, si natura.

Rursus

D Rursus sint prędicatiuæ, & vlt̄ ponatur consimiliter, vt M N quidem omni: X vero alicui insit: cōtingit vtique N, & omni & nulli inesse X. Termini ꝙ nulli insit, album, cygnus, lapis.

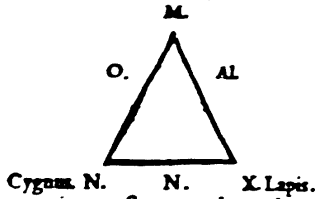

Sexta inutilis coniugatio.

Quòd vero omni, non est capere ob eandem causam, quam H prius: sed ex indefinito monstrandum.

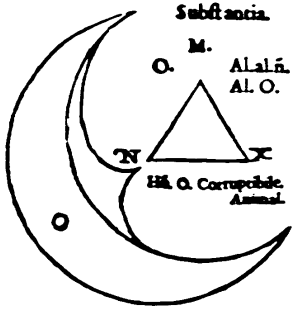

Oñsio p̄ ipose ꝙ nō cōcludat de oi, nisi ex idefinito, vt in sit perion.

I Si vero vlt̄ ad minus est extremum: & M X quidem nulli: N vero alicui non inest: contingit N, & omni & nulli inesse X. Termini ꝙ insit, album, animal, coruus: ꝙ nō insit, albū, lapis, coruꝰ.

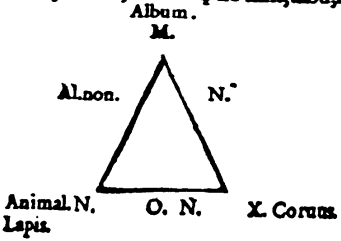

Sexta inutilis coniugatio.

Si

Si autem prędicatiuæ ſint propoſitiones, termini ꝙ non inſit, album, animal, nix: ꝙ vero inſit, album, animal, cygnus. A

Album.

M.

Al. O.

Animal. N. N. O. X. Nix. Cygnus.

Septima inutilis eō ſuguno.

B

Manifeſtum itaq; qñ eiuſdem figurę ſint propoſitiones, & hec quidē vłr, illa vero in parte, ꝙ nullo modo efficitur ſyllogiſmus. Verum neq; ſi alicui vtriq; inſit, aut non inſit: aut huic quidē, illi vero non: aut neutri omni: aut, indefinite. Termini omniū communes album, animal, homo: album, animal, inanimatum.

Album.

M.

Al. Al.nō. Al Al.non.

N. X.

Animal. O. N. Hō. Inanimatum.

Serdecim inutilē cōfugationū exemplū.

C

Manifeſtum itaque ex dictis, ꝙ & ſi ita ſe habeant termini ad ſeinuicem, quemadmodum dictum eſt, ex neceſſitate fit ſyllogiſmus: & ſi ſyllogiſmus ſit, neceſſe eſt terminos ita ſe habere. Planum autem, ꝙ & omnes, qui in hac figura, ſyllogiſmi imperfecti ſunt (omnes enim perficiuntur aſſumptis quibuſdam, quæ vel inſunt terminis ex neceſſitate, aut ponuntur, vt ſuppoſitiones, vt quando per impoſſibile monſtremus) & quòd non ſit affirmatiuus ſyllogiſmus per hanc figuram, ſed omnes priuatiui, & qui vniuerſaliter & qui ſecundum partem.

Tractatus

G *Tractatus de Secunda figura, ex propositionibus Absolutis.* Cap. 6.

CVm vero terminus medius p̄dicatur de duabus extremitatibus, hoc est de subiecto quæsiti ac p̄dicato eiusdem: & hoc, siue de ipsis affirmatiue prædicetur, vel negatiue: aut de vno affirmatiue, & de alio negatiue: siue subiectū in ambabus vl'r sit, siue in parte: vel in vna ipsarum vl'r, in altera in parte, aut indefinite. planū ꝙ talis complicatio est complicatio syll'i: qđq, cogitatio humana super ipsam naturaliter cadit: non aūt ſm viā artificialem. Exemplum huius: qm̄ diceret fortasse aliquis, hic abortiuus non est aīal: & si aliquis interrogaret, quare? rn̄deret, qm̄ aīalis vox ē vehemens: & manifestū, ꝙ ex hoc sermone excerpi pōt ꝓpositio minor, q̄ iam est euidēs, huius videlicet nati vocē non esse vehementem. vox igitur vehemens medius est terminus, qui de binis p̄dicatur extremitatibus. Talis aūt cōplicatio vocatur figura Secunda. Terminus vero, q̄ de ipsis prędicat', medius nuncupatur, & subiectum quæsiti minor, & eiusdē prędicatū maior. Ac propositio, cuius subiectum, est subiectum quæsiti, ꝓpositio minor: cuius autē subiectū est p̄dicatū quæsiti. propositio maior. Ponemus itaq; primū in sermone minorem extremitatē: postea sequet' medius: deinde sequetur maior, vt distinguat' maior à minori: qm̄ non distinguunt' in hac figura, nisi vt ad q̄situ referunt'. In hac igit' figura nō inuenit' syll'us perfectus: inueniunt' autem syll'i cōcludentes, cū fuerint propōnes vl'es, & nō vl'es. Si itaq; sint vl'es, syll'us erit, cū medius p̄dicat' de vna extremitatū oī affirmatiue, vtra earum fuerit: & de altera p̄dicet' negatiue. ꝙ si de ipsis p̄dicetur affirmatiue, non erit syllogismus cōcludens.

Figura secunda est nālis.

H

I

Nota si distingui extremitates maiorē & minorē, nisi penes q̄situ ī figura scđa.

K

Ponamus ergo primū duas propōnes vl'es, vnam negatiuā & alteram affirmatiuam: sitq; maior negatiua & minor affirmatiua: dico igit' ꝙ concludit negatiuam vl'em. Exemplū huius: oē C B: & nullū A B: dico ꝙ sequitur ex hoc: nullū C A. si.n. conuertamus negatiuā vl'em dicentē, nullum A B: & dicamus, nullū B A: cū iam supra posuerimus, omne C B: concludemus in secundo mō primę figurę ſm ꝙ declarauimus, ꝙ nullū C est A. Consimiliter si posuerimus ēt minorem negatiuā, & maiorē affirmatiuā, dico ꝙ complicatio ista quoq; cōcludit vl'em negatiuā. Exēplū huius: si dicamus nullum C B: & oē A B: concludet' nullū C A. qđ monstratur, si conuertamus propōnē negatiuā, & fiat, nullū B C: cū iam positū fuerit oē A esse B: ergo nobis cōcludit' in mō scđo figurę primæ ꝙ nullū A est C. ꝙ si iterū cōuertam⁹ cōclusionē istā, erit nobis, nullum C A. sed hāc cōclusionē ꝑ se cōcludebat syllogismus prim⁹ figurę istius.

Prim⁹ modus vl'is vtilis.

L

Scđus modus vl'is vtilis.

M

Cùm vero extiterunt binæ propositiones vl'es affirmatiuę aut negatiuę simul, non facient syll'm cōcludentē. puta, si posuerimus oē C B: & oē A B: dico ꝙ non sequitur ex hoc, vt sit oē C A, neq; aliqđ C A. Hoc aūt planū ex materijs, q̄ contraria colligunt. Exēplū terminorū cōcludentiū affirmatiuā ex materijs, hō substātia, & animal: vt accipiam⁹ substātiā terminū mediū. & hoc, qm̄ oīs hō substantia: & oē aīal substantia: & cōcluditur in materia,

Modi vl'es inutiles.

A tèria, ꝙ omnis hõ animal. Exemplum vero ex materijs terminorũ concludentiũ negatiuã, lapis substantia: & asal. & hoc, qm̃ oĩs lapis substantia: & oẽ asal substantia: & cõcluditur in materia, nullus lapis animal. Et similiter cũ posuerim⁹, nullum c B, & nullũ A B: nanq; & complicatio ẽt ista in materijs contra simul concludit. Exemplũ terminorũ concludentiũ affirmatiuã, homo, linea, & asal. & hoc, qm̃ nullus hõ est linea: & nullum animal est linea: & cõcluditur, oĩs hõ animal. Exemplũ vero terminorũ cõ-
B cludẽtium vẽm negatiuam, lapis, linea, animal. nullus. n. lapis linea: & nullũ animal linea: & concludit nullus lapis animal. Inueniunt ergo duæ complicationes istę aliquãdo concludentes affirmatiuam, & aliqñ negatiuam: nõ igitur est syllogismus. Iam itaq; declaratum est ex hoc tractatu, cum fuerint duę ꝓpositiones vẽs, quando erit, & qn̄ non erit syllus in hac figura, ꝙq; syllꝰ concludentes in hac figura nõ sunt perfecti: qm̃ iã expoſuimus ꝙ
C paliud concludunt, non aũt per se.

Sylꝰ particulares.

Si vero vna duarum propositionum in hac figura vẽs extiterit, & altera particularis: si maior vniuersalis fuerit, & minor particularis, & vna ab altera diuersa extiterit I qualitate: hoc est, si vna fuerit negatiua, & altera affirmatiua: erunt ex hoc syllꝰ concludentes. Sit itaq; pri-

Pria cõiugatio particularis vtilis.

mũ maior vẽs negatiua, & minor affirmatiua in parte, puta, aliquod c B: nullum A B: dico ꝙ ex necessitate aliquod c non est A. qm̃ conuertitur, nullum B A: & iam fuit positum, aliquod c esse B: & nullum B est A: reuertitur itaq; ad figuram primam: sed iam declaraD uimus ꝙ in hac figura sequitur, aliquod c non esse A. Similiter ẽt si fuerit maior propositio vẽs affirmatiua, & minor particularis negatiua: puta, aliud c non est B: & omne A B: dico ꝙ sequitur ex hoc negatiua in parte, aliquod videlicet c non esse A. Quod monstratur. si. n. non fuerit verum, quod dicimus. aliquod c non est A, erit suum contradictorium verum, ꝙ omne c est A: cum quo coniungemus propositionem secundam, quam posuimus, omne A B: & sequitur ex hoc in figura prima, omne c esse B: sed
E iam posuimus aliquod c non esse B: quod fieri non potest & non cohæret. sed quod ex falso sequitur est falsum: & falsum est, quod sequitur ex eo, qđ diximus, omne c esse A: falsum igitur etiam erit, omne c esse A: ergo contradictorium sui verum, quod est aliquod c nõ esse A. & hoc ẽ, qđ volebam⁹ declarare.

Sylꝰ ñ cõcludentes particulares in quibus minor extenditur secũdũ qualitatem.

Cùm vero extiterit in hac figura propositio maior particularis & minor vniuersalis: & vna ipsarum diuersa in qualitate fuerit a secunda, non erit syllus ex hoc. Sit ergo primum maior particularis negatiua, & minor vniuersalis affirmatiua: puta, omne c B: & aliquod A non est B. hoc autem declaratur: quoniam reperiuntur contraria simul concludi in materijs diuersis. Termini igitur concludentes affirmatiuam sunt, coruus, animal, substantia: coruus minor, animal medium, & substantia maior: quoniam omnis coruus animal: & aliqua substantia non est animal: & concluditur, omnis coruus substantia, quæ est affirmatiua vera.

Termini

G Termini vero concludentes negatiuam sunt, coruus, animal, album: nanq; omnis coruus aīal: & al: qđ album non est animal: & concluditur, nullus coruus est album. & hoc est verum. Consimiliter ét nō erit syllogismus, si maior affirmatiua extiterit in parte, & minor vl'is negatiua. Exemplum huius ex elemētis: nullum C B: aliquod A B. Termini vero concludentes affirmatiuā in hac complicatione sunt, lapis, animal, substantia: & lapis est minor, animal medium. & hoc, quoniam nullus lapis est animal: & ali-
H qua substantia animal: & concluditur, omnis lapis substantia. Termini autem concludentes negatiuam, scīa, animal, substantia: & scīa minor fm ordinem nostrum, & animal medius. & hoc, quoniam scientia non est animal: & aliqua substātia animal: conclusio, scientia non est substantia. Iam itaq; declaratū est, cùm fuerit propositio vniuersalis in hac figura diuersa à particulari fm qualitatem, quando erit. & qñ non erit syll'us. Si vero extiterint vniuersalis & particularis aut indefinita consentiētes in qualitate, hoc
I est, aut simul negatiuæ, aut affirmatiuæ simul: non erit omnino syllogismus. Sint ergo primum negatiuæ, & sit maior propositio vniuersalis, & minor particularis: puta, nō omne C est B: & nullum A B. Hoc autem ostenditur, qm̄ non omne C B non est determinatum: cū hac enim vera est vniuersalis negatiua, & affirmatiua iterū in parte. Quòd si cùm ipsa vl'is negatiua extiterit vera, non erit syll'us concludens secundū ꝙ declaratum fuit: cùm inueniunt' termini cōcludentes vl'em affirmatiuam. Qñ autem cum ipsa vera simul fuerit affirmatiua particularis, non inueniuntur termini concludentes vl'em affirmatiuam, quoniam, si inuenirentur termini concludentes, ꝙ omne C sit A: cùm posuerimus, nullum A B, sequetur vtiq;, nullum C esse B, & erit particularis negatiua, negatiua fm positionem, non fm naturam: sed iam posuimus ipsam negatiuam fm naturam: hoc est vt simul cum ipsa verum foret, aliquod C esse B. hoc autem fieri nequit, & nō coharret. At-
qui declaratum est complicationē istam non cōcludere, qm̄ negatiua particularis nō ē determinata: hoc est, qm̄ aliqñ est particularis fm naturā, & aliqñ fm positionem. & si ita est, aliquando cōcludet & aliqñ non concludet. sed qđ aliqñ concludit & aliquando non concludit, nō connumeratur inter syllogismos: qm̄ syll'us cōcludit vnicam conclusionem ex necessitate. Operæpretium autem esset, vt afferentes ad hoc expositionem præcedentē ita, vt similiter faceremus, quemadmodum fecimus in figura prima, accicipientes videlicet sub illo aliquo
M quippiam, de quo verificaret' prędicatum quęsiti, atq; iterum aliud aliquod, de quo falso diceretur. puta in exemplo, si dicamus aliqđ albū non est animal: & nullus lapis est animal: deinde accipiamus sub aliquo albo quippiam, de quo falso dicatur lapis: puta, pannum album: atq; aliud iterum de quo vere proferatur lapis: puta, sapphirum. Cæterum expositio ista idem valet, qđ transductio ad vniuersalem negatiuam minorem: & propterea manifestum ex eo, quid existimauerit hic

Cōiugationes particulares inutiles, vbi propōnes sint idifferētes secūdū qualitatem.

Qm̄ negatiua pticularis nō ē determinata, iccirco hęc coniugatio qñq; concludit qñque fi, ob idq; inutilis iudicanda.

A hic Aristo. Sint rursus affirmatiuę, & sit maior vniuersalis, & minor in parte: puta, aliquod c B: & omne A B: consimiliter nō erit ex hoc syllogismus. & hoc cū simul cū affirmatiua particulari vera fuerit vniuersalis affirmatiua. hæc. n. nunquā concludit secūdum ꝙ declaratum fuit: & inueniuntur termini cōcludentes affirmatiuam & negatiuam. quòd si cum ipsa vera extiterit negatiua in parte, non inuenies termi
nos, quibus concludas vtrem affirmatiuam, ob causam quam diximus: quando ambę erant negati-
B uæ. Atqui planum ꝙ non concludit, cùm eo modo sm se declaratū fuerit, quo & aliud expositum est. Si vero negatiuæ simul fuerint, & minor propositio vniuersalis extiterit, maior vero particularis, veluti, nullum c B: aliquod A non est B: non erit ex hoc syllogismus. Termini concludentes affirmatiuā vniuersalem, coruus, album, animal: coruus minor, album medius, & animal maior. concludentes vero negatiuam, coruus, album, lapis: coruus minor, album medius, & lapis maior. Et consimiliter non
C erit syllogismus, cùm fuerint simul affirmatiuæ, & minor extiterit vniuersalis, & maior in parte: qm hęc concludit contraria. Exemplū terminorum concludentium affirmatiuam, cygnus, album, animal: cygnus minor, album medius & animal maior. & hoc, quoniam omnis cygnus album: & aliquod animal album: & conclusio, omnis cygnus animal. qui vero concludunt vniuersalem negatiuam, nix, albū, animal. & hoc, qm omnis nix album: & aliquod animal album: & conclusio, nulla nix aīal. Iam itaq; D declaratum est, cum fuerint binæ propōnes similes in qualitate & diuersæ in quantitate, ꝙ nō erit sylls in figura hac Et, si ambę extiterint particulares aut indefinitæ, aut vna ipsarum particularis & altera indefinita, nō erit et ex ipsis syllus: siue fuerint affirmatiuę simul, siue negatiuę simul: aut vna ipsarū affirmatiua & altera negatiua: qm oēs concludunt in materijs diuersis, ali qn affirmatiuam, & aliqn negatiuam. Termini cōes concludentes in oībus affirmatiuam, homo, album, aīal: hō minor, album medius, & E aīal maior. nec te latet cōplicatio ipsorum: & oēs concludunt, oīs hō est animal. Termini vero concludentes negatiuam, inanimatum, albū, animal: inanimatū minor, albū medius, animal maior: & oēs cō
cludunt ꝙ inanimatū non est animal. Iam igitur ex hoc manifestū est, cū fuerit hac in figura syllis concludens, ꝙ necessariū est, vt propōnes se habeāt, quemadmodū disposuimus: hoc est vt maior sit vlis & minor diuersa ab ipsa in qualitate: quodq; cū extiterint propositiones sm hanc dispositionē, necessariū ē, F vt sit syllus in hac figura. Et cū hoc simul manifestum, ꝙ omnis syllus, q est in hac figura, est imperfectus: qm iam declarauimus, ꝙ est syllus per additionem rerum aliarū, quæ vel sunt dispositiones consequētes propōnes suas ex necessitate, dum conuertuntur & reducuntur ad figuram primam: vel etiā fit declaratio per impossibile. Et manifestum etiam ꝙ hac in figura nō est conclusio affirmatiua, sed aut negatiua vlis, aut negatiua in parte.

Collectio ostum, quę ppria sūt Secūdæ figuræ.

Tertia

G In autem eidē, hoc quidē omni, illud vero nulli inſit: aut ambo oí, aut nulli, figurā talem voco Tertiā. Sed medium in ipſa dico, de quo ambo prędicamus: extrema vero, q̄ prędicantur: maius, quod à medio longius: minus aūt, qđ proximius. ponit vero medium extra quidē extrema, poſitione aūt vltimum. Perfectus itaq; neq; in hac figura ſyllſus efficitur: poterit aūt, cū & vłr, & non vłr termini ad mediū extiterint. Vłr igitur terminis exiſtentibus, cū & P, & R omni inſit S, erit ſyllſus, q̄ alicui eorum q̄ ſunt R, P inerit ex neceſſitate. Q̄m. n. conuertit̄ p̄dicatiuū, inerit S alicui eorū, quę ſunt R. quāobrem qm̄ P oí S: S vero alicui H R: neceſſe ē P alicui R ineſſe. p̄ primā nanq; figurā ſyllſus efficitur.

Animal. Subſtantia.

Pria vtilis cōiugatio, minoris cōuerſiōe indigens, vt ad primā reducat̄ figuram. Auerr. vtit̄ lris. A B C. B mediū.

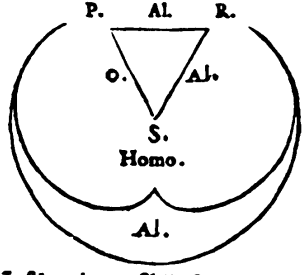

I Poſſumus aūt & per impoſsibile, & exponendo, demōnē facere. Si ambo. n. omni inſunt S, ſi quid eorum quæ ſunt S, accipiatur, vt N: huic & P, & R inerunt: quare alicui R inerit P.

Demſtatio eiuſdem p impoſſe.

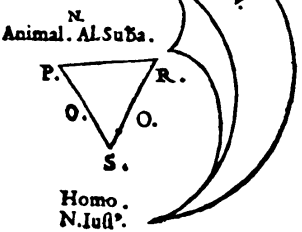

Oſtſio per expōnem.

Et ſi R omni s: ipſum vero P nulli inſit: erit ſyllogiſmus, cp P ali cui eorum que ſunt R, non inerit ex neceſsitate. erit enim idē modus demonſtrationis, conuerſa, R s, propoſitione. A

Irrationale. Animal.

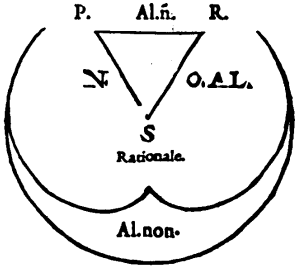

Scda vtilis cõiugatio, minoris cõuerſiõe indigens.

Monſtrari vero poſſet & per impoſſe, quemadmodū in priori.

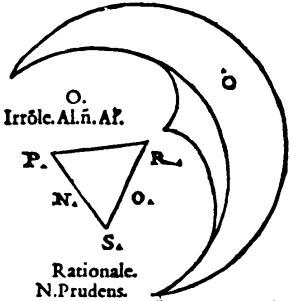

Demſtatio eiuſdē per impoſſe.

C Oſtſio per exp̃onem.

Si vero R nulli s: P vero omni inſit s: nō erit ſyllſtus. Termini cp inſit, animal, equus, homo: cp non inſit, animal, inanimatum, hō.

Animal. O. N. Equus. Inanimatum.

Pria vtilis cõiug. t o.

Log. cū cõ. Auer. C

D Neq; qñ ambo de nullo s dicantur, erit syllis. Termini ꝙ insit, aīal, equus inanimatum: ꝙ non insit, hō, equus, inanimatum.

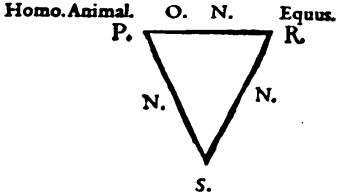

Inanimatum.

Scda inutilis coniugatio.

E Manifestum itaq; & in hac figura quando erit, & qñ non erit syllus, cùm termini vlr fuerint. Quando.n. ambo termini prædicatiui positi sint, erit syllus, ꝙ alicui inerit extremum extremo: qñ autem priuatiui, non erit. Quando autem hic priuatiuus sit, ille vero affirmatiuus: si maior quidem factus fuerit priuatiuus, alter autem affirmatiuus, erit syllogismus, ꝙ alicui non inerit extremum extremo: si econuerso, non erit. Sed, si hic quidē vlr sit, ille autem in parte, terminis vtrisq; prædicatiuis existētibus, necesse est fieri syllm, si uterlibet terminorum vniuersaliter sit. Si enim R omni inest s: ipsum vero P alicui: necesse est P alicui eorū quæ sunt R inesse. Quoniam.n. conuertitur affirmatiua, inerit s alicui eorum quę sunt P. quare quoniam R quidem omni s: s vero alicui eorum quæ sunt P: et R alicui P inerit: quare et P alicui R.

F

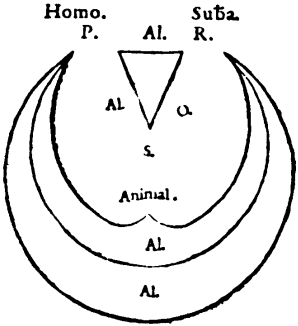

Tertia vtilis cōiugatio, maioris & conclusionis conuersiōe indigēs, & ꝑ missarum trāspōne.

Rursus

A

Demſtatio eiuſdem p impoſſe

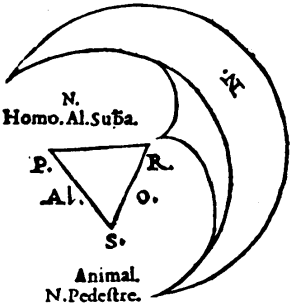

Oñſio per expõnem.

Rurſus ſi R quidem alicui S : P vero omni ineſt: neceſſe eſt P ali B
cui R ineſſe, idem enim modus erit demonſtrationis.

Quarta vtilis coniugatio, minoris conuerſiõe indigens.

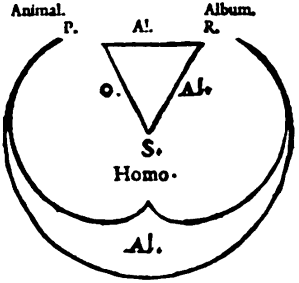

C

Eſt aũt demr̃are & p ĩpoſſe, & expõne, quẽadmodũ in priorib⁹.

Demſtatio eiuſdẽ per impoſſe.

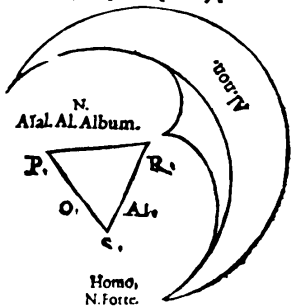

Oñſio per expõnem.

D Sed si hic quidem sit prędicatiuus, ille vero priuatiuus, vtr autem prædicatiuus, qñ minor quidem sit prædicatiuus, erit syllogismus. Si enim R omni S: ipsum vero P alicui non inest: necesse est P alicui R non inesse. Si enim omni: & R omni S: & P omni S inerit: sed non inerat. Monstratur autem & sine deductione, si acceptum fuerit aliquid eorum quæ sunt S, cui P non inest.

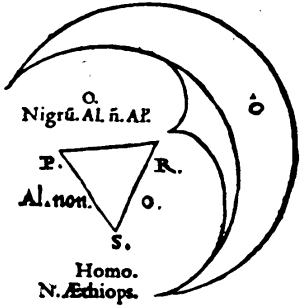

Quita vtilis cõiugatio, p deductionẽ ad impossibile ofidit.

E

Quando aũt maior quidẽ sit prędicatiuus, minor vero particularis priuatiuus, non erit syllus: vt si P quidem omni inest S: R aũt alicui S non inest. Termini ꝙ oĩ inest, animatũ, hõ, animal.

Ofisio per expõnem.

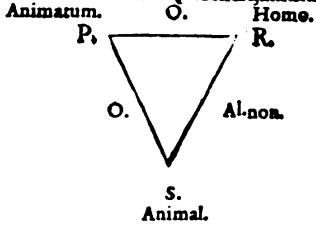

Tertia sutilis cõiugatio.

F

Nulli vero non est accipere terminos: si alicui quidem inest ipsum R, alicui aũt non. * Si.n. nulli R inest P: ipsum vero R alicui S: & P alicui S non inerit: suppositum autẽ est, oĩ inesse. Si.n. omni S inest P: R vero alicui S: & P alicui R inerit: suppositũ autẽ fuerat, nulli inesse. Sed quemadmodum in prioribus accipiendum est. cùm etenim indefinitum sit, alicui non inesse, & ꝙ nulli inest, verum est dicere, alicui non inesse: cùm vero nulli insit, non est syllogismus. manifestum igitur, ꝙ non erit syllogismus.

Al. cod. ñ hñt hæc verba vsq; ad aliud, Si enim.

Sed

A

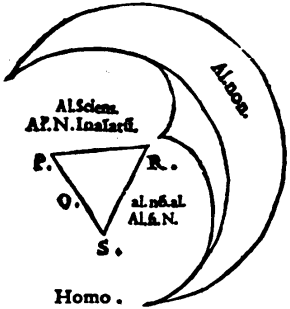

Obiio per impoſſe. q nõ cõcludaſ de nullo, niſi ex ſ definitõ, vt ẽt in ſecũda figura.

Sed ſi priuatiuus terminorum vniuerſaliter ſit, qui autem in parte prædicatiuus, cùm maior ſit priuatiuus, minor vero põdicatiuus, erit ſyllſus: Si enim P nulli S: R aũt alicui ineſt S: R P alicui non inerit, Rurſus.n. erit prima figura, R S, propõne conuerſa. B

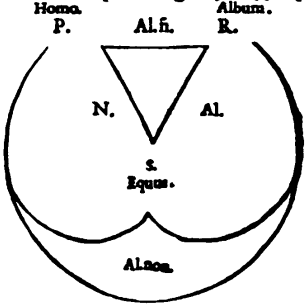

Sexta vdlis cõiugatio, minoris cõ uerſiõe indigens.

C

Sed qñ minor ſit priuatiuꝰ, nõ erit ſyllſ. Termini q ſſit, aſal, hõ, ſylueſtre: q nõ inſit, aſal, ſcia, ſylueſtre: mediũ amborũ: ſylueſtre.

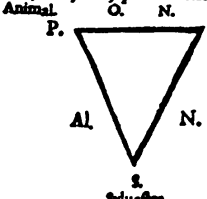

Quarta inutilis cõiugatio.

Auerr. pro ſylueſtre accipit aquaticum.

D Neq; qñ vtriq; priuatiui positi fuerint, sit aũt hic quidẽ vlr, ille vero in parte. Termini q; insit, cùm minor sit vlr ad mediũ, animal, homo, syluestre: quod non insit, animal, scientia, syluestre.

Animal. Homo.
O. N. Scientia.
P. R.
Al.ñ. N.
S.
Syluestre.

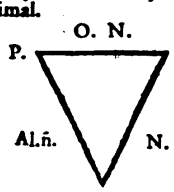

Quinta inutilis cõiugatio.

Auerr. pro syluestri accipit aĩa tũ & aquaticum.

E Sed qñ maior vlr, minor vero in ptc: q; nõ insit, coruus, nix, albũ.

Coruus. N. Nix.
P. R.
N. Al.nõ.
S.
Album.

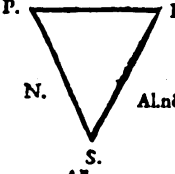

Sexta inutilis cõiugatio.

Quòd aũt insit, non est capere terminos, si R alicui quidem inest s, alicui vero nõ ĩest. si. n. P oĩ R: R aũt alicui s: & P alicui s inerit: sed fuerat suppositum nulli. cęterũ ex indefinito mõstrandũ.

F

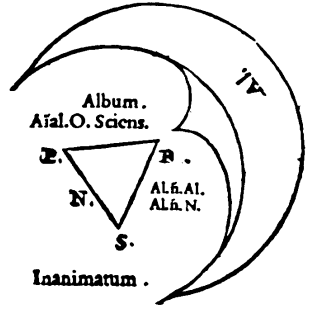

Album.
Aĩal. O. Sciens.
P. R.
N. Al.ñ. Al.
Al.ñ. N.
S.
Inanimatum.

Oñsio p ĩpoſe q; nõ cõcludat de oĩ, nisi ex ĩdefinito, vt superius.

Neq;

A Neq; qñ vterq; alicui medio insit: aut nõ insit: aut hic quidẽ alicui, ille vero non oĩ, aut indefinite, non erit syllus. Termini omnium communes, aĩal, hõ, album: animal, inanimatum, album.

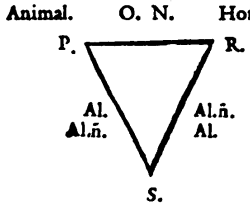

Cæterarũ inutiliũ cõiugationũ cõe exemplũ.

B E

Manifestum itaq; & in hac figura, qñ erit, & quando nõ erit syllis: & ꝙ ita se habentibus terminis, quemadmodum dictũ est, fit ex necessitate syllis: & si existat syllogismus, necesse est terminos ita se habere. Manifestum, ẽt ꝙ omnes imperfecti et qui hac in figura syllĩ sunt (perficiuntur nanq; omnes assumptis quibusdam): et ꝙ vniuersaliter ratiocinari per hanc figu
C ram non licet, neque priuatiuum, neque affirmatiuum.

Tractatus de Tertia figura, ex propositionibus Absolutis. Cap. 7.

CVm vero medius termin⁹ subijcitur ambabus quæsiti extremitatibus, & extremitates de ipso ꝑdicantur, vocatur figura ista, figura Tertia. veluti, si A, & C ꝑdicent' de B. & manifestũ ẽt ꝙ figura hæc est figura naturalis. & hoc, qñ aliquis vtiq; diceret ꝙ C est A, cũ B sit C & A. Et ex materijs: qñ corpus est innouatum: qñ paries est corpus, & est innouatum. Propositio aũt, in qua est subiectum quęsiti, vocatur minor: qñ & ipsum vocat' terminus minor. ea vero, in qua fuerit ꝑdicatum q̃siti, qđ est extremitas maior, nuncupat' maior. sit autem in exemplo, minor extremitas C, medius B, & maior A, & sit ipsorũ ordo, vt primo ĩcipiamus à termino medio, deĩde sequat' minor, postea maior. Nõ erit autem in hac quoque figura syllis perfectus: põt autẽ in ipsa syllus esse, cũ fuerint propõnes vniuersales, aut vna ipsarũ vniuersalis & altera particularis: & potest etiam non esse syllogismus.

Figura tertia est figura nãlis.

F

Sint ergo primum binæ propõnes vniuersales & affirmatiuæ, vt in exemplo, omne B C: & omne B A: dico, ꝙ hic concludit, aliqđ C eẽ A. qñ minor vniuersalis, omne B C conuertitur in particularem, aliqđ C B: & iã posuimus omne B esse A: cõcludit' itaq; in figura prima, aliqđ C eẽ A, fm ꝙ ibi declaratũ fuit.

Prim⁹ syll. vlis vtilis.

G Hoc aũt declaratur per impossibile, & per positionem. Ac per impossibile quidem, cũ accipitur contradictorium conclusionis, & huic annectitur altera duarum propositionum, ex quibus sequitur contradictorium alterius propositionis: ex quo autem falsum sequitur, illud ẽt est falsum. Secundum vero positionem, si ponamus aliqđ B esse C: & qm̃ C in omni B, & G est pars ipsius B, ex necessitate G erit pars ipsius C, & qm̃ A in omni B, ex necessitate G erit pars ipsius A: sed iã fuerat pars ipsius C: igitur aliqđ C est A. Consimiliter si fuerit maior propositio negatiua, & minor affirmatiua, erit ẽt syllus. vt, si dicamus, omne B C, nullum B A: dico ꝙ concludit aliqđ C non est A: hoc est negatiuã in parte. qm̃, si conuerterimus affirmatiuã vlem in parte, fiet cõplicatio hunc in modum, aliqđ C B, nullum B A: quæ concludit, aliqđ igitur C nõ est A, & hoc ĩ figura Pria.

H Scdus syllus vlis vtilis.

Cõiugationes vles inutiles.

Sin autem vlis negatiua extiterit minor, & vlis affirmatiua maior: veluti si dicamus, nullum B C: & omne B A: non erit ex hoc syllus concludens quæsitum: qm̃ concludit contraria, cùm fit in materijs.

I Exemplum terminorum concludentium affirmatiuam, equus, homo, aĩal: equus minor, hõ medius, animal maior. & hoc, qm̃ null⁹ hõ equus: & oĩs hõ animal: & concluditur, omnis equus animal, quę est affirmatiua vero. Termini vero cõcludentes negatiuã, inanimatũ, hõ, aĩal. qm̃ nullus hõ est inanimatum: & hõ est animal: & concluditur inanimatum non est animal.

Quòd si fuerint propõnes vles negatiuæ, nõ erit syllus oĩno, qm̃ cõcludunt duo contraria. Termini autem concludentes affirmatiuã sunt, equus, inanimatũ, animal: & equus minor, inanimatũ medius, aĩal vero maior. & hoc, qm̃ inanimatum non est equus: & inanimatum non est animal: & cõcluditur, ꝙ equus est animal. Concludentes vero negatiuam, equus, inanimatum, hõ: eqnus minor, inanimatũ medius, & homo maior. & hoc, qm̃ inanimatum non est equus, & inanimatum non est homo, & equus nõ est hõ. Sed iam declaratũ est, quando erit syllus hac in figura, & qñ non, cum ambę propositiones vles extiterint. Et hoc, qm̃ si fuerint affirmatiuæ, erit syllus concludens affirmatiuam in parte. & similiter si maior negatiua extiterit, & minor affirmatiua, erit syllogismus concludẽs negatiuam in parte. Sin autem fuerint negatiuæ, aut minor negatiua vniuersalis cum maiore affirmatiua, non erit syllogismus.

K

L

Si vero altera ipsarum vniuersalis extiterit & altera ĩ parte, vtrauis contigerit, & affirmatiuæ fuerint, erit syllogismus concludens affirmatiuam in parte. puta in exemplo, si posuerimus, omne B C: & aliquod B A: dico ꝙ aliquod C est A: hoc est si minor extiterit vniuersalis, & maior in parte. Et hoc, qm̃, si conuertatur aliquod B A, & fiat aliquod A B: & omne B C: concludetur in prima figura, aliquod A eẽ C. ꝙ si cõuertatur & conclusio ista, quæsitum deinceps cõcludetur, puta, aliquod C A. & hoc concluditur per binas conuersiones.

Syllĩ particulares cõcludentes vbi sint ambę affirmatiuæ.

M

Consimiliter etiam si minor extiterit particularis, & maior vniuersalis, erit syllogismus concludens.

exem-

A exemplum huius, si ponamus, aliqd B esse C: & oē B esse A: dico ꝙ cōcluditur aliquod C esse A. Et hoc, qm̄ conuertit hæc particularis, & fit aliquod C B: & oē B erat A: quare concluditur in prima figura, aliquod C esse A. Monstratur itē hoc per positionem, si posuerimus, exempli gratia, ꝙ aliquod B sit G, & tūc oē G erit C: & oē G A: & ita redit ad eam, quæ ex ambabus cōstat vlr affirmatiuis, hoc est, quæ cōcludit aliqd C esse A. Monstratur itē deducendo orationem ad impossē: quod vocatur in cōtrarium permutatio. & hoc, qm̄, si B acceperimus contradictoriū cōclusionis, & ipsi coniunxerimus alterā duarum ꝓpōnum, sequitur vt altera sit falsa. puta in exemplo, si acceperimus, nullum C A, quod est cōtradictorium conclusionis, & huic addiderimus propositionem minorē, aliquod videlicet B esse C: cōcludem⁹ in figura prima, ꝙ aliquod B nō est A, quod est contradictoriū maioris ꝓpōnis, quā posuimus, ꝙ videlicet oē B est A. cùm igitur oratio, in qua ponitur contradictoriū conclusionis, deducatur ad impossē, sequitur, vt hoc ēt cōtradictorium sit impossibile. conclusio itaq; vera erit.

C Cōiugationes ꝑticulares vtiles vbi vna sit affirmatiua & altera negatiua.

Quòd si altera ipsarū extiterit affirmatiua, & altera negatiua, & fuerit ꝓpō negatiua maior & affirmatiua minor, iā fiet syllꝰ. Puta in exēplo, si ponamus primo maiorē negatiuam in parte, & minorem vlr affirmatiuam: veluti si oē B sit C, & aliquod B non sit A: dico ꝙ concluditur aliquod C non est A. Et hoc ꝑ deductionem sermonis ad impossē. qm̄, si non fuerit verum quod dicimus, aliquod C nō est A, erit suum contradictorium verū, oē, videlicet C esse A: sed posteaq̄ coniunxerim⁹ D huic propositionē minorē, puta ꝙ oē B C: cōcludetur, ꝙ omne B est, A quod impossē: qm̄ contradictorium est propōnis maioris: iam enim posuimus ꝙ aliquod B nō est A. suum itaq; contradictorium verum erit, aliquod videlicet C non esse A. Cęterum hoc ꝑ positionem etiam monstratur: si posuerimus B rem sensibilem, vt exempli grā G: & sit nullum G A: oē G C: qm̄ G est pars ipsius B. redit enim ad speciem concludentē huius figuræ, hoc est, quæ ex duab⁹ constat vniuersalibus, maiore negatiua, & minore affirmatiua, & concludit aliquod C nō esse A. & mod⁹ iste nō monstratur ꝑ conuersionē. E

Hic nota id, ꝑ qd̄ fit expō, circa rem sensibilem.

Consilr si maior extiterit vlr negatiua cum minore affirmatiua in parte, erit ita quoq; syllꝰ concludēs. puta in exēplo: aliquod B C, nullum B A: cōcludit aliquod C non esse A. & hoc, qm̄, si cōuerterim⁹ affirmatiuā minorē, redibit ad figurā primā

Sin aūt maior propositio extiterit affirmatiua & minor negatiua, non erit fm hoc syllꝰ ad quæsitum. Et istæ duæ sunt spēs, vna vt maior sit vlis, ac minor in parte. puta in exēplo, aliquod B non est C, & oē B A: F dico enim, ꝙ non concludit. & hoc, qm̄ in materijs diuersis cōtraria colligit. Exemplum terminorum concludentiū affirmatiuam, homo, animal, & animatum: & homo minor, animal medius, & animatū maior. & hoc, qm̄ aliquod animal non est homo: & oē animal animatum: & cōcluditur omnis homo animatū. Termini vero concludentes negatiuam nō inueniuntur, si simul cum negatiua ꝑticulari vera extiterit affirmatiua in parte, & fiat aliqd B C:

Cōiugationes inutiles, vbi minor sit negatiua.

& oē

G & oē B A: igitur aliquod C A, quare vere proferri nō pōt, nullū C eſſe A. Atqui ſpēs hæc cōnumeratę inter nō cōcludentes, propterea ꝙ in aliqua mā tantum concludit, puta in ea, in qua cū negatiua particulari vera fuerit affirmatiua in parte. Cōſtat ſi minor extiterit vīs & maior in parte. vt in exēplo, nullū B C: & aliquod B A: dico igit ꝙ non concludit. Termini aūt concludentes affirmatiuā, aquaticū, homo, aīal, & hoc. qm̄ nullum aquaticū homo: & aliqd aquaticum aīal: & concluditur, ꝙ omnis homo aīal, quæ eſt concluſio. Termini vero concludentes negatiuā, aquaticū, ſcientia, animal: & hoc, qa nullum aquaticū eſt ſcīa: & aliquod aquaticum eſt aīal: & colligit nulla ſcientia eſt aīal, quæ eſt concluſio.

H

Cōiugationes inutiles, vbi am hæ ſint negatiuæ.

Conſtat etiam nō erit ſyllſ, cùm ſimul fuerint negatiuæ, vīs & particularis. Exemplum terminorū concludentiū negatiuā, cùm fuerit minor vīs & maior in parte, animatū, ſcientia, aīal: animatū medius, ſcientia minor, & animal maior. & hoc, qm̄ animatū non eſt ſcientia: & animatum non eſt aīal: & concluditur, ſcientia non eſt aīal. Exemplū vero terminorum concludentium affirmatiuam, aquaticum, homo, aīal. & hoc, qm̄ aquaticū non eſt homo: & aliquod aquaticū non eſt animal: & colligitur, oīs hō aīal, quæ eſt cōcſo.

I

Termini vero concludentes negatiuam, cùm fuerit maior propoſitio vīs negatiua, & minor particularis, albū, nix, coruus. & hoc, qm̄ aliqd album non eſt nix: & nullum albū eſt coruus: & cōcluſio, nulla nix coruꝰ. Termini aūt concludentes affirmatiuam non inueniunt ob cauſm̄ prędictā: hoc eſt ſi cū negatiua particulari vera affuerit affirmatiua in pte. Et hoc, qm̄, ſi concluſum fuerit, oē C A, cùm iam ſupra acceperimus aliquod B C: concludet nobis aliquod B eſſe A: ſed iā poſueramꝰ in propoſitionibus huius ſyllſ, nullū B eſſe A, quod fieri non pōt, & non cohęret. in ſpecie igit hac colligi nequit vīs affirmatiua. Atqui planū, ꝙ non eſt ſyllſ: qm̄ non concluditur cōcluſio vna ſemper. & hoc, qm̄ ignoramus, qm̄ ſimul cum negatiua particulari verificatur affirmatiua particularis, & quando vīs negatiua cum eadē hac. Si vero fuerint binæ propoſitiones in hoc ſyllo particulares, aut indefinitæ: aut vna particularis & altera indefinita: ſeu affirmatiuæ ſimul fuerint, ſeu negatiuæ ſimul: ſiue vna ipſarū affirmatiua & altera negatiua, non erit in hoc ſyllſ. Termini vero cōcludentes affirmatiuā vīs in oībus iſtis ſpecieb⁹, album, homo, animal. Cōcludentes autem negatiuam, album, inanimatū, animal: albū medius, & animal maior.

K

L

Cōiugationes inutiles, vbi am hæ ꝓpōnes ſint parueulares, aut indefinitæ.

Cæterum ex hoc tractatu iā manifeſtum eſt, quando erit, & qm̄ non erit ſyllogiſmus hac in figura. qm̄, ſi minor in hoc ſyllo fuerit affirmatiua, & altera propoſitionū vniuerſalis, ſiue minor, ſiue altera ab hac, nimirum erit ſyllſ concludens: & ſi fuerit ſyllſ concludens ex neceſſitate propoſitiones ita erunt diſpoſitę. Præterea, declaratum etiam fuit, ꝙ ſyllogiſmi figuræ iſtius nō ſunt perfecti: quodq; ex ipſis ſunt qui monſtrantur per conuerſionē, per poſitionem & per impoſſibile: alij vero oſtenduntur per poſitionem & per impoſſibile. Quodq; in hac figura non inuenitur concluſio vīs neque affirmatiua, neq; negatiua.

Epilogus. Nota ex hoc loco cōditiones & propria Terminorū figuræ.

M

Quæ

Quæ coniugationes penitus inutiles sunt: quæ vero non penitus, in omnibus figuris. A
Quo pacto syllogismi omnes perfecti fiant: & reducantur omnes in vniuersales Primæ figuræ. Cap. 8.

PLanum autem, & ꝙ in omnibus figuris, qñ non fiat syllogismus, prædicatiuis aut priuatiuis vtrisq; existentibus terminis, & in parte, nihil penitus fit necessariũ: prædicatiuo autem & priuatiuo, & vniuersaliter accepto priuatiuo, semp̃ fit syllogismus minoris extremi ad maiorẽ. Quẽadmodum si A omni B, aut alicui: B vero nulli C. conuersis nanq; propositionibus, necesse est C alicui eorum quæ sunt A, non inesse.

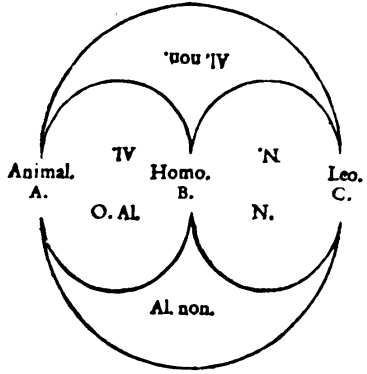

B Ostensio, quo pacto cõiugatio ex maiori affirmatiua, minori negatiua sit prima figura vti is fiat.

C

Consimiliter & in alijs figuris: semper enim per conuersionem fit syllogismus. Palam autem, ꝙ & si indefinitũ pro prædicatiuo in parte ponatur, eundem faciet syllogismum in omnib⁹ figuris.

Manifestum autẽ, & ꝙ omnes imperfecti syllogismi perficiuntur per primam figuram, aut enim monstratiue, aut per impossibile cõcluduntur omnes: vtroq; aũt modo prima efficitur figura. Si quidem monstratiue perficiantur: quoniam per cõuersionem concluduntur omnes: cõuersio vero primam efficiebat figuram. Sin autem per impossibile monstrantur: quoniam posito falso, syllogismus efficitur per primam figuram. Quemadmodum in vltima figura, si A, & B oĩ insunt C, ꝙ A alicui B inest. si enim A nulli B: B vero omni C: A nulli C: sed erat omni. Consimiliter & in alijs.

Aĩal

D

Ostensio p ipsos, quo pacto pria cōiugatio Tertiæ figuræ reducat ad primā figurā.

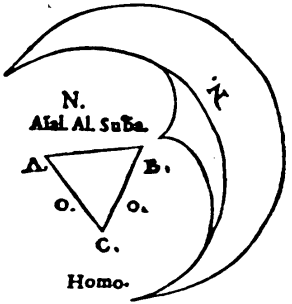

E Est autem & omnes syllogismos reducere ad vltr syllogismos, qui in prima sunt figura. Qui quidem in secunda sunt figura, planum ꝙ per illos perficiuntur: præterquam ꝙ non omnes consistr: sed vltes, priuatiuo conuerso: qui vero in parte, vterq; p deductionem ad impossibile. Qui autem sunt in prima figura secundū partem, perficiuntur quidem & per seipsos: verum est etiā per secundam figuram monstrare ad impossibile deducendo. Vt si A omni B: B alicui C: ꝙ A alicui C inerit. si enim nulli: B vero omni: nulli C B inerit: hoc enim fit per secundam figuram.

F

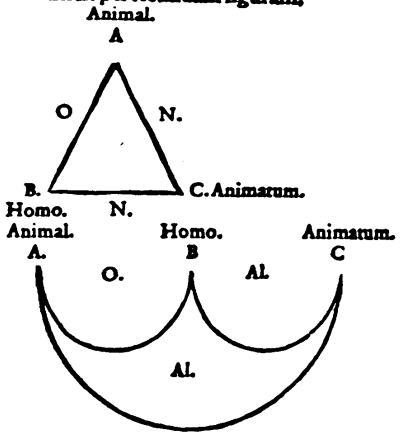

Aīal

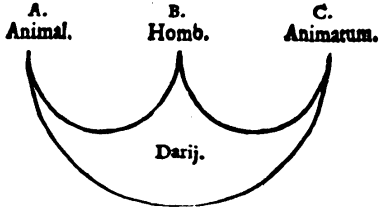

A
Ostẽsio p Ipoſe, quo pacto deducat' tertia cõiugatio primæ figuræ ad ſecundã ſecundæ.

Omnis homo eſt animal.
Darij. aliq. animatum eſt homo.
aliq. animatum eſt animal.
per impoſſibile ſic
Omnis homo eſt animal.
Camelites. nullum animatum eſt animal.
nullum animatum eſt homo.

B
Darij reducit' per impoſſe ad cameſtres quì eſt ſecundus ſecũdæ figuræ, nõ aũt ad primũ.

Conſimiliter autem & in priuatiuo erit demonſtratio. Si enim A nulli B: B vero alicui C ineſt: A, C alicui non inerit. ſi enim omni: nulli autem B ineſt: nulli C B inerit, ſed hæc erat media figura.

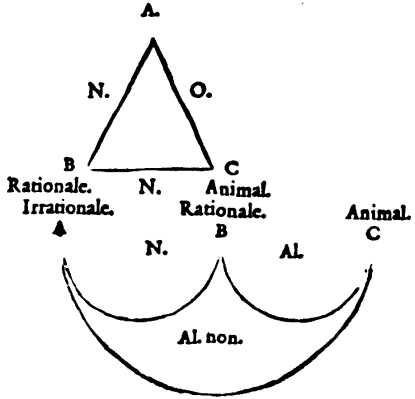

C
Oſtẽſio p Ipoſe, quo pacto q̃rta cõiugatio primæ figuræ reducat' ad primã ſecundæ.

Hæc nõ ẽ cõcſo q̃ intendit': nã hæc debet eẽ nullum aĩatũ ẽ hõ q̃ fuit minor in Darij.

Nullum animal eſt al.
Ceſare. Omnis homo eſt animal.
Nullus homo eſt animatus.

Quam

G Quamobrem, quoniam oēs, qui in media sunt figura, syllogismi reducūtur ad vniuersales syllogismos, q in prima: qui vero secūdum partem in prima ad eos, qui in media: planum: ꝙ & qui secūdum partem reducētur ad vniuersales syllogismos, qui in prima figura. Qui vero in tertia, cū termini vniuersaliter sunt, statim perficiuntur per eos syllogismos, qui ī prima figura. cū vero in parte fuerint accepti, ꝑ syllogismos in parte, qui sunt
H in prima figura: isti autē in illos redacti sunt: quare & qui in tertia figura secūdum partem omnes reducētur ad vniuersales syllogismos, qui in prima. Qui igit̄ inesse, aut non inesse monstrant syllogismi, dictū est quomodo se habent: & secūdum se, qui ex eadem figura: & ad seinuicem, qui ex diuersis figuris.

De coniugationibus penitus, & non penitus inutilibus in omnibus figuris. De Quarta figura contra Galenum. De
I *perfectione omnium syllogismorum, & reductione omnium ad vniuersales Primæ figuræ. Cap. 8.*

Quæ sint cōia oib⁹ figuris.

COmmune est autem omnibus figuris, vt non concludatur ex ambabus negatiuis, neq; ex ambab⁹ particularibus, neq; ex ambabus indefinitis, neq; ex indefinita & particulari: qm̄ vis indefinitarum est vis particularium. Amplius, declaratū est in omni syllogismo, cum fuerint binæ propositiones, vna vniuersalis negatiua, & altera affirmatiua, ꝙ erit syllogismus semper concludēs, hoc est concludens, aut quæsitū positum, aut quæsitum non positum: ac quæsitum quidē positū, cùm maior in figura prima extiterit vl̄is negatiua: quæsitū vero non positū, cùm minor fuerit negatiua vniuersalis. Consil̄r res se habebit & in figura secunda, cùm minor in ipsa fuerit vl̄is negatiua, & maior particularis: ac ī figura tertia cùm minor fuerit negatiua. Et hoc, qm̄, si fuerit nullū C B: & oē B A: & conuerterimus vtrasq; propositiones istas, & dixerimus aliquod A B: & nullum B C: concludemus, aliquod A nō est C. Atqui nō connumerantur syllogismi tales intra syllos, quos hic intendimus: qm̄ quod quærim⁹ hoc in loco, est syll̄s, super quem naturaliter cogitatio cadit in comparationē ad quæsitū determinatum. Verum syll̄s, qui concludit non quæsitum, non ita se habet, vt potētia cogitatiua sit in ipso nāl̄r solicita, neq; ipsum penitus cōponit. Exempli enim gratia, si quærāmus, an A sit in C, & dicam⁹ A est in C: qm̄ A est in B: & B in C: nimirum erit syll̄s iste naturalis fm sermonem plurium hominum: & hoc in figura Prima. Consimiliter, si dicamus A nō est in C: qm̄ B est in C: & B non est in A: planum ꝙ compositio ista inest nobis fm naturam: & hæc est figura Secūda, & inuenitur secundum sermonē multorū hominum per naturam. Consil̄r si dicamus A est in C: qm̄ A & C sunt in B: iste etiam syll̄s inest nobis per naturam, & est figura Tertia. Sin autē dicamus A est in C: qm̄ C est in B: & B in A, res erit quā nemo naturaliter faciet: propterea ꝙ ex hoc sequitur non quæsitum, idest C esse in A: & est

Nota hic syllos quos Latini vocāt Fapesmo & Fri-

K sesom. dicū t he ī prima figura. Aristoteles vero & Auerm oib⁹ concludente tñ quęsitū nō positū nec determinatū.

L Nota syllogismos suprapositos nō esse nāles.

Syll̄s q nō concludit quęsitū determinatū, non est naturalis. Tres figurę ab Aris. positę concludūt dictum determinatum naturali.

M Figura Secūda multū inuenit̄ in sermōe hominum ꝑ naturā. Digressio cōtra Gal. de Quarta figura, ꝙ naturalis non sit.

A est hoc in gradu eo, in quo dicimus A est in C: qm̄ A est in B: & B in C: & hoc est quiddam, quod non faceret ogiatio fm naturam.

ET ex hoc planū, ꝙ figura Quarta, de qua meminit Galenus, nō est syllogismus, super quē cadat naturalis cogitatio. Et hoc, qm̄ si quęramus an C sit in A, & dicamus C est in A, quoniam B est in A: & C in B, sumus inter duo, aut vt admittam⁹, quod sequitur ex ista cōpositione, & reijciamus hoc quæsitum penit⁹ quod est, C esse in A, sed hoc est diuersum ab eo, quod quærebamus: aut vt simul cū eo, quod ex hac compositione deducit, remaneat etiam quæsitum fm cogitationē nostram, quēadmodum de eo quęstionē feceramus, i. vt subiectum in eo sit subiectum & prædicatū prædicatum. & hoc, qm̄ in omni quæsito vno subiectum est subiectum fm naturam, & prędicatū prędicatum fm naturam. Et, cùm remanet apud nos subiectū quæsiti subiectū, & prædicatum prędicatū: & hoc est fm cogitationem nostrā in hac dispositione, qua semper quęsitum maneat quæsitū: adducitur deinceps terminus medius, qui prædicetur de prædicato quæsiti, & subijciat subiecto quæsiti, fm ꝙ existimauit Gal. hanc figuram Quartā esse, fm ꝙ refertur ad quæsitū. si vero non erit hic figura quarta, sed potius prima figura, vel de quęsito, vel de conuerso ipsius. Verū ponamus vt hic sit figura quarta: nimirū formabitur in hunc modum, i. in relatione ad quæsitum determinatum: vt subiectū in eo subiectum sit fm naturam, & prædicatū prædicatum fm naturam: qm̄ non formabitur figura quarta, nisi fm modos istos.

Vide vbetius ꝑ hac 4. figuræ remotiōe, q̄ inferius ca. 21. ex ea deducunt absurda.

B

C

Si igitur quæramus inuentionē alicuius in aliquo, & accipiamus terminum mediū, prædicemusq; eum semel de ꝑdicato quæsiti, & semel de ipso prædicemus subiectū quæsiti: sequit ex hoc, vt aliquid vnum ꝑ se sit, tanquā de seipso prædicatū: quoniam ex parte, qua prædicat de prędicato quęsiti, & subijcitur subiecto eiusdem, prædicatur quodammodo de seipso: quod est absurdissimum. Et ista est causa, ob quā non componit ipsum cogitatio secundum naturam super quæsito determinato, ita vt sit hic syllogismus cōcludens quęsitum determinatum per duas conuersiones, secundum ꝙ existimauit Gal. de figura Quarta.

D

E

Differt aūt conuersio hæc à conuersione, quam facit Aristo. dum reducit multas species secundæ ac tertiæ figuræ ad primam: qm̄ cōuersio illa fit ad declarandam conclusionē in syllogismo naturali, hæc autē ad expositionem conclusionis in syllogismo artificiali, sed non naturali. Atqui Arist. non curat syllogismos artificiales: qm̄ non sunt conformes ijs, quæ sunt. & hoc procedit in infinitum. Et propter hoc existimauerunt nonnulli, ꝙ reperiantur plures conclusiones in quacūq; figurarū, præter eas, de quibus mentionem fecit Aristoteles: hoc est & particulares ipsarum, & conuersæ etiā: si quęramus deinde concludamus eas mediantibus cōclusionibus primis. sed hoc est non fm naturalem, sed artificialem viam. Aristoteles vero declarabit, ꝙ duæ species vl̄es figuræ primæ, i. quæ concludunt conclusionē vl̄em, sunt omnium figurarum perfectissimæ. Qm̄ omnes species syllogismorū secūdæ figuræ ita se habēt,

Nota differentiā inter conuersiones, quas posuit Ga. in figura Quarta: & q̄s posuit Aristo. in Secūda & Tertia.

F

Excludit opinionē aliorū de multiplicatione syllogismorū ꝑter illos, quos Arist. posuit.

Nota d reductione oīum syllogismorū in vl̄es primæ.

vt

G vt vniuerſalis ipſarũ redeat ad vniuerſalem figuræ iſtius: & particularis, quæ eſt in ipſa ad particularem, quæ eſt in figura prima. Omnes vero ſpecies figuræ tertiæ ad particularem primæ figuræ. & hoc, quoniã omnes ſpecies figuræ tertiæ cõcludunt particularem. Particularis vero, quæ eſt in prima figura, monſtrari poteſt deductione ad impoſſibile per vniuerſalem figuræ ſecundæ, quæ oſtẽditur per vniuerſalem primæ figuræ. hæ igitur duæ ſpecies figuræ primæ ſunt pfectiſſimæ omnium ſpecierũ ſyllogiſmorũ. Quo-
H modo autẽ particularis figuræ primæ monſtretur deductione ad impoſſibile per vniuerſalem ſecundæ figuræ eſt: vt ſi dicam A, ineſt ipſi B: & B alicui C: dico quòd A ineſt alicui C. ſi enim non fuerit ita, erit contradictorium ſuum verum, hoc eſt, nullum A C: ſed iam poſuim⁹, quòd A ineſt omni B: ergo concludetur in
I figura ſecunda, quòd B non ineſt alicui C: ſed iam poſuimus B alicui C: quod fieri non poteſt, & non cohæret. Conſimiliter monſtrabitur concludi negatiua in parte in figura prima per negatiuã vniuerſalem figuræ ſecundæ deducendo ad impoſſibile. Cæterum ex hoc tractatu iam u ere declaratæ ſpecies ſyllogiſmorum abſolutorum, qui ſequuntur aſſertionem alicuius, aut deſtructionem eiuſdem.

De ſyllogiſmis ex ambabus de Neceſſario in tribus figuris. Cap. 9.

QVoniam vero diuerſum eſt ineſſe, & ex neceſſitate ineſſe, & contingere ineſſe (multa enim inſunt quidem, non ex neceſſitate tamen; alia vero neque inſunt omnino, K contingunt autem ineſſe) planũ ꝙ & ſyllogiſmus vniuſcuiuſq; horum diuerſus erit, & non ſimiliter ſe habentibus terminis: ſed hic quidẽ ex neceſſarijs, ille vero ex inexiſtentibus, ille autẽ ex contingẽtibus. In neceſſarijs itaq; fermẽ cõſimiliter ſe habet ac in his quæ inſunt: eodẽ enim modo poſitis terminis in eo qđ eſt ineſſe, & in eo quod eſt ex neceſſitate ineſſe, erit & non erit ſyllogiſmus: præterquam quòd
L different in eo quòd adiacet terminis ex neceſſitate ineſſe vel non ineſſe. nanq; & priuatiuum ſimiliter cõuertitur. & quod eſt in toto eſſe, & quod de omni, conſimiliter aſſignabimus. In alijs igitur eodem pacto monſtrabitur per conuerſionem, ꝙ concluſio eſt neceſſaria, quemadmodum in eo quod eſt ineſſe. In media vero figura, quando ſit hoc quidem vniuerſaliter affirmatiuum, hoc autem priuatiuum in parte: atq; iterum in ter
M tia, cùm ſit hoc quidem vniuerſaliter prędicatiuum, illud vero priuatiuum in parte, non ſimiliter erit demonſtratio. Cæterũ neceſſe eſt, cui vtrunq; non ineſt, de hoc facere ſyllogiſmum: erit enim neceſſarium & in his. ſi autem de expoſito neceſſario eſt & de illo quodam: nanq; expoſitum, quod illud aliquid eſt. Fit autem vterq; ſyllogiſmorũ in propria figura.

Animal

A

Animal.
A.

O.necessario. Non o. necessario.

Homo. B. Non o. necessario. C. Corpus.
D. Lapis.

Homo. Non o. necessario. Corpus.
A. B.

D

Quo pacto ondat Quarta cõiugatio Secũdæ figuræ.

B

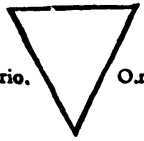

Nõ o. necessario. O.necessario.

C.
Animal.
D. Leo.

E

Quo pacto ondat Quinta cõiugatio Tertiæ figuræ.

Tractatus de syllogismis ex propositionibus Necessarijs. Cap. 9.

C

Propõnes modales distinguũtur secundũ mãm & modũ sequẽtem illã à ꝓpõnib⁹ inexistentibus.

DIxit. Et quoniam propositiones absolutæ, necessariæ, & possibiles diuersificãtur inter se ꝑm modum & materiam, quam significat modus: & hoc, quoniam multa sunt in actu, quæ tamen non sunt ex necessitate, & hæc sunt absoluta: & nõnulla neq; necessaria sunt neque in actu, sed quæ in futuro & esse & nõ esse possunt, & hæc sunt possibilia: quædam vero semper sunt, & hæc sunt necessaria: manifestum ꝙ oportet syllogismos compositos ex vnaquaq; istarum specierum diuersos esse à seinuicem ꝑm diuersitatẽ suarum propositionum: & syllogismus erit necessarius, ex propositionibus necessarijs, & absolutus ex absolutis, & possibilis ex possibilibus. Syllogismi igitur, qui cõponũtur ex propositionib⁹ necessarijs, sunt proximi syllogismis, qui componuntur ex propositionib⁹ absolutis. & hoc, quoniam conditiones conclusionis absolutarum sunt per se conditiones conclusionis necessariarum: & ea, quæ sunt causa, vt non sequatur conclusio in non cõcludentibus, eadem sunt causa, vt non sit conclusio in necessarijs: quoniam non est differentia inter ipsos, nisi secundum additionem necessitatis tantum. & hoc, quoniam species concludentes & non cõcludentes in absolutis sunt secundũ numerũ concludentium, & non concludentium in necessarijs.

F

G Atqui dr̄ia est inter ipsas. qm̄ absoluta dr̄ de eo, quod est in actu, quodq; nō est necessariū: necessaria vero dr̄ de eo, qd̄ est in actu, quodq; est necessariū, ac p istā additionē disponitur. Et modus cōpōnis eius, qd̄ concludit in figura prima ex absolutis, hoc est dispō dicti de oī, aut dicti de nullo, est cōditio, q̄ in figura prima cōcludit fm mām absolutā aut necessariā. & hoc, qm̄ intentio dicti de oī in ipsis est, vt dicatur affirmatiue aut negatiue de oī eo, qd̄ est in actu, siue in actu extiterit cū additione cō

H ditionis necessarię, seu absq; additione ipsius. Atqui cōditio dicti de oī, qd̄ fit in mā possibili diuersificat̄ à cōditione dicti de oī, qd̄ fit in materijs istis. & hoc est, qd̄ apparet ex verbis Arist. aut veritas p se: quēadmodū declarabit̄ post hoc. Consilr̄ modus ostēdendi cōplicationes concludentes in figura secunda & tertia ex ꝓpōnib⁹ necessarijs, est idē modus cū eo, quo mōstram⁹ cōiugationes cōcludētes in figura secūda & tertia K ex ꝓpōnib⁹ absolutis. Et hoc cùm ostēdunt̄ p reductionē ad primā figurā p conuersionē alterius ꝓpōnū suarū. & hoc, qm̄ cōuersio in ꝓpōnibus absolutis ac necessarijs ē vna. Et cōsilr̄ quod in ipsis ostēdit̄ p positionē. Quod vero in ipsis ostendit̄ p impoſe, hoc est cùm fuerit ꝓpō vl̄is affirmatiua & particularis negatiua nō disponit̄ vna dispōne. & hoc, qm̄ syll̄s deducēs ad impoſe erit cōpositus ex vna ꝓpōne syll̄i & ex contradictorio cōclusionis fm modum & fm negationē suā, & erit mistus ex propōne necessaria & absoluta aut possibili: sed hucusq; nondū declarata fuit cōcl̄o, q̄ sequit̄ ex hac cōplicatione. Cæterū qd̄ ibi monstrat̄ per impoſe, hic ostēdit̄ p positionē: puta, cùm ponimus sub aliquo negato, rē sensibilē, à qua p̄dicatū vl̄r negatur. & ita redit ad spēm, q̄ in prima cōstruit̄ figura ex ambabus vl̄ibus, vna affirmatiua, & altera negatiua.

Dr̄ia inter absolutas & necessarias nō secūdū modū tm̄, sed scd̄m mā; Dispō dicti de oī ī necessarijs & absolutis ē eadē: sed differt in poſib⁹.

Syll̄i qui p ipoſe ostēduntur ad primā reduci in secūda & in tertia, non pñt ostēdi in necessarijs, sed p expōnem. L

Mistio necessarij & inesse, in Prima figura. Cap. 10.

I SEd contingit aliquando, & altera propositione necessaria existente, necessarium fieri syllogismū: præterquàm q̄ nō vtralibet, sed quæ ad maius extremum. Vt si A quidem sumptum est inesse ipsi B ex necessitate, aut nō inesse: B vero ipsi C īesse solū. sic. n. sumptis ꝓpōnib⁹, ex necessitate A inerit ipsi C, aut nō inerit, M

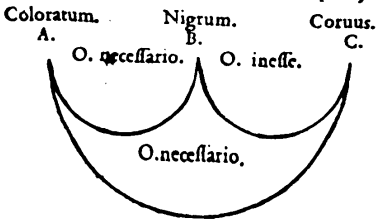

Cōiugationes ex maiori de necessario et minori de īesse, vl̄es.

Album.

A

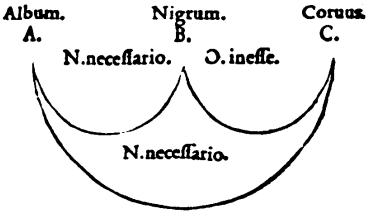

Quoniam enim B ipsi ex necessitate inest, aut nõ inest A: ipsum vero C aliquid est eorum, quę sunt B: manifestum ꝙ & C ipsi ex necessitate erit horum alterum. Sin autem A B quidem non est necessarium: B C vero necessariũ: non erit conclusio necessaria. Nam si est, continget A eorum quæ sunt B alicui inesse ex necessitate, & per primam, & per tertiã figuram. sed hoc falsum. contingit enim B tale esse, cui nulli accidit inesse A. B

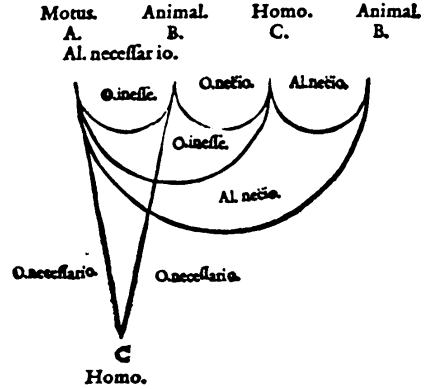

Cõiugatio ex maiori de iesse & minori de necessario affirmatiua. C

Præterea & ex terminis palam, ꝙ non est conclusio necessaria. vt si A esset motus, B aĩal, in quo aũt C homo. animal nanq; homo ex necessitate est: verũ mouetur animal nõ ex necessitate, neq; hõ. Terminos legas in figura.

Consimiliter aũt & si priuatiuum esset A B: eadẽ enim demr̃o.

D

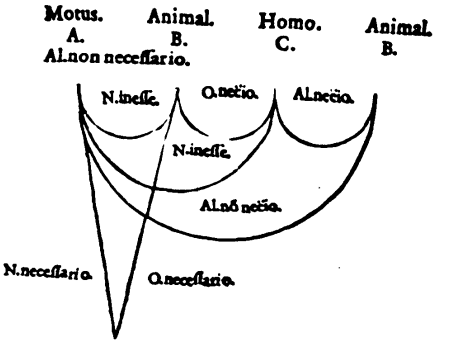

Cõiugatio ex maiori de necessario, & minore de ineſſario, negatiua.

In ſyllogiſmis vero qui ſunt in parte, ſi vniuerſalc eſt neceſſarium, & concluſio erit neceſſaria: ſin autem quod ſecundum partem, non neceſſaria: neque priuatiua, neque prædicatiua exiſtente vniuerſali propoſitione. Sit autem primum vniuerſale neceſſarium, & A omni B inſit ex nèceſſitate: B vero alicui C ſolum inſit: neceſſe vtiq; A alicui C ineſſe ex neceſſitate. nam C ſub B eſt: B vero omni A inerat ex neceſſitate.

F

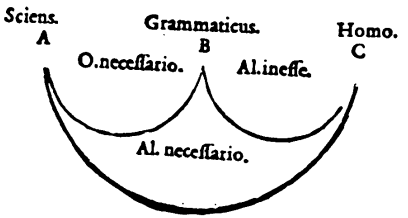

Cõiugatio ex maiori de neceſſario minori de ineſſe, particularis affirmatiua.

Conſimiliter autẽ & ſi priuatiuus eſſet ſyllogiſmus: eadem enim erit demonſtratio.

A

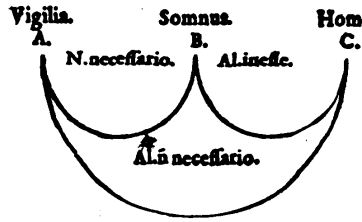

D

Negatiua.

Si vero quod est secundum partem necessarium sit, non erit cōclusio necessaria. nullum enim impossibile concidit, quemadmodum neq; in vniuersalibus syllogismis. Consimiliter autem & in priuatiuis. Termini, motus, animal, album.

B

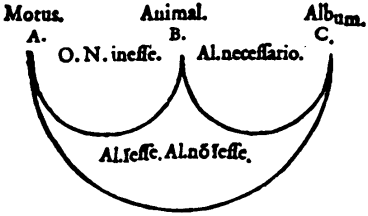

E

Cōiugationes binæ ex maiori de inesse, minori de necessario particularis vtraq;.

Tractatus de syllogismis mistis ex Necessarijs & Absolutis: & primo in Prima figura. Cap. 10.

C

Syllī misti duplicant̄ Io ib⁹ modis cuiuscūq; figuræ.

SYllogismi igitur cōcludentes in istis mistionibus sunt per se syllī concludentes in nō mistionibus, prę terquā ꝙ duplicātur. & hoc, quoniā species vna per se erit duæ species, quemadmodū exempli gratia, quæ est ex binis vniuersalibus in prima figura erit duæ species: vna vt sit maior necessaria & minor inexistens, altera ecōuerso. & erunt syllogismi concludentes in omni figura hic duplicati respectu syllogismorum concludentium in omni materia ibi. & illud, quo ostenditur concludens à non concludente ibi, est id, quo ostēditur hic, hoc est in inexistentibus.

Atqui quod superest, vt consydere mus hic de dispōne mistorū, est modus conclusionū suarū, hoc est, qui modus sequat̄ ex duob⁹ modis propositionum. Et Aristoteles dixit, si fuerit ꝓpō maior in figura prima necessaria, ꝙ erit conclusio necessaria: sin aūt nō sit necessaria, non erit cōclusio necessaria. Si igitur oē C B in actu: & oē B A ex necessitate: dico ꝙ vna istarū duarū specierū concludit, ꝙ A est in oī C ex necessitate: & altera, ꝙ nullum C A ex necessitate.

F

Qd̄ maxīe cōsyderat̄ ī syllīs mistis ē, quia modus cōclusionis sequatur. Opīo Aris. ꝙ sequat̄ concl̄o necessaria ex maiore necessaria, et minore inexistente: qm̄ mior ē pars medij.

G Monstratio huius, qm̄ c est pars ipsius B: propterea ꝙ ex conditionib⁹ primæ figuræ est, vt sit minor affirmatiua: & ex conditionibus huius mistionis, vt sit c pars ipsi⁹ B ī actu, non autem possibiliter: quemadmodum se habet dispositio in syllogismis possibilib⁹. sed cùm prædicatur aliquid de toto, prædicatur ex necessitate etiam de parte sm̄ modū, quo prædicatur de toto. & hoc planum per se: quoniam pars cōtinetur sub toto, & subingreditur ipsum.

H Si maior inexñs, minor fuerit necessaria nō necessaria, sed de inesse concludet cōclusio.

Quòd si nō maior, sed minor extiterit necessaria, nō erit cōclusio necessaria. puta, si dicamus; oē c B ex necessitate: & oē B A in actu, vel nullum B A in actu: dico ꝙ nō concludit in hac complicatione, oē c esse A ex necessitate, aut non esse A ex necessitate. Ostēsio huius. qm̄, si fuerit pole, ponamus ꝙ oē c sit A ex necessitate: sed iā posuimus oē c esse B ex necessitate: quare concludet in figura tertia, aliquod B esse A ex necessitate: sed iam posueramus, oē B esse A non ex necessitate: quod fieri nō pōt, & non cohæret. Consilr monstrabitur, si posuerimus ꝓpōnē maiorem negatiuam non necessariam. Hoc enim silr etiam monstrabitur ex quo c est pars ipsius B, & A prędicatur de omni eo quod est pars ipsi⁹ B, & quod est totum non necessariū prædicatur etiam de c non necessario, posteaq̄ est pars ipsius B. Manifestum ēt ex terminis conclusionē nō esse necessariā. puta, si ponam⁹ loco A motum, & loco B animal, ac loco c hominem: & dicamus, omnis hō est animal ex necessitate: & omne animal mouetur non ex necessitate: & concludetur, omnis homo mouetur non ex necessitate: *nisi quod termini asseuerant conclusionem non esse semper necessariam, non aūt ꝙ non concludat necessariam omnino: quemadmodū asserat hoc syllogismus ad impossibile, & intentio dicti de omni.

I

Syllogismi vero particulares in hac figura, hoc est concludentes cōclusiones particulares ita se habent: ꝙ si ꝓpō vlis & maior fuerit necessaria, & conclusio erit necessaria. sin aūt particularis ac minor necessaria extiterit, & maior nō sit necessaria, non erit cōclusio necessaria: siue maior affirmatiua fuerit siue negatiua. Et monstratio huius erit monstratio syllogismorū vlium, hoc est per dictum de omni, per impossibile, & per materias. & hoc, qm̄, si ponam⁹ loco A motum, & loco B animal, & loco c album, complicabitur sylls: aliquod albū animal ex necessitate: & oē animal motum non ex necessitate: & cōcludit, aliquod album motum, sed non ex necessitate. Ex verbis itaq; Aristo. planū sententiam suam esse in hac specie, vt modus cōclusionis sequatur modum propositionis maioris. qm̄, si fuerit propositio maior absoluta, conclusio erit absoluta, & si necessaria extiterit, cōclusio erit necessaria.

Theophrastus vero, atq; Eudemus ex Antiquis Peripateticis, & inter posteriores Themistius, qui eos secutus est, existimarunt ꝙ modus conclusionis sequatur viliorem ex duobus modis, hoc est vt semper in tali complicatione sequatur propositionem absolutam: quoniam absoluta est vilior necessaria. * Et potissimum cui innituntur, est, quoniam arbitrantur, ꝙ omne, in quo fuerit aliquid vt pars & aliquid vt totum,

*Vult Auerois nō negare ob hoc Arist. posse seq cōclonem necessariā sed qa nō sp. ideo destruit regula gñal. sed intētio dicti de oi & deductio ad impole ostendūt vlr cōclonē seq.

L

Opīo Aris. ē in mistis vt modus conclonis sequat modū ꝓpōnis maioris.

M

Digressio cōtra Theophrastū, Eudemū, & Themisti⁹, ab Aristo. dissentientes.

Prima rō Theophrasti & aliorum contra Arist.

* Sc̄ia rō.

ita

A ita se habebit, vt si aliquid vnũ prædicetur prædicatione aliqua de toto, sequatur vt de parte etiã prædicetur cũ hoc eodem modo. & consilr si prædicet etiam pars de re aliqua cum aliquo modo, oportebit vt totum quoq; de re ista prædicet cum hoc eodẽ modo. qm̃ igitur in omni syllo est aliquid vt totum, & aliqd vt pars: si fuerit vna duarum propositionum absoluta & altera necessaria, nihil prohibet, vt minor sit necessaria & maior absoluta, aut maior necessaria & minor absoluta.

Tertia rõ. B Dixerunt. Et si fuerit minor necessaria, erit aliquid vt pars & aliquid vt totũ: & medius quidẽ terminus vicem totius obtinebit, minor vero partis. quare si aliquid p̃dicet de toto, quod est terminus medius, prędicabitur ẽt cum hoc eodẽ modo de parte, q̃ est terminus minor. Quòd si propõ necessaria maior extiterit, erit & in ipsa consilr aliquid vt pars & aliquid vt totũ: & maior quidẽ totius vicẽ obtinebit, medius vero partis: sequit ergo si pars, quæ est terminus medius prędicat de minore extremitate cũ aliquo modo, vt sit modus iste idem cũ modo totius, quod est maior extremitas: idem inquã, C cùm prędicat de ipsa. quare inquiũt isti, quomodocunq; res se habeat oportet modũ p̃dicationis in cõclusione sequi modũ ꝓpõnis absolutę.

Cõtra opinionẽ Theophrasti, & aliorũ sequentiũ, q̃ rõ ꝑtis & toti⁹ solũ inuenit in ꝓpõne minore.

Sed in hoc sermone est confusio manifesta. & hoc, qm̃ consyderatio totius & partis in syllo, secundum q̃ est syllogismus cõcludens in prima figura per dictum de omni, nimirũ est in propositione minore. & propterea conditio ipsius est, vt sit affirmatiua: maioris autem conditio est vt sit vniuersalis, non aũt vt sit affirmatiua. quod cùm ita fuerit, non est D consyderatio totius & partis in propositione maiore, si inueniantur vt sint necessaria, aut nõ sint: sed oportet vt cõsyderatio totius & partis existat in loco, in quo est conditio, vt syllis sit: hoc est totũ & pars, quę sunt in ꝓpõne minore. quod cùm ita sit, modus cõclusionis sequetur modũ propositionis maioris, ꝑm q̃ existimauit Aristo. Quòd si illis etiam concesserimus partem & totum cõsyderari in vtraq; propositionum, nõ oportebit nos ponere in loco cõsyderationis totius & partis quæ sũt E in ꝓpõne minore, & in loco consyderationis totius & partis quæ sunt in ꝓpõne maiore, vsquequo dem⁹ hoc iudicium super syllo. Ampli⁹, si cõsyderetur pars in propositione maiore, non autem in minore, non erit syllis nisi per accidens: qm̃ non oportet vt minor extremitas comprehẽdatur in prædicatione sub maiore propositione, cùm non sit vlis. & hoc per se manifestum est.

Soluit secundã rationem.

*Et quod etiam dubitarũt. qm̃ existimauerunt, modũ conclusionis sequi debiliorem duorum modorum propositionis: quemadmodum res se habet in affirmatione ac negatione, i. quoniam si fuerit vna propositionum affirmatiua & altera negatiua, conclusio sequetur negatiuam, quæ est vilior: hoc est syllogismus imaginarius. & hoc, qm̃ conclusio non sequitur propositionem negatiuam & non affirmatiuam, ex parte qua negatiua vilior sit affirmatiua, sed ex parte qua est negatiua: absoluta vero si est vilior, est affirmatiua, non aũt negatiua: cõfusio igit istius sermonis est per se manifesta.

* a. l. hoc autẽ fecit eos errare Solo priæ rationis. F

Soluit tertiã rõnẽ.

Quod etiã contendunt, est, qm̃ in

G aliqua materia concludit absoluta, & tñ minor ē absoluta, & maior necessaria. vt in exēplo: omnis hō ambulat, hoc est in actu: & oē ambulās mouetur ex necessitate: igit omnis homo mouet, non tñ ex necessitate. Et deceptio in hoc est, qm̄ ambulās nō mouetur ex necessitate, ex parte qua est homo, sed ex parte qua est ambulans. ꝙ si conditionē istā, quā in maiore accepimus, ponamus etiā in conclusione, erit necessaria: puta, ex necessitate, oīs homo mouet, ex parte qua est ambulans. Non oportet aūt, vt aliquis ad hoc respōdeat, dicens, ꝙ in hac complicatione conclusio ē absoluta, cúm minor est absoluta & maior necessaria: qm̄ in hac ꝓpōne necessaria non inuenit dictū de omni, quod fecit vlr Arist. in hoc libro. & hoc, vt A prædicetur ex necessitate de oī eo quod disponitur p B affirmatiue, siue disponat per B in actu, siue ex necessitate, siue possibiliter. qm̄ nō est vtilitas in hac cōditione, ni vera extiterit in oī materia: sed certe oportet vt hęc conditio vera sit in oī materia. Quòd si induxerimus ēt per materias, planum nobis fiet, ꝙ hoc, quod dicimus, oē qđ est B est A ex necessitate, aut ē A absolute, in aliqua mā significat, oē quod est B in actu', est A ex necessitate, veluti cùm dicimus, oē ambulans mouet: & in aliqua mā significat, oē quod est B in potentia aut in actu, est A ex necessitate, vt cùm dicimus, oē motum est corpus. Consilr ēt disponitur enunciatio absoluta.

H Excludit rñsionem quorūdā: ostendens ꝙ maior necessaria cū minori de inesse concludit necessariā p dictum de omni.

I Quòd cùm ita sit, dictū igitur de omni verum in omni mā in propositione necessaria & absoluta, est, vt A insit ex necessitate aut absolute oī illi qđ est in actu, qm̄ in aliqua mā verificabitur de omni eo quod ē in potētia, aut in actu B, & in aliqua de oī eo quod est in actu tantum. qm̄, si A verificatur de oī eo quod est B, in potentia, verificabitur ēt de omni eo quod est in actu: & nō conuertit, hoc est si A verificatur de omni eo quod est B in actu, vt ēt verificet de omni eo quod B in potentia. Et pp hoc oportet conditionē dicti de oī in necessarijs atq; absolutis esse, vt maior extremitas prædicet de omni eo, quod est mediū in actu, hoc est de omni eo, de quo prędicat terminus medius in actu non possibiliter. & propterea cum minor propositio extiterit possibilis, & maior necessaria aut absoluta, non erit syllr cōcludens fm dictū de omni, in omni materia, quēadmodum exponit Arist. in sequentibus: qm̄ hoc vtiq; cōcludet per dictū de omni in aliqua materia, hoc est in qua verificatur A absolute de omni eo quod ē B in actu aut in potentia. sed non intenditur hoc in loco, quod est propter mās.

K Cōditio dicti de oī in mā necessaria, & absoluta.

L Et hoc est, in quo direxit Abumazar mentem suam contra Aristo. Nanq; in propositione possibili maiore reperitur conditio in omni materia, quam existimauit Abumazar in omnibus specieb' propositionū. & hoc, qm̄ cùm dicim', omne quod est B, est A possibiliter, verificat de omni eo quod est in potētia, aut in actu. & propterea cùm fuerit maior possibilis, erit conclusio possibilis in quacunq; mistione: quemadmodū declarabitur in sequentibus. Quare nō est cōditio dicti de omni in omnibus tribus propositionibus, hoc ē absoluta, necessaria, & possibili, vna, veluti existimauit Abumazar, cùm fuerit A prædicatum in actu, aut

Nota qđ Abumazar contra Aristo. de dicto đ oī.

M Nota, non eē cōdōnē dicti de oī in oīb' ꝓpōnibus vnā & eandē. de hoc vide infra ca. 14. clārius.

ex necessitate, aut in potentia de oī eo qđ est B in quacunque ex tribus speciebus: hoc est, aut possibiliter, aut ex necessitate, aut in actu. Neq; est ēt cōditio dicti de omni in hoc libro ea, de qua meminit Alexander, vt A prædicetur ex necessitate, aut possibiliter, aut in actu de oī in eo qđ est B in actu. qm̄, si res ita eēt, nō concluderet quæ constat ex ambabus possibilibus fm̄ dictum de omni. & hoc manifestum consyderanti. Et inductio attestatur sententię Aristotelis. quoniam nō est vtilitas in conditione, quæ non potest super materias, secundum ꝙ existimauit Abumazar: neque in conditione, quæ continet omnes species propositionum, fm̄ qđ existimauit Alexander. Et ex hoc fit manifesta dubitatio, q̄ accidit hominibus ex opinione Aristotelis in mistione possibilis cum necessaria & inexistente, secundum quòd planum erit ex dicto nostro, cùm Deo volente ad hunc locum deuenerimus. Sed iam declaratum est, ꝙ iudicium in mistione necessariæ & absolutæ est ad propositionem maiorem.

Cōtra Alexan. & putauit dictū de oī tenere in absolutis.

A

B

Mistio necessarij & inesse in Secunda figura. Cap. 11.

SEd in secunda figura, si priuatiua propō est necessaria, & cōclusio erit necessaria: si vero prædicatiua, non necessaria. Sit enim primū priuatiua necessaria, et A nulli cōtingat B: ipsi vero C solum insit: qm̄ itaq; conuertit̄ priuatiuū, & B A nulli cōtingit: A vero omni inest C: quare nulli C contingit B: nāq; C sub A ē.

Pria cōiugatio ex maiori de necessario minori de ineē q̄ maioris conuersione oñditur.

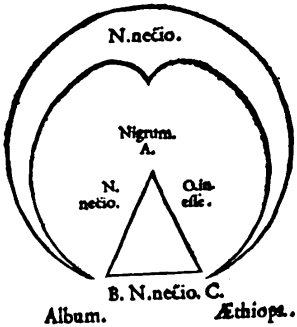

C

Consimiliter autem et si ad C ponat priuatiuū Si. n. A nulli C cōtingit: et C nulli A cōtinget: A vero oī inest B: quare nulli B cōtinget C. fit. n. prima rursus,* igitur neq; B ipsi C: conuertitur. n. sil̄r.

* a. l. nō igitur neque. duę negationes apud Græcos magis negāt.

Sin

D

Secunda cõiugatio q̃ ex minoris & conclusionis cõuersiõe, & p̃missarũ transpõne ostenditur.

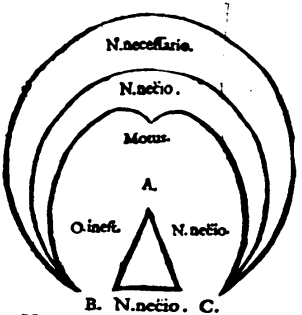

E

Sin autem prædicatiua propositio est necessaria, non erit conclusio necessaria. Insit enim A omni B ex necessitate: C vero nulli insit solum: conuersò itaque priuatiuo, prima efficitur figura. monstratum est autem in prima, quòd non necessaria existente priuatiua quæ ad maius neque conclusio est necessaria: quare neque in his erit ex necessitate.

Cõiugatio ex maiori de necessario minori de inesse, q̃ minoris cõuersione ostenditur.

F

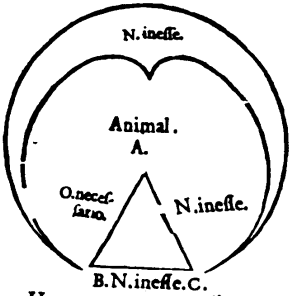

Præterea, si conclusio est necessaria, contingit C alicui A non inesse ex necessitate. Si enim B nulli C inest ex necessitate: & C nulli B inerit ex necessitate: ipsum vero B alicui A necesse est inesse: siquidem & A omni B ex necessitate inerat: quare & C necesse est alicui A non inesse. verum nihil vetat, A tale acceptum fuisse, cui omni, C ipsum contingit inesse.

Præterea

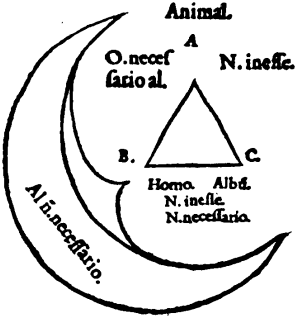

A

Deductio eiusdẽ per impoſs.

Pręterea & terminos exponentem monſtrare liceret, ꝙ conclusio non eſt ſimpliciter neceſſaria, ſed his exiſtentibus neceſſariis. Vt ſit A animal, B homo, C vero album: & propoſitiones ſimiliter ſint acceptæ. contingit enim animal nulli albo ineſſe: et homo vtique nulli inerit albo, verum non ex neceſſitate. contingit. n. hominem fieri album, non tamen quouſque animal nulli inſit albo. quare his quidem exiſtentibus, neceſſaria erit concluſio: ſimpl̃r autem non neceſſaria. Cõſiſt̃ ſe habebit & in ſyll̃is in parte. cũ. n. priuatiua propoſitio & vniuerſaliter ſit & neceſſaria, & concluſio erit neceſſaria: cum vero prædicatiua & vniuerſaliter ſit neceſſaria, priuatiua autem ſm partẽ, non erit concluſio neceſſaria. Sit primum priuatiua, & vniuerſaliter & neceſſaria, & A nulli B contingat ineſſe: alicui vero C inſit: quoniam itaq; conuertitur priuatiuum, & B nulli A poſſet contingere ineſſe: A vero alicui C ineſt: quare ex neceſſitate B alicui C non inerit.

B

Expõnem terminorũ vide in figura. Alij alios accipiunt terminos.

C

Cõiugatio ex maiori de nectio, minori de ineẽ affirmatiua q̃ maioris ecõuerſiõe oñditur.

Rurſus

D Rursus sit prędicatiua vñ & necessaria, & ponatur ad B prædicatiuum. Si itaq; A omni B ex necessitate inest: C vero alicui non inest: ꝙ itaq; nõ inerit B alicui C manifestũ, sed nõ ex necessitate. ĩdem nanq; termini erunt ad demr̃onẽ, qui & in vñbus sylĩs.

Alia negatiua pticularis eodẽ pacto disposita quo ad modos sed diuersi mode quo ad propõnes.

Alij accipiũt loco terminorũ, motꝰ, ambulãs hõ. & ita ẽt in sequẽti cõiugatione.

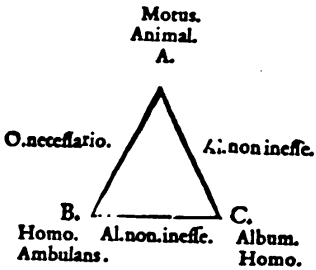

E

Sed neq;, si priuatiuũ necessariũ acceptũ sit in parte, est conclo necessaria: ꝑ eosdẽ nãq; terminos demr̃o, & * vno solo transũpto.

*Ait Alex. Quædã exemplaria hñt hęc verba, qđ Alb. dixit, sed aliter ordinãdi sunt termini.

Alia negatiua particularis inutilis ꝓpõnibus, quo ad modos

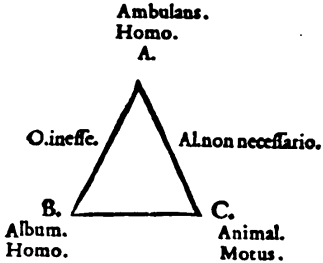

F

De mistione Necessariæ & Absolutæ in Secunda figura. Cap. 11.

SEd in Secunda figura, cũ fuerit propõ negatiua necessaria, conclusio erit necessaria. si ꝟo affirmatiua necessaria extiterit, nõ erit cõclo necessaria. Sit ergo primum vñs negatiua maior necessaria, & affirmatiua vñs minor absoluta. puta ĩ exẽplo si dicamus, oẽ C est B in actu: & nullũ A B ex necessitate: qm̃ igitur negatiua conuertitur, redibit hæc ad speciem primæ figuræ, in qua maior est negatiua necessaria & minor absoluta. quare cõclusio ꝓculdubio necessaria erit, ꝑm ꝙ declaratũ fuit. Consimiliter ẽt hoc idem accidet, si ponatur minor negatiua vñs necessaria & maior absoluta. qm̃ cõuertitur nullum C B: & fit nullum B C ex necessitate: & omne

In scđa figura, si negatiua fuerit necĩa erit cõclo necessaria si affirmatiua, ñ erit cõclo necessaria: qm̃ nõ reuertit̃ ad primã ex maiori necessaria.

A ne A B absolute: quare concluditur in prima figura, nullum A C ex necessitate, quemadmodum supra exposuimus. & cùm conuersa fuerit conclusio, redibit quæsitum. Quòd si fuerit propositio affirmatiua necessaria, & negatiua absoluta, concludetur absoluta: quoniam negatiua absoluta, cum conuertitur, efficitur maior in prima figura. sed iam in hac declarauimus, si fuerit maior in prima figura non necessaria, quòd conclusio erit nõ necessaria, sed absoluta. iam enim declaratum fuit per viam ad
B impossibile, quòd cõclusio non est necessaria, sed absoluta, cum fuerit affirmatiua necessaria. & hoc, si posuerimus, ꝙ cõclusio huius sylr̃i sit, nullũ C est A ex necessitate. sed iam in propõnibus huius sylr̃i fuerat, ꝙ omne C est B ex necessitate. ꝙ si conuerterimus affirmatiuam vl̃em, fiet aliqđ C B: & nullũ C est A ex necessitate: concluditur, ſm ꝙ declarauimus in prima figura, ꝙ aliquod B non est A ex necessitate. sed iã posueramus, ꝙ A nõ est B absolute: quare, si conuertamus, verum etiam erit, quòd B non est A
C absolute. quòd si B non sit A absolute, iam erit possibile, vt omne B sit A absolute, quoniam absoluta est de natura possibilis. sed iam fuerat conclusio, quòd aliquod B non est A ex necessitate, quod fieri non potest & non cohæret. Et hac eadem declaratione palam fit, si necessaria affirmatiua maior extiterit, & negatiua absoluta minor. & hoc, quoniam concludit duo contraria. Consimiliter monstratur etiam per terminos, quòd conclusio in his duabus speciebus non est necessaria. puta, sit loco A album: D loco B animal: loco C homo: & componatur syllogismus ita. omnis homo ex necessitate animal: nullum album in actu est animal: & concluditur, nullus hõ est albus. sed hoc non est necessarium: quoniam hõ põt & esse & non esse album. Et ſm hoc ẽt modus conclusionis in duobus sylr̃is particularibus huius figuræ sequitur modum propositionis negatiuæ. Huius autem monstratio est hæc eadẽ, hoc est per conuersionem & impossibile in loco, in quo fit impossibile duobus syllogismis vniuersalibus E huius figuræ, & per eosdem etiam terminos.

Absoluta ꝓpõ est de nã pol̃is.

Mistio Necessarij & inesse in Tertia figura. Cap. 12.

SEd in Tertia figura, cum termini sint vl̃r ad mediũ, & ambę propõnes prędicatiuæ, si vterlibet necessarius existat, et conclusio erit necessaria. sint autem hoc prædicatiuũ, illud vero priuatiuum sit, cũ priuatiuum sit necessariũ, & con- F clusio erit necessaria: qñ autem prædicatiuum, non erit necessaria. Sint. n. primum ambæ prędicatiuę propositiones: & A & B omni C insint: necessariũ vero sit A C: qm̃ igitur B omni C: & C alicui B inerit, eò ꝙ vl̃e ſm partem conuertitur: quare, si omni C inest A ex necessitate: & C alicui B: necessarium est A alicui B inesse. nam B sub C est. fit igitur rursus prima figura.

Animal.

Cõiugatio ex maiori de necessario minori de inest. vtrib⁹ affirmatiuis.

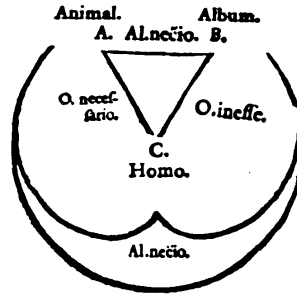

H

Consimiliter monstrabitur & si B C est necessarium. conuertitur enim C cum aliquo A: quare, si omni C, B, ex necessitate inest: & A alicui B inerit ex necessitate.

Cõiugatio supiori opposita quoad modu.

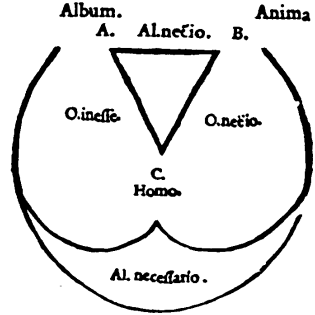

I

Rursum sit A C priuatiuum: B C vero affirmatiuum: priuatiuum autem necessarium. quoniam igitur conuertitur C cum aliquo: B, A vero nulli C ex necessitate: neq; B alicui inerit A ex necessitate, nam B sub C est.

Si

Equus. Album. A

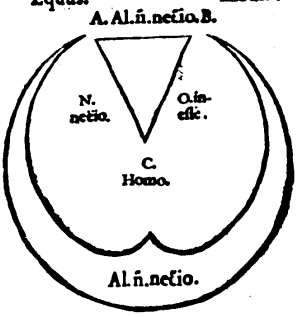

Cõiugatio ex maiori de necessario minori de inevsibus, alter. negatiua, altera affirmatiua

B

Si vero prædicatiuum necessariũ, nõ erit conclo necessaria. Sit .n. B C prædicatiuum & necessarium: A C vero priuatiuũ & non necessariũ: qm̃ igit̃ cõuertit̃ affirmatiuũ, inerit & C alicui B ex necessitate. quare si A nulli C: C vero alicui B: A alicui B nõ inerit: sed nõ ex necessitate. monstratũ est. n. in prima figura, q̃ priuatiua, ꝓpositione non necessaria existente, neq; conclusio erit necessaria.

Vigilare. Bonum. Animal.

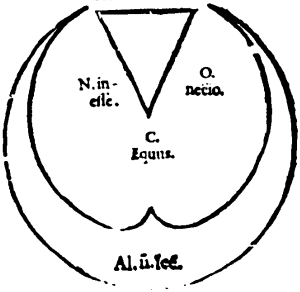

Cõiugatio supiori op C posita quo ad modos.

Amplius per terminos planum fieri possit. sit enim A bonum B animal: C vero equus. contingit igit̃ bonum nulli equo inesse: animal autem necesse omni inesse: sed non necesse animal quippiam non esse bonum, siquidem contingit omne bonum esse.

Termin. legas in figura

Sin

D Sin autem non hoc possibile. sed vigilare, aut dormire, terminū ponendum. omne nanq; animal horum esse susceptiuum. Si igitur termini vlr ad medium sint, dictum est, qñ erit conclusio necessaria. Si vero hic quidē vlr, ille aūt in parte, vtrisq; prędicatiuis existentibus, si vlr sit necessarium, et conclusio erit necessaria: demonstratio vero eadem, quæ & prius. conuertitur enim & prędicatiuum in parte. Si itaque necesse est B omni C inesse: A vero sub C est: necesse est B alicui A inesse. sed, si B alicui A, & A alicui B inesse necessarium. conuertitur enim.

E Cōiugatio ex maiori de ineē minori nec̄ia ꝑticularis affirmatiua.

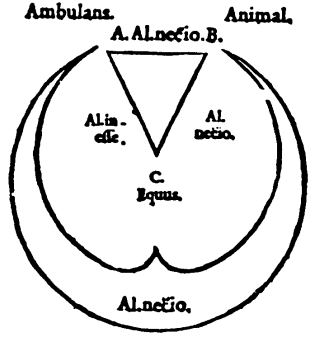

Similiter & si A C sit necessarium, vlr existens. nam B sub C est.

F Cōiugatio ex supiori opposita, quo ad ꝓpōnū quātitatē.

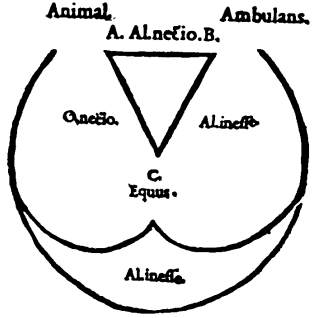

Si

Si vero quod in parte necessarium est, non erit conclusio necessaria. Sit enim B C in parte & necessarium: A vero omni C insit, non tamen ex necessitate: conuerso igitur B C, prima efficitur figura: & vniuersalis quidem propositio non necessaria, quę autem in parte necessaria. sed cum ita se habeant propositiones, nō erat conclusio necessaria: quare neque in his. Amplius & ex terminis manifestum. sit A vigilatio, B bipes, in quo autem C animal. B igitur alicui C necesse est inesse: A vero ipsi C contingit: & A ipsi B non necessarium. non enim necesse bipes aliquod non dormire, aut vigilare. A

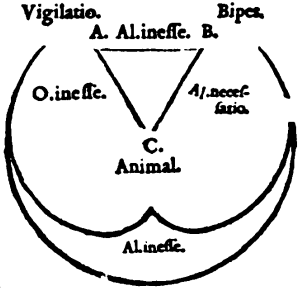

B Cōiugatio altera ex maior i de ineē, minore necīa, affirmatiua pticularis.

Consimiliter & per eosdem terminos monstrabitur, & si A C sit in parte, & necessarium.

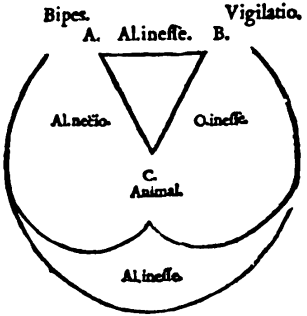

C Cōiugatio supiori opposita jnō ad ppōnū quantitatē.

D Si vero hic quidem prædicatiuus, ille autem priuatiuus termi norum, quando vniuersale priuatiuum sit & necessarium, & con clusio erit necessaria. Si enim A C nulli contingit: B vero alicui C inest: A alicui B necesse non inesse.

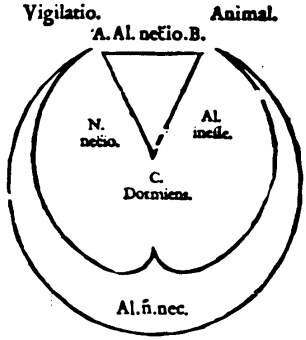

Coniugatio ex minori negatiua vñi de necessario minori affirmatiua particulari de inesse.

E

Quando autem affirmatiuum necessarium positum sit vniuer saliter existens, aut in parte, aut priuatiuum ſm partem, non erit conclusio necessaria: nam alia quidem eadem, quæ & in prioribus, dicemus. Termini vero, quando sit vniuersale prædicatiuum necessarium, vigilatio, animal homo: medius, homo.

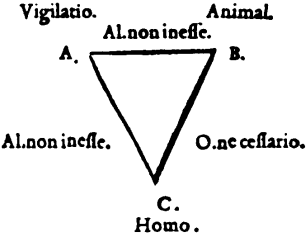

F

Cõiugatio ex maiore de negatiua pocula ri de inesse minori affirmatiua vñi de necessario.

Quando autem in parte prædicatiuum sit necessarium, vigilatio, animal, album. necesse est nanq; animal alicui albo inesse: vigilatio autem contingat nulli: et non necesse alicui animali non inesse vigilationem.

Sed

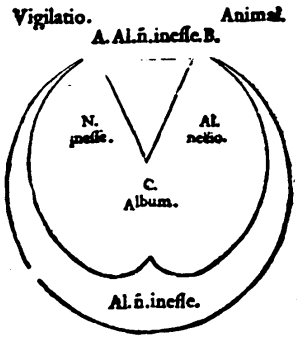

A

Cõiugatio ex maiori negatiua vñ de ineẽ minori affirmatiua ꝑticularis de necessario.

B

Sed quando priuatiuum in parte existens necessarium sit, bipes, motum, animal: animal, medium.

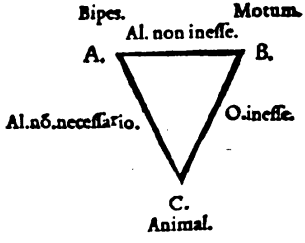

Cõiugatio ex maiori negatiua ꝑticulari de necessario affirmatiua vñ de inesse.

Planum itaq; ꝙ inexistendi syllꝫ non est, nisi vtręq; sint propositiones inexistentes: sed necessarij est, et cũ altera solum sit necessaria. In vtrisq; vero, & cũ prædicatiui & cum priuatiui syllogismi sint, necesse alteram propositionem cõsimilem esse conclusionem. dico autem, si inexistens, inexistentem: si necessaria, necessariam. Quare & hoc manifestum, ꝙ non poterit conclusio aut necessaria, aut inexistens esse, nisi accipiatur necessaria, aut inexistens propositio. De necessario itaq; qũo fit, & quã habet ad inexistens differẽtiã, dictũ est quasi sufficiẽter.

C

Complicatio absoluta & necessaria in Tertia figura. Cap. 12.

In tertia figura, conclusio sequitur modũ ꝓpõnis, q̃ si cõuertit: qm̃ prima fit maior ĩ pria figura.

IN Tertia vero figura modus cõclusionis semper sequitur propositionem, quæ non cõuertetur: qm̃ propõ hęc in potẽtia est propositio

G maior in figura prima. ſed iã declaratum fuit, ꝙ modus concluſionis in prima figura ſequit̃ propoſitionẽ maiorem. & hoc eſt contrarium diſpoſitioni, quæ eſt in ſecunda figura: qm̃ in ipſa modus cõcl̃nis ſequitur modũ propõnis, q̃ cõuertit̃. ga propõ, q̃ cõuertit̃ hac in figura, eſt in potentia maior in figura pr̃ia. & hoc, qm̃ minor ſ̃cda figura eſt eadem, quæ & in prima, & maior in ipſa conuertitur. maior aũ in figura tertia eſt eadem, quæ & in prima figura, & minor conuertitur. & ordo iſte diſponitur ſm ꝙ monſtrat

H concluſio ſua per conuerſionem, & id, quo monſtratur per poſitionẽ: & qm̃ potẽtia ſpecierum, quę mon ſtrantur per poſitionem, eſt etiam potentia ſpecierum, quę monſtrantur per conuerſionem. Quòd cùm penitus certũ extiterit, ſi ponantur duę propoſitiões ſm dictum Ariſt. vniuerſales affirmatiuæ, vtra ipſarum fuerit neceſſaria, iam cõcluſio erit neceſſaria. & hoc, cũ conuerterimus abſolutam vſem ſm partem, & fiet in figura prima, ea q̃ habet maiorem vſem neceſſariam, & minorem abſolutam in parte, & con-

I cludet concluſionem neceſſariam in parte, ſm ꝙ expoſitum fuit. Sin aũt ea, quam conuertimus, fuerit minor in hac figura, hoc eſt, cũ maior ſit neceſſaria, diſpoſitio in hoc eſt manifeſta, hoc eſt, qm̃ concludit ſine cõuerſiõe concluſionis. Quòd ſi conuertamus maiorem, quæ ſit abſoluta, & ſit minor hac in figura vſis neceſſaria, monſtrabitur hoc p duas conuerſiones, per conuerſionẽ propoſitionis, & conuerſionem concluſionis: ſm ꝙ expoſitum fuit. Quòd ſi vna vniuerſalium affirmatiua fuerit & altera negatiua, modus concluſionis neceſſario ſequetur modum negatiuę: qm̃ affirmatiua cõuerteretur, & erit negatiua maior in pr̃ia figura: quæ ſi fuerit neceſſaria, concluſio etiam erit neceſſaria ſm id, qd expoſitum fuit: ſi vero fuerit abſoluta, & concluſio erit abſoluta. Quòd ſi fuerit vna duarũ propoſitionũ in hac figura, hoc eſt in cõcludente vſis, & altera particularis, & fuerit affirmatiuę, ſequetur concluſio vſem ex ipſis: qm̃ ea eſt, quæ non conuertitur in hac figura. ſi enim conuerteretur, eſſet ſyllus ex duabus particularibus. ſed iã declaratum fuit, ꝙ non concludat. poſtea igitur q̃ non conuertitur, erit maior in prima figura. Sin aũt extiterit vna ipſarum affirmatiua, & altera negatiua, modus concluſionis ſequetur modum negatiuæ. quoniam negatiua, ſi fuerit hac in figura vniuerſalis, erit maior in prima figura: propterea ꝙ fieri nequit, vt minor in prima figura ſit negatiua. ſi vero fuerit particularis potẽtia ſua ſm declarationem poſitiõis, eſt potentia vſis negatiuæ ſm id, qd declaratum fuit in poſitione.

K In negatiuis vſib⁹, ſi negatiua fuerit neceſſaria; erit cõcluſio neceſſaria: ſi affirmatiua, ſi erit.

L

M

De Contingenti, & propoſitionum ſecundum Contingens conuerſionibus. Cap. 13.

DE contingenti vero poſt hæc dicamus, quando, & quomodo, & per quę erit ſyllus. Dico autem contingere & contingens, quod cùm non ſit neceſſarium, ſi ponatur ineſſe, nihil erit propter hoc im poſſibile: nanq; neceſſarium, æquiuoce contingere dicimus.

quòd

A Quòd autē hoc est contingens, manifestum et ex negationibus & affirmationibus oppositis. nam non contingit inesse, et impossibile inesse, & necesse non inesse, aut eadem sunt, aut consequentia seinuicem: quare & opposita, contingit inesse, & nō impossibile inesse, & non necesse non inesse, aut eadē sunt, aut consequentia seinuicem: de omni enim affirmatio, aut negatio erit. igitur contingens non necessarium, & non necessarium contingens. Accidit autem, omnes, quæ ſm contingens sunt propositiones, cōuerti inter se: dico autem nō affirmatiuas cū negatiuis, sed quęcūq; affirmatiuam habent figuram, ſm oppositionem: vt, contingere inesse, cum eo quod est, contingere non inesse: & omni contingere, cum eo qd̄ est, nulli contingere, vel non omni: & alicui, cum eo quod est, alicui non. eodem autem mō & in alijs. Quoniam enim contingens non est necessarium: non necessarium vero contingit non inesse: planum, ꝙ si contingit A inesse B, contingit & non inesse: & si omni contingit inesse, & omni cōtingit non inesse. Consimiliter autem & in affirmationibus in parte: nanq; eadem demonstratio. verum tales propositiones affirmatiuæ sunt, & non priuatiuæ. Contingit enim ad similitudinem ipsius esse ordinatur, quēadmodū dictum est prius.

Vide Scdo de Interpretatiōe cap. 3.

B Quo pacto cōuertantur ꝓpōnes de cōtingēti.

C

Determinatis vero his, rursum dicimus, ꝙ cōtingere ſm binos dicitur modos. Vnum, eo qd̄ vt plurimum fit, & deficit necessarium, vt canescere hominē, vel augeri aut minui, aut penitus, qd̄ aptum natum est esse: hoc enim non continuum quidem habet necessariū, propterea ꝙ non semper est homo: atqui dū homo sit, aut ex necessitate, aut vt plurimum est. Alium, ipsum infinitum, quod & fit & non fit possibile: vt ambulare animal, aut ambulante terręmotum fieri, aut omnino qd̄ à fortuna fit. nil enim magis sic aptum est natum, q̄ꝫ in contrarium. Cōuertitur itaq; ſm oppositas proposines vtrunq; contingentiū, non eodem tamen modo: sed quod aptum natum est esse cum eo, quod est, non est necessitate inesse: sic enim contingit non canescere hoīem: ipsum vero infinitū, cū eo qd̄ est nihil magis sic, q̄ꝫ illo mō se habere, aut habitum ire. Verum scientia syllis demonstratiuus de ipsis quidē infinitis non est; eô ꝙ inordinatum est mediū: de apte vero natis est. & ferme rationes & consyderationes fiunt de sic cōtingentibus: de illis autem accidit quidem fieri syllm, non tamen consueuerunt quæri. Hæc igitur magis determinabuntur in sequentibus. Sed nūc dicamus, quando, & quomodo, & quis erit syllogismus ex contingentibus propositionibus.

D

E

F

Tractatus de syllogismis, qui componuntur ex propōnibus Possibilibus. De natura ipsius possibilis.

Cap. 13.

Definitio poſis.

DIxit. Oportet aūt nunc, vt dicat, qñ erit syllus ex propōnibus possibilibus, & qūo erit, & in quo erit. Possibile igitur vlr est, qđ non est necessarium: quodq; cū ponitur esse, nō accidit ex hoc impossibile. & vult per possibile hoc in loco illud, qđ comprehendit rem existentem in actu, & priuatam: & per necessarium, omnes species, de quibus dicitur necessarium, hoc est necessarium absolutum, & necessariū relatum ad tempus aliqđ, siue præteritum, siue præsens, siue futurum: & ad futurum non id, de quo dicit necessarium p æquiuocationem: hoc n. est possibile, cuius intendimus hic definitionē tradere. Qđq; hæc sit definitio possibilis, apparet ex eo, ꝙ non possunt duo contradictoria simul esse vera. qm̄ hoc, qđ dicimus, nō possibile est esse, & impossibile est esse, & necesse est non esse contradicit huic qđ dicimus, possibile est esse, nō impossibile est esse, non necesse est non esse. & ista sequunt seinuicem: hoc est ex hoc qđ dicimus, nō possibile est esse, sequitur qđ dicimus, impossibile est esse, & qđ dicimus, necesse est non esse: quemadmodū ex hoc, qđ dicimus, possibile est esse, sequitur nō impossibile est esse, & non necesse est nō esse. Quod cū ita sit: & oporteat, vt de omni dicat aut negatio, aut affirmatio: de hoc igitur, qđ dicimus, possibile est esse, oportet vt verificetur non necesse est esse, posteaquam falso de ipso dicit necesse est esse. & propterea conuertitur hoc, vt dicams, omne possibile non est necessarium, & qđ non est necessarium est possibile. Et pp hoc videtur, ꝙ genus huius definitionis sit illud, quod significat dictio, quod: & hoc est res comprehēdens inexistens & priuatum, quemadmodum diximus. & differētia sua est, quod dicimus, nō est necessarium. Et qđ in ea additur, ꝙ cùm ponitur esse, ex eo non sequitur impossibile, est propriū ex proprijs possibilis, non differentia ex differentijs ipsius. Et ista est ex sn̄ia Abumazaris in hac definitione. ipse. n. existimat, ꝙ hoc dictum sit differentia vltima in definitione: ita ꝙ intelligat qđ dicimus, non est necessarium, ꝙ inuentio sua non est necessaria in futuro, quemadmodum eclipsis Lunæ. Et qm̄ nō esse verificatur de impossibili, propterea additur, cū ponitur esse, non accidit ex hoc impossibile. & pp hoc erit genus possibilis, priuatum: dr̄ia vero ipsi propria est hæc, si ponitur esse, non accidet ex ipso impossibile. & hæc est opinio plurimorū expositorum ex Peripateticis. * Proprium aūt propositionum possibilium est, vt affirmatiuę sequātur negatiuas, & negatiuę affirmatiuas, hoc est negatiuas possibiles, non negatiuas possibiles: & sunt illæ, quæ affirmant possibilitatem, & negant inuentionē, non autem quæ negant possibilitatē: qm̄ hæ contradicunt possibilibus, fm ꝙ expositū fuit in enarratione περὶ ἑρμηνείας. & hoc, qm̄ ex eo, qđ dicim⁹, possibile est esse, sequitur quod dicimus, possibile est nō esse. hęc nanque est natura possibilis, hoc est vt sit aptum natum esse & non esse. & hæc consequentia inuenitur in omnibus

H sumitic Philosophus poſe, vt cōprehēdit id, qđ ē in actu, & qđ in potētia

Declatio definitionis poſis.

I

K Nō necīū cōuertitur cum poſi.

Nota qđ sit ꝓpriū poſis.

Alia expō defiōnis poſis, secū dū expōnē Abumazaris & aliorum.

L

*Propriū ē ꝓpōnum possibiliū, vt affirmatiuę sequātur negatiuas, & negatiuæ affirmatiuas.

M

A nibus specibus oppositorum, quæ sunt in hac materia. & hoc, qm̄ ex eo qđ dicimus, possibile est inesse omni, sequitur possibile est inesse nulli: & ex hoc, qđ dicimus, possibile est inesse alicui, possibile est non inesse alicui: & in contrariū horū duorum. At demonstratio sup hoc est: qm̄ possibile non est necessarię inuētionis: & qđ possibile est esse, possibile est non esse, cùm nō sit necessarium non esse. Propositiones autem, quas hic posuimus negatiuas, re vera sunt affirmatiuæ indefinitę, fm ꝙ declaratum fuit in libro περὶ ἑρμηνείας: qm̄ dictio non, non cōiungitur in ipsis cum modo, sed cum dictionē inuentionis. & hoc, quemadmodum quod coniungitur cum prædicato in enunciationibus non modalibus. Possibile autem trifariam dicitur. Vno modo possibile vt in plus: vt canescere hominem in senectute, & pubescere in tempore adolescentiæ. Secundo possibile in minus, & hoc est oppositum possibili vt in plus: vt ꝙ non canescat homo in senectute, & non pubescat in tempore adolescentiæ.

Demō, q̄ ī ꝓpōnib⁹ possibilibus affirmatiuas sequant̄ negatiuæ, & econtra.

B

Diuisio poſſ.

C Tertio possibile fm æqualitatem, qđ ęque possibile est esse & nō esse: veluti dilaniare hunc pannum, aut non dilaniare. Possibile vero ęqualiter ita se habet, vt affirmatiua sequatur negatiuā, & negatiua affirmatiuam æqualiter. Quod autē est in plus, ita se habet, vt affirmatiua ipsius sequatur negatiuā in minus, & negatiua ipsius affirmatiuam in minus. Quod vero est in minus, sic se habet, vt affirmatiua ipsi⁹ sequatur negatiuam, & negatiua affirmatiuā fm plus. qm̄.n. possibile est, vt hō canescat fm plus ī senectute, possibile ēt erit, vt non canescat in ipsa fm minus. De possibili igit̄ fm minus & possibili æqualiter non agit ars Demōstratiua, sed de ipsis agūt artes multę, quēadmodū Oratoria agit de poſſ ęqualiter: & ars Augurādi, & ars Excantādi ꝑtractant de poſſ fm minus. * Sed intētio in pręsentia ē dicere, qūo scire possimus, qn̄ est, & qn̄ non est syllus ex propositionibus possibilibus absolutę, hoc est fm ꝙ sunt possibiles, aut in plus, aut æqualiter, aut in minus: qm̄ hoc in libro consyderamus de forma, non autem de materia syllī.

D

De poſſ secūdū min⁹ & ęqualiter fi agit ars demōstratiua, ſ3 alię q̄dam

* Intentio hui⁹ libri ē loq de ꝓpōnib⁹ poſſib⁹. scđm ꝙ poſſes absolute, de vero poſſ, nō de scēdēdo tn̄ ad ſpēs ei⁹ qūo fiant ex eis syllī.

De syllogismis ex ambabus de Contingenti in prima figura. Cap. 14.

E

Quale sit dictū đ oī ī ꝓpōnib⁹ cōtigētib⁹

SEd qm̄ cōtingere hoc huic inesse, bifariā erit accipere: aut.n. cui inest hoc, aut cui contingit ipsum inesse: A nanq̄ contingere, de quo B, horū alterum significat, aut de quo dr̄ B, aut de quo contingit dici: A vero de quo B, vel A cōtingit oī B, nihil differt: manifestū igit̄ ꝙ bifariā dici posset, A cōtingere oī B inesse. Primū igit̄ dicamus, fi de q̄ B cōtingit ipsi C, et de quo A ipsi B, q̄s erit et qualis syllus: sic.n. & propōnes vtræq̄ accipiunt̄ fm cōtingere. cū vero de quo B inest, A contingat: illa q̄dē inexistens, illa aūt cōtingēs. quare ab ĩs, quæ cōsimilis sunt figuræ, incipiendū, quemadmodum & in alĩs. Quando itaq̄ A omni contingat B: & B omni C: erit syllus perfectus, ꝙ A omni C cōtingit inesse. hoc aūt manifestū ex definitione: contingere nanq̄ oī inesse sic dicebamus.

F

G Prima cõiugatio vtilis.

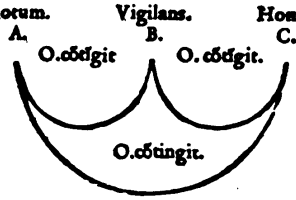

Conſimiliter & ſi A contingit nulli eorum quæ ſunt B: B vero contingit omni C: ꝙ A contingit nulli C. de quo. n. B contingit, A non contingere, hoc erat nullũ omittere cõtingẽtium, quę ſub B.

H Secũda cõiugatio vtilis.

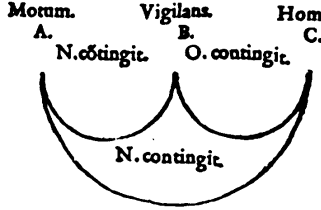

Cùm vero A omni B contingat: B vero nulli contingat C: ꝙ ſum ptas quidẽ propõnes nullus fit ſyllſ. conuerſa autem B C ſm contingere, idẽ erit, qui prius. nam, qm̃ contingit B nulli C ineſſe, cõtingit et omni ineſſe. hoc autẽ dictum eſt prius. quare quoniam B omni C: A vero omni B: rurſus idem efficietur ſyllogiſmus.

I Tertia cõiugatio vtilis, non ex ſe, ſed ob minoris cõuerſionem.

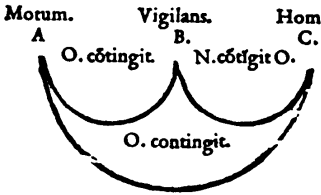

Conſimiliter & ſi ad vtraſq; propoſitiones negatio ponatur eum eo quod eſt contingere. dico autem, veluti ſi A nulli contingit B: & B nulli C. per ſumptas enim propoſitiones nullus fit ſyllogiſmus: conuerſis vero, rurſus idem erit qui prius.

Motum.

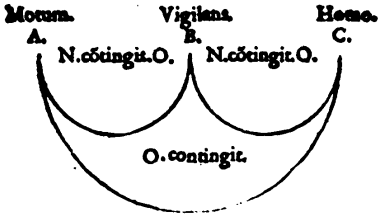

A

Quarta cõiugatio vtilis, p vtriusq; ppõnis conuersionem.

Planum itaq;, q negatione posita ad minus extremum, vel ad vtrasq; propositiones, aut non fit syllogismus, aut fit quidem, sed non perfectus: ex conuersione nanq; concluditur necessarium.

Sin autem hæc quidem propositionum vniuersaliter accepta sit, illa vero in parte, vniuersali posita ad maius extremum, syllogismus erit perfectus. Si enim A omni contingit B: B autem alicui eorum quæ C contingit: A alicui C contingit. hoc autem manifestum ex definitione eius quod est, de omni contingere.

B

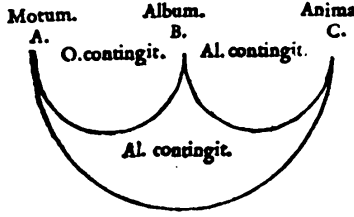

Quinta cõiugatio vtilis.

C

Rursus si A contingit nulli B: sed B alicui C contingit inesse: necesse A contingere alicui C non inesse. demonstratio autẽ eadem.

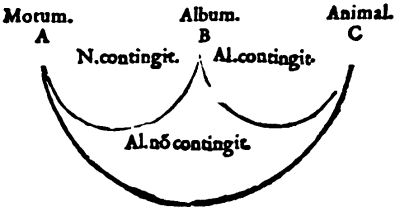

Sexta coniugatio vtilis.

D Si vero propositio in parte priuatiua accepta fuerit, vniuersalis aũt affirmatiua, positione vero cõsimiliter se habeant: puta, A omni B cõtingit: sed B alicui C cõtingit non inesse: per assumptas quidem propositiones nõ fit manifestus syllogismus: verum si eã quæ in parte est, cõuerterimus, & ponam⁹ B alicui C cõtingere inesse, eadẽ erit cõclusio, q̃ & prius. quẽadmodũ in ñs, q̃ à prĩcipio.

Septĩa coniugatio vtilis, ꝑ conuersionẽ minoris.

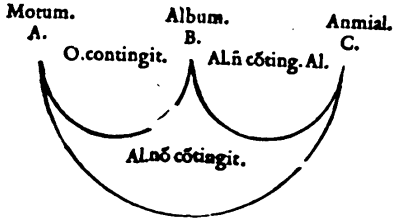

E

Quòd si quæ ad maius extremum in parte sit accepta, quæ vero ad minus vlr, siue vtræq; affirmatiue positæ fuerint, siue priuatiue, siue non consimilis figuræ, siue vtræq; indefinite, aut secundum partem, nullo modo erit syllogismus. Nil enim prohibet B transcendere A, & non prædicari in ęquis. quo autẽ transcendit A, accipiatur C: huic enim neq; omni, neq; nulli, neq; alicui, neq; alicui non contingit A inesse: siquidem conuertuntur propositiones, quæ secundum contingere, & B pluribus contingit, q̃ A inesse. Amplius & ex terminis planum: ita nanq; se habentibus propositionibus, primũ vltimo & nulli contingit, & omni inesse necessarium. Termini vero cões omniũ, ꝙ ex necessitate insit, animal, album, homo: ꝙ non contingat, animal, album, indumentum.

F

Oĩum particularium aut indefinitarũ inutiliũ coniugationũ cõe exemplum.

Alexãder assumit hos terminos, tanq̃ veriores, albũ, ambulãs, cygn⁹, coruus.

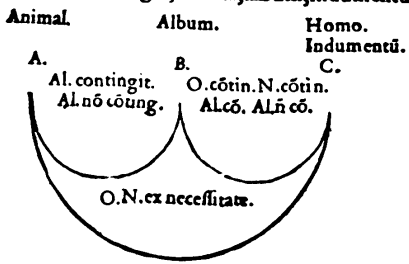

Planũ

A Planum itaq; ꝙ hoc ſe habẽtibus modo, nullus ſit ſyllogiſmus. Aut enim exiſtendi, aut ex neceſſitate, aut contingendi oīs eſt ſyllogiſmus. ꝙ quidem inexiſtendi ac neceſſariꝝ nõ ſit, planũ: affirmatiuus enī priuatiuo tolli tur: priuatiuus aũt affirmatiuo. ſupereſt igit̃, vt contingendi ſit. hoc autẽ fieri nequit: monſtratum enim ẽ, ꝙ ita terminis ſe habentibus, & omni poſtremo neceſſe eſt primũ, & nulli cõtingere ineſſe. quare eſſe nõ poſſet cõ

B tingẽdi ſyllogiſmus: neceſſariũ nanq; non erat contingens. Manifeſtum itaq;, & ꝙ ſi vniuerſaliter termini extiterint in cõtingentibus propoſitionibus, ſẽper fit ſyllogiſm⁹ in prima figura: & ſi p̃dicatiui & ſi priuatiui fuerint. præterq; ꝙ ſi præ dicatiui quidem ſint, perfectus: ſi vero priuatiui, imperfect⁹. Accipere autem opus eſt cõtingere, nõ quod in neceſſariꝝ, ſed ſm dictam determinationẽ. plerunq;

C autem latet quod tale eſt.

Complicatio Poſſibilis in Prima figura. Cap. 14.

POſtea igitur q̃ hoc iam eſt ſtab¹ litũ, loquamur de ſyllogiſmis⁹ qui componuntur ex propoſitionibus poſſibilibus in Prima figura. Et incipiamus primo ab vniformibus, poſtea à miſtis & dicamus ꝙ numerus ſyllogiſmorum perfectorum cõcludẽtium in hac materia, eſt idem cum numero ſyllogiſmorum concludentiũ in materia abſoluta & neceſſaria. Et hoc, qm̃, ſi ponamus, oẽ quod eſt c eſt B poſſibiliter: & omne quod eſt B eſt A poſſibiliter: ſequet̃ ꝙ omne quod eſt c eſt A poſſibiliter. Et hoc planum cõſimiliter ex diſpoſitione dicti de omni, aut negationis ab omni. & hoc, qm̃ diſpoſitio eius, quod dicimus, 'omne B eſt A poſſibiliter', ſignificat ꝙ oẽ illud, quod diſponit̃ per B poſſibiliter, aut in actu: hoc eſt, oẽ illud, quod eſt B in potentia aut in actu, eſt A poſſibiliter, i. ꝙ A de ipſo 'poſſibiliter dicit'. cùm itaq; poſuerimus, ꝙ c diſponit̃ per B poſſibiliter, ſequit̃ vt A ſit in c poſſibiliter. Et conſiſt ſi maior fuerit vñs negatiua, & minor affirmatiua vñs. vt ſi dicamus, oẽ c eſt B poſſibiliter: & nullum B eſt A poſſibiliter: ſequitur itidẽ ex eo, ꝙ A eſt pars poſſibiliter ipſius B, vt A neget̃ poſſibiliter ab omni c. Quòd ſi ex duabus propõnibus maior vniuerſalis fuerit affirmatiua & minor negatiua, non erit ſyll⁹: qm̃ non erit in ipſis conditio dicti de oī, hoc eſt, vt ſit minor extremitas diſpoſita p medium, i. diſpoſita p mediũ diſpõne affirmationis, ſm id quod dictũ eſt: ſed iã erit ſyll⁹, eo ꝙ ꝓpõ affirmatiua hac in mã ſequitur ex negatiua. ſed nõ erit perfectus: qm̃ mõſtratio ſua eſt p rem additã diſpoſitioni dicti de omni. & hoc ẽ, quod vocauit Ariſt. hac in mã cõuerſionẽ. & hoc, qm̃ ſi ponam⁹ loco ꝓpoſitionis negatiuæ eam quæ ex ipſa ſequit̃, i. affirmatiuã, tunc ſequit̃ vt ex hac efficiatur ſpẽs prima huius figuræ, quæ conſtat ex ambab⁹ vniuerſalibus affirmatiuis. Maxima vero vtilitas, ꝙ inuenitur in huiuſcemodi ſyllogiſmis, eſt, cùm fuerit vñs negatiua ſm minus, qm̃ conuertitur in eam, quæ eſt ſecundum plus, quæq; plus facit.

D Nota qua le ſit dictũ de oī ſi pro põnib⁹ de poſſ.

E Ex maiore affirmatiua cõtingẽte & minore negatiua non fit ſyll⁹ ſi pria, niſi ad affirmatiuã reducat̃.

F Syll⁹ huius inuentionis valde vtiles in Dialectica.

Et

G Et consimiliter, cùm fuerint propo
tiones vlis in hac figura negatiuæ,
non erit sylls perfectus: qm̃ non in-
uenit in ipsis disposito dicti de o. I.
sed iam erit sylls perfectus, cùm am-
bas negatiuas conuerterimus ad af-
firmatiuas sequentes ex ipsis, aut cõ
uerterimus negatiuã minorem ad
affirmatiuam sequẽtem ex ipsa. Ma
xima aũt vtilitas, quæ inuenitur in
hac conuersione est, cùm fuerint ne
gatiuę, fm minus: qm̃ huiuscemodi
Cautela di alectica. sylls conferunt Dialecticę: & est cau
tela bona in ea arte. & hoc, qm̃ inter
H rogans, intendit, vt admittãtur pro-
positiones fm plus, vt ex ipsis cõclu-
dat affirmatiuã fm plus: & timet si
inter interrogãdum monstrauerit
aliquid super ꝓpõnibus concluden
tibus istam conclusionem, ne admit
tat rẽdens. & ideo interrogat negati
uas fm minus: non enim sentiet qđ
Sylls parti sequitur ex hoc, & admittet eas.
culares ex ambabus de contin genti. Quòd si vna duarum propositio
num extiterit vlis & secunda parti-
cularis, & vlis sit maior & particula-
ris minor, si minor fuerit affirmati-
ua, erit sylls perfectus, siue maior ex-
titerit vlis negatiua, siue affirmati-
I ua. & hoc planũ est ex dispõne dicti
de omni. Quòd si minor fuerit ne-
gatiua, non erit sylls perfectus: sed
erit imperfectus, cùm minorem cõ-
Sylli ex cõ tingentib⁹ inuules. uerterimus ad affirmatiuã, quæ ex
ipsa sequitur. Quòd si maior pro-
positio extiterit particularis, & mi-
nor vlis, non erit sylls omnino, neq;
perfectus, neq; imperfectus: siue fue
rint simul affirmatiuæ, aut simul ne
gatiuæ: aut vna ipsarũ affirmatiua
& altera negatiua Et hoc, qm̃ in ip-
sis non inuenitur dispositio dicti de
omni, neq; per cõuersionẽ, neq; ex
substantia propositionũ. & hoc, qm̃
si dicamus, oẽ c b: & aliquod b a: K
nihil prohibet, vt b in tret sub aliqđ,
quo a transcendit b, hoc est, quo ne
gat ab a negatione necessaria. quæ-
re non sequitur ꝓ hoc, vt sit oẽ c a
possibiliter, & ẽt vt non sit in aliquo
ipsius possibiliter. qm̃, si non fuerit,
oẽ c a possibiliter, non erit verũ, ꝙ
nullũ c sit a possibiliter. consist ni
verum ẽt fuerit, ꝙ aliquod c est a
possibiliter, non erit ẽt verum, ꝙ ali
quod c non est a possibiliter. Iam
igit̃ monstratum est ꝙ oẽs istæ spẽs
nõ concludunt, siue fuerint particu-
lares simul, siue maior particularis
& minor vlis, ex terminis. qm̃ hi cõ L
cludunt aliqñ affirmatiuã & aliqñ
negatiuã, hoc est negatiuã necessa-
riã, & affirmatiuã necessariam. Ter
mini aũt concludentes affirmatiuã,
homo, albũ, animal. & hoc, qm̃ ali-
quis homo est album possibiliter: &
aliquod albũ animal possibiliter: &
cõclusio, ꝙ aliquis homo est alal ex
necessitate. Cõcludentes vero nega-
tiuam, pannus, albũ, animal. & hoc,
qm̃ aliquis pannus est albũ possibi-
liter: & aliquod albũ animal possibi
liter: & conclusio, ꝙ nullus pannus
est animal. Et consiſt accidit, cùm
accipimus minorem vlem. quem- M
admodum si dicamus, omnis homo
potest esse album: & aliquod album
potest esse animal: & omnis homo
animal. & oĩs pannus potest esse al-
bum: & aliquod album potest esse
animal: & nullus pãnus est animal, Oĩs dit ꝙ ro cõclu den tes ex ter minis affir matiuã necessariã & negati uã necessa riam, sunt prorsus in utiles.
quæ est conclusio. Cùm igitur ter-
mini accepti in hac cõpositione ali-
quando significent affirmatiuã ne-
cessariam, & aliqñ negatiuam necef
sariam, monstratur ꝙ hæc compli-
catio non est sylls omnino ad con-
clusionẽ ex cõclusionib⁹ cuiuscũq;
materiæ,

A materiæ, hoc est, siue ponatur absoluta, siue necessaria, siue possibilis. et hoc, qm̄ dum cōcludit aliqn̄ negatiuam necessariam, & aliqn̄ affirmatiuam necessariā, significat ꝙ nō concludit conclusionē aliquā necessariam. & qm̄ concludit necessariam, significat ꝙ non concludit conclusionē absolutā, neq; possibilem: qm̄ absoluta & possibilis non sunt necessariæ. Sunt igit' syllorū concludentium hac in figura, & in hac mā species octo, cū non numerat' indefinita ꝑter particularem: quatuor perfectæ & hæ sunt, q̄ in alijs ēt materijs concludunt: & quatuor imperfectę, & hę sūt appropriatę huic materiei.

Quod aūt dixit Themistius: ꝙ in hi[illegible] qu[illegible] [illegible] imperfectis nō est vtilitas per[illegible] [illegible] negatiuæ extiterint, & [illegible] ipsas à principio ſm plu[illegible], conuertent' ad eas, quæ sunt ſm minus, sed hæ ad artē nihil oīno faciunt: sin autē ꝓpōnes istæ fuerint ſm minus, non fiet de ipsis quæstio in arte aliqua ex artibus, quæ ponūt ꝓpōnes in quæstionē, neq; ponunt' ēt principium in artibus facientibus quæstionē: dictum inquam hoc est impoſe. qm̄ iam exposuim' modū, ſm quem fiunt, ac ſm quē conferūt arti Dialecticæ. hoc dicimus, si admiserimus, ꝙ ars nō faciat ꝓpōnes ſm minus: qm̄ verisimile est, vt quì de hac nā inquirit, ipsas etiam faciat. & hęc est actio scientiæ Diuinæ.

D

Cōtra Themistium.

E

B

Mistio Contingentis & Inexistentis in Prima figura. Cap. 15.

SIn autem hæc inesse, illa propositionum accipiatur contingere, cùm quæ ad maius est extremum contingere significet, & perfecti oēs erunt syllogismi, & contingentis ſm determinatam determinationē: cùm vero quæ ad minus, & imperfecti omnes, & priuatiui syllogismi contingentis, non ſm determinationē sed eius, quod est nulli, aut non oī ex necessitate. si enim nō oī aut nulli ex necessitate contingere dicimus, & nulli & nō omni inesse.

Contingat nanq; A omni B: B vero omni C ponatur inesse: quoniam igitur C est sub B: omni autem B contingit A: planum ꝙ & C omni contingit. fit itaq; perfectus syllogismus.

F

C

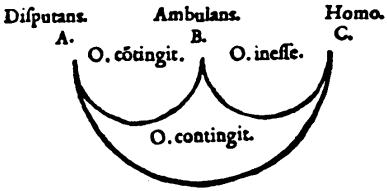

Prima cōfugatio ex cōtingenti et de inesse, cōcludens de contingenti.

Consist

G Conſimiliter & ſi A B propoſitio extiterit priuatiua: B C vero affirmatiua: & A C quidem contingere: B C autem ineſſe accipiat: perfectus erit ſyllogiſmus, ꝙ A contingit nulli C ineſſe.

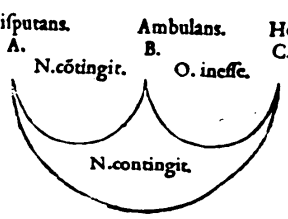

Scđa idē cõcludēs. ſ. contingere.

H Quòd igitur, ſi inexiſtens ad minorem ponatur extremitatē, perfecti fiant ſyllogiſmi, manifeſtum. Sed ꝙ dū ecõtrario ſe habeat, erunt ſyllᵃ, per impoſſibile monſtrandum. ſimul autem clarum erit, & ꝙ imperfecti: monſtratio namq; nõ eſt ex acceptis propoſitionibᵍ. Cæterū primo dicēdum eſt ꝙ, ſi dum A fuerit, neceſſe eſt B eſſe: & dū poſſibile A extiterit, poſſibile erit & B ex neceſſitate. Sit enim ita ſe habentibᵍ, in quo quidē A poſit: in quo aūt B impoſſ: ſi igit poſſ, qñ poſſibile eſt eſſe, vtiq; fieret, impoſſibile vero, qñ impoſſ, fieri nequeat: ſimul aūt ſi A poſſ, & B impoſſ: cõtingeret vtiq; A factū eē ſine B. ſi vero factū eſſe & eē: factū namq; qñ factū fuit, eſt. Verū oportet accipe poſſibile atq; impoſſe, nõ ſolū in generatione, ſed & in eo quod eſt verificari, & ineſſe, & quotcunq; modis aliter dicitur poſſibile: in omnibᵍ enim conſimiliter ſe habebit.

I Amplius exiſtente A, B eſſe, non oportet exiſtimare, tāquā ſi vnū eſſet A, B fore. nihil namq; eſt ex neceſſitate, vno quopiā exiſtente, ſed duobᵍ minimis: ſicuti cū propoſitiones ita ſe habeant, veluti dictum eſt ſecūdum ſyllᵐ. nam, ſi c de D: D autem de F: & c de F ex neceſſitate: & ſi vtriūq; poſſibile, & cõcluſio erit poſſibilis. ac ſi quiſpiā poneret A propoſitiones, B vero concluſionem, euenire poſſet nõ ſolū A neceſſario exiſtēte. ſimul & B eſſe neceſſariū, ſed & poſſibili poſſibile. Hoc autem monſtrato, planum, ꝙ falſo ſuppoſito, & nõ impoſſibili, & concluſio propter ſuppoſitionē falſa erit, & non impoſſibile. veluti ſi A falſum quidem eſt, nõ tamen impoſſibile: cùm vero A ſit, B eſt: & B erit falſum quidē, non tamen impoſſibile. quoniā monſtratum eſt, ꝙ A exiſtente, B eſt: & poſſibili exiſtēte A, erit B poſſibile: ſuppoſitum autē eſt, A poſſibile eē, & B erit poſſibile,

ſi enim

si enim impossibile, simul possibile erit. & impossibile idem. Determinatis vero his, insit A oi B: B autem omni C contingat: necesse itaq; A omni C cõtingere in esse. Non enim cõtingat: B vero omni C ponat tanquã inexistẽs: hoc falsum quidem, non tamen impoſſ. si itaq; A non contingit ipsi C: B vero omni inest C: A nõ omni B contingit: fit enim sylla per tertiam figurã. verum suppositũ fuerat omni cõtingere in esse: necesse igit A omni C contingere. falso enim supposito & nõ impoſſ, quod accidit ẽ impoſſ. A

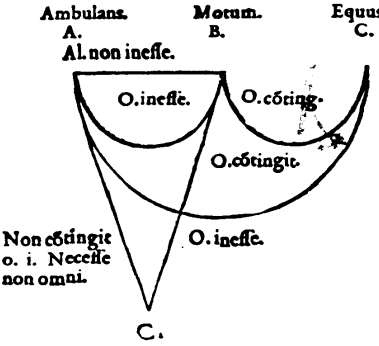

B
Tertia cõiugatio cõcludés de cõtingẽti. & p ipoſſ demõſtratur in Tertia figura.

Verum & per primam figurã licet facere impoſſibile, ponentes B ineſſe ipsi C. Si enim B oi C ineſt: A vero omni B cõtingit: & C oi contingeret vti q; A. sed fuerat suppositũ non omni contingere, C

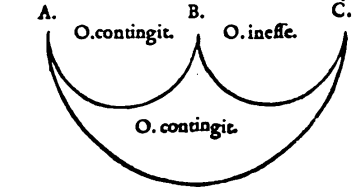

Eiusdem oſtentio p Primã figuram.

Sumere vero oportet omni ineſſe, non secũdum tempus determinantes, puta nũc, aut in hoc tempore, sed simpliciter: nanq; per

has

D has propositiones, & syllogismos facimus. Quoniam, si propositio secundum nunc accipiatur, non erit syllogismus. nihil enim fortasse prohibet, aliquando omni moto hominem inesse, veluti si nil aliud moueretur: motum vero contingit omni equo: sed hominem nulli equo inesse contingit.

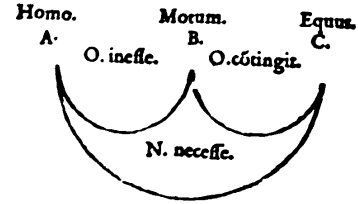

Syllogismus primus, ascriptus, possunt de esse sumendi ea simplicit.

E

Præterea sit primum animal, medium motum, vltimum vero homo. propositiones itaq; consimiliter se habebunt, conclusio vero necessaria non contingens: ex necessitate enim homo animal.

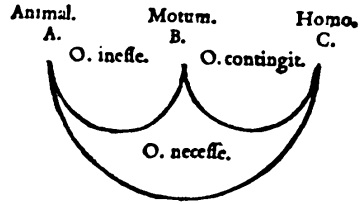

F

Secundus idem probatur.

Manifestum itaq;, quòd vniuersale accipere oportet simpliciter, & non tempore determinantes.

Rursus sit priuatiua vniuersaliter propositio A B: & sumptum sit A inesse nulli B: B vero omni contingat C inesse: his itaq; positis, necesse est A contingere nulli C inesse. Non enim contingat: & B ponatur inesse C, quemadmodum prius: necesse itaq; A alicui eorum, quæ B inesse: fit enim syllogismus per tertiam figuram. hoc autem impossibile. quare contingeret vtiq; A nulli C inesse. falso enim posito, impossibile quod accidit.

A. Al.

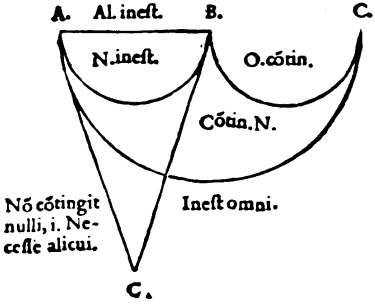

A

Quarta cõiugatio cõcludés cõtingit nulli, i. nulli ex neceſſitate.

Hic igitur ſyllogiſmus non eſt contingentis ſecũdum determinationem, ſed eius quod eſt, nulli ex neceſſitate. hæc enim eſt contradictio factæ ſuppoſitionis: ſuppoſitũ enim eſt, A alicui C ineſſe. ſyllogiſm⁹ vero ad impoſſibile oppoſitæ eſt dictionis. Amplius & ex terminis manifeſtum, ꝙ non erit concluſio contingens. Sit enim in quo A coruus: in quo B diſcurrens: in quo C homo. nulli itaq; B A ineſt: nullum enim diſcurrens coruus: B vero omni contingit C, omni enim homini diſcurrere: ſed A ex neceſſitate nulli C. non igitur concluſio contingens. B

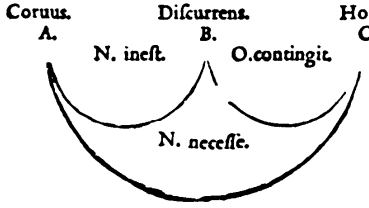

C

Syllus primus ꝓbãs ex ſuprãdicta cõiugatione non cõcludit verũ contingens.

Sed neque neceſſaria ſemper. Sit enim A motum, B ſcientia, in quo autem C homo. A igitur nulli inerit B: B vero omni C contingit: & non eſt concluſio neceſſaria. non enim neceſſe nullum moueri hominem, ſed non neceſſe aliquem. planum itaq; quòd concluſio eſt eius, quod eſt nulli ex neceſſitate ineſſe. Accipiendi vero melius ſunt termini.

Priorum Reſolutoriorum

D

Hi ſũt meliores termini.

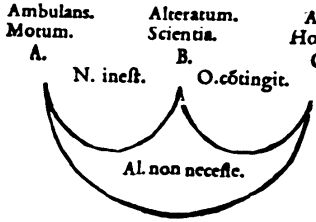

H Sed ſi priuatiuum ad minorem ponatur extremitatem contingere ſignificans, ex ipſis quidem acceptis propoſitionibus nullus erit ſyllogiſmus: conuerſa autem ſecundum contingere propoſitione, erit quemadmodum in prioribus. Inſit enim A omni B: B vero contingat nulli: ſic igitur ſe habentibus terminis, nihil erit neceſſarium. ſi autem conuertatur B C, & accipiatur B omni C contingere, fit ſyllogiſmus, quemadmodum prius. nam conſimiliter termini poſitione ſe habebunt.

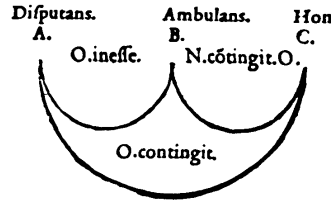

Sed eodẽ modo & cũm priuatiua extiterint vtraq; interualla, ſi A B quidem non inſit: B vero contingere C nulli accidit: per ipſa quidem accepta fit non neceſſarium, ſed propoſitione conuerſa, quæ eſt ſecundum contingere, erit ſyllogiſmus. Accipiatur enim A quidem nulli eorum quæ ſunt B ineſſe: B vero contingat nulli C: per hæc igitur nihil neceſſarium. quòd ſi accipiatur B contingere omni C, quod eſt verum: A B autem propoſitio ſimiliter ſe habeat: rurſus idem erit ſyllogiſmus.

Diſpu-

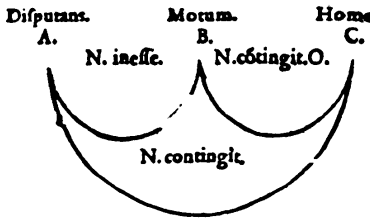

A

Sexta cõiugatio concludẽs de cõtingẽti p minoris conuerſionem.

Si vero non ineſſe ponatur B ipſi C, & non cõtingere non ineſſe, non erit ſyllogiſmus nullo modo: neq; cùm priuatiua, neque cùm affirmatiua fuerit A B propoſitio. Termini communes, quòd ex B neceſſitate inſit, album, animal, nix: quòd non contingat, album, animal, pix.

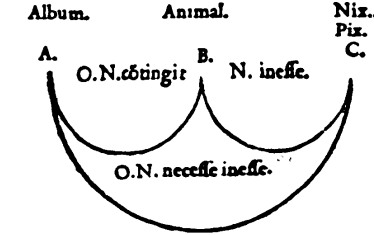

Cõiugationes binæ inutiles.

Sumantur melius termini, albũ ambulãs, cygnus, coruus. Vel vt Alex. moueri, albũ, ambulãs, ſtans.

C

Planũ itaq; q̃ ſi termini vniuerſales extiterint, & hæc inexiſtẽs, illa propoſitionum contingens accipiatur: quãdo propoſitio quæ ad minorem extremitatem, cõtingere accipiatur, ſemper fit ſyllo: præterquam q̃ aliquando quidem ex ipſis, nonnunquã vero ex conuerſa propoſitione. qñ aũt horũ vterq;, & ob cauſam, dixim⁹.

Quòd ſi hoc vniuerſaliter, illud vero interuallorum accipiatur in parte, quando quod ad maius eſt extremum, vniuerſaliter ponatur & contingens, ſeu negatiuum ſiue affirmatiuum, quod vero in parte, affirmatiuum & inexiſtẽs, erit ſyllogiſmus perfectus, quemadmodum & vniuerſaliter terminis exiſtentibus. demonſtratio autem eadem, quæ & prius.

D

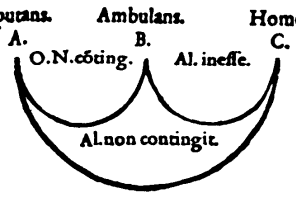

Cõiugatio nes bina particulares, cõcludentes de cõtingẽti, p dictum de omni.

E Cęterum, quando vniuerſale quidem ſit ad maius extremum, ſed inexiſtens non contingens, alterum vero in parte & contingens, ſeu negatiuæ, ſiue affirmatiuæ ponantur vtræq;, ſiue hæc negatiua, illa affirmatiua, omnino erit ſyllogiſmus imperfectus. præterquàm quòd hi quidem per impoſſibile monſtrabuntur, illi vero per conuerſionem eius quod eſt contingere, quemadmodum in præcedentibus.

F

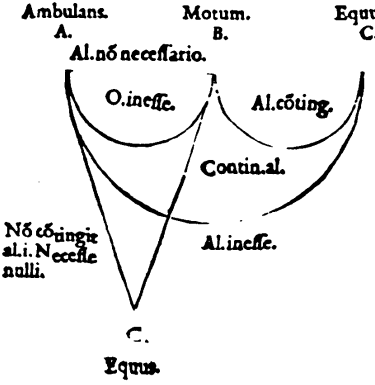

Cõiugatio ali a particularis cõcludẽs de cõtingẽti, q̃ p impoſſe oſtendit.

Disputans.

A

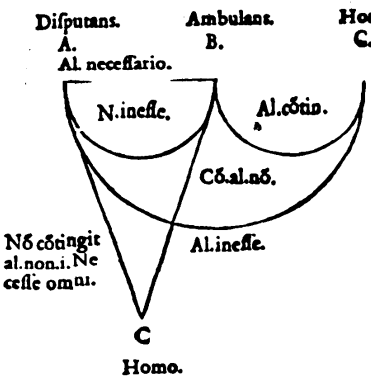

Cõiugatio cõcludens cõtingẽs, q̃ ꝑ impossẽ ostendit.

B

Erit autem syllogismus per conuersionem, & quando vniuersalis ad maius posita extremũ significet inesse, aut non inesse: quæ vero in parte priuatiua existens, cõtingere accipiat. Quemadmodum si A omni quidem inest B: B autem alicui C contingit non inesse, conuersa enim B C secundum contingere, fit syllogismus.

aut ꝓq; exponit Philop.

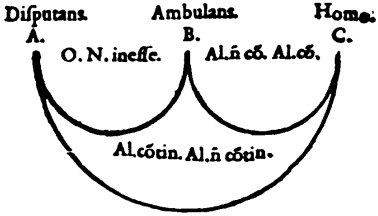

C

Cõiugationes binæ, cõcludentes de contingẽti per maioris cõuersionẽ.

Sed quando quæ secundum partem ponitur non inesse accipiat, non erit syllogismus. Termini quod insit, album, animal, nix: quod non insit, album, animal, pix. per indefinitum nanq; sumenda est demonstratio.

D

Coniugationes binæ particulares inutiles.

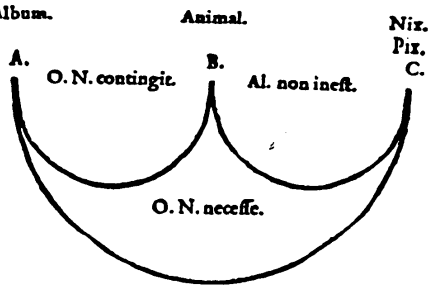

Philoponus accipit hos terminos: Motū albū, ambulās, stās.

E

Si autem vniuersale ad minus ponatur extremum, quod vero in parte ad maius, siue priuatiuum seu affirmatiuum, vel contingens aut inexistens, quomodocunq; nullo pacto erit syllogismus. Neq; quando in parte, aut indefinitę ponantur propositiones, seu contingere accipientes, siue inesse, aut vicissim, neq; sic erit syllogismus. demonstratio vero eadem, quæ & in prioribus. Termini communes, ꝙ insit ex necessitate, animal, album, homo: ꝙ nō contingat, animal, album, indumentum.

F

Oīum aliarū inutiliū cōiugationum cōe exemplū.

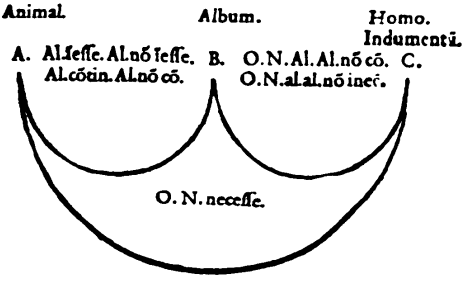

Planum itaq;, ꝙ si vniuersale ad maius ponatur extremū, semper fit syllogismus: si vero ad minus, nullius vnquam.

Compli-

A *Complicatio Possibilis, & Inexistentis in Prima figura.* Cap. 15.

Dicamus igitur, si fuerit vna ex duabus ꝓpõnibus absoluta & altera possibilis, si fuerit maior propositio possibilis & minor absoluta, ꝙ spẽs syllogismorũ, quæ inueniuntur in hac cõpositione, erunt ꝑfectę, hoc est manifestæ conclusionis ſm dictum de omni. Sunt aũt quatuor species: hoc est concludens vl'em affirmatiuam, & vl'em negatiuam, & particularem negatiuã, & particularem affirmatiuã. erunt aũt conclusiones ipsarũ possibiles veræ. Quòd si fuerit maior absoluta & minor possibilis, syll'i concludentes in hac specie mistionis hac in figura erũt imperfecti: & ex ipsis conclusio affirmatiua erit possibilis, siue vl'is fuerit, siue particularis: negatiua vero aut possibilis erit, aut necessaria, siue particularis, siue vl'is. Sit ergo primũ maior possibilis & minor absoluta, & sint vl'es, dico ꝙ concludũt conclusionẽ possibilem. Puta, in exẽplo: sit oẽ C B in actu: & oẽ B A possibiliter: & cõcludit, ꝙ oẽ C A, possibiliter. & hoc, qm̃ dispositio ei⁹, quod dicim⁹, oẽ B est A possibiliter, significat ꝙ oẽ quod est B in potentia, aut in actu, est A possibiliter. Qm̃ conditio ista dicti de omni, quæ accipit' in ꝓpõne maiore possibili, ẽ diuersa a conditione dicti de oĩ, quæ accipitur in maiore propositione absoluta aut necessaria. & hoc, qm̃ si dicamus, oẽ B est A in actu, aut ex necessitate, planum ꝙ in plurib⁹ materiebus verificantur ꝓpõnes istæ de oĩ eo, quod est B in actu tantũ. vt cùm dicimus, omnis hõ est ambulans, & omnis homo loquitur: qm̃ ambę ꝓpõnes istæ de eo tantũ verificant', quod est homo in actu, nõ de eo, qđ est homo in potentia. in multis autẽ verificant' de ambabus dispositionibus simul, hoc est de omni eo, quod est in potẽtia, & de omni eo, quod ẽ in actu, & proprie in mã necessaria: vt cùm dicimus, oẽ motum est corpus: qm̃ hoc est verum de moto in actu, & de moto in potẽtia. Cũ ergo ita res se habeat, cõe erit oĩ materiei in his ꝓpõnibus, hoc est necessaria & inexistente, vt prædicatũ insit in actu omni illi, quod est terminus medius, hoc est, ꝙ A insit ex necessitate aut in actu, omni illi quod est B in actu. Et propterea inquit Arist. in hac mistione, si fuerit maior absoluta & minor possibilis, ꝙ syll'i erunt imperfecti. qm̃ cùm minor sit possibilis, & maior absoluta aut necessaria, non cõprehendit ipsam cõditio dicti de omni vl'is* omni materiei. oportet igit' illud reijcere, quod concludit ſm partem materierũ: quemadmodũ reijcitur conclusio ex ambabus affirmatiuis in secũda figura, licet concludant in aliqua materia.

Sed dispositio ꝓpõnis possibilis est diuersa ab hoc: hoc est, qm̃ in omni materia verificatur ꝙ A dicitur possibiliter de oĩ eo, quod est B in actu, aut in potentia. cùm enim dicimus, oẽ quod est hõ, potest ambulare, verificatur de omni eo, quod ẽ homo in potentia & homo in actu. & consimiliter se habet res in reliquis materiebus. & hoc per se manifestũ est ex inductione materierum. & ignoro, qũo hoc latuit expositores, cùm res in hoc sit manifestissima.

Postea vero q̃ hoc est stabilitum, dicamus, si fuerit dispõ dicti nostri, oẽ B est A possibiliter, ꝙ vult de oĩ quod est B in actu aut in potẽtia A,

Et maiore poli & minore absoluta fiunt syll'i pfecti cõcludentes p dictũ de omni.

B

Si maior fuerit absoluta & minor possibilis, syll'i erũt imperfecti: & affirmatiui cõcludũt conclusionẽ possibilẽ: negatiui vero vl' necessariã vl' polem.

C

Cõditio dicti đ oĩ in propõne maior possibili ẽ diuersa ab illa, q̃ repetit' in maiore necessaria & de inesse.

D

Quod sit dictũ de oĩ in ꝓpõne necessaria & inex.

E

* als cõis.

Qđ sit dictũ de oĩ i ꝓpositiõe possibili.

F

Syll'i ex maior possibili, & minori absoluta.

G prædicari possibiliter: deinde posuerimus, ꝙ oē c est B in actu: planum ꝙ A dicet̃ de oī c possibiliter. Consilr declarabit̃ res, cùm maior extiterit vl̃is negatiua possibilis, & minor vl̃is affirmatiua absoluta, ꝙ conclusio erit negatiua possibilis ex eadem dispositione dicti de oī, cuius conditio est in maiore ꝓpōne negatiua possibili. & hoc, qm̄, cùm dicimus nullum B est A possibiliter, volum⁹ ꝙ nulla res, q̃ sit B in potentia aut in actu, sit A possibiliter: deinde ponamus ꝙ c sit B in actu: sequit̃, ꝙ c nō

H sit aliquid ex A possibilr. Quòd si fuerit maior absoluta, & minor possibilis, nō erit syll̃s perfectus: qm̄ cōditio p̄dicationis absolutæ veræ in omni mā (quēadmodum dixim⁹) est, vt sit de rebus q̃ actu inueniunt̃, nō in potentia. quare cùm posuerimus, ꝙ oē B est A in actu, i. oē quod est B in actu, est A in actu: & cōiunxerim⁹ huic, ꝙ c est A possibiliter: manifestū est ꝙ c non ingredit̃ sub conditionē dicti de oī. & species ista syllogismorū non est manifestæ cōclusionis ꝑ se, hoc est ex ꝓpōnibus ꝑ se, sed ex alio, quod accipit̃ ex pro-

I positionibus positis. hæc aūt est conditio syllogismorū imperfectorū. Et ꝓpterea dixit Aristoteles de speciebus syllogismorū, quorū maior in hac mistione ē absoluta & minor possibilis, ꝙ sunt imperfectę: & excogitauit ostēsionē ipsarū per impol̃e, & adducit ad ostensionē syllogismorum imperfectorū, ꝙ falsum impossibile nō sequitur ex falso possibili. Sed ad hoc monstrādum primo affert, ꝙ, cùm fuerint duo, quorū vnū esse sequitur ex eo, ꝙ secundum sit fm consequentiam syllogisticā, hoc est cùm sint ambæ propositiones, oportet ex necessitate vt cōclusio sit. K sequit̃ ex his duobus, cùm prius, qd̃ est antecedens, necessario est, vt fm ēt, quod est consequens, necessario sit: cumq; prius est possibiliter, cōsequens itidem est possibiliter, hoc de possibilitate cōi, quæ cōtradicit impossibili. Exemplū huius. qm̄ cū posuerim⁹, ꝙ si est A, vt sit B, hoc est si inuētio B sit per se ex inuentione A: sequit̃, si A est necessariū, vt B ēt sit necessarium: & si A fuerit pol̃e, vt B etiam sit pol̃e. Sit ergo primū A possibile: dico ꝙ B, quod sequitur ex A, erit ēt possibile. Monstratio huius. L qm̄ si fuerit non pol̃e: & volo ꝑ non pol̃e remotionem omniū intentionum, quas significat nomen pol̃e, quod est negatū verificatum de impossibili: pol̃e ergo in tpe, in quo ē possibile, poterit transire in actum. cùm igit̃ posuerimus A possibile, & B non pol̃e, iam poterit A esse & exire in actū absq; hoc ꝙ B sit: sed iam posuimus, ꝙ si est A, est B: sequit̃ igitur, vt B sit & nō sit simul: quod fieri nequit, & nō cohæret. oportet ergo, si est A pol̃e, vt B ēt sit possibile: quęcunq; spēs accidat eius, de quo dr̃ nomen pol̃e. Cùm itaq; sit hoc stabili M tum, dico ꝙ nō sequit̃ ex falso possibili, falsum impol̃e. Exēplum hui⁹, qm̄ si posuerimus A esse falsum possibile, hoc est pol̃e, vt ponatur eē in tpe, in quo non est: dico ꝙ B est falsum possibile, non falsum impossibile, hoc est falsum æternum. Exemplum huius, si fuerint ꝓpositiones, aut vna ipsarū falsa possibilis, fieri nequit, vt conclusio sit falsa impossibilis. & hoc, qm̄, si fuerit A falsum, & ipsum in tempore falsitatis possibile verum: & iam posuerimus, si A possibile verum, quòd & B possibile

verū,

Sylli ex maiore absoluta, & minore possibili.

Ex falso pol̃i nō sequit̃ falsū impol̃e, & hoc demōstrat hic Aristo.

Ex afi pol̃i sequ tur cons quens: & hoc intel git Auer. q̃ pol̃i cō quod cō tradicit impol̃i.

Nota q̃ sit intelli gendū pe non pol̃e

A verum, & possibile non est falsum impossibile: erit ergo B possibile & non possibile simul: quæ fieri nequit & non cohæret. quare, cũ fuerit vna propositionum syllogismi aut ambæ falsæ possibiles, non erit conclusio falsa impossibilis, sed falsa possibilis.

Ofiditq; ex absoluta maiore & minore posi affirmatiuis fit q̃ cõclusio posit.

Cùm itaq; sit hoc stabilitum, ponamus binas propositiones vlles, quarum maior sit affirmatiua absoluta, & minor affirmatiua possibilis: veluti si oẽ c sit B politer: & omne B A in actu: dico, q̃ ista cõplicatio semper cõcludit q̃ c potest esse A. qđ monstratur. Si.n. non fuerit,

B possibile est omne c esse A, erit cõtradictorium suũ, non possibile est omne c esse A: sed iã posueramus oẽ c posse esse B: si igitur posuerimus propositionem illam in actũ, hoc est, oẽ c esse B in actu, quod est falsum nõ impossibile: & ipsam cõiunxerimus ei, quod sequitur ex dicto nostro, non possibile est omne c esse A: concludet nobis in figura tertia, q̃ aliqđ B ex necessitate non est A. qm̃ cum eo, qđ dicimus, non posse est oẽ c esse A, verificat qđ dicimus, aliqđ c non est A ex necessitate. fiet igitur nobis in tertia figu-

C ra binæ propositiones: quarũ vna est affirmatiua absoluta, & secunda particularis necessaria negatiua, cõclusio vero ex necessitate particularis necessaria negatiua, vt supra dictum fuit. aliquod igitur B non erit A ex necessitate: atqui iã posuerãmus, omne c esse in actu: qđ est contradictorium cõclusionis, qđq; fieri nequit, & nõ cohæret. falsum igitur ac impossibile sequitur necessario ex propositione, quã coniunximus propositioni falsæ possibili, & qua dicebamus non possibile est omne c esse A ex necessitate. D qm̃ ex falso possibili non sequitur falsum impossibile, sm q̃ declaratũ fuit. illud igitur ex quo sequit impossibile est impossibile. Cũ itaq; sit falsum quod dicimus, aliquod c non est A ex necessitate: qđ sequitur ex eò, qđ dicimus, non possibile est omne c esse A: ergo qđ dicimus, non possibile est omne c esse A falsum. cumq; hoc sit falsum, erit contradictorium suum verũ, quod est, omne c põt esse A. Iã igitur ex hoc planũ, q̃ concio huius syllogismi est possibilis. Atqui si fuerit falsum, E qđ dicimus, non pole: & destruat oẽs dispositiones, de quibus dicitur possibile: sequetur iam vt possibile qđ est verum, qđ q; est cõclusio huius syllogismi, sit non tm̃ possibile proprium, sed quæcunq; accidit ex speciebus illius, de quo dicitur nomen possibile: hoc est, qđ cõtradicit impossibili ita, vt concludat syllogismus iste tres conclusiones, absolutam, possibilem, & necessariã, aut rem procedẽtem processũ generis ad ista tria. & hoc est, qđ significamus, cùm dicimus non impossibile. hoc autem ipsi accidit, eò q̃ priuatur conditione dicti de omni. Sed qũo dixit in F hoc Arist. q̃ est possibile propriũ? videtur igitur, vt hoc dicat, q̃ illud concluditur in hoc syllogismo, de quo iudicium fertur, quod sit vilissimum ipsorum. Nisi nobis contradicat aduersarius, q̃ hæc conclusio necessario sequetur, quemadmodum inter enunciationes de indefinita iudicium ferimus, q̃ ob vilitatem potentiam habeat particularis. consydera igitur istud: quoniam hoc latuit expositores.

Nota q̃ hæc verba obsignata si habeãt alia trãslatione vtq; ad aliud, ... q̃ & pt ine sepere dugenio.

Atqui

Nota q̃ sit ꝓpõ abso luta pro pria. Cõtra dẽs dũ tñ ẽ diligẽtiꝰ, an ex hu iusmodi absoluti possit fieri ciusmodi cõiugat o nã forte i hoc differẽt ẽ Alex. opinio.

G Atqui accidit huic complicatio-
ni, vt concludat in hunc modum:
hoc est q. nõ concludit aliqñ affir-
matiuam necessariam, & aliqñ ne-
gatiuam necessariam: quemadmo
dum est dispositio in syllogis non cõ-
cludent: bus: cùm accepta fuerit ab
soluta propria, quę est ea, de qua ve
rificatur prædicatio vłis absoluta:
hoc est in qua attestatur sensus, præ
dicatum ipsius ineẽ omni subiecto
in omni tempore aut plurimo ip-
sius. & hę sunt propositiones, quæ
inueniuntur per inductionem, in
qua perfciuntur oẽs partes: quem-
admodum omnis coruus niger, &
II omnis nix alba. Differẽtia vero in-
ter ipsas & necessarias est, quoniam
de istis existimat animus ipsarum
possibilitatem in pauco tẽpore fu-
turo priuari posse: de necessarijs ve
ro non existimat hoc: qm̃ in ipsis
cogitat proportionem essentialem,
quę est intra prędicatũ & subiectũ.
Ex istis igitur absolutis, quemad-
modum inquit Arist. fiũt plurimi
syllogorum: ex absolutis vero, quæ
inueniuntur in pauco tẽpore, vt ꝙ
omne motum sit hõ, planum non
fieri syllogm, sed multo magis tantũ
cum possibili: quemadmodũ non
I fit syllogus ex possibilibus fm minus.
cùm igitur hęc absoluta, hoc est de
qua non verificatur prædicatũ vłr
nisi in pauco tempore, accepta fue
rit maior, & minor possibilis, ali-
qñ concluderetur affirmatiua, & non
nunq̃ negatiua. Causa autẽ huius
est, qm̃ hæc absoluta ita se habet, vt
vłr verificetur in tempore præsẽ-
ti: minor vero ex parte qua est pos-
sibilis, non cõprehenditur sub ma
iore, cum possibile inueniatur etiã
in futuro. Et hoc est, vt arbitror,
qđ determinauit Aristote. vt pro-
positiones vłes accipiantur vere in
tribus temporibus: non aũt qđ exi-
stimauit Abumazar, ꝙ hæc deter-
minatio sit fm dispositionẽ dicti de
omni. nõ. n. põt esse dictum de om
ni in propõne maiore absoluta ve-
ra vłr in tribus temporibus, nisi in
aliqua materia. & hoc vt verificet'
A ineſſe actu omni illi, qđ est in
potentia aut in actu. qđ cum ita fue
rit, complicatio ex hoc concludet
fm dictũ de omni. qm̃ Arist. præce
pit propositiones absolutas nõ fieri
nisi in hac materia. Quid igit' vo-
luit, cùm dixit ipsam non conclu-
dere fm dictũ de omni: hoc est. cũ
absoluta miscetur possibili, & mõ-
strauit eam concludere per impos-
sibile? Quid ẽt voluit, cùm ait, ꝙ ali
qñ concludit affirmatiuam, & ali-
qñ negatiuam? sequitur ergo vt
hęc absoluta nõ sit ea absoluta, quã
ostendit concludere per deductio-
nem ad impossibile: & ita conditio
ꝙ ipsa concludat fm dictum de oĩ,
colligitur esse vera in aliqua mate-
ria, non in omni. Neq; est etiã præ-
ceptum, qđ intellexit, vt propositio
absoluta apud ipsum ea sit, quæ cõ-
prehendit possibilem & necessariã,
quemadmodum ex ipso intellexit
Themistius: ppea ꝙ ꝓpositio hęc,
hoc est absoluta, fm hanc dispositi
nem non inuenitur extra intelle-
ctum. Atqui intentio ipsius est con
numerare modos propositionum
annexos modis entis, aut primis sci
tis. Quòd si intentio Arist. in mo-
dis est enumerare differentias pro-
positionum ex parte inuentionis &
cognitionis, non erit vtilitas in ab
soluta fm opinionem Theophrasti
& Themistij. Quòd si voluit con-
nume-

K Cõtra Aburnazar ꝙ hęc cõplicatio ſ teneat per dictũ dõ.

L Contra Themiſt ꝙ Philoſ. per abſolutã ſ tellexit eã de q̃ Themiſtius.

M Contra Themiſt ꝙ Philoſo. p abſolutã ſ itellexit eã, de qua Themiſt.

A numerare ex parte scitorũ primorum, quæ nobis insunt fm naturam, iam in ipsis erit vtilitas: qm̃ multa sunt, in quibus scimus prædicatum inesse subiecto, & ignoramus an inuentum fuerit possibiliter, an vero necessario. Credibile igitur est, vt de absoluta binas cõceperit intentiones simul: hoc est vt sit absoluta fm scientiam, & absoluta fm inuentionẽ & sciam. & hæc ea est, quam definiuimus: non autem ea, de qua meminit Alexand. qm̃ ex hac non componitur syllus, nisi per accidens, hoc est in tempo-
B re determinato. cùm enim miscetur cum possibili, non complicatur ex ipsa syllogismus omnino, hoc est, vt minor si possibilis Secundũ igitur expositionem istam remouentur dubitationes cadentes super re viri huius. cum hac etiam, ꝙ expositio ista vera est, & conueniens sententiæ ipsius in hac arte.

Nota, ꝙ male arguit cõtra Alex. hic, qm̃ aliter accipit hic ꝓpõnẽ absolutã Ale
C
tã. q̃ accepit supra ĩ diuisiõe ꝓpõnũ. Hic ẽ finis digressiõis.

Aristoteles autem monstrat per terminos acceptos ex materijs, ꝙ si in tali mistione accipiatur absoluta inuenta in pauco tẽpore in actu, ꝙ inquam non erit omnino syllus concludens: qm̃ aliqñ colligit negatiuam necessariam, & aliqñ affirmatiuam necessariam. Termini concludentes negatiuam, homo, motum, & equus: homo minor, motum medius, equus maior. & hoc, qm̃ possibile est omnẽ hominẽ esse motum: & omne motũ in aliquo tempore erit equus, ĩ quo nil aliud inueniatur, qđ moueat, nisi equus: & conclusio necessaria, nullus homo est equus. Termini vero concludentes affirmatiuã, hõ, motũ, & animal. qm̃ possibile est omnẽ hominem esse motum: & omne motũ in aliquo tẽpore erit aĩal, puta in quo nil aliud moueat, nisi aĩal: & conclusio affirmatiua necessaria, q̃ est, omnis hõ animal. Cùm igitur res ita sit, absoluta, quæ accipit, ea erit, q̃ nõ appropriabit tẽpori ꝑter aliud tẽpus, vt ex ipsius dispositiõe sciamus eam non esse necessariam, aut ignoretur hoc: qm̃ maxima ꝑs propositionũ est istius dispositiõis.

D

Sin aũt extiterit propositio vl's maior negatiua absoluta, & minor vl'is affirmatiua possibilis, dico ꝙ ipsa cõcludit negatiuã possibilem fm participationẽ nominis: hoc est, q̃ dicit de possibili & necessaria. Cũ igitur dicimus hos syllos concludere, hoc volumus, ꝙ non concludũt affirmatiuã aliqñ, & negatiuam aliqñ: sed concludunt, aut affirmatiuam tantum, aut negatiuam solũmodo. attamen negatiua & affirmatiua in ipsis dicitur de pluribus intentionibus: & hæc est vna ex causis, ob quam dicimus, ꝙ non est ꝑfectus. Exemplũ huius, si dicamus, oẽ C est B possibiliter: & nullũ B A absolute: dico igit ꝙ ex hoc concludit, nullũ C A possibiliter: & aliqñ erit cõclusio, nullũ C A necessario. Monstratio huius, qm̃, si non est verũ, qđ dicimus, possibile est nullum C esse A, sit verũ suũ cõtradictoriũ, nõ possibile est nullum C esse A: ergo sequitur, vt aliqđ C sit A ex necessitate: & hoc est manifestæ consequẽtiæ per se. si igitur aliqđ C sit A ex necessitate: & oẽ C B in actu: & hoc translata propositione possibili hac in figura ad absolutam, fiet syllus in tertia figura ex binis propositionibus affirmatiuis, quarum vna est ꝑticularis necessaria maior, & scđa vniuersalis absoluta minor,

Nota si maior fuerit negatiua de ineẽ minor possibilis af-
E
firmatiua concludit cõclo negatiua polis de poli cõi ad necessariam & pole.
Nota hic vr velle modũ ẽt affirmatiuũ cõcludere cõclo nẽ polem đ poli cõi, cũ tñ oppositũ supradictũ sit.
F

sed

G sed iam declarauimus ꝙ hic conclu dit particularem necessariam ꝑ po sitionē. & hoc, qm̄ redit ad ambas affirmatiuas vl'es in tertia figura, quarū maior est necessaria, & concludit particularē necessariā affirmatiuam, hoc est, aliqd̄ B esse A ex necessitate. sed iā positum fuerat in syll'o, ꝙ nullum B est A: qd̄ fieri nō potest, et non cohęret. impossibile aūt non sequitur ex falso possibili: sequit' ergo ex eo ꝙ posuimus, aliqd̄ C esse A ex necessitate. atqui si hoc falsum, verum erit suum contradictoriū: veluti si dicamus, non

H necesse est C esse A, & hoc verificat' cum eo, qd̄ est C non est A possibiliter, & nō A necessario. & propterea erit conclusio syll'i huius aliqn̄ negatiua necessaria, & aliqn̄ negatiua possibilis. Hoc aūt monstratur ex terminis. sit. n. loco C hō, loco B intelligens, & loco A coruus: & cōplicetur hūc in modū, possibile est omnē hominem esse intelligens: & intelligens est coruus: & concludit', nullus hō est coruus, quæ est negatiua necessaria. Sit ēt consimiliter C homo, B sapiens, & A motū, & ita

I complicetur syll'us, possibile est omnem hoīem esse sapiens: nullum sapiens est motū ſm sapientiam suā: & cōcluditur, possibile est omnem hominē non esse motū, q̄ est negatiua possibilis. Verū oportet si voluerimus quo perficiatur ex hoc cōuenientia, aut qd̄ est proximū conueniētię, vt fiat inductio in hac cōplicatione in pluribus materijs. inuenietur. n. res ita se habere: hoc est ꝙ concludit aliqn̄ negatiuā necessariam, & aliqn̄ negatiuā possibilem. Quòd si fuerit hac in figura minor negatiua possibilis, non erit syll'us perfectus. qm̄ cōditio figuræ istius K est, ꝙ minor sit affirmatiua. verū si conuersa fuerit negatiua possibilis ad affirmatiuā possibilē erit syll'us, qui præcessit. Et consimiliter accidit, cū extiterint ambæ propositiones negatiuę hac in mistione, & minor fuerit possibilis, hoc est ꝙ nihil concludit, nisi conuertatur possibilis ad affirmatiuam.

Exēplū in terminis, ꝙ concludat' negatiua necessaria: aliqn̄ negatiua poſis.

Syll'i cōcludentes ex cōuersiōe.

Sin aūt minor in hac figura fuerit negatiua absoluta, non erit syll's concludens, siue maior fuerit negatiua possibilis, aut affirmatiua possibilis. Termini concludentes affirmatiuā necessariā, nix, animal, & al bum. & hoc, qm̄ nulla nix est animal: & possibile est oē animal eē al bū: & conclusio, omnis nix album. q̄ est affirmatiua necessaria. Termini vero cōcludentes negatiuā, pix, animal, albū. & hoc, qm̄ omnis pix non est animal: & omne animal potest esse albū: & cōclusio, nulla pix pōt esse album, quę est negatiua necessaria. Iā igitur declaratū est, cùm fuerint ambę ꝓpositiones vl'es hac in mistione, qn̄ erit, & qn̄ non erit syll'us concludens, quisq; ex ipsis ꝑfectus, & quis imperfectus. & declaratum est ēt, qn̄ in imperfectis conclusio erit manifesta ꝑ syll'm ad impossibile, & qn̄ per conuersionem.

Syll'i penit' inutiles.

L

M

Sed cū fuerit altera duarū propositionū huius mistionis vl'is, & altera particularis, & maior possibilis vl'is, siue negatiua, siue affirmatiua, & minor affirmatiua particularis, erit syll'us perfectus eodē mō, quo qn̄ ꝓpōnes vtręq; erant vl'es, & maior possibilis, & minor absoluta, & modus cōclusionis erit idē illi mō, hoc est possibilis, præterquā ꝙ hic ē particularis & illę vl'is. & hoc manifestū

De syll'is ꝑticularib'

A nifestum ex intētione dicti de omni, quemadmodum & in illis.

Si vero fuerit maior propositio vlis & absoluta, non aūt possibilis, & minor particularis possibilis, siue fuerint ambæ propositiones affirmatioę, siue vna ipsarū affirmatiua, & altera negatiua, erit ex hoc syllſ concludentes imperfecti. & ex ipsis aliqui monſtrant per impoſſibile ad ſimilitudinem monſtratorū per impoſſe in miſtiōe ex ambabus propoſitionibus vlibus: alij vero monſtrant per conuerſionem. puta, cū fuerit minor particularis
B negatiua posſibilis, quemadmodū ſe habebat res, & cùm erat negatiua vlis. Sin aūt extiterit minor negatiua abſoluta non erit ſyllſ. Termini concludentes affirmatiuam, nix, animal, & album. & hoc, qm̄ aliqua nix non eſt animal: & oē animal pōt eſſe album: & concluditur, aliqua nix eſt album. concludentes vero negatiuam, pix, animal, & albū. & hoc, qm̄ aliqua pix non eſt animal: & omne animal pōt eſſe albū: & concluſio, aliqua pix non eſt album, quæ eſt negatiua neceſſaria particularis. Quòd ſi accepti fue-
C rint termini iſti indefiniti loco particulariū, & non fuerimus imaginati in ipſis qđ imaginabamur in particularibus, fmq dicebamus, aliqua nix non eſt animal, q pars ipſius ſit animal, oportet q ſtabiliatur per terminos, qui ſint communes particularibus, & indefinitis.

Si vero extiterit propoſitio vlis minor, & particularis maior, ſeu negatiua, ſeu affirmatiua, aut poſſibilis, aut abſoluta, non erit ex hoc ſyllſus. Et conſimiliter ſi fuerint ambæ propoſitiones particulares, aut indefinitæ, non erit ſyllſ, ſiue maior fuerit abſoluta & minor poſſibilis, ſiue econuerſo. demſo autem huius eſt demſo de his ſpeciebus in materijs non miſtis. Termini concludentes affirmatiuam neceſſariā in iſtis, cùm fuerit maior particularis, homo, album, & animal: homo minor, album medius, & animal maior. concludentes vero negatiuam, pannus, album, & animal. Sed iam declaratū fuit ex hoc, quis concludat in hac ſpecie miſtionis in iſta figura, hoc eſt in prima, & quis non concludat, & quis perfectus, & quis non perfectus. D E

Miſtio Neceſſarij & Contingentis in Prima figura. Cap. 16.

CVm vero hæc quidē propoſitionum ex neceſſitate ineſſe aut nō ineſſe, hęc aūt contingere ſignificet, ſyllſus quidem erit, eodem mō ſe habēte tibus terminis, & perfectus, qñ ad minorem extremitatem ponatur neceſſarium. Concluſio vero, ſi termini fuerint prædicatiui, erit eius quod eſt contingere, et non eius quod eſt ineſſe, et F vlr & non vlr poſitis. Sed cùm hoc quidē affirmatiuum ſit, illud vero priuatiuum, qñ affirmatiuum quidem neceſſarium ſit, eius quod eſt contingere, & non eius qđ eſt non ineſſe: cùm vero priuatiuum & eius quod eſt contingere non ineſſe, & nō ineſſe, & vlibus & non vlibus terminis exiſtentibus. Contingere autem in concluſione eodē pacto accipiendum, quo & in prio-

G prioribus. Eius vero quod est ex necessitate non inesse, nō erit syllogismus. alterum enim est, non ex necessitate inesse, & ex necessitate non inesse. Quòd itaque, si termini affirmatiui extiterint, non fit conclusio necessaria, planum. Insit nanq; A omni B ex necessitate: B autem cōtingat omni C: erit vtique syllogismus imperfectus, q; A contingit oī C inesse. Quòd autem imperfectus ex demonstratione manifestum: nam eodem monstrabitur pacto, quo & in prioribus.

Pria cōiugatio, concludēs cōtingēs, q̄ p ipose de-
H
mrat' i tertia figura.

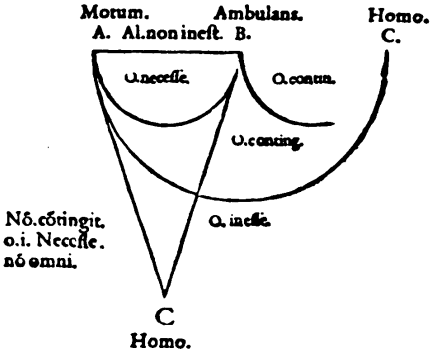

Rursus A contingat omni B inesse: B vero omni C insit ex necessitate: erit vtiq; syllus q; A omni contingit C inesse: sed non q; inest. & perfectus, non autem imperfectus: statim nanq; perficitur per propositiones, quæ à principio.

I

Scda cōiugatio, cōcludēs cōtingēs per dictū de omni.

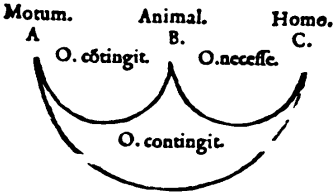

Si autem non consimilis figuræ propositiones extiterint, fit primum priuatiua necessaria, & A nulli contingat eorum quæ B ex necessitate: B vero omni C contingat; necesse itaque est A nulli

li C inesse. Ponatur enim in existens, aut omni, aut alicui: B vero supponebatur nulli contingere: quoniam itaq; cõuertitur priuatiuum, & B nulli contingit A: A vero omni C, aut alicui ponitur inesse: quare nulli aut non omni C contingeret B inesse: supponebatur autem à principio omni contingere. Sed manifestum et quoniam eius quod est contingere non inesse, efficitur syllogismus: siquidem & eius quod est non inesse. A

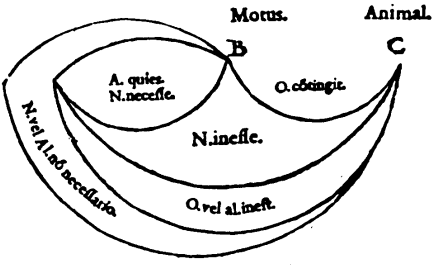

B Tertia cõiugatio cõcludẽs de inẽ, q̃ p ipsos demõstratur in pria figura.

Rursum sit affirmatiua propõ necessaria, & A contingat nulli B inesse: B vero omni C insit ex necessitate: syllis itaq; erit pfectus: sed non eius, qd̃ est non inesse, sed eius qd̃ est cõtingere nõ inesse. nãq; propõ sic accepta fuit, q̃ est à maiori extremo. Et ad impossibile non est ducere. si. n. supponatur A nulli C inesse, positũ est autem & B nulli contingere inesse, nihil accidit pp hęc impossibile. C

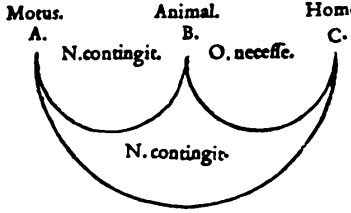

Quarta cõiugatio cõcludẽs de cõtingẽti p dictũ de nullo.

Si vero ad minus extremum ponatur priuatiuum, quãdo contingere quidem significet, syllogismus erit per conuersionem, quemadmodum in prioribus.

Motus.

D

Quita cõiugatio cõcludẽs de cõtingẽti ꝑ conuersionem.

Sed quando non contingere, non erit: neq; quando ambo ponantur priuatiua, non sit autem contingens, quod ad minus. Termini vero ijdem, eius quod est inesse, album, animal, nix: non inexistendi, album, animal, pix.

E

Cõiugationes binæ inutiles.

Ale. ꝑ aia li assumit, equũ Philo. vero assumit albũ, equus cygnus, cornus.

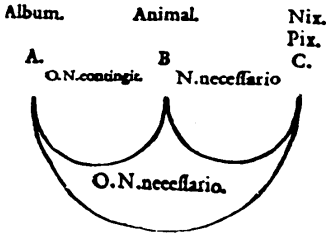

Cæterum eodem pacto se habebit & in syllis in parte. Nam cũ priuatiuum sit necessarium, & conclusio erit eius quod est non inesse. Veluti si A nulli eorum quæ sunt B contingit inesse, necesse est A alicui eorum quæ sunt C non inesse. Si enim omni inest: nulli vero B contingit, & B nulli A cõtingit ineẽ. * quare si A qdẽ omni C inest: B vero nulli A: ipsum B nulli eorum quæ contingit.

F

*Al. quare si A omni C inest. B nulli eorũ q̃ C cõtingit: verum suppositũ fuerat alicui cõtingere. Cõiugatio ꝑ cularis pria cõcludẽs de cõtingẽti, q̃ ꝑ impossibile obstat.

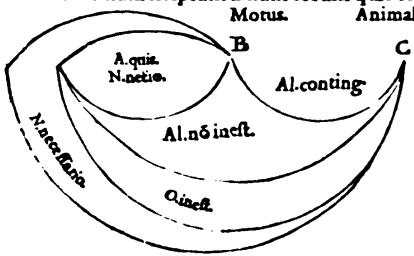

Sed

Sed cũ particulare affirmatiuum, qđ est in syllo priuatiuo necessarium sit, vt B C: aut vlt in prędicatiuo, vt A B, nõ erit eius qđ est inesse syllus. demonstratio vero eadem, quæ & in prioribus. A

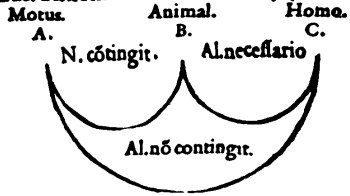

Cõiugatio cõcludens de cõtigẽti ꝑ dictũ de nullo.

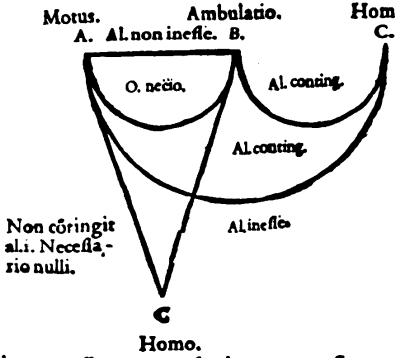

B

Tertia cõiugatio, cõcludẽs de cõtingẽti, q̃. n ipose mõstrat̃ i tertia figura. Potes ex hac facere & aliã cõiugationẽ, si minorẽ feceris negatiuã, & ostidet̃ per eius cõuersionẽ.

Si autem vlt ponatur ad minus extremũ, aut affirmatiuũ, aut priuatiuũ cõtingens: qđ autem in parte necessariũ ad maius extremũ: non erit syllo. Termini eius qđ est inesse ex necessitate, animal, album, hõ: non inexistendi aũt, aĩal, album, indumentum. C

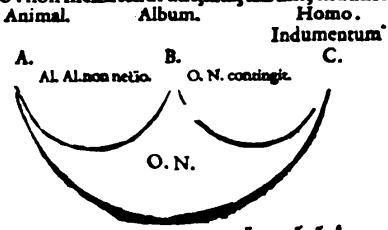

Pria cõiugatio inutilis.

Log. cũ cõ. Auer. G Cum

D Cùm vero vt̃ neceſſarium ſit, qđ autem in parte contingens, vniuerſali exiſtente priuatiuo. termini eius quod eſt ineſſe, animal, album, coruus: non inexiſtendi, animal, album, pix.

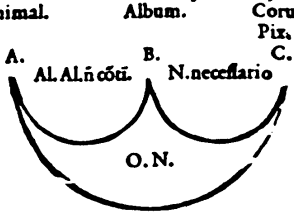

Secunda.

Si vero affirmatiuum fuerit, animal, album, cygnus: eius vero, quod eſt non contingere, animal, album, nix.

E

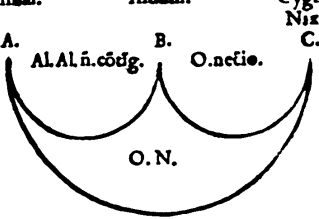

Tertia.

Neq; qñ indefinitę acceptę fuerint, ppõnes, aut vtręq; ſm partẽ, neq; ſic erit ſyll̃a. Termini cões inexiſtẽdi, aſal, albũ, hõ: non inexiſtẽdi, aſal, albũ, inanimatũ. nanq; aſal alicui albo: & albũ inanimato alicui, et neceſſarium ineſſe et nõ cõtingit ineẽ. Et in eo qđ eſt contingere conſimiliter. quare ad omnia termini ſunt vtiles.

F

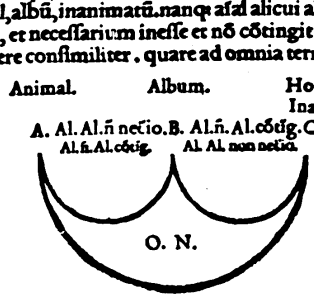

Quarta.

Planum

A Planum itaq; ex dictis, ꝙ terminis cõsimiliter se habẽtibus, et in eo qđ est inesse, et in necessarijs, fit &, nõ fit syllis. pręterq; ꝙ si ſm inesse ponebatur priuatiua propositio, eius qđ est contingere erat syllis: verum si ſm necessarium priuatiua, & eius quod est contingere, & eius qđ est non inesse. Manifestum autem, & ꝙ omnes syllogismi imperfecti, & ꝙ perficiuntur per prædictas figuras.

B *Tractatus de Mistione Necessariæ et Possibilis in Prima figura. Cap. 16.*

CVm vero extiterit vna propositionũ syllĩ possibilis, & altera necessaria, spẽs syllorũ concludentiũ, erunt ſm numerum concludentiũ ex possibili & absoluta, perfecti, & nõ perfecti. pfecti.n. erunt hic, cũ maior fuerit possibilis, quemadmodũ & ibi: imperfecti vero cũ maior fuerit necessaria, & minor possibilis. Conclusiones autẽ hic erunt possibiles, cùm ambæ propõnes fuerint affirmatiuæ, seu syllĩ perfecti extiterint, aut imperfecti, vles aut particulares. si vero vna propositionum fuerit affirmatiua, & altera negatiua, ac affirmatiua quidẽ necessaria, negatiua autẽ possibilis, erit conclusio possibilis. sin aũt affirmatiua extiterit possibilis, & negatiua necessaria, conclusio nonnunq̃ erit negatiua possibilis, & aliqñ negatiua absoluta: veluti & in mistione possibilis atq; absolutę, qñ negatiua erat absoluta, conclusio fuerat aliqñ negatiua necessaria, & nõnunq̃ possibilis negatiua. & hoc penitus, siue ambæ propõnes vles forent, siue vna ipsarum vlis & altera in parte, hoc est cũ maior erat vlis, & minor particularis, cũ.n. maior erat in parte, non cõcludebat penitus. Possibile vero hoc in loco in conclusionibus fortasse significat ad similitudinem eius, qđ significabat possibile in pręcedentibus, hoc est possibile vle, qđ comprehendit tres inuentiones, quẽadmodũ exposuit Abumazar. Fortasse autem vult in hoc possibile verum ſm modum, quo exposuimus in mistione possibilis & inexistentis, hoc est possibile manifestum. Sed si res ita se habet, cur dixit, aliqñ negatiuam absolutam, & aliqñ negatiuam possibilem, & tacuit qđ possibile, puta, pole consequens? & non distinxit ipsum ad modos inuentionis tres? & non dixit, ꝙ syllus concludat negatiuã necessariam, qm̃ hoc est particulare, & in quadam materia? Et fortasse syllis concludebat negatiuã necessarij, qm̃ negatiua necessarij est alia à negatiua necessaria: quẽadmodũ non dixit hoc in loco, ꝙ syllus concludat affirmatiuã necessariã, qm̃ hoc est particulare & in aliqua materia, quemadmodum conclusio affirmatiua in secũda figura. * Sint igitur ambæ propositiones vniuersales affirmatiuæ, & maior necessaria, minor autem possibilis, dico ꝙ iste concludit cõclusionem polem non necessariam, & ꝙ syllus in hoc non est perfectus. Exẽplũ huius, si dicamus, omne C B possibiliter: & oẽ B A necessario: dico ꝙ concluditur, oẽ C A possibiliter: quodq; est syllus imperfectus, qm̃ conditio dicti de omni in propositione necessaria est, ꝙ A sit p̃dicatum de oĩ eo, quod est B in actu, non in potentia.

In syllis affirmatiuis siue pfecti sint, siue ĩpfecti, con C clo erit polis. In negatiuis, si negatiua fuerit polis. seqt cõclo polis. si vero necessaria seqt cõclo qñq; polis negatiua, qñq; đ inesse.

Nota quõ sumẽdum sit pole in hoc loco.

Nota syllis negatiꝰ priꝰ dictus pt cõcludere negatiuã necessarij. ñ aũt negatiuã necessariam. & hoc ẽ, qđ ẽt Ale. voluit in mistione cõtingẽtis & de inesse.

* Syllĩ vles affirmatiui.

G Quòd aũt in ipso sequatur conclusio possibilis, monstratur per syll'm ad impossibile sm modum, quo monstratũ fuit ĩ simili huic in mistiõe alia. & hoc, cũ acceptũ fuerit contradictoriũ conclusionis, hoc est negatiua necessaria, qm̃ non possibile verificatur de negatiua necessaria, & coniunxerimus ipsi propositionem possibilem & syll'o, hoc est minorẽ, posteaq̃ transtulerimus ipsam ad inexistentẽ, & concludetur in figura tertia pticularis negatiua necessaria: qm̃ hoc redibit ad figuram primã, & conclusio erit necessaria.

H sequetur autẽ ex ipso cõtradictoriũ propositionis maioris, hoc est negatiua necessaria: nam maior fuerat affirmatiua necessaria. Quòd si maior fuerit possibilis & minor necessaria, erit in hoc syll'us perfectus. & hoc planum ex intentione dicti de omni sm ꝙ supra dictum est, & erit conclusio possibilis.

Syll'i ex ꝓpõnib⁹ dissimilibus quo ad q̃litatem.

Quòd si vna ex duabus propositionibus extiterit affirmatiua & altera negatiua, & fuerit ngatiua necessaria maior, & minor possibilis, erit syll'us imperfectus concludens binas conclusiones negatiuas, vnã

I negatiuam absolutam, & alteram negatiuam possibilem. & non dicitur, ꝙ concludat negatiuam necessariam: qm̃ hoc quidem fieri põt, cũ fuerit minor extremitas in potẽtia sub medio: sed hoc non verificatur nisi in aliqua materia. Atqui monstratur consimiliter per syll'm ad impossibile, ꝙ concludit conclusionem absolutã negatiuã & possibilem. sit. n omne C B possibiliter: & nullum B A necessario: dico ꝙ concludit, nullum C A in actu aut possibiliter. Monstratio huius. qm̃ si non sit vera hæc conclusio, vera erit sua contradictoria, hoc est, aliqd̃ C A ex necessitate: & hoc, qm̃ ista contradicit conclusioni in qualitate & quantitate, cõiũgamus autem ipsi propositionem vl'em negatiuam necessariam ex syll'o, ꝙ B nõ est A ex necessitate, & concludetur in secunda figura, ꝙ B non põt esse C: sed iam posueramus omne C esse B possibiliter: qd̃ fieri non põt, & non cohæret. sed, cùm fuerit falsa necessaria affirmatiua, vera erit cõtradictoria, hoc est negatiua absoluta. ꝙ si fuerit vera negatiua absoluta, poterit cum ea verificari negatiua possibilis, quoniam absoluta est possibilis inuenta. K L

Sin autem propositio maior extiterit negatiua possibilis, & minor affirmatiua necessaria, erit syll'us ꝑfectus, & conclusio possibilis, sm ꝙ declaratum fuit ex dispositione dicti de omni. & Arist. dixit non põt monstrari per syll'm ad impossibile. Si vero propositio minor fuerit negatiua possibilis, non erit syll'us perfectus: sed syll'us erit perfectus per conuersionem negatiuæ possibilis ad affirmatiuam, sm ꝙ supra diximus. Quòd si minor fuerit negatiua necessaria, & maior affirmatiua possibilis, non erit syll'us: neq; quando simul extiterint negatiuæ, & minor fuerit necessaria. Termini concludentes affirmatiuam, nix, animal, album. & hoc, quoniam nulla nix est animal: & omne animal album possibiliter: & conclusio affirmatiua necessaria, ꝙ omnis nix est album. Termini vero concludentes negatiuam, pix, animal, album. & hoc, quoniam concluditur, nulla pix album, quæ est negatiua M

Syll'i vl'es inutiles.

A tiua neceſſaria. Conſimiliter ſi acceperimus binas negatiuas. & hoc, quoniam pix non eſt animal: & animal non eſt album: & pix itidem non eſt album, & ad hæc, quoniam nix non eſt animal: & animal non non eſt album poſiter: & nix albũ.

Sylſi particulares. Sed cùm fuerit vna duarũ propoſitionum particularis, & maior extiterit neceſſaria & negatiua, cõcluſio erit abſoluta negatiua, & negatiua poſſibilis: quemadmodum ſe habebat res, cum erãt vſes, & maior negatiua. hoc aũt monſtratur p impoſſibile, quemadmodum oſtendebatur in vſibus. Quòd ſi minor B fuerit particularis affirmatiua neceſſaria, & maior negatiua poſſibilis, erit concluſio poſſibilis in parte. & hoc planum ex intentione dicti de omni. Atqui ſi ẽt fuerint affirmatiuæ ſimul, & maior vſis neceſſaria erit cõcluſio quoq; poſſibilis. monſtratio aũt huius eadem erit, quæ & prius, cùm ambæ erant vniuerſales affirmatiuæ. Quòd ſi propoſitio vſis fuerit minor & particularis maior, & particularis extiterit neceſſaria & vſis poſſibilis, ſi he fuerit affirmatiua ſeu negatiua nõ C erit ſylſus. Termini concludentes affirmatiuam, homo, animal, albũ. & hoc. quoniam omnis homo poteſt eſſe album: & aliquod album nõ eſt animal: & homo eſt animal ex neceſſitate. & homo etiam poteſt non eſſe album. & aliquod album animal: & homo eſt animal ex neceſſitate. Termini vero concludentes negatiuam, pannus, album, animal. & hoc, quoniã poſſibile eſt pannum eſſe album: & aliquod album non eſt animal: & pannus non eſt animal. conſimiliter

Sylſi particulares inutiles:

poſſibile eſt pannum quoque non D eſſe album: & aliquod album eſt animal: & pannus non poteſt eſſe animal: ſiue minor fuerit negatiua, ſiue affirmatiua, cùm extiterit vniuerſalis & poſſibilis non concludit. Eodem pacto cùm fuerit minor vſis neceſſaria, ſiue negatiua ſiue affirmatiua, & maior poſſibilis particularis, iſte nõ concludit penitus. Termini concludentes affirmatiuam, cùm fuerit negatiua, coruus, album, animal. & hoc, quoniam coruus non eſt album ex neceſſitate: & aliquod album animal poſſibiliter: & concluditur, coruus eſt E animal ex neceſſitate. Termini vero concludẽtes negatiuam, pix, animal, album. & hoc quoniam pix non eſt album, & aliquod album animal, & pix non eſt animal ex neceſſitate. Termini vero concludentes affirmatiuam, cùm minor fuerit vniuerſalis affirmatiua & neceſſaria, cygnus, album, animal. & hoc, quoniam omnis cygnus albũ ex neceſſitate: & aliquod albũ animal: concluſio, omnis cygnus animal, quæ eſt neceſſaria. Concludẽtes vero negatiuam, nix, album, ani mal. & hoc, qm̃ nix eſt albũ: & ali- F qd̃ albũ animal: & nix non eſt animal ex neceſſitate, quę eſt cõcluſio. Et cõſiſt non erit ſylſis in hac ſpẽ, cum fuerint ambę propõnes indefinitæ vel particulares: aut vna ipſarũ indefinita, & altera particularis, ſiue maior fuerit poſis & minor neceſſaria, aut econuerſo. Termini vero cões his oĩbus ſpeciebus concludentes affirmatiuã, hõ, album, aſal. Concludentes vero negatiuã, inanimatum, album, aſal. compoſitio aũt iplorũ facilis exercitato in eis.

Spēs ſyllo-
rū miſto-
rū, tā con-
cludētes q̄
ſi cōclude
tes, pfecti
& impfe-
cti ſūt q-
quales in
ambabus
miſtioni-
bus i figu-
ra prima.

G Cęterum ex hoc tractatu iā eſt ma-
nifeſtū, ꝙ ſpecies ſyllorū compoſi-
torum in hac figura ſm miſtionē
poſſibilis & abſolutæ ſunt æquales
ſpeciebus ſyllorum cōpoſitorū ex
poſsibili & neceſſaria, concludentes
concludentibus, & non concluden-
tes non cōcludētibus, & concluden
tes pfectæ concludētibus perfectis,
& cōcludētes imperfectę concludē-
tibus impfectis. & via, p̄ quā oſten-
dunt imperfectæ eſt vna & eadem.
Et declaratū ēt eſt, ꝙ in affirmati-
uis concluſiones ſunt poſſes, & conſi
H militer in negatiuis, cū propōnes
maiores ſunt poſſibiles. cū vero fue
rint neceſſarię aut abſolutæ, erunt
in miſtione ex poſſibilibus & abſo-
lutis neceſſarię aut poſſibiles: in mi
ſtis vero ex poſſibilibus & neceſſa-
rijs, erunt negatiuæ abſolutæ, aut
negatiuæ poſſibiles.

*Secunda figura ex ambabus Contin-
gentibus. Cap. 17.*

SEd in Secunda figura, qñ
contingentes vtrāq; acci-
piuntur propōnes, nullus
erit ſyllſus, ſeu prædicatiuę, ſiue
I priuatiuæ ponant, vēl vñ, aut
ſm partem. cùm vero hæc in-
exiſtere, illa aūt ſignificet con-
tingere, ſi affirmatiua quidem
ſignificat inexiſtere, nunq̄ erit:
ſin autem vñ priuatiua, ſemp.
eodem pacto & cū hæc propo-
ſitionum ex neceſsitate, illa cō-
tingere accipiatur. Oportet au-
tem & in his accipere in conclu
ſionibus contingens, quem ad-
modum in prioribus. Pri-
mum itaque monſtrandum, ꝙ
non conuertitur cōtingens pri-
uatiuum: quemadmodum ſi A K
contingit nulli eorum quæ B,
non neceſſe & B contingere nul
li eorum quæ A. Ponatur enim
hoc, & contingat B nulli A ineſ-
ſe. quoniam itaq; conuertuntur
contingentes affirmationes cū
negationibus, & contrariæ &
oppoſitæ: B vero contingit nul
li A ineſſe: planum, ꝙ & omni
A contingere poſſet B ineſſe. ſed
hoc falſum. non.n. ſi hoc huic
omni contingit, & hoc huic ne-
ceſſarium: quare non conuerti
tur priuatiuum. Amplius nihil L
prohibet A contingere nulli B:
B vero alicui eorum quę ſunt A
ex neceſsitate non ineſſe. quem
admodū album oī homini con
tingit non ineſſe, & ineſſe: ho-
minem autem nō verū dicere,
ꝙ contingit nulli albo. multis
.n. ex neceſsitate non ineſt. cęte
rum neceſſariū non erit contin-
gens. Verum neq; ex impoſsibi
li monſtrabitur conuerti. velu-
ſi ſt quis exiſtimaret, qñ falſum
eſt B contingere nulli A ineſſe, M
verum non contingere. dictio
nanque, & negatio. Si autē hoc
verū, & B ex neceſsitate ineſſe
alicui eorum quæ A: quare & A
alicui eorum quę B. ſed hoc im-
poſsibile. non.n. ſi B non contin
git nulli eorū quæ ſunt A, neceſ-
ſe ineſſe alicui ſolum, ſed ex ne-
ceſsitate non omni. nanq; non
contingere nulli bifariam dici-
tur: vnum, ſi ex neceſsitate ali-
cui ineſt: alterum, ſi ex neceſ-
ſitate alicui non ineſt. Quod.n.

ex

A ex necessitate alicui eorum quę A non ineſt, non eſt verum dicere, ꝙ omni contingit non ineſſe: quemadmodum neq; ꝙ alicui ineſt ex neceſsitate, ꝙ omni cõtingit ineſſe. Si itaq; quiſpiam cenſeret, ꝓpea ꝙ non contingit C oſ D ineẽ, ex neceſsitate alicui ipſum non ineſſe, falſo accipe-
Al.c ad ſi cõtigat. ret: omni.n.ineſt. ſed qm̃ quibus iam ex neceſsitate ineſt, ob hoc dicimus non omni contingere. quare huic qđ eſt, contin-
B gere omni ineſſe, opponit & ex neceſsitate alicui ineſſe, et ex neceſsitate alicui non ineſſe: conſimiliter autẽ & ei qđ eſt, nulli contingere. Manifeſtũ igitur, ꝙ ad ſic contingens & nõ contingens, quẽadmodũ in principio determinauimus, non ſolum ex neceſsitate alicui ineſſe, ſed ex neceſsitate alicui non ineſſe accipiendum. hoc aũt accepto, nil accidit impoſsibile: quare non fit ſyllſus. Manifeſtum itaq; ex dictis, ꝙ non conuertitur priu
C atiuum. Hoc aũt monſtrato, ponatur A nulli quidem B cõtingere: C vero oſ. ꝓ conuerſionẽ igit̃ non fit ſyllſus: dictum eſt.n. ꝙ non cõuertitur talis propoſitio. D Sed neq; per impoſsibile. ſi nanque ponatur B omni C cõtingere ineſſe, nihil accidit falſi. contingere.n. poſſet A ipſi C. & omni, & nulli ineſſe. Sed ſi oſno eſt ſyllſus, planum, ꝙ eius qđ eſt contingere vtiq; eſſet: propterea ꝙ neutra propoſitionum accepta fuit in eo quod eſt ineſſe. & iſte aut affirmatiuus, aut priuatiuus. Neutro autem mõ accidit. ſi affirmatiuus quidẽ ponatur, monſtrabit̃ ꝓ terminos, ꝙ non contingit ineſſe: ſi vero E priuatiuus, ꝙ concluſio nõ cõtingens eſt, ſed neceſſaria. Sit.n. A album, B hõ, in quo C equus. A. itaque album contingit huic quidẽ omni, illi vero nulli: ſed B ipſi C neque ineſſe contingit, neq; non ineſſe. ꝙ igitur ineſſe non accidit, manifeſtum: nullus.n. equus homo. cæterum neque contingere non ineſſe: neceſſe nanq; eſt nullum equum hominem eſſe. ſed neceſſarium non erat contingens. non itaq; F fit ſyllogiſmus. Itidem autem monſtrabitur & ſi ecõuerſo poſitum fuerit priuatiuum.

Cõiugationes inutiles, ad cõcludendũ cõtingens.

G Et ſi vtreque affirmatiuæ acceptæ fuerint, aut priuatiuæ, per eoſdem nanque terminos erit demonſtratio.

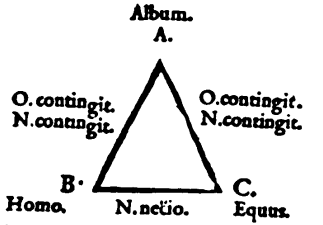

Cõiugatio nes inutiles vt ſupra.

H Et quando hæc vniuerſaliter, illa in parte, aut vtræque ſecundum partem, aut indefinitæ, aut quotcunque modis aliter contingit tranſumere propoſitiones. ſemper enim erit demonſtratio per eoſdem terminos.

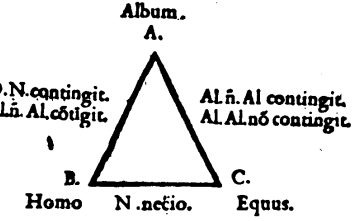

Coniugationes inutiles.

I Planum itaq; quòd ſi vtræque propoſitiones ſecundum contingens ponuntur, nullus fit ſyllogiſmus.

Tractatus de complicatione Poſſibilis in Secunda figura. Cap. 17.

CVm vero fuerint binæ propõnes poſſibiles in Secunda figura, non erit ſyllogiſmus concludens: ſiue extiterint affirmatiuæ, aut negatiuę, ſiue vna ipſarum affirmatiua & altera negatiua, ſeu ſimul fuerint vñes, aut particulares, aut vna ipſarũ vñis, & altera particularis. Sin autẽ vna ipſarum fuerit abſoluta, & altera poſſibilis, ſi affirmatiua fuerit abſoluta & negatiua poſſibilis, non erit ſyllogiſmus concludens. quòd ſi negatiua extiterit abſoluta & vniuerſalis, erit ſyllogiſmus concludens & conſimiliter accidet, cùm fuerit vna duarum propoſitionum neceſſaria, & altera poſſibilis. Oportet autem vt poſſibile in concluſione horum ſyllogiſmorum intelligatur hoc in loco ſm modum, quo intellectum fuit in præcedentibus.

Operæ

A Opere vero pretiũ est, vt primo declaremus, ꝙ vl̃is negatiua pol̃is non conuertit̃, seruata quantitate & qualitate, quẽadmodum cõuertit̃ negatiua necessaria & negatiua absoluta. Ponamus igit̃ primũ, ꝙ pol̃e sit nullum c esse A, dico ꝙ nõ sequitur ex hoc, vt pol̃e sit, nullũ A esse c. Monstratio huius. qm̃ si hæc esset vera, esset simul cũ ea vera vl̃is affirmatiua possibilis, puta, pol̃e est oẽ A esse c: propterea ꝙ affirmatiuæ possibiles redeunt ad negatiuas pol̃es, vl̃es ad vl̃es, & particulares ad particulares. & hoc, qm̃ cũ eo quod dicimus, possibile est nullũ c esse A, verificatur affirmatiua ipsi cõtraria, puta, pol̃e est oẽ c esse A. ꝙ si verificat̃ cũ hoc, quod dicimus, pol̃e est oẽ c esse A, qd̃ dicimus, pol̃e est oẽ A esse c: igit̃ vl̃is affirmatiua possibilis conuertet̃ vl̃r: sed iam declaratũ fuit, ꝙ non cõuertit̃: hoc igitur impol̃e & non cohæret. Amplius ꝙ nõ conuertatur semp, planũ ex materijs. dico enim ꝙ si pol̃e est nullũ c esse A, poterit ẽt aliquod A nõ esse c ex necessitate. Exemplum huius. qm̃ pol̃e est nullum hominẽ esse albũ, & tñ aliquod album ex necessitate nõ est homo, puta, nix, & cygnus. ꝙ si oportet aliquod A non esse c ex necessitate, nõ verificabit̃ cum hoc, possibile est oẽ A non esse c: qm̃ oportet aliquod ipsius & necessarium est vt non sit.

Hic demõstrat̃ ꝙ nõ cõuertitur vl̃is negatiua pol̃is ĩ seipsã vl̃r

B

Demõstro ex terminis.

C

Dixit. Sed iã existimabit aliquis negatiuã possibilẽ monstrari ꝑ deductionẽ ad impol̃e. puta, in exemplo, si aliquis dicat, ꝙ hoc quod dicimus, pol̃e est nullum A esse B cõuertitur vere: qm̃ possibile est nullũ B esse A. Monstratio huius, quia si nõ est verũ, quod dicimus, possibile est nullum B esse A, erit igitur contradictoriũ suum verum, hoc est, non possibile est, nullum B esse A. & qm̃ est quod dicimus, non possibile est nullũ B esse A, sequit̃ ex ipso, vt aliquod B ex necessitate sit A: & ẽ hoc, qm̃ declaratũ est, ꝙ conuertitur particularis necessaria: aliquod igitur A ex necessitate erit B: sed iam posuimus, ꝙ pol̃e est, nullũ A esse B: qd̃ fieri non potest, & non cohæret.

Hic ponit modũ falsum, quo possit ostẽdi ꝙ concludit̃ vl̃is negatiua pol̃is in seipsam.

D

Atqui in hoc sermone ẽ deceptio. & hoc, qm̃ non sequit̃ ex eo, quod dicim⁹, non pol̃e est nullũ B esse A, vt dicamus, aliquod B ex necessitate est A: sed sequit̃ ex ipso, vt aliquod B ex necessitate non sit A. qm̃ quod dicim⁹, aliquod B ex necessitate nõ est A, cõtradicit ei quod dicim⁹, possibile est nullũ B esse A: quemadmodum cõtradicũt, aliquod B ex necessitate est A, & pol̃e est, oẽ B esse A. qm̃ igitur ex eo quod dicimus, possibile est oẽ B esse A, sequit̃ possibile est nullum B esse A: & ei quod dicimus, pol̃e est oẽ B esse A, cõtradicit aliquod B ex necessitate non est A: quare ei quod dicimus, pol̃e est oẽ B esse A, cõtradicit aliquod B ex necessitate est A, & aliquod B ex necessitate non est A. & consil̃r contradicunt ambæ istę particulares propositioni negatiuæ possibili, puta ei quod dicimus, pol̃e est nullũ B esse A. ex illa igit̃ quæ contradicit huic, sequit̃ ipsius contradictoriũ: qm̃ cui contradicit consequens ex eo, ipsum sil̃r ẽt contradicit illi, ex quo sequit̃ consequens. ei igit̃ quod dicimus, pol̃e est nullum B esse A, duo contradicunt, vnũ, aliquod B ex necessitate nõ est A, & alterũ, aliquod B ex necessitate est A. Ergo ex eo, quod dicimus in syll̃o ad impol̃e, non pol̃e est nullũ B esse A, sequit̃ aliqñ, aliquod B ex necessi-

Hic excludit̃ ille modus.

E

F

G necessitate est A, & nonnunquã, aliquod B ex necessitate non est A. ꝙ si quæ sequit', fuerit particularis negatiua necessaria, non deducet sermo ad impossi, qm̃ particularis negatiua necessaria non conuertit', sed aliqñ erit, ꝙ possibile sit nullum A esse B, & aliquod B ex necessitate nõ sit A. veluti si dicam⁹, possibile est nullum hominẽ esse album, & aliquod album non est homo ex necessitate, puta nix, & cygnus. Iam igit' declaratum fuit negatiuã possibilem nõ conuerti. Ponamus itaq; binas propositiones vtres possibiles, quarum vna sit affirmatiua & altera negatiua in secunda figura. puta dicamus, possibile est omne c esse B: & possibile est nullum A esse B: dico ꝙ hæc complicatio nihil concludit, qm̃ negatiua possibilis conuerti non põt: quẽadmodum poterat in materia absoluta & necessaria. Neq; etiam consimiliter per syll'm ad impossibile monstratur, ꝙ sit syll'a. si enim acceperimus contradictorium conclusionis affirmatiuam possibilem, non accidet ex hoc impossẽ: qm̃ hæ seinuicem sequunt', hoc est affirmatiua possibilis, & negatiua possibilis. I & consist' si acceperimus contradictorium, affirmatiuã necessariã particularẽ aut negatiuã. Oĩno igitur si erit ex ista cõplicatione syll'a, ipse ꝑ se concludet cõclusionẽ possibilẽ, cùm fuerint ambæ ꝓpões possibiles: non aũt cõclusionẽ absolutam, aut necessariam, qm̃ non est in hoc syll'o propositio fm̃ istam dispositionem. Si autem concludet conclusionem possibilem, aut erit negatiua possibilis, aut affirmatiua possibilis. Sed ex terminis monstratur, ꝙ aliquando concludunt negatiuam necessariam', & aliqñ affirmatiuam necessariam. ex vtraq; autem istarũ conclusionum sequitur, ꝙ sit impossibile concludi, aut negatiuam possibilem, aut affirmatiuam possibilem. & hoc qm̃ negatiua necessaria destruit affirmatiuã ac negatiuã possibiles: & consist' affirmatiua necessaria destruit vtraq;. Termini concludentes negatiuam in hac materia, homo, album, equus: album, terminus medius, & homo minor. & componitur sic, posse est oẽm hoẽm esse albũ: & possibile est, nullum equum esse albũ: & conclusio, nullus hõ est equus, q̃ est necessaria. Cùm igit' A negatũ fuerit A c ex necessitate, nõ verificabit', vt oẽ A possit esse in c, & iterũ vt oẽ A possit non esse in c: qm̃ ipsa conuertit' ad affirmatiuã. Ex hoc igit' planũ, ꝙ hæc complicatio nõ concludit conclusionẽ possibilem, neq; negatiuã, neq; affirmatiuam. Iamq; monstratũ est & hoc, ꝙ sist' concludit in aliqua mã affirmatiuam necessariã: puta, si accipiamus loco equi aal. & hoc, qm̃ cõcludit oĩs hõ aal, quæ est affirmatiua necessaria, cũ qua neq; verificari potest affirmatiua possis, neq; negatiua possis. & hoc, qm̃ ꝙ cõtradicat negatiuæ possibili, planũ est ꝑ se: ꝙ autẽ cõtradicat affirmatiuæ possibili, planum & ex eò, ꝙ ipsa sequit' ex negatiua possibili. Et consist' monstratũ est & ꝙ nõ erit syll'a in hac figura, si & varies locũ negatiuæ, hoc est si posueris minorem, posteaq̃ fuerit maior, aut ecõuerso. Et cõsist' declaratũ est & ꝙ non erit syll'a si accipiantur ambæ ꝓpões affirmatiuæ aut negatiuę. demũ aũt huius est per hos eosdem terminos, neq; erit difficile hoc exercitato in eis.

Ex ambabus de cõtingẽti nihil sequit in Secũda figura, qm̃ negatiua nõ cõuertitur.

Nota, si esset syll's in secũda ex ambabus cõtingẽtibus, oĩno sequeret' cõclo contingẽs nõ absoluta neq; necessaria.

K Nota, ꝙ Arist. in libro non ponit cõclud. affirmatiuã necessariã sed solum negatiuã.

L Alex. quoque conat' adducere tot minores q̃b⁹ cõclud. tur affirmatiua necessaria: gramniati cũ, albũ, hõẽ. Philoponꝰ inuam. hoc mi ñime fieri posse: quia ops sumere ꝓpões eodẽ tpe veras: hoc aũt in dictis termi

M nis fieri ne qt. & hoc ẽt rõne patet. qm̃ ops sumere minorẽ sub maiore: ergo qd affirmat de vna, nõ põt de altera negare: ergo nõ põt regi terminꝰ ñ omni.

Mistio

SI autem hæc inexistere, illa vero contingere significet, si prædicatiua ponatur inexistere, priuatiua aũt contingere, nullus erit syllogismus: neq; dum vtr, neq; dũ in parte termini accipiuntur, demonstratio vero eadem, & per eosdem terminos.

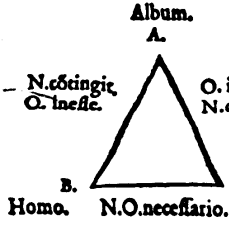

Binæ conjugationes vltr inutiles.

B

Sed qñ affirmatiua contingere, priuatiua autem inexistere, erit syllogismus. Sumatur enim A, B nulli inesse: C vero omni contingere: conuerso itaq; priuatiuo, B, A nulli inerit: sed A omni C cõtingit: fit igitur syllo, q contingit B nulli C per primam figuram.

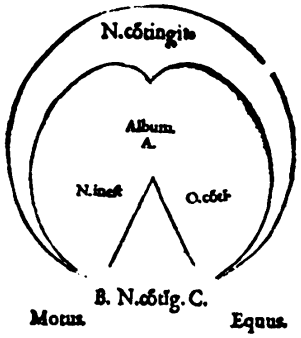

C

Cõtingatio prima cõcludes cõtingẽs, qũ æquualet ipsi inesse.

Consimiliter autem & si ad c ponatur priuatiuum,

N.con-

D

Sola cōiugatio idē cōcludēs, & idē valens.

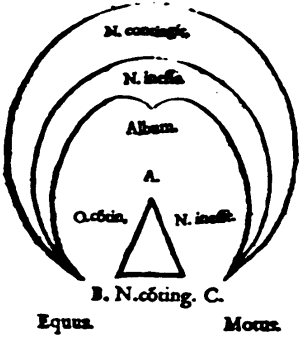

E

Cùm vero vtræq; sunt priuatiuæ, significet autem hæc non inesse, illa contingere non inesse, per ipsa quidem assumpta nihil accidit necessarium: sed conuersa propositione, quæ est secundum contingere, syllogismus efficitur, q; nulli c contingit inesse, quem admodum in prioribus. erit enim rursus prima figura.

F

Tertia cōiugatio idē cōcludēs, i quæ sit ex conuersio cōtingentis.

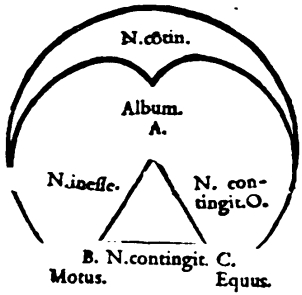

Si vero vtræq; ponantur prædicatiuæ, non erit syllogismus. Termini quòd insit, sanitas, animal, homo: quòd non insit, sanitas, equus, homo.

Sanitas.

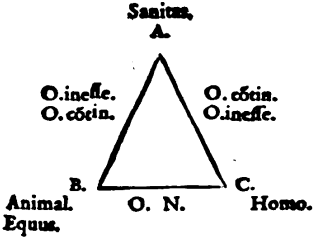

A

Binæ cōiugationes inutiles.

Eodem pacto se habebit & in syllogismis in parte. Cùm enim affirmatiuum sit inexistēs, aut vniuersaliter, aut in parte acceptū, nullus erit syllogismus. hoc autē consist & per eosdem monstrat terminos, quibus priora.

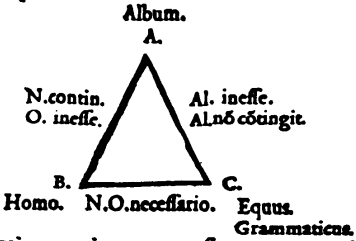

B

Binæ cōiugationes particulares inutiles. Alex. accipit terminos prioris cōiugationis, sanitas, animal equus, homo.

Cùm vero priuatiuum, erit per conuersionem, quemadmodum in prioribus.

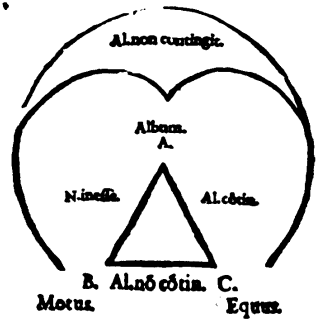

C

Cōiugatio vtilis, q̄ per conuersionem maioris reducitur ad primā figurā

Rursus

D Rursus si ambo qdē interualla priuatiua fuerint accepta, vtr̄ āt, ꝙ nō inexistere, ex ipsis quidē ꝓpōnibus nō erit necessariū: sed cō uerso eo, quod est cōtingere, quēadmodū in prioribus, erit syllis.

Cōiugatio vtilis ꝑ cō uersionē cōtingētis q̄ reducit ad primā, vt supior.

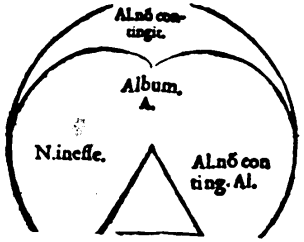

E Si vero priuatiuum quidē inexistēs sit, sed in parte acceptum, nō erit syllis: siue affirmatiua, siue priuatiua altera fuerit ꝓpositio.

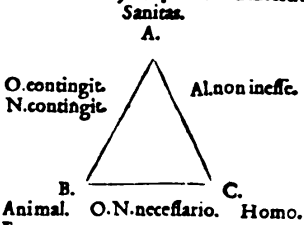

Cōiugatio nes inutiles

F Neq; qñ vtræq; indefinitæ sint acceptæ, aut negatiuæ, aut affirmatiuæ, vel ſm partē. demr̄o vero eadem, & ꝑ eosdem terminos.

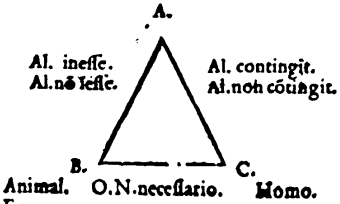

Cōiugatio nes inutiles, ex particularib⁹, vel indefinitis.

Compli-

A *Complicatio Absolutæ & Possibilis in Secunda figura. Cap. 18.*

In Secūda figura si negatiua fuerit possibilis, nō fiet syllis in vtib⁹ modis.

QVòd si vna duarum propositionum in hac figura fuerit absoluta & altera possibilis, & negatiua fuerit possibilis, non erit ex hoc syllogism⁹ omnino: siue ambæ propositiones simul vniuersales extiterint, seu particulares. monstratio autem super hoc eadem est, quā fecimus, cùm ambæ simul erant possibiles & in eisdem terminis: hoc est, quoniam inuenientur concludentes aliquando negatiuam necessariam, & aliquādo affirmatiuam necessariam. Quòd si fuerit propositio negatiua absoluta & affirmatiua possibilis, & fuerint ambę vniuersales, erit syllogismus in hoc, quoniam negatiua absoluta cōuertitur, & fiet maior in prima figura, secundum quòd prædiximus, siue negatiua fuerit maior, siue minor. si minor, monstrabitur hoc per duas conuersiones, per conuersionem maioris, & conuersionem conclusionis, secundum ꝙ prædictum fuit. Quòd si fuerint ambæ negatiuę, hoc est negatiuæ vniuersales, & fuerit vna ipsarum possibilis, & altera absoluta, erit syllogismus imperfectus, vbi cōuersa fuerit negatiua possibilis ad affirmatiuam: quoniam erit ex binis propositionibus, negatiua absoluta & affirmatiua possibili. Si vero extiterint ambæ propositiones affirmatiuæ, non erit syllogismus. hoc autem planum ex eo, quòd aliquando concludunt affirmatiuā, & aliquando negatiuam. Termini concludentes affirmatiuam, homo, sanitas, animal. & hoc, quoniam possibile est omnem hominem esse sanum: & omne animal est sanum: & omnis homo est animal ex necessitate, quæ est cōclusio. Concludentes verò negatiuā, homo, sanitas, equus. & hoc, quoniam possibile est omnē hominem esse sanum: & omnis equus est sanus: & conclusio, nullus homo est equus, quæ est negatiua necessaria.

B Si ꝓpō negatiua fuerit absoluta, fiet syllogism⁹ ꝑ conuersionē illi⁹ ad secūdū indemrabilē in pria ex maiori absoluta negatiua.

C

D

Sylli particulares.

Sin autem extiterit vna duarum propositionum vniuersalis, & altera erit in hoc, quēadmodum in eo, in quo accidit, vt ambæ sint vniuersales, idest conditio concludens in ijs est conditio concludens in istis, & non concludens in illis est non cōcludens in his. Et hoc, quoniam si fuerit affirmatiua absoluta vniuersalis, aut particularis, non erit in hoc syllogismus. & hoc monstratur, quēadmodum & illud, cùm fuerint vniuersales; & per eosdem terminos.

E

Quòd si vniuersalis fuerit absoluta & negatiua, erit syllogismus per conuersionem ad primam figurā. Si vero ambæ fuerint negatiuæ & vna ipsarum vniuersalis absoluta, erit consimiliter syllogismus imperfectus, cum fuerit conuersa negatiua possibilis ad affirmatiuam possibilem, secundum quòd declaratum fuit. Quòd si fuerit negatiua absoluta particularis, non erit syllogism⁹: siue altera propositio extiterit affirmatiua, seu negatiua. Et consimiliter non erit syllogismus, cùm fuerint ambæ propositiones indefinitæ, aut particulares, aut vna ipsarum indefinita & altera particularis, seu sint affirmatiuę simul, aut negatiuę.

F

demonstratio autem super hoc est eadem cum demonstratione pręcedente, & in eisdem terminis.

Mistio

VErum si hæc ex necessitate, illa propositionum contingere significet, priuatiua existente necessaria, erit syllogismus, non solum ꝙ contingit non inesse, sed & quoniã non inest: affirmatiua autem non erit. Ponatur enim A B nulli ex necessitate inesse: C vero omni contingere: conuersa igitur priuatiua, & B A nulli inerit. sed A C omni contingit: fit igitur rursus per primam figuram syllogismus, ꝙ B nulli C contingit inesse.

H Cõiugatio prima concludés cõtingés, qđ ipsi inesse æquales.

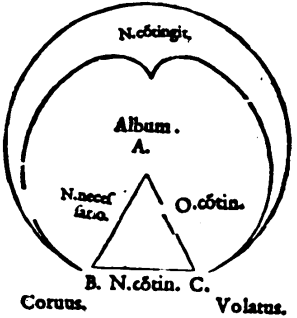

Simul autem manifestum, ꝙ & B nulli C inest ponatur enim inesse: igitur si A B nulli contingit: B vero inest alicui eorũ quæ C: A alicui eorũ, quæ C non contingit: sed of supponebat contingere.

I Demõstratio eiusdẽ per impossi. ꝙ concludat de inesse.

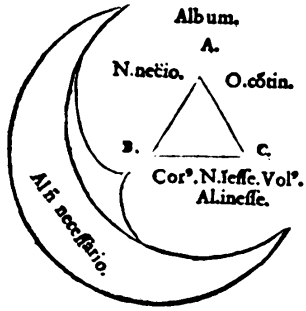

Eodem

Eodem pacto monſtrabitur, & ſi ad c ponatur priuatiuum. A

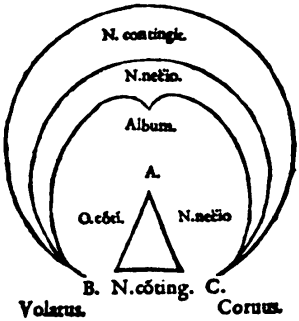

Oſtenſio ſecunda, cõ cludens vt prima. B

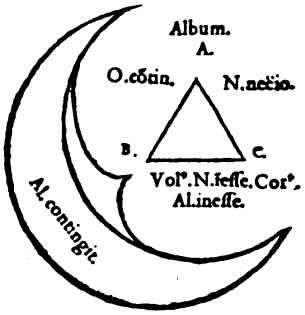

Demſtratio ciuſdē per impoſſ. C

Rurſus ſit prædicatiuum neceſſarium, alterū vero contingens: & A contingat nulli B: C vero omni inſit ex neceſſitate: ſic itaq; ſe habentibus terminis, nullus fit ſyllogiſmus. accidit enim ipſi C ex neceſſitate non ineſſe. Sit nanq; A album, in quo B homo, in quo C cygnus. album igitur cygno ex neceſſitate ineſt: homini vero contingit nulli: & homo nulli cygno ex neceſſitate. Quòd igitur eius quod eſt contingere non eſt ſyllogiſmus, planum: quod enim ex neceſſitate, non erat contingens.

Log. cū cõ. Auer. M Album

D

Album.

A.

Cõiugatio inutilis ad cõcludendum contingens.

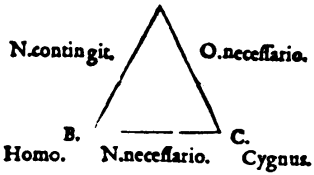

Veruntñ neq; necessarij. necessariũ nanq; aut ex utrisq; necessarijs, aut ex priuatiua accidit. Amplius autẽ & licet his positis, B ipsi C inesse. nil enim, phibet C sub B esse: A vero B oĩ contingere:
E C aũt ex necessitate inesse. Veluti si C esset vigilatio, B aĩal, in quo A motus. nã vigilanti ex necessitate motus inest: animali vero omni contingit: & omne vigilans animal.

Motus.

A.

Syllis alius uident ostẽdens.

F Manifestũ itaq;, q̃ neq; nõ inexistẽdi: siquidẽ ita se habẽtib⁹, necesse ĩesse. neq; vtiq; oppositarũ affirmationũ. q̃re null⁹ erit syllis. Consimiliter monstrabitur & si econuerso ponat affirmatiua.

Album.

A.

Cõiugatio alia inutilis ad concludendũ cõtingẽs.

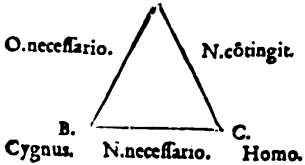

Quod

Quod si eiusdē figuræ sint propositiones, cum priuatiuæ sunt, semper fit syllogismus, conuersa propositione, quæ est secundum contingere, quemadmodum in prioribus. Accipiatur enim A ipsi B ex necessitate nō inesse: cōuersis igitur propositionibus, B nulli A inerit: A vero omni C contingit: fit itaq; prima figura. A

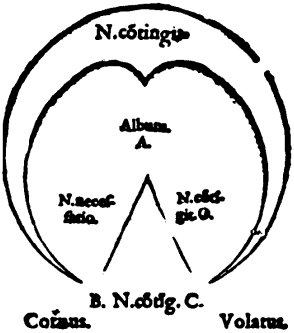

Cōiugatio cōcludens cōtingens vt supra ex ambarū ꝓpōnū cōuersione.

B

Et si ad C poneretur priuatiuum, consimiliter.

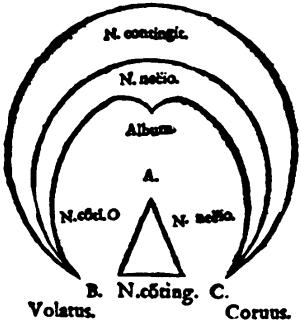

C

Cōiugatio alia tribus indigēs cōuersiōib⁹. & p̄missarū trāspositione, idē cōcludēs.

Sin autem prædicatiuæ positæ fuerint, non erit syllogismus. Nanq; non inexistendi, aut ex necessitate non inexistendi, planum ꝙ non erit: propterea ꝙ nō fuit accepta priuatiua ꝓpō, neq; in eo quod est inesse, neq; in eo quod est ex necessitate inesse. Veruntñ neq; ei⁹ quod est cōtingere nō inesse, ex necessitate.n. sic se haben

D tib⁹ B ipsi C nõ inerit. quẽadmodũ si A poneret albũ, in q̃ B cygn⁹, C vero homo.

Sylli astruentes inutiles cõiugationes.

* a. l. affirmationũ.

Neq; vtiq; oppositarum negationum: q̃m monstratũ est B ipsi C ex necessitate non inexistens. non igitur fit syllogismus omnino.

E Consimiliter aũt se habebit & in syllis in parte. Cum enim sit priuatiuũ & vlt & necessariũ, semp erit syllis, & eius quod est cõtingere, & ei⁹ quod est nõ inesse. demr̃o aũt eadem p cõuersionẽ.

Cõiugatio particularis concludẽs cõtingens vt supra.

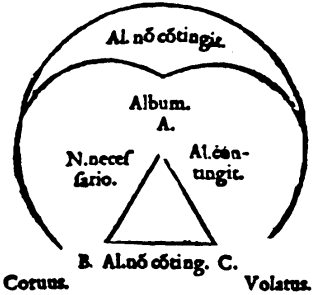

F

Cũm vero affirmatiuum, nunquam. eodem nanq; pacto monstrabitur, quo & in vniuersalibus, & per eosdem terminos.

Cõiugationes inutiles ad contingens.

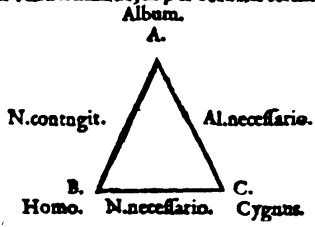

Albũ,

A

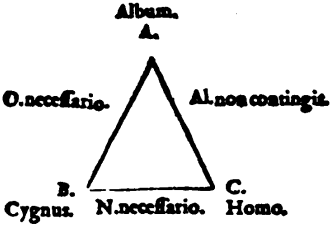

Neq; quando vtræq; fuerint acceptæ affirmatiuæ, huius enim eadem demonstratio, quæ & prius.

B

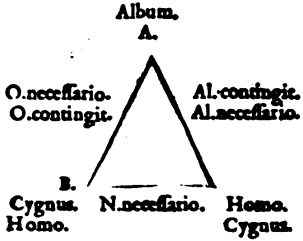

Cõiugatio nes inutiles.

Cùm vero vtræq; priuatiuæ, vniuersalis autem necessaria, quæ non inesse significat, per assumptos terminos non erit necessariũ: sed conuersa propositione, quæ est secundum contingere, erit syllogismus, quemadmodum in prioribus.

C

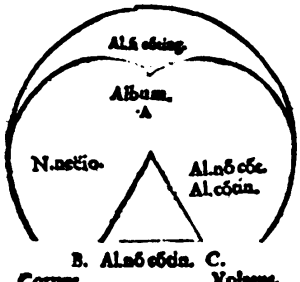

Cõiugatio vellis p cõuersionẽ ambarũ ꝓpõnd.

D Quòd si ambæ indefinitæ aut in parte positæ fuerint, non erit syllogismus, demõstratio autem eadem, & per eosdem terminos.

Cõiugatio inutilis.

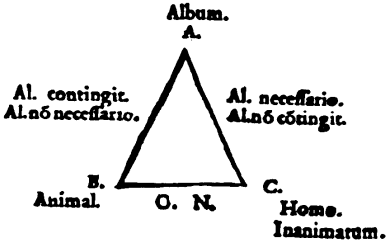

E Planum itaq; ex dictis, ꝙ dum priuatiua vñr ponitur & necessaria, semper fit syllogismus, non solum eius quod est contingere non inesse, sed & eius quod est non inesse: dum vero affirmatiua, nunquam. & ꝙ eodem modo se habentibus, in necessarijs & inexistentibus fit, & non fit syllogismus. Sed & manifestum, ꝙ omnes imperfecti syllogismi, & ꝙ perficiuntur per prædictas figuras.

Complicatio Possibilis & Necessaria in Secunda figura. Cap. 19.

In Secũda figura ex necessaria negatiua & affirmatiua possibili erit syllogismꝰ cõcludẽs cõclusionẽ absolutã & possibilem: si aũt affirmatiua fuerit necessaria non erit syllꝰ in modis vniuersalibꝰ.

CVm vero extiterit vna propositionũ hac in figura possibilis, & altera necessaria, & fuerint ambæ vniuersales, ac negatiua extiterit necessaria, erit syllogismus per conuersionem negatiuæ ad primam figuram, in qua maior negatiua necessaria, & minor affirmatiua possibilis. sed iam monstratum fuit, ꝙ hęc cõcludit absolutam & possibilem, siue necessaria fuerit maior, siue minor. Sin autem affirmatiua fuerit necessaria, non erit syllogismus. Hoc autem planum ex terminis, si posuerimus extremitatem minorem hominem, & medium album, & maiorẽ cygnum. & hoc, qm̃ possibile est nullum hominem esse album: & omnis cygnus est album ex necessitate: & concludit, nullus homo est cygnus, quæ est negatiua necessaria. concludens autem negatiuam necessariã non potest concludere possibilẽ penitus, neq; affirmatiuam, neq; negatiuam. Et planum etiam ꝙ non concludit conclusionem negatiuam necessariam: quoniam necessaria erit ex ambabus necessarijs, aut ex syllogismo in quo extiterit necessaria negatiua, sed affirmatiua absoluta nõ est possibilis, sm ꝙ monstratũ fuit. consimiliter planum est etiã, ꝙ non concluditur absoluta, qm̃ absoluta est ex natura possibilis. Amplius, manifestum est etiam ex terminis, ꝙ non concludit negatiuam necessariam, quoniam concludit aliquando negatiuam necessariã, & aliquando affirmatiuam necessariam. termini igitur concludentes negatiuã necessariam sunt qui præcessere. Concludentes autem affirmatiuam

G

H

neces-

A necessaria, vigilans, mortũ, animal. & hoc, qm omne vigilans est mortũ ex necessitate: & possibile est nullũ animal esse mortũ: & omne vigilans est animal ex necessitate. non igitur erit in hac complicatione sylls concludens penitus, siue affirmatiua ne cessaria maior extiterit, siue minor.

Quod si fuerint binæ ꝓpones similes in qualitate, si negatiuæ quidem extiterint, erit sylls, cùm negatiua possibilis conuersa fuerit ad affirmatiuam possibilem, quæ ex ipsa sequitur, qm fiet cõplicatio ex binis propositionib⁹, affirmatiua possibili, &
B negatiua necessaria. sed iam monstratũ fuit ꝙ hæc concludit, siue minor negatiua fuerit, siue maior.

Si autẽ extiterint binæ propositiones vlis affirmatiuæ, non erit syllogismus. Planum etenim est, ꝙ cõclusio non potest esse negatiua, neq; absoluta, neq; necessaria: quoniã nõ inuenitur in syllogismo propositio negatiua, neq; necessaria, neq; absoluta. neq; etiam negatiua possibilis, neq; affirmatiua necessaria, quoniã planum ex terminis, ꝙ concludunt negatiuam necessariam: quod autẽ concludit negatiuam necessariã nõ
C potest omnino concludere aut affirmatiuam necessariam, aut possibilem, aut absolutam. Et consimiliter non potest cõcludere penitus negatiuam possibilem. Termini concludentes negatiuam necessariam, homo, album, cygnus. qm possibile est omnem hominẽ esse album: & omnis cygnus albus ex necessitate: & conclusio, nullus homo cygnus. Iste ergo sunt viæ concludentes hac in figura sm hanc viam miss ionis, & non concludentes, cum fuerint ambæ propositiones vniuersales.

Si vero vna ipsarũ vlis extiterit, D
& altera in parte, si maior quidem propositio fuerit vlis necessaria, erit sylls concludens, aut negatiuã possibilem, aut negatiuã absolutã: quoniam, si negatiua necessaria conuersa fuerit, redibit ad primã figuram, quæ cõponitur ex affirmatiua possibili, & maiore negatiua necessaria. Quæ cõclusiones mo dis particularibus cõcludũt.

Sin autem affirmatiua extiterit ne cessaria, non erit consimiliter syllogismus omnino. monstratio autem huius eadẽ est, quæ & in vniuersalibus, & per eosdem terminos, qui præcessere. Consimiliter non erit syllogismus, cùm fuerint ambæ affirma- E
tiuæ. ostensio aũt huius est ostensio quæ fuit in vniuersalibus. Quòd si fuerint ambæ propositiones, hoc est vlis & particularis negatiuæ, & vna ipsarũ extiterit vlis necessaria, erit in hoc sylls imperfectus. & hoc, si cõuertatur possibilis negatiua ad affirmatiuã, erit sylls, quemadmodum fuit, cùm erant vniuersales, vt prædictum est. Et si fuerit negatiua necessaria particularis non erit sylls, siue fuerit affirmatiua, siue negatiua possibilis. Consimiliter nõ erit syllogismus, cùm fuerint binæ propositiones indefinitę aut particulares. mon F
stratio aũt huius est eadem mõstratio cũ præcedente, & in eisdem terminis. Iã itaq; declaratũ fuit, si propositio necessaria ponatur negatiua vniuersalis, ꝙ erit sylls concludens, aut negatiuã absolutã, aut negatiuã possibilẽ: cùm vero ponatur necessaria affirmatiua nõ erit syllogism⁹. Manifestum igitur ex hoc, ꝙ vno ordine terminorũ in syllogismis absolutis, & necessarijs erit, & non erit syllogismus. Amplius manifestũ, ꝙ omnes sylls isti sunt imperfecti.

C *Figura Tertia ex ambobus Contingentibus.* Cap. 10.

Sed in vltima figura, & vtrisq; cõtingẽtib⁹, & altera, erit syllo. Cùm itaq; cõtingere significent, ponẽs, & cõclusio erit contingens: & qñ hæc cõtingere, illa ineſſe. cùm vero altera necessaria ponita fit: ſi affirmatiua quidẽ, non erit cõcluſio, neq; neceſſaria, neq; inexiſtẽs: ſin aũt priuatiua, inexiſtendi erit syllo, quemadmodũ in prioribus⁹ Accipiendũ vero, & in his conſiſt cõtingẽs, qđ in cõclusionibus. Sint itaq; primũ cõtingẽtes: & A & B of C cõtingãt ineſſe. qm̃ igit conuertit affirmatiuũ in parte: B vero of C cõtingit: & C alicui eorũ q̃ B cõtingere poſſet. q̃re ſi A of cõtingit C: C aũt alicui eorũ q̃ B: neceſſe & A alicui B contingere. fit enim prima figura.

Motus. Vigilatio.

A. Al. cõtingit. B.

H

Prima vlis cõiugatio, cõcludens de contingente p cõuerſionẽ.

O. cõtingit. O. cõtingit.

C.

Homo.

Al. contingit.

Et ſi A cõtingit nulli C ineſſe: B vero of C cõtingeret: neceſſe & A alicui eorum quæ B cõtingere nõ ineſſe. erit enim rurſus prima figura per conuerſionem.

Motus. Vigilatio.

I

A. Al. nõ cõting. B.

Secũda, & ipſa cõcludens de cõtingẽti per conuerſionẽ minoris.

N. contingit. O. contingit.

C.

Homo.

Al. nõ cõtingit.

Quòd

Quòd si vtreque priuatiuæ positæ fuerint, ex ipsis quidem assumptis non erit necessarium, sed conuersis propositionibus, erit syllogismus, quemadmodum in prioribus. Nanque si A & B contingit non inesse, si transumptum fuerit contingere non inesse, rursus erit prima figura per conuersionem. A

Motus. Vigilatio.

A. Al.nõ cõtl. B.

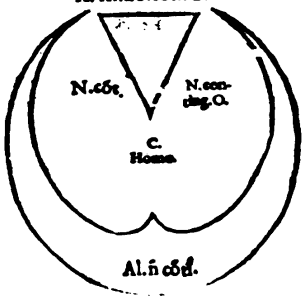

Tertia essugatio idẽ cõcludens p cõuersionẽ ambarũ propõnum.

B

Si vero hic terminorum est vltr, ille in parte, eodem pacto se habentibus terminis, quo in eo qđ est inesse, erit, & non erit syllis. Contingat enim A omni C inesse: B autem alicui C: erit itaq; prima figura, propositione conuersa, quę est in parte. nam si A oI C: C vero alicui eorum quę B: A igitur alicui eorũ quæ B contingit.

Motus. Vigilatio.

A. Al.cõtl. B.

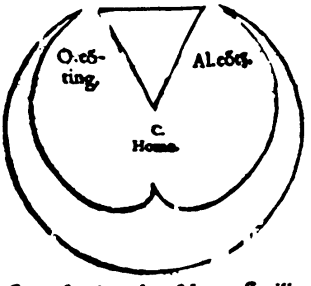

C

Cõtingatio alia, cõclusdés conclusa.

Et si ad B C positum fuerit vniuersale consimiliter.

Itidem

D

Cõiugatio alia, idẽ cõcludens.

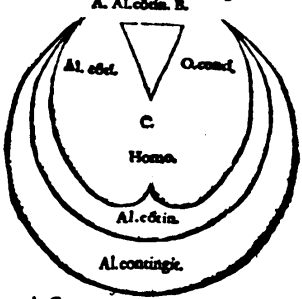

E Itidẽ et si A C sit priuatiuũ: B C vero affirmatiuũ. erit, n, rursꝰ, j, figura ꝑ cõuersionẽ.

Cõiugatio alia cõcludẽs cõtingens negatiuum.

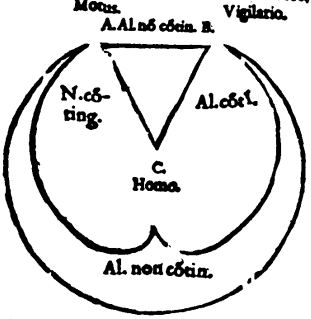

F

Sin ãt vtręq; positę fuerit priuatiuę, hęc vtr, illa in ꝑte. ꝑ ipsa qdẽ assumpta nõ erit syllis: sed cõuersis erit, quẽadmodũ in prioribꝰ.

Cõiugatio alia cõcludẽs ex minoris conuersione.

Cõiu

A Cùm vero vtrique indefinite, aut in parte acceptę ſint, non erit ſyllo: neceſſe etenim A omni, & nulli B ineſſe. Termini inexiſtendi, animal, homo, album: non inexiſtendi, equus, homo, album.

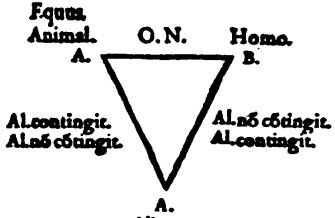

Cõtingatio nũ pecu-lariũ erũde finitarũ in unũſ exẽplum.

B *Complicatio Poſſibilis in Tertia figura. Cap. 20.*

CVm vero extiterint hæc in figura binæ propoſitiones poſſibiles vltes erit ſyllogiſmus, & erit concluſio particularis poſſibilis eo modo, quo fuit in abſoluta ſolum & neceſſaria, hoc eſt per eaſdem illas cõditiones. & monſtratio ſuper hoc eſt monſtratio ſuper illis. Quod autem proprium eſt iſtius materię, eſt, quòd cùm fuerint negatiuæ, erit ex ipſis ſyllogiſmus imperfectus per cõuerſionem vnius negatiuæ ad affirmatiuam, & affirmatiua ex ipſa erit ex binis propoſitionibus, quarum vna affirmatiua, & altera negatiua.

Proprius ẽ materiæ poſis, vt ex ambabus negatiuis p̃ conuerſionẽ ad affirmatiuã.

Quòd ſi fuerit vna ex ipſis vniuerſalis, & altera particularis, ſyllogiſmi concludentes & non concludentes erunt, quemadmodum fuere in materia abſoluta, & neceſſaria, & per eaſdem illas cõditiones. Hoc autem eſt proprium: quoniã cùm fuerint ambæ negatiuæ, erit ſyllogiſmus per conuerſionem, hoc eſt per conuerſionem negatiuæ ad affirmatiuam, quæ ſequitur ex ipſa, quoniam non ſit ſyllogiſmus ex binis negatiuis ſecundum aliquam materiam, neque ſimplicem, neque compoſitam. Sin autem accipiantur duæ propoſitiones indefinitæ, aut particulares, non erit conſimiliter ſyllogiſmus: quoniam aliquando cõcludit affirmatiuam neceſſariam, & nonnunquam negatiuam neceſſariam. Termini concludentes affirmatiuam, homo, album, animal. & hoc, quoniam aliquod album poteſt eſſe homo: & album poteſt eſſe animal: & homo ex neceſſitate eſt animal. Concludentes vero negatiuam, homo, album, equus & hoc, quoniam album poteſt eſſe homo: & album poteſt eſſe equus: & concluſio nullus homo eſt equus. & per hos eoſdem terminos monſtratur hoc, cum fuerint negatiuæ, aut vna ipſarum affirmatiua, & altera negatiua: nam complicatio poteſt ex ipſis componi.

C Quas ſint ſyllogiſmus.

Nõ fit ſyllogiſmus in aliqua mã nec ſimplici, nec mixta

E ex ambabus negatiuis.

F

Miſtio

D *Missio inexistentis & contingentis in Tertia figura.* Cap. 21.

CAEterum si hæc inexistere, illa propositionum significet contingere, conclusio erit, ꝙ contingit, & non ꝙ inest: syllogismus autem erit, eodem modo se habentibus terminis, quo et in prioribus. Sint. n. primum prædicatiuæ, & A of insit C: B vero omni contingat inesse: conuersio igitur B C, prima erit figura, & conclusio ꝙ contingit A alicui B inesse. nam qñ in prima figura propositionum altera significet contingere, conclusio erat contingens, Consimiliter aũt, & si B C inesse, A C vero cõtingere.

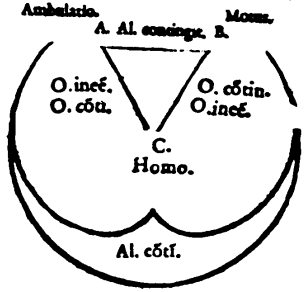

B

Cõiugationes binæ vltes cõcludẽtes cõtingens.

Et si A C priuatiuum: B C autem prædicatiuum, sit aũt vtrumuis: vtroꝙ modo erit conclusio contingens: fit enim rursus prima figura. monstratum vero est, ꝙ dum altera propositio in ipsa contingere significat, & conclusio erit contingens.

F

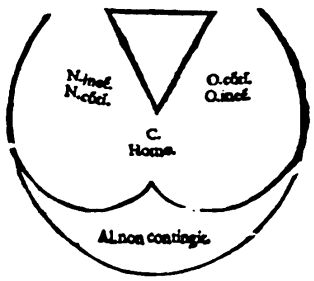

Cõiugationes secundæ idẽ cõcludẽtes.

Sed

Sed si contingens priuatiuum ad minus extremum positum fuerit, per ipsa quidem posita non erit syllogismus: conuersis autem erit, quemadmodum in prioribus. A

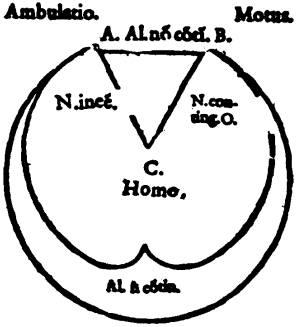

Cõiugatio alia idẽ cõcludens ꝑ duplicem cõuersionẽ contingentis.

B

Quod si hæc propositionũ vñ, illa in parte sit, vtrisq; prędicatiuis existentibus: aut ea priuatiua quæ vñ, affirmatiua vero quæ in parte, idem erit syllogismorum modus: omnes.n.per primam concluduntur figuram. quare manifestum, ꝙ eius quod est contingere, & non eius quod est inesse, erit syllogismus.

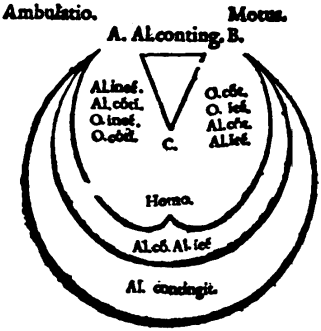

C

Quatuor cõiugationes ꝑticulares affirmatiuę cõcludentes cõtingens: ambę primę ꝓbant ꝑ conuersionẽ minoris, alię ꝑ binas cõuersiones.

Quod

D

Binæ cõiugationes particulares nugarium cõclusiones cõtingentes.

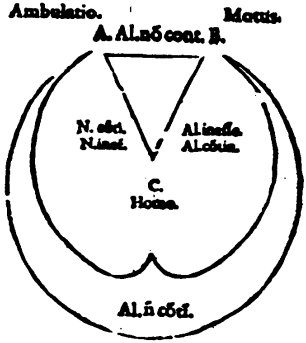

E

Quòd si affirmatiua vniuersaliter, priuatiua vero in parte, per impossibile erit demonstratio. Insit enim B omni C: A vero contingat alicui C non inesse: necesse est ergo A alicui B contingere nõ inesse. Nanq; si inerit ex necessitate omni B: B vero omni C ponitur inesse: A omni C ex necessitate inerit. hoc autem monstratum est prius. verum supponebatur alicui contingere non inesse.

F

Cõiugatio negatiua, ... p ipsos ostendit.

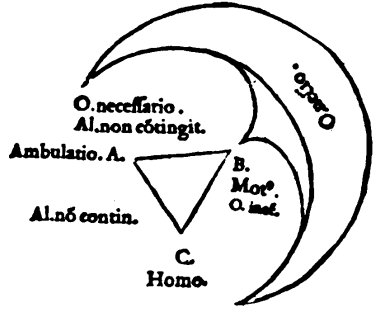

Sed cùm indefinitæ aut in parte vtręque fuerint acceptæ, non erit syllogismus. demonstratio autem eadem, & quæ & in vniuersalibus, & per eosdem terminos.

Equus

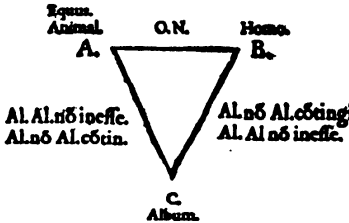

Indefinitarũ, & pticularium in tuliũ cõe exẽplum.

Complicatio Possibilis et absoluta in Tertia figura. Cap. 21.

B CVm vero vna duarum propositionum hac in figura fuerit absoluta, & altera possibilis, & ambæ affirmatiuæ vlles, erit conclusio possibilis in parte. Et hoc monstratur per conuersionem minoris. qm̃ si ipsa fuerit possibilis, redit ex figura prima ad id, in quo minor possibilis & maior absoluta. sed iam in præcedentibus declaratum fuit, ꝙ est conclusio possibilis. si vero minor extiterit absoluta redit ad id, in quo minor est absoluta in figura prima & maior possibilis. sed iã consimiliter expositum fuit, ꝙ hęc concludit possibilem. Quòd si vna ipsarum extiterit affirmatiua & altera negatiua, & fuerit vtrauis ipsarum absoluta, hoc est, aut maior, aut minor, & maior extiterit negatiua possibilis, erit conclusio possibilis vera. Sin autem negatiua fuerit absoluta, erit cõclusio negatiua possibilis per participationem nominis, hoc est, quæ concludit binas cõclusiones, negatiuam necessariã, & negatiuam possibilem. Quòd si minor extiterit negatiua & possibilis, seu fuerint ambæ negatiuę, non erit syllis, nisi conuertatur negatiua possibilis ad affirmatiuam, quæ sequitur ex ipsa, quoniã reuertetur ad eã, quæ est ex binis affirmatiuis, aut ad eam, in qua maior negatiua & minor affirmatiua. E

In Tertia figura ex absoluta & posi am, bab⁹ affirmatiuis & vlib⁹ seq̃ sp̃ conclo posis.

Si altera fuerit negatiua, si fuerit negatiua posis, conclo erit posis vera, & syllis, pfe-

C ctus: si absoluta fuerit negatiua, erit cõclo posis d̃ posi cõi.

Si vero extiterit vna duarũ propositionum vlis & altera particularis, & fuerint ambę affirmatiuę, aut maior affirmatiua & pticularis negatiua, erit syllus per reductionem ad primam figuram per cõuersionem particularis affirmatiuæ, secundum ꝙ declaratum fuit, & conclusio sua erit fm modum, quo fuit, qñ binæ propositiones erant vniuersales. Quòd si affirmatiua fuerit vlis & negatiua particularis, & mĩor absoluta affirmatiua & maior negatiua particularis possibilis, erit syllus. declaratio aũt huius erit per syllm ad impossibile. Sit ergo omne B C absolute: & aliqd B non est A possibiliter: dico ꝙ possibile est aliqd C non esse A. Si enim hoc non est verum, verum erit suum contradictorium, hoc est, omne C est A ex necessitate: nanq; hoc est cõtradictorium fm modum & quantitatem & qualitatem: sed iam positum fuerat, ꝙ omne B est C absolute: ergo concluditur in prima figura, quòd omne B est A ex necessitate: sed iã posueramus aliquod B non esse A possibi- F

Syllis particulares.

G possibiliter: quod fieri non potest, & non cohęret. Sin autem extiterit maior priicularis absoluta & minor possibilis, erit syllogismus, qui monstratur positione. Quod si minor fuerit negatiua & absoluta, nō erit sylsus: quoniam proprium est tertiæ figuræ, ꝙ non habeat minorem negatiuam. Si vero fuerit minor negatiua possibilis, erit syllogismus per conuersionem ad affirmatiuam sm ꝙ prędictum fuit. Sin autem extiterint ambæ propositiones indefinitę, aut particulares, non H erit syllogismus. monstratio vero huius ea est, quę facta fuit in speciebus vniuersalibus in hoc capitulo, hoc est in possibili tantum, & in his eisdem terminis.

Mistio Necessarij & Contingentis in Tertia figura. Cap. 22.

VErum, si est hęc quidem propositionum necessaria, illa vero contingens, dum termini sunt prædicatiui, semper eius quod est contingere erit syllogismus. Cum vero sit hoc quidem prædicatiuum, illud autem priuatiuum, si affirmatiuum sit necessariū, eius quod est contingere non inesse: si vero priuatiuum, & eius qđ est contingere, & eius quod est non inesse. sed eius quod est ex necessitate non inesse, non erit syllogismus: quemadmodum neque in alteris figuris. K

Sint itaque prædicatiui primum termini, & A omni C insit ex necessitate: B vero contingat inesse omni C: quoniam itaque A omni C ex necessitate: C vero alicui B contingit: & A alicui B contingens erit, & non inexistens. sic igitur accidebat & in prima figura. Consimiliter autem monstrabitur & si B C necessarium positum fuerit: A C vero contingens. L

I

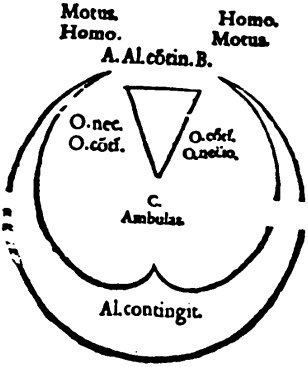

M

Cõiugatio nes binæ cõcludentes cõtingens.

Iterum

Iterum ſit hoc p̃dicatiuũ, illud priuatiuũ, ſed p̃dicatiuum neceſſariũ, & A cõtingat nulli eorũ q̃ cineẽ: B vero oſ inſit c ex neceſſitate: erit itaq; rurſus prĩa figura. etenim priuatiua, ppõ cõtingere ſignificat. Planum igitur q̃ concluſio erit contingens. nanq; cũ ſic ſe haberent in prima figura propõnes, & cõclõ erat cõtingẽs. A

Ambulatio. Animal.

A. Al. non conting. B.

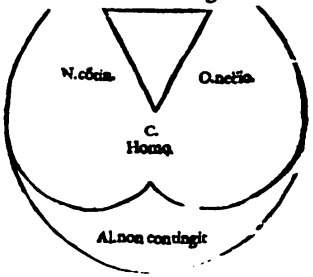

Cõtingatio alia cõcludẽs cõtingens.

B

Sed ſi priuatiua ppõ neceſſaria, et cõclõ erit, q̃ cõtingit alicui ñ ineẽ, et q̃ nõ ineſt. Ponaẽ. n. A nulli ex neceſſitate: B vero oſ cõtingere: cõuerſo itaq; B C affirmatiuo, prĩa erit figura, & neceſſaria priuatiua, ppõ. verũ qñ ita ſe haberẽt propõnes, accidebat A ipſi C et cõtingere alicui ñ ineẽ, et ñ ineẽ: q̃re et A ipſi B neceſſe alicui ñ ineẽ.

Lapis. Motus.

A. Al. nõ ineſ. B.

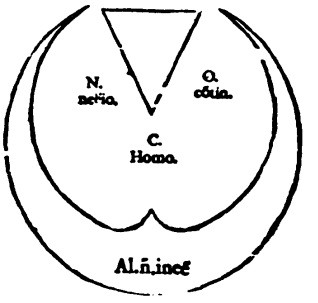

C

Cõtingatio cõcludens de ineſſe.

Cũ vero priuatiuũ ad minus extremũ poſitũ fuerit, ſi cõtingẽs, erit ſyllus, tranſumpta propõne quemadmodum in prioribus.

D

Cõiugatio cõcludens, cõtingẽs p duplicem cõuersionẽ cõtigentis.

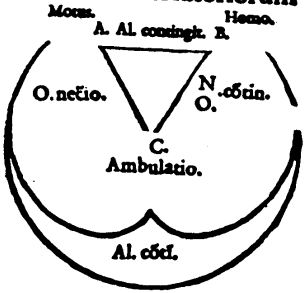

E Si vero nec̃iũ ñ erit, etenĩ oĩ necesse, et nulli cõtĩgit ĩeẽ. Termini ꝙ oĩ ĩsit, somnꝰ, equꝰ dormiẽs, hõ: ꝙ nulli, somnꝰ, equus, vigilãs, hõ.

Cõiugationes inutilis.

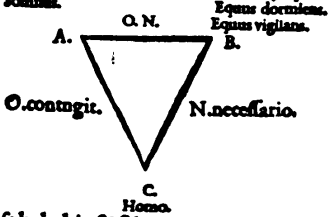

F Consimiliter se habebit, & si hic terminorum vniuersaliter, ille in parte ad medium. Nam cùm prædicatiui fuerint vtriq; eius quod est contingere, & non eius quod est inesse, erit syllogismus.

Quatuor cõiugationes pticulares affirmatiuę cõcludentes cõtĩgẽs, q̃ tũ cõuersiõe monstrat̃, tũ p̃missarum trãspositione.

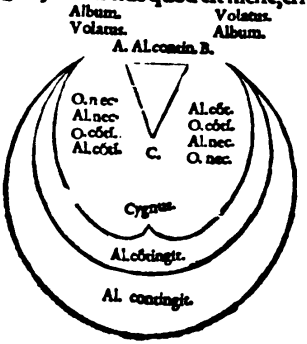

Et quando hoc priuatiuum acceptum fuerit, illud vero affirmatiuum, sed necessarium affirmatiuum, eius qd̄ est contingere. A

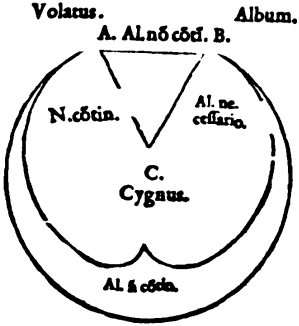

Alia cōiugatio concludēs cōtingēs, quę mōstrat̄ ꝑ cōuersionē mīoris.

B

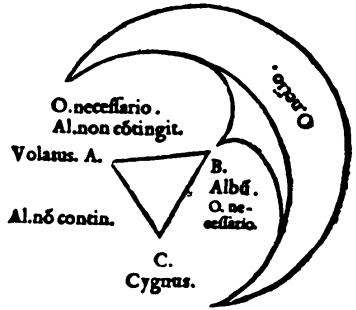

Alia cōiugatio concludēs cōtingēs, quę mōstrat̄ ꝑ impossē.

C

Quando autem priuatiuū necessarium, & conclusio erit eius quod est non inesse. idem nanque monstrationis modus, & vniuersaliter terminis existentibus. necesse etenim per primam figuram syllogismos perfici, quare quemadmodum in illis, & in his necessarium accidit.

G

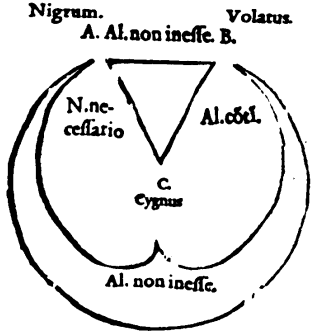

Cõiugatio cõcludens de ineſ, q̃ mõſtrat p̃ cõuerſionẽ minoris.

H

Cùm vero priuatiuum vniuerſaliter acceptum ad minus poſitum fuerit extremum, ſiquidem contingens, erit ſyllogiſmus per conuerſionem.

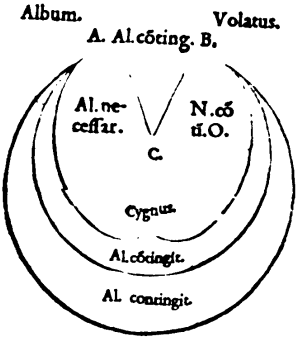

Cõiugatio cõcludens cõtingens, q̃ triplici cõuerſione I monſtraſ, & p̃miſſa rũ trãſpoſitione.

Sin autem neceſſarium, non erit. monſtrabitur autem eodem pacto, quo & vniuerſalibus, & per eoſdem terminos.

Planum

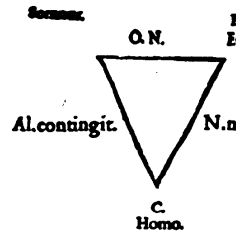

Cõiugatio inutilis.

Planum itaque & in hac figura, quando, & quomodo erit syllogismus, & quando contingendi, & quando inexistendi. Sed & manifestum, ꝙ omnes imperfecti, & quòd perficiuntur per primam figuram.

Complicatio Possibilis & Necessaria in Tertia figura. Cap. 22.

Ex posi & necia fit tertia figura ambabꝰ affirmatiuis seqũ cõclo posit: si ãt altera ne-

C

gatiua si fuerit positis erit syllo & concło posit: si ãt negatiua positis & negatiua absoluta.

SIn autem ambæ propositiones exiterint & vniuersales, & vna ipsarum necessaria, & altera possibilis, & ipsæ ambæ affirmatiuæ, erit in hoc syllogismus concludens conclusionem possibilem. & hoc planum per cõuersionem ad primam figuram. Quòd si fuerit vna affirmatiua & altera negatiua, & affirmatiua necessaria & minor, erit cõclusio negatiua possibilis. & hoc per conuersionem affirmatiuæ, & reductionem complicationis ex figura prima ad id, in quo maior est negatiua possibilis, & minor particularis necessaria. Quòd si negatiua fuerit necessaria maior, erit conclusio negatiua possibilis, & negatiua absoluta per reductionem secundum conuersionem ad id, in quo maior in figura prima negatiua necessaria, & minor affirmatiua possibilis. Si vero minor fuerit negatiua possibilis, & maior affirmatiua necessaria, non erit syllogismus, nisi per conuersionem negatiuæ possibilis ad affirmatiuam possibilem. Sin autem minor extiterit negatiua necessaria, non erit syllogismus. Termini concludentes affirmatiuam, homo, dormiens, equus. & hoc, quoniam nullus hõ est equus: & possibile est omnem hominem esse dormiens: & conclusio, possibile est omnem equum esse dormiens. Termini vero concludentes negatiuã, homo, dormiens, & equus vigilans. & hoc, quoniam nullus homo est equus vigilans: & possibile est omnem hominem esse dormiens: & conclusio, nullus equus est vigilans, qd sit dormiens.

E

F

Sin autem extiterit vna duarum propositionum vniuersalis & altera particularis, erit syllogismus per reductionem ad primam figuram, & erit conclusio possibilis secundũ dispositionem specierum, quæ ad ipsam deducuntur ex figura prima. Quòd si vna propositionum extiterit negatiua & altera affirmatiua, & fuerit negatiua maior, siquidem

Syllogismi particulares in tertia mixti ex necessaria & possi.

 necessa-

G neceſſaria, erit concluſio abſoluta aut poſsibilis: quoniam redibit per conuerſionem ad primam figurã, quę concludit binas illas concluſiones, ſeu fuerit vniuerſalis, ſeu particularis per poſitionem, & impoſſibile. Sed ſi negatiua fuerit poſsibilis, erit concluſio poſsibilis vera ſecundum diſpoſitionem poſsibilis appropriati ſyllogiſmo, ad quem reducitur in prima figura. Sin autẽ negatiua extiterit minor, ſi quidem poſsibilis, erit ſyllogiſmus per cõuerſionem ad affirmatiuam poſſibilem. Si vero neceſſaria, non erit
H ſyllogiſmus. & hoc manifeſtum ſecundum modum, quo monſtratum fuit, cùm erant vniuerſales, & per illos eoſdem terminos. Sed iam expoſitum fuit, quando erit ſyllogiſmus in hac ſpecie, & quomodo erit, & qualem concluſionem qualis ſyllogiſmus concludat, & quales ex ipſis perfecti, & non perfecti ſecundum diſpoſitionem ſpecierũ, quæ ſunt hac in figura. Sed iam perfectus eſt tractatus de omnibus ſyllogiſmis prædicatiuis.

Quòd figuræ ſyllogiſmorum ſint tantum tres in omnibus ſyllogiſmorum generibus. Cap. 23.

I QVòd igitur ſyllogiſmi, qui in his ſunt figuris, per vniuerſales perficiũtur ſyllogiſmos qui in prima figura, & in iſtos reducuntur, planum ex dictis. quòd autem ſimpliciter omnis ſyllogiſmus ita ſe habebit, nunc erit manifeſtum, quando monſtratum fuerit ſyllogiſmum omnem per harum aliquam figurarum effici. Neceſſe igitur omnem demonſtrationem, atque omnem ſyllogiſmum, aut inexiſtens quippiam, aut non inexiſtens monſtrare: & hoc aut vniuerſaliter, aut ſecundum partem: amplius aut oſtenſiue, aut ex ſuppoſitione. eius vero, qui L eſt ex ſuppoſitione, pars eſt qui per impoſsibile. Primum itaque dicamus de oſtenſiuis: his enim monſtratis, planum erit & in ijs qui ad impoſsibile, & omnino ijs qui ex ſuppoſitiõe.

K

Si igitur oporteat A de B ratiocinari, vt inexiſtens, aut non inexiſtens, neceſſe eſt accipere aliquid de aliquo. Si ergo A de B acceptum fuerit, quod eſt à principio ſumptum erit: ſin autem de C, C vero de nullo: neque de illo aliud, neque de A alM terum, nullus erit ſyllogiſmus. eo enim quòd vnum de vno ſit acceptum, nil accidit ex neceſſitate. quare aſſumenda & altera propoſitio.

Ex vna ꝓpõe nihil eõcludit.

Animal.	Homo.	Animal.	Rationale.
A. ———	B.	A. ———	C.

Si itaque A de alio fuerit acceptum, aut aliud de A, aut de C alterum, eſſe qnidem ſyllogiſmum nihil prohibet: ad B tamen non erit per accepta. neque quando C alteri: & illud alij: & hoc alteri: non fuerit autem ad B copulatũ, nec ſic erit ad B ipſius A ſyllõ.

Animatum.

A

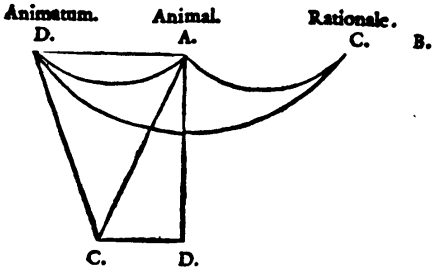

Rationale. Inanimatum.

Syllmō cōcludentes propositū

B Omnino enim diximus, q̄ nullus vnquam erit syllis, alius de alio, non accepto aliquo medio, qd̄ ad vtrūq; se habet quodāmodo p̄dicationibus. Syllus nanq; simplr ex ꝓpōnibus est: ad hoc autem syllus ex propositionibus ad hoc. sed impossibile ad B propositionem capere, nihil de ipso aut prædicantes, aut negantes: aut iterū ipsius A ad B, nihil cōmune accipientes. verum de vtroq; sigillatim quędam prędicantes, aut negantes. quare accipiendum mediū aliqd̄ vtrorunq;, qd̄ prædicationes copulabit: siquidē erit huius ad hoc syllus. Si igit̄ necesse quidem est accipere ad vtraq; commune, hoc aūt trifariā contingit: aut.n.A de C, & C de B p̄dicaturos: aut C de vtrisq;: aut vtraq; de C: hæ vero sunt dictę figurę: planum syllm omnē necessarium fieri per harū aliquā figurarum. eadem.n.ratio, & si per plura copulat ad B. eadem nanq; erit figura & in multis. E

C

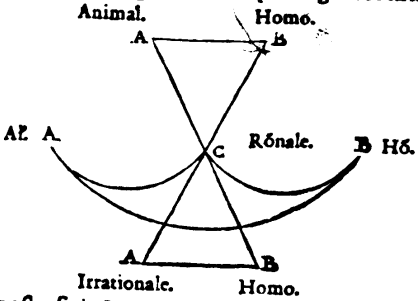

F Syllī cōcludētes ꝓpositū, tripliciter variātur.

Qd̄ igitur ostensiui oēs concludunt̄ p̄ p̄dictas figuras, manifestū.

G De syllis ad ipsos. Quòd autem & qui ad impossibile, planum erit per hęc. Omnes .n. per impossibile concludentes, falsum quidem ratiocinantur: quod autem à principio, ex suppositione mõstrant, cum impossibile aliquid accidat, contradictione posita. Vt ꝙ diameter incommensurabilis. eo ꝙ imparia æqualia partibus fiũt, si fuerit posita cõmẽsurabilis. ęqualia igit̃ fieri imparia paribus ratiocinatur: diametrum vero incommensurabilem esse, H ex suppositione monstrat: qm̃ falsum accidit propter cõtradictionem. hoc.n. erat per impossibile ratiocinari, aliquid monstrare impossibile propter suppositionem, quæ ex principio.

Oñsio qđ diameter sit incõmẽsurabilis lateri. I

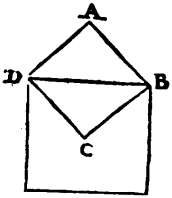

Quare, quoniam falsi syllogismus fit ostensiuus in his quę ad impossibile deducunt̃: ostensiuos autem prius diximus, ꝙ per has concluduntur figuras: manifestum, ꝙ per impossibile syllĩ per has erunt figuras.

De syllis ex suppositione. Consimiliter & alĩ omnes, qui ex suppositione. in omnibus enim syllus quidem fit ad transumptum: quod autem ex principio, concluditur per confessionem, aut aliquam aliam suppositionem. Quòd si hoc verum, omnem demonstrationẽ, et omnem syllogismum necesse fieri per tres prædictas figuras. K

Hoc autem monstrato, planum & ꝙ omnis syllus perficitur per primam figuram, et reducitur ad vniuersales syllogismos, qui in hac sunt.

Quod figuræ syllogismorum sunt tantum tres in omnibus syllogismorum generibus. vbi de syllogismis cõditionalibus multa. L

Cap. 23.

Dixit. Iam igitur declaratum fuit fm modum, qui dictus fuit in figuris absolutis, ꝙ omnes syllogismi existentes in his figuris, reducuntur ad primam figuram, quę est in ipsis. ꝙ autem omnia syllogismorum genera, quæ absolute inueniuntur, reducantur ad primã figuram penitus, planum erit, posteaq̃ ostensum fuerit, ꝙ oĩa syllorum prædicatiuorum genera sunt hęc tria tantum, quodq; reliqui syllogismorum, quibus non egent necessario prædicatiui, non sunt reducibiles ad eos, qui sunt fm viam prædicationis. * Dicamus igitur, ꝙ omnis syllus penitus, aut monstrat aliquid esse, aut aliquid non esse: & vterq; horum duorum, aut ostendit aliquid vl̃e, aut aliquid particure: omnis autem qui monstrat aliquid esse, aut aliquid non esse, aut mõstrat fm modũ p̃dicationis, aut monstrat fm modum conditionis, aut M

*Nota pul chertimã diuisionẽ cõclusionũ, q̃ p syllos categoricos oñdũtur, & ét hypotheticos.

Oĩs syllus aut cathegoric⁹, aut hypotheticꝰ, aut mixtꝰ ex vtroq;, vt syllis ad ipsos.

A aut monstrat per syllm compositũ ex ambobus istis, puta, per syllm ad impole, de quo est intẽtio nũc nũc. est enim hæc de syllis, qui sunt fm viam prædicationis & cõditionis, cõcludentes & nõ concludentes absolute. si enim mõstrati fuerint isti, monstrati ẽt erunt hi, quibus indigemus ad hos, hoc est syllis ad impole, & syllogismus qui est fm conditionem.

Ostẽdit p diuisionẽ necessariã non posse fieri syllis, nisi ꝓpõnes cõicẽt in aliquo medio.

Dicam⁹ igit, si opus fuerit, vt ostẽdamus aliquid esse in aliquo, puta, si oportuerit monstrare ꝙ A prædicat de B, aut fm modum negationis, aut fm modum affirmationis, planum ꝙ accipiemus ad monstrationem huius fm modum prædicationis, ꝙ aliquid est in aliquo, & prædicat de aliquo. Quod si acceperimus in hoc A prædicari de B, planũ ꝙ idẽ acceptum erit in monstrationẽ sui ipsius. sed hoc & impole est, & non confert cognitioni consequẽti quęsitum. Et consilr si acceperimus ad hoc enunciationẽ diuersam & à subiecto & à ꝑdicato quæsiti. manifestũ etenim ẽt ꝙ non sequet ex ipso quęsitũ, neq; affirmatiuum neq; negatiuum: quemadmodũ si dicamus ꝙ A prædicat de B, qm̃ C ꝑdicat de D. Cum igitur bina hæc contraria sint impossibilia, superest vt dicamus, ꝙ id, quod accipitur ad monstrãdum A prædicari de B, aut est oratio participans alterius extremorũ, aut participans amborũ simul. Amplius, si participat alterius extremorũ, oportet vt aut ipsius prædicatũ sit idem, quod prædicatũ quæsiti & subiectũ aliud, aut vt subiectũ suum sit subiectum quæsiti & prædicatũ aliud, aut prędicatũ quæsiti sit ipsius subiectũ, aut subiectum quæsiti prædicatum suum. non enim põt oratio participationis effugere ab vna istarũ partium. Præterea oportet ẽt hoc participans, aut ita se habere, vt vnum & idem iudiciũ sit, præterq̃ ꝙ illi communicet iudiciũ aliud, aut enunciatio alia, aut ꝙ cõicatio sit cum enunciatione alia, & hoc absq; eo, ꝙ verificet de quæsito. Si igit accipiat participans cum vno extremorũ quæsiti, quod est A & B enunciatio vna tantũ, puta, si accipiatur A participare cũ C, prædicatione vna ex ipsis secundum compositionẽ suam: planũ ꝙ non sequit ex hoc, vt A participet cum B, hoc est, vt prædicet affirmatiue aut negatiue de B in omni tpe, in quo non participat C cũ B. Quod si acceperimus A cõicare cum B, in prædicatione seorsum & fm se, planum quidẽ ꝙ ex hoc erit syllis, non aũt super quæsito quod quærit, hoc est ꝙ A insit B, aut neget ab eo. Si vero acceperimus aliqua cõmunicantia cum vna duarum extremitatum in infinitum, præterq̃ ꝙ communicent cũ altera, quẽadmodum si accipiatur A cõicare cum C, & C cum D, & D cum E, non sequit ex hoc, vt A cõicet cum B, aut prædicatione affirmatiua, aut prædicatione negatiua, vsquequo cõicans cum A non communicauerit cum B. qm̃ syllis nõ terminatus erit ex ꝓpõnibus nõ determinatis, hoc est syllis, qui non est super quęsito determinato, erit ex propositionibus non determinatis. verum syllis determinatus, hoc est, qui erit sup quæsito determinato, sequitur vt componat ex propositionib⁹ determinatis cõmunicantibus cum vtraq; extremitate q̃siti. Et ex hoc sequit, vt ad minimum syllis determinatus componat ex binis propositionibus cõicantib⁹ in termino medio

G dio & variatis in extremitatib⁹ quæsiti. ꝙ si non, non potest monstrari aliquid prædicari de aliquo ꝑꝑ prædicationē alicuius de aliquo. quēadmodū si A cōicet cum C, & C cū B, tunc sequit' vt A cōicet cū B. Et ex hoc monstrat', ꝙ omnis syll's erit ex binis ꝓpōnibus, & terminis tribus, termino minore, & medio, & maiore. Quare syll's oīs prædicatiuus, qui componitur super quæsito determinato, erit fm vnam harū trium specierum syll'orum prædicatiuorum, hoc est figurā primā, secundā, & tertiam. Quòd autem non inueniatur figura Quarta. planū ex medio termino, qui accipitur cōicare cū ambabus extremitatibus. Quemadmodum si accipiat' C cōicare cū B, & A, quæ sunt extremitates quæsiti, ex necessitate sequet' vnū ex tribus, vel vt subiectum maioris extremitatis sit prædicatū minoris, quēadmodū si A ꝑdicet' de C, & C de B, & hæc figura prima: aut prædicet' de vtrisq; simul, & hæc figura secunda: aut ipsis subijciat', & hęc figura tertia. Si vero accipiat' ꝑdicatū maioris subijci minori, nō conueniet, propterea ꝙ ꝑdicatū maioris ꝑdicat' de minore, qm̄ maior ꝑdicat' in quæsito fm naturā de minore: & ita erit idē prædicatū de seipso: quod fieri nō pōt, si interpretet' terminus medius fm quæsitū positū. Quòd si exponatur fm participationē concludet aliud à quęsito, puta cōuersum suum. & hoc fm modum, qui numerat' complicatio figuræ quartæ, quā posuit Galenus. atqui erit syll's super alio à quæsito posito. sed in hoc non cadit cogitatio secundum naturam, neq; accipitur in sermone syllogistico non demonstratiuo, neq; existimatiuo.

Oīs syll'us constat ex duab⁹ propōnib⁹, & tribus terminis.

Oīs syll'us categoric⁹ est secūdū vnā trium figurarū.

H

Nota totū qđ sequit' de figura Quarta cōtra Gal. de qua vide supra in cap. 8.

I

Iam igitur mōstratum est, ꝙ omnis syll's prædicatiuus ex necessitate erit vna ex his tribus speciebus. ꝙ si fuerit vnū & idem quæsitū ostēsum per plura media, quemadmodum si monstratum fuerit A inesse B, per inuentionem A B C, & C in D, & D in E, & E in B, erit syllogismus composit⁹ ex vna istarum trium figurarū, aut ex duabus, aut ex tribus.

K

Consimiliter syll's ad impol'e cōponitur etiam ex vna harum trium figurarum, & syll'o cōditionali. hoc aūt monstratur, propterea ꝙ syll'us ad impol'e fit per deductionem sermonis ad impol'e per syll'm prædicatiuum, & ex eo, ꝙ quæsitum primū in eo sequitur, & monstratur per syllogismum conditionalem. Quēadmodū si dicam⁹, ꝙ diameter aut est cōicans cum latere quadrati, aut diuersa. deinde monstretur cōditionatum ex hoc syll'o, puta, ꝙ nō est communicās ꝑ syll'm prædicatiuum, qui deducat ad impol'e. & hoc si dicamus, si cōicaret, esset proportio quadrati vnius ad quadratū alteri⁹ proportio numeri quadrati ad numerum quadratū. sequit' ergo ex hoc, vt proportio quadrati lateris ad quadratū diametri, sit proportio numeri quadrati ad numerū quadratum. sed iā declaratum fuit in Libro Elementorū, ꝙ proportio duorū quadratorū vnius illorū ad reliquū, nō est ꝓportio numeri quadrati ad numerū quadratum, sed est proportio duorū ad vnū. hoc aūt fieri nō pōt, & non cohęret. Sed posteaq̄ mōstratum fuit, ꝙ non cōicat, ponimus in eo ex syll'o cōditionali, quod à principio fecimus, puta cū dicebam⁹, diameter aut diuersa, aut cōicans: sed nō est cōicans: igit' ex necessitate est diuersa.

Nota đ syllogismo ad ipol'e.

L

M

Aduersus. Hic aut est ſyllꝰ conditionalis diuiſiuus, qui componit ex binis cõtradictorijs perfectæ cõtradictionis, ex quibus cũm vnũ ponitur, cõcluditur alterũ, quẽadmodum dicemus in ſyllꝰ cõditionalibus impoſſibile itaq; veluti dixim⁹ in hoc ſyllogiſmo, monſtratur per ſyllꝰm prædicatiuum, & quæſitum oſtenditur per ſyllꝰm cõditionalem. Sed ex ſyllogiſmi cõditionalis diſpõnibus planum conſimiliter, ꝙ nõ eſt ſufficiés ſine ſyllo prædicatiuo. Et hoc, qm̃ ſyllogiſmorũ conditionalium duo ſunt genera prima. Vnum eſt ſyllꝰ coniunctus, is videlicet, qui componit ex conſequentibus, & coaptat p notas conditionis facientes coniunctionẽ. veluti ſi dicamus, ſi Sol aſcendit eſt dies. illud aũt ex quo aliud ſequit, vocatur antecedens, quod aũt ſequit conſequens. Iſtius vero ſunt binæ ſpẽs. vna, vt ponat ipſius añs p ſe, & concludat conſequens. quem admodũ ſi dicamus, atqui Sol aſcendit: ergo eſt dies. altera vero, cũ ponitur in ipſo oppoſitũ conſequẽtis, & concludit oppoſitũ antecedentis. puta, ſi dicamus, atqui dies non eſt: ergo Sol nõ aſcẽdit. Sed genus ſm eſt cõditionalis diuiſus. hic aũt componit ex contradictorijs p̃fectæ contradictionis, & coaptant illi notæ cõditionis ſignificãtes partitionẽ. veluti ſi dicamus, hoc tp̃s, aut eſt dies, aut eſt nox. Huius aũt ſunt quatuor ſpẽs. & hoc quia ponit antecedẽs, & concludit oppoſitũ conſequenus: & ponit conſequẽs, & concludit oppoſitũ antecedentis: & ponit oppoſitum antecedẽtis, & concludit conſequens: & ponit oppoſitũ conſequentis & cõcluditur añs. puta, ſi dicam⁹, atqui non eſt nox: igitur eſt dies. vel atqui nõ eſt dies: igitur eſt nox. D
vel atqui eſt nox: igit̃ non eſt dies.
vel atqui eſt dies: igit̃ non eſt nox.

Cũm itaq; ſyllorũ conditionalium genera prima ſint hæc duo, ſi p̃ceru Nota qc ſitũ, gdtabimur ipſorũ diſpoſitionẽ, planũ nobis fiet, ꝙ quæſitũ in ipſis id eſt, quod monſtrat per modũ cõditionis. ſed poſitũ eſt illud, quod oportet monſtrare p ſyllꝰm prædicatiuũ in cõditionali diuiſo & coniuncto, poſteaq; fuerit cõiunctio & cõtradictio p ſe manifeſta. & hoc, qm̃ ſi fuerit cõiunctio in ipſis manifeſta p ſe, & poſitũ manifeſtum p ſe, erit etiã cõſequens manifeſtũ per ſe. Et hoc planũ in conditionali diuiſo, qm̃ ſi fuerit cõtradictio manifeſta p ſe, & poſitũ manifeſtũ per ſe, erit quæſitum quoq; manifeſtum p ſe. puta, ſi planũ exiterit ꝙ mũdus ex neceſſitate aut eſt nouũ, aut æternũ: & fuerit etiã planum ꝙ nõ eſt æternum: erit igitur ex neceſſitate p ſe quoq; manifeſtũ, ꝙ eſt nouus. Conſimiliter ſe habebit diſpoſitio in conditionali coniuncto. ſi enim motum eſſe eſt manifeſtum per ſe, & natura manifeſta p ſe ſine medio, ergo naturã eſſe p ſe quoq; manifeſtũ erit. Eodẽ pacto ſi fuerint opationes aĩæ manifeſtæ ab aĩa per ſe: igit̃ & aĩa erit manifeſtæ inuẽtionis per ſe. Conſtit ſi motus fuerit manifeſtæ inuẽtionis: & notũ quoq; extiterit p ſe, ꝙ eſt à motore: igit̃ & motor erit manifeſtæ inuẽtionis p ſe. Eodẽ mõ ſi priuatio motꝰ in re aliqua fuerit manifeſta p ſe: & priuatio ipſi⁹ à motore nota ẽt per ſe: igit̃ priuatio motoris ibi erit p ſe manifeſta. Et vt cũm cõſyderaueris demtones, quæ prodeũt proceſſu conditionalium in ſcietijs, & hoc in quæſitis ſecundũ naturã, inue-

ſyllꝰ cõditionalis ſi ẽ ſufficiés ſine prædicatiuo.

B Syllorũ conditionalium duo ſunt ghã quorũ primũ ẽ ſyllꝰ cõiunctꝰ, ſc̃m ſyllꝰ diuiſiuus. Syllꝰ cõditionalis cõſtat duas hãt ſpẽs.

Nota de ſyllo cõditionali diuiſiuo, cuius ſunt q̃tuor ſpẽs.

C

Nota qd ſitũ, qd tabimur ipſorũ diſpoſitionẽ, planũ nobis fiet, ꝙ quæſitũ in ipſis id eſt, quod monſtrat per modũ cõditionis. ſed poſitũ eſt illud, quod oportet monſtrare p ſyllꝰm prædicatiuũ in cõditionali diuiſo & coniuncto, poſteaq; fuerit cõiunctio & cõtradictio p ſe manifeſta. & hoc, qm̃ ſi fuerit cõiunctio in ipſis manifeſta p ſe, & poſitũ manifeſtũ p ſe, erit etiã cõſequens manifeſtũ per ſe. Et hoc planũ in conditionali diuiſo, qm̃ ſi fuerit cõtradictio manifeſta p ſe, & poſitũ manifeſtũ per ſe, erit quæſitum quoq; manifeſtum p ſe. puta, ſi planũ exiterit ꝙ mũdus ex neceſſitate aut eſt nouũ, aut æternũ: & fuerit etiã planum ꝙ nõ eſt æternum: erit igitur ex neceſſitate p ſe quoq; manifeſtũ, ꝙ eſt nouus. Conſimiliter ſe habebit diſpoſitio in conditionali coniuncto. ſi enim motum eſſe eſt manifeſtum per ſe, & natura manifeſta p ſe ſine medio, ergo naturã eſſe p ſe quoq; manifeſtũ erit. Eodẽ pacto ſi fuerint opationes aĩæ manifeſtæ ab aĩa per ſe: igit̃ & aĩa erit manifeſtæ inuẽtionis per ſe. Conſtit ſi motus fuerit manifeſtæ inuẽtionis: & notũ quoq; extiterit p ſe, ꝙ eſt à motore: igit̃ & motor erit manifeſtæ inuẽtionis p ſe. Eodẽ mõ ſi priuatio motꝰ in re aliqua fuerit manifeſta p ſe: & priuatio ipſi⁹ à motore nota ẽt per ſe: igit̃ priuatio motoris ibi erit p ſe manifeſta. Et vt cũm cõſyderaueris demtones, quæ prodeũt proceſſu conditionalium in ſcietijs, & hoc in quæſitis ſecundũ naturã,

E

F

G inuenies coniunctionē aut manifestam ꝑ medium, aut ꝑ positionē. Et hoc sequit' quidē in syllis conditionalibus, qui nō sunt ꝑdicatiui in potentia, hoc est, qui sunt cōditionales veri. Cæterū qui sunt in potentia ꝑdicatiui prodeūt ꝓcessu cōditionis & ꝑꝑea potest ꝑ ipsos monstrari quæsitū ꝑ se, & seorsum ꝑ additionē ꝓpōnis. & hæc conditionalium spēs ea est, in qua cōicat antecedēs cū cōsequēte in termino vno. sed iā enunciauimus hoc in tractatu, quē destinauim⁹ ad hoc. Quòd si fuerint duę dispōnes in syllo conditionali per se notę, nō efficietur oīno ad declarandam rem ignotā ꝑ naturā & fortasse efficiet' ad monstrandum aliquid minus occultū ignoto ꝑ naturam, quēadmodū fit inductio, & ei silia.

H In syllo ꝑdicatiuo propōnes sunt per se notæ, & cōclo ignota & nō cōiūgunt' nisi vt sequat' cōclo, sed in syllo cōditionali non requirunt' ꝓpōnes, vt ꝑꝑ cōpōnē ipsarū sequatur cōclo.

Nec dici pōt, ꝙ quēadmodū sunt ꝓpōnes in syllo prædicatiuo ꝑ se notæ, & cōclusio ignota, cōsilr accidat, vt res fit in syllo cōditionali, hoc est vt sint ambæ ꝓpōnes ꝑ se notæ, i. cōditionalis, & posita, & sic conclusio ignota. qm̄ accidit vt sint ambæ propositiones in syllo ꝑdicatiuo notæ, & cōclusio ignota. qm̄ ꝓpōnes non

I complicant', nisi vt existimemus, ꝙ ꝑter complicationē sequit' cōclusio: sed ꝓpōnes in syllo cōditionali non requirunt' ad cōpositionē, vt ex ipsis sequat' id. quod sequit'. Quare opus est', vt intelligamus locū istū super Arist. nō quēadmodum dixit Abumazar, neq; quemadmodū sup ipso in hoc dubitauit Abē sena. Et oīno ꝑ inductionē, quā descripsimus, manifestū quod dixit Arist. quēadmodum manifestū etiā est, ꝙ ex sermone nostro planū factū fuit, multa eē ꝑ se nota, veluti animam esse, & reliqua. atqui nouimus ista ꝑ hunc modum monstrationis. Verū fieri non potest, vt sit vna & eadē via, qua consistamus sup noto ꝑ se, & sup ignoto ꝑ naturam. Sed iā declaratum fuit, ꝙ oīa syllogismorū genera perficiunt' per primā figuram, & ꝙ resoluuntur ad vlēs ipsius, quēadmodum prædictū fuit. & hoc, qm̄ alij à ꝑdicatiuis perficiunt' per prædicatiuos, & ꝑdicatiui perficiunt' ꝑ primā figuram, & particulares, qui sunt in prima figura per vlēs eiusdē, secundum ꝙ expositum fuit.

K Oīa syllog. gn̄a perficiunt' per primā figuram.

In omni syllogismo terminum aliquem prædicatiuum esse, & vniuersale existere. Cap. 24. L

AMplius aūt in omni oportet terminorū aliquē prędicatiuum esse, & vlē existere. Nam sine vn̄, aut non erit syllis, aut nō ad positū, aut quod ex principio petet'. Ponat' enim, musicā voluptatem esse studiosam. si itaq; quispiā censet voluptatē esse studiosam, nō addēs, oēm, nō erit syllis. si vero aliquā voluptatē, si quidē aliā, nihil ad positū. sin aūt ipsam hanc, qđ ex principio accipit. Sed magis efficit' manifestū in descriptionib⁹. M vt ꝙ æquicruris ęquales, qui ad basim. Sint ad centrū ductæ AB. si igit' æqualē accipiat A C D angulum ipsi B D C, nō oīno existimans æquales, qui semicirculorum: & rursus C ipsi D, nō omnē assumēs eū qui secti: amplius ab æquis existētibus totis angulis, & ablatorū æquales eē reliquos E F, quod ex principio petet: nisi acceperit, ab æqualibus, æqualibus demptis, æqualia derelinq.

Planū

A

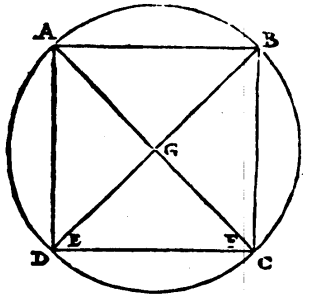

D

Demſo, ꝙ anguli æq cruris, qui ſunt ſupra baſi, ęquales inter ſe ſunt.

B

Planum igitur, quòd in omni oportet vniuerſale exiſtere: & quòd vniuerſale quidem ex omnib⁹ terminis vniuerſaliter mõſtratur: quod autem in parte & ſic, & illo modo. Quare ſi cõcluſio quidẽ vniuerſaliter ſit, & terminos neceſſe vſr eſſe: ſi vero terminí vſr, contingit concluſionẽ non eſſe vniuerſaliter. Sed manifeſtũ, & ꝙ in omni ſyllogiſmo, aut vtraſq; aut alteram propoſitionem ſimilem neceſſe fieri cõ

C cluſioni. dico autem non ſolum affirmatiuã aut priuatiuam, ſed neceſſariam, aut inexiſtentem, aut contingentem. Conſyderare vero oportet & alia prædicamenta. Planum autem & ſimpliciter, quando erit, & quando non erit ſyllogiſmus: & quando poſſibilis, & quando perfectus: & quòd ſi fuerit ſyllogiſmus, neceſſarium eſt ſe habere terminos ſecundum aliquem dictorum modorum.

In omni ſyllogiſmo propoſitionem aliquam eſſe affirmatiuam, & aliquam vniuerſalem. Cap. 24. E

PLanum etiã ꝙ oportet vtrin of ſyllo concludente ſit propoſitio affirmatiua, quantacunq; fuerit in quantitate, & propõ vſis, qualiſcũq; extiterit in qualitate. Et hoc, qm̃ ſi non fuerit ꝓpõ vſis, non erit ibi ſyllogiſmus oino, ſiue fuerit ſuper aliò à quæſito, ſiue fuerit ꝓpõ eadem cũ quæſito. Vt in exẽplo, ſi fuerit quæſitum an delectatio muſicæ ſit bonũ. quod enim accipi põt ad monſtrationem iſtius quæſiti ex neceſſitate, aut eſt idem cũ quæſito, aut aliud à quæſito. Amplius, ſi fuerit aliud à quæſito, non effugit à tribus diſpoſitionibus, vel vt ꝓpõ accepta in hoc ſit indefinita, puta, ꝙ voluptas ẽ bonum: vel vt ſit particularis, puta, ꝙ aliqua voluptas bonũ: vel vt ſit vſis, quẽadmodũ ꝙ omnis voluptas bonum. Si igit accipiatur ꝓpõ indefinita, vt ꝙ voluptas eſt bonũ, nõ confidimus hanc voluptatẽ verã eſſe de aliis voluptatibus à voluptate muſica, ergo non cõprehendet quæſitũ, puta,

Oẽ ſyllogiſmus cõcludens conſtat ex altera affirmatiua & altera vſi.

F

G puta, quòd voluptas muſica eſt bonum. Conſimiliter ſi ipſam expoſuerimus per ſignum particulare, & dixerimus aliqua voluptas bonum. fortaſſe enim concluſio ſua plerúq; eritalia à quæſito: quemadmodum ſi dicamus, aliqua voluptas bonum, & verificetur de voluptate ſcientiæ. & ſimiliter indefinita concludet, quòd voluptas ſcientiæ eſt bona, ſed hoc non eſt quæſitum.

H Si vero accipiatur idem, quod quæſitum, planum quòd non erit ſyllogiſmus. ergo neceſſe eſt vt in ſyllogiſmo concludente cõtineatur minor extremitas ſub medio, ſecundum quòd continetur pars in toto, quouſq; fuerit proportio vnius ad aliud, proportio partis ad totum: & hoc in actu in figura prima, & in potentia in figura ſecunda & tertia. Et ex hoc manifeſtum etiam, quòd oportet propoſitionem contentam ſub propoſitione vniuerſali eſſe affirmatiuam. quoniam ſi eſſet negatiua, non contineretur ſub ipſa, & non inueniretur in ipſa hæc proportio. & propterea diſpoſitio dicti de omni comprehendens iſtam proportionem inuenitur in actu in prima figura, in potentia vero in ſecunda, & in tertia.

In of ſyllo cõcludẽte op; minorẽ ſub me dio cõtine ri vt pars ſub toto: et actu in pri ma figura in potẽtia in ſecũda, & ter tia

Hoc totũ vſq; ad ter tiã partem huius cõmenti nõ legebat in alia tranſlatione.

Iam itaq; declaratum fuit ex hac expoſitione, quòd oportet in omni ſyllogiſmo eſſe aliquam propoſitionem vniuerſalem & affirmatiuam: quodq; concluſio vniuerſalis monſtratur quidem ex propoſitionibus vniuerſalibus: concluſio autẽ particularis oſtenditur ex duabus propoſitionibus, quarum altera eſt particularis, & hoc in figura prima ac ſecunda. iam enim monſtratur etiam ex binis vniuerſalib⁹, & hoc in tertia figura. Quòd cùm ita ſit, concluſio vniuerſalis non poterit monſtrari, niſi ex binis vniuerſalibus. concluſiones vero particulares iam monſtrantur ſecundum duas ſpecies ſimul, hoc eſt ex duabus vniuerſalibus, & ex vniuerſali & particulari. K

Et palam etiam eſt, quòd ambæ propoſitiones, aut vna ipſarum ſimilis erit in qualitate ac modo ſuo concluſioni, hoc eſt ſi fuerit concluſio neceſſaria, aut poſſibilis, aut abſoluta, erunt ambæ propoſitiones, aut vna ipſarum ſecũdum hunc modum. & hoc in ſyllogiſmis concludentibus concluſionem vnam, quę eſt concluſio in eo, quod comprehenditur in diſpoſitione dicti de oſ.

Ambæ propõnes vel vna ſaltẽ ſiſis debet eſſe cõclu ſioni ſue in qualita te & mõ. L

Et ex eo, quod diximus, planum eſt etiam, quando eſt ſyllogiſmus concludens, & quando non eſt ſyllogiſmus concludens: & concludens quando eſt deficiens, & quando perfectus: quodq; cùm fuerit ſyllogiſmus prædicatiuus, neceſſe eſt vt termini in ipſo ordinentur ſecundum vnam harum trium viarum, quas diſpoſuimus.

M

Omnem ſyllogiſmum ex tribus tantum conſtare terminis, duabusq; propoſitionibus: ac quo pacto dum addantur termini, propoſitiones creſcant, ac concluſiones.

Cap. 25.

SEd manifeſtum & q̃ omnis demõſtratio erit per tres terminos & nõ plures: niſi per alios & alios eadẽ concluſio fiat: vt E per A B, & per C D.

Alal.

A

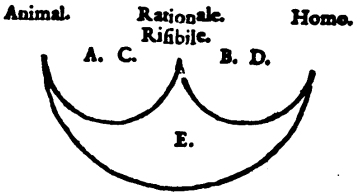

Conclusio eadem de mõstrata ꝑ diuersos terminos in eadem figura.

aut per A B, & A C, & per B C: plura nanq; media eorundẽ esse nihil prohibet, his aũt existẽtibus, nõ vnus, sed plures sunt syllogismi.

B

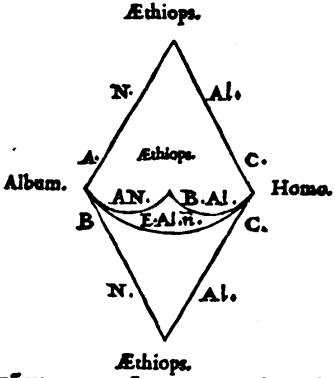

Conclusio eadẽ ꝑ idẽ mediũ diuersimode variatũ ĩ trib⁹ ostẽsa figuras.

Aut rursus, qñ vtrunq; eorũ quæ A B per syllm. fuerit acceptũ, vt A per D E, & rursum B per F G: aut hoc inductione, illud syllo. verũ & sic plures syllĩ: plures nãq; cõclones sunt, vt A, & B, & C. C

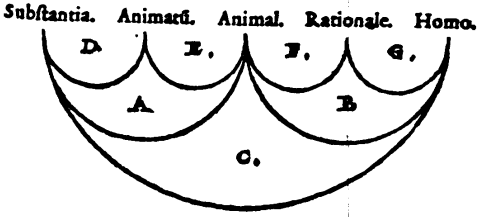

Conclusio ꝑ syllm, & pro syllm ostensa.

Si

D Si igitur nō plures, sed vnus, sic accidit ꝑ plura eandem fieri conclusionem. vt vero C pēr ea, quæ sunt A B, impossibile. Sit enim E conclusum ex A B, C D: ergo necesse est ipsorum aliquid aliud ad aliud acceptū esse, hoc vt totū, illud vt pars. hoc enim prius ostēsum est, ꝙ si fuerit syllogismus, necesse est terminorū aliquos ita se habere. Sic se igit̄ habeat A ad B: est itaq; aliqua ex ipsis cōclusio. aut ergo E, aut eorum quæ C D alterum, aut aliud
E quippiā præter hæc. & si E quidem ex A B tantū, syllis vtiq; eēt.

C D vero, si quidē sic se habēt, vt sit hoc vt totū, illud vt pars, erit aliquid & ex illis: & aut E, aut eorum quæ A B alterum, vel aliud quippiā præter hæc. Et si E quidē, aut eorū quæ A B alterum, vel plures erunt syllī, aut G vt contingebat, idem per plures terminos concludi accidit. si vero aliud præter hęc, plures erūt, & inconiuncti syllī ad se inuicē. ꝙ si non ita se habeat C ad D, vt faciat syllm, frustra erunt accepta, nisi abductionis, aut occultationis, aut alicuius alius taliū gratia. Sin autē ex A B non E, sed aliud quid fit conclusio, ex C D vero, aut horū alterum, aut aliud quiddā præter hæc, & plures fiunt syllī, & non ipsius suppositi: suppositum nanq; fuerat syllm esse ipsius E. Quod si ex C D nulla efficit̄ cōclusio, frustra accepta ea fuisse accidit, ac syllogismū non esse eius quod à principio. quare planū, ꝙ omnis demonstratio, & omnis syllis erit solum per tres terminos.

* al. Lindactionis.

H

Hæc ꝟba (ꝙ si ex C D) debeat legi, ꝙ si ex A B, ex Alexan. & Philo.

Ostēdit omnes syllm cōstare ex tribus terminis.

F

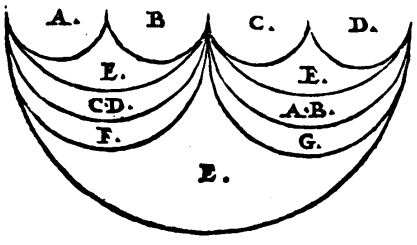

I

Cùm aūt hoc planū sit, manifestū ꝙ & ex duabus ꝓpōnib⁹, & non pluribus. tres nanq; termini duæ sunt ꝓpōnes, nisi assumatur, quēadmodum ex principio dictū est, ad syllogismorum perfectionē. Planum itaq;, ꝙ in qua rōne syllogistica nō sunt pares ꝓpōnes, per quas conclusio, ꝓpria fit, (quasdā nanq; ex superiorib⁹ cōclusionib⁹ nec esse est ꝓpōnes esse) hæc ratio aut non est ratiocinata, aut plura necessarijs interrogauit ad positionem.

Si

A Si itaq; syllogismi secundũ proprias accipiãtur propositiones, omnis erit syllogism⁹ ex propositionibus quidẽ paribus, ex terminis autem imparibus: vno nanq; plures termini q̃ propositiones. conclusiones vero dimidium propositionum. D

Risibile. Rationale. Homo.
A. B. C.

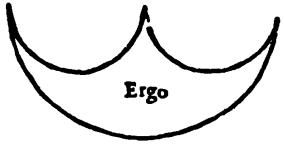

Sylls simplex.

B Sed cùm ꝑ syllos cõcludunt, aut ꝑ plura media nõ continua, vt A B ꝑ C D, multitudo quidẽ terminorũ cõsist vno superabit ꝓpõnes. aut. n. extrinsec⁹, aut ad mediũ ponet intercidens terminus: vtroq; aũt mõ accidit interualla vno minore esse terminis. Propõnes vero æquales sunt interuallis, nõ tñ pares semꝑ erũt, illi aũt impares: sed vicissim, qñ ꝓpõnes pares, impares termini, cũ vero pares termini, ꝓpõnes impares: simul enim cũ termino C vna addit ꝓpõ, vndecũq; addat termin⁹. quare qm̃ illę pares, isti impares erũt, necesse ẽ ꝑmutari, cũ eadẽ fiat appositio. Conclusiones vero nõ ẽt eũdẽ habebũt ordinẽ, neq; ad termĩos, neq; ad ꝓpõnes. cũ enĩ vnus termin⁹ addit, cõclusiones addent vna pauciores p̃existentib⁹ terminis: ad solũ nãq; vltimũ nõ facit cõclusionẽ, sed ad alios oẽs. Veluti si A B C adĩciat ip̃m D, statim & cõclones duę adĩciunt, & q̃ ad A, & quę ad B. cõsist aũt & in alĩs. E

Verũ & si ad mediũ ĩtercidat, eodẽ mõ: ad vnũ nãq; solũ nõ faciet syllm. q̃re mlto plures cõclones erũt et terminis et ꝓpõnib⁹. F

Risibile. Rõnale. Disciplinabile. Homo.
A. D. B. C.
A. B. C. D.
A. C. D. B.

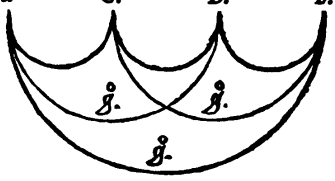

Mõstratio quo pacto augeat ꝓpõnũ ac conclonũ numerus, auctis terminis. & extrinsec⁹ additis, & ĩteriectis.

G O mnem syllogismū ex tribus tantum constare terminis, duabusq: propositionibus, & quo pacto propositiones conclusionesq; crescant, additis terminis. Cap. 25.

Oīs cōclo rū tres ter minos esse etiā plures ſyll. cau ſa cresc nisi per plures ppōes eadē cōclo con cludatur.

ET de cętero declaratum etiā cōsimiliter fuit, ꝙ oīs cōclusio erit p tres terminos, non pauciores, neq; plures: nisi fuerit vna & eadē cōclusio ostensa per plures syllos, quorū vnusquisq; sufficit ad concludendā cōclonē, hoc est diuersam & eandē.

H Nota, duos modos ad conclu dendā cō clusionē vnā.

Asseremus autem, ꝙ hoc pōt esse binis modis: quorū vnus est, vt exēpli gratia, monstremus conclusionē p duas propositiones A B, & p duas propositiones C D, aut per duas propositiones A B tantū, & per duas propositiones C D tantum. Modus vero secūdus, vt sint ambæ propositiones concludentes conclusionē ꝓpositam, cōclusiones propositionū aliarum, aut ambæ, aut vna ipsarum. Exemplum huius, vt si E conclusio concludat̄ per duas propōes A B, & propositio A cōcludat̄ per duas propositiones D E, & propositio B cōcludatur per duas propōes F C: vel vt

I propositio A concludatur per duas ꝓpōes D E, & propositio B sit manifesta p inductionem, aut sit manifesta p se à principio rei. Secundum igit̄ modū priorem erunt syllī plures & conclusio vna: fm vero modū istū erunt syllī plures & cōclusiones plures puta in exēplo hoc erūt tres, hoc est E conclusio vltima, & A & B, quæ sunt ꝓpōnes ad conclusionē E, & conclusiones respectu propositionum D E F G. Quòd si non fuerint

Si ad cō clusionē vnā ſyll. vnus cōcurrit cōclusio ſequitur niſi ex tribus terminis.

syllī plures super quæsitis pluribus non coniuncti sibi inuicem. Quòd si ꝓpōnes C D non ita se habuerint, vt proportio vnius ad alterā sit proportio totius ad partem, non erit vti litas

syllī ex paucioribus ꝓpōnib⁹ duab⁹. K Ponamus igitur, ꝙ cōclusio vna sit ex syllo vno ex quatuor propōnib⁹ & sex terminis: quēadmodum si ponamus exēpli gratia, ꝙ E conclusio est ex propositionibus A B, & ꝓpositionibus C D. Sed qm planū, si fuerit concessum syllm esse ex propositionibus A B ꝙ erit proportio vnius ad alterū proportio partis ad totū: & si fuerit proportio vnius ad alterum proportio partis ad totū, ꝙ erit ex ipsis cōcluso ex necessitate: si igitur fuerit ex ipsis cōclusio, ex necessitate erit vna ex tribus dispositionib⁹, vel vt sit ex ipsis E cōclusio posita, vel vt L sit conclusio vna ex ꝓpōnibus C D, aut vt sit aliud quippiam ab istis.

Amplius, in oībus istis trib⁹ dispositionibus ad ꝓpōnes A B non effugit, quin ꝓpōnes C D ita se habeant, vt proportio vnius ad alterā sit proportio totius ad partem, aut non sit. Quòd si cōclusio ex ipsis de nouo sequet̄ ex necessitate, hęc cōclusio consist non effugiet ab his tribus dispositionibus, vel vt sit cōclusio vna ex ꝓpōnibus A B, vel vt sit cōclo aliud ab istis, vel vt sit cōclusio sequens ex ꝓpōnibus A B, conclusio E quęsita. Quòd si ex C D ꝓpōnibus erit con- M clusio aliqua, erit ꝓportio vnius ex ipsis ad alteram, proportio totius ad partē. si ergo cōclusio ista erit cōclusio E, aut vna ꝓpōnum A B, erunt syllī plures sup conclusione vna: qđ nō est impoſe. Si vero cōclusio propositionū C D non erit conclusio E, neq; vna ex ꝓpōnibus A B, erunt syllī plures super quæsitis pluribus

Si ꝓpōnes non ſe habēt in ꝓportione partis ad totū, ſi erūt ad concluſionē vtiles ſed erunt sūptæ gratia inductionis aut celationis. vt in 8. Topi. di principio.

A litas ad conclusionē: nisi acceptæ fuerint ꝑ modū inductionis ad verificandas propōnes sylli, aut ad occultandā cęlandamq; cōclusionem, aut ad aliud tale ex ijs, ꝑꝑ quę accipiunt ꝓpōnes non necessariæ ad conclusionē, ſm ꝙ declaratū fuit in Octauo libri Dialectices. & hoc est, quod sequitur, cū posuerimus, ꝙ conclusio ꝓpōnū A B est E. Quòd si cōclusio ꝓpositionū A B fuerit aliud ab E, & aliud ab altera ꝓpōnū C D, nō effugiet ēt consilr, quin conclusio ꝓpositionū C D, aut sit conclusio E, aut vna ꝓpōnū A B, aut aliud ab istis:
B vel vt C D sint ꝓpōnes non concludentes oīno. Si vero extiterit cōclusio A B aliud ab E, & aliud ab altera ꝓpōnū C D, non erit sylls sup quæsito. Et si fuerit ēt conclusio ꝓpōnū C D aliud ab E, & aliud à ꝓpōnibus A B, non erit sylls sup quæsito vno tanq̄ sup quæsito, sed erunt sylli plures sup quęsitis pluribus. Sin aūt fuerit conclusio ꝓpōnum C D vna ex ꝓpōnibus A B, erunt etiam consilr sylli plures super quæsito vno, nisi aliud extiterit à q̄sito. Quòd si C D ꝓpōnes sint non concludentes, non conferent aliquid conclusioni pro-
C positionū A B, cum hoc ēt, ꝙ cōclusio ꝓpōnum A B est aliud à q̄sito. Si vero fuerit conclusio ꝓpōnum A B vna ex ꝓpōnibus C D non effugiunt silr etiam ꝓpōnes C D ab his tribus dispositionibus, vel vt concludant E, vel vt concludant alterā propositionum A B, vel vt concludant aliud ab his. Si igit concluserint E, erunt sylli plures sup quæsito vno. sed iā declaratū fuit, ꝙ hoc non est impossē. Quòd si fuerit cōclusio sua vna ex propositionib⁹ A B, erit monstratio circularis, & non erit ibi sylls super quæsito. Quòd si fuerit cōclusio sua, conclusio ex ꝓpōnibus C D alia ab E, & alia ab altera ꝓpōnum A B, erunt consilr sylli plures super quæsito vno, nisi fuerit aliud à quęsito. Sin aūt ꝓpōnes C D nihil cōcludant penitus, nō erit ipsis vtilitas ad conclusionē, & erūt cassæ, & erit ibi sylls vnus, sed super alio à quæsito. Iā igitur declaratū fuit, ꝙ oīno fieri nō pōt, vt imaginemur quęsitū vnū monstrari per sylm vnum cōpositum ex pluribus ꝓpōnibus q̄ duabus. & ex hoc ēt manifestū est, ꝙ nō potest quæsitū vnū monstrari per sylm vnum compositū ex pluribus terminis q̄ tribus. & hoc est, qđ intē debamus ostendere. Postea igitur q̄ monstratū fuit ꝙ oīs sylls simplex nō erit ex pluribus terminis q̄ trib⁹, & tres termini erunt duæ propōnes tm̄: ergo sylls oīs non erit ex pluribus ꝓpōnibus, q̄ duab⁹, & terminis tribus, & planū etiam ꝙ non erit ex paucioribus: igit sylls omnis nō erit ex pluribus terminis q̄ tribus, neq; ex paucioribus. Quod cū fuerit planum, manifestum ēt erit ꝙ oīs sylls simplex, aut cōpositus ex sylls simplicibus ꝑfectis, in quo non deficiat ꝓpō ex ꝓpōnibus necessarijs ad cōclusionē vltimā, componit ex propositionibus paribus, & terminis imparibus: qm̄ termini superāt ꝓpositiones vno. quodq; qualiscūq; sylls fuerit ſm hanc dispositionē, & non habuerit propōnes suas pares, ꝙ inquā nō cōcludit, nisi in ipso accepta fuerit ꝓpō non necessaria ad cōclusionē, aut derelicta fuerit aliqua ex ꝓpōnibus necessarijs. & propriū est hoc sylli, vt sint in ipso cōclusiones dimidiū ꝓpōnū: qm̄ ex oībus duabus propositionibus est conclusio.

D

E

Ex quo sylogismus oīs cōstat ex tribus termis, cōstabit ex ꝓpōnibus duab⁹ necessario.

Oīs syllus simplex vl cōposit⁹, ꝑ quo nō deest nec superfluit ꝓpositio, h; ꝓpōnes pares & terminos impares, & cōclones dimidiū propositionū.

F

Nota quid ſit ſyllſ cõpoſitus.

G Syllogiſmus vero compoſitus ſm iſtam diſpoſitionẽ vocatur coniunctꝰ, in quo videlicet coaptanꝫ, veluti dixim⁹, oēs propoſitiones neceſſariæ ad concluſionẽ quæſiti, & repetuntur propoſitiones mediæ bis, ſemel ex eo quo ſunt concluſiones, & ſemel ex eo quo ſunt ꝓpoſitiones. Et intelligo ꝑ propoſitiones medias propoſitiones, quæ ſunt inter quæſitum primum & propoſitiones primas, ex quibus componuntur ſylli ſimplices, ad quos reſoluitur ſyllſus compoſitus. ipſi aũt ſunt per ſe noti,

H quemadmodum ſi monſtratũ fuerit ꝙ A eſt in B ꝑ propoſitiones C D, & monſtretur vtraq; iſtarum duarũ propoſitionum per duas propoſitiones. puta, ſi monſtret⁹ propoſitio C per propoſitiones E G, & propoſitio D per propoſitiones E B, & ſint propoſitiones E G E B quatuor ꝑ ſe manifeſtæ, & ſint omnes propoſitiones iſtius ſyllogiſmi ꝑter quatuor aliqñ cõcluſiones, & aliqñ propõnes, hoc eſt concluſiones reſpectu ſuperiorũ, & propoſitiones reſpectu inferiorũ.

Nota quis ſit ſyllſ cõſecutiuus, qui partiuus dr.

Verum ſyllogiſmus conſecutiuus, qui vocatur partiuus, hoc eſt, in quo ponunt⁹, aut oēs propoſitiones tm̃ ſine concluſionibus conſequen

I tibus ex ipſis, aut pars propoſitionũ ſm modum, quo non dicuntur oēs ꝓpõnes, proprium habet, vt ſemꝑ termini vno ſuperẽt propoſitiones. non aũt⁹ erunt propoſitiones ſemꝑ pares & termini impares, quẽadmodum erant in ſyllſo compoſito coniuncto, ſed proprium huius ſimiliter erit, cùm fuerint propoſitiones pares vt ſint termini impares, & cum fuerint ꝓpõnes impares vt ſint termini pares. qm̃ hoc eſt proprium numerorum, quorũ vnus addit ſup alium, ꝙ ſi fuerint propoſitiones im K pares & termini pares, & additus fuerit terminus vnus, cõuertetur diſpoſitio, & erunt propõnes pares & termini impares. Qm̃ igitur hoc conſequitur ſyllſm, vt ex ꝓpõnibus ſuis aliquæ aliquibus coaptentur, & non ſit diſtinctio concluſionum inter ipſas, de quibus mentionem facimus in ſyllſo coniuncto, ſed negligantur: ſequitur ergo vt innouet⁹ concluſio in ipſo ſimul cum oībus tribus terminis ex illis concluſionibus, quarũ aliqua eſt opus ad concluſionẽ quæſiti, & aliqua nõ eſt opus, & hæ ſunt concluſiones, quæ vocant⁹ ſuperfluæ. L Quod cũ ita fuerit, erunt concluſiones innouatę in hoc ſyllſo multo plures & terminis & propoſitionibus, hoc eſt, qm̃ ſi extiterint termini plures quatuor, & addat⁹ termin⁹ vnus, addent⁹ etiam concluſiones pauciores terminis præcedentib⁹ termino vno: qm̃ non complicabitur cõcluſio ex termino addito & conſequente, ſed ex ipſo complicabit⁹ & termino tertio: amplius ex ipſo & ex termino quarto, & conſiſt⁹ vſq; ad vltimum terminorũ, qui fuerit terminus addit⁹ ad extremitatẽ inferiorẽ: qui videlicet ſubijciat⁹ prędicato vlti M mo, aut ſ extremitate ſuperiore, qui prædicet⁹ de prędicato primo. vel vt addat⁹ ſiſt⁹ etiã in medio. & hoc, qm̃ cùm fuerit additus in medio, faciet itidẽ cõcluſiones cum terminis ſuperiorib⁹ & cũ inferioribus ꝑter duos terminos cõſequẽtes, quorũ alter ſuperior, & alter ſ inferior. Exẽplũ hui⁹. qm̃ ſi nobis ſubijciant⁹ termini quatuor A B C D, erũt ex terminis iſtis tres concluſiones, cõcluſio ad terminos A B C, & concluſio ad terminos A C D, & cõcluſio ad terminos B C D.

Nota hic de multiplicatione cõcluſionũ.

Exẽplũ multiplicationis.

Quòd

A Quòd si addatur supra ipsos terminus vnus, vt exempli gratia E, innouantur tres conclusiones, conclusio ad terminos E D C, & conclusio ad terminos E C B, & cõclusio ad terminos E B A. erunt igitur cõclusiones innouatæ à termino addito pauciores terminis, cum quibus complicatur terminus additus vno. Secundũ igitur consyderationes istas fieri potest, vt cõsistamus super cognitione duarum specierum syllogismi compositi, coniunctiui & partitiui. qm̃ si non complicabũtur ipsis proprietates istæ, & propositiones non fint
B additæ ad hanc intentionem, vt fint additæ propositiones, quibus non est opus ad quæsitũ, planum ꝙ oratio non erit syllogismus compositꝰ omnino non coniunctiuus neq; diuisiuus. in quocũq; igitur inuenientur proprietates coniunctionis, erit coniunctiuus: & in quocunque inuenientur proprietates diuisionis, erit diuisiuus.

Quæ problemata per quas figuras concludantur, & quæ facile, quæue difficulter concludi possint.
Cap. 16.

C QVoniam aũt habemꝰ de, quibus syllſi, & quale in vnaquaq; figura, & quot modis mõstrat, manifestũ nobis est & quale problema difficile, & quale bene argumentabile. quod enim in pluribꝰ figuris, & p plures casus cõcludit, facilius: quod aũt in pauciorib⁹ & p pauciores, difficilius argumẽtabile. Vlt itaq; affirmatiuũ per solã primã monstrat figurã, & p hãc vno tantũ modo. Priuatiuũ aũt, & p primã & per mediam. D ac p primã quidẽ vno solũ modo: per mediã vero dupliciter. Sed affirmatiuum in parte p primã, & p vltimã: vno tantũmodo p primam, trifariã aũt per vltimam. Priuatiuum vero fm partem in oſbus figuris monstrat: ꝓterquã ꝙ in prima quidẽ, semel: in media vero atq; vltima, in illa bifariã, in hac tripliciter. Planũ itaq;, ꝙ vſt prædicatiuũ cõstruere quidem difficillimũ, destruere vero facilius. Oſno aũt tollere vſia facilius, q̃ ea, q̃ sunt in parte. nãq; E & si nulli, & si alicui nõ insit, sublatũ est. horũ aũt alicui quidẽ nõ, in oſbus monstratur figuris: nulli vero, in duab⁹. Sed eodem pacto & in priuatiuis. nanq; & si oſ, & si alicui, sublatũ est quod à principio: hoc aũt erat in duabus figuris. In ns vepo, q̃ sunt in parte, vno tantũ mõdo, aut oſ, aut nulli oſtendentẽ inesse. Sed construenti faciliora q̃ in parte: nãq; & in pluribus figuris, & p plures casus. Et oſno nõ oportet latere, ꝙ destruere p se inuicem F est, & vſt p ea, quæ sunt in parte, & hæc p vſia. cõstruere vero nõ est vſt p ea, quæ sunt fm partem, sed p illa hæc est. Simul aũt manifestũ, ꝙ & destruere facilib⁹ est, & cõstruere. Qũo igit efficiatur oſs syllſis, & p quot terminos ac propõnes, & qũo se habẽtes inuicem: amplius, quale problema in vnaquaq; figura, & quale in pluribus, & quale in paucioribus monstrat, planũ ex dictis

Quæ probabilitas per ſe, & quæ per ſuam figuram concludantur: & quæ facile, quæue difficulter concludi poſſint. Cap. 26.

SEd qm̃ ſpecies concluſionũ, quæ ſunt ex ſyllogiſmis, ſunt apud nos notæ, & in quot figuris ſit vna & eadẽ concluſio, & in quot ſpeciebus ſit iſtius figuræ, planũ nobis erit in hoc, qualis ſpes concluſionũ ac quæſitorũ ita ſe habuerit, vt cũ difficultate ſuper ipſa ſyllogiſmi inueniri poſſit: & qualis ſyllogiſmorum ſpes ita ſe habeat, vt facile ſup ipſa inueniatur ſyllogiſmus. qm̃ manifeſtũ, ꝙ ſpes, quæ
H monſtratur per ſyllogiſmos plurium figurarum & plurium ſpecierũ, q̃ figuræ vnius & eiuſdem, ꝙ in quã eſt facilior ea, quæ oſtenditur per ſyllogiſmos pauciores figurarum & pauciorum ſpecierũ. Monſtratũ eſt itaq; ꝙ vltis affirmatiua non oſtendit niſi in prima figura, & hoc in vna ſpecie ipſius. Et declaratum eſt ẽt. ꝙ vltis negatiua monſtrat in duab⁹ figuris prima & ſecunda: in prima in vna tm̃ ſpecie, in ſecũda in binis ſpeciebus. De affirmatiua etiã particulari conſtat monſtratũ fuit, ꝙ concludit in figura prima in ſpecie vna ipſius, & in ter
I tia in tribus ſpeciebus. Et conſimiſt quoq; monſtratũ fuit, ꝙ particularis negatiua cõcludit in oĩbus figuris: in prima in ſpẽ vna, in ſecũda in binis ſpẽb⁹, & in tertia in trib⁹ ſpẽb⁹.

Difficillima ad cõſtruẽdum vltis affirmatiua, ad deſtruendum facillima. Particularis negatiua ad conſtruẽdũ facillima, ad deſtruendũ difficillima.

Quod cũm ita fuerit, vt expoſuimus, planum ꝙ difficillima ad conſtruendũ eſt vltis affirmatiua, cũm per vnicam viam cõſtruatur, ad deſtruendum vero eſt omnium facillima, cũm deſtruat per cõſtructionẽ particularis negatiuæ. particularis aũt negatiua conſtructu facillima oĩum: cũ in plurib⁹ ex ipſis cõſtruit amplius, quia conſtruit per vltem ne
K gatiuã. Et oĩno vltis deſtructu facilior q̃ cõſtructu: qm̃ deſtruit p conſtructionẽ ſui contradictorij, quod eſt particulare, & p conſtructionem ſui contrarij, quod eſt vltis. Vniuerſalis aũt negatiua conſtruit in duabus figuris, & deſtruitur ẽt in duab⁹ figuris: niſi ꝙ deſtructio ipſius facilior eſt cõſtructione eiuſdẽ. & hoc, qm̃ deſtruit per constructionẽ particularis affirmatiuæ & vniuerſalis affirmatiuæ, quæ conſtruitur p modum vnum, & eſt concluſio per ſe. Particularia vero quæſita cõſtructu faciliora ſunt q̃ deſtructu. & hoc,
L qm̃ conſtruuntur ex vno modo per ſe, & monſtrant in pluribus figuris ac ſpẽbus pluribus: & ex modo conſtructionis ipſius vltis, qđ cõtinet ea. deſtruunt aũt per modũ vltis ſui cõtradictorij tm̃. & propterea ſi ter ipſa difficultas eſt in deſtruendo negatiuũ particulare: qm̃ ipſum vtiq; deſtruit per vltem affirmatiuum: qđ ex ipſis conſtructu difficillimum eſt.

Vltis negatiua fere æqualis eſt in vtroq; deſtructu tamen facilior.

Et oĩno cõſtructio affirmatiui difficilior eſt cõſtructione negatiui. & hoc, qm̃ particulare negatiuũ monſtrat per plures vias, q̃ ſint hæ, per quas oñdit particulare affirmatiuũ. Conſtat, vltem negatiuum monſtrat p plures vias q̃ ſint hæ, p quas monM ſtratur vltem affirmatiuũ. Cũm ergo conſtructio affirmationis ſit deſtructio inuentionis, pp hunc modũ tã vere poſſumus dicere, ꝙ deſtructio eſt facilior cõſtructione. Quòd ſi accipiam⁹ vltem particulareq; cõſtruenda ac deſtruenda, erit deſtructio vltis leuior conſtructione eiuſdem, particularis aũt econuerſo. Sed iam declaratũ eſt ex eo quod diximus, qualis erit ordo terminorum in ſyllis,

Oĩno conſtructio affirmatiui eſt difficilior conſtructione negatiua.

&ex

A & ex quot terminis, & ex quot ꝓpositionibus cõstabit, & quo oporteat proportionẽ propositionũ inuicem se habere: & quale quæsitũ in quali monstretur figura: & quod ostẽditur in figuris paucioribus, & quot in figuris pluribus. Iam itaq; completa est pars prima istius tractatus.

SECTVM SECVNDVM. De abundantia Propositionum, inuentioneq; Medij syllogistici.

Quo pacto inueniende sint Propositiones. Cap. 1.

B Vomodo aũt abundemus syll.s ipsi semper ad positũ, & per qualem viam accipiemus principia, quæ circa vnũquodq; iam nunc dicendũ. non enim solum fortasse oportet generationẽ consyderare syllogismorũ, verum & faciendi potentiã habere. Omniũ itaq; entiũ, hæc quidẽ talia sunt, vt de nullo vere vlr prædicentur, vt Cleon, *singulare & Callias, & * quod ſm vnumC quodq;, & sensibile: de his autẽ alia: etenim horũ vterq; homo, & animal est. illa vero ipsa quidem de alijs prædicantur, de his aũt alia prius non prædicantur. sed alia & ipsa de alijs, & de ipsis altera: vt homo de Callia, & de hoĩe animal. Quòd igit entium quædã de nullo apta nata sunt dici, manifestũ. ferme enim sensibilium vnũquodq; tale est, vt de nullo prædicet, nisi vt secundum accidẽs, dicimus nanq; aliquando albũ illud Socratẽ esse: D & accedens Calliam. Quòd aũt & sursum tendentibus statur ali qñ, rursus dicemus: nũc vero sit hoc positum. De his igit non est demonstrare alterũ prædicatũ, nisi ſm opinionem. sed hæc de alijs. neq; quæ * ſm singula de *singulaalijs, sed altera de illis. quæ vero tia.intermedia sunt, planũ q; vtroq; modo cõtingũt: nanq; & ipsa de alijs, & alia de his dicentur: & quasi rõnes & consyderationes sunt maxime de his. Oportet E itaq; ꝓpõnes circa vnũquodq; sic excerpere: supponentẽ ipsum primũ, & definitiones, & quæcunq; propria rei sunt: deinde post hoc, quęcũq; rem sequunt, ac rursus quæ res sequit, & quęcunq; non cõtingunt ipsi inesse. quibus aũt ipsum nõ contingit, nõ eligendũ, eò q; conuertit priuatiuum. Diuidenda aũt sunt et consequentiũ, quæcunq; in eo quod est quid, & quæcũq; propria, & quæcunq; vt accidentia ꝓdicant: & horũ qualia ex opinione, & qualia ſm veritatem. F quãto enim pluribus talib⁹ abũ dauerit quispiã, citius cõclusionem assequet: quanto aũt verioribus, magis demonstrabit. Verũ oportet eligere, nõ quæ aliquod sequunt, sed quæ totã rẽ sequuntur: quẽadmodũ nõ quid aliquẽ hoĩem, sed qd oẽm hoĩem sequit. per vlres nanq; propositiones syllogismus. nanq; cum est indefinitum, incertum, si vlris, ꝓpõ est: cum vero definitum, planum.

G Consimiliter aũt eligenda, & quæ ipsum sequiť tota, ob dictã causam: ipsum vero cõsequens nõ assumendũ totũ sequi. dico aũt veluti hominem oẽ animal, aut musicã scientiam omnẽ: sed tantũ simpliciter sequi, quẽadmodũ & protẽdimus. nanq; inutile alterũ, & impossť: veluti omnem hominẽ esse oẽ asal, aut iustitiã oẽ bonũ. sed ex quo sequitur. in illo omni dř. Sed cùm ab aliquo contineať subiectũ, quod consequẽtia oportet accipere, quæ sequunť vťe, vel nõ sequunť, non eligenda in his: sunt enim in illis accepta. quæcũq; enim animal, & hominẽ sequuntur, & quæcunq; nõ insunt, cõsiťr. Quæ vero circa vnũquodq; propria accipiendum. sunt enim quædam speciei propria præter genus: neesse nãq; diuersis speciebꝰ propria quædã inesse. Neq; igiť vniuersali eligendum, quę sequitur quod cõtinetur: vt animali quæ sequitur homo. necesse enim si hominem sequiť animal, & hæc I omnia sequi. conuenientiora autem hæc hominis electiõis. Assumenda vero & quæ vt plurimũ sequuntur, & quæ sequitur. problematũ nanq; vtplurimum, & syllřs ex propositionibus vtplurimum, aut oĩbus, aut aliquibꝰ. similis nanq; vniuscuiusq; conclusio principijs. Amplius quæ omnia sequuntur, nõ eligendũ. nõ enim erit ex ipsis syllogismꝰ. ob quam aũt causam, in sequentibus erit manifestum.

PARS SECVNDA. K
De inuentione Propositionum, Medijq; syllogistica.

Quo pacto propositionum copia quærenda sit. Cap. 1.

EXit. Sed iam est opus, vt sciamus qũo cadit syllogismus super omni quę sito, cuius cognitionem intendimus, & per qualem viã accipiunť propositiones cuiuscunq; syllogismi. non enim solum nobis est opus, vt cognoscamus quid syllřs, sed L etiam vt sciamus ordines, per quos accidit, vt faciamus syllogismũ. hoc autem perficitur ex cognitione duarum specierum ordinum: quarum vna est, vt sciamus ordines, in quibꝰ accidit syllogismus: secunda vero, vt sciamus ordines, in quibus sunt exitus propositionũ syllogismi. Dicamus igitur, q̃ entiũ aliqua de nullo penitus prædicatur, nisi per accidẽs, & per viam non naturalem: de ipsis vero reliqua prędicanť: puta, indiui dua substãtialia sensibilia, vt Ziiad. dicimus enim q̃ Ziiad est homo & animal: quodq; reliqua de ipso prędicantur. ipsum vero nõ dicitťde reliquis, nisi per accidens. veluti cùm dicimus, q̃ hoc albũ est Ziiad. Alia vero sunt, de quibꝰ aliqua prædicantur, quæq; & ipsa de aliquo dicunť: quẽdmodum prædicatio specierum de indiuiduis, & generũ de spẽbus. puta, in exẽplo, prædicatio asalis de hoťe, & p̃dicatio hominis de Ziiad & Amar. q̃ binæ istæ spẽs inueniantur, manifestum per se. Tertia vero species est eorum, quæ prædicantur de aliquo, & nihil oĩno de ipsis prædicatur, & hoc fm viam naturalem. M

Nota duos ordines inueniẽdi syllřm ad quęstum: quoꝝ vnꝰ ẽ ad mãm alter ad formam. Diuisio p̃dicatorũ.

Amplius

A Amplius species ista p̄dicatiōis mō strat̄ in libro demōstratiōis: qm̄ ibi oñdit̄, ꝙ p̄dicata oīno deueniūt ad p̄dicatū vltimū, de quo penitus nō dr̄ p̄dicatū. Qđ cū fuerit positū & planū ēt extiterit, ꝙ maxīa pars inuestigationum & quæstionum est de rebus medijs inter ambas istas extremitates, hoc est, quæ prædicantur de aliquo, & aliquid de ipsis prędicat̄: planū ꝙ oē quęsitum inuentū in hoc genere, in quo sit & p̄dicatū & subiectū, ꝙ oē inquā q̄sitū tale ita se habeat, vt & ipsum de alio dicatur, & aliud de ipso prędicetur. Qđ cū ēt fuerit positū cōsilr̄, sequit̄ vt via, ꝑ quā oīno asseq̄mur dispōnes propōnū cuiuscunq; q̄siti, cōtineat̄ sub hoc genere entiū, hoc ē sit sub medijs, posteaq̄ a principio distinctū fuerit q̄sitū in duos terminos, p̄dicatū vc3 & subiectū: qm̄ q̄sitū oē distinguit̄ in istos duos terminos. Pręterea inspiciem⁹ ea oīa, q̄ inueniunt̄ in vnoquoq; istorum terminorū, hoc est ea, q̄ sequuntur subiectū quęsiti, quęq; sequunt̄ p̄dicatū eiusdem: puta, definitiones, genera, differentias, propria & accidētia cōsequētia rē. & ad hæc ea, in quibus inuenitur vnusquisq; terminorū quęsiti: hoc est ea, ex quibus sequit̄ subiectū quęsiti, & ex quibus sequit̄ prędicatū eiusdē. & ea ēt cōsimiliter, q̄ negant̄ ab vtroq; terminorū duorū istorū: qm̄ iam monstratū fuit ꝙ negatiōes cōuertunt̄. Op3 aūt vt discernamus, qualia ex istis p̄dicatis sunt definitiōes vnius duorū terminorū, aut vtrorumq;, & qualia genera, & qualia propria, & qualia accidētia cōsequentia. Et consilr̄ opus ēt est vt discernamus, quale ex istis est definitio in veritate, aut genus, aut propriū, aut accidēs. & quale ex istis est definitio fm opinionē celebratā, aut genus, aut propriū, aut accīs, fm ꝙ facit Dialecticus in quacunq; arte. qm̄ quod erit fm veritatē, fiet in arte demr̄onis: qđ aūt erit fm opinionē celebratā, fiet in arte Dialecticę: & omnino quāto copiosiores erimus spērū propōnū, tanto citius inueniemus quęsitū. Cæterū ex consequentibus oportet vt accipiant̄ vlr̄ consequentia vtrūq; terminorū, hoc est prędicata de vtroq; ipsorū: non aūt cōsequētia appropriata, q̄ sunt particularia, hoc est, q̄ p̄dicant̄ de aliquo ipsorum. puta in exēplo, si fuerit q̄sitū, an hō ita sit, non debemus eligere, qđ sequitur aliquē hoīem, sed qđ sequit̄ oēm. qm̄ non est syllr̄us, nisi ex propōnibus vlr̄ibus, quēadmodū declaratū fuit. Cōsimiliter non est opus, vt accipiamus propōnes indefinitas, quarū potentia est potentia particularis, fm ꝙ declaratum fuit: neq; planū ex dispōne ipsarum, an sint particulares, an vero vlr̄es. Eodem pacto op3, vt eligamus ea, quę consequitur vterq; duorū terminorum vlr̄ia. puta in exēplo, qđ fm totū sequatur hō, non aūt qđ fm partem Oportet aūt vt sepimentū semper coaptetur subiecto propōnis acceptæ, non aūt prędicato. qm̄ si cōiūgetur p̄dicato, erit aut impossibilis, aut inutilis ad syllr̄m, fm ꝙ declaratum fuit in libro præcedente. Cū vero fuerit vnus duorū terminorū quęsiti, cuius quæris accipere consequens cōprehēdens, nō refert hoc in loco, siue q̄sieris consequens suū per se, aut consequens huius vlr̄is cōprehendentis ipsum. puta in exemplo, si quęramus. v.g. consequentia hoīem.

Maxīa ps q̄sitorū est de p̄dicatis medijs ītes extremitates, i. generæ generalissima & idiuidua.

Via ēt ad ꝓpōnes cōsequendas sumit̄ ex p̄dicatis medijs.

Quę sint īspiciēda ex ꝑte subiecti & p̄dicati i q̄sito.

Sepimētū hoc ē determinatio ē addēdū subiecto ñ p̄dicato. Cū q̄rim⁹ aliqđ cōsequēs, nō refert, siue accipiam⁹ ꝓpinquū, siue remotū: nā qđ vlr̄ius ē, cōprehēdit ēt min⁹ vlr̄e.

G hominem, & nouerimus ꝙ animal continet hoīem, non refert hoc in loco, siue accipiamus aliquod consequens ex consequentibus hoīem, aut aliqđ cōsequēs ex cōsequentibus aīal: qm̄ oē id, qđ consequitur cōprehendens hominem, iam & hominē cōsequitur. Amplius, si quæramus aliquid, qđ sequatur vnum duorum terminorum, & fuerit terminus, cuius consequentia q̄rimus, continens aliqđ subiectorū suorū, non est opus vt simus soliciti ad verificandū, ꝙ consequens istum terminum sequitur etiam subiectum suum: qm̄ planum est, ꝙ omne cōsequens aliquid, consequitur etiam comprehēsum in ipso: sed opus vt verificemus, ꝙ terminus, cuius consequens accipitur, comprehenditur in hoc subiecto. puta in exemplo, si animal sequitur hominem, & continet ipsum, sequitur etiā omne id, quod continetur ab ipso homine. atqui opus est, vt verificemus, ꝙ in hoc continetur, aut non cōtinetur hō. Et est ēt opus, vt eligamus ex istis consequentijs proportionatis quæsito. si enim extiterit quæsitum possibile vt multū, accipiamus consequentia possibilia vt multū. quoniam syllogismus quęsitorum possibilium vt multum erit ex propositionibus, quæ sunt vt multum: quemadmodum syllogismus quęsitorum existentium in materia necessaria erit ex propositionibus necessarijs. Hi autem sunt duo ordines, per quos quęrimus copiam propositionis, & omnis syllī, cuius constructionem intendimus.

Si termin⁹ cui⁹ cōsequēs q̄rim⁹, aliqd cōtinet, si op, vt q̄ram⁹ an illđ cōsequens de illo cōtēto p̄dicetur: illđ .n.

H ē manifestū, ꝙ si p̄dicat̄ đ cōtinēte, đ cōtēto ēt p̄dicabitur. Necesse ē eligere cōsequētia ꝓportiōata.

I

Quo pacto inuenienda sint media in omni syllogismorum genere, construendiq; syllogismi. Cap. 2. K

Construere igitur volentib⁹ de aliquo toto, aspiciēdum quidem in subiecta eius, qđ construitur, de quibus ipsum dr̄: de quo autē oportet prędicari, quęcūq; hoc sequuntur. si nanq; horū aliquid idem fuerit, necesse est alterū alteri inesse. Si vero non ꝙ omni, sed ꝙ alicui, quæ sequitur vtrunq;. si .n. horū aliqd idē, necesse alicui inesse. Cęterū cū nulli oporteat L inesse, cui nō est opus inesse ad sequentia: qđ autē oportet non inesse, in quę non cōtingunt ipsi inesse. aut econuerso, cui quidē oportet non inesse, q̄ non cōtingunt ipsi inesse: qđ aūt non inesse, in consequentia. cū .n. hęc vtralibet eadem fuerint, nulli contingit alteri alterum inesse. fit .n. qn̄q; quidem qui ī prima figura syllis, qn̄q; aūt qui in media. Quòd si alicui non inesse, cui oportet non inesse, quæ seq̄tur: quod autē non inesse, quæ M non possunt ipsi inesse. si .n. horum aliquid idem sit, necesse alicui nō inesse. Sed magis fortasse sic erit vnumqđq; dictorū manifestū. Sint .n. consequentia A, in quibus B, q̄ vero ipsum seq̄tur, in quibus C, quæ autē non cōtingunt ipsi inesse, in quibus D. Rursus ipsi E inexistentia, in quibus F, quę vero ipsum seq̄t, in quibus G, quę autem nō contingunt ipsi inesse, in quibus H.

Figura

Figura methodi, pro medio in singulis coniugationibus et vtilibus et inutilibus inueniendo, ex Antiquis excerpta.

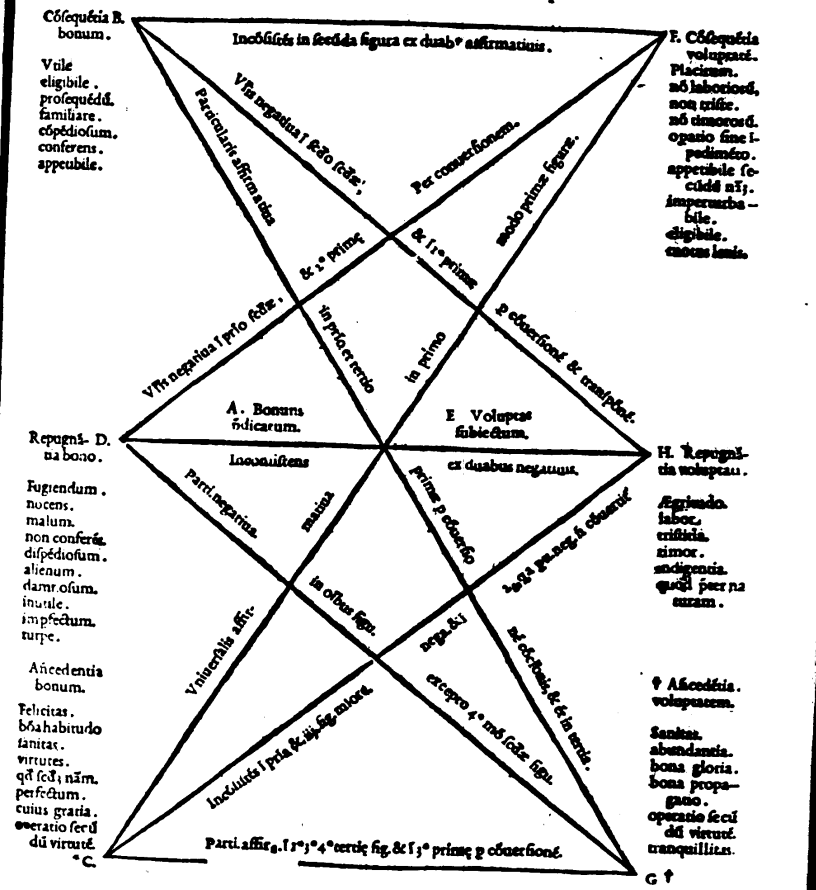

D Si itaq; aliquid eorum quę C idem erit alicui eorum quę F, necesse est A omni E inesse, nanq; F omni E: A vero oī C: quare A oī E.

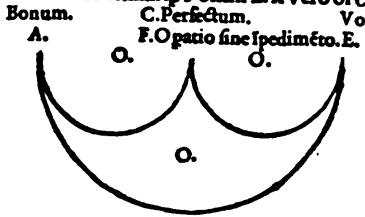

Cōiugatio concludēs vīem affirmatiuam.

Quòd si C & G idē, necesse A īesse alicui eorū q̄ E. nāq; A ipsi C: E āt sequitur oē O.

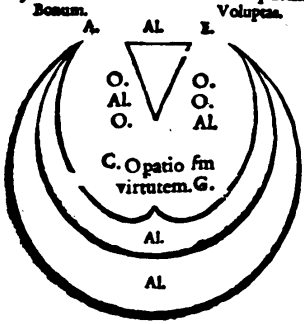

B

Cōiugationes cōcludētes pticularē affirmatiuā in tertia figura, q̄ reducūt ad primā, vt supra cōfusum est.

F Si vero F et D idē, nulli eorū q̄ E A inerit ex p̄ syllo. qm̄. n. cōuertit priuatiuū, & F ipsi D idē, nulli eorū quæ F inerit A: F aūt omni E.

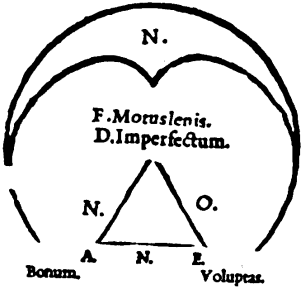

Cōiugationes cōcludētes vīem negatiuā, prius in secūda figura ex prosyllo, ī prima postea p̄cōuersionem.

Rursus si B & H idem, nulli eorum quæ E inerit A. nam B omni A A: nulli vero inerit eorum in quibus E, idem nanque erat ipsi H: H autem nulli eorum quæ E inerat.

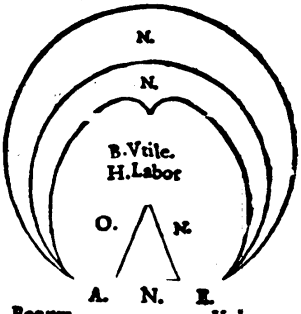

Cõiugatio nes alię cõ cludentes vllem nega tiuam. B

Quòd si D & G idem, A alicui eorum quæ E non inerit. ipsi nanque G non inerit, quoniam neque ipsi D: G autem est sub E: quare alicui eorum quæ E non inerit.

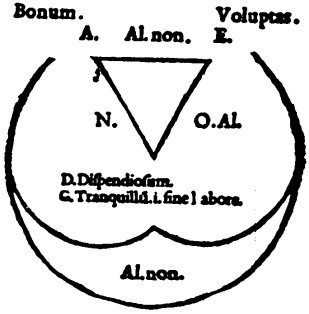

C
Cõiugatio nes cõclu dẽtes pti cularẽ af firmatiuã in tertia fi gura, & in prima p cõuersionẽ.

Si vero ipsi G B idem, conuersus fit syllus. G nanque inerit of A: B enim omni A. E vero ipsi B: nam idem erat ipsi C. A autem omni quidem E nõ necesse inesse: alicui vero necesse: eo q̃ quæ sm partem cum vniuersali prædicatione conuertitur.

Planum

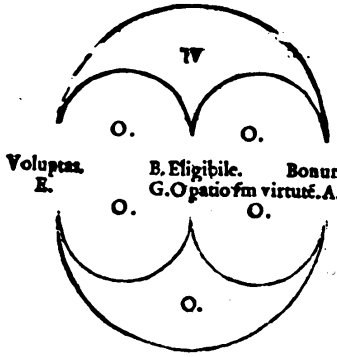

Sylls cōclu dēs pticularē affirmatiuā, p cōuersionē cocsonis.

E Planum itaq; ꝙ ad prædicta inspiciendum vtriusque secundum vnumquodq; problema. ꝑhæc.n.oēs sylls. Verū opꝫ & cō sequētiū & q̄ cōsequit vtrunq; ad prīa & vlīa maxīe inspicere. vt ipsius E magis ad K F, q̄ ad F solum: ipsius aūt A ad K C, q̄ ad C solū. Si.n. A inest K F, & F, et E inerit. ꝙ si non sequitur ex hoc, accidit ipsum F sequi. Consimiliter aūt & in q̄bus ipsum seqt, consyderandum. si.n. prima, & quę sub illa seqtur. ꝙ si nō hæc, F sed quæ sub hæc, accidit.

Palā uero, et ꝙ per tres terminos ac binas propōnes consyderatio, et ꝑ prędictas figuras sylls omnes. Monstratur nanq; A inesse omni E, qñ eorum quę C & F idē aliq̄d acceptū fuerit. hoc autē erit mediū: extrema uero A & E. fit itaq; prīa figura. Sed alicui, qñ C & G sumptum sit. hæc aūt ultima figura: mediū enim fit G. Nulli vero qñ D & F G idē. sic aūt & prīa figura & media. prima, ꝙ A inest nulli F (siqdem conuertit priuatiuū) F aūt omni E. media vero, qm̄ D nulli A: E autem oī inest. Verum alicui non inesse, qñ D & G idē fit. hoc aūt vltima figura: A nanq; nulli G inerit, E vero oī G. Planum itaq; ꝙ per prędictas figuras sylls omnes, & ꝙ non eligēda quęcunq; omnia sequuntur, eo ꝙ nullus ex ipsis fit sylls. cōstruere nanq; penitus non erat ex sequentibus. priuare autem H nō contingit per id q̄d oīa seqtur: oportet.n. huic quidē inesse, illi vero nō inesse. Sed & manifestū, ꝙ alię cōsyderatiōes eorū, q̄ sunt sm electiōes, inutiles sunt ad faciendū sylls. quēadmodū si consequentia vtrunq; eadem sunt. aut si q̄ sequitur A,

&

& q̃ non contingunt ipsi E. aut quodcunq; rursus non accidit vtriq; inesse. non. n. efficitur syllogismus per hæc. Nanq; si cõsequẽtia cadẽ, vt B & F, fit media figura, p̃dicatiuas hñs ꝓpõnes. A

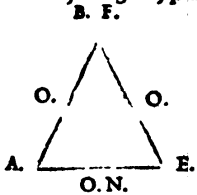

Incõsistẽs ex duabus affirmatiuis I scda figu. q a cõcludit cõtraria.

Sin autem quę sequitur A, & quę non contingunt ipsi E, vt C & H, prima figura, priuatiuã habẽs propõnẽ, q̃ ad minus extremũ.

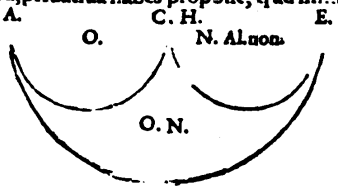

B

Incõsistẽs ex negatiua minore I pria figura ob cadẽ rõnem.

Si vero quotcunq; nõ cõtingũt vtriq;, vt D et H, priuatiuę ambę ꝓpõnes, aut in pria, aut in media figura. sic aut nullo mo syllis.

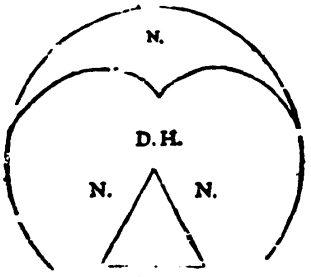

Incõsistentes cõiugationes ex duab⁹ negatiuis, ea dẽ de cã.

C

Sed manifestum & qualia eadẽ accipienda, quę ſm inspectionem, & nõ qualia diuersa, aut cõtraria primũ quidem, qm in spectio medij gratia: medium vero non diuersum, sed idem oportet accipere. postea & in quotcunque accidit fieri syllm, eo q̃ fuere

D accepta contraria, aut non contingentia eidem ineſſe, in ꝓdictos oīa reducent̄ modos. Veluti ſi B & F contraria, aut non contingūt eidem ineſſe. erit. n. his acceptis ſyllſus, ꝙ A cōtingit ineſſe nulli eorum quæ ſunt E. ſed non ex ipſis, verum ex prædicto mō. nam B A quidem oī: E vero nulli inerit: quare neceſſe B idē eē alicui H.

Bonum. Malum.
B. F.

Finis hominis. N. Pulchritudo.

Cōiugatio nulla ad negatiuā vim concludendā ꝙ idē valet, oīs pulchritudo mala, ac nulla bona vī oīs finis hois bon⁹ ac nullus malus.

Rurſus ſi B & G non contingunt eidē ineſſe, ꝙ A non inerit alicui eorū quę ſunt E. ſic etenim media erit figura. Nā B A quidē oī: G vero nulli inerit: quare neceſſe B alicui eorum q̄ H idē eſſe. nāꝙ non contingere B & G eidē ineſſe, nihil differt, q̄ꝑ * B idem eſſe alicui eorū quę H. oīa enim accepta ſunt nō cōtingentia ineſſe ipſi E. Manifeſtum igitur, ꝙ ex his ipſis inſpectionibus nullus ſyllſus.

*Græci dicit legēdū eſſe, H idē alicui eorū quæ D.

Diſgregatiuum viſus. Album. Homo.

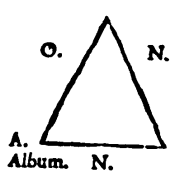

Album. N. Æthiops.

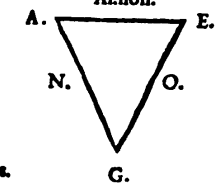

Æthiops.

F Concludit hanc cōiugatio ꝓ B & H. quia idē valet ſequens ꝓ eadē, ſub eorum eē contraria, & contingentia pōt. & re ipſa idē ſyllſ ꝓpoſ.

Quòd ſi B & F cōtraria, neceſſe B idē eē alicui eorū q̄ H, et ſyllſm ꝙ hęc fieri. Accidit itaq; ita ſpeculātibus inſpicere aliā viam à neceſſaria, propterea ꝙ latet identitas eorum q̄ B, & eorum quæ H. * Eodem autem pacto ſe habent & ſyllſi ad impoſſibile deducentes cū oſtenſiuis. nanq; & hi fiunt ꝓ conſequentia, et q̄ conſequitur verunq;. et eadem inſpectio in ambobus. ꝙ. n. oſtenſiue monſtratur, & per impoſſibile eſt ratiocinari per eoſdem terminos:

&

& quod ꝑ impossibile, & ostensiue, vt ꝙ A nulli eorũ quę E inest. A
Ponatur enim alicui inesse. qm̃ igitur B omni A: A vero alicui eorum quæ E: B alicui eorum quæ E inerit: sed nulli inerat,

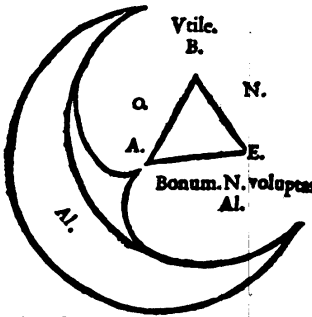

Sylli astruens vlem negatiuã ꝑ impoſe.

B

Rursus ꝙ alicui inest. Si enim A nulli eorum quæ E: E vero omni G, nulli eorum quæ G inerit A. sed omni inerat.

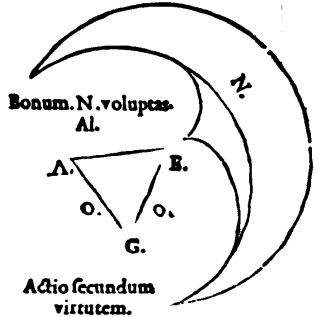

Sylli astruens ꝑticularẽ affirmatiuã ꝑ impoſe.

C

Consimiliter autem & in alijs problematibus. semper. n. et in omnibus erit monstratio per impossibile ex cõsequentibus, & q̃ sequtur vtrunq; ac ſm vnũquodq; ꝓblema eadẽ consyderatio, & ostensiue volenti ratiocinari & ad impoſe ducere. ex eisdem nanque terminis vtręq; demr̃ones. Quemadmodum si monstratum est A inesse nulli E, qm̃ accidit & B inesse alicui eorum quæ E, qđ

G impossibile: si acceptum fuerit B inesse E quidem nulli, A vero omni, planum itaq; quòd A inerit nulli E. Rursus si ostẽsiue ratiocinatum fuerit A inesse nulli E, supponentibus inesse, quòd impossibile monstrabitur nulli inexistens. Cõsimiliter aũt & in alijs. in obus. n. necesse communẽ aliquẽ accipere terminũ aliũ à suppositis, ad quem erit falsi syllus. quare conuersa hac propositione, altera vero similiter se habente, ostensiuus erit syllus per eosdẽ terminos. Differt nanq; ostensiuus ab eo, qui ad impossibile: H qm̃ in ostensiuo fm veritatem vtræq; ponuntur propõnes, in eo aũt, qui ad impossibile, solũ vna. Hęc igitur magis erũt manifesta per sequentia, quando de impossibili dicemus. nunc vero tantum nobis sit manifestum, quòd ad eadem inspiciẽdum & ostensiue volenti ratiocinari, & ad impossibile ducere. K

Sed in alijs syllogismis, qui ex suppositione (quemadmodum quicunq; secundum transumptionem, aut secundum qualitatem in subiectis) non in ijs, quæ à principio, sed in transumptis erit consyderatio. modus vero inspectionis idem. Consyderare autem, & diuidere, quot modis qui ex suppositione. Monstratur itaque vnumquodq; problematũ sic. L De syllis ex suppõne.

Est autem et alio modo nonnulla horum ratiocinari, quem admodum vniuersalia per particularem inspectionem ex suppositione. Si enim C & G eadem sint: solis vero G accipiatur E inesse: A inesset vtiq; omni E.

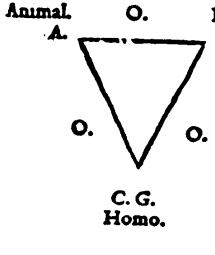

Et rursus, si D & C eadem: E autem de solis G prædicaretur: quòd A inerit nulli eorum quæ E, Planum itaque, quòd & sic inspiciendum.

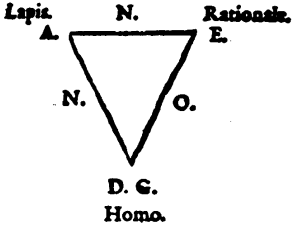

Hęc cõiugatio concludit vtrę; negatiuã, pp eandẽ cãm, quã & supior.

Eodẽ autem modo & in necessarijs & contingentibus: eadem nanq; consyderatio, & per
B eosdẽ terminos erit ordine eius quod est contingere, & eius qđ est inesse syllõs. accipiendum autem in contingentibus & quæ non insunt, sed possunt inesse: monstratum.n.est, ꝙ & per hęc fit eius quod est contingere syllogismus. consimiliter autem se habebit & in alijs ꝑdicamẽtis.

Nõ est aliã viã à ꝑdicta cõficiendorum syllorũ.

Planum igitur ex dictis, non solum ꝙ accidit per hanc viam fieri omnes syllõs, sed & ꝙ per aliam impossibile. mõstratum nanque est syllogismum omnẽ per aliquam prædictarum effi-
C ci figurarum: hæc autem non accidit per alia constitui, q̃ per consequentia, & quę vnumqđque consequitur: ex his.n. propositiones, & medij acceptio. quare neque syllm accidit per alia fieri. via igitur de omnibus eadem & circa philosophiam, & circa artem qualemcunque, & disciplinam. Oportet enim inexistentia, & quibus insunt, circa vtrũq; videre, & his quã plurimis abundare: atq; hæc ꝑ tres terminos consyderare, destruentẽ quidẽ sic, construentẽ vero sic: ſm veritatẽ quidẽ ex E
ijs, quæ ſm veritatem describũtur inesse: ad dialecticos autem syllõs, ex propositionibus ſm opinionem. Principia vero syllogismorum vlr dictum est, & quomodo se habent, & quomodo oportet ipsa venari: ne aspiciamus ad omnia quæ dicũtur, neq; ad eadem, construentes, ac destruentes, neq; cõstruẽtes de omni aut aliquo, & destruentes ab oĩbus aut aliquibus, sed ad pauciora et determinata. Secũdũ vero vnumqđq; entium F
eligere, vt de bono, aut scientia. priuate autem ſm vnamquanque sunt plurimæ. Quare principia quidem, quæ ſm vnumquodq; sunt, experimẽti est tradere. dico autẽ, vt astrologicã experientiam Astrologicæ scię. acceptis enim apparẽtibus sufficienter, ita inuentæ sunt astrologicæ demonstrationes. consimiliter aũt se habet & circa aliã qualemcunq; artem, ac sciam.

G quare si accepta fuerint, quę insunt circa vnũquodq;, nostrũ iam demr̃ones propalare. Si.n. nihil fm historiam derelictum fuerit eorum, quæ vere insunt rebus habebimus de omni, cuius est demonstratio, hanc inuenire & demonstrare: cuius autem non est naturaliter demr̃o, hoc facere manifestum. Vlr̃ itaque quomodo opus est propõnes eligere, fermè dictum est: cùm diligentia vero ꝑcurrimus in negocio circa Dialecticam.

H *Ordines, quibus syllogismi cuiuscunque formam inquirimus. Cap. 2.*

Ordo q̃rẽdi syllm q̃tũ ad formam.

ORdines vero, quibus inquirimus syllm per se, hoc est formã suam, sunt fm ꝙ dicam. & hoc, qm̃ omne quæsitum, cuius quærimus syllm, aut est affirmatiuũ vl̃e, aut negatiuum vl̃e, aut affirmatiuum particulare, aut negatiuũ particulare. Si igitur quęsitum extiterit vl̃e affirmatiuũ, & voluerimus ipsum concludere, oportet vt consyderemus prędicatum subiecti sui, & subiectum prędicati sui: & si inuenerimus aliqd̃ subiectum prędicati esse idem cum aliquo prædicato subiecti, ex necessitate prędicatũ ipsius erit in omni subiecto. hoc autẽ manifestum ex eo, ꝙ hęc positio est eadẽ cum positione primę figuræ, ꝑꝑea ꝙ vl̃is affirmatiua concluditur in hac figura. Puta, in exẽplo si quæsierimus an oẽs partes mundi sint nouæ: & mundus disponatur per compositũ, & compositum subijciatur nouo: & complicetur syllus hũc in modum: omnis pars mundi est compositum: & omne compositum nouum: omnis itaq; pars mundi est nouum. Quod si voluerimus cõcludere affirmatiuam particularem per propõnes vl̃es, fieri hoc poterit, si accipiamus duos terminos subiectos simul. si.n. inuenerimus aliquid vnũ & idem subiectum vtriq;, ex necessitate seq̃tur, vt prędicatum insit alicui subiecto. hoc autem manifestum per positionem tertiæ figuræ. Puta, in exemplo, si quæsitum nostrum fuerit, an aliqd̃ motum sit æternũ: & aliqd̃ inueniatur subiectũ ambobus istis terminis, vt corpus cœleste: & complicetur syll̃s hunc in modum: corpus cœleste mouetur: & corpus cœleste est æternum: & concluditur, aliqd̃ motum est æternum. sed & hoc accidit in figura prima, cũ inuenerimus vnum ex subiectis prędicati per se vnum ex prædicatis de aliquo subiecto quæsiti. Sin autem voluerimus concludere vl̃em negatiuam, fieri põt hoc fm duos modos: vel vt consyderemus consequẽtia subiectum quæsiti, & id, qd̃ nõ potest subijci prædicato quæsiti. si .n. inuenerimus consequens subiectum quæsiti idẽ cũ subiecto, quod non põt subijci prædicato quæsiti, concludetur nobis in prima figura ꝙ prædicatum quæsiti non põt inesse alicui subiecto quæsiti. Puta, in exemplo, si quęramus an anima sit immortalis: & ꝑ se motũ sit consequens subiectum istius quæsiti: & idem hoc sit subiectum: qd̃ nõ põt esse subiectũ prædicati istius quęsiti: & complicetur ita syll̃us, omnis anima per se mouetur: nullũ per se motum est mortale: & cõcluditur ex hoc ꝙ omnis anima nõ est mortale. Modus vero secũdus, vt consyderemus

Et subtis ꝑdicato, & ꝑdicatis de subiecto, cum

I eadẽ fuerint, cõcludet vl̃is affirmatiua ĩ pria figura.

K Particularis affirmatiua cõcludit ex subiectis, i. antecedẽtibus ad vtrũq; terminũ q̃ siti ĩ tertia figura.

L

Vl̃is negatiua duobus modis cõcludit ꝑ primã & scdam figuram.

M

A deremus consequentia prædicati, & inueniamus aliquid, qđ negetur à subiecto. ex hoc.n.& concludetur nobis in secunda figura ꝙ prędicatū negatur ab oī subiecto. Puta in exemplo, si q̄ſiuerimus, an vacuū ſit vnum ex entibus naturalibus: & inuēt̄ fuerit ens ſenſibile, qđ ſequatur entia naturalia, & negetur à vacuo: & complicetur ſyllſus hunc in modū, vacuum non eſt ſenſibile: & entia naturalia ſunt ſenſibilia: & cōcluſio, vacuum non eſt vnū ex entibus nālib⁹. Sin aūt voluerim⁹ cōcludere negatiuā particulare, fieri poterit hoc ſm tres modos: q̄m iam monſtratum fuit, ꝙ hæc concluditur in tribus figuris. Vnus ipſorum, ſi cōſyderabimus cōſequentia ſubiectum, & quæ non poſſunt ineſſe ꝑdicato, concludetur in ſecunda figura, ꝙ prędicatum non eſt in aliquo ſubiecto. Puta in exēplo, ſi q̄ſierimus, an aliqua ala nō ſit mortalis: & inuenerimus conſequentia aliquā animam. puta habere operationes per ſe, & aliqñ non eſt operatio ſua per ſe: & complicemus ſyllogiſmum hunc in modum, aliqua anima habet operationes proprias: & nullum mortale habet operationes proprias: redit.n.ad primam figuram per cōuerſionē negatiuæ, & concludit ꝙ aliqua anima non eſt mortalis. Sed hoc ēt monſtratur in tertia figura, ſi accipiamus ſubiecta ſubiecto q̄ſiti huius, & ea à quibus negatur prędicatū. ſi igitur inuenerimus ex iſtis aliquid, quod ſit vnū & idem, concludetur nobis in tertia figura, ꝙ prædicatum negatur ab aliquo ſubiecto. Sed hoc ēt accidit, in prima figura, ſi ex conſequētibus ſubiectum inueniatur aliquid, quod ſit idē cum eo, cui non poteſt ineſſe prædicatum. Præterquam ꝙ concluditur iſtud quæſitum ex propoſitionibus vībus in figura tertia tantum: atqui volebamus hoc, vt acciperentur propoſitiones vniuerſales. Sed oportet, vt eligantur ex conſequentibus vtranque extremitatem & ſubiectis eiſdem, quod eſt magis vſt & magis vſe. quoniam ſi fuerit ſyllſus ex talibus propoſitionibus, erit ēt ſyllſus ex eo, quod eſt minus vſiter: quoniam in ipſis continetur. ꝙ ſi cum inuenietur ſyllſs ex eo quod eſt magis vniuerſaliter, iam inueniri poterit ex eo quod eſt minus vniuerſaliter: & poteſt ēt non inueniri. Puta in exemplo, ſi inueniamus ſyllogiſmum ſuper eo, quod eſt homi nem eſſe compoſitum ex cōtrarijs ex eo ꝙ habet complexionem: & ſuper hoc inueniamus ſyllſm ex eo ꝙ eſt ſenſibile: quoniam ſenſibile eſt magis appropriatum quàm habens complexionem, & continetur in ipſo: cùm igitur inuenerimus ineſſe habenti complexionem, iam inuenimus & ſenſibili: & cùm inuenerimus complexionem habēs inēſſe ſenſibili, iam inuenimus complexionem habens ineſſe homini. Cùm itaque inuenerimus contraria ineſſe homini, per mediū complexionem habens, iam & ipſa inuenimus per medium ſenſibile. ꝙ ſi non inuenerimus ſyllogiſmum ſuper hac parte, qua eſt habens cōplexionem, iam fieri poterit, vt ſuper hoc inueniatur ſyllogiſmus ex parte, qua eſt ſenſibile: & iam poteſt etiam non inueniri. Cæterum ex hoc planum eſt: ꝙ non euadet, quin hæc intentio ſit per duas pro-

Trib⁹ modis cōcludit̄ gucularis negatiua.

B

C

D Eligenda ſunt ex cō ſequētib⁹ & aſſoc̄dibus, quæ ſunt magis vſia.

E

F

G positiões & tres terminos, fm ꝙ declaratum fuit ex dispositione syllogistica: & ꝙ non erit syllus, nisi in tribus figuris, de quibus mentionē fecimus, & ex istis in concludentibus. Quod autem oportet dimittere in copia propositionum, cū accipimus consequentia & subiecta, est id, ex quo cōplicatur figura non concludens. quemadmodum non est opus, vt accipiamus consequens ambas extremitates, cū fuerit vnū & idem, qm̄ ex hoc erunt binę affirmatiuæ in secunda figura. iam.n. monstratum fuit, ꝙ non cōcludit.

Nota quę sint dimittēda ī arte inueniēdi medium.

H Consimiliter non est opus, vt accipiamus quod negatur ab vtrisq;: ꝑpea ꝙ iam declaratum fuit nihil concludit ex duabus negatiuis. Eodem modo si fuerit subiectum subiecto quæsiti, & qđ negatur à subiecto quæsiti, vnum & idem, non est opus vt accipiamus ipsum: qm̄ erit minor negatiua in prima figura. sed iam declaratum fuit ꝙ non concludit. Planum ēt ꝙ erit vtiq; syllus, cùm idem positū fuerit bis: hoc est cùm habuerit proportionē ad duos terminos, proportionem prędicati, aut subiecti: & hoc ē terminus medius. si.n. fuerit terminus medius duæ res, non erit syllus: quoniam sequitur vnam duarum extremitatum inesse vni, aut negari ab eo. Quod aūt nonnulli existimanerūt ꝙ erit syllus, cùm accepta fuerint duo ad ambas extremitates varia secundū contrarietates, & omnino illud, quod non potest complicari cū alio: quoniam hoc reducitur ad id, cuius est potentia acceptionis alterius rei, quæ sequitur vnam ipsarum, & negatur ab altera: & fortasse hoc non erit concludens. Puta, in exēplo, si aliquis monstrare contendat, ꝙ voluptas non est finis hominis, eo ꝙ voluptas est malum, & finis hominis bonum. nāq; ex hoc conclusum fuit, ꝙ voluptas non est finis hominis ex eo, qđ à principio conclusit, ꝙ voluptas non est bonū ex parte, qua est malum. cùm igitur complicitum fuerit cū hac conclusione, ꝙ finis hominis bonum, concludemus ꝙ voluptas non est finis hominis. Tales igitur syllogismi sunt syllī compositi ex pluribus figuris, non autē syllus quartus simplex. Qui vero existimauit talē syllogismū esse vnū syllm simplicē, ipse est similis ei, qui existimat syllm cōpositū esse syllm simplicē. q aūt hoc arbitratur, ignorat qd sit syllus simplex: & q ignorat, qd sit syllus simplex, ignorat ēt syllm absolute.

I

Cōtra opinionē illorū, q dicebāt accipiēda esse duo cōtraria ad ambas extremitates, vt cōcludat negatiua.

K

L

Consimiliter quoque se habebit syllus ad impole fm consyderationē, hoc est per ea, quę proportionē habent ad vtrunq; terminorū. hęc autē sunt tria, quēadmodū diximus: aut ea, q̄ subijciunt illi, aut ea, quæ prędicant de ipso: aut ea, quę negātur ab ipso, vel fm modū subiecti, vel fm modū ꝑdicati: qm̄ hoc non variat in negatione, fm ꝙ diximus.

Syllus ad impole ꝑ eādē cōsyderationē poterit cōstrui, ꝑ quam & syllus categoricus.

M

Hoc autē manifestum, eo ꝙ omne quæsitū, quod monstratur per syllm prædicatiuum, potest etiam monstrari in his eisdem terminis per syllm ad impossibile. Consimiliter omne quæsitum, quod ostenditur per viam impossibilis, monstrari potest in his eisdem terminis per syllogismum prædicatiuū. Puta, in exemplo, si habuerimus, ꝙ B insit omni A: & non insit alicui E, & voluerimus per duas istas propositiones, monstrare, ꝙ A non inest

Oē q̄situ, qđ syllo categorico ostendit, ꝑt, & per syllm ad impole cōcludi: & ecōuerso ī eisdē terminis.

A est alicui z per viam impossibilis, dicemus, A non ineſt alicui z. quia ſi non: inerit ergo A alicui z: ſed iã habebamus ϕ B ineſt omni A, & concludit nobis ϕ B ineſt alicui z: ſed iam habebamus. ϕ B non ineſt alicui z: quod eſt impoſſ, & nõ cohæret. Quòd ſi voluerimus concludere hoc per viã prædicationis, dicemus ϕ A non ineſt alicui z: qm̃ B non ineſt alicui z, & ineſt omni A. & eodem pacto monſtratur res in oĩbus quæſitis. & hoc, qm̃ ambo ſyllogiſmi, hoc eſt prædicatiuus & deducens ad impoſſibile, ſunt vtiq;

B per acceptionẽ conſequentium ambas extremitates, aut per ſubiecta ipſarum, aut per acceptionem alicuius, quod ponitur in ipſis. Sed differunt inter ſe, qm̃ ſyllſ deducens ad impoſſibile cõplicatur ex binis propoſitionibus, quarum vna eſt propoſitio vera, & altera falſa, & cõcludit contradictorium propoſitionis ſecundæ vere. Syllſus vero prædicatiuus complicatur ex ambabus propoſitionibus veris, non autem alijs. non igitur coaptatur ſyllſus ex ipſis, niſi cognouerimus per binas ꝓpoſitiones. hoc autem erit per vias,

C quas narrauimus. Quòd ſi ita fuerit, erit ibi ſyllſus prædicatiuus. ſi vero acceperimus contradictoriũ quæſiti, & vnam ipſarum ipſi coaptauerimus, erit ſyllſus ad impoſſibile. hoc autem manifeſtius monſtrabitur, cùm declarabuntur ſpecies ſyllſorum prædicatiuorum, quę cadunt in ſyllo ad impoſſibile, & huiuſcemodi ſyllogiſmis conditionalibus, quibus eſt opus ad hunc modum conſyderationis: qm̃ iam declararum fuit, ϕ non monſtratur quæſitum ſecundum naturam, niſi coniunxerimus illi ſyllm prędicatiuum, qui oſtendat aut veritatem poſiti, aut veritatem coniunctiõis. Secundum itaq; modũ iſtũ conſyderationis monſtratur oē quæſitũ, ſiue fuerit in materia neceſſaria, ſiue in materia poſſ. Amplius ex hoc manifeſtum, ϕ non dicimus, oẽm ſyllm fieri poſſe per iſtã viam: ſed ϕ non põt ſyllſs fieri niſi per hanc viam. ꝓpea ϕ iam monſtratũ fuit, ϕ omnis ſyllſs erit in vna trium figurarum: quodq; tres iſtæ figuræ erunt ex ijs, quę prædicant de duabus extremitatibus, aut ſubijciuntur binis extremitatibus. Quare nõ

E poteſt inueniri ſyllſus, niſi ex conſyderatione iſtorum, hoc eſt conſequentium & ſubiectorum. Quòd ſi planum fuerit omnem ſyllſm eſſe ſm conſyderationem iſtorum, manifeſtum etiã ex hoc erit, ϕ omnis ſyllogiſmus erit in vna trium figurarum, & ex duabus propoſitionibus, ac terminis tribus. Via igitur hæc ad copiam propoſitionum ac ſyllſorum ſuper quæſitis eſt vniuerſalis omnibus artibus ac doctrinis, ſeu veræ exiterint ſeu probabiles. nam verarum vera inueniũtur cõſequentia ac ſubiecta: & probabilium probabilia. Quare via hęc cõferet nobis in cognitione acquirendarum propoſitionum ad oē quæſitum. ϕ ſi non, fortaſſe crederemus, niſi eſſet apud nos via hæc, ϕ deceret ad aſſequendum qđcunq; quæſitum inſpicere ad quancunq; rem ex propõnibus, & ad propoſitiones vnas eaſdem in qſitis affirmatiuis, ac qeſitis negatiuis. nec ſolũ hoc, ſed ẽt poterimus exiſtimare nos aſſecutum ire oēs quæſitorum ſpẽs, hoc eſt affirmatiuũ vniuerſale,

D

Oē qſitũ, ſiue i mẽ netia, ſiue poſſ p viã dictã mõſtram.

F

Dſia inter ſyllm ad ipſe & ca tegoricũ.

Via prius dicta eſt vſis oibus artibus & doctrinis.

D & negatiuum vl̄e, & affirmatiuum particulare, ac negatiuū particulare ꝑ vnā viā, & ex propōnibus vnis eisdem. Atqui cū habuerimus hāc viā, tunc erit intētio nostra in quocunq; quęsito ex rebus determinatis notis paucis ſm numerū. cū.n. fecerimus hoc quæsitum, oportet vt appropriemus cuicunq; quęsito ꝓpositiones appropriatas generi, in quo fuerit hoc quæsitū, proportionatas ipsi. Quemadmodū si fuerit quæsitum operatiuū, eligendę erūt propōnes proportionatæ rebus voluntarijs. Quòd si extiterit sciale accipiemus res proportionatas rebus H speculatiuis appropriatis huic generi, de quo speculat' ars hæc speculatiua. & ꝑ ꝑea opus est in cognitione propōnū primarū in oībus generibus, hoc est appropriatarum, vt sint proportionatę cōclusioni. Puta, in exemplo, si opus fuerit cognoscere stellas, hoc ē sciam Astrologię, op3 prius cognoscere statū motuū stellarū. & ꝑ ꝑea ex eo, ꝙ nouimus per intellectionē & inspectionē motus stellarū erraticarū, poterimus inuenire demr̄ones super cognitione suorū orbiū. consimiliter in oī arte atq; oī scia, cuius ītellectio est ne- I cessaria. Si.n. adepti fuerimus cognitionē oīum primorū, & propōnum, quę inueniunt' in hoc genere, tunc facile poterimus inuenire demr̄ones super oībus rebus q̄sitis in hoc genere, & cognoscemus ēt de quo afferri pōt demr̄o in hoc genere, & de quo nō pōt. Sed iam diximus vl̄r, quomodo oporteat acquirere syll'os ac propositiones. Sermo autem expositiuus & appropriatus vnicuique quæsitorum generi dicetur in libro Dialecticæ.

Procedētib⁹ hac via in q̄cunq; q̄sito, sumēdę sunt propōnes cuicunq; gn̄i appropriatę secundū diuersitatē ipsorū q̄sitorum.

De Diuisione, & eius syllogismo. Cap. 3. K

QVôd aūt diuisio per genera, parua quędam particula est dictæ methodi, facile est cōspicere. est.n. diuisio velut imbecillis syll'us. qd̄.n. oportet monstrare, petitur: ratiocinamur autē semper aliquid superiorum. Primū vero ipsum hoc latuerat oēs vtentes ipsa, & persuadere conabantur, ꝙ esset impossibile de substantia demr̄onē fieri, & eo qd̄ est quid. quare neq; ꝙ cōtingit ratiocinari diuidentes intellexere, neq; ꝙ sic contingebat, quēadmodū diximus. In demr̄onibus itaq; qn̄ opus sit aliquid ratiocinari inesse, oportet mediū, ꝑ qd̄ fit syll'us, & minus semper esse, & non vl̄ius prima extremitatum. diuisio aūt contrariū vult: ipsum nanq; vl̄e accipit medium. Sit.n. animal, in quo A: mortale, in quo B: & immortale, in quo C: hō autem, cuius rōnem oportet accipere, in quo D. oē igitur animal accipit aut mortale aut immortale. hoc au M tem est, quodcunq; sit A, omne esse aut B, aut C. rursus hominē semper diuidens, ponit animal esse: quare de D accipit A inesse. syll'us itaque est, ꝙ D aut B, aut C omne est: quare hominē aut mortalem, aut immortalem necessarium esse: animal mortale autem nō necessarium esse, sed petitur. hoc autem est, quod oportebat ratiocinari.

al. quid. L

Rursus

2 B.Mortale. A.Aaimal. D.Homo. D
C.Immortale.

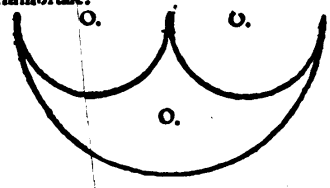

Syll. dimi. minus.

Rurſus ponens A quidem animal mortale, in quo autem B pedes habens, in quo vero C ſine pedibus, hominem autem D, conſimiliter accipit aut in B eſſe, aut in C. omne enim aſal mortale aut cum pedibus, aut ſine pedibus eſt: A vero de D, hominem nanque animal mortale eſſe accepit: quare cum pedibus aut ſine pedibus E animal neceſſe eſt hominem eſſe: cum pedibus autem nō neceſſe, B ſed accipit, ſed hoc erat, quod oportebat iterum monſtrare.

B.Pedes habens.
C.Pedibus carẽs. A.Aſal mortale. D.Homo.

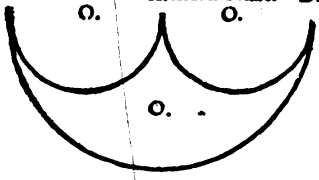

Syll. vt ſu pra.

C Hoc igitur modo ſemper diuidentibus accidit quidē ipſis vt medium accipere: de quo autē oportebat monſtrare & dīras extrema: ad finē aūt, quod hoc eſt hō, vel quodcunq; ſit quæſitū, nihil dicunt planum, vt neceſſarium ſit. etenim aliā viā faciunt omnem, neq; cōtingentes abundantias exiſtimantes. Manifeſtū ēt, ꝙ neq; deſtruere licet hac methodo, neq; de accidēte aut proprio ratiocinari, neq; de genere, neq; in quibus ignoratur, vtrū ſic, aut ſic ſe habet. Vt an ne diameter incōmēſurabilis? ſi enim acceperit, ꝙ oſs longitudo aut commenſurabilis aut incōmenſurabilis: diameter aūt eſt longitudo: ratiocinatum eſt, ꝙ incōmenſurabilis aut cōmenſurabilis eſt diameter. ſi aūt ſumeſ, qđ incōmenſurabilis, quod oportebat ratiocinari acceptū eſt. nō ē igit monſtrare. via.n.hęc: ꝙ hās aūt nō eſt monſtrare. incōmenſurabile, aut commenſurabile in quo A, longitudo B, diameter C, F

Cōmen-

G

Cōmensurabile, aut incommensurabile. Longitudo. Diameter. K

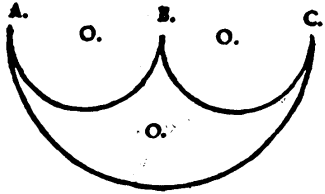

Syllo destructiuus, quāq; fit affirmatiuus: qa posito vno oppositorū, destruit reliquum. nā sicut nō potest syllus diuisiuus priuatiuus: ait Alex.

H Planum igitur, q neq; ad omnem consyderationem cōuenit inquisitionis modus, neque in quibus maxime videtur dicere, in his est vtilis. Ex quibus igit demonstrationes fiunt, & quō, & ad qualia inspiciendum sm vnumquodq; problema, manifestum ex dictis.

De Diuisione, & eius syllogismo. Cap. 3.

Via diuisiua, qua ꝓcessit Plato, parua pars est dictæ speculationis.

I Dixit. Via autem diuisionis est parua pars istius modi speculationis: quoniam ipsa consyderat copiam propositionum, quæ sunt ex differentijs consequentibus. Causa autem, quare est pars parua, est, quoniam diuisio est velut infirmus syllogismus, & non syllogismus verus. quicunq; enim ratiocinatur per viā diuisionis, ponit id, super quo oportebat afferre demonstrationem per syllogismum, & semper ponit aliquid, quod exit propositiones, & nō comprehenditur in ipsis: & hoc per variationem eius, super quo est intentio in syllogismo.

Error Antiquorum duplex.

Dixit. Antiqui autem existimarunt de via diuisionis, quòd est syllogismus: quoniā per ipsam cognoscimus definitiones rerū. Sed error ipsorum de via demōstrationis fuit duplex. vnus, quia existimauerunt, quòd definitio ostendit per demonstrationem: alter quoniam arbitrati sunt viā diuisionis esse syllogismū. quapropter ignorarunt quod possit sciri per demonstrationem, & qđ non possit sciri. quod enim ostenditur per syllogismum, monstratur vtiq; per syllogismos, de quib⁹ mentionem fecimus. Quòd igitur diuisio non sit vere syllogismus, planū: eo quòd terminus medius in syllogismo semper est particularior priori extremo, & prius extremū, quod est prædicatum quæsiti comprehendit amplius quàm ipsum. in diuisione autem res econuerso se habet, hoc est, quòd terminus medius est vniuersalior maiore extremitate, quæ est prædicatum quæsiti. Puta, in exemplo si ignorauerimus an homo sit mortalis, vel immortalis: & cognouerimus binas propositiones: quarum vna est, quòd homo est animal, & altera, quòd animal aut ē mortale, aut immortale: cùm itaq; monstrare voluerimus vnam istarum duarum propositionum, quòd

L

Quod diuisio non sit syllo.

M

A quòd homo aut est animal mortale, aut immortale, hoc est vnum ex binis istis oppositis, vt ex hoc perficiamus definitionem: & est, quòd est animal mortale aut non mortale. & complicemus orationē hunc in modum, homo est animal, & animal aut mortale aut immortale: sequitur autem ex binis istis propositionibus, quòd homo aut est mortale, aut immortale, non autem quòd sit vnum istorum perfecte, quod erat quæsitum nisi fortasse extiterit per se manifestum, aut notum per aliquem syllogismū
B ex supra relatis. Medius igitur terminus in hoc syllogismo, qui est animal, est communior quæsito: quod est mortale aut immortale. Consimiliter si fuerit notum apud nos, quòd homo est animal mortale: & quod mortale aut est bipes aut multipes: & voluerimus monstrare, vtrum istorum fuerit homo, non inuenietur aliquo modo vtilitas hęc in via diuisionis. Quare diuisio non est syllogismus aliquo pacto, non in quæsito simpliciter, vt si res sit, aut non sit, neque in quæsito rei coaptatæ, quemadmodum
C si quæsitum fuerit, an res sit accidens, vel genus, vel proprium, vel definitio: attamen est vtilis in syllogismo. Sed iam dictum fuit, per quid possidebimus syllogismos, & quomodo ipsos possidebimus, & super qua re opus est cōsyderare in omni specie quæsitorum.

SECTVM TERTIVM.

De Syllogismorum resolutione. D

Quo pacto syllogistica omnes rationes in aliquam prædictarum figurarum sint reducendæ. Cap. 1.

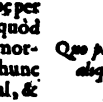

QVomodo aūt reducemus syllos in prædictas figuras, eēt vtiq; post hæc dicendū. reliquum enim istud adhuc ex cōsyderatione. Si enim syllogismorum generationē specularemur: & inueniendi potestatem habe- E
remus: amplius aūt factos resolueremus in p̄dictas figuras, finē habere posset, quod à principio propositū. Accidet autē simul et prius dicta cōfirmari, & planiora esse, q; ita se habēt, per ea, quę nunc dicent. oportet enim verū oē ipsum sibi ipsi cōfessum vndecunq; esse. Primū igit̄ tentare oportet duas è syllo propositiones excerpere. facilius nanq; maiora, quam minora diuidere: maiora aūt sunt cōposita, quam ex quibus. Postea consyderare, F
vtra in toto, & vtra in parte. & si nō sint ambæ acceptæ, ipsum ponētem alterā. plerunq; nanq; vltem proponētes, qd est in hac, non accipiūt, neque scribentes, neq; interrogātes. aut has quidē proponūt: per quas vero hæ cōcluduntur, prætermittunt: alia autem frustra interrogant.

De deceptione penes necessariā, sed nō syllogisticā cōsecutionē

Consyderādum itaq;, si quid superfluum acceptum est, & qd ex necessariis p̄termissum fuit: & hoc

G & hoc quidē ponendū, illud vero auferendū, quousq; ad duas propōnes quispiam deuenerit. absq; enim his non est reducere sic interrogatas rōnes. Quarundam igit̄ facile defectū conspicere: quædā aūt latēt, & videntur ratiocinari, eo q̄ necessariū aliquid accidit ex positis. Veluti si K acceptū fuerit, nō substātia sublata, nō auferri substantiā: sublatis aūt, ex quibus est, & quod ex his, corrūpi. his enī positis necessariū est substātiæ partē substantiā esse: non tñ per accepta rōcinatū est, sed desunt propōnes.

Substantia. Quæ simul tollunt substantiā. Partes substantiæ.

Rō dicta tandē ad hūc reducit̄ syllm, multis interiectis, [illegible] ꝓpōnib̄. H

L

Rursus si homine existente, necesse aīal esse: & animal substantiam: hoīe existente, necesse substantiā esse. verum nondum ratiocinatum est. non enim se habent propositiones, vt diximus.

Substantia. Id quo posito, animal ponit̄. Homo.

Et hæc supradicta rō reducit̄ ad hūc syllogismū, vel sillem.

M

I

In plus est necessariū q̄ syllis.

Decipimur aūt in talibus, eo q̄ ex positis necessariū aliquid accidit, qm̄ & syllis necessarium est: in plus aūt necessariū, q̄ syllogismus. syllis enim omnis necessariū, necessariū vero non oē syllis. Quare non si quid accidit positis quibusdam, tentandum statim reducere: sed primo accipiendæ duæ ꝓpōnes, deinde sic diuidendū in terminos. medius aūt ponendus terminus, qui in vtrisq; ꝓpōnibus dicit̄. necesse enim medium esse in vtrisq; in oībus figuris. Si itaq; prædicet̄, ac subñciatur mediū: aut ipsum

quidē

A quidem prædicetur, aliud autē ab illo negeť: prima erit figura. ꝙ ſi & prædiceť, & negetur ab aliquo, media. ſin aũt alia de illo prædicenť: aut hoc negeť, illud prædiceť, vltima. Conſiſt & ſi non vſt ſint propoſitiones: eadē nāq; medꝝ determinatio. Planū itaq;, qm̄ in qua rōne non dicit idem plerunq;, ꝙ non ſit ſyllſ: nō enim acceptū fuit medium. Qm̄ aũt habemus quale problematum in vnaquaq; concludit figura, & in qua vſt, & in quali B quod in parte: manifeſtū, ꝙ nō in omnes figuras perſpiciendū, ſed in propriam cuiuſq; problematis. quæcunq; vero in pluribus concluduntur, medꝝ poſitione cognoſcemus figuram.

De deceptione iuxta ſimilitudinē poſitionis terminorum.

Plerunq; igitur decipi accidit circa ſyllſos propter neceſſariū, quēadmodum dictū eſt prius. aliquando aũt iuxta ſimilitudinem poſitiōis terminorū, quod non oportet latere nos. Veluti ſi A de B dicit, & B de C. videri enī poſſet ita ſe habētibus terminis eſſe ſyllſ: non ſit aũt neq; neceſſariū quippiā, neq; ſyllogiſmus: Sit nāq; in quo A ſemper eſſe, in quo B ſtelligibilis Ariſtomenes, in quo C Ariſtomenes. verum itaq; A ipſi B ineſſe, ſemper enim eſt ſtelligibilis Ariſtomenes: ſed & B ipſi C, Ariſtomenes nanq; ē intelligibilis Ariſtomenes: A vero ipſi C non ineſt, corruptibilis enim eſt Ariſtomenes. Nam nō efficiebatur ſyllſ ita ſe habentibus terminis, ſed oportebat vſt A B propoſitionē acceptā fuiſſe. hoc aũt falſum', exiſtimare oēm intelligibilem Ariſtomenē ſemper eſſe, cum ſit corruptibilis Ariſtomenes. D E

C F

Syllſus his nō cōcludit, ob defectū ꝓpōnis vlis.

Rurſus ſit in quo C Miccalus, in quo B muſicꝰ Miccalus, in quo A corrūpi cras. verum igitur B prædicari de C, nam Miccalus eſt muſicus Miccalus: ſed & A de B, corrumpi enim poſſet cras muſicus Miccalus: A vero de C falſum. Hoc igitur idē eſt ei quod prius. non enim verum vſt, Miccalus muſicus, ꝙ corrumpitur cras, hoc autem non ſumpto, non erat ſyllogiſmus.

Corrūpi

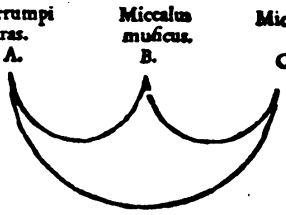

Et hic non concludit eadem de cauſa.

Hæc itaq; deceptio fit eo, quod penè. tanquam enim nihil differat dicere, hoc huic ineſſe, aut hoc huic omni ineſſe, concedimus.

Fallacia, cũ termini diuerſimode in propoſitionibus aſſumũtur.

Cæterum plerunq; mentiri accidet iuxta id quod non bene exponuntur termini, qui ſunt ſecundum propoſitionẽ. Vt ſi A ſit ſanitas, in quo B morbus, in quo vero C homo. verum enim dicere, q; A nulli B contingit ineſſe, nulli nanq; morbo ſanitas ineſt: & rurſus, q; B omni C ineſt, omnis enim homo ſuſceptiuus eſt morbi: videri poſſet accidere nulli homini contingere ſanitatem ineſſe.

Hæc cõſequatio non concludit. nã terminus aſſumptus in abſtracto, minor eſt falſa: in concreto vẽo, maior: ſi diuerſimode, error ẽ in terminorũ expoſitione, & ſyllogiſmus eſt in quatuor terminis.

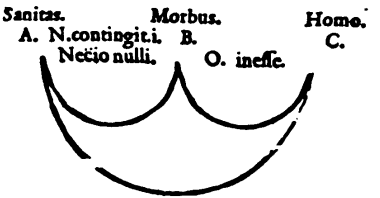

Huius autem cauſa, non bene expoſitos fuiſſe terminos ſecundum dictionem. quoniam ſi tranſumantur, qui ſunt ſecundum habitudines, non erit ſyllogiſmus. vt pro ſanitate ſi poſitum fuerit ſanum, pro morbo autem morbidum. non enim verum, q; non contingit morbido ſanum ineſſe. hoc autem non accepto, non fit ſyllogiſmus, niſi eius quod eſt contingere. hoc vero nõ impoſſibile: contingit enim nulli homini ineſſe ſanitatem.

Sanum.

A

Hæc cõtingatio concludit, qa termini cõs ſunt in cõcreto.

Rurſus in media figura conſimiliter erit falſum. ſanitatẽ nanq; morbo nulli: homini vero omni contingit ineſſe: quare nulli homini ægritudinem.

B

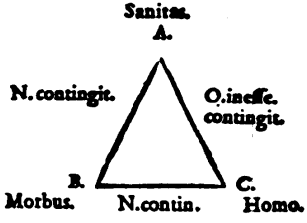

Hæc cõtingatio idẽ probat, qđ & prima.

In tertia aſit figura ſecundum contingere accidit falſum. nanq; & ſanitatem & morbum, & ſcientiam & ignorãtiam, & omnino contraria eidem contingit ineſſe: ſibi autem inuicem impoſſibile. hoc autem diſſonum à prædictis. quando enim eidem contingerent plura ineſſe, contingebant & ſibi inuicem.

C

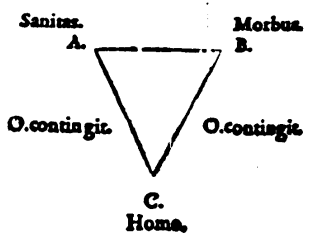

In abſtracto ẽ falſũ, in cõcreto non ita.

D Planū igitur, quòd in omnibus his deceptio fit iuxta terminorū expositionē. si enim transumpti fuerint, qui sunt secundum habitudines, nullum efficitur falsum. Manifestū igitur, ꝙ secundum tales propositiones, semper quod secundū habitudinem pro habitudine transumendum, & ponendum terminum.

Nō semp terminos nōie, sed interdum orone exponendos esse.

Non oportet aūt semper quærere, vt terminos nomine exponamus. plerunq; enim erunt orationes, quibus nō est positū E nomē. quapropter difficile ē repucere tales syllogismos. Aliquādo autem & decipi accidet ob talem inquisitionem, vt ꝙ immediatorum est syllogismus. Sit A duo recti, I quo B triangulus, in quo C æquicrus. ipsi itaq; C inest A per B: ipsi vero B nō amplius per aliud, per se nāq; triangulus habet duos rectos: quare nō erit medium ipsius A B, cùm sit indemonstrabile. manifestū enim ꝙ medium nō ita semper accipiendum, vt hoc aliquid, verum aliquādo & orationem: quod accidit & in eo quod diximus. G

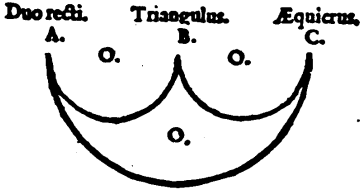

Hæc ectingatio I maiori termino oratione vtitur.

Nō semp in recto assumendos esse terminos.

Quòd autem insit primum medio, & hoc extremo, nō oportet accipere tanquam quæ semper de se inuicem prædicentur: aut similiter primum de medio, & hoc de vltimo (& in eo autem quod F est non inesse, consimiliter) sed quot modis esse dicitur, & verum dicere ipsum hoc tot modis existimare oportet significare & inesse, & non inesse. veluti quod contrariorum est vna scientia. Sit enim A vnam esse scientiam, cōtraria inter se in quo B. A itaq; ipsi B inest, non tanquam contraria vnam esse ipsorum scientiam: sed ꝙ verum de ipsis dicere, vnam esse ipsorum scientiam.

Ex his terminis, sic ꝓpō hīs, ꝑdicatum obliquū.

A. Vna scientia.——————B. Contraria.

Accidit autem quandoque in medio primum dici, medium vero in tertio non dici. Quemadmodum si sapiētia est scientia: boni autem est sapientia: scientia.

Scientia.

Scientia. A. Sapientia. B. Boni. C. A

Hæc cõiugatio minorẽ hẽt ĩ obliquo.

Qñq; vero mediũ in tertio dr̃, primum aũt in medio non dicit̃. Quẽadmodum, si oĩs qualis est scĩa, vel cõtrarij: bonum aũt & cõtrarium, & quale: conclusio, q; boni est scientia. non est autem bonum scientia, neq; quale, neq; contrarium, sed bonum hæc.

Scientia. A. Qualis, vel cõtrarij. B. Bonum. C. B

Hæc cõiugatio maiorẽ hẽt in obliquo.

Est autem qñ neq; primũ de medio, neq; hoc de tertio: cũm primum de tertio aliqñ dicatur, aliqñ non dicatur. Veluti, si cuius est scĩa huius est genus: boni aũt est scientia: cõclusio, q; boni ẽ gen⁹. prædicatur, aũt nullũ de nullo. Si vero cuius est scĩa, gen⁹ est hoc: boni aũt est scientia: conclusio, q; bonum est genus. de extremo igitur prædicatur primum, de se inuicem aũt non dicuntur. C

Genus. Huius genus. A. Cuius est scientia. B. Boni. C.

Harũ coniugationũ vna habet oĩa in obliquo: altera propõnes tantum.

D Eodem itaq; modo & in nō ineſſe accipiendū. non enim ſemp̃ ſignificat non ineſſe hoc huic, non eſſe hoc hoc: ſed aliqñ non eſſe hoc huius, aut hoc huic. Quēadmodū, q̃ non eſt motionis motio, vel generationis generatio: voluptatis aūt eſt: non igit̃ voluptas generatio. Aut rurſus, q̃ ipſius riſus nō eſt ſignū: ſed ſigni non eſt ſignū: quare riſus non eſt ſignum. Conſiſt & in alīs, in quotcunq; tollitur problema, eo q̃ ad ipſum quodammodo dicitur genus.

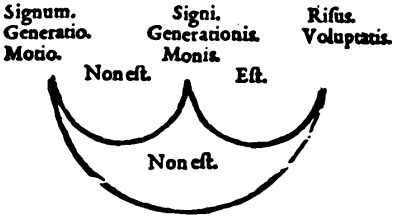

E Hæ coniugationes cõcludunt negatiue ex ꝓpõnibus i obliquo.

Rurſus, q̃ tempora non ſunt tempus opportunum. Deo enim ſunt tempora: nō autem eſt tempus opportunum: eo q̃ nihil Deo vtile, terminos nãq; ponendum, tempora, & tempus opportunū, & Deum: propoſitionem vero accipiendum ſm nominis caſum.

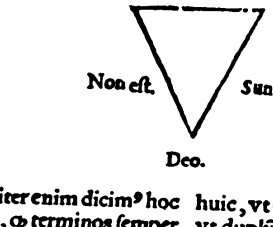

Hæc cõiugatio concludit ſecunda figura ex ꝓpõnibus i obliquo.

F

Simpliciter enim dicim⁹ hoc de omnib⁹, q̃ terminos ſemper ponendum ſm vocationes nominū, vt homo, aut bonum, aut contraria: nō hominis, aut boni, aut contrariorū. propoſitiones aūt accipiendum ſm vniuſcuiuſq; caſus, vel enim quoniã huic, vt ęquale: aut qm̃ huius, vt duplū: aut qm̃ hoc, vt verberans, aut videns: vel qm̃ hic, vt homo, aſal: vel ſi aliquo modo aliter cadit nomẽ ſm propõnẽ. Ineſſe aūt hoc huic, & verificari hoc de hoc, tot modis accipiendum, quot modis prædicamẽta diſtincta

*alīs, declinationes.

G

distincta sunt. & hæc, aut quo, aut simplr. amplius simplicia, aut cõplicita. Consilr aũt & nõ inesse. Verum consyderandum hæc, ac distinguendum melius.

Præcepta circa reduplicatiuã particulã.

Reduplicatum autem in propositionibus ad primum extremum ponendum, nõ ad mediũ. Dico autem, quoniam si fieret syllogismus, ꝙ iustitiæ est scientia, quoniam bonum, hoc, quod est, quoniam bonũ, vel inquantum bonum, ad primum ponendum. Sit enim A scientia, quoniam bonum: in quo B bonum: in quo C iustitia. A itaq; verũ de B prædicare, boni enim est scientia, quoniam bonum: sed & B de C, iustitia enim quod bonum: ita igitur fit resolutio. A

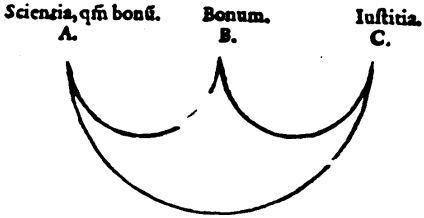

B Hic ẽ syll. cõcludẽs qa terminus reduplicatiuus positus est ad maiorẽ extremitatem.

Si vero ad B positum fuisset hoc, quod est, qm̃ bonum, nõ erit. A nanq; de B verum erit: B autem de C non verum. bonum enim, qm̃ bonum, prædicare de iustitia falsum, & non intelligibile.

C Hic syllus nõ concludit: qa minor est falsa, & intelligibilis.

Construas hos, vt & alios duos

Similiter itaq; & si sanabile demonstraret, ꝙ est scibile, inquantum bonum: aut hirco ceruus opinabile, inquantum non ens: aut homo corruptibile, inquantum sensibile. in omnibus enim super prædicatis ad extremum reduplicationem ponendum.

*Non est autem eadem terminorum positio, quãdo simpliciter aliquid ratiocinatum fuerit, & qñ hoc aliquid, aut quo, aut qũo,

* Documẽtũ qñ accipiẽdi sunt termini simplr, & qñ cũ additione.

¶ Dico aũt, quẽadmodum qñ bonũ ſcibile monſtratũ fuerit, & qñ ſcibile quid, qm̃ bonũ. verum ſi ſimpliciter ſcibile monſtratum fuerit, mediũ ponendũ ens: ſin aũt qm̃ bonũ hoc quod eſt, aliquod ens. Sit enim A ſcſa, qm̃ ens aliquod: ſ quo B ens aliqđ: in quo C bonũ. verũ itaq; A de B p̃dicare erat. n. ſcſa alicuius entis, qm̃ aliqđ ens. ſed & B de C: qđ enim in quo C ens aliqđ. quare & A de C: erit igit̃ ſcſa boni, qm̃ bonũ. nãq; aliquod ens erat, ppriæ ſubſtãtiæ ſignũ.

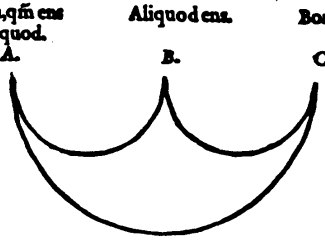

H Syllus hic accipit medĩ & maius extremum cõtracta, ſeu in parte.

Si vero ens medium poſitum fuiſſe, & ad extremũ eius ſimpliciter, & non dictum eſſet, aliquod ens, non eſſet vtiq; ſyllo, q; eſt ſcientia boni. qm̃ bonum: ſed qm̃ ens. Vt in quo A ſcientia quoniã ens: in quo B ens: in quo C bonum. Manifeſtum igitur, quod in ſyllogiſmis qui in parte, ita accipiendi ſunt termini.

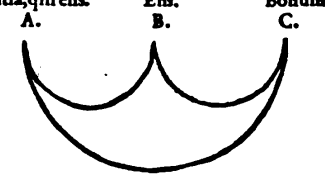

I Syllus hic accipit terminos abſolutos.

Oſo tranſumenda ſint nomina, & oſones.

Oportet aũt & tranſumere quæ idem poſſunt, nomina pro nominibus, & orationes pro orationib⁹, & nomẽ & orationẽ, & ſemp pro oratione nomẽ accipere. facilior nãq; terminorum expoſitio. Quẽadmodũ ſi nihil differat dicere, ſuſpicabile non eſſe gen⁹ opinabilis, aũt opinabile nõ eſſe qđ ſuſpicabile qđ: idẽ enim ſignifi catũ: pro dicta oratione ſuſpicabile, & opinabile termini ponẽdi.

Qm̃

Qm̄ vero nō est idē, voluptatē esse bonū, & voluptatē eē ipsum bonū, non sil̄r ponendi termini. sed si est sylls, ꝙ voluptas ipsum bonum, ipsum bonum. sin aūt ꝙ bonū, bonum. Consil̄r & in alijs.

A Hoc præceptum attinet ad articulos apd̄ Græcos: nos assumimus ipsum ꝓ articulo.

Non est aūt idē neq; esse, neq; dicere, quod cui B inest. huic oī A inest: & dicere, cui oī B inest, & A oī inest. nihil enim ꝓhibet B ipsi C inesse, nō omni aūt. Vt sit B honestū quid, C vero albū. Si igit̄ albo alicui inest honestū quid, verū dicere ꝙ albo inest honestum: sed nō oī fortasse. Si itaq; A inest ipsi B, non oī aūt de quo B: neq; si B oī C, neq; si solū inest, necesse A nō ꝙ non omni, sed neq; inesse.

B Præceptū, qñ propōnes implicitę sunt ī vno dicto, quo pacto cognoscere debeamus, an ex eis effici possit sylls nec ne.

Sylls non cōcludit: qa nō habet maiorem vlem

C

Sin autem de quocunq; B vere dicatur, huic omni inest A, accidet A, de quo omni B dicitur, de hoc omni dici.

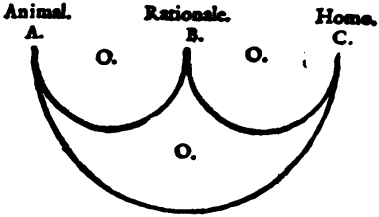

Hic sylls concludit de oī, quia am bas habet vlem.

G Si tamen A dicit de quo vtiq; B dicatur de omni, nihil prohibet B ineſſe ipſi C, non omni autem ipſum A, aut omnino nō ineſſe. In tribus itaq; terminis, vi delicet d quo B omni A dici, hoc eſt, de quotcunq; B dicitur, de omnibus dici & A: & ſi B de omni, & A itidē. ſi vero non de omni, non neceſſe A de omni.

Obiectiōnis ſolutio circa exēplorū vſū.

Non oportet aūt exiſtimare penes id quod exponim⁹, aliqd accidere abſurdum. nihil enim vtimur eo, quod eſt hoc aliquid H eſſe: ſed quēadmodum Geometra pedalem, & rectam hanc, & ſine latitudine dicit, q̄ non ſunt. verum non ſic vtitur, tanq; ex his ratiocinans. Omnino enim quod nō eſt, vt totū ad partem, & aliud ad hoc, vt pars ad totū ex nullo taliū mōſtrat ipſe mon ſtrans, neq; fit ſyllogiſm⁹. Expoſitione vero ſic vtimur, quēadmodum & ſenſatione ad diſcentem dicētes. non enim ſic, tanq; ſine hoc demonſtrari nō poſſit, quēadmodū ex quibus ſyllb. K

Cōplicandas frequēt et figuras, vt problemata expoſtulant.

Non latet aūt nos, q̄ in eodē ſyllb non oēs concluſiones per vnam figuram ſunt: verum hæc per hanc, illa vero per aliam. Plānum igitur, q̄ reſolutiones ita faciendum. Qm autē non oē problema i omni figura, ſed in vnaquaq; ordinate, manifeſtū ex cōcluſione, in qua figura quærēdū.

Et ex rationibus, quæ ſunt ad definitionē, quæcūq; ad vnū aliquid redarguunt eorum, quę ſunt in definitione, ad quod redarguetum eſt, ponendum termi num, & non totam rationē. accidet enim minus conturbari pro pter longitudinem. quemadmodum ſi aquam monſtrauit, qm humidum potabile: potabile, & aquam terminos ponendum.

Defiónis pars, nō tota ſępiꝰ redarguēda. L

Exępla ponunt non vt ita ſint, ſed vt ſentiant addiſcentes.

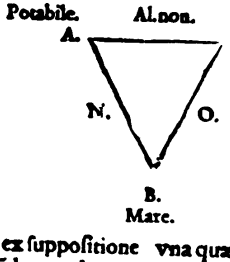

M

I, Syllus hſe dſtruit definitionis partē tm, non totā.

Quid agēdū i ſyllis ex ſuppoſitione.

Amplius aūt ex ſuppoſitione ſyllbs non tentādum reducere. nō enim eſt ex poſitis reducere. nanq; nō ſunt oſtenſi per ſyllm. ſed per cōpoſitionē cōfeſti oēs. Quemadmodū ſi ſupponens, ſt vna quædam potentia nō ſit cōtrariorū, neq; ſcientiā vnā eſſe: poſtea diſputatum ſit, q̄ nō eſt vna potentia contrariorū, vt ſi ſanabilis & ęgrotabilis: ſimul. n. idē erit ſanabile & ægrotabile.

Pro

A Prosyllogismus. Syllogismus. D

Eiusdē effectiuum. Vna potentia. Contraria.

Al.non.

Conclusio mōstrata p pro syllogismū: & syllm, q̄ ans est syllī conditionalis.

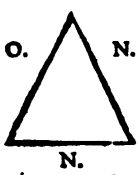

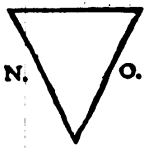

Vna potentia. Sanabile & ægrotabile. Sanabile & ægrotabile.

B De syllis p impossē cōcludētib⁹.

Quòd itaq; non est vna omnium contrariorū potentia, & monstratum est: ꝙ autē scientia non est, non fuit monstratum. atqui cōfiteri necessariū. sed nō ex syllo: verū ex suppositione. hanc igitur non est reducere: ꝙ autem non vna est potentia.* sic enim fortasse & syllogismus esset, illud vero suppositio.

a.l.hic.

Consimiliter autem & in ijs, qui per impossibile cōcludunt. neq; enim hos resoluere, sed ad impossibile abductionē est. syllogismo nanq; monstratur: alterum vero non est, ex suppositione enim concludit. Differunt autem à prædictis: qm̄ in illis quidem oportet præconfiteri, si debet assentiri, quemadmodum si mōstrata fuerit vna cōtrariorū potentia, & scientiā eandē esse. hic aūt & non præconfessi concedunt, eò ꝙ manifestum est falsum. veluti si posita fuerit, diameter commensurabilis, imparia æqua esse parib⁹. Multi vero & alij concluduntur ex suppositione, quos oportet consyderare, & notare pure. Quæ igitur sint horum differentiæ, & quot modis fit quod est ex suppositione, postea dicemus: nunc autem tantum fit nobis manifestum, ꝙ non est resoluere tales syllogismos in figuras: & ob quam causam, diximus. E

C

PARS TERTIA.

De Syllogismorum resolutione.

F

De reductione Orationum male contextarum ad prædictas figuras. Cap. 1.

Dixit. Iam vero nobis reliquū est post hoc, vt dicamus, quō possimus reducere syllos, qui fiūt in libris & enunciationibus ad istas figuras: qm̄ non fiūt in libris & enūciationibus fm eam viā: de qua fecimus mentionē. Hæc enim est intentio tertia, quæ restat nobis consyderanda in re syllogistica. ꝑpea ꝙ cū sciuerimus spēs syllorum, & habue-

G rimus potentiam faciendi eos, & potentiam reducẽdi oẽs illos, qui ceciderint in sermone aut enũciatione ad figuras, de quibus mentionẽ fecimus, perfectũ erit desyderiũ nostrũ primũ de cognitione syllĩ cum eo, quod accidet nobis ex eo, quod dicetur de resolutione syllĩ ad figuras, de q̃bus mentionẽ fecim⁹. Quòdq; sequetur cõfirmatio veritatis eius, quod diximus, omnẽ videlicet syllogismum esse ꝑ vnam trium figurarum prædictarum. qm̃ cum inuenerimus oẽs syllos, qui fiunt in libris & enũciationibus redire ad istas fi-
H guras, iã assecuti erimus ꝑ viam inductionis, ꝙ istæ figuræ sunt fundamenta omnium syllorũ. & hoc est declaratio eius, super quo consistit demr̃atio: hoc est, vt sint veræ quocunq; modo inquirantur, & consentientes ex omni latere. Qm̃ veritas, vt inquit Arist attestatur sibi ipsi, & consentit ex oĩ latere: & vult ꝑ hoc, ꝙ modus modo attestetur. Primũ, ergo, quod oportet facere in resolutione syllorũ ad istas figuras est, vt sõliciti simus ad inueniendas binas ꝓpõnes ĩ hoc sermone syllogistico: qm̃ duæ ꝓpõnes sunt partes magnę syllogismi. Diuisio aũt rei in partes suas magnas facilior ẽ diuisione in partes suas paruas. Amplius post hoc, oportet vt sciam⁹ qualis sit maior ꝓpõ, & qualis sit minor. hoc autem planum ex duabus extremitatibus quæsiti. & an plane dictæ fuerint simul in hoc sermone syllogistico, an vna ex ipsis. & si plane vna fuerit dicta, & vna silentio prætermissa, quæ ex ipsis taceatur & omittatur, an maior, an minor: qm̃ plerunq; accidit in sermone cõsequente, vt exprimatur maior, & omittat minor: & plerũq; consilr, vt ponantur in syllo propositiones inutiles & ad constructionẽ conclusionis & ad destructionẽ eiusdem. & hoc, aut ad elongationem, aut coaptationẽ, aut ad aliquem alium modũ ex ijs, qui connumerati fuere in Octauo Dialecticæ. Et propterea oportet, vt inuestigemus an accepta fuerit in hoc sermone syllogistico ꝓpõ supflua, aut deficiat ꝓpõ necessaria, vt relinquatur superfluũ & ponatur diminutum: quousq; inueniantur binæ ꝓpõnes, ex quibus componitur syllogismus. quoniã nisi inuenerimus binas propositiones, non conueniet L reducere sermonem syllogisticũ ad vnam figurarum præcedentium.

Veritas attestat sibi met idem 1. Ethic. & 3. de Aia com. 5.

Nota ab hoc loco p̃cepta obseruanda ad resoluẽdũ syllm.

I

Orationum aũt syllogisticarum, aliæ sunt, in quibus additamenta ac deficientia facile percipimus, alię vero in quib⁹ difficile. & aliæ sunt, quę existimant esse syllogismi aliqui, eo ꝙ ex ipsis sequitur aliquid ex necessitate, non tñ sunt syllogismi. qm̃ non omne illud, quod sequit ex aliquo consequentia necessaria, est syllogism⁹: sed illud, quod sequitur ex necessitate ex bins propositionibus, quarũ proportio vnius ad alterã est ꝓportio totius ad partem, est sylls. M Exemplũ vero in quo deficit, & cũ difficultate scit, quod deficit, est sermo p̃dictus ad concludendũ, ꝙ partes substantiæ sunt substãtia. propterea ꝙ, cum destruit non substantia, non destruit substantia: & cùm destruunt partes substantiæ, destruit substantia. hæc enim conclusio sequit ex hoc sermone sed deficit maior, q̃ est, ꝙ id, quo destructo destruitur substantia, est substantia. hęc autem propositio sequitur ex ꝓpõne expressa in hoc sermone, qui est, quod

Nota aliquas esse orationes syllogisticas in q̃b⁹ facile cognoscũtur q̃ desunt vel superfluunt, aliquę ĩ q̃b⁹ difficile.

A qđ non est substantia, non destruit substantiã per destructionẽ suam. & hoc, qm̃ si verificata fuerit nobis hæc propositio, verificabitur ẽt cõuersa suę contradictorię, quę est, ꝙ destruens substantiã per destructionẽ suam, illud est substantia. cũ ergo adiunxerimus huic propõni minorẽ, quę est, ꝙ partes substãtię destructione sua destruunt substãtiã, concludetur nobis in prima figura ꝙ partes substantiæ sunt substãtia.

Sed fieri ẽt potest, vt sermo iste B disponatur per aliã figuram, q̃ per istam. quẽadmodũ si dicamus, partes substantiæ destructione sua destruunt substantiã: qđ aũt est aliud à substantia non destruit destructione sua substantiã: & concluditur in secunda figura, ꝙ partes substantię non sunt aliud à substantia. Amplius, complicemus huic, & id, qđ nõ est aliud à substantia est substantia: & concludet ꝙ partes substantię sunt substãtia. Exemplũ vero, in quo deficit aliqua propõnũ, & cognitio huius facilis existit, est qđ dicimus: si est hõ, est animal: & C si est animal, est substantia: igit si est hõ est substantia: & hoc, qm̃ deficit in isto, oĩs hõ animal, & omne aĩal substantia. Cã aũt istius erroris est, ꝑpea ꝙ existimatur, ꝙ id, qđ necessario sequit, sequat consequẽtia syllogistica. Cũ igitur inuenerimus aliqđ, qđ ex aliquo sequatur, nõ est opus, vt existimemus syllm̃ perfectum: nisi inuenerimus binas propositiones in ipso simul.

Cũ inuẽtę sunt duæ ꝓpõnes in syllo, resoluẽdæ sunt in tres terminos.

Cùmq; in hoc negocio inuenerimus binas propositiones, oportet vt adhuc diuidamus binas propõnes ad tres terminos, & cognoscamus illum esse mediũ terminum, qui sit terminus communicans cũ D duobus terminis, qui sunt extremitates quęsiti: ꝑpea ꝙ fieri non potest, vt sit aliquis syllis sine termino medio. Cumq; inuenerimus terminum mediũ prædicatũ de minore & subiectũ maiori, aut prędicatũ de minore & negatũ à maiore, erit hoc ex figura prĩa. Sin aũt medius terminus prædicetur de vna ipsarũ & negetur ab altera, fm modũ prędicati, non fm modũ subiecti, erit hoc ex secunda figura. Si vero medius terminus subijciat vtriq; extremitati, aut fm viam affirmationis, aut ad vnã ipsarum fm viã affirma E tionis, ad alterã vero fm viam negationis, erit tertia figura. Qm̃ iam declaratum fuit. ꝙ non est hic proportio q̃rta termini medij ad duas extremitates & duarum extremitatum fm cursum naturalem prædicationis: siue fuerint ambę propõnes vl̃es, siue vna ipsarum vl̃is & altera particularis. Amplius, ꝙ nõ accidit, vt maior sit particularis in figura prima, & secunda: qm̃ positio medij termini in hoc ẽ vna. Qđ cũ ita fuerit, planum ꝙ in quocunq; sermone non inuenitur aliquid bis F positũ, ꝙ inquam sermo iste nõ est syllus. si. n. in ipso nõ inueniat vnus terminus bis, non erit ibi terminus medius. ꝙ si ibi non extiterit terminus medius, non erit ibidem syllis.

Non dari quartã figurã, vt ẽt supra pluries.

Qm̃ autem declaratum fuit, ꝙ non monstratur oẽ quæsitũ in omni figura: qđq; ex ipsis aliqđ monstratur in vna figura, vt vl̃e affirmatiuum: aliquod vero ostenditur in duabus figuris, vt vniuersalis negatiua, & particularis affirmatiua: aliqđ autem monstratur in tribus figuris, vt negatiua particularis: manifestum

G nifestum ꝙ non est opus, vt quęratur quęsitũ in quacunq; figura acciderit, sed in figura ipsi appropriata. Omnis aũt quæsiti, qđ extiterit in pluribus figuris, vna cognoscetur figura, in qua monstratur ꝑ positionem medij termini ex duabus extremitatibus. Illius igitur, quod ostenditur in figura appropriata, cognoscemus figurã, in qua monstratur, ex quæsito per se: quemadmodum ẽt cognoscemus ipsam ex positione medij termini. illius vero, qđ monstratur in duabus figuris, cùm inuenta fuerit positio medij termini, q̃remus vtiq; positionem duarum extremitatum tm̃. & hęc ea sunt, quæ constituere possumus super figura sylli in sermone syllogistico scripto, aut dicto.

Quęrẽda ẽ resolo cuiuscunq; sylli, & q̃sitiscdm appropriatã figuram.

H

Accidit error i sylli relone, qa credim⁹ i eo eẽ ꝓpõnes vles, cũ sint idefinitæ.

Accidunt aũt nobis plerunq; errores & deceptio, eo ꝙ existimem⁹ in resolutione dicti, in quo non est syllus, ꝙ est sylls, & è conuerso, ob causas multas: quarum vna est, cũ arbitramur propositiones esse vles & non sunt vles fm veritatem. Hoc aũt accidit, cũ acceperimus indefinitas: qm̃ figura sylli decipit nos in hoc. Quemadmodũ si accipiamus, ꝙ homo est animal: & animal est neq; generabile neq; corruptibile: & existimemus ex hoc sequi, ꝙ hõ sit neq; generabile neq; corruptibile: quod ẽ falsum. Minor itaq; est vera in toto, puta ꝙ omnis homo est animal: maior vero est vera in parte, non aũt in toto: puta ꝙ non omne animal est ingenerabile & incorruptibile. atqui verificatur hoc de animali vli intellecto, non autẽ de omni indiuiduo animalis.

I

Accidit ẽt error ꝑꝑ corruptio

Accidit autem falsum quoq;, ac deceptio propter corruptionẽ proportionis terminorum inter se in positione terminorum ita, vt existimemus aliquid esse syllogismum, quod non est syllus: puta si accipiamus eo modo, quo non sunt veri. Vt in exemplo, si dicat aliquis, omnis homo est susceptiuus ægritudinis: & ægritudo non potest suscipere sanitatem: igitur homo nõ potest suscipere sanitatem. Causa autem huius est: quia termini in istis propositionibus nõ accipiuntur in prædicatione, super quo est opus. & hoc, quoniam accepit loco prædicati sanitatis & ęgritudinis, sanitatem & ægritudinẽ per se, hoc est, quoniam accepit loco sani sanitatem, & loco ægri ægritudinem. & ꝑꝑea si variemus terminos, & dicamus, possibile est hominem esse ægrum: & possibile est ęgrum esse sanum: concludetur nobis res vera, ꝙ videlicet possibile est hominẽ esse sanum. Si vero non fuerit seruatum hoc in huiuscemodi propositionibus non erit syllus. puta si accipiantur intentiones ac dispositiones loco suscipientium dispositiones, non solum existimabitur ꝙ non sit syllus in figura prima, sed neq; in tribus figuris ẽt. Puta si aliquis dicat, possibile est hominem suscipere sanitatem: & ęgritudo nõ potest suscipere sanitatem. hæc.n. complicatio est in secunda figura non concludens: quoniam concludit falsum, puta ꝙ homo non potest suscipere ægritudinem. Consimiliter possibile est, vt non sit conclusio fm istam complicationẽ in tertia figura. & hoc, qm̃ ęgritudo & sanitas, ac scĩa & ignorantia insunt vni eidẽ: non tñ inest vnũ ipsorum alteri. & hæc est cõplicatio tertię figuræ.

K

nẽ ꝓportionis terminorũ inter se i põne, cũ ponunt dispõnes loco suscipiẽtiũ illas.

L

M

A gura. & ꝑꝑ hoc existimabitur ob istam cām, ꝙ non concludit in tribus figuris. Cā autē huius est: qm̄ ipse accepit loco subiecti dispositionum & intentionum intētiones & dispositiones per se. & ꝑꝑea oportet vl̄r in huiuscemodi propositionibus, vt accipiamus suscipiens intentionem simul cū intentione: & tunc ponamus ipsum, subiectū terminum aut prædicatum.

Nō eē sp q̄rēdos terminos simplices in syll̄is, & eorū reductione.

Non est autem opus, vt q̄ramus terminos, in quos resoluitur syll̄s, & simpliciter terminum medium, fmꝙ super ipsis significat terminus B abstractus. qm̄ multa sunt, sup quibus significatur per orationem cōpositam: & simpliciter terminus, cui non est nomen abstractum: & ꝑꝑea difficilē est reducere huiuscemodi sermones ad figuras p̄dictas. Et accidit error in hoc, qm̄ existimatur, ꝙ sit syll̄us sine termino medio. puta in exemplo, si dicamus, anguli trianguli sunt æquales duobus rectis: qm̄ extrinsecus est ęqualis duobus intrinsecis. & ꝑꝑea non oportet, vt quæramus terminum medium in oī q̄sito orationē, neq; C ēt dictionē abstractā: sed aliqñ erit oratio, aliqñ erit dictio separata.

Termini oēs ī syll̄o nō sunt accipiēdi secūdū vnū modū p̄dicatiōis.

Amplius sil̄r non oportet, vt q̄ramus proportionem vnā prędicationis terminorū, qui sunt ī syll̄o, q̄q; de seinuicem p̄dicant, siue fm modum negatiōis, siue fm modū affirmationis: quēadmodū si accipiamus maiorē extremitatē inesse medio, & mediū vltimo. qm̄ non oportet, vt intelligamus ex hoc in oī loco, ꝙ primum disponitur ad medium, & medium disponitur ad vltimum, & primum in vltimo consimiliter disponitur. Eodem pacto cùm negamus terminum à termino; non oportet vt ex ipso intelligamus negationem suam fm ꝙ est disponens & dispositū: sed ex hoc oportet, vt intelligamus vnū ex modis proportionū, per quos sequitur aliquid ex aliquo, aut negatur aliquid ab aliquo: aut plures modos ex ipsis, si modi proportionum extiterint plures vno. Puta, in exemplo, verum est, si dicamus, contrarijs īest vna cognitio: & si dicamus, contrariorum est vna cognitio: nō autem verum erit, si dicamus, contraria sunt vna cognitio. D

Sed accidit etiā vt maior extremitas disponat ad mediū, & mediū nō erit dispositū ad tertium. Puta, in exemplo, si dicamus, sapiētia est scīa: & scīa est studiosum: & cōclusio ꝙ scīa est studiosum. Et aliqñ erit contrariū huius: puta, erit terminus medius dispositus ad vltimū, & primū nō erit dispositum ad mediū. Quēadmodū si accipiamus, ꝙ oīs contrarij est scīa, & ꝙ bonū est cōtrariū, & cōclusio erit, ꝙ boni est scīa. Ad hęc accidit, vt primū nō sit dispositum ad mediū, neq; mediū ad vltimum, & tñ primū sit dispositū ad vltimum, q̄ est cōclusio. Vt in exēplo, boni est scīa: & scīa est generis: & conclusio, ꝙ bonū est genus. Ad huius similitudinē opus ēt est, vt intelligamus in negatione. cū. n. negat aliquid ab aliquo, nō significat semper, ꝙ hoc nō est hoc: sed aliqñ ꝙ hoc nō inest huic, aut non est in hoc, & similia ex modis proportionum. Puta in exemplo, vere dicimus, motus non inest motui: non autem vere dicimus, motus non est motus. Consimiliter dicimus, generationis non est generatio: E F

&

G & non dicimus, generatio non est generatio. cùm igitur addiderimus huic, ꝙ delectatio est generatio, cõcludetur nobis, ꝙ delectatiõis non est generatio: non autem, ꝙ delectatio non est generatio.

Hoc ẽ dire cte, seu nominatiuę.

Dixit. Simpliciter & sermone vr̃i oportet terminos positos accipi eo modo, quo fuerunt accepti separati, hoc est in puncto, qui Arabice vocatur Alraphaa: qm̃ in hunc mũdum significant super propõnibus. propositiones vero oportet accipere eo modo, quo sunt verę, siue extiterint in alraphaa [scilicet in recto] siue in alio q̃ in alraphaa: & in alio quidẽ q̃ in alraphaa, vt cũ dicimus, decem sunt duplũ quinq;, & pannus est ex lino. Termini autẽ, qui affirmantur de aliquo nõ sunt semper separati, neq; absoluti: sed aliqñ erunt compositi, quemadmodum, cũ sint coaptati. oportet igitur vt accipiantur eo mõ, quo sunt veri cõposite, aut separate, aut absolute, aut coaptate. & cõsiñr termini prędicati ꝑm modum negationis.

H

Terminiq ter ponũtur ĩ ꝓpõnib⁹, i. reduplicati lũgẽdi sũt cũ maiori extremitate.

I

Oportet autem vt termini, qui ter ponunt̃ in propõnibus in q̃busdam locis, vice tertia ponant̃ simul cũ maiore termino, non aũt cũ termino medio. Puta, in exemplo, hõ est sensibile: & sensibile est cõpositũ ꝑm ꝙ sensibile, igitur homo est compositũ ꝑm ꝙ est sensibile. Si.n. poneremus, qđ dicimus, ꝑm ꝙ sensibile simul cum termino medio, & dicerem⁹, hõ est sensibile, ꝑm ꝙ est sensibile, esset vtiq; falsum. Consimiliter ẽt si dicamus, rectum est bonũ: & bonũ est scibile, ꝑm ꝙ bonũ: igitur rectũ est scibile, ꝑm ꝙ bonũ. Quòd si posuissemus simul cũ termino medio, & dixissemus, rectum est bonum, ꝑm ꝙ bonum, fuisset falsum, & nõ ĩtelligibile. Atqui oportet vt per istã positionẽ fiat propõ vera. qm̃ si dixerimus, ꝙ hõ cõponitur, & non posuerimus conditionem ꝑm ꝙ sensibile, erit falsum.

K

Nõ eẽ eodẽ mõ ponẽdos terminos, qñ cõclusio ẽ absoluta, et qñ coaptata, i. simplr̃, & cũ aliqua determiatione.

Dixit. Non est autem positio terminorum in propõnibus sylr̃i, cuius conclusio est absoluta, quemadmodum est positio ipsorũ in sylr̃o, cuius cõclusio est coaptata, & in positione alicuius conditionis in ipsis. Puta, in exẽplo, si aliquis mõstret, ꝙ bonum est scibile, aut ꝙ est scibile quoddã, per medium, quod est ens, oportet ꝙ monstremus, ꝙ est scibile quoddam, cũ acceperimus, ꝙ ipsum est ens aliqđ, non autẽ ens absolute. Si vero intẽtio nostra extiterit monstrare, ꝙ est scibile absolute, accipiemus ad huius ostensionẽ ꝙ est ens absolute. Puta, si dicamus, bonũ est ens quoddam: & hoc ens est scibile: concludetur ꝙ bonũ est scibile quoddã. & volo ꝑ quoddam illud, qđ appropriat ipsum. & hoc, qm̃ hoc, qđ est quoddam, adiacens significat substãtiam appropriatam rei. Cum vero dixerimus, bonum est ens: & ens est scibile: concludemus vtiq;, ꝙ bonũ est scibile: eo ꝙ est ens, non autem eo ꝙ aliquid, quod appropriet ipsum.

L

M

Oportet autem vt permutemus nomina in terminis, quæ non fuerint manifesta pro nominibus manifestis. consimiliter mouemus orationem compositam cum oratione composita, quæ sit manifestior, cùm significet ipsos per orationem compositam. cumq; fuerit nomen impositum termino, quem significat oratio composita, oportet, vt accipiatur nomen loco istius orationis:

A nis: quoniam ipſum & facilius, & appropriatius eſt. Puta, in exemplo, ſi non refert dicere imaginabilis non eſt genus exiſtimabile, & dicere *imaginabile non eſt exiſtimabile*, opus eſt, vt faciamus in ſyllo. qđ dicimus, imaginabile nõ eſt exiſtimabile, loco eius, qđ dicim⁹, imaginabilis nõ ẽ genus exiſtimabile.

Nõ eſt addẽdũ aliqd i cõcluſione, qđ nõ fit poſitũ i ꝓpõnib⁹: neq; i pro

B põnib⁹ qđ i cõcluſione ꝓnat: ſicut de articulis apud Arabes & Græcos.

Oportet autem vſq; interpretatio propoſitionum ſit ſm modũ, quo eſt in concluſione, hoc eſt, vt non addatur dictio, quæ non ſit in propoſitionibus: neq; deficiat etiã dictio aut litera, quæ accepta fuerit in propoſitionibus. Puta ſi fuerit concluſio, ꝙ voluptas eſt ipſum bonum, opus eſt, vt accipiatur [etub,] hoc eſt ipſum bonũ in ꝓpoſitionibus concludentibus concluſionem iſtam cum He cognitionis in lingua ſancta, quod eſt, Al in lingua Arabica. Sin aũt fuerit concluſio, ꝙ voluptas eſt bonum ſine He cognitionis, oportet, vt accipiatur bonum in propoſitionibus ſm iſtum modum. qm dſia maxima eſt inter hoc, quod dicimus voluptas eſt

C bonũ. & hoc qđ dicim⁹ voluptas eſt ipſum bonum. & hoc, qm oratio prior ſignificat, ꝙ voluptas eſt ex bonis: & oratio ſcda ſignificat, ꝙ voluptas ſeorſum eſt ipſum bonũ.

In termis 9 de iuctẽ ꝓdicanꝫ ſ pria figura obſeruãdũ eſſe dictũ de omni.

Cùm vero accepti fuerint termini de ſe inuicem prędicati, opus eſt, vt in ipſis obſeruemus dictũ de omni. & hoc q̃m differẽtia magna eſt in propoſitiõe maiore: ſi dicamus, cui ineſt 2, illi omni ineſt A, & dicamus ꝙ A ineſt cui omni ineſt B. Quoniam ſi huic, quod dicimus A ineſt omni illi, cui ineſt B, complicuerimus ꝙ B ineſt omni C, concludemus ex neceſſitate ꝙ A ineſt omni C. Si vero huic, qđ dicimus D A ineſt illi, cui omni ineſt B, cõiunxerimus ꝙ B ineſt omni C, non ſequet̃ ex hoc ꝙ A inſit omni C. quoniam conditio fuit vtiq;, qđ illud, cui ineſt B A ineſt ol illi. ſed res erit, ꝙ aliqđ cui ineſt B, non aũt omne. Neq; ſequitur ex hoc ꝙ A inſit omni C: quoniam fieri poteſt, vt C ſit ex extremitate, quę diſponitur per B, & tamen non inſit ipſi A. Conſimiliter cùm maior extiterit negatiua: hoc eſt, quoniã eſt magna differentia, ſi dicamus, ꝙ A negatur ab omni, cui ineſt B, & dicamus, ꝙ A negatur ab omni eo, cui ineſt ipſum B. Propterea ꝙ manifeſtum, ſi acceperimus in terminis, ꝙ A dicitur de omni eo, de quo dicitur B, & B dicitur de omni C, ꝙ nõ ſequitur, vt A dicatur de omni C. Si vero accipiatur ꝙ A dicitur de omni eo, de quo dicitur ipſum B, ſequitur ꝙ A dicatur de omni C.

Hoc ſic ꝓtie declarari ẽm plo poſſeo ab Alexã. E

ſicB volatile, A albũ, C cygnus, de quo dr volatile, ẽ ꝓtio dr A volatile, ſi ſi ol: puta de cygno, ſi ẽ de cor no. vñ maior ẽ peicatoris vera: ſi ſi cõclu dr. ꝙ ſi lo co cygni ponat cor F

uꝰ. ſi ſit di car, đ quo ol B dr, tũc maior ẽ ẽ ol, ſed falſa. ſ. a. ol volatile ẽ albũ. vñ vt inqt Alexã. dre ſci ineſt B, illi ol ineſt A, ẽ facere maſoré gẽ uculat ẽ, ꝙ aliqđ B eſt A.

Dixit. Non oportet autem vt imaginemur, cùm dicimus A eſt B, & B eſt C, quòd opinemur velle in ſermone iſto adducere impoſſibile. quoniam nos nõ ſecimus has literas, vt eſſent aliquid determinatum ad quæſitum declarãdum, ſed accepimus ipſas loco materierum. quemadmodum accipit Geometra lineam, quam deſcribit, loco linee, per quam intendit nobis adducere demõſtrationem. & ꝓpterea ponit Geometra, lineam iſtã eſſe tantæ quantitatis ſecundum longitudinem, & illam lineam eſſe longã ſine latitudine: cùm tamen non ſit ita ſecundum ſenſum. Et propter hoc ſi A ſcriptũ non eſt B, & B non eſt A, nolumus, cùm hoc dicimus, quòd ſi A non dicatur de omni eo,

quod

G quod est B, & sit C subiectum ipsi B, ꝙ non sequitur, vt A dicatur de C: nolumus inquam aliud, nisi ꝙ si fuerit aliquid, cuius proportio ad aliud non sit sicut proportio totius ad partem, ꝙ inquam non erit ex hoc syllogismus. verum loco exẽplorum, quæ sunt in hoc sermone, accepimus literas: quoniam ipsæ sunt faciliores in doctrina: quoniã exhibitio exemplorum in doctrina est necessaria.

Syllĩ hypothetici nõ codẽ mõ resoluunt

H

qm̃ demõstrant per modũ positionis.

Dixit. Per hunc igitur consyderationis modum conueniens est, vt resoluamus syllogismos, sed non oportet, vt quæramus resolutionem syllogismi conditionalis per hunc modum. quoniam non habemus aptitudinem, vt resoluamus syllogismum, qui monstratur per modum conditionis: quoniã hoc vtique erit per modum positionis & conuenientiæ inter duos loquentes. Quemadmodum si quispiam ponat per modum conuenientiæ, si vna potentia non suscipiat contraria, quòd non erit vna contrariorum cognitio: deinde monstremus, quòd vna potentia non suscipit contraria: & sequitur ex ipso, ꝙ non est vna cognitio contrariorũ.

I

Qđ resoluit ĩ hypothetico e t id, qđ p p̃dicatiuũ ꝓbatur.

Quod igitur resolui potest ex hac oratione, non est id, quod positum fuit per modum conditionis, quod est hoc, contrariorum non est vna cognitio: sed quod potest resolui est id, quod monstratur per viam syllogismi prædicatiui, quod est, potentiam nullam inueniri, quæ suscipiat contraria. quoniam iam super hoc fuit syllogismus, qui est, quoniam ægritudo & sanitas sunt contraria, & ægritudo & sanitas nõ sunt vna potentia: quare sequitur in tertia figura, ꝙ non omniũ contrariorum est vna potentia. quoniam si hoc esset, inueniretur aliquid sanum & ægrũ simul. & hoc fuit, quoniam in syllogismo conditionali monstratur positum per syllogismum prædicatiuum deducentem ad impossibile. Et consimiliter in syllogismo deducẽte ad impossibile non resoluitur nisi syllogismus prædicatiuus deducens ad impossibile, non autem syllogismus conditionalis: quoniam iam monstratum fuit, ꝙ ipse est compositus ex duabus speciebus syllĩ.

K

L

De mutua Syllogismorum resolutione. Cap. 2.

QVęcunque vero problematum in pluribus mõstrantur figuris, si in altera ratiocinatum fuerit, est reducere syllogismum in alteram: quemadmodum priuatiuum, qui est in prima in secundam: & eum, qui est in media, in primam. non omnes autem, sed quosdam. manifestum vero erit in sequentibus. Si enim A nulli B: B autem omni C: A nulli C. sic igitur prima figura. sin autem priuatiua conuersa fuerit, media erit. nam B nulli A: omni vero C inest. Consimiliter autem & si non vniuersaliter, sed in parte syllogismus fit, quemadmodum si A nulli B: B vero alicui C. conuerso. n. priuatiuo media erit figura.

M

Lapis.

Lapis. Animal. Homo. Animatum. A

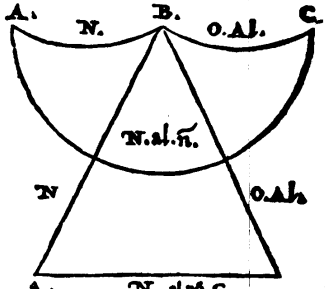

Lapis. Hõ. Aiatum. B

Dicitur cõiugationes in prima figura: q̃ reducunt̃ ad secundã per minoris cõuersionem.

Syllorũ vero, q in scd̃a, vtes quidem reducentur in primã: eorũ aũt qui in parte, alter solus. Sit.n. A B quidẽ nulli: C vero oĩ inexiñs. cõuerso igit̃ ꝑuatiuo, pria erit figura. nã B nulli A: A vero oĩ C inerit. Si vero ꝑdicatiuũ sit ad B, priuatiuũ aũt ad C, primũ terminũ ponendũ C. hoc.n. nulli A: A vero oĩ B: q̃re C nulli B: et B igit̃ nulli C, nãq; cõuertit̃ priuatiuũ. Sin aũt ĩ ꝑte syllꝰ, qñ priuatiuũ q dẽ sit ad maiꝰ extremũ, reducet̃ ad primã: quẽadmodũ si A nulli B: C vero alicui. cõuerso.n. priuatiuo, pria erit figura. nã B nulli A: A vero alicui C.

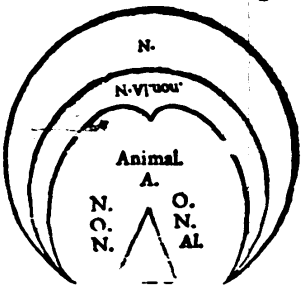

Lapis. Homo.
Homo. C. N. B. Lapis.

C

Tres cõiugationes in secũda figura: q̃ reducunt̃ ad primã, conuersione, cũ ꝑmutatione ꝓmissarũ ꝑmissarũ vt supra ostensum est.

Sed cũ ꝑdicatiuũ, non resoluet̃. veluti si A B quidem oĩ: C vero non oĩ, neq; n. suscipit conuersionem A B, neq; facta, erit syllus.

Rursus

D

Cõiugatio hęc i scda figura si reducit ad primã, qa ambę ꝓpõnes eẽnt ꝑticlares: sꝫ ostdit ꝑ impossē.

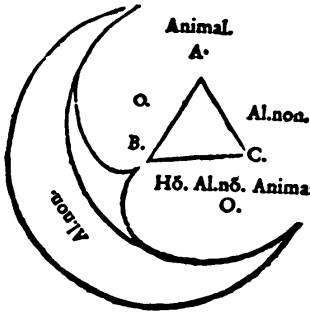

H

Rursus qui in tertia figura, non omnes resoluẽtur in primam: qui vero in prima, omnes in tertiam. Insit enim A omni B: B autem alicui C: ergo, quoniam conuertitur & prædicatiuum in parte, inerit C alicui B: A vero omni inerat: quare efficitur tertia figura. Et si priuatiuus syllogismus sit, consimiliter. conuertitur. n. prædicatiuum in parte. quare A nulli B: C vero alicui inerit.

I

Binę cõiugatiões in pria figu. q̃ reducũtur ad tertiã minoris cõuersione.

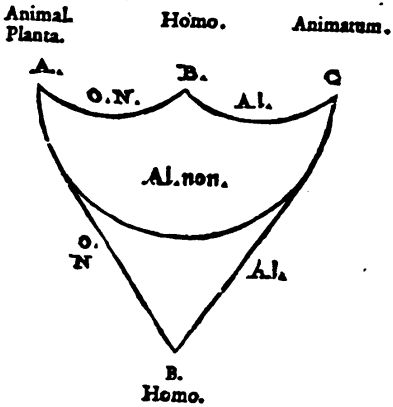

Syllorum

Syllorũ autem qui in vltima figura, vnus solus non resoluitur in primam, qñ priuatiuum fuerit non vlr positum: alij vero omnes resoluuntur. Prędicentur nanq; A, & B de oĩ C: igitur C conuertetur in parte ad vtrunq;. inest ergo alicui B. quare erit prima figura: si A quidem omni C: C vero alicui eorum quę B. Et si A q̃dẽ oĩ C, B aũt alicui, eadem rõ. conuertit. n. C ad B. Si vero B oĩ C: A aũt alicui C, primũ terminũ ponendum B: B nanq; oĩ C: C vero alicui A, sed quoniã conuertitur quod in parte, & A alicui B inerit. A

Animal. A. B. Substantia.
Substantia. B. A. Animal.

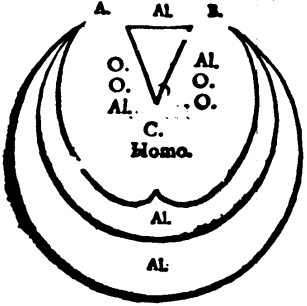

B Tres cõiugatiões affirmatiuæ I tertia figura, q̃ reducunt ad primã, tũ cõuersione, tum p̃missarum trãspõne.

Et si priuatiuus syllis, terminis existẽtibus vlr, sllr accipiẽdũ. Insit. n. B oĩ C: A vero nulli; ergo alicui B inerit C: A aũt nulli C: quare erit mediũ C. Cõsimiliter aũt & si priuatiuũ quidẽ vlr, p̃dicatiuum vero in parte, nanq; A nulli C: C vero alicui eorũ q̃ B inerit. C

Irrationale. Animal.

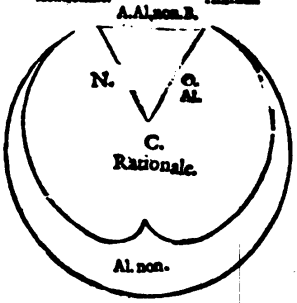

Binę cõiugatiões negatiuæ in tertia figura, q̃ reducunt ad primã, minoris cõuersione.

D Quod si in parte acceptum fuerit priuatiuũ, nõ erit resolutio. Quemadmodũ, si B omni C: A vero alicui non insit. conuerso. n. B C, vtręq; propõnes erunt ſm partem. planſi aũt & q; ad resoluendas figuras in se inuicẽ, propõ, quę ad minus extremum, conuertenda in vtrisq; figuris: hac. n. transposita, transitio efficiebatur.

Cõiugatio hæc ĩ tertia figura ſi reducit̃ ad primã, qa ambæ propõnes eẽnt ꝑticulares, ſed mõſtrat̃ ꝑ impoſſ.

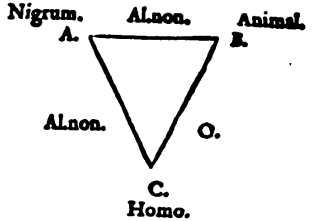

E Eorum vero, q in media figura, alter quidẽ resoluitur, alter autem non resoluit̃ in tertiam. qñ. n. quod vlt̃ priuatiuum ſit, resoluitur. Si. n. A nulli B: C vero alicui: vtraq; ſimiliter conuertuntur ad A. quare B quidem nulli A: C autem alicui: medium igitur A.

Cõiugatio hæc ĩ ſcũda figura reducit̃ ad tertiã, ma F ioris & minoris conuerſione.

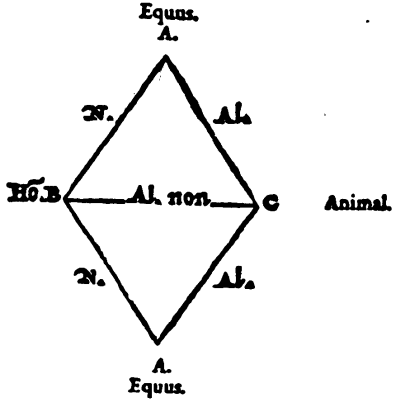

Sed quando A omni B: ipſi vero C alicui non inſit, non erit resolutio: neutra enim propoſitionum ex conuerſione vniuerſalis.

Et

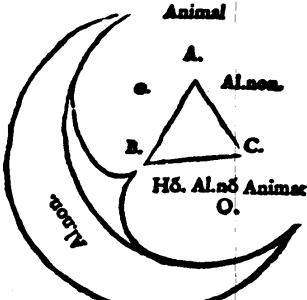

A

Cōiugatio hæc ī scda figura nō reducit' ad tertiā, qa ambæ ꝓponerent ꝑticulares: ſz ꝑ ipoſe mōſtrat'.

Et q ex 3a figu. reſoluēt' ī mediā, qñ ꝑuatiuū ſit vñe. Quēadmodū ſi A nulli C: ipsū āt B alicui, aut oī nāq; et C A qdē nulli: ipſi vero B alicui ſerit,

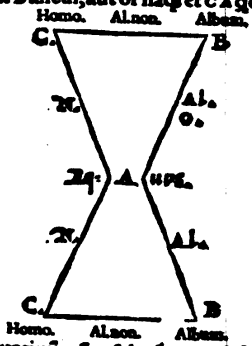

B

Binę cōiugatiōes in tertia figura q̄ reducunt' ad ſecūdā ambarū propōnū conuerſione.

C

Quód ſi ī ꝑte ſit ꝑuatiuū, nō reſoluet': nō.n. ſuſcipit cōuerſionē negatiuū ī ꝑte,

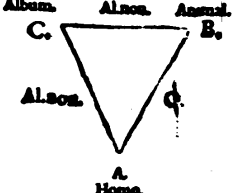

Cōiugatio hæc in tertia figura ſi reducit' ad ſecūdā qa ambæ ꝓpōnes eſſent negatiuæ: ſed mōſtrat' ꝑ impoſe.

Manifeſtū igit', q̄ ſjdē ſyllī nō reſoluunt' ī his figuris, q̄ neq; ī primā reſoluebant: & q̄ cū ſyllī in primā reducant' figurā, iſti ſoli ꝑ

G ipoſe cõcludunt. Quõ igit opꝫ ſyllos reducer̃, et ꝙ reſoluunt figurę ĩ ſeinuicẽ, planũ ex dictis.

Oſo. qua concludit q̃ſitũ, qđ ꝑ pl̃es figuras oñdit, p̃t ad caſdẽ pl̃es figuras reſolui, pręter cõcludẽtẽ ꝑticularẽ negatiuã: qa ſi cõuertit.

De mutua syllogiſmorũ reſolutiõe. Ca. 2.

Planum etiam conſimiliter, ſi fuerit aliqđ quęſitum, qđ monſtretur in pluribus figuris vna, ꝙ fieri põt, vt oratio, quæ fit ad demõſtrationem iſtius quæſiti, reſoluatur ad plures figuras vna. Ordo autem in hoc eſt, quoniam ſpecies ſyllogiſmorum, quæ ſunt in ſecunda figura & tertia communicant cum figura prima in declarandis aliquibus quęſitorum ſpeciebus. quemad

H modum eſt communicatio primæ ac ſecundæ ſpeciei ex figura ſecunda cum ſpecie ſecunda primæ figuræ ad vl̃em negatiuam concludendam. & quemadmodum eſt etiam communicatio ſpecierum concludentium particularem negatiuam in figura ſecunda & tertia cum eo, quod concludit particularem negatiuam in figura prima. quoniã ex ſpeciebus iſtis, quę ſunt in ſecunda ac tertia figuris, aliqua eſt, cuius concluſio monſtratur per conuerſionem, ſiue fuerit per duas conuerſiones ſiue per vnam conuerſionẽ,

I & hæc poteſt reduci ad primam figuram. & quæ eſt primę figurę poteſt etiam reduci ad ſecundã & tertiam. illa aũt ſpecies ſecundæ figuræ ac tertiæ, cuius concluſio monſtratur per viã ad impoſſibile, aut poſitionem, non reducitur apte ad primam figuram: quemadmodũ via quarta ſecundæ figuræ concludens negatiuam particularem non apte reducitur ad ſpeciem primę figuræ concludentem negatiuã particularem. Et propterea apparet, ꝙ oratio concludens negatiuam vniuerſalem poteſt reſolui ad ſecundã, K ac primam figuras. Particularis autem negatiua, quæ concluditur in ſecunda ac tertia figuris, non redit ad primam figuram: neque etiam, quod in prĩa figura redit ad ſecundam, niſi in eo, cuius cõcluſio non monſtratur per poſitionem. illi vero cuius cõcluſiones monſtrantur per poſitionem in duabus figuris, non conuenit hoc. & ſi reducatur quod eſt in ſecunda figura ad tertiam, hoc eſt ex eo, ꝙ concludit negatiuam, redibit quod eſt in tertia ad ſecundam. Atqui conuenit hoc in ſpeciebus, in quibus fieri poteſt L conuerſio ambarum propoſitionũ ſimul. & hoc erit, cum propoſitio negatiua extiterit vniuerſalis: quoniam vtraque ipſarum redibit ad ſuam complicitam: propterea ꝙ vniuerſalis negatiua conuertetur, & particularis etiam affirmatiua conuertetur. Quòd ſi negatiua fuerit in ſecunda figura particularis, particularis negatiua non conuertetur, & vniuerſalis etiam ſi conuertetur, erit particularis. Conſimiliter in figura tertia, ſi negatiua fuerit vniuerſalis, poterunt redire propoſitiões ſuę ad primam figuram: M quoniam negatiua vniuerſalis conuertetur, & affirmatiua etiam conuertetur particulariter, ſiue fuerit vniuerſalis, ſiue particularis. Quòd ſi negatiua fuerit particularis, non reſoluetur ſyllogiſmus ad ſecũdam figuram, quoniam negatiua non conuertetur. Iam igitur manifeſtũ eſt ex hoc ſermone, quales ſyllogiſmorum ſpecies ex tribus generibus ſyll̃orũ cõicãtes ĩ q̃ſito vno, quales inquam reſolui poſſunt ad ſe inuicem, & in quibus fieri nõ põt hoc.

De

De Syllogismis ex propositionibus infinitis, & privatorijs: ac ipsorum & simplicium consequentijs. Cap. 5.

DIffert autem aliquid in construēdo ac destruendo existimare, aut idem, aut diuersum significare, nō eē hoc, & esse non hoc: quēadmodū, non esse album, & esse non albū. neq; n. idē significāt, neq; est negatio eius, quod est, esse album, hoc quod est, esse non album, sed non esse album. Hæc autem huius ratio. nanq; simili ter se habet, potest ambulare, & pōt non ambulare, ei quod est, est album, ad hoc, quod est, est non album: & scit bonum, ad scit nō bonum. nam scit bonū, aut est sciens bonum, nihil differt, neq; potest ambulare, aut est potens ambulare. quare & oppositā, non potest ambulare, non est potens ambulare. Si igitur, non est potens ambulare, idē significat, & est potens non ambulare, aut haud ambulare, eadē vtiq; simul eidē inerunt. idem. n. potest & ambulare, & non ambulare? & est cōsultus boni, & non boni. dictio autem & negatio oppositę non insunt simul eidem. Quemadmodum igitur non est idē, non scire bonum, & scire bonum: neq; esse non bonum, & nō esse bonum idē (eorū. n. quæ proportionem habent inter se, si altera sint diuersa, et altera) neq; eē nō ęquale, et nō esse ęquale. illi. n. subiicitur aliquid existenti nō ęquali, & hoc est inęquale: huic vero nihil: quocirca ęquale quidem, aut inęquale non oē: ęquale autem, aut non ęquale omne. Amplius, est non album lignum, & non est album ligni, non simul sunt. fl. n. est lignum non albū, erit lignum: quod autē non est album lignum, non necesse lignum esse. quare manifestum, ꝙ non est eius quod est, est bonum, negatio, est non bonum. Si itaq; de omni vno, aut dictio aut negatio vera, si non est negatio, planū ꝙ affirmatio quodammodo esse posset: affirmationis vero omnis negatio est: & huius igitur, nō est nō bonū.

Enunciationum simplicium, ac infinitarum, seu transpositarum per varia exempla dispositio.

Propositio affirmatiua simplex.
Est album.

Negatiua infinita,
seu transposita.
Non est non album.

Propositio negatiua simplex.
Non est album.

Affirmatiua infinita,
seu transposita.
Est non album.

Exemplum manifestius.

Affirmatiua simp. in minus.
Est æquale.

Negatiua simplex in plus.
Non est æquale.

E Negatiua transposita in plus. Non est non æquale. — Affirmatiua transposita in minus. F Est non æquale.

Exemplum manifestius, opposito subiecto ipsi propositioni.

Affirmatiua simplex. Lignum est album. — Negatiua simplex. Lignum non est album.

Negatiua infinita. Lignum non est non album. — Affirmatiua infinita. Lignum est non album.

Hinc autē ad se inuicē ordinē hūc. Sit eē bonū, in quo A: nō eē bonū, ſ quo nec eē nō bonū, ſ quo C, ſub B: nō eē nō bonū, ſ quo D, ſub A. Of ita q̄ inerit aut A, aut B, et nulli eidē: et aut C, aut D, & H nulli eidē: et cui C, necesse B of ſ. eſſe. ſi. n. verū dicere, q̄ ē ñ albū, et q̄ nō ē albū, verū: ſpoſſe. n. ſiſ eē alb̄ū, & eſſe nō albū: aut eē lignū nō albū, et eē lignū albū. q̄re ſi nō affirmatio, negatio inerit. C vero ipſi B nō ſemp. q̄. n. of no nō lignū, neq̄ lignū erit ñ albū. E cōuerſo igit D of, cui A. nanq̄ aut C, aut D. q̄m vero non poſſe eſſe ſimul nō albū & albū, ipſum D ineri: de exiſtēte. n. albo verū dicere, q̄ nō ē nō albū: A aūt de D nō of: nāq̄ de eo, q̄d I penitus nō eſt lignū, nō verum dicere, q̄d eſt lignū albū: quare D verum, A autē non verū, q̄m lignum album. Planum vero, q̄ & A C nulli eidem: etſi B, & D contingit alicui eidem ineſſe.

Propoſitionum ſimplicium & infinitarum, ſeu transpoſitarum ordo, ac conſequentia.

A. Eſt bonum. — Of alterum: nulli ambo. — B. Non eſt bonum.

I — Ad affirmatiuam ſequitur negatiua, & non è contra. — Non poſſunt ſimul eſſe. — Non poſſunt ſimul eſſe. — Ad affirmatiuam ſequitur negatiua, & non è contra. — M

D. Nō eſt nō bonum. — Omni alterum: nulli ambo. — C. Eſt non bonum.

Conſimiliter

A Cõsimiliter se hñt et priuatiões ad põdicamẽta hac põne. equale, in quo A: nõ equale, in quo B: inequle, in quo C: nõ inequle, in quo D. D

Propositionum simplicium, ac priuatiuarum ordo, ac consequentia.

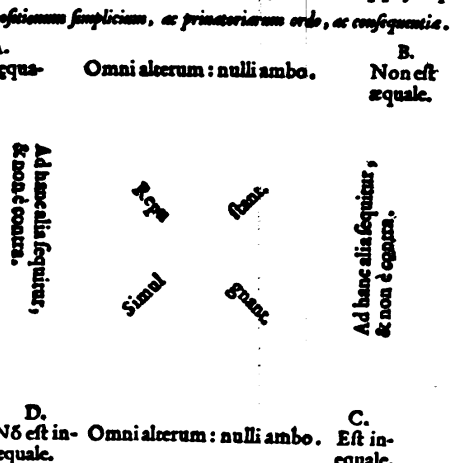

Et in pluribus autem, quorũ his quidem inest, illis vero nõ inest idem, negatio quidem similiter verificari posset, q nõ C sunt alba omnia, aut q non est album vnumquodq. q aũt est non album vnũquodq, aut ofa sunt nõ alba, falsum. Consimiliter aũt & eius qđ est, est oẽ afal album, non hoc qđ est, est nõ album oẽ animal, negatio (ambæ .n. falsę) sed hoc, nõ est oẽ afal albũ. Qm̃ vero manifestũ, q diuersum significat, est non albũ, & non est album: & illud quidẽ affirmatio, hoc aũt negatio: manifestũ, q non est idem modus oñendi vtrunq. vt qm̃ qđcũque fit animal, non est albũ, aut contingit nõ esse albũ: et q verũ dicere non albũ, hoc .n. est eẽ nõ albũ. sed de eo, qđcũq; fit albũ, verũ dicere, est albũ, siue nõ albũ, idẽ modus. Constructiue .n. ambo p primã monstrant figurã. verũ .n. et eẽ fiũt ordinanf. eius. n. qđ est, verũ dicere albũ, nõ hoc qđ est, verũ dicere nõ albũ, negatio: sed nõ verũ dicere albũ. Si itaq; verũ ẽ dicere, qđcunq; fit hõ, muſicũ esse, aut nõ muſicũ esse, qđcunq; fit afal, accipiendũ, aut eẽ muſicũ, aut eẽ nõ muſicum: & ostensum est. F

D

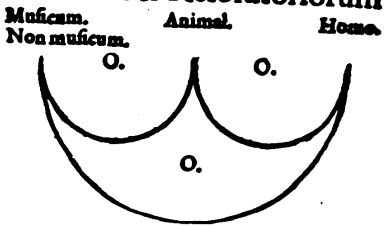

Coniugatiões astruentes & vsem affirmatiuam simplicē, & affirmatiuā trāspositam.

Non esse autem musicum, quodcunque sit homo, destructiuæ monstratur secundum dictos modos tres.

H

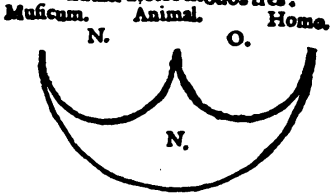

Coniugationes tres astruētes vsē; negatiuā i pria & scda figura. nec attēde ꝓpōnū veritati, sed solū formæ syllogisticæ.

I

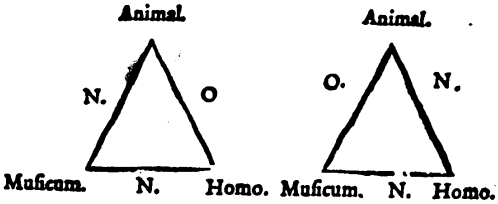

Simpliciter aūt, qñ sic se habent A, & B, vt simul quidem eidem non contingant, oī autem ex necessitate alterū: et rursus C ad D consimiliter: sequiť autem ex C A, & non conuertitur: & ex B D sequetur, & non conuertetur: & A, & D contingunt eidē: B vero, & C non cōtingunt. Primum igitur, ꝙ ex B sequiť D, hinc manifestum. qm̄.n. ex C D alterum ex necessitate oī: cui autem B non contingit C, eò ꝙ simul infert A: A vero & B nō cōtingunt eidē: planū ꝙ D sequetur. Rursus, qm̄ C non conuertitur cū A: oī autē C, aut D: cōtingit A D eidē ineē. B vero & C nō cōtingit, eo ꝙ A consequiť ex C. accidit.n. impossē quoddā. Manifestū igiť, ꝙ neq; B cū D cōuertiť, qm accidit simul D et A ineē.

Simplicium

A *simplicium, ac transpositarum propositionum ordo, ac consequentia in terminis ignotis: mutato tamen à prioribus terminorum ordine. nos autem clarioris intelligentiæ gratia, notos etiam terminos apposuimus.* D

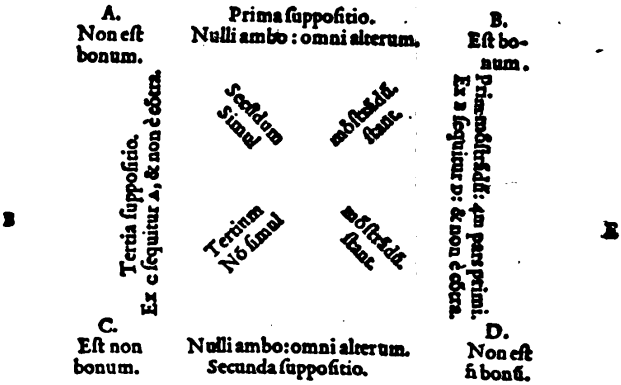

Accidit autem quãdoq; & in tali terminorum ordine decipi, eo q; non recte accipiuntur opposita, quorum alterum necesse est omni inesse. Quemadmodũ
C si A, & B non contingunt simul eidem, necesse autem alterum inesse, cui nõ alterum: & rursus C, & D consimiliter. * ex quo autem omni C sequatur A: accidet enim cui D ipsum B inesse ex necessitate: quod est falsum. Sit enĩ accepta negatio eorũ quæ A B, quæ est in quo F: & rursus eorũ quæ C D, quæ est in quo H: necesse igitur omni aut A, aut F: aut enim dictionem, aut negationẽ. & iterum vel C, vel H: dictio nanq;, & negatio. & cui C omni, suppositum fuit A: quare H cui omni F. Rursus, quoniam eorũ quæ F B omni alterum, & eorũ quæ H D consimiliter: sequitur autem ex F H, & ex D sequet B, F hoc enim scim⁹. si igitur ex C A, & ex D B. hoc autem falsum: econuerso enim erant in sic se habentibus cõsequentia. Nõ enim fortasse necessariũ omni A, aut F: neq; F, aut B. non enim F est negatio ipsius * A. nam boni negatio, non bonum. non est autẽ idem non bonum ei, quod est, neq; bonum, neq; non bonum. Similiter aũt & in C D. negationes enim acceptæ duæ sunt.

a. l. cui au & C omni

*Io. Gr. & Magent. legunt B.

Negatio

G

Negatio vtrarunque.
Neq; est bonum, neq; est non bonum.

F.

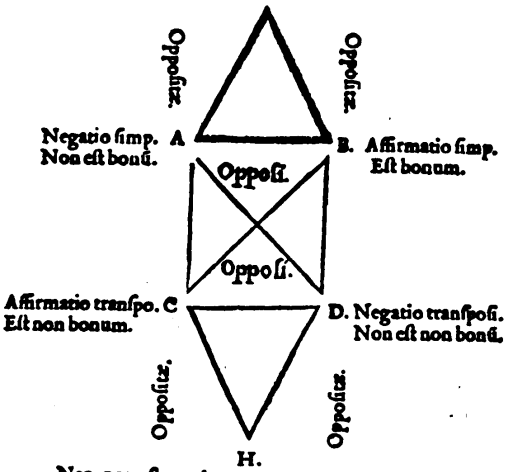

Ex hac figura monstrat deceptio, de qua Arist. in textu.

H

H.

Neq; non est non bonum, neq; est non bonum.
Negatio vtrarunque.

De Syllogismis ex propositionibus infinitis, & priuatorijs, ac ipsarum consequentijs. Cap. 3.

I

Hic declarat nõ esse eãdem in signãdo negatiuã cũ infinita.

ACcidit autẽ deceptio in syllo, eo ꝙ existimatur, ꝙ enunciatio infinita & negatiua sunt vna & eadem. & hoc, qñ accidit ꝑp istud, vnum ex duobus: aut, vt existimet, ꝙ concludens sit non cõcludens: & hoc cùm cadit enũciatio infinita in loco, in quo si caderet negatiua, fieri nõ posset, vt esset syllꝰ, & existimat ꝙ infinita sit negatiua, & tñ in veritate ẽ infinita: & hoc, cùm cadit propositio infinita ita, vt de ea existimemus ꝙ sit negatiua in loco, in quo non prohibetur syllꝰ, quin sit cõcludens. Quod aũt remouet deceptionem istã est, vt scias, ꝙ hoc, quod dicimus, aliquid est non album, & aliquid non est albũ, non significãt super re vna. quodq; negatio huius, Ziiad est albũ, nõ est, quod dicim⁹, Ziiad est nõ albũ: sed quod dicim⁹, Ziiad non est album. & hoc, quoniã proportio huius, quod dicim⁹, Ziiad est albũ, ad hoc, quod dicim⁹, Ziiad est non album, est proportio eius, quod dicimus, possibile est, ꝙ Ziiad ambulet, ad hoc, qđ dicimus, possibile est, ꝙ Ziiad non ambulet. Proportio aũt huius, quod dicim⁹,

M

Ziiad

A Ziiad est albū, ad hoc, quod dicim⁹, Ziiad nō est albū, est proportio ei⁹, quod dicimus, posse est, ꝙ Ziiad ambulet, ad hoc, quod dicimus, nō possibile est, ꝙ Ziiad ambulet: & quēad modū duæ possibiles sunt duæ enūciationes affirmatiuæ, veluti declaratū fuit in libro præcedente, cōsistit Ziiad est albū, & Ziiad est nō albū, sunt duæ enūciationes affirmatiuę. Quōd si hoc, quod dicim⁹, Ziiad est nō album, esset in gradu eius, quod dicimus, Ziiad nō est albū, oporteret, vt res oīs, aut esset albū, aut non albū: quemadmodum sequit, vt res oīs, aut sit album, aut non sit album.

Nota hic de fiente nō dici nomen infinitum.

B attamen manifestū ꝙ de nō entib⁹, & de multis ēt entibus non vere proferim⁹, ꝙ sint alba, aut sint nō alba: sed ꝙ sint alba, aut nō sint alba vere ꝓfertur de oībus. Amplius, si hoc, quod dicimus, Ziiad pōt non ambulare, esset in gradu ei⁹ quod dicim⁹, Ziiad non pōt ambulare, affirmatio & negatio coniungerent⁹ in vno & eodem. qñ quemadmodū, quod dicimus de Ziiad, ꝙ potest ambulare & non ambulare verificat⁹ simul, cōsistit & hoc, quod est posse & nō posse, hoc est si intentio negationis in

C hoc fuerit intētio priuationis, planū ꝙ posse & non posse nō coniungentur simul in vno & eodē. Enūciatio igit⁹ infinita differt à negatiua: qñ aliq̄ inuenitur ipsa simul cum sua opposita in vno & eodem: aliqñ aūt caret subiectum vtraq; ipsarū. enunciatio vero negatiua & affirmatiua nunq̄ complicat⁹ simul in vno & eodem, neq; est aliquid, quod careat vtroq;. & propterea qā dicim⁹, Socrates ē iustus, & Socrates est nō iust⁹, sunt simul falsa, cùm fuerit Socrates mortuus. sed quod dicimus, Socrates est iustus, & Socrates non est iustus, diuidūt verum & falsum, hoc est, ꝙ non pōt Socrates non disponi p alterum istorum, siue fuerit mortuus, siue viuus. consistit, si dicamus de Ziiad ꝙ pōt ambulare, & ꝙ non pōt ambulare, vnū ipsorum est verū, & alterū falsum cumq; extitit enūciationes infinitæ affirmatiuæ habebunt negatiuas. Cùm aūt comparant⁹ enunciationes simplices & infinitæ affirmatiuæ & negatiuæ, apparet ad seinuicē binæ proportiones, proportio oppositionis, & proportio affirmationis. Ponam⁹ igit⁹ loco affirmatiuæ simplicis, quæ est Ziiad est bonū, literā A: & loco negatiuæ simplicis, q̄ est Ziiad non est bonū, literā E: & loco affirmatiuę infinitæ, q̄ est Ziiad est non bonū, literam D: & loco negatiuæ ipsius, q̄ est Ziiad non est non bonū, literā C: & ponamus sub A C, & sub B D. omni igit⁹ ineſt A, aut E: & nō possunt coniungi in vno, qm̄ vnum ipsorū est affirmatiuum, & alterū negatiuū. consistit se habebit c cū D, cùm horū itidem vnū sit affirmatiuum, & alterum negatiuū. & manifestū ēt est, ꝙ cuicunq; ineſt D, ex necessitate oī illi ineſt B. si enim verū est, quod dicimus, est non bonū, verū etiā erit, quod dicimus, nō est bonum. de eo nanq; oportet ꝙ verificet, ꝙ est bonum, aut non est bonū. cùm igitur falsum de ipso sit, ꝙ est bonū, sequit vt verum sit de eo, ꝙ non est bonū. ergo cuicunq; ineſt D, illi omni ineſt B: qm̄ B sequitur ex D, & est cū fuerit D, sed non conuertit⁹, vt D insit omni illi cui ineſt B. qm̄ cùm fuerit Ziiad non ens, verificat⁹ de eo quod non est bonū, & cū non vere proferatur de ipso, ꝙ est nō bonum.

D

Nota differentiam inter enūciationem infinitā & negatiuā: qñ infinita sit cum affirmatiua sibi opposita, & non q̄n. & eodē verificat⁹, qñq; est falsa, & iuab

iecta vtroque carent: sed negatiua cū sua affirmatiua ꝙ posita semꝑ diuidit verū & falsum ī omnibus enūciabus.

E

Nota das proportiones inter simplices & ifinitas affirmatiuas & negatiuas.

Nota nomen infinitum nō ꝑdicari de non ente.

ista

G ista igit' est dispositio D cùm B infra consequētia. Dispositio aūt A cū C se hēt in cōtrariū huius: hoc est, qm̄ C sequit' A, & est cùm fuerit A, & nō conuertit' ita, vt A sequat' C, & sit qn̄ ipsum est. qm̄ de quo vere proferimus ꝙ est bonū, de eodem vere dicimus, ꝙ nō est non bonū: qm̄ de eo verificabit', aut ꝙ nō est non bonū, aut ꝙ est non bonum: & non cōuertitur hoc ita, vt de quocunq; vere dicamus, ꝙ non est nō bonum, de eodem etiam vere possimus dicere, ꝙ est bonum. qm̄ de Ziiad nō ente vere proferimus, ꝙ nō est non bonū,
H qm̄ fieri non potest, vt de eo non verificetur, aut ꝙ est non bonum, aut ꝙ non est non bonū: qm̄ duæ orationes istæ ita se habent, vt vna sit affirmatiua & altera negatiua: & fieri non potest, vt aliquid sit, cui alterū istorū nō insit: neq; etiam cōiungi possunt in aliquo simul. Cùm hoc igit' ita sit, planū ꝙ fieri non potest, vt C quæ est negatiua infinita, & B q̄ est negatiua simplex, coniungant' in vno & eodem. qm̄ de quo verificat' A, de eo verificat' C: & de quo verificat' A, de eo falsificat' B: qm̄ vna ipsarū affirmatiua, & altera negati-
I ua: igit' de quo verificat' C, de eo est falsum B. Sed D, quæ est affirmatiua infinita, & A, q̄ est affirmatiua simplex, cōiungunt' in aliquo vno: qm̄ nō est opus, vt D sit in eo, in quo ē B. sed res se hēt in contrariū, hoc est, vt B sit in eo, in quo est D. Sed iā existimat', vt A, q̄ est affirmatiua simplex, & D, quæ ē affirmatiua infinita, sint opposita. qm̄ posuim', ꝙ si est D, & B, & A sunt opposita: hoc est, qm̄, cū est vnū ipsorum, alterū tollit', & nō pōt aliquid esse sine altero ipsorū, ergo D & A sunt in hac dispositiōe.

Verū, si D & A fuerint opposita per modū negationis & affirmationis, sequeret' ꝙ si esset B, esset ēt D: quod est falsum & cōtrariū ei, quod monstratū fuit: qm̄ oportet vt D verificetur de B, cū de ipso falsificet' A. sed fieri pōt, cū posuerim' C sequi ex A, & A nō sequi ex C, vt mōstrem' ex hoc, ꝙ B sequit' ex E, quodq; hoc nō cōuertit': quodq; fieri non pōt, vt simul cōiungant' C & B, sed fieri vtiq; pōt, vt A & D simul coaptent'. Quod cū ita fuerit, manifestum ꝙ fieri nequit, vt B & C cōiungant' simul ī aliquo vno: qm̄ B cōprehendit' in D. & cū est D, nō est C, qm̄ vnū ipsorum affirmatiuum est, & alterum negatiuum. sed fieri vtiq; pōt, vt D & A cōiungant' in aliquo vno: qm̄ A nō cōtinet' in C, immo in aliquo tpe est C, in quo non est A. Cùm ergo res oīs ita se habuerit, vt ipsi insit A, aut B, & D inuenitur aliqn̄ in A, & aliqn̄ in B. Sed fieri ēt pōt, vt ostēdamus p demōstrationem aliā, ꝙ si C sequat' ex A, ꝙ B sequit' ex D & ꝙ B & C nō coniungunt': quodq; fieri pōt vt D & A cōiungant'. & hoc, qm̄ si C comprehendit' in A, & de re oī verificat' aut D, aut C, sequit' vt D vere enuntiet' de B absq; C, qm̄ C cōprehendit' in opposito ipsius B, quod est A. cū igit' C cōprehendat' in A, B cōprehendetur in D: cumq; C cōprehendat' in A, & B cōprehendet' in D: planū ꝙ C & B coniungi nequeunt in aliquo vno: quodq; hoc fieri vtiq; pōt in D & A.

Hoc aūt, quod accidit in enunciationibus indiuiduis infinitis ac simplicibus, accidit ēt consilr in priuatiuis ac simplicib'. & quēadmodū negatiua affirmatiuę singularis simplicis nō est infinita simplex affirmatiua, eodē pacto negatiua affirmatiuę simplicis

Alia demōstratio, ꝙ si C sequatur ex A, ipsum etiā B sequat' ex D.

Idē est iudicium de priuatiuis, & īfinitis.

A simplicis vlis nō est affirmatiua vlis infinita. puta in exemplo, nō est negatio huius, quod dicimus, omnis homo est albū, hoc quod dicimus, oīs homo est nō album. sed hoc, qđ dicimus, non est oīs homo album. Causa aūt huius ea est, quā supra diximus. & hoc, qm̄ ista, quæ dicim⁹, omnis homo est albū, & omnis hō est non albū, sunt falsa simul, & non inest alterū ipsorum ex necessitate vnicuiq;, quēadmodū se hēt dispositio in hoc, quod dicimus, oīs homo est albū, & non oīs homo est albū: ergo syll's concludens, omnis homo B est non albū, est alius à syll'o concludente, nullus homo est albū. & hoc est, quod dicebam⁹, ꝙ omnis homo est non albū, est affirmatiua. & propterea ostensum fuit, ꝙ nō cōcludit' nisi in prima figura. sed qđ dicim⁹, nullus hō est albū, est negatiua vl'is, & concludit' in prima ac secunda figuris. & hoc in specie vna primæ figurę, & in duabus speciebus secūdę: quare concludetur in tribus syllogismorū speciebus. Consilr cùm fuerit ꝓpō minor in prima figura infinita, nō oportet, vt existimemus ꝙ nō concludat: quēadmodum se hēt dispositio, cū extiterit negatiua. Neq; C ēt cùm fuerint ambæ ꝓpōnes infinitæ, disponunt' eo modo, quo disponebant' negatiuæ. nam propositio infinita distinguit' à negatiua, qm̄ dictio infinitans est pars ꝓpōnis: & propterea super ipsam cadit etiā dictio negationis: sed dictio negationis non est pars propositionis: & ob hoc prædicatum affirmatiuæ ac subiectum eiusdem est idem cum prædicato negatiuæ, ac subiecto suo.

Cū fuerit minor infinita, i prima figura erit syllis.

Dictio infinita est pars ꝓpōnis, i ā sup ipsam pōt negatio cadere.

Sed iam perfectæ sunt intētiones, quas comprehendit tractatus iste.

ARISTOTELIS

Priorum Resolutoriorum Liber Secundus,

cum Auer. media Expositione.

SVMMA LIBRI.

De Potentijs, Impotentijsq; syllogismi, ac ipsi annexis.

De Potentijs syllogisticis.

Qui Syllogismi plures possint concludere conclusiones. Cap. 1.

IN quot igitur figuris, & per quales, et quot ꝓpositiones, & qn̄, et quomodo fit syllogism⁹: Amplius aūt, in qualia aspiciēdum destruenti ac cōstruenti, & quomodo oportet quærere de proposito sm̄ qualemcunq; methodum: Amplius aūt, per qualem viam accipiemus principia, de singulis iam transegimus. Sed qm̄ alij syllogismorū vl'es sunt, alij secundū partem: vl'es omnes semper plura ratiocinantur: ex F ijs vero qui in parte, affirmatiui quidem plura, negatiui aūt conclusionē solam. alię nanq; propositiones cōuertuntur: priuatiua vero non cōuertitur. Cōclusio aūt aliquid de aliquo est: quare alij quidem syll'i plura ratiocinantur. Quēadmodū si A monstratum est omni B, aut alicui: & B alicui A necessariū inesse. & si A nulli B, & B nulli A. hoc aūt diuersum à præcedenti. Si vero alicui non insit, non necesse & B alicui

C cui A non inesse. cõtingit enim omni inesse. Hæc itaq; cõis omniũ causa, & eorũ qui vniuersaliter, & eorum qui secundum partem.

N IV

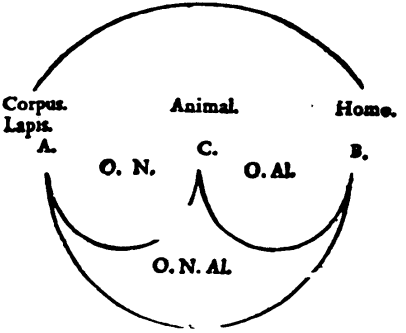

Cõiugationes tres, cõcludentes cõclusionem primo intẽtã, mox & aliã ex conclusionis conuersione.

H

Est autem de vniuersalibus & aliter dicere. quęcunq; enim aut sub medio sunt, aut sub cõclusione, omniũ erit idem syllogismus: si hæc in medio, illa in conclusione posita fuerint. Vt si A B conclusio per C, quæcunq; sub B, aut C sunt, necesse de omnibus dici A. Si enim D in toto B: B vero in A: & D erit in A. Rursus, si E ĩ toto C: C aũt in A: & E in A erit. Consimiliter & si priuatiuus syllogismus.

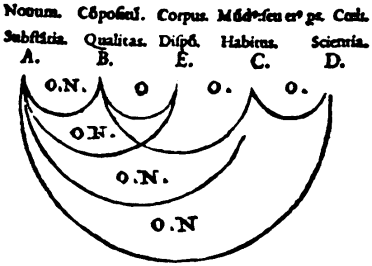

I

Cõiugationes vtes binæ, affirmatiua. C. & negatiua, concludentes plures cõclusiones ex dicto de oĩ, & dicto de nullo.

In secunda autem figura, quod sub cõclusione solum erit ratiocinari. Veluti si A nulli B: C aũt omni: cõclusio ꝙ B nulli C. Si igitur D sub C est, planum, ꝙ B non est ipsi. Iis vero quæ sub A, ꝙ non inest, non manifestum per syllm. atqui non inest ipsi E, si est sub A:

sed

sed B quidem inesse nulli C, monstratum est per syllogismum: ipsi A vero A non inesse indemonstratum sumptum est, quare non propter syllogismum accidit B non inesse ipsi X.

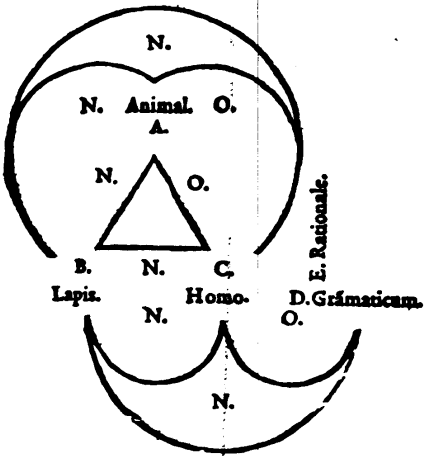

Cõiugatio hęc, te rmino assumpto sub minori cõcludit aliã cõclusionẽ in B pria figura, sub medio ꝟo nõ cõcludit p syllm, nisi facta maioris conuersione: consequẽtũc cõcludit p dcm de nullo.

In his vero, quæ sunt in parte, eorum quidem, quæ sub conclusione sunt, non erit necessarium: (non enim fit syllogismus, quãdo hæc accepta fuerit in parte) eorum vero, quæ sub medio, erit omnium, præter q̃ quod non per syllogismum. Vt si A omni B: B vero alicui C. eius enim, quod sub C positum est, nõ erit syllogismus: eius vero, quod sub B erit, sed non propter antea factum. C

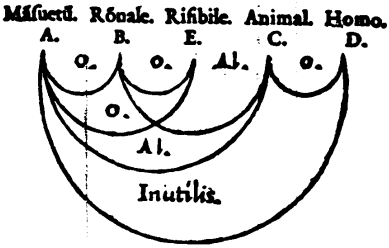

Cõiugatio hęc, particularis præter primã conclusionẽ, te rmino assumpto sub medio cõcludit aliã cõclusionẽ: sub minori ꝟo inutilis est, quia maior est particularis.

Consist

D Confirmatur autem & in aliis figuris, eius enim quod sub conclusione, non erit: alterius vero erit: preterquam quod non propter syllogismum: sed quemadmodum, & in vniuersalibus, ex indemonstrabili propositione, quae sub medio erant, monstrabantur. quare neque ibi erit, aut & in his.

Cõiugatio hæc particularis in secunda figura, termino assumpto sub minori nihil concludit, quia maior est particularis: assumpto vero sub medio concludit aliam cõclusionem, vt in vtribus.

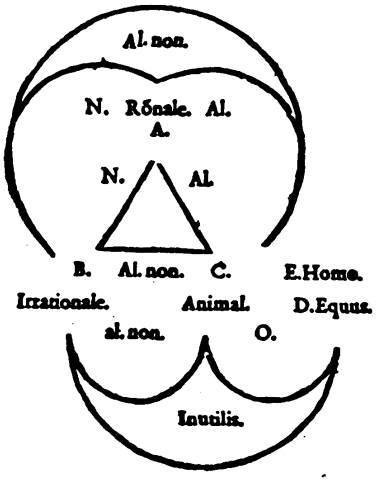

E

Cõiugatio hæc in tertia figura, eadem regula, vt & superior in secunda.

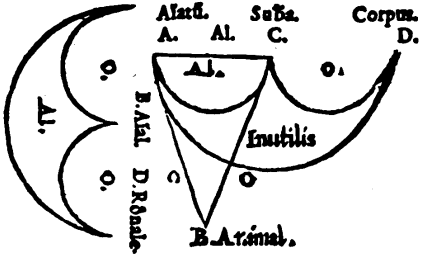

Tractatus

TRACTATVS SECVNDVS libri de Syllogiſmo.

Qui Syllogiſmi plures concludant concluſiones. Cap. 1.

Epilogus omnium, q dicta ſunt in primo Priorum.

DIxit. Sed poſteaq̃ declarauimus per quot figuras erunt ſermones ſyllogiſtici, & p quales ſpecies propoſitionũ, eas videlicet propoſitiones, in quibus eſt intentio dicti de omni, & per quot propoſitiones erunt, quodq; ipſæ ſunt duæ, & qñ erit, & qñ non erit ſyllogiſmus, & hoc qñ non inuenitur inter ipſas terminus medius communicãs: Et diximus de qualitate cuiuſcũq; triũ figurarũ, q eſt ordo medij termini intra ambas extremitates: & diximꝰ cum hoc, quę ex quatuor quæſitis in quali quærantur figura, hoc eſt affirmatiuo ac negatiuo vniuerſalibus, & affirmatiuo ac negatiuo particularibus: Et determinauimꝰ poſt hoc qualitatem inquiſitionis ſuper quæſito abſolute, & per qualem viã accipiuntur propoſitiones ſyllogiſmi, & faciamus ipſas, ac qũo reſoluat omnis ſermo ſyllogiſticus ad compoſitionem, ex qua fuit compoſitus: Dicamus nunc, qñ ſyllogiſmorũ omnium alij concludunt concluſiones vniuerſales, alij vero concluſiones particulares, q accidit vt ſylſi cõcludentes vniuerſales ex cõſequenti cõcludant præter cõcluſionem primã concluſiones plures. Sed ex ſyllogiſmis concludentibus cõcluſiones particulares, accidit vt illi, qui concludunt affirmatiuas particulares, cõcludant concluſiones plures cũ prima concluſione: qui vero concludunt particulares negatiuas, nõ concludunt niſi concluſionem primã.

Cauſa autem in hoc eſt: qñ concluſiones vſes & particulares affirmatiuę conuertuntur, negatiua vero particularis non conuertitur: quare accidit, vt ſylſi concludens concluſionem vniuerſalem affirmatiuam cõcludat etiam particularem, quæ continetur ſub hac vniuerſali, & parũeu larem, in quam conuertitur vniuerſalis affirmatiua. item accidit vt concludens vſem affirmatiuam, concludat etiam ipſam conuerſam. ſed nõ accidit, vt concludens negatiuã particularem, concludat aliam ab ipſa, qñ neq; conuertitur, neq; continet aliam. Secundum igitur hunc modum accidit vni & eidẽ ſylſo, vt concludat concluſiones plures vna: præterquam q prima quidem, quã per ſe cõcludit, eſt vna, reliquas vero ab hac concludit, ſm q ſequuntur concluſionem primam & mediãte illa, & ſunt quaſi concluſiones per accidens. & propterea tales non fuere cõnumeratæ intra concluſiones ſyllogiſticas in tractatu primo: & erraue rũt in hoc Antiqui enarratores, qñ connumerauerunt ipſas. Sed poſſet etiã aliquis exiſtimare, q ex vno & eodem ſyllogiſmo eſſent plures concluſiones vna ſecundum alium modum: præterq̃ q hoc eſt ſm exiſtimationem, non aũt ſecundum veritatẽ. Hoc igitur accidit in prima figura ſecũdum duos modos. Quorum vnus eſt, cùm expoſuimꝰ, q aliquod prædicatum prædicatur de aliquo ſubiecto, & fit manifeſtũ apud nos, q aliquid ſubijcitur ſubiecto quæſiti: exiſtimat enim cùm monſtratũ fuerit prędicatũ quęſiti ineſſe ſubiecto quæſiti, q iã ex hoc fit manifeſtum, ipſum ineſſe etiam ſubiecto ſubiecti. Puta, in exẽplo, ſi fuerit

Log. cũ cõ. Auer. O quę-

A

B

C

Sylſi vſes cõcludũt plures concluſiones & particulares affirmatiui.

D

Sylſi cõcludens particulare negatiuã vnã tm cõcluſionẽ concludit.

E

Quãis ſyllogiſmus vnꝰ cõcludere poſſit plures concluſiones: primã tm p ſe cõcludit, alias vero p accẽſiõne concluſionis.

F

Hic notãd duo alij modi, q̃bꝰ vnus ſylſi exiſtimat poſſe concludere plures cõcluſiones, nõ ſecũdum veritatem

G quæsitum, an mundus sit nouum, & declaratũ fuerit ex hoc, ꝙ cœli sunt noua, & hoc extiterit per se manifestum, ꝙ cœli sunt pars mũdi, & hoc est vnum ex ijs, quo existimatur ex syllo vno esse secundum modũ istũ plures conclusiones vna. sed hoc nõ est verum, qm̃ hoc quod dicimus, cœli sunt noua, in hoc exemplo concluditur ꝑ duas propositiones, quarum vna est, ꝙ cœli sunt pars mũdi: & altera ꝙ omnes partes mũdi sunt noua: & sequit' ex hoc, ꝙ cœli sunt noua. Modus vero alius est, cùm declarauerimus, ꝙ aliquid inest sub H iecto duarum ꝓpõnum, & sit manifestum per se, ꝙ termin' medius in duabus ꝓpõnibus cõprehendit sub se subiectum aliud simul cum subiecto quæsiti. iam enim existimabit', ꝙ ex hoc concludantur cõclusiones plures vna: quarũ vna est conclusio quæsita, altera vero, cuius subiectũ continet' sub medio termino simul cum subiecto quæsiti. Puta in exemplo, si monstratũ fuerit, ꝙ mundus est nouum per duas ꝓpõnes, quarũ altera sit, ꝙ mundus est compositũ ex partibus: & altera, ꝙ compositũ est nouum. iã enim existimatur, ꝙ I ex binis istis ꝓpõnibus binæ conclusiones concludantur: quarũ vna est, ꝙ mundus est nouum: & altera, ꝙ corpus est nouum. manifestum enim est ꝑ se, ꝙ corpus comprehenditur sub composito, quemadmodũ sub ipso comprehenditur mundus. & vtplurimũ accidit hoc, cùm maior fuerit manifesta ex syllogismo. sed in veritate sunt duo sylli cõmunicantes in maiore ꝓpõne, & separati in minore. Et hoc per se accidit in prima figura, qm̃ concludit negatiuas vniuersales, quemadmodum accidebat, cùm cõcludebat affirmatiuas vl'es. In ijs vero, qui concludũt particulares, non accidit spẽs ista cõclusionum, vt sint vl'es, quia subiectum suum intret sub subiectum cõclusionis, qm̃ conclusio est particularis: sed accidit species secũda, eo ꝙ maior propositio est vl'is in omnibus syllogismis istius figuræ vniuersalibus ac particularibus. Sed in secunda figura accidit, vt existimetur ꝙ in vniuersalibus syll'is concludat' conclusio sua, & quod comprehenditur sub subiecto cõclusionis, eo ꝙ hoc approximat principio existimationis, sed in veritate est cõclusio syl L logismi in prima figura, hoc est, ꝙ maior extremitas insit subiecto subiecti sui. non aũt existimatur ꝙ concludat simul cum sua cõclusione id, quod est subiectũ medio termino. qm̃, si hoc vtiq; concluditur, concluditur quidem ſm ordinẽ secundę figuræ. Sed cogitatio non cadit nãlr ſm mensuram cõclusionis in secunda figura, quemadmodum cadit oẽ hoc in prima figura. & propterea videtur, ꝙ maiorem extremitatẽ inesse illi, quod subijcitur medio termino, in secunda figura sit per ſm syll'm, & non existimatur, ꝙ conclu M datur per syll'm primum, per contrarium eius, quod subijcitur subiecto conclusionis. Puta in exemplo, corpus cœleste non est nouũ: & corpus compositum est nouum: & sequit' ex hoc syllogismo ꝙ corpus cœleste non est compositum, & ꝙ orbis stellarum fixarum nõ est compositus: quoniam manifestum est per se, ꝙ comprehenditur sub corpore cœlesti. Si autem existimaret aliquis, quòd sequeretur ex hoc syllogismo maiorẽ extremitatẽ inesse ei, quod subijcit'

Modi duo prius dicti fiũt in modis vl'ibus

K primę figuræ, sed nõ in particularib⁹: qm̃ concl'o est particularis, q̃ fieret maior, & syll'is inutilis.

In secũda figura hi duo modi non fiunt.

A subijcitur medio termino: quoniã cùm fuerit per se manifestum, ꝙ elementa non sunt noua, iã non sequit' ex hoc ꝙ elementa nõ sunt composita, nisi per alium syllogismũ à syllogismo, ex quo sequitur, ꝙ corpus cœleste nõ est compositum, & hoc secundum veritatem & secundum principium existimationis. Et consimiliter se habet dispositio in tertia figura: hoc est, quia non existimat', ꝙ concludat simul cum cõclusione sua, nisi maiorem extremitatem inesse illi, quod subijcitur minori extremitati tantum, non aũt illi, quod B subijcitur medio termino. & propterea non existimamus in syllogismis particularibus, ꝙ concludant aliud à conclusione sua, quod subiectum quæsitorum est particulare.

In tertiã ẽt figura fit vnus modus tm̃.

De eo quod est ex falsis ratiocinari. Prima figura. Cap. 2.

Est itaq; ita se habere, vt veræ sint propositiones, per quas syllogismus: est autẽ vt falsæ: est vero, vt hęc quidem vera, illa aũt falsa, cæterum conclusio aut vera, aut falsa ex necessitate. Ex veris igitur non est fal C sum ratiocinari. ex falsis aũt est verũ. præter q̃ꝫ ꝙ non propter quid, sed q̃uia. eius enim quod D est propter quid, non est ex falsis syllogismus. ob quam vero causam, in sequentibus dicetur.

*a.l.q.

Primum ergo, ꝙ ex veris nõ possumus falsum rõcinari hinc manifestum. Si enim A existẽte, necesse est B esse: B non inexistente, necesse est A non esse. si igitur verum est A, necesse est B verum esse: aut accidet idem simul esse, & non esse. hoc autem impossit. Non autẽ, quoniam positus est A vnus terminus, existimet' contingere vno aliquo existente, ex E necessitate aliquid accidere: non enim possibile. quod enim accidit ex necessitate, conclusio est: per quæ autem hoc fit, minima tres termini: bina vero interualla, & propositiones. Si itaq; verum est, cui B inest ipsum, A oĩ: cui autem C, ipsum B: cui C necesse est A inesse. & non potest hoc falsum eẽ: simul enim inerit idẽ, & non inerit. A igitur tanquam vnum ponitur duæ propõnes simul acceptæ. Consiliũ autẽ & in priuatiuis se habet. non enim F est ex veris monstrare falsum.

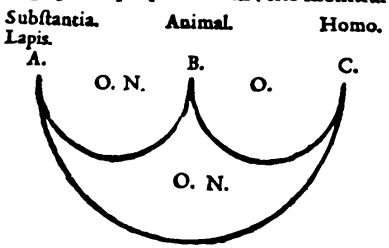

Cõiugationes binæ ex veris verum concludẽtes.

G Ex falsis aũt verũ est rõcinari, & vtrisq; ꝓpõnibus existentibus falsis, & vna. hac aũt non vtralibet, sed secũda, si totã accipiat falsam: si vero nõ tota accipiat, est, vtralibet. Sit enim A toti C inexistẽs, eorũ aũt q̃ B nulli, neq; B ipsi C. cõtingit autẽ hoc, vt lapidi nulli aĩal, & lapis nulli homini. Si igit̃ acceptũ fuerit A oĩ B, & B oĩ C, A oĩ C inerit. quare ex vtrisq; falsis vera conclusio: oĩs enim hõ aĩal. Sit aũt & priuatiuũ. est. n. A, & B nulli C ĩesse: A tñ oĩ B: veluti si eisdẽ acceptis terminis, mediũ positum fuerit hõ. lapidi. n. & aĩal, & hõ nulli inest: aĩal vero oĩ hoĩ. Quare si cui qdẽ inest, accipit nulli ĩesse, ex falsis vtrisq; vera erit conclũ. K

H Cõiugationes binæ vĩes, concludentes verum ex vtrisq; ꝓpõnib⁹ in toto falsis.

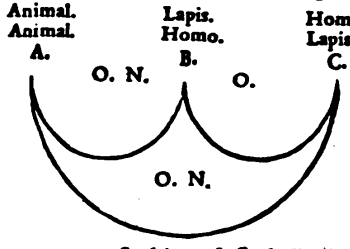

L

Consimiliter autem monstrabitur, & si ad aliquid falsa vtraque accepta fuerit.

I Cõiugationes binæ, ex ꝓpõnibus scd̃m partem falsis, concludentes falsum.

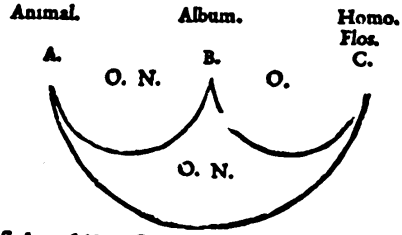

M

Quòd si altera falsa posita fuerit, prima existente tota falsa, vt ipsa A B, nõ erit cõclusio vera: ipsa vero B C erit. Dico aũt totam falsam contrariã: quẽadmodũ si nulli inexistẽs, omni acceptum fuit: aut si oĩ, nulli ĩesse. Sit enim A B nulli inexistens, B vero C oĩ: si B C quidẽ propositionẽ verã accepero, A B aũt totam falsam, & A inesse omni B, impossibile cõclusionẽ verã esse: nulli enim inerat eorũ quę C. siquidẽ cui B, nulli ipsum A: B vero omni C.

Consist

A Consistit aũt neq; si A omni B inest, & B ipsi C: accepta vero est B C, ꝓpõ vera, A B aũt falsa tota, & A nulli eorũ quib⁹ B, cõclusio falsa erit. oĩ enim C inerit ipm A. siquidẽ ipsum A oĩ, cui B: B vero omni C. Planũ igitur, ꝙ si prima tota accipiat falsa, siue affirmatiua, siue priuatiua: altera autem vera, non sit vera conclusio. D

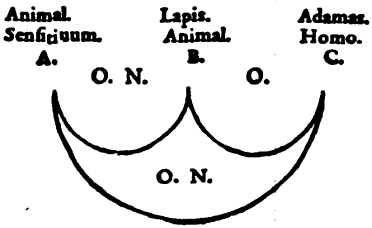

B

Binæ cõiugationes habentes maiorẽ in toto falsam, minorẽ veram, nõ concludentes verum. E

Cũm vero nõ tota accipit falsa, erit. Si enim A inest omni C, alicui autẽ B, B vero omni C: vt aĩal cygno quidẽ omni, albo autem alicui, albũ vero oĩ cygno: si acceptũ fuerit A oĩ B, & B oĩ C inerit vere: oĩs enim cygn⁹ aĩal. Cõsistit & si priuatiuum sit A B. accidit enim A B quidem alicui inesse, C vero nulli, B aũt omni C: vt animal alicui albo, niui autem nulli, albũ vero omni niui. Si itaq; acceptũ fuerit A nulli B, B vero omni C, A nulli C inerit.

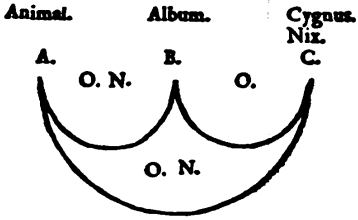

C

F Cõiugationes binæ ex maiori I parte falsa, minori vera, concludentes verum.

Quòd si A B ꝓpõ tota accepta fuerit vera, B C aũt tota falsa, erit syllis verus. nil enim ꝓhibet A B, & C omni inesse, B aũt nulli C: vt quæcũq; eiusdẽ generis spẽs nõ subalternæ. aĩal enim & equo et hoĩ inest, equus vero nulli hoĩ. Si itaq; acceptũ fuerit A omni B, & B omni C, vera erit conclusio, falsa tota existente B C propõne.

G Consist aũt & priuatiua existẽte A B, ppõne. contingit enim A & B, & C nulli: quẽadmodum ex alio genere speciebus ipsum genus. asal. n. neq; musicę, neq; medicinę ineſt, neq; musica medicinæ. Si igit acceptũ fuerit A nulli B, B vero oſ C, vera erit cõclo. K

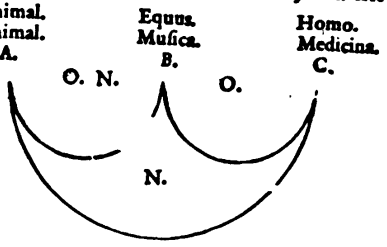

Cõiugationes binæ ex maiori ẏa, minori in toto falsa, concludentes verum.

H

Et si B C non tota falsa, sed aliqd, & ita erit conclusio vera. nihil. n. prohibet A & B, & C toti inesse: B tñ alicui C: vt genꝰ speci, ac drīæ. asal enim oſ homini, & oſ pedestri: hõ vero alicui pedestri, & nõ oſ. Si igit A oſ B, et B oſ C acceptũ fuerit, A omni C erit: quod erat verũ. Sitr aũt & priuatiua existẽte A B, ppõne. contingit enim A & B, & C nulli inesse, B tñ alicui C: vt genꝰ ex alio genere speciei & drīæ. asal enim neq; prudẽtiæ vlli ineſt, neq; speculatiuæ: prudentia vero alicui speculatiuæ. Si igit acceptũ fuerit A nulli B, B aũt omni C, A inerit nulli C. hoc aũt erat verum. L

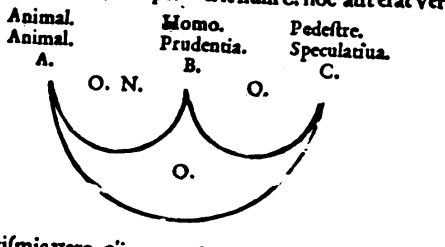

I

Cõiugationes binæ ex maiori ẏa, minori in parte falsa, concludentes verum.

M

In syllogismis vero q̃in parte, contingit & prima, ppõne tota falsa, altera autẽ vera, conclusionem veram esse: & prima existente ad aliqd falsa: & hac quidem vera, illa aũt quæ in parte, falsa: & vtrisq; falsis. Nihil enim prohibet A nulli quidẽ B inesse, C vero alicui, et B alicui C: veluti asal nulli niui, albo aũt alicui inest, & nix albo alicui. Si igit medium positũ fuerit nix, primum

autẽ

A ſũt animal: & acceptũ fuerit A toti B ineſſe, B vero alicui C: A B quidẽ tota falſa, B C aũt vera, & cõcluſio vera. Conſiſt autẽ & priuatiua exiſtẽte A B propõne. accidit.n. A toti B ineſſe, C vero alicui nõ ineſſe, B tñ alicui C ineſſe. vt aſal homini quidẽ omni ineſt, albo aũt alicui nõ ſequit, homo autem alicui albo ineſt. Quare ſi medio poſito hoſe, accipiatur A nulli B ineſſe, B autẽ a cui C ineſſe, vera erit concluſio, falſa exiſtente A, B ꝓpõne tota. D

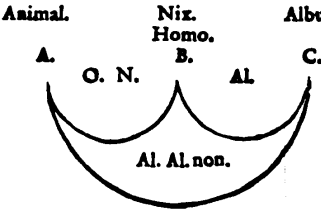

B

Cõiugationes binæ particulares ex maiori ſ toto falſa, minori vera, cõcludentes verum. E

Et ſi ad aliquid falſa A B propoſitio, erit concluſio vera. nihil enim prohibet A & B, & C alicui ineſſe, & B alicui C ineſſe: quemadmodũ aſal alicui honeſto, & alicui magno, et honeſtũ alicui magno ineſſe. Si igit acceptũ fuerit A omni B, & B alicui C: A B quidem propoſitio ad aliquid falſa erit, B C aũt vera, & cõcluſio vera.

Conſimiliter autẽ & priuatiua exiſtente A B propoſitione. ſi dẽ enim termini erunt, & ſimiliter poſiti ad demonſtrationem.

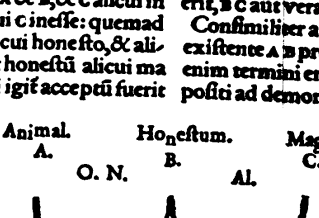

C

F Cõiugationes binæ ex maiori ſ parte falſa, minori vera, concludentes verum.

Rurſus, ſi A B quidem vera, B C autem falſa, vera erit concluſio. nihil enim prohibet A B quidem toti ineſſe, C autẽ alicui, & B C nulli ineſſe: quemadmodum animal cygno quidem omni, nigro autem alicui, cygnus vero nulli nigro. Quare ſi acceptum fuerit A omni B, & B alicui C, vera erit cõcluſio, falſo exiſtente B C.

G Consimiliter aũt & priuatiua accepta A B, ꝓpõne. accidit enim A B quidem nulli, C vero alicui non inesse, B tñ nulli C: quemadmodũ genus speciei ex alio genere, & accidenti speciebus ipsius. aĩal enim numero quidem nulli inest, albo aũt alicui, numerꝰ autem nulli albo. Si igitur mediũ positum fuerit numerus, & acceptũ fuerit A quidẽ nulli B, B vero alicui C, A alicui C non inerit, quod erat verum. & A B quidẽ propositio vera, B C autem falsa.

H Cõiugationes binæ ex maiori ỹa, minori falsa, cõcludentes verum.

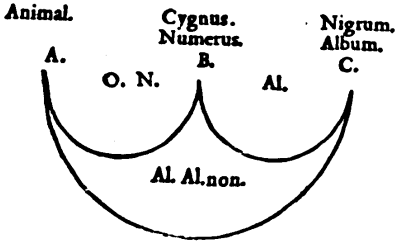

L

Et si ad aliqd falsa A B, falsa vero B C: erit cõclo vera. nihil enĩ phibet A B alicui, & C alicui ĩesse vtriq; B ãt nulli C: veluti si B cõtrariũ ipsi C, ambo vero cõtingẽtia eidem generi. aĩal. n. alicui albo, & alicui nigro inest: albũ aũt nulli nigro. Si igit̃ acceptũ fuerit A oĩ B, & B alicui C, vera erit conclusio. Et si priuatiua accipiat̃ A B sint. ꝗdem enim termini, & sint ponentur ad demr̃onem.

I Cõiugationes binæ ex maiori in pte, minori I toto falsa, concludentes verum.

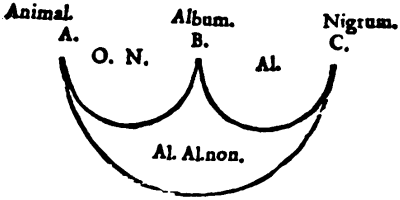

M

Et vtrisq; autẽ falsis existentibus, erit cõclusio vera. accidit enim A B quidẽ nulli. C vero alicui inesse, B autem nulli C: quemadmodum genus speciei ex alio genere, & contingenti speciebus ipsius animal enim numero quidem nulli, albo autem alicui inest, & numerus nulli albo. Si igitur acceptum fuerit A omni B, et B alicui C, conclusio quidẽ vera, propositiones autẽ ambæ falsæ.

Sint

A Similiter & priuatiua existente A B. nihil.n.prohibet A B quidē toti inesse, C vero alicui nō inesse, & B nulli C: veluti animal cygno quidem omni, nigro autē alicui non inest, cygnus vero nulli nigro. Quare si acceptū fuerit A nulli B, B vero alicui C. A alicui C non inerit. conclusio igitur vera, propōnes aūt falsę. D

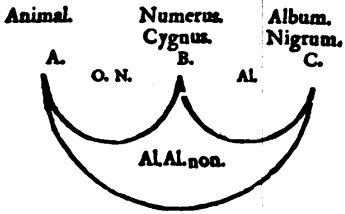

Cōiugationes binæ ex vtrisq; i toto falsis, cōcludentes verum.

B

E

Qualiter fieri possit, vt ex propositionibus falsis sit conclusio vera, et quādo erit, et quomodo. Prima figura. Cap. 2.

PRopositiones vero, ex quibus erit syllis, aliqñ erunt simul veræ, aliqñ autem erunt simul falsæ: & nonnunq̄ erit vna ipsarum vera, & altera falsa. illa aūt, quæ est falsa, potest esse aliqñ falsa in toto, & est ea, de qua verificatur suū cōtrariū: & potest etiam esse falsa fm partē. conclusio autem ex necessitate, aut erit vera, aut erit falsa. Quòd si fuerint ambæ propositiones veræ, fieri non potest, vt ex ipsis sit cōclusio falsa: sed fortasse, cum fuerint ambæ propositiones falsæ, poterit esse conclusio vera. hoc autem accidet non pp propositiones, sed pp aliā causam, quæ postea declarabitur. Quòd autem fieri non possit, vt ex propōnibus veris sit cōclusio falsa, planum fm istum modum. si accipiatur loco propōnum verarum A, & accipiatur loco conclusionis B, manifestum igitur ex definitione sylli, ꝙ si ponatur A esse, ꝙ B etiā erit. qm̄ A est in gradu antecedētis in sylło conditionali coniuncto, & B in gradu consequentis. manifestum nanq; cū fuerit antecedens, ꝙ erit consequens: & cùm tollitur cōsequens, tollit antecedens. Quòd si non est hoc, sequitur vt sit antecedens sine consequente. sed iā positum fuit, ꝙ si est antecedens, est ēt consequens quare: sequitur vt cōsequens sit & non sit simul: qđ fieri non pōt, & non cohęret. si igitur fuerit A verum ex necessitate, erit etiam B verū. qm̄ si fuerit non verū, accidet vt B non sit, & A sit. sed iam monstratum fuit hoc fieri nō posse. Non oportet autem vt imagineris A hoc in loco esse rem vnā. acceptum nanq; fuit loco duarum propōnum, quarū proportio vnius ad reliquā est sicut proportio vlis ad particularem. & hoc, qm̄ cū verum extiterit, ꝙ A dicatur de oī B: & B dicatur de omni C: erit etiā ex necessitate, vt A dici de omni C sit verum.

Propō i toto falsa ē, cui⁹ cōtrariū ē verū.

C

F

Qñ ex falsis seqt̄ verū, illd nō accidit pp ꝓpōnes, sꝫ alia de cā. vt post dicetur.

G verũ quia si non, accidit vt verũ nõ sit verũ. Sed qm̃ nõ oportet, vt propter sublationem antecedentis, auferatur consequens, non sequitur si fuerit A falsum, vt B, qđ est conclusio, sit falsum: qm̃ cõsequentia conclusionis ex syllo non est cõsequentia æqualis, hoc est conuertibilis. & hæc eadẽ demr̃o est vl'is syllo concludenti negatiuã aut affirmatiuã, hoc est, ꝙ fieri non põt, vt ex propositionibus veris sit conclusio falsa. Sin autem extiterint in syllo propositiones falsę, fieri potest, vt ex ipsis sequatur conclusio vera: pręterquam ꝙ nõ accidet hoc ex quibuscunq;, quibus accidit esse falsis, neque ex vtrauis specie duarum specierum falsi, hoc est vl'is ac particularis. Atqui si extiterit in hoc maior propositio vl'r falsa, non erit ex syllogismo cõclusio vera omnino. sin autem acceptæ fuerint falsæ in partę: aut acceptæ fuerint ambæ propositiones falsæ: aut accepta fuerit minor tantum falsa: iam fieri potest, vt ex ipsis sit conclusio vera. Sint primum ambæ propositiones falsæ vl'r, dico ex materijs planum esse, ꝙ concludunt conclusionem verã. & hoc, qm̃ nihil prohibet, vt A, exempli gratia, quod est maior extremitas, prædicetur prædicatione vera de C, quod est minor extremitas: & A non insit B, & B consimiliter, qđ est medius terminus nõ insit C, quod est minor extremitas. Cùm igitur acceptum fuerit, ꝙ A prædicat' de oĩ B, & B prędicatur de omni C, erunt ambæ propositiones falsæ, & conclusio erit vera, puta ꝙ A p̃dicat' de omni C. puta in exemplo, omnis hõ lapis: omnis lapis animal: igit' omnis hõ animal. ambæ .n. propositiones istę sunt falsæ vl'r, & conclusio vera. Ad huius eiusdẽ similitudinem accidit in syllo vl'i, qui concludit negatiuam in prima figura. stat. n. aliquando, vt A non insit alicui C, quod est minor extremitas: & A insit B, qđ est medius terminus: & B non insit ipsi C. Si igitur accipiatur ꝙ A non insit alicui B, & B insit omni C, sunt falsę: nisi ꝙ concludit, ꝙ A non inest ipsi C, quod est verum. vt in exemplo, oĩs homo lapis, & nullus lapis statua, & nullus hõ est statua. Consimiliter ostenditur, cũ fuerint binæ propositiones falsæ in parte. Quòd si fuerit altera propositio falsa, & fuerit maior, & falsa in toto, dico ꝙ conclusio non erit vera. Mõstratio huius. si A non insit alicui B, & B insit omni C: si nos accipiamus, ꝙ A inest omni B, qđ est falsum, & accipiamus ẽt ꝙ B inest omni C, quod est verũ, fieri vtiq; nequit, vt A insit oĩ C, hoc est, vt hoc quod dicimus, A inest omni C, sit verum: & hoc verũ fuit, ꝙ A non inest alicui, quod subijcitur ipsi B, & C subijcitur ipsi B: quare fieri non põt, vt prædicatio A de C sit vera. Istud aũt manifestum est ex dispositione dicti de omni. & hoc cum fuerit & accipiatur maior propositio falsa, siue negatiua, siue affirmatiua. Sin autem extiterit maior propositio falsa in parte, iã erit conclusio vera. qm̃ fieri põt, vt A insit omni C, & alicui B, & B insit oĩ C. Si igitur accipiat' A prædicari de oĩ B, & B de oĩ C: prædicatio A de omni B erit falsa ĩ parte, sed p̃dicatio B de oĩ C vera in toto, & cõclusio vera in toto. puta in exẽplo, oĩs cygnus album: & omne albũ aĩal: igitur oĩs cygnus animal.

Cõsequentia cõclusionis ex syllo nõ ẽ conuertibilis.

H

Maiori tãtũ ex fite ĩ toto falsa, ñ seq' cõclo vera.

I

K

B

Nota demr̃onẽ, ꝙ maiori ẽ istente vl'r falsa ñ erit conclo vera.

C

A mal. cõclusio itaq; vera est in toto, & maior falsa in parte, puta qđ dicimus, omne album animal. Consimiliter autem accidit, cùm fuerit maior propositio vl'is negatiua, & accipiatur falsa in parte. puta in exemplo, omnis nix album: & nullũ album animal: & conclusio nulla nix animal, quæ est vera. Quòd si minor accipiat' falsa in toto, & maior vera in toto, erit aliqñ conclusio vera. nihil. n. prohibet A inesse omni B, & C & B non inesse alicui C. Si igitur acceperimus A inesse oĩ B: & B inesse omni C: concludetur B ꝙ A inest omni C, quod est verũ: & minor est falsa, quæ est B inesse omni C. hoc autem accidit in duabus speciebus existentibus sub vno genere, hoc est, qm̃ genus prędicatur de ipsis simul, & non prædicat' vna ipsarum de altera. Si igitur accipiatur, ꝙ genus inest vni ipsarũ, eo ꝙ inest alteri, qđq; altera inest vni ipsarum, posteaq̃ acceptũ fuerit, ꝙ genus ipsi inest à principio, iam accipiet' conclusio vera ex duabus ꝓpõnibus, quarum maior est vera & minor falsa in toto. puta in exemplo, si dicamus, omnis homo C equus, & omnis equus animal, igit' omnis homo animal. Cõsimiliter accidet, cùm extiterit maior propositio negatiua. hoc aũt accidit in genere simul cum speciebus existentibus sub alio genere, hoc est, si genus negatum fuerit ab vtraq; duarum specierum, & vtraq; duarũ specierũ negata à suo coniuncto. Cũ igitur acceperimus vnam ipsarum inesse alteri, & acceperimus genus nõ inesse ipsi, concludetur genus negari ab eo, à quo accipit' negari, ꝑpea ꝙ negat' ab altero. putà in exẽplo, omnis musica est medicina: & nulla medicina est aĩal: igit' nulla musica est animal: qđ est verũ ex duabus propõnibus, quarũ minor ẽ falsa in toto, & maior vera. Cõsimiliter si minor extiterit falsa ſm partẽ, erit itidẽ conclo vera. fieri. n. põt, vt A insit vtriq; B, & C, et B insit alicui C: accipiat' aũt A ineẽ oĩ B, & B ineẽ oĩ C: & concludet' ꝙ A inest oĩ C, q̃ est conclusio vera ex duabus propõnibus, quarũ maior ẽ vera in toto, & minor falsa in ꝑte. & hoc accidet in genere, qđ inest speciei & dr̃iæ, quẽadmodũ animal, qđ ĩest omni homini, & oĩ gressibili, & hõ inest E alicui gressibili, non autẽ omni. Si igitur dicamus, oẽ gressibile hõ, & oĩs hõ animal, sequitur ex hoc conclusio vera, puta, ꝙ oẽ gressibile est aĩal. Accidit ẽt ꝙ A non insit alicui B, & C, & B insit alicui C, quẽadmodũ se habet genus simul cũ dr̃ia, & specie, q̃ est sub alio genere, vt planta q̃ inest nulli hoĩ, & nulli imaginatiuo, & aliqđ imaginatiuũ ẽ hõ. Si igitur dicamus, omne imaginatiuum est hõ: & nullus hõ est planta: concluditur nobis ꝙ nullũ imaginatiuum est plãta. Et hoc est quod accidit conclusioni simul cũ propositionibus falsis in duabus speciebus vniuersalibus primæ figuræ. Sed in duabus speciebus particularibus iã fieri potest, vt maior propositio sit tota falsa, & altera tota vera, & tamen conclusio sit vera. hoc autem est contrarium ei, qđ accidebat in speciebus vniuersalibus in hac figura. consimiliter fieri etiam põt hoc, cùm extiterit falsa in parte: aut fuerint ambæ falsæ, vel in toto, vel in parte. Quòd igitur cõclusio sit vera cũ hoc ꝙ maior sit falsa in toto, fieri

D

F

De modis ꝑticularib⁹ priæ figurę.

G ri vtiq; poteſt: qñ nihil prohibet, ꝙ A nõ inſit ipſi B, & inſit alicui C, & tñ B inſit alicui C. quemadmodum animal ineſt nulli nigri: & ineſt alicui albo: & nix ineſt alicui albo. Si igitur dicamus, aliqd̃ album eſt nix, & omnis nix animal, concluditur ꝙ aliqd̃ album eſt animal. & hęc concluſio eſt vera ex duabus propoſitiõibus, quarum maior eſt falſa in toto & minor vera. Conſimiliter accidet, cũ extiterit maior propoſitio negatiua. fieri enim poteſt, vt A inſit omni B, & non inſit alicui C, & B inſit alicui C. vt animal ineſt omni homini, & non ineſt alicui albo, & hõ ineſt alicui albo. Si igitur dicamus, aliquod albũ homo: & nullus homo animal: concludemus aliquod albũ nõ eſt animal. & hęc eſt cõcluſio vera ex duabus propoſitionibus, quarum maior eſt falſa in toto, & minor vera. Conſimiliter accidet, ſi fuerit maior propoſitio falſa in parte. qñ nihil prohibet A ineſſe alicui B, & alicui C, & B ineſſe alicui C. puta in exẽplo, animal ineſt alicui bono, & alicui magno, & bonũ ſeſt alicui magno. Si igitur dicamus aliqd̃ magnũ eſt bonum: & oẽ bonum eſt animal: concludetur ꝙ aliqd̃ magnũ eſt animal, quæ eſt concluſio vera ex duabus propõnibus, quarũ maior eſt falſa I parte, & minor vera. Conſimiliter accidit, cũ fuerit maior propoſitio negatiua. hoc autẽ monſtratur per hos eoſdẽ termi nos: vt ſi dicamus, aliquod magnũ eſt bonũ: & nullum bonũ eſt animal: & concluditur nobis ꝙ aliqd̃ magnum non eſt animal. & hoc eſt verũ ex binis propoſitionibus, quarũ maior eſt falſa in parte & minor vera. Eodẽ modo ſi propõ falſa fuerit minor, erit aliqñ ex hoc cõcluſio vera: qñ fieri põt, vt A inſit oI B, & alicui C, & B I ſit nulli C. vt in exẽplo aſal ineſt omni cygno, & alicui nigro, & cygnus ineſt nulli nigro. Si igitur dicamus aliqd̃ nigrũ eſt cygnus: & omnis cygnus eſt aſal: concludetur ꝙ aliqd̃ nigrũ eſt animal: quod eſt verũ ex duabus propoſitionibus, quarũ minor eſt falſa & maior vera. Conſimiliter accidet, ſi maior extiterit negatiua, quoniã fieri poteſt, vt A nõ inſit alicui B, & non inſit C alicui C, & B infit nulli C. vt genus proportionatũ ſpeciei alterius generis & accidenti, qđ ineſt ſpeciebus illius generis ꝓportionati. puta in exemplo, animal ineſt nulli numero, & non ineſt alicui albo, & numerꝰ ineſt nulli albo. Si igitur dicamus, aliqd̃ albũ eſt numerus: & nullus numerus eſt animal: concluditur ꝙ aliqd̃ album non eſt animal, quæ eſt concluſio vera ex binis propoſitiõibus, quarum maior eſt vera, & minor falſa. Eodẽ pacto accidet vt ſit concluſio vera, cum maior propoſitio falſa extiterit in parte & minor falſa in toto. fieri. n. poteſt, vt A inſit alicui B, & alicui C, & B inſit nulli C. hoc autẽ accidit, cũ B fuerit contrarium C, & fuerint ambo accidẽtia in genere vno: vt animal qđ ineſt alicui albo & alicui nigro, & album ineſt nulli nigro. Si igitur dicamus: aliqd̃ album eſt nigrum: & omne nigrũ eſt animal: concludetur ꝙ aliqd̃ albũ eſt animal. hæc igitur concluſio eſt vera ex duabus propoſitionibus falſis, quarũ maior eſt falſa in parte, & minor in toto. Conſimiliter accidit, cũ extiterit

H

I

K

L

M

A rit maior propositio negatiua. hoc autem monstratur per hos eosdem terminos: puta, si accipiatur aliqđ album est nigrum: & nullum nigrum est aīal: concluditur ꝙ aliqđ album non est animal, qđ est verũ. Cõsimiliter cùm fuerint binæ propositiones falsæ, & extiterit maior falsa in toto, accidet aliqñ conclusionem eē veram fieri. n. potest vt A insit nulli B, & idem insit alicui C, B vero insit nulli C: vt genus, qđ inest speciei alterius generis, & inest accidenti, quod inest speciebus suis, & hoc accidens non inest illi B speciei. puta in exẽplo, si dicamus, aliquod album numerus: & omnis numerus animal: aliqđ igitur album animal. ista igitur* conclusio est vera ex binis propositiõibus falsis. Consimiliter accidet cùm fuerit maior propositio negatiua. puta in exemplo, aliqd nigrum cygnus: & nullus cygnus animal: & concluditur quòd aliquod nigrum non est animal. & hoc est verũ ex binis propositionibus falsis. Istę igitur sunt species concludentes conclusionem veram ex propositionibus falsis in prima figura.

*alt. ꝑ pñ.

C

Secunda figura. Cap. 3.

IN media autem figura, omnino accidit per falsa verum ratiocinari: & cum vtręque propositiones totę falsæ accipiuntur: & cum vtraque ad aliquid: & hac quidem vera, illa autem falsa existente tota, vtralibet posita falsa: & si vtræque ad aliquid falsæ: & si hæc simpliciter vera, illa autem simpliciter falsa: & si hæc tota falsa, D illa autem ad aliquid vera: et in vniuersalibus syllogismis, & in ñs qui sunt in parte. Si enim A B quidem nulli inest, C vero omni: vt animal lapidi quidẽ nulli, equo autem omni: si econtrario positæ fuerint propositiones, & acceptum fuerit A B quidem omni, C vero nulli, ex falsis totis propositionibus, vera erit conclusio. Consimiliter, & si B quidem omni, C autem nulli inest A. idem enim erit syllogismus. E

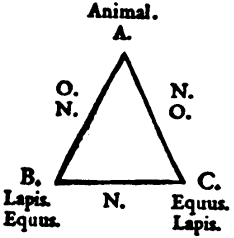

Cõiugationes binę vñes ex ꝓpõnib⁹ in toto falsis, cõcludentes verũ.

Rursus, si altera quidem tota F falsa, altera autem tota vera. nil enim prohibet A inesse & B, & C omni, B tamen nulli C: vt genus non subalternis speciebus. animal enim & equo omni, & homini, et nullus homo equus. Si igitur acceptum fuerit, huic quidem omni, illi vero nulli inesse: hæc quidem tota falsa erit, illa autem tota vera. et conclusio vera: ad vtrumlibet posito priuatiuo.

Et

G

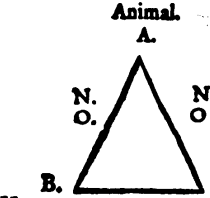

Cõiugatio nes binæ ex altera vera, altera in puncto falſa, vera liber, verũ cõcludentes.

Et ſi altera ad aliquid falſa, altera autem tota vera. accidit. n. A B quidem alicui ineſſe, C vero omni, B tamen nulli C: vt animal albo alicui, coruo autẽ omni, & album nulli coruo. Si igitur acceptum fuerit A B quidẽ nulli, C vero toti ineſſe, A B propoſitio ad aliquid falſa, A C vero tota vera, & concluſio vera. Et ſi tranſponatur priuatiuum, conſimiliter. per eoſdem nanq; terminos demonſtratio. H

C: vt animal albo quidẽ alicui, pici autem nulli, & album nulli pici. Quare ſi acceptũ fuerit A toti B ineẽ, C vero nulli: A B qdẽ ad aliqd falſa, A C aũt tota vera. K

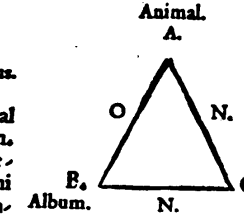

Cõiugatio ex maiori I pte falſa, minori vera, cõcludẽs verũ. L

Et ſi ambæ propoſitiones ad aliquid falſæ, erit concluſio vera. accidit. n. A & B, & C alicui ineſſe, B vero nulli C: vt animal & albo alicui, & nigro alicui, albũ aũt nulli nigro. Si igit acceptum fuerit A B quidem omni, C vero nulli: ambæ propoſitiones ad aliquid falſæ, concluſio autem vera. Conſtit & trãſpoſita priuatiua p eoſdẽ terminos. M

Qđ ſi trãſponas terminos, facies & alterã eodẽmõ cõcludentem.

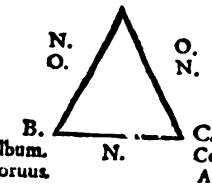

I

Cõiugatio nes: binæ vna ex maiori in pte falſa, minori vera: altera, e conuerſa concludentes verum.

Et ſi affirmatiua propoſitio ad aliquid falſa, priuatiua autem tota vera. nihil enim prohibet A B quidem alicui ineſſe, C vero toti non ineſſe, & B nulli

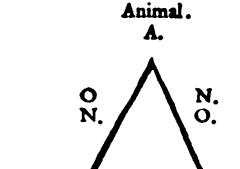

Cõiugatio nes binæ ex vtriſq; i pte falſis, cõcludentes verũ.

Manifeſtum vero & in ſyllogiſmis in parte. nihil. n. prohibet A B quidem omni, C autem alicui ineſſe, & B alicui C nõ ineſſe:

A esse: vt animal omni homini, albo vero alicui, hō autem alicui albo non inerit. Si igitur positū fuerit A B quidem nulli inesse, C vero alicui inesse: vīs propositio tota falsa, quæ autem in parte vera, & conclusio vera. Consimiliter vero, & cum affirmatiua accipitur A B, accidit enim A B quidem nulli, C autem alicui non inesse, & B C alicui non inesse: vt animal nulli inanimato, albo vero alicui, & inanimatī nō inerit alicui albo. Si itaq; po
B situm fuerit A B quidem omni, C vero alicui non inesse: A B quidem propositio vniuersalis, tota falsa, A C autem vera, & conclusio vera.

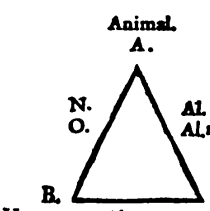

Obliquarū nes binæ ex maiori falsa, minori vera, cōcludentes verū.

C

Et si vniuersalis vera quidē posita fuerit, quę vero in parte falsa. nihil enim prohibet A, & B, & C nullum sequi, B tamen alicui C non inesse: vt animal nullum numerum, & inanimatū, & numerus aliqđ inanimatum non sequitur. Si igitur positum fuerit A B quidem nulli, C vero alicui: conclusio quidem D erit vera, & vniuersalis propositio, quæ autem in parte, falsa. Et cum affirmatiua ponit vīs, consimiliter. accidit enim A & B, & C toti inesse, B tamen non sequi aliquod C: vt genus speciem, et differentiam. animal. n. omnem hominem, & totum pedestre sequit, homo autem non omne pedestre. Quare, si acceptum fuerit A B quidem toti inesse: vīs quidem propositio vera, quæ autem in parte, falsa, conclusio autem vera. E

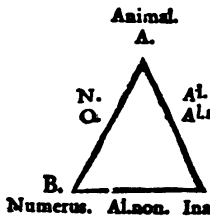

Obliquarū nes binæ ex minori falsa, maiori vera, cōcludentes verū.

Planum vero, & q ex ambabus falsis erit conclusio vera. si quidem contingit A & B, et C toti inesse, B tñ aliquod C non sequi. Si enim acceptum fuerit A B quidē nulli, C vero alicui inesse, propositiones quidem ambæ falsæ, conclusio autem vera. Consimiliter vero et cū vniuersalis propositio est prædicatiua: quæ autem in parte, priuatiua. accidit nanque A nullum quidem B, C vero omne sequi, F

&

G & B alicui c non ineſſe. vt animal ſcientiam quidem nullam, hominem vero omnem ſequitur, ſciẽtia autem non omnem hominem. Si igitur acceptum ſit A B quidem toti ineſſe, C autem aliquod non ſequi: propoſitiones quidem falſæ, ſed concluſio vera.

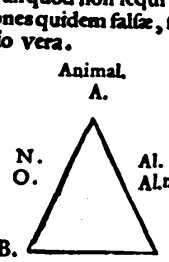

H Cõiugationes binæ ex ambab⁹ in toto falſis, verũ cõcludentes.

Tractatus de Secunda figura. Cap. 3.

DIxit. In ſecunda vero fieri poteſt, vt concluſio ſit vera ex propoſitionibus falſis, cùm fuerit vtraq; duarum propõnum falſa. & hoc, aut in toto, aut in parte: vel cũ fuerit vna ipſarũ falſa, & altera vera, ſiue extiterit falſa in toto, ſiue in I parte. & hoc erit in ipſis ſyllſis concludentibus vſem & particularem. Puta, qm̃ B, qđ eſt terminus medi⁹, inerit nulli A, qđ eſt maior extremitas & inerit oſ C, quod eſt minor extremitas: & A inerit nulli C, ſm qđ monſtratũ fuit. VT IN exẽplo, ſi dicamus, omnis hõ animal, & nullus lapis eſt animal. Si igitur ponamus ambas iſtas propõnes, è cõtrario eius, quo ſunt, vt ſi accipiatur B ineẽ omni A, hoc eſt ſi accipiatur, ꝙ omnis lapis animal: & ineſſe nulli C, hoc eſt, ſi accipiatur, ꝙ nullus K hõ eſt animal: concludetur ex duabus iſtis propoſitionibus falſis eadẽ concluſio, quæ erat cùm ambæ ponebantur veræ, puta, ꝙ nullus homo eſt lapis. Conſimiliter accidet, ſi verũ extiterit, ꝙ B ineſt omni A, & ineſt nulli C: hoc eſt, cũ fuerint iſtæ conuerſæ ẽt ad ſua contraria: concludetur .ñ. poſteaq̃ conuerſæ fuerint ad falſitatem id, qđ antea concluſum fuit, puta, ꝙ A ineſt nulli B. Eodem pacto accidet, cũ fuerit vna propoſitio tota falſa, & altera vera, vt concludatur cõſimiliter concluſio vera. fieri nanq; põt VT B, L qđ exẽpli gratia, eſt medius terminus, inſit vtriq; & A & C, quæ ſunt extremitates queſiti, & A inſit nulli C. hoc aũt accidit generi ſimul cũ ſpeciebus diuidẽtibus, quæ ſunt ſub ipſo: vt animal, qđ ineſt omni homini & omni equo, & equus ineſt nulli homini. Si igitur accipiat ꝙ genus ineſt vni, alteri autem nõ ineſt, erit vna propoſitio non falſa, altera autẽ non vera, & erit cõcluſio tota vera, ad quancunq; partẽ ponatur negatiua, hoc eſt maioris, aut minoris. puta IN exemplo, ſi dicamus, omnis equus animal, & nul- M lus hõ animal, cõcluditur ꝙ nullus equus homo. hæc aũt eſt concluſio vera ex binis propõnibus, quarum vna falſa, & altera vera. Conſimiliter accidet, cum extiterit pars vnius propõnis falſa. & fuerit altera tota vera. fieri. n. põt VT B inſit alicui, A & oſ C, & A inſit nulli C: quemadmodum aĩal, qđ ſeſt alicui albo, & omni coruo, & albũ ineſt nulli coruo. Si igitur accipiatur, nullum albũ eſt animal, & omnis coruus eſt animal, cõcludetur, nullus coruus

Modi vſes i ſcđa figura, qb⁹ ex falſis ꝓpõnib⁹ concludit vera cõclo.

eſt

A est album: quæ est conclusio vera ex binis propositiõibus, quarũ vna est falsa in parte, puta, cũ dicimus, nullum album est animal, altera autem vera in toto, vt cũ dicimus, omnis coruus animal. Eodem mõ accidet, cũ ea, quę est falsa in parte, exiterit affirmatiua, quę autẽ vera in toto negatiua. puta si dicamus, omne albũ animal, nulla pix animal, & concluditur, nullum pix: quæ est conclusio vera ex binis propositionibus, quarum altera est affirmatiua falsa in parte, vt cùm dicimus, omne album animal: altera autem
B vñs negatiua vera in toto, vt cũ dicimus, nulla pix est animal. Consimiliter accidet, vt sit conclusio vera, cùm fuerint ambæ propositiones falsæ in parte. puta in exemplo, si dicamus, omnem album est aĩal, nullum, nigrum est animal, & concluditur ex hoc, ꝙ nullum albũ est nigrum, quæ est conclusio vera ex binis propositionibus falsis in parte. & hoc, qm̃ aliqd album est animal, & aliquod nigrum est animal: & hoc æque, siue ponatur negatiua maior seu minor, veluti si dicam⁹,
C nullum album animal, & omne nigrum animal. erit enim conclusio vera ex binis propositionibus falsis in parte. Hæc igitur est dispositio syllogismorum ex propositionibus vniuersalibus, qui sunt in hac figura. In syllogismis autem particularibus idem accidet, quod & in vniuersalibus. & hoc, quoniam aliquando maior erit falsa in toto, & particularis vera, & tamen conclusio erit vera. vt in exemplo, aliqd album est aĩal, & nullus homo est aĩal. & concludit ex hoc, ꝙ aliqd album non est hõ, quę est vera ex binis propõnibus particulari vera, & D vñ falsa in toto. Eodem modo accidet, si vñs falsa exiterit affirmatiua. vt in exemplo, aliqd album nõ est animal, & omne inanimatũ est animal, concluditur ex hoc, ꝙ aliqd album nõ est inanimatum, quæ est vera ex particulari negatiua vera, & affirmatiua vñ falsa. Consimiliter accidet, si ponatur propositio vera vñs, & falsa particularis. vt in exẽplo, si dicamus, aliqd inanimatum est animal, & nullus numerus est animal, concluditur ex hoc, ꝙ aliquod inanimatum nõ est numerus: qd est verũ ex particulari fal- E sa, & vñ negatiua vera. Eodẽ mõ accidet, si accipiat vñs vera affirmatiua, & particularis falsa negatiua, quod accidit generi simul cũ speciebus, quæ ipsi insunt, & differentijs harum specierum. & hoc, qm̃ non est verum, cùm dicimus, aliqd ambulans nõ est animal, & omnis homo est animal, & concluditur ex hoc, ꝙ aliquod ambulans non est homo, quod est verum ex propositiõe vñ vera & falsa particulari. sed & hoc aliquando accidet, cùm fuerint ambæ propositiones falsæ, particularis & vniuersalis. vt in exem- F plo, si dicamus, omnis sciẽtia est potẽtia animalis, & alicui homini nõ inest potentia animalis, & concluditur ex hoc, quòd alicui homini nõ inest scientia, quod est verum ex ambabus propositionibus falsis. Eodem pacto accidet, cùm exiterit vniuersalis negatiua & particularis affirmatiua. veluti si dicamus, nulli homini inest potẽtia animalis, & aliqua scientia est potẽtia animalis, & concluditur ex hoc, ꝙ aliqua scientia non inest homini.

Modi particulares in secunda figu.

G

Tertia figura. Cap. 4.

ERit aũt & in vltima figura per falsas totas: & ad aliquid vtraq; & altera quidẽ vera tota, altera vero falsa: hæc ad aliquid falsa, illa autem tota vera, & ecõuerso: & quotcunque modis aliter contingit transumere propositiones. Nihil.n.prohibet & A, & B nulli C inesse: veluti & hõ, & pedestre, nullum inanimatum sequitur,
H hõ tñ alicui pedestri inest. Si igitur acceptum fuerit A, & B omni C inesse, propositiones quidẽ totæ falsæ, conclusio autem vera. Consimiliter vero & hac qdem priuatiua, illa autem affirmatiua existente. accidit.n. B qdem nulli C inesse, ipsum vero A omni, & A alicui B non inesse: vt nigrum nulli cygno, animal autem omni, & animal non omni nigro. Quare si acceptũ fuerit B omni C, ipsum vero A nulli, A alicui B non inerit: & con-
I clusio quidem vera, propositiones autem falsæ.

Homo. Animal. Al. Al. non. Pedestre. Nigrum.

A. B.

O. O. O. N.

Inanimatum. Cygnus.

Cõiugationes: binæ vlles ex vtrisq; ĩ toto falsis, cõcludentes verũ.

Et si ad aliquid vtraq; falsa, K
erit conclusio vera. nihil.n. prohibet & A & B alicui C inesse, & A alicui B: vt album & honestũ alicui animali inest, & album alicui honesto. Si igitur positũ fuerit A, & B omni C inesse: propositiones quidẽ ad aliquid falsæ, conclusio autem vera. Sed et cùm A C priuatiua ponitur, consimiliter. nihil.n. prohibet, A qdẽ alicui C non inesse, ipsum vero B alicui inesse, & A B non oĩ inesse: vt honestum alicui animali non inest, album vero ali- L
cui inest, & album nõ omni honesto. Quare si acceptũ fuerit, A quidem nulli C, ipsum vero B omni: ambæ propositiões ad aliquid falsæ, conclõ aũt vera.

Album. Al. Al. non. Animal.

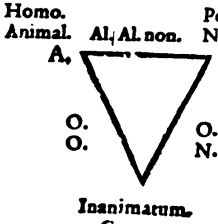

A. B.

O. N. O. O.

C. Honestum.

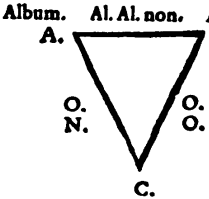

Cõiugationes: binæ ex vtrisq; ĩ pte falsis verũ cõcludentes.

M

Consimiliter vero, & cũ hęc quidem tota falsa, illa autem tota vera accipitur. accidit.n. & A & B sequi omne C, A tamen alicui B non inesse: vt animal, & album omnem cygnum sequitur, animal tamen nõ omni inest albo. His igitur positis terminis, si acceptum fuerit, B quidem toti C inesse, A vero toti nõ inesse:

A ineſſe: B C quidem tota erit vera, A C autem tota falſa, & concluſio vera. Conſimiliter vero & ſi B C quidem falſum, A C autem verum. Eidem enim termini ad demonſtrationem, nigrū, cygnus. inanimatum.

Animal. Album.
Nigrum. Al. Al. non. inanimatū.

Cygnus.

Cōiugationes binæ B negatiuæ ex altera ſ toto falſa, hęc ex maiori, illa ex minori, altera vera, cōcludentes verū.

Sed & ſi ambæ accipiantur affirmatiuę. nihil.n. prohibet, B quidem ſequi omne C, ipſum vero A toti nō ineſſe, & A alicui B ineē: vt animal omni cygno, nigrum autem nulli cygno, & nigrū ineſt alicui animali. Quare ſi acceptū fuerit A, & B omni C ineſſe: B C quidē tota vera, A C autem tota falſa, & concluſio C vera. Sed conſimiliter & cum A C accepta fuerit vera. per eoſdē nanq; terminos demonſtratio.

Nigrum. Animal.
Animal. Al. Nigrum.

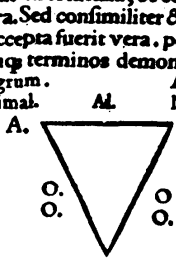

Cygnus.

Cōiugationes binæ affirmatiuę, vt ſuperiores cōcludentes verum.

Rurſus, & cùm hęc quidē tota vera extiterit, illa autē ad aliquid falſa. accidit enim B quidem omni C ineē, A vero alicui, & A alicui B: vt bipes quidem omni homini, honeſtum autē non omni, & honeſtum alicui bipedi ineſt. Si igitur acceptum fuerit & A, & B toti C ineſſe: B C quidem tota vera, A C autem ad aliquid falſa, ſed cōcluſio vera. Conſimiliter autem & ſi A C vera, B C falſa accipiatur. Eiſdem nanque terminis tranſpoſitis erit demonſtratio. E

Honeſtum. Bipes.
Bipes. Al. Honeſtum.

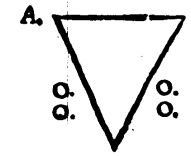

Homo.

Cōiugationes binæ affirmatiuę ex altera ſ parte falſa, cum hactū illa, altera vera, verū cōcludentes.

Et ſi hęc priuatiuæ, illa autē affirmatiua ſit. quoniam enim accidit B quidem toti C ineſſe, A vero alicui. Et quando ſic ſe habeant, A non omni B, ſi acceptū fuerit B quidem toti C ineſſe, A vero nulli: priuatiua quidē ad aliquid falſa, altera autem tota vera, et concluſio. Rurſus, quoniam monſtratum eſt, q̄ cùm A nulli ineſt C, ipſum vero B alicui, accidit A alicui B nō ineſſe: planum quòd & cùm A C to-

ta vera sit, B C autem ad aliqd falsa, accidit conclusionem veram eē. Si.n. acceptum fuerit A nulli C, ipsum vero B of: A C qdē tota vera, B C aūt ad aliqd falsa.

Honestum. Bipes.
Album. Al. non.

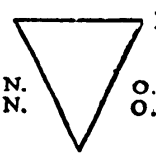

Cōiugationes binæ negantiæ vt superiores, cōcludentes verum.

H

Cæterū & in syllis in parte manifestum, ꝙ omnino erit verū per falsa. ñdem.n. termini accipiendi, & qñ vlses sint propositiones: qui quidē in affirmatiuis, affirmatiui, qui vero in priuatiuis, priuatiui. nihil.n. differt, cùm nulli insit, omni accipere inesse: & si alicui inerat, K vsi capere ad terminorū expositionē. itidem & in priuatiuis.

Planum igitur, ꝙ si quidem sit conclusio falsa, necesse est falsa esse, ex quibus est rō, aut omnia aut quędam: qñ autem vera, nō necesse est verum esse, neque aliqd neq; omnia: sed est, cùm nullum eorum, q̄ in syllō verū sit. conclusionem consimiliter veram esse, non ex necessitate tī. Causa autē: qm̄ qñ duo sic se inuicem habeant, vt cùm ex necessitate alterū sit, ex necesL sitate alterū existat: cùm hoc qdem non sit, neq; alterū erit: cū aūt sit, nō necesse alterū esse. sed cùm idē sit, & non sit, impossibile ex necessitate esse idē. Dico aūt, vt cùm sit A album, B eē ex necessitate: & cùm nōn sit albū A, B esse ex necessitate. qñ enim cùm hoc sit album A, necesse est hoc magnum esse B: cùm vero magnum B sit, C non album: necesse est si A albū, C nō esse albū.

Si propositiones sunt veræ, Album. A. — Necesse est conclusionē esse veram, Magnum. B. — Propositiones sunt falsæ. Non album. C. M

I

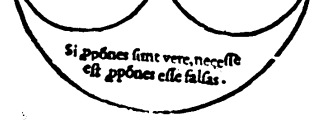

Ex hoc monstratur, si cōclusio é vera, si necesse est ꝓpōnes esse veras.

Et quando duobus existentibus altero existente, necesse est alterū esse: hoc non existente, necesse est A non esse; B vero nō existente

A ſtente magno, poteſt A album eſſe: A vero non exiſtente albo, ſi ne D
*Iacque. ceſſe eſt B magnū eſſe, accidit ex neceſſitate, B magno nō exiſtēte, ipſum B magnū eſſe. hoc aūt impoſſibile. ſi. n. B non eſt magnum, A non erit albū ex neceſſitate. ſi igit non exiſtente hoc albo, B erit magnum, accidit, ſi B non eſt magnū, eſſe magnum, tanq̄ p̄ tria.

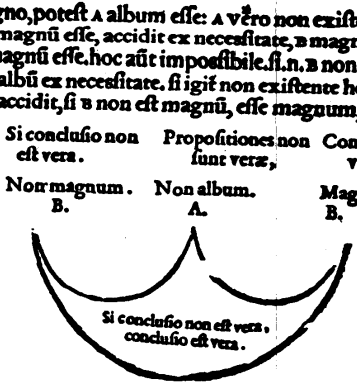

Ex hac rōne oſtdit, ſi cōcluſo ē falſa, q̄ p̄ pōnes ſunt falſę.

B E

Tractatus de Tertia figura. Cap. 4.

Nota modū quo in tertia figura ex ambab⁹ i toto falſis ſequit concluſo vera.

CONſimiliter accidet hac in figura, vt ſit cōcluſio vera, & ambæ propoſitiones falſę, aut in toto. aut in parte: aut vna ipſarum in toto, & altera in parte. eodem modo cū extiterit vna ipſarum vera, & altera falſa, vel in toto, vel ſ parte. Et hoc, qm̄ nihil p̄ hibet, vt duo ſint, quæ alicui vni non inſint, ſed vnū ipſorum alteri inſit. Cùm igit accipit, q̄ vtrunq; ipſorū ineſt rei huic vni, innouat ibi concluſio vera ex ambabus propoſitionibus falſis in toto. vt in exemplo, ſi dicamus, omne inanimatum eſt ambulās, & omne inanimatū eſt hō, concludetur hac in figura, q̄ aliq̄d ambulans eſt hō. hoc aūt eſt verū ex binis propoſitionibus falſis in toto. Conſimiliter accidet, cū extiterit vna negatiua & altera affirmatiua. fieri nanq; p̄t, vt c, q̄d eſt minor extremitas, inſit nulli B, q̄d eſt mediū, & A, q̄d eſt terminus maior, ſit omni B, et non inſit alicui c. Cùm igitur accepimus c ineſſe omni B, & A ineſſe nulli c, concludetur nobis q̄ A non ineſt alicui c. vt in exemplo, ſi dicamus. oīs cygnus nigrum, & nullus cygnus alal: concludet, q̄ aliq̄d nigrum non eſt alal. hoc aūt eſt verū ex binis propoſitiōibus falſis in toto. Eodē pacto, cū fuerit vtraque duarum propōnū falſa in parte, poterit aliqn concluſio eſſe vera. fieri enim poteſt, vt A & c inſint alicui B, & A inſit alicui c: quemadmodum album & bonum, quæ inſunt alicui animali, & bonum ineſt alicui albo. Si igitur poſuerimus A & c vtraq; ineſſe omni B, cōcludet A ineſſe alicui c. hoc autem eſt verū ex binis propōnibus falſis in parte. puta in exemplo, ſi dicamus, omne alal albū, & oē animal bonū, cōcludit, q̄ aliq̄d albū ē bonū, q̄d eſt verū. Conſimiliter accidet, cū fuerit maior propō negatiua, & minor affir-

G matiua, & ambæ falſæ in parte, & ipſę erit eriant vęs. nihil n. prohibet, φ A non inſit alicui B, & C inſit alicui B, & A non inſit alicui C, quę eſt cõcluſio. vt in exemplo, ſi dicamus, nullum aſal eſt bonũ, & oẽ animal eſt album, concluditur. n. ex hoc, φ aliquod album non eſt bonũ, quod eſt verum ex binis propõnibus falſis in parte. Eodem modo aliquando erit concluſio vera, cum fuerit vna duarũ ꝓpõnum falſa in toto, & altera vera. fieri. n. poteſt, vt A, & C ambo inſint ipſi B, & A non inſit alicui C. Cùm igitur acceperimus A
H ineſſe nulli B, & C ineſſe omni B, cõcludetur nobis, φ A nõ ineſt alicui C. hoc aũt eſt verum ex duabus ꝓpoſitionibus, quarum vna eſt falſa in toto, & altera negatiua vera, vt in exemplo, ſi dicamus, oĩs cygnus animal, & nullus cygnus album, cõcludetur ex hoc, φ aliqd animal nõ eſt album. hoc aũt eſt verũ ex duabus propõnibus, quarũ vna eſt falſa in toto. Conſimiliter accidet cũ propõ, quę ẽ minor, falſa extiterit, & propoſitio A B, quæ eſt maior, vera. Termini autem, quibus hoc mõſtratur, ſunt nigrũ, cygnus, & inani
I matum. & hoc, qm̃, ſi ponamus φ omnis cygnus eſt nigrũ, & nullus cygnus eſt inanimatũ, concludetur nobis, φ aliqd nigrũ non eſt inanimatum, qd eſt verũ ex binis propõnibus, quarum minor eſt falſa in toto. Eodẽ modo accidet, cũ acceptæ fuerint ambæ propõnes affirmatiuę, hoc eſt vera & falſa. Termini autem, quibus hoc monſtrat, ſunt animal, cygnus, & nigrũ. & hoc cũ dĩ, omnis cygnus nigrum, & omnis cygnus aſal, concludetur. n. nobis ex hoc, φ aliqd nigrum eſt animal. hoc aũt eſt verũ ex duabus propoſi K
tionibus affirmatiuis, quarũ altera eſt falſa, ſiue exiterit vera maior, ſiue minor. monſtrant aũt hoc iidẽ iſti termini. Cõſimiliter aliqñ erit concluſio vera, cum fuerit vna duarum propõnum vera, & altera falſa in parte. fieri. n. poteſt, vt C inſit oĩ B, & A inſit alicui B, & A inſit alicui C, quæ eſt concluſio: vt in exẽplo, bipes qđ ineſt omni homini, & bonum non ineſt oĩ homini, & bonũ ineſt alicui bipedi. Si igitur acceperimus A & C ineſſe oĩ B, erit propoſitio B C vera tota, & pars propoſitionis A B falſa, concluſio autem L
vera. puta in exemplo, ſi dicamus, omnis hõ bipes, & oĩs hõ bonum, concluditur. n. φ aliqđ bipes eſt bonum. Conſimiliter accidet, cũ acceperimus propõnẽ A B, hoc eſt maiorem veram & propoſitionem B C, hoc eſt minorẽ falſam in parte. Mõſtratio aũt huius eſt per hos eoſdẽ terminos, ſi ponam' minorẽ extremitatem maiorẽ, & ponamus q̃ſitum noſtrũ, qđ cõcluditur prius cõuerſum, puta φ aliqđ bonum eſt bipes. Eodem pacto accidet, cũ acceperimus vnã propoſitionem negatiuã, & alterã affirmatiuam. iam. n. M
monſtratum fuit in figura tertia. cùm C inſit omni B, & A non inſit alicui B, φ A non inerit alicui C. Si igitur accipiatur C ineſſe oĩ B, & A ineſſe nulli B, accidet vt ſit propoſitio negatiua falſa, & altera ſit tota vera, & relinquatur cadẽ concluſio vera, puta φ A non inſit alicui C. erit aũt cõcluſio vera ex duabus ꝓpoſitionibus, quarũ vna eſt vera in toto, vt negatiua, & altera falſa in pte, vt affirmatiua. Hoc aũt idem, quod diximus accidere in ſyllogiſ-

mis

A mis vl̄ibus hac in figura, accidet ēt in syll̄is particularibus. Monstratio aūt huius erit per terminos, ꝑ quos ipsorum dispositionem monstrauimus in syll̄is vl̄ibus. & hoc vt faciamus in negatione istorū, quod fecimus in negatione illorum: & in affirmatione istorū, quod fecimus in affirmatione ipsorum. qm̄ propositio vl̄is falsa in toto est falsa in parte, siue fuerit negatiua, siue affirmatiua. cùm ergo propositiones vl̄es falsas, quas ibi exemplo vniuersales adduximus, fecerimus particulares, monstrabitur hoc in loco, quēadmodum ibi ēt monstratum fuit. Cū igitur sit hoc manifestum, planum si extiterit conclusio falsa, ꝙ necessarium est, vt in propōnibus sit propositio falsa: quoniam alioq̄ non perficeretur ex propōnibus veris conclusio vera: qđ est cōtrariū ei, quod acceptū fuit in definitione syll̄i, & ei qđ confesso constat ex demonstratione suę dispōnis. Attamē cum fuerit conclusio vera, non sequitur omnino, vt sint propositiones veræ. causa aūt huius est, quoniam verum est vl̄ius vero, quod monstratur per viam syll̄i: & verum, quod mōstratur ꝑ viam syll̄i, monstratur ēt per plures syll̄o vno. & ꝑꝑ hoc non sequitur, cùm perimitur syll̄s, vt perimatur conclusio, hoc est, cùm fuerint propositiones falsæ, vt sit conclusio falsa: sed seq̄tur cùm perimitur conclusio, hoc est, cū fuerit falsa, vt perimat̄ syll̄s, i. vt sint propositiones falsæ, aut sit figura syll̄i corrupta. hæc enim est dispositio consequentis cum eo, ex quo sequitur, vt non sit consequentia sua conuertibilis, quemadmodum se habent animal & homo.

Syll̄i ꝑticulares l. iij. figu. i q b⁹ ex falsis vera concl̄o cōcludit̄.

Cōcl̄o falsa seq̄ non

B

ꝑt, nisi sit aliqua ꝓpō falsa.

Nota cāz, ex qua possibilē ē eē ꝓpōnes falsas, cū sit concl̄o vera.

C

quoniam enim homo appropriatius est q̄ animal, sequitur cum sit homo, vt sit animal, & cum perimitur hō, vt non perimatur animal, sed cum perimitur animal, vt perimatur homo. homo igitur est loco syll̄i, & animal loco conclusionis. Consimiliter ēt non sequitur omnino, cùm sunt ambæ propositiones falsæ, vt sit conclusio falsa, aut vt sit vera. demr̄o autem super hoc est, si dicamus, ꝙ posita fuerit duo, quorum vnum sit primum & alterum ſm, & ponamus ꝙ ſm sequatur ex primo, hoc est, cum sit primum, vt sit ſm: sit autem signum primi A, & signum secundi B, puta sit A album, & B magnum: dico igitur, ꝙ si A ita se habuerit, vt cum sit, sit etiam B, non sequitur cū destruitur A, vt destruatur B. & hoc, quoniam iam monstratum fuit, cum destruitur B, vt destruatur A. & hoc, qm̄ si non destruetur, erit inuentū. sed cum est A, iam posuimus, ꝙ est etiam B: ergo cū destruitur B, seq̄tur vt sit B: quod fieri non potest, & non cohæret. Cùm igitur stabilitum sit hoc fundamentum, dicamus cum fuerint tres termini, primus, secundus & tertius, & secundus sequatur primum, & ſm tertius, dicamus inquam, ꝙ tertius sequitur primum: cumq̄ fuerit hoc sancitū, dico ꝙ non est necessariū, vt perimatur A, & sit B. & hoc, quoniā iā monstratum fuit, quia B sequebat̄ ex A, qm̄ inquam, cum destruitur B, destruitur A. si igitur ponamus ꝙ destructo A, destruatur B, cū iam posuerimus ꝙ destructo B, destruitur A: sequit̄ ꝙ cū destruit̄ B, sit B. sed hoc & fieri non pōt, & nō cohęret. & ꝑꝑea non est necessarium,

D

E

Nota regulam hic positam đ tribus terminis, qñ

F

se consequunt̄, vt vno existēte alterū sit.

G cum ſint propõnes falſæ, vt ſit concluſio vera: ſed veritas ipſius, eſt p viam accidentis. & hoc eſt, qd volebamus monſtrare. Et propter hoc planũ ſimiliter etiam eſt, ꝙ nõ oportet vt deſtructo A, deſtruatur B: qm̃ neceſſarium eſſet, vt inuentio A ſequeretur ex inuentiõe B: ſed B ſequebat ex inuentione A: quare conſequentia eſſet cõuertibilis, qd eſt impoſſibile. & propterea non oportet, cùm fuerint propoſitiones falſæ, vt ſit concluſio falſa. ſed cùm fuerit concluſio falſa, propoſitiones erunt falſæ: quoniam deſtructo B, deſtruitur A. K

De Circulari monſtratione. Cap. 5.

CIrculo autem, & ex ſeinuicem monſtrare eſt per cõcluſionẽ, & eo qd prædicatiõe retrouerſum ſe habet, alteram accipientem propoſitionem, concludere reliquam, quã accipiebat in altero ſyllo. Quẽadmodum ſi oportebat monſtrare, quòd A omni C ineſt: mõſtrauit autem per B.

H

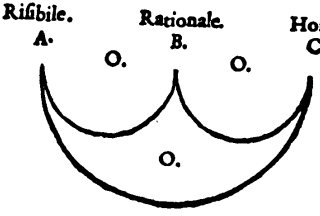

L

Syllus primꝰ ad cõcluſionẽ primo intentam.

Rurſus, ſi oſtẽderet, ꝙ A ineſt ipſi B, accipiens A ipſi C ineẽ: C vero ipſi B: & A ipſi B. prius aſſit econuerſo accipiebat B ineſſe ipſi C.

I

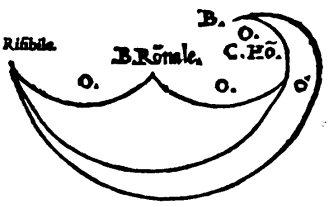

M

Syllꝰ ſecundus cõcludẽs maiorẽ primi, ex cõcluſione, & minore conuerſa.

Aut ſi oportet monſtrare, quòd B ineſt ipſi C, ſi accipiat A de C, quæ erat concluſio: B vero de A ineſſe: ſed prius acceptum fuerat econuerſo, A de B.

Aliter

A

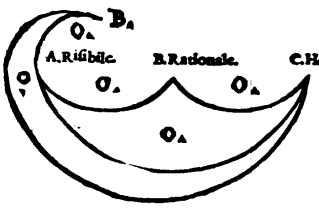

D

Sylli tertij cõcludens minorem primi, ex conclione, & maiore conuerſa.

Aliter autem non eſt ex ſeinuicem oſtẽdere. ſiue enim aliud medium accipiet, non circuloſ nihil enim accipitur ex ijs, quæ eadem ſunt. ſiue horum aliquid, neceſſe alterum ſolum. ſi nanq; ambo, eadem erit concluſio. oportet autem alterum. In ijs igitur, quæ non conuertuntur, ex indemonſtrabili altera propoſitione fit ſyllogiſmus. non enim eſt demõſtrare per hos terminos, quòd medio tertium ineſt, aut primo medium. In ijs vero, quæ conuertuntur, eſt omnia monſtrare per ſe inuicem, veluti ſi A, & B, & C conuertunt inter ſe. Sit enim oſtenſum, A C per medium B: & rurſus A B, & per cõcluſionem, & per B C propoſitionem conuerſam: conſimiliter autem & B C per concluſionem, & A B propoſitionem conuerſam. Oportet vero & C B, & B A propoſitionem demonſtrare: his enim indemonſtrabilibus vſi fuimus ſolis. Si itaq; ſumatur B omni C ineſſe: & C omni A: ſyllogiſmus erit ipſius B ad A.

B

E

F

C

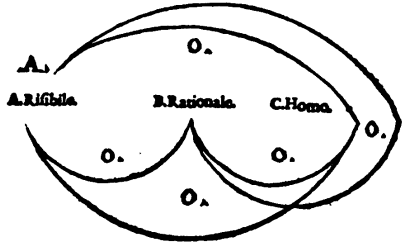

Sylli quarti cõcludẽtis maiorem primi cõuerſam, ex minore et cõcluſione conuerſa.

Rurſus, ſi acceptum fuerit ipſum quidem C omni A: A vero ipſi B: neceſſe eſt C ineſſe omni B.

A. Riſibile,

G

Syllogismus quintus cōcludēs minorē primi, ex cōclusione conuersa, & maiora.

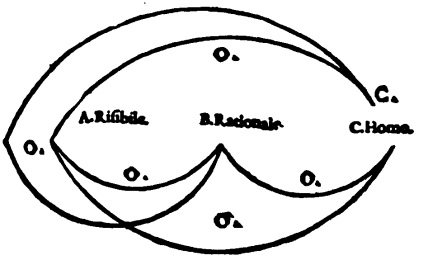

In vtrisq; igitur his syllogismis C A propositio accepta est in demonstrabilis: aliæ enim monstratæ erant. quare si hanc demonstrauerimus, omnes monstratæ erunt per se inuicē. Si igitur acceptum fuerit C omni B: & B omni A inesse: vtręq; propositiones demonstratæ accipiuntur, & C ipsi A necesse est inesse.

H I

Syllogismus sextus cōcludens cōclusionem primi conuersam ex ambabus ꝓpōnibus conuersis.

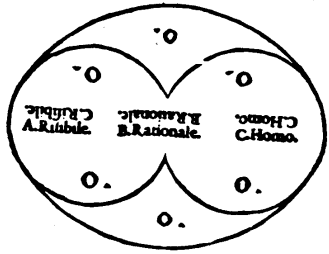

I M

Manifestum igitur, quòd in Solis conuertentibus, circulo & per se inuicem contingit fieri demonstrationes: in alijs vero, vt prius diximus. Accidit autem & in his eo ipso, quod monstratur, vti ad demonstrationē. nam C de B, & B de A monstratur, si acceptum sit C de A dici. C vero de A per has monstratur propositiones: quare cōclusione vtimur ad demonstrationem.

In priuatiuis autem syllogismis ita monstratur. Ex se inuicem quidem sit B omni C inesse: A vero nulli eorum quæ B: conclusio, quôd A nulli eorū quę C. Si igitur rursus oportet concludere, ꝙ A nulli eorum quæ B, quod dudum acceptum: sit A nulli eorū quæ C: C vero omni B: sic enim propositio è conuerso.

A. Lapis.

A

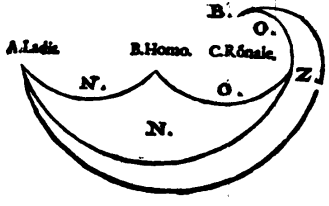

D

Syllī duo negatiui, primꝰ concludẽs cõclusionẽ primo intentã, secũdus cõcludens maiorẽ primi, ex conclusione, & minori conuersa.

Si vero quòd B ipsi C oportet concludere, non amplius similiter conuertendum est A B. nãq; eadem propositio B nulli A, & A nulli B inesse: sed accipiendum, cui A nulli inest, B omni inesse. Sit A nulli eorum quæ C inesse, quod erat conclusio: cui autem A nulli, acceptum sit B omni inesse: necesse igitur B omni C inesse. quare cum tria sint, vnumquodq; conclusio factum est, & circulo demonstrare hoc est, cõclusionem accipientem, & è conuerso alteram propositionem, reliquam ratiocinari.

B

E

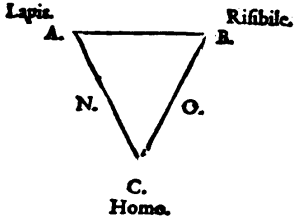

Syllī ex assumptiõe ad mõstrãdã minorem primi syllī.

C

F

In syllogismis vero qui in parte, vniuersalem quidem propositionẽ non est demonstrare per alterã, eam vero quæ secundum partem, erit. Quòd igitur non est demõstrare vniuersalem, manifestum. vniuersale nanq; monstratur per vniuersalia: conclusio autem non est vniuersalis: oportet autem ex conclusione monstrare, & altera ꝓpositione. Amplius, omnino neq; fit syllogismus, conuersa propositione: in parte enim ambæ fiunt propositiones. Eam vero quæ est in parte, est. Sit enim monstratum A de aliquo C per B. si igitur acceptum fuerit B omni A: & conclusio maneat: B alicui C inerit. fit enim prima figura, & A mediũ.

Si

G

Syllī duo affirmatiui particulares, primus cōcludēs cōclusionē prīo intentā, secūdus concludēs minorem primi ex maiore cōuersa, & conclusione.

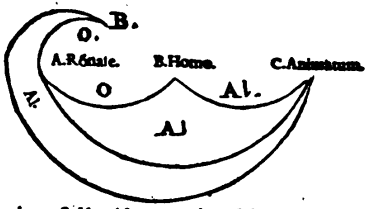

K

Si vero priuatiuus syllogismus, uniuersalem quidem propositionem non est monstrare, ob id, quod & prius dictum est: eam uero quæ est in parte, est, si itidem conuersa fuerit A B, quēadmodū & in uniuersalibus: ut cui A alicui non inest, B alicui inesse. aliter enim non fit syllīs, eo ꝙ propositio, quæ in parte, est negatiua.

H

Syllī duo, primꝰ concludēs cōclusionē; prīo intentā, secūdꝰ minorem primi ex assumptione.

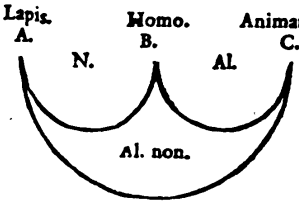

L

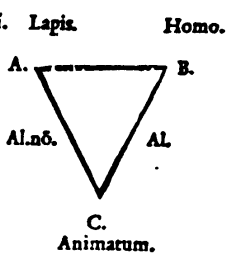

Tractatus de monstratione Circulari.

Prima figura. Cap. 5.

I

ACcidit autē syllogismo, vt in ipso cadat monstratio circularis, quæ est, cùm accipitur conclusio sua, & conuersum vnius propositionum, & monstratur per ea propositio altera. Puta in exemplo, si aliquis concluserit ꝙ A inest omni C ꝑ mediū B, cùm posuerimus A oī B: & B omni C: & concludat ex hoc ꝙ A inest omni C. Si igit voluerimus monstrare ꝑ istam conclusionē, quę est A inesse omni C, ꝙ A inest oī B, accipiemus A inesse omni C: & C oī B, quæ est minor ꝓpositio cōuersa: & concludet ex hoc, ꝙ A inest oī B, quę est altera propositio, cuius monstrationem intendebamus Consilr accidet, cùm voluerimus cōcludere ꝑ hanc eandem conclusionem propositionē aliā, quæ est B inesse oī C: & habeamus ꝙ B insit omni A: & A omni C: erit enim conclusio, ꝙ B inest omni C, quæ est ꝓpō, cuius conclusionem intendebamus ex duabꝰ ꝓpōnibus syllī. Ostendemus autē ꝙ fieri nequit, vt ostēdamus propositiones ex conclusionibus per aliū modum ab hoc: puta, si accipiamus vnam ꝓpōnem extraneā, & ipsam cōplicemus conclusioni. & hoc, qm̄ si acci-

M

Ex cōclusione nullū ꝓpōnum ostēdi pōt ꝑ propōnē extraneā assumptā.

A si accipiat terminus medius, qui nõ sit vnus ex terminis existentibus in ꝓpõnibus, nõ concludet ex hoc aliquid ex ꝓpõnibus acceptis ad hanc conclusionẽ. vt in exemplo, si cõplicuerimus cõclusiõi, quę est A inesse omni C, ꝙ C inest oĩ E, non concludetur ex hoc, nisi ꝙ A inest omni E, quod ẽ aliud ab eo, quod dicebam⁹ A inesse oĩ B, aut B inesse omni C, quæ erãt ꝓpõnes huius cõclusionis. Postea igitur q̃ non cõuenit accipe simul cũ conclusione ꝓpõnem extraneã, superest, vt cum ea accipiat vna ex duabus ꝓpõnibus sylli. qm̃ B si acciperem⁹ ambas ꝓpõnes easdẽ, rediret conclusio, ad quã posueram⁹ eandem ꝓpõnem. cõsilr si accipere mus ẽt vnam ꝓpõnem sylli eo modo, quo est simul cum conclusione, non concluderetur silr ex hac ꝓpõ alia. & hoc, qm̃ si cõplicuerimus simul cũ conclusione, q̃ est, A inesse oĩ C, quod dicim⁹, A inesse oĩ B, quę est maior ꝓpõ, prodibit oratio ex duabus affirmatiuis in secũda figura, q̃ non cõcludit. ꝙ si eidẽ complicuerimus minorẽ, vt B inesse oĩ C, prodibit ex hoc sylls ex duab⁹ affirmatiuis in tertia figura, & cõcludet C ꝙ A inest alcui B. Et ꝑꝑ hoc oportet, vt ꝓpõ, quam coaptamus cõclusioni, accipiat conuersa. quẽadmodum si cõplicemus, quẽadmodũ diximus, cũ cõclusione A inesse omni C, ꝙ B inest oĩ A, & concludatur minor, vt ꝙ B inest oĩ C. & eodem modo, si ipsi cõplicemus minorẽ cõuersam, concludet maior propositio.

Nõ fit syllogismus circularis nisi ꝑ ꝓpõnes cõuertibiles, quę sunt sex.

Et propterea apparet ꝙ hęc species monstrationis fieri põt per ꝓpõnẽ conuertibilẽ. cum igit extiterint bina ꝓpõnes cõuertibiles, & cõclusio conuertibilis, erunt ibi sex ꝓpõnes, ꝓpõnes sylli & cõuertentes ipsas, & D cõclusio ac ipsam cõuertẽs. fieri igit põt, vt adducam⁹ demr̃onem super quãcunq; istarum ꝓpõnum per se inuicẽ, quousq; nihil supersit, quod nõ sit planũ per syllm acceptum ex illis eisdẽ. Concluduntur aũt ibi sex sylli concludentes sex spẽs conclusionum. vt in exemplo termini A B C tres conuertuntur inter se inuicẽ, & silr conclusio, q̃ ex ipsis concludit. quemadmodum enim oẽ A B, & ita & oẽ B erit A. & eodẽ modo omne B C, & oẽ C B. & silr oẽ A C, & omne C A. Propterea ꝙ cũ fecerimus demonstrationẽ super eo, quod est A E inesse oĩ C: & acceperimus A inesse omni B: & B oĩ C: fieri ẽt potest, vt faciamus demr̃onem super ꝓpõne A inesse omni B, quæ est maior, ꝑ conclusionem & ꝓpõnem B C, conuersam, q̃ est minor: vt si dicamus A inesse oĩ C: & C omni B: concludetur enim nobis ꝙ A inest oĩ B, quæ est maior istius sylli. Consilr monstrabimus ꝓpõnem B C, quæ ẽ minor, ꝑ eandem conclusionem, & maiorẽ ꝓpõnem conuersam. quod cum ita sit, fieri aliqñ poterit, vt faciamus demonstrationẽ super vnaquaq; propositionũ istius sylli. Quod aũt su- F perest, est, vt afferamus demr̃onem ex eo, quod accepimus in demr̃one ambarum istarum ꝓpõnum, super vtraq; duarũ ꝓpõnum conuersa: conclusio enim ea est, quã à principio rei cognouim⁹. hoc aũt fieri potest, si cõuertamus conclusionem & coaptemus illi alterã propositionẽ. Puta si voluerimus afferre demr̃onem sup maiore cõuersa, vt ꝙ B inest oĩ A, accipiemus conclusionẽ cõuersam, & minorem ꝓpõnem eandem, & dicem⁹ B inest oĩ, C quę est minor:

G minor: & c omni A, quæ est cõclusio cõuersa: & concludet nobis, ꝙ B inest oĩ A, quæ est maior conuersa, quãq; antea feceramus sine demr̃one. Consiſt etiam si acceperimus cõclusionẽ conuersam, & ipsi coaptauerimus maiorem ꝓpõnem, cõcludet nobis minor cõuersa, quã antea acceperamus sine demr̃one. Puta si dicamus, c inest omni A, quæ est cõclusio cõuersa: & A oĩ B: cõcluditur enim nobis ex hoc, c inesse omni, B quæ est cõuersa, quã antea fecimus sine demr̃one. Nihil igitur superest in ꝓpõnibus, de quo non fecerimus

H demr̃onem, præterq̃ conclusio conuersa. est aũt iste syllꝰ sextꝰ, qui monstratur ꝑ conuersionẽ. vtrarũq; propositionũ, quas à rei principio conclusimꝰ. Puta in exẽplo, si dicamꝰ c de oĩ B: & B de oĩ A: igit c de oĩ A, q̃ est conclusio conuersa nihil itaq; nobis superest ex istis ꝓpõnibus acceptum, de quo iã non fecerimus demonstrationẽ. Planum aũt, quẽadmodum diximus, ꝙ hoc accidit in ꝓpõnibus inter se conuertibilibus, præterq̃ ꝙ modus istẽ monstrationis, hoc est acceptio alicuius ad ostẽ

I sionẽ suiipsius, est ex speciebus repetitionis. Et ꝑꝑea non fit in demr̃onibus, nisi efficiat duobus modis. & hoc, cũ fuerint ꝓpõnes notiores cõclusione fm vnũ modum, & cõcl̃o notior ꝓpõnibus fm alium modũ. quemadmodũ si essent ꝓpõnes notiores fm modũ cognitionis existentiæ, & cõclusio notior fm modũ cognitionis causæ. modus aũt iste ostẽsionis appropriat arti Sophisticæ. sic igitur accidit monstratio circularis, quẽadmodũ diximus in prima specie primæ figuræ. hęc aũt ea est, quæ concludit vl̃em affirmatiuam.

Syllꝰ circularis ẽ spẽs petitionis p̃cipij, iõ nõ fit in demr̃onibꝰ, nisi ꝑ duos modos cognitionis, vt asserit Aristo. 1 Posterio. Hic syllꝰ circularis in prima figura i primo modo.

Sed fieri ẽt potest, vt in specie negatiua accidat modꝰ iste ostẽsionis. Puta si A insit nulli B: & B insit oĩ C: & cõcludat in prima figura, ꝙ A inest nulli C. Si igit voluerimꝰ in hoc monstrare ꝓpõnem maiorem per conclusionẽ, & minorẽ conuersam, accipiemus ꝙ A inest nulli C: & C oĩ B: & concludet nobis, ꝙ A inest nulli B, quæ est maior ꝓpõ. Quòd si voluerimus cõcludere minorem ꝑ conclusionẽ, & maiorem ꝓpõnem cõuersam, non monstrabitur nobis hoc per easdem ꝓpõnes. & hoc, qm̃ non erit syllꝰ ex binis negatiuis. & si esset, nõ concluderet nisi negatiua. sed illa, cuius conclusionẽ quærimꝰ, est minor, q̃ est affirmatiua. Et propterea cùm voluerimus monstrare minorem ꝓpõnem per eandem cõclusionẽ, & maiorem ꝓpõnem conuersam, nos quidẽ ponemus conclusionẽ in propria figura sine aliqua mutatione. Puta, si dicamus, A inest nulli C: deinde accipiemus maiorẽ, quæ erat, A inest nulli B fm modũ, qui ex ipsa sequit, vt A non insit oĩ illi, cui oĩ inest B: & ponemus cõuersum huius, puta ꝙ B insit oĩ illi, cui A non inest. cùm igit habuerimus ꝙ B inest oĩ illi, cui nõ inest A, & coaptauerimus huic ꝓpõni, ꝙ A negatur à C: planũ ꝙ ex ipso cõcludetur B inesse oĩ C, quæ erat minor ꝓpõ, quam intendebamus concludere. Non est aũt hoc, radix secũda dicti de oĩ, alia à radice, quã fecimus hoc in libro à principio, quẽadmodum inuenimꝰ Abumazarẽ existimasse. & hoc, qm̃ ipse dixit, ꝙ radix ista ẽ cõtradictoria primæ radici. cùm. n. fecerimꝰ radicẽ istã, inueniemus id, quod fm radicẽ illã nõ cõcludebat, fm istã cõcludere. & hoc, qm̃ radix

K Quõ fit syllogismus circularis in secũdo mõ primæ figuræ negatiuo.

L

Nota quõ concluditur affirmatiua ꝓpõ in mõ negatiuo ꝑ conclusionẽ & maiorẽ.

M Nota radicẽ hanc dicti de oĩ ñ eẽ aliam a prima radice posita in prima lib. contra Abumazarẽ, q̃ putauit ꝑ hoc ex minori negatiua: immo ex duabꝰ negatiuis posse fieri syllogismũ i prima figura.

hæc

A hæc est, vt ponamus exempli gr̃a, ꝙ A inest oĩ illi, à quo negat̃ B, vel ꝙ A negat̃ ab oĩ eo, à quo negat̃ B, in contrariũ eius, qđ posuimus in prima figura, qđ erat, vt A inesset aut negaret̃ ab oĩ eo, quod est B: & fm hoc cõcludet, cuius minor est negatiua in prima figura, & cõcludet ẽt illud, quod est ex duabus negatiuis.

Cõtra Abumazarẽ.

Sed radix ista, quæ efficit̃ hoc in libro, nõ est ꝑ positionem. hoc enim est quod intelligitur ex ꝓpõne vl̃i ꝑ se, & cuius significatio est naturalis. sed radix hæc secũda est vnum, qđ sequit̃ ex ꝓpõne vl̃i negatiua.

B Si A negat̃ ab oĩ eo, qđ est B, ĩ omni mã, nõ tamen seqt̃ e conuerso, vt B ĩsit oĩ illi, a quo negat̃ A ĩ oĩ mã: & hoc cõuersum accipit Aristoteles.

Et propterea non est vtilitas in ipsa ad cõclusionẽ ex duabus negatiuis, hoc est, cũ positæ fuerint ambæ propositiones negatiuæ. atqui erit in ipso vtilitas, si sequat̃ ex hoc, quod dicim⁹, A inest nulli B, ꝙ A insit omni illi, quod nõ est B omnino sed hoc nõ sequit̃, quẽadmodũ non sequit̃ sil̃r etiã conuersum istud, quod hoc in loco ponunt, hoc est, ꝙ nõ sequit̃ in omni materia, vt A negetur ab oĩ eo, quod est B, vt B insit omni illi,

C quod non est A. albũ enim negatur ab omni eo, quod est nigrũ, & tñ nigrum non inest omni illi, quod nõ est albũ. sed sequit̃ hoc conuersum in his, quæ sunt opposita, à quorum altero nullũ ens effugit. sed fecit hoc in loco cõuersum istud Aristo. licet sit particulare, quẽadmodũ fecit cõuersionem vl̃is affirmatiuæ vl̃r. & propter hoc nõ exiuit in hoc dispositio à sua radice, qm̃ conuersio consequentis in potentia est conuersio ꝓpõnis. & ideo non exiuit ab eo, quod accipit̃ in monstratione circulari, eo ꝙ fuit ꝑ conclusionẽ, & conuersum vnius ꝓpõnum, qm̃ potentia consequentis conuersi est potentia cõuersionis ꝓpõnis. Hæc igitur est monstratio circularis in specieb⁹ syll̃orum vniuersaliũ primæ figurę.

D

In modis particularib⁹ primę figurę quo possit & non possit fieri circulus.

Sed in syll̃is particularibus, q̃ sunt in hac figura fieri nequit, vt scias ꝑ demr̃onem ꝓpõnem vl̃em fm viã circuli per conclusionẽ, & propositionem particularem. qm̃ enunciatio vniuersalis monstratur vtiq; ꝑ propositiones vl̃es, non autem particulares. & ad hæc, qm̃ non est syll̃s ex ambabus particularib⁹. monstratio nanq; circularis est per cõclusionem, & vnam duarum ꝓpositionũ conuersam. Sed super minore propositione fieri potest, vt adducatur

E demr̃o per viam circuli. Puta si A insit oĩ B: & B insit alicui C: & cõclusio ꝙ A insit alicui C. cũ igitur voluerimus inuenire demr̃onem, ꝙ B insit alicui C per viã conuersionis, accipiemus ꝙ A inest alicui C, quæ est cõclusio: & maiorem propositionẽ vl̃em conuersam, q̃ est, cũ dicimus, B inest oĩ A: & concludet̃ nobis in prima figura, ꝙ B inest alicui C. erit aũt in eo terminus medius, A. Consil̃r si fuerit syll̃s particularis negatiuus, fieri nequit, vt scias ꝑ demonstrationẽ propositionem vl̃em ob causam, quã diximus: sed fieri vtiq;

F potest, vt monstretur ꝑ ostensionẽ circularem, cum fecerimus in ꝓpositione negatiua vniuersali id, quod fecim⁹ in syll̃o vniuersali negatiuo, hoc est, vt ostendamus, ꝙ sequit̃ ex eo quod dicimus, A inest nulli B, vt B insit omni illi, à quo negatur A. cũ igitur coaptauerimus huic propositioni conclusionẽ, quæ est, A negatur ab aliquo B: concludet̃ nobis ꝙ B inest huic alicui. Iste igitur est modus mõstrationis circularis, qui efficitur in prima figura.

Secũda

G *Secunda figura. Cap. 6.* K

IN secunda aũt figura, affirmatiuum quidẽ nõ est monstrare per hunc modum, priuatiuum uero est. Prędicatiuũ igitur non monstratur, eo q̃ ambæ propositiones non sunt affirmatiuæ, conclusio aũt est priuatiua: sed prædicatiuum ex ambabus monstrabatur affirmatiuis. Priuatiuum uero sic monstrat. Insit A omni B: nulli autem C: cõclusio B nulli C. si igitur acceptũ fuerit B omni A inesse, necesse ẽ A nulli C inesse. fit enim secunda figura: medium B.

H

Sylli duo, prim⁹ concludẽs cõclusionẽ; prio intentã, secũd⁹ minorem primi ex maiore cõuersa, & cõclusione.

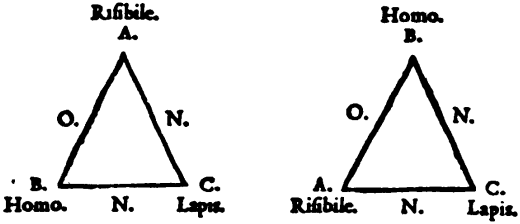

Sin aũt A B priuatiuum acceptum fuerit, alterũ uero prædicatiuum, prima erit figura: C quidem omni A: B aũt nulli C: quare B nulli A: neq; igitur B ipsi ipsum A. Per conclusionem igitur, & unã propositionem non fit syllogismus: accepta autem altera, erit.

I

Sylli duo, prim⁹ concludẽs cõclusionẽ primo intentam, secund⁹ maiorẽ primi cõuersam, ex cõclusione, & minore conuersa, conuertit̃ iterũ cõcl̃, & ita maior primi cõcludit̃.

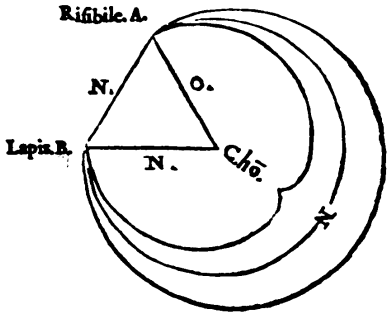

Si vero non vniuersalis syllogismus, in toto quidem propositio non demonstratur ob eandem causam, quã diximus & prius:

quæ

A quæ autem est in parte monstratur, qñ sit vniuersale prædicatiuũ. Insit enim A omni B: C vero nõ omni. cõclusio B C. si itaq; acceptũ fuerit B omni A: C asit non omni: A alicui C non ineſt: medium B.

Sylſi duo, primo concludẽs cõclusionẽ primo intentã: secũdo minorẽ, ex maiore cõuersã, & cõclusione.

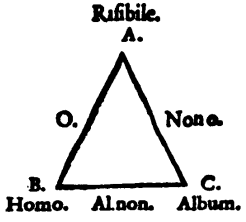

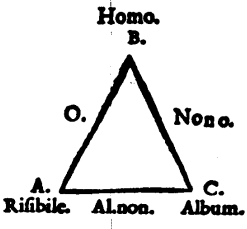

B Quòd si est vniuersalis priuatiua, non demonstrabitur A C pro positio, conuerso A B: accidit enim aut vtrasq;, aut alteram propositionem fieri negatiuam: quare non erit syllogiſmus. sed consimiliter monstrabitur, quemadmodum & in vniuersalibus, si acceptum fuerit, cui B alicui non ineſt, A alicui ineſſe.

Sylſi duo, primo concludẽs cõclusionẽ primo intẽtã, secũdo minorẽ ex assumptione.

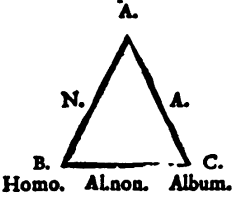

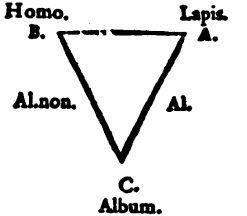

C *Secunda figura.* *Cap.* 6.

IN secũda vero figura fieri nõ potest, vt scias, ꝓpõnem affirmatiuã per demõstrationem sm viã circuli, propterea q̃ non concludit nisi negatiuam. sed fieri potest, vt negatiua cognoscat per huiusc̃modi demõstrationẽ, si A insit oĩ B: & A insit nulli C: & concludat in secunda figura, q̃ B insit nulli C, sm q̃ terminus medius est A. Si igit coaptauerimus huic, q̃ B ineſt omni A, quæ ẽ maior cõuerſa, cõcludetur q̃ A ineſt nulli C, quæ est minor in syllo primo. terminus asit medius in hoc syllo est B, sed in syllo primo erat A. Quòd si accepe rimus ꝓpõnem vsm maiorem in secunda figura negatiuã, fieri poterit, vt monstret per circulum, sed in figura prima. puta si dicam A ineſt nulli B: & A ineſt oĩ C: plana q̃ concludet nobis in secũda figura, q̃ B in est nulli C. cũm igit acceperimus cõclusionẽ istam, & coaptauerim illi D

Log. cũ cõ. Auer. Q mino-

G minorē conuersam, q̄ est c in oī A. cōcludet in prima figura, ꝙ B inest nulli A: iā enim c ē termin⁹ medi⁹. si igit cōuertamus conclusionē istā, proueniet nobis ꝙ A inest nulli B, q̄ fuerat maior ꝓpō negatiua in primo syllo. & ob hoc ꝓpriū est monstrationis circularis in hac specie secundæ figurę, vt nō seruet eadē figura, sed redit ad primā figurā. Cęterū fieri aliqñ etiā pōt, vt monstremus ꝓpōnem affirmatiuā in hac figura, cū fuerit minor p viā circuli, cū fecerimus radicē p̄cedentē, hoc est conuersionē affirmatiuæ ex negatiua. sin aūt fuerit maior, fieri nō poterit, nisi p cōuersionē minoris. sed hoc ē extra viā monstrationis circularis. *Verū in syllis cōcludentib⁹ particularē hac in figura fieri nō pōt, vt cognoscat ꝓpō vlis per demōnem secundū modum circuli, propterea ꝙ ipsi semp cōcludunt particularem. sed ꝓpō particularis potest vtiq; cognosci per demōnem, cùm vlis extiterit affirmatiua, & particularis negatiua. Puta in exemplo, si ponam⁹ ꝙ A inest oī B: & A non inest alicui C: & cōcludat ꝙ A nō inest alicui C. cùm igitur huic coaptauerim⁹ maiorem ꝓpōnem conuersam, puta si dicamus B inest omni A, proueniet nobis, B nō inest alicui C: & B inest oī A: & concludet nobis ꝙ A non inest alicui C in hac eadē figura: B enī est medius terminus, qui p̄dicat in hac cōplicatione de vtrisq; extremitatib⁹ simul. Quòd si ꝓpō vlis extiterit negatiua, q̄ est A B, fieri nō pōt vt minor affirmatiua cognoscat p demōnem, quæ est ꝓpō A C, cùm conuerterimus ꝓpōnem A B. non enim concluditur affirmatiua cōclusio ex ambabus ꝓpōnib⁹ negatiuis, aut vbi vna ipsarum extiterit negatiua. sed iā poterimus facere radicē præcedentē, vt cōcludamus affirmatiuam particularē. & hoc, qm cum habuerimus, ꝙ B non inest alicui C, quæ est conclusio, & habuerimus ēt ꝙ A inest nulli B: amplius conuerterimus hoc, & habuerimus, ꝙ B inest nulli A, & ad hæc acceperimus ꝙ sequit ex hoc, puta ꝙ cui oī inest A, illi nō inest B, & cōuerterimus hoc, puta ꝙ cui omni nō inest B, illi inest A: habebimus ꝙ A inest oī illi, cui nō inest B. cum igit coaptauerimus huic, ꝙ B non inest alicui C, cōcludetur nobis ꝙ A inest alicui C. & secundum hoc erit monstratio circularis in secunda figura.

Propriū ē demōnis circularis in secūda figura, vt non seruet idē mod⁹ figuræ. Quō possit concludi ꝓpō affirmatiua

H circulr in secūda figura p radicē pri⁹ positam.

* in particularib⁹ secūdæ quō possit, & si possit fieri vlis circularis.

I

K

L

Tertia figura. Cap. 7.

IN tertia aūt figura, qñ ambę quidem ꝓpōnes vlr acceptę fuerint, nō cōtingit monstrare p se inuicē. vle nāq; monstrat p vlia: cōclusio aūt, quæ in hac, semp est ſm partē: quare manifestū, ꝙ oīno non cōtingit monstrare p hāc figurā vlem propositionē. Quòd si hæc vlr sit, illa vero in parte, aliqñ quidē erit, qñq; aūt non erit. Cum igitur vtræq; prædicatiuę acceptæ fuerint, & vle fiat ad minus extremum, erit: cū vero ad alterū, nō erit. Insit enim A omni C: ipsum aūt B alicui: cōclusio, A B. si acceptū fuerit C oī A inesse: A autē alicui B: C quidē ostēsum est alicui B inesse: B vero alicui C non est monstratū, atqui necesse est, si C alicui B, & B alicui C inesse. sed non est idem, hoc huic, & hoc huic inesse.

M

sed

A

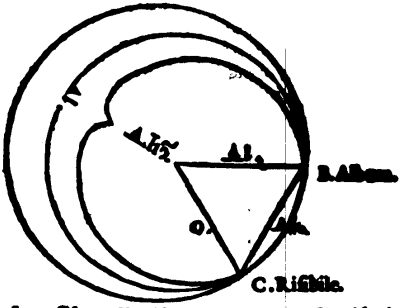

Syllõ duo, primꝰ concludẽs cõclõnẽ primo inter̃ã, secũdꝰ nõ concludit̃ ex conclu dẽ nõ minorẽ, sed ex cõuersa.

Sed assumendum, si hoc alicui huic, & alterum alicui huic. hoc autem accepto, non amplius fit ex conclusione, & altera propositione syllogismus. B

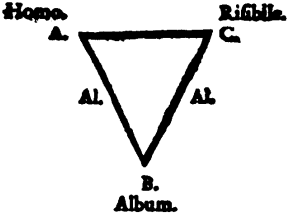

Syllõ ex assumptiõe cõcludens minorẽ.

Si vero B omni C: A autem alicui C: erit demonstrare A C, quando acceptum fuerit, C quidem omni B inesse: A aũt alicui. si enim C omni B inest: A aũt alicui B: necesse est A alicui C inesse: mediũ B. C

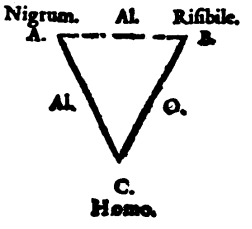

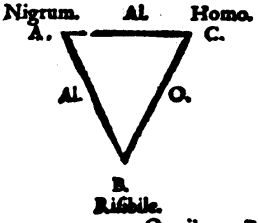

Syllõ duo, primꝰ concludẽs conclõnẽ primo inter̃ã, secũdꝰ maiorẽ primi ex cõclõne, & minore conuersa.

D Et qñ fit hæc quidem prædicatiua, illa vero priuatiua: quæ autem prędicatiua vniuersalis, monstrabit altera. Inest enim B omni C: ipsum vero A alicui non inest: conclusio, ꝙ A alicui B non inest. Si igitur assumptum fuerit C omni B inesse: inerat autem & A non omni B: necesse est A alicui C non inesse: medium B.

Sylli. duo, prim⁹ conclud̃s cõclusiõ primo insist̃, secũd⁹ minorem primi ex conclusiõe & minore cõuersa.

E Quando aũt priuatiua fiat vlis, non monstrat altera: nisi quãd modũ in ꝓtioribus, si acceptũ fuerit, cui hoc alicui nõ inest, alterũ alicui inesse. Vt si A quidẽ nulli C: ipsum vero B alicui: conclusio ꝙ A alicui B non inest. si igit acceptũ fuerit, cui A alicui nõ inest, cui alicui inesse, necesse est C alicui eorũ quæ B inesse. aliter aũt nõ est cõuertentẽ vltem, ppõnẽ monstrare alterã: nullo enim mõ erit sylli.

Sylli. duo, prim⁹ conclud̃s cõclusiõe pri⁹ intenđ, secũdus minorem primi ex assũptione.

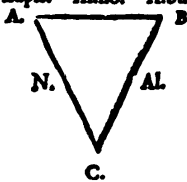

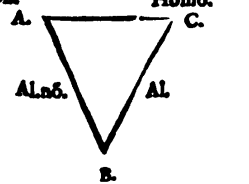

F Planũ itaq; ꝙ in prima quidẽ figura monstratio ꝓ se inuicẽ, & per tertiã, & per primam efficit figuram. cũm enim ꝑdicatiua est cõclusio, per primã: cũm aũt priuatiua, ꝓ vltimã. accipit enim cui hoc nulli, alterũ of inesse. In media aũt, cũm sylli quidẽ vlis fit, & per ipsam, & per primam figurã: cũm vero in parte, & per ipsam, & per vltimam. In tertia autem per ipsam oẽs. Manifestum autẽ, & ꝙ in tertia, & media, qui non per ipsas fiunt syllogismi, aut non sunt secundum circularem monstrationem, aut imperfecti.

Tertia

A

tertia si
ura non
t vlis pro
ō per cir
ulū often
i.

n syllo, in
quo ē alte
ra pticula
ris ī tertia,
ticularis
ñq; ondi
pt qñq; ñ,

B

nisi adhi-
beatur cō-
uersio. sed
hæc mon-
stratio nō
est vere cir
cularis.

Tertia figura. Cap. 7.

SEd in mōstratione circulari tertiæ figuræ, cū fuerint ambæ propositiones vniuersales, fieri non potest, vt cognoscas per demonstrationem per conclusionem vnam duarum propositionum in hac figura, qm̄ conclusio quidem erit particularis, propositio aūt, super qua intendimus demonstrationem adducere, est vlis. Quód si propositio vna extiterit vniuersalis & altera particularis, fieri potest, vt aliquando cognoscatur particularis per demōstrationem, & aliqñ fieri non potest, vt per demfonem cognoscatur. & hoc, cū fuerint ambæ ꝓpositiones affirmatiuæ, & minor extiterit vniuersalis. fieri enim potest, vt cognoscatur ꝑ demonstrationem secundum viam circuli. sin aūt extiterit maior vniuersalis, fieri nequit, vt cognoscatur per demfationem fm viam circuli. Puta in exemplo, si A insit omni C, quæ est maior: & B alicui C, quæ est minor: & concludat A alicui B cùm enim ipsi coaptauerimus maiorem ꝓpōnem conuersam, quæ est C inesse omni A, cōcludet nobis ex hoc, ꝙ C inest alicui B. sed hoc non erat

C

quæsitū nostrum. nam quæsitū nostrum erat conuersum huius, puta ꝙ B inest alicui C. licet enim hoc sequat ex necessitate, ꝓpterea ꝙ monstratū fuit, ꝙ particularis affirmatiua conuertitur, non tñ est aliquid, quod monstret per viam circuli ꝑ se & primo: sed si est, est mediante conuersione. monstratio enim circularis, quēadmodum diximus est, vt monstret vna propositio per conclusionem, & secundam cōuersam. Quód si vniuersalis fuerit minor, quemadmodum si B insit omni C: & A alicui C: fieri pōt, vt monstret

D

per viam circuli, ꝙ A inest alicui C, q̄ est propositio particularis maior. & hoc, qm̄ conclusio istius syllī est, A alicui B. cùm igit huic coaptauerimus minorē cōuersam, puta si dicamus C in omni B, planū ꝙ sequit, vt A insit alicui C. nā B est medius terminus: subijcit enim vtrisq; extremitatibus simul. Sin aūt extiterit vna duarum ꝓpōnum affirmatiua, & altera negatiua, & affirmatiua fuerit vlis, & negatiua particularis, prodibit nobis demro sup particulari. Puta in exemplo, si B insit omni C: & A non insit alicui B: concludet ꝙ

E

A non inest alicui B. si igit coaptauerimus huic conclusioni, ꝙ C inest omni B, sequetur ex necessitate, vt A non insit alicui C, fm ꝙ monstrauimus in tertia figura: B enim est medius terminus. Sin aūt negatiua extiterit vlis, nō cognoscetur affirmatiua particularis per demfonem fm viam circuli, nisi fecerimus radicē istam aliam. Puta in exemplo, si A insit nulli C: & B alicui C: concludet ꝙ A non inest alicui B. si igitur accipiamus loco eius, quod dicimus, A inest nulli C, ꝙ C inest omni illi, cui nō inest A: & coniunxerimus huic

F

ꝙ A non inest alicui B: planum ꝙ sequitur, B inesse alicui C, quæ est propositio particularis affirmatiua.

Iam igit monstratum fuit, ꝙ ostēsio, quæ est ꝑ circulum, si quidē fuerit in prima figura, erit in eadē prima figura, & erit ēt in aliquo simili figuræ tertiæ. vt cùm fecerimus radicem istā præcedentem, hoc est cùm acceperimus loco eius, quod dicim⁹ A inest nulli B, ꝙ B inest omni illi, cui non inest A. modus enim iste similis est figuræ tertiæ: nam A & B

Syllis circularis sic in pcia figura ꝑ eādē primā: in negatiuis tñ modis admisceat radix supra posita q̄ est quidā modus tertiæ.

G prædicantur simul de re vna, vnum quidem ipsorũ affirmatiue, & alterũ negatiue. sed hæc positio est positio termini medij ad A & B. iste aũt exitus est exitus termini medij in tertia figura ita, vt subijciat' vtrisq; extremitatibus. secũdum enim modum istum dixit Aristo. in hoc, q̃ est tertia figura, non autem q̃ sit tertia figura secũdum veritatem. Monstratio vero circularis in secunda figura erit consimiliter in eadem secunda figura, & erit etiam in prima, & in monstratione quoq;, quæ assimilatur tertiæ. Consimiliter monstratio circularis ĩ tertia figura erit in prima, secunda, & tertia, & secundum radicẽ, quæ assimilatur tertiæ. Planum igitur q̃ propositiones, de quibus diximus quòd nõ monstrantur secundum viam circuli, & hoc in secunda, ac tertia figura, quòd inquam ita se habẽt, & hoc, quoniam fieri non potest in aliquibus ipsarũ omnino, vt monstrentur per viam circuli. & si aliquæ etiã monstrãtur per viã circuli, species illa monstrationis circularis est imperfecta. I

In secũda vero p eãdẽ secũdã & primã, & modũ sistem tertiæ. In tertia verõ p oẽs, & per modũ similem tertiæ.

De Conuersione, quæ in syllogismis. Cap. 8. K

Conuertere aũt est, trãsponentẽ conclusionẽ, facere syllm, q̃ aut summũ medio non inerit, aut hoc vltimo. necesse enim cõclusione conuersa, & altera, ppõne manẽte, interimi reliquã. si enim erit, & conclusio erit. Differt aũt opposite, aut cõtrarie cõuertere cõclõnẽ: nõ enim idẽ efficitur syllm, cùm vtroq; modo conuertit'. sed hoc per sequentia manifestum erit. Dico aũt opponi omni, non oĩ: L & alicui, nulli: cõtrarie vero oĩ, nulli: & alicui, non alicui inesse.

Prima figura.

Sit nanq; monstratum A de omni C, p mediũ B. si itaq; A acceptũ fuerit nulli C ĩesse: ipsi vero B oĩ: nulli C inerit B. & si A quidẽ nulli C: B autem omni C: A non omni B, & nõ omnino nulli. non enim monstrabatur vlt per vlti mam figuram.

Risibile.

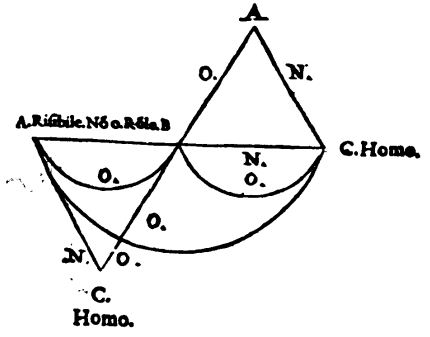

Connectit' cõclõ contrarie i primo mõ, ad tollẽdã vtranque ppõnem.

Omnino vero non est vniuersaliter destruere per conuersionem propositionem, quæ est ad maius extremum: semper enim tollitur per tertiam figuram. necesse nanq; ad vltimum extremũ ambas accipere propositiones. A

Et si priuatiuus syllogismus sit; consimiliter. Sit enim ostensum A nulli eorum quæ C inexistens per B. igitur si acceptum fuerit A inesse omni C: ipsi vero B nulli: B inerit nulli eorum, quæ C. & si A, & B omni C: A alicui B: sed nulli inerat.

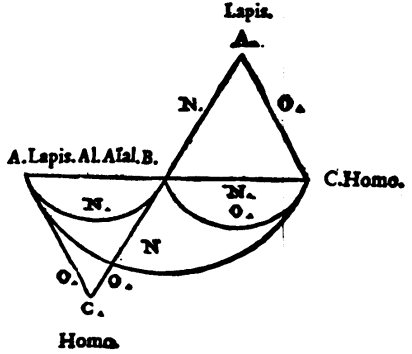

B

Conuertit cõclusio contrarie in secũdo mõ, ad tollẽdã vtrãq; ꝓpositionẽ.

Quòd si opposite conuersa fuerit conclusio, & syllogismi oppositi, & non vniuersales erunt. nanq; fit altera propositio in parte: quare & conclusio erit secundum partem. Sit enim prædicatiuus syllogismus, & conuertatur sic. igitur si A non omni C: omni autem B: ipsum B non omni C. & si A quidem non omni C: ipsum vero B omni: A non omni B. C

D

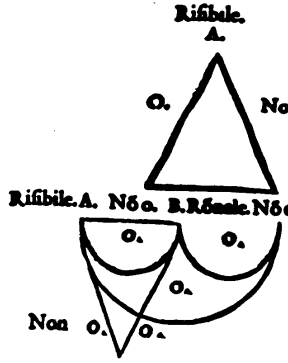

Conuertit conclusio oppoſite ſ prio mõ, ad tollẽdũ vtrãq; pro p poſitionẽ.

E

Conſimiliter autem & ſi priuatiuus ſyllogiſmus. Si enim A alicui c ineſt: ipſi vero B nulli: B alicui c nõ inerit, non ſimpliciter nulli. & ſi A alicui c: B vero omni, quemadmodum in principio acceptum eſt: A alicui B inerit.

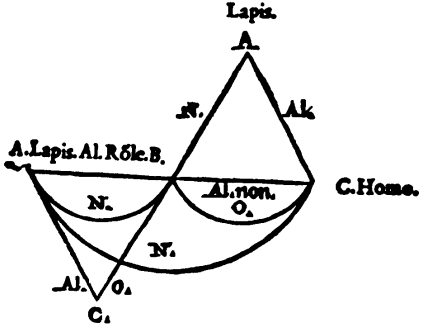

F

Conuertit conclusio oppoſite ſ ſcdo mõ, ad tollẽdũ vtrãq; propoſitionẽ.

Cęterum in ſyllogiſmis, qui in parte, qñ oppoſite quidẽ conuertatur concluſio, tolluntur ambæ propoſitiones: qñ autem contrarie, neutra. non enim amplius accidit tollere, quẽadmodũ in vniuerſalibus,

uersalibus, deficiente conclusione ſm conuersionem, ſed neq; omnino tollere. Sit enim oſtenſum A de aliquo C. igitur ſi acceptum fuerit A nulli C ineſſe: ipſum vero B alicui: A alicui B non inerit. et ſi A nulli C: omni autem B: ipſum B nulli C. quare tollunt vtreq;. A

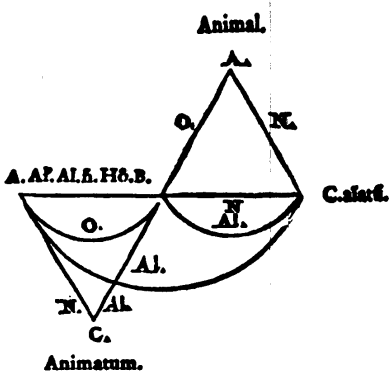

Conuertit cōcl'o op- B poſite in tertio mō ad tollēdā vtranq; ꝓpōnem.

Quod ſi contrarie conuerſa fuerit, neutra. Si.n. A alicui C nō ineſt: ipſi vero B omni: B alicui C non inerit. ſed nondū tollit, q̄d à principio: contingit nanq; alicui ineſſe, & alicui non ineſſe. ſed ipſius A B vñs, omnino non ſit ſyllus. ſi.n. A non ineſt alicui eorum quę C: B vero alicui ineſt: neutra propoſitionum vniuerſalis.

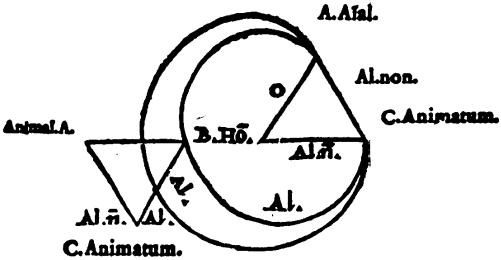

C Ex cōuerſiōe cōcl'onis i tertio mō cōtrarie, nulla tollit ꝓpōnū. q̄a minor n̄ deſtruit p ſe eſſdā figurā, cū concludat ꝑticularitāto minus maior per terū, q̄a ſyllus eſt ex duab⁹ ꝑticularibus.

Conſimiliter autē & ſi priuatiuus ſyllus. Si.n. accipiet A of C ineſſe, tollentur vtreq; ſi vero alicui, neutra, demr̄o autem eadem.

Tractatus.

Priorum Reſolutorũ

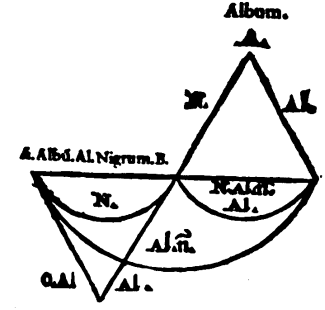

C. Homo.

L

Conuerſio oppoſite in quarto mõ. ad collectiuã vtrunq; p̃ponem. Qđ ſi conuertat cõtrarie. ibi

H

bil ſollicitudẽ addit & eſt, quæ & vltima poſteriori. Nota alio modo ſtatim cõuerſionem in ſylo conuerſiuo, q. t. lib. ſupra fuerit.

Tractatus de ſyllogiſmo Conuerſiuo.

Cap. 8.

COnuerſio autem hac in arte dicitur multis modis. ſed qđ vult hoc in loco eſt, vt per oppoſitũ concluſionis, & vnam duarum propoſitionum altera propoſitio ſylli deſtruatur, & quaſi eſt contraria mõſtrationis circularis, & hoc, qñ ſequit̃ ex neceſſitate, cũ acceperimus oppoſitũ concluſionis, & coaptauerimus vni duarũ propoſitionum, vt

I propõ ſecunda deſtruat̃ ex neceſſitate. ſi. n. non, nõ deſtruet̃ cõcluſio. nã conclo nõ deſtruet̃, niſi deſtruãtur propõnes, ſm q̃ declarauimus. ſed iam deſtruebat̃ concluſio p̃ poſitionẽ ſuę cotradictorię: qđ fieri nequit, & nõ cohęret. deſtructio autẽ vnius duarũ propõnum per oppoſitũ cõcluſionis variat̃, cũ oppoſitũ acceptũ fuerit cõtrariũ, aut cõtradictoriũ, quẽadmodũ oſtendet̃ poſt hoc. Cõtradictoria vero, quẽadmodũ dicemus, ſunt, oẽ, non oẽ aliqđ, nullũ. Contraria autẽ ſunt, cũ dicimus, oẽ nullũ: aliqđ, & non aliqđ.

Habeamus igit̃ ĩ pria figu. A de oĩ B: & B de oĩ C: & cõcludat̃ A de oĩ C. ſi igit̃ accepimus cõtrariã cõcluſionis iſtius, puta q̃ A de nullo C: & cõiunxerimus illi maiorẽ propõnem ſylli, puta q̃ A de oĩ B: manifeſtũ q̃ cõcludet̃ ĩ ſcđa figura, B inẽ nulli C, qđ eſt cõtrariũ minoris propõnis accepę in ſylo. & eodẽ mõ, ſi cõiunxerimus contrario iſtius eiuſdẽ cõcluſionis p̃ponẽ minorẽ, cõcludet̃ cõtradictoriũ maioris propõnis. veluti ſi habem⁹, q̃ A inſit nulli C, qđ

M

ẽ cõtrariũ cõcluſionis: cũ huic cõiũxerimus minorẽ propõnẽ, puta ſi dicamus, B ſeſt oĩ C: planũ q̃ cõcludit̃ ĩ tertia figu. q̃ A nõ ſeſt alicui B, qđ eſt cõtradictoriũ, nõ aũt contrariũ maioris propõnis. fieri. n. nõ põt, vt tertia figura cõcludat vſlem, propõ aũt cõtraria eſt vñs. propõ igit̃ maior ĩ pria ſpẽ primę figuræ deſtruit̃ deſtructione particulari, nõ aũt vñi ſm hãc viã, hoc eſt p̃ acceptionẽ cõtrarię cõcluſionis: minor vero deſtruit̃ deſtructiõe vñi. Cõſtat hoc idẽ accidit in ſcđa ſpẽ ptię figurę, puta q̃ cõcludit

Pria Figu. Nota q̃o fiat ſyllus cõuerſiuꝰ ſumendo contrariũ cõcluſionis cũ altera propõne.

A q̃ cõcludit negatiuã vl̃em. cũ.n.acceptum fuerit contrariũ cõcl̃onis, fieri põt, vt minor destruat destructiõe vl̃i: sed maior destrui põt destructiõe particulari, qm̃ ad destructionẽ istam cõponit syll̃s in tertia figura. Sin aũt accipiat cõtradictoriũ concl̃onis in his duabus spẽbus figurę isti⁹, fieri nõ põt, vt destruat vna duarũ propõnum syll̃i, nisi destructione particulari. ꝑpea ꝙ vna duarum propositionum syll̃i contradictoriarum erit particularis, & qm̃ contradictorium est particulare, & ꝑpea sequitur, vt sit conclusio particularis, & sic cõtradictoria particularis. Numeret ergo prima hęc spẽs syll̃i, vt A insit omni B: & B oĩ C: & cõcludat A oĩ C. si igitur accipiat contradictoriũ istius cõclusionis, vt ꝙ A nõ insit alicui C: & huic cõiunxerimus maiorẽ propositionẽ, puta ꝙ A insit oĩ B: planũ ꝙ cõcludetur ex hoc in scd̃a figura, ꝙ B non inest alicui C, per viã positionis. hoc autẽ est contradictorium, nõ aũt contrariũ propõnis minoris. consimiliter, si coniunxerimus ei, qd̃ dicimus, A nõ inest alicui C, propõnem minorẽ, quæ est, ꝙ B inest omni C, cõcludetur ex hoc, ꝙ A nõ inest alicui B, qd̃ est cõtradictoriũ maioris. cũ igitur accipitur contradictorium, non erit propõ vl̃is, sed particularis. Consimiliter accidet idem hoc in specie vl̃i negatiua istius figuræ, cũ.n.acceperimus cõtradictoriũ suæ conclusionis, puta ꝙ A inest alicui C: & coniunxerimus illi propositionem vl̃em negatiuã, puta ꝙ A insit nulli B: concludetur nobis, ꝙ B nõ inest alicui C. Eodẽ pacto accidet, si ipsi cõiunxerimus affirmatiuã, quẽadmodũ si fuerit A in aliquo C: & B in oĩ C: sequit.n.ex hoc, vt A insit alicui B, qd̃ est cõtradictoriũ vl̃is negatiuæ. Cęterũ in duabus spẽbus particularibus figurę isti⁹, cũ acceptũ fuerit cõtradictoriũ cõcl̃onis, fieri põt vt ambæ propõnes destruant simul. sed si accipiat cõtrariũ, fieri neqt, vt vna ipsarũ destruat ꝑ hãc viam. Sit.n.cõcl̃o, ꝙ A insit alicui C, ꝑ mediũ B: si accipiat cõtradictoriũ suũ, puta ꝙ A inest nulli C: & ipsi cõiungat minor propõ, puta ꝙ B insit alicui C: cõcludet ex hoc ĩ tertia figura, ꝙ A inest alicui B, qd̃ ẽ cõtradictoriũ maioris. si igit cõiũxerimus huic, qd̃ dicimus, A inest nulli C, ꝓpõnẽ maiorẽ, vt ꝙ A inest oĩ B: cõcludet nobis, ꝙ B inest nulli C, qd̃ ẽ contradictoriũ minoris. ambæ igit ꝓpõnes destruunt, cũ cõuerterim⁹ ad cõtradictoriũ. Sin aũt conuertamus ad cõtrariũ, non destruet vna duarũ ꝓpõnũ. si.n.fuerit cõtraria cõcl̃onis particularis affirmatiuæ, puta ꝙ A non inest alicui C: & adiũxerimus huic maiorẽ, vt ꝙ A insit oĩ B: cõcludet nobis ex hoc, ꝙ B nõ ĩest alicui C. sed q̃ dicimus B ineẽ alicui C, & B nõ ineẽ alicui C, pñt aliqñ sil̃ verificari, & ꝑpea non destruit penit⁹ opatio hęc ꝓpõnẽ minorẽ. Sin aũt huic cõtrario qd̃ dicimus, A nõ ĩest alicui C, cõiũgamus ꝓpõnẽ minorẽ, puta B ĩeẽ alicui C, n̄ erit ex hoc syll̃s, qm̃ ẽ ex binis ꝑticularib⁹. sed hic nõ cõcludit ĩ.iij. figu. Cõsil̃r accidet ĩ spẽ ꝑticulari, q̃ cõcludit negatiuã ĩ hac figu. hoc ẽ, qm̃ si cõuerterim⁹ cõcl̃onẽ ad cõtradictoriũ, fieri poterit, vt destruant ãbę ꝓpõnes sil̃. sin ãt cõuerterim⁹ ad cõtrariũ nulla ipsarũ destruet. mõstratio aũt hui⁹ ẽ mõstratio, q̃ ꝑcessit ĩ ꝑticulari affirmatiua. Se-

Quõ fiat syll̃s cõuersiu⁹, sumẽdo cõtradictoriũ cõcl̃onis cũ altera ꝓpõne.

In modis ꝑticulari- b[illegible] contr[illegible] [illegible]no [illegible] nis p[illegible] ri syll̃s c[illegible] uersiu⁹ in ꝑ ãbas ꝓpõnes.

Secunda figura. Cap. 9.

SEd in secunda figura, propositionem quidē, quæ ad maius extremū. non est interimere contrarie, facta cōuersione vtrolibet modo. nam semper erit conclusio in tertia figura: vtis autem non erat in hac syllus. alterum vero similiter tollemus conuersioni. dico autē similiter, si contrarie quidē conuertitur cōtrarie: si vero opposite, opposite. Insit enim A omni B: ipsi autem C nulli: conclusio B C. si itaq; acceptū fuerit B omni C inesse: & A B maneat: A omni C inerit: nam sit prima figura. q; si B omni C: A vero nulli C: A non oī B, figura vltima. Sin autem opposite conuersum fuerit B C, A B quidem itidem monstrabitur, A C vero opposite. Si enim B alicui C: A autem nulli C: A alicui B nō inerit. rursus si B alicui C: A vero oī B: A alicui C. quare oppositus sit syllis.

V Animal.

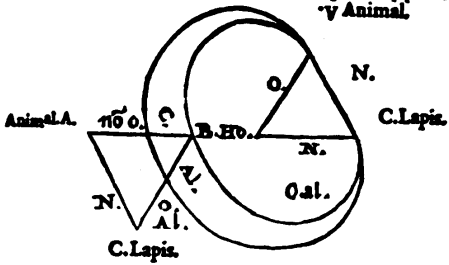

Conuertit conclo in hoc mō cōtrarie, & opposite, ad tollēdā vtranq; ꝓpōnem.

Consimiliter monstrabit, & si è conuerso se habeāt propōnes.

I

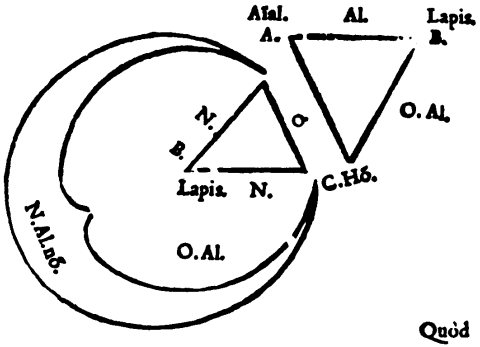

Conuertit conclo in hoc mō, & contrarie, & opposite, ad tollendā vtrāq; ꝓpōnē: & fit vt I su pio ri.

Quòd

Quòd si syllus est in parte, si contrarie conuertatur conclo, neutra propositionum tollitur, quemadmodũ neq; in prima figura: si vero opposite, vtræq;. Ponatur. n. A B quidem nulli inesse: ipsi autem C alicui: cõclusio B C. si itaq; positũ fuerit B alicui C inesse: & A B maneat: conclusio erit, q; A alicui C non inest. sed nõ est sublatum, quod à principio: contingit enim alicui inesse, & non inesse. rursus si B alicui C: & A alicui C non est syllogismus. neutrũ enim acceptorum vniuersale: quare non tollitur A B. A

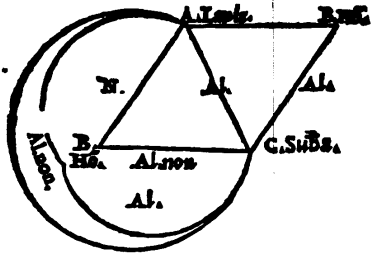

B

Conuersa conclõne contrarie nulla tollitur ꝓpõnũ: qa minor n destruit ꝑ ꝑticularem nec maior ꝑ binas ꝑticulares.

Quòd si opposite conuertatur, tolluntur ambæ. Si enim B omni C: A vero nulli B: nulli C ipsum A. sed erat alicui. rursus si B omni C: A autem alicui C: A alicui B.

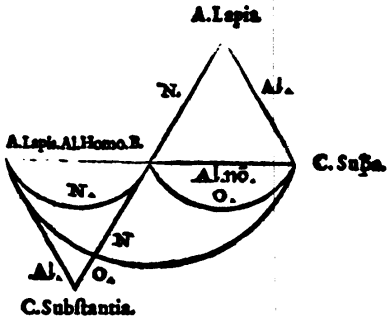

C

Conuertit̃ i hoc mõ cõclo opposite, ad tollẽdam vtranq; ꝓpõnem.

Eadem vero demonstratio, & si vniuersale prædicatiuum.

Tractatus

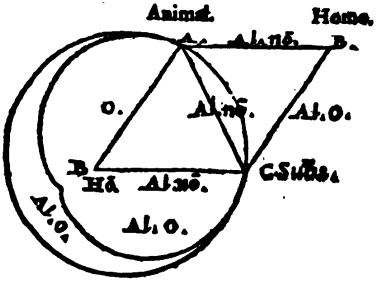

Inisio mō conuersa cōclusione opposite vtraq; tollit, ppō, cōtrarie vero neutra, vt in superiori.

H *Tractatus de Conuersione in Secunda figura. Cap. 9.*

In. 2. figu. nō pt destrui maior vl̄i destructiōe, nec p cōtrariū, nec p cōtradictoriū cōclusionis: minor vero p vtrumq; destrui pt.

IN secunda aūt figura fieri nō potest, vt destruatur maior propositio destructione vl̄i, neq; per acceptionem contrarij conclusionis, neq; p acceptionē contradictorij. & per acceptionē quidē contradictorij manifestum est, p acceptionē vero cōtrarij, qm̄ syllus componetur in tertia figura, & cōclusio erit particularis. Sed propositio minor destrui potest p duos modos, hoc est,

I si conuertamus conclusionē ad contrariū, & si conuertamus ad cōtradictoriū. Monstratio huius, si A insit oī B. & insit nulli C, si. n. accipiamus cōtrariū, puta ꝙ B insit omni C: & coniunxerimus huic propōnem maiore, puta ꝙ A inest omni B: planum ꝙ sequitur ex hoc in prima figura, vt A insit omni C, qd est contrarium minoris propositiōis. Si vero fecerimus hanc eandē conuersionē ad maiorem propositionē destruendam, puta cū acceperimus B inesse omni C, quod est contrarium conclusionis: & coniunxerimus ipsi, ꝙ A inest nulli C, quę est minor: prodibit complicatio sermonis in tertia figura, & concludetur ꝙ A non inest alicui B, qd est contradictorium, non autē contrarium maioris propositiōis. erit autem destructio particularis, nō vl̄is. Si vero conuerterimus conclusionem B C ad contradictorium, propositiones destruentur per contradictorium, hoc est destructiōe particulari. & hoc, qm̄ si acceperimus contradictoriū cōclusionis speciei syll̄i præcedentis, puta, si dicamus B inest alicui C: & ipsi cōiunxerimus propositionē minorem, vt ꝙ A inest nulli C: planum, ꝙ hoc cōcludet in tertia figura, A non inesse alicui B, quod est contradictoriū maioris propositionis. consimiliter si acceperimus hoc idē contradictorium, puta, si dicamus B inest alicui C: & ipsi cōiunxerimus propositionem maiorē, quæ est A inesse omni B: manifestum ꝙ concludetur in prima figura, A inesse alicui C, qd est cōtradictorium minoris. Iam itaque monstratū fuit in hoc sermone, ꝙ syll̄i, qui fiunt ad destruendas propositiones istius speciei secundę figurę, ꝙ inquam isti omnes sunt

L

Ex cōtradictorio cōclusionis destruentē ambas ꝓpōnes destructione ꝑticulari.

M

A sunt particulares, & destructio ipsarum est particularis, præter minorem propositionem: hæc.n.& in toto, & in parte destrui pōt.* Eodē pacto ostendetur in alia specie vl̄i secundæ figurę, hoc est in qua maior est vl̄is negatiua, & minor affirmatiua vl̄is. Sed in duabus speciebus particularibus figuræ istius, si ipsorum conclusionem couertamus ad contrarium, fieri non pōt f̄m hoc, vt vtrauis duarum propositionum destruatur. Causa autem in hoc est eadem, quę ante hoc accidit in prima figura. Sin aūt conuertatur cōclusio ad contradictorium, prodibit f̄m hoc destructio vtriusq; duarum propositionum. Mōstratio huius, si ponamus ꝙ A in sit nulli B: & A insit alicui C: erit.n.conclusio, ꝙ B non inest alicui C. si itaq; ponamus contrarium huius, puta ꝙ B inest alicui C: & huic adiūxerimus maiorem propositionē, vt ꝙ A inest nulli B: erit conclusio in prima figura, ꝙ A non inest alicui C. sed hoc nō destruit propositionem secundam, quę erat A inesse alicui C: fieri.n.potest, vt A insit alicui C, & non insit ēt alicui alij. sin autē huic applicuerimus propositionem particularem, non erit syll̄s, propterea ꝙ erunt ambæ propositiones particulares. Monstratum ergo fuit ex hoc, q̄m si conuertamus conclusionem ad contrarium, fieri non potest destructio vtriusuis duarū propositionum. Sin autem conuerterimus ad cōtradictorium, iam destruetur vtraq; duarū propōnum. puta si accipiamus contradictoriū conclusionis, ꝙ B insit oī C: cumq; ipsi coaptauerimus A inesse nulli B: concludetur in prima figura, ꝙ A inest nulli C, contradictoriū videlicet eius, quod dicebamus, A inesse alicui C, quæ erat minor propō. cū vero ipsi applicuerimus propositionem minorem, puta, si dicamus A inesse alicui C, habebimus ꝙ B inest oī C: & A inest alicui C: & cōcludetur nobis in tertia figura, ꝙ A inest alicui B, quod est contradictorium eius quod dicebamus, A inest nulli B, quæ erat maior propositio. Et per eadem ista monstratur hoc in specie, cuius maior erat vl̄is affirmatiua, hoc est in secunda specie particulari secundæ figuræ.

*Idē ē modꝰ ofīsiōis ī sedo mō figuræ secundæ. In syll̄is ꝑticularibꝰ secūdæ ex conclōne ad cōtrariū cōuersa nō destruūt ambæ ꝓpōnes: sed ex cōuersiōe ad cōtradictoriū possunt.

B

C

D

E

Tertia figura. Cap. 10.

SEd in tertia figura, cū contrarie quidem conuertatur conclusio, neutra tollitur propositionum f̄m nullum syllogismorum: cùm vero opposite, ambæ, & in omnibus. Sit ostensum A alicui B inexistens: medium autem sit acceptum C: sint autem propositiones vl̄es. igitur si acceptum fuerit A alicui B nō inesse: B vero omni C: non fit syllogismus A & C. neq; si A eorū quidem quæ B alicui non insit: C autem omni: non erit B & C syllogismus. Consimiliter autem monstrabitur, et si non vniuersales ꝓpositiones. aut enim ambas necesse est secūdum partem esse per conuersionem, aut vniuersale ad minus extremum fieri. verum sic non erat syllogismus, neque in prima figura, neque in media.

F

Quòd

C

In his tribꝰ modis, ſi cõuertatur cõtrarie ipſa cõcluſio, nulla tollit' ppõnũ: qa maior particularis ſ pria figura, aut vtraq; particulares in ſecunda.

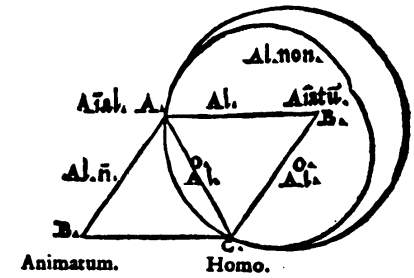

H Quòd ſi oppoſite conuertatur, propoſitiones tolluntur ambę. Si enim A nulli B: B vero omni C: A nulli C. rurſus ſi A nulli quidem B: ipſi vero C oſ: B nulli C. Et ſi altera non vniuerſalis, conſimiliter. Si enim A nulli B: B vero alicui C: A alicui C non inerit. Q ſi A B quidem nulli: C autem omni: nulli C ipſum B.

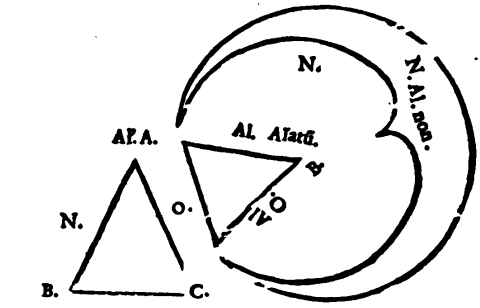

I

Conuertit' concſo in his modis oppoſite, ad tollẽdã vtranq; ꝓ põnem.

Similiter vero & ſi priuatiuus ſyllogiſmus. Sit enim oſtenſum A alicui B non inexiſtens: ſit autem prædicatiuum quidem B C: negatiuum autem A C: ſic enim efficiebatur ſyllꝰ. quando igitur contrarium acceptum fuerit concluſioni, non erit ſyllogiſmus. ſi enim A alicui B: B vero omni C: non erat ſyllꝰ ipſius A, & ipſius C. neque ſi A alicui B: C vero nulli: non erat ipſius B, & ipſius C ſyllogiſmus. quare non tolluntur propoſitiones.

Quando

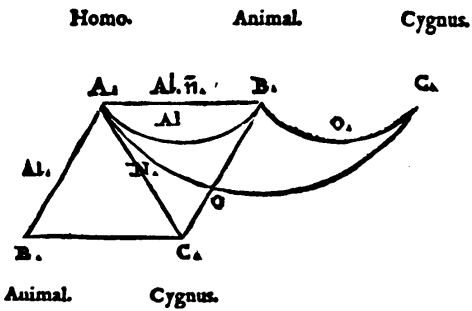

A Inhoc mõ si cõuertatur cõclo contrarie, nulla tollitur propõnũ: qa maior in .j. et .ij. figura eẽt pticularis.

Quando autem oppositum, tolluntur. Si enim A omni B: & B ipsi C: A omni C: sed nulli inerat. rursus si A omni B: ipsi autem C nulli; B nulli C sed omni inerat.

B

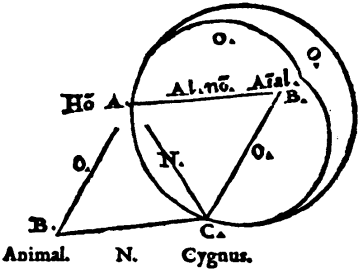

Conuertiẽ cõclo opposite in hoc mõ, ad tollẽdã vtranq; ꝓpõnem

C

Consimiliter autẽ monstratur, & si non vniuersales sunt propositiones. Sit enim A C, & vniuersale. & priuatiuum, alterum autem prædicatiuum in parte. si igitur A omni B: B autem alicui C: A alicui C contingit: sed nulli inerat. rursus, si A omni B: ipsi autem C nulli; B nulli C.

Conuersio conclusionis opposite in hoc modo, ad tollendam vtranque propositionem.

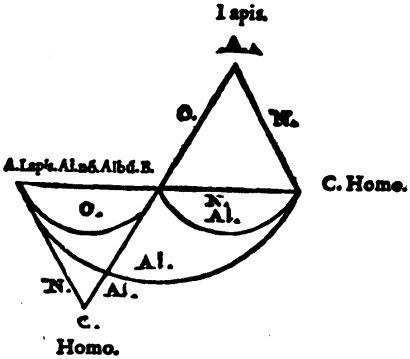

H

Sin autem A alicui B: & B alicui C, non fit syllogismus. neque si A alicui B: ipsi autem C nulli, neque sic. quare illo modo tolluntur, sic autem non tolluntur propositiones.

Conuersa conclusione contrarie in hoc modo, nulla tollitur propositionum, eadem ratione qua & in superiori modo.

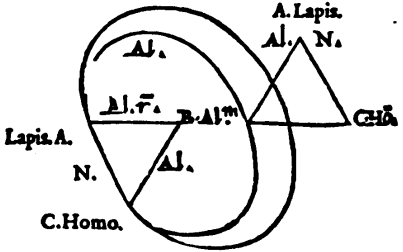

I

Planũ igitur per dicta, quũo cõuersa cõclusione in vnaquaque figura fit syllogismus, & quĩ contrarius propositioni, & quĩ oppositus. Et quod in prima quidem figura per mediam, & vltimam fiunt syllogismi, & quæ ad minus extremũ semper per medium tollitur, quæ vero ad maius per vltimũ. In secunda autem per primã, & vltimam: quæ quidẽ ad minus extremũ semper per primã figurã, quæ aũt ad maius per vltimã. Sed in tertia per primã, & per mediã. & quæ quidẽ ad maius semper per primã, quæ autẽ ad minus per mediã. Quid igitur est conuertere, & quũo in vnaquaque figura, & quis fit syllogismus, manifestum.

Tractatus

A

Tractatus de Conuerſione in Tertia figura. Cap. 10.

In tertia figu. ex conuerſione cõſonis ad contrariũ ſi deſtruit aliqua p. põnũ: ſed ex cõuerſione ad cõtradictoriũ vtraq.

IN tertia vero figura, ſi conuertatur concluſio ad contrarium, fieri non poteſt, vt per hoc deſtruatur vna ſuarum ꝓpoſitionum: & hoc in omnibus ſpeciebus figuræ iſtius. ſin autẽ conuertatur ad contradictorium, fieri poterit, vt per hoc deſtruatur vtraq; propoſitiõũ ſyllſi per coaptationẽ coniunctionis ipſius cum contrario: & hoc in omnibus ſpeciebus iſtius figuræ. Inſit ergo A omni C: & B conſimiliter inſit omni C: planum ꝙ ex hoc cõcludetur A ineſſe alicui B. iſta autem eſt prima ſpecies tertiæ figuræ. Quòd ſi accipiamus contrariũ concluſionis iſtius, puta A non ineſſe alicui B: & ipſi adiunxerimus propoſitionem minorem ita, vt dicamus B in omni C, nõ concludetur aliquid, qm̃ hic erit ſyllſi in prima figura, vbi maior eſt negatiua particularis. Quòd ſi ipſi cõiungamus maiorem propoſitionẽ, puta ſi dicamus A ineſt omni C, nihil ẽt conſimiliter concludetur: qm̃ hic ſyllogiſmus erit in ſecũda figura, vbi
C maior eſt particularis. & hoc, quoniam habebimus A non ineſſe alicui B: & A ineſſe omni C. Eodem pacto mõſtrabitur, ſi extiterit vna duarum propoſitionum affirmatiua particularis: hoc eſt, qm̃ fieri nequit, vt in ipſis deſtruatur vna duarum propoſitionum per cõuerſionem concluſionis ad contrarium. & hoc, qm̃ ſi ꝓſcrutabimur deſtructionem propoſitionis vlis, erit ſyllſus ex binis particularibus. ſin autem coniecterimus deſtructionẽ propoſitionis particularis, erit in hoc maior particularis. verum ſm iſtud non erit ſyllſi in prima figura, neq; in ſecũda. hẽ autẽ ſunt duæ figuræ, ꝑ quas deſtruunt propoſitiones iſtius ſyllſi. Iam itaq; monſtratum eſt, ſi conuertat cõclaſio ad contratiũ in ſpeciebus affirmatiuis iſtius ſyllſi, ꝙ fieri nõ ꝑt, vt ſm hoc deſtruat vna duarũ propoſitionum ꝑ propõnẽ ſecundam, & cõuerſionẽ. Sin autẽ conuerſa fuerit ad cõtradictorium, fieri põt, vt ſm hoc deſtruatur vtra que duarum propõnum per coaptationẽ alterius affirmatiuæ ad cõuerſionẽ. Mõſtratio autem huius, qm̃ ſi conuertamus, quod dicimus A ineſt alicui B, quæ eſt concluſio, quã poſuimus in prima ſpecie figuræ iſtius, hoc eſt tertię, ad ſuũ contradictoriũ, veluti ſi dicamus, A in eſt nulli C: & ipſi cõplicuerim⁹, qđ dicimus, B in oĩ C, quę eſt vna duarum propoſitionum ſyllſi: cõcludetur ex hoc in prima figura, ꝙ A ineſt nulli C, qđ eſt contrarium ei, qđ dicebamus A ineſt oĩ C, quę eſt altera propõ ſyllſi poſiti. Conſimiliter ſi addiderimus ei, qđ dicimus A ineſt nulli B, propõnem ſecundam, ꝙ eſt, cùm dicimus A ineſt oĩ C: planum ꝙ concludetur in ſcĩa figura F B ineſſe nulli C, qđ eſt contrarium eius, qđ dicebamus B ineſt omni C, quę fuit minor propoſitio. Conſimiliter accidet, cũ extiterit vna duarum propõnum affirmatiuarũ particularis. ſi. n. A in ſic nulli B, quę eſt contradictoria cõcluſioni: & huic applicuerimus B ineſt alicui C, quæ eſt propõ particularis: cõcludet nobis in prima figura, ꝙ A nõ ineſt alicui C. Quòd ſi huic cõcluſioni applicuerimus propõnẽ vltem, habebimus A leſt nulli B: & A leſt oĩ C:

Monſtratio exẽplaris ad cõuerſionẽ ad cõtrarium.

Monſtratio exẽplaris ad cõuerſionẽ ad cõtrarium.

D

E

& hoc concludit in secunda figura. φ B ineſt nulli C, quod eſt contradictorium propoſitionis particularis poſitæ. Eodem pacto accidet in ſyllogiſmo vniuerſali negatiuo iſtius figuræ, hoc eſt, qui conſtat ex duabus propoſitionibus vniuerſalibus, quarum altera eſt negatiua & in ſyllogiſmo particulari negatiuo, hoc eſt in ſyllogiſmo, in quo vna duarum propoſitionũ eſt particularis: & altera vniuerſalis, & vna etiam ipſarum negatiua ſm illud, idem, quod accidebat affirmatiuo vniuerſali & particulari: hoc eſt, ſi conuerterimus cõclusionem in ipſis ad contrarium, fieri non poteſt, vt per hoc deſtruatur vna duarum propoſitionum. cauſa autem in hoc eadem eſt cauſa, quæ fuerat in ſpecie affirmatiua vniuerſali, ac particulari: & demonſtratio ſuper hoc eſt demonſtratio eadem illa. Manifeſtum igitur ex eo, quod diximus, qualiter erit ſyllogiſmus in omni figura, cùm conuerterimus concluſionẽ ad contrarium, & cũm ad contradictorium: & quãdo erit deſtructio, & quando non erit: & cum extiterit, quando erit vniuerſalis, & quando erit particularis.

Quodque ſyllogiſmi omnes deſtruentes vtranque propoſitionum primę figuræ, cum conuertitur concluſio, fiunt in ſecũda figura & tertia. qui enim fit in ſecunda figura, deſtruit minorem propoſitionem: qui vero fit in tertia, deſtruit maiorem. Conſimiliter monſtratum fuit, φ ſyllogiſmi, qui deſtruunt vtranq; propoſitionum in ſecunda figura, cùm conuertitur concluſio, fiunt in prima figura ac tertia: nam minor deſtruitur in prima figura, maior autem in tertia. Quodque eodem etiã modo ſyllogiſmi deſtruentes propoſitiones ſyllogiſmi, qui eſt in tertia figura, ſi conuertatur concluſio ſua, erunt in prima figura, ac ſecunda. nam maior deſtruitur in prima figura, minor autem in ſecunda.

Eadẽ eſt ſolutio ſyllogiſmi negatiuus, & vlbi, & particularibus.

Epilogus dictorũ de ſyllogiſmo ecthetico.

De Monſtratione per impoſſibile. Cap. 11.

SYllogiſmus vero qui per impoſſibile, monſtratur quidem, quando contradictio concluſionis poſita fuerit, & aſſumpta ſit alia propoſitio. Fit autem in omnibus figuris, ſimile nanque eſt conuerſioni: præterquam quòd differt tantum, quòd conuertitur quidem facto ſyllogiſmo, & impoſitis ambabus propoſitionibus: deducitur vero ad impoſſibile, non præconfeſſo prius oppoſito, ſed manifeſto exiſtente, quòd verum: Termini autem ſimiliter ſe habebũt in ambobus, & eadem amborum acceptio. Vt ſi A ineſt omni B: medium autem C. ſi fuerit ſuppoſitum aut non omni, aut nulli B ineſſe: C vero omni, quod erat verum: neceſſe eſt C aut nulli, aut non omni B ineſſe. hoc autem impoſſibile: quare falſum, quod ſuppoſitum eſt. verum igitur oppoſitum.

Conſimi-

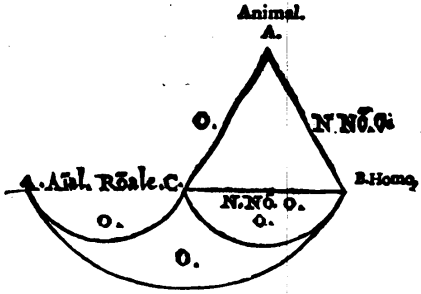

A

Syllĩ, conuersiuꝰ, & ad ſpoſe ĩ ſcda figu. ad ꝓbãdã minorẽ ꝓ põnẽ primi ſyllĩ.

Conſimiliter vero & in alijs figuris. quęcunque enim conuerſionem ſuſcipiunt, & ſyllogiſmum per impoſſibile. B

Prima figura.

ALia itaq; problemata oĩa per impoſſibile mõſtrantur in omnibus figuris: vſe autem prædicatiuũ in media quidem, & tertia monſtratur, in prima vero non mõſtratur. Supponatur nanq; A nõ oĩ B, aut nulli ineſſe: & accipiatur alia propoſitio vtrinlibet, ſiue C ineſſe omni A, ſiue B omni D: ſic enim eſſe poſſet prĩa figura. Si igitur ſuppoſitũ eſt A ineẽ nõ omni B, non ſit ſyllĩs, vtrinlibet accepta propoſitione. Si autem nulli, quando B D aſſumpta fuerit, ſyllĩus quidem erit falſi, ſed propoſitum non monſtratur. ſi enim A nulli B: B vero omni D: A nulli D. hoc vero impoſſibile: falſum itaq; A ineſſe nulli B. ſed ñ, ſi nulli falſum, oĩ verũ. Quòd ſi C A accepta fuerit, nõ ſit ſyllĩs. neq; qñ ſuppoſitum ſit A ineſſe nõ omni B. quare manifeſtum, q; oĩ ineſſe non monſtratur in prima figura per impoſſibile. C

Ex his quatuor cõplicatiõibus oſtẽdit' nõ concludi vlem affirmatiuã in .1. figu. qa aut cõplicatio ĩutilis, aut ꝓpoſitũ nõ mõſtrat', cũ cõtraria poſſint eſſe ſimul falſa.

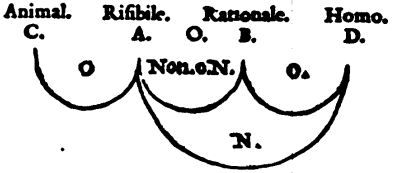

Alicui vero, & nulli, & non oĩ monſtratur. Supponatur. n. A nulli B ineſſe: B autem acceptum ſit oĩ, aut alicui C; igitur neceſſe

G eſt A nulli, aut non oſt C ineſſe. ſed hoc impoſſibile. fit.n. verum et manif-ſtum, ꝙ A ineſt omni C: quare ſi hoc falſum, neceſſe eſt A alicui B ineſſe. Quòd ſi ad A ſumpta fuerit altera propoſitio, non erit ſyllſs, neqꝫ qſi contrarium concluſioni ſuppoſitum fuerit, vt alicui non ineſſe. Planum igitur, ꝙ oppoſitum ſupponendum.

Inhiſyllſs aſſũ-tnad mam ex-tremũ ꝓpõe, aſtruitur ꝓpoſitio affirmatiua ꝓ impoſſe: ad maiꝰ vero nihil, qa

H mior eſſet vhs negatiua. neq; ſi ſumat cõcloſus cõtrarii: qa mior eſſet itidẽ negatiua.

Rurſus ſupponatur A alicui B ineſſe: acceptum autem ſit C omni A: neceſſe itaqꝫ C alicui B ineſſe. hoc aũt ſit impoſſibile: quare falſum, quod ſuppoſitum eſt. ſi vero ſic. verũ nulli ineſſe. Conſimiliter autem & ſi priuatiuum ſumptum fuerit C A. Sed ſi propoſitio, quæ eſt ad B accepta fuerit, non erit ſyllogiſmus.

Inhiſyllſs aſſumpta ad maiꝰ extremũ propõe aſtruit vhs negatiua:

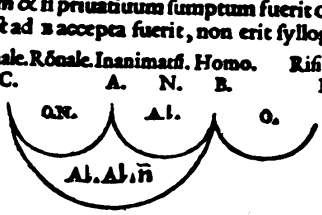

I ad minus vero nihil cõcludit, quia maior eſt ꝑticularis.

Sin autem contrarium ſuppoſitum fuerit. ſyllſus quidem erit & impoſſibile, ſed non monſtratur propoſitum. Supponatur. n. A omni B: & C accipiatur omni A: igitur neceſſe eſt C oſt B ineſſe. hoc aũt impoſſibile: quare falſum A ineſſe omni B. verum nõdũ vtiqꝫ neceſſariũ, ſi non omni, nulli ineſſe. Conſimiliter aũt et ſi ad B accepta fuerit altera propoſitio, ſyllſus quidem erit & impoſſibile, ſed non tollitur ſuppoſitio: quare oppoſitum ſupponẽdum.

Ex his cõ ſtat, quòd ſuppoſito cõtrario, & ſi cõtra dictorie ſup-poſitæ cõclonis, cõcludit quãdoq; affirmatiue: ꝓpoſitũ a contrario

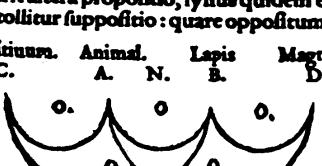

Vt autem monstremus A inesse non omni B, supponendum omni inesse. Si enim A omni B: & C omni A: C omni B. quare si hoc impossibile, falsum quod suppositum est. Consimiliter autem & si ad B accepta fuit altera propositio. A

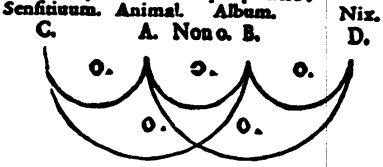

Complicationes hæ astruunt particularē negatiuā.

Et si priuatiuum sit C A, consimiliter: sic enim fit syllogismus. Si vero ad B sit priuatiuum, nihil monstratur.

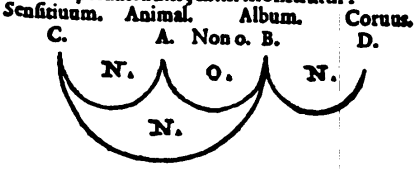

B In his coniugationibus assumpta ad maius extremū ꝓpō. ne astruit ꝓpositū: ad minus aūt minime, qa minor eēt negatiua.

Quòd si non, oī, sed alicui inesse suppositum fuerit, nō mōstratur, ꝙ non omni, sed ꝙ nulli. Si.n. A alicui B: C vero omni A: C alicui B inerit. si igitur hoc impossibile. falsum est A alicui B inesse: quare verum nulli. hoc autem monstrato, tollitur ipsum verum. A enim alicui quidem B inerat: alicui autem non inerat. Amplius non accidit impossibile iuxta hypothesin. esset enim vtiq; falsa: siquidem ex veris non est falsum ratiocinari. nūc aūt est vera: inest nanq; A alicui B: quare non supponēdū alicui inesse, sed omni. C

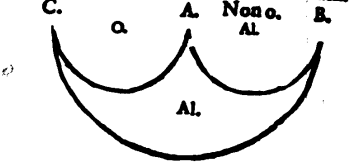

Ex hoc syllo astruitur nulli. si āt si oī, & ēt ꝓpositū non astruit, qa cōclo vera est.

Consimiliter vero & si monstraremus A alicui B non inexistens. si.n. idem alicui non inesse, & non omni inesse, eadem vtrorumq; demonstratio. Planum itaq;, ꝙ non contrarium,

G sed oppositum supponendum. nanq; sic necessarium erit, & dignitas probabilis. si.n. de omni dictio, aut negatio, cùm monstratum fuerit, q; non negatio, necesse est affirmationem verificari. rursus si non ponit affirmationem verificari, probabile est existimare negationem. Contrarium autem neutro mō conuenit existimare. neq;.n. necessarium, si nulli falsum, omni verū esse: neq; probabile, vt si alterum falsum, q; alterū verū. Planum igitur, q; in prima figu-
H ra alia qdē problemata oīa mō strantur per impoſe: vlt autem affirmatiuum non monstratur.

Tractatus de Syllogismo ad impossibile. Cap. 11.

Syllis ad ipoſe fit ex contradictorio cōclōnis cū altera ꝓpōne nota cōcludens aliqd impossibile.

SYyllogismus autem ad impossibile fiet, cùm posuerimus cōtradictorium cōclusionis, cuius monstrationem intendimus, & huic applicuerimus alteram propositionē notā, & concluserimus aliquid' impossibile. planum.n. q; hæc syllī species componitur ex conditionali & prædicatiuo. hic autem is est, qui
I deducit ad impossibile. Hic autem syllus cadit in syllo contrarij in omnibus tribus figuris. Syllis vero contrarij assimilatur syllo conuersiuo: in his, n. ambobus prouenit impossibile. Differunt tamē inter se, qm̄ syllogismus conuersiuus fit per acceptionem contradictorij, & propositionis, quæ ipsi coniungitur, posteaq̄ fuerit syllus ita, vt contradictorium sit contradictorium conclusionis istius syllogismi, & propositio adiuncta vna ex duabus propositionibus istius syllogismi. syl- K
logismus autem, qui est secundum viam contrarij, accipitur contradictorium eius, quod intēdit monstrare, non autem contradictorium conclusionis syllogismi, & applicat illi propositionem verā, non autem propositionē syllogismi positi. Amplius, quoniam in syllogismo conuersiuo proueniet destructio rei falsæ, posteaquàm admiserimus contradictorium impossibilis, quod est verum. sed in syllogismo contrarij ostendemus vtique conclusionem per positionem impossibilis per se. Omne autem, qd L
monstratur per syllogismum prædicatiuum, qui dicitur rectus, potest etiam monstrari secūdum has easdem propositiones per syllogismum contrarij. verum syllogismus contrarij est similior in vno syllogismo conuersiuo: & hoc, quoniam forma ipsius est eadem forma. Causa autem istius est, quoniā cùm syllogismus rectus reducitur ad contrarium, erunt in ipsis termini, ac propositiones vnæ & eædem. Vt in exemplo, si ponamus A inesse omni B per syllm rectum, cùm insit A omni C: & C omni B: concludetur enim nobis, quòd A M
inest omni B. Si igitur soliciti fuerimus ad hoc mōstrandū per syllm contrarij, accipiemus contradictorium cōclusionis, vt q; A non inest oī B, aut contrarium eiusdē: & coniungemus huic maiorem propositionem, puta A inesse omni C: sequetur.n. necessario ex hoc in secūda figura, vt C nō insit omni B, qd est contradictorium minoris propōnis, & impossibile. qd igitur positum fuit, hoc est contradictorium,

Nota de similitudie & dria syllogismi ad impoſe ad cōuersiuū

Oē, qd mostrat p syllm pdicatiuū rectū pter psyllm ad poſe demrari p easdē ꝓpōnes.

aut

A aut contrarium cõclusionis, est impossibile: sed cùm falsum fuerit contradictorium positum, verũ erit suũ cõtradictorium, quod est cõclusio. sed hæc eadem etiam est via syllr̃i cõuersiui. Cõsimiliter autem accidit in reliquis figuris. omnis enim syllr̃s, qui admittit conuersionem, admittet etiam monstrationem cõclusionis suæ fm̃ viam contrarij.

PRIMA FIGVRA. Oĩa quatuor q̃sita p̃ter vl̃e affirmatiuũ

Omnia aũt quatuor quæsita monstrantur p̃ contrarium in omnibus figuris, præter vl̃e affirmatiuũ · hęc enim nõ ostendit̃ in prima figura, sed monstratur in secũda, & tertia.

B qd̃ nõ põt ĩ pria ostẽdi, ĩ oĩb⁹ figuris ostẽdi pñt per impol̃e.

*Quòd igitur non ostendatur affirmatiua vl̃is per syllr̃m contrarij in prima figura, monstratur sic. Ponamus enim ꝓpõnem, quam volum⁹ monstrare, A in omni B. si nanq; voluerimus ostendere hoc p̃ viam contrarij, aut ipsum erit: aut accipiendũ erit suum contradictorium, vt ꝙ A nõ inest omni B: aut suũ contrariũ, vt ꝙ A inest nulli B. Amplius, si adiungamus vni istorũ duum oppositorum ꝓpõnem alterã, cuius cõplicatio simul cũ opposito cõclusionis sit cõplicatio primæ figuræ, oportet

* Qd̃ vl̃is affirmatiua nõ possit p̃ ĩpol̃e monstrari in prima figura.

C vt aut C p̃dicet̃ de A, aut subijciat̃ B: quẽadmodum si dicam⁹, C de oĩ A: vel B de omni C. Si igitur fuerit oppositũ, quod posuimus contradictoriũ, vt ꝙ A non inest omni B, planũ ꝙ non erit syllr̃s in prima figura, ad vtrãuis extremitatum ponatur propositio altera. & hoc, qm̃ si verũ extiterit C esse in omni A, habebimus ꝙ C est in omni A: & A non est in omni B. sed hoc non concluditur in prima figura, qm̃ minor ẽ negatiua. Quòd si posuerimus à parte B, habebimus ꝙ A non inest omni B: & B omni C. sed hoc silr̃ etiam non concludit in prima figura: qm̃ maior ẽ particularis. diximus enim iã ꝙ hoc non concludit. Sin aũt accipiamus contrarium affirmatiuæ, quã conamur construere, & ipsi addiderim⁹ ꝓpõnem, cuius veritas est nota ex parte B: quẽadmodum si ponamus A inest nulli B: & B omni C: cõcludetur in prima figura, ꝙ A inest nulli C, quod est impol̃e. si igit̃ est impossibile, quod posuimus, puta, cùm dicebamus, A inest nulli B, non tñ sequit̃, si qd̃ dicimus, A inest nulli B, sit falsum, vt verum sit suum cõtrariũ, puta ꝙ A insit omni B, qd̃ erat quæsitũ nostrũ. duo nanq; cõtraria aliqñ simul falsificantur, quẽadmodum prędiximus in libro p̃cedente.

D

E

Sin aũt coaptemus ꝓpõnem verã ex parte A, non innouabitur syllr̃us, qm̃ minor erit negatiua in prima figura. Planum igitur, ꝙ syllr̃s omnis, qui est fm̃ viam contrarij, aut vtiq; erit p̃ acceptionem cõtrarij, aut per acceptionem contradictorij, & per applicationem propositionis verę alteri ipsorum. Planum igitur, ꝙ si acceperimus cõtradictorium vniuersalis affirmatiuæ, & ipsi coniunxerimus propositionem vl̃em veram, ꝙ non erit syllr̃s. & si erit syllr̃s, non tamen concludetur impossibile, ex cuius falsitate sequatur veritas vniuersalis affirmatiuæ, quam quærebam⁹ ostendere. fieri igitur non potest, vt sequatur vniuersalis affirmatiua p̃ syllogismum contrarij, cuius prædicatiuus deducens ad impossibile sit in prima figura. Particularis autẽ affirmatiua potest vtiq; per contrarium monstrari in prima figura, si acceperimus, quæ huic opponitur, vl̃em negatiuam: hæc enim est sua contradictoria: non aũt particularẽ negatiuã,

F

Particularis affirmatiua p̃t p̃ impol̃e monstrari ĩ prima figura, sumpto cõtradictorio.

G negatiuam, quæ est sua contraria. & hoc silr etiam, cùm fuerit ꝓpositio vera ex parte B, non aũt ex parte A, Ponamus igitur, si nõ est verum, ꝙ ipsum A insit alicui B, ponamus inquã ꝙ A insit nulli B: amplius coniungamus huic, ꝙ B inest omni C: & cõcludam⁹, ꝙ A inest nulli C, qđ est falsum: erit igit̃ & illud falsum, quod ex falso sequit̃, puta quod dicimus, A inest nulli B. cùm igit̃ sit hoc falsum, cõtradictoriũ suũ erit verũ, puta, quod dicimus, A inest alicui B, qđ intẽdebamus monstrare. Si vero accipiamus ꝓpõnem verã ex parte

H A, erit minor negatiua in prima figura, & non erit syllr̃s. Consilr non erit etiam syllr̃s, cùm acceptum fuerit contrariũ. si enim ꝓpõ affirmatiua vera posita fuerit ex parte A, erit minor negatiua. sin aũt posita fuerit ex parte B, erit maior particularis. sed hæ ambæ non concludunt in prima figura. Sin aũt voluerimus monstrare per syllm contrarij vlem negatiuã, & posuerimus ipsius oppositũ, oportebit, vt sit affirmatiua particularis, quæ est sua, cõtradictoria. Puta, si dicamus. A inest ali-

Quõ monstret̃ vniuersalis negatiua p syllm ad impossibile i prima figura.

I cui B: cũ igitur ipsi adiunxerimus, ꝙ C in oĩ A: concludet̃ impole, puta, ꝙ C inest alicui B. quod igit̃ dicebamus, A inesse alicui B, est falsum. cùm igit̃ hoc falsum extiterit, verũ erit suũ contradictoriũ, puta, ꝙ A inest nulli B, quod erat quæsitũ. Consimiliter accidet, si fuerit propositio vlis negatiua vera. Si enim ponem⁹ propositionem verã ex parte B, non innouabitur syllogismus, qm̃ maior erit particularis in prima figura. Sin autem accipiamus loco contradictorij contrarium, innouabitur syllogismus cõcludens impossibile, ad vtrãuis extremitatẽ ponatur pro K positio vera, ex extremitatibus contradictorij: præterq̃ ꝙ non concluditur impole, ex quo, quia sit impossibile, sequat̃ veritas sui oppositi, qđ est hic quæsitũ. oportet ergo, vt accipiat̃ contradictoria, non aũt contraria. hoc vero cõe est omnibus figuris cõtrarij, in quacunq; figura componat̃ prędicatiuus. Quod si voluerimus monstrare particularẽ negatiuam p viam contrarij, oportebit, vt ponam⁹ oppositũ affirmatiuam vlem. si enim posuerimus oppositũ A inesse omni B: & adiunxerimus ipsi, ꝙ C inest omni A, sm ꝙ ipsa est L vera: concludetur impossibile, ꝙ C in omni B: quare & A inesse omni B est impossibile. sed si hoc falsum, verum est quod dicimus, A nõ inest omni B, quod est quæsitũ. Similiter aũt accidet, si hæc extiterit negatiua: & eodem modo, si ipsi coniungamus B in omni C, aut B in aliquo C: concludet̃ impole in prima figura. Sin autem applicuerimus ipsi ꝙ C inest alicui A, non erit syllogismus, propterea ꝙ maior fiet particularis in prima. eodem modo, cùm hæc extiterit negatiua. Iam itaq; monstratum fuit, ꝙ omnia quæsita ostenduntur per contrarium in prima figura, præter vniuersalẽ affirmatiuã. Operæ vero preciũ est in omni materia, vt in syllogismo contrarij accipiamus cõtradictoriũ eius, quod intendimus monstrare: non autẽ contrarium. quoniam si fuerit falsum vnum contrariorum, non sequitur, vt sit verum alterum contrarium: quemadmodum ostensum fuit in libro præcedente. neq; est etiam probabile, cum est falsum vnũ cõtrariũ, vt sit verum contrarium suum.

Quõ monstret̃ particularis negatiua per syllm ad impossibile.

M In oĩ mã i syllo ad impossibile sumẽdũ est cõtradictoriũ, nõ aũt cõtrarium.

Secũda

Secunda figura. Cap. 12.

A

IN media vero, atq; vltima & hoc monstratur. Ponatur enim A non omni B inesse: acceptum aũt sit A oĩ C inesse. igit̃ si nõ oĩ B: C vero oĩ: C nõ omni B. sed hoc impolle. sit enim manifestũ, q̃ C inest omni B: quare falsum, quod supponitur: verũ itaq; oĩ inesse.

Substantia.

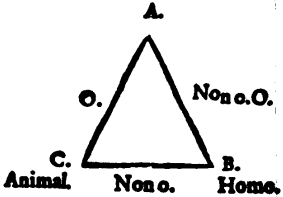

Ex hac cõiugatione astruit̃ vniuersalis affirmatiua.

B

Sin aũt cõtrari ñ suppositũ fuerit: syllis quidẽ erit, & impolle, nõ tñ mõstrat̃ propositũ. Si enim A nulli B: ipsi vero C oĩ: C nulli B. sed hoc ĩpolle: quare falsum nulli inesse. cęterũ nõ si hoc falsũ, oĩ verũ.

Substantia.

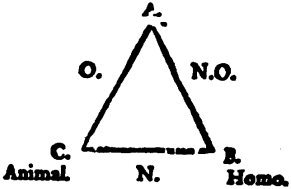

Ex hoc syllogismo fit deductio ad incõmodũ: sed si ostẽdit̃ ꝓpositũ, qa contraria pñt esse simul falsa.

C

Qñ aũt A inest alicui B, supponat̃ A nulli B inesse: C aũt oĩ insit: necesse igit̃ C nulli B. quare si hoc ĩpolle, necesse est A alicui B inesse. Quòd si fuerit suppositũ alicui ñ ĩesse, eadẽ erũt, q̃ et ĩ pria figura.

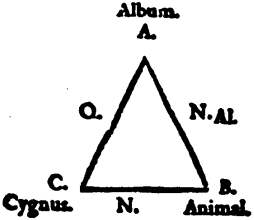

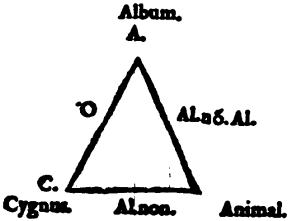

Ex pria cõiugatione astruit̃ particularis affirmatiua: ex scda vero nihil astruit̃, qa ad suppõnẽ veram nullũ seq̃t ĩpossibile.

G Rursus subiciat A alicui B inesse: ipsi vero C nulli insit: necesse itaq; C alicui B non inesse. sed oī inerat: quare falsum, quod est suppositū: A igitur nulli B inerit.

Ex hac cōplicatione astruitur vr̄is negatiua.

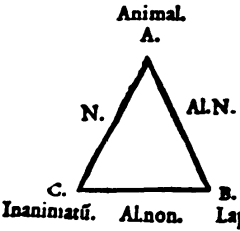

H Quando autē A non omni B, supponatur omni inesse: ipsi vero C nulli: necesse igit̄ C nulli B inesse. hoc autem impossibile: quare verum non omni inesse.

Ex hoc syllogismo concludit̄ particularis negatiua.

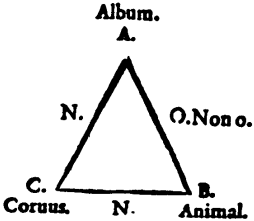

I Planū igitur, ꝙ omnes syllogismi fiunt per mediam figurā.

Quō ostēdat̄ p impoſſe vr̄is affirmatiua ī figura scd̄a p viā cōtradict o

Secunda figura. *Cap.* 12.

SEd vr̄is affirmatiua monstrat̄ in secunda, ac tertia figura. Ostēsio aūt huius est. qm̄ si voluerim⁹ monstrare A īesse oī B in secūda figura, accipiemus suā cōtradictoriā, puta, ꝙ A nō inest oī B. cùm igit̄ applicuerimus huic cōtradictorio, ꝙ A inest omni C, sequet̄ ex hoc in secūda figura, ꝙ C nō insit oī B. quod cū sit impoſſe, & ꝓpō applicata cōtradictorio extiterit vera, sequit̄, vt falsum accidat ex cōtradictorio: quod est, cū dicebam⁹, A nō inest oī B. sed si hoc est falsum, verū erit suū cōtradictoriū, vt ꝙ A in oī B. Sin aūt loco contradictorij, acceperim⁹ cōtrariū, nō erit in ipso vtilitas in oī mā. Quòd si voluerim⁹ mōstrare hac in figura affirmatiuā particularē, puta, qđ dicimus A inesse alicui B, oportebit accipere cōtradictoriū suū, vt ꝙ A inest nulli B: amplius cōiungem⁹ ipsi A inesse oī C: & cōcludet̄ nobis, ꝙ C inest nulli B. hoc aūt impoſſe sequit̄ ex eo, ꝙ posuimus A inesse nulli B: quare cōtradictoriū suū verū, quo dicebamus, A alicui B. Quòd si accipiam⁹ cōtrariū loco contradictorij, accidet in hoc, qđ accidit in prima figura, hoc ē, vt cōcludat̄ impoſſe, sed nō monstrat̄ p hoc veritas oppositi, qđ positū fuit in oī mā. Sin aūt voluerim⁹ ostēdere hac in figura vr̄em negatiuā, accipiemus tunc suam cōtradictoriā, puta, ꝙ A inest alicui B: & ipsi cōiungemus, quod nō est dubiū in veritate sua, vt ꝙ A īest nulli C: sequet̄ enim ex necessitate, ꝙ C nō inest alicui B: qđ est impoſſe. si ergo qđ posuim⁹ est falsum, igit̄ A inerit nulli B. Quòd si voluerimus monstrare negatiuā particularē, accipiemus suā cōtradictoriā, puta ꝙ A inest oī B: & applicabim⁹ ipsi, ꝙ A īest nulli C: sequet̄ enim impoſſe, puta ꝙ C inest nulli B ergo contradictoriū ei⁹ ex quo sequit̄ impoſſe, est verū, puta, qđ dicim⁹, A nō inest alicui B, qđ intēdebam⁹ ostēdere. Ostensum est igit̄, ꝙ omnia quæsita monstrantur per cōtrarium in secūda figura.

Quō monstretur pticularis affirmatiua in figura secunda.

Mōstratio vr̄is negatiuæ in scd̄a impoſſe.

Mōstratio pticularis negatiuæ ī secunda p īpossibile.

Tertia

Tertia figura. *Cap. 13.* A

COonsimiliter aũt & per vltimam. Ponatur enim A alicui B non inesse: ipsum vero C omni: A igitur alicui C non inest. si igitur hoc impossibile, falsum alicui nõ inesse: quare verũ oĩ.

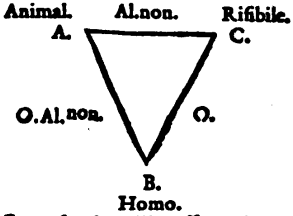

Ex hac cõiugatione concludit vlis affirmatiua.

Si vero suppositum fuerit nulli inesse, syllogismꝰ quidem erit, B & impossibile, non autem monstratur propositum. nam si contrarium suppositum fuerit, eadem erunt, quæ & in prioribus.

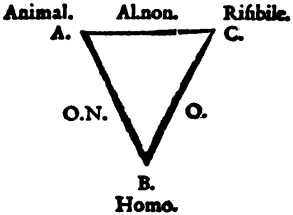

Ex hoc syllogismo deducitur qdẽ ipossibile, sed non astruit propositũ, qa contraria pũt esse simul falsa.

sed ad alicui inesse accipi ẽda ẽ hæc suppositio. Si enim A nulli B: C C vero alicui B: A non oĩ C. si igit hoc falsum, verũ A alicui B inesse.

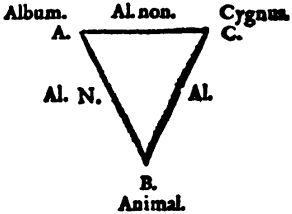

Ex hac cõplicatione astruit particularis affirmatiua.

Quando aũt A inest nulli B, supponat alicui inesse: accipiat autẽ & C omni B inexistens: igitur necesse est ipsum A inesse alicui C.

sed

D sed nulli inerat: quare falsum A inesse alicui B. Si vero suppositum fuerit A inexistens omni B, non monstratur propositum.

Ex horum syllog; primo monstrat' vlis negatiua: ex scdo deduc' qdd ipoſſe, sed nō astrux' ꝓpositū, ꝙ cōcessa pōt esſ falſa.

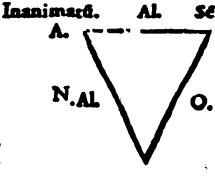

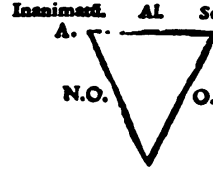

E sed ad non omni inesse, hęc accipienda est suppositio. Si enim A omni B: & C alicui B: A ineſt alicui C. sed hoc non erat: quare falsum omni inesse. si autem ita, verum non omni. Quòd si fuerit suppoſitum alicui inesse, eadem erunt. quæ & in prædictis.

Ex obliquatione ꝓia astrux' per vltimā no ꝓximā: ex scda nihil cōcludit', qa vtrūq; propōnen ꝓdicatur

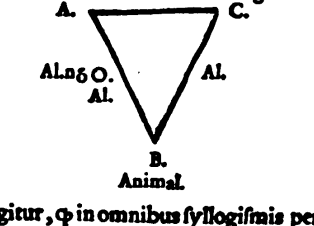

F Manifestum igitur, ꝙ in omnibus syllogiſmis per impoſſibile oppoſitū ſupponendum. Planum autē & ꝙ in media figura monſtratur quodammodo affirmatiuum, & in vltima vniuerſale.

Mōſtratio vt affirmatiue in tertia per impoſſ.

Tertiæ figuræ. Cap. 15.

G COnſimiliter accidet etiam, vt monſtrētur omnia in tertia figura. Oſtēſio autem huius, qm̄ ſi voluerimus oſtendere vlem affirmatiuam, accipiemus ſuam contradictoriam. Puta, cum dicimus A non inesse alicui B: cui cùm applicuerimus C ineſſe omni B: concludetur in tertia figura, ꝙ A non ineſt alicui C. terminus enim medius, qui eſt B. ſubijcitur vtriſq; extremitatib'. cùm igit' fit concluſio impoſſibilis, contradictorij eius, ex quo ſequitur impoſſibile, eſt verū, puta quod dicimus, A ineſſe omni B, quod volebam' cōcludere. Quòd ſi poſuerimus cōtrarium loco cōtradictorij, concludet' quidem impoſſe, non tñ ſequetur ex ipſo ex neceſſitate veritas quæſiti:

quē-

A quemadmodum & accidebat in reliquis figuris. Sin aũt voluerimus oſtẽdere, ꝙ A ineſt alicui C, quæ eſt affirmatiua particularis, ponem⁹ ꝙ A ineſt nulli B, quæ eſt ſua contradictoria: & applicabimus ipſi C ineſſe alicui B: & concludet hac in figura, ꝙ A non ineſt alicui C. quod cùm ſit falſum, qđ ex ipſo falſo ſequit̃, puta, qđ dicimus A ineſt nulli B, eſt & falſum. ſed cũ hoc ſit falſum, verũ erit ſuum contradictoriũ, quod eſt quęſitum, A videlicet ineſſe alicui B.

Mõſtratio particularis affirmatiuæ i tertia & impoſſ.

B Quod ſi voluerim⁹ monſtrare vniuerſalẽ negatiuã, quẽadmodum ſi voluerim⁹ mõſtrare, ꝙ A ineſt nulli B, accipiemus cõtradictoriũ huius. Vt ſi dicam⁹ A ineſt alicui B: & huic applicabim⁹ C ineſſe oĩ B: ſequetur igit̃ hac in figura, vt C inſit alicui A. quod cũ ſit falſum, falſum vtiq; ſequit̃ ex contradictorio poſito. nam ppõ C B nõ habet dubitationem in veritate ſua. cùm igit̃ cõtradictoria falſa exiterit, q̃ eſt particularis affirmatiua, vera erit vſis negatiua, puta, quod dicebamus A ineſt nulli B. Si vero acceperimus contrariũ, accidet in hoc, qđ accidebat in reliquis figuris. Quòd ſi voluerimus monſtrare particularẽ negatiuam, ponemus ſuã cõtradictoriã, quæ eſt vſis affirmatiua. Veluti ſi ponam⁹ A ineſſe oĩ B: & applicabimus ipſi, ꝙ C ineſt oĩ B: hæc aũt non eſt dubia in ſua veritate: cõcludet̃ aũt nobis, ꝙ C ſeſt alicui A. quod cũ fuerit falſum, cõtradictoriũ, quod eſt vſis affirmatiua, de quo dubitat̃, eſt falſum. ſed cũ fuerit falſa vſis affirmatiua, vera erit particularis negatiua. Iam igit̃ ex diſpõne ſylli ſm contrariũ duo fuere hoc in loco declarata. Quorũ vnũ eſt, ꝙ in ipſo ſemp, & in omni materia eſt vtile accipere contradictorium, non aũt accipere cõtrariũ. Secundum aũt, ꝙ oſa quæſita prodeunt ſm ipſum in ſecũda figura, ac tertia: quodq; in prima figura non elicitur ꝙ ipſum tantũ vſis affirmatiua, reliqua aũt quæſita eliciuntur.

Mõſtratio vniuerſalis negatiuę i tertia & impoſſ

Mõſtratio particularis negatiuæ i tertia per impoſſibile.

Concluſio dictoꝝ de ſyllogiſmo ad impoſſibile.

Differentia inter Oſtenſiuam monſtrationem, & deducentem ad Impoſſibile. Cap. 14.

D Iffert autem demonſtratio ad impoſſ ab oſtenſiua, eo ꝙ ponit quod vult tollere, deducens ad confeſſum falſum: oſtenſiua vero incipit ex cõfeſſis poſitionib⁹. Accipiunt itaq; ambæ duas propoſitiones cõfeſſas: ſed illa quidem ex quibus eſt ſyllogiſmus: hæc vero vnã quidem harum, vnã autem contradictionem concluſionis. Et illic quidem non neceſſe cõcluſionem notam eſſe, neq; præaccipere ꝙ eſt, aut non: hic vero neceſſe, ꝙ eſt̃. Differt autẽ nihil, dictionem, aut negationẽ eſſe concluſionem: ſed ſimiliter ſe habet de vtriſq;.

Differentia inter oſtenſiuam & deducentem ad Impoſſibile.

Iſtã ad impoſſ icipit a contradictorio concluſionis.

Differentia ſyllogiſmi Recti, & ducentis ad Impoſſibile. Cap. 14.

D Ixit. Differunt autem ſyllogiſmus rectus & ſyllogiſmus contrarij, quando concludunt vnum & idem quæſitum ex propoſitionibus vnis & eiſdem: propterea ꝙ in ſyllogiſmo ſecundum contrarium ponimus à principio id, quod volumus deſtruere, hoc eſt contradictorium eius, quod intendimus monſtrare: vt cum ſermo deuenerit ad falſum, ſciatur ꝙ eſt falſum: ſylli autem rectus incipit à propoſitionib⁹ notis.

Ambo

G Ambo autē syllogismi sunt ex propositionibus notis. nisi ꝙ syllogism⁹ rectus est ex binis propositionibus, ex quib⁹ est syllogismus: sed in syllo ſm contrarium vna tantum propositionum suarum est ex propositionibus syllī recti: secunda aūt est contradictoria conclusionis dubitatæ.

Syllī rect⁹ incipit à ꝓpositionib⁹ notis.

Amplius, in recto non est necessarium, vt conclusio sit nota, antequā sit syllogismus: sed in eo, qui est secundum contrarium, iam est opus, vt sit nota ad positionem suæ contradictoriæ. non est autem in hoc differentia, siue conclusio fuerit affirmatiua, siue negatiua.

In syllo recto cōclo est ignota, in syllo ad īpoſē ē nota ꝑ pōnē contradictorij.

H

Quòd omne Ostensiue monstratum, & per Impossibile monstrari potest, & è conuerso. Cap. 15.

OMne vero, quod ostensiue concluditur, & per impossibile monstrabitur: & quod ꝑ impossibile, ostēsiue, per eosdē terminos. Quando igitur syllogismus in prima efficiatur figura, verum erit in media, aut vltima: priuatiuum quidē in media, prædicatiuum autem in vltima. Cùm vero in media fuerit syllogismus, quod verum in prima, & in omnibus problematibus. Quando autem in vltima syllogismus, quod verum in prima & media: affirmatiua quidē in prima, priuatiua vero in media.

K

Prima figura.

SIt enim ostēsum A nulli, aut non omni B per primam figurā. igitur suppositio quidem erat A inesse alicui B: C vero accipiebatur, A quidem omni inesse: B autem nulli: nam sic efficiebatur syllogismus, & impossibile. hæc autem media figura, si C A quidem omni: B vero nulli inest. & manifestū ex his, quòd nulli B inest A.

L

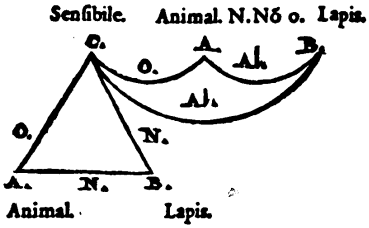

I Ex his cōplicationib⁹ mōstratur vlis negatiua in prīa figura ꝑ ipossibile, in secunda ꝟo ostensiue.

Consimiliter autem & si non omni monstratum est inexistēs. suppositio nanq; est omni inesse: C vero accipiebatur, A quidem omni, B vero non omni. Et si priuatiuum acciperetur C A cōsimiliter: sic enim efficitur media figura.

Sensibile.

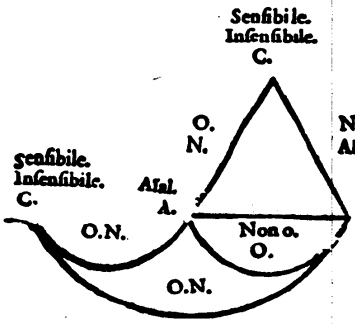

Ex his syllogismis mostratur particularis negatiua in pria figura per impossibile, in secunda ostensiue.

B

Rursus monstratum sit, A inexistens alicui B, suppositio igitur nulli inesse: B vero accipiebatur omni C inesse: & A aut omni, aut alicui C: sic enim erit impossibile. hanc autem vltima figura, si A, & B omni C. & manifestum ex his, quòd necesse est A alicui B inesse.

Consimiliter autem & si B, aut A acceptum fuerit inexistens alicui C,

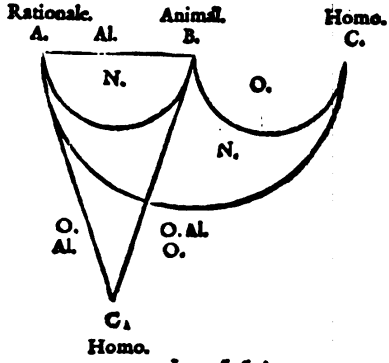

C

Ex his conjugationibus mostratur particularis affirmatiua in prima figura per impossibile, in tertia ostensiue.

G *Omne monstratum per syllogismum Rectum, & per Impossibile monstrari posse, & è conuerso. Cap. 15.*

Qũo cõueniãt syllus rect⁹ & ad impo'e ducẽs, ondendo eãdem conclusionẽ p eosdẽ termios & ꝓpõnes. Nota q̃ in oib⁹ q̃sitis licet syllus p̃dicatiu⁹, q̃ ẽ i syllo

H ad ĩpo'e, & rect⁹ cõueniãt, qa. p eosdem termios & propõnes fiũt: dr̃nt tñ, qa non fiũt p easdẽ figuras. & hoc patet in oib⁹ figuris.

OMne vero quæsitũ, quod monstratur per syll'm rectum, põt per has easdem ꝓpõnes monstrari per syll'm contrarij: & oẽ, quod ostẽditur per syll'm contrarij, potest per hos terminos & ꝓpõnes monstrari per syll'm rectum. Cùm vero syll's prædicatiuus, qui ẽ in eo. qui est ſm contrarium, extiterit in prima figura, syll's rectus super hoc quæsito, & p has easdem ꝓpõnes erit in secunda figura, & tertia. si vl'e quidem negatiuum, in secunda figura: sin aũt affirmatiuum particulare, in tertia. Negatiua vero particularis ad duas figuras simul, qñ ea, quæ ẽ vera, fuerit affirmatiua: sin aũt fuerit negatiua, erit in secunda. Cùm vero syll'us prædicatiuus, qui est in contrario, extiterit in secunda figura, syll's rectus erit in prima: & hoc in oĩb⁹ quęsitis. Sed cùm syll's cõtrarij extiterit in tertia figura, syll's rect⁹ erit in prima, ac secũda: si affirmatiuus quidẽ, in prima: si vero negatiuus, in scd̃a.

I PRIMA FIGVRA. Mõstratio vl'is negatiuæ.

Monstratio aũt huius. qm̃ si ostẽderimus per syll'm contrarij in prima figura, ꝙ A inest nulli B, & posuerimus cõtradictoriũ huius, puta, ꝙ A inest alicui B: & applicuerimus huic cõtradictorio ꝓpõnem verã: concludet in prima figura cõclusio falsa. Quod cùm ita se habeat, planũ ꝙ ꝓpõ vera coniunget vtiq; ex parte A, non aũt ex parte B: adeo, vt propositio vera sit maior. fieri enim nõ põt, vt maior sit particularis hac in figura. erit igitur ꝓpõ vera, ꝙ C inest omni A. Sit igit C in omni A: & A in aliquo B: concludetur enim nobis ĩ prima figura, ꝙ C in aliquo B: quod est falsum. Reducetur autem syll's contrarij ad rectũ, cùm acceperimus contradictoriũ conclusionis falsæ, & ipsi applicuerimus ꝓpõnem veram, quæ est in syll'o cõtrarij. planum enim est, ꝙ ꝓpõ vera, quæ est, C in omni A, est contradictoria propositioni falsæ, quæ est, C non inest alicui B: hæ enim cõicant in C, quod est maior extremitas conclusionis, quæ fuerat in prima figura, concludens impo'e per syll'm contrarij. sed oẽs bĩnæ ꝓpõnes, quarum cõicatio est in extremitate maiore quæsiti, complicant in secunda figura. syll's aũt rectus ita prodibit. C in omni A: & C in nullo B: & concludet ꝙ A inest nulli B. hoc aũt est, quod cõcludebatur in syll'o contrarij. Consil'r accidet, si monstrauerimus p syll'm contrarij in prima figura, ꝙ A non inest oĩ B, hoc est particularem negatiuam, ſm ꝙ posueramus suum contradictoriũ, puta ꝙ A inest oĩ B: & applicabam⁹ ipsi ꝓpõnem vl'em veram ex parte A, vt ꝙ B inest oĩ A. cùm igit concluserimus, ꝙ C inest omni B, quod est falsum, accepimus contradictoriũ suum, vt ꝙ C nõ inest alicui B: & applicuimus ipsi propositionem maiorem veram: & cõplicitus fuit syll's rectus super re manifesta in syll'o cõtrarij hunc in modum: C inest omni A: & C nõ inest omni B: igit A nõ inest omni B, qđ est conclusio syll'i ſm contrarium. Sed iã prodibit hoc in tertia figura si posuerimus ꝓpõnem veram, quę fuit coniuncta cum contradictorio, minorẽ in prima figura. cõtradictorium enim, qm̃ hic erat vl'e affirmatiuum, poterat esse maior propõ in prima figura. erit igit conclusio falsa, A in oĩ C. si igit accipiamus contradi-

K

I

Mõstratio pticularis negatiuæ.

M

A tradictoriũ suum, quod est A nõ inest alicui C: & applicemus ipsi ꝓpõnem verã, vt ꝙ B in oĩ C: planum ꝙ ambæ istæ ꝓpõnes cõicant in minore extremitate cõclusionis primæ figuræ. erit aũt sylls in tertia figura, & cõcludet A non inest alicui B. hoc aũt est, quod fuit manifestũ per viã cõtrarij in prima figura. Accidet autem, si accipiamus ꝓpõnem veram ex parte A negatiua, vt sylls rect⁹ sit in secunda figura tm̃. qm̃ si acceperimus cõtradictoriũ eius, quod quęrebamus ꝑ viam cõtrarij, vt ꝙ A inest omni B: & ipsi applicuerim⁹ pro B positionẽ verã ex parte A, vt ꝙ C inest nulli A: concludet in prima figura ꝙ C inest nulli B, quod ẽ falsum. si igit acceperimus contradictoriũ huius, vt ꝙ C inest alicui B: & applicuerimus ipsi eã, quæ est vera, vt ꝙ C inest nulli A: concludet in secũda figura ꝙ A nõ inest alicui B, qđ est quæsitũ per viã cõtrarij nobis conclusum in prima figura. Sin aũt affirmatiua particularis mõstrata fuerit ĩ tertia figura, veluti si cõclusum fuerit in prima figura per sylm̃ cõtrarij, ꝙ A inest alicui B, eo ꝙ posuimus A inesse nulli B, qđ est cõtradictoriũ: & applicuim⁹ huic B inesse oĩ C, q̃ est vera: (fieri. n. nõ põt vt applicem⁹ ipsam à pte A, eo ꝙ minor nõ erit negatiua in prima figura) & cõclusim⁹ A ĩesse nulli C, qđ est impoſe. Si igit accipiamus cõtradictoriũ hui⁹ impoſis, vt ꝙ A inest alicui C: & applicem⁹ ipsi ꝓpõnẽ verã: veluti si dicam⁹, B inest oĩ C: planũ ꝙ cõcludet nobis in tertia figura, ꝙ A ĩest alicui B. nã C est termin⁹ cõicãs cũ cõtradictorio impoſis & ꝓpõne vera. hoc aũt est subiectũ ambarum extremitatũ. Cõsilr accidet, cũ fuerit ꝓpõ vera applicita contradictorio particularis, hoc est propõ B C. E

Mõstratio ꝑticularis affirmatiuæ.

Hæc igit est dispõ omniũ eorũ, q̃ mõstrant ꝑ cõtrariũ in prĩa figura, Iamq; etiam monstratũ fuit, ꝙ in ipsa non ostendit vr̃is affirmatiua.

Secunda figura. Cap. 16.

RVrsus in media figura sit ostensum A omni B inexistens. igit suppositio erat A inesse non omni B: est aũt acceptum A omni C: & C omni B: sic enim erit impoſe. hæc vero prima figura, si A oĩ C: & C omni B.

C

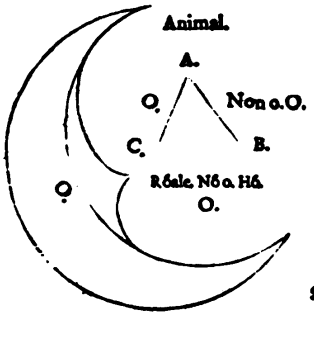

Ex his cõplicationib⁹ mõstratur vr̃is affirmatiua in scđa figura p impossibile, i prima ꝟo ostensiue.

G Consimiliter autem & si alicui ostensum est inexistens. suppositio nanque erat A inesse nulli B: sed acceptum fuit A omni C: & C alicui B.

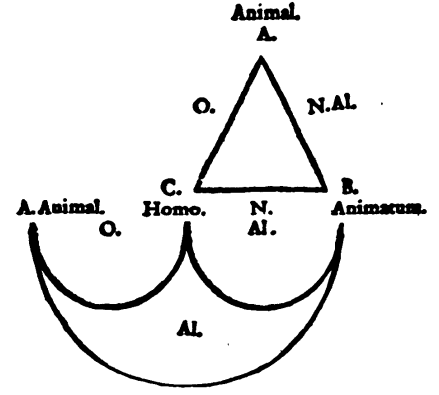

Ex his coniugationibus mõstrat particularis affirmati-
H
ua in scda figura per impossibile, in prima vero ostensiue.

Quòd si priuatiuus sit syllogismus, suppositio, quidem A alicui B: acceptum vero est A nulli eorum quæ C: & C omni B. quare fit prima figura.

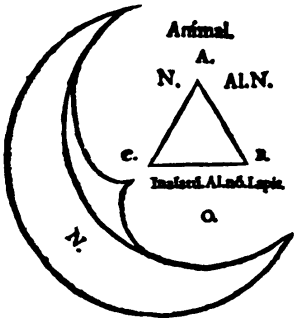

I
Ex his syllogismis mõstratur vtis negatiua i scda figura per impossibile, in pria ostensiue.

Et si non vniuersalis syllogismus, sed A alicui B monstratum est non inesse, consimiliter. nam suppositio A inesse omni B: acceptũ vero est A nulli C: & C alicui B: sic enim prima figura.

Animal.

A

Animal.

A.

Ex his explicationib⁹ mõstrat particularis negatiua i secũda figura, i prima ostensiue.

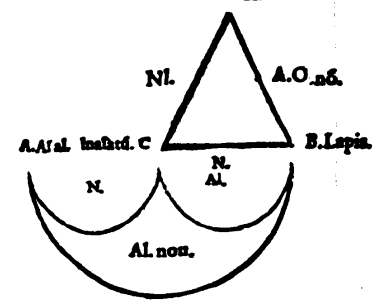

I

E

Si vlis affirmatiua p secundã mõstret⁹ p syl⁹m ad impo⁹e, rectus eandẽ monstrãs fiet per primam.

Secundæ figura. Cap. 16.

SEd in secunda figura ponamus, ꝙ monstretur per cõtrariũ vlis affirmatiua, puta, ꝙ A insit omni B, eo ꝙ posuimus suum contradictorium, vt ꝙ A non ineſt omni B: & applicuimus ipsi maiorem propositionem veram, quæ cum ipsa cõplicabatur in secunda figura, ꝙ A in omi C: & conclusum fuit falsum ex hoc, puta ꝙ C non ineſt omni B. dicam⁹ igit ꝙ syllis istius quæsiti erit in prima figura. & hoc, qñ si accipiamus

C contradictorium conclusionis falsæ, vt ꝙ C ineſt omni B: & applicuerimus ipsi quod dicimus, A ineſſe oI C, quæ est vera: planũ ꝙ concludet nobis in prima figura tm̃, A ineſſe oI C, quę est vlis affirmatiua. & hoc, qñ duæ istæ ꝓpones veræ, quarum vna est contradictorii falsæ, & altera vera posita in syllo contrarij, nõ cõmunicãt, neq; in prædicato, vt fit secũda figura, neq; in subiecto, vt fit tertia. sed illud, in quo cõcant. est subiectum maiori extremitati, quę est in quęsito, & ꝓdicatũ de minore. hic autem est ordo primæ figuræ.

Sin aũt monstrauerimus in secunda figura per contrariũ affirmatiuũ particularem, puta A ineſſe alicui B, ex eo, ꝙ posuimus A ineſſe nulli B; quod est oppositũ: & cõplicuimus huic A ineſſe omni C: ita vt sequeretur C ineſſe nulli B, qđ est falsum: dico igit ꝙ syllis rectus erit in prima figura. & hoc, qñ si accipiam⁹ A ineſſe omni C, quæ est vera posita in syllo contrarij: & C alicui B, quod ẽ contradictorii conclusionis falsæ: planũ ꝙ concludetur in prima figura A ineſſe alicui B. Si vero mõstrata fuerit p cõtrarium vlis negativa in secunda figura, eo ꝙ posuimus suũ contradictorii, quod est A ineſſe alicui B: & cõplicuimus huic, ꝙ A ineſt nulli C, ita vt cõclusio eẽt falsa, ꝙ C non ineſſet alicui B, syllus suus rectus erit in prima figura. & hoc, qñ si accipiamus contradictorii conclusionis falsæ, vt si dicamus C ineſſe oI B: & applicem⁹ ipsi A ineſſe nulli B, q̃ erat vera: cõcludemus in prima figura, ꝙ A ineſt nulli B.

Particularis affirmatiua in secũda p̃ma posse mostrari, ostẽdẽdo rectũ syllo i prima.

F

Vlis negatiua p impossi mostrari i secũda, ostẽdẽdo mõstrabil in prima.

G Negatiua particularis p impoſſ mõſtrata in ſcõa,recto ſyllo i pria mõſtrabitur.

Conſiſt ſi mõſtrauerimus in ſecunda figura p ſyllõm contrarij particularem negatiuã, vt φ A nõ ineſt alicui B, eo φ poſuimus ſuã contradictoriã,quæ eſt A ineſſe omni B:& applicuimus hũc φ A non ineſt alicui C:& ſequebat ex hoc,vt C nõ ineſſet alicui B,quod eſt falſum: ſyllõs igit ſuus rectus erit, ſi acceperim⁹ C in aliquo B, quod eſt cõtradictoriũ cõclusionis falſæ: & applicuerimus ipſi ꝓpõnẽ veram, quæ eſt, A ineſt nulli C:ſequet enim ex hoc, A non ineſſe alicui B. Iam igitur mõſtratũ eſt, φ ſyllõs rect⁹ eius,qđ oſtẽditur p cõtrariũ in ſecũda figura, erit in prima figura.& hoc in oĩbus quæſtis. K

Tertia figura. Cap. 17.

RVrſus i tertia figura oſtẽſum ſit A omni B ineſſe, igit ſuppoſitio erat A ineſſe non oi B: acceptũ aũt eſt C oi B: & A oi C: ſic enim erit impoſſ.hæc vero prima figura.

H Ex his ſyllogiſmis mõſtratur vlr affirmatiua in tertia figura p impoſſ in prima oſtenſiua.

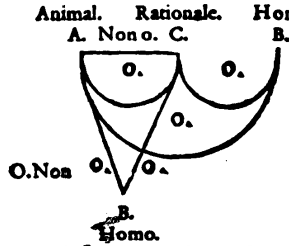

Conſimiliter aũt & ſi in aliquo demonſtratio .ſuppoſitio nanq; A ineſſe nulli B:acceptum autem eſt C alicui B:& A omni C.

I Ex his conſtat ſecundi⁹ aſtruẽs particularis affirmatiua i tertia figura per impoſſ.in pria oſtenſiua.

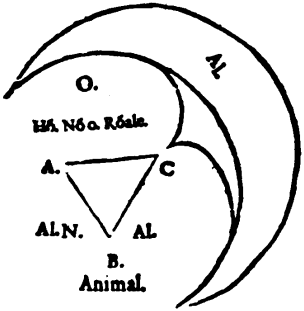

Si vero priuatiuus ſyllõs, ſuppoſitio quidẽ A alicui B ineſſe:acceptũ eſt autẽ C A quidem nulli: B vero omni: hæc autẽ media figura.

Inanimatũ.

A

Ex his cõplicationibꝰ mõstrat' vñs negatiua, i tertia figura per impoſſe, in ſecũda oſtenſiue.

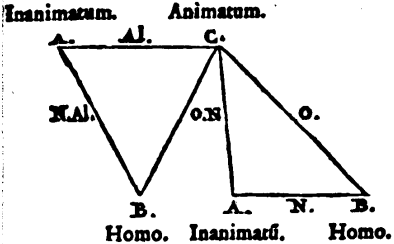

Conſimiliter autem & ſi non vniuerſalis demonſtratio. ſuppoſitio enim erit A ineſſe omni B: acceptũ vero fuit C A quidẽ nulli: B autem alicui. hæc vero media figura.

B

Ex his ſyllogiſmis concludit' pticularis negatiua i tertia figura p ipoſe, in ſecũd oſtenſiue.

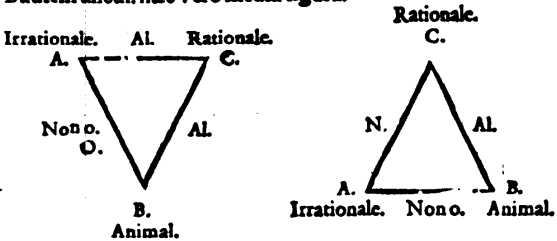

Planum igitur, ꝙ per eoſdem terminos, & oſtenſiue eſt mon-
C ſtrare vnũquodq; problematũ, & per impoſſibile. Cõſimiliter aũt erit & oſtẽſiuis exiſtentibꝰ ſyllogiſmis ad impoſſe deducere in terminis acceptis, qñ propoſitio oppoſita concluſioni accepta fuerit: fiunt enim ijdem ſyllñ ijs, qui per conuerſionẽ. quare ſtatim habemus & figuras, per quas vnumquodq; erit. Manifeſtum igit', ꝙ vnũquodq; problema monſtrat' ambobus modis, & per impoſſe, & oſtẽſiue: & nõ contingit alterum ſeparari.

Tertia figura. Cap. 17.

D

Vñs affirmatiua p ipoſſe i tertia mõſtrata, recte mõſtrabit' in prima.

AMplius ſit monſtrata in tertia figura p viam contrarij vniuerſalis affirmatiua: puta, quod dicimus, A ineſſe omni B, eo ꝙ poſuimꝰ ſuã contradictoriã, vt ꝙ A non inſit alicui B: & applicuimus huic, ꝙ C in omni B, ita vt falſa, quæ ſequebatur, fuerit A non ineſſe alicui C. dico igitur, ꝙ ſyllñs ſuus rectus erit in prima figura. & hoc, ſi accipiamus contradictorium concluſionis falſæ. puta, ſi dicamꝰ A ineſt oĩ C: & applicemꝰ huic, C ineſt oĩ B, quæ eſt vera, concludet' nobis in prima figura, ꝙ A ineſt omni B. hoc aũt eſt, quod per impoſſe monſtratũ fuit. fieri enim

G nequit, vt A & B cõicent, nisi in aliquo tertio, qđ subijciat ipsi A, & ꝑdicet de B. q̃ sunt extremitates quęsiti.

Particularis affirmatiua ꝑ ipoſe mõstrata ĩ tertia, mõstrabit in pria recto syllo

Consilr si monstrauerim⁹ per contrariũ particularem affirmatiuã in tertia figura: puta, si dicamus, A inesse alicui B, eo ꝙ posuimus suũ cõtradictoriũ, vt quod dicim⁹, A inest nulli B: & applicuimus huic, ꝙ C inest alicui B, ita vt falsum cõclusum extiterit, ꝙ A nõ inest alicui C: syllꝰs suus rectus erit in prima figura, & hoc, si accipiamus contradictorium falsi, hoc est cõclusionis: puta, qđ dicimus, A inest oĩ C, & huic applicemus C alicui B, hoc est ꝓpõnẽ syllꝰi verã: & concludamus ꝙ A inest alicui B. Eodem pacto si monstrauerimus ꝑ cõtrarium vlem negatiuã, eo ꝙ posuimus suã contradictoriã: puta, quod dicim⁹, A inest alicui B: & applicuimus huic, ꝙ C inest oĩ B, ita vt cõclusum fuerit C ĩesse alicui A, quod est falsum, dicam⁹ igitur ꝙ syllꝰs suus rect⁹ erit in secũda figura. & hoc si accipiamus contradictoriũ cõclusionis falsæ, & ꝓpõnem verã, quæ posita fuerat in monstratione cõtrarij, habebimus enim ꝙ C inest nulli A: & C inest oĩ B: & concludet nobis A inesse nulli B. hoc aũt ẽ id, qđ fuerat monstratũ ꝑ viã cõtrarij.

H

Vlis negatiua ꝑ impoſe monstrata ĩ tertia, monstrabit ĩ secũda syllo recto.

I

Particularis negatiua ꝑ ipoſe in tertia mõstrata, mõstrabit in scđa recte.

Consilr accidet si monstrata fuerit per viam cõtrarij particularis negatiua, eo ꝙ accepimus suam contradictoriam, puta vlem affirmatiuã: vt qm̃ accepimus, A inesse omni B: & huic applicuimus, C inesse omni B: & conclusimus C inesse alicui A, quod erat impossibile, dico igitur ꝙ syllꝰs rectus consilr erit in secũda figura. & hoc, cum acceptum fuerit contradictoriũ conclusionis, & propositio vera, ſm ꝙ consuetum fuit. habebimus enim ꝙ C non inest oĩ A: & C alicui B: & cõcludit ꝙ A non inest oĩ B, aut non inest alicui B.

K

Iam itaq; monstratum fuit, ꝙ oĩa quæsita, quæ ostẽduntur per syllm contrarij in omnibus figuris, possunt etiam monstrari per syllos rectos: quodq; ad ipsos redeunt ꝑ has easdem propõnes, & per hos quoq; similiter eosdem terminos: quodq, reditus syllogismi recti ad contrarium est idem cum syllo, qui vocat conuersiuus. Consimiliter planum etiam ex eo, quod prædiximus, cũ syllogismi recti reducunt ad cõtrarium, ad quales syllos reducũtur ſm contrarium: & eodem pacto cũ syllogismi ipsius contrarij reducuntur ad rectos, ad quales syllos reducuntur. Monstratum insuper fuit, ꝙ oẽ quæsitum ostendi potest per cõtrarium, & ſm rectitudinem.

Epilog⁹ dictorũ de dria syllꝰi recti & ad impo educentis.

L

r

De eo, quod est ex Oppositis ratiocinari. Cap. 18.

IN quali aũt figura est ex oppositis propositionib⁹ ratiocinari, & in quali non est, ita erit manifestũ. Dico aũt oppositas esse propositiones, ſm dictionem quidem quatuor: vt omni, ei quod est, nulli: & omni, ei qđ est, non omni: & alicui, ei quod est, nulli: & alicui, ei ꝙ est, non alicui: ſm autem veritatem tres: alicui enim, ei quod est, non alicui ſm dictionem solum opponitur. Harum vero contrarias quidem, quæ vlr, omni, ei quod est, nulli inesse: vt omnem scientiam esse studiosam, ei quod est, nullam esse studiosam: alias autem oppositas.

M

Prima

A

Prima figura.

IN prima igitur figura non eſt ex oppoſitis propoſitionibus ſyllus, neq; affirmatiuus, neq; negatiuus. Affirmatiuus quidē, qm̄ ambas oportet affirmatiuas eſſe propoſitiōes; oppoſitæ vero dictio & negatio. Priuatiuus autē, qm̄ oppoſitæ quidem idē de eodem prædicant, & negant: medium vero, quod in prima, non dicitur de ambobus: ſed ab illo quidem aliud negatur, ipſum autem de

B alio prędicatur. verum hæ non opponuntur.

Tractatus de ſyllogiſmis, qui componuntur ex Oppoſitis. Cap. 18.

Oppoſita ſed; affirmationē & negatio nē ſūt cōtradictoria, & contraria.

DIxit. In quali autem figura cō plicari poſſit ſyllus ex duabus propoſitiōibus oppoſitis, & in quali figura fieri hoc non poſſit, monſtrabitur ex eo, quod ponemus. Sed primo iam dicamus, ꝙ oppoſita ſm veritatem ſm modum negatiōs & affirmationis, ſunt duo, contradictoria, & contraria. Quod cū ſit ſtabilitum, dicamus, ꝙ fieri non pōt, vt complicetur ſyllus in prima figura, neq; ex contrarijs, neq; ex contradictorijs, neq; ſyllus concludens affirmatiuam, neq; ſyllus concludens negatiuam. Et affirmatiuam quidem, qm̄ oportet, vt ſyllus concludens affirmatiuam cōſtet ex ambabus affirmatiuis: ſed in ſyllo, qui complicatur ex oppoſitis ſm viam contradictionis, aut contrarij, vna propoſitionum ſuarum eſt negatiua, & altera affirmatiua. Et negatiuam ēt non poſſumus. & hoc, qm̄ prædicatum & ſubiectum in affirmatione & negatione eſt vnum & idem, ſm ꝙ monſtratum fuit in libro præcedente. ſed in ſyllo primæ figurę non eſt prędicatum ſuarum propoſitionum vnum, neq; ēt ſubiectum vnū: qm̄ terminus medius, qui ſubijcitur in vna duarum propoſitionum, prædicatur in altera. D

Secunda figura. Cap. 19.

SEd ſi media figura, & ex oppoſitis, & ex contrarijs contingit fieri ſyllm. Sit enim bonū quidem, in quo A: ſcia vero, in quo B, & C. ſi itaq; ſciam omnem ſtudioſam accepit, & nullam: A E omni ineſt, & C nulli: quare B nulli C. nulla igitur ſcientia, ſcientia eſt. E

Bonum.

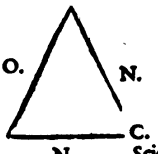

In hoc ſyllogiſmo eſtendit negatiua vniuerſalis ex oppoſitis cōtrarijs.

Pria Figura. Nota quare nō poſſ- C ſit fieri ſyllogiſmus ex oppoſitis in pria figura.

Cōſimiliter aūt & ſi omnem accipiens ſtudioſam, medicinā nō ſtudioſam accepit. nanq; ipſum A oſ B: ipſi vero C nulli: ḋre quædam ſcientia non erit ſcia. F

Studioſa.

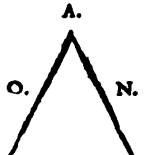

In hac cō ſequatione mōſtrant contradictorie oppoſita, cū ſupra oſta ſint cōtrarie oppoſita.

Et

G Et si ipsum A C quidem oī, B autē nulli: est vero B quidē scīa, C autē medicina, sed A suspitio. cum.n. acceperit nullam scīam suspitionem, accepit aliquā sciētiam esse suspitionē. Differt autem ab eo qui pridē, eo ꝙ termi nis conuertitur: prius.n. ad B, nūc autem ad C affirmatiuum.

Complicatio hęcidē concludit supiori, op H positio tñ mō dispositis ꝓpōnibus.

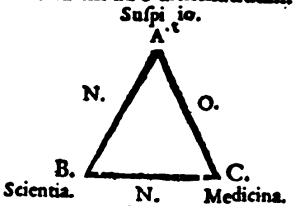

Et si altera propositio non sit vlr, consimiliter.

In hoc sylo astruitur pticularis negatiua, ex oppositis cōtradictorijs.

I

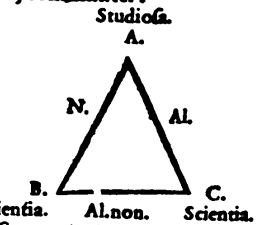

Semper enim mediū est, qđ ab altero quidem negatiue dr̄, de altero autē affirmatiue. quare contingit opposita concludi, pręterq̄ꝫ ꝙ nō semp, neq; oīno: sed si ita se hēant, q̄ sub medio, vt aut eadē sint, aut totū ad partē: aliter aūt impossibile. neq; .n. erunt vllo modo propōnes, aut contrariæ, aut oppositæ.

Secunda figura. Cap. 19. K

SEd in secunda figura potest esse sylis ex duabus propōnibus oppositis, siue fm viā cōtrarij. siue fm viā contradictionis. Vt in exēplo, oīs scīa studiosa: & nulla scīa studiosa: & concluditur nobis, ꝙ nulla scīa est scīa: qđ est maxime impossibile, Consimiliter accidet, si posuerimus, omnis scīa studiosa: & medicina non est studiosa. & hoc, qm̄ negatio studiositatis à medicina est negatio ab aliqua scīarū, ac si posuissemus oēm scīam studiosam esse, & aliquam scīam non esse studiosam cōcluditur igitur nobis ꝙ aliqua scīa non est scīa. Causa autē, quare hoc fieri possit in secunda figura, est, qm̄ prędicatum in vtrisq; extremitatibus est vnū & idē. Consimiliter se habebit in oppositis, si posuerimus affirmatiuam maiorē & negatiuam minorē, aut res se habeat ē conuerso: dispositio enim in hoc est vna & eadem. Nō possunt autem opposita cōcludi in hoc fm veritatem, nisi cùm acceperimus affirmatiuam & negatiuam easdem: veluti si dicamus, oīs scīa est studiosa, & nō oīs scīa est studiosa. aut acceperimus id, qđ est pars vni⁹ duarū propōnū oppositarum, & sub ipsa continetur loco propōnis eiusdē affirmatiuę, & negatiuę. quēadmodū si ponamus loco eius, qđ est, nō oīs scīa est studiosa, hoc, qđ ē, medicina nō est studiosa: aut loco ei⁹, qđ dicim⁹, oīs scīa est studiosa, hoc, qđ dicimus, medicina est studiosa: deinde ipsi applicemus, nulla scīa est studiosa: propterea ꝙ non est dr̄ia, si coniungamus ipsam cum propositione opposita eadē, aut cū eo, qđ sub ipsa cōtinet. Cū itaq; nō accipiuntur

In.ij. figu. fit sylis ex oppositis scdm viā contrarij, & cōtradictionis.

L

M

A piuntur propõnes ſm vnum duorũ modorũ, non erunt oppoſita, neq; potentia ſua erit potentia oppoſito rum, neq; ſm q̃ opponũtur ſm viã contrarij, neq; ſm q̃ opponunt ſecundum viam contradictionis.

Tertia figura. Cap. 10.

SEd in tertia figura affirmatiuus quidẽ ſyllus nunquã erit ex oppoſitis propõnibus, ob dictã cauſam & in prĩa figura: negatiuus vero erit, & vſt, & non vſt terminis exiſtẽtibus. Sit. n. ſcientia, in quo B, et C: medicina autẽ, I quo A. ſi itaque acceperit oẽm medicinam ſciam, et nullam medicinã ſcientiam: ipſum C accepit omni A, & ipſum B nulli: quare erit aliqua ſcĩa non ſcĩa. Conſimiliter autem et ſi non vſt accepta fuerit C A, ppoſitio. ſi. n. eſt aliqua medicina ſcĩa, & rurſus nulla medicina ſcĩa, accidit ſciam aliquã non eſſe ſciam. Sunt aũt cũ termini vſt accipiuntur, propoſitiones contrariæ: & cũm vero alter in parte, oppoſitæ.

B

C

Scientia. Al. non. Scientia.

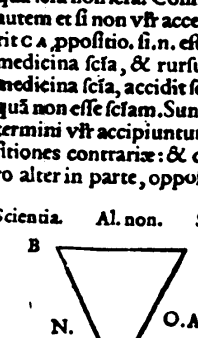

A.
Medicina.

In his duobus ſyllis aſſumit̃ pdicularis negatiua ex oppoſitis cõtrarijs, & ex cõtra dictorijs.

Oportet autem exiſtimare, quòd contingit quidem ſic oppoſita accipere, quemadmodũ diximus, omneni ſcientiam ſtudioſam eſſe, & rurſus nullam, aut aliquam non ſtudioſam, qđ non conſueuit latere. Eſt autem per alias interrogationes ratiocinari alterum, aut, quemadmodum in Topicis dictum eſt, accipere.

D

Nõ eſt ad oppoſitas ꝓpõnes ꝓpõnes cta oppoſitas.

Quoniam vero affirmationum oppoſitiones tres, ſex modis cõtingit oppoſita accipere, aut omni & nulli, aut omni & non omni, aut alicui & nulli: et hoc conuertere in terminis: vt A omni B, ipſi vero C nulli: aut C omni, B autem nulli: aut huic quidem omni, illi vero non omni: & rurſus hoc conuertere ſecundum terminos. Conſimiliter autem & in tertia figura. Quare manifeſtum, et quot modis, & in qualibus figuris contingit per oppoſitas propoſitiones fieri ſyllogiſmum.

Lib. 8. ſex fieri cõplicationes Lij. figura, & ſe in terna.

E

Sed & manifeſtum, quòd ex falſis quidem eſt verum ratiocinari, quemadmodum dictũ eſt prius: ex oppoſitis autem, nõ eſt: ſemp enim ſyllogiſmus fit contrarius rei. vt ſi eſt bonũ, non eſſe bonum: aut ſi animal, non animal: eo q̃ ex contradictione eſt ſyllogiſmus, & termini ſubiecti aut idem ſunt, aut hic totũ, ille pars.

C

Dria inter ſyllogiſmi ex falſis, & ex oppoſitis.

G In his syllis ex oppositis ꝓpōnī nihil aliud cōcludit.

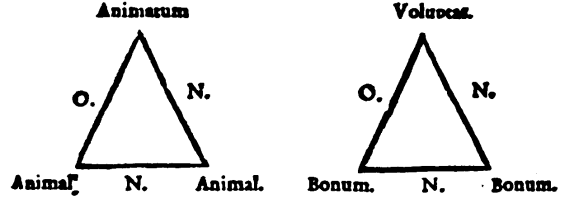

Planum autem & ꝙ in obratiocinationibus nil prohibet fieri suppositionis contradictionem, vt si est impar, non esse impar: ex oppositis nanque propositionibus contrarius erat syllus. Si
H itaque tales acceperit, erit suppositionis contradictio.

In his syllis ex oppositis cōcludunt oppositā de eodem.

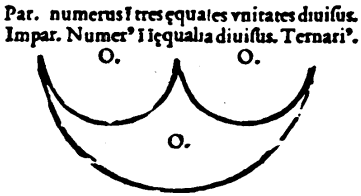

Oportet autem existimare, ꝙ ita quidem non erit contraria concludere ex vno syllo, vt fit conclusio, non existens bonum, bo
I num, aut aliud quid tale: nisi statim propō talis accepta fuerit, vt animal album esse, & non album, hominem vero animal.

In hoc vno syllo cōcluduntur cōtraria de eodē, statim assumpta tali ꝓpōne.

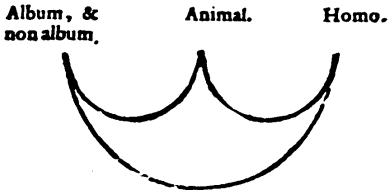

Sed aut contradictionem oportet assumere, vt, ꝙ omnis scientia suspitio, & nō suspitio: postea accipere, ꝙ medicina scīa quidem

A dem eſt, nulla autem ſuſpitio, quemadmodum elenchi fiunt: aut ex duobus ſyllſis. vt autem quę accepta ſunt, contraria ſint ſm veritatem, non eſt alio mō, q̄ hoc, veluti prius dictū fuit.

Hic ſyllus deſtruit ętem aſſūptę cōtradictionis.

B

Tertia figura. Cap. 20.

In tertia figura ſ modus affirmatiuis ſit ſyllſ ex oppoſitis.

In modis negatiuis ſit ſyllſ ex oppoſitis, I vtlib⁹ ex cōtrarijs, in particularib⁹ ex contradictorijs.

IN ſpeciebus autem affirmatiuis tertiæ figuræ fieri non poteſt, vt complicetur ſyllſ ex oppoſitis: q̄m duorum oppoſitorum, vnū eſt affirmatiuum, & alterum negatiuū. hæc autem eſt eadem cauſa, q̄ accidit in prima figura. Sin autem extiterit ſyllſus negatiuus, poteſt in ipſa complicari ſyllſus ex propoſitionibus oppoſitis, cùm fuerint propoſitiones vſtes, aut particulares. Vt in exemplo, ſi dicamus, omnis medicina ſcientia: & nulla medicina ſcia: ſequitur n. ex hoc, q̄d aliqua ſcientia non eſt ſcientia. Cùm vero extiterit vna duarum propoſitionū in his duobus ſyllſis particularis, & altera vſis, complicabitur ſyllſus ex contradictorijs. non autem ex contrarijs, propterea q̄ contraria ſunt vniuerſalia. Oportet autē vt ſcias, q̄ ſyllſi, qui cōplicantur in his duabus figuris, affirmatiui & negatiui complicatione prima, hoc eſt,

C

Sylli, q cōplicant in ſcda & tertia figura ex oppoſi-

q̄m reliqui, qui numerant⁹ in hoc capitulo, dependent ab ijs, ſunt duodecim ſyllſi, ſex in omni figura. & hoc, q̄m coniugationes oppoſitorum ſm viam contrarij ſunt tres: vna ipſarum, cùm dicimus, omne & nullum, quæ ſunt oppoſita ſecundum viam contrarij: & dūo oppoſita ſm viam contradictionis: quorum vnū eſt, vt ſit affirmatius vſis & negatiua particularis: ſm vero in contrarium huius. Planum igitur, q̄ ex ipſis complicabuntur in vtraq; duarum figurarum tres ſyllogiſmi. q̄m vero duæ propoſitiones oppoſitæ binas habent poſitiones in figura, vna, vnam, vt ſit affirmatiua minor, & negatiua maior, alteram vero in contrariū huius, ſequitur ex hoc, vt ſpecies ſyllogiſmorū in omni figura ſint ſex. Non cures autem in poſitione iſta, ſi fuerit minor in tertia figura negatiua, ſiue affirmatiua: propterea q̄ prohibitum fuit in præcedentibus, ne eſſet negatiua in relatione ad quęſitum determinatum ſed q̄d intēdimus in his ſyllſis compoſitis, eſt deceptio, & concluſio impoſſibilis, ſiue concluſio ipſa fuerit impoſſibilis, ſiue ipſam conuertens. Iſ itaq; mōſtratum fuit in hoc tractatu in quali figura complicari poſſunt ſyllſi ex propoſitionibus oppoſitis, & quantus eſt numerus eorū, qui in ipſis ſunt primi, quiq; vſum retinent elementorum. Et manifeſtum etiam eſt, q̄ poteſt ex ſyllogiſmis. quorum propoſitiones ſunt falſæ, concludi concluſio vera, præter hanc ſpeciē ſyllſorum: q̄m concluſio in ipſis eſt ſemper oppoſita rei poſitæ, & hoc q̄ aliquod ens ſit non ens, vt q̄ animal non ſit animal.

D

tis, quæ ſunt immuto.

E

Nō incon uenit ma nore ſe ne gatiuā in ſyllſo ex oppoſitis in tertia figura.

F

G mal, & quod disponitur in hoc nõ sit in hoc, siue hoc dispositũ sit ens extra intellectum, siue sit non ens. quemadmodum si concludatur ꝙ hircoceruus non est hircoceruus ex duabus ꝓpõnibus oppositis: veluti si dicamus, hõ est hircoceruus, & homo non est hircoceruus. seq̃tur enim ex hoc, ꝙ hircoceruus nõ est hircoceruus, qui sermo sibijpsi contradicit: & si hircoceruus etiã non esset ens: propterea ꝙ fieri nõ potest, vt verum sit aliquid affirmari & negari simul de seipso, siue illud sit ens, siue sit nõ ens. Atqui se-
H quitur hoc in istis syllogismis, quoniam ambę propositiones sunt contradictoriæ: siue prædicatum, ac subiectum in ipsis fuerint vna & eadem, siue vnũ ipsorum fuerit pars alterius. Planum autem, ꝙ syllogismi corrupti, qui sunt in hac arte, propter corruptionem propositionum, comprehendi possunt in syllogismis veris existẽtibus in hac arte cõtradictoria propositionum verarum: præterquam ꝙ relinquatur in hoc, vt existimetur, quòd isti syllogismi corrupti sint veri. & hoc aut per continentiam partium, aut
I per consequentiam, & sequatur artificem tractantem de cœlo id, qd posuit, & admisit in hac arte. quẽadmodum si aliquis ponat, ꝙ corpus cœleste est infinitum, & ponat simul cum hoc, ꝙ est sphæricæ figurę. sequitur enim ex hoc, vt finitum sit infinitum. Maxima vero vtilitas, quę in hoc reperitur, est instare sermonibus corruptis, qui sunt in artibus. Oportet insuper, vt scias, quòd non potest aliquis errare in positione duarum propositionum oppositarum, in syllogismo simplici vno & eodem. Consimiliter non potest aliquis interrogans decipere respondentem adeo, vt ab ipso admittat binas propositiones contradictorias simul in syllogismo vno simplici, & nõ admittat eas, cùm interrogauerit ipsas ꝑ vnum modum: quemadmodum ꝙ admittat, ꝙ res hæc est bona, & ꝙ non est bona. Sed fieri hoc vtiq; potest, cùm interrogantur secundum vnum modum, & ponuntur secundum aliũ, aut ponuntur pars syllogismorum compositorum, si positio sua sit per modum, & interrogatio super ipsis per modũ. quẽadmodum si aliquis interroget, an animal album non est album. fieri enim potest, vt admittat hoc: qm̃ animal album sunt duæ res simul: sed non est album, est vnum tm̃. & secundum hunc intellectum fieri potest, vt respondens admittat istam propositionem, cùm hanc ipsum interrogamus. cùmq; interrogauerimus post hoc, an homo sit animal & album, fieri similiter etiã potest, vt à nobis admittat hãc aliã. super hoc autem concludetur impossibile, puta ꝙ aliquod album non est album. Eodem pacto fieri M etiam potest, vt admittat duo opposita, cùm vnum ipsorum ponitur pars syllogismi simplicis respectu conclusionis determinatæ: & alterũ quoq; ponitur pars alterius syllogismi simplicis respectu cõclusionis alterius consimiliter. In hoc igitur per se potest homo errare, & ponere in syll'is compositis propositiones contradictorias. quẽadmodum si admittat ꝙ omnis medicina est scĩa, & oĩs scĩa est opinio, absq; eo, ꝙ exponat quod sequit' ex hoc, puta

Nota de syll'is ex oppositis, q̃ b⁹ vtimur ĩ arte Tentatiua.

Maxia vtilitas syll'is ex oppositis ẽ ĩstare sermõib⁹ corruptis, q̃ sũt ĩ artibus. Nõ p̃t aliq̃s errare, vt ponat duas ꝓpões oppositas in vno syll'o simplici tm̃.

Nõ p̃t aliq̃s rñdens decipi ab ĩterrogãte ĩ admissiõe duarũ ꝓpõnũ opposita-rũ in vno syll'o.

Nota hic, qũo ĩ duo b⁹ syll'is p̃sit admitti opposita.

A puta ꝙ dicimus, oīs medicina eſt opinio: deinde admittat ſecundam propoſitionem, puta nulla medicina opinio: quare erit admittens in tribus iſtis propoſitionibus binas propoſitiones oppoſitas, vt ꝙ omnis medicina eſt opinio: & nulla medicina eſt opinio? quare ſequetur ex ipſis, ꝙ nulla medicina eſt medicina. Maxime autem accidit hoc, cum interrogamus conſequēs oppoſitum, non autem oppoſitum ipſum: propterea ꝙ latebit, & admittetur: & maxime cùm ipſum cō ſequens fuerit longinquum. quem B admoduni ſi interrogemus de affirmatione prædicati ad ſubiectum, & admittatur: deinde interrogemus de negatione huius prædicati à genere iſtius ſubiecti, aut ſuper ſpeciebus, aut ſuper indiuiduis, & admittatur: ſequetur enim ex hoc negatio eiuſdem prędicati ab omni hoc ſubiecto, de quo affirmabatur, aut à parte ipſius.

De Impotentijs ſyllogiſticis. D

De eo quod eſt Peti in principio.

Cap. 21.

Vod autē in principio pēti, & accipere, eſt ꝙ eadem vt in genere accipiā, in eo qđ eſt non demonſtrare propoſitum. Hoc aūt accidit multifariam. nanq; & ſi non ratiocinatur, & ſi per ignotiora, aut ſimiliter ignota, & ſi per poſteriora prius: demōſtratio nanq; & ex credibilioribus, & prioribus eſt. Horū igitur nihil eſt peti qđ ſ principio. ſed qm̄ nonnulla quidem per ſe ipſa apta ſunt cognoſci, & quędam vero per alia: principia. n. per ſeipſa, quę autem ſub principia per alia: qm̄ non per ſeipſum cognoſcibile conetur aliqs per ſeipſum monſtrare, tunc petit quod ex principio. Hoc autem eſt quidem ſic facere, vt ſtatim cenſeat quod propoſitū eſt. E

petere.

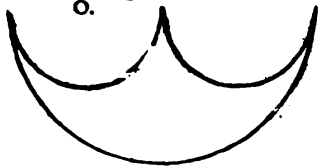

C

F

Syllſt ſtatt ſubis qđ ſtit, pet. ſ principiū, cū tit ex terminis ꝓximis

Contingit vero et in alia tranſeuntes, nata per illud monſtrari, per hęc demonſtrare qđ ex principio. Veluti ſi A monſtraretur ꝙ B: B aūtē per C: C aūt natum eſſet monſtrari ꝙ A. accidit. n. ita ratiocinantes ipſum A per ſeipſum monſtrare. qđ faciūt qui coalternas putant ſcribere: latent enim ipſi ſeipſos talia accipientes, quę non eſt poſſibile monſtrare, non exiſtentibus coalternis.

Rectę

G

Lineę coalternę, sup quas cadit linea recta.

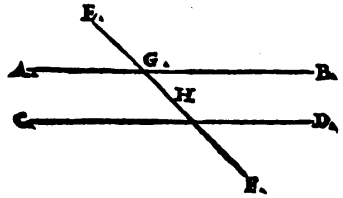

H

Rō cōposita nō stat ondēs qđ q̄rit, petēs in principio.

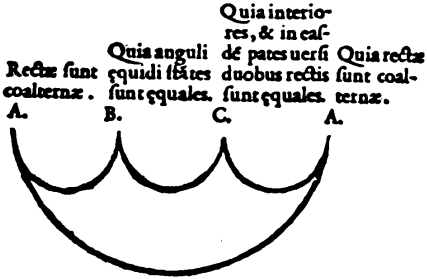

Quare accidit ita ratiocinantibus. vnumquodq; esse dicere, si est vnumquodq;. sed ita omne erit per seipsum cognoscibile: qđ impossibile. Si igitur obscuro existente, q̄ A inest ipsi C: similiter autem & q̄ ipsi B: peteretur A inesse ipsi B: nondum clarum, si quod in principio petitur. sed planum, q̄ non demonstrat. non enim est principium demonstrationis, quod similiter obscurum.

I

In hoc syllogismo ignorat, an petam⁹ i principio: qa maior ē ignota. salsē si demonstrat: quia ea obscura ē, vt cōclusio.

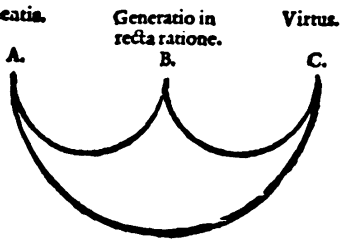

Si

Si tñ B ad C ita se habet, vt idē sint, aut videlicet conuertuntur, aut inest alterum alteri, petit qd in principio. mōstrare. n. posset p illa, q A iest ipsi B, si cōuertunt nūc aūt hoc, phibet, sed nō mod⁹. Si vero hoc faceret, qd dictū est faceret vtiq, et cōuerteret p tria. A

* a.l.si

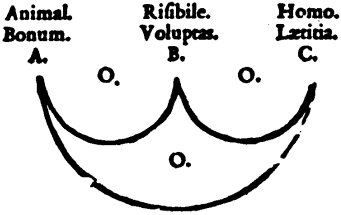

Syllī hi manifeste petūt iuxta maiorē qa ita ī se ignota est, vt cōcl'o. & termini minori: idē sūt: nā aut cōuertunt, aut iest alterū alteri.

Consimiliter aūt & si acciperet B ipsi C inesse, itidē obscurū existens: & si A ipsi C: nondum qd à principio, sed non demonstrat. B

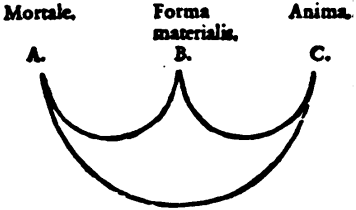

In hoc syllo quia minor est, ignota, ignorat' an petat' i principio: nihil tñ ondit', qa ipsa vt concl'o, obscura est.

Si vero idem sint A & B, aut eo q conuertuntur, aut eo q ex B sequitur A, quod à principio*, ob eandem causam. quid enim potest, q ex principio, dictum nobis est, quod per seipsum monstrare, quod non per seipsum manifestum.

* a.l.e. appetitur.

C

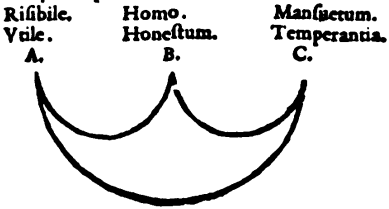

Syllī ī manifeste petūt iuxta minorē: qa ea ita ignota ē, vt concl'o. & termini maioris sūt idē: qa aut cōuertunt', aut ex medio seqt' mai⁹ extremū.

G Si igitur est ī principio peti, per seipsum monstrare, qđ non per seipsum manifestū: hoc autē est non monstrare, cùm similiter obscura sint, & id qđ monstrat. & id per qđ monstrat: aut eo ꝙ eadem eidē, aut eo ꝙ idem eisdem inest, accipiat: in media quidē figura, & tertia vtroque mō cōtingere posset peti qđ in principio. in prædicatiuo autē syllo & in tertia, & prima: qñ autem negatiue, cùm eadem ab eodem, & non similiter ambæ propositiones. consimiliter vero & in media, propterea ꝙ termini non conuertuntur secundum negatiuos syllos. Est autem in principio peti, in demōstrationibus quidem ſm veritatem sic se habentia: in dialecticis vero ſm opinionem.

Petitionum in principio explicatio, in cunctis trium figurarum modis.

H

In primo mō ad mōstrandum vſez affirmatiuā, assumendo eadē đ eisdē, petit ī minori, vt ꝑ prios apparet terminos assumendo vero idē đ eisdē, ī maiori, vt ꝑ secūdos.

I

In secūdo mō ad mōstrādā vſez negatiuā, pidē ab eisdē petit iuxta maiorē: ꝑ eadē ab eodē nihil mōstratur, qa minor ē negatiua.

Prima figura.

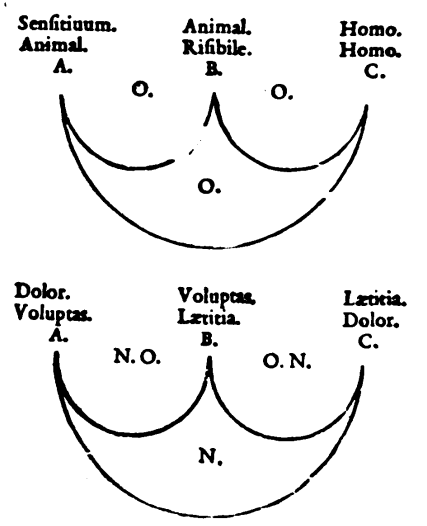

Risibile.

In tertio mõ ad mõstrãdã ꝑticularẽ affirmatiuã ꝑ eadẽ de eisdẽ petitio ẽ secũdũ minorẽ: ꝑ idẽ ꝺ eisdẽ nihil monstrat, qa maior ꝑticularis.

Ad ꝑticularẽ negatiuã monstrandã in quarto mõ si petitur ĩ principio: qa ꝑ idẽ ab eisdẽ, maior negatiua ĩ ꝑte: ꝑ eadẽ ab eodẽ, minor negatiua ĩ ꝑte: q̃ ẽt si cõuertuntur.

A

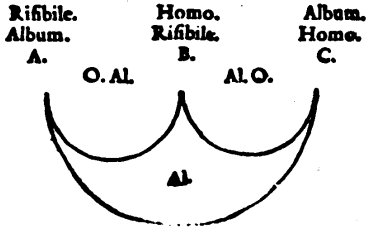

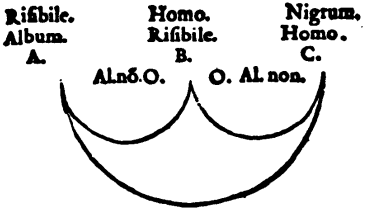

B

Ad monstrãdã vẽ; negatiuã ĩ prio mõ. assumẽdo idẽ ab eisdẽ, petit ĩ maiori: in scdo, assumẽdo eadẽ ab eodẽ, petit ĩ minori. Ad ꝑticularẽ negatiuã ĩ tertio, mõ ꝑ idẽ ab eisdẽ petit ĩ maiori: ꝑ eadem ab eodẽ non monstrat, qa maior ꝑticularis. In quarto ꝑ eadẽ ab eodẽ petit ĩ minori: ꝑ idẽ ab eisdẽ non monstrat, qa maior ꝑticularis.

C

Secunda figura.

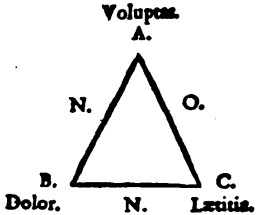

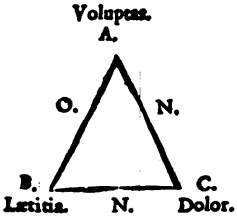

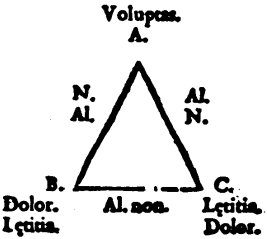

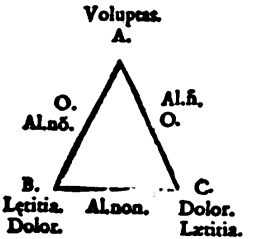

Tertia figura.

In his cõiugationib⁹ ad mõstrãdã pticularẽ affirmatiuã p eadẽ de eodẽ petit̃ i minori: p idẽ d̃ eisdẽ, facta cõuersiõe petit̃ i minori. Fit ẽt sylli ad vlẽ; affirmatiuã i prio mõ, si assumũtur termini oẽs cõuertibiles.

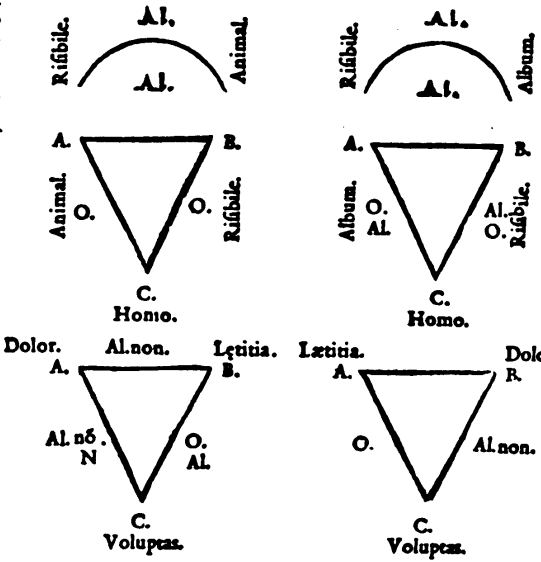

In his cõplicatiõib⁹ ad mõstrãdã pticularẽ negatiuã, idẽ ab eisdẽ petit̃ i maiori: p eadẽ ab eodẽ nihil monstrat̃, q̃a minor eẽt negatiua i pte: q̃ ẽt si cõuertit̃.

Tractatus de positiõe quæsiti primi eiusdem in syllogismo, quæ vocatur Repetitio. Cap. 21.

Dixit. Positio aũt quæsiti primi, hoc est, quod intenditur monstrari per seipsum, non autem p p aliquid aliud, quod sit pars sylli concludentis ipsum, est ex genere orationum, per quas non potest aliquid ostendi per demonstrationẽ, quod intendamus ostendere p demonem. Accidit autem, vt quęsitum non ostendatur per demonẽ ab ea oratione, per quam intendimus demonstrare, quatuor modis. Quorum vnus est, vt ex ista oratione non sequatur conclusio, quã intendebamus ex ipsa sequi: seu quia nihil penitus concludat: seu quia non concludat aliquid ex ijs, quæ intẽdebamus cõcludere. Modus autẽ secũdus est, vt ꝓpõnes sint ignotiores cõclusione. cõditio nanq; ꝓpõnum est, vt sint notiores cõclõne. Modus vero tertius est, vt ꝓpõnes & cõclusio sint in vno gradu occultatiõis. Quartus aũt modus est, vt

Quatuor modis fit petitio pricipij, eũ si demonstratur cõclo p id p qd̃ dẽt demonstrari.

A vt conclusio sit causa cognitiōis ꝓpōnū. ex conditionibus nanq; propōnū ē, vt sint notiores cōclōne, & sint cā in cognitiōe ipsius. & in hoc excedit pars ista partem secundam. Cū itaq; sit hoc stabilitū, nō est positio quęsiti primi pars syllī sui, eius videlicet, qui vocat repetitio, q̄ est oratio, ꝑ quā non ostenditur ꝑ demōnem quęsitū primum, qm̄ hic est vnus ex modis: sed magis oportet, vt oratio. per quā non monstratur quęsitū, assuescat consuetudini generis. Species aūt ista orationis, quę vocat repetitio, est illa, qua so-
B licitus est aliquis in monstrādo aliquid ignotū per illud idē, hoc est ꝑ aliquid ignotum, id, qd̄ non potest monstrari, nisi ꝑ aliud ab ipso. Cognitorū. n. binę sunt species: aut nota ꝑ se, vt propōnes primę: aut nota per aliud ab ipsis, vt ea, q̄ cognoscuntur ꝑ primas propōnes. Cū igitur aliquis solicitus sit ad ostendendum aliquid ꝑ se per id, qd̄ est notum ꝑ aliud, hoc est, qd̄ vocat hac ī arte repetitio, & positio quęsiti primi. Hæc aūt operatio deceptionis aut errati accidit fm duos modos. Quorū vnus est, vt quęsitū ꝑ se po-
C natur propō ad ostensionem suijpsius. hoc aūt accidit, cū prędicatum ac subiectū quęsiti fuerint duo nomina multiuoca, quēadmodū post hoc declarabit. Secundus vero modus, veluti si monstret cōclusio aliqua per syllos plures cōpositos ex ꝓpōnibus pluribus: quarū vna ita se habet, vt non monstret, nisi cùm hæc conclusio facta fuerit propō in syllo ipsam cōcludēte. Quēadmodū si aliquis mōstret, ꝙ A inest ipsi E, cū acceptum fuerit A inesse B, & B ipsi E: deinde oñdat B ineē ipsi E, eo ꝙ B inest ipsi C, & C ipsi E. amplius monstret A ineē ipsi B, eo ꝙ A inest ipsi E, q̄ erat cōclo, & E inē ipsi B. non. n. est dr̄ia inter istā speciē & speciē primā, nisi ꝙ in spē prima concluditur id, qd̄ intendebamus cōcludere ex aliquo ꝑ se: sed in hac specie concludit qd̄ intendebamus cōcludere, ꝑ media plura vno. Deceptio aūt in hac scd̄a spē multū accidit ꝑ ꝑ obliuionē. quēadmodū accidit demonstranti, si linea recta supra duas rectas ceciderit, & duo anguli, qui sunt in vno latere, ęquales fuerint duobus rectis, ꝙ duæ illę lineę sunt ęq̄distantes. qm̄ si nō eēnt E ęquidistātes, cū protraherent in rectū, concurrerent in altero duorū laterū, & fieret ibi triāgulus, cui⁹ anguli essent maiores duobus rectis: qd̄ fieri non pōt, & nō cohęret: qm̄ ꝙ triangulus habeat duos angulos rectos, monstrat ꝑ lineas ęquidistātes. Et in summa accidit ei, qui facit hāc spēm monstratiōis, illud impossibile, qd̄ accidebat illi, qui rōcinabat dicēs, si est hoc, ꝙ est hoc. sed fm hunc modū erunt oīa per se nota, & sufficientia absq; eo, ꝙ cognoscant ꝑ alia. Cū vero habuerimus aliq̄d, qd̄ ignoremus ineē duobus diuersis, & vnū istorū duorum sit, eo ꝙ aliud ē, iā declarabimus ignotū ꝑ ignotū: non tñ sequit, vt sit, quēadmodū hæc monstratio, quæ vocatur repetitio. Veluti si ignoremus A eē in B, & ī C: sit aūt ꝑ se manifestū B eē in C: velimus aūt mōstrare A eē in C, eo ꝙ est in B: seq̄t vtiq; vt talis mōstratio sit repetitio siue fm veritatē, cū duæ res fuerint res vna & eadē fm veritatē, hoc ē C & B, diuersificent aūt fm nomina, & hoc, cū habuerint nomina mul-

Cognita alia à se, alia ꝑ aliud

Nota qd sit ꝓprie repetitio q̄siti primi.

Quō sit repetitio prīcipij.

G tiuoca: aut fm opinionē existimatā, cū fuerit opinio de B & C, ꝙ sint vnū & idē, pręterq̄ ꝙ sint vnū in veritate fm numerū. hoc aūt accidit, cū vnūqdq; ipsorū est cōuertibile cū suo complicito. quēadmodū si vnū ipsorū eēt proprium alterius, aut definitio, aut descriptio: aut vnū ipsorū sequatur ex reliquo, licet non sit conuertibile, quēadmodū sequitur, ꝙ sit animal, si est hō. Atqui hæc est repetitio probabilis, non fm veritatē. Quòd si tantummodo diuersificētur fm nomē, erit repetitio vera: quēadmodū si aliqs
H mōstret, ꝙ hęc res sibi allata est ensis, ꝑpea ꝙ est spatha. Consimiliter si habuerimus duo, q̄ ignorem⁹ ineē vni rei, & notū sit vtrunq; ipsorum inesse alteri, & voluerimus monstrare, ꝙ vnum ipsorum inest huic ignoto, quia alterū sibi inest: dico ꝙ non erit hoc repetitio, nisi notum sit hæc duo ita se habere, vt vnum ipsorū alteri insit, & sint vnū fm veritatē, aut quia vtrunq; ipsorū conuertitur cū suo complicito, aut quia sequit' ex ipso. Quēadmodū si ignorarem⁹ A & B esse in C, et eēt notū A esse in B, dico ꝙ hoc nō
I erit repetitio super q̄sito, nisi existimatū fuerit A & B esse vnū & idem, aut ꝙ erunt vnū & idē. Differunt aūt repetitio & monstratio circularis. qm̄ in monstratione circulari oportet tres terminos sibi inuicem conuertibiles esse: quēadmodum exposuimus, hoc est A, & B, & C. sed hoc in loco nō erit cōdō cōuersionis, nisi in B, & C, i. in duob⁹ terminis sylli. Cū igit' mōstratio, q̄ vocatur repetitio & positio quęsiti, fit, vt ostendamus rem ignotę inuentiōis ꝑ se ex parte, qua accidit rei, vt existimet', ꝙ sit res duę: & hoc aut ꝑdicatū q̄siti & terminus medius, aut subiectum eiusdē & terminus medius: manifestū ꝙ syllus repetitionis componitur ex duabus propōnibus: quarū vna est nota, vt ꝙ vna istarū duarū rerū insit alteri, hoc ē, quę fm veritatē, aut probabiliter est vna: altera autem ignota, puta extremitatem quęsiti ignotā inesse vni ipsorum, aut maiorem medio, si minor nota extiterit, aut mediū inesse minori, si maior fuerit cognita. Quēadmodū si essent B, & C nomina multiuoca, & vellemus monstrare A inesse C ꝑ mediū B, hoc est si acceperimus A inesse B: & B ineē C. A. n. inesse B, est propō ignota: B vero ineē C, est propō nota, ꝑpea ꝙ sunt nomina multiuoca, aut talia, vt existimentur ita se habere. Cōsimiliter accidet si A, & B fuerint nomina multiuoca, hoc est si notū fuerit A esse in B, sed B eē in C ignotū. Quod cùm ita sit, manifestū, ꝙ species sermonū cōpositorū hac compōne, quę vocatur repetitio, erūt in oībus tribus figuris. Consimiliter cùm fuerit syllus ex duabus propōnibus affirmatiuis, erunt species, quæ componuntur ex hoc genere in tertia figura, ac prima, duplum respectu specierum, quę cōcluduntur in vnaquaq; ipsarū, cū fuerint in omni figura: qm̄ termini cōuertunt' inter se, hoc est propositio nota. Quòd autem affirmatiui duplicem habeant cōclusionem, est, qm̄ omnis species ipsorum diuiditur in duas partes: quarum vna est, vt minor sit ignota & maior nota: species vero secunda se habet in contrarium huius, minorem. n. habet notam & maiorem ignotam. Sed cùm

Dr̄ia inter repetitionē & mōstrationē circularē.

K

L

Pōt fieri repetitio in tribꝰ figuris.

M

A cùm fuerit ſyllſ negatiuus, hoc eſt ex duabus propoſitiõibus, quarum vna eſt affirmatiua, & altera negatiua, non accidet, vt ſpecies iſtæ duplicentur: qm̃ ignotæ ſemper vtiq; erunt negatiuæ. non. n. verum erit, vt ſit propoſitio conuertibilis nota negatiua: qm̃ ſemper aut eſt aliqd, quod eſt vnum ſm veritatem, aut quod exiſtimatur eſſ vnum. Cùm itaq; monſtratio ſm modum repetitionis ſit duarum ſpecierum: aut repetitio vera, quæ eſt, cùm propoſitio cõuertibilis in ipſa eſt ex duobus nominibus multinocis: aut repetitio ſm opinionem exiſtimatã probabilem, cùm eſt in ipſa propoſitio, de qua propter cõuerſionem in ſeipſum exiſtimãt q̃ ſit vna, aut propterea q̃ vnus duorum terminorum continetur ſub alio: manifeſtum quòd ars Demonſtrationis accipit intentionem veram ipſius: ſed ars Dialectica accipit duas ſpecies ſimul, hoc eſt eam, quæ eſt repetitio vera, & eam, quæ eſt repetitio probabilis: ſed ars Sophiſtica appropriat ſibi hanc monſtrationem. & in hoc videtur etiam, vt ars Rhetorica non elongeet vnam B C duarum ſpecierum monſtrationis huius. Iam igitur ex hoc monſtratum fuit, quid eſt, quod vocatur repetitio, & quot ſunt ſpecies ſuæ.

Cũ ſit duplex repetitio & ſecũdũ veritatẽ, & ſecũdũ opinionẽ, Demõio accipit primã, ars dialectica duas

Repetitio principij ẽ ꝓpria Sophiſtis.

De eo, quod eſt Non penes hoc. Cap. 22.

NOn penes hoc aũt accidere falſum, q̃d plerunq; ſ rõnib⁹ cõſueuimus dicere, primũ quidẽ eſt in ſyllſ ad impoſſ, qñ ad contradictionẽ ſit huius, q̃d mõſtrabatur ea q̃ ẽ ad impoſſibile. Neq;. n. q̃ nõ contradixit, dicet q̃ eſt non penes hoc, ſed q̃ falſum aliqd poſitũ fuit eorũ, q̃ prius. neq; in ea q̃ monſtrat: nõ. n. ponit, q̃d cõtradicit. Amplius aũt, qñ ſublatũ fuerit aliqd oſtẽſiue ꝙ A B C, nõ eſt dicere, q̃ nõ penes poſitũ factus eſt ſyllſ. nanq; nõ penes hoc fieri tũc dicimus, qñ ſublato hoc, nihil minus cõcludatur ſyllſ. q̃d non eſt in oſtẽſiuis: ſublata. n. põne, neq; q̃ ad hanc erit ſyllſ. Manifeſtũ igit, q̃ in ñs, q̃ ad impoſſ, dr̃ nõ penes hoc: & qñ ita ſe habeat ad impoſſ ſuppoſitio, quę à principio, vt et exiſtente, et non exiſtente hac, nihil minus accidat impoſſibile. D E

Manifeſtiſſimus igit modus ei⁹, q̃d eſt nõ penes põnẽ tẽ falſum, eſt, qñ à ſuppõne incõiunctus ſit à mediis ad ſpoſſ ſyllſ: q̃d dictum eſt & in Topicis. nõ cãm. n. vt cãm ponere, hoc ẽ. Vt ſi volẽs mõſtrare, q̃ diameter ẽ ſcõmẽſurabilis, argueret Zenonis rõnẽ, q̃ nõ eſt moueri, & in hoc deduceret ſpoſſ. nullo nãq; mõ nullibi continuũ eſt falſum dictioni, quæ à principio. Prio Elenchorum. F

Alius aũt mod⁹, ſi continuũ ſit impoſſ ſuppoſitiõi, nõ tñ ꝓp illã accidat. hoc. n. contingit fieri, et ſurſum, et deorſũ accipienti continuũ. Vt ſi A ponatur ipſi B ineſſe: B autem ipſi C: C vero ipſi D. hoc aũt ſit falſum, B ſ eſſe ipſi D. nanq; ſi ablato A, nihil minus ineẽt B ipſi C, et C ipſi D, nõ eſſet vtiq; falſum ꝓp ſuppoſitionem, quæ à principio.

In rõne hac affirmatiua, cõtinuũ ĩ deorsũ accipiẽti, nõ penes hoc accidit falsum: q̃a vl̃ ex fine, vl̃ ex fine pria suppõne. idẽ sequit̃ falsum.

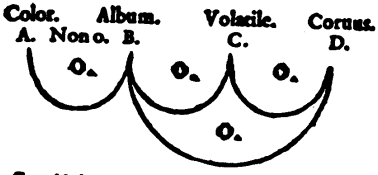

Aut rursus, si quispiam sursum acciperet cõtinuũ. Vt si A ipsi B: E vero ipsi A: & E ipsi E: falsum eẽ posset F inesse ipsi A. nãq; et sic nihil minus eẽ posset impossibile, sublata suppõne, q̃ à principio.

In rõne hac, ĩ sursũ continuũ accipienti, pp suppõnẽ, si accidit falsũ, vt nec in superiori.

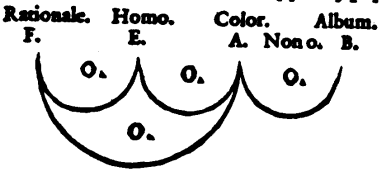

Sed oportet ad terminos qui à principio, coaptare impossibile: sic.n. erit pp suppositionẽ. Vt deorsum quidem accipienti continuum, ad prędicatum terminorum. nam si impossibile, A ipsi D inesse, ablato A, non amplius erit falsum. Sursum vero, de quo prædicatur. si.n. non accidit F inesse ipsi B, ablato B, non amplius erit impossibile.

In rõnib⁹ his pp suppõnẽ, et penes hoc accidit falsũ supiori in dorsũ, inferiori ĩ sursum. cõtinuũ accipiẽtib⁹: q̃a ad primos terminos coaptatur impossibile.

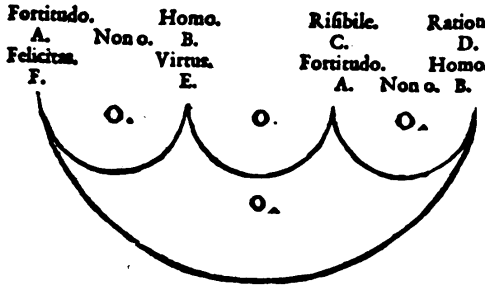

Consimiliter autem & priuatiuis existentibus syllogismis. Planum igitur, q̃ impossibili non existenti ad terminos, qui à principio, non accidit falsum penes positionem.

Inanimatum.

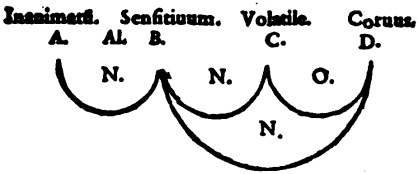

A
In ratione hac negatiua si accidit falsum pp suppositionẽ, vt nec ĩ pria affirmatiua.

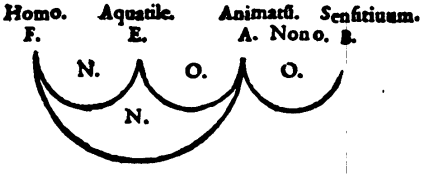

Rõ hęc negatiua respondet secũdæ affirmatiuæ.
B

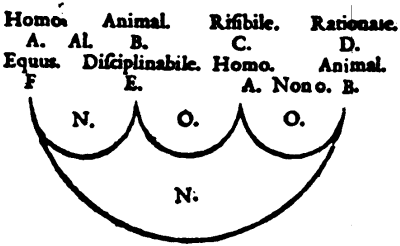

In rõnibus his negatiuis accidit falsum pp suppõnẽ, vt & in affirmatiuis

Aut neq; ita. semper propter suppositionem erit falsum. nanq; & si positum fuerit A inesse non ipsi B, sed ipsi K: K vero ipsi C, & hoc ipsi D: & sic manet impossibile.

C
An instantia.

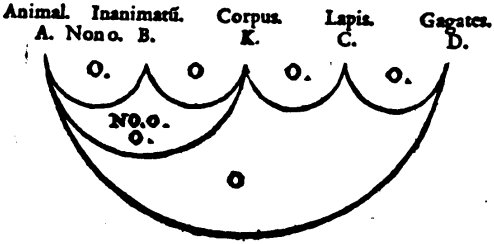

In ratione hac ĩ deorsum accipientis terminos, accidit falsũ: sed vt qđ nõ pp primã suppõnẽ tm, s. B A, qa illa auferri pt, sed pp aliã etiã, s. K A.

Cõsist

D Consimiliter autem & ursum accipienti terminos. Quare quoniam & existenti, & non existenti hoc, accidit impossibile, non esset vtiq; penes positionem.

In ratione hac in sursum accipienti terminos, accidit falsum: sed si vt pp primā suppōnē tm, s. B A, qa illa auferri pt, sed pp aliā ēt, scilicet B G

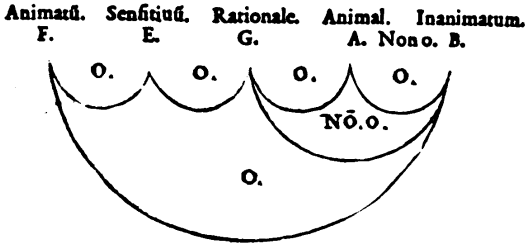

E

Solutio. Aut hoc, quod est, non existenti hoc, nihil minus fieri falsum, non ita accipiendum, vt cùm aliud ponitur, accidat falsum: sed qnando ablato hoc, per reliquas propositiones idem concludatur impossibile. quoniam idem vtiq; falsum per plures suppositiones accidere, nihil fortasse inconueniens: veluti coalternas coincidere, & si maior est extrinsecus intrinseco, & si triangulus habet plures rectos duobus.

Mōstrat p has figuras, per binas suppōnes falsas, coalternas coincidere.

F

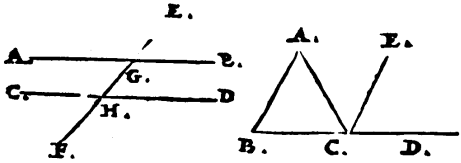

Tractatus de acceptione eius, quod non est causa conclusionis falsæ, ac si esset causa. Cap. 22.

DIxit. Cùm autem interrogans concludit contra respondentem falsum ex positione sua, & est positum, quod facit redire respondentem ad hoc, vt dicat, falsum non accidere propter id, quod posuit respondens, sed accidit ex alio, quod est in hac oratione, per quam conabatur monstrare, quod falsum accidit ex posito, quod ego accurate obseruaui, aut admisi: illud quidem accidit in syllogismo, qui est secundum contrarium, cùm acciderit, G

vt

A vt falsum sequatur ex aliquo, quod non sit in hoc vestigium radicis positæ. Hoc autem acidit in syllogismo contrarij, cum fuerit vna suarum propositionum vera: sed illa, ex qua sequitur falsum, dubia: & coniungatur ipsi positio, secundum quòd est res addita super duas propositiones. quoniam cùm fuerit in propositionibus syllogismi, qui est secundum contrarium, dubium, & cõcludat ex ipsis interrogãs falsum, posteaquam intromiserit in summam ipsarum positionem ita, vt videatur falsum sequi ex positione.

Nota hic, quo accidit fallacia, q̃ dr̃ ñ ꝓp hoc: & ꝙ accidit in syllo ad ipole, & ñ in recto.

B iam enim sufficit respondenti hoc in loco, vt dicat, quòd falsum sequitur ex falso, quod est in syllogismo, præterquam quòd sit opus, vt dicat, quòd non secundum positionem accidit falsum. hoc enim sermone est opus, cùm fuerit vna duarũ propositionum syllogismi secundum contrarium vera, & altera dubia. & secundum hoc manifestum consimiliter, quòd oratio ista non erit à respondente, cùm impossibile, super quo interrogauit interrogans, componatur aliquando ex syllogismo recto. & hoc quoniam in syllogis-

C mo recto nihil ponitur, de quo soliciti simus, vt destruatur: sed hoc accidit in syllogismo cõtrarij. Cùm ergo manifestum sit, quòd oratio ista instantiæ est à respondente, erit autem in eo, quod adducet interrogans, syllogismus contrarij, non autem syllogismus rectus: manifestũ quòd accidit in syllogismo contrarij, cùm impossibile consequens fuerit, vt positio sit, quam posuit respondens, aut destruxit ipsam: aut est opus respondenti, vt dicat interroganti, quòd non sequitur impossibile in hoc syllogismo propter positionem, quam posui, aut admisi, propter quam existimas sequi impossibile. Hoc autem accidit secundum duas vias in syllogismo cõtrarij. Manifestior autem ipsarum ea est, quæ alium non latet, nec conuenit, vt per ipsum decipiant, aut decipiantur nisi pauci homines. est autem cùm positum non communicat secũdum vnam suarum partiũ, hoc est prædicatum & subiectum cum terminis propositionũ, ex quibus sequetur impossibile. Vt in exẽplo, si radix posita, de cuius impossibilitate soliciti sumus, sit A in omni B, & dicamus, si A in omni B: & C in omni D: & D in omni E: sequitur, vt C sit in omni E, quod ẽ impossibile: sed impossibile sequitur ex eo, quòd posuimus, A in omni B: igitur A eẽ in omni B, est impossibile. manifestum tamen est, ꝙ A esse in B, nõ est signum, vt C sit in E: quod est impossibile. Vt in exẽplo, quod dixit Aristoteles in materijs, si aliquis dicat, ꝙ diameter nõ communicat costæ. quoniã si communicaret, & motum pertransiret diuisum finitum, posteaq̃ transiuisset medietatẽ suã: sed non pertransiret mediatatẽ suã, nisi posteaq̃ pertransiuerit medietatem istius medietatis: & ita inuenientur in metiẽdo medietates infinitæ, sequitur ergo, si sit motus, vt motũ pertranseat spatium infinitum in tẽpore finito: quod est impossibile. hoc aũt impossibile sequitur ex eo, quod diximus, diametrum communicare cum latere. Manifestũ enim, ꝙ sermo iste, ex quo sequit' impossibile, est dubitatio Zenonis de motu: quæ nõ coaptat' alicui parti ipsi⁹ positi, de cuius destructione in hoc

D

Nota q̃ accidit non ꝓp hoc secũdũ duas vias, quarũ pria ẽ manifestior.

E

F

sermone

G sermone solici ti sum°. & propteres hoc est minus ſ, quod facit ad hoc.

Secũda via eſt, qñ fallax effectus ex cõclusione, & magis latens.

Via autem secunda, quæ magis latet, quàm prima, est, vt positio, cui° destructionem intendimus, communicet cum vna suarũ partium, aut cum propositionibus cõcludentibus fallum, præter conclusionem, aut cum conclusione falsa. illa igitur, quæ communicat cum conclusione, magis latet: & est ea, de qua meminit Aristo. cùm autem communicabit cum conclusione, aut cõmunicabit cum prædicato, aut cum ſubiecto. Amplius ſi participabit H cum vno istorum, aut communicabit, vt ſit prædicatum in ipſa, hoc est conclusione: aut communicabit, vt ſit ſubiectum in ea. Componuntur igitur ex hoc quatuor viç. & hoc quoniam, cùm communicet cum conclusione ſecundum communicationem propoſitionum in prima figura, aut communicat cum ipſis deſuper, ita vt vna extremitatum poſiti prædicetur de extremitate ſubiecti primi in propoſitionib°, aut ſubiecti ipſius, aut prędicati. erit autem vna extremitatum poſiti ſubiectũ I in conclusione falſa. Vt in exemplo, ſit poſitum, ex quo volumus ſequi falſum, quòd A in omni B: propoſitiones autem ordinatæ in prima figura, per quarum medium concluditur falſum, ſint c de D: & D de omni E. ſi igitur exempli gratia accipiamus A de B: & B de C: & C de D: & D de omni E: deinde ex hoc concludamus impoſſibile, puta, quòd B dicitur de omni E: planum ꝙ hoc impoſſibile ſequitur ex alio, quàm ex A B. quod eſt radix poſita. Communicatio autem iſta eſt cum ſubiecto radicis, cuius intenditur deſtructio tantum, ſecundum quod ſubiectum radicis eſt prædicatum in conclusione falſa. Quòd ſi poſuerim° ſyllogiſmum ſic, & dixerimus A in omni B: & A in omni C: & C in omni D: & D in omni E: deinde concluſerimus ex hoc impoſſibile, puta, ꝙ A eſt in omni B: manifeſtum quòd in hoc impoſſibili participat radix poſita, cuius deſtructionem intendimus, cum prædicato tantum, quod eſt A, ſecundum quòd eſt prædicatum in conclusione. cùm igitur abla ta fuerit propoſitio A B, quæ eſt radix poſita, remanet impoſſibile, quę admodum erat. Cõſimiliter ſi fue- L rit radix poſita communicans cum iſtis propoſitionibus in vna ſuarum extremitatũ à parte inferiore: hoc eſt, cùm poſitum fuerit ſubiectum ſub ſubiecto propoſitionis vltimæ propoſitionum concludentium falſum. Vt in exemplo, ſi ponamus C de omni D: & D de omni E: & E de omni A: & A de omni B, quod eſt ipſum poſitum: fit autem impoſſibile conſequens, C de omni A: planum igitur, ꝙ poſitum communicat cũ conclusione falſa ſecundum partes prædicati, ſecundum quòd ipſi ſubijciũtur. Eodem pacto ſi ponamus C M de D & D de omni E, & E de omni B: & A de omni B: ſit autem impoſſibile C de omni B: planum enim cõſimiliter, ꝙ conclusio falſa communicat cum radice poſita in ſubiecto, ſecundum ꝙ ipſi ſubijcitur. Sunt ergo iſtæ, quemadmodum apparet, quatuor ſpecies, quibus innouatur cõmunicatio propoſitionum in prima figura ſm vnam extremitatum radicis poſitæ. In ſumma igit oportet, vt reſpõdenti, cùm dicet falſum nõ ſequi propter radicem poſitam,

occultet

A aeculatur in omnibus radix posita, quæ est propositio A B, & dimittatur impossibile per se. Consimiliter accidet in omnibus speciebꝰ primæ, ac secundæ figuræ, ac etiam tertiæ. Status enim super hoc est proximus. Iam igitur manifestum est ex hoc, quòd positum erit annexũ pro positioni per media concludentia conclusionem falsam, & falsum nõ sequetur ex posito, & secundũ quot modos accidet hoc. Et propterea non sufficit, cùm fuerit impossibile, vt sit ex radice posita, secundum quꝰ fuerit communicans cum propositionibus concludentibus impossibile: sed cum hoc oportet, cùm ipsum destruitur, vt destruatur falsum. Cùm enim istæ dispositiones coaptantur posito, cognoscitur quòd falsum ex ipso sequitur, hoc est, quòd communicat cum cõclusione falsa. cum enim destruatur, & non variatur propositio secunda, quæ cum ipsa communicat, destruetur falsum. fieri enim potest, cùm destruitur radix posita, & variatur propositio secunda, quæ cum ipsa communicat, vt concludatur hoc idem falsum. potest enim res vna concludi per media diuersa. vt autem conclusio vna concludatur per syllogismos diuersos secundum omnes terminos, fieri neutiquam potest, ni... quando contrarium fuerit in terminis medijs tantum absq; extremitatibus. & propterea fieri nequit, vt dicamus, cum destruitur radix posita, & remanet impossibile, quꝰ hoc impossibile potest sequi ex hac radice posita pꝰ syllogismos separatos in omnibus terminis respectu syllogismi cõcludentis impossibile absq; posito. cùm igitur destruxerimus positum cõicans, & remanserit impossibile, planum quꝰ sequitur, vt sit per propositiones mediasinter impossibile & positũ propositio falsa: quꝫ propositio falsa nõ potest esse, nisi ex propositionibus falsis, sm quòd declaratum fuit.

D

E

De falsa Ratione. Cap. 23.

SEd falsa ratio efficitur penes primũ falsum. aut enim ex duabus propositionibꝰ, aut ex pluribus omnis est syllogismus. Si igitur ex duabus, harum alteram, vel & ambas necesse est falsas esse: ex veris enim nõ erat falsus syllogismꝰ. Quòd si ex pluribus: vt C per A B, hæc per D E, F H, ex his aliquid superiorum falsum erit, & ratio penes hoc. nanq; A, & B per illa cõcludunturquare penes illorum aliqd accidit cõclusio, et falsum.

Nota posse fieri fallacia non quæ hoc in omnibus figuris.

Nota alia cõditionẽ requisita, & fallit, vt illo destructo fallacia destruatur. posset. n. præsto destructo, adhuc falsum remanere per aliud medium conclusum.

C

Rõ hæc falsa est pp oppositionem A D.

Quòd

De falsa Ratione. Cap. 23.

QVòd si syllꝰ. cùm quo coniungitur positio, & per quē interrogans conat destruere positionem, extiterit syllꝰ simplex, hoc est ex duabus ꝓpōnibus tantū, cum impoſe sequat simul cum ablatione positionis, manifestū erit ꝑ se, ꝙ nō erit cōsequens ex radice posita. Sin aūt syllꝰ, qui sunt ex impossibili & posito, fuerint plures syllꝰ vno, non erit manifestū: cognoscitur tñ ꝙ falsum continet in syllꝰ. Cùm aūt resoluti fuerint oēs isti syllꝰ in syllꝰm primū, ex quo cōpositi sunt, & monstrata fuerit cōclusio sua, planū ubi erit, si inueniet falsum simul cū destructione positionis, aut non inuenietur. syllꝰ autē, qui sunt fm hanc dispositionē, hi sunt, qui à principio complicantur ex binis ꝓpōnibus, quarū vna est vera, & altera dubia: non erit tñ manifestū, an conclusio sit falsa. cùm aūt ipsi adiunget propositio vera, poterit cōclusio proueniens consiſr fm dispositionē suam esse ignota, an sit falsa. adiungat aūt ipsi sit etiam ꝓpō vera. & consyderetur cōclusio sua, quousq; tu deuenias ad conclusionē, quæ ex dispositione sua manifesta fuerit, ꝙ ē falsa. cognoscet enim tunc, ꝙ oēs istæ cōclusiones sunt falsæ. Cùm igit resoluti fuerint ad syllꝰm primum, & cōsyderemus syllogismum primū simul cū radice posita, cognoscemus secundum hunc ordinem, an impossibile sequatur ex ipsa, an non.

Nota qñ syllꝰ sunt plures, ex qbꝰ cōtingit falsa tan ꝑ ꝑ hoc, sunt resoluēdi in primū syllꝰm.

H vt ostēdat falsum nō accidere ꝑ ꝓpōnē.

I

De eo, quod est Non ratiocinari. Cap. 24.

AD hoc autem, quòd non fiat ratiocinium, obseruandum, quando sine cōclusionibꝰ rationem interrogat, ne bis in ꝓpōnibus idem detur: qm̄ scimus, ꝙ sine medio nō efficitur syllꝰ: mediū vero est, quod pluries dr̄. Qualiter aūt oportet ad vnamquamq; conclusionem medium obseruare, manifestū ex eo, ꝙ scimus, quale in vnaquaq; figura monstrat. hoc autem nos non latebit, eo ꝙ scimꝰ, qūo præstamus rationē. Oportet aūt, quod à respondentibus cauendum enuntiamus, ipsos arguentes conari latere. Hoc autē erit, primum quidem, si conclusiones nō præratiocinentur, sed acceptis necessarijs sint obscurę. Amplius vero, si propinqua non interrogat, sed quammaxime immediata. Vt sit opus concludere A de F, media B C D E. oportet itaq; interrogare, si A ipsi B: & rursus non si B ipsi C, sed si D ipsi E: & postea, si B ipsi C, & sic reliqua,

L

M

* Al. co. le longe media. alijm. diata. vide 8. Topi. in principio.

Vtile. Bonum. Desyderabile. Eligibile. Sc̄dm nām. Voluptas.

A. B. C. D. E. F.

Ex hac figura ostēdit quo pacto cessatio fieri debeat.

Ac si

A Ac si per vnum medium fiat syllogismus, à medio incipere. maxime enim sic latere posset respondentem.

De obseruatione, vt non fiat syllogismus. Cap. 24.

Dixit. Oportet autem respōdentem in arte Dialecticę, cùm in respondendo de positione aliqua solicitudinem habebit, & interrogans intenderit cum propositionibus, vt eas admittat, oportet inquam ipsum obseruare, ne admittat in pro-
B positionibus, quas interrogat, terminum vnum bis, aut pluries. & hoc cùm fuerit interrogatio in propositionibus tantum absq; cōclusione. Si enim non admittet terminū vnū bis in propositionibus, non erit ibi terminus medius. cùm autem non fuerit in propositionibus, quas admittet, terminus, in quo communicent, non prodibit ibi syllogismus: nedum proueniet ex ipsis syllogismus, qui destruat positionē. Quòd si in propositionibus admiserit terminum vnū bis, poterit ipsum prohibere ab ista conclusione, quæ est
C cōtradictoria suæ positionis ex parte qualitatis ordinis termini medij respectu alicuius speciei conclusionum quatuor, quas diximus: hoc ē, ne ordinetur hoc in loco ordo, qui est necessarius, hoc autē poterit respondens facere, eo quòd non ignorat qualis conclusio in quali trium figurarū concluditur: hoc est, quod sit proprium vni figuræ, aut communicet cum duabus, aut cum omnibus tribus. hoc autem iam prædictum est. Dixit. Quod autem præcepimus cauere respondentem, ne super ipsum veniat ex eo, quòd admisit id, quod redeat ad destruendam positionem suam, est id, quod præcipimus faciendum respondenti, vt magis occultetur, quid sit, quousque hoc admiserit respondens. D

Meminit autem in hoc de tribus pręceptis proportionatis huic libro. Quorum vnum est, ne interroget super propositionibus simul cū conclusionibus, sed dimittat conclusiones, siue fuerint propositiones propinquæ, aut longinquæ. hoc autem accidet in syllogismo composito, cùm fuerint duæ propositiones concludentes cōtradictorium, quarum vna sit conclusio, secunda vero accipiatur ad interrogationem, & sit cō similiter & ipsa, conclusio sequens ex duabus propositionibus interrogatis. sequitur enim hic, vt fiat interrogatio super tribus propositionibus, & derelinquat propositio quarta, quæ est conclusio. Præceptum vero secundum, vt fiat interrogatio super propositionibus longinquis, & dimittatur interrogatio super propinquis. & hoc similiter etiā accidet in syllogismo composito, cū fuerint duæ propositiones concludentes ad contradictorium, duæ cō F clusiones ex binis syllogismis, quorum vterq; componitur ex duabus propositionibus. erunt igitur hic sex propositiones, quatuor longinquæ, quæ sunt propositiones non existentes conclusiones, & quatuor propinquæ, quæ sunt conclusiones: fit autem interrogatio super quatuor, & relinquuntur duæ. Differentia vero, quæ est inter hoc præceptum & primum, est: quia licet vtrūq; positū dimittat cōclusiones, quæ sunt ex ipsis, ibi tamen dimittuntur

Tria pręcepta obseruanda ab interrogāte: quorū primū est, vt dimittat cōclusiones, & interroget ꝓpositiones. E

Secūdū, vt interroget ꝓpōnes remotas.

G tantur conclusiones, secundum ꝙ conclusiones, hic autem, secundum quòd sunt propinquæ. Præceptum vero tertium est, vt varietur ordo propositionum in interrogatione, & fiat interrogatio sup ipsis sine ordine, secundùm quem oratio composita fuit. Vt in exemplo, si soliciti simus, vt concludamus, A esse in C per media, A in B, & B in D, & D in E, & E in G, non est opus, vt interrogemus, an A sit in B, deinde an B sit in D: sed est opus, vt à principio interrogemus, an E sit in G, deinde post hoc, an B sit in D: & secundum

H hunc modum cadet interrogatio super reliquis per priuationem ordinis, quo in ipsis reperitur sequi conclusio: quoniam secundum hoc latebit res respondentem & hoc est, quod oportet facere interrogãtem, cùm vult latere in syllogismo composito. Sed in syllogismo simplici, qui est ex binis tantum propositionibus, & vno termino medio, oportet, vt incipiamus interrogare secundum hunc modum latebit conclusio respondentem. & hoc, quoniam ipse format in intellectu suo

I contrarium formationis conclusi. quia sciens sm id, quod est in hoc libro, id inquã, quod est ante istas formationes tantum, iam nouit, quando erit cõcludens ad orationem, & qñ non erit, & quomodo erit.

Tenid, vt varietur ordo propositionum.

In syllogismo simplici prius est interrogãda maior, vt magis lateat.

quando erit, & quando non erit redargutio. Cùm enim omnes responsiones conceduntur, aut vicissim ponuntur, vt hæc quidem negatiua, illa vero affirmatiua, accidit fieri redargutionẽ: erat enim syllogismus, & ita, & illo modo se habentibus terminis. quare, si quod ponitur contrarium sit conclusioni, necesse fieri redargutionem. redargutio namq; contractionis syllogismꝰ. Quòd si nihil concederetur, impossibile fieri redargutionẽ. non enim erat syllogismus, omnibꝰ terminis priuatiuis existentibꝰ: quare neque redargutio. si enim redargutio, necesse syllogismũ esse: syllogismo autem existẽte, non necesse redargutionẽ. Consimiliter vero, & si nihil ponere tur secundum responsionem in toto: eadem namq; erit determinatio redargutionis, & syllo.

L

De Redargutione. Cap. 25.

MAnifestum igitur, ꝙ non latebit, cum fuerit compositus ex propositionibus, quas admittit respondens. poterit enim ipsi esse repulsa, cum nouerit interrogãs, quando complicatur syllogismꝰ, & quando non cõplicatur. nouimus enim, ꝙ si confiteatur respondens propositiones affirmatiuas, aut fuerit in ipsis affirmatiua & negatiua, quòd iam fieri potest repulsio. quoniam iam declaratum fuit, quòd non erit syllogismus, nisi cùm fuerint ambæ propositiones suæ affirmatiuæ simul, aut vna fuerit affirmatiua, & altera negatiua. Quòd si huic adiungatur

M

QVoniam autem habemꝰ quando, & quo modo se habẽtibus terminis fit syllogismus, manifestum &

A gatur ꝙ conclusio sit contradictoria positionis, de qua custodienda respondens solicitus est, iam erit repulsio ex necessitate: quoniã repulsio est syllogismus concludens contradictorium positionis, de qua custodienda solicitus est respondens. Quòd si non concesserit respondẽs propositionem affirmatiuam, fieri non potest, vt sit repulsio: quoniam iam declaratum fuit, ꝙ non erit syllogismus ex propositionibus negatiuis: & cùm non erit syllogismus, non erit repulsio. cùm enim est repulsio, iam sequitur, vt sit syllogismus: sic enim se hẽt dispositio particularis respectu vniuersalis, quem admodum est dispositio animalis cum homine, & dispositio syllogismi absoluti cum syllogismo repulsionis. Consimiliter manifestũ etiã est, quòd non erit syllogismus, cùm non concesserit propositionem vniuersalem, monstratum enim fuit, quòd ex conditionibus syllogismi concludentis est, vt vna propositionum suarum sit vniuersalis, & secunda affirmatiua. D

De deceptione, quæ secundum Suspitionem. Cap. 26.

ACcidit autem aliquãdo, quemadmodũ in terminorum positione decipimur, & secundum suspitionem fieri deceptionem. quemadmodum si contingit idem pluribus primis inesse, & hoc quidem latere quempiam, & existimare nulli inesse, illud autem nosse. E Sit A inexistens B, & C per seipsa, & hæc omni D consimiliter. si igitur existimat A omni quidem B inesse, & hoc ipsi D: A vero nulli C, & hoc omni D: eiusdẽ secundum idem habebit scientiam, & ignorantiam.

Folio fluere.

A.

G

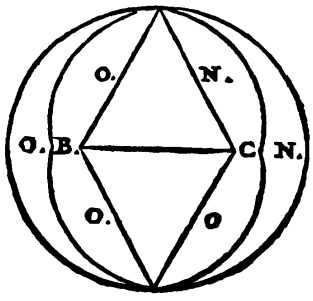

Succus condensatus.

Latifolium.

F

Per hos syllogismos ostendẽ deceptio secundũ suspitionẽ, ĩ terminis si eiusdẽ coordinationis.

D.

Vitis.

Log. cũ cõ. Auer.

V Rursus

G Rursus, si quis deciperetur circa ea, quæ ex eadem coordinatione. Vt A inest ipsi B, hoc autem ipsi C, & C ipsi D: suspicaretur vero A omni B inesse, & rursus nulli C: simul enim & noscet, & nõ suspicabitur inesse. igitur nil aliud censebit ex his, quam quod scit, hoc non suspicari. scit enim quodammodo, quòd A inest ipsi C, veluti vniuersali qđ secundum partem. quare quod quodammodo scit, hoc penitus cẽset nõ suspicari: quod impossit. K

H Per hos syllogismos ostẽdit deceptio secundũ suspitionẽ, ĩ terminis eiusdẽ coordinationis.

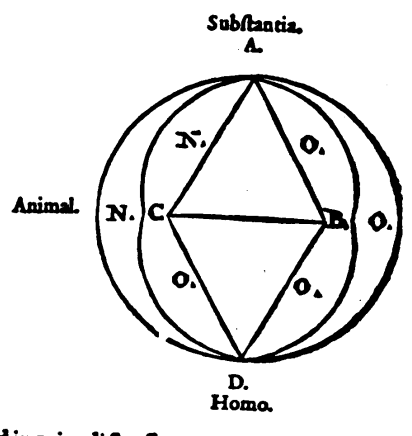

L

I Sed in prius dicto, si non medium ex eadem coordinatione, secundum vtrunq; mediorum ambas propositiones non accidit suspicari, vt A B quidem omni: C vero nulli: hæc autẽ vtraq; omni D. Accidit enim aut simpliciter, aut ad aliquid, contrariam accipi propositionem primam. Si enim cui omni inest B, existimat ipsum A inesse: B vero ipsi D nouit: & quòd ipsi D A nouit. quare si iterum cui C nulli, existimat A inesse: cui B alicui inest, huic non existimat A inesse. Quod autem omni existimatur cui B, rursus alicui non existimare cui B, aut simpliciter, aut ad aliquid, cõtrarium est. sic igitur non contingit suspicari. Secundum vtrunq; vero vnam, aut secundũ alterum ambas nihil prohibet. vt A omni B: & B ipsi D: & rursus A nulli C. M

*a. l. vtrũque.

Folio

A

Folio fluere.

D

A.

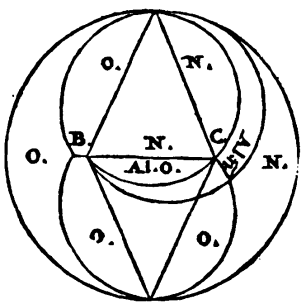

Per hos ſyl logiſmos oſtẽdit ſecundũ q̃s ꝓpões ſit fiat, & ſecundũ q̃s fiat ſuſpitionis deceptio.

Succus condenſatus.

Latifolium.

B

E

D.

Vitis.

Similis enim talis deceptio, & quemadmodum decipimur circa eas quæ in parte. Veluti ſi A ineſt omni B: B vero omni C: A omni C inerit. ſi itaq; quiſpiã nouit quòd A ineſt omni cui B, nouit & ꝙ tui C: ſed nil prohibet ignorare C, ꝙ eſt. Vt ſi A, duo recti: in quo autem B, triangulus: in quo vero C, ſenſibilis triangulus. ſuſpicari nanq; poſſet aliquis nõ eſſe C, ſciens quòd omnis triangulus habet duos rectos: quare ſimul noſcet, & ignorabit idem. Noſſe enim omnem triangulũ, ꝙ duobus rectis, non ſimplex eſt: ſed hoc quidem, eo quòd vniuerſalem habet ſcientiam, illud autem, eo quòd ſingularem. ſic igitur vt vniuerſali nouit C, quòd duo recti: vt autẽ ſingulari non nouit: quare non habebit contrarias.

c

F

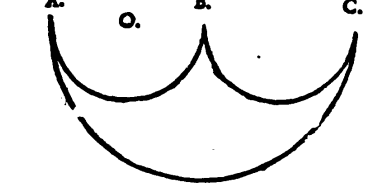

Quo pacto ſciamꝰ aliquid in vñ. & ignorare in parte.

G Similiter vero & ratio, quæ in Menone, ꝙ disciplina recordatio. nullibi nanq; accidit prasciri quod singulare ē: sed simul cum inductione accipere scientiam, quæ ſm partem, tanq̄ recognoscentes: quædam enim subito nouimus, quemadmodum ꝙ duobus rectis, si nouerimus, ꝙ triangulus. consimiliter autē & in alijs. Vniuersali igitur speculamur quæ in parte, propria vero nō nouimus. quare accidit & decipi circa ipsa, præterq̄ ꝙ
H non contrarie, sed habere quidē vniuersalem, decipi vero ea quę secūdum partem. Consimiliter igitur & in prædictis. neq; enim contraria deceptio, quæ ſm medium, scientiæ, quæ ſm syllogismum, neq; quæ ſm vtrunq; mediorum suspitio. Nihil enim prohibet scientem, & ꝙ A toti B inest, & rursus hoc ipsi C, existimare A non inesse C. vt quòd omnis mula sterilis, & ipsa mula, existimare prægnantem hanc esse. nō enim scit, ꝙ A ipsi C, non simul
I speculans assumptum, quod secundum vtrunq;.

Sterilis.

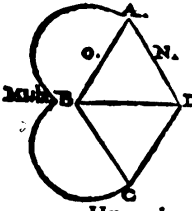

Hæc mula.

Quo pacto sciæ secundū medium nō fit contraria sciētiæ per syllm, cū nō applicetur mai or terminus minori.

Quare planum, quòd etsi hoc K
quidem nouit, illud vero non nouit, decipietur: quod habent vniuersales ad scientias quæ secundum partem. nullum enim sensibilium extra sensum existēs nouimus, neque si sentientes scimus: nisi vt vniuersale, & eo quod est habere propriam scientiam: sed non vt agere. Scire nanq; trifariam dicitur, vel vt vniuersali, vel vt propria, vel vt agere: q̄re & decipi tot modis. Nihil igitur prohibet & nosse, & deceptū esse circa idem, præ- L
terquam quòd non contrarie: quod accidit & secundū vtrāq; cognoscenti propositionem, & non consyderanti prius. suspicans enim mulam prægnantem esse, non habet scientiam secundum agere: neque iterum ob suspitionem, contrariam deceptionem scientiæ: syllogismus enim contraria deceptio vniuersali.

Qui vero suspicatur bono esse malo esse, idem suspicabitur bono esse, & malo. Sit nanq; bono esse, in quo A: malo autem esse, M
in quo B: rursus vero bono esse, in quo C. quoniam igitur idem suspicabitur B & C, & esse C B suspicabitur: & rursus B A esse consimiliter: quare & C A. quemadmodum enim si erat verum, de quo C, B: & de quo B, A: & de C A verum erat: ita & in ipso suspicari. Similiter autē & in ipso esse. cùm enim idem sint C & B: & rursus B & A: & C ipsi A idem erat: quare & in ipso opinari cō similiter.

A similiter. ergo hoc quidem necessarium, si quis dabit primũ. sed fortasse illud falsum, suspicari quendam malo esse, bono esse, nisi secundum accidens. D multipliciter enim possibile est hoc suspicari. consyderandum vero hoc melius.

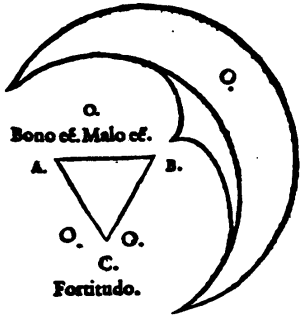

Rõ probãs idẽ eē bonũ & malum, siquis putauerit bono eē & malo esse, idem.

B E

De fallacia secundum Existimationem. Cap. 26.

DIxit. Quemadmodum autem accidit in propositionibus error, & confusio ita, vt contingat in eo, quod scimus sciẽtia prima, quòd est sic, vt existimemus quòd non est sic: eodem pacto accidit hoc idem nobis in conclusionibus, hoc est, vt C existimemus de eo, quod scimus sic esse, quòd non est sic: aut è cõuerso.

Sed iam existimant nonnulli esse non conueniens, vt hoc accidat in conclusionibus: hoc est, vt sciamus ipsas scientia vera, & tamen existimemus in ipsis contrariũ eius, quod nouimus. quemadmodum si esset vnum, quod sciremus inesse duobus sine medio, & sciremus etiam duo illa inesse alteri consimiliter sine medio. Quemadmodum si A esset in B & C: & B & C essent in D sine medio. qui enim scit A inesse omni B: & B omni D: scit etiam consimiliter quòd C inest omni D: fieri nõ potest, vt existimetur, aut videatur A non inesse alicui C. accidit enĩ vt sciat vnum & idem, & ignoret ipsum secundum vnum modum. & hoc, quoniam cadet vtiq; in homine cognitio ex parte ignorãtiæ, quã præhabuit hac in re. quòd si habuerit in hoc scientiam, accidit, vt sciat F & ignoret rem simul: quod est impossibile. Et quemadmodum existimatur, quòd hoc prohibetur in syllogismis diuersorum mediorum terminorum, quemadmodum in his duobus syllogismis, quibus exẽplum adduximus: consimiliter existimatur etiam hoc vetari in syllogismis, quorum termini medij prędicantur de se inuicem. Quemadmodum si vnus sciret, quòd A est in omni B: & B in omni C: & C in D: fieri non potest, vt videatur, & existimet,

G stimet, ꝙ A sit in B: & B in C: & C in D: & ꝙ A non sit in aliquo D: quoniam habebit scientiam, & ignorantiam alicuius eiusdem simul: quod fieri non potest. Sed fortasse, cùm hoc consyderauerimus, videbitur, ꝙ in modo primo, qui est, cũ termini medij non prædicantur de se inuicem, nõ potest nobis accidere in maiore propositione vnius duorũ syllogismorũ cognitio falsa simul cũ scientia maioris propositionis alterius syllogismi, & duarum propositionum minorum duorum syllogismorum. Vt in exemplo, si habuerimus, ꝙ A est in omni B: & B in omni D: & C in omni D: fieri nõ potest; vt decipiamur, & existimemus ꝙ A non est in aliquo C. quoniam accidit ex hoc, vt sint duæ propositiones syllogismorum maiores contrariæ in cogitatione, aut vt potẽtia ipsarum sit potentia contrariarum in existimatione: quod ẽ impossibile, hoc est, vt proueniat nobis scientia contraria in vno & eodem per se. Atqui sequitur hoc, si aliquis sciat scientia vera, ꝙ A inest omni illi, cui inest B: & sciat B esse in D: scit etiam ꝙ A est in D. ꝙ si videretur A inesse nulli ei, cui inest C, cum eo, ꝙ sciremus C esse in omni D: iam videret A non inesse ei alicui, cui inest B simul cum eo, ꝙ videretur A inesse omni illi, cui inest B. nam D est pars ipsius B: aut iã videtur A esse in D, cum hoc, ꝙ videat A non esse in D. sed ambo sunt contraria impossibilia: quoniam aut cogitatio erit contraria, aut potentia sua erit potẽtia cogitationis contrariæ. sed hoc est impossibile, vt videlicet existimetur affirmatio & negatio simul in vno & eodem ex parte vna. Sed ꝙ decipiatur aliquis in vna istarum duarũ propositionum maiorum, cùm nõ habuerit scientiam propositionis alterius, fieri vtiq; potest. Hæc igitur est dispositio existimationis, & scientiæ in syllogismis, qui sunt per medios terminos diuersos. Sed in syllogismo vno, aut syllogismis, quorum medij termini de se inuicẽ prędicantur, iam fieri potest vt aliquis habeat sciẽtiam, & existimationem in cõclusione: sed non ex parte vna, sed ex duabus partibus diuersis. Vt in exemplo. possumus enim scire A esse in omni B: & B in omni C: & tamen sit apud nos conclusio ignota, quæ est A inesse omni C: & perturbemur, & existimemus A inesse nulli C. quoniam non est necessarium, vt qui scit ambas ꝓpositiones, sciat conclusionem: quoniam conclusio scitur in potẽtia in ambabus propositionibus, non autem in actu, ſm ꝙ accidit particulari, vt non sit cognitum apud eũ, qui nouit vniuersale. Vt in exemplo, qui nouit A inesse omni B, hoc ẽ omni illi, cui inest B: sit autem B inexistens omni C: iam scit ꝙ A inest omni C: nisi ꝙ scit quidem hoc per scientiam vniuersalẽ, ignorat autem ipsum ſm particularem. Et propter hoc nõ prohibetur ex parte ignorantiæ, qua sibi accidit cogitatio ex syllogismo vno, corruptio contraria sciẽtiæ suæ. Vt in exẽplo ex necessarijs, qui nouit omnem triangulũ habere tres angulos ęquales duobus rectis, iam nouit triangulum sensibilem sibi allatum esse ſm hanc dispositionem in potentia, nõ autem in actu. & propter hoc iam fieri potest, vt decipiat in eo, & existimet ꝙ non sit triangulus, quodq; anguli sui non sunt æquales duobus rectis.

Cũ termini medij sunt diuersi, si posse accidere fallaciã in cõclusiõe, vt sciat sil & ignoretur ꝑ ꝑ cõtrarias opiniones.

In syllo, in quo termini medij de se inuicẽ ꝑdicantur, ꝑt accidere fallacia, vt sciam⁹ conclusionẽ, & putem⁹ cõtrariũ eiusdẽ, non in eodẽ mõ.

A rectis. & hoc, quoniam scit ipsum ex parte rei vniuersalis, ignorat aũt id ex pte rei particularis appropriatę.

Nota quo soluat dubitatio Menonis ab Arist. si eo pacto, quo Plato qui ob eã concessit scia; esse reminiscentiam. Vide 1. Post. te. 5. & 6.

Secundum autem modum istum sequitur, vt soluatur dubitatio Menonis, qua dicit, ꝙ discipulus, si ignorat quæsitum, quod non nouit, ꝙ is nouit, posteaq; nouit: fin autem nouit, antequã addisceret, disciplina est superflua. Responsio igitur in hoc est, ꝙ quæsitum est ignotum ex parte, qua est appropriatum: est autem notum ex parte, qua est vniuersale: non autem fm ꝙ respondit Plato, cùm admisit doctrinã esse fm mo-

B dum recordationis. si enim habeamus, ꝙ omnis trianguli anguli sunt æquales duobus rectis, & ignorem⁹ triangulum istum absconditum signatum, ꝙ est triangulus: simul ac planum factum fuerit nobis ad sensum, ꝙ est triãgulus, nouimus ꝙ anguli sui sunt æquales duobus rectis. Nec fieri potest, vt dicimus, ꝙ id, qđ prouenit ex cognitione p monstrationem triãguli, ꝙ videlicet anguli ipsius sunt æquales duobus rectis, ꝙ isquã est recordatio: quemadmodum ipsi admisere. quoniã id, quod prouenit per sensum, non est recor-

C datio. & quoniã similiter ignorantia, quam habemus in particulari, non est contraria scientiæ, quam habemus in vniuersãli: propterea ꝙ scientiæ duarum propositionũ non est contraria ignorantia conclusionis: quoniam ambæ propositiones sciuntur in actu, & conclusio in potentia. Et hoc, quoniam scientia dicitur quatuor modis, aut sciẽtia vniuersãlis, aut singularis, aut in potentia, aut in actu. Secũdum igitur hos modos quatuor nihil ꝓhibet, vt habeamus de re vna ignorãtiã & scien-

Scientia dr quatuor modis.

tiam simul, & accidat nobis in ipsã D existimatio & scientia, hoc est secundum duos diuersos modos. Hoc autem inuenitur fm sensum. multos enim homines offendimus, qui norunt propositiones, & errant in conclusione, quẽadmodũ si esset apud nos cognitio vniuersãlis, & decipere mur in particulari. Vt in exẽplo habebit aliquis, ꝙ omnis mula est sterilis: & ꝙ hæc sibi allata est sterilis: & tamen existimabit quòd ipsa est prægnans, propter inflationem, quã habet I corpore suo. quare erit apud ipsum existimatio, & scientia de re vna & eadem: sciẽtia quidem secun- E dum dũas propositiones veras, quas habet: existimatio autem propter syllogismum corruptum innouatum apud ipsum hac in re. & hoc per viam existimationis, quæ innouatur apud nos in consimilibus propositionibus secundum oppositionem scientiæ, quæ oritur ex syllogismo corrupto. cùm igit nouerit ambas propositiones & ignorauerit conclusionem, iam sciet & ignorabit rem, vnã. sciet quidem ipsam ex parte potentiæ, ignorabit autem ex parte actus. cumq; nouerit maiorẽ propositionem syllogismi tantum, F iam ignorabit minorem ex parte, & sciet ipsam ex parte. sciet enim ex parte dispositionis vniuersãlis, ignorabit autem ipsum ex parte particularis appropriati. & cùm nouerit minorem, iam sciet maiorem ex parte, & ignorabit ipsam ex parte. sciet enim ipsam ex parte particularis, & ignorabit eam ex parte vniuersãlis.

Iam igitur monstrati fuit ex hoc, secundum quem modum prouenit nobis in co.clusione scientia, & existimatio simul, hoc est homini vni,

G & secundum quem modum nõ con
uenit hoc: quodq; modus, qui esse
non potest in vno homine, potest
esse in duobus hominibus.

Accidit autem illis, qui existimãt
quòd contraria fiat res vna, quem-
admodum qui imaginantur bonũ
& malum esse rem vnam, vt sequa-
tur ex ista imaginatione, vt malum
prædicetur de bono, & bonum præ-
dicet' de malo, ita vt accidat ex hoc
aliquid prædicari de seipso: & hoc,
vt fateantur, quòd bonum est ma-
lum, aut quòd malum est bonum.
Componitur autem, exempli gra-
H tia, oratio ista secundum compositionem primæ figuræ, & sequitur apud ipsos, vt sit bonum bonũ, quẽadmodum componeretur oratio, si essent omnes propositiones veræ. Consimiliter accidit illi, qui dicit, quòd omnia entia sunt vnum, hoc est, vt sit aliquid prædicatum de seipso, quoniã si c & B essent res vna: & B & A res vna: sequitur apud eos, vt fateantur, quòd c est B, & B est A, & c est A, cui eo quòd sunt res vna. conclusio autem erit consequens ex necessitate ih huiusmodi propositionibus. attamen conclusio falsa
I est ex propositionibus falsis. & hoc, k quoniam fieri nõ potest, vt bonum sit malum, nisi per accidens, per se vero non. Existimatio vero contrariorum, ꝙ fiat vnum, erit ob hanc eandem causam, & modi multi existimationum, quemadmodum accidit hoc Antiquis, & species harum expositionum, quas faciunt cõsulti talium opinionum. cùm enim inuestigatur dispositio ipsarum, inueniuntur resolui ad species oppositorum, & ad species rerum, de quibus dicit' nom en vnius, & multitudinis.

De Annexis syllogismo.

De Conuersione terminorum. L
Cap. 27.

Vando autem extrema conuertuntur, ne cesse est & medium conuerti ad vtraque. Si enim A de C per B ineſt, si conuertũtur, & ipsum C ineſt omni cui A: & B cum A conuertitur, & ineſt B omni cui A, per medium C: & C cum B conuertitur, per medium A.

M

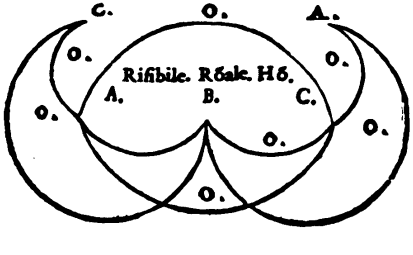

Tribus his syllogismis, ac omnibus conuersionibus ostenditur, si extrema simpliciter conuertantur, & media conuertuntur ad vtraque extrema.

Etia

Et in non inesse consimiliter. Veluti si B ipsi C inest: A vero ipsi B non inest: neque A ipsi C inerit. Si igitur A conuertitur cum B, & C conuertetur cum A. sit enim B non inexistens ipsi A: neque igitur C: nam B inerat omni C. A

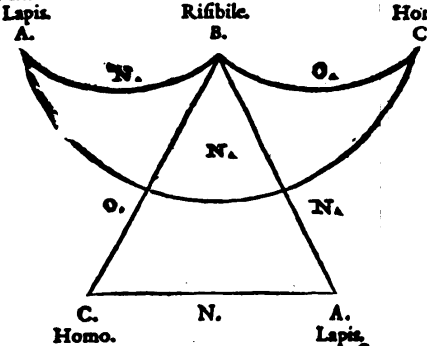

Per primū syll'm cōcludit' vl'is negatiua ī pria figu. p scd; vero cōcludit' ī scda figura cōuersa con cl'o primi, B ex eiusdē conuersa maiore, & minore, transposita in maiorem.

Et si C conuertitur cum B, et B conuertetur cum A, de quo enim B omni, & C. Et si C ad A conuertitur, & B conuertetur. nam cui B, C: cui vero A C, non inest. & solum hoc à conclusione incipit, alia autem non similiter: vt & in prædicatiuo syllogismo.

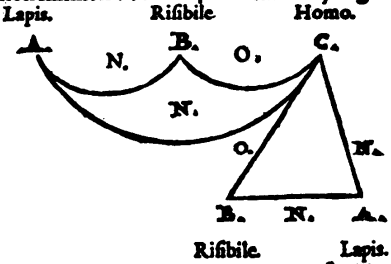

Per hāc rōnē astruit' maior cōuersa ex minor, et C conclone &, cōuersis.

Rursus, si A & B conuertuntur, & C D consimiliter. necesse autem A vel C omni inesse: & B & D sic se habebunt, vt omni alterū insit. quoniam enim cui A B, & cui C D: omni autem A vel C, & nō simul: planum quòd & B vel D omni, & non simul. vt si ingenerabile incorruptibile, & incorruptibile ingenerabile: necesse qd̄ sit corruptibile, & corruptibile factum esse. duo.n. syll'i fiūt. De cōmutatis Conuersiōib⁹.

In generabile.

G

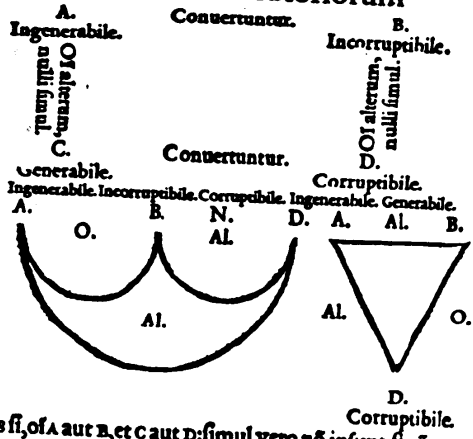

Hoc theorema fit ſuppoſitō cō ídēq; q̄ cō mutatę eō uerſioni.

Duo hi ſyllogiſmi diuerſimode formari poſſunt. hoc ſit nō cō-

H

ſtituti deducit ad ipoſſe. ga ſi B eſt uerū nullū D eſt B, ſequuntur reliq.

Rurſus ſi, of A aut B, et C aut D: ſimul vero nō inſunt, ſi cōuertunt A et C, et B et D cōuertunt. ſi. n. B nō ſeſt alicui cui D, planū q̄ A ſeſt: ſi verò A et C, cōuertunt. n. quare ſimul C & D. hoc aūt ſpoſſibile,

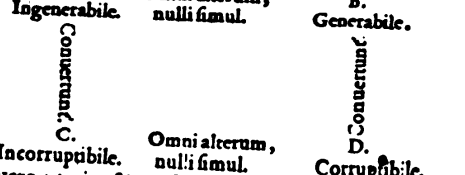

Hoc theorema uere dici ꝑ cōmutata cōuerſione.

I

Cùm vero A toti B, & C inſit, & de nullo alio prædicetur: inſit autem & B omni C: neceſſe eſt A & B conuerti. qm̄. n. A de ſolis B C dicitur: prædicatur autem B & ipſum de ſe ipſo, & de C: planū: q̄ de quibus A, & B dicetur omnibus, p̄terq; de ipſo A.

*Alex. dubitat eſſe mēdū, & forte legē dū, & de ipſo A. i heoremа hoc ꝑbat ꝑ terminos diſpoſitos I ſcda hgr.

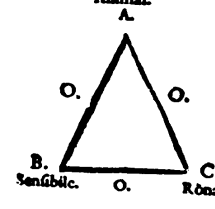

Rursus, quando A, & B toti insunt C: conuertitur autem C cũ B: necesse A omni B inesse. quoniam enim A omni C: C vero ipsi B, eo ꝙ conuertitur: & A omni B inerit.

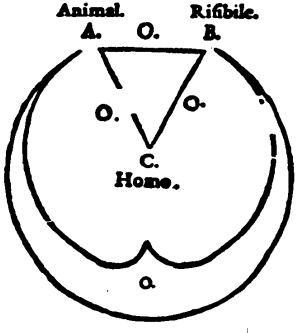

Theorema hoc ẽ quasi conuersũ pcedẽtis: & ꝑ bat̃ primũ ꝑ tertiã, mox ꝑ primã figurã

B

E

De Conuersionibus terminorum.

Cap. 27.

In pria figura si extrema nimtuo cõuertunt̃ i conclõne necesse ẽ & propõnes conuerti.

DIxit. Cũ vero habuerim' tres terminos ordinatos ordinę primę figurę, veluti si A inesset oĩ B, & B inesset oĩ C: si conclusio cõuertitur, conuertent̃ ẽt binæ propositiões. & hoc, qm̃ si verũ fuerit C inesse oĩ A, oportebit. C inesse oĩ B, & B oĩ A. Si.n. accipiamus C inesse oĩ A: & huic applicemus propõnem maiorem, puta ꝙ A insit oĩ B: concludet̃ minor cõuersa, vt ꝙ C inest oĩ B. Consimiliter ẽt si accipiamus conclusionem conuersam, veluti si dicamus, C inesse oĩ A: & huic applicemus minorẽ propõnem, concludetur maior cõuersa. & hoc, qm̃ si habuerimus B ineẽ omni C, quæ est minor: & C oĩ A, quæ est cõclõ conuersa: concludetur nobis B inesse omni A, quę est maior cõuersa.

C

In syllõe gatiuo, si maior cõ

Sed in syllõ vl̃i negatiuo istius figuræ accidit, cùm maior propositio ipsius conuertitur, vt conclusio ẽt conuertatur. Puta in exemplo, si ponamus A inesse nulli B: & B omni C: concludet̃ nobis A inesse nulli C. Si vero conuertamus maiorẽ, conuertetur ẽt conclusio. puta si habuerimus B inesse nulli A: & B omni C: concludetur nobis in secũda figura, ꝙ C inest nulli A, quę est cõclusio conuersa. & hoc, qm̃ si vniuersalis negatiua conuersa, fuerit apud nos ignota, aut fm ꝙ est aliquod adhuc nobis nõ declaratum, faciemus etiam ipsum hoc in loco. Consimiliter si conuertatur ẽt minor affirmatiua, conuertetur conclusio. erit enim omne C B: & nullũ A B: & concludetur in secunda figura, ꝙ C iest nulli A. Quòd si hac in specie conuertatur conclusio, & conuertatur minor, conuertetur ẽt maior. habebimus enim C inesse nulli A: & C inesse omni B: & concludet̃ in scda figura B ineẽ nulli A.

uertit̃, & cõclõ cõuertit̃.

F

Secun-

G Secundum vero modum istum solummodo fieri potest, vt conuertatur propositio per cõuersionem conclusionis, quemadmodum fieri poterat hoc ĩ specie affirmatiua. quòd si potest, non conueniet, nisi per conuersionem minoris propositionis simul cum conuersione conclusionis: tunc enim monstrabitur conuersio maioris. sed conuersio conclusionis ex cõuersione vnius duarum propositionum fieri non potest in specie affirmatiua, quemadmodum fieri potest hoc in loco, propterea quòd non con-
H cluditur ex duabus affirmatiuis in secunda figura.

De cõuersiõe scd̃m cõmutatas ꝑ portiões inter opposita.

Dixit. Cùm vero fuerint duo termini, quorum vterq; conuertitur cum suo complicito, veluti si fuerit omne A B, & omne B A: & adhuc fuerint duo alij termini, quorum vterq; conuertatur cum suo complicito, quemadmodum si fuerit omne C D, & omne D C: & extiterint A & C opposita, & B & D consimiliter etiam opposita: cùm fuerint duo paria oppositorũ, non effugiet subiectum secundi paris aliorum oppositorum, quin sit sub
I iectum ipsorum. Vt in exẽplo, si A & C talia extiterint, vt ab vno ipsorum non effugiat K: & B & D talia etiam, vt ab altero ipsorum non effugiat K: si habuerimus, ꝙ in oĩ eo, in quo inuenit̃ A, inuenit̃ B: & in omni eo, in quo inuenitur C, inuenitur D: & in K sit aut A, aut C: planum quòd in K erit aut B, aut D. Complicatur enim syllogismus compositus hunc in modum: in K est aut A, aut B: sed omni illi inest B, cui inest A, & omni illi inest D, cui inest C: igitur ipsi K aut B, aut D inest ex necessitate. Consimili- K
ter monstrabitur conuersum huius. veluti si ponamus, quòd K non effugiat A D, & B, sequitur etiam vt non effugiat aut ab A, aut à C. Vt in exemplo ex materijs, si accipiamus loco A generabile, & loco B corruptibile, & loco C non generabile, & loco D non corruptibile: & fuerit omne generabile corruptibile, & omne corruptibile generabile: & eodem pacto omne non generabile non corruptibile, & omne non corruptibile non generabile: dico, si omne fuerit aut generabile, aut non generabile, quòd oportet omne esse aut corruptibile, aut non corruptibile. si enim omne generabile est corruptibile, & omne non generabile est non corruptibile: & nihil effugit, quin sit aut generabile, aut non generabile: manifestũ, quòd nihil effugiet, quin sit aut corruptibile, aut non corruptibile.

Amplius dico, quòd cùm posuerimus vni & eidem subiecto ex necessitate inesse vnum oppositorum coniugatorum, & posuerimus, ꝙ vna partium oppositorum conuertatur cum altera parte oppositorũ, M
dico inquam ꝙ pars reliqua oppositorũ cõiugatorum conuertet̃ cum reliqua parte aliorum oppositorũ. Vt in exemplo, si omne fuerit, aut generabile aut non generabile, aut corruptibile, aut non corruptibile: & fuerit omne generabile corruptibile, & omne corruptibile generabile: dico, quòd omne non corruptibile est non generabile, & omne non generabile est non corruptibile. Demonstratur autem hoc. si enim non generabile non extiterit

A rit non corruptibile, erit ergo corruptibile: propterea q̃ possumus iam quòd omne aut est corruptibile, aut non corruptibile, si igitur non generabile est corruptibile, cum positum fuerit corruptibile conuerti cum generabili, sequetur ex hoc, vt non generabile sit generabile: quod fieri non potest, & non cohæret. Complicatur autem syllogismus hunc in modum. non generabile est corruptibile: & omne corruptibile generabile: concluditur enim quòd omne non generabile, generabile. Eodem modo B monstratur non corruptibile conuerti cum non generabili.

De cõuersiõe terminorũ in secũda figura.

Consimiliter etiam, quando cõplicantur binę vniuersales affirmatiuæ in secunda figura, & medius terminus non insit alij à duabus extremitatibus, & maior extremitas insit omni minori, sequitur vt maior insit omni medio: hoc est, vt cum ipso conuertatur. Quemadmodum si A inesset omni B, & omni C, & non alijs: & B inesset omni C: dico quòd sequitur, vt B insit omni A. & hoc, quoniam si B inest omni C, & omnibus suis par C tibus: & A non inest, nisi omnibus partibus ipsius C, & omni B: planum quòd omni illi cui inest A inest B. quare omne, qđ est A, est B.

De cõuersiõe terminorũ I. iij. figura.

Consimiliter si complicentur binæ affirmatiuæ in tertia figura, & terminus medius cõuertatur cum minore extremitate, sequitur vt sit extremitas maior in omni minore: hoc est, vt concludatur vniuersalis affirmatiua. Vt in exemplo, si A & B prædicentur de omni C: & C prædicetur de omni B: dico quòd sequitur ex necessitate, vt A prædicetur de omni B. quoniam D A prædicatur de omni C: & C prædicatur de omni B: ex necessitate enim A inerit omni B: quoniam complicatio ipsa redit ad primam figuram.

De mutua Oppositorum conuersione, eligendorum, & fugiendorum.
Cap. 28.

QVando autem duobus existentibus, * vt A eligibilius sit q̃ B, cũ sint opposita, & D q̃ C consimiliter: si eligibiliora A C q̃ B D, A eligibilius quàm D. Similiter enim sequendum A, & fugiendum B, opposita nanque: & C ipsi D, nam et hęc opponuntur. Si igitur A ipsi D similiter eligẽdum, & B ipsi C fugiendũ: vtrũque enim vtriq; similiter fugiẽdum sequendo: quare & ambo A C ipsis B D. quoniam autem magis non possunt, similiter: nanque B D similiter erant. Si vero D q̃ A eligibilius, & B q̃ C minus fugiendum: nam minus minori opponitur: eligibilius autem maius bonum, & minus malum, quàm minus bonum, & maius malum: & totum ergo B D eligibilius quàm A C. sed nunc non est: A igitur eligibilius quàm D: & C itaque quàm B minus fugiendum.

* vt A eligibilius. E

F

Si

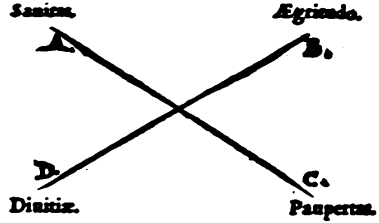

Sūpti eſt hoc exemplū ab interpretibus.

Si ergo eligeret omnis amans ſm amorem, A ſic ſe habere, vt gratificetur: & non gratificari, in quo C: aut gratificari, in quo D: & non talem eſſe vt gratificetur, in quo B: planum ꝙ A talem eſſe, eligibilius eſt, ꝙ gratificari. Amari igitur coitu eligibilius ſe
H cundum amorem. amor igitur magis eſt amicitię, ꝙ ipſius coitus. ꝙ ſi magis huius, & finis hoc: coire igitur aut nō eſt penitus, aut eius quod eſt amari gr̄a. nanq; & alij affectus, & artes ſic*.

*al. ea. ad ſunt.

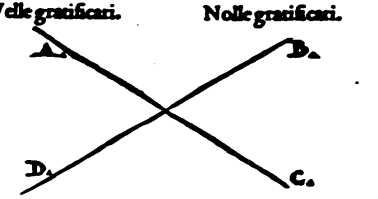

Exēplum hoc ſumptū eſt ex Conuiuio Platonis.

I Poſſe gratificari. Non poſſe gratificari.

Quomodo igitur ſe habent termini ſm conuerſiones, & eo ꝙ magis fugiendi, vel eligibiliores ſint manifeſtum.

De bina cōiugatione Oppoſitorum, eligendorū, vel fugiendorum. Cap. 28.

CVm vero extiterint bina oppoſita, vt A & B, & A ſemp fuerit eligendū apud nos, & B fugiendū: & extiterint cōſimiliter ēt bina oppoſita, quemadmodū C & D, & fuerit C conſimiliter fugiendum, & D eligendum & perſequendū: dico ſi A C ſimul fuerint meliora q̄ B D, ꝙ A erit melius q̄ D, & eligibilius. Qm̄.n. A & B ſunt oppoſita, & A eſt quærendū, & B fugiendū, A eſt quęrendū, quēadmodum B eſt fugiendum. & hoc, qm̄ oſa oppoſita ſunt in vna extremitate oppoſitionis. quod ſi ita ſit, dicemus ꝙ A ex neceſſi-

A necessitate est eligibilius, & amabilius q̃ D. Quia si nõ erit eligibilius ipso, erit ergo aut ęquale ipsi, aut D eligibilius eo, si igitur A & D sunt ęqualiter quęrenda, planum ꝙ C & B erunt ęqualiter fugienda: qm̃ B in abominatione est æquale ipsi A in electione: & C est ęquale in abominatiõe sua ipsi D in electiõe sua. cùm igitur res ita fuerit, erunt A & C simul æqualia in electione ipsi B & D simul: sed iam posuimus ꝙ C & A sunt eligibiliora: hoc itaq; fieri nequit, & non cohæret. Sin autẽ B posuerimus D eligibilius q̃ A, sequitur vt B sit minus in abominatione q̃ C. & hoc, qm̃ id, qđ ẽ minus abominabile, opponitur ei, qđ est minus quęrendum: qđ autem est magis abominabile, opponitur magis quærendo. si igitur D est magis q̃rendum q̃ A, & C erit abominabilius q̃ B, & erunt D & B simul magis quęrenda & minus fugienda, q̃ A & C, sed magis quęrendum & minus fugiendum est melius: igitur D & B simul sunt meliora, q̃ A & C simul: cuius cõtradictorium posuimus. hoc. n. fieri non potest & non C cohæret. sequitur ergo si posuerimus, A & C meliora quàm B & D, vt A sit melius quàm D.

Nota exẽplum pulchrũ & admirandũ, eligibilius s. eẽ velle & ñ posse q̃ posse et nõ velle. Nota Platõis sniaꝫ de amor.

Exemplum ĩ hoc ex materijs in eo qui tangitur concupiscentia. eligibilius enim ipsi ẽ, vt appetat morem gerere, q̃ ꝙ morem gerat. & hoc, qm̃ manifestum est eligibilius esse appetere morem gerere & non morem gerere, q̃ morem gerere cũ hoc, ꝙ nõ eligat morem gerere. sequitur ergo fm ꝙ pręmisimus, ꝙ eligere morem gerere dignius est, q̃ morem gerere. Et ex hoc monstrauit Plato dignius eẽ apud amãtem, vt nõ coeat. quoniam coitus D simul perimit desyderium eligẽdi morem gerere. sed cùm nõ coiuit, extat electio morem gerendi. Et concupiscentia, quemadmodum inquit Arist. seu ex operatione sua proueniat coitus, siue non proueniat, est tñ appetitus cõiunctus cũ desyderio, & voluptate naturali à principio. Componitur nanq; ex concupiscentia & isto appetitu, & tunc perficitur operatio sua: quoniam plurimæ concupiscentiarum ita se habent, cùm complicantur cũ E artibus & consuetudinibus, vt perficiantur operationes harum artiũ, G aut harum consuetudinum, fm ꝙ fecit ipsas homo ad mensuram operationum istius artis. & hoc quemadmodũ fortitudo naturalis, cùm coniungitur cum militia, tunc erit actus militiæ fm perfectionem. Iã itaq; monstratum fuit ex hoc, quomodo est dispositio cõuersionum inter se., & quomodo ratiocinari possimus ex eligibili, & digniori secundum hãc speciem signorum. Consentaneum autem est ꝙ Arist. mentionem fecerit de hoc loco, & F non de alijs locis: qm̃ existimauit hunc esse proximum naturę syllr̃i, hoc est vniuersalitati suæ.

Cur Arist. q̃ hoc tñ loco eligẽdi meminerit.

De Inductione, & syllogismo Inductiuo. Cap. 29.

QVõd autem non solum dialectici, et demonstratiui syllr̃i per prædictas efficiuntur figuras, sed & rhetorici. & simpliciter quęcũque fides, & fm quancunq; methodum, nunc vtique sit dicendum. omnia .n. credimus aut, per

G per syllm, aut ex inductione.

Inductio igitur est, & ex inductione syllogismus, alterum extremum medio ratiocinari p alterum. Veluti si ipsorum A C medium sit B, per C monstrare A inexistens ipsi B: sic.n.facimus inductiones. Vt sit A, longæuum: in quo autē B, bilē nō habens: in quo vero C, singulare longæuū, sicut hō, et equus. & mulus. A igitur inest toti C: oē.n.C longæuum: sed & B bilem non habens inest oī C. Si igitur conuertitur C cum B, et non excedit medium, necesse est A īesse ipsi B. monstratū nanq; fuit prius, si duo quędam eidem insint, & ad alterū ipsorū cōuertatur extremum, q̄ conuertenti & alterum prædicatorū inerit. Oportet autem intelligere C ex omnibus singularibus compositum: inductio .n. per omnia.

K Al. co le. A igit' iest toti B: oē .n.bilē nō hñs lōgęuum, sed melior prima lectio.

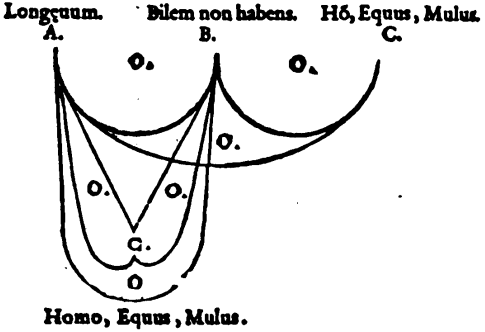

H

L Fit primo syllꝰ ī pria figura, ipsiꝰ A de C p B: postea inductio, seu inductiuꝰ syllꝰ ī tertia, ipsiꝰ B de A p C: ōmū ī pria, qa minor ē ī terminis cōue rubilibus.

I Est autem talis syllꝰus primę & immediatę ꝓpositionis. quorum nanq; est medium, per medium syllꝰs: quorum vero non est, per inductionem. Et quodammodo opponitur inductio syllo. hic enim per medium extremum tertio monstrat: illa autem per tertium extremum medio. Natura igitur prior & notior qui per medium syllꝰus: nobis vero notior qui per inductionem.

M *De inductione, & Signo, & reliquis syllogismis, qui fiunt secundum potentiam eius, quod præcessit. Cap. 29.*

Dixit. Oportet autem vt monstremus nunc, q̄ reliqui syllꝰi, qui fiunt in Rhetorica, & conditionibus, & persuasionibus, reducuntur ad syllꝰos præcedentes, & ex hoc possumus certo dicere, q̄ oēs syllꝰi sunt per figuras præcedentes, non solum demonstratiui, & dialectici, sed omnes syllꝰi intellectuales, et omnino

A nino omnis veritas cadēs in omni arte. hoc aūt manifestum ex eo, ꝙ omnis veritas, aut est per syllm, & illud quod est simile syllo, quodq; signum nuncupatur: aut per inductionē, & quod est simile inductioni, quodq; vocatur exemplum.

De Inductione, & syllo Inductiuo.

Inductio igitur est, cū monstrat semper illud, cuius via est, vt sit maior extremitas in syllo inesse illi, cuius via est, vt sit terminus medius ī syllo per id, cuius via est, vt sit terminus minor in ipso. fm.n. modū istum, qđ ex ipsa sequitur, ex necessitate sequitur. Vt in exēplo, sit ter-
B minus medius inter A, & C per modum prædicationis fm naturalem cōsuetudinē litera B: & sit A terminus maior fm naturā, & B medius fm naturā, & C minor: & monstretur ꝑ literā C A inesse ipsi B, nō autem A inesse ipsi C per literā B, fm modū, quo monstrabatur ꝑ syllm. Vt in exemplo ex materijs, si accipiamus loco A animal longæ vitę, & loco B animal paucæ cholerę, & loco C mulum, equum, & asinū: & mōstretur ꝙ oē animal paucę cholerę est longæ vitæ, ex eo ꝙ induxerimus oēs species animalium pau-
C cæ choleræ esse longę vitæ, vt mulum, equum, & asinum: & per ipsa ostēdamus, ꝙ omne animal paucę cholerę est longæ vitę. Cū igitur fuerit hoc inductio, planum ꝙ longæ vitæ hoc in loco erit terminus maior fm naturam, paucæ autem choleræ medius, particularia vero minor. nos igitur monstrauimus maiorem inesse medio per minorem. Atqui monstratio hæc erit cōsequens ex inductione consequentia vera, hoc est proportionata consequentiæ conclusionis per syllm veræ figuræ, posteaq̄ induxerimus D omnes species paucæ cholerę, & inuenerimus eas omnes longæ vitæ. tūc.n. sequetur, cùm A, & B fuerint inuenta in omni C, hoc est longæ vitę, & paucę cholerę ī mulo, equo, asino, & homine, vt A insit omni B, quemadmodum antea monstratū fuit. & hoc, qm̄ cū īduxerimus omnia animalia particularia, quorū loco accepimus literam C, conuertetur litera B cum litera C in prędicatione, & sequetur ex hoc, vt A insit omni B, fm ꝙ antea monstratum fuit. Et propterea, quod est necessarium in inductione vera, est, vt in ipsa perficiantur omnia particularia ita, vt sic componatur syllus: omne paucæ choleræ est, aut mulus, aut equus, aut asinus, aut hō: & omnia hæc ex necessitate sunt longæ vitæ: igitur omne paucæ choleræ est longæ vitæ ex necessitate. cū vero in ipsa non perficiuntur omnia particularia, non sequitur ex ipsa aliquid ex necessitate. Non est autem conditio hæc in inductione, ex eo ꝙ transfertur ab inductiōe, quæ fit in dialectica ad inductionē, quæ fit in demr̄one, quemadmodū nō-
nulli arbitrati sunt. qm̄ veritas in-
F ductiōis in demr̄one forinsecus accedit, & ex eo ꝙ aliquid nobis applicatur. non autē confert nobis inductio per se, si etiā complerentur omnia particularia, sed est quia prædicatum per se inest subiecto. ꝑ hoc igitur distinguitur hæc inductio ab inductione demr̄atiua. Quòd autem oporteat inductionem istā appropriari Dialecticæ, & vniuersaliter Dialecticam esse, manifestū ex eo, ꝙ conditio Dialecticæ est, vt in ipsa sit syllus veræ figuræ. quod

Ad hoc vt īductio cō
E
cludat necessario, opꝫ oīa singularia induci.

Nota de īductione demr̄atiua & dr̄ia eiꝰ ad topicam.

Log. cū cō. Auerr. X cùm

G cùm ita ſit, oportet vt inductio quę ſit in ipſa, ſit per modum, quo in ipſa ſequatur neceſſario quod intendimus. Amplius diſtinguitur ab inductione, quę ſit in demonſtratione, aut quemadmodum diximus p ſubiectum ſubſtantiale, aut quoniã in inductione, quæ ſit in Dialectica, complentur omnia particularia ſm opinionem, non autem ſm veritatem. & ita oportet intelligere quod hoc in loco dicit Ariſto. & ſecundum hoc ſoluuntur omnes dubitationes, quas eſt aſſecutus Abunazar. An vero Dialectica faciat
H inductionem, in qua nõ perficiuntur omnia particularia: & an vis inductionis ſit vis exẽpli, de hoc quęreetur in libro Dialecticæ.

Nota q̃d p ideũ ſio nẽ mõſtre tur: & cq̃ differat à ſyllo.

Dixit. In inductione aũt monſtratur ſemper id, ad qđ monſtrandum per terminum medium non eſt via, quod q; etiam non eſt manifeſtum per ſe. quod enim monſtratur per terminum medium, nõ poteſt monſtrari, niſi per ipſum: in eo autem quod eſt per ſe manifeſtum facere inductionem, eſt ſuperfluum. & hoc eſt vnũ, per quod diſtinguitur ſyllogiſmus ab indu-
I ctione. Inductio autem, quemadmodum diximus, cõmunicat cum ſyllogiſmo, eo q̃ eſt in tribus termi nis: diſtinguitur autem ab ipſo, eo q̃ in ſyllo monſtratur maior extremitas ineſſe minori per mediũ terminum, ſed in inductione oſtendi tur maior extremitas ineẽ medio, eo quòd ineſt minori extremitati: hoc eſt illud cuius via eſt, vt in ſyllogiſmo ſit extremitas maior, & terminus medius, & minor extremitas: non autem q̃ illud, per quod monſtratur quæſitum per indu-

ctionem, ſit in ea tarminus minor: K
neq; q̃ illud, cui oſtenditur quæſitum ineſſe, ſit terminus medius. Diſtinguitur etiam ab ea conſimiliter ſyllogiſmus, eo q̃ eſt prior ſecundum naturam, inductio autem eſt prior ſecundum ſcientiam. Hæc igitur tria ſunt, per quę diſtinguitur ſyllogiſmus ab inductione perfecta, non autem ab alijs.

De Exemplo. *Cap.* 30.

SEd exemplum eſt, qñ extremum medio inexiſtens monſtratum fuerit per ſi- L
mile tertio. oportet autem medium tertio, & primum ſimile notius eſſe inexiſtens. Vt ſit A, malũ: B, cõtra confines bellũ inferre: in quo C, Atheniẽſes cõtra Thebanos: ſ q̃ autẽ D, Thebanos contra Phocenſes. Si itaq; velimus monſtrare q̃ bellũ gerere cum Thebanis eſt malum, accipiendum q̃ contra confines bellum gerere eſt malũ. huius autẽ fides ex ſimilibus, vt gm̃ Thebanis, qđ contra Phocenſes. Quia igitur malum eſt, qđ contra cõ M
fines: quod vero cõtra Thebanos, cõtra confines eſt: planũ, q̃ contra Thebanos bellum gerere malum. manifeſtum itaq;, q̃ B ipſi C, et ipſi D ineſt: ambo .n. ſunt contra confines bellum inferre: & q̃ A ipſi D, Thebanis .n. non contulit bellum contra Phocenſes. q̃ autem A ipſi B ineſt, per D monſtrabitur. Eodem aũt modo, ſi per plura ſimilia fi des fiat medij ad extremum.

Planum

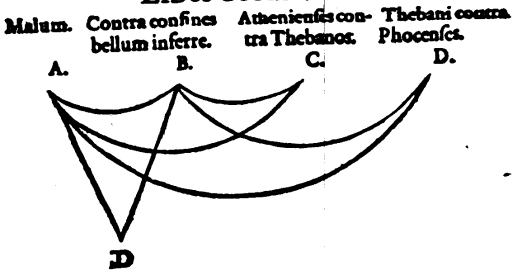

Probat A de C p B, qd cōfirmat exēplo ipsius D: A vero pbat d B pidē D.

Thebani contra Phocenses.

Planū igit, ꝙ exemplū est, neq; vt pars ad totū, neq; vt totū ad E
B partē: sed vt pars ad partē, qñ ambo sub eodē sint, notū vero alterū. Et differt ab inductiōe: qm̄ illa quidē ex oībus indiuiduis extremum monstrabat inesse medio, & ad extremū non coaptabat syllm̄: hoc autem & coaptat, & non ex omnibus monstrat.

Tractatus de Exemplo. Cap. 30.

Quid sit exēplū, ē quo, & q dōndat.

EXemplum vero est, cùm ostendimus maius inesse minori, in eo ꝙ ostēdimus medium inesse simili minori per inuentionem maioris: cùm medium inesse minori, & maiorem simili minori extremitati manifestius extiterit eo, quod
C volumus monstrare, hoc est maiorem inesse minori. Vt in exemplo, si fuerit extremitas maior A, & minor C, & medius B, & E simile ipsi C: sit autem B inesse ipsi C, & A ipsi E notius, q̄ A inesse ipsi C. Exemplum in hoc ex materijs, si accipiamus loco A iniustum, loco B interimere Athmanem, loco D interimere pios, & loco E interimere Omarem. Cùm igitur monstrare voluerimus, ꝙ interimere Athmanē est iniustum, præmittemus ad hoc, ꝙ interimere pios est iniustū: hoc autem monstrabimus, eo ꝙ interemptio Omaris fuit iniusta. hoc igitur monstrato dicemus, interimere Athmanem est interimere pios: & interimere pios est iniustū, ergo interimere Athmanem est iniustum. Planum autem, ꝙ Athmanē esse piū, & interimere Omarem esse iniustum, est notius apud nos, q̄ ꝙ interemptio Athmanis sit iniusta. Planum igitur ꝙ monstrauimus maiorem extremitatem
F inesse medio: puta cùm dicebamus interimere pios esse iniustum, per id, quod ipsa inerat simili minori extremitati. & hoc est interimere Omarem, quod est simile Athmani fm pietatem, & coaptationem. Consimiliter accidet, si manifestū fuerit maiorem extremitatem inesse medijs, eo ꝙ inest multis similibus, dummodo non cōpleantur oīa particularia: tunc n. erit inductio præcedens. Planum igitur ex hoc, ꝙ exēplū est mōstratio, in qua fit progressus à particulari notiori

Nota q ꝓcessus sint syllis, inductio, & exemplum.

G ad ignotius, quoniam similium nõ est vnum sub altero: & ꝙ inductio est progressus particularium notiorum ad vniuersale ignotius, & syllogismus ab vniuersali notiori ad suũ particulare ignotius, hoc est ad conclusionem intrantem sub propositionem maiorem. Differunt autem exemplum atque inductio, de qua mentionem fecimus, in hoc: quoniam inductio est ex omnibus particularibus ingredientibus sub terminum medium, & ostendit ꝙ terminus maior inest medio: sed exemplum non ex omnibus particularibus ostendit maiorem extremitatem inesse medio.

Dñia iter Iductionẽ & exẽplũ.

H

De Abductione. Cap. 31. K

ABductio vero est, cũ primũ medio inexistẽs manifestum sit: vltimo aũt mediũ obscurũ quidem, sed sĩlr credibile, aut magis q̃ conclõ. Amplius, si pauca sint media vltimi et medij: omnino .n. propinquius scĩę accidit esse. Vt sit A docibile: in quo B, scĩa: C iustitia. ꝙ igitur scĩa docibilis, planum: si aũt virtus scĩa, obscurũ. si igitur B C sĩmlr, aut magis credibile, q̃ A C, abductio est: est .n. proximi⁹ ipsi scire, eo ꝙ ãssum psimus A C, scĩam pri⁹ ñ hñtes.

L

Al. co le. adsumpsimus ipsi A C, ipsã; A B, scĩa; In hoc syllo sĩlr, aut magis credibile ẽ C B, q̃ C A. & iõ cõclõnẽ assũmim⁹ ipsius scĩam pri⁹ nõ habentes.

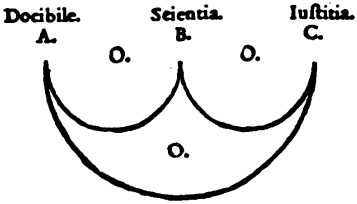

Aut rursus si pauca sint media ipsorũ B C: nanq; et sic ꝓximius ipsi cognoscere. Veluti si K esset quadrari: in quo aũt E, rectilineũ: I quo vero F, circulus: si ipsi⁹ E F vnũ solũ eẽt mediũ, hoc q̃d ẽ, cũ lunulis ęq̃lẽ fieri circulũ rectilineo, eẽ posset ꝓpe ipsũ cognoscere.

M

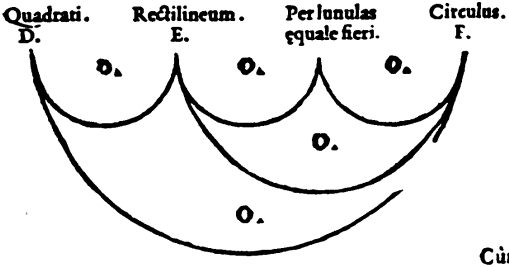

Mior E F ꝓbat per vnũ mediũ: & iõ abductio fit in hac rõne.

Cùm

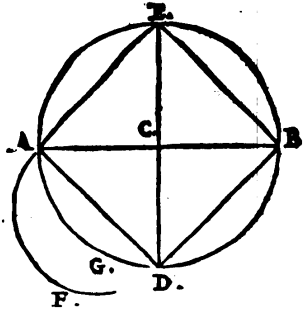

Per hanc de scriptionē mōstrabat Hippocrates circulū quadrari.

B

Cùm vero B C, neq; credibilius sit, quàm A C, neq; pauca media, non dico abductionem: neq; qñ B C sit immediatū, tale. n. scīa est. E

De Inductione, seu Abductione. Ca. 31.

Auer. pro abductione habebat Inductionē: & iō multa cōfudit.

MOnstratio autē, q̄ est per inductionem, confert in eo ꝙ accipitur pars sylli, cùm propō, quę monstratur per inductionem, ponitur propositio minor in sylo primæ figuræ, & maior est per se manifesta. & hoc etiam consimiliter, cùm fuerit inuentio termini medij minus occulta q̄ cōclusio, aut ęqualis ipsi in occultatiōe. Quòd igitur sit propositio minor. qm̄ cùm fece-
C rimus ad ostendendam propositionem maiorem, & compleuerimus omnia particularia sm̄ conditionē prædictam, iam monstrata erit cōclusio per ipsam inductionem. nō autem quod ostenditur per ipsam est vtile, ex eo ꝙ ponit in ipso pars sylli, sed erit hoc manifestius ꝑ inductionem tantum absq; eo, ꝙ syllogismus coaptetur inductioni. Quòd autem sit minus occulta quā conclusio, aut ęqualis ipsi in occultatione. quoniam si fuerit magis occulta quàm conclusio, fieri non potest, vt monstretur tantum per terminum medium, nō per inductionem. & hoc quoniam occultum, quod ostenditur per inductionem, ex necessitate est minus q̄ occultū, quod monstratur per sylm̄. quòd si nō, erit potentia sylli & inductionis vna. accidet nanq; vt occultatio propositionis, quæ monstratur per inductionem, sit æqualis illi, quæ monstratur per sylm̄, hoc est conclusioni, cùm fuerit conclusio ea, ꝑquam ignoratur illud, qd̄ ignorat ꝑ propōnem minorē, quod est magis vniuersale. Vt in exemplo, si fuerit quęsitum, an oīs prudentia sit disciplinabilis, & solicitamus ad hoc monstrandum per duas propositiones: quarum vna est, ꝙ omnis prudentia est scīa: & secunda ꝙ omnis scientia est disciplinabilis: erit igitur maior propō per se nota, puta ꝙ omnis scīa est disciplinabilis: mi-

Qd̄ monstrat ꝑ inductionē ē min⁹ occultum, q̄ qd̄ ꝑ sylli. F

G nor autem erit penitus ignota, dū ignorabitur cōcluſio. qm̄, cùm ſcie mus ꝙ aliqua prudentia, hōc eſt ſa pientia, & ſcientia, ſciemus etiam ꝙ eſt diſciplinabilis. ſed quæſitū erat, an omnis prudentia ſit ſcientia, & diſciplinabilis. cùm igitur verificatum nobis fuerit, ꝙ omnēs pruden tiæ ſunt ſcientia, erit etiam verifi cata nobis minor, puta ꝙ omnis prudentia ſit ſcientia, poſteaquam ignorantia noſtra in ipſis fuerit ſu per re vna, hoc eſt in minore pro poſitione ac concluſione: & hoc ex parte, qua inuentio in ipſis eſt no H ta per ſe, ſed vniuerſalitas fuit igno ta. Cùm vero fuerit cōcluſio ignotæ inuentionis in parte & in toto, hoc eſt ſimpliciter, & fuerit maior nota per ſe, & minor in eo quo viā habet vt monſtretur per inductio nē, ſequitur ex neceſſitate, vt ſcien tia in ipſa ſit maior, quàm ſcientia in concluſione. & hoc accidet, cùm particularia faciētia inductio nem, fuerint determinata ſecundū numerum. Quemadmodum ac cidit Antiquo Geometræ volenti monſtrare inueniri figuram qua dratam æqualem circulo, qui & po I ſuit propoſitionem maiorem, ꝙ omni figurę habenti lineas inuenit ur quadratum æquale, quod eſt notum apud Geometras: deinde ſolicitus fuit ad monſtrandum, ꝙ omnis circulus eſt æqualis figuræ rectilineæ, poſteaquam diuiſit circu lum ad figuras paucas ſecūdum numerum æquales figuris rectili neis, quæ ſunt figuræ lunares. quo niam ſi diuideretur totus in figu ras lunares, iam eſſet illud, quod fe cit per inductionem hoc in loco, ſe cundum eam conſuetudinem, qꝺa minor propoſitio eſt minoris oc- K
culationis, quàm concluſio. Quòd ſi non fuerint media determinata, quemadmodum ſe habent iſtę pro poſitiones, non erit oſtenſio p indu ctionem, ſed monſtrabuntur per ſyllm. Et propterea dixit Ariſto. in conſimilibus propōnibus, ꝙ nō vo catur monſtratio, quæ fit in hoc, inductio. Quoniam monſtratio ca dens in tali propoſitione, aut erit p ſyllm, aut per exemplum, aut p in ductionem, in qua non per ficiun tur omnia particularia: ſed iam ex poſuit hoc in loco, ꝙ ſpecies iſta in ductionis eſt exemplum. Conſimi- L liter cùm media minoris propoſi tionis multa extiterint, non vocabitur monſtratio, quę fit in hoc in ductio. Conſimiliter etiam, cùm fuerit ꝓpoſitio maior nota per ſe, tunc proprium erit propoſitionis, quę monſtratur per inductionem, vt ſit minor, & ſit minus occulta q̄ concluſio, aut æqualiter, & ſit non nota per ſe.

De Inſtantia. Cap. 32.

CAEterū inſtantia eſt pro M poſitio propoſitioni cō trariа. differt autem à ꝓ poſitione, qm̄ inſtantiam con tingit eſſe in parte: propōnē ve ro, aut omnino non contingit, aut non in vltibus ſyllis. Fertur autem inſtantia bifariam, & ꝙ duas figuras. bifariam quidem, qm̄ aut vltr, aut in parte omnis inſtantia: ex duabus vero figu ris, quoniam oppoſitę feruntur propoſitiōi: oppoſita autem in prima, & tertia figura conclu dantur

duntur solis. qñ. n. censeat omni inesse, instamus, ꝙ nulli, aut ꝙ alicui non inest. horum autē nulli quidem ex prima figura: alicui vero nō, ex vltima. Vt sit A, vnam esse scientiam: in quo B, contraria. Cùm igitur proponit vnam esse contrariorum scientiam, instat, aut ꝙ omnino non eadem oppositorum: contraria autem opposita: quare fit prīa figura. aut ꝙ noti & ignoti, non vna: hæc vero tertia. de C nanq; noto & ignoto, contraria quidem esse, verum: vnam autem ipsorū sciam eē, falsum.

Vna scientia. Opposita. Contraria. Vna scia. O. Cōtraria.

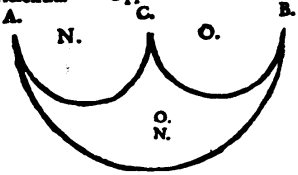

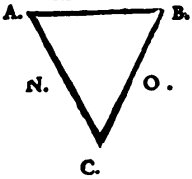

Notum & ignotum.

Per terminū opposita, i. 1. figura, ꝑ terminū notū B & ignotū, ī tertia instantius huic ꝓpōni vlī affirmatiuæ, cōtrariorū oīum vnam esse sciam.

*al. co. ad. sciam.

Rursus in priuatiua propositione consimiliter. cùm enim censet non esse vnam contrariorum *, aut quòd omnium oppositorum, aut quòd aliquorū contrariorum eadē, dicimus, vt sanabilis & ægrotabilis. oīum igit̄ ex prīa: aliquorū vero ex tertia figu.

Vna scientia. Opposita. Contraria.

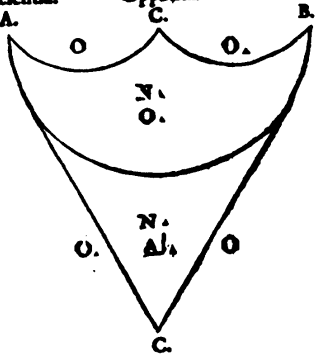

Sanabile & ægrotabile.

Perc̄ instātia advl̄e; negatiuā A B, vl̄is q dc̄ ꝑ pri- C mā, ꝑticularis vero ꝑ tertiā figuram.

G Simpliciter enim in oĩbus, cùm vniuersaliter quidem instat, necesse ad vl̃e contradictionem dicere eorum quæ proponuntur. veluti si non existimet eandem contrariorum omniũ, dicentem oppositorum vnam. sic autem necesse primam esse figuram: medium .n. fit quod vl̃e ad id, quod ex principio. In parte vero, ad quod est vl̃e, de quo dicitur propositio. vt noti & ignoti non eandem: contraria enim vl̃iter ad hęc, & fit ter
H tia figura. medium enim, quod in parte accipitur, vt notum et ignotũ, ex quibus enim est ratiocinari contrarium, ex his & K instãtias conamur dicere. Quare et ex solis his figuris ferimus: in solis enim his oppositi syllogismi: per mediam enim non erat affirmatiue. Amplius, & si pluris indigeat orationis, quæ per mediam figuram, veluti si non det A inesse B, eo quòd C non sequitur ipsum: hoc enim per alias propositiões planum. non oportet autem instantiam ad alia euerti, sed statim manifestam habere alteram propositionem. Vnde & signum ex L sola hac figura non est.

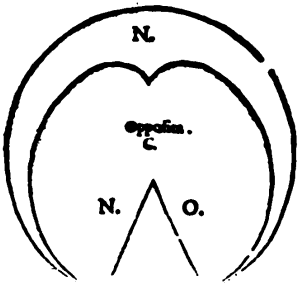

Vna scientia. Contraria.

Nõ fert' instãtia i secũda figura: qa facta instãtia idigemus cõuersiõe maioris, vt p̃dicatũ instãtiæ sit p̃dicatũ i syllo. M

I

Consyderandum autem & de alijs instantijs, vt de ijs quæ sunt ex contrario, & simili, & eo quod secundum opinionem: & si eam, quæ est in parte ex prima, aut priuatiuam ex media possibile capere.

Tractatus

A

Quid sit Instantia, & quo differat a ꝓpõne, cui fit instantia.

DIxit. Instantia vero est ostensio per propositionem contrariam propositioni, quã intendimus destruere per instantiam. differunt autem ambæ propositiones, quoniã propositio, cuius intẽdimus destructionẽ, sem per erit vniuersalis, quoniam ipsa est, per cuius destructionem destruitur conclusio in syllogismo, cuius vna propositionum est particularis, & altera vniuersalis. sed propositio contraria in potentia huic propositioni, erit vniuersalis,

B quoniam continet plus quàm propositionem cõtradictoriam, quam intẽdimus destruere. erit autem aliquando particularis, cum fuerit magis appropriata propositioni, quam intendimus destruere, quàm propositio cõtradictoria. Instantia vero erit secundum naturam prior in

In quibus figuris fiat instantia. duabus figuris, in figura prima, ac figura tertia. & hoc, quoniam conclusio, per quam intẽdimus destruere propositionem vniuersalem syllogismi, aut erit vniuersalis, cùm intendimus destructionem vniuersalem, aut particularis, cùm intendi-

C mus destructionem particularem. & in particulari quidem proueniet conclusio ipsius secundum instantiam conclusio prima in tertia figura: in vniuersali vero in prima figura: siue propositio, quam intendimus destruere, fuerit vniuersalis negatiua, siue vniuersalis affirmatiua. si enim extiterit vniuersalis affirmatiua, destruitur aut per vniuersalem negatiuam, aut per negatiuam particularem: sin autem fuerit negatiua vniuersalis, destruetur aut per affirmatiuam vniuersalem, aut per affirmatiuam particularem, fiet autẽ

D contradictio maiori propositioni, si vniuersalis quidẽ extiterit, in prima figura: sin autem particularis, in tertia ex materijs per se. Vt in exemplo, si quispiã posuerit A inesse omni B, & voluerimus destruere hanc vniuersalem per conclusionem negatiuam, ponemus quòd A negatur ab omni eo, quod comprehenditur in B, & prædicatur de B sic, puta C, & A subijciatur secundum naturã ipsi C, & C subijciatur ipsi A. hæc autem est complicatio primæ figuræ ex necessitate. Quòd si cõtradicemus ipsi

E contradictione particulari, accipiemus quòd A negatur ab aliquo B, & erit pars ista D, & proueniet D subiectum secundum naturam amborum extremitatibus. hæc autem est complicatio tertiæ figuræ, & erunt ambæ propositiones positæ ad contradictionem oppositæ in potẽtia propositioni, quam intẽdimus destruere, aut ex parte qua sunt magis vniuersales, aut ex parte qua sunt magis appropriatæ. Et eodem pacto faciem⁹, cum fuerit propositio, quã intẽdimus destruere vniuersalis negatiua. Vt in exemplo ex materijs, si

F intendamus cõtradicere dicenti, q omnium contrariorum est scientia vna, & velimus destruere hoc per propositionem vniuersalem negatiuam, accipiemus negatiuam comprehendentem ipsam. puta si dicamus, nullorum oppositorum scientia est vna. contraria vero quę sunt subiectum propositionis, quam intendimus destruere, ponuntur sub oppositis. componetur autem syllogismus in prima figura: puta contraria sunt opposita: & nullorũ duorum oppositorum scientia est vna:

igitur

G igitur nullorum duorũ contrariorũ scientia est vna. Quòd si destruamus propositionem istam vniuersalem per propositionem particularē, accipiemus prædicatum ipsius negatiui ab aliquo contrariorum, & erit exẽpli gratia, ꝙ sciti & ignorati non est scientia vna, & proueniet terminus medius subiectum duarum extremitatum, & componetur syllogismus, quoniam sciti & ignorati non est scientia vna: & scitum & ignoratum sunt contraria: igitur aliquorũ contrariorum non est scientia vna.

Eodẽ modo accidet, cùm fuerit propositio, quam intẽdimus destruere, H vniuersalis negatiua: hoc est si ipsam destruẽs fuerit vniuersalis, erit in prima figura: sin autem particularis, erit in tertia figura. & quoniã manifestum est, ꝙ oportet, vt complicetur syllogismꝰ complicatione, quæ rei existenti coaptetur, hoc est vt sit ex prædicatis in intellectu, secundũ ꝙ sunt in natura extra intellectum: & hoc est quod intelligitur per prædicatum fm cõsuetudinem naturalem: manifestum ꝙ destructio consimiliter complicatur in prima figura, ac tertia. quoniam materia propositionis, quam accipimus I contradictoriam, in potentia enuntiat hoc, si sit vniuersalis, quemadmodum diximus, ꝙ erit in prima figura: sin autem particularis, erit in tertia. Sed destructio, quæ est in secunda figura, proueniet vtiq; nõ ex eo, ꝙ ponimus propositionẽ in potentia cõtradicentem propositioni, cuius destructionem intendimus à principio rei, fm ꝙ ipsa est per se manifesta: sed cùm primo ponimus cõtrariam ipsam fm ꝙ est per se manifesta: deinde ponimus ꝙ ipsa conuertitur. Et propterea destructio in K secunda figura, quemadmodum inquit Arist. indiget opatione multa. Vt in exẽplo, si voluerimus destruere, quod dicimus, A ineſt omni B, destructione vniuersali in secunda figura, ponemus primo, fm ꝙ est per se manifestum, ꝙ C comprehẽsum in B ineſt nulli A: deinde ponemus, ꝙ hoc cõuertitur, quousq; deueniemus ad hoc, ꝙ A ineſt nulli C. sed hoc totũ elongatur exiens à natura, & hoc, qm̃ est prædicatio non secundum consuetudinem naturalem. & eo modo se habebit res in destructione particulari, quæ est in prima L figura. Istę igitur sunt species destructionum, quæ sunt in figuris prædicatiuis. Cæterum consimiliter etiã Quo ſiant inſtãtiæ in locis hypothenci à contrario, & a ſili. sunt destructiones, quę accipiũtur à contrario, & à simili, & ab opinione accepta ab aliquo celebrato, aut à pluribus celebratis. destructio autẽ à contrario, & à simili erit in syllogismis conditionalibus. Exemplum vero destructionis à contrario, quẽadmodũ si aliquis ponat, ꝙ ille est bonus, qui amat omnes fratres suos. destruamus autem ipsum, si dicamus, si ille est bonus, qui amat omnes fratres suos: ergo malus erit, qui M odio in sequitur omnes fratres suos. Exemplum vero destructionis à simili, quemadmodum si aliquis ponat, ꝙ visio est per aliquid exiens à vidente ad visum. dicemus enim, si hoc ita est, erit igitur auditio per aliquid exiens ab audiente ad auditũ. Exemplũ vero destructionis ab opinione admissa, quemadmodum si aliquis dicat, non oportet ebrios excusari cùm peccant, quoniã rex non admittit excusationes suas, sed eos insequitur punitione.

Quo ꝙ ſecundã figurã poſſit fieri inſtantia.

De

A De Verisimili, & Signo. Cap. 33.

VErisimile vero & signũ non est idem: sed verisimile quidem est propositio probabilis: quod enim cognoscunt vt in pluribus ita fieri aut non fieri, esse aut nõ esse, hoc est verisimile, vt odire inuidentes, aut beneuolentia prosequi amatos. Signum autẽ vult esse propositio demonstratiua, aut necessaria, aut probabilis. quo enim existente, est: aut quo facto prius, aut posterius facta est B res, signum est, quòd factum fuerit, aut sit. D

De Enthymemate. Cap. 34.

ENthymema igitur est syllogismus imperfectus, ex verisimilibus, aut signis. Accipitur autem signum trifariam, quot modis & medium in figuris. aut enim, vt in prima, aut vt in media, aut vt in tertia. Veluti monstrare prægnantem, eo quòd lac habet. mediũ enim, lac habere. in quo A prægnantem esse: B, lac habere: mulier, in quo C. E

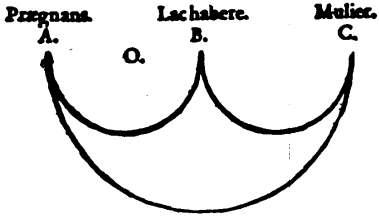

Syllus enthymematicus in prima figura solubilis.

Quòd autem sapiẽtes studiosi: Pittacus enim studiosus, per vltimam. in quo A, studiosum: in quo B, sapientes: in quo C, Pittacus. C verum igitur & A & B de C prædicare, præterquam quòd hoc quidem non dicunt propter cognoscere, illud autem accipiunt. F

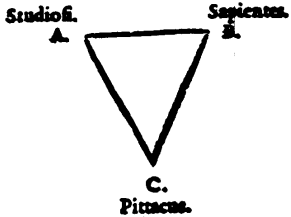

Syllus enthymematicus i tertia figura solubilis, qa cõstat ex particularib⁹, nec vlt concludere pót.

Prægnantẽ

G Prægnantem vero esse, quoniam pallida, per mediam figuram vult esse. quoniam enim sequitur pallidum prægnantes, sequitur autem & hanc, monstratum fuisse putant, quòd est prægnans. pallidum, in quo A: prægnantem esse, in quo B: mulier, in quo C. K

Syllogismus enthymematicus in secunda omno solubilis, qa cõficit ex duabus affirmatiuis, & cõsequẽtis fallacia cõmittitur. H

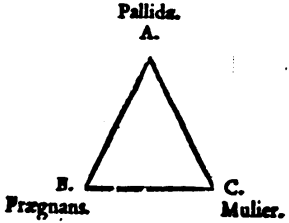

L

Si igitur vna dicta fuerit propositio, signum fit solum: sin autem & altera assumpta fuerit, syllogismus. Vt quoniam Pittacus liberalis: nam honoris cupidi liberales: Pittacus vero honoris cupidus. Aut rursus, quòd sapiẽtes boni: Pittacus enim bonus: sed & sapiens. Sic igitur fiũt syllogismi: præterquam quòd qui per primam figuram, insolubilis, si verus sit, vniuersalis enim est: qui vero per vltimam, solubilis, & si vera sit conclusio, eo quòd nõ est vniuersalis, neq; ad rem syllogismus: non enim si Pittacus studiosus, propter hoc & alios necesse sapiẽtes: qui vero per mediam figuram, semper & omnino solubilis. nunquam enim fit syllogismus ita se habẽtibus terminis. nõ enim si prægnans pallida: pallida autem & hæc: necesse prægnantem esse hanc. verum igitur in omnibus erit figuris: differẽtias autem habent quæ dictæ sunt. Aut igitur sic diuidendum signum: horum vero medium vestigium sumendum: Vestigium nanq;, quod scire facit, aiũt esse: tale autem maxime, quod medium: Aut quæ ex extremis, signum dicendum, quæ vero ex medio, vestigiũ. probabilissimũ nanq; & maxime verum, quod per primam figuram. I M

Tractatus de Signo, & Verisimili. Cap. 13.

Quid sit Verisimile.

DIxit. Verisimile aũt & signum non sunt vnum: quoniam verisimile est ex propositionibus probabilibus, & ex ijs quæ sunt ex possibili secundum plus, hoc est re aliqua, quod sit aut non sit secundum plus, & inueniatur aut non inueniatur: & hoc, quẽadmodum, si aliquis dicat, quòd inimici odio habent, & amici amãt. Signum autem eris ex propo-

Quid sit Signum.

propositionibus, quę sunt visa super inuentione rei, & essentia ipsarum. hæc autem visa, aut sunt necessaria aut probabilia in veritate.

De Enthymemate. Cap. 34.

AC signum quidem, quod significat super inuentione rei, prædicatur secundum tres modos, secundum quòd fit prædicatio à tribus mediis in tribus figuris: hoc est vt prædicetur de minori, & subijciatur maiori, & tunc componitur signum in prima figura: aut vt prædicetur de vtrisq; simul, & complicabitur in secunda figura: aut subijciatur ambabus extremitatibus, & complicabitur in tertia figura. Exemplum huius in prima figura, si quispiam diceret, hæc mulier peperit, quia habet lac. sic enim componitur syllogismus. hæc mulier habet lac: & omne habens lac peperit: igitur hæc mulier peperit. & hæc est conclusio. Exemplum vero compositionis in tertia figura, sapientes sunt studiosi, quoniam Socrates studiosus. complicatur autem syllogismus hunc in modum. Socrates est sapiés: & Socrates est studiosus: igitur sapiens est studiosus. Exemplum autem compositionis signi in secunda figura. quemadmodum si aliquis dicat, hæc mulier peperit, quoniam eius facies est pallida. componitur enim syllogismus ita. hæc mulier est pallida: & quæ peperit est pallida, & concluditur secundum primam existimationem, quòd hæc mulier peperit. Cùm igitur verificatur in omnibus his tribus speciebus syllogismorum secundum ambas propositiones simul, vocantur syllogismi: cùm vero vna duarum propositionum occultatur, aut propter ipsius declarationē, aut propter ipsius falsitatem, vocatur signum. Ac signum quidem, quod est in prima figura, non est deficiés, propterea quòd vere sequitur conclusio ex ipso. Sed signum, quod est in tertia figura, est deficiens, quoniam conclusio accipitur vniuersalis, cùm tamen secundum veritatē sit particularis. Quod autem est in secunda figura est imperfectum, quoniam in figura ipsa non est syllogismus ex duabus propositionibus affirmatiuis: quia non propterea quòd mulier est pallida in tempore, in quo peperit, & hæc mulier est pallida, sequitur vt peperit. Commune autem est omnibus his tribus signis, quòd habeant propositiones veras. distinguuntur vero à seinuicem secūdum figuras, in quibus componuntur. & quod ex ipsis vocatur signum secundum veritatem, est quod compohitur in secunda figura & tertia, & est cùm signum fuerit particularius vtrisq; extremitatib⁹, aut vniuersalius vtrisq; extremitatibus, hoc est extremitatibus quæsiti. cùm enim fuerit vniuersalius, componitur in secunda figura, cùm vero extiterit particularius, complicatur in tertia. Signum autem quod componitur in prima figura, est verissimum signorum, & nobilissimum ipsorū. & hoc est, cui appropriatur nomen vestigij.

Signum in pria figura est indeficiens.

Cum sunt ambæ propōnes, dr syls, cū de ficit vna, vocatur signum. & hoc est en thymema.

De cognoscenda Natura.
Cap. 35.

NAturam vero cognoscere possibile est, si qs det simul mutari corpus & animam, quæcunque naturales passiones sunt. qui enim fortasse Musicā didicit, mutauit animā

in

G in aliquo. verum passio hæc nō est ex ijs, quæ natura à nobis insunt: sed quemadmodum iræ, & desyderia, ex naturalibus motibus. Si igitur & hoc datū fuerit, & vnum vnius signum esse, & possimus accipere propriam vniuscuiusq; generis passionem & signum, poterimus naturam cognoscere. Si enim seorsum est alicui generi indiuiduo inexistens passio, vt leonibus fortitudo, necesse & signū esse aliquod: simul nanq; inuicem pati sup-
H positum est: & sit hoc, magnas extremitates habere, quod & alijs inesse generibus non totis contingit signum enim ita proprium est, quoniam totius generis propria est passio, & non solum propria, quemadmodum consueuimus dicere. Inerit igitur & in alio genere hoc, & homo erit fortis, & aliud aliquod animal. habebit igitur signum: vnū enim vnius erat. Si igitur hæc sunt, & poterimus talia signa colligere in his animalibus,
I quæ solum vnam aliquam passionem habent propriam, vnaquæque autem habet signum, quoniam necesse vnum habere, poterim⁹ naturam cognoscere. Quòd si duo habet propria, totum genus, vt leo forte, & communicatiuum, quomodo cognoscem⁹ vtrum vtrius signū, seorsum consequentium signorum? An si & alij alicui non toti ambo, & in quibus non totis vtrunq; : quando hoc quidem habeat, illud vero non. Si enim fortis quidem, liberalis vero non, habet autem ex duobus hoc: planum, quòd & in leone hoc signū fortitudinis. Est itaq; naturam cognoscere, in prima figura medium conuerti cum primo extremo, supergredi vero tertium, & non conuerti. vt fortitudo A: extremitates magnæ, in quo B: C autem, leo, cui igitur C, B omni, sed & alijs: cui vero B, A omni, & non plurib⁹, sed cōuertitur. Quòd si non, nō erit vnum vnius signum.

K Instantia. Solutio. L M

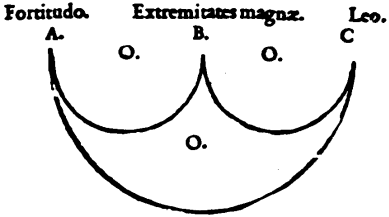

Syllis ad cognoscēdā leonis fortitudinē.

Tractatus

A *Tractatus de syllogismo Anatomico. Cap. 35.*

Accidētia nālia sigillant aīam & corpus in prīcipio creatiōis: accñia ꝟo non nālia solū aīam

Dixit. Syllogismus autem anatomicus inueniri vtiq; poterit apūd eum, qui admittat, quòd accidentia animæ naturalia, quēadmodum ira & fortitudo, signauerunt animam & corpus à principio creationis: quoniam notum est, ꝙ accidentia non naturalia non signant corpus, licet forte signent animam. quemadmodum qui didicit artem musicam, signauit vtique animam suam, nō autem ex hoc signauit cor
B pus suum. Si enim aliquod ex animalibus creatum fuerit forte secundum naturam, aut timidum secundum naturā, dicere semper aliquis poterit, quòd istæ species animaliū sunt signatæ ab istis accidētibus naturalibus. cùm igitur admiserit hoc, & admiserit etiam, quòd inest vnicuiq; animalium speciei aliquod accidens ex accidentibus animæ naturalibus, sequitur vt insit vnicuiq; ipsorum signum, & accidentia appropriata vnicuiq; accidēti ex accidentibus animarum suarum naturalibus. Quod cùm ita sit, fieri poterit,
C vt inueniatur syllogismus anatomicus. Vt in exemplo, quoniam leoni est fortitudo, oportet, vt à creatione sua illi insit signum significās supra fortitudinem suam: quoniam iam posuimus animam & corpus signari ab accidentibus animæ naturalibus. sit autem hoc signum in magnitudine extremitatum supremarum: oportet igitur vt inueniatur magnitudo extremitatum in omni animaliū specie, quæ est fortis: quoniam sequitur, vt signum istud sit propriū fortitudinis. iam enim posuimus, quòd omne accidens animę D habet signum proprium. cùm igitur fortitudo inueniatur in alio à leone, quoniam homo & alia ab ipso sunt fortia: sequitur autem quòd cùm perfecerimus signa significantia in vnaquaq; specie animalium super accidentibus animæ, vt ipsa approprientur vni speciei, aut pluribus vna specie: erit hoc, quod inuenitur in isto animali vno ex ipsis accidens vnum, aut plura vno accidente. quemadmodum si est in leone fortitudo & magnanimitas, & secundum vnumquodq; istorum signum iam cognoscemus ipsum, & E faciemus in eo anatomiam, & iudicabimus, quòd cuicunq; indiuiduo inest hoc signū, quòd illi inest hoc accidens ex accidentibus animæ.

In syllogismo anatomico conuertit̄ mediū cū maiori, sed si cum minori.

Syllogismus igit̄ anatomicus erit, cùm conuertitur terminus medius cum maiore extremitate, & nō conuertitur cū ipso extremitas minor. quoniam si medius terminus non conuertatur cum maiore extremitate, non erit signum appropriatum huic vestigio, & non significabit super ipso. Vt in exemplo, si non verificatur quod dicimus, omne habens magnas extremitates est forte, non F erit vtilitas in hac monstratione, cùm dicimus, istum hominem esse fortem, eo quòd habet magnas extremitates. & hoc, quoniā habemus vtiq;, quòd fortis habet magnas extremitates. habere autem magnas extremitates est terminus medius, & fortis est extremitas maior. cùm igitur non verificatur conuersio extremitatis mediæ, quæ est magnarum extremitatū, cum maiore, quæ est fortis, fieri non potest, vt ex ipso monstrem⁹, ꝙ iste homo est fortis,

qm̄

C quoniam magnarum extremitatũ. quoniam hoc monſtratur per duas propoſitiones: quarum vna eſt, q hic homo eſt magnarum extremitatum: & omne magnarum extremitatum eſt forte. Ex conditionibus vero ſuis eſt, quòd non conuertatur minor extremitas cũ medio. quoniam ſi conuerteretur, eſſet omne magnarum extremitatum leo. & hoc, quoniam hoc in loco ſunt tres termini, leo, fortis, & magnarũ extremitatum: ac magnarum quidem extremitatũ eſt terminus medius, & leo minor, & fortis maior. H Quòd ſi vera eſſet conuerſio minoris extremitatis cum medio, puta quòd omne magnarum extremitatum eſt leo, fieri non poſſet, vt magnæ extremitates inuenirentur in alio, quàm in leone: & fieri etiam non poſſet, vt ſecundum hoc monſtraretur in alio à leone, quòd eſt fortis. quẽadmodum ſi non conuerteretur medius cum maiore, non eſſet magnarum extremitatum ſignũ appropriatum fortitudini.

Priorum reſolutoriorum cum Auerrois media Expoſitione finis.

Primi Voluminis Pars. II.

ARISTOTELIS STAGIRITAE

Posteriorum Resolutoriorum Libri Duo.

CVM

AVERROIS CORDVBENSIS

MAGNIS COMMENTARIIS,

triplici interpretatione distinctis.

BERNARDINI TOMITANI PATAVINI, in eosdem Libros Animadversiones & Contradictionum Solutiones, vide in libello seorsum adito.

Quæ vero in hac continentur parte, pagina versa ostendet.

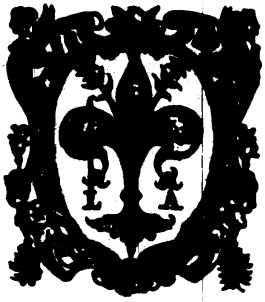

VENETIIS APVD IVNCTAS.
M. D. LXII.

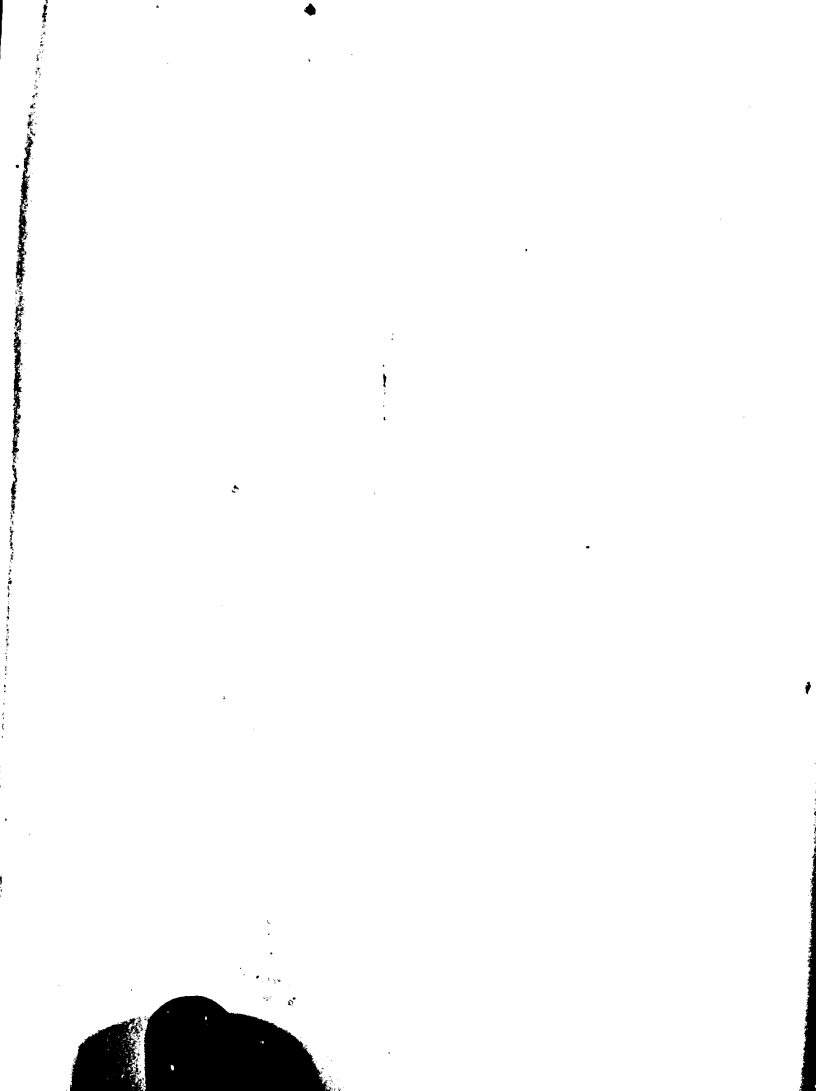

In Secunda Primi Voluminis parte, hæc habentur.

Posteriorum Resolutoriorum Libri Duo.

Expositio Magna, siue Magna commentaria Auerrois in eosdem Libros, ab Abramo de Balmes, à Io. Francisco Burana Veronensi, & à Iacob Mantino Hebræo Philosophio in Latinum conuersa. Quas interpretationes, in studiosorum gratiã ita simul coniunximus, ac diuisimus, vt siquis eas ad inuicem conferat, quam diligentissimè verbum verbo respondere videbit.

Expositio media in eosdem Posteriorum Resolutoriorum Libros à Io. Francisco Burana in latinũ cõuersa.

Epitomæ in Libros Logicæ Aristotelis, Abramo de Balmes versore.

Quæsita varia in Logica, iuxta ordinem Librorum Logicæ, eodem interprete.

Epistola vna, eodem interprete.

Arabum nonnullorum Quæsita, ac Epistolæ, Abramo de Balmes interprete.

Animaduersiones, Contradictionum Solutiones, & argumenta in Quesita Posterioristica Bernardini Tomitani, in Libello seorsum edito.

INDEX SVMMARVM, & Capitum, quæ in Secunda Primi Voluminis parte habentur.

Summa & Capita Libri Primi Posteriorum Resolutoriorum.

DE Demonstrationis essentia, conditionibusq; ad eam requisitis. De differentia demonstrationum Quòd, seu Quia, & Propter quid. Quæ figura aptior sit demonstrationi. De Ignorantiæ speciebus, quæ in scientijs accidunt. Finitos esse demonstratiuarum propositionũ terminos. De demonstrationis varijs speciebus, ac earum inter se comparatione. De varijs demum theorematibus ad demonstrationem conferentibus. 11.B

Omnem doctrinam, omnemq; disciplinam intellectiuam ex præexistenti fieri cognitione. Quot sunt præcognitionum modi, quæq; ea, quæ præcognoscuntur. Dubitationum solutio circa hanc propositionem contingentium. Cap. 1. 11.C

Quid sit scire, quid Demõstratio, & quæ conditiones ad eius propositiones requirantur. Quid sit Propositio, Immediatũ principium, ac eorum species. Propositiones magis quàm cõclusionem credendas esse. Cap. 2. 27.A

Opinionum confutatio, & eorum, qui omnino demonstrationem tollunt, & eorũ, qui omnium demonstrationem esse ponunt. Cap. 3. 50.A

Demonstrationis propositiones veras esse veritate necessaria. Quid sit id, quod dicimus, de Omni, quid per se, quid Vniuersale. Cap. 4. 64.A

Quot modis circa prædicatũ Vniuersale Primum errare contingat: quoq; modo ipsum vere cognoscatur. Cap. 5. 86.E

Demonstrationem esse ex ijs, quæ sunt per se, ac necessarijs. Cap. 6. 107.B

Vitio Impressoris factum est, vt bis signaretur caput Sextum, Quapropter caput Sextum secundo loco signatum, erit tibi Septimũ, & Septimũ, Octauũ, & sic de singulis, vsq; in finem. Nos vero capita signauimus, vt sese habere debent.

Demonstrationẽ ex Proprijs costare oportere, quia est ex ijs, et de ijs, quæ sunt per se: neque licere ex alio genere Transcendentem monstrare. Cap. 7. 125.C

Demonstrationis conclusionem Perpetuã esse: nec caducorum esse demonstrationem. Cap. 8. 142.A

Demonstrationem non constare ex communibus. Cap. 9. 147.B

Demonstratiuarum sciẽtiarum principia Nonnulla esse communia, nonnulla propria: quæq; ea sint, & quo pacto præcognoscantur: pariter, & reliqua demonstrationẽ ingredientia. Cap. 10. 158.B

Quæ sit inter Dignitates, Suppositiones, Petitionesq; differentia, ac etiam definitiones. Non necesse etiam esse Formas dari pp demonstrationẽ. Cap. 11. 170.H

Quo pacto vtamur in scientijs Contradictionis principio. Cap. 12. 179.E

In communibus principijs communicare sibi inuicem scientias: & quo pacto Dialectica in hoc ab alijs differat. Quæ interrogationes scientiarum sint propriæ, & quæ non sint scientiales: Mathematicarum scientiarum commẽdatio: & quo pacto syllogismus ampliari possit, assumendo & indirectum, & in latus. Cap. 13. 285.C

De demõstrationũ quòd, & Propter quid speciebus, ac differẽtijs. Cap. 14. 207.F

Primã

Index in libros Posteriorum

Primum figurarum maxime scientia esse ac commodissima. Cap. 15. 234.F

Quot, quibusve modis Syllogistici, tum in mediatis propositionibus ignorantia dissolutionis, & quomodo ignorantia negationis exoriatur. Cap. 16. 244.D

Syllogismum omnē ex tribus constare terminis, maiori, minori, ac medio: & hos eo ordinatum tam in propositionibus affirmatiuis, quàm negatiuis adiri non posse. Cap. 17. 282.D

Quo pacto mediata propositiones ad immediatas deduci possint. Caput Decimum octauum. 332.E

Demonstrationem vniuersalem particulari esse præstantiorem. Caput Decimum nonum. 342.B

Demonstrationem affirmatiuam negatiua dignorem esse: atq; ad scientiam magis idoneam. Cap. 20. 359.A

Demonstrationem ostensiuam illa, quæ ducit ad inconueniens, potiorem esse. Cap. 21. 367.E

Quæ sciētia certior, ac prior sit: quæ una, quotue diuersæ inter se scientiæ sint. Et quòd eiusdem plures esse demonstrationes possint. Cap. 22. 374.B

Eorum, quæ fortuna eueniunt, quæq; in singulorum functione sunt, non esse scientiam. Cap. 23. 381.C

Non omnium syllogismorum eadem esse principia posse. Cap. 24. 387.B

Quòd scientia, & scibile ab opinione & opinabili discrepent: & quid sit Solertia. Cap. 25. 394.C

Summa & Capita Libri Secundi, Posteriorum Resolutoriorum.

De quatuor Medij quæsitis, si est, quid est, quod sit, quia est, & propter quid: Quomodo quid est monstretur, ac ad demonstrationem se habeat. Definitionem esse per causam. De Definitione causarum, & quæ mutuo concurrant. & quæ non, & quomodo illarum possit esse demonstratio: de compositione definitionis ex suis partibus, & quando sint ignota quo pacto veniantur. Pariter quomodo causa veniatur. Postremo de cognitione, ac differentia principiorum indemonstrabilium. 401.B

In disciplinis quatuor queri solent, & hæc omnia medij quæsita sunt. Et quod sit huius libri propositū. Cap. 1. 401.C

Disceptatio, quòd demonstratio, & definitio non sint eiusdem. Cap. 2. 413.D

Syllogismo duplicatos, similiter & per diuisionem confici, non demonstrari quid est, de eo cuius est. Cap. 3. 420.C

Disceptatio, quòd ipsum quid est non monstretur definitione, neque definitione contrarij, neque alio quouis modo. Caput Quartum. 437.B

Dissolutio disceptationis propositæ, quod ipsum quid est monstretur per aliud quid est, & quo pacto ipsius quid est sit demonstratio, & definitio. Cap. 5. 455.B

De causarum distinctione, & quæ mutuo concurrant, & quæ non; & quomodo illarum possit esse demonstratio. Caput Sextum. 476.B

Quo pacto ipsum propter quid differat in his, quæ fiunt simul, aut non simul, per circulum, aut non per circulum, semper aut frequenter. Cap. 7. 487.B

De compositione definitionis ex suis partibus,

tibus, & quando sunt ignota quo pacto venentur. Cap. 8. 502.F
Quo pacto problemata venentur, tum diuisione, tum etiam proportione. Caput Nonum. 528.B
Quomodo causa & effectus se habeant inter se: & quo pacto causa venentur: & an vnius effectus plures sint causa. Caput Decimum. 534.F
Quomodo Principia cognoscuntur: & quis principiorum sit habitus. Caput Vndecimum. 557.F

Epitome in Libros Logicæ Aristotelis.

Præfatio Authoris. 36.E
Sermo in significatione dictionum. 36.I
Sermo de rebus agentibus formationem. 37.E
Sermo de vniuersalibus incomplexis. 37.I
Sermo de Differentia. 37.M
De Proprio. 38.A
De Accidente. 38.A
De rebus Compositis. 38.H
De Prædicamentis. 38.L
De Substantia. 39.C
De Quantitate. 39.E
De Qualitate. 39.H
De Relatione. 39.L
De Quando. 40.D
De Vbi. 40.F
De Situ. 40.G
De Habitu. 40.I
De Passione. 40.I
De Actione. 40.M
Sermo de rebus communibus Formationi & Verificationi simpliciter. 41.A

In Libro de Interpretatione.

De dirigentibus ad Verificationem. 41.C
De Nomine. 41.E
De Verbo. 41.E
De Oratione. 41.F

In Libro Priorum.

Sermo de cognitione agente verificationem. 44.D
De Prima figura. 45.M
De figura Secunda. 47.C
De figura Tertia. 47.M
Sermo de Syllogismo conditionali. 48.F
De conditionalibus coniunctis. 48.H
Sermo de conditionalibus disiunctis. 49.M
Sermo de Syllogismo contrarietatis, seu docente ad impossibile. 50.F
Sermo de Syllogismis Compositis. 50.M

In Libro Primo Posteriorum.

De demonstratione in genere. 52.C
De demonstratione simpliciter, seu absoluta, quæ est causa, & inuentionis simul. 53.H
De demonstratione causa tantum. 56.K
De demonstratione Quia. 56.I

In Secundo Libro Posteriorum.

De definitionibus. 57.K
De diuisionis vtilitate, pro definitionum formatione. 58.L
De qualitate faciendi demõstrationes, & diffinitiones ĩ artibus speculatiuis. 60.A
De Methodo demonstrationum in Practicis scientijs. 61.A

In

In libros Posteriorum

In Libro Topicorum.

Sermo de regulis, quibus fiunt argumenta, quæ loca vocantur. 62.A
Sermo de locis Compositionis. 64.F
Sermo de locis destructionis. 65.F
De locis syllogismorum conditionalium. 65.M
De locis translationis similium aequalium. 67.I
Sermo de locis Oppositorum. 66.G

In Libro Elenchorum.

DE Elenchis seu sophisticis fallaciis. 68.A
De dictionibus. 68.B
De rebus fallentibus. 69.C
De Translatione & permutatione. 72.F
De rationibus probabilibus & litigiosis. 72.K

Varia Auerrois Super libros Logicę Quæsita. In libris Peri Hermenias.

QVæsitum Vnum. De prædicatis cõpositis & diuisis. 75.G

Quæsita libri Priorum.

QVæsitum Primum. De definitione Termini. 77.I
Quæsitum. 2. Quid sit propositio absoluta, adest de inesse. 78.D
Quæsitum. 3. De Conuersionibus. 80.G
Quæsitum. 4. De omni priori stico, & quid sit propositio de inesse: & de modis conclusionum syllogismorum mistorum. 81.I
Quæsitum. 5. De conditione syllogismorum contingentium circa duo eorum attributa, videlicet de numero situate illationis, & de figura, in qua non concludunt. 87.G
Quæsitum. 6. De modis illationum mistorum ex ipsis tribus modis. 89.C
Quæsitum. 7. De conditionali, an per ipsum ostendatur quæsitum primum ignotum. 92.D
Quæsitum. 8. De mistione contingentis, & necessarij. 98.F

Quæsita libri Posteriorum.

Quæsitum Primum. De triplici genere definitionum in ordine ad demonstrationem. 100.H
Quæsitum Secundum. De medio demonstrationis, an sit causa maioris extremi. 102.G
Quæsitur 3. De conditionibus præmissarum demonstrationis. 105.H
Quæsitum. 4. De conditionibus, quæ requruntur ad necessitatem præmissarum demonstrationum. 111.G
Quæsitum. 5. Quo modo fiat translatio ab vna arte in aliam. 112.G
Quæsitum. 6. De Demonstrationibus Quia. 114.M
Quæsitum. 7. Quomodo definitio sit notior ipso definito. 116.B
Quæsitum. 8. De definitionibus, quæ dicuntur positione differentes à demonstratione. 118.I
Quæsitum. 9. An definitio sit particularis, aut vniuersalis tantum. 119.G

AVERROIS EPISTOLA.

DE primitate Prædicatorum in Demonstrationibus. 120.A

Quæsita

Quæsita Abualkasis.

QVæsitum Primum. De notificatione generis, & speciei. 120. K
Quæsitum Secundum. De nominis definitione. 123. C

Epistolę Alhagiag Bin Thalmus Quæsitum.

DE Mistione propositionis de Inesse, & necessaria. 124. B

Abuhalkasin mahmat Ben Kasan Quæsita.

QVæsitum Primum. De modo Discernendi demõstrationes pp Quid & demonstrationes Quia. 124. E
Quæsitum Secundum. Castigatio quarta speciei secundi generis congerierum demonstrationũ ipsius Alpharabij. 125. I

Abuhabad Adhadrahman ben Ioar Epistolæ.

EPistola Prima. De Negatiua de Necessario, & Negatiua de Possibili. 127. A
Epistola Secunda. De Termino medio, quando fuerit causa minoris, an imaginabile sit secundum aliquem locum non esse causam minoris. 127. G

Indicis Finis.

AVERROIS
SEV ALVLIDI ROSADIS
In librum Arist. de Demonstratione maxima expositio:

Ab Abramo de Balmes, à Io. Francisco Burana Veronensi, & nunc demum à Iacob Mantino Hebræo Philosopho ac Medico in latinum sermonem conuersa.

Bernardini Tomitani in Patauino Gymnasio Primi Dialectici loces Arist. & Auer. inter se se dissidentes tibi primùm certis numeris in margine textuum singulorum ac commentorũ affixis designauimus. Qua deinde ratione ꝙ ipsum dissideant inter eorundem calce legendes latius expressimus: Quos demùm ab eodem cõciliatos in suo nuper edito cõtradicentium locorum volumine comprehendes.

PROOEMIVM.

ABRAM

1 Ntentio huius libri est exponere secundos Analyticos, qui liber de Demõstratione inscribitur, quoniã nõ euenit nobis aliquis Commẽtator, qui ipsum exposuerit iuxta literam. Sicq; inchoabimus præponẽdo secundũ interpretũ morem commemorãdo quædã, vt libri intentionẽ, eiusq; partes, ac ordinem, & iuuamen.

Dici-

BVRANA

Ntentio in hoc Tractatu est exponere Analytica secũda. & hoc est, quod cognoscitur in Libro de Demonstratione: quoniam nõ peruenit ad nos à reliquis expositoribus expositio super verba. Aperiemus autem hoc secundũ consuetudinẽ ipsorũ exponentes partem intentionis, & ordinẽ, atq; vtilitatẽ libri, ac partium suarum.

Dica-

MANTINVS

Vius nostri operis propositum est exponere tractationẽ Posteriorũ resolutiuorũ Arist. quã Analyticã Secundã vocãt, & passim liber dẽ Demõstratione ab omnib⁹ vocitat. neminẽ enim vidi B mus, q̃ huiꝰ libri verba ad literã Arist. exposuerit. Et vt Expositorũ morẽ sequar, ꝓpositionẽ hãc exordiri decreui, I qua de libri proposito, de eiusq; partib⁹, de vsu ei⁹, & de ordine tractabit.

C

Log. cũ Auer.

A Pro-

ABRAM

2 Dicimus itaq; libri
D intentionem esse secu
tari demonstrationes
& definitiones. De
monstrationes quidé
tractat quo ad res,
quæ procedunt vice
materiæ ipsarũ. quæ,
vt summatim dicam,
sunt præmissæ veræ.
3 Quando demonstra
tiones componuntur
ex duplicibus rebus,
E quarum altera sunt
præmissę, quæ gerunt
vicem materiæ, & al
tera est ipsa ratioci
natio, quem syllogis
mum dicimus, quę ge
rit vicem formæ. quæ
est iam explicata sit
in libro Priorũ Ana
4 lyticorum, incœpit
hic sermonem facere
de altera re remanen
te ad cognitionẽ syl
logismi demonstrati
F ui, quæ est dispositio
materierum, ex qui
bus ille cõponitur, &
hanc ob rem vtrunq;
librum Aristo. inscri
pserat eodẽ nomine.

Hic nihil deest: hęc vo ellipsis reliquus, vt translatio transla tioni equa lis sit.

5 Iam autẽ diximus
in libro Priorũ Ana
lyticorum quid sit si
gnificatum analysis,
scilicet quòd sit reso
lutio per cõtrarium,
hoc

SVRANA

Dicamus igitur, ꝙ
intentio libri est spe
culari de demonstra
tionibus, atq; defini
tionibus. In demon
strationib⁹ vero quę
dam sunt, quæ vicem
exhibent materiæ, &
hæc sunt propositio
nes veræ. Demonstra
tiones nanq; ex duo
bus consistunt: quo
rum vnum est, propo
sitiones, & hoc est,
quod vicem obtinet
materiæ: alterum ve
ro est, ipsarũ compo
sitio: & hoc est, quod
vicẽ exhibet formæ:
quæ monstrata fuit
in Libro Syllogismi.
Incipit igitur hoc in
loco sermonẽ de eo,
quod supererat ex co
gnitione syllogismi
demonstratiui, hoc
est materia, ex qua
compocitur: & prop
terea vocauit am
bos libros vnico no
mine.

Dictum autẽ est in
libro de syllogismo,
quid significet analy
tica, resolutionem vi
delicet in cõtrarium.
& diximus item ibi
dem,

MANTINVS

Propositũ igitur li
bri est, tractare de de
monstrationib⁹, & de
definitionibus. Quod
autẽ ad consyderatio
nem de demõstratio
nibus attinet, est tra
ctare de his, quę se ha
bent veluti materiæ
earũ: quæ quidem ge
neratim sunt propo
siones veræ. Nam, cũ
ipsæ demõstrationes
ex duobus cõstare, vi
deantur, quorũ vnũ
sunt ipsæ propositio
nes, quæ se habent ve
luti materia earũ, al
terũ vero est ipsa cõ
positio, seu cõplexus
earum, quæ est veluti
forma ipsarũ, & hæc
in libro Priorũ Reso
lutiuorũ iam declara
ta fuit: ideo Aristo.
nunc de eo, quod su
pererat pro cognitio
ne syllogismi demo
stratiui, tractandum
aggredit: quod quidé
est ipsa materia, ex
qua ipsæ cõflantur, &
ob id vtrunq; horum
duorum librorũ eo
dem nomine Aristo
teles nuncupauit.
In libro autẽ Priorũ
iã expositũ fuit, quid
sibi velit hoc nomen
Analysis, idq; significa
re resolutionẽ per
cõtrariũ, seu per con
uer-

ABRAM

hoc est resolutio, quę est contra compositionę. Tractat enim ille has præmissas secundum numerũ suarum specierum & attributorum, quibus ostẽsis de illis, posset ducere hominem ad veritatem. & non confiderat eas, prout sũt
7 vna pars entium, sed scrutatur inquãtum conducũt hominem ad perfectam assertionem, perfectamq; cõceptionem.

At vltimæ differentię, quibus diuidũtur species demonstrationum ex parte suarũ materierũ sunt differentiæ, quæ insunt demonstrationibus, inquantũ alias res notificãt & cõducũt ad illarũ assertionẽ, nõ differẽtiæ, quę eis insunt inquantũ sunt vnum certũ genus entium. prout cõperim⁹ fecisse Abunnazar Alpharabium in suo libro.

Et

AVRANA

dem, quid ũt resolutio in contrarium, ꝙ videlicet est resolutio cõtraria cõpositioni. Considerat autem in istis propositionibus numerum ac dispositiones specierum ipsarum, vt eas assequamur in eo, quo possunt deducere hominem ad veritatem, nõ autem considerat ipsas in eo, in quo sunt pars entium, sed eas considerat secundum quòd inducunt hominem ad veritatẽ perfectam & formationẽ perfectam.

Differẽtiæ vero vltimæ, in quas diuidunt species demõstrationum ex parte materiæ, sunt differentiæ, quæ inueniũtur in demonstrationibus secundũ ꝙ faciũt addiscere aliud ab ipsis, & sunt vtiles ad acquirendã veritatẽ, nõ autem differẽtiæ, quæ in ipsis sunt, secundũ ꝙ sunt vnũ ex entibus. quemadmodum fecit Abunazar in lib. suo.

Et

MANTINVS

uersionẽ. Inibiq; mõ A
stratũ est ipsam resolutionem per contrariũ nihil aliud figniſ care, q̃ resolutionẽ, quæ est cõtraria compositioni. Pro cõsyde ratione igitur harum propositionũ Aristoteles inuestigat quot sint genera earũ, atq; affectus, quib⁹ cognitis, possit quis veritatem assequi. nec de illis tractat, quatenus B
sunt aliquod entiũ, immo quaten⁹ ad cõplexorum perfectã cognitionẽ (quã certificationẽ, seu fidẽ Arabes vocant) & ad simpliciũ, ac incõplexorum integrum conceptum (quæ formationem iidem appellãt) hominem ducunt.

Vltimę autem differentię, quibus species demonstrationũ diuiC
duntur ratione materiæ, sunt illæ, quæ insunt demõstrationibus ea ratione, qua de alijs notitiam assecrunt, & cũ de eis certitudo, seu cõplexorũ cognitio habetur, vtilitatem assert; non quæ insunt illis, quatenus sũt aliquod ens, vt opinat⁹ est Alpharabius in libro suo.

ASRAM

D Et proinde perplectuntur viri nostri tẽporis circa tractatũ de Demnnstrationibus, adeo quòd putauerint, quòd illud, quod tradidit Alpharabius. defuisset Aristoteli. quam quidem rem perfecte nos declarauimus in quodam peculiari tractatu. Et, cum expleuerit tractare pręmissas

E & dinumerare ipsarũ conditiones, tractat eas inquantum sunt definitiones, & vt vniuersalius inquam, in quantum ducunt ad perfectam conceptionem.

Hæc

BVRANA

Et propterea quæsiuerunt homines nostri temporis speculari in demonstrationibus: & existimauerũt, quòd illud, quod adduxit Abunazar hoc in loco, fit res, quam dimisit Aristo. hoc in loco. sed nos iã declarauimus hoc in sermone separato. & hoc, quoniam posteaquam speculatus est de propositionib⁹, & numerauit conditiones suas, tunc iam speculabitur de ipsis secundum quòd sunt definitiões, & in summa secundum ꝙ perducunt ad speculationem perfectam: propterea, ꝙ dispositio definitionũ non est similis dispositioni syllogysini: quoniã syllogismus habet formam & materiam, definitio autem non habet formã: & propterea non pertractauit de ipsa Aristo. primo per modũ vniuersalis ac communis, postea per modum materiæ, quemadmodum fecit in syllogismo, de quo locutus est prius per modũ vniuersalis & cõis, postea per modum appropriati.

Et

MANTINVS

Et ob id, circa tractationẽ demõstrationum viri cõtemporanei nri vident maxĩe oberrare, cũ putent Arist. defecisse in hac re, quã Alpharabius huc attulit. nos vero, ad integrã hui⁹ negotij explanationẽ, propriũ edidimus tractatum. Cũq; igit Arist. de ipsis ꝓpositionib⁹ tractaret, enumeraretq; earũ cõditiones cõsyderauit qdẽ eas, quaten⁹ sũt definitiones, & (vt verbo dicã) quaten⁹ ducũt hoĩem ad pfectã incõplexorũ cõceptionẽ. nã nõ est eadẽ rõ definitionum, & ipsi⁹ syllĩ, cũ syllĩs, formã, & materiã obtineat: definitio vero nullã habeat formã. Hinc fit, ꝙ Arist. nõ tractauit de definitione ea rõne, qua sit velut quid vlẽ & cõe, deĩde velut materia: qua tractandi norma vsus est in tractatiõe de syllogismo, tractauit enim de eo, quadã vlĩ, & cõi methodo, mox propria quadã via de eo tractauit, Hæc itaq; est prima pars huius opis, quæ in primo libro scripta reperitur.

De

ABRAM

Hæc itaq; est prima pars huius libri, quæ scribitur in primo li-
8 bro. Definitiones vero scrutatur hic secũdum suas species, & res, quæ definitiones
9 constituunt. Quoniã non est inuenire rem aliquam in definitionibus, quæ gerat vicem formę & rei communis, & aliquã rem, quæ gerat vicem materiæ, & rei propriæ, ad quas partiatur tractatus ipsarũ in duas partes, prout fuit demonstrationum res quædam communis cunctis artibus, & res alia ꝓpria huic arti.

Qui autem putat definitionib⁹ inesse partem vniuersalẽ & cõmunem, illius moris est præponere tractatui de definitionibus singulis artibus propria, sicq; iam decius est magno errore. prout inuenimus Alpharabiũ putasse, & hãc ob rẽ numerauit Isagogicon in parte cõmuni Logicæ. Nec ẽt ipse tractat definitiones, inquantum sunt vnum certum genus entium, sed scrutatur eas, inquãtum tradũt perfectam cõceptionem,

AVERROA

Et hæc est pars prima intra partes huiꝰ libri, quæ scribitur in primo tractatu. In definitionibus vero speculabitur primũ species & ea, ex quibus consistunt. & hoc, qm̃ in definitionibus nõ est aliquid procedens modo formę, puta aliquid cõe: neque aliquid procedẽs modo materiæ, puta dispositio appropriata ita, vt diuidatur speculatio ipsius duas in partes, quẽadmodum fit in demõstrationib⁹, hoc est cõicans omnibus artibus, & pluribus artibus q̃ huic.

Qui vero existimauit, quod in definitionibus inuenitur pars vniuersalis & cõmunicans, cuius speculatio præcedat definitiones appropriatas vnicuiq; arti, is profecto errauit in hoc errore magno. quemadmodũ existimatur fecisse Abunazar: & propterea enumerauit in introductorium partis cõmunis Logices, cũ alioqui & ipse nõ speculet definitiones ex parte, qua sunt vnũ entium, sed ex parte, qua exhibent formationẽ

MANTINVS

De definitionib⁹ vero hoc in loco id pertractat, nempe, de earum generibus, ac de his, quibus ipsæ extant, nihil enim in ipsis definitionibus reperitur, quod se habeat vt forma, & veluti quid vniuersale & commune, & quid se habẽs vt materia, ac velut quoddã proprium, ita vt de eis duplex fiat consyderatio, vt fit de demonstrationibus, nempe, vt sit cunctis artibus communis, & huic arti propria. A B

Quicunq; vero credit reperiri in definitionibus quid vniuersale, & cõmune, cuius consyderatio debeat antecedere cõsyderationẽ de definitionibus, vnicuiq; arti propriis, profecto nõ mediocri tenetur errore, vt Alpharabiꝰ est opinatꝰ: & ideo libellum Introductorij (quẽ Isagogicon vocãt) in parte cõi ipsius Logicæ locauit. Neque de definitionib⁹ tractat ipse, scilicet Aristoteles, quatenus sunt aliquod entiũ, sed quaC

ABRAM

Dnem, prout natura singulorum entium exigit.

Et perinde consentaneum est, ꝙ tractatus de his duabus speciebus, de demonstrationibus scilicet, & definitionibus nō finiatur in differentias vltimas secundum singulas artes. De eo est huiusmodi, quod discernit singulas artes, Aristotelis moris fuit meminisse in artibus illis, prout fecit in Phyſicis Auſcultationib⁹, & Primo de Partibus animaliū ca. 1.

Sed hic meminit de differentijs communibus & propinquis vltimis, reliquit autem vltimas illis artibus. Et ideo Aristo. non posuit in hoc libro propriam partē, quæ contineret qualitatē, qua artes vtantur his demonstrationibus & definitionibus, prout fecit Alpharabi⁹, sed hic meminit de eo, quod ei occurrit de differentijs primis demonstrationum, atq; præmiſſarum.

Nec

AVRANA

tionem perfectam ſecundū naturā vniuſcuiuſq; entium.

Videtur itaq; ꝙ ſpeculatio ſua in hoc libro ſit de his duabus ſpeciebus, hoc eſt demonſtrationib⁹ & definitionibus, & non peruenit vſq; ad differentias vltimas ſecundum vnāquamq; artem. Quoniam quod vnicuiq; arti appropriatum eſt, operepręſtium eſt, vt de illo in ea mentio fiat: quēadmodū fecit in Naturali Auditu, & I Vndecimo Poſt naturalia.

Atqui mentionē fecit hoc in loco de differentijs vniuerſalib⁹ & propinquis vltimis, & dereliquit vltimas ipſis artibus. & propter hoc non ſeparabit quiſpiam in hoc libro partem appropriatam, in qua compileť qualitas faciendi artes in demonſtrationes & definitiōes: quemadmodum fecit Abunazar: & propterea mentionē fecit ex hoc de differētijs primis demonſtrationū ac propoſitionū conſimiliter.

Neq;

MANTINVS

tenus perhibeť perfectam incomplexorū cōceptionē, pro vniuſcuiuſq; entis natura.

At, dum de his duobus in hoc libro pertractat, nempe de demonſtrationibus, & de definitionib⁹, eius quidem pertractatio nō peruenit, ſeu deſinit in pertractationē de vltimis differētijs vniuſcuiuſque artis, qm̄ quod propriū eſt vnicuiq; arti, conſueuit ipſe facere de eo mentionē in illamet arte, vt in libro Phyſicorū, & in. 1°. de Partibus Animaliū manifeſte videri poteſt.

Hic autē de vniuerſalibus differentijs, & de propinquis ipſis vltimis, mentionem facit, de vltimis vero ipſis pertractare diſtulit, donec de illis artibus in ſuo loco proprio ſermonē faciat. Et hanc ob cauſam Ariſt. non fecit ſingularem ac propriū tractatū in hoc libro, in quo traderet modus, quo artes vtanť ipſis Demonſtrationibus, ac definitionibus, vt Alpharabi⁹ fecit: ſed id memorat, quod poteſt eſſe ex primis differētijs

ABRAM

Nec cēseo etiam, ꝙ tractatus specierū sermonum demonstratiuorū indigeat distincto sermone. nō sunt enim demonstrationibus & definitionibus secundum hanc partē differentiæ, nisi admodū paucę, adeo quòd non mereantur distinctum tractatū. Consueuit vero meminisse de illis ferendo in medium illas primas partes, & iccirco nō est partitus tractatum sui libri in quatuor partes, prout fecit Alpharabius. Hæc itaq; est libri intentio. & hæc sunt eius subiecta, de quibus tractaturus est.

10 Principes vero partes ipsius sunt duæ, prout diximus. Quarum prima est tractatus de demonstratione, & est quod continetur in Primo huiꝰ libri. Secunda vero pars est tractatus de definitionibꝰ, quā cōtinet Secūdus Liber.

Primus

AVERROIS CORDVBENSIS

Neque itidem vidit, quòd speculatio orationum demonstratiuarum, secundum ꝙ referuntur, non debet in tractatu separari: quoniam nō habent demōstrationes ac definitiones differentiarum ex hoc modo nisi paucam, neq; tantam, quanta opus est ad separandos tractatus: sed mentio faciendā est in introductione nostra de partibus primis: & propterea non diuiditur speculatio ī libro suo quatuor in partes, quemadmodum fecit Abunazar. Hæc igitur est libri intentio, & hæc sunt subiecta, de quibus cōsyderat.

Partes vero primæ, in quas diuiditur, sūt duę, quēadmodum diximus. prima est speculatio de demonstratione, & hæc est, quā cōprehēdit tractatus primus huius libri: secūda vero speculatio de definitionibus, & hęc est, quā cōprehendit tractatꝰ secūdus.

Tra-

MANTINVS

ferentijs demonstrationum, ac ex propositionibus ipsis. A

Neque etiam puto, quòd ad cōsyderationem de generibꝰ orationū demonstratiuarum, oporteat particulare facere tractatum, qm̄ hac ratione neq; demōstrationes ipsæ, neq; definitiones habēt differentias, nisi admodū paucas, & quę haudquaq̄ B sunt dignæ, vt singulare tractatū sibi vindicare debeāt. Verum Arist. de illis mentionem facere cōsueuit, cū de illis primis partibus verbū facit, & ideo nō diuidit huiuſ modi tractationē sui libri in q̄tuor partes, vt Alpharabius diuisit. Hoc igit̄ est propositū libri, hęc quoque sunt eius subiecta, de C quibꝰ ipse cōsyderat.

Partes autem primę ipsiꝰ, duæ inquā sunt, vt paulo ante diximꝰ. Prima quidem de demonstratione agit, q̄ in Primo huius operis libro continetur. Secunda vero de definitionibus, quæ in Secundo libro explicata est.

Primꝰ

2 1/2a

ABRAM

D ſubiecto non ſuis par
ticularibus. exempli
gratia, dum demon-
ſtrator commonſtrat
angulos æquos duo-
bus rectis ineſſe tri-
gono ſcaleno, ſit eius
conſyderatio non ſe-
cundū quod ipſum,
hoc eſt dictu, ꝙ præ-
miſſæ, quibus hoc cō
monſtratur, nō ſunt
primæ, neq; illarum
ꝺdicatio eſt ſm quod
E ipſum, prout infra in
hoc libro apparebit.
At ille, qui nititur
commonſtrare, quòd
oratio compoſita ex
duabus præmiſſis ve-
ris, ſit oratio ſyllogi-
ſtica, eſt ſicut ille, qui
conaꝫ commōſtrare
angulos ſcaleni, vel
iſochelis eſſe æquos
duobus rectis. Sicut
enim æquitas angulo
rum duob⁹ rectis nō
F ineſt ſcaleno inquan
tum eſt ſcalenus, ſed
inquantum eſt trigo
nus, ſic cōpoſitio ſyl-
logiſtica ineſt duab⁹
veris præmiſſis. hoc
eſt dictu, ꝙ illa, quæ
infert, nō eſt eius qua
tenus illæ ſunt veræ,
ſed ſolum inquātum
ſunt ꝓmiſſę. hęc itaq;
eſt ſecunda cauſa.

Tertia

SVRANA

uerſali, non aũt ſubie
cto particulari. exem
plo eſt demonſtratio,
qua oſtēdimus, quòd
anguli æquales duo-
b⁹ rectis inſunt trian
gulo inæqualium la-
terum: hæc enim non
eſt ſpeculatio eſſen-
tialis, quoniã videli-
cet, vropoſitiones, p
quas mōſtratur hoc,
non ſunt primæ: neq;
prędicata ſm modū,
qui monſtrabitur in
ſequētib⁹ huius libri.
Et demōſtratio, qua
monſtratur, ꝙ oratio
cōpoſita ex binis pro
poſitionib⁹ veris, eſt
oſo Syllogiſtica. aut
quẽadmodū oratio,
qua mōſtraꝫ, ꝙ trian
gulus inæqualium la
terū, aut æqualiū ba-
ſium habet angulos
æquales duob⁹ rectis.
Et hoc, qñ æqualitas
angulorū duobus re-
ctis nō ineſt triāgulo
inæqualiū laterū ſm
ꝙ eſt inæqualiū late-
rū, ſed in eo, quod eſt
triangulus, & ſm hoc
eſt cōplicatio ſyllogi
ſtica ex binis propoſi
tionib⁹ veris, hoc eſt,
qñ cōcludit non ſm
ꝙ ſunt veræ, ſed ſecun
dum ꝙ ſunt duæ pro-
poſitiones tantū. hęc
igit̃ eſt cauſa ſecūda.

Cauſa

MANTINVS

cto vñi, non ſuis parti
cularib⁹ ſubiectis. Ve
gratia exẽpli, ſi quis
mōſtrare velit, quòd
habere tres angulos
æquales duob⁹ rectis
ineſt triāgulo inęqui
latero, profecto hmōi
cōtemplatio nō erit p
ſe, hoc eſt, quòd pro-
poſitiones, quib⁹ hoc
demōſtrabit̃, nō erũt
primæ, neq; prędica-
buntꝰ in eo quod quid
eſt, vt poſt hoc aperte
in hoc libro oſtẽdet.
Nec is, qui conatur
demōſtrare quòd ha-
bere angulos æquales
duob⁹ rectis ſũt trian
gulo inęquilatero vel
ęquicrurũ illi abſiꝛis
eſt, qui tentat ꝓbare,
oratiõẽ compoſitã
ex duabus propoſitio
nib⁹ veris eſſe oratio
nem ſyllogiſticã. nã
quẽadmodū habere
angulos æquales duo
bus rectis nō ineſt tri
angulo inęquilatero,
quatenꝰ eſt inæquila
terus, ſed quatenꝰ eſt
triangulus, ita cōpoſi
tionẽ ſyllogiſticã, ſ.
illatiuã ineſſe duab⁹
ꝓmiſſis veris, non
eſt ea rõne, qua ſunt
veræ, ſed tantū, quate
nus ſunt duæ ꝓmiſſæ.
Secundam igitur cau
ſam iam habes.

Tertia

ABRAM

Tertia vero causa ē, quia sic non contingit eiusdem repetitio in doctrina. Procedēs enim hoc modo doctrinæ cōtingit quōd hanc eandē rem commonstrat proprie de præmissis veris, & de probabilibus & alijs speciebus præmissarū proprijs, siquæ aliæ sunt præmissæ, quæ cōstruant syllogismum perfectum sm figurā præter has duas speciespræmissarum.

Non est autem res vlla in ista doctrina inferens præponi, aut succedere ipsam reliquis proprijs libris, id vero fit propter id, quod melius est: hoc est dictu, quōd ipsum præponi fit melius, quia ipse est qui primō intenditur à communiori parte, reliqui vero secundō intenduntur. & ideo, dū Aristo. initiatus est librum Priorum Analyticorum, declarauit & significauit intentum ipsius ex illo esse hunc librum & instituit scrutiniū syllogismi ob scrutiniū demonstrationis.

Quidā

BVRANA

Causa autem tertia est, ne fiat iteratio in doctrina, propterea ꝙ qui facit doctrinā per hunc modū, monstrare poterit rem per se ex propositionibus veris seorsum, & probabilibus seorsum, & reliquis etiam speciebus propositionum, si inuenientur propositiones aliæ: faciet enim syllogismū perfectum in figura sine his duabus propositionum speciebus.

Propositiones autē in reliquis libris appropriatis, aut posterioribus nō sequūtur per modum doctrinę, sed propter magis bonū, hoc est, quod melius se habet, vt præcedat: ipsum enim est, quod primō intenditē in parte cōicante, reliqua vero secundō intenduntē. & ideo aperuit Aristo. in lib. de syllogismo monstrās & significās, ꝙ intētio ipsius I sermone suo est hic liber: quod enim in hoc inuestigatē est demōstratio: quod autem ibi, ē syllogismꝰ. ibi autē inquisitio fit de syllogismo ꝓpter inquisitionem de demonstratione.

Existi-

MANTINVS

Tertia vero causa ē, A
qm̄ in huiusmodi ordine non continget aliqua repetitio in ipsa doctrina. nā siquis hoc modo vtātur doctrinę, cogetur quidē, idem declarare seorsum per propōnes veras, ac seorsum p probabiles, & sic de reliquis propositionū generibꝰ, si alia genera propositionū præter hæc duo reperiri possint, quæ vtantē syllo B
perfecto in figura.

Vtrū autē hic liber debeat præcedere, vel postponi reliquis libris particularibꝰ, nihil profecto est, quod cogat eū debere p̄cedere pro via doctrinę, sed gra maioris dignitatis, seu melioris. p̄cedere quidem debet, cū ipse sit primū propositū partis cōis, re- C
liqui vero libri sint ꝓpositū secūdū & ob hoc Arist. in sua p̄fatiōe Libri Priorū probauit propositū illiꝰ libri fuisse gra huius libri. decreuerat enī tractare de ipsa demōstratione, ptractauit itaq; de ipso syllogismo gratia pertractationis de ipsa demonstratione.

Non-

D

13 Digressio. Num liber Dialecticæ dēat librum de demōstratione præcedere.

ABRAM

Quidam autem putauerunt ꝙ sicut melius est in scrutinio ignoti pręponi & scrutari de illo dialecticè, deinde succedat de illo scrutinium demonstratiuum, sic in doctrina meli⁹ sit quòd præcedat liber Topicorum, quæ est pars communior, deinde succedat liber Posteriorum Analyticorū.

E

Sed id, quod putauerunt illi, est quid fictum, quoniam non ita sicut melius ē pręponi scrutinium topicum scrutinio demōstratiuo, sic sit melius pręponi cognitionem modorum præmissarum probabiliū modis præmissarum verarum.

F

Conditiones enim præmissarum verarū, quibus illæ regulantur, sunt aliæ à conditionibus præmissarū probabilium, quibus illę regulantur. Prout regula probabilium est, ꝙ sint testimonio cōfirmatę, & illarum species sunt sicut species testimonio confirmatarum: regulæ autem verarum sunt aliæ

BVRANA.

Existimauerunt autem nonnulli, ꝙ quēadmodū melius est, vt primo inquiram⁹ de aliquo intelligibili & inuestigemus per viam Dialectices, postea sequatur inquisitio demōstratiua, ita melius sit I doctrina, vt incipiamus à libro Dialectices, postea ponamus partē communē: deinde sequatur liber de Demonstratione.

Sed quod existimauerūt nō se habet ita, ꝙ quēadmodum melius est, vt p̄cedat inquisitio dialectica inquisitionem demonstratiuam, ita melius est etiam, vt præcedat cognitio propositionum probabiliū cognitionē propositionum verarum.

Quoniam propositiones veræ ordinantur sine cōditionibus ordinationū propositionum probabiliū: quoniā ordines probabilium sunt secundum consuetudinem ciuitatum & populorum, ac diuersas ciuitatū species, ordines autem verarum sunt secūdum conditionē vnā, vt videlicet. sint essen-

MANTINVS

Nōnulli tñ sunt opinati, quòd quēadmodum in inuestigatione alicuius rei ignotę meli⁹ est, vt præcedat eius inuestigatio per viā dialecticā, seu topicā, mox subsequat eius inuestigatio demōstratiua, sic, vt ad doctrinā spectat, melius sit sumere initiū in libro Topicorum, post partem cōem, deinde subsequatur liber Posteriorum.

Sed hoc, quod opinati sunt, profecto est quædam ficta imaginatio. nā nō sicut meli⁹ est, vt p̄cedat Dialectica Inuestigatio demonstratiuā inuestigationē, sic sit meli⁹, vt scīa methodorum propositionū probabiliū pręcedat methodos propōnū verarū.

Qm cōditiones, quibus veræ ꝓpōnes ordinant, sunt longe diuersæ ab illis, quibus ꝓbabiles regulātur. nā regulę ipsarū probabilium testimonio quidē habent, & earū genera sunt tot, quot sunt genera illarum, q̄ testimonio comprobant. at regulę ipsarū verarū alias obtinent cōditiones: nempe, vt sint

ABRAM

aliæ cõditiones, prout est quòd sint p̃ se, & cæteræ, quæ dictæ sunt de eis.

Et ideo nõ est cognitionis regularũ præmissarũ probabilium modus cõis regulis præmissarũ veraꝝ, adeo ꝙ qui dinumerauerit regulas præmissarũ probabiliũ dinumerauerit in potẽcia regulas præmissarum verarũ. Regulæ enim illarũ præmissarũ sũt aliæ q̃ regulæ istarũ.

Circa quod iam errauit Auicenna errore manifesto, cum putaret, ꝙ præponi Topicam arti Demõstrationis, sit eo modo, quo contingit primis intelligibilibus esse diuulgata: hoc autem non cõuertitur necessarium, ꝙ præponantur subiecto communi, cui insunt, sed hoc esset verum, si intenderetur in libro Posteriorum Analytico rum dinumeratio & compositio præmissarum intelligibilium.

Verũ-

SVRANA

essentiales, & aliæ ab essentialibus, & aliter secundum quòd dicemus.

Et propterea cõsimiliter cognitio ordinũ ꝓpositionũ probabiliũ non est vlis respectu ordinũ ꝓpõnum verarũ, ita vt op̃ fuerit cõnumerare ordines propositionũ probabiliũ, dũ connumeraret ordines ꝓpõnũ verarũ. ordina autẽ rigiẽ ordines probabilium sine his ordinibus.

Et ideo errauit Alis Senæ errore manifesto. qui existimauit, ꝙ Dialectica præcedat artem Demõstrationis, eo ꝙ accidit propositiões primas intelligibiles esse etiã probabiles, & nõ econtrario, & ideo oportet, vt præcedat subiectũ vniuersale, quod ipsi inest. Sed hoc esset verum, si esset intentio in libro de Demonstratione numerare propositiones intelligibiles: sed hæc non est intentio.

Sed

MANTINVS

sint de his, quę sunt p̃ se, aliasq; cõditiones, q̃ post hoc tradentur. Ideoq; pro cognitiõe regularũ propositionum probabiliũ non desyderantur regulæ propositionũ verarũ. A

Neq; habent communẽ modum inter se, ita vt in numero regularum propositionum probabilium includatur potentia numerus regularum propositionum verarum, cum regulæ ipsarum probabilium, differant ab his. B

Et ideo manifeste errauit Auic. circa hoc, cũ existimet, dialecticam facultatẽ, seu topicã, debere ꝓcedere arte Demonstratiuã; propterea quòd contingit propositiones primarũ notionũ posse esse ẽt probabiles, sed nõ econtra: sic ẽt oportet ipsam præponi subiecto vniuersali, cui inest. Hoc autẽ esset verum, si propositũ libri Posteriorũ esset tradere numerũ propositionũ primarum notionũ, seu dignitatum, quas axiomata Græci vocant. C

Sed

ABRAM

D Præmissis intelligibilibꝰ nouo ne prias intelligat, demostra eorumdꝰ, & scientijs deseruientes.

Verũtamẽ quod intenditur est tradere signa & regulas notas de illis, sicq; & in libro Topicæ nõ intenditur dinumerare pmissas ꝓbabiles, sed intenditur largiri signa, quibꝰ dignoscantur, quę sunt disparia signis premissarũ intelligibilium.

E Ac etiã o vtinã scirẽ qd cõferat cognitioni regularũ ꝑmissarũ intelligibiliũ, ꝙ prẽponatur suis regulis scire regulas præmissarum topicarũ, & si concederemus omne intelligibile esse probabile, cum nos inueniamus multas ꝑmissas intelligibiles, quę non sunt diuulgatę, quæ experte appel-
F lantur.

Veruntñ mos huius viri ẽ talis, quòd modica consyderatione contradicat rebus latis. Et, vt vniuersaliter inquam, præponi cognitionem præmissarum topicarũ præmissis intelligibilibꝰ est aliud, quàm præponi regulas ipsarũ regulis istarum.

Sed

BVRANA

Sed intentio sua est tradere signa & ordines perducẽtes ad ipsas. Et similiter non est intentio in libro Dialectices cõnumerare ꝓpositiones probabiles, sed intentio sua est tradere signa, per quæ constituunt, quæq; sunt alia à signis propositionũ in telligibilium.

Neq; est aliqua vtilitas, quam prębeat cognitio propositionum dialecticarum: non enim scimus, ꝙ omne intelligibile sit probabile. nos enim inuenimus propõnes multas ſtelligibiles, quę tamen non sunt ꝓbabiles: & hæ sunt, quas vocant petitiones.

Sed via istiꝰ viri est cum pauca speculatione & rerum ignorantia. Atqui cognitionem propositionũ dialecticarum præcedere propositiones in telligibiles, aliud est, quàm ordinem prẽcedere ordinem.

Et

MANTINVS

Sed hoc nõ est eius propositũ, sed est, tradere notas, & regulas, quibus illæ noscãtur. Pari quoq; rõne, propositum libri Topico rũ non est tradere numerum propositionũ probabilium, sed tradere notas, quibꝰ illæ dignoscãtur, quæ quidem notæ differunt à notis propositionum primarũ notionum. Nullam igitur vtilitatem videmur assequi ex præcognitione regularũ ipsarũ propositionũ dialecticarũ, etiã, si concesserimus quodlibet axioma eſſe probabile: multas. n. reperimus propõnes axiomaticas (vt ita loquar) quæ quidẽ non sunt probabiles, vt sunt illæ, quæ experte vocãtur, hoc est quæ experimẽto comprobatæ sunt.

Verum huius viri mos semper fuit, parum insistere contemplationi rerũ, sed potius rebus ipsis cõtradicere. Deniq; aliud est præponere scientiã propositionũ dialectarũ cognitioni ꝓpositionũ dignitatũ, & præponere ordinẽ illarũ, ordini istarum.

Sed

ABRAM

Sed res ipsa fefellit eum circa hæc, immo fortasse contrà se habet res. Posset enim asseri, quòd nesciat regulas, quibus acquiruntur præmissæ diuulgatæ secundum veritatem, nisi qui sciuerit quo deficiunt a regulis veris: hoc est, quibus adipiscuntur præmissę verę. hoc autem nõ contingit nisi illi, qui sciuerit ipsas veras: illis enim acquiritur opinio.

Definitur autẽ ipsa opinio ex ea priuatione veritatis, quæ euenit ei: definitio vero ipsius veritatis nõ indiget, vt in ipsa sumatur definitio opinionis, prout est dispositio habitus & priuationis. Priuatio enim nequit concipi nisi respectu habit⁹: sed habitus non indiget ad eius cognitionẽ concipi respectu priuationis, nisi esset habitus ex parte, qua est quid perfectũ: & priuatio ex

BVRANA

Et in hoc fuit error illi⁹. fortasse enim res se habet in contrarium: quoniã dici potest non cognosci ea, per quæ acquirimus propositiones probabiles fm veritatẽ, nisi cognoscamus quantum deficiũt à rebus veris: hoc est ijs, per quæ posſidemus propositiones veras: hoc autem nõ assequitur nisi ille, q cognoscit veras. cognitio enim viarum, per quas acquirim⁹ veras, est aliquid necessarium in cognitiõe essentiæ ipsarum: quoniam ipsas acquirimus p opinionem.

Opinionem assit definies, q̃ accidit ex priuatione veritatis: nõ oportet autem, vt in definitione veritatis accipiat definitio opinionis, quemadmodum se habet in habitu & priuatione: qm̃ priuatio nõ potest definiri, nisi per relationem ad habitũ, non oportet autẽ, vt habitus in cognitione substantiæ suæ formetur per relationem ad priuationẽ: nisi fortasse sit ex parte, qua ipse est

MANTINVS

Sed negociũ hoc eũ decepit. immo fortasse negociũ ipsum est contrarium sententiæ suæ, nẽpe vt possimus nos dicere, neminem posse verè scire methodos, quibus acquiruntur propositiones ꝓbabiles, nisi norit, quantũ deficiãt à veris, quæ scilicet veras tradũt propositiões. neque hoc potest cognoscere, nisi qui veras cognouerit. prę-scire autẽ methodos, quibus illæ veræ nõscuntur, est profecto necessariũ pro cognitione essentiæ illarũ, videlicet quę tradunt non veras, cum illæ præstent opinionem.

Ipsa autẽ opinio definitur per hoc, quod est veritatis expers: at in definitione veritatis nõ oportet assiu mere definitionẽ opinionis, vt fit in habitu, & priuatione. Nã priuatio non intelligitur, nisi in relatiõe ad habitũ: sed pro cognitione ipsius habitus non oportet, vt ipse concipiatur in relatione ad priuationẽ, nisi quatenus ipse habitus est res perfecta & priuatio imperfecta,

et

ABRAM

D ex parte, qua est quid imperfectũ: & vt vniuersalius inquam inquãtum est habitus, hoc est, inquantũ est relatiuum.

Et iccirco nostra interest dicere, quòd cognitio illius, quo deficiunt regulæ diuulgatarum a veris secundum ꝙ ipsis acquiritur id, quod perficit verarum cognitio di-
E scrimine inter duas perfectiones est: quia hæc perfectio verarũ non est secundum ipsas, pfectio vero, quæ puenit cognitioni diuulgatarum per cognitionem verarũ verisimile est ꝙ sit perfectio secũdum ipsas, aut prope ipsas: tu autem intelliges hoc p definitionem sciẽtiæ & opinionis.
F

BVRANA

est perfectus, priuatic autem deficiens, & in summa ex parte, qua est habitus, hoc est, ex parte, qua est relatiuum.

Et ꝓpterea fieri potest, vt dicamus, ꝙ cognoscere defectum ordinum probabilium à veris, fm ꝙ acquirimus id, per quod perficimus cognitionem in veris. sed differentia inter duas perfectiones est, quoniam istæ perfectiones non sunt de essentia verarum, perfectiones autem, per quas deuenimus ad cognitionem probabilium per cognitionem verarum, videtur aut esse de essentia ipsarũ, aut propinquæ essentiæ ipsarum: hoc autem intelliges ex definitiõe scientiæ & opinionis.

MANTINVS

& tandem quatenus est habitus, hoc est, quatenus est correlatiuum, seu quoddam relatum.

Possumus igitur & nos dicere, quòd cognoscere, quantũ deficiant regulæ probabiles à veris in eo, qđ tradũt, opitulatur nobis ad perficiendam sciẽtiam de veris. sed multũ interest inter has duas perfectiões. qm̃ hæc pfectio, quã ipsæ veræ obtinẽt, nõ est perfectio p se, seu de essentia sua, perfectio vero, quę de scientia probabilium habetur per scientiã ipsarum verarum, videtur quidẽ esse vel perfectio p se (seu ex quiditate sua) vel ferè p se. Tu autẽ facile poteris ex definitione sciẽtiæ, & opinionis id intelligere.

14 Dicimus enim nos ꝙ opinio sit scientia imperfecta, sed nõ absoluit modus loquendi, ꝙ dicamus ꝙ sciẽtia sit opinio perfecta nisi translatione, prout est mos poeticorũ nominũ. Quouis autem modo res se habeat, ex ꝑ edit ĩcipere ab

Quoniam dicimus opinionem esse scientiam imperfectã: nec tamen sequitur, vt dicamus, scientiam esse opinionem perfectã, nisi secundum modũ perfectionis & constitutionis nominũ poeticorum. quomodocunq; autẽ res se habeat,

Dicimus enim opinionem esse sciẽtiam imperfectam, sed non propterea licet nos dicere scientiã esse opinionem perfectã, nisi forte quadam metaphora, & nominum poeticorũ figura. sed vtcũq; res se habeat, necesse est initium sumere

ABRAM

ab ea, quæ naturaliter est magis dilecta, quæ quidem est naturaliter magis honoranda, cognitio scilicet demonstrationis.

Exposita itaq; est ex hoc sermone intētio libri, eiusq; iuuamē, & ordo, & partes: qđ intendebamus præfari secundum consuetudinem virorū, qui solent exponere.

Nomē vero eius est id, quod assueuerāt Expositores in præfatione libri Priorum Analyticorum.

Proportio vero eius ad reliquas partes huius artis, est sicut proportio principat⁹ ad illos, quibus dominatur, & finis ad ea, quæ sunt ante finem. Proportio vero partis cōmunioris, ē sicut proportio illorum, quæ sunt ante finem ad ipsum finē: & quodammodo est sicut proportio illorum, quibus dominatur, ad ipsum dominatum. & per
a 5 inde huius proportio ad reliquas quinque artes est vere proportio domini ad illos, q̄ bus dominatur: & illius,

BVRANA

beat cōsentaneū est, vt incipiamus ab eo, quod primum est secundum naturā, idest ab eo, quod dignius: hoc autem est cōstructio demōstrationis.

Declaratum igitur est ex hoc sermone, quæ sit intentio libri, & quæ vtilitas, & qui gradus ipsius ac partium suarum: & hoc est, quod intendimus aperire sm consuetudinem virorum.

Nomen autem compositoris id est, quod dixerunt Expositores in principio Libri de Syllogismo.

Proportio autē huius ad reliquas partes huius artis est, quem admodum proportio basium ad susceptoria basium, & finis ad ea, quæ sunt ante finem: Sed proportio partis participantis est proportio eius, quod est ante finem ad finē & ꝓportio susceptorij basiū ad basim. Proportio vero ad reliquas artes quinque est quēadmodū proportio basis ad susceptorium basis secnndum veritatē, & proportio eius, quod pertransiuit ad transeun-

MANTINVS

mere ab eo, quod est A
natura desyderatum, quod quidem est natura præstantius, & illud est scientia demonstratiua.

Ex dictis igitur iam habes, quid sit libri propositum, quis ei⁹ vsus, q̄súe ordo, atq; partes ipsi⁹: quod præfari proposueramus.

B

Nomē vero eius est illud, quod in præfatione libri Priorum Analyticorum ab expositoribus fuit ei imp̄situm.

Eius vero ratio, seu proportio, quam habet ad reliquas partes huius artis, est velut ratio dominij ad eos, qui dominio subiecti sunt, atq; ipsius finis ad id, quod est C
ante finem. Proportio tamen partis ipsius communis ad ipsum, est proportio rei quæ est ante finem, ad ipsum finem, quæ quidem est velut proportio subiectorū dominio ad ipsum dominum. Adreliquas vero quinq; artes se habet verē, veluti dominus ad suos subie-

ABRAM

D lius, cui subministratur, ad ministros: illæ enim deductæ sunt vt subministrent scientię demõstratiuæ, quę prouenit ex hac parte, quod sufficit ad persuasionẽ dialecticam, aut oratoriam, aut fit verisimile poematı.

Expedit modo, vt iã E inde procedamus ad expositionem singulorum verborũ, quæ dicit Aristote. in hoc Libro, adiuuãte Deo, à quo petimus cõsensum et directionẽ ad ipsam veritatem. Amen.

BVRANA

seuntem: & hoc, quoniam modus exeundi ad operãdam scientiam demõstratiuam prouenit ex hac parte. & hoc est, quod sufficit sufficientia dialectica, aut oratoria, aut simili poeticæ.

Sed iam oportet, vt procedamus ad expositionẽ vniuscuiusq; verborum, quæ dicta sunt in hoc libro, cũ adiutorio Dei, & petemus scientiam & directionem ab ipso.

MANTINVS

ctos & proportio illius, cui subministratur ad ipsum seruum, adinuentæ enim sunt illæ artes, vt inseruiãt scientiæ demonstratiuæ, quam hæc pars nobis tradit: nempe, quòd per persuasionem dialecticam, vel rhetoricam persuadetur, aut per fictionem poeticam fingitur.

Consentaneũ itaq; nunc est, vt aggrediamur statim expositionem singulorum verborum Aristotelis, in hoc libro contentorum, Deo optimo maximo auxiliante, & annuente, quem oramus, vt dirigat nos in cognitionẽ veritatis.

Bernardini Tomitani loca sibi inuicem contradicentia, quæ superius sub certa marginali numerorum serie innuimus, hic latius exprimuntur.

F

1 [Ait Auerroes, *in initio libri huius ex more antiquorum quinq; esse præponenda.*] *in Prooemio autem Physicorum ea ordo esse dicit. Vide conciliationẽ Tomitani in sua contradictionibus, singulari volumine collectis, ac nuper editis.*

2 Ait Auer. *propositum Aristo. esse in hoc libro agere de demonstrationibus ac definitionibus. Sed huius oppositum voluisse videtur,* Primo post tex. 38. *dum dixit, quæcunq; scribuntur in Primo libro de Demõstratione, fuisse dicta et exposita propter ea, quæ in Secundo habentur. ex quo deducitur solam definitionem, non autem demonstrationem, esse huius libri intentionem. Vide conciliationem Tomitani.*

3 Ait Auer. *Demonstrationes cõstare ex duplicibus rebus. nam in eis est aliquid quasi forma, & id est, generalis seu communis syllogizandi ratio: aliud autem quasi materia, et sunt ipsa præmissa necessaria. Huius oppositum deducitur. ex Porphirio in Prædicabilibus, cap. de differentia, qui vult rerum genera esse quasi materiã earum, differentiam*

omitam vero formam. Communis igitur syllogizandi ratio, seu syllogismus, cum ge- A
nus sit syllogismi Demonstrativi, Topici, ac Sophystici, materia erit demonstrationis,
præmisse autem necessaria, cum distinguat demonstrationem à cæteris, differentia ac
forma potius quàm materia rationem habebunt. Vide conciliationem Tomitani.

4 Ait Auer. Formam demonstrationis non oportere hic explicari, cum fuerit Primo
Priorum iam explicata, sed tantum de materia dicendum esse in libris Posteriorum.
Huius oppositiū ex ipso deducit ur Auer. super tex. 31. huius Primi Libri, vbi ait Plu-
losophus, videlicet syllogizandi formam ipsis demonstrationibus, esse primam figuram,
& illius primū modum cæteris perfectiorem. cui consensit Auerroes commento. 103.
Vide conciliationem Tomitani.

5 Ait Auer. librum hunc iure inscribi Analyticū, idest Resolutorium, quòd doceat de
monstrationem in sua resoluere principia. Oppositum deducitur, quòd in toto hoc ope-
re affirmat Auerroes, Aristo. intentionem esse docere nos demonstrationis compositio-
nem, singulasq; eius species componere: compositionis autem, & resolutionis processus
contrarias ratione inuicem recurrunt. Sed vide conciliationem Tomitani. B

6 Affirm.t Commentator, intentionem Aristotelis in hoc libro esse agere de præmissis
demonstrationis secundum numerum suarum specierum, idest de earum speciebus & con
ditionibus. Earum autem species communiter esse dicuntur, Demonstratio simpliciter,
causæ, & signi. Oppositum autē asserunt Primo Poste. com. 7. vbi tantum demonstra-
tionem simpliciter ait scopum esse Aristo. non autem cæteras demonstrationis species.
Vide conciliationem Tomitani.

7 Deducit Auer. Agi hic de demonstrationibus prout ducunt nos ad perfectam asser-
tionem, idest scientiam de quæsitu naturaliter ignotu: & perfectam conceptionem, idest
rei definitionem. Oppositum habent Aristo. & Auer. Secundo Poste. à tex. 2. vsque ad
octauum. vbi concluditur, demonstrationem nullatenus posse nobis definitionem ipsam
elargiri. Vide conciliationem Tomitani.

8 Ait Auer. Aristo. consyderare in Secundo Poste. definitiones secundum earum spe-
cies. Oppositū legre Septimo Diuinæ Philosophiæ tex. 12. vbi ait, Metaphysicum con-
syderare rerum quidditates ac definitiones. Sed vide conciliationem Tomitani.

9 Ait Auer. In definitionibus non reperiri aliquid, quod gerat vicem formæ, & ali- C
quid, quod gerat vicem materiæ, sicut in demonstrationibus, communis syllogizandi
ratio, forma est, præmissæ autem necessariæ, sunt quasi materia. in Oppositū lege Por-
phirium in cap. de differentia. vbi vult in definitionibus, genus esse quasi materiam,
differentiam vero formam. Item Secundo Physicorum. 23. & 91. dicit Auer. defini-
tionem constare ex genere, tanquam ex forma communi, & ex differentia, tanquam
forma propria. item tex. vltimo Secūdi Physicorum expresse voluere Arist. & Auer.
in definitione esse materiam, vel esse posse. Vide conciliationem Tomitani.

10 Auer. tangit hic libri Posteriorum diuisionem, in Primum & Secūdum: quasi diuo
sio ipsa libri sit de capitibus necessarijs præmittendis in librorum initijs. Habet autem
oppositum Auer. Secundo Poste. com. 23. 24. vbi cum Aristotele reprehendit Platonē,
qui putauit diuisionem esse instrumentum necessarium cælitus nobis à Dijs traditum,
& ostendit illam infirmissimam, vt qua sæcule principij petitio committatur. Vide
conciliationem Tomitani.

11 Vult Auer. hic Logicam omnium entium veritatem instituere. Oppositum deducitur ex Auer. Primo Physicorum. 35. & Secundo Met. 15. & Septimo Met. secundo, vbi habetur Logicam esse modum sciendi, non autem scientiã. cui sententiæ Graci ferè omnes consentiunt, qui Logicam instrumentum appellant, non autem partem Philosophiæ. quomodo igitur rerum veritatem instituit, cum scientia non sit? Vide conciliationem Tomitani.

12 Afferens Auer. rationem, cur liber Priorum debeat librum Posteriorum præcedere, ait, commune præcedere proprium. Oppositum autem dixit Primo Physi. com. 2. et 3. vbi ex elementis composita vult esse nobis notiora quàm principia communia rerum naturalium. Primo etiam Poste. xij. exponens ea verba Arist. v. tex. priora & notiora dupliciter, attestatur minus vniuersale esse notius nobis, quàm magis vniuersale. Sed vide conciliationem Tomitani.

13 Vult hic Auer. libros Topicos minime hos libros antecedere, vt voluit Auicenna. Oppositum autem affirmat in libello suo de locis topicis expresse. & aduersatur hic locus consuetudini Aristotelis, qui primum logicè, ac probabiliter de rebus disserit, mox resolutoriè ac demonstratiuè. Sed vide conciliationem Tomitani.

14 Affirmat Auer. habitum definire priuationem, non è contra. vt scientia opinionem definit, non autem econuerso. Oppositum vero sentit cum Porphyrio in cap. de specie, vbi eorum, quæ inuicem dicuntur, reciprocam definitionem esse voluit. Sed vide conciliationem Tomitani.

15 Vult Auer. Artes logicas, sex esse. Oppositum sentit super Porphyrium in principio, & Primo Physi. 35. Secundo Met. 15. & Primo Poste. 195. quibus in locis vnicam esse scientiam voluit. Sed vide conciliationem Tomitani.

ARISTO-

ARISTOTELIS
POSTERIORVM ANALYTICORVM
LIBER PRIMVS,

Cum
Auerrois magnis commentarijs:

Abramo de Balmes, ac Ioanne Francisco Burana Veronensi, & Iacob Mantino Hebræo Philosopho & Medico Interpretibus.

Primus Liber Posteriorum Resolutoriorum continet Septem Summas.

In prima à tex. 1. vsq; ad 7. præparat auditores ad scientiam de demonstratione, & soluit cauiones Sophistarum negantium scire.
In 2. à tex. 7. vsq; ad 18. definit scire & demonstrationem, explicatis; ois præcedentis alterius definitionis.
In tertia à tex. 18. vsq; ad 28. destruit falsas opinones antiquorum de demõstratione & scia.
In quarta à tex. 28. vsq; ad 95. colligit, omnes conditiones, & attributa demonstrationis, à demonstratione obseruanda.
In v. à tex. 95. vsq; ad 135. diuidit demonstrationem in quòd & ppter quid, figurã apperit demõstratio nis, ac duplicé extare ignorantiã docet, nempe prauã habitus, & simplicis negationis.
In vj. à tex. 135. vsq; ad 160 ostendit logicè demonstrationem non ire in infinitum, tum quo ad terminos & propositiones, tum quo ad figuras & modos ratiocinandi, deinde & resolutoriè, quo ad modos dicendi per se.
In vij. à tex. 160. vsq; in finé, artis Theorematica tradit, quę sunt, an potior sit demõstratiua an particularis: Affirmatiua an Negatiua, Chategorica an ducés ad impossibile. Addit postremo de Certitudine, Præstantia, vnitate, & Pluralitate sciarũ: nec nõ de Fortuitis, & sensibus nõ esse scientiã: Vtile esse honorãdũ: nõ eadẽ esse omniũ syllogismorũ Principia: Sciam distingui ab Opinione: ac tandẽ enumeratis habitibus intellectus, describit Solertiam.

SVMMA CAPITIS. I.

Omnem doctrinam, omnemq; disciplinam intellectiuã ex præexistenti fieri cognitione. Quot sunt præcognitionum modi, quæque ea, qua præcognoscuntur. Dubitationum solutio circa hanc propositionem contingentium.

ANTIQVÆ INTERPRETATIONIS
TEXTVS PRIMVS.

16
[a] *Omnis doctrina, & omnis disciplina* [b] *discursiua ex*
præexistente fit [c] *cognitione. Manifestum autem hoc*
speculatiuis in omnibus. Mathematicæ namq; scien-
17 *tiarum per hunc modum* [d] *accedunt, & aliarũ vna-*
quæq; artium. Consimiliter autem & circa [e] *ratio-*
18 *nes, & quæ per* [f] *syllogismos, & quæ per* [g] *inductionem.* [h] *amba*

D enim per ea, quæ præcognoscuntur, faciunt doctrinam: illæ quidem accipientes, tanquam a cognoscentibus, istæ vero monstrantes vni-
19 uersale per id, quod manifestum sit singulare. Itidem & Rhetorica persuadent. aut enim per exempla, quod est inductio, aut per enthymemata, quod est syllogismus.

Candide Lector.

In huius, ac aliorum textuum, qui ordine se inuicem sequuntur, antiquam tralationem, Bernardinus Tomitanus, nonnullas Nuper Recognitiones aduigilauit; quibus verba, & loca a prisci, & nostri temporis interpre-
E tibus non vno modo in latinum conuersa, coegit: græcisq; emendatissimis exemplaribus allatis, ex omnibus fideliores selectas habuit interpretationes, & variis eas annotationibus exornauit. Quæ omnia cum ex literis inter contextus lineas insertis, agnoscere, tum in eiusdem Tomitani Animaduersionum libello, in calce librorum Posteriorum à nobis posito, sub eisdem literarum signis, facilius, & fusius poteris apprehendere.

Contradictiones Primi Textus.

16 Ait Aristo. *Omnem doctrinam ac disciplinam fieri ex præexistente cognitione.* in Textu tertio autem, in illis verbis, *Quorundam enim hoc modo &c.* habetur, *singularia facere disciplinam, quæ tamen non ex præexistente cognitione immotescunt. igitur*
F *non omnis disciplina fit ex præcognitione aliqua.* Sed vide conciliationem Tomitani.
17 Affert Arist. *Hanc enunciationem solum continere instrumenta discursiua,* videlicet, *Syllogismũ, Inductionem, Enthimema, Exemplum, ac disciplinas discursiu, & ratiocinatione acquisitas, non autem definitionem,* cum de ea nullum Aristoteles exemplũ hic attulerit. Oppositum legitur Primo Met. tex. 48. Vide conciliationem Tomitani.
18 Colligit Aristo. *hic duo tantum instrumenta ipsi Logico opportuna, cum exemplum etiam, ac Enthimema ipsi quoq; deseruiant, & de eu egerit in Secundo Priorum, &* Primo Topic. rum, cap. 10. *Ea quoque vult esse instrumenta oratoria, cum tamen in Rhetoricis dicat, Oratorem ipsum ĕt syllogizare & inducere.* Vide cõcilia. Tomitani.
19 Dicit Arist. *Rhetorem exemplis & Enthimematibus persuadere.* At longe aliter videtur dixisse in Secundo Rhetoricorum cap. 1. *vbi voluit, Oratorem ipsum persuadere docendo, monendo, & conciliando. Exempla vero & enthimemata valde diuersa sunt ab eo, quo dest mouere, & conciliare.* Sed vide conciliationem Tomitani.

Aristo-

Aristotelis Textus Primus Commenti Primi Auerrois.

A

ABRAM

Mnis doctrīa, omnisq; disciplina intellectiua fit ex p̄existēte cognitione. Cuius enūtiationis assertio inquisitiōe apparet. Mathematicarum enim scientiarum, ac omnium reliquarum artium quæsita hoc modo constant: necnon cuius veritas aduenit oratione, hoc est dictu, syllogismo, & inquisitione. Similiter res procedit in illud, quoniā singula alia, quæ his duabus vijs adipiscunt, acquiruntur rebus, quarū cognitio pręponitur, cum cognitio rei, quę per syllogismū noscitur, succedat pręexistēte cognitione præmissarū: & euidentia propositionis vniuersalis, quæ euidens fit per inquisitionē, po

BVRANA

Dixit Aristoteles. Oīs doctrina & omnis disciplina intellectiua fit ex cognitione pręcedēte. Huius aūt enuntiationis veritas apparet per inductionē. Et hoc, qm̄ scientiæ doctrinales cōsistūt sup̄ quæsitis suis in hunc modū, & sīr vnaquęq; reliquarū artiū. Et eodē exemplo procedit dispositio in eo, cui accidit veritas p̄ orationē, hoc est per sylm̄, & inductionem. qm̄ omne, quod assequimur per has duas vias, assequmur vtiq; per ea, quorū cognitio præcessit. quod enim cognoscitur p̄ sylm̄, tunc cognoscitur, qñ propōnes cognitæ fuerint. & propositio vñs, quę monstratur p̄ inductionem, monstrari

MANTINVS

Dixit Aristoteles. Oīs doctrina, & omnis disciplina intellectiua fit ex cognitione præcedēte. Huius autē enuntiatiōis veritas p̄ inductionē manifesta ē. Et hoc, qm̄ scientiæ doctrinales cōsistūt sup̄ quæsitis suis in hunc modum, & similiter vnaquęq; reliquarum artium. Et hocmet exēplo res procedit in his, quorum veritas oratione acquirit, hoc est syllogismo & inductione. nam quicquid per hæc addiscitur, p̄ præcedentē sciētiam addiscitur. Quod enim cognoscitur p̄ syllogismū, tūc cognoscitur, qñ p̄pōnes cognitę fuerint. Illa autē propositio, quæ per inductionem innotescit, potest quidē innote

Vide 6. Topi. 4. 6. Ethi. 1. Meta. 48. vide Simpli. 1. Phy. tex. 4. & Alex. 4. Met. 22.

B

C

ABRAM

D teſt inquiſitione haberi, poſtquam præhabuerimus euidentiam reliquarū particularium. Ac Oratores poſſunt ferre enūtiationes ꝓſuaſiuas, dū ꝓgaſſumūt, & diſcurrunt exemplis, aut cū inferunt enthymematibus.

BVRANA

vtiq; poterit ꝓ inductionē, cū apud nos præceſſerit manifeſtatio reliquarū partium. Et Oratores ēt adducere poſſunt enuntiationes ꝓſuaſiuas, cū ꝓpoſuerint, & adduxerint exēpla, aut adduxerint ſyllos imꝑfectos.

MANTINVS

ſcere ꝓ inductionē, cū apud inducētem reliquarū partium ꝓ inductionē cognitio præceſſerit. Et Rhethoricę poſſunt vti rationib⁹ perſuaſiuis ꝓginducendo, ac exemplificando, vel enthimemata inducendo.

Σ

Auerrois Commentum. Primum.

HÆc enuntiatio, vt ait Abunnazar Alpharabius continet ſuo ſubiecto q̃c quid eſt in hoc libro. Dicere enim oēm doctrinam, omnemq; diſciplinam intellectiuam, ſubingrediūtur omnes ſpecies quæſitorum, quæ fiunt ſecundum modum aſſertionis, & quæ ſunt ſecundum modū conceptionis.

ENuntiatio hæc, q̃ admodum dixit Abunnazar, comprehendit ſub ſubiecto ſuo omnia, quæcunq; ſunt in hoc libro. & hoc, quia cùm dixit: Omnis doctrina, & omnis diſciplina, comprehēdit ſub ſe omnes ſpecies quæſitorum, quæ procedunt ſecūdum viam verificationis, & ſm viam formationis.

HÆc enuntiatio, vt tingt Alfarabius, amplectit ſubiecta oſum eorū, quę in hoc libro cōtinent. nā ꝓ hoc, quod dicit, Oſs doctrina, & oſs diſciplina intellectiua; amplectit oſa genera quęſitorū, q̃ ſe tenent ex parte cognitionis cōplexorū, quā certificationē, ſeu fidē, ſeu certitudinem Arabes vocāt: ac ea rōne, qua incōplexorū ſeu ſimpliciū habet notitia vel conceptus, quam formationem Arabes etiam vocant.

Et ſub illis verbis, ſ. fit ex præcedēte cognitione, includūtur oſa genera propōnum, & omnia genera partiū definitionū, quæ formatio-

F

Dicere vero, fit ex præexiſtēte cognitione, ſubintrāt omnes ſpecies præmiſſarum, & omnes ſpecies partium definitionū, quę faciūt

Et cum dixit: fit ex cognitione præcedente, comprehendit omnes ſpecies propoſitionum, & omnes ſpecies partiū definitionum

ABRAM

faciunt cõceptionem & assertionem.

In hoc autem libro nihil est præter species quęsitorũ, & species præmissarum.

20 Verũtamen possibile est, ꝙ hęc enũtiatio contineat quinq; artes logicas & species, & partes definitionũ.

Dictio autem, intellectiua, ponitur vice dicendi, omnẽ disciplinam ſm orationem.

21 Disciplina enim quędam fit oratione, & quædam fit opere, & tales sunt artes, quæ experimẽto addiscuntur. Intendimus autem quando dicimus oratione, ratiocinationem. & per hoc distinguitur disciplina artificialis, quæ est absq; ratiocinatione.

Themistius vero ponit hãc enuntiationẽ cõem artibus & scientijs. Intẽdo per artes, eas, quæ experimẽto addiscũtur. ipse enim ait, ꝙ qui ędificare ad discunt, possunt id à præceptore addiscere, postquam præsumpserint, & nouerint materiẽ, & lapides, & remãserit ei, vt id describat, & designet ei, qui eum docturus est.

Sed

BVRANA

num facientium formationem.

Neq; est aliquid in hoc libro aliud à speciebus quęsitorum & speciebus propõnũ.

Sed fieri põt, vt hęc enuntiatio cõprehendat artes logicas qnque, & spẽs definitionũ, & partes definõnũ.

Quod autẽ dixit, intellectiua, ponitur ac si diceret, omnis disciplina per orationem. Quoniã disciplinarũ alia fit per orationẽ, alia fit per actũ, quẽadmodũ sunt artes, quæ addiscuntur per acquisitionem. Quod autem dixi, per orationem, intelligo per ratiocinationẽ, & in hoc separatur disciplina popularis, secũdum ꝙ est disciplina sine ratiocinatione.

Themistius vero hic posuit enũtiationem istam vtẽm artibus, ac scięntijs. partes, intelligit eas, quę addiscunt̃ p experimẽtũ. & hoc, qm̃ qcunq; addiscit ędificatoriã, poterit ipsam addiscere à magistro, cũ videlicet ꝓposuerit, ac ꝓcognouerit lutũ, ac lapides, & reliqua, ꝙ disponunt̃ & appropriãtur voleti ipsã addiscere.

Verũ

MANTINVS

mationem, atq; verificationem efficiunt. A

Nihil autẽ aliud in hoc libro cõtinetur q̃ genera quęsitorum & genera propositionũ.

Potest tñ hæc enunciatio cõplecti qnq; artes logicas. ac genera definitionũ, & partes definitionum.

Illa ꝑterea dictio, ſ. intellectiua, posita est ac si dixerit, & oĩs disciplina p orationem B facta. qm̃ aliqua est disciplina, quę p orationem, seu rõnẽ fit, aliqua vero alia fit actu, vt sunt oẽs artes, quæ corã, siue oretenus discunt̃. Et, cũ dicimus, p orationẽ, intelligimus p aliquã rõnẽ. & sic differt hæc ab ea, quę p artificẽ aliquẽ, seu plebeiũ fit, ꝙ q̃dẽ sine aliqua rõne fit.

Themistius vero dicit, hanc enũtiationẽ C amplecti ipsas artes, atq; scientias. Et per artes, intelligit eas, ꝙ corã oretenus discuntur. nã, vt ipse inquit, qui discit artem ędificandi, potest vtiq; id discere à suo ꝓceptore, postquã ꝓcognouerit lutũ & lapides, & reliqua, quæ ei describit, ac designat eius præceptor.

Sed

D ABRAM

22 Sed hoc nõ intendit ab Aristotele, neq; est vndiq; verũ. Discipulus enim mut⁹ & surdus potest addiscere artem ædificatoriam experimento & nutibus, quos faceret ipse discipulus, ꝓter ꝙ præsumpserit vllã cognitionẽ, prout faciunt multi, & ꝑcipue aĩalia disciplinabilia.

Enuntiatio tñ vera, E & necessaria est in rebus, quæ syllo addiscunt. & dũ discipul⁹ præsumpserit cognitionẽ nominũ rerũ, quę sunt artiũ, quas addiscere habet experimẽto ab eius magistro, facilius erit illi eum docere, nõ ꝙ illi sit hęc res necessaria, F ꝓut res se hẽt in disciplina, ꝙ fit oratione.

Digressio. Num hæc enũciatio cõprehendat demõstrationẽ, ac demonstrationem.

Et iam expedit inspicere in hac enũtiatione id, quod ait Alpharabius, & alij, ꝙ ipsa sit cõmunis assertioni, & conceptioni.

23 Videtur enim ex verbis & exemplis Arist. quibus vtitur circa hanc rem, quòd sint circa materias assertionis, non circa materias conceptionis.

Et

BVRANA

Verum hoc, quod dixit, nõ intẽdit Aristo. neq; est ẽt oĩno verũ. Addiscẽs enim mut⁹ & surdus põt addiscere artẽ ędificatoriam experimento, & nutibus, quos faceret ipse magist⁹, ꝓter ꝙ ꝓcesserit apud ipsum vlla cognitio: quemadmodum faciunt multi, & ꝑcipue animãtia, quę suscipiunt disciplinã. Atqui enũtiatio vera est, ac necessãria i ijs, q̃ addiscũtur p syllm. Et cũ præcognouerit addiscẽs noĩa rerum, quę sunt in artibus, q̃ addiscuntur p viã experimẽti à magistro, facilius quidem addiscet. verũ hoc non est necessãrium, vt in dispositione disciplinæ, quę fit per orationẽ.

Sed oportet etiã, vt consyderemus de hac enũtiatione quod dixit Abunazar, & alij, an comprehendat verificationẽ inductã, & formationem. Quoniam verba Aristo. & exempla, quibus vtitur, videntur esse ex materia verificationis, non ex materia formationis.

Et se-

MANTINVS

Sed hoc nec est Aristotelis propositum, neq; ẽ omni ex parte verũ. Quoniã mutus vel surdus poterit discere artem ędificatoriam nutibus ac insinuationib⁹, quib⁹ vtitur ipse doctor ad id, cum tñ nullã habuerit ipse eius rei præcognitionem, vt multis animalib⁹ disciplinabilib⁹ accidere solet.

Sed enuntiatio vera atq; necessaria fit quidem per ea, quę syllogismo discũtur. & cũ ipse discipulus præcognouerit nomina rerum illarũ artiũ, quę coram discuntur per præceptorem, facilius quidem id discet, non tamẽ id necessarium est, vt ad eam doctrinam, quę oratiõe fit.

Consyderandum tñ est id, qđ dicit Alpharabius & alij, nempe hãc enũtiationẽ amplecti cognitionẽ cõplexorũ, quã vocãt verificationẽ, & incomplexorũ cõceptionẽ, quã formationem nominant. Nã, vt ex verbis ac exẽplis Arist. colligere possum⁹, vt potius ipsã amplecti materias, ex q̃b⁹ ipsa ỽificatio cõstat, quã materias formatiõis.

Et

ABRAM

Et secundum hanc significationem inuenimus Themistiũ exposuisse hũc locum, licet cõnexerit etiam cognitionem dirigentem ad cõceptionem & assertionẽ cũ cognitione agente vtranq;.

Nostra vero intentio est in cognitionibus agẽtibus solum.

Dicim⁹ itaq;, quòd prima intentione intendamus per hanc enũtiationem, quòd fit explicatio præassumptionis cognitionis agentis assertionem ipsimet assertioni, hoc enim est euidens ex rebus, quarum veritatem inquirit, quo ille nõ inquirit aliquã rerum agẽtium ipsam cõceptionem; cùm ipse numerauerit inter eas, res dirigentes conceptionem, & res dirigentes assertionem.

Ac iterum, quia si poneremus res agentes conceptionẽ subintrare hanc enuntiationem, ipsa esset enũtiatio æquiuoca. modus enim agẽs primam præmissam conclu-

BVRANA

Et secundum hanc dispositionem exposuit Themistius locũ istum, licet connexerit etiam cognitionẽ dirigentem ad formationẽ, & verificationẽ simul cũ cognitione operante vtranq;.

Intentio tamen sua est de cognitione operante tantum.

Dicamus igitur, ꝙ intentio sua prima in hac enuntiatione est declarare, pręcognitionem operantẽ verificationem cõsequi veritatem per se. Hoc autẽ manifestum est ex ijs, quorum veritatem inuestigauit. & hoc, quoniam nõ inquirit ĩ ipsis aliquid, quod faciat ad formationem. existimauerunt tamẽ, quòd enumerauerit res dirigentes ad formationem, & res dirigentes ad verificationem.

Amplius, si ponam⁹ res facientes ad formationẽ reponi sub hac enũtiatione, tũc erit enuntiatio ęquiuoca. & hoc, quoniã modus, quo propositio prima facit verifica-

MANTINVS

Et sifr videt Themistius exponẽs hũc locũ, dicere ipsam amplecti ẽt illam cognitionẽ, quę dirigit nos ad ipsam formationẽ & verificationẽ, (q̃ fidem ẽt qñq; vocant) & illam adhuc cognitionem, quę vtriusq; earum est effectiua. A

Nos tñ opinamur ipsam amplecti tm̃ ip̃as cogõnes effectrices.

Nos igitur credim⁹ primariũ propositũ hui⁹ enũtiationis eẽ, ostẽdere, ꝙ ẽ necessariũ hẽre pręcognitionẽ effectricẽ ipsius verificatiõis ante ipsam verificationẽ. & hoc satis cõstat ex ipsis reb⁹, de quib⁹ tractauit pro veritate ei⁹ indagãda. nã nihil de reb⁹ efficiẽtibus formationem in eis pertractat. B

Has cognitiões lege in Auer. Epit. i principio, & in ca. de Rhetorica demonstratiua.

posset tñ existimari, ꝙ ipse ĩter cętera alia enumeret ẽt illas res, quę dirigũt ad ipsam formationẽ, ac eas, q̃ sunt quoq; directiuę ipsius verificationis. C

Adde ẽt, ꝙ si cõcederemus ꝙ res effectrices ipsius formatiõis subincluderentur in hac enũtiatione, tũc esset enunciatio ęquiuoca. ꝓpterea q̃a modus, quo primę ꝓpositiones

ABRAM

D clusionis naturaliter ignotæ, & nos asserere ipsam propter primam præmissam per se notam, non est ille ipse modus, quo partes definitionum faciunt conceptū collectum ex definitione.

Nam non est consimilis processus vtriusq; ipsorum à noti-
E tia ad latentiam: præmissæ nanq; possunt esse naturaliter notæ conclusione existente ignota, & cum composuerimus præmissas, conclusio euenit nota necessariò.

Partes vero definitionis nō possunt esse notæ prima notitia apud nos, cum definitiones sint ignotæ no-
F bis, notæ eo modo, quo fit de præmissis cum conclusionibus.

24 dū vero fuerint nobis notæ p se, aut per ſyllm, tunc definitio fit p se nota, licet aliquando contingat, ꝙ fit modicum euidēs. & ꝓinde vt educātur hæ definēs indigent processu diuisionis, & processu compōnis.

Et hic est vnus modorum, quo ait Arist.

ꝙ

BVRANA

ficationem in conclusione ignota secundū naturam, & verificamus ipsam ꝓpter propositionem primam per se notam in animo, non est idem modus faciēdi definitionem formationē complicitam ex partibus definitionum.

Et hoc, qm̄ in ambobus istis nō est via ex cognitione ad ignorantiam fm vnā similitudinem & hoc, qm̄ propōnes posſūt esse notæ fm naturam, cōclusio autem ignota. cumq; cōplicuerim⁹ propositiones, prouenit necessariò ex ipsis cōclusio cognita,

Sed partes definitionū non posſūt esse cognitæ prima notitia apud nos, cū definēs sint ignotæ nobis, per similitudinē, quæ est in ꝓpositionibus cū conclusione. sed, qm̄ sunt apud nos cognitæ, siue per se, siue per ſyllm, erit & definitio cognita per se: licet qnque accidat ipsam esse parū manifestā. & propterea definēs istæ, vt extrahantur, indigent via diuisionis, & via compōnis.

Et hoc est vnum ex ijs, quæ dixit Aristo.

quòd

MANTI NVS

tiōes, seu ꝓpōtiones, efficiūt verificationē, in ipsam conclusionē naturā ignotā, ac verificamus eā per primas propositiones p se notas, nō est idem cū eo, quo partes definitionis efficiunt formationem aggregatā ex ipsa definitione.

Quoniā non eodem calle proceditur in vtroq; eorum ab ipso cognito ad incognitum. nam quandoq; præmissæ erunt naturā notæ, conclusio tamen ignota. & si componantur præmissę illæ, inferetur cōclusio necessariò nota.

Partes vero definitionū nō possunt esse cognitæ nobis primaria cognitione, & ipsę tamē definitiōes sint ignotæ apud nos, vt res se hēt de ipsis præmissis cū conclusionibus. sed, cū fuerint nobis notæ, vel p se, vel per ſyllm, tunc definitio erit p se nota, licet qnq; contingat vt id parū appareat. & ideo hmōi definēs pro earū deductione indigēt via diuisiua, & via compositiua.

Et hoc est vnum, ob quod Aristo. dixit ipsam

ABRAM

quòd definitionis nõ sit demonstratio, hoc est, ipsam inesse definito, dum fuerit definitum notum esse, & definitio ignota: quoniam, dum fuerit definitio ignota naturaliter, & definitum notum esse, tunc inferetur eius cõceptus ex demonstratione secundum aliquam speciem accidentis.

Demonstratio enim largitur per se assertionem partium definitiõis eo modo, quo per se notum per se largitur assertionem ignoti per se.

Partes vero definitionum largiũtur definitiones, sed non eo modo, quo p se notũ cõceptu, ipsum per se ignotum conceptu. quoniam non est in conceptione hæc species p̃cessus: hoc est, p̃ procedatur in ipsa à conceptu per se noto, ad cõceptum naturaliter ignotum, adeo p̃ eo efficiatur ignotum ab ipso noto. nam si ita esset, cur definitiões naturaliter ignotæ

BVRANA

quòd non est demonstratio super definitionẽ, hoc est p̃ ipsa insit definito, quando definitũ fuerit notum esse, & definitio ignota. quoniam, cũ fuerit definitio ignota naturaliter, & definitum notum esse, sequetur formatio ipsius per demonstrationem secũdum accidens.

Quoniã demonstratio exhibet per se verificationem partib⁹ definitiõis eo modo, quo notum per se exhibet verificationem ignoto per se.

Fortasse autẽ partes definitionũ exhibent definitiones, sed non eo modo, quo notum fm formationẽ per se exhibet ignotum fm formationem per se. qm̃ non inuenitur in formatione hæc spẽs viæ, hoc est vt procedat sic ex formatione nota per se ad formationem ignotã nobis fm naturã, ita vt extrahatur ignotum ex ipso cognito. Nam si ita esset, quid opus esset

MANTINVS

sam definitionem nõ posse demõstrari, vel hãc demõstrationẽ, qua s. demonstretur ipsam inesse definito, qñ definitũ cognoscatur ee, desihitio vero sit ignota. nã, cũ definitio fuerit natura in cognita, definitũ vero cognitum, s. quod sit, tũc proueniet eius cõceptus, vel formatio, seu ipsa cognitio cõceptiua, ab ipsa de monstratione p̃ quẽdam modũ accidẽtis. A B

Qm̃ ipsa demonstratio p̃stat p se ipsam verificationẽ, seu cognitionẽ ỹificatiã, partibus definõnis eo mõ, quo cognitũ p se p̃stat verificatiã cognitionẽ ipsi rei ignotæ natura, ac per se.

Partes vero definitionum p̃stant quidẽ ipsas definitiones, sed non ea rõne, qua ipsa formatio per se nota præstat formationẽ ignotam per se. nã in ipsa cõceptiua cognitione nõ datur huiusmodi modus p̃cedendi, s. vt procedat in ea à cõceptu p se noto ad cõceptum nã ignotum, ita vt ex ipso cognito deueniat ad ipsius incognitũ. nã si ita res se hãret, C

cur

ABRAM

D ignotæ indigeret vsu syllogismi ad illas eliciendas? nobis autem constabũt omnes istæ res, Deo dante in Secundo.

Et proinde non inuenitur in definitionibus petitio simpliciter, prout multi viri putarunt, sed si est in eis petitio, illa est se-
E cundũ analogiam essendi, vt prius fiat posterius, & posterius prius: prout euenit illis qui sumit diem in definitione Solis, & Solem in diei definitione, non secundum ꝙ ostenditur ignotum per ignotum.

Dum autem præcognitio affertiõis, hoc est agens ipsam, non
F dicitur agens eo modo, quo dicitur de cognitione agente conceptionem, nisi nomine æquiuoco, notum est ꝙ indignum quid sit credere quòd vna enuntiatio contineat illas.

Et ex toto hoc sequitur apud nos, quòd nõ supponatur dictũ Arist.

BVRANA

set in definitionibus ignotis fm naturam constitutione syllsi ad ipsas extrahẽdas? Cæterũ his omnibus insistemus, si Deus voluerit, in Secundo.

Et ꝓpterea nõ inuenies in definitionib⁹ petitionem principij simplr, quẽ admodũ multi existimauerũt. sed si inueniẽ in ipsis petitio, est anteceſſionis & poſtpoſitionis rõne fm esse, hoc est, vt præcedens sequat, & sequens antecedat. quẽ admodum, si acciperet dies in definõne Solis, & Sol in definitione diei, non ex parte, qua mõstrat ignotum per ignotum.

Cum vero cognitio verificationem præcedens, hoc est, ipsius effectrix, non dicatur effectris secundũ modum, quo diximus de cognitione faciẽte ad formationẽ, nisi per æquiuocationem nominis. iã igitur monstratum est, non oportere, vt credamus ꝙ ipsas comprehendat enuntiatio vna.

Et ex hoc toto sequitur apud me, ꝙ dictũ Arist. non prædicatur nisi

MANTINVS

cur igit̃ pro definõib⁹ natura ignotis opus est vti syllo ad eas deducendas? Sed de his oĩbus in Secundo libro huius sermonem faciemus, Deo optimo concedente.

Et ob id non reperit in ipsis definõnibus petitio principij simplr, vt multi sũt opinati. Sed, si reperiat in eis aliqua petitio principij, illud quidẽ cõtingit rõne prioris & posterioris fm esse, hoc est vt ipsum prius sit posteri⁹, & ipsum posterius sit prius. vt cũ in definitiõe Solis sumit dies & in definitione diei sumit Sol, nõ quatenus ignotũ p ignotũ ostẽdatur.

Et, cũ ipsa cognitio, quę præcedit ipsam verificationẽ, seu cognitionẽ verificatiuã, vel discursiuã, hoc est illa, ꝙ est eius effectrix, nõ dicat effectrix eo mõ quo dr cognitio effectiua ipsius formationis, seu cognitiõis formatiuę, & cõceptiuę, nisi æquoce: ergo non est credendum, ꝙ debeat fieri de omnibus ipsis eadẽ enũtiatio.

Ex his itaq; oĩbus, ego ducor, vt credam orationem Aristo. in hoc

ABRAM

Arist. hic, nisi pro illa cognitione, quæ agit assertionem & significationem nominis, & præcipue disperatorum. & sic videtur signum, quod ipse tulit dicendo, ac omniũ reliquarũ artiũ, hoc est dicere, reliquas artes theoricas.

Themistius autem intendit inde vtentẽ, & speculatiuam, prout diximus.

Et cũ dixit: Necnon cuius veritas euenit oratione, hoc ẽ dictu syllo & inquisitione, intendit, ꝙ sil̃r vniuersalius inuenit̃ res se hẽre in omni eo, cui⁹ veritas euenit oratione simpl̃r, siue demonstratiua fuerit, aut nõ demonstratiua. & intendit ꝑ hoc reliquas quinq; artes: fit enim scĩa illius, quod euenit in illis, ex præcognitione. Dum enim inductione ostẽdisset apparere hãc rem, sic esse in scientijs speculatiuis ait, quod similiter etiam manifestetur ĩ omni eo, de quo occurrit ratiocinatio atq; oratio.

Et intendit hic per inquisitionẽ res, quæ ambiunt inductionẽ et

BVRANA

nisi de cognitione faciente ad verificationem, & de significatione nominis, & præsertim indicantis propriam dr̃iam. & ita intellexit sine dubio in sermone sequenti, cũ dixit: & similiter vnaquæq; reliquarum artium, hoc est cæteræ artes speculatiuæ.

Themisti⁹ vero ĩtellexit ꝑ hoc opatiuas, & speculatiuas, quẽadmodum diximus.

Et cũ dixit: Et eodẽ exemplo procedit dispositio in eo, cui accidit veritas ꝑ orationem, hoc est ꝑ syllm, & inductionẽ: vult ꝙ hoc exẽplo procedit vl̃r dispõ in omni eo, cui accidit veritas ꝑ inductionem simpl̃r, siue demõstratiuam, siue nõ demonstratiuam. & vult ꝑ hoc reliquas quinq; artes, ꝙ .s. in ipsis cognitio ꝓcedat ex cognitiõe ꝑcedente. & hoc, qm̃ cũ declarauit rem ita se hẽre in demõstratiuis ꝑ inductionem, dixit manifestũ esse, ꝙ hoc consil̃r se habet in oĩb⁹, quib⁹ accidit rõcinatio & oratio.

Et vult hic per inductionẽ, ea, quæ cõprehendũt inductionẽ, & exem-

MANTINVS

hoc loco non debere intelligi, nisi de cognitione effectiua ipsius verificatiuæ cognitionis de significatione noĩs, & ꝑsertim indicantis ꝓpriã dr̃iam. ꝑ id vero, quod dicit post hoc: Sil̃r & vnaqueq; reliquarum artiũ, ĩtelligit reliquas scĩas contẽplatiuas.

Themistius aũt intelligit ipsas sciẽtias factiuas, atq; contemplatiuas, vt diximus.

Et cum dicit, & hoc met exẽplo res procedit in his, quorũ veritas oratione acquiritur, hoc est syllo, & inductione, hoc est, pari exẽplo vl̃r res se hẽt de quibuscũq; acquiritur veritas per orationẽ simpl̃r, siue illa sit demõstratiua, siue non, hoc est, reliquæ quoque quinq; artes hoc habẽt: nempe vt scĩa, quæ ꝑ eas acquiritur, fiat ꝑ præcedentem scientiã. Nam, cũ ipse ostẽderit rem ita se habere in scientijs speculatiuis per inductionẽ, dicit nunc idẽ ita probari quoq; in cũctis reb⁹, quæ rõne & oratione fiunt.

Et per inductionẽ, seu inquisitionem, intelligit hic ea, quę inductio-

ABRAM

D & exẽplum. per hoc enim ipse probat, ꝙ quicquid oratione ad discitur, hoc est, cui⁹ veritas occurrit, fiat inquisitione, aut syllogismo. Et componitur syllogismus sic. quicquid oratione ad discitur, id syllogismo aut inquisitione addiscitur: & quoduis quod addiscitur syllogismo, aut inquisi-
E tione, id ex prænotione addiscit: id enim, quod syllogismo notificatur, præmissæ prænoscuntur ei: & quod notificatur inquisitione, particularia ei prænoscuntur.

Id autẽ, quod dixit,
F Et euidentia propositionis vſis, quæ euidens fit p inquisitionem, põt inquisitione haberi. Hoc est, ꝙ manifestatio ꝓmissæ vſis, de qua inquisitione quæritur explicatio eius vniuersalitatis, fit potis inquisitione particularium notorũ apud inquisitorẽ, hoc est, ante notitiam vſem, & p illa conducitur ei cognitio

BVRANA

exemplũ. & hoc, qm̃ fm istud verum est, ꝙ oẽ, quod addiscit per orationẽ, hoc est cui accidit veritas, erit vtiq; aut p inductionem, aut p exemplũ. Cõponitur aũt syllꝰ hoc pacto. oẽ, quod addiscit p orationẽ, aut addiscitur p syllogismũ, aut p inductionem: & oẽ quod addiscitur per syllꝰm, aut per inductionẽ, addiscitur p cognitionem precedentẽ: igitur oẽ, quod addiscit p orationẽ, addiscitur p cognitionẽ precedentẽ. si enim cognoscatur p syllꝰm, erunt propositiones præcedentes fm cognitionẽ: si vero p inductionẽ, erũt particularia precedẽtia fm cognitionem.

Et dixit: & ꝙ propositio vniuersalis, quæ monstratur per inductionem, monstrari vtiq; poterit per inductionẽ. vult, ꝙ propositio vſis, cuius vniuersalitatẽ queris monstrare per inductionẽ, poterit monstrari p inductionem particularium cognitorũ apud inducentem, hoc est ante cognitionẽ vniuersalẽ, & ex parte ip sorũ prouenit illi cognitio

MANTINVS

ductionem, & exemplum amplectuntur. verificat enī ipse hoc ex eo, quicquid oratione discitur, id quidem inductiõe, vel syllogismo discitur. Et sic cõponitur ratiocinatio, quicquid oratione discitur, id quidem syllo, vel inductione discit: & quicquid discitur syllogismo vel inductione, discitur quidem per precedentem scientiam: ergo quicquid discit per orationẽ, discitur per precedentẽ scientiam. quod enim cognoscit syllogismo, in eo quidem præmissæ præcognoscuntur: quod vero inductiõe cognoscitur, in ipso vtique partes præcognoscuntur.

Deinde. d. Illa autẽ vſis propositio, quæ p inductionem innotescit, põt quidẽ innotescere p inductionem, hoc est, & illa põ vſis, cuius vſitatis declaratio quæritur per inductionem, poterit quidem id fieri inductione partiũ cognitarũ apud ipsum inducentẽ, & inquirentem: hoc est antequã dignoscat natura ei⁹ vſis, & ex ipsis acquirit

ABRAM

tio ipsius vniuersalis.

Dum autem premissa illa vniuersalis, q̄ inquisitione ostenditur, fuerit ipsa maior, fit in topicis: si vero fuerit ipsa minor fit in ipsis scientijs, dum facit adipisci veritatē inductio, ac etiam syllogismus.

Et dum dixit: Hoc est dictu, syllogismo & inquisitione, debet ꝑ illud Itelligi ipsum enthymema, hoc est, rōcinatio oratoria: prout dicimus quōd dum dicit inquisitionem, expediat intelligere quid continens inductionem, & exemplum. Et ideo ait:

At Oratores posſū ferre enuntiationes persuasiuas, dum pręassumunt, & discurrunt exemplis, aut cū inferunt enthymatibus: hoc est dum cōmunicāt exempla nota auditoribus, quibus intēdunt persuadere, aut inferunt syllogismis, quarū præmissæ etiam sunt notæ apud illos, & notitia figuræ.

BVRANA

gnitio ipsius vtis.

Propositio autē vniuersalis, quam monstrabis per inductionem, aut erit maior, & hanc facies in dialecticis: aut erit minor, & hanc facies in scientijs, cùm inductio veritatem obtinuerit, & syllogismus etiam.

Cùm vero dixit: hoc est per syllm & inductionē: oportet, vt per illud intelligas rē cōprehendentē syllm, & enthymema, hoc est syllm oratorium, quem admodū diximus, ꝙ eo ꝙ dixit inductio, cōprehendit inductionem dialecticā, & exemplū. Et ꝓpterea dixit: Et Oratores ēt tunc pñt adducere enuntiationes psuasiuas, cùm præposuerint, & adduxerint exempla, aut adduxerint syllos imperfectos. sensus est, & adduxerint exempla cognita apud audientes, quibus psuadere intēdunt, aut adduxerint syllos habentes ꝓpōnes cognitas cōstat apud ipsos, & figuram etiā cognitam.

MANTINVS

rit sciam ipsius vtis. A

Si igit̄ ipsa propositio vtis, quę inductione declarat̄, fuerit maior propositio, tunc dialecticę, seu topicę, probat̄: si vero fuerit minor, tūc ipsę scientiæ vtunt̄ ea, cū huiusmodi inductio præstabit veritatem, similiterq; & ipse syllis.

Et per syllogismū, & inductionem debemus intelligere id, qđ B amplectitur syllogismum & enthymema, hoc est syllogismum rhetoricum: & diximus, ꝙ cū dicit inductionem, debemus intelligere id, quod amplectitur inductionē dialecticā, & exemplū.

Et ideo dixit: Similiter & Rhetoricæ possunt vti orationibus persuasiuis, præinducendo, ac exemplificando, vel enthymemata inducendo. hoc C est, afferunt exempla iam nota apud auditores, quibus persuadere proponitur, vel afferet propositiones notas quoque apud eos, seu figuram.

Contradictiones Tomitani.

20 *Quinque tantum esse artes Logicas videtur dicere Auer. Cuius oppositum visus est affirmasse in Proœmio, vbi eas esse sex dixit. Sed vide conciliationem Tomitani.*

Log. cū Auer. C Dauidis

21 Diuidit Auer. disciplinas, quarum alia dicuntur operatiuæ, alia vero sermocinales.
D Oppositum autem leges infra, vbi disciplinam in tres partes secat, in realem, sermocinalem, ac rationalem. Sed vide solutionem Tomitani.

22 Excludit Auer. ab intellectu huius enunciationis, omnis doctrina &c. artes mechanicas, quæ non syllogismo, vel ex præcognitis fiunt in nobis, vult; tantum comprehendere habitus & artes, quæ per syllogismum acquiruntur. Oppositum autem habetur 3. de Anima tex. cō. 48. 49. vbi legitur, Præfectio à Speculatiuo differre in hoc, quod Speculatiuum vtitur omnibus propositionibus vniuersalibus, Præfectiua vero particulari sub vniuersalibus. Sed vide conciliationem Tomitani.

23 Negat Auer. præassertam enunciationem continere assertionem, atq; conceptionē. Oppositum autem infra affirmat, dum voluit principalem scopum Arist. esse hic, velle comprehendere cognitionem dirigentem assertionē & conceptionē. Sed vide fol. Tom.

24 Affirmat hic Auer. partes definitionis interdum ex se notas esse, interdum vero syl
E logismo notificari. Oppositū aut videtur voluisse 2. Poste. à com. 12. vsq; ad 42. & in primo q̄sito, vbi definē & eius partes demonstrari posse negat. Sed vide fol. Tom.

25 Excludere hic videtur Auer. ab hac inductione, quæ tantum Theoricas artes continere secundum ipsum putatur, Artes Mechanicas. Oppositum autē legitur 6. Ethic. cap. 4. & 6. vbi Theoricam ab omni arte seiungit Arist. atq; Auer. quo ergo continet artes Theoricas? Sed vide conciliationem Tomitani.

ANT. INTER. TEX. II.

26 [a]Bifariam autem necessariū est præcognoscere. [b]alia nanq; quòd
sunt [c]præsuscipere necessarium: [d]alia vero quid est quod dicitur, in-
27 telligere oportet: alia autem ambo. vt quòd quidem omne aut esse vere, aut negare verum, quòd est: [e]triangulum vero, quòd hoc significat: vnitatem autē ambo, & quid significat, & quòd est. non enim consimiliter horum vnumquodque manifestum nobis est.

F

Contradictiones Tomitani.

26 Duas tantum fuit Arist. præcognitiones, Quid. & Quòd, cum quatuor esse videantur. 2. Poste. tex. 1. vbi adduntur duæ, si est, & pp quid est. Sed vide fol. Tomit.

27 Arist. diuidens præcognita, in subiectum, dignitatem, ac passionem, vult, de dignitate præcognosci quod sunt. Oppositum autē vult in tex. 5. vbi de principijs loquens dicit ea non solum nota esse in intelligendo, verum & in cognoscendo quod sunt. ex quibus patet, ea præcognosci quid, & quòd. Sed vide conciliationem Tomitani.

	ABRAM	BVRANA	MANTINVS
Tex. c. 2.	Ea autem, quæ oportet præponere, & prænosse, sunt duarum specierum: quarum altera est, ea quasdā res oportet prænosse esse: & altera	Dixit Arist. Quod autem oportet præcedere, & cognosci necessario, est duobus modis: quorum vnus est, qm aliquantium oportet cogno-	Dicit: Id autem, quod oportet præcognoscere duobus existit modis: quædam nempe præcognosci debent vera esse, quædam vero quid Tex. c. 2.

ABRAM

altera ſpecies eſt rerum, quas primo oportet conſyderare quid ſuum nomẽ ſignificet: & aliquas oportet ꝓnoſſe ambobus modis. Prout eſt de ſignificato enuntiationis, qua dicitur, de quolibet verum eſt dicere affirmationẽ, aut negationem, oportet prenoſſe ipſam eſſe: de ſignificato vero trianguli oportet prænoſſe quid ſuum nomen ſignificat, ſed de vnitate oportet prænoſſe vtrunque quid ſuum nomẽ ſignificat ſimul & eẽ.

Prænoſſe enim rem eſſe, & prænoſſe qd ſuum nomen ſignificat non ſunt ambo vnius modi.

SVRANA

gnoſcere ꝙ ſint: alter vero ẽ, qm̃ de ꝙbuſdã oportet prius ſpeculari qd ſignificet nomẽ ipſorũ: alia vero oportet cognoſcere ambobus modis ſiſ. Quemad modũ de enũtiatione dicẽte, de oi verificatur aut affirmatio, aut negatio, non oportet cognoſcere in diſpõne ipſi⁹, niſi ꝙ eſt: de triãgulo autem æqualiũ laterũ non oportet, niſi vt cognoſcamus qd ſignificet nomen ipſius: de vnitate vero oportet, vt cognoſcam⁹ vtraq; ſimul, & qd ſignificat nomen, & quòd eſt.

Et hoc, qm̃ cognitio ꝙ res ſit, & cognitio qd ſignificet nomẽ, non ſunt ambæ ſm vnum exemplum.

MANTINVS

quid eius nomen ſignificet, cætera autem vtroque modo.

Id enim, oportet de vnoquo⁹ affirmationem vel negationem veram eſſe, ꝙ ſit tantũ præcognoſcere eſt: circulum vero ac triangulum quid eius ſignificet nomen tantum: vnitatem demũ vtro⁹ modo, & quòd ſit, & quid eius nomen ſignificet cognoſcere, non ſit eodem modo.

Nam quòd res ſit, et quid eius ſignificet nomen cognoſcere, non ſit eodẽ modo.

A

B

C

Com.1. Cum notificauit omnem doctrinam, & diſciplinam fieri ex præcedente cognitione, cùm hæc prænotio ſit ægs, quæ eſt notio primarum præmiſſarum, quibus demonſtratio cõſtituitur, aſſumpſit manifeſtare modos, quibus oporteat prænoſſe

Poſteaquam declarauit, quòd omnis doctrina, & omnis diſciplina ſit ex præcedente cognitione, & huiuſmodi præcognitio ſit operans, quę eſt cognitio primarum propoſitionũ: aſſumpſit nũc declarare modos, per quos oportet præcedere cogni-

Poſtquã notificauit omnẽ doctrinam, omnemq; diſciplinã fieri ex ꝓcedẽti cognitiõe, & hmõi ꝓcognitio effectiua ſit ipſa cognitio primarũ ꝓpoſitionum ſeu ꝓmiſſarũ, ex quib⁹ ipſa demõſtratio cõſtituitur: nunc aggredit declarare modos, qui-

Com.1.

ABRAM

D nosse significatū primarum, quæ sunt demonstrationum principia. Et dixit:

Ea autem, quę oportet præponere, & prænosse necessario, sunt duarum specierū. hoc est dictu, ꝙ de significato quorūdam oporteat præponere, & prenosse veritatē sui esse:
E & tales sunt enūtiationes, quas accipe oportet, hoc est dictu, quæ sunt, naturaliter notæ.

Prout est enuntiatio dicens, de quolibet verificari affirmationē. aut negationē. Et quędam sunt, de quarū si-
F gnificato oportet præ nosse quid suū nomen
28 significat solū. & sunt res, quæ dū manifestatur quid suum nomen significat, reddunt expositiones illę, definitiones: & talibus vtitur Geometra in præfatione sui libri. vt de definitione circuli & triāguli, cæterarūq; rerū. orationes enim explicantes tales res, dū intelligunt, reddunt defini-

BVRANA

cognitionem ipsarum fm dispositionem primorū, quæ sunt principia demonstrationum. Et dixit:

Quod autem oportet ꝑcedere, & ꝑcognoscere necessario, est duobus modis. sensus est, Qđ autē oportet ꝑcognoscere ex dispōne principiorū, sup quæ cōstruit demōstratio, est scđm duas species: Hoc est, ꝙ nōnulla oportet ꝑcognoscere ex dispōne ipsorū, ꝙ verū est ipsa esse. & hæc sunt enuntiationes, q̄ sequunt suscipiētes ipsas, hoc est, q̄ cognoscuntur fm naturam.

Quemadmodū enuntiatio dicēs, ꝙ de omni verificat affirmatio, aut negatio: de q̄busdam vero fm dispositionē ipsorū, oportet tm̄ ꝑcognoscere, quid eorū nomē significet: & hæc sunt illa, quorū ponūtur definitiones, cū de ijs declaratū fuerit, quid significetur ꝑ nomen ipsorū. quemadmodū fecit Geometra in principio Libri sui, cū definiuit circulum & triangulū & reliqua. qm̄ ipse existimat, ꝙ sint orones perducentes ad imagina-
tiones

MANTINVS

bus oporteat ꝑcognoscere huiuscemodi primas propositiones, seu prænotiones. quæ sunt principia demonstrationum. Et dicit:

Id aūt, quod oportet præcognoscere duob⁹ existit modis: hoc est id quod oportet præcognoscere de ipsis prīcipijs, ex quibus ipsa demōstratio constat, dupliciter reperitur: nempe ꝙ quædā eorū debent ꝑcognosci, ipsa scilicet vera esse, & hęc quidem sunt illæ enuntiationes, quas oportet concedere, quæ scilicet sunt natura notæ.

Vt est illa enūtiatio, quæ dicit, de quolibet affirmationē vel negationē esse veram. De quibusdā vero alijs oportet scire tantū, qđ eorū nomē significet: & sunt quidē illa, quorum noīa, cū fuerunt cognita, s. quid nam significēt, efficiunt vtiq; definitiones, vt Geometra in ꝑfatione sui libri solet definitionē circuli, atque trianguli ꝓponere, atq; reliquorum aliorū. existimat enim ipse ꝙ oratiōes, quæ declarant significata harū rerū, si intel
ligan-

ABRAM

finitiones illarū. illas etiam esse est per se notum.

In aliquibus asit connectuntur ambæ species simul. & talis est tertia species composita ex duabus speciebus simplicibus: hoc est de cuius significato oportet præsumere & prænosse esse, & qd sūū nomen significat. prout est vnitas, quæ est subiectum Arithmeticæ. nam qui cupit tractare arithmeticē, oportet eum præsumere & prænosse primo qd significet nomen vnius, & ꝙ hæc res sit existens, siue illud esse sit per se notum, siue fuerit ab alio artifice acceptū.

Modo artiū subiecta trib⁹ his partiētib⁹ modis inueniuntur. nā de quorūdā signato expedit ꝓnosse solū esse, & de quorūdā significato solū quid sūū nomē significat, dum illa eē fuerit notum: & de aliquorum signato oportet ambas res sil' prænosse. Et sic̄ sunt ꝓmissæ. de quarūdā enim significato oportet ꝓnosse assertionē sui esse, & de quarūdam signato oportet

BVRANA

tiōes istorū tractatuū, cū intellexerim⁹, ꝙ in ipsis sunt definitiones: quoniam ꝙ ipsa sint, manifestum est ꝓ se.

In quibusdam vero oportet, vt aggregentur duæ species simul, & hæc est species composita ex duabus simplicibus: hoc est, oportet vt præcognoscat ꝙ est, & quid significat nomen, quemadmodum se habet vnitas, q̄ est subiectū numeri: quoniam cùm voluerit speculator speculari de numero, oportet, vt præcognoscat primo, quid significet vnitas, & ꝙ est in rerū natura, quòdq; sic fit, cognoscat in aso suo, aut accipiat ab alio artificē.

Quoniam subiecta artium inueniuntur fm istas tres diuisiones: aliqua enim oportet præcognoscere, ꝙ sunt tantum: aliqua quid significet ipsorū nomē tantūm, cùm ipsa esse manifestū fuerit: de quibusdam vero oportet vtraq; sil' præcognoscere. Constit de ꝓpōnibus: de quibusdā oportet primū ꝓcognoscere, ꝙ veræ sint, de quibusdam vero oportet præ-

MANTINVS

ligantur, efficiunt definitiones earū, quia est per se notum, eas esse, seu earum esse. A

In quibusdā vero aliis oportet, vt hec duo genera dicta in vnum coeant simul: ita vt sit tertium genus ex illis duobus simplicib⁹ cōpositū: hoc est ꝙ oportet præcognoscere de ipso quid sit, & quid significet eius nomē. vt vnitas, gra exempli, q̄ quidē est subiectū ipsius numeri. qm̄, cùm volum⁹ cōsiderare numerū, oportet ꝓscire, quid significet nomē vnitatis, seu ipsius vni⁹, primo. & qd id vtiq; est qd existēs, & qd ipsum esse est quid ꝓ se notū, vel à professore alterius artis receptū. b

Nam subiecta artiū, his vtiq; tribus diuisionibus reperiunt. nēpe de quibusdā eorū oportet scire, ꝙ sunt tantū: de quibusdā alijs oportet scire, quid eorū nomen significet, tm̄. cū scilicet eorū eē, est notū: de quibusdā vero alijs vtrūque simul oportet scire. Et sic̄ de ꝓpōnibus. nā de quibusdā oportet ꝓcognoscere ipsas veras eē: de quibusdā vero oportet C

ABRAM

D oportet ꝑnosse q̄d suū nomē sigñat: & de quibusdā vtrunq; simul.

Arist. aūt tulit exemplum vnius harū triū specierum, de ipsis præmissis, s. de quarum significato oportet prę-nosse solum esse, dum ait, prout est enūtiatio dicens, de qualibet re veram esse affirmationem, aut negationem.

E Cęterarum autē duarum specierum exemplum tulit de ipsis subiectis. Præposuit vero duas species, & dinumerauit tres, quia tertia species est composita ex duabus, simplices vero duæ sunt.

Digressio. Themistij expō sedi libri initio cōformis.

Themistius vero intelligit spēs harum prę notionū, quas dinumerauit, esse illas species, quas oportet ꝑassumere ipsis quæsitis, nō prę

F missis, quibus cōstruit demōstratio: & ait, ꝙ de re quorūdam quęsitorū, oportet prę-nosse esse: & deinde quærere quod ignoratur de illis, & tales sunt omnes res, quarum causæ quęruntur, prout infra succedet.

Et de re quarundam, oportet prænosse quid nomen significat, hoc est orationem illud explicantē: & proinde petitur

BVRANA

præcognoscere, quid significet nomen, & de nōnullis vtraq; simul.

Aristoteles vero adduxit exemplū vnius istarū trium specierū ex propositionibus, & est ea, in qua oportet ꝑcognoscere, ꝙ sit tm̄, cū dixit, quēadmodū enūtiatio dicens, de oī verificatur affirmatio aut negatio. exemplū vero reliquarū duarū specierum adduxit à subiectis. Atqui dixit de duabus speciebus & postea connumerauit tres species, qm̄ species tertia est cōposita ex duabus simplicibus, & ideo sunt duæ.

Themistius vero intellexit dispōnes istarum cognitionū, quas connumerauit, ꝙ sint spēs, quas oporteat ꝑcedere in quęsitis ꝑ se, nō aūt in principijs, super quæ construit demōstratio. & hoc, qm̄ de q̄busdā q̄sitis oportet ꝑcognoscere ꝙ sunt, & tūc inq̄rem⁹, q̄d ignotum est in ipsis: & hæc sunt illa, de q̄b⁹ q̄rim⁹, q̄d occultū est in ipsis, ꝑm ꝙ dicetur inferius.

De quibusdam vero oportet ꝑcognoscere quid significet nomē, hoc est orationē declarantem ipsam: & tunc quę-

MANTINVS

ꝑcognoscere quid eorū nomē significet: & de quibusdā vtrūq; sil.

Aristo. vero attulit exēplū vni⁹ horū triū generū ex ꝓpōnib⁹ ipsis. illius, s. in qua dicit ꝙ oportet de illis scire tm̄ ꝙ est. & hoc dū dicit, vt est illa ꝓpō, q̄ dicit, de quolibet oportere, affirmationē vel negationē dici: sed exemplū aliorū duorū generū sumpsit ex ipsis subiectis, Et de duob⁹ generib⁹ eorū mētionē tm̄ fecit, cū tn̄ tria, enumerarit: & hoc iō, quia tertiū gen⁹ eorū ex illis duobus simplicibus constat.

Themisti⁹ tn̄ opinat huiuscemodi genera cognitionū, q̄ Aristo. enumerat, esse quidē genera, quæ debeāt ꝑcedere ipsamet q̄sita & nō ipsa prīcipia, ex q̄bus d̄ mr̄atio cōstruit. Et īquit, ꝙ de quibusdā q̄sitis oportet ꝑcognoscere ipsa eē, & postea q̄rere q̄d ignotū est de illis, & hæ sunt illæ res, de quib⁹ q̄rim⁹ quod ignotum est de illis, vt infra dicemus.

Et dicit insup, ꝙ de quibusdā q̄sitis oportet scire q̄d ipsum nomē significet, idest ipa oratio, ipsum declarās, et

ABRAM

titur, nunqd sit ens, aut nõ sit. prout fit de illo qui quærit, an vacuũ sit, necne, oportet eum prænosse quid significet vacui nomen.

Et quod edixit est verum, sed conuenit primo intelligi de pręmissis, & secundo de Artiũ subiectis, & tertio de quæsitis. hi autem notionum modi sunt modi prænotionum, quas oportet præponi notionibus agentibus assertionẽ, & notionibus dirigentibus ad ipsam. Sicq; etiam verisimile est esse dispositionem specierũ prænotionum conceptionis, hoc est, agentium & dirigẽtium ad ipsam. Illius vero sermo prima intentione fit de speciebus prænotionum rerum agentium assertionem.

29 Dixit vero: Pręnosse enim rem esse & prænosse quid suũ nomen significat non sunt ambo vniusmodi, vt significaret duas ꝑnotiones esse duas differẽtes res, & ꝙ distincte existentes non coincidũt. contingit enim scire, quid nomẽ significat, hoc

BVRRNA

quęretur an sit, aut nõ. Quẽadmodum, si quæramus, an vacuum sit, aut non sit, oportet vt præcedat cognitio, qd signet nomen vacui.

Quod dixit verũ est. Oportet autem, vt intelligatur hoc de propositionib⁹ primo, de Subiectis vero artium Secundo, de Quæsitis autẽ tertio. Atqui modi cognitionum sunt modi cognitorum primorum, quæ oportet præcedere in sciẽtijs facientibus ad veritatẽ, & in scientijs dirigentibus ad ipsam: & consimiliter se habebit res in speciebus cognitionum præcedentiũ formationẽ, hoc est, operantiũ, & dirigẽtium. sed dictũ suum secundum primam intẽtionem dicitur de speciebus cognitionum, quę sunt in rebus facientibus ad veritatem.

Atqui dixit: & hoc qm̃ cognitio, ꝙ res sit, & cognitio, quid significet nomen, non sunt ambæ fm vnã similitudinẽ. vt signaret in hoc, ꝙ duæ cognitiões duarũ rerũ sunt variatę, & & cum hoc, ꝙ vtræq; sunt variatæ, non sunt cõpositę. & hoc, qm̃ aliquis cognouit, quid signi-

MANTINVS

& tũc ꝑquiret vtrũ sit vel nõ sit. vt cũ quis q̃rit, vtrũ vacuũ sit vel nõ sit, debet prius ꝑscire, quid significet nomen vacui. A

Et id, qd̃ dicit, ꝓfecto est verũ. sed debet hoc intelligi primo de ꝓpositionib⁹, secũdo vero de subiectis artium, tertio demũ de ipsis q̃sitis, & hi modi cognitionũ, sunt vtiq; modi primarũ notionũ, quę oportet vt ꝑcedant cognitiões effectrices ipsius verificationis, atq; illas cognitiões, q̃ ad ipsam dirigunt. similiq; mõ videt̃ res se habere de gñibus cognitionum ꝑcedentiũ ipsam cõceptiuã cognitionẽ, quã formationẽ nominant, hoc est, q̃ efficiũt & dirigũt: & exprimario ꝓposito. intelligit genera cognitionũ, q̃ hñtur de reb⁹ efficiẽtib⁹ ipsam verificationẽ. B C

Dixit ꝑterea: Qm̃ cognoscere, ꝙ res sit, & cognoscere, qd significet eius nomen, nõ fit eodẽ mõ. vt oñderet ꝑ hoc illas duas cognitiones eẽ duas res inter se diuersas. & tm̃ abest, vt vtręq; sint inter se diuersæ, ꝙ nõ simul cõiungunt̃. nã qñq; cognoscit̃ qd nomen si-

ABRAM

D hoc est orationem ipsum explicantem, & nescire an res illa sit.

Prout est dispō nois inanis & nominis ipsi⁹ naturæ apud illos, qui putant, ꝙ ipsa non sint per se nota esse. Sitq; etiā cōtingit scire rem esse & ignorare illius nois explicationē, hoc est illius descriptionē, vel definitionem.

E

EVRANA

gnificet nomen, hoc est, orationem exponentem, & non cognouit an sit.

Quemadmodum se hēt res in vacuo & nomen naturæ apud eū, qui videt, ꝙ ipsa non sunt notæ inuentionis per se. Et consit etiā nouit, ꝙ resē, & ignorat expōnē nois ipsius, hoc est descriptionē, aut definitionē ipsius.

MANTINVS

gnificet, hoc ē ipsa oratio declarans eius nomē, cum tamen ignoretur vtrum sit.

Vt de nole vacui, & nole naturæ contigit apud eū, q̄ existimat, ipsa esse ignota per se, vtrū, ſ. sint. Quandoq; vero cōtingit scire, ꝙ res sit, ignorare tn̄ declarationem nois eius, hoc est p ei⁹ descriptionē, vel definitionem.

Contradictiones Tomist. mi.

28 *Non longe ab huius commenti principio vult Auer. definitionem nominis nigrare quemadmodū & effici definē rei. Oppositū legitur 2. Poste. cō. 44. Sed vide cōc. Tom.*

29 *In calce huius commenti affirmare videtur, quid est, antecedere si est. Oppositum dixit consentiens Arist. 2. Poste. tex. c. primi. Sed vide conciliationem Tomistæ.*

ANT. INTER. TEX. III.

[a] *Est autem cognoscere, alia quidem prius cognoscentem, quorundam vero & simul accipientem cognitionem:* [b] *vt quæcunque sunt sub vniuersalibus, quorum habet cognitionem. quòd enim omne triangulum habet duobus rectis æquales, præscinst: quòd autem hoc, quod est in semicirculo, triangulum est simul inducens, cognouit.*

Tex. 1. F Contingit autē scire aliquid, cuius cognitio præassumpta fuerit: & quasdam res, quarum notio et disciplina simul acquiritur: prout sunt res existentes sub rebus vniuersalibus, quæ largiuntur cognitionem de illis. ꝙd est natura trianguli: iam fit scientia quòd ei⁹ anguli sint duo-

Dixit Arist. Iā vero cognoscit hō id, cuius cognitio ꝓcunit, aut definitio ad ipsū antea, aliquorum aūt doctrina et cognitio simul ꝓcunit: quēadmodū se hñt ea, quæ sunt sub aliquibus vñbus, de q̄bus iā possedimus cognitionē. quēadmodū natura trianguli cognita fuit, ꝙ ipsius

Inquit Arist. Contingit autē scire aliquid, q̄d fuerat pri⁹ cognitum, quorundam vero & simul accipientem cognitionem, vt quæcūq; sunt sub vniuersalibus, quorum habet cognitionem. Quòd enim triāgulus, tres duobus rectis æquales habet, vniuersali notitia cognitū fuerat, Tex. 1.

ABRAM

duobus rectis æquales, adequatiõe vniuersalis. Veruntamẽ de trigono descripto in semicirculo, dum ille patefit, adiscitur simul & disciplina et cognitio.

Com. Quia inuenitur aliquæ res, quæ præcedẽte cognitione, noscuntur alio modo ab illo, quo noscuntur quæsita ignota prænotionibus vniuersalibus: quę quidem sunt illæ, quæ remiscentia cognoscuntur, aut sensu percipiuntur: incœpit notificare hanc speciẽ cognitionis esse aliam ab illa, quam continet enuntiatio, dicẽs: ꝙ omnis doctrina & disciplina fiat ex præexistente cognitione.

Et dixit: Contingit aũt scire aliquid, cuius cognitio præassumpta fuerit ideſt, contingit viro multas res scire, quarum cognitionem præhabuerit, & oblitus sit earũ, deinde reminiscatur ipsarũ. & si dicamus hanc speciẽ cognitiõis, hoc est quę p reminiscentiã fit, fieri ex præcedẽte cognitiõe, est

BVRANA

ipsi⁹ anguli sunt ęq̃les duob⁹ rectis, per aduẽtũ vſus: triãgulus vero descript⁹ in semicirculo ita se habet, ꝙ simul cũ eo, ꝙ mõſtrat⁹ fuit, prouenit ẽt doctrina & cognitio ipſi⁹ simul.

Qſñ sunt nõnulla, q̃ cognoſcũtur p cognitionẽ præcedẽtẽ in parte, et sine eo, vt cognoſcãtur ex ipſis q̃ſita ignota p cognita prſa præcẽdia: & hæc sunt, q̃ cognoſcũtur p modũ recordatiõis, aut quæ cognoſcunt̃ p ſenſum, ępit monſtrare, ꝙ hæc ſpes cognitionis, q̃ cognoſcit̃ p cognitionẽ præcedẽtẽ, aut fieri põt, vt cognoſcat̃ nõ p cognitionẽ præcedẽtẽ, ipſa ẽ alia à ſpẽ, quã cõprehẽdit enũtiatio dcã, ꝙ [illegible] doctrſa & disciplſa [illegible] ex cognitiõe præcedẽte.

Et dixit: Iã vero cognoſcit hõ aliq̃d, cuius prouenit cognitio ipſi antea: hoc ẽ, Iã vero cognoſcit hõ res multas, quas antea cognoſcebat, & oblit⁹ ẽ, & poſtea recordat⁹ fuit. Hæc aũt ſpes cognitiõis, hoc ẽ, vt sit p modũ recordatiõis, ſi dicat̃ de ipſa, ꝙ est ex cognitiõe præcedẽte, erit vtiq; p aliũ modum

MANTINVS

rat, hunc autẽ in semicirculo deſcriptũ nondũ à nobis perceptum ſenſu inducentes cognouim⁹. A

Cũ reperiant̃ quędã Com. tes, q̃ prænoſcunt̃ aliõ q̃ ſnoſcantur ipſa q̃ſita ignota p primas notiones præcedentes, & B sunt quidẽ illæ res, quę cognoſcũtur p remini ſcentiã, vel p ſenſum: ideo incœpit hic notificare, ꝙ hoc genus cognitiõis, q̃ p præcedẽtem ſciẽtiã fit̃ur, põt quidem haberi, nõ p præcẽdẽtẽ notitiã, imo oriẽ ab alio gẽe cognitionis, q̃ sit illud, qđ in ip ſa enũciatione, q̃ dicit, [illegible] doctrinã & diſciplinã fieri ex præcedenti C cognitiõe, cõtinetur.

Et iõ dicit: cõtingit aũt scire aliq̃d, qđ fuerat prius cognitum: & hoc est, multa quidem ſnoſcunt̃, q̃ poſtea à memoria excidũt, mox reminiſciẽ hõ eorũ. Et hoc genꝰ cognitionis, ſqđ fit p reminiſcentiã, licet dicatur fieri ex præcẽdẽti ſciẽtia, tñ aliter fit, q̃ fiat præcognitio habita de cõclu

ſionib⁹

ABRAM

D est alius modus ab eo, quo cognitio ꝑmissarũ præcedit cognitionem conclusionũ. notio enim præcedens reminiscentiam est eadẽ succedẽti: cognitio autem pręmissarum non est notio conclusionis nisi solum potentia.

Ac iterum, quia cognitio proueniens per reminiscentiam est notio, quæ actu præfuit,
E conclusionis vero notio nõ pręfuit penitus intellectui in actu ante vsum syllogismi de illa. quod notum est. Et per hęc quidẽ intendit infra notificare, ꝙ soluere dubiũ Mẽnonis, quod Plato soluit ponendo scire esse reminisci, non sit rectum.

Et, cùm inueniantur cognitiones non præ-
F cedente notione, quæ sunt sensuũ notiones, quę perceptio fit nulla prænotione præassumpta, ponens duas notiones esse vnam: conclusit inde dubium prædictæ propositionis. sensata enim, priusq̃ sentiãtur, sunt ignota, sed dum sentiũtur cognoscuntur nulla prænotione præmissa. & Sophistis ẽt euenit inde error, ꝙ vna eadẽ res simul

BVRANA

dũ à mõ, ꝑ quẽ ꝑcedit cognitio ꝓpõnum cognitionẽ conclusionũ. Et hoc, qm̃ cognitio ꝑcedens ꝑ recordationẽ est ꝑ se cognitio ꝓueniẽs postea: sed cognitio de ꝓpõnib⁹, nõ est cognitio de cõclusionib⁹, nisi tm̃ ĩ potẽtia.

Et cõsilr etiã, qm̃ cognitio proueniẽs ꝑ recordationẽ ẽ vtiq; cognitio ꝓueniẽs ĩ actu, sed cognitio cõclusionis nõ ꝓuenit oĩno in actu, antequã de ipsa cõstruat̃ syllꝫ. & hoc ẽ manifestũ ꝑ se Hoc ãt cõfirmauit ad declarãdũ postea, qđ adduxit Plato in Libro Menone: vbi posuit, ꝙ cognitio est recordatio, ad declarandũ inquã, ꝙ non est rectum.

Qm̃ vero sensatio est sine cognitiõe ꝑcedente: q̃ & ipsa ẽ cognitio sensibiliũ. & hæc sensatio est alia à sensatiõe, q̃ fit ꝑ cognitionẽ ꝑcedentẽ: cũq; positæ fuerint duæ spẽs sensationũ, eẽ vnã, ex altera ipsarũ sequit̃ dubiũ circa ꝓpõnẽ supradictã: & hoc, qm̃ sensibilia, q̃ ignorantur anteq̃ sentiant̃, cognoscẽt̃ vtiq; ꝑ sensum cognitione nõ præcedẽte. & erit ẽt Sophistarum error in hunc

MANTINVS

sionibus ex ipsis præmissis. Qm̃ præcognitio, quæ fit in ipsa reminiscentia, est vtique eadem cũ illa, quæ postea hẽtur. Sed cognitio, q̃ de ꝑmissis hẽtur, non est eadẽ cognitio, quæ hẽtur de cõclusionibus nisi vi tantum.

Adde etiã, ꝙ illa notitia, q̃ ꝑ reminiscentiã fit, est vtiq; notitia, q̃ iam fuit actu. Sed notitia, q̃ de cõclusionibus hẽtur, haudquaq̃ fuit actu in intellectu, anteq̃ fieret de ea syllꝫ. & hoc ꝑspicuũ est, Et per hoc vult etiã notificare id, qđ post hoc narrabit, s. quo Plato soluebat dubiũ Mennonis, dũ dicebat scientiã eẽ reminiscentiã, id non esse recte dictum.

Cùm igitur dent̃ aliquæ cognitiones, quæ fiunt absq; præcedenti notitia, ipse ꝟo vtrãq; cognitionem in vnam redegerit, ideo oritur dubium, contra hanc propositionẽ ꝓpositã, qm̃ ipsa sensibilia sunt ignota, antequã sentiãtur, sed statim cũ sentiuntur, noscunt̃, nulla tñ ꝑcedente notitia, & ob hãc cãm ipsi Sophistæ cauillabãt, & dicebãt eãdẽ rem eẽ simul cognitã, & incognitã, si

ABRAM

simul noscatur & ignoratur, prout infra de eis narrabim⁹: hoc est quia non distinguant inter has duas cognitiones.

Deinde dixit: Et quasdam res, quarū notio, & disciplina simul acquiritur, put sunt res existentes sub rebus vniuersalib⁹, quæ largiuntur cognitionem de illis. idest quarundam rerum cognitionē vir adipiscitur absq; prænotiõe, prout sunt cunctæ res particulares latentes sensum, quæ sub intrant rem vniuersalem iam notam.

Vt verbi gratia: dū iã fuerit apud nos vniuersalis notio, ꝙ trianguli anguli sint duobus rectis æquales, & nondū noscamus triangulum aliquem signatum certum, seu demonstratū esse talis dispositionis. prout, si dixeris hunc triangulum descriptū in hoc sensato circulo.

Nos enim nondū ipsum sentimus, nec nouimus ipsum esse, dū nūc sentimus ipsum dū detegit nobis ei⁹ phantasma apud eius detectionē aduenit nobis ipsius

SVRANA

hunc modū, cùm dr, ꝙ vnū & idē cognoscit et ignorat sir, quēadmodū inuestigabim⁹ post hæc, hoc est cùm nō distinxerim⁹ inter vtrasq; istas cognitiones.

Dixit: & aliquorū prouenit cognitio & disciplina sir. quēadmodū se hñt ea, ꝙ sunt sub aliqb⁹ vñb⁹, quorū cognitionē iã possedim⁹. sensus est, & aliquorū puenit ad hoīem cognitio sine cogõne ꝓcedente, qm̃ addiscit & cognoscunt ꝑ sensū sir: & hęc sunt ea, ꝙ cognoscūtur sine cogõne ꝓcedente: quēadmodū se hñt ꝺa particularia ignota sensui, quę ponunt sub aliquo vñi iam cognito.

Vt in exemplo, si iam habuerimus cognitionem vniuersalem, ꝙ trianguli anguli sunt æquales duobus rectis, & nō cognoscimus aliquē triangulum designatū, aut appropriatum, ꝙ est fm hanc dispositionē, puta triangulū descriptū in hoc circulo sensibili.

Quę nondū sensim⁹, neque cognouimus, ꝙ sit: postea vero q̃ ipsū senserimus, & detexeris nobis exēplū ipsi⁹, puenit nobis in detectione ipsius cognitio, ꝙ sit

MANTINVS

si eodem modo vtrūq; eorum capiat, hoc est, si non fiat distinctio inter has duas notitias.

Deinde subiungit dicens: quorundam vero & simul accipiętem cognitionem: vt quæcunq; sunt sub vniuersalibus, quorum habetur cognitionem, quæ sunt particularia à sensu occulta.

Exēpli gra, qm̃ iam erat apud nos ꝺã vñs notitia, qd triangulus hēat tres angulos equales duob⁹ rectis, sed nō erat notū apud nos, ꝙ reperiat aliquis particularis triāgulus, vel determinatus ita se hñs. Vt si dixeris hūc triangulum in hoc circulo sensato descriptum.

Quia nōdū eū poreepimus, neq; sciuimus ipsum esse. Sed cū sentimus ipsum, & detecta nobis eius figura, tunc ex hmōi detectione, nos ipso sensu cognoscim⁹,

ABRAM

D ipſius eſſe notio, p ſenſum ſimul, & ei⁹ ſcia hoc eſt ꝙ eius anguli ſint duob⁹ rectis æquales, ipſum n. eſſe triangulū adipiſcit ſenſu & ei⁹ angulos eſſe duob⁹ rectis æquales aduenit ex vſi ſcientia, quæ eſt ꝙ omnes triāguli ſint talis diſpoſitionis.

BVRANA

ꝙ ſit per ſenſum & cognitio eiuſdē ſimul, ꝙ habet angulos æquales duob⁹ rectis. & hoc qm̄ ꝙ ſit triangulus proue nit nobis p̄ ſenſum, ꝙ aūt ei⁹ anguli ſint æquales binis rectis, ꝓuenit p cognitionem vſus: & hoc, qm̄ oīs triangulus eſt fm iſtā diſpōnem.

MANTINVS

ſcimus ipſū eſſ, vnáq; de eo ſcientiā habem⁹, nēpe, ꝙ eius anguli ſi ſunt æquales duob⁹ rectis. & ſic ex illa vniuerſali notitia, quæ eſt, videlicet ꝙ omnis triangulus ita ſe habet, adipiſcimur huiuſcemodi notitiam.

T.3.pars. *Quærendum enim in hunc modum* [a] *diſciplina eſt,* [b] *& non per medium, extremum cognoſcitur: quæcunque tam ſingularia ſunt, & non de ſubiecto aliquo.* [c] *Ante vero quam inducta ſit, aut acceperit ſyllogiſmus, modo quidem aliquo fortaſſe dicendum eſt ſcire, modo autem alio non. quod enim non ſciuit, ſi eſt ſimpliciter, hoc quomodo*
30 *ſciuit, quod duos rectos habet ſimpliciter? Sed manifeſtum, quòd is quidem ſcit, quoniam vniuerſaliter ſcit, ſimpliciter autem non ſcit.* [d]

Contradictio Tomitani.

30 Cognitio ſimpliciter, & vniuerſalis cognitio vti contraria hic diſtinguuntur. Oppoſitum autem apparet infra in tex. 14. vbi pro eadem cognitione habenda ſunt. Sed vide ſolutionem Tomitani.

Textus ſequentes, 4. 5. ac 6. cum ſuis commentarijs Iacob Mantinus in latinum non vertit, vel quòd in ſuo exemplari longe alijs, vt nobis retulit, fideliori non repperit, vel alia ratione fortaſſe id feciſſe tantus vir cenſendus eſt, quam modo ignoramus.

ABRAM

Tex.c.4. Sunt aūt quædā res, quarū cognitio fit, prout p̄diximus, patenter, & nō cognoſcit vltimū per aliqd̄ medium: cuiuſmodi ſunt oīa particularia, & q̄ non dicūtur de ſubiecto. Verūtamē ſi co-

BVRANA

Dixit Ariſto. Iam vero inueniuntur nonnulla: quorū cognitio, quēadmodum prius meminimus, eſt per ſamam, neq; cognoſcitur extremū per mediū: & hæc eſt forma omniū particulariū

ABRAM

si cognitio triãguli latentis priusquã detegat, & fiat de eo syllogismus, iã ꝑuenit nobis quodãmõ, sed nõ aliter, quo nã pacto possemus scire simpliciter fieri duobus rectis æquales angulos rei, quã esse simpliciter ignoramus: sed talis dispõnis cognitio ꝑfuerat quodãmodo: hoc est quatenus est sub vniuersali, non simpliciter.

Com. 4. Dixit. (Sunt aũt quędã res, quarum cognitio fit, prout diximꝰ patenter. idest, causa aũt, qua cognitio quarũdam rerũ pro aliquo suo attributo, & pro sui esse ꝓuenit simul est, quia esse quasdã res ꝑcipit sensu, & non syllo omnino, & earũ attributa noscuntur syllo. Et dũ dixit: Et nõ cognoscitur vltimũ per mediũ. idest, & nõ noscuntur res, quæ sunt vltimæ ꝑdicatione. Per mediũ, idest, quæ nõ prædicant de aliqua re, & reliquæ res ꝑdicant de illis. id enim, quod scit ꝑ mediũ, impossibile est quin ꝑdicet de aliqua re. Singularia aũt nõ prędicant de aliqua re oĩno, hoc est ꝑdicatione vl̃i ſm naturalem consuetudinem.

Deinde dixit: cuiusmodi sunt oĩa particularia, & quæ nõ dicũtur de subiecto. idest, cuiusmodi est dispositio omniũ particulariũ indiuiduorum, & quæ definiuntur in Libro Prædicamentorum, ꝙ non dicuntur de subiecto omnino.

Deinde dixit: Veruntamen cognitio trianguli latentis priusquã detegatur & fiat de eo syllis, iam peruenit nobis quodammodo, sed nõ aliter. idest, cùm ostẽsum sit, ꝙ cognitio

BVRANA

cularium, & quæ nõ dicuntur de subiecto: Sed antequã detegat triangulus occultus, et suꝑ ipso efficiat syllis, aliquo modo cognoscitur & modo alio nõ: qm̃ si nõ cognoscit de re, ꝙ sit simplr, qũo cognoscetur, ꝙ eius anguli sunt æquales duobꝰ rectis simplr. sed cognoscet hoc, modo aliquo, hoc est ex parte, qua ponitur sub vniuersali, simplr autem non cognoscetur. A

Dixit. Iam vero inueniunt nõnulla, quorũ cognitio, quemadmodum prius meminimꝰ, est ꝑ famã. sensus est, & cã, quare cognoscimꝰ nõnulla, ꝙ disponunt aliqua dispositione & ꝙ sunt simul, est: qm̃ nõnulla cognoscimus esse ꝑ sensum, nõ aũt per syllm penitus, dispõnes vero ipsorũ cognoscimus ꝑ syllm. Et inqt: nõ aũt cognoscit extremũ ꝑ mediũ. sensus ẽ, & nõ cognoscuntur ea, quæ sunt extrema, ꝑ media, hoc est, q̃ non ꝑdicant de aliquo, & reliqua prædicant de ipsis. qm̃ cuiꝰ cognitio est ꝑ mediũ, fieri nõ põt, vt non ꝑdicet de aliquo. Indiuidua vero non prędicant per modũ vl̃is & ſm consuetudinem naturalem. Com. 4 B C

Et ideo dixit; & hæc est forma omniũ particulariũ, & quæ non dicunt de subiecto. sensus est, & hæc est dispõ omniũ particulariũ indiuiduorũ, quæ definita sunt ĩ Libro Prædicamentorum, ꝙ nullo pacto prædicantur de subiecto.

Deinde dixit: antea vero q̃ detegat triangulus occultus, & suꝑ ipso efficiatur syllis, aliquo mõ cognoscitur, & modo alio non. sensus est, posteaq̃ monstratũ fuit, ꝙ cognitio

ABRAM

D gnitio rei per ſyllogiſmum ſit alia ab eius cognitione per ſenſum, in prompru eſt, ꝙ, ſoluamus ſophiſma notum, quo Sophiſtæ fallunt, & inferunt rem eſſe notam, ignotamq; ſimul.

Diceretur enim Sophiſtis, ꝙ ex quo detegitur triangulus, & ſit de eo ſyll̃s, ſcire ꝙ ei⁹ anguli ſint duobus rectis æquales, aduenit nobis ante ipſius detectionẽ quodammodo, & aliquo modo non aduenit. Nos itaq; ipſum quodammõ ignoramus, & quodã modo ſcim⁹, & nõ E ſcim⁹ & ignoramus ipſum vndiq;: quod erat dubiũ, quod inferebant.

Nam, priuſquam triangulus latens nobis detegatur, ſcimus in potentia, ꝙ eius anguli ſint duob⁹ rectis æquales, quatenus ſcimus illum vniuerſalẽ continentẽ hunc triangulum ſignatum. ſcĩdo enim eſſe angulos duobus rectis æquales de triangulo inquantum eſt triangulus, ſcimus illũ in potentia, & ignoramus in actu. hoc eſt dictu, ſcimus illum ex parte diſpoſitionis vniuerſalis, & ignoramus ex parte ſingu- F laris diſpoſitionis, quæ latet nos.

Dum aũt nobis detegit̃ pueniet nobis cognitio ſm ambas diſpõnes ſimul. Modus aũt huius ſophiſmatis, put infra referem⁹, fuit, q̃ illi coaptabant & deſcribebant, gratia exẽpli, quendã triangulũ taliter ꝙ nõ videat̃ ab illo, quẽ poſtea interrogare intẽdebant, & dicebant illi, putas ne vir optime, iã te ſcire oẽm triangulum habere ſuos angulos duobus rectis æquales?

Dum aute affirmaret, eduxerant illũ triãgulũ, qui eũ latebat, & dixe-

SVRANA

tio alicuius per ſyll̃m eſt alia à cognitiõe eiuſdẽ p ſenſum, & nos de proximo poterimus ſoluere ſophiſma celebratum, quo decipiunt Sophiſtę, & concludunt, ꝙ aliquid eſt notum & ignotum ſimul.

Si dixerim⁹ Sophiſtis, ꝙ anteq̃ detegatur triangulus, & de ipſo eſſ̃ ciatur ſyll̃s, cognitio ꝙ anguli ipſi⁹ ſunt æquales duobus rectis, pueniet nos ante detectionẽ aliquo mõ, & modo alio nõ peruenit, & nos ex parte ignoramus & ex parte cognoſcimus, & nõ ignoramus & cognoſcimus ex parte vna: & hoc eſt dubium, quod fecerunt conſequi.

Et hoc, qm̃ de triãgulo occulto, anteq̃ detegat̃, cognoſcimus, ꝙ ipſius anguli ſunt æquales duob⁹ rectis in potẽtia ex parte, qua cognoſcimus ipſum vt̃ cõprehendẽs hũc triangulũ determinatũ. & hoc, qm̃ cognoſcimus, ꝙ triangulus hẽt angulos æquales duobus rectis, ſm ꝙ triangulus: igit̃ cognoſcim⁹ ipſum in potẽtia & ignoramus ipſum in actu: hoc eſt cognoſcim⁹ ipſum ex parte diſpõnis vt̃s, & ignoramus ipſum ex parte diſpoſitionis ſingularis, qua ignoramus ipſum.

Poſtea vero q̃ detectus fuerit, iã accedit nobis cognitio de vtriſque diſpoſitionibus ſimul. Modus autem huius ſophiſmatis eſt quẽadmodum illud, de quo mentionem faciemus poſt hoc: quoniam formauerunt triangulum ſecundum diſpoſitionem, quæ non apparet: deinde interrogauerunt dicentes, an ne noſti ꝙ omnis trianguli anguli ſunt æquales binis rectis?

Cumq; dixiſſet ita: protulerunt illi hũc triangulũ occultũ, & dixe-

runt

ABRAM

dixerũt ei: noueras ne hunc triangulum habere suos angulos duob⁹ rectis æquales priusquam tibi detegeretur? dum vero dixerat, nesciebam hunc, dicebant illi, iam ergo noueras hunc & ignoraueras eum simul.

Huius aũt solutio est, qa quibat illis dicere, iã sciuerã alicũde illũ, & ignorauerã aliũde priusq̃ mihi detegeretur: id est, sciuerã illum ex parte vl̃is ipsum ambientis, & ignorauerã ipsum ex parte proprij particularis. Deinde tulit causam, qua triangulus latens sit talis dispõnis, hoc est actu ignotus, & potẽtia notus, & dixit: Quonam pacto possemus scire simpl̃r fieri duobus rectis æquales angulos rei, quam esse simpliciter ignoramus: idest, impossibile est, ꝙ iã actu peruenisset nobis cognitio vnius latentis trianguli priusquàm nobis detegat̃ ob rem vniuersalem.

Hic enim triangulus, priusq̃ nobis detegat̃, est ignot⁹ esse: de ignoto autẽ ipsum esse impossẽ est scire eius angulos esse duob⁹ rectis ęquales priusq̃ sciat̃ ipsum esse: est itaq; hinc ignotus, & notus, quatenus est in potentia dependens sub dispõne vniuersali, qua ipsum nouimus, scilicet, ꝙ cuiusq; triãguli anguli sint duobus rectis æquales.

BVRANA

runt illi, an ne nosti de hoc triangulo, ꝙ ei⁹ anguli sunt æquales binis rectis anteq̃ detegeret̃, an vero nõ noras? cũq; dixisset, nõ cognouerã, dixerũt, igitur cognoscebas ꝙ iste triãgulus habet angulos æquales binis rectis, & nõ cognoscebas simul? A

Soluit aũt ipse dubiũ hoc dicẽs, fortasse cognoscebã & ignorabam ex parte anteq̃ detegeretur: hoc est cognoscebã ipsum ex parte vl̃is cõprehẽdentis ipsum, & ignorabã ex ꝑte particularis appropriati. Et itẽ adduxit causam, ꝑꝑ quã triãgulus occultus fuit fm hanc dispõnẽ, hoc est ignotus in actu & cognit⁹ in potentia, & dixit: si de aliquo non cognosco ꝙ sit simpl̃r, quo cognoscã ꝙ eius anguli sunt æquales binis rectis simpl̃r? sensus est, ꝙ non potest fieri, vt habeamus scientiã in actu de hoc triangulo anteq̃ detegam⁹, quod de ipso ignoratur an sit. B

Cumq; ignotũ fuerit an sit, fieri nõ potest, vt cognoscamus eius angulos esse æquales binis rectis anteq̃ cognoscamus quòd sit: est igitur ignotus ex hac parte, cognoscitur autem ex parte, qua est in potentia subiectus dispositioni vniuersali, quam cognoscimus: puta, ꝙ omnis trianguli anguli sunt æquales binis rectis. C

ANT. INTER. TEX. IIII.

Vide. 2. Priorum. ca. 26.

Si vero non, quæ in Menone, [a] *dubitatio continget.* [b] *aut enim nihil addiscet, aut quæ nouit. Non enim iam, veluti quidam nituntur soluere, dicendum. an ne nosti omnem binarium, quòd par est, aut nõ? asserente autem, attulerunt quendam binarium, quem non existimabat esse: quare neque parem. Soluunt enim, non dicentes omnem scire binarium parem esse, sed quem sciunt, quòd binarius.*

Et

Dixit

ABRAM

Tex. cō. 5. D Et nisi talis esset dispō concluderet nobis ambiguitas relata in dubio Mēnonis, videlicet, q̄ homo aut nihil sciret, aut sciret quod præsciebat. Non cōuenit ā̄ soluere hoc dubiū, prout aliqui curabāt. illi enim quærebant dicētes, vr̄ ne tibi demonstratio cōstans oēm octonariū esse parē: respōso aūt q̄ sic, de tegebant octonariū, quē ille nesciebat esse, & dicebant ei, qui E cto sciebas ipsum esse parē? illi non putabas illū esse quonā̄ pa ita q̄ soluebant hanc ambiguitatē dicēdo, non diximus oēm octonariū esse parē, sed illum, quē sciueramus octonarium.

Com. 5. Dixit: Et nisi omnia quęsita poneremus esse huius dispōnis: hoc est dictu, q̄ alicunde sint nota, & aliūde ignota, id est nota ex parte vīs dispōnis, & ignota ex parte p̄priæ dispōnis, cōcluderet nobis ambiguitas relata in Libro Mēnonis circa disciplinæ conditionem, quia F scilicet esset inferendū: hoīem nescire rem, quā pœnitus ignorauerat, aut scire quod præsciebat.

Subtrictut aūt dubiū ipsum, quia erat apud eos vulgatum. Sic tñ fuerat, nō euadit qui aliq̄d addiscere l̄et quin illd̄ sciat, aut ipsum ignoret: si notū ei est, nō expedit viteri illud addiscere: si vero illud ignorat, dū ipsum offendit, ūde nolcere pōt illud esse sūū quæritū? Exēpli gr̄a, qui q̄rit seruū ausugientē, quē nō nouit, dū ille ei occurrit nō nosc̄it ip̄m. Tali itaq; argumēto ītendebat destruere ipsam disciplinā.

Plato

SYRANA

Dixit Aristo. Quòd si forma Tex. cō. nō est ita, accidet utiq; nobis intricatio, de qua mētio fit I libro Menone: et hoc, aut q̄ hō nō cognoscat aliquid, aut cognoscit quod antea cognoscebat. Non oportet aūt, vt soluam⁹ hoc dubiū; quēadmodū alī fuerūt solliciti I hoc soluēdo. qm̄ ipsi iter rogauerūt & dixerūt, anne putas dem̄ratū eē, q̄ ois octonari⁹ ē par, an nō? cum⁹ rūdisset ita, oñderūt octonariū, quē nō existimauerat esse: & quo cognoscebat, q̄ eēt par? soluūt aūt istā intricationē dicētes, ñ aīserim⁹ omnē octonariū esse parē, sed quē cognoscim⁹ eē octonariū.

Com. 5. Dixit: & si nō posuerimus, q̄ ois q̄sita se habēt fm hāc dispōnē, hoc est, q̄ cognoscūtur ex p̄te, & ignorātur ex p̄te: hoc ē cognoscunt ex p̄te dispōnis vīs, & ignorantur ex p̄te dispōnis appropriatæ: accidet vtiq; dubiū, de quo fit mētio in Libro Menone de dispōne disciplīæ: q̄d aūt sequtur ē, q̄ hō ant ñ cognoscat aliq̄d, q̄d ignoret, oīuo, aut cognoscat illud, q̄d ant cognoscebat.

Tacuit aūt dubitatū: quoniā erat celebratū apud ipsos: dubiū autem hoc se habet hunc in modum. fieri non potest, quin addiscēs aliquid, aut sciat illud, aut ignoret: q̄ si scit, nō est opus amplius, vt cognoscat ipsum: tñ aūt ignoret, quomō cognoscet, cum ipsum fuerit assecutus, q̄ est q̄situm suū? Puta in exēplo si eēt seruus, quē quæreremus: & hoc est dubiū, per q̄d intenditur disciplinam esse impossibilem

Et

ABRAM

Plato asit ex hoc argumento asserebat disciplinā ee reminiscentiā, sicq; concedebat quæsitū esse ꝑscitum priusquā sciatur. Notū enim est, ꝙ quæsitū naturaliter ignotū non potest fieri nobis actu notum. sed est potentia scibile.

Quare modus solutionis huius argumēti est, ꝙ dicatur illis, ꝙ si ꝙsitum esset simplr & vndiq; ignotū, nō esset iter, quo cognoscereturac etiā, si esset simplr notū, in cassum addisceretur, sed est alicūde notū, scilicet ex parte dispōnis continentis ipsum, & aliunde ignotum, ex ꝓte terminatæ dispōnis. Nos itaq; quærimus illud hinc, ex ꝓte, qua est ignotum, & dū ipsum offendimus, noscimus illud ob eam partē, qua est apud nos notum.

Cū autē retulerit argumentū Sophistarum cōmune, & modū solutionis huius argumenti, ait, ꝙ non expediat illud soluere, prout aliqui ipsum soluebant, dicens: Non cōuenit autem soluere hoc dubium, prout aliqui curabant.

Deinde retulit modū dubij & illius solutionē datā ab alijs. quæ asit dicit circa hæc, sunt per se intelligibilia. illi enī primo interrogabāt, prout ait, videt ne tibi iā te adeptū esse demonstratione scire omnem octonarium esse numerū parem?

Et, dū responderet, et asseret et sic, illi detegebant octonariū, qui eū latuerat, et dicebāt illi, sciueras ne hūc octonariū, qui est par? cū autē ille diceret, ꝙ non, mox dicebāt illi, tu ergo scisti & nescisti illum. Et similiter de triangulo & alijs rebus particularioribus suppositis, de monstratione noto.

Et

DVRANA

A

Et propter hoc dubiū, posuit Plato, ꝙ disciplina est recordatio: & monstrauit, ꝙ quæsitū est notum antequā cognoscatur: & ex hoc planum, ꝙ quæsitum ignotum ſm naturam, nō erit nobis notū in actu, sed erit notum in potentia.

Modus igitur soluēdi hoc dubiū est, vt dicatur: si quæsitū esset ignotum simpliciter & ſm oēs modos, non esset via ad cognoscendum ipsum: & si consimiliter esset cognitio sua simplr, esset vtiq; disciplina sua de omni: sed scit ex parte, & est B dispositio vniuersalis aggregata, & ignorat ex ꝓte, & est dispositio appropriata: igit quærimus ipsum ex ꝓte, qua ignorat, & cognoscimus id, cum ipsum assecuti fuerimus ex parte ista, qua cognoscitur.

Cūq; mentionem fecit de dubio Sophistarū, qui cōcat cum modo solutiōis istius dubij, dixit, ꝙ nō ē opus, vt soluat, quēadmodū soluerūt alij. Et iquit: nō est asit opus, vt soluamus hoc dubiū, quēadmodū solliciti fuerūt alij in hoc soluēdo.

Deinde mentionē fecit de modo C dubitationis, & solutiōe aliorū. qđ asit dixerūt de ipso in hoc, ē manifestū ꝑ se. & hoc, qm ipsi primū interrogabāt, quēadmodū diximus, anne vides cognitū ee ꝑ demſtrationē, ꝙ ois octonarius ē nūerus par?

Cūq; respondēs dixisset, ita, detexerūt ipsi octonariū occultū: & dixerunt, an ne nosti, ꝙ octonarius iste erat par? cūq; dixisset nō: ergo tu cognoscebas ipsum, & nō cognoscebas ipsum. & ita interrogauerunt de triāgulo ac reliquis particularibus, quæ ponuntur sub aliquo cognito per demonstrationē.

ABRAM

D Et alij curauerãt illud soluere dicendo, ꝙ esset respondendum illis, non sciuisse omnẽ octonariũ simpliciter esse parem, sed sciuisse demonstratione, esse numerũ parem omnẽ octonarium præscitum esse octonarium. Et, cùm significasset modũ illorũ solutionis, cœpit notificare modum sui erroris.

BVRANA

Et fuerũt solliciti nõnulli in ipso soluẽdo, quẽadmodũ inquit dicemus: non cognosco omnẽ octonarium simpliciter esse numerũ parem, sed qđ cognosco per demonstrationẽ est, ꝙ omnis octonarius, quẽ noui eẽ octonariũ, est nũerus par. cũq; exposuit modum solutionis ipsorum, cœpit & ipse declarare.

T.4 pars *At qui sciunt quidem, cuius demonstrationem habent, & cuius acceperunt: acceperunt autem non de omni, de quo vtiq; nouerant, quod*
triangulum, aut quod numerus, sed simpliciter de omni numero, atq;
E *triangulo. nulla enim propositio accipitur talis, quod quem tu nosti numerum, aut quam tu nosti rectilineam, sed de omni.* [a] *Cæterum, nihil*
pute, vetat, quod addiscit aliquis, est sic scire, est autem sic ignorare.
absurdum enim non si nouit quod. immodo quod addiscit, sed si ita,
vt inquantum addiscit, & sic.

ABRAM

Tex. cõ. 6. Verumtñ demonstratio, quæ illis prœuenerat, nõ prœuenerat de illo inquantũ esset res, quã sciuerat esse trigonũ, aut numerũ, sed de natura trigoni, & natura octonarij, neq; de aliqua ꝑmissarũ, quã præposuerit ꝑm aliquã conditionẽ, vt si adꝺceret, numerũ, quẽ nosti, aut rectitudinẽ linearũ, quas nosti, sed simpꝑr. vltra quod nihil impedit rem esse alicũde notam, & aliũde ignotã. Quare nõ est absonũ & nefas hominẽ procedere ad sciendũ aliquid, cuius notio quodãmodo prœcesserit, sed absurdũ esset, ꝓcedere ad sciendum aliquid ex ea parte, qua illud præsciuerat.

BVRANA

Dixit Aristoteles: Sed demon Tex. 6. 6.
F stratio, quæ peruenit ad ipsos, non peruenit declarans, ꝙ res, quã cognoui, ꝙ sit triangulus, aut numerus, sed ꝑm naturam trianguli, & ꝑm naturam octonarij: sed non per aliquam propositionẽ, quam cognoui cum conditione, per modũ numeri, quem noui, & rectitudinem linearum, quã nouit, sed simpliciter. Sed nihil prohibet, quin res cognoscaẽ ex parte, & ignoretur ex parte: non est autẽ mirum, neq; timor, si aliquis addiscat, quod aliquo modo scit, sed mirum esset, si addisceret ex parte, qua ipsum scit.

Et

Dixit,

ABRAM

Com.6. Et dixit: rem non esse, prout ij opinari sunt. demõstratio enĩ, qua cõstitit illis æquitas angulorũ duobus rectis, nõ constat his cõditionibus, quas illi putarẽt, videlicet constare de triãgulo, quẽ nouerãt esse triangulũ, sed de triangulo simplr. & ideo hæ cõditiones ẽt non inueniunt in aliqua ꝓmissarũ acceptarum in hmõi demonstratione. Et cũ hæ conditiones non insunt conclusionibus neq; præmissis, falsum est quod illi dicebant

Et dũ dixit: Veruntamen demonstratio, quæ illis præuenerat, non præuenerat de illo inquantũ esset res, quã sciuerat esse trigonum, aut numerum, sed de natura trigoni, & de natura octonarij. ideſt: sed demonstratio, quæ puenit apud illũ, qui instituit demonstrationem, ꝙ anguli trigoni sunt duobus rectis æquales, & ꝙ octonarĩ⁹ sit numer⁹ par, nõ peruenit illi nota inquantũ insit triãgulo, quẽ sciuerat eẽ trian gulum, aut octonario, quẽ sciuerat esse octonarium, sed triangulõ simpliciter & octonario simpliciter.

Et dũ dixit: Neq; de aliqua præmissarum, quam præposuerit sm aliquam conditionem, ideſt, neq; inuenitur inter præmissas, quæ acceptæ sunt in his duabus demonstrationibus, vlla præmissa, quę posita sit sm conditionem, hoc est ꝙ iniuncta sit illi talis cõditio, prout positum est in præmissis demonstrationis, qua monstratur octonarium esse numerum parẽ, quem nouerat non numerum simpliciter, dum dicitur, omnem octonarium esse numerum partibilem in duo media, & prout ponunt in demon-

EVRANA

Dixit: neq; sẽ hẽt res, quẽ admodum dixerũt isti, ꝙ demõstratio, quã fecerũt sup æqualitate angulorum duob⁹ rectis, nõ est cõstituta cũ ijs dispõnibus, quas existimauerunt. hoc est de triãgulo, quẽ nouerũt esse triãgulũ, sed cõstituta fuit de triãgulo simplr: & ppea conditiones istæ nõ inueniunt in aliqua ꝓpõnũ acceptarũ in hac demonstratione. ꝙ si nõ inueniunt in conclusione, neq; in ꝓpõnibus: igitur quod dixerunt est impossibile. Com.6. A

Et dixit: sed demonstratio, ꝙ peruenit ad ipsos, non peruenit declarans sm ꝙ est res, quã cognouit ꝙ sit triangulus, aut numerus, sed sm nãm triãguli & sm naturã numeri. sensus est, sed demõstratio perueniens ad eũ, qui fecit demstonẽ, ꝙ anguli trianguli sunt æquales duobns rectis, & ꝙ octonarius est numerus par, nõ peruenit ad eũ declarans, sm ꝙ triangulo inest, ꝙ cognoscat esse triãgulus, aut octonario, ꝙ cognoscat esse octonarius, sed peruenit ad eũ de triãgulo simpliciter, & de octonario simplr. B

Et dixit: sed nõ p aliquã ꝓpõnũ, quã posuerunt cũ conditione. sensus est, sed nõ inuenit in aliqua propositionum, quas posuerũt in istis duabus demstonibus, propõ posita cũ cõditione: hoc est, in qua ponas cõditionẽ: quẽadmodum sẽ hẽt dispositio posita in propõnibus demonstrationis, ꝙ octonarius ẽ numerus par, numerus quẽ cognoui, nõ aũt numerus simplr: ita vt dicatur, oĩs octonarius, quẽ scio eẽ octonarĩ⁹ numerum, diuidit in duo dimidia, quẽadmodũ posuerunt in demstone de triangulo, ꝙ eius an- C

ABRAM

D monſtratione, qua oſtenditur trigonum eſſe figuram rectilineam, quam ſciuerat eſſe talem.

Et hoc eſt, quod ſignificabat, dum dixit: Vt ſi adijceretur, numerum, quem noſti, aut rectitudinem linearum, quas noſti. Dum autē dixit, ſed ſimpliciter, ideſt, poſitę ſunt præmiſſæ ſimpliciter non ſecundū hanc conditionem. Deinde dixit: vltra quod nihil impedit rem eſſe alicunde notam, ideſt vltra quod, & ſi non ſoluatur dubium, ex hac
E parte ſolueretur, ex quo nihil impedit rem noſci aliquo modo, & neſciri alio modo.

Dum autem dixit, quare non eſt abſonum, & nefas hominem procedere ad ſciendum aliquid, cuius notio quodammodo præceſſerat, ſed abſurdum eſſet procedere ad ſciendum aliquid ex ea parte, qua illud præſciuerat, notificauit inde, ꝙ per hoc ſoluatur dubium Mennonis.

Quoniam nō eſt abſonum & nefandum, hominem procedere ad ſciendū aliqnid, quod alinnde præ-
F noſcat, & aliunde ignoret, adeo ꝙ procedat à parte, qua illud nouerit, ad partem, quā neſciat, immo hoc eſt neceſſariū: abſurdum vero nefandum eſſet, procedere ad ſciēdū ex, quā ſcit, & inquantū ipſam ſcit.

Et hoc putabat Mennon cōcludi ex eius oratione. Quod infertur vero, eſt alius modus, qui non eſt impoſſibilis, ſed neceſſarius, ſcilicet ꝙ procedat ab ipſa parte nota rei ad partem eius ignotam.

SVRANA

guli ſunt æquales binis rectis, & in deſcriptione trianguli, ꝙ eſt figura rectarum linearum, quam ipſe nouit, ꝙ eſt cum hoc.

Et hoc eſt, quod cōfeſſus eſt, cùm dixit, quēadmodum numerus, quē nouit, & rectitudo linearū, quam nouit. Dixit: ſed ſimplr. ſenſus eſt, ſed poſuerunt propōnes iſtas ſimpliciter, non cum iſta conditione. Deinde dixit: præterq̄ ꝙ nihil prohibet, quin cognoſcam aliquid ex parte. ſenſus eſt, præterq̄ ꝙ non ſolutum eſt dubium ex hac parte, ſed ſoluitur ex parte, qua nihil prohibet, quin ſciamus rem ex parte, & ignoremus eandem ex parte.

Dixit: ſed nō eſt mirum, neq; formido, ſi aliquis, quod addiſcit, quo dammodo ſcit, ſed mirum eſſet, ſi addiſceret rem ex parte, qua cognoſcit ipſam. Significat nobis, ꝙ per hoc ſoluitur dubium.

Et hoc, qm̄ non eſt mirum, neq; formido, ꝙ aliquis addiſcat aliqd, quod ſcit ex parte & ignoret ex parte, vſq; quo deueniat à modo, quo cognoſcit ipſum, ad modum, quo non cognoſcit ipſum, immo hoc eſt conſentaneum: ſed formido & mirum eſſet, ſi homo addiſceret aliquid ex parte, qua ſcit ipſum.

Et hoc ē, qd exiſtimauit Menon ſeq; ex dictis ſuis: ſed cōſentaneē ē, vt ſe habeat alio modo, quod videlicet nihil prohibeat, immo conueniens ſit, vt proceſſus fiat à parte cognita rei ad partem ignotā eiuſdē.

Quid

Quid sit Scire, quid Demonstratio, & quæ conditiones ad eius propositi requirantur. Quid sit Propositio, Immediatum principium, ac eorum species. Propositiones magis, quàm conclusiones credendas esse. Cap. 2. A

ANT. INTER. TEX. V.

31 Scire autem arbitramur vnumquodq; simpliciter, sed non sophi
32 sticè modo, qui est secundum accidens, cùm causam[b] existimamus cognoscere, propter quam res est, quòd illius causa est, & [c] non contingere hoc aliter se habere. Planum igitur, quòd tale aliquid scire est. nang; & non scientes, & scientes: illis quidem existimant ipsi sic se habere, scientes verò & habent.

Contradictiones Tomitani.

31 Aristoteles diffiniens scire, dicit ipsum esse cognoscere rem per suam causam. Aliter autem diffinit 1. Physi. 1. vbi ait, scire esse non tantum per causam cognoscere, sed per principia vsque ad elementa. 2. etiam Physi. 27. & 2. Poste. tex. 11. vult, scientiam fieri per plures causas, & non per causam. Sed vide solutionem Tomitani. B

32 Diffinit hic Arist. scire longè aliter quàm diffinierit ipsum in 6. Ethic. cap. 4. & 6. nam ibi ait, scientiam esse habitum demonstrativum. Sed vide solutionẽ Tomitani.

ABRAM

Tex. c. 7. Scire autem putamus singulas res vera scientia, nõ sophistico modo, qui est per accidens, dum scimus causam inferentem illas esse, & sciuerim[a] illam esse suam causam, & q̃ non cõtingat aliunde esse. Et notũ euidens est, quòd dispositio illius, qui scire aliquid putat, sit talis: vterq; enim, & qui sciuerit, & q̃ ne sciuerit rem, putat illam scire propter scire q̃ sui causam, excepto, quòd qui nescit

EVRANA

Dixit Aristoteles. Iam autẽ existimamus nos scire vnum quodq; scia vera, nõ sm modũ sophisticum, qui est per accidens, cùm cognoscimus cãm cõsequentem essentiã ipsius, & cognoscim⁹ q̃ est causa ipsius, et q̃ nõ poterit aliter esse. Planum autẽ, q̃ dispositio eius, qui scit aliquid, est hęc. & hoc, quoniã qui scit, & qui non scit, ambo existimant, q̃ sciũt rem ex parte, qua sciunt q̃ causam ipsius,

MANTINVS

Tex. c. 7. Scire autẽ arbitramur vnumquodq; simplr, & nõ sophistico mõ, qui est per accns, sed vera scia, cùm scimus cãm, ob quam illa res est, sci C musq; illã esse cãm illius rei, & q̃ nõ potest aliter se habere. Planũ igitur & notũ est, q̃ tale est ipm scire aliquid. nã & qui sciuerit aliquã rem vera scia, & qui eandẽ ignoraverit, ppterea q̃ illius rei causam scitũ, existimant se scire, & si in tũ, qui q̃ causam co

D iij gno-

ABRAM

D nescit illam, ęstimat illam scire, cum eius ęstimatio non sit vera. Cuius autē scientia est vera, illā scit per sui causam.

Cum notificasset, ꝙ
Com 7. omnis doctrina & disciplina fiat ex pręexistente cognitione, & soluisset dubia incidētia in hanc ꝓpositionē, videlicet ambiguitatem Mēnonis, & erroris Sophistarū, inchoauit notificationē conditionum p̄missarum demonstrationis simpliciter, hoc est, q̄ largitur eē & causam, quæ est certissima specierum demōstrationum ſm veritatem, & perfectissima ipsarum
37 ſm scientiā, quę est primò intēta ī hoc libro.

Et dixit: Scire autem putamus singulas res vera scientia non Sophistico modo, qui est ſm accidens, dum scimus causam inferentem illas esse, & sciuerimus illam esse suam causam, & ꝙ non contingat aliunde esse.

Vbi

BVRANA

sius, præterq̄ ꝙ qui non scit, existimat se scire causam, sed existimatio sua non ē vera: qui vero scit ſm veritatem, iā habet sciam per cām.

Posteaquā declarauit, ꝙ omnis doctrina & disciplina fit ex cognitione præcedente, & soluit dubium incidens in hac ꝓpositione, quod est dubium Menonis, & Sophisma Sophistarum, incipit exponere conditiones propositionum demōstrationis simpliciter. hoc est, quæ prębet essentiā & causam, quæ est magis secura intra species demonstrationis in veritate, & perfectioris scientiæ: & hoc est, quod primò intenditur in hoc libro.

Dixi: Iā autem existimamus nos scire vnūquodq; scientia vera, non ſm modū Sophisticū, qui est per accidens, cùm cognoscimus cām cōsequētem essentiā, & cognoscimus, ꝙ ē causa ipsius, & ꝙ nō pōt esse aliter.

Ponit

MANTINVS

gnouerit, vere scire dicat, qui vero eam ignorauerit, arbitretur aūt se scire, ob id ꝙ causam videatur cognoscer̄, idipsum existimat.

Postquā notificauit, omnē doctrinā & disciplinam fieri ex p̄cedenti cognitione, soluitq; ea dubia, q̄ contra hanc propositionē insurgebant, nēpe, dubium Menonis, & cauillationē Sophistarū, nūc incipit notificare eas cōditiones, quæ ꝓ ꝓpositionib⁹ ipsius demonstrationis absolutæ, seu simplicis, requirunt, hoc est, illius demonstrationis, q̄ ipsum esse, ipsamq; causam p̄stat. q̄ demōstratio, re vera, tutior atq; firmior ē cæteris alijs generib⁹ demōstrationum, perfectioremq; p̄stat notitiam: quod quidē est primū propositum huius Libri.

Inquit igit: Scire autem arbitramur vnūquodq;. simpliciter & nō Sophistico modo, qui est p accidens, sed vera sciētia, cū scimus cām, ob quam illa res est, scimusq; illam esse causam illius rei, & ꝙ nō pōt aliter se hēre.

Pro

ABRAM

Vbi adiecit, ipsius sci entiæ principaliter dicitur, hoc est, quæ nobis aduenit ex præcepta demõstratiõe, tres cõditiones. Quarum vna est, ꝙ adepta sit nobis notitia essendi rem sciam ob notitiã essendi suã causam. Secunda conditio, ꝙ noscentes nos ipsam esse ob suã cãm, sciamus illã esse sui cãm. Tertia, ꝙ sciamus impossibile esse illam esse ab alia cã ab illa.

Adiecit quidé huic scientiæ cõditionem, ꝙ scitum esse adeptũ, 38 sit ob causam, quia p illud distinguitur hęc demõstratio à demonstratiõe, quę Quia vocatur. Secundo vero adiecit conditionem, ꝙ cũ hoc scimuerimus illam esse sui causam, quia possumus nos scire rem esse ob aliquã rem, & per sui causam, præter qđ sciamus illã esse sui causam.

Tertio autem adiecit conditionẽ, ꝙ sciamus impossibile esse hanc rem esse ab alia causa ab ista, ad distinguendum inter causam essentialem & accidentalem, & causam æstimatam & veram.

Dixit

BVRANA

Ponit de scientia, quæ dicitur per antecessionem, hoc est, quã acquirimus per demonstrationem simpliciter, tres conditiones. Quarum vna est, vt sciamus rem eẽ, eo ꝙ scimus causam suam esse. Conditio secunda, vt sciamus, ꝙ res sit, ex pœ causæ ipsius. Tertia, vt sciamus, ꝙ nõ põt esse sine cã sua.

Posuit autem conditionem in hac scientia, vt habeamus essentiam sciti per causam: quoniam per hoc distinxit hanc demonstrationem à demonstratiõe, quæ vocatur Signum. Conditioné vero secundam, vt sciamus cum hoc, ꝙ est causa ipsius, quoniã aliquando scimus aliquid esse ex parte alterius, ꝙ est causa ipsius, absque eo, ꝙ sciamus, ꝙ sit ipsius causa.

Tertiam vero posuit, vt sciamus, ꝙ non potest esse sine illa causa: ad distinguẽdum inter causam essentialẽ & accidentalẽ, & causam imaginariam & veram.

Cum

MANTINVS

Pro vera ergo scia, ꝙ principalr dr scia, nempe, ꝙ ex præcepta demfone nobis traditur, tres supponit cõdões. Prima est, ꝓpterea ꝙ cognoscimus causam, ob quã aliqua res est, iõ cognoscimus illã rem esse. Secũda est, vt sciamus, ꝙ illa est causa, ob quã illa res est. Tertia est, vt sciamus, ꝙ illa res non põt reperiri abq; illa causa.

Supposuit autẽ prio in hmõi cognitiõe, vt rem cognitam cognoscamus ꝓpter suã causam: qa per hoc distinguitur hoc genus demõstrationis ab ea demonstratiõe, ꝙ vocat Signũ, seu demonstratio Quia. Secundõ ꝙ o cõditioné posuit, quæ est, vt præter id adhuc sciamus illam esse eius causam. nam nos qnq; scimus aliquã rẽ esse, pp aliquã aliã rem, ꝙ est eius cã, licet nescimus illã esse eius cãm.

Posuit deinde tertiã cõditionẽ, ꝙ est, vt sciamus ꝙ id, qđ cognoscimus, nõ potest reperiri abq; illa causa: & hoc vt distinguamus inter causam per se, & causam per accidẽs, & causam imaginatã, seu opinatã, & cãm veram.

Dixit

ABRAM

D Dixit autem [vera] vice dicendi primò, & in summo, ac si dixisset, euidens est, ꝙ nos sciamus singulas res iguotas, ꝑm scientiam primo dictã, non ꝑm sciẽtiam dictam ꝑm posterius. prout est scientia, quæ fit ex signis, neq; ꝑm sciẽtiam, nominis æquiuocationẽ appellatam. prout est scientia, quã inferunt orationes Sophisticæ. dũ illã ob sui causam sciuerimus, hoc est dum sciuerimus illam esse propter scire sui cãm.

E

Et, cùm induxisset hanc propositionẽ ꝑm ꝙ est per se nota, incẽpit ratiocinari pro ea testimonio, prout ei⁹ moris est exquirere orationes veras per testimonia ꝑm euidẽtię modũ. Et dixit: & notũ euidẽs est, ꝙ dispõ illi⁹, q̃ putat scir̃ aliq̃d sit talis, vsq; ad vltimũ illd̃, quod scripsimus.

F

Intendit, quòd signũ notans, ꝙ vera scĩa de aliqua re nobis adueniat ob sc̃iam suę causę ẽ, q̃a q̃ putat iã sciuisse aliquã rẽ ψa scĩa, id putat, q̃a ęstimat illã scire ob eius causam, siue illius scientia fuerit vera, siue non. discrimen enim

BVRANA

Cùm vero dixit vera, idem est, ac si dixisset, ꝑm prius & maxima: ac si diceret, planũ autem, ꝙ nos scimus vnũquodq; intelligibiliũ scientia, quæ dicitur per prius, & non scientia, quæ dicitur ꝑ posterius: quemadmodum scientia, quæ est per signa, non autem scientia per æquiuocationẽ nominis. quemadmodum sciẽtia, per quã componuntur rationes Sophisticæ. cũ cognoscimus ipsam ꝑ cãm suã, hoc est, cũ sciuerimus ꝙ sit ex parte scientiæ per cãm suã.

Postea vero quã adduxit propõnẽ istam ꝑm ꝙ est nota ꝙ se, cæpit disputare sup̃ hoc per testimonia secundũ consuetudinẽ suã; qua prosequit̃ sermones veros testimonijs ad modũ signorum, & dixit: Planum, ꝙ dispositio eius, q̃ scit aliquid, est hęc, vsq; ad finẽ eius, quod scripsit.

Sensus est: manifestum, ꝙ scientiam veram de aliquo acquirimus ex parte scientiæ per causam suam, ꝑpea ꝙ quicunque existimat, ꝙ scit aliquid scĩa vera, existimabit vtiq; hoc, quoniam ipse

MANTINVS

Dixit autẽ, vera scientia, pro eo, quod dixerat principalr̃, ac maximę, seu per prius. ac si dixerit, videtur autẽ, nos scire vnãquãq; rẽ ignotã, scientia dicta ꝑm prius, nõ dicta ꝑm posterius, vt ẽ illa sciẽtia, q̃ ex ipsis signis fit, seu à posteriori, vel ab effectu: neque scientia quoq; æquocæ dicta, vt est illa scientia, q̃ ex rõnib⁹ Sophisticis habetur. cũ eam per suã cognoscimus causam, videlicet cũ scimus ipsam rem esse, ꝓpterea quia scimus eius cãm.

Et postq̃ posuit hãc propõnẽ tãq̃ per se notã, incœpit eã ꝓbare, q̃ busdã testimonijs, vt sui moris est, dum rõnes veras ꝑ testimonia apparẽtia, seu euidẽtia comprobare nititur. Et dicit: planum igitur & notũ est, ꝙ tale est ipsum scire aliquid: vsq; in finẽ verborũ, quę scripsimus.

Id est, & vnũ ex indicijs, q̃ b⁹ nos ducimur, vt credam⁹ verã sc̃iam de aliqua re nos hẽre, propterea q̃a habem⁹ sc̃iam de eius causa, est ꝙ quicũq; arbitratur scire aliquam rẽ vera sciẽtia, ideo sic arbitratus

ABRAM

enim illorũ est, quia qui illam scriuerit vera scientia, scit illam per suam causam, qui vero nõ scit illam per sui causam, putat illam scire per sui causam, cùm illam non nouerit p causam sui.

BVRANA

se imaginatur se scire ipsum ex parte causæ ipsius: qm̃ hæc erit scĩa vera, aut non erit: prę terquam ꝙ differunt inter se: qm̃ qđ sciunt scientia vera, sciunt per causam suã, quod autem nõ sciunt scientia vera, existimant se scire p causam suam, cùm tamẽ non sciant per causam suam.

MANTINVS

tus est, quia putat eã rem scire pp suã cãm, & p hoc ei⁹ scĩa sit ꝟa, & q nõ scit eã rẽ vera scĩa, ipse tñ arbitrat eã scire. Sed ij differunt inter se; qm̃, qui p suã cãm rẽ cognoscit, sed qui nõ nouit eam uera scĩa, existimat eam cognoscere p suã causam, cum tñ non cognoscat eã p suã cãm. A

Contradictiones Tomitani.

33 *Vult hic Auer. demonstrationem simpliciter esse ab Arist. hic intentam, veluti perfectissimam demonstrationum omnium speciem. Supra autem in Proœmio tres species demonstrationum ait hic fuisse intentas. Sed vide solutionem Tomitani.* B

34 *Separat Auer. per definitionem ipsius scire, demonstrationem Quia, à demonstratione Propter quid, quæ fit per causam, ob quam &c. Oppositum est 1. Poste. cõ. 95. vbi ait, nomen demonstrationis, licet diuidatur in simpliciter, propter quid, & quia, & distinguantur vt magis, vel minus perfecta, non tamen à genere demonstrationis excluduntur. Quæ omnino pugnare videntur expresse. Sed vide concil. Tomitani.*

T. 5. pari. *Quare cuius simpliciter est scĩa, hoc impossibile aliter se habere.* [a] *Si igitur & alter est sciendi modus, posterius dicemus.* [b] *Dicimus autem & per demonstrationem cognoscere.* [c] *Demonstrationem vero dico, syllogismum scientialem. scientialem autem dico, secundum quem, eo quod ipsum habeamus, scimus.* C

Tex. c. 8. Hęc itaq; est dispõ illius, q̃ verę scit aliquã rem, & impossẽ est aliter esse. Sed inuenit alia spẽs veræ scĩæ, de qua vltimo loquemur. Veruntñ ea notitia, quã expedit curare esse speculandã pp veritatẽ, est ipsa demr̃o. Intẽdo autẽ p demr̃onẽ, syl-

Dixit Aristo. Hæc igitur est dispõ ei⁹, quod scit sm̃ veritatẽ: neq; fieri põt, vt sit sine hoc mõ. Sed inuenit ẽt spẽs alia scĩæ veræ, de qua dicemus in fine. p̃terq̃ ꝙ illa scĩarñ, quæ dirigit consideratiõnẽ ad veritatem, est demonstratio. volo ãt per

Id itaq;, cuius ẽ sciẽtia simpliciter, impossibile est aliter se habere. si igitur alter est sciendi modus, posterius dicet. id tñ, quod nos modo in ipsam veritatem ducere vr̃, simplr̃ demõstratio est. Intelligo autem demonstrationẽ, syllogismũ Tex. c. 8.

ABRAM

D syllm veracem, quo res scitur fm qđ est, non quo sciatur secundū ꝙ apud nos inuenitur.

Com.8. In hoc sermone, de quo meminimus, est definitio veræ scientię, hoc est, quæ primò dicitur, quod ēt est per se notum, ꝙ impossibile sit hanc scientiam esse aliter, quàm
E hoc modo, quem retulit. Et dum dixit: sed inuenitur alia species veræ scientiæ, de qua vltimò loquemur. intendit perfectam conceptionem, quæ fit definitionibus perfectis, de qua loquetur in Secundo Libro.

Et, dum notificasset, ꝙ eius intentū in hoc libro sit loqui de speciebus veræ scientiæ,
F quæ est assertio & cōceptio rei, de qua occurrit perfecta assertio, quę est ipsa demōstratio simplr, initiat⁹ est definitionē demōstrationis simplr, cuius præmissarū elocutionē & scientiā intendit in hoc libro, & ait:

Intendo aūt per demōstrationem, syllm veracē, quo res scitur fm id qđ est, non quo sciat fm qđ apud nos inue-

BVRANA

ꝑ demōnem syllm verū, ꝑ quē cognoscim⁹rem, ꝙ de ipsa aliqđ, nō aūt cognoscim⁹, fm ꝙ est tm.

Hęc est definitio scię tiæ veræ, de qua mentionem fecimus, hoc est, quę dicitur per excellentiam: & hęc est etiam scientia per se, quoniam fieri non potest, vt sit hęc scientia sine hoc mō, de quo mentionem fecimus. Cùm vero dixit: sed iam inuenitur species alia scientiæ veræ, de qua dicemus in fine. vult formationem perfectā, quę est in definitiōibus pfectis, de qua dicetur in tractatu 2.

Postea igitur quàm declarauit, ꝙ intentio sua in hoc tractatu est loqui de speciebus scię veræ, quæ sunt veritas & formatio de re, in qua cadit veritas perfecta, quæ est simpliciter, cœpit definire demonstrationē simpliciter, de cuius propositionibus ac scientia intendit loqui in hoc Libro. Et dixit:

Volo autem per demōstrationē, syllm verū, per quē cognoscimus, fm ꝙ de ipsa aliquid, nō aūt cognoscimus,

MANTINVS

gismū verū, quo res eo modo, quo est, cognoscitur, non quo apud nos existit.

Hęc sīla, quam nūc narrauit, est ipsa definitio veræ scię, quę scilicet dicta est fm pri⁹, seu principalis, estq; ꝑ se notum quoq; hanc scīam non posse fieri alio modo quàm hoc, quē nunc narrauit. Et dixit: si igit̄ alter est sciendi modus, posterius dicet̄ hoc est illa perfecta cognitio cōceptiua, quę nominat̄ formatio, quę scilicet fit ꝑ pfectas definitiones, de qua tractabit I Secundo Libro. Com.8

Et postq̄ notificauit eius propositū in hoc libro esse tractare de generibus veræ scię, q̄ est ipsa verificatio & formatio, q̄ de aliqua re habet̄, de qua scilicet fit pfecta verificatio, & illa quidē est ipsa demōstratio absoluta, & simpliciter, ideo incipit hic definire ipsam absolutā, seu simpliciter definitionem.

Et inquit: intelligo aūt per demōstrationē, syllm verū, quo res cognoscit̄ eo modo, quo est, nō ꝙ cognoscatur

ABRAM

inuenit, vbi syllis procedit in hac definitione vice generis. demõstratio .n. est syllis veræ figuræ. & id, quod dixit veracem, est loco dicendi syllm, qui componitur ex præmissis veris.

35 Et hæc est differentia, qua discernitur syllogismus demonstratiuus à syllogismo dialectico, quæ vis trium specierum demonstrationis fuerit, hoc est demonstratio quia, aut demonstratio causæ, vel quæ amplectitur ambas res simul, idest quæ esse & causam simul largitur. Syllogismus enim dialecticus est, qui componit' ex præmissis diuulgatis, nõ veracib⁹.

36 Dicẽdo autẽ, quo res scitur fm id quod est, non quo sciatur fm ꝙ apud nos inuenitur, est differentia, qua discernitur demonstratio simpliciter, hoc est quæ largitur simul esse & causam ipsa demonstratione: hoc.n. ẽ dicere, ac si dixisset, ex ꝑmissis veracibus, quibus sciatur res quęsita, inquantum illæ sunt causa essendi illam rem quæsitã, non inquan-

BVRANA

mus, fm ꝙ ẽ tm. Syllis ponit' in hac definitione loco generis. & hoc, qm̃ demonstratio est syllis ver⁹ in figura. Cũ aũt dixit, verus: idem est, ac si diceret, syllis compositus ex propositionibus veris.

Et hæc est differentia, per quam distinguitur syllis demonstratiuus à syllogismo dialectico, quæcunq; species fuerit triũ demonstrationum: hoc est demonstratio existentiæ, aut demõstratio causæ, aut quę componitur ex duabus dispõnibus simul, hoc ẽ, quę præbet existentiã & cãm simul. & hoc, qm̃ syllis dialecticus is ẽ, qui componitur ex propositionibus probabilibus non veris.

Cùm autem dixit: ꝑ quẽ cognoscit rem fm ꝙ de ipsa aliquid, non aũt cognoscit ipsam secundũ ꝙ est tãtũ. hæc est dr̃ia, per quã distinguit demõstrationem simplr̃, hoc est, q̃ præbet existentiã & causam simul, à demr̃one signi. & hoc est idẽ ac si dixisset, ex propositiõibus veris, per quas cognoscit quęsitũ, ex parte, qua sunt causæ rei quęsitæ, ꝙ sit, non aũt

MANTINVS

scatur eo mõ, quo apd nos extat. In hac ergo definitione, sumitur syllis, vice generis: qm̃ demõstratio est syllis, vera figura confectus. Et dum dicit verus, intelligit illũ syllm, q ex veris cõstat pręmissis. A

Et per hanc dr̃iam distinguitur syllis demõstratiuus à dialectico, qcũq; ille fuerit ex trib⁹ illis generib⁹ demõstrationũ: nempe vel sit demonstratio illa, quæ dr̃ demonstratio Quia ẽ, vel ab effectu, vel demonstratio ꝑꝑ quid, vel causę, vel demonstratio, q̃ vtrũq; istorũ simul amplectitur, nẽpe quæ & cãm, & eẽ simul præstat. nã syllis dialecticus constat ex pręmissis probabilibus, nõ ex veris. B

Et id, qd dicit, quo res cognoscat, nõ eo modo, quo apud nos est cognita: vult distinguere demõstrationẽ simplr̃, & absolutam, q̃ tradit simul esse & cãm, ab ipsa demõstratiõe qa, seu q̃ est sumpta ab effectu & ꝑ hoc vult innuere, ꝙ demõstratio est syllis cõstans ex ꝑmissis veris, quib⁹ dignoscit' res q̃sita, quatenus ipsę sunt cã illius rei q̃sitæ, quo ad C

ABRAM

D inquantum est causa solum scientiæ essendi illam rē, præter ꝙ sit ea essēdi extra animā.

Expedit.n. premissas demonis simpliciter, esse sm has duas adiectas conditiones, hoc est ꝙ sint causa conclusionis, & cā nostræ scientię de cōclusione. prout est, scire hīc esse lumē, quia hīc est ignis.
E scire enim, quōd hīc sit ignis, est cā quōd sciamus ꝙ hīc sit lumen, & causa essendi illud lumen. Sunt autem ambæ præmissæ syllogismi demonstrationis huius conditionis, qñ medius terminus est causa cōclusionis essendi, & causa nostræ scientiæ de ea.

Medius vero termi-
F nus demonstrationis, quia est causa nostræ scientiæ de conclusione solum, non causa essendi conclusionem extra mentem, prout est ostendere, hīc esse ignē, quia est fumus. nos enim scire esse fumū, est causa nos sciendi esse ignem, non causa essendi ignem, immo res est contra, qa ignis est causa essendi fumum. Sicq; id est ac si

AVERANA

autem ex parte, quæ sunt causa, vt sciatur, ꝙ sit hæc res tantum, absque eo, ꝙ sit causa vt sit extra animam.

Et hoc, qm̄ oportet demonstrationē habere propositiones cum his duabus conditionibus, hoc est ꝙ sint cā conclusionis, & cā, ꝙ sciamus conclusionē quēadmodum si sciat, ꝙ hoc in loco est lumen, ppea ꝙ in ipso ē ignis: qm̄ cognitio ꝙ in ipso est ignis, est cā cognitionis, ꝙ in ipso est lumen, & cā ꝙ sit lux. Atqui erunt ambę propositiones cum hac cōditione in syllo demonstratiuo, cūm termin⁹ medius erit cā cōclonis ꝙ fit, & cā vt cognoscamus ipsam.

Sed in signo, medius terminus est tantummodo causa vt cognoscamus cōclusionem, non autem, vt conclusio sit extra intellectū. quēadmodū, si monstraremus, ꝙ hoc in loco est ignis, propterea quōd in ipso est fumus: qm̄ cognitio, ꝙ fumus in ipso sit, est causa cognitionis ꝙ ignis sit, non autem causa, ꝙ ignis sit. sed res se habet in contrarium: quoniam ignis est

MANTINVS

ad eius esse, non quatenus est cā, vt sciamus illā rē esse solum, & ꝙ nō sit causa, vt illa res sit extra animam.

Demōstratio.n. absoluta, oportet vt habeant eius præmissæ istas duas cōditiones, videlicet vt sint cā conclusionis, et cā, vt nos cognoscamus conclusionē. vt, cūm scimus in hoc loco reperiri lumen, ppea quia in eo est ignis. nam scire nostrum, ꝙ ibi est ignis, est causa vt sciamus ꝙ ibi est lumen, & est cā vt lumē sit. At in syllo demōstratiuo ꝓmissæ ita se habent, cū terminus medius fuerit causa cōclusionis, quo ad esse, et causa, vt eam cognoscamus.

Sed ipsius signi, seu demonis ab effectu, termin⁹ medius est cā, vt cognoscamus solū conclonē, sed nō est cā vt conclusio hēat essē extra intellectū. vt cūm probat, ꝙ in hoc loco est ignis, qa in eo est fumus. nam scire nostrum, ꝙ est ibi ignis, ē cā, ob quā sciam⁹ reperiri ibi ignē, sed nō est causa, vt reperiatur ipsa cōclusio extra intellectū: immo res in cōtrariū se habet, nē-

pe,

ABRAM

si dixisset, quo res scitur, inquantum est ens secundum se, non quo sciatur, inquantum est apud nos, preter quòd sit ens secundum se.

BVRANA

est causa, vt fumus sit: ac si dixisset, cùm cognoscimus rem, secundum ꝙ in ipso est per se, non autem cognoscimus secundum ꝙ est apud nos absq; eo, ꝙ sit in ipsa per se.

MANTINVS

pe, quod ignis est cā fumi: ac si dixerit. quo res cognoscitur, quatenus ꝑ illud reperit per se, non ꝙ sciatur secundū id, qđ reperiat apud nos; licet non reperiatur per illud. A

Contradictiones Tomitani.

35 Distinguit Auer. syllogismum demonstratiuum à Topico, quòd demonstratiuus est verus, seu verax. Oppositum voluit Aristo. 1. Posteriorū tex. 16. & Auer. ibidem. nam & topicus est, qui veritatem, considerat. Sed vide conciliationem Tomitani.

36 Ait Auer. Demonstrationem Quia, eo à cæteris distingui, quòd sit per causam scientia, non per causam rei. Huius oppositum legitur in tex. 30. Huius, & in com. 95. B vbi manifestatur demonstrationem Quia, fieri quatuor modis. primo ab effectu conuertibili. secundo ab effectu non conuertibili. tertio à causa mediata. Quarto à causa remota. igitur demonstratio Quia, fit nonnunquam per causam rei, non autem semper per causam scientia in nobis tantum. Sed vide solutionem Tomitani.

T.5 pars [a] Si itaq; est ipsum scire, quale posuimus, necesse & demonstratiuam scientiam ex veris esse, & primis, & [b] immediatis, & notioribus, & prioribus, & causis cōclusionis. sic enim erunt & principia propria eius, quod demonstratur. syllogismus enim erit & sine his, demonstratio autem non erit: non enim faciet scientiam.

Tex.c.9. Nostra itaq; est scire rem, prout prępo suimus, & ꝑassumpsimus scientia vera, vt demonstrationis pręmissæ sint veraces, & primæ immediatę, et notiores conclusione, eiusq; causa: sic enim ea est proportionata rei, quæ per ipsam ostē ditur. Syllogismus autem cōtingit esse absque nexu conditionū,

Dixit Aristoteles: igit̄ dispō, qua scimus rē sciētia vera, quēadmodū ꝑdiximus ac posuim⁹, est vt ꝓpōnes demr̄onis sint veræ, & primæ, immediatæ, & sint magis notæ, q̄ cōclusio, & sint cā, vt ꝑ hūc modū sint proportionatę rei, q̄ mōstrat̄. atqui syll̄s quidem erit & sine aggregatione istarū con-

Si itaq; est scire rē vt præposuimus, ꝙ vera scīa cognoscamus, erūt ꝑmissę huius demr̄onis, q̄ talem præstat scīam, necessariò veræ, ac prima & ex se nota principia, nec ꝑ mediū nota, ac ipsa cōclusione notiores, illiusq; cāæ: sicq; illi rei, cuius scīam quęrimus, proprię erūt. syll̄s enim erit et[illegible] fi[illegible] Tex.c.9. C

ABRAM

D tionum, sed non demonstratio, quoniã absq; contextu harum conditionum non est scire rem vera scientia.

Com. 9. Dum præassumpserat quid sit scĩa quærenda per demonstrationem, protendit inde ad scĩam conditionum suarum præmissarum, & dixit: No-
E stra itaq; est scire rem, prout præposuimus. & ꝑassumpsimus scientia vera .i. nostra intẽtio de demonstratione est, vt sciamus rem vera scĩa, & summa veritate, prout preassumpsim⁹. Et hinc sequit, ꝙ demonstrationis ꝑmissæ, q̃ adipisci nos faciunt hãc scĩam, sint veraces, & prima principia ꝑ se nota, nõ no-
F ta ꝑ mediũ, i. ꝑ sylm; & tertio ꝙ sint notiores cõclusione: & q̃rto ꝙ sint cãcõclonis. sicq; hoc pacto .i. essendi cã erunt propriores rei, q̃ per illas ostenditur.

Deinde dixit: sylls ãt contingit esse absq; nexu harũ conditionũ. i. vel sylls dialectic⁹, aut ꝑsuasiuus, aut apparẽs. dũ aũt dicit: sed nõ demõstratio. intẽdit demõstrationẽ simplr.

Dicẽdo

BVRANA

conditionũ, demonstratio autẽ nõ erit, propterea ꝙ sine aggregatione istarum conditionũ nõ scietur res scientia vera.

Posteaq̃ posuit, quid sit scĩa quæsiti per demonstrationem: procedit ex hoc ad sciẽdas cõditiones demõstrationis ipsius. Et dixit: igitur dispositio, qua sciamus rem scĩa vera quẽadmodũ ꝑdixim⁹. Sensus est, intentio nostra per demõstrationem est, vt cognoscamus rem scĩa vera, et in fine veritatis, sm ꝙ posuimus. Et sequit ex hoc, vt sint ꝓpõnes demr̃onis, per quas acquirimus scĩam istã, verę, & principia prima cognita ꝑ se, non nota per mediũ, hoc ẽ per sylm, et ꝙ tertio sint notiores cõclone, & ꝙ quarto sint cã cõclusionis: & ita erũt ꝓportionatę rei, q̃ mõstrat ꝑ ipsam, hoc est in eo, quo sunt causa.

Deinde dixit: iã ψo erit sylls absq; eo, ꝙ cõgregent istæ cõdõnes, hoc est, aut sylls dialectic⁹, aut tẽtatiuus, aut apparens. et dixit: sed demr̃o, nõ ĩtelligit demõstrationẽ simplr.

Et

MANTINVS

sine his cõdõnibus, demr̃atio autẽ non. nisi enim hmõi insimul coeãt cõditiones, nihil vera scientia sciri poterit.

Postquã posuit q̃d sit illa scĩa, q̃ ꝑ demõstrationem q̃ritur, transit nunc ad notitiam cõditionũ pręmissarum eius, et dicit: si itaq; est scire rẽ vera scĩa, vt ꝑposuimus: hoc ẽ, si ꝓpositũ nostrum ipsius demõstrationis est, vt sciamus rẽ vera scĩa, et maxima veritate, vt ꝓposuimus, sequit igit ex hoc, vt ꝑmissę ipsi⁹ demonstrationis, quæ huiuscemodi ꝑstãt notitiam, necessariò sint veræ, atq; prima principia per se nota, & nõ nota ꝑ mediũ, hoc est, per sylm: tertio, vt sint notiores cõclusione: quarto, vt sint causa conclusionis, & hac rõne erunt proportionatæ, vel ꝓpriæ illi rei, q̃ per eas declarat: nẽpe, quia est causa. Com. 9.

Mox dixit: sylls .n. erit ẽt sine his cõdõnibus, hoc ẽ vel sylls dialectic⁹, vl rhetoric⁹, vel apparẽs. Deinde dicit: demonstratio aũt non erit, hoc est, demonstratio absoluta.

D.d.

ABRAM

Dicēdo ꝙ o: qm̄ absq; contextu harū conditionū nō est scire rem vera scia, intendit veritatē summā. Et post quā pronunciauit cōnexū harum conditionum ipsis præmissis, in cœpit notificare modū nexus harū conditionum ipsis demonstrationis præmissis,

SVRANA

Et dixit: ꝙ sine aggregatione istarū cōditionū non scit res scia vera, hoc ē, veritas q̄ est I fine. Sed postea q̄ enūciauit necessitatē istarū cōditionū in ꝓpōnibus; cœpit enarrare modum necessitatis istarum conditionum in propositionibus demōstratiuis.

MANTINVS

D.d. nisi .n. sit coeant A hmōi cōdōnes, nihil poterit sciri vera scia: hoc ē sm maximā veritatē. Et postq̄ dixit, oportere dari hmōi cōditiones in ipsis p̄missis, aggredit nūc notificare cām, ob quā fuit necessariū, vt in ipsis p̄missis demōnis, ponātur hmōi conditiones.

T.5 pars *vera quidem igitur oportet esse: [a] quoniam non est non ens scire, vt quòd diameter commensurabilis. Ex primis autem indemonstrabilibus, quoniam non sciet non habens demonstrationem ipsorum. scire enim, quorum demonstratio est, non secundum accidens, habere demonstrationem est.* B

T.c 10. Necessario quidē p̄missas demonstrationis oportet eē veraces. quoniam ipsas esse mēdaces cogeret nos scire qđ non est. vt ꝙ sciamus diametrū esse costę commūnem. oportet ēt demōstrationis præmissas eē immediatas, & non indigentes demonstratione. nam, si essent mediatæ, nullo alio itinere esset eas scire nisi demonstratione. qm̄ rem sciri vera sciētia non sm accidēs, est sciri per demonstrationem.

Dixit,

Dixit Aristoteles: Quòdq; sunt propositiones demonstrationis veræ, sequitur ex necessitate. quoniam, si essent falsæ, sequeret, ꝙ sciremꝰ id, quod nō est: quē admodū si sciremus diametrum cōicare cū costa: & segt ēt, vt sint ꝓpōnes demonstratiōis immediatæ. & hoc, qm̄ si fuerint mediatæ, nō possent sciri nisi per demr̄onē: qm̄ dispositio, vt sciat res scia vera, nō p accidēs, est vt sciatur per demonstrationem.

Dixit,

Quòd itaq; p̄missas demonstrationis T.c 10. oporteat veras esse, manifestū est. Quoniam, si essent falsæ, id, quod non est, scire oporteret, vt diametrū esse costæ cō C mensurabilē. Oportet quoq; eas immediatas esse non indigentes demonstratione. quoniam, si essent mediatę, non possent sciri, nisi p demonstrationem. nam rem scire vera scientia, & non ex accidenti, est per demonstrationem cognoscere.

Ingt

ABRAM

Cō. 10. Dixit: qñ ipſas eſſe
D mendaces cogerent nos
ſcire qd non eſt. ideſt,
quia, dū præmiſſę ſunt
falſæ, concluſiones ét
ſunt falſæ. & hoc quidē eſt pro maiori par-
te. Ille n. iā cōmonſtra
uit I LibroPriorū Ana
lyticorū, ꝙ cōtīgat fie
ri cōcluſiones veras ex
ꝓmiſſis falſis, ſed hoc
ſecundum accidens.

Et dū dixit; Oportet
E ēt demonſtrationis ꝓ-
miſſas eſſe immedia-
tas. intēdit demonſtra
tiōes ſimplices, & illę,
ſunt, de quibus dr̄ de-
monſtrationis nomē
primo. et ſunt demon
ſtrationes, quæ con-
ſtruunt ex ꝓmiſſis ve-
ris naturaliter primis.
hę. n. dmſones nō indi
gent alijs, cū alię indi-
geāt illis. Quicqd aūt
eſt cā eſſēdi aliquā rē
F ſub aliqua diſpōne, id
veriꝰ ē ſm illā diſpōnē.
hoc eſt dictu, ꝙ primę
dmſones ſint cā eſſēdi
hāc cōdōnē ſecūdis de
mōſtrationibus. i. q̄rū
ꝓmiſſæ ſunt mediatæ.

Primę itaq; demon-
ſtrationes verius de-
mōſtratiōes nomināt-
ur. & hoc innuit dum
ait: nā, ſi eſſent media-
tæ, nullo alio eſſet eas
ſcīr, niſi demſone, id ē
ac ſi dixiſſet vice ho-
rum

BVRANA

Dixit: qñ, ſi eſſent fal
ſæ, ſequeretur, vt ſci-
remus id, qd non eſt.
ſenſus eſt, qñ ex pro-
poſitionibus falſis, in
eo, quo ſunt falſæ, ſe-
quunt cōcluſiones fal
ſæ: & hoc vt plīm, qa iā
declarauit in Lib. Syl-
logiſmi, ꝙ cōcluſiones
verę ſunt ex propoſi-
tionibus falſis, ſed hoc
eſt per accidens.

Et dixit: ſeq ꝫ, vt ſint
propōnes dmſonis im
mediatæ. intelligit de-
mōſtratiōes ſimplices:
& hę ſunt, deq̄ bꝰ dr̄ no
mē demſonis ſm priꝰ:
& hę ſunt demſones, q̄
cōponūtur ex ꝓpōni-
bus veris primis ſm na
turā. & hoc, qñ iſtę de
mōſtratiōes hę ſūt, q̄
bꝰ nō ē opꝰ niſi duabꝰ,
reliqs ꝟo ē opus. Sed
oē, qd eſt cā, vt aliqua
diſpō inſit alicui rei, ē
magis verū q̄ id, cui in
eſt diſpō: hoc ē, ſi ſunt
dmſones prīę, ſunt cā,
vt inſit hæc diſpō de-
monſtrationibus ſecū
dis, hoc eſt, quarū pro
pōnes ſunt mediatæ.

De demonſtrationi-
bus ꝟo primis magis
verificatur nomen de
mōſtrationis. & hoc ſi
gnificauit, cū dixit: &
hoc, ſi fuerint media-
tæ, nō erit via, vt ſcian
tur, niſi ꝑ dmſonē. qđ
idem

MANTINVS

Inquit: quoniam, ſi Cō. 10.
eſſent falſę, oporteret
ſcire id, quod non eſt.
ac ſi dicat, quòd ſi prę
miſſę ſint falſæ, earum
cōcſiones quoq; erunt
falſæ. & hoc ut in pluri
bus. nā I Libro Priorū
iā probauit, poſſe fieri
veras cōcluſiones ex ꝓ
miſſis falſis. Sed hoc
per accidens.

D d. oportet quoque
eas immediatas eſſe.
& ſtelligit de ſimplici-
bus demſonibus, q̄ pri
mo & principaliter di-
cunt demſones, & ſūt
illę demſones, q̄ ex ꝓ-
miſſis veris ac natura
primis cōſtituunt, qñ
huiuſmodi demōſtra-
tiones nō indigēt alijs,
alię vero his indigent.
Quicquid. n. eſt cauſa, vt aliquid ſit tale,
illud quidem uerius
eſt tale, hoc eſt, quòd
demonſtrationes pri-
mæ ſunt cauſa, vt hoc
inſit ſecundis demon-
ſtrationibus, quarum
ſcilicet pręmiſſæ ſunt
mediatæ.

Ergo primę demſo-
nes, verius dicunt de-
monſtratiōes. Et hoc
innuebat, dum dixit:
qñ, ſi eſſent mediatæ,
non poſſent ſciri niſi
per demſonē: ac ſi di-
xiſſet, non erunt de-
mon-

ABRAM

rum verborum, ꝙ illę nō sint demōstratiōes per se, sed p aliud: principalis aūt demonstratio est illa, quæ p se est demonstratio.

Et dixit: nullo alio itinere esset eas scire, nisi demonstratione, quia quod scitur vera scia, aut scitur p se, aut scit per demfonem nō fm vllam accidentis spém. Ac iterū, quia si præsumeremus demōstrationū præmissas non esse p se notas, sequeretur illas esse demōstratione scitas, & si hoc esset demfonis vt demōstratio, sequeretur rē procedere in infinitū, aut commōstrationē fieri circulo, prout infra ostendemus.

Igitur præmissæ demōstrationis, inquantum est demōstratio, & per se, oportet quòd sint primæ, non scitæ per medium aliquod, & ꝙ demōstrationes, quarum præmissę sunt
37 scitæ per aliquod medium, sint æquiuocè dictę cum illis. & verisimile est, quòd hanc rem intēdat, dum ait: oportet etiam demonstrationum præmissas esse immediatas, vsque ad vltimū illud, quod scriptum est.

BVRANA

idem est, ac si dixisset, non sunt demonstrationes per se, sed aliæ: sed demonstratio fm prius, est illa, quæ ē demonstratio per se.

Et dixit: non est via, vt sciatur, nisi per demonstrationem: qm̄ quod scitur scientia vera, aut scitur ex seipso, aut scitur per demonstrationē, non per speciem accidentis. Præterea, si ponamus, ꝙ primæ demōstrationum non sunt notæ p se, sequetur, vt sint notæ p demonstrationē. ꝙ si hoc insit demonstrationi fm ꝙ demfo, sequę proceſſus in infinitum, aut vt sit monstratio in circulū, fm ꝙ declarabit postea.

Oportet igit, vt propositiones demonstrationis, fm ꝙ est demōstratio, & p se, sint primæ, non cognitæ per terminum medium. & quòd demōstrationes, quarum propositiōes cognoscuntur per medium, dicantur cū istis per æquiuocationem nominis. & videtur esse hoc illud, quod voluit, dum inquit: & sequitur, vt propositiones demōstratiōis immediatæ, vsq; ad finem eius, quod scripsimus.

MANTINVS

monstrationes per se, A
sed per alia, cùm tñ ipsa principalis demonstratio, seu dicta fm prius, sit illa, quæ est per se demonstratio.

Dixit autē: qm̄ non pñt sciri nisi demonstratione: ppea, quia id, quod vere scitur, vel scit p se, vel p demonstrationē, non ex accidēti. Ad hęc, si cōcederem ipsas ꝓmissas, seu primas ꝓpōnes demō B
strationū, nō esse p se notas: ergo scirent per demfonē, & si hoc attineret ad demfonem, vt demonstratio est, tunc oporteret rē procedere in infinitū. vel vt fiat demōstatio circularis, vt post hoc exponemus.

Propositiōes ergo de monstratiōis quaten est demōstratio, & est p se demonstratio, de- C
bent oīno esse primæ, nō cognitæ p mediū, & sic illæ demfones, quarū præmissæ sunt cognitæ p mediū, debent dici demōstrationes æquiuoce in cōparatione ad illas. Et vr, ꝙ hoc intelligebat, dū dixit: Oportet autem præmissas demonstrationis eē immediatas, vsq; in finem verborum, quæ scripsimus.

Contradictio Tomitani.

D

37 *Vult Auer. simplicem demonstrationem, siue immediatam, & quæ vnico absoluitur syllogismo, vel medio, non conuenire in nomine demonstrationis vnioce cum ea, quæ pluribus medijs absoluitur. Oppositum autem affirmat 1. Topic. ca. 1. vbi vnico demonstrationis nomine diffiniuntur. Vniuocorũ aũt est definitio. Sed vide sol. Tom.*

T. 5. pars *Causas quoq; & notiora oportet esse, & priora. causas quidem, quoniam tunc scimus, quando causam cognoscimus: & priora, siquidem causa: [a] & præcognita, non solum altero modo, eo quòd intelligantur, sed & eo quòd cognoscantur quòd sunt.*

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
T. c. 11. Et necessario oportet demonstrationũ præmissas esse cãm, ac ẽt esse priores & notiores. cãm quidem, quia qui rẽ intẽdit scire vera scĩa, illã nititur scire per eius cãm. priores autem, q̃a sunt causæ. & notiores, s. secundum duas prẹnotionis species, videlicet primo quid significent, & secundo ꝙ sint, hoc est veraces.	Et dixit Aristoteles: & sequit ex necessitate, vt sint propositiões demr̃onis cã, & sint priores, & notiores. cã quidẽ, qm̃ qui solicit⁹ est, vt sciat aliquid sciẽtia vera, sciet ipsum per cãm suam. priores autẽ, quia erunt causę. notiores vero sm̃ duas spẽs, vnã, secundum ꝙ significant, alterã, ꝙ sunt, hoc est veræ.	Oportet autẽ præmissas demõstrationis eẽ causam, priores quoq; & notiores. causam quidẽ, qm̃ tunc vere arbitramur scire, cũ causam rei cognoscim⁹. sunt autem priores, quia sunt causæ. notiores vero dupliciter: primo quidem, vt sciat quid significent, secundo quòd ipsæ sint, s. veræ. T. c. 11.
F Cõ. 11. Cũ supposuit, quòd oporteat veram scĩam præassumere præmissas dispositas, ꝓut præposuerat, intendit hoc commonstrare, & ait: Et necessario oportet demonstrationũ præmissas eẽ causam, idest ꝙ ipsarum medius terminus sit causa maioris extremi, hoc est essendi ipsum maius sm̃ se, non tantum causa ines-	Posteaquã posuit, ꝙ oportet scĩam veram ꝓuenire ex ꝓpõnib⁹ cũ illis conditionibus, quas posuit, nũc solicitus est in hoc declarando, & dixit: & sequit, vt sint ꝓpõnes demr̃onis, cã, hoc est, vt sit terminus medius cã maioris extremitatis, hoc est existentiæ maioris per se, non autem causa, vt maior insit minori	Cum prẹposuerat veram scĩam debere fieri ex ꝓpõnibus habentibus illas conditiones, quas narrauit, nũc aggredit id probare, & dicit: Oportet aũt p̃missas demr̃onis esse cãm: hoc est, vt medius terminus in eis sit cã maioris extremitatis, hoc est, vt ipsamet maior extremitas sit, nõ ꝙ sit causa, vt maior extremitas Cõ. 11.

Digressio. Num medi⁹ terminus sit cā maioris vl' minoris extremi, an vtriusq;.

ABRAM

inessendi maius minori, prout dicebat Auic.

Neq; solū causa minoris, prout putauit Abunnazar Alpharabius, qui tale assumit in demonstrationibus simpliciter, hoc est in demōstrationib⁹, quæ largiuntur cām & esse simul, de quibus fit hic sermo. Esse ꝟo demōstrationis medium terminū causam amborū extremorum: hoc est maioris & minoris, est quid accidens illi.

Ideoq; iniquum est, ꝙ putetur esse de conditionibus demonstratiōis simpliciter, quòd medius termin⁹ sit amborū extremorū causa, sed est quædam res, quæ accidit quibusdā demōstrationibus simpliciter, & iccirco non cōuenit partiri demōstrationem in has partes, adeo quòd demonstrationes simpliciter sint, quarū medius termin⁹ est causa alterius extremorum, vel amborum. illum enim eē causam amborum fit per accidens, illum autem eē solum causam minoris, non occurrit omnino, nisi ab eo, qđ est, ipsum esse, sequatur maius inesse minori,

BVRANA

nori tm̄, quemadmodum dixit Alis Senæ.

Neq; causa existētiæ minoris tm̄, quēadmodū existimauit Abunnazar, qui accepit hoc in demonstrationibus simplicibus, hoc est demonstrationibus, quæ sunt causæ & existētiæ simul, de quib⁹ sermo in pn̄tia. Cęterū, si est demr̄o, inuenitur medius terminus cā ambabus extremitatibus, hoc ē maiori & minori, & est res accn̄s ipsi.

Et propterea, qui existimat, ꝙ ex conditionibus demōstrationis simplicis est, vt terminus medi⁹ sit causa ambarum extremitatum, non recte putat. hoc. n. est accidens parti demonstrationum simplicium, & ideo non oportet, vt diuidatur demonstratio in istas partes, ita vt dicatur, quòd demōstrationū simplicium, aliæ sunt, in quib⁹ terminus medius est causa vni duarum extremitatū, aut vtrisq;. & hoc, quoniā quòd sit causa vtrisq; est per accidens: quòd autem sit causa minori tantum, non contingit oīno. & hoc, quoniam, si nō sequitur ex eo, quòd ipse ē, vt maior

MANTINVS

mitas insit minori tantum, vt dicit Auicēna. A

Neque vt sit cā ipsius minoris tm̄, vt videt ꝙ Alfarabius sic ītelligat de demr̄onibus absolutis, quæ, s. sunt illæ demonstrationes, q̄ amplectunt vnam cām & esse, de q̄bus nunc sermonem habemus hic. At ꝙ in ipsa demr̄one terminus medius sit cā vtriusq; extremitatis, videlicet maioris, & minoris, hoc quidē ꝑ accn̄s ei contingit. B

Hinc dicēdū est, ꝙ q̄ existimat hāc esse vnā ex cōdōnib⁹ demr̄onis absolutæ, nēpe, vt termin⁹ medi⁹ in ea sit cā vtriusq; extremi, nō recte sentit. contingit tn̄ qn̄q; casu id fieri in nō nullis demr̄onib⁹ absolutis. Et ideo nō debet diuidi ipsa demr̄o, in huiuscemodi diuisiones, nempe, vt dicatur: C Demr̄onum absolutarum, aliæ sint, in quibus medius terminus ē cā alterius extremi, vel vtriusq; extremi. propterea, quia si fuerit cā vtriusq; extremi, id q̄dem erit ꝑ accn̄s: ꝙ vero sit cā minoris extremi tm̄, hoc vtiq; nunq̄ cōtingit, qm̄, si ipso repto nō reperiat necessario maior extremitas

ABRAM

D nori, inquantum est causa illius, ideſt maioris, huius enim non est demonſtratio ſimpliciter.

*Alia. Lic. disputationis.

Sophiſticus vero locus ſit hic, ſi prædicet hinc, ideſt ex eo quod medius termin⁹ ſit causa demõſtrationũ ſimpliciter non ſecũdum quid. dum enim abſolute caperetur hęc oratio, poſſet tripliciter concipi, quando vero

E caperetur inquantum eſt causa, quod ad eſſe minoris ſequeret eſſe maioris ex parte qua ipſum eſt causa maioris, remoueretur hoc ſophiſma.

Hinc ẽt cõmonſtrat peccatum illius, qđ ait Auic. ille enim putat talẽ eſſe quãdam rem cõem, ex quo accidit medium terminũ eſſe

F maiori, cũ medius ſit cã ineſſendi illum ipſi minori. Si enim, dum ille dicebat, causatũ ab extremo maiori, intenderet, ꝙ dũ ponit eſſe mai⁹, ſequat mediũ eẽ, qa ille ſit illius cã, tunc implie eſſet mediũ terminũ talis demõnis eſſe cauſam ineſſendi maius minori, niſi adeẽnt duæ cauſarũ ſpẽs, quare ab veriuſq; eſſe ſequat eſſe alterutrius.

et

BVRANA

ior inſit minori ex parte, qua eſt ipſi cauſa, hoc eſt maiori, nõ erit tunc demõſtratio ſimpliciter.

At qui locus eſt † erroris in hoc, ſi fiet, qđ dictum eſt ex hoc, hoc eſt ex eo, ꝙ terminus medius eſt cauſa in demonſtratione ſimpliciter, non fm colligantiam. qm̃, cùm ſermo iſte accipitur ſimpliciter, ꝓterit formari fm tres modos. aequi, cùm acceptũ fuerit ex parte, qua eſt cã, ſequit ex eo, ꝙ ineſt minori, exiſtentia maioris ex parte, qua eſt cauſa maiori, ſed facies hoc errat.

Et ex hoc itẽ mõſtratur error eius, qđ dixit Alis Senæ. qm̃ ipſe exiſtimauit, ꝙ eſt in hoc æquiuocatio: qa accidit, vt medius termin⁹ ſit agẽs à maiori extremo, & medius cã vt in ſit minori. qm̃, ſi voluit, dũ inquit, agens à maiori extremo, ꝙ cũ maior ponit eẽ, ſequatur, vt ſit etiã medius, qm̃ eſt cã ipſius, fieri non poterit, vt medius termin⁹ in tali demõne ſit cã, vt maior inſit minori: ſi vero nõ ſequiunt ambæ iſtæ ſpẽs cãrum, ſequit ex eo, ꝙ verunuis ipſorum eſt, vt ſit etiam alterum.

et

MANTINVS

tas in minori, quatenꝰ ipſe ẽ cã ipſius maioris extremitatis, tunc non erit demõſtratio ſimpliciter, ſeu abſoluta.

Sed cã deceptionis in hoc eſt id, quod paulo ante dixim⁹, nempe ꝙ medius termin⁹ eſt cã in demõnib⁹ ſimpliciter, & nõ ſm quid. nam, ſi illa oſo ſimpliciter capiat, & abſolute, tunc poterit trifariam intelligi. ſed ſi capiat, quatenus eſt cã, vt ipſo repto in ipſa minori extremitate, oporteat & maiorẽ reperiri, ea rõne, ſ. qua eſt cã ipſius maioris, tũc tollitur huiuſmodi deceptio.

Hinc quoq; appareret põt error Auicẽnæ, cũ putet hoc eſſe quid cõe, ſeu æquiuocũ, cũ cõtingat mediũ terminũ eſſe cauſatũ à maiori extremitate, cũ tñ ſit cã vt inſit minori. Si actũ, cũ dicit, eẽ cauſatũ à maiori extremitate, intelligat, ꝙ data maiori extremitate, datur neceſſario & medius terminus, propterea qđ eſt eius cã, tunc in hmõi demõne nõ poterit eẽ cã, vt maior inſit minori, niſi forte dent, in ea duo genera cauſarum, quorũ altero dato, det & alterũ.

ſic

ABRAM

et ideo medius termi nus esset cā maioris.

Si aūt intendat maio rem terminū esse causam essendi medium, hoc ē præter ꝙ ipsum esse sequatur ab esse ip sius medij. & medi⁹ sit causa inessendi maiorem minori, non causa essendi maiorem fm se, hoc satis inuenitur. prout est sermo dicentis, homo ē animal, et animal est corpus. talis vero est causa p accēns, hominē enim esse animal, non est causa prima essentialis ipsum essendi corpus, qm̄ non dicimus, ꝙ homo inquantū homo, sit animal, tanto minus ꝙ sit corpus: quod infra latius cōmonstrabitur.

Cùm autem notificasset, quòd oporteat connecti illis esse causam & priores & notiores, tulit in medium causam inferentē singulas harum conditionum, & dixit: causam quidem, quia qui rem intēdit scire vera scientia, illam nititur scire per eius causam

Est enim hæc scientia fm comparationē perfectissima scientiarum ob duas notas res.

Quarū

BVRANA

et secundum hoc erit medius terminus causa maioris.

Quòd si velit, vt maior sit causa, vt medius existat simplr, hoc est, vt sequat ex eo, ꝙ sit, vt medius ēt sit, & erit ēt medius causa, vt maior insit minori, non aūt causa, vt maior sit tantum. hoc autē inuenitur in sermone dicēte, homo animal, & animal corpus. sed exemplum hoc, est causæ p accidens, qm̄ hoc non est causa prima per se, vt homo sit corpus, qa est animal: quoniam non est homo, secundum ꝙ hō, animal, nec etiā vt sit corpus: sed res declarabitur declaratione multa in sequentibus.

Cū vero declarauit, quòd oportet vt congregentur in ipsis, vt sint causa, & priores & notiores, adduxit causam, quomodo sequatur vnaquæq; istarum conditionum, & dixit: causa quidem, quoniam qui solicitus est, vt sciat scientia vera, sciet, vtique per causam suam.

Hæc aūt scīa est per existimationem perfectam sciētiæ propter duas res declaratas:

quarū

MANTINVS

sic enim medius termi nus erit cā maioris. A

Si vero ītelligat, ꝙ terminus maior sit causa simplr, vt medius terminus reperiat, videlicet, vt dato medio, det necessario & maior, sitq; medius terminus cā, vt maior īsit minori, nō causa vt ipsamet maior, reperiatur, tūc multa talia reperient. vt cū dicimus, homo ē animal, & animal est corp⁹. sed in hmōi exēplo, est cā per accidēs, qm̄ primaria cā per se, ob quā hō est corpus, nō est propterea ꝙ sit animal. nam homo vt hō non est animal, tm̄ abest vt sit corpus. sed hoc exacte exponetur in sequentibus. B

Et postq̄ notū fecit, oportere in ipsis præmissis illas cōditiones reperiri, ac simul cōuenire, nēpe vt sint cā, & priores, ac notiores, nunc reddit cām, cur oporteat oēs has conditiones in eis inueniri, & inquit: cām quidē, qm̄ tunc vere arbitramur scire, cùm causam rei cognoscimus. C

Arbitramur āt huiuscemodi scientiam esse perfectam duabus euidentissimis rationib⁹.

ABRAM

D Quarũ vna est, qa scia illius, q scit rem p eius cãm, ẽ tutior q̃ illius, qui eã scit p inditium. Altera aũt est, qa hæc spẽs demfonis est de illis demfonibus, q̃ potẽtia cõtinẽt ipsum quęsitũ qd sit, quæ est definitio ipsa, q̃ naturaliter desiderat, & ob ipsam appetitur scia causarũ.

Deinde dixit: priores aũt, quia sunt causæ id

E est priores fm esse. causa enim fm esse præcedit ipsum causatum. Deinde dixit: & notiores fm duas prænotionis spẽs, videlicet primo quid significẽt, & secundo, ꝙ, s. sint, hoc est veraces, idest præmissas esse notiores cõclusione fit, quia oportet ipsas esse notiores dupliciter, hoc est ꝙ sint notiores pro eo quod

F significant sua nomina, & ꝙ inueniantur.

BVRRNA

Quarum vna est, qm̃ qui scit aliqd p cãm, hẽt scientiã magis fidã q̃ illæ, q scit, ꝙ est p signũ. secunda vero, qm̃ hæc spẽs demfonis ẽ ex specieb⁹, q̃ cõprehẽdũt in potẽtia q̃sitũ qd est, q̃ est defiõ: & hoc est, quod tacet in ipso fm naturã, & qd pp ipsam tacet, ẽ cognitio cãrũ.

Deinde dixit ꝙ autẽ sint priores est, quia sunt causa. sensus est, priores fm existentiã, quoniã causa est prior fm existentiã causato. Deinde dixit: & ꝙ sint notiores, & hoc secundum duas species, vnã, vt sciat, qd significat, alterã, ꝙ sunt, hoc est veræ. sensus est, si autem sunt propositiones notiores, sequitur etiã, vt sint magis notæ in eo, quod significat super ipsis nomen suũ, & ꝙ sint existẽtes.

MANTINVS

Prima est, qa qui scit aliqd esse pp suã cãm, hmõi quidẽ scia tutior est, q̃ si illud eẽ, sciat p effectũ, seu p signũ. Secũda rõ ẽ, qa hoc gen⁹ demfonis cõtinet in se vi ipsum quæsitũ, per quodqd est, q̃ est definitio ipsa, quã vtiq; nã desideramus, & ei⁹ gra desiderat scia causarũ.

Mox subiungens dicit: Sunt ãt priores, qa sunt causæ: id est sunt priores fm esse. qa cã ẽ prior quo ad esse ipso causato. D.d. Notiores vero dupliciter, primo quidẽ, vt sciat quid significẽt, secũdo quod ipsæ sint, s. veræ. hoc ẽ, dupliciter quidẽ est necessarium ipsas pręmissas esse notiores cõclusione: nempe vt sint notiores quo ad id, quod p earũ nomina significatur, & vt præterea reperiantur & sint.

T. 5. pars 38 *Priora vero sunt, & notiora bifariam. non enim idem prius natura ad nos prius, neque notius & nobis notius. Dico autem ad nos quidem priora, & notiora, quæ sunt propinquiora sensui: simpliter autem priora, & notiora, quæ longius. Sunt autem longissime quidẽ ipsa maxime vniuersalia, proxime vero ipsa singularia: & opponuntur hæc sibi inuicem.*

Contradictio Tomitani.

38 *Distinguens Arist. ea verba priora & notiora asserere videtur, res maxime vniuersales natura priores esse, & notiores, nobis autem posteriores & ignotiores. Contra quæ singularia sunt & sensibus proxima. Oppositũ vide 1. Phy. tex. 4. vbi vult ab vniuersalibus in disciplinis esse procedendũ veluti à notioribus. Sed vide sol. Tom.*

Prius Dixit Quod

ABRAM

T.c.12. Prius aũt & notiꝰ dr̃ dupl̃r. Sigñatum enim dicẽdi rẽ esse ꝑorẽ apud nos, & significatũ essendi rẽ priorẽ apd̃ naturã, non sunt vnũ idẽ sigñatũ. notiores .n. & priores apd̃ nos, sunt res sensatę, ꝑores aũt & notiores apd̃ naturã, sũt res, q̃ sũt à sẽsu remotę. res ãt remotę sũt ipsę res vl̃es, nobis ãt ꝓpiores sũt ꝑticulares et ꝓpę: hę ãt duę mutuo repugnant.

Cõ. 12. Cúm conditionis demonstrationis simpliciter, de qua est sermo, quæ est demõstratio largiens causam, & esse, sit ꝙ præmissa, cum hoc ꝙ est notior apud nos ipsa conclusione, sit etiam notior apud naturam: (illæ enim sunt causę, causæ autem sunt notiores apud naturã quã ipsa cõposita:) incœpit referre notius dici duobus modis.

Quorũ vnus est notioris apd̃ nos, & alter notioris apud naturã. notiores aũt apd̃ nos sunt

BVRANA

Dixit Arist. Prius aũt et notius dicitur ſm duas species. Et hoc, qm̃ res, quæ est prior apud nos, & res prior apud naturã, sunt diuersę ꝑ se. qm̃ priora & notiora apud nos, sũt sensibilia, priora vero & notiora apud naturã, sunt lõginqua à sensu, quę aũt sunt lõginqua, sunt vl̃ia, ꝓpinqua vero sunt particularia, & appropriata, & ambo hæc sunt opposita.

Quoniam ex conditionibus demonstrationis simpliciter, de qua loquutus fuit, quę est demonstratio causę & existentię, est vt sit propositio in ipsa, cum hoc, ꝙ est notior apud nos, notior sit apud naturã: (qm̃ ipsæ sunt causæ, & causæ sunt notiores apud naturam, quàm composita:) cœpit commemorare, ꝙ prius in cognitione dicitur duobus modis.

Quorũ vnus est, notius esse apud nos, alter vero, notiꝰ eẽ apd̃ naturã. notiora apud nos

MANTINVS

Quod autẽ notius, bifariam dicit̃. Nã notius apud nos, & apud naturam, non idem sunt. Notiora itaq; ac ꝑora apud nos, sunt ipsa singularia sẽsibilia, apud naturam vero, notiora dicuntur, quæ maxime à sensibus distant, maxime autem distãt ipsa vniuersalia: ꝓpinquiora nobis vero singularia. ambo autem hæc diuersa sunt. T.c.12. A B

Cũ inter cęteras alias cõdõnes, quas obtinere debet ipsa demonstratio simpl̃r, de qua nũc fit sermo: & est ea demr̃o, quę dr̃ demonstratio causę & eẽ, seu demr̃o ꝑꝑ quid, et q̃a, hæc vna sit, nempe vt eius ꝑmissæ sint apud nos notiores cõcl̃one, tñ debent adhuc eẽ notiores quoq; apud naturã, q̃a sunt cãæ & ipsę cãę sunt vtiq; notiores apud nãm, q̃ sint res cõpositæ: iõ icępit id exponere ipse Arist. dicens, ꝙ id, quod dr̃ esse notius, bifariã dr̃. Cõ. 12. C

Nempe & apud naturã, vel apud nos notius. Notiora itaque apud

6 1/2a

ABRAM

D sunt res sensatę signatę, notiores vero apud naturā sunt res remotiores à sensu, quę sunt causę rerū sensatarū: hoc ē, res cōmunes rebus pluribus q̄ vni.

39 Et non intendit hic comparare sensatū intellecto qđ eorum sit notius: sensata enim non sunt penitus ignota apud naturam. Ac
E iterum, quia sensatum non est notius apud nos ipso conceptu intellecto: hoc est dictu, quàm prima intelligibilia. sed intendit hic cōparare inter intellecta, ꝓpiora rebus sensatis, & remotiora ab illis: ac si diceret, conceptus intellectus de rebus ꝓpiorib⁹ sensatis, prout sunt conceptus intellect⁹ cōpositorū,
F & sue descriptiones, q̄ sunt hmōi, sunt notiores apud nos concepti bus intellectus de rebus remotiorib⁹, videlicet qui intelliguntur de ipsis causis, et causarum causis.

Apud naturā ẏo res est cōtra, hoc ē dictu: ꝙ res remotiores à sensu sint notiores apud *a.l. ipsam nos ipsis ꝓpioribus, & dixit:

BVRANA

nos sunt sensibilia designata, notiora autem apud naturā sunt longinqua à sensu, & hæc sunt causę rerum sensibiliū, hoc est rerū cōmuniū plurib⁹, q̄ vni.

Et non est intentio hîc, vt ratiocinetur, an intellectum & sensatum, vtrumuis eorum sit notius. quoniam sensatio absque cognitione apud naturam est vniuersalis: & ęt, quoniam non est sensibile notius apud nos, q̄ intelligibile: & volo dicere intelligibilia prima. sed vult ratiocinari in hoc, an intelligibilia propinqua ex rebus sensibilibus, & longinqua: ac si diceret, & intellectio rerū propinquarum ex sensibilibus, quemadmodū intelligibile cōpositum, & descriptiones existentium, sunt notiores apud nos, q̄ intellectio rerum longinquarum, & hę sunt intellectiones causarum, & causę causarū.

Sed apud naturā res se habet in contrariū, hoc est, qm̄ lōginqua à sensu sunt notiora apud* nos q̄ ꝓpinqua. Dixit

MANTINVS

apud nos sunt ipsa sensibilia singularia, apud nām vero notiora dicunt ea, ꝙ à sensib⁹ distāt, & sunt quidē ipę causæ rerū sensibiliū. hoc est, rerū, qnę pluribus communicāt.

Nec vult hic Aristoteles cōparare ipsum sensibile ipsi intelligibili, videlicet vt sciam⁹, qđ nā eorū sit notius: qm̄ ipsa sensibilia sūt penitus ignota apud naturam. Neq; ꝓterea ipsa sensibilia sūt notiora nobis ipsis intelligibilib⁹, hoc est ipsis primis notionib⁹. sed vult hic facere cōparationē inter ipsa intelligibilia, q̄ sunt ꝓpinqua reb⁹ sensibilibus, & q̄ sunt ab eis remota. ac si dicat, ꝙ in telligibilia rerū, q̄ sūt ꝓpinquę ipsis sēsibilib⁹, vt sunt ipsa ītelligibilia rerū cōpositarū, ac descriptiōes entiū, sunt vtiq; nobis notiora, q̄ sint ipsa intelligibilia rerū remotarū, q̄ s. sunt intelligibilia ipsarum causarū, & causarum causarum.

Verū contrario mō se habet res apud naturā: nēpe, ꝙ ea, q̄ sūt remotiora a sensibus, sunt naturę notiora q̄ ea, q̄ sunt eis ꝓpinqua.

ABRAM

dixit: Res autē remotæ sunt ipsę res vniuersales, nobis aūt ꝓpiores sūt particulares & proprię, hę āt duę mutuo repugnant. & nō intendit, ꝙ particulares sint notiores apud sensum quàm ipsum vniuersale, quia sensus non concipit vl̄e.

Et non intendit, ꝙ vniuersale etiā sit notius apud naturam q̄ minus vniuersale: sed hoc est, qđ signficat, videlicet, ꝙ vniuersale sit notius apđ nos ipso ꝓprio, prout dixerat in principio Physicarū Auscultationum.

Et perinde intendit ꝑ res vniuersales, causas proprias numero cōmuniū pluribus rebus: prout sunt Primum efficiens, & prima materia: hę namque causæ sunt notiores apud naturam q̄ apud nos, res ꝟo vniuersales, quę sunt multorum, sunt notiores apud nos.

BVRANA

Dixit: Longinqua vero à sensu sunt vl̄ia, propinqua aūt ex ipsis sunt particularia & appropriata, & ambo hæc sunt opposita. nō vult per hoc, quòd particularia sint notiora apud sensum, quā vniuersalia: quoniā sensus non attingit vl̄e.

Neq; vult ēt per hoc cōsimiliter, ꝙ vniuersale sit notius apud naturā, q̄ minus vniuersale. qm̄ hæc est res nostra, ꝙ vniuersale apđ nos est notius, quā appropriatum. quemadmodum dixit in principio Auditus.

At qui voluit per res vniuersales, causas appropriatas sm̄ numerum, cōmunes plurib⁹ rebus: quemadmodū Agens Primum & materia prima: quoniā istæ causæ sunt notiores apud naturam, q̄ sint apud nos: sed res vniuersales, quæ multis insunt, apđ nos sūt magis notæ.

MANTINVS

D.d. res aūt, q̄ sunt à sensu remotę, sunt ipa vl̄ia: ꝓximæ vero ei sunt ipa singularia ac ꝓpria. hæc āt duo sūt opposita. & ꝑ hoc, nō intelligit, ꝙ particularia sint notiora apud sēsum vniuersale. qm̄ ipse sensus nō cognoscit ipsum vniuersale. A

Neq; intelligit quoque per hoc, vt ipsum vl̄e sit notius naturæ, q̄ sit min⁹ vniuersale, vt eius moris & naturæ est: nēpe, ꝙ id, qđ ē vl̄e, ē vtiq; notius q̄ sit ꝑticulare, vt ī initio Libri Physicorū dixit. B

Sed per vl̄ia, intelligit ipsas causas numero proprias, seu particulares, quæ pluribus rebus sunt cōes, vt est Primū agens, ac prima materia. nā hę causæ sunt notiores apud naturam q̄ sint apud nos. Sed res vniuersales, quæ pluribus insunt, sunt vtique notiores apud nos. C

Contradictio Tomitani.

39 *Ait Auer.⁹ ipsa singularia non comparari debere ipsis vniuersalibus, cū eam ipsam comparationem nec sensus, nec intellectus agnoscat. Oppositum habetur. 7. Met. t. 10. vbi singularia innuit esse notiora vniuersalibus. Sed vide solutionem Tomitani.*

T. 5. pars. 1. l. idem tem est

*Ex primis autem est, quod ex principijs proprijs: * idem enim dico primum & principium. ª Principium autem est demonstrationis propositio immediata: Immediata vero, qua non est alia prior.*

Propositio

D *Propositio autem est, enuntiationis alterius particula, vnum de vno.*
b *Dialectica quidem, quæ similiter accipit vtramuis: Demonstratiua vero, quæ determinatè alteram, quoniam veram. Enuntiatio autem contradictionis vtrauis particula. Contradictio vero oppositio, cuius non est medium secundum seipsam. Particula autem contradictionis, quæ quidem aliquid de aliquo, Affirmatio, quæ vero aliquid ab aliquo, Negatio.*

ABRAM

T.c 13. Significatū autem illius, quod est eē ex primis, est esse ex principijs proportionatis, cùm non differat dicere primum, et dicere principiū. primū enim & principiū vnam rem significant: & demōstratiōis principium est prēmissa immediata. Immediata autem præmissa est, qua nō est altera p̄missa prior. Præmissa vero est altera oppositorum pars: hoc est enuntiatio vnius de altero. Dialectica vero, i. topica est suppositio alteri⁹ partis cuiusuis duarū cōtradictoriarū, præmissa vero demonstratiua est altera partiū cōtradictoriarū terminatè, q̄ verax est. Enūtiatio vero ē q̄vis oppositarū p̄s.

Con-

BVRANA

Dixit Arist. & dispositio, q̄ sit ex primis, hoc est ex principijs appropriatis. non est aūt dīa inter hoc, qđ dicim⁹ p̄mū, & īter hoc, qđ dicimus principiū: qm̄ primū & principiū significant rē vnā. Principiū vero demōnis est propō immediata. Propositio aūt immediata est, qua nō inuenies p̄pōnē alterā p̄orē. Propō vero est vna ex partibus enūtiationis, hoc ē iudicij vnū de vno. Dialectica āt, hoc est topica, ē positio vni⁹ partiū contradictionis, vtrauis i p̄arū fuerit. Sed propō demonstratiua est vna ex partibus contradictiōis ſm oppositionē, q̄ est vera. Enuntiatio āt est vtrauis pars oppositorum.

Con-

MANTINVS

T.c 13

Ex primis autem esse intelligimus, ſ. ex principijs. Vnū. enim & idem significant primum ac principium. Est vero demonstrationis principium immediata, ppositio. Est autem immediata propositio ea, qua nulla est propositio prior. Propositio vero est altera pars enunciationis. Dialectica autem, ideſt Topica est, quæ alteram partem contradictorij parit. Propositio vero demonstratiua est illa, quę determinatè est altera pars contradictorij, ſcilicet vera. Enunciatio autē est vtrauis particula cōtradictionis.

Con-

ABRAM

Contradictoria autem sunt altera pars oppositionis: hoc ē dictu, oppositio, cuius nō est medium secundum se.

Cō. 13. Id est, significatū dicendi demonem esse sylłm compositum ex primis, hoc est, ex præmissis proportionatis. Significatum aūt proportionatarū est, ꝙ eis nō trāscendat genus, de quo tractatur, prout infra videbitur.

Et, cū definiuerit per hoc demōstrationem p esse præmissam immediatam, indiguit definire p̄missam simpliciter: & deinde partitur illam in demonstratiuam & topicam, & describit vtranq; illarum: quia præmissa immediata est species quædam præmissarum demonstratiuarum. est enim quædam præmissa demonstratiua, q̄ concludet,

Et, cùm vsus sit in definitione ipsius præmissæ enuntiatione, et oppositis, oportet ēt definire quid sit enuntiatio, & quid sint opposita, qđ totum est referre, quæ iam præmissa

BVRANA

Cōtradictio vero ē vna ex partibus oppositionis, hoc est oppositio, cui nō est medium per se.

Sensus est, dispō autem demonstrationis est, ꝙ sit sylłs cōpositꝰ ex primis, hoc est, ex propōnibus ꝓportionatis, & rebus ꝓportionatis, q̄ non trāscendunt genus cōsiderationis: quemādmodū videbitur postea.

Et posteaq̄ definiuit per hoc propōnē demonis, ꝙ est propositio immediata, opus fuit, vt definiret propōnem simplr: deinde diuisit in demoustratiuā & dialecticam: & definiuit vtranq; ipsārum: qm̄ propositio immediata est species propositionū demonstratiuarū, quoniam ex ꝓpositione demonstratiōis est etiam ea, quæ est conclusio.

Et, qm̄ ponitur in definitione propositionis enuntiatio & oppositio, opus fuit cōsimiliter etiā, vt definiret, quid est enuntiatio, & quid oppositio: & de hoc toto mentionē fecit

MANTINVS

Cōtradictoria sunt A altera oppositorum pars Est autem contradictio oppositio, cuius nō est mediū secūdum seipsum.

Per id, qđ dicit Aristoteles, ꝙ demōs est sylłs cōpositus ex primis, hoc est ex principijs, ꝓportionatis. Itelligo p proportionata, ea, q̄ nō transgrediuntur genus in ea consi- B deratum, vt post hoc ostendetur.

Et, postq̄ definiuit hic propositionem ipsius demonis, dū dixit eā esse propositionē immediatā, fuit coactus ēt definire ipsam ꝓpositionem simplr: mox diuidet eā in demonstratiuam & dialecticā seu topicam, et vtrā que earū describet, qm̄ C propositio immediata est vnū genus propositionū demonstratiuarū. dantur enim aliquæ propōnes demonis, quæ sunt conclusio quædam.

Et; cùm in definitione ipsius ꝓpositionis, seu p̄missæ, ipsa enunciatio atq; opposita ipsa includant, ideo fuit quoq; coactus definire quid sit enūciatio. quidue opposita ipsa:

et

ABRAM

D missa sũt. Incœpit itaque & definiuit demõstrationis principiũ dicens, ipsum esse præmissam immediatã.

Deinde notificauit q̃d sit propositio immediata, & dixit: Qua nõ ẽ altera p̃missa prior, hoc est secundũ cognitionem & secundũ eẽ. Deinde definiuit præmissam simpliciter, & dixit: Præmissa vero ẽ

E oratio enũtiatiua, hoc est affirmatiua vel negatiua. quæ quidẽ definitio similis est definitioni datæ in Libro Priorum Analyticorum, vbi ait, illam esse orationem affirmantem aliquid de aliquo, aut negantem aliquid ab aliquo: vbi iam virtualiter dicta est hæc descriptio.

F

Et videtur, quòd hęc non sit definitio præmissæ, inquantum est præmissa, sed illius, cui accidit esse præmissã. pręmissa enim, inquantum præmissa, dicitur respectu syllogismi. Deinde definiuit præmissam Topicã, & ait: dialectica vero, id est topica, est suppositio alterius partis cuiusuis duorũ

BVRANA

cit in memoriã reuocans ea, q̃ p̃cessere: & incœpit definire prĩcipiũ d̃mr̃onis, cũ dixit, ꝙ est ꝓpõ ĩmediata.

Deinde declarauit, q̃d est ꝓpõ immediata, & inq̃t, ꝙ est ea, qua non inuenies propositionẽ aliam priorẽ, hoc est, in cognitione & existentia. Postea definiuit propositionẽ simplr̃, & dixit, ꝙ propositio est vna ex partibus enuntiationis, hoc est, iudicij vnũ de vno. sensus est, propositio simplr̃ est vna ex orationibus indicatiuis, hoc est affirmatio, aut negatio. & hæc definitio est sĩlis ei, qua definiuit ipsam in Libro de Sillo: & hoc, ꝙ est oratio, q̃ affirmat aliquid de aliquo, aut negat aliquid ab aliquo. & hæc descriptio iã dicta fuit ibi in potentia.

Videtur autẽ, ꝙ hæc definitio nõ sit propositiõis ex parte, qua est propositio, sed rei, cui accidit, vt sit ꝓpositio, q̃m propositio, s̃m ꝙ propositio, dicit̃ in relatione ad syllogismũ. Deinde definiuit propositionem dialecticã, & inquit: dialectica aũt hoc est, topica, est positio vnius partium con-

MANTINVS

& totum hoc erit veluti recensus eorũ, quæ præcessere.

Incœpit itaq; definire principiũ ipsius demr̃onis, dũ dicit, ip̃m esse propõnem immediatã, qua, s. nulla alia est prior: hoc est s̃m cognosci, & esse. Mox definiuit propõnẽ absolutã, & simplr̃, & dixit: propositio aũt est altera pars enunciationis. hoc est, in q̃ enunciat̃ vnũ de vno. ac si dicat, ipsa ꝓpõ simplr̃ est vna pars orationis enũciatiuæ, affirmatiuæ, s. vel negatiuæ. & hęc definitio ẽ similis illi, quã dedit ĩ Libro Priorũ Analyticorũ. est .n. oratio affirmãs aliq̃d de aliquo, vel negans aliq̃d ab aliquo. hęc .n. eadem vt esse vi, illi descriptioni, q̃ ibi fuit tradita.

Videtur aũt, hãc non esse definitionẽ ipsius propõnis, quatenꝰ est propõ, sed illiꝰ rei, cui cõtigit vt sit ꝓpositio. nã propositio, vt ꝓpõ, est quædã denominatio dicta in relatione ad ipsum syllm̃. Deinde definiuit ꝓpositionẽ dialecticam dicẽs: dialectica aũt, id ẽ topica, est q̃ alterã partem

ABRAM

dnorum contradictoriorum, ideſt ꝙ quando Topicus ſupponit præmiſſã, accipit à reſpondente inquantum capit illam vtraq; pars contradictorij æqualiter poſſibilis eſt capi ad interrogationẽ & ſupponi pars ſyllogiſtica. Inſtimens autẽ demonſtrationem nõ eſt eius moris, quòd ſupponat vtramuis partẽ contradictorij partem ſyllogiſmi demonſtratiui, ſed ſupponit veracẽ partẽ cõtradictorij.

Ideo accepit hoc, vt diſſiam ꝑmiſſæ demonſtratiuæ & topicę, & dixit: Quòd præmiſſa topica ſit alterutra pars contradictorij. cuius cauſa eſt, qa noſtra ſuppoſitio ſit ſecundum quod acceperimus. Et dixit: Quòd præmiſſa demonſtratiua ſit illa, quæ ſit altera pars contradictorij. & intendit hicp cõtradictoriũ, cõtraria, non id cõtradictoriũ, qđ eſt propriè.

Verſum dixit: Præmiſſam topicã eſſe ſuppoſitionẽ alteriꝰ cuiuſuis ꝓis duorũ cõtradictoriorũ, hoc eſt receptionẽ alterutrius partis cõtradictorij, qa ꝑmiſſa eſt,

BVRANA

cõtradictionis vtranis fuerit. ſenſus eſt, quoniam Dialecticus ponit propoſitionẽ, quæ admittitur à reſpondente, ex parte, qua ſuſcipit ipſam, poterit vtrauis pars contradictionis æqualiter admitti per interrogationem & poni pars ſyllogiſtica. Sed demonſtrator non habet viã, vt ponat vtrãlibet partem cõtradictionis partem ſyllogiſmi in demonſtratione, ſed ponet ex partibus contradictionis eã, ꝙ vera eſt.

Et hoc accepit ad diſtinguendam propoſitionem demonſtratiuam à dialectica, & dixit, ꝙ propoſitio dialectica eſt ea, quæ ſit ſm vnam partium cõtradictionis. Et cauſa, vt ponamus hoc, eſt ꝓp admiſſionem, & dixit: ꝙ propõ demonſtratiua eſt vna ex partibꝰ cõtradictionis. & vult ꝓ contradictionẽ hoc in loco cõtraria, nõ ſit cõtradictionẽ propriè.

Dixit auſt, ꝙ propoſitio dialectica ẽ poſitio vnius partium cõtradictionis, hoc eſt admiſſio vnius partium contradictionis: qm̃ propoſitio eſt, quæ ponit pars

MANTINVS

tẽ cõtradictorij ponit A
vtranis earũ ſit. intelligit, ſ. ꝙ Dialecticus, cũ ponit, ꝓpoſitionẽ, quã rñdens admittit, ea qdẽ rõne, qua ipſam admittit, põt eẽ illa vtrãtranis dauruũ partiũ cõdictorij: hoc eſt, ꝙ ipſe Dialecticus põt eam indifferenter admittere in ipſo ꝓblemate, & eam tanq̃ partẽ ſyllogiſmi ponere: Sed
qui demſone vtiq; non B
eſt ſuũ officiũ ponere vtrãuis partium contradictorij cõtigerit ꝙ parte ſylli demonſtratiui, ſed tm̃ veram partẽ cõtradictorij ſumit.

Et ꝓ hoc differt ꝓpõ demõſtratiua à Dialectica, & ideo dixit: Dialectica qdẽ ꝓpõ eſt, q̃ ſiſt accipit vtrãuis partem contradictorij. & huius rei cã eſt, qa ita ponit vt admittit. D.d. C
ꝙ ꝓpõ demõſtratiua eſt illa, q̃ determinatè eſt altera pars cõtradictorij, ſ. vꝫa. & ꝓ cõtradictoriũ, intelligit hic ipſa cõtraria, non ipſũ ꝓpriè contradictoriũ.

Dixit ãt, ꝓpõnẽ dialecticã eẽ illã, q̃ ponit, ſeu ſupponit altera partiũ contradictorij, hoc ẽ, q̃ admittit altera ꝓ cõtradictorij, ꝓpea qa ipſa, ꝓpõ eſt q̃ ponit, vt ſit

ABRAM

D est, q̃ supponit̃ ps̃ syllſi: idest, q̃ posita fuerit, & hæc est eius descriptio inquãtum est p̃missa. ac si dixisset, q̃ p̃missa topica sit suppõ alterutrius partis contradictorij, ex quo illa ponitur pars syllogismi.

Deide definiuit enũtiationẽ, & dixit: Enũtiatio vero est q̃uis oppositorũ pars Vbi con
E uenit te scire, q̃ enũtiatio, & p̃missa, & q̃situ sint eadem ſubiecto, distincta fm cõsiderationem. Enũtiatio enim, dũ sumit̃ inquantũ est verax, aut mẽdax, vocat̃ enuntiatio: dũ aũt capit̃, ꝓut̃ pars syllſi, nũcupat̃ p̃missa: & qñ accipit̃ prout ignorat̃, appellat̃ quæsitũ. Arist. ãt, ex quo describ̃erat hic p̃missã p dinume-
F rationẽ suarũ sp̃erum, (dixit.n. illã esse alterã ptẽ enũtiatiõis i. negatiuã aut affirmatiuã) descripsit etiam enuntiationem per distributionem suarum sp̃ecierum, & dixit: Enuntiatio vero est quæuis oppositorum pars. Veruntamen totum hoc tulit vt interrogatum pro veritatis notione, nõ vt definitiones, aut descriptiones.

Ft

BVRANA

pars syllogismi, hoc ẽ, descriptio hæc, est ex parte, qua est propositio. ac si dixisset, q̃ ꝓpositio dialectica ẽ positio vtriuſuis partium contradictionis, vt ponatur pars syllogismi.

Deide definiuit oſonẽ indicatiuã, cũ dixit: enũtiatio aũt ẽ vtrauis partiũ oppõnis. Scitu ãt dignũ, q̃ enũtiatio, & ꝓpõ, & quæsitũ vnũ sunt ſubiecto, differũt aũt oſone. & hoc, qñ oſo indicatiua, cũ accipit̃ ex pte, qua signat verũ & fallum, vocat̃ oſo indicatiua: cũ vero accipit̃ ex pte, qua ẽ ps syllſi, vocat̃ ꝓpõ: cũ aũt accipit̃ ex pte, qua est itellectũ, vocat̃ quæsitũ. Sed Arist. cùm descripsit ꝓpõnẽ p diuisionẽ in sp̃es suas, & dixit, vna ex partib' orationis indicatiuæ, hoc ẽ, affirmatio aut negatio, descripsit consimiliter etiam orationem indicatiuam per sp̃etiem suã, & ait: enuntiatio autem est vtrauis partium oppositionis. sed hoc totum adduxit ad inquirẽdam scientiam, non autem, quia in veritate sint definitiones, aut descriptiones.

Dixit

MANTINVS

sit pars syllogismi, & hæc est eius descriptio quatenus est ꝓpositio. ac si dicat, propositionẽ dialecticam esse positionẽ alterius partis contradictorij vtra vis illa fuerit vt propo nat̃ vt pars syllogismi.

Deinde definiuit propõnem enunciatiuã dicens: Enũciatio aũt est vtrauis particula contradictionũ, seu oppositionũ. Scire aũt debes, q̃ enunciatio, ac ꝓpõ, atq; quæsitũ sunt idem ſubiecto, diuersa tñ rõne. nã oratio enũciatiua, cũ sumit̃ quatenus est vera vel falſa, dicitur enunciatio: cũ vero sumitur ꝓut est pars syllogismi, vocatur propositio, vel p̃missa: at, si capiatur ea rõne, qua est ignota, tũc quæsitũ appellatur.

At, cũ ipſe Arist. describ̃erit hic ipsã ꝓpõnẽ, dicit̃ dũ ẽ in suas sp̃es, dũ dicit eã ee alterã ptem ã enũtiatiõis, s.negatiuę vel affirmatiuæ, iõ descripsit quoq; ipsã enuntiationẽ p suas sp̃es dicens: Enũciatio ãt ẽ vtrauis pticula cõtradictiõis. Hęc ãt oĩa ipſe affert, p inuestigatiõe ipsius sciæ. Sed re vera, hęc nõ sũt definitiões, neq; descriptiões.

Dixit

ABRAM

Et dũ dixit ĩ definitione cõtradictorij: hoc ẽ oppositio, cuius nõ est medium: verisimile est ita illud definiuisse, quia hęc descriptio continet contradictorium & contrarium, pro quo posuit hic nomẽ cõtradictorij, hoc est, quia sicut non est mediũ inter duo contradictoria propriè dicta, sic non est mediũ inter duo contraria.

BVRANA

Dixit ãt in definitiõe cõtradictionis, hoc est, oppositionis, ꝙ illi nõ est medium: intelligit, ꝙ definitio sua est talis, fm ꝙ hæc descriptio cõprehendit contradictionem & contrarietatem. & hoc, quoniam nomen contradictionis dicitur de ipsa. hoc est, quemadmodum non est medium inter duo contradictoria ꝓpria, ita non est medium inter duo contraria.

MANTINVS

Dixit præterea in definitione ipsius cõtradictorij, ꝙ est oppositio, cuius non est medium fm seipsum. videt aũt eũ, ideo ita definisse ipsum, qa ĩ hac descriptione includit cõtradictoriũ & contrarium, de quo nomẽ contradictorij dr. hoc est, quia quẽadmodũ inter duo contradictoria ꝓpriè dicta nõ dat mediũ, ita nõ dat mediũ ĩter duo cõtraria. A B

Secernit ãt ipsum cõtradictoriũ: quia dijudicat veritatẽ & falsitatẽ ĩ singulis materieb⁹. Cõtraria vero dijudicãt veritatẽ & falsitatẽ in materia necessaria. Dico ãt cõtraria peculiaria demõstrationi, qa demr̃o fit ĩ materia necessaria, cõtradictorium autẽ propriũ est Topicę, quia topica cõsideratio continet omnes materias.

Sed propriũ est contradictiõis, vt diuidat verũ & falsum in omni materia: contraria autem diuidunt vtiq; verũ & falsum in materia necessaria: vnde et cõtraria approprian tur demonstrationi, qm̃ demonstratio est in materia necessaria, sed cõtradictio appropriatur Dialecticę: qm̃ Dialectica comprehẽdit omnẽ materiam.

Proprium tñ contradictorij ẽ, diuidere verum à falso in oĩ materia, cõtraria vero diuidũt verũ à falso in materia necessaria. Demr̃oni aũt ꝓpria sunt ipsa cõtraria, quia demr̃o fit ex materia necessaria. propriũ vero Dialecticę ẽ ipsum cõtradictoriũ, qa Dialectica tractatio oẽs amplectitur materias. C

T. 5. pars

[a] *Immediati vero principij syllogistici, positionem quidem dico, quam non est monstrare, neq; necesse habere docendum quippiam: quam autem necesse est habere docendum quippiam, dignitatem: sunt enim quædam talia, † hoc enim maxime in talibus consueuimus nomen dicere. Positionis vero, quæ quidem accipit vtranlibet particularum enuntiationis, vt dico esse aliquid, aut non esse aliquid, Suppositio: quæ vero sine hoc, Definitio. definitio enim positio quidem*

[a] Aliqui. eod. ẽt antiq addũt hęc verba: q̃ e domo discẽs promit secũdum vnã quãq; sciẽtiã. et ita vñr legere Themist. & Io. Grã.

D *quidem est: ponit enim Arithmeticus vnitatem indiuisibile esse secundum quantum, suppositio autem non est: nam quid est vnitas, & esse vnitatem, non idem.*

Contradictio Tomitani.

40 *Distinguens Aristoteles positionem à definitione, ait positionem diuidi secundum quantitatem, & in affirmatiuam, ac negatiuam, definitionem autem minime in hæc diuidi. non enim definitio, affirmatiua, aut negatiua est, nec vniuersalis, vel particularis. Oppositũ habetur. 1. Post. tex. 21. Et 9. Post. tex. 2. vbi scribitur hæc regula, diffinitio semper est vniuersalis et affirmatiua. Sed vide solutionẽ Tomitani.*

ABRAM

T.c. 14. Demonstrationis principium, quod est præmissa imme
E diata, est aut illa, cui non est iter, quo possit demonstrari, neq; innata est intellectui discipuli, quę proloquium & positio dicit: aut quæ innata est intellectui addiscentis, & nuncuparur scientia nota, id est dignitas. Positio itaq; partitur: quia aut capit
F inquãtũ est alterutra pars cõtradictoriarũ, siue affirmatiua, siue negatiua, & vocatur subiectio: quæ autem est præter hanc ipsam, est definitio. Definitio enim ẽ positio quædam. Prout ẽ definitio vnitatis, quam Arithmeticus ponit inter principia suæ scię: & illa est, quæ nõ

BVRANA

Dixit Arist. Principium autem demõstrationis, quod est ꝓpositio immediata, si fuerit illud, ad quod nõ est via demonstrationis, & nõ fuerit consimiliter à creatione i intellectu discipuli, vocabit hoc radix posita & positio: si vero fuerit à creatione in ſtelliectu discipuli, vocabitur scientia scita. Et positio distinguit, quoniã quæ ex ipsa accipit ſm q̃ est pars contradictiõis, vtrauis earũ sit, aut affirmatio, aut negatio, vocabit radix posita: qđ aũt exit ab hoc. est definitio: qm̃ definitio nõ ẽ positio, quẽadmodũ definitio vnitatis, quã ponit Arithmeticus in pricipijs scię suæ: & est

MANTINVS

Inquit Aristoe. Et T.c. 14.
pricipiũ demõnis, q̃ est propõ immediata, si fuerit exhis, q̃ nõ pñt demõstrari, neq; ẽ necessariũ vt in intellectu ipsi⁹ discipuli, q̃ discẽd⁹ est, naturaliter existat, tũc vocat petitio, et radix posita, seu ꝓnocio. si vero illud ita se habuerit, q̃ ſtellect⁹ discipuli ipsum obtineat naturaliter, vocat scia nota, seu dignitas. Positio aũt diuidit primo in eã, q̃ accipit vtrãlibet particularũ enuntiationis, siue affirmatiuã siue negatiuã, q̃ vere vocat radix posita: q̃ vero ẽ sine hoc, est vtiq; ipsa definitio. Est.n. definitio q̃dã positio. Ponit n. Arithmetic⁹ vnitatis definitionẽ inter

ABRAM

nõ diuidit ſm quãtitatẽ. Definitio aũt & ſubiectio nõ ſunt vna eadẽ res: ſigñatũ .n. illius, qđ ẽ qd ſit vnitas, et ſigñatũ ꝙ vnitas ſit, non eſt vnũ idẽ ſigñatum.

Cõ. 14. Dixit: demonſtrationis principium, quod eſt præmiſſa immediata, eſt aut illa, cuius non eſt iter, quo poſſit demonſtrari, neque innata eſt intellectui diſcipuli, quæ proloquium & poſitio dicitur:] id eſt neque innata eſt diſcipu pulo eius acceptio, aut ob modicum exercitium, aut ob naturę defectum, vocatur proloquium & poſitio, quia non eſt iter ad eius demonſtrationem. ac ſi dixiſſet: demonſtrationis principiũ, quod eſt præmiſſa immediata, aut eſt illa, quæ cum hoc, quòd non ſit iter ad eius demonſtrationem, accidit ei, quòd non ſit diſcipulo innata, vt ipſam per ſeipſam cognoſcat: & illa vocat proloquiũ & poſitio: hoc eſt, quia ponit diſcipulum poſitiõe qua quieſcat ei⁹ intellectus, & occurrat ei illius aſſertio.

Et

BVRANA

eſt illud, quod non diuiditur ſm quantitatem. Nõ ſunt autem vnum definitio & radix poſita: & hoc, qm̃ quid ẽ vnitas, et eſſe vnitatem, non ſunt vnum.

Dixit: Principiũ aũt demõſtrationis, quod eſt ꝓpõ immediata, ſi fuerit illud, ad qđ nõ eſt via demonſtrationis, & non fuerit conſimiliter à creatione in intellectu diſcipuli, vocabitur radix poſita & poſitio. ſenſus eſt, ꝙ ſi fuerit illud, quod non ineſt diſcipulo à creatione, & admiſſio ipſi⁹ non eſt multum cõſueta, aut deficit à creatione ipſius, vocabitur radix poſita, qm̃ non eſt via ad ipſam demonſtrandã. ac ſi dixiſſet, principium autem demonſtrationis, quod ẽ ꝓpoſitio immediata, ſi fuerit illud, cui accidit cum hoc, ꝙ ad ipſum demonſtrandum non eſt via, vt nõ inſit diſcipulo à creatione, ꝙ poſſit ipſum cognoſcere per ſe, vocabitur hoc radix poſita: hoc eſt, quam pones diſcipulo poſitionem, quovſq; ĩtellectu ſuo appꝛhenderit, ꝙ eſt vera.

quod

MANTINVS

ter initia ſuę ſciæ, cũ dicat eã eſſe indiuiſibilẽ ſm ipm quãtũ. Neq; ipſa definitio & radix poſita ſunt idẽ. nã qd ſit unitas dicere, & ꝙ vnitas ſit, non idem eſt. A

Dicit: Et principiũ demſonis, q̃ eſt ꝓpoſitio immediata, ſi fuerit ex his, quæ non pñt demõſtrari, neq; eſt neceſſariũ, vt in ĩtellectu ipſius diſcipuli, q diſcẽdus eſt, naturaliter exiſtat, tũc vocat poſitio et radix poſita. ſeu ꝑnotio, hoc eſt, ſi ipſe diſcipulus nõ fuerit idoneus naturaliter illud recipe, ſiue ob paucã eius exercitationẽ, aut aliquẽ defectum à ſua creatione ſibi contractũ, tũc illud vocat radix poſita, & poſitio, ſeu ꝑnotio, cũ demonſtrari nequeat. ac ſi dixerit, principium aũt demſonis, quod ẽ ipſa ꝓpõ immediata, ſi ita ſe habuerit, vt cũ hoc, qđ nõ poſſit demõſtrari, contingat adhuc vt ipſe diſcipulus non ſit habilis eã ꝑ ſe ſcire, tũc vocat radix poſita, id ẽ q̃ talẽ imponit in diſcipulo poſitionẽ, vt reddat ei⁹ intellectũ aptũ aſſequi certitudinem. Cõ. 14. B C

Logica F At

ABRAM

D Et quæ talis est ad demonstrationem non est iter, & est innata ad discenti vocatur scientia nota, idest dignitas.

Et potest esse ꝙ, quando dixit, (cuius nō est iter quo possit demonstrari, neq; innata est discipulo) intēderit de prīcipio, quod accipit

E quædam ars ab alia arte non est enim iter, quo illa queat demonstrari in illa arte, neq; etiam est innata discipulo. Et dū dixit, aut quæ innata est intellectui addiscentis, id est & principiū, quod nō potest demonstrari in hac arte, neque in alia. Illa itaq;, quæ innata est addiscenti, vocatur scīa nota, id ē dignitas.

F

Et secundum hoc expedit sic intelligere eiº dicta, scilicet aut cuius non est quo possit demōstrari ob ambas res simul, ac si dixisset, quæ nō potest demonstrari, neque etiam est addiscenti innata: & est, quæ non potest demonstrari in illa, nec in alia arte, & illa vocatur subiectio: aut

BVRANA

Quod vero nō potest demonstrari à principio creationis discipuli, vocabitur scīa scita.

Occultauit aūt, quid vellet, cū dixit, quod non pōt demonstrari. Et non est cōsimiliter etiā à creatione discipuli principium, quod admittat ars aliqua, ꝓpterea ꝙ nō potest demonstrari in ea arte, & non est etiam consimiliter à creatione discipuli. quod vero dixit: & illud, quod ē à creatione in intellectu discipuli. hoc est, & illud, quod à principio non potest demonstrari, neq; in hac arte, neq; in alijs, quod ineſt discipulo à creatione, hoc est, quod vocatur scientia scita.

Et fm hoc oportet, vt intelligat, quod dixit: quod non potest demonstrari fm duas res simul. ac si diceret: illud, quod non pōt demonstrari, & non est consistēt in discipulo à creatione: & hoc est, quod nō pōt demōstrari in ea arte, sed fortasse pōt in alia, hoc ē, illud qđ vocat radix posita: si

MANTINVS

At si illud principium ita se habuerit, vt demōstrari nequeat, sed ipse discipul⁹ ex suo ortu est idoneus ad illud, tunc vocat Axioma & dignitas, quam Arabes sciam notā appellant.

Sed forte Aristo. p id qđ dicit, si illud ita fuerit, vt nequeat demonstrari, neq; intellectus discipuli ipsū capescere valeat, vel oporteat, intelligat illud principiū, qđ aliqua ars recipit qđ quidem nō pōt in ea arte demōstrari, neq; nā ip se discipul⁹ illd obtineat. Et cū postea dicit: Si vero illud ita se habuerit, vt intellect⁹ discipuli ipsum obtineat nāſt, intelligat si illud principiū ita se habuerit, vt nō possit demōstrari nec in hac arte, neq; in alia, sed discipulus ipsum nā obtineat, tūc vocat dignitas. Et sic cū dicit, si illud aūt ita se habeat vt nō possit demōstrari, intelligēdum erit pro vtroq; signato simul: ac si dicat, si illud ita se habuerit, vt non possit demōstrari, neq; i intellectu discipuli naturaliter existat, neq; in illa arte, neq; in alia demōstrari possit, tūc illud vocatur positio: sed

ABRAM

aut quę nō pōt demonstrari, & ē innata addiscēti: & est illa, quæ nō pōt demonstrari simpliciter, nec in illa arte, neque in alia: & illa vocat scientia nota, & hæc expō est magis verisimilis q̄ prima.

Et, cùm notificasset partes positionis, quæ vniuersāliter fit receptione proloquij per se noti, incœpit diuidere positionē, inquantum continet scientiā, id est assertionē & conceptionem. Et dixit: (Positio itaq; partit') vsque ibi & vocatur subiectio.

41

Id est, positio partitur vno modo in eam, qua accipitur alterutra pars cōtradictorij, siue sit affirmatiuum, siue negatiuum, quæ vere positio dicitur, & id est quod significat dum dicit: & vocatur subiectio, id est verè. Deinde dixit: Quæ autem est præter hanc ipsam, est definitio. definitio enim est positio quædam.

Id est, secunda vero pars, q̄ p posterius vocat positio, ē ipa defiō. Defiō enī ñ amplectit aliqd

BVRANA

si vero non possit demfari, & insit discipulo à creatiōe, ad quod demfandū non est via simplr, non in ea arte, neq; ī alijs, hoc est, qđ vocat scientia scita: & hæc expō est multo cōuenientior priore.

Postea ỹ o quàm declarauit partes positionis: quas vniuersāliter suscipit radix scita per se, incœpit distinguere positionē ex modo & vniuersālitate scientiæ, hoc est, veritatis & formationis, & inquit: positio autem diuiditur, vsquequo dicit, & vocatur radix posita.

Sensus est, & positio distinguitur vno modo in id, quod admittit alteram partem cōtradictiōis vtrauis fuerit, siue affirmatio, siue negatio: & hoc est, qđ vocabis positionē. & hoc ē, quod signat, cū dicit, & vocat radix posita, intelligit fm veritatē. Deīde dixit: qđ autē est extra hoc, est definitio: nam definitio est spēs positionis.

Sēsus ē, atq; ī spēs secunda, q̄ vocat positio fm posterius, ē defiō. Qm̄ defiō nō copulat, q̄

MANTINVS

sed, si illud ita se habuerit vt demonstrari nequeat, sed in intellectu discipuli nā existat & est illud, quod nō pōt simplr, seu absolute demfari, illud vocat dignitas, & hæc expō vt magis euidēs q̄ prior. A

Et, postq̄ notificauit partes ipsius pōnis, quę quidē vlr cōtinet radicem p se notā, incœpit diuidere ipsam positionē ea rōne, qua sciam B ipsam amplectit, hoc ē ipsam verificationem, quā cognitionē cōplexorū vocauim⁹, & ipsam cōceptionē, quam vocauim⁹ cognitionē cōceptiuā, seu incōplexorū, & dicit: positio āt diuidit, vsq; dū dicit, & vocat† radix posita. †a.l.suppō

Hoc ē, & ipsa positio diuidit vno mō in id, quod accipit vtrālibet particularū enūciationis, siue affirmatiuam, siue negatiuam. & hæc vocat ỹe radix suppositā. i. suppositio. & hoc innuebat dum dixit, & vocat radix posita. id est, re vera. D.d. quæ vero ē fine hoc, ē vtiq; ipsa definitio. definitio enim est q̄dā positio. C

Id est, secūda ỹo ps, q̄ p posterius, vt secūdario vocatur positio, est ipsa d finitio. Definitio

ABRAM

D aliqd ineſſe alicui niſi p accñs: & ideo de illa nõ inſtituitur demſo. illa itaq; inquantũ de ea nõ inſtituit demſo, eſt ſimilis poſitioni, & inquantũ nõ eſt enuntiatio, non eſt illi ſiſis.

Et ideo dubiũ eſt de definitionibus p ſe notis, prout infra ipſe dicet, nunqd expediat illas numerare in ꝓmiſſis primis p ſe, aut I poE ſitionibus. et ſm hanc expoſitionem eſt, ac ſi poſſuiſſet ipſas definitiones ſubintrare poſitiones per accidens.

Et poteſt eſſe, quòd dum dixit, quòd definitio ſit poſitio quædam, hoc eſt dictu, ꝙ expoſitio nominũ ſignificatiõis ſit ipſa poſitio: ſignificationes enim nominum ſunt impoſitione. Et hancF expoſitionem confirmat id qđ dixit: Quæ autem eſt præter hanc ipſam, eſt definitio.

Et dixit hoc, prout eſt definitio vnitatis, quam ponit Arithmeticus, ĩter principia ſuę ſcientiæ: & illa eſt, quę nõ diuiditur ſm quantitatem, qm̃ ſm primã expoſitionẽ, hoc eſt, quia vnitatẽ eſſe extra mentẽ

BVRANA

ꝙ res inſit rei, niſi per accñs: & ꝓpea nõ cõſiſtat ſup ea demſo. ex pręigit, qua cõſiſtit ſu p ea demſo, aſſimilat poſitioni: ex pte vero, qua nõ eſt oratio indicatiua, non aſſimilat.

Et propterea dubitat de deſiõnibus, q̃ſciuntur p ſe, quęadmodũ dicet in ſequẽtibus, an oporteat cõnumerare ipſas inter ,ꝓpones primas p ſe, an vero inter poſitiones. & ſm iſtã expõnẽ, idẽ eſt, ac ſi poſuiſſet deſiõnes ſub poſitionibus p accidens.

Et occultauit qđ voluit, cũ dixit, ꝙ definitio eſt poſitio. hoc eſt, ꝙ expõ ſignationis nominũ eſt poſitio, qm̃ ſignificatiões nominũ ſunt per poſitionẽ: & ſualuit expoſitio iſta. Dixit: quod autẽ eſt extra hoc, ẽ definitio. quod enim apparet ex hoc, ẽ, ꝙ vult, ꝙ illud, quod vocatur poſitio per diſpoſitionem extra hoc, eſt definitio.

Et dixit: & hoc, quẽadmodũ definitio vnitatis, quã ponit Arithmeticus in principio ſcientiæ ſuę, ꝙ eſt indiuiſibile ſm quantitatem: aut ſm expoſitionem priorem: quoniã vnitatẽ eſſe extra intelectũ

MANTINVS

enim non determinat aliquid ineſſe alicui niſi per accidens.

Et ideo dubitat de ipſis deſiõnibus p ſe notis, vt poſt hoc dicet, vtrũ debeãt connumerari inter ,ꝓpones p ſe primas ſeu maximas, ſeu dignitates, aut ĩter põnes. Secũdũ aũt hãc expoſitionẽ vt ac ſi velit ipſas definitiões debere locari inter ipſas poſitiones p accidens.

Et forte, ꝙ p id, quod dixit, definitio enim ẽ q̃dã poſitio, intelligat, ꝙ ſignationes nominum ſint põnes, cũ nominũ ſignationes ſint p impõnẽ, hoc eſt ad placitũ, & hęc expõ poteſt ſuffragari p id qđ dicit, quę eſt vero hinc hoc, ẽ vtiq; ipſa deſiõ. nã p hoc vt velle ꝙ id, qđ vocat poſitio in aliqua alia re præter hãc, eſt ipſa definitio.

D.d. ponit enĩ Arithmeticus vnitatis definitionẽ inter initia ſuæ ſciæ, cũ dicat, ea eſſe in diuiſibilem ſm ipſum quantũ, iuxta aũt primã expõnẽ, hoc ideo fit, q̃ a eſſe ipſius vnitatis, vel ꝙ ſit extra intelectũ

ABRAM

mentem non est per se notũ, neq; eius est demõstratio in Arithmetica: & fm expositionẽ secundã, hoc est, quia significatum defiõnis vnitatis est cõuent⁹ ad illius noĩs sig̃nationẽ.

Et, cùm notificasset vnde definitiones subintrent positiones, & quòd non sint verę positiones, quia non amplectuntur per se rem esse primò, inquãtum illa est, quæ res vere positio dicitur, illę nõ sunt p se in genere positionum, quæ verę positiones sunt, cũ significatum positionis sit aliud à significato verę positionis, tum qa illæ amplectuntur significatum verę positionis per accidens.

Et dixit: Definitio autem & subiectio non sunt vna eadem res. significatum enim illi⁹, quod est, quid sit vnitas, & significatum ꝙ vnitas sit, nõ est vnum idem significatum, id est ꝙ definitio vnitatis, & similes definitiones non significant definitum esse, & per accidens subintrãt enuntiationẽ, subiectio autem est enuntiatio significans rem esse.

BVRANA

lectum non est notum per se: & nõ est demonstratio ĩ Arithmetica: aut secũdum secundã, ꝙ dispositio definitionis vnitatis est præparata ad significandum nomen ipsius.

Postea vero q̃ declarauit per quẽ modum definitiones reponunt sub positionibus, ꝙq; non vocantur positiones fm veritatem, qm̃ non admittunt p se existentiã rei à principio ex parte, qua existit: & hæc est res, quæ vocat positio fm veritatem: neq; est p se ex genere positionũ, quæ sunt positiones fm veritatem, aut qm̃ dispositio positionis est alia à dispositione positionis veræ: aut qm̃ ipsę copulant dispositionem positionis veræ per accidens.

Et dixit: non est autem definitio & radix posita res vna. & hoc, quoniam quid est vnitas, & esse vnitatẽ non sunt vnum. sensus est, ꝙ definitio vnitatis & similium definitionũ, non significant de definito, quòd ipsum est, & ponitur sub indicatiuo per accidens: sed radix posita est oratio indicatiua, & significat, quòd res est

MANTINVS

lectũ nõ est p se notũ, neq; põt demõstrari in arte Arithmetica: sed iuxta secundã exponẽ, illud ideo fit, qa † definire vnitatẽ est ad placitũ, iuxta significationem nominis eius. A

* A.l. defiõ vnitatis.

Et postq̃ notificauit, qua rõne ipsę defiõnes includant in ipsis positionib⁹, & ꝙ non sunt veræ positiones, id est suppõnes, qa ipsę non indicãt p se esse rei, vel rem esse, quatenus est. hoc.n. est id, quod verè nominat positio, id est suppõ, neq; sunt p se ex genere suppõnũ, q̃ quidẽ sunt verę suppositiões: vel qa aliud sig̃nat positio & ipsa vera positio, id est suppositio, vel qa ipsę amplectunt significatũ ipsius verę põnis. i. suppositionis per accidens. B

D.d Neq; ipsa defiõ & radix supposita, id ẽ suppõ, sunt idẽ. nã dicere, qd sit vnitas, & ꝙ vnitas sit, nõ est idem: hoc est, defiõ vnitatis, vel aliq̃ aliæ defiõnes hmõi nõ sig̃nant ipm definitũ eẽ, & repiri, & sic includit sub enũciatione p accñs, sed ipsa radix supposita. i. suppositio ẽ vtiq; oro enũciatiua, seu ĩdicatiua, q̃ indicat rẽ eẽ & repiri. C

D Contradictio Tomitani. com. 14.

41 Positio, inquit, continet assertionem et conceptionem, hoc est positio continet suppositionem & definitionem. Oppositum voluit com. 1. vbi haec duo non posse vnimode conuenire dixit. Sed vide solutionem Tomitani.

T.5 pars Quoniam autem oportet credere, & scire rem, eo quòd talem habemus syllogismum, quem vocamus demonstrationem: est autem hic, eo quod haec sunt, ex quibus est syllogismus: necesse est non solum praeVide. 2. Meta. t.4. 42 cognoscere prius, aut omnia, aut quaedam, sed magis. Semper enim propter quod est vnumquodq; illud magis est. Vt propter quod amamus, illud amicum magis.

Contradictio Tomitani.

42 E Habet Arist. hic eam sophisticam propositionem, Semper propter quod vnumquodq; & illud magis est. Quam longe aliter expressit. 2. Met. tex. 4. cum ait, illud magis tale est, propter quod caeterum inest vnimocatio. Sed vide conciliationem Tomitani.

ABRAM

T.c.15. Dum autem res demõstratione scitur, oportet, q ipsius veridictio & assertio sit, quia nobis fit de illa syllogismꝰ, quae demonstratio dicit. Et nos quidem asserimus demõstratio-
F nem, quatenus asserimꝰ praemissas, quę sunt ipsa demõstratio. Oportet itaq, q non sit vnus gradus scientiae, qua nos scimus rem per demõstrationem notam, & eius, qua scimus pmissas omnes, aut earum partem: sed maior sit nostra scitia de praemissis. Res enim, qua aliae

res

BVRANA

Dixit Arist. cũ vero fuerit res scita p demonstrationẽ, sequit̃ vt veritas & fides ipsa sit, qm habemus de ipsa hunc syllm, qui vocat̃ demonstratio. & habebimus fidem per demõtrationẽ ex pte fidei p propõnes, ex quibus est demõ: sequit̃ ex hoc, vt scia nostra de re scita p demonstrationẽ, & de ꝓpõnibus demõstrationis aut oĩbus, aut quibusdã, nõ sit fm gradũ vnũ, sed scia nostra de ꝓpositionibus sit maior. Et hoc, qm res, pp quã sunt aliae res, est magis

MANTINVS

Inquit Arist. Qm T.c.15. aũt oportet credere & scire rem eo q talem habemus syllogismum, quem vocamus demõstrationem, nos quidẽ etiã scimus demonstrationẽ quatenus scimus praemissas, quę sunt ipsa demõstratio. Sequit̃ itaq; ex hoc, vt non eodem modo sciamꝰ id, qđ demonstratione scitur, & per propositiones demõstrationis, siue omnes, siue aliquas earum: sed maiorem habeamꝰ sciam de ipsis, ꝓpõnibꝰ demõstratiõis. Semp enim pp qđ est

ABRAM

res inueniuntur, est verior secundũ esse. sicut amor, quo amamus docentem, est ob amorẽ quo magis amamus puerũ.

Cõ. 15. Cũ notificauerat, ꝙ expediat præmissas demonstrationũ esse notiores conclusione ante vsum syllogismi de illa, notificat quòd nõ solum oporteat notiores esse cõclusionibus quando ignorant' conclusiones, sed ẽt quando sciuntur. Scientia enim præmissarum, & cuiusq;, quod est causa essendi aliquid, verius est esse tale, quàm illud. Exempli gratia, ex quo ignis est causa essendi calidas res, quę calidæ sunt, ipse est verioris caloris.

Et dum dixit, dũ autem res demonstratione scitur, oportet ꝙ ipsius veridictio & assertio sit, quia nobis fit de illa syll'is, quæ demonstratio dicitur. Intendit, ꝙ qñ res scitur per demonstrationẽ, postquàm ignota præfuerat, occurrit nobis veridictio vera illius, quia comperitur apud nos de ea syllogismus huius speciei syll'i, quæ dicitur demonstratio.

Et

BVRANA

magis vera. quẽadmodũ amor noster in pręceptorem, ꝑꝑ amorẽ nostrum in puerũ, propter quẽ amatur, est maior.

Posteaq̃ declarauit oportere propõnes demr̃onis magis sciri, q̃ cõcl'onẽ ĩ tpe, quo sup ipsa facim' syll'm: qm̃ ꝑꝑea, ꝙ ipsas scim', deuenim' ad sciam cõclusionis, vult cõsilr ẽt declarare ĩ hoc tractatu, ꝙ non solũ oportet, vt magis sciantur in tpe, quo ignoramus cõclusionẽ, sed ẽt in tpe, quo scimus ipsã. qm̃ sciam de ꝓpõnib' assequmur ꝑꝑ sciam de ꝓpõnib'. Illud. n. qd est cã, vt aliqd sit, ip̃m magis vere est, q̃ hoc. vt ĩ exẽplo, qm̃ ignis est cã, vt res sint calidæ, ipse magis vere est calidus.

Et dixit: Cũ vero fuerit res scita per demr̃onẽ, sequit', vt veritas & fides ĩ ipsa fit, qm̃ habem' de ipsa hũc syll'm, q vocat' demr̃atio. sensus ẽ, cũ ꝟo fuerit res, quã scim' ꝑ demr̃onẽ, post ignorãtiã de ipsa, assequemur vtiq; veritatẽ verã de ipsa, cùm habuerimus apud nos syll'm ex ea specie syll'i, quæ vocat' demr̃atio.

Cũq;

MANTINVS

est vnũquodq;, & illud verius ẽ. veluti ẽ amor, quo p̃ceptorẽ docẽtẽ puerũ diligim' ob amorẽ, q̃ puerũ magis diligim'. A

Postq̃ probauit, ꝙ propositiões demonstrationum debẽt esse notiores ipsis conclusionibus tempore, antequã fiat, scilicet syllogism' de ipsa re, nũc notum facit, ꝙ non solum oportet illas esse notiores conclusionibus, dum conclusiones ignorant', sed ẽt dũ ipsę sciuntur. qm̃ sciẽtia, quæ habet' de ipsis pręmissis, & de aliqua re, quæ ẽ causa, vt aliqua alia res sit, illud quidẽ verius est tale, q̃ sit illa alia res. exempli gratia ignis, qui cùm sit cã, vt res calidę sint calę, ipse vtiq; veri' erit calid'. Cõ. 15. B C

Dicit ergo: qm̃ aũt oportet credere & scire rem, eo quod talem habemus syll'm, quem vocamus demonstrationem, id est, cùm id quod demr̃one scitur postq̃ ignorabat' oporteat esse verũ, & creditum, propterea quia habemus de eo syllologismum eius generis, scilicet syll'i, qui dicitur demonstratiuus.

F iiij Et

ABRAM

D Et, cùm posuerit hāc pręmissam, intulit connexum cōsequentis ex ea, & ait: oportet itaq; ꝙ non sit vnus gradus sciētię, qua nos scimus rem per demōstrationem notā, & eius, qua scimus præmissas oēs, aut earū partē, sed maior sit nostra sciētia de præmissis: idest, sequit' ꝙ si scīa nostra de demōstratione sit maior

E q̄ nostra scīa de illo, de quo est demōstratio, ꝙ itaq; sit nostra scīa de pręmissis demōstrationis maior q̄ nostra sciētia de eo, de quo fit demōstratio. quod est de oībus, aut de parte præmissarū, quia non sequitur ex eo ꝙ ponimus veridictionem demonstrationis esse maiorem, quàm sit veridictio conclusionū, ꝙ

F nostra veridictio totius summę præmissarum demonstrationis vniuersalr sit maior.

43 Nunqd vero demonstrationis conditionis sit ambas eius præmissas esse notiores conclusione, nondum est commonstratū ex hoc sermone. Et, cùm intulerit nexum cōsequentis ex præmissis, incępit ostēdere modū cōsequētię illius, & dixit:

Res

BVRANA

Cūq; posuerit propositionem istam, adduxit opinionem, quæ sequitur ex hac, & inqt: sequitur ex hoc, vt scīa nostra de re scita ꝑ demonstrationem, & de propōnibus demōstrationis, aut oīb⁹, aut quibusdā, non sit fm gradum vnū, sed scīa nostra de propōnibus sit maior. sensus est, sequitur, ꝙ si scīa nostra ꝑ demr̄onem sit maior, q̄ scīa nostra de eo, qd demonstrat', erit scientia nostra de propōne demōstrationis maior q̄ sciētia nostra de eo, quod demr̄atur: & hoc aut omnibus propositionibus, aut aliquib⁹. qm̄ nō sequitur ex eo, ꝙ posuim⁹, ꝙ fides nostra in demōstratione est maior, q̄ fides nostra in conclusionib⁹, vt fides nostra vniuersalr de ꝓpōne demonstrationis sit maior.

Atqui ex cōditionibus demr̄onis fuit, vt vtræq; propōnes ipsi⁹ essent magis scitę, q̄ cōclusio, sed hęc res nondum declarat' ex hoc tractatu. Postea vero q̄ declarata fuit existimatio, quę sequitur ex propositionibus, cœpit exponere modum, quo sequit', & inquit:

ꝙ

MANTINVS

Et, postq̄ præposuit hāc præmissam, infert illationē cōsequētis ex ipsa, & dicit: seqt' itaq; ex hoc, vt nō eodē mō sciam⁹ id, qd demr̄one scit' & ꝑ propōnes demonstrationis siue oēs siue aliquas earum, sed maiorē habeam⁹ scientiā de ipsis ꝓpōnibus demr̄onis. hoc est, sequit' igit', ꝙ si nr̄a scīa de demōstratiōe sit minor, q̄ sit de ea re, de qua habet' demr̄o, vt nr̄a scīa ergo de ꝓpōnibus demr̄onis sit maior, q̄ sit ea scīa, quā habem⁹ de ipsa re, de qua fit demr̄o. & hoc siue de oībus propōnibus, siue de nōnullis earū. nā non sequit' ex hoc, quod dicimus, ꝙ maiorē habemus certitudinem de demr̄one q̄ de cōclusionib⁹, vt maiorem ꝑpea hēamus certitudinē de tota sūma propōnum demr̄onis.

Et licet vna ex cōdi⁹tionibus demr̄onis sit, vt vtræq; p̄missæ eius sint notiores ipsa conclusione, tn̄ nōdum id fuit ostensum ex hoc sermone. Et postq̄ intulit illationē cōsequētis seu consequentię ex præmissis, incępit probare modum, quo illud sequatur & dicit:

semꝑ

ABRAM

Res enim, qua aliæ res inueniũtur, est verior secũdum esse, hæc oratio est præmissa, qua iam vsus est hic, hoc est, quòd quicquid est causa essendi aliquam rem secundum aliquã denominationem, aut simpliciter, illud est dignius talis esse.

Et, dũ cõiungit huic, ꝙ præmissæ sint causæ essendi veritatẽ conclusioni, hinc concluſit in prima figura, ꝙ primæ præmissæ sint digniores, quàm conclusiones inessendi eis ῾itatem. Exemplum autem, de quo meminit, tulit ex rebus diuulgatis, quarum occursus veritatis est omnibus communis, vt disciplina fieret manifestior. Apud omnes enim est diuulgatum & notum, quòd qui amat aliquem virũ propter alium, quòd maior sit amor, quo amat illum, propter quẽ amat aliũ virum. Exempli gra, prout dixit de docẽte, & puero, id est filio. Pater enim amat docentem puerum, qui est eius filius, ob eius amorẽ, quo amat puerum ipsum, & ideo amor, quo amat puer, est maior.

BVRANA

ꝙ hęc res, propter quã sunt aliæ res in existentia est magis vera. & hæc oratio est propoſitio, quę fit in hoc loco. & est sensus, ꝙ omne illud, quod est causa, vt aliquid sit aut cũm aliqua dispositione, aut simpliciter, ita se hẽt, vt illud, quod est causa rei, magis oporteat eẽ.

Cũq; retulit ad hoc, propositiones esse causam, vt sit veritas in cõclusione, concluſit ex hoc in prima figura, ꝙ magis oportet propoſitiones primas esse veras, q̃ conclusionem. Exemplum vero adduxit ex rebus probabilibus cõicans in veritate cum omnibus, vt esset manifestius in doctrina. Et hoc, qm̃ est probabile & notum apud oẽs, ꝙ quicunq; amat virum aliquem propter virum alium, ita se hẽat, vt ipsius amor, propter quem amat virum alium, sit maior. Exemplum huius, cũ dixit præceptorem & puerum, hoc est filiũ: quoniam amans amat vtiq; præceptorẽ pueri, qui est filius suus, propterea, quòd amat puerum: & ideo amor in puerum est maior.

MANTINVS

Semper enim propter quod est vnumquodq; & illud est verius tale. & hæc rõ est vna propoſitio, qua est iã vsus in hoc loco, videlicet, ꝙ quicquid est cã, vt aliqua res sit siue simpr, siue cũ aliqua adiectione, vel denominatione, tunc illud, quod est causa illius rei, conuenienter est tale. A

Et, cùm subiunxit ad hoc, & dixit, propõnes esse cùm, vt reperiatur veritas in cõclusione, tũc cõcludit in prima figura, ꝙ ꝓmiſſę debẽt esse veriores conclusione. Exemplũ autẽ, quod attulit, est sumptũ ex rebꝰ probabilibus, seu apparentibus, quarum veritas ob hoc est cõis, vt clarior fiat in ipsa doctrina. Nam probabile, seu apparens est & notum apud omnes, ꝙ qui amat quẽpiam propter aliquem alium, quòd maior est eius amor, quo conſequit illũ, pp quẽ diligit illũ virũ, q̃ quo cõsequit illũ. Expligra, vt Arist dicit, ꝓceptor & puer, q est filius. nã pater diligit ꝓceptorẽ pueri, q est filius suus, propterea quia diligit puerum, & ideo magis diligit puerum. B C

Con-

Contradictio Tomitani. com. 15.

43 D Vult Aver. hic nondum constare in hac scientia, an amba præmissa sint notiores ipsa conclusione. Oppositum aũt voluit supra cõm. 10 vbi voluit eã demonstrationẽ æquinocè dici, qua non habuerit vtranque præmissam immediatã. Sed vide cõm. To.

T.5 pars 44 E Quare siquidem scimus per prima & credimus, & illa scimus & credimus magis, quoniam per illa & posteriora. [a] Fieri autem non potest vt credat, magis ys quæ scit, quæ non est neq; sciens, neque melius dispositus, quàm si esset sciens. Accidet autem hoc, nisi aliquis præcognoscet per demonstrationem [b] credentium magis enim necesse est credere principys, aut omnibus, aut quibusdam, quàm conclusionis.

[a] Alex. exponit credendũ, p creditoru.

Contradictio Tomitani.

44 Affirmat principia esse magis scita quàm conclusiones. Cuius oppositum voluisse videtur in tex. 6. dum inquit scientiam esse tantum conclusionum, intellectum vero principiorum. Sed vide conclusionem Tomitani.

ABRAM

T.c.16. F Et, cũ nostra scientia de cõclusionibus, & nostra veridictio & assertio de illis sit ocasione præmissarũ: nostra itaq; veridictio et assertio de p̃missis melior est: qa nostra assertio de cõclusionibus est occasione illarum, cùm non sit possibile, q̃ hominis assertio de re, quam nescit, sit maiorq̃ de re, quam scit. neq; q̃ eius scientiæ sit excessus scientiæ rei, quam scit. & si illius scientia contingat: hoc enim cogeret hoiem ne præsciret illã p̃ res, quæ demõne sciuntur.

Sequit

BVRANA

Dixit Arist. Quoniã vero scientia nostra de conclusionibus, & veritas & fides ipsarũ est ex parte propositionũ: igitur veritas & fides de propõnibus erit maior: qm̃ fides nostra de cõclusionib⁹ est ex parte ipsarũ. Fieri aũt nõ potest, vt aliquis credat qđ non scit: neq; si fuerit in sciẽtia sua excellentior, quã res, quam scit, & si acciderit ipsi, vt eã sciat: qm̃ ex hoc sequit, vt non præcedat homo & sciat ipsam p̃ ea, quæ sciuntur per demonstrationem.

Sequit

MANTINVS

T.c.16. Quoniã vero scia nrã de cõclõnibus, & veritas, ac fides, quã de eis habem⁹, fit rõne præmissarũ: maiorẽ ergo fidẽ adhibebimus ipsis præmissis, cũ earũ rõne cõclusionib⁹ credamus. Impossẽ est, vt hõ credat magis rei, quã ignorat, q̃s rei, quã scit. neq; eã magis sciet q̃s illam rem, quã sciebat, licet contingat, vt de illa scientiã habeat. hoc autẽ necessario accidet, nisi aliquis p̃cognosceret eã rẽ p̃ ea, quibus conclusiones sciunt demõstratiõe, ac credunt.

Prin-

ABRAM

Sequitur itaq; necessario, ꝙ principia omnia, aut quędam magis sciãtur quàm conclusiones.

Cõ. 16 Cùm posuerit, ꝙ causæ, quę sunt occasiones essendi aliquas res, sint illius esse digniores, q̃ res illæ (quod dictum in hoc sermone ponitur vice maioris præmissæ) tulit minorem præmissam, s. ꝙ præmissæ sint causa conclusionum, quo ad inesse eis assertionem.

Et dixit: Et, cùm nr̃a scĩa de cõcl̃onibus, & nr̃a veridictio & assertio de illis sit occasiõe p̃missarũ: nr̃a itaq; veridictio & assertio de p̃missis melior est, q̃a nr̃a assertio de cõcl̃onibus est occasione illarũ. id est, cũ posuerimus, ꝙ cãę, q̃ sunt causa essendi aliq̃d alicuius rei sint digniores talis eẽ, q̃ res illa: & notũ apud nos sit, ꝙ sciendi conclusiones, & illas asserendi sit causa nos asserere præmissas: ex his itaq; duabus præmissis sequit̃, ꝙ magis asseramus præmissas.

Deinde posuit hanc cõclusionẽ modo, quo ac

BARANA

Sequitur ergo ex necessitate, vt sciantur prĩcipia aut omnia, aut quædam magis q̃ conclusiones.

Posteaquã posuit, ꝙ causæ, quæ sunt causæ aliquibus rebus vt sint, magis debent esse, q̃ ras illæ, & hoc est, qd̃ procedit in hoc sermone per modum propositionis maioris: adduxit propositionem minorem, quæ est, ꝙ propositiões sunt causæ conclusionum, vt sint, & credantur.

Et ait: qm̃ vero scĩa nostra de conclusionibus, & veritas & fides ipsarũ est ex parte propositionũ, igitur fides de propositiõibus erit maior: qm̃ fides nostra de cõclusionibus est ex parte ipsarum. sensus est, qm̃ vero posuimus, ꝙ causę, q̃ sunt causę, vt aliq̃d sit, magis debẽt esse, q̃ illud: & notum apud nos, ꝙ scĩę nr̃æ de cõclusionibus et fidei ipsarum, cã est fides de propositionibus: sequitur ex his duabus ꝓpositiõibus, ꝙ fides de propositionibus est maior.

Deinde posuit conclusionẽ de re, ac si esset

MANTINVS

Principia itaq; omnia, vel quędam, vt magis quàm cõclusiones sciantur, necessario sequitur. A

Cùm dixerit, ꝙ illæ cãę, q̃ sunt causę, vt aliquę res talr̃ se habeãt, sunt vtiq; digniores vt magis dicant̃ tales, & ita se habẽtes, q̃ dicant̃ illę res. et hęc rõ videt̃ esse velut maior p̃missa: tũc, subintulit minorẽ, q̃ est, ꝙ ip̃ę p̃missę sunt causę conclõnũ quo ad esse atq; ad earũ verificationem, seu certitudinem. Cõ. 16 B

Et dicit, qm̃ vero scĩa nr̃a de cõclusionibus, & veritas ac fides, quã de eis habemus, fiat rõne p̃missarũ, ergo maiorẽ fidẽ adhibebim⁹ ipsis p̃missis, cũ earum rõne credam⁹ ipsis cõclusionibus. hoc ẽ, cũ iã posuerimus, ꝙ illæ cãæ, quę sunt cã vt aliquid sit tali mõ, magis debeant tali mõ se habere, q̃ illud tale. nec nos latet, ꝙ cã, ob quã scimus cõcl̃ones eisq; credimus est, q̃a credimus ipsis p̃missis, tñc ex his duabus p̃missis cõcludit̃, ꝙ magis credimus præmissis. C

Deinde posuit hanc concl̃onẽ, ac si esset rõ per

ABRAM

D ac si esset oratio per se constans, & dixit: Cùm nõ sit possibile ꝙ hominis assertio de re, quam nescit, sit maior, q̃ de re, quam scit: neq; ꝙ eius scię sit excess⁹ scię rei quã scit, & si illius scię contingat. id est, hæc res est euidens: hoc ẽ, ꝑmissas eẽ veriores apd nos q̃ cõclones, qa ꝑ se euidẽs ẽ, ꝙ nõ sit posse hominẽ
E asserere rẽ, quã nõ scit prĩo, magis q̃ illã, quã prĩo scit, & si postea cõtingat illius scientia.

Et nõ ꝙ illius sciẽtia sit melior, quàm rei, quã primo scit: quod fit, dum vltimo contigerit illius scientia, hoc est, ac si esset alia præmissa: quia impossibile est vllo vnquã tempore esse meliorẽ scientiã de igno-
F to quã scientia de noto nobis naturaliter, neq; illi æqualis, sed scientia de noto naturaliter est maior & absque dubio melior q̃ scientia de naturaliter ignoto, dũ nobis contingat illud scire.

Et, dum coniunxerimus huic præmissę, ꝙ ꝑmissæ sint naturalr, & primo notæ, & conclusio-

BVRANA

set responsio ꝑ se consistẽs, & dixit: Fieri autem nõ põt, vt aliquis credat, qd̃ non scit, magis, q̃ illud, quod scit: neq; sit ĩ scĩa sua excellẽtior, quã res quã scit: & nõ contingat ipsi, vt eã sciat. sensus ẽ, & hęc vr̃ esse ratio, quare ꝓpõnes sunt magis verę apud nos, q̃ conclusiones, qm̃ manifestũ est ꝑ se, ꝙ fieri nullo modo põt, vt aliquis credat rem, quã non scit prĩo, magis, q̃ illud, qd̃ scit: & si acciderit ipsi post hoc, vt eam sciat.

Et non sit etiam scĩa sua melior q̃ res, quã prĩo sciuit: & hoc, cùm ipsi acciderit, vt illud sciat postea. & hoc est quasi propositio alia. & hoc, qm̃ fieri nõ potest, vt scĩa ignota nobis ꝑ naturã in aliquo tẽpore, sit melior quã scĩa nota nobis per naturã, neq; ẽt ipsi ęqualis: sed scĩa cognita nobis ꝑ naturã magis ac magis bona est procul dubio, q̃ scĩa ignota ꝑ naturã, cũ nobis acciderit, vt ipsã sciamus.

Cũq; retulerimus ad hãc ꝓpõnẽ, ꝙ ꝓpõnes sunt notæ ꝑ naturã & priores, conclusiones vero

MANTINVS

ꝑ se stans, & dicit: Impossibile .n. est vt homo credat magis rei quã ignorat, q̃ rei quã scit. neque eam magis sciet, q̃ illam rẽ, quam sciebat, licet † cõtingat vt d̃ illa scĩam habeat. Id est, hoc aũt perspicuum est, videlicet ꝙ nos magis credim⁹ ꝑmissis, q̃ cõclusionib⁹: qm̃ ꝑ se constat, hominem nõ posse credere magis rei, quãm prius ignorabat, q̃ rei, quã pri⁹ sciebat, licet cõtingat vt illã postea sciat.

Hoc est, neq; de ea re hẽbit meliorẽ scĩam, quàm habuerit de illa, quã prius sciebat: hoc aũt dico, si cõtingat, s. vt hẽat postea de ipsa scĩam. Hoc aũt est veluti alia propõ: nẽpe, qd̃ impossibile est, vt scĩa, quã nos habem⁹ de re nobis nã ignota aliquo tpe, sit melior q̃ illa scĩa, quã hẽm⁹ de re nota nobis nãlr, ĩmo neq; illi æqualis. sed scĩa, q̃ habet̃ de re nota nã, est vtiq; longe ꝑstãtior q̃ sit illa scĩa, q̃ habetur de re ignota naturaliter, si cõtingat vt nos sciamus eã.

Et, si huic propositioni adhuc addamus, ꝙ ꝑmissę sunt natura notę & primò, cõclusiones

† A.l. non cõtingat.

ABRAM

clusiões naturali igno
tæ & vltimo notæ, con
clusit nobis, quòd præ
missæ sint apud nos ve
riores conclusionibus.
& hæc quidem ratio-
cinatio est secundum
euidentiam, quæ res,
aut est per se nota, aut
quasi per se nota.

Et dum dixit: Hoc
enim cogeret hominẽ
ne præsciret illam per
res, quæ demonstra-
tione sciuntur & asse-
runtur. intẽdit, ꝙ igno
rantia cogat naturali-
ter ignotum, ne ho-
mo præsciat illud per
res, quę demonstratio
ne sciuntur & verum
dicat illarum occasio-
ne. Dum itaq; igno-
rantia cogit illam sci-
ri per aliud, id itaque
quod non scitur per
aliud, est notius.

BVRANA

vero ignotæ ꝑ naturã
& posterius scitę, con-
cluditur nobis, quòd
propositiones sunt ma
gis verę apud nos, quã
conclusiones. & hæc
est ratiocinatio ꝑ mo-
dum manifestationis:
& res est, an sit notum
per se, an vero pro-
pinquum noto per se.

Et dixit: qm̃ ex hoc
seq̃t, vt nõ ꝑcedat hõ,
et sciat ipsum ꝑ ea, quę
sciunt ꝑ demfonem et
credat ipsum. sensus ẽ,
qm̃ ignorantia sequit
ignorantẽ in actu fm
naturã, vt non præce-
dat homo & sciat ꝑ ea,
quæ sciuntur per de-
mfonem: & verificet
ipsum ex parte eorũ.
cùmq; sequatur igno-
rantia, quousq; sciue-
rit per alia, igitur il-
lud est notius, qd̃ non
scitur per alia.

MANTINVS

nes vero, natura igno- A
tæ, sed secundo, vel vl-
timo notæ, tũc ex hoc
cõcludet, ꝙ magis cre-
dimus ꝑmissis, q̃ con-
clusionibus. Et hęc syllo-
gizatio, seu rõcinatio,
est sumpta ab ipsa eui-
dẽtia ac sigñatiõe rei.
quæ quidẽ est ꝑ se no-
ta, vel ferẽ per se nota.

D.d. hoc aũt necessa-
riò accidet, vel sequet,
nisi aliqs ꝑcognosce-
ret eã rẽ per ea, quibus B
cõclusiones sciunt de-
mfone, atq; credunt,
seu ꝑificant, hoc ẽ, cũ
ipsa ignorantia cogat
vt id, qd̃ ẽ nã ignotũ,
nemo ꝑcognoscat ip-
sum ꝑ ea, q̃ demfone
sciunt, ipsumq; verifi-
cent. cũ igit ignorãtia
ita cogat, vel ꝑseueret,
donec res ꝑ aliud sciat,
ergo id, quod non scit
ꝑ aliud, ẽ vtiq; notius.

T.5.part *Habiturum autem scientiam, quæ est per demonstrationem, non* C
solum oportet principia magis cognoscere, et magis ipsis credere, quã
ei, quod monstratur, sed neque aliud ipsi credibilius esse, neq; notius
his, quæ sunt opposita principijs, ex quibus erit syllogismus, qui est
contrariæ deceptionis: siquidem oportet scientem simpliciter à cre-
dulitate impermutabilem esse.

T.c.17. Qui autem demon
stratione vult sciam
adipisci, non est illi
satis vera dicere ꝑn-
cipia, & ꝙ sint apud
illum notiora reb⁹,
quæ

Dixit Aristo. Non
sufficit autẽ illi, qui
vult assequi scientiã
per demõstrationẽ,
vt dicat, ꝙ prĩcipia
sũt notiora apud ip-
sum

Qui aũt per demõ T.c.17
strationẽ est sciam
habiturus, non satis
est ei præmissas, ex
quibus scit conclu-
siones apud illũ ve-
ras,

ABRAM

D quæ ob illa sunt veracia & illi scita: sed ꝙ non verum dicat aliquod illius oppositorū, ex quibus cō struitur Sophistarū syllogismus. Huius autē causa est, quia conuenit illi, qui aliquā rem intēdit per demōstrationē simpliciter, scire ꝙ suæ veri dictioni non permi
E sceaē vlla varietas.

Cō.17 Cùm præmissas esse notiores cōclusione sit quædam res cōis syllogismo topico, & demōstratiuo & oratorio, hoc est, ꝙ magis asseramus illas q̄ asseram⁹ cōclusiones, vult significare certam assertionem, quæ propria est ipsis præmissis veris, &
F dixit: Qui autem demonstratiōe vult scientiam adipisci, vsq; ibi, illius oppositorum.

Et intendit, ꝙ qui cupit verā scientiā adipisci, & illam verā dicere, expedit illi nō solū ꝙ sufficiat ei præmissas, ex quibus cōstituit scientia cōclusionis, esse veritate notiores, sed etiam adiecit huic alteram conditionē, videlicet, ꝙ hæc sit assertio illarum. Scientia, quæ est

SVRANA

sum: q̄ ea, quæ verificat p̄ ipsa, & scit per ea, sed ꝙ etiā nō credat rem ex oppositis. & hæc sunt, ex quibus constituitur syllogismus sophisticus. Causa aūt in hoc est, quoniā qui studet scire rem per demōstrationē simpliciter, debet non commiscere cū fide sua variationem.

Q̄m propōnes eē notiores cōclusione & res cōprehēdens syllm dialecticū & demōstratiuum & oratoriū, hoc est, vt fides ipsarū sit maior, q̄ fides cōclusionum, vult autem declarare, quę sit fides scientiæ appropriata propōnibus veris. Et dixit: non sufficit autē illi, qui vult assequi scientiā per demōstationem: vsq; ad id, qd dixit, ex oppositis.

Sensus est, oportet āt eū, qui vult assequi scientiā verā, & vt credat, vt nō sit contentus propositionibus, pp quas affectus est sciam de cōclusionibus, quę sint magis notę in fide tm: sed oportet ēt cū hoc, vt hæc fides de ipsis, hoc est scia, quæ est in ipsis, ita se habeat, vt de

MANTINVS

ras, ac notiores esse, sed ꝙ neq; quicquā illius oppositorū verum esse dicat. Hæc autē sunt ex quibus constituitur syllꝰ sophisticus. Huius autem rei causa est, ꝙ ei, qui fidei veritatis per demonstrationē credit, necessarium sit, ne suæ credulitati vlla vnquā admisceatur varietas.

Cùm aūt dicim⁹ præ Cō.17
missas debere esse notiores cōclone, id q dē amplectet syllm dialecticū & demōstratiuū, atq; rhetoricum. nāpe, vt illis magis q̄ conclusionib⁹ credam⁹. ideo vult nūc declarare illā certitudinē ac fidē, quę proprie vī ineste ipsis ꝓpōnibus veris. & d. Qui aūt est habiturus sciam p demonē &c. vsq; dū dicit, aliquod oppositorum eius &c.

Per hoc ergo intelligit, ꝙ qui est adeptur⁹ verā sciam, eiq; fidem præstaturus, nō est satis ei credere, ꝙ p̄missæ, ex qb⁹ habet scia ipsarū cōlusionū, sint verē notiores tantū, sed oportet adhuc cū hoc debet supponere, ꝙ fides ineſt eis. hoc est, ꝙ ex

ABRAM

est de eis, qua veras ipsas dicens credat, ꝙ nullo vnquã tpe possit eẽ secus q̃ per illas ponit.

Et id est quod dixit: sed ꝙ nõ verum dicat aliqd illius oppositorum. & hæc quidem cõditio, quam adiecit assertioni, est qua differt verificatio & assertio ab alijs, hoc est, ꝙ per illã asserens credat suum oppositum esse penitus ĩpossibile: dũ vero crederet illius cõtingentiã, ille esset topicus, aut oratorius. Et dum dixit: ex quibus construitur Sophystarum syllogismus: intendit ex oppositis veracium rerum, quæ mendacia sunt.

Dum enim illas aliquis assereret, & esset apud illum suum oppositum, qd̃ est mendax contingens, notũ est ꝙ illas non asseruerit vera assertiõe. Assertio ergo est mendacij & veridici, qñ est mendacij est sophystica, & qñ est veridici, & cũ hoc nõ creditur eius oppositũ, est vera.

Dum vero oppositũ fuerit cõtingens apud illum, si contingentia est in minori parte est topica, & si æqualiter, cũ

BVRANA

de ipsa credam⁹, ꝙ nõ potest variari ſm id, quod est de ipsa, neq; in aliquo tempore.

Et hoc est, quod voluit, cùm inquit: sed ꝙ etiã non credat rem ex oppositis. & hæc est conditio tradita de fide, quæ separat veritatem & fidem à reliquis. hoc est, vt credamus, ꝙ fides, cuius oppositum est possibile, aut erit dialectica, aut oratoria. Et dixit: & hæc sunt, ex q̃bus construit̃ syllogismus sophysticus: ĩtelligit oppositum rerum verarũ, & hoc est falsum.

Et hoc, quoniam cũ sit verũ, & habeat oppositum, quod est falsum possibile, planũ, ꝙ non credet ipsum si de vera: igitur fides erit de falso & erit de vero. cumq; fuerit de falso, erit sophystica, cùm autem de vero, et cum hoc non crediderit oppositum suum, erit vera.

Quòd si fuerit oppositum apud ipsum possibile, & possibile fuerit vt in paucis, erit dialectica: si vero æqualis cũ

MANTINVS

ex earũ scĩa credat, ille A
qui eis fidẽ adhibet, ꝙ res non potest aliter se habere vllo tempore.

Et hoc innuebat dũ dicit: sed neq; q̃cquam oppositorũ eẽ verũ. p hãc aũt condõnẽ, quã hic supponit circa fidẽ illarũ, distinguit̃ veritas ac fides aliorũ. hoc est vt ipse verificator, seu q̃ fidẽ adhibet, credat oppositũ illius esse penitus impl̃e. nam, si B
eius possibilitatẽ crederet, tunc esset id dialecticum, vel rhetoricũ. D.d Hæc aũt sunt illa, ex q̃bus cõstituit̃ syllis deceptiu⁹, seu sophysticus, videlicet ea q̃ sunt opposita rebus veris, q̃ quidem sunt ipsa falsa.

Nã siquis credat verũ eẽ aliquid, putet tñ illius, oppositũ qd̃ est falsum, posse esse, tunc manifestũ est, ꝙ non C
habet de eo verã fidẽ. fides igitur seu certitudo habebitur de falso & de vero. si de falso, tũc erit illud sophysticũ, & deceptoriũ, si de vero, & cum hoc nihil credat in eius opposito, tũc erit vtiq; verũ.

Sed, si ipse existimet ipsum oppositum esse possibile, tunc, si illa possibilitas fuerit exigua, tũc erit illud dialecticũ,

ABRAM

D cũ eius opposito ẽ oratoria, quę spẽs assertionis, aliqñ accidit veridico occasione ipsiusmet asserẽtis, et aliqñ accidit ipsimet rei occasione commistionis mẽdacij cũ illo: quia, si mendaciũ esset minus & veridictio plus, numeraret inter orationes topicas: si autẽ mẽdacium esset ęquale veridictiõi, assertio
E esset oratoria.

Sed hoc non accideret naturę mẽdacij inquantum est mendacium. nam, si ita res esset, omnis propositio topica esset ſm minorem partem mendax, & omnis oratoria ſm
F ęquam partẽ. Et ideo qui partiti sunt præmissas demõstratiuas & topicas, & oratorias ſm species veritatis & mendacij, vsi sunt partitione accidentali.

Aiunt enim illi præmissas veras esse, quæ sunt ſm veritatem, reliquę vero sunt q̃ fiunt ſm mendaciũ. qm̃, si illarũ mendaciũ fuerit modicũ, sunt topicę, si autem fuerit ęqualiter sunt

BVRANA

cum suo opposito, erit oratoria. hæc autem species fidei aliquãdo accidit viro ex parte credentis per se, aliquãdo accidit rei per se ex parte cõmistionis falsi cum ipsa. si enim fuerit falsitas ipsius pauca, erit veritas maior, & numerabitur inter tractatus dialecticos: sin autem falsitas fuerit ęqualis veritati, erit fides oratoria.

Sed hoc non accidet naturæ falsi ſm ꝙ falsum: quoniam, si res ita se haberet, omnis propositio dialectica esset falsa in minore parte, & omnis oratoria esset falsa in parte ęquali. Et propterea, qui diuisit propositiones demonstratiuas & dialecticas & oratorias ex parte specierum veri & falsi, diuisit per accidens.

Et hoc, qm̃ ipsi dixerunt, ꝙ propositiones veræ sunt in vero, & reliquæ propositiones sunt in falso. quoniam si esset falsum in ipsis paucũ, essent dialecticę, sin aũt esset æquale, essent

MANTINVS

lecticum. q̃ si fuerit ad vtrumlibet, seu indifferẽter ęquale cũ suo opposito, tũc erit rhetoricũ. & hmõi genus fidei, vl' certitudinis, qñque cõtigit in ipso vero rõne ipsiusmet certitudinis, vel veri, & qñq; contingit illimet rei, ꝑ ꝑea quia admiscetur cũ ea falsum. nã, si falsitas fuerit exigua ĩ ea, tũc ipsa fides & certitudo de ea, pl' cõnumerabit' inter dialecticas orõnes: si vero falsitas in ea fuerit æqualis cũ veritate, tũc illa certitudo erit rhetorica.

Sed hoc nõ cõtingit ꝑꝑ nãm falsitatis quatenus est falsitas. qm̃, si ita res se haberet, tunc quælibet propõ dialectica esset falsa pro minori parte, & quęlibet rhetorica erit falsa ꝓ æquali parte. Quicũq; ergo diuidit propõnes demonstratiuas, et sophysticas, ac dialecticas, et rethoricas rõne generũ veritatis vl' falsitatis, illa q̃dẽ diuisio erit accidentalis.

Dicunt. n. illi, ꝙ veræ ꝓpõnes sunt illæ, quæ sunt de vero, reliq̃ ꝟo propõnes sunt de falso. & si falsitas in eis fuerit pauca, tũc sunt dialecticę, et si ęqualis, tũc sunt

ABRAM

sunt oratoriæ. Si ſit fuerint mendaces ſm totũ, aut pro maiori parte, ſunt ſophiſticæ.

Hęc aũt ofo non eſt vera de ꝓpõnibus veridicis, ſed hoc eſt ꝙdam res, quæ accidit illis. veridica. n. aſſertio eſt res in mente occurrens aſſerentu ſm veritatẽ. Et talis imaginatio eſt propõnũ ſophiſticarũ, veriſimile eſt ꝙ ſit ob aliquam rẽ, quę illis acciderit non occaſione ipſius mendacij ſm ſe. In mendacium enim non cadit aſſertio inquãtum eſt mendacium.

Id vero, qđ dixerunt de præmiſſis topicis & oratorijs, nõ eſt aliqua oratio mendax, huius autẽ veritas eſt res ſm accidens. Dum aũt dixit: huius aũt cauſa eſt, vſq; ibi, ꝙ ſuæ veridictioni non permiſceatur vlla varietas.

Intendit, ꝙ cauſa, qua verę aſſertioni adijcitur hæc conditio, hoc eſt, ꝙ nunq̃ aſſeratur aliquod oppoſitorum, neq; transferat illius aſſertioni ſm hanc rem, quia per ſe notũ eſt, ꝙ oporteat propriũ eſſe aſſerẽntis vera aſſertione, ꝙ nunq̃ deducatur ab eius aſſertione.

Et illud

BVRANA

eſſent oratorię: ſin vero eſſent falſæ in totũ, aut vt plurimum, eſſent ſophiſticæ.

Et hic ſermo verus eſt de propoſitionibus veris, ſed hæc res accidit ipſis: quoniam fides vera eſt res in animo, quæ accidit credenti per ſermonem. Et cõſimiliter opinio in propoſitionibus ſophiſticis videtur vt ſit propter accidens ipſis, nõ autem ex parte falſi per ſe: Quoniam falſum non admittit fidẽ ex parte, qua falſum.

Sed quod dixerũt de ꝓpõnibus dialecticis & oratorijs eſt conueniẽs: igit ſermo falſus & fides de hoc, eſt res p accidens. Cùm vero dixit: cauſa autẽ in hoc, vſq; ad id, quod dicit, non commiſcere cum fide ſua variationem.

Senſus eſt, cauſa autem, ob quam fides vera habet hanc conditionem, hoc eſt, vt non credatur aliquid ex oppoſitis in aliquo tempore, & non transferatur fides ipſi⁹ in hac re. quoniam eſt per ſe notum, ꝙ oportet vt ſit proprium credẽtis per fidem veram, vt non transferatur à fide ſua in aliquo tempore.

Et

MANTINVS

ſũt rhetoricę. & ſi fuerint falſę in totũ vel in maiori parte earũ, tũc ſunt ſophiſticæ. A

Sed hoc dictũ nõ eſt verũ in ipſis ꝓpoſitionibus veris, ſed eſt qđ accidens eis. nã vera fides & certitudo eſt qđ in anima exiſtens, qđ ipſe credens, vel certuſi canshabet de ipſa veritate. Similis quoque opinio, ſeu exiſtimatio, ꝙ de ſophiſticis ꝓ B põnibus habeẽ, vt fieri ꝓp aliqđ accñs eis, nõ rõne ipſiusmet falſitatis. De falſo. n. non habetur fides vel veritas, quatenus eſt falſum.

Id vero, qđ dixerunt de dialecticis & rethoricis propoſitionibus, eſt dictum falſum. veritas enim in eis reperitur per accidens. D. d. huius aut rei cauſa eſt &c. vſq; in finem. C

Hoc eſt, cũ, ob quam ponim⁹ illã cõditionẽ, ad fidẽ veritatis, nẽpe, ꝙ nihil oppoſitorũ ſit vllo ꝛpe verũ, neq; vt ipſe ſciẽs ſit vnq̃ pmutabilis vel vari⁹ ab hac ſnſa, eſt, qa p ſe eſt potũ, ꝙ hoc eſt propriũ illi, q̃ credet fidei veritatis, nẽpe vt oporteat ipſum eſſe immutabilem á ſua fide & credulitate vllo tempore.

Logica G Et

ABRAM

D. Et illud intendebat quando dixit, ꝙ suę veridictioni non permisceatur vlla varietas. Et licet per se notum sit, hanc definitionem inesse ipsi assertioni ꝑ se, itaq; notum est, ꝙ proprium sit veræ assertioni, ꝙ non contingat ei varietas. quia, si possibilis esset illi varietas, cũ asserens sit reminiscens pfectr intel-
E lect⁹, manifestũ est, ꝙ apud illũ non esset veridictio, dum aũt veridictio in mente fuerit talis denominationis, illa est primarum per se notarum.

Intentio aũt huius libri est dinumerare indicia & conditiones, quæ, dũ adueniunt primis pręmissis, habetur scientia, ꝙ illarum assertio sit huiusmodi as-
F sertionis, prout est ꝙ sint per se, & sic de cęteris conditionibus, de quib⁹ fit mẽtio in hoc libro. & ideo fit, ꝙ non expediat dinumerare in hoc libro, nisi illas, quas notius est apud nos esse præmissarum quàm his, quæ denominauimus, & hoc dignum est poni subiectionem his, quæ dicturi sumus interpretantes illius verba.

BVRANA

Et hoc est, quod voluit, dum inquit: non commiscere cum fide sua variationem: & cũ hoc, ꝙ definitio est nota per se, vt fides ipsius sit: planum est etiam ꝑ se, ꝙ ex proprijs fides veræ est, vt non conueniat ipsi variatio: quoniam si posset variari, & credẽs esset memor sani intellectus, planũ quòd non habebit fidem. Cùmq; fides fuerit in anima secũdum hanc dispositionem, erit vtique in primis principijs notis per se.

Intentio enim sua in hoc libro est cõnumerare signa & conditiones, in quibus, cùm ponuntur in propositionibus primis, inuenit scientia: quoniam fides in ipsis est per hũc modum ex fide, quòd sint per se, & cum alijs conditionibus, de quibus mentio fit in hoc libro. & propterea, quę non oportet connumerare in hoc libro, ea sunt, quæ magis sciuntur in propositionib⁹, quàm ꝙ sint cum istis cõditionibus. oportet autem, vt hæc sit radix posita, quam credam⁹ in expositione verborum suorum.

MANTINVS

Et hoc innuebat dũ dixit: ne suę credulitati admisceat vlla varietas. & licet hæc definitio insit ipsi fidei tanq̃ res de se nota, tñ voluit ipse oñdere sibi ipsi, ꝙ hoc est ꝓpriũ ipsi veræ credulitati, nẽpe vt nõ possit fieri in ea variabilitas. nã, si repiret ĩ ea variatio, & ipse credẽs fuerit memor integriq; ĩtellect⁹, palã est, ꝙ tũc ñ adhiberet fidẽ rei. at si ipsa credulitas hoc pacto repiat ĩ aĩa, tunc erit vtiq; de ipsis maximis, seu primis ꝓpõnib⁹, q̃ sũt ꝑ se notę.

Propositũ aũt Aristotelis ĩ hoc libro est tradere numerũ indiciorũ, & cõditionum, qb⁹ habitis, si habuerimus maximas illas ꝓpositiones, inueniem⁹ ipsam sciam. nã credulitas, q̃ de eis habet, fit ꝑ hunc modũ verificationis. vt exẽpli gr̃a, ꝙ sint ꝑ se, & sic de reliq̃s alijs cõdõnib⁹, quas in hoc libro narrabit. & iõ in hoc libro nõ debẽt dinumerari nisi illę ꝓpõnes, q̃ sunt apud nos notiores, q̃ qdẽ sũt ex his, quas descripsim⁹: Et hoc dẽt eẽ veluti suppositũ ad ea, q̃ dicturi sum⁹ in expõne verborum Aristotelis.

Opinionũ

Opinionum confutatio, & eorum, qui omnino demonſtrationem tollunt, & eorum, qui omnium demonſtrationem eſſe ponunt. Cap. 3. A

ANT. INTER. TEX. VI.

45 *NOnnullis quidem igitur, eo quòd oportet prima ſcire, non videtur ſcientia eſſe: quibuſdam vero eſſe quidem, verum omnium demonſtrationes eſſe. quorũ neutrum, neque verũ, neque neceſſarium. Qui quidem enim ſupponunt non eſſe omnino ſcire, hi in infinitũ exiſtimant reduci, tanquã non ſcientes poſteriora per priora, quorũ non ſunt prima: recte dicentes: impoſſibile nanq; infinita pertranſire.*

Contradictio Tomiſmi.

45 *Si demonſtratio, quæ libri huius ſubiectũ eſt, & ſcientia demonſtratiua idem ſunt, vt patet. 2. Poſte. tex. 26. quomodo hic Ariſto. diſputat contra negantes ſcientiam, ſi quæuis ſcientia ſupponat ſubiectum, nec ipſum probare debeat, vt ſupra tex. 2. dixit, & infra tex. 24. & 25. & 2. Phyſſ. 11. dicet. Sed vide conciliationem Tomiſmi.* B

ABRAM	AVRIOLVS	MANTINVS
T.c.19 Quidam autẽ viri putauerunt nullam eſſe demõſtrationẽ: quia eſtimãt, quòd quæuis præmiſſa ſumatur in demõſtratione, illi⁹ ſit demonſtratio. Alĩ vero cõfirmant naturam demonſtrationis, ſed putant omnium rerum eſſe demonſtrationem. Neutra autem harum opinionum eſt vera, cùm nõ ſint ex cõtrarijs. Primi quidẽ, quia nõ crediderũt aliter res ſciri, niſi demõne, & q̃ impoſſibile ſit trãſire, quod eſt infinitũ, cenſuerunt nõ inueniri demõſtrationẽ:	Dixit Ariſt. Nonnulli vero exiſtimauerũt, q̃ non eſt demonſtratio, propterea q̃ opinati ſunt, oportere demõnẽ aſſerri ſup̃ oĩ propoſitione, quæ accipit in demõne. Alĩ vero ſtabilierunt naturam demõnis: præterq̃ q̃ exiſtimauerunt, q̃ demõ eſt de omni re. ſed neutra iſtarũ opinionũ eſt vera, neq; ẽt conſiſtũt ſunt contrariæ. Priores igit, qm̃ crediderũt nõ eſſe viã, vt ſciaĩ aliq̃d, niſi p̃ demõnem, q̃ infinitũ non eſt poſſe, iudicauerũt demonſtra-	T.c.18 Quibuſdã quidem igitur viſum eſt nullã eẽ demonſtrationem, quòd quamuis propoſitionẽ oportẽat per demonſtrationẽ ſcire. Nonnullis aũt videt demonſtratio eſſe, omnẽq; propõnẽ p̃ demonſtrationẽ ſciri oportere exiſtimant. Sed neutra harũ opinionum eſt vera, cũ nec quoq; cõtrariæ ſint. Cùm Priores autẽ crediderint nihil ſciri poſſe niſi demonſtratione, ac infinitum ipſum non poſſe pertranſiri, putauerint, nullam iudicauerũt eſſe demon-

ASRAM

D tionem: & dicunt, ꝙ huius causa sit, quia impossē est res posteriores sciri per priores nō intellectas & non scitas ꝙ demonstrationem. hoc autem illorum iudiciū est verū rectum: iniquum enim est procedere in infinitum.

Cō. 18 E Et dixit: ꝙ quidā crediderint, ꝙ non detur penitus demso. & asseruerunt hoc, quia putauerunt, ꝙ omnē p̄missam inuentam per demonstrationē oportet commonstrari p demonstrationem, & ꝙ hoc procedat in infinitū, quod est falsum. Et alij dixerunt, ꝙ demōstratio sit quid existens, & omnem p̄missam oportet ostēdi demonstrationē, & F nō opinantur hinc sequi aliquod falsum.

Et dū dixit: neutra aūt harum opinionū est vera, cū non sit ex cōtrarijs) intendit neutrā harum duarū opinionū esse verā, quia nō sunt ex contrarijs, quorū, dum vnū est verum, alterū est falsum. dicere enī, cuiusq; rei esse demsonem, est falsum, & dicere, nullā penitus esse demsonem, est

SVRANA

strationē nō esse: & dixerūt, ꝙ cā huius est, qm̄ fieri nō p̄ōt, vt sciant posteriora ꝙ priora, quę nō intelligūtur ꝙ demonstrationem & non sciunt. & enūtiatio hæc est vera recta, hoc ē, ꝙ ꝓcessus in infinitū ē impossīs.

Nōnulli vero existimauerūt, ꝙ nō est demōstratio oīno: ꝓpea ꝙ opinati sunt, oportere oēm ꝓpōnē existentē in demsone mōstrari p demsonem, & hoc procedere in infinitū: qđ est falsum. Alij vero ab istis dixerunt, ꝙ demso est, ꝙq; oportet oēm propōnē monstrari p demsonē. isti igit cōcesserūt, ꝙ oportet oēm propōnē monstrari per demsonem: & non videre falsum, quod ex hoc sequitur.

Cū vero dixit: & neutra istarū opinionum est vera, neq; ēt cōsistunt cōtrarię. sensus ē, & neutra istarum opinionū est vera, qm̄ nō sunt cōtrariæ: ꝙ ita se habent, vt cū verificet vnū ipsorū, falsificet alterū. & hoc est qđ dixi mus, demsonē esse de oī re, esse falsum: & qđ dixit, demsonē nō esse oīno,

MANTINVS

strationē. cuius rei causa est, ꝙ sit impossibile posteriora scire ex prioribꝰ nō intellectis, vel per demonstrationē cō probatis. Hoc profecto eorum iudiciū verum est. nam infinitum pertrāsiri est impossibile.

Inquit: nonnulli existimarunt nullam pœnitus reperiri demonstrationem. quod quidem probant propterea, quia opinant, omnem propositionē in demonstratione existentem, oportere probari, vel declarari p demsonē. & sic fiet ꝓcessus īfinitū, qđ ē falsū. Quidā vero alij dicūt dari demsonem, omnēq; propōnē debere omnino probari p demsonē, nullūq; falsum opinant sequi ex hoc. Cō. 18

D.d. sed neutra harū opinionū ē vera, neq; sunt quoq; contrariæ. hoc est neq; altera harum duarū opinionū est vera, quia non sunt contrariæ, ita vt si vna sit vera, altera sit falsa. qm̄ dicere, ꝙ de qualibet re sit demōstratio, est vtiq; falsum, dicere quoq; nullā dari penitus demsonē, est ēt falsum.

UNIVERSITY OF KENTUCKY

ABRAM

est falsum: quod fit qa cõtraria sunt ambo falsa in mã contingenti, prout dictum est in Libris Periher. Veridicũ vero est, quarũdam rerum esse demonstrationẽ, & aliquarũ non esse demonstrationẽ.

Dũ vero dixit: primi qdẽ, vsq; ibi, nõ ĩueniri demr̃onẽ, intẽdit ꝙ casus assertionis sectæ, quę abstulit demr̃onẽ, fuit, qa illi crediderũt, ꝙ impoſſe sit addiscere & scire aliqd nisi per demr̃onem, & crediderunt, ꝙ impoſſe sit trãsmeare infinitũ: quare censuerũt demr̃onem esse aliqd nõ existens. Hoc vero fit, qa si posuerim⁹ rẽ cõmonstrari duabus præmissis & vtrãq; illarũ p̃missarũ ꝑ duas alias p̃missas, & hęc dispõ recte ꝓcesserit in infinitũ, nõ inueniret aliqs syll̃s ꝑfect⁹ de hac re, quã cõcludere intẽdit: dum aũt nõ inuenit syll̃s perfectus de illa re, nunquã erit modus ad aliquam demonstrationẽ de illa.

Et hoc est qd intẽdit dũ ait: hoc autẽ illorũ iudiciũ est verũ rectũ: iniquũ enim est procedere in infinitũ) & dũ dixit: ꝙ hui⁹ cã sit, qa impoſſe ẽ res posterio-

res

BVRANA

oĩno, falsum esse. hoc aũt ita est, qm̃ cõtraria falsificant in mã poſſi, fm ꝙ mõstratũ est in Libro d Interpretatione. Verũ autẽ est, ꝙ de aliquibus est demonstratio, de quibusdã vero non est demr̃o.

Cũ vero dixit: Priores igitur, qm̃ crediderunt, vsq; ad id, quod dixit, demonstrationẽ non esse. sensus est, ꝙ causa, ob quam cõtradixere demõstrationi, & crediderũt, hoc est, qm̃ ipsi crediderũt, fieri nõ posse, vt addiscat & sciat aliquid, nisi ꝑ demr̃onem, & crediderunt ẽt, ꝙ infinitũ pertransiri nõ põt, ideo iudicauerunt, ꝙ demr̃o nõ est. Hoc aũt ita est, si ponam⁹, ꝙ res monstrat ꝑ duas ꝓpõnes, & res ꝓcedit fm rectũ in infinitũ, non inueniet syll̃s sup hoc, cuius cõclusionem intendim⁹. cũq; non sit syll̃s super hoc, non erit ẽt via ad demonstrationẽ super hoc in æternum.

Et hoc est, qd voluit, cũ dixit: & enuntiatio hæc est vera recte: & hoc, ꝙ oẽ, quod nõ hẽt finẽ, est impoſſe: & dixerunt, causa ãt in hoc est, qm̃ fieri nõ põt, vt sciant posteriora per

priora

MANTINVS

sum. Cuius rei rõ est, qa contraria sunt falsa in materia contingẽti, vt in libro Perihermenias declaratum fuit. Verum itaq; est, quòd de aliquibus rebus fit demonstratio, de aliquibus vero non fit. A

D. d cùm priores aũt crediderint etc. vsq; dũ dicit, nullã inueniri demonstrationẽ. hoc est, causa, ob quam illa secta, quæ demonstrationẽ tollebat, ita sunt opinati, est, quia cùm crederẽt nihil posse sciri nisi ꝑ demr̃onem, & existimarint ipsum infinitũ nõ posse ꝑtransiri, ideo iudicarũt nullam reperiri demr̃onẽ. Et huius rei cã ẽ, qa, si nos fateamur rem probari ꝑ duas pręmissas, & quęlibet illarũ p̃missarũ ꝑ alias duas, & ꝓcedat res recto tramite in infinitũ, tũc non dabit syll̃s perfect⁹ de illa re. cuius cõclusionem inferre conati sum⁹, & si nõ det syll̃s perfect⁹, ergo nulla dabitur vnquam demonstratio. B C

Et hoc innuebat dũ dixit: et recte iudicãt de hoc, qm̃ impoſſe est reperiri infinitũ. & ꝑ id, quod dixerat, cuius rei, cã est, qa impoſſe est scire posteriora ꝑ

G iij priora

477271

ABRAM

D res sciri per priores nō intellectas & non scitas per demfonem, intendit, ꝙ argumētati sint circa id quod dixerūt quia causa, qua uequit eē demfonē olno, est, quia demfo fit vt sciaf res posterior, quæ est conclusio, per res, quæ sunt illa priores, quæ sunt ipsæ præmissæ.

Cum autē impoſsit sciri res posteriores p

E res priores, hoc est per præmiſſas, quę nō sint demfone cōmonſtratę: nō est ergo vlla via, qua res sciaf per demō ſtrationē. Et dū dixit: hoc aūt illorū iudiciū est verū rectum. intendit de vna p̄miſſa. illi enim poſuerunt duas præmiſſas, quarū vna est, ꝙ proceſſus in infinitū sit impoſsis: ſecundā aūt eſt falſa, ſcilicet

F ꝙ quęcunq; res scitur, demonſtratione sciaf.

SVRANA

priora non monſtrata per demōſtrationem. ſenſus est, & error eorum fuit, eū dixerunt, ꝙ cauſa prohibēs eſſe demōſtrationem omnino est, quia demonſtratio in ſe habet, vt poſterius in ipſa, quod est concluſio, cognoſcatur per priora, hoc est propoſitiones.

Cūmq; fieri non poſ ſit, vt cognoſcantur po ſteriora p priora, hoc eſt per propoſitiones non oſtenſas p demon ſtrationem: igitur nō est via, vt cognoſcatur aliquid per demōſtrationē. Cūm vero dixit & enūtiatio hæc est vo ra, intelligit vnā propoſitionē. & hoc, qm̄ ponunt binę p̄mōnes, quarū altera est, ꝙ pro ceſſus in infinitum est impoſsis: ſecūda aūt est falſa: & est, ꝙ oē, quod ſcit, ſcitur p demfonē.

MANTINVS

priora, quæ nō sint demonſtratione cōprobata. intelligit, ꝙ rō, quā illi afferūt ad hoc, hæc vtiq; est: nēpe dicūt enim, ideo aūt nō pōt reperiri aliqua demonſtratio olno, qa p ipſam demfonem diſcitur ipſum poſteri', quod est ipſa cōcluſio, per priora ei, quæ sunt ipſæ præmiſſæ.

Et, cū ipſa poſteriora nō poſſint cognoſci p priora nō probata per demfonem, ergo nihil poterit demfone ſciri. & inquit: hoc profecto iudiciū eorū est verū, ſcilicet quo ad vnā illarū duarū propoſitō, quā poſuerūt. nam, cū duas ipſi poſuerint præ miſſas, altera q dē est, ꝙ infinitū nō est pertrāſibile, altera vero, quæ est falſa, & est quę dicit, ꝙ q quid scitur, demōſtratione scitur.

T.6.part *Si vero ſtant, ac ſunt principia, hæc eſſe ignota: cùm demōſtratio de ipſis non ſit, quod dicunt eſſe ſcire ſolum. ſi vero non eſt prima ſcire, neque quæ ex his eſſe ſcire ſimpliciter, neque proprie, ſed ex ſuppoſitione, ſi illa ſunt.*

T.c.19 Præterea, cùm cōſtaret apud illos, ꝙ impoſsibile ſit rem ſciri, niſi demonſtratiōe, dixerūt ꝙ principia non ſint ſcita: prin-

Dixit Ariſt. Deinde, cū habuerint, ꝙ fieri, non pōt, vt aliquid ſciaf, niſi p demfonē, dixerunt, ꝙ p̄ncipia ñ sūt nota: cūq;

Inquit Ariſto. Rurſus, cū rem aliter cḡ demonſtrationē ſciri apud illos manifeſtū ſit, nec principia demōſtratiōis ſciri poſſe T.c.19

ABRAM

A principijs autem demonstrationis nescitis, non est iter sciendi rem ipsam: hoc autem ita se habēte, impossibile est rem sciri demonstratione, nisi sit species subiectionis, quod fit præmissa existente scita.

Cō. 19 Hæc est ac si esset alia argumentatio, quam
B constituit ex destruentibus naturā ipsius demonstrationis. Cùm enim illi ponerint rē nesciri nisi demonstratiōe, & posuerint principia demonstrationis nesciri demōne, quod est verum: intulit ex duab⁹ his p̄missis, principia demonstrationis non esse scita.

Et, cùm posuerint ét ꝙ quæ sciūtur demon
C stratione non sciantur nisi ob principiorum scientiam, concluſum est illis, ꝙ non sit via sciendi rem demōstratione nisi principia demonstrationis ponantur eo modo, quo ponuntur subiectiones, quæ sui veritate non sciuntur, sed accipiuntur datæ.

Et id intēdebat dum dixit, nisi sit species subiectionis, hoc est nisi

8 1/2a

BVRANA

cùm ꝙ principia demonstrationis non sint nota, quō via erit ad aliqd sciēdū cūq; hoc ita sit, planū, ꝙ fieri non pōt, vt aliquid sciat per demōnem, nisi fuerit p̄ modū radicis positæ. & hoc si fuerit proposito nota.

Hæc est quasi disputatio alia proposita ab ijs, qui aduersabant naturæ demōnis. & hoc, quō, cùm posuerint, ꝙ nō scit aliquid, nisi p̄ demōnē, & posuerint ét, ꝙ principia demonstrationis nō sciūtur p̄ demōnē, quod est verum: sequit ex his duabus propositionib⁹, ꝙ principia demonstrationis non sunt nota.

Cùmq; posuerint ét, ꝙ illud, quod scitur p̄ demonstrationē, non scitur nisi p̄ cognitionem principiorū: concluditur ipsis, ꝙ nō est via, vt sciatur aliquid per demōnem, nisi ponant principia demonstrationis sīm modum, quo ponunt radices, quę nō sciūtur per veritatē ipsarū, sed cōceduntur concessione.

Et hoc est qđ voluit, cū dixit: nisi fuerit per modū radicis positæ, hoc

MANTINVS

posse affirmēt nisi ꝙ demōnē: his autē ignoratis, rē ipsam quoq; ignorari oportet. Re igit sic se habente, nihil sciri posse demōstratiōe patet, nisi forte ex genere ſoppositionum sint, vel si præmissa fuerit nota.

Hæc é veluti alia rō Cō. 19
ficta ab illis, q̄ tollunt naturam demōstrationis. nā, cùm ipsi asserāt nihil sciri nisi p̄ demonstrationē, affirmentq; principia demōstrationis nō posse sciri nisi per demōstrationē, quod quidē est verum: tunc inferunt ex his duabus præmissis, ꝙ principia demōnis sūt īcognita.

Et, cū asserāt adhuc, ꝙ quicqd p̄ demōnē cognoscit id nō possit sciri, nisi pp̄ scientiam, quæ de ipsis principijs habet, concludūt igit ipsi, nihil posse demōstratione sciri, nisi forte principia demōnis ſupponātur eo modo, quo ſupponūtur ipsæ ſuppoſitiones seu p̄notiones, quę nō sciunt p̄ earū verificationē, sed recipiūt & admittunt.

Et hoc innuebat cū dixit: nisi forte fiunt ex genere ſuppoſitionū.

G iiij hoc

	ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D	nisi demõstratio sit cõmuni conceptione & positione, non naturaliter. Et dixit: ꝑmissa existente scita, hoc est, tales demonstrationes subintrãt gen' demonstrationũ, si præmissa, quam ponunt in alia arte, aut apud aliũ ab illis, qui eam veram dicunt & indigẽt ipsa, sit demõstrata, & res procedat in illis in infinitum, prout accidit demõstrationi, cuius nõ est vlla ꝑmissa posita.	hoc est, nisi fuerit demonstratio per cõsensum & positionẽ, nõ ꝑ nãm. Cũ vero dixit: si fuerit propõ nota. sensus est, & similitudines istarũ demr̃onũ reponent' vtiq; sub genere demr̃onum, cũ fuerit propõ, quã posuerunt aut ĩ alia arte, aut in ea arte talis, aut non indigeat verificatiõe, & intellectiõe cõsilr̃: & ꝓcedat res in ipsis in infinitum. quẽadmodũ accidit demr̃onib', q̃ non hñt propõnẽ positam.	hoc est, nisi illa demõstratio sit ex suppõne, & cõsensu, nõ natura. D.d. vel si ꝑmissa fuerit nota. hoc est, huiuscemodi aũt demr̃ones includunt' sub genere demr̃onũ. si illa ꝑmissa posita sit scita in alia arte, vel ab alijs, q̃ verificauerint eã, & sic indigebunt ẽt demr̃one pro eius notificatione, & sic fiet ꝓcessus in eis in infinitũ. quẽadmodum fit in illis demr̃onibus, in q̃bus nulla datur propõ supposita.
E			

T.6.pars *Alij aũt ipsum quidem scire cõfitentur, per demonstrationẽ enim esse solum, sed omniũ esse demonstrationẽ nihil prohibere. contingere enim circulo fieri demonstrationem, & ex ijs quæ ad se inuicem.*

T.c.20	Alij vero cõcedũt demõstrationẽ esse. illi enim aiunt scientiã esse sola demonstratiõe, vltra quòd illi argumentantur nihil impedire cuiusq; rei esse demonstrationem. putant nanq; illi demõstrationem fieri quarundam rerũ per alias reciproce.	Dixit Aristo. Alij vero cõcesserunt, ꝙ demr̃o sit. & hoc, qm̃ ipsi dixerunt, ꝙ scĩa est ꝑ demr̃onẽ tm̃, ꝑterq̃ ꝙ ipsi disputauerũt, ꝙ nõ est ĩpoſe, vt demr̃o sit de oĩ re. & hoc, qm̃ ipsi arbitrati sunt, demonstrationẽ circularem esse ab aliquibus ad aliqua.	Inq̃t Arist. Alij vero cõcedunt ipsam demõstrationẽ esse, ac sola demonstratione scientiam gigni aiũt, nihilq; prohibere rem quãpiã posse demõstrari cõtendunt. Quodam enim circulo alia ꝑ alia rursus posse demõstrari arbitrant'. T.c.20
F			
Cõ.20	Ait: secũda vero secta confitetur demr̃onem eẽ, adeo ꝙ illi accipiãt quãuis rem sciri ꝑ demonstrationem', & ꝙ impoſe sit sciẽtiam de præ-	Dixit: atq; opinio secunda est, qm̃ ipsi cõfitent' demr̃onẽ esse, ita vt cõcedant, ꝙ oĩs res scit' per demr̃onẽ: ꝙq; fieri nõ põt, vt scĩa in pro-	Dicit, quòd secunda secta fatet' reperiri demonstrationem, & ꝙ non potest sciẽtia proposi- Cõ 20

ABRAM

prǽmissis pgere recte in infinitū. sed placuit illis prǽmissas ostendi demſone per suas conclusiones reciproce.

SVRANA

ꝓponibus recte procedat in infinitū: sed voluere propones demōstrari per cōclusiones ſm modum circuli.

MANTINVS

positionū ꝓcedere recte in infinitū: sed dñe, ꝙ prǽmissæ probātur demſone p suas cōclusiones p modū circuli. A

pars *Nos vero dicimus, neq; omnem scientiā demonstratiuam esse, sed eam, quæ immediatorū est, indemonstrabilem. Quodq; hoc sit necessarium, manifestū. si enim necesse quidem scire priora, & ex quibus demonstratio, sint aūt aliquando immediata, hæc indemonstrabilia necesse est esse. Hæc igitur ita dicimus, & non solū scientiā, sed & principium scientiæ esse quoddam dicimus, quo terminos cognoscimus.*

T.c.21 Nos vero nō credimus, ꝙ quicquid scitur sciaē demonstratione. Sed sunt quǽdam res, quæ immediate sciuntur, neq; ſm demōstrationē, & esse. quod ē manifeste patens. qm̄, ſi expediat sciri ꝑmissas demōstrationū, atq; media ſm ſtatum, oportet eas scire ꝙ res immediatas absq; demſone. hæc itaq; rō & hoc modo dicenda est circa hoc. Ac iterū, quia non fit scia sola demonſtratione, sed ēt inuenitur principiū scīæ, cuius dispōnis sunt termini ipſi.

Dixit Aristo. Nos aūt dicimus, ꝙ non oē, quod scitur, sciē per demſonem. Sed sunt aliqua, q̄ sciuntur ſine medio. ꝙꝝ hoc ita ſit appet manifeſte. qm̄, ſi oportet vt sciam⁹, ꝙ propoſitiones demonſtrationis & media ſtant, ſequitur ēt, vt sciamus per res, quę non habent mediū ſine demōſtratione: & ſermo iſte dicitur de hoc, & ſm modū hunc: & cōſimiliter ēt, ꝙ non ſolum eſt ſcia per demſonē, ſed eſt ēt principiū ſcīæ, per cuius via manoti ſunt termini.

Inquit Arist. Nos vero non credimus, ꝙ quicqd sciē, sciaē p demſonē, ſed quǽdam eſſe arbitrarię, ex ſe abſque aliquo medio, ſeu demſone nota. Quod autē ita ſit, manifeſtum eſt, ſi neceſſariū ſit, nos ſcire, ꝙ ipſę propoſitiones demonſtrationū, ipſaq; media ſtent, & ſiſtant, oportet illas abſque vllo medio, ſeu demonſtratione ſciri. Nec prǽterea fit ſcia tm̄ demonſtratione, ſed daē adhuc principiū quoddam ipſius ſcīæ, ex cuius me thodo termini fiūt. B T.c.2 C

Cō.21 Ait: Nos vero non credimus, ꝙ quicquid scitur sciatur demonſtratione. & eſt creduli-

Dixit: Atq; nos vtiq; nō credimus, ꝙ oē, qd sciē, sciaē, p demſonē. quæ ē opinio, ꝑ quā erra-

Dixit: nos ꝙo nō credimus, ꝙ q̄cquid sciē, sciaē p demſonem, vt opinati ſunt vtiq; ſecta Cō.21

ABRAM

D litas, qua errauerunt duę sectę. Sed credim⁹ inueniri res, quę sciuntur per se & immediate, i. absq; demr̄one & esse manifesto. quia, dum ponimus, ꝙ scīa demonstratiōis acquiratur occasione scīę p̄missarum, prout per se euidens est, & ponimus, ꝙ expediat sistere pedē in nostra scientia de præmissis ꝙ res
E non procedat in infinitū ob pręmissas indigere alijs præmissis: sequitur itaq;, ꝙ scientia attingat præmissas ꝑ se notas sine medio simpliciter & sine medio demonstratiuo.

Et hoc intēdebat dū dixit: & esse, qđ est manifeste patēs. qm̄, si expediat sciri præmissas
F demr̄onū, atq; media fm statum. id est verificatio, ꝙ inueniantur res per se notæ, est manifesta, qm̄ per se notū est, ꝙ oporteat nostrum scire, & addiscere p̄missas demōstrationum & media fm statum & scīa pręmissorū non indigeat scīa aliarum pręmissarum adeo ꝙ res procedat in infinitum. Dixit autē hoc ad euidentiā contra

BVRANA

errauerūt ambę sectę. Sed dicim⁹, ꝙ sunt nō nulla, quæ sciūtur per se sine medio, hoc ē sine demr̄one. ꝙq; hoc ita sit, planum. qm̄, si ponamus, ꝙ scīa ꝑ demr̄onē acquirit ex parte scīæ per propōnes, fm ꝙ apparet per se: et ponamus ēt, ꝙ oportet, vt stet scīa nostra ꝑ propositiones, & non procedat res in infinitū: si enim ꝓpositiones mōstrant per alias propositiones, & illę ꝑ alias pręcedētes cognitione: sequit, vt tandē perueniat cognitio ad propōnes notas per se sine medio simplr, & nō medio demr̄atiuo.

Et hoc est, qđ voluit, cū dixit; quodq; hoc ita sit, apparet manifeste, qm̄, si oportet, vt sciamus, ꝙ propositiones demonstrationis & media stant. sensus est, & fides, ꝙ hic sint res notæ per se, apparet: quoniam notū est per se, ꝙ oportet, vt scīa nostra & doctrina nostra in propositionibus demonstratiuis & medijs stet: et nō est opus, vt sciamus ꝑ propositiones alias vsque quo procedat hoc in infinitum. hoc aūt dixit per modū significādi

MANTINVS

cta, q̄ opinio eos ī errorē duxit. Sed credimus repiri q̄dā, q̄ sunt ꝑ se nota absq; aliquo medio, hoc est, absq; demōstratiōe. Quòd āt, hoc ita sit, ꝑspicuū est. Qm̄, si cōcedam⁹ scīā, quę ꝑ demr̄onē fit, acquiri ꝑꝑ sciam, quę de pręmissis habet, vt palā ē de se, asseramusq; oportere scīam nostrā sisti in ipsas p̄missas, et ꝙ nō fiet processus in infinitū, ita vt ꝓ notitia p̄missarū, sint necessariæ alię p̄missę, & sic oportebit ipsā scīam reduci in ꝓpōnes ꝑ se notas, sine aliquo medio simplr et absolutę, neq; medio quoq; demonstratiuo.

Et hoc est qđ innuebat dū dicebat: Quòd āt ita sit, manifeste patet. si necessariū sit, nos scire, ꝙ ipsę ꝓpōnes demr̄onū, ipsaq; media stent, & sistāt. hoc est, palā ē, ꝙ dant aliqua, q̄ sunt ꝑ se nota. qm̄ ꝑ se notū est, ꝙ oportet nr̄am scīā, atq; doctrinā de ipsis p̄missis demr̄onū, ac de ipsis medijs stare, & sisti. et ꝓ scīa p̄missarū nō ē necessaria scīa aliarū pręmissarū, ita vt hoc ꝓcedat in infinitū. Hoc aūt dixit pro euidentiori

ABRAM

tra aduersarium, & ꝙ sit per se notum, ꝙ inueniantur primæ per se notę. & ē vna suppositionum, quas ponit artifex huius scientię, vltraq; secum annectit eius expositionem.

Et dixit vlterius: Ac iterū, quia non fit scīa sola demonstratione, sed ēt inuenitur principium scīæ. cuius dispōnis sunt termini ipsi, 1. ꝙ nō aduenīat nobis scīa solū per principia, q̄ sunt ipsa demfo, sed etiā aduenit nobis scīa occasione alterius principij, qui est intellectus, quo sciunt̄ primæ p̄missę. Et intendit hic p terminos, terminum mediū ipsius syllī, cuius præmissæ sunt per se notæ.

BVRANA

ficandi ijs, qui contēdūt: & ꝙ notū est p se, ꝙ hic sunt prima nota p se. & hoc est vnū ex ijs, quæ posuit artifex istius artis propositione, absque eo, ꝙ hoc declararet.

Cùm vero dixit: deinde, ꝙ non solum est scīa per demonstrationem tm̄, sed inuenitur ēt principiū scīæ, p cuius viā non fiūt termini. sensus est, ꝙ nō solū prouenit nobis scīa per principia, quę est demfo, sed ꝓuenit ēt sciētia ex parte principij alterius, qđ est intellectus, p quē cognoscunt̄ prīcipia prima. Et p terminū, Itelligit terminū mediū in syllogismo, cuius propōnes sunt per se notæ.

MANTINVS

tiori rōne cōtra aduer A
sarīū. Qm̄ p se notū ē. ꝙ dant̄ quędā prima, seu prīcipia p se nota, & hęc vuq; est vna ex suppōnib⁹, quā suppo nit ꝓfessor huⁱ artis, I cuius probatione non licet laborare.

D. d. Neq; fit ꝓterea scīa demfone tm̄, sed dat̄ adhuc principium quoddā ipsius scīæ, ex cuius methodo termini fiūt. hoc est, nos q- B
dē nō adipiscimur scīā p ipsum principiū, qđ est ipsa demfo tm̄, sed scīam adhuc adipiscimur p alid principiū, qđ s. est ipse intellect⁹, quo primæ seu maximæ ꝓpōnes noscunt̄. Per terminos vero hic intelligit terminū me diū ipsius syllī, cuius p missę sunt per se notę.

T.6.pars 46 *Circuloꝝ quòd impossibile demonstrare simpliciter planum: siquidem ex prioribus oportet demonstrationem esse, & notioribus: impossibile enim est eadem eisdem simul priora & posteriora esse.* C

Contradictio Tomitani.

46 *Remouet Arist. circulū à demonstratione. Cuius oppositum conuēsit infra tex. 30. & 2. Poste. tex. 15. demonstrat res circulo. item 2. Physic. tex. 35. idem docet, & 2. Priorum cap. 5. 6. 7. admittit demonstrationem circularem in omnibus figuris, & in Prædicamentis affirmat quale per qualitatem, & rursus qualitatem per quale. Idip sum voluit Porphirius in cap. de Specie, dum genus ac speciem mutuo desiuri oportere dixit. Sed vide conciliationem Tomitani.*

T.c.22 Veruntamē, quòd impossibile sit vllā rerū reciproce simpliciter

Dixit Arist. Atqui ꝙ fieri nō pōt, vt dispositio rerū ꝓcedat in

Quòd autem im- T.
possibile sit circulo simpliciter demonstrare

ABRAM

D pliciter procedere, commonstratur ex his, quæ in medium feram. Primo quidem, quia demonstratio fit ex rebus prioribus & notioribus apud naturã: impossibile ãt est easdẽ res eisdẽ esse priores et posteriores simul.

..22 Cũ hęc scda secta ponat dmr̃onẽ fieri ex p̃-
E missis priorib' fm eẽ, et notiorib' apd nos & apud naturam q̃ sint conclusiones, & si regrederetur demõstratio reciproce, cõclusiones essẽt notiores illis apud nos, et nãlr priores, & eẽt eadẽ res eadẽ re naturaliter prior & posterior sil', & ꝙ demr̃o sit cui'q;, et sit reciproca, Icępit cõmonstrare destructionem
F essendi demr̃onem reciproce ꝓcedẽtẽ, & dixit huius destructionẽ cõmonstrari primo, quatenus ẽ demr̃o, nõ inquãtũ est syllus, qm̃, vt p̃missum ẽ, demr̃o fiet ex p̃missis priori-fm eẽ & notiorib' apd nos & apd nãm q̃ sint cõclones. si aũt demr̃o redeat reciproce, cõclones sũt notiores & nãliter priores p̃missis, et eẽt vna res eadem vno modo

BVRANA

in circulũ simpliciter, manifestũ est ex eo, de quo mẽtionẽ fecimus à prĩcipio. qm̃ demõstratio est ex reb', q̃ sunt p̃ores & notiores apud naturã. fieri aũt nõ potest, vt eadem respectu eorundẽ sint posteriora et p̃ora sil'.

Quoniã secta secunda fuit, quòd demonstratio est de omni re, quòdq; est circularis, incipit declarare, quo modo destruatur, ꝙ demonstratio procedat in circulũ, & dixit: monstrari ꝙ hoc sit impossibile, primo, ex parte, qua est demonstratio, nõ aũt ex pte, qua ẽ sylls. & hoc, qm̃ demr̃o, fm ꝙ prędiximꝰ, est ex propõnibus prioribus fm existentiã, et notioribus apud nos & apud naturam, quàm sint conclusiones. quòd si rediret demonstratio circularis, essent vtiq; conclusiones notiores propositionib' & priores apud naturam: sed iam posuimus, quòd propositiones sunt notiores apud nos & priores apud naturã, & ita erit res vna prior re alia secundum naturam & poste-

MANTINVS

strare, planũ est ex his, quę nunc dicã. Primo quidem, qm̃ ex rebus prioribus & apud naturã notioribus fit demonstratio. impossibile autem est eadẽ met esse sibi ipsis priora & posteriora simul.

Cùm secunda secta Cõ.22
affirmauerit demonstrationẽ fieri de qualibet re, et illam vtiq; esse circularem, ideo nunc ostendit falsum. esse, demõstrationem fieri circulo. & dicit: eius rei falsitatem probari primò ea ratione, qua est demonstratio, non ea ratione, qua est syllogismus. Quoniam ipsa demonstratio, vt paulo ante diximus, fit ex propositionibus prioribus fm esse, notioribusq; apud nos, & apd naturã q̃ sint ipsæ cõclusiones. Si igitur demonstratio efficeretur circularis, tunc ipsę conclusiones essent notiores ipsis præmissis, naturæq; priores. Sed iam fuit suppositum, ipsas præmissas esse nobis notiores illis, atq; naturę priores. Sic ergo idẽ esset sibi ipsi

ABRAM

modo prior & posterior simul, & sic esset notior & non notior, quod totū est falsum. Et hoc est quod intendebat. dū dixit: impossibile est casdē res eisdē ee priores & posteriores simul: hoc ē, ꝙ altera respectu alterutrius sit sīl' prior & posterior vno modo prioritatis.

BVRANA

posterior eadē simul fm modū vnum. & ita erit notior & ignotior: qđ totū ē falsū. & hoc est qđ voluit, cū dixit: fieri nō pōt, vt eadē respectu eorūdem sint posteriora & priora sīl': hoc ē, ꝙ vnūqđq; ipsorū in relatione ad aliud ꝓponat & postponat simul fm modū vnū ex modis prioris.

MANTINVS

ipsi natura prius & posterius simul, atque eadem ratione, similiterq; esset notius, & ignotius, quod totum falsum existit. & hoc voluit cùm dixit: impossibile autem est ea demmet esse sibi ipsis priora & posteriora. A

T.6.par 47 *Nisi altero modo, vt alia quidem ad nos, alia vero simpliciter, quo modo inductio facit notum. Si vero sic, non esset vtq; simpliciter scire bene definitum. sed duplex: aut non simpliciter altera demonstratio, quæ fit ex nobis notioribus.* B

Contradictio Tomitani.

47 *Vult Arist. demonstrationem constare ex notioribus simpliciter tantum, non aut ex notioribus nobis quoque. Cuius oppositum ostendit in tex. 30. vbi dimisso scire in Quia et Propter quid, concludit ipsum scire Quia, fieri ex demonstratione, quæ est ex notioribus nobis. Sed vide conciliationem Tomitani.*

T.c.23 Nisi hoc fiat duobus modis. quorum vnus est, quòd altera sit por apud nos, et posterior apd naturam, & altera sit posterior apud nos, prior apud naturā, vltra ꝙ primo modo est commonstratio, quæ fit inquisitione. si autem demonstratio esset vtrisq; his modis, nostra definitio demōstrationis non esset recte

Dixit Arist. Nō potest aūt hoc esse nisi duobus modis: quorum vnus est, vt aliqua ipsorū sint priora apud nos, et posteriora apud naturā: alter vero, vt aliqua ipsorū sint posteriora apud nos et priora apud naturā: ꝑterq;, ꝙ demōstratio prima erit ostensio ꝓp inquisitionē. Quòd si est demōstratio fm hos duos modos, nō erit gradᵉ

Nisi forte id altero duorum modorum fieret. Vno quidem modo, vt aliqua sint apud nos priora, sed apud naturam posteriora. altero vero, vt aliqua sint apud nos posteriora, apud naturā vero priora: nisi quòd primus modus ē ex genere probationis, quæ fit per inductionem. Sed, si demonstratio his duobᵇmodis T.c.2 C

ABRAM

D recte facta, sed esset duplex: altera enim esset per res priores et notiores apd nos, nō per res, quæ sunt priores & notiores apud naturam, & secundum causam.

Cō.23 Posteaq̄ commonstrauit falsum esse demonstrationem procedere

E reciproce, ex quo inde sequeretur, easdem res eisdem esse simul vno modo priores & posteriores, cùm possibilis sit reciprocatio demōstrationis, qñ vna demōstrationum largiat causam, qñ fuerit notū ipsum esse, & altera largiat ipsum esse per aliquod posterius. verbi gratia, qñ quispiā demonstraret Lunā esse

F sphæricę figuræ, quia ei lumē paulatim crescat: deinde largiatur eām hmōi cremēti ob illius sphæricitatem.

Ex illa itaq; oratiōe, quę hanc dispōnem cōtinet, dixit: nisi hoc fiat duobus modis. i. nisi demonstrationis ostensio fuerit duob⁹ diuersis modis. hoc est quòd vna earum commonstret de re aliud, quàm ostendat altera,

BVRANA

gradus noster ad demonstrationē, processus fm rectū, sed erit duplex: quorū vnus erit per ea, quæ sunt prora & notiora apd nos, non aūt per ea, quæ sunt priora & notiora apud naturam, & per causam.

Posteaq̄ declarauit falsum esse, ꝙ demonstratio procedat in circulum: qm̄ sequit ex hoc, ꝙ aliqua per se respectu aliquorum sint priora & posteriora simul p modū vnū: sed fieri pōt, vt circulus sit in demonstratione, cū vna demōstrationum dat causam tm̄, & notū sit, ꝙ existat, altera vero dat existentiam per rem posteriorē. vt in exēplo, si aliquis monstret, ꝙ Luna ē sphęricæ figuræ, qm̄ lumen suum grandescit paulatim, deide faciat sphęricitatem causam ist⁹ magnificationis.

Ponit ex ipso sermonem vniuersalē istius dispositionis, & dicit: non potest autem hoc esse nisi duobus modis, hoc est nisi fuerit ostensio per demonstrationē duobus modis diuersis: hoc est, vt monstretur vnū ipsorum

MANTINVS

dis fieret, tunc definitio, quam de ipsa demonstratione dedim⁹, nō esset recte assignata, sed erit duplex: vna erit ex rebus prioribus & notioribus nobis, quæ apud naturā posteriora sunt, & p eām.

Posteaq̄ probauit, de monstrationē nō posse fieri circulo, ppea Cō.23
qa ex hoc sequeret, ꝙ vnū & idē respectu sui ipsius esset prius & posterius simul eadēmet rōne, possit tm̄ fieri circulus in demōne, ita vt vna demō præstet tm̄ causam, si esse ipsi⁹ rei sit notū, s. ꝙ illa res sit, altera vero præstet ipsum esse p aliqd posterius existens. exēpligrā, siquis probet, figurā Lunæ esse circularē eo, qđ eius lumen sensim increscit, mox velit reddere causam illius incremēti per eius circularitatem.

Propter illud ergo dictū vt, quod hoc significatū amplectit, dixit: nisi forte id altero duorū modorū fieret. hoc est, nisi forte illa declaratio, quæ fit p ipsam demōne duob⁹ diuersis modis fiat, s. vt vna earū declaret de vna re

ABRAM

& vno modo sumãtur præmissæ ad ostendendas conclusiones, & altero modo capiantur conclusiones ad commonstrandas præmissas. vna enim largitur aliam sciẽtiam, quàm largiatur altera.

Et, cũ adiecisset hanc cõditionẽ, cœpit explicare hos duos modos. quorũ vnus est, ꝙ alterius pars sit prior apud nos, & posterior apud naturam, & alterius demonstrationis pars sit posterior apud nos, prior apud nãm hoc ẽ huius exemplum est, ꝙ altera demonstrationum fit ex rebus prioribus apud nos posterioribus apud nãm ob res priores apud naturam, & altera ex rebus prioribus apud naturam ob illas res posteriores, si fuerint notiores apud nos.

Et accep t pro exemplo sciẽtię rerũ priorũ apud naturã ex rebus posteriorib⁹ ipsarũ, inquisitionẽ. Proceditur enim inquirẽdo ab ipsa parte cõposita ad vle sim-

BVRANA

rum ex alio, ꝑter q̃ ꝙ mõstret secũdũ, & propositiones accipiantur ad declarationẽ cõclusionis ex pte, & cõclusiones accipiantur ad monstrationẽ ꝓpõnũ ex pte: qm̃ vnũ ipsorũ in mõstratione sua dat speciẽ sciẽ aliam ab ea, quam dat aliud.

Cùmq; posuit hoc, cœpit monstrare duos modos istos. quorum vnus est, vt aliqua ipsorũ sint priora apud nos, & posteriora apd naturam: alter vero. vt aliqua ipsorum sint posteriora apud nos, et priora apud nãm. puta in exemplo, si vna demonstrationũ fuerit ex prioribus apud nos et posteriorib⁹ apd naturam super prioribus apud naturam, & ex prioribus apud naturã super ipsis posteriorib⁹, hoc est, vt det causam ipsorũ ex parte rerũ priorum, cùm existẽtia priorum nota fuerit per existentiã posteriorũ, quęq; sunt notiora apud nos.

Et accepit pro exemplo sciæ rerũ priorum apud nãm ex posteriobus, inq̃sitionẽ. & hoc, qm̃ inq̃sitio ꝓcedit à pte cõposita ad vle simplex,

MANTINVS

re aliud q̃ declaret altera, ita vt præmissę, quę conclusiones probant, alio modo capiantur, quàm capiantur ipsæ conclusiones, quæ præmissas probant, ita vt vnum illorum tradat alterũ modũ scientiæ q̃ alterum tradat. A

Et postq̃ supposuit hãc cõdõnẽ accedit ad declarationẽ horũ duorum modorũ, & dicit: vno q̃dẽ mõ, vt aliqua sint apd nos priora, sed apud nãm posteriora. altero ꝟo, vt aliq̃ sint apud nos posteriora, apud nãm vero priora. id est, huius rei exẽplũ ẽ, vt vna demr̃onũ fiat ex rebus priorib⁹ apd nos, posterioribus tn apud nãm, pl⁹ q̃ ex reb⁹ priorib⁹ apud nãm. altera vero fiat ex rebus priorib⁹ apud nãm, posterioribus vero apud nos plusq̃ ex posteriorib⁹ apud nãm, hoc ẽ. q̃ ꝑstet eorũ cãm rõne rerũ priorũ, cũ eẽ ipsarũ rerũ priorũ sciat ex posteriorũ, si illę fuerint notiores apd nos. B C

Et pro exẽplo cognitiõis rerũ priorũ apud naturam attulit res posteriores ipsius inductiõis, q̃a in inductione procedit à parte cõposita ad ipsum vniuersale

ABRAM

D simplex, pars autē est prior apud nos ſm cognitionē, & posterior apud nām: vlte aūt est cōtrariū. & hoc intēdebat dum dixit: vltra ꝙ primo mō est cōmōstratio, quæ fit inquisitione. hoc est vltra ꝙ primus modus est speciei cōmōstrationis, q̄ fit inq̄sitiōe, & nō largit' rem esse ꝑ suā causam. & hui⁹ spēi sūt de-
E mfones signorū, i. ex reb⁹ priorib⁹ apd nos ad res priores apd nām.

Et postq̄ meminit de possibilitate vtrorūq; horū modorum, cùm eius elocutio sit de demfone, hoc est de illa, quæ largitur sciam essendi rem & illius causam simul, cuiusmodi sunt demōstrationes, q̄b⁹ accidit coincidere
F notius apud nos & notius apud ipsam nām.

Et dixit: Si autem demfo eēt vtrisq; his modis, nostra definitio demfonis non esset recte facta. hoc ē, sed si enūtiaremus reciprocationē demonstrationū inueniri hoc modo, id, qd accepimus in definiendo demonstrationē, non esset recte positum, id. s ꝙ sit sylls cōstitutus ex ꝑassumptis primis apud naturam.

sed

BVRANA

plex, & à parte priore apud nos in cognitiōe & posteriore apud naturā: & vniuersale in cōtrariū huius. & hoc est quod voluit, cùm dixit: præterq̄ ꝙ demfo prīa erit ostensio ꝑꝑ inq̄sitionē. sēsus ē, ꝑterq̄ ꝙ demfo prima est ex spē ostēsionis, q̄ est ꝑ inquisitionē: & non dat existentiā rei ex partę suæ cāę: & ex hac spē sunt demōstrationes signorū, hoc est ex prioribus apud nos ad priora apud nām.

Postea vero q̄ mentionem fecit de possibilitate horum duorū modorum, & sermo ipsius fuit in demonstratione, hoc est, quę exhibet existentiā rei, et causam suam simul: & hę sunt demonstrationes, quibus accidit, vt notius apud nos sit notius apud naturam,

Dixit: ꝙ, si est demfo ſm hos duos modos, nō erit gradus noster ad demfonē processus ſm rectū. sensus ē, sed si concesserimus, ꝙ circul⁹ inuenit' ī demfonibus ſm istū modū, nō erit illud, qd accepim⁹ in gradu demfonis rectū: & hoc, ꝙ est sylls cōpositus ex ꝓpōnib⁹ primis apud naturam:

sed

MANTINVS

uersale simplex. Sed illa pars est apud nos prius nota, apud naturam vero posterius, vniuersale vero cōtrario huius. & hoc indicauit cùm dixit: nisi ꝙ primus modus ē ex genere probatiōis, q̄ fit ꝑ inductionē & nō pręstat esse rei ꝑ suā cām. et huius generis sunt demfones signi, seu ab effectu, s. ex rebus prioribus apud nos, ad eas, quæ sunt priores apud naturam.

Et, postq̄ narrauit possibilitatē horū duorū modorū, sed ei⁹ sermo nūc sit de demfone, s. quę pręstat sciam ipsius eē rei. i. ꝙ res sit, atq; ei⁹ causę simul. et sunt illę demfones, q̄bus contingit, vt id, qd ē noti⁹ apud nos, & id, qd ē noti⁹ apud nām, vnà coeant in ipsis,

D. d. sed, si demfo his duobus modis fieret, tūc definitio, quam de ipsa demfone dedim⁹, nō eēt recte assignata. id ē, sed, si concedamus circulum posse fieri in demōstrationibus hoc pacto, tunc id, qd posuimus in definitione demfonis, nō esset recte positū. nēpe vbi df, ꝙ ē sylls cōstās ex ꝓpōnib⁹ primis apd nām.

sed

ABRAM

Sed demſtratio perfecta eſſet duplex, hoc é duarum ſpecierũ: quæ dã eius ſpecies ex pte prioris apud naturã, & altera ſpecies ex pte poſterioris, & demõſtratio cauſæ non largiretur vnã cum ipſa cauſa ipſum eſſe. qđ repugnat dictis I definitione demonſtrationis.

Igit non eſt penitus poſſibilis reciprocatio demonſtrationis ſimpłr, quatenus demonſtratio ſimpłr, quæ ſimul largit cãm & eſſe. & hoc eſt qđ intẽdebat dñs dixit [ſed eſſet duplex] hoc eſt dictu, ꝙ eſſet nã demonſtratio nis ſimpłr duplex: hoc eſt, duæ ſpecies. quatenus altera ſpecies demonſtrationũ conſtituitur ex rebus, q̃ ſunt notiores apd nos, et illę ſunt poſteriores apd naturam: qđ repugnat poſitis in demõſtratio nis definitione.

Et ſm horũ opinionẽ deſtrueretur demõſtratio ſimpliciter, q̃a apud eos principia demſonis indigerent demõſtratione vnius ſpeciei. Impoſſibile aũt é cõſtituere de aliqua re reciprocé demonſtrationem ſimpliciter.

SYRANA

Sed erit demonſtratio duplex perfecta, hoc eſt ſecundum duas ſpecies: quarũ vna eſt ex parte prioris apud naturã, & ſpecies ex parte poſterioris, & eſt demonſtratio cauſæ non dans cum eã exiſtẽtiã: & hoc eſt diuerſum ab eo, qđ dictum eſt in definitione demſonis.

Igitur nõ eſt poſſibilis circulus nõ in demſone ſimpłr ex parte, qua eſt demonſtratio ſimpłr: quę eſt illa, quę dat exiſtentiam et cãm ſimul. Et hoc eſt, qđ voluit, cũ dixit: ſed erit duplex. hoc, eſt natura demonſtrationis ſimpłr erit duplex, hoc eſt duę: q̃m vna ex ſpecibus demonſtrationis erit cõpoſita ex rebus notioribus apud nos, quę ſunt poſteriores apud naturã: & hoc eſt diuerſum ab eo, qđ poſitum fuit in definitione demõſtrationis.

Et propter circulum hũc deſtruitur demonſtratio ſimpliciter: q̃m principio demonſtrationis opus eſt ad demonſtrationẽ ex ſpecie vna. Sed fieri non põt, vt conſtruatur demõſtratio ſimpłr ſup aliquo per circulum.

MANTINVS

Sed perfecta demõſtra A
tio eſſet duplex, hoc é, eſſet duorũ generũ: nempe vnũ eorũ eſſet ex his, quæ ſunt priora apud nãm, alterũ vero ex his, q̃ ſunt ei poſteriora. et ſic demſo gp qđ, nõ eſt illa, q̃ dat ſimul cãm & eſ. & hoc é cõtra id, qđ in definine demonſtratiõis poſitum fuit.

Impoſſibile ergo eſt fieri circulum vllo pa- B
cto in ipſa demonſtratione abſoluta, quatenus eſt ſimpłr demſo abſoluta, quæ præſtat eſſe & cãm ſimul. Et hoc voluit, cũm dixit: Sed erit duplex. hoc é, ꝙ nã demonſtrationis abſolutæ erit duplex, id eſt duæ. quia vnũ ex generib⁹ demſonis cõſtabit ex rebus notiori bus apud nos, quę ſunt C
poſteriores apud natu ram. & hoc eſt contrarium eius, qđ fuit poſitum in definitiõe ipſius demonſtrationis.

Sed iuxta horũ ſentẽtiã tolleret demſo abſoluta, quia ipſi putant principia demſonis indigere demſone eiuſdẽ generis. Sed impoſſibile eſt, vt đ aliqua re habeatur demſo ſimpliciter, ſeu abſoluta, per circulum.

T.6.pars D *Accidit autē dicentibus circulo demonſtrationem eſſe, non ſolum quod nūc dictū eſt, ſed nihil aliud dicere, quàm quòd hoc eſt, ſi hoc eſt. ſic aūt oīa facile monſtrare. Manifeſtum autē, quòd hoc contingit a tribus terminis poſitis. b per multos nanq; aut paucos reflectere dicere, nihil differt per pauces autē, aut duos. Quando enim A exiſtente, ex neceſſitate ſit B: hoc autē, ipſum C: A exiſtente, erit C. ſi itaque A exiſtēte, neceſſe eſt B eē: hoc aūt exiſtēte, ipſum A: hoc n. erat circulo.*

ABRAM

T.c.24 Cōnectitur etiam aſſerentibus recipro cam demonſtrationem vnā cum præ E miſſo ridiculo, alterum abſonū: quod eſt, reni per ſeipſam commonſtrari. quo modo cęterarū rerū cōmonſtratio leuis eſſet. Huius autē cō ſequutio videtur poſitis tribus terminis. nihil enim refert dicere, cōuerſam reſolutionē fieri de multis rebus, aut dicere, F eam eſſe paucarum rerum. neque differt dicere, eam eſſe paucarum rerum, aut inter duas res. Nam, dum eſt A, neceſſario eſt B, & hoc poſito, C eſt. ſicq; dum eſt A, eſt & C, quia dum eſt A, neceſſariò eſt B, & dū hoc eſt, A eſt: hæc enim eſſet demonſtratio reciproca.

Cum

BARANA

Dixit Ariſt. Sequitur aūt dicentes demōſtrationē fieri circulo ſimul cū abſurdo priori, abſurdū aliud, & eſt, vt idem monſtretur per ſeipſum. ſed p hanc viā leuis eſſet mōſtratio reliquarum rerum. Apparet āt hoc ſeq, cū poſuerimus tres terminos. et hoc, qm̄ nō eſt dr̄ia, ſi dicaē, p reſolutio rei ſit p multa, ſiue dicatur, p ſit p pauca: & nō eſt dr̄ia, ſiue dicatur, p ſit per pauca, ſiue dicaē, p ſit per duo. & hoc, qm̄ ſi A eſt, erit B ex neceſſitate: & cùm hoc ſit, erit etiam C: igitur cùm erit A, erit C: quoniā, cùm erat A, erat B ex neceſſitate, & cùm hoc erat, erat A. hæc enim fuit demōſtratio circularis.

Po-

MANTINVS

T.c.24 Accidit autē dicentib⁹ circulo demonſtrationem eſſe, non ſolum quod nūc dictū eſt abſurdū, ſed & hoc præter rationem magis, idem ſ. ſeipſū demōſtrare. hac autē via facilis eſſet reliquarū rerū declaratio. Videtur aūt hoc ita ſequi poſitis tribus terminis. qm̄ nihil differt, ſiue dicam⁹ reſolutionem per conuerſionem poſſe fieri de plura, ſiue dicamus ipſam poſſe fieri p pauciora. nihil quoque refert ſiue dicamus ipſam fieri per pauca, ſiue per duo. Nā, ſi A eſt, B quoq; de neceſſitate eſt: & ſi B eſt, C eſt. ergo ſi A eſt, C eſt. nam ſi A eſt, B eſt de neceſſitate, & ſi hæc ē, A eſt: talis vtiq; eſſet demr̄atio circularis.

Poſtq̄

ABRAM

Cō.24 Cùm ostenderit impossibilē esse reciprocationē demonstrationis simplr, inquantum est demr̄o simplr, & ꝙ pole sit occurrere reciprocationem inter demonstrationē causę & demr̄onē essendi, & ꝙ nequeat occurrere re-
48 ciprocatio demr̄ationi simplr secū ipsa, aut cū alia demr̄onis specie: incœpit explicare etiā reciprocum syllm nō esse pfectū, & tāto minus eē demōstratiuū.

Et iam explicauerat hoc in Libro Priorum Analyticorū, sed repetit hic illd & dū dixit: qūo cęterarū rerū cōmonstratio leuis esset. intēdit, ꝙ reciprocatio nō sit pfecta, neq; rōcinatio īm vnam explicationē cuiusuis rei. res enim cōes essent per se notę: qd si eē, et explicatio esset superuacua.

Et dū dixit: huius āt consequutio vr̄ positis trib⁹ terminis. Intēdit ꝙ iā appeat cōsecutio hui⁹ rei, hoc ē euersio reciprocæ cōmonstrationis, dū posuerimus tres terminos, q paucissimi sunt, ex quib⁹ pōt syllis constitui, qui est syllogismus simplex.

Et, postq̄ enūtiauit, ꝙ euersio explicatiōis reci-

BVRANA

Posteaq̄ declarauit, ꝙ circulus non est possibilis in demōstratione simpliciter, & circulus potest cadere inter demonstrationem causæ & demonstrationē existētiæ, & in demonstratione simplr non potest cadere circulus neq; per se, neq; cum alia specie demonstrationis: cœpit declarare, ꝙ circulus non est consimiliter etiā syllis perfectus, ne dum, vt sit demonstratiuus.

Hoc autē monstratū fuit in Libro de Syllo, sed hoc repetit ēt hic. Cùm vero dicit: sed p hanc viam leuis esset monstratio reliquarū rerum sensus est, si circulus esset perfect⁹, nō esset durum de vno aliquo mōstrare rem ex re: quoniam omnia essent nota per se: & fortasse hæc est expositio excellens.

Cùm vero dixit: apparet autē hoc sequi, hoc ē, ꝙ expositio circularis ē impossibilis, cū posuerimus tres terminos: & hoc est minimum, ex quo componitur syllogismus, qui est syllogism⁹ simplex.

Et postea q̄ enuntiauit, quòd destructio, quæ ē in mōstratione circu-

MANTINVS

Postq̄ probauit non Cō.24
posse fieri circulum in A
demr̄one simplr, seu absoluta, quatenus est demr̄o absoluta, circulus tn̄ possit cōtingere inter demr̄ationes pp quid, & demr̄ones qa, & ꝙ in demōstratione absoluta nō pōt accidere circulus nec cū ipsa, neq; cū aliquo alio genere demonstrationū, pbat nūc ipsum circulū quoq; nec eē syllm B
pfectū, tm̄ abest, vt ex eo fiant demr̄ationes.

Et hoc iam fuit declaratum ab eo in Libro Priorū Resolutiuorū. sed replicauit ipsum in hoc loco, & dixit: hac aūt via facilis esset declaratio reliquarum rerum. hoc est, si circul⁹ esset res integra, tunc non esset difficile oēs res declarare. quoniā, oīa essent per se nota, C
& sicipsa declaratio esset superflua.

D.d. videtur aūt hoc ita sequi, si positis trib⁹ terminis. hoc est videt vtique hoc sequi, s. ꝙ probatio circularis sit impossis, si ponant tres termini. nam syllogismus simplex nō cōstituitur ex paucioribus.

Et postq̄ dixit, ꝙ illud incōueniens; quod sequitur si concedatur

ABRAM

D reciproce ſufficiat oſtẽdi p euerſionẽ illius in ſimplici ſyllo dixit: Nihil enim refert dicere cõuerſam reſolutionem fieri de multis rebus, aut dicere eã eſſe paucarum rerum) hoc eſt dictu, hæc res ita eſt euidens in ſyllogiſmo ſimplici, ſicut apparet in ſyllogiſmo compoſito: quoniã circa hanc inquiſitionẽ nihil differt, ſi ſyllogiſmus reſolutorius ponat multarum præmiſſarũ plurium quàm trium.

E

Si quiſpiam hoc dicere, aut eſſet duarũ, aut plurium duab⁹. Et hoc eſt quod intẽdebat, dũ dixit: Neq; differt dicere eam eſſe paucarum rerum, aut inter duas res. Et licet eius mẽtis ſit ſimplicẽ ſyllm eſſe ex duabus premiſſis ſolum, tñ dixit hoc, quia nõ indiget illo hic, hoc eſt, quia ponere illud

F

no eſt neceſſarium ad deſtruendũ reciproci cõmonſtrationem: & ideo conuenit illud intelligere, ꝙ intẽderit ꝙ hoc appareat, licet aliquis daret ſimplicem ſyllm conſtare ex vna premiſſa ſolũ: verũtñ, ꝙ to pauciores ſumunt ꝑmiſſe, euerſio reciprocationis fit euidentior.

Et

SVRANA

circulari ſufficit ad oſtendendũ impoſſibilitatem ipſius, quæ monſtrat in ſyllo ſimplici. & hoc, qm̃ nõ eſt dria, ſiue dicat, ꝙ reſolutio ſit in multis, ſiue dicat, ꝙ ſit in paucis, ſiue dicatur, ꝙ ſit in duobus. atq; hoc apparet ſ ſyllo ſimplici, quẽadmodũ apparet in ſyllo cõpoſito: qm̃ non eſt dria in hac inueſtigatiõe ſiue ponamus ſyllm, qui ſit ꝑ viã reſolutionis, ꝙ ſit ꝑ propõnes multas & plures, q̃ tres.

Aut dixit in hoc ſermone: aut vtrq; erit ꝑ ꝓpõnes, aut duas, aut plures. Et hoc eſt quod voluit, cũ dixit: & non eſt dria, ſiue dicat, ꝙ ẽ ꝑ pauca, ſiue dicat, ꝙ eſt ꝑ duo. Atqui dixit hoc, ſiue fuerit opinio ipſius, ꝙ ſyllſ ſimplex ſit ex duabus ꝓpõnib⁹ tm̃: qm̃ hoc nõ eſt op⁹ ipſi in hoc loco, hoc ẽ, ꝙ poſitio ſua nõ eſt neceſſaria ad deſtruendã monſtrationẽ circularem: & ꝑ hoc oportet intelligere, ꝙ ipſe voluit hãc rem eſſe manifeſtã: & fortaſſe poſuiſſet aliquis, ꝙ ſyllſ ſimplex eſſet ꝑ ꝓpõnẽ vnã tm̃: ſed ex duab⁹ ad minimũ ꝓpõnib⁹ ẽ deſtructio circli manifeſtior.

Poſtea

MANTINVS

probatio circularis, ſatis eſt ad probandũ ipſam eſſe impoſſem fieri in ſyllo ſimplici, dixit: qm̃ nihil differt ſiue dicam⁹ reſolutionẽ p cõuerſionẽ poſſe fieri p plura, ſiue dicamus, ipſam poſſe fieri p pauciora. hoc ẽ, quod hoc ita apparet in ſyllo ſimplici ſicut in cõpoſito. qa nihil ſanè differt in hmõi inquiſitiõe ſiue ponamus ſyllm, q̃ ſit per reſolutionẽ, fiat ex pluribus propõnibus, ſcilicet pluribus trib⁹.

Si ita quiſpiã dixerit, ſiue ex duabus aut plurib⁹ duabus. & hoc eſt, quod voluit cũ dixit: Nihil aũt refert ſiue dicam⁹ ipſam fieri p pauca, ſiue p duo. & dixit hoc, licet ipſe putet ſyllogiſmũ ſimplicẽ fieri ex duab⁹ tm̃ propõnibus. ſed hoc non eſt ei neceſſariũ nũc in hoc loco, ſ. ꝙ ponere hoc nõ eſt ei neceſſariũ ad probationẽ circularẽ deſtruendam. & ideo oportet intelligere, ꝙ ipſe credat hoc eſſe manifeſtũ. neq; aliqs affirmabit ſyllm ſimplicẽ eſſe vnũ tm̃: ſed quãto pauciores erũt ꝓpoſitiones, tanto magis apparebit corruptio circuli, ſeu falſitas eius.

Et

ABRAM

Et, cũ dixerit, ꝙ sufficiat explicare quod intendimus exẽplo triũ terminorũ, minoris, s. & medij, atq; maioris dixit: (Nam dũ est A, necessario est B, & hoc posito, C est: sicq;, dum est A, est & C: hoc itaq; fit hic notũ tribus terminis, qm̃ dum capit̃ loco minoris termini A, & vice medij termini B, & loco maioris extremi C; & ponitur, ꝙ dum est A, est & B, seu ꝙ oẽ A sit B. nihil enim differt dicere, si est A, ẽ B, & dicere, oẽ A est B.

Et dum dixit: (dũ est A, necessario est B) nõ intẽdit p̃missam cõditionalem. oratio enim esset cõposita ex duobus syllis cõditionalibus, sed intẽdit præmissam categoricã cõpositam ex duobus terminis, s. oẽ A est B. & similiter, dũ dixit: (& hoc posito, C est. id ẽ, ꝙ oẽ B sit C, hoc est, ꝙ qñ dicim⁹, ꝙ oẽ A sit B, & oẽ B sit C: hinc sequit̃, ꝙ oẽ A sit C: quod significauit dicendo: sicq;, dũ est A, est & C.

Et, postq̃ posuit, ꝙ si sequat̃ ab essendo A, eẽ B, & ab essendo B, eẽ C, ꝙ oẽ A sit C, dixit: quia dum est A, necessario est B, & dũ hoc est, A ẽ.

hæc

BVRANA

Postea vero q̃ dixit, ꝙ sufficit ad manifestandã mõstrationem suã, vt sint in hoc tres termini, minor, & medius, & maior, dixit: & hoc, qm̃ cũ est A, erit B ex necessitate, & cũ est hoc, ẽ C, igit̃ cũ est A, est C. Atqui manifestũ est istud hoc ĩ loco. qm̃, cũ acceperit loco termini minoris A, & loco termini medij B, & loco maioris extremitatis C: & posuerit, cũ est A, erit B, siue ꝙ oẽ A est B, qm̃ non differt, si est A, est B, siue dicat, ꝙ omne A est B.

Cũ vero dixit; cũ est A, est B, non intelligit ꝓpõnẽ cõditionalem, ac si eẽt sermo suus cõposit⁹ ex binis syllis cõditionalib⁹, sed intellexit ꝓpõnẽ categoricã compositã ex binis terminis, puta ꝙ oẽ A, B. & silr cũ dixit: cùmq; hoc sit, est C, ĩtellexit, ꝙ oẽ B est C. hoc ẽ, si dicamus, ꝙ oẽ A est B: & oẽ B est C: igit̃ seq̃t̃ ex hoc, ꝙ oẽ A ẽ C. & hoc est qd significauit, cũ dixit: cùm est A, est C;

Et posteaq̃ posuit, ꝙ sequit̃ ex eo, ꝙ A est, B esse, & ex eo, ꝙ B est, C esse, & vt sit oẽ A C, dixit: igit̃, cũ est A, erit B ex necessitate, & cũ est

hoc,

MANTINVS

Et postq̃ dixit, ꝙ ad ꝓbationẽ huius negocij satis ẽ ponere ĩ exẽplũ tres terminos, s. minorẽ, mediũ, & maiorem, inq̃t: Nã si A est, B quoq; de necessitate est, & si B est, C est. ergo, si A est, C est. Hoc aũt ideo est manifestũ in tribus terminis, q̃a cũ capit, vice minoris termini A, & vice termini medij, B, & vice maioris extremitatis. C: & ponat, ꝙ si A est: B, est. vel, ꝙ oẽ A est B. nã nihil differt dicere, si A est, B est, & dicere, omne A est B.

Et cũ dicit: si A est, B est, nõ intelligit ꝑ hoc ꝓpõnẽ conditionalẽ, q̃a tũc hęc oratio esset composita ex duobus syllis hypotheticis seu cõditionalibus, sed voluit vnã chathegoricã cõpositã ex duob⁹ terminis, s. ꝙ oẽ A est B. silr̃q; cũ dicit: si B est, C est, vult, ꝙ omne B est C. hoc est, cùm dicimus, ꝙ oẽ A est B: & oẽ B est C: sequet̃ ex hoc, oẽ A eẽ C & hoc ĩnuit cũ dixit, si A est, C est.

Et, postq̃ posuit, ꝙ si A est. sequit̃ ꝙ B sit, & si B est, C est: sequit̃ ꝙ oẽ A sit C. & dixit, si A est, B est de necessitate, & si hæc est, A est.

ABRAM

D hæc enim esset demonstratio reciproca. hæc quid orario fert duas expositiones. vna, ꝙ A capiatur vice præmissę syllogismi, & B, vice conclusionis. est itaq; ac si dixisset, demonstratio reciproca est, ꝙ ponamus, ꝙ quando sunt præmissę, sit conclusio, & quãdo est cõclusio, sit præmissa.

E Quod est verũ, quia iam mõstratum est in Libro Priorũ Analyticorum, ꝙ aliqñ demõstratione reciproca sit possibilis explicatio alterius duarũ præmissarum p conclusionẽ & oppositũ alterius præmissæ, & ꝙ hoc sit solũ impossibile do cõclusione tñ, sed oppositum est ostẽsum. Et contingit ꝙ acceperit A, loco minoris termini, & B, loco medij termini, & C vice termini maioris, & edixit præmissas cõditionis cõtextu, vt hinc explicet destructio reciproci syllogismi se; quod est ac si dixisset,

Explicatio reciprocationis est, ꝙ oñdam, ꝙ si sit A, sit B: & si sit B, sit & C: seq; inde, si sit A, sit C. deinde dictũ est, si sit C, sit B, & si sit B, est A. ficq; conclusum est, esse C, per

BVRANA

hoc, erit A, quæ est demonstratio circularis. & sermo iste talis est, ac si acciperet A, loco ꝓpõnis syllogismi, & acciperet B, loco cõclusionis: tunc enim idẽ esset, ac si diceret, & demõstratio circularis est, si ponamus, cũ sunt propositiones, ꝙ est conclusio, & cùm est conclusio, ꝙ est propositio.

Et hoc est verũ, qm̃ iam declaratũ fuit in Libro Sylogismi, ꝙ in demõstratione circulari monstrari põt vtraq; propositionũ per conclusionem, per conuersionẽ, per alteram propositionẽ: quod fieri nõ potest per cõclusionem tm̃, sed monstratur cõuersum. Bonũ autẽ est, vt accipiamus loco A, terminum minorẽ, & loco B, terminũ medium, & loco C, terminum maiorẽ: & extrahamus propositiones p modum cõditionalis, ac si monstraretur ex hoc ipossibilitas syllogismi conditionalis per se.

Et hoc est, ac si diceret, & mõstratio circuli est, vt ostẽdam, ꝙ si est A, est B: & si est B, est C: & sequat ex hoc, ꝙ si est A, est C, dicãde dicam, si est C, est, B, & si ẽ B, est A. igit manifestũ est,

MANTINS

hęc vtiq; est demõstratio circularis. sed hoc dictũ potest exponi, ꝙ assumpserit A, vice præmissarum syllogismi, & B vice cõclusionis: ac si dixerit, demõstratio circularis est illa, de qua dicim, ꝙ cũ præmissę reperiuntur, conclusio quoq; reperit, & si conclusio reperiatur, præmissæ reperientur.

Et hoc est verũ. nã in Libro Priorũ fuit probatũ, ꝙ in ipsa demonstratione circulari, potest declarari vtraq; præmissarũ p ipsam conclusionẽ. & contrariũ, seu conuersio secundæ præmissę. & ꝙ hoc nõ est posse per cõclusionem tantũ. sed declarabitur cõuersio. Põt adhuc exponi, ꝙ ipse assumpserit A, vice termini minoris, & B vice termini medij, & C vici termini maioris, & posuerit præmissas more hypothetico, & ex hoc probet destructio ipsius syllogismi circularis in se: ac si dixisset,

Expositio ipsi circuli est, vt declaremus, ꝙ si A est, B est: & si B est, C est: & sequet ex hoc, ꝙ si A est, C est. mox dicamus, si C est, B est, & si B est, A est. ergo manifestũ est esse ipsius

ABRAM

per esse A, & esse A, per esse c. & vbius dico, ꝙ id, quod euenit ex reciprocatione in syllo categorico, idē eueniat in conditionali. illorū vero diſcrimē eſt, ꝙ illius euersio & euidētia ipsius destructionis in syllo cōditionali eſt p se nota, & I categorico indiget explicatione.

Arist. aūt, dū loquut⁹ eſt de hac re & ipsam persuasit, nō amplexit quod alibi eſt ostēsum pro huius rei explicatione. Et ideo hęc secūda expō apud me eſt possibilis, & vtraq; expoſitio eſt apud me vera, & eam indicant sua verba, & in maiori parte suorum sermonum Arist. intēdit hunc modum cōmonstratiōis. & quoduis inde intelligat cōducat sufficientē persuasionē: & veritas rei eſt ex possibilitate intelligēdi ambo significata simul. Et, postq̄ enuntiauit quo pacto occurrat reciproca cōmonstratio cępit edicere dubiū cōsequēs hāc commonstrationem.

SVRANA

eſt, c esse ꝑ id, ꝙ A eſt, & A esse per id, ꝙ c eſt: & omnino circulus, q̄ accidit syllo prædicatiuo, idē accidit cōditionali. sed differūt inter se, q̄n ꝙ cadat in syllo cōditionali, ꝙq̄; manifeſtet destructio ipsius manifestū eſt per se: in prædicatiuo aūt indiget expoſitione.

Aristo. vero, posteaq̄ locut⁹ eſt de re, & dubitauit sup ipsa, nō commorat⁹ eſt in hac re exponēda aſſt. q̄ exposuit I alijs locis, & ꝑpea fuit hęc secūda expō posita: & vtræq; exponūt veritatem, & indicāt verba ipsius magnam ꝑtē eius, quod ſpeculat⁹ eſt Aristo. in sermone suo per hunc modū expoſitionis, ac ſi vtrūuis ipsorū intellectū fuerit, sufficienter intelligat: sed veritas possibilitatis rei ē, vt intelligant vtręq; res simul. Et postea quā enuntiauit in quā diſpōnem accidat monſtratio circularis, cœpit enuntiare sufficientiam, quę sequitur istam expoſitionem.

MANTIMVS

sius c, et esse ipsius A, A
ex esse ipsius c. Tandē id, quod contingit de circularitate I syllo cathegorico, cōtingit in hypothetico. sed differunt in hoc, quòd eius corruptio, vel falsitas, in syllo hypothetico ē de se manifeſtiſſima, sed in cathegorico indiget probatione.

Cumq; Aristo. eſt locut⁹ de aliqua re quantum eſt satis, non vult B
ferre laborem in exponendo eandē rem, quā iam in alio loco declarauit, & ideo hęc secunda expō apud me ē possibilis: & vtræq; expoſitiones sunt veræ, & ei⁹ ỹba id ĩdicabūt. Arist. aūt in plurib⁹ rationū suarū vtitur hoc modo declarationis, vt cognoſcat ex qua illarū haberi possit ꝓbabilitas ac veritas rei, cū pos C
sunt simul duo significata intelligi. Et, postq̄ narrauit quo pacto possit fieri declaratio circularis, nunc aggrediē narrare incōuenies, quod sequitur huiusmodi declarationem.

Contradictio Tomitani.

48 *Negare videtur hic Auer. demonſtrationē ſimpliciter bēre locū in regreſſu, ſi non poteſt cū aliqua demonſtrationis ſpecie reciprocationē facere. Oppoſitū aūt legitur in Epit. logicæ cap. de demonſtratione, vbi dicit, ſi cauſa & effectus conuertantur, fieri ab effectu demonſtrationē quia, à cauſa vero demonſtrationē ſimpliciter. Vide ſol. Tom.*

Γ.6.part D *Ponatur A in quo C. dicere igitur, B existente, A esse, est ipsum C esse dicere. hoc autem, quoniam A existente, ipsum C est: C autem ipsi A idem. Quare contingit dicere circulo asserentes esse demonstrationem, nihil alterum, quam quòd A existente, A est. sic autem facile est omnia monstrare.*

ABRAM

T.c.25 Ponat itaq; A, id, qđ est C, et oratio dicẽs, dum est B, est A, est oratio ipsa eadẽ dicens, c est quod est: vt dicatur, dũ A est, E C est, et ambo, c: & A sunt vna eadem res: inferunt itaq; ambœ orationes, q̃, dũ fiat reciprocatio in demonstratiõe, inferãt vnã eãdem rẽ, vltra q̃, dũ A est, A est: & hoc rõcinio leue est cõmõstrare oẽm rẽ.

Cõ.25 Dicit dum cõpositio reciprocæ demonstrationis fuerit, dũ est A, F est B: & dũ est B, est A: cõstituitur ex his duabus præmissis, sicut dũ ordiunt contextu triũ terminorũ præassumptorum, hoc est dicendi, si est A, est B, & si est B, est A: & esset vice dicendi, dum ponis A esse ipsum c: itaq; est instituendo sic syllogismum, si A est, B est: & si B est, c est: sicq; sequit inde, si A ẽ, A est.

BVRANA

Dixit Arist. Igitur ponere, q̃ de A est C, & sermo suus, q̃ cũ est B, est A, est sermo idẽ, q̃ C est. & hoc ẽ, quod dr̃, cùm est A, est C, & C & A ambo sunt res vna et eadẽ: igit̃ sequit̃ alter duorum sermonũ, q̃ si ẽ demr̃o circularis, nil aliud sequit̃, nisi q̃, cũ est A, est A. sed p̃ hunc syllogismũ facile esset monstrare omnia.

Dixit: cũ igitur cõplicato demõstrationis circularis sit, q̃ cũ est A, est B: & cũ est B, est A: sequitur ex his duabus propositionib⁹, cũ ordinauerim⁹ ordine trium terminorũ propositiones, hoc est dicamus, si est A, est B, & si est B, est A. & accipiamus loco A, C: q̃ cum posuerim⁹ A esse, vt ipsum sit p̃ cõplicationẽ syllr̃i hunc in modũ, si est A, est B, & si est B, est C, igit̃ cõponitur ex hoc, q̃ si A est, A est.

MANTINVS

Inquit Arist. Dicere itaq; q̃ si A est, B est, ac dicere, q̃ si B est, A est, idem prorsus est dictũ, ac si dicatur, si est A, est C: vtraq; autem C & A idem. vnã itaq; eandemq; rem hæ demonstrationes inferent, si circulo fiant, hoc ẽ, quòd si A est, est A. sic autem facile esset rem quamuis demonstrare. T.c.25

Inquit: si demonstratio circularis sic cõponitur, q̃ si A est, B est: & si B est, A est: ergo cõponetur ex his duabus præmissis, si ordinent̃ ordine trium terminorũ præcedentiũ, videlicet, cũ dicimus, si A est, B est, & si B est, A est. & capiamus vice ipsius A, ipsum C, ita vt posito A, ponatur & ipsum scilicet C, ita vt syllogismus sta cõponat̃, si A est, B est: & si B est, C est: sequitur ergo ex hoc, q̃ si A est, A est. Cõ.25

Verum

.part *Verum neq; hoc possibile, præterquam in ijs, quæcunq; se inuicem* A
consequuntur: quemadmodum propria vno quidem igitur posito,
quod nunquam necesse est aliquid esse alterum, monstratum est. dico
autem vno, quod neque termino vno, neque positione vna posita: [a] ex
duabus autem positionibus primis & minimis contingit, siquidem et
syllogizare. Si igitur & A sequatur ex ipso B, & C: & hæc ex se
inuicem, & ex ipso A: sic quidem contingit ex se inuicem monstra-
re [b] omnia petita in prima figura: quemadmodum monstratum fuit
in ijs, quæ de syllogismo. monstratum autem est, & quod in alijs fi-
guris, aut non fit syllogismus, [c] aut non de acceptis.

ABRAM

T.c.16 Rursus impoſſe eſt hanc perfici, niſi de rebus mutuo ſe cõſequẽtibus, prout ſunt propria & definitiones. Iam autẽ oſtenſum eſt, ꝙ dum ponatur vna res, non ſequatur altera neceſſariò vllo vnquam tẽpore. Intelligo autem per orationem, ꝙ nõ fiat apud illũ, qui ponit vnum terminũ, neq; apud ponentem vnã poſitionem ſyllogiſticè cõſequẽtem aliã rem, ſed ex pauciſſimis fit ex duab⁹ primis poſitionib⁹. dũ.n. volum⁹ ratiocinari, ꝙ ſi A ſequatur B, & C, & vtraq; hæc mutuo ſe inferrent, & inferant connexionem, hoc modo poſſent ſyllogiſticè mutuo

SVRANA

Dixit Ariſto. Amplius hoc fieri nõ poteſt niſi in ijs, quæ ſe quunt ſe inuicẽ, quẽ admodũ propria & defiõnes. Sed iã declaratũ eſt, ꝙ ſi ponam⁹ aliquod vnũ, nõ ſequit ex neceſſitate vnũ, ut aliud ſit. et volo per ſermonẽ meũ, ꝙ neq; ſi ponatur terminus vnus, neq; conſiſtẽt, ſi ponatur poſitio vna, ſequitur p viam ſyll'i aliud aliquid: ſed ad minimum, vt ſit ex duab⁹ poſitionibus primis. cũm, ſi velimus rõcinari, ꝙ A ſequitur ex B & C, erũt ambo iſta cõſequentia ſe inuicẽ, & cõſequentia p cõnexionem: igitur ſm iſtũ modũ fieri poteſt, vt monſtreť aliquid

MANTINVS

Inquit Ariſt. Verũ T.c.16
neq; hoc ẽ poſſibile B
ꝑfici niſi in his, quę cunq; ſe inuicem cõſequunť, veluti propria ac defiõnes sũt. Monſtratũ autẽ eſt, ꝙ vno poſito nõ eſt neceſſe vt aliqd alterũ ſit, neq; vllo vnq̃ tempore. Intelligo autem per hæc verba, ꝙ nec qui ponit terminũ vnũ, neq; qui ponit poſitionẽ C
vnam ſic, ꝙ per ſyllogiſmum alia conſequatur, & minimum qđ poſsit fieri eſt ex duab⁹ poſitionibus primis. Cũq; volum⁹ ſyllogizare, vtrũ A ſequať ad B & C: & hæc mutuo inter ſe cõſequanť, & inferãt cõpoſitionem, tunc hac rõne poterit altera ex altera

aliquid

ABRAM

D uro se inferre cū omnibus rebus, quæ cō texunt in prima figura. qñ aūt cōmōstratur I duabus alijs figuris, aut non fit syllſ, aut nō fit de oībus rebꝰ acceptis.

Cō.16 Ex quo hi censent reciprocā demfonē fieri de omni re, inuēdit ite rū hoc cōmonstrare, ꝙ hoc sit impossibile,

E sed cōcedimus illis reciprocā cōmōstrationē esse vtilē. Et dixit: Rursus impossibile ē hanc perfici, nisi de rebus mutuo se cōsequētibus, prout sunt ꝓpria & definitiones, tet si cōcesserimus illis demfonē reciprocā esse vtilē, non verificat illis euenire cuiq; rei ꝙ cōmonstretur reciproca demonstratione.

F Reciproca enim demōstratio nequit ferri nisi de conuertibilibus ꝓmissis, quarū ꝑdicata sunt propria, aut definitiones. Deinde tulit cām, qua reciproca cōmonstratio indiget conuerſione vnius ꝓmissarū ipsius syllſ, ꝙ est syllſm non fieri ex vna ꝓmissa, sed ad minus ex duabꝰ. Et dixit: Iā aūt ostensum est, ꝙ dū ponit vna res, nō se quat

BVRANA

qd ex aliquo de omnibus, quę ordinant in prima figura per syllſm. ꝙ si monstret cōsimiliter etiā per duas alias, aut non erit syllogiſmus, aut non de acceptis.

Posteaq; refutauit, ꝙ demfo circularis sit de oſ, vult declarare dein ceps, ꝙ hoc nō est verū: ne forte ſe fateamur, ꝙ mōstratio circularis sit vtilis. Et ait: Amplius hoc fieri nō pōt, nisi in ijs, q̄ sequūtur se inuicē, quēadmodum propria & definitiones. sensus est, licet fateremur, ꝙ demonstratio circularis habeat aliquam vtilitatē, nō tñ verum est, vt accidat omni rei, ꝙ ostē datur per demonstrationem circularem.

Et hoc, qñ demfo circularis nō ꝑt euenire, nisi in propōnibus cōuertibilibus, & ꝓpōnibus, quarū ꝑdicata sūt propria, aut definitiones. Deinde adduxit cām, pp quā opus ē in ostēſione circulari cōuerſione alterius ꝓpōnis syllſi. nō igit erit ex ꝓpōne vna, ſed ex duabus ad minus. Cū vero dixit: Sed iā declaratū fuit, ꝙ si ponam' vnū ali-

MANTINVS

tera declarari, & sic de oībꝰ, ꝙ ordinant in prima figura. potest adhuc per alias duas figuras ꝓbari, sed tunc vel nō erit syllſ, vel non erit de cūctis rebꝰ sumptis.

Cū hi iudicēt demfonē circularē posse fieri de qualibet re, vult nūc Arist. ꝓbare hoc nō esse verū, licet concesserimus eis ꝓbationē circularē posse conducere. Et dicit: verū neq; hoc est possibile ꝓfici nisi in his, q̄cūq; se inuicē cōsequuntur, quēadmodū sunt propria & definitiōes. hoc ē, licet concedamus eis demfonē circularem posse iuuare, nō ppea verum dicent, si dicāt quālibet rē posse ꝓbari demfone circulari. Cō.16

Quia demfo circularis non pōt fieri nisi p propōnes conuertibiles. & sunt illę ꝓpōnes, quarū ꝑdicata sunt ꝓprietates, vel definitiones. Deſde affert cām, ob quā in ipsā circulari ꝓbōne sit opus conuertere alterā ꝓmissarū syllſi. nam syllſi non fit ex vna ꝓmissa, sed falsē ex duabꝰ. & ideo dicit: mostratū aūt ē, ꝙ vno posito, nō ē neceſſe

ABRAM

quæ altera neceſſariò vllo vnq̃ tẽpore. hoc é, ꝙ ex vna p̃miſſa nãliter nota nõ ſequat notitia cõcluſionis naturaliter ignotę, nec ſemp, nec aliquo tempore.

Et dũ dixit: Intelligo aũt per orationẽ, ꝙ nõ fiat apud illũ, qui ponit vnũ terminũ, neq; apud ponẽtem vnã poſitionem. intendit, ꝙ non ſequat concluſio ignota ex vna re nãliter, ſiue illa vna ſit vn⁹ terminus, hoc eſt, pars p̃miſſæ, ſiue fuerit p̃miſſa. Adiecit ꝓ illi, ꝙ ſequat ſyllogiſticè, quia aliqñ vna p̃miſſam ſequit aliqua præmiſſa, ſed nõ cõtingit vnã eſſe notã & alterã ignotã, adeo vt illius cõſecutio fiat ex noto eo mõ, quo vna res infert aliam ſyllogiſticè.

Et dum dixit: ſed ex paucíſſimis fit ex duab⁹ primis põnibus. intẽdit ex duab⁹ præmiſſis. quã rẽ iã cõmõſtrauit I Libro Priorũ Analyticorũ: & nos illam ex poſuimus in eo libro. & ex quo poſuit oẽm ſyllm fieri ex duab⁹ p̃miſſis, ſequit ꝙ ſi fiat reciprocatio ſyllogiſticè non ſit modus commonſtrãdi præmiſſas ſylli per cõcluſionem niſi

BVRANA

aliquid, non ſeq̃t vnq̃ ex neceſſitate, vt aliud ſit. hoc eſt, ꝙ nõ ſequitur ex propõne vna, ꝙ ſcit p nãm, vt ſciat cõcloignota pnãm, neq; ſẽp, neq; I aliquo tpe.

Cũ vero dixit: & volo per ſermonẽ meũ, ꝙ neq; ſi ponat⁹ terminꝰ vnus, neq; cõſiſtẽte ſi ponat poſitio vna. ſẽſus eſt, ꝙ non ſequitur concło ignota ex poſitione vnius noti p naturã, ſiue fuerit terminus vnus, hoc eſt pars propõnis, ſiue fuerit ꝓpõ. Atqui poſuit, ꝙ ſequatur p viã ſylli: qñ ſequit propõ ex ꝓpõne vna, ſed nõ accidit, vt ſit vna ipſarũ nota & altera ignota, quouſq; cõſequentia ignoti ex noto ſit per modum, quo ſequit aliqd per viam ſyllogiſmi.

Sed ad minimũ vt ſit ex duab⁹ poſitionibus primis, hoc eſt, ex duabus propoſitionibus. & hoc fuit declaratum in Libro Sylli: & iam nos ẽt expoſuimus ipſum in eo libro. Et poſteaq̃ poſuit, ꝙ omnis ſyllꝰ eſt ex duabus ꝓpõnibus, ſequit ꝙ ſi faciat circulũ in ſyllo, nõ eſt modus ad monſtrandã propoſitionẽ ſylli per concluſionẽ, niſi

MANTINVS

ceſſe vt aliqd alterum A
ſit neq; vllo ẽt tẽpore: hoc eſt ex vna p̃miſſa nota nã, non ſequit cõcluſio ignota natura, nec ſemper, neque aliquo tempore.

Et, cũ dicit: intelligo aũt per hæc verba, ſ. ꝙ nec qui ponit terminum vnũ, neq; q ponit poſitionẽ vnã, hoc eſt, ꝙ non ſequet concło ignota nã ex ipſa poſitione rei notæ na- B
tura, ſiue illa vna res ſit terminus, hoc eſt, pars propõnis, ſiue ſit ꝓpoſitio ipſa. & poſuit hãc cõdõnẽ, ſ. vt ſequat ſyllogiſticè ꝓpea, qa qũque ſequit ꝓpõ ex alia propõne, ſed nõ cõtinget, vt vna earũ ſit nota, & altera ignota, ita vt ſequat ignotũ ex noto eo pacto, quo ſeq̃t aliqd via ſyllogiſtica.

Et dicit: & minimũ, C
qđ poſſit fieri ẽ ex duabus poſitiõib⁹ primis, hoc eſt, ex duabus præmiſſis. & hoc iã fuit ab eo declaratũ in Libro Priorũ, & nos quoque expoſuim⁹ illud in eodẽ libro. Et, poſtq̃ affirmauit omnẽ ſyllm fieri ex duabus p̃miſſis, ſeq̃t ergo, ꝙ ſi fiat circulus in ſyllo, tũc non dat⁹ locus expoſitioni p̃miſſę ſylli, per cõclu
ſionẽ,

ABRAM

D nisi capiat ipſamet cō
clō: & oppoſita vnius
p̄miſſę ad cōmonſtrā-
dā ſcdam, ac iterum ca
piat cōclō & oppoſita
ſecundę ad cōmoſtran
dam primam p̄miſ-
ſam: quod non eſt ve-
rum, niſi in præmiſſis
conuertibilibus

Et dixit: dū volumus
ratiocinari, ꝙ ſi A ſe-
quat̄ B & C, vtraq; hęc
mutuo ſe inferrent, &
E inferrent cōnexionē:
hoc mō poſſent ſyllo-
giſticè mutuo ſe īferre. i. ꝙ ſyllſ reciprocus
ſit poſſibilis, dum ma-
ior terminus, qui gra-
tia exempli, ſit A, ſequi
tur mediū, qui eſt B, et
medi⁹ ſequit̄ minorē,
qui eſt C, ac etiam hi
tres termini ſunt con-
uertibiles: hoc eſt, ꝙ
ex A ſequatur B, & ex
B ipſum A.

F Et, qñ dixit cū oībus
rebus, quæ cōtexuntur
in prima figura: inten
dit, ꝙ vſus reciprocationis indigeat cū cō-
monſtratione duarū
præmiſſarum, ꝙ expli
cet̄ illarū cōuerſio:
& ideſt, qđ intēdit cū
omnibus rebus, quę cō
texūtur in prima figu
ra, hoc ē cōuertibiles.

Dixit vero, in prima
figura, qñ nequit fieri reciprocae explicatio præ-

SVRANA

niſi accipiat cōclō ea-
dē, & altera propō con
uerſa ad moſtrādā ſe-
cundā, deinde accipiat
concluſionē ſimilē &
ſecundā conuerſam ad
oſtēdendam propōnē
priorē: & hoc nō veri-
ficatur, niſi in propoſi
tionib⁹ cōuertibilib⁹.

Dixit: poſtea cū veli
m⁹ rōcinari, ꝙ A ſequi
tur ex B & C, erūt hæc
ambo cōſequētia ſeinui-
cē, & conſequentia p
cōnexionē: igit̄ p hūc
modū fieri pōt, vt mō
ſtret̄ aliqd ex aliquo.
ſenſus eſt, ꝙ ſyllſ circu
laris erit poſſibilis, cū
termin⁹ maior, qui eſt
A, exēpli gra, ſequat̄ ex
medio, qui eſt B, & me
di⁹ ſequet̄ ex minore,
qui eſt C, & fuerint tres
iſti termini cōuertibi-
les: hoc eſt, vt ſequa-
tur ex A, B: & ex B, A.

Cùm verò dixit: de
oībus, quæ ordinātur
in prima figura. ſenſus
eſt, ꝙ ad faciendū circu-
lum oportet cū hoc,
ꝙ monſtrantur ambæ
p̄põnes, vt monſtret̄
ēt ipſas cōuerti. & hoc
eſt, qđ voluit cū dixit:
cum oībus, quæ ordi-
nant̄ in prima figura,
hoc eſt conuertibili.

Atq; dixit, in prima fi
gura: qñ fieri nō pōt,
vt mōſtret̄ circulus in

MANTINVS

ſionē, niſi ſumamus ip
ſammet cōcluſionē, &
cōuerſam vnius p̄miſ-
ſę p declaratione alte-
rius: rurſum ſumam⁹
cōclōnē quoq; et con-
uerſam alterius p̄ ex-
poſitione prioris præ-
miſſæ. & hoc non pōt
verificari niſi per pro
poſitiones conuerſas.

Et dicit: cūq; volum⁹
ſyllogizare, vtrū A ſe-
quat̄ ad B & C, & hæc
mutuo inter ſe ſe cōſe
quant̄ & inferāt cōpo-
ſitionē, tunc hæc rōne.
poterit declarari alte-
ra ex altera. Intelligit
q dē, ꝙ ſyllſ circularis
ē poſſibilis, qñ maior
terminus, qui ē A, exē-
pli gratia, ſequat̄ ex
medio, qđ ē B, et me-
dius ſequit̄ ex minori,
qui eſt C, & hi tres ter-
mini ſint quoq; cōuer
tibiles, ſ. vt ex A ſequatur B, & ex B, A.

D. d. & ſic de oībus,
quę ordinantur in pri
ma figura. ideſt, ꝙ vſu
ipſius circuli p̄ter hoc,
quod declarant̄ ambæ
p̄miſſæ, oportet, vt de-
claret̄ earū conuerſio.
& hoc intelligebat, cū
dixit, de oībus, ſ. q ordi-
nant̄ in prima figura,
hoc ē ea, ſ. cōuertunt.

Et dicit: In prima
figura, quia non pōt de-
clarari ipſe circulus p

propo-

ABRAM

præmissarum syllr̃i simul, & omnia, quæ cõtexuntur pro illa in cõmonstratione præmissarum syllr̃i, nisi syllr̃s fuerit in prima figura, & hoc dũ opportunũ fuerit. Et propterea dixit: qñ autem cõmonstratur in duabus alijs figuris, aut nõ fit syllr̃s, aut non fit de oĩbus rebus. hoc est, cùm notũ est de cõditione duarũ aliarũ figurarũ, idest secũdæ & tertiæ, ꝙ aut non subintret illã syllr̃s reciprocus, aut impossibile sit illo commonstrari vtrasq; p̃missas præassumptas in illo.

Quoniã, qñ in secunda figura cõclusio fuerit negatiua, non concludit aliquid dũ secũ iungitur præmissa negatiua: dum autẽ minor fuerit negatiua in secunda figura, & secũ coniungitur pręmissa affirmatiua, contextus ille cõcludit, sed aliud q̃ quæsitũ: minor enĩ nõ fit negatiua in prĩa figura. Sicq; iam commonstratũ est, ꝙ cõcludat, sed aliud q̃ quod quæritur. & illud est qđ intendebat dum dixit: aut non fit de omnib⁹ reb⁹ acceptis: id est aut non fit syllr̃s de re, scilicet posita quæsita.

BVRANA

ꝓpositionibus syllr̃i simul, & si oẽ, quod ordinat ad monstrationẽ sit syllr̃s: nisi fuerit syllr̃s in prima figura. & hoc consist̃ etiã, cùm fuerit affirmatiuus. Et ꝑpea dixit: iã vero monstratum est consist̃ etiã, ꝙ in vltimis duabus figuris, aut non erit syllr̃s, aut non erit de omni accepto. sensus est, sed mõstratur ẽt ex dispositione duarũ figurarũ vltimarũ, hoc est, secũdæ & tertię, ꝙ aut in ipsis nõ est syllr̃s circularis, aut si est, fieri non põt, vt mõstrent̃ ambę ꝓpositiones acceptæ.

Qm̃ conclusio in secunda figura, cũ sit negatiua, nõ cõcludit aliquid, si ipsi coaptetur propositio negatiua. cùm vero minor in secunda figura sit negatiua, & ipsi applicetur ꝓpositio affirmatiua, erit quidem complicatio cõcludẽs, sed aliud à quæsito: qm̃ minor erit negatiua in prima figura. iam enim declaratum est, ꝙ hæc concludit, sed aliud à quęsito: & hoc ẽ quod voluit, cùm dixit, aut nõ erit de acceptis, hoc ẽ, aut non erit syllogismus de aliquo, hoc est, quæsito posito.

MANTINVS

propositiones syllr̃i simul, neq; de quacũq; re ordinatur ꝑ declaratione ꝓpõnũ syllr̃i, nisi syllr̃s fuerit in prima figura, & hoc quoq; cũ est necessariũ. Et ideo dixit: põt adhuc ꝑ alias duas figuras ꝓbari. sed tunc vel non erit syllr̃s, vel nõ erit de cũctis rebus sumptis. hoc est & manifestum est, ipsis duab⁹ figuris vltimis, idest secunda & tertia, ꝙ vl nõ fiet in eis syllr̃s circularis, vel ꝙ nõ possint declarari ꝑ ipsum vtræq; præmissæ in eo sumptæ.

Quia, cùm cõclusio in secũda figura fuerit negatiua, nihil concludet, si adiũgas ei ꝓpositionẽ negatiuam, & si minor in secunda figura fuerit negatiua, & ei annectat̃ ipsa propõ affirmatiua, tũc ille amplexus concludit, sed aliud q̃ ipsum quæsitum. tũc enim minor eẽt negatiua in prima figura, & iam fuit declaratum, ꝙ hoc concludet, sed aliud à quęsito. & hoc intelligebat cùm dixit: vel non erit de cunctis rebus sumptis, hoc est vel nõ erit syllogismus de re, idest de ipso posito quæsito.

T.6 pars D [a] *Quæ vero non contra prædicantur, nullo modo est monstrare circulo. quare quoniam pauca talia in demonstrationibus, manifestum quòd uanũq; et ĩpossibile est dicere ex ijs, quæ ad seinuicẽ, demõstrationem esse, & propter hoc omnium contingere esse demonstrationem.*

ABRAM

T c.27 Res vero, quę non cõuertuntur cũ suis subiectis, nequeunt reciprocè cõmr̃ari: tales enim demonstrationes admodũ paucæ sunt. & commonstratũ et euidẽs E est, orationẽ demonstratiõis esse ex his, quę mutuo sunt, & ꝙ hinc sit eẽ posem demr̃onẽ de omni re sit ridiculum dictum, atq; impossibile.

Cõ.27 Dixit, qñ res nõ conuertunt' prædicatione nõ est modus quo cõmonstrent' reciprocè. quare, si concesserim' demfationes fieri reci F procè non constarent demfones fm hoc, nisi de admodũ paucis rebus. & hinc commonstratur, & apparet, ꝙ si cõcesserimus reciprocationẽ esse demfonẽ, ꝙ illa fiat ex ijs, quæ inuicẽ sunt: hoc autẽ est de quibusdam, non de oĩbus rebus: & ꝙ q̃ asserit demõstrationem reciprocam fieri de oĩ re, sit eius dictum ridiculum & impossibile.

BVRANA

Dixit Arist. Atqui quæ non conuersim prædicãtur non possunt monstrari ꝑ circulũ. & hoc, qm̃ exẽpla istarũ demõstrationum sunt pauca. declaratũ aũt est, ꝙ sermo de demr̃one est de parte ad partem. dicere igitur, ꝙ per hunc modũ est demr̃o super omni re, est sermo incõueniens & impossibilis.

Dixit: Cùm igit' sunt res, quæ non cõuertuntur, non possunt monstrari per circulum. igitur, si fateamur, quòd demonstrationes sunt per circulum, non stabunt demõstrationes super hoc, nisi in paucis. & monstratum est etiã & apparet ex hoc, si fateamur, quòd circulus est demõstratio, ꝙ erit ex parte ad partem, & hoc in parte rerum, non in omnibus: & quòd sermo dicens, quòd demõstratio circularis est de omni, est inconueniens & impossibilis.

MANTINVS

Si ea vero, quæ cõuertuntur, non possunt circulo ꝓbari, non fient vtique de quauis re cõtigerit, demõstratiões, nisi de admodum paucissimis rebus. Ostẽsum est autẽ ex his, quæ cõuertuntur demonstrationẽ fieri, quòdq; de omnibus esse demonstrationẽ sit falsum, et impossibile. T.c.27

Dicit: si ea vero, quæ nõ conuertunt' fm prędicationẽ, nõ possunt circulo probari. ergo, si cõcedamus demonstratiões fieri circulo, tunc nõ fient demonstrationes de quauis re cõtigerit, sed de paucis admodũ rebus. Ex hoc itaq; constabit, atq; patebit, ꝙ si concedamus circulũ esse demfonẽ, qua demonstrat' aliq̃d de aliquo, & hoc in aliquibus nõ in oĩbus rebus, & ꝙ qui dicit posse fieri demonstrationem circularem de oĩ re, eius dictum est falsum, & impossibile. Cõ.27

Summa.

Summa. 4. vſq; ad Tex. c. 25. Colligit omnes conditiones & ambitus demonſtrationis à Demonſtrantibus obſeruanda. A

Demonſtrationis propoſitiones veras eſſe veritate neceſſaria. Quid ſit id, quod dicimus, De Omni, quid Per ſe, quid Vniuerſale. Cap. 4.

ANT. INTER. TEX. VII. ET VIII.

49 *Quoniam autem impoſſibile aliter ſe habere, cuius eſt [2] ſcientia ſimpliciter, neceſſarium vtique fuerit ſcibile, quod eſt ſecundum demonſtratiuam ſcientiam: demonſtratiua autem eſt, quam habemus, eo quòd habemus demonſtrationem: ex neceſſarijs igitur ſyllogiſmus eſt demonſtratio. Accipiendum igitur [b] ex quibus, & qualium demonſtrationes ſunt.*

Tex. 8.

Contradictio Tomitani.

49 *Diſtinguit Ariſt. demonſtrationem à demonſtratiua ſcientia, dum ſeorſum probat* B *veram; fieri ex neceſſarijs. Idem autem ſunt, vt habes 2. huius Tex. 26. & ſupra Tex. 5. Sed vide ſolutionem Tomitani.*

ABRAM

T.c.28 Notũ aũt eſt, ꝙ ꝗſi tũ, qđ ſcit vera ſcia, impoſſe fit eſſe aliter q̃ eſt, & neceſſario hoc ſcit demr̃one, i quãtũ demr̃one cõſtat rei veritas. Neceſſaria qđẽ eſt, qa eſt ꝑ hanc cãm non tranſmutabilẽ, neq; variã, q̃ñ aũt ſit huius denominatiõis, ꝓmiſſę ſunt neceſſarię, nõ varię, nec trã ſmutabiles. Expedit itaq; cõſiderare ꝓprietates & conditiões, q̃bus demr̃onis ꝓmiſſæ ſunt neceſſarię: deíde pgrediemur tractare hãc cõſideratione de ꝗſitis demonſtratiuis.

Poſtq̃

BVRANA

Dixit Ariſt. Planũ autẽ, ꝙꝗſitũ, qđ ſcit ſcia vera, nõ põt ꝑmutari: & neceſſariũ ẽt vt ſit hoc ſcitũ ꝑ demr̃onẽ ex pte, qua demr̃o, qua cõſtituimus ſup re ẽm veritatẽ, eſt neceſſaria, q̃ñ eſt ꝑ cãm, q̃ nõ alteratẽ, neq; variatur. qđ cũ ita ſit, erũt ꝓpõnes neceſſarię & ſuariabiles, atque inalterabiles. Oportet igit, vt ſpeculemur de ꝓprietatibus & cõditiõib⁹, ꝑ quas ꝓpõnes demr̃onis ſunt neceſſarię: deinde ſequetur ſpeculatio de queſito demonſtratiuo.

Poſteaq̃

MANTINVS

Manifeſtũ itaq; ẽ, T.c.28 ꝙ quæſitum, qđ vera ſcia ſcitur, nõ põt aliter ſe habere. neceſſariũ ãt ẽ, vt hoc demõſtratiõe ſciat, q̃ñ demr̃o, qua res vere cognoſcit, ẽ vti que neceſſaria, quia fis ꝑ eãm ſmutabilẽ, C atq; inuariabilem. hmõi igit demr̃onis tales ꝓmiſſę ſuariabiles ac neceſſarię erũt. Oportet itaque tractari đ ꝓprietatibus, et condõnibus, quibus ꝓpoſitiones demr̃onis efficiantur neceſſarię, deinceps tractabimus de quæſitis demonſtratiuis.

Poſtq̃

ABRAM

Cō. 28 Postq̄ iā ostēsū ē ex
D demr̄onū definitione
ꝙ expediat p̄missas eē
cām cōcl̄onis, & vera-
ces & notiores apud na
turā q̄ ipsa concl̄o, &
immediatas, atq; neces
rias, ad explēdū sermo
nē de proprijs verarū
pręmissarū, & deponē
dū hinc perscrutatio-
nē conclusionū, osten-
dit, ꝙ oporteat ipsas eē
necessarias, cùm illę fa
E ciant adipisci illos epi
thetos, & ille ē epithe-
thus, qui inter cæteras
conditiones gerit vi-
cem conceptionis.

Et dixit: notum au-
tē est, ꝙ quæsitum, qđ
scitur vera scīa, impos-
sibile sit esse aliter q̄ ē,
i. ꝙ per se euidens est,
ꝙ quæsitum, qđ perfe
cta scīa scitur, nequeat
vllo vnq̄ tempore esse
aliter q̄ est, sed est ne-
F cessarium. quoniam,
nisi esset necessarium
nō correspōderet scīa
ipsi esse, ꝙ sit aliter q̄
est. & illę sunt condi-
tiones, quibus veritas
discernitur ab eo, qđ
non est veritas,

Et postq̄ posuit, ꝙ
oporteat quæsitū esse
necessarium, Dixit: &
necessario hoc scitur
demr̄one, i. per se ēt no
tum est, hanc scīam ad
uenire

BVRANA

Posteaq̄ declarata iā
fuit definitio demr̄o-
nis, & ꝙ oportet, vt ꝓ-
pōnes sint cā cōcl̄onis,
& ꝟę, & notiores apđ
nām, q̄ cōclusio, & im
mediatę, & necessarię:
incipit ad maiorē per-
fectionē tractatuū de
proprietatibus ꝓpōnū
verarū. & posuit prin-
cipiū inquisitionis ex
hoc, qm̄ mōstratū est,
ꝙ oportet ipsas eē ne-
cessarias. hic, n. ipse tra
dit dispōnes, quę sunt
cōditiones procedētes
à reliquis condōnibus
per modū fundamēti.

Et dixit: Planum au
tem, ꝙ quæsitum, qđ
scitur scīa vera, nō pōt
permutari. sensus est,
cùm sit manifestū per
se, ꝙ quęsitū, qđ scitur
scīa perfecta, non pōt
ꝑmutari in aliquo tē-
pore, sed est necessa-
rium. & hoc, qm̄, si nō
est necessarium, non
copulabit' scīæ ex eo,
ꝙ ita est, ꝙ non pōt ꝑ-
mutari. quæ sunt cōdi
tiones, per quas separa
tur verum a nō vero

Et, cū posuit, ꝙ opor
tet q̄situ eē necessariū,
dixit: & necessariū ēt,
vt sit hoc scitū per de-
monstrationē. sensus
est, et manifestū ē cōsi
militer ēt, ꝙ hæc scīa
non

MANTINVS

Postq̄ fuit ꝓbatū ex Cō 28
ipsa definitiōe demr̄o
nis, ꝙ pręmissę debeāt
esse cā concl̄onis, & ve
rę & notiores ipsi nāę
ipsa cōclusiōe, atq; im
mediatæ & necessarię,
ideo nunc, vt perficiat
sermonē de proprieta
tibus ꝓpōnū verarū,
initium sumpsit huius
inuestigatiōis ex hoc,
qđ declarat, s. oporte-
re eas esse necessarias.
qm̄ ex his ipse venatur
quosdā affectus, qui se
habebūt ad alias con-
dōnes, veluti fundamē
tum, & elementum.

Et dicit: Manifestū
itaq; est, ꝙ q̄situm, qđ
vera scīa scitur, nō pōt
aliter se habere. hoc ē,
cū manifestū sit de se,
ꝙ illud quęsitū, qđ ꝑ-
fecta scīa scitur, nō pōt
aliter se habere vllo tē
pore, sed ē necessariū:
qm̄, si nō esset necessa-
riū, nō adderet' ad hoc
s. ꝙ cùm ipsum est, ha-
bet' scīa, ꝙ oporteat p̄-
terea nō posse aliter se
hr̄e q̄ est. & est vna ex
cōdōnib', q̄bus distin
guit' verū à non vero.

Et postq̄ posuit ipsū
q̄situ oportere esse ne
cessariū, dixit: necessa-
riū aūt est, vt hoc de-
mr̄one sciat'. hoc est,
manifestū quoq, ex se,
ꝙ hmōi scīa acqui[illegible]
de

ABRAM

uenire quęsito, hoc est dictu, scientiã necessariã, i. ꝙ credamus ꝑ ipsam, ꝙ illud nequeat eẽ aliter q̃ est vllo vnq̃ tẽpore ꝑꝑ demr̃onem. Et oportet demonstrationẽ esse talem, i. necessariam: fit aũt talis, quia absq; dubio præmissæ sunt necessariæ.

Deinde tulit causam, qua sciẽtia quæsiti est necessaria propter demonstrationem. quoniã notitia quæsiti est necessaria ꝑꝑ demonstrationem. Et dixit: inquantũ demonstratione constat rei veritas. Necessaria quidẽ est, quia est ꝑ hanc causam non transmutabilem, neq; variã. i. scientia quæsiti est necessaria ꝑꝑ demr̃onem, qm̃ demr̃o est de re ꝑ eius cãm, rei autẽ cã est ei necessaria. hoc est, ꝙ nunquam potest esse res nisi sit eius causa, dum autem demonstratio fiat ꝑ causam, scientia acquisita per ipsam nõ est transmutabilis, neq; varia, sed necessaria.

Et postq̃ argumentatus est, ꝙ demr̃onis pręmissas oporteat eẽ necessarias, incępit inquirere proprietates & cõditiones, quibus sunt neces-

BVRANA

nõ attingit quęsitum, hoc est scĩa necessaria: & hoc, vt credat ꝑ ipsũ, ꝙ nõ ꝑt ꝑmutari ab eo, ꝙ est, neq; ĩ aliquo tꝑe, ꝑꝑ demr̃onẽ: et oportet, vt demr̃o sit cũ hac cõdõne, hoc est necessaria: et sic vtiq; hũc ĩ modũ, qm̃ ꝓpões sũt absq; dubio necessarię.

Deinde adduxit causam, ꝑꝑ quã qđ scitur per quæsitũ est necessarium ꝑꝑ demõstrationem: qm̃ q̃sitũ, qđ scit' ꝑ demr̃onẽ, est necessariũ. Et dixit: qm̃ demr̃o, quã cõstruim' sup re s̃m veritatẽ, est necessaria: quia est cã inalterabilis & inuariabilis. sensus est, atqui scĩa de quæsito est necessaria ꝓpter demr̃onẽ, qm̃ demr̃o erit sup re ꝑ cãm suã: cã autẽ rei est ipsi necessaria. hoc est, qm̃ res nõ põt esse, neq; in aliquo tꝑe sine causa sua. cùmq; demõstratio fit ꝑ causam, scientia, quæ acquiritur per ipsam, neque erit alterabilis, neque variabilis, sed necessaria.

Et postea q̃ reperijt, ꝙ oportet ꝓpõnes demonstrationis esse necessarias, cœpit inquirere proprietates cõditionum, ꝑꝑ quas erũt neces-

MANTINVS

de ipso quęsito. necessaria, s. scĩa, qua credimus nõ posse aliter se habere vllo tẽpore ꝑꝑ ipsam demr̃onẽ, oportetq; ipsam demr̃onẽ ita se habere, s. esse necessariã: & hoc ita fit, quia ꝓpõnes sunt proculdubio necessariæ. A

Post hoc attulit cãm, ob quã scĩa, q̃ de quæsito habet', sit necessaria, ꝑꝑ demõstrationẽ: & est, quia quæsitũ, qđ ꝑ demonstrationẽ habetur, eius quidẽ scĩa est necessaria. Dixit: qm̃ demr̃o, qua res verè cognoscitur est vtiq; necessaria, q̃a fit ꝑ cãm immutabilẽ atq; inuariabilem. hoc est, scĩa aũt, q̃ de q̃sito habet', est necessaria ꝑꝑ demõstrationem, q̃a demr̃o fit de re per eius cãm. cã aũt ipsi' rei ẽ necessaria ipsi rei. ac si, dicat rẽ posse nõnunq̃ reperiri sine sua cã. & cũ demõstratio fiet ꝑ cãm, tũc scĩa, quã ꝑ ipsam assequimur, erit vtiq; ĩmutabilis, ĩuariabilisq;, sed necessaria. B C

Et postq̃ fuit sancitũ, ꝙ ꝓpõnes demonstrationis debeant esse necessariæ, incœpit inuestigare proprietates & cõditiones, quibus sint

ABRAM

D necessariæ, & illis constant inquantum sunt necessariæ: ex his enim proprietatibus & attributis potest cognosci necessarium à non necessario, quia sunt notiores apud nos ipso necessario, & illius ꝓprietas. Et dixit: Expedit itaq; considerare proprietates & conditiones, quibus demõstrationis ꝑmissæ sunt ne-
E cessariæ: deinde ꝓgrediemur tractare hanc cõsiderationẽ de quęsitis demonstratiuis.

BVRANA

necessariæ: qm̃ ex istis proprietatib⁹ & dispositionib⁹ cognosci potest necessarium à nõ necessario, quoniã est notius apud nos quàm necessarium, & est proprium ipsi. Et dixit: Oportet igitur, vt speculemur de proprietatibus & cõditionibus, propter quas propositiones demonstrationis sunt necessariæ, deinde sequetur speculatio de quæsitis demonstratiuis.

MANTINVS

necessariæ, & ex quib⁹ noscamus ipsas esse necessarias. qm̃ ex hmõi proprietatibus, & cõditionib⁹ poterit dignosci necessariũ à non necessario, quia tũc erit notius apud nos ꝑꝑ ipsum necessariũ, eritq; ei⁹ propriũ. Et hoc voluit, cũ dixit: oportet igit̃ tractari de ꝓprietatibus & cõditionib⁹, quibus ꝓpõnes demõstrationis efficiãtur necessariæ, deinceps tractabimus de quæsitis demonstratiuis.

T.8.pars *Primùm autem determinemus, quid dicimus de omni, & quid*
50 *per se, & quid vniuersale. De omni quidem igitur hoc dico, quod sit vtiq; non in aliquo quidem, in aliquo autem non: neque aliquando quidem, aliquando autem non. Vt si de omni homine animal, si verum hunc dicere hominem, verum & animal: & si nunc alterum, & alterum. & si in omni linea punctum consimiliter. Signum autem, ª etenim instantias ita ferimus, tanquam de omni interrogati,*
F *aut si in aliquo non, aut si aliquando non.*

Contradictio Tomitani.

50 *Diffinit Arist. ipsum de omni duabus conditionibus, vniuersalitate S. temporis, & subiecti, dicens illud esse prædicatum, quod inest omni subiecto, & semper. Oppositum est Primo Priorum cap. 1. in fine, vbi definiens dictum de omni, vnam tantum attulit conditionem, videlicet, quòd prædicatum insit toti subiecto, nihil autem meminit de tempore. Sed vide solutionem Tomitani.*

T.c.29 Primò itaq; conuenit exponere quid significet dici de oĩ, & ꝑ se, & qd significat dici vniuersale. Dici

Dixit Arist. Et primò oportet, vt incipiamus & exponamus, qd sit qđ dicimus de oĩ, & ꝑ se, & quid dispõ eius, qđ dicimus vniuersale. Dispõ

Inqt Arist. Primũ, autẽ exponendũ est quid significet dici de omni, & per se, & dici vniuersale. Per T.c.29

ABRAM

Dici quidē de omni est., quando prædicatū inest alicui parti ipsius subiecti, & alicui non inest: & qñ prædicatum nō inest alicui parti subiecti quodā certo tpe, & aliqñ non. ꝓut enūtiamus aīal de oī hoīe, sicq; et de quouis viro enūtiamus ꝙ ille sit homo, cū fuerit verū de eodem, si enūtiaremus ꝙ sit animal est verum, & si nunc sit vnū verū, & alterū est verū. silr & punctus de omni linea. Causa aūt, qua oporteat complecti has duas conditiones in eo, quod est dici de oī, est: quia cōtradictoriū, qđ contradicit enūtiationi dicēti ipsam dici de oī, fit qñ vr̄ prędicatū non inesse alicui dato subiecto, aut vr̄ hoc prædicatum nō īesse alicui dato subiecto certo dato tpe.

Cō.29 Cùm eius intētionis sit ostendere proprietates, quæ propriè discernunt præmissas necessarias, quæ sunt tres, quarū vna ē de omni, et

BVRANA

Dispositio igit̄ eius, quod dicimus de oī est, cùm nō sit prædicatū inexistēs alicui subiecto, & alicui nō inexistens. et cū nō sit p̄dicatum inexistens alicui suiecto in aliquo tpe, & in alio nō. quemadmodū cū enūtiam⁹ animal de omni hoīe. tunc enim de quocūq; indiuiduo enuntiamus verè, ꝙ est homo, de eodem verè enuntiamus, ꝙ est aīal: & si alterum nūc est verū, & alterum erit verū. & cō silr pūctus in omni linea. Et causa, ꝑꝑ quā oportet has ambas conditiones aggregari in dicto de omni: qm̄ contradictio, qua contradicimus enūtiationi de omni est, cū vr̄ prędicatū vni subiectorum non inesse, aut vr̄, ꝙ hoc prædicatū vni subiectorū non insit in aliquo tpe.

Qm̄ intētio sua ē declarare ꝓprietates, quę appropriant̄ ꝓpōnib⁹ necessarijs, q̄ sunt tres: quarū vna est, vt prędicatum in ipsis sit de oī: secūda

MANTINVS

Per dici aūt de omni intelligim⁹ ne prędicatum insit alicui subiecto, alicui vero non insit, & ne insit aliquo tempore, aliquo vero alio tempore non insit. vt cū enunciamus ipsum animal de omni homine. sic enī de quolibet indiuiduo hominum enūtiamus esse hominē, & hoc sit verū. ergo, si enunciamus de eo quòd sit animal, erit verū. et si fuerit vnū eorū nūc verum, alterum quoq; erit verum. silr̄q; punct⁹ cuiuslibet lineę. Causa aūt, ob quā oporteat has duas in eo, quod est dici de omni, cōcurrere cōditiones est, ꝙ enuntiationi, quā quis de omni affirmat, contradicitur nō de omni esse, vel ꝙ prædicatum non insit alicui subiectorum, vel ꝙ non insit eidem aliquo tpe.

Postq̄ decreuerat declarare ꝓprietates, quę sunt ꝓpriæ ipsis propōnib⁹ necessarijs: q̄ qdē sunt tres. prima est, ꝙ p̄dicatū earū sit de oī: secūda

A B C Cō.29

ABRAM

D & secũda esse per se, & tertia suã prędicationẽ esse vlem. Dixit primo, ꝙ conueniat explicare qd nomina significent, deinde explicabit necessitudinem specierũ illarũ præmissarum demõstratiuarũ.

Et dum ait, primo itaq; conuenit exponere qd sit dici de omni, & per se, & quid significat dici vle. intendit,

E ꝙ ex quo proprietates discernentes prędicatiõ necessarias sunt, ꝙ illarum prædicatio sit de omni, & per se, & prædicatio propria ei in hoc libro, s. prædicatio vniuersalis, iam conuenit, ꝙ primo incipiamus explicare qd hæc nomina significent, & post explicabimus, ꝙ expediat demonstratiuas ꝑmissas esse harũ

F trium conditionum.

Et dũ dixit: Dici quidem de omni est, qñ prædicatũ inest alicui parti ipsius subiecti, & alicui non inest: & qñ prædicatũ inest alicui parti subiecti quodam certo tẽpore, & aliqñ non. intendit per prædicationẽ de omni, ꝙ prædicatum insit toti subiecto, non eius parti, & semper, nõ aliquo tempore excepto alio, nec

BVRANA

secũda vt sit per se, tertia, vt prædicatio in ipsis sit vlis. Primum meminit, ꝙ oportet exponere, quid significant nomina, deinde monstrare, ꝙ oportet ipsas esse in propositionib⁹ demonstratiuis.

Et dixit: Et primo oportet, vt incipiamus & exponam⁹, qd sit, qd dicim⁹ de oĩ, & ꝑ se, & qd dispõ ei⁹, quod dicimus, vle. sensus est, & posteaq̃ ꝓprietates, q̃ appropriant ꝓpõnib⁹ necessarijs, sunt, vt ꝑdicatũ in ipsis sit de oĩ & ꝑ se, & cũ onere qd appropriat in hoc libro oneri vlis: igit iã oportet, vt incipiam⁹ exponere, quid significant hæc noĩa: deinde ostendam⁹ post hoc, ꝙ oportet ꝓpõnes demõstratiuas esse cũ istis conditionibus tribus.

Cũ vero dixit: Dispõ igit eius, qd dicim⁹ de oĩ est, cũ nõ sit ꝑdicatũ inexñs alicui subiecto & alicui non inexñs: & ꝙ nõ sit ꝑdicatũ inexistens alicui subiecto in aliquo tpe & ĩ alio nõ, & volumus ꝑ onus de oĩ, vt sit ꝑdicatũ inexistens oĩ subiecto, non aũt parti ipsi⁹, & in oĩ tpe, nõ ĩ instãti alio ab instãti nõ in toto ipso, neq;

MANTINVS

secunda ꝙ sit ꝑ se: tertia ꝙ prædicatio in eis sit vlis. Ideo primo dicit, ꝙ debemus exponere quid ꝑ illa nomina significat, mox probabit, ꝙ est opus illas repetiri in ipsis propositionibus demonstratiuis.

Et ideo dicit: Primũ aũt exponendũ est qd significet dici de oĩ, & ꝑ se, & dici vle. hoc est, cũ ipsę ꝓprietates, quę sunt ꝓprię ipsis ꝓpositiõib⁹ necessariis, sint, s. vt ꝑdicatio ĩ eis sit de omni, & ꝑ se, & de ꝑdicatione, quæ est ꝓpria huic libro, quæ scilicet est ꝑdicatio vlis; ergo cõsentaneũ est, primo exponere, qd hęc noĩa significẽt, mox ꝓbabimus ꝓpõnes demõstratiuas debere continere in se has tres cõdõnes.

D.d. Per dici autẽ de oĩ, intelligimus ne ꝑdicatũ insit alicui subiecto, alicui vero nõ insit: & ne insit alicui subiecto aliquo tpe, aliquo vero alio tpe non insit. hoc est intelligimus ꝑ prædicari de oĩ vt ipsum ꝑdicatũ insit toti subiecto nõ parti eius, & in omni tpe, nõ in aliquo tpe sic & in alio non. siue toti, siue parti

ABRAM

nec toti nec parti. & explicauit, ꝙ prædicationem necessariã oporteat esse harum duarum conditionum.

Et dum dixit: Prout enũciamus animal de omni homine, sicq; & de quouis viro enũciamus ꝙ ille sit homo, cùm fuerit verum de eodem, si enuntiemus ꝙ sit animal, est verũ, & si nunc sit vnũ verũ, & alterum est verum. intẽdit, exemplũ enuntiationis vlis est enuntiare de omni homine ꝙ sit animal. significatum vlt in illa est, qnia de quouis est verum enũciare, ꝙ sit homo, est etiam verum quouis ꝛpote sine dubio ipsum esse animal.

Et dixit: & si nũc sit vnũ verum, alterũ est verũ. hoc est, dũ enuntiam⁹ aliquã rem esse hominem, & ponimus illud esse verum. similiter enuntiatio dicens illã esse animal est verum sine dubio omni tpe. Et dum dixit: sicꝛ & punctus. intendit similiter est enuntiare, quòd omnis lineæ fines sint duo puncta.

Et, cũ narrauerit has duas cõditiones esse cõditiones ꝓdicatiõis de oĩ, tulit huius rõnem,

et

BVRANA

neq; in parte ipsius: & declarauit, ꝙ oportet onus necessarij esse cũ his duab⁹ cõditionib⁹.

Et dixit quemadmodum, cùm enũciamus animal de omni homine, tunc enim de quocunq; indiuiduo enunciamus verè, quòd est homo, de eodem verè enuntiamus ꝙ est animal. sensus est, & exemplum enũciationis vniuersalis, vt enuntiem⁹ de omni homine, ꝙ est animal: quoniam dispositio vniuersalis est hæc, quòd de quocunq; indiuiduo verè enuntiamus q̃ quòd est homo, de eodem verè enuntiamus, quòd est animal absq; dubio, & hoc in omni tempore.

Et dixit: & si alterum nunc est verum, & alterum erit verum. sensus est, ꝙ cùm ipse enũciauerit de re, ꝙ est homo, & posuerit hoc verum, igit enũciatio de ipso, ꝙ est animal, erit vera sine dubio. Et dixit: & consistit dispositio puncti. sensus est, & cõsimiliter enũciatio, ꝙ in omni linea extrema sunt duo puncta.

Et postea narrauit, ꝙ ambę istæ cõdones sunt cõditiões ꝓdicati de oĩ, adduxit disputationẽ

MANTINVS

parti eius. & declarauit A
ptædicationẽ necessariã debere habere has duas conditiones.

Dum dicit: vt cũ enũciamus ipsum animal de omni hoie. sic enim de quolibet Idiuiduo hominũ enunciamus esse hominẽ. & hoc sit verum. ergo, si enũcie m⁹ de eo, ꝙ sit animal, erit verum. hoc est, vt exemplũ de vlti enunciatiõne sit, si enuncie B
mus de oĩ hoie, ꝙ sit animal huius. n. significatũ vltẽ, ꝙ de quocunq; hoie enũciem⁹ ipsum esse hominẽ, & sit illa nostra enunciatio vera, ergo, cũ enunciabim⁹ de eo quòd sit animal, erit vtiq; verũ ꝓcul dubio, & hoc in quolibet tẽpore.

D. d. & si fuerit vnũ eorũ nunc verũ, alterũ C
quoq; erit verũ. hoc ẽ, cũ enunciemus aliquã rẽ esse hominẽ, & cõcedat hoc esse verũ, tunc enunciatio, quæ fiet de ea re, ꝙ sit animal, erit ꝓcul dubio vera omni tpe. D. d. sicꝛq; punct⁹. i. sicꝛq; si enũciemus, cuiuslibet lineæ extrema sunt duo puncta.

Et postq̃ dixit, ꝙ hæ duæ sunt cõditiones ipsius ꝓdicationis de oĩ, attulit huius rei rõnẽ

ABRAM

D et dixit, quòd causa, qua oporteat concurrere has duas conditiones in dici de omni, ē: quia q oppugnare habet enuntiationem dicti de omni, ille est, quādo opinatur, quòd alicui subiectorū non insit prædicatum, aut sibi videtur quòd hoc prædicatum non insit vlli subiecto, aut explicat prædicatum in-
E esse vni suorum subiectorum, aut omnibus aliquo certo tempore.

BVRANA

tionē sup hoc, & dixit: & cā, pp quā oportet has duas cōditiones aggregari in dicto de oī: qm̄ īstat enūtiationi, q ē de oī, cū appet p̄dicatū nō ineē alicui subiectorū, aut vr̄, ꝙ hoc p̄dicatū vni sub̄torū nō inest in aliquo tpe, aut oīb⁹ subiectis. sensus ē; & disputatio, pp quā res cōsistit in hoc, vt oporteat aggregari ambas istas cōdōnes in dicto de oī, qm̄ instat sub̄o de oī p defectum vni⁹ harū duarū cōditionū: & hoc, si cōtigerit, ꝙ hoc p̄dicatū vni subiectorū nō īsit, aut monstret, ꝙ hoc p̄dicatū vni sub̄torū nō inest in aliquo tempore, aut omnibus subiectis.

MANTINVS

dicens: causa autem, ob quā oporteat has duas conditiones simul reperiri in eo, quod dicitur de omni, est, qa qui vult contradicere ipsi enuntiationi, & dicere, quòd non sit de omni, ostendit illud prædicatum non inesse vni alicui subiectorum, vel probat prędicatum nō inesse vni subiectorum eius aliquo tempore, vel cunctis subiectis.

ANT. INTER. TEX. IX.

F *Per se autem, quæcunque & insunt in eo quod quid est: vt triangulo linea, & linea punctum. [a] substantia nanque ipsorum ex his est, & in* oratione dicente quid est, insunt.*

* λόγω. alij le. ratiōe, & sic ēt inferi⁹.

T.c.30 Per se aūt dicit̄ de omnibus prędicatis acceptis in subiectorum definitionibus. prout sumitur linea in definitione trigoni, & punctus in definitione lineæ. ipsę enim est essentialis in lineę definitione. hæc enim duo sunt lineæ

Dixit Arist. Dicit̄ autē per se de oībus prædicatis, quę accipiunt̄ in definitionibus subiectorum: quēadmodum linea in definitione trianguli, et punctus accipit̄ in linea, qm̄ est essentialis, in definitione lineæ: qm̄ ambo

Inquit Arist. Per se autē dicitur de cunctis prædicatis in definitionib⁹ subiectorum sumptis. vt linea in definitione trianguli, & pūctus in lineæ definitione sumitur, quia est qd substantiale in definitione lineæ. Hæc enim T.c.3

ABRAM

lineæ & trigono essentialia. & vt vniuersalius inquam, reliquas res sumptas in definiti definitione: essẽtia enim, qua sunt, est harũ rerum.

Cõ. 30. Cũm per se dicãt tribus modis, incœpit de primo ipsorum dicẽs: Per se aũt dicit de omnibus prædicatis acceptis in subiectorũ definitionib⁹. prout sumitur linea in definitiõe trigoni, & punctus in definitione lineæ: ipse enim est essentialis in lineæ defiõne. idest,

Ex quo p se dicitur, ꝙ prædicatũ sit in definitione subiecti secundum quod est definitio, vel pars definitionis, prout sumit' linea in trigoni definitione, trigoni enim definitio est, quẽ ambiunt tres lineæ. est itaq; linea in trigoni definitiõe vice partis dr̃iæ: sicut sumit' punctus in lineæ definitione. linea nanq; definitur, ꝙ fit, cui⁹ fines sunt puncti, aut puncta. sicq; & punctus est lineæ vice partis differentiæ. eius enim differentia expletur numero & puncto: hoc est, esse duo puncta.

BVRANA

bo hæc sunt essentia ha lineæ & triangulo. & in summa reliqua oſa, quæ accipiunt in definitione oſs definiti. & hoc, qm̃ essentia ipsorũ est ex his rebus.

Posteaq̃ quod est p se dr̃ fm tres modos, incœpit à primo ipsorũ & dixit: Dr̃ aũt p se de oĩbus ꝑdicatis, quę accipiunt in definitionib⁹ subiectorũ: quẽadmodũ linea i defiõne triãguli, & pũct⁹ accipit in linea, qm̃ ẽ essentialis in definitione lineæ.

Sẽsus est, cũ vero dicim⁹, ꝙ ꝑdicatũ est p se, est, vt ꝑdicatũ sit i definitiõe subiecti, aut fm ꝙ est defiõ pfecta, aut pars defiõnis. quemadmodũ acceptio lineæ i defiõne triãguli, q̃ est, q̃ cõprehẽdit à trib⁹ lineis: igr̃ linea i defiõne triãguli ꝓcedit p modũ partis segregãtis. & quẽadmodũ pũctus, q̃ accipitur in defiõne lineę. & hoc, qm̃ linea definit', ꝙ est, cuius extrema sunt pũctus, aut pũcta. igit' pũct⁹ respectu lineæ se habet p modũ partis segregantis, qm̃ dr̃ia ipsi⁹ pficit' ex numero & pũcto: hoc est, quia sunt duo puncta,

Cum

MANTINVS

enim duo lineæ & triangulo substãtialia sunt. & omnino quæcunq; in ipsius definiti ratione collocãtur, cũm ex his constet eorum essentia, per se dicimus. A

Cũm ipsum p se dicatur tribus modis, incipit nunc primũ modũ eorum exponere, & dicit: Per se aũt dicit' de cũctis prædicatis sumptis in definitionibus subiectorũ, vt linea in definitione triãguli, & pũctus sumit' in linea, quia est qd substãtiale in definitione lineæ. Cõ. 30. B

Hoc est, cũ id, quod dr̃ prædicatũ per se, sit id, cui⁹ prædicatũ reperit' in definitione subiecti, siue illud sit eius perfecta definitio, vel pars defiõnis: vt cũ sumitur linea in defiõne trianguli. nã definitio triãguli est, q̃ trib⁹ includit lineis. linea ergo in defiõne trianguli se hẽt vt pars dr̃iæ. & vt punctũ sumptũ in definitione lineæ. nã linea definit', ꝙ est id, cuius extrema sunt punctũ, vel pũcta. punctum. n. se hẽt vt pars dr̃iæ, ga eius dr̃ia pficit' cũ ipso nũero & pũcto, hoc ẽ, ꝙ sunt duo puncta. C

I iiij Et

ABRAM

D Et, dum dixit: ipse. n. est essentialis in lineæ definitione. iuxedit, q punctus sumat in lineę definitione, quia sit illi essentialis: & sist linea sumitur in trigoni definitiõe, q a sit ei essentialis. & hoc est qđ intendebat, dum dixit: Hæc enim duo sunt lineæ & trigono essentialia, hoc é pũcta lineæ &
51 linea trigono. Et hoc
E quidem prædicatũ est cõpleta definitio, aut pars definitionis: quod est differentia, aut genus, aut pars differentiæ, vel generis.

SVRANA

Cùm vero dixit: qm̃ est essentialis in definitione lineæ. sensus est, q pũctus accipit vtiq; in defiõne lineæ, vt sit ipsi essentialis: & consist linea accipit in definitione triãguli: qm̃ é ipsi essentialis. & hoc est, quod voluit, cũ dixit: qm̃ ambo hæc sunt essentialia lineæ & triãgulo, hoc est puncta lineæ, & linea triãgulo. Et hoc prædicatũ, aut est definitio perfecta, aut pars definitiõis, & hoc aut differẽtia, aut genus, aut pars differentiæ, aut generis.

MANTINVS

Et, cùm dicit: qm̃ est substantiale quoddam ipsi defiõni lineæ. intelligit, q punctũ sumit in definitiõe lineę, q a est ei substantialis: & sist linea sumit in definitione triãguli, quia é ei substãtialis. & hoc intelligebat cùm dixit, hęc enim duo sunt substantialia ipsi lineæ & triangulo. hoc est puncta ipsi lineæ, linea ꝟo ipsi triãgulo. Et hmõi ꝓdicatũ vel é definitio cõpleta, vel pars definitiõis: & hęc vel é dfia, vel genus, vel pars differentiæ, vel generis.

Contradictio Tomitani.

51 *Explicans Auer. primum modum per se, ait primum modum tunc esse, quãdo prædicatum vel est definitio subiecti, vel pars definitionis: et hoc quatuor modis, vel vt genus, vel differentia, vel pars generis, aut pars differentiæ. vbi videtur eam differentiã, quæ definitionem ingreditur, & vltima est, partibilem asserere. quam multis in locis in Methaphysicis cõmentarijs indiuisibilem esse ostendit. Sed vide solutionem Tomitani.*

F

T.9 pars 52 *[a] Et quibuscunq; inexistentium ipsis, ipsa sunt in oratione, quid est declarante: quemadmodum rectum ineſt lineæ & circulare, & impar et par numero, et primum et compositum, et æquilaterum et altera parte longius. & omnibus his insunt in oratione quid est dicente: ibi quidem lineæ, hic autem numero. Consimiliter autem & in alijs, talia singulis per se dico.*

Contradictio Tomitani.

52 *Vult Arist. subiectum definire prædicatum, velut nasus diffusus simum, & numerus, par & impar: & hoc in secundo modo. Primo autem Poste. tex. 35. Oppositum visus est voluisse. vbi omnes accipiunt definitionem de definito prædicari. sitaq; subiectum fuerit prædicati definitio, de eo vtiq; prædicabitur. & sic fiet prædicatio præter naturam, quam cauere nos monuit Themistius eodem loco, vbi præcepit, ne similibus vncinis propositionibus vteremur in demonstrando.*

Iterum Dixit Dicitur

ABRAM

T.c.31 Iterum dicitur per se de ꝓdicatis, quorum subiecta accipiunt in suis definitionibus. prout sunt rectum & obliquū ipsius lineæ. & impar atq; par numero, & primū & compositum numero, et æquilaterū ac diuersilaterū habētibus latera: & in horū singulis subiecta sunt in suis definitionibus. prout linea in definitione recti & obliqui: & numerus in definitione imparis & paris, & alia, de quibus meminim⁹, dicuntur per se, inquantum sua subiecta capiūtur in suis definitionibus.

Cō.31 Ex quo prędicata per se dicuntur secundum duas species: quarū altera est, ꝙ prædicata sumantur in subiectorū definitione, & hæc prædicata sunt in prędicamento substantię, & in singulis alijs prædicamentis. cępit meminisse de secūda specie prædicatorum per se: & est huius conuersa illius, hoc est, ꝙ subiecta subintrent definitiones prædicatorum.

Et

BYRANA

Dixit Aristo. Et dicitur ꝙ se consist ēt de prædicatis, quorū subiecta accipiūtur in definitione ipsorū: quēadmodum rectum & curuum, quæ insunt lineæ: & par & impar numero, & primū & compositum numero, et æquilaterum & inæquilaterum insunt habētibus latera. & ost⁹ istis insunt subiecta sua. quēadmodum linea in definitione recti & curui, & numerus in definitiōe imparis et paris. et in reliquis: qm̄ oīa ista dicunt ꝙ se, qa subiecta sua accipiuntur in definitionibus ipsorum.

Posteaq̄ ꝓdicata esse tialia dicunt duobus modis: quorum vnus est, cùm prędicata accipiuntur in definitione subiectorum, & hęc prædicata sunt in oratione substantiæ, & in vnaquaq; reliquarum oronū, incępit mētionem facere de secunda specie prædicatiōs per se, quę est conuersa illius, hoc est, vt subiecta ponant in definitionibus ꝓdicatorū.

Et

MANTINVS

Dicitur insuper ip T.c.31
sum ꝙ se de his prædicatis, quorū subiecta in eorū sumūtur definitionibus. quē admodū rectum & obliquū inest ipsi lineæ, & par et impar numero, et primum & compositū, & laterum æqualitas, eorūq; æqualitas his, quæ latera habēt, in oībusq; his sumunt eorū subiecta ī definitionib⁹ eorundē. veluti linea in recti ac obliqui definōne, numerus quoque in imparis ac paris ratione, & quæcunq; dicta sunt, per se dicuntur, ꝙ in suis definitionibus sua reciunt subiecta.

Cùm ꝓdicata ꝙ se di- Cō.31
cātur duobus modis: C
altero quidem, vt ipsa ꝓdicata sumant in definitione subiectorū, & hmōi prędicata possint reperiri in prædicamento substantię, et in singulo alio reliquorū ꝓdicametorū, ideo voluit mētione primo facere de altero modo ꝓdicatorū ꝙ se, q̄ oppositus priori, ī in quo subiecta ingrediebant definitione ꝓdicatorū.

Præ-

ABRAM

D Et huius speciei p̄dicata non sunt nisi accidentia: et ideo hæc ꝓpria sunt accidentium essentialium. Subiecta vero sunt p̄dicamenti substātiæ, & cæterorū
53 prædicamētorū. Et talia sunt duarū specierum, aut ꝙ in suis definitionibus capiatur ipsummet subiectū, aut suū gen⁹, vel sui generis genus, mō nō trāsgrediat̄ genus illius, de
E quo cōsiderat̄, id ē genus artiū, cui hoc accidēs est essentiale: & illud sumit̄ hic loco differētię. Et cōtingit opinari, ꝙ non sit cōditionis generis accepti in definitione prædicati non transgredi genus, artis, hoc est ne sit sui generis genus.

F

An in prędicati, seu passionis defiōne liceat transcendere gen⁹ artis.

Prout Alfarabius. ait enim in suo Lib. Posteriorū Analyticorū, ꝙ quędā accidētia essentialia sint prima, & sūt illa, in quę partitur genus illius artis & quædam non prima, in q̄ partitur genus generis illius artis. Id autē est error notorius. quoniam, qn̄ in definitionibus accidentium essentialium, aut aliquorum ipsorū sumit̄ genus generis artiū, pōt esse

BVRANA

Et p̄dicata in hac specie nō sunt nisi accidētia: & ꝑꝑ hoc appropriant̄ ista accidētibus essentialibus. Atq; subiecta erunt in oratiōe substantiæ, & erunt ēt in reliqs orationibus. & hæ sunt duę spēs, aut vt accipiant̄ in definitiōib⁹ ipsorū subiecta ꝑ se, aut genus ipsorū, aut genus generis illi⁹, qđ tn̄ non transcendat hoc genus, de quo speculamur, hoc ē genus artiū, cui hoc est accidēs ꝑ se: subiectū aūt ꝓcedit ꝑ modum differētię. Et iā existimat̄, ꝙ nō ē ex cōdōnibus generis accæpti in definitione subiecti, vt non transcendat genus artis, hoc est, vt nō sit genus generis ipsius.

Et istud ē, qđ determinauit Abunazar. qm̄ ipse dixit in libro suo, ꝙ accidētiū essētialiū, alia sunt prima, & ea sunt, à q̄bus decidit̄ genus ipsius artis: & alia sunt nō prima, à quib⁹ decidit̄ genus generis ipsius artis. Sed hic ē error manifestus. qm̄, cū accidētia sunt essētialia, aut aliqua ipsorum ex ijs, in quorū defiōnibus accipit̄ genus generis ipsi⁹ artis, igit̄ fieri pōt, vt aliqd ex ipsis sit,

MANTINVS

Prædicata aūt in hoc scđo mō non sunt nisi accidentia: & ideo hęc propriū hoc habent, s. vt dicant̄ accidētia substātialia. Subiecta vero in p̄dicamēto substantię existūt, atq; in alijs p̄dicamētis. & hęc q̄dē sunt duplicia: nā vl̄ in eorū definitiōe sumit̄ ipsūmet subiectū, vel gen⁹, vel gen⁹ generis, dūmō nō trāseat illud genus, de quo considerat̄, hoc est, genus earū artiū, in quo reperitur hoc accidens essentiale. & qđ hic sumitur se habet vt dria. Posset tn̄ quis opinari ꝙ genus sumptū in definitione nō sit necessariū, vt nō transgrediat̄ genus illius artis, s. ꝙ non transeat gen⁹ generis eius.

Vt opinatus est Alfarabius dicit. n. ipse in libro suo, ꝙ accidētiū essentialiū, aliquod est primū, & est illud, quo diuidit̄ genus illius artis: aliqđ vero aliud ē nō primū, & est illud, ꝑ qđ diuidit̄ gen⁹ generis illi⁹ artis. Quę q̄dē opinio ē manifeste falsa. qm̄, cū accidentia essentialia, vel aliqua eorū, sumat̄ in eorū definitionibus eorū genus generis artiū, tunc poterit in aliqb⁹ eorū capi

ABRAM

esse, ꝙ in ipsarũ definitiõe sumat' vlterius gen' generis generis vsq; ad supremum genus.

Qm̃ nõ differt genus generis artis, & genus generis generis, quãto superius poterit sursum trãsgredi, ex quo omnia egrediũtur genus artium. qm̃, si poneremus essẽtialia, aut quædã ipsorũ talis cõtionis, adeo ꝙ ne processus fieret ad aliquẽ aceruum artiũ, & essent essentialia cõmunia pluribus q̃ vni arti, qn̄ aũt res cõuenirẽt suis accidẽtib' essentialib' cõueniũt ĩ suis essentijs, & essẽt entia di diuersa vni' nãę, qd ẽ sũmè ridiculũ & falsũ.

Sed fit dubium circa hoc genus pręmissę artis vniuersalis, quod putatur cõmune pluribus q̃ vni arti. prout est, res æquales vni eidem rei sunt mutuò coęquę. & similiter asserens, proportionalia quando permutãtur sunt proportionalia. videtur enim, ꝙ ipsa ambiant plus q̃ vnum genus, sunt enim veridica de quãtitate cõtinua & discreta.

Nos

BVRANA

sit, qd̃ accipiat' in defiõne genetis generis ipsius generis vsq; ad genus supremum.

Et hoc, qm̃ nõ est differẽtia inter genus generis ipsi' artis, aut genus generis illius, qd̃ trãscẽdit hoc sursum. qm̃ omnia ea exeunt ex genere artis. quia, si posuerimus essentialia, aut aliqua ipsorum cũ hac dispõne, fiet cõmistio artiũ, & erunt essentialia communia pluribus artibus. sed, cũ res cõmunicant in accidẽtibus suis essentialibus, cõicant ẽt in essentijs suis: & ita erunt entia distincta naturæ vnius: qd̃ est in extremo erroris et falsitatis.

Sed est dubiũ in hoc genere de propositione vniuersali, de qua existimatur, ꝙ sit communis pluribus artibus. quemadmodum se habet propositio dicens, ꝙ ęqualia vni secũdum dispositionem suam sunt æqualia. & consimiliter, quę dicit, ꝙ proportionata, si cõparantur, sunt proportionata. de his. n. existimatur, ꝙ compræhendãt genera plura: quoniam verificantur de quantitate continua & discreta.

Sed

MANTINVS

capi in eorũ definitiõe genus generis generis vsq; ad sup̃mũ genus. A

Quia nihil differt inter genus generis artis, vel genus generis generis, dũ sursum ascendit', cùm oĩa illa proueniant ex genere artiũ. Quòd si ipsa essentialia, vel aliqua eorũ cõcederem' ita se habere, tũc Artes cõmiscerent', et ipsa essentialia essent cõmunia pluribus artib' q̃ vni. Et, cũ res cõmunicant in suis accidẽtibus essentialib', cõmunicãt ẽt in sua essẽtia, & sic essentia disperata essẽt eiusdẽ naturæ, qd̃ ẽ maxime absurdum & falsum. B

Sed insurgit dubiũ circa hoc genus ꝓpõnis vñs, q̃ existimat' esse cõmunis plurib' artibus q̃ vni. vt fit in illa ꝓpõne, q̃ dicit, ꝙ q̃cũq; sunt ęqualia eidẽ vni tertio, inter se quoque sunt ęqualia. Similiterq; illa ꝓpositio, q̃ dicit, ꝙ q̃ sunt inter se ꝓportionata, si ꝑmutet' eorũ ꝓportio, ĩter se sunt ꝓportionata, s. cõmutata ꝓportione: vr̃. n. ꝙ hę contineant plus q̃ vnũ genus. nã et de quantitate continua, atque discreta verè dicuntur. C

Sed

ABRAM

D Nos vero explicabimus qualis sit horum dispositio, iuxta illud, vbi Arist. dubitat per hæc principia, an principia essentialia sint propria alicui generi. Dū autem dixit: Quorum subiecta accipiūtur in suis definitionibus. Debet intelligi ipsamet subiecta, aut genera subiectorum, vel E generum genera, quæ capiuntur in definitione illius accidentis, & eius oppositi, modo per hoc non transcendatur genus artis.

Et dum dixit: Prout sunt rectum & obliquum ipsius lineæ. Intendit, quòd omnis linea est obliqua, aut recta vel circularis. Sic par & impar est numero: omnis enim numerus nō euadit quin sit par aut impar. & similiter numerus primus & compositus: omnis enim numerus nō euadit quin sit primus, aut compositus.

Et intendit per primum, qui non constituitur ductu numeri in numerum: & per compositū, qui cōstat ductu

BVRANA

Sed declarabim⁹ quō se habeat dispositio in his præter id, quod dubitauit Aristoteles, vt sint ꝓpōnes per se proportionate generi, quē admodum istæ propositiones. Cùm vero dixit: quorum subiecta accipiuntur in definitionibus ipsorū: opus est, vt intelligātur subiecta per se, aut genera subiectorum, aut genera ipsorum generum, quæ accipiūtur in definitione ipsius accidentis & oppositi sui, sic ꝙ non transcendat genus ipsius artis

Cùm aūt dixit: quēadmodum curuum & rectum, quæ insunt lineæ. sensus est, exēplū accidentiū essentialiū generi, vt rectū & curuum, quę insunt lineę. & hoc, qm̄ omnis linea aut est curua, aut recta, aut circularis, & cōsist par & impar in nūero: & hoc, qm̄ oīs numerus non effugit, qn̄ sit aut par aut ꝑpar: & sist numerus de primo & cōposito. & hoc qm̄ oīs numerus non effugit, quin sit aut primus, aut compositus.

Et intelligit ꝙ primū, qui nō sistitur ꝓ sectionē numeri ꝑ numerū. cōpositū vero, q sistit per

MANTINVS

Sed nos declarabim⁹ quo pacto res se hēat in his, vbi Aristoteles probat, propōnes p se, seu essentiales debere eē ꝓprias vni generi: quod tñ non ita se hēt in his ꝓpōnibus. Et cū dicit: quorum subiecta sumūtur in definitionib⁹ eorū: debet vtiq; intelligi de ipsismet subiectis, vel de generibus subiectorū, vel de generib⁹ generū eorum, quę sumūtur in definitione illius accidētis, & eius oppositi, ita vt nō transgrediatur in hoc genere genus artis.

D.d. Quēadmodū rectū & obliquum inest ipsi lineę. Id est, exemplū accidentiū essentialiū ipsi generi est, vt rectitudo & obliquitas, quæ insunt lineæ. qm̄ quælibet linea vel est obliqua, vel recta, vel circularis. & par & impar in ipso numero. quia oīs numer⁹ necessario est vel par vel impar. sistrq; numerus de primo & de cōposito. nā impossē est, quin quilibet numerus sit vel primus, vel compositus.

Et intelligit ꝓ primū eū, qui non constat ex cōbinatiōe numeri cū numero. & ꝓ cōpositū intelligit eū, q cōstat.

ex

ABRAM

ductu numeri in numerum: & sit æqualitas laterum & ipsorũ diuersitas sunt accidentia essentialia latera habentibus: oẽ enim latera habẽs, est æquilaterũ, aut diuersilaterũ.

Et dũ dixit: Et in horum singulis subiecta sunt in suis definitionibus. Intendit per sua subiecta hic, genus, qđ partit̃ prima diuisiõe in hæc opposita accidentia: & illud ẽ gen⁹ subiectorũ, de quibus prædicant̃ hæc accẽntia vl̃i prędicatione, & nõ fert̃ in mediũ exẽplũ accidentiũ, in quorum defiõne sumunt̃ ipsamet sua subiecta, cũ illa sint ipsę ꝓprietates, ꝓut ẽ hoĩs risibilitas, & æqui hinnibilitas.

BVRANA

per diuisionẽ numeri ꝑ numerũ. & consist̃ ęquilaterũ & inęquilaterũ sunt accidẽtia ꝑ se hñtibus latera. & hoc, qm̃ oẽ hñs latera, aut est æquilaterum, aut inæquilaterum.

Cũ vero dixit: & in oĩbus his subiecta accipiunt̃ in defiõnib⁹ ipsorum. intelligit subiecta, quorũ gen⁹ diuidit̃ ꝑ hęc accẽntia opposita diuisiõe prima: & hoc est gen⁹ subiectorũ, de q̃bus ꝑdicant̃ hæc accidentia ꝑdicatione vl̃i, nõ aũt ꝓcedit de accidentibus, in quorũ definitionib⁹ subiecta ꝑ se accipiunt̃, & hæc sũt propria, quẽadmodũ risibile in hoĩe & hinnibile in ęquo ad monstrationem ipsorum.

MANTINVS

ex applicatione numeri cum numero. Sist̃q; ęqualitas costarum vel laterũ, eorũq; inæqualitas, sunt accẽntia essentialia ipsis habẽtibus latera. nam oẽ habens latus, vel est æquilaterũ, vel inęquilaterum. A

Deinde cùm dicit: in oĩbus his sumũtur eorum subiecta in definitionib⁹ eorũ, intelligit ꝑ subiecta hic, illud genus, qđ diuidit̃ in hæc accidẽtia, prædicatiõe vl̃i. & nõ attulit exemplũ de accidentibus, in quorũ definitionibus sumunt̃ ipsamet subiecta, quæ sunt ipsa propria, vt risibile ĩ hoĩe, & hinnibile in æquo, q̃a hæc sunt notissima. B

Contradictio Tomitani.

53 *Explicans Auer. secundum modum dicendi per se ait, tunc esse, quando subiectum, vel subiecti genus ponitur in definitione prædicati, dummodo non transcendamus genus illius, de quo est sciẽtia, vel cõsideratio nostra. At in Quinto Quæsito aliud ab hoc diuersum voluisse videtur, vbi tamen accidentia propria dixit in sua definitione suscipere subiectum. & aptius 7. Meth. idem sensit, quia subiectum assumitur loco formæ, non autem genus subiecti, quod est quasi materia, vt ait Porphy. Vide sol. Tomitani.* C

T 9. pars 54 *Quæcunque autem neutro modo insunt, accidentia: vt musicum, aut album animali.*

Contradictio Tomitani.

54 *Ait Aristo. Quæcunque nec in primo, nec in secundo modo dicendi per se prædicantur, per accidens sunt. Enumerans autem hic modos per se, vltra duos primos, reliquos duos expressit. Quomodo igitur per accidens fuerint, si inter per se modos sunt ab ipso enumerati?*

Prædi- Dixit Quæ-

D

ABRAM

T.c.32 Prædicata aũt quę neutrius harũ duarum specierũ sunt, illa sunt prædicata accidentalia. prout sunt musica & albedo animalis.

Cõ. 32. Postquam enũtiauerat, ꝙ prædicata per se sint duarum specierũ, aut quæ prædicãtur de essentia subiecti, aut ꝙ ipsummet prędicatum
E sit ipsum subiectum. notum est, quòd dum cõcesserimus huius diuisionis veritatẽ, quòd prædicata hanc illam egrediẽtia, sint accidentia. Quoniam per se notum est in hac arte, ꝙ prædicatorũ sint duæ species, essentialis, & accidentalis.

F Veruntamen æstimatur esse tertia spẽs prędicatorum per se, scilicet, quando alterutra in alterutrius definitione sumitur: & illa sunt correlatiua. Similiter putatur, quòd inueniantur aliquæ res per se necessariæ rei, & non sumantur in eius definitione. prout est maior pars causarum efficiẽtium. quoniam non omnes causæ capiuntur in defiõnibs.

Digressio. *Difficultas. An relatiua dicant̃ p̃dicata essentialia. similiter etcãę efficiẽtes

Cur

BVRANA

Dixit Arist. Prædicata vero, quæ non sunt ſm vnã istarũ duarũ specierũ, sunt prędicata accidẽtia. veluti musicum & album de animali.

Posteaq̃ enuntiauit, ꝙ prędicata per se sunt duarũ specierum: aut prædicatum de essentia subiecti, aut prædicatum, de cuius essentia est subiectum: manifestum, si confiteamur veritatẽ istius diuisionis, quòd illa, quę transcendunt hæc ex subiectis, sunt accidentia. Quoniam planum est in hac arte, ꝙ prædicata sunt duarũ specierum, essentialia & accidentalia.

Sed iam existimatur hic, ꝙ tres sunt species prędicatorum essentialium: & hęc sunt, quorum vtrũq; accipitur in definitione sui comparis, & hæc sunt relatiua. Et cõsimiliter existimat̃, quòd̃ hic sunt aliqua essentialia necessaria rei, quæ non accipiuntur in definitione ipsius, quemadmodum magna pars causarum efficientiũ: quoniam omnes causæ non accipiuntur:

Et

MANTINVS

Quæcunq; autem prędicata neutro horum modorũ sunt, vtiq; accidentia. veluti musica & albedo ipsi animali. T.c.32

Postquã narrauit, ꝙ p̃dicata essentialia, seu p se, duobus modis dicant̃: nempe vel quod prædicatũ sit de essentia subiecti, vel qd̃ ipsummet prædicatũ sit subiectũ: palã ergo ẽ, ꝙ, si concedamus hanc diuisionẽ esse verã, sequet̃, ꝙ reliqua prędicata p̃ter hæc, sunt accidentalia. Qm̃ notũ est de se ĩ hac artę, ꝙ duo sunt genera predicatorũ: nẽpe vel substantiale seu p se, vel accñtale. Cõ.32

Sed posset quis existimare, ꝙ dat̃ tertiũ genus prædicatorũ substantialiũ, seu p se, vel essentialiũ, s. quorum quodlibet sumit̃, alterum s. in definitione alteri⁹, & sunt ipsa correlatiua. Posset quoq; quispiã existimare, ꝙ dant̃ aliqua substantialia, seu p se, quæ necessariò insunt rei, quę: amen nõ capiunt̃ in ei⁹ defiõne, vt sunt maior pars causarũ efficiẽtiũ. qm̃ non capiũtur oẽs cãæ in ipsis defiõnib⁹.

Cur

AVERAM

Cur ergo Aristoteles ñ posuit hmõi tertiã speciem illius, qđ est p se, cũ infra dicat, ꝙ quib⁹ vtimur in demonstrationibus sint duę spẽs?

Huius aũt reſpõsum transferendũ est in illius loci expositione, hic autẽ respondet ad alterã ambiguitatẽ, ſ. quo pacto desit tertia spẽs prædicatorũ p se, videlicet quorum alterum pronuntiatur in alterutrius definitione.

Et dicimus, ꝙ eius intentionis hîc sit tradere rẽs, quibus vtendũ est in maiori parte rerum, quæ inueniuntur. & sunt res, quarum verè sunt definitiones: definitiones. n. sunt compositorum, quę sunt perfecto esse: simplices vero res, quę sunt imperfectæ secundum esse, hoc est, quarum esse est quaſi in mente, prout sunt res relatiuæ, non habent verè definitiões. nam, ſi ita esset, explicatio illarum esset reciproca, & ideo neutrum relatiorum est causa alterius, adeo ꝙ sint alterutrorum causata.

Quod quidem exposuit Aristot. in Libro Prędicamentorum.

Et

SVRANA

Et ppea non posuit ipſam Arist. ſpẽm tertiã eius, qđ est p se. & dixit post hoc: faciamus igit̃ ex ſpẽbus eius, qđ est per ſe, ſpecies duas.

Et addidit rñsionem ad declarandũ locũ, de quo mentione fecit: & redijt hic ad ſecũdum dubiũ, qđ est, qño se hẽt ſpẽs tertia prædicatorũ essentialiũ, quæ sunt, qñ vtrũq; ipſorum accipitur in definitione ſui comparis.

Dicimus igit̃, ꝙ intẽtio ſua hoc in loco est tradere res, q̃ sunt vt plurimũ, quarũ operatio vtilis est rebus entibus: quę sunt res, quibus inueniunt̃ definitiones ſm veritatẽ. qñ definitiões inueniunt̃ in cõpoſitis; quæ sunt exiſtentia perfecta: ſed in rebus ſimplicib⁹ & deficiẽtis exiſtẽtię, hoc est, quarũ exiſtẽtia ꝓpinqua est, vt ſit in intellectu, quẽadmodũ ſe hñt relatiua, nõ inueniũtur definitiones ſm veritatẽ. qñ, ſi hoc ita foret, esset in ipſis mõſtrarro circularis, & ppea ñ ẽ vnũ relatiorũ cã ſuo cõpari ſmmodũ, quo sũt reciproca.

Sed hoc iam declarauit Aristo. in Libro Prædicamentorum.

et

MANTINVS

Cur igit̃ Arist. non posuit hoc pro tertio genere ei⁹, quod est p se, cũ post hoc dicat, duo eẽ genera eorũ, q̃ sunt p ſe, q̃ in vſum veniũt?

Sed hui⁹ dubij reſpõſum dabit̃ in eo loco, vbi de hoc facit mentionem. at hoc in loco rñdem⁹ illi primo dubio, quod dicebat, cur omiſerat tertiũ genus prædicatorũ per ſe, ſ. in quo capitur alterũ in definitione alterius. B

Nos itaq; dicimus, ꝙ Aristotelis ꝓpoſitum hîc, est tradere eas res atq; ſñlas, quarũ vſus conducit in maiori pte rerũ exiſtentiũ, hoc est rerũ, q̃ hñt verè definitiones. qñ definitiones dãtur de rebus cõpoſitis, quæ habent eẽ pfectũ, ſed ipſa ſimplicia, q̃ lñt esse imperfectũ, hoc ẽ, quorũ esse fere est in intellectu, vt ſunt ipſa correlatiua, non hñt pfecto verè definitiones. nam, ſi res ita ſe haberet, tunc eorũ probatio eẽt circularis. & ideo neutrũ correlatiuorum est cã alteri⁹, ita vt vel ſit cauſarũ alterũ alteri⁹, vel fiat in eis circulus. Et hoc iã fuit expoſitũ ab ipſo Arist. in Libro Prædicamẽtorũ. Rñ- C

Rñſio

ABRAM

D Et rñsum, qd ad illud respondetur hîc ex rebus, quarum non sunt definitiões est, quo respondet ex rebus, quarum definitiones sunt imperfectę. & hãc quidem rem alibi explicauerũt Expositores, ac ipse Arist. etiã, ſ. ꝙ regulæ hic datæ sint eorum, quæ sunt pro maiori parte, cùm hæ sint regulæ huic arti essen-
E tiales. res vero, ſ peculiares sunt singulis entium generibus, ęstimantur, ꝙ non sint artificiales. artificialis. n. est regula vniuersalis, quę cõtinet plusquam vnum genus.

Hoc itaq; expoſito, ſignãtũ illius, qd dixit res, quę neutri° harũ duarũ ſpecierũ sunt, ille sunt ꝑdicata accidentalia] hoc est dicto, ꝙ ꝑdicata, ſ neutrius harũ duarũ ſpecierũ sunt, illa ꝙ maiori parte sunt accidentalia. Et dixit: De ꝑdicatis accidentalibus, ꝙ sint muſica & albedo animalis: id est ꝙ vt sit ineſſe muſicã aſali & albedo ei. aſal n. inquãtũ est animal, nõ diuidit in id qđ est albũ, & in id qđ nõ est albũ, ſed in hoc partit coloratũ inquãtũ ẽ co-
loratũ.

BVRANA

et reſpõſio, qua reſpondebis hoc in loco ipſi de rebus, quæ non habẽt definitionem, erit reſponſio, qua reſpondebis de rebus, quarũ definitiones sunt imperfectæ. & hoc iam declarauerunt Expoſitores in alijs locis ab iſto: & declarauit ẽt ipſum Ariſt. hoc est, ꝙ res, quę traduntur hîc, sunt vt plurimum: & hæc sunt eſſentialia in hac arte. Sed ea, quæ appropriãtur vnicuiq; generi entium, videntur non eſſe artificialia: quoniam tunc eſſet ars, via vniuerſalis comprehendens plus q̃ vnum genus.

Sed his declaratis, redeamus ad id, qđ dixit hîc: ea ꝙ o, ꝙ nõ sũt fm vnã iſtarũ duarũ ſpẽrũ, sunt ꝑdicata accidẽtalia, hoc est, ꝑdicata, ꝙ nõ sunt fm vnã iſtarũ duarũ ſpecierũ, sũt vt plurimũ ꝑdicata accidẽtalia. Cũ ꝙ o dixit de ꝑdicatis accidẽtalibus, ꝙ sunt, quemadmodũ muſicũ & albũ de animali, ſẽtus ẽ: quẽadmodũ muſicũ & albũ ineſt aſali. & hoc. qm animal nõ diuidit fm ꝙ ẽ animal in albũ & nõ albũ, atq; diuiſio i hoc ẽ coloratũ, fm ꝙ ẽ colo-
rarum

MANTINVS

Rñsio ergo, ꝙ dabit ei hîc, ſ. de rebus nõ habẽtib° definitiones, eadẽ dabit ibi: et dicem°, ꝙ id nõ cõtingit niſi I rebus, quarũ definitiões sunt imperfectæ, seu diminutę. et hoc ẽt iã alij Expoſitores alibi expoſuerunt, & ipſe Ariſto. quoq; idẽ declarauit. nẽpe, ꝙ vię & methodi, ꝙ in hoc loco traduntur, sunt vtiq; pluries, & sũt, ſ. methodi & regulę ꝓprię, seu eſſentiales huic arti. Res vero, ꝙ sunt ꝓpriæ vnicuiq; generi entiũ, nõ videnť esse artificioſæ, seu arte procedẽtes. artificioſum. n. est ipſa method° vſis, ꝙ ample ctiť plusq̃ vnũ genus.

His igit ſic ſtabilitis, cũ dicit, ꝙcunq; aũt ꝑdicata neutro horum modorũ insunt, sunt vtiq; accidẽtia hoc est, ea prædicata, ꝙ neutro horũ duorũ modorũ reperiunť, sunt vtiq; vt plurimũ ꝑdicata accidẽtalia. Quę ꝑdicata accidẽtalia dicit eę velu-
ti muſica & albedo ipſi animali: hoc est vt muſica ineſt animali, atq; albedo. animal. n. vt animal non diuidit in album & non albũ, ſed I id diuidit ipſum coloratũ vt coloratũ.

Simi-

ABRAM

loratū. & sistr p musicā nō partitur alal inquātū est animal, sed diuiditur homo, cùm ipsa sit illi essentialis.

BVRANA

ratū. & cōsimiliter nō diuidit animal in musicū fm q alal, sed diuidit per ipsum homo, qm̄ est ipsi essentiale.

MANTINVS

similiterq; nō diuidit animal vt animal in ipsam musicā, sed homo diuiditur in ipsum, qa ineſt ei per se. A

T.9.pars §§ *Amplius, quod non de subiecto dicitur alio aliquo.ª vt ambulans alterum quid existens, ambulans, est & album. substantia vero, & quæcunque hoc aliquid significant, non alterum quid existentia sunt, quod sunt. quæ quidem igitur non de subiecto, per se dico: quæ autem de subiecto, accidentia.*

Contradictio Tomitani.

§§ *Affirmat Aristoteles, accidens particulare de subiecto prædicari, vt hoc album de Socrate. Oppositum autem habet in Antepradicamentis in Cap. de his, quæ sunt: vbi dicit, individua de nullo prædicari. quod intelligitur non modo de individuis substantiæ, sed & accidentium.* B

Tex.33. Et dr̄ p se de oībus singularibus primarū substantiarū, put est ambulās. significatū. n. deābulationis est aliud à signato illius, qđ subiicit deambulatiōi: & p ut est ipsum albū, & qcqd quale ipsū intēdim⁹ p tale, cuius nō est ineſſe alicui, nec dr̄ de aliqua re subiecta, illud ē p se. ea vero, quorum est ineſſe alicui rei, illa sunt accidentia.

Dixit Arist. Et dicitur per se de omni individuo substantiæ primę, vt q ambulat. quoniam intētio ambulationis est alia ab intentione, quę subiicit ambulationi. & quemadmodum album, & omnia ea, quæ intēdim⁹ p designationem, & quę non insunt alicui, neq; dicunt de aliquo subiecto, hæc sunt p se.

Dicitur quoq; per se de cunctis individuis substantiæ, vt ambulans: qm̄ ipsa ambulatio aliud est q̄s id, quod est subiectum ambulationis. et vt album ēt. et quicquid intelligimus significari p ipsam individuationem, seu per hoc aliquid, quod quidem nulli ineſt, neq; de aliquo subiecto dicitur, illud quidem dicitur per se. C Tex.33.

Cō 33 Ex quo intentio hîc est numerare duas species, quib⁹ dicitur per se, cū iam meminisset de illis duabus speciebus, proprijs præmissis. demon-

Posteaq̄ intentio sua fuerat enarrare duos modos ei⁹, qđ dr̄ p se, & iā mentionē fecit ex hoc de duabus speciebus, quæ appropriātur pro-

Cùm Aristotelis propositū fuerit numerare modos, q̄bus ipsum dici p se, dr̄, & iā narrauit illos duos modos, qui sunt proprij ipsis

AVERAN

D demonstrationum, fecit mentionem etiã de tertia specie: non quia sit aliq d iuuans demõstrationũ præmissas, sed quaten' expedit docenti per nomen æquiuocũ, ꝙ diuidat nomẽ æquiuocũ in sua significata, & dirigat ad significarũ, de quo intẽdit sermonem habere.

Et dixit: Et dicitur p se de omnib' singulari
E bus primarũ substantiarũ. id est qđ de singulis singularibus substantijs dr, ꝙ sint per se ſm modũ, quo nõ insint alijs. & huic significato repugnat quod alteri inhęret, quod est ipsum accidens.

Et dum dixit: prout est ambulans. significatum enim deambulationis est aliud à signi
F ficato illius, qđ subijcitur deambulationi. & put est ipsum album. Intẽdit, ꝙ hæc singularia, illius ſ. qui ambulat, sunt alia à singulari-b' deambulationis, q̃ inhęret illi, qui ambulat. signãtũ enĩ deambulationis ẽ aliud à signãto illius, q̃ subijcit deambulationi. ille. n. q̃ ambulat, nõ inhęret alteri, deambulatio aut inhęret alteri, videlicet ipsi ambulanti.

Et

AVERANA

propositionib' demonstratiuis, mentionẽ facit ex hoc cõsimiliter etiam de specie tertia, non quòd sit res vtilis ad propositiones demonstratiuas, sed eo modo, quo oportet discipulum distinguere nomen æquiuocum in omnes suas intẽtiones, & dirigere ad intentionẽ, quam intendit.

Cũ vero dixit: Et dicitur per se de omni in diuiduo substãtiæ. sensus est, quòd de omni indiuiduo substantiæ dicitur quòd est p se, secundũ dispositionẽ, qua non est inuentum cum alio. quod enim admittit, quòd sit cum alio, est accidens.

Cùm vero dixit vt q̃ ambulat, q̃m intentio ambulationis est alia à re, quæ subijcitur ambulationi: & quemadmodum album. sensus est, ꝙ hæc indiuidua, quemadmodum indiuiduum ambulans est aliud ab ıdiuiduo ambulationis, quod inest ambulanti: q̃m intentio ambulatiõis distinguitur à re, quæ subijcitur ambulationi, q̃m ambulans non est sine alio, sed ambulatio est sine alio, hoc est ambulante.

Et

MANTINVS

propositionib' demonstrationũ, nunc narrat hîc tertiũ modũ quoque, nõ ꝙ conducat ipsis proponibus demonstratiuis, sed ea rõne, qua ille, q̃ docet aliqđ nomen æquiuocũ, cogit diuidere illud nomen æquiuocũ in oĩa eius significata, & dirigat, scilicet discipulũ, ad illud significatum, qđ ipse ꝓpositit declarare. Et ideo dixit:

Dicit quoq; p se de cũctis indiuiduis substantiæ. hoc est, ꝙ de cũctis indiuiduis substantię dr p se existere, ita vt nulli alij insit. cui quidẽ significato apponitur id, quod dr alij ineſſe, quod quidẽ est ipsum accidens.

Et dicit: vt ambulãs, quoniã ipsa ambulatio aliud est, q̃ id, quod ẽ subiectũ ambulatiõis: & vt albũ ẽt, hoc est, ipsum quidẽ indiuiduũ ambulans, aliud est, q̃ ipsa indiuidua ambulatio, quæ ineſt ipsi ambulanti, q̃m ipsa ambulatio differt ab ipsa re, quę est subiectũ ambulationis, cũ ipsum ambulãs nulli insit, ipsa vero ambulatio alij ineſt, videlicet ı ipso ambulante.

Diciturq;

ABRAM

Et dum dixit: prout est ipsum album: Intend. t subiectum albedinis, quoniam eius subiectum est singulare subsstatiæ. Et dum dixit: Et quicquid quale ipsum intendimus per tale, cuius non est ineſſe alicui, nec dicitur de aliqua re subiecta, illud est per se: illa vero, quorum est ineſſe alicui rei, illa sunt accidentia. intendit, quòd hæc singularia, quæ intẽdimus per demonstrationem, quateus ipsa esse non est alicuius rei, quæ sit singularium accidentiũ, neque prædicantur de aliquo subiecto per se, hoc est naturaliter. & hoc est id quod dicitur in descriptione singularis substantiæ, ꝙ sit illud, quod non notificat de aliqua re suã essentiam, neque aliquam rem, quæ sit extra suam essentiã: hoc est dictu, quòd non prædicetur de aliqua re prædicatione notificante eius essentiam, neque prædicatione, quæ non notificat eius essentiam.

BVRANA

Et dixit: quemadmodum album. intelligit subiectum albi, quoniam subiectum ipsi⁹ est indiuiduum substantię. & distinxit per exempla differentias. & inter indiuidua accidentium cœpit definire indiuiduũ substantiæ, & dixit: & omnia ea, quorum exempla intendimus per designationem: & quæ nõ insunt alicui & non dicuntur de aliquo subiecto, ipsa sunt per se. sensus est, & hæc sunt indiuidua, quorũ exẽpla intendimus per designationem ex parte, qua non insunt alicui, quemadmodum indiuidua accidentalia, & non prædicant⁹ de subiecto per se, hoc est per viam naturalẽ. Et hoc est, quod dr̃ in descriptione indiuiduũ substantiæ, quod est illud, quod non cognoscitur per rem de essentia ipsius, neq; res exit de essentia ipsius: hoc est, quod non prædicatur de aliquo, neque ꝑdicatione notificante substantiam ipsius, neq; prędicatione non notificante substantiam ipsius.

MANTINVS

Dicitq; : vt albũ etiã, A
hoc est subiectũ ipsius albedinis. nã eius subiectum est ipsum indiuiduũ substãtiæ. Et, cũ dixerit, ꝙ quędam eorũ, de quibus dr̃ esse p se, sunt ipsa ĩdiuidua substãtiæ, & exẽplo declarauit qd interſit inter ipsa, & indiuidua accidentus, nũc definit indiuidua substãtiæ dices: Et q̃quid intelligim⁹ signari p ipsum indiui B
duationẽ, seu p hoc aliquid, quod quidẽ nulli ineſt, neque de aliquo subiecto dr̃, illud q̃dẽ dr̃ per se. hoc est, hæc aũt ĩdiuidua sunt illa, quorũ significatũ intelligimus p ipsam indiuiduationẽ ea rõne, qua nulli insunt rei. vt sunt accñtia, ſ. quæ alij insunt, neq; de subiecto aliquo ꝑdicantur, hæc vtiq; dicũtur p se, C
naturali videlicet via. Et hoc est, qđ dicebat, in descriptione indiuiduũ substãtiæ, ſ. ꝙ ẽ id, quod nihil de essentia rei declarat, neque aliq̃d, quod non sit de essentia rei: hoc est, ꝙ de nulla re prędicat, prędicatione videlicet, qua notificet essentiã rei, neque prædicatione, qua non notificatur essentia rei

T.9.pars D 56 *Amplius autem alio modo, quod quidē propter ipsum ineſt vni-cuiq́, per ſe: quod vero non propter ipſum, accidens. quemadmodum ſi ambulante fulgur auſt, accidens: non enim propter ambulare fulgur auſit, ſed contingit, dicimus, hoc. ſi autem propter ipſum, per ſe. vt ſi quid ingulatum interyt, & ſecundum ingulationem, quoniam propter ingulari, ſed non accidit ingulatum interire.*

Contradictio Tomitani.

56 *Diſtinxit hoc loco Ariſto. quatuor tantum modos dicendi per ſe. Vnum eſt, quando prædicatum diffinit ſubiectum: alter vero, cùm ſubiectum diffinit prædicatum. & rurſus alios duos modos, quorum primus ſpectat ad ſubſtantiam ſingularem, ſecundus ad cauſas, quæ dant propter quid. At 5. Met. tex. 14. alias ab his diuerſas ſignificationes attulit. Themiſtius etiam 1. Poſte. cap. 10. diſtinctam aliam ipſius per ſe ſignificationem poſuit. Idem etiam 2. de Anima. cap. 22. in tex. 66. aliam rurſus ſignificationem ponit. & quod magis augere dubitationem videtur, eſt, quod hic non meminit de eo, quod eſt per accidens, prout fecit 5. Met. tex. 13. cū de eo, quod eſt per ſe, tractauit.*

E

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
T.c.34 Et dicitur per ſe de reliquis cauſatis cō ſequētibus ſuas cauſas neceſſariò. Cauſata enim, quæ non conſequuntur ſuas cās neceſſariò, non dicitur de eis per ſe, ſed p accidens. put	Dixit Ariſto. Et dr̄ p ſe de reliquis cauſatis, quę ſequuntur ex cauſis ſuis de neceſſitate: qm̄ de cauſatis, quę nō ſequuntur ex cauſis ſuis de neceſſitate, nō dr̄ q̄ ſunt p ſe, ſed p accidens. quēadmodū ſe hēt fulguratio reſpectu deambulationis ambulantis: qm̄ deambulatio ipſius non eſt cā, vt fulgur efficiaṫ, ſed accidit et cōtigit poſt deambulationē, ut efficiaṫ fulgur. atq; cauſata, q̄ ſequunt̄ ex cauſis ſuis ā neceſſitate, dicunt̄ p ſe, quēadmodum mors, q̄ ſequit̄ ex	Inquit Ariſto. Dicitur amplius per ſe in his, q̄ ſuis ex cauſis neceſſariò fiunt. Quæ enim non ex neceſſitate ſuas cauſas conſequuntur, p ſe non dicimus, ſed per accidens. Veluti ſi ambulante coruſcaverit. non enim coruſcandi deambulatio ipſa cauſa eſt, niſi ex accidēti. quæ autē neceſſariò ſuas cauſas conſequuntur, p ſe ſunt, vt ē mors, quæ ipſam ſequitur
T.c.34		T.c.34
F eſt coruſcatio apud deambulationem illius, qui ambulat illius enim deambulatio non eſt cauſa coruſcationis, ſed accidit et cōtigit eiꝰ deambulationi coruſcare. Cauſata vero, q̄ neceſſariò conſequuntur ſuas cauſas, dicuntur per ſe. put eſt interitꝰ, qui neceſſariò cōſequit̄		
interfe-		inter-

ABRAM

interfectionem. hoc enim causatum dicitur de illa per se, quia necessariò cõsequitur interfectionẽ, & non euenit cõtingenter interitus ab ipsa interfectione.

Cõ.34 Hinc apparet, quod hoc sit quartum significatum, cùm putetur non esse quartum significatũ, sed vnum de præmissis significatis, ex quo illius oppositum est id, quod est per accidens. omne enim, quod attribuitur alicui rei, & prædicatur de illa, aut est p se, aut p accidens

Dum vero significatum eius cõsideratur, apparet q̃ sit quartum significatum. Prædicata enim, quæ sumũtur in definitionib⁹ subiectorum, sunt causæ inexistentes rei, non causæ extra rem existentes. Causa vero efficiés non est de causis, quæ inexistunt rei: & ideo & si effectus illi attribuatur per se, illa non capitur in effectus definitione nisi p accidés: & idcirco posuit hanc speciem quartam.

Nunq̃d vero hæc species prædicationis per se

BVRANA

ex iugulatiõe ex necessitate: q̃m hæc cã dr̃ illi p̃ se, q̃a sequetur ex cã, quæ est iugulatio, ex necessitate, & non accidit mors, eo q̃ accidat ex iugulatione.

Ex hoc est intentio quarta ex ijs, quæ dicuntur per se: & iã existimatur, q̃ est intentio quarta respectu intentionum præcedentium: q̃m est oppositum eius, quod est per accidens. omne enim illud, quod hẽt proportionem cum aliquo, & prædicatur de eo quacũq; prædicatione, aut est per se, aut p accis.

Cùm igitur cõsidera bit intẽtio, apparebit, q̃ est intẽtio quarta. & hoc, q̃m prædicata, quę accipiunt in definitionibus subiectorũ, sunt causæ eorum, quæ insunt rei, non aũt causę eorũ, quæ exeunt à re. Causa aũt efficiens nõ est ex causis, quæ insunt rei. & propterea, si effectũ habuerit proportionẽ cum eo, non accipiet in definitione effecti, nisi per accidés: & ppterea posuit ipsam speciẽ quartam.

Atqui, si cõnumeret hæc spẽs prædicationis in

MANTINVS

interfectionem per se, veluti ex illa necessariò causata, nõ autem ex accidenti. A

Videt ex his verbis Cõ.34
q̃ hoc sit quartũ significatũ eorũ, q̃ dr̃ p̃ se, eã cñ posset q̃s existimare hoc nõ esse quartũ significatũ, sed vnũ B
ex p̃dictis significatis, cũ ei⁹ oppositũ sit id, q̃d est p̃ accidens. quicq̃d enim attribuit alicui rei, & p̃dicat de ea qua|uis p̃dicatione p̃dicet, illud quidem erit vel p̃ se, vel per accidens.

Sed, si accuratè consideret hoc, videbit esse quartũ significatum. Q̃m ea p̃dicata, quę in definõnibus subiectorũ capiunt, sunt ipsæ cãæ, C
quæ ipsi rei insunt, nõ illæ, q̃ sunt extra substantiã rei. Causa aũt efficiens non est ex his causis, quę insunt rei. si igit̃ ipsum passum referat ad ipsum, s. agẽs, p̃ se, nõ capiet vtiq; ipsum, s. agẽs, in definõne passi, nisi per accidens, & ideo posuit ipsum pro quarto significato. At, vtrũ hoc genus p̃dicationis posset reponi

ABRAM

D se sit demonstrationũ simpliciter est q̃d perscrutandum. difficile enim est commonstrare rem per ei⁹ efficientem: quoniam posito efficiente, nõ sequitur inde esse effectum: & sic raro commonstratur esse acidentia per suam causam efficientem. Hęc itaq; prædicatio, si intret species prædicationis demonstratiuæ, numerat' inter signa, aut demonstrationes causarũ, nõ demonstrationes simpliciter, quæ sunt definitiones in potentia. & hanc ob rem Aristoteles numerauit hęc inter prædicata per se, eius autem sermo in hoc paragrapho, quẽ scripsimus, est per se intelligibilis.

Cãm finalẽ nõ connumerari in demõstrationib⁹ simpliciter.

57

E

F

BVRANA

in demonstrationibus simplicibus, obtinebit in ipsis locum inquisitionis. & hoc, quoniã durum est monstrare aliq̃d esse propter suũ efficiens. quoniam, si ponatur efficiens esse, non sequitur ex ipso, ꝙ res sit propter causam suam efficiẽtem. igitur hęc prædicatio, si ponetur inter species prædicationis demonstratiuæ, connumerabitur vtiq; secundum apparentiam, aut in demonstrationibus causarum, non autem in demonstrationibus simplicibus, quæ sunt definitiones in potentia, & propterea non connumerabit ipsum aliquis inter prædicata per se in sermonib⁹ distinctionis, quam scripsimus de eo, quod intelligitur per se.

MANTINVS

inter demõstrationes absolutas, Idiget vtiq; cõsideratione. Qñi vr̃ difficile, ꝙ esse rei declaretur per suũ agens, q̃a ipso agẽte dato, & reperto, non ꝑpea sequit' vt passum quoq; reperiat', & longe minus vr̃, ꝙ possit declarari vel ꝓbari aliquod accñs inesse alicui rei ꝑ suã causam efficientem. Si igit' hæc ꝑdicatio ingrediat' genera ꝑdicationis demõstratiuæ, illud quidẽ fit in ipsis signis, seu demonstrationib⁹ ab effectu, vel in demõnibus causæ, & ꝑꝑ quid, nõ aũt in demõnibus absolutis, & simplr̃, quæ q̃dẽ sunt in potẽtia ita definitiones. & ideo Arist. nõ connumerauit ipsum inter ꝑdicata ꝑ se. id vero, quod dicit de illa dr̃ia, quam scripsimus, satis ẽ notũ de se.

Contradictio Tomitani.

57 *Exponens Auer. quartũ modũ dicendi per se, dicit illum fieri ex causis extrinsecis, hoc est fine, et efficiente, et concludit talẽ modum ad demonstrationem simpliciter penitus inutilẽ. In oppositum autem sunt (præter loca multa in 2. Poste.) Quæsitum demõstratiuum Octauum, in quo dixit demõstrationem potissimam esse illam, quæ quidditatem ecclipsis concludit per medium, quod est causa externa, hoc est efficiens. item 2. Poste. com. 6. vbi dicit, formam & materiam præstare quid est, efficiens & finem, propter quid. Cum igitur scientia demonstratiua elargiatur propter quid, vt dicitur Primo Poste. tex. 30. 31. 39. & 2. Physicorum. 27. sequitur causas extrinsecas esse demonstratiuas simpliciter. Vide solutionem Tomitani.*

ANT.

[a] *Quæ igitur dicuntur in simpliciter scibilibus per se sic, vt insint prædicatis, aut illa insint subiectis, & per ipsa sunt, et ex necessitate. non enim contingit non inesse, aut simpliciter, aut opposita. vt lineæ, rectum aut curuum, et numero, impar aut par. est enim contrarium, aut priuatio, aut contradictio in eodem genere, vt par, quod non impar in numeris, inquantum sequitur. quare sine necesse asserere, aut negare, necesse & per se inesse. Quod igitur de omni, & per se, determinatum sit hunc in modum.* A

ABRAM

T.c.35 Quibus vtimur in demõstrationib⁹, sunt duæ spẽs: prædicata sumpta in defiõnib⁹ subiectorũ, & prędicata, in quorum definitionibus sumuntur subiecta. & hæc quoq; sunt per se & necessaria, quatenus illa inesse suis subiectis sit necessarium, & vtrunq; oppositorũ insit lineæ, aut rectitudo vel obliqtas, & nũero impar, aut par. horũ enim duorũ oppositio est ſm naturã oppositã illorũ duorũ, aut oppositione priuatiõis & habitus, vel oppositione affirmationis & negationis. qñ.n. numerus priuat dispõne ſparis, par aduenit ei, et cũ nõ ſest ei affirmatio, adest negatio necessariò: hæc

SVRANA

Dixit Aristo. Spẽs aũt eorũ, quæ sunt p se, faciẽtes ad demõstrationẽ, sunt duæ: & cũ prędicata accipiunt in defiõnibus subiectorũ: & cũ in defiõnibus p̃dicatorũ accipiunt subta. & hæc cõsist ẽt sunt p se & necessaria ex parte, q̃ insunt subiectis suis ex necessitate. & vnũquodq; oppositorũ: quẽadmodũ I linea, rectũ aut curuũ: et I numero, par aut ſpar. & hoc, qm̃ duo hæc opponunt ſm naturã: aut vt oppositio priuationis & habit⁹, aut oppositio affirmationis et negationis: qm̃ numerus, cũ priuat dispõne ſparis est par: & cũ nõ est affirmatio, erit negatio ex necessitate. hæc

MANTINVS

Inquit Arist. Qui T.c.35
aũt in ipsa demonstratione fiũt modi B
p se, duo sunt: vel ex p̃dicata, q̃ in rõnib⁹ subiectorũ, vel illa, in quorum defiõne subiecta sumunt. & hæc quoq; sunt p se & necessaria, eo q̃ necessariò ſsunt suis subiectis. Vnũqđq; enim oppositorũ inest ipsi lineæ, vel rectum, vel obliquũ. C
& I numero vel par, vel impar. quia natura oppositiõis horum duorũ, est vel oppositio priuationis & habitus, vel oppositio affirmationis et negationis. Cùm.n. non fuerit impar numerus, necessario par erit, & cùm nõ est affirmatio, erit vtiq; negatio ex necessitate.

K iiij hæc

ABRAM

D hæc itaq; sunt per se necessariô. Iam itaq; explicauimus significatum dicendi per se, & de omni.

Cō. 35 Dū dixit: quibus vtimur in demr̄atiōibus sunt duę species: intendit per demonstrationes, demonstrationes simplr̄, non oēs species demr̄onū. attributio enim causæ efficientis

E subintrat signa: & interdum subintrat demonstrationem causę tm̄: & ideo error ē, putare in omni demr̄one esse sumendū prędicata tali p̄dicatione, prout vr̄ ex verbis Alpharabij in suo Libro.

Causæ extrinsecæ si ingrediūt̄ definōnem nisi per accidens.

Causę enim, quę sunt extra rem non subintrant definitiones rerum, nisi per accidēs: hoc est, quando cōtin-

F git causam efficiētem esse in re non separatam ab ipsa, prout est situs terrę inter Solem & Lunam in eclypsi: ille enim est causa efficiens coexistens ipsi eclypsi. Et similiter finis non ingreditur definitionem,

Nisi fuerit ignota differentia, & ponatur loco ipsi⁹, et vt vniuersalius inquā ponere singulas

BVRANA

hæc igit̄ sunt ꝑ se ex necessitate. Iam vero declarauim⁹ intētionē ei⁹, quod dicimus de oī & per se.

Dixit: spēs aūt eorū, quę sunt ꝑ se, facientes ad demr̄onē, sunt duę. intelligit ꝑ demr̄ationem, demonstrationē simpliciter, nō aūt omnē speciem demr̄onis: qm̄ proportio, quę est inter cām efficientem, ponit̄ sub signo: & iō ponit̄ in demr̄onibus causę tm̄. Et ꝓpterea, qui existimat, ꝙ p̄dicata in oī demr̄one accipiunt̄ ad modū isti⁹ p̄dicatiōis, quēadmodū vr̄ dicere Abunazar in Libro suo, ipse errat.

Et hoc, qm̄ causa, q̄ est extra rē, non ponit̄ in definitiōe ipsius, nisi ꝑ accidēs. hoc est, cū accidit, ꝙ cā efficiens inueniat̄ in re, & non separet̄ ab illa, quēadmodū cosistentia terræ in eclipsi inter Solē & Lunam: qm̄ ipsa est causa efficiens, quę inuenitur simul cum eclipsi per se. Et consimiliter finis nō ingreditur definitionem.

Nisi igitur ignota sit dr̄ia & sisti faciat consistentiam ipsius: & in summa quicunq; ponit,

MANTINVS

hæc itaq; sunt ꝑ se de necessitate. Dictum igitur iam est quid per se & de omni sit.

Cū dicit duos eē modos ipsi⁹ dicēdi ꝑ se, q̄ in ipsa demr̄one fiunt, intelligit ꝑ demr̄onē ipsā d̄ mr̄onē absolutā, nō oīa genera demr̄onū. nā rō, vel ꝓportio seu habitudo, q̄ ad cām efficiētē hētur, bn̄ p̄t ingredi ipsa signa, seu demr̄ones q̄a, atq; d̄ mr̄ones ꝑꝑ q̄d tm̄: & iō q̄ existimat, ꝙ ī oī d̄ mr̄one, ipsa p̄dicata sumantur hoc mō p̄dicationis, vt videt̄ existimare Alpharabi⁹ ī suo Libro, errat profecto. Cō. 35

Quia causę, q̄ sunt extra ipsam rē, nō ingrediunt̄ definitiones ipsarū rerū, nisi ꝑ accidens. hoc est, cū contigerit ipsā cām efficientē inesse ipsi rei, & nō esse distinctā ab ea, vt ē interpositio terrę inter Solē & Lunā, in ipsa eclypsi. nā illa ē vtique cā efficiens & existens cū ipsamet eclypsi. Simlr̄q; & ipę finis, non ingredit̄ defiōnē.

Nisi forte ipsa dr̄ia fuerit ignota, & tunc stet vice ipsius dr̄iæ, & vt verbo dicā, q̄cunq; affir-

ABRAM

gulas quatuor causas fieri medios terminos demonstrationũ simpliciter, & ponere omnes species prędicationis demonstratiuæ esse duas species: acceptiõis subiectorum in definitionibus p̃dicatorum, & acceptionis p̃dicatorum in definitionibus subiectorum est sibi ipsi repugnãs, vltra mendaciũ, qđ est eius, prout ęstimat' ꝙ fecisset Alpharabius.

Dixit ꝟo: & hęc quoque sunt p se & neces-
58 saria: quia nõ omne p se est necessarium, nõ quia nõ oẽ necessariũ est per se: prout opinatur Alpharabi⁹, cũ snĩa Arist. fuerit cõtra hoc: hoc est ꝙ omne necessariũ sit p se, prout infra ostendemus.

Et cùm narrasset, ꝙ hęc per se sint necessaria, tulit huius cãm & dixit: quatenus illa inesse suis subiectis sit necessariũ. hoc est, hæc vero accidentia per se sunt necessaria, contra accidentia per se non necessaria: hoc est q̃ sunt pro maiori parte, prout est hoĩs canities. hæc.n. accidẽtia inesse suis subiectis est quid necessariũ, & non seq̃strant' ĩde sua subiecta.

Postq̃

BVRANA

nit, ꝙ vnaquæq; quatuor causarum inuenitur pro medio termino in demr̃onibus simpliciter, & ponit ẽt, ꝙ oẽs species subiecti demõstratiui sunt duæ: cũ accipiũtur p̃dicata in definitionibus subiectorũ, & cũ accipiuntur subiecta in definitiõibus p̃dicatorũ, ipse cõtradicit animo suo, ne dũ ꝙ hoc arbitret'. & iam existimat' Abunazar ita fecisse.

Et dixit: & hęc consimilr̃ ẽt sunt p se & necessaria: qm̃ nõ oẽ p se ẽ necessariũ, nõ aũt q̃a nõ oẽ necessariũ sit p se, quẽadmodũ existimauit Abunazar, cùm opinio Arist. sit cõtraria huic, hoc ẽ, ꝙ oẽ necessariũ est p se, s̃m ꝙ declarabit' ĩ sequẽtib⁹.

Et posteaq̃ exposuit, ꝙ p se ĩ his sunt necessaria, adduxit cãm in hoc, & dixit: ex parte, qua ĩsunt subiectis suis ex necessitate, atq̃ sũt hæc accñtia p se necessaria, p cõtrariũ accidentiũ p se nõ necessariorũ: hoc est, quęcũq; sunt vt plm̃, quẽadmodũ canities ĩ hoĩe: qm̃ ꝙ hæc accidẽtia insint subiectis suis, est res necessaria, & nõ separant' in hoc à subiectis suis.

Et

MANTINVS

affirmat quãlibet quatuor causarũ posse esse terminos medios in ipsis demr̃onibus absolutis, asseratq̃; oẽs modos p̃dicatiõis demr̃atiuę reduci ad duos, videlicet alterũ, in quo p̃dicata sumunt' ĩ definitionibus subiectorũ, alterũ vero, in quo subiecta capiunt' in definitiõibus p̃dicatorũ, ꝓfecto cõtradicit sibi ipsi, & nõ aduertit. & vr̃ ꝙ Alpharabi⁹ ita fecit, cũ d. & hæc quoq; sũt p se & necessaria. intelligit, ꝙ nõ oẽ p se ẽ necessariũ, non eo qđ oẽ necessariũ ñ sit p se vt opinatus ẽ Alpharabi⁹. nã snĩa Arist. est huic contraria, videlicet ꝙ oẽ necessariũ est p se, vt post hoc ꝓbabim⁹.

Et, postq̃ dixit: ꝙ huiuscemodi per se, sunt vtiq;. necessaria, attulit rõnẽ huius snĩæ dũ dicit, eo qđ necessario insunt suis subiectis. ac si dicat, hęc aũt accidẽtia p se, sũt vtiq; necessaria p cõtrariũ, s. illorũ accidentiũ p se, quę nõ sunt necessaria, q̃ s. sunt, vt in pluribus. vt canities homini, ꝑpea quia hmõi accidentia inesse suis subiectis est quid necessariũ, à quo sua subiecta ñ separãt'.

Et

ABRAM

D Postꝫ aũt meminit, ꝙ hæc accidentia ineſſe ſuis ſubiectis ſit neceſſariũ, tulit huiꝰ cauſam, et dixit: et vtrũq; oppoſitorũ inſit lineę, aut rectitudo vel obliquitas, & numero impar aut par: id eſt, inſunt vero neceſſariò ſuis ſubiectis, quatenus vtrunq; ipſorum cum eius oppoſito cõtineat ſubiectũ: & ideo ſubie
E ctum non diuiditur in illa prima diuiſione.

Niſi copulatione obliquitatis & rectitudinis in natura lineæ, & complexu paris & imparis in natura numeri. omnis enim linea eſt recta vel obliqua. et hoc, quod tulit, eſt differentia accidenF tium per ſe, & quę nõ ſunt per ſe. & ideo, qñ nõ cõſideratur hęc copula, non aduenit nobis illa eſſe per ſe.

Et ideo, dum inueneris accidentia alicuius rei, quę non continentur in genere huiꝰ rei, de qua ꝑdicantur hæc accidentia, dum non ſunt illa ipſi ꝓpria nõ ſunt p ſe huic, de quo prædicantur

Hoc

BARANA

Et poſteaq̃ dixit, ꝙ hæc accidentia ineſſe ſubiectis ſuis eſt neceſſariũ, adduxit cauſam in hoc, & dixit: & vnuſquodq; oppoſitorum, quę ad modũ in linea, aut rectũ, aut curuum, & quę ad modũ in numero, aut par aut par. ſenſus ẽ, atq; ex neceſſitate inſũt ſubiectis ſuis ex parte, qua vnumquodq; ipſorũ cũ oppoſitione ſua comprehendit ſubiectum: & ꝓpea non diſtinguit ꝙ ipſa ſubiectũ diuiſiõe prima abſq; vſitate.

Quemadmodũ curuum & rectũ in nã linę; & vniuerſalitas paris & imparis in natura numeri. & hoc, qñ oĩs linea, aut recta aut curua: & hoc eſt, qđ in memoriam reuocauit de accidẽtibus per ſe & non per ſe. & propterea, ſi non exiſtimabimus in hoc vniuerſalitatem, non habebimus, ꝙ ſint per ſe.

Et propter hoc, cùm inuenerimus accidentia in aliquo, & nõ cõprehendentur in genere iſtius rei, de qua ꝑdicantur hęc accidentia, aut non erunt appropriata eidẽ, non erunt eſſẽtialia huic, de quo prædicantur.

Quod

MANTINVS

Et poſtq̃ dixit, hmõi accidentia neceſſario ineſſe ſuis ſubiectis, attulit huius rei cãm, dicens: vnũquodq; ñ op poſitorũ ineſt ipſi lineę, ſ. vel rectũ, vel obliquũ: & ſi numero vel par, vel impar, hoc ẽ, nõ quidẽ inſunt neceſſariò ſuis ſubiectis, qa vtrũq; eorum cõtinetur in ipſo ſubiecto cũ ſuo oppoſito, & ideo non diuidit in ea ſubiectũ prima diuiſiõe, abſq; illa cõmuni continentia, ſeu amplexu.

Vt eſt cõtinẽtia ipſius obliqtatis & rectitudinis in nã lineę. Et par, & impar in nã numeri. nã oĩs linea vel ẽ recta, vl curua. & hoc, qđ dicit hîc, ẽ ipſa differẽtia, q̃ dat inter accidentia ꝓ ſe, ſeu eſſentialia, & ea, q̃ non ſunt ꝓ ſe, vel eſſentialia: & ideo, ſi nõ conſideret huiuſmodi continentia, & amplexus, nõ ſciemus ea eſſe per ſe.

Ideirco, cũ inueneris aliqua accidẽtia ineſſe alicui rei, & ñ cõtineãtur in genere illiꝰ rei, de qua ꝑdicaſti illa accidẽtia, vel ſi nõ fuerit ꝓpria ei ꝓ ſe, tunc nõ ſunt per ſe, ſeu eſſẽtialia illi rei, de qua prædicaſti ipſa.

Qui-

ABRAM

Hoc autē sic existente, sermo dicens, ꝙ q̄dam accidentia per se sint opposita ī genere cuius sunt, & quędam quæ non sunt opposita, si ille intenderit cōuenientiā suarum conditionum ꝙ sint opposita, esset error, si autem intenderit, ꝙ accidat vni generi dū eius sit plusq̄ vnum oppositum, ꝙ separatū qđ est vni opposito, nō sit separatum, qđ est vni alteri opposito, hoc ē verum, sed per accidēs. prout par & solidus, q̄ insunt numero. par n. inest per se numero, quia numerus, inquantum numerus, partitur in ipsum & eius oppositum.

Et simlr numer⁹ partit̄ ī numerū solidū & nō solidū, numerū vero partiri in solidū & parē fit ꝑ accidēs, & nō sunt ei ꝑ se hoc modo, neq; est modus illorū pōnis fm hāc cōdōnē.

Ex quo autem non expedit ambo opposita esse habitus alterius illorum, prout fit in contrarijs, sed vnum illorum est habitus, & alterum est priuatio, & alterum est affirmatio,

BVRANA

Quod cùm ita sit, sermo eius, qui dixit de accidentibus per se, ꝙ ex ipsis aliqua sunt opposita in genere, cui insunt, aliqua vero non sunt opposita, si vult, ꝙ nō est ex conditionibus suis, vt sint opposita, est error: si vero intelligit, ꝙ accidit generi vni, cū ipsi insint plura opposita, vt separatū, qđ ē in vno oppositorum, non sit separatum, qđ est in alio opposito, est quidem verum, sed est per accidens, quemadmodum par & cubicum, quæ insunt numero: par enim inest per se numero, quoniam numerus, secūdum ꝙ numerus, diuiditur per ipsum & per suum oppositum.

Et cōsilr numer⁹ diuidit̄ in numerū cubicū & nō cubicū, sed diuisio numeri ī cubicū & parē, ē ꝑ accidēs: & n̄ sūt hęc illi ꝑ accidēs ex hac ꝑte: et n̄ ē res, vt ponant̄ fm hāc dispōnē.

Et posteaq̄ nō sequitur, vt ambo opposita ita se habeāt, ꝙ vtrūq; ipsoꝝ sit habitus, quēadmodū se habet res ī cōtrarijs, sed vnū ipsorū est habitus & alteꝝ priuatio, & vnū ipsoꝝ affir-

MANTINVS

Quicunq; ergo dixerit, ꝙ accidētium ꝑ se, aliqua sunt opposita ī illo genere, ī quo existunt, aliqua vero alia nō sunt opposita: si intelligat, ꝙ nō oportet vt sint opposita, errabit ꝓfecto, sed si intelligat, ꝙ cōtingit vt aliqđ vnū genus, si habuerit plusq̄ vnū oppositū, ꝙ illud singulare, seu disperatū īpar, qđ existit in vno oppositorū, nō erit oppositū alteri disperato singulari, qđ in alio existit opposito, tūc ꝓfecto hoc erit verū, sed ꝑ accidēs. vt par & solidū, q̄ ipsi numero insūt. qm̄ par inest ꝑ se ipsi numero. nā numerus, vt numerus, diuidit̄ in ipsum, & in eius oppositū. Similr̄q; numer⁹ diuidit̄ in solidū, et nō solidū.

At, si diuidatur numerus in solidū & parem, hoc fiet ꝑ accidens in ipso, neq; erūt ꝑ se, vel essentialia ipsi hac ratione, neque possunt poni in hac re.

Et, cū non sit necessariū, vt ipsa duo opposita sint vtrūq́, eorū habitus, vt fit in ipsis cōtrarijs, sed vt alterū ipsorū sit habitus, alterū vero priuatio: & alterū eorum affirmatio, alte-

AVRAM

D tio, & alterum negatio: quod cùm latuisset de oppositione paris & imparis, ideo Aristo. loquutus est de pari & impari horum enim duorum oppositio est sm nām oppositi eorum, aut oppōne priuationis & habitus, aut oppositiōe affirmationis & negationis ip se.n. intendebat q̄ non cōprehenderet aliquas
E més, qualis sit horum accidentium oppositio, dum ea inuenim⁹ esse opposita.

Dum aūt dixit: Et cū nō ineſt ei affirmatio, adeſt negatio neceſſariò, intendit, q̄ dū numerus non sit par, neceſſariò est impar, nō par & nō par Et dum dixit: Hæc itaq; sunt per se neceſſariò. Intendit ipſa esse per se
F quid neceſſarium consequens ea.

SVRANA

affirmatio & alterū negatio, & hoc erat occultū in oppositiōe paris & imparis, iō dixit Ariſt. quēadmodū par, & quemadmodū impar. & hoc, qm̄ oppositio horū duorū sm̄ natura oppoſitionis, aut ē oppoſitio priuationis & habitus, aut oppoſitio affirmationis & negationis. & hoc eſt, qđ voluit, vt animaduertamus, qūo ſe hēt oppoſitio in his accidentibus, cùm ſint oppoſita.

Et cū dixit, cū vero non ſit affirmatio erit negatio ex neceſſitate: ſenſus eſt, quòd numerus, ſi non eſt par, erit aut impar aut nō par. cùm vero dixit: hæc igitur ſunt per ſe ex neceſſitate. ſenſus eſt, quòd ex eo, quòd res eſt per ſe, ſequitur vt ſit ex neceſſitate.

MANTINVS

alterūq; negatio. hoc āt nō pateat in oppoſitione paris & imparis, ideo dixit Ariſto. vt par & impar quia natura oppoſitionis horū duorū eſt, vel oppoſitio priuationis & habitus, vel oppoſitio affirmatiōis & negationis. intelligit, p hoc, qa nō aduertit, qualiter oppoſitio inſit his accidentibus, cū inuenerimus ea eſſe oppoſita.

Deſde cū dicit: Et cū nō eſt affirmatio, erit vtiq; negatio ex neceſſitate. intelligit, q̄ cū numerus non eſt par, tūc neceſſariò erit non vt par: vel in ipſo pari, & nō par. D d. hęc itaque ſunt per ſe de neceſſitate: hoc eſt, q̄ ad eſſe p ſe ſequit̄ ipſum neceſſarium.

Contradictio Tomitani.

58 *Animadvertit hic Auer. eam propoſitionem non veram eſſe, quæ dicit, omne per ſe eſſe neceſſarium, eam tamen veram eſſe, quæ dicit, omne neceſſarium eſſe per ſe. Hoc autem admirabitur quiſpiam fortaſſe, cum in text. 7. & in com. 28. dixerint Ariſto. & Auer. neceſſarium vniuerſaliùs eſſe quàm per ſe. cuius fuere exempla apud Philoponum, quòd omnis nix eſt alba, & cornus eſt niger, quæ cùm de omni ſint, ſunt etiam neceſſaria, non tamen per ſe. et ſic videtur male dixiſſe, quod omne neceſſarium ſit p ſe. Præterea, negans per ſe eſſe neceſſarium, oppoſitum dicit eius, quod ſupra ponit in commento. 44. & in Quæſito quarto, vbi vult per ſe, ſine eſſentiale, eſſe conditionem magis proprium quàm ipſum neceſſarium. Vide ſolutionem Tomitani.*

Vniuerſale

ANT. INTER. TEX. XI.

59 *Vniuersale autem dico, quod vtique & de omni sit, & per se, & secundum quòd ipsum. Manifestum igitur, quòd quæcunque vniuersalia, ex necessitate insunt rebus. Per se autem & secundum quòd ipsum, idem. Vt per se lineæ ineſt punctum, & rectum: etenim secundum quòd linea, et triangulo secundum quòd triangulum, duo recti: etenim per se triangulum duobus rectis æquale.* A

Contradictio Tomitani.

59 Colligitur hic, Arist. *affirmare, per se, & secundum quòd ipsum, idem prorsus esse. Oppositum autem deducitur ex Tex. 7. vbi præparans se ad declarandas propositiones necessarias, tria quasi distincta, & seorsum prius à se exponenda proponit. nam dicit, se primum velle de omni, deinde de per se, postremo de vniuersali tractare. quod quidem vniuersale, primum & secundùm quòd ipsum appellat. Aperte etiam Themistius dicit, in hoc. 1. cap. 12. quòd sequa res per se ineſt, non statim officitur vt sit vniuersalis. Et præter hoc, Philoponus id probat hoc exemplo, Isoceles habet tres, quæ est per se, et caret eo, quod est secundum quòd ipsum. Sed vide fol. Tom.* B

ABRAM

T.c.36 Vniuersale autẽ dicitur, quod prædicatur de toto ſubiecto ꝓ ſe ſm quod ipſum primo ens. his itaq; vniuersalis attributis exiſtentibus, ipſum expedit neceſſarium eſſe ſubiecto. & nihil differt dicere prædicatum ineſſe ſubiecto per ſe, & ipſum ineſſe illi primo. pũctus enim ineſt lineæ per ſe, ſimiliter & rectitudo, cũm vtraq; etiã ſint eiꝰ quidditatis, atq; trigoni angulorum ꝗquitas duobꝰ rectis ineſt trigono per ſe, & ſumitur in eius quidditate.

Po-

BVRANA

Dixit Ariſt. Dicit autẽ vſe, cũm prædicatũ ineſt omni ſubiecto, & ꝓ ſe, & ſm quòd ipſum primo. Cũq; hæ ſint conditiones vꝝ, erit ẽt neceſſarium ſubiecto. Et non eſt dꝝia, ſiue dicamus, q̃ hoc p̃dicatũ ineſt ſubiecto ꝓ ſe, ſiue q̃ ineſt illi primo, & hoc, qm̃ pũctus ineſt lineæ ꝓ ſe, & rectum conſiſtetiam: & vtraq; ſiſtr quoq; inueniunt in eſſẽtia ipſiꝰ. & ꝗqualitas angulorũ triangulꝰ duobꝰ rectis ineſt ꝓ ſe triangulo, & accipitur in eſſentia ipſius.

Po-

MANTINVS

T.c.36 Vniuersale autẽ dꝝ illud p̃dicatũ, q̃d de eſt prędicat ſubiecto ꝓ ſe, & ſm q̃ primo ineſt ei. Cum ergo hæc ſit natura & cõditio ipſiꝰ vꝝis, ſeqt igit, q̃d erit neceſſariũ ineſſe ipſi ſubto. Nihil autẽ differt dicere, p̃dicatũ ineſſe ſubiecto ꝓ ſe, vel ipſum ineſſe ei primo. pũctũ enim ineſt lineę ꝓ ſe, et rectũ ſiſtr. etvtrũq; horũ ſumit ſ ei⁹ defiõne, & ẽ ipſũ ꝓ ſe, ſeu eſſẽtiale eorũ. & æqtas angulorũ triãguli duobꝰ rectis ineſt quoq; ꝓ ſe ipſi triãgulo, ſumiturq; ſ eiꝰ ꝗdditate. C

Poſteaq̃

D

ABRAM

Cō. 36 Postquam explicuit quid sit illa ꝑdicatio, quam in hoc libro vocat de oī, & quid illa, quā nominat per se, incepit meminisse de ꝑdicatione, quā vniuersalē appellat. Quę amplectit tres conditiōes. videlicet ꝑdicationem de omni, et ꝑdicationē p se, & eam prędicationem, quę est primo. oē

E n. primū est per se, sed non oē p se est primū.

Et dū dixit: Vniuersale autem dicitur, qđ prædicatur de toto subiecto. intēdit, ꝙ dum nos dicimus in hoc lib. prædicatū vniuersale, intēdamus, ꝙ illud amplectat tres cōditiōes. Quarū vna ē, ꝙ ei⁹ ꝑdicatio sit de oī: hoc est, ꝙ prædicatū insit toti subto, cūctis temporū

F curriculis: & ꝙ ea ꝑdicatio sit p se, & ꝙ illud insit subiecto primo.

Et iā facta est contentio de ꝑdicato primo demfationis quid sit. Quod aūt inuenimus in libro Alpharabij, est ꝙ demfonis primum prædicatū sit illud qđ nō prędicat de genere ipsi⁹ subiecti. Aliq vero dicūt, ꝙ prædicatū primū sit id, qđ nō ꝑdicat de subto ex ea pte, qua est de aliquo alio.

Digressio. Quid nā sit ꝑdicatū primū.

quod

BVRANA

Posteaq̄ exposuit, qđ sit onus, qđ vocant de omni in hoc libro, & quod vocant per se, incipit mentionem facere de onere, quod vocant vniuersale. Et est illud, in quo aggregātur tres conditiones: onus de omni, & onus per se, & subiectū primum: & hoc, qñi omne primū est per se, & nō est omne per se primum. Etinquit:

Dicitur aūt vlē, cùm prędicatū inest omni subiecto & p se. sensus est, ꝙ nos volumus, cū dicimus ꝑdicatum vle I hoc lib. ꝙ aggregent tres cōditiones: quarū vna est, vt sit prędicatū de omni, hoc est, vt insit prædicatum omni subiecto in omnibus temporibus. & sit onus per se, & insit subiecto primùm.

Iam vero acceperunt æqualiter in demonstratione primum & quod ipsum. quod autem inuenitur in libro Abunazaris est, ꝙ prędicatū primò existens in demonstratione, est quod non prædicatur de genere subiecti Et sunt qui dicūt, ꝙ prędicatū primò est, quod nō prædicat de subto ex parte, qua inest rei.

quod

MANTINVS

Posteaq̄ declarauit, Cō. 36 qđ sit ꝑdicatio, quā ipse vocat de oī, & q̄ vocat p se, nūc narrat qđ sit ꝑdicatio, q̄ in hoc libro vocat⁹ vlis, vel vniuersale. q̄ quidem tres amplectit cōditiones. nēpe ꝑdicationē de oī, & ꝑdicationē p se, ac ꝑdicationē primam, seu principalem. nā oē primū, vel principale, est vtiq; p se, sed non omne per se est primum.

Et cū d. vniuersale sit dē illud ꝑdicatū, quod de omni ꝑdicat⁹ subiecto. intelligit, ꝙ cū nos dicim⁹ in hoc lib. ꝑdicatū vle, Itelligim⁹, ꝙ habeat I se tres cōditiones, prima ē: vt illa ꝑdicatio sit de oī, hoc ē, ꝙ ipsum ꝑdicatū insit oī subiecto, omni tēpore. secūda vt illa prædicatio sit per se, tertio vt insit primò ipsi subto.

De primo aūt ꝑdicato ipsius demfonis, q̄d nam sit, disceptati sunt doctores. Id vero, qđ in libris Alpharabij reperit⁹ est, ꝙ primū ꝑdicatū in ipsa demfone est illud, quod nō ꝑdicat de genere subiecti. Aliqui vero alij dicūt, primū prædicatū esse id, quod non prædicatur de subiecto ea ratiōe, qua inest ipsi rei.

ꝙ si

ASRAM

quòd si ita esset, primũ prædicatum esset propriũ subiecto, & ꝑdicatũ de eo immediate.

Sed Aristo. ostendit, ꝙ angulos duobus rectis æquales inesse trigono sit ꝑdicatio primi, cùm prædicatio angulorum æqualiũ duobus rectis de trigono sit per medium, videlicet p esse exteros angulos oppositis interioribus æquales.

60 Præterea, quia si poneremus primum prędicatum esse propriũ, nullum esset primum prædicatum, nisi definitno & differentia & proprium, & sic deijceretur ex demonstrationum prædicatis prędicatio generis & prædicatio accidẽtis communioris subiecto & ꝓprioris genere. Aristo. autem absque vllo dubio adiecit duabus præassumptis conditionibus hanc conditionẽ, scilicet prædicationem esse primam.

Veruntamen inueni mus Arist. sermonem de ea, quæ est prima, manifeste significare ꝙ non intenderit per primũ illud, quod est cõius subto, & si sit ꝓpri' hui' subti genere. illud

SVRANA

quòd si ita est, igit' prędicatũ primò ẽ appropriatũ subiecto, & prædicatum sine medio.

Sed Aristoteles declarauit, ꝙ equalitatẽ angulorum duob' rectis inesse triãgulo est prædicatũ primò: sed prædicatio equalitatis angulorum duobus rectis de triãgulo, est prędicatio per medium, quod est, habere angulos extrinsecos triãguli equales trinsecis.

Amplius, si ponam', ꝙ prædicatum primũ est appropriatum, nõ erit hic prædicatũ primum, nisi definitio & differentia & propriũ: & accidit ex prædicatis demonstratiuis subiectum generis & subiectum accidẽtis vniuersalius q̃ subiectum, qd est magis appropriatũ q̃ genus, & Aristo. voluit conditionem esse propositionũ demonstratiuarum, vt sit primum absq; dubio secundum duas conditiones præcedentes.

Sed sermo Aristo. ꝙ primo ẽ fm ꝙ ipsum, significat manifeste, ꝙ nõ vult per primò id, quod est magis vle, q̃ subiectũ, & si fuerit ẽt magis appropriatũ, q̃ genus illius subiecti. et

MANTINVS

ꝙ si ita res se haberet, A
tũc primũ ꝑdicatũ eẽt ꝓpriũ ipsi subto, & esset ꝑdicatũ Imediatũ.

Sed Arist. probat, ꝙ prædicatio angulorũ æqualiũ duobus rectis de ipso triangulo, est prædicatio prima: sed prædicatio angulorũ equalium duobus rectis, de triangulo inequilatero, est vtiq; ꝑdicatio mediata, & ꝑ mediũ, videlicet, quia angul' B
extrinsecus est æqualis duobus intrinsecis.

Pręterea, si dicam' ꝙ prædicatum primũ sit ipsum propriũ, tũc nullum dabit' prædicatũ, pręter definitionem & driam, ac proprietatẽ. & tũc inter ꝑdicata demonstrationũ nõ dabit' prædicatũ generis, & prædicatũ accidẽtis, quod est cõmunius ipso subiecto, & magis C
propriũ, quàm genus. Arist. vero vult oĩno, ꝙ prædicatio ꝓpõnũ demonstratiuarũ, sit prima, cũ illis duabus alij: cõdõnib' ꝑdictis.

Sed ẏba Aristotelis, quæ dicũt, & fm quod primò inest ei, manifeste ostẽdunt, ipsum nõ intelligere ꝑ ipsum psimũ, id qd est cõius, licet fuerit magis ꝓpriũ q̃ ipsũ gen' illi' subti

qm

ABRAM

D illud enim, quod huiusmodi est, non prędicat de re illa, quatenus primo ineſt ei. ꝙ g deambulatio est homine cōmunior, & illius genere proprior, cū tn non sit verum, ꝙ homo ambulet: ille. n. ambulat ob aliā nām. vt si dixeris, eo ꝙ é pedē habēs. illa itaq; non ineſt primo hoī, tn ille dixit tertiā illi cōditionē esse, ꝙ prædicatū insit subiecto, quatenus est ei primum, i. primū ineſſe. hoc itaq; existente, prædicatum primū nō est subiecto cōmunius, & si non ꝑdicetur de illius genegenere, prout ſuenim⁹ Alpharabium deſcripſiſſe in ſuis libris primum prædicatum.

Quia vero illud, qđ F nō ineſt rei per aliam naturam, contingit illi ineſſe med ate & immediate, omnia enim accidentia, quæ primo insunt rei ill insunt p medium, quę sunt cauſæ, quas illa ſubiecta præcedunt qua de re ſignificatū primi non est immediatę ineſſe, cauſę vero ꝓprie rei: et

BVRANA

& hoc poſuit, quoniā hæc via ipſius, vt non prędicetur de re in eo, quòd ipſum primo in est ſibi. vt in exemplo, ambulatio, quę est vni uerſaliori homine, & appropriatior q̄ gen⁹ ipſius. & non est verū, ꝙ hō fm ꝙ homo ambulet: qm ipſe ambulat ꝓp aliā naturā, ac ſi diceres ex pte, qua est hns pedes igit nō ſeſt primo homini. et iā dixit, ꝙ cōditio tertia é, vt ꝑdicatū insit ſubiecto, in eoꝙ ipſum é primo, hoc est ſ exiſtētia prima. cūq; hoc ita fit, nō erit ꝑdicatū primū vſius, q̄ ſubiectū, & ſi é ita, ꝙ non ꝑdicet de genere ipſius, quēadmodū inuenit Abunazar deſcripſiſſe ſ libro ſuo prædicatum primum.

Sed, cū il'ud, qđ ineſt rei, nō insit ex parte naturæ alterius inerit iā per mediū & ſine medio. et hoc, qm oīa accidentia, quæ insunt alicui inexiſtētia prima, insunt illi p medium. & hæ sunt cauſæ, ob quas propoſuerunt ipſis ſubiecta. qd cū ita sit, non erit intentio primi, quòd insit ſine medio: & fortaſſe cauſæ appropriatæ ei, quod

MANTINVS

qm id, qđ ita ſe habet, non ꝑdicat de re in eo qđ primo insit ei. exempli gratia, ambulatio, ꝙ quidē est cōmunior homine, & proprior genere eius, non é tn verū dicere, ꝙ hō vt hō, sit ambulans. est enim ambulās ꝓp aliā nām, ac ſi dixeris, quatenus habet pedes. ambulatio ergo nō ineſt primo ipſi homini. et tn dixit, ꝙ tertia conditio est, vt ipſum ꝑdicatū insit ipſi ſubiecto, quatenus est primū, i. fm primū eſſe. Et ſi res ita ſe habeat, ergo ipsū ꝑdicatū primū nō erit cōmunius ipſo ſubiecto, licet non ꝑdicet de eius genere. vt videm⁹ Alpharabiū deſcripſiſſe ipſum prædicatum primum in ſuo libro.

At, cū aliq̄d insit alicui rei, et id nō insit rō ne alicuius alterius naturę, illudq; dē inerit ei ꝓ medium, & ſine medio. oīa. n. accidētia, q̄ fm primum eē insunt alicui rei, illa quidē in sunt ei ꝓ mediū. & sūt, ſ. illę cāæ, quas illa accidētia præcedūt. ſi ergo ita res ſe habeat, ergo ipsū primū non erit il ld, qđ ſeſt ſine medio. Cauſæ vero, q̄ sunt ꝓprię alicui rei prædicatione

ABRAM

et primo amplectuntur quòd prædicentur de re prædicatione prima & immediate.

Qui ét intelligit per primam prædicationé prædicatū proprium, qđ non prędicatur per medium, difficile eſt ei ꝙ ſit quæſiti prima prædicatio, prout inuenimus opinari maiorem partem expoſitorum, ac etiam difficile eſt illi conformare hoc exemplo Ariſt. de hoc per ineſſe trigono angulos duobus rectis æquales.

Qui autē ꝑdicauit id qđ eſt primo de eo qđ non ꝑdicat de ſubiecti genere, prout Alpharabi⁹ fecit, putauit id, qđ non eſt primum, ꝙ ſit primum. Iam n. expoſuerat Ariſt. ꝙ primū ſit qđ prędicatur de re aliqua, inquātum hæc res eſt, & ideo veriſimile eſt, ꝙ primū, qđ ponitur cōditio ꝓmiſſarū & quęſitorū, ſit ꝙ illius prædicatio non ſit de ſubiecto ꝓ aliā nām cōplexā, & proprie diſcernit primū adiectū eſſe conditionem premiſſarū demōſtrationis ſimpliciter, ꝙ illius

BVRANA

qđ eſt primo, aggregantur ex ipſis, vt prędicentur de re inexiſtentia prima & ſine medio.

Qui vero exiſtimauit, ꝙ prædicatum primum eſt prædicatum appropriatum, quod nō prędicatur per medium, vix poteſt aſſignare, ꝙ in quæſito ſit prædicatum primum, ſecundū ꝙ ſenſiſſe videtur magna pars expoſitorum, & vix etiā poteſt aſſentiri exemplo Ariſtotelis in hoc, ꝙ anguli triāguli ſunt æquales duobus rectis.

Qui vero fecit, ꝙ primū non prędicatur de genere ſubiecti, quēad modum fecit Abunazar, iā exiſtimauit, ꝙ illud non ſit primum, qđ eſt primum. & hoc qm̄ iam expoſuit primū Ariſt. ꝙ eſt prædicatum de re ſm̄ ꝙ hæc res eſt. & ꝓpe videtur, ꝙ primum, cuius conditionem volumus eſſe in propoſitiōibus et quæſitis, non inſit ſubiecto ex parte naturæ alterius compoſitæ, & appropriat primo, qđ eſt in propōnibus demonſtris ſimpliciter, vt non prædicetur ꝑ medium

MANTINVS

tione prīa, habēt vtiq; A in ſe hæc ſimul: nēpe, vt ꝑdicentur de ipſa re prædicatione prima, & ſine medio.

Quicūq; ergo intelligat, ꝑ primā ꝑdicationē ipſum ꝑdicatū proprīū, qđ non prędicat ꝑ mediū, difficile erit ei credere, ꝙ detur primū ꝑdicatū de aliquo ꝙſito, vt videmus hoc credere plures expoſitorum. Sed difficile eſt B apud me, vt poſſit hęc ſnīa eorū cōuenire exemplo Ariſtotelis, circa hoc, ponentis ineſſe ipſi triangulo habere angulos æquales duobus rectis.

Quicūq; vero intelligat hic ꝑ primā ꝑdicationē, id, qđ nō ꝑdicat de genere ſubiecti, vt opinat⁹ ē Alpharabi⁹, iā opinat id, qđ nō eſt primū, eſſe primū. nā C iā Ariſt. probauit, ipſū primū eſſe id, qđ ꝑdicat de re, quatenus eſt illa res. & iō vī, ꝙ ipſū primū, qđ oportet vt reperiat in ipſis, ꝓpoſitionibus, atq; ꝙſitis, nō debet eē eius ꝑdicatio de ſubiecto rōne alterius naturę cōpoſitę: & dixit, ꝙ ipſum primū, qđ oportet vt reperiat in ꝓpōnibus ipſi⁹ demōſtrationis abſolute, habet

ABRAM

D prædicatio non sit mediãte aliqua causarum subiecti, signis autem satis est prima conditio, quæ non sufficit demõstrationibus simpliciter. Et ideo Aristot. ponit conditionẽ demonstrationum simpliciter, ꝙ sint causæ proximæ proprie.

E

Hinc itaq; ostensum est, ꝙ primum apud Aristo. sit illud, quod prædicatur de re non ꝑ aliam naturã subiectã: hoc est, non ꝑ naturã complexam ęqualẽ illi nãę distinctam à subiecto. ꝓut ẽ ꝑdicatio coloris de corpore.

Ille enim prędicatur de illo mediante superficie, q̃ est ęqualis corpori. & ob naturã cõmuniorẽ subiecto, prout est prędicatio angulorum duobus rectis æqualium de scaleno, quę prædicatur de eo mediante trigono simpliciter, qui est cõmunior scaleno.

F

Deinde dixit: His itaque vlis attributis existẽtib⁹, ipsum expedit necessarium esse subiecto: id est, qñ ꝑdicatio, quã nominamus vniuersa-

EVRANA

dium causæ ex causis subiecti: & si in signis sufficit cõditio prima, non tñ sufficiet hæc in demõnibus simplicibus. & propterea voluit Arist. cõditionem esse demõstrationum simplicium, vt sint per causas propinquas appropriatas.

Igit' iam monstratũ ẽ ex hoc, ꝙ primũ apd Arist. est, qd prædicat' de aliquo, nõ expte naturæ alterius subiecti, hoc est naturæ cõpositæ æqualis, quæ sit nã variabilis in subiectũ, quẽadmodũ ꝑdicatio coloris de corpore.

Ipse enim ꝑdicat' de eo ꝑ supficiẽ tanq̃ medium, & hic est ęqualis corpori, aut nãæ vlioris, q̃ sit subiectũ: quẽadmodum prædicatio angulorũ ęqualiũ duobus rectis de triangulo inęqualiũ laterũ. de ipso n. ꝑdicatur ꝑ triãgulũ tanq̃ mediũ, qui est vlior, q̃ inęquilaterus.

Cũ vero dixit: cũq; fuerit hęc dispõ ipsius vlis, ex necessitate inerit subiecto. hoc ẽ, cũq; subiectũ, qd cognoscimus ꝑ vlẽ in hoc libro, sit

MANTINVS

bet vtiq; hoc propriũ, & peculiare sibi, videlicet vt eius ꝑdicatio nõ fiat ꝑ aliquã cãrum ipsius subiecti: at in demõnibus signorũ, vel Quia, satis ẽ eis illa prima cõditio data: sed in demõnib⁹ absolutis illa non est satis: & ideo Arist. ponit illã aliã cõdõnẽ in ipsis demõnibus absolutis, nẽpe, vt debeãt fieri per causas propinquas proprias.

Ex dictis ergo patet ipsum primũ, iuxta sententiã Aristotelis, esse id, qd ꝑdicat' de ipsa rẽ nõ rõne alicui⁹ alteri⁹ naturæ subiecti, hoc ẽ naturę cõpositę, q̃ a tñc illa nã eẽt æqualis ipsi subiecto, vt ẽ ꝑdicatio coloris d' ipso corpore.

Qñ prędicat' de ipso media superficie, q̃ est ęqualis ipsi corpori, vl' nãę vniuersaliori ipso subiecto. vt prædicatio angulorũ ęqualiũ duobus rectis de triangulo inęqlatero, sit medio triãgulo absoluto. qui qdẽ est vniuersalior, vel cõmunior ipso inęquilatero.

Et cũ. d. cũ ergo hæc sit nã, & cõditio ipsius vlis, sequit' igit', ꝙ erit necessariũ inesse ipsi subiecto, Itelligit, ꝙ cũ illa ꝑdicatio, quã vniuersa-

ABRAM

uersalem in hoc libro, continet, ꝙ ꝑdicatum dicatur de toto subiecto omni tempore, & ꝙ sit p se, & primum, iam exprimit illud eē necessarium subiecto.

Dum aūt dixit: Et nihil differt dicere ꝑdicatū ineſſe subiecto p se, & ipsū ineſſe illi prīo: id eſt, nō ē dria īter dicere ꝑdicatū illius primum, & inter dicere p se, qđ eſt de vna ſpecie ꝑdicatorum p se, quæ eſt illa ſpecies, in qua ꝑdicatū ſumit' in ſubiecti definitione. 61

Et dixit hoc, q̄a hæc ſpecies eſſe primū, eſt vna cum eſſe p se. hic enim eſt mos definitionis & differentiæ, ſ. ꝙ ꝑdicetur de re in eo qđ quid eſt, & immediate, & hoc eſt de his, quæ ſignificant hanc ſpeciē non ingredi genus, neq; generis definitionem.

Eius n. ſententia eſt, nec genus, nec eius definitio eſt ꝑdicatū prima prædicatione: contra id, qđ Alpharabius. genus enim apud eum eſt ꝑdicatum primū, & hoc differt à ſignificato ſecundæ ſpeciei per ſe prædicatorum, id eſt, accidentium, ꝙ ſigni-

EVRANA

ſit vniuerſale, cùm prædicatum dicit' de omni ſubiecto, & in omni tempore, & ſit per ſe, & ſit primum: igitur planū eſt, ꝙ inerit ſubiecto ex neceſſitate.

Et cū dixit: nō ē aūt dria hoc ſermone, ꝙ hoc ꝑdicatū inſit ſubiecto p ſe, & ꝙ inſit ipſi primò. ſenſus ē, & nō eſt dria inter hoc, qđ dicim' primò, & hoc, qđ dicimus p ſe: & hoc ſm vnā ſpecierū ꝑdicatorū p ſe, quæ eſt ſpēs, in qua accipit' ꝑdicatū in diſſiōne ſubiecti

Atqui dixit hoc, qm̄ in hac ſp̄ē aggregatur, ſi eſt p ſe, ꝙ eſt primo ex parte, qua definitio et dria ſunt ſm hanc viā. hoc eſt, ꝙ ꝑdicant de omni re ſm ꝙ ipſū & ſine medio. & hoc ex eo, qđ ſignificat ſup ipſo, non ponit' in hoc ſpecies generis, neque definitio generis.

Et hoc, qm̄ genus & definitio ipſi' nō ſunt ſm opinionē ſuam ꝑdicata ꝑdicatiōe prima: in cōtrariū eius, qđ dixit Abunazar. hoc eſt, ꝙ genus apud ipſum ē ꝑdicatū primū: & hoc in cōtrariū diſpōnis, ꝙ eſt in ſcđa ſpecie ꝑdicatorū eſſentialiū, hoc ē, ꝙ in

MANTINVS

uerſale eē dicimus, in hoc lib. amplectat' ſ hoc, ſ. vt ꝑdicatū dicat' de oī ſubiecto, & omni tpe, & ꝙ ſit p ſe, & ꝙ ſit primū, ſic, p̄fecto ondi tur ipſum eſſe neceſſarium ipſi ſubiecto. A

Et cū d. nihil aūt differt dicere ꝑdicatū ineſſe ſubiecto p ſe, v̄ dicere, ipſū ineſſe ei primò: intelligit, ꝙ nihil differt dicere prędicatū primū, vel p ſe. hoc aūt intelligit' vno ex generibus ꝑdicatorū p ſe. & ē illud, in quo ſumit' ꝑdicatum in definitione ſubiecti. B

Et iō dixit hoc, q̄a hoc genꝰ eſt hoc, qđ ē p ſe, eſt quoq; primū. ppea q̄a hęc eſt nā ipſius definitiōis, atq; ipſi' differētię: nēpe, ꝙ ꝑdicat de ipſa re in eo qđ q.d, & ſine medio. & hinc poteſt apparere, ꝙ in hoc modo nō ingreditur eius genus, neq; definitio generis: C

Propterea q̄a, vt ei' fert ſnſa, ipſū genus, eiusq; definitio nō ꝑdicatur ꝑdicatiōe prima: contrariū quidē ei', qđ dicebat Alpharabius, q ſ. putabat genus eſſe ꝑdicatū primū, & hoc eſt diuerſum ab eo, qđ fit in ſecūdo mō ꝑdicatorū p ſe: nēpe, ꝙ ipſum

* A.L. hac ſpecie.

ABRAM

D significatum p se non est significatū primo.

Et deinde dixit: Punctus. n. inest lineę p se, & similr & rectitudo, cū vtraque ēt sint eius quidditatis. i. qa punctus & rectitudo inest lineę p se, & vtraq; sumunt ī eius definitiōe, & id ē, qd est sigñatū p se de illis, primū itaq; & p se de eis sunt vnū
E sigñatū: silr & rectitudo d̄ linea recta. Et dū dixit: Et ęquitas duobus rectis inest trigono p se: & sumit̄ in ei⁹ quidditate. Intēdit, ꝙ id sit per se fm primū significatū, ex quo sumitur in illius definitione. Dixit aūt hoc, licet ęquitas angulorū trigoni duobus rectis sit quędā trigoni proprietas: quia propria
F instituuntur aliqñ vice differentiarū pluribus in locis, & constāt loco illarum, dum ęstimantur fm formę naturā latēte ipsa forma.

BVRANA

ꝙ ī p̄dicatis essētialib⁹ intētio ei⁹, qd est p se, nō est intentio primi.

Cū ꝟo dixit: & hoc, qm̄ pūctus inest p se, et rectū lineę, & vtraq; cō similr ēt insunt p se definitiōi ipsius. sensus ē. & hoc, qm̄ punct⁹ inest lineę p se, & vtraq; accipiunt̄ in definitione ipsius. & hęc est intentio eius, qd est p se ī illis. igit̄ primo & p se ī ipsis est intētio vna: & similr rectū in linea recta. Cùm ꝟo dixit: & ęq̄litas angulorū trianguli duobus rectis īest p se triāgulo, et accipit̄ in essentia ipsius. sēsus est, hoc ē essentiale ītētioni eius, qd est prīo, vt accipiat̄ ī definitione ipsi⁹. atq dixit hoc: & si ęq̄litas angulorū triāguli duobus rectis fuerit ꝓpriū ex ꝓprijs trianguli, qm̄ propria multis in locis iā obtinēt locū dr̄iarū, & stāt loco ipsarū, cū fuerint existimata d̄ nā forme, et forma fuerit occulta.

MANTINVS

per se in accidentibus essentialibus est idem, qd ipsum primum.

Et, cùm d. punctū. n. inest lineę, et rectū ipsi lineę. & vtrūq; horum sumit̄ in eius definitione. Et ē ipsum p se, seu essentiale. eorū ergo p se & ipsum primū idē est in eis. Simlr̄q; & ipsū rectū de linea recta. D.d. Et ęq̄tas angulorū triāguli duobus rectis inest quoq; p se ipsi triāgulo, sumit̄q; in eius q̄ditate: hoc est, illud est p se in prīo sigñato, vel significat ipsum primū, ꝓpea qa sumit̄ in eius definitiōe. & hoc iō dixit, qa licet æqualitas angulorum triāguli duobus rectis sit vna ex ꝓprietatibus triāguli, tñ cū ipsæ ꝓprietates qñq; fungantur officio differentiarum multis in locis & stant vice ipsarum, cū s. existimantur esse de natura formæ, & ipsa forma fuerit occulta.

Contradictio Tomitani.

60 *Dubitat hic Auer. an vniuersale hic definitum sit proprium & conuertibile. Et ait, quod si dicamus esse propriū et conuertibile, tunc videretur ipsum nō pertinere nisi ad propria & definitiones, qua propter genus ipsum non erit prædicatum vniuersale. quod pro inconuenienti habet Auer. Oppositum autem habet infra in com. 41. vbi damnat Them. qui voluit prædicationem generis esse primam. quocirca ait, genus non posse prædicari primo & vniuersaliter de specie: quoniam non competit vni speciei, quatenus est illa species, sed pluribus. Vide solutionem Tomitani.*

2. Con-

61 *Exponens ea verba Arist. per se & quatenus ipsum idem sunt, vult hæc duo hoc in loco conuerti. Cui sententiæ aduersatur id quod ait in 2. lib. Phys. vbi Auer. exponens definitionem naturæ traditã ab Arist. in qua dixit, naturam esse principium motus primo & per se, dicit ea verba, primum & per se, non esse sinonima & conuertibilia, imo differentia. Nam omne primum, per se est, non autem econtra. idem autem est dicere, primum & quatenus ipsum. quare, si hæc dicit eo in loco differre, & hic idem esse, pugnantia videtur omnino attulisse. Sed vide solutionem Tomitani.* A

T.11 ps *Vniuersale autem est tunc, quando in quolibet, & primò monstretur. Vt duos rectos habere, neq; figura est vniuersale, quamuis est*
62 *monstrare de figura, quòd duos rectos habet, sed non de qualibet figura, neq; vtitur qualibet figura monstrans. quadrangulum enim figura quidem est, non habet autem duobus rectis æquales. æquicrus vero habet quidem quodcunque duobus rectis æquales, sed non primò, sed triangulum prius.*[a] *Quod igitur quoduis primum monstratur duos rectos habens, aut quodcunq; aliud, huic primo inest vniuersale, & demonstratio per se de hoc vniuersaliter est, de alijs vero quodãmodo non per se: neque de æquicrure non est vniuersaliter, sed in plus.* B

Contradictio Tomitani.

62 *Philosophus item diffiniens vniuersale; ait illud esse, quod immediate inest, dum dicit esse id, quod in quolibet & primo monstratur. Sed in calce huius tex. & infra 13. et 14. tex. concludit habere tres inesse triangulo vniuersaliter, quæ tamen mediata est, & demonstrata propositio ab Euclide in 1. Elementorum. vel igitur exemplũ erit falsum, vel ipsa vniuersalis explicatio. Quam contradictionem vidit Thom. 1. Post. cap. 12. & 18. Et Ioan. Gram. in hoc loco. Vide solut. Tomit.*

C

	ABRAM	BVRANA	MANTINVS	
T.c. 37	Vniuersale itaq; est p̃dicatũ, qd̃ dr̃ de toto subiecto primò. qm̃ & si iã notũ sit, ꝙ aliqua figura habeat ęquos duob⁹ rectis, hoc nõ ĩest cuiuis figurę, adeoq; inueniat̃ modus, quo cõmonstremus figurã hr̃e angulos duobus rectis æquales, immo	Dixit Arist. Igitur vl̃e est p̃dicatũ, qd̃ dicitur de omni subiecto & primò. & hoc, qm̃ iã planũ ẽ, ꝙ figurę insunt duo recti, nõ tamen hoc inest cuicunq; figuræ, vt inueniat̃ via, qua monstret̃, ꝙ figuræ insunt anguli ęquales duobus rectis,	Vniuersale aũt est ipsũ p̃dicatũ, qd̃ dr̃ de oĩ subiecto & primò. qm̃ licet notũ sit, ꝙ de figura monstretur duos hr̃e rectos, nõ tñ de qualilibet figura hoc dr̃, eo quia dat̃ via, qua probatur, figurã habere angulos ęquales duobus rectis.	T.c. 37

ABRAM

D immo ostendens & demõstrans hanc rẽ nõ ostẽdit & demõ strat de quauis figura cõtigerit. tetragonus.n. est figura, & tñ nõ hẽt eos angulos duob⁹ rectis ęq̃les. trigonus vero ęq̃ tibiarũ, licet ei⁹ tres anguli sint duob⁹ rectis ęq̃les, tñ hęc dispõ nõ ĩest illi prio,
E inquãtũ est ęquitibiarũ, sed hęc dispõ primõ est trigoni. Res itaq;, cui prio ineſt æqualitas triĩ angulorũ duobus rectis, vel aliud aliq̃d p̃ter hãc, q̃cũq; res illud fuerit, ethoc p̃dicatũ ẽ vł̃e. et vera demõ est illa, cuius est hoc p̃dicatũ. de reb⁹ vero, q̃ sub hoc sunt,
F ut ẽ hãc dispõnẽ ineſſe ęquitibiarũ trigono, nõ fit ſm modũ vł̃is, quatenus illud iam superasset.

SVRANA

ctis, p̃terq̃ q; declarãs & faciens demõ strationẽ de hoc nõ monstrat ipsum, & facit demr̃onẽ suã d̃ quacũq; figura cõtigerit. qm̃ quadrãgulus est figura, & tñ eius anguli non sunt æquales duobus rectis. & triangul⁹ ęq̃later⁹ si habuerit tres angulos æq̃les duobus rectis. sed hęc dispositio nõ ineſt ipsi primô, ſm q; est ęq̃laterus, sed hæc dispõ primò ineſt triãgulo. Res enim, cui ineſt hr̃e tres anguloſ ęq̃les duobus rectis prio, aut quodcunq; aliud p̃dicatũ fuerit, hoc est ſubiectũ vł̃e: sed res, q̃ sunt ſub hoc, quẽadmodũ hanc dispõnẽ ineſſe ęq̃latero, non sunt ſm viã vniuerſalis ex parte, qua sunt in plus.

MANTINVS

Verũ qui ita demonſtrat, atque facit demr̃onẽ de hac re, nõ ostẽdet illud, neq; de mr̃onẽ facit de quacũq; figura contigerit. qm̃ & ipsũ quadrangulũ est figura, cuius tñ anguli non sunt æquales duob⁹ rectis. & triangulus æquicrurũ, licet habeat tres angulos ęq̃les duob⁹ rectis, hoc nõ habet prio, quatenus est ęquicrur⁹, sed hoc primò ineſt ipſi triangulo. Habere aũt tres angulos ęq̃les duobus rectis prio ineſt ei, vel q̃dcũq; aliud fuerit, quidẽ erit vł̃e p̃dicatũ illi. vera aũt demr̃o est illa, q̃ hẽt illud p̃dicatũ. de aliis vero, q̃ sub hac cõtinent, vt q; illõ ĩit ipſi ęquicruro, nõ erit tanq̃ vł̃e, ꝓpea quia in plus se habet.

Cõ. 37. Cũ ſignificatum primi, q̃d est ſpeciei p̃dicatorũ, quę capiuntur in ſubiectorũ deſiõnibus, sit idẽ ſignificato illius, q̃d est p̃ se, prout ostẽdim⁹, dixit: Vł̃e itaq; est p̃dicatum, q̃d dicit̃ de tuto ſubiecto primo,

Posteaq̃ intẽtio eius, quod est primò, est in ſpẽ p̃dicatorũ, quę accipiunt̃ in deſiõnibus ſubiectorũ, q̃ ẽ p̃ ſe dispõ per ſe, quemadmodũ declarauim⁹, dixit: Et vł̃e est p̃dicatũ, q̃d d̃ de omni ſubiecto et primo.

Cũ ſignificatũ ipſius primi in genere p̃dicatorũ, q̃ ſumunt̃ in definitionibus ſubiectorũ, sit idẽ cũ ipſo ſignificato dicto p̃ ſe, vt expoſuimus, ideo dicit: Vł̃e aũt est ipſum p̃dicatũ, q̃d d̃ de oĩ ſubiecto Cõ. 37.

ASRAM

primo.i.q̃ cũ significa
tũ p̃se in illo sit illud,
quod est significatum
primum, satis sunt illi
duæ cõditiones: quarũ
vna est, q̃ p̃dicatũ di-
catur de oĩ. ꝓut prius
descripserat significa-
tũ dicendi de oĩ. altera
aũt est q̃ sit primũ, &
nõ indiget vt adijciat
p̃se, cùm idẽ sit in tali-
bus significatum illius
qd est p̃se, & illius qd
est primũ. hoc autem
ita fit, dũ p̃dicatũ sum
ptũ ſ subiecti definitio
ne nõ fuerit illi⁹ gen⁹,
neq; sui generis defiõ.

Deinde dixit: qm̃ &
si iã notũ sit, q̃ aliqua
figura hẽat ęquos duo
bus rectis, hoc nõ inest
cuiuis figurę. i. ꝓut cõ
iectos, aduecimus cõdi
uoẽm ei illud dici de
oĩ, qm̃, si quíspiã com
monstrasset aliquã fi-
gurã hãc duos rectos,
ille non cõmonstrasset
hoc demonę vſi: qm̃
æquitas angulorũ duo
bus rectis nõ inest cui-
uis figurę, sed aliq̃bus.
& ẽ ac si voluisset oĩn-
dere, q̃ qui demõstra-
ret de figura esse angu
los duobus rectis ęqua
les, illa prædicatio non
esset vniuersalis, & tã-
tominus prima.

Et

BVRANA

primo. sensus est, q̃ cũ
fuerit intẽtio p̃se, intẽ
tio primi, q̃ sufficiunt
ipsũ duę condõnes. qua
rũ vna ẽ, vt p̃dicatum
dicat̃ de oĩ, fm̃ q̃ antea
descripsimus intentio-
nẽ dicti de oĩ: sed a aũt,
vt sit prõ. & nõ oportet
in hoc, vt sit per se.
& hoc, qm̃ intẽtio p̃se
in ipsis & primũ sunt
vnũ. atqui hoc ita erit,
cùm prædicatum, qd
accipitur in definitione
subiecti, non fuerit genus, neq; definitio generis.

Cùm vero dixit: &
hoc, qm̃ iam planũ ẽ,
q̃ figuræ insunt duo
recti, non tñ hoc inest
cuicũq; figuræ. sensus
est, quemadmodũ ex
iſtimo, asqui posuim⁹
cõditionẽ, vt sit dictũ
de omni. qm̃, si mon-
stratũ fuerit, q̃ figura
habet duos rectos, hoc
non fuit monſtratum
monſtratione vſi, ꝓ-
pterea q̃ æqualitas an-
gulorũ duobus rectis
non inest cuicunq; fi-
guræ, sed aliquibus. &
hoc, ac si velit mõstra-
re, q̃ ostendere angu-
los æquales duobus re
ctis inesse figuræ, non
est vniuersale, nedum
q̃ sit primò.

Et

MANTINVS

cto, & primò: hoc est, A
cũ significatum ipsius
qd est p̃se, sit idem, qd
significatũ ipsius pri-
mi, iõ satis sũt hę duæ
cõdõnes: nẽpe, altera ẽ
vt ipsum p̃dicatũ dica
tur de oĩ, vt paulo an-
te descripserat ipsũ di-
ci de oĩ, altera vero vt
sit primũ. & nõ sit op⁹
in hoc, vt dicat̃ q̃ sit p
se: ppea qa dici p̃se, &
dici primũ in eis ẽ idẽ
profectò: hocñ ita fit, B
cũ ipsum p̃dicatũ qd
sumit ſ definitiõe sub-
iecti, non fuerit genus,
neq; defiõ generis ei⁹.

Et iõ d. qm̃ licet no-
tũ sit, q̃ de figura mo-
streur duos habere re
ctos, nõ tñ de qualibet
figura hoc dſ. Hic aũt,
vt arbitror, stelligit, q̃
cũ hãc dicimus, vãã cõ
ditionũ eius esse, vt di
cat̃ de oĩ, ideo ita dici- C
mus, quia, si aliqs mõ-
straret figurã aliquam
habere duos rectos, nõ
mõstrat vtiq; illã vſi,
qa habere angulos ęq̃-
les duobus rectis nõ in
est cuiuis figuræ, sed
alicui earũ. ac si velit ꝓ
bare, q̃ qui vult ostẽdere habere angulos
ęquales duobus rectis
inesse ipsi figurę, non
erit vtiq; illa ostensio
vniuersalis. tantũ ab-
est vt sit prima.

L iuj Sed

ABRAM

D Et, postq̃ cõmonstratio particularis ẽ possibilis, hoc est, ꝙ ostendat, ꝙ quędã figurę habẽt suos angulos duobus rectis ęquales. & dixit hoc, quia ipse inueniet modũ ad ostendẽdũ figuram habere angulos duob⁹ rectis ęq̃les. sed ostendens & demõstrãs hãc rẽ nõ oñdit, & demõstrat illam de quauis figura. tetragonũ. n. ẽ figura, & tñ nõ habet eius angulos duobus rectis æquales
E i. quia angulos eẽ duobus rectis ęquales, & si possit hoc ostendi de quibusdam figuris, tñ ostensio huius de figura non est vſis ostẽsio. tetragonũ. n. & cætera alia ab eo sunt figuræ, & tamen non habent suos angulos duobus rectis æquales.

F Et intendit ꝓ hoc uotificare, ꝙ demonstratio nõ sit particularis, & ideo adiecit illi conditionẽ, ꝙ sit dictũ de omni. hoc vero ita sit, qm̃ nã particularis, in quantum est particularis, non decernit esse rem illi propriã: hoc est, ꝙ qn̄ dicimus, ꝙ quædam figuræ habẽt suos angulos duobus rectis æquales, & si sit vera,

BVRANA

E:, qm̃ mõstratio particularis est possibilis, hoc est, vt monstretur, ꝙ aliqua figura habet angulos ęquales duobus rectis, dixit: & hoc vt inueniat via, qua monstret, ꝙ figuræ insunt anguli ęquales duobus rectis, prætereã ꝙ declarans & faciens demſonẽ de hoc, non mostrat ipsum, & facit demſonẽ suã de quacunq; figura cõtigerit: qm̃ quadrangulus est figura, & tñ eius anguli non sunt ęquales duobus rectis. sensus est, & si põt monstrari hoc de aliqua figura, non tñ erit monstratio hæc de figura monstratio vniuersalis, quoniam quadrangulus & alia sunt figuræ, non tñ eius anguli sunt æquales duobus rectis.

Atqui voluit, ꝙ sciamus per hoc, ꝙ demſo non est particularis. & propterea posuit conditionem, vt sit dictũ de omni: atqui est hoc ita, qm̃ natura particularis ſm ꝙ est particulare non enuntiat aliquid appropriatũ de ipso: hoc est, ꝙ aliqua figurarũ habet angulos æquales duobus rectis. ꝙ si est verũ, non erit

MANTINVS

Sed, cũ ipsa particularis ostensio sit possibilis, videlicet qua oñditur aliquã figurarũ habere angulos æquales duobus rectis, iõ dixit post hoc: eoq; da⁹ via, qua probat, figurã habere angulos æquales duobus rectis. verũ q ita monstrat atq; facit demſonẽ de hac re, nõ ostẽdit illud, neq; per ipsam demſonẽ facit de quacunq; figura cõtigerit. qm̃ & ipsum quadrangulũ est figura, cuius tñ anguli nõ sunt æquales duob⁹ rectis. id est, licet de aliqbus figuris possit mõstrari, habere angulos æquales duobus rectis, tñ hmõi ostensio non erit vſis de ipsa figura, vt de quadrangulo & reliquis figuris, q̃ non habent angulos æquales duobus rectis.

Voluit tñ per hoc indicare nobis, ꝙ ipsa demſo nõ erit particularis: & iõ in eius conditione subiecit, vt dicat de omni, & hoc iõ fit, quia nã ipsius particularis, quatenus est particulare, nõ enũciat in esse ei aliquid particulare, seu ꝓpriũ. hoc ẽ, ꝙ cũ dicim⁹, aliq̃s figuras hſe angulos æquales duob⁹ rectis, licet sit verum,

ABRAM

vera, tñ hæc prædicatio non est finita, neq; p se. pars enim, vt pars est, non decernit hoc, esse aũt demõstratiuũ ꝓdicatũ huius cõditionis, ꝙ sit primũ; est id, quod ipsum decernit, ꝙ eius cõmonstratio non sit particularis.

Postquam aũt ostendit particularem commonstrationẽ nõ esse primam, hoc est dicere aliquarum figurarum anguli sunt duobus rectis æquales, dixit: trigonus vero æquitibiarum, licet eius tres anguli sint duobus rectis æquales, tamen hæc dispositio non inest illi primò, inquantum est æquitibiarũ. Idest prædicatio vero angulorũ duobus rectis æqualiũ de trigono æquitibiarum, licet sit prædicatio de toto subiecto, non est de subiecti parte, prout fuerat eius prædicatio de figura: tamẽ deest illi de prædicatione, quæ I hoc libro vniuersalis prædicatio vocatur, esse prima: prædicatio enim angulorum duob⁹ rectis æqualium non est trigoni æquitibiarum inquantum est æquitibiarum trigonis.

Et

BVRANA

erit existentia prædicationis determinata, neq; per se: qm̃ particulare, secũdum quòd particulare, non enuntiarur. & inteliigemus de prædicato demonstratiuo, quòd sit primum, cum iudicamus, quòd eius monstratio non sit particularis.

Et, postea q̃ monstrauit, ꝙ ostensio particularis nõ est prima, hoc est oratio dicens, ꝙ aliqua figura habet angulos æquales duobus rectis, dixit: & triangulus æquilaterus, si habuerit angulos æquales duobus rectis, sed non inerit hæc dispositio ipsi primò, scm ꝙ est æquilaterus. sensus est, & fortasse prædicatio æqualitatis angulorum duobus rectis de triangulo æquilatero, & si fuerit etiam prædicatio de omni subiecto, non de aliquo subiecto, quemadmodum prædicatio de figura, deficiet à subiecto, ad vocat hoc I libro onus vniuersale, qđ est primò. & hoc, quoniam æqualitas angulorum duobus rectis, nõ inest triangulo æquilatero primum: quoniam nõ est omnis triangulus æquilaterus.

Cum

MANTINVS

uersũ, non est scm esse determinatũ, neq; per se. quia particulare, vt particulare, non enunciat hoc. & cũ vna ex conditionibus prædicati demõstrationum sit vt sit primũ, ideo iudicauit, ꝙ eius ostẽsio non erit particularis. A

Et, posteaq̃ declarauit ꝙ particularis ostẽsio nõ sit prima, videlicet vt q̃ dicit, aliquæ figuræ habẽt angulos æquales duobus rectis, dicit: & triãgulus æquicrurũ, licet hẽat tres angulos æquales duobus rectis, hoc nõ hẽt primò, quatenus ẽ æquicrurus. hoc est, habere aũt angulos æquales duobus rectis, licet ꝓdicat de triangulo æquicruro, tñ hmõi ꝓdicatio, licet sit de oĩ subiecto, & nõ de aliquo subiecto, vt cũ prædicet de figura, nihilomin⁹ deficit à ꝓdicatione, quã in hoc libro vocat vniuersalẽ, ꝙ sit prima, vt ꝙ insit ei primo. qm̃ hẽte angulos æquales duob⁹ rectis est ꝓdicatio, q̃ non inest primo ipsi triãgulo æquicruri. qa hoc nõ inest ipsi triangulo æquicruro, quatenus est triangulus æquicrurus. B C

Et

ABRAM

D Et deinde dixit: Sed hęc dispō primò est trigoni. idest, sed prædicatio angulorū duobus rectis æqualiū est prima p̄dicatio de trigono simplr̄: hæc enim ē trigoni inquantū trigonus est. Et deinde dixit: Res itaq;, cui primo inest ęqualitas triū angulorū duob' rectis, vel aliqd aliud præter hanc, quęcūq; res illud
E fuerit, hoc prædicatū est vl'e. i. constito hoc, res itaq;, cui inest suorum angulorū æqualitas duob' rectis, aut aliquod aliud prædicatū, q̄cūq; res sit illud prædicatū, primo esse, hoc prædicatū est illi vl'e. & dū dixit ei hoc p̄dicatū est vl'e, est rn̄sio.

Et dum dixit: vel aliquid aliud præter hāc, quęcunq; res illud fuę
F rit, intendit aut quodcunq; prædicatū aliud ab æqualitate duob' rectis, & posset esse, hoc p̄dicatū ē ei vl'e suppositum & appositū, ac ēt posset eē qd̄ dixit hoc p̄dicatū p accn̄s, q̄ sit ei vl'e, rn̄sio primi suppositi, hoc est, qn̄ dixerat, Res itaq; cui prīo &c.

Deinde dixit: Et vera demonstratio est illa, cuius est hoc prædicatū,

BVRANA

Cùm vero dixit: sed hæc dispō inest triangulo primum. sensus est, sed prædicatio, q̄ anguli sūt ęquales duobus rectis, est vtiq; prędicatio primò de triangulo simplr̄. & hoc, qm̄ inest triāgulo, sm̄ q̄ triangulus. Cùm vero dixit: res enim, cui inest habere tres angulos æquales duobus rectis primò, aut quodcunq; aliud fuerit, hæc est subiectum vl'e. sensus est, & cùm responsum fuerit hic, q̄ res, cui inest habere angulos æquales duobus rectis, aut aliud ex prædicatis, quodcunq; fuerit ex prædicatis prædicatiōe prima, est subiectū vl'e: hæc est rn̄sio.

Cùm vero dixit: aut aliud quodcūq; fuerit, intelligit, aut aliud ab ęqualitate angulorum duob' rectis, qd̄cunq; p̄dicatū fuerit. Et arbitrat' est, q̄ sit hoc p̄dicatū vl'e ipsi principiū & expō, & arbitrat' est ēt, q̄ cū dixit: hoc prædicatum per accidens, vt sit vl'e ipsi, est respōsio prīcipij primi, hoc est, quod dixit:

Dispositio. quā dixit, & demonstratio vera, quæ inest illi, quemadmodū

MANTINVS

Et ideo dicit: sed hoc primò inest ipsi triāgulo. idest, sed hēre angulos æquales duobus rectis, vtiq; p̄dicatur primò de ipso triangulo absoluto, seu simplr̄, ppea q̄a hoc inest ipsi triāgulo, quatenus est triāgulus. d. d. Habere aūt tres angulos æquale duob' rectis, primo īesse ei, vel aliqd aliud fuerit, illud quidē erit vl'e prædicatū illi. hoc ē, his sic firmatis, illud quidē, quod hēt angulos æquales duobus rectis, vel aliquod aliud p̄dicatorū, quodcunq; fuerit illud, si insit primò, tūc illud prędicatū erit ei vl'e. & id quod dicit illud p̄dicatū, erit vl'e ei, ē qdē rn̄sio ipsa.

Et p id, quod dicit, vel quodcūq; aliud fuerit illud, intelligit vel p̄ter hēre angulos æquales duob' rectis, quodcūq; aliud fuerit prędicatū. posset tū exponi q̄ id, quod dicit, illud p̄dicatum erit vl'e ei, sit initiū sermonis: vel forte id, qd̄ dicit, illud prędicatū per accidēs, quod est vniuersale ei: est responsio initij primi: *a. l. non

Scilicet ē illud, quod postea subiūgit dicēs: vera aūt demōstratio est illa, quæ hēt illud præ-

ABRAM

eatum, ideſt primum. Intẽdit per [verã] illã, quæ eſt demonſtratio ſm ſe, & eſtimatur ꝙ ſit demonſtratio, quia non vera eſt, quæ eſtimatur eſſe demonſtratio, cùm nõ ſit demonſtratio. hoc autem ita fit, qa prædicatio, quæ non eſt prima, eſt prędicatio, cui admiſcet quod eſt per accidens, id autem, quod eſt per accidens, ſemper deijcitur à demſonibus.

Et dum dixit: de rebus vero, quæ ſub hoc ſunt, prout eſt hanc diſpoſitionẽ ineſſe æquitibiarum trigono, nõ fit ſm modũ vñs, quatenus illud ita ſuperaſſet. Intendit, ꝙ ſpecies, quę ſunt ſub hoc. i ſub trigono, ꝓut eſt æquitibiarum trigonus, ineſſe hanc diſpõnem. i. angulorũ ęqualitatem duobus rectis, non ineſt illi, neq; prędicatur de eo ſm modũ prædicationis, quã vocamus vniuerſalẽ in hoc lib. qm̃ hoc prædicatum ſuperaſſet ipſum ſubiectum: hoc eſt, ꝙ eſſet vñus illo. quando aũt eſt vñus illo, nõ fit prędicatũ de ipſo, niſi per accidẽs, ponitur enim per ſe nãm ſibi æquali. ſicq;

BVRANA

modũ hoc prædicatũ hoc eſt primũ. & intelligit per verã, quæ non eſt demonſtratio p ſe: & exiſtimat de ipſa, ꝙ eſt demonſtratio: qm̃ nõ eſt verũ, quod exiſtimatur de ipſa, ꝙ eſt demſo, & non eſt demõſtratio. Atqui hoc eſt ita, qm̃ prædicatio, quæ non eſt prima, eſt prædicatio, cui permiſcet illud, quod eſt per accidẽs, & quod eſt per accidẽs, elongatur à demonſtrationib⁹ ſemp.

Cùm vero dixit: ſed res, quæ ſunt ſub hoc, quẽadmodum hoc ineſſe æquilatero, non ſunt ſm viam vñs ex parte, qua eſt in plus. ſenſus eſt, atqui ſpẽs, quę ſunt ſub hoc, ideſt triangulo, quemadmodum triangulus æquilaterus, nõ habent hãc diſpoſitionem, hoc eſt ęqualitatem angulorũ duobus rectis, neque prædicant de ipſo prędicatione, quæ vocatur hoc ſ libro vniuerſale: quoniam hoc prædicatum eſt in plus q̃ ſubiectum, hoc eſt magis vñs, q̃ ipſum. Cũq; hoc ſit vñus, q̃ ipſum, non erit prædicatũ de eo, niſi per accidẽs: qm̃ ſm quod ipſum nomẽ eſt ęquale ei, qđ eſt p ſe

MANTINVS

prædicatũ, ſ. primum. A
& p veram, intelligat, quæ nõ eſt p ſe demõſtratio, exiſtimat tñ, ꝙ ſit demſratio vera. illã inquã putant eſſe demonſtrationẽ, cùm tñ nõ ſit demõſtratio. & hoc ideo fit, qa illa prædicatio, quæ nõ eſt prima, eſt quidẽ prędicatio, in qua admiſcet aliquid p accidẽs. id vero, quod eſt p accidẽs, debet perpetuò abijci B procul à demſonibus.

D.d. De alijs vero, q̃ ſub hoc cõtinent, vt ꝙ illud inſit ipſi æquicruro, non erit tanq̃ vñe. ppea quia in plus ſe habet: hoc eſt, illæ autem ſpẽs, quæ continentur ſub hoc, ſ. triangulo. vt eſt triãgulus æquicrurus, dico ꝙ hẽre angulos ęquales duobus rectis, hoc vtiq; nõ ineſt C ei, neq; prædicatur de ipſo eo modo prædicatiõis, quẽ in hoc libro vocamus vñem. ppea quia hmõi prædicatũ in plus ſe hẽt q̃ ſubiectum, atq; excedit ipſum, quod ſ. eſt vñus & cõmunius eo, & cũ ſit cõmunius ipſo, non prædicabit de eo niſi p accidens, quia excedit p ſe naturã, quæ eſt ei ęqualis, cùm tñ vna ex

con-

ABRAM	SVRANA	MANTINVS
D sicq; apparet quod de conditione primi hic, sit esse proprium.	se fm naturā. vt ergo ex cōditionib⁹ primi esse, vt sit appropriatū.	cōditionibus ipsius primi videatur esse, quod sit proprium.

Contradictio Tomitani.

63 *Explicans Auer. tex. Aristotelis* XI. *in quo dicitur habere tres non competere vniuersaliter equicruri, reddit causam, quia haec demonstratio esset particularis. & ob id addit demonstrationem non posse esse particularem. Contrarium autem habet infra com.* 160. *sive in tex.* 39. *quo in loco disputat cum Arist. vtra sit melior, demonstratio vniuersalis vel particularis: & concludit demonstrationem particularem non esse abijciendam ab hac arte. Vide solutionem Tomitani.*

Quot modis circa praedicatum Vniuersale Primum errare contingat: quoq; modo ipsum verè cognoscatur. Cap. 5.

E ANT. INTER. TEX. XII.

* Aliq cō-e. singula re. aut fin gl'aria, sed forte ea v̄ ha. aut fin gl'aria, addita fuer.

Oportet autem non latere, quòd plerunque contingit peccare, & non esse, quod monstratur primum vniuersale, secundum quod videtur monstrari vniuersale primum. Decipimur autem hac deceptione, a quando vel nihil sit accipere superius praeter singulare. *Vel sit quidem, sed innominatum sit in rebus specie differentibus.*

Primus error.

* Secūdus error.

T.c.38 Expedit iā nobis, ne subduca mur et sę pe aggrediatur nos ignauia, quādo iam

F oſtēderemus ipſum vniuerſale, & putaremus non oſtendiſſe illud: & qñ non oſtēderimus ipſum, & putarem⁹ iam illud oſtendiſſe. Contingit enim aliquando nos ſubduci, qñ oſtēdimus diſpōnē vſem reb⁹, quę ſunt particulares, cū non inueniat̄ vlla res ſuperior, quæ illā contineat, & nos putamus

Dixit Ariſt. Oportet aūt, vt non decipiamur, & inuadat nos aliqñ deceptio, cū mōſtramus vſe, & exiſtimamus nō monſtraſſe ipſum.

Tunc enim accidit, vt decipiamur, cùm monſtramus diſpoſitionem vſem de rebus particularibus, quæq; ita ſe habent, q̄ ipſis nō ineſt aliquid ea comprehendens: & exiſtimem⁹ nos

Inquit Ariſt. Oportet autē ne decipiamur, & ſi ipſam incidam⁹ ignorantiam, qñ plerumq; cōtingit peccare, cū pbamus aliqd ineſſe alicui vſr, & illud non ineſſe vſr exiſtimemus: & econtra, cū qppiā alicui ineſſe nō pbem⁹, & illud probaſſe credamus. Qñ contingit nos peccare, cùm probamus aliquid de ipſis reb⁹ ſenſibilib⁹ particularib⁹, quæ non hñt aliqd ſuperius,

T.c.38

qd

ABRAM

mus nō oñdisse vſe. Ac ēt contingit nos ſubduci, qñ oſtendimus aliquā diſpōnē de multis rebus ſpecie differentibus, & putamus iam oſtendiſſe vſe, dum non oſtenderimus illud, ex quo neſcim⁹ rem illis vſem, cui hęc diſpoſitio eſt vſis.

Cō. 38 Dixit: Expedit iam nobis ne errem⁹, & adueniat nobis ignorantia contraria vni & eidem rei, quòd oſtendamus aliqd alicui inesse vniuerſaliter, cùm eſtimemus illud non eſſe vſt illius, aut contrarium, ſ. q oſtendamus aliquid alicui inesse, cū non ſit ſm modum conſuetum vniuerſale, quod deſcripſimus, & nos putemus illud eſſe ſm illum.

Et dum dixit: Cōtingit enim aliquādo nos ſubduci, qñ oſtendimus diſpōnem vſem: vſq; ibi, & nos putam⁹ non oſtendiſſe vſe. Intendit, q ſā contingat nos errare, qñ oſtendimus aliquid de rebus ſenſatis particularib⁹, quarū non eſt niſi vnū indiuiduum, & putamus

DVRANA

nos non monſtraſſe vſe. Et accidit ēt, vt decipiamur, cū mō ſtramus diſpōnem aliquā de rebus multis diuerſarū ſpecierum, & arbitramur nos monſtraſſe vſe, cùm tñ non mōſtrauerimus ipſum, propterea q neſcimus rem vſem ipſis, cui hæc diſpō eſt vſis.

Dixit: Iā vero oportet, vt nō errem⁹, & cō prehēdat nos ignorantia contraria in re vna ſm diſpōnem ipſius. & hoc, cū mōſtram⁹ aliqd ineſſe alicui p viā vſis, & exiſtimam⁹, q nō eſt ſm viā vſis, aut cōtrariū huius, puta q mōſtrem⁹ aliqd ineſſe alicui, quod tñ non eſt ſm viā cōſuetam vſis, quod deſcripſimus: & exiſtimamus, quòd eſt ſecundum ipſum.

Cū vero dixit: tūc. n. accidit nobis, vt decipiamur, vſq; ad id qđ dicit: & exiſtimamus nos nō mōſtraſſe vſe. ſenſus eſt, q accidit nobis aliqñ deceptio, cū mōſtram⁹ aliqd de aliqb⁹ ſenſibilib⁹ particularib⁹, ex q bus non eſt niſi vnicū indiuiduū, & exiſtimamus nos nō mon-

MANTINVS

qđ ea cōtineat. nos aūt credim⁹ nō probaſſe vſr. Et qñq cōtingit nos ꝺcipi, qñ probauerim⁹ aliqd de pluribus reb⁹ ſpecie diuerſis, ac exiſtimem⁹ oſtēdiſſe vſe, cū nō oſtēderimus, qm̄ neſcim⁹ qd ſit illis vniuerſale, ī quo hoc contineatur. A

B

Inquit: oportet autē Cō. 38 ne decipiamur, qm̄ plerunq; contingit peccare, cùm probamus aliquid ineſſe alicui. vniuerſaliter, & exiſtimemus non ineſſe illud vniuerſaliter, ſeu de oī. vel econtra, uempe vt probem⁹ aliqd ineſſe alicui, quod tñ non ſit ſm vſum vſem, quod paulò ante deſcripſimus, cùm tñ nos creda C m⁹ ipſum dici de ipſo.

Et dicit: quoniam cōtingit nos peccare, cū probamus aliquid de ipſis rebus ſenſibilibus particularibus, in quibus non reperitur niſi vnum ſingulare. & credimus non probaſſe illā

AVERAM

D minus hanc rem nó ostēdi vlt. Et hæc quidem sunt indimidua, quib' non inuenitur species, quæ prædicet de illis.

Et illud intendit dum dixit: cum non inueniatur vlla res superior, quæ illam contineat intendit, quod nó inueniatur illis natura, quæ ea contineat, cum de illis non inueniatur nisi vnum indiuiduum tantum. Deinde dixit: Et nos putamus nó ostendisse vniuersale, idest, quod demonstrato quæ in sensu inuenitur de talibus indiuiduis, est vniuersalis, tamen aliquādo errāmus, & putamus nos nó cōmonstrasse vlt.

E

Hmus autem erroris causa est, quia apud nos hæc commonstratio est similis cōmonstrationi, quæ instruitur de vno singulariū, quorum sunt plura q̄ vnū individuum, quibus scilicet inuenitur natura ea continens.

F

Postq̄ aūt meminit de locis erroris, qui nobis euenit dū cōmonstrauim' ipsum vlt, & putamus non cōmonstrasse ipm, vt illū caueam', cœpit mētionē facere de loco erroris, q̄ huic est cōtrarius: vi delicet,

BVRANA

mōstrasse hoc sm vlt vlis: & hæc sunt indiuidua, in q̄b' nó inuenit̄ spēs, q̄ de ipsis p̄dicet. & hoc est, quod volunt

Cū dixit: q̄ ipsū non inest aliq̄ ea cōprehendens. sensus est, q̄ non inuenit in ipsis nā ea cōprehendēs, qm ipsis nó inuenit̄ nisi indiuiduum vnū, & hoc est, quē admodū sol & Luna & Terra, & reliqua indiuidua, in q̄b' non inuenit̄ nisi indiuiduū vnū. Cū vero dixit: & existimem' nos nó mōstrasse vlt sensus ē, q̄ demōstro, quā cōstituimus sup exēplo horū indiuiduorū, est vlis: sed tam errauimus & existimauimus nos nó mōstrasse vniuersale.

Cā vero istius erroris est, qm vī nobis in hac mōstratione, hoc est mōstratione, q̄ cōstituit sup aliquo indiuiduorū, i hoc inquā inueniri plura vno indiuiduo: & hæc sunt, in quibus inuenitur natura cōprehendens ipsa.

Et posteaq̄ narrauit locū erroris, qui accidit nobis, cū mōstrauimus vlt, & existimamus nos nó mōstrasse ipsum, incepit narrare locū erroris, q̄ est huic cōtrarius: & hic est, qñ non

MANTINVS

illam rem vniuersaliter: & illa quæ sunt, ipsa indiuidua, quæ non habent speciē, quæ de eis prædicetur

Et hoc suslingebat cū dixit: quæ nó habēt aliquid superius, quod ea cōtineat, hoc est, q̄ nó habēt naturam ample ctentē ea, quæ non habent plusq̄ vnū indiuiduū, vt est Sol, Luna, Terra, & reliqua indiuidua, ex quibus nó reperit̄ nisi vnū tm indiuiduū. & cū dicit: nos nisi credimus nó probasse vlt: intellige, q̄ illa demōstratio, q̄ fit de hmōi indiuiduis, dī vlis: sed nos forte decipimur, q̄a credim' nos non probasse vlt.

Et hui⁹ erroris causa est, quia nos opinamur hmōi probationem fieri de vno indiuiduorū, & q̄ illæ spēs, quæ habent plusq̄ vnū indiuiduū, habent naturā cōem, quę illa amplectitur indiuidua.

Et posteaq̄ narrauit locū erroris, qui fieri nobis cōtingit, cū probamus vlt, & credim' nō probasse ipsum, vt præcauemus ab hoc, narrat locū erroris, q̄ est huic cōtrarius: nē

pe

ABRAM

delicet, qñ nõ cõmonstram⁹ vl̃e, & putamus iã ipsum cõmõstrasse.

Et dixit: Ac ẽt contingit nos subduci, quãdo ostendimus aliquã dispositionẽ de multis, i. differẽtium naturarũ, & differentium artiũ. prout cõmonstramus æqualitatẽ de magnitudine & numero & tẽpore. Dum enim commonstrat æqualitas de magnitudine in scientia Geometrica, gratia exempli, putamus nos iam cõmonstrasse vniuersale, hoc est cõmonstratione, quæ fit fm modum vniuersalem, cum non cõmonstraremus fm illum.

Et similiter Arithmeticus putat, dum hanc cõmonstrauerit de numeris, cum non sit ratio, qua aliquis putet hæc, ex quo ęquitatem inesse æquis magnitudinibus nõ est inquantum sunt magnitudines: æquitas enim inest numeris, & temporibus, atq; motibus, & non inuenitur in vllo istorum vniuersaliter.

Deinde dixit: Ex quo nescimus rẽ illis vl̃em, hęc dispositio est vl̃is. idest, res aũt ita se hẽt in hmõi quæsitis, quia commonstratio de his rebus

BVRANA

nõ mõstrauimus vl̃e, & existimamus, ꝙ iam monstrauerimus ipsũ.

Et inq̃t: accidit, vt decipiamur, vsq; ad finẽ eius, qd scripsimus. sensus est: iã vero accidit nobis, cũ mõstrauim⁹ dispõnẽ aliquã de reb⁹ multis, hoc est diuersis naturis, & artibus separatis: quẽadmodum si mõstremus ęqualitatẽ de magnitudine & numero & tpe. Qm̃, si mõstrauerim⁹ ęqualitatẽ de magnitudine, ĩ scia, puta Geometriæ, existimamus nos iã monstrasse vl̃e, hoc ẽ monstrationẽ, quæ est fm viam vl̃is, & nos tñ nõ monstrauimus ipsum.

Et consilr existimabit de numero, si monstremus hoc de numeris: & non est dispõ de omni eo, vt existimet vnũ ipsorũ cũ hoc: qm̃ æqualitas nõ inest magnitudinib⁹ æqualib⁹ in eo, quo sunt magnitudines: qñ æqualitas inest numeris & tpib⁹ & motibus, & tñ non inest vni istorum fm viam vniuersalis.

Cũ vero dixit: qm̃ nõscimus rẽ vl̃em ipsis, ꝙ est hæc intẽtio vl̃is. sensus est, atq; se hẽt res ita in his exẽplis q̃sitis, qm̃ nõ erit mõstratio ĩ his rebus

MANTINVS

pe, vt cum non probamus vl̃r, & credam⁹ vl̃r ꝓbasse. Et ideo dicit: A

Et qñq; cõtingit nos decipi, & vsq; in finem dicti idest, & qñq; accidit nobis, cũ probam⁹ aliquid de pluribus rebus, variarũ scilicet naturarũ, atq; artium distinctarũ. vt cum probamus ęquale de ipsa magnitudine, & de numero, ac de tempore. Qm̃, cũ probat ęquale de ipsa magnitudine in scia Arithmetrica exẽpli gratia, opinamur nos probasse vl̃e, hoc est, expõne, quæ vl̃r fit, cum tamẽ non exposuerimus illud. B

Identidẽq; opinabit ipse Arithmeticus, cũ id de nũeris ꝓbat. sed res nõ ita se hẽt, vt opinat vnusquisq; eorum de hac re: quia ęquale nõ inest magnitudinibus æqualibus, quatenus sũt magnitudines, cũ æquale inſit numeris, & temporibus, atq; motibus, & nulli horũ inſit vniuersaliter. C

D. d. qm̃ nescimus quid sit illis vl̃e, in quo hoc cõtineatur. idest hoc autẽ ita se hẽt in huiuscemodi quæsitis, quia hæc nõ probant, per

A BRAM

D rebus non sit ex parte vſis naturæ illis cõis, prout hic cõmonſtramus naturalem ęquitatem cõem numeris & magnitudinibus & tẽporibus & motibus.

Neſcim⁹ enim his rebus aliquam talem naturã. hoc eſt, quia non eſt eis natura communis vniuocè dicta. ibi enim eſt natura, quam neſcimus. quoniam, ſi

E ibi eſſet natura communis, æquitas & conſimilia talibus quæſitis numerarent⁹ in quibuſdam artibus communibus artib⁹ de magnitudinibus & numeris & tẽporibus & motibus. Infra autem perſcrutabit⁹ mag ſd hoc, & explicabitur hic modus, in eo enim eſt conturbatio & vehemens profunditas.

F

BVRANA

reb⁹ ex parte nãe vſis cõicantis ipſis. quẽadmodũ, ſi mõſtrarem⁹, ꝙ ꝙlitas nãlis cõicat nũeris, & magnitudini b⁹, & tpib⁹, & motib⁹.

Quoniam nõ ſcimus his rebus naturam cũ hac diſpoſitione. ſenſus eſt, ꝙ ipſa non eſt natura communicans. & dixit cum aſſertiõe, quoniam nomẽ naturæ illius non ſcimus: qm̃ ſi eſſet aliquid cõmunicans, eſſet æqualitas, aut aliquid ſimile ijs de exẽplis iſtis quęſitis, quæ numerauimus in artib⁹ comprehendentibus artes, in magnitudinibus, & numeris & temporib⁹ & moribus: ꝙ ſi inquiramus vnum ipſorũ, planum hinc inde, ꝙ in ipſo erit intricatio & profunditas fortis

MANTINVS

per aliquam naturam vlem cõem eis. vt ſi ꝓbarem⁹ ipſum ęquale naturale, quod eſt cõe, ineſſe numeris, ac magnitudinibus, tẽporibus, atq; motibus.

Qm̃ ignoram⁹ huiuſcemodi naturã, his rebus inexiſtere. hoc eſt, nõ eſt natura cõis vniuocè dicta, quia datur quędam natura, quam ignoram⁹: nã, ſi aliqua daret⁹ natura cõis, tunc ꝓfecto ipſa ęqualitas, vel aliqua alia ſimilia quæſita cõnumerarẽt⁹ inter artes vſes, ſeu cõmunes, ipſis artibus de magnitudinib⁹, de numeris, de temporibus, atq; de motibus agũt. ipſe aũt ſcrutabitur de hoc, & declarabit quo pacto hoc fiat: nã hæc res magnam habet difficultatem, arduamq; conſiderationem.

T.12. ps Tertius error.

[a] *Vel contingat eſſe, vt in parte totum, in quo monſtratur, ijs enim quæ ſunt in parte inerit quidem demonſtratio, & erit de omni, ſed tamen non erit huius primi vniuerſaliter demonſtratio. dico aũt huius primi, ſecundum quòd huius demonſtrationem, quando ſit primi vſr.*

Exemplũ tertij erroris.

Si quis igitur monſtrauerit, quod rectæ non coincidunt, videbitur vtique huius eſſe demonſtratio, [a] *eo quòd in omnibus eſt rectis. non eſt autem:* [b] *ſiquidem non quoniam ſic æquales, ſit hoc: ſed ſecundum quòd quomodocunque æquales.*

[a] Aliq⁹ cod. ꝓprie.

T.c.39 Rurſus etiam contingit ſubduci occaſione medij vniuerſal.

Dixit Ariſt. Et accidit ẽt, vt decipiamur ex parte vſis ipſius

Inquit Ariſto. Poſ T.c.39 ſumus rurſus decipi ratione ipſius medij vſis.

ABRAM

salis. demonstratio enim, quæ est talis medij, est de omni, sed huiusmodi commonstratio non est prima secundū modum vniuersalis. & dicēdo hoc, insinuorem, qua quid commonstratur, cùm sit in re, cuius est primum vniuersale. Prouat quispiam cōmōstrat lineas æquidistantes non conuenire, per mediū, quod est esse duos angulos ex ea parte, qua linea cadit super illas: & putat hoc esse vniuersale, quia ē de omni, sed est occasione æquitatis angulorū duobus rectis.

Cō.39 Dixit: Rursus ét contingit subduci occasione medij vñs. i. iterum cōtingit nobis ét errare, & putare, ꝙ mediū, quo cōmonstrauimus aliquid demonstratione, sit vniuersale: hoc est, quòd tam amplexum sit tres illas conditiones, hoc est, ꝙ sit de omni, & p se, & primo, cùm non sit primum. veruntamen putamus

SVRANA

ipsi⁹ medij: qm̄ dmō stratio, q̄ erit ī huiusmodi medio, erit de oī, sed mōstratio, q̄ est ex hoc mō, nō est prima ſm viam vñs. desīgnabo autē hoc ī sermone meo de re, per quā monstrat aliquid, & ipsum p rem, q̄ est ipsī vñs. Quēadmodū, si quispiā monstraret, ꝙ lineæ rectæ nō coincidunt, p mediū, quod est, duos angulos ē ex parte lineæ cadētis super ipsas, & existimet, ꝙ hoc vſe est p cām, q̄ est de oī. & non est res ita super hoc: qm̄ demonstratio nō est p cām, q̄ est de oī: atq; est per causam æqualitatis angulorū duobus rectis.

Et accidit ét cōsistere, vt decipiamur ex pte vñs ipsius medij. sensus est, iā vero accidit consistere, vt erremus, & existimemus, ꝙ mediū, quo monstramus rem p de monstratione, est ꝺdicatum vſe, hoc est, in quo aggregantur cōditiones tres, hoc est, vt sit de oī, p se, & primò, & tñ non est primò. atqui existimamus de ipso,

MANTINVS

vniuersalis. Demonstratio enim, quæ p hoc medium fit, erit de omni. sed probatio, quæ fit hac ratione, non erit prima, neq; vniuersaliter dicta. intelligo aūt per hoc dictum id, quo probatur illud, quod ineſt alicui rei, in qua ineſt vniuersale primū. Velut ſi quiſpiā probet lineas rectas nō coincidere per illud mediū, ſcilicet quia illi duo anguli fiunt ratione lineæ cadentis ſuper eas. Et exiſtimat hoc eſſe vniuerſale, quod eſt de omni. ſed huius cauſa eſt æquitas angulorum exiſtens duobus rectis.

Poſſumus rurſus decipi rōne ipſius medij vñs. hoc eſt, poſſumus adhuc errare, cū opinemur illud mediū, quo demonſtrauimus aliquam rem demonſtratione, eſſe quidē prædicatū vſe, quod ſcilicet, tres illas cōditiones amplectatur, nempe, vt ſit de oī, & p ſe, & primò, cùm tamen non ſit primum. putemus quoq;

Cō.39

ABRAM

D tamus illud esse vſe, cũ non sit vſe, occasione essendi in illo mediũ vſe, hoc est consequendi illud ab illo, & inuẽtionis illius in illo in potentia, prout inuenitur genus in potentia in ipsa specie, aut quia est in medio vniuersali, prout est species in genere, cũ litera ferat ambas expões simul.

Et dixit: demonstratio emm, quæ est talis medij, est de omni, sed hmõi commonstratio non est prima fm modum vſus. idest discrimen huius subductionis, & præmissæ est, q demonstrationis, quæ est talis medij, cõclusio est vſus, hoc est, q prædicatum quæsitum sit primò suo subiecto: cõtra errorem, qui accidit præmisso suppositoto, in quo nec id, quod commonstratur, neq; medius terminus est principij, hic vero nõ est prima ipsa ostẽsio, hoc est, ipsa demstratio, qm in ea ꝑdicatio medij termini de minori nõ est prima, neq; ꝑdicatio maioris de illo.

Deinde dixit: et dicẽdo hoc, insinuo rem, qua aliquid commonstratur, cùm sit in re, cuius est primum vſe, idest

BVRANA

ipso, q est vſe, & nõ est vſe, ex parte, qua inuenit mediũ vſe in ipso: hoc est, vt affirmet de ipso, & insit illi in potẽtia. quẽadmodũ, cùm inest genus in potẽtia speciei: aut qa ipsum inest medio vſi, quem admodũ species inest generi. et innuit ambas expositiões simul.

Cũ dixit, qm demonstratio, q est est huiuscemodi medio, est de omni: sed monstratio, quæ ẽ ex hac parte, nõ est prima fm viã vſus. sensus est, & dria inter hunc errorẽ & præcedentẽ est, qm demo, quæ est p huiuscemodi mediũ, habebit conclusionẽ vſum: hoc est, q ꝑdicatũ quæsiti primò erit subiecto suo: in contrariũ erroris, q accidit in subiecto ꝓcedente. qđ enim monstratur, nõ est primũ, neq; termin⁹ medius: atq; q nõ ẽ hic primũ, ipsum est monstratio, hoc est demo: qm ꝑdicatio termini medij in ipsa de minori, nõ est primò, neq; et prædicatio maioris de ipso.

Cùm vero dixit: desiꝑgnabo aũt hoc in sermõe meo de re, p quã monstrat & ipsa p rẽ, quę est illi vniuersalis.

sensus

MANTINVS

ipsum esse vſe, cũ non sit vſe, ratione qua reperiatur in eo mediũ vſe. hoc ẽ, vt sequat ex ipso & insit ei potẽtia, vt reperitur ipsum genus in ipsa specie potestate. vel quia inest ipsi medio vniuersali, vt ipsa species inest ipsi generi, & vtraq; expositio habet locum.

D. d. qm demõstratio, quę per hoc mediũ fit, erit de omni: sed ꝓbatio, quę fit hac ratione, non erit prima, neque vſu dicta. hoc est, differt autem hic error à priori, quia demõstratio, quæ fit per hmõi mediũ, conclusio eius erit vſus, hoc est, quod prædicatũ quæsiti sit, ea inerit primò ipsi subiecto ipsius: contrariũ. s. eius, qđ accidit in præcedẽti subiecto, in quo ipsum probãs nõ erat primũ, neq; ipse termi nus medius. D. d. sed probatio facta hac via, non est prima vſu: hoc est illa demonstratio, in qua prædicatio termini medij de minori nõ ẽ prima, neq; et ꝑdicatio maiori de eo.

D. d. intelligo autem per hoc dictũ id, quo probat id, quod inest alicui rei, in qua inest vniuersale primum.

hoc

ABRAM

ideſt, dū hoc dico, intendo medium terminum, quo res oſtenditur, qui ingreditur ſub medio termino vniuerſali, ideſt qui prædicat̄ de illa re in eo, qđ quid eſt & primò.

Deinde dixit: Prout quiſpiam cōmonſtrat lineas æquidiſtāres nō conuenire per mediū, quod eſt, eſſe duos angulos ex ea parte, qua linea cadit ſuper illas, ideſt prout facit, qui cōmonſtret lineas paralellas non concurrere, per medium, quod eſt vtroſq; angulos intrinſecos cōtentos à linea incidente eas, & ex duabus illis lineis ex eadem parte conſtitutos rectos.

Deinde dixit: Et putat hoc eē vniuerſale, quia eſt de omni. ideſt & putat hunc medium terminū prædicari de lineis paralellis primò, quia eſt prædicatū verax de omnibus lineis paralellis, quas, dū incidit aliqua linea, poſſunt fieri duo anguli intrinſeci, qui fiunt ex illius caſu vtriq; recti: hoc vero nō eſt cauſa, qua non conueniant.

Sed huius cā eſt, quia aggregatum ex vtriſq; illis

BARANA

ſenſus eſt, & accommodabo hoc p ſermonem meū termino medio, p quē mōſtrat res, quę ponit̄ ſub termino medio vñ, ideſt, quod prędicatur de re per viam quid eſt & primò.

Deinde dixit: quēadmodū qui mōſtrat, q lineę rectæ non coincidunt, p mediū, qđ eſt, eē duos angulos ex parte lineæ cadētis ſup ipſas. ſenſus eſt, quēadmodum qui mōſtrat, q lineæ equidiſtantes non coincidūt, p mediū, qđ eſt, duos angulos innoxiari à linea cadēte ſup ipſas, & à duabus lineis intrinſecis, quę ſunt in latere vno, & vterque ipſorum eſt rectus.

Deinde dixit: & exiſtimam⁹, q hoc vſq eſt per cām, quæ eſt de oī. ſenſus eſt, & exiſtimamus, q hic termin⁹ medius prædicat̄ de lineis equidiſtātibus primò, qm̄ ipſum eſt p̄dicatū verum de oībus lineis æquidiſtantibus in eo, quo ſup ipſas cadit linea. fieri. n. p̄ōt, vt duo rū angulorū intrinſecorū factorū à caſu ipſius ſup eas, vterq; ſit rect⁹: ſed nō eſt hoc eā eq diſtātiæ, vt nō coincidāt. Sed eā huius é, q ambo cōiuncti ſunt æqua-

MANTINVS

hoc eſt, intelligo p hūc A
ſermonē, ipſum termi
num mediū, quo probatur aliquid, quod in
cluditur ſub vñ: id eſt,
quod p̄dicat̄ de ipſa re
in eo qđ qd, & primò.

D.d. velut ſi quiſpiā
probet lineas rectas nō
coincidere, p illud me
dium, ſ. quia illi duo
anguli fiunt ratione li
neæ cadentis ſuper eas,
hoc eſt, velut ſi quis ve
lit p̄bare lineas rectas B
non concurrere, p me
diū, quod eſt, quia illi
duo anguli, qui oriun
tur ex linea cadēte ſup
ipſas, & ex duabus li
neis intrinſecis, q̄ ſunt
ex vno latere, q quilibet eorum eſt rectus.

D. d. & exiſtimatur hoc eſſe vſq, quia eſt de omni. hoc eſt, exiſtimatur aſit, q hic termi
nus medius prædicet̄ de ipſis lineis eq diſtan C
tibus primò, p̄terea
qa verē p̄dicat̄ de cun
ctis lineis equidiſtanti
bus, qñ cadit ſuper eas
linea. poteſt enim fieri
ex illis duobus angulis
intrinſecis ortis ex caſu ipſius ſuper eas, vt
vterq; eorū ſit rectus.
ſed huius rei cauſa nō
eſt equidiſtantia, vt ipſę non concurrant.

Sed eius cauſa eſt, qa
cōcurſus, ſeu cōpoſitio

ABRAM

Dillis est duobus rectis æquale, siue vterq; fiat rectus, siue alter recto maior, & alter recto minor, modo ipsorũ aggregarũ faciat duos rectos. & perinde hinc videtur, quòd paralellæ non concurrant, qa si cõcurrerent, daretur trigonus, cuius tres anguli essẽt maiores duobus rectis.

E

Verũtamen non intendit Aristo. de hoc exemplo, quòd ablatio concursus à paralellis fit naturaliter ignota, & hoc medium naturaliter notum: quia verisimile est, quòd lineas paralellas nõ cõcurrere, sit notius, q̃

F duos angulos factos ca su lineæ in illas eé duobus rectis æquales.

Et ideo Themistius exposuit illud, quòd ille intẽdisset per hanc spẽm erroris, prout q̃ cõmõstrat lineas, quas sciditlinea aliqua, facere duos angulos intrinsecos vtrosque rectos.

Qm̃

BVRANA

æquales duobus rectis. & hoc, quia aut est vterq; rectus, aut alter ipsorum est maior recto, alter vero minor, sed ipsorum complicatio ẽ duo recti. Et hoc est, quod voluit, cùm dixit: atqui est per causam æqualitatis duorũ angulorũ binis rectis, æqui vult ex hoc, ꝙ æquidistantes non coincidunt, quoniam, si coinciderét, essent tres anguli trianguli maiores duobus rectis.

Atqui hoc exemplo Aristo. non voluit, ꝙ æquidistantes non coincidere sit intellectũ secundum naturam, quoniam lineas æquidistantes non coincidere videtur esse notius, quàm duos angulos factos à linea cadente super ipsas, esse æquales duobus rectis.

Et propter hoc declarauit ipsum Themistius, quòd voluit per hanc speciem erroris, quemadmodum ille, qui monstrat, quòd qñ super lineas cadit linea, & vterq; duorum angulorum intrinsecorum est rectus, quòd lineæ sunt æquidistãtes.

Qm̃

MANTINVS

ambarũ, fiunt æquales duobus rectis, siue sit quilibet eorum rectꝰ, vel alter eorum maior recto, alter vero minor, postq̃ ex cõcursu earũ fiunt duo recti. & hoc innuebat cũ dixit: sed huius rei causa, est æquitas angulorũ existens duobus rectis. ex hoc aũt vẽ, ꝙ ipsa æquidistantia sit causa, ne cõcurrant, quia si concurrerent, tũc daretur triangulus, cuius tres anguli essent maiores duobus rectis.

Sed ex hoc exẽplo nõ videtur velle Arist. ꝙ incõcursus, seu incoincidentia ipsarũ æquidistantium sit quoddam †ignotum narura, &ꝙ hoc mediũ sit notũ natura: quia videtur, ꝙ notius sit, lineas æquidistantes nõ concurrere, q̃ ꝙ duo anguli, qui ex casu lineæ super ipsas oriuntur, sint æquales duobus rectis.

*a.l. notũ

Et ideo Themistius exposuit, ꝙ Aristo, intelligit ꝑ hoc, modum illũ deceptionis, quem admodũ declarauit, ꝙ illæ lineæ, sup quas cadit linea, & vterq; angulorũ intrinsecorũ, in vtraq; earũ sit rectꝰ, ꝙ illæ lineæ sunt æquidistãtes, seu paralellæ,

Quia

ABRAM

Qm̃ lineas esse paralel las in hoc quæsito non inest primò lineis talis cõditiõis, sed inest primò lineis, quas, dũ incidit aliqua linea, facit duos angulos, quorum aggregatũ est duob' rectis ęquale, siue vterq; illorũ sit rect', siue nõ.

Geometræ enim consueuerunt cõmonstrare ęquidistantiã de his lineis per medium, de quo ĩ suis libris meminerũt. Error vero prędicationis hmõi demõstrationis non accidit prędicationi medij termini, sed cõtingit ipsi quæsito. prout qui cõmonstraret ęqualitatẽ angulorum duobus rectis de trigono æquitibiarum, cum ille id explicet hunc errorẽ fieri in medio termino. & iam explicasset etiã de prædicatione non prima quæsitorum, ꝙ sit sicut prædicatio angulorum duobus rectis de trigono æquitibiarum.

Et mirum est intelligere, ꝙ meminerit de speciebus erroris latentibus, quę accidãt huic prædicationi, & ponat vnam illarũ speciem, quæ intelligatur prædicatio contraria huic prædicationi.

Moris

BVRANA

Quoniam hoc quæsitum non est primùm in lineis, quæ sunt cùm hac dispositione, cùm linea cadit sup vtrãq; ipsarum, & duo anguli intrinseci cõiũcti sunt ęquales duob' rectis. & hoc, qm̃ vterq; ipsorũ est rectus, aut nõ erit.

Quoniã scientia Geometriæ consueuit procedere ad monstrandã ęquidistantiam istarũ linearum per media, de quibus fit mẽtio in libris eorum. Verum secundum istam expositionem non accidet error per prædicationem termini medij. at qui accidet in quęsito, quẽadmodũ, si aliquis monstraret ęqualitatẽ angulorũ duob' rectis de triãgulo ęquicrure, & ipse iã declarauit, ꝙ hic error est ꝑ terminũ mediũ. & iã declarauit cõsilr ẽt de ꝑdicatione quęsitorũ nõ primorũ, ꝙ est, quẽadmodum ꝑdicatio triũ angulorũ duob' rectis de triaugulo ęquicrure.

Multũ autẽ abfuit, vt mentionem faceret de speciebus occultis errorũ, qui accidũt in hac prędicatione. & posuit vnã ipsarũ spẽm, ĩ qua intelligit ꝑdicatio cõtraria huic ꝑdicationi.

Qm̃

MANTINVS

Quia hoc quæsitũ nõ A est primum de ipsis lineis ita se hñtibus, sed, est primũ ipsis lineis, in q̃bus linea cadens super vtrasq; efficit duos angulos intrinsecos, q̃ cùm occurrunt, erunt ęquales duobus rectis, siue sit vterq; eorum rectus, siue non.

Geometræ enim solent ꝓbare ęquidistantiã harũ linearũ ꝑ medium, quod afferũt in B suis libris, sed ꝙ ꝑdicationi, q̃ probat hoc nõ accidit error. † in ꝑdicatiõe medij termini: sed contingit in hmõi quæsito, sicut illi, qui probat æqualitatẽ angulorũ duobus rectis de triangulo æquicrure, & ipse iã probauit ꝙ hic error fit in termino medio. & iã probauit ẽt prædicationẽ nõ primã de ipsis quę- C sitis, vt est prædicatio angulorũ ęqualiũ duobus rectis de triangulo æquicrure.

* a.l. nisi

Et negat, ꝙ ipse velit narrare illos modos occultos ab ipso errore, q̃ contingãt in hac ꝑdicatione, & ꝙ dimiserit vnũ eorũ, nempe illũ, quo intelligitur prædicatio contraria huic prædicationi.

M iij Qm̃

ABRAM

D Moris enim est illius, qui aliqui scit, & relinquuntur ei errores, qui possent incurrere circa illud, quòd illa loca sint latentiora, q̃ illud, de quo intelligit hanc rem, & hic quidē locus est, qñ alicui rei est vna dria, quæ diuidat in duas drias, & aliquis cōmonstrat per alteram illarū duarum driarum inesse illi rei
E aliquam suarum proprietatum, & non per driam essentialem vniuersalem vtriq; illis.

Illius enim commonstratio per mediū terminum primum fit p differentiā essentialē. Prout fit illi, qui omittit cōmonstrare hominem esse meditatiuū, quia est rōnalis, & cōmonstrat illū esse meditatiuū, qa est rōnalis
F disciplinabilis. aut cōmonstrat animal esse comprehendens, quia tangit, nō quia sentit.

BVRANA

Quoniā attinet illi, qui scit rem aliquam, vt deinceps caueat ab erroribus, qui accidūt in hac re: quoniā illi loci sunt occultiores, quàm res illa, ex qua adduxit hanc dispositionem. Et hic locus est, vt insit rei differentia vna, quæ diuidatur in duas differentias: & monstret per vnā duarum differentiarū proprium inesse ipsi, non per differentiam substantialē eōrum vtriusq;.

Et hoc, quoniā monstratio sua est per terminum medium primum, qui est differentia substātialis. quemadmodum qui monstrat, quòd homo est opinatiuus, quia est rationalis: & monstret, quòd est opinatiuus, qm̃ est doctrinabilis: aut disponat in aīali, q̃ est apprehēsiuum, qm̃ est robustum, non aūt quia est sensitiuum.

MANTINVS

Qm̃ moris illius, qui scit aliquā rē, est, vt caueat ab erroribus, qui pñt accidere in illa re. ppea, qa illi loci sūt occultiores illa re. ex qua intellexit illud significatū. & huiusmodi locus est, cū aliqua res habeat vnā dr̃iam, quę diuidatur in duas dr̃ias, & probet per vnā illarū duarū dr̃iarum aliquod ꝓpriorū ei⁹ inesse ei, non per dr̃iam essentialē, quæ sit communis vtriq; illarū.

Nam ꝓbatio, quæ fit de ea re, per terminū mediū & primum, est vtriq; per dr̃iam essentialē. vt cū quis dimittere⁊ probare hominē esse contemplatiuum, quia est rationalis, & probet ipsum esse contemplatiuum, quia habet rōnem disciplinabilē, vel si ꝓbaret aīal esse apprehēsiuum, qa est tactiuū, non quia est sensitiuum.

ANT. INTER. TEX. XIII.

Exemplū primi & secundi erroris.

Et si triangulum non esset aliud, quàm æquicrus, secundum quòd æquicrus videretur vtique inesse. [a] *Et proportionale, quod* [*] *& alternatim, secundum quòd numeri, & secundum quòd lineæ, & secundū quòd solida, & secundum quòd tempora: quemadmodum & monstrabatur aliquando seorsum, contingens vtique de omnibus vnicis demonstratione monstrari. Sed quia non sunt nominatū quiddam omnia hæc vnum, numeri, longitudines, tempora, solida, & specie differunt à se*

[a] Mſti cō. nō habēt illud, et

inuicem,

inuicem, seorsum accipiebatur. nunc autē vniuersaliter monstratur: non enim secundum quòd lineæ, aut secundum quòd numeri inerat. sed secundum quòd hoc, quod vniuersale supponunt esse. A

Contradictio Tomitani.

64 *Ex erroribus, quos Aristo. hic recenset à nobis in acceptione vniuersalis committi, alterum esse dicit, quando propria passio ostenditur de pluribus differentibus specie, quæ de genere communi illis tenebatur demonstrari. & affert exemplum tale: Cùm quis demonstrat proportionale de lineis, numeris, solidis, ac temporibus, & talem affectionem vniuersaliter fuisse demonstratam credit. nam non erat de his speciebus concludenda, sed de communi genere illorum. quod cùm nobis ignotum & innominatum sit, demonstratio vniuersalis fieri non potuit. Ex quo loco videtur velle, genus lineæ, numeri, temporis, & solidi esse ignotum. In Prædicamentis autem in ca. de Quanto, voluit oppositum, vbi ipsum Quantum affirmat esse genus cōtinui & discreti: sub quibus locantur prædicta omnia. Sed vide solutionem Tomitani.* B

ABRAM

T.c.40 Si autem non esset trigonus nisi æquitibiarum fieret demonstratio de illo, quatenus est æquitibiarum. Et potuisset etiam ostēdi alia cōmonstratione, ꝙ omnes numeri, & lineæ, et corpora, dū sunt ꝓportionales, permutatæ etiā sint proportionales, prout præmissa est commonstratio de singulis illorum separatim. Sed ex quo nūeris, et spatijs, et tempori nō est vna res ipsis vniuersalis, et illorū species sunt diuersæ, & vniuscuiusq; ipsorū demonstratio ē separatim, ideo

BVRANA

Dixit Aristo. Sed fortasse nō erit triangulus, nisi ęquicrus: iamq; esset demr̄o de ipso ex ꝑte, qua est ęquicrus. Iamq; fieri posset, vt explicaremus demōstrationē vnica mōstratione, ꝙ oēs numeri, & lineæ, & sensibilia, si sunt proportionalia, cùm ꝑmutant̄, sunt itē proportionalia: quēadmodum p̄cessit in monstratione vniuscuiusq; ipsorū seorsū. Sed posteaquā non est aliquid vnū cōe numeris, & longitudinib⁹, et tꝑi, et sunt ipsorū spēs diuersæ, & demr̄o vniuscuiusq; ipsorū seorsū: igit̄

MANTINVS

Et si null⁹ alius daretur triangulus, q̄ę ęquicrurus, tunc fieret de eo demonstratio quaten⁹ est ęquicrurus. Et fieri pōt, vt vnica probatiōe probetur, ꝙ oēs numeri & lineæ, ac solida, si fuerint proportionata, si cōmutentur, erunt quoq; proportionata, quēadmodum fuit facta probatio de singulo eorū seorsum. sed, cùm ipsi numeri, & magnitudines, atque tempus non habeāt vnicam rem communem eis, eorūq; spēs sint diuersæ, & vnūqđq; eorū seorsum demōstret̄, T.c.40 C

Mē iiij posset

ABRAM

D ideo putauit quispiam commonstrationē tunc fieri vniuersalē, cū nō sit ita. id enim non inest illis inquantū sunt lineæ, & inquantum sunt numeri, sed sic fieret, si res vniuersalis esset per se nota.

Cō.40 Postq̄ narrauit, ꝙ locus, quo putatur nō cō
E monstrasse vl̄e, cùm cōmonstrauerimus illud', sit commōstratio de re, cuius nō est nisi vnum indiuiduum, intendit ostēdere, quòd demonstratio de talibus indiuiduis non instituat' de indiuiduo, sed de natura, quæ est in hoc indiuiduo: quę, si huiusmodi indiuidua inuenirentur plura vno, illa natura es-
F set illis vniuersalis, & coęqua, prout sunt vniuersalia indiuiduis. & ideo dictum est in vniuersalis definitione, ꝙ illud sit, cuius moris, idest naturæ, est, quòd sit de pluribus, quàm de vno: & non dicitur quòd sit quod actu prędicatur de plurib' vno indiuiduo.

Et dixit: si autem nō esset trigon' nisi ęquitibiarū

BVRANA

igit' existimauit in hoc, quòd monstratio est vniuersalis, cùm tamē nō sit ita: quoniam non inest illis fm ꝙ lineæ & secūdum ꝙ numeri, sed esset ita, si foret dispositio cōmunis ipsis per se nota.

Posteaq̄ exposuit, ꝙ locus, in quo existimamus nos nō monstrasse vl̄e, & iam monstrauimus ipsum, est, cùm monstramus aliquid, cui non est, nisi vnicū indiuiduū: vult monstrare, ꝙ demōstratio super exemplo istorū indiuiduorū non constituit' sup indiuiduo, sed cōstituitur sup natura, quæ inuenitur in hoc indiuiduo: ꝙ si inuenirentur plura vno indiuiduo, esset illa natura vl̄is ipsis & æqualis in eis eo modo, quo inueniūtur vl̄ia in indiuiduis. & ꝑpea dr̄ in definitione vl̄is, ꝙ est illud, cuius via est, vt inueniatur in plurib' vno, hoc est fm nām suā: & non dr̄ in ipsa, quod ꝑdicat' in actu de plurib' vno īdiuiduo.

Cùm vero dixit: sed fortasse non erit triangulus nisi æquicrus, iam

MANTINVS

posset qs existimare huiuscemodi probationē esse vl̄em, cùm tamen non sit. hoc .n. illis nō inest nec quatenus lineæ, nec quatenus numeri. res āt ita se hēret, si illa res, quę est eis vl̄is, esset ꝑ se nota.

Posteaq̄ narrauit, ꝙ Cō.40
locus, quo existimam' nos non ꝓbasse ipsum vl̄e, cùm tñ probauerimus ipsum sit, vbi probat' aliqd de re, de qua nō reperit' nisi vnū indiuiduū. ꝑ hoc enim intelligit declarare, ꝙ demr̄o, q̄ fit de huiuscemodi indiuiduis, nō est de indiuiduo, sed de nā vl̄i, quæ reperit' in illo indiuiduo: & de illo ente, si reperiretur plusq̄ vnū indiuiduū, tūc illa nā amplecteret' illa, & esset eis æqualis ea ratione, qua vl̄ia insunt īdiuiduis. & ideo fuit dictū in defiōne ipsius vl̄is, ꝙ ipsum est id, de cuius cōsuetudine est īesse indiuiduis pluribus vno. i. ex eius natura non dr̄ de eo ꝙ actu prædicatur de pluribus vno indiuiduo.

Et ideo inqt: & si nullus alius daretur triangulus quàm æquicrus, tunc

ABRAM

tibiarum fieret demſo de illo quatenus é equi tibiarũ. id eſt, ac ſi diciſſet, ſi de trigonis eq tibiarũ non inueniret niſi vnus, ſi ſolũ poſſet de eo ferri demſo, ꝙ illius anguli, qui ſunt ad baſim ẽnt equales, aut ad alia de eius ꝓprietatibus huic cõſimilis, & ꝙ iſtituere de illo demſo, quatenus eſt equitibiarũ, ſic res ſe habet de rebus, quarũ nõ eſt niſi vnum indiuiduũ, nihil prohibet demſo nẽ de illis inſtitui, quatenus ſit hæc res.

Exẽpli gratia, quia inſtituit demſo de Sole ꝙ ſit tota pars terrę. ꝓut de hoſe conſtat demſo ꝙ ſit rõnalis, & ſi nõ eſſet ipſius niſi vnũ indiuiduum. et iccirco qui vnũ indiuiduũ tũ alteri⁹ ſpeciei ſenſerit, potuit inſtituere demſonẽ de illa, ꝓut cõtigit mihi, ꝙ ego vidi rim vnum de his, quæ ſũt a pud illos de regione Aphrica. Poſtq̃ autẽ commõſtrauit, ꝙ demſo, quę ſit de rebus, quarũ eſt vnum indiuiduũ, ſit demonſtratio vniuerſalis, & ꝙ talis ſit, in qua cadit error, incepit ferre cauſam, qua impoſſibile eſt

SYRANA

iam eſſet demſo de ipſo ex parte, qua é equicrus. ſenſus eſt, quẽadmodũ, ſi ex triangulis equicruribus nõ inueniret niſi triãgul⁹ vn⁹ tũ, fieri poſſet, vt adduceret demſo ſup ipſo, ꝙ anguli ſui, qui ſũt ſup baſin, ſunt equales, aut aliquid ſiſt ex ꝓprijs ipſius, & eſſet conſtituta demſo ſup ipſo ex pte eq cruris. cõſiſt ſe habet res in ijs, in q̃b⁹ nõ inuenit vnũ indiuiduũ: nihil. n. ꝓhibet, quin cõſtituatur demonſtratio ſuper ipſis, ꝙ ipſum eſt hoc.

Vt in exẽplo, de Sole cõſtitueret demſo, ꝙ é tanta & tãta pars terrę: quemadmodũ ſi cõſtitueret et de hoſe, ꝙ eſt rõnalis: & fortaſſe d ipſo nõ inueniret niſi in diuiduũ vnũ. & ꝓpea qui ſenſit vnũ indiuiduũ ex ſpẽ tũ cõſtituere põt demſonẽ ſuper ipſo: quẽadmodũ accidit ei, in qua ego ſenſi vnũ indiuiduũ: & hoc apud Idumeos in locis Idumęę. Et, poſteaq̃ declarauit, ꝙ demſo, quę eſt ſup rebus, in quibus eſt vnicũ indiuiduũ, é demſo vſis, & ꝙ hoc é exemplũ, in quo cadit error, cœpit narrare cauſam, ex cuius parte fieri

MANTINVS

ſtie fieret de eo demſo, quatenus eſt equicrus. hoc eſt, quẽadmodum ſi nõ reperiret ex ipſis triãgulis æquicrurib⁹, niſi vnus triãgulus ſoli, poſſet fieri demſo de eo, ꝙ ei⁹ anguli, qui ſunt in baſib⁹, ſunt ęq̃les vel aliquid aliud id genus. & ꝙ hoc ſit vnũ ex ꝓprijs eius. & ꝙ fiat de eo demſo, quatenus eſt equicrus, ita quoq; fit in rebus, de q̃bus nõ reperiẽ niſi vnũ indiuiduũ: nẽpe vt nihil prohibeat, quin fiat de eis demõſtratio, quatenus eſt illa res. A B

Exẽpli gratia fit demſo de Sole, ꝙ ſe habet ad terram in tali proportione. vt ſit demſo de homine, ꝙ ſit rõnalis, licet nõ reperiret ni ſi vnus homo. Et ideo q̃ pceperit vnũ indiuiduũ tũ alicui⁹ ſpeciei potuerit facere de ipſo demonſtrationem. vt contigit † ei. dum percepi ex ipſis vnum indiuiduum, apud prouinciam Idumeorum in locis meridionalibus. Et, poſtq̃ probauit, ꝙ illa demſo, quę ſit de rebus habentibus vnũ indiuiduũ, ſit demſo vſis, et dedit exemplũ, in quo cõtingit errare, nſe narrat cãm, ob C

* a.l. ſunt.

* a.l. vel mihi.

* a.l. Penorum.

ABRAM

D est penitus demr̃o de rebus diuersis, q̃ sunt res, de quibus putat̃ ꝙ demr̃o fit vl̃is. prout ẽ demr̃o æqualitatis de magnitudinibus & numeris & motibus & tẽporibus, & similiter fit de proportionalitate.

Et deinde dixit: et potuisset ẽt ostẽdi alia cõmonstratiõe, ꝙ oẽs numeri, & lineę, & corpo-
E ra, dũ sunt proportionales, permutatim etiã sunt ꝓportionales, prout p̃missa est cõmonstratio de singulis illorũ separatim. id est, iã possibile est cõmõstrare proportionalitatem & ꝑmutationẽ & cętera q̃sita his consimilia de oĩbus rebus, de quibus cõmõstrata essent particulari demonstratione fm modũ vl̃em,
F hoc est primò & ꝑ se, prout possibile est cõmõstrare talia q̃sita separatim de singulis illorũ, dũ attributa fuerint hęc q̃sita. i. dũ vnita fuerint naturę eis attributę, & inuenta fuerit his natura vna communis, ꝓ qua institueretur de illis demonstratio, quatenus illa sunt talis naturæ.

Deinde dixit: sed ex quo numeris & spatijs &

BVRANA

fieri nõ põt, vt sit monstratio vl̃is sup reb⁹ diuersis: & hę sunt res, de q̃bus existimat̃, ꝙ mõstratio sup ipsis ẽ vl̃is. quẽadmodũ monstratio ęq̃litatis de magnitudinib⁹, & numeris, et motib⁹, & tp̃ib⁹: & cõsil̃r proportionalitatis.

Et dixit: iamq; fieri posset, vt mõstrarem⁹ vnica mõstratione, ꝙ oẽs lineæ, numeri, & sensibilia, cũ sunt proportionalia, si permutant̃, sunt itẽ ꝓportionalia: quẽadmodũ p̃cessit in monstratione vniuscuiusq; eorũ seorsum. sensus est. iã vero fieri p̃t, vt mõstret̃ ꝓportionalitas & permutatio & reliqua, de exẽplo istorũ q̃sitorũ, de oĩbus rebus, de q̃b⁹ facta ẽ mõstratio particularis ꝑ viã vl̃is, hoc est primò & ꝑ se. quẽadmodum fieri põt, vt mõstret̃ exẽplũ istorũ q̃sitorũ de vnoquoq; eorũ seorsum, cũ proportionant̃ hæc q̃sita, hoc est, cũ proportionant̃ ex natura ꝓportionata sup ipsis: & inuenitur in istis nã vna cõmunicãs, constituit̃ super ipsis demr̃o, fm ꝙ sunt natura talis.

Deinde dixit: sed posteaq̃ nõ est aliq̃d vnũ cõe

MANTINVS

ob quã possit fieri probatio vl̃is de rebus diuersis, de quibus existimatur, ꝙ fiat probatio vl̃is. vt cũ probat̃ ęqualitas de magnitudinib⁹ & numeris, ac motibus, & tẽporib⁹. sil̃rq; & ipsa ꝓportionalitas.

Et iõ dicit: & fieri p̃t vt vnica ꝓbatione ꝓbet̃, ꝙ oẽs numeri, & lineę, ac solida, si fuerint ꝓportionata, si cõmutentur, erunt quoq; ꝓportionata. quẽadmodũ fuit facta probatio de singulo eorũ seorsum hoc est, põt vtiq; ꝓbari proportionalitas, atq; cõmutatio, & reliqua alia de gñe huiuscemodi q̃sitorũ, de q̃buslibet q̃sitis rerũ, de q̃bus iã facta fuerit ꝑticularis ꝓbatio vl̃r ꝓbatio, hoc est, prĩa et ꝑ se. quẽadmodũ põt fieri probatio huiuscemodi quęsitorũ de singulo eorum seorsum, cũ huiuscemodi quęsita fuerint ꝓportionata, hoc est, cũ habuerĩt q̃d sibi propriũ à natura eis ꝓportionata concessũ, & habuerint ip̃a nãm vnã cõmunẽ, de quibus fiat demr̃o. quatenus habent huiuscemodi naturam.

D. d. sed, cũ ipsi numeri, & magnitudines, atque

ABRAM

& tẽpori nõ est vna res eis vlis, et illoꝝ species sunt diuersæ, & vniuscuiusq; ipsorũ demſo est ſeparatim, ideo putauit quiſpiã commõſtratione tũc fieri vniuerſalẽ, cũ nõ ſit ita. id eſt, qñ his differẽtibus naturis non eſt vna natura vlis cõmunis illis, ſed ſunt diuerſæ, & talium ſiſtorũ ſingulæ demſones ſunt ſingulorũ ſeparatim, putat ꝙ demſo de vnoquoque ipſorum ſit vlis, cũ non ſit ita: qñ nec proportionalitas, neque æqualitas ſunt prædicatæ de lineis, inquantum ſunt lineæ, neque de numeris, inquãtum ſunt numeri, neq; de temporibus, inquantum tempora ſunt.

Sed circa tales propoſitiones ſunt qõnes latiores, de quibus infra meminerimus. Et dũ dixit: ſed ſic fieret, ſi res vniuerſalis eſſet per ſe nota: intendit ꝙ eſſet ens, non ꝙ eſſet ibi res vniuerſalis.

BVRANA

cõe numeris, & longitudinibus & tẽpori, qđ comprehendat ipſa: & ſunt ſpecies ipſorũ diuerſę, & demſo vniuſcuiusq; ipſorũ ſeorſũ: igit exiſtimauit tunc in hoc, ꝙ monſtratio vlis non eſt ita. ſenſus eſt, cũ non eſt his naturis diuerſis natura vna vlis cõmunis, & ſint diuerſæ, & demſones exemplares iſtorũ quę ſitorum de vnoquoq;, exiſtimauit, ꝙ mõſtratio de vnoquoq; eorũ eſt vlis, & non eſt ita: quoniã proportionalitas & æqualitas non ꝓdicantur de lineis ſm ꝙ ſunt lineæ, neque de numero ſecundum ꝙ eſt numerus, neque de temporibus ſecũdum quòd tempora.

Et exemplũ iſtarum propoſitionũ ſunt petitiones latę, de quibus faciet mẽtionem poſt hoc. & vult cũ dixit: at qui eſſet ita, ſi feret diſpoſitio vlis ipſis nota, hoc eſt inexiſtens, non ſm nomen rei.

MANTINVS

que tẽpus, nõ habeant vnicã rẽ cõmunẽ eis, eorũq; ſpecies ſint diuerſæ, & vnũquodq; eorũ ſeorſum demonſtret, poſſet quis exiſtimare huiuſcemodi ꝓbationẽ eſſe vniuerſalẽ, cũ tñ nõ ſit. hoc eſt, cùm huiuſcemodi diuerſæ naturæ non habeant vnicã nãm vniuerſalẽ cõmunẽ, ſintq; inter ſe diuerſę & ſi huiusmodi ſiſta demonſtrent ſeorſũ qdlibet eorũ, exiſtimabit, ꝙ ꝓbatio, q̃ fit de ſingulo eorũ, ſit vlis, cũ tñ nõ ita ſit: ꝓpea quia nec ꝓportionalitas, neq; æqualitas ꝓdicant de lineis, quatenus ſunt lineæ, neq; de numeris vt numeri, neq; de tẽporibꝰ quatenus ſunt tẽpora.

In hmõi ãt ꝓpoſitionibus inſurgũt amplæ ſiſtiões, quas poſt narrabimus. Deinde cũ dicit: res aũt ita ſe haberet, ſi illa res, quę eſt eis vlis, eſſet ꝓ ſe nota. hoc eſt, ſi reperiretur, non ꝙ detur aliquid eis vle.

A

B

C

.13.ps *Propter hoc neque ſi aliquis monſtrauerit ſingulũ triangulum demonſtratione, aut vna, aut altera, quòd duos rectos habet vniquodq; æqualiterũ ſeorſum, & gradatum, et æquerus: nondum nouit triangulũ, quòd duobus rectis, niſi ſophiſtico modo, neq; vniuerſaliter triangulũ, neq; ſi nullum eſt præter hac triangulum alterum. non enim ſ:-*

cundum

cūctis quòd triangulis nouit, neq; oē triangulū, nisi secundū numerum,
D *secundum speciem autem non omne: et si nullum est, quod non nouit:*

ABRAM

T.c.41. Neq; ēt qñ cōmon
stratur vnūquēq; tri
gonum seperatim,
hoc ē equilaterū, &
æquitibiarū, & scale
nū esse fm tres eius
angulos æqles duo
bus rectis, iā demō
stratur vſe: qm̄ non
scit significatum tri
E goni, cuius ē hęc na
tura, nisi illud sciat
modo sophistico, &
hoc mō nō demon
straret hāc dispōnē
esse cuiusq; trigoni,
& q̄ non det trigo
nū, qui excludat ab
hac dispōne. nos. n.
nesciremus hāc esse
trigoni, quaten⁹ tri
gonus est, neq; ēt q̄
non relinquat vllus
F trigon⁹, quin sit hu
ius conditionis, sed
sciretur inquisitio
ne: verūtamen non
sciretur hanc esse tri
goni vt trigon⁹ est:
vel q̄ non relinqua
tur vllus trigonus, q̄
non sit huius con
ditionis.

BVRANA

Dixit Arist. Neq;
consist ēt, si mōstra
ret aliquis de vno
quoq; triāgulorū se
orsum, hoc est equi
latero, et equicrure, &
gradato, q̄ hñt tres
angulos æqles duo
bus rectis, esset mon
stratio vſis: qm̄ non
scit, q̄ hæc sit dispō
trianguli, nisi forte
sciuerit ipsum p mo
dū sophisticū. et fm
modū hūc, nō mō
strabit, q̄ hæc dispō
est oī triāgulo, q̄ q̄s
nō est triangulus ali
quis, qui exeat cum
hac dispositiōe. qm̄
non scimus, q̄ hoc
inest triāgulo fm q̄
triāgulus, q̄ q̄s cōsist
ēt nō remanet trian
gulus aliquis, qn sit
ēt hæc dispō. atq; sci
mus p viā inq̄sitio
nis, et fortasse, q̄ hoc
inest triāgulo fm q̄
triangulus: aut non
remanebit triangu
lus aliquis, qui sit cū
hac dispositione: igi
tur non sciet.

MANTINVS

Neq; ēt si probaret T.c.41.
de quouis triāgulo
rū seorsum, hoc est
de æquilatero, equi
crure, & inæquilate
ro, q̄ angulos æqua
les duobus rectis ha
beat, p̄baret id vſr.
qm̄ ipse nō cogno
scit triāgulū ipsum
ita se habere, nisi for
te sophistico mō il
lud sciat. Et hac rō
ne nō probabitur id
inesse cuilibet trian
gulo. & q̄ nullus de
tur triāgulus, qui sit
expers huius rei. q̄
aūt hoc insit triāgu
lo, quatenus est triā
gulus, et q̄ null⁹ re
linquat triangulus,
qui nō ita se habeat,
hoc quidem nō scit,
nisi per viam inqui
sitionis, non tamen
sciet quatenus trian
gulus est, vel q̄ nul
lus relinquatur triā
gulus, qui huius di
spositionis non sit.

C.41. Postq̄ p̄ostenderat, q̄ prīa p̄dicatio sit p̄dica tio ꝓpria, q̄ p̄dicat d re in

Posteaq̄ supra declarauit, q̄ prędicatio pri ma est p prædicatum appro-

Posteaq̄ ostenderat C.41. primò, q̄ prima p̄dica tio sit, vbi ipsum p̄dica tū

ABRAM

in eo qđ quid ē res, nō per aliam naturā huic rei inexistentem, & cō monstrauit modū erroris, qui circa hoc cō tingit, redijt ad declarādum expositionem defectus subintrātis demonstrationem, quæ fit de re, quæ non sit de omni.

Et dixit: neq; ēt qñ cōmonstrat, vsq; ibi, iā demōstratur vl̄e. id est, sicut dū quispiam demōstrat, ꝙ numeri proportionales, dū permutant, fiant ꝓportionales, nō demōstrat ipsum vl̄e. sil̄r ēt si quispiā demōstraret de singulis speciebus trigoni separatim, hoc ē de ęq latero, & ęq tibiarū, et scaleno illi⁹ angulos eē duobus rectis ęquales, non demōstraret hoc vl̄e demōstratione, id est primò & per se.

Et, postq̄ enuntiauit, ꝙ demōstrās hāc dispōnē de vna specie horū trigonorū separatim, nō demōstret ipsā mō vl̄is demr̄onis, tulit huius īditiū, & dixit: qm̄ non scit significatū trigoni, cuius est hæc natura, nisi illud sciat mō sophistico. id est, ꝙ hęc demr̄o nō fiat fm modū demr̄onis vl̄is, q̄ notificat aliq̄d inesse alicui

BVRANA

appropriatū, qđ prędicatur de re ꝑ viā quid est hęc res, non per viā naturę, quæ inuenitur in hac re, & declarauit modū erroris, qui inuenitur in hoc, redijt ad declarandum defectum, qui ponitur in monstratione, q̄ est in re nō fm viā de omni.

Et dixit: neq; consimil̄r ēt si mōstraret aliquis: vsq; ad id, qđ dicit, esset monstratio vl̄is. sensus est, & quēadmodū, si mōstraret aliquis, ꝙ numeri proportionales, cū ꝑmutātur, sunt ꝓportionales, nō mōstrabit vl̄e. & cō sil̄r ēt, si q̄s mōstraret de vnaquaq; spē triāgulorū seorsū, hoc ē ęq latero, & ęq crurę, & gradato, ꝙ hēt angulos ęq̄les duob⁹ rectis, nō mōstrauit hoc mōstratiōę vl̄i, hoc est prīo & ꝑ se.

Et, posteaq̄ enuntiauit, ꝙ declarans hanc dispōnē de vnaquaq, spē triāguli seorsū, nō declarat hoc fm viā mōstratiōis vl̄is, adduxit signū sup hoc, et dixit: qm̄ ipse nesciuit, ꝙ hęc est dispō triāguli: nisi fortasse sciat ipsum fm modū sophisticū. sēsus ē, atq̄ ñ erit hęc mōstratio fm viā mōstrationis vl̄is, ꝑ quā scit aliquid

MANTINVS

tū est propriū, qđ prędicat de re in eo qđ q̄d est illa res, non rōne alterius naturę inhærentis illi rei, declarauerit atq; modū, quo cōtīgit errare circa hoc, nunc reuertit ad ꝓbādū defectū, q̄ cōtīgit fieri in ꝓbatiōe facta de aliq̄ re, q̄ nō sit de oī. et iō d. A

Neq; ēt si ꝓbaret vsq; vbi d. iā probauit vl̄r et c. hoc ē, et quēadmodū, si quis ꝓbaret, ꝙ numeri ꝓportionales, cū cōmutant, s. eorū ꝓportiones, erunt vtiq; proportionales, nō ꝓbaret vl̄r: sic quoq; si q̄s ꝓbaret de quolibet genere triāgulorū seorsum, videlicet & de ęquilatero, & equicrure, & inęq latero, ꝙ habeat angulos æquales duobus rectis, nō ꝓbaret id vl̄r. hoc est, primò & per se. B C

Et, postq̄ narrauit, ꝙ qui hoc ꝓbarit de singulo genere triāgulorū seorsum, id q̄dē nō ꝓbat vl̄r, nūc affert huius rei indiciū & d. qm̄ ipse nō cognoscit ipsū triangulū ita se habere nisi forte mō sophistico illud sciat. hoc ē, hæc probatio non est vniuersalis, qua cognoscit aliquid inesse alicui

ABRAM

D cui, cuius naturæ & essentię est hoc inesse ei.

Qm̃ qui notificat ꝓpriè angulos trigoni æquitibiarũ esse duob⁹ rectis ęquales, & scit ét ꝙ scaleni anguli sint duobus rectis ęquales, ac ét scit, ꝙ ęquilaterus sit hmõi, nescit per se hoc attributũ, s. eé angulos duobus rectis ęq̃les fm naturã, & prio inesse trigono, q̃mapd

E illũ non ostẽdit hmõi demonstratio de trigono inquantũ trigonus est: scit enim hanc dispositionem de trigono, quia eã scit de trigoni speciebus, de ipso vero trigono scit illam per accidens.

Et id intẽdebat, dum dixit: nisi illud sciat modo sophistico. et innuit ꝙ id, qđ est per accidens, abijciatur à demonib⁹. ergo qui nõ scit aliquid de oĩ non scit illud demõstratione. Cùm autem meminisset de hoc defectu scientię, quę acquiritur demonstratione de omni, tulit etiam in medium alium modũ defectus illi cõtingẽtis.

F Et dixit: et hoc mõ non demonstraret hãc dispositionem esse cuiusq; trigoni, & ꝙ non deest

BVRANA

qd Iesse alicui, de cuius natura & substãtia est, ꝙ hoc insit illi.

Qm̃ qui scorsũ scit, ꝙ anguli triãguli equicruris sũt ęquales duobus rectis, & scit ét consilt, ꝙ anguli gradati sunt æquales rectis, & scit itidẽ, ꝙ equilater⁹ est cũ hac dispõne, nõ scit per se, ꝙ hęc dispõ, hoc é, esse ęquales duobus rectis, inest triãgulo fm naturã etprimo: qm̃ nõ fecit demõstrationẽ de triãgulo fm ꝙ triãgulus: & hoc, vt sciat hãc dispositionem inesse triãgulo, quia scit inesse speciebus trianguli, sed scit ipsam de triangulo per accidẽs.

Et hoc est qđ voluit, cũ dixit: nisi sciat ipsam fm modũ sophisticũ. sed assignauit, ꝙ illud, qđ est ꝑ accidens, é longinquũ à demõstrationibus. igit̃ qui nõ scit rẽ fm viã de oĩ, nõ scit ipsam ꝑ demõstrationem. Et postea q̃ narrauit modũ istũ defectus scię, q attingit mõstrationẽ, q̃ est de oĩ, cœpit narrare modũ alium consimiliter etiã defectus, qui attingit ipsam.

Et dixit: & fm modũ istũ nõ monstratur, ꝙ hęc dispõ inest oĩ triãgulo, ꝙ q; nõ est triangulus

MANTINVS

cui rei, cui per naturã & per se inest ei illud.

Qm̃ si quis norit proprię, ꝙ anguli triãguli eq̃cruris sunt æquales duobus rectis, sciatq; angulos ineq̃lateri, eé ęquales duobus rectis, sciat rursum ipsũ ęqlaterũ quoq, ita se habere, nõ sciet vtiq; p se, ꝙ is affectus, s. habere angulos ęquales duob⁹ rectis, insit nã, & primò ipsi triangulo. qm̃ huiusmodi demõstro nõ fit apud eũ de ipso triãgulo, quatenus est triãgul⁹, sed ipse cognoscit id de triãgulo, ꝙa cognoscit illud de speciebus triãguli, sed id cognoscit d triãgulo ꝑ accẽs.

Et hoc innuit cũ d. nisi forte mõ sophistico illud sciat. & sic innuit, ꝙ id, qđ est ꝑ accidẽs, est ꝓhibitũ in ipsis demõnibus. Ergo q nõ cognoscit rẽ ꝑ modũ de oĩ, nõ cognoscit eã ꝑ demõnẽ. Et, postq̃ narrauit huiusmodi defectũ, qui accidit in ipsa scia, qua probatur aliqd ꝑ ipsum dici de oĩ, nunc affert aliũ modũ ipsius defectus, qui in ea accidit.

Et d. et hac rõne non probabit⁹ id inesse cuilibet triãgulo, & ꝙ nullus det triãgulus, q sit expers.

ABRAM

detur trigonus, qui excludatur ab hac dispõne, vsq; ibi, quin sit huius conditionis: id est ꝙ vtens hoc modo demõstrationis sicut per hanc demõstrationẽ, s. quæ fit de singulis trigonis, non scit hanc dispõnẽ inesse ipsi trigono, nisi per accidens, sic etiã nescit hanc ipsam dispõnem inesse cuiq; trigono, et ꝙ nõ relinquatur vllus trigonus, quin eius anguli sint duobus rectis æquales: ille. n. nescit hanc dispõnem inesse trigono vt trigonus ẽ, qua scĩa adipisceretur oẽm trigonum per se esse huius conditionis, sed esset apud illũ scĩa huius dispositionis, si fieret inductione, quæ non facit adipisci per se prædicatum naturale essentiale primum.

Et hoc intendebat dũ dixit: sed sciret inquisitione ac si dixisset, ꝙ qui sciret angulos trigoni æquitibiarũ esse duobus rectis æquales, & similiter esse scaleni & æquilateri, nõ sciret hanc dispositionẽ inesse cuiq; trigono. qui enim scit hanc dispositionem hoc modo sciẽ de

BVRANA

gulus aliquis exiẽs ab hac dispõne, vsq; ad id qđ dixit: ꝙ hęc ẽ dispõ ipsius. sensus est, ꝙ faciens mõstrationẽ per hũc modũ, quẽadmodũ ipse non sciuit per monstrationẽ, hoc est mõstrationẽ, quæ ẽ de vnoquoq; triangulo, ꝙ hæc dispõ inest triãgulo, nisi ꝑ accidẽs, ita nõ sciuit, ꝙ hæc dispõ inest oĩ triãgulo: ꝙq; non remanet triangulus aliqs, q non habeat angulos æquales duobus rectis: qm̃ ipse nõ sciuit, ꝙ hęc dispõ inest triãgulo ĩ eo, ꝙ triãgulus: q̃ ẽ scĩa, ꝑ quã assequimur, ꝙ oĩs triãgul' ꝑ se est cũ hac dispõne. atq habuisset scĩam de hac dispõne, si fuisset ꝑ viã ĩquisitiõis, absq; eo, ꝙ possideret ipsam per se de prędicato naturali, substantiali, primò. & hoc ẽ qđ voluit

Cũ dixit: atqui sciuit per viã inquisitionis. ac si dixisset, atqui diximus, qui scit, ꝙ triangulus ęquicrus hẽt tres angulos æquales duobus rectis, ꝙq; gradatus, & ꝙ ęq laterus consilr, ipse non sciuit, ꝙ hęc dispõ inest oĩ triangulo: qm̃ qui scit hãc dispõnẽ fm hunc modũ

MANTINVS

expers huius rei vsque dũ d. q nõ ita se habeat, hoc ẽ, qui vtit hoc modo demõstrandi, quẽadmodũ ex hmõi demõstrone, s. q̃ fit de † singulo triangulo, non cognoscit id inesse ipsi triangulo, nisi ꝑ accidẽs, ita quoq; nõ cognoscet id inesse cuilibet triãgulo, & ꝙ nullus relinquit triangulus, qui nõ habeat angulos ęquos duobus rectis, quia ipse ignorat id inesse ipsi triãgulo, quatenus est triangulus, quæ est ipsa scientia, qua habetur, ꝙ omnis triangulus per se ita se habeat, sed obtinebit scientiã de ea re, si fuerit per viã inquisitionis, seu inductionis, quæ non præstat ꝑ se ipsi prędicato id, qđ est naturale & per se, vel essentiale primum. A B C

Et hoc ĩtelligebat cũ d. sciet autem ꝑ viã inquisitionis. ac si dixerit, cũ autẽ dicimus, ꝙ qui scit triangulũ æq crurẽ, habere angulos æquales duobus rectis, simlr q; & inequilaterũ, atq; æquilaterũ, ꝙ nõ ꝑpea scit hoc inesse cuilibet triangulo. qa qui cognoscit hoc de ipsis triãgulis hoc modo

* a. l. quolibet.

AVERAM

D de trigonis, scit illã de omni trigono inducere, & per scientiã hinc illi prouenientem de hac per oẽs trigonos, dum hoc inquisiuerit de omnibus illis uersũ erit apud illum ex summa demonstrationum & inductiõis omnem trigonum esse huius conditionis, ex demõstratione autem non adipiscit hoc nisi per E accidens, sed non adipiscitur vlle naturale.

65 Inductio.n. non facit acquirere prædicationem per se, nisi per accidens, prout in Libro Priorum ostendimus. Et iõ fit qd dixit, nos enim nesciremus hanc esse trigoni, qua trigonus est, neq; ẽt ꝙ non relinquatur vllus trigonus, quin sit huius conditionis. hic autem defectus sciẽtię, de quo meminit de illius prædicato, quod prædicatur de genere subiecti, idem sequitur de prædicato, quod non prædicatur de subiecti genere, sed est vniuersalius subiecto.

Qui.n. scit prædicatũ de hoc subiecto, nõ scit illud de natura, cui hoc prædicatum ineſt primo

*2. Priorũ cap. 29.

F

SVRANA

dũ scit, scit vtiq; ipsam de omni triangulo, eo ꝙ inquisitio facta est p scientiam proueniẽtẽ ipsi ex hoc in oĩbus triãgulis. & monstratio ingsitiõis istius verificatur oĩno de cõprehendẽte demõnes & inqsitionem, ꝙ omnis triangulus est cum hac disposi tione: & non prouenit hoc ex demonstratione nisi per accidẽs: sed non prouenit ipsi vniuersale naturale.

Qm̃ inquisitio non possidet prædicationẽ essentialẽ nisi p accns, sm̃ ꝙ mõstrauimus in Libro Sylli. & ppea cũ dixit: atq; ꝙ hæc ineſt triãgulo in eo, ꝙ triangulus, ꝙ; non remanet triangulus, qui nõ sit cũ hac disp̃one, non sciuit ipsum: in hoc ẽ defectus in scia, de qua fecit mentionẽ in p̃dicato, qđ prædicatur de genere subiecti, ipsum per se affirmatur de p̃dicato, quod non prædicatur de genere subiecti, nisi qa ipsum est vniuersalius subiecto.

Et hoc, qm̃ qui scit p̃dicatũ ineſſe huic subiecto, nõ scit ipsum de nã, cui ineſt hoc subiectum

MANTINVS

do cognitiõis, illud qđ cognoscit de quolibet triangulo, si inquirat illã sciam, quã obtinuit de hmõi re. in † omnibus triangulis. & cùm inquisierit hoc de omnibus ipsis, tunc ex summa ipsarum demonum, atq; ex ipsa inquisitione, seu inductiõe, verificabit, ꝙ oĩs triãgulus ita se habet: et hoc nõ habebit ex ipsa demõne, nisi per accidẽs, sed non obtinebit illud, ratione ipsius naturæ vniuersalis.

† 2. l. singulis.

Quia ipsa inductio, seu inquisitio nõ præstat ipsum esse essentiale, seu p se, nisi p accidens, vt in Lib. Priorũ probatũ fuit: & iõ dixit, ꝙ aũt hoc insit triãgulo, quatenus est triãgulus, & ꝙ nullus relin quat triangulus, q non ita se habeat, hoc quidẽ nõ sciet. Iste aũt defectus, qui cõtingit in ipsa scia, qué dixit fieri in ipso p̃dicato, qđ p̃dicat de genere subiecti, idẽ vtiq; defectus continget in ipso p̃dicato, qđ non p̃dicat de genere subiecti, p̃terq̃ qđ ẽ vniuersalius subiecto.

Nã qui nouit p̃dicatum huius subiecti, nõ nouit illud pp naturã, ob quã ineſt ei illud p̃dica-

ABRAM

mò per ſe, ſed hoc ſcit per accidens. Et iccirco non meretur ingredi prædicata demõſtratiua id, qđ eſt vniuerſali° ſubiecto, ſiue hoc prædicatum prædicetur de huius ſubiecti genere, ſiue non prædicetur de illo, hoc eſt vniuerſali prædicatione. hoc autem ita fit, quia qđ eſt per accidẽs repugnat illi, qđ eſt p ſe. demſones. n. fiũt de ꝑdicatione p ſe, & oratiões ſophiſticę fiũt de accidẽtali prędicatiõe.

Sicq; oportet, ꝙ demſoni nõ admiſceatur penitus aliquid de eo, qđ eſt p accidens, neq; proximũ, neq; ſemotũ. Hoc aũt ſic exiſtẽte, quo nã pacto ait Alpharabius in ſuo libro quędã ꝑdicata demonſtratiua eſſe propria, & qdã prĩa non propria, & qdã neq; prĩa, neq; propriaꝰ vtinã cognoſcerẽ in ſuo libro modum Ariſt. quo adijcit cõditiones ꝑdicationi vſi in demſonib°: hoc eſt, ꝙ ſit quæ continet tres illas conditiones ꝑmiſſas. hic n. datur locus ſpeculandi & amplæ perſcrutatiõis. hęc n. conditio, quã Ariſt. adiecit, videlicet ꝑdicationẽ eſſe de omni, niſi ſit

BVRANA

ctum primò & per ſe, niſi ſciat hoc per accidens: & ꝓpea nõ oportet, vt ponatur in ꝑdicatis, qđ eſt vniuerſali° q̃ ſubiecti: & æquũ eſt, hoc ꝑdicatũ ꝑdicari de genere iſtius ſubiecti, aut non prædicari, hoc eſt prædicatione vniuerſali: atq; eſt hoc ita, qm̃ quod eſt per accidẽs opponitur ei, qđ eſt per ſe: qm̃ demſones ſunt vtiq; ex ꝑdicatis p ſe, orationes vero ſophiſticę ſunt ex ꝑdicatis accidẽtalibus.

Igitur oportet, vt demſo nõ cõmiſceat, qm̃ res ex eo, qđ eſt p accidẽs oſno, neq; propinqua, neq; lõgiqua. Qđ ſi ita ẽ, quo dixit Abunazar I libro ſuo, ꝙ ex ꝑdicatis demõſtratiuis aliq̃ ſunt appropriata, & aliqua ſunt prĩa nõ appropriata, & aliqua ſunt prĩa & appropriata, & aliq̃ ſunt neq; prima, neq; appropriata. qũo enim tradet et cognoſcet I libro ſuo ſm viã Ariſt. cõdones ꝑdicatiõis vſis in demſonibus, hoc ẽ, q̃ cõprehendit cõdones tres ꝓcedẽtes? in hoc. n. loco eſt ſpeculatio & Iq̃ſitio lata. & hoc, qm̃ hęc cõditio, quã tradidit Ariſt. hoc ẽ, vt ſit ꝑdicatio de oſ,

MANTINVS

dicatum primò, p ſe, A
ſed id nouit p accidẽs: & ideo nõ debet ingredi prædicata demſoni quicquid eſt vniuerſalius ipſo ſubiecto, ſiue illud prædicatũ prædicet de genere illius ſubiecti, ſiue non ꝑdicet, ꝑdicatione videlicet vniuerſali. & hoc ideo fit, quia id, qđ eſt per accidens, opponit rei, q̃ eſt p ſe. Demſones autem fiũt ex prædicatione p ſe. ſed ratiões ſophiſticæ fiunt ex prædicatione* per accidens. B

*a.l. accidentali.

Oportet igitur, vt in ipſa demſone nihil, qđ ſit per accidens, admiſceatur oſno, tũ ꝓpinquum tum remotum. Admiratione igit̃ dignũ eſt, cur Alpharabi° dixerit I libro ſuo, ꝙ ꝑdicatorũ demõſtratiuorũ aliqua ſunt ꝓpria, aliqua vero prĩa nõ propria, aliqua alia neq; prima, neq; propria. vtinã ergo diſcerẽ ex libro ſuo methodos Ariſt. dũ ſupponit, ꝙ in demſonibus debet fieri ꝑdicatio vſis, quę, ſ. amplectitur illas tres conditiões ꝑdictas. nã hoc magna indiget cõſideratiõe, ꝓpea, qa hæc cõditio, quã Ariſt. ſupponit, nẽpe, ꝙ ꝑdicatio ſit de oſ, nõ eſt cõ

Diſceptatio contra Abunazarẽ Alpharabium de prædicatis demſonẽ ingredientibus. C

ABRAM

sit vlis cunctis demfonibus, sed sit demonstrationum, quæ sunt summæ perfectionis, defuisset explicare prædicationem oibus demfonibus communē.

Si āt cōdō illa sit vlis oib⁹ demfonū speciebus, iā peccauit Alpharabius, dū explicauit q̄dā dmfonū pdicata eē ppria, & q̄dā nō propria, & q̄dā prima, &
E aliqua non prima.

Si aūt hæc conditio, quā Aris. adiecit, sit pp id, qd meli⁹ ē, nō cōdō necessaria, expediret Alpharabio adijcere hāc rē, id ē, ꝙ dixisset, ꝙ cōdōnes, q̄ tributæ sūt demfonū pdicationi, q̄dā sūt cōdōnes necessarię, q̄ nō desūt penitus vlli demfoni, & aliquę sint cōditiones, qb⁹ demfo fit melior,
F & numeraret inter cōdōnes, qbus demfo fit melior, pdicatio vlis, & quā Arist. meminit. & inter cōditiones necessarias, id est, sine qbus non fieret demfo, numerarent cōditiones pmissę, exceptis cōdōnibus, quas amplectit vlis pdicatio: hoc est, ꝙ prædicatum insit toti subiecto & omni tēpore, & ꝙ sit per se non primò.

Si

BVRANA

oī, si nō esset vlis oib⁹ demfonib⁹, sed eēt tātūmodo ī demfonibus pfectissimis, deficeret vtiq; ī eo, ꝙ declarauit pdicationē cōicantem oibus demōstratiōib⁹.

Qd si cōdō ipsius est vlis oib⁹ spēb⁹ demfonis, igit errauit Abunazar, cū declarauit, ꝙ pdicatorū demōstratiuorū alia sunt appropriata, & alia sūt nō appropriata, et aliq̄ ex ipsis sūt prīa, & aliq̄ ñ prīa.

Quòd si ē hæc cōdō, quā tradidit Arist. per modū, vt sit bōa, & nō cōdō necessaria, oportuisset Abunazarē addere hāc dispōnē, hoc ē, ꝙ cōditionū, q̄ tradunt ī pdicatis demfatiuis, aliquę sunt, q̄ sūt cōdōnes necessariæ, à qb⁹ nō effugit demfo oīno: & aliq̄ sunt cōditiōes, p quas ē demfo melior. & cōditiōes qdē, p quas ē demfo melior, sūt, cū pdicatio ē vlis, de qua mētionē fecit Arist. & numerauit inter cōditiōes necessarias, hoc est, sine qb⁹ demfo esse nō pōt, cōdōnes prīas tm̄ ex condōnib⁹, p quarū aggregationē ē pdicatio vlis: hoc est, vt sit pdicatū de oī subiecto, & in oī tpe & sit p se, nō prīò.

Quòd

MANTINVS

mānis cunctis demfonibus. Et si sit de ipsis demfonibus maxime pfectis, tūc deficiet in hoc, qd non declarat pdicationē, q̄ est cōmunis cūctis demfonib⁹.

Et si illa cōdō amplectat oīa genera dmfonū, tūc Alpharabi⁹ peccauit, dū dicit, ꝙ pdicatorū demfonū, aliqua sunt ppria, aliq̄ nō ppria, aliqua vero prima, & aliqua nō prīa.

At si illa conditio ab Aristotele, sit ad melius & non necessaria, tūc erit coactus Alpharabius addere hoc, s. dicere, ꝙ illę cōditiones, quas Arist. tradidit, p ipsis demfonibus, aliquę sunt necessariæ, sine qbus nulla pōt fieri demfo oīno, aliq̄ aliæ sunt conditiones, quib⁹ demfo melior erit. & cōnumerare inter illas cōditiones, qbus demfo fit melior, ipsā pdicationē vlem, quā narrauit Arist. & connumerare īter illas cōditiōes necessarias, videlicet, qd nō pōt fieri demfo nisi illis primis condōnibus, pter illas cōditiōes, quas amplectit pdicatio vlis, nēpe vt pdicatū sit de oī subiecto, & in oī tpe. & ꝙ sit p se, & non primò.

Ex

ABRAM

Si aũt res ita se haberet cõplementum sermonis de condõnibus demr̃onis esset aggregãdo ambas vias: hoc est viã Arist & viã Alpharabij. & scire hanc viã esse ꝑp id, qđ ẽ melius, illã ꝟo ob necessitatem. Auẽpace vero ait rñdẽs, ꝙ Aris. ĩtẽtio fuerit alia ab Alpharabij snĩa. ex quo enim Aris. snĩa fuit demr̃ones eẽ definitiões in potentia, adiecit illis hanc conditionem.

Auenpace Iudicium de Aristo. et Abuna. opinionibus.

Alpharabius aũt considerans demõstrationem, vt est simplr̃ demr̃o, repugnat Arist. hoc aũt est, ac si redierit ad id, qđ nos prædixeramus. Demr̃ones. n. quæ sunt definitiones in potentia, sine vllo dubio sint perfectiores. Arist. itaq; ad mẽtẽ Auẽpace tulit conditiones, quibus demr̃o fit melior & perfectior & sub silentio pertransiuit illas, quæ sunt necessariæ.

66

Alpharabius ꝟo cõtrariũ notificauit necessarias, & subticuit illas, q̃bus demr̃o fit melior. & fm hoc vtraq; doctrina esset manca. [Et* maiorẽ ꝑtẽ exponẽtiũ, & ipsorũ potiores latuisset hęc res.]

* Bura. & Mant. versa pagina leges.

Ego

BVRANA

Quòd si ẽ res ita, igitur ꝑfectio sermonis de cõdõnibus demr̃onis erit ꝑ aggregationẽ duarum viarũ, hoc ẽ vię Arist. & vię Abunazaris: & scietur hęc via ex ꝑte, qua est bona & ex ꝑte, qua ẽ necessaria. Sed Abubacher Elzaigi in rñsione ad hoc dixit, ꝙ intẽtio Arist. ẽ alia ab intẽtione Abunazaris. & hoc, qm̃ Arist. cũ intẽtio ipsius sit, ꝙ demr̃ones sint definitiões in potẽtia, ideo posuit in ipsis hanc condõnem. Abunazar ꝟo, qm̃ speculat⁹ ẽ de demr̃one ex ꝑte, qua est demr̃o & simplr̃, ideo diuisus ẽ ab Aristot. & hoc, qm̃ quasi ipse redijt ad id, qđ dixim⁹. qm̃ demr̃ones, quę sunt definitiones ĩ potẽtia, absq; dubio sunt ꝑfectiores: & Arist. fm opinionem Abubacheris Elzaigi adduxit cõditiones, ꝑ quas fit demonstratio melior et perfectior, et tacuit de necessarijs.

Abunazar vero ecõtrario docuit cõditiones necessarias, & tacuit eas, ꝑ quas efficiũtur demr̃ationes meliores. ꝓpter hoc igit̃ oportet, vt sint ambæ doctrinæ deficientes.

Hæc

MANTINVS

Ex his ergo sequeretur, ꝙ tunc oratio de condõnibus ipsius demr̃onis fiet integra, si vtręq; methodi ĩ vnũ coeãt: nẽpe methodus Arist. & methodus Alpharabij, & hoc, s. habeatur methodus melioris gratia, ex illo vero methodus necessaria. Auenpace vero ad hoc rñdet, & dicit, ꝙ snĩa Aristotelis longe distat à snĩa. qm̃, cùm Aris. putet ipsas đmr̃ones esse definitiões in potentia, ideo subiecit hanc conditionem. A B

Alpharabius ꝟo, cũ cõsideret ipsã demr̃onem, quatenus est demr̃o absolute, seu simplr̃, sic contradicit ipsi Aristoteli, & hoc ferè reducitur ad id, qđ nos diximus, quia illæ demr̃ones, quę sunt definitiões in potẽtia, sunt profecto ꝑfectiores. & Auẽpace existimat, ꝙ Arist. attulit illas conditiões, q̃b⁹ demr̃o fit melior, atq; ꝑfectior, et subticuit necessarias. C

Alpharabi⁹ vero ecõtra, videlicet qđ notificauit cõdõnes necessarias, & subticuit illas, quibus demr̃o efficit̃ melior. & sic vtraq; harũ doctrinarũ necessario erit imperfecta

N ij Ar

ABRAM

D Ego vero diu credidi rectum esse congregare vtranq; doctrinam, tandem autē, dum explicui intentionem demonstrationis prout demōstratio est, et ꝑscrutatus sum hoc, patuit mihi rectum & verum esse id quod Aristo. fecerat, & quòd factum ab Alpharabio fuerit error.

Auerrois determinatio.

E

Quoniam, si demonstrationi, inquantum est demonstratio, non sufficiat solū eius præmissas esse veraces, ꝓut eas definierat, & annexę sunt ei, sed etiam quòd sint per se, & ꝙ huius causa sit, qa veraces non per se, sunt veraces per accidens, & ꝙ id, qđ est per accidens, si fuerit verax, non proceditur inde ad scientiā naturæ rei nisi per accidens.

F

Demfationis autem intentio de rebus existentibus est, ꝙ res sciatur scientia operi naturæ cōuenienti, quod cūq; illud fuerit, sicut demfonis artiū est scīa conueniēs artis operi,

Hoc

BVRANA

Hæc igitur res latuit multos expositores & magnos. Et ego quoq; credidi per multū tēporis, ꝙ rectitudo in hoc sit aggregatio inter duas doctrinas, sed posteaq̄ exposui intentionem demfonis fm ꝙ est demfo & inq̄siui, ex hoc declaratum fuit mihi, ꝙ rectitudo & veritas est, quā fecit Arist. & qđ fecit Abunazar est error.

Et hoc, qm̄ si est demōstratio in eo, ꝙ demfo, nō sufficit in ea, vt habeat propōnes veras tantum, fm ꝙ definiuimus ipsas, & iā aggregati sunt super ipso tantum, sed vt sint per se. & causa in hoc est, quoniā veræ non per se, sunt verę per accidens: qđ autem est per accidens, & si sit verum, non facit procedere ad scīam naturæ ipsius rei, nisi ꝑ accn̄s.

Et intētio demfonis in rebus existentibus est, vt sciat res scientia confessa in opere naturę, qđcunq; sit. quēadmodum demfatio in artibus est scīa confessa in opere artis.

Quod

MANTINVS

At plures, atq; ꝑstātiores expositorū hoc latuit. Ego vero longo tpe opinat' fui dignū fuisse ac rectū in hoc negocio cōciliare has duas doctrinas, seu vnà eas cōcordare, sed post hoc, cū intellexerim, ꝓpositū ipsi' demfonis, quatenus est demfo, quid sit, exacteq; id ꝑscrutatus fuerim, manifeste noui, ꝙ id qđ Aris. fecit, est rectū, & verū, id ꝟro, qđ Alpharabi' dicit, ēerroneū.

Qm̄, si ad ipsā demfonē, vt demfonē, nō sit satis vt sint ꝟę tm̄ eius ꝓpōnes, vt ipe definit eas, sed cum hoc oporteat adhuc vt sint de ꝑse, seu essentiales, & ꝙ huius rei cā est, quia sunt verę, & nō de per se, sunt ꝓfecto veræ ꝑ accidēs. & ꝙ id, qđ est ꝑ accidēs, licet sit verū, tn̄ nō ducit ī cognitionē nāę rei, nisi ꝑ accn̄s.

Propositum tn̄ ipsius demfonis de ipsis rebus existentibus, cum sit, vt ipsa res sciatur ea scīa, q̄ correspondeat, & cōueniat ipsi operi nāę, qđ cūq; fuerit illđ. quēadmodum & ipsa demfo in ipsis artibus, est vt habeat scīa, quæ cōueniat cū ope nāæ.

His

ABRAM

Hoc autē conscito, qñ demfationi admiscetur aliqd illius, qđ est per accidens, illius occasione non fit scīa de re cōueniens operi naturæ, neq; scīa prout res est. veritatis autem definitio hæc est, & explicitum est, ꝙ ei, qđ est per se & nō est primū, admistum sit id, qđ est per accidens.

Et ꝙ dū demfones fiunt ex pmissis, quarū pdicatio est p se nō prima, scīa inde ꝓueniēs nō fit opi cōsona, nec reb' artificialib', neq; nālibus: seq'ꝫ ergo illā nō esse penitus demfonē. Si ꝟo hoc affirmaremus, s. ꝙ demfonū pdicata essent fm hanc dispōnē, hinc itaq; inueniret' ipsum genus, hoc ē ꝙ cōmōstraret'
67 đ re eē sui generis. Prędicatio. n. generis đ spē nō ē hoc mō prīa, hoc aūt sic se hñte, quo nā pacto possem nō putare sic esse dicendum?

Themistiū ꝟo īuenim' cōcessisse gen' subītrare hāc pdicationē, hoc ē, pdicationē generis đ spē, vna cū hoc, ꝙ ipse cōcedit primā pdicationē eē, quā nos diffiniuim'. hic āt đficit.

Them. opinio. 1. Poste. ca. 129.

Et

BVRANA

Quod cùm ita sit, si pmisceatur demfo cum aliquo, qđ sit per accidēs, non erit scīa de re ex parte ipsius confessa in opere nāæ, neq; scientia fm id, quod est de ipsa: et hæc est definitio veritatis. & mōstrauit, ꝙ illud, qđ est p se non primò, miscetur cum eo, quod est per accidens.

Cū vero sunt demfones, quarū ꝓpōnes pdicant' pdicatione p se nō primò, nō erit scīa ꝓueniēs ab ipso cōfessa in opere, neq; in rebus artificialibus, neq; in nālib': igit' nō erit demfo penitus. sed si ī hoc cōsentiam', ꝙ demfonū pdicata pdicātur fm hāc dispōnem, igit' exibit ex hoc genus, hoc ē, vt monstret' rei inesse genus suum. & hoc, qm pdicatio generis de spē nō est primò fm hanc dispōnē. qđ si ita ē, quo nō aperuit & dixit de hoc?

Atq inuenimus Themistiū cōfitentē, ꝙ genus ingredit' in hanc pdicationē, hoc est pdicationē generis đ spē: & simul ēt confitentē, ꝙ prædicatum primū est, qđ definiuimus: & hic est defectus.

Puto

MANTINVS

His itaq; sic se habentibus, si admisceatur ī ipsa demfone aliqd, qđ sit ex accidenti, tūc illa scīa, quę habebit' p illud, nō conueniet cū ope nāę, neq; erit scīa rei ita se habēs, vt res se habet, q̄ ē definitio ipsius veritatis. palā quoque est, ꝙ id, qđ, est p se, qđ nō est primū, admiscet' cum eo id, qđ est per accidens. A

Sed, cùm demfones, quę fiunt ex positionibus, q̄ pdicant' p se nō primò, nō tradant sciētiam cōcordē cū ipso opere, tū in rebus artificialibus, tū ēt in naturalib', ergo nō erit penitus demfo. Sed hoc ita se habet, si asserim' ipsas demfones ita pdicari. Ex hoc itaq; * colligitur, ipsum genus, hoc est, ꝙ probabit gen' inesse ipsi rei. nā pdicatio generis de specie, nō est prima in hmōi negocio. Quare ergo ipse n cōsiderauit id, qđ dixit circa hoc? B

* a. l. tollit' vel excludit'. C

Themistius vero cōcedit gen' ingredi huiusmodi pdicatiōem, videlicet prędicationē generis de ipsa specie, cū tñ cōcedat pdicatū primū eē illud, qđ nos definiuimus. Sed hoc est imperfectum.

N iij Et

ABRAM

D Et estimo, ꝙ hoc cõduxerit Alpharabium vt describeret primũ prædicatum aliter q̃ illud describserat Arist. hoc est ꝙ non prædicet de sui subiecti genere, & ideo dixit genus esse primum ꝑdi-
67 catum. Veritas autem est, ꝙ genus nõ sit primũ prædicatum, quia non prædicatur de aliqua suarũ specierũ in-
E quãtũ hæc species est, ꝑdicat.n. genus de pluribus q̃ de vna specie.

Oportet ergo genus prædicari prima prædicatione de natura sibi æquali, q̃ nã est subiecta formę, quę est illud genus. ille .n. non discernit inter genus & alia prædicata, quæ non sunt subiecto propria. Et sicut qui scit angulos trigoni æqui-
F tibiarum esse duobus rectis æquales, non scit hoc de ipso trigono nisi per accidẽs, s. per id, de quo prædicat hoc attributum sm qđ est.

Sic qui scit generis ꝑdicationem de specie nõ scit naturã, de qua genus prædicatur inquantũ hęc natura est nisi per accidens. Eadẽ itaq;

BVRANA

Puto.n. ꝙ hoc est, qđ Iduxit Abunazarem, vt describeret prędicatum primum ẽ diuerso, q̃ descripsit Arist. hoc est, qđ non prędicatur de genere subiecti sui: & dixit propter hoc de genere, ꝙ est ꝑdicatum primum. Veritas autem est, ꝙ genus nõ prędicatur primo de specie sua sm ꝙ hæc species: quoniã genus prædicatur de pluribus vna specie.

Sequitur igitur, vt genus ꝑdicet ꝑdicatione prima de nã sibi æquali: hæc aũt nã est subiectum formæ, quę est genus: qm̃ ipse non distinxit in hoc inter genus & reliqua prędicata, quę non sunt appropriata subiecto: quem admodum qui sciuit de triangulo æquicrure, ꝙ habet angulos æquales duobus rectis, nõ sciuit hoc de triangulo nisi per accidẽs: & hoc est, de quo prædicatur hæc dispositio secundum ꝙ ipsum.

Consist qui sciuit ꝑdicationẽ generis de specie, nõ sciuit nãm, quę prædicat de ea, sm ꝙ ipsa est hęc natura, nisi per accidens. ꝙ si est res

MANTINVS

Et ego puto, ꝙ hoc induxit Alpharabium describere ipsum prædicatum primum contrario modo, quo Aristot. descripsit ipsum, nempe, qđ non ꝑdicat de genere subiecti ei⁹ & ideo dixit, ꝙ genus sit ꝑdicatum primum: sed re vera, genus non est ꝑdicatũ primũ, q̃a non ꝑdicat de aliqua specierũ eius, quaten⁹ est talis species, cũ genus ꝑdicetur de pluribus speciebus vna. Genus nõ ꝑdicat primo de spẽ, sed de natura sibi æquali.

Sequit ergo, vt ipsũ genus prædicet prima ꝑdicatione de illa natura, q̃ est ei æq̃lis, & illa nã est subiectũ ipsi⁹ formæ, qđ est ipsum genus. ipse.n. nullam facit dñam circa hoc, inter ipsũ genus & reliqua ꝑdicata, quę nõ sunt propria subiecto ipsius formę. Et quẽad modũ qui nouit trianguluꝫ æquicrure habere angulos æq̃les duobus rectis, non nouit hoc de ipso triangulo, nisi per accidens, s. qa ꝑdicatur de eo hmõi affect⁹ ideo qđ est tale.

Ita quoq;, qui nouit ꝑdicationẽ generis de ipsa specie, non nouit nãm illã, de qua gen⁹ ꝑdicat, vt ẽ talis nã, nisi p accidens. cũ igitur sit

ABRAM

itaque huiusmodi re existente, cõuenit abijcere à demonstrationibus prædicationem generis de specie, quẽadmodum prędicationem proprietatis generis de speciebus generis. Si autem quispiam diceret, quæ est natura generi subiecta? Fert genus subintrare prima prædicatadum proprie, non absolute profertur. homo enim, inquantum homo, est quoddam animal, non absolute animal.

BVRANA

res in hoc vno, igitur oportet, vt prædicatio generis de specie remoueatur á demonstrationibus: quemadmodum remouetur proprium generis prędicatum de speciebus generis. ꝙ si dicatur, quid est natura subiecti respectu generis? dicemus, ꝙ est materia ipsius appropriata generi. & hoc, quoniam nullum genus potest esse sine materia. vt in exemplo, caro, & omne, quod consistit tali consistentia, est materia animalis: & inuenitur etiam, quòd genus ponitur inter prędicata prima, cùm appropriatur & * non elongatur: & hoc, quoniam homo fm ꝙ homo, est animal, nõ animal simpliciter.

MANTINVS

sit eadẽ ratio in hoc, ergo in ipsis demfonibus debet refelli prædicatio generis đ specie, quia ignoratur natura, de qua genus prędicatur, quatenus est talis nã, nisi per accidẽs, Si ergo res ita se hẽat, debet vtiq; proijci in ipsis demfonib⁹ ꝑdicatio generis đ spẽ, quẽadmodũ ꝓijcim⁹ proprietatẽ ipsius generis de spẽbus ipsi⁹ generis. Sed si q̃rat, q̃ nã sit illa nã, quę est subiectũ ipsius generis, rñdebim⁹ ꝙ est eius materia ꝓpria, qm̃ nullũ genus põt esse sine materia. vt gratia exẽpli, ipsa caro, & q cq d supplet vices eius, est vtiq; materia ipsi⁹ animalis. posset tñ fieri, vt genus ingrediat' prĩa ꝑdicata, cũ fuerit ꝓpriũ, & nõ absolutũ. nã hõ vt hõ, ẽ quoddã animal, sed non animal simpliciter, & absolute.

A

B Quid sit natura subiecti respectu generis.

* a. simplr perficitur.

C

Contradictio Tomitani.

65 *Explicans Auer. verba Arist. tex. 13. tenet inductionem non facere nos acquirere prædicationem per se, sed tantum per accidens. Cui dicto repugnat id, quod voluit in 8. Physi. cõ. 33. ex quo loco colligitur dari inductionem, quæ necessaria est, & demonstratiua. Et est etiam ad hoc ratio, quia inductio colligit vniuersalia, hæc autem possunt esse ita per se sicut per accidens. Sed vide Solutio. Tomitani.*

66 *Disputans Auer. aduersus Auempace & Alpharabium de prædicato primò, dicit hæc verba [demonstrationes, quæ sunt potentia definitiones, sine vllo dubio sunt perfectiores]. Hæ autem sunt, quæ concludunt definitionem solo situ à demonstratione diuersam. vt est illa in tex. 10. primi Poste. quæ concludit, tonitrum esse sonũ*

14 1/2a

D subiecto de quo est conclusio, ut in 2. Quando demonstratio quæ concludit hoc in
dicto de omnem, quod est primum hominem subiecto Animali, non est vera demonstratio.
Non efficitur autem hoc de omni ex hoc ex quo, nisi hoc esset de
omni, quorum non sit medium demonstrationis, aliter sit processus. Hoc quod
demonstratum est, quod demonstratio præmissæ, & omnis perfectionem contra vult esse in
principio demonstrationis conclusio. Oppositum vide habes 2. Prior. cap. 22. & 28. Priorum, si
scientia eorum quæ sunt per accidens, non dicit habet. 2. Poster. cap.
11. 13. 17. 41. 67. 94. Et demonstrationes sunt de accidentibus propriis, non de his
quæ sunt accidentia, quæ per demonstrationem non concludunt de subiecto, sed hæc præ-
missæ subsumuntur: & tamen sunt veræ demonstrationes. Vide omnino quæ Thom.
6 Agens hoc. de prædicato primo, vide quæ non possit prædicari, nisi universe
& immediate. quæ quod primo prædicantur, quorum esse communitatis, ut dicit Arist.
in 2. cap. 4. Item Porph. & Auer. cap. 42. & 43. Oppositum hic videtur 3. Quæstio
demonstrationes, ubi concludit, quod singulariter proximum possit primo prædicari de
E subiecto. Sed vide solutionem Thomæ.

ANT. INTER. TEX. XIII.

Text. 14. Quando igitur non nouit nouisse aliquis, & quando nouit simpliciter? Manifestum, quod si idem esse triangulo esse, & æquales rectis tribus, aut hunc aque, aut omnibus. Si autem non idem, sed alterum, nescit autem secundum quid triangulum, non nouit.

ABRAM	SVRANA	MANTINVS
Text. 42. Decet nã nobis scire, qñ occurrit nobis scia, q prędicatum nõ sit subiectio vlc, et qñ scia occurrit nobis, q prædicatum sit vlc subiectio. Et dicim⁹, q prædicatũ sit subiecto vlc, dũ signatũ trigoni, et signatũ æquilateri, & significatũ vniuscuiusq; trigoni fuerit vnum significatũ. Si vero illorũ significatum nõ fuerit vnũ signatũ, sed vniuscuiusque significatũ fuerit aliud à signi-	Dicit Arist. Iã vero oportet, vt sciamus, qñ euenit nobis scia, in eo q prædicatũ non est vlc subiectio, et qñ cadit nobis scia in eo, q prædicatũ est vlc subiectio. Et dicamus, q prædicatũ erit vniuersale subiectio, cũ intentio trianguli, q̃ inuenitur ipsi, & in tentio æquilateri, & intentio vniuscuiusque trianguli est intentio vna: sed si intentiones ipsorũ nõ sunt intentio vna, sed	Inquit Aristote. Oportet autẽ vt sciamus, quando nos habemus scientiam de ipso prædicato si non sit communue ipsi subiectio: qñ vero sciamus ipsum p̃ dicatum continere ipsum subiectũ. Dicimus autẽ p̃dicatũ esse vlc, cum signatũ eatum ipsius trianguli, et significatum æquilateri, et vniuscuiusq; triangulorũ fuerit idem. at si eorũ significatum nõ fuerit vnum, immo signifi-

ABRAM

gnificato alterius, nos nescimus cui illorum sit vniuersale, sed dr̃ de omni.

Cō.42 Postquã notificauit, ꝙ prædicatio, quæ circunscribitur in hoc Libro, sit prædicatio, quę hic vniuersalis dicitur, & est quæ continet ꝙ sit vniuersalis, & per se, & prima, & notauit loca, quibus errare cõtingit circa hoc, Intendit vlterius nobis notificare præter id, cuius significatũ explicauit, iter & regulam, qua sciamus prædicatũ esse vniuersale, dum nobis ambiguum fuerit ipsum significatum.

Et dixit: Decet iam nobis scire quando occurrit nobis scientia, quòd prædicatum nõ sit subiecto vniuersale, & quando scientia occurrit nobis, quòd prædicatum sit vniuersale subiecto. ideſt iam conuenit nobis habere regulam, qua sciamus prædicatum esse vniuersale, aut nõ vniuersale, & hoc de subiecto dum nescitur hoc significatum.

Et incœpit notificare prædicationem, de qua

BVRANA

sed intẽtio vniuscuiusq; ipsorũ est alia ab intẽtione alterius, nõ sciemus vtiq; de quouis ipsorũ vtr, sed dicet de omni.

Posteaquam docuit, quòd prædicatio, quæ ponitur hoc in Libro, est prædicatio vniuersalis, & ipsa est, quæ cõprehendit, vt sit vniuersalis, p se & primò: & docuit etiam locos, quos considerabis in hoc, vult deinceps nos docere præter id, quod declarauit de dispositione ipsius, viam, per quã sciemus, quod est prædicatum vniuersale, cùm solliciti fuerimus de re,

Et dixit: iam vero oportet, vt sciamus, quando euenit nobis scientia in eo quòd prædicatũ non est vniuersale subiecto. sensus est, & iam oportet, vt habeam viam, per quam sciamus, quòd prædicatum est vniuersale, aut non vniuersale. & hoc, cùm inuit hanc dispõnem.

Deinde cœpit docere prædicationẽ, de qua in-

MANTINVS

significatum vniuscuiusq; eorum differt ab alio, tunc nescimus cui illorũ sit vniuersale, dicit tamen de omni. A

Posteaq̃ notificauit, Cō.42 ꝙ illa ꝑdicatio, quæ in hoc Libro supponit, ꝙ quadam cõditione, & subiectione, quã vocat hic ꝑdicationẽ vlem, quæ hoc hẽt in se, nempe vt sit vlis, & de p se, B & primò, & nota fecit illa loca, in quibus contingit errare circa hoc, nisi vult adhuc notificare nobis, ex retro declaratis, methodum & regulã, qua possimus dignoscere prædicatũ esse vle, si contigerit nos oberrare in ipso.

Et ideo dixit: Oportet aũt vt sciamus, q̃n nos habemus sciam de ipso ꝑdicato si non sit C cõe ipsi subiecto, seu ꝙ nõ amplectatur ipsum subiectũ. Q̃n vero scimus ipsum ꝑdicatũ cõtinere ipsum subiectũ, hoc est habenda vtiq; est nobis via, & methodus, qua possimus dignoscere prædicatum esse vle, vel non vle, & & hoc, s. in locis, vbi hoc fuerit incognitũ.

Et, postq̃ notificauit oportere nos hẽre methodũ

ABRAM

D qua nō ignoratur hoc significatum, & dixit: Et dicimus quòd prædicatum fiat ſubiecto vniuerſale, vſque ibi, trigonorū fuerit vnū ſignificatum. ideſt, quia quando prædicatum prædicatur de ſubiecto cōpoſito ex pluribus, quàm vna dictione, & dictiones fuerint diſtinctæ & ſignificatum vnum, tunc

E prędicarum eſt vniuerſale huic ſubiecto, ſicut eſſet illius diſpoſitio, quando eſſet prædicatum de ſubiecto vno ſecundum dictionem & ſignificatum.

Exempli gratia, quia ſi ſignificatum trigoni & ſignificatum ipſum denominantis ex laterum æqualitate &

F imparitate, eſſet vnū omnium illorū ſi ſignificarum, hoc eſt ipſum eſſe trigonū, & ipſum eſſe æquitibiarum: deinde prædicaremus de trigono æquitibiarum aliquod ei proprium prædicatum, prout eſt eius angulos eſſe duobus rectis æquales, iam ſciretur de ſignificato hui⁹ rei, quòd eſſet trigono vniuerſale.

Poſtq̄

BVRANA

innuitur hæc diſpoſitio, & inquit: & dicimus, quòd prædicatū erit vniuerſale, vſque ad id, quod dixit: vniuſcuiuſq; trianguli eſt intētio vna. ſenſus eſt, quòd ꝓprædicatum, cū prædicatur de ſubiecto, erit compoſitum ex pluribus dictionibus, & erunt dictiones conſequentes, & intentio in ipſis vna, tunc prædicatum ipſum eſt vniuerſale huic ſubiecto: ac ſi eſſet diſpoſitio ipſius talis, vt prædicatum de ſubiecto eſſet vnum verbo & re.

Vt in exēplo, ſi eſſet intentio trianguli, & intentio, per quam diſponit̄ triangulus æquicrus & gradatus intentio vna pēnit⁹, hoc eſt, eſſe triangulum & eſſe æquicrure, deinde prędicemus de triangulo æquicrure prædicatū appropriatū ipſi, quę admodū, ꝙ habet angulos æquales binis rectis, igitur de hac diſpoſitione ſcim⁹, quòd vſt ineſt triangulo.

Et

MANTINVS

thodū, qua cognoſcamus ꝑdicatū eſſe vſe, vel nō vſe, in locis vbi ea res eſt ignota, nunc id notū facit de ea ꝑdicatiōe, in qua ea res nō ignoratur. Et iō dixit: Dicimus aūt prædicatum eſſe vſe, vſq; dum dixit: triangulorū fuerit vnū ſignificatum. intelligit, ꝙ cū ipſum prædicatū prædicatur de aliquo ſubiecto, qđ conſtat ex pluribus dictionibus vna, & illę dictiones ſint ſynonimę, ſignificatū vero earū ſit idē, tunc illud ꝑdicatū eſt vſe illi ſubiecto, ac ſi eēt ꝑdicatū de aliquo ſubto, qđ ſit vnū dictione & ſigñato.

Exempli gratia, ſi id, quod ꝑ ipſum triāgulum ſignificat, ac ꝑ id quo deſcribit, vel denominat ipſe triangulus: exēpli gra ex æqualitate crurū, ac æqualitate laterū, vel editū in æqualitate fuerit vſt idē: nempe eſſe triāgulum, & eſſe æquicrus & reliqua id genus, mox prædicet de triangulo æquicrure aliquod ꝑdicatū ei proprium, vt ꝙ habet angulos æquales duobus rectis: ex hoc vtique ſignificato dignoſcatur ipſum eſſe vſe ipſi triangulo.

Et

ABRAM

Postq̃ autem notificauit locũ, quo scitur prædicatũ esse vniuersale subiecto, s. quãdo subiectũ fuerit vnũ dictiõe & significato, aut vnũ significato, dictione multũ, accepit notificare locum, quo hoc ignoratur, & dixit: Si vero illorũ significata nõ fuerint vnũ significatũ, sed vniuscuiusq; significatũ fuerit aliud à significato alterius, nos nescirem⁹ cui illorum sit vl̃e, sed dicitur de oĩ. idest, si vero subiectũ nõ fuerit simpl̃r & vnũ, sed cõpositũ ex pluribus vno significato, & de illo prædicauerimus aliquod p̃dicatũ ei propriũ & necessarium, tunc nesciremus cui illorũ significatorum illud esset vniuersale, hoc est, cui insit primò & per se.

Prout refert, ꝙ anguli trigoni sint duob⁹ rectis ęquales, & id, quod significat trigonus fuerit aliud ab eo, quod significat æquitibiarũ: in hac enim ęquitas angulorũ duobus rectis nescitur de quo alterutrius significato prædicetur prima p̃dicatione. Ille aũt nititur tradere de talibus locis regulã,

BVRANA

Et postea q̃ docuit locum, per quem scim⁹, ꝙ prædicatum est vl̃e subiecto, & hoc, vt prædicatum sit vnum verbo & re, aut sit vnũ re, multa autem verbo, cępit docere locum, per quem hoc innuitur: & inquit, sed si intentiones ipsorum non sunt intentio vna, sed intentio vniuscuiusq; ipsorum est alia ab intẽtione alterius, nõ sciemus vtiq; de quouis ipsorũ vniuersaliter, sed dicet̃ de omni. sensus est, atqui si non erit prædicatum simplex & vnũ, sed compositum ex rebus pluribus, & prædicabimus de ipso simplex appropriatum necessarium, nõ sciemus vtique cui ipsarum rerum insit vniuersaliter, hoc est insit primò & per se.

Quẽadmodũ narrat̃, ꝙ triangulus æquicrus habet angulos æquales duob⁹ rectis: & erit illud, qđ significat triangulus aliud ab eo, qđ significat ęquicrus. qm̃ æqualitas angulorum duob⁹ rectis innuit̃ in hac propõne, vtriuis duarũ rerũ insit, ꝙ est p̃dicatũ prædicatione prima. & ipse solicitus fuit, vt tradat in exemplis

MANTINVS

Et, posteaq̃ notificauit locũ, quo dignoscitur prędicatũ esse vl̃e ipsi subiecto, nẽpe cũ ipsum subiectũ fuerit vnũ noĩe, seu dictione, atq; significato, & re, vel vnũ re, & significato, plura tñ nominib⁹: nũc notificat locũ, vbi hoc ignoratur. & ideo dixit: at si eorũ significatũ non fuerit vnum, immo significatũ vniuscuiusq; eorũ differt ab alio, tunc nescimus cui illorũ sit vl̃e, dicit̃ tñ de omni: hoc est, si vero ipsum subiectum non fuerit simplex, & vnũ, sed compositũ ex plurib⁹ rebus, & prædicetur de eo prædicatũ ei propriũ, & necessarium, tunc nos ignoram⁹ cui nã illorũ significatorũ, vel illarũ rerum, sit vl̃e, hoc est cui insit primò & per se.

Vt narrat, ꝙ triangulus æquicrus hẽt angulos æquales duobus rectis, & sit aliud id, per quod significat̃ triangulus, & id, ꝑ quod significat̃ ęquicrus. nam habere angulos ęquales duobus rectis ignorari põt in hac propositione de vtro nã horũ duorũ prædicet̃ prædicatione prima. Aristo. autẽ studet tradere. in hmõi

ABRAM

D gulā, qua educat attributū, cuius occasione fiat prædicatio prima: hoc est, dum prædicatum fuerit compositū ex vno significato.

Et dixit: Dum significatū trigoni, quod inest ei: & significatū ęq̄lateri & vniuscuiusq; trigonorū fuerit vnū significatū. idest, ꝙ prędicatū sit vl̄e, dum p̄dicat de pluribus vna di
E ctione, qñ illę dictiōes significant significatū vnū. prout hæc dictio trigonus, & hæc dictio ęquitibiarū, dicēdo, trigoni anguli sunt duobus rectis ęquales, significarēt vnū sig̃natum. & sil̄r, si sig̃natio huius dictionis trigon⁹ & trigoni cęterarū spērum, prout sunt scalenus & æquitibiarum, significarēt vnū significatū,
F dū vtrisq; annectitur hæc dictio trigonus.

Et hoc intēdebat dū dixit: et vniuscuiusq; trigoni fuerit vnum significatū, ꝙ sit significatū scaleni & sig̃natū æquitibiarū & sig̃natū trigoni vnū sig̃natū. Deīde dixit: Sed significatū vniuscuiusq; fuerit aliud à sig̃nato alterius, nos nescirem⁹ cui illorū sit vl̄e, sed dr̄ de oī. idest, sed dū trigoni sig̃natū

BVRANA

plis istorū locorū viā, ꝑ quā exeat dispō, per cuius modū est p̄dicatio prima. & hoc, cùm subiectū fuerit cōpositum ex plurib⁹ rebus.

Et dixit: Cùm fuerit intentio trianguli, quę est in ipso, & intentio æquicruris, & intentio vniuscuiusq; triangulorū intentio vna. sensus est, cùm prædicatū p̄dicat de pluribus vna dictione, & illæ dictiones significēt rē vnam. quēadmodū significāt intētio trianguli & dictio ęquicruris. veluti, si dicam⁹, æquicrus habet tres angulos æquales duob⁹ rectis, rē vnā. & cōsil̄r si dictio trianguli & dictiōes reliquarū specierū triāguli significāt rē vnā, quēadmodū gradat⁹ & æquicrus, cū cōiunxerimus in vtrisq; triangulum.

Et hoc est, qd̄ voluit, cū dixit: & intētio vniuscuiusq; triangulorū est intētio vna, hoc est, ꝙ intētio gradati, & intentio æq̄crucris & intentio trianguli est res vna Cū vero dixit: sed intētio vtriusq; ipsorū est alia ab intētione alterius, nō sciem⁹ vtiq;, cui ipsorum sit vl̄e, sed dictū de oī. sensus est, cū

MANTINVS

hmōi locis, methodū. qua adinueniat illā cōditionem, seu affectū, qua p̄dicatio sit prīa: nempe cū subiectū cōstat ex pluribus rebus.

Et cū dixit: Cū significatū ipsi⁹ triāguli, cui inest, & significatū ęq̄lateri, & significatum vniuscuiusq; triāgulorum fuerit idem. hoc est, cū prædicatū prædicat de pluribus dictionibus, si illæ dictiones idē significēt. vt dictio triāguli, & dictio ęquicruris, cū dicim⁹ triangul⁹ hēt angulos ęquales duobus rectis, q̄ quidem idem significat. sil̄r, si dictio trianguli & dictio reliquorū generū trianguli idē significēt, vt inæquilateri & ęq̄cruris, si vtriq; eorū annectatur ipse triangulus.

Et hoc voluit cū dixit: & significatū vniuscuiusq; triangulorum sit idē significatū, s. ꝙ idē significet, inęquilaterus, & ęquicrus, & ipse triangulus. D.d. sed si nō sit significatū vniuscuiusq; eorū idē, sed diuersum, tūc nescim⁹ cui nā eorū sit vl̄i, sed dr̄ de omni. hoc est, si aliud

ABRAM

signatū fuerit aliud à signato æqtibiarū, tūc nos ignoram⁹ cui illorum prædicatū sit vſe, dum aliquod prædicatum dicimus de trigono æquitibiarum.

BVRANA

ēt intētio triāguli fuerit alia ab intētione ęq cruris, nos vtiq; innuemus cuicūq; ipſorum p̄dicatū vſe, cùm prędicauerimus de triāgulo ęquicrure prædicatū.

MANTINVS

aliud ſignificet triāgulus, & aliud ęquicrus, tunc ignorabimus cui nā illorū ſit prædicatū vſe, ſi prædicetur aliquod prædicatum de triangulo æquicrure. A

T.14 ps *Vtrum autem ſecundum quòd triangulum, aut ſecundum quòd æquicrus ineſt, & quando ſecundum hoc ineſt primò, & vniuerſaliter cuius eſt demonſtratio? Planum, quod quãdo ablatis inerit primò, quemadmodum æquicruri, æneo, triangulo inerunt duo recti. ſed & quòd ſit æneum, ablatio, & quòd æquicrus. ſed non figura, aut termino: ſed non primis. Quo igitur primo? ſiquidem triangulo, ſecundum* B *hoc ineſt & alys, & huius vniuerſaliter eſt demonſtratio.*

T.c.43 Veruntē inquiremus dicendo, cernis ne, cui rei hoc attributū ſit vſe: trigono inquantū trigonus eſt, aut inquantum æquitibiarū eſt? Et, vt vſius inquã, dum ferē res, cui illud ſit primū, & pro qua cōſtat demōſtratio ſm quod eſt illi vſe. Et dicimus rem eſſe vſem, qua remotis cęteris rebus ipſa remanente, remanet illud prædicatū: & ipſa remota auſertur: prout ſit de trigono æquitibiarū æneo, de quo enuntiaſ ei⁹ angulos eſſe duobus rectis

Dixit Ariſt. Sed inquiram⁹ & dicam⁹, an ſi vides hāc intentionem ineſſe cuiuis rei, eſt vſis, triāgulo in eo, ꝙ triangulus, aut in eo, ꝙ æqcrus: & in ſumma cū ſcit rē, quæ ineſt illi primô, & de qua cōſtituitur demōſtratio ſm ꝙ eſt illi vſis. Et dicamus, ꝙ res, quæ ita ſe hēt, vt alijs ablatis remaneat, & remaneat p̄dicatū eo ꝙ ipſa remanet, & cùm remoueſ, remoueſ, huic inerit vſr. quēadmodū ſi triangulus æquicrus eſſet factus ex ære, & de ipſo enūciaretur, ꝙ haberet tres angulos

Inquit Ariſt. Quę- T.c.43
rendum tñ eſt & dicendū, putas ne p̄dicatū hoc eſſe primū ipſi triāgulo, quatenus triāgulus eſt, an quatenus eſt æqcrus? Et oīno ſcire oportet, cui hoc p̄dicatū eſt primū, & ꝙ demſone probatur C ipſum eſſe primûm. Dicimus itaq;, ꝙ res illa dr̄ vſis, quę ſi auferātur res alię, ipſa remanet remanente ipſo p̄dicato dū illa remanet, ablataq; illa, aufertur & illud. Veluti triāgulus æqcrus æneus, de quo enūciet, ꝙ hēat tres angulos ęq̄les duobus

ęqua-

ABRAM

D rectis æquales. si enī auferres inde ipsum esse ęneū, & eē ęqui tibiarū, illud prædicatum remaneret remanēte trigono: verūetiā si inde auferres ipsum eē figurā, & ipsum esse finitū, nō remaneret illud p̄dicatū, sed eius ablatio nō eēt ex horū vtrorūq; ablatione,
E vt fiat illi vniuersale. Dū autem res est trigono vīs illo medio inueniē d:monstratio de trigonis: et illius equidem est demōstratio fm modum ipsius vīs.

Cō.43 Dixit: Si vero trigoni significatū sit aliud à significato æquitibiarum: & de vtrisque prædicarem' aliquod
F propriū prædicatū, iā acciderет nobis ignorare cui alterutriūs ipsorū sit hoc prædicatū primū prædicatum: & inquirem' dicēdo, ęr nis ne hoc prędicatum esse primùm trigono, vt trigonus est, vel vt æquitibiarū est? & vīt indigem' hic scire rē, cui hoc prędicatum sit primùm, & pro quo in stituatur demō fm q illud est primùm, an pro

BVRANA

æq̄les duob' rectis: si auferres ab eo, q̄ sit ęneus, si q̄ æquicrus, p̄dicatū tū derelinquitur reliquis triāgulis, p̄terq̄ si auferas ab ipso, q̄ ē figura, & q̄ est finitus, non remanebit prędicatū, sed nō remouet p remotionē istorū duorū, & pue nit illi vīe, cūq; hæc intētio sit vīs trian gulis: igit̄ per cōsub stantialitatem ipsi' inuenie demōstratio in triangulis, & demonstratio p̄ viā vīs inerit ipsi.

Dixit: Sed, si intētio triāguli est alia ab intentione ęquicruris, & prædicemus de vtrisq; prædicatū appropriatum, igitur accidit nobis, vt discernam' vtri istorum hoc prædicatum sit prædicatū primùm. & inquiram' & dicamus, an vides hoc prædicatum, q̄ primò ineſt triangulo fm q̄ triangulus, aut in eō, q̄ est æquicrus? & in summa oportet in hoc loco vt sciam' rem, cui hoc prædicatum ineſt primò, & super quo cō stituitur demō fm q̄ est

MANTINVS

bus rectis, si auferas āt ab ipso ipsum esse ęneū, ac ęquicrurē, tunc adhuc remanebit ipsum p̄dicatū, remanēte, s. ipso triāgulo: at si auferas ab eo ipsum eē figurā, esseq; finitū, non remanebit p̄dicatum. Verum nō ausertur, ppea qa ablata sunt illa duo, ita vt sit vīe ei. Cùm igit̄ illud sit vniuersale ipsi trian gulo, ergo medio ipso fiet demonstratio de ipsis triangulis'. Demōstratio deniq; fm viam vniuersalē de eo vtiq; facta est.

Dicit: q̄ si aliud signi Cō.43
ficet triāgulus, & aliud æquicru , & p̄dicet de vtroq; eorum aliquod prædicatū propriū, tūc cōtingit nos ignorare de quo nā eorū, illud prædicatū sit prædicatum primū. Quærendum itaq; erit. & dicendum, putasne hoc p̄dicatum esse primū ipsi triāgulo, quatenus est triāgulus, an quatenus est æquicrus? oportet deniq; in hoc loco scire id, de quo hoc prędicatū est primū, & qđ demonstratione probat ipsum esse primū.

vtrū

ABRAM

pro trigono, aut ꝙ eo, quod eſt æquitibiarũ.

Cũ autẽ notificaſſet, ꝙ in talibus locis expediat eſſe apud nos viã & iter, quo ſciatur res, de qua prædicetur prima ſpdicatione, & quæſitum ſit vſie, Dixit: Et dicim⁹ rem eſſe vſiem, quæ remotis cæteris rebus ipſa remanente remanet illud prædicatum, & ipſa remota auferetur, ideſt, attributũ, cuius occaſione prædicatio prædicati de ſubiecto ſit prædicatio prima, noſcitur inter cętera attributa, quæ inſunt illi ſubiecto: ex quo illud eſt attributũ, quod dũ abſtuleris cętera attributa, ideſt, putaueris auferri & imaginatus fueris illud remanere, remanet prædicatum: & dum illud auferres & reliqueris cętera attributa, auferetur tale attributum de ſubiecto, illud eſſet illius primùm prædicatum.

Et dixit: Qua remotis cęteris rebus ipſa re manente remaneret illud prędicatum. Et intendit per rem, qua attributũ, cui ineſt illud primùm prędicatum, & per cęteras res, intelligit

BVRANA

eſt primùm, aut triangulo, aut æquicruri.

Et, poſteaq; docuit p hæc exẽpla locos, per quos oportet nos habere viã, per quã ſciam⁹ rem, de qua prædicat' prædicatũ prędicatiõe prima, & eſt quæſtio vſis, dixit: Et dicamus, ꝙ res, quæ ita ſe hẽt, vt alijs ablatis remaneat, & remaneat ſpdicatũ, eo ꝙ ipſa remanet, & cùm remouet', remouet', huic inerit vſr. ſenſus eſt, & diſpõ, per cuius partem prædicatio ſpdicati de ſubiecto eſt ſpd catio prima, cognoſcit' a reliquis, q̃ inſunt ſubiecto, in eo ꝙ eſt diſpoſitio, quæ cùm abſtulerit reliquas diſpoſitiones, hoc eſt ſimilitudines, auferetur, & ipſa ſimilitudo relinquitur, remanet prædicatum: & cùm aufers ipſum, & remanent reliquæ diſpoſitiones, remanet prædicatum cũ hac diſpoſitione, quæ ineſt ſubiecto, erit prædicatum primùm.

Cùm vero dixit: ꝙ res, quæ ita ſe habet, ꝙ alijs ablatis, remanet prædicatum eo ꝙ ipſa remaneat. intelligit p rem, diſpoſitionẽ, cui ineſt prædicatum primò. per reliquas vero res,

MANTINVS

verum ſ ipſi triãgulo, A
an ipſi æquicruri.

Et, poſteaq; notificauit, ꝙ in huiuſcemodi locis oporteat nos habere methodũ, qua dignoſcat' id, de quo prædicat' aliquid prædicatione prima, & quęſitum ſit vſie, nũc dicit: Dicim⁹ itaq; ꝙ res illa dr vſis, quæ ſi auferantur res aliæ ipſa remanet, remanẽte ipſo ſpdicato dũ illa remanet, B
ablataq; illa, auferẽ & illud hoc eſt, inter cętera cõditiones, quæ inſunt ipſi ſubiecto, hæc vtiq; vna eſt, ob quam dignoſcit' prædicatum ſpdicati de ſubiecto prędicatione prima. nẽpe, vt ablatis reliquis cõditionibus, hoc eſt ꝙ videant' ac ſi auferantur, videaturq; illa remanere, tũc remanet ſpdicatũ. ſed ſi ea ablata, re C
manẽtibus adhuc reliquis cõditionibus, auferetur ipſum prædicatum, hac vtiq; conditione ipſi⁹ ſubiecti, erit prædicatum primùm.

Et cũ dicit: ꝙ illa res, quæ ablatis reliquis re b⁹ ipſa remanet, t emanebitq; prædicatũ, ipſa remanẽte. intelligit p illã rẽ, cõditionẽ illã, cui ineſt prædicatum primùm. Et p reliquas res,

ABRAM

Dligit attributa, quibus non ineſt primò, quę dum auferuntur, & remanet illud attributũ, non aufertur illud prędicatum. Adeoq; ergo illi duas conditiones, quarũ vna eſt, φ illud attributũ ſit, quo poſito eſ, & ſi reliqua attributa fuerint remota, exiſtit prædicatum. Secunda autẽ eſt, φ quo ablato remanẽtibus oę
E teris attributis, auferẽ illud prędicatum.

Deĩde tulit huius dicti exemplũ, & dixit: Prout ſit de trigono ęquitibiarum ęneo, de quo enuntiatur eĩ⁹ angulos eſſe duobus rectis ęquales, ideſt φ huic trigono ſint tria attributa, quòd ſit trigonus, & quòd ſit ęquitibiarum, & quòd ſit ęneus, & de omnibus
F verum eſt dicere, ſuos angulos eſſe duobus rectis ęquales.

Deĩde dixit: Si enim inde auferres ipſum eſſe ęneum, & ipſum eſſe ęquitibiarũ, illud prędicatum remaneret remanente trigono. Ideſt, quia, dum auferes ab hoc ſubiecto cõplexum ex his tribus attributis, ipſum eſſe ęneũ,

SYRANA

res, intelligit diſpoſitiones, quę non inſunt illis primò, quòdq; cũ ipſę auferuntur, & remanet ipſa diſpoſitio, non aufertur prędicatum. Tradit igit̃ duas conditiones: quarum vna eſt, cùm ipſa diſpoſitio ponitur ineſſe, & reliquæ diſpõnes auferuntur, inuenit̃ prædicatũ. Secunda vero, cũ aufertur, & remanent reliquæ diſpoſitiones, aufertur prędicatum.

Deinde adduxit exẽplũ iſtius ſermonis & dixit: quẽadmodum ſi triangulus ęquicrus eſſet factus ex ære, & de ipſo enũtiaretur, φ habet angulos æq̃les duobus rectis. ſenſus eſt, φ in hoc triangulo ſunt tres conditiones, quòd eſt triangulus, & φ eſt æquicrus, & quòd eſt ex ære. prædicatum igitur remanet, ſi remanet triangulus.

Senſus eſt, quòd ſi tu abſtuleris ab hoc ſubiecto compoſito ex his tribus conditionibus, quod eſt ex ære, & φ eſt

MANTINVS

res, intelligit illas cõdi
tiones, quibus nõ ineſt primũ: quib⁹ ſ. ablatis remanẽte illa conditione, nõ aufertur prædicatũ. Duas itaq; hypotheſes ſupponit, ſeu cõditiones: vna eſt, vt ille affect⁹, ſeu cõditio, ſeu attributũ, quo poſito reliquis tñ affectibus ablatis, reperiat̃ ipſum prędicatũ. Altera eſt, vt ipſo ablato, relictis adhuc reliquis, prędicatum vtiq; aufertur.

Deinde affert exemplũ hui⁹ dicti, dũ dicit: Veluti triãgulus æquicrus ęneus, de quo enũciet, φ habeat tres angulos ęquales duobus rectis. hoc é, φ is triangulus hẽt tres affectus. primus eſt, φ eſt triangulus, ſecundus, φ eſt æquicrus, tertius vero, φ eſt ęneus: & de omnibus his vere dr, φ habet tres angulos æquales duobus rectis.

D.d. ſi auferas aũt ab ipſo ipſum eſſe æneũ. ac eſſe æquicrus, tunc adhuc remanebit ipſm prædicatũ, remanente ſ. ipſo triangulo, vel φ eſt triangulus. hoc eſt, ſi tu auferas ab illo ſubiecto, quod quidẽ conſtat ex illis tribus affectib⁹, vel attributis, ſeu cõditionib⁹, nempe illum

ABRAM

ęneum, & ipſum eſſe ęquitibiarum, & remaneret ipſum eſſe trigonū remaneret etiā ſuos angulos eſſe duobus rectis ęquales, ideſt remaneret hoc prędicatum verax de ſubiecto, ſicut fuerat prius quàm inde auferres illa duo attributa.

Deinde dixit: Verū etiam ſi inde auferres ipſum eſſe figurā, & ipſum eſſe finitū, non remaneret illud prędicatum, ſed ei⁹ ablatio nō eſſet ex horū vtrorūq; ablatiōe vt fiat illi vſe, hoc eſt, ac ſi reſpuat qđ aliquis poſſet hoc dictum arguere. ex quo enī ipſe poſuit, ꝙ hoc attributū ſit, quod dū exiſtit, & cętera attributa fuerint ablata, eſſet ipſum prędicatū, & dum illud auferretur, auferretur prędicatū, poſſet quiſpiā dicere, ꝙ dum ēt auferremus ab hoc trigono, đ quo fit ſermo, ipſum eſſe figuram, & ipſum eſſe finitū, ideſt ſuperficiē, iam ablatū eſſet illud prędicatum, videlicet ſuos angulos eſſe duobus rectis ęquales.

Et dedit ad hoc reſponſum, quòd ablatio prędicati, ſi ex ablatione

BVRANA

eſt æquicrus, & derelinquatur, quòd eſt triangulus, derelinquitur, quòd habet angulos æquales duobus rectis: hoc eſt, quòd remanet hoc prædicatum verum de ſubiecto, quēadmodū fuit, antęq̄ auferrentur ab eo binę conditiones.

Deſde dixit: prętęrq̄ ꝙ ſi ab ipſo abſtuleris, ꝙ ſit figura, & ꝙ finitus, non remanet prædicatum, ſed non auferetur pp ablationem iſtorū duorum, & proueniet illi vniuerſale, quaſi remouet ea, quę poſſent infeſtare hunc ſermonem. & hoc, quoniam ſi ponitur, quòd hęc eſt diſpoſitio, quę cùm inuenitur, & auferuntur reliquę diſpoſitiones, inuenitur prędicatum, & cùm auferetur, auferetur prędicatum: poſſet aliquis dicere, ſi nos auferemus ab hoc triangulo, de quo loquebamur, quòd eſt figura, & ꝙ eſt finitus, hoc eſt ſuperficies, auferetur prędicatum, quod eſt habere angulos ęquales duobus rectis.

Et dixit reſponſionē ad hoc, ꝙ ſi auferēt prędicatum pp ablationē, puta

MANTINVS

lum affectū, qui eſt eē A
ęneū, & eſſe ęquicrus, relinquatur tñ, ꝙ eſt triāgulus, tūc relinquitur, ꝙ habeat tres angulos ęquales duobus rectis. ideſt, ꝙ relinquet illud ꝑdicatū verē dici de ipſo ſubiecto, quēadmodū dicebatur ante quā auferrentur ab eo illi duo affectus.

Id vero, qđ ſtatim ſubdit dicēs: At, ſi auferas ab eo ipſum eē figurā, B
eſſeq; finitū, nō remanebit prædicatū. verū non auferetur, ꝓpea q̄ ablata ſunt illa duo, ita vt ſit vſe ei. eſt veluti rñſio obiectioni, quæ poſſet fieri in hoc ſermone. nempe, quia cū ipſe ſuppoſuerit illum affectū eſſe, quo dato, reliquis vero demptis, tūc dabit & ipſum prędicatū, ipſoq; dempto tollet quoq; prædica- C
tum: poſſet quis obijcere & dicere, ꝙ ſi auferatur, vel neget ab hoc triangulo, de quo fit nūc ſermo, ipſum eſſe figurā, & eſſe finitum, ideſt ſuperficiē, tunc iā tollitur & ipſum prędicatū, quod eſt, habere tres angulos æquales duobus rectis.

Et ideo rñdet ad hoc dicens, ꝙ cū tollitur ipſum prędicatū, ablatis

Posteriorum

ABRAM

D tione talium attributorum fiat ob ablationem attributi, cui prędicatum ineſt ex horum attributorũ ablatione non ob horum ablationẽ. dum enim auferrur illum eſſe figuram, auferrur ipſum eſſe trigonum, & auferrur angulos eſſe duobus rectis ęquales, dum autem auferrur hoc prędicatum, ablatione ſuperficiei & finis non fit primò, ſed fit occaſione ablationis trigoni, cuius ablatione primò auferrur illud prędicatum.

Ideoque impoſſibile eſt, quin adijciatur huic conditioni, vt dicatur, quòd dum auferrur & remaneant cętera attributa auferatur prædicatum. Et dũ dixit: Sed eius ablatio nõ eſt ex horum vtrorumq; ablatione, intendit, quòd non ſit illius ablatio horum duorũ ablatione primò, & p ſe, ſed ob trigoni ablationẽ,

BVRANA

puta iſtarum diſpoſitionum, iſtud eſt propter ablationem diſpoſitionis, cui ineſt hoc prędicatum ex ablatione iſtarum diſpoſitionum, non propter ablationem huius. & hoc, qm̃, cùm auferrur, q̃ eſt figura, auferrur, q̃ eſt triangulus, & cùm auferrur triangulus, auferrur ęqualitas angulorum duob⁹ rectis, & cùm auferrur hoc prędicatum ex eo, q̃ auferrur q̃ eſt triągulus, auferrur, q̃ ſuperficies & finitũ non ſunt primò: & hoc ex parte vtiq; qua auferr̃ triangulus, per cuius ablationem auferrur prędicatum primò.

Et propterea non eſt poſſibile, quin addar̃ huic conditioni: & dicatur, quòd cùm auferrur, & remaneant aliæ conditiones, auferrur prædicatum, & cùm inuenitur, & auferuntur aliæ conditiones, relinquitur prędicatum. Cùm vero dixit: ſed non auferrur propter ablationẽ iſtorum duorum, hoc eſt, quòd nõ auferrur propter ablationem horũ duorum primorum & p ſe, ſed quia auferrur trian-

MANTINVS

huiuſcemodi affectibus, illud quidẽ ita euenit, quia tollit̃ ille affectus, quo prędicatũ exiſtit, ablatis illis affectibus, non ppea quod id auferr̃. nam, ſi negem⁹ ipſum eſſe figurã, tollitur ipſum eſſe triangulum, & ſi negamus ipſum eſſe triangulũ, negam⁹ ipſum habere angulos ęquales duob⁹ rectis. & cũ tollitur hoc ꝑdicatũ, eo quod negamus ipſum eſſe triągulum, tũc auferre, ſeu negare ipſam ſuperficiẽ ac ipſum finẽ, illud quidem nõ dicer̃ eſſe primùm, ſed ideo id fit, quia tollit̃ triangulus, quo q̃dẽ ablato, auferr̃ primũ ipſum ꝑdicatũ.

Et ideo oportet addere huic cõditioni & dicere, q̃ eſt illa, qua ablata, remanẽtibus adhuc reliquis alijs conditionib⁹, ſeu affectib⁹, tollit̃ & ipſum prædicatũ, & quo reperto, reliqs tñ affectibus ablatis, relinquit̃ ipſum ꝑdicatũ. Et p id, qđ ſtatim ſubdit dicens: Veruntñ, ſi tollit̃ ipſum, hoc vtiq; nõ euenit ex eo quòd tollũtur illa duo, intelligit, q̃ nõ tollitur propterea quòd tolluntur illa duo primò, & p ſe, ſed ppea quia tollitur trian-

ABRAM

tionem, quæ fit horū duorum ablatione, nō ſolum ob illorum ablationem, vt hoc prædicatum ſit vniuerſale ſuperficiei & fini, prout poſuimus cōditionem attributi rei, cuius eſt vniuerſalis prędicatio.

Deinde dixit: Dum autem r.. eſt trigono vniuerſali, illo medio inuenitur demonſtratio de trigonis. ideſt, dum prædicatio angulorum duobus rectis ęqualium eſt vſis trigono mediante demonſtratione huius de trigono oſtenditur huius demonſtratio de omnibus trigonis ſpeciebus. Et dixit: Et illius ęquidem eſt demſatio ſm modū ipſius vſis. ideſt, ipſius trigoni.

Et Alpharabius dixit hunc locum, quem tradidit Ariſto. ad venandum primum prædicatum eſſe perſuaſiuum, non demſonem, quod dixit in ſuo Libro de Reſolutione. Ipſe enī putauit hunc locū deſtrui p res, quib⁹ ſunt plures q̄ vna ꝓprietas. qm̄ dū vna proprietas auferē, auferetur & altera, & dū vna inueniē, inueniē & alia. Prout ſūt diſciplinabilitas & riſibilitas hominis.

dum

BVRANA

triangulus ꝓpter ablationem vtrorunq;, nō propter ablationem ipſorum tantum, & eſſet hoc prædicatum vniuerſale ſuperficiei & finito, ſm q̄ poſuimus conditionem ac diſpoſitionem in re, cui ineſt prædicatum vſe.

Cùm vero dixit: cūq; hæc intētio ſit vniuerſalis triangulo, igitur per conſubſtantialitatem ipſius inuenietur hæc demonſtratio in triangulis. ſenſus eſt, cumq; prædicatio angulorum æqualiſi duobus rectis ſit vniuerſalis triāgulo, igitur per conſubſtantialitatē mōſtrationis huius de triāgulo, declarabitur demſo hæc de omnib⁹ triangulorū ſpecieb⁹.

Cū vero dixit: demſo ſm viā vlis ineſt vtiq; ipſi, hoc eſt triangulo. Abūnazar vero dixit, de hoc loco, quē tradidit ad extrahēdū p̄dicatū primū, q̄ ē loc⁹ ſufficiēs, & nō demſatiuis, & hoc ī Lib. ſuo de Reſolone, & hoc, qm̄ ipſe imaginat⁹ ē ipoſe ī ijs, qb⁹ inſunt plura propria, ſi auferē vnū proprioru, q̄ auferē & reliquū, & ſi ineſt, ideſt. quē admodū ſuſceptiuum ſcię & riſibile homini.

cùm

MANTINVS

triangulus, ablatis illis duobus, non ꝓpea, qđ tollūtur tm̄: & ſic hoc prædicatū erit vſe, ſeu cōe ipſi ſuperficiei, ac ipſi fini, quæ eſt vna ex cōditionibus, quā ſuppoſuim⁹ in affectu rei, cui ineſt vſis p̄dicatio. A

Deinde cùm dicit:

Cùm igit illud ſit vſe ipſi triāgulo, ergo medio ipſo fiet demſo de triangulis. intelligit, ſi habere angulos æquales duob⁹ rectis ſit p̄dicatio vſis ipſi triangulo, ergo media hac demonſtratione de ipſo triangulo probabitur hmōi demſo de cūctis generibus triāgulorū. Demū dicit: Demſo de niq; vſis, ſeu ſm viā vſem facta, eſt vtiq; de ipſo, ideſt triangulo. B

Alpharabius tm̄ dixit in Libro ſuo Poſteriorum reſolutiuorum, q̄ hunc locū, quē Ariſto. tradidit ad ipſum p̄dicatū primū, † eſſe probabilē, nō demonſtratiuum. nā exiſtimauit ipſe hunc locū deſtrui & tolli in illis reb⁹, quę habēt plures proprietates vna. nā ablato vno ꝓprio, auferē & aliud, & illo reperto, reperitur & aliud. vt ſuſceptiuū diſciplinæ & riſibile in ipſo homine. C † Dubiū.

ABRAM

Dum enim aufertur ab eo quòd sit risibilis, aufertur etiã ipsum esse disciplinabilem, & dũ inuenitur risibilis, inuenitur etiam disciplinabilis. prædicatio autem risibilitatis de disciplinabili non est prima prędicatio, quia est prædicatio per accñs.

Sed errauit Alpharabius, ex quo ipse putauit Aristo. vsum esse hic locis eẽndi & ablationis simpliciter, cùm res nõ sit ita. Sed Arist. vsus est hoc ostensiue. Dixit enim ipse, ꝙ res, cuius ẽ vniuersalis prædicatio, inter omnes res, quæ sunt in subiecto, est illa res, quæ dũ est, & ablatæ sunt aliæ res, quæ sunt illius subiecti, est res, per quam remanet ī subiecto prędicatũ, quod ineſt ei. & dum illa aufertur & remanent aliæ res, quæ insunt subiecto, auferatur prædicatũ, sicq; dum apponunt conditioni ablationis & esse di hæ duæ cõditiones, locus ablsq; vllo dubio est demfatiuus. quoniam non sequitur, dũ aufertur risibile, & inueniuntur aliæ res in homine, quòd auferatur ab eo ipsa disciplinabilitas.

Nam

BVRANA

cùm enim aufertur ab eo, quòd est risibile, aufertur, quòd est susceptiuum scientiæ prædicatione prima, quoniam prædicatio est per accidens.

Atqui errauit Abunnaçar, eo quòd imaginatus est in Aristotele de hoc loco, quòd ipse fecerit locos inexistentiæ & ablationis simpliciter. & non se habet res ita, sed fecit ipsum Aristoteles ad declarationem. & hoc, quoniam ipse dixit, ꝙ res, cui ineſt prædicatio vniuersalis ex omnibus rebus, quæ insunt subiecto, ipsa est res, quæ cùm ineſt, & remanent reliquæ intentiones, quæ insunt subiecto, remanet prędicatum, cui ineſt, & cùm aufertur, & relinquuntur aliæ dispositiones inexistentes prędicato, aufertur prædicatum. cùmq; posuerit binas istas conditiones de ablatione & inexistentia, erit locus demõstratiu⁹ sine dubio. & hoc, qñ non sequit, cũ auferẽ risibile, & inueniuntur reliquę dispõnes ī hoīe, ꝙ auferẽ susceptiuũ sciẽ.

Et

MANTINVS

nam dempto ab ipso, ipsum risibile, tollitur quoq; ipsũ susceptiuũ disciplinæ. & si cõcedamus ipsum eẽ risibile, cõcedemus ipsum esse susceptiuũ disciplinæ. sed ꝑdicatio ipsius risibilis de susceptiuo disciplinæ nõ est prędicatio prima, sed prædicatio per accidens.

Sed decepẽ est Alpharabius, cũ putet Arist. fuisse vsum locis affirmationis & negatiõis, seu cõstructionis & destructionis simpłr, vel absolute hoc in loco, cũ tñ res non ita se habeat, sed vsus ẽ eo loco pro declaratione. nam ipse dicit, ꝙ id, cui ineſt ꝑdicatio vñs inter cęteras res existẽtes in ipso subiecto, illud qui dem est id, quo repto, & reliqua alia in subiecto existẽtia tollãtur, sed ipso dempto, relictis adhuc reliqs rebus in subiecto existẽtib⁹, tollitur vtiq; & ipsum ꝑdicatũ. Cũq; igit ſup posuerit has duas cõditiones in ipsa affirmatione & negatione, locus ipse profecto est de mõstratiuus. nã nõ sequit, si tollat risibile, relictis adhuc reliqs alijs in hoīe, vt ppea tollat susceptibile disciplinę.

Nam

ABRAM

Nam dum inuenitur rationabilitas, inuenit & ipſa diſciplinabilitas, & ſiſt non ſequitur dū inuenit riſibilitas, & auferuntur aliæ res, quę inſunt hoi, ꝙ inuenit ipſa diſciplinabilitas. Et iccirco, dū vſus eſt hoc loco ſm has duas cōditiones, eſt demōſtratiuus, & hoc fecit declinare Alpharabiū ab Ariſto. ſententia.

SALANA

Et hoc, qm̄ cùm inuenitur rō, inuenit & ſuſceptiuum ſcię; & ita nō ſequitur, cùm inuenitur riſibile, & auferunt reliquæ diſpōnes inexiſtētes homini, ꝙ Iuenit ſuſceptiuū ſcię. & ideo, ſi fecit locum iſtū cū his duab⁹ cōditionibus, erit demonſtratiuus, & hoc eſt, qđ deſiſtere fecit Abunnazaré ab Itētione Ariſt.

MANTINVS

Nam dato ipſo ratio A
nabili, datur & ſuſceptiuū diſciplinæ. ſic ēt nō ſequitur, ſi riſibile reperitur, reliquaq; in hoſe exiſtentia tollantur, vt ꝑpea diſciplinabile reperiat. Cū igit Ariſt. vtatur hoc loco his duabus cōditionibus, eſt vtiq; demonſtratiu⁹, & ideo deuiauit Alpharabius à ſententia Ariſtotelis.

B

Demonſtrationem eſſe ex ijs, quæ ſunt Per ſe, ac Neceſſarijs. Cap. 6.

ANT. INTER. TEX. XV.

SI igitur eſt demonſtratiua ſcientia ex neceſſarijs principijs: quòd enim ſcitur, non poteſt aliter ſe habere: per ſe vero inexiſtentia neceſſaria ſunt rebus: alia quidem enim in eo quod eſt quid inſunt: alijs aũt, quæ de ipſis prædicatur, ipſa inſunt in eo quod eſt quid, quorũ alterum oppoſitorũ neceſſe eſt ineſſe: manifeſtũ quod ex talibus quibuſdam ſit vtique demonſtratiuus ſyllogiſmus. omne enim aut ſic ineſt, aut ſecundum accidens: accidentia vero non ſunt neceſſaria.

T.c 44 Demōſtratio ēt ſit ex prę̄miſſis neceſſarijs, qm̄ ſcibile, qđ demonſtratione fuerit ſcitū, impoſſibile eſt eſſe aliter q̄ eſt. Res autē neceſſariæ ſunt res eſſentiales hæ aũt ſunt duarum ſpecierū: quarū alterius ſunt p̄dicata, q̄ ſubiectorū defiōnib⁹ ſunt: & alterius ſpēs eſt vnū duorū oppoſitorū prædicatorū, ir

Dixit Ariſt. Quòd ſi eſt demō ex propoſitionib⁹ neceſſarijs, qm̄ quod ſcitur ꝑ demōnem nō poteſt variari ſm id, de quo eſt, & res neceſſariæ ſunt res per ſe. & hæ ſm duas ſpēs: quarū vna eſt, cùm p̄dicata ſunt in deſinitionibus ſubiectorum, altera vero, cū ſit vnum ex duobus p̄dicatis oppoſitis, in

Cùm autē demō T.c.44
ex p̄miſſis neceſſa- C
rijs ſit, ꝑpea ꝙ id, qđ demōne ſcitur, neceſſariū ſit. ſunt aũt neceſſaria quæ ꝑ ſe ſunt. Quæ autē per ſe ſunt, duobus modis reperiuntur. vno quidem, vbi prædicatum ſumitur in definitione ſubiecti, altero vero, vbi ſubiectum in prædicati ratione locatur.

O iij ſicũ;

ABRAM

D in quorũ definitionibus capiuntur sua subiecta. Sicq; notũ fit, ꝙ demr̃o fiat ex rebus essentialibus: qm̃ nõ euadit, quin fiat ex rebus essentialibus, vel ex rebꝰ accidẽtalibus: res vero accidentales non sunt necessariæ.

Cõ.44 Postq̃ notificauit ꝓprietates necessariẹ ꝑ-
E dicatiõis, hoc est ꝑmissas esse ꝑ se, & primas, intẽdit hic commonstrare, ꝙ demr̃onũ prẹmissas oporteat eẽ essẽtiales Et instituit huiꝰ cõmonstrationẽ, quia demonstrationis præmissæ sunt necessariæ.

Et dixit: Si oporteat demonstrationem cõponi ex præmissis necessarijs, ex eo, ꝙ ea, q̃ scimus per demr̃onẽ, videlicet ipsæ conclu-
F siones, sunt necessariæ. Quia impossibile est ipsas esse aliter q̃ sunt, cùm sint conclusiones necessariẹ, expedit illarum notitiam attingi eẽntialr̃, hoc ẽ ipsas eẽ necessarias ex ꝑmissis necessarijs, cũ ꝑmissæ necessariẹ sint essentiales. Seq̃t itaq; d̃ mr̃onis ꝑmissas eẽ essentiales.

Ex quo vero essentiales sunt duarũ spẽrum. vide-

BVRANA

in quorũ definitionibus accipiunt̃ subiecta sua. Igit̃ manifestum est, ꝙ demr̃o erit ex rebus per se. & hoc, qm̃ non effugit, qn sit aut ex rebus ꝑ se, aut ex rebꝰ acccidentalibus, nisi ꝙ res accidẽtales nõ sunt necessariæ.

Posteaq̃ docuit proprietatẽ prædicationis necessariæ, quæ est, vt sint ꝓpõnes ꝑ se & primẹ, vult hic mõstrare, ꝙ oportet propositiones demr̃onum esse ꝑ se, & posuit monstrationem in hoc, ꝙ propositiones demonstrationis sunt necessariæ.

Et inquit: ꝙ si oportet demonstrationem cõponi ex propõnibus necessarijs, qm̃ quod scitur per demr̃onem, quẹ sunt conclusiones, sunt necessariæ, qm̃ fieri nõ potest, vt permutentur fm id, de quo sunt, & conclusionum necessariarum prouenit scientia per se, hoc est, vt sint necessariæ ex propõnibus necessarijs, & per propositiones necessarias per se, igitur oportet ꝓpõnes demr̃onis esse per se.

Cumq́ue per se sint duarum specierum: spẽs

MANTINVS

Sicq; palam est, ꝙ impossibile est, qn fiat demõstratio vel ex rebus substantialibus, vel ex accidentalibus. Veruntamẽ res accidentales nõ sunt necessariæ.

Posteaquam tradidit Cõ.44
proprietates ipsius prædicationis necessariæ, nempe vt eius propositiones sint de per se, & primæ. quod quidem probat per hoc, ꝙ propositiones demonstrationis sunt necessariæ.

Et ideo dicit: Si autẽ oporteat demõstrationem cõstare ex propositionibus necessarijs, ꝑpea quia id, quod demonstratione scit̃, videlicet quod sunt ipsæ cõclusiones, sunt vtiq, necessariæ, cũ nõ possint aliter se hẽre: sed scĩa, quæ ex conclusionibꝰ necessarijs habet̃, est quidẽ ꝑ se. Cùm ãt dico necessarias, intelligo fieri ex ꝑmissis necessarijs. præmissæ aũt necessariæ sunt de ꝑ se. sequit̃ ergo, ꝙ propositiones demonstrationis erunt per se.

Sed cũ ea, q̃ sunt de ꝑ se, sint duobus modis: vno

ABRAM

videlicet speciei, ī qua p̄dicatū sumit' in subiecti defiōne, & spēi in qua subiectū capit' in p̄dicati defiōne, notū sit, ꝙ oporteat demfonum p̄missas esse alterius harū duarū spērū ipsarum essentialium.

Dixit autem: Quod alterius speciei sit vnū duorū oppositorū prędicatorum, in quorū definitionibus capiuntur sua subiecta, quia accidentia essentialia, quæ sunt cōiora ipso subiecto, sem p sunt opposita. Dū vero dixit: Quoniam nō euadit, quin fiat ex reb⁹ essentialibus, vel ex rebus accidentalibus, res vero accidentales non sunt necessariæ.

Fit alius syllꝰ à primo, quo cōmonstrauerat, ꝙ demfonum pręmissas oporteat eē necessarias. in primo enī syllo posuit, ꝙ demonstrationum præmissas oporteat esse necessarias, quia oportet demonstrationū conclusiones esse necessarias. deinde posuit necessarias esse essentiales. in hoc vero syllo supposuit demfonū præmissas esse necessarias.

Deinde.d. ꝙ demfonum p̄missas non euadat

BVRANA

species, in qua accipit' prędicatum in defiōne subiecti, & spēs, in qua accipit' subiectū in definitione prædicati. igit' planum est, ꝙ oportet propōnes demfonum esse ex vna istarū specierū eorū, q̄ sunt p se.

Atqui dixit, ꝙ species vna ipsa est vnum ex duobus oppositis prædicatis, in quorū definitionibus accipiūtur subiecta sua: qm̄ accidentia duarū specierū per se, quæ sunt vniuersaliora subiecto, sunt in perpetuū opposita. Et dixit: & hoc, qm̄ non effugit, quin fit ex rebus per se, aut ex rebus accidētalibus, nisi quòd res accidentales non sunt per se.

Et est alius syllꝰ à primo syllo, per quem declarauit, quòd oportet propōnes demonstrationis esse necessarias. & qm̄ in syllo primo posuit, ꝙ oportet propōnes demfonum esse necessarias, qm̄ oportet cōclusiones demfonis esse necessarias, deinde posuit, ꝙ necessaria sunt per se: atqui in hoc syllo posuit, ꝙ propositiones demonstrationū sunt necessariæ.

Deinde dixit: & ꝓpōnes demfatiuę nō effugiunt,

MANTINVS

vno quidē, vbi prędicatum sumit' in defiōne subiecti, altero vero, vbi subiectū sumit' in defiōne prædicati. palā ergo est, ꝙ oportet ipsas ꝓpōnes demfonū fieri altero duorū horum modorū de p se. A

Sed dixit: ꝙ secūdus modus est, vbi ponit' alterū oppositorū illorum p̄dicatorū, in quibus eorum subiecta sumuntur in eorū definitionibus, ꝑ ꝑea quia accidētia essentialia, quæ sunt cōiora ipso subiecto, sem p sunt opposita. & ideo dicit: qm̄ impossibile est, quin fiat vel ex rebus substātialib⁹, vel ex accn̄talibus: verumtn̄ res accidentales non sunt necessariæ. B

Et is syllꝰ differt à pręcedenti, quo probauit oportere ipsas ꝓpōnes demfationis eē necessarias. nā in priori syllo dixit, iō oportere propositiones demfonum esse necessarias, quia oportet quoq; conclusiones demfonis eē necessarias. deinde dixit, ꝙ ipsæ necessariæ sunt de p se. sed in hoc syllo ipse dixit, ꝙ propositiones demonstrationum sunt necessariæ. C

D.d. & propōnes demfonum impossibile est,

15 1/2a

ABRAM

D dat esse essentiales, vel accidentales: deinde adiecit cõditionem, ꝙ nõ sint accidẽtales, ex quo demonstrationis præmissæ sunt necessariæ, & accidentales nõ sunt necessariæ. Compositio autem syllogismi, qui infert hoc repetitum, fit in secunda figura, cùm hæc commonstratio sit compo
E sita ex conditionali disiunctiua, & cathegorica in secunda figura.

Primus itaq; eius syllogismus cathegoricus sic cõstruitur, Demonstrationis cõclusiones sunt necessariæ: sed cõclusiões necessarię fiũt ex ꝓpræmissis necessarijs: per inde infertur, quòd demonstrationum præmissas oporteat eẽ necessarias. deinde ꝓsumpsit hãc
F conclusionẽ, videlicet, demonstrationũ præmissas eẽ necessarias: & connexit ei, quòd necessariæ sint essentiales: ficq; intulit in prima figura, quòd demonstrationis præmissæ sint essentiales. Sed circa has propositiones incidit dubium.

Dubium, Quo pacto necessaria, deniq; ingredientia, intelligant omnia eẽ per se.

Ambigua enim est, circa primam demonstrationem, propositio, quæ in ea recipit, ꝙ

BVRANA

gitur, quin sint substantiales, aut accidentales, vtq; eò, ꝙ nõ sunt accidentales. quoniam propositiones demonstrationis sunt necessariæ, & accidentales nõ sunt necessariæ: & complicatio syllogismi concludentis hoc prædicatum est in secunda figura: & hæc monstratio componitur ex cõditionali diuisiuo & prædicatiuo in secunda figura.

Sed primus est syllo prædicatiuus, & cõponitur sic, conclusiones demonstrationis sunt necessariæ: & cõclusiones necessariæ ex propõnib⁹ necessarijs: ergo cõcluditur, ꝙ oportet ꝓpõnes demonstrationũ esse necessarias. deinde accepit hanc conclusionẽ, quę est, ꝙ propõnes demonstrationũ sunt necessariæ: & complicuit cum hac, ꝙ necessaria sunt per se: ergo cõcluditur in prima figura, ꝙ propositiones demonstrationis sunt per se. monstrauit autem per propositiones dubias.

Et hoc, quoniam dubitat in prima demonstratione de propõne, quæ in ipsa accipitur, ꝙ

MANTINVS

quin vel sint substantiales, vel accũtales, seu per se vel paccidens. deinde cõcludit, ꝙ nõ sunt accidẽtales, ꝓpea quia propõnes demstationis sunt necessariæ, at ipsæ accũtales non sunt necessariæ. syllo autẽ, qui cõcludit hoc cõsequẽs, seu reassumptũ, est cõpositus in secuda figura: & hæc probano cõstat ex hypothetica disiunctiua, & categorica in secunda figura.

Prima vero ex syllo categorico, qui ita cõponitur. Conclusiones demonstrationis sunt conclusiones necessariæ: conclusiones vero necessariæ fiunt ex ꝓpõnibus necessarijs: cõcluditur itaq;, ꝙ propõnes demõstrationũ oportet eas eẽ necessarias. Rursus sumatur hæc cõclusio, s. propõnes demonstrationis sunt necessarię, cui annectat, ꝙ ipsæ necessariæ: sunt de per se, seu essentiales, & sic cõcludetur in prima figura, ꝙ præmissæ, seu ꝓpõnes demonstrationũ sũt de per se, vel essentiales.

Sed circa has propositiones insurgit dubiũ. qm̃ iam fuit dubitatũ in prima demonstratione, circa illã propõnem, quæ sumebat in ea, vbi dicebat,

ABRAM

quòd omnes necessariæ sint essentiales. Nã plures viri putant, ꝙ inueniantur res necessariæ, quę non sunt essentiales: prout est niuis albedo, & picis nigredo, & risus vendentis & emẽtis. Et vt vniuersalius inquam, proprietatum mutua ꝓdicatio ẽ necessaria, cùm nõ sit essentialis.

Et ideo dixit Alpharabius in Libro de Demonstratione, ꝙ per necessarias intẽdamus necessarias essentiales.

Nos autem dicimus, ꝙ necessarijs opponũtur contingentes: & ꝙ necessariarum ꝯdam sint necessarię essentiales, & quędã necessarię per accidens: & ꝙ necessariæ per accidens sint cõtingentes essentialiter, necessarijs vero essentialiter non in est contingentia, nisi per accidens. Mutua autem proprietatum prędicatio est necessaria per accidens, cõtingẽs essentialiter, & sic est prædicatio albedinis de niue & nigredinis de pice.

Aduersat hoc paulo supius dicto.

Expedit aũt non numerare inter propositiones necessarias per acci-

BVRANA

ꝙ omnia necessaria sunt per se. & hoc, quoniam videtur multis, ꝙ sint aliqua necessaria, quæ non sunt per se: quemadmodum album inest cygno, & nigrum pici, & accommodatio ei, quod vendit possessor: & in summa, cùm aliquod proprium inest alicui, est necessariũ, & non p se.

Et ideo dixit Abunazar de demonstratione, & p necessaria hic intelligit necessaria essentialia.

Dicamus igitur nos, ꝙ necessaria opponũtur possibilibus, & necessariorũ aliqua sunt necessaria per se, aliqua vero necessaria p accidens, & necessaria per accidens sunt possibilia per se; atqui necessaria per se nõ sunt possibilia, nisi per accidens: & prædicatio propriorum de seinuicem est necessaria per accidens, & possibilis per se. & consimiliter prædicatio albi de niue, & nigri de pice.

Oportet aũt, vt non connumerent ẽ propõnes necessarię per accidens.

MANTINVS

cebat, ꝙ oẽs propõnes necessarię sunt de per se, seu essentiales. Quia multi opinant dari aliqua necessaria, ꝙ non sunt de p se, vt albedinẽ inesse niui, & nigredinẽ pici, et risibile ꝓdicari de emẽte & vendẽte, & vt verbo dicã, illã ꝓdicationẽ, qua ipsa ꝓpria ꝓdicant, alterũ de altero, esse q̃dã necessariã, sed nõ p se. A

Et ió dicebat Alpharabius in Lib. Demfonis, ꝙ p necessarias debemus ĩtelligere illas necessarias, ꝙ sunt p se. B

Nos tñ dicimus, ꝙ ipsis necessarijs opponuntur * possibilia, & ꝙ necessariorum aliqua sunt necessaria p se, & aliqua sunt necessaria per accidens. & quę sunt necessaria p accidens, sunt possibilia p se, & ea, ꝙ sunt necessaria p se, nullã habẽt possibilitatẽ nisi per accidens. sed prædicatio ipsorũ propriorum inter se se, alterũ de altero ẽ vtiq; ꝓdicatio necessaria per accidens, sed possibilis per se. idẽtidẽ & prædicatio albedinis de niue, & nigredinis de pice. C

Oportet aũt, vt inter ipsas ꝓpones necessarias nõ connumerent ꝙ quæ

* a. Leõdingentia.

ABRAM

D accidens, qm̄ non perscrutatur id qđ est per
69 accidēs. Sicq; expedit omne necessariū esse essentiale, hoc est omne necessarium per se est essentiale. Sicq; & illa præmissa accepta in demōne, videlicet ꝙ quicquid est necessariū non sit accidentale. verax est de eo qđ est essentialiter.

Et illud intendebat
E Aristo. Expedit aūt te scire, ꝙ essētialiter necessariæ capiantur circa primum prędicatū solum, s. cuius p̄dicatū ē subiecto necessariū, & subiectum p̄dicato simil̄r est necessarium.
70 Hoc autē non inuenit̄ in prędicatione generis de ipsa spē: genus n. ē speciei necessariū, sed species est illi contingens. ueruntn̄ hoc
F inuenitur in p̄dicatione definitionis & differentię, & accidentiū essētialium primorū.

BVRANA

dens: qm̄ non est speculatio eius, quod est per accidens. Sequitur igitur, ꝙ omne necessarium est essentiale, hoc est necessarium p se. & consimiliter propositio, quæ accipitur in demonstratione, q̄ est, ꝙ omne, quod est necessariū, non est accidētale, verificat̄ vtiq; de eo, quod est per se,

Et hoc est, quod voluit Arist. Et oportet vt scias, ꝙ necessaria p se accipiuntur vtiq; cū prædicato primo tantum: & hoc vt sit prædicatum necessarium subiecto, & subiectum necessarium prædicato: & hoc non inuenitur in prędicatione generis de specie. & hoc, qm̄ genus est necessariū speciei, sed species est ipsi possibilis, sed inuenitur in prædicatione definitionis & dfię, & accidētiū substantialiū primorum.

MANTINVS

q̄ sunt p accidens. q̄a qđ est p accidens, non debet in hoc cōcedi. sequit̄ ergo, ꝙ oportet, vt oē necessariū sit đ p se, hoc ē, ꝙ oē necessariū p se, ē de p se, vl̄ essētiale. sil̄rq; illa ꝓpō, q̄ sumit̄ ī ipsa demōne, q̄ ē, s. ꝙ q̄cq̄d ē necessariū nō ē accidētale, seu p accn̄s, ꝟ a q̄dē est de eo, qđ est per se.

Et hoc intelligebat Aris. Sed scire debes, ꝙ ea, q̄ sunt necessaria p se, sumunt̄ tm̄ in prīo p̄dicato, vbi s. prędicatum est necessariū ipsi subiecto, & subiectū necessarium ipsi prędicato: hoc aūt nō reperit̄ in p̄dicatione generis de specie. q̄a genus est necessariū ipsi speciei, sed species est cōtingens, seu possibilis ei: sed bene reperit̄ in p̄dicatione ipsius definitionis ac differentię atq; accidentium essentialium primorū.

Contradictio Tomitani.

68 *Vult insuper Auer. mutuam prædicationem proprietatum esse necessariam. quā paulopost vult esse accidentalem. Et habetur ēt 2. Post. cō. 38. Vide solut. Tomita.*

69 *Affirmat hic Auer. omne necessarium esse essentiale. id quod negauerat in hoc Primo in cō. 28. & 29. vbi vult, ipsum de omni, per se, & quatenus ipsum esse speciales conditiones necessarij. igitur ipsum essentiale ad necessarium comparatum, erit sicut species. modo, cùm à specie ad genus valeat sequela, non autem econtra, ergo non omne necessarium erit essentiale. Vide solutionem Tomitani.*

70 *Amplius dicit Auer. prædicationem generis de specie non esse necessariam simpliciter. Et nihilominus in hoc 1. in cō. 30. p̄dicationē generis de spē reponit in 1. mō p se.*

Aut

ANT. INTER. TEX. XVI. A

Aut igitur sic dicendum, aut principium ponendū, quòd demonstratio necessarium est: & si demonstratū est, non pōt aliter se habere. Ex necessarijs igitur oportet esse syllogismū ex veris quidem. n. est & non demonstrantē syllogismū esse: ex necessarijs vero non est, nisi demonstrantem. hoc enim iam proprium demonstrationis est.

ABRAM

Ad demonſtrandū T.c.45. præmiſſas demōnum eē neceſſarias, ſatis eſt id, quod dictum eſt, vel īchoabimus alio ex principio. Et dicemus, ꝙ demōnis cōcluſiones ſint neceſſariæ, inuariabiles & impermutabiles, & demōnem, quæ ex illis gignit, impoſſibile ſit eſſe aliter ꝙ eſt. Quo cōſtito, præmiſſe itaq; ex quibus fit demōſtratio, ſunt neceſſarię, inuariabiles, & impermutabiles. Excepto, ꝙ, deceret quempiā ſyllogizare ex præmiſſis veris, ſed non fit ex illis demōſtratio. niſi qđ demōſtratione oſtēditur, non conuenit eē niſi ex præmiſſis neceſſarijs. Demonſtrationis enim proprium eſt fieri ex rebus neceſſarijs.

Poſtq̄

BVRANA

Dixit Ariſt. aut igitur ſufficit ad monſtrandū, ꝙ propōnes demōnis ſunt neceſſariæ, illud qđ diximꝰ, aut incipiēdū principiū alterum: & dicendū, ꝙ cōcl̄ones demōnis ſunt neceſſarię, non ꝓmutabiles, neq; variabiles: & demōſtratio genita ex ipſis non pōt permutari ſeo, ꝙ eſt de ipſo. qđ cū ita ſit, igit̄ ꝓpōnes, ex qbus eſt demōſtratio, ſunt neceſſarię, non ꝓmutabiles, neq; variabiles, ꝑterq̄ ꝙ cōuenit alicui, vt rōcineē ex ꝓpōnibus veris, & tñ nō erit ex ipſis demōſtratio. atqui qđ oſtendit̄ per demōſtrationē, nō cohæret niſi ex propōnibus neceſſarijs: qm̄ proprium demonſtrationis eſt, vt ſit ex rebus neceſſarijs.

Poſteaq̄

MANTINVS

Vel itaq; id, qđ dictum eſt, ſatis eſt ad T.c.45. probandū propoſitiones demōnis debere eē neceſſarias, B vel aggredi oportet aliud principiū, & dicendū, ꝙ cū concluſiones demōnis ſint neceſſarię, inuariabiles, ac impermutabiles, demōſtratio, q̄ illarum ſcīam in nobis gignit, talis vtiq; neceſſario erit. ꝓmiſſę ergo demōnis oīno neceſſariæ erunt, inuariabiles, C ac immutabiles. Veruntamen poterit quis ſyllogizare ex veris præmiſſis, nō tamen demonſtrabit quid neceſſariū eſt, quod nō niſi ex neceſſarijs demonſtrari poſſe ꝓ ſe manifeſtum eſt &c.

Poſteaq̄

ABRAM

D Postq̃ posuerat, ꝙ de
Cõ.45. monstrationum præmissas oporteat eẽ necessarias, quia demr̃onum cõclusiones sunt necessarię, & intulerat inde, ꝙ demr̃onum p̃missæ sint essentiales: & connexio antecedẽtis cum cõsequente in syllo cõditionali p̃dicto, quę fuerat, ꝙ quãdo cõclusiones fuerint necessarię oporteat p̃
E missas esse necessarias, ipsa continet partẽ veritatis, cùm iam posita sit in syllogismo cõditionali per se nota,

Dixit: Sed ad demonstrãdũ p̃missas demr̃onũ esse necessarias, satis est id, qđ dictũ est: vel inchoabim⁹ alio ex prĩcipio, et dicem⁹. id ẽ, quia id, qđ latũ est, posset esse nõ ita patẽs apud aliquos addiscen
F tes, ideo expedit iã superaddere ad huius manifestationem.

Et dum dixit: Quòd demr̃onis cõclusiones, vsq; ibi, & impmutabiles. Intendit, ꝙ cũ nobis ĩter supposita principia hic sit, ꝙ demr̃onis cõclusiões impossibiles sint aliter q̃ sunt se habere, ĩmo ꝙ sint inuariabiles & impermutabiles: ac ẽt, vt p se notum nobis suppositum

BVRANA

Posteaq̃ posuit, ꝙ oportet propõnes demr̃onũ eẽ necessarias, quia cõcl̃ones demr̃atiuę sunt necessarię: & cõclusit ex hoc, ꝙ ꝓpositiones sunt per se, & hic in prouentu antecedentis ex consequente, cùm dicitur, ꝙ si sunt conclusiones necessarię, oportet vt ꝓpositiones sint necessariæ, est aliquid dubij, & posuit ipsum p syllogismum conditionalem tãquàm per se manifestum,

Dixit: aut igit̃ sufficit ad oñdendũ, ꝙ propositiones demr̃ationis sunt necessarię, illud qđ diximus, aut incipiemus prĩcipiũ alterũ & dicem⁹. sensus ẽ, si qđ diximus, põt esse nõ manifestũ apđ aliquos discipulos, opep̃ciũ est, vt addamus aliqd ad hoc mõstrãdũ.

Sensus est, cùm sit ex prĩcipijs positis apud nos hic, ꝙ cõclusiones demr̃onis nõ pñt permutari ſm id, de quo sunt, sed sunt neq; permutabiles, neq; variabiles: & est cõsimĩr ẽt positũ apud nos de scito per se, ꝙ oportet demr̃onem, per quã asseqmur speciem istam sciæ

MANTINVS

Posteaq̃ dixit, ꝙ oportet vt ꝓpõnes demr̃onũ sint necessarię, propterea q̃a cõclusiones demr̃onũ sunt necessarię: & cõclusit ex hoc, ꝙ propõnes demr̃onis sint de per se, & consecutio consequẽs ex antecedenti p syllm hypotheticũ iam dictũ, qui erat, ꝙ si cõcl̃ones sint necessariæ, oportet vt pręmissę sint necessarię, habebat aliqd veritatis, cùm tamen posuerit illud in ipso sylogismo hypothetico tanq̃ per se notum, Cõ 45.

Iõ dixit: vel per id, qđ dictũ est, satis est ad ꝓbandũ ꝓpõnes demr̃onis debere esse necessarias, vel aggredi oportet aliud principiũ, & dicẽdũ et c. hoc ẽ, si ex iam dictis fortasse nõ erit notũ apud aliquos discipulos illud, addẽdum ergo adhuc erit in hmõi declaratione, et dicendum, ꝙ cõclones demr̃onis et c. vsq; vbi dicit, & inuariabiles. intelligit, ꝙ cũ vna ex p̃notionibus nobis suppositis in hoc loco, sit, ꝙ cõcl̃ones demr̃onis nõ pñt aliter se habeř, nec sũt mutabiles, neq; variabiles, estq; nobis suppositũ quoq; veluti p se notũ đ ipso met

ABRAM

situm est, ꝙ demſo, cu ius occasiõe prouenit nobis hæc ſpecies ſciæ eſſentialiter, abſq; dubio oporteat eſſe ſm hanc eſſendi ſpeciem, hoc ẽ, inuariabilis & ĩpmutabilis, & ꝙ penitus non ſit aliter q̃ eſt.

Demſo enim, dũ ipſa eſt cã ſciæ huius ſpeciei, oportet eã dignio rẽ eſſe huius cõditionis. Qm̃ quicquid eſt cauſa alicuius rei, dignius eſt rei hmõi cuius eſt cã. Exẽpli gratia, quia, ſi ignis ſit cã cęterarũ rerũ calidarũ, ipſe dignior ẽ caloris. Sicq; & demſones, ſi ipſæ ſint cã ſciæ neceſſariæ, digniores ſunt vt ſint neceſſarię ſcitę. Qñ autẽ euenit ſyllo contingentia ob eius præmiſſas, ex quo ſequens ab eo eſt neceſſariũ, oportet ſyllm, q̃ largit' ſciã neceſſariã, largiri illã biuio, et ob eius formã, & ob ei' p̃miſſas. quo conſtito, oportet itaq; & demõſtratiõis præmiſſas eſſe neceſſarias.

Dum aũt dixit: Excepto, ꝙ deceret quẽpiã, vſq; ad vltimũ illius, qd̃ ſcripſim'. Inſinuat ꝙ forma ſyllĩ non cõferat, vt concl'ones ſint ne-

BVRANA

ſciæ per ſe, eſſe abſq; dubio ĩ hac ſpecie exiſtentię, hoc eſt nõ permutabilis, neq; variabilis: & in ſumma nõ poteſt permutari ſecũdum id, de quo eſt.

Qm̃, cùm demſo ſit cã iſtius ſpeciei ſcię, ſequit', ꝙ ipſa magis debeat eſſe cũ hac diſpõne. Qm̃ omne id, qd̃ eſt cauſa alicui, ipſum magis debet eſſe cum hac diſpoſitiõe, cuius eſt illi cauſa. vt in exẽplo, ſi ignis eſt cã alijs rebus calidis, igitur ipſe magis debet eſſe calidus. & conſimiliter demſones, ſi ſunt cauſa ſcientiæ neceſſariæ, ipſæ magis debent eſſe ſcitæ neceſſarię: ꝙ ſi fuerit ſyllus, habebit vtiq; poſſibilitatẽ propter ꝓpoſitiones ſuas. qm̃ qd̃ ſequitur ex ipſo eſt neceſſarium. Sequit' igitur, vt ſyllus, qui dat ſciam neceſſariam, det ipſam duobus modis, pp figurã ſuã, & pp ꝓpõnes ſuas. qd̃ cùm ita ſit, oportet igitur vt propõnes demſonis ſint neceſſarię.

Cũ vero dixit: pterq̃ ꝙ cõuenit alicui, vſq; ad finẽ eius, qd̃ ſcripſimus. aſſignauit igit' figuræ ſyllĩ, vt nõ conferat ad cõcludendas cõclu-

MANTINVS

met ſcibili, ꝙ illa demſo, ob quã acq̃rim' hoc gen' ſcię p ſe, oportet quidẽ oĩno, vt hoc pacto ſe habeat, nẽpe vt ſit inuariabilis, atq; immutabilis, & vt verbo dicam, non põt aliter ſe habere. A

Nã, cũ ipſa demſo ſit cã hmõi ſcię, oportet vt ipſa ſit magis talis, cũ pp qd̃ vnũquodq; tale, & illud eſt magis tale, q̃ illud cuius ipſũ eſt cã. Exempli gratia, ignis, ſi ſit cã omniũ aliarũ rerũ calidarum, erit vtiq; magis calid'. ita quoq;, ſi ipſę d̃mſones ſint cã ipſ' ſcię neceſſarię, longe magis debẽt ipſę eſſe ſcibilia neceſſaria. At, cũ ipſa poſſibilitas reperiat' in ipſo ſyllo rõne ſuarũ pręmiſſarũ. nã id, qd̃ ex ipſo ſequit', eſt neceſſariũ. ergo ille ſyllus, q̃ p̃ſtat ſciam neceſſariã, ob duo vtiq; eã p̃ſtat: nẽpe pp figurã eius, & pp eius præmiſſas. ergo præmiſſę ipſius demonſtrationis erunt omnino neceſſariæ. B C

Deinde cũ. d. Verũtñ poterit quis ſyllogizare & c. vſq; ĩ finẽ dicti. vult innuere, ꝙ ſyllus rõne figurę ſuæ nihil cõducit ad hoc, vt concl'ones ſint neceſſariæ, ſed

ABRAM

D necessariæ, imo eius forma confert, ꝙ non inferat necessarium. Ideoq; quispiã põt ex præmissis veris nõ necessarijs inferre conclusionem necessariã, aut nõ necessariã, qđ ẽ essentialiter: necessariam aũt, esset per accidens. Vtcunq; autẽ res se habeat, hæc species syllogismi nõ est demonstratiua.

E

BVRANA

clusiones necessarias. sed cũ figura ipsius cõfert ad concludẽdũ necessariũ: & ꝑpea fieri põt vt aliqs concludat ex ꝓpõnibus veris nõ necessarijs cõclusionẽ verã, aut necessariã, aut nõ necessariã, & si nõ necessariã, erit ꝑ se, si vero necessariã, erit ꝑ accidens: & qũo hæc species syllõ hoc in loco non est demr̃atiua.

MANTINVS

sed eius figura conducit ad hoc, vt nõ cõcludat necessariũ. & ideo fieri põt, vt aliquis cõcludat ex p̃missis veris non necessarijs cõclusionẽ verã, tum necessariã, tũ nõ necessariã, non necessariã quidẽ, ꝑ se, necessariã vero ꝑ accidens. Sed vtcunq; res se habeat, huiuscemodi syllogismus nõ est demonstratio.

T.16.ꝑs [a] *signũ aũt, quòd demõstratio ex necessarijs: quoniã et instantias ita ferimus ad eos, qui existimant demõstrare, quòd non necesse, si existimemus, aut cino contingere aliter,* [b] *aut sermonis vtiq; gratia.*

T.c.46 Rursus commonstrandũ est demonstrationum pręmissas esse necessarias, ex quo cuiuspiam esset cõtradicere, putans vti demonstra

F tione super aliquod datum quæsitum, ad ostendendum, ꝙ demr̃ationis, qua id ratiocinatus sit, non sint præmissæ necessarię: aut ꝙ posset hoc quæsitũ oñdere per alias præmissas ab illis. illę autem acceptæ sunt ex dictiõibus, id est sunt topicæ.

Hæc

Dixit Arist. et iam mõstrabimus, ꝙ ꝓpositiones demr̃onũ sunt necessariæ: qm̃ fieri põt, vt aliquis cõtradicat. qm̃ existimauerunt nõnulli se fecisse demõstrationem super aliquo quæsito, cũ viderunt demonstrationem, in qua adduxerunt signum, nõ esse ex propõnibus necessarijs, aut fieri põt, vt hoc quęsitum monstret sine illa ꝓpositione, ꝙq; ipsæ accipiuntur à sermonibus, hoc est dialecticis.

Hęc

Inquit Aris. Ostendemus rursus demõstrationis præmissas esse necessarias ex eo, ꝙ quis instare potest nõ esse demõstrationem, qua ipsi vtuntur ad quæsitum, vel quia eius præmissæ non sunt necessariæ, vel potest probari tale q̃situm absq; illa propositione. Sunt autem sumptæ ab ipsis verbis, id est sunt dialecticæ. T.c.46

Hęc

ABRAM

Cō.46. Hęc ratiocinatio est fama probabilis, ꝙ demōstrationis pręmissas oporteat eē necessarias. Quia litigatores aduersantur, quatenus largiuntur demfonem, vt ostenderēt ꝙ pręmissę cuiusdam demonstrationis, quam ipsi detulerint, nō sint necessariæ. Dum autem dixit: Aut ꝙ posset hoc quęsitū ondere per alias præmissas ab illis. intēditur, ꝙ illi cōtradicāt huic rei, sicut cōtradicūt dicētes hoc quæsitū, ad qđ tulerāt, ꝙ demfo possit ostendi per alias ab illis p̄missis: sicq; hic esset sermo arguentis. Posset enim res ostendi per plures quàm ꝑ vnam demonstrationem. res vero non est, prout illi opinantur.

Quia, si demfo sit ex p̄missis primis, q̄ sint causæ, q̄bus sibi cōstat natura huius rei, cuius
71 demfonē q̄rebat, cùm vna res sit vnis eisdem causis, oportet vnā eē & demfonē, ꝓut oportet & definitionē esse vnā. Demfo enim est illa demfo, quæ conuenit naturę operationi. sicq;, si demfatio sit cuius occasione res sit, oportet vni q̄sito non con-

BVRANA

Hęc est disputatio ꝓbabilis sup eo, ꝙ oportet propōnes demfonis esse necessarias. & hoc, qm̄ contradicunt nōnulli, cùm exhibēt demfonē, & vident, ꝙ nō habet propositiōes necessarias. Cùm vero dixit: aut monstrabit hoc quęsitum sine illa ꝓpōne: aut intelligit, ꝙ ipsi cōtradicūt huic rei, quēadmodū contradicunt in hoc q̄sito, super quo adduxerūt demonstrationem, ꝙ pōt monstrari sine illis propositiōibus. existimatur enim, ꝙ hęc oratio ratiocinetur. & hoc, quoniam fieri potest, vt res monstretur per plures demonstrationes vna: sed non est res, quemadmodum existimatur.

Qm̄ demfo, si est ex ꝓpositiōibus primis, quę sunt causæ, ꝑ quas cōstituitur natura rei istius, cuius demfonē q̄rimus, & res alia erit vtiq; ex causis alijs, igitur oportet vt demfo sit alia. quēadmodū sequitur, vt sit definitio definitionis alia: hæc autē demfo est demfo circularis in ope naturę. si ꝟo ē demfo, ꝑ cuius ꝑtē efficit' res, oportet igit' vt non sit de q̄sito.

MANTINVS

Hęc rō est famosa, vel probabilis vel apparēs, nempe, q̄ dicit propōnes demfonis oportere esse necessarias. nā oppugnātes cōtra eos, qui demfonē faciunt, afferunt cōtra eos instātiā ex hoc, qđ vidēt demfonē, qua ipsi vtūtur, nō habere ꝓpōnes necessarias. & cū d. vel pōt probari illud q̄sitū, absq; illa ꝓpōnē: si Arist. intelligit, ꝙ qui instantiā afferunt contra hoc, qđ impugnāt, s. ꝙ illud q̄sitū, de quo attulerunt demfonē, possit probari absq; illis propōnibus, tūc poterit quis opinari, ꝙ hæc est * ratio ipsius oppugnantis: quoniā pōt aliqua res probari pluribus q̄ vna demfone, sed res non ita se habet, vt opinatus ē.

Qm̄, si ipsa demfo cōstet ex ꝓpōnibus primis, q̄ sunt causę vt ex eis extet nā illi⁹ rei, de qua q̄rit' demfo. vna aūt res, cū fiat ex vnicis causis: ergo oportet vt demfo sit vna. quēadmodum oportet ipsā definitionē eē vnā & hmōi demfo ē illa, quę cōcordat cum ope naturæ. Si igit' ipsa demfo sit id, ob qđ fit res, ergo ipsum q̄situm

A Cō.46.

B

* a.l. syllogistica.

C

ABRAM

D conuenire nisi vnam demõstrationem: qđ in artibus factiuis est nimis patens. Ideoq; demonstrationes sine dubio sunt definitiones in potentia, prout infra ostendemus. Et dum dixit: Ille autem accepte sunt ex dictionibus, id est sunt topicæ. Intendit, ꝙ illa demõstratio peccet, ex quo eius præ-
E missæ non sunt necessariæ, prout peccat dũ eius præmissę essent topicæ, ſ. posse hoc quęsitũ ostendi per aliam demſonẽ sui generis.

BVRANA

sito, nisi demſo vna: et hoc valde manifestũ ẽ in artibus operatiuis.

Et ppea demſationes absq; dubio sunt definitiões in potẽtia, quẽ admodũ postea declarabimus. Cũ ꝙ dixit: ꝙq; ipsę accipiuntur à sermonibus, hoc ẽ dialecticis: ideſt, quia demõstratio deficit, qñ propositiões ipsius nõ sunt necessariæ, quem admodum deficit, cũ propões ipsius sunt dialecticę: ꝙq; hoc ꝙsitum sit possibile mõstratur per demſonem aliam ex genere suo.

MANTINVS

tũ nõ habebit nisi vnã demſonẽ, & hoc aptissime patet in artib⁹ factiuis, seu actiuis.

Et ideo ipſæ demſones sunt procul dubio definitiones in potentia, vt post hoc ꝓbabimus. Demſi d. sunt aũt sũptæ ab ipsis verbis, id ẽ sũt dialecticę. hoc est, ipſa aũt demſo est defectiua, & ĩsufficiẽs, qa ei⁹ ꝓppões nõ sunt necessariæ. quẽadmodũ est deficiẽs, cũ eius propões fuerint dialecticę. & cũ illud ꝙsitũ possit probari alia demõstratione diuersa à genere suo.

Contradictio Tomitani.

71 *Affirmat hic Auer. vnius rei non nisi vnam demonstrationẽ posse esse. Sed ex pluribus locis Arist. & Auer. deducitur, ac habetur oppositũ, 1. Post. tex. 42. et cõ. 179. 2. Post. Tex. 25. & 1. Post. 43. dicitur eiusdem rei posse fieri demonstrationes duas per medios oppositos. Item 2. Phy. 27. et 2. Post. 11. ex quatuor generibus causarum eiusdem rei plures demonstrationes fieri posse dicitur.*

F

T.16.ps *Planum autem ex his, & quòd fatui sunt, qui se existimant recte principia accipere, si probabilis sit propositio, & vera: velu-*
*a.l.quoniam *ti Sophistæ, * quòd scire est scientiam habere. non enim * quod pro-*
*a.l. eo ꝙ *babile, aut non, principium est: sed primum * ipsius generis, circa*
*a.l. eo ꝙ primum *quod monstratur. & verum non omne proprium.*

T.c.47. Euidens autem & patens est ex his rebus, quas opinantur capientes demõstrationis ꝓmissas ex rebus fama probabilibus, ꝙ aggressi illi

Dixit Arist. Appa ret igit ĩa ac manifestum est ex rebus istis, ꝙ eo, qa existimauerunt propõnẽ demſonis accipi à rebus ꝓbabilibus, sunt

Inquit Arist. Planum itaq; est, ac notum, ꝙ qui credunt satis esse demonstrationis præmissas tãtum esse ꝓbabiles, sunt T.c.47.

ABRAM

illi sint dementes viri. prout Sophistæ faciũt, dũ ostendunt ꝙ cuius est scĩa, sciat quid sit scĩa. Qm̃ nõ sufficit illis, vt valeãt esse demr̃onis principium, ꝙ sint veraces, sed etiam ꝙ sint proprię & primæ illi generi, de quo fit demr̃atio: quanto itaq; dignius est, ꝙ nõ sufficiat ipsas esse fama probabiles, vt sint demr̃atiuæ.

*a.l.fatui.

Cõ. 47. Patens & euidens est de demr̃onũ p̃missis, ꝙ oporteat eas esse necessarias. Quia qui credunt, ꝙ sufficiat demr̃ationum pręmissis solũ ꝙ sint fama ꝓbatę, sunt dementes viri. qñ enim nõ sufficit eis esse veras, nisi cũ hoc sint necessarię, quanto magis dignius ẽ, ꝙ eis non sufficiat esse fama ꝓbatas, ex quo maior pars harũ, q̃ sunt fama ꝓbatę, nõ sunt ꝟę? sed illaꝝ op⁹ simile ẽ actioni Sophistarũ, q̃ errãt de mẽdacio ꝙ sit veꝝ.

Qm̃ sicut Sophistæ errant in quodã attributo pręmissis demr̃onũ, videlicet, ipsas esse veras, cùm putent mẽdaces esse veraces, sic

act o

BVRANA

sunt vtiq; homines sine* corde: quẽadmodũ fecerunt Sophistę, cũ mõstrauerunt, ꝙ q̃ hẽt scĩã, scit q̃d est scĩa. qm̃ non sufficit in principijs demr̃onis, vt sint vera, nisi fuerĩt ẽt proportionata & prĩa apud gen⁹, sup̃ quo est demr̃o. igit̃ magis conuenit, vt nõ sufficiat ad hoc, ꝙ sint demr̃atiua, vt sint probabilia.

Planũ vero ac manifestũ de ꝓpõnibus demonstratiuis, cũ oporteat ipsas esse necessarias, ꝙ q̃ credunt sufficere in propõnibus demr̃atiuis, vt sint probabiles tm̃, ipsi sũt homines sine nomine. & hoc, cũ nõ sufficiat ipsas esse veras, sed oporteat cũ hoc esse necessarias, q̃uo non magis oportebit, ꝙ non sufficiat ipsas esse probabiles: quoniam s̃m magnam partem probabilia non sunt vera. atqui similis est operatio istorum operationi Sophistarum, qui Sophistice persuaserunt verum esse falsum. quoniam Sophistę errauerũt in dispõ

ne

MANTINVS

sunt vtiq; fatui. simileq; Sophistis faciunt, dum probãt, ꝙ qui habet scientiã, scit quid sit scientia. Non enim vt demonstrationis principium sint pręmissę, oportet ꝙ tm̃ veraces sint, sed et proportionatę et p̃mę illi generi, cuiuis ẽ demr̃o. multo igit̃ magis, vt demr̃onis p̃missę sint, oportet illas esse necessarias. A B

Planũ itaq; est, atq; notũ, ꝙ propõnes demr̃onũ oportet eas esse necessarias. nã q̃ credunt satis esse, vt propõnes demr̃onum sint ꝓbabiles tm̃, sũt vtiq; fatui. nã, si non sufficit eas esse veras, sed oportet cum hoc adhuc, vt sint necessarię, ergo lõge magis non sufficit eas esse probabiles, cũ maior pars probabiliũ nõ sint verę. assimilat ãt actionẽ illorũ actioni errãtiũ, seu sophistarũ, q̃ s. decipiunt̃ putãtes falsum esse verum. Cõ. 47. C

Nã quẽadmodũ Sophistę decipiunt̃ in aliqua cõditione propõnũ demr̃atiuarũ, vt puta ꝙ sint ꝟę, & ipsi putant falsas esse veras,

Logica P pari

ABRAM

D actio illorum, qui putant fama probatas esse veras, & actio Sophistarum est vnius generis: vterq; enim illorũ errauit circa ipsum verum. Discrimen vero, qđ est inter eos, é, quia médaciũ, quo errauit Sophista, é vle, & pro maiori parte, id vero, quo errauit ille q putat, ꝙ sufficiat veracibus esse fama pro-
E batas, est mendacium partiale, quia nõ accidit præmissis fama ꝓbatis, ꝙ sint fm totum mendaces. Et dixit: Dum ostendunt, ꝙ cuius est scta, sciat, est exemplum orationis Sophistarum accepti ex Sophismate, qđ est eq uocatio, quæ fit ob dictiõis cõstructionem. qđ sic componitur, cu ius est scta de aliqua
F re scit rem illam, cuius est scientia: res autem, cuius est scta, est ipsa scientia: ergo cuius est scta de aliqua re, eius est scientia de scientia.

Modus autem deceptiõis est: quia in oratione dicẽte, cuius est scientia scit rem cuius est scta, contingit ꝙ totum dictum redeat ad ipsã sciam, ac ét ad ipsum

BVRANA

ne propositionum demonstratiuarũ, q̃ sunt verę, & existimauerũt, ꝙ falsa sunt vera. cõsimiliter operatio eorũ, qui existimauerũt ꝓbabilia eẽ vera. Et operatio Sophistarum est operatio vna in genere: qm̃ vnusquisq; eorũ errat ī vero. Sed differũt inter se: qm̃ falsum, in quo errat Sophista, est vle, & vt plurimũ, illud ꝟo, ī quo errat, q̃ existimat sufficere, ꝙ vera sint ꝓbabilia, é falsũ particulare. & hoc, qm̃ nõ accidit ꝓpõnib⁹ ꝓbabilib⁹, vt sint falsę in oĩb⁹.

Cũ vero dixit: cũ mõstrauerunt, ꝙ q habet scta scit. é exẽplũ ofonis Sophistarũ & accipit á Platone, & é multiplicitas in cõpositione ofonis. Componit aũt hũc in modũ, q̃ habet sciam de aliquo, ipse scit illud, cui⁹ habet sciam: sed res, cuius habet sciam, est scientia: igitur qui habet sciam de aliquo, habet scientiam per scientiam.

Modus aũt deceptionis est in ofone dicente, cõuenit vt rñdeat & soluat per sciam & scitum: verum est enim de scito, falsũ de scta. existimauit autẽ Sophist-

MANTINVS

pari rõne, qui putant ꝓbabiles eẽ veras, eandẽ agunt actionẽ genere, quã agũt & ipsi Sophistę: qa q libet earũ errauit circa ipsũ ỹũ. Attamen in hoc differunt, ꝙ illud mẽdaciũ, qđ ab ipso Sophista cõmittit, est vtiq; vle, & vt multũ, sed illud, qđ cõmittit ab aliquo credente satis eẽ. si ipse verę sint ꝓbabiles, est ꝓ facto mẽdaciũ particulare. nã nõ cõtingit, ꝙ põnes probabiles esse oĩno falsas vndequaq;.

Per id vero, qđ dicit, dum probant, ꝙ q hẽt sciam scit, q̃d sit scta: dat exemplũ rõnis Sophistarũ sumpte ab ipsa ambiguitate, seu cõfusione, quę s. est ipsa æquiuocatio facta ex cõpositione dictionis. q̃ sic conficit, quicũq; habet sciam de aliqua re cognoscit illã rẽ, de qua habet scta: sed res, qua habet scta de illa re, est ipsa scta: ergo q hẽt sciam de aliqua re, habet sciam de scientia, seu per scientiam.

Ratio aũt deceptionis est, q a cũ dicit, & q habet sciam, scit illam rẽ, de qua habet scta, põt totũ illud dictũ in tertia pſona referri ad ipsã sciam, & ad ipsum scibile,

ABRAM

sum scitum, cũ illud sit verum de scito, & falsum de scientia. cũ tamẽ Sophista ob dictionis cõuenientiam putet, ꝙ sit verax de ipsa scĩa, & perinde sequitur, ꝙ q scit aliquam rem, sciat quid sit ipsa scĩa. Et dũ dixit: proprias, intendit ꝙ sint naturę generis, de quo cõsideratꝰ. Et dum dixit, primas generi, intendit, ꝙ ꝑdicentꝰ de illo illę suę oppositę, si illarum prędicatum fuerit accidens, prędicatũ de genere in eo ꝙ qd est, si autem non fuerit accidens, erit prędicatum proprium, et proprię, prout videtur de mente Aristo. sunt ipsę essentiales. sed Alpharabius, vt opinatus est hic, putat ꝙ essentialium sit id, quo singula genera artis distinguũtur, de quo in præmissis iam locuti sumus, & infra vlterius loquemur.

BVRANA

phista propter communitatem sermonis, ꝙ est verum de scĩa: & existimauit ex hoc, ꝙ qui scit aliquid, sciat ẽt quid sit scĩa. Cùm vero dixit, proportionata: vult ꝙ sint ex natura generis, in quo speculamur. Cũ vero dixit, & prima generi: vult quòd sint prædicata de ipso, & opposita, si prædicatum in ipsis sit accidens prędicatum de genere per viam quid est, si vero non sit accidens, & sit prædicatum proportionatum. & proportionalia, secundum ꝙ videtꝰ ex sententia Aristot. sunt essentialia. Abunazari autem videtur, quòd essentialia sunt, per quæ diuiditur vnumquodque genus artis. sed iam locuti fuimus de hoc in antecedentibus, & loquemur etiam in sequentibus.

MANTINVS

scibile, cũ tñ sit verum de ipso scibili, & falsũ de ipsa scĩa. ipse tñ Sophista existimabit esse verũ de ipsa scĩa ob ęquiuocationẽ dictionis. & sic sequetur, ꝙ qui scit rem aliquam, sciat quid sit scĩa. Deinde cùm d. & sint proportionatę: intelligit vt sint ex natura generis, de quo fit cõsideratio. & cũ d. & primę illi generi, ĩtelligit, ꝙ ꝑdicentꝰ de eo ipsæ, & earũ oppositę, si earũ ꝑdicatũ fuerit accidẽs, qđ ꝑdicatur de ipso genere in eo qđ quid. & si fuerit nõ accidẽs, tũc erit ꝑdicatũ ꝓpriũ. Et vt põt colligi ex snĩa Aristo. ipsę ꝓportionales, sunt de ꝑ se, seu essẽtiales. sed Alpharabiꝰ existimat, ꝙ ex his, q̃ sunt de per se, diuidit vnũqđq; genus artis. sed iã de hoc fecimus mẽtionem in præcedentibus, & adhuc loquemur de eo ĩ sequẽtibꝰ.

A

B

C

ANT. INTER. TEX. XVII.

72 *Quòd autem ex necessarijs oportet esse syllogismum, manifestum et ex his.* [a] *Si enim qui non habet rationẽ eius quod est propter quid, existente demonstratione non est sciens. esse autem posset, vt A de C ex necessitate esset: B vero mediũ, per quod demonstratum est, non ex necessitate: non sciuit propter quid. non enim est hoc propter medium. hoc .n. contingit non esse, conclusio autem necessaria.*

D Contradictio Tomitani.

72 Arist. et Auer. concedunt demonstrationem Quia posse fieri ex necessarijs non per se. Arist. tamen non vocat eam demonstrationem, sed syllogismum signi, quasi indignam nomine demonstrationis eam existimans. cui astipulari visus est Auer. qui in com. 55. tales demonstrationes Quia, à veris & summis demonstrationibus excludit. In quam sententiam accessit Them. 2. Post. cap. 30. Vbi processus demonstrationis Quia, syllogismum appellat. Oppositum autē voluit Arist. tex. 30. vbi cum scientia, demonstrationem diuidit in Quia & Propter quid. & Auer. in com. 95. & in 6. Quaesito aduersatur Auicenna, qui putabat demonstrationem Quia non esse demonstrationem. Vide conciliationem Tomitani.

ABRAM

T.c. 43. Videtur ēt, ꝙ demō sit ex præmiſſis neceſſarijs. quia apud quem non eſt notitia per cauſam ob quam eſt res, de qua fit demonſtratio, ille non ſcit. pro ut qui putat ſciuiſſe A eſſe neceſſario mediante B, cùm medium, quo ſcit, non ſit neceſſarium. Ille enim non ſcit ꝓ cauſam: quoniam ipſum ſcire, ꝙ prædicatum inſit neceſſario ſubiecto, non fit occaſione medij. Poſſibile enim eſt auferri medium remanente concluſione neceſſaria.

Cō. 48. Dicit, ꝙ dū quiſpiā ſcit aliqd prędicatū in eſſe ſubiecto ꝓ mediū nō neceſſariū, ille neceſſario nō ſcit hoc ꝑdicatū

BVRANA

Dixit Ariſt. Iā vero videtur, ꝙ demō ſit ex propoſitionibus neceſſarijs, qm̄ qui non habet ſcientiam per cām, propter quā res eſt, de qua eſt demonſtratio, ille non ſcit. quemadmodū qui exiſtimauit ſe ſcire, ꝙ A ineſt C ex neceſſitate ꝓ mediū B, & mediū, ꝓ qđ ſciuit, nō eſt neceſſarium. hic enim non ſciuit per cām, qm̄ ſcia ipſius, ꝙ ꝑdicatum inest ſubiecto ex neceſſitate, non eſt ex parte medij. & hoc, qm̄ fieri pōt, vt medium tollatur, & cō cluſio ē neceſſaria.

Dixit: cū aliqs ſcit ꝓ mediū nō neceſſariū, ꝑdicatū aliqđ inesse ſubiecto, iſte ex neceſſitate non ſciuit hoc prædicatū

MANTINVS

Videtur autem demōnem ex neceſſarijs fieri. Quoniam qui non habet ſcientiam per cām, propter quā res demonſtratur, ille non ſcit profecto. vt qui ſcit A de C, per mędium B non neceſſarium. is enim non ſcit per cauſam, quoniam eius ſciētia, quod ꝑdicatum inſit ſubiecto neceſſario, non contingit illi ratione medij. qm̄ ipſum medium poteſt tolli, cōcluſione tn̄ exiſtenti neceſſaria. T.c. 43.

Dicit, ꝙ cū ſcit ꝓ aliqđ mediū nō neceſſariū aliqđ ꝑdicatū eſſe alicui ſubiecto, tūc nō ſcit oīno illud ꝑdicatū Cō. 48.

ABRAM

dicatũ inesse subiecto ꝑ eius cãm. Qm̃ q scit per cãm, ille necessario scit cõclonẽ occasione medij, ille aũt, qui scit ꝑ mediũ non necessariũ, non scit necessario conclusionẽ occasione medij, cũ mediũ esset cõtingens. et sequitur ex his duabus ꝑmissis in secunda figura, ꝙ q scit per medium non necessarium, non scit per causam.

Dum autem connectitur huic conclusioni, ꝙ demonstratio notificet per cãm, infertur hinc ẽt in secunda figura, ꝙ qui scit per medium non necessariũ nõ sciat per demr̃onẽ, qñ autẽ qui scit per demr̃onem scit per mediũ necessariũ, aut nõ necessariũ. & qui scit ꝑ mediũ nõ necessariũ, non scit demr̃one, seq̃tur, ꝙ q demr̃one scit sciat ꝑ mediũ necessariũ. Et hui⁹ or̃onis virtus est ẽt virtus sylli cõditionalis. Et dũ dixit: Quia apud quẽ nõ est notitia per causam, ob quam est res, de qua fit demonstratio, ille non scit, illa est cõclusio secundi syllogismi.

Dum autẽ dixit: Ille n. non scit ꝑ cãm, vsq; ad capituli vltimum.

Est

BVRANA

dicatũ inesse huic subiecto per causam suã. qm̃ qui scit per cãm, ipse ex necessitate scit cõclusionem ex parte medij, qui vero scit ꝑ medium non necessarium, ipse non scit ex necessitate conclusionẽ ex parte medij: qm̃ medium est possibile. et sequitur ex duabus istis propõnibus in secũda figura, ꝙ q scit ꝑ mediũ nõ necessariũ, nõ scit ꝑ cãm. Cũq; retulerimus ad hoc conclusionẽ, ꝙ demr̃o scit ꝑ cãm, cõcludet̃ ex hoc consimlr̃ ẽt in scd̃a figura, ꝙ qui scit ꝑ medium non necessariũ, non scit per demr̃onẽ. cũq; q scit ꝑ demr̃onẽ, ita se habeat, ꝙ sciat ꝑ mediũ nõ necessariũ, ipse nõ sciet ꝑ demr̃onẽ, cũq; q scit ꝑ mediũ nõ necessariũ, nõ sciat ꝑ demr̃onẽ: sequit̃ igitur, q scit ꝑ demr̃onẽ, vt sciat ꝑ mediũ necessariũ. Et or̃o hæc cõsimlr̃ ẽt ĩpotẽtia ẽ syllus cõditiõalis. Cũ vero dixit: qm̃ q nõ hẽt sciam ꝑ cãm, ꝑꝑ quã res ẽ, de q̃ est demr̃o, ipse vtiq; non sciuit: hæc est cõclusio secundi sylli.

Cũ ꝟo dixit: qm̃ hoc ñ sciuit ꝑ cãm, qm̃ scia ipsi⁹, vsq; ad finẽ capli.

Hęc

MANTINVS

catũ ĩesse illi subiecto, A ꝑ suã cãm. Quia q scit ꝑ cãm, scit necessario ipsam conclusionem ratione medij, & q scit per mediũ non necessarium, nõ scit necessario conclusionẽ rõne medij, cũ ipsũ mediũ sit possibile. & sic sequet̃ ex his duabus ꝑmissis in secũda figura, ꝙ qui scit per mediũ non necessarium, non scit per causam. B

Et, si annectatur huic cõclusiõi, ꝙ demr̃o scitur ꝑ cãm, cõcludit̃ ex hoc in secunda figura quoq;, ꝙ q cq d scitur ꝑ mediũ non necessariũ, nõ scit̃ ꝑ demr̃onẽ. Et cũ id, qd̃ scitur ꝑ demr̃onẽ, vel scitur per mediũ necessariũ, vel ꝑ nõ necessariũ, & id, qd̃ scitur ꝑ mediũ nõ necessariũ, non scitur ꝑ demr̃onẽ, sequit̃ ergo, ꝙ id, qd̃ scitur ꝑ demr̃onẽ, sciatur ꝑ mediũ necessariũ. & hæc rõ habet vim sylli hypothetici. id aũt, qd̃ dicit: qm̃ qui nõ habet sciam ꝑ cãm, ꝑꝑ quã res demonstratur, ille non scit profecto, est cõclusio sylli secundi. C

Id vero, qd̃ dicit: is. n. non scit ꝑ causam, qm̃ eius scia et c. vsq; ĩ finẽ Textus: est vtiq; ex-

P iij posi-

ABRAM

D Est manifestatio præmissę dicentis, ꝙ q̄ scit per medium nō necessariū per se, non sciat p cām, hæc est conclusio primi sylli, qui sic componitur: qui scit p causam scit prędicatū inesse subiecto necessario occasione medij, qui aūt scit prędicatū inesse necessario occasiōe medij non necessarij nō scit p̄dicatum inesse necessario occasione medij. Et dum dixit:

E Possibile enim est auferri mediū remanente conclusione necessaria. est declaratio pręmissę dicentis, ꝙ q̄ scit per mediū non necessariū, non sciat prędicatū esse necessariū subiecto occasione medij: mediū enim posset auferri remanente scīa, id aūt, occasione cuius

F puenit scīa necessaria, non expedit ꝙ auferatur remanente sciētia.

BVRANA.

Hęc ē declaratio ꝓpōnis dicētis, ꝙ qui scit p mediū non necessariū p se, non sciuit p cām: hęc est cōclusio primi sylli. qui ita complicatur, qui scit per causam, scit ꝙ p̄dicatū inest subiecto ex necessitate: sed p mediū non necessariū, non scit, ꝙ prædicatū inest ex necessitate ex pte medij.

Cū vero dixit: & hoc, qm̄ fieri pōt, vt mediū tollatur, & cōclusio est necessaria: hęc est declaratio propositionis dicētis, ꝙ qui scit p mediū non necessarium, non scit, ꝙ prædicatum subiecto sit necessrium ex parte medij: & hoc, quoniam medium tollitur, & scientia remanet: sed quod producit scientiam necessariorum ex parte sui, non debet tolli, & relinqui scientia.

MANTINVS

positio illius propōnis p̄dictę, quę dicebat, ꝙ id, qd̄ scitur p medium nō necessariū p se, non scit p cām: hoc est conclusio primi sylli. qui sic cōponit, qui scit p cām, scit ꝙ p̄dicatū inest subiecto de necessitate pp ipsum mediū. & qui scit p̄dicatū inesse subiecto, de necessitate rōne ipsi' medij nō necessarij, nō scit, ꝙ p̄dicatū insit de necessitate ratiōe medij. illud ẏo, qd̄ ī vltimū dicit:

Qm̄ ipsum mediū p̄t tolli, cōclusione tn̄ existēti necessaria, est expositio illi' propōnis, quę dicebat, ꝙ q̄ scit p mediū nō necessariū, nō scit, ꝙ prędicatū inest subiecto necessario ratiōe medij, quia mediū aufertur, & scīa remanet. Sed id, rōne cuius acquirit scīa necessaria, nō debet auferri, & scientia remaneat.

T.17 ps *Præterea, [a] si aliquis non sciuit nunc, habens rationem, et saluus, salua re, non oblitus, neq; prius sciuerat. corrumpi aūt posset mediū, si non est necessarium: quare habebit quidē rationem saluā, salua re,*
73 *non autē sciuit: neq; igitur prius sciuerat. Si vero non est corruptum, contingit autē corrumpi, quod accidit, esset vtiq; possibile & contingens. sed est impossibile ita se habentem scire. Quandoquidem igitur cōclusio ex necessitate sit, nihil prohibet mediū non necessarium esse,*
74 *propter quod monstratum est. Est enim necessarium & non ex necessarijs syllogizatum esse, quemadmodum & verum non ex veris.*

Ostendens

73 Ostendens Arist. demonstrationem ex necessarijs constare, in quodcunq; rationis proposito supponit medium in syllogismo posse corrumpi, & integer seruari syllogismus. Oppositio aũt uoluit, Primo Priorũ, cap. 29. vbi affirmat medium esse partẽ præcipuã ipsius syllogismi. igitur eo corrupto, non videtur posse seruari syllogismus. Idem dicitur 1. Post. Tex. vltimo. Vide solutionem Tomitani.

74 Ex ambabus contingentibus vult sequi conclusionem necessariam, vt ex ambabus falsis sequitur vera. Oppositum aũt affirmat 1. Priorũ, cap. 13. vbi uoluit necessariũ conclusionem sequi ex contingentibus. Sed vide solutionem Tomitani.

ABRAM	BVRANA	MANTINVS	
T.c 49. Prꝛterea, ſi quis vir ſciret per mediũ nõ neceſſariũ, tũc cõtingeret eſſe ſyllm, et ꝓ manere virũ, & concl̃onẽ ẽt, q̃ oñderet ꝓ illũ ſyll̃m permanere, cũ non ſit commõſtrata: ſicꝫ nõ ꝓueniret ſcía: qm̃ iam poſſis eſſet eius ablatio. Dũ autẽ res ita ſe habet, quòd remaneat ſyll̃s, & ſyllogizans, et q̃ſitũ oſtẽdẽdum, & deficit ipſa ſcía, q̃ſitũ itaꝫ non eſt ſcitũ, neꝫ in ꝑterito ẽt fuerat, neque medio non ablato, ſed poſſibile eſt, ꝙ illud auferaꝫ in ſcientia rei per demr̃onẽ. Sed euenit ſcía de illa, quatenus ẽ poſſe, nõ ſm ꝙ ſit impoſſibile, ꝙ eueniat ſcía quatenꝰ hæc ſit eius forma.	Dixit Ariſt. Et cũ hoc, ſi aliquis ſciat per medium non neceſſarium, erit vtiꝫ ſyllogiſmus, & ipſe etiam remanebit, & concluſio, quę monſtratur per ſyllogiſmum, remanebit, et non monſtrabitur: non igitur ,ꝓueniet ſcientia, quoniã medium iam poteſt tolli. Cùm igitur remanet res, & ſyllus & ratiocinans, & queſitũ manifeſtum, & deficiat ſcía: igit nõ erit queſitũ ſcitum, neꝫ ſm ꝙ præceſſit conſilr, neꝫ ẽt ſi medium non tollatur in ſcía rei ꝓ demr̃onẽ. ſed eueniat ſcía ꝓ ipſum, ſm ꝙ eſt poſſibile, ſm ꝙ fieri non põt, vt eueniat ſcientia in eo, ꝙ hæc eſt forma	Attamẽ ſiquis ſciat per medium non neceſſarium, ſyllogiſmus vtiꝫ erit actu, ſyllogizãsꝫ ſaluus erit, cõcluſio quoꝫ quæ fuit probata, ea tñ non oſtendet veritatem. non itaꝫ ſciet, quia mediũ poteſt tolli. Cumꝫ manifeſtum fuerit, q̃t ſyllus et ſyllogizãs, atꝫ quæſitum ſint ſalua, ſcía vero fuerit corrupta, tũc & ipſum quæſitum nõ erit ſcitum etiam antea, neque ſi ipſum medium non auferatur, ſed poteſt auferri in ſcientia rei per demonſtrationẽ, ſed habetur de eo ſcientia, eo ꝙ eſt poſſibile, non quia ſit impoſſibile habere ſcientiam quid ſit eius forma.	Tex. 49. B C

ABRAM

D forma. nihil enim impedit mediũ terminum esse non necessarium, & cõclusionem esse necessariã. Possibile enim est nos syllogizare cõclusionẽ necessariam ex præmissis non necessarijs.

Cõ.49. Qñ de re medij termini scit' solum ipsum
E esse, siue fm hãc dispõnẽ fuerit fm se ñ necessariũ, aut necessarium, nobis id nesciẽtib', nihil cõfert scĩæ de cõcl'one, nisi ipsam esse tm̃. Et, si esset naturę cõtingẽtis, posset eẽ ꝙ auferret' medius termin' nobis nõ putãtibus illius ablationẽ, & eẽt inuẽt' ĩ actu apud nos syll'us, & scĩa de conclusione non inueniret' Qm̃ id,
F qđ eẽt apud nos de cõclusione, esset sola opinio, non scientia.

Et ideo euenit id qđ ait: Quòd, dum aliqs vir sciret rẽ per mediũ nõ necessarium, syll'us eẽt in actu, & q syllogizaret ꝑmaneret, & cõcl'o, q̃ ostẽsa fuerat per syll'm, ꝑmaneret, cũ illa nõ sit cõmonstratæ ꝟitatis. Qñ.n. medius termin' eẽt corruptus nobis ignorãtib' ipsius cor-

BVRANA

forma ipsius: qm̃ nihil ꝓhibet, vt medius terminus sit nõ necessarius ex propositionibus non necessarijs.

Cũ terminus medius ita se habuerit, ꝙ ꝑ ipsum sciamus, ꝙ est tm̃ iste fm hãc dispõnẽ, ꝙ ꝑ se est nõ necessarius, aut sit necessari', & nos nõ sciamus ipsum, nõ cõferet vtiq; ad scĩam cõcl'onis, nisi ꝙ tm̃ est: & si fuerit ex nã possibilis, fieri poterit, vt auferat' terminus medi', & nõ auferamur nos ꝑ ablationẽ ipsius, & sit apud nos syll'us ĩ actu, & scĩa de cõclusiõe nõ sit: qm̃ qđ habem' de scĩa cõclusionis, est opinio tm̃, non scientia.

Et ꝓpterea accidit qđ dixit: & hoc, qm̃, cùm aliquis scit rem ꝑ mediũ nõ necessariũ, fieri põt, vt syll'us sit ĩ actu, & rõcinans remaneat, & cõclusio, q̃ mõstrat' ꝑ syll'm, remaneat: & tñ nõ sit manifestę veritatis. Et hoc, qm̃ cũ corrũpit' termin' medius, & nõ scimus nos per

MANTINVS

forma. nihil enim prohibet, quin terminus medius possit esse non necessarius, & ipsa conclusionis scientia necessaria sit. Possibile.n. est syllogizare conclusionem necessariam ex præmissis non necessarijs: & c.

Cũ de ipso termino medio habeat' scĩa, ꝙ sit tm̃, siue sit necessariũ, siue nõ necessariũ in eadẽ re, nos tñ ignoremus illud, tunc nihil vtilitatis acqrit' ex scĩa cõcl'onũ, nisi ꝙ sit tantũ. at, si illud fuerit nã possibile, seu contingẽs, tũc poterit auferri terminus medius, nobis nõ ꝑcipiẽtibus eius ablationẽ: & sic syll'us extabit apud nos actu, scĩa tñ de cõcl'one non erit: qa scĩa, quã nos obtinemus de cõcl'one, ẽ tm̃ opinio, non sciẽtia. Cõ.49.

Et iõ contingit id, qđ dixit, nẽpe, ꝙ si qs habeat scĩam ꝑ mediũ ñ necessariũ, syll'us vtiq; extabit actu, syllogizãsq; saluus erit, cõclusio quoq;, q̃ fuit ꝓbata ꝑ syll'm, erit salua, ipsa tñ nõ ꝓbabit veritatẽ. Qm̃ corrupto termino medio nobis nesciẽtibus ipsum eẽ corruptũ,

ABRAM

corruptionē, eueniret ꝙ cognitio illa eēt opinio, & ideo dixit: Sicq; nō perueniret scīa, qm̄ iam possibilis esset ipsius medij ablatio.

Et dum dixit: Dum autem res ita se habet, quòd remaneat syllogismus & syllogizans & quæsitum ostendendum, & deficiat ipsa sciētia, quæsitum itaq; non est scitum, neque in pręterito etiam fuerat. Intendit, quòd quęsiti veritas non fuerit nobis scita tēpore existentię medij termini: quoniam hæc scientia posset reddi opinio.

Et, dū enuntiasset qd varietatis huius scientiæ eueniret tempore ablatiōis medij termini, meminit etiam de hoc, & id declarauit quando illud existit. Et dixit: Neq; medio non ablato, sed possibile est ꝙ illud auferat' in sciētia rei ꝑ demonstrationem. i. ꝙ sicut hoc mediū largitur de dispōne ipsum essendi scientiam de coclusione,

BVRANA

per corruptionem ipsius: accidit, vt scīa sit opinio: & propterea dixit, non igitur proueniet scīa ex ꝑte medij, quoniā auferri potest.

Et dixit: Cum igitur res ē, & remanet syllis, & ratiocinans, & quæsitum, & tollitur scientia, ergo quæsitum nō erit scitum, neq; fm ꝙ ꝑcessit. sensus est, erit quæsitum non scitum in tempore, quo corrumpitur medius terminus: & si opinemur, ꝙ sit scitū ex parte, qua non habemus scientiā in corruptiōe termini medij, & dixit: neque fm ꝙ præcessit. sensus est, ꝙ quæsitum non scietur à nobis in tpe, quo inuenitur medius terminus in veritate sua, quoniam fieri potest, vt hanc scientiam opinemur opinione.

Et posteaq̄ narrauit variationē istius scīæ, quæ accidit in tpe, quo tollit' medius termin', mentionē fecit, ac declarauit ipsam in tpe, quo inuenit', & dixit: neq; ēt, si medium nō tollat', dummodo tolli pōt in sciētia rei per demonstrationē. sensus est, ꝙ cū medius terminus inuenit' tm̄ in re, exhibet scīam in cōclusione,

MANTINVS

ptum, tunc continget, A illam sciētiam esse potius opinionē, & ideo dicit: non habebitur ergo scientia, quia medium potest tolli.

Et cū dixit: Cumq; manifestum fuerit, ꝙ syllis & syllogizās atq; quæsitū sint salua, scīa vero fuerit corrupta, tunc & ipsum quæsitū nō erit scitū ēt antea. Itelligit, ꝙ ipsum q̄sitū erit nobis ignotū, si B dū termin' medius fuerit corruptus, licet opinemur ipsum esse scitum, ꝑpea qa nō extat apud nos scīa de corruptione termini medij. & cū dicit: neq; ēt antea, seu in ꝑcedentibus, intelligit, ꝙ quæsitum non erit scitū nobis, ēt dū termin' medius vere extat, vel reperitur, qm̄ hmōi scīa poterit existimari ꝙ sit opīo. C

Et, posteaq̄ narrauit qualr cōtingat variari hmōi scīam, ablato ipso termino medio, narrat adhuc, atq; exponit idē, ipso medio ēt existenti, cum dicit: Neq; si ipsum mediū nō auferat', sed pōt auferri in sciētia rei ꝑ demr̄onē. intelligit, ꝙ hmōi mediū ex hoc, qd̄ existit, id ꝑstat de scientia cōclusionis, nempe ꝙ est

ABRAM

D ne, ꝙ ipſa ſit tantū, nō ꝙ ſit neceſſaria, quod largitur ipſa demſo. Et ē ac ſi dixiſſet: neq; medio non ablato, ſed ipſo poſſibili exiſtenti vt auferat' proueniret per hoc illud medium ſcīa de re, eo mō, quo prouenit p demſonē.

Cùm autē iam poſſit puenire ex tali medio ſcīa neceſſaria p accīs, dixit: Sed euenit ſcīa E de illa quaten' eſt poſſibile, non ſm ꝙ ſit impoſſe, ꝙ euenit ſciētia quatenus hæc ſit ei' forma. i. Sed aliqñ euenit occaſiōe talis medij termini ſciētia neceſſaria p accīs: hoc enim eſt poſſe: & nos, qñ dicim', ꝙ non eueniat p illum ſcīa, non intēdimus ꝙ hoc ſit penit' impoſſe, ſed ītēdim', ꝙ nō eueniat p ipſum ſcīa eſſen F tialīr. quia nihil impedit, prout in medīō fertur, quin medius terminus non ſit neceſſario, & ſcientia de concluſione ſit neceſſaria.

Et q̄ cōtingētia ſunt tribuūt huius loci exēplum, prout dr, oīs hō ambulat: oē ambulās eſt aīal: & perinde ſit cōclō neceſſario, videlicet, omnis hō eſt aīal, cū minor præmiſſa ſit contingens, quæ dicit, oīs

BVRANA

ſtione. ꝙ eſt tm̄, nō aūt ꝙ eſt neceſſaria: & hoc eſt, qd exhibet demſo, & nō, vt medius terminus auferatur: ſed fieri pōt, vt auferat', & proueniat pp hoc mediū ſcientia in re ſm modum ſcīę prouenientis ex demonſtratione.

Et, poſtea q̄ narrauit, fieri poſſe, vt ꝓueniat ab exēplo iſto ſcīa neceſſaria p accīs, dixit: ſed euenit ſcīa p ipſū, ſm ꝙ eſt poſſe, non ſm ꝙ eſt non poſſe, vt eueniat ſcīa, ſm ꝙ hæc eſt forma ipſi'. ſenſus eſt, ſed iā prouenit ex parte iſtius termini medij ſcīa neceſſaria per accidens: qm̄ hoc eſt poſſe. qm̄, cū dicimus, ꝙ non prouenit ſcīa p ipſum, nō volumus, ꝙ hoc nō ſit poſſe omnino, ſed vult vtiq;, ꝙ nō prouenit ſcīa per ipſum p ſe: qm̄ nihil ꝓhibet, quē admodum dixit, ꝙ termin' medius nō ſit ex neceſſitate, & ſciētia in cōcl'one ſit neceſſaria.

Et expoſitores dederūt exēplū hoc ī loco. quēadmodū, ſi aliqs diceret, oīs hō ambulat: & oē ambulās eſt aīal: igit' erit cōcluſio neceſſaria, quæ eſt, ꝙ oīs hō eſt aīal, & ꝓpō minor eſt poſſis, quę dicit, omnis

MANTINVS

eſt tm̄, non ꝙ ſit neceſſaria. quod q̄dē eſt id, quod demſratio tradit. ac ſi dicat', neque ipſo medio non ablato, ſed pōt auferri: & tm̄ prouenieret ex huiuſmodi medio ſciētia de re, eo modo, quo prouenit ſcientia ex demſone.

Et', cū ex huiuſcemodi medio poſſit ꝓueni re ſcīa neceſſaria p accidens, ideo dixit: ſed habetur de eo ſcīa, eo qđ eſt poſſe, non quia ſit impoſſe habere ſcīam, quid ſit eius forma. hoc eſt, ſed poterit haberi ex huiuſcemodi termino medio ſciētia neceſſaria per accidēs, quia illud eſt poſſe. nā cū nos dicimus, ꝙ non habet de eo ſcīa, nō intelligim', ꝙ hoc ſit pēnitus impoſſe, ſed intelligimus, ꝙ nō habetur de eo ſcīa p ſe. nam, vt inquit ipſe, nihil prohibet, quin terminus medius poſſit eē nō neceſſarius, & ipſa ſcīa de cōcluſione ſit neceſſaria.

Expoſitores aūt dant exēplum de hoc, vt cū dr, omnis hō ambulat: & oē ambulans eſt animal': tūc cōcluſio erit neceſſaria, quæ eſt, oīs hō eſt aīal, minor tm̄ ꝑmiſſa eſt poſſibilis, ſ. oīs

ABRAM

oīs homo ambulat.

Et hoc quidem accidit ſyllo, dum præmiſſa neceſſaria illa, quæ dr de omni, ſit verax in omnib⁹ materieb⁹, hoc eſt, ꝙ A, gratia exẽpli, neceſſario prædicetur de eo, quod denominatur per B, ſiue fuerit denominatio cõtingens, ſiue de ineſſe, aut neceſſaria. videt itaq; talis præmiſſæ, ſiue fuerit neceſſaria, vel contingens, aut de ineſſe in actu, fit concluſio neceſſaria, ꝓut eſt diſpõ præmiſſi exẽpli.

Dixit vero hoc eſſe p accidens, quia non eſt cuiuſq; prædicationis neceſſariæ hæc diſpoſitio, & ideo Ariſto. non ponit in hac ſpecie mixtionis modum cõcluſionis ſequi modum maioris præmiſſę, prout meminit de eo in Libro Priorum.

Nos aũt expoſuimus eius mentẽ hîc. Quando vero maior fuerit cõtingens, nõ cõuenit concluſionẽ eſſe neceſſariã. & hãc ſpem inſinuauit, dũ dixit: Poſſe enim eſt nos ſyllogiçare concluſionẽ neceſſariã ex ꝑmiſſis non neceſſarijs, hoc eſt, qñ maior ꝑmiſſa fuerit neceſſaria ſm hanc cõditionẽ.

BVRANA

nis homo ambulat.

Atqui accidit hoc in ſyllo, cùm ꝓpõ neceſſaria eſt maior, quę dr de omni ſm ꝙ verificatur in omnibus materiebus: hoc eſt, vt ſit A prædicatũ de omni eo, quod diſponitur per B, ſiue fuerit diſpõ poſſibilis, ſiue inexiſtẽs, ſiue neceſſaria. p hmõi enĩ ꝓpõnem, hoc eſt propoſitionẽ, quę ſit neceſſaria, aut poſſibilis, aut inexiſtens in actu, erit concluſio neceſſaria, quẽ admodum ſe habet in exemplo præcedenti.

Atqui dixit in hoc, ꝙ eſt p accẽs, qm̃ non in oĩ prædicatione neceſſaria ĩueniẽ hęc diſpõ. Et ꝓpterea nõ poſuit Ariſt. in hac ſpecie miſtionis modũ cõcluſionis, q ſequit ex modo ꝓpõnis maioris, quẽ admodũ mentionẽ fecit in Libro de Syllo. Et nos expoſuim⁹ ſententiã ipſi⁹ hoc l loco. cũ vero maior ẽ poſſis, nõ oportet, vt cõcluſio ſit neceſſaria. & hęc eſt ſpes, quã voluit, cũ dixit: qm̃ fieri iã põt, vt cõcludam⁹ ſup concluſione neceſſaria ex propõnib⁹ nõ neceſſarijs. hoc eſt, cũ maior propoſitio eſt neceſſaria cum hac conditione.

MANTINVS

omnis hõ ambulat. A

Hoc aũt accidit in ipſo ſyllo, cùm præmiſſa neceſſaria ſit maior, q̃ dr de omni, quod eſt verũ in omni materia. vt exempli gſa, A neceſſario ꝓdicetur de oĩ eo, quod attribuit ipſi B, ſiue illud attributũ ſit cõtingens, vel de ineſſe, ſeu abſolutum, aut neceſſariũ hẽbit vim illius præmiſſæ, hoc eſt, ſiue illa ꝑmiſſa ſit neceſſaria, vel cõtingens, aut abſoluta, ſeu de ineſſe in actu, tunc cõcluſio erit neceſſaria, vt in præcedenti exemplo. B

Dicit aũt hoc eſſe p accẽs, qa non in omni ꝓdicatione neceſſaria reperit hoc, & ob hanc cãm Ariſt. non poſuit in tali mixtione modũ, quo cõcluſio ſequatur rõnẽ, ſeu partẽ ipſius ꝑmiſſę maioris, vt I Lib. Priorũ narrauit. C

Et nos expoſuim⁹ ei⁹ ſententiã in hoc loco: at ſi maior fuerit contingẽs, tunc non debet ipſa cõcluſio eſſe neceſſaria, & iſtũ innuebat modũ, cũ dixit: poſſibile enim eſt ſyllogizare concluſionẽ neceſſariã ex præmiſſis nõ neceſſarijs, ſ. cùm ipſa præmiſſa maior fuerit neceſſaria cũ hac cõdõne.

Quando

T.17.ps D *Quando autem medium ex neceſsitate, & cõcluſio ex neceſsitate: quemadmodum & ex veris verum ſemper. ſit enim A de B ex neceſsitate: & hoc de C: neceſſarium igitur & A ipſi C ineſſe. Quando autem non neceſſaria ſit concluſio, neque medium neceſſarium poteſt eſſe. ſit enim A ipſi C non ex neceſsitate ineſſe: ipſi autem B ex neceſsitate: & hoc ipſi C ex neceſsitate: & A igitur ipſi C ex neceſſitate inerit. ſed non ſuppoſitum fuerat.*

ABRAM

T.c 50 Quando vero medius terminꝰ fuerit neceſſarius, concluſio fit ẽt neceſſaria p E ſe abſq; dubio ſemp eſſentiaſr. ſicut, dum pmiſſæ fuerint verę, fit indubitate cõcluſio vera. prout A ſit de B neceſſario, & B de C neceſſario. ſicq; ergo, & A eſt de C neceſſario. Sicq;, ſi concluſio nõ ſit neceſſaria, pmiſſæ itaq; nõ ſunt neceſſariæ, niſi concluſio, q̃ eſt A de F C, nõ ſit neceſſario, & pmiſſæ A B C, ambæ ſunt neceſſariæ, cũ cõcluſiones, quæ fiunt ex ambabꝰ his, ſunt neceſſariæ: poſita vero fuerat nõ neceſſaria: quod eſt impłicãs mendacium.

Cõ. 50 Poſtquam expoſuit, ꝙ, quando medius terminus non eſt neceſſarius, non oporteat concluſionem eſſe neceſſariam

BVRANA

Dixit Ariſt. Atquicùm medius terminus eſt neceſſarius, concluſio erit neceſſaria conſimiliter ẽt abſq; dubio per ſe, quẽadmodũ, cùm ſunt propoſitiones veræ, erit concluſio abſq; dubio vera. veluti ſi A ineſt B ex neceſsitate, & B de C ex neceſsitate: igitur ſi non eſt concluſio neceſſaria, non erũt propoſitiones neceſſariæ, niſi concluſio, quæ eſt A de C, nõ ſit neceſſaria, & propoſitiones A B C ſint neceſſariæ, & concluſio ex his duabus neceſſaria. niſi ꝙiã poſitum ſuit, quòd non eſt neceſſaria: quod eſt falſum.

Poſteaquã expoſuit, cùm terminus medius non eſt neceſſarius, ꝙ non ſequitur, vt concluſio ſit neceſſaria p ſe

MANTINVS

Inquit Ariſt. At, ſi T.c 50 terminꝰ medius fuerit neceſſarius, & ipſa cõcłō ꝓculdubio erit quoq; neceſſaria oĩno ſemp, quẽadmodũ, cũ pmiſſæ ſunt veræ, & ipſa cõcluſio eſt oĩno vera. vt ẽ A de B ex neceſſitate: et hoc de C ſimiſr: A igit̃ de C ex neceſsitate. ſi ita;q; concłō nõ fuerit neceſſaria, neq; pmiſſę ẽt erũt neceſſarię. niſi forte concłō, in qua prædicat̃ A de C nõ fuerit neceſsaria, & ambæ pmiſsæ, ſ. A B C fiunt neceſsarię, & concłō ex his duabꝰ ſit neceſsaria. ſed iã poſita fuit nõ neceſsaria. hoc vtiq; eſt impoſsibile.

Poſteaq̃ probauit, ꝙ Cõ. 50 cũ terminꝰ medius nõ fuerit neceſſarius, non oporteat cõcluſionem eſſe neceſſariã p ſe, ſed ſi

ABRAM

riam p ſe, ſed, ſi fuerit, eſt p accidens, intendit oſtendere huius cõuerſam, ſcilicet, ꝙ quando medius fuerit neceſſarius, hoc eſt dicere præmiſſas ſyllogiſmi, concluſiones fiũt neceſſariæ.

Dum dixit: Qñ vero medius termin⁹ fuerit neceſſarius, intendit de ambobus extremis, & hoc fit dũ ſylli ꝓmiſſæ ſunt neceſſariæ. Et dũ dixit: Concło ſit ét neceſſaria p ſe, abſq; dubio ſp eſſentialr, ſicut dũ ꝓmiſſę fuerint verę fit indubitate cõclo vera. Intẽdit eẽ modũ cõcluſionis eẽntialr cõſequentẽ modũ duarum ꝓmiſſarũ ſimilẽ eſſẽdi veritatẽ cõcłonis cõſequentẽ eẽntialr veritatẽ duarũ ꝓmiſſarũ, q̃ vtraq; ſunt mutuo cõnexa: hoc eſt, ꝙ demſo de eis eſt vna. Iã enim cõmonſtratũ eſt i Lib. Priorũ, ꝙ qñ prẽmiſſę fuerint verę, cõcluſio abſq; dubio fiat vera.

Et ſimili mõ cõmonſtrari habet, ꝙ qñ duæ præmiſſę fuerint neceſſariæ, cõcluſio fit neceſſaria, qđ de ſyllo oſtenditur de prima figura per conditionẽ dicẽdi de omni, & de ſecunda & tertia per ipſarũ reductionẽ ad primã figurã,

BVRAVN

ſe: ſed ſi eſt, eſt per accidens, vult monſtrare conuerſum huius: & hoc, cùm medius terminus eſt neceſſarius, ideſt propoſitiones ſyllogiſmi, quòd concluſiones ſunt neceſſariæ.

Cùm vero dixit: Cũ medius termin⁹ eſt neceſſarius, hoc eſt duabus extremitatibus. & hoc, cùm fuerint propõnes ſyllogiſmi neceſſariæ. Cũ vero dixit: igitur cõcluſio erit neceſſaria abſque dubio ſemper. quẽadmodũ, cùm propõnes ſunt verę, erit concluſio abſq; dubio vera. ſenſus eſt, ꝙ diſpoſitio, qua modus cõcluſionis ſequit̃ per ſe modum duarũ propoſitionũ, eſt ſiſſis. quẽadmodum, cũ eſt concluſio vera, ſequit̃ per ſe, ꝙ ambæ propoſitiones ſint verę. ſunt enim vtręq; mutuo cõnexę. atqui volo per hoc, quòd demonſtratio ſuper ipſis eſt vna.

Declaratum aũt fuit in Libro Sylli, cũ ſunt ꝓpõnes verę, ꝙ cõcluſio abſq; dubio erit vera. & ad huius ſimilitudinẽ monſtratur, cùm ſunt propõnes neceſſariç, ꝙ oportet cõcluſiones eſſe neceſſarias. & hoc monſtrat̃ p ſyllm, ſi in

MANTINVS

ſi fuerit, erit vtiq; per accñs, nũc vult ꝓbare huius contrariũ: nempe, ꝙ cũ terminus medius fuerit neceſſarius, hoc eſt, ipſæ præmiſſæ ſylli, ꝙ & ipſę concluſiones erũt neceſſariæ. A

Et ideo dicit: At, ſi termin⁹ medius fuerit neceſſarius, ſ vtriq; extremitatũ, videlicet cùm ꝓmiſſæ ipſius ſylli fuerint neceſſariæ, inquit, & ipſa cõcluſio erit neceſſaria oĩno ſemper, quẽadmodũ cùm præmiſſæ ſunt veræ, & ipſa cõcluſio eſt oĩno vera. hoc ẽ, ꝙ modus cõcluſionis ſequit̃ modũ ambarũ præmiſſarum neceſſariarũ. quia hoc eſt veluti, ꝙ veritas cõcluſionis ſequitur p ſe veritatẽ ambarũ præmiſſarũ, q̃ ambæ ſũt cõterminæ, hoc eſt, ꝙ vnica eſt de eis demſo. B

in Libro aũt Priorũ iã fuit ꝓbatũ, ꝙ cũ ꝓmiſſæ fuerint verę, concło proculdubio erit vera. C

Pari rõne probabit̃, ꝙ cũ vtręq; ꝓmiſſę fuerint neceſſariæ, ꝙ ipſa cõcluſio quoq; erit neceſſaria. & hoc probat̃ per ſyllm, vel in prima figura p id, quod dt de omni,

ABRAM

D guram, & per alios modos ibi dictos. Exẽplũ ãt, quod detulit, est de prima figura. Postquã autem dixerat, ꝙ ex quo, qñ duæ præmissæ fuerint necessariæ conclusio sit necessaria, sequitur ex hac cõnexione, ꝙ quando conclusio non fuerit necessaria ꝑmissæ non sint necessariæ. & dixit: Sicq; si conclusio non sit ne-
E cessaria, pręmissę itaq; non sunt necessariæ.

Deinde ostendit hoc ducendo ad impossibile, scilicet modo quo ostenditur repetendo oppositum consequentis, & inferendo destructionem antecedentis. Et dixit: Nisi conclusio, quæ est A de C, nõ sit necessario, & præmissæ A B C, ambę sint necessariæ, cum con-
F clusio, quæ sit ex ambabus his, sit necessaria, posita vero fuerat non necessaria: quod ẽ implicans mẽdaciũ. idest, nisi cõclusio præmissi syllogismi, cuius præmissas posuimus necessarias, sit non necessaria, sicq; dictum ambarum præmissarum, aut alterius sine dubio est non necessarium.

Sylli ad impossẽ Forma.

Verbi gratia, quia quando prędicamus A de

BVRANA

si in prima quidẽ figura ꝑ dictũ de omni, si in secunda aut tertia ꝑ reditũ ad primã figuram: & ꝑ reliquos modos, qui dicti sunt ibi. Exẽplum vero, qđ adduxit, est ĩ prima figura. Et posteaq̃ dixit, cũ sunt ambæ ꝓpõnes necessariæ, ꝙ conclo erit necessaria: sequit' enĩ ex hac enũtiatione, cũ conclusio non est necessaria, ꝙ propõnes non sunt necessariæ.

Et dixit: si nõ erit cõclusio necessaria, igit' nõ erũt ꝓpõnes necessarię. Deĩde mõstrauit hoc ꝑ viã ad impossẽ. Et ẽ modus mõstrationis, in quo ponit' oppositũ cõsequẽtis, & seq̃t' ex ipso oppositũ añtis. & dixit: nisi conclo, q̃ est A de C, nõ sit necessaria, & ambæ ꝓpõnes A B C necessariæ, & cõclusio ex his duab' necessaria: ꝑterq̃ ꝙ posita iã fueras nõ necessaria: qđ est falsum. sensus ẽ, nisi si fuerit cõclo in syllo præcedente, in quo posuim' ꝓpõnes necessarias, nõ necessaria: ergo inquit ambæ propositiones, aut altera ipsarum sine dubio erit non necessaria.

Vt in exemplo, si prædicemus A de B, & B de C, &

MANTINVS

omni, vel in secũda & tertia ꝑ reductionẽ earum ad primã, & per alios modos ibidẽ narratos. Exemplũ vero, quod attulit, est in prima figura. Et posteaq̃ dixit, ꝙ cũ ambæ præmissæ fuerint necessariæ, ꝙ cõclusio erit necessaria, ex qua illatione vr̃ sequi, ꝙ si conclusio non fuerit necessaria, ꝙ ꝑmissæ nõ erunt necessariæ. & ideo dicit: si conclusio nõ fuerit necessaria, neq; ipsę ꝑmissę erũt necessarię.

Mox ꝓbat hoc ꝑ viã ducentem ad impossẽ, quæ via est, qua cõprobatur idẽ, cùm reperit' oppositũ cõsequẽtis & sequit' oppositũ antecedentis. & ideo dicit: nisi forte, si cõclo, qua prædicat' A de C, nõ fuerit necessaria, & ambæ ꝑmissæ scilicet A B C, sint necessariæ: & conclusio ex his duabus sit necessaria: sed iam fuit posita non necessaria: hoc vtiq; est impossẽ. hoc est, sed, si cõclusio in ꝑcedenti syllo, cuius ꝑmissas diximꝰ esse necessarias, non fuerit necessaria, tũc ambę ꝑmissę, vel saltẽ altera earũ, erunt non necessariæ.

Exempli gr̃a, si A prędicetur de B, & B de C. et

ABRAM

de B, & B de C, & concluditur A de C, dico, quòd, si A de C non est necessarium, neq; ambæ præmissæ sunt necessariæ. cuius demonstratio est, quia, si ambæ præmissæ essent necessariæ, oporteret ꝙ conclusio esset necessaria, prout commonstratur in Libro Priorum: quæ cùm posita sit non necessaria, hoc sit repugnans in consonum: id autē, vnde sequitur falsum, est falsum, quod erat parere conclusionem non necessariam ex præmissis necessarijs.

Intēdebat vero p hoc notificare, ꝙ nō sequatur, qñ cōclusio fuerit necessaria, ꝙ præmissę sint necessariæ, quia si hoc sequeretur, oporteret ꝙ in syllogismo conditionali repeteret ipsummet cōsequens, & concluderet ipsummet antecedens, quod id ipsum contingit cōclusioni de veritate cū ipsis premissis: hoc est, ꝙ quādo præmissę fuerint veræ fiant conclusiones veræ, sed nō conuertitur hoc, idest ꝙ quando conclusio fuerit vera, ꝙ præmissæ sint veræ, sed quod sequitur est,

BVRANA

C, & erit conclusio A de C. dico igitur, si A de C non est necessaria, quòd non erunt ambæ propositiones necessariæ. demōstratio huius est, quoniā, si essent ambæ propositiones necessariæ, sequeretur conclusionē esse necessariam secūdum ꝙ monstratum fuit in Libro Syllogismi. sed iam posuimus non necessariam, quod est impossibile & non coheret: & quod sequit ex falso est falsum: & est illud, quo posuimus conclusionem nō esse necessariam & propositiones necessarias.

Atqui voluit per hoc significare, ꝙ non sequitur, si est conclusio necessaria, propositiones et necessarias: quoniā si hoc sequeretur, oporteret, vt poneretur in syllogismo conditionali cōsequēs per se, & concluderetur antecedens per se: & hoc tantum accidit in conclusione vera cum propositionibus: hoc est, cùm sint propositiōes veræ, quòd conclusio est vera, & non conuertitur. hoc est, si conclusio est vera, vt propositiones sint veræ: sed sequitur, cùm non est con-

MANTINVS

& conclusio sit A de C. A
Dicit, ꝙ, si A de C nō sit necessaria, quod neq; ambæ ꝓmissæ sunt necessariæ. Quod sic demonstrat. quia, si ambæ ꝓmissæ essent necessariæ, oportebit ipsam cōclusionē esse necessariā, vt in libro Priorū 1. Priorū cap. 12.
fuit expositū. sed iam fuit suppositum ipsam esse necessariā, ergo deducit ad contradictionem, quæ est impossis, B
illud ait, ex quo sequitur, est falsum. ergo & ipsum e falsum: quod erat illud suppositū, s. quòd conclusio nō est necessaria, præmissæ tamen sunt necessariæ.

Per hoc autē voluit ostēdere, ꝙ non sequit necessario, si conclusio sit necessaria, vt ꝓmissę quoq; sint necessariæ. nā si hoc esset necessarū, est quoq; necessa- C
rium, vt in syllo hypothetico resumeret ipsummet cōsequens. & cōcluderet ipsummet antecedēs. & hoc idem cōtinget in ipsa cōclusione, quo ad veritatē cū ipsis ꝓmissis: nempe, ꝙ eū præmissæ fuerint veræ, cōclusiones erūt veræ, sed nō cōtra, videlicet, ꝙ si cōclusio sit vera, ꝙ ꝓmissæ sint veræ, sed bene sequit, ꝙ si

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D est, ꝙ quando conclusio non fuerit vera sit mendacium in premissis: hęc autem sunt iam explicata in Lib. Priorũ, hic vero solũ mentionem de eis fecit.	conclusio vera, vt propositiones sint falsæ, sed omnia hæc perfecte tradita sunt in Libro Syllogismi, hic autem tantummodo de his mentionẽ fecimus.	ꝙ si cõclusio nõ sit vera, ꝙ in ipsis ꝓmissis ex tat falsitas. & hæc oĩa iã in Libro Priorũ exacte fuerunt explicata. hic ꝓ o facit de eis memoriam tantum.

ANT. INTER. TEX. XVIII.

Quoniam igitur quod ſcitur demonſtratiue, oportet ex neceſſitate ineſſe, manifeſtum, quòd & per medium neceſſarium oportet habere demonſtrationem. aut non ſciet neque propter quid, neq; quòd neceſſe eſt illud eſſe: [a] ſed vel exiſtimabit non ſciens, ſi ſuſpicetur tanquam
E *neceſſarium, quod non neceſſarium: aut neque exiſtimabit, [b] ſimiliter, & ſi quòd ſciat per media, & ſi propter quid & per immediata.*

T.c.51 Veruntamen, ſi vir quidam ſciat vllam rẽ demonſtratione, oportet, ꝙ ſciẽtia ſit illius neceſſaria. & oportet ꝙ medium, quo illã rem ſcit, ſit neceſſariũ. & ſi non euenerit ei ſcia per mediũ, quod ſit ne-
F ceſſariũ, neſciretur, quare illa ſit, neque an ſit: qui vero hæc nouerit hoc modo, eſt alterũ duorũ modorum, aut ꝙ putet ęſtimatione illã ſcire, cũm neſciat eam, qñ putaret rem, quę nõ eſt neceſſaria, eã neceſſariã: aut non putaret etiã ęſtimationem excepta ſententia rei, nunquid ſit,

Dixit Ariſt. Arquiſi quiſpiã ſcit aliqd ꝓ demõſtrationem, oportet, vt ſcia ipſius ſit neceſſaria, vt ſcĩtia, quod cũita ſit, oportet, vt mediũ, per quod res ſcitur per demonſtrationem, ſit neceſſarium. ꝙ ſi non proueniet ſcientia ꝓ mediũ neceſſariũ, non ſciet neq; ꝓꝓ quid, neq; quia: ſed q ſciet ſm hanc diſpõnem, erit ſm vnũ duorũ modorũ: aut vt opinetur ſe ſcire, & nõ ſciat, quãadmodum opinaret rem eã neceſſariã, quæ nõ eſt neceſſaria: aut non opinet, neq; opinione alia à ſcia rei, ſiue ꝙ ſit,

Inquit Ariſto. Veruntamẽ, ſi quiſpiã ſciat aliqd demonſtratione, oportet vt illa ſciẽtia de illa re ſit neceſſaria, & vt illud medium, per qđ habetur huiuſmodi ſcĩa, ſit neceſſarium. Quòd ſi non habeat ſcientia ꝓ mediũ neceſſariũ, tũc nõ ſciet ꝓꝓ quid eſt, neq; ſi eſt, ſed id, quod ſcit de illa re, eſt altero duorum modorum: nẽpe vel ꝙ opinet ſe ſcire & non ſciat, cũ opinetur rem nõ neceſſariã eſſe neceſſariã: vel ꝙ non opinet illud, neq; habet opinionẽ ꝑter ſcientiã rei, vtrũ ſ. ſit, vel pro-

ABRAM

sit, vel quare sit, per multa media, aut p vnum medium.

Cō.51 Dum dixit: Veruntamen, si vir quidā sciat vllam rem demfone', oportet ꝙ scīa illius sit necessaria. dicit iā euidens eē, ꝙ dū posuerim' aliqd demfone sciri, oporteat illi' sciam eē necessariā: & hęc est illa scīa, q̄ nō mutat in opinionē. & oportet ꝙ mediū, quo nobis euenit hæc scīa, sit necessariū, & ꝙ sit notius fm hāc disp̄nē. qđcunq; enim attributū prouenies ob aliquā rē, illa rē dignior illi' attributi q̄ illa res, cui attribuitur: hoc est dictu, de attributo euenienti causato ob ipsam cām.

Deīde dixit: Et si nō euenerit ei scīētia per medium, quod sit necessarium, neſciretur quare illa res sit, neque an sit. idest, si vero nō euenerit scīētia rei per medium, quod sit necessarium, sed per mediū non necessarium, non eueniret illi considerāti scīa de illa re, neque scientia per eius causam, neque scientia de eius esse, si quæsitum esset solum ipsum esse: neque scientia

BVRANA

ꝙ sit, siue quare sit, p̄ media multa, aut per medium vnum.

Dixit: Atqui, si quispiā scit aliqd p demonstrationem, oportet, vt scīa ipsi' sit necessaria: intelligit hoc in loco, ꝙ vt, si ponam' aliqd sciri per demfonem, ꝙ oportet, vt scīa ipsi' sit necessaria: & hæc est scīa, q̄ nō trāsmutat ad opinionem: & oportet eē, vt mediū, p qđ assequmur hāc scīam, sit necessariū, & sit ēt notius in hac disp̄one. qm̄ oē dispositū, p̄ qđ aliqd assequmur, magis debet esse dispositū ea dispositione, q̄ illud qđ assequimur, hoc est ea disp̄one, quā assequitur causatum p̄ causam.

Deinde dixit: ꝙ si nō proueniat scīa per medium necessarium, nō sciet neq; p̄ qđ, neq; qa. sensus est, ꝙ si speculans rē non assequit scīam per mediū necessariū, non assequet hic speculās scientiā de ea re, neq; per causam ipsius, si quæsitū habuerit eām, neq; de existētia ipsius, si quæsitū habuerit existētiam tm̄: neq; etiā scientiam de vtrīsq;, si quæsitū habuerit vtraq;. arqui voluit,

MANTINVS

propter quid sit per plura media, aut per vnicum medium. A

Cū inquit: veruntn̄ si quispiā sciat aliquid demfone, oportet vt illa scīa de illa re sit necessaria intelligit, ꝙ vt p̄fecto, ꝙ si cōcedim' posse sciri aliquid demonstratiue, ꝙ oportebit vt scīa illius rei sit necessaria, & huiusmodi scīa non p̄t permutari in opinionē: & ꝙ oportet, vt illud mediū, per quod habetur hmōi scīētia, sit necessarium, & vt sit notius q̄ illa res. Quia p̄ quod vnumquodq; tale, & illud magis: hoc est id, quod aduenit ipsi causato rōne ipsius causę. Cō.51 B

Deinde cū dicit: Qđ si nō habeatur scīa per mediū necessariū, tūc non sciet p̄ quid est, neq; si est. intelligit, ꝙ si qui cōsideret aliquā rem non habeat scīam p̄ medium necessariū, sed p̄ mediū non necessariū, tunc nō adipiscetur ille contēplator de illa re, scientiā per eius cām, si quæsitū sit eius cā, neq; scīam, per eius esse, si quæsitū sit eius esse tm̄, neq; scientiam p̄ vtrūq;, si quæsitū fuerit vtrūq; eorū. p̄ hoc C

Logica Q enim

ABRAM

D tia amborũ, si quæsitũ eẽt amborũ. & intẽdebat, ꝙ q sciuerit rem p mediũ nõ neceſſariũ, non puenit ei vlla ſpecies demonſtrationũ, neq; demõſtratio propter quid, neq; demſo qa, hoc ó, neq; demſo eſſendi, neque demſo cãę, neq; demõſtratio ſimpłr. quę cõtinet ambas res ſimul: quod fit, quia demſones ſimpli E citer, & demſones cauſarum fiunt ob cauſas.

Cauſæ autem ſunt neceſſariæ, & cui euenireț ſcientia per cauſam non neceſſariam, non euenit illi ſcientia per cauſam rei. et cui euenit ipſum eſſe ſolum, id euenit illi occaſione accidentium neceſſariorum, quæ ſunt eſſentialia, quæ prius deſcripta ſunt: cui autem F ſcientia eſſendi euenit ob aliquod accidẽs nõ neceſſarium, non euenit illi ſcientia eſſendi rem illam.

Et iccirco dixit infra: Cui vero hæc euenerit hoc modo eſt altero duorum modorũ: aut quòd putet eſtimatione illam ſcire ꝙ neſciat eam quando putaret rẽ, quę non eſt neceſſaria, eẽ neceſſariã, aut non putaret. ideſt,

Et

DVRANA

luit, ꝙ qui ſcit rem per mediũ nõ neceſſariũ, nõ aſſequitur aliquam ſpẽrſi demſonis, neq; demſonę quare, neq; demſonę ſi hoc ę, nec demſonę exiſtẽtiæ, & nõ demſonem cauſæ, neq; demſonę ſimpłr: quæ eſt ea, quæ continet vtraq; ſimul. Atq eſt hoc, qm̃ demſones ſimpłr, & demonſtrationes cauſarum, ſunt vtriq; propter cauſas.

Et cauſæ ſunt neceſſariæ: qui vero aſſequitur ſcientiam per cauſam non neceſſariam, ille non aſſequit ſcientiam per cauſam rei: qui vero aſſequit exiſtentiam tantum, ille aſſequitur ex parte accidentium neceſſariorum, quæ ſunt eſſentialia, quæq; deſcripſimus ſuperius. qui vero aſſequitur exiſtentiam propter accidens non neceſſarium, hic non aſſequitur ſcientiam de exiſtentia rei.

Et ꝓpterea dixit poſt hoc: ſed qui ſcit ipſum ſecundum hanc diſpoſitionem, ipſe eſt ſm vnũ duorũ modorũ: aut vt opinet ſe ſcire, & non ſciat: quẽadmodum opinat rem eẽ neceſſariã, ꝙ nõ eſt neceſſaria, aut nõ opinetur.

ſen-

MANTINVS

enim intelligit, ꝙ ſi qs ſciat aliquid ꝑ mediũ nõ neceſſariũ, non adipiſcetur oĩno aliquod genus demſonũ, ſ. nec demſonem ꝓp quid, neq; demõſtrationem qa eſt, ſeu ſi eſt, hoc eſt nec demſationę eſſe, neq; demonſtrationę cauſę, neq; demſonem ſimpliciter, ſeu abſolutam, quę ſcilicet ample ctitur vnã illa duo.

Et hui⁹ rei cauſa eſt, quia demſones abſolutæ & demſones cauſarum, ſ. neceſſariarum. Qui igit adipiſcit ſcięntiam ꝑ cauſam non neceſſariã, tunc nõ adipiſcitur ſcientiã per cauſam rei, atqui cognoſcit ipſum eſſe tantũ, illud quidẽ cognoſcit rõne accidentiũ neceſſariorũ, quæ ſunt ipſa eſſentialia, ſeu de ꝑſe, quæ iã antea fuerũt deſcripta. ſed qui acqrit ſciam de ipſo eſſe rei ꝑ aliquod accñs non neceſſariũ, is profecto nõ aſſequitur ſciam de eẽ ipſius rei, vel ꝑ eſſe rei.

Et iõ dixit poſt hoc: Sed id, quod ſcit de illa re, ẽ altero duorũ modorũ: nẽpe vel ꝙ opinet ſe ſcire, & nõ ſciat, cũ opinet rem non neceſſariã eẽ neceſſariã, vel ꝙ nõ opinet illud:

hoc

ABRAM

et ideirco, qui rem sciret per medium. nō necessarium, illius conditio non euadit alteram duarum rerum: aut q̄ sit illa deceptio credendo, q̄ nō est necessarium esse necessariū, aut quod ille sciat apud eū non esse scientiam. & intendit, quod viri, qui conueniunt in hoc iudicio, sint illi, apud quos est scientia, & illi, qui putant apud ipsos esse scientiam, hoc est dicere orationē dicentis scientiam necessariā prouenire ex medio necessario: q cunq; enim qui fert scientiā per medium confert hanc conditionem.

Deinde dixit: Aut nō putaret etiā estimationem, excepta scita rei nunqd sit, & quare sit, p multa media. idest, neq; estimationē maiorem q̄ sit estimatio illi⁹, q scit rē eē, & quare sit p multa media, vel vno medio, cū mediū, aut media nō sint necessaria: & si id, qđ occurrit in cōclone sit sincere certū, ex quo dicit, aut p vnū mediū sicq; esset in sermone.

Et cōtingit, q̄ vbi dicit per vnū mediū, sit error: & deberet dicere non per vnum mediū: et

BVRANA

sensus est, & propter hoc, qui scit rem p medium non necessariū, non effugit, quin sit dispositus secūdum vnā duarum dispositionū, aut sit deceptus, & credat, quod non est necessarium, esse necessarium: aut vt sciat se nō habere scientiam. atqui volunt, q̄ viri isti sint oppositi fm hoc iudicium, qui habet scientiam, & qui opinatur se habere scientiā, hoc est, qui dicit, scientiam necessariam prouenire per mediū necessarium. qm̄ quicunque assequitur sciam p medium, assequitur fm hanc dispositionem.

Deinde dixit: neque opinione alia à re, quę inuenitur, aut propter quid per media multa. sensus est, neq; opinione maiore, quam sit opinio eius, qui scit rem, & addiscet ipsam per multa media, aut per medium vnum: & sit medium, aut media non necessaria: si quod cadit in conclusione sit sanum.

Et oportet, cùm dixit, aut per medium vnū: q̄ fm hoc sit hic defectus in sermone, & inuuit, quòd si est per medium vnum errat, qm̄

MANTINVS

hoc est, & idcirco qui A
scit rem p mediū non
necessariū, alterū duorum erit o/no necessariū: nempe vel q̄ decipiat & opinetur, q̄ id, qđ non est necessariū, sit necessarium, vel q̄ sciat se nō habere scientiam. Intelligit aūt, q̄ oēs concedunt debere in hac enūciatione sub intelligi, & qui habet sciam, & qui opinatur se habere sciam, hoc é, B
qui dicit scientiā necessariā prouenire ex medio necessario, ideo ita dicit, quia qui ponit sciam fieri p medium, ita p̄fecto ponit illud, s. quia habet sciam, vel putet se habere sciam.

Deinde cū dicit: neq; habet opinionē p̄ter sciam rei, vtrum s. sit, vel quare sit, seu p̄p qd sit, p plura media. intelligit, neq; hēt ma- C
iorē opinionē, quā habeat qui scit rem eē, & quare sit per plura media, aut p vnicum mediū. & illud mediū vel media nō sint necessaria, si id, quod in conclusione aduenit, sit verum & certum.

Sed vbi dicit: vel per medium vnum vī esse aliquis defectus in litera, & aliqd ibi desiderari. vel q̄ sit error scri

ABRAM

D & secundum hanc interpretationē esset hęc vis huius enuntiationis, neq; ęstimationē præter ęstimationem illius, qui scit rem per multa media, non per vnum medium. Iam enim ostensum est medium necessariū esse vnum. Et significatur huius interpretationis veritas, & ꝙ error sit qui offendit conclusio
E nem per id, quod offertur in traductiōe Matthei: vbi in hoc loco legitur, aut neque putaret, neque esset apud ipsum opinio de rei significato, ꝙ iam sciuisset illam esse per media, aut apud illum esset de ipsius significato quare sit etiam similiter per media.

BVRANA

qm̄ non est per mediū vnum: & sm̄ hanc expositionē erit diminutio in sermone: & non opinione alia ab opinione ei⁹, qui scit rem p media multa, & non per mediū vnū. & hoc, qm̄ ipse iā declarauit, ꝙ mediū necessarium est vnū, & significat sū per veritate ipsius expositionis, ꝙ illud, qđ cadit in cōclusione, est error p id, quod cadit in trāslatiōe Matthęi. & hoc est qđ dixit hoc in loco: aut non opinabitur, neq; habebit cōsiſt etiam opinionē ex dispōne rei, se iā scire, ꝙ inuenitur p media: aut habebit iudicium, pp quid est per media consimiliter etiam sm̄ vnam similitudinem.

MANTINVS

peturę dicere p vnū medium, sed potius debeat dicere & non p vnicū medium. & iuxta hanc expōnē ita debet littera interpretari, neq; hēt opinionē, præterq̄ opinionē ei⁹, qui scit rem p plura media non per vnū mediū. Qm̄ iam fuit ꝓbatū, ipsum mediū necessariū esse vnicum, & indicet veritatem huius expōnis. qa id, quod aduenit in cōclusione, est error accidens in trāslatione Mathei. vbi dicit vice huius, aut non arbitretur neq; habeat opinionē quoq;, quā habebat de significato rei, nam iā sciebat ipsam esse per media: vel habeat enūciationē p media, pp qđ sit ét codē exēplo.

T.18. ps F *Accidentium vero non per se, quo modo determinata sunt per se, non est scia demōstratiua. nō enim est ex necessariate monstrare conclusione: accidens nanq; contingit nō inesse. de talis enim dico accidente.*

T.c.52 De accidētibus vero, quæ non sunt essentialia rei, quæ definita sunt, nō fit demonstratio. Quoniā non est modus essendi necessitatem suæ conclusioni: talium enim prædicatū, cū sit accidens, contingit esse & non esse.

Et

Dixit Arist. De accidentib⁹ vero, quæ non sunt essentialia rei, quæ est in definitione, nō est demonstratio. qm̄ non est via, vt sint in conclusionibus ipsorū necessaria: qm̄ prędicatum, cū sit accidens, pōt esse & non esse.

Acci-

T.c.52 De accidentib⁹ vero nō per se, quo modo definita sunt ea, quę sunt p se, nō fiet demonstratio. nullo enim pacto ex his potest necessaria & per se conclusio fieri, quia prædicatum eorum, cùm sit accidens, poterit separi.

Intel-

ABRAM

Et accidēs quidem, quod hic intendo, eſt id, cuius ſignificatum iā explicui.

Cō. 52 Ideſt, prout putauit, quòd media, quæ non ſunt neceſſaria, ſint ex accidentibus non eſſentialibus: ex accidentibus autem non eſſentialibus eo modo, quo eſſentiale diffinierat, non fit demonſtratio: nullum enim eſt iter vt ex illis fiat cōcluſio neceſſaria eſſentialit.

Iam autem dixeramus demonſtrationis concluſionē oportere eſſe neceſſariam: ex illis vero non ſequitur concluſionem eſſe neceſſariam, quoniā illarum præmiſſarum prę dicatum, quod eſt medius terminus, quando fuerit accidens, pōt ab eo diſiungi ipſum accidens: accīs nanq; cōtingit eſſe & nō eē.

Dum autē dixit: Et accidēs quidem, quod hīc intendo, eſt id, cuius ſignificatum iam explicui. Intendit illud, cuius vna deſcriptio lata eſt in Libro Topicorum. quòd fit id, quod contingit eſſe & non eſſe † Dixit vero hoc, vt caueret accidentia connexa.

† Accīdia cōneva, vt p ſe, nō ſeparātur à ſcia idem 2. Cel. cō. 40. 1. de Aia. t. c. 2. & 4. Phy. com. 33.

BVRANA

Accidens vero volo hoc in loco, cuius diſpoſitionem iam declaraui.

Vult per id, quod optatus eſt, quòd media non neceſſaria ſunt ex accidentibus non p ſe. ex accidentibus vero non per ſe ſecundum ſpeciem, qua definiuimus per ſe, non eſt demonſtratio. Quoniam non eſt via, vt ſit ex ipſis cōcluſio neceſſaria per ſe.

Sed iam diximus, ꝙ oportet concluſionem demonſtrationis eſſe neceſſariam. atqui nō ſequitur, vt ſit ex ipſis concluſio neceſſaria: quoniam prædicatum in ipſis, quod eſt terminus medius, eo ꝙ eſt accidens, & accidens potes ſeparari poteſt eſſe & non eſſe.

Cùm vero dixit: accidens vero, quod volo hoc in loco, eſt illud, cuius diſpoſitionē iā declaraui. ſenſus eſt, de quo dicitur in vna deſcriptionum ſuarū in Libro Dialecticæ: & ipſum eſt, quod poteſt eſſe & non eſſe. atqui dixit hoc ad cautelam accidentium neceſſariorum.

MANTINVS

Intelligo autem hic A per accidens, illud, cuius ſignificatum iam expoſui.

Inrelligit, vt enſtimat media nō neceſſaria eſſe accidentia non eſſentialia, vel quæ de p ſe, & accidentia, quę non ſunt de per ſe eo modo, quo definiſtur ea, quę ſunt per ſe, nō fiet de eis demonſtratio, quia nō datur via, B qua poſſit fieri ex eis concio neceſſaria p ſe.

Cō. 52

Nos autem iam diximus, ꝙ oportet vt concluſio demſonis ſit neceſſaria. ſed non oportet vt ex eis fiat concluſio neceſſaria, eo quod prædicatū eorū, quod eſt medius terminus, cū fuerit accīs, poterit ſeparari in eo ipſi accidens, cū ipſum accīs poſſit adeſſe & abeſſe. C

Et cū dixit: Intelligo autē hīc per accidens, illud, cuius ſignificatū iam expoſui. intelligit illud, cuius vna deſcriptionum eius eſt tradita in Libro Topicorum, quæ eſt, id quod poteſt adeſſe, vl abeſſe. & dixit hoc vt caueamus vel aduertam⁹ ipſa accidētia neceſſaria.

T.18.ps D [a] Atqui dubitare fortasse quispiam posset, cuius causa hæc oportet interrogare de his, si non necesse est conclusionem esse. nihil enim differt, si quis interrogatus quæcunq; , postea dicat cõclusionem. [b] Oportet autem interrogare, non tanquã necessariũ sit propter interrogata: sed quoniã dicere necessariũ illa dicẽti, et vere dicere, si vere sunt inexistentia.

ABRAM

T.c.53 Sed cuiuspiam esset dubitare dicendo, si talis conclusio non fiat necessaria, quæ nã est causa pondi præmissas, ex quibus talis conclusio inferatur. Dicit aũt, q̃ non sit ambigendũ ad cõcludendum ex p̃missis conclusionẽ necessariã, sed est ambigẽdum ad concludendũ cõclusionẽ necessario connexam p̃missis, quas necessario enũ tiatur ab interrogante esse veras, si reciperet præmissas illas E F quatenus verę sint.

Cõ.53 Dicit: Sed cuiusdam viri est dubitare circa id, qđ dictũ est de conclusione necessaria, q̃ fiat ex præmissis necessarijs. nã nisi fuerit cõclusio ex talibus p̃missis, hoc est, ex his, quæ sunt veræ non necessariæ, conclusio necessaria, quæ sit causa, quare q̃s ponat has præmissas hmõi, cum putetur q̃ ex

BVRANA

Dixit Aristo. Præterq̃ q̃ põt aliq̃s dubitare et dicere, si nõ est cõclusio ex talibus necessaria, quæ est cã, vt ponamus ꝓpõnes, & sequitur ex ipsis talis cõclo. Et dicam⁹, q̃ nõ dubitat aliq̃s, an cõcludat ex ꝓpõnibus cõclusio necessaria: sed dubitat, an cõcludatur cõclo consequẽs ex ꝓpõnib⁹, quarũ iudiciũ est ab interrogãte ex necessitate, q̃ sunt veræ, si qđ admittit ex ꝓpõnibus, admittat fm q̃ propõnes sunt verę.

Dixit: Prętereq̃ q̃ posset aliq̃s dubitare d̃ eo, qđ dictũ est conclonẽ necessariã eẽ ex ꝓpõnib⁹ necessarijs. qm̃ si nõ est conclo ex huiusc̃emodi ꝓpõnib⁹, hoc est, q̃ sunt veræ non necessariæ, conclo inquã necessaria: q̃ est igr cã, vt aliq̃s ponat p̃ interrogationẽ ꝓpõnes fm hanc dispõnẽ, & existimet,

MANTINVS

Sed posset quis dubitare, ac dicere, si ex præmissis talibus nõ fieret cõclusio necessaria, cur ponim⁹ tales præmissas interrogantes, ex quib⁹ fiat necessario cõclusio? Dicẽdum autem est, q̃ nemo dubitat, quin concludatur ex præmissis cõclusio necessaria, sed dubitatur, an inferatur de necessitate conclusio sequens ex præmissis positis ab ipso interrogãte: quę quidem sunt verę, cùm eas admittit quatenus verę sunt. T.c.53

Dicit: Sed posset quis dubitare circa id, quod dicitur, quòd conclusio necessaria fit ex præmissis necessarijs. nam si ex præmissis veris nõ necessarijs non fieret cõclusio necessaria, cur igitur ponit aliquis in interrogatione huiusc̃emodi p̃missas, & putat se inferre ex illis cõ Cõ.53

clu-

ABRAM

ex illis ſequatur concluſio neceſſaria. ideſt poſito quòd concluſiones neceſſariæ fiant ex præmiſſis neceſſarijs, eſſet cuiuſdam dicere, hinc ſequi, ꝙ non ſit concluſio neceſſaria ex præmiſſis non neceſſarijs, nec eſſe ſyllogiſmum pẽnitus concludentem, niſi ſit ex præmiſſis neceſſarijs. quod repugnat dictis in Libro Priorum.

Deinde tulit ſolutionem huius dubij. Et dixit: Dicitur aũt, ꝙ non ſit ambigendum ad cõcludendũ ex præmiſſis cõcluſionẽ neceſſariã, ſed eſt ambigendũ ad cõcludendũ concloné neceſſario cõexã præmiſſis, quæ neceſſario enũtiat ab interrogãte eẽ veras. ideſt, qđ expediat dicere illi, q̃ proponit hoc dubiũ, ꝙ nemo ponat præmiſſas & eas admittat, & vt vlius inquam, ex illis faciat ſyllſm, qñ dubitat aliquod quæſitũ, & vult illud ſĩre ex illis præmiſſis, vt ex eis inferat cõcloné neceſſariã ſm ſui nãm, ſed ponit præmiſſas, qñ dubitat de ꝙſito, & cõſtruit ſyllſm vt ex præmiſſis, quas admittat & concludat cõcluſionẽ, cui' nexus ad

BVRANA

met, ꝙ ſequat' ex ipſis concluſio neceſſaria? ſenſus eſt, ſi ponam', ꝙ cõcluſiones neceſſariæ ſunt ex ꝓpõnib' neceſſarijs, igit' poſſet aliqs dicere, ꝙ oportet ex hoc, vt nõ ſit cõclo neceſſaria ex propõnibus nõ neceſſarijs: neq; ſit hic ſyllſs concludens pẽnitus, niſi ſint ꝓpõnes neceſſariæ: qđ eſt contrariũ ei, quod declaratum fuit in Lib. Sylſi.

Deinde adduxit ſolutionem iſtius dubij, & ait: Et dicamus, ꝙ non eſt alicui dubiũ, an cõcludatur ex ꝓpõnibus cõcluſio neceſſaria, ſed dubitat, an cõcludatur cõcluſio cõſequens ex ꝓpõnibus, quas poſuit ab interrogante, ex neceſſitate, ꝙ ipſę ſunt veræ. ſenſus eſt, ꝙ dubitanti in hoc dubio poſſet dici, nõ ponit aliqs propõnes & admittat eas, & oĩno facit ſyllſm, cũ dubitat de quæſito aliquo, & vult concludere ipſum ex illis propoſitionibus, ac ſi concluderet ex ipſis cõcluſionẽ neceſſariam: ſed poſuit propõnes, cùm dubitauit de quæſito, & fecit ſyllogiſmũ ad concludendum ex propoſitionibus cõcluſionem, cuius cõſequẽtia ex

MANTINVS

cluſionẽ neceſſariam? A
hoc eſt, ſi nos aſſerim' cõcluſiones neceſſarias fieri ex ꝓmiſſis neceſſarijs, tũc poterit quiſpiã dicere, ſequi ex hoc, vt nulla oĩno cõcluſio neceſſaria fiat ex ꝓmiſſis nõ neceſſarijs, & ꝙ nullus dabitur oĩno ſyllſs concludens, niſi fiat ex præmiſſis neceſſarijs. & hoc eſt cõtra id, quod in Libro Priorum explicatum fuit. B

Poſt hoc ſubdit ſolutionẽ hui' dubij dicẽs: Dicẽdum aũt eſt, ꝙ nemo dubitat quin concludat' ex ꝓmiſſis concluſio neceſſaria. ſed dubitat', an inferatur de neceſſitate cõcluſio ſequẽs ex ꝓmiſſis poſitis ab ipſo ſterrogãte, quæ quidẽ ſunt veræ. hoc eſt, dicendũ vtiq; eſt illi, qui ita dubitat, ꝙ nemo ponit præmiſſas, easq; admittit, neq; deniq; ſyllſm efficit, cũ dubitat de aliquo quæſito, & voluerit concludere ipſum ex illis præmiſſis, ad hoc vt ex illis cõcludat cõcluſionem neceſſariam ex nã ſua. ſed ponet illas ꝓmiſſas, cũ dubitat de illo quæſito, & facit ſyllſm, ad hoc vt cõcludat ex il is ꝓmiſſis conceſſis cõcluſionẽ: cuius cõſecutio, C

ABRAM

D ad illas præmissas, quas admittit, sit necessari⁹, non quòd ipsæ secundum se sint necessariæ.

Et dū dixit: Sed ē ambigēdum ad cōcludendū. intendit dicere, sed dubitandū est quæstū, & admittē de sunt præmissę, hoc est, ꝙ præassumant præmissæ, qñ dubitat quæstū ad inferendū conclusionē necessario connexā ꝓmissis, quas præassūmit nexu necessario, nō ad inferēdū cōclonē necessariā. & si præmissæ fuerint verę, & ipsa absq; dubio erit ẏa, si ät nō fuerint verę, non oportet ipsam esse veram.

E Et ideo qñ dixerat, ꝙ necessario enuntiat ab interrogāte esse vera, subdidit & dixit: Si reciperet præmissas illas quatenꝰ ẏæ sint ideſt, quòd ille inferet ex illis præmissis necessaria consequentia, ꝙ cōclusio sit vera, si præmissę, quas præassūpserit, sint veræ, sin ät, non erit ibi veritas, sed ipsa met consequutio tm, hoc est, conclusionem cōsequi fm sui ē ipsas præmissas ſyllo ꝓfectę figurę, eo modo quo cōsequēs sequitur añs.

Consequēs. n. cōiunctū nāt sequitur añs, qñ

SVRANA

ex illis ꝓpōnib⁹ sit necessaria, nō vt sit ꝓ ipsas per se necessarias.

Cū vero dixit: sed dubitat de quæsito & admittit propōnes, hoc est, sed admittit propositiones, cùm dubitauit de quæsito, ad concludendam conclusionem consequentem ex propositionibus, quas admisit, consequentia necessaria, non conclusionem necessariā. & si fuerint propositiones veræ, igitur sine dubio erit vera: & si non fuerint verę, nō sequitur, vt sit vera.

Et propterea cùm dixit: ex necessitate, qđ est vera, subiunxit, & ait: si quod admittitur ex propōnibus admittat fm ꝙ sunt veræ. sensus est, ꝙ sequit' vtiq; ex ipsis propositionib⁹ cō sequētia necessaria, vt sit cōclusio vera, si fuerint ꝓpositiones, quas admisit, veræ. quòd si non, non erit ibi verū, sed vis consequētię tantum: hoc est, quòd conclusio sequatur, eo ꝙ propositiones sunt per ſyllſm perfectæ figuræ eo modo, quo sequitur consequens ex añte.

Qđm cōsequēs ꝓ cōnexionem naturalem sequitur ex antecedente, cùm

MANTINVS

vel illatio ex illis ꝓmissis sit necessaria, nō ꝙ I ipsissimet sit necessitas.

Deinde cū dicit: Sed dubitat vtrū inferatur cōclusio. intelligit, sed dubitat de quæsito admittens ꝓmissas, si admittit illā. ꝓmissas, cū dubitat de quæsito, an concludat conclusionē illatā ex ꝓmissis concessis, illatione necessaria, non conclusionē necessariā. & si fuerint ꝓmissæ verę, ipsa quoq; procul dubio erit vera. & si non fuerint veræ, nō erit necessariū ipsam esse veram.

Et ideo, cùm dicit: ne cesse autē est ipsas esse veras, subiūgit & dicit: cū præmissas admittit, eas admittat quatenus sunt veræ. Intelligit, ꝙ oportet vt ex illis præmissis sequat necessario, illā conclusionem esse verā, si illæ ꝓmissę, quas admittit, fuerint veræ. sin ät, nihil veri ibi erit ꝓter ipsam cōsecutionē, seu illationē tantum, hoc est, ꝙ ipsa cōclusio sequit fm esse sui, ipsas præmissas in ſyllo facto fm figuram integrā, eo modo, quo sequitur ipsum consequens ad antecedens.

In eo, quod ē annexū fm naturā, sequitur ex

ipso

ABRAM

quando ponitur antecedens esse, & si antecedens fuerit verum, consequens erit necessario verum. sin autem non sequitur cõsequens esse verum, sed ipsa consequentia secundum se absque dubij scrupulo est vera, sicq; res se habet in omni syllogismo perfecte compositionis, quòd cõsequentia conclusionis illius sit vera necessaria. Cõclusionem vero esse veram est quædam res ei adepta ex naturis præmissarum.

BVRANA

cùm ponatur antecedẽs esse, & si añs fuerit verum, erit cõsequens verũ ex necessitate: ꝙ si nõ erit ipsis, nõ oportet, vt sit cõsequens verũ, sed cõsequentia p se ẽ absq; dubio vera: & cõsimiliter se habet dispositio in omni syllo perfectæ compositionis, cùm sequitur ex ipso conclusio vera necessaria. Atqui ꝙ sit conclusio vera, est res, quę acquiritur ex natura propositionum, non ex natura complicationis. & consimiliter quòd sit necessaria, acquiritur vtique ex natura propositionum.

MANTINVS

ipso antecedenti, si concedat ipsum antecedẽs existere. Si antecedẽs itaq; fuerit verũ, tũc & ipsum cõsequẽs necessario erit verũ quòd si nõ fuerit, s. verũ, tunc nõ est necessariũ, vt ipsum cõsequẽs sit verũ, sed ipsa cõsecutio seu illatio erit proculdubio. parq; est rõ in oĩ syllo recte composito, ac rite, s. ꝙ illatio cõclusionis ex ipso erit vera, ac necessaria. Cõclusioné aũt esse verã profectò est qd sibi acquisitum ex nã ꝓmissarũ, nõ ex nã cõpositionis. simili terq; eam esse necessariam id qdẽ ipsa adipiscitur ex nã ꝓmissarũ.

A

B

Demonstrationem ex Proprijs constare oportere, quia est ex ijs, et de ijs, quæ sunt per se: neq; licere ex alio genere Transcendentem monstrare. Cap. 6.

ANT. INTER. TEX. XIX.

C

Quoniam autem ex necessitate insunt circa vnumquodq; genus, quæcunq; per se insunt, et secundum quòd vnumquodque, manifestum quòd de ijs, quæ per se sunt, sunt scientiales demonstrationes, et ex talibus sunt: accidentia enim non necessaria.

Ex quo res necessariæ ſm singulas dispositiões sunt essentialiter & de omni, notum itaq; euidẽs fit demõnis quæsita esse res essentiales, q̃ sita aũt accidẽtalia, quia non sunt necessaria,

Dixit Aristot. Qm̃ aũt sunt res necessariæ in vnaquaq; re, quę sunt entia per se & de omni, igit̃ plane manifestũ ẽ, ꝙ q̃sita demõnum sunt res p se: & in q̃sitis accidẽtalibus, cũ nõ sint

T.c.54.

Cũm autem res necessariæ ſ vnaquaq; re sint de per se, et de omni, perspicuum itaque est, ꝙ quæsita demonstrationis sunt res de per se. Quæsita enim accidẽtalia, cùm necessaria,

T.c.54.

ABRAM

D saria, non est iter, quo incidat de eis scientia ex ipso necessario.

Cō. 54. Postq̄ enūtiauerat, ꝙ ād̄mi onis p̄missas oportεat εt eē essentiales, & de oī p̄dicatę p̄dicatione prima, cœpit narrare, ꝙ demonum quæsita oportεat εt esse essentialia & prima. Et dixit: ex quo res necessa-

E rię ſm singulas disp̄ones, vſq; ibi, notū itaq; euidēs fit. id est, ex quo res necessarię sunt res, quæ sunt essentialiter, & demonstrationū q̄sita sunt necessaria, notū itaq; est hinc seq, ꝙ demonum q̄sita sunt essentialia & prima.

Et circa hoc cecidit ex positorib⁹ magna ambiguitas. qm̄ si primū prædicatum sit qd prę

F dicatur de re non alterius occasione, cū conclusio prędicetur de re occasiōe medij termini, non inueniretur vllo vnq̄ tempore conclusio, quæ prædicetur prima prædicatione.

Et ob hanc ambiguitatem Alexāder, prout de eo refert Themistius, exposuit significatū primi in ipsa conclusione, ꝙ sit cuius p̄missę sint primæ. Quę arguit

SVRANA

sint neceſsaria, non est via, vt cadat ſcia ex neceſsitate.

Posteaq̄ narrauit, ꝙ oportet propōnes demonis eē per ſe, & de oī ad ſimilitudinē p̄dicationis primæ, cœpit narrare, ꝙ oportet q̄ſita demonū eſſe cōnſi militer p ſe & pria. Dixit: qm̄ aūt ſunt res neceſſariæ, vſq; ad id, qđ dixit, igit̄ plane manifeſtū eſt. ſenſus eſt, cū res neceſſariæ ſint res exiſtētes per ſe, & ſunt q̄ſita demonū neceſſaria: igit̄ manifeſtū ē, ꝙ ex hoc ſequit̄ oportere quęſita demonū eſſe per ſe & prima.

Sed iam cecidit inter demōſtrationes in hoc dubium magnum. & hoc, qm̄ ſi prędicatum primum eſt, qđ prædicatur de re non ex parte alius: ſed concluſio p̄dicatur de re ex parte medij termini: igit̄ in nullo tempore inueniet cōcluſio, q̄ p̄dicet prædicatione prima.

Et propter hoc dubiū Alexander, ſm ꝙ inſiuit Themiſtius, expoſuit, ꝙ primū in cōcluſione eſt, qđ ſit ex propoſitionibus primis. Et cōcluſit ipſum The-

MANTINVS

ſaria non ſint, nullo pacto ꝺ eis ſcia erit.

Posteaq̄ narrauit, ꝙ Cō. 54.
oportet præmiſſas demonis quoq; eſſe de p ſe, & de omni, vt prę dicent̄ p̄dicatione prima, nunc vult oſtēdere, ꝙ q̄ſita demonum oportet quoq;, vt ſint p ſe, & prima. Et iō d. & cū ipſę res neceſſarię &c. vſque vbi d. manifeſtū itaq; ē et c hoc ē, & cū ipſę res neceſſarię ſint illę, q̄ p ſe inſunt, atq; primę. & ipſa quę ſita demonū ſint neceſſaria, ergo ſequit̄ hoc, ipſa q̄ſita eſſe de per ſe, & prima.

Sed circa hoc orta eſt magna dubitatio iter expoſitores. Qm̄, ſi primū p̄dicatū eſt id, qđ p̄dicat de re, non rōne alicuius alterius, cōclu ſio vero p̄dicetur de re rōne medij termini, ſeu p mediū terminū, ergo nunq̄ reperietur aliqua cōcio, q̄ p̄dicet prædicatione prima.

Digreſſio. Difficultates explicatę, quo pacto p̄dicatū primū ſuenire poſſit cōcluſionibus demonſtrationum. 1. Post. ca. 18.

Quare Alexander, vt inqt Themiſtius, fuit coactus ex vi huius dubij, exponere ipsū primū in cōcluſiōe nihil aliud ſignare, q̄ ꝙ fiat ex p̄miſſis primis. Cōtra quē

ABRAM

arguit Themistius, qa hoc inest aliqbus conclusionibus. Conclusionum enim sunt duę species: quædam species ex pręmissis per se notis, & quędam species ex præmissis, quæ sunt cõclusiones similium talium pręmissarum. & fm hoc commõstratio esset partialis nõ conferens oĩbus quęsitis. Aliqui aũt viri opinant Aristo. non apposuisse cõclusionibus cõdõnẽ primã ꝑdicationem, ex quo Aristo. dixit hic: notum itaque euidens fit demonstrationis quæsita esse res essentiales, & non dixit primas.

Ios. cap. Et hoc quidem opinatus ẽ ipse Themistius. Nos vero consideremus, an sequatur eius dictum, ꝙ qñ demfonis ꝑmissæ sunt essentiales primæ, oporteat conclusiones esse primas. Et dicimus, ꝙ iã præmisimus, dicentes primum duo significata significare: quorum vnũ est id, qđ non ꝑdicatur de aliqua re ob aliam nãm, siue communiorẽ subiecto, aut limitatiorẽ, aut æquã. Scđm autẽ est, ꝙ prædicatum prędicetur de subiecto non ob cãm,

quæ

BVRANA

Themistius, ꝙ hoc inuenitur vtiq, in aliquibus conclusionibus. & hoc, qm̃ conclusiones sunt duarũ specierũ: species vna ex propõnibus notis per se, alia ex propõnibns, q̃ sunt cõclusiones ex huiuscemodi propõnibus. & fm hoc expositio ista erit particularis, & nõ intellecta in oĩbus q̃sitis. Aliqui vero viderunt, ꝙ Arist. non posuit conditionem prędicationis primò in cõclusionibus: & hoc, qm̃ Arist. vtiq; dixit, igitur planum, quòd quęsita demonstrationis sunt per se, & non dixit primò.

Et hoc est, qđ innuit ĩ ipso Themisti⁹. Nos autẽ speculemur, an sequatur ex sermone ipsius, si propositiones sunt per se & primò, vt cõclusiones sint ẽt primò. Dicamus igitur, ꝙ iam præmisimus & diximus, ꝙ primũ intelligitur fm duas dispositiones: quarũ vna est, vt non prædicetur de re ꝑꝑ naturam aliã, aut vniuersaliorẽ subiecto, aut appropriatiorem, aut ęqualẽ. secunda vero, vt sit ꝑdicatũ ꝑdicatũ de subiecto, & non per cãm se-

qui-

MANTINVS

quẽ arguit Themistius A
dicẽs, hoc repiri in aliqbus cõclonib⁹, cũ duplex sit gen⁹ cõclonũ: vnũ quidẽ ẽ, qđ fit ex propõnibus per se notis, alterũ vero ex ꝓpõnibus, q̃ sunt cõclusiones huiuscemodi * cõclusionum. & sic hmõi expositio erit partialis nõ cõferens in hoc cũctis q̃sitis. Aliqui vero alij opinant Aristotelẽ non supponere in ip B
sis cõclonib⁹, ꝑdicationẽ primã, s. vt habeant hãc cõditionẽ, ꝙ ꝑdicẽtur ꝑdicatione prima, nã Arist dicit: Notum itaq; ẽ, ac palã, ꝙ q̃sita demfonũ sunt ꝑ se, & non dicit & primum.

Et ita est opinat⁹ Themistius. Nos aũt consideremus, vtrũ ex hoc, qđ dicit, ꝙ cũ pręmissę demfonis fuerint ꝑ se, & prĩę, sequat, ꝙ oporteat conclones debere C
esse primas. et dicam⁹, ꝙ iã ꝑdiximus, ꝙ cũ dicim⁹ ipsum primũ, intelligimus duo: vnũ s. ꝙ est id, qđ non ꝑdicatur de re, ꝑꝑ aliquam aliã nãm, tũ vniuersaliorẽ ipso subiecto, tũ vero propriorẽ, tum ẽt æqualẽ. Alterũ est, vt ipsum prędicatũ ꝑdicetur de subiecto nõ ꝑꝑ aliquam causam * cogentẽ

* a.l. ꝑmissarum.

* a.l. faciẽt...

ABRAM

D quæ cogat ipſam eſſe in ſubiecto : hoc autē & primū conueniunt, qua vtrunq; eorū prędicatur ſine medio.

Differunt autē, quia alterū illorū prædicat per mediū, qđ eſt cā in eſſendi hoc ꝑdicarum ſubiecto, & ſi non prædicet per mediū, qđ ſit natura alia cōpoſita ꝑter naturā ipſius ſubiecti, alterū vero nō ꝑdi-
E catur per mediū oīno. Primum itaq; ſit, vt ꝑdicatio angulorū duobus rectis ęqualium de ipſo trigono. hoc enim eſt primum ipſi trigono, prout de eo ait Ariſtotel. qđ ineſt trigono non per aliam naturā, non ꝙ ſit primum ſm ſignificatū, ꝙ non prædicet per aliqđ medium de ipſo trigono.

Quo ſtante hoc ſigni-
F ficato primi, adijcitur conditio ipſarummet pręmiſſarum, ac etiam cōcluſionum : quoniā niſi apponeretur conditio concluſionum, non eſſent quæſita ſm id qđ quid ſunt, nec explicarent naturam cuius ſunt, neq; eſſentialiter. quam rē iam exprælſit Ariſt. Primum itaq; in qſitis eſt, quo quæritur illorum eſſe in ſubiecto, nō per illa ineſſe

SVRANA

quitur, ꝙ ipſum inſit ſubiecto. & hoc & primū communicant, eo ꝙ vnumqđq; ipſorū ꝑdicatur ſine medio.

Et differunt, eo ꝙ alterū ipſorū prędicatur per mediū, qđ eſt cā, vt hoc prędicatū inſit ſubiecto. & ſi accidit, vt nō prędicetur per mediū, qđ ſit natura alia cōpoſita à nā ſubiecti, atq; ſm non ꝑdicabitur per medium omnino. Primū igit eſt, quęa modū prędicatio ęqualitatis angulorum duobus rectis de triāgulo, qm̄ hoc eſt primū triāgulo, quęadmodū declarauit Ariſt. ineſt. n. triangulo nō ꝓp nām aliā, nō ꝙ ſit primum ſm diſpoſitionem, quā nō prędicatur per medium de triangulo.

Quod cùm ita ſit, igitur hęc diſpoſitio primò ponitur in propoſitionibus per ſe & cōcluſionibus: qm̄ ſi non ponereturin concluſionibus, non eſſent qſita aliquo pacto, neque manifeſta de natura, cui inſunt primum, neque per ſe. & hoc iam declarauit ibi Ariſtot. igitur eſt in quæſitis, de quibus quęritur an inſint ſubiecto, non propterea

ꝙ

MANTINVS

gentē ipſum ineſſe ſubiecto. Hoc autē ac ꝑdictū habent hoc cōmune, ꝙ vtrunq; eorum prædicat ſine medio.

Sed differunt in hoc, ꝙ vnū eorū ꝑdicatur per mediū, quod quidē eſt cauſa, vt illud ꝑdicatum inſit illi ſubiecto, licet non prædicet per medium, qđ ſit alia natura compoſita, quę ſit alia à nā ſubiecti. alterū ꝙ, cſm nō ꝑdicat ꝑ mediū vllo pacto. Primum ergo primū eſt, ſicut ꝑdicatio angulorū æqualiū duobus rectis de ipſo triāgulo, quia hoc eſt primū ipſi triāgulo, vt Ariſt expoſuit, & ineſt ipſi triāgulo nō ꝓp aliā naturā, ſed eſt primū, ita vt non ꝑdicet de triāgulo per aliqđ medium.

Hęc ergo eſt ſignificatio ipſius primi, qđ ſupponi debere eē in ipſis ꝑmiſſis, atq; concłonibus. nā ſi id non ſupponeret pro cōdōne in ipſis cōcłonibus tūc non eſſent qſita in eo qđ quid, neq; declararent eā naturā, quā habet primū, neq; per ſe. & hoc iā fuit expoſitū ab ipſo Ariſto. hīc. primū itaq; in ipſis qſitis eſt, vt quęrat, ea ineſſe ſubiecto non ꝓpea

qđ

ABRAM

inęę alteri naturę, neq; communiori, neq; limitatiori, neque ęquali. & notum eſt, ꝙ hęc ſpecies prædicatiõis ſit conditio, quæ debeat adijci oĩbus tribus ſpẽbus demonſtrationũ: hoc eſt, demonſtrationi cauſæ, & demonſtrationi eſſendi, & demonſtrationi ſimpliciter, quæ continet ambas res. Moris n. cauſarum propriarũ, quæ ſumunt medij termini, eſt ꝙ nõ ꝑdicent de ſubiecto per aliam naturam contrariò cauſarum communium.

Hæc igitur conditio eſt communis premiſſis & concluſionibus. Et, dum adijcitur conditio premiſſarum, eſt eius etiã ſcđm ſignificatum primi. Et, dum adijcitur conditio concluſionum, remanet ſe cũdum eius primum, & non ſequitur inde dubium. & ideo conuenientia ſecũdi ſignificati prędicationis primę propria eſt premiſſis demonſtrationum ſimpliciter, & demonſtratiõibus cauſarum. Et hoc nominat Ariſtot. prædicatum immediatũ & cauſas proximas, & non vocat ipſum primum.

Sed

ꝙ infinat naturæ alij, neque vniuerſaliori, neq; appropriatiori, neque æquali. Operæpretũ aũt eſt, vt hæc ſpecies prædicationis ponatur in ꝓpõnibus oĩum ſpecierũ demſonũ trium, hoc eſt demſonis cauſæ, & demſonis exiſtentiæ, ac demſonis ſimpliciter. & hoc é qđ cõprehendit duas diſpõnes. & hoc, qm̃ modus cauſarum appropriatarum, quæ accipiunt in medijs terminis eſt, vt nõ prędicent de ſubiecto ꝓpnaturã aliam in contrariũ cãrũ vſium.

Hæc igitur conditio communis eſt propoſitionibus & concluſionibus, & cùm ponitur in propoſitionibus inuenit in ea diſpoſitio prima & ſecunda, cùm vero ponitur in concluſionibus relinquitur ſuper prima, & nõ ſequitur ex ipſo dubium: & propterea ap propriatur diſpoſitio ſecunda prędicationis quæſitis ꝓpoſitionum demõſtrationum ſimplicium & demonſtrationum cauſarum. & hoc eſt, quod vocauit Ariſt. prædicatum immediatũ & cauſarum propinquarum, & non vocauit ipſum primũ.

Quod

MANTINVS

qđ inſinat alteri naturę nõ vniuerſãlioti, neq; propriori, neq; ęquali. Manifeſtum aũt eſt, ꝙ hoc genus ꝑdicationis debet ſubintelligi ſ. ꝓpõnib' omniũ triũ generũ demſonũ: nẽpe demſonis cauſę, et demſonis ipſius eę, ac demſonis abſolutę, ſeu ſimpłr: q̃ q̃ dẽ amplectitur vtrũq; ſignificatũ. A

Eo ꝙ ipſę cãe proprię, quę ſumunt ꝓ medijs terminis, non ſolent ꝑdicari de ſubiecto ꝓp aliam naturam. cõtra id, qđ in cauſis vniuerſalibus fieri ſolet. Hęc ergo conditio eſt communis ipſis præmiſſis, arq; cõcluſionibus. & cũ cõditio intelligitur in ipſis ſmiſſis, tunc requiet in ea ſcđm ſignificatũ ipſius primi. [ſi vero in ipſis cõcluſionibus, tunc remanebit in ſua primaritate], vt ita loquar, et non ſequetur inde dubium et iõ ſcđm ſignificatum ipſius primę prędicationis eſt propria cõditio propoſitionũ demſonum ſimpłr, ſeu abſolutarũ, ac demſonum cauſarum. & hoc nominat Ariſt. prędicatũ ſine medio, arq; cauſas propinquas, & nõ nominat ipſum primũ. B

Id

*a. I. ſi cõcluſionibus, tũc requiet in ea primũ ſignatum ipſius primi. C

ABRAM

D Sed primum appellat primum significatum quod explicuimus, & est conditio sufficiens & necessaria vtrisq; rebus. Quando enim prędicatum quæsiti prædicatur de suo subiecto non per aliam naturam, terminus medius est tali modo necessarius, & si sit aliqua causarum maioris termini, est proprius sub-
E iecto, & si fuerit res posterior illo est etiã accidens peculiare.

Euidẽs itaq; hinc est, ꝙ, qñ ꝑdicatio non ponitur conditio quęsiti, non inuenitur in præmissis. qđ est contra id qđ opinati sunt Expositores. similiter ẽt vr̃, ꝙ dũ inest ꝑmissis insit ẽt cõcl̃onibus absq;
F dubio. necessario igit̃ expedit intelligere ei⁹ dictũ hic ꝑclare euidẽs, ꝙ demr̃onis q̃sita sint res essentiales: hoc est, ꝑ se primę, & ꝙ vnũ sit de quo dr̃ nomẽ essentiale, vt ꝑdictum est.

Indicans autem ipsum intendisse hãc cõclusionem est id quod dixit: Ex quo res necessariæ s̃m singulas dispositiones sunt essentialiter & de omni, notũ

BVRANA

Quod aũt vocauit primum, id est, qđ habet dispõnem primã, quã declarauimus: & est cõditio sufficiens in duabus dispõnib⁹ oĩno ex necessitate. et hoc, cùm prędicatũ quæsiti prædicat̃ de subiecto suo non ꝑꝑ naturã aliã, est medius terminus necessarius s̃m hãc dispositionem: & si fuerit cã ex causis termini maioris, appropriabit̃ subiecto, ꝙ si res fuerit posterior ipso, erit consimiliter etiam accidens appropriatum.

Apparet igit̃ iam ex hoc, ꝙ si cõditio ꝑdicationis non ponit̃ in q̃sito, ꝙ nõ inuenie t̃ in ꝓpõnibus. & hoc ẽ cõtrariũ ei, qđ opinati sunt expositores. & cõsimil̃r ẽt apparet, si inuenitur in ꝓpõnibus qđ inuenitur absq; dubio & in cõclusiõe. igit̃ oportet, vt sermo ipsius intelligat̃ hoc in loco, ꝙ plane manifestum est q̃sita demr̃onis esse res ꝑ se, hoc est ꝑ se primò: & hoc est vnũ, de quo dr̃ nomẽ per se, quemadmodum præcessit.

Signũ aũt, ꝙ voluerit hãc cõcl̃onẽ est, qđ dixit: qm̃ aũt sunt res necessarię ĩ vnaquaq; re, entia ꝑ se & de oĩ, plane mani-

MANTINVS

Id vero, qđ nominat primũ, est vtiq; significatum ipsius primi, vel primũ qđ dclarauim⁹, cuius cõditio satis ẽ ꝓ oĩbus illis duob⁹ significatis, ac vel necessario necessaria. nã cũ ꝑdicatũ q̃siti ꝑdicat̃ de suo subiecto, nõ ꝑꝑ aliã naturã, tunc termin⁹ medius erit necessari⁹ hoc pacto. sed, si fuerit aliq̃ cãrũ ipsi⁹ maioris termini, tunc erit quid ꝓpropriũ illi subiecto, vel appropriatũ Qđ si sit qđ posterius eo, erit quoq; accidẽs ꝓpriũ.

Ex his itaq; cõstat, ꝙ si ipsa ꝑdicatio nõ subintelligat̃ in ipso quęsito, nõ reperiet̃ in præmissis. cuius rei oppositũ sunt opinati expositores. similiterq; constat, ꝙ cũ reperit̃ in ꝑmissis, reperit̃ quoque ꝓculdubio in cõcl̃onibus. Cũ igit̃ d ꝑspicuũ itaq; ẽ, ꝙ q̃sita demonstrationis sunt res essentiales, seu de ꝑ se, intelligit, ꝙ sint per se & prima: & hoc ẽ vnũ ex significatis eius, qđ dr̃ ꝑ se, vt iã prędictũ fuit.

Id vero, qđ indicat ipsum intellexisse huiuscemodi cõcl̃onẽ, ẽ id, qđ dicit, cũ aũt res necessarię ĩ vnaquaq; re, sunt de ꝑ se & de oĩ ꝑspicuũ

ABRAM

tũ itaq; euidens fit demonstrationis quæsita esse res essentiales. Nos autem iam exposuimus modum huius consequentiæ, eiusq; veritatem· nec est modus intelligendi de essentiali hanc rẽ cõem.

BVRANA

manifestũ ẽ, ꝙ q̃sita demr̃onis sunt cũ dispõbus ꝑ se. & iã declaraui m⁹ nos modũ cõsequẽtię istius & veritatẽ ipsius, & nõ ẽ res, qua intelligatur per se hęc dispositio vniuersalis.

MANTINVS

spicuũ itaq; est, ꝙ q̃sita demr̃onis sunt res de ꝑ se. nos aũt iã exposuimus modũ, quo hoc sequat̃, eiusq; veritatẽ, et quo pacto ꝑ ipsum per se intelligatur illud significatum vniuersale. A

T.19.ps *Quare non necesse est conclusionem scire propter quid est, neq; si sem per esset, non per se autem:* [a] *veluti per signa syllogismi.* [b] *quod enim per se non per se sciet, neque propter quid. propter quid autem scire est per causam scire.* B

T.c.55. Neq; ẽt si fuerint de numero accñtiũ inseparabiliũ, nisi fuerint essentialiter. ꝓut sunt syll̃i, qui fiũt ex inditiis & signis, quos non est nostra dicere vere eẽ demõstratiuos, ex quo inferunt pri⁹ ex posteriori. Primus.n. fuit partus, deinde lac. et priò fuit ignis, deĩde scd̃o fuit fumus. nec res essentiales faciũt scire vera scĩa nisi faciant scire per cãm.

Dixit Aristo. Neq; cõsiñr ẽt si fuerint accidẽtia ĩseparabilia, si non extiterint per se: quẽadmodum se habẽt syll̃i, qui sunt ꝑ signa & notas, de q̃bus non possumus dicere, ꝙ sint demr̃atiua. qm̃ cõcludunt prius per posterius: qm̃ prius est effœta, postea lac, & prius est ignis, postea fumus. & res per se nõ sciuntur scĩa vera, nisi sciantur per cãm.

Neq;.n. si fuerĩt accidẽtia ĩseparabilia: verũtñ ipsa nõ sũt ꝑ se, vt sunt syll̃i, q̃ fiũt ex signis, vel ex inditiis. q̃ quidẽ nos nõ possumus dicere ipsa verè eẽ demõstratiua. qm̃ ipsa cõcludunt antecedẽs ex ipso posteriori, cùm prius sit partus, deinde lac. et ignis quoq; pri⁹ sit, scd̃o vero sit fum⁹. Neq; res eẽntiales p̃stãt verã scĩam, nisi eã p̃stent ꝑ cãm. T.c.55 C

Cõ.55. Postq̃ enuntiauerat, ꝙ demr̃onum pręmissas oporteat esse per se primas: per se autem sunt fm duas species, accidentia, & essentialia, hoc est, posteriora subiectis, aut priora illis. prima autem intentio est

Postea narrauit, quòd oportet propõnes demr̃onis esse ꝑ se & primas: ꝙq; ꝑ se sunt duarũ specierũ, accidẽtalia & essentialia, hoc est, aut res posteriores subiectis, aut priores ipsis: et ĩtẽtio nr̃a prima est loqui

Posteaquàm narrauit oportere ipsas p̃missas demr̃onũ esse essentiales, seu per se, ac primas & id, qd̃ est ꝑ se, sit duplex, nẽpe vel accidẽtale, vel substãtiale, hoc ẽ vel sunt res posteriores ipsis subiectis, vel priores: Cõ.55

ABRAM

D est loqui de condōnibus demr̄onis simpliciter, quæ gignit sciam, quę ordine est summę veritatis. dixit: Neq; ēt si fuerint de numero accidentium inseparabilium, nisi fuerint essentialiter. i. nec sufficit etiam p̄missis demonstrationis simpliciter esse de accidentibus inseparabilibus, q̄ non sunt essentialia.

E Et dum dixit: accidētium inseparabiliū, intendit accidentia essentialia. Et dum dixit: nisi fuerint essentialiter, intendit, ꝙ illa nō sint essentiæ subiecti, i. ꝙ subiectū constituat̄ ex illis, si medi⁹ terminus demr̄onis fuerit causa amborū extremorū simul, aut nō sint essentiæ prędicati ipsius q̄siti, si medius terminus

F fuerit cā maioris tātū. Deinde dixit, ꝓut sunt sylr̄i, qui fiunt ex inditijs & signis. i. Qđ medij termini, qui fiunt ex accidētibus essentialibus fiant ex sylr̄is, qui inditia dicuntur, & est ille, cuius medius terminus est aliquod inditium, & aliqđ signorū maioris termini.

Vide 72. con. Tom.

Deinde dixit: Quos non est nostra dicere vere

BVRANA

loq̄ de cōdōnibus demr̄onis simplr̄, ꝑ quā acq̄rimus sciam, q̄ est in ordine maximę veritatis, Dixit: Neq; cō similiter ēt, si fuerīt accidentia inseparabilia, si nō extiterint per se. sensus est, nec consimiliter etiā sufficit in propositionibus demonstratiōis simplr̄, vt sint ex accidentibus per se, cùm non sunt per se.

Cū vero dixit: ex accidētibus īseparabilib⁹, intelligit accidentia essentialia. cū vero dixit, nisi ꝙ ipsa nō insunt ꝑ se subiecto: hoc est, vt stet in ipsis subiectū q̄siti, si fuerit medius terminus in demr̄one causarū duarū extremitatū simul, aut nō ꝑ se inexistens subiecto q̄siti, si fuerit terminus medius cā maiori tm̄. Deinde dixit: quēadmodū sylr̄i, q̄ sunt ꝑ signa & notas. sensus ē, ꝙ medij termini, q̄ sunt ex accn̄tibus essentialib⁹, erunt vtiq; ex sylr̄is, q̄ vocant̄ signa. & hoc, vt sit medius terminus in ipsis signū ex signis termini maioris, & nota ex notis ipsius.

Deinde dixit: de quibus nō possumus dicere,

MANTINVS

res: & ꝓpositū Aristo. primū fuerit tractare de cōdōnibus demr̄onis absolutę, q̄ præstat sciam, quæ se habet veluti ordo finalis ad ipsam veritatē. iō d. Neq; ēt, si fuerint accidentia inseparabilia, verūtn̄ ipsa nō sunt ꝑ se. hoc ē, neq; satis est, vt p̄missę demr̄onis absolutę fiāt ex accidētib⁹ inseparabilibus, q̄ nō sunt ꝑ se.

Et cū d. ex accidētib⁹ inseparabilibus: intelligit ex accidentibus essentialibus. & cū d. quę tn̄ ipsa nō sunt de ꝑ se: intelligit, ꝙ nō sunt de essentia subiecti. hoc ē, ꝙ cōsistat ex ipsis subiectū q̄siti, si terminus medius ipsius demr̄onis fuerit cā vtriusq; extremorū simul, vel nō insit ꝑ se ipsi p̄dicato q̄siti, si termin⁹ medius fuerit cā maioris tm̄: & deinde cùm d. vt sunt sylr̄i, q̄ fiūt ex signis & notis, vel inditijs, intelligit, ꝙ illi termini medij, qui fiunt ex accidētibus essentialibus, fiūt vtiq; ex illis sylr̄is, qui nominant̄ signa, quorū, s. terminus medius est aliqđ signorū termini maioris, & aliqđ indiciorum eius.

Deinde cū d. quę q̄dē nos nō possum⁹ dicere

ABRAM

vere esse demonstratiuos. id est, nos autem dicimus, ꝙ non expediat demꝛoni simpliciter medium terminū eē ex inditijs & signis, quę insunt maiori termino, prout fit in demꝛonibus, quæ signa dicūtur: hę n. demꝛones non sunt verę, nec ſummę demꝛones. Demꝛo autem ſimpliciter eſt illa, ꝙ largitur ſummam veritatem. Deinde tulit cauſam, qua ſigna non ſunt demonſtrationes.

Et dixit: ex quo inferunt prius ex poſteriori. primò. n. fuit partus, deinde lac: & primò fuit ignis, deinde ſcḋo fuit fumus, id eſt, qa in illis inferē prius ꝑ poſterius. ꝓut aliqs cōmonſtraret hāc mulierē eſſe enixam, quia habeat lac, & ꝙ ibi ſit ignis, qa ibi eſt ſumꝰ, hoc. n. ſtulit prius per poſterius. Primò nāq; fuit partus, deinde lac, id eſt, ꝙ partus ſit cauſa eſſendi lac: & ſimiliter ignis eſt cā eſſendi fumū. demꝛones autē ſunt cōtrario mō, hoc eſt, ꝙ in illis demōſtretur poſterius ꝑ prius. Sicut aliqs demōſtraret hanc mulierē habere lac, quia ſit enixa.

Et

BVRANA

re, ꝙ ſunt demfatiua. atqui dicimus, ꝙ in demꝛone ſimpłr nō oportet vt medius terminus ſit ſignū & nota eorū, q̄ inſūt maiori termino. quēadmodū. qđ eſt in demfonibus, quę vocātur ſigna: qm̄ demꝛones iſtę non ſunt ſm veritatem, neq; maximę demonſtrationes. Demꝛo autem ſimpliciter ea eſt, quæ exhibet maximam veritatem. Deinde adduxit cauſam, ꝓp quam ſignum non eſt demonſtratio.

Et dixit: qm̄ illa cōclūdūt prius ꝑ poſterius. prius n. eſt efforta, poſtea lac, & priꝰ ē ignis, poſtea ſcḋo fumus. ſenſus eſt, qm̄ concludit prius ꝑ poſteriꝰ quēadmodū, ſi aliqs mōſtraret, ꝙ hęc mulier pepe rit, qa hēt lac, & ꝙ loco eſt ignis, qm̄ in ipſo eſt fumus: hoc. n. cōcludit prius ꝑ poſterius. prius. n. fuit efforta, poſtea habuit lac. qm̄. vt delicet partꝰ eſt cā, vt ſit lac, & ignis eſt cā vt ſit fumꝰ. demfo aūt ſe habet in contrariū huius: hoc eſt, qa in ipſis monſtratꝛ poſterius per prius, quēadmodū ſi quiſpiā monſtraret, ꝙ hęc mulier hēt lac, quia ipſa peperit.

Cùm

MANTINVS

ceere, ipſa ꝙ e eē demfatiua, intelligit, nos aūt dicimus ipſā demfonē abſolutā nō debere habere l ſe, ꝑ termino medio aliqđ ſignorū vel indiciorū, q̄ reperiunt in termino maiori. vt ſit in illis demfonibꝰ, q̄ ſigna dñr. qa hmōi demfones non ſunt verę, & oīno demfones. Demfatio vero abſoluta eſt, quę ꝓſtat omnimodā veritatē. deinde affert cām, ob quā ipſa ſigna n̄ ſūt demfones.

Cū d. Qm̄ ipſa cōclūdunt antecedēs ex ipſo poſteriori, cū prius ſit partus, deſde lac, & ignis quoq; prius ſit, ſe cūdo ꝙ o ſit fumꝰ: hoc eſt, qa in eis concludit añs ꝑ ipſū poſterius. vt ſi qs ꝓbet hāc mulierē eſſe puerperā, qa habet lac, & ꝙ in hoc loco eſt ignis, qa in eo eſt fumus. ſic. n. cōcludet prius ipſum ab ipſo poſteriori, qa prius fuit puerperium, & poſtea fuit lac: hoc eſt, ꝙ ipſum puerperiū ē eā, vt lac repiat. ſimiſtr; & ignis ē cā, vt repiat fumus. At Demfones cōtrario mō ſe habēt, nēpe, qa ꝑ eas ꝓbat ꝓ poſterius ꝑ prius, vt ſi qs ꝓbet hāc mulierē hēre lac, qa eſt puerpera.

Logica R Et

ABRAM

D Et dum dixit, nec res essentiales faciunt scire vera scientia, nisi faciāt scire per causam. intendit ꝙ non solum scīa accidētiū essentialiū priorum per posteriora est scīa nō vera, sed nec accidentia, quę ponunt medij termini talium demr̄onum, faciūt scire summe veraci scīa, nisi faciāt scire p suas causas Et hāc

E ob rē Auicenna abnegauit hāc speciem demr̄onum, s. signa. fiet aūt sermo de hoc, qñ Arist. faciet mentionē de Demr̄ationibus signorū in hoc Libro.

BVRANA

Cùm vero dixit: res aūt p se nō sciunt scīa vera, nisi sciantur per cām. sensus ē, ꝙ nō solū scīa accidētiū essentialiū priorū per posteriora nō est scīa vera, sed accidentia quoq;, quæ ponunt termini medij in huiuscemodi demr̄onibus, nō sciunt scīa vera, hoc est maxima, nisi cū sciuntur p causam suā. Et pp hoc mentitus est Aben Sęna de hac specie demōstrationum, hoc est signis. ad hoc enim peruenit sermonis, vt mētionem faceret de Demonstratiōibus signorum ex isto Libro.

MANTINVS

Et cùm d. neq; res essentiales p̄stant veram scīam, nisi eā pręstent p cām: Itelligit, ꝙ scīa, quæ habet de accidētibus essentialibus prioribus per posteriora, nō solum non est scīa vera, sed neq; ipsa accidentia, q̄ ponunt p terminis medijs in huiuscemodi demr̄onibus, p̄stant verā scīam: hoc est omnimodā, nisi p suas causas eā p̄stēt. Et ob hoc negauit Auicēna hoc genus demr̄onum, s. ipsa signa. Sed de hoc adhuc fiet sermo, vbi Arist. tractat de Demr̄onibus signorum in hoc Libro.

Auicenna negauit demonem signi.

ANT. INTER. TEX. XX.

Propter ipsum igitur oportet & medium tertio, & primum medio inesse. Non igitur est [a] ex alio genere [b] transcendentem monstrare, vt Geometricum Arithmetica.

F

T.c.56 Et huius quidē causa est, qa q curat rē scire vera scientia nō est ei aditus sciendi illam nisi per cām. hinc itaq; sequitur, maiorem terminū inesse medio essentialiter, ac etiam mediū minori essētialiter. Re aūt ita sibi cōstante, īpossibilis est trāsgress⁹ de aliquo genere

Dixit Arist. Causa aūt huius est, qm̄ q studet scire rem scīa vera, nō habet viā, qua sciat ipsā nisi p cām. Igit̄ sequit̄ ex hoc, vt termin⁹ maior insit medio p se, & mediū minori p se. Cūq; res ita se habeat, fieri ergo non poterit, vt transferatur demōstratio de genere

Inquit Arist. Huius autem rei cā est, quia quicūq; cupit scire rē vera scientia nō pōt eā scire nisi per causam. Oportet ergo ipsum terminū maiorē inesse medio per se, & mediū minori quoq; p se. Ergo impossibile ēt est, ipsam demr̄onem transcēdere de genere T.c.56

ABRAM

genere in aliud genus. vt digrediatur demonstratio de re Geometrica, & fiat de re Arithmetica.

Cō. 56. Postq̄ enūtiauit, ꝙ signa sui occasione nō faciant scire conclusiones vera scīa, quia eis scitur prius per posterius: & enuntiauit etiā ꝙ suę præmissæ etiam non sciantur vera scīa nisi qñ sciuntur ꝑ suas causas, narrauit cām cōem ambabus rebus simul, id est, essendi signorum conclusiones nescitę vera scīa, & essendi suas præmissas.

Et dixit: Et huius q̄dem causa, id est defectus scientiæ, quæ est conclusionū ipsorum signorum, & defectus suarū pręmissarū est, quia qui curat rē scire vera scīa nō est ei aditus sciendi illam nisi ꝑ causam. & hoc æquidem, quod edixit, est per se manifestum, id est, ꝙ scientia, quæ est in summo, sit scientia per causam, & hęc quidem est scientia cōformis operi naturæ.

Et, postq̄ enuntiauerat, ꝙ medios terminos demr̄onum oporteat eē ipsas causas, dicit:

BVRANA

genere ī gen⁹ aliud, quēadmodū si trāsferret̄ dmr̄o, q̄ ē s̄m intētionē Geometricā, & ageret̄ s̄m ītētionē Arithmeticā.

Posteaq̄ narrauit, ꝙ signa nō faciunt sciri conclusionē scīa vera, qm̄ in ipsis scitur prius per posterius: & narrauit etiam, ꝙ propōnes ipsorum consil̄r etiam non sciūtur scīa vera, nisi cùm sciuntur per cām suam: narrat causam cōem vtrisq; intētiōibus simul: hoc est, ꝙ signa cōclusionum nō sciunt̄ scīa vera, & propōnes etiā ipsorū.

Et inquit: causa autem huius. sensus est, defectus scientiæ, qui inuenitur in cōclusionibus signorū, & defectus ꝓpositionū suarum est, quoniam qui studet scire rem scientia vera, nō habet viā, qua sciat ipsam, nisi ꝑ causam. & hoc, quoniā sermo ipsius manifestus est per se, hoc est, quia scīa maxima est scīa per cām: & hęc est scientia per cōsensum agentis naturalis.

Et, posteaq̄ narrauit, ꝙ oportet definitiōes mediorum in demr̄onibus eē causas, dixit: sequi-

MANTINVS

genere in aliud genus. vt cum demr̄o, quæ agit de re geometrica, transferatur & agat de re Arithmetica. A

Posteaq̄ dixit, ꝙ ex ipsis signis nō sciūtur cōclusiones vera scīa, eorū s. rōne, ꝑꝑea q̄a ꝑ ea cognoscitur prius ꝑꝑ posterius, dixitq; rursus, eorū pręmissas nō posse sciri ꝟa scīa, nisi sciātur ꝑ suas causas, iō nūc reddit causam vl̄em, seu cōmunē vtriq; istorū simul, videlicet, ꝙ concl̄ones signorū nō sciunt̄ vera scīa, & ꝙ præmissæ eorū quoq; nō sciuntur vera scientia, nisi sciātur per suas causas. Cō. 56. B

Et ideo d Huius aūt rei cā, s. ipsius defectus ac imperfectionis scīę, quę reperit̄ in cōcl̄onibus ipsorū signorum, atq; in eorū p̄missis, ē q̄a quicūq; cupit scire rē vera scīa, nō pōt eā, scire nisi ꝑ cām. & hoc, qđ dicit, ē de se notū: nempe, ꝙ summa scīa est, q̄ per cām habetur, & est illa scīa, q̄ correspondet operi naturæ. C

Et, posteaquā dixit, ꝙ termini medij demr̄onū debēt oīno esse causæ, subiungit & dicit

ABRAM

Dcit,hinc itaq; sequitur maiorē terminū ineſſe medio eſſentialiter, ac ēt medium minori eſſentialiter: & hoc qdē notum eſt p id, qđ dixerat, ſ. quia qñ medius terminus eſt cā maioris extremi in ſe, & eſt cā ipſum ineſſendi termino minori, ꝓ ut in præmiſſis oſtenſum eſt. hoc ē, ꝙ de cōdōnib⁹ demſonis ſimpliciter ſit eius mediū terminum eē cauſam maioris extremi in ſe, & cām ipſum ineſſendi minori. Ex quo, qñ maior prędicatur prędicatiōe prima de minori, ſequit, ꝙ ipſamet res, quæ eſt cā ipſius in ſe, ſit cauſa ipſum ineſſendi minori: medio autem termino in exiſtente hmōi, manifeſtum eſt, ꝙ prędicatio maioris de ipſo ſit ei eſſentialis, quia ſumitur in illius definitione. iam autem dictum eſt, ꝙ vna ſpecierum illius, qđ eſt per ſe, ſit ſubiectum ſumi in definitione prædicati. Similiter etiam illius prædicatio de minori eſt per ſe, quoniā aut cum hoc quōd ſit cauſa maioris extremi eſt cauſa minoris, et ſic

BVRANA

ſequitur igit̄ ex hoc, vt terminus maior inſit medio per ſe, & medius minori per ſe. Et hic ſermo ipſius manifeſtus ē ex eo, ꝙ dixit: & hoc, qñ medius terminus eſt cā maioris extremi ꝓ ſe, & cā, vt ipſum inſit minori extremo, ſm ꝙ in ꝓcedētibus declaratum fuit. hoc eſt, ꝙ ex cōdōnibus demſonis ſimpliciter, eſt, vt medius terminus ſit cauſa maioris extremi ꝓ ſe, & cā, q̄re ipſū inſit minori.

Qm̄ cū maior ſit ꝓdicabilis ꝓdicatiōe prima de minori, ſequitur, vt res, q̄ eſt cauſa per ſe, ipſa ſm diſpōnem ſuam ſit cauſa, quare inſit minori. cūq; medius termin⁹ ſit ita diſpoſitus, manifeſtū, ꝙ maior de ipſo prædicatur per ſe: qñ accipitur in definitione ipſius. iā enim dictum fuit, ꝙ vna ſpecierum eorū, quæ ſunt per ſe, eſt, vt ſubiectū accipiatur in definitione ꝓdicati: & conſtat ēt prędicatio ipſius de minore eſt per ſe. & hoc, qñ ſi cum eo, ꝙ ſcitur eſſe cauſa maioris, eſt cauſa minoris, erit præ-

MANTINVS

dicit, op; ergo ipſū terminū maiorē eſſe medio p ſe, & medius minori quoq; p ſe: & hoc ſatis cōſtat ex his, quæ ſuperius dixerat, ſ. cum terminus medius fuerit cā ipſius met maioris extremitatis, & cā, vt inſit termino minori, vt ſuperius ꝓbatum fuit: nēpe ꝙ vna ex cōdōnibus ipſius demſonis abſolutæ eſt, vt ipſe terminus medius ſit cauſa ipſius maioris extremi, & cauſa, vt ille inſit minori.

Cuiuſnam rei cauſa ſit medius terminus in demſone ſimpſt. vide idē ſupra cō. 11.

Propterea, q̄a cū maior ꝓdicaſ ꝓdicatione prima, tunc oportet vt id, qđ eſt cā ipſius, idē ſit cā, vt inſit minori. Sed, cū terminus medius ita ſe habeat, palā ergo eſt, ꝙ maior ꝓdicabit̄ de eo p ſe, q̄a ſumit̄ in eius definitiōe. Iā aūt fuit dictum, ꝙ vnus ex modis dicēdi p ſe ē, cū ipſum ſubiectū ſumit̄ in definitione ꝓdicati. pari quoq; rōne p ſe prædicabit̄ de minori: qñ ſi cum hoc, ꝙ ē cā maioris extremi ſit cauſa minoris, tūc ꝓdicabit̄ de minori in eo mō dicendi p ſe, in quo ꝓdicatū ſumit̄ in definitiōe ſubiecti. at, ſi nō ſit cā ipſius minoris, tūc oportebit

ABRAM

sic fit eius prædicatio de minori species per se, qua ꝑdicatũ sumit in definitiõe subiecti, aut nõ est cã minoris, & oportet necessariò ꝙ sumat in eius definitione, & sit ei⁹ ꝑdicatio de minori illius generis, cui⁹ ẽ ꝑdicatio maioris de eo. Maior aũt pars demr̃onũ simplr̃ fit de accñtibus essentialibus, ob cãm q̃uam infra exponam.

75

Et, postq̃ hinc notificatũ est, ꝙ oporteat ꝑmissas der̃monũ esse ꝑ se, cũ iã ostensum sit ẽt ipsas eẽ necessarias, intulit hinc, ꝙ impossibile sit demr̃onẽ trãsgredi de arte in artẽ. Et dixit: Re aũt ita sibi cõstãte impossibilis est trãsgressus de aliquo genere ĩ aliđ genus, vt digrediat demr̃o de re geometrica & fiat de re arithmetica. Et circa hæc dicta, est locus vehemẽtis ꝑscrutationis, & magna difficultas. Si ipse nãq; intendit per demr̃onis transgressum de genere in genus, translationẽ ipsarũmet suarum ꝑmissarũ ab arte in artẽ, hoc est, ꝙ duę illæ ꝑmissę fiãt in duabus artibus vno mõ, hoc eẽt mẽdaciũ. seq̃ret nanq; inde q̃situ esse vnũ, & ter-

Digressio. Quo pacto fieri, possit demr̃onum trãslatio đ genere in genus & de arte ĩ artẽ.

BVRANA

ꝑdicatio ipsius de minore ex spẽ ꝑ se, in qua accipit ꝑdicatũ in definitione subiecti. ꝙ si non fuerit cã minoris sequit ex necessitate, vt minor accipiat ĩ definitione ipsius, & erit ꝑdicatio ipsius de minore ex genere, fm qđ ꝑdicat maior de ipso. Et magna pars demr̃onum celebratarũ, sunt accidẽtia essẽtialia ꝑꝑ cãm, q̃ posterius declarabit. Postea vero q̃ declarauit, ꝙ oportet propõnes demr̃onũ eẽ ꝑ se, & iã monstratum hoc consilr̃ fuit ex eo, ꝙ sunt necessarię, concludit ex hoc fieri non posse, vt demr̃o trãsferat de arte in artẽ, & dixit: cũq; res ita se habeat, igit fieri nõ põt, vt trãsferat demr̃o de genere in genus aliud, quẽadmodũ si trãsferret demr̃o fm ĩtẽtionẽ geometricã, & efficeret fm ĩtẽtionẽ arithmeticã. Et ĩ hoc, qđ dixit, ẽ locus vehemẽtis ĩq̃sitiõis & durę nimis. & hoc, qm̃ aut ipse ĩtelligit ꝑ translationẽ demr̃onis de genere ĩ gen⁹, trãslationẽ ꝓpõnũ suarũ ꝑ se đ arte ĩ artẽ, hoc ẽ, vt faciat vtrasq; ꝓpõnes ĩ ambab⁹ artibus fm modũ vnũ, & hoc

MANTINVS

tebit necessariò ipsum * sumi ĩ eius definitione. & tũc eius ꝑdicatio de minori, erit eius generis ꝑdicatiõis, ĩ qua maior ꝑdicat de ipso. Et sic maior ꝑs demr̃onũ simplr̃, seu absolutarũ, fient ꝑ accidẽtia essentialia, ꝑꝑ eã rõnẽ, quã post hoc explicabimus. Et, postea quã probauit ex dictis, prę missas demr̃onũ oportere esse de ꝑ se, probauit quoq; ex hoc debere eẽ ẽt necessarias, cõcludit ex his, ipsam demr̃onẽ non posse trasferri de arte in artem. & hoc est, qđ dicit: ergo impossibile est ipsam demr̃onẽ transcẽdere de genere ĩ aliud genus. vt cũ demr̃o, q̃ agit de re geometrica, trasferat & agat de re arithmetica. In hoc tñ eius dicto, magna insurgit difficultas, magnaq; ĩdiget cõsideratione. Nã vel ꝑ translationẽ ipsius demr̃onis de genere ĩ genus intelligit, ꝙ ipsęmet ꝑmissę trãsferãtur de arte ĩ artem, videlicet ꝙ vno & eodẽ mõ fiant vtraq; ꝑmissarum in vtraq; artiũ, qđ q̃dem est falsum, q̃a sequeretur ex hoc, vt ipsum q̃situ esset vnũ, atq; ipse

A

*a.l. minorem.

B

C

ABRAM

D terminum positum, id est subiectum quæsiti, & terminum medium etiam vnum: qđ neminem latet esse impossibile. & duæ artes essent vna ars, quæ positæ iam sunt duæ artes: quod est absonum inconueniens.

Aut ꝙ minor præmissa sit differens subiecto in duabus scientijs, & maior prçmissa vna: hoc est, ꝙ medius terminus et maius extremũ in ambabus sit vnum, qđ putatur esse posse, qñ concederemus quædam accidẽtia essentialia esse communiora genere, & ꝙex talibus prçmissis fiant demfones, & ꝙ vnam rẽ esse quęrat in duabus artibus, aut inueniãtur duę artes, quæ considerẽt genus continens illa, prout totum hoc significauit Alpharabius in suo libro.

Et mirum est de Alpharabio, qui concedit duas artes considerare vnum quæsitum, & non concedit hoc fieri per vnum medium terminum. quando autem concedimus esse accidens commune, aut genus commune duabus artibus, possibile

BVRANA

hoc est falsum: qñ ex isto sequitur, vt ꝙsitũ sit vnũ, & terminus positus vnus. i. subiectũ ꝙsiti, & terminus medius cõsistẽt vnus: sed nulli dubium, ꝙ hoc fieri nõ põt. tunc. n. essent duę artes ars vna: sed iã positę fuerunt duæ: qđ est impossę & non coherent. Aut erit minor propõ diuersa fm subiectũ in ambabus scientijs, & maior propõ vna. hoc est, vt sit termin⁹ medius, & maior extremitas in ambabus vna: qđ qđẽ existimãdũ ẽ fieri posse, si fateamur ex accidentibus essentialibus aliqua eẽ vñora genere, ꝙꝙ; demfones erũt ex huiuscemodi ꝓpõnibus: ꝙꝙ; sit res vna, cuius existẽtia ꝙrat̃ I ambabus artibus: aut inueniãt̃ duę artes, ꝙ speculẽtur de genere cõpręhendẽte ipsas. quęadmodum videtur Abunazar innuere omnia hæc in libro suo.

Sed opinio Abunazaris fuit, vt fateat̃ duas artes speculari de ꝙsito vno, nõ aũt fateret̃, ꝙ hoc est ꝑ vnũ terminũ medũ. si enim fateamur, ꝙ est accidẽs cõmunicans duabus artibus, aut genus cõicãs, iam

MANTINVS

terminus positus erit vnus. Ipsum ꝓdicatũ ꝙsiti, & ipse terminus medius quoque erunt vnũ. qđquidẽ neminẽ latet eẽ impossę. sic. n. ambę artes essent vna ars, cũ tñ iã fuerit concessum ipsas esse duas artes: hoc ergo est impossibile & absurdũ.

Vel minor ꝓmissarũ differet subiecto in illis duabus scientijs, & ipsa maior ꝓmissa erit vna. hoc est, ꝙ terminus medi⁹ & maior extremitas in vtrisq; erit vnũ: possetq; existimari, hoc esse posse, si cõcedamus, aliqua accidentia essentialia eẽ vñora ipso genere, & demfones posse fieri ex huiuscemodi ꝓpõnibus, et sic possit queri vna & eadẽ res, quę reperiat̃ in duabus artibus, vel ꝙ repiant̃ ambę artes cõsiderare genus, qđ eas amplectit̃, vt inuenimus Alpharabium concedere totum hoc in suo libro.

Sed admirandũ est de Alpharabio, cũ concedat duas artes cõsiderare idẽ ꝙsitũ, & nõ fateat̃ hoc fieri ꝑ vnum terminũ medũ. Sed si fateamur dari aliquod accidẽs cõe vtrisq; artibus, vel aliqđ gen⁹, tũc ter-

ABRAM

bile eſt terminum me diū eſſe illis cōem, ſicut ē hoc poſſibile de quęſito. qñ vero adiecerimus conditionē ipſis per ſe, vt ſint prima, tanto fortius in illis, q̄ nō tranſcendāt ipſum genus, manifeſtum eſt q̄ non ſit poſſibile demōſtres trāsferri, neq; hoc mō, ideſt, vt maior prēmiſſa ſit prima I ambobus generibus ſimul, neq; dum non eſt prima, ſed eſt propria generi.

Quod vero illæ, quæ ſunt per ſe, non expediat, q̄ tranſgrediantur genus ipſum, hoc eſt genus artis, id eſt illius ſubiectum, circa quod conſiderant, manifeſtum fit ex his, quæ dicam. Res enim quæ per ſe ſunt generis, non euadunt quin ſint de his, quæ capiantur in generis definitionibus, aut ipſum genus capiatur in definitionibus ipſorum. Si ſint ex his, quæ capiuntur in definitionibus generis, non euadit quin ſint cauſę huius generis propriæ, aut non proprię, ſi ſint propriæ, prædicantur in quid de hoc genere, & ſic ſunt per ſe huius artis: ſi autem ſint non

BVRANA

iam ergo fieri poterit, vt medius terminus ſit cōicans ipſis: quemadmodū poſſe eſt hoc in quæſito. Atqui, cū poſuerimus cōditionē in ijs, quę ſunt per ſe, vt ſint prima, quę tñ non tranſcendāt genus, planū vtiq; fiet, q̄ impoſſibile eſt transferri demōſtres, & nō ſm hūc modū: hoc eſt, vt efficiatur ꝓpoſitio maior prima in duobus generibus ſimul, & non cū erit prſa, & erit appropriata generi. Atqui non oportet ea, q̄ ſunt per ſe, tranſcendere genus, hoc eſt genus artis, ideſt ſubiectum ipſius, in quo fit conſideratio. Planum igit' ex eo, qđ dictum eſt, q̄ nihil prohibet ea, q̄ ſunt eſſentialia generi, eſſe ex ijs, quę accipiuntur in definitiōe generis, aut in quorum definitionibus accipitur genus. & ſi fuerint ex ijs, quę accipiuntur in definitione generis, nihil vetat, vt ſint cauſæ appropriatę in hoc genere, aut nō appropriatæ. q̄ ſi fuerint appropriatæ ꝑdicatæ de ipſo per viam ſm q̄ ipſum eſt hoc genus, erūt vtique p ſe huic arti, ſi vero non fuerint appropriatę

MANTINVS

terminus medius poterit eſſe cōis ipſis, vt põt quoq; hoc fieri in ipſo q̄ſito. At, cū nos ſupponimus, vt vna ex cō ditiōibus eorū, q̄ ſunt p ſe, ſit vt ſint prſa, longe ergo magis dicēdū erit, vt nō trāſcendant genus. Manifeſtū igit' eſt, q̄ demōſtres non põt tranſcēdere ēt hoc modo, videlicet, vt fiat prima ꝑmiſſa I vtroq; genere ſimul, neq; ēt ſi non fuerit ei prima, ſed fuerit ꝓpria genere. Quòd aūt ea, quę ſunt p ſe, non debeant trāſcēdere genus, ſ genus artis, hoc eſt, eius ſubiectum, de quo tractat, manifeſtū eſt ex his, quę nūc dicā. Nępe, q̄a ea, q̄ inſunt p ſe alicui generi, neceſſū eſt, vel vt ſint ex his, q̄ ſumunt' in deſiōnibus generis, vl' ex his, I quorū deſiōnib' ſumit' genus. ſi igit' ſint ex his, q̄ ſumunt' in definitionibus generis, tūc neceſſe eſt, vel vt ſint cāe propriæ illi generi, vel nō ꝓpriæ: & ſi propriæ, & ꝑdicent' de eo in eo qđ q̄d eſt illud genus, tunc manifeſtū eſt, q̄ inſunt p ſe illi arti. Et ſi nō ꝓpriæ I eo qđ q̄d eſt illud genus, tūc palā eſt, q̄ inſunt p ſe illi

R iij natu-

ABRAM

D non ꝓpriꝫ ĩ eo qđ q̄d est hoc genus, manifestũ ẽ, ꝙ sint essentiales naturæ ambienti hoc genus, & primæ illi.

Artis itaq; genus, qñ est hęc nã ambiens, dũ illã posuerimus genus artis, artis genus esset species. Id itaq;, qđ posueramus artis genus, non esset genus, qđ est repugnans absonũ. Et perinde vr̃, ꝙ impoſe

E sit esse duas artes subiecto differẽtes, quę subintrẽt vnũ gen', qđ de illis dicat' vniuoce: hoc est, in quas hoc genus partiat' diuisione prima. Artes .n. quę huiuscemodi sunt, illæ sunt duę artes partiales vnius totalis artis, ꝓut sunt artes, quę speculãtur corpora sphærica rectilinea, quæ subintrant artẽ Geometriꝫ:

F Ars aũt Geometrica ẽ vna ars. Simlr̃ impoſe est eẽ ens accñtale ꝑ se duarũ artiũ subo differẽtiũ, qm̃ ñ euadit hoc accñs ꝑ se, q̄n accipiat' in ei' definitiõe genus artis: hoc ẽ, illi' subiecti, aut gen' sui gñis, ꝓut ait Alpharabi': si accipiat' in eius definitiõe gen' illi' artis, notũ ẽ illud eẽ illi arti ꝓpriũ, si aũt capiat' ĩ ei' definitiõe gen' generis illius

BVRANA

priatę ꝑ viã q̄d est hoc genus, planũ vtiq;, ꝙ erunt essentiales nãæ cõpræhendenti genus istud, & primæ ipsi.

Igit' genus artis erit hęc natura cõpræhendẽs. Cũq; posuerimus ipsum gen' artis, & genus artis alteri' ẽ spẽs: igit', qđ posuimus genus artis nõ ẽ genus artis: qđ ẽ impoſe, & nõ coheret. Et ex hoc apparet, fieri nullo mõ posse, vt duæ artes diuersę fm subiectũ, ponant' sub vno genere, qđ dicat' ꝑ cõsensum. hoc est, ꝙ diuidat' ĩ ipsas genus istud diuisione prima. Qm̃ artes, q̃ ita se habẽt, sunt duę artes ꝑticulares ex arte vl̃i. quẽadmodum ars, q̃ speculat' de aspectib' rotũdis & rectis: ipsę .n. ponunt' sub arte Geometriæ, & Ars Geometriꝫ est ars vna. Et cõsimlr̃ fieri nõ ꝑt, vt inueniat' accidens ꝑ se duabus artibus diuersis fm subiectũ. & hoc, qm̃ hoc accidens ꝑ se nõ effugiet, quin in ipsius definitiõe ponat' gen' illi' artis, hoc ẽ subiectũ illius, aut genus generis: quẽadmodũ dicebat Abunazar. ꝙ si accipiat' in ipsi' definitiõe gen' artis illi', planũ,

MANTINVS

naturę, q̃ amplectit' illud genus, & erũt etiã primæ ei. Genus itaq; artis est illa nã amplectẽs si ponat' eẽ genus artis, genus vero alterius artis erit spẽs. ergo id, qđ fuit positũ gen' arti, snõ erit genus, qđ implicat cõtradictionẽ, qđ ẽ impoſe. Hinc põt apparere, ꝙ duę artes differẽtes subiecto, nõ pñt includi sub vnico genere vniuoce dicto, s. ꝙ diuidat' in eas illud gen' diuisiõe prima. Quia artes ita se habẽtes sunt duæ artes particulares vnius artis vl̃is. vt est illa ars, q̃ cõsiderat solida, sphærica, atq; plana. nã ipsę subĩgrediunt' artẽ Geometricã, ars aũt Geometrica, est vnica ars. pari rõne quoq;. nõ ꝑt aliqđ accñs eẽntiale, vl̃ ꝑ se, ĩesse duab' artibus diuersis, q̄a illud accidẽs essentiale necessario vtiq; sumet' ĩ eius definitiõe genus artis, hoc ẽ ei' subiectũ, vel gen' generis eius, vt dicit Alpharabi'. Quod si id, qđ sumit' in definitiõe eius, sit gen' illius artis, manifestũ tũc ẽ, ꝙ ẽ ꝓpriũ illi arti. Sed si id, qđ sumit' in definitiõe eius, sit gen' generis illius artis, tũc palam

ABRAM

illius artis, notũ est illud eẽ primũ per se genus generis illius artis, & nõ sciretur illud inesse illi naturæ, nisi per accñs: hoc est, id quod posuim⁹ genus artis, i. qa insit nãæ cõiori genere generis illi⁹ artis.

Et, vt vniuersalius inquam, illius proportio ad genus illius artis, est sicut proportio ęqualitatis angulorũ duobus rectis ipsi trigono ęquilatero & scaleno, ꝓut pri⁹ exposuerat Arist. quo cõstito, id, qđ positũ fuerat artis genus, non est illius genus. Et ꝑinde apparet, ea accidentia ꝑ se, q̃ putantur esse cõia plurib⁹ q̃ vni generi, ꝙ ipsa sint ęquiuoce, ñ vniuoce dicta, ꝓut est ꝑdicatio ęqualitatis de quãtitate continua & discreta, & ꝙ nomen quantitatis dicitur æquiuoce de illa. infra Aristo commonstrabit. Id enim, qđ dubitãdum est hic, est de talibus præmissis.

Iam itaq; manifestat hinc, ꝙ impossibile sit demr̃onẽ transferri de arte in artem: hoc est, ꝙ maior pręmissa, aut ipsæ ambæ præmissæ transferãtur ab arte in artem. Quod vero in vna illarum fiat maior præ-

BVRANA

planum, ꝙ est primũ & ꝑ se generi generis artis ipsius: neq; scim⁹, ꝙ sit in illa natura naturę, nisi per accñs, hoc est, quod posuimus genus artis. i. qm̃ inest naturæ vl̃iori, q̃ sit gen⁹ generis illius artis.

Et ĩ summa ꝓportio ipsius ad artẽ illã, erit quẽadmodũ ꝓportio æqualitatis angulorũ duob⁹ rectis ad triãgulum ęquilaterũ & gradatũ, s̃m ꝙ declarauit Aristo. superius. Cũq; hoc ita sit, igit qđ ponit genus artis, nõ est gen⁹ ipsi⁹. & ex hoc apparet, qui existimauit accña ꝑ se cõicare pluribus artibus q̃ vni, ꝙ ipsi dicũt ꝑ ęquiuocationẽ, nõ ꝑ cõsensum: quẽadmodũ ꝑdicatio ęqualitatis de scĩa cõtinua & discreta: ꝙq; nomen assignatũ ipsi dr̃ ꝑ cõicationẽ. & hic declarabit istud Aristo. quẽadmodũ & postea: sed in hoc sufficit similitudo istarũ propõnum.

Iam igitur ex hoc declaratum fuit, fieri nõ posse, vt demr̃o transferatur de arte in artẽ: hoc est, vt maior propositio trãsferatur de arte in artẽ, aut ambæ ꝓpõnes per se. ꝙ autẽ in vna ipsarum propõ maior

MANTINVS

lam est, ipsum esse primum & ꝑ se generi generis illius artis, & non sciet ipsum inesse illi nãę, nisi per accñs: quã s. posuimus esse genus artis. hoc est, quia inest illi naturæ, q̃ est vl̃ior genere gñis illius artis. A

Et, vt verbo dicã, eadem erit rõ, vel proportio eius ad genus artis, quæ est ęqualitatis angulorũ duobus rectis in triangulo ęqlatero, B & inęquilatero, vt superius Aristo. declarauit: sic igit id, quod ponit esse genus artis, nõ erit genus ei⁹. Hinc quoq; constat, ꝙ ea accñtia essentialia, q̃ existimant esse cõia pluribus generibus q̃ vni, ꝙ illa sunt ęquiuoce dicta nõ vniuoce, vt æquale, quod prædicat de quãtitate continua & discreta, & nomen quantitatis dr̃ C de ea ęquiuoce. Aristoteles ꝟo dicit post hoc, ꝙ id, quod vr esse dubiũ circa hoc, sunt huiuscemodi propõnes.

Ex his igit dictis patet, ipsam demr̃onem nõ posse transferri de arte in artẽ, s. vt maior ꝑmissa transferatur de arte in artẽ, aut vtraq; præmissarum. At fieri quid põt, vt illa, quæ est maior ꝓpõ in vna earũ,

AERAM

D præmissa illa, quæ in altera fuerit cõclusio, hoc non est impossibile, prout dicit Aristo. hoc autem est in artibus subalternis, hoc est dictu, ꝙ in particulariori fiat maior ꝓmissa illa, quæ in vniuersaliori fuerat cõclusio.

BVRANA

maior sit, quæ in altera est conclusio, nihil prohibet, quẽadmodũ dixit Aristo. & hoc in artibus, quarũ aliquæ sunt sub aliquibus, hoc est, vt facias in particulari propositionẽ maiorem, quæ in vniuersali est conclusio.

MANTINVS

earũ sit cõclusio in altera, & hoc nõ est incõueniens, vt inqt Arist. hoc tñ intelligit in illis artib⁹, q̃ sunt subordinatæ altera subaltera. intelligo quidẽ, vt in ipsa particulari sit maior prẽmissa illa, q̃ erat in ipsa vlt conclusio.

Contradictio Tomitani.

75 E *Auer. hic in quodam suo proposito dicit, quòd maior pars demonstrationum simpliciter fit de accidentibus essentialibus. id quod obster affirmauit 2. Poste. com. 41. 47. 94. & in Quæsito. 3. Huius contrarium voluit 2. Poste. com. 12. vbi dixit, demonstrationes simpliciter fieri pro maiori parte de accidentibus propriis, & semper, & vbi quando addi, immo semper. hæc aũt inuicem pugnare manifestum est. Vide fol. Tom.*

20. ps *Tria enim sunt, quæ sunt in demonstrationibus: vnum quidem, quæ demonstratur, ipsa conclusio: hoc autem est, quod ineſt generi alicui per se. Vnum autem, dignitates: dignitates autem sunt ea, ex quibus. tertium, genus ipsum subiectum, cuius passiones & per se accidentia declarat demonstratio.*

T.c.57 F Res aut, ex quibus constituitur demonstratiõis natura, sũt tres. Quarũ vna est ipsum prædicatum, q̃d scilicet commonstrat ineſſe subiecto p se: secunda notitię illarũ, quæ notę sũt, quæ sunt ipsæ s. prẽmissę, quib⁹ cõmonstratur prædicatum ineſſe subiecto: et tertia ẽ ipsa natura subiecta, qua fit demonstratio de signis & accidentibus, quæ illi insunt per se.

Dixit Aristo. Res autem, ex quibus cõstruitur natura demonstrationis sunt tres: vna ipsarũ prędicatum: & hoc est quod monstratur ineſſe subiecto per se. secunda, scita: & hec sunt propositiones, per quas monstratur prædicatum ineſſe subiecto. tertia vero, natura subiecti: de cuius signis & accidentibus sibi per se inexistẽtibus est demonstratio.

Inquit Arist. Tres aũt sunt res, ex quibus natura demonstrationis constat. quarũ vna ẽ ipsum prędicatũ, quod quidem probabitur ipsum ineſſe subiecto p se: secunda vero sunt scita nota: quæ s. sunt illæ ꝓpones, quib⁹ probaẽ prædicatũ ineſſe subiecto: tertia ẽ natura subiecti, qua demõstratio fit de signis & accidentib⁹ inexistentibus ei per se.

T.c.57

Postq̃ Po- Po-

ABRAM

Cō.57 Postq̄ enuntiauerat, q̄ impossit demōstrationem transferri, cœpit distinguere res, quibus cōstituuntur artes speculatiuæ, vt ostenderet, q̄ ob illarum varietatem in artibus nō oporteat q̄ demonstratio transferatur. Et dixit: Res autem, ex quibus constituit demonstrationis natura, sunt tres res. idest, quod ex quibus est natura demonstrationis sunt tres res. quarū vna est prædicatū, quod commonstratur inesse subiecto p se. Dixit vero inesse, & nō dixit, quod ostēdit inesse, aut nō inesse subiecto, quia affirmatiuæ demonstrationes sunt veræ demōstrationes.

Et dum dixit: Secunda notitiæ illarū, quæ notæ sunt, quæ sunt ipsæ s. præmissæ, q̄bus cō monstrat prædicatum inesse subiecto. Debet inde intelligi, q̄ nihil sint p̄missæ vltra prædicationē medij termini de minori, qđ est quæsiti subiecti, & maioris, qđ est quæsiti prædicatū, quod commonstratur inesse subiecto. Et dum dixit: Et tertia est ipsa natura subiecta, idest gen⁹, circa qđ speculatur illa ars.

Deide

BVRANA

Posteaquàm enuntiauit fieri non posse, vt transferatur demōstratio, cœpit distinguere res, per quas cōstituuntur artes speculatiuæ, ac si monstraret, q̄ oportet, vt diuersitas ipsārum in artibus nō trāsferatur. Et inquit: res autem, ex quibus constituit natura demonstrationis, sunt tres. sensus est, q̄ ex quibus est natura demonstrationis, sunt tres res: vna ipsarum prædicatū, quod monstratur inesse subiecto per se. & non dixit, quod monstratur inesse subiecto, aut nō inesse: quoniam secundum veritatē demōnes sunt affirmatiuæ.

Cū vero dixit: Secunda, scita: & hęc sūt propōnes, per quas monstratur p̄dicatū inesse subiecto, opus est, vt intelligat ex hoc, q̄ propositiōes nihil amplius sunt, q̄ prædicatio termini medij de minore, qđ est subiectū quęsiti, & maioris de medio: quod est prædicatum quæsiti. & hoc est quod monstrat inesse subto. Cū vero dixit: tertia vero, nā subiecti: intelligit genus, qđ considerat in illa arte.

Et

MANTINVS

Posteaquā dixit, demonstrationē non posse transferri, nunc vult distinguere res, ex quibus constant artes contemplatiuę, vt ꝓbet, q̄ ꝓpea, quòd sunt diuersæ in ipsis artibus, ideo non possunt trāsferri. & hoc est quod dicit: Tria ăt sunt ea, ex quibus nā demōnis constat. id est, ea, ex quib⁹ fit natura demōnis, sunt tres res: prima est, ipsum prędicatū, quod quidē probabit ipsum inesse subiecto per se. Dixit autē, q̄ inest, & nō dixit, quod probabit ipsum inesse subiecto, vel nō inesse, quia demonstrationes affirmatiuæ sunt veræ demōnes. Et cùm dixit: Secūda vero, sunt scię cognitæ, seu scita nota: quæ s. sunt illæ propositiones, quibus probat prædicatū inesse subiecto. debet intelligi, q̄ nihil aliud penit⁹ sunt ipsæ p̄missæ, q̄ prędicatio termini medij de minori, q̄ est subiectū quæsiti: & maioris de medio, qui est p̄dicatū quęsiti, quod probabit inesse subiecto. & cū dixit: Tertia est nā subiecti, ītelligit gen⁹ illud, de quo tractat illa ars.

Et

Cō.57

Cō.57

A

B

C

ABRAM

D Deinde dixit: qua fit demõstratio de signis & accidentibus, quæ illi insunt per se, idest natura cuius conditionis est, vt de ea instituantur demõstrationes in arte, quod est genus consideratum. & intendit per signa, accidentia efficiẽtia: & per accidentia, reliqua accidentia. Sunt vero peculiariora accidẽtia in
E ter reliquas res, quæ quæruntur in genere. quia accidentia, quorum esse quæritur, prę ualent in arte, & illa sunt, de quibus fiunt demõstrationes essendi & causarum.

BVRANA

Et cùm dixit: de cuius signis & accidentibus sibi ꝑ se inexistentibus est demonstratio: hoc est natura, cuius via est, vt super ipsa constituant demonstrationes in arte. & hoc est genus, de quo speculamur. & per signa, intelligit signa facta: & per accidẽtia, intelliguntur reliqua accidentia. Atqui per accidentia proprie, intelligimus reliquas res, quæ quæruntur in genere: quoniã accidentia sunt, cuius existentiam quærim⁹ in arte, & ipsa ea sunt, in quibus adducitur demr̃o existẽtiæ & causarum.

MANTINVS

Et cũ dixit: qua demõstratio fit de signis & accñtibus inexistentibus ei ꝑ se. intelligit eam nãm, cui peculiare est, vt de ea fiant demonstrationes in arte, & est illud gen⁹, de quo tractat, & cõsideratur. & ꝑ signa, intelligit accidentia passibilia: & ꝑ accña, intelligit qcqd amplectit reliqua accidentia. Sed inter reliqua alia, quæ quęrunt in ipso genere, maxime, seu proprie acñtia quæruntur, quia de ipsis accidentibus quęrit vt habeãt esse ꝓualens in ipsa arte, quib⁹ vtiq; fiunt demr̃ones ipsius eẽ, seu demr̃ones qa ẽ

T.20. ps *Ex quibus quidem igitur demonstratio contingit eadem esse quorum autem genus alterum, quemadmodum Arithmetica & Geometria, non est arithmeticam demonstrationem coaptare* [a] *ad accidentia magnitudinibus: nisi magnitudines numeri sint. Hoc autem*
Vide tex.102. C *vt contingit in quibusdam, posterius dicetur.*

T c.58 Præmissæ vero, ex quibus fit demõstra stratio, essẽt vniuersales cões, nisi impossibile esset transferri demonstrationem, qua commonstratur aliquid cõsequẽs vllam rerum, quarũ subiecta sunt naturaliter dr̃ia, prout sunt Arithmetica et

Dixit Arist. Atqui propõnes, ex quib⁹ erit demr̃atio, sunt vl̃es communicãtes ſm naturam: quẽadmodum Numero, et geometrię: igitur fieri nõ potest, vt transferat demonstratio, per quam monstrat res affirmari de vna ipsarũ, & ostẽdatur per

Inquit Arist. Præmissę vero, ex quib⁹ fit demr̃o, possunt vtiq; esse vl̃es & cõmunes. Verũ ea, quorũ subiecta sũt natura diuersa, vt Arithmetrica & Geometria, ĩ eis impossibile est ipsam demr̃onẽ, qua probat aliquid sequi ad vnã earũ, et T.c.58

ABRAM

& Geometria, & ꝓ illam demonſtretur aliquid conſequens aliã. cuius cauſa eſt, quia eſſentia numeri differt ab eſſentia magnitudis. Quòd autem ſint quarundam rerũ præmiſſæ vſus cõmunes, nos incipiem⁹ loqui de hoc in fine.

Cõ.58 Poſtq̃ enunciauit, ꝙ res, quæ inſtituunt ipſas artes, ſint tres res, & ꝙ tranſlatio fiat ob cõuenientiã artiſi in vna iſtarũ, aut in pluribus q̃ vna: & notum eſt, ꝙ non conueniant in nã ipſius ſubiecti, & ſi conueniant in illo, tñ differunt ſm modum: videtur perſcrutandũ nunquid poſſibile ſit, ꝙ cõueniant in præmiſſis.

Et dixit: Præmiſſę vero, ex quib⁹ fit demonſtratio, eſſent vniuerſales communes. ideſt, maiores vero præmiſſæ, quibus vtuntur artes, eſtimatur in quibuſdam ipſarũ, quòd conueniant plures artes quàm vna. Et poſtquã meminit de hoc, tulit rem, quæ infert oppoſitum huius credulitatis, & artes, quæ decernunt hoc nõ eſſe ipſarum. Et dixit: niſi im-

SVRANA

per ipſam affirmari de altera. cauſa autẽ huius eſt: quñ eſſentia numeri eſt ſeparata ab eſſentia magnitudinis. Quòd ãt ſint propõnes vniuerſales cõmunicantes reb⁹ quibuſdam trademus in ſermone iuxta finem.

Poſteaquàm enũtiauit, ꝙ ea, quibus conſtituuntur artes, ſunt tria, quòdq; tranſlatio fit ꝓ communicationem artium in vna aut pluribus ipſarum⁹, & eſt per ſe manifeſtum, ꝙ non cõicant in natura ſubiecti, & ſi cõicant in ipſo, diuerſificantur modo aliquo, vult cõſiderare, an fieri poſſit, vt cõicent in ꝓpõnibus.

Et dixit: Atqui ꝓpoſitiones, ex quibus eſt demõſtratio, erũt vniuerſales cõmunicãtes. ſenſus eſt, atqui exiſtimatur de propoſitionibus maioribus, quę efficiuntur in artibus, ꝙ ex ipſis aliquæ ſunt cõmunes pluribus artib⁹. Et, poſteaquam narrauit hoc, adduxit rem, in qua ſequitur cõtrarium iſtius fidei, & in artib⁹, in quibus ex neceſſitate nõ inuenitur

hæc

MANTINVS

& probetur ꝓ eandẽ id quod ſequit ad alterã, trãsferri. huius aũt rei cã eſt, quia eſſentia nũeri differt ab eſſentia magnitudinis. Quòd ãt denẽ aliquę ꝓpõnes vſus, q̃ cõicent aliq;bus rebus, nos in calce orationis aggrediemur tractare de hac re. A

Poſteaq̃ dixit, ꝙ tria ſunt, qnæ artes ipſas cõſtituunt, & ꝙ ipſa tranſcenſio fit per cõicationem ipſarũ artium in vna aut in pluribus earum, eſt autẽ ex ſe notum, ꝙ ipſę nõ cõicant in nã ſubiecti, & ſi cõmunicaret in eo, eſſet diuerſum in mõ, nunc vult cõſiderare, vtrum poſſint cõicare in ipſis ꝓpõnib⁹. & ideo dixit: Cõ.58 B

Præmiſſę vero, ex quibus fit demõſtratio, poſſunt vtuq; eſſe vſus & cões: hoc eſt maiores ꝓmiſſæ, quæ in artibus fiũt, põt aliquis exiſtimare, ꝙ in aliquibus earũ poterunt cõicare plures artes vna. Et poſtea quã dixit hoc, affert id, quod maxime vſ eſſe diuerſũ ab hac opinione in illis artibus, in q̃bus impoſſe eſt hoc repiri in eis. Et iõ dixit: verũ ea, quorum ſubie C

ĉta

ABRAM

D impossibile esset transferri demonstrationẽ, vsq; ibi, & per illam de monstretur aliquid cõsequens aliam : idest,

Veruntamen p se notum est, ꝙ impossibile sit in artibus, quarum subiecta sunt differentia, prout sunt Arithmetica & Geometria, ꝓ transferatur in ipsis demõ ab vna in alteram : quod fit quando

E idem ipsum fuerit medius termin⁹, quo ostẽditur aliquod connexum in arte, hoc est, aliquid suorum accidentium, ex quo ostenditur aliud connexum in alia arte.

Notum enim est, ꝙ dum quæsita fuerint duo, impossibile sit vtrunq; ipsorum ostẽdi in arte, quæ appropriet̃ur per vnum terminum communem duabus artibus.

F

Et hæc est quædã causarum naturæ substantiæ, & hoc est qđ signi ficauit qñ dixit : nisi impossẽ esset transferri demõstrationem, qua cõmonstratur aliquid consequẽs vllam rerũ, idest, alteram duarum artium. Et per illam de mon-

BVRANA

hæc dispositio, & inquit : præter res, quarum subiecta sunt diuersa secundum naturam. Quemadmodum numer⁹ & Geometria.

Deinde cùm dixit: rẽ affirmari de vna. sensus est, sed manifestum est p se, fieri non posse in artibus, quarũ subiecta sunt separata, quẽadmodũ Numerus & Geometria, vt demõ transferat̃ de vna ad alterã. & hoc cùm fuerit termin⁹ medius, p quẽ mõstrat̃ affirmatio in artib⁹, hoc est aliquod accidentiũ, ipse inquã fuerit ille, p quẽ monstratur affirmatio vni⁹ in arte alterius.

Et hoc, qm̃ manifestũ ẽ, si fuerint duo ꝙsita, ꝙ fieri nõ põt, vt monstrẽt vtrũq; ipsorũ in arte, cui appropriat̃ p terminũ vnũ cõicantẽ duob⁹ subiectis. & hoc, qm̃ duæ artes separatæ sm naturam, ipsæ etiã ex necessitate separantur in causis per se.

Sed medius termin⁹ ẽ cã qđã ex causis nãæ subiecti. & hoc est, qđ signãuit, cũ dixit : igit̃ fieri non põt, vt trãsferatur demõ, p quã demonstrat̃ rem affirmari de vna ipsarũ, hoc ẽ de vna duarũ artium: et

MANTINVS

cta sũt natura diuersa, vt Arithmetica & Geometria, vsq; vbi dicit: id, quod necessario sequitur ad vnã earũ, eo ipso probetur id, quod necessario sequitur ad alteram : hoc est, Sed de se notum est, quòd in artibus, quarũ subiecta sunt nã diuersa, vt est Arithmetica & Geometria, vt demõ transcendat, in eis de vna in alterã, videlicet vt ille terminus medius, quo probat̃ sequi aliqđ in ipsis artibus, nempe aliquod accidentiũ earũ, illemet sit, quo probetur aliquid aliud sequi in alia arte.

Quia notũ est, ꝙ cũ ipsa ꝙsita fuerint duo, impossẽ est, vt quodlibet eorũ probet̃ in ea arte, cui vnus terminus est proprius, & cõmunicet duabus artibus. nam duæ artes, ꝙ sunt natura diuersæ, necessario sunt diuersæ in suis cãis essentialibus.

Medium aũt est vna ex causis naturæ subiecti, & hoc indicabat cũ dixit: impossẽ autẽ est, ipsam demõnem, qua probat̃ aliquid sequi ad vnã earum, idest ad vnã duarum artiũ trãsferri,

ABRAM

monstratur aliquid cõsequens aliam, id est alteram artem.

Et hæc expositio est, vt intelligatur ex eius dicto connexũ vni earum, & ex eo ostendatur cõnexum alterius, quod primum connexum sit alterum à secundo, hoc est, ꝙ sint duo quæsita. Et secundum hoc, hæc oratio non repugnat illi, qui asseruit primarum præmissarũ quasdam esse communes, sed significatum sui dicti est constantia locorum artiũ, quibus hoc nõ euenit, scilicet ꝙ fiant in eis præmissæ communes.

Ex quo, dum quęsita artium ponuntur differentia, impossibile est imaginari in demonstrationibus communitatẽ, & quòd possibilis sit translatio. si vero intelligeremus illud esse vnũ idem connexum, oppugnaret dictum illius, qui asserit quasdam præmissas esse communes.

Et, postquam meminit, quòd impossibile sit demõstrationes transgredi, quia differentium artium medij termini sunt necessariò differentes, tulit huius cãm,

BVRANA

& monstratur ꝑ ipsam rem affirmari de altera, hoc ẽ de altera arte.

Et hoc adduxit, vt intelligeretur ex sermone ipsius, cùm dixit affirmatum de vna ipsarum, & mõstretur per ipsum rẽ affirmari de altera. qm̃ consequens primum est aliud à secundo, hoc est, ꝙ sint duo quæsita. & propterea non erit sermo iste oppositꝰ ei, ꝙ dixit de ꝓpositionibus primis, ꝙ sunt vl̃es: atqui dispositio sermonis ipsiꝰ est hæc, vt respondeat locis artium, in quibꝰ nõ accidit hoc, hoc est, vt faciat in ipsis propositiones vniuersales.

Quoniam, si quæsita ponuntur variari ſm subiecta sua, nõ potest formari cõicatio in demonstrationibus, neq; trãslatio est possibilis. Atqui, si ĩtẽtio sua fuerit, ꝙ oportet esse vnũ ſm rem, erit vtiq; oppositum sermoni eius, qui dicit, quòd ex propositionibus, aliquæ sunt vniuersales.

Et, posteaquam narrauit, ꝙ demonstrationes non possunt transferri, qm̃ termini medij in artibus diuersis sunt diuersi ex necessitate, adduxit causam ĩ hoc,

MANTINVS

ferri, ita vt eadẽ probetur aliqd, quod sequit̃ ad aliã i. ad aliã artem. A

Et hęc expositio facit ad hoc, vt intelligamꝰ ꝑ id quod dicit, id qđ sequitur ad vnã earũ, & probetur per eandẽ, id quod sequitur ad alterã, ꝙ illud primum dictũ, quod sequit̃, nõ est scđm, scilicet ꝙ sint duo quæsita: & sic hæc sententia nõ erit contraria illi, vbi dicit, ꝙ inter primas propositiones dantur aliquæ vl̃es, & hęc sententia ipsius facit ad stabiliẽda loca artium, in quibus non contingit hoc, s. vt fiãt in eis ꝓpõnes vl̃es. B

Nam, cũ ipsa quæsita ponant̃ esse diuersa in ipsi artibus, tunc non poterit imaginari aliqua cõicatio in ipsis demonstrationibꝰ, ipsaq; trãscensio erit impossibilis: sed, si ĩtelligamꝰ esse vnũ & idem illud, quod sequit̃, seu consequens, tunc erit opposita illi sententiæ, quæ asserit aliquas propositiones esse vniuersales. C

Et, posteaquã dixit: impossibile esse ipsas demõstratiões trãsferri, propterea, qa termini medij diuersarũ artium sunt ex necessitate diuersi, nũc affert huius rei

ABRAM

D causam, Et dixit: cuius causa est, quia essentia numeri differt ab essentia magnitudinis. id est, causa differentiæ causarum, quæ accipiuntur medij termini ī Arithmetica arte, & in Geometria est, quia essentia Geometriæ differt ab essentia Arithmetricæ, quia altera est quantitas cōtinua, & altera ē quan-
E titas discreta.

Dū aūt essentiæ sunt diuersæ, diuersę sunt & causæ necessariò, & qñ quæsita, quæ sunt causata differunt, oportet ꝙ duæ illę artes in nullo quæsito penitus cōueniāt, hoc est de quęsitis essentialib⁹. & hāc ob rem secunda expositio est apud nos conuenientior q̄ prima expositio fm ipsam constru-
F ctionem, cùm prima magis conuenire appa rentiæ verborum.

Ex quo autem constat veritas, quæ non admittit artium communitatem secundum quæsita, cōtra id quod apparet esse quæsita cō munia pluribus quàm vni arti, prout est ęqualitas, quæ quęritur de numero & magnitudine. quando enim possibile esset inuenire quæ sita

BVRANA

hoc, & dixit: causa aūt in hoc est, qm̄ essentia numeri est separata ab essentia magnitudinis. sensus est, & causa, quare variantur causę, per quas accipiuntur termini modij in arte numeri & in arte Geometriæ, quoniam essentia Geometrię diuersificatur ab essentia numeri: quoniam vnum ipsorum est quātitas cōtinua, & alterum multitudo discreta.

Cumq; diuersificantur essentiæ ipsorum, diuersificantur & causæ ex necessitate. eūq; quæsita, quæ sunt causata, varient, sequitur, vt non cōueniant duæ artes omnino ī aliquo quæsito, hoc est quæsito essentiali, & ꝓ hoc expō secunda erit decentior expōne prima fm viam rei, sed prima secundum viam apparentiæ verborum.

Et, posteaquā fuerit vsus iste, per quē non remanet cōmunicatio artium in quæsitis per contrarium eius, quod videtur, ꝙ hic sint quæsita vniuersālia pluribus artibus, quēadmodum æqualitas quęsita in numero & magnitudine. & cùm fieri possit, vt inueniantur quę sita

MANTINVS

rei cām dicens: Huius autē rei causa est, quia essētia numeri differt ab essentia magnitudinis, hoc est, causa autē, ob quā differunt inter se causæ, quæ sumūtur pro terminis medijs ī arte Arithmetica, ab illis, quę sumunt in arte Geometrica, est, quia essentia Geometriæ differt ab essentia Arithmeticę, cū vna earū sit quantitas continua, altera vero discreta.

Si essentiæ igitur fuerint diuersę, & ipsę causæ quoq; erūt diuersæ omnino. ergo, si quæsita, quę sunt causata, fuerint varia, profectò nō poterūt duæ artes communicari vllo pacto ī aliquo quæsitorum, ī essentialiū. & ob hanc rationem magis placet nobis secunda expō, q̄ prima. nam vt sequi significatū rei, prima vero apparentiā dictionū.

Cùm igitur hæc opinio nō permittit communicationē artium in ipsis quæsitis, quod quidē vr esse oppositū eius, quod apparebat, nempe ꝙ darentur aliqua quæsita cōia pluribus artibus, vt est ęqualitas quæsiti de numero & magnitudine. Et si possunt reperiri, quę sita

ABRAM

sita communia, possēt ĩueniri & termini medij communes, qui essent natura cōmunis, qua illis ĩesset hoc quę situm. quo stante possibili, posset hoc fieri ex maioribus præmissis communibus, & demr̃ationes transgredi.

Et dixit: quòd autem sint quarundam rerum præmissæ vniuersales cōmunes, nos incipiemus loqui de hoc in fine. idest, quia ille soluet hoc dubiũ, & ostendet, quòd nulla harum præmissarũ, quam putamus communē pluribus quàm vni arti, sit vna, nisi secundum dictiones.

Vide tex. com. 74

Nulla est ꝓpō cōis plurib⁹ artibus, nisi secũdum verba.

BVRANA

sita vniuersalia, poterunt etiã inueniri termini vniuersales medij. & hæc sunt naturę communis, in quibus inuenit̃ quæsitũ istud. cùmq; hoc sit possibile, fieri poterit, vt sint propositiones maiores vl̃es, quòdq; demonstrationes trãsferãtur.

Et dixit ad responsionem huius, ꝙ sint propositiones vniuersales aliquo modo communicantes, nos trademus in sermone ꝓprio ad finem. sensus est, quòd ipse soluet hoc dubiũ, & declarabit, quòd in his propositionib⁹ nõ est aliqua ꝓpositio, de qua existimemus ꝙ sit communicans plurib⁹ artibus secũdum rem, & sit vtiq; vna secundum verba.

MANTINVS

sita vl̃a, poterit quoq; repiri termini vl̃es medij, qui sunt ipsa natura vl̃is, quibus inest illud quæsitum. & si hoc est posse, erit quoq; possibile illud fieri ex propōnibus magnis vl̃ib⁹. ipsasq; demr̃ones transferri ac transcendere. Ideo pro hui⁹ rñsione Dixit: quòd autē dentur, aliquæ propositiones vl̃es, quæ cōicent aliquibus rebus, seu significatis, nos in calce oratiōis aggrediemur tractare de hac re: hoc est, ꝙ ipse soluet hoc dubiũ & probabit, ꝙ nulla est harũ propositionũ, quã nos debeamus existimare eē cōmunē pluribus artib⁹ vna, quo ad ipsum significatum, sed verbo bene poterit esse vna.

A

B

T.20.p8 *Arithmetica vero demonstratio semper habet genus, circa quod demonstratio, & aliæ consimiliter. quare aut simpliciter necesse est idem esse genus, aut aliquo modo, si debet demonstratio transcendere: aliter vero, quòd impossibile, manifestum. ex eodem enim genere necesse est extrema & media esse. nanque si non per se, accidentia erũt.* C

T.c.59 Demonstratio vero, q̃ fit de numeri dispōne, nõ trãscendit numeri naturã. et sic̃r res ꝓcedit in reb⁹ alijs à numero. Et, qñ quis curaret trãsferre demr̃onē, opor-

Dixit Arist. Atqui demr̃o, q̃ gignit̃ supre, ẽ alia ab ea, q̃ deseruit naturæ nũeri. & sic procedit res in demr̃onibus ipsi⁹ generabilis sup hoc sine nũero. Et sequit̃ ex

Demõstratio uero, quæ fit de re numerali, nõ trãsgreditur naturã numeri. ita quoq; res se hẽt in reliquis demr̃onib⁹ in quauis arte. Oportet aũt omnino seq,

T.c.59

ABRAM

D oporteret necessario duo quæsita esse vndiq; vnum & idē altero duorum modorū: videlicet simpliciter, aut aliquo modo: & impossibile est secus fieri, ex quo omnes demonstratiōis termini sūt essentiales, & non per accidens.

E

Cō. 59 Idest, sicut tres termini demonstrationis, q̄ fit de aliqua re Arithmeticē, non transcendunt naturam Arithmeticæ, idest naturam numeri, similiter procedit res in reliquis demonstrationibus, quæ sunt singularū artiū. hoc est dictu, quòd ex

F artis natura sequitur, quòd tres terminos singularum demonstrationum oporteat esse de essentia naturę, qua apparet ars illa, & quòd demonstratio non possit penitus transgredi.

Et dū dixit: Et, quando quis curaret transferre demonstrationē, oporteret necessariò duo quæsita esse vndiq; vnū & idem &c. Et dum dixit: aliquo modo, intendit quòd sit

SVRANA

ex hoc, si aliquis studeat mōstrare de demonstratione, quòd transfertur demonstratio, vt sint duo quæsita vnū fm rē. & hoc, fm duas species: aut simplr, aut fm quid. & non pōt fieri, vt sit fm alium modū: qm̄ termini demōstrationis oēs sunt per se, & non sunt per accidens.

Sensus est: & quēadmodum demōstratio, quæ gignitur super dispositione numeri, habet terminos tres deseruientes naturæ numeri, hoc est ex natura numeri, ita procedit res in demonstrationib⁹, quæ inueniunt̄ in vna quaque arte: hoc est, oportet vt sint termini tres in vnaquaque demonstratione ex substantia naturæ, de qua considerat ars illa. neq; fieri pōt, vt trāsferatur demōstratio penitus.

Cùm vero dixit: & sequitur ex necessitate, cùm studet aliqs monstrans per demōnem, vt trāsferatur demō, vt duo quęsita sint vnū secundum rem, ipsum sequitur, quemadmodum dixit. & Intelligit, φ

MANTINVS

si quis conet̄ probare p demōnem ipsam demōnem trāsferri, vt ipsa duo q̄sita sint vnū & idem. et hoc dupliciter: nempe vel simplr, vel fm aliquem modum. et non pōt aliter se habere, propterea q̄t termini omnium de monstrationū sunt essentiales, & non per accidens.

Intelligit, φ quemad Cō. 59
modum demō, quæ fit de re numerali, seu arithmetica, tres eius termini non transgrediuntur nām ipsius numeri, ita quoque res se hēt in reliquis demōnibus, quæ fiūt in vnaquaq; arte, hoc est, φ oportet vt ipsi tres termini in vnaquaq; demonstratiōe sint de essentia nāę, de qua tractat illa ars, & ipsa demonstratio nō potest transferri vllo pacto.

Id vero, quod dicit: oportet autem oīno sequi, vt si qs conet̄ probare per demōnem, ipsam demōnem trāsferri, vt ipsa duo quæsita sint vnū & idē quæsitum, est, pfecto quid necessarium, vt ipse dicit. Et p hoc intelligit esse impos-

ABRAM

sit vnum subiecto, differens secundum modum. Prout Geometra ostendit de aliqua specie lineæ aliquam proprietatem quadam certa demonstratione, & Perspectiuus transfert hanc demonstrationem ad huiusmodi speciem linearum radiosarum.

Et non intendit per differentiam secundum modum eo modo, quo Mathematicus & Physicus demonstrant cœli figuram. ambo enim hi considerant de hoc vnam rem, sed Astrologus considerat illã inquantum est à materia immunis, & Physicus considerat illam inquantum corpus cœleste est finis naturæ. Et ideo causa, quam tradit alter illorum, est alia à causa, quã largit alter.

Eandẽ lineã contẽplatur Perspectiuus, Astrologꝰ & Naturalis. Idem 2. Physic. tc. 16.

Astrologus enim ait, ꝙ cœli figura sit sphærica, quia lineæ exeuntes ab eius centro ad periferiam sunt æquales: & Physicus dicit, quòd sit sphærica, quia eius

BVRANA

ꝙ non est possibile, vt fiat. Cùm vero dixit: & hoc fm duas spẽs, aut simplr, aut fm quid. intelligit per simplr, vt sit quæsitum vnum fm rem omnibus modis. cũ vero dixit: fm quid, intelligit vt sit vnum subiecto, & diuersificet in modo. quemadmodum, si monstret Geometra de aliqua specie linearum aliquod proprium per demonstrationem aliquã: & trãsferat demfonem istã speculator ad hãc speciẽ linearũ radialium.

Et nõ significat p id, quod dixit, diuersificantur aliquo modo, quẽadmodum speculatur Mathemaricus de figura Solis. & scientificus Naturalis: qm̃ vterq; ipsorũ cõsiderat in hoc de re vna. Sed Astrologus considerat de ipsa, fm ꝙ ẽ abstracta à materia, sed Naturalis speculatur de ea, fm ꝙ est extremum naturæ corporis cœlestis. & ppea causa, quã tradit vnus ipsorum, est alia à causa, quam tradit alter.

Et hoc, qm̃ Astrologus dicit figurã cœli eẽ sphæricam: qm̃ lineæ exeũtes ab ipsa ad centrum sunt æquales: sed nãlis dicet eẽ sphæricã, qm̃

MANTINVS

impossit id fieri. Et cũ dicit & hoc dupliciter, nempe, vel simplr, vel fm aliquẽ modum: Intelligit p simplr, ꝙ ipsum quæsitũ sit vnũ & idẽ omni ex parte. & cũ dicit: fm aliquẽ modũ. intelligit, ꝙ sit vnum subiecto, diuersum vero in modo. quẽadmodum Geometra, si probet de aliquo genere linearũ aliquã proprietatẽ, aliqua demfone, & trãsferat illã demonstrationẽ ibi cõsideratam, ad aliquod genus linearum radialium. A B

Neque p id qđ dixit, diuersa vero in modo, intelligit sicut Mathematicus cõsiderat de figura cœli, & Physicus quoq; nã vterq; eorũ cõsiderat id de eadẽ re. verũ Astronomus cõsiderat illam quatenus ẽ expoliata à materia, C Physicus vero eã considerat, quatenꝰ est finis seu extremum naturæ corpis cœlestis: & ideo causa, quã reddit vnus eorum, nõ est illa, quã reddit alter eorum.

Nã Astrologus dicit figurã cœli esse sphæricam, quia lineæ egredientes ab ipsa ad ipm centrum sunt æquales, Physicus vero dicit, ipsam eẽ circulare, quia

ABRAM

D eius motus sit circularis, aut quia sit corpus, cuius naturæ sit eē sic: in talibus.n. non transgredit demonstratio.

Et posito, ꝙ impossibile sit demonstrationem trāsgredi de vna arte in aliam, nisi quæsitum sit vnum simpliciter, aut aliquo modo, dixit in huius descriptione: Et impossibile ē secus fieri. id est,

E & impossibile est translationem fieri nisi his duobus modis: idest, ꝙ quæsitum sit vnum simpliciter, aut aliquo modo.

Et, postquā posuerat hoc, tulit ipse causam, Et dixit: Ex quo oēs demōstrationis termini sunt essētiales, & nō

Termini demonis debēt esse p se generi artis.

fm accidens. idest, impossibile enim est demonstrationem transF gredi ab arte in artem, ex quo eius tres termini, idest maior & medius & minor oēs sunt essētiales generi artis, essentiales autem non trāscendunt ipm genꝰ.

Et aliqñ putatur esse possibile hoc dictū, ꝙ sit vnum quæsitū duarum artium, cùm res non ita se habeat. Suppositum autem illud hic suppōne quadam, donec pscrutetur de illo.

Putat

BVRANA

qm̄ motꝰ ipsius est circularis, aut qm̄ est corpus tale fm naturam: demō enim per hæc signa non transfertur.

Cùmq; posuit, ꝙ fieri non potest, vt transferat demonstratio de arte in artem, nisi fuerit quæsitū vnum, aut simpliciter, aut aliquo modo: & dixit de hac descriptione, ꝙ nō potest esse per alium modum. sensus est, & non pōt esse translatio, nisi fm hos duos modos: hoc est, ꝙ quæsitū, aut sit vnum simpliciter, aut aliquo modo.

Et, postea q̄ adduxit hoc, adduxit etiā causam de hoc, & ait: qm̄ termini demōstrationum omnes sunt p se, & nō sunt per accidēs. sensus est, atqui non potest trāsferri de arte in artem: quoniā tres termini, hoc est maior, & medius, & minor omnes sunt per se generi artis, & ea, quæ sunt per se, non transgrediuntur genus.

Atqui existimatur ex hoc sermone, ꝙ fieri possit, vt sit quæsitum vnum in duabus artibus: res aūt nō est ita: sed est res, quæ ponit hic posito, quousque inuestigauerit ex ipsa,

ꝙ

MANTINVS

eius motus est circularis: vel ga est corpꝰ, ex cuius nā est ita se hēre. Demōstratio autē in similibus nō transfert.

Et, posteaq̄ dixit, demonstrationē nō posse transferri de arte in artē, nisi quæsitum sit vnū vel simplr, vel in modo aliquo. & cū describit hoc, dicit: & nō potest aliter se habere, hoc est, nō potest fieri transcēsio nisi his duobus modis: nempe vel ꝙ qsitū sit vnicū simplr, vel in mō aliquo.

Et, posteaq̄ dixit hoc, affert huiꝰ rei causam dicens: ppea quia termini omniū demonstrationū sunt essentiales, seu p se, & non per accidēs. hoc est demō aūt non potest trāscendere de arte in artem, quia eius tres termini, maior s. & medius, atq; minor oēs insunt p se generi artis. ea vero, q̄ sunt p se, non transcendunt genus ipsum.

Sed ex his verbis posset quis existimare, ipsum quæsitū posse esse vnicū in duabꝰ artibꝰ, cùm tñ res non ita se habeat. sed ipse posuit hoc in loco, hoc negocium tanquàm suppositū quoddā, donec scrutetur de eo postea.

quia

ABRAM

putatur enim hoc euenire in similibus æqualitatis & proportionalitatis, quibus vtuntur differentes artes.

BVRANA

quòd hoc existimatur accidere per exemplũ æqualitatis & proportionabilitatis, quę peraguntur in artibus diuersis.

MANTINVS

quia existimari pt, hoc attinere ad similitudinẽ ipsius æqualitatis ac proportionalitatis seu correspõdentiæ, quæ solet fieri in artib⁹ diuersis. A

T.10. ps *Propter hoc Geometria non licet monstrare, quòd contrariorũ vna est scientia,* [a] *sed neque quòd duo cubi cubum: neq; alij scita, quod alterius: nisi quæcunque ita se habent inter se, vt sit alterum sub altero: vt Perspectiua ad Geometriam, & Harmonica ad Arithmeticen.*

T c.60 Et hanc ob causam non est Geometricę artis incipere declarandum contrariorum esse vnã scientiam, & cuba esse vnum cubum. nec alicuius artis est cõmõstrare quod propriũ est alterius artis, nisi duæ illæ artes sint subalternæ. Quod est possibile, vt in Perspectiua, quæ est sub Geometrica arte: & in artis Musicæ institutiõe, quæ sub Arithmetica existit.

Dixit Arist. Et ꝓꝓ hanc causam nõ pertinet ad artẽ Geometrię, vt incipiat monstrare, ꝙ scita cõtrariorũ est vna: ꝙꝙ cubi sunt cubus vnus. neq; ad artẽ aliquã, vt mõstret quod est propriũ alteri arti. nisi fuerint duæ artes, quarum vna est sub altera. fieri enim hoc põt, quẽadmodum disciplina Perspectiuorũ, q̃ ponit sub arte Geometriç: & quẽadmodũ Ars Harmonicarũ, q̃ ponit sub arte numeri.

Et hãc ob causam non est Geometræ considerare, contrariorum vnam esse scientiam, neque ꝙ nũeri cubi sint vn⁹, nec est vnius artis quod est proprium alterius, nisi forte vna illarum duarũ artium sit subordinata alteri. Hoc enĩ fieri contingit, vt in Perspectiua, quæ subordinatur Geometriæ, & Musica, quæ Arithmetricæ. T.c.60 B C

Cõ.60 Dixit: ꝙ ex quo tres termini, ex quibus cõstituuntur demonstrationes, sunt de generis natura, non est alicuius particularis artificis demonstratiuarũ artium commõstrare quod peculiare est arti cõi

Dixit: Cùmq; termini sint tres, ex quibus componuntur demonstratiões ex natura generis, non pertinet ad artificem particularis artis ex artibus veris, vt monstret quod est proprium arti vniuersali

Dicit, ꝙ, cùm ipsi tres termini, ex quibus cõstituuntur demfones, sint ex nã ipsius generis, ideo professor alicui⁹ artis particularis, ex artib⁹, ſ. † demõstratiuis, non demfabit id, qd est propriũ ipsi arti Cõ.60 † a. l. veris

ABRAM

D communi cõsideranti ens inquãtum est ens. Sicut non est Geometriæ considerare contraria, neq; cõsiderare vnum & multa, nec ét est alicuius particularis artis cõsiderare qd proprium est alterius particularis artis.

Et intendo per particularem, quæ considerat particulare: gen⁹ entium: & per communem, quæ considerat ens inquãtum est ens. Expedit autẽ scire, ꝙ si ars particularis considereret aliquam passionem artis communis, illam considerat quatenus facit illam contrahi ad suum subiectum, adeo ꝙ ipsam instituat huic subiecto proprium, prout in Physica considerat de animæ potentijs, an C sint vna, vel multæ.

Dum autem dixit: ꝙ non sit alicuius artis cõmonstrare quod proprium est alterius, siue ambæ artes fuerint particulares, aut vna fuerit cõis, & altera particularis, intelligitur inde artiũ differẽtia vsr. Aliqñ autẽ inuenitur in artibus spẽs conuenientiæ quæda, videlicet, ꝙ vna ars vtat pro prin⁹, vel prĩcipijs eo, cuius

BVRANA

salis cõsiderãti de ente ſm ꝙ est ens, quemadmodũ non attinet arti Geometriæ speculatio de cõtrarijs, neq; speculatio de vno & multitudine: neq; consistẽt aru alicui particulari, vt mõstret qd est propriũ artis vni⁹ deciſæ.

Et intelligo per deciſam, quæ considerat de aliquo genere entiũ. & per vltem, quæ considerat de ente ſm ꝙens. Scire autem oportet, ſi aliqua ſciẽtia deciſa cõsiderat de aliquo attinente ad artem vltem, cõsiderat vtiq; de ipſo ex parte, qua aſſequit ipſum ex ſubiecto illi⁹, quouſq; faciat ipſum appropriatũ ſubiecto ſuo. Quemadmodum consideratio Scientiæ Naturalis de potentijs animæ, ſiue ſit vna, ſiue plures.

Cũmq; dixit: quòd non pertinet ad aliquã artẽ monſtrare quod eſt proprium alterius, ſiue fuerint vtræq; artes deciſæ, ſiue vna ipſarum vniuerſalis, & altera deciſa: intelligitur ex ipſo differentia artium in vniuerſali. Et erit ens in artibus ſpẽs æquiuoci. & hoc, qñ facit ars vna principium, aut principia ei⁹ quod

MANTINVS

vſi, quę tractat de ente, quatenus est ens. Quẽ admodũ ars Geometri ca nõ tractabit de contrarijs, neq; de vno, & plurib⁹, neq; ét aliqua artiũ particulariũ monſtrabit id, qd eſt ꝓpriũ alicui alij arti particulari. Intelligo aũt per particulare, eam artẽ, quæ cõſiderat de aliqbus generib⁹ entium. per vltem: intelligo eã, q̃ cõſiderat ens vt ens. Scire aũt debes, ꝙ ſi aliqua ars particularis cõſiderat aliquod accidẽtiũ conſequentiũ ipſius artes vſes, illud quidẽ cõſideratea rõne, quaſumit illud à ſubiecto illarũ, vt reddat ipſum propriũ, ſeu particulare in illo ſubiecto, vt Scia Naturalis cõſiderat virtutes aĩæ, vtrũ ſ. ſint vna vel plures.

Ex hoc ergo, quod dicit, ſ. ꝙ nulla ars poteſt, ꝓbare id, quod eſt propriũ alicui alteri, ſiue ambę illę duę artes fuerint pticulares, vel vna earũ vſis, & altera particularis, intelligi poteſt differẽtia artiũ in vſi. At, cũ in ipſis artib⁹ reperiat̃ quidam modus cõionis, nempe vt vna ars vtatur aliquo vno principio, vel aliquib⁹ principijs, quæ ſolent ꝓbari

ABRAM

cuius moris est commonstrari ī alia: quod quidē pro maiori parte inueniť in arte, quæ alteriē subalterna, hoc est, ꝙ proprior sumit sua principia à cōiori, prout res se hēt in Geometrica arte cū Perspectiua & Astronomica.

Et dixit: nisi illæ duæ artes sint subalternæ: vsque ad vltimum capituli. idest, quia ars superior tradat subalternæ causas, quas quęrit, prout fit in Geometria: quia pro maiori parte, quæ ipsa instituit, Perspectiuus ea capit pro causa eorum, quæ oñdit in sua arte. Prout largiť causam, qua remotiora videantur minora, ex quo iam commonstratum est ī Geometrica scientia, quòd anguli eiusdem basis pyramidis, quando lineæ exeuntes ab eius centro ad ipsum conum fuerint longiores, ipsi fiunt minores.

Deinde huic adijcitur, quòd id, quod videtur minoribus angulis, est minus: & sic perficitur traditio huius causæ in sua scientia. Et sic etiam Musicæ moris est tradere cās

BVRANA

quod mōstrať in alia. & inuenitur vtiq; hoc in arte, quę est sub alia arte: hoc est, ꝙ appropriatū accipiat principia sua ab vñ: quemadmodū se hēt res in arte Geometriæ cum arte Sciētię Perspectiuorū, & Sciētiæ Astrologiæ.

Dixit: nisi ita se habuerint ambę artes, vt vna sit sub alia, vsq; ad finem capituli. sensus est, ꝙ artes superiores exhibent ijs, quæ sunt sub ipsis, causas quæsitorum suorum. quēadmodum artifex Perspectiuorū accipit causam à Geometra eius quod videtur in arte ipsius. quemadmodū exhibet causam, quare quæ videntur de longinquo appareant minora. quoniam declaratū est iam in Scientia Geometriæ, quòd si fuerit basis vna in plano, & lineæ exeuntes à centro plani fuerint longiores, tunc anguli plani sunt etiam minores.

Deīde refert ad hoc, quòd illud, quod videtur p angulos minores est minus: & ita perfecte tradit hanc cām in scientia sua: & consilr Harmonicus transgreditur Harmonicā, cùm

MANTINVS

probari in alia arte: & hoc solet fieri magis in ea arte, quæ ē subiecta alteri arti, videlicet, vt illa propria capiat sua principia ab illa vñ. vt se hēt ars Geometrica ad Perspectiuā & Astronomicā. Et ideò dixit: A

Nisi forte vna illarū duarū artiū sit subordinata sub altera, vsq; in finē textus. hoc est, ars superior præstat in feriori cās, quas quærit, vt ars Geometrica, quæ tm̄ abest, vt ipsa cōsideret aliquid. Sed adhuc illud capitur à Perspectiuo, vt reddat cām eorū, quæ in arte sua cōsiderantur. vt cū reddit cām, cur id, qđ procul existit, videať eē exiguū. quia. s. iam fuit monstratū in scīa B

†Geometria, ꝙ quāto lineæ, quæ egrediūtur ex centro basis pyramidis, ad basim vnā ipsius pyramidis, fuerint longiores, tanto erunt anguli pyramidis, seu coni exiguiores. †a. l. Arithmetica. C

Mox ad hoc superaddať, ꝙ quicquid apparet p angulos exiguiores est exiguū. & sic pficieť traditio cāę huius in sua scīa, pari ratione dicendū est de ipsa harmonia ęquali. nam in vsum venit, vt reddanť

19 1/2a

ABRAM

D causas æqualitatis Musicæ ob Arithmeticas proportiones. Sed circa hoc dubitandũ est, quia nos videmus particulariores artes tradere principia artis cõmunioris, sub qua illa sunt. prout sciẽtia Physica & Mathematica tradũt principia Theologiæ. Theologus enĩ accipit res abstractas esse à Physico, numerũ vero illarum recipit à Mathematico Astronomiæ.

Dubium.

Digressio. Quo pacto artes posteriores exhibeant principia artib⁹ superiorib⁹.

E

Solutio. Differentia autẽ est, quia hæc ars particularis tradit communiori principiũ essendi, non principium causæ, cõmunis vero largit̃ prĩcipium causæ. nec intendo, quòd particularis tradat communi aliquam rem posteriorem, quæ fiat medius termin⁹ in communi, sed particularis largitur communi id, quod est conditionis, vt sit subiectum communis artis, aut pars subiecti: contra id, quod communis largitur particulari, quæ scilicet tradit illi id, quo particularis vtitur vt medio termino.

F

Infra autem edicemus huius causam.

Ex

BVRANA

cùm tradit causam harmonię in arte Harmonicorum propter proportionem numeri.

Sed iam dubitatur & dicitur, quòd nos videmus artes decisas posteriores exhibere principia artium, sub quibus sunt. quemadmodum cùm Scientia Naturalis & Mathematica exhibẽt principia in arte Diuina: quoniam res separatas eẽ accipit Diuinus à Naturali, & accipit numerum ipsarum ab Astrologo Mathematico.

Sed differẽtia in hoc est: quoniam ars ista decisa exhibet vniuersali principiũ existentiæ, non principium causæ, sed vniuersalis exhibet decisæ principium causæ. & non volo, quòd decisa exhibeat vl̃i rem posteriorem, quæ efficiatur in vl̃i terminus medius, sed particularis exhibebit vniuersali illud, qđ procedet per modum subiecti artis, aut ꝑtis subiecti, in cõtrarium rei, quã tradit vniuersalis particulari: hoc ẽ, quia exhibet quod efficitur in decisa terminus medius.

Sed declarabim⁹ hoc posterius per causam,

Sed

MANTINVS

causæ æqualitatis eius in arte Musica, ꝑꝑ proportionem Arithmeticã, seu numeralem,

Sed circa hoc ĩsurgit dubium, qm̃ nos videmus aliquã artiũ particulariũ posteriorũ tradere principia arti vl̃i, cui illa subijcit̃ seu subalternat̃. vt scĩa Naturalis; atq; Mathematica tradunt principia arti Diuinæ. nã Physicus præstat ipsi Diuino eẽ substantiarũ separatarum, sed numerũ earũ recipit ipse Metaphysicus ab Astronomo Mathematico.

Sed differunt in hoc, quòd ars ꝑticularis tradit ipsi vl̃i, principium essendi, non principiũ causæ, sed ipsa vlis pręstat ipsi particulari prĩcipiũ causæ. & nõ intelligo, ꝙ particularis pręstet vl̃i aliquid posterius, ex quo fit in ipsa vl̃i terminus medius, sed ipsa ꝑticularis tradit vl̃i id, quod se hẽt, veluti subiectum artis, vel pars subiecti, quod quidẽ est contrariũ ei⁹ quod tradit vl̃is particulari: nempe, quia id, quod præstat ei, efficitur in ipsa particulari terminus medius.

Sed post hoc reddemus causam huius rei.

At

ABRAM

Ex quo autem hic fit sermo de Demonstrationibus causarum & essendi, id, quo conueniunt, est differens: & contingit translatio ad cõmune inter artes particulares & cõmunes hoc dicto modo.

BVRANA

Sed, posteaq̃ sermo ipsius hic est de demõstrationibus causarũ & existẽtiæ, & est communicans diuisum, accidet communicãti quod accidit inter artes decisas & vniuersales secũdum hunc modum.

MANTINVS

At, cũ ipse tractet hic de Demõstrationibus cãrũ, & essendi, & id, qđ est cõmune, sit quoq; diuersum, idcirco cõtingit ipsi cõmuni id diuersitatis, qđ cõtingit inter artes particulares & vles hoc in modo. A

T.20.ps 76 *Neque siquid ineſt lineis, non ſecundum quòd linea, & ſecundum quòd ex principijs proprijs. Vt ſi recta pulcherrima linearum: aut ſi in contrarium ſe habet ipſi circunferentiæ. non enim ſecundũ quòd proprium genus ipſorum eſt, ſed ſecundũ quòd commune aliquod.* B

Contradictio Temitani.

76 *Præcipit Ariſt. in vniuerſo hoc contextu non eſſe in demonſtrationibus, & ſcientijs demonſtrationis migrandum de vno genere in aliud. Oppoſitum autem poſſe fieri vel conceſſit, vel obſeruauit in pluribus locis. 1. Poſt. tex 23.24.27.30. et 2. Phyſi. tex. 16.17. & Auer. in Paraphraſi Met. cap. 1. Vide conciliationem Temitani.*

T.c.61. Neq; conuenit. digredi demonſtrationem, qua oſtenderetur aliquid quod inſit lineis, non vt lineæ ſunt, & ſi illis terminentur. velut quòd oſtendatur lineam rectam eſſe linearum optimã, & illam eſſe circulari oppoſitam. Huiuſmodi enim res non ſunt lineis eſſentiales, ſed ſunt accidentia, quæ lineis, aut alijs accidunt.

Dixit Ariſt. Neq; cõſimiſtẽt cõuenit, vt trãſeratꝫ demõ, & mõſtretꝫ aliquid ineſſe lineis, nõ ſm qꝫ ſunt lineę: neq; ẽt ſi fuerint appropria ta ipſis. quemadmodũ, cũ monſtratꝫ de linea recta, qꝫ eſt optima linearũ, qđꝫ ẽ oppoſita lineę circulari, qm̃ hęc non inſunt per ſe lineis, ſed ſunt accidẽtia, q̃ accidũt lineis, & alijs.

Neque cõuenit, qꝫ demonſtratio tranſcendat, qua demõſtretur aliquid ineſſe lineis non quatenus lineæ ſunt, licet illa fuerint illis propria. vt ſiquis oſtenderet, lineam rectã omnium linearum optimam eſſe, & qꝫ circulari opponitur lineæ. Hęc enim nõ per ſe inſunt lineis, ſed per accidens lineis, ac alijs contingunt. T.c.61 C

Cõ.61. Dicit: qꝫ neq; conueniat digredi demõnẽ de genere in genus, qm̃ ibi

Dixit: Neq; cõuenit conſiſtẽt, vt trãſeratꝫ demõ de genere I genus,

Ingt: Neq; cõuenit, Cõ.61 qꝫ demõ tranſcendat de genere in genus, cũ re-

ABRAM

D ibi fuerint accidentia, quæ cõtineant hoc genus, & non sit moris illorũ accidentium dici de aliquo illorum fm ꝙ ipsum: hæc enim accidentia nõ sunt essentialia, demõnes vero cõstituuntur ex essentialibus. id est, ꝙ si demõnes constituerentur ex rebꝰ cõibus, posset digredi demõstratio.

Et dum dixit: neq; E digredi demõné, qua ostendatur aliquid, qđ insit lineis nõ vt lineæ sunt, id est, neq; ẽt cõuenit digredi demõnem, qua demonstraretur aliquid, qđ inest lineis, non inquãtũ lineę sunt, inesse alijs q̃ lineis: & cõmõstret illud inesse alijs à lineis, q̃ a syllogismi, q̃bus tales res demonstrantur de lineis, nõ sunt demõstratiF ui. prout aliquis ostẽdit lineam rectam esse optimam linearum, & ipsam esse oppositam lineæ circulari:

Deinde acciperet hãc eandem demonstrationẽ pro alijs à lineis de rebus, quę denominãtur optimæ, aut oppositę. hæ enim non sunt demonstratiuæ: quia optimum, & opposita nõ insunt lineis fm ꝙ sunt lineę, nec rebus

BVRANA

nus, cũ sunt accidentia comprehẽdẽtia genus. neq; ẽ de cõsuetudine illorũ accidẽtiũ, vt insint vni ipsorũ fm viã qđ est. qm̃ exẽpla istorũ accidẽtiũ nõ sunt essentialia, ſ demõnes cõponunt ꝑ eẽntialia. sensus ẽ, qm̃ demõnes nõ cõponunt ex rebus vlibus, fieri iam pòt, vt trãsferatur demõstratio.

Cũ vero dixit: neq; conuenit, vt transferatur demõs, & ostenda tur in ipsa aliquid inesse lineis nõ fm quòd sũt lineę alijs à lineis: & monstratur per ipsum hoc inesse alijs rebus à lineis. quòniam syllogismi, qui componuntur per ipsa ad similitudinem istarum rerum de lineis, non sunt demonstrationes. quemadmodum, si aliquis monstraret de linea recta, ꝙ est optima linearũ, qđ; est oppositа lineę circulari.

Deinde accepit hanc ostẽsionẽ in re ipsa, et trãstulit eam ad alia q̃ lineas ex rebus, in quibus est hæc dispositio, ꝙ sint optima, aut oppositа: hæc enim non sunt demonstratiua. qm̃ optimum & oppositа non sunt res inexistẽtes lineis fm ꝙ sunt lineę,

MANTINVS

repiunt accidẽtia amplectẽtia illud genꝰ, et illa accidẽtia nõ soleãt ex sua natura reperiri in vno illorũ, in eo qđ q̃d, quia hmõi accidẽtia nõ sunt essentialia seu pse, demõnes vero cõstant ex his, quę sunt per se, hoc est, ꝙ si demõnes cõstarẽt ex rebꝰ vlibus, posset vtiq; demõstratio transferri

Et ideo cùm d. neq; conuenit, ꝙ demõstratio trascendat, qua demõ strẽtur aliq̃d inesse lineis, nõ quatenus sunt lineæ. intelligit, nõ debere ẽt demõné transferri, ita vt p eam demõstrẽt aliquid inesse lineis, nõ quatenꝰ sunt lineæ, & inesse non lineis & p ipsam, p̃betur illud inesse nõ lineis: qm̃ syll, q̃bus probantur huiuscemodi res đ lineis, nõ sunt demonstratiui. velut si q̃s probaret lineam rectã esse meliorẽ cęteris, seu optimã linearũ, & ꝙ opponit lineæ circulari.

Post hoc, vtiẽ eademmet rõne de nõ lineis p eas res, q̃bus ascribit aliquid melius, aut oppositа ascribunt. nã illæ nõ sunt demõstratiuę. nã & ipsum melius, et ipsa oppositа, nõ insunt lineis quatenus sunt lineę.

AERAM	EVRANA	MANTINVS
bus particularib⁹, quę denominantur per illa alia à rebus particularibus. et dū dixit: & si illis determinent, intendit, & si insint eis.	lineę, neq; alijs à lineis ex rebus particularib⁹, in q̄bus sunt hę dispōnes. cùm vero dixit: & si sunt appropriata ipsis. sensus est, & si fuerint inexistentia ipsis.	neę. neq; ēt ipsis nō lineis p res pticulares, q̄bus ipsę denominant, vel describunt. & cū dicebat, licet illa fuerint illis propria, intelligit licet insint eis. A

Demonstrationis conclusionem Perpetuam esse: nec Caducorum esse demonstrationem. Cap. 7.

ANT. INTER. TEX. XXI.

Caput hoc expōit Themisti⁹ post Octauū in 2. suis. 18 & 19. qd nonnihil reddit ambiguitatis. a.l. vlr.

Manifestum autem, & si fuerint [a] *propositiones vniuersaliter, ex quibus est syllogismus, quòd necesse & conclusionem perpetuam esse huiuscemodi demonstrationis,* [b] *& vt simpliciter dicam demonstrationis. Non est igitur demonstratio corruptibilium, neq; scientia simpliciter, sed ita, sicut secundum accidens:* [c] *quoniam non vniuersalis* * *ipsius est,* [d] *sed aliquando, & quodammodo.* 77 B

Contradictio Tomitani.

77 *Probat Arist. hoc in loco scientiam non esse de rebus corruptibilibus. At scientia Naturalis, quæ vna est ex scientijs speculatiuis, de rebus generabilibus & corruptibilibus est, Sed vide solutionem Tomitani.*

T.c.62. Manifeste aūt euidens est, demr̄onis cōclusionē esse communē. cuius causa est, q̄a demr̄onis p̄missę sunt vl̄es. demr̄onis aūt conclusiōibus existētibus vl̄ibus & essentialibus, nullo modo demr̄o quibit institui de rebus corruptibilibus, neq; illis occurrit vere scīa, nisi fiat d̄ illis demr̄o ob earū similitudinem cū eo, qd̄ est p̄ accidens,

Dixit Arist. Planū ēt, q̄ cōclusio demr̄onis est vl̄is. & cā in hoc est, qm̄ propositiōes demr̄onis sunt vniuersales. cumq; fuerint cōclusiones demr̄onis vniuersales et p̄ se, nō est via, vt demr̄o cōstituat̄ sup̄ rebus corruptibilib⁹, neq; cadat disciplina in ipsis, s̄m veritatē: nisi fuerit demr̄o sup̄ ipsis ad similitudinē ei⁹, qd̄ est p̄ accn̄s, et si non s̄m

Inquit Arist. Manifestū itaq; est, cōclusionem demr̄onis esse vl̄em. Huius aūt cā est, quia præmissæ demr̄onis sunt vl̄es. Et, cū conclusiones demr̄onū sint vl̄es, & per se, iccirco nō poterit fieri demr̄o de rebus corruptibilibus, neque de illis scientia erit. nisi forte de eis fiat demr̄o, q̄ existat ad similitudinē & instar rerū, quę sunt p̄ accidens. T.c.62. C

ABRAM

D dēs, vīr vero numq; nisi quodā tēpore et quodam modo.

Cō.62. Dū dixit: Euidēs est demſonis cōclusionē eſſe cōem. per cōem, hic intendit oppoſitū particularis. Et dum dixit: cuius cā eſt, quia demſonis ꝑmiſſę ſunt vſes. intendit, vt in Libro Priorū commonſtratū eſt, ꝙ ex ꝑmiſſis

E vſibus ſine dubio ſequatur concluſio vſis.

Dum aūt tam accipitur, ꝙ demſonis præmiſſas oporteat eē vniuerſales, neceſſe eſt cōcluſionem eſſe vſem: demſonis aūt concluſiones eſſe vſes, vt ex illatione eſſendi illas neceſſarias. Et iō ait: Demſonis aūt cōcſonib⁹ exiſtentibus vſibus, & eſſentialib⁹ nullo mō

F demſo quibit inſtitui de rebus corruptibilibus. & ꝑ corruptibilia, ſtelligit ſingulares generationes. Et dū dixit: niſi fiat de illis demonſtratio ob earum ſimilitudinē cum eo, quod eſt per accidens.

Intendit ob modum ſuę ſimilitudinis cum eo, qđ eſt ꝑ accidēs, verū .n. dīr de illis aliqñ, prout de illo, qđ eſt ꝑ accidens, aliqñ eſt verū

SVRANA

ſm viam vſia, ſed in aliquo tēpore & aliquo modo.

Dixit: Planū ēt, ꝙ cōcluſio demſationis eſt vſis. ſtelligit ꝑ vſe hic, oppoſitū particularis. cum vero dixit: & cauſa in hoc eſt, quoniam demſonis propoſitiones ſunt vſes. ſenſus eſt, quēadmodū monſtratū eſt I Libro Syllō, ex ꝓpōnibus vſib⁹ ſequit abſq; dubio cōcluſo vſis.

Cumq; admiſit, ꝙ oportet propōnes demſonis eſſe vſes, ſequitur igitur, vt cōcluſio ſit vniuerſalis. cumq; oporteat ꝓpoſitiones demſonis eſſe vſes, apparet, ꝙ oportet ēt ipſas eſſe neceſſarias. Et ꝓpea dixit: cūq; concluſio demonſtrationis ſit vniuerſalis & ꝑ ſe, non eſt igitur via, vt cōſtituatur demonſtratio ſuper rebus corruptibilibus: & intelligit ꝑcorruptibilia generabilia ſingularia.

Cùm vero dixit: niſi conſtituat demſo ſup ipſis ad ſimilitudinem eius, qđ eſt ꝑ accidens. ſenſus eſt, ad modū ſimilitudinis eius, qđ eſt per accidēs, qđ ſit verū in

MANTINVS

dens, at via vſi non, ſed de aliquo tēpore, & aliquo modo.

Cùm dicit: Manifeſtū vtiqꝫ eſt, cōcluſionem demſonis eē vſem. intelligit hīc ꝑ vſem, oppoſitam particulari. & cū d. huius aūt cā eſt, quia ꝑmiſſę demſonis ſunt vſes. ſtelligit, vt in Lib. Priorū fuit probatū, ꝙ ex ꝑmiſſis vſib⁹ neceſſariō inferrur cōcluſio vniuerſalis. Cō.62.

Si cōcedat ergo, ꝙ ꝑmiſſę demſonis neceſſario debeāt eſſe vſes, ſequit de neceſſitate, ꝙ concluſio erit neceſſaria Quōd aūt oporteat cōcſones demſonis eē vſes, patet eo qđ oportet eas eſſe neceſſarias. & iō d. Et cū cōcſones demſationum ſint vſes, & ꝑ ſe, idcirco nō poterit fieri demſo de rebus corruptibilibus. intelligit aūt ꝑ corruptibilia, ındiuiduales generatiōes & cū d. niſi forte de eis fiat đmſo, q̄ exiſtat ad ſimilitudinē & inſtar rerū, q̄ ſunt ꝑ accidēs.

Intelligit ꝑ modū ſimilitudinis earū, reb⁹ q̄ ſunt ꝑ accidēs quod quidē eſt qñq, verum, quēadmodū ē verum qñq; id, qđ eſt per accident.

ABRAM

rſi dicere. Et ideo ſubdit, vſt vero nunq̃, id eſt cõtinuo ſemp, hoc eſt impoſſe: ſed, ſi de illis inſtituatur demſo, de illis inſtituitur demõſtratio pro aliquo tempore, & quodammodo, non quocunq; tẽpore, neq; ſm huius indiuidui naturã, hoc eſt, ſm naturã cõem.

Accidẽtiũ, q̃ pro aliquo tpe à pte materiæ iuenitur, cõtingit eſſe demõſtrationem.

Et dum dixit, quodã modo, contingit ꝙ in tẽdat modum, quo eſt in materia, & factum eſt indiuiduum, quod eſt quid accidens naturæ communi, ſ. fieri in diuiduum in materijs ob ipſaſmet materias.

SVRANA

in aliquo tpe, quemadmodũ qđ eſt p accidẽs eſt verum in aliquo tẽpore. & ppea dixit, atqui non ſm viam vſus, ſed in aliquo tẽpore & aliquo modo: ſed non in omni tempore, neq; ſm naturam iſtius indiuidui: hoc eſt naturam vniuerſalem.

Cùm vero dixit, neque aliquo modo: innuit & intelligit per ipſum modũ, qui inuenitur p materiã, & facit indiuiduum, & hęc eſt res accidentalis naturæ vſi ſpecierum: hoc é, vt fiat indiuiduũ in materijs pp mãs p ſe.

MANTINVS

cidẽs. Et ideo d. At via vſi nõ, ſed aliquo tpe & aliquo mõ, hoc eſt, impoſſibile tñ é, vt fiat de eis demſo via vſi, hoc eſt, ſemp & oĩno: ſed ſi fiat de eis demſo, illa quidẽ fiet aliquo tẽpore, & aliquo mõ non oĩ tpe, neq; rõne naturę illius indiuidui, ſed naturæ vniuerſalis. A

Et cũ d. & aliquo modo: fortaſſe intelligit illũ modũ, quo reperit in materia, & factũ eſt indiuiduũ, qđ quidẽ é, quid accidens naturæ vſi ſpecifice, nempe, vt fiat indiuiduũ i materijs pp ipſasmet mãs. B

ANT. INTER. TEX. XXII.

*Al. co. ad. talis. *Quando autem ſit,* neceſſe eſt alteram non vniuerſalẽ eſſe propoſitionem, et corruptibilem. corruptibilem quidẽ, quoniam et concluſio, [b] exiſtente* : [c] non vniuerſalẽ aũt, quoniã hoc quidẽ erit, illud vero nõ erit, in quibus. quare nõ eſt ſyllogizare vniuerſaliter ſed quòd nũc. 78

*Al. co ad. propõne.

Contradictio Tomitani. C

78 Ariſt. probans concluſionem demonſtrationis non poſſe eſſe particularem, ſic arguit: quia ſi eſſet particularis, ſequeretur vt aliqua præmiſſarum eſſet particularis. quæ deductio non ſequitur, quia 1. Priorum cap. 6. docet Ariſto. fieri in tertia figura conjugationem ex ambabus univerſalibus ad particularem concluſionem. Sed vide conciliationem Tomitani.

T.c.63. Si vero demõ cõſtaret de rebus corruptibilibus, neceſſariò oporteret alterã duarũ prgmiſſarum ſore

Dixit Ariſt. Si vero demõ cõſtituta fuerit ſup rebus corruptibilibus, ſequiẽ ex neceſſitate, vt ſit vna duarũ ꝓpõnũ non

Inquit Ariſto, ſi. n. demonſtratio fuerit de rebus corruptibilibus ex neceſſitate, oportebit vnã præmiſſarũ particularẽ ac T.c.63.

ABRAM

D fore non vlem, sed corruptibilē, ex quo illi⁹ subiectū eēt corruptibile: illius. n. subiectū ē subiectū ipsius conclusionis. Fit ēt nō vlis, qa alter suorū terminorū inest, & alter nō iest. Hinc itaq; cōmonstratū ē, ꝙ nō fit aditus instituēdi demōstrationem de rebus E corruptibilibus vniuersaliter, nisi conditione quadam.

Cō.63. Postq̄ enūtiauerat, ꝙ qñ demōnis p̄missæ fuerint vles oporteat cōclones esse vles, non ꝑticulares, intendit ꝙ videat ex hmōi cōnexu, & ex nr̄a suppōne, ꝙ pōle fit, ꝙ si īstituat demō de indiuiduis generabilibus & corruptibilibus, sequat ne F cessariò alterā p̄missarū sylli esse generabilē & corruptibilē ex quo iam oñsum est cōclonē particularem nūq̄ fieri, nisi altera p̄missarū sylli fuerit particularis, videlicet minor primę & secundę figurę, & quęuis cōtigerit in tertia figura, prout in Lib. Priorum commonstratum est.

1. Priorū cap. 5.

Et dū dixit: ex quo illius subiectum esset cor-

BVRANA

non vlis, sed fit corruptibilis, qm̄ subiectū in ipsa est corruptibile. & hoc, qm̄ subiectū ipsius ē subiectū in cōclusione, & erit consilr̄ ēt nō vlis: qm̄ vnus terminorum ipsius inuenitur, & alter nō inuenit. igit planū est ex hoc, ꝙ nō est via vt constituat sup̄ rebus corruptibilibus demō p̄ viā de oī, nisi cū conditione.

Posteaq̄ narrauit, si fuerint ꝓpōnes vles in demōnibus, ꝙ oportet cōclones eē vles nō particulares, vult docere, ꝙ hæc cōsequētia ē manifesta ex re ipsa. Et ponit, ꝙ si iā pōle est, vt cōstituat demō sup̄ indiuiduis generabilibus & corruptibilibus, sequit ex necessitate, vt vna ꝓpōnū sylli sit generabilis & corruptibilis. qm̄ ipse iam declarauit, ꝙ cōclusio particularis nō erit in ęternum, nisi vna propōnū sylli sit particularis: & hoc, aut minor ī prīa figura ac scda, aut vtrauis cōtigerit in tertia figura, sm̄ ꝙ mōstratū fuit ī Lib. Sylli.

Cùm vero dixit: qm̄ subiectum ipsarū corrum-

MANTINVS

ac corruptibilē esse, quia subiectū in eis est corruptum. nam illarum subiectum, conclusionis quoq; subiectū est. et erit etiam non vniuersalis, propterea quòd vnus terminorum eius inest, alter vero non inest. Ex his ergo patet, ꝙ nō fiet demōstratio de rebus corruptibilibus sm̄ dici de omni, nisi cum conditione.

Posteaq̄ dixit, ꝙ cū p̄missę demōnū fuerīt vles, oportet cōclones quoq; esse vles, nō particulares, nūc vult oñdere, ꝙ ex hmōi consequētia ita supposita apparet, ꝙ si pōt fieri demō de indiuiduis generabilib⁹ & corruptibilibus, ꝙ sequetur de necessitate vnā p̄missarū sylli eē generabilē ac corruptibilē, quia iā fuit probatū, nō posse fieri vnq̄ cōclusionem particularē, nisi fuerit vna pręmissarum sylli particularis, minor s. in prima & secunda figura, vel q̄vis alia earū contigerit in tertia figura, vt in Lib Priorum fuit probatum. Cō.63.

Et cū d. Quia subiectū in eis ē corruptū: intel-

ABRAM

corruptibile, intendit ꝙ oporteat, qñ conclusio fuerit singularis, alteram duarum ꝑmissarum fuisse singularem, ex quo subiectum quæsiti conclusionum particularium oportet esse singulare absq; vllo scrupulo dubij. Intendo aũt hîc per particularitatem ipsam singularitatem, non id qđ signat particularis nota.

Et dixit: fit etiam nõ vl̃is, quia alter suorum terminorum inest, & alter non inest: id est, fit etiã conclusio non vl̃is, quia illius prædicatum fit qđ inest alteri parti subiecti, & alteri non inest. Et per hęc voluit, ꝙ cũ hoc ꝙ sit singularis, sit ẽt ꝑticularis. intẽdendo per particulare, id quod significatur per aliqđ sic, & aliquod non.

Digressio. An propõ singularis ingrediatur demõstrationes.

Ideoq; dubium vertitur, quia si demonstrationes ingrediatur particularis, illa ẽt particularis, q̃ est mãę
79 necessarię, ẽ necessaria. ꝓut dicim⁹, aliqđ animal est rationale, sed verisimile est necessitatem hic inesse per accidens. nam quoddam animal est quidem rationale, sed vt hoc qđdam

BVRANA

rumpitur. sensus est, atqui sequit', cũ fuerit conclusio indiuidua, vt sit vna duarum propositionũ indiuidua: quoniam subiectum q̃siti oportet vt sit in cõcl̃onib⁹ ꝑticularibus indiuiduũ sine dubio.

Et vult ꝑ particularia hoc ĩ loco, indiuidua, non autem illud, qđ significat clausura particularis. Cùm vero dixit: erit consimiliter ẽt non vl̃is, qm̃ vnus terminorum ipsius inuenitur & alterũ non inuenit'. sensus ẽ, & erit cõcl̃o cõsil̃r ẽt nõ vl̃is, qm̃ ꝑdicatũ in ipsa erit inexñs parti subiecti, & nõ inexñs ẽt ꝑti ipsius. atq intelligit, ꝙ cũ hoc, ꝙ est indiuiduũ, erit etiam particulare. & volo per particulare, qđ significat partem, & non est pars.

Et ꝓꝑea dubitat' & dr̃, an ingrediat' demr̃ones ꝓpõ ꝑticularis, ꝑticulare ẽt consil̃r est in mã necessaria, quẽadmodũ, si dicam⁹ aliqđ aĩal est rõnale: sed vr̃, ꝙ sint necessarię hoc ĩ loco ꝑ accidẽs. & hoc, qm̃ aliqđ animal ẽ rõnale, nõ fm ꝙ est pars: qm̃ pars aĩalis eẽ rõnalis & ꝑs nõ rõnalis, atq ẽ aliq̃ ꝑs aĩalis rõnalis, fm

MANTINVS

intelligit, ꝙ si cõclusio sit singularis, tũc oportet alterã duarũ ꝑmissarũ eẽ singularẽ: quia subiectũ q̃siti oportet vt sit singulare oĩno in ipsis cõcl̃onibus particularibus. intelligo autẽ hîc ꝑ particulares, ipsas singulares, non id, qđ significatur ꝑ notam particularem: A

Et cũ d. & erit quoq; nõ vl̃is, ꝓꝑea q̃a vnus terminorũ eius inest, B alter vero nõ inest. intelligit, ꝙ cõcl̃o quoq; erit nõ vl̃is, quia eius ꝑdicatũ inerit parti ipsius subiecti, parti alicui eius nõ inerit. vult aũt, ꝙ cũ hoc ꝙ est singularis, sit quoq; particularis. & ĩtelligo per ꝑticularẽ id qđ signat partẽ & non partem.

Et ideo posset q̃s dubitare dicens, ꝙ si particulares propõnes ingrediãtur demr̃ones, C tũc illę ꝑticulares quoque, q̃ fiũt in materia necessaria, erũt quoq; necessariæ. vt cũ dicimus, aliqđ animal est rõnale. Sed vr̃, ꝙ hmõi necessarię sint necessarię ꝑ accñs. Nã aliqđ animal est vtiq; rõnale, nõ quatenus est aliqđ s. partiale: nã animal aliqđ ẽ rõnale, sed aliqđ animal est rõnale

ABRAM

Dadam homo, & iccirco in præmissis demonstratiuis speculatiuis nō est prēmissa singularis, neq; particularis. Qui vero dicit, vt Alpharabius in suo Libro de Demonstratione, ꝙ nō fuit facta mētio de particulari in demōstrationibus, quia ipsa subintrat vniuersalē est eius dictum error. Hęc enim oratio
E est vera de præmissis dialecticis, id est, hæc occasio, quā Arist. ponit 2. Topicorū, quare factus est clāculus Alpharabio, & putauit hāc rem esse vnam in demōstratione & dialectica: nisi intendat demonstrationum minores præmissas, quibus vtuntur artes syllogisticæ.

Dum aūt dixit: hinc itaq; cōmonstratū est,
F ꝙ nō sit aditus īstituēdi demfonē de rebus corruptibilibus vſiter, nisi cōditione quadā. intendit, ꝙ manifestū sit ex hoc sermone, ꝙ nō instituatur demfo de rebus corruptibilibus mō demfonis, quę sit vſis, quę est demonstratio simplr: nisi hęc asserens adijciat cōdōnē, & dicat, ꝙ instituat ibi demfratio particularis,

BVRANA

fm ꝙ hęc ps ē hō: & pp hoc nō erit ī ꝓpōnib⁹ demfatiuis speculatiuis ꝓpō īdiuidua, neq; pticularis. Et fmo ci⁹, q dixit, ꝙ ñ fecit vtiq; mētionē de pticulari ī demfonib⁹, qm̄ ponit sub vſi, é fmo errone⁹.

Quemadmodum dixit Abunazar in Lib. de Demonstratione. sed hic sermo erit vtique verus de propōnibus dialecticis i. hęc cā. & hoc est, quod dixit Aristo. in ſcdo Dialectices. & placuit etiam res Abunazari, & existimauit, quòd res in hoc sit in vna demfatione & dialectica, nō autem quòd velit propositiones demonſtrationum minores, quæ efficiuntur in artibus ſyllogiſticis.

Cū vero dixit: planū igitur ex hoc, ꝙ nō cōſistit demfo ſuper rebus corruptibilibus ꝓ viā vſis, nisi fm cōdōnē. ſenſus est, planū igitur ex hoc ſermone, ꝙ nō cōſiſtit demfo ſuper rebus corruptibilibus fm viā demfonis, q̄ ſit vſis, & est demfo ſimpliciter: nisi aliquis ponat conditionem dicens, ꝙ cōſtituitur ſuper ipſis demōſtratio particularis, hoc est in aliquo

MANTINVS

le ea rōne, qua illā aliqā ē hō. & pp hoc nulla datur ꝓpoſitio ſingularis, neq; particularis ī ꝓpōnibus demōſtratiuis ſpeculatiuis.

Rō vero illius, q dicit, ꝙ in ipſis demfonibus non fit mētio de ipſa particulari, ꝓpea qa includit ſub vſi, est ꝓfecto rō falſa, vt d. Alpharabius in ſuo Lib. de demfone, ſed in ꝓpōnib⁹ dialecticis, illa rō est vera: hoc est, illa cā. & iam dixit illud Arist. in Secundo Lib. Topicorū, & deceptus est Alpharabius ī hoc, quia putauit eodē modo rem ſe habere in ipſa demfone, & in dialectica, niſi forte intelligat minores propōnes demfonū, quę fiunt in artibus ſyllogiſticis.

Et cū d. ex his ergo patet, ꝙ nō fiet demfo de rebus corruptibilibus fm dici de oī, niſi cū cōdōne. intelligit, ꝙ ex his, q̄ dicta ſunt nūc, ſatis cōſtat, ꝙ nō fiet demfo de reb⁹ particularibus, ita vt demfo ſit vſis, q̄ q̄dē est ipſa demfo ſimplr, & abſoluta: niſi forte qui ita dixerit ſupponat cō dōnē ī illa rōne, vſ ora tione, de q̄ fiat demfo particularis, ſ. aliquo tēpore,

ABRAM	BVRANA	MARTINVS
ris, non demonſtratio ſimpliciter.	aliquo tempore, non demſtatio ſimpliciter.	tẽpore, ſed non demſo ſimplr & abſoluta. A

Contradictio Tomitani.

79 *Verificans Auer. textum Ariſt. qui dicit ſciam demonſtrationem non eſſe de rebus particularibus, intelligit hoc non modo de individuis ſignatis, i. ſingularibus, ſed de individuis vagis. Oppoſitum vero videtur velle 8. Phyſ. cõ. 33. vbi agens de inductione neceſſaria, admittit individua, ſaltem ratione materiæ, ſecus illationem neceſſariam. Præterea hæc propoſitio, aliquod animal eſt rationale, eſt particularis, & tamen eſt neceſſaria. propterea & ſcibilis eſſe poteſt. Vide conciliationem Tomi.*

T.12.p. 80 *Conſimiliter autem ſe habet & circa definitiones. quoniam definitio eſt aut principium demonſtrationis, aut demonſtratio poſitione differens, aut concluſio quædam demonſtrationis.* B

Contradictio Tomitani.

80 *Ariſt. Probans definitionem eſſe de rebus æternis, vt ipſam demõſtrationem de æternis eſſe probauit, dicit ipſam definitionem eſſe idem quod demonſtratio, vel pars demonſtrationis, vel concluſio demonſtrationis, vel illius principium. Quibus omnibus varia Ariſt. dicta aduerſantur. primo in 2. Poſt. tex. 2. et 1. Poſt. tex. 5. à tex. 6. et 2. vſq; ad 10. oſtendit definitionem non poſſe demonſtrari. Sed vide conciliat. Tomit.*

T.c.64.	Et forma rerũ corruptibilium ad definitionẽ eſt ſicut ipſarum forma ad demõnem. Definitio nanque eſt demonſtratiõis principiũ, aut demõſtratio poſitione differens, vel ſit demonſtrationis concluſio.	Dixit Ariſt. Et forma rerũ corruptibiliũ in definitiõe, eſt quẽadmodũ forma ipſarum in demõne. & hoc, qm̃ definitio aut eſt principiũ demõnis, aut demõ poſitiõe differens, aut cõcluſio demonſtrationis.	Et rerum corrupti biliũ diſpoſitio quo ad definitionem ſic ſe habet ſicut ad demonſtrationẽ. Quoniam definitio aut C eſt principium demõſtrationis, aut demõ poſitiõe differens, aut concluſio demõſtrationis.	T.c.64.
Cõ.64.	Intẽdit, q diſpõ rerũ corruptibiliũ quo ad hoc, q eis nõ ſit definitio, ẽ ſicut ipſarũ diſpõ ad demſonẽ. hoc ẽ, ſicut de eis nõ iſtituit demõ, ſic ẽt ipſarũ non ſunt definitiones.	Senſus ẽ, & diſpõ rerũ corruptibiliũ ideo, q nõ hñt definitionẽ, eſt quẽadmodũ diſpõ ipſarũ ĩ demſone: hoc eſt, quẽadmodũ nõ cõſtituit ſup ipſis dmõ, ita nõ hñt definitiões.	Hoc eſt, ita ſe habent res corruptibiles, quo ad definitionẽ, ſicut ſe habẽt quo ad demſonẽ. nempe, q quẽadmodũ nõ cõcedit fieri d eis demõ, ita quoq; neq; d finitio d eis fiet,	Cõ.64.

Et Et Logica T Deinde

ABRAM

D Et dũ dixerat hoc, tu lit huius cãm, & dixit: Definitio nanq; est de mfonis principiũ, aut demfo positione differens, vel sit demfonis cõclusio. id est, oportet equidẽ, ꝙ definitiones ẽt sint rerũ vniuersaliũ, quia non euadũt definitiones quin sint demfonis principia, qñ s. fuerint per se notæ, hoc est, ꝙ sint me-
E dij termini demfonũ: aut ꝙ fm se totã definitio sit demfo positione differens. et hoc, quando fm se totam fuerit definitio, i. quãdo tres termini, ex quibus sit pfecta demfo, sint definitio in potentia, hoc est, quòd quando ordinati fuerint definitionis ordine fiunt definitio pfecta ĩ actu.

Ideoq; dixit: demon
F strationem positione differentẽ, hoc est ordine, vel sit demfonis conclusio. quod infra commonstrabimus ex suo sermone, quo dicitur, quę demonstrationes gignãt hos tres definitionum modos. est enim hic passus fortis & difficilis perscrutationis.

Nunquid vero definitionibus accidãt hæ tres demõstrationum spe-

BVRANA

Et cũ narrauit hoc, trãsiuit ad cãm huiꝰ, & dixit: Quòd definitio aut ẽ principiũ demfonis, aut demfo variata fm positionẽ, aut conclusio demfonis. sẽsus est, atq oportet, vt sint termini cõsist ẽt de rebus vr̃ibus: qm̃ definitiones non effugiunt, qn sint aut principiũ demfonis, & hoc cùm fuerint p se notæ, hoc est, ꝙ sunt in demfonibus termini medij: aut vt sit definitio in vr̃itate sua demfo variata fm põnẽ, et hoc, cũ fuerit in vr̃itate sua definitio, hoc ẽ, cũ fuerint tres termini, ex q bus ẽ demfo pfecta, definitio in potẽtia: hoc ẽ, si ordinent' ordine definitiõis, erit ex ipsis definitio pfecta in actu.

Et ideo dixit de hac, ꝙ ẽ demfo variata fm positionẽ, hoc est fm ordinẽ. atqui erit definitio ẽt conclusio demfonis. Sed hoc declarabit' in sequẽtibus: & hoc, q̃cunq; fuerit demfonũ ex ijs, quę obtinent hos tres modos terminorũ. ibi .n. erit locus inq sitionis vehemẽtis & durę multũ.

Atqui, ꝙ terminis accidãt istę species in demõstrationibus prope mon-

MANTINVS

Deinde subiũgit statim huius rei cãm dicẽs: Qm̃ definitio aut est principiũ demfonis, aut demfo positione differens, aut cõclusio demfonis, hoc est, opꝫ quoq; vt res vl'es habeãt suos terminos. qm̃ ipsæ definitiones necessariò sũt vel principia demfonis, nempe cùm fuerint notę p se, videlicet, ꝙ ĩ demõstratiõibus sunt termini medij, vel ꝙ ipsa definitio adhuc sit in se tota demfo differens positione. & hoc, s. cũ fuerit in se tota definitio, hoc est, cũ fuerint ipsi tres termini, ex q bus sit demfo pfecta, definitio in potẽtia: id est, ꝙ si ordinent' ordine definitionis, tũc fiet ex his definitio pfecta in actu. Et ideo vocat eã Definitionẽ differentẽ positione, hoc ẽ, ordine. Põt insup ipsa definitio eẽ cõclo demfons. nos aũt in sequẽtibꝰ declarabimus hoc, vbi ipẽ tractat d̃ dmfonibꝰ, q̃ tradũt hos tres modos terminorũ, nã hoc negociũ magna ac diligẽti indiget consideratione, maximãq; hẽt difficultatẽ.

Atq, vtrũ ipsis terminis possint cõtigere hi modi

ABRAM

species, proximum est vt commonstretur ex præmissis, ex quo non euadit definitio quin sit secundum se totam per se nota, aut aliquę eius partes sint ignotę, & aliquæ notæ: quarum prima est demõstrationis principium, & secunda fit demonstrationis conclusio.

BVRANA

monstrari potest ex superioribus: quoniam definitio non effugit, quin aut sit nota per se in sua vr̃itate, aut aliquę partiũ ipsius ignotę & aliquę notę. & primum erit principium demr̃onis, scd̃m conclusio demonstrationis, tertium vero habebit pt̃ē principiũ demonstratiõis, & partē cõclõnem demr̃onis.

MANTINVS

modi demr̃onũ, pōt fere ostẽdi ex supius dictis. Quia ipsa definitio necessario est vel p̃ se nota in se tota, vl̃ aliquę ptes ei⁹ sunt ignotę & aliquæ notæ. Primò aũt dictũ erit principiũ demr̃onis, scd̃m vero erit cõclusio demr̃onis, Tertiũ ãt erit partim principium demr̃onis, partim conclusio demõstratiõis. A

T.22.ps *Eorum vero, quæ sæpe fiunt demonstrationes, & scia, vt luna defectus, [a] manifestum, quòd secundum quòd quidem tales sunt, semper sunt: secundum quòd vero non semper, secundum partem sunt.* B

Go. Argy. non habet hęc verba. * *quemadmodum autem defectus, consimiliter alijs.*

T.c.65. De rebus autẽ, quę temporum successu multoties fiunt, p̃ut est luminarium eclipsis, demonstratio fit vniuersalis de talibus: quatenus vero sunt particulares, & indiuiduæ, non continuę, et earum forma ẽ forma rerũ corruptibiliũ, de eis nõ instituitur demr̃o, p̃ut de hac luminariũ eclipsi.

Dixit Arist. De rebus aũt, q̃ vicissim innouantur, quẽadmodum est eclipsis, erit vtiq; demr̃atio vr̃is s̃m quòd sũt vt hoc: sed ex p̃te, qua sunt particulares & separatæ & nõ perpetuæ: & forma ipsarũ est forma rerũ corruptibiliũ, nõ cõstituit̃ super ipsis demr̃o, quemadmodum hæc eclipsis.

Eorum autem, quę sępe fiunt, ac successiue, vt sunt luminariũ eclipses, ipsa demonstratio erit vniuersalis de huiuscemodi rebus: sed̃ quatenus sunt particulares, & indiuiduę, & non perpetuæ, forma earũ erit forma rerum corruptibilium, de quibus nõ fit demr̃o, vt ipsa ẽ eclipsis indiuidua. T.c.65. C

Cõ.65. Postq̃ commonstrauit, ꝙ demõstratio fiat ex rebus vl̃ibus, & ob res vl̃es, dubitandũ esset de illis, quarum non est nisi vnum indiui-

Posteaq̃ exposuit, ꝙ demr̃o ẽ ex reb⁹ vr̃ib⁹, & super res vl̃es, & dubitatur in hoc de ijs, in quibus non inuenitur nisi vnicum indiuiduum,

Posteaq̃ p̃bauit demr̃ationem fieri ex rebus vniuersalib⁹, ac de vr̃ibus, de quibus dubitatur hic, p̃p illas res, q̃ nõ habẽt nisi vnicum Cõ.65.

ABRAM

D diuiduũ succedẽs alteri indiuiduo. ꝑ ut sunt luminarium eclipses, q̃ successu tẽporũ fiunt. posset. n. quispiã dicere de his nõ ĩstitui demõnẽ vr̃, prout prędixerat de rebus, quarũ nõ inuenit nisi vnũ indiuiduũ tm̃, ꝓut sũt terra, & Sol, & Luna.

Ille itaq; narrat ĩ hoc textu, q̃ de his demõ cõstet pro vr̃i nã, q̃ eis

E inest, nõ de indiuiduo inquãtũ indiuiduũ ẽ. Ideoq; nõ est dicẽdũ ĩ vr̃is definitiõe, q̃ sit id, cuius nãę ẽ d̃ plurib⁹ q̃ de vno indiuiduo p̃dicari: qm̃ hęc nõ est verax de his, quorũ nõ ĩuenit nisi tm̃ vnũ indiuiduũ, neq; d̃ illis, quorũ nõ inuenit nisi vnũ indiuiduũ, post aliud tẽporũ successu, sicut sũt luminariũ eclipses.

F Et dũ dixit, demõstratio fit vr̃is de talibus, intẽdit, q̃ dũ instituit demõ de aliqua eclipsi, instituit de hac signata, & de his, q̃ tales sũt, qualis & hęc ẽ de his, quarũ cõdõnis ẽ in infinitũ fieri, non de hac signata, ꝓut est hęc signata. Et id ẽ, qd̃ intẽdit, dũ ait, q̃tenus ỹo sunt ꝑticulares, id ẽ, ipsę eclipses & cõsilia. Et indiuiduę, & nõ continuę,

BVRANA

duũ, quemadmodũ ẽ eclipsis, quę vicissim innouat. qm̃ diceret aliquis, q̃ sup istis nõ cõstruitur demõ p viã vr̃is; quẽadmodũ p̃diximus de ijs, in qb⁹ nõ inuenit nisi vnũ indiuiduũ, vt terra, & Sol, & Luna. Igitur declarabit in hoc sermone, q̃ demõ construitur in hoc sup natura vr̃i, quę est in ipsis, non aũt super indiuiduo, ex parte, qua est indiuiduũ: & ꝑpea nõ dixit in definitione vr̃is, q̃ est illud, de cuius natura ẽ, vt prędicetur de pluribus ĩdiuiduis: qm̃ hoc non verificaret de eo, in quo nõ inuenit nisi vnũ indiuiduum tm̃, neq; de eo, in quo non inuenitur nisi vnũ indiuiduum, vt eclipsis.

Cũ vero dixit: igitur demõ erit vtiq; vr̃is, fm̃ q̃ sunt vt hoc, sensus est, q̃ demõ, cũ cõstituit sup eclipsi aliq̃, cõstruet vtiq; sup hac designata, fm̃ q̃ est talis, vt innouet vsq; ĩ infinitũ, non aũt sup hac designata, nisi ex ꝑte, qua est designata ipsi. Et hoc ẽ, qd̃ voluit, cũ dixit: atqui ex parte, qua sunt particulares, hoc ẽ eclipses, & similia, & sepatę & nõ perpetuæ,

MANTINVS

indiuiduũ post aliud vnũ indiuiduũ successiuũ, vt sunt eclipses, q̃ oriunt successiue altera post alterã. nã posset aliquis dicere, q̃ de his nõ p̃t reddi demõ p viã vr̃em, vt superius dicebat de rebus, q̃ nõ habent nisi vnũ indiuiduũ tm̃, vt terra, Sol & Luna. Ipse aũt narrabit in hoc tractatu, q̃ fiet de hoc demõ, vt de nã vr̃i, q̃ eis ĩest, nõ de ipso indiuiduo, quatenus est indiuiduũ. & iõ in definitiõe ipsius vr̃is nõ dicimus ipsum esse id, de cuius natura est, vt p̃dicet de pluribus ĩdiuiduis vno. qa hoc nõ verificaret de his, q̃ nõ hñt nisi vnũ ĩdiuiduũ, neq; de his, q̃ nõ hñt, nisi vnũ ĩdiuiduũ post aliud successiue, vt sunt eclipses.

Et ideo cũ d. ipsa demõ erit vr̃is de huiuscemodi rebus; intelligit, q̃ cũ fiet demõ de aliq̃ eclipsi, fiet vtiq; de illo indiuiduo & de eo, qd̃ est simile illi, qd̃ solet oriri in infinitũ, sed non de illo indiuiduo, quatenus est indiuiduũ. & hoc significabat cũ dixit: Sed quatenus sunt particulares. i. eclipses. et alia id gen⁹. et indiuiduę & nõ ꝑpetuę.

ABRAM

nuæ, & earum forma est forma rerũ, de quibus non instituitur demr̃o. Et per earum formã, intẽdit earũ nãm: ac si dixisset, particularia vero, inquantũ particularia sunt & indiuidua, & nõ perseuerãtia fm esse, ipsorũ nã ẽ nã rerũ, de q̃bus nõ instituitur demr̃o, prout est eclipsis signata.

SVRANA

petuę, igit̃ forma ipsarũ ẽ forma rerũ, sup q̃bus ñ cõstituit̃ demr̃o. & intelligit p formã ipsarũ, nãm ipsarũ. ac si dixisset, atq̃ particularia fm ꝙ sunt p̃ticularia & indiuidua & nõ ppetuę existẽtię, habẽt nãm, qualis est nã rerũ, sup q̃b⁹ nõ cõstituit̃ demr̃o, quẽadmodum eclipsis designata ipsi.

MANTINVS

petuę. forma earũ erit forma rerũ, de quibus nõ fit demr̃o. & intelligit p formã earũ, nãm earũ. ac si diceret, p̃ticulares vero, quatenus sunt particulares & indiuiduę, ac nõ ppetuę fm eẽ, vel ĩ mũdo, tũc earũ nã est nã rerũ, de q̃bus nõ fit demr̃o, vt est ipsa eclipsis indiuidua, seu singularis. A

Demonstrationem non constare ex Communibus. Cap. 8. B

ANT. INTER. TEX. XXIII.

Quoniam autem manifestum, quòd vnumquodque demonstrare non est, nisi ex vniuscuiusq́ principijs, si quod monstratur insit secundum quòd illud, [a] non est scire hoc.

T.c.66. Commonstratum itaq; est, ꝙ nõ sit aditus ad instituẽdum demr̃onem de aliqua re nisi ex principijs, quæ illi sint propria: ex quo id, qd̃ demr̃one ostẽditur, cõmonstrat̃ p res, q̃ sunt p se proportionatæ & propriæ.

Dixit Aristo. Iam igit̃ monstratũ est, ꝙ non est via, vt cõstituat̃ demr̃o super rebus aliquibus, nisi ex principijs appropriatis: qm̃ qd̃ ostẽdit̃ per demr̃onem, ostendit̃ per res per se, & proportionatas, et appropriatas.

Probatum itaq; est, qd̃ nõ põt fieri demr̃o de aliqua re, nisi ex proprijs principijs illius rei. nam id, quod demonstratione probatur, vtique per res essentiales, ac proportionatas & proprias probatur. T.c.66. C

Cõ.66. Et dixit: Cõmõstratũ itaq; est, ꝙ demr̃o simplr̃ nõ cõstet pro aliq̃ re, nisi ex suis ꝓximis causis, q̃ ipsam appropriẽt, ñ ex suis causis remotis. Hoc aũt ita fit, q̃a cãę, q̃ ñ sunt ꝓprię, numerant̃ cũ illis, q̃ sũt p accñs. Et iõ q̃ posuit vnã

Dixit: Iã igit̃ mõstratũ est, ꝙ nõ constituit̃ demr̃o simplr̃ sup aliq̃ re, nisi ex causis suis propinquis appropriatis, nõ aũt ex causis lõginqs. atq̃ hoc est ita, qm̃ cãę ñ appropriatę cõnumuerãt̃ cũ eo, qd̃ ẽ p accñs. Et ppa ille, q̃ posuit

Inquit: Patet itaq;, ꝙ nõ fiet demr̃o simplr̃ de aliqua re, nisi p suas causas propinquas ꝓprias, nõ p suas causas remotas. & hoc, q̃a causæ nõ proprię cõnumerant̃ inter causas p accidens. Et ideo, qui ponit aliquã partiũ de- Cõ.66.

ABRAM

D vnã demfonũ partem illas, quę cõstituunt ex causis, quæ non sunt proprię, prout putauit Alpharabius, errauit.

Ille equidẽ posuit demfones, quę cõstituuntur ex causis ĩproprijs, ĩter species demfonũ ꝑ posterius dictas. Veritas autẽ est, ꝙ nulla illarũ sit, neq; ꝑ posterius, neque per prius.

Et, postq̃ meminit, ꝙ
E demonstrationes fiant ex causis proprijs, tulit ad hoc rõnem ex præmissis, & dixit, ex quo id, qđ demfone ostendit, commõstrat ꝑ res, q̃ sunt ꝑ se proportionatæ, & proprię Et intendit ꝑ se, alteram specierũ per se, quas præassumpserat, s. illã, cui⁹ ꝑdicatũ est in subiecti definitione, aut illã, cuius subiectũ est in ꝑdi-
F cati definitione: et per ꝓportionatas, intendit illas, quę non sunt exterę generi, de quo cõsideratur, neq; forinsecę: & per proprias, ipsas primas. hęc autem attributa sũt subiecto vnũ, fm modũ plura.

Pręmissæ enim, dum considerantur quatenus prædicatum est in definitione subiecti, & subiectum in definitione

BVRANA

posuit vnã ex partibus demfonũ, quę componunt ex partibus non appropriatis, errauit, quẽadmodũ existimatur de Abunazare.

Hoc est, ꝙ posuit demfones, quę cõponuntur ex causis nõ appropriatis ĩter spẽs demfonũ, q̃ dñr ꝑ posterius. Et veritas ẽ, ꝙ nõ sunt ex ipsis, neq; ꝑ posteri⁹ neq; ꝑ pri⁹. Et posteaq̃ narrauit, ꝙ demfones sunt ex causis appropriatis, transiuit ad signũ super hoc ex eo, qđ ꝑcessit, & dixit, qm̃ qđ monstrat ꝑ demfonẽ, monstrat ꝑ ea, quę sunt ꝑ se, & ꝓportionata & appropriata. intelligit ꝑ ea, quę sunt ꝑ se, vnã ex spẽbus per se, de quibus mentionẽ fecit superius, & hęc sunt, in q̃bus ꝑdicatũ est in definitione subiecti, aut subiectũ in definitiõe ꝑdicati: et intelligit ꝑ proportionata, q̃ non sunt extranea à genere cõsiderato, neq; extrĩseca: & ꝑ appropriata, prĩa. & istarũ dispõnũ oĩum, vna est in subiecto, & multę in modo.

Et hoc, qm̃ ꝓpõnes, cũ eliguntur ex parte, qua prędicatum in definitiõe est subiecti, & subiectum in definitione

MANTINVS

mõstrationũ, q̃ cõstẽt ex causis nõ ꝓprijs, errat ꝓfecto, vt opinat⁹ fuit Alpharabius.

In nulla mfonũ spẽ ĩgredi cãs nõ appropriatas.

Qui, s. posuit ipsas demõstratiões, quę constãt ex causis non proprijs, eẽ de generibus demfonũ, q̃ dicunt fm posterius. Sed re vera nõ reperiunt huiuscemodi demfones nec secũdũ prius, neq; fm posterius. Et, postea quã dixit đmfones fieri ex causis ꝓprijs, ꝓbat illud ex ꝑdictis dicẽs, q̃a id, qđ demfatione ꝓbat, vtiq; ꝓbatur ꝑ res essentiales, seu de ꝑ se, ac ꝓportionatas, ac ꝓprias. intelligit aũt per essentiales, vnũ modorũ dicendi ꝑ se ꝑdictorũ, q̃ sunt s. vbi ꝑdicatũ existit in definitione subiecti, vl subiectũ in definitiõe ꝑdicati. ꝑ ꝓportionatas aũt, intelligit, q̃ nõ sunt alienę à genere, de quo fit cõsideratio, & tractatio, neq; sunt exteriores. & ꝑ proprias, intelligit, primas. & huiuscemodi denominationes, seu attributa, oĩa sunt vnũ subiecto, plura in modo. Nã, cùm propõnes cõsiderãtur quatenus ꝑdicatũ reperit in definitione subiecti, & subiectũ in defini-

ABRAM

tione prædicati, vocantur per se: & quando considerantur quatenus non sunt exteræ, id est qua sunt ipsiusmet generis, de quo ars considerat, dicuntur proportionatę, qñ autem considerantur quatenus conuertuntur cum subiecto, appellantur propriæ.

BVRANA

tione prædicati, vocantur per se, cùm vero eligũtur ex parte, qua nõ sunt extranea, hoc est à genere per se, de quo considerat ars, vocãtur proportionata. cumq; eliguntˉ ex parte, qua cõuertuntur super subiecto, vocantur appropriata.

MANTINVS

finitione prędicati dicũtur essentiales vel p A
se, sed si considerentur quatenus nõ sunt alienę, seu aduentitiæ, hoc est q̃ sunt eiusdẽ generis, de quo tractatur, & considerat ars, ipsa Ars, tunc vocantur proportionatæ, sed si considerentur quatenus conuertuntur cum subiecto, tunc dñr propriæ.

T.23.p.81 *Etsi ex veris, & indemonstrabilibus monstratum sit, & immediatis. Est enim sic monstrare, quemadmodum Brysso quadraturã.* B *secundum commune enim monstrant tales rationes, quod & alteri inerit. quocirca & in alijs coaptabuntur rationes non cognatis. igitur non secundum quòd illud scit, sed secundum accidens. neq; enim coaptari posset demonstratio & in aliud genus.*

Contradictio Tomitani.

81 Arguit Aristot. demonstrationem Brissonis, qua vtebatur ad circuli quadraturam, quia non ex propriis, sed ex communibus demonstrabat. ex quo loco videtur posse deduci, et demonstrari circuli quadratura, si ex propriis demonstretur. prout etiã confirmare visus est, 1. Physi. tex. 2. vbi damnans demonstrationem Antiphontis, laudat illam Hippocratis. & in Prædicamentis in cap. de Relatiuis, dicit, circuli quadraturam esse scibilem, & si eius non sit scientia. Oppositum vero deducitur ex 5. C Physic. tex. com. 33. Sed Vide conciliationem Tomitani.

T.c.67. Et nõ sufficit vt res demõne sciatur, q̃ prgemisse, quibus cõ monstrat, sint veræ solũ, & immediatæ. Brisso n. dum partiebat sphęrã, ponebat in eius demõne hanc p̃missam vsem cõem, quæ fit pluribus in rebus, q̃ non sunt

Dixit Arist. Nõsufficit aũt, vt sciat res per demõnẽ q̃ sint propõnes, per quas disponit, veræ tantũ & ímediatę. Qm̃ quẽadmodũ studuit Brisso quadrare circulũ, et posuit ꝓpõnẽ vsem ī demõne sua sup hoc cõicãtẽ, fiet

Nec satis est adhoc T.c.67.
vt sciat res p dmõnẽ, q̃ illius p̃missæ, ex q̃bus demõratur, verę, et p nullũ mediũ pbatę sint. Veluti Brisso, dũvoluit p demõnẽ quadrare circulũ, cõmuni, ac vñi pluribus rebus p̃missa vsus fuit

ABRAM

D sunt proprię, neq; ꝓportionatę vni naturæ: & ideo eius commonstratio non fuit demonstratiua, sed nõ demonstrans: per id aũt, qđ transgredi potest, commonstrabitur alia res.

Cõ.67. Non sufficit, quidem cõditionibus præmissarum ipsius demonstrationis, quod sint E veræ, & indemonstrabiles per medium terminum: idest ꝙ sint primæ, ex quo intentum per demſonẽ est ꝙ res sciatur ꝑ eas res, q̃bus est. illa enim est scĩa cõcors naturę operationi, & ei decẽs, ꝓut artificialis scĩa est illa, quæ est operationi artis concors: præmissa autem, qua vsus est Brisso, est illa pręmissa, F quæ dicit, ꝙ res, quæ sunt maiores vna eadẽ re & minores eadẽ, illæ sunt mutuò ęquales.

Et hac ꝑmissa vtunt Geometrę, & ipsa ẽ vera, sed nõ ẽ ꝓpria magnitudinibus: nec maius & minus in magnitudinib⁹ rectilineis & sphæricis dñr ſm vnã rõnẽ. non dr̃.n circulũ eẽ maiorẽ plano, ĩmo inter lineã rectã et circularẽ nõ ẽ verè ꝓportiona-

BVRANA

fiet de reb⁹ multis nõ appropriatis & proportiõatis naturę alteri: & ꝑꝑea nõ erit ostẽsio sua ꝑ demr̃onẽ nisi non demr̃atiua, & nisi illđ, qđ p̃t transferri ad mõstrãdam rem aliam.

Atqui non sufficit in cõditiõibus propsitionũ demr̃onis, vt sint verę, & nõ mõstratę ꝑ terminũ medium, hoc est primę: qm̃ quod intelligit̃ per demr̃ationẽ est, vt sciatur res ꝑ ea, quæ sunt existentia ipsius. qm̃ hæc est disciplina confessa apud naturalem & decorũ ipsius: quẽadmodum scĩa artificialis ẽ ars cõfessa apud opificem artis. propositio autem, quam fecit Brisso, est propositio dicens, ꝙ ea, quæ sunt maiora vno in dispositione ipsius, & minora vno, sunt ęqualia. Sed hęc ꝓpõ ẽ amplior, q̃ vt eã faciãt Geometrę: & ẽ ẽt nõ vera, qm̃ nõ ẽ appropriata magnitudinib⁹: & maius & minus in terminis circularibus & rectis non dñr ſm dispõnẽ vnã. hoc ẽ, qm̃ nõ dr̃, ꝙ circulus est maior supficie: sed nõ ẽ ꝓportionabi-

MANTINVS

in sua demr̃one, nõ tñ ex ꝓprijs, ac vni naturæ ꝓportionatis ostendebat, neq; demonstrabat. Ex his itaq; id, qđ põt transcendere, probatur per ipsum aliquid aliud.

Dicit, ꝙ inter conditiões propositionũ demõstrationũ non satis est illa, quę dicit oportere eas esse veras & nõ ꝓbatas ꝑ terminũ mediũ, hoc est ꝙ sint primę. q̃a ꝓpositũ ipsius demr̃onis ẽ vt res sciat̃ ꝑ ea, ex q̃b⁹ habet suũ esse. q̃a hęc est illa scĩa, q̃ correspõdet opationi naturæ & cõformis est cũ ea, sicut scĩa artificialis est illa scĩa, quę correspõdet actiõi artis: ꝓpõ vero, qua vsus est Brysso ẽ illa, q̃ dicit, ꝙ si aliqua sunt maiora aliquamet re, & minora, erunt quoq; & æqualia. Et sepę vtuntur hac ꝓpõne ipsi Geometrę, & ẽ vera, sed nõ ẽ ꝓpria ipsis magnitudinib⁹. neq; ipsum maius, vel min⁹ ĩ ipsis magnitudinibus tũ rectis, tũ sphęricis dñr eodẽ modo. nẽpe q̃a nõ dr̃ circulus est maior ipso plano, ĩmo re vera nulla ẽ ꝓportio seu cõparatio

Cõ.67.

ABRAM

tionalitas, vt plurimũ autẽ Geometræ vtũtur hac præmissa. & quando cõmonstrant embadum circuli constare ex ductu semidiametri in medium periferiam, quatenus cõmonstrat quòd huiusmodi res sit minor oĩ plano, quod sit extra circulũ & maior quacunque re, quæ sit intra circulum.

Sicq; ergo planũ constans ex ductu semidiametri in mediam periferiã est circulo æquale: ipsum enim & circulus sunt & eadem re minores, scilicet quocunque plano, quod heret extra circulum, & vna eadem re maiores, videlicet omni plano intra circulum faciundo. Et dum dixit: per id autem, quod transgredi potest, commonstrabitur alia res. ait quòd præmissa vniuersalis hic accepta nõ est proportionata, ex quo potest transgredi.

BVRANA

nabilitas fm veritatem inter lineã rectã & circulare: & magna pars eorũ, quæ faciũt Geometræ, est ad similitudinẽ istius propõnis: quẽad modũ, si monstraret, q̃ mẽsura circuli cõstituit ex ducto diametri in dimidiũ circũferentiæ in eo, q̃ monstrat, q̃ res, q̃ est fm hanc dispõnẽ, est minor oĩ supficie, q̃ est extra circulũ, & maior oĩ supficie, quæ sit intra circulũ.

Igitur supficies, quæ cõstituitur ex ducto dimidiatę diametri, & dimidio circunferentiæ, est æqualis circulo: qm̃ ipsa & circulus sunt minores vno in dispõne sua: & hoc est oĩs supficies, quę efficitur extra circulũ: & sunt ẽt maiores vno in dispositione sua: & hoc est oĩs supficies, quæ efficitur intra circulũ. Cùm vero dixit: & hæc sunt, q̃ nũq; transferri ad monstrandam rem aliam, dixit, forte hæc propositio vlis accepta non est ꝓportionata, quoniam potest transferri.

MANTINVS

tano inter lineam rectam, & circularem. & maxime autem vtũtur Geometræ hac propositione, cùm probant mensuram circuli prouenire ex ductu semidyametri per mediam circunferentiam probat enim quòd id, qđ ita se habet: est minus quacunque superficie fiat extra circulum, maius vero quacunq; supficie fiat intra circulũ. B

Ergo illa superficies, q̃ resultat ex ductu semidyametri ꝑ mediã circũferẽtiã, erit æqualis circulo, cũ ipsa & circulus sint aliq̃d minus q̃ sit aliqua vna & eadẽ res, nempe q̃ fit quæcunq; supficies fiat extra circulũ. & erit maior vna & eadem rẽ nẽpe maior quacunq; supficie fiat intra circulum. Et ideo dicit ex his itaq; id, quod põt transcendere, probabit ꝑ ipsum aliquid aliud, hoc est, q̃ hmõi propõ vlis, quæ sumitur hic, nõ erit proportionata, cùm possit transferri. C

T.23. ps *Vnumquodque autem scimus non secundum accidens, quando secundum illud cognoscamus, secundum quòd ineſt ex principijs illius, secundum quod illud. vt duobus rectis æquales habere, cui ineſt per ſe, quod dictum eſt, ex principijs huius.*

Si Dixit Inquit

ABRAM

T.c.68 Si aũr res sciat̃ ve-
D ra scía,non per acci-
dens, necesse est, vt
sciat̃ ex eius princi-
pijs, q̃ ipsi sint pro-
pria. & ex rebus,qui-
bus constituta est il-
lius essentia. Qui.n.
curat, q̃ ei eueniat p̃
demõnem sciẽtia,
q̃ trigoni ãguli sint
duobus rectis æqua
les,nõ est illi aditus,
E quo ei eueniat illa
scientia, nisi ex reb⁹
trigono essentialib⁹
& proprijs.

Cõ.68 Ex quo vera scía est,
vt res sciat̃ nõ p̃ accñs,
id est p̃ id,quod ei acci
dit indifferenter, siue
quod ei accidit sit pse
uerans, siue non sit pse
uerans, sequitur proin
de verã scientiam esse,
vt sciatur ex eius̃ prin-
cipijs, quæ ipsam pro-
priã reddunt: id est ex
F suis causis: & vtius̃ ex
reb⁹, quibus rei nã cõ-
stat ex causis, q̃ quæ rei
insunt,hoc é ei⁹ ꝓpria
mã,& ei⁹ propria sofa.

Et dum dixit: et re-
bus, quibus constituta
est illius essentia. id est,
ex causis, q̃ in re sunt:
& sunt ex quibus essen
tia rei constat. Et dum
dixit: ex eius princi-
pijs, quæ ipsi sunt pro-
pria.

EVRANA

Dixit Arist. Quòd
si aliquis scit rẽ scía
vera, non per viam
accidẽtis, ipse vtiq;
sciet ex principijs
suis, q̃ sunt illi pro-
pria, & ex rebus, per
quas constituit essen
tia ipsius. Qm̃ qui
studet scire, q̃ angu
li triãguli sunt æqua
les duobus rectis p̃
viam demõnis, nõ
habebit viam, qua
sciat hoc, nisi ex re-
bus per se & appro-
priatis triangulo.

Posteaq̃ scía vera est
qua scitur res non per
accñs, hoc est per id q̃d
ipsi accidit: & qm̃ q̃d
accidit ipsi, aut est per-
petuum, aut non perpe
tuum: sequitur vt scía
vera sit illa, qua scimus
ex principijs proprijs,
hoc est ex causis ipsius,
& in summa ex rebus,
ex quibus constitit nã
rerũ: & hæ sunt cãx, q̃
i nueniunt in re, hoc é
mã sua appropriata, &
sofa sua appropriata.

Cùm vero dixit: & ex
rebus, p̃ quas cõstruit
nã demõstratiua, hoc
est ex causis, quæ sunt
in re, & hæ sunt, ex q̃b⁹
constituit essentia rei.
Cũ vero dixit: ex prin
cipijs proprijs, innuit,
ꝙ

MANTINVS

Inquit Aristo. Et si T.c.68
sciatur res vera sciẽ-
tia, non per accidẽs,
oportet vt sciatur p̃
sua principia pro-
pria, & ex rebus,
quibus constituitur
natura rei. Qui enĩ
vult scire p̃ demon-
strationem, ꝙ trian-
guli anguli sint æ-
quales duob⁹ rectis,
non potest hoc assẽ-
qui nisi ex his, quæ
p̃ se ac propria sunt
triangulo.

Cùm vera scía sit illa, Cõ.68
qua res sciat̃ non p̃ acci
dens, hoc est p̃ id, quod
illi accidit, siue illud
quod ei accidit sit vt
semp, vel nõ vt semp,
sequitur ergo, ꝙ vera
scia rei est illa, qua sci
tur res p̃ sua principia
propria, hoc est p̃ sua
cãs, & vt verbo dicam
p̃ ea, quibus nã rei ex-
tat: & sunt quidẽ cau-
sæ, quæ insunt rei, nem
pe & eius mã propria
ac eius propria forma.

Et cùm dixit: & ex re
bus, ex quibus cõstitui
tur natura rei: ĩtelligit
ex causis existẽtibus in
ipsa re, ex quibus essen
tia rei cõstat. & cùm di
xit: & ex eis̃ principijs
proprijs: fortasse intel
ligit,

ABRAM

pria: potest esse ꝙ intẽ dat oēs quatuor causas rei, idest exteras & interiores. et iō contraxit hoc ad interiores cās, quia ex illis cōstituuntur demōnes pro maiori parte. Residuum autē suorum verborū in hoc capīo est per se intellectū. Et considerata hac cōditione, hoc est, ꝙ demōstrationi non admisceatur aliqua res illius, quod est per accidens, neq; propinqua, neq; remota, euidens est, ꝙ impossibile sit demonstrationes construi nisi ex reb⁹ essentialibus propriis.

BVRANA

ꝙ velit oēs causas rel quatuor, hoc est extrinsecas & intrinsecas: & ppea sequit hoc in causis intrinsecis, qm̃ sunt illæ, ex quibus componuntur demonstrationes vt plurimum. Reliqua aūt verba ipsius in hoc capīo intelligūtur per se. Cùmq; speculatus fuit hanc conditionem, hoc est, ꝙ non cōmisceatur cū demōne aliquid eius, quod est per accidens, neq; propinquū neq; remotū, apparet ꝙ nō possunt cōponi demonstrationes, nisi ex reb⁹ per se appropriatis.

MANTINVS

ligit oēs quatuor causas rei, extrinsecas videlicet, atq; intrinsecas, & ideo adduxit hoc in ipsis causis intrinsecis, quia ex ipsis cōstituuntur vt plm̃ demonstrationes. Reliqua aūt verba ei⁹, quę in hoc textu reperiuntur, sunt de se nota. Et si recte cōsideretur hęc cōditio, nempe, vt in ipsa demōne, nihil eius, quod est per accīs, admisceatur, cū propinquū tum remotum, perspicuum vtiq; erit ipsas demōnes nō posse componi, nisi ex his quæ sunt per se & propria.

A

B

T.12. p3 *Quare si per se & illud ineſt, cui ineſt, neceſſe eſt medium in eadē cognatione eſſe. ſi vero non, ſed quēadmodum Harmonica per Arithmeticam. Talia autem monſtrantur quidem ſimiliter, differunt vero: ipſum enim quòd, alterius ſcientiæ, ſubiectum nanq; genus alterum, ipſum vero propter quid, ſuperioris, cuius per ſe paſſiones ſunt. Quare & ex his manifeſtum, quòd non eſt demonſtrare vnumquodq; ſimpliciter, niſi ex vnius cuiuſq; principijs.*

C

T.c.69 Et, qñ demonstratio fit ex rebus propīis & per se, sequitur medium terminū esse ex ipsiusmet natura, aut ex natura superiori illis. & si mediū non fuerit ex ipsiusmet natura, sed ex natura superiori illis, prout est

Dixit Arist. Cùm vero ita sit, ꝙ demōstratio sit ex rēb⁹ appropriatis & per se, oportet igitur vt terminus medius sit ex natura substantię ipsius, aut ex natura, q̃ sit superior illis. & si nō fuerit medius ex natura substantię ipsius,

T.c.69 Inquit Arist. Si igitur ipsa demonstratio fiat ex rebus propīis, & per se, oportet vt ipse terminus medius sit eiusdem naturæ, aut naturæ, quæ est superior. At, si medius terminus non fuerit eiusdem naturæ, sed superio-

ABRAM

D est medium, quo cõmonstrãtur quęsita Musica, cum illud sit Arithmeticę sciẽtię. Vtraq; itaq; demonstrationes & supior & inferior ꝓcedunt vnius demonstrationis processu, & differunt: quia illa, quę est inferior, cõmonstrat an res sit, superior vero commonstrat cur sit: medium enim in illa est causa proxima. Manifeste itaq; euidens est de omnibus ipsis, ꝙ impossibile sit demonstrationẽ ostendere d̃ quauis re simpliciter nisi ex reb⁹ per se & principijs, quæ huic rei propria sunt.

E

F

Cõ.69 Dum dixit: Sequitur mediũ terminũ esse ex ipsiusmet nã. Intendit ex artis genere, id est de eius subiecto quod cõsiderat. Et dũ dixit: Aut ex natura superiori illis. Intendit naturã subiecti artis, qd̃ procedit gradu generis subiecti artis, quod est magis proprium q̃ illa.

Quo pacto artes iter se cõicẽt & ide possit fieri translatio ex vna in aliam.

Vide.3. Cęli cõ.6.

Et expedit te scire, ꝙ non sit subiectum alicuius

BVRANA

sius, sed ex natura, quæ ẽ superior illis: quẽadmodũ media, ꝑ quæ monstrantur quæsita demr̃atiua, & hæc ex scĩa Numerorũ. Igit̃ ambæ demr̃ones & superior & inferior ꝓcedunt ꝓcessu demonstrationis vnius, differunt aũt: qm̃ quæ est inferior, mõstrat si est res, quæ vero ẽ superior, monstrat, quare est res. & hoc, qm̃ mediũ est in ipsa causa ꝓpinqua. Iam itaq; planũ est, et apparet de oĩbus, ꝙ non põt demonstratio ostendere super aliqua re simpliciter, nisi ex rebus ꝑ se & ꝑncipijs appropriatis huic rei.

Cũ dixit: Oportet igitur, vt medi⁹ terminus sit de nã subẽ ipsius: sensus est, ex gñe artis, hoc est subto, de quo est cõsideratio Et cùm dixit: aut ex nã, quę sit supior, intelligit nãm subi ipsi⁹ artis, q̃ procedit ad modum gñis respectu subti artis, qd̃ est appropriatius ipsa.

Scire autẽ oportet, ꝙ subiectũ artis nõ est genus

MANTINVS

perioris artis, veluti cum terminus medius ad ea, quæ sunt Musicæ, sit ipsius Arithmeticæ, tunc vtraq; demõstratio, scilicet superior & inferior se habẽt veluti vna demonstratio, differunt autem: eo quòd quæ est inferior demõstrat qa est, superior vero propter qd est. quoniam ipsum mediũ est causa ꝓpinqua. Palam igitur est, & vniuersaliter manifestum, quòd impossibile sit de aliqua re cõstitui demonstrationem simpliciter nisi ex rebus essentialibus ac subiectę rei proportionatis.

Dicit, ꝙ oportet vt ip se terminus medius sit eiusdẽ naturæ, hoc est generis artis, idest subiecti eius, de quo tractat. & cũ dixit: aut naturæ, quæ est superior, intelligit naturã subiecti artis, quæ se hẽt veluti genus ad subiectũ artis, quod est magis proprium eo.

Cõ.69

Scire tñ debes, ꝙ subiectum vnius artis nõ erit

ABRAM

ejus artis genus subiecti alterius artis, nisi quando ars fuerit superior & considerat aliquam rem absolutam, altera vero ars considerat illam nexu quodã. prout est Arithmetica & Musica. Arithmetica enim cõsiderat proportionem absolute, & Musica considerat sonorũ numeraliũ proportionẽ, & has vocat Arist. illas, quæ rem cõsiderant sm defectũ & additionẽ. Ars enim, quę gerit vicẽ generis, considerat rem sm defectum. Prout ars Geometrica considerat magnitudinem sm q illi deest materia, & ars Physicæ Scientiæ considerat illam sm additionem, idest sm quòd adijciatur illi materia.

Et vniuersaliter superior harum artium largitur causam vni⁹ rei: hoc est ductu, causam propriã, & inferior largitur eandem rem eẽ. verbi gra, ars Musica instituit sonum æqualem, id est ipsum esse, deinde tradit illius causam ob artem Arithmeticam. quãdo enim interrogatur Musicus, quare hæc compositio est recta, dicet, quia est sm

SVRANA

nus subiecto artis alterius, nisi cùm ars superior cõsiderat de re alia qua simplr, de qua cõsiderat ars alia p abbreuiationẽ, quẽadmodũ ars Numeri & Musica. ars enim Numeri cõsiderat de proportione simplr, sed ars Musicæ considerat de proportione vocũ numerosarũ: & hę sunt, quas vocauit Arist. artes cõsiderantes de re p defectũ & additionem. & hoc, qm̃ ars procedens per modũ generis cõsiderat de re p defectũ, quẽadmodũ ars Geometriæ, quæ cõsiderat de magnitudle ex parte, qua deficit mã. ars aũt Sclæ Naturalis cõsiderat de ipsa ex pte, qua addit, hoc ẽ ex pte qua supaddit materia.

Et in summa istarũ artium superior quidẽ tradit causam rei vni⁹ per se, hoc est cãm propinquã, quemadmodũ dixit, inferior aũt existentiam. vt in exẽplo, ars Musicæ consistit in equalitate cõsona, hoc est in existentia ipsius, deinde tradit cãm ipsius per artẽ numeri: qm̃, cùm artifex Musicæ interrogatur, quare hæc compositio est recta, dicit, qm̃ est sm pro-

MANTINVS

erit genus ad subiectũ A
alterius artis, nisi ars superior tractet de aliqua re simplr & absolute, alia vero ars tractet de ea sm qd, vt ars Arithmetica, & Musica. nã Arith metica cõsiderat ipsam proportionem simplr, Musica vero cõsiderat proportiones vocum numeraliũ. & hæ sunt illę, quas Arist. nosat artes, quæ cõsiderant res sm defectũ & excessum, seu di B
minutionẽ & additionem. Nam illa ars, quæ se hẽt vt genus, cõsiderat rem sm defectũ, vt ars Geometrica, quę cõsiderat magnitudinẽ, quatenus deficit mã. Naturalis vero scięntia ars, considerat eam sm additionẽ, hoc est, quatenus mã est ei addita.

Harũ aũt artium generatim superior præstat cãm C
eiusdemmet rei, propinquã scilicet cãm, vt dixit, inferior vero præstat esse. Exẽpli cã, ars Musica considerat harmoniã æqualem, seu mediocrẽ, videlicet q̃ fit, mox reddit eius cãm per artem Arithmeticã. nã si interroget Musicus cur hmõi compositio est mediocris, vel æqualis, dicit, qa cõstat ex pro-

por-

ABRAM

D secundum duplam sex quiquartam & sexqui tertiam proportionē. esse autem hanc proportionem iam commonstratū est in Arithmetica, & ex quo natura, quam considerat Musicus est composita ex genere, id est natura Arithmeticę & Musicæ, Ī hac arte euenit, ꝙ medius termin⁹ sit superioris generis.

E Artes vero subiecto distinctæ nequeunt cōuenire in medio termino, & similiter artes, quæ cōsiderant vnam rem diuersimode. Artium enim subiecta, non euadunt aliquem horum trium modorum, videlicet quòd distinguantur subiecto, aut distinguantur modo, & cōueniant subiecto: aut vna considerat rem secundum defectum, & altera secundum additionem.

F

Artes vero, quæ subintrant aliquod genus, & illarum cōsideratio est de hoc genere vno modo illæ duæ artes sūt partiales & sub vna arte. prout ars, quæ cōsiderat corpora rectarum dimensionum, & quæ considerat rotunda corpora, sunt duæ par-

BVRANA

proportionem dupl'ā, & sesquiquartam & sesquitertiam, & hæc proportio iā declarata fuit ex parte ipsius in Numero. Cumq; natura, de qua considerat artifex Musicæ, fuerit cōposita ex genere, hoc est natura nūeri & cantus, accidit huic arti, vt habeat terminum me diū ex genere supiori.

Artes aūt separatæ fm subiectum nō possunt cōicare in termino medio. & consist artes cōsiderātes de re vna fm duos modos diuersos. & hoc, qm̄ subiecta artium nō effugiunt ab his tribus modis, hoc est, vt separentur per subiectum, aut diuersificentur in modo, & cōmunicent in subiecto: aut considereret vna ipsārum de re ex parte defectus, & altera ex parte additionis.

Atqui artes, quæ ponunt sub aliquo genere, & cōsideratio ipsārum in hoc genere fit per modū vnū: igitur erunt duę artes particulares sub vna arte. quēadmodum ars considerans de corporibus rectis longis, & considerans de corporibus rotundis: hæ enim sunt duæ

MANTINVS

portione dupla & additamenti sexquiquartæ & sexquitertię. quam ꝓportionē dari vel cē, iā fuit ꝓbatū in Arithmetica. Cùm igitur ea natura, quā considerat Musicus, cōstet ex genere, hoc est ex natura Arithmeticæ & Musicæ, ideo cōtingit vt in hac arte medius terminus sit ex genere magis supiorem.

At artes, quę differūt subiecto, non possunt cōicare Ī termino medio, sicq; illę artes, quę cōsiderant eandē rem duabus tōnibus diuersis. nā subiecta artiū, necessariò sūt vno horum triū modorum. nempe vel vt differāt subiecto, vel differant in modo, & cōicent in subiecto, vel vt vna earum cōsideret rem fm modū defectus, & alia secundum modū excessus & additamenti.

Artes vero, quę locantur sub aliquo genere, tunc earū cōsideratio de illo genere fit scdm vnū modum. sunt aūt illæ duæ artes particulares, quæ locātur sub vna arte, vt est ars, quæ cōsiderat de corporib⁹ planis, & quę cōsiderat de corporibus rotūdis. sunt enim hę duę artes

parti-

ABRAM

partiales artes ſub vna arte Geometrica, & non ſunt duæ differentes artes.

Et dum dixit: vtrę; itaq; demonſtrationes & ſuperior & inferior procedunt vnius demonſtrationis, proceſſu. intendit, quòd adiuuent ad commonſtrandum vnã eandem rẽ, & ars inferior tradit illam eſſe & ſuperior largitur naturam proximam ſui eſſe. Et id intendebat dum dixit: Et differunt, quia illa, quæ eſt inferior, commonſtrat an res ſit, & quæ eſt ſuperior commonſtrat quare ſit. Et ex quo poſſet aliquis putare, quòd ars, quæ gerit vicem generis reſpectu alterius, largiatur inferiori id, quod gerit vicem cauſæ remotæ: generis nanq; cauſæ dum attribuuntur ſpeciei fiunt cauſæ remotæ.

Ideo dixit: medium enim in illa eſt cauſa proxima. ideſt, mediũ enim, quod ſuperior ars tradit arti inferiori, eſt proxima cauſa rei, quam cõſiderat ars inferior.

BVRANA

duæ artes particulares ſub vna arte, quæ eſt Geometria, & nõ ſunt duæ artes diuerſæ.

Cùm vero dixit: ambæ igitur demonſtrationes procedunt proceſſu demonſtrationis vnius. ſenſus eſt, ꝙ auxiliatur ſibiinuicem ad monſtrandam rem vnã in diſpõne ipſius, & exhibet ars inferior exiſtẽtiã ipſius, ſuperior vero tradit cauſam ꝓpinquã exiſtentiæ ipſius. & hoc eſt ꝙ voluit, cùm dixit: & diuerſificantur duæ artes: qm̃ ars illa, quæ eſt ſub altera, monſtrat ꝓ diſpoſitionẽ ſuam exiſtentiã illius, ſed ars, quę eſt ſuperior, mònſtrat ꝓ diſpõnem ſuã rem, quare eſt. Sed fieri iã põt, vt ars, quæ ꝓcedit proceſſu generis reſpectu alterius, exhibeat, quẽadmodum quæ ſub ipſa eſt, quod ꝓcedit proceſſu cauſæ remotæ. & hoc, quoniã cauſę generis, cùm proportionantur ſpeciei, ſunt cauſæ longinquæ.

Dixit: & hoc, qm̃ medium in ipſa eſt cã propinqua. ſenſus eſt, & hoc, qm̃ mediũ, quod exhibet ars ſuperior in arte, quæ eſt ſub ſe, eſt cauſa propinqua rei, de

MANTINVS

particulares ſub vna arte locatæ, quæ eſt ipſa Geometria, & nõ ſunt duæ artes diuerſæ. A

Et cùm dixit: vtraq; aute demonſtratio; ſ. ſuprema & inferna, ſe habent veluti vna demonſtratio. intelligit, ꝙ ſe adiuuãt ad demõſtrandam eandẽ rem, & inferior præſtat eius eſſe, ſuperior vero naturã propinquã illius eſſe: & hoc innuit cùm dixit: Differunt aũt eo quod, quæ eſt inferior demõſtrat ſ. quia, ſuperior vero ꝓpter quid eſt. hoc ẽ, differũt aũt ambæ artes, quia illa, ꝙ exiſtit ſub altera, demonſtrat de eadẽ re, ꝙ ſ. eſt, ars vero ſuperior illi demõſtrat de eadẽ met re ꝓpter quid ſit. Cũ igitur poſſet aliqs exiſtimare, ꝙ illa ars, quæ ſe hẽt vt genus reſpectu alterius, præſtat illi inferiori ei, aliqd, quod ſe hẽt vt cauſa remota, cũ cãe ipſius generis, quæ referuntur ad ipſam ſpeciem, ſint cauſæ remotæ. B

Ideo dixit: qm̃ ipſũ mediũ eſt cauſa ꝓpinqua in ea: hoc eſt quia mediũ traditũ ab arte ſuperiori, arti ei ſubalternæ, eſt vtiq; cã propinqua illi⁹ rei, de quã conſi- C

† a.Li res eſt

ABRAM

D ferior. cuius causa est, quia subiectum artis communioris hoc pre expositio modo communitatis, qui est modus additionis & defectus, gerit respectu subiecti artis ꝓprioris vicem propriæ formæ respectu rei formatæ, idest materiæ: & ideo est illius causa ꝓxima. Dubium autem propositum sequeretur, si

E cõior ars esset verum genus artis proprioris.

SVRANA

de qua considerat ars inferior. causa autem in hoc est, quoniã subiectũ artis vniuersalis fm hunc modum vniuersalitatis, quẽ antea exposuim⁹, qui est modus additionis & defectus, procedit à subiecto artis appropriatę p modum formæ rei habentis formam, hoc est materiæ, & propterea est in ipsa causa propinqua. Atqui sequeretur dubium præcedẽs, si esset ars vniuersalis genus verum respectu artis appropriatæ.

MANTINV

cõsiderat illa ars subalterna. Et huius rei causa est, quia subiectũ artis vñis, eo modo vniuersalitatis, quẽ paulo ante exposuim⁹, & est profecto modus excessus & defectus, se habet ad subiectum artis propriæ, seu partialis, veluti propria forma ad ipsam rem habentẽ formam, hoc est ad ipsam materiã. & ideo est ei⁹ causa propinqua. Sed bene sequeretur prędictum dubiũ, si illa ars vñs esset verum genus illius artis propriæ.

T.13.p1 *Sed horum principia habent cõmune. Si vero manifestum est hoc,*

82 *manifestum & quod non est vnius cuiusq; propria principia demonstrare. erunt enim illa omnium principia, & scientia illorum domina omnium. & nanque magis scit, qui ex superioribus causis scit: ex prioribus enim scivit, cum ex non causatis sciat causis. quare si magis sciuit, & maxime: & si scientia illa esset, & magis, & maxime.*

F Contradictio Tomitani.

82 *Arist. in hoc contextu dicit, Nullam scientiam posse sua propria principia demonstrare. Huic autem determinationi, duo aduersari videntur. Primum est, quia Naturalis probat materiam primam esse, quæ est proprium principium in ea. Secundum est, quia vult Metaph. esse aliarum scientiarum dominam, quæ dat illis principia, & tamen in 8. Physi. probatur Primus motor à Naturali, qui dicitur esse principium in scientia Diuina. quo casu non magis erit domina Metaphysica, quam Physica, immo longe minus. Sed vide conciliationem Tomitani.*

T.c.70 Communior autẽ ars continet cõmonstrationẽ reliquorũ principiorum. quo constito, manifeste euidẽs est, ꝙ impossibile

Dixit Arist. Ars aũt vñs constituit monstrationẽ reliquorũ principiorũ. Quod cùm ita sit, igit̃ plane apparet, fieri nõ posse,

Ars autem vniuersalis demonstrat reliqua principia. Patet ergo ex his, ꝙ null⁹ artifex poterit probare principia propria suæ T.c.70

ABRAM

ſibile ſit artificē ſin-
gularū artium com
monſtrare ſuæ pro-
priq; artis principia.
qm̄, ſi inciperet cō-
monſtrare ſua prin-
cipia, res, quibus cō
monſtrant ſua prin
cipia, ſunt digniora
eſſe eius principia,
ꝯ illa, & per ea ſci-
retur quicquid verè
ſcitur. Quia qui cu-
rat rē ſcire vera ſciē-
tia illam equidē ſcit
ex ſuis principijs, &
cauſis vltimis, & ex
rebus naturā prio-
ribus occaſionibus &
cauſis, quæ non ſint
originatæ et cārg, &
ſcia p has eſt aptior
& dignior q̄ ſciētia,
quæ per illas eſt.

SVRANA

poſſe, vt aliquis ar-
tifex monſtret prin
cipium artis ſuæ ap-
propriatum. qm̄, ſi
inciperet monſtrare
principia ipſius, igit̄
ea, p quæ monſtra-
ret principia ipſius,
magis deberent eſſe
prin cipia, ꝯ illa, &
p ipſa ſciretur quod
ſcitur p viam verita
tis. Qm̄ qui ſtudet
ſcire rem ſcia vera,
ſciet vtiq; ipſam ex
principijs & cauſis
vltimis, & ex rebus
prioribus ſm natu-
ram ex cauſis: et cau
ſæ nō erunt cauſatæ
à cauſatis: & ſciētia
per has erit conue-
nientior et decētior,
ꝯ ſcientia per illa.

MANTINVS

ſuæ artis. quoniam A
ſi inciperet demon-
ſtrare ſua principia,
ea, quibus demon-
ſtrantur eius princi
pia, potius debent
eſſe principia, quàm
illa, & per illa verè
ſtiremus quæcunq;
ſcitu⁹. Qui enim co-
natur ſcire rem vera
ſcientia eam quidē
ſcit per principia &
cauſas vniuerſales, B
& per ea, quæ ſunt
natura priora, ſcili-
cet per cauſas, quæ
non ſunt cauſatæ.
Scientia enim, quæ
per hæc fit, commo
dior vtiq; eſt, atque
cōuenientior quàm
fit ſcientia, quæ per
illa fit.

Cō.70 Dum dixit: Cōior aūt ars continet com-
monſtrationē reliquo
rum principiorum. In
tendit p cōiorem artē
Primā Philoſophiam,
quæ conſiderat ens in-
quantum ens. qñ enim
cōſideratio huius artis
eſt de ente inquantum
eſt ens, & de entis ſpe-
ciebus: & artium ſubie
83 cta ſunt entis ſpēs: igi-
tur hæc ars curat trade
re cauſas omniū artiū,
hoc eſt, quatenus entia
acci-

Dixit: Ars autē vltis
conſtituit monſtratio
nem reliquorū princi-
piorum. Intelligit per
artem vltam, Philoſo-
phiā Primā: & eſt ea,
quæ conſiderat de ente
inquātum ens. & hoc,
qm̄ cùm ars iſta ſpecu-
let de ente inquantum
ens, & de ſpēbus entis,
igit̄ ars hæc, ea eſt, quæ
ſollicita eſt in tradē-
dis cauſis ſubiectorum
artium, hoc eſt ex par
te, qua ſuſcipiūt entia,
nō

Cùm dixit: Ars autē Cō.70
vltis demonſtrat reli- C
qua principia. Intelligit Quo pa-
autē per artem vltam, cto Prima
Primā philoſophiam, Philoſo-
quæ conſiderat de ente phia conſi
vt eſt ens. nā cū hmōi deret prin
ars conſideret de ente cipia &
quatenus eſt ens, & de cas ſubiec-
ſpecieb⁹ entis, ſubiecta rū reliqua
vero artiū ſint ex ſpe- rū artiū.
ciebus entis. ergo illa
ars ſtudet reddere cau-
ſas ſubiectorū artium
omnium: hoc eſt, ea ra
tione qua ſumit ſpēs

ABRAM

D accipiũtur, nõ inquantum sunt artium subiecta, i. quatenꝰ accipiuntur fm modũ vnũ, quo artes illud cõsiderant.

83 Verbi gfa, q̃ a primus Philosophꝰ manifestat & tradit modum, quo numerus ẽ ens: hoc ẽ, modũ, quo hoc subiectũ est extra animam, nõ modũ quo est huiꝰ artis subm. Et ex quo genꝰ subiectorũ artiũ

E est ipsum ens, euidens est, ꝙ qui largitur illorũ causas solũ inquantum sunt entia, sit ille qui considerat ens simpliciter, qui est Primus Philosophus.

Quo pacto artes speculant de principijs ꝓprijs

Hoc autẽ sic existente, oportet ꝙ nulla ars largiat causas sui subiecti, quib' est vna species entium, quia Primus Philosophus est, qui tradit illas. Et hæ

F causæ fm veritatẽ sunt causæ generis subiecti artium, non causæ propriæ subiecti artis. Re autem sic existẽte, quonam pacto sequitur ex eo quòd ars cõmunis considerat subiecta reliquarũ artium, quòd artes non considerent sua principia? nisi quia potest dici, quòd principia subiectorum artium propriarum sint principia illis propria, q̃n

BVRANA

non ex parte, qua sunt subiecta artiũ: hoc est, cùm accipiuntur per modum vnum, per quem speculatur ars.

Exẽplum huius: q̃m Primus Philosophꝰ ipse est, q̃ manifestat & tradit modũ, ꝓ quẽ numerꝰ est, hoc ẽ modũ, ꝓ quẽ subiectũ istud ẽ extra animã, nõ sũt ex parte, qua est ꝓ ipsum subm huiꝰ artis. & q̃m genꝰ artiũ est ipm ens: igit̃ apparet, ꝙ exhibẽs cãs ipsorũ, ex pte, qua sunt entia tm, is est, q̃ considerat de ente simpt: & iste est artifex Primæ Philosophiæ.

Quod cũ ita sit, oportet ergo, vt non exhibeat ars aliqua cãs subiectorũ suorũ, in q̃bus sunt cãæ ex vnaquaq; specierũ entis. q̃m Primus Philosophus is ẽ, qui tradit cãm. & istæ cãæ sunt causæ generis subiecti artiũ, non sũt cãę appropriatæ subiectis artis. Qđ cũ ita sit, qũo sequit̃ ex eo, ꝙ ars est vñs speculans mon strationem principiorum reliquarũ artiũ, vt artes non speculent de principijs ꝓprijs? nisi dicamus, ꝙ principia subiectorum artium appropriatarum sunt principia appropriata

MANTINVI

entium, non quatenꝰ sunt subiecta artium. hoc est, si capiãtur fm eundem modum, quo considerant artes.

Exempli gfa, Primus Philosophus nonficat ac præstat modũ, quo numerus est, hoc ẽ, modum, quo hoc subiectũ est extra animam, non modum, quo sit subiectũ huius artis. Cũ igit̃ genus subiectorũ artiũ sit ipsum ens, palã est, ꝙ qui cõsiderat ens absolute, qui quidem est Primus Philosophus, ipse quidẽ tradit eorũ causas ea ratione, qua sunt entia tantum.

Ex his igit̃ constat, ꝙ nulla artium præstabit causas suorũ subiectorum, in quib' existũt, quatenus sunt vnũ entiũ, quia Primus Philosophus ꝓstat eas. & huiuscemodi cãæ re vera sunt cãæ generis subiecti artiũ, nõ causæ propriæ subiecto illꝰ artis. Sed his ita cõcessis, cur si ars vñs cõsiderat demonstrationẽ principiorũ reliquarũ artiũ, ꝙ ꝓpea sequat̃ vt artes nõ considerẽt sua principia? sed põt aliquis dicere, ꝙ principia subiectorũ artiũ particularium, seu propriarum, sunt vtiq; prícipia pro

pria

ABRAM

quando capiuntur secundum modum, quo consideratur subiectũ illius artis in ea, quo existente consideratio illorum principiorum est illius artificis.

Et ideo inuenimus rẽ gestam in Scientia Phisica. Physicus enim cõsiderat materiam & primum mouens naturale, inquantum sunt causæ motus, non quatenus sunt vna species entium. Et hæc res fuit dubia Auicẽnæ, & proinde accepit hoc dictũ simplici receptione, & putauit Phisicum capere à Theologo primam materiam & primum principium.

Aristo. aũt non intendit, ꝙ habens sciẽtiam particularem nequeat demonstratione penitus ostẽdere causas sui subiecti, sed intendit ꝙ nequeat demõstratione ostendere sui subiecti causas, dico demonstratione simplr, hoc est demr̃one largiente cãm & esse. causę enim subiecti artis sunt naturæ superioris, s. quę est genꝰ illius subiecti: cõsiderare autẽ hanc naturam est ipsius Theologi. Natura nanque, quæ continet subiecta artiũ particularium, est

BVRANA

priata ipsis, cùm accipiunt eo modo, quo ꝑ ipsa speculat de subto illius artis. Cùmq; hoc ita fit, igit speculatio illorũ principiorũ pertinebit ad artificẽ artis.

Et fm hoc inuenitur res ĩ Sciẽtia Naturali: qm̃ artifex Sciẽtię Naturalis speculat de materia, & motore nãli primo ex ꝑte, qua sunt causæ motꝰ, nõ aũt ex parte, qua sunt vna ex spẽbꝰ entiũ. Et iã dubitauit sup hoc Ben Sena, deinde accepit sermonẽ hoc in loco acceptione simplici. & existimauit, quòd artifex Sciẽtiæ Naturalis accipit ab artifice Scientiæ Diuinæ mãm primã & principiũ primum.

Sed non vult Aristo. quòd artifex scientiæ particularis nõ potest ostendere per demonstrationem causas subiecti ipsius artis, quæ sunt ex natura altiora, hoc est, quæ sunt genus illius subiecti, sed consideratio de hac natura pertinet ad artificem scientiæ Diuinæ. & hoc, quoniam natura continens subiecta artium paricularium est

MANTINVS

pria eis, cũ capiuntur A
fm eum modum, quo cõsiderat per ea subiectum illius artis, si ergo res ita se habuerit, tũc poterit ꝓfessor illius artis cõsiderare illa pricipia. Et hoc pacto cõtingit in scientia Physica. Physicus enĩ cõsiderat suã materiã, Naturalemq; motorẽ primũ, quatenus sunt causæ motus, nõ quatenus sunt vna specierũ B
entis. & iã dubitauit de hoc Auicenna. Intellexit præterea hoc dictũ absolute, ita ꝙ existimauit, ꝙ Physicus accipit à Metaphysico primam materiam, & primum principium.

Digressio. Auicennæ dubium, eiusq; solutio. vide 1. Physi. 83. & 2. cõ. 73. & 8. cõ. 3. & 12. Met. com. 5.

Nec Aristo. vult, ꝙ professor alicuius artis particularis, nõ possit demr̃one probare causas sui subti, sed vult, ꝙ non possit demr̃one C
ꝓbare causas sui subiecti, demonstratione s. absoluta & simplr, hoc est demr̃one, quæ præstat causam & esse. qm̃ causæ subiecti artis sũt ex natura supiori, hoc est, quæ sunt genus illius subiecti: & consideratio de huiuscemodi natura attinet ad Metaphysicũ. Quia illa natura, q̃ continet subiecta artiũ particularis,

ABRAM

D est ipm ens: qd ē subm primæ Philosophiæ.

Et ideo incœpit sermonē dicendo: Cōior aūt ars cōtinet cōmon strationē reliquorum principiorū. Deinde successiue dixit: quo cōstito, manifeste euidēs est, ꝙ impole sit artificē singularū artiū cōmonstrare suæ artis ꝓpria principia, id est cōmonstratione simpr, i. cōmonstratione, quæ largiat' cām & eē. Artifex nāq; particularū artiū pōt demōstrare oñdere sui subiecti cās per signa. Prout fecit Arist. in cōmonstrando primā materiam & primum mouentē in Phisicis auscultationibus, imino nō est modus cōmonstrandi primum mouentē eē, nisi per signū in hac, s. phisica scientia, non sicut opinatus est Auicen.

Vnde nos instituim' propriū tractatū in demonstrādo corruptelā modi vr̄is, quo Auicē. putauit ꝙ possit Theologus demōstrare primum principium esse. Et dū dixit: Qm̄ si inciperet cōmonstrare sua principia. Intendit, ꝙ inciperet demōstrādo sua prima principia in illa scīa ꝑ alia prīcipia.

Deinde

BVRANA

est ens, quod est subm primæ Philosophiæ.

Et ꝑꝑ hoc incœpit sermonē, & dixit: qd cū ita sit, plane manifestū est, ꝙ non pōt artifex vniuscuiusq; artis mōstrare principia artis suę appropriata. intelligit monstratione sufficiēte, hoc est monstratione exhibēte cām & existētiā. & hoc, qm̄ artifices sciarū particularū pñt monstrare demōstrationem cārū subiecti sui ꝑ signa, quēadmodū fecit Arist. cū monstrauit mām primā in Auditu Nāli & motorē primū: sed nō ē via, qua mōstret existētiā motoris primi, nisi ꝑ signū in hac scīa, hoc ē in scīa Nāli, non quēadmodū existimauit Ben Senæ. Iā vero posuim' sermonē ad mōstrandā corruptionem vię vr̄is, quā opinat' est Ben Senæ, ꝙ pōt artifex Scīæ Diuinę monstrare existentiā primi principij. Cū vero dixit: qm̄, si ipse īciperet mōstrare prīcipia sua: sensus ē, qm̄ si ipse inciperet mōstrare prīcipia sua prīa ī illa arte ꝑ prīcipia alia. deinde dixit: igit' res, ꝑ q̄s mōstrant' prīcipia ipsi', magis debēt eē prīcipia. sens' ē.

Cùm

MANTINVS

est ipsum ens, qd quidem ē subiectū in ipsa Philosophia Prima.

Et ideo īcępit hic suū sermonē dicēs: ars aūt vr̄is demōstrat reliqua principia. Deinde subiungit & dixit: patet ergo ex his, ꝙ nullus artifex pōt probare principia propria suæ artis, hoc est, demōstrare absoluta, quæ s. præstet causam & esse. nā ꝓfessor artiū particularū bene potest demōstrare causas sui subiecti ꝑ signa, seu à posteriori, vt fecit Arist. in Libro Physi. vbi demonstrat materiā primā, & primum mouēs. sed non pōt probare, ꝙ primū mouēs sit, nisi ꝑ signū à posteriori in hac sciētia, scilicet Naturali, nō vt putat Auicenna.

Nos vero iā edidim' tractatū, in quo probamus falsitatē illius Methodi vr̄is, qua Auicenna putauit, Metaphysicum posse probare primum principiū esse. D. d. Qm̄ si inciperet demonstrare sua principia: hoc est, qm̄ ipse incipiet demōstrare principia sua prima in illa arte, per alia principia.

D.d.

ABRAM

Deinde dixit: Res, q̃bus cõmonstrãtur sua principia, sunt digniora esse eius principia q̃ illa. deest, & q̃n cõmonstraret principia suę artis p alia principia, hęc principia essent primatus digniora q̃ suæ artis principia, quæ cùm ponerem⁹ prima, essent prima & non prima: quæ est repugnantia in adiecto.

Et dum dixit: Quia qui curat rem scire vera scia, illam equidem scit ex suis principijs & causis vniuersalibus. Intendit per vltes, primas huius generis, prout in Auscultatorijs dixit, q̃ res sciatur dũ eã sciuerimus p suas primas cãs vsq; quo res siniat ad sua elementa. vbi intendit, q̃ cuiusq; generis scia, dũ puenit ad primas huius gñis cãs, tunc peruenit huiꝰ generis pfecta scia: cũ aũt harũ cãrũ non sint in hoc genere priores causæ, ideo nequeũt in hoc genere cõmonstrari per, prius illis, qa in hoc genere nõ est priꝰ, neque notius illis.

Et dũ dixit: Et ex rebus priorib⁹ occasionibus & causis, q̃ non sint originatę & causatæ, & scientia p has est aptior & di-

BVRANA

Cùm igitur mõstret principia artis suæ per principia alia, igit hæc principia magis deberent esse prima, quàm principia artus suæ. sed iam posuimus illi esse prima. igitur sunt prima & nõ prima, quod est impossibile, & non cohęret.

Cùm vero dixit: Q̃m qui solicitꝰ est, vt sciat rem scientia vera, sciet vtiq; ipsam ex principijs & causis vltibus. intelligit per vltia prima in hoc genere, quę admodum dixit in Auditu, q̃ scimus vtiq; rẽ, cùm ipsam scimus per causas eius primas vsq; quo pficiamus vsq; ad elementa ipsius. Atqui vult, q̃ scientia in vnoquoq; genere puenit ad cãs primas, quę sunt in hoc genere, & tunc prouenit scia pfecta in hoc genere: & hæ cãe nõ hnt causas priores I hoc genere: & pp hoc nõ pnt mõstrari I hoc genere per aliquid, qđ sit prius ipsis: q̃m non est prius, neque notius ipsis in hoc genere.

Cùm vero dixit: & res priores s̃m naturã & causæ non erunt causatæ, & scientia p illas est cõuenientior & decentior,

MANTINVS

D.d. ea vero, quibus demonstrant ei principia, potius debẽt esse principia, quã illa. hoc est, & cũ demonstrarit principia suæ artis per alia principia, tũc illa alia principia potiꝰ debent dici prima, q̃ principia suę artis. sed iam fuit cõcessum ea esse prima. ergò sic erunt prima & nõ prima, quod est cõtradictio ipsis. A

Et cũ dixit: Qui enĩ conat scire rem vera scia, eam quidẽ scit per principia & causas vltes. intelligit per vltes, ipsas primas illiꝰ generis, vt dixit in Libro Physic. q̃ nos scimꝰ rem, cùm eius cãs primas scimꝰ, donec desinat negocij in eius elemẽta. voluit autẽ, q̃ scia de quouis genere pueniat ad primas cãs illius generis, & tunc habetur pfecta scia de illo genere. & q̃ illæ cãe non habent alias cãs primas illiꝰ generis, & idcirco non pnt demfari in illo genere p aliquid, qđ sit prius illis, qa nihil est prius illis, neq; notius in illo genere. B

Et cùm dixit: & p ea, q̃ sunt natura priora, s. p causas, quæ non sunt causatæ, scia enim, quę per hæc fit, cõmodior C

ABRAM

D & dignior q̄ scia, quæ p illas est. Intendit per res natura priores, prio res fm cognitionem & ee: causæ enim sunt natura priores fm esse ip sis causatis, & quando illis euenit q̄ sint etiā notiores apud nos, sūt etiam natura & cognitione priores. Prouvidetur ex descriptione prioris secundum naturam, id est, quòd fit

E res, quæ quando est posterius, ē & illa, & quando illa est, non sequitur posterius esse.

Et dū dixit: ex occasionibus & causis, quæ non sint originatæ. intendit in hoc genere. Et dū dixit: et scia per has est aptior q̄ sciētia, quæ per illas est. Intendit scientiā, quæ est p causas, q̄ sunt causatæ.

BVRANA

centior, q̄ scia per hæc. intelligit p res priores fm naturā, priora per scientiā & existētiam. & hoc, qm causæ sunt priores existentia fm naturam causatis. cūq; accidit illis, vt sint notiores apud nos, erant consimiliter ēt priores fm naturam & sciam. quemadmodum diximus I descriptiōe prioris fm naturam: quod videlicet cùm est posterius, ē & ipsum, sed cū ipsum est, non oportet, vt sit posterius.

Cū vero dixit: & causæ nō erunt cāta. intelligit in hoc genere. cū vero dixit: & scientia p illas est conuenientior & decentior, quàm scientia per hæc: intelligit scientiam, quæ est per causas.

MANTINVS

vtiq; est, atq; cōuenientior q̄ fit scia, quę p illa fit. intelligit aūt p priora natura, ea, quæ sunt priora scia & ipso esse. Nam, cùm cōtingit, vt illæ cāæ, quę sunt priores fm esse & naturā ipsis causatis sint notiores apud nos; sunt ꝓfecto priores quoq; natura & scia, vt in descriptione ipsi⁹ prioris natura explicatū fuit. qđ quidē est id, quod reperit, reperto posteriori, sed ipso dato, nō ē necessariū, vt det posterius.

Et cū dixit: p causas, quæ non sunt causatæ. intelligit illius s. generis. & cū dixit: & scia, quæ p hęc fit, est cōmodior atq; cōueniētior, q̄ illa, quę fit p illā alia. Intelligit q̄ illa scia, quæ fit p cās, quę sunt cātæ.

F

Contradictio Tomitani.

83 *Loquens Auer. de dignitate scientiæ Metaphysices, inquit, eam probare principia scientiarum, quoniam dat causam subiectis in qualibet scientia. vt verbi gratia, si quis negauerit numerum, Arithmeticus non potest illius causam afferre, cùm sit illis subiectum, sed hoc pertinet ad Metaphysicum, qui considerans ens vt ens, etiam considerat subiecta aliarum artium quæ, sunt species entis. & addit, quòd cùm Metaphysicus reddit eorum subiectorum causas non ea demonstrat vti sunt subiecta, sed vti partes entis. Oppositum autem voluit Secundo de Anima com. 27. & 6. Meta. commento. 1. vbi habetur, quòd subiectum & eius partes non possunt demonstrari in scientia. Sed vide conciliationem Tomitani.*

T.23.p8 *Demonstratio autem non coaptatur in aliud genus, nisi vt dictum est, Geometrica in Perspectiuas, aut Mechanicas, & Arithmetica in Harmonicas.*

Iam Dixit Iam

ABRAM

T.c.71 Iam itaq; cõmonstratum est, quõ fiat commõstratio rerũ Perspectiuæ ex arte Geometrica, & rerũ musicarũ ex Arithmetica arte. Et iam patet & cõmonstratum est, q; demõstratio non possit transgredi ab vna natura in aliam naturam.

Cõ.71 Quę in præassumptis deerat epilogos fert, ꝓut expedit I cõclone orationum demõstratiuarum, ſ. q; iã cõmonstratũ sit, quo pacto expediat tem in ſua arte de mõſtrari p ſuã ꝓpriã cãm, cùm illa cã sit ſm modũ alterius naturę, id est occaſione alteri⁹ artis, quod quidem sit in naturis compoſitis.

Et hic nõ appellatur demſonis transgreſſus ab arte in artem, ſed in inferiori arte appellat principiũ ſuppoſitũ & aſſumptiol. verus aũt transgreſſus est, quando vtuntur eadem maiori præmiſſa duæ artes. iam aũt commonſtratũ est, q; hoc sit impoſſibile, niſi eſſet vnũ quæſitũ vniuoce dictũ in duab⁹ artibus, vnius ſ. ſm ſubiectum & modum, cuius falſitas iam

SYRANA

Dixit Ariſto. Iam igitur manifeſtũ est, quomodo monſtrabuntur res Perſpectiuæ ex arte Geometriæ, & res harmonicæ ex arte Numeri. Iamq; planũ ac manifeſtũ est, q; nõ poteſt transferri demonſtratio de natura in naturam.

Poſteaq; narranit in præcedentib⁹, & poſuit ea, q; bus ẽ op⁹ in ſcientijs ſermonũ demonſtratiuorũ, vult iã mõſtrare, qũo debemus monſtrare rẽ in arte p cãm ſuã appropriatã, cũ illa tñ cã sit p modũ nãę alterius, hoc est p modũ artis alteri⁹. hoc aũt erit I naturis cõpoſitis. Nec ꝓp hoc accideret trãslatio demſonis de arte in artẽ. atq; acciderẽt, ſi in arte I ſeriore eẽt radix poſita, & admitteret ipſum trãslatio vera: & ſi vtiq; eẽt ꝓpõ maior vna I duabus artib⁹: ſed iã monſtratũ est, q; hoc fieri nõ põt, niſi eſſet q̃ſitũ vnũ, q̃d diceret⁹ conſenſum I duab⁹ artib⁹. hoc est vnũ ſm vtrũq; duorũ modorum. i. in ſubto & modo: ſed iã monſtratũ est, q; ꝓpõ ſua

MANTINVS

Iam itaq; monſtratum est, quomodo conſtituant demonſtrationes Perſpectiuæ artis ex Geometria, ac Muſicæ ex Arithmetica: quomodo item non poſſit fieri tranſitus ex vna in aliam naturam, conſimilr monſtratum est. T.c.71 A

Nunc ex his, quę ꝑdixerat de ipſis demſonibus, facit veluti epilogum, dũ dixit: iã satis cõſtare quo pacto debeat res demõſtrari in aliqua arte p ſuam cauſam propriã, & illa cauſa sit rõne alterius naturæ. hoc est, rõne alterius artis, & hoc vtiq; sit in naturis cõpoſitis. Cõ.71 B

Neq; vocabitur ꝓpea tranſcenſus demſonis de vna arte in aliã, ſed vocabitur in ipſa arte ſubalterna, ſeu inferiori radix ſuppoſita, & ſuppoſitum. ſed verus tranſcenſus est, cũ maior ꝓpõ sit vnica in amba bus artibus. & iam fuit probatũ hoc eẽ impoſſibile, niſi vbi fuerit vnũ quæſitũ vniuoce dictũ in vtraq; artũ, ſ. de ſubiecto, & de mõ. & huius rei falſitas iã fuit ꝓbata in ꝓcedenC

21 1/2a

ABRAM

D est præostensa, oporte ret nãq; duarũ artium naturã esse vnã nãm.

Digressio. Contra Abunazarẽ de translatiõe, & cõmunicatione artiũ.

Hoc autem sic se habente non est verũ dictũ Alpharabij in suo Libro de Demonstratione apud vltimũ sui sermonis de artib⁹, vbi declarauerat, quo modo sciæ conueniant, & in quo conueniant: & hinc ostẽditur, qũo & qñ sit posse demsone;

E transgredi ab vna arte in aliam, & qũo sit impossibile. Ille enim intellexit p trãsgressum id, de quo dr trãslationis homẽ, videlicet ꝙ transferat maior præmissa. videtur enim ex dicto Alpharabij, ꝙ ipse concedat duarũ artium esse vnũ quęsitũ, & nõ cõcedit esse vnu medium terminum. quod est admirãdum

F ex suo sermone, cùm dum non conueniunt duæ artes in duobus terminis simul, impossibile sit quòd conueniãt in p̃missa maiori.

Et vtcunque sit, impossibile est demonstrationes transferri secundum eius & Arist.

84 opinionem. sed est discrimen inter eos, quia apud ipsum duæ artes possunt conuenire in vno quæsito, & apud Arist.

BVRANA

sua ẽ prior: oporteret enim, ꝙ natura duarũ artiũ esset natura vna.

Quod cùm ita sit, sermo igitur Abunazaris in Lib. suo de Demonstratione ad finem, cũ dixit de artibus, & declarauit qũo communicãt sciẽtiæ, & in quo cõmunicant: & ex hoc declarauit qũo & qñ, & qũo transferri possunt demonstrationes de arte in artẽ, & qũo nõ possunt, sermo inquam iste est non verus: qm̃ intellexit per translationem illud, de quo dicit nomen trãslationis: & hoc, qm̃ trãsfertur propõ maior. & hoc, qm̃ apparet ex sermone Abunazaris, ꝙ fateat esse quęsitũ vnũ ex duabus artibus: & ꝑpea fatet, ꝙ terminus medius est vn⁹: & hoc mirandũ est de sermone illius. & cùm nõ cõmunicant duæ artes in ambobus terminis simul, nõ poterũt cõicare in propõne maiore.

Et quomodocunque fuerit non poterũt trãsferri demonstrationes s̃m opinionem ipsius & opinionem Aristo. sed differunt inter se, quoniam apud ipsum possũt communicare duę artes in q̃sito vno, sed

MANTINVS

tibus: quia eẽt necessariũ, vt natura vtriusq; artiũ eẽt eadẽ natura. Si igr̃ hęc ita se habeãt, sequitur ergo, ꝙ dictũ ipsius Alpharabij in Libro suo de Demsone in calce vbi tractat de artibus, & qualiter sciẽ cõicent inter se, & in quo cõmunicẽt: ex quibus verbis ẽt declarat, qualiter & qñ possunt demsones trãscendere de arte in artem, & qñ nõ possint, est ꝓfecto non verũ. intelligit enĩ p trãscensum id, quod noĩat trãslatio, nempe cũ maior p̃missa transfertur. & vr̃ vt potest colligi ex verbis ipsius Alpharabij, ꝙ ipse concedat posse esse vnũ & idẽ quæsitũ in duabus artibus, sed negat mediũ terminũ posse esse eundẽ. quod quidẽ dictũ est dignũ admiratione. Cũq; enim duæ artes non cõmunicent in duobus terminis sil̃ haudquaq̃ poterũt cõicare in maiori ꝓpõne.

Sed vtcunq; res se habeat, tandẽ demsones nõ possunt trãscẽdere iuxta eius sentẽtiã atq; Aristotelis sentẽtiam. sed ĩ hoc discrepãt ipsi. qd̃ ipse existimat duas artes posse communicare in eodẽ quæsito. Arist.

ABRAM

Arist. hoc est impossibile: immo necessario sequitur, vt diximus, ex possibilitate ipsarũ conuenientię in vno quæsito, ꝙ conueniãt in medio termino, & nõ relinquit ꝙ fiat trãsgressus, quem intendit, sed ꝙ altera duarũ artiũ vtatur eo, qđ in alia commonstratur, siue sit subiectũ quod considerat, aut ꝙ in arte superiori sit cõclusio & ĩ inferiori p̃missa, ꝓut euenit Perspectiuo & Astrologo cũ Geometria, & sicut cõtigit Musico cũ Arithmetico.

BVRANA

sed nõ ẽ pcẽ hoc apđ Aristo. iã enim sequit ex necessitate, quẽadmodũ diximus, ex eo, ꝙ pñt cõicare in quęsito vno, vt cõicent ẽt in medio termino: & nõ relinquit, vt sit trãslatio, quã ipse voluit, nisi faciat vna duarũ artiũ illud, qđ mõstrat ĩ alia: siue sit subiectũ, de quo cõsiderat, siue sit in arte supiore conclusio, in inferiore aũt propõ: quemadmodũ accidit hoc Perspectiuo et Astrologo cum Geometria: & quemadmodum accidit Musico & Arithmetico.

MANTINVS

Arist. vero dicit hoc ẽ impoſe. Necessum aũt est oĩno, vt diximꝰ, ꝙ si possent, cõmunicare in vno quęsito, ꝙ communicarẽt ẽt ĩ medio termino. & sic relĩquitur, vt nihil aliud sit illa traslatio, quã ipse intelligit, nisi ꝙ vna duarũ artiũ vtat eo, qđ in altera arte ꝓbat. siue illud sit subiectũ, đ quo agit. siue sit ĩ arte superiori cõclo, et in ĩferiori p̃missa, vt cõtigit ipsi Perspectiuo, atque Astronomo cum arte Geometrica, & ipsi Musico cũ Arithmetico.

Contradictio Tomitani.

84 *Negat Auer. quæsitum vnũ posse considerari in pluribus artibus. Oppositum autem videtur voluisse in præcedentibus, vbi in com. 59. concessit, hoc quæsitum, quod dicit, cælum est sphæricæ figuræ, esse commune Physico & Astrologo, & tamen hæ facultates diuersæ sunt. Sed vide solutionem Tomitani.*

ANT. INTER. TEX. XXIIII.

Difficile autem est cognoscere, si sciuit, aut non. difficile est enim cognoscere, si ex vniuscuiusq; principijs scimus, aut non: quod est scire. existimamus autem, si habeamus ex veris quibusdam syllogismũ, & primis scire. hoc aũt non est, sed oportet primis cognata esse.

T.c.72. Ideoq; difficile est nobis verè affirmare nos scire ꝑ cãm ꝓximã: vehementer enim nobis difficile est scirę cõstitisse nobis singulas res ex rebꝰ illi essentialibꝰ, et

Dixit Arist. Et propterea durũ ẽ nobis, vt verificemus nos scire rẽ ꝑ cãm ꝓpinquã: qm̃ durũ ẽ valde, vt sciamꝰ nos cõsisterẽ sup vnaquaq; re ꝑ ea, q̃ sunt ꝑ se, et

Difficile itaq; ẽ nobis verificare, ꝙ nos sciamus rẽ per causam propinquã. Nã admodũ difficile est nobis cognoscerẽ, qm̃ sciamꝰ singulũ eorũ, q̃ ĩsunt per se illi rei, et

ABRAM

D et ꝓportionalibus, & per suã proximã cãm: scĩa vero ẽ taliũ. Et inde fit, ꝙ nos opinemur iã sciuisse rẽ vera scĩa, qñ illã sciuerimus ex pręmissis veris ĩmediatis, cũ res non ita fit.

Cõ. 72. Demonũ ꝑmissæ q.

Postq̃ cõmõstrauit, ꝙ præmissæ, quę sunt demonũ partes, oporteat amplecti tres cõ-
E ditiones superadditas veritati: quarũ vna est, ꝙ sint vĩes, secũda ꝙ sint per se, & tertia ꝙ sint primę, & illud est qđ intendebat per dici de omni in hoc libro, & quando causis insunt hæ conditiones sunt causæ proximæ proprię illi rei, cuius sunt causæ.

Et, quia quanto en-
F tia sunt plurium conditionum, tanto difficilius est illa esse, aut cognosci, dixit: Ideoq; difficile est nobis vere affirmare nos scire rẽ per causam proximã.

Deinde tulit cãm difficultatis huius, Et dixit: Vehementer enim nobis

BVRANA

& appropriata, et ꝑ cãm ipsius propinquã, et scĩa erit vtiq; ꝑ talia. & ꝑꝑea existimatũ ẽ, nos scire scĩa vera, cũ scimus ex propõnibus veris immediatis, & non est res ita.

Posteaq̃ declarauit, ꝙ in propõnibus, q̃ sunt partes demonũ oportet, vt aggregẽtur tres condõnes, quæ superaddũtur veritati: quarũ vna est, vt sint vĩes, secunda vt sint per se, tertia vt sint primę. & hoc est, qđ voluit ꝑ id, qđ est de oĩ in hoc libro: & causę, in quibus inueniuntur istę conditiões, sunt causę propinquæ appropriatæ huic rei, cui sunt cãę:

Et entia, in quibus multiplicantur conditiones, sunt inuentu difficiliora, aut cognitu difficiliora, dixit: & propterea durum est nobis, vt verificemus nos scire rem per causam propinquam.

Deinde adduxit causam difficultatis ĩ hoc, & dixit, qm̃ durũ est valde,

MANTINVS

et sunt ei ꝓportionata, et ꝑ suã cãm ꝓpinquã, ex qbus ẽ vera scĩa. Ex hoc aũt opinamur nõnũq̃ verè sciuisse, si ex talibus ꝑmissis veris, ac medio vacãtib⁹ sciuerim⁹. Hoc aũt ñ ẽ ita.

Cõ. 72.

Postea quã ꝓbauit, ꝙ oportet vt ꝓpõnes, q̃ sunt ꝑtes demonũ, contineãt in se tres cõditiones, pręter veritatẽ earũ: quarũ prima est vt sint vĩes, secunda vt sint ꝑ se, vel essentiales, tertia vero vt sint primę. qđ qdẽ intelligebat ꝑ ꝑdicari de oĩ: qđ ĩ hoc libro fuit traditũ: cumq; aũt illæ cãę, q̃ has obtinent cõditiones, sint cãę propinquę, ꝓprię illi rei, cuius sunt causæ:

Entia vero quãto plures habẽt cõdõoes, tanto difficilius habet eorũ esse vel eorũ scĩa: iõ dicit: difficile itaq; est nobis verificare, ꝙ nos sciamus rem per cãm propinquã: hoc est, & iõ difficile est, vt nos possimus certificare, ꝙ illa scĩa, quã habemus de aliqua re, sit scĩa per suã cãm propinquam.

Deinde reddit cãm huius difficultatis dicens: Nã admodũ difficile

ABRAM

nobis difficile est scire cõstitisse nobis singulas res ex rebus illis essentialibus & ꝓportionalibus & ꝑ suam proximam cãm: idest, q̃m difficile est nobis constare singularũ rerum proximam cãm ob res essentiales proprias generi huius rei. & dixit hoc, quia nos inuenire mus cãm proximam essentialẽ ꝓportionatã huic generi, ex quo est vniuersalius q̃ proxima cã. & vniuersali⁹ est semꝑ notius apud nos q̃ proprium, quod in Libro Priorũ iam commonstrauimus.

Qñ scim⁹ difficile ẽ cognoscere.

BVRANA

valde, vt sciamus nos cõsistere sup vnaquaq; re ꝑ ea, q̃ sunt ꝑ se & ꝓportionata, & ꝑ causã ipsius propinquã. hoc est, q̃m durũ ẽ nobis, vt cõsistamus sup causa propinqua vnicuiq; rei ꝑꝑ res per se & appropriatas generi isti⁹ rei. atq dixit hoc: q̃m nos inuenim⁹ cãm ꝓpinquam per se & proportionatã huic generi: q̃m est vniuersalior cã propinqua. & quod est vniuersalius apud nos semper est notius appropriato. & hoc iã declarauimus in Libro Sillogismi.

MANTINVS

ficile est nobis cognoscere, qñ sciam⁹ singulũ eorũ, q̃ insunt ꝑ se illi rei, et sunt ei ꝓportionata, & ꝑ suã cãm ꝓpinquã. hoc est qa difficile est nobis cognoscere cãm propinquã vniuscuiusq; rei, ꝑ ea, q̃ sunt ꝑ se generi illi⁹ rei. Dixit ãt hoc, ꝑꝑea quia nos nanciscimur cãm propinquã ex cã ꝑ se vel essentiali, ac ꝓportionata illi generi, qa sunt vñiores, seu cõmuniores ipsa cã ꝓpinqua. Qđ aũt est apud nos vñius, semꝑ est noti⁹, q̃ ipsum ꝓpriũ, vt ĩ Lib. Prior. fuit ꝓbatũ.

A

B

Demonstratiuarum scientiarum principia, nonnulla esse communia, nonnulla propria: quaq; ea sint, & quo pacto praecognoscantur: pariter & reliqua demonstrationem ingredientia. Cap. 9.

T.24.ps 85 *Dico* [a] *autem principia in vnoquoq; genere haec,* [b] *quae quòd sunt, non contingit monstrare. Quid igitur significant et pri-*
86 *ma, & quae ex his,* [c] *accipitur. quòd autem sunt, principia quidem necesse est accipere, alia vero monstrare.* [d] *vt quid vnitas, aut quid rectum, aut triangulum. esse autem vnitatem accipere, et magnitudinem, altera vero monstrare.*

C

Contradictio Tomitani.

85 *Vult Aristo. principia minime probari posse. Oppositum aũt habet 1. et 8. Phy. vbi demonstrat materiam primam, & primum mouentem. Quae sunt principia subiecti Physici. Sed vide conciliationem Tomitani.*

86 *Agens Arist. de primis, hoc est, principijs, inquit: Quid igitur significant & prima, & quae ex his accipitur? Ex quo loco accipitur de principijs accipi, hoc est, supponi quid. At contrarium videtur voluisse 1. Post. tex. 2. quo in loco de dignitatibus et principijs agens, dicit, ea praecognosci tantũ quòd sunt. cognitionem enim Quid est ad quaesitum accommodat, quòd vero, ad principia. Sed vide solut. Tomit.*

ABRAM

D Sed oportet, ꝙ demonis subiecti capiat & cõcedat esse, absq; ꝙ scrutet ipsũ esse. Demõstratiõis vero ꝑdicatũ, & enũtiatio simul conueniunt quatenus cõsiderant ob id, qđ suũ nomẽ significat. Et differunt à se inuicẽ: qm̃ ꝑmisſę recipiuntur esse, ꝑdicatũ vero cõmõstrat esse ꝙ illas. vnũ enim, et trigonus, & rectũ indigent vt cõsideret de sua re qđ suũ nomẽ significet, at vnũ & magnitudo positione accipiunt esse, ꝑdicata vero & connexa indigent commonstrari ineſſe suis subiectis.

T.c.73.

E

Cõ.73. Postq̃ enuntiauerat, ꝙ demonſtrator negt demonstratione, ideſt ſimpliciter commonſtrare cauſas ſubiecti ſuæ artis, quia eſſent ignotæ ſuæ cauſæ, cepit notificare quas res oporteat artificem recipere eſſe, & quas res poſſit commonſtrare eſſe. Et dixit: ſed oportet ꝙ demonſtrationis ſubiectum capiatur & concedatur eſſe,

Demõſtrator vtia admixtit. idẽ ſupra cõ.2.

BVRANA

Dixit Ariſtot. Sed oportet, ꝙ de ſubiecto in demõſtratione admittamus & fateamur ipſum eẽ abſq; eo, ꝙ fiat inq̃ſitio an ſit. ſed prędicatũ in demõſtratione & enuntiatio cõicant ſimul in eo, qđ ſignificat nomen. Sed differt vnũ ab altero, qm̃ đ propõnib⁹ admittimus, ꝙ ſunt, ſed de ꝑdicato mõſtrat ꝙ ẽ: de vno. n. & triãgulo & recto oportet, vt cõſiderem⁹ qđ ſignãnt noſa ipſorũ: et de vno & magnitudine admittit ꝙ ſũt: ſed de ꝑdicatis & cõſequentibus oportet monſtrare, ꝙ inſunt ſubiectis ſuis.

Poſteaq̃ narrauit, ꝙ non põt artifex demõſtrationẽ cãm ſubiecti artis ſuę, qm̃ cãæ ipſius ſunt ignotę, hoc ẽ ꝑ demõſtrationẽ ſimpliciter, cepit docere, quę ſint illa, in q̃bus oportet artificẽ admittere ꝙ ſint, & quæ ſunt ea, de q̃ bus poſſumus mõſtrare, ꝙ ſunt.

Et dixit: ſed oportet, vt de ſubiecto demõſtrationis admittam⁹ & fateamur,

MANTINVS

Inquit Ariſto. Sed oportet vt ſubiectũ demõſtrationis recipiat et cõcedat ipſũ eẽ, nec q̃rat an ipſũ ſit. At ꝑdicatũ demõſtrationis, & ipſa enũciatio in hoc vtiq; cõicant, ꝙ cõſiderant de eis qđ eorũ nomen ſignificat. Differũt tm̃ inter ſe, ꝙ ꝑmiſſę recipiũtur eſſe, ꝑdicatũ vero demõſtrat ineẽ eis. Qm̃ vnitas & triãgulus & rectũ oportet, vt cõſiderent qđ ſ. ſignificet eorũ nomẽ, vnitas aũt atq; magnitudo capiunt quatenus ſunt, prędicata vero atq; cõſequẽtia neceſſe eſt vt demõſtrentur ineſſe ſubiecto, &c. T.c.73.

Poſteaq̃ dixit, ꝙ demõſtrator nõ põt demõſtratione probare cãs ſubiecti artis ſuæ, q̃a ei⁹ cauſę ſunt ignotę, demõſtrat. abſoluta & ſimpłr, ideo nunc vult oſtendere, q̃ nam ſint ea, q̃ debẽt recipi à ꝓfeſſore artis, ꝙ ſint: & q̃ ſint illa, q̃ poſſunt ab eo probari, ꝙ ſint. Cõ.73.

Et iõ dixit: ſed oportet vt ſubiectũ demõnis recipiat, & cõcedat ipſum

ABRAM

esse, idest ꝙ ex quo artes amplectuntur tria genera subiecta, & quę sita, & pręmissas: subiecta quidem oportet demonstratorem recipere esse, aut quatenus sunt per se nota, aut quatenus sint ĩ alia arte iam commõstrata.

Et hoc qđ dixit de re subiecti ẽ ꝑ se manifestũ ars enim demfone ostẽdit rẽ, q̃ inest subiecto: qđ quidẽ est manifestũ đ q̃sitis cõpositis. qñ nãq; querẽs interrogat nũquid, sicut quæreret, nũquid trigoni anguli sint duobus rectis ęquales: interrogãs n. tale q̃situ absq; dubio hẽt apđ se notũ trigonũ eẽ, & sit ęq̃litatẽ angulorũ duob⁹ rectis esse, id vero qđ nescit, ẽ illam inesse trigono.

Qñ vero magnitudo, gratia exẽpli, quę ẽ genus Geometricę artis, esset ignotũ nõ forma reꝛ de eo hoc quæsitũ, sed quęsitũ absolutũ. vc3, an sit. solũ putatur itaq;, ꝙ nõ sit de cõdõnibus hui⁹ quęsiti eẽ ꝑtẽ positã, cũ res non sit ita, qm̃ oratio dicẽs, an hoc sit, ĩtelligere facit, an sit talis đ nominationis, vt si diceres ens mobile, vel ens simplr, si ĩtelligamus ꝑ illud ens mo-

BVRANA

mur, ꝙ ipsũ est. sensus est, qm̃ artes cõphẽdũt tria genera, ꝑdicata, q̃sita, & propõnes. & de subiectis qđẽ oportet artificem demfonis admittere ꝙ sint, siue fuerit per se notum, siue sit res, quæ monstratur in alia arte.

Et hoc, quod dixit ex dispõne subiecti, planũ est ꝑ se. & hoc, qm̃ ars mõstrabit vtiq; ꝑ demfonẽ rẽ ĩexñtẽ subiecto. & hoc fortasse manifestũ ẽ ĩ q̃sitis cõpositis. & hoc, si q̃ramus de quouislibet q̃sito. Quẽ admodũ, si q̃ramus, an triãgul⁹ hẽat angulos ęq̃les duob⁹ rectis: qm̃ qcũq; q̃sierit huiuscemodi q̃situ. proculdubio habebit triangulũ apđ se rẽ exñtẽ, & cõsit ęq̃litatẽ angulorũ duobus rectis. atq; qđ ignoraꝛ est, an ĩsit triãgulo.

Qđ si magnitudo, exempli gr̃a, qđ ẽ genus artis Geometrię, fuerit ignota, ñ formabiꝛ ex ipsa hoc q̃situ. Et existimaꝛ vtiq;, ꝙ de cõdõnibus q̃siti propositi, qđ est, an hoc sit tm̃, nõ sit, ꝙ pars posita inueniaꝛ. sed res non est ita: qm̃ sermo dicẽtis an hoc sit, vult vtiq;, an sit cũ tali dispõne, puta si dicas, motũ, aut sit

MANTINVS

ipsum esse. hoc est, cũ A ipsę artes tribus includanꝛ generib⁹, nẽpe & subiectis, atq; quæsitis, necnõ propõnib⁹: subiecta autẽ debet recipe s. ꝙ sint, ipse demõstrator, vel q̃a sunt de se nota, vel quia sunt ĩ alia arte demonstrata.

Id vero qđ dicit de ipso subiecto, ẽ de se notũ: q̃a ars demõstrat rẽ inesse subiecto. De q̃sitis quoq; compositis B res ẽ satis nota. qm̃, cũ interrogans ĩterrogat, vtrũ hoc ita se habeat, vt ꝙ interroget vtrum triangulus habeat angulos æquales duobus rectis. nã qui hmõi q̃situ q̃rit, putat omnino dari triãgulum: sitq; æqualitatẽ angulorũ duobus rectis, ignorat tñ hoc inesse ipsi triangulo. Et si magnitudo, exẽpli gratia, q̃ est genus C artis Geometriæ, fuerit ignota, nõ ĩmaginabiꝛ de ea hmõi q̃situ. sed põt quis existimare, ꝙ ipsum q̃situm absolutũ, qđ quidẽ est, s. quęrere tm̃, vtrũ hoc est, ꝙ non oporteat vt repiaꝛ aliqua pars posita. Sed ñ ita se habet. qm̃, cũ quis dicit, vtrũ hoc sit, intelligit ꝙ sit ita se habẽs in tali, s. dispõne, vt ꝙ sit mobile, vel

ABRAM

D mobile, eius significatum esset, an id quod hoc nomen significat sit generis entium mobilium, sicq; iam confirmamus genus entis, ꝑ quo quęritur, an hoc sit illius ſpecies necne? quod quidem est artium genus.

Si vero interrogaremus de eo pro esse simplr, iã confirmaremus genus entis simplr, sed

E quęreretur, nunqd illud sit aliqua ſpēs entis simplr. ex vtrunq; sit, iam ſuppoſuimus ſubiectũ artis esse aliquã rẽ inventam: qđ quidem est manifeſtum per ſe, & per ea, quæ diximus.

E, tpoſtq̃ enunciauerat ꝙ artificem oporteat recipere artis ſubiectũ eſſe, i. ptẽ quę ſupponit eſſe, enũciauit de ꝑdicato, et dixit: Demonſtris ꝙ o ꝑdicatũ & enũciatio ſimul cõueniunt, quatenus cõſiderant ob id qđ ſuũ nomen ſignificat. Intẽdit ꝙ demonſtris ꝑdicatũ, ꝓ tẽ ipaã q̃ſtiõ: & ꝙ enũciationẽ, extremũ media ius & medii. Qm̃, ſi ꝑdicatũ fuerit cõcluſionis, aut enũtiationis ps, oportet notificare qđ ſuũ nomẽ ſignificet. ꝙ prie ad̃ docerni enun

tia-

SVRANA

ſit ſimplr. ꝙ ſi Itelligamus ꝙ ipſum, ꝙ ſit motum, diſpoſitio ipſius quã ſignificat hoc nomen, eſt, an ſit ex genere entium motorũ. Igitur ſtabilimus genus entis, quæcunque ſpecies ipſius quæratur.

Et ſi quęramus de ipſo ſimpliciter, conſtituemus genus ens ſimpliciter: & quodcunq; fuerit, igit poſuimus ſubiectum artis rem exiſtentem. & hęc res plana eſt per ſe ex eo, quod diximus.

Et, poſteaq̃ narrauit, ꝙ oportet artificẽ de ſubiecto artis admitte re ꝙ ſit: & hęc eſt pars poſita, quam enunciauit de ſuõ, & dixit: at qui ꝑdicatũ in demſone & enũciatio cõcãt in eo, ꝙ de ipſis cõſideratur, quid ſignificat nomẽ ipſorũ: intelligit ꝙ ꝑdicatũ Idemſone par tẽ quęſiti: & ꝙ enũciationẽ, maiorem extremitatẽ & medium. & hoc ſi ꝑdicatum fuerit cõcluſionis, aut fuerit pars enuntiatiõis, oportet, vt ſciat quid ſignificat nomen ipſius: & ap-

MANTINVS

vel ens mobile, vel ſit ens abſolute: & ſi Itelligat ens mobile, tũc cõſiderabimus, vtrũ id, qđ ſignificat ꝑ illđ nomen, ſit ens ex genere entiũ mobiliũ, & ſic iã aſſeruimus genus entis, de quo q̃rebat, vtrũ hoc ſit vna ſpēs ei⁹, vel non, et illud eſt genus artũ: ſed, ſi quęramus de eo abſolute, tunc iã cõcedim⁹ genus ipſius entis abſoluti. ſed q̃rit vtrũ ſit vna ſpecierũ entis abſoluti. ſed vt cũq; res ſe habeat, tandẽ iam poſuimus ſubiectũ artis eſſe aliqđ exiſtẽs. et hoc eſt de ſe manifeſtũ et ex his, quę diximus.

Et poſtq̃ dixit, ꝙ oꝑs vt profeſſor artis, recipiat vel cõcedat reperiri ſubiectũ ipſius artis, qđ qđẽ eſt ipſa ꝑs poſita, nũc facit ꝙ bũ de ipſo ꝑdicato dicẽs: At ꝑdicatũ demſonis, & ipſa enũciatio, in hoc vtiq; cõmunicãt, ꝙ cõſiderãt de eis quid eorũ nomẽ ſignificet. intelligit aũt ꝙ ꝑdicatũ in demſone

F Paſſus lege de ſcognitionib⁹ hic & ſupra com. 2 et 3.

parte q̃ſtiõis: & ꝙ enũciationẽ, maiorẽ extremitatẽ, & ipſum medium. nã, ſi ꝑdicatũ fuerit ꝑs cõcluſionis, vel pars enũciationis, oportebit ipſum notificare qđ per eius nomen ſignificet.

ſed

ABRAM

tiatio, quatenus notificat illud inesse subiecto, aut quà supponitur sic esse.

Et ideo dixit: et differũt à seinuicem, qm̃ præmissæ recipiuntur eẽ. idest, differt prædicatum enuntiationis à p̃dicato q̃siti, quia prędicatũ præmissarũ debet admitti esse, id est, sic supponi. Et dixit: Prædicatum vero cõmonstratur esse per illas. i. quæsiti vero p̃dicatum commõstratur esse per præmissas.

Et p hoc ĩsinuat cãm, qua ex essẽdo p̃missas oportet in eis admittere p̃dicatum inesse subiecto. p illas. n cõmonstrat q̃siti p̃dicatũ ineẽ subiecto. Et ex quo artiũ subiectũ & ptes subiecti oporteat ĩtelligere de sua re qd significẽt, & q admittat illud eẽ, sicut ẽ p̃missarũ cõdõnis, Dixit: vnũ. n. & trigonus, & rectũ indigẽt, vt consideret de sua re qd suum nomẽ significet: at vnũ et magnitudo positiõe accipiunt eẽ, id est q vnũ, qd est subiectum artis Arithmeticę, vel illius subiecti pars, vt similiter trigon⁹ in arte Geometrica, & vterq; eorũ indiget vt apud illũ, q

eos

BVRANA

appropriat enuntiationi, vt sciatur, q inest subiecto, aut in eo, q ponitur sic.

Et ppea dixit: distinguit aũt vnũ ab altero, eo q de ꝓpõnibus admittit, q ipsę sunt. sensus ẽ, & distinguit p̃dicatũ in enũtiatiõe à p̃dicato ĩ q̃sito, eo q de p̃dicato in ꝓpõnibus oportet admittere, q ẽ, idest, q ita ponit. Et dixit: sed de p̃dicato mõstrat, q ẽ. sẽsus ẽ: sed de p̃dicato ĩ q̃sito mõstrat q sit in propõnibus.

Et hoc ẽ assignatũ cãę, cũ oporteat in ꝓpõnibus, vt admittat ĩ ipsis subiectũ eẽ: p ipsas mõstrat p̃dicatũ in q̃sito ĩesse subiecto. cũq; fuerit subiectũ in artibus, & ptes subiecti oportet vt ĩtelligat ex dispõne sua, qd signãt nomẽ ipsi⁹: & q admittat q sit ĩ dispõne ꝓpõnũ, dixit:

Qm̃ de vno & triãgulo & recto oportet vt cõsideret ĩ dispõne sua, qd significat nomẽ ipsorũ, & de vno & magnitudine admittit, q sunt. sẽsus ẽ, q de vno, qd ẽ subiectũ ĩ arte numeri, aut ps subiecti ipsi⁹, & cõsist de triãgulo ĩ arte Geometrię, op; vt vnusquisq; considerans de vnoquoq; ipso

rũ

MANTINVS

sed hoc ꝓpriũ hẽt ipsa enũciatio, q oñdit ipsã inesse subiecto, vel q supponatur illud. A

Et ideo dixit: differũt tñ inter se, q a p̃missę recipiunt, & cõcedunt eẽ. hoc est, differt p̃dicatũ enũciationis à p̃dicato quęsiti, quia p̃dicatum præmissarum debet accipi, q sit, s. q supponat illud, & cũ postea d. p̃dicatũ vero demonstrat ipsum inesse eis. intelligit, q prædicatum q̃siti demonstratur ipsum inesse præmissis. B

Et p hoc, innuit cãm, ob quã oporteat admittere, q p ipsas p̃missas infit p̃dicatũ ipsi subiecto, q a p ipsas d mõstratur p̃dicatũ q̃siti inesse subiecto. et cũ subiectũ artiũ, partesq; subiecti oporteat intelligere de eis qd nã p nomẽ significet, et q admittat ipsum esse, vt sit in p̃missis ipsis, ideo dixit: Qm̃ vnitas, & triãgulus, & rectũ, oportet vt cõsiderent, qd s. significet eorũ nomen. Vnitas autẽ atq; magnitudo capiũtur quatenus sunt: ĩtelligit, q vnitas, q ẽ subiectũ ĩ Arithmetica arte, vel est pars eius subiecti, sitq; triãgulus ĩ arte Geometrica, oportet vt ille, q de quouis C

eorũ

ABRAM

D eos considerare habet, sit, q̃d suum nomẽ significet, & q̃ sit ens.

Et dñs dixit: Prædicata vero & cõnexa indigẽt cõmõstrari inesse suis subiis. Intẽdit de q̃ Quæstio in duplici sẽ repetitione. supra. Dixit vero: Prædicata & cõnexa, qa q̃sita sunt duarũ speciẽ: accidẽtia, aut definitiones, vel definitionũ ptes. Intẽdit itaq; p cõnexa, accidentia p se, & p

E prædicata intendit id, qđ continet ola q̃sita, aut essẽtialia, quę sunt definitiones, aut definitionum partes.

ABRANA

rũ habeat intelligentiã qđ significat nomẽ ipsius, & q̃ ẽ res existẽs.

Dixit: sequi de p̃dicatis & cõsequentib⁹ op3 mõstrare, q̃ infint subiecto, hoc est q̃stis, aut qui dixit p̃dicatis & cõsequẽtibus: qm̃ quæstiones sunt duarũ specierũ, aut accidẽtia, aut definitiones, aut ptes definitionũ. Intellegit p cõsequẽtia accidẽtia essentialia, & intellexit p p̃dicata, aut illd, qđ cõpthẽdit ola q̃sita, aut substantialia, quę sunt definitiones, aut partes definitionũ.

MANTINVS

eorũ cõsideret, intelligat qđ ei⁹ nomẽ significet, & q̃ ẽ qđ existens.

Et cũ d. p̃dicata vero aut cõsequẽtia necesse ẽ, vt demõstrent inesse subiecto, intelligit ipsa q̃sita. Dixit aũt p̃dicata & consequẽtia, qa q̃sita sunt duplicia: nẽpe vel definitiones, vel ptes definitionũ. et p cõsequẽtia, intelligit accidẽtia essentialia. et p p̃dicata, intelligit vel id qđ amplectit ola q̃sita, vel essentialia, q̃ q de sunt definitiões vel partes definitionum.

T.24.p3 *Sunt autem, quibus vtuntur in demonstrationis scientijs, alia quidem propria vnuscuiusq; scientiæ, alia vero communia. communia autem secundum* A *proportionem: quoniam vtile vtique quantum in eo, quod sub scientiam est, genere. propria quidem, quemadmodũ lineam esse talem, & rectum: communia vero, vt si ab æqualibus æqualia auferantur, quòd æqualia sunt reliqua. sufficiens autem est vnumquodq; horum, quantum est in genere, idem enim faciet, &*

F *si non de omnibus acceperit, sed in magnitudinibus solum, Arithmetico autem in numeris.*

T.c.74. Ac præmisse, qbus cõmõstrat id, qđ de mõnibus ostendit, partiunt: qa q̃dam sunt propriæ & per se vni naturæ, & q̃dam sunt cõmunes multis naturis. Illarũ vero cõitas nõ est fm naturæ cõitatẽ, sed fm cõitatẽ attribu-

Dixit Arist. Propõnes aũt, p quas mõstrat id, qđ mõstrat p demõnes, diuidũtur. ex ipsis enim aliquę sunt appropriatæ & essentiales naturę vni: & ex ipsis aliquę sũt vtes multis naturis. sed vtilitas ipsarũ nõ est quẽad modũ

Inquit Arist. Præmissæ aũt, qbus demõstrat quicqd oñdit p demõnẽ, bifariã diuidunt: quædam enim sunt ꝓpriæ et essentiales vni naturæ, q̃dam vero vtes ac cões pluribus naturis. Sed earũ vtilitas non est veluti cõitas natu- T.c.74.

ABRAM

butionis. Et hæc ita se habēt, dū singularū artiū artifex demr̄one ostēdit ipsarū cōtractionem ad suū ꝓpriū subiectū. Præmissæ aūt ꝓprię sunt, vt lineā eē talē, et rectitudinē esse talē. Cōes vero p̄missæ sunt, ꝓut est oratio dicēs, dū ab æq̄libus æquale subtrahit̄ residuū fit æquale. Et, qn̄ singule scię vtūt̄ p̄missis cōmunibus cōpositiōe & contractione ad suū ꝓpriū subiectū, fiūt ꝑ se analogæ, & proportionatę suo proprio subō. earumq; oꝑatio vna est, quādo supponuntur secundum communitatem, aut proximę propriori naturæ, prout est magnitutudo & numerus.

BVRANA

modū vr̄itas naturę, sed quēadmodū vr̄itas ꝓportionis. has aūt, cū ꝑ ipsas oñderit aliq̄d ꝑ d̄mr̄onē, assequit̄ artifex cuiusuis sciæ ex subiecto suo appropriato. Propōnes aūt appropriatę sunt, quēadmodū ꝙ linea est hoc, et rectū est hoc: Propōes āt vr̄es sūt, veluti oro, si ab ęq̄li dematur ęquale, qd̄ remanet ē ęq̄le. Et ꝓpōnes vr̄es, cū ipsas effeceris in quauisli beat scia & cōposueris, & assecut⁹ fueris eas ex subiecto suo appropriato, habēt substātiā sufficientē & appropriatā subiecto suo. & vna est oꝑatio ipsarū, cū ponunt̄ s̄m vr̄itatē suā, aut ꝓpīq̄ naturę appropriatæ, veluti magnitudo et numer⁹.

MANTINVS

naturę, sed communitas proportionis. A Et, cū ꝓfessor alicuius artis demōstrauerit ꝑ istas, tunc applicabit eas ad suū propriū subiectum. Propositiōes autem propriæ sunt, vt qd̄ linea est talis, & rectū est tale. Cōes vero ꝓpositiones sunt, vt illa, si ab ęqualibus æqualia abscindantur, q̄ remanent æqualia sunt. B Cū igitur professor singulus singulæ scię vtat̄ ipsis ꝓpōnibus vr̄ibus, & cōtrahat eas, ac applicet ad suum propriū subiectum, erunt sufficientes & proportionatæ suo subiecto proprio. Et eadē est earū actio si ponant̄ in sua vr̄itate, C vel proximę naturę, ꝓprię, velut magnitudo, ac numer⁹.

Cō.74. Postq̄ cōmōstrarū iā est, ꝙ tres terminos demr̄onū expediat eē de nā subiecti artis, & id, qd̄ dubitare circa hoc faciebat, erat de p̄missis cōibus, cū iā decreuerit soluere dubium, qd̄ circa hoc ob illas euenit, cępit hic illius solutionē,

Posteaq̄ planū factū fuit, ꝙ oportet tres terminos existētes in demr̄onibus esse ex nā artis, & qd̄ dubitat̄ ī hoc sunt ꝓpōnes vr̄es, iam igit̄ ꝑparat se ad soluēdū dubiū, qd̄ accidit in hoc ꝑꝑ ipsas. & cępit hic soluere ipsum. & incępit

Posteaq̄ fuit iā ꝓbatū, ꝙ tres termini demr̄onū debeant esse de nā subiecti artis: s3 circa hoc insurgebat dubiū ꝑꝑ ꝓpōnes vr̄es seu cōes: & cū iam decreuerat soluere dubiū, qd̄ orit̄ ex ipsis circa hoc, iō nūc tētat soluere ip- Cō.74.

ABRAM

D tionē, & incepit à p̄missarū partitione, Et dixit: At p̄missæ quibus commonstrat id, quod demfone ostenditur, partiuntur.

Idest, p̄missę, quibus cōmonstrat id, cuius moris est ostendi demfone: hoc est, q̄ illis commonstrent cōclones verarū demfonū, partiuntur in duas

E species. Deinde numerauit illas duas species, Et dixit: Quia quędā sunt propriæ & per se vni naturę, & quędam sunt cōes multis naturis. Et hoc quidē, qđ dixit, est quid per se notum, & perinde dubitauerunt quidā adeo, q̄ putauerint quasdā p se eē cōiores q̄ artis natura. Quod vt dictū ab Alpharabio alibi q̄ hic in suo libro, & sic fi

F niat dubium per hoc, ex quo aūt sequit rem ita esse. & quicquid ait Alpharabius est, si cōitas harum p̄missarū esset cōitas rerum, quę vniuoce dicuntur, aut quæ dicūtur fm prius, & posterius. iam enim commōstratum est in scientijs esse p̄missas secūdum q̄ ipsum his duabus speciębus. quando enim artis subiectū dicitur vniuoce præ-

BVRANA

pit ex hoc à diuisione ꝓpōnū, & inquit: propōnes aūt, p quas monstrat id, qđ mōstrat per demfonē, diuiduntur.

Sensus est: & ꝓpōnes, p quas monstrat id, cuius via est, vt oñdatur p demfonē, hoc est, vt monstret p ipsas cōclo demfonū verarū, diuidunt in duas species.

Deinde enumerauit has duas species & dixit: ex ipsis aliquę sunt appropriatę & essentiales naturę vni, & ex ipsis aliquę sunt vtes pluribꝰ naturis. & hoc, qđ dixit, est res p se nota: & ipsum est, de quo dubitant nonnulli ita, vt existiment, q̄ ex essentialibus aliq̄ sint vtiores natura artis.

Et hoc é, qđ vī ex verbis Abunazaris in alio loco ab hoc ex lib. suo: qđ si est, perficit in dubiū in hoc. & posteaq̄ hoc est, seq̄t, vt res sit fm q̄ dixit Abunazar: & fortasse vtitas harū propōnū est vtitas rerum p consensum, aut eorum, quę dicuntur per prius & posterius. & hoc, qm̄ iam monstratū fuit, q̄ propōnes essentiales inuenitur in scientijs fm has duas species. & hoc, quoniā cum subiectū artis dicitur

MANTINVS

sum sumens initium eius à diuisione propositionum.

Et ideo d. propōnes aūt, quibus demōstrat, quicquid demōstrat p demfones, diuidūtur qđ, hoc est, illę propōnes, q̄bus probat id, qđ solet p demfonē ꝓbari: nēpe quibus ꝓbat cōclusio demfonū verarū, bifariā diuidunt.

Primò qđ mō sunt illę, q̄ sunt ꝓprię & essentiales vni naturę, secundo vero mō sunt illę, q̄ sūt vtes, & cōes pluribus naturis. & hoc qđ Arist. dicit est de se notū, de quo tñ aliqui dubitarūt, ita vt putarent dari aliquas ꝓpōnes essentiales, seu p se, quæ sunt cōiores natura artis. Vtex verbis Alpharabij colligi pōt in alio loco sui libri p̄ter hūc locū, licet videat assentire huic dubio: bene tñ sequeret, rē ita se habere, vt inquit Alpharabius, si huiusmodi ꝓpōnes essent vtes vel cōes ea vtitate & cōmunione, qua communicāt vniuocē dictę, aut fm prius & posterius. nā iā fuit ꝓbatū, q̄ ꝓpōnes essentiales, vel q̄ sunt p se, reperiunt in ipsis scientijs his duobꝰ modis. Nā si subiectū

artis

ABRAM

D missæ sunt essentiales hoc modo, & dum dicitur fm prius & posterius, artis præmissæ fiunt huiusmodi.

87 Notum autem est, ꝙ tales præmissæ non dicantur analogice: hoc est quæ asserunt, quòd res, quæ vni eidem rei qęuantur, mutuo sint ęquales & similes huic. Nam si dicerẽtur analogice ars considerans

E quantitatem esset vna ars, quãdo autem non dicuntur analogice tãto fortius non dicunt̃ vniuocę: dum aũt nõ dicuntur fm alteram harũ specierum, dicuntur itaq; fm aliquam speciem nominũ ęquiuocorũ, qđ est dictum fm similitudinem. & hoc quidẽ numerat̃ genus fm vulgatã cõsuetudinem: & ideo ponit̃

F quãtitas vnum genus.

Et hoc est ꝙ intendebat dum ait, Illarum vero communitas non est fm naturę communitatem, sed fm communitatẽ attributiõis, id est, ꝙ harum præmissarum cõmunitas non sit cõmunitas certa, de qua consideratur in aliqua certa arte, siue fuerit illa communitas analogię, siue vniuocationis.

Et

BVRANA

citur per cõsensum, & ꝓpõnes essẽtiales sunt cũ hac dispõne, & cum dicunt̃ per prius & posterius, ꝓpõnes quoq; artis sunt cũ hac dispõne. Sed manifestũ, ꝙ exẽpla harũ propõnũ non dicũtur ꝑ prius & posterius, hoc est, quę dicũtur, ꝙ ęqualia vni fm dispõnẽ suam, sunt ęq̃lia, & similia. & hoc qm̃, si forte dicerentur per prius & posterius, esset ars cõsiderans ars vna. cum vero nõ dicãtur ꝑ prius & posteri⁹, magis cõsentaneũ est, vt nõ sint ꝑ cõsensum. Et cũ non dicũtur fm vnã istarũ duarũ specierũ, dicent̃ vtiq; fm aliquã speciẽ nominũ cõicantium. & hoc est, qđ dr̃ per similitudinẽ. & hoc iã connumerat̃ gen⁹ ꝓbabile: & ꝑꝑea posuit sciam gen⁹ vnũ.

Et hoc est, qđ voluit, cũ dixit: sed vl̃itas ipsarũ nõ est, quẽadmodũ vl̃itas naturæ, sed quẽadmodũ vl̃itas ꝓportionis sensus est, ꝙ vl̃itas istarum ꝓpõnum non est, quemadmodũ vl̃itas alicuius naturæ, de qua consideratur in aliqua arte: siue sit vniuersalitas per prius & posterius, siue sit per consensum.

Et

MANTINVS

artis dicatur vniuocè, propõnes quoq; essentiales ita se habebunt. et si dicant̃ fm prius & posterius, & ipsę ꝓpõnes quoq; artis ita dicentur. Sed palã est, ꝙ huiuscemodi propõnes, nõ dicuntur fm prius, nẽpe, q̃ dicunt, ꝙ quęcunq; sunt ęqualia vni & eidẽ rei, inter se sunt æqualia, & alia id gen⁹. nã si dicerent̃ fm prius & posterius, tunc ars, q̃ cõsiderat quãtitatẽ, esset vna ars: sed cũ non dicant̃ fm prius & posterius, longe minus debent dici vniuocè. si igit̃ nullo horũ duorũ modorũ dicant̃, ergo dicent̃ fm aliquẽ modorũ nominũ ęquiuocorũ. qui qdẽ dicitur fm similitudinẽ. & est de genere sufficienti, seu ꝓbabili: & ideo dixit, quãtitatẽ eẽ vnũ gen⁹.

Et hoc intellexit cum dixit sed earũ vniuersalitas, seu cõmunitas, nõ est veluti cõmunitas nãę, sed cõitas ꝓportiõis, seu analogię, sensus est: ꝙ cõitas harũ propõnũ nõ est veluti cõitas alicuius naturæ, de qua cõsiderat̃ in singula arte, siue illa vl̃itas dicatur secundum prius & posterius, siue vniuocè.

X ij Et

ABRAH

D Et p hoc soluitur dubium, qđ euenit occasione huius premissarũ, circa id, qđ fertur, q̃ premissæ per se sunt ꝓpter ipsũ naturę, & q̃ impossibile sit demonstrationes tráſgredi. Dicũ aũt inter has premissas, & premissas veras non esse talem esse, quia veræ nõ essentiales nõ sunt æquoocæ, hæ autem sunt æquinoocæ: & iccirco,

E dũ singuli artifices ea constituunt ad suũ subiectum nullum est discrimẽ inter illas, & essentiales. Et hoc intendebat dum dicit: Et iõ dum singulæ scientiæ, vt dicit Arist. vtuntur premissis cõmunibus cõpositione, & constructione ad suũ proprũ subiectũ, sunt p se ana loge, & proportionatæ suo proprio subiecto.

F Deinde dicit: earum operatio vna ẽ, qñ supponitur ſm cõmunem, & ꝓximę ꝓportioni naturę, prout est magnitudo, & numerus. id ẽ, q̃ eadẽ; operatio sit vna, posito artifice cõstituerit eas ad suũ subiectũ permutando sua nosa. Prout fertur in Geometrica arte punctando, res vna rei æquales, mutuo sunt æquales: lineæ coincidentes in

SVRANA

Et in hoc ẽ manifesta dubium pp illas propõnes in eo, qđ dicit, q̃ p pones essentiales sunt appropriatæ naturæ, q̃q; fieri nõ ſit, vt tráſferiantur demonſtres. & dicta inter illas ꝓpones, & ꝓpones veras, q̃ nõ sunt essentiales, est, qñ veræ nõ essentiales nõ sunt cõiunctæ, & illæ sunt cõiunctæ. & ꝓpta, cũ artifex ea fuerit ipſe, quẽadmodũ inquit Arist. qui mobilibet artifex ex subiecto suo, nõ erit differentia inter ipſas, & essentiales. & hoc est, qđ volunt, cum dicit: & ꝓpones veræ, cũ ipſas cõstituerit artifex ſcẽ, & artificium fuerit ex subiecto si bi appropriato, sunt sufficientes, & ꝓportionatæ subiecto suo appropriato.

Deinde dicit: & vna est operatio ipſarũ, cum ponuntur ſm vtilitatẽ ſuã, aut ꝓpinquę naturę appropriatæ, quẽadmodũ magnitudo. sensus est, q̃ operatio ipſarũ, positis eas adiecentia fuerit artifex ex subiecto suo p cõmunicationẽ nominũ suorũ. veluti ſi diceret in arte Geometricę, puncta ęquales, vni sunt æquales: lineæ coincidentes cum linea vna sunt cõiunctæ inter ſe, aut de-

MANTINVS

Et p hoc soluit dubiũ, qđ oritur ex his ꝓpõnibus, cũ dicat, q̃ propõnes essentiales sunt ꝓpter naturã. ita vt demonſtres nõ possint trãſcendere, & tranſferri. differẽs tã inter ſe istæ propõnes, & propõnes veræ, q̃ nõ sunt de p se, vel essentiales, qñ veræ nõ essentiales nõ sunt æquinoocæ, seu cõmunicantes, istę vero sunt æquoocæ. Et ideo, vt inqt Aristo. ſi singulus professor singulæ artis eas applicuerit ad suũ subiectũ, & cõstruxerit, nulla erit tãc dicta inter eas, & ipſas essentiales. & hoc intelligebat cũ d. Si igit professor singulus singulę scięt vtatur ipſis propõnibus vtilẽ, & cõstruat eas ac applicet ad suũ proprũ subiectũ, erunt ſufficientes, & proportionatæ suo ſubiecto ꝓpio. Deide d. Et eadẽ ẽ eartũ actio ſi ponatur in sua vtilitate, vel proximę nãe ꝓpię, vt magnitudo: Sẽſus est, q̃ eartũ actio est eadẽ, posita q̃ ipſe professor artis applicuerit cõstructionibus eas ad suũ ſubiectũ, ſi ponuntur nomina. vt ſi quis in arte Geometrica vice huiꝰ ꝓpõnis, ſ. ꝙcunq; ſunt æqualia vni tertio, inter ſe

ABRAM

in vnũ, lineæ ipse mutuo coincidunt in vnũ, aut ipsas omiserit fm sua noĩa cõia, qñ intelligit per illas significatum, qđ in sua arte assumit. prout euenit de noĩbus ęquiuocis, ꝙ eorũ operatio sit vna, dũ eloquens intellexerit ꝑ ea vnũ idem sigñatum inter significata, quę illa noĩa significarent: siue illi significato fuisset impositũ proprium nomen, siue nõ fuisset impositũ illi nomẽ, sed illud ĩtellexerit ꝑ illud nomen ęquiuocũ: & si illud posuerit partẽ ad fallẽtiam, & ad erroris locum. Et hoc erat qđ intendebat qñ dixit: Et hę ita se hñt dũ singularũ artium artifex demõnone oñdit ipsarũ cõtractionẽ ad suũ ꝓpriũ subiectũ. Et dũ dixit: Pręmissæ aũt propriæ sunt, vt lineã eẽ talẽ, et rectitudinẽ esse talẽ, id est, ꝙ illę sint, vt oratio Geometrę, q̃ dicit ꝙ linea sit lõgitudo sine latitudine, & ꝙ linea recta sit, super qua pũcta posita sunt vno frontispicio, & ꝙ sit breuissima linea ꝓducta inter duo pũcta. & huic cõsimiles defiõnes, quibus Geometrę sæpiẽtes cõsueuerũt lineas đfinire.

BVRANA

relinqt ipsas cũ nominibus suis vñibus, posteaq̃ intellexerit ex ipsis rẽ, quam stabilit in arte sua, quẽadmodũ qđ accidit in nominibus participãtib⁹: qm̃ operatio ipsorum est vna, posteaq̃ intellexerit ex ipso loquẽs rem vnam ex rebus, quas significat hoc nomẽ: siue positum sit huic rei nomẽ appropriatum, aut non positũ fuerit illi nomen: sed intellexit ipsum ex nomine cõicante: & si illud posuerit partẽ ad fallaciam & erroris locũ. Et hoc est qđ voluit, cùm dixit: & has, cũ ostenderit demõnẽ, ꝑ ipsas artifex assequitur ex subiecto suo appropriato. Cũ vero dixit: ꝓpõnes aũt appropriatæ sunt, quemadmodũ, ꝙ linea est hoc, & rectũ ẽ hoc. sensus, ipsę sunt, quẽadmodum sermo Geometricus dicens, ꝙ linea est longitudo sine latitudine, ꝙq; linea recta est, cùm puncta ponunt in pñtia vna, & ꝙ est linea breuissima ꝓueniens inter duo puncta, & consimiles definitiones, per quas cõsueuerunt Geometræ definire lineas.

MANTINVS

se sunt ęqualia, dicat: lineæ, quæ coniungunt A vni lineæ, sunt inter se cõiũctę. si vel dimittat eas ĩ suis nominib⁹ vñibus, dummodo intelligat significatũ, qđ capitur in sua arte: vt accidit quoq; in nominibus ęquiuocis, quorũ quidẽ actio erit eadẽ, si ille, qui loquit, intelligat idẽ significatũ ex significatis, q̃ ꝑ illud nomẽ significant, siue fuerit impositũ illi significato nomen propriũ, siue nõ imponat nomẽ ei, sed intelligat ipsum ex ipso noĩe ęquoco, licet posuerit ipsum ad decipiendum, & fallẽdũ. Et hoc voluit cũ d. & cũ professor alicuius artis demõstrauerit ꝑ istas, tũc applicabit eas ad suum propriũ subiectũ. Deinde cùm d. propõnes aũt propriæ sunt, vt ꝙ linea ẽ talis. C et rectum est tale. intelligit conuenire in vnũ dicta Geometræ cũ dicit, linea est longitudo sine latitudine, & ꝙ linea recta est illa, cuius puncta posita sunt ex opposito alterum ad alterũ, & ꝙ est linea breuior, q̃ cadit inter duo pũcta, & similes definitiones, q̃bus solẽt Geometræ definire lineas.

D Contradictio Tomitani.

87 Negat hoc Auer. Quantitatem esse genus vnum ad continuum & discretum, hoc est de illis neq; vniuoce dici, neq; analogice. Oppositum habet 5. Meth. cap. de Quanto, et in lib. Praedicamentorum, vbi vult, Quantum esse praedicamentum vnū: quod non esset, nisi vel vniuocum esset, vel analogum. Vide solutionem Tomitani.

T. 24. Geometra de magnitudinibus, Arithmeticus de numeris, Musicus de consonantijs, Astrologus de globo cęlestibus, Perspectiuus de visuis, radijs cōsiderat. Dialectic⁹ aūt nō est certu genetis, ac oīb⁹ discipl⁹ius ac scientijs differendi vtes. argumētādi; tribuit.

T. 24. pr. Sunt autem propria quidem, & quae accipiuntur esse, circa quae scientia speculatur inexistentia per se, veluti vnitates Arithmetica, Geometria vero puncta, & lineas: [a] haec enim accipiunt esse. & 88 hoc esse, [b] horū aūt passiones per se, quid quidem significat vnaquaq; accipiunt: veluti Arithmetica quidem, quid impar aut par, aut quadrangulum, [c] aut cubus: Geometria vero, [d] quid irrationale, aut refrangi, aut concurrere. [e] quod autem sunt, monstrant & per E communia, & ex demonstratis. & Astrologia consimiliter.

[a] 2. Phy. com. 84. [b] 1. Post. com. 10. [c] 7. Meth. com. 3. [d] 10. Meth. com. 3. [e] 1. Post. com. 10.

Contradictio Tomitani.

88 Ostendens Arist. quomodo subiectum supponatur in scientijs, dicit de eo supponi esse & hoc esse, idest Quid & Quòd. Sed huic penitus contrarium sentit in textu sequenti 24. vbi docet non semper supponi subiectum, quoniam numerus in Arithmetica supponitur, non aūt calidū et frigidū in Philosophia Naturali. Sed vide fol. Tom.

ABRAM

T.c. 75. De rebus aūt, quae sunt dmrōni pprię, est subiectū: qđ dmrōnis cōditiōis est F ipsum esse recipere suppositiōe quadā, & de illo cōmōstrare res, q̄ p se insunt: prout fit de vnitate ſ Arithmetica, & de pūcto ſ Geometria. dmrō aūt supponit vtrāq; harū rerū eē. De inditijs vero eſsē tialibus, quę dmrō cōmonſtrat illis inesse, ipſa demonſtratio conſiderat de illorū

BVRANA

Dixit Arist. Ex rebꝰ aūt appropriatis in demrone eſt subiectū: et ipſum ē, de quo cōſueuimus in demrātione admittere q̄ ſit, & mōſtrare đ ipſo res eſſentiales: quēadmodū vnitas in numero, & pūctus in Geometria. demrō enim ponit de his duobꝰ, q̄ sūt, ſed de deſcriptionibus eſſentialibus, q̄s oſtē dit demrātio q̄ ſunt, cōſiderat vtiq; demrō, quid ſignifi-

cat

MANTINVS

Ea aūt, q̄ ſunt propria ipſi demroni ē ſubiectū: quod quidē in ipſa demrone ſolet accipi q̄ ſit, & demonſtrētur de eo res eſſentiales. Veluti vnitas in Arithmetica, & punctum in Geometria. Demrō vero ſupponit hæc duo eſſe. Paſsiōes vero eſsētiales, quas ipſa demonſtratio p̄bat q̄ ſint, ipſa quidem demonſtratio cōſiderat quid nam

eorum

ABRAM

lorũ re, quid suũ nomẽ significet. In Arithmetica quidẽ cõsiderat, qd significet nomẽ imparis, et paris, & cubi, & circularis. Et in Geometria considerat qđ significat nomen surdi, & fracti, & obliqui. Illa vero inesse cõmonstrat̃ p̃missis ꝓportionatis ꝓprijs illi naturę cõmuni. Et sic res procedit in astrorum scientia.

Cõ. 75. Dum dixit: De rebus aũt, quæ sunt demr̃oni propriæ, est subiectũ. Intendit ꝑ proprias illas, qbus cõstat demr̃o inquantũ illę sunt ei ꝓpriæ. Et dũ dixit subiectum, intẽdit subiectũ artis. & per id qđ dixit, qđ conditionis demr̃onis est ipsum esse recipere suppositione quadã, & de illo cõmõstrare res, q̃ per se insunt.

Intendit, ꝙ cõditiõis demr̃onis sit recipere subiectũ, de quo futura est demr̃o. ꝙ si demr̃onis subiectum demõstraretur res procederet in infinitũ. & simil̃r res se hẽt ĩ p̃missis, s. ꝙ sint de his, quæ demõstrator præassumit suppositione quadam.

Et

BVRANA

cat nomen ipsarum: vt ĩ arte Numeri cõsiderat, qd significat nomen imparis, & paris, & cubi, & circuli. in arte aũt Geometriæ, quid significat nomẽ noui, & refracti, & inclinati: ꝙ aũt ipsa sint, mõstratur ꝑ ꝓpõnes ꝓportionatas, & appropriatas ĩ illa natura vl̃i: & consimiliter procedit res in scientia stellarum.

Cũ dixit: Ex rebus autẽ appropriatis in demr̃one: intelligit per appropriata, per quæ construitur demr̃o ex parte, quę sunt appropriata. cum vero dixit subiectũ: intelligit per ipsum subiectum artis. cũ vero dixit: & ipsum est, de quo cõsueuimus in demr̃atione admittere ꝙ sit, & mõstrare de ipso res essentiales. Sensus est, ꝙ cõsuetudo demonstrationis est, vt admittat subiectũ, super quo est demr̃o: qm̃ si forte esset demr̃o de subiecto demr̃onis, fieret processus in infinitũ: & consimiliter se habet res in propositiõibus: qm̃ ipsas ponit demõstrator.

et

MANTINVS

eorum nomen significet. vt in arte Arithmetica cõsiderat qd sibi velit hoc nomẽ ĩpar, et par, & cubũ, et circulare. & ĩ Geometria cõsiderat qd significet hoc nomẽ surdũ, et reflexũ atq; curuũ. Quòd ãt sint demonstratur ꝑ propõnes proportionales quę sunt ꝓprię illi naturę vl̃i: et sic ꝓcedit negotiũ in scĩa Astronomica. A B

Cũ dicit ea autẽ, quę sunt propria ipsi demonstrationi est subiectũ, intelligit ꝑ propria, ea quibus demonstratio extat, quatenus sunt ei propria. et intelligit per subiectum, subiectum artis. & cũ d. quod quidem in ipsa demr̃atione solet accipi quid sit, & demõstrentur de eo res essentiales. Intelligit ꝙ de natura demr̃onis est, vt recipiatur subiectũ, de quo fit demr̃o. quia si subiectũ demr̃onis haberet demr̃onem, tunc fieret processus in infinitum. Idemq; eueniret de ipsis præmissis: nempe, ꝙ ipse demonstrator supponit eas. Cõ. 75. C

X iiij Et

ABRAM

D Et dixit: & de illo cõ monstrare res, quę per se insunt: id est, ꝙ subiectum sit huiusmodi, ſ. ꝙ demõstrentur de eo res, quæ per se insunt. Deinde dixit: Prout fit de vnitate in Arithmetica, & de puncto in Geometria. Et exemplificauit quidem de vno & de puncto: quia vnum est magis tenue q̃ numerus, & punctus E etiam est magis tenuis q̃ linea, & ſuperficies: & ſi omnes sint ſubiecta Arithmeticæ & Geometriæ. Et dixit: Demonſtratio autem ſuponit vtranq; harum rerum esse, id est, vnũ in Arithmetica, & ea, quę illi similia sunt, & punctus in Geometria

Et dixit: De inditis vero eſſentialibus, quę demſo commonſtrat F illis ineſſe, ipſa demonſtratio conſiderat de illorũ re, quid ſuum nomen ſignificet. id eſt, accidentiũ vero eſſentialiũ, quæ demſo commonſtrat ineſſe talib⁹ ſubiectis, artifex conſiderat de ipſorũ re, qd ſuum nomẽ ſignificet priusq̃ incipiat commonſtrare illa ineſſe, aut

SVRANA

& monſtrat de ipſores eſſentiales: ſenſus eſt, de diſpoſitionibus ſubiecti eſt, vt monſtrent de ipſo res eſſentiales.

Et dixit: quemadmodum vnitas in numero & punctus in Geometria: intelligit, ꝙ vnitas ſ numero ẽ ſubum artis numeri, & punct⁹ ſubiectũ artis Geometrię. Atq; poſuit hoc exemplum de vnitate & puncto: qm̃ vnitas eſt leuior numero, & ſimiliter punctum eſſe leuius eſt, q̃ lineam & ſuperficiẽ eſſe, ſi eſſent omnia ipſa ſubiecta in Arte numeri. Et dixit: demonſtratio ponit ambo hæc eſſe: intelligit per hoc vnitatem in Arte numeri & cõſimilia, & punctum in arte Geometriæ. cũ vero dixit: ſed de deſcriptionibus eſſentialibus, quas demonſtratio oſtendit ipſis ineſſe, conſiderat vtiq; demonſtratio, qd ſignificant ipſorũ nomina.

Senſus eſt: atqui de accidentibus eſſentialibus, quæ oſtendit demonſtratio ineſſe huiuſcemodi ſubiectis, cõſiderat vtique artifex priusquàm monſtret ipſa ineſſe, aut non ineſſe alicui rei ex ſpecieb⁹

MANTINVS

Et, cùm d. & demonſtrent de eo res eſſentiales: intelligit hoc eſſe proprium ipſi ſubiecto, videlicet vt demõſtrator demonſtret de eo res eſſentiales. & cũ d. veluti vnitas ſ Arithmetica, & punctum in Geometria. intelligit ꝙ vnitas ſ numero eſt ſubiectum artis Arithmeticę, & punctum eſt ſubiectũ artis Geometricę. Dedit aũt exemplũ de vnitate, & puncto, quia vnitas eſt res facilior numero, ſimiliterq; facilius eſt inueniri punctum q̃ lineã & ſuperficiẽ, licet ipſa omnia ſint ſubiecta artis⁹ Geometricę. *a.l. Arithmeticæ.

D. d. Demonſtratio vero ſupponit hęc duo eſſe. id eſt, ipſam vnitatem in arte Arithmetica. & alia id genus, & pũctũ in Geometrica.

Et cũ dixit:* paſſiones vero eſſẽtiales, quas ipſa demſo ꝓbat, ꝙ ſint, ipſa quidẽ demſo conſiderat quid nã earum nomẽ ſignificet: intelligit, ꝙ accñtia eſſentialia, quæ ipſa demſratio probat ineſſe huiuſcemodi ſubiectis, profeſſor quidem ipſi⁹ artis, anteaquã aggrediatur demſrare ꝙ inſint, vel nõ inſint cuiuis generum *a.l. deficiuntur.

ABRAM

aut illorū negationē à singulis rebus specierū ipsorum subiectorum.

Et deſde ſchoat hoc. Et, poſtq̄ meminit huius, de accidētib⁹ eſſen tialib⁹, dedit huius exēplū, & dixit. in Arithmetica quidem cōſiderat quid ſignificet nomen imparis, & paris, & cubi, & circularis. i. huius exēplū eſt, quia Arithmeticus, priusq̄ conſideret cōmonſtrare numerū, qui eſt par, & numerū, qui eſt impar, primo conſiderat quid ſignificet nomen imparis, & paris deſcriptionibus denominantibus ſua nomina.

Et dum dixit: Et circularis intendit, & cōſiderat quid intēdat per nūeros circulares. i ſtę nanq; res inſunt numero ſm ſimilitudinem quandā, vere aūt ſunt Geometriæ. & quia hę res latēt in hac arte, ea pp eſt vehementioris neceſſitatis explicare quid ſua noīa ſignificent, & ideo, prout puto, exēplificauit de his.

Deinde dixit: Et in Geometria conſiderat quid ſignificet nomen ſurdi, & fracti, & obliq. Intendit per ſurdū magnitudines irrationales:

BVRANA

cieb⁹ ſubiectorū, quid ſignificat nomen ipſorum. & tunc proportionatur in hoc.

Et, poſteaq̄ mentionem fecit de hoc in accidentib⁹ eſſentialib⁹, adduxit exemplum in hoc & dixit: in arte numeri conſiderat, quid ſignificat nomen impatis & paris, & cubi & circularis. vult per hoc exemplū, quòd Arithmeticus, antequam cōſideret de oſtēſione numeri, qui eſt par, & numeri, qui eſt impar, conſiderat prius, quid ſignificat nomen imparis & paris per deſcriptiōes nominū ſuorū.

Cùm vero dixit: circularis intelligit, & cōſiderat ī eo, quod vult de numeris circularibus. & hoc, q̄n iſta inueniuntur in numeris per ſimilitudinem. atqui demſones in Geometria ad ſtabilienda iſta ī hac arte ſunt magis vetæ ad monſtrandum, quid ſignificant nomina ipſorū. & propterea ſm q̄ exiſtimo poſuit exēplū in ipſis.

Et dixit: in arte aūt Geometriæ conſiderat vtique, quid ſignificat nomē recti, & refracti & inclinati. intelligit p nouum, magnitudines

MANTINVS

rum ſubiectorū, conſiderat quidē rem eorū, nempe quid nā ſignificet eorum nomen. A

Et, poſteu ſtatim aggreditur hoc negociū.

Et, poſteaq̄ dixit hoc de ipſis accidētibus eſſentialibus, attulit exēplū de hac re dicens: vt in arte Arithmetica cōſiderat quid ſibi velit hoc nomeu impar & par, & cubū & circulare. i. exēpli gra Arithmeticus, antcaquā conſideret demſonem nu meri paris & imparis, primo cōſiderat quid ſignificet nomē imparis, & paris in ipſis deſcriptionibus, quæ declarant eorū nomina. B

Et p circulare, intelligit, q̄ cōſiderat q̄d ſibi velint numeri circulares. Nā hæc reperiūtur in arte Arithmetica p modum ſimilitudinis, C ſed ī Geometrica extat eorū quiditas. & cùm hoc ſint ī hac arte ignota, ideo fuit admodum neceſſarium declarare, quid eorū noīa ſignificent, ideoq́; vt opinor, dedit exemplū de ipſis.

Et dixit: vt in Geometria cōſiderat quid ſignificet hoc nomē ſurdū, ſeu irrationale, & reflexū, atq; curuū. intelligit aūt p ſurdum,

ma-

ABRAM

D les: & hæc quidem consideratio est de lineis, inquantũ eis aduenĩut numeri, & illa est consideratio, q̃ fit Decimo Elementorũ Euclidis.

Quod vero dixit: fractũ & obliquũ non est de nominibus, q̃ explicare oportet Geometrã, sed de illis noĩbus, quæ oportet explicare Perspectiuum, quid significent. Lineæ enim
E radiosæ quædam sunt fractæ, quædã decliues, & aliquæ rectæ. & Sapiẽtes fm Perspectiuã ferunt has tres species. sed eas attribuit Geometricæ, quia scĩa Perspectiua subalternatur scĩæ Geometriæ: hæc aũt, de quibus exẽplificauit, sunt tres, quarum noĩs explicatio ẽ necessaria ad earum disciplinã, qđ est minus notũ.
C Et possibile est, quòd intẽdat per fractum, & obliquum, lineam arcualem. tres enim sunt lineæ, recta, circularis, & arcualis. sed est quid remotum.

Et dum dixit: Illa vero inesse commonstratur præmissis proportionatis proprijs illi naturæ communi. Intendit, ꝙ talia inesse singulis speciebus subiecti artis, postq̃ præposue-

BVRANA

nes, quæ nõ sunt rõnales. & hęc dispositio est in lineis ex parte, qua eas assequunt numeri, & est res, quæ efficitur in Decimo Euclidæ.

Cùm vero dixit, refracti, & inclinati non sunt nomina, in quib⁹ oporteat Geometram mõstrare quid significẽt, sed ex noĩb⁹, in q̃bus oportet Perspectiuum monstrare qđ significant. qm̃ ex lineis cõcursantib⁹, aliq̃ sunt refractæ, & aliquę sunt inclinãtes, & aliquę sũt rectæ. & Perspectiuus pertractat de his trib⁹ speciẽb⁹. sed ꝓportionat⁹ ẽ ipsãs Geometrię: qm̃ scĩa perspectiuæ ponit sub scĩa Geometriæ: & hæc, in q̃b⁹ posuit exẽplũ sunt ex his, in q̃bus necessariũ est in doctrina sua dclarare nomẽ, & manifestũ ẽ nimis.

Innuit autẽ ꝙ velit p refractũ, & inclinatũ lineã duplicem: & hoc, qm̃ lineę sũt tres, recta, circularis, & duplex: hoc ãt est longinquũ.

Et dixit: ꝙ autẽ ipsã sint, monstrat per propõnes proportionatas, appropriatas in eo, qđ est nã vĩs. sensus est: atqui ꝙ talia insit cuiuslibet speciei subiecti artis, posteaq̃ propo sue-

MANTINVS

magnitudines irratiõnales, & hmõi cõsideratio ẽ de lineis ea rõne, qua insequũtur eas numeri, de qua re tractat in 10. Libro Euclydis.

At reflexũ, & curuũ, nõ sunt nomina, quæ oporteant declarari ab ipso Geometra. sed Perspectiuus cogit exponere quid eorum noĩa significẽt, quia linearũ radialiũ aliquæ sunt reflexæ, vel refractæ, aliquæ aliæ sunt curuæ, aliæ vero rectæ, & ipsi Perspectiui afferũt hęc tria genera. sed ascripsit ea ipsi Geometriæ, qa ars Perspectiua sub alternatur Geometrię: Hęc itaq; sunt ea, de q̃ bus tulit exẽplũ ex rebus, quarũ expõ nominis est necessaria in earum doctrina. & est satis manifestum.

Et fortasse intelligit p reflexũ, & p curuũ, lineã curuã, quia tres sunt lineæ, nempe recta, circularis, & curua. sed hoc est remotum, & incongruum.

Deinde cum dixit: Quod aũt sint, demonstratur per propõnes proportionales, q̃ sunt ꝓpriæ illi naturæ vĩs, intelligit, ꝙ aũt hæc insint singulo generum subiecti ipsi⁹ artis, hoc pro-

ABRAM

fuerimus explicare qd sua nomina significet, commonstrabim⁹ per præmissas ꝓprias proportionatas naturę subiecti. Et per eam, quã dixit communem, intendit eam, de cuius significato explicat ei⁹ vim esse vim proprie. Et dum dixit: Et sic res procedit in astrorũ scientia. Intẽdit, ꝙ qui considerat Astrologicam scientiam, primo præponat, & referat de scriptiones illarum rerum, quas intendit cõmonstrare inesse singulis partibus subiectorum suæ artis.

BVRANA

fuerim⁹ monstrandũ, quid significant nola ipsorum, declarabim⁹ hoc per ꝓpõnes appropriatas & proportionatas naturæ subiecti.

Et dixit: & vniuersale, intelligit per ipsum, id, per cuius dispositionem monstratur, quòd eius potẽtia est potentia appropriati. & dixit: & consimiliter ꝓcedit res in scia stellarum. sensus est: ꝙ considerans in scientia Astrologiæ, præmittit primo, & mentionẽ facit de descriptionibus rerũ: quas vult mõstrare inesse cuicũq; parti subiecti artis suæ.

MANTINVS

ꝓfecto demonstrabit per propõnes proprias proportionatas naturę ipsi⁹ subiecti. Posteaq̃ tñ exposuerimus quid eorũ nola significent.

Et per vniuersalem, intelligit eam naturã, de qua probatur, quòd habet vim alicuius ꝓprij, vel particularis: Deinde cum dixit: & sic procedit negocium in scientia Astronomica, intelligit, quòd qui scientiam Astronomicã profitetur, debet primo narrare descriptiones, vel passiones, seu affectus rerũ, quas vult ꝓbare quòd sint singula partium subiectorũ artis eius.

ANT. INTER. TEX. XXV

[a]*Omnis enim demonstratiua scientia circa tria est, & quæcunque esse ponuntur. hæc autem sunt, genus,* [b] *cuius per se passionem est speculatiua:* & [c] *communia, quæ dicimus dignitates,* [d] *ex quibus primo demonstrant:* & *tertium, passiones, quarum quid significat vnaquæq;* [e] *accipit.* [e] *Nonnullas tamen scientias nihil prohibet quædam horum despicere, vt genus* [f] *non supponere esse, si sit manifestum, quòd est: non enim similiter planum, quòd numerus est, & quòd frigidum & calidum. & passiones non accipere, quid significant, si sint planæ: quemadmodum neque communia non accipit, quid significant: hoc, quod est, æqualia ab æqualibus demere, quoniam notum. sed nihil minus natura tria hæc sunt, circa quod monstrat, & quæ monstrat, & ex quibus.*

Omnis Dixit Omnis

ABRAM

T.c.76 Omnis aũt demon
D stratio perficit, & cõ
stat ex tribus rebus.
Quarum vna est ip-
sum subiectum, de
quo demõstratione
ostensurus præsumi-
tur explicare in-
ditia illi per se con-
nexa, quod est ſm q
ipsum est. Secundo
sunt enuntiationes
E immediatę, quas re-
cipere ẽ necessariũ:
quibus mediantib⁹
cõmonstrãdum est
p̃dicatũ inesse subie
cto. Tertio sunt prę-
dicata, de quorum
re considerat qd sua
nomina significent.
Ex quo quibusdã re
bus non est necessa-
ria talis conditio de
subiecto, & prędica
F to, et p̃missis, ea pro
pter, quia sit de eis
euidens. quoniã nõ
oportet nos tradere
conditionem de ca-
lido, & frigido, q ac
cipiãtur ſm q sint.
Prout expedit de nu
mero. & sicſr etiã de
quibusdã prędicatis
ex quo sunt euiden-
tia, nõ oportet expli
care quid suũ nomẽ
significat. & forma
ẽt quarũdã præmiſ-
sarũ

SVRANA

Dixit Aristo. Om-
nis aũt demõ perfi
cit, & cõstituitur ex
tribus. Quorũ vnũ
est subiectũ, de quo
incipit monstrans q
demõnẽ ostendere
descriptiones conſe-
quẽtes ipsum q eius
essentiã: & ipsum ẽ,
de quo inueniť, q ip
sum est. Secundũ ve
ro sunt enũtiatiões,
quas necessariũ est
admittere, quæ sunt
sine causis medĩs, q
mediũ quarũ mon-
straţ prædicatũ in-
esse subiecto. Tertiũ
vero sunt p̃dicata,
de quibus cõsideraţ
qd significat nomẽ
ipsorũ. nonnulla ve
ro sunt, quib⁹ nõ est
op⁹ huiuscemodi cõ
ditionibus in subie-
cto, ac prædicato, &
ꝓpõnibus, cum sint
manifeſtę. de calido
enim, ac frigido nõ
est opus, vt ponam⁹
cõditionem q ipſa
sint, quẽadmodũ est
op⁹ talib⁹ in nũero.
& cõsiſt in q̃busdã
p̃dicatis, eo q ẽ ma-
nifeſtũ, nõ est opus,
vt exponamus quid
sigñat nomẽ ipsorũ.
Et cõsiſt etiã forma

non-

MANTINVS

Omnis aũt demon T.c.76
stratio perficitur &
consistit ex tribus.
Primũ est ipsũ sub-
iectũ, de quo ipse de
mõstrator primò de
monstrat passiones,
quę insequnť ipsum
q se, & quod suppo-
nit ipsum eẽ. Secun-
dum aũt est, enũcia-
tiões ipę, quas opor
tet recipe, et admit-
tere, quæ quidẽ sunt
immediatę: quibus
medĩs demonstrať
prędicatũ inesse sub
iecto. Tertiũ aũt est,
ipsa p̃dicata, de qui-
bus cõsideratur, qd
significet eorum no
men. Neq; indige-
mus in aliquib⁹ hac
cõditione ĩ ipso sub
iecto & prædicato,
atq; propositionib⁹,
cũ ex his nonnulla
manifeſta sint. Vt de
calido, & frigido, de
quibus non oportet
subĩicere q conditio
nem, vt debeãt acci-
pi quia sunt. quẽad-
modũ est necessariũ
hoc in ipso numero.
Sicſr de quibusdã prę
dicatis non oportet
supponere qd signi-
ficet eorum nomen,
qa sunt manifeſta.

Que-

ABRAM

sarũ est talis. nã non oportet nos tribuere cõditionem enũtiationi illi, qñ ab ęqualib⁹ æqua auferant, residua quoq; æqua sunt, quid significet suum nomen, & illa esse, ob vehemẽtem illorum euidẽtiam. & ad hæc non construitur demonstratione, ꝙ illius perfectio & consistentia sit his tribus rebus: hoc ẽ re. quę demonstratione ostẽditur, & re, de qua occurrit demonstratio, & re, ex qua sit demonstratio.

Cõ.76 Postq̃ dixerat, quòd oporteat demõstratione ostensurum præponere, & ꝑscire de re prędicatorũ demr̃one quęsitorum quid sua noĩa significent, & ꝙ de re præmissarum etiã expediat intelligere quid nomen significat, & simil̃r de subiecto: nisi quod illorũ discrimen est, qa artifex assumit ꝑmissas, & subiecta eẽ, quæsita aũt curat commonstrare ipsa esse: & ꝙ hoc magis euenit ꝑmissis & subiectis.

Intendit significare, quòd non cõtingat de omni

BVRANA

nõnullarũ propõnũ est hæc. qm̃ in enuntiatione dicẽte, cùm ab æqualib⁹ ęqualia demunt, quæ remanẽt sunt ęqualia, nõ est opus, vt ponam⁹ conditionẽ in ipsis, qd significet nomẽ ipsorũ, ꝙꝙ ipsa sint ad stabiliendã apparentiã ipsorum. qm̃ hoc non cõplicat in demr̃atione ad construendã & ꝑficiendam ipsam. Et hæc tria sunt: hoc est, qđ mõstratur ꝑ demr̃onem, & res, suꝑ quã cadit demr̃o, et res, ex qua est demr̃o.

Posteaq̃ dixit: ꝙ de ꝑdicatis q̃sitis ĩ demr̃one, oportet mõstrantẽ ꝑ demr̃onẽ ex ipsorũ dispõne præmittere & ꝑcognoscere qd significãt noĩa ipsorum: & de ꝓpõnibus cõsiſt ẽt opus ẽ ex ipsarũ dispõne cõstruere, qd significãt noĩa, & consiſt de subiecto: sed differunt, qm̃ de ꝓpõnib⁹ subiectis admittit artifex ꝙ sint, sed de q̃sitis solicitus ẽ mõstrare ꝙ sint: sed hoc magis accidit ꝓpõnibus, & subiectis.

Sensus est, sciendum, quòd hoc non accidit in

MANTINVS

Quædam tñ propositiones ita se habẽt. A
Nã enunciatio, quę dicit, si ab æqualib⁹ æqualla demas, reliqua sunt ęqualia, nõ indiget manifestare quid nomẽ illorum significet, vel ꝙ sit, cũ sit euidens. verũtamen hoc nõ cõstituit demõstrationẽ, sed ex tribus ꝑficit ac constituit: nempe id, circa quod fit demonstratio: & id, quod demõstratur: & id, ex quo fit demonstratio. B

Posteaq̃ dixit, ꝙ subiecta quæsita in ipsa demonstratione oportet vt de eis ꝑsciat ipse demonstrator, quidnam significẽt eorũ noĩa, & C
ꝙ de ꝓpõnibus quoq; oportet vt intelligatur quid significet nomẽ, sitq; de ipso subiecto. sed differũt inter se, qa de ꝓpõnibus, & subiectis professor artis accipit qđ sint, sed de quæsitis studet demõstrare quod sint, sed hoc potius cõtingit ipsis propõnibus, & subiectis.

Ideo nunc vult ostendere, ꝙ hoc non euenit in

Cõ.76

ABRAM

D omni ſubiecto, & præmiſſis vt oporteat præſſumere, & conſiderare quid ſuum nomen ſignificet, & ſimiliter de ſuo ꝑdicato. & eueniat etiam ſubiecto, ꝙ ſit per ſe notum eſſe, & non oporteat recipere ipſum eſſe, neque explicare quid ſuum nomen ſignificet. Et ſimiliter præmiſſæ ſunt ſecundum has duas ſpe-
E cies: hoc é, quòd quaſdam oporteat præſſumere & explicare quid nomen ſignificet, & quaſdam nõ oporteat hoc. harumq; quædam ſunt, quas eé recipitur ab aliqua arte, & quaſdam eſſe eſt per ſe notum in arte. & ꝓpterea oportuit ſermõné ab initio repetere.

Et dixit: Omnis autẽ demõſtratio perficit,
F & conſtat ex tribus rebus. quarum vna eſt, ipſum ſubiectũ, de quo demonſtratione oſtendere ſurus præſſumit explicare inditia illi per ſe connexa. Intendit p inditia, accidentia eſſentialia. Decernit autem accidẽtia exceptis cauſis, quia illa pro maiori parte ſunt quæſita per cauſas. quando autem quæruntur cauſæ pro

SVRANA

I omni ſubiecto, & propoſitionibus: hoc eſt, quòd in ipſis oporteat præmittere, & ſpeculari, quid ſignificat nomen ipſorum, & conſimiliter in prædicato. Et ſubiectum conſimiliter etiam eſt res, cui accidit, vt ſit per ſe notum, quòd ſit. & non eſt opus in ipſo ad hoc & ex his, vt admittatur quòd ſit ab arte: & ex ipſis aliquid eſt: quod eſt per ſe notũ in arte. & ꝓpea oportet, vt redeat res à capite.

Cùm vero dixit: omnis vero demonſtratio componitur, & conſtituitur ex tribus. Quorum vnum eſt ſubiectum, de quo oportet oſtendentem per demonſtrationem monſtrare deſcriptiones cõſequentes ipſum ꝓpe: intelligit ꝑ deſcriptiones accidentia ſubſtantialia. & accidẽtia vtiq; ꝓprie ſunt aliud à cauſis: quoniam ipſa ſunt quæſita per cauſas vtplurimum. Cauſæ vero, cùm quæruntur, con-

MANTINVS

I quolibet ſubiecto, ac propõnibus: nempe vt oporteat de eis prius cõſiderare, quid eorũ nomen ſignificet, ſiſtq; de prædicato. & quod contingit qñq; vt ipſum ſit notum de ſe, ſ quòd ſit, ita vt non ſit opus recipere quod ſit, neq; demõſtrare quid eius nomen ſignificet. Siſtq; & ꝓpõnum reperiunt ij duo modi: nempe ꝙ de aliquibus earũ oportet prius demonſtrare quid earũ nomẽ ſignificet, de quibuſdã vero alijs nõ eſt hoc neceſſarij, de nõnullis tñ earum recipitur ab aliqua arte, ꝙ ſint, de aliquibus iterũ alijs illud é de ſe notũ in illa arte. & ideo fuit coact⁹ reuerti rurſus ad primũ ſermonẽ dicẽs.

Omnis aũt demõſtratio perficitur & cõſiſtit ex trib⁹. primũ eſt ipſum ſubiectum, de quo ipſe demonſtrator primò demonſtrat paſſiones, ſeu affectus, vel deſcriptiões, quæ inſequuntur ipſum per ſe, intelligit aũt per paſſiones accidentia eſſentialia, ſed é locutus potius de ipſis àccidentibus, & nõ de cauſis, quia ipſa ſũt vt pſm quæſita ꝑ cauſas. Cauſę vero, cũ quęrun

tur,

ABRAM

pro maiori parte demonstrationes inferentes eas sunt signa.

Et dum dixit: Quod est ſm ꝙ ipſum eſt. Intendit ꝙ ſit illud, cuius mors eſt, ꝙ artifex ſupponat ipſum eſſe ſuppoſitione quadã, ꝑter ꝙ quærat ipſm eſſe, ſi ipſm eſſ nõ ſit notũ, aut ꝙ ñ curet repugnatione illi⁹, q̃ deſtrueret ipſm eſſ, ſi ipſm fuerit p ſe notũ.

Poſtq̃ autẽ meminit de vno triũ, quibus ꝓficit omnis demſo, tulit ſecundum. Et dixit: Secundo ſunt enuntiationes immediatæ, quas recipere eſt neceſſariũ: quibus mediãtibus cõmonſtrandum eſt ꝑdicatum ineſſe ſubiecto. Intẽdit p immediatas, p ſe notas: & põt eſſe ꝙ cũ hoc intelligatur illas eſſe primas, hoc eſt habẽtes proximas cauſas, in quibus nõ ſit ꝑdicatio p medium aliqd̃ oĩno, neque. ſ. per mediũ ſyllogiſticũ, neque per medium naturale.

Primarum enim præmiſſarum quędã ſunt, quarũ eſt mediũ naturale, & illæ ſunt aliæ à primis: & quarũdã nõ ẽ hoc, & illæ ſunt prĩæ: & cõ cõuenit intellige re ex eo quod dixit immediatas, ambas res ſil.

Deinde

BVRANA

con duduntur vtique per demonſtrationes, quæ ſunt ſigna.

Et dixit: ipsũ eſt, qđ ſuenit ſm ꝙ eſt: ſenſus ẽ, & ipſm eſt, de quo cõ ſueuit artifex ponere, ꝙ ſit, abſq; eo, ꝙ inquiret an ſit, ſi exiſtia ipſi⁹ fuerit ñ manifeſta, aut abſq; eo, ꝙ aſſequatur cõtradictoriũ eius, qđ deſtruit exiſtẽtiã ipſi⁹. & ſi fuerit p ſe notum.

Et poſteaq̃ mentionẽ fecit de vno eorum, ex quibus ꝓficitur omnis demſo, mentionem fecit de ſecundo & inqt. Secundũ ſunt res, quas oportet admittere ſine cauſis medijs, p quorũ mediũ monſtrat prædicatũ ineſſe ſubiecto. ſenſus eſt, ſine cauſis medijs reſpectu notorum p ſe. & poteſt etiã intelligi cũ hoc, vt ſint prima, hoc eſt per cauſas propinquas, & non ſit prædicatio in ipſis p medium oĩno, nõ medium abbreuiatũ, neq; medium naturale.

Et hoc, qm̃ in propõnibus primis aliquid ẽ mediũ nãle, & hoc eſt nõ primũ: & aliqd̃ nõ eſt hoc in ipſis, & hæc ſunt prĩa: & ꝓpea oportet, vt intelligant ꝓ id, quod dixit, ſine cauſis medijs, duæ res ſimul.

Deinde

MANTINVS

tur, tũs demſones, quę eas ſerũt, ſunt vt prĩa ſigna, ſeu dmſones ga. A

D. d. quod ſupponit ipſum eſſe. id eſt. cuius eẽ ſolet ſupponi à profeſſore artis, præter hoc quod quærat an ſit, ſi ei⁹ eſſe nõ fuerit notũ, vel nihil curet ſi aliqs cõtradicat & neget ipſum eſſe, ſi tamen ſit per ſe notum.

Et poſteaq̃ nartauit primũ illorũ triũ, quibus omnis demſo perficitur, nunc meminit ſecũ di dices: Secundũ autẽ eſt, enunciationes ipſæ, quas oportet recipere, & admittere, quæ quidẽ ſunt ĩmediatæ. quibus medijs demonſtrat prædicatũ ineſſe ſubiecto. intelligit autẽ p immediatas, p ſe notas: & fortaſſe ſtelligit adhuc vt ſint primę ẽt, hoc eſt, habẽtes cauſas propinquas, & prędicatio ĩ eis haud quaq; fiat p mediũ, tũ ſyllogiſticũ, tum ẽt nãle mediũ. B C

Nam dantur aliquæ primę ꝓpõnes, in quibus ẽ mediũ naturale: quod quidẽ eſt nõ primum. dantur tñ nonnullæ aliæ, quæ nõ habẽt hoc, & ſunt ipſæ primæ. & ideo dictũ Ariſtotelis debet intelligi vtroq; mõ figũonis.

D.d.

ABRAM

D Deinde dixit: Tertio sunt prædicata, de quorum re cõsiderat quid sua nola significent. i. ipsa quęsita. Ex quo autem hæc conditio non est cõis omnibus quæsitis, neq; omnibus præmissis, neque subiectis, neq; etiam subiectum esse est receptũ in oib⁹ artib⁹, quia quarundã sũbm est per se uotũ,

Dixit: Ex quo quiE busdam rebus non est necessaria talis conditio de subiecto, & prædicato, & præmissis. idest, quòd conditio explicandi quid nomẽ significet non sit semper necessaria de subiectis, neque de quæsitis, neq; de præmissis. multorum enim horum ẽ ab initio rei nota sui nominis significatio, nec oportet etiã adjF cere conditionẽ omni sũbto, ꝙ sit p se notũ,

Deinde dixit: Quoniam non oportet nos tradere conditionẽ de calido, & frigido, quòd accipiantur secundum quòd sint, prout expedit de numero. idest, quare artificem Sclentiæ Naturalis nõ oportet receptione quadã recipere corpus calidũ & frigidum, quæ sunt vna pars subiectorum,

Sclæ

BVRANA

Deinde dixit: Tertiũ vero, de quo speculatur ex dispositione ipsius, quid' significat nomen ipsius, intelligit quæsita.

Et posteaq̃ conditio non est vñs oĩbus quæsitis, neq; oĩbus ꝓpõnib⁹, neq; subiectis, neq; consist etiã prædicatio ꝓdicati admittitur vñs omnibus artibus: qm̃ pars subiecti est nota p se, dixit: neq; est opus in talibus conditione, q̃ est in subiecto, & ꝓdicato & ꝓpõnibus. sensus ẽ, ꝙ cõditione, qua mõstram⁹, quid signat nomẽ, nõ est op⁹ semp in subiectis, neque in quæsitis, neq; in ꝓpositionibus: qm̃ multa ex his sũt nota à principio rei per apparentiã nominum suorũ.

Et nõ oportet consistẽt, vt ponam⁹ conditionẽ in oĩ sũbto, vt sit rectæ exñtiæ, vsq; ad id, qđ dixit, quẽadmodũ de calido, & frigido nõ oportet, vt ponam⁹ cõditionẽ, ꝙ accipiãt ꝛm ꝙ sunt, quẽadmodũ ẽ opus hoc in numero. sensus est, ꝙ de corpe calido, & frigido, q̃ sũt vna ex partib⁹ subiecti

Sclæ

MANTINVS

D.d. tertium aũt est, ipsa ꝓdicata, de quibus cõsideratur quid significet eorũ nomen. hoc est, quæsita ipsa. sed cũ hæc cõditio nõ sit cõis cũctis quęsitis, neq; cũctis ꝓpõnibus, neq; ẽt cunctis subiectis, neq; est quoq; recepta ꝓdicatio ipsius prædicati oĩno cunctis artib⁹, qa subiectũ aliquarũ earum est per se notum.

Ideo dixit: neq; indigem⁹ hac cõditione in ipso subiecto & ꝓdicato, neq; propõnibus, & intelligit p ipsam cõditionẽ declarare, ſ. quid nomẽ significet, nõ est vtiq; necessariũ semp in ipsis subiectis, neq; in quæsitis, neq; etiã in ipsis propõnibus. quia multa horũ sunt nota ab initio rei. quid ſeorum nomẽ significet. Neq; est opus quoq;, vt subijciat ex cõditione, vt quodlibet sũbm habeat rectum esse.

Deinde cùm dicit: vt de calido & frigido, de quib⁹ nõ oportet subijcere p conditionẽ, vt debeãt accipi tanq̃ existentia, vel quia sunt, quẽadmodũ est necessariũ hoc ſ ipso nũero. intelligit, ꝙ de ipso corpore calido, & frigido q̃ sunt vna pars subiectorũ

ABRAM

Sciētiæ Naturalis, quatenus ipsa esse commonstret in alia scientia, prout tale expedit Arithmetico.

Dixit autē hoc, quia dubium est qualitas essendi numerum extra mentem. quia quidam viri edixerunt non esse numerum extra mentem, & alij excesserunt ad alterum extremū, & dixerūt numeros esse subiectos extra animā, quæ sint entium principia, de quo habetur perscrutatio in Metaphysicis. id est quòd non oporteat demonstratorē de maiori parte quæsitorum occasione demōstrationis de illis, quòd pręassumar, & explicet quid suum nomē significet: quod præcipue est in Scientia Naturali.

Prout quęrimus, nunquid Luna, & Stellæ sint de natura corporis cęlestis, aut alterius naturæ? & an sit ignis necne? de maiori autem parte quæsitorū oportet pręassumere, & explicare quid suum nomen significet, quod oportuit Philosophū de

BVRANA

Scīæ Nālis, nō est op⁹ artifici Nāli, vt admittat, ꝙ existentia ipsorū mōstratur in alia scīa: quēadmodū est op⁹ ad hoc sciētifico numeri.

Atqui dixit hoc: qm̄ dubitatur de qualitate existētię numeri extra animā. qm̄ nōnulli dubitauerūt & dixerūt ñ esse nūerū extra aīam: & nōnulli dubitauerūt de ꝑte sēcūda dicētes, ꝙ nūeri sunt sub̄æ extra aīam, & ꝙ sunt prīcipia entiū, sed inquisitio de hoc erit in ijs, q̄ sunt post nālia. Deīde dixit: & in aliquib⁹ ꝑdicatis, eo ꝙ sunt manifesta, nō oportet, vt ponamus cōditionem in ipsis quid significat nomen ipsorū: sensus est, ꝙ in multis quæsitorū nō est op⁹ subiecto in demōstratione ꝑꝑ demr̄onē sup ipso, vt pręmittat, & mōstret quid sign̄at nomen ipsorū. & hoc maxime inuenitur ex scīa Naturali.

Quemadmodum, si quæramus, an Luna, & Stellæ sint ex nā corporis cęlestis, aut ex alia natura? & si ignis est, aut non? & in multis quæsitis oportet pręmittere, & monstrare quid significat nomen ipsorum: iamq; opus est

MANTINVS

ctorum scīæ naturalis, A nō cogit Physicus accipere, ac admittere quatenus ꝓbat in alia scīa ꝙ sint, sicut cogitur ad hoc ipse Arithmetic⁹.

Dixit aūt hoc: q̄a dubiū est qualiter numerus habeat eē extra animam. Nā aliqui addūt & dicunt, nullū esse numerū extra animum, Aliqui vero alij addiderūt alterū extremū: nempe dicētes ipsos nu B meros esse substantias extra animā existētes, eosq; esse principia rerum, sed de hoc in Lib. Metaphysicæ tractat. D.d. sirr̄q; de quibusdam ꝑdicatis nō oportet supponere q̄d significet eorū nomē, quia sunt manifesta. hoc ē, ꝙ ipse demonstrator nō cogitur in maiori parte quæsitorum, de quibus facit demr̄onē, C vt prius exponat quid significet eorū nomē. & hoc frequentius contingit in Scīa Naturali.

Sicut cum quęrimus, vtrum Luna, & Stellæ sint ex nā corporis cęlestis, vel non? vel vtrū ignis reperiat vel non? sed maior pars quæsitorū oportet vt pri⁹ exponatur quid eorū nomen significet. Et iam Aristoteles fuit coact⁹

ABRAM

D de calido & frigido, qñ de illo scrutatur in Libro de Animalibus.

Deinde dixit: Et forma ēt quarūdam præmissarū est talis. nam nō oportet nos tribuere conditionem enuntiationi illi, quando ab æqualibus æqua auferantur residua quoq; ęqua sunt, quid significet suū nomen. ꝙ illarum notitia adueniat

E hominibus, & noscat illas, & nemo ꝓueniſſet, & explicasset illi sua nomina nimis diuerse ab aliqb⁹ enuntiationib⁹. ꝓput é oratio dicętū, oēm terræ locū habere orizōta, & ꝙ oppositā decernāt veritatem, & mendaciū. quia nisi aliquis vir ꝓueniat, & explicet nobis has res, nescirem⁹ tales ꝓmissas.

Deinde dixit: Et ad

F hæc nō constituitur demfone, ꝙ illius perfectiō, & cōsistētia sit his tribus reb⁹, hoc est re, quæ demfone ostēdit, & re, de qua occurrat demfo, & re, ex qua fit demfo. idest; ꝙ immo discrimen prēmissarū, quęsitorum, atq; subiectorum fm has res nō conducat putare enuntiationē, quæ asserit, ꝙ omnis demōstratio constructa ex tribus rebus, ex

BVRANA

est ipso in calido & frigido I Lib. de Alalib⁹.

Deinde dixit: & forma aliquarum propōnū est hęc. qñ in enuntiatione dicente, cū ab æqualibus æqualia demuntur, quæ remanēt sunt æqualia, non est opus exponere quid significat nomē ipsorū. sensus est, ꝙ eorum cognitionem assecuti sumus, & est nota I ipsis, si vero nō ꝓmittat aliquis, & monstret noīa ipsorū in contrarium multarū enūtiationū. quēadmodū si aliquis dicat, omnis locus terrę non habet modum, & ꝙ oppositā diuidūt verum, & falsum. qñ si non præmittat aliquis declarationē istarū rerum, nō sciemus huiuscemodi ꝓpositiones.

Deinde dixit: ꝓterꝙ ꝙ hoc nō est cōpositū ꝑ demfonem fm perfectionē, & cōstitutionē ipsius ex his trib⁹ reb⁹, hoc est re, quæ mōstratur ꝑ demfonem, & re, sup quā cadit demfo, & re, ex qua est demonstratio. sensus est: sed variatio propōnum, & quæsitorū, & subiectorū, non ꝓuenit existimanti per enuntiationē dicentem, ꝙ demfo componitur ex tribus reb⁹, ex

MANTINVS

vti hoc, vbi tractauit de calido & frigido in Libro de Animalibus.

Mox cum dixit: Quędam tñ propōnes ita se habēt. Nam enūciatio, quæ dicit, si ab ęqualibus æqualia demas, reliqua sunt æqualia: nō ſdiget manifestare qd nomen illorū significet. intelligit, ꝙ homo nā nanciscitur cognitionē illorū, & ea scit, licet nō fuerit ei prius expositū, quid significet nomen eorū, cuius rei contrariū solet euenire in maiori ꝑte enūciationū. vt cū quis dixerit, quēlibet locū terræ habere orizontē. & ꝙ oppositorū si vnum est verū, alterū est falsum. nā si prius nō declarent nobis hęc, igno rabimus ꝓfecto huiuscemodi ꝓpositiones.

D.d. verū tñ hoc non constituit demfonem. sed ex tribus ꝓficitur, ac cōstituitur. nempe id, circa qđ fit demfo, & id, quod demonstratur: & id ex quo fit de monstratio. hoc est, cū ipsæ ꝓpōnes, & quæsita, atq; subiecta sint varia in his significatis, ideo nō aduertitur illa enunciatio, quæ dicit, omnē demōstrationē constitui ex his tribus nēpe

a. l. vel g quod

ABRAM

ex ꝓmissis, & quæsito, & subiecto. hæc nanq; entiatio est per se eui dens illi, qui nouerit horum nominum significationem, & exercitat⁹ fuerit in demonstrationib⁹. immo hoc est necessariũ in omni explicatione, eo magis in demonstratione.

BVRANA.

ex propositionibus & quęsito & subiecto. hęc terminatio videt per se ei, qui nouit signa istorum nominum, & habet in consuetudine demonstrationes: sed hoc sequitur in omni ostensione per demonstrationem.

MANTINVS

nempe ex ꝓpõnibus, ex quęsito, atq; ex subiecto, cum tñ hęc enũciatio sit de se manifesta illi, qui nouit significata horũ nominũ, & est in demonstrib⁹ assuetus, hoc autẽ est necessariũ in omni ꝓbatione, sed longe magis in demonstratione. A

Quæ sit inter Dignitates, Suppositiones, Petitionesq; differẽtia, ac etiam Definitiones. Non necesse etiam esse Formas dari propter demonstrationem. Cap. 10.

B

T.25.ps 89 [a]*On est autem suppositio, neque petitio,* [b]*quod necesse est esse propter ipsum, & videri necesse. non enim ad* [c]*extrinsecam rationem demonstratio,* [d]*sed ad eam, quæ in anima: quoniam neque syllogismus. semper enim est instare ad extrinsecam rationem, sed ad intrinsecam rationem non semper.*

Contradictio Tomitani.

89 *Contrarium ei, quod de principijs demonstrationis complexis textu quinto dixerat, obseruare videtur Aristoteles. ibi enim positionis meminit, quæ hic non ponitur: hic vero petitionem inter principia nominat, quam tamen præallegato loco ne tetigit quidem. Sed vide conciliationem Tomitani.*

C

T.c.77 Notæ autem cognitiões differũt à prę assumptis, & subiectionibus: illæ enim sunt per se receptæ, & ęstimatur, quòd sint per se receptæ: demõstratio nanq; non est modus orationis exterioris, sed modus interioris orationis. & similiter etiã est syllogismus. Exte-

Dixit Aristo. Sed cognitiones cognitę variãtur, principia, & radix posita: quoniam ipsę admittuntur per se, & existimatur per eam, ꝙ ipsę admittãtur per se. demonstratio nanq; non est modus orationis extrinsecę, sed est modus orationis intrinsecæ, & consimiliter etiam sylls. fieri

Inquit Arist. Ipsæ T.c.77 aũt dignitates differunt à principijs, & à suppositione, quia illę sunt ꝑ se receptę, & videntur quoq; esse per se receptæ. qm̃ nihil ratiocinatiõ extrinseci attinet ad ipsam demõstrationem, sed intrinsecũ ratiocinatiõ ad ipsam attinet. & par rõ est de ipso syllogismo.

ABRAM

D Exterior enim oratio potest semp oppugnari, interiori vero orationi neqt semper obijci.

Cō.77 Postq̄ commonstrauit, quòd artifex non commonstret præmissas esse, sed quadā suppositione illas ponat, aut quia sint per se notæ, aut quia in alia arte

E commonstrentur, intendit hic dinumerare duas premissas, quibus vtitur ille, qui demonstratione cōmonstrat ex hac parte, scilicet quatenus recipitur ipsas esse, hoc est, quatenus sunt dispositiones docētis ad demonstrationis præmissas.

Et dixit: Notæ autem cognitiones differunt à præassumptis,

F & subiectionibus: illæ enim sunt per se receptæ, & estimatur quòd sint per se receptæ, id est quòd p̄missæ, quas discipulum oportet recipere ex demonstrationis arte, quædam sunt per se notæ, hoc est cognitiones naturaliter notæ, & quædam sunt præassumptæ, & quædam sunt subiectiones.

Præ-

BVRANA

fieri enim pōt semp vt cōtradicam⁹ orationi extrinsecæ, sed orationi intrinsecæ non possumus semp contradicere.

Posteaq̄ exposuit, q̄ artifex nō ostendit existentiā propositionū, & tamē ponit ipsas positione, aut quia sunt manifestæ per se, aut quia monstrantur in alia arte: vult cōnumerare hic species propositionum, quas efficit ostendens per demonstrationem ex hoc modo, hoc est per modū, quo admittitur existētia ipsarum. intelligit secundū quòd sunt res doctoris cum propositione demōstrationis.

Et inquit: cognitio autem variatur, principia & radix posita, quòniam ipsa admittitur per se, & existimatur in ea, quòd ipsa admittatur per se. sensus est, propositionū, quas oportet discipulum admittere ex arte demonstrationis, aliquæ sunt notæ per se, hoc est notæ secūdum naturam, & ex ipsis aliquæ sunt prīcipia, & aliquæ sunt radices positæ.

Pro-

MANTINVS

Qm̄ extrinsecum ratiociniū pōt quoq; semper contradici, sed intrinsecum non potest semper contradici.

Posteaq̄ declarauit, Cō.77 q̄ ꝓfessor artis nō probat p̄missas ꝓ pōnes eē, sed supponit eas, vel qa sunt p se notę, vel quia in alia ꝓbant̄ scientia: ideo vult nunc enumerare illa duo genera p̄missarū, quibus vtit̄ ipse demonstrator, hac rōne, videlicet quatenus recipit̄, q̄ sint, vel earū eē, hoc est quatenus sunt res attinentes ad ipsum doctorē, habentes dependentiā cū ipsis p̄missis demr̄onis.

Et ideo dixit: Ipse āt dignitates, seu animi cōceptiones, seu pręnotiones, differūt à principijs, & à suppositiōe. quia illę sunt p se receptę, & vident̄ quoq; eē p se receptæ. id est, propositionū, quas necesse est recipere, vel admittere ipsum discipulum in arte demōstratiua, Quædā sunt p se notæ, hoc est, sunt notiones p se cognitę nā, quædā vero aliæ sunt prīcipia, quędā adhuc aliæ sunt suppōnes, vel radices suppositæ.

Propo-

ABRAM

Præmissarum enim, quæ sunt cognitiones per se notę, ipsarum veracitas est per se apud orationem interiorẽ, & orationem exteriorem, & hoc est, quod intendebat quando dixit: Et ęstimatur quòd sint per se receptæ. ac si dixisset, quia cognitio noti est per se recepta. idest, notum est de ea exteriori oratione & cõceptione, id est interiori oratione.

Et cum adiecisset vt apposuisset conditionem interioris orationis attestatus est huius causæ, & dixit: Demonstratio nanq; non est modus orationis exterioris, sed modus interioris orationis, id est non satis est descriptioni præmissarum per se notarum quòd de illis habeatur cognitio secundum exteriorẽ orationem præter quòd huic adijciamus, & secundum interiorẽ orationem. quoniam non sibi constat per exteriorem orationẽ, prout res se hẽt in maiori parte

BVRANA

Propõnes vero, quæ sunt ex genere notorũ per se, diuersificantur. Nõnullæ enim sunt ex ex genere propõnum, quæ vocantur principia, & quæ vocantur radices positę: qm̃ in propositionibus, quæ sunt ex genere cognitionũ notarum per se, veritas p se est in sermone intrinseco, & sermone extrinseco. & hoc est, qđ voluit, cũ dixit: & existimatur per ipsam ꝙ admittatur per se. ac si dixisset, qm̃ sciẽtia nota p se admittitur, hoc est cognoscitur per sermonem extrinsecũ & formationem, hoc est sermonem intrinsecũ.

Et posteaq̃ addidit & posuit cõditionem sermonis intrinseci, attulit cãm super hoc & dixit: qm̃ demonstratio non est modus sermonis extrinseci, sed est modus sermõis intrinseci. sensus est, atqui nõ sufficit in descriptione propositionum notarum per se, vt sciantur per se per sermonẽ extrinsecum absq; eo, ꝙ referat ad hoc sermo intrinsecus: quoniam demr̃o non stabilitur per sermonem extrinsecum, quemadmodũ se habet res in multis ora-

MANTINVS

Propõnes autẽ, quæ sunt ex genere notionum p se notarũ, differunt ab illis, q̃ sunt de genere ꝓpõnũ, quę dicunt principia; & q̃ dicunt suppõnes. propterea quia ꝓpõnes, quæ sũt de genere notionũ p se notarũ, seu q̃ sunt cões animi conceptiones, habẽt in se veritatẽ p se in ratiocinio ĩtrinseco, atq; ĩ extrinseco. & hoc intelligebat cũ dixit: & vidẽt, seu existimãtur quoq; esse p se receptæ. ac si diceret cũ ipsa dignitas sit p se accepta, hoc est cognoscimus eã p raciociniũ extrinsecũ, & p conceptionẽ. hoc est p raciocinium intrinsecum.

Et posteaq̃ subiunxit illã conditionẽ, scilicet p intrinsecum ratiociniũ, reddit hui⁹ rei causam dicẽs: Qm̃ nihil ratiocinij extrinseci attinet ad ipsam demr̃onem, seu nihil hẽt cum ea, sed intrinsecũ ratiociniũ ad ipsam attinet. hoc est in descriptione ipsarũ dignitatũ nõ est satis dicere, ꝙ sint p se notæ in ratiocinio extrinseco. † nisi addatur ad hoc, & in raciocinio intrinseco. quia nõ cõsistit pp ratiociniũ extrinsecũ vt fit ĩ maiori parte

A

B

C

† a.l. si nõ

ABRAM

D parte diuulgatarum re
rum, sed ob notifica-
tionē oronis interioris
de illis vna cū notifica
tiōe oronis exterioris.

Nō sibi cō
stat dmro
p exterio-
rē oronē.

Et dū dixit: Similiter
etiam est syllō. Intēdit
ꝙ veracitati orationis
syllogisticæ non suffi-
ciat, ꝙ sit in eo veraci-
tas exterioris oratio-
nis præter orationem
interiorē. Deinde sub-
dit aliā causam, qua in
E fertur apponendā esse
cōditionem orationis
interioris syllo, & syl-
logismi, idest, demon-
strationis præmissis.

Et dixit: Exteriori.n.
orationi potest sem p
oppugnari, īteriori ve
ro orationi neqt sem-
per obijci. idest, prout
puto, quòd oratio in-
ter duos interlocuto-
res sit exterior oratio,
qua potest disceptatio
F inter illos in infinitū
procedere, elocutio ve
ro, quæ fit ob interio-
rem orationem, non
procedit in infinitum,
sed alter duorum in-
terlocutorum redit ad
alterum.

Intēdit autem, ꝙ per
illud, de quo oratio
procedit in infinitum,
non constat interlocu
toribus veritas de ali-
qua re, demōstratione
autem constat veritas.

opor-

BVRANA

orationū probabiliū,
sed ꝓpter cognitionē
sermonis intrinseci si-
mul cū cognitione ser
monis extrinseci.

Cùm vero dixit: & cō
similiter syllogismus.
sensus est, & veritas in
orone syllogistica non
sufficit, vt sit veritas p
sermonem extrinsecū
absq; sermone intrin-
seco. deinde processit
per cām aliā, qua opor
tet ponere conditionē
sermonis intrinseci in
syllo, & ꝓpositionibus
syllī, hoc est demōnis.

Cùm vero dixit: qm̄
fieri vtiq; pōt, vt con-
tradicat consist ēt sem
per sermoni extrinse-
co, sed sermoni intrin-
seco non pōt sem p con
tradici. sensus est, sm ꝙ
existimo, ꝙ in sermo-
ne, q est intra duos spe
culātes, q est sermo ex-
trinsecus, fieri pōt, vt
ꝓcedat cōtradictio in
tra ipsos ī infinitū, sed
in sermone, qui est pp
sermonē intrinsecum,
nō procedet sermo in
infinitū, sed vnus duo
rū loquentiū prodibit
in sententiam socij sui.

Atqui voluit p id, qd
procedat sermo in infi
nitū, ꝙ nō cōsistant lo
quētes in re sup verita
te. demōnē enim, quę
cōsistit super veritate,

opor-

MANTINVS

parte ꝓpositionū pro
babilium. sed pp noti-
tiā ratiocinij ītrinseci
de ea, simul cū notitia
extrinseci ratiocinij.

D.d. & par rō est de
ipso syllo. hoc est, & ꝓ
veritate oronis syllogi
sticæ nō est satis, vt sit
vera p extrinsecum ra
tiociniū sine ītrinseco
ratiocinio. Mox affert
aliā cām, ob quā opor
tet addere illā cōditio-
nē, nempe p ratiociniū
intrinsecū, cum in ipso
syllo, tum ēt in pręmis
sis syllogismi. hoc est
in ipsa demōstratione.

Dicens: Qm̄ extrinse
cum ratiociniū potest
quoq; sem p cōtradici,
sed intrinseeū non pōt
semper cōtradici: intel
ligit (vt reor) ꝙ si aliq
duo disputent, vel tra-
ctent de ratiocinio ex-
teriori, poterit tunc di
sputatio, & cōtrouersia
inter eos in infinitum
ꝓcedere: sed si de ītrin
seco ratiocinio ratioci
nentur, tūc nō ꝓcedet
eo rū sermo ī infinitū,
sed vnus illorū inter se
loquentiū reuertet ad
alterū, seu concedet ei.

Intelligitq; ꝙ, vbi ser
mo ꝓcedit in infinitū,
nunq poterunt ipsi lo-
quētes veritatē assequi
de ipsa re, sed ea demō
stratio, q veritatē prę-

stat

ABRAM

oportet itaq; demonstrationem fieri secundum interiorem orationē. Quòd vero elocutio, quæ fit secundū exteriorem orationē, procedat in infinitum, est notum de litibus, & controuersijs iudicū: & iccirco iudex instituit certa tempora controuersiarum, quæ prę terire non licet, quæ sunt tria, & propterea ponūt apud lites fluentem aquam, vt illa finita finiatur controuersia in iudicio.

Fert etiam ꝙ intēdat, ꝙ si homo repugnet p̄missis per se notis suis dictionibus, eiusq; lingua nō obijcit illis semper, immo conuenit illis suo opere, prout cōperimus multos viros, q̄ sua lingua obijciūt, hominis esse opus arbitrij ad repulsam mali, quod timet, & ad conducēdum bonū, quod expectat, quorum oratio repugnat operi, illi vero, quod aliquis nescit sua interiori oratione, potest sua exteriori oratione semper obijcere. & hanc expositionē exposuit Matthęus traductor.

BVRANA

oportet esse demōstrationē per sermonē intrinsecū. ꝙ aūt sermo, qui est per sermonem extrinsecum, procedat in infinitū, est manifestum in litigātibus, & cōtradicētibus in iudicijs: & ꝑpea videtur, ꝙ in litigijs contradicentiū in iudicijs cōnumerentur determinatę cōtradictiones, & nō transcendant tres, & ita in sermone hoc ponūtur apud litigantes aquæ currentes, quibus exactis complētur litigia: & cōsimiliter apud nos in iudicijs ponuntur secundū hanc dispōnē.

Et innuit, ꝙ velit, ꝙ in propositionibus notis ꝑ se, si aliquis cōtradicit per verba, & linguā suam, nō contradicit ipsis semper, sed cōsentit ipsis in operatione sua. Quemadmodum inuenimus multos homines, qui discrepāt in lingua sua ab eo, quod est in operatione alicuius ad remouendū malum, à quo timet, & ad producēdum bonum vtile. ipsi enim variantur verbo, atq; opere: & forte, quod non nouit aliquis per sermonem intrinsecum, contradicit illi semper sermo eius extrinsecus.

MANTINVS

stat oportet vt sit demonstratio fm intrinsecū ratiociniū. Quòd autē interlocutio, q̄ fit per extrinsecū raciociniū, procedat in infinitum, satis cōstat ex ipsis litigijs, & altercationibus, quæ inter iudices oriri solent. Et ideo statuunt in controuersijs iudicū quędam determinata tpa, seu determinatæ circuitiōes disputationū, q̄ nō pñt ꝑtrāsiri, & trāsgredi, & sūt tria, & iō vbi litigia agitantur, ponit aqua fluens, qua finita, finis quoq; imponit ipsis litigijs. & sit apud nos ē posita in ipsis iudicijs.

Vel forte intelligit, ꝙ si aliq̄s cōtradicat ipsis dignitatib⁹ verbis suis, tñ nō semꝑ cōtradicet eis, sed cōcordat cū ei: ope. vt multos inuenim⁹ suis verbis cōtradicere illi snię, q̄ affirmat, hominē posse ex sua electiōe pellere aliq̄d malū, qd̄ timet eē ei vēturū, & posse ad se allicere aliq̄d bonū, qd̄ spectat eē ei futurū. cū tñ ipsi ꝑmutēt suū sermonē cū ope suo. Id vero, qd̄ ignorat hō ī suo intrinseco rōcinio, semꝑ cōtradicit ei rōcinium extrinsecū. & hāc expōnē dedit Mat. Iterpres.

A B C

23 I/2a

T.25.p9 D *Quæcunq; igitur [a] monstrabilia existentia accipit ipse non monstrans, hæc quidem, si [b] apparentia discenti accipiat, supponit, & signs non simpliciter suppositio, sed ad illum solum. si vero, [c] aut nulla inexistente opinione, aut & cõtraria inexistente, accipiat idem, petit. Et hoc differunt suppositio & petitio. est enim petitio, quod subcontrarium est addiscentis opinioni: aut quod aliquis demonstrabile existens accipiat, & vtatur non monstrans.*

ABRAM

T.c78 Subiectio autẽ est res, quam ille, qui addiscit, à docente capit, quatenus ab illo est non simpliciter. res vero, quam petit ille, qui addiscit, est illa, de qua apud illum non est notitia. quod fit secundum duas species, aut quòd apud ipsum nulla penitus fit notitia de illa, vel quòd apud eũ fit contraria notitia. E Differentia autẽ inter petitiões, & subiectiones est, quia subiectio est, quæ recipitur apud discipulum non secundum se: Petitiones vero sunt, quæ non recipiuntur apud discipulũ, immo apud ipsum sunt illis aduersa.

Postq̃

BVRANA

Dixit Aristo. Radix autem posita est res, quam suscipit discipulus à præceptore secundum q̃ est apud ipsum, nõ autem simpliciter. æqui de re, de qua dubitat discipulus, nõ habebit apud ipsum cognitionem. et hoc secundũ duas species: aut vt non habeat apud ipsum cognitionẽ de ea penitus, aut vt habeat apud ipsum cognitionem de cõtrario huiusmodi. Et differentia, quæ est intra petitiones & radicẽ positã, est hęc. & hoc, qm̃ radix posita est illud, quod admittitur apud discipulum nõ per se, sed petitiones sunt, quæ non admittuntur apud discipulũ, sed habet ipsarũ contrarium apud se.

Po-

MANTINVS

Inquit Aristo. Radix ãt supposita est id, quod discipulus accipit à præceptore non simpliciter, sed quatenus ita se habet apud ipsum. Id vero, de quo discipulus petit, est vtique id, de quo nullam habet scientiam. & hoc bifariã cõtingit. nempe vel quòd nullam de eo habeat scientiã omnino, vel quòd habeat de eo scientiam contrariam. Differunt autem petitiones a suppositione. quòd suppositio est apud discipulum recepta, de petitionibus autem vel nullam de eis notitiam habet, vel eam, quã habet de eis notitiã, est eorum opposita.

Posteaq̃

T.c78

ABRAM

Postq̃ notificauit differentiam, quæ est inter præmissas, & per se nota, & inter cęteras suppositiões, quæ sunt tres, illæ, quas dicunt subiectiones, & illæ, quas petitiones appellant, & illæ, quas definitiones vocant: incępit notificare mutuã harũ trium differentiam.

Et incœpit à descriptione subiectionis, et dixit: Subiectio autẽ est res, quam ille, qui addiscit à docente capit quatenus ab illo est non simpliciter, id est, ꝓut puto, ꝙ subiectio sit illa, quam discipulus accipit à docẽte ob eius bonam extimationem de docente, & fit apud illum de genere receptarum per se, hoc est dictu de intellectis.

Suppõ, radix posita quid nam sint. idẽ supra. t. c. 14.

Et ideo dixit, Quatenus ab illo est non simpliciter. et propterea fit apud addiscentem de subiectiõe opinio quædam, opinio autem est quodã modo scientia. Et ideo subdit. Res vero, circa quam titubat, vel secundum aliam literam, quam petit ille, qui addiscit, est illa, de qua apud illum non est

EVRANA

Posteaq̃ docuit differentiam, quæ est inter propositiones notas ꝑ se & reliquas positiones, quæ sunt tres, quę vocantur radices positæ, & quæ vocantur petitiones, & quæ vocantur definitiones: incępit docere differentiã, quæ est intra has tres inter se.

Et incœpit à descriptione radicis positæ. & inquit. Radix autẽ posita est res, quã suscipit discipulus à ꝑceptore ꝑm ꝙ ẽ apud ipsum, non autẽ simplr: vult, quẽadmodũ ego existimo, ꝙ radix posita est, quã admittit discipulus à præceptore ꝑm bonitatẽ existimationis suę de pręceptore, & ẽ apud ipsum de capitulo admissorũ, non de capitulo admissorũ ꝑ se, hoc est intelligibiliũ. Et propterea dixit, ꝑm ꝙ est apud ipsum, non autẽ simplr. & est ꝑm hoc apud discipulum per radicem positam existimatio, et existimatio ꝑm modum quendam cognitio. et propterea dixit post hoc: atqui res, de qua dubitat discipulus, est ea, de qua non habebit apud ipsum cognitionẽ: sensus

MANTINVS

Posteaq̃ notificauit A in quo differant ipsæ ꝓpõnes ꝑ se notæ, seu dignitates, seu principia indemõstrabilia à reliquis suppõnibus, q̃ scilicet sunt tres, nẽpe, quæ vocantur radices suppositæ, & q̃ vocãtur petitiones, & q̃ dicunt definitiones, nunc vult ostendere in quo differãt istæ tres inter se.

Et incipit describere ipsam suppõnẽ, seu radicẽ suppositã dicens: B Radix ãt supposita est id, qđ discipulus accipit à ꝑceptore nõ simplr, sed quo ad ipsum: intelligit, vt opinor, ipsam suppositionẽ esse id, quod discipulus recipit à ꝑceptore, q̃a optimam hẽt de ꝑceptore opinionẽ, & tunc erit apud eum ex genere rerũ receptarũ, seu quæ incõfesso habẽtur, sed C nõ quæ habẽtur incõfesso ꝑ se, s. ipsę notiones, seu prĩa principia.

Et ideo dixit: quatenus ita se hẽt apud ipsum non simplr. & sic ipsa suppõ seu radix supposita erit apud discipulũ quædã opinio, & opĩo ipsa erit quoquo modo scĩa. & ideo subiungit & dicit: Id vero, de quo discipul⁹ petit, vel postulat, ẽ vtiq; id, de

ABRAM

D est notitia, id est de qua apud illum nō est aliqua species notitiæ, neque recepta, neque intellecta.

Deinde dixit: Quod fit fm duas species: aut ꝙ apud ipsū nulla pœnitus fit notitia de illa, vel quòd apud eum fit contraria notitia, hoc est, aut ꝙ apud ipsum fit recepta notitia huius contraria. Dein
E de dixit: Differentia autem inter petitiones eius, & subiectiões, vsque id, dū dixit: Imo apud ipsū sunt illis aduersa, id est, ꝙ dria ſter subiectionē & petitionē sit, quia subiectio ē recepta apud addiscentē, petitiões vero sunt, de quibus apud illum nō ē aliqua notitia recepta, neq; intellecta, aut ꝙ sit apud illū notitia recepta de hac re
F huic rei contraria.

SVRANA

ſus est, de qua non habebit apud ipſum ſpeciem aliquam cognitionis, neq; admiſſā, neque intellectam.

Deinde dixit: & hoc fm duas ſpēs, aut vt nō habeat apud ipſum cognitionē de ea penitus, aut vt habeat p contrariū huius: ſenſus eſt, aut vt habeat apd ipſū cognitionē admiſſam in contrarium huius.

Deinde dixit: & hæc eſt dria inter petitiões, & radicem poſitā, vſq; ad id, qđ dixit, ſed hēt ipſarū cōrariū apud ſe: ſenſus eſt, ꝙ dria, q̄ eſt intra radicē poſitā, & petitiões eſt, qm̄ radix poſita eſt admiſſa apud diſcipulū, ſed petitio eſt, de qua nō hēt cognitionē nō admiſſam, neq; intellectā. & ſi hēt cognitionē admiſſā apd ſe de hac re, ipſa ē cōtrariū huius rei.

MANTINVS

de quo nullā habet ſcientiā. id ē nullū genus ſcię de eo obtinet, nēpe nec confeſſorū genus, neq; Itellectorū. ſ. p ſe.

D. d. & hoc bifariam cōtingit: nempe vel ꝙ nullā de eo habeat ſcientiā dīno, vel ꝙ habeat de eo ſcīam cōtrariā illi, hoc ē ꝙ hēat ſcīam īcōfeſſo habitā ſeu receptā, q̄ ſit illi cōtraria.

D.d. differuntaūt petitiones à ſuppoſitiōe earū, vſq; I finē vbi d. ſed eorū oppoſitū: intelligit ꝙ in hoc differūt petitiones à ſuppoſitione, ꝙ ſuppoſitio eſt apud diſcipulum in confeſſo habita, vel recepta, Sed de petitionib⁹, vel nullā penitus hēt de eis ſcīam tū receptā, tum ēt Itellectā, vel ꝙ illa ſcīa, quā in cōfeſſo habet de ea re eſt contraria illi rei.

Suppō ac Petitio quo nam differant.

T.25. p. [a] *Termini quidem igitur non ſunt ſuppoſitiones, neque enim eſſe, aut non eſſe dicunt, ſed in propoſitionibus ſuppoſitiones.* [b] *terminos autem ſolum intelligere oportet. hoc autem non eſt ſuppoſitio: niſi & ipſum audire ſuppoſitionem aliquis eſſe dicat. ſed quibuſcunque exiſtentibus, eo quod illa ſunt, ſit concluſio.*

T.c.79. Differūt autem definitiones à ſubiectione, & petitionibus: quia per definitiones nō enuntia-

Dixit Ariſt. Diuerſificantur aūt definitiones à radice poſita, & petitionibus: qm̄ I definitionibus non

Differunt autē definitiōes à ſuppoſitiōibus, et petitiōibus ꝓpea ꝙ ꝓ definitiones nō enunciamus T.c.79.

ABRAM

tiat, ꝙ res rei īsit, sed sunt simplices, et p̄missę pars. et ex definitionibus intelligitur rei essentia & significatū: subiectiones vero nō sunt huiusmodi, nisi quis noīet subiectionem qcqd audierit: hoc vero nō ē verū. subiectiōes. n. sūt res, q̄dū capiunt, & supponunt, ex eis sequitur cōclusionē esse.

BVRANA

non enuntiat, ꝙ res insit rei, sed sunt simplices, & pars ꝓpōnū. et ꝑ definitiones ītelligitur substātia rei, & dispōnis suæ. sed radices positæ ñ sunt ita: nisi ꝑ deū aliqs vocaret oē id, qd audit, radicē positā. sed hoc nō est verū: qm̄ radices positę sunt res, qbꝰ admissis, & positis seqtur cōclōnem esse.

MANTINVS

mus aliquid inesse A alicui, sed sunt simplices, & pars propositionū. per definitiones autē intelligitur essentia rei, & eius significatū, per suppositiōes vero non: nisi forte qs velit vocare quicqd audit suppositionē. Sed hoc non est verum, ꝑꝑea ꝙ ipsæ suppōnes cum recipiūtur, et supponūt, B sequit ex eis cōclō.

Cō.79. Cū distinxerit inter p̄missas intellectas, seu dignitates, & inter pręmissas, quę subiectiones vocantur, & illas, q̄ appellantur petitiōes, cępit significare differentiā inter definitiones, & illas tres p̄dictas. Et dixit: Differunt autem definitiones à subiectione & petitiōibꝰ: quia ꝑ definitiones nō enuntiatur ꝙ res rei insit, sed sunt simplices, & pręmissę pars, id est, ꝙ & si definitiōes subiectione quadam supponātur fm consuetudinem rerum quæ recipiuntur, prout fit in subiectiōibꝰ & petitionibus: differētia tñ inter illas, & īter has est, quia per definitiones non

Definitio ac Petitio quō differant. Idē supra. t. c. 14. 1. Dria. Cuius expōnē lege infra. c. 81.

Posteaq̄ posuit dr̄iā inter ꝓpōnes intelligibiles, & inter ꝓpōnes, quę vocant radices positę, & quæ vocant petitiones, incępit docere dr̄iam inter definitiones, et inter tria p̄cedētia, & ait. Diuersificant āt defiōnes à radice posita, & petitiōibus: qm̄ ī definitiōibꝰ nō enuntiat, ꝙ res insit rei, sed sunt simplices, & pars propōnum. sensus est, ꝙ in definitionibus, & si ponantur positione, & ponantur fm viā rerum admissarū, quem admodū efficitur hoc in radicibus positis, & petitionibus: differentia inter ipsas, & inter has est, qm̄ in definitionibus non enuntia-

Posteaq̄ narrauit dr̄iā, Cō.7. quę est inter propōnes intellectas, seu dignitates, & eas ꝓpōnes, q̄ dicunt suppositiones, & eas, q̄ vocant petitiōes, nunc ostendit in quo differant definitiones ab illis tribus p̄dictis, dicēs: differunt aūt definitiones à suppōnibus, & petitiōibꝰ, ꝑꝑea C quia ꝑ definitiones nō enūciamus aliqd inesse alicui, sed sunt simplices & pars ꝓpōnū, id est, licet definitiōes supponant quēadmodū solēt supponi res acceptę, & incōfesso habitę, vt solet ēt fieri de suppōnibus, & de petitionibus: differunt tñ inter se hæ ab illis, qm̄ ꝑ definitiōes non enū-

ABRAM

D non enuntiatur aliqd de aliquo, neq; denominatur aliquid per aliquid eo modo, quo fit per enuntiationes, hoc est, quæ veraces, & mendaces sunt, sed ipsæ sunt sicut simplices dictiones. earum enim cõplexio est cõplexio conditionis, & connexionis, non complexio enuntiationis. & ideo non sunt veraces, & mendaces, sicut nec simplices dictiões.

E

Et iõ dixit de eis: sed sunt simplices, & p̃missę pars, id ẽ, ꝙ sint simplices cõparatione cõplexionis p̃missę, nõ ꝙ sint simplices fm se.

Deinde apposuit huius differentię expositionẽ. Et dixit: Et ex definitionibus intelligit' rei essentia, & significatũ, subiectiones vero non sunt hmõi, nisi qs nominet subiectionẽ quicquid audierit.

F

Hoc est, ꝙ definitionũ vis, sit vis nominis, qua tenus faciunt intelligere rei essentiã, eiusq; significatũ pręter ꝙ cõtineat esse, vel nõ esse: extat tamen discrimẽ inter ea, quia noĩa notificant essentiã rei cõfusam, & definitiones notificãt illã distinctã.

Nun-

BVRANA

tiatur res de re, & non disponitur in ipsis res de re fm modum, qui fit in oronibus determinatis, hoc est, quæ sunt verę, aut falsæ, sed sunt ad modũ dictionũ separatarũ. & hoc, qm̃ compositio ipsarũ est compositio conditionis, & abbreuiationis, non aũt compositio definitionis. & propterea non sunt veræ, neq; falsę ad modũ dictionum simplicium.

Et ꝑpea dixit de ipsis: sed sunt simplices & ꝑs ꝓpõnũ. sensus ẽ, ꝙ ipsę sũt simplices ĩ relatiõe ad cõpõnẽ propõnũ, ñ ꝙ sint simplices per se.

Deinde subdidit declarationẽ istius differentię & inquit: & ꝑ definitiones intelligitur substãtia rei, & dispositionis suę: sed istę radices positę non sunt ita: nisi per deũ aliquis vocaret oẽ id, qđ audit, radicẽ positam. & vult, ꝙ potẽtia definitionũ sit potẽtia nominis in eo, ꝙ ꝑ ipsas intelligit' substãtia rei, et dispõis suę absq; eo, ꝙ cõp̃hẽdat, siue sit, siue nõ sit, s; differũt inter se: qm̃ noĩa notificãt subãm rei cõpositã, definitiões aũt notificant simplicem.

Cum

MANTINVS

enũciat' aliquid de aliquo, neq; ꝑ eas ascribit' aliquid alicui, vt fit ꝑ orationes categoricas, seu indicatiuas. q̃, s. dicunt verũ vel falsum. sed se habent veluti dictiões simplices, & ĩ cõpositę. nã earũ cõpositio est veluti cõpositio cõditionalis, seu hypothetica cõiunctiua, nõ cõpositio enũciatiua. & iõ non dicũt verum vel falsum, vt dictiões simplices. Et ideo dixit: sed ipsę sunt simplices & pars ꝓpõnũ. ĩtelligit, ꝙ sunt simplices habita ratiõe ad cõpõnẽ ꝓpõnis, nõ ꝙ sint de se simplices. Deinde addit aliã đclarationẽ huius dr̃ię, dicens. 2. Dr̃ia.

Per definitiones aũt intelligitur essentia rei, & eius significatũ: per suppõnes vero nõ. nisi forte quis velit vocare qcqd audit suppositionẽ, hoc est, definitiões aũt hñt vim nominis, qa notificãt substãtiã rei eiusq; significatũ, licet nõ cõprehẽdat vtrũ illa res sit vel nõ sit. Sed, ĩ hoc differũt nomina à definitiõibus: ꝙ nomina notificant essentiam rei coniunctim definitiones vero diuisim.

At

ABRAM

Nunquid aſit definitiõs numerentur inter præmiſſas, vel inter orationes explicantes rerum eſſentias eſt dubium, de quo memini rit in Secundo Libro huius Voluminis.

Poſtq̃ aſit poſuit ſubiectiones eſſe de genere enuntiationũ, & poſuit definitiones nõ eſſ ſubiectiones, Dixit: Niſi quis nominet ſubiectionem quicquid audierit, i. niſi conueniãt homines, & omnem dictionem quæ facit intelligere aliquod ſignificatũ, nominent ſubiectionem: ſed ſiquis hoc faceret, ille non faceret quod rectũ eſt. diſtinctarũ enim rerũ nomina debent eſſe diſtincta, non vniuoca.

Et hoc eſt qđ intẽdebat, qñ dixit: Hoc ꝓ nõ eſt verũ, id eſt, ꝙ g tale opus ageret nõ faceret q̃d rectũ. ſubiectiones nãq; ſunt præmiſſę, q̃ dũ receptę fuerint, inferẽt ex illis concluſo, ex definitionibus aſit nõ inferẽt concluſo.

Et hoc eſt, qđ intẽde 3. Dſia. bat dum dixit: Subiectiones.n. ſunt res, quę dñi capiunt, & ſupponunt, ex eis ſequitur cõcluſionẽ eſſe. Hoc eſt qñ ſupponũtur & ordinant

BVRANA

Cum vero ſint definitiones in propoñib⁹, aut orationibus declarantibus ſubſtãtiam rerum occultam, mentionẽ faciet de ipſis in 2. Tractatu iſtius libri.

Poſtea vero q̃ poſuit radices poſitas ex genere enũtiationũ, & poſuit, ꝙ definitiõs ñ ſũt ex genere enũtiationũ, cõcluſit ex hoc in ſcda figura, ꝙ definitiões ñ ſunt põnes. deinde dixit: niſi ꝑ deſi aliqs vocaret omne id, qđ audit radicẽ poſitã. ſenſus eſt, niſi aliqs conſentiret, & vocaret oẽm dictionẽ, quã intelligit, radicẽ poſitã, ꝓterq̃ ꝙ ñ ſi ipſe faceret hoc, non faceret rectũ. quoniã oportet res diſtinctas habere noſa diſtincta, nõ aſit conſentientia.

Et hoc eſt, qđ voluit, cũ dixit: ꝓterq̃ ꝙ hoc nõ eſt verũ: ſenſus eſt, præterq̃ ꝙ qui faceret hãc operationẽ, nõ faceret rectũ. qm̃ radices poſitę ſunt ꝓpões, ex q̃bus admiſſis ſeq̃t cõcluſio: ſed ex definitionibus nõ ſequit̃ cõcluſo.

Et hoc eſt, qđ voluit, cum dixit: qm̃ radices poſitę ſunt res, quibus admiſſis, & poſitis ſeq̃t cõcluſonẽ eſſe. ſenſus ẽ, cũ ponant & ordinant ordine

MANTINVS

Ac cũ ipſę definitiões A dicant eſſe de numero propõnum, vel oratio nũ eſſentiã rerũ ſignificantiũ, ideo inſurgit circa hoc dubiũ, ã quo faciet mẽtionẽ I Scdo Libro huius Operis.

Et poſteaq̃ dixit ſuppoſitiones eſſe de genere enunciationũ, affirmatiũq; definitiões ñ eſſe ſuppoſitiões dixit: niſi forte quis velit nominare ſuppoſitiõem B quicquid audit. hoc ẽ, niſi aliqui placeat, pro ſuo arbitrio, vocare ſuppoſitionẽ quãcũq; dictionẽ ſignificãtem aliquid. verũ tñ q ita fecerit, nõ recte faciet. quia rerũ diſperatarũ, ac diſtinctarũ oportet nomina quoq; eoꝝ eſſe diſperata, & diſtincta non concordantia.

Et hoc intendebat cũ C d. ſed hoc nõ eſt verũ, hoc eſt, ſed qui ita fecerit ñ recte faciet. ꝓea ga ipſæ ſuppoſitiones ſunt propões, q̃ cũ admittũtur ſequit̃ ex eis oẽno cõcluſo. Sed ex definitionibus, nõ ſequitur concluſio.

Et hoc innuit cũ dixit: ꝓea qđ ipſæ ſuppoſitiones, cũ recipiũtur et ſupponunt̃ ſeq̃tur ex eis concluſo. hoc ẽ ſi ponant̃ & ordinẽtur ordine

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D dinant' ordine syllogistico, diuerso ab ipsis definitionibus.	ordine syllogistico in contrariũ rerũ, q̃ sunt in definitionibus.	ordine syllogistico, cõtrarium, s. eius, qd̃ fit ex definitionibus.

Neq; Geometra falsa supponit, quemadmodum quidam asseruere dicentes, quòd non oportet falso vti: Geometram vero mentiri, dicentem pedalem non pedalem, aut rectam descriptam, non rectam existentem. Geometra vero nihil concludit, eo quòd hæc est linea, quam ipse locutus est, sed quæ per hæc ostenduntur. T.25.pr Vide prio Priorum Sec.3.ca.1. & 2.Ph.16 & 13.Met. cap.3.

T.c.80. Geometra autẽ in cõmõstratione suorũ quęsitorũ nõ vtitur præmissis mendacibus, prout quidam viri imaginati sunt, qñ cõiectat, ꝙ sit passus id, qd̃ nõ ẽ passus: et enũtiat de linea alicuius schematis, ꝙ sit recta, cũ illa nõ sit recta. Geometra enim in suorũ quęsitorũ cõmõstratione nõ sustentatur sensatis lineis, sed illis lineis, quas ꝑ istas significat, q̃ sunt lineę intellectę.

Dixit Aristo. Geometra vero non faciet in mõstratione suorũ q̃sitorũ ꝓpõnes falsas: quẽadmodũ nõnulli existimauerũt cũ enũtiat de linea, ꝙ ẽ cubitalis, sed nõ est cubitalis, et iudicat de forma lineę, ꝙ est recta, & ñ ẽ recta. et hoc, qm̃ Geometra nõ addicit mõstrationẽ q̃sitorũ suorũ lineis sensibilibus, sed lineis, quas significat per has: & hæ sunt lineæ intelligibiles.

Geometra vero in suorũ quęsitorũ explanatione non vtit̃ falsis ꝓpõnibus, vt aliqui opinati sunt: qm̃ ipse enũciat de aliqua linea, ꝙ sit pedalis, cũ tñ nõ sit pedalis. Et de aliqua linea ẽt enũciat, ꝙ sit recta, vel circularis, cũ recta non sit. nã Geometra in suorũ quęsitorum demr̃one talibus sensibilibus lineis nõ qescit, sed lineis intellectis, quæ per sensatas lineas indicantur. T.c.80.

Cõ.80. Postq̃ numerauerat p̃missarũ species, cũ q dã viri putarent inueniri quandã p̃missarũ spẽm mẽdacẽ, qua vtatur Geometra vltra illas, de quib' meminera mus: testat', ꝙ illud, qd̃ putant mendaciũ, non sit mendacium.

Et dixit, ꝙ Sapiẽs Geometra nõ vtit' in common-

Posteaq̃ numerauit species ꝓpõnũ, & existimauerunt nõnulli, ꝙ hæc species falsa ꝓpositionum, quas facit Geometra, pręter eas, de q̃bus meminimus: & adduxit testimoniũ de eo, ex quo existimatur falsum.

Et ait: ꝙ Geometra nõ facit in mõstratiõe q̃sito-

Posteaq̃ numerauit genera propõnũ, & q̃dã existiment, ꝙ datur quoddã genus ꝓpõnũ falsum, quo vtit' Geometra, p̃ter ea q̃ diximus, ideo indicat nũc nobis, ꝙ id, qd̃ illi existimãt de hoc, ẽ falsũ. Cõ.80.

Et dicit, ꝙ Geometra nõ vtitur ꝓ declaratione

ABRAM

mõstratiõe suorũ q̃sitorũ p̃missis mendacibus, ꝓut quidã viri putauerant, ꝙ illi vt plurimum eueniat hoc, qñ enuntiat de aliqua linea, ꝙ sit cuidã æq̃lis, cũ ipsa nõ sit illi æq̃lis apud sensũ, hoc ẽ, fm lineas, ꝺ q̃b⁹ exẽplificat. Et id ẽ, qꝺ ītẽdebat dũ dicebat. Qñ coniectat, ꝙ sit passus id, qꝺ nõ ẽ passus. Et similiter cõtingit, qñ enuntiat aliquã lineã, de qua exẽplificat eẽ rectã, vel circulatẽ, cũ illa in rei veritate non sit recta. Et post̃ expositꝰ modũ huius oratiõis, dixit ꝓ huius rñsiõe, ꝙ hoc attribuat Geometrę, q̃ tenꝫ ex hoc cõtingat ei ī sua sc̃ia aliqꝺ impoſſ.

Geometra enim non sustentatur sua exemplificatione linearum sensatarum, quę describuntur: sed sustentatur in sua disciplina lineis imaginatis, vel intellectis, quas significant lineę sensatæ, diuersimode à Scientia Naturali. Illa enim in sua disciplina sustentatur sensatis trigonis: causa autem disciplinæ huiusmodi discriminis physici est, quia Mathematicus considerat lineas, & vt vnaquasq; sit, non curat, nec considerat, vtrum sit sensata, an non sensata.

BVRANA

q̃sitorum suorũ propositiones falsas: quę admodum existimauerunt nõnulli, ꝙ accidit, vt enuntietur de linea, ꝙ sit æqualis lineæ, & non est æqualis per sensum, hoc est de lineis, per quas attulerunt exemplum.

Et hoc est, qꝺ voluit, cũ dixit: cũ enũtiat de linea, ꝙ ẽ cubitalis, & nõ est cubitalis. Et cõsiſt accidit, vt enũtiet de linea, de q̃ ferꝫ exẽplũ, ꝙ est recta, aut circularis, & ipsa fm veritatẽ nõ est recta Et posteaq̃ declarauit modũ istius sermonis dixit in rñsiõe huius, qꝺ hoc, qꝺ ꝓportionatur geometrę ex parte, q̃ sibi accidit ex hoc in cognitione res impoſſ.

Et hoc quoniã Geometra non intelligit p exemplum suum de lineis sensibilibus, quas descripsit: sed intelligit in doctrina sua de lineis imaginabilibus, aut intelligibilibus: quas significauerunt lineæ sensibiles: in contrarium Scientię Naturalis. & hoc quoniã considerat in doctrina sua de exemplis sensibilibus. & causa, quare Mathematicus est contrarius naturali in hoc

MANTINVS

ne suorũ q̃sitorũ falsis propõnibus, vt aliqui sunt opinati, ſ ipsum Geometrã vt plurimũ ita agere, cũ enunciet vnã lineã esse ęqualẽ alteri lineę, cũ tñ ipso sẽsu peipiat, non esse illi ęqualẽ. intelligo, ſ illas lineas, quas in exẽplum affert. A

Et hoc indicabat cũ d. qm ipse enunciat de aliqua linea, ꝙ sit pedalis, cũ tñ nõ sit pedalis. similiterq; enũciat de linea, quã in exẽplũ affert, esse rectã, vel circulatẽ, cũ tñ re ṽa nõ sit recta. Et posteaq̃ dixit modũ illius rõnis, rñdet ei, dicens, ꝙ hoc, qꝺ ascribitur ipsi Geometrę de eo, qꝺ accidit ei ex huiusce modi falso ſ sua sc̃ia, nõ ẽ verũ. B

Propterea, quia ipse Geometra, dũ illas lineas sensibiles describit ī exẽplũ adducit, nõ acquiescit animus eius ī eis, neq; cõfidit, sed in sua doctrina fidẽ adhibet ipsis lineis imaginarijs vel intellectis, q̃ ꝑ ipsas sensatas indicant. cuius rei contrariũ euenit ī Sc̃ia Naturali. nam Naturalis philosophus in sua doctrina adhibet fidẽ ipsis rebus sensatis. Sed eã, ob quã, ita differt in- C

ABRAM

D uersalius inquam, magnitudines inquisitum sunt in mente, Physicus autem considerat illas, & reliqua, quę cōsiderat, inquantū sunt extra mentem.

SVRANA

hoc est: quoniam Mathematicus considerat de lineis, & omnino de magnitudinibus ex parte, quas sunt in anima, Naturalis vero considerat de ipsis, & de reliquis, de quibus speculatur ex parte, qua sunt extra animam.

MANTINVS

inter se Mathematicus & Physicus in hoc, perfecto ē, qa Mathematicus cōsiderat de lineis, & tandē de magnitudinib⁹, ea rōne, qua sunt in Anima. Physic⁹ vero de eis cōsiderat atq; de reliquis alijs rebus, de q̄bus cōsiderat, ea rōne, q̄ sūt extra aiam.

T.25.p 90 E *Praterea petitio & suppositio omnis, aut vt totum, aut in parte: definitiones vero neutrum horum.* [a] *Species quidem igitur esse, aut vnum aliquid prater multa, non necesse, si demonstratio erit. esse quidem igitur vnum de multis verum dicere, necesse est. non enim erit vniuersale, nisi hoc sit. si autem vniuersale non sit, medium non erit: quare neq; demonstratio. oportet igitur aliquid vnum & idem in pluribus esse, non aequnoce.*

Contradictio Tomitani.

90 *Excludit in hoc textu ideas Platonis: quas nullam habere affinitatem cum scia demonstratiua ostendit. At quo ad ordinem, videtur Oppositum, feciſſe eius quod deberat. Hoc namque non ad Logicum, ſed ad Metaphy. ſpectat. & in 7. Metha. ex principali propoſito eas dilit, ac tollit.*

T.c.81. F Et discrimē est ſter definitiones, et petitiones, & ſubiectiones. Quia petitiōes, & ſubiectiones non euadunt, quin ſint vſes, vel ꝓticulares: definitiōes vero nō ita ſunt. Demō aūt non indiget formis, aut rebus exeūtibus à multitudine, ſz ad ipſam eē indiget natura cōmuni ambiē te multitudinē, q̄ de illis

Dixit Ariſto. Dria vero, q̄ ē ſter definitiones, & petitiōes, & radices poſitas ē. qm̄ nihil phibet, qn petitiōes, & radices poſitę ſint, aut vſes, aut particulares, ſed definitiones nō ſunt ita. Et demō nō idiget formis, aut reb⁹ exeūtibus à multitudine, ſz ē op⁹ ad hoc, ꝙ ſit natura cōis cōprhēſa in multitudi-

Differūt aūt definōnes à ſuppōnib⁹, & petitionibus, qm̄ petitiōes ac ſuppōnes ipſę neceſſario ſunt vel vſes, vel ꝓticulares, ſed definitiones rō ita ſe habēt. Demō vero nō idiget ideis, vel reb⁹ extractis ex multis, ſed ꝓ ſuo eē idiget natura vſi plura cōtinente, de q̄bus fit p eā enūciatio. Nā ſi nō dare tur T.c.81.

ABRAM

illis enũtiat. nisi.n. eẽt natura huius formę, vl̃e nõ eẽt: & dũ nõ eẽt vl̃e, ñ eẽt mediũ: & dũ id nõ eẽt, nõ eẽt demr̃o. Oportet itaq; necessario, ꝙ sit natura cõmunis multis, quæ de multis prædicatur non secundum modum contingentiæ nominum.

Cõ.81.

Postq̃ contigerat ei secũdum diuulgatam sententiam inter definitiones, & subiectiones, & petitiones oratio illius, qui putauerat, ꝙ Geometra vteretur quadam specie falsarum præmissarũ, & illam confutauit, redijt ad alteram differentiam inter definitiones, & petitiones.

Definitionis & petitionis discrimen idẽ supra com,79.

Et dixit: Quia petitiones, & subiectiones nõ euadunt, quin sint vniuersales, vel particulares, definitiões vero non ita sunt, id est, ꝙ subiectiones, & principia, inquantum sunt decisiuæ enuntiatiões, diuiduntur in vniuersales, & particulares: hę autem definitiones nõ diuiduntur in vniuersales, & particulares. Oĩs nanq; definitio est vl̃is.

BVRANA

tudine, q̃ enũtiet de ipsa. si.n. nõ eẽt hæc forma istius naturę, nõ eẽt vl̃e, & si non eẽt vl̃e, ñ eẽt mediũ, & si nõ eẽt mediũ, ñ eẽt demr̃o. seq̃t igit ex necessitate, vt sit hęc nã vl̃is ĩ multis, q̃ p̃dicet de multis nõ s̃m viã accñtalitatis, quæ est in nominibus.

Posteaq̃ accidit illi intersere sermonem suũ de dr̃ia, quę ẽ inter definitiões, & radices positas, & petitiones per sermonem eius, q̃ existimauit, ꝙ Geometra pertractat propositiones falsas: & ꝑp hoc redijt ad magnitudinem vnã ex definitionibus, & petitionibus.

Et dixit: qm̃ nihil ꝓhibet, quin petitiones, & radix posita sint, aut vl̃es, aut particulares: sed definitiones non sunt ita. sensus est, ꝙ radices positæ, & principia ex parte, qua sunt orationes enuntiatiuę diuiduntur in vl̃es, & particulares: sed definitiones non diuiduntur in vniuersales, & particulares. quoniam oĩs definitio est vniuersalis.

MANTINVS

tur natura ita se habẽs nõ repiret ipsi vl̃e. Et si vl̃e non repiret, neq; ipsũ mediũ quoq; repiret. et si mediũ nõ repiret, neq; ipsa demr̃o quoq; repiet. Necessũ ẽ itaq; oĩo, vt det natura vl̃is, q̃ p̃dicetur de pluribus, nõ vt fors ferre solet in nominibus.

Cum, dñ notificaret in quo differant definitiones, à suppositionibus, ac petitionibus inciderit in sermonẽ eorũ, qui putabant Geometrã vti quodã genere propõnũ falsarum, & iã destruxerit illoꝝ sñiam, nũc reuertitur ad ponẽdã aliã dr̃iam, q̃ inter definitiones, et petitiones, ac suppositiones, accidit. Dicẽs: Qm̃ petitiones, & ipsæ suppositiones necessario sunt vel vl̃es, vel ꝑticulares, sed definitiones nõ ita se habent, id est, ipsę suppositiones, ipsaq; principia, quatenus sunt oĩones indicatiuę, seu categoricę, diuidunt̃ in vl̃ia, & particularia. Sed definitiones nõ diuidunt̃ ĩ vniuersales, & ꝑticulares, cũ q̃libet definitio sit

Cõ.81.

Logica Z vl̃is.

ABRAM

D vñs. Conclusio autem quę hinc infertur in secunda figura est, ꝙ subiectiones, & petitiones non sint definitiones.

Ex quo autē hæc oratio conducit ad opinādum, ꝙ petitionum, & subiectionum, quibus vtitur demonstrator, sit aliquid qđ diuidatur in vniuersale, & particulare, particulari autem nō vtitur demonstrator. et intendo per particulare ipsam singulare: qui locus conducit ad opinādum, ꝙ oporteat inueniri formas exeūtes ab ipsis rebus particularibus, quibus constet demſo, hoc est dēctu, abstractas, & ęternas. & nisi sic fit demſationem non esse necessariam, cœpit hoc notificare.

Et dixit: demōstratio autem non indiget formis, aut rebus exeuntibus à multitudine, sed ad ipsam eē, indiget natura communi ambiente multitudinem, quę de illis enūtietur, id est non sequitur, ex quo nos contradicimus ei, ꝙ demonstratio constet ex particularibus ex eo, ꝙ demſo est permanens, & particulare varium, ꝙ hic sint formę rerū particu-

BVRANA

uersalis. & conclusio sequetur ex hoc in secūda figura, ꝙ radices positę, & petitiones nō sunt definitiones.

Et posteaq̄ fuit hic sermo, adduxit opinionē, vt existimaremus, ꝙ petitiones, & radices positę, quas pertractat demonstrator: diuidā tur in vlem, & particularem, & tamen demōstrator non pertractat particularem, hoc est propositionem particularem, hoc est indiuiduam: & induxit ēt opinionem hoc in loco, ꝙ sequatur formas esse hic exeuntes à rebus particularibus, super quibus cōstruitur demonstratio, hoc est, separatas & ęternas. & si non, nō esset demonstratio necessaria, cœpit docere hoc.

Et dixit: et demſo nō indiget formis, aut rebus exeūtibus à rebus: sed ipsa ſdiget ad hoc ꝙ sit, natura vñs comprehensa in multis, q̄ enuntietur de ipsis. sensus est, & non oportet ex diuisione nostra, vt demonstratio cōstruatur super particularibus ad hoc, ꝙ demonstratio stabiliatur, & ex parte diuersa, ꝙ hic sint formę rerum particu-

MANTINVS

vñs. ex his igitur infertur cōclō ſsecda figura, ꝙ suppositiones, ac petitiōes nō sunt definitiōes. Sed cū ex hac rō ne posset aliqs duci, vt crederet, ꝙ petitiōes ipſę, atq; suppositiones, q̄ bus vtit demſrator, diuidanſin aliqđ vle, & aliqđ particulare, demōstrator vero nō debet vti particulari, ꝓponeſ particulari, hoc est singulari. & ex hac ſnſa posset aliqs existimare, ꝙ sit necessariū, reperiri ideas exeuntes à rebus particularib⁹, de q̄bus fit demſo, hoc ē, abſtractas & ęternas. aliàs n. nō esset ipsa demſo necessaria. ió vult nūc ostendere hoc.

Dicens: Demſo vero non indiget formis seu ideis vel rebus extractis ex multis, seu ex multitudine, ſ ad hoc vt sit, seu ꝓ suo eē, indiget nā vñ amplectēte ipsam multitudinē seu pluralitatē, de quibus fit p eā enūciatio. nā si non daret natura ita se habens hoc est, licet nos negamus posſe fieri demōnē de particularibus cū demſo sit firma, & particularia vero sint variabilia, ſ̄ ppea seq̄t, ꝙ oporteat reperiri formas rerum pticu-

Dignissi. Ioan. Platonis nō vtitur demonstrator. Idem. t. de ala cō. 8. 7. Met. à t. c. 20. vſq; ad tex. c. 22.

ABRAM

ticularium abſtractæ.

Demonſtratio enim nõ indiget his formis. & p hoc Iſinuat ideas, quas poſuerat Plato. Et ex quo formę, quas poſuerat ſunt ſeparatę à materijs, expedit eas eſſe exeuntes ab ipſis ſingularibus ſenſatis multis, ver. g. quia demſo, quę conſtituit de hoſe ꝙ ſit talis, non cõſtituit de hoſe vſi ſeparato, ſi inueniatur talis homo: nec opꝰ illum ſcire, vt homo ſit talis, vt faceret ſibi cõſtare hanc nãm exeuntem à ſingularibus hominib⁹, quos nos ſentimus ſi Iueniat talis nã.

Et illud ſignificauit quando dixit: Aut rebus exeuntibus à multitudine. Ipſe itaque nõ intẽdit hic deſtruere formas exuntes, hoc enim eſſet ſcientiæ diuinæ: ſed intendit cõmonſtrare, ꝙ non indigeat ad demonſtrationẽ introducere orationem de formis, ſiue formæ ipſæ ſint, ſiue non ſint, ſed indiget demonſtratio natura vna ambiente ipſa ſingularia. quando enim

SVARA

ticularium ſeparatæ.

Demonſtratio enim nõ indiget huiuſcemodi formis & in hoc innuit formas, quas poſuit Plato. cumq; ſint formę, quas poſuit, ſeparatę à materia, ſequitur, vt ſint exeuntes à multis indiuiduis ſenſibilibus. vt in exemplo, demonſtratio quę conſtruitur ſuper homine, qui eſt cum hac diſpõne, nõ conſtruit ſup hoſe ſeparato vſi, ſi eſſet homo hic cum hac diſpõne: & non eſt opus ad cognitionem ipſius, vt ſit homo cũ hac diſpoſitione, vt cõſtruat ſuper hac natura exeũte ab Idiuiduis hoĩbus, quos ſenſu p̃cipimus, ſi eſſet hic nã cum hac diſpoſitione.

Et hoc eſt, qđ ſignificauit, cũ dixit: aut rebus exeũtibus à multis. ſed nõ intendit hic deſtruere formas exeũtes: qm̃ hoc pertinet ad ſciam diuinã: ſed quod intendit mõſtrare, eſt, ꝙ non oportet in demonſtratione ingredi ſermonẽ de formis, an formę ſint, an vero non ſint: ſed tñ indiget demõſtratio, vt ponamus naturam vnam comprehenſam in indiuiduis: ſi nanq; hæc

MANTINVS

ticulariũ abſtractas. A

Quia demſo nõ indiget huiuſcemodi formis, intelligit adũ per has formas ideas, quas Plato ponebat & ſi huiuſmodi formę, quas ponit, ſunt abſtractæ ab ipſis materijs, ergo oportet, vt ſint extractę ex indiuiduis pluribus ſenſatis vt gratia exẽpli, illa demſo, quę fit de homine, vcꝫ, ꝙ ita ſe habeat, nõ fiet ꝓ B fecto de homine vniuerſali abſtracto, ſi detur talis homo. neq; ẽ neceſſarium ad hoc, vt ſciat hominẽ ita ſe habere, ꝙ ppea faciat huiuſmodi demſonẽ de illa natura extracta ex indiuiduis hoĩb⁹ à nobis ſenſatis, ſi detur talis nã ita ſe habens.

Et hoc indicabat cũ d. vel ex reb⁹ extractis ab ipſa multitudine. C Nec intẽdit hic Philoſophus tollere formas extractas, quia hoc ad Metaphyſicã artinet. Sed ꝓpoſuit hic ꝙbaſ, ꝙ nõ eſt neceſſariũ ꝙ ipſa demſone intromittere ſermonem de ideis, ſiue reperiantꝰ, ſiue nõ reperiantur. Sed ipſa demſo bene indiget cognitione naturę vnius amplectentis ipſa indiuidua. nã huiuſ-

ABRAM

D enim hæc natura posita fuerit talis, possibile est demr̃onē cōstare de rebus ꝑticularibus, nō inquantū sunt particulares, sed ex parte nāę cōis illis eos ambientis: & ꝙ nō ponam' hāc nām separatā, sed existētē ī ipsis sensatis, hoc est, ꝙ sit indiuisibilis ꝑ se, & vna, & si ꝑtiatur per accidens.

Hęc .n. est dr̃ia inter E nos ponere hāc nām ī mā, & inter nos ponere ipsam esse separatā. Et hoc est, ꝙ intēdebat dū dixit. Sed ad ipsam eē indiget nā cōmuni ambiēte multitudinē, q̄ de illis enūtiat, id est singularia, de q̄ibus enuntiat per illā: id ē, quę enuntiat de singularibus per hāc naturā ex parte, qua ipsa est.

Hoc autē expedit, ex F quo Plato nō cōcedit inueniri naturam ambientē entia præter illā naturam separatam, & ꝙ sint vnum definitione, & noīe, & hoc ēt est euidens: hoc est, ꝙ inueniatur natura ambiens sensata. qñ. n. cōmōstratū ē sufficere demr̃oni esse hāc nām, q̄ existit ī ipsis sensatis, n̄ ē aliq̄d ad ītroducēdū nām exeūtē à sensatis ob ipsam demr̃onem.

Deinde

BVRANA

hęc natura ponat cum hac dispōne, poterit cōstitui demr̃o super rebus particularibus, nō ex parte, qua sunt particulares, sed ex parte nāę cōicatæ ipsis, & in ipsis compręhēsæ. ꝙq; ponamus hanc nām separatam, sed tñ inuentā in sensibilibus, hoc est, ꝙ non sit distincta fm substantiā. & dixit: & si est diuisa ꝑ accēs.

Hæc enim est dr̃ia inter hoc, ꝙ ponam' naturā istā in materia, et ponamus, ꝙ est separata. & hoc est, qd̄ voluit, cum dixit: sed ipsa indiget ad hoc ꝙ sit, natura vr̃i comꝑhensa in multis, hoc est in īdiuiduis, q̄ enūtiet de ipsis, hoc est, q̄ enuntiet de indiuiduis cum hac nā ex parte ipsius,

Atq̄ sequeretur hoc, qm̄ Plato non confitetur, ꝙ hic sit natura cōpræhensa in existentia alia à nā separata, et ꝙ ipsę sunt vnū in definitiōe, & noīe. & hoc, qm̄ cōsiſr̃ ēt manifestū ē, ꝙ hic ē nā in sēsibilib'. cū .n. mōstratū fuerit, ꝙ ad hoc, ꝙ sit demr̃o, sufficit hęc nā existēs ī sēsibilib', & ꝑꝑea nō est opus imaginari ꝑꝑ demr̃onē naturam exeuntē à sensibilibus.

Deinde

MANTINVS

scemodi natura hoc pacto posita, poterit vtiq; fieri demr̃o de reb' ꝑticularibus, nō quatenus sunt particulares, sed rōne naturę eis cōmunis, atq; ea amplectentis. & ꝙ n̄ ponat hmōi natura abstracta, sed existens in ipsis sensatis, nēpe vt sit indiuisibilis per se, & una, licet sit per accidens diuisibilis. Nam in hoc differt ponere hanc nām existere in materia, vel ponere ipsam esse separatā. et hoc ītelligebat cū d. sed indiget pro esse suo nā vr̃i plura amplectēte, hoc ē indiuidua, de q̄bus fit enūciatio ꝑ eā. id est, ꝙ ꝑ talem nām, & eius cā fit enūciatio de indiuiduis.

Hoc aūt est necessariū, quia Plato nō fatetur dari nām amplectentē entia, ꝑter nām abstractā, & ꝙ sūt vnū definitione, & nomine. & hoc ꝓfecto est satis euidens: nempe ꝙ dat nā continens ipsa sensata. Nam, cū ostēdat, ꝙ ipsa demr̃one satis est, vt reperiat huiuscemodi nā inexistens ipsis sensatis, tunc non erit opus introducere naturam extractā ab ipsis sensatis ratione ipsius demonstrationis.

Deinde

ABRAM

Deinde dixit. Sed ad ipſum eſſe indiget natura ambiente multitudinem, id eſt, ꝙ demonſtratio non indigeat natura cõi ſeparata à ſenſatis, ſed indiget natura ambiente ſenſata. hoc vero ſequitur, ga hæc natura notificat ſenſatorũ eſſentias, natura aũt exiens à re non notificat rei eſſentiam. Deinde dixit: Niſi enim eſt natura huius formæ, vſe non eſſet, id eſt, quia ſi non ponamus, ꝙ entib' ſenſatis ſit natura cõis penitus in potentia, vſe non eſſet. Deinde dixit: Et dum non eſſet vniuerſale, non eſſet medium, id eſt terminus medius: iam enim cõmonſtratum eſt, ꝙ oporteat, ꝙ ſit vſe.

Deinde dixit: Et dũ id non eſſet, non eſſet demonſtratio, id eſt, ꝙ dum nos non inuenimus medium termi num demõſtrationis, non inuenimus demõſtrationem: demonſtratio nanque eſt ſyllogiſmus, ſyllogiſmus autem fit per medium terminum.

Deinde dixit: Oportet itaq; neceſſario, ꝙ ſit natura cõis multis, quę de multis prędicatur

BVRANA

Deinde dixit: ſed eſt opus ad hoc, ꝙ ſit natura vniuerſali comprehenſa in multis. ſenſus eſt, ꝙ demonſtratio non indiget natura vniuerſali ſeparata à ſenſibilibus, ſed indiget natura vſi cõprehẽſa in ſenſibilibus. atqui ſequit' hoc, q̃m hęc nã docet ſubſtãtiã ſenſibiliũ, ſed natura exiẽs à re nõ docet nãm rei.

Deinde dixit: ſi enim nõ eſt hic forma iſtius naturę, non eſſet vniuerſale, intelligit terminũ medium: monſtratum nanque fuit, quòd oportet ipſum eſſe vniuerſalem.

Deinde dixit: Et ſi non eſt, non eſt demonſtratio. ſenſus eſt, quòd ſi non eſt terminus medius in demonſtratione, non eſt demonſtratio. quoniam demonſtratio eſt ſyllogiſmus, & ſyllogiſmus eſt per terminum medium.

Deinde dixit: & oportet ex neceſſitate, vt ſit hęc natura cõprehenſa in rebus, quæ prędicet de

MANTINVS

Deinde cũ d. ſed indiget pro ſuo eſſe nã vſi plura cõtinente intelligit, demſoné nõ indigere natura vſi ſeparata a ſenſibilibus, ſed indiget natura vſi continẽte ſenſibilia. Hoc aũt ideo eſt neceſſariũ, quia huiuſcemodi natura notificat eſſẽtias ſenſatorũ: ſed nã, ꝙ eſt extracta à re, non notificat eſſentiam rei. A

Deinde cum d. Nam ſi non daret natura ita ſe habens, non repiret vſe. intelligit, ꝙ ſi nõ cõcederemus dari naturã cõmunẽ vſem in poẽtia exiſtentẽ in ipſis entibus ſenſibilib', tunc non reperiretur ipſum vniuerſale. B

D.d. Et ſi vſe nõ reperiret, neq; ipſum mẽdiũ quoq; reperiretur i. terminus medius: nã iã fuit ꝓbatũ, ꝙ oportet ipſum eſſe vſem. C

D.d. et ſi mediũ non reperiret, neq; ipſa demſo quoq; reperiret. i. ſi nos nõ inuenimus terminũ mediũ in ipſa demſone, neq; et demſoné ſueniemus. qa demſo ẽ ſyllogiſmus. & ſyll' fit per terminũ mediũ. Deinde cũ d. Neceſſum eſt olno, vt deſ natura vſis, et complectens multa, ſ ꝑdi-

 cetur

ABRAM

D tur nō ſecundum modum contingentiæ nō minum, id eſt, quòd ſi ponatur eſſe demonſtratio ex eo quòd ipſa ē, ſequitur, quòd ſit ip ſum vniuerſale. Et dū ponitur ipſum vniuerſale eſſe, ſequitur q̄ hæc natura ſit. ſicque ergo dum ponitur, q̄ demonſtratio ſit, hæc itaque natura eſt, & hæc quidem eſt concluſio, quam intendebat ex his ſyllogiſmis conditionalibus.

Vbi, q̄ de mſrat, non pro exta mulet, ſed in multis ē idē. de Anima T.c. 8.

E

BVRANA

de multis non ſecūdū viam accidentis in nominibus ſenſus eſt, q̄ ſi ponamus demōſtrationem eſſe, ſequitur ex eo, q̄ ſit, q̄ ſit vniuerſale. cunq; ponitur vniuerſale eſſe, ſequit q̄ ſit hic natura iſta. igitur cum ponitur demonſtrationem eſſe, erit etiam hæc natura. ſed demonſtratio eſt, igitur hæc natura eſt: & hæc eſt concluſio, quam intendit ex iſtis ſyllogiſmis conditionalibus.

MANTINVS

cetur de pluribus non vt ſors ferre ſolet in nominibus, vel vtcunq; contigerit intelligit, q̄ ſi concedimus dari demſonē aliquā, oportet quoq; cōcedere, q̄ data ipſa demſone, detur & ipſum vſe. & ſi concedimus dari huiuſcemodi vſe, oportet cōcedere quoq; dari hāc naturā. Si ergo cōcedimus reperiri aliquam demſonē, cogimur cō cedeſ huiuſcemodi naturā. Sed demſo reperitur, ergo & hęc natura reperit, & hęc eſt cōcluſio quę ex his ſyllis hypotheticis infertur.

Quo pacto vtamur in ſcientijs Contradictionis principio. Cap. 11.

ANT. INTER. TEX. XXVI.

NOn contingere autem ſimul aſſerere & negare, nulla accipit demonſtratio, niſi oporteat monſtrare & concluſionem ſic. Monſtratur autem accipientibus primum de medio, quod verum, negare autem non verum. Medium autem nihil differt eſſe, & non eſſe accipere: conſimiliter autem & tertium. [a] ſi enim datum eſt, de quo hominem verum dicere, ſi & non hominem verum, ſed ſi ſolum hominem animal eſſe, totum, non animal autem non. erit enim verum dicere Calliam, ſi & non Calliam, tamen animal, non animal autem non. Cauſa autem, quoniam primum non ſolum de medio dicitur, ſed & de alio, eo quòd eſt in pluribus. quare neq; ſi medium & idem eſt, & non idem, ad concluſionem nihil differt.

T.c. 82. Enuntiationē vero aſſerentē, q̄ contradictoriorum partes im-

Dixit Ariſt. Enuntiatio aūt dicens, q̄ partes contradictorio-

Inquit Ariſt. Enūciatio aūt quæ dicit, contradictoria non poſſe T.c. 82.

ABRAM

impossibile sit, ꝙ verificentur simul, renuim⁹ ponere in demonstrationibus: nisi nos cogeret ipsa necessitas pro quibusdã ꝙstionibus, vt cõmõstremus ꝙ ipsorum prędicatum insit subiecto, & nõ sit nõ iexistẽs ei. Manifestat autẽ nobis quęsitum qđ tale est, qñ adȝcim⁹ illã condõnem, quę est in termino maiori syllo, & enuntiam⁹ de medio termino, ꝙ insit, & ꝙ nõ sit nõ iexistẽs ei. Verũtñ medio nihil tibi differt, siue apponamus, hãc cõditionẽ, siue ñ apponam⁹ illã ei. et fiet tertio. hui⁹ autẽ cã ẽ: qa dũ nos enũtiam⁹ hoc de aliq̃ subto, put ẽ Callippus: et enũtiam⁹ aĩal de eo sm qđ est hõ, & de eo sm qđ nõ est hõ, in hac nra enũtiatiõe sunt duæ veritates: excepto ꝙ hęc ñ adiuuat nos ad inferendũ id, ad qđ nos ꝓcedebamus. s. ꝙ Callip⁹ sit animal & nõ sit nõ aĩal. neq; ẽt dũ enũciam⁹ de Callippo et non

BVRANA

riorum non possunt verificari simul, nõ ponitur in demonstrationibus: nisi ꝙ Deum cogat nos necessitas in quibusdã quæstionibus, vt monstremus, ꝙ prędicatũ inest subiecto, & non est nõ inexistẽs ipsi. Iã igitur mõstratur ꝙstitũ, qđ hẽt hãc dispõnẽ, ad hoc, qđ dicatur cõdõ, quę ẽ in ipso, in termino maiore in syllo, et enũtietur de medio termino in eo, ꝙ inest, & non est nõ inexistens ipsi. Atq; ꝙquũ est sĩ in termino medio ponitur hęc cõditio, aut non ponitur, & cõsiſt tertio. cã aũt ĩ hoc est, si dicamus, et enũtiem⁹ hominẽ de subiecto aliq̃, puta Callicle, & enuntiemus animal de aliquo homine, & de aliquo nõ homine, erũt in enũtiatione nostra duæ veritates, prętereã ꝙ non conferet hoc aliquid conclusioni, quã p̃ manib⁹ habemus, q̃ ẽ, ꝙ Callicles est aĩal, aut nõ ẽ nõ aĩal, neq; ẽt consiſt, cum

MANTINVS

posse eẽ simul vera, A
in nulla debet poni demõne. Nisi fortasse cogamur in aliquibus quęstionibus pro bare ꝓdicatum eorũ inesse subiecto, et non esse non existẽs ei. Potest aũt demõstrari nobis quęsitũ ita se habens, cũ cõponitur ipsa conditionalis ipsi⁹ in maiori termino syllo- B
gismi, & enunciemus de medio termino ꝙ inest, & nõ ꝙ non inest ei. De medio autem nihil refert, siue ponas in eo talem cõditionẽ, vel non ponas. simi literꝭ & de ipso tertio. Et huius rei cã est, qm̃ cum nos enũciamus hominẽ de C
aliquo subiecto, puta de Callia, et enunciam⁹ animal de ipsa re, quę est homo, & de re, quę non est homo, tũc in hac nostra enũciatione reperiẽt duę veritates. verum hoc nihil nobis cõfert ad conclusiõnẽ id, qđ ꝓposuimus: nẽpe ꝙ Callias est animal, & nõ est non aĩal. Neq; ẽt, cũ

ABRAM

D nõ Callippo hoĩem adiuuat hoc nos ad inferendũ id, ad qđ tẽdebat nostrũ iter. huius autẽ cã est, ex quo maior termin⁹ est p̃dicatũ, qđ enũtiam⁹ de medio termino, & de alio à medio. prędicatum enim pro maiori ꝑte est vr̃ius subiecto, exceptó, ꝙ hanc cõ
E ditionem adĩci medio nõ adiuuat nos, ad inferendũ id, quo nostrum iter tendit.

BVRANA

cũ enunciamus hominẽ đ Callicle, et ẽ enũtiatio nostra vera, afferemus in hoc aliq̃d auxilĩ ad conclusionẽ, quã hẽmus p̃ manib⁹. Cã ãt ĩ hoc ẽ, qm̃ termin⁹ maior ẽ p̃dicatũ, et enũtiam⁹ ipsũ de termino medio, & de alĩs à medio: qm̃ p̃dicatũ vt plurimũ ẽ vr̃ius subto, p̃terq̃ ꝙ cũ ẽ hęc cõdõ in medio, & ñ cõfert nobis ad cõclusionẽ, quã habemus p̃ manibus.

MANTINVS

enũciam⁹ de Callia, et ñ Callia hoĩem, et enunciatio fuerit vera, ꝓderit ꝓpea hoc nobis ad cõcludendũ id, qđ nos ꝓposuim⁹. Et hui⁹ rei cã est, qm̃ cũ maior terminus sit p̃dicatum, tũc enũciam⁹ ꝑ ipsũ đ medio termino, et đ nõ medio, ꝓpea ꝙ ipsũ ptũm vt plurimũ ẽ vr̃i⁹ subto. verũtñ hęc cõdõ, cũ fit ꝑ ipsũ mediũ, nihil cõfert ad cõcludẽdũ id, qđ nos ĩtẽdimus.

Animal, & non non animal. Homo. Callias, vel Callicles.

F

Monstrat ꝑ hũc syllogismũ, quo modo recte vtamur contradictiõis pricipio, apponẽdo ipsum p̃dicato.

Animal, & non non animal. Hõ, & non hõ. Homo. Callias. Callias, & non callias.

Monstrat ꝑ hos syllogismos, ꝙ si medium, vt tertiũ extremũ affirmatiue & negatiue sumant, ad cõclusionem nihil refert.

Dixit Dicit Dicit,

ABRAM

Cō.82 Dixit quidem de hac enūtiatione, ꝙ ille, qui d mſone manifeſtat aliquid, renuat eā ponere in demonſtrationibus ob ipſius euidentiam.

Et dixit: Niſi nos cogeret ipſa neceſſitas ꝓ q̄buſdā quæſitis, vt cōmonſtrem⁹, ꝙ ipſorū ptūm inſit ſub̄to, & nō ſit non inexñs ei. ideſt, niſi in q̄ſitis, ꝓ quibus nos ipſa res vrget, vt nō ſim⁹ breuiloqui, vt cōmonſtrem⁹ ſolū ptūm ineſſe ſub̄to, ſed ꝙ oſtēdam⁹ cū hoc, ꝙ ptūm nō ſit nō inexiſtens ei.

Et veriſiſe eſt, ꝙ hoc eueniat q̄ſitis, de quib⁹ lateat neceſſarium eſſe prędicatū ineſſe ſub̄to ipſorū. dū aūt cōmonſtratur cū eo, ꝙ ipſum inſit ſub̄to, impoſſe eē ſubiectū vllo vnq̄ tpe priuari eo, manifeſtat ipſum eſſe neceſſariū ineſſe ſubiecto ſemp.

Poſtq̄ autē meminit de vno locorū, quo cogat demonſtrator cōmonſtrare p hāc enuntiationē cū ei⁹ cōmonſtratione, notificauit modū, quo demōſtrator vtat hac enūtiatione, & locū, quo vtat ea. Et dixit: Manifeſtatur aūt nobis quæſitū, qd tale eſt, qñ adijcimus illam conditionem, qua eſt

BVRANA

Dicit de hac enunciatione, quod demonſtrator renuit, vt ponatur in demōſtrationibus ad ipſam oſtēdendam.

Et inquit, niſi cogat nos neceſſitas in q̄buſdam q̄ſitis, vt monſtremus, ꝙ ſpdicatū in ipſis ineſt ſub̄to, & non eſt nō inexiſtens ipſi. ſenſus eſt, niſi in q̄ſitis, in quibus cogit neceſſitas rei, vt oñdamus, ꝙ ſpdicatū ineſt ſubiecto tm̄: ſed oſtēdamus cū hoc, ꝙ prædicatum non eſt non inexiſtens ipſi.

Siſe eſt, ꝙ hoc accidat in quæſitis, in q̄bus eſt neceſſaria inexiſtentia ſpdicati ſubiecto ſuo occulto. Cùmq; mōſtratum fuerit cū eo, ꝙ ineſt ſubiecto, ꝙ non pōt fieri, vt ſubiectū priuet ipſo, cum eo, ꝙ monſtrat, ꝙ neceſſario ineſt ſubiecto, & ſemper.

Et poſteaq̄ mentionem fecit de vno locorum, in quo cogit demonſtrator oſtēſionē facere cum hac enūtiatione in monſtratione ſua, docuit q̄uo pertractat demōſtrator hanc enūtiationē, & in quo loco ꝑtractet ipſam, & ait: Iā igit mōſtrat quęſitū, qd hēt hāc diſpōnē, ad hoc, ꝙ cōplicet cōditio, quę eſt in ipſo in

MANTINVS

Dicit, quod qui per demonſtrationem aliquid probat, nō debet vti hac enunciatione in demonſtrationib⁹, cū ſit manifeſtiſſima. Cō.82 A

Et dicit: Niſi fortaſſe cogat in aliquibus quęſitis ꝓbare prædicatū eorū ineſſe ſubiecto, & non eſt nō exiſtens ei. Intelligit niſi in illis q̄ſitis, in quib⁹ cogimur nō ſolū ne deficiamus ꝓbare d eis, ꝙ ſpdicatū ineſt ſub̄to, ſed adhuc cū hoc ꝓbemus ſpdicatum nō non ineſſe ei. B

Et vt hoc contingere in illis quæſitis, in q̄b⁹ neceſſe eſt, vt eorū ſpdicatū inſit ipſi ſubiecto occulto. & cū probat, ꝙ cū hoc, ꝙ ieſt ſubiecto, nō poſſit quoq; ipſum ſubiectū priuari ab eo vllo tpe, tūc ꝓbabit ipſum eſſe neceſſariū ipſi ſubiecto, & ſp. C

Et poſteaq̄ narrauit vnū ex locis, in quibus cogit demōſtrator vti hac enūciatione ꝓ ſua ꝓbatione, notificat ad huc, quo pacto debeat ipſe demonſtrator vti hac enūciatione, & locū, in quo debet ea vti. & ideo dicit: pōt autē demōſtrari nobis quęſitū ita ſe habens, cū cōponit ipſa conditionalis ipſius in maiori termino

ABRAM

D est in termino maiori sylli, & enuntiamus de medio termino ꝙ insit, & ꝙ nō sit nō inexistens ei. ideſt: Quæſitū, quod nobis concludit ſm hāc cōditionē, hoc eſt, ꝙ ſit ipſi rei, & nō ſit nō inexiſtens ei, eſt, qñ vſi fuerimus hac cō ditione in ꝑdicatione maioris termini ꝺ medio: hoc eſt, ꝙ maior affirmetur de illo, & ne E get eius negatio ab eo.

Exēpli gr̄a, qñ intendimus cōcludere, ꝙ oīs hō ſit ſenſitiuus, & ꝙ non ſit inſenſibilis, per medium, qꝺ eſt ipſum aīal. nos enī ſic cōſtruimus ſyllm, oīs hō eſt aīal, & oē aīal ē ſenſibile, & nō eſt inſenſibile. & cōcludit nobis, ꝙ oīs hō eſt ſenſibilis, & non ē inſenſibilis. & hmōi aūt illatio eſt per ſe eui F dens ex his, q̄ in Libro Priorū præmiſſa ſunt.

Poſtquàm autem retulit locum, in quo dū adiecta eſt hæc res, ſequitur in ipſa concluſione: cœpit meminiſſe de locis, quibus, dum hoc adijcitur, non conferet illud concluſioni.

Et dixit: Veruntamē medio nihil tibi differt, ſiue apponamus hanc cōditionem, ſiue nō

BVRANA

in termino maiore in ſyllo, & enūtiet de termino medio, ꝙ ineſt, & nō eſt nō inexiſtēs. ſenſus ē, & q̄ſitū cōclu dit vtiq; nobis cū hac cōditiōe: hoc ē, ꝙ ineſt rei, & nō eſt nō inexiſtēs ipſi: quōd modū facie bam⁹ hāc cōditionē in ꝑdicatiōe termini maioris de medio, hoc ē, ꝙ ex ipſo ſequitur maior, & negatur negatio ipſius ab eo.

Vt in exemplo, ſi velimus concludere, ꝙ oīs homo eſt ſenſibile, & ꝙ non eſt nō ſenſibile, & ipſum eſt animal: cō plicabim⁹ enim ſyllm ſic, oīs hō eſt animal, oē animal ē ſenſibile, & nō eſt nō ſenſibile: & cōcludit nobis, ꝙ oīs hō eſt ſenſibile & non eſt nō ſenſibile. & concluſiones hui⁹ ſunt maniſeſtę per ſe ex eo, ꝙ ꝓceſſit in Libro Syll.

Et poſteaq̄ mentionē fecit de loco, I quo, cū ponitur hæc diſpoſitio, ſequitur ēt in concluſione, cœpit mētionem facere de locis, in quibus, cùm ponitur hæc conditio, non conſert ad concluſionem.

Et dixit: æqui de medio, equū eſt ubi, ſiue ponas in ipſo hāc cōditionē, ſiue nō ponas, & con-

MANTINVS

mino ſylli, & enunciem⁹ de medio termino, ꝙ ineſt, & nō ꝙ nō ineſt ei. Intelligit. quæſitum aūt concludet nobis cū hac cōditione, videlicet vt inſit ipſi rei & non ꝙ nō inſit ei cū ponimus hāc cōditionem in ꝑdicatione magni termini de medio, nempe vt affirmet⁹ maior de eo, & neget⁹ eius negatio de ipſo.

Exēpli gr̄a ſi volum⁹ cōcludere, ꝙ oīs hō eſt ſenſitiuus, & ꝙ nō eſt nō ſenſitiuus, & hoc p mediū qd eſt animal. nam componemus ſic ſyllm, omnis hō ē animal: & oē animal ē ſenſitiuū, & nō, nō ſenſitiuum: & ſic cōcludetur, ꝙ oīs hō ē ſenſitiu⁹ & nō, nō ſenſitiuus. & huiuſcemodi cōcluſio eſt de ſe nota, & ex his quę in Libro Priorum præ dicta fuerunt.

Et poſteaq̄ narrauit locū, in quo ſi poſuerit hmōi cōditionē, eſt neceſſe ſequi in ipſa concluſione, nūc vult narrare loca, in quib⁹ licet ponat hmōi conditionem nihil ꝓderit pro concluſione ipſa.

Et ideo dicit: De medio aūt nihil refert ſiue ponas in eo talē condi tionem, vel nō ponas.

Siſtq;

ABRAM

nõ apponamus illã ei, & similiter tertio. id ẽ, ꝙ qñ apponit̃ hec conditio subiecto, qđ est medius termin⁹ ex parte, qua est subiectũ, nõ ꝑdicato, qđ est maius extremũ, nõ cõfert ei.

Et similiter qñ adijcitur minori extremo, quia esset solum subiectum. hæc enim conditio nõ euadit, quin adijciat̃ in decisiua enuntiatione, aut in prędicato, vel in subiecto. & ex quo syll̃s cõstruitur ex tribus terminis, quorũ maior est solũ prædicatum, & minor solũ subiectũ, & medius terminus est subiectũ & ꝑdicatũ simul: aut in actu in prima figura, vel in potẽtia in alijs figuris, sequitur, ꝙ hæc conditio cadat ĩ quatuor syllogismi locis, ĩ maiori extremo, & in minori extremo, & in medio termino dupl̃r, ex ꝑte qua est ꝑdicatũ, & ex parte qua est subiectũ.

Enuntiauit itaq; Aristo. quòd non conferat in talibus quæsitis, nisi quando clausula apponitur maiori termino, quia est solum prædicatum, & quòd non conferat minori termino, quia est solum subiectum: & quòd non con-

BVRANA

consil̃r in tertio. sensus est, cùm hæc conditio additur subiecto, qđ est termin⁹ medius ex parte, qua est subiectũ, non autem prædicato. quod est maior extremitas, non cõferet illi.

Et consil̃r, cùm ponit̃ hæc conditio in minore extremitate, qm̃ est subm̃ tm̃: & hoc, qm̃ nihil prohibet, ꝙ hæc cõditio ponat̃ in propositiõe determinata, siue in ꝑdicato, vel in subiecto. cùmq; syll̃s complicetur ex tribus terminis, quorũ maior est tantum prædicatũ, minor subiectum tm̃, & termin⁹ medius subiectum & prædicatum simul, aut ĩ actu in prima figura, aut in potẽtia in alijs figuris, fieri potest, vt hæc conditio cadat in syll̃o in quatuor locis, in maiore extremitate & minore, & termino medio duobus modis, ex ꝑte, qua est ꝑdicatũ, & ex parte qua est subiectũ.

Asserit igitur Aristo. ꝙ ipsum non cõfert in huiuscemodi quæsitis, nisi cùm ponitur cõditio ĩ termino maiore: qm̃ est prædicatũ tm̃, quòdq; nõ confert in termino medio ex parte, qua ẽ subiectũ, neq; in

MANTINVS

Sil̃rq; & de ipso tertio. A hoc est, cũ hæc cõditio additur ipsi subiecto, qđ est termin⁹ medi⁹, quatenus est subiectũ, & nõ prædicato, quod est maior extremitas nihil iuuabit.

Similiterq; cũ conditionat̃ in minori extremitate, quæ est subm̃ tantũ. nã hæc conditio necessario ponit̃ vel in ꝑdicato, vel in subiecto ipsius ꝓpõnis categoricæ, indicatiuæq;, cũ igitur syll̃s cõstet ex trib⁹ terminis, quorum maior est tm̃ prędicatum, minor vero subiectũ tantũ, medius aũt termin⁹ sit subiectum & ꝑdicatũ simul, vel actu, in prima scilicet figura, vel potẽtia in reliqs figuris, sequit̃ ergo ꝙ hæc cõditio continget ĩ ipso syll̃o in quatuor locis, in maiori videlicet extremitate, ac in minori, & ĩ medio termino bifariã, nempe quatenus est ꝑdicatũ, vel quaten⁹ est subm̃.

B

Prin contiction term maic nenc

C

Dicit igitur Arist. ꝙ circa hoc nihil iuuatur in huiuscemodi quæsitis, nisi qñ conditio ponitur in termino maiori, cũ fuerit tm̃ prędicatum, neq; conducet ẽt in medio termino quatenus est ꝑdicatũ, neq; in

ABRAM

D conferat medio, qua est subiectum, sit etiã per se manifestum, ꝙ non conferat quæsito. quando autem annuntiauerat, ꝙ hæc clausula non conferat medio termino, neque minori, cœpit hoc cõmonstrare.

Et dixit: Huius autẽ causa est, quia dũ nos enũtiamus hominem
E de aliquo subiecto, prout est Calippus, & enũtiam⁹ animal de eo fm ꝙ est homo, & de eo secundum ꝙ non est homo, & in hac nr̃a enuntiatione sunt duæ veritates, id est, causa, qua nõ conferat hęc clausula apposita medio termino, inquantum est subiectum, quia quodcunq; prędicatũ, quod prædicatur de aliquo
F subiecto, & de ei⁹ negatione, non expedit hãc prædicationem discernere verum & falsum. quod euenit de p̃dicato, qñ prædicat̃ de aliquo subiecto, ac ei⁹ negatio prædicat̃ de illo.

Verbi gr̃a, qñ nos volumus inferre, ꝙ Socrates sit animal, & nõ sit nõ animal per mediũ, ꝙ ipse est homo, & dicimus Socrates est homo, & homo est aĩal, non

BVRANA

in termino minore, cũ sit subiectum tantum: tacuit autẽ conditionẽ medij termini ex parte, qua ẽ subiectũ: qm̃ planũ consist̃ ẽt erat ꝑ se, ꝙ non cõferebat ad hoc quęsitũ. Cũq; enũtiauit, ꝙ nõ cõfert hęc cõditio in termino medio, neq; in minore, cępit declarare hoc.

Et dixit: causa aũt in hoc est, qm̃ cùm enuntiamus de aliquo subiecto hominis, puta Calicle, & enuntiamus de aĩali fm ꝙ est homo, & nõ hõ, & sunt in enuntiatiõe hac nostra duo vera: sensus est. causa aũt, ꝙ non cõfert hæc cõditio in termino medio ex ꝑte, qua est subiectũ: qm̃ in omni prędicato, quod prædicat̃ de subiecto aliquo, & negatione ipsius, non sequitur, quod diuidat hæc prædicatio verum & falsum eius. quod accidit prædicato, cùm prædicauerim⁹ de subiecto aliquo, & prædicauerimus negationem ipsius de ipso.

Vt in exemplo, si velimus concludere de Zaiade, ꝙ est animal, & non est nõ animal per medium, quod est hõ: & dicamus, Zaiades est homo, & hõ est aĩal, non

MANTINVS

in minori termino, cũ fuerit tm̃ subiectũ, & subticuit cõditionẽ termini medij quatenus est subiectũ, quia erat quoq; de se notũ, ꝙ nihil ꝓderit in hoc quæsito. cũq; dixerit nihil iuuar̃ huiuscemodi cõditionẽ ĩ ipso termino medio, neq; ĩ minori, nũc vult ꝓbare illud.

Dicẽs: Et huius rei cã est, qm̃ cum nos enuncianius hominẽ de aliquo subiecto, puta de Callia, & enũciam⁹ animal de ipsa re, quæ est hõ, & de re quæ nõ est hõ, tunc in hac nr̃a enũciatione reperient̃ duę veritates. id est, causa aũt, ob quam nihil cõfert hæc cõditio in medio termino, quatenus est subiectum, est, quia quodcũq; p̃dicatũ prædicatur de aliquo subiecto, atq; ei⁹ negatio, nõ est necessarium, vt huius p̃dicatio diuidat verum à falso. vt cõtingit de aliquo p̃dicato quod p̃dicat̃ de aliquo sub̃to, & p̃dicat̃ ei⁹ negatio de ip̃o. s. p̃dicato,

Exẽpli gr̃a, si volum⁹ cõcludere ꝙ Socra. est animal, & non est non animal, ꝑ hoc mediũ, s. quod est homo, & dicimus Socr. est homo, & hõ est animal, non

ꝑpea

ABRAM

nõ mentitur nobis cũ hoc, ꝙ id, quod nõ est homo, est animal, sicut cũ eo, quod dicimus, ꝙ hõ est animal, mentit dicere ꝙ id, quod non est animal, est homo: sed duę res simul fiunt veræ, id est, dicere hõ est animal, & non homo est animal, hoc autem sic existente, non vtitur enuntiatione assentente, quòd contradictoria nõ coincidant.

Deinde dixit: Excepto, ꝙ hæc nõ adiuuat nos ad inferendum id, ad quod nos procedebam⁹, scilicet ꝙ Callipp⁹ sit animal, & non sit non animal. id est, & cum hoc, ꝙ nõ adiuuat nos hęc clausula ad inferendum id, qd inferre intendimus, scꝙ Callipp⁹ sit animal, & nõ sit nõ animal, & si non essent duę enũtiationes veræ. Deinde dixit: Neq; ét dum enuntiam⁹ de Callippo, & non Callippo hominẽ adiuuat nos ad inferendum id, ad quod tendebat noſtrũ iter. id est, neq; ét dum enuntiamus mediũ terminum de minori extremo, & de eius negatione, & fiunt ambæ enuntiationes veræ, ad iuuat hoc.

Dum

BVRANA

nõ est falsum nobis cũ hoc, quod illud, quod non est hõ, sit animal, quẽadmodum falsum est cum eo, quod dicimus, ꝙ hõ est animal, ꝙ illud, quod non est animal, sit homo: sed verificant duæ res, hoc est, si dicam⁹ homo est animal, & non homo. cùmq; hoc ita sit, non faciet enuntiatio dicens, quòd contradictoria non aggreganť.

Deinde dixit: prætereꝙ ꝙ nõ cõfert ad concludendũ illud, quòd præmanib⁹ hẽmus: & hoc, ꝙ Callicles é aſal, & nõ est nõ aſal. sensus est, & cũ hoc, ꝙ non cõferet hæc cõditio ad concludendũ illud, qđ volumus cõcludere, & est, ꝙ Callicles é aſal, & nõ ẽ nõ aſal, & fortasse nõ erũt duę enũtiationes veræ. deinde dixit: neq; consiſt etiam, cũ enuntiam⁹ de Callicle & nõ Callicle, ꝙ est homo, & est enuntiatio noſtra vera, conferet hoc ad concludendũ, id qđ præ manib⁹ habemus. sensus est, neq; consiſt etiã, cũ enũtiauerimus terminũ mediũ de minori extremo, & negatiõe ipsius, & erũt duę enuntiationes, conferet hoc ipſis.

Et

MANTINVS

ppea erit falsum apud nos, ꝙ quicquid nõ est hõ est animal, quẽadmodũ erit falsũ dicere si ꝙ ppea quod hõ est animal, ꝙ id, quod nõ est animal est hõ. imo erunt vera hæc duo simul, nempe dicere, hõ est animal, & non hõ est animal. & si sic res se haberet, tunc nihil faciet illa enũciatio, quæ dicit, ꝙ cõtradictoria non pñt siſ conuenire. A

D.d. veruntñ hoc nihil nobis confert ad cõcludendũ id, quod proposuim⁹, nempe ꝙ Callias est aſal, & non est nõ animal, hoc est, cũ hoc, ꝙ nihil nobis cõferat hmõi cõditio ad cõcludendũ id, quod quęrimus cõcludere, nempe ꝙ Callias est aſal, & non est non aſal, dato ét, ꝙ ambæ enunciationes non essent veræ. B

D.d. Neq; ét, cũ enũtia m⁹ de Callia, & nõ Callia hominẽ, & enuntiatio fuerit vera, ꝓderit ppea hoc nobis ad concludendũ id, quod nos proposuimus, hoc est, licet enunciemus ét ꝓ mediũ terminũ de minori extremitate, & de eius negatione, & fuerint ambę enũciatiões veræ, nõ propterea hoc proderit ei. C

Et

ABRAM

D Dum autē meminisset, ꝙ ſubiectum differat à prædicato in hoc, quia qñ hæc clauſula adijcitur ſubiecto non verificant de ſubiecto ambo oppoſita, hoc: eſt prædicatum & eius negatio, & verificatur de ſubiecto, hoc eſt prædicatio ꝑdicati de eo, & de eius contradictorio, tulit huiꝰ cauſam, hoc ē, diſcrimīs ſubie-
E cti in hac re, & ꝑdicati. Et dixit: Huius autem cauſa eſt ex quo maior terminus eſt prædicatum, quod enuntiamus de medio termino, & de alio à medio: prædicatum enim pro maiori parte eſt vniuerſalius ſubiecto. id eſt, cauſa qua in hac re differt prędicatū à ſubiecto eſt, quia prædicatum prædicatur de ſubiecto, & de illo à quo
F negat ipſum ſubiectū, quia prędicatū pro maiori parte eſt vniuerſalius ſubiecto, de ſubiecto vero impoſſe eſt ꝙ prædicet ipſum prædicatum, & eius negationē ab omni eo, à quo negatur prædicatū, negatur & ipſum ſubm, ex quo ſubiectum ſit ſicut pars prædicati.

Et dum dixit: Excepto quòd hanc conditionē

BVRANA

Et poſteaq̄ mentionem fecit, ꝙ ſubiectū ſeparat ꝑdicatū in hoc, qm̄ cū ponit hanc conditionē in ꝑdicato, nō verificant de ſubiecto duo oppoſita ipſiꝰ, hoc eſt ſubiectū & negatio ipſius, & modus iſte in ſubiecto, hoc eſt ꝑdicatio prędicati de ipſo, & cōtradictorio ipſiꝰ, adduxit cām de hoc, hoc eſt de dña ſubiecti in hac re ad ꝑdicatū, & dixit: cauſa autē in hoc, qm̄ cùm terminus maior ſit prædicatū, enuntiabit de medio & de alijs à medio: qm̄ prædicatū vt plm̄ eſt vniuerſalius ſubiecto. ſenſus eſt: & cā, vt diſtinguat prædicatū in hac diſpōne à ſubiecto, eſt, qm̄ prædicatū prædicatur de ſubiecto, & de eo à quo negat ſubiectum: qm̄ prædicatum vt plurimū eſt vniuerſaliꝰ ſubiecto: atqui de ſubiecto non pōt prædicari prædicatū per ſe & negatio ipſius. qm̄ ab omni, à quo negat prædicatum, negatur etiam ſubiectum: quia ſubiectū reſpectu ꝑdicati eſt tanquam pars.

Et dixit: præterquā ꝙ ſi hæc cōditio eſt in me-

MANTINVS

Et poſteaq̄ dixit, ꝙ ſubiectū differt à ꝑdicato in hoc, ꝓpea quia ſi hmōi conditio ſupponit in prędicato, tūc nō dicent vere de ipſo ſubiecto ipſa duo oppoſita. nempe ꝑdicatū & eius negatio, cum tū hoc vere dicatur ī ipſo ſubiecto, videlicet ꝙ ipſum ꝑdicatū prædicatur de ipſo, & de eius cōtradictorio, iō nunc reddit huius rei cām, ſ ꝙ ſubiectum differt in hoc ab ipſo ꝑdicato, dicens: & huius rei cā eſt, qm̄ cum maior terminus ſit prædicatū, tunc enūciamus ꝓ ipſum de medio termino, & de nō medio. ꝓpea quod ipſum prędicatū vt plurimū eſt vniuerſalius ſubiecto. id eſt, cā aūt, ob quā prædicatū differt in hoc ab ipſo ſubiecto, eſt, quia ꝑdicatū ꝑdicatur de ſubiecto, & de quacūq; re negat à ſubiecto, quia prædicatū vt plurimū eſt vniuerſalius ſubiecto. ſed de ipſo ſubiecto nō poteſt ꝑdicari ipſummet ꝑdicatū & eiꝰ negatio: quia quicquid negat à ꝑdicato, negat à ſubto, cū ſe habeat ad ipſum prædicatū veluti pars.

D. d. veruntū hæc cōditio, cū ſit per ipſum mediū,

ABRAM

tionem adijci medio nõ adiuuat nos ad inferendum id, quo nostrũ iter tendit. id est, & si nõ verificatur prędicatio p̃dicati de subiecto cum ipsius prædicatione de eius negatione: quod fit in connexis conuertibilibus, quorũ prædicata sunt ꝓpria & definitiones.

BVRANA

medio termino, non confert ad concludendum illud, quod præmanibus habemus. sensus est, & non verificabitur prædicatio prædicati de subiecto cum prædicatione eiusdem de negatione ipsius, & hoc erit ĩ affirmatiuis cõuertibilibus: & hæc sunt in quibus p̃dicata sunt ꝓpria & defiõnes

MANTINVS

mediũ, vel in ipso medio, nihil cõfert ad cõcludendũ id, quod nos quærimus, vel intendimus, hoc est, non vere prædicatur prædicatũ de subiecto cũ hoc qđ prædicet̃ de eius negatione, hoc enim fit in his, quæ de necessitate se cõsequuntur, & conuertuntur inuicem: & sunt vtiq; ea, quorum prędicata sunt proprietates & definitiones. A B

T.26.p3 *Omne autẽ asserere, aut negare demonstratio ad impossibile accipit: & hæc neque semper vniuersaliter, sed quantum sufficiens est. sufficiens autem est in genere. dico autem in genere, vt circa quod genus demonstrationes fert, quemadmodum dictum est & prius.*

T.c.83 Ac ẽt enuntiatione asserẽte, de quacũq; re dici alterã partẽ contradictoriarum, ipsa vtitur demonstratio ducẽs ad impossibile. & non vtitur illa vr̃, sed dum eam contraxerit ad singulas materias, intendit demonstrationes de illis, prout præmissus ẽ sermo.

Dixit Arist. Cõsiſr ẽt enũtiationẽ dicentẽ, ꝙ de oĩ verificat̃ altera pars contradictoriorũ, ꝑtractabit demr̃o tendens ad impoſſe. neq; pertractabit ipsam ſm viã vr̃itatis: sed cũ deuenerit ad singulas materias, sollicita erit demr̃o in ipsa: quẽadmodum pręcessit in sermone.

Similiter et oratio, quæ est de omni asserere vel negare verum esse, in ea quæ ducit ad impossibile demonstratione, sumitur, neque vtitur ea vniuersaliter, sed cum contrahit eam ad diuersas materias, vtitur demonstratione de eis, vt dictum est prius. T.c.83 C

Cõ.83 Postq̃ narrauit vnũ locorum, in quo vtitur enuntiatione, quæ asserit, ꝙ duo contradictoria nõ incidant simul, meminit de altero loco,

Posteaq̃ enuntiauit vnũ locorũ, in quo ꝑtractat̃ enũtiatio dicẽs: ꝙ duo cõtradictoria ñ aggregant̃ ſil̃, mẽtionẽ facit de secũdo loco: & est,

Posteaquã narrauit vnũ locũ, in quo fit illa enũciatio, quæ dicit, ꝙ cõtradictoria non possunt eẽ simul vera vel falsa, nũc affert secũdũ locũ, Cõ. 83

ABRAM

D eo, in quo vtitur illa in demõstratione ducente ad impossibile, & qñ hæc enuntiatio est de enuntiationibus communibus. Et iam posuerat, ꝙ artes vtantur enuntiationibus proprijs, retulit, ꝙ eꝰ vsus, quo vtitur his enũtiationibus cõibus, sit eo modo, quo illarum vis sit vis proprię.

Et dixit: Et nõ vtitur

E illa vsu, sed dum eam

91 contraxerit ad singulas materias, intendit demonstrationem de illis. id est, sed dum illam contraxerit ad singulas materias, de quibus intẽdit demonstrationem: idest de materia, quæ concernit ipsam artem. hoc autem fit, ꝙ ut dixerat de premissis cõibus pluribus

F q̄ vni arti, ꝙ ut est premissa afferẽs, ꝙ res vni rei æquales ipsæ mutuo sunt æquales.

Dria vero, q̄ est inter hoc genꝰ & primũ genus ẽ, ga hæc decernit certã artẽ, hoc ẽ, q̄ asserit ꝙ duo opposita nõ coincidant, quæ est ars Logica, hoc asit aliud genus est præmissarũ, quæ non concernunt artem aliquam, & ideo hoc dr nominis æquiuocatione simpliciter: altera

Principio contradictõs quo vtuntur demonstratores.

BVRANA

est, cũ pertractat in monstratione ad impossẽ. cũq; hæc enũtiatio sit ex enũtiationibus vniuersalibus, & iã posuerit, ꝙ artes pertractant enũtiatiões appropriatas, narrat, ꝙ pertractatio consistẽt ẽ ista rum enũtiationum vniuersalium erit sm modũ, cuius potentia est potentia appropriati.

Et dixit: neq; pertractabit ipsam secũdum viã vniuersalitatis, sed cùm deuenerit ad vnã quamq; materiam ex materijs, in quibus sol licita est demonstratio super ipsã, hoc est ex materia, q̄ appropriatur arti. & hoc, quemadmodum illud, quod dixit in propositionibus communicantibus pluribus artibus vna. quemadmodum propositio dicens, ꝙ equalia vni in dispositione sua sunt æqualia.

Sed dria inter hoc genus, & genus primum, quod appropriat arti ex artibus, hoc est, quæ dicit, ꝙ duo opposita nõ congregant, & est ars Logicę: & hoc genꝰ ab altero ex ꝓpõnibus non appropriat arti: & propterea hoc dr per cõcitationem nominis completi, & non erit altertũ

MANTINVS

locũ, in quo possumus vti ea, sin demonstratione ducẽte ad impossibile. Et, cũ hæc enuntiatio sit vsus, & ipse iã prædixerat, ipsas artes vti enũciationibꝰ proprijs, seu particularibꝰ.

Ideo dicit, ꝙ licet vtatur his enũtiationibus vniuersalibus, tñ ita in vsum veniũt, vt habeãt vim alicuius ꝓprij, seu particularis. Deide cũ dicit: Neque vtitur ea vsu, sed cũ contrahit eã ad diuersas materias vtitur demõne de eis. intelligit, sed cum contrahit eã ad aliquã materiam, de qua nititur demõnem facere, hoc est de aliqua materia, q̄ est ꝓpria alicui arti, vt sit in ꝓpõnibꝰ, quæ sunt cões pluribus artibus vt ipse dixit: velut illa propõ, quæ dicit, ꝙ q̄ sunt æqualia vni tertio, inter se sunt equalia.

Sed I hoc differt hoc secundũ genus ab illo priori, qd hoc est propriũ alicui artiũ, videlicet illa ꝓpõ, quæ dicit: quod duo opposita nõ possunt eẽ simul vera, vel simul falsa, ẽ in arte Logica. sed hoc aliud genus ꝓpõnum nulli arti est ꝓpriũ. & ideo illud dr mera æquiuocatione, hoc vero aliud nõ.

ABRAM

altera autē non est ita. huius autem causa est, quia primū non cōcernit aliquā artem, hoc autē concernit aliquam artē. Cōmuniū enim quoddā concernit artē cōem, & quoddam nō cōcernit penitº aliquā artē. Et de hoc incidit præpositum dubium.

AVRANA

terum sic. Et causā in hoc est: qm primū nō appropriat arti, & hoc appropriat arti. & hoc, qm ipsius vniuersalis, aliquid est, quod appropriat artibus vlt, & ipsius aliquid est, quod non appropriat arti penitus: & in hoc cecidit dubitatio præcedens.

MANTINVS

nō. & huius rei causa ē, quia illud primū nulli arti est appropriatum, hoc vero ē appropriatum arti. Nam ipsius vlis, aliud est propriū alicui arti vli, aliud vero nulli arti omnino ē propriū. & hinc ortū est illud dubiū p dictū. A

Contradictio Tomitani.

91 Exponens Auer. locum in tex. 26. vbi Philosophus dicit, illam dignitatem, de qua cunque dicitur affirmatio, vel negatio vera, vult quòd hæc dignitas sit apta ingredi demonstrationem, quoniam est vniuoca. Oppositum videtur voluisse in 5. Quæsito, vbi principia communia vult esse æquiuoca, & ob id non transcendere demonstrantē de genere in genus ratione illorum communium principiorum. Vide solu. Tomitani. B

In communibus principijs communicare sibi inuicem scientias: & quo pacto Dialectica in hoc ab alijs differat. Quæ interrogationes scientiarum sint propriæ, & quæ non sint scientiales. Mathematicarū scientiarum commendatio. & quo pacto syllogismus ampliari possit, assumendo & in directum, & in latum. Cap. 12.

ANT. INTER. TEX. XXVII.

COmmunicant autem omnes scientiæ sibi inuicē secundum communia. communia autem dico, quibus vtuntur, tanquam ex C
his demonstrantes, sed non de quibus monstrant, neque quod monstrāt.
a Et Dialectica omnibus, b & si aliqua vniuersaliter tentet monstrare communia: vt quòd omne asserere, aut negare: aut quòd æqualia ab æqualibus: aut talium nonnulla.

T.c.84 Communibus vero enuntiationibus vtūtur omnes scientiæ. intendo aūt per communes enuntiationes, res, quibº cōmonstrantur prædicata ineſſe ſubiectis: non

Dixit Arist. Enuntiationes vero vtes, pertractāt oēs scientiæ. & intelligo per enūtiationes vniuersales res, n quas mōstrantur prædicata, quæ sunt subiecta, non

Enuntiationes vero vtes fiunt in cunctis scientijs. Intelligo autē per enuntiationes vtes, eas res, quibus demonstrantur prædicata ineſſe subiectis, non ipsa- T.c.84

ABRAM

D non prædicata p̄ se, neq; subꝫta. Et Topica q̄dē ars aduocat sibi residuum illarū cōmonstrationū: & nulla intendit hoc, nisi ea scientia, quæ sapiētia appellatur.

Cō.84 Intendit per oēs scias oēs artes demfatiuas. Et dum dixit: Intendo autē per cōes enuntiationes res, quibus com

E monstrātur prædicata ineſſe ſubiectis, nō prædicata per se, neq; ſubiecta. Intendit per hoc ipſas res logicales, quæ ſunt ipſa vera cōia. Nō tum enim eſt, quòd p Logicam cōmonſtratur quid ſit ipſum prædicatum per ſe, & quid ſit ipſum ſubiectum.

Logica eſt prima Philoſophia I quo conueniat.

Ex quo autē ars Topica & ars Primæ Philoſophiæ, conſiderant p̄ncipia Logicæ, & ſoluunt errores incidētes

F in ipſam. Dixit: Et Topica quidem ars aduocat ſibi reſidui illarum cōmonſtrationū: & nulla intendit hoc, niſi ea ſcientia quæ Sapientia appellat. Et ex quo ambarum cōſideratio eſt de illis: de reliquis autē rebus cōmunibus eſt differēs, cœpit narrare modum differentiæ ipſarum.

BVRANA

non prædicata p̄ ſe, & ſubiecta: & ars dialecticę habet hoc oneris, vt monſtret reliqua: & nullus ip ſorum ſollicitus eſt in hoc: ſed ſcientia vocata ſapientia.

Intelligit per omnes ſcientias, oēs artes demonſtratiuas. & dixit: & intelligo per enuntiatiatiōes vniuerſales res, per quas monſtrantur p̄dicata, q̄ inſunt ſubiectis, nō prædicata tantū, & non ſubiecta. Intelligit p̄ hoc, diſpoſitiones rerū, quæ ſunt ꝛeræ vſes. & hoc, q̄m quod ſcit in ipſo, monſtratur quid eſt prædicatum per ſe, & quid eſt ſubiectum.

Cùmq; ars Dialecticæ & ars Primæ Philoſophiæ conſiderent de p̄ncipio artis Logicæ, & auferant errores cadentes in ipſa, dixit: & ars Dialecticæ hēt hoc oneris, vt monſtret reliqua, & nullus ipſorū ſollicitus eſt in hoc, ſed ſcientia vocata ſapientia. Cumq; diſpoſitio vtrorunq; ipſorum in ipſis, & in reliquis diſpoſitionibus vniuerſalibus diuerſificetur, cœpit docere modum diuerſitatis.

MANTINVS

met prædicata, neq; ipſa ſubiecta. Ars autem dialectica eorū reliqua declarat, & nulla ipſarū eſt ſollicita de hoc, niſi illa ſcientia, quæ ſapientia vocatur.

Intelligit autē p̄ cunctas ſcientias, oēs artes demonſtratiuas. D.d. Intelligo aūt per enuntiationes vſes, eas res, quibus demonſtrātur p̄dicata ineſſe ſubiectis, nō ipſamet prædicata, neq; ipſa ſubiecta. Intelligit p̄ hoc ipſa logicalia, quæ ſcilicet ſunt vſia vera. nā quod per ea ſcitur † non demonſtrat q̄d ſit ipſum p̄dicatū, neq; ipſm ſubm. Cō.84 † a.l. de monſtrat

Sed cū ipſa Dialectica, & ipſa Philoſophia prima cōſiderent principia artis Logicę & ſoluant argumenta, quæ in ea reſurgunt, ideo dixit: Ars autem Dialectica declarat reliqua eorum, & nulla ipſarū eſt ſollicita de hoc, niſi illa ſcientia, quę ſapientia vocatur. Sed, cum conſideratio vtriuſq; earum de illis, & de reliquis rebus communibus, ſit diuerſa, ideo vult nūc declarare modum, in quo differant.

Dialectica

27. ps *Dialectica vero non est ita determinatorum quorundam, neque ge*
92 *neris alicuius vnius. non enim interrogaret. demonstrantem enim* A
93 *non est interrogare, eo quòd oppositis existentibus non monstranti idem. monstratum est autem hoc in ys, quæ de Syllogismo.*

Si vero idē est [a] interrogatio syllogistica, & [b] propō contradictionis: propōnes autem secūdum vnāquanq; sciam, ex quibus syllogismus secundum vnāquanq; scientiam: erit vtiq; aliqua interrogatio scientialis, ex quibus, qui secundum vnamquamq;, proprius fit syllogismus.

Contradictiones Tomitani.

92 Ait Arist. Dialecticam non habere determinatum subiectum, circa quod versetur. Oppositum autem voluisse videtur 4. Met. tex. 5. vbi dicit, Diuinum Philosophum & Dialecticum circa idem versari. Sed vide solutionem Tomitani.

93 Comparans Aristoteles Dialecticam Metaphysicæ, ac cæteris scientijs, vult Dialecticam interrogare, non autem cæteras disciplinarum professores. ex quibus elicitur, Dialecticam interrogare, non autem alias scientias speculatiuas. Sed paulo post in hoc eodem tex. concludit in omnibus scientijs esse proprias & accommodatas interrogationes. Sed vide solutionem Tomitani. B

ABRAM

T.c.85 Intentio vero Topicæ artis nō est modus proprius alicui⁹ rei, neq; etiā est eius terminatū subiectū, sed eius interest curare, vt ponat suas præmissas ab interrogatione, & ipsas venetur ab illo, qui interrogatur. forma aūt demonstratoris non est hmōi. quia nō vtitur extremis contradictorij in cō monstrādo suū quę sitū: eius. n. quęsitū, quod cōmonstrare intēdit, est vnū. hęc aūt res iā manifestata est in Prioribus.

Et

BVRANA

Dixit Arist. Atqui dialecticę ars nō intendit modū rei appropriatæ, neq; consimiliter & hēt subiectū determinatū, nisi illud, quod decidit in eo, q⁹ ponit ppōnes suas per interrogationē, & formatipsas ab interrogante. Sed demōstrator nō hēt ita formā suā. nō enim pertractat contradictoriū, cū monstrat quęsitū suum: qm̄ quęsitum suum, quod intēdit monstrare, est vnū. & hoc iā declaratū fuit I Lib. de Sylło.

Inter-

MANTINVS T.c.85

Ars vero Dialectica nec circa determinatū quendam modum, neq; determinatū subiectū ei⁹ est. Sed nihil aliud curat, q̄; ꝓponere suas ꝓpōnes ex interrogatiōe, & venari eas ab ipso respōdente. Demōstratoris vero fōra nō ita se hēt. nā nō vtitur vtraq; parte cōtradictionis cū vult demōrare quæsitū suum. qm̄ illud quęsitum, quod ipse conatur probare, est vtiq; vnū. Hoc autē iā in his, quæ tractāt de sylło, ꝓbatū est. C

AA ij In-

ABRAM

D Et non est dria, neq; discrimen inter eas de interrogatione et syllo, & præmissa, quæ capitur à contradictorio. singulæ vero præmissæ, quæ subintrat scias proportionatas pprias singulis, ex quib⁹ fit demonstratio de singulis rebus, commutantur, & fiunt interrogatio.
E

BVRANA

Interrogatio aũt & syllo, & propõ, quæ accipit à cõtradictorijs, nõ differũt, neq; variãtur: & propositiones vtriq;, quæ ponunt in vnaquaque scientiarum proportionatarũ & appropriatarum, erũt demonstratio sup aliqua re, igitur cõcluduntur & ponuntur interrogatio.

MANTINVS

Interrogatio aũt & syllo & propõ sumpta ex contradictorio nihil differũt inter se, neq; variãtur: propositiones vero, quæ fiunt in scientijs proportionatis, quę sunt propriæ singulæ earum, ex quibus fit demonstratio de diuersis reb⁹, & possunt conuerti & effici interrogatio.

Cõ. 85 Metaphisica est ipsa iudicatiua

Dixit, quòd differentia inter artem Topicam & artem Iudicatiuam, & si conueniãt in considerando res cõmunes est, quia ars Topica suo scrutinio non intẽdit certum finem præter victoriã ipsam, ars autem iudicatiua intẽdit certum finem, qui est cognitio entium secũdum vltimũ suarum causarum, & inquãtum entia sunt.
F

Dixit, quòd differentia inter artem Dialecticę, & inter artem Iudicij est: & si communicant in rebus vniuersalibus, quoniam ars Dialecticæ non intendit per inquisitionem finem alium à Dialectica, sed ars iudicij intendit finem notum, qui est sciẽtia entium per suas maximas causas, & consimiliter per existentiam.

Dicit, ꝙ licet ars Dialectica, & ars Metaphysicalis, quã iudiciariã Arabes vocãt, communicẽt in ipsa consideratione rerũ vñum, differũt tamẽ inter se. qm Dialectica nullũ notũ vel determinatũ finẽ ꝑterq; ipsam victoriã intẽdit in sua tractatione, sed ars Metaphysica cõsiderat finẽ determinatũ, nempe qui est cognitio ipsorũ entiũ, finisq; causarũ eorum, & quatenus sunt entia. Cõ. 85

Præterea, quia Topicæ artis non est proprium subiectum, artis vero Iudicatiuę est proprium subiectum, quod est ens simpliciter: hoc est inquãtum est ens. Ars vero Topica cõsiderat ens qualitercunque contigerit in-

Amplius, quoniã ars Dialectica non habet subiectum appropriatum, sed ars Iudicij habet subiectum appropriatum: & hoc est ens absolute, hoc est in eo, ꝙ est ens. atqui ars Dialecticæ cõsiderat vtrouis modo contigerit, ex

Præterea, ipsa Dialectica non hẽt subiectũ propriũ, seu determinatũ, Metaphysica vero habet ꝓpriũ subiectum, quod est ipsum ens simplr, quatenus, ſ. est ens. sed Dialectica cõsiderat ipm ens quouis modo contigerit, quia

ABRAM

inquantum ipsa considerat entia secundum vulgus, vulgus autem comprehendit ens simpliciter, sicut comprehendit ens cõnexum: & ipsa considerat omne subiectum artium demonstratiuarũ particularium, & vniuersalium: ipsarum, quod est ipsum iudicium.

Postq̃ autem meminit, ꝙ ars Topica non adipiscatur definitam intentionem, neq; sit eius subiectum terminatum, tulit huius indicium. Et dixit: Sed ei⁹ interest curare, vt ponat suas præmissas ab interrogatione, & ipsas veretur ab illo, qui interrogatur, id est ꝙ nõ esse eius terminatũ subiectũ, neq; terminatam intentionem, est occasio, ꝙ accipiat suas præmissas, quas sumit in argumẽtatione, prout concedit ille, qui interrogat de hac re non ſm ipſam rem in ſe, ſed ſm quãdã occaſionẽ, quę ſit occaſio, qua illa vtatur hoc opere.

Ac ſi voluiſſet dicere, quòd hoc opus ſignificet, quòd eius non ſit terminatum ſubiectũ, neq; præfinita intẽtio quæſiti: hoc eſt, ſm ſe terminati extra mẽtẽ, et

SVRANA

ex parte, qua ipſa conſi derat de entibus p̃ modum deciſionis: deciſio autẽ aſſequitur ens abſolutum, quemadmodũ aſſequitur ens contractum: & ipſa cõſiderat de omnib⁹ ſubiectis artium demonſtratiuarum particularium, & vniuerſalitas ex ipſis eſt enuntiatio.

Et poſteaq̃ narrauit, ꝙ ars Dialectica nõ aſſequitur intentionem determinatã, neq; habet ſubiectũ determinatum, adduxit ſignũ ſuper hoc, & dixit: niſi illud, quod decidit propoſitiones per interrogationem & format ipſas ab interrogato. ſenſus eſt, & cùm habeat ſubiectum determinatum, & non intentionem determinatã, eſt cauſa, vt accipiat propoſitiones ſuas, quas poſuit per ſyllogiſmũ, ſecundum ꝙ fatet̃ interrogans ex hoc, non ſecundum rem per ſe: niſi per Deum cauſa ſit cauſa, quare faciat hãc operationem.

Ac ſi velit, ꝙ hæc operatio ſignificet, ꝙ non habet ſubiectum determinatũ, neq; intentionem determinatam in q̃ſito. hoc eſt determinatũ p̃ ſe extra Itellm: et

MANTINVS

quia cõſiderat de entibus ſm apparentiã, ſeu ꝓbabilitatẽ, probabilitas aũt, ſeu apparentia, ita cõſequit ipſum ens abſolutũ, vel ſimplr ſicut cõſequit ens cõtractum, ſeu ſm quid, cõſiderat; quodlibet ſubiectũ artiũ demonſtratiuarum particulariũ, atq; ipſam vſem, quæ eſt Metaphyſica. A

Et poſteaq̃ dixit, ꝙ Dialectica non hẽt determinatã cõſideratio nem, ſed neq; hẽt ſubiectũ determinatũ, aſſert nũc huius rei ꝓbationẽ dicens: ſed nihil aliud curat, quã propo nere ſuas propões ex interrogatione, & venari eas ab ipſo reſpondente. hoc eſt, cum nõ habeat ſubiectũ determinatũ, neq; ꝓpoſitũ definitũ, ideo fit, ꝙ capiat ſuas ꝓpões, quas ponit in ipſa ſyllogizatione, prout † cõcedit ille, qui interrogat de ea re nõ ſm ipſummet ſignificatũ, niſi forte ſ aliquã cã, quæ q̃dẽ eſt cã, vt vtamur illo opẽ. B C †a. Linea dic

Ac ſi velit, quod hæc actio indicet ipſam nõ habere ſubiectũ determinatũ, neq; ꝓpoſitũ terminatũ in ipſo quæſito. hoc eſt, terminatũ de ſe extra intellectũ.

ABRAM

D & dictio positionis significat acceptionem præmiſſarum, quę ſint receptæ. dat enim indi tiũ de ipſa arte, necnõ dat inditium ſumendi præmiſſas dialecticæ.

Quando vero dixit: Et ipſas venetur, eſt dictio accommodata. ex quo enim interrogans fallit illum, qui interrogatur, & illudendo ei inducit ipſum con-
E cedere præmiſſas, quæ conferunt ad deſtruendum quod confutare intenderat, ideo hoc opus appellauit venatum. Venatus enim eſt opus fallendi, & verſutia quædam.

Deinde dixit: Forma autem demonſtratoris non eſt huiuſmodi, quia non vtitur extremis contradictorij in commonſtrando quæ-
F ſitum. eius enim quæſitum, quod commonſtrare intẽdit eſt vnũ:

Demõſtrator nõ interrogat idẽ ſupra tex. c.13.

hæc autem res iam manifeſtata eſt in Prioribus, id eſt commonſtrator non accipit præmiſſã hoc modo, quo in ſua argumentatione vtatur extremis cõtradictorij: hoc eſt, mõ aliquo ſyllo, & nũc aliquo alio ſyllogiſmo, ex

BVRANA

& verbũ minoris ſignificat ſuper acceptione ꝓpõnũ determinatarum. & iã faciet ſignũ ſup petitiõe, & iã faciet ſignũ ſup acceptione ꝓpõnũ determinatarũ p modũ dialecticæ.

Atqui dixit: & Iſidiabitur ipſis his, quæ eſt dictio interrogatiõis. Interrogator enim, qm̃ vult impedire interrogatũ, & tentat ipſum p id, q̃ addiſcit propoſitiones, quæ conferunt ipſi ad deſtruendum illud, qđ intẽdit deſtruere, vocauit hanc operationẽ inſidias: inſidiæ enim ſunt operatio erroris & deceptionis.

Deide dixit: demonſtrator aũt non habet ita inſidias. non enim facit extremitates contradictas ad mõſtrandum quæſitum ſuum: qm̃ quæſitũ ſuũ, quod ſtudet monſtrare, eſt vnũ. & hęc res iã manifeſtata fuit in ſyllo. ſenſus eſt: & demõſtrator non accipit ꝓpõnem per hunc modum, hoc eſt p interrogationẽ. qm̃ qui conſueuerunt adducere ꝓpõnes per hunc modum, faciunt hoc ad ratiocinandum extremitates contradictionis, hoc eſt aliqñ p ſyllm, & aliqñ p ſyllm: qm̃

MANTINVS

& p illud verbũ ponere, indicat aſſumptio propoſitionũ receptarũ. & põt fortaſſe indicare, ipſam petitionẽ, vel põt ſignare aſſumptionem ꝓpõnũ receptarũ p viã dialecticã.

Id verbũ vero, quod dicit (venari) ẽ verbũ metaphoricę ſumptũ. quia cũ interrogãs decipiat reſpondentẽ, & allectat eũ in ſignificatione propoſitionum, quibus iuuatur ad deſtruendũ id, quod deſtruere ꝓpoſuit, ideo vocat hmõi actionẽ venationem, cum ipſa venatio ſit actio deceptoria, & fraudolenta.

D. d. demõſtratoris vero forma, vel modꝰ nõ ita ſe habet. nã non vtitur vtraq; parte cõtradictionis cũ vult demõſtrare quæſitũ ſuũ, qm̃ illud quæſitũ, qđ ipſe conatur ꝓbare, eſt vtiq; vnũ. hoc aũt iam in his, quæ de ſyllo tractant probatũ eſt. hoc eſt ipſe demonſtrator ꝓfecto nõ aſſumit hoc pacto ipſam propõnẽ, nempe p interrogationem. nã qui ita ſolet aſſumere propõnes, vtiq; vtiq; in ſua ſyllogizatione vtraq; pte cõtradictorij, videlicet alias ac alias in varijs ſyllis.

quia

ABRAM

ex quo respondens cõcedit aliquid relatione certi quæsiti, & alio tẽpore concedit illius cõtradictorium: demonstrator autem non vtitur in sua argumentatione extremis contradictorij: eius enim intentum est verum illorum duorum.

Et hoc intẽdebat qñ dixit: Eius.n.quæsitũ, quod cõmonstrare intendit, est vnũ. hoc est, qđ est verũ. Et dum dixit: Hæc aũt res iã manifestata ẽ in Priorib⁹. Intendit quia partim ꝑmisit ibi sermonẽ de dña inter præmissam demonstratiuam, & topicam, & compleuit illam in Lib. Topicorũ.

Et dum dixit: Et non est differentia, neq; di scrimen inter eas de interrogatione, & syllogismo, & premissa, quę capitur à contradictorio. Intelligit de duabus artibus Topica, & demõstratiua. qm̃ nõ est differentia inter syl logismum topicum, & demonstratiuum quo ad eius formam: neq; etiam est differẽtia inter eas, qua vtraq; earum satis habet de altera parte contradictorij, & confirmat illam, & destruit alteram.

Et

SYRANA

qm̃ respondens iam fatẽtur in relatione ad quęsitum aliquod rem aliquam, & fatetur ipsius cõtradictorium postea: sed demonstrator non facit in ratiocinio suo extremitates contradictionis, quoniã intendit ex vtrisq; ipsorum, quod verum est.

Et hoc est qđ voluit, cũ dixit: qm̃ quæsitum suũ, in quo sollicitus ẽ, est vnũ, & intelligit verum, & inquit: & hæc res iã manifestata fuit in Libro Syllogismi. sensus est: qm̃ ipse ꝑmisit partẽ sermonis ibi de dña inter propositionem demõstratiuã, & dialecticã; & perfecit hoc in Lib. Dialectię.

Dixit: & interrogatio, & syllogism⁹, & ꝓpositio, quæ accipitur ex contradictorio, nõ differunt, neque diuersificantur inter se. intelligit de duabus artibus, Dialectica, & Demonstratiua: quòd nõ est differentia inter syl logismum demonstratiuum, & dialecticũ in forma sua: neq; etiam differunt, quoniam vtriq; ipsorum sufficit vna partium contradictionis, & constituit ipsam & destruit aliam.

Et

MANTINVS

quia respondens, qñq; cõcedit aliqđ respectu habito ad quoddã quęsitum, qñq; vero cõcedit cõtradictorium illius alio tpe. sed demõstrator non vtit vtraq; parte contradictionis, dũ syllogizat, quia intendit tantum alterã partem, scilicet veram.

Et hoc ꝛtelligebat cũ dixit: quia illud quæsitum, quod ipse conat probare, est vtiq; vnũ. id est verum. D.d. hoc aũt iam in his, quæ tractant de syllo probatũ est. hoc est, qđ iã ipse ibi in Lib. Priorũ incꝑpit ponere dñam inter ꝓpõnẽ demfatiuã, & dialecticã, quod postea pfecit in Libro Topic.

Deinde cũ dicit: interrogatio aũt, & syll⁹, & ꝓpõ sumpta ex contradictorio nihil differunt inter se, neq; variantur, intelligit, ꝙ in vtraq; artium, ſ. dialectica, & demõstratiua, nihil interest inter syllogismũ dialecticũ, & demonstratiuum quo ad eius formã, neq; ẽt discepẽt inter seˢ hoc, qđ nõ sit satis cuiq; eorũ alterapsõcontradictorij, mõ satis ẽ eis altera pars cõtradictorij, quã vtiq; affirmat & sustentat, alterã ꝙ destruit.

A

1. Priord. & 1. Top. ca. 1.

Demfatiua ac Dialectica rõcinatio differt i materia nõ in forꝛa idẽ ſitꝛa. t. c. 9.

B

C

AA iiij Et

ABRAM

D Et id est quod intendebat dñ dixit: Et premissa, quę capitur à cõtradictorio, id est ꝙ vtraque duarum artiũ vtatur præmissa asserente, quòd duo contradictoria non coincidant in vnum, prout facit syllꝰ perfectæ figuræ id est cõcludens.

Dum vero dixit, Singulæ vero præmissæ, quæ subintrant scientias ꝓportionatas proprias singulis, ex quibus fit demõstratio de singulis rebus communtantur, & fiunt interrogatio. Intendit, ꝙ doctor initiet, & proponat illas ipsi discipulo suppositione quadam absq; quod interroget eum de illis, vt eum doceat notificãdo illas ei, nonnunquam aũt interrogat illũ de eis fm
E modum euidentiæ, & acquiescendi sibimet.

F Et hoc voluit per dictionem commutationis, hoc est commutando se ab enuntiatione ad interrogationem.

Superius à f. 54. vsque ad fex. 76. Et dñ dixit: Proprias singulis: Intendit singulas naturas subiectorum artium. iam aũt commonstratũ est demonstratiuas ꝓmissas esse talis conditionis.

BVRANA

Et hoc est, quod voluit, cùm dixit: & propositio, quæ accipitur ex contradictione. sensus est, ꝙ vtraq; duarũ artium pertractat propositionẽ dicentem, ꝙ duo contradictoria nõ aggreganť simul, quẽadmodum facit syllogismũ perfectæ figuræ, hoc est cõcludentem.

Et dixit: ꝓpones, quę ponunť sub vnaquaq; artium proportionatarum & appropriatarũ, ex quibus est demonstratio super aliqua re, cõuertuntur, & ponuntur interrogatio. sensus est: ꝙ iam incipit magister, & ponit ipsam apud discipulum positionem, absq; eo, ꝙ interroget ipsum, & doceat ipsum eam, & insinuet eã: & aliqñ interrogat ipsam ab eo per modum significatiõis & responsionis tantũ.

Et hoc est: qđ voluit, p dictionem cõuersionis: hoc est, p cõuersionem ipsius de enuntiatione ad interrogationẽ. Et dixit, appropriatarũ vnicuiq;: sensus ẽ, vnicuiq; nãę ex naturis, quas ptractãt artes. iam enim monstratũ fuit, ꝙ propositiones demonstratiuæ habẽt hanc dispositionem.

MANTINVS

Et hoc voluit cum dicit: & propõ sumpta ex cõtradictorio, hoc est, ꝙ vtraq; harũ artium vtitur illa ꝓpõne, quæ dicit, ꝙ duorũ contradictoriorũ si vnum est verũ, alterũ est falsum. vel quod nõ ꝑñt simul conuenire, sicut vtitur syllo perfecto in figura, scilicet cõcludente.

D. d. propõnes vero, quæ fiũt in sciẽtijs proportionatis, quæ sunt propriæ singulæ earũ, ex quibus fit demõstratio de diuersis rebꝰ, posť sunt conuerti & effici interrogatio, intelligit, ꝙ ipse docens põt proponere ipsi discipulo aliquam positionẽ, licet non interroget eũ de illis rebus, vt doceat ipsum notificando eas ei. nonnunq; tñ interrogat eũ de ipsis p modum apparentię, & animi acquietationis ĩse.

Et hoc intelligebat p dictionem conuersionis, videlicet dum conuertit eam de enunciatiõe in interrogationẽ. & p id quod dicit: quæ sunt ꝓpriæ singulę earum, itelligit iuxta singulam naturam subiectorum artiũ. Iam autem fuit probatum, ꝙ propositiones demonstratiuæ ita se habent.

Plenum

T.27.p9 *Planum igitur, quòd non omnis interrogatio Geometrica fuerit, neque medicinalis: similiter autem & in alijs: [a] sed ex quibus, aut monstratur aliquid, de quibus Geometria est: aut ex eisdem monstratur Geometriæ, quemadmodum Perspectiua. consimiliter autem & in alijs. & de his quidem et rationem subijciendum ex Geometricis principijs, & conclusionibus.* A

ABRAM

T.c.86. Vr̃ quidem, ꝙ non expediat Geometrã rñdere ad quãlibet interrogationem, de qua ĩterrogatur, neque Medicus ẽt. & similiter res procedit in singulis scientijs, sed expedit Geometram rñdere dum interrogatur de passionibus connexis rebꝰ Geometricis, aut de passionibus connexis rebus, q̃ sunt superiores ipso Geometra, ꝓut est scientia Perspectiua: & sic expedit scientibus singulas scientias. Eloqui aũt de perspectiuis interrogationibus, & perficere illarum causam expedit eẽ Geometræ, quatenus illæ dependent ex illius subiecto.

Cõ.86. Vr̃ quidem ex eo qđ dr̃ in condõnibus quęsitorum demr̃atiuorũ, & ꝑmissarum demr̃atiuarũ

BVRANA

Dixit Arist. Videt aũt, ꝙ non oportet Geometram rñdere cuicunq; interrogationi, qua fuerit interrogatus, neq; Medicũ consimiliter ẽt: & consilr̃ procedet res in quacũq; scĩa: sed opꝫ Geometrã rñdere descriptionibus consequentibus res Geometricas, aut descriptiõibus cõsequẽtibus res, q̃ sunt altiores Geometra, quemadmodũ scĩa Perspectiuorũ: et cõsilr̃ oportet artificẽ cuiuscunq; sciæ. & sermo de interrogationibus perspectiuis & perfectio causæ ipsarum pertinet ad artificẽ Geometriæ, secũdum quòd ponuntur sub subiecto ipsius.

Dixit. Vr̃ aũt ex eo, ꝙ dixit: de cõdõnibus q̃sitorũ demr̃atiuorũ, & propõnibus demonstrati-

MANTINVS

Inquit Arist. Videtur autẽ ꝙ Geometram non deceat ad quãuis interrogationẽ interrogatum rñdere, nec Medicum etiã. Et eodem modo res se habet in singulis scientijs, & artibus. Sed debet ipse Geometra respondere cum interrogatur de affectibus cõsequẽtibus res Geometricas, vel de affectibus insequẽtibus res* superiores ipsius. s. Geometræ, vt est scĩa Perspectiua. Et ita se habet in cũctis sciẽtijs. Tractare autem de interrogationibus perspectiuis, & earũ causas perfecte tradeꝛ, ad Geometrã vtiq; attinet, quia ex eius subiecto pendent. T.c.86. B C

* a.l. subalternãtes, vel ĩferiores.

Dicit, ꝙ ex his, q̃ dicta sunt de cõdõnibus q̃sitorũ demõstratiuorũ, et propõnũ demr̃atiuarũ, Cõ.86.

ABRAM

D uarũ qñ proponũtur, ꝙ non deceat demonstratori rñdere ad quã libet qõnẽ, de qua interrogat. exempli gratia, qa nõ cõuenit Geometræ rñdere ad quãuis quęstionẽ Geometriæ, de qua interrogatur. neq; Medicus, neq; vllus aliorũ artificum scientiarũ, & similiter nõ conuenit ei quæuis quęstio, quę cõtigerit.

E Huius aũt cã est illa, quã dixerat, quia oportet quęsita, & pręmissas demonstratiuas eẽ essentiales. eueniunt aũt aliqñ Geometrę res ñ essentiales, & qñ de eis interrogat Geometra non tenet rñdere, prout si interrogaret, quę figura sit melior, circularis, an recta?

Et dixit: Sed expedit

F Geometrã respondere dũ interrogat de passionibus cõnexis rebus Geometricis, id est, de accidẽtibus essentialibus ipsi subiecto fm se, qđ cõsiderat. Et dixit: aut de passionibus cõnexis rebus, q̃ sunt supiores ipso Geometra, ꝓut est scĩa Perspectiua. sic cecidit in textu vnde fuit traductũ: rectius aũt eẽt dixisse inferiores ipso Geometra,

Ars superior q̃ sit.

BVRANA

stratiuis, cum ponunt, cumq; demonstrator iam interroget, ꝙ non debet rñdere cuicunq; interrogationi, qua interrogat. vt in exẽplo, nõ oportet Geometrã rñdere cuicunq; interrogationi, qua interrogat ĩ Geometria, neq; Medicũ cõsiñr ẽt, neq; aliquẽ ex reliqs artificibus scĩarũ, neq; op3 ipsũ, q̃cũq; ĩterrogatio contigerit. Cã aũt in hoc est: qm̃ dixit, ꝙ op3 q̃sita demõstratiua, & ꝓpõnes eẽ essentiales: iamq; accidunt Geometrę res nõ eẽntiales. cũq; interrogat⁹ fuerit Geometra, non oportebit ipsũ rñder ĩ illis. Quẽadmodũ si ĩterrogat⁹ fuisset, an figura circularis sit melior recta? Et dixit: si op3 Geometrã rñder, cũ interrogatus fuerit de descriptiõibus cõsequẽtib⁹ res Geometricas: intelligit accidentia essentialia subiecto ꝑ se, in quo cõsiderat. Et cũ dixit: aut de descriptionibus cõsequẽtibus res, quę sunt altiores artifice Geometrię, quẽadmodũ scĩa Perspectiuorũ. ita cecidit lingua, quæ traducta fuit. oportuit enim dicere, ĩferior q̃ scĩa Geome-

MANTINVS

tiuarũ, quę ꝓponunt, vr̃ ꝙ ipse demr̃ator nõ debet rñdere ad quãcũque interrogationẽ interroget. vt gr̃a exẽpli Geometra, qui nõ dẽt rñdere ad quãcũq; interrogationẽ interrogetur ĩ Geometria, neq; Medicus ẽt, neq; quiuis alius professor aliarũ artiũ, neq; ad eũ attinet quævis interrogatio contigerit.

Et causa huius dicti est: qa demonstratiua q̃sita, atq; ꝓpõnes debent eẽ essentiales, seu de ꝑ se, & ipsi Geometrę pñt cõtingere aliq̃, q̃ nõ erũt ꝑ se. de qbus si intreroget ipse Geometra nõ cogit rñdere ad ea. vt si interrogetur vtrũ figura rotunda sit meliorq̃ recta?

Nõ ad oĩa rñdere tenent Geometra.

D.d. sed dẽt ipse Geometra rñdere, cũ interrogat de affectibus cõsequẽtibus res Geometricas id est, de accidentibus essentialibus, quę essentialiter, vel ꝑ se, insunt illimet subiecto, de quo ipse cõsiderat, vel q̃ cõsiderant de eo. deinde d. vel de affectibus insequẽtib⁹ res subalternãtes vel supiores ipsius, s. Geometræ, vt est scĩa Perspectiua. ita inueni trãslationẽ nostrã. sed dẽt dicere inferio-

ABRAM

tra, prout est scientia Perspectiua, nisi per superiorem intelligatur nobilior. nam Scientia Geometrica est supra Perspectiuam, & ipsa Perspectiua est sub ea.

Huius aũt significatum est, ꝙ Geometra interrogat de causis rerũ, quę vident scię Perspectiuę ex parte, qua sunt cõclones apud ipsum, & interrogat eũ ipse Perspectiuus, vt illas subijciat causas, & ꝑmissas. Et ideo dixit: Eloqui autem de perspectiuis interrogationibus, & perficere illarum cãm, expedit esse Geometræ quatenus illæ dependẽt ex illius subiecto, id est quòd aliquando interrogatur de illis Geometra ab ipso Perspectiuo: gratia exempli, quia sunt illius conclusiones illatæ. Vice autem huius paragraghi reperitur in alia traductione sic.

Notũ itaq; est, ꝙ non omnis qõ sit scię mensurarũ, aut sciæ Medicę, sicq; & de alijs, sed de illis, quæ ostenduntur demr̃atiõe, in qua sunt aliquæ res sciẽtiæ mensurarum, aut de illis, quæ demr̃one ostẽdun-

BVRANA

metrię, quẽadmodum scia perspectiuorũ: nisi intelligat ꝑ altiorẽ, dignior. Scia enim Geometrię est supra sciam Perspectiuorũ, & scia Perspectiuorũ sub ipa.

Et hoc est, qm̃ Geometra Iterrogat d causis rerũ apparẽtium in scia Perspectiuorũ ex ꝑte, qua sunt ipsis causę. atqui oportuit hoc, cũ ꝑdicat de ipsis ex ꝑte, qua sunt conclones apud eũ, & interrogat de ipsis ab artifice Perspectiuorũ, ac si ipe poneret cãs, & propõnẽ. & ꝑpea dixit: & sermo de Iterrogatiõibus ꝑspectiuis, & perfectio causarum de ipsis, pertinet ad artificem Geometrię, sm ꝙ ponunt sub subiecto ipsius. sensus est. atqui interrogat de ipsis Geometra ab artifice Perspectiuorũ. exẽpli gr̃a, qm̃ sunt cõclones consequẽtes subiectũ suũ. Et Iuenitur locus istius capituli in alia traductione.

Planũ igit, ꝙ nõ erit oĩs interrogatio cõsensus mẽsurarũ, neq; cõsensus medicinę & cõsilr in alijs: sed nõ est, qd̃ oñdit ꝑ demr̃onẽ, res ex eo, in quo speculat artifex scię mẽsurarũ, aut nõ est, qd̃ mõstrat

MANTINVS

riores ipsi Geometræ, A
vt Perspectiua scia, nisi intelligere velit ꝑ superius dignius, nã scia Geometrica est superior Perspectiuę, et Perspectiua ẽ illi inferior.

Et huius rei snia est, ꝙ ipse Geometra interrogat de causis rerũ ĩ scia Perspectiua, apparentiũ quatenus sunt causę earũ. hoc aũt est conueniens, cũ ꝑdicet de eis quatenus sunt B
apud eũ veluti cõclones, sed Perspectiuus interrogat de eis, vt ille ipse reddat eas veluti causas, & ꝓpõnes, seu ꝑmissas, apud eũ. & iõ d. tractare aũt de interrogationibus ꝑspectiuis & earũ causas ꝑfecte tradere, ad Geometrã vtiq; attinet, qa ex eius subiecto pendẽt. hoc est ipse qdẽ Geometra Iterrogat de eis C
ab ipso Perspectiuo, exempli gr̃a, qa sunt conclusiões ĩsequẽtes eius sũbum. Ĩ alia tñ trãslatiõe hui⁹ text⁹. lr̃a sic d.

Manifestũ ergo ẽ, ꝙ nõ oĩs interrogatio fit de scia moraliũ, neq; de scia Medica, & sic d alijs, sed de his, de qb⁹ vel demõstratiue ꝓbatur aliqd eius, de quo tractat moralis, vel qd̃ ꝓbet demõstratiue in ipsa

ABRAM

D duntur per mensuras, prout sunt res perspectiuę. & sil̄r itaq; ī alijs rebus: talis aūt possibile est tradere cām ex præmissis scīę mēsurarū, & ex cōclusiōibus,

Significatū aūt, quo exposuimus hūc paragraphum, est euidens in hac traductione. Et dum dixit: Sed de illis, quæ ostenduntur demōstratione, in qua E sunt aliquę res scīę mēsurarum, aut de illis, q̄ demr̄one ostenduntur p mensuras, est vice illius, qđ dixerat in altera traductione, sed expedit Geometram respondere, dum interrogatur de passiōibus connexis rebus Geometricis, aut de passionibus connexis rebus, quæ sunt inferiores ipso Geometra, prout est F scientia Perspectiua.

Subalternās d̄ subaltertatis tenet̄ rn̄dere.

Et dum dixit: Talis aūt possibile est tradere causam ex præmissis scīæ mensurarum, & ex conclusionibus. Intendit, ꝙ omnes ille, quæ sunt sub scientia Geometrica, possunt tradere in sua arte causam per illas res, quę sunt scientię Geometriæ primæ, aut cōclusiones: & loco huius

BVRANA

strat̄ p demr̄onē mēsurarū, quēadmodū res Perspectiuorū, & consil̄r in reb⁹ alijs. & si in hoc pol̄e ē, vt exhibeat cām de primis scīę mēsurarū, & cōcl̄onibus.

Et hęc res, quā exposuimus ī hoc capitulo, est in hac traductione manifesta. Et cū dixit: sed ex eo, per qđ monstrant̄ res de scīa mēsurarū, aut ex eo, qđ mōstratur per demr̄onē ī mensuris, est locus sermonis sui in traductione scđa. sed debet Geometra rn̄dere, cū interrogat⁹ fuerit de descriptiōibus cōsequētibus res Geometricas, aut descriptiōib⁹ cōsequētibus res, quę sunt inferiores artifice Geometriæ, quemadmodum scientia Perspectiuorum.

Et dixit: & si in hoc possibile ē, ꝙ exhibeat causam dē primis sciētię mensurarū & conclusiōibus. sensus est: ꝙ oē illud, qđ est sub scīa Geometriæ, p̄t exhibere ī arte sua cām, quę est pp res, quę sunt in scīa Geometriæ, aut prima, aut cōcl̄ones. et loco huius est: quod dixit

MANTINVS

ipsa morali, vt sunt res ꝑspectiuę, & sic de reliquis alijs: sic.n. poterit tradere causam de ipsis principijs scīę mensurarum, * & de conclusionibus.

* a.l. moralium.

Et hoc, qđ exposuimus in hoc textu est satis apparens iuxta hāc litterā, in qua id, qđ dicit, sed de his q̄ vel ꝓbantur demōstratiōe aliqua ex scientia morali (seu mensurarum) vel quę demōstratiue probant̄ ex his, q̄ in ipsa morali demr̄antur, hęc inq̄ eius verba rn̄dent illis, q̄ dicebātur in alia traductione vbi dicebat, sed ad Geometrā attinet rn̄dere cum interrogat̄ de affectib⁹ insequētibus res Geometricas, vel de affectibus insequētibus res, q̄ sunt īferiores ipsi Geometræ, vt est ipsa scīa Perspectiua.

Et cum dicebat: sic n. poterit tradere cām de prīcipijs scīæ moraliū (seu mensurarū) & de cōcl̄onibus: intelligit, ꝙ q̄cq̄d continet̄ sub scīa Geometriæ poterit tradere ī ei⁹ arte, causam p ipsas res, q̄ in ipsa scīa Geometrica existunt, siue sint illa principia q̄dā, siue concl̄ones. et his verbis rn̄debāt

ABRAM

ius est qđ dicitur in altera traductione. eloqui aũt de perspectiuis interrogatiõibus, & pficere illarum cãm expedit esse Geometræ, quatenus illę dependẽt ex illius subiecto.

BVRANA

dixit in traductione secunda: & sermo de interrogationibus perspectiuis, & perfectio causæ ipsarum attinet ad Geometram, secundum quòd ponuntur sub subiecto suo.

MANTINVS

bãt illa, q̃ I alia trãsla- A
tione dicebant, tractare aũt de interrogationibus pspectiuis perfecteq; tradet cãm de ipsis ad ipsum Geometrã attinet, quaten⁹ pẽdent ex suo subiecto.

T.27.ps *De principijs vero rationem non subijciendum Geometræ, inquantum Geometra. consimiliter autem & in alijs scientijs. Neque igitur omnem interrogationem vnusquisque scientificus interrogare debet: neque* omne interrogatum respondere de vnoquoque: sed quæ secundum scientiam determinata sunt. Si autem disputabit cum* B
Geometra, inquantum Geometra, sic: manifestum quod bene, & si ex his aliquid monstret: si autem non, non bene.

* alij leg. ad omne.

T.c.87. Sermonẽ de principijs artis Philosophię conuenit ꝙ ipsum nõ tradat Geometra inquãtũ Geometra: et sit singularũ sciarũ artifex de his, q̃ transgrediunt ipsam Geometriã. Expedit itaq; ꝙ nõ quęrat vnusquisq; à scia de quauis re cõtingeret: nec ei cõuenit ẽt ad quãlibet, q̃ cõtigerit rẽ rñdere. verũenim vero op3, ꝙ ordinet ei rñsum, dum q̃rit de eo, qđ cõcernit suã artẽ & sciam. Et iõ, dum inuenim⁹ hoiem Geometrico processu, et largit aliquã rerum Geo-

Dixit Arist. Sermonẽ de pricipio artis Philosophię nõ debet Geometra ponere in eo, ꝙ est Geometra, et cõsist Perspectiuus illud, qđ deseruit Geometrię. Oportet igit, vt nõ interroget vnaquęq; sciarũ de quacunq; re cõtigerit: neq; cõsist ẽt debet rñdere de quacunq; re cõtigerit: sed oportet vtiq;, vt ordinet rñsionẽ de ipso, cũ interrogat⁹ fuerit de re appropriata arti suę et scię suę. Et ꝓpea, cũ inuenit aliquis in via Geometrię, & iudicat de aliqua re Geo-

Inquit Arist. Tractare autem de principijs artis Philosophię non attinet ad Geometrã, quaten⁹ est Geometra. Et sic de reliquis aliarum sciarum professoribus ꝑter ipsam Geometriam. Nõ decet C
itaq; aliquem in scia de quauis re contigerit interrogare, nec de quacũq; interrogatur afferre responsum, sed de eo, & ad id, quod suæ artis et scientiæ proprium est. Et ideo si reperiatur aliquis Geometricè procedens circa rem Geometricam, ac per Geo-

ABRAM

D Geometricarum: & suo processu vtit Geometricis cõmõstratiõibus, sua operatio ẽ regularis & recta, si vero alio q̃ hoc processu progredit eius operatio non fieret recte.

Cõ.87. Ex quo expedit oẽm artificẽ perscrutari de rebus essentialibus, q̃ cõcernant subiecta suę artis, cũ artium subie-

E cta sint diuersa, oportet itaq; ꝙ vnus artifex non scrutetur de illis, quæ scrutat alius artifex, nec vtat principijs, quibus vtit alius ab eo, nisi eo modo, q̃ prędictus est: hoc est, q̃n altera duarũ artiũ sumeret sua principia ab altera, q̃n vero nõ fuerit hæc cõuenientia inter duas artes, qui illas cõsiderant non cõueniunt

F vllo vnq̃ modo, prout res se habet de scientia Geometriæ, cum scientia Philosophiæ.

Et ideo dixit: Sermonem de principijs artis Philosophię conuenit, ꝙ ipsũ nõ tradat Geometra inquantũ Geometra, & similiter singularũ scientiarũ artifex de his, quę transgrediuntur ipsam Geometriam, id est Geometra non facit sermonem

BVRANA

metrica operationẽ p viã monstrationum Geometricarum, ordinata erit operatio ipsi⁹ & recta. ꝙ si p̃gressus fuerit p aliã viam non erit operatio ipsius recta.

Cum oporteat oẽm artificẽ inquirere de rebus essentialibus, quæ sunt subiecta artis suę, & sit subiecta artium diuersarũ, igit nõ dẽt artifex vni⁹ artis inquirere de eo, de quo inquirit artifex alteri⁹ artis, neque operãs ex principijs illud, qd operat alia, nisi p Deũ eo modo, quo p̃diximus: & hoc, cum vna artiũ accipiat principia ab alia arte. & p̃fecto, cum nõ erit hæc cõitas inter duas artes, igitur non communicabit speculãtes de ipsis aliquo modo, quẽadmodum se habet dispõ sciẽtię Geometriæ cum scia Philosophię.

Et ppea dixit: sermonẽ vero de principio artis Philosophiæ nõ debet Geometra ponere ideo, ꝙ est Geometra: & consistit in vnaquaq; scia ex eo, qd deseruit Geometrię, hoc est nõ exhibebit artifex Geometriæ sermonẽ de rẽ nõ Geometrica: & qd dẽ

MANTINVS

metricas demõstrationes, eius actio recta vtiq; erit, si vero aliter processerit, tũc huiuscemodi eius actio non erit recta.

Cũ q̃libet artifex co- Cõ.87.
gat tractare de his, q̃ sunt essentialia subiectis artis suæ, & subiecta artiũ sint diuersa: ergo non poterit professor vni⁹ artis tractare de his, de q̃b⁹ tractat professor alterius artis, neq; uæ illis principijs, q̃bus vtit ali⁹, nisi, pfecto eo mõ iã p̃dicto, & hoc q̃ dẽ fit, cũ altera ilarũ duarũ artium sumit sua principia ex alia arte. sed si vtreq; artes nõ cõmunicãt in hoc, tũc neq; illi, q̃ de ipsis tractant cõmunicabũt in aliquo modorũ, sicut se habet scia Geometrica cum scientia Philosophiæ.

Et ideo dixit: tractare aũt de principijs artis Philosophię, nõ attinet ad Geometrã, quatenus est Geometra. et sic de reliquis professoribꝰ sciarũ, pter ipsam Geometriã, hoc est, ipse Geometra nõ facit verbũ de aliqua re, q̃ nõ sit Geometrica. qd

vero

ABRAM

nem de aliqua re alia à Geometria. & qđ dixit I hoc paragrapho ꝓ se intelligit. Et dū dixit: Et ideo dū inuenimus hoīem, vsq; ibi, dū dixit [ei⁹ opatio ñ fieret recte] argumētatio di uulgata rndēs rōnibus veris ꝓ ei⁹ more vt cōnectat cōmōstrationes demſtratiuas vulgarib⁹.

EVRANA

dſ in hoc capitulo é ꝓ se notum. Et dixit: & ꝓpterea cū inuenitur aliquis, vsq; ad id, qđ dixit, nō erit operatio ipsius recta: hęc est disputatio celebrata de disputationibus rñsionis veris ſm consuetudinem de cōsequentia ostensionū demōstratiuarum celebratarū.

MANTINVS

vero I hoc textu dr̄ notū est de se. Et vbi d. et ideo, si reperiat aliquis vsq; vbi d. tunc huiusmodi eius actio nō erit recta, est vtiq; qđa rō ꝓbabilis, quā intro duxit post rationes veras, vt eius moris é annectere rōnes ꝓbabiles demonſtratiuis probationibus.

A

ANY. INTER. TEX. XXVIII.

B

Planum autem, quòd neque redarguit Geometram, niſi ſecundum accidens. quare non erit in non Geometricis de Geometria diſputandum: latebit enim prauè diſputans. conſimiliter autem & in alijs ſcientijs ſe habet.

[a] *Quoniam autem ſunt Geometricæ interrogationes, [*] ſunt ne igitur & non Geometricæ? & iuxta vnamquamq; ſcientiam, quæ ſecundum ignorantiam [*] qualem nam Geometricæ ſunt? Et vtrum ſecundum ignorantiam ſyllogiſmus, qui ex oppoſitis ſyllogiſmus, aut paralogiſmus? Secundum Geometriam vero, aut ex alia arte. vt muſica eſt interrogatio non Geometrica de Geometria. coalternas vero coincidere exiſtimare, Geometrica quodammodo, & non Geometrica alio modo.*

C

[a] al. ſunt ſane & nō Geometri cæ.

[*] al. aliquá Geometricæ ſunt.

T.c.88. Notum autē eſt, ꝙ impoſſibile ſit Geometræ hoc mō ostēdere, niſi ei eueniret ostensio ꝓ accidens. & hac rōcinatiōe ſequit, ꝙ non habeat ſermo ī Geometria cū viris, quorum nō ſit enūtiatio in hac arte. qñ nāq; vir hoc ſa-

Dixit Ariſt. Notū aūt eſt, ꝙ Geometra nō pōt manifeſtare ſm modum iſtū, niſi manifeſtatio, quā aſſequit, ſit ꝓ viā accidentis. et oportet ſm hūc ſyllm, ꝙ nō ꝓcedat ſermo ī Geometria cū hoībus, ꝙ nō enuntiāt in arte Geometriæ. ſi, n. ita aliq;

Manifeſtum autem eſt, ꝙ Geometra nō ꝓpt hoc pacto arguere, niſi forte illa redargutio ſequat̄ per accidēs. Hac igit rō ne nō debet fieri diſputatio de Geometria cum viris, ꝙ nō callēt Geometriam. ꝙ.n. hoc faceret non recte T.c.88.

ABRAM

D faceret ꝓcederet ob liq̃ ꝓcessu q̃ faceret eum deuiare. et sicut de arte Geometriȩ, sic ēt de reliquis artibus. vides ne ꝙ Geometræ etiā eueniant quæstiones nō Geometricæ, & singulis scientijs fiant, et quęstiōes inscitiæ? & si hoc fuerit, vides ne,
E ꝙ inscitia illius sit propria propter syllogismi formam, aut propter eius materiam? Quæstiones autem non Geometricæ, aut dependentiam habēt ad Geometriæ artē, aut earum depēdentia est ad aliam artem. prout fit qñ Geometra quærit qōnes musi-
F cas, aut qñ quærit nunquid coalternæ lineæ coincidant, cuius quæstio aliquo modo dependet ex arte Geometrica, & aliquo alio mō non habet dependētiam ad illam.

BVRANA

aliq̃s fecerit, ꝓcedēt res ꝑ viā nō rectam, & incurrēt errorē. et quēadmodū in arte Geometriȩ, ita et in reliquis artibus videbis, quēdmodū innouant̃ à Geometra interrogationes nō geometricę, et ī alijs sciētijs erūt ĩterrogatiōes nō ex illa scīa. et si est hoc, an videbis nō scīam in ipsa appropriatā ꝑꝑ formā syllī, aut ꝑꝑ materiam ipsius? interrogatiōes ñ Geometricę aut sunt annexę arti Geometriæ, aut sunt annexę arti alij: quēadmodū, q̃ interrogauit artificē Geometriȩ ĩterrogationibus musicis: & quēadmodū ille, q̃ iterrogauit, an lineę ęq̃distātes coīcidāt? et ĩterrogatio ipsius ꝑ modū quēdā annectit̃ arti Geometriȩ, & ꝑ modū aliū non annectitur ipsi.

MANTINVS

recte procederet, & in errorē vtiq̃s incideret. Et idē in Geometria & reliq̃s sciētijs iudiciū est. Non ne oriuntur interrogationes nō Geometricæ ipsi Geometrę & in singulis scientijs? Fiunt tñ interrogatiōes absq̃ sciētia. Et si res ita se habet, nonne dat̃ ignorantia illi propria, vel ꝓpter formam syllogismi, vel ob eius materiam? Et interrogatio Geometrica vtrum habeat dependentiam cum ipsa arte Geometrica, an ab alia pendeat arte. vt si interroget Geometra interrogationes musicas: & vt si interroget, vtrum lineæ parallelę concurrāt. hæc autem interrogatio sic est Geometrica, sic vero non Geometrica.

Cō. 88. Dum dixit: notū autē est, ꝙ impossibile sit Geometrę hoc modo ostēdere nisi ei eueniret ostēsio per accidēs, id est ꝙ impossibile sit Geo-

Dixit: & notū ē, ꝙ artifex Geometriȩ nō p̃t manifestare fm modū istū, nisi sit manifestatio, quā asseqũt, ꝑ viā accidētis. sēsus ē, ꝙ artifex Geo-

Inq̃t manifestū ē, ꝙ Geometra nō pōt hoc pacto arguere, seu manifestare, nisi forte illa redargutio sequat̃ ꝑ accidēs: id est, nō pōt ipse Cō. 88.

ABRAM

Geometrę log de qõnibus, q̃ nõ concernũt eius artẽ, neq; ꝙ patefaciat rectitudinẽ Ieis à peccato, nisi hoc fieret p accidens sibi, non inquantũ ille est Geometra: qđ fit, qñ accidit Geometrę, ꝙ sciat aliã sciam, cuius esset illa qõ propria, hoc est inquantũ esset habens alterã sciam. hoc itaq; intẽdit qñ dixit per accidens. Deinde dixit: Et hac ratiocinatione sequit, ꝙ non habeat sermo in Geometria cũ viris, quorũ non sit enũtiatio hac arte, id est, ꝙ qñ ipse cõfirmauerat, ꝙ non expediat Geometrã perscrutari res extẽras suę arti, iam apparet inde, ꝙ non sit habẽdus sermo in Geometria cũ illo, qui nõ sit Geometra. nã si faceret sermonẽ, deduceret eũ, vt eloqueretur res extraneas Geometrię. et hoc [vt ait] faceret eum adipisci deuiationem, & errorem.

Geometri nõ opor teat interrogare.

Huius autem cã est, quia qñ vir quispiam consideraret aliquam rẽ per extera accidentia, non essentialia, sequeretur ei aliquid, & eius oppositũ de vna eadẽ re, & incideret de uiationẽ, & errorem.

Et

BVRANA

Geometrię nõ põt mẽtionẽ facere de interrogatiõibus, q̃ appropriãtur arti suę, neq; manifestare, qđ rectũ, & qđ obliquum in ipsa, nisi hoc sit p accidẽs, non in ꝙ est Geometra, si acciderit Geometrę, ꝙ habeat cognitionem de scia, cui appropriat illa interrogatio: hoc est, ex parte, qua ẽ artifex alterius scię: hoc est. n. qđ voluit, cũ dixit, per viam accidẽtis.

Deinde dixit: & oportet sm hunc syllsm, ꝙ nõ procedat sermo in Geometria cũ hoibus, qui non enuntiant in arte Geometrię. sensus est, cum stabilierit, nõ ꝙportere Geometram interrere de rebus extraneis ab arte sua, ꝙ non oportet eũ tradere sermonẽ đ Geometria cũ eo, q̃ nõ ẽ artifex Geometrię: ꝙ si tradet sermonẽ, inducet ad hoc, vt loq̃t đ reb⁹ extraneis à Geometria: et hoc ñ faciet ipsũ affeq, quẽ admodũ dixit, nisi Itricationẽ, et errorẽ. Cã ãt I hoc ẽ, qm̃ cũ aliq̃s speculat đ re aliq̃ pp accñtia extranea ñ essentialia, seq̃t apd ipsũ res, et oppositũ ipsi⁹ I re vna fit dispõne ipsi⁹, et incidit Itricatiõe, et errorẽ.

Et

MANTINVS

ipse Geometra tractare de interrogationibus, q̃ nõ sunt ꝓprię arti suę, neq; arguere q̃d sit in eis rectũ, & qđ nõ rectum, nisi accidat ei hoc ꝓ accidẽs, nõ quatenus est Geometra, et hoc videlicet, vt si contingat Geometrã habere notitiã de aliqua scia, cui illa interrogatio sit ꝓpria, quatenus ẽ est professor alterius artis. et hoc [telligebat cum dixit: p accidens.

A

B

D.d. Hacigitur rõne nõ debet fieri disputatio de Geometria cum viris nõ Geometricis, vel q̃ ñ callẽt artẽ Geometricã. id est, ꝙ cũ ipse Arist. iã asseruerit ipsum Geometrã nõ debere tractare de rebus alienis ab arte sua, seq̃t ergo, ꝙ nõ debet ẽt disputare in Geometria cũ viro nõ Geometrico, ꝙ si cũ eo disputet, Iducet, vt disputet đ reb⁹ alienis, & extraneis ipsi Geometrię. & huiusmodi disputatio (vt ipse Iqt) afferet ei ꝓturbationẽ, & errorẽ. Et hui⁹ rei cã ẽ, q̃a si qs cõsiderat aliq̃d p aliq̃ accidẽtia aliena nõ essentialia, tũc incurret I iudiciũ vni⁹ rei, & eiusdẽ oppositi, & sic Icidet in errorẽ, & perplexionẽ.

C

Logica BB Et

ABRAM

D Et postaq̃ imposuerat hęc p̃cepta ipsi Geometræ, notificauit, ꝙ sint cõmunia artificibus omniũ scientiarũ. Et dum dixit: Vides ne ꝙ Geometrę etiam eueniant q̃stiones nõ geometricę, et singulis scientijs? Intendit, vides ne, ꝙ sicut fiunt in Geometria quæstiões Geometricæ sic fiũt ẽt q̃ones non Geometri-
E cę, & sic ĩ singulis scientijs, hoc est ꝙ fiant in eis q̃ones rectę, & quęstiones erroneæ?

Et dum dixit: Fiunt ẽt quęstiones inscitiæ, id est abnegatur ab eis scĩa in illa arte, aut ęq̃liter, aut negatiõe simpliciter. & si fiant geometricæ dicimus de eis ꝙ non sint geometricæ, & si fiãt physicæ dicemus eas non physi-
F cas. Et postq̃ in ambiguo proposuit hoc dubium, & quæsiuit hãc quęstionem in artibus notis, quæsiuit aliam quæstionem.

Et dixit: Et si hoc fuerit: vides ne quòd inscitia illius sit propria propter syllogismi formam, aut propter eius materiã? id est, si sunt quæstiones falsæ in singulis artibus, quæ inscitiæ

BVRANA

Et posteaq̃ præcepit hęc p̃cepta artifici Geometrię: notũ facit, ꝙ ipsa sunt cõmunia oĩbus artificibus scĩarũ: & dixit, an videbis, quẽadadmodũ innouãtur à Geometra interrogationes nõ Geometricę, & in quauis scĩarũ? sensus est, an videbis, quẽadmodũ sunt in Geometria interrogatiões nõ Geometricæ, & nõ ẽ aliq̃ scĩa, in q̃ nõ sint interrogatiões rectę, et interrogatiões, q̃ sunt manifestę? Et cũ dixit, iã erit interrogatio in nõ scĩa: hoc est negat ab ipsis scĩa appropriata illi arti, aut ꝑm viã ęqualitatis, aut ꝑm viã negationis simplicis: & si erunt Geometricæ, dicemus in ipsis non geometricas, & si erũt naturales, dicemus in ipsis non naturales. Et posteaq̃ dubitauit hãc dubitationem, & quæsiuit hãc quæstionẽ in artibus notis, quæsiuit quæstionem vnam.

Et dixit: & si est hoc, an videbis non scientiam in ipsam appropriatam propter formam syllogismi, aut propter materiam ipsius? & si est, ꝙ inueniantur quæstiones falsæ in quacunq; arte, & hæ

MANTINVS

Et posteaq̃ admonuit Geometrã his admonitiõibus dixit eas esse cões quoq; cunctis ꝓfessoribus, scĩarũ. et iõ d. Nonne oriunt̃ interrogatiões nõ Geometricę ipsi Geometrę, et in singulis sciẽtijs? hoc est, nõ ne vides ꝙ quẽadmodũ in ipsa Geometria fiũt interrogatiões Geometricę, ita quoq; fiunt in ea interrogatiões nõ Geometricę? identidem & in vnaquaq; scĩarũ, s. fiũt interrogationes rectę, & interrogationes deceptoriæ, & erroneæ.

Et cũ d. fiũt tñ ĩterrogationes ꝑm ignorãtiã absq; scĩa, intelligit, ꝙ sũt exptes illius scĩę & cognitiõis, q̃ ẽ ꝓpria illi arti, siue ꝑm alterationẽ, et varietatẽ, vel prauitatẽ, aut ꝑm absolutã negationẽ: & si sint Geometricę, dicent̃ ñ Geometricæ, et si fuerint physicæ dicent̃ nõ physicę. Et posteaq̃ dubitauit hãc dubitationẽ, & q̃siuit hoc quęsitũ in scientijs notis, q̃rit aliud quæsitum.

Dicens: & si res ita se habet, nõne dat̃ ignorãtia illi ꝓpria vel ꝑꝑ formã syllĩ, vel ꝑꝑ eius materiã? hoc ẽ, si dant̃ ĩterrogatiões falsę in vnaquaq;

ABRAM

scitię æqualiter dicuntur in illa arte falsum qđ accidit illis, aut est quid accidens arti ob errorem syllogismi, hoc est ob eius formã, aut ob peccatum præmissarum.

Falsũ cõtingẽs i syllo, vel est ob formã, vel materiã. et quõ nominẽtur. vid 1. Top. 1. & supra t. c. 17.

Postq̃ autem quęsiuerat has duas quęstiões, quæsiuit tertiam qõnem, et dixit: Quęstiones autẽ non geometricæ, aut dependentiã habent ad geometriæ artem, aut earum dependentia est ad aliam artem, id est, qõ, q̃ non est proportionata illi arti, prout sunt qõnes non geometricę in arte geometrica, aut eius commonstratio est ex his, quæ concernunt considerantem illam scientiam, aut quę concernunt aliam artem. Prout est quæstio, quę dicitur non geometrica, quia est sciẽtię Musicæ: aut prout est quęstio, quæ dicitur non geometrica, quia sit error in geometria. prout est quæstio dicens, an lineæ coalternæ, si in infinitum protrahantur, coincidant? Et hoc est, ꝙ significauit, quando dixit: prout sit quando geometra

BVRANA

hæ sunt, de quibus dixit, ꝙ sunt non scĩa in illa arte sm dispositionẽ ęq̃litatis. Falsum n. qđ accidit ipsis, est res, q̃ accidit artib⁹ ꝑꝑ peccatum in syllo, hoc est in forma ipsius, aut ꝑꝑ peccatũ in propõnib⁹.

Et posteaq̃ quæsiuit has duas qõnes, quæsiuit quęstionem tertiã, & dixit: & interrogatio nõ geometrica, aut annectitur in arte geometrię, aut annectit̃ in alia arte. sensus est, & ĩterrogatio, quę nõ ꝓportionatur ipsi arti, quemadmodũ interrogationes non geometricæ, aut monstrat̃ ex eo, qđ appropriat speculator illi scĩæ, aut ex eo, qđ appropriat alij arti. quemadmodũ interrogatio, de qua dr̃, ꝙ est non geometrica eo, ꝙ est ex sciẽtia Musicę: aut interrogatio, de qua dicitur, ꝙ est erronea in geometria. quemadmodum interrogatio dicens: si lineę æquidistantes exibunt in infinitum, coincident: & hoc est, quod significauit, cum dixit: quemadmodum ille, qui interrogauit geometram intetrogationi-

MANTINVS

quaq; arte, quę nominant̃ ignorantia in illa arte, quo ad praue se habere. i. nõ est penit⁹ abnegatio, sed praue se habere, vt irrhythmicũ. vtrũ itaq; illa falsitas, q̃ accidit in eis, est quid accidens ipsi arti ꝑꝑ errorẽ cõmissum in ipso syllo, hoc est, in eius formã, aut ꝑꝑ vitium propositionum?

Et posteaq̃ quæsiuit illas duas quæstiones, quęsiuit hãc tertiã, dicens: Et interrogatio nõ geometrica vtrum hẽat depẽdentiã cũ ipsa arte geometrica, an ab alia pẽdeat arte? hoc est & illa ĩterrogatio, q̃ nõ est ꝓportionata illi arti, vt sunt illæ interrogatiões non geometricę, quę fiũt in arte geometrica, vtrũ debeat ꝓbari ꝑ id, qđ est ꝓpriũ ꝓfessori huius scĩę, vel ꝑ id, qđ est propriũ alteri scĩę? vt est illa ĩterrogatio, q̃ dr̃ nõ geometrica, q̃a est ex scĩa Musica, vel vt ẽ illa interrogatio q̃ dr̃ non geometrica, q̃a est falsa in geometria. vt est illa interrogatio, q̃ dicit, vtrũ lineę paralellę, si ĩ infinitũ ꝓtrahant̃, cõcurrẽt? et hoc significauit cũ d. vt si interroget geometra inter-

A B C

ABRAM

D tra quęrit qõnes musicas, id est, ꝙ hæ dicantur non geometricæ.

Deinde dixit: aut qñ quærit nunquid coalternæ lineæ coincidãt? id est, ꝙ hęc dicitur ẽt nõ geometrica ob Falsum, qđ ẽ in ea. Et postquã apparens fuit, ꝙ q̃dam sint non geometricæ ob significatum, quia fiat alterius artis, narrauit qualiter res se

E habeat in qõnibus, q̃ gratia exempli dicuntur nõ geometricæ ob alterum modum, quæ sunt qõnes falsæ, quæ fiunt in artibus ex rebus essentialibus, ꝓut geometra q̃rit, an lineę coalternę coincidant? Et dixit: Cuius qõ aliquo mõ depẽdet ex arte geometrica, & aliquo alio mõ nõ habet depẽdẽtiã ad illã, id ẽ:

F hæc secunda species q̃stionũ, à quibus abnegat' ipsarũ attributio ad illã artẽ ob falsũ, qđ ẽ ĩ eis, ẽ aliquo mõ geometrica, et alio mõ nõ geometrica. Sũt. n. tales geometricę, ĩquãtũ cõstituunt' ex reb' geometricis &, sũt nõ geometricę, q̃a sũt falsę. qõnes ỹo, q̃ sũt cõstitutę ex reb' geometricis, ñ abnegantur à geometria vl̃i abnegatione.

BVRANA

tionibus musicis. sensus est: ac si diceret de ipsis, ꝙ sunt nõ geometricę. Deinde dixit: & quẽadmodũ ille, q̃ interrogauit, an ne lineę æquidistantes coincidunt? sensus est, interrogatio, de qua dr̃ consimiliter ẽt, ꝙ est interrogatio nõ geometrica ꝑꝑ falsum, qđ est in ipsa. Et posteaq̃ manifestũ factum fuit id, de quo dr̃, ꝙ ẽ nõ geometricũ s̃m dispõnẽ, qua est ex alia arte, narrat qualiter se habet res in interrogationibus, de quibus dicitur, exempli gratia, ꝙ sunt non geometricę per modũ s̃m: & hæ sunt interrogationes falsę, quę sunt in artibus ex rebus essentialibus, quemadmodum qđ interrogauit artifex geometriæ, an lineæ ęquidistantes coincidant?

Et dixit: & hęc interrogatio modo aliquo est geometrica, & modo alio non geometrica: est enim geometrica eo, ꝙ composita est ex rebus geometricis, non geometrica vero eo, ꝙ est falsa. interrogatiões nanq; q̃ sunt cõpositę ex reb' geometricis, nõ negant' à geometria negatione vl̃i.

MANTINVS

rogationes musicas. intelligit, s. ꝙ hmõi ĩterrogationes dicunt' nõ geometricæ.

Deinde d. et vt si interroget' vtrũ lineę paralellę concurrant? id est, ꝙ hęc ẽt dr̃ interrogatio nõ geometrica, ꝑꝑ falsitatem, quã in se hẽt. Et postea quã apparuit, qđ dr̃ non geometricũ, ꝑꝑea quia est ex alia arte, nũc oñdit quo pacto fiant interrogationes nõ geometricæ, exempli gratia, q̃a in scđo mõ ꝑdicto. nẽpe illæ interrogationes falsę, q̃ fiunt in ipsis artibus ꝑ res essentiales. vt si interroget geometra, vtrum lineę paralellæ concurrant?

Et ideo d. hæc aũt interrogatio partim est geometrica, partim vero nõ. hoc est, is secundus modus interrogationũ, q̃ nõ dicunt' esse ꝓprię illi arti ꝑꝑ falsitatẽ, quã in se cõtinẽt, sunt quodã modo geometricæ, quodã vero modo alio nõ geometricę. sunt aũt geometricę, q̃a ex rebus geometricis cõstant, non geometricę ỹo, q̃a sũt falsę. ĩterrogationes etenĩ, q̃ ex reb' geometricis cõstãt, nõ sũt oĩ ex parte nõ geometricæ.

Duplex

T.28.ps Τὸ ἄρρυθμον absq; rhythmo & forma.

Duplex enim hoc, quemadmodum [a] *irrhythmicum: & alterum quidem non geometricum, eo quòd non habet, quemadmodum irrhythmicum: alterum vero, eo quod male habet. et ignorantia hæc, & quæ ex talibus principijs contraria.* A

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
T.c.89. Significatum autē essendi qōnes non geometricas secundū duas species est, sicut sigñatū ab soni. dicimus itaq; qōnē nō geometricā illā, quę non depēdet penitus ab arte geometrica, prout quędam res dicuntur absonæ, ob omnimodum soni defectum: & alicubi dicimus quęstionem non geometricam, quæ dependentiam hēt ad artem geometricā, et si ei⁹ depēdētia sit praua. et scda pars subintrat partē ignorantiæ vehemētiorem, quæ est veritati contraria.	Dixit Arist. Cum aūt dispō interrogationū nō geometricarū sit fm duos modos, quēadmodū dispō vocis. dicemus igit̄ interrogationē nō geometricā, in q̄ nō est cōnexio in arte geometrię penit⁹: quēadmodum dicimus de qbusdā reb⁹, q̄ nō hñt vocē, eo, q̄ priuant̄ voce oīno. & ī qbusdā locis dr̄ interrogatio nō geometrica, eo q̄ nō annectitur arti geometrię, & si annectitur, male annectit̄. & ps secūda ponitur sub partibus ignorantiæ in parte forti cōtraria veritati.	Dupliciter autē dicuntur interrogationes nō geometricæ, vt* sonus. vel. n. nō geometricæ sunt, q̄ nō fiunt ex scientia geometriæ, veluti id dicitur absonū, q̄d, vel nullum penitus sonū, vel obtusum habet: vel quæ non fiant recte ex ipsa scientia geometriæ. Et alter modus ingredit̄ modos ignorantiæ in maxima parte, quæ est contraria veritati. T.c.89. *a.l.absonum. B C
Male annectit̄, vel ipsum non intelligimus, vel ei⁹ opposito assentimur.		
Cō.89. Postq̄ quęsiuerat, nūquid sit pol̄e singulis sciētijs, singulisq; artibus euenire qōnes abnegatas ab illa arte, ꝓut euenit geometriæ, qō non geometrica, & si eueniant, illarū significatum erit, sicut non geometricarū significatū, q̄ anō sit eis depēdētia	Posteaq̄ q̄siuit, an fieri possit, vt innouent̄ interrogatiōes in vnaquaq; scīa, atq; arte negatę ab illa scīa, quēadmodū fit ī geometria interrogatio nō geometrica, & si fiant, erit dispō eius, q̄d dicim⁹, q̄ sunt non geometricæ fm dispositionem, qua	Posteaq̄ interrogauit, vtrū possint reperiri in vnaquaq; scīa, & ī vnaquaq; arte interrogationes, q̄ non sint ex illa arte, vt cum ī ipsa geometria fit interrogatio nō geometrica. et q̄ si reperiant̄, nos dicimus eas nō eē geometricas, cū tñ habeant Cō.89.

ABRAM

D dētia ad artem geometricam, vt sunt qōnes, quibus deest scientia illius artis, aut inquantum est eis dependentia ad aliam artē. prout quæreret geometra quæstiones musicas.

Si autem significatū nostri dicti fuerit, ꝙ sint non geometricæ, quia deest eis scientia, quæ est illius artis, hoc accidit arti ob syllogif-
E mi formā, aut ob eius materiam. Incœpit respondere primæ quæstioni, idest quæstiones non geometricas quot modis dicamus.

Et dixit: significatum autem essendi quęstiones non geometricas fm duas species est, sicut significatum soni. id est dicere quæstiones non geometricas est dicere fm duo signi
F ficata: quorū alterum est, ꝙ sint geometricę erroneæ, & alterum ꝙ non sint sciæ geometriæ, prout dr̄ absonū fm duo signāta, quorū vnum est, ꝙ sonus sit raucus, & alterū ꝙ nō sit sonus omnino.

Et dum dixit: Et secunda pars subintrat partem ignorantiæ vehementiorem, quæ est veritati contraria, intendit, ꝙ opinio errans

Duplex hic ignorantia gignitur.

BVRANA

qua annectuntur arti geometrię: & hæ sunt interrogatiōes, quę priuant scientia, quę est in illa arte, aut ex pte, qua annectuntur huic arti. Quemadmodū qđ interrogauit artifex geometriæ per interrogationes musicas. ꝙ si dicamus ipsas nō geometricas eo, ꝙ priuantur scia, q̄ ē in illa arte: igit hoc accidet in arte pp formam, aut pp materiam ipsius: incœpit respondere primę interrogationi, quę erat, cū dicebamus, interrogationes nō geometricæ fm quot modos dicū.

Et inquit, cum dispositio interrogationum non geometricarū sit fm duos modos, quę admodū & dispō vocis: sensus est. atq; in terrogatiōes non geometricæ dr̄ fm duas intētiōes: vna quarū ē, cū fuerit geometricū erroneū: altera ỹ o, cū non est ex scia geometrię: quę admodū dr̄ īsonū fm duas intētiones: quarū vna est, cū habuerit vocē aduersam: scīa ỹ o, cū nō habuerit vocē oīno. Et dixit: pars aūt scīa ponit sub partibus ignorātię in pte forti cōtraria veritati. sensus ē, ꝙ opinio

MANTINVS

beant dependentiam ab arte geometrię: & sunt illæ interrogationes, quæ sunt expertes scię illius artis, vel quia habent dependētiam ab alia arte. vt cum Geometra interrogat musicas interrogationes.

Et ꝙ si cum dicimus eas nō esse geometricas, quia sunt expertes scię illius artis, vtrum illud accidat in illa arte propter formā syllī, vel propter eius materiam: Ideo nunc incipit respondere primæ interrogationi, dicens quot modis dicantur interrogationes non geometricæ.

Et ideo dicit: dupliciter aūt dicuntur interrogationes nō geometricę vt sonus. hoc est ī terrogatiōes aūt dicuntur n̄ geometricę duobus modis, vno mō, cū fiunt ex falsa geometria, alio mō, cū n̄ fiāt ex scīa geometriæ vt cū dicimus aliqđ esse absonū. dupliciter nēpe, vel quia habet vocē, seu sonū obtusum, vel quia nullum habet penitus sonum.

Deinde cū d. & alter modus ingreditur modos ignorantię in maxima parte, q̄ est cōtraria veritati. intelligit, ꝙ

ABRAM

rans geometriæ, & est alterum significatum, quo dicitur non geometra subintrat ignorantiam, quæ attribuitur habitui, & dispositioni, non ignorantię, quæ est absentia scientiæ, immo illa, quæ est erronea scientia. Et ideo dicitur de ea, ꝙ sit veritati contraria. Et de altera dicitur, ꝙ sit ꝟitatis absentia. ignorãtiam diuidi his duabus partibus est per se notum.

BVRANA

nio erronea in geometria, quæ est vnum ex ijs, de quibus dicitur non geometricum, ponitur sub ignorantia, cui proportionatur habitus, & est dispõ non per ignorantiam, quæ priuatur scĩa. sed quæ est scĩa erronea: & ꝓpterea dicit̃ de ipsa, qđ est contraria veritati: & dicitur de alia, ꝙ est priuatio veritatis, ꝙq; ignorantia diuidat̃ in has duas partes, est notum per se.

MANTINVS

ꝙ illa falsa opinio, quę in geometria habetur, ꝑꝑ quã dicitur aliqđ esse non geometricũ, ingreditur ipsam ignorantiã, quæ ad habitũ, & dispõnẽ attinet, non ad eã ignorantiam, in qua existit priuatio scientię, sed ꝙ est scientia praua. et ideo dr̃, ꝙ est contraria veritati, de alia vero dr̃, ꝙ est priuatio veritatis. Quod autem ipsa ignorantia dicatur his duobus modis, manifestũ vtiq; est A B

ANT. INTER. TEX. XXIX.

[a] *In Mathematicis vero non est similiter paralogismus,* [b] *quoniam medium est semper, quod duplex. de hoc enim omni, & hoc rursus de alio dicitur omni: quod autem prædicatur non dicitur omne. hæc autem sunt,* [c] *ac si intellectione viderentur.* [d] *In rationibus vero latet, nunquid omnis circulus figura? si vero descripserit, planum.* [e] *quid autem, carmina circulus? manifestum, quod non sunt.*

94 Vide primo Elenchorũ c. 9.

Contradictio Tomitani. C

94 *Ostendens Aristo. in disciplinis non fieri paralogismos, in nonnullis verbis vsus fuisse videtur metaphora, dum dicit, ac si intellectione viderentur, ea nempe, quæ est per intellectum videre. quod in disciplinis omnino euitandum docuit in 2. Post. Sed vide conciliationem Tomitani.*

T.c.90. In Mathematicis vero syll'i malitia ñ progreditur hoc ꝓcessu, quia medius eius terminus est duplex, & non fit medi⁹ termin⁹ duplex, cum ille nõ putet illũ duplicẽ, maior. n. ter-

Dixit Arist. Atqui in Mathematicis nõ est malitia syll'i procedens hac via: qm̃ medius terminus in ipsis ẽ duplex. & nõ ẽ medi⁹ termin⁹ duplex et đ ip o existimat̃ ꝙ est dꝑplex. et hoc

Inquit Arist. In Mathematicis vero vitiũ syll'i ñ ita se hẽt. quia medius terminus ĩ Mathematicis est semꝑ in ipso syllogismo duplex, nomine ac re. quoniã maior terminus p̃di- T.c.90.

BB iiij catur

ABRAM

D terminus prædicatur de toto medio, & medius prædicatur de toto minori, prædicatū vero non dī de toto. hæc autē est eius diſpō apud intellectum, ſicut eſt diſpoſitio illius, qđ inſpicitur. Error autē ſubintrat cā materierum, prout quando q̄rit Geometra,
E an omnis circul⁹ ſit figura necne? et dicitur ſic, quia deſcripſit circulū euidenti deſcriptione, & diceret illi, verſus ē circulus, & non eſt figura.

BVRANA

hoc, qm̄ maior terminus prædicaſ de medio toto, & medium p̄dicaſ de minore toto: ſed p̄dicatū ñ dī de ipſo totū. & huius diſpō eſt i intellectu: quēadmodū diſpō ſpeculātis in eo. Error aūt ponit in cauſa materierū. quemadmodum q̄ interrogauit Geometra, anne oīs circulus figura? & dixit ita: deſcripſit circulum deſcriptione manifeſta: & dixit ipſi, an ſermo numeroſus eſt circulus, & non eſt figura.

MANTINVS

catur de medio toto, & medius prædicatur de toto minori, de prædicato aūt non dicitur oē. Hoc aūt ita ſe habet apd intellectū, ſicut id, quod perſpicuū eſt, ē aūt deceptio ex ipſa materia. vt ſi quis Geometra interroget, num omnis circulus ſit figura, necne? & dicet ei ſic: in deſcriptione autē circuli exiſtit deſcriptio apparens: & dicet ei, quòd carmen eſt circulus: ſed non eſt figura.

Cō.9o. Ex quo vnū illorū, quæ quæſiuerat, fuit, vtrum cā erroris occurrentis in ſcibilibus ſit ſyllī
F forma, an eius mā? cœpit hinc rīdere, & dixit: ī mathematicis vero ſyllī malitia nō progreditur hoc proceſſu, quia medius ei⁹ terminus eſt duplex. id eſt, q̄a medius termin⁹ mathematicorū in ſyllo ſemp eſt duplex & dictione, & ſignāto, hoc eſt, q̄ ſemp eſt vnus, & idem cōis ambobus extremis, nō vnus dictione præter ſignificatū.

Et

Quoniā vnum ex ijs, quæ quæſiuit, fuit, q̄ cauſa erroris cadētis in ſcientijs, aut eſt forma ſyllogiſmi, aut materia ipſius, cœpit reſpōdere ex hoc, & dixit: atqui in mathematicis nō eſt malitia ſyllogiſmi procedens hac via: quoniā termin⁹ medius in mathematicis erit ſemper ſecundum ſyllogiſmū duplex, ỹ bo & re: hoc eſt, quòd erit per cauſam vnam re communicans ambabus extremitatibus, non autem vnū verbo, & non re.

Et

Cum vna interrogationū eius eſſet, vtrum cauſa erroris, & falſitatis, quæ in ſcientijs contingit fieri, ſit forma ſyllī, vel eius materia? nūc reſpōdet ad illud, & dicit: in Mathematicis vero vitium ſyllogiſmi non ita ſe habet, quia medius terminus in mathematicis ſemper ī ipſo ſyllo duplex, ſeu bis replicatus in dictione, & ſignificato. hoc eſt, q̄ ſemp eſt idē cōicans vtriq; extremitati, nō vnus in dictione, & nō ī ſignificato.

Et

Cō.9o.

ABRAM

Et putet, ꝙ sit vn⁹ in ambobus simul, & ꝓinde adueniat error, ꝓut hoc euenit pro maiori parte ī alijs à mathematicis, hoc est, ꝙ in illis putetur, ꝙ syllis repetierit bis vnā eandem rem, quaten⁹ esset medius terminus. Veruntamē repetijt dictionē vnam eandem, cū medius terminus nō sit repetit⁹, prout ait cū ille putet illum duplicem.

Et dum dixit: maior enim terminus prædicatur de toto medio, & medius prædicatur de toto minori. id est, causa autem, qua non contingit error in mathematicis, quòd medius terminus in eis sit bis præter quòd eueniat error quòd putetur id, quod non est vnum, esse vnum, & quando capit medium terminum bis repetitum, nō fit ibi locus erroris est, quia dum maior terminus prædicatur de toto medio, & medius de toto minori, existēte medio termino talis cōditionis, sequitur hinc necessario, quòd absq; dubio maior terminus sit prædicat⁹ de minori. Hac itaq; ex causa non contingit error in mathematicis.

Et

BVRANA

Et existimatur de ipso, ꝙ sit vnū secūdum vtraq; simul, & assequitur errorem: quemadmodum accidit hoc in multis alijs à mathematicis: hoc est, quoniā existimatur de syllogismo, quòd sit vnū secundum rem, & non erit terminus medius in ipso duplex: quemadmodum, quod dixit, & ipse existimat eum esse duplicem.

Et dixit: & hoc, quoniam terminus maior prædicatur de medio toto, & medium prædicatur de minore toto: sensus est, & causa, ꝙ nō accidat in mathematicis error est, quoniam medius termin⁹ in ipsis īuenit bis absq; eo, ꝙ accidat in ijs error, & existimet de eo, quod non est vnum, ꝙ sit vnum. cùmq; acceperit mediū terminū duplicem bis, non erit ibi loc⁹ erroris. & hoc, qm̄ cùm terminus maior prædicetur de omni medio, & medius de omni minore, & erit medius terminus cum hac dispōne: sequit igt ex necessitate, ꝙ terminus maior prædicetur de minore. Igitur ꝑꝑ hāc causam nō accidit ī mathematicis error.

Et

MANTINVS

Et existimet ipsum esse vnū in vtroq; sil. & huiuscemodi error solet accidere frequenter in non mathematicis, videlicet ꝙ existimatur vt in earū syllo repetatur bis eadē res, cū sit termin⁹ medius. D.d. duplicatur aūt eadem dictio, sed terminus medius nō erit duplicatus, seu replicatus, vt dicit: & ipse putat ipsum esse replicatum. A

D.d. Quoniā maior terminus prædicat de medio toto, & medius ꝑdicat de toto minori, hoc est, causa autē, ob quā non committitur error in mathematicis est, quia medius terminus bis reperitur ī eis, ꝑter hoc, quod eueniat ex hoc aliquis error. & existimet id, quod nō est vnū, esse vnum. & cū sumitur medius termin⁹ bis repetitus, tūc nullus dabitur locus errandi. quia cùm maior terminus prædicat de toto medio, & medius de toto minori, & medius terminus ita se habuerit, sequet oīno ex hoc, vt maior termin⁹ ꝑdicet proculdubio de minori. ob hanc ergo cām nō committetur error ī mathematicis, seu dceptio, & fallacia. B

Propter qd in mathematicis demōstrationib⁹ nō cōtingat error. 2. Meta. 2. c. 16.

C

Deinde

ABRAM

D Et dum dixit, prædicatum vero nõ dicitur de toto. Intendit, ꝙ nõ sit conditio conclusionum, ꝙ apponatur cõditio vniuersalitatis ꝑdicato ambarum præmissarũ assumptarũ. Veruntamen vniuersalitas est cõditio subti. Et dũ retulisset, quòd syllogismi error non euenit in mathematicis, ex quo medius E terminus est semper repetitus dictione & significato, & quod in mathematicis non eueniat error, qui contingat reliquis scientijs, tu lit huius causam.

Et dixit: hæc autem est eiꝰ dispositio apud intellectum, sicut est dispositio illius, quod in spicitur vsque ad vltimum illius, quod scripsimus, idest causa, qua F non fallit nomen æquiuocum in mathematicis adeo, quòd putetur medius terminus repetitꝰ in syllogismo, cum non sit repetitus est, quia res mathematicæ sunt in intellectu, sicut res inspecta est extra intellectum. id est, quia illæ sunt apud demonstratorẽ, sicut sensata apud sensum.

Huius autẽ causa est, quia intellectꝰ illas abstrahit

AVRANA

Et cùm dixit: atqui prædicatum non dr de ipsis vlẽ: sensus est, ꝙ non est ex conditionibus conclusionũ, ꝙ ponatur vſitas in prædicato duarum propositionum acceptarũ: vniuersalitas nanq; est cõditio subiecto. Et posteaq̃ narrauit, ꝙ error in syllo non accidit in mathematicis ex parte, qua terminꝰ medius erit semꝑ duplex verbo & re: ꝙq; nõ accidit error ī mathematicis, illud, qđ accidit in reliqs scietijs, adduxit cãm in hoc & dixit.

Et hoc qñ dispositio ipsius in intellectu est quẽadmodum dispositio speculantis, vsq; ad finem eius, quod scripsimus. sensus est, & causa, ob quam non errat nomen cõicans in mathematicis ita, vt existimetur, ꝙ medius terminus sit duplex in syllogismo & non est duplex, est, quoniam res mathematicæ in intellectu sunt, quemadmodum res, de qua fit speculatio extra intellectum: hoc est, ꝙ sunt apud demonstratorẽ, quemadmodum sensibili a apud sensum.

Et causa ī hoc est, qm intellectus abstrahit à mã:

MANTINVS

Deinde cũ dicit: De prædicato aũt non dr omne. intelligit, ꝙ nõ oportet ſupponere pro cõditione in ipsis conclusionibus vſitatẽ prę dicati duarũ prẽmiſſarum, ſed in ipſo ſubiecto debet vſitas ſubintelligi. Et poſteaq̃ dixit, ꝙ in mathematicis non cõmittit decepto in ſyllo, eo quod medius terminus ſemper ẽ duplex, in dictione & ſignato, & ꝙ nõ cõmittit fallacia ī ipſis mathematicis ſicuti cõmittit in alijs ſcientijs, nũc affert huius rei cãm.

Dicens: hoc aũt ita ſe habet apud intellectũ, ſicut id, quod ſpicuũ eſt, vel quod cernitur, vſq; ī finẽ dictorũ quæ ſcripſimus. intelligit, cauſa aũt, ob quam in mathematicis nõ committitur deceptio p aliq̃ quod nomẽ æquiuocũ, ita vt exiſtimẽt ꝙ medius terminꝰ ſit duplex in ſyllo, licet nõ ſit duplex, eſt: qa res mathematicæ ſũt in intellectu, ſicut eſt id, qđ perſpectum eſt extra intellectũ. hoc eſt, ꝙ apud ipſum demonſtratorẽ ſe habent veluti ſenſata apud ſenſum.

Et huius rei cauſa eſt, quia intellectus abſtrahit

ABRAM

strahit à materia, propterea itaq; quia sunt huius dispositionis ad intellectum quãdo eas considerat non euenit intellectui, quòd erret in eis occasione dictionis, sicut non errat sensus in rebus quas inspicit, id est ei proprias. Intellectus enĩ pro maiori parte errat, & putat res multas esse vnã, qa dictio est vna, quando illarum rerum differentiæ non sunt apud ipsum notæ. huius autem causa est, fallentia materiæ de illis, quando vero non fallit materia non contingit in eis error. quia intellectus explicat suas differentias, sicut sensus explicat dñas rerum, quas sentit in actu.

Et huius exemplum est, quia si quispiam curaret fallere geometrã dicendo ei, nunquid omnis circulus sit figura? & dum dixerit illi, sic: dicet ei, nonne versus est circulus? i. quia eum falleret & inferret ei, quòd versus sit figura: ille autem festinanter vltra modum diceret ei, quòd versus non sit circulus, sicut est significatũ, quo explicauimus circulũ in

BVRANA

materia: quia igit est fm hanc dispõnem in intellectu in tpe, quo speculatur de ipsis, nõ accidet intellectui, ꝙ erret in ipsis pp dictionem: quẽadmodũ non errat per sensum in rebus, de quibus speculatur, hoc é appropriatis ipsi. & hoc, qm̃ intellectus vtiq; errat & existimat res multas esse vnã vtpsm, qm̃ dictio est vna, cũ non fuerint dñiæ earum rerũ apud ipsũ manifestæ. & causa in hoc est error materiei in ipsis. Atqui cũ non peccauerit ipsarũ materia, nõ accidet in ipsis error: qm̃ intellectus manifestabit dñas ipsarum, quemadmodum manifestabit per sensum differentias rerum, quas sentit ĩ actu.

Vt in exemplo, si aliquis, esset sollicitus, ꝙ geometra erraret eo, ꝙ diceret, an ne oĩs circulus figura? cumq; diceret ita: diceret, an ne oratio numerosa é circulus? hoc est, quoniã errare facit ipm, & existimare, quòd oratio numerosa est figura: & hoc, quoniam manifestat & dicit ipsi, quòd oratio numerosa non est circulus fm intentionem: qua declarauimus

MANTINVS

hit eas à materia. cum igit ita se habeãt apud intellectũ, dum eas cõtemplatur, ideo nõ cõtingit intellectũ decipi in eis pp dictionẽ equiuocã, quemadmodum nõ decipitur sensus circa res, quas perspicit, videlicet, q̃ sunt sibi propriæ. Intellectus enim decipit, & existimat vt plurimũ, esse vnicam rem, res, quæ sunt plures, ppea quia dictio é vnica, cum dñiæ illarũ rerũ non fuerint apud eum notæ. & huius rei cã est, deceptio, quę fit à materia ĩ eis. sed si mã non deceperit eas, tũc nulla accidit in eis deceptio. qa intellect ipse notificabit earum dñias quẽadmodũ ipse sensus declarat dñias rerum quas actu sentit. A

Exempli gra, vt si quis studeret decipere Geometrã dicens ei, nonne oĩs circulus est figura? & cũ concesserit ei hoc tunc dicat ei, nõne carmen metricũ, est circulus? vult enim decipere ipsum ita, vt cogat ipsum fateri carmen ipsum esse figurã. ille vero ex eius promptitudine seu celeritate statim rãdebit, ꝙ carmen non est circulus sub eo significato, quo circulus B C

ABRAM

D in arte geometrica. & non opinaretur hanc fallaciam.

Descriptio nanq; circuli geometræ extat in eius intellectu, quē considerat, id est, de quo dicit, quòd sit figura, in cuius medio ē punctus, à quo omnes lineæ ductę ad circunferentiam sunt æquales. Et dum dixit, & diceret illi, versus est circu-
E lus, & non est figura, intendit, quòd hic interrogator diceret Geometræ. Et dum dixit, quia descripsit circulū euidenti descriptione, intendit, ꝙ ex quo est euidens non putat hęc fallacia de Geometra.

BVRANA

m⁹ circulū in arte Geometriæ: & non innuit sup eo hunc errorem.

Quoniam descripsit circulū geometricum cōsistentē in intellectu suo, de quo speculatur, hoc est, quod dicit de ipso, ꝙ est figura cōprę hensa à linea circunferentiali, cui accidit medium, à quo omnes lineæ exeūtes ad circunferentiā sunt æquales. cùm vero dixit: & dicit ipsi, quòd oratio numerosa est circulus, & non est figura: hoc est, quòd geometra dicet ipsi ad hanc interrogationem: & cùm dixit, quoniā descriptio circuli est descriptio manifesta: sensus est: quoniam ipsa est manifesta: nō inducet Geometram in hunc errorē.

MANTINVS

lus in geometria exponitur. neq; ascribet ei huiusmodi deceptio.

Quia descriptio ipsi⁹ circuli geometrici existit in eius intellectu, & eā considerat: nempe quæ dicit ipsum circulum eē figurā linea circūacta inclusam, ī cui⁹ medio existit punctū, à quo oēs lineæ exeuntes ad ipsam circunferentiam sunt æquales. D.d. Et dicet ei, ꝙ carmen ē circulus, sed nō est figura: hoc est, ipse Geometra rñdebit illi interrogāti, & dicet ei sic. D.d. in descriptiōe autē circuli existit descriptio apparens. hoc est, cum hmōi descriptio sit manifesta, seu apparēs, nō ascribetur huiusmodi deceptio ipsi Geometræ.

Vide pro hoc Arist. 2. Top. nō lōge à principio ibi: Ampli⁹ ꝓblema ꝓpōnē faciētē sibi ipsi instare.

T.29.ps F *Non oportet aūt ª instantiam in ipsum ferre, si sit propositio inductiua. quemadmodum enim neq; propō est, quæ non est in pluribus, nō enim erit in omnibus: ex vniuersalibus aūt syllogismus: planum quòd neq; instantia. eadem enim propōnes, & instantiæ. quā enim fert instantiā, hæc fieri potest propō, aut demonstratiua, aut dialectica.*

T.c.91 Et non cōuenit cōtradicere præmissis inquisitiuis. Demonstratio enim est ex præmissis vniuersalibus: vniuersales autem præmissæ sunt, quę colligunt conditiones

Dixit Aristo. Non oportet āt instantiā ferre per ꝓpōnes inductiuas. qm̄ demōstratio est vtiq; ex propōnibus vl̄ibus: propōnes autē vl̄es sunt, quę aggregant cnm

Inquit Arist. Neq; oportet instantiam afferre per ꝓpōnes inductiuas. Demonstratio. n. fit ex propositionibus vl̄ib⁹. propositiōes autem vl̄es sunt illæ in quibus

T.c.91

ABRAM

tiones ipſius vniuerſalis, & talē oportet eſſe cōtradictētis formam, contradicens nanq; & præmiſſa ſunt vna res: cōtradicens itaq; eſt præmiſſa, præmiſſa autem vel eſt demonſtratiua, vel topica.

Cō. 91 Dixit: Et non conuenit, q̄ contradictio demonſtratiua in artib⁹ ſit cōtradictio particularis, id eſt, per cōtradictoria, ſed p contraria. q̄n aūt contradictio, q̄ ſit p inquiſitionē, ſit p præmiſſam particularem, vice particulariū accepit inquiſitiuas & dixit, & non conuenit præmiſſis inquiſitiuis.

Demonſtratio enim eſt ex præmiſſis vniuerſalibus. id eſt, quod nō cōueniat contradicēti demonſtratiue ſatis ei eſſe per contradicentē particularem. deſtructio enim, q̄ eſt huiuſmodi, capit in ſuo ſyllogiſmo p̄miſſam particularē: in demonſtratione autem non ſumitur præmiſſa particularis. non eſt aūt differentia inter demōſtrationem cōſtruentem, & deſtruentem, cū ſint vnius conditionis.

Et

BVRANA

cum conditione vñi. & oportet inſtantiā in hoc habere formā ſuam. q̄m inſtantia, & ꝓpoſitio ſunt res vna: inſtantia itaq; eſt ꝓpō: & pro poſitio eſt, aut demōſtratiua, aut dialectica.

Dixit: & non oportet inſtantiam demōſtratiuam in artibus eē inſtantiam particularē, hoc eſt per contradictoria, ſed per contraria. Cumq; inſtantia, quæ fuerit p inductionem, ſit per propoſitionem particularem, accepit loco particularium per inductionē.

Et dixit: & nō eſt op⁹, vt ferat inſtātiā p propōnes inductiuas: q̄m demſo vtiq; ē ex ꝓpō nib⁹ vñibus. ſenſus eſt, q̄ nō oportet, cū inſtat ſm viā demſonis, vt dubitet p inſtantiā particularē: & hoc, q̄m deſtructio, quę efficiet cū hac diſpōne, erit ſeparata, & accipiet in ſyllo ſuo ꝓpōnē ꝓticularē: ſed i demſone nō accipit propō particularis. & nō eſt dſria inter demſonē conſtruentē, & deſtruentem in eo, q̄ ſunt cum vna diſpōne.

Et

MANTINVS

bus reperiūtur cōdi A
tiones ipſius vñis. & hæc eadē eſt forma ipſius inſtātiæ, quia ipſa inſtātia, & ipſa propoſitio idē ſunt. Inſtantia aūt eſt propoſitio, & ipſa ꝓpō vel eſt demonſtratiua, vel dialectica.

Inquit ipſa inſtantia Cō. 91
demōſtratiua, q̄ in artibus fit, nō debeteſſe in B
ſtantia particularis, videlicet per cōtradictoria, ſed p cōtraria. & cū ipſa inſtātia, quæ p inductionē fit, ſiat p propoſitionē particularē, iō aſſumpſit hic Ariſt. ipſam inductionē vice particularis, ſeu pro ipſa particulari. & dicit: Neq; dēt fieri inſtātia p ꝓpōnes inductiuas.

Quia demſatio fit ex ꝓpōnib⁹ vñibus. id eſt, C
nō debet inferri inſtantia in ipſum via demōſtratiua, vt arguat per inſtantiā particularē. quia deſtructio, quę fit hoc pacto, aſſumit in eius ſyllo ꝓpō particularis, cum tamē in ipſa demſone nō ponatur ꝓpō particularis. & nihil intereſt ſiue demſo ſit affirmatiua, ſiue deſtructiua cum eodem tenore ſe habuerit.

D.d.

ABRAM

D Et dum dixit, vſes autem ꝓmiſſæ ſunt quæ colligunt conditiones ipſius vniuerſalis, hoc eſt †ſm & de omni, qđ definierat in Lib. Priorũ. Dixit vero hoc, vt diſcerneret inter duas res, id eſt inter de omni, quo vtitur hic, & de omni, quo vtitur in Libro Priorum.

† a. l. quæ ſunt de ol.

Et ídũ dixit, & talem oportet eſſe cõtradicentis formã, inteđit, ꝙ cũ
E cõtradicẽs ſit ſyllogiſtica demõſtratiua, & demonſtratio componat ex ꝓmiſſis vltibus, ſequitur ꝙ cõtradicens ẽt ſit ex ꝓmiſſis vltibus. Et dixit talẽ oportet eſſe cõtradicẽtis formã. contradicẽs nãq; & ꝓmiſſa ſunt vna res. id eſt, qa ꝓmiſſa, qua vtit in contradicẽte, & præmiſſa, qua vtit in cõſtruente eſt vna eadem. dr vero
F cõſtructiua, vel deſtructiua reſpcũ cõcłonis.

Et dum dixit, cõtradicens itaq; eſt præmiſſa. præmiſſa ãt vel eſt demonſtratiua, aut topica: id eſt hinc ſeq t, ꝙ cõtradicẽs diuidat his duab⁹ diuiſionib⁹, hoc eſt ꝙ đđã ſit topica, & đđã demfatiua, & fiũt in demfatiua cõdones demfonis, & in topica conditiones topicę.

BVRANA

Et dixit: ꝓpõnes aũt vſes ſunt, in qb⁹ aggregat cõdõ vſis. ſenſus ẽ, & intelligo p ꝓpõnes vſes eas, in qb⁹ aggregat cõdõ vſis, qđ definiuit in Lib. Sylſi. atq dixit hoc, vt diſtingueret ſter duas intẽtiões, hoc ẽ vſe, de quo ptractat hic, & vſe, de quo ptractat in Lib. Sylſi.

Cũ ẏo dixit, & oportet inſtantiã ſic habere formã ſuã, ſenſus ẽ, cũ inſtantia ſit ſylſica demfatiua, cũq; demfo cõponat ex ꝓpõnibus vltibus, oportet itaq; in ſtantiam cõſiſt eſſe ex ꝓpõnib⁹ vltibus. Et dixit ſic, oportet hre formã ſuã: qñ ꝓpõ & inſtantia ſunt res vna: intelligit, ꝙ ꝓpõ, q̃ efficit ꝑ inſtantiã; & ꝓpõ, q̃ efficit ꝑ cõſtructionẽ, ſunt vnũ ſm rem. atq vocauit cõſtructionẽ aut deſtructionẽ in relatione ad cõcłonẽ.

Inſtãtia nãq; ẽ ꝓpõ: & ꝓpõ aut eſt demonſtratiua, aut dialectica. ſenſus eſt: ꝙ ſequit ex hoc, vt inſtãtia diuidat his duab⁹ diuiſionib⁹: hoc eſt, ꝙ ex ipſa ſit demonſtratiua, & ex ipſa ſit dialectica: & ſit I demonſtratiuis conditio demfonis, & in dialectis cõditio dialecticę.

MANTINVS

D.đ. propoſitiones ſt vſes ſunt illæ, in quib⁹ reperiũtur cõditiones ipſius vltis ſm dicta de omni, qđ in Lib. Priorum definiuit. & dixit hoc, vt diſtingueret in ter illa duo, nẽpe inter illud de omni, quod ſit hic, & illud, quod ſit in Libro Priorum.

D.d. & hęc eadem eſt forma ipſius inſtãtiæ. hoc eſt cũ ipſa inſtãtia ſit ſyllogiſtica demonſtratiua, & ipſa demfo conſtet ex propõnibus vltibus, oportet ẽt, vt ipſa inſtantia fiat quoq; ex ꝓpõnibus vltibus. & dixit eadem debet eſſe ei⁹ forma, quia ipſa inſtantia, & ipſa ꝓpõ idẽ ſunt. hoc eſt, ꝙ propõ, quæ ſit in ipſa inſtãtia, & ꝓpõ, quæ ſit in ipſis affirmationib⁹ sũt idẽ. ſed vocat affirmata vel negata, ſeu deſtructa, reſpectu concluſionis.

D.d. ipſa aũt inſtãtia eſt ꝓpõ & ipſa propõ vel eſt demonſtratiua vel dialectica. id eſt ex hoc ſequit, vt ipſa inſtantia diuidatur bifariã: nempe in dialecticam, & in demonſtratiuã. & ipſa demonſtratiua habeat cõditionę ipſius demfonis, & dialectica, dialecticæ.

Contingit

T.29.ps *Contingit autē quosdam non syllogistice dicere, eo quòd ex vtrisq; consequentia accipiunt: quemadmodum & Cæneus facit,[a] quòd ignis* A
95 *in multiplicata proportione. etenim ignis celeriter gignitur (, vt ait:) & hæc est proportio. sic autem non est syllogismus, nisi (celerrimam) proportio sequatur multiplex: & ignem celerrima in motu proportio. Aliquando quidem igitur non contingit syllogizare ex acceptis: nonnunquam vero contingit, sed non videtur.*

Contradictio Tomitani.

95 *Dixit scientias, vel disciplinas non paralogizare, dialecticus vero disputationes posse id facere. At in hoc loco, Cæneum inquit in Philosophia Naturali attulisse paralogismū, hoc est syllogismū in secūda figura ex vtrisq; affirmatiuis. Sed vide sol. Tom.*

ABRAM

T.c.92 Et iā euenit error quibusdā rebus ob syllogismi formam, quando sumit̄ medius terminus affirmatiue prædicatus de ambobus extremis. Prout fecit Cęneus ad ei⁹ cōmonstrationē, ꝙ ignis sit ſm multiplicis proportionē. putauerat enim ille, ꝙ ignis generatio sit festina: & quod est ſm multiplicis ꝓportionē illius generatio est festina, hoc quidē modo non fit syll̄s nisi termini sint mutuo reciproci, adeo ꝙ id qđ sit multiplicis ꝓportionis, sit reciprocū ei, quod cito gignit̄, & ignis sit reciprocus illi, qđ cito gignit̄

BVRANA

Dixit Arist. Atqui accidet error in aliqb⁹ rebus ꝑꝑ formā syll̄i, cum acceperit mediū terminū prędicari de duab⁹ extremitatibus ꝑ affirmationē: quēadmodū qđ fecit Cęneus, cum monstrauit, ꝙ ignis est in ꝓportione multiplici. existimauit enim ipse, ꝙ ignis generat̄ cito: et qđ est in multiplicata ꝓportione, generatur cito. sed ſm istū modum nō erit syll̄s, nisi ꝑ Deū conuertant̄ termini ad se inuicē, ita, vt qđ ē in multiplicata ꝓportione conuertat̄ cū eo, qđ generat̄ cito: & ignis cōuertat̄ cū eo qđ generat̄ cito, igit̄ in aliquo tpe fier

MANTINVS

Contingit autē in T.c.92
quibusdā decipi ob B
syll̄i figuram, cū capitur medius terminus, qui prędicat̄ de vtraq; extremitate affirmatiue. sicut cōtigit Cęneo, dū ratio cinaret̄, ignē ex dupla proportione cōstare, sic. Ignis cito gignitur: dupla proportio cito gignit̄: et hoc pacto non erit
syll̄s, nisi forte termi C
ni ipsi inter se se mutuo couertantur, ita vt proportio habēs multa dupla conuertat̄ cū hoc, quod dicim⁹, cito gignitur, & sic ignis cōuertet̄ cum re, quæ cito gignitur. Qñq; autem pōt

ABRAM

D gignitur: aliqñ itaq; pōt fieri syllꝫ ex his pręmissis, et aliquando non contingit.

BVRANA

fieri poterit syllꝫ ex istis ꝓpositionibus, & in aliquo tēpore non poterit.

MANTINVS

potest fieri syllꝫ ex his propositionibꝰ, quandoq; vero non potest fieri.

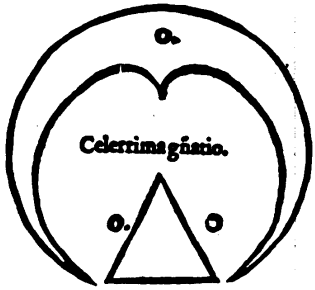

E

Multiplicata proportio. Ignis.

Cō.92 Postq̄ notificauit, ꝙ error aliquādo cadat ī sciētijs ob ipsas pręmissas fm se, prout qñ putaret terminū mediū esse vnū eundē in ambabus pręmissis, ex qui

F bus constituitur syllꝫ, & ille non sit vnus idē, & ꝙ hoc ñ eueniat mathematicis nisi raro, cœpit referre, ꝙ ēt eueniat error in sciētijs ob syllꝫ figurā. Prout est concludere conclusionem ex duabꝰ affirmationibus in secunda figura, & id significauit qñ dixit: quando sumitur medius terminꝰ affirmatiuæ prædicatꝰ de ambobus extremis, intendit

Posteaq̄ docuit errorē cōtingētē in sciētijs eo, ꝙ ꝓpōnes sunt ꝑ se, quēadmodū cū existimat, ꝙ terminꝰ sit vnꝰ fm rē in duabꝰ ꝓpōnibus, ex qbꝰ cōponitur syllꝫ, & nō est vnus fm rē: ꝙq; hoc nō accidit in mathematicis, nisi vt ī paucis, incępit narrare, ꝙ error consistit ēt accidit ī sciētijs ꝑꝑ formā syllꝫ. quēadmodū cū cōcludit conclo ex duabus affirmatiuis in secūda figura. & hoc ē, qđ signāuit, cū dixit: cū accipit terminꝰ medius ꝑdicari de duabus extremitatibus ꝑ affirmationē. intelligit per duas

Posteaq̄ ostēdit deceptionē posse contingere in ipsis scientijs ꝑꝑ ipsasmet ꝓpōnes, vt cū existimatur, ꝙ mediꝰ terminus sit idē in ambabus ꝑmissis, ex qbus syllꝫ constituitur, cum tñ non sit idē, & ꝙ hoc nō cōtingit in ipsis mathematicis nisi raro: nunc vult ꝓbare, ꝙ ēt in ipsis sciētijs cōtingit decipi ꝑꝑ figurā syllꝫ. vt cū concludit aliqua cōclusio ex duabꝰ affirmatiuis in secūda figura. & hoc innuebat cū dicit: cū capitur mediꝰ terminꝰ, qui ꝑdicat de vtraq; extremitate affirmatiue. & intelligit per

Cō.92

ABRAM

tendit ꝑ duo extrema extremū maius & minus, hoc est quæsiti subiectum & prædicatum.

Deinde exemplificauit de hoc & dixit, sic euenit diuulgato viro apud eos de vetustiorib⁹. hic nanq; vir, qñ vidit ignē cito augeri, id est cito magnificari cū apud illos cā illorū, quæ eueniunt entibus nālib⁹ fit id, qđ euenit in reb⁹ mathematicis, qñ apud eos nā est cōstituta ex mathematicis. euenit aūt reb⁹ mathematicis ob multiplicis proportionē, ꝙ crescant cito fm hūc numerum crementō excedente fm has reliquas proportiones.

Prout fertur de viro, qui petijt quendā Regem, vt ei pro suo merito ꝑmio largiret fru menti grana fm numerum multiplicis domorum scachorū: Rex autem noluit illud agere postq̄ redibit inde ei nimiū magnū mun⁹: hic aūt vir (ꝑut ait) sic constituxit syllogismū, ignis cito gignit, proportio multiplicis cito gignitur: ignis itaq; constituitur ex multiplicis proportione.

Et dū dixit: hoc quidem mō non fit syllꝰ: inten

BVRANA

duas extremitates extremitatē maiorē & minorē. hoc est subm ꝙsiti, & prædicatū ipsius.

Deinde posuit exemplū de hoc, & dixit de eo, qđ accidit cuidā ex antiqs celebrato apud ipsos. & hoc, qñ vir iste vidit ignē cito addere, hoc ē cito grādescere: & fuit apud ipsos causa ei⁹, qđ accidit in entib⁹ nālib⁹, id, qđ accidit in reb⁹ mathematicis. qñ nā apud ipsos cōponit ex mathematicis: & accidit in reb⁹ mathematicis in ꝓportione multiplici, vt cito fiat additamentū: quēadmodū in nūero fit additamētū, ita cōducit hoc ī reliquis ꝓportionibus.

Quēadmodum dī de quodā viro, q petijt à q̄busdā Regib⁹, vt sibi exhiberēt mercedē suā in nūero multiplicato p numerū domorum scachorū, & destruxit hoc Rex: & posteaq̄ reputauerūt rem, ex hoc posuerūt cōditionē in magnitudīe: & hic vir q̄si cōposuit syllm hūc in modū, ignis gnat cito, & proportio multiplicata gnat cito: igit ignis cōponit ex proportione multiplicata.

Et dixit: & fm modū istum non erit syllus. hoc

MANTINVS

ꝓ vtranq; extremitatē, A maiorē & minorē: hoc est subiectū quæsiti, & eius prædicatum.

Deinde dat exemplū huius rei dicēs, sicut cōtigit Cęneo, viro scilicet ętate eorū noto ex antiquis, qui cū vidisset ignē cito multiplicari, hoc ē cito augeri, & illi antiqui putabāt, ꝙ quicquid accidit in entibus naturalib⁹ proueniat ex his, quæ acci B dunt reb⁹ mathematicis, quia existimabant nām ipsam cōstare ex ipsis mathematicis, & in rebus mathematicis solet accidere ipsi proportioni duplæ, vt cito multiplicet in eo nūero, ita vt excedat ī hoc cęteras proportiones.

Vt dicitur de quodā viro, qui petijt à Rege, vt daret ei pro mu nere suo duplum gra C norū siliquarū quantum ferunt Domus talis ludi latrunculorum, quos vulgo scha chi vocant, & Rex id recusauit, ꝙa erat magnū ꝑmiū: sic itaq; Cęneus ille rōcinabatur: ignis cito gignit: sed ꝓportio dupla cito gignit: ergo ignis cōstat ex proportione dupla.

Deinde cum d. & hoc pacto non erit syllus.

Logica CC in-

ABRAM

D intendit cōcludentem absque dubio in omni materia, prout cōmonstratum est in Libro Priorū, & ex quo hæc cōbinatio cōcludit in cōnexis cōuertibilib⁹: hoc est in p̄missis, quarū p̄dicata sunt ꝓprietates, aut definitiones, dixit: nisi termini sint mutuo reciproci.

Deinde tulit exemplum reciprocorū ex
E syllogismo, quo contigit error huic viro, Et dixit: Adeo quòd id quod sit multiplicis proportionis, sit reciprocum ei, quod cito gignitur, id est non verificatur ei, qui intendit ex hoc syllogismo concludere quòd ignis sit multiplex, donec ei verificet' conuersa præmissę asserentis, quòd multiplex cito gigna-
F tur, & omne quod cito gignitur sit multiplex. quādo enim hęc præmissa verificata esset, connecteremus ei, quòd ignis cito gignatur, & hinc concluderet' nobis in prima figura, quòd ignis sit multiplex, hoc est, ꝙ gignatur ex numeris, qui sunt multiplicis proportionis.

Dū

BVRANA

hoc est concludens in omni mā; quemadmodū illud, qd̄ declaratū fuit I Lib. Syllogismi. Cumq; hæc cōplicatio cōcludat p affirmatiua cōuertibilia, hoc est p ꝓpōnes, quorū prædicata sunt ꝓpria aut definitiones, dixit: nisi p Deū conuertantur termini ad se inuicem.

Deinde adduxit exēplum de cōuertibilib⁹ ex syllo, in quo accidit error huic viro, & dixit: Amplius quod est in proportione multiplici cōuertitur cū eo, quod generatur cito: sensus est, neq; verificatur apud eum, qui vult cōcludere ex hoc syllo, ꝙ ignis est in multiplicata ꝓportione, vsque quo verificat' apud ipsum cōuersio ꝓpōnis dicētis, ꝙ multiplicata ꝓportio generat' cito: & oē, quod generatur cito, est in multiplicata proportione. Cùm enim verificata fuerit hæc propō, referemus ad ipsam, ꝙ ignis generat' cito: & concluditur nobis ex hoc in prima figura, quòd ignis est in multiplicata ꝓportione: hoc est, quòd generatur ex numeris, q sunt secūdum proportionem multiplicem.

Atq

MANTINVS

intelligit. s. cōcludēs oīno in oī mā, vt in Libro Prioꝝ fuit ꝓbatū. Sed cum hmōi syllogizatio possit cōcludere in affirmatiuis cōuertibilib⁹, nēpe in illis ꝓpōnibus, quarū p̄dicata sunt propria vel definitiōes, iō d. nisi forte ipsi termini conuertunt' mutuo īter se se.

Deinde affert exēplū ipsorū cōuertibiliū ex illo syllo, ī quo cōmissa fuit fallacia ab ipso Cęneo dicēs, ita vt proportio habeat multa dupla, cōuertat' cū hoc qd̄ dicimus, cito gignitur, seu gignit, hoc est, si quis velit cōcludere ex hoc syllo, ꝙ ignis sit ex multiplicata ꝓportione dupla, nō poterit vtiq; id vere ꝓnunciare, nisi prius verificata fuerit ei cōuersa illius propōnis, q̄ dicit, ꝙ id, qd̄ habet multa duplicata, cito generet': quę est, ꝙ id, qd̄ cito gignitur, habet multa duplicata. nā verificata hac propōne tūc annectimus ei, sed ignis celerrime gignitur: & tūc cōcludem⁹ ex hoc in prima figura, ꝙ ignis habet multa duplicia: id est, quòd gignitur ex numeris habētibus in se proportionē dupli,

Deinde

ABRAM

Dum vero dixit: Et ignis sit reciprocus illi, quod cito gignit hac reciprocatione non indiget, q vult ex his prę missis concludere, ꝙ ignis sit multiplex, Qui vero vellet concludere, quòd multiplex ꝓportione sit ignis indigeret hac, ac si per hãc reciprocationem posuisset vt ea indigeret qui intenderet ostendere, quòd hęc sit ignis definitio. est enim conditionis definitiõis, vt sit reciproca definito.

Et dum dixit: Aliqñ itaq; potest fieri syllś ex his præmissis, & aliqñ non cõtingit. Vult, ꝙ tempus, quo potest fieri syllogismꝰ ex duabus affirmatiuis in secunda figura sit, quando contingunt ipsi syllogismo tali tempore duæ res, quarum vna est, ꝙ illa ꝑdicata, quæ sumũtur in præmissis, sint reciproca, & altera ꝙ sciat illa esse reciproca, aut prima in scientia, aut syllo. & per tempus, quo hoc sit impossibile, qñ syllogismꝰ caret altera illarum duarum, aut ambabus.

Ex quo aũt intentio syllī concludentis per eius formã est, ꝙ cõcludat in omni materia, ideo

BVRANA

Atqui cùm dixit: & conuerteret ignis cũ eo, quod generat cito: igitur hæc conuersio non attinebit ad eũ, q vult, ꝙ cõcludat ex his propõnibus, ꝙ ignis est in multiplicata ꝓportione. Atq; attinet ad hoc id, qđ vult concludi, ꝙ multiplex ꝓportione est ignis: ac si posuisset in hoc cõuersione illã, quæ pertinet ad eum, qui intẽdit mõstrare, ꝙ hæc est defiõ ignis: qm̃ ex conditionibus definitionis est, ꝙ conuertatur cũ definito.

Et dixit: igitur in aliquo tẽpore fieri potest syllś ex his ꝓpõnibus, & in aliquo tpe nõ poterit: hoc est in tpe, in quo erit pole, vt fiat syllś ex duabus affirmatiuis in secũda figura, cũ acciderint syllo in hoc tpe duæ conditiones: quarũ vna est, ꝙ ꝑdicata, q̃ accipiunt in ꝓpõnibus cõuertant, secũda vero, ꝙ sciat ipsa cõuerti, aut ꝑ sciam primã, aut ꝑ syllm, & in tpe, in quo non põt fieri hoc, cũ deficit vna conditionũ vtrarunq; syllī, aut ambę istæ.

Cumq; intentio syllogismi cõcludentis ꝑ formã suam sit concludere in omni materia, non

MANTINVS

Deinde dicit: & sic ignis cõuertetur cũ re, quæ cito gignit. hęc tñ cõuersio, non est necessaria illi, qui vult concludere ex his ꝓpõnibus ipsum ignẽ fieri ex ꝓportione multiplici, sed est necessaria illi, q vult cõcludere, ꝙ multiplex ꝓportio ẽ ignis. ac si velit hãc cõuersionem ee necessariã illi, qui intẽdit ꝓbare hãc esse definitionẽ ignis, quia hęc est vna ex cõditionib ipsius definitionis: nempe, vt conuertatur cũ definito.

Deide cũ dicit: Qñq; aũt potest fieri syllś ex his ꝓpõnibus, qñq; vero non potest fieri. intelligit, ꝙ tunc potest fieri syllś ex duabus affirmatiuis in secũda figura, cũ accidunt tunc duo: vnũ est, vt illa ꝑdicata, quæ sumuntur in ipsis ꝓmissis, sint conuertibilia. alterũ vero est, vt sciat ea esse conuertibilia, vel ꝑ primã scientiam, vel ꝑ syllm. sed tũc quidẽ illud nõ potest fieri, cũ scilicet deest ab ipso syllo altera illarũ duarũ conditionũ, vel vtraq; earũ.

Cumq; igit ꝓpositũ ipsius syllī, qui concludit ex sua forma, sit vt cõcludat in omni mã,

	ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D	ideo Arist. non posuit duas affirmatiuas in se cũda figura, & illas numerauit inter spés non concludentes, conclusiones enim earum nõ sunt ob syllogisimi formam, sed ob illius præmissas: quod est quid accidens eius formæ.	non posuit Arist. duas affirmatiuas in secunda figura, & numerauit eas inter spés non concludentes: qm̃ conclusiones in ipis non sunt pp formam sylli, sed sunt pp propões ipsius: quæ est res accidens formæ ipsius.	ideo non posuit Arist. duas affirmatiuas in secunda figura, & collocauit eas inter illos modos, qui nõ concludũt, quia illorũ conclusiones nõ sunt pp formã syllogisimi, sed pp eius præmissas: quod est qd accidens, ipsi formæ.

T.29. pg 96 E *Si aũt impossibile esset ex falso verũ mõstrare facile vtiq; esset re soluere: cõuerteretur n. ex necessitate. Sit ens A ens: hoc aũt existẽte, hæc sunt, quæ noui, quòd sunt, ut B: ex his itaq; mõstrabo, quòd illud ẽ.*

Contradictio Tomitani.

96 *Ex alijs differentijs, quas Aristo. & Auer. ponunt inter dialecticam & alias disciplinas, ea est, qua dicunt, quòd in Dialectica difficilis est resolutio, propterea quòd ex falsis concludere possumus tam falsum quàm verum. Si vero ex falsis nunquam verũ concludi posset, efficeretur profectò resolutio facilis. Ex quo colligitur, quod in omni syllogismo concludente verum ex veris, potest esse resolutio. Huius autem oppositum habetur apud Arist. ex titulo Libri Priorum, ac Poste. qui tantum resolutorij sunt appellati, non autem Liber Topicorum, qui cum ex veris verum concludat, resolutorius quoque dici deberet. præterea, cum Liber Priorum agat de syllogismo formali absque materia sine vera, sine falsa. quomodo igitur resolutorius dici poterit his, quæ hic dicuntur, veris existentibus? Sed vide conciliationem Tomitani.*

T.c.93	Et si impossibilis esset commõstratio	Dixit Arist. Atqui	Quòd si nõ potest	T.c.93
F	veri ex falsis præmissis resolutio per contrarium esset leuior, qm̃ conuersio cõclusionum & præmissarum esset æqualiter. Prout fit qm̃ conclusio, super qua est litera A, vera esset, præmissæ, q̃bus cõmonstrat sup̃ quibus est litera B, essent veræ: & qm̃ hæ essent veræ, illa esset vera.	si nõ posset mõstrari verũ ex propõnibus falsis, facilior vtiq; esset resolutio: qm̃ conclusiones & propões conuerterent æqualiter. quẽadmodũ, si esset conclusio, in qua est litera A, vera, essent propositiones, per quas monstratur, in quibus est litera B, verę, et cũ essent istę verę, esset & ipsa vera.	demõstrari aliquod verũ ex p̃missis falsis, tũc ipsa resolutio p̃ cõuersionẽ esset facilior: p̃pea q̃ cõclusiones & præmissæ æqualit̃ conuertunt̃. veluti cõclusio, quæ est A, si vera sit, propositiones ipso B designatæ, ex quibus monstrat̃, verę vtiq; necessario eẽnt: q̃b9 veris existẽtib9, ipsa quoq; vera erit.	
	Dixit:	Dixit:	Ingt,	

ABRAM

Cō 93 Dixit: verum esset, quòd secunda figura concluderet ex duabus affirmatiuis secūdum eius formam, si omnes præmissæ veræ essent reciprocæ, & si essent reciprocæ impossibile esset commonstrare aliquid verum ex præmissis falsis: & si impossibile esset cōmonstrare aliquid verum ex præmissis falsis, resolutio per contrarium esset leuior. Intendit per resolutionem per contrarium resolutionem quęsitorum in præmissas primas, ex quibus cōmonstrantur illa quæsita.

Et vocauit illam resolutionem per contrarium, quia resolutionis sunt duæ species. resolutio rei in aliud, quàm ad illud ex quo res est composita naturaliter: & resolutio in ea, ex quibus est naturaliter composita. & de hac resolutione est verax resolutio per cōtrarium. & ideo dicitur de ea quòd sit resolutio per contrariū, id est,

BVRANA

Dixit: Atqui verum esset, ꝙ concluderet secunda figura ex duab⁹ affirmatiuis fm formā suam, si oēs ꝓpōnes veræ cōuerterentur: & si cōuerterent, nō posset mōstrari p ipsas aliqđ verū ex ꝓpōnibus falsis expositum: qm̄ hęc cō similiter etiam est propositio vera. hoc est in quocunque loco vera est propositio, vera est conclusio: & si conuerteretur esset consimiliter, cùm vera est conclusio & si non posset monstrari verum ex propositionibus falsis, facilior vtiq; esset resolutio in contrarium.

Intēligit per resolutionem in contrariū, resolutionem quæsitorum in propositiones primas, per quas monstrantur quæsita illa. Atq; vocauit ipsam resolutionem in contrarium, qm̄ resolutio est duarum specierum: resolutio rei in alias res, ex quibus componitur cōpositione naturali: & resolutio ad illud, quod componitur ex ipsis secūdum naturā: & hæc resolutio ea est, de qua verificatur contrarium cōpositionis. & propterea dictū fuit de ipsa, ꝙ est resolutio in

MANTINVS

Inquit: verū vtiq; ℓ, Cō. 93 ꝙ secūda figura cōcludit ex duabus affirmatiuis I forma sua, si oēs propōnes veræ fuerint conuertibiles, & si fuerint cōuertibiles, tunc nō poterit demōstrari aliquod verū ex ꝓpōnibus falsis. Nam hæc quoq; est propō vera: Nempe, quòd vbi præmissa fuerit vera, ipsa quoq; cōclusio erit vera. & si cōuertatur erit quoq; vera ex veritate cōclusiōis. Dicit itaq;, ꝙ si nō potest demonstrari aliquod verū ex propōnibus falsis, tunc ipsa resolutio p cōuersionem esset facilior.

Et intelligit p resolutionē factā vel per cōuersionē, cū resoluunt ipsa quęsita in ꝓpōnes primas, ex quibus demōstrant illa quęsita. quā vocat resolutionē p conuersionē, vel per contrariū, quia duplex est resolutio: vna est, resolutio rei in aliqua alia, q̄ m ea ex quibus componuntur res ipsę cōpositione naturali, altera vero est, quæ fit in ea, ex quibus naturaliter componuntur. & de hac resolutiōe vere dr, ꝙ sit cōtraria cōpositioni, seu cōuersa, & ideo dr, ꝙ est resolutio

A

B

De resolutione p cōtrariū vide in Proœmio huius libri I media et expositiōe hoc loco. & 3. Ethic. cap. 3.

C

ABRAM

D id est, ꝑ contrariũ cõpositiõis ad distinguẽdum inter illam, & inter aliam resolutionẽ.

Postq̃ autẽ narrauit, ꝙ si oẽs præmissæ essẽt reciprocæ, hoc est, quæ veræ sunt, resolutio ꝑ contrarium esset facilis, & inuentio esset facilis, dedit huius cãm, et dixit: Quoniã conuersio conclusionũ & præmissarũ esset ęqua

E liter. hoc est, ꝙ oporteret qñ inuenisses conclusionem aliquam ex veris præmissis, ꝙ qñ illa conclusio esset, sequerẽtur ex ipsa essendo illæ præmissæ: si autem res ita esset inuentio pręmissarum ex positione conclusionis esset facilis, hoc est, præmissarũ construentiũ, aut destruentiũ: & productio syllogismi ſm

F modũ resolõnis esset facilis. ex quo enĩ nota res esset, ꝙ ꝑmissas eẽ, esset ex essendo cõclusionẽ earũ, qñ poneremus aliquã conclusionem oporteret necessario constare nobis pręmissam, ex qua primo sequitur illa cõclusio: adeo, ꝙ si illæ ꝑmissæ non fuerint primæ, facile cõstarent nobis inde præmissæ, ex quib⁹ inferrentur facile illæ præ-

BVRANA

in contrarium compositionis ad distinguendum inter ipsam & inter resolutionẽ aliam.

Et posteaq̃ narrauit, ꝙ si forte essent propositiones oẽs conuertibiles, hoc est veræ, ꝙ resolutio in contrariũ esset facilior, & esset exitus ipsi⁹ facilis, adduxit causam in hoc & dixit: qm̃ conclusiones & ꝓpõnes cõuerterẽtur ęqualiter, hoc ẽ, ꝙ oportet, cũ sit conclusio ex propositionib⁹ veris, ꝙ sit ipsa conclusio. & cùm sit, sequitur ex eo, ꝙ est ipsas propositiones eẽ: & si esset res ita, esset existentia propõnum ab existentia cõclusionum facilis, hoc ẽ propositionum cõstruentium ac destruentiũ, & esset exitus syll'i ꝑ modum resolutionis leuis. & hoc, qm̃ existentia ꝓpõnum, posteaq̃ res fuerit manifesta ꝑ se ꝑ existẽtiam cõclusionũ erit, cũ positæ fuerint cõclõnes, sequit' ex necessitate, vt cõstituam⁹ super ꝓpõne, ex qua sequitur primo conclusio illa, vsquequo non erunt illæ ꝓpõnes primæ, consistemus consimiliter ẽt in facilitate super propositionibus ex quibus sequunt' illæ pro-

MANTINVS

lutio ꝑ cõtrariũ, id est, ꝑ contrarietatẽ, seu cõuersionẽ compõnis, vt distinguat' ab illa alia.

Et posteaq̃ dixit, ꝙ si oẽs propositiones, s. veræ, essent cõuertibiles, tũc facile fieret resolutio ꝑ contrariũ, seu per conuersionẽ, facilisq; esset deductio ipsa, affert nũc huius rei cãm dicens. ꝑpea quia conclusiones & præmissæ æqualr conuertuntur, id est, si reperit' conclusio ex ꝑmissis veris, necessario quoq; ẽ, vt reperta illa cõclusione reperiant' illæ præmissæ, & sic posita cõclusione facile reperientur pręmissæ, s. pręmissæ affirmatiuæ, vel destructiuæ, & sic deductio ipsi⁹ syll'i ꝑ viã resolutionis erit facilis. & hoc ꝑpea, quia cũ res ipsa iam sit de se manifesta, tũc iõ reperiẽtur ꝑmissę verę repertis earũ cõclusionibus, qa posita aliqua cõclusione, tũc necessario cogimur cognoscere illã præmissam, ex qua primo seu principalr cõsequitur illa cõclusio, ita vt licet illæ ꝓpõnes nõ fuerint ex primis tñ facile quoq; cognoscemus illas alias ꝓpõnes, ex quibus sequunt' facile illæ, & sic pro-

ABRAM

premisſę, ficq; procedemꝰ quousq; attingeremus ipſas primas.

Si aũt res contra hoc ſe habeat, hoc eſt, ꝙ ex poſitione concluſionis nõ ſequãtur præmiſſę veræ ipſam inferentes, ſuccedit itaq; nobis huius contrarium, ſ. ꝙ qñ ponereꝰ aliqua concluſio ſint quęrędę premiſſæ, ex quibus inferat illa concluſio: & ex quo hæ ſunt plures q̃ vna præmiſſa, eas inuenire eſſet difficile, tãto fortius ſi res ſit contra id, quod res ſe haberet ſi ſequereꝰ cõcluſio. quãdo enim ſupponeremus concłones poſitas, maxime appareręt nobis ipſæ præmiſſæ, nunc vero res cõtra ſe habet, id eſt, quia qñ ſupponimus premiſſas ſequitur concluſio.

Ex quo aũt talis conditionis præmiſſę non ſunt nobis notæ, neq; definitæ, difficile eſt illas inuenire, & difficile eſt nobis inuenire concluſionẽ oppoſito modo, quo res ſe habebat, ſi præmiſſæ illatæ eſſẽt ex concluſione poſita quia ob ipſam eſſe poſitam appareręt nobis ipſæ præmiſſę manifeſta euidentia, hoc aũt eſt per ſe notum.

BVRANA

propoſitiones in facilitate, & ita vſquequo deueniemus ad primas.

Et ſi res ſe habuerit ī cõtrariũ huius, hoc eſt ꝙ non ſequat̃ ex põne cõcłonis, poſitio cõcluſionũ verarũ, quæ conſeruẽtur, ſequitur itaq; iã oppoſitũ huiꝰ apud nos. & hoc cũ poſuerimus cõcłonẽ id, quod quærimus, ꝙ ſunt propõnes, ex quibus ſequit cõcło illa: & qñ hoc eſt ex pluribus ꝓpõnibus vna, erit intẽtio ipſarũ difficilis. & hoc é, qđ dicebat̃, ſi res ī ipſis ſe habuerit ī cõtrariũ, ſm ꝙ ſeq̃t ſup ipſo res fortaſſe ſequet̃ cõcło. & hoc qñ cũ poſuerimus cõcłones poſitas, apparebũt nobis ꝓpõnes vtpłm. & aliqn res ſe hẽt ī cõtrariũ: hoc é cũ poſuerimꝰ ꝓpõnes, apparebit nobis cõcło.

Et qñ ꝓpõnes, quæ ſunt cum hac diſpõne, non ſunt nobis notæ, neq; determinatę, difficilis eſt ipſarũ inuẽtio: & difficilis eſt ẽt inuentio cõcłonis ꝓ contrariũ rei, nõ enim conſequẽs eſt ꝓpõ cõcłonẽ poſitã: eo enim, ꝙ ipſa eſt poſita, apparent nobis propoſitiones appareręt manifeſta. & hoc eſt notum per ſe.

MARTINVS

ꝓcedendo, donec pueneriꝰ ad ipas primas. A

At ſi res cõtrario mõ ſe hẽat nẽpe, vt poſita cõcłone nõ ſequat̃ põ ꝓmiſſarũ verarũ, q̃ ītu lerũt eã, tũc huiꝰ rei cõtrariũ nobis eueniet. nẽpe ꝙ poſita à nobis aliqua concłone cogemur q̃rere illas ꝓmiſſas, ex qb̃ illa cõcło eſt illata. ſed, cũ hoc plures hẽat ꝓmiſſas q̃ vna, iõ difficile eſt inuenire B eas, & lõge magis, ſi cõtrario mõ res ſe hẽat ī eis iuxta id, qđ res ipſa expoſcit, ſeu infert, ſi concło neceſſario infeꝛat, nẽpe ꝙ ſi ſupponamꝰ cõcłones eę poſitas, apparebit vtiq; ꝓmiſſę lucnłter, & ꝓpicuę. ſed nunc cõtrario mõ res ſe hẽt, videlicet, ꝙ poſitis præmiſſis, apparet nobis concluſio.

Atqui, cũ huiuſmodi C ꝓmiſſæ non ſint nobis notæ, neq; definitæ & terminatæ, ideo cſi difficultate reperiuntur, difficileque erit nobis quoq; inuenire cõcluſionẽ, qđ eſt contra id, quod ſit, qñ præmiſſæ inferuntur ex concluſione poſita, qñ propteręa ꝙ ẽ poſita, ideo manifeſte appareꝛet nobis ipſæ ꝓmiſſæ. & hoc eſt de ſe notum.

T.29.ps D *Conuertuntur autem magis quæ sunt in Mathematicis: quoniam nullum accidens accipiunt, (sed & hoc differunt ab his, quæ sunt [a] in disputationibus) sed definitiones. [b] Augentur autem non per media, [c] sed eo quòd assumunt. Vt A de B: hoc autem de C: rursus hoc de D: & hoc in infinitum. Et in latus: [a] vt A, & de C, & de E. Vt est numerus quatus, vel & infinitus, hoc, in quo A: impar numerus quatus, in quo B: numerus impar, in quo C: est igitur A de C. & est par quatus numerus, in quo D: par vero numerus, in quo E: est igitur A, de E.*

[a] Co. mut. lege. vt A & B, sed male. & ideo Ioan. Grã. dicit legẽdũ esse, vt A de B, & de D.

ABRAM

T.c.94 Et differt Mathematica ab ipsa Topica: quia ſ Mathematica resolutio ꝓ contrarium est facilior, E quatenus illius p̃dicatũ non est ꝓ accidẽs, sed definitiões. Et ad hæc differunt res mathematicæ à rebus topicis: ga mathematicæ nõ augẽtur per mediũ, sed illarũ crementum fit quatenus ſumiť res, F quæ demſone ostenditur, & ꝓ ipsam cõmonſtranť quæ posterius sunt. Prout ſi acciperetur A, quod iã sit cõmonſtratũ: et per ipsum cõmonſtretur B, & per B cõ monſtretur C, & per C, D, & hoc modo ſucceſſiue ſemper. Vel per accidens: ſicut ꝙ ponatur id, ſu per quo est A, quantitas, aut inæquale: & id

BVRANA

'Dixit Ariſt. Differunt aũt Mathemati ca à Dialecticis: qm̃ in mathematicis resolutio in contrariũ ẽ facilior. & hoc, qm̃ p̃dicatũ in ipſis non eſt ꝓ accĩs, ſed definitiones. Atqui diuerſificantur conſiſtẽt res mathematicæ à rebus dialecticis: qm̃ mathematica ñ addit ꝓ mediũ, ſed additamentum erit, cũ accepta fuerit res, quę iã oſtenſa fuit ꝓ demſonem: & monſtrantur per ipſam ea, quæ ſunt poſtea. Quę admodũ ſi accipiať A, quod iã monſtratũ fuit: & oſtendať ꝓ ipſum B, & ꝓ B, oſtendať C, & ꝓ C, D, & hoc pacto ſq. Aut ꝓ accidẽs: quẽ admodũ ſi ponam⁹, in quo ẽ lĩra A, quantitatẽ, aut inęquale: et

MANTINVS

Differt aũt Mathe- T.c.94 matica à Dialectica, quòd in Mathematica resolutio ſit facilior, quia prædicatũ in eis non eſt ex his, quæ ſunt ꝓ accidẽs, ſed ſunt ipſæ definitiones. Differũt rurſus ipſa mathematica à dialecticis, qm̃ in dialectica non augentur ꝓ media, ſed earũ augmentum fit in poſt aſſumẽdo rẽ, quæ fuit iam ꝓbata ꝓ demonſtrationẽ, qua, ſ. demonſtretur id, quod eſt poſterius. vt ſi aſſumatur A, quod fuit iam demonſtratũ, quo demonſtreť B, ꝓ quod adhuc demõſtretur C, & per C demonſtreť D, & ſic ſemp procedendo. Aut ꝓ accidens. vt ſi ponať pro litera A, quantitas, vel inęquale:

& pro

ABRAM

et id ſup quo eſt B, ponamus ipſum numerū ſparē ſimplr, hoc eſt quis impar fuerit: & id, ſuper quo eſt litera C, q̄ ſit hic numerus impar: A itaq; eſt de C. ac etiam numerū parē ſimplr quis numer⁹ fuerit eſſe id, p̄ quo ſit litera D: et hic numerus par ſit, pro quo ē litera E: A itaque eſt de ipſo E.

BVRANA

et ponamus, in quo B, numerum impar rem ſimpliciter, hoc eſt quicunq; impar fuerit: & in quo litera C, numerū imparem: igitur A, de C. cum igitur ſit cōſiſt etiam numerus par ſimplr de ipſo, aut quicunq; numerus fuerit, in quo eſt litera D: & hic numer⁹ par, in quo eſt littera E, igit̄ A de E.

MANTINVS

et pro eo, ſuper qđ A eſt littera B, ponatur numerus impar abſolute, hoc eſt quicunq; numerus fuerit: et pro eo, ſuper quod eſt litera C, ponatur talis numerus impar. Sic. A dicetur de C. Numerus quoq; par abſolute quicunq; fuerit, ſit pro quo eſt litera D: hic aūt numer⁹ par, B ſ q̄ E: A igit̄ de ipſo E.

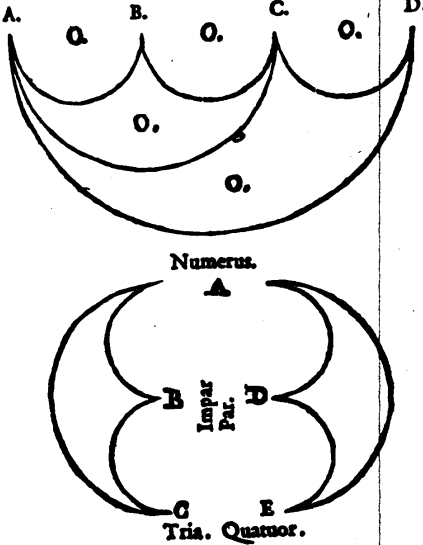

ABRAM

D Postq̃ commonstra-
Cō.94. uit, ꝙ si præmissæ es-
sent reciprocæ, resolu-
tio per contrarium es-
set facilis, cœpit noti-
ficare ꝙ hanc ob cau-
sam resolutio est faci-
lior in Mathematica,
q̃ in Topica, vsque ibi
dum dicit: Quia earũ
prædicatum non est ꝑ
accidens, sed definitio
nes, id est, & hanc ob
rem differt Mathema-
E tica à Topica: quia re-
solutio in Mathemati-
ca est facilior q̃ in To-
pica. in Mathematica
nanque pręmissæ sunt
definitiões reciprocæ,
& in Topica accidẽ-
tia communia, acci-
dentia autem non con
uertuntur.

E

Et dum dixit: Et ad
hæc differunt res Ma-
thematicæ à rebus to-
picis, quia Mathemati-
cæ non augentur ꝑ me
dium. Intendit ꝙ dif-
ferat Mathematicus à
Topico in vsu sylli. ꝑ-
missę nanq; quibus vti
mur in Mathematicis
commonstrationibus,
non multiplicant' per
media. pręmissæ enim
Mathematicę sunt prę
missę

BVRANA

Posteaq̃ exposuit, si
essent ꝓpõnes cõuerti-
biles, ꝙ resolutio in cõ
trariũ eẽt facilis, cœpit
docere, ꝙ ꝑꝑ hãc cãm
resolutio in Mathema
ticis ẽ facilior, q̃ ĩ Dia-
lectica, eo ꝙ propõnes
Mathematicæ sunt vt
plurimũ definitiones,
& definitiones sunt cõ
uertibiles. & dixit, di-
uersificantur aũt Ma-
thematica à Dialecti-
cis, vsquequo dixit: et
hoc qm̃ ꝑdicatũ in ip-
sis nõ est ꝑ accidẽs, sed
definitiones. sensus ẽ:
ꝑꝑ hoc diuersificãtur
Mathematica à Dia-
lectica, eo ꝙ resolutio ĩ
Mathematicis est faci-
lior, q̃ sit ĩ Dialectica.
& hoc qm̃ propõnes in
Mathematicis sunt de
finitiões cõuertibiles,
& in Dialectica accidẽ
tia vl̃ia, & accidentia
non conuertibilia.

Et dixit: atq diuersi-
ficant' cõsilr ẽt res ma-
thematicę à rebus Dia
lecticis, eo ꝙ Mathema
tica nõ addit ꝑ mediũ.
sensus est, atq diuersifi
catur Mathematica à
Dialectica ĩ cõstructio
ne sylli, eo ꝙ ꝓpõnes,
q̃ efficiunt' in mõstra-
tiõe mathematicorũ,
nõ multiplicant' ꝑ me
dia. & hoc, qm̃ propõ-
nes Mathematicę sunt
pro-

MANTINVS

Posteaq̃ ꝓbauit, ꝙ si Cō.94
ꝑmissæ cõuerterentur
tũc resolutio facta per
cõuersionẽ facilius fie
ret, nũc vult ꝓbare, ꝙ
ob hãc cãm, resolutio,
q̃ fit in Mathematicis
facilius fit q̃ ĩ Dialecti-
cis: qa ꝓpõnes Mathe
maticæ sunt vt pluri-
mũ definitiões, & ipsę
definitiones sunt vtiq;
cõuertibiles. et ideo d.
Differunt aũt Mathe-
maticę à dialecticis. D.
d. Quia ꝑdicatũ in eis
nõ ẽ ex his, q̃ sunt ꝑ ac
cidẽs, sed sunt ipsę defi
nitiões. hoc est, iõ dif-
fert Mathematica à
Dialectica, cum resolu
tio in ipsa Mathemati
ca sit facilior, ꝑpea qđ
ꝓpõnes in Mathema-
tica sunt ipsæ definitio
nes cõuertibiles, sed in
Dialectica sunt accidẽ-
tia vl̃ia, Accidẽtia autẽ
nõ sunt conuertibilia.

D. d. Differunt rur-
sus ip̃a Mathematica à
Dialecticis, qm̃ in dia-
lectica nõ augent' me-
dia hoc ẽ, differt insuꝑ
Mathematicus à Dia-
lectico in vsu sylloru,
qm̃ ꝓpõnes q̃ fiunt in
demonib' Mathema-
ticis, nõ multiplicãtur
in eis media, quia pro-
põnes Mathematicæ
sunt

ABRAM

missę immediatę, qui bus vero vtimur i Topica sunt mediatę, pro ut fit si commonstret aliquod quæsitum in Topica per ꝓmissas, et commonstret in Mathematica per ꝓmissas ſm illorum consuetudinem, præmissę topicorum ſyllorum plures fiunt, quia ꝓmissæ sunt mediatę, & fiunt præmissę huius quæsitu in Topica plures q̄ in Mathematica.

Postq̄ autē retulit ꝙ differant demonſtratiui ſyllę à Topicis ob hanc rē, quia illorū ꝓmissę sunt immediatę, cępit notificare quo modo fiat crementū ꝓmissarū, quę nō habēt medium, quod est ipsum crementū, Et dixit: Sed illarū cremen tum fit quatenus sumi tur res, quæ demſone ostenditur, & per ipſam commonſtrantur quæ posterius sunt.

Prout si acciperet A, quod iam sit commōſtratū, & per ipſum cō monstretur B, & per B, commonſtretur C, & per C, D: & hoc modo succeſſiue ſem p, id est crementum vero præmiſſarū demſonis est crementū, cui non est medium: quia gratia ex-

BVRANA

propōnes immediatæ, sed ꝙ efficiunt in Dialectica, sunt mediatę. quēadmodū, si monſtraret ꝙſitū aliquod i Dialectica ex propōnibus, & monſtraret in Mathematicis ꝓ ꝓpōnes ſm cōſuetudinem ſuā. igit propōnes erūt ītra illos ſyllos dialectos plures, qm̄ ꝓpōnes illæ erunt mediatæ, & erunt propoſitiones in Dialectica plures, q̄ in Mathematicis.

Et poſtea q̄ narrauit, ꝙ ſyllī demſtatiui diuerſificantur à Dialecticis p hanc diſpōnē, qm̄ propōnes nō ſunt mediatę, cœpit docere, quo fiāt additamentū in ꝓpōnibus, in q bus non inuenit mediū, & hoc est addi amentū, qd ē in demſone; & dixit: ſed additamētum erit, cū accepta fuerit res, ꝙ monſtrata fuit p demſonē: et mōſtrat p ipsā qd ē posteri⁹ ipſo.

Quēadmodū, ſi acciperet A, qd iā mōſtratū fuit: & mōſtrares p ipſum B, & p B, mōſtrares C, & per C, monſtraret D, & in hūc modū ſem p. ſenſus est, arqui additamentū ꝓpōnū in demſone, est additamentū, in quo nō inuenit mediū: qm̄ ip ſum

MANTINVS

sunt immediatę, sed ꝙ A
in Dialectica fiūt, sunt mediatę, vt si probet aliqd ꝙſitū in Dialecti ca p ꝓmiſſas, & in Mathematica quoq; per ſuas ꝓmiſſas ex more ſuo, tūc i illis ſyllis dialectis erunt plures ꝓmiſſę, qa fiūt ex ꝓmiſſis mediatis. & ſic ꝓpō nes huius ꝙſiti in ipſa Dialectica erūt plures q̄ in Mathematica.

B

Et poſteaquā dixit, ꝙ ſyllī demōſtratiui differūt à Dialecticis. in noē, qd eorū propōnes nō ſunt mediatę, nunc vult oſtēdere, quo pacto fiat augmentū in ꝓmiſſis mediatis, qđ ſcē illud augmentū, qđ fit in demſone, dicens. Sed earū augmētū in poſt aſſumēdo rē, quæ fuit iā ꝓbata p demſonē, quā, ſ. demſetur id quod est posterius. C

Vt ſi aſſumatur A, qđ fuit iā demſtatū, quo demonſtret B, p qđ ad huc demonſtret C, & p C, demonſtret D, et ſic ſem p ꝓcedēdo hoc exemplo, hoc ē, illud aūt incrementū ſeu pluralitas ꝓpōnū, q̄ fit in ip ſa demſone, ē vtiq; augmentū nō habēs mediū, qa demſatur p ipſum

ABRAM

D exempli, eo commonstrat per duas ꝓmissas immediatas, deinde cõ monstrat per hãc rem cõmõstratã res alia ab ea, aut ꝙ huic rei inferenti cõnectat alia res, qualis est ipsa. i. res, q̃ ẽt cõmonstret ex duabus ꝓmisis immediatis, aut ꝙ referat in illo aliquã ꝓmissam immediatã, i. p se notã, & inferat ex ide aliquã cõ-

E clusionẽ, deinde sumatur hæc cõclõ, & ex ea fiat qđ factũ ẽ de prĩa.

Et hoc intendebat dñs dixit: Prout si acciperetur A, quod iam fit commonstratum, & per ipsum cõmonstretur B, cum hoc ꝙ fit p se notum, aut alio cõmonstretur. Et posset esse, ꝙ sumpsisset A, loco ipsius syllogismi, & B, loco conclu-

F sionis: nisi quia dum dicit, Et per B, commonstretur C, non esset euidens. esset enim conclusio ex vna præmissa, commõstratio autẽ fit ex duabus præmisis, & impossibile est, quin in eius textu coniectetur aliquis defectus.

Et

BVRANA

sum monstrat. exẽpli gratia p duas ꝓpões immediatas, deĩde mõstrat p hanc rẽ manifestam, res alia ab ipsa, si mõstrata fuerit ad hoc cõclusum res alia ab ipsa? hoc est, iã mõstrabit cõsistẽt ex binis ꝓpõnib⁹ immediatis, & si mẽtio facta fuerit de ꝓpõne, q̃ nõ sit media ta, hoc ẽ nota p se, & cõcludat ex ipsa concõ. deinde accipiat hęc cõclusio, & fiat ĩ ipsa, qđ factum fuit in primis.

Et hoc est qđ voluit cũ dixit: quẽadmodũ, acciperetur A, quod iã monstratũ fuit, & mõstrares p ipsum B, & p B monstraretur C, q̃m per propõnẽ vnã mon strat res vna. sed vult, quẽadmodũ si acciperes A, per qđ monstratur B, simul cũ eo, qđ ẽ manifestũ per se, aut iam monstret cũ alio. & innuit, ꝙ accipiatur A, loco syllĩ, & B loco cõclonis, ꝓterq̃ ꝙ cum dixit, & per B mõstratur C, non significabit C, ꝙ concõ sit ex vna propositione. monstratio enim est per binas propositiões, & fieri non põt, vt non existimemus in sermone ipsius defectum.

Et

MANTINVS

sum aliqua res p duas præmissas ĩmediatas, mox demsabitur p illã rẽ iam demsata alia res ꝓter illã. & hoc siue adiungẽdo illi rei illatę aliã rẽ. vt illã. hoc ẽ, rẽ, quę fuit quoq; iam demõstrata p duas præmissas immediatas, vel introducat in ea aliq̃ ꝓpositio immediata, nota s. de se, & inferat ex ea cõclõ, rursum sumatur illa conclusio, & fiat ex ea vt factum fuit in illa prima.

Et hoc ĩtelligebat cũ d. sicut si sumat A, qđ iã fuit demõstratũ: & p ipsum demõstret B, et p B, demonstret C, vcȝ, ꝙ p vnã ꝓpositionẽ demõstret vna res, & p id, qđ d. sicut si sumat A, qđ fuerat iã demõstratũ: & p ipsum demonstret B. intelligit cũ eo, qđ est p se notũ, vel qđ demsabitur cũ alio, & forte Arist. assumpsit hic A, vice syllĩ, et B, vice cõclonis. verũ cũ dicat, & p B monstret C, tũc ipsũ C nõ significabit conclonẽ resultare ex vna ꝓpõne. Demso. n. esset ex duabus ꝓpositionibus. & omnino in eius verbis aliquis defectus ascriberetur.

Et

ABRAM

Et postq̃ compleuit exẽplificare de eo, qđ est posterius primo cõmonstrabili, incœpit exponere, quomodo commonstretur primum commonstrabile, et dixit. Sicut ꝙ ponatur id, super quo est A, quantitas, aut inęquale, & id super quo est B, ponamus ipsum numerũ imparem simpliciter. Hoc est, quiuis impar fuerit. & id super quo est litera C, quòd sit hic numerus impar, igitur A, est de C: id est, modus nostræ primæ commonstrationis sine medio, quam ponimus subiectionem ad illam, quæ ei succedit sine medio est, vt capiamus A, loco prędicati primi cõmonstrati, id est primam conclusionem: & B, loco medij termini, & C, loco maioris termini.

Deĩde posuit loco ipsius A, in materijs ipsã quãtitatẽ, & loco ipsi⁹ B, ipsum numerũ imparẽ simplr, & loco ipsius C, numerũ imparẽ signatum. vt si diceres septenariũ ad maiorẽ euidẽtiã, & cõponeret sic eius syllus, septenari⁹ est numerus ĩpar: & nu-

BVRANA

Et posteaq̃ perfecit ꝑ exemplum illud, qđ ẽ post primum manifestum, cœpit monstrare, qũo oñditur manifestum primum, & ait: quẽadmodũ, si ponere mus, in quo est litera A, quantitatẽ, aut inęquale, & ponerem⁹, in quo est littera B, numerũ imparẽ simplr, hoc est, quicunq; ĩpar fuerit: & in quo est littera C, numerum imparem: igitur A de C. sensus est, & modus, quo mõstramus primum immediatũ, quod posuimus radicem respectu eius, quod est post ipsum immediatũ, ipse ẽ, vt accipiamus A, loco prædicati manifesti primi, hoc est cõclusiõis primę, & loco medij termini B, & loco termini minoris C.

Deinde posuit loco A, ex materijs quãtitatẽ, & loco B, numerũ imparem simplr, & loco C, numerum imparẽ determinatum, ac si diceres, septenariũ ad maiorẽ manifestationẽ: & complicaretur syllus hũc in modũ, septenari⁹ ẽ numer⁹ impar: & numer⁹ ĩpar est quã-

MANTINVS

Et posteaq̃ desijt exẽ A plificare, quo pacto id, qđ posteri⁹ ẽ sumptũ, demr̃et ꝑ prius, nunc vult declarare, quo pacto demõstretur illud primũ demr̃atum, dicẽs: aut ꝑ accidẽs [sed ĩ vero textu d. aut in latus] vt si ponat ꝓ litera A. quãtitas, vel inequale: & ꝓ eo, sup qđ est lr̃a B. ponat numerus impar absolute, vel simplr hoc est, q̃cunq; B numerus fuerit: & pro eo, sup qđ est lr̃a C, ponat talis numerus impar: sic ergo A dicetur de C, hoc ẽ, modus aũt, quo nos demõstram⁹ illud primum sine medio, qđ posuim⁹ eẽ veluti originẽ, et radicẽ ei⁹, qđ post ip̃m existit sine medio ita fit, nempe vt sumat A, vice p̃dicati, qđ erat illud primũ demr̃atũ, id ẽ prĩa C cõclo: & vice medij termini ponatur B, & vice minoris termini C.

Rursum ponatur ex ipsis materijs vice A, ipsa quantitas; & vice B numer⁹ impar simplr: & vice C, numerus impar determinatus. vt gratia exẽpli, septenarius vt magis res ĩnotescat. et ita syllus fiat: septenarius est numerus impar: & numerus im-

ABRAM

D numer⁹ impar ē quātitas: cōcludit itaq;, ꝙ septenarius ē quātitas.

Exēplificauit ꝟo his p̄missis, q̄a, sunt immediatę. Et intēdit q̄dē, ꝙ demr̄o vtat̄ medijs in multis speciebus syll̄i, ꝓut fieret ī duab⁹, vel plurib⁹ q̄ duabus figuris, & nō vtat̄ medijs ī vno syll̄o, vt ea ītroducat syll̄i præmissis.

Dixit aūt. vel ꝑ accidens. Quia qn̄ posita esset aliqua res, qua cōmonstretur aliqua cōclusio in scd̄a, & tertia figura, iā cōmonstrata eēt cōcl̄o primo posita in prima figura, & ad vnū quęsitum vsus esset tribus figuris, deinde figurę essent multiplicatæ ad hoc, & totū hoc ex p̄missis immediatis. Topicus ꝟo vtit̄ in commōstratione præmissarū, ex quibus construit syllogismum medijs.

BVRANA

quātitas: cōcludit̄, ꝙ septenarius ē quantitas.

Atq̄ posuit exēplū in his ꝓpōnibus, qm̄ nō ē īter ipsas mediū. atqui voluit, ꝙ d̄ mr̄o efficiat̄ in multis specieb⁹ syll̄i, quēadmodū, si efficeretur in duabus figuris, aut plurib⁹ figuris duab⁹. & n̄ efficient̄ ī syll̄o vno media, quę ingrediāt̄ īter ꝓpōnes syll̄i.

Atq̄ dixit: Aut per accidens: qm̄ si poneret rem aliquā, per quam monstraret̄ concl̄o aliqua ī scd̄a figura ac tertia, iam vtiq; mōstrare tur concl̄o posita prīo in figura prima, & efficient̄ in q̄sito vno tres figurę: igit̄ duplicabūtur figurę ī hoc, & hoc totum ex ꝓpositionibus immediatis. sed in Dialectica propositiones, per quas construit̄ syll̄us, sunt mediatæ.

MANTINVS

impar est quantitas: & concludet̄, ergo septenarius est quantitas.

Et dedit exēplū ꝑ has ꝓpōnes, quia sunt immediatę. Voluit aūt ꝙ demr̄o vtat̄ medio plurib⁹ modis syll̄orū, vt ī duab⁹ figuris, vel plurib⁹ duabus, sed non vtit̄ in vnico syll̄o medijs, quę immittat inter p̄missas syllogismi.

Et dixit: Aut ꝑ accidēs. [vel in latus] quia si ponat̄ aliq̄d, quo demonstret̄ aliqua cōclusio ī scd̄a & tertia figura, tūc iā demr̄atur illa cōclusio posita primo, in prima figura. & sic fierēt in vno q̄sito illæ tres figurę, deinde duplicabunt̄ figurę simili mō. & hoc totū fiet, s. ex ꝓpositionibus immediatis. Sed Dialecticus probat ꝓpōnes, ex q̄b⁹ astruit syll̄m ꝑ media, seu propositiones mediatas.

De demonstrationum Quòd, & Propter quid speciebus, ac differentijs. Cap. 13.

ANT. INTER. TEX. XXX.

97 Q*ᵃ Vòd vero differt, & propter quid scire, primum quidem in eadem scientia, & in hac dupliciter. Vno quidem modo, si non per immediata efficiatur syllogismus: non enim accipitur prima causa: scientia vero ipsius propter quid secundum primam causam.*

Diuidit

Contradictio Tomitani. A

97 Divisit hic Arist. Et eius commentator Auer. Demonstrationem in duas species, vna est demonstratio Quod, seu Quia, altera vero demonstratio propter quid, siue causæ. Oppositum autem eos voluisse apparet, insufficientibus 1. Poste. tex. 21. & 42. quibus in locis præter dictas duas demonstrationis species, aliam ponere videntur, quæ nobis præstat Quia, & propter Quid simul. et sic erunt tres species demonstrationis. alia dans duo quæsita simul, Quia & propter quid, & est demonstratio simpliciter, & duæ dantes alterum duorũ quæsitorũ. Vide et Auer. hoc latius colligentem 1. Post. tex. c. 7. 8. 10. in Quæstis & Epithom. Logicis cap. de Demonstratione. nec non in Pro. primi Physic. & alibi. Sed vide solutionem Tomitani.

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
T.c.95. Differt quidem de mõ de an res sit, à demonstratiõe cur sit: primo in vna ea dẽ scientia, & hoc duobus modis. Quorum alter est, quia demõstratio an res sit fit ex præmissis mediatis: & in hoc non inuenitur causa proxima: demõ autem cur res sit fit per proximam causam.	Dixit Aristo. Iam vero differt demonstratio si est res, à demonstratione propter quid est res: & primo quidẽ in eadem scientia, & hoc duobus modis. Quorum vnus est, qm̃ demõstratio si est res, fit ex ꝓpositiõibus mediatis: & in hac non inuenitur causa propinqua: demõstratio autem ꝓpter quid res, fit per causam propinquam.	Inqt Arist. Differt T.c.95. autem demonstra- B tio si res est à demõstratiõe ꝓpter quid res est primum quidem in eadem scientia: & in eą duobus modis. vno quidem modo est, ꝙ demonstratio si res est fit ex propositiõibus mediatis, sed in hac nõ ingreditur causa ꝓpinqua. demonstratio autem propter C quid res est fit ꝑ causam propinquam.
Cõ.95. Postq̃ notificauit cõditiones præmissarum demonstratiuarũ demonstrationis simpliciter, & notificauit illarum species, acetiam ipsas interrogationes, intẽdit notificare differentiam inter condiciões præmissarum demonstrationis simplr, &	Posteaq̃ docuit conditiões propositionũ demonstrationis simpliciter, & docuit item ipsarum species, ac per sectionem, vult docere differentiam inter cõditiones propositionum demonstrationis simpliciter, & modos demonstrationis exis-	Posteaq̃ declarauit cõ Cõ.95. ditiões ꝓpõnũ demfstiuarũ quo ad demfonẽ absolutã, & simplr, ostenditq; earũ genera, qnã sint idẽtidem & ipsas interrogationes, nũc vult ostẽdere in quo differãt cõditiones propõnũ demõnis absolutæ, à modis de-

ABRAM

D & demõstratiõis essendi solũ, q̃ euidẽtię dñr.

Demfonũ tres species.

Scitu autem dignum est, ꝙ demfatiões sint trium specierũ, demfo simplr, quę largit' esse, & causam simul, & demfo essendi, quę largitur esse tm̃: & demfo causæ, quæ largit' cãm tm̃, qñ esse fuisset notum. Demonstrationes autem partitas esse his tribus partibus est

E per se notum. quoniã res ignota commonstratur per rem, inter quam & ipsam est essentialis nexus, cum autem essentialis nexus sit duplex nexus, aut nexus rei præcedẽtis rem, aut nexus posterior re, sequitur ꝙ rem esse commonstretur per rem priorem ea, quæ largiatur eius causam, & ipsam esse.

F aut per rem posteriorem, quæ solum largiatur ipsam esse.

Demfones vero causarum tm̃ sunt, quę cõponuntur ex causis, q̃ inferũt necessario causata esse, & causata nõ inferũt eas. & ideo qñ causata supponuntur esse, oportet illas causarum species esse illorũ cau-

BVRANA

istentię tm̃: & hi sunt, qui vocantur signa.

Scitu igitur dignum, ꝙ demfones sunt triũ specierum: demõstratio simpliciter, quę exhibet existentiam, & causam simul: & demonstratio existẽtiæ, quæ exhibet existentiã tantum: & demõstratio causę tantum, cum fuerit existentia nota. Quòdq; demfones accipiantur fm has tres partes, notum est per se: qm̃ ignotum monstratur per res, inter quas est consequentia essentialis. cumq; consequẽtia essentialis sit fm duas consequẽtias, aut vt prius consequatur rem, aut posterius sequatur ex re: oportet ꝙ rei existẽtia mõstretur, aut per prius, qd̃ exhibeat causam, & existentiam ipsius, aut per posterius, qd̃ exhibeat existentiam tantum.

Atqui demfones cãrũ tm̃ sunt eę, quæ cõponunt' ex causis, ex quibus sequit' existentia causatorũ ex necessitate, & non sequunt' causata: & propterea cũ posita fuerint causata media, sequitur, vt

MANTINVS

demfonum. quia tm̃ signa nuncupantur.

Sciendũ aũt est, ꝙ genera demfonum sunt tria: prima demfo est demfo simplr, seu absoluta, quę q̃dẽ pręstat eẽ, & cãm simul, scd̃a, ẽ demfo quia, q̃ præstat tm̃ esse. i. quia est: tertia est demfo pp qd, q̃ pręstat cãm tm̃, cũ ipsum eẽ fuerit iã notũ. Cur autẽ ipsę demfones diuidant' ĩ has tres partes, est satis notũ de se. qm̃ res ignota notificat' p rẽ, inter quã & illã rem ignotã extat q̃ dã cõnexio, & adhęrentia essentialis. Et cũ ipsa cõnexio, seu cõsecutio eẽntialis sit duplex: nẽpe vel cõsecutio rei, q̃ ꝑcedit rẽ, vel cõsecutio, q̃ succedit post rẽ, iõ oportuit vt ẽe ipsi⁹ rei, seu ꝙ res sit, demõstret' vel p aliquid ꝑcedens ei, qd̃ pręstet eius cãm atq; eius eẽ, vel p aliqd̃ posterius illi, qd̃ præstet illius esse tantum. i. quod est.

Demfones vero pp quid tm̃, sunt illę, quæ cõstant ex causis, q̃ ꝓducũt eẽ ipsorũ causatorũ oĩno, & ipsa causata nõ ꝓducunt eas. Et ideo ex istentibus ipsis causatis, necesse ẽ vt illa genera causarũ sint eorũ

ABRAM

cauſas, ſicq; cõmõſtra
bim⁹ quę ſunt ipſę cau-
ſæ. Demſones vero ab
ſolutæ componuntur
ex cauſis, quas inferũt
ipſa cauſata per ſe.

greſſio. Hęc autẽ demſonum
partitio eſt quid per ſe
notum, in quo conue-
niunt oẽs Artifices hu
ias artis, excepto Aui-
cenna, qui meminit de
demſone eſſendi, & pu
tauit ꝙ eſſet demon-
ſtratio non vera. Et cũ
voluerit hoc, ſuſtenta-
tus eſt ꝛ eo qđ dixit, ꝙ
res, quæ ſunt poſterio
res prioribus rebus cõ-
poſitis non conſtat eẽ
eſſentiales rebus prio-
ribus niſi cõſtante cau
ſa, qua poſterius con-
ſtat priori.

Exempli gratia, non
põt nobis conſtare cre
mentũ luminis Lunæ
fm lunarẽ figuram il-
li eſſentialem, niſi no-
bis cõſter huius cauſa,
quę eſt, Lunã eſſe ſphę
ricæ figuræ: re aũt ita
exiſtẽte, non verificat
nobis cõmõſtratio, ꝙ
illius figura ſit ſphęri-
ca, q a ipſius lumẽ cre-
ſcat fm lunarẽ figurã,
& ſi crementum fuerit
notius, & figura laten-
tior. ſi vero res ſit con
tra, iã eueniret de hoc
demonſtratio, quæ lar
giretur eſſe, & cauſam

SVRANA

vt ſint illę ex ſpeciebus
cauſarũ: iã ꝙ mõſtra
bim⁹ quo ſunt cãę. atq;
demſones ſimpłr com
ponunt ex cauſis, ex q-
bus ſequunt cãta plę.

Et hęc diuiſio demõ-
ſtrationũ eſt res per ſe
nota: hanc. n. cõpoſue
re oẽs homines iſtius
artis, prætereq;, ꝙ ipſe
mentionẽ fecit de de-
mſone exiſtentiæ, &
exiſtimauit, ꝙ eſt de-
mſo non vera: & vo-
luit hoc, cum dixit, ꝙ
poſteriora compoſita
ex rebus prioribus nõ
conſtituuntur ad hoc,
vt ſint eſſentialia reſpe
ctu priorum, niſi cum
fuerint conſtituta ſu-
per cauſa, propter quã
conſtituitur poſterius
à priori.

Vt in exẽplo, fieri nõ
põt, vt cõſiſtam⁹ ad mõ-
ſtrãdũ additamẽtũ Lu
næ p figurã lunarẽ eſſ
tialẽ ipſi, niſi cõſtituti
fuerim⁹ ſup cã ꝛ hoc: et
hoc, ꝙ ſit luna ſphęricę
figurę. cũq; res ita ſit, nõ
verificabit nobis mõ-
ſtratio, quòd ſit figurę
ſphęricę, qm̃ lumen ip
ſius augeat p figurã lu-
narem. additamẽtum
enim hic eſt notius, fi-
gura vero ignotior. ꝙ
ſi res ſe haberet cõtra
riũ, iã vtiq; accideret
demſo exiſtẽtię, & cãę

MANTINVS

eorũ cãę. poſt hoc autẽ &
declarabimus, quæ nã
ſint ipſę cãę, demſones
vero abſolutæ cõſtant
ex cauſis producẽtibus
per ſe ipſa cauſata.

Et hæc diuiſio demſo
nũ eſt res p ſe nota. in
qua cõueniũt oẽs Pro-
feſſores huius artis, ꝑ-
ter Auicennã, qui fecit
mẽtionẽ de demſone
Quia: & exiſtimauit
ipſam eẽ demſonẽ nõ
veram, & inclinauit in
hãc ſnſam: qa dixit, ꝙ
res cõpoſitę, q poſteri⁹
ſequunt ex reb⁹ priori
bus præcedẽtibus, nõ vi-
dent eẽ eſſentiales, ſeu
ineſſe p ſe ipſis reb⁹ præ
cedẽtibus, niſi habeat cã,
ob quã ipſa res poſte-
rior ſe queus extet ex
præcedenti.

Diſpõ cõ
tra Auicẽ
nã negan
tẽ demſo-
nẽ exiſten
tiæ.
B

Exẽpli gratia nunq;
poterimus ſcire, ꝙ in-
crementũ luminis Lu
næ fm figurã lunarẽ ſit
ſibi eſſentiale, niſi ſcia-
mus hui⁹ rei cãm, nẽ-
pe, q eſt, qa Luna hẽt
figurã ſphericã. Ergo
p ipſum lumẽ, nõ veri
ficabit nobis, ꝙ eius fi-
gura ſit ſpherica ppea
qđ eius lumen augeat
fm figurã lunarẽ, qa ip
ſum incrementũ eſſet
notius, & ipſa figura
ignotior: ſed æq; bene
poterit fieri demſo, q
tradet eſſe, & cauſam

ABRAM

D simul, hoc est, ꝙ conmõstraret, ꝙ illi⁹ lumẽ crescat lunari figura, ꝑ ipsã eẽ sphęricę figurę.

Et dicit, ꝙ qñ ipse nõ putaret talem rem de prædicatione accidentium de suis subiectis, non esset apud nos differentia inter præmissas, quæ componuntur ex accidentibus essentialibus, hoc ẽ, quarum prędicata sunt ac-
E cidentia essentialia, & inter præmissas, quæ componuntur ex accidentibus, quæ diuulgata sunt sensu, ꝙ sint in toto subiecto ꝑter ꝙ putetur essentialis habitudo inter ea, & subiectum.

Exempli gratia, quãdo dicim⁹, omnis Coruus est niger: & omnis nix est alba: talia enim accidentia nõ sunt eẽn
F tialia, neq; necessaria. quoniã non est impossibile eẽ aliquem Coruum album. ꝟ.g. si aliquis vir educatus esset in regione, vbi non esset ex his, nec audiuerit talem. itaque enuntiaret hanc enuntiationem, omnis homo est albus.

Cum autem inquisitio non sufficiat, vt accidens sit subiecto ne-

BVRANA

simul, hoc est, ꝙ monstraret lumẽ ipsius augeri ꝑ figurã lunarem, qm̃ ẽ sphęricæ figurę.

Et dixit: ꝙ si non dimetiamur ĩ hac dispõne ꝑdicationẽ accidentiũ de subiectis suis, nõ erit apud nos dr̃ia ĩter propositiones, q̃ cõponunt ex accñtibus eẽntialibus: hoc est: quorum subiecta sunt substantię accidentium, et inter propositiones, q̃ componuntur ex accidentibus, quæ distinguuntur per sensum: quoniam sunt in omni subiecto per dimensionem proportionis substãtiarum inter ipsa, & inter subiectum.

Vt in exemplo, omnis Coruus ẽ niger, & oĩs nix alba. exempla enim horum accidentiũ, nõ sunt essentialia, neq; necessaria. nihil nanq; prohibet, vt inueniat coruus aliqs albus. exemplum huius, si cresceret aliquis in mũdo, qui esset niger: & non peruenisset fama ipsius huc, enuntiaretur vtique huiuscemodi enuntiatio, quòd omnis homo est albus.

Cumque inquisitio non fuerit sufficiens, quòd accidens sit necessa-

MANTINVS

simul, nẽpe, q̃ demonstrabit ei⁹ lumẽ augeri fm̃ figurã lunarẽ, quia est lunaris figuræ.

Dicitq; insup, ꝙ nisi cõsideretur in hoc negocio ꝑdicatio accidẽtiũ d̃ suis subiectis, nulla profecto reperietur dr̃ia inter propõnes, q̃ cõstant ex accidẽtibus essentialibus, videlicet, quarũ ꝑdicata sunt *substãtię accidentales & inter illas ꝓpositiones, q̃ cõstant ex accidẽtibus sensu apparẽtibus, q̃ insunt toti subiecto, licet pręter hoc nõ ꝙ cõsideretur illa proportio [seu ratio] essentialis, q̃ inter ipsa, & ipsum subiectũ existit.

*a. l. accidẽtia eẽntialia.

Exempli cã, cũ dicim⁹, oĩs Coru⁹ ẽ niger, & oĩs vix ẽ alba. nã huiuscemodi accidentia nõ sunt eẽntialia, neq; necessaria. nã nõ ẽ impossibile reperiri aliquem Coruũ albũ. vt exẽpli gratia, si q̃spiã fuerit educatus in aliqua regiõe, in qua nullus appareat niger, neq; audierit ab aliquo, ꝙ repiat, ꝓfecto enuciabit hãc enũciationẽ: nẽpe, ꝙ oĩs homo est albus.

Et cũ ipsa ĩductio, seu inq̃sitio nõ valeat oñdere ipsum accidẽs eẽ ne-

ARRAM

neceſſarium, ſequit ne ceſſario, ꝙ nō conſtet accidens eſſe eſſentiale ſubiecto, quotieſcunq; non conſtat nobis eius cauſa. dum autē eius cauſa ſit ipſum quæſitum, id eſt, id, quod ignoratur, ſequitur, ꝙ premiſſę euidentiarum non ſunt eſſentiales, quando autem non ſunt eſſentiales, nec ſunt demonſtratiuę. Et ſic puto, ꝙ dicatur de illarum ſpecie, quæ cōſtruitur ex cauſis remotis.

Quando autem admitteremus, ꝙ aſſertio accidentis eſſentialis de ſuo ſubiecto ex parte eius propriæ cauſæ, ſit perfectior aſſertio, q̄ aſſertio accidētis eēntialis de ſuo ſubiecto ex parte naturæ ipſius ſubiecti: hęc ita que res eſt neceſſaria.

Quod autem nō putemus, non eſſe accidens eſſentiale ſubiecto, niſi quando imaginati ſimus cauſam ipſum in eſſe ad huic ſubiecto, hæc quidem res nō eſt vera. immo quando imaginamur accidens eſſe eſſentiale ob eius connexionem naturæ ſubiecti, & hoc, ipſi ſubiecto ſm ſe, vel eius eſſen-

BVRANA

ceſſariū ſubiecto ſuo, igit ex neceſſitate, qđ ſequit, vt non cōſtruat ſup accidēte, quod ſit eſſentiale ſubiecto ſuo in oī tempore, ipſum non conſtituet ſup cā ſua. cumq; cauſa ipſius fuerit quęſitū, hoc eſt, qđ ſit ignotum, ſequit, vt propoſitiones ſigni nō ſint eēntiales. cūq; non ſint eſſentiales, nō erunt demonſtratiuę. & cōſimiliter videtur dicendum eſſe de ſpecie, quæ cōponitur ex cauſis longinquis.

Dicamus igitur, ſi veritas, quæ eſt per accidens eſſentiale ſubiecto, quæ eſt ex parte cauſæ appropriatę ipſi, eſt veritas magis perfecta, q̄ veritas, quæ eſt per accidēs eſſentiale, quod ineſt ſubiecto ex parte naturæ ſubiecti, hæc nanq; eſt res conſequens.

Quòd ſi nō dimetiamur per id, qđ accidēs eſt eſſentiale ſubiecto, niſi cū dimenſi fuerimus per cām, quæ eſt i hoc ſubiecto, hęc enim eſt res non vera. ſed dimetimur vtiq; per id, qđ accidēs eſt eſſentiale: ppea ꝙ coniungitur naturæ ſubiecti: & hoc ſiue recte fuerit eſſentiale, ſiue per genus

MANTINVS

neceſſarium ſuo ſubiecto, ergo neceſſe eſt, vt nō poſſimus cognoſcere illud accidēs, qđ eſt eſſentiale ipſi ſubiecto dū nō cognoſcim⁹ ei⁹ cām, & cū ipſius cā ſit ipſum q̄ſitū, videlicet qđ ē ignotū, ſequit ergo, ꝙ ꝓpōnes ſignorū, ſeu demōnum. Quia, nō erunt eſſentiales. et ſi nō ſint eēntiales ſeu de p, ſenō erūt quoq; demſtationes. & ſimile huicvī dicere de eo genere ipſarū, qđ conſtat ex cauſis remotis. A B

Nos aūt dicimus, ꝙ illa verificatio, ſeu certitudo vel fides, i. propoſitio verificatiua, q̄ ſit de accidenti, qđ eſt eſſentiale ſuo ſubiecto pp cām ſibi ꝓpriā, ſit pfectior & dignior, q̄ illa, q̄ ſit de accidenti ipſo eſſentiali, qđ in eſt ipſi ſubiecto rōne nāę ipſi⁹ ſubiecti, hoc pfecto eſt neceſſariū. C

Sed, ſi nos cōſideremus, & iudicemus ipſum accidens eē eſſentiale ipſi ſubiecto, niſi cū conſideramus cām, ob quā inſit illi ſubiecto, hoc profecto nō ē verū: Imo iudicamus ipſum accidēs eē eſſentiale, qa ē cluſum ī nā ſubiecti, & hoc ſiue in ipſomet ſubō, ſiue in

ABRAM

D sentiali generi, hoc ē, ꝙ imaginemur vñitatem accidentis, & eius oppositi, generi ipsius subiecti proximo, hoc est, qđ prima diuisione diuiditur in hoc accidens, & eius oppositum, prout prędictum est in descriptione essentialium accidentiū.

Huius autem euidentia est, quia in talibus accidentibus sufficit, ꝙ
E capiatur de illis ipsum subiectum, & si nō appareat eius causa. Et hæc est differentia inter præmissas essentiales & inquisitiuas, hoc est, ꝙ quando intellectus non putat necessitatem capiendi subiectum in accidentis definitione, ꝑmissæ sunt inq̄sitiuę, & nihil prohibet aliqñ hoc subiectum esse denudatum
F ab hoc accidente.

Verūtñ verum est qđ dixit, ꝙ hui⁹ veritas sit infra veritatē, q̄ aduenit, ꝑꝑea quia nos imaginamur eius cām in hoc subiecto, & iccirco demr̄ones euidētiarū sunt imperfectioris verificationis fm eē q̄ demr̄ones causarum.

Sed licet sint imꝑfectiores illis, tñ imperfectio, q̄ eis accidit, non educit eas à demr̄onis genere

BVRANA

nus suū essentiale, hoc est, ꝙ remanet vniuersalitas subiecti, & sui oppositi per genus subiecti ꝓpinqui, hoc est, quod diuiditur ꝑ hoc accidens, & suū oppositum diuisiōe prima, quēadmodū supradiximus in descriptione accidentiū essentialium.

Et fm hoc sufficit signo, vt sit per huiuscemodi accidētia, in quibus accipitur subiectū, & si non videris in ijs causam ipsius. Et hæc est dr̄ia īter propōnes essentiales & inductiuas: hoc est, cum non dimetitur intellectus necessitatem acceptionis subiecti in definitione accidentiū, sunt propōnes inductiuę, et nihil prohibet, vt inueniat̄ subr̄tum ipsarū, nisi ex hoc accidente.

Sed quemadmodum diximus, dicendum in eo, ꝙ est sub veritate, quam assequimur eo, ꝙ dimetimur per causam ipsius in hoc subiecto, & propter hoc demr̄atiōes signorum sunt magis deficientes in veritate ꝑ existētiā, quā demr̄ones cārum.

Sed si sunt magis deficientes, q̄ illæ, nō est defectus, qui accidet illis ex eo, ꝙ ꝓdeāt ꝑ id, qđ

MANTINVS

suo genere essentiali: nempe, vt cōsiderem⁹ vniuersalitatē ipsi⁹ accidentis, & eius oppositū in genere ipsius subiecti propinqui, quod s. diuidit̄ in illud accidēs, & in eius oppositū diuisiōe prima, vt iam fuit ꝑdictū ī descriptione accidētiū eēntialiū.

Cuius rei indiciū est qa ī huiuscemodi accidētibus satis est assumere cū eis ipsum subiectū, licet nō appareat ei⁹ cā, & in hoc differūt ꝓpositiōes essentiales ab īductiuis, videlicet, ꝙ cū ipse ītellectus nō iudicat esse necessariū assumere ipsum subiectū in definitiōe ipsius accidētis, tūc propōnes sunt inductiuæ, & nihil ꝓhibet quin possit reperiri eorū subiectū aliquo tempore expers illius accidentis.

Sed re vera, vt diximus, veritas, q̄ sic habetur, est inferior illi veritati, quam adipiscimur, cū consideramus ei⁹ cām circa illud subiectū. & ideo demr̄ones qa, sunt imꝑfectiores in ꝑstādo ipsū eē, q̄ sint demr̄ones ꝑꝑ qd.

Verū tñ licet sint imꝑfectiores illis, ñ ꝑꝑea hmōi defectus, quem hñt, aufert eas à genere

ABRAM

genere. Non dicimus autem nigredinē corui esse Coruo essentialem, neq; Cygni albedinem ipsi Cygno, qa nigredo non continetur in Corui natura, neq; in eius proximo genere, qđ est ipsum aīal.

Si autem esset contēta in suo genere eēt de essentialibus accidentibus eius, & decerneret animus, ꝙ oīs Coruus sit niger sine dubio. Et ideo id qđ expedit talibus rebus ē, ꝙ animus non imaginatur essentialitatem illorum, donec imaginetur causam ipsam.

Et ideo est qđ dixit, ꝙ si quis educatus esset naturaliter in loco alborum hoīum eo modo, quo non videret AEthiopē aliquē, neque audiuerit de aliquo, enuntiasset decreto, ꝙ oīs homo sit albus, & ꝙ nō sentiretur aliquis homo niger.

Sed fefellit Auicennam, quia inuenit cōmonstratiōis imperfectionē illius, s. quæ est ob imaginationē eēndi accidens eēntiale ipsi subiecto ob eius causam in essendo illi ob ei⁹ vniuersalitatem in sub-

BVRANA

quod est genus demōstrationum. Atqui nō dicimus, quòd nigredo Corui sit essentialis Coruo, neq; albedo Cygni ipsi Cygno, propterea quia nigredo non comprehēdatur in natura Corui, neq; in genere suo propinquo, quod est animal.

Si enim comprehenderetur in genere suo, esset ex accidētibus essentialibus ipsi. & forte posse est, ꝙ oīs Coruus absq; dubio sit niger: atqui qđ sequitur per huiuscemodi res est, ꝙ anima nō dimetiatur per essentialia in ipsis vsquequo dimetietur per causam.

Et ꝑpea qđ diximus, si creuerit homo fm viā nālē in locis alborū ex parte, qua nō appareat niger: & nihil prohibet, vt enuntiemus enūtiationē, q̄ dicat, ꝙ sequitur, vt sit omnis homo albus, & quòd nō sentiatur aliquis homo niger.

Et Auicēna quidē deceptus fuit eo, ꝙ inuenit manifestum defectum propter dimēsionē, q̄ est, quia accidens inuenit' essentiale subiecto ꝑꝑ cām ipsius, & ꝑ existentiā ipsius, nō ꝑꝑ vr̄itatem ipsius in sub-

MANTINVS

re demonum, quin s. A sint adhuc de genere demonū: sed nō dicem⁹ nigredinē Corui eē essentialē Coruo, neq; albedinem Cygni ipsi Cygno. qm̄ nigredo n̄ includit' in nā Corui, neq; in eius genere ꝓpinquo, quod est ipsum animal.

Nā si includeretur in suo genere, tūc eēt ex accidētib⁹ illi essentialibus, & tūc satis posset B anima affirmare, ꝙ q̄libet Coruus ē procul dubio niger. & id circo in huiuscemodi rebus necesse est, vt ipsa aīa nō consideret ea, q̄ sūt eis eēntialia, donec cōsiderauerit causam.

Et ꝑpea fuit dictū, ꝙ si q̄s fuerit nāliter educatus ī regione virorū alborū, vbi null⁹ niger vnq̄ fuerit visus, neq; fuerit auditum ab aliquo, ibi fuisse vnq̄, tūc C poterit enūciari, necesse eē quēlibet hoīm eē album, & ꝙ nullus homo percipietur niger.

Id vero, qđ decepit ipsum Auicēnā est, qđ īuenit manifestū defectū, nempe, q̄ accidit ī ipsa cōsideratiōe de ipso accidēte essentiali, s. ꝙ īsit suo subiecto ꝑꝑ suā cām. & ꝙ īsit quoq; ei ꝑꝑ eius vr̄itatē [seu

ABRAM

D subiecto. & putauit, ꝙ eius vniuersalitas ī subiecto non faciat adipisci veritatem, & ꝙ non sit differentia inter illud, & pręmissas inquisitiuas, q̄bus aduenīūt omnes subiecti species pręter ꝙ intellectus cogitet habitudinem essentialē inter vtrunq;, sed dixit, ꝙ ītellectus non decernat accidens cōtineri in subiecti na

E tura, sed bene cogitat ibi esse aliquam rem, quę sit causa vniuersalitatis huius accidentis in illo subiecto, & si nondum constet sibi, quid sit illa, & quomodo quæramus illius cognitionem?

Hoc autem commōstrato redeamus ad p̄tem expositionis vbi eramus. Dum dixit:

F Differt quidem demōstratio an res sit, à demonstratiōe cur sit, primo in vna eadem sciētia, & hoc duobus modis, id est, differt demonstratio, quę largitur rem esse, à demonstratione largiēte eius causam, duabus speciebus discriminis. quorum vnum est discrimen, quod sit, inter illas in vna scientia, & illud est discrimen, q̄d sit

BVRANA

subiecto: & existimauit, ꝙ vniuersalitas ipsius in subiecto, nō obtinet veritatē: ꝙq; nō est dr̄ia inter ipsam, & propositiones inductiuas, in qua inueniūtur oēs spēs subiecti, absq; eo, ꝙ dimetiatur intellectus per proportionem essentialem inter vtraq; ipsa: sed dixit, ꝙ intellectus nō enuntiat in eo, ꝙ accidēs cōpręhendit' in nā subiecti, nisi vtiq; dimetiatur ꝙ nomen rei sit cā in vniuersalitate istius accidentis in hoc subiecto: ꝙ si fuerit, hucusque non constituetur super ipso quid est, & quomodo inquiremus cognitionē ipsi'?

Cumq; declaratū fuerit hoc accidēs in hoc subiecto, iam reuertemur ad modū speciei suę expositionis, & dixit: atqui diuersificat' si est res, & propter q̄d est. primo quidem in vna sciētia fm rem, et hoc duobus modis. sensus est, & differt quidē demōstratio, quæ tradit existentiā rei, à demr̄one, q̄ tradit causā ipsius duob' modis diuersificationis: quorū vnus ē, diuersificatio, q̄ est inter vtrasq; ipsas in vna scīa. & hæc est diuer-

MANTINVS

cōmunicatiōem] quā habet cū ipso subiecto. & existimauit, ꝙ illa vr̄itas, q̄ est in ipso subiecto, nō pr̄ęstat veritatē. & q̄d non differt illud ab ipsis propōnib' inductiuis, in q̄bus reperiunt' oēs species subiecti p̄ter hoc, ꝙ ipse ītellectus cōsideret ipsā habitudinē, seu ꝓportionē essentialē, q̄ īter vtrūq; eorū existit: s; dicit, ꝙ ītellectus nō asserit accidēs cōtineri ī natura ipsi' subiecti, nisi cōsiderauerit reperiri aliquid, q̄d sit causa vr̄itatis, seu cōtinentię illius accidentis in illo subiecto. sed, si nondū cognoscit illud, quid igitur est, et qualiter quęremus habere sciētiam de ipso?

Hoc igitur sic explicato, reuertamur ad nostrā expositionem. Dicit itaq;: Differt āt demr̄o si res ē, vel quia à d̄mr̄one pp q̄d res ē. Primū quidē in eadē scīa, & in ea duob' modis, id ē, demr̄o Quia, differt à demr̄one, pp q̄d duplici dr̄ia: prima ē illa dr̄ia, q̄ in vna existit scīa, & est ipsa dr̄ia, q̄ est fm nām, scd̄o vero differūt, cū vna earū fuerit in vna scīa, & altera in altera, hoc ē, vt

ABRAM

fit fm naturam: alterũ aũt est discrimẽ qđ fit inter illas, qñ vna earũ fit ī vna scīa, & altera ī alia scīa, hoc é, ꝙ illa, q̃ largit̃ rẽ eẽ fiat in vna scīa, & quæ suam causam, in alia scientia.

Sed discrimen, quod fit in vna scīa, prout dixit, fit dupliciter. Demõ enim essendi est duarũ specierum. quarũ vna est, an res sint, id est q̃ largitur solum esse, & altera spẽs cõponit ex causis remotis.

Demonstrationes autem causarum fũt ex ꝓmissis, q̃ sunt cãe propinquæ. hac itaque specie discriminis differunt demonstrationes causarum à demõstrationibus essendi. Et hoc intendebat, dum dixit: Duobus modis, quorum alter est, ꝙ demõstratio an res sit, fit ex premissis mediatis, & in hoc nõ inuenitur causa proxima.

BVRANA

diuersificatio, quæ est fm naturã: altera vero diuersificatio, q̃ est inter ipsas é, cũ vna ipsarũ fuerit in scīa vna, & altera in scīa alia: hoc est, vt sit q̃ exhibet existẽtiã rei in scīa vna, et q̃ cãm, in scientia alia.

Atqui diuersificatio erit, quẽadmodũ diximus, ꝓ vnũ duorũ modorũ, qñ demõstratio existẽtię est duarũ specierũ: quarũ vna est: qñ demõstratio si est, hoc est, q̃ exhibet existentiã tm: species vero altera sequitur ex causis longinquis.

Demõstrationes vero causarũ erũt ex propõnibus, q̃ sunt cãe propinquę. hęc igit̃ spẽs diuersitatis differre facit demõstrationes causarũ, à demõstrationibus existentię. & hoc é, qđ voluit, cũ dixit fm vnũ duorũ modorũ, qñ demõstratio si est, fit ex ꝓpõnibus ꝓ causas mediatas: & in hoc nõ ponit̃ cã ꝓpinqua.

MANTINVS

vt demõstratio Quia, sit in vna scientia, & demõstratio propter qđ in alia scientia. A

Extat autem duplici ter differentia, vt ipse inquit in vna scientia, propterea quia ipsa demonstratio Quia, est duplex: vna est demõstratio si res est, quæ scilicet dat eius esse tãtum, alia vero constat ex causis remotis.

Demonstrationes vero propter quid, fiunt ex propositiõibus, quæ sunt causæ propinquę. hoc igit̃ modo diuersitatis diuersificantur demonstrationes propter quid à demonstrationibus Quia. Et hoc voluit, cum dixit: duobus modis. vno quidẽ modo est, quia demõstratio si res est, fit ex propõnibus mediatis, sed in hac non ingreditur causa propinqua. B C

.30.ps Alio autem, si per mediata quidem, sed non per causam, sed per notius [a] eorum, quæ conuertuntur. nihil enim prohibet [b] eorum, quæ conuersim prædicantur, notius ailquando esse, quod est nõ causa. quare erit per hoc demonstratio. vt quod [c] planetæ prope, per id, quòd non scintillant. Sit in quo C, planetæ: in quo B, non scintillare: in quo A, prope esse. Verum itaque B de C dicere: planetæ enim non scintillant. sed & A de B: quod enim non scintillat prope est. hoc autem acceptum sit per inductionem, aut per sensum. necesse igi-

D tur A ineſſe ipſi C. quare demonſtratum fuit, quòd planetæ prope ſunt. Hic igitur ſyllogiſmus non ipſius propter quid, ſed ipſius quod eſt. non enim propter non ſcintillare, prope ſunt, ſed propterea quia prope ſunt, non ſcintillant. *

ABRAM

T.c.96. Alterius aũt modi eſt demõ an res ſit, & ſit ex præmiſſis immediatis: excepto q ipſum mediũ ſit de cauſatis reciprocis ſuis cauſis ęq̃liter, aut per res no-
E tiores. nam demonſtratio an res ſint nõ euadit, quin fiat ex cauſatis, quę ſint notiora ſua cauſa: aut ex cauſatis reciprocis ſuis cauſis æqualiter. Prout eſt demonſtratio, q planetæ ſint nobis propinqui, quia non ſcintillent: & ſint pro C, planetæ, & p
F B, q non ſcintillent, & pro A, q ſint prope nos. oratio itaq̃, q B ſit de C, eſt vera, planetæ enim non ſcintillant: & ſimiliter A, de B eſt vera, ga q̃ non ſcintillant ſunt ppe nos. huius aũt præmiſſę veritas apparet inductione et per ſenſum: ſicq̃ ergo A ineſt neceſſario ipſi C, Sicq̃ ẽt iã com-

BVRANA.

Dixit Ariſt. Modꝰ autẽ alius eſt, q demõ ſi eſt, ſit ex ppõnibꝰ imediatis: ꝓterq̃, q media erunt ex cãtis, q̃ conuertunt cũ ſuis cauſis æqualiter, aut p ea, q̃ ſunt notiora. & hoc, qm̃ nihil prohibet, q de mõſtratio ſi ẽ, ſit ex cauſatis, q̃ ſunt notiora ſuis cauſis aut ex cauſatis, q̃ cõuertuntur cum ſuis cauſis æqualiter. quẽad modum demõ, q ſtellæ errantes ſunt ppinquę nobis, qm̃ nõ ſcintillant. Sit igitur in quo eſt C, erraticę: & in quo eſt B, non ſcintillare: & in quo eſt A, ppe nos. verum eſt igitur dicere B, de C, & hoc q erraticæ non ſcintillant: & ſimiliter A de B, verum, non ſcintillantia .n. ſunt prope nos. & hæc propoſitio apparet eſſe vera per inductionem, & per ſenſum. iam igit monſtra-

MANTINVS

Secundus vero modus eſt, demõ ſi res eſt fit ex propoſitionibꝰ imediatis. prꝫter q mediũ in ea ẽ ex cauſatis, q̃ cõuertunt cum ſua cauſa ęqualiter, vel ex rebus notioribus. Nã demõſtratio ſi res ẽ neceſſario erit vt ex cauſatis notioribus ſua cã, vel ex cauſatis, q̃ conuertunt cũ ſua cã ęqualiter. vt ẽ illa demõ, q̃ dicit, q planetę ſunt propinqui nobis, qa nõ ſcintillant. ſint aũt C planetę, B aũt q nõ ſcintillant, A vero, p pinqui nobis. Propoſitio igitur, q̃ eſt B de C, ſit vera. nam planetę non ſcintillant. Eodem modo A de B vera eſt, quia ea, q̃ nõ ſcintillant, ſunt prope nos. Huius aũt propoſitiõis veritas apparet p inductionem, vel per ſenſum. Ineſt itaq̃ A ipſi C neceſſario. Et hoc pacto iã oſtẽditur,

T.c.96.

ABRAM

commonstratur, ꝙ planetæ sint prope nos. hic autem syllogismus nõ fit cur res sit, quoniam non est causa illorũ propinquitatis ad nos, qa non scintillent, sed qa sunt prope nos, non scintillant.

BVRANA

stratum fuit, ꝙ stellę errantes sunt prope nos. Sed hic syllogismus non est propter quid: quoniam non scintillare non est causa, quòd sint prope nos, sed qa sunt prope nos, non scintillant.

MANTINVS

ditur, ꝙ planetę sint propinqui nobis. Is aũt syllꝰs non est ꝑꝑ quid res est, qa causa, ob quam sunt nobis propinqui, non est quia non scintillant, sed qa sunt propinqui nobis, ideo non scintillant. A

Prope esse. A. Non scintillare. B. Planetæ. C.

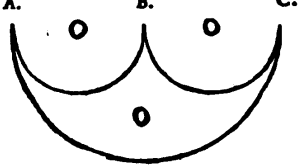

B Demꝛo ipsius q, per immediata quidẽ, nõ tñ per eãm, sed p cõuertentiũ noti, causatum scilicet.

Cõ.96 Postq̃ notificauit differentiam inter vnam speciem demonstrationum essendi, quæ componit ex causis remotis, & inter demonstrationes causarum, cœpit notificare dr̃iam, quæ est inter secundam speciem demonstrationũ essendi, & demonstrationes causarũ. Et illa est, qua cõmonstratur res prior ꝑ posteriorẽ ea, hoc est, ex rei accidentibus sibi proprijs.

Et dixit: Alterius autem modi est demꝛo an res sit, vsq; ibi, dum dicit notiores. id est, alter modus, quo differt demon-

Posteaq̃ docuit differentiam inter vnã ex speciebus demonstrationũ existẽtiæ, & hęc est, quæ componit ex causis lõginquis, & inter demꝛones causarũ, cœpit docere differentiam, quæ est inter speciem secũdam demonstrationum existentię, & inter demꝛones causarũ. & ipsa est, in qua mr̃at prius ꝑ posteriꝰ, hoc est ex accidentibꝰ rei sibi appropriatis.

Et dixit: Modus autẽ alter, per quem diuersificatur demonstratio causæ ab altera specie ex speciebus demõstrationũ

Posteaq̃ ostendit, in quo differat primꝰ modus demꝛonum quia, q quidẽ cõstat ex causis remotis à demonstrationibus ꝑꝑ quid, nũc ostẽdit in quo differat secundus modus demonstrationũ quia, à demõstrationibꝰ ꝑꝑ quid, quo quidẽ modo demonstrat id, quod præcedit ꝑ id, quod est posterius eo, hoc est, ex accidẽtibus rei, quæ sunt ei propria. Cõ.96 C

Et ideo dicit: secũdus vero modꝰ est, demꝛo, si res est vsq; vbi dicit: vel ꝑ res notiores: hoc est secũdus aũt modꝰ, quo

ABRAM

D demonstratio causę ab altera specie demõstrationũ essendi est, quia hæc species demonstrationis, hoc est, demonstrationis essendi, & si conueniat demonstrationi causæ ꝑ esse suas pręmissas immediatas, differt tamen ab illa, quia medium eius est causatum non causa. & hæc etiam est ex causatis proprijs, quæ con

E uertunt prædicatione cũ suis causis, & hoc fit dũ hæc causata fuerint nobis notiora suis cãis.

Digressio. Vide 2. Poster. cõ. 93. Quot, qui busq; modis ex cõsequẽtia cãę cum cãto fiãt demõstratiões.

Adiecit autem conditionem causato quòd sit causæ proprium. nã quando esset commune, non sequeretur ex ipso essendo illud pri⁹. Illatio enim huiusmodi inter prius & posterius, & causam & causatum est trium spe-

F cierum. aut, ꝙ vtrunq; alterutrũ inferat ęqua illatione, & hoc quando fuerit causatum notius apud nos quàm causa, construitur illa esse tantum, deinde possibile esset quòd acciperemus causam, & per eam commonstraremus demonstratione causæ causatum in-

esse

BVRANA

tionũ existentię: quoniã hæc species demonstrationis, hoc est demonstratio existentiæ & demonstratio causæ communicant in eo, ꝙ habent propõnes immediatas: sed differũt, eo, ꝙ medium in ipsa erit causatũ non causa. & hoc consimiliter ẽt erit ex causatis appropriatis, hoc est, quæ conuertuntur per prędicationem cum suis causis, quando fuerint ista cãta notiora apud nos, quàm causæ.

Atqui posuit conditionem in causato, vt sit appropriatũ in causa: quonia cùm sit vniuersale, non sequitur ex eo, quòd ipsum sit, quòd antecedẽs sit. Et hoc, quoniam consequentia in hac mensura ex antecedente & consequente, causa & causatum inueniũtur secundum tres species. Aut quod sequãtur ex se inuicem consequentia æquali: & hoc cùm fuerit causatum notius apud nos, quàm causa, per quam componitur existentia tantum. deinde possibile est, vt accipiatur causa, & monstretur per ipsam demonstratiõe causę existentia causati de subiecto.

MANTINVS

quo differt demr̃o, ꝑꝑ q̃d, à primo modo demonstrationis, quia, est, ꝙ hic modus demõstrationis, s. quia, licet habeat hoc cõe cũ demonstratione, ꝑꝑ q̃d, ꝙ eius ꝓmissæ sunt immediatę, tñ differt ab ea in hoc, quod ipsum mediũ in ipso est vtiq; causatũ, nõ causa, & est quoq; ex causatis proprijs, quæ, s. conuertuntur cũ sua causa in prędicatione, & hoc cum hmõi cãta fuerint notiora nobis, q̃ causæ.

Voluit aũt vt ipsum causatũ debeat eẽ propriũ cũ sua causa, seu æquale, ꝑꝑea q̃a, si eẽt vnius, vel cõius, tunc nõ sequeret ex ipso ipsum añs, seu prius, s. vt dato ipso, det añs. Nã ipsa cõsecutio, quæ fit inter ipsum prius, & posteriũs, seu ꝓcedens & consequens, & cãm & causatũ in hoc negocio, fit tripl̃r. primo modo, vt cõsequatur alterũ eorum alterũ inuicẽ indifferẽter, & ęqualiter. Quod si ipsum causatum fuerit noti⁹ nobis ipsa cã, tunc ꝑ id cõstituitur demr̃o quia s. ẽ tm̃, & post hoc poterimus assumere ipsã causam, & demonstrare ꝑ ipsam, quare ip̃m causatũ

AVERAM

esse subiecto. & fieret ibi demonstratio causæ tantum, prout infra commonstrabit Arist.

Quando autem esset ea notior causato, fit hac specie demonstratio simpliciter tãtum. Secũda vero species illationis est, quòd inferatur posterius à priori, hoc est, causatum à causa, & non econuerso, & hac specie non fit demonstratio simpliciter solum, & hoc quando causa fuerit notior. quia si nõ esset notior, non fieret ibi penitus demonstratio, & si esset causatũ notius apud nos, quia non infertur ex essendo commune, esse proprium in rebus illatiuis, prout dictum est alibi.

Terna vero spes illationis est huic contraria, hoc est ꝙ prius inferatur ex posteriori, id est, causa à causato, & non cõuertat: & in hoc contingit demõstratiæ euidentiæ tantum. Dum aũt dixisset, ꝙ id, quo hæc species euidentiæ differat à demonstratione causæ, fit, quia in ea mediũ est à causatis reciprocis suis causis æqualiter, qñ cõtingeret ꝙ causata huius conditionis sint notiora q̃ ipsa

BVRANA

cto. & sit ibi demonstratio causæ tantum, quemadmodum declarabit Aristo. postea.

Quòd si fuerit causa notior causato: tunc adducet in hac specie demonstratio simplr tm̃. Species aũt secũda cõsequẽtię est, vt sequat posterius ex priori, hoc e causatũ ex ea, & nõ cõuertat res: & in hac spẽ nõ adducẽ, nisi demõstratio simplr tm̃. & hoc, cùm fuerit ea notior. ꝙ si nõ fuerit notior, non adducet ibi demõstratio penitº. si vero fuerit causatũ notius apud nos, ꝙ non sequatur ex eo, ꝙ vniuersale sit, ꝙ appropriatũ sit, in rebus consequentibus, quem admodum diximus in alijs locis ab hoc.

Atqui species tertia cõtraria huius, hoc est, vt prius sequatur ex posteriori, hoc est ex causa causatum, & non cõuertat. & hoc vtiq; accidet demõstratio signi tm̃. Et posteaq̃ dixit, ꝙ id, per quod distinguitur hæc species signi à demonstratione causæ, e, vt mediũ in ipsa sit ex causatis, quæ conuertuntur cum suis causis æqualiter, cùm acciderit, ꝙ causata, quæ sunt cum hac dispõne, sint no-

MANTINVS

A

B

C

satũ insit ipsi subiecto: & tunc erit illa demõstratio quid tm̃, vt Aristo. declarabit paulo post.

Sed, si causa fuerit notior causato, tũc is modus faciet demõstrationem absolutã tm̃. Secundus modus cõsecutionis e, cũ ipsum posterius cõsequit ex ipso præcedẽti, scilicet causatũ ex ipsa ea, & non econtra. & is modus nõ inferret nobis nisi demõstrationẽ absolutam tm̃: & cũ ipsa ea fuerit notior. nã, si nõ fuerit notior, tũc nullã faciet oĩno demõstrationẽ, vel ipsum causatũ erit notius nobis. nã ex ipso vi dato, nõ sequitur vt det ipsum particulare in ipsis rebus se cõsequentibº, vt alibi iam explicatum fuit.

Tertius vero modus cõsecutionis est oppositus huic dicto, nẽpe; in quo ipsum præcedens, seu prius, sequit ex posteriori, videlicet ea ex causato, & nõ econtra. & in hoc cõtingit fieri demõstrationem signi, vel quia, tm̃. Et posteaq̃ dixit, ꝙ id, in quo differt iste modus demõstrationis q̃a, à demõstratione ꝙ quid, e ꝙ medium in eo est ex causatis, quæ cõuertuntur cũ suis causis æqualiter, seu indifferenter, cõ cõtigerit

ABRAM

D si causa, dixit: Nam de mõstratio an res sit nõ euadit, quin fiat ex causatis, quæ sint notiora sua causa, aut ex causatis reciprocis suis causis æqualiter. id est, demonstratio enim, quæ largitur rem esse, nihil ꝓhibet ipsam eē, quando euenit quòd causatum sit reciprocũ suæ causæ æqualiter, hoc ē, quòd quando ponitur

E esse, inferat esse ei⁹ causam, & cum hoc causatum sit notius apud nos, quàm eius causa.

Deinde tulit hui⁹ exẽplũ ex materijs, et dixit: Prout est demonstratio, ꝙ planetæ sint nobis propinqui, quia non ſcintillent. id est, prout quispiam commonstraret ꝙ planetæ sint nobis propinqui, id est, nobis propiores

F fixis, quia nos cernimus, ꝙ non commoueatur eorũ radius ad inspicientes eos, prout cõmouentur radij stellarum fixarum. & hoc intendebat per ſcintillationẽ. causa enim cõmotionis radij ipsi⁹ rei est visus debilitas, aut visibilis distantia, sed ex quo hoc euenit omnibus hominibus de fixis & non de erraticis, ideo noſcitur, quòd

huius

BVRANA

notiora q̃ causæ, dixit: & hoc, qm̃ nihil prohibet, ꝙ demonstratio si est, sit ex causatis notioribus, q̃ sunt causæ, aut ex causatis, quę cõuertuntur cũ suis causis æqualiter. & hoc, qm̃ nihil prohibet, ꝙ demonstratio tradẽs exi stentiam rei sit, cũ accidit, ꝙ causatum conuertatur cũ causa æqualiter. hoc est, cùm ponitur eē, sequitur eãm suam esse, & est cũ hoc causatum notius apud nos, q̃ causa ipsius.

Deinde adduxit exẽplũ huius ex materijs, & dixit: quemadmodũ demonstratio, ꝙ ſtellę errãtes sunt prope nos, qm̃ non ſcintillant. sensus est, quę admodum qui monstrat, ꝙ ſtellæ extraneę sunt proximiores nobis, q̃ fixæ: quoniã videmus ipsas non ſcintillare, cùm eas speculamur, quemadmodum cùm mouentur radij ſtellarum fixarũ. & hoc est, quod voluit per ſcintillationem. & hoc, quoniã causa motus radij rei est debilitas aspectionis, aut defectus eius, quod videtur: sed posteaquàm accidit hoc omni homini in fixis non erranti bus, notum est, ꝙ causa

MANTINVS

gerit huiuſcemodi causata esse notiora q̃ ipsa causa nunc dicit: Nam demſo, si res est, necessario erit vel ex causatis notioribꝰ sua causa. vel ex causatis, q̃ cõuertuntur cũ sua cã æqualiter. hoc est, demſo enim, quæ ꝓstat esse rei, nihil ꝓhibet, quin illud eē, cum accidit, vtipſum causatũ cõuertat̃ æqualiter cũ sua cã, videlicet vtipſo dato, necessario detur eius causa, cũ tũ ipſum causatũ sit notius nobis sua causa.

Deinde affert exemplũ huius ex ipſis materijs dicens, vt est illa demonſtratio, quæ dicit, ꝙ planetę sunt propinqui nobis, quia nõ ſcintillant: hoc est, vt si qs demõſtret ipsas ſtellas errãtes esse nobis propinquas, ſ. propinquiores, q̃ ſtellæ fixæ, quia videmꝰ radiũ earũ nõ moueri, cũ eas inſpicimus, ſicut mouẽtur radij ſtellarũ fixarũ. hoc enim intelligebat ꝓpter ſum ſcintillare. Nã cã, ob quã radius alicuius rei mouẽ, est vtiq; vel viſus imbecillitas, vel diſtãtia ipſius viſibilis. ſed, cũ id accidat cũctis hominibus quo ad ſtellas fixas, nõ aũt in ipſis erraticis, ergo ſcimꝰ, ꝙ

huius

ABRAM

huius causa sit errantium propinquitas.

Et cõstruitur demfo euidentiæ sic, Stellarũ errantium radius non cõmouet apud eas inspicientẽ: & id, cuius radius non cõmouet, est ꝓpe nos, sicq; infertur ꝙ stellæ erraticæ sint ꝓpe nos. Et dũ dixit: Huius aũt ꝓmiſſæ veritas appet inductiõe, aut ꝓ sensum. Intẽdit illã, ꝙ cui' radij nõ cõmouent apud ei' inspectionẽ, sit ꝓpe nos. Et notum est ꝙ in hoc exẽplo cã & causatũ sũt reciproca, prout dixerat.

Et dũm dixit: Hic autem syllſ nõ fit cur res sit, qm nõ est cã illorũ ꝓpinquitatis apud nos, quia nõ scintillant, sed quia sunt ꝓpe nos nõ scintillant. Intendit, ꝙ hic syllſ non sit demfo causæ, ga id, quod mediũ terminũ cepit, nõ est causa maioris extremi, immo res est econtra, quia maius extremum est causa medij, scintillatio enim & cõmotio, quã acceperat medius terminus in illo non est causa propinquitatis ſtellarum, immo res est econtra. id est, quia ſtellarum propinquitas est causa, quã non scintillant.

BVRANA

ſa in hoc: est propinquitas errantium.

Et cõponitur demfo ſigni ſic: errantes extra neq; nõ mouent radios apud ſpeculantes ipſas: & qđ nõ mouet radios est ꝓpinquũ nobis, cõcluditur igit', ꝙ ſtellæ errantes sunt nobis ꝓpinquę. Et dixit: huius ãt propõnis apparet veritas ꝑ inquiſitionẽ, aut ꝑ ſenſum. ſenſus est, ꝙ oẽ illud, qđ nõ mouet radios ſpeculãtes in ipſum, est nobis propinquũ. Planũ aũt, ꝙ hoc est exemplum causę & causati cõuertibilium.

Quẽadmodum dixit. Et hic syllſ non est, ꝓ quid est res: qm causa propinquitatis suę nõ est, quia nõ ſcintillãt. ſenſus est, & hic ſyllſus non est demfo causæ, quoniam medius terminus in ipſo acceꝑ, non est causa maioris extremitatis: ſed res ſe habet in cõtrarium, ꝙ maior extremitas est cã medij. & hoc, quoniã ſcintillatio & motus, per quem aſſumit' medius terminus, non est causa propinquitatis ſtellarum, ſed res ſe habet in contrarium, hoc est, ꝙ propinquitas ſtellarum est causa, ꝙ non ſcintillant.

MANTINVS

huius rei cã, est ꝓpinquitas ipſarũ errantiũ. A

Et componit' demfo ſigni, vel quia, ſic. Planetarũ radius non mouetur, cũ inſpiciuntur: & id, cuius radius non mouet, est vtiq; ꝓpinquum nobis, infert' ergo, ꝙ Planetę sunt propinqui nobis, D.d. huius aũt ꝓpõnis veritas apparet per inductionẽ, vel ꝑ ſenſum: videlicet, ꝙ id cuius radius B non mouetur cũ inſpicit', est propinquũ nobis: palam aũt est, ꝙ in hoc exẽplo, cã, & causa tũ cõuertunt'. vt dixit.

D.d. Is aũt ſyllſ non est ꝓ quid est. qa causa, ob quam sunt nobis propinqui, nõ est quia nõ ſcintillant, ſed quia sunt propinqui nobis, ideo nõ ſcintillãt. hoc est, is aũt ſyllſ non est demfo ꝓ quid, ꝓpea C quia id, quod ſumit' in eo ꝓ termino medio, non est cã ipſius maioris extremitatis, ſ econtra, maior extremitas est cã medij termini. qm ipſa ſcintillatio & cõmotio, quę ſumitur ꝓ termino medio nõ est cã propinquitatis ſtellarũ, ſed econtra, vt delict. ꝙ propinquitas ſtellarum est causa, vt non ſcintillent.

Exemit

T.30.ps D [a] *Euenit aũt & per alterũ monstrari alterũ: & erit ipsius propter quid demonstratio. Vt sit C, planeta: in quo B, prope esse: A, nõ scintillare. inest itaq; et B ipsi C: T & A ipsi B, nõ scintillare. quare et ipsi C A: & est syllogismus ipsius propter quid: accepta.n. est prima cã.*

	ABRAM	BVRANA	MANTINVS	
T.c.97	Iam possibile esset, ꝙ ponamus mediũ terminum prædicatum, & apud hoc fieri demõstrationem cur sit, & prædicatũ sit medium. Prout fit, ꝙ ponat pro C, planetas, & pro B, prope nos, & pro A, ꝙ non scintillent. B itaq; inest ipsi C, & A, inest ipsi B, A itaq; inest ipsi C. Et fit hęc demr̃o cur sit, quia eius mediũ est causa proxima.	Dixit Arist. Iamq; fieri põt, vt ponam⁹ mediũ terminũ prędicatũ, & habeam⁹ demonstrationẽ ꝑꝑ quid, & p̃dicatũ me diũ. Quẽadmodum si ponerem⁹ in quo C, errãtes, & in quo B, prope nos, & in quo A, non scintillare. igit̃ B inest ipsi C, et A inest ipsi B, ergo A inest ipsi C. & erit hæc demr̃o ꝑꝑ qd, eo ꝙ mediũ in ipsa apparet eẽ ꝓximũ.	Fieri quidem potest, vt medius terminus sumatur, vt prædicatum, & constituatur demonstratio ꝓpter qd res est. Veluti si C sint planetæ, B autem propinqui nobis, A vero, non scintillant. & erit tunc demonstratio cur res sit, eo quòd medium ipsum fuerit causa propinqua.	T.c.97

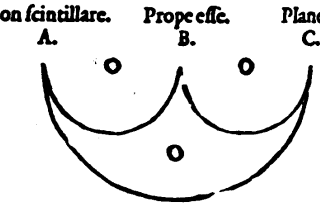

Non scintillare. A. Prope esse. B. Planetæ. C.

F

Demr̃o ipsi⁹ ꝑꝑ qd, quia ꝑ primã cãm.

Cõ.97 Ex quo hæc species demr̃onis euidẽtię posset eẽ, qñ cõmonstratũ fuerit ꝑ eam cãm inesse subiecto alicui ꝑ inesse illius causatũ huic subto, vt ꝙ capiat̃ ipsa cã, & ponat̃ medius termin⁹,

Cùm fuerit hæc vna ex speciebus demr̃onũ signi, possibile est, cũ monstratũ fuerit cãm ineẽ subiecto, qñ causatum inest huic subiecto, vt accipiat̃ causa, & ponatur medius terminus,

Quoniã cũ in hmõi demr̃onis quia, modo, demonstratur, ꝙ causa inest alicui subto, qñ causatũ inest illi subiecto, possit assumi cã, & fieri ex ea medius terminus, ꝑ quẽ demonstra- Cõ.97

ABRAM

minus,& p illã cõmon
stret cã ineſſendi cau-
ſatũ ipſi ſubito & fieret
hæc demſo cauſæ tiñ.

De cõditionibus enũ
demonſtrationis cauſę
eſt, q̃ ſit eſſe in ea no-
tum tiñ aut ſenſu, aut
per euidentiam, cœpit
notificare,quonã mo-
do accidat hæc ſpecies
demonſtrationis in de
monſtratione euiden-
tię, hoc eodẽ exemplo.

Et dixit: Quòd iã poſ
ſibile eſſet q̃ ponamus
mediũ terminũ.id eſt,
quod eſt acceptum me
dium in euidentia præ
dicatum quęſiti,& hoc
eſt ipſum cauſatum, &
prædicatũ quæſiti eui-
dentiæ ſyllogiſmi me-
diũ, quod eſt ipſa cau-
ſa,& hoc poſt eius com
monſtrationem p eui
dentiam, & largiatur
cauſam ineſſendi cau-
ſatum, cuius eſſe largi-
tum eſt per euidentiã,
& tunc demonſtratio
fieret, demonſtratio
ſcilicet, quæ largit cau
ſam tantum.

Contingunt autẽ hæ
duæ demonſtrationis
ſpecies in rebus,de qui-
bus ignoratur ineſſe ip
ſam cauſam cuidã rei
alicuius cauſati, quæ
eſt in hac ipſa re ab illa
cauſa, cum fuerit illius
cauſæ cauſatum, notũ

per

BVRANA

nus,& monſtretur p ip
ſam, cauſam ineſſe cau
ſato per cauſam,& erit
hęc demſo cauſæ tiñ.

Quoniã ex conditio-
nibus demſonis cauſæ
tiñ eſt, vt in ipſa ſit no
ta exiſtentia tantũ, aut
p ſenſum, aut p ſigni:
cępit docere,q̃o acci-
det hæc ſpecies mõſtra
tionis per demonſtra-
tionem ſigni in hoc eo
dem exemplo.

Et ait: iam vero poſ-
ſibile eſt, vt ponamus
terminum medium,
qui ſ. cęptus fuit me-
dius in ſigni.o, prædica-
tum in quæſito, & hoc
cauſatum, & prædica-
tum in quæſito ſigni:
mediũ in ſyllogiſmo,
& hic eſt cauſa. & hoc
poſteaquàm monſtra
uerit per ſignum, &
tradiderit cauſam exi-
ſtentiæ cauſati, cuius
exiſtentia tradita fuit
per ſignum: & erit de-
monſtratio, demon-
ſtratio propter quid,
hoc eſt, quæ tradit cau
ſam tantum.

Atqui accidunt iſtæ
duę ſpecies demonſtra
tionũ in rebus, in qui-
bus ignoratur inexiſtẽ
tia per cauſam rei ad
rem cauſati in hac re
ex ipſa cauſa, & ſit cau-
ſatum illius cauſæ no-
tæ exiſtentiæ per ſe in

illa

MANTINVS

ſtrabitur cã, ob quã ip A
ſum cauſatũ inſit ipſi
cauſæ, & tunc erit hæc
demſo pp quid tantũ.

Nam vna ex cõditio
nibus ipſius demſonis,
pp quid, eſt, vt ipſum
eſſe ſit notũ vel p ſen-
ſum, vel p ſignũ: ideo
nunc oſtendit qualiter
accidat hic modus de-
monſtrãdi in ipſa de-
monſtratione quia eo
demmet exemplo.

Et ideo dicit: fieri q- B
dem põt, vt medius ter
minꝰ, qui ſ. fuit aſſum
ptus vel ut mediũ in de
monſtratione quia ſu
matꝰ vt prædicatũ in ip
ſo quæſito, quod ẽ cau
ſatũ, & prædicatũ ipſiꝰ
quæſiti quia ſit mediũ
in ipſo ſyllo, quod eſt
ipſa cã. & hoc poſtq̃ de
monſtrarũ fuerit p ip-
ſum quia, vel ſignũ, &
præſtabit cãm, ob quã
ipſum cauſatũ eſt, cuiꝰ C
eſſe iã fuit traditũ p ip
ſum quia, vel ſignũ, &
tunc hmõi demſo erit
demſo pp quid, q̃ę, ſ.
reddit cauſam tantũ.

Hi aũt duo modi de-
monſtrationis. accidũt
in illis rebus, in quibus
ignoramus ipſam cãm
ineſſe alicui rei, pp ali-
quid quod eſt cauſatũ
in ea re, ab illa cã. & tũc
cauſatũ illiꝰ cauſę erit
de ſe notũ †quod ineſt †a.l. inel.
illi

ABRAM

D per se inesse illi rei, & notum fuerit esse illã causam illius causati. & incipit primo, & cõmonstrat causam inesse illi rei mediante in essendo causatum illi rei, deinde commonstrat causam inessendi hoc causatũ illi rei per illã eandem causam, & pro maiori parte hoc cõtingit in naturalib⁹.

BVRANA

illa re, & sit notum illã causam inesse illi causato. & cepit prĩo monstrare per ipsam causam inesse illi rei per medium, quo causatũ ipsi inest: deinde monstrabit causam isti⁹ causati in illa re, per ipsam causam secundũ rem. & hoc plurimum accidit in scientijs naturalibus.

MANTINVS

illi rei, & notũ erit illã cãm inesse illi causato. & primo incipiet demonstrare p ipsum, ipsam cãm inesse illi rei p hoc, quod ipsum causatũ inest ei. post hoc demonstrabit cãm, ob quã illud causatũ insit illi rei p eandẽmet causam. & hoc ẽ quod frequentius fit in scientijs naturalibus.

E

T.30. ps *Rursus quemadmodum lunam monstrant, quòd sphærica, per augumenta, si enim quod ita augetur est sphæricum: augetur aũt luna: planum, quòd sphærica. sic igitur ipsius quòd factus fuit syllogismus. Ecõuerso aũt posito medio ipsius propter quid. non enim propter augumenta est sphærica: sed quia est sphærica, accipit augumenta talia. Luna, in quo C: sphærica, in quo B: augumentum, in quo A. In quibus autem media non conuertuntur, & est notius, quod non est causa, ipsum quidem quòd monstratur, ipsum autem propter quid, non.*

ABRAM

T.c.98 Et iterum sicut cõstituunt ꝙ Luna sit

F sphærica per suũ crementum: id enim, quod hac receptiõis specie recipit cremẽtum, est sphæricum: cum autem Luna recipiat hoc crementum, notũ itaq; est ipsam esse sphęricã. et hac specie fit syllis an sit. Quando vero ponitur mediũ contra illud, quo positũ est in prima causæ combinatione, hic itaq;

BVRANA

Dixit Arist. Consimiliter ẽt, si cõstruerent, ꝙ Luna ẽ sphærica per augumenta sua. et hoc, qm̃ quod suscipit augumentũ per hanc speciem susceptiõis, ipsum est sphæricũ: sed Luna suscipit hoc augumentũ: planũ igitur, ꝙ ipsa est sphærica. & sm hãc spẽm erit syllis si est. Cum vero posuerim⁹ mediũ è contrario, hic erit syllis pp qd. & hoc, qm̃

MANTINVS

Rursus quẽadmodum demonstrãt lunam esse circularẽ p eius incrementum. Nã id, quod recipit incrementũ hoc modo ẽ circulare: Luna autẽ hoc pacto recipit incrementũ: palam ergo est, ꝙ Luna est circularis. & hoc mõ fit demr̃o quia est. Sed si ponatur mediũ ecõuerso eius, ꝙ positũ fuit in priori cõpositione, erit demr̃o pp quid non T.c.98

ABRAM

itaq; sit syllꝫ cur sit. Illa enī non est sphærica ob cām sui crementi hac crementi specie, sed quia est sphærica, recipit talia crementa. Et sit Luna sup quo est C, sphærica super B, eiꝰ cremētum sup quo est A. Demr̄ones vero, quarum media sunt causata notiora, & non reciproca æqualr̄, sunt demonstrationes an res sit, sed non, cur sit.

BVRANA

qm̄ ipsa nō est sphærica per causam augmentationis suæ in hanc spēm augmentationis, sed qa ipsa est sphærica, suscipit huiuscemodi augmentationes. Sit Luna ī quo C, sphæricū in quo B, additamēta, in quo A. Atqui demr̄ones, quarum media sunt cāta, & sunt notiora, et non conuertunt̄ ęqualr̄, ipsę sunt demr̄ones si ē res, s; pp qd, nō.

MANTINVS

non enim circularis est ob illius incremētum tali modo, sed qa circulearis est, ta suscipit incremētū. Est aūt Luna in quo C, circulare in quo B, illius tale incremētum A. Demonstrationes vero, quorū media sunt causata, & sunt notiora, & nō cōuertunt̄ ęqualiter, sunt vtiq; demr̄ones qa est, sed non sunt demr̄ones propter quid est res.

A

B

Sphærica. Augumentum. Luna.

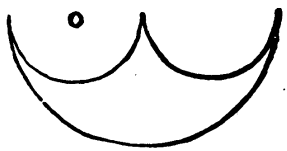

Syllꝫ ipsiꝰ q, vt & superior.

C

Augumentum. Sphærica Luna.
A. B. C.

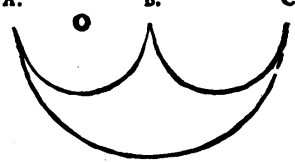

Syllꝫ ipsiꝰ pp quid, & p cām, vt & superior.

Cō. 98 Hoc est aliud exemplum specierū euidentiarum, in quibus accidunt ambæ species demon-

Hoc est exemplū specierum signorum, in quibus accidunt ambę species simul, hoc est de-

Hoc est aliud exemplū, quod dat de ipsis modis demr̄onū † qa, in quibus fiunt vterq; Logica EE mo-

Cō. 98

† a. l. signorum

ABRAM

D monstrationis simul, hoc est, demonstratio euidentiæ, & demonstratio causæ. quod est, quando fuerit posterius apud nos notius prior, & prius fuerit ei reciprocum, hoc est, ꝙ sit ei proprium.

Et dum dixit: Et iterum sicut constituunt, ꝙ Luna fit sphærica p suum crementū. id est, exemplum quoq; illius,
E quo demōstratione cō monstratur prius per posteri⁹, est exemplū, quo Astrologi solent commonstrare, quòd Luna fit sphærica ob sui luminis crementū, quod est secundum lunarem figuram.

Et dū dixit: Id enim, qđ hac receptionis specie recipit crementum est sphęricū: cum autē Luna recipiat hoc cre-
F mentū: notū est ipsam esse sphęricā. Intendit, ꝙ cōstruat' hęc demfo p Lunā recipe crementū talis cōdōnis, ipsam ita q; ē sphęricā, & cōcludit in prīa figura, ꝙ luna sit sphęricę figuræ.

Et dū dixit: Qn̄ vero mediū ponit' contra illud, quod positū est in prima combinatione. intēdit, ꝙ medium ponatur in hac combinatione maior termin⁹, et

BVRANA

demonstratio signi, & demonstratio causæ. & hoc, cum fuerit posterius noti⁹ apud nos quàm prius, & prius conuertatur cum ipso: hoc est, quòd sit ipsi appropriatum.

Et dixit: Cōsimiliter etiam, si construerent, ꝙ Luna est sphærica p additamēta sua. sensus est, exemplum vero cō similiter ēt ei⁹, in quo ostēditur per demfonem prius p posterius, est exemplum vsitatū apud Astrologos, quo monstrant figurā Lunæ sphęricam esse, qm̄ additamentum luminis ipsi appropriatum est per figurā lunarē.

Et dixit: & hoc, qm̄ qđ suscipit augumētū p hāc spēm̄ susceptiōis, ipm̄ ē sphęricū: Luna aūt suscipit hoc augumentū: igr planū ꝙ Luna ē sphęrica. sensus ē, & cōponit' demfo hęc Ieo, ꝙ Luna ē suscipiēs augumētum cū hac dispone, igr ē sphęrica: & cōcludit in prīa figura, ꝙ Luna est sphęricę figurę. Et dixit: cū vero posit⁹ fuerit medius ecōtrario eius, qđ positum fuit in cōplicatiōe prima, hoc est, ꝙ ponatur medius in hac complicatione termin⁹ maior

MANTINVS

modorū demfonis simul, videlicet demonstrationis qa, & demōstrationis pp quid. cū scilicet ipsum posteri⁹ est nobis noti⁹ priori, & ipsum prius conuertitur cū eo, quod scilicet ē illi appropriatū, seu ēque, vel vniforme.

Et ideo dicit: Rursus quēadmodum demonstrant Lunā esse circularē per eius incrementum. hoc est, adhuc est exemplum demfonis, qua probat' prius p posteri⁹, vt cū solēt Astronomi ꝓbare figuram Lunæ esse circularem, ppea, quia incremētū ei proprium fit per figuram lunarem.

D. d. Nā id, quod recipit incrementū hoc modo, ē circulare: Luna aūt hoc pacto recipit incrementū: palam ergo est, ꝙ Luna est circularis. id est, cōponit' hæc demfo. s. ꝙ Luna recipit hoc pacto incrementū: ergo est circularis, & cōcludit' in prima figura, ꝙ Luna est circularis figuræ.

D. d. sed si ponat' mediū ecōuerso ei⁹, quod positum fuit in prima cōpositione, nempe, ꝙ ponat' in hac cōpositione ipsum medium pro maiori termino, & maior

ABRAM

& maior ponnatur medius, s. ipsum prius.

Illa itaq; demfo largitur rei cām tm̄, exēpli grā, Luna est sphęricę figurę, & quod est sphæricę figuræ crescit suo lumine fm hāc cōditionē cremēti, & cōstabim⁹ nobis causam, qua ei⁹ crementū ē ulis cōditionis, q̄a pro it ait, cā ei⁹ cremēti hui⁹ cōditionis est, ipsam cē sphæricam, & eius crementū nō est cā ipsam essendi sphæricam.

Accępit vero loco horum terminorū literas ad commonstrandum vl̄itatem orationis circa hoc: & ꝙ id, qd̄ hinc vr̄, nō sit ob hanc materiā, qua exēplificauit, sed euenit ob formam huius spēi demfonis.

Et dū dixit: Demonstrationes vero, quarū media sunt causata notiora, & non reciproca æqualiter, sunt demonstratiōes an res sit⁹, sed non cur sit. Intendit, quòd species demonstrationis euidētiæ, cuius medium est causatum à maiori, quia sit notius maiori, & non conuertatur secum ipse maior, quia sit communior eo, huius materię nō fit, nisi demonstratio euidentię solū, non

BVRANA

ior & ponat medi⁹ terminus, hoc est prius.

Tūc erit demfo exhibens cām rei tm̄. Exēplū hui⁹, Luna ē sphęricę figurę, & qd̄ ē sphęricę figurę, augumētat lumē suū cū hac dispōne augumētationis: & erim⁹ cōstituti sup cā, pp quā fit additamētū ipsi⁹ cū hac dispōne, ac si diceret, cā additamēti sui cū hac dispōne, ē, qm̄ est sphærica, nō autem additamentū ipsi⁹ ē causa, vt sit sphęrica.

Atq accępit loco terminorū lr̄as, vt monstraret vniuersalitatē sermonis in hoc. & qd̄ videtur ex hoc, non accidit pp hanc materiā, in qua posuit, sed accidit pp formam istius speciei demfationis.

Et dixit: atqui demōstrationes, quarū media sunt causata, quæ sunt notiora, & nō cōuertunt ęqualiter, sunt demfones si est res, sed demfones pp quid, nō. sensus est: atqui species demonstrationis signi, in qua mediū est causatum à maiore, qm̄ ipsum ē noti⁹ maiore, & nō conuertitur cū ipso maior, qm̄ est vniuersalior ipso, in hac materia non procedet nisi demfo signi tantum, non

MANTINVS

ior ponat pro medio, A ipsum, s. ans, seu prius.

Tunc illa erit demfo, quę tradet cām rei hoc exēplo. Luna est circularis figuræ, & q̄cquid ē circularis figuræ, ei⁹ lumen crescit hoc mō incrementi: & sciemus cām, ob quā ita crescit, quia scilicet cā, ob quā hoc modo crescat, est, q̄a est circularis, & nō ipsum incrementū ei⁹ est cā vt sit circularis B vt ipse inquit.

Accępit aūt Arist. vice horū terminorū literas, vt ostēderet vniuersalitatem sententiæ huius rei, & ꝙ id, quod apparet de hoc, nō contingit pp ipsam materiā, de qua fecit exemplū, sed cōtingit pp formam hmōi demfonis.

D. d. Demfones vero, quarū media sunt causata, & sunt notiora, & C nō conuertuntur ęqualiter, sunt vtiq; demfones si res ē, sed nō sunt demōstrationes pp q̄d res est. id est, ille mod⁹ demfonis quia, in quo ipsum mediū est causatū à maiori, quia est notius ipso maiori, & nō cōuertitur cum eo maior terminus, quia est vl̄ior eo, tunc in tali mā non fiet nisi demōstratio quia tm̄, & non

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D non demonstratio euidentiæ, & causæ, prout fit in priori materia. huius autem causa est, quia maius extremum est cõmunius medio, & non sequitur ex essendo ipsum, esse ipsum medium.	non aũt demonstratio signi, & causæ, quẽadmodũ procedebat in mã prima. causa autẽ in hoc est, qm̃ maior extremitas prior, ẽ vniuersalior medio, & nõ sequitur ex eo, ꝙ ipsa sit, ꝙ medius sit.	demonstratio quia, & ꝑꝑ quid, vt fiebat in ꝑcedenti materia. & huius rei causa est, qa maius extremũ, quod est antecedens, est vniuersalius ipso medio, & ipso reperto, non reperitur medium.

T.30.ps *Amplius in quibus medium* [a] *extra ponitur. etenim in his ipsius quòd, & non ipsius propter quid, est demonstratio. non.n. dicitur causa. Vt, propter quid non respirat paries? quoniam non animal. si enim hoc*
E *non respirandi causa est, oporteret animal esse causam respirandi.* [b] *vt si negatio causa est ipsius non esse, affirmatio causa est ipsius esse. quemadmodum si hoc, quod est incommensurabilia esse calida & frigida, eius, quod est non sanum esse, hoc, quod est commẽsurabilia esse, eius, quod est sanum esse. consimiliter autem & si affirmatio ipsius esse, negatio ipsius non esse. In ijs autem, quæ sic assignata sunt, non contingit, quod dictum est. non enim omne respirat animal. Syllogismus autem fit talis causa in media figura. vt sit A, animal: in quo B, respirare, in quo C, paries. A igitur inest omni B, omne enim respirãs est animal, ipsi autem C nulli, quare neque B C nulli, non itaq; respirat paries. Assimilantur autem tales causæ ijs, quæ* [c] *secundum excessum dicuntur. hoc autem est plus distans dicere mediũ. vt illud Ana*
F *charsidis, quòd in Scythis non sunt tibicines. neque enim vites. Secundum quidem igitur eandem scientiam, & secundum mediorum positionem istæ differentiæ sunt eius, qui est ipsius quòd, ad eum, qui est ipsius propter quid, syllogismum.* *

* Cõt. Tom. 99 Vides Arist. asserere ꝓpõnem vtrã negatiuã, ñ posse syllogizari l. pria figura, sed i secũda tãm vt i exẽplo illo ꝑ, nullus paries respirat. Oppositũ habes prio Pno. ca. 5.

T.c.99 Ac etiam demonstrationes, quib⁹ ponitur mediũ exiens ab ambobus extremis, hæ sunt demonstrationes, an res sit, cur vero sit, nõ sunt. quoniam non ferũt ipsammet causam. Prout

Dixit Arist. Cõsistẽt demr̃ones, in quibus ponitur medius exiens vtrasq; extremitates, erũt demonstrationes si est, demonstrationes autẽ ꝑꝑ quid, nõ. qm̃ nõ adducẽt cãm eandẽ, ac

Inqt Arist. Demonstrationes quoq;, in quib⁹ mediũ ponit extra vtrãq; extremitatũ in his profecto fiunt demr̃ones si res est, non aũt ꝑꝑ quid, qm̃ non afferunt ipsam causam. Sicut T.c.99

ABRAM

Prout est oratio dicens, cur nõ transpiret paries? & dr̃, q̃a non est aĩal: si autem cã, qua nõ trãspiret, esset, quia nõ sit animal, cã transpirandi esset, esse animal. res aũt nõ ita est: multæ nãq; res sunt animalia, quæ nõ inspirãt aerẽ. Et vt vl'ius inquam, qñ causa est ꝓxima causa, vt res nõ sit, vt, ꝙ inęqualitas caloris & frigoris est cã rem nõ essendi sanã, illorum itaq; ęqualitas est cã ꝓxima essendi rem sanam. Et sil'r, si affirmatio sit essendi rẽ cã, negatio est non essendi rem causa. rerum vero, quæ hoc modo ꝑficiunt̃, non sunt regulatæ normę, qm̃ non quia est animal, transpirat. Syllogism⁹ autem, qui fit ꝑ talem cãm remotã, est in secunda figura. & sit aĩal pro quo est A: & pro quo B, sit transpirãs, & pro quo C, sit paries. A itaq; inest omni B, scilicet animal omni transpiranti, & A nihil est de C: sicq;

BVRANA

ac si dicerent, ꝑꝑ q̃d non respirat paries? & dr̃, qm̃ nõ est animal: atqui si esset cã, quare non respirat, q̃a non est aĩal, esset etiã cã cur respirat, qm̃ est aĩal, sed res nõ est ita: qm̃ multa sunt aĩalia, q̃ nõ expirãt aerẽ. Et in summa, cũ ipsa cã fuerit cã propinqua, ꝙ nõ sit res, quẽadmodũ inæqualitas calidi et frigidi, quæ est cã, ꝙ nõ sit aliq̃d sanũ, igr̃ ęqualitas erit cã propinqua, ꝙ aliq̃d sit sanũ. & hoc exẽplo si affirmatio eẽt cã, ꝙ aliq̃d esset: igit̃ & negatio eẽt causa, ꝙ aliquid nõ esset. sed res, quæ ꝑficiunt̃ in hũc modũ, nõ sunt res ordinatę ĩ ipsis: qm̃ non ꝑꝑea ꝙ est aĩal, respirat. Syll'us aũt in huiuscemodi cã longinqua fit in secunda figura. quẽadmodũ si aliq̃s poneret in quo A, aĩal, in quo B, non respirans, & in quo C, paries: igitur A, inest omni B, animal enĩ est ĩ eo, ꝙ respirat, et A, nõ inest alicui C, igitur

MANTINVS

Sicut cũ dicim⁹, cur non respirat paries? & respondeat̃, quia nõ est animal. nam, si causa, ob quã non respirat, est, quia nõ est animal, ergo causa respirationis eẽt, quia est animal. res tñ nõ est ita: nã multa sunt animalia, q̃ nõ respirãt. Deniq; cũ ipsa causa fuerit ꝓpinqua, vt res nõ sit, vt inæqualitas calidi & frigidi cã est humani corporis ꝙ sanũ nõ sit, igitur tẽperata, ac ęqualis caliditas & frigiditas causa erit ꝓpinqua ꝙ sanũ sit. Similiter aũt si affirmatio est causa vt res sit, ergo ipsa negatio erit causa, vt nõ sit. Res aũt, quæ hoc pacto ꝑficiunt̃, non habẽt methodos ordinatas. nã, non propterea ꝙ est animal respirat. Syll's aũt, qui fit per huiuscemodi causã remotã, fit in secunda figura. sit quidẽ animal A, respirans aũt B, paries vero C. A igit̃ omni inest B: videlicet aĩal oĩ respiranti, nulli aũt C:

A B C

ABRAM

D ficti ergo B non est alicui rei ipsius C: ficti ergo paries nō transpirat. Et oportet tales causas fieri sm commonstrationis profundationē, ꝙ scilicet eueniat in medijs magna distā tia, prout dixit Anacharsides, ꝙ I Aethiopum regione nō sit Musicus, & huius causa fit, quia apud illos non est liberalitas. hæc itaq; est quanti tas discriminis inter syllām an res sit, & inter syllām cur res sit in vna scientia, & in illorum medijs,

E

BVRANA

igit̄ B, non inest alicui C, ergo paries nō respirat. iam vero sequit̄, vt sint huiusce modi causę ꝑ modū ꝓfunditatis in monstratione: & hoc est, vt adducāt̄ ꝑ media longinqua: quę elongantur elongatione multa: quā admodū dixit Anacharsis, ꝙ Scythæ nō hñt musicē: & ea in hoc est, quia nō habēt diuersoria. hoc igit̄ est cōpendiū diuersificatis, quę est, inter syllām si est, & inter syllām ꝓꝓ quid in vna scia & medijs ipsorum,

MANTINVS

B igit̄ nulli inest C. paries itaq; nō respirat. Oportet autē vt huiusmodi cāæ sint ꝑ modū excessus in huiuscemodi demōstratione. Sed nō vī cōueniens, vt per ipsum mediū fiat magna distantia, vt ratiocinabat̄ Anacarsides, ꝙ I Scythia nō sint cantores, ꝙ ibi nulla sit̄ liberalitas. hæc igitur est dria, qua differt syllogismus quia est, á syllō ꝓpter quid est in eadem scientia, & in suis medijs quoque existit.

a.l. nulla sint vica.

F

Syll ipsius ꝙ per medium extra positū, & causam remotam, in secunda figura.

Cō.99 Estimatur hanc speciem euidentiæ esse secundam speciē demonstrationis euidentiæ, quas exposuit in principio huius sermonis. ipse enim refert, quōd illius sint duæ species: vna

Existimat̄ de hac specie signi, ꝙ sit species secunda ex speciebus demonstrationis signi, quas declarauit á principio istius tractatus. & hoc, qm̄ ip se narrauit, ꝙ sunt duę species: spēs

Is modus signi, seu ꝑ bationis ꝑ effectū, vī, ꝙ sit secundus modus demōnis quia: quos declarauit in initio huius tractatus. nam ibi dixit, ꝙ sūt duo modi: primus

Cō.99

ABRAM

vna spēs, quæ cōcludit prius p̄ posterius, & est dignissima demr̄o essendi vtrarūq;, & p̄ alteram spēm concludit posterius p̄ prius, sicut res se habet in demonstratione simpliciter.

Discrimen vero illarū duarū est, quia pri⁹ in demr̄one simplr̄, est cā proxima ꝓpria, hęc aūt est cā remota, idest mediata. hæc aūt vel ē propria, aut cōis. & s̄m hoc euidēs est, ꝙ oporteat hanc speciem demonstrationis essendi quandam affirmatiuā, & aliquam negatiuā.

Hoc aūt sic existēte, cur dixit Aristo. ꝙ hęc spēs fiat in secūda figura? qd̄ intēdebat dū dixit: Quibus ponit̄ mediū exiens ab ambob⁹ extremis, id est p̄dicatum de vtrisq; simul.

Nos itaq; sum⁹ inter duo. significata, aut ꝙ rn̄deam⁹, ꝙ negatio, q̄ euenit in hac figura, s. secūda, sit altera speciecierū demr̄onis essendi, in qua medius termin⁹ sit cā remota: hoc est dictu, ꝙ opinemur demr̄onē essendi, cuius medi⁹ termin⁹ est causa remota, esse duarū specierum: quarum altera sit in prima figura, & altera in secunda.

Aut

SVRANA

spēs cōcludens prius p̄ posterius, & hæc est ex vtrisq;, q̄ magis attinet ad demr̄onē existētię: spēs aūt secunda cōcludit posterius per prius, quēadmodū se hēt res in demr̄one simplr̄.

Præterq̄, ꝙ differunt inter se: qm̄ prius in demr̄one simplr̄, est causa ꝓpinqua appropriata, hic aūt est cā longinqua, hoc est mediata, & hæc aut appropriata, aut vl̄is. & s̄m hanc apparētiā sequitur, vt ex ista demr̄one existētię aliqua sit affirmatiua, & aliqua sit negatiua.

Quod si ita est: cur dixit Aristo. ꝙ hæc spēs est in secūda figura? & hoc est quod voluit cū dixit: vt sit medium exiens ab vtrisq; extremitatib⁹, hoc est prędicatū de vtrisq; simul.

Nos itaq; sum⁹ inter duo: aut vti rn̄deam⁹, ꝙ negatio, q̄ accidit in hac figura, hoc est secūda, est vna ex speciebus demr̄onis existētiæ, in qua terminus medius est cā longinqua: hoc est, vt asseramus, ꝙ demonstratio existētiæ, in qua medius terminus est cā longinqua, dicatur esse duæ spēs: quarū vna ē in prima figura, altera in secūda.

Aut

MANTINVS

primus est ille, quo infertur ipsum prius, seu añs, p̄ ipsum posterius. & is debet potius dici demr̄o quia, q̄ alter: secundus est ille, quo infert̄ posteri⁹, p̄ pri⁹, vt sit ī demr̄one absoluta. A

Sed in hoc differunt, ꝙ in demr̄one absoluta ipsum añs, est causa propinqua propria, in hac vero est cā remota, videlicet mediata, & id siue sit propriū, siue vl̄e, seu cōe. Ex his igit̄ apparere pōt, ꝙ is modus demr̄ationis quia, erit omnino vel affirmatiuus vel negatiu⁹. B

Cur igit̄ dixit Arist. ꝙ is modus sit in secunda figura? & hoc, vbi dicit: ꝙ mediū est extra vtrunq; extremorū, videlicet ꝙ sit prædicatū de vtroq; simul.

Dubitatio nū solutio cur demōstratio per cām longinquam fiat tantū modo negatiua, & in secūda figura.

Sed si res ita habeat, tunc alterū duorū cogimur fateri: nēpe, vel ꝙ negatio, q̄ sit in hac figura. s. secūda, sit vn⁹ modus ipsi⁹ demr̄onis quia, in quo medi⁹ termin⁹ sit causa remota, videlicet, vt credamus ipsam demr̄onē quia, in qua termin⁹ medius est cā remota, eē vtiq; duplicē: nempe, alterā fieri in prima figura, alterā vero in secunda. C

EE iiij Vel

ABRAM

D Aut, ꝙ opinemur, ꝙ ipſe putet hanc ſpeciē demōſtrationis fieri in hac figura, ſcilicet ſecūda, & ꝙ de illa non fiat affirmatiua vniuerſalis, ex quo fit in hac figura. Hoc autem ſic cō ſtante, cur dixit etiam de hac, ꝙ fiat in ſecunda figura? quid nā impediret ne fiat I prima figura, ex quo in ea ē q ſſerat vlām negatuā?

E Vnde ſequitur, ꝙ hīc ſit perſcrutādū de illo.

Et dicimus, quōd veriſimile ſit, quōd ipſe decernat ſecundam figuram ad hoc negotiū excepta prima. propterea, quia cauſa negationis eſſentialis alicuius prædicati, eſt remotio cauſæ eſſentialis huius prædicati ab hac re, ex qua negatur illud prædicatum. hoc

F autem ſic exiſtente, impoſſibile itaq; eſt, quin neget ipſa cauſa à ſubiecto, à quo intēditur, quōd negetur ipſum prædicatum: ſi cuperemus ferre cauſam eſſentialem, & ſit præmiſſa minor negatiua, ſine dubio aliquo: hoc autem non fit niſi in ſecunda figura.

Verū-

BVRANA

Aut, vt aſſeramus, ꝙ apparent hanc ſpeciem demſonis eſſe vtiq; in hac figura, hoc eſt, in ſecunda, & nō ſit ex ipſa affirmatiua penit⁹. propterea, ꝙ erit in figura ſecūda. Et quid eſt, qđ prohibeat⁹, quin ſit in prima figura cūm in ipſa ſit, quæ concludat vlē negatiuum? & hoc totum eſt, de quo oportet inq rere hoc I loco.

Dicam⁹ igitur, quōd videtur appropriauiſſe hoc ſecundæ figurę, nō autem primæ. quoniam cauſa negationi eſſentialis ſubiecto alicui, eſt ſeparatio cauſæ eſſentialis huic ſubiecto ab hac re, à qua negatur hoc prædicatū. Cūmq; hoc ita ſit, fieri non poteſt, quin negetur cauſa à ſubiecto, à quo voluerit negari prædicatū, ſi defideraverimus adducere cauſam eſſentialem, & erit propoſitio minor negatiua abſq; dubio: & hoc non erit, niſi in ſecunda figura. Vt in exēplo, ſi monſtraremus, ꝙ paries non reſpirat, quoniā eſt mutus, erit hoc in prima figura.

Sed

MANTINVS

Vel credamus ipſum Ariſtotelē exiſtimare, hunc modū demſonis fieri in hac figura, ſ. ſecūda, & ꝙ nullo pacto fiat I ea affirmatiua cū fiat in hac figura. & ſi ita res ſe haberet, cur ergo dixit hāc quoq; fieri in ſecūda figura? qd ꝓterea, phibet ḡn poſſit fieri I prima figura, cū in ea poſſit cōcludi negatiua vniuerſalis?

Hoc itaq; totū indiget conſideratione in hoc loco. Dicēdū ergo eſt, ꝙ ipſe Ariſt. videt velle potius ſecundā figurā in hoc negocio, & non primā. quia cū, ob quā fit negatio eſſē tialis⁹, ſeu per ſe, de aliquo ꝑdicato, eſt ablatio cauſæ eſſēnalis, vel ꝑ ſe, huius prędicati de illa re, de qua negatur illud prędicatū. & ſi ita res ſe habeat, tunc fieri non pōt, quin negetur ipſa cauſa ab ipſo ſubiecto, à quo quærim⁹, vt negetur prædicatū, ſi volumus cām eſſentialem afferre: & ſic minor ꝓmiſſa erit procul dubio negatiua, hoc ät non pōt fieri niſi in ſecunda figura. exempli gra, ſi nos vellem⁹ ꝓbare parietē nō reſpirare, qa ē nō aīal, ſeu inaīat⁹, tūc eēt I prīa figura.

Sed

ABRAM

Verumenimuero eē inanimatum, non est causa inhibendi trāspirationē ab illo per se, qm̄ si esset causa prohibēdi transpirationem ab illo, remotio animalitatis ab eo esset illius causa per accidēs, illius dico remotionis transpirationis.

Nā res enuntiat per ipsam esse, vllam essentiam esse: si autem eius annexio in ipsam eēndo, remoueat aliam essentiam, id est per accidens. ideoq; id, qd̄ per se enuntiat remotionē alicuius prædicati ab alia re, remouet rem, per cuius esse, enuntiat esse prædicatum huic rei, à qua remouet hoc prædicatum.

De qōne vero scda, s. nunquid hæc species demonis euidētię fiat syllogismis, qui fiūt solum negationibus, aut fiat aliqñ, qñ inferunt affirmatiue? verisimile est, ꝙ subintret syllos, qui inferunt negationes, hoc est, in secūda figura, ꝓut diximus: p illam vero subintrare syllos, qui inferūt affirmatiuas ī prīa figura est p accidens.

Hui⁹ aūt cā ē, qa cāæ remotę nō inferūt p se prīo īesse q̄siti p̄dicatū ipsi

BVRANA

Sed taciturnitas non est cā, vt prohibeatur respiratio ab ipso p se. & hoc, quoniam, si eēt ipsi causa per se, vt prohiberet respiratio ab ipso, esset remotio affirmationis ab ipso, cā illi per accidens, hoc est, respectu remotionis respirationis.

Et hoc, qm̄ de existētia rei enuntiat existētia substātię vni⁹: & si (breuiter) ab existētia ipsius remouet substātia vna, igitur erit per accidēs. & qm̄ ī eo, qd̄ enuntiat per se, remouetur prædicatū aliqd̄ à re vna: igitur remouetur res, de cuius existentia enunitatur existentia istius prædicati, à re, à qua remouetur hoc prædicatum.

Quæstio autem secūda est, an hæc species demonstrationis signi fit p syllogismos, q sūt per negationem tantū, an vero sit per ea, quæ conc udunt affirmatiue? Et videtur, ꝙ essentia ipsius ingrediatur syllogismos, q concludunt negationes, hoc est in scda figura: igitur per accidēs.

Cā aūt in hoc est, qm̄ cāę lōginq̄ ñ cōcludūt existentiā p̄dicati q̄siti prīo,

MANTINVS

Sed ipsa inanimalitas non est cā p se, vt prohibeatur ab eo respiratio. nā, si esset cā p se, vt prohiberet ab eo respiratio, tunc ablatio animalitatis ab eo eēt causa per accidens, videlicet, ꝓpter ablationem respirationis. A

Nā id, qd̄ enūciat dari aliquā vnā essentiā, & si in illa affirmatione illius rei cōiungat seu contineat negatio alterius substātię, illud qdē est p accidēs. hinc est, ꝙ si enunciet aliqd̄ p̄dicatū p se negari ab aliqua re, tunc illa res p cuius esse enunciat illud p̄dicatū eē, negabit ꝓfecto ab illa re, à qua negatū fuit illud prædicatum. B

Ad fm vero q̄situ, qd̄ est, vtrū is modus demonis Quia, fiat per syllos cōcludētes negationē tm̄, an p eos, qui cōcludūt affirmatiue? vr̄ vtiq; s. dicendū, ꝙ si ingredit syllos cōcludētes negatiuē, nempe in scda figura, vt diximus, illud qdē habet. p se, sed si fit ī syllis cōcludētibus affirmationē in prima. s. figura, illud inest ei p accidens. C

Et huius rei cā ē, qa causæ remotę nō inferūt p̄dicatū q̄siti inesse pri-

ABRAM

D ipsi subto, nisi qñ illi cõtigeret, vt eẽt coęq̃le subto q̃siti. qñ. n. illd ẽ vñ⁹ p̃dicato essentialis q̃siti, nõ ineẽt prĩo ipsi subo. cõdõnis. n p̃dicati q̃siti ẽ, ꝙ sit ęq̃le subiecto q̃siti, ꝓut p̃ostensum est, ac ẽt ꝓ maiori ꝑte ẽ vñ⁹ p̃dicato q̃siti. qñ aũt fuerit illo vñus, nõ verificat̃ de illo prędicatio maioris extremi, quod est ipsum q̃-
E situm prædicatiõis affirmationis.

Ac ẽt, si cõcesserimus, ꝙd q̃sitorũ p̃dicatis sit aliqd, qd sit vñ⁹ subto, ĩpossẽ talia p̃dicata cõmõstrari d subiectis ꝑ cãm remotã, s3 ꝑ cãm, q̃ sit ęq̃lis p̃dicato q̃siti, aut ꝓpria: hoc aũt ĩuenit̃ in aliqb⁹ causis remotis. Qñ vero commõstratũ fuerit, ꝙ rei negatę insit q̃uis cã re-
F mota, quã acciperem⁹ ob hui⁹ rei negatę eẽ, illi⁹ p̃dicatio ꝟificaret̃ d q̃siti p̃dicato, cui⁹ negationẽ ĩtẽdim⁹ ab ipo subiecto. qñ itaq; negaremus hanc negationem ab ipso subieiecto, seq̃t̃ necessario negatio p̃dicati ab illo.

Gratia exempli, quãdo acciperemus causã trãspiratiõis remotã, q̃ ꝟ.g. esset, ipsum aĩal, eius p̃dicatio de trãspi-
rãte

BVRANA

prĩo, & ꝑ se d subto, nisi cũ acciderit ipsi, ꝙ sit ęquale subiecto q̃siti: qm̃, cũ ẽ vñus p̃dicato q̃siti essentialis, nõ est prĩo: qm̃ cõdõ p̃dicati q̃siti est, vt sit ęq̃le subiecto q̃siti: quẽadmodũ antea d̃claratũ fuit: & cõsiñr ẽt vtplurimũ, qd est vñus prædicato q̃siti. cũq; est vñus ipso nõ coaptat̃ ei p̃dicatio maioris extremitatis: qd est quęsitum p̃dicationis affirmatiuè.

Et cõsiñr, si confiteamur, ꝙ ex p̃dicatis q̃sitorũ, cũ aliqd est vñus subto, fieri ñ p̃t, vt mõstrent̃ huiuscemodi p̃dicata de subiectis per cãm lõginquã, nisi per cãm, q̃ ẽ ęq̃lis p̃dicato q̃siti, & appropriata: & hoc vtiq; ĩuenit̃ in q̃busdã causis lõginq̃s. Atq cũ mõstrat̃ res negata, quãtũcũq; fuerit lõgĩqua, accipiem⁹ ad existẽtiã rei isti⁹ negatę veritatẽ p̃dicationis ipsi⁹ d p̃dicato ĩ q̃sito, cui⁹ negationẽ à subto ĩtẽdim⁹: igit̃ cũ negauerim⁹ negationẽ istã à subto, seq̃t̃ ex necessitate negatio prædicati ab ipsa. Vt in exemplo, si accipiamus cãm respiratiõis lõginquã, q̃ sit, exẽpli gratia, animal, cui⁹ p̃dicatio veri-
ficat̃

MANTINVS

primo, & ꝑ se ipsi subiecto, nisi cõtingat ipsum eẽ ęquale ipsi subiecto in ipso q̃sito. nã si eẽt vniuersalius, seu cõmunius ipso p̃dicato q̃siti essentialis, vel ꝑ se. tũc nõ erit ꝑ se, nã ex cõdõnib⁹ p̃dicati q̃siti hæc vna est, s. vt sit æquale subiecto q̃siti, vt in superioribus expositũ, immo vt plurimum est vniuersalius subiecto quæsiti.

Si igit̃ est vñus subiecto, ergo ñ poterũt demõstrari huiuscemodi p̃dicata de ipsis subiectis ꝑ causam remotam, sed per cãm, q̃ sit vel æqualis prædicato quæsiti, vel propria ei. et hoc reperitur in nõnullis causis remotis. Atqui, cum demonstramus aliquã rẽ esse negatã ꝑ cãm remotã, sumit̃* ꝓ esse illius rei negatę, veritas p̃dicatiõis de p̃dicato in illo q̃sito, in quo fuit negata ab ipso subiecto. & sic, cum negauerimus hanc negationem de ipso subiecto, necesse tunc erit negari prædicatum ab ipso.

Vt exẽpli gr̃a, si ponamus cãm remotã ipsi⁹ respirationis, q̃ est, gr̃a exẽpli, animal vere p̃dicari de ipso respiran-
te,

* a. Lassio manone.

ABRAM

rãte esset vera, sicq;, cũ illud acciperemus negati ab aliqua re, ac si diceres, à pariete, inferet in scda figura ꝙ paries non transpiret sic. Paries non est alal, oẽ transpirãs ẽ alal, hinc itaq; concludit ꝙ paries non transpiret.

Si aũt illud accepissemus affirmatiue, ꝙ posset inde cõcludere aliqd de alali specieb⁹ esset trãspirãs. vtdicam⁹, Delphin ẽ alal, ẽ itaq; trãspirãs: nõ .n. oẽ alal trãspirat. et iccirco hęc spes demfonis essendi, op; ꝙ cõstituat I scda figura: hoc ẽ inquãtũ ęius medius terminus ẽ cã remota, & fit absq; dubio de genere negationum, & inter negationes in ipsa secunda.

The. 18.19. Themistiũ vero inuenim⁹, ꝙ ponat demfonũ, ꝙ largiunt esse, tres spes: s. speciẽ, q̃ cõcludit prius p posterius p cãm, q ẽ m accidẽs: qđ est substãtię oppositũ. & secundã spẽm, qua cõcludit res p suã cãm remotã, de qua ꝓdictũ est. tertiã aũt speciem, qua iferat posterius p posteri⁹, sicut q cõmõstrat et hui⁹ egri vrinã eẽ indigestã, quia eius pulsus sit diuersus.

Pul-

BVRANA

ficat đ respirãte. cũ igitur acceperim⁹ ipsum negari ab aliquo, ac si diceres à pariete: cõcludet in scda figura, ꝙ paries nõ respirat, ita, paries nõ ẽ alal, & oẽ respirans est animal, cõcludit ita q; ex hoc, ꝙ paries non respirat.

Quòd si acciperes ipsum p viã affirmatiõis, nõ posset cõcludi ex ipso, ꝙ aliqua ex spẽbus alalis respirat, quẽadmodũ, si dicerem⁹, Delphin⁹ est alal, igit respirat: qm̃ non oẽ alal respirat. & ppea op; vt sit hæc species demfonis existẽtię cõposita in scũda figura: hoc ẽ I q̃ mediũ I maiore ẽ cã lõginq̃: & erit absq; dubio de genere negationis, & ex negatiuo in scda.

Nos ỽo inuenimus Themistiũ posuisse mfones, q exhibẽt existẽtiã, tri⁹ spẽs: spẽm, q cõcludit pri⁹ p posteriorẽ cãm p accns, q admittit subsãtiã. spẽm ỽo scdam, p quã cõcludit res p cãm ipsi⁹ lõgi quã, & hęc e, đ q̃ supra meminim⁹. tertiã ỽo, q mõstrat posterius p posteri⁹. quẽadmodũ, q mõstrat, ꝙ hęc cã humorũ ñ ebullitiũ, qm̃ pulsus ipsi⁹ ẽ diuersus.

Et

MANTINVS

te, tũc, si ponamus ipsam negari ab aliq̃ alia re, exẽpli gra à pariete, tũc cõcludet in scda figura, ꝙ paries nõ ẽ respirans, hoc pacto. paries nõ est animal, & oẽ respirãs est animal, ergo inferet ex hoc, ꝙ paries nõ est respirans. A

Sed, si capiamus hoc affirmatiue, tũc nõ poterit concludi ex eo, ꝙ aliqđ genus animaliũ sit respirãs, vt si diceremus, Delphinus ẽ animal, ergo est respirãs, q nõ oẽ animal respirat. et iõ necesse est, vt is mod⁹ demfonis q, cõponat I scda figura, I in eo, in quo ipsum mediũ ẽ cã remota, & sic erit ꝓcludubio ex genere negationũ, & de negatiuo in secũda. B

Themistius vero vt ponere tria demfonũ Quia prima est illa, ꝙ quã cõcludit pri⁹ p posterius, & cã p accidẽs, quæ opponit eãæ p se. scda est, p quã cõcludi tur res p suam cãm remotã: & ẽ illa, đ qua facta fuit nũc mẽtio: tertia ỽo ẽ, q cõcludit posteri⁹ p posteri⁹. vt cũ quis demfat vrinã alicuius ægroti nõ eẽ cõcoctam, quia eius pulsus est diuersus. C

Nã

ABRAM

D Pulsus.n.diuersitas,et digestiõis ablatio,vtręque sunt res causatæ à putredine febris, & ea ęqualiter posteriores. & tales syllogismi non sunt demr̃ones, nisi ꝑ accidens. quoniã medium illorum non est proportionatum aliqua habitudine per se: hoc est,ꝙ prędicatũ sit de difinitione subiecti, aut subiectum de
E definitione prædicati, & iõ Arist. omisit illã.

Verũtñ Alpharabiũ inuenimus aberrasse hic. ipse nanq; dicit, ꝙ demr̃onũ essendi species sint duę, prout ait Arist. & incœpit referre primã speciẽ vtriusque,quæ ei occurrit,s. qua concluditur prius ꝑ posterius. & dũ ꝑuenisset ad secundam speciem dixit quandam
F orationem, cuius hæc est series. Scda aũt species demr̃onum, quæ solũ esse largiũtur,est, qua notificatur posterius ꝑ posterius, & fit, qñ sunt duę res connexę vni certę rei, alię ab illis: & ordo posterioritatis vtriusq; illarum ab illa re,est vn⁹ ordo, alterius autẽ illarũ alteri habitudo est posterior illa habitudine,de qua memini, & altera duarũ

BVRANA

Et hoc,qm̃ diuersitas pulsus,& remotio ebullitiõis humorũ, ambo sunt res causatę à febris putredine, & posteriores ęqualiter. huiuscemodi.n.syllr̃i non sunt demr̃ones,nisi per accidens. qm̃ non est in ipsis ex termino maiore, & medio,proportio ex proportionibus essentialibus,hoc est,in qua inuenit̃ ꝑdicatũ in definitione subiecti, aut subiectũ in definitione prædicati. & ꝑꝑea dimisit ipsum Aristo.

Abunazarẽ vero inuenim⁹ errasse hoc in loco.& hoc,qm̃ ipse dixit,ꝙ demr̃ones existẽtię sũt duarũ specierũ: quẽadmodũ dixit Aristo.& cœpit mentionẽ facere de specie priore, quę ipsi cõtigit,in qua concluditur prius per posterius. & posteaq̃ narrauit speciẽ secundam,dixit rẽ, q̃ est absurda. Spẽs vero scda demr̃onũ,quę exhibẽt existẽtiã tm̃,ẽ ea,ꝑquã cognoscit̃ posterius ꝑ posteri⁹: & hoc, vt sint res cõsequentes rẽ aliã ab ipsis:& sit ordo vtriusq; ipsarũ ꝑ posterius hac re ordo vn⁹ : & sit ꝓportio vtriusq; ipsarũ sup vnoquoq; ea ꝓportio, d̃ q̃ mẽtionẽ feci:

MANTINVS

Nã diuersitas pulsus, & inconcoctio vrinæ, vtrunq; eorũ sunt causata à febre putrida, & sunt ęqualiter,seu ĩdifferẽter posteriora.huiuscemodi aũt syllr̃i,nõ sunt demr̃ones, nisi ꝑ accidẽs,eo,q̃a ĩter maiorẽ terminum, & mediũ in ipsis nõ extat aliqua ꝓportio essentialis, seu ꝑ se,nẽpe, vt in definitiõe subiecti reperiat̃ ꝑdicatũ, vel subiectum in definitione prædicati. & ideo dimisit eam Aristo.

Alpharabius vero vr̃ decipi ĩ hoc loco, cum dicat demr̃ones Quia, fieri duobus modis, vt Aristo.dicit. & incepit narrare primũ modũ, qui prĩo se obtulit: q̃ ẽ ille, quo cõcludit̃ pri⁹, ꝑ posteri⁹.& cũ aggreditur r̃m modũ, dicit hęc verba.Secũdus vero modus demr̃onũ,q̃ dant eẽ tm̃, ẽ ille, quo cognoscit̃ posterius ꝑ posterius,dum tñ sint duę res, q̃ ĩsequant̃ aliquã aliã rẽ diuersã ab eis: * & ordo vtriusq; earum, ad illam rem, quo ad posterioritatem sit idem ordo, vel gradus, et ꝓportio alterius earũ ad alterã sit eadẽ, videlicet,quã narrauimus.& demr̃etur,

* a.l. gradus.

ꝙ

ABRAM

duarũ posteriorũ cõmonstrat de subiecto aliquo quatenus ibi sumitur medius terminus illa altera res.

Deinde dixit. Exẽpli gratia. Terra nõ mouetur, qa nõ sit ei loc⁹ ad quẽ moueat, & paries nõ trãspirat, qa nõ est ĩal. hę autẽ demõnes sunt, quales illæ Arist. quas posuit in illa spẽ, de q̃ dixit, ꝙ ei⁹ medi⁹ termin⁹ sit cã remota.

In hoc qdẽ dicto sunt quędã dubia, quorum vnum est, qñ dixit, ꝙ ea notificet posterius per posterius, sequeret ꝙ huius speciei demõnis medius terminus, & maior sint cãti ab ipso subiecto: cã autem remota est cã subiecti, aut prædicati. sicq; nõ decet ei exẽplificare ꝑ Arist exẽpla de hac re, cũ eo qđ ipse põit vtrasq; illas eẽ res posteriores subto: cã ãt remota nõ ẽ posterior subto: tãto forti⁹ ꝙ nõ sit illa, & posterior ꝓut dixit.

Et de illis ẽ, qđ dixit, & ordo posterioritatis vtriusq; illarũ ab illa re, est vnus ordo: & dũ dixit, alteri⁹ aũt illarũ alteri habitudo est posterior illa habitudine, de qua memini, patit defectũ, quia duo, in-

BVRANA

ci: & mõstret existẽtia vnius duorum posteriorum in subiecto, cũ accipitur terminus medius in ipso res vna.

Deinde dixit: exẽplũ hui⁹, ꝙ terra nõ mouetur, qm̃ nõ hẽt locũ, ad quẽ moueat. & paries nõ respirat, qm̃ nõ est aĩal. Exẽpla vero harũ demõnũ sunt re, quẽadmodũ Arist. de spẽ, ĩ q̃ dixit, ꝙ termin⁹ medi⁹ ĩ ipsa ẽ cã lõgĩqua.

Sũt ĩ hoc tractatu dubia. vnũ ipsorũ, ĩ quo dixerũt, ꝑqđ cognoscit posteri⁹, seq̃t vt medi⁹ termin⁹ & maior ĩ hac spẽ demõnis sint cãti à subto. cã ãt lõgĩqua, ẽ cã subiecti aut ꝑdicati: igit nõ op3, vt exẽplificem⁹ ꝑ exẽpla Aristo. ĩ hac re. cuius cõdõ ẽ, vt vtręq; res sint posteriores subto. cã aũt lõgĩqua ñ ẽ posterior subiecto. ac si dixisset, ꝙ ipsa, & posteri⁹, sint ĩ vno ordine, quẽadmodũ dixit, & ex q̃bus dixit: erit ãt ordo vniuscuiusq; ipsorũ ꝑ posteri⁹ hac re, ordo vnus.

Cum vero dixit: & erit proportio vtriusque ipsorum super altero, ea proportio, de qua mentionem feci. & hoc quoniam in eo, qđ

MANTINVS

ꝙ vna illarũ duarũ posteriorũ rerũ insit alicui subiecto, si sumatur ꝓ medio termino illa alia res, mox inq̃t. A

Exempli gratia, ꝙ terra non mouetur, quia non habet locum, in quo moueatur, & paries non respirat, quia non est animal. huiuscemodi autem demõstrationes sunt de per se, vt inquit Aristo.

Sed in his verbis insurgunt dubia. Primũ dubiũ est, qa cũ dicit, qua demõstrat posterius, ergo oportebit, vt in hoc mõ demõnis, medius terminus, ac maior eẽnt causati ab ipso subiecto, & cã remota sit cã subiecti, vel ꝑdicati. Nõ debebat itaq; vti exemplis Aristotelis ĩ hoc, cũ ponit illas duas res eẽ posteriores ipso subiecto. Cã. n. remota nõ est posterior subiecto, lõge ergo minus erit ipsum, vel ipsa atq; posterius, vt dixit. B C

Secundũ dubiũ cũ d. & ordo vtriusq; earũ ad illã rẽ, quo ad posterioritatẽ, est idẽ ordo. & dicit adhuc, & ꝓportio alterius earũ ad alterã, est eadẽ, quã, s. iã narrauimus, is ꝓfecto sermo est diminutus, & imperfectus. qm̃ illa duo,

ABRAM

D inter quę est ordo, vnũ illorum est prius altero. quando autem alterum eorum est prius altero, & illa ambo sũt in vno subꝫto, quo nã pacto diceret, ꝙ illorũ ordo posterioritatis à subꝫto sit vnus ordo?

Nec posset aliquis dicer, ꝙ res negatę ab aliqua re, sinthmõi, sicut, ꝙ animal, & transpirãs sunt vnum ordine ad

E posterius ipso pariete, q̃ re animalitas ẽ prior trãspirante, sicq; negatio animalitatis à pariete est cã negationis transpirationis ab illo. Re aũt sic existẽte, nõ est vtriusq; negatiõis ordo vnus ordo: dispõn. negatiõis rerũ ẽ, sicut ordo eẽndi. hic itaq; sermo ẽ ambiguitate, & errore ĩuolut⁹ ꝓut vides: & huius q̃dẽ

F cã fuit illi⁹ deuiatio ab Arist. doctrina ĩ hac re.

Nos autẽ redibimus vnde recessim⁹ de ĩterpretatiõe textus. Dũ dixit: Ac ẽt demr̃ones, quibus ponit medium exiẽs ab ambob⁹ extremis hę sunt demõstrationes an res sit: cur vero sit non sunt, quoniã non serunt ipsammet causam. id est, Ac iterum demonstratiões, quibus medius terminus

BVRANA

qd̃ est inter ipsa proportio vna, vnum ipsorum est prius altero. cùmq; vnum ipsorum sit prius altero, & ipsa sint in subiecto vno, quomodo igitur dixit, ꝙ ordo ipsorum per posterius subiecto est ordo vnus?

Neq; põt aliquis dicere, ꝙ res, q̃ negant̃ à re sunt ĩ hac dispositiõe: quẽadmodũ aĩal, & respirãs sũt ĩ ordine vno à posteriori à pariete: qm̃ animalitas ẽ prior q̃ respirãs: igitur negatio animalitatis à pariete est cã negationis respiratiõis ab ipso. cũque res ita sit, non erit ordo vtrorũq; ipsorũ ꝑ negationẽ ordo vn⁹: & hoc, qm̃ intẽtio negationis in rebus fm̃ rẽ in existẽtia. sermo igitur iste de dubitatiõe, & errore, est id, qd̃ vides. & causa in hoc est extensio ipsius in doctrina Arist. in hac re.

Redeam⁹ igit̃ ad expõnẽ sermonis sui. cũ ergo dixit: & ẽt, qm̃ demro, ĩ q̃ ponit̃ mediũ exiẽs ab vtrisq; extremitatibus, est demr̃o si est, non autẽ ꝑꝑ q̃d, qm̃ si esset, non ꝓueniret ꝑ cãm essentialẽ. sẽsus ẽ: & sic̃r ẽt demr̃ones, ĩ q̃b⁹ ponit̃ terminus

MANTINVS

duo, quorũ ꝓportio ĩter ipsa ẽ eadẽ, ꝓfecto alterũ ipsorũ est prius altero. et si alterũ eorũ ꝑcedit alterũ, & sunt ĩ eodẽ subꝫto, quare ergo dixit ꝙ eorũ ordo ad ipm̃ subiectũ, quo. ad posterioritatem, est idem ordo, & gradus?

Neq; põt quispiã dicere, ꝙ ea, quę negant̃ ab aliqua re, ita se habeant, vt animal, & respirãs, q̃ sunt in eodem gradu posterioritatis ad parietẽ, quia animalitas prior ẽ ipso respirãte. Negatio itaq; animalitatis ab ipso pariete, est cã, vt negetur ab eo respiratio. ergo ordo vtriusq; eorũ in negatiõe non erit idẽ. nã ita se habet negatio in rebus, sicut affirmatio. hęc ergo sñia, quot dubia, & errores cõplectatur, tu vides. & cã fuit q̃a deuiauit in hoc negocio à doctrina Arist.

Reuertamur nũc ad nostrã expositionẽ in verba Arist. Cũq; dicit itaq;: demr̃ones ãt ĩ q̃b⁹ mediũ ponit̃ extra vtrãq; extremitatũ, ĩ his ꝓfecto fiũt d̃mr̃ones ꝙ est, vel si est, sed ꝑꝑ q̃d est, nõ. qm̃ non afferũt* eãdẽ cãm. intelligit, demr̃ones quoque, in q̃bus terminus me-

* a. Lipsi.

ABRAM

nus ponitur prædicatum exiens ab vtrisq; extremis, quod est ipsa causa remota, sunt hæ demonstrationes, quę largiuntur rem esse, non causam ipsam essendi: medius enim eius terminus non ponitur causa proxima.

Deinde tulit huius exemplum, Et dixit: Prout est oratio dicēs, cur non transpiret paries? & dicitur, quia nō est animal, & constituitur syllus in secunda figura sic, paries non est animal, & omne transpirans est animal: cōcludit duabus conuersionibus, ꝙ paries non transpiret.

Et postq̄ dixit: ꝙ hęc causa sit remota cœpit hoc commonstrare, et dixit: Si autem causa, qua non transpiret, esset, quia nō sit animal, causa transpirandi eēt esse animal: res autem non ita est: multę nanque res sunt, quæ non inspirāt aerem, id est: hæc enim causa, quam tradit respondens hoc responso, non est causa proxima, quæ secūdum se enuntiet negationem transpiratiōis à pa-

BVRANA

nus medi⁹ à pte p̄dicati sup vtrisq; extremitatibus: & ipse est cā lōginqua.* [in his.n. erūt demr̄ones si ē res, nō aūt pp qd. qm̄ si eēt, nō ꝓueniret in hoc p cām eēntialē, sensus ē, & cōsilr ēt demr̄ationes, in qb⁹ ponit termin⁹ medius exiēs p̄dicatū sup vtrisq; extremitatib⁹: & ipse ē cā lōginq̄] istę demr̄ones sunt demr̄ones exhibētes existētiā rei, nō cām existētię ipsi⁹: qm̄ si esset, nō poneret terminus medi⁹ in ipsa causa propinqua.

Deinde adduxit exēplū hui⁹, & dixit: quēadmodū sermo dicentis, quare ñ respirat paries? & rñdet, qm̄ nō ē aīal. & cōpōnit syllus in scda figura hūc in modū: paries non ē aīal, & oē respirās ē aīal, cōcludit p duas cōuersiōes, ꝙ paries nō ē respirās.

Et posteaq̄ mētionē fecit, ꝙ hęc ē cā lōginq̄, cœpit exponer hoc, & dixit: ꝙ si esset cā, ꝙ nō respirat, qm̄ nō est aīal, cā respiratiōis eēt, qm̄ ē aīal. sed res nō ē ita: qm̄ multa sunt aīalia, q̄ nō respirāt aerē. sensus ē, & hoc, qm̄ cā ista, quā exhibet rñdēs in hac rñsione nō ē cā ꝓpinqua respirationis per

MANTINVS

medius ponit pro p̄dicato vtriusq; extremorū, qui est cā remota, hmōi qdē dmr̄ones p̄stāt eē rei.i. ꝙ res sit, ñ causam pp quam sit, quia nō ponitur in eis medius terminus, vt causa propinqua. A

Deinde affert exemplum huius, dicens: sicut, cum dicimus cur non respirat paries? & respondeatur, quia nō est animal, & cōstituatur syllogismus in secūda figura sic: paries nō est animal: & omne respirans est animal, cōcludetur p duas cōuersiones, quòd paries nō respirat. B

Et posteaq̄ dixit hāc causam esse remotam, nunc probat illud dicens: Nam, si causa, ob quam nō respirat, est, quia nō est animal, ergo causa respirationis esset, quia est animal: res tamen nō est ita. nā multa sunt animalia, quæ non respirant id est, hæc causa, quā reddit ipse respondens in hac responsione, non est causa propinqua, quę de se enunciet negationē respiration C

ABRAM

D à pariete. nam si esset proxima cā negatiōis transpirationis parietis, esset ipsa causa affirmās transpirationem ipsi animali.

Si autem res ita constaret, omne animal transpiraret. res autē non ita existit. inuenimus enim multa animalia, quę non transpirant. prout sunt animalia exanguia. Si au-
E tem tulisset huius proximam causam, dixisset, ꝙ paries non transpiret, quia nō habeat pulmonem. Pulmo.n. est proxima causa trāspirationis, & ideo verax est, ꝙ omne habēs pulmonē transpiret.

Et cum narrasset, ꝙ hæc, & similes nō sint negationes ob proximam causam acceptā in medio termino, &
F exposuisset huius causam, cœpit vl̄r notificare causam proximam acceptam in negatione, quæ negatio illa sit. Et dixit: Et vt vniuersalius inquā, qñ cā est ꝓxima cā, vt res nō sit, vt ꝙ ĩæqualitas caloris & frigoris ē cā rē nō essendi sanā, hāc.n cām esse, est cā essendi rem: exēpli gr̄a, q̄a caloris, & frigoris ęq̄litas ē cā ꝓxima eēndi rē sanā.

Deinde

BVRANA

ꝑ se respectu negatiōis respirationis à pariete. & hoc, qm̄ si esset cā ꝓpinqua, vt negaret respiratio à pariete, esset cā cōsequens existentiā respiratiōis ĩ aīali.

Qđ si ita esset, igitur. oē animal respiraret. sed nō ē res ita. repiuntur.n. animalia multa, q̄ nō respirant. quēadmodū aīalia nō habentia sanguinē. ꝙ si adduxisset in hoc cām propinquā, dixisset, ꝙ paries nō respiret. qm̄ nō hēt pulmonem. & hoc, qm̄ pulmo est causa ꝓpinqua respirationis: & propterea verificatur, ꝙ omne habens pulmonem respirat.

Et posteaq̄ mētionē fecit, ꝙ hoc, & similia nō hñt negationē ꝑꝑ cam ꝓpinquā acceptā in termino medio, & cōdōnē cāę in hoc, cœpit docere in vl̄i cām ꝓpinquā, q̄ accipit in negatione, q̄cunq; negatio extiterit. & ĩ sūma, cū fuerit, vsq; ad id, qđ dixit, cùm fuerit res sana. sensus est, & ĩ summa, cū fuerit priuatio cāæ propinqua cā, ꝙ res nō sit, quēadmodū qđ est priuatio ęqualitatis calidi, & frigidi in corpore hoīs ē cā, ꝙ non sit res sana.

Deinde

MANTINVS

tionis à pariete, nā si illud esset cā ꝓpinqua, ob quā paries nō respirat, tunc esset cā necessario inducens respirationē ĩ ipso aīali. & sic oē animal respiraret.

Cùm tñ res nō ita se habeat. nā multa repiūtur aīalia ñ respirātia. vt sunt animalia exanguia. s; si attulisset causam ꝓpinquā hui⁹ rei, dixisset, parietē nō respirare, q̄a nō obtinet pulmonē. Nā pulmo ē cā ꝓpinq̄ respiratiōis, & iō ē verū dicer̄, oē habēs pulmonē respirat. Et posteaq̄ dixit, ꝙ hoc vel tale q̄ꝓpiā aliud, ñ dr̄ fieri ꝑ ipsū negatio ꝑ cām ꝓpīquā sumptā in medio termino, & reddidit hui⁹ rei cām, nūc vult vl̄r oñdere, q̄ nam sit illa negatio, in qua sumit cā ꝓpīqua, et d. Deniq; cū ipsa cā fuerit vsq; vbi d. quare hō sit sanus. id ē, tandē si ablatio cāę ꝓpīquę, ē cā, vt res nō sit, vt ablatio cōmēsuratiōis, et tēperātię seu ęq̄litatis, ipsi⁹ calidi, et frigidi in corpor̄ humāo ē cā, vt hō ñ sit sā⁹. nā data hac cā, ē cā vt res det. exēpli gr̄a, si moderata caliditas, & frigiditas ē cā, vt hō sit san⁹, ergo priuatio ei⁹ erit cā vt ñ sit sā⁹.

Deinde

ABRAM

Deinde dixit: Et sit si affirmatio sit essendi rem causa, negatio est nõ essendi rem causa. Id est, & vñiter per se notum est, ꝙ quando inesse aliquam rẽ alicui rei, ẽ causa inessendi illi aliam rem, negatio illius rei, est cã negatiõis rei illi⁹ ab illa.

Et dixit: Rerũ vero, quę hoc modo ꝑficiuntur, non sunt regulatæ normę. qm̃, non quia est animal, transpirat, id est, res vero, quibus ꝑficiunt causæ eo modo, quo animalitas perficit causam carẽdi parieti ipsa transpiratione, non inuenitur in eis hæc norma regularis, id est, regula, qua descripsimus causam proximam. transpirãs enim transpirat, quia est animal: iam autẽ diximus, ꝙ regula negãdi ꝓximam negationẽ sit, ꝙ hæc illa res sit cã eẽndi hãc rẽ negatam.

Et dum dixit: Syllogismus aũt, qui fit per talẽ cãm remotã, est Ĩ scda figura. Iam diximus illius causam. id aũt, quo exẽplificauit Ĩ literis, et materiebus, est quid per se manifestum. Et dum dixit: Et oportet tales causas fieri fm cõmonstrationis

BVRANA

Deinde dixit: & fm hãc similitudinẽ, si fuerit affirmatio causa, vt res sit, igit negatio erit cã, vt nõ sit. sensus ẽ, & in sũma notũ ẽ ꝑ se, cũ existẽtia rei de re fuerit cã, ꝙ aliqd sibi insit, igitur negatio illi⁹ rei erit causa, vt res negetur ab ipsa.

Et dixit: sed res, q̃ ꝑficiunt hoc mõ, nõ sunt res, ꝑ quas perficiunt aliqua. qm̃ non ꝑpea, ꝙ est aĩal, respirat. sensus est, atq res, ꝑ quas perficiunt cãę eo modo, quo perficitur aĩalitas priuatio respirationis à pariete, igit nõ reperit in ipsis ordo iste ordinatus, hoc est, via, ꝑ quã describim⁹ cãm propinquã. & hoc, qm̃ respirãs nõ respiret ex parte, qua est animal. iã vero diximus, ꝙ via in negatione negationis ꝓpinquæ est, vt sit hæc res fm rem cã, vt hæc res negata sit.

Cũ vero dixit: & syllis, qui fit per huiuscemodi cãm longinquam, erit in secunda figura. iam diximus cãm Ĩ ipso. qd̃ vero exemplificauit in literis, & materiebus, est res ꝑ se nota. cùm vero dixit: iã vero sequitur, vt sint huiuscemodi exempla cau-

MANTINVS

Deinde cũ d. sit autẽ si affirmatio ẽ cã vt res sit, ergo ipsa negatio erit cã vt nõ sit intelligit. Demũ notũ est de se, ꝙ si affirmare aliqd inesse alicui rei est cã, vt aliquid aliud insit illi rei, ergo negatio illi⁹ rei, erit cã, ob quã negetur illud ab illa re.

Et cũ d. Res aũt, quę hoc pacto ꝑficiunt, nõ hñt methodos ordinatas, & vias, nã, nõ ꝑpea qd̃ est aĩal, respirat. intelligit. res aũt, quas ꝑficiunt suę cãæ, eo mõ, quo animalitas ꝑficit, seu tradit cãm, cur paries nõ respiret, nõ habẽt ꝓfecto illã viã ordinatã, s. eam viã, qua descripsimus cãm propinquã. nã respirãs nõ respirat ꝑpea, qa ẽ animal. & nos iã diximus, ꝙ via, qua fit negatio ꝓpinqua, ẽ, vt illamet res sit cã affirmationis illius rei negatę, seu ꝑꝑ quã illa res negata habeat esse. Id vero, qd̃ post hoc dicit, s. syllus aũt q fit ꝑ huiuscemodi cãm remotã, fit in secũda figura. iã nos diximus huius rei cãm. Id ꝑterea, qd̃ exẽplificauit ꝑ literas, & ꝑ materias, est de se notũ. & ꝑ id, qd̃ dicit: oportet autẽ, vt hmõi cãæ sint

ABRAM

D nis ꝓfundationē, ꝙ ſ. eueniat in medijs magna diſtantia, id eſt, ꝙ in talib⁹ cōmōſtrationibus intendat ꝓfundatio. qñ enim commonſtratum fuerit de pariete, ꝙ non ſit animal, conuenientius eſſet commonſtratum eſſe de eo, q̄ ꝙ non ſit tranſpirans: hoc eſt, diſtantius eſt ipſum eſſe tranſpirantem, ſi di-
E xerimus, quod ipſe nō tranſpiret, quia non habet pulmonem. diſtātius enim eſt, quod non eſt animal à tranſpiratiōe, quam quod nō habeat pulmonem ab animalitate.

Et ipſi⁹ exēplificatio de Anacharſide, ꝙ in Æthiopū regione nō ſit Muſicus, quia in illa nō ſit liberalitas, qđ eſt vt cauſa remota, tu
F lit illud ſm ꝓfundationis modū. & intendebat, ꝙ qñ nō eſt apud illos liberalitas, nō eſt apud illos ludus, & dū nō ſit apud illos ludus, nō ē apud eos gaudiū, & dū apud eos non eſt gaudium, pro maiori parte non canunt.

Et poſtquàm retulit ſpecies demonſtrationis eſſendi, & differentias, quę ſunt īter illas, & demr̄ones cauſarū,

quæ

BVRANA

cārū ꝑ literā ſm modū profunditatis ad declarādū hoc: & ipſum eſt lōginquū, vt ꝓueniat ꝑ medium lōginquū, qđ elongat elongatione multa. & hoc, qm̄ ī huiuſcemodi exemplis cōſtruit ꝓfunditas. & hoc, qm̄ cùm mōſtratū fuerit, ꝙ paries nō ē aīal, de eo magis vtique oportebat mōſtrari, ꝙ nō ē reſpirans. hoc ē, igit magis lōginquū eſt, vt ſit reſpirās, q̄ ſi mōſtrem⁹, ꝙ non eſt reſpirans eo, ꝙ nō hēt pulmonē. & hoc, qm̄ qđ nō ē aīal, ē magis lōgīquū à reſpiratiōe q̄ qđ ñ ē hñs pulmonem, ab aīalitate. Et qō Anacharſidis, ꝙ loca Scytharū ñ habēt Muſicā, qm̄ ñ sūt apđ ipſos diuerſoria: qđ idē ē, ac ſi dixiſſet cā lōgin q̄, ac ſi dixiſſet, adduxit ipſum ꝑ modū ꝓfunditatis. Atq voluit, ſi ñ eēnt apud ipſos diueruerſoria, ꝙ nō eēt apđ ipſos riſus, & ſi nō eſt apud ipſos riſus, nō eſt apđ ipſos lętitia, cūq; nō ē apud ipſos lętitia, nō exercent Muſicā vt plurimū. Et poſteaq̄ mētionē fecit de ſpēb⁹ demr̄onū exñtię, & differētijs, q̄ sūt īter ipſas, & īter demr̄ones cārū,

quæ

MANTINVS

per modū exceſſus, vel diſtātię in huiuſcemodi demr̄onē, ſed nō vr̄ cōueniens, vt ꝑ ipſum mediū fiat magna diſtantia. intelligit, ꝙ ꝑ huiuſcemodi demr̄ones quærit † remotio, nā, cum probat, ꝙ paries non eſt animal, cōuenientius ꝓbaret ipſum nō reſpirare, hoc eſt, remotius ē ipſum eſſe respirantē, ſi vellemus ꝓbare ipſum non reſpirare, quia nō hēt pulmonē. nā ꝙ nō eſt animal plus diſtat à reſpiratione, q̄ diſtet ipſum habere nō pulmonem ab ipſa aīalitate.

† a.l. profunditas, vt ī litera Auer. habetur.

Et dedit exēplū đ Anacharſide, q dicebat, ꝙ ī Scythis nō ſunt Tibicines, vel cātores, ſeu muſici, quia nō ſunt ibi vites. & eſt cauſa remota (vt ipſe īquit) ꝑ modū exceſſus, ſeu diſtantię. intelligit, ꝙ cū non habeant liberalitatem apud eos, nō ridebunt, & ſi nō ridebūt, nō lætabunt, & ſi nō lętabūtur non cantabunt, vt plurimum.

Et poſtea quā narrauit genera demr̄atiōis Quia, & in quo differant à demr̄onibus ꝑꝑ quid, & ſunt illę dr̄iæ, q̄bus differūt in vna, et eadē ſcīa, nunc ſigil-

lat

ABRAM

quæ ſunt differentiæ, quæ ſunt inter eas in vna ſcia, retulit id idē epilogo, Et dixit: Hæc itaq; eſt quantitas diſcriminis inter ſyllſm. an res ſit, & ſyllſm cur res ſit in vna ſcia, & in illorum mediis. id eſt, hęc eſt differentię quæ tas, qua differt demō ſtratio, quę largitur an res ſit, id eſt, ipſam ſolā eē, & inter demōſtrationem, quæ largitur cur res ſit, hoc eſt quæ largit illius cām.

Et dum dixit: Et in illorum mediis intendit differentiam, quæ eſt inter illas ob differentiam ſuorum mediorum terminorum. Differētia enim inter duas demonſtrationes in vna ſcientia, eſt ob ipſarum differentiam ſm ſe, differentia autē ipſarum ſm ſe, & earū naturam, eſt ob differētiam naturę mediorum terminorum illarum.

BVRANA

quę ſunt differētię exiſtentes in ſcientia vna, mentionē facit in hoc per modum inductionis, & dixit: Hoc igitur eſt compendium diuerſitatis inter ſyllogiſmum ſi eſt, & inter ſyllogiſmum propter quid eſt in ſciētia vna, & in mediis ipſorum. ſenſus eſt, igit hoc eſt compēdium eius, quo differt demonſtratio exhibens ſi eſt res, hoc eſt exiſtentiam ipſius tantum, & demonſtratio exhibens pp quid ē res, hoc eſt cām ipſi⁹.

Cū vero dixit: & in mediis ipſorum. ſenſus eſt, igit diuerſitas, quę erit inter ipſas propter diuerſitatem terminorum mediorum in ipſis, quę eſt diuerſitas inter duas demſones in ſcia vna, ipſā vtiq; ē diuerſitas in ſubſtātia ipſarū, & diuerſitas ſubſtantia, & natura ipſarum eſt propter diuerſitatem nāę terminorū mediorum in ipſis.

MANTINVS

lat negocium dicens: Hæc igitur eſt differētia, qua differt ſyllogiſmus quia, ſeu qđ eſt, à ſyllogiſmo propter quid eſt in eadem ſciētia & in ſuis mediis quoq; exiſtit. id eſt, in hoc differt demōſtratio dans Quia res eſt, hoc eſt, ipſum eſſe tantum, vel eius eſſe, à demonſtratione tradente propter quid eſt, videlicet, quę eius cauſam tradit. A B

Et cū d. Et in ſuis mediis intelligit, quę eſt illa differentia, qua differunt propter diuerſitatem terminorū mediorum earum. nam differentia, quę exiſtit inter has duas demōſones in vna ſcia, ſit ꝓpter diuerſitatem naturę terminorum mediorum earum. C

Alio aūt mō differt ipſum propter quid ab ipſo quòd, eo quòd per aliā ſciam vtriq; ſpeculatur. talia autē ſunt, quæcunq; ſic ſe habēt inuicē, [a] *vt ſit alterū ſub altero:* [b] *vt Perſpectiua ad Geometriā, & Mechanica ad Stereometriā, & Harmonica ad Arithmeticā, et Apparētia ad Aſtrologicā. Fere autē vniuocæ ſunt nonnullæ iſtarū ſcientiarū, vt Aſtrologia, & quæ Mathematica, & quæ Nautica, atque Harmonica, & quæ Mathematica, et quæ ſecundum auditum.*

ABRAM

D Differentia vero, T.c.100 quæ est inter illas in duabus differẽtibus scientijs, fit altera à primo modo, qui est, quòd altera duarum scientiarũ consideret an illud sit, & altera consideret cur sit. tales autem sciẽtiæ sunt oẽs sciẽ, quarum mutua forma, est forma, quam E describam. scilicet, quòd vna duarum scientiarum sit sub altera: prout est scia Perspectiua sub sciẽtia Geometrica: & scientia Machinaria apud Scientiam Stereometricã: & Harmonica ad Arithmeticam, & Obseruationes apud scientiã Astronomicã. Sciẽ F tiæ vero, quarum nomina quasi conueniunt, prout sunt scientia Astronomica Mathematica, & illa, qua vtitur Naualis: & prout sunt scientia Musica Mathematica, & illa, q̃ est instrumẽtorum chordarum.

De-

BVRANA

Dixit Aristo. Atqui diuersitas, quæ est inter ipsas, ĩ duabus scientijs diuersis, erit per modum alium à modo primo: & est, vt vna duarum sciẽtiarum speculetur an res sit, sciẽtia vero alia speculetur ꝓpter quid res est. exempla vero istarum scientiarũ sunt omnes scientiæ, quarum forma est forma, quam declarabo. hoc est, vt vna duarum scientiarum sit sub altera: quemadmodum Scientia Perspectiuorum sub scientia Geometriæ, et scientia Machinarum respectu scientię Solidorum, & scientia Harmonicorum respectu scientiæ Numeri, & Apparentia respectu scientię Stellarũ. Atqui sciæ istæ quasi cõsentiũt in nominibus suis: quemadmodũ Scia Stellarum doctrinalis, et quã pertractat ars nauium: & quẽadmodum scia Musica respectu eius, q̃ est per * chordas.

De-

MANTINVS

Sed modus, quo dif T.c.100 ferunt inter se in ipsis duabus scientijs, quæ diuerso auxilio se coadiuuant, alius ẽ à primo modo, quòd vna earũ considerat, an res sit, altera vero propter quid res sit: sunt autẽ huiusmodi scientiæ omnes, quæ in eam, quam describam formam, communicant, videlicet, quarum vna alteri subalternatur, vt est Perspectiua cum Geometria, & Mechanica cum Stereometria, & Musica, quæ subalternatur Arithmeticę, & vt se habet scientia eorum, quæ apparent, ad sciẽtiam Astronomicam. Hę autem scientiæ sunt vniuocæ. Et sicut se habet scientia Astrorum Mathematica; cum arte Nauigatoria, & sicut scientia Musica cum ea, quę fit per chordarum pulsationem.

De-

*a. Instrumenta.

VBRAM

.100 Demr̃o essendi, & cãę differt à demr̃one eẽn di tm̃, aut relatiõe vni⁹ quæsiti, aut relatione duorum q̃sitorũ. & harũ vtraq;, aut ĩ vna arte, aut ĩ duabus artib⁹. quę aũt fit relatu multorũ q̃sitorũ, aliqñ est illarum, quæ fiunt de vno subiecto, & aliqñ de differentibus subiectis. quando aũt fiunt de vno quęsito, nõ euadit, quin mutuo se coadiuuent ad illud, aut non se coadiuuent, sed vtraque commonstret secundum se.

Illa vero, q̃ fit in vna arte, siue fuerit de duobus q̃sitis, siue de vno q̃sito, dr̃ia itaq; illarũ ẽ illa, quã prędixerat. Et ẽ dr̃ia, quã decernit demr̃onũ natura: hoc est, dr̃ia, quę fit per differentiã naturæ medij termini earum, q̃ vero fit ĩ duabus artibus, & si fit de duobus q̃sitis, est itaq; differentia, q̃ esset inter illas in eadẽ arte, id ẽ, ob medij termini differentiam.

Si vero fuerit de vno q̃sito, & in duabus artibus, fit ẽt duobus modis. Quorũ vnus est, ꝙ vtraq; cõmõstret hoc illud quæsitũ fm eius dispositionẽ: hoc autẽ est

BVRANA

Demr̃o existentiæ, & causæ, aut diuersificat demõstratione existẽtiæ tm̃, in relatione ad quęsitũ vnũ, aut in relatione ad duo q̃sita. & in vno horum duorũ, aut erit in vna arte, aut in duabus artib⁹. cũq; erit in relatione ad q̃sita multa, aut erit sup̃ subiecto vno, aut sup̃ diuersis subiectis. cũq; fuerit super q̃sito vno, nihil ꝓhibet, quin aut opitulent ipsi, aut non opitulentur, sed vnaquæq; ipsarum sit per se manifesta.

Quęq; ex ipsis fuerit ĩ vna arte, siue erit sup̃ duobus q̃sitis, siue sup̃ q̃sito vno, diuersitas intra ipsas, erit diuersitas, q̃ ꝓcessit: q̃ ẽ diuersitas, quã iudicat natura demr̃onũ, hoc ẽ, diuersitas, q̃ est propter diuersitatẽ nãę termini medij in ipsis. Atq; quæ est in duabus artibus, si erit sup̃ duobus quęsitis, erit diuersitas, q̃ est inter ipsas in arte vna, hoc est, ꝑꝑ diuersitatem termini medij.

Quòd si fuerit sup̃ q̃sito vno, & ipsæ ĩ duab⁹ artib⁹, erit cõsilr̃ ẽt sup̃ duob⁹, quorũ vnũ ẽ, vt mõstret vtrũq; ipsorũ hoc q̃sito ꝑ dispõnẽ ipsi⁹ sup̃ dispõe sua, &

MANTINVS

Demr̃o propter q̃d, A
& quia, & demr̃o quia Cõ.100
tm̃, differũt vel respectu vnius q̃siti, vel respectu duorũ quæsitorũ. & quęlibet harum, vel fit in vna arte, vel in duabus. & quę fit in relatione ad plura quę sita, vel erit de vnico subiecto, vel de varijs subiectis. & si de vno quæsito, tunc necessario se adiuuabũt, & opitulabuntur circa illud B
q̃sitũ, vel nõ se adiuuabũt mutuo inter se se, sed quælibet earũ erit per se manifesta.

Illę ergo, quę fiunt in vnica arte siue fiant de vno quæsito, siue de duobus, profecto different inter se ea dr̃ia, quã prędiximus. nẽpe quã exposcit nã demõstrationũ, vc3, ea dr̃ia, quæ prouenit ex diuersitate nãę termini medij earũ. Sed q̃ in duabus artibus fit, licet fiat de duobus quæsitis, tm̃ eadẽ est inter ipsas differentia, q̃ est in vnica arte, vc3 ꝑꝑ diuersitatem termini medij. C

Sed, si in duabus artibus, & de vno quęsito, fit quoq; duobus modis. primo, vt quælibet earũ demonstret illud met quæsitũ in suo significato, & hoc etiã

ABRAM

D est duobus modis differẽtibus. Prout Astronomus cõmõstrat Luna esse sphæricam, quia eius lumen lunari figura crescat: & Physicus dat cãm suæ sphęricitatis, ga est corpus neq; graue neq; leue.

Secundus aũt modus est, ꝙ duę artes coadiuuent se mutuo ad vnũ ꝙsitũ, quarũ altera cõmonstret esse, & altera

E essendi causam, & hic est, quem exponere intẽdit hoc textu. Aliæ enim partitiones commonstrant in alio textu, hoc est dria inter has duas in vna scia, siue ꝙsitum fuerit vnũ, siue partitum, aut in duabus scientijs, quando ꝙsitum fuerit vnũ aut partitum, eo alio modo quem tulimus in medium.

F Tacuit vero hoc ipse Aristo. quia discrimen ipsarum differentię in vna scientia, est idem discrimini ipsarum differentiæ, qñ quęsitum differt in duabus scientijs, aut vnitur in ipsis duabus scientijs, non fm modum mutui coadiuuaminis, sed quatenus vtraq; duarũ demonstrationum sufficit fm se sibi quæsitũ in ea est de hoc quæsito.

Dum

BVRANA

& hoc fm duos modos diuersos. quę ad modũ, si mõstraret Astrologus, ꝙ Luna est sphęrica, eo ꝙ lumẽ suũ auge tur p figurã lunarẽ, tradit autẽ naturalis cãm sphęricitatis suę, qm̃ ẽ corp⁹ neq; graue neq; leue. Modus aũt secũdus ẽ, vt auxilientes duæ artes sup ꝙsito vno, & mõstret vna ipsarũ existẽtiã ipsius, scia vero tradat cãm existẽtię et hoc ẽ, cuius mõstratio nẽ intendit in hoc capitulo. Reliquę nanq; ptes mõstratę sunt in capitulo alio, hoc ẽ, dria inter has duas in Scientia vna, siue fuerit ꝙsitũ appropriatũ, siue separatum: aut in duabus scientijs, eũ fuerit ꝙsitũ appropriatũ, aut separatũ fm modũ aliũ, de quo meminim⁹.

Atqui tacuit hoc Aristo. qm̃ differentia diuersitatis ipsarum in scia vna est eadem cũ differentia diuersitatis ipsarum, cũ fuerit ꝙsitũ in duabus scientijs, aut appropriatũ quæsitum in duabus scientijs non per modũ adminiculi, sed fm ꝙ vna quæq; specierum demõstrationis dubitat per se. Ideo, qđ est inter ipsam in hoc quæsito.

Et

MANTINVS

sit duob⁹ modis diuersis, vt cũ Astronomus demonstrat Lunã esse circularẽ, quia eius lumen crescit p lunarẽ figuram, Physicus vero reddit cãm circularitatis eius dicens, quia est corpus nec graue neque leue. Sc̃do mõ sit, cũ ambæ artes se se coadiuuant in vno ꝙsito, & vna earũ demõstret qđ res ẽ, altera ꝙ pp qđ est, & hoc intendebat Aristot. ostendere I hoc textu. Nã alię diuisiões iã sunt declaratę in alio textu, vcȝ in quo differãt illę duę in vnica scia, siue illud ꝙsitũ sit ꝓpriũ, siue nõ proprium, aut in duabus sciẽtijs, cum ꝙsitũ fuerit propriũ, vel non proprium fm illũ vnũ modũ, quę ꝑximus.

Sed Aristo. subticuit hoc memorare, qa eadẽ est dria, qua diuersificantur in vna scia, & qua diuersificant̃ eum ꝙsitũ est diuersum in vtraq; scíarum, vel ipsum quęsitũ fuerit ꝓpriũ in vtraq; scía, sed nõ p modũ auxilij, inter se, & coadiutorij, sed quatenus quælibet illarũ duarũ demõstrationũ ẽ de se sufficiens demõstrare quãtũ ad se attinet de hoc quæsito.

D.d.

ABRAM

Dum autem dixit: Differentia vero quæ est inter illas in duabus differentibus scientijs, fit aliter à primo modo. id est, differentia vero, quæ est inter eas in duabus differentibus scientijs modo coadiuuaminis, hoc est, ꝙ se adiuuent ad idem quæsitum, & altera illarum duarum cõmõstret esse, & altera illius causam, est diuersimode ab ea rum coadiuuamine in vna scientia. Quando enim illæ se coadiuuant ad plusquam vno quæsito de vna re, differunt, qñ maior in altera duarũ sit medi⁹ terminus in altera, & medius sit maior & sic etiam differunt, quãdo se coadiuuant in vna scientia ad quæsitum, de quo altera duarum dat rei causam remotam, & altera dat proximã. scia autem completur per summã causarum huius rei.

Quando vero se coadiuuant in duabus artibus pro vna re, quarum altera dat rem illam esse in vna scia, & altera illius cãm, illarũ dria

RVRANA

Et dixit: Atq diuersitas, quæ est inter ipsas in duabus in scientijs diuersis, erit ꝑ aliũ modum ab hoc primo modo. & dixit, atqui diuersitas, quæ est inter ipsas in duabus scientijs diuersis auxiliantibus, hoc est, quarum adminiculũ ẽ super quæsito vno, & monstrat vna ipsarũ existẽtiã ipsius, altera vero causam ipsius: igit hoc est per diuersitatẽ adminiculi in scia vna. & hoc, quoniam ipse, cũ auxiliantur super quæsitis plurib⁹ de re vna, diuersificant eo, ꝙ terminus maior in vna ipsarũ erit terminus medius, in altera vero terminus maior. & hoc pacto diuersificantur. consimiliter etiam, cũ auxiliantur in scientia vna in quæsito, cũ fuerit vna ipsarũ causa rei lõginqua, & alia exhibeat propiquam. & perficiat scientia per causam ipsius, causa ipsius rei.

Atqui, cùm adminiculantur in duabus scientijs super re vna ex vtriſq, ipsarũ existentiam rei in scientia vna, & in alia causam ipsi⁹, igi-

MANTINVS

D.d.Sed modus quo differũt inter se in ipsis duabus scientijs, quę diuerso auxilio se coadiuuant, aliusest à prio modo. hoc est, illa aũt differentia, quæ inter ipsas existit in duabus scientijs, quæ diuersimode se coadiuuant, nẽpe, quod mutuo se coadiuuãt in vno quęsito, & vna earum demonstrat eius esse, seu quod est, & altera eius causam, seu ꝓpter q̃d est, differt profecto à modo, quo se adiuuãt in vnica scia. nam cũ se coadiuuãt circa plura quæsita vno, q̃d fit de vnica re, differunt vtiq;, quia maior terminus in vna illarum erit terminus medius in altera, & medi⁹ erit maior. & simili modo quoq; distinguuntur, quum se coadiuuant in vnica sciẽtia in vnico quæsito, cũ vna earum duarũ præstet causam rei remotã, altera vero propinquã. & ipsa scia pficiet, seu pfecte tradet, causam illius rei in oꝫ⁹ earũ. Atq, cùm se in duab⁹ scientijs adminiculantur inuicem, ita vt vna earum præstet esse rei, vel quod ẽ in vna scia, & altera eius cãm, seu

A B C

ABRAM

D differētia fit, quia vna duarum ipsarum de vna re det esse, aut per euidentiam, aut quia sit de per se notis in illa arte, aut ratione experimenti, quod fit instrumentis, aut sine instrumentis.

Altera autem dat illius causam, quatenus in scientia superiori illa fit demonstrationis conclusio, & in altera
E medius terminus. hoc autem euenit in scientijs, quarum subiectū alicuius est forma alterius subiecti: hoc est, ꝙ subiectum superioris scientiæ procedat gressu communis formæ ad propriam formam ad ipsum subiectum inferioris scientiæ: & hoc fit, (prout fertur in illis) quę sunt mutuo subalternę. &
F sunt illę, quarum subiecta differūt per additionē, & subtractionē.

Sicut est scīa Perspectiua cum scīa Geometrica. scīa.n. Perspectiua est sub Scīa Geometrica. Geometria nanq; cōsiderat lineā ex ꝑte subtractiōis, hoc ē, īquātum est linea: Scīa aūt Perspectiua cōsiderat de ipsa ſm modum additiōis, hoc ē, inquātum est linea radiosa.

Et

BVRANA

igitur diuersitas ipsarum erit vnū ex duobus ipsorū in hoc q̄sito existentia tm̄ per signum: siue fuerit ex cognitiōibus per se in illa arte, siue fuerit per modum tētationis: & hoc, siue fuerit per instrumenta, siue fuerit sine instrumentis.

Et exhibebit altera causam ipsius secundū ꝙ est conclusio demōstrationis in scientia superiore, & in altera terminus medius. & hoc vtique accidet in scientijs, quarum subiecta sunt formæ inter se. hoc est, vt procedat subiectum scientiæ superioris à prædicato scīæ inferioris per modū formę vniuersalis à forma appropriata. & hoc est, ac si diceret: q̄ sunt sub se inuicem. & hæ sunt, quarum subiecta diuersificantur ꝑ additamētū, & defectū.

Quemadmodum scīa Perspectiuorū cū scīa Geometrię. qm̄ scientia Perspectiuorum est sub sciētia Geometrię. quoniam Geometria cōsiderat de linea per modū defectus, hoc ē, per modū ꝙ linea: sed Perspectiuorū scīa cōsiderat per modum, ꝙ est linea radialis.

Et

MANTINVS

ꝑꝑ quid est, tunc different in hoc, qđ vna earum præstabit esse illius rei quæsitę, videlicet, quia est, & hoc vel per signum, vel per ea, quę sunt per se nota in illa scīa, vel per experimētū, & hoc aut ꝑ organa, aut sine organis.

Altera ꝟo ꝑstabit ei⁹ cām, quatenus ē cōcl'o demr̄onis in scīa superiori, & medius terminus in alia. hoc autem contingit in illis scientijs, in quibus aliqua earū subiecta sunt formę aliquorū subiectorum earum, vt.s. subiectum scīę superioris se habeat ad subiectum scīæ inferioris, veluti forma vl'is, vel cōmunis ad formā propriā, seu particularē. & hoc quidem fit (vt ipse inq̄t,) in illis sciētijs, quarū altera sub altera locatur. & sunt illę, quarum subiecta differūt ꝑ magis, & minus, seu ꝑ excessum & defectū.

Vt se hēt scīa ꝑspectina cū Geometrica. nā ꝑspectiua sub Geometrica locat'. qa Geometria cōsiderat lineā ſm diminutionē, hoc ē, q̄ten⁹ ē linea, sed ꝑspectiua cōsiderat eam cum additamēto, hoc ē, q̄tenus est linea radialis.

Et

ABRAM

Et ideo Perſpectiuus ſumit multas cõclones Geometriæ, quarũ aliquæ ſũt medij termini in demſonib⁹ cauſarũ, quæ ſunt apud illum. hoc aũt ita geſtum eſt, q̃a ex quo ſupior ſcia eſt ſicut forma ſcię inferioris, q̃d in illa cõmonſtrat eſſe, ſit cã illius, quod cõmonſtrat eſſe in ſcia inferiori.

Et perinde (ꝓut ait) eſt ſcia Harmonica cũ ſcia Arithmetica, id eſt ꝙ Sciẽtia Harmonica ſubintret ſciam Arithmeticã, & ſiſt Machinaria Sub ſtereometriã: hoc eſt, ſcientia de ponderibus. Scientia enim de ponderibus conſiderat corpora inquantũ illa ſunt ſuum pondus, eiuſq; mouens.

Et dũ dixit, Et obſeruationes apud ſcientiã Aſtronomicã. intẽdit iterũ, prout ſunt artes, quæ experimento conſtant, ad ſcias ſpeculatiuas, quæ largiũtur cauſas illius, quod verum aſſerit experimentum illius artis experimẽto cõſtantis, prout eſt cognitio aſtrorum, quæ nullo vnquã tpe latẽt. Aſtrologi enim obſeruatores experimẽto cõſtãt ſibi de his Aſtris p obſeruationes, & ẽ ipſa actiua

BYRANA

Et propterea accipit Perſpectiuus multas ex cõclusionibus Geometriæ & partem terminorum mediorum in demõſtrationibus cauſarum, quæ ſunt apud ipſum. atqui hoc ita eſt, quoniam ſcientia ſuperior ſe habet per modum formæ reſpectu ſcientiæ inferioris.

Et ex hoc, quẽadmodũ quod dixit, ſciẽtia Harmonicorum cũ ſciẽtia Numeri, hoc ẽ, quoniam Sciẽtia Harmonicorum ponit̃ ſub ſcientia Numeri, & cõſimiliter ſcientia Machinarum ſub ſcientia Solidorũ: hoc eſt ſcia ponderũ. q̃m ſcientia ponderũ ſpeculat̃ vniq; de corporib⁹ ſm ꝙ habent pondus, & motũ.

Cũ vero dixit: & apparentia reſpectu ſciæ ſtellarum. ſenſus eſt: & quemadmodum etiã artes tentatiuæ reſpectu artium ſpeculatiuarum, quæ exhibent cauſas eius, quod per tentationem verificat ars tentatiua. quemadmodũ ſcientia Stellarũ, quæ nõ occultant̃ in aliquo tpe. q̃m Artifices ſtellarũ tentatiui cõſiſtunt ſuper his ſtellis perſpectiuis. & ars Stellarum doctrinalis, hoc

MANTINVS

Et ideo accipit Perſpectiuus multas cõclusiones Geometrię, ex q̃b⁹ quædam ſiunt termini medij in demſonibus pp quid apud ipſum. Huius aũté rei cã eſt, q̃m, cum ſuperior ſcia ſe habeat vt forma ad inferiorem, idcirco, id q̃d monſtratur eius eſſe, ſeu quia eſt, erit cauſa, vel pp quid, ad id, q̃d monſtratur ei⁹ eſſe in ſcientia inferiori. A B

Vt ſit in ſcia Muſica cũ Arithmetica. (vt ipſe inquit) nẽpe, ꝙ Muſica ſubalternatur Arithmeticæ, & Mechanica ſubalternat̃ Stereotricæ, quæ ſcia põderũ nuncupat̃. nã ſcia ponderũ conſiderat corpa quatenus habẽt ponderа, & habẽt motorem.

D. d. & vt ſe hẽt ſcia eorũ, quę apparent ad ſciam Aſtronomicam. hoc eſt. & vt artes experimentatiuę, ſeu practicę, ſe hñt ad artes Theoricas, ſeu ſpeculatrices, quæ præſtãt cauſas rei, quã ipſa experiẽtia verificauit in illa arte experimẽtatiua, vt eſt habere cognitionem de ſtellis, q̃ nullo tpe occultant̃. Nã Aſtrologi practici, cognoſcũt illas ſtellas p ſpectiuas p artẽ practicã, ars vero Ma- C

ABRAM

D actiua practiua. Astronomia vero Mathematica, id est Theorica, cõstituit causas illorum sempiternæ apparẽtiæ: & vtr hæc est dispõ artiũ, quę in Theoricã & Practicam partiuntur.

Et verisimile est, ꝙ propterea dixerit: Sciæ vero, quarum noĩa quasi cõueniunt. idest, quia putatur de illis, ꝙ sint vna scia, put est dispõ

E Sciæ Medicinæ experiẽtis cũ ratiocinatiua, cũ in rei veritate sint duæ sciæ. & sicut est ars Astronomica obseruatiua cum Perspectiua.

Et dum dixit: Et prout sunt Scientia Astronomica Mathematica, & illa, qua vtitur Naualis. & prout sunt Sciẽtia Musica mathematica, & illa, quæ est instrumẽtorum chorda-

F rum. Intẽdit (prout puto,) ꝙ ars Naualis sit, quæ experimento obseruat ortum plurium Astrorũ, qui est occasio aeris mutationis, & Astronomica mathematica tradit huius rei causas, hoc est causas illarum apparentiæ varijs temporibus.

Res itaq; sibi constat ex hoc eius sermone, ꝙ artium quæ se coadiuuant ad commonstrationẽ

BVRANA

hoc est Speculatiua cõsistit cõsistit super causis apparentiæ suæ semper, hoc est, operatiuæ: & hæc in summa est dispositio artium, qua diuerſificatur speculatio ab operatione.

Et videtur dicere in hoc, atqui scientiæ istæ quasi sunt consentientes nominibus. sensus est, quòd existimatur de ipsis, quòd sint scientia vna: quemadmodũ scientia Medicinæ tentatiua cũ syllogistica: & ipsæ in veritate sunt ex duabus scientijs.

Et cõsistit ars Stellarũ apparentiũ cũ pspectiuis. Et dixit Ī hoc, quẽadmodũ scia Stellarũ doctrinalis, & quã pertractat ars nauium, & quẽadmodũ scia Musicæ respectu eī⁹, quę est p instra. vult (quemadmodũ existimo) ꝙ ars nauiũ ipsa ē, q̃ circuit p tentationẽ inq̃sitiõis & pscrutationis multarũ Stellarũ eī⁹, qđ accidit ex reuolutionib⁹, q̃ sunt in aere ex hoc: & ars stellarũ doctrinalis tradit cãm huius, hoc est, cãm apparẽtię ipsarũ in tpibus diuersis. Ecce iã redijt sermo.

Et hoc, q̃m artes, quæ adminiculant ad monstrãdam rem vnam & eandẽ,

MANTINVS

Mathematica Astronomica. i. Theorica, cognoscit cãm, ob quã semp appareant in illa arte practica, & vtr ita se habent artes, quæ diuiduntur in Practicam & Theoricam.

Et vt ꝙ pp hoc dixit: Hę aũt scię sunt vniuocæ, seu noĩe cõueniũt, idest, ꝙ existimatur, ꝙ sint vna scia, vt se hẽt ars medica practica, seu experimẽtatiua, cũ ipsa rationali, cũ tñ, re vera sint duæ scientiæ. sitq; ars q̃ considerat Astra apparẽtia se hẽt cum ipsa Perspectiua.

Et ideo dicit: sicut se hẽt scia Astrorum Mathematica cũ arte nauigatoria: & sicut sciẽtia Musica cũ ea, quæ fit p pulsationẽ chordarũ, seu Harmoniã. & (vt mea fert sniã) itelligit, ꝙ ars Nãuigatoria, ex ipsa experiẽtia inducit cõsiderare ortum multarũ Stellarũ, pp id, qđ in futurũ continget de aeris alteratiõe ex hoc. ars vero Astronomica theorica tradet hui⁹ rei causas: nempe causas, ob quas appareant in varijs tempotibus.

Ex his itaq; eius verbis satis cõstat, ꝙ artiũ, quæ se coadiuuant ad demõstrandã eandem rem,

ABRAM

tionem vnius eiusdem rei, quatenus vna largitur esse, & altera causam sint duæ species. Quarũ vni⁹ sunt artes Theoricæ mutuo subalternæ, & alterius species sunt artes Theoricæ & Practicæ, quæ cõsiderãt vnam eandem rem, sed duobus differentibus modis, ꝓut sunt ars Musica, Theorica & Actiua.

Actiua enim largitur Theoricę prĩcipia, quę considerat ipsa Theorica: Theorica aũt largitur illorũ principiorum causas. Et hoc intendebat dũ dixit: Et prout sunt Sciẽtia Musica, Mathematica, & illa quæ ẽ instrõrũ chordarum, id est Practica.

Et inuenitur etiã alia species coadiuuaminis inter artem inferiorẽ & superiorem, prout est coadiuuamẽ, quod est inter artem Mathematicam, & Scientiam Diuinam. Physicus. n. tradit Theologo esse entia à materijs separata, & Mathematicus tradit illorum numerum ob traditionem motuum numeri. Diuin⁹ autem considerat illorum substantias, & omnia, quæ illis adueniũt.

Et

BVRANA

eandem, eo ꝙ vna ipsarum exhibet de ipsa causam existentiæ, sed altera tradit cãm duarum specierum. Quarum vna est artiũ speculatiuarum, quæ sunt sub se inuicem: species autem secunda est artium speculatiuarũ & opatiuarũ, q̃ cõsiderãt de vna & eadẽ re: verũ ꝑm duos modos diuersos: quẽadmodum ars speculatiua & opatiua.

Qm̃ operatiua tradit speculatiuæ principia, ꝑ quæ speculat̃ speculatiua, sed speculatiua tradit causas illorũ prĩcipiorũ. & hoc est, qđ voluit, cũ dixit: quẽadmodum scientia Musica speculatiua respectu eius, quæ est per instrumẽta, hoc est opatiuæ.

Iam vero inuenitur hic species alia adminiculi intra artem inferiorem & superiorem, quẽadmodum adminiculãtur inter se, ars Mathematica & sciẽtia diuina. & hoc, quoniam Naturalis exhibet artifici sciæ diuinæ, ꝙ entia separata à mã sunt, Mathematica vero tradit numeros ascriptos numero motuũ. Diuina aũt speculat̃ in sub̃a ipsorum, & in summa, quod consequit̃ ipsos.

Et

MANTINVS

rem, ita vt vna earum tradat esse illius rei, seu qđ est, altera vero causam, vel ꝑꝑ qđ est, sunt duo genera. Vnũ est ipsarũ artiũ cõtẽplatiuarũ subalternatarũ, quo scilicet altera sub altera continetur, alterũ vero ẽ artiũ cõtẽplatiuarũ, seu Theoricarum, atq; Practicarũ, seu Actiuarũ, q̃ cõsiderãt eãdẽ rẽ. sed duob⁹ modis diuersis vt ẽ ars Musica Theorica, & ipsa Practica.

Nã practica ꝑstat ipsi Theoricæ principia, q̃bus cõtemplet̃ ipsa contemplatiua, Cõtemplatiua vero tradit causas illorũ principiorũ. & hoc intelligebat cũ dicit: sicut se hẽt scientia Musica theorica ad eã, q̃ chordis vtit̃ pulsando. i. ad ipsã Practicã.

Datur tñ aliud genus adminiculi, qđ inter artem inferiorẽ & superiorem reperit̃, vt est illud coadiutoriũ, quod interuenit inter artem Mathematicã & sciam diuinã. Physicus enim tradit ipsi Diuino, ꝙ dant̃ entia separata à materijs, Mathematic⁹ ꝟo tradit eorũ nũerũ, ꝑꝑea, q̃a tradit̃ nũerus motuũ. At Diuinus cõsiderat eorũ sub̃as, & q̃cquid ea cõsequitur.

Sicq;

ABRAM

D Et sic maior em partem dubiorũ, quæ proponit Scientia Diuina, soluit ipsa per id, quod cõmonstratum est in Scientia Naturali. Verũ tamen hic modus coadiuuaminis non est, quẽ intendit Arist. posterior enim hic largitur priori ipsum subiectum, quod cõsiderat, ibi autem prior largitur posteriori causam,
E quæ est rei, quam considerat ipsa posterior, vt forma.

BVRANA

Et consist magnam partẽ dubiorũ, quæ tradit scia Diuina in eo, quod declarat in Scientia Naturali. sed modus iste adminiculi est alius ab eo, de quo intendit Aristo. & hoc, quoniã posterius hic est illud, quod exhibet priori subiectum, in quo considerat: & nomẽ prioris exhibet posterioti causam, quæ procedit à re, de qua cõsiderat posterius per viam formæ.

MANTINVS

Sicq; maior pars dubiorũ, quæ in scia diuina insurgũt, soluuntur p id, quod in scta Naturali monstratũ fuit. Verũ is modus coadiutorij nõ est ille, quem Aristoteles proposuit, nã hic, id, qđ posterius est, pstat priori ipsum subiectũ, de quo considerat, vel tractat, ibi vero, id qđ est prius, præstat ipsi posteriori causam, q se hẽt vt forma ad illã rem, quã considerat ipsum posterius.

T.30.p *Hic enim ipsum quidem [a] quod, sensitiuorum est scire, ipsum vero propter quid, Mathematicorum. hi nanq; habent causarum demõstrationes, & plerunq; non sciunt ipsum quod: quemadmodum qui vniuersale speculantur, multoties nonnulla singularium nesciunt, quia non [b] aduertunt. Sunt aũt hæc, quæcunq; cum alterum quid sint secundum subsistantiam, vtuntur formis, disciplina nanq; circa formas sunt: non enim de subiecto aliquo geometrica sunt. si enim de subiecto aliquo*
F *geometrica sunt, sed non inquantum geometrica, de subiecto.* *,

T.c.101 Scientia aũt an sit, est ꝓpe particulare, scientia vero cur sit, est Mathematicorũ. hi enim sunt, apud quos est scientia per causas: & multoties nõ considerant an res sit secundum ipsorum formam, qua scrutant ipsam rem vniuersalem. multotiens enim non cõsiderãt

Dixit Arist. Scientia vero an res sit, ꝓpinqua ẽ particulari, sed scia ꝓꝓ quid res est, ꝓtinet ad Mathematicos. hi enim hñt cognitiones per cãs: et multi ex ipsis, qui nõ cõsiderãt an res sit, hñt cognitionem p cãs: & multi, quod nõ cõsiderant an res sit ꝓ formam suã, qđ affingũt à re vñ.

Scire aũt ꝙ res est, est ꝓximũ ipsi particulari, scire autem ꝓꝓ quid, ad ipsum attinet Mathematicum. Mathematici enim sunt, qui scientiam de causis obtinent. Et plerũq; non nouerunt ꝙ res est, quẽadmodũ qui vñe speculantur. nam vt plurimum ipsi non speculantur singularia,

T.c.101

ABRAM

derant particularia ob minimam ipsorum inquisitionē de illis. & hi quidem sunt, qui capiunt rei formas stellectas, & eas abstrahūt à suis materijs. Mathematici enim capiunt ēt formas, & illas abstrahunt à materia. quātitates enim, & si sint cum materia, Mathematicus non vtitur eis ſ materia, sed eas abstrahit.

6.101 Postq̄ commonstrauit, ꝙ scientiæ subalternæ coadiuuant se quatenus inferior scientia largitur de ipsa re sciētiam ipsam essendi, & superior largitur causam huius esse: & scientiæ inferiores sunt materijs propiores, res autem, dum capiuntur inquantum sunt in materijs, sunt particularibus propinquæ.

Enuntiauit hoc, & dixit: Scientia autem an sit, est prope particulare. idest, scientia inferior est quę largitur rem esse, quia scientia superior est à particulari remotior, ob esse scientiam superiorem à ma-

BVRANA

vrſ. multi enim sūt, q̄ non cōsiderant de particularib⁹ modica ingtione. hi enim sunt, q̄ abstrahūt formā rei intellectæ, & expoliāt à foꝛa sua. nā Mathematici consiſt ēt abstrahūt per intellm, & expoliāt à materia. & hoc, qm̄ de mēsuris, licet sint cum materia, tm̄ Mathematici nō ꝓtractant cū materia, sed expoliant ipsas.

Posteaq̄ declarauit, ꝙ sciētiæ, quæ sunt sub seinuicem, adminiculantur sibi, in eo, ꝙ sciētia inferior tradit de re cognitionem existentiæ suæ, & superior tradit cognitionem causę istius existētiæ: & sunt scīæ inferiores propinquæ materijs, & res, cū accipiunt ex parte, qua sunt ſ materijs, sunt ꝓpinquę particularibus.

Enuntiauit in hoc, & dixit: Scientia vero an res sit, ꝓpinqua est particulari. sensus ē, atqui scientia inferior ea est, quæ exhibet existentiā rei, qm̄ sciētia inferior propinqua est particulari, scientia aūt superior tradit pp quid res est:

MANTINVS

ria, quia paucam habet de eis notitiam. A
Hi aut em sunt q̄ capiūt formas rei intelligibiles, eaſq̄ expoliant á suis materijs. Mathematici nanq̄ formas rei capiūt, & illas abstrahūt á materijs. nam magnitudines ipsæ licet sint cum materia, ipse tamen Mathematicus non vtiť eis in materia, sed eas abstrahit. B

Posteaq̄ dixit, ꝙ scīæ Cō.101
subalternæ, seu q̄ locāť altera sub altera, opem ferūt altera alteri, ita, vt inferior scīa præstet scīam ipsi⁹ esse rei, seu quod ē, superior vero tradat cām, ob quā fit illa res, scīæ vero inferiores sint ꝓximę ipsis materijs, res aūt sumptæ C
quatenus sunt in ipsis materijs sint proximæ ipsis particularibus.

Ideo dicit hīc: Scire aūt ꝙ res est, est proximum ipsi particulari: id est, inferior aūt scīa est, quæ tradit esse rei, seu qđ res est, ꝓpea, qđ scīa inferior est ꝓpinqua particulari, scīa vero de eē rei. i. quod res sit, est ꝓpinqua particulari, superior tn̄ scīa præ-

ABRAM

D á materia remotiorē: & hæc quidem est Scié tia Mathematica. Et ideo dixit: Scientia vero cur fit, est Mathematicorum. hi enim sunt, apud quos est scié tia per causas. hoc est, quód causæ apud istos sunt naturaliter notæ nobis, contra dispositionem Scientiæ Naturalis propter ipsam esse materialem.

E

Priora enim in Mathematicorum scié tia sunt priora fm eē, prio ra autem apud nos in Scientia Naturali sunt secúdū esse posteriora. Et hoc intendebat dū ait:, ꝙ scientia cur res sit, sit Mathematica, quia Naturalis penit⁹ nō largitur cur res sit.

F Hnius autē causa est, quia Mathematica est vehementioris vniuersalitatis ex eo, ꝙ est inhibita a materia: quan to aūt res est vehemen tioris vniuersalitatis é notior apud nos.

Et dum dixit: Et multoties non considerant an res sit fm ipsorū for mam, qua scrutant ipsam rem vsem. multotiens enim nō considerāt particularia ob minimā

BVRANA

est: qm̄ scié tia superior est longinquior à particulari, & cognitio pp quid, est longinquior á particulari. & hoc, qm̄ scié tia superior est lōginquior à materia: & hæc est scientia Mathematica. & ppea dixit: Atqui scientia pp quid, ptinet ad Mathematicos. hi enim sunt qui habent cognitionē per causas. sensus est, ꝙ causæ apud istos, sunt notæ nobis fm naturā in cōtrariū eius, quod est in scia Naturali eo, quia est materialis.

Et hoc, qm̄ priora cognitione in mathematicis sunt priora existē tia: ſ priora apud nos in scia Nāli, cognitiōe sunt posteriora exñtia, & hoc est, qđ voluit, cū dixit: ꝙ cognitio pp q̄d pertinet ad Mathematicos. qm̄ scia Nālis nō tradit pp q̄d est res vſis. cā aūt in hoc est, qū mathematica sunt validioris vſitatis eo, ꝙ remouent á mā. oē aūt id, quod fuerit validioris vſitatis, est magis notum apud nos.

Et dixit: Et multi, q̄ dē nō cōsiderant an res sit p formā, quā inquirūt à re vſi. ipſi. n. vtpm, de cui⁹ partib⁹ nō cōsiderāt, parū de eo inquirunt.

MANTINA

præstat pp quid res sit qm̄ superior scia est remotior à particulari, scire vero pp quid, est remotū à particulari, eo quod superior scia, est remota ab ipsa materia, & illa est scia Mathematica, & ideo dixit scire aūt pp quid ad ipsum attinet Mathematicū. Mathematici etenim sunt, qui sciam de causis obtinēt, videlicet, ꝙ causæ sunt apud eos notæ nā, contra id, qđ in scia nāli contingit, quia est materialis.

Nam ea, q̄ sunt prius nota I Mathematicis, sunt priora fm esse, sed q̄ sunt prius nota apud nos in scia Naturali, sunt posteriora fm eē. Et hoc innuebat cū dixit: ꝙ scire pp quid, attinet ad ipsam Mathematicā. quia scia Naturalis nō dat vllo pacto ipsum pp quid est. & huius rei cā est, qa Mathematica est maioris vſitatis, cū sit immaterialis. & quo res fuerit vſior, seu cōior, eo est notior apud nos.

D.d. Et ple rūq; ñ nouerūt, quod res est, qué admodū qui vſe specu lantur. nā vt plm ipsi nō speculantur singularia, quia paucā hñt de eis notitiā. hoc est, cū

ARAM

ilmam ipſorũ inquiſi
tionẽ de illis. Intẽdit, ꝙ
ex quo cõſideratio ma
thematica eſt de rebus
vſibus à mã remotis,
pro maiori parte ſciũt
cás, & nõ cõſiderant eé
rem p illas cás. eſſe enĩ,
eſt rerũ particularium
ſingulariũ, id eſt, quæ
ſunt in mã, prout ipſi
ſciunt vnitatis definitionẽ. qñ aũt interrogant de ipſam eſſendo, aduenit eis dubiũ, aut qđ dñt de defiõnib⁹ cir
culorũ & defiõnib⁹ linearũ, & defiõnibus ſu
perficierum: hoc eſt, ꝙ ipſi nõ confirmant, an
hæ ſint res, quæ ſint.

Mathematicæ enim
cõſiderationis non eſt
ſuæ naturæ cõſiderare
has eſſe. Hoc eſt, prout
puto qñ dixit, Et mul
toties non conſiderãt
an res ſit ſm ipſorum
formam, qua ſcrutant
ipſam rem vniuerſa
lẽ. multoties enim non
conſiderant particula
ria. id eſt, & multoties
Mathematici non con
ſiderant eſſe res, quæ
ſunt ſuæ artis, id eſt,
quas definiunt, & com
plent ipſarum cauſas.
quoniam non eſt mo
ris ſuæ artis, ꝙ ſciant
illas res eſſe, & illæ ſibi
conſtent, ſed alia ars
ſibi conſtat de illis.

The-

BVRANA

runt. ſenſus eſt, cùmq;
intẽtio Mathematico
rũ ſit de reb⁹ vſib⁹ lon
ginqs à mã in multis,
quorũ cás ſciũt, & ñ cõ
ſiderãt de exñtia rei p
cás. qm̃ exñtia vtiq; eſt
in reb⁹ particularibus
ſenſibilibus, hoc eſt, exi
ſtentibus in mã: quę
admodũ ꝙ ipſi ſciant
defiõnẽ vnitatis. cũq;
interrogant de exñtia
ipſius, ait: qñ accidit il
lis dubitatio, aut id, qđ
dſ in definitionib⁹ cir
culorũ & defiõnibus li
nearũ, & definitionib⁹
ſuperficierum: hoc eſt, ꝙ
ipſi nõ cõſiderãt, vt ſta
biliant an res iſtæ ſint

Hoc, qm̃ cõſideratio
Mathematici nõ é ſm
mã ſuã, vt conſideret
de exiſtentia iſtorũ. &
hoc eſt, qđ voluit (ſm
ꝙ exiſtimo) cũ dixit: &
vtpl̃m de quo nõ conſi
derant an res ſit p for
mã, quã inquirãt de re
vñ. qm̃ ipſi, vtpl̃m nõ
cõſiderãt de particula
rib⁹. ſenſus eſt, vtpl̃m
nõ conſiderant Mathe
matici de exñtia rerũ,
q̃ ſunt l artib⁹ ſuis, hoc
eſt, quas definiunt, &
quarũ cás phciũt. qm̃
nõ eſt ex cõſuetudine
artis ſuæ, vt cognoſcãt
exñtiã earũ rerũ: & ad
miniculant ipſis, ſed cõ
ſtituit ſup ipſis ars alia.

The-

MANTINVS

eſſ cõtemplatio Mathe
matica ſit de rebus vni
uerſalibus remotis á
materia vt plm cogno
ſcũt cauſas, ſeu pp q d,
& nõ cõſiderant † rem
eſſe p illas cauſas. Nã
ipſum quia eſt, exiſtit
in reb⁹ ſingularib⁹, ſen
ſibilibus, videlicet, exi
ſtentibus in mã, vt eũ
norint definitionẽ vni
tatis. ſed ſi interrogent
de eius eſſe, vel qđ ſit,
qñq; dubitant, vel etiã
de eo quod dicũt de de
finitionibus circulorũ
& definitionibus linea
rũ atq; ſuphcierũ: ipſi
ſ. non norũt affirmare
an hęc reperiant & ſint.

Et hoc ideo, qa ſpecu
latio mathematica ex
ſui natura nõ hẽt cõſi
derare, ꝙ hæc ſint. hoc
igit eſt (vt reor) id qđ
intendebat cum dicit:
Vt plm enim ipſi non
ſpeculant ſi res eſt, qué
admodũ qui vſe ſpecu
lantur. nam vt plm ipſi
nõ cõſiderant ſingula
ria. hoc eſt, vt plm aũt
ipſi Mathematici non
cõſiderãt eſſe ipſas res,
quæ ſ arte ſua exiſtũt,
nempe quas definiunt
& pfecte earum cauſas
reddũt. qa ñ ptinet ad
eorũ artẽ ſcire eas res
eſſ, & eas cognoſcere, ſi
alia ars eas dignoſcet.

The-

A

† 2. l. ipſũ quia

B

C

ABRAM

D Themistius autem dicit, quod hoc sit, prout ferunt de illo, qui ex Mathematica nouit causam ipsi⁹ diapason, tamen nō comprehendit illam, quia nō fuit exercitatus in Musica operatiua, quæ constituit esse armoniam. & verisimile est, quod q non constituit tales res esse, non constituat ipsam causam, nisi quaE tenus hanc rem esse apud illum sustentetur diuulgatione, non ipsa veritate.

Et significatū illi⁹ qđ dixit: Ob minimā ipsorū inquisitionem de illis. i. ob illorū negligētiā de illorū inquisitione de illis in scia, quæ hac commonstratione perscrutatur. Hīc autē est defectus, qui prouenit occasione speculatiF tis, nō naturæ rei, quæ cōsideratur. id autē, qđ diximus, est ob naturā rei, quæ consideratur.

Et verisimile est, ꝙ huius speciei sit fm primam expositionē Sciētia Geometrę ex Libro Euclidis, qūo fiat trigonus æquilaterus, cū ille nesciat cum hoc, quonam modo illum supponat particulare, id est

SVRANA

Themistius vero dixit, ꝙ hoc, quod dixit est, quēadmodum, qđ accidit sibi: qm ipsę cognouit à Mathematica causam complicationis Musicarū, quę sunt in duplo: sed nō assecutus est ipsa, ppea, ꝙ nō sensit in Musica opatiua, ꝙ est ea, quę cōsistit sup existētia Musici. & vr, ꝙ, qui nō cōsistit in huiuscemodi treb⁹ sup existētia, nō cōstituat sup eā, ꝙ est ex pte existentiæ apud ipsum in hac re: supest ad distinctionem ad veritatem.

Et erit intentio eius, quod dixit, parum de eo inquirunt: hoc est, sunt solliciti in eo inquirendo in scientia, quæ inuestigat de ipso fm hanc expositionē. Et hoc deficit hic ex pte considerantis, non ex pte nāę considerateę in ipso. quod autē diximus esse pp naturam rei cōsideratæ in ipso.

Et videt ꝙ sit ex hac specie secūdum expositionē primam cognitio ipsius Geometrę ex Libro Euclidis, quomodo faciet triangulum æquilaterū: & ipsę cum hoc non nouit, quomodo ponit partes,

SANCTINVM

Themistius autē dicit, qđ hoc, quod dicit hic Arist. ē veluti id, qđ ei cōtigit. nā ipe nouit ex ipsa Mathematica cām cōponē di cōsonantias musicales, ꝙ fiūt p proportionē dupli, tn non pcepit eas, ga n habuit frequentē vsum in ipsa Musica practica, ꝙ cognoscit Musicam esse. Videtur tn, ꝙ qui non nouerit huiuscemodi res esse, vel quod sunt, nō cognoscet cām, seu pp quid, nisi quia ipse putat, ꝙ huius rei esse, seu ꝙ illa res sit, habeat p famā, non p veritatē.

Et cū dicit: quia paucam habēt de eis notitiā. intelligit pp eorū negligentiā, qua vtunt in cōsiderādo illud in ea scia, quæ de ea re cōsiderat fm hunc modū de nfonis. & hmōi defectus prouenit ex ipso speculante, non ex nā rei, de qua speculatur. sed id, qđ nos dicimus hic, fit qdē ex nā rei, de qua fit speculatio.

Videtur autē iuxta primam expositionem, ꝙ huius generis sit cognitio, quā hēt Geometra ex Libro Euclidis, quo pacto. s. fiat triangulus æquilaterus: & tn ignoret ipse quo pacto faciat ipsum particulare, vide-

ABRAM

id est ligneũ, aut ęneũ, aut ex alia materia.

Postquàm autem me minerat de Mathematicis, descripsit eos, & ait, Et hi quidem sunt qui capiunt rei formas ĩtellectas, & eas abstrahunt à suis materijs. Mathematicus enĩ nõ vtitur subiecto. hoc est, non considerat formas vt sunt in materia, neque considerat ipsas esse. Illas enim eẽ, est in subiecto. & hoc quidem quod ait de re ipsius Mathematici, est satis euidens.

BVRANA

tes, hoc ẽ ex ligno, aut ære, aut alio quouis.

Et posteaq̃ mentionem fecit de Mathematicis, descripsit ipsos, & dixit: Et isti sunt, qui abstrahunt formas intelligibiles separatas à materijs. quoniã Mathematicus non pertractat de subiecto. hoc est, non considerat de forma ex parte, qua est in materia, & ipse non considerat de existentia ipsius. quoniam existentia ipsius est vtiq; in subiecto. & hoc, qd dixit in dispositiõe mathematica, manifestũ est nimis.

MANTINVS

videlicet ex ligno, vel aere, vel aliqua alia re. A

Et posteaq̃ fecit mentionem de ipsis Mathematicis, describit eos dicens: Hi aũt sunt, qui capiũt formas rei intelligibiles, easq̃ expoliãt à suis materijs. Nã magnitudines ipsæ, licet sint cũ materia ipse tñ Mathematicus nõ vtit eis in materia, sed eas abstrahit, hoc est, non cõsiderat formas quatenus sunt in mã, neq; considerat eas esse. qm suũ eẽ, existit in subto. & hoc, qd Arist. dicit de ipso Mathematico, est maxime perspicuũ. B

30.ps [a] *Se habet autẽ & ad Perspectiuam, vt hæc ad Geometriam, alia ad hanc. vt quod est de iride. ipsum enim quòd, Naturalis est scire, ipsum vero propter quid, Perspectiui,* [b] *aut simpliciter, aut secundũ* [*] *mathema. Multa autem & non sub se inuicem scientiarũ ita se habẽt,* [c] *vt Medicina ad Geometriam. quòd enim vlcera orbicularia tardius sanantur, Medici est scire: propter quid vero, Geometræ.* C

[*] discipuũ

T.c.102 Ac iterum inuenit alia sciẽtia, cuius dispositio ad Scientiã Perspectiuam est, sicut dispositio Perspectiuę ad Astronomiã, prout est de iride, quę in nubib⁹ fit. sed an sit considerat Physic⁹: cur vero sit: huius quidẽ consideratio ẽ Perspectiui. aut

Dixit Arist. Iã vero ĩuenit scĩa alteri⁹ intentionis respectu scĩæ Perspectiuorũ, ꝑm dispõnẽ scĩę Perspectiuorũ ad Geometriã. quẽadmodũ se hẽt arcus iridis in nubibus. an enĩ ipse sit, cõsiderat Naturalis, ꝑꝑ qd aũt sit consideratio attinet ad Per-

Inquit Aristo. Datur insuper alia sciẽtia, quę ita se habet ad scientiam Perspectiuã, sicut se habet Perspectiua ad Geometriam, sicut est de ipsa iride, quę in nubibus apparet. quã ꝙ sit, Physicus considerat, Perspectiuus vero eius causam cõ T.c.102

Logica GG side-

ABRAM

D aut simpliciter, aut secundum quòd est in Mathematicis. Et maioris partis scientiarum, quæ nõ sunt subalternæ, forma est, hęc forma: prout est dispositio Medicinæ apud Scientiã Geometriæ. Circularis enim vulneris sanitas an sit difficilis, scire est ipsius Me
E dici, cur vero hoc sit, est Geometræ.

Cõ. 102 Postq̃ narrauit scientias, quæ determinant scientiam rei, & altera illarum duarum largitur ipsam esse, & altera illius causam: & φ illa, in qua traditur causa, est sciẽtia vniuersalior superior, quæ autem largit̃ esse, est ipsa scien
F tia particularis subalterna illi, & hæ perueniunt ad hanc dispositionem tribus regulis, cœpit narrare hoc.

* vero huic scia, cuius dispõ respectu Sciæ Perspectiuæ est secũdi dispõnem Perspectiuę ad Geometricã.

Et dixit: Ac iterum inuenitur scientia, cuius dispositio ad Scientiam Perspectiuam est, sicut dispositio Perspectiuæ ad Astronomiã. id est, φ hãc scientiarum, quo ad hãc dispositionẽ sũt tres regulę.

sicut

BVRANA

Perspectiuũ, aut sim plr, aut sm φ est in Mathematicis. et magna pars sciarũ, quę nõ ponunt̃ sub scientiuicẽ, se hẽt sm hanc formã: quãdmodũ est dispõ Medicinæ respectu sciçGeometriç. & hoc, qm̃ cognitio, φ vulnus circulare cũ difficultate sanat, attinet ad Medicũ, cognitio ãt pp qũid hoc est, attinet ad Geometram.

Posteaq̃ mentionẽ fecit de sciẽtijs, quæ auxiliant̃ sibi inuicẽ ad rem cognoscẽdam, quarũ vna tradit existẽtiã ipsius, altera vero cãm eiusdẽ: & quæ exhibet cãm ipsius, est scia vlis superior, q̃ vero exhibet exiuã, est scia particularis, quę est sub ipsa: & hç ita se habent, φ pue nerũt hæc in re ad tres ordines, cœpit de hoc mentionem facere.

Et dixit: Et iã, *sensus est, dispositio alterius scientiæ respectu scientiæ Perspectiuorũ est, quemadmodum dispositio scięt̃iæ Perspectiuorũ respectu Geometriæ. sensus ẽ, φ in istis sciẽtijs sm hãc dispõnẽ inueniunt̃ tres ordines.

quę-

MANTINVS

fiderat siue simpliciter, siue per disciplinã, quæ est in Mathematicis. Et ex scientijs, quæ nõ sunt subalternæ, multæ hoc modo procedunt, vt sciẽtia Medica se habet ad sciẽtiam Geometriæ. Ponit enim Medicus vulnus circulare tardius sanari: huius aũt causam reddit Geometra.

Posteaq̃ narrauit illas scientias, quæ se coadiuuant ad rei cognitionem, & vna earum dat esse ipsius rei, altera vero ipsius causam: & quòd illa quæ tradit causam, est sciẽtia vniuersalis superior, & quę tradit esse, est scientia particularis, quæ est illi inferior, & sic reducitur hoc negociũ ad tres ordines, ideo vult nunc narrare hoc. Cõ. 102

Et ideo dicit: Datur insuper alia scia, quæ ita se hẽt ad sciam Perspectiuã, sicut se habet Perspectiua ad Geometriã. hoc est, in his autem scientijs reperiuntur quo ad hoc negocium tres ordines.

vt

ABRAM

sicut Scientia Geometrię, quę largitur Scientiæ Perspectiuæ multas causas rerum, quas esse largitur Scientia Naturalis. Huius exemplum est, quod illius euenit, de iride. Physicus enim tradit illius figuram & numerum colorum eius, illorumq; ordinem: & Perspectiuus largitur huius causas, & præcipue ipsas causas proximas. Et dum dixit: Aut simpliciter, aut secundum quod est in Mathematicis.

Hoc est, quòd Perspectiuus considerat causas iridis simpliciter, aut inquantum est Mathematicorum. dixit autem hoc, quia possibile est esse causas iridis de illo, quod considerat Physicus, & illæ sunt causæ, quæ non sunt Mathematicæ. prout est constare cám, quando videatur color rubeus inter aureum, & viridem, hoc autem notum est illi, qui studuerit Scientiæ Physicæ. Postq̃ autẽ retulerat, ꝙ scientiæ, quæ coadiuuuant se ad sciẽdum tem esse, illiusq; cám, sint

BVRANA

quemadmodũ Scientia Geometriæ tradit Scię Perspectiuę causas multas ex rebus, quarũ existentiã tradit Perspectiuus. & Scia Perspectiuorũ consistẽt causas multas ex rebus, quarũ existẽtiã tradit Artifex Naturalis. exẽplũ hui⁹, quod accidit in iride. Artifex enĩ Nãlis tradit figurã ipsius, & numerũ colorũ, q in ipsa inueniunt, & ordinem ipsorũ, Perspectiuus vero tradit cãs hui⁹, & appropriatẽ causas ꝓpinquas. Et dixit: aut simpliciter, aut secundũ ꝙ est in Mathematicis.

Sensus est, ꝙ Perspectiuus cõsiderat de causis iridis, aut simpliciter, aut ſ eo, quo est in Mathematicis. Atq; dixit hoc, qñ fieri vtiq; potest, vt ex causis iridis aliquid sit, de quo considerat Naturalis, aut causæ, quæ nõ sunt mathematicæ. quemadmodum constitutio ſp causa, quæ est, propter quid videt color ruffus inter clarum & viridem: & hoc planũ est ei, qui speculatur in Scientia Naturali. Et posteaq̃ mentionẽ fecit de scietijs, quę auxiliantur sibi inuicẽ in cognitiõe existẽtię rei et

MANTINVS

vt exẽpli gra, Scia Geometrica pstat ipsi Perspectiuæ, ac reddit multas cãs earũ rerũ, quarum esse pstat ipse Perspectiuꝰ, & ipsa Perspectiua quoq; dat multas causas earũ rerum, quarũ esse tradit Physicus. exempli gra, vt de ipsa iride eis cõtingit. nã Physicus tradit eius figurã, atq; numerum colorũ, qui in ipsa reperiũtur, eorũq; ordinẽ, Perspectiuus vero tradit huius rei causas, & præcipue causas proximas. Et cũ dicit: siue simpliciter, siue p disciplinã, seu pMathematicã. Intelligit, ꝙ Perspectiuus cõsiderat causas iridis vel simpliciter, vel p id, quod de ea in disciplinis, seu Mathematicis cõtinetur. & ideo dixit hoc, qa põt & ipse Physicus cõsiderare causas ipsius iridis, q̃ sunt causæ nõ Mathematicę. vt est cognoscere cãm pp quam appareat in ipso color rubeus existẽs inter colorẽ citrinũ, vel flauum, & viridem & hoc est satis notũ apud eum, qui Naturalem scientiã est speculatus. Et posteaquã dixit, ꝙ scię, quæ inter se se sibi ipsis auxiliantur in cognitionẽ ipsius eẽ rei,

ABRAM

D sint scientiæ subalternæ, prout est Scientia Medica apud Scientiam Geometriæ. Medicus enim commonstrat vulnus circulare tardius sanari, & Geometra dat illius causam, quæ est carentia angulorum, quorum occasione fit facilis cōsolidatio, aut magnitudo corporis, quod in illo est augendum.

E iam enim commonstrauerunt Geometræ corpus circulare esse maioris extēsionis corpore nō circulari, quorum vtriusque ambitus sint æquales.

BVRANA

& causæ eiusdē, ꝙ sunt scientiæ ordinatæ sub sesauicem, protulit oō similiter et, ꝙ sunt aliquæ sciæ, quæ se habēt hunc in modum absq; eo, ꝙ ponatur vna sub altera, quemadmodū se habet Medicina respectu sciētiæ Geometriæ. quoniā Medicus declarat, quōd vulnus orbiculare est difficilis sanationis, Geometra vero tradit cām istius, quæ est priuatio angulorum, ex cuius parte consolidatio fit leuior, aut magnitudo corporis, quod crescit I ipso. quoniam iam mōstrauerunt Geometræ, ꝙ circulus continet plus, quām corpus nō circulare, quātuis sint æqualis circunferentiæ.

MANTINVS

atq; in eius cām sunt illæ, q̄ sunt locatæ altera sub altera, ac subordinatæ, dicit nūc, ꝙ dant quædā aliæ scientiæ, q̄ hoc idem faciunt, licet non sint subordinatæ, vel subalternatæ, altera sub altera, vt scia Medica se habet ad scientiā Geometricā. Nam Medicus declarat, ꝙ vuln' orbiculare tardius sanat', & Geometra reddit huius cām: nempe, quę est, quia est expers angulorū, rōne quorū facile posset cōglutinari, vel est magnitudo molis, quę in ipso orit. Nam iā demonstratū est ab ipsis Geometris, ꝙ corpus circulare in plus se extendit q̄ non circulare, licet circūferētia vtriusq; eēt q̄lis.

F *Primam figuram maxime scientia esse accommodatam.* Cap. 14.

ANT. INTER. TEX. XXXI.

FIgurarum autem maxime scientialis est prima. Mathematice nanq; scientiæ per hanc demonstrationes ferunt, vt Arithmeticæ, & Geometriæ, & Perspectiuæ, & ferè (vt dixerim) quæcūq; ipsius propter quid considerationem faciunt. aut enim omnino, aut vt plurimum, & in plurimis per hanc figuram ipsius propter quid fit syllogismus. quare & propter hoc erit vtique maxime scientialis. maxime nanq; proprium ipsius scire, est propter quid speculari. Postea & ipsius quid est scientiam per solam hanc venari possibile. in media enim figura non fit prædicatiuus syllogismus, ipsius vero quid, est scientia affirmationis. in vltima autem fit quidem, sed non vniuersaliter. ipsum

autem

autem quid est, vniuersalium est. non enim homo aliquo modo est animal bipes. Amplius hæc quidem illarum nihil indiget, illa vero per hæc condensantur, & augentur, quousq; ad immediata venerint. Manifestiũ itaq; quòd ad sciendum maxime proprie est prima figura. A

*

ABRAM

103 Figurarum autem prima, qua res scitur, et illarum vere, est prima figura. Prima quidem, quia Mathematicæ Scientiæ sua quæsita demonstratione cõmonstrant in hac figura. Prout sunt Scientia Arithmetica, & Scientia Geometriæ, & Scientia Perspectiuæ: et quasi omnes artes, quibus scitur, cur res sit, hac figura vtuntur.

To. Hic vide. Ex. de ratio Mathe. cas et ẽtis ẽtia. ppo. sen ẽtio

Rursus, quia scientia cur res sit, hac quidem figura fit, & propterea est prima, & verisima figurarũ secũdum scientiam. scięria enim cur res sit, est vera scientia. Ad hæc, quia hac figura solum venantur definitiones. In secunda nanque figura non syllogizatur affirmatiuè: definitiones autem affirmatiuæ fiunt.

Neq;

BVRANA

Dixit Arist. Prima aũt inter figuras, per quas aliquid cognoscię, et maxime vera inter figuras, est figura prima. prima quidem, qm̃ Scię Mathematicæ ostendunt p demr̃onem quęsita sua ī hac figura. quẽ admodũ Arithmetica & Geometria & Perspectiua, & q̃si oẽs artes, p quas cognoscię pp quid est res: opatio enim ipsorũ ẽ p hãc figurã.

Et cõsilr ẽt, qm̃ cognitio pp qd ẽ res, erit vtiq; per figurã primã. & pp hoc est prima inter figuras, & maxie vera inter ipsas in cognitione. qm̃ cognitio pp qd est res, est cognitio vera. & cõsilr ẽt, qm̃ definitiones venant vtiq; p hanc figurã. qm̃ in secũda figura nõ fit quæsitũ p modum affirmationis: sed defiões erunt p modũ affirmatiõis.

Neq;

MANTINVS

Inquit Aristoteles. T.c.103 Figurarum aũt principalior, ac verior, ẽ prima figura. Primo quidem, quoniã Scientiæ Mathematicæ per hanc figuram demonstrãt sua quæsita. vt Arithmetica Scientia, Geometria, ac Perspectiua se habent. B

Et ferè omnes scięntiæ quibus scitur ipsum propter quid est, vtuntur hac figura. Scientia quoque propter quid res est, fit in prima figura. & ideo est principalior, verioręq; figurarum ad ipsam scientiam adipiscẽdam. quia sciẽtia propter qd, est vera scientia. Definitiones quoq; per hanc figurã venamur, ppterea, q; in secũda figura nõ fit syllogismus affirmatiu⁹, defiões vero fiũt affirmatiuæ, C

GG iij Neq;

ABRAM

D Neq; ī tertia figura. quia, & si in illa syllogizet affirmatiuè, non fit tñ in ea syllis vlr: definitiones autem vlr fiũt. Animalitas enim, & bipes de omni hoīe ambo sunt, non de quodam. Et iterũ, quia hæc figura non indiget aliꝰ duabus figuris, aliæ aũt duæ figurę, vt dependeant ex præmissis immediatis, indigent ipsa prima figura. Hinc itaq; cõmonstratũ est, ꝙ prima figura sit figurarum dignissima, vt per eã res demonstratiuè sciat.

E

Cõ. 103 Postq̃ commonstrauit cõditiones demonstratiuarũ pręmissarũ, earumq̃; species, & silr quæsitorum conditiones, earũq; specierum expositionẽ, & vt vniuersalius inquam, qñ elocutus est de principijs demr̃onum, & qd eis sm suam essentiam accidat, & illarum mutuam cõparationẽ, cœpit loqui ẽt de demr̃onis figura illi ꝓprijssima, & enuntiauit, ꝙ sit ipsa prīa figura, & cõmonstrauit hoc, & illi attestat⁹ ẽ qnq; testib⁹.

F

Quorũ

BVRANA

Neq; ī figura tertia. qm̃ licet in hac figura fiat quæsitum sm affirmarionẽ, nõ tñ erit in ipsa syllis sm viã vr̃is: s; defiõnes sunt ꝑ viã vr̃is. Aīal enī, et bipes ambo sunt de oī hoīe, non aũt aliquo. Et cõsilr ẽt, qm̃ hęc figura nõ īdiget aliarũ duarũ figurarũ, ipsæ autẽ indigẽt, cũ densant ꝑ propõnes mediatas, figura prima. Planũ igit ex hoc, ꝙ prima figura est opportunissima figurarũ ad hoc, vt cognoscatur res ꝑ viã demonstrationis.

Posteaquã declarauit cõditiones ꝓpõnũ demonstratiuarũ & spẽs ipsarũ, & cõsilr cõditiones quæsitorũ, & exposuit spẽs ipsorum, & in summa, posteaq̃ locutus est de principio demr̃onum, & eo, qd accidit ipsis ꝑ se, & rõcinatiõe alicuius de aliquo, cœpit loqui consilr ẽt de figuris demr̃onis, q̃ maxime sit illi appropriata, & enuntiauit, ꝙ ea est prima figura. & declarauit hoc, & testificatus est super hoc per quinq; testimonia.

quorũ

MANTINVS

Neq; in tertia figura quoq;. nã licet in ea cõcludatur affirmatiuè, cõclusiones tñ in ea non sunt vr̃es, sed particulares, definitiões vero sunt affirmatiuę vr̃es. Vt ẽ Animal bipes de homine vlr, cuius ẽ definitio. Rursus hæc figura aliꝰ duab⁹ vltimis figuris nõ indiget, at illæ duę postremæ indigent prima, vt pendeant ab immediatis ꝓpõnibus. Perspicuũ igit est, primã figurã ad scientiã rerũ demr̃atiuam inter oẽs scīas maxime cõducere.

Posteaquã declarauit conditiones propõnũ demonstratiuarum earumq̃; genera, ac ipsorũ quæsitorũ cõditiones, eorumq̃; genera ostendit, & tandem cũ locut⁹ sit de principijs demr̃onum, & de his, quæ eis accidũt ꝑ se, eorumq̃; inter se cõparationẽ, nunc vult quoq; tractare de figura ipsi⁹ demõstrationis ei magis propria, & dicit eam esse primam figuram. & probat illud †quatuor testimonijs. †al. q

Primũ

ABRAM

Quorum vnus est demonstratio Mathematicorũ, quæ quidem sit in prima figura, qñ autem mathematicę sunt dignissimæ scientiarũ per demõstrationem, figura itaq; quæ est ipsarũ, est dignissima figurarum demõnis.

Et hoc est, quod intẽdebat dñs dixit, prima quidẽ, quia Mathematicæ Sciæ sua quæsita demõne cõmonstrãt in hac figura. Et dum dixit: Et quasi oẽs artes, quib⁹ scitur cur res sit, hac figura vtuntur. id est, & vlr oẽs Scientiæ, quæ vtunt demonstrationibus absoluts, aut demonstrationib⁹ causæ (quæ sunt scientiæ dignissimæ demonstrationis, hac specie demõnis, quæ est excellentissima suarũ specierum) vtuntur hac figura. Et voluit per hoc explicare causam, qua Sciæ Mathematicę sunt dignissimæ demõstrationis, hoc est, qa maior pars suarũ demonstrationũ sunt demonstrationes simpliciter, id est, demonstrationes causæ, & essendi. Deinde retulit secũdũ testem & dixit: Rursus, qa scia cur res sit, prima quidẽ figura sit, et

BVRANA

quorum vnum est, de demonstrationes Mathematicę sunt vtiq; p primam figurã. cũmq; inter sciẽtias demõnis maxime deceat Mathematicas, igitur figura, quę est in ipsis, est opportunissima figurarum ad demonstrationem.

Et hoc est, quod voluit, cum dixit: Prima quidẽ, qñ Sciæ Mathematicæ adducunt demonstrationẽ sup quę sunt suis p hanc figurã. Et dixit: & quasi oẽs sciæ, p quas cognoscit pp quid est res, operatio enim ipsarũ est p hanc figurã. sensus est, Et in summa oẽs Sciæ, quæ faciunt demõnes simplr, aut demõnes causarũ (cum sint sciæ, quibus maxime cõuenit demõs, qñ hęc spẽs demõnis maxime tradit cũm) æqui faciunt p hãc figurã. Et intellexit vtiq; p per hoc declarat causam: pp quã demõ maxime attinet ad Sciẽtias Mathematicas: hoc est, qñ maxima pars demõnum suarũ est simplr, hoc est, demonstratio num causę & exisẽtię. Deinde mẽtionẽ facit de secũdo testimonio & dixit: & confirmatiõ sciẽtia pp quid est res, erit

MANTINVS

Primũ est, quia demõnes ipsius scientiæ Mathematicæ sunt; in prima figura, sed inter cęteras scientias ipsis Mathematicis maxime debetur ipsa demõ, ergo figura, quæ ipsis vtuntur, est connexientio figurarũ p demõne.

Hoc igit intelligebat cũ dicit: Prima quidẽ, qñ Sciẽtiæ Mathema ticæ demonstrant suas quæsita p hanc figurã D.A. & ferè oẽs sciẽtiæ, quib⁹ scitur ipsum pp quid est, vtuntur hac figura, hoc ẽ, oẽs demõnes sciẽtiæ, quæ vtuntur demõnibus absolutis, vel simplr vel demõnibus pp quid (& sunt profecto ille scientiæ, quibus ipsa demõ magis debetur. nã hoc genus demõnis est profecto præstantius cęteris generib⁹ eius.) vtuntur hac figura. Et p hęc verba vult innuere, causam, ob quam ipsi demõ magis conuenit ipsis Sciẽtijs Mathematicis nempe, qa maior pars demõnũ earum sunt demõstratiões simplr: videlicet, demonstrationes propter quid, & quia. Secundum testimoniũ affert cum dicit: Scientia quoq; pp qd res ẽ,

A Prima ẽ quia demõ ad demõnes scientię vtere primã figuram.

B

C

GG iiij sit

thema
demõ
tiones
dignif
æ. idẽ
de Aia
1. & 2.
t. c. 16

31 1/2a

ABRAM

D & propterea est prima figurarũ, & verissima sm scientiam. Scientia enim cur res sit, est ipa scientia vera. id est, ac etiam quia demonstrationes, quæ largiuntur causas rei, & ipsam eẽ simul fiunt in prima figura, qñ autem scietia per causam est pfectissima scia, figura itaq;, quæ largitur hãc scientiam, est veracissima fi

E gurarum. Construitur autem hæc demonstrationũ species in prima figura, quia harum cõclusiones sunt affirmatiuæ vniuersales, non est autem conclusio affirmatiua vniuersalis ĩ his, quę prætereunt primam figuram, prout commonstratur in Libro Priorum Analyticorum. Deinde tulit aliã euidentiã & dixit:

F Ad hæc, quia hac figura solum venantur definitiones. idest, ꝙ ille educantur hac figura tantum, & demonstrationes simpliciter sunt definitiões in potẽtia. Deinde tulit causam, qua non educantur definitiones in secunda figura, & dixit: In secunda nanque figura non syllogizatur affirmatiuè, definitiones autẽ affirmatiuę sunt.

Et

BVRANA

erit p figurã primam. & pp hoc est prima inter figuras, & maxime vera, vt p ipsam fiat cognitio. qm̃ cognitio pp quid, est cognitio vera. sensus est, & cõsistẽt, qm̃ demr̃ones exhibentes cãm rei, & existẽtiã simul, erũt vtiq; per primam figuram. cũq; cognitio per cãm rei sit cognitio magis pfecta, igit̃ figura, quæ exhibet hanc cognitionẽm, est maxime vera figurarũ. Hæc aũt species demr̃onum cõplicatur in prima figura, qm̃ cõclones istæ sunt affirmatiuæ vl̃es: sed nõ est cõclo affirmatiua vl̃is in eo, qd̃ transiuit primã figurã, quẽadmodũ ostẽsum fuit in Libro Sylli. Deinde adduxit signum aliud, & dixit: Et ẽt, qm̃ definitiones venant̃ vtiq; p hanc figurã tm̃. sensus est, ꝙ ipsæ vtiq; prodeũt p hanc figurã tm̃, & demr̃ationes simplr̃ sunt defiõnes in potentia. Deide adduxit causam, pp quã nõ ꝓdeũt defiõnes p secũdã figurã, & ait: qm̃ scda figura nõ rõcinat̃ sup affirmatione. hoc est, qm̃ ĩ scda figura nõ cõcludit̃ affirmatiuũ, defiõnes ẏo sũt affirmatiuę.

Et

MANTINVS

sit in prima figura. & ideo est principalior, veriorq; figurarum ad ipsam sciẽtiã adipiscendam. quia scia pp qd, est vera scientia. idest, demr̃ones quoq; dantẽs cãs rei, & ei⁹ esse sil̃ fiũt in prima figura, & cũ scia, q̃ p cãm habet, sit pfectior scia, ergo illa figura, q̃ huiusce modi p̃stat sciam, erit verior figurarũ. fit ãt hoc gen⁹ demr̃onũ in pria figura, ppea, qa cõclones earũ sunt affirmatiuę vl̃es, sed nulla datur cõclo affirmatiua vl̃is ĩ aliqua alia figura prętereq̃ in pria, vt in Lib. Priorũ fuit probatum. Mox affert aliã rõnem dicens: defiõnes quoq; per hanc tm̃ figurã venantur. id est, per hanc figurã tantum ipsę prodeunt. Demr̃ones vero simplr̃, vel absolutę, sunt vtiq; definitiones in potentia. Deinde affert cãm cur definitiones nõ prodeant in secunda figura dicẽs: propterea, quia in secũda figura non fit syllis sm affirmationẽ, seu affirmatiuus, defiõnes vero fiunt affirmatiuæ. id est, quia in secũda figura nõ cõcludit̃ affirmatiuè, definitiones vero sunt affirmatiuæ.

Et

VBRAM

Et postquã assignauit cãm, qua definitiões ñ gignant' ĩ scda figura, narrauit cãm, qua ẽt ñ gignant' in tertia figura, Et dixit: Neq; in tertia figura, qa, & si in illa syllogizet' affirmatiuè, nõ fiũt tñ ĩ ea cõclones vl'es, sed sunt p ticulares, definitiones autẽ sunt affirmatiuę vl'es, qa p̃dicant' de totis definitis. Exempli gr̃a, qa prędicamus de hoĩe, ꝙ sit animal Bipes vl'e, qđ ẽ ipsi' definitio, qđ est p̃dicatum de omni homine. Deinde meminit de alia ratione, Et dixit.

Iterum, quia hęc figura nõ indiget alijs duabus figuris, alię autem duę figurę, vt đpẽdeãt ex p̃missis ĩmediatis, ĩdigent ipsa prima figura. id est, ac ẽt, quia hęc figura sufficit sibi ipsi, quatenus commõstrat quęsita, quæ common strãtur pluribus, q̃ vno syll'o, adeo, ꝙ peruenit ad syll'os cõpositos ex præmissis immediatis, hoc est, primis. omnes enim tales syllogismi possunt cõponi in prima figura, taliũ vero q̃sitorũ q̃ cõmonstrãtur syll'is secundæ figuræ, impossibile est esse omnes syll'os remotos, adeo

BVRANA

Et posteaq̃ mẽtionẽ fecit de cã, pp quã ñ concludunt' definitiões in scda figura, fecit mẽtionem cõsilr̃ẽt de cã, ob quã ñ cõcludunt' ĩ tertia figura, & dixit. Neq; ĩ tertia figura, qm̃ licet ĩ ip̃a cõcludat' affirmatiuè, nõ erũt tñ ĩ ipsa cõcl'ones vl'es, s3 sũt priculares, defiõnes vero sũt affirmatiuę vl'es, p̃dicant' n. de oĩ definito. vt ĩ exẽplo, si p̃dicem' de hoĩe, ꝙ ẽ aĩal bipes vl'r, qđ ẽ definitio sua, est p̃dicatũ de omni hoĩe. Deinde mentionem fecit de altero signo, & dixit.

Qm̃ hæc figura non indiget aliarũ duarũ figurarũ, sed duę aliæ figuræ indigẽt, vt cõuertant' p propõnes ĩmediatas ad figuram primã. sensus est, & cõsilr̃ẽt qm̃ hęc figura sufficit per se ad hoc, ꝙ mõstrent' quęsita, q̃ ostendunt' per plures syll'os vno, quousq; deuenerĩt ad syll'os cõpositos ex propõnibus nõ hñtib' terminos medios, hoc est, primis. qm̃ pol'e, ꝙ syll'i istiuscemodi quęsitorũ oẽs cõponantur in prima figura, sed qđ ex istiuscemodi q̃sitis monstrat' p syll'os in secunda figu-

MANTINVS

Et posteaq̃ dedit cãm, cur definitiones nõ cõcludunt in scda figura, reddit nũc causam, cur nõ cõcludant in tertia figura, dicẽs: Neq; in tertia figura quoq;, nã licet ĩ ea cõcludant' affirmatiuę cõclusiones, tñ in ea nõ sunt vl'es, sed particulares, definitiões ãt sunt affirmatiuę vl'es, quia prædicantur de omnibus definitis. exẽpli gratia, cũ p̃dicat' de hoĩe, qđ ẽ animal Bipes vl'r, quæ est eius definitio, & p̃dicatur de omni homine. Aliam rationem nunc affert quæ est.

Quòd hæc figura nõ indiget alijs duabus vltimis figuris, sed illæ duæ postremæ figuræ indigẽt pr̃ia figura ad hoc, vt pẽdeãt a ꝓpõnibus ĩmediatis. id est, hęc aũt figura est de se sufficiẽs, & potẽs đmõstrare illa q̃sita, q̃ in ea demõstrant' per plures syll'os, q̃ vnũ, donec deueniatur ad syll'os, qui cõstãt ex propõnibus nõ habentibus medios terminos, hoc est, primis, p̃nt. n, cõponi syllogismi oẽs omnium simillitũ q̃sitorũ, in prima figura, sed si huiuscemodi q̃sita demonstrent' p syll'os in scda figu-

ABRAM

D adeo ꝙ res perueniat ad huiusmodi figuras constitutas ex præmissis primis, & illi fiant in hac figura. Illius.n. syllogismi, qui fit in secunda figura, cuius præmissæ sint duę conclusiones duorum aliorum syllogismorum, impossibile est illas duas p̄missas, esse duas cōclusiones duorum syllogismorum secundę figuræ. Ipossibile enim est, quin in secunda figura sit aliqua pręmissarum affirmatiua vniuersalis, ipsam vero affirmatiuam vl̄em concludit prima figura.

Et similiter tertia figura cuius p̄missæ fuerint duæ conclusiones duorū aliorū syll̄orū, indiget alia figura. impossibile enim est, quin altera illarum sit p̄missa vl̄is, q̄ si fuerit affirmatiua, īdiget necessario ipsa prima figura: si āt fuerit negatiua īdiget scd̄a figura, aut ipsa prima. Iam aūt cōmonstratū ē, ꝙ scd̄a īdigeat prima q̄n eius p̄missæ fuerīt nō primæ. Sicq; ergo duę figurę (vt ait) ad cōmonstrationē q̄sitorū, q̄ pluribus vno syll̄o commonstrant̄, indigēt prima figura: hæc autem sibi ipsi sufficit.

Pusius hęc lege 1. Priorū cap. 10.

E

F

BVRANA

gura, fieri pōt, vt sint oēs syll̄i, per quos mōstrantur quæsita lōgin qua ꝑ hāc figurā, quousq; deuenerit res ad figuras, quæ cōponūtur ex ꝓpōnibus primis. & ī hoc syll̄o, q̄ est ī scd̄a figura, cui⁹ propōnes, sunt duæ conclusiones duorū aliorū syll̄orū, non poterunt eæ duæ propōnes esse duæ cōclōnes duorum syll̄orum in secūda figura: Qm̄ secūda figura nō potest esse per propositiōes affirmatiuas vniuersales, affirmatiuam enim vniuersalē concludit prima figura.

Et consimiliter figura tertia, cuius duę propositiones sunt duę cōclusiones duorū syll̄orum aliorum, indiget alterius figuræ. fieri.n. non pōt, vt nō sit ex ꝓpositione vniuersali, et licet sit affirmatiua, indiget tamen figurę secundę, aut primæ. Sed iam declaratum fuit, ꝙ secunda, cùm habuerit propositiones non primas, īdiget primæ. igitur duę figurę (quē admodū diximus) in monstratione quæsitorum, quæ monstrantur per plures vno syllogismos, indigent primæ figurę. hæc autem suffi-

MANTINVS

figura, fieri † poterit vt oēs syll̄i, quibus demonstrabunt̄ ipsa q̄sita remota in hac figura donec deueniat negociū ad figuras cōpositas ex ꝓpōnibus primis. Qm̄ syll̄us, qui fit in scd̄a figura, cuius p̄missæ fuerint duę cōclōnes duorū aliorum syll̄orū, non poterunt eē illę duę p̄missæ duæ cōclōnes duorū syll̄orū in scd̄a figura. Quia impossibile est, quin sit aliqua affirmatiua vl̄is in pręmissis secundę figurę, affirmatiuā autem vniuersalem cōcludit ipsa prima figura.

Similiter quoq; tertia figura cuius p̄missę fuerint duę cōclusiōes duorū aliorum syll̄orū indiget alia figura. quia impossibile est, quin fiat ex p̄missa vniuersali, quæ si fuerit affirmatiua, tunc indigebit oīno prīa figura: & si fuerit negatiua, tūc indigebit secūda figura vel prima. Et iam fuit probatum, ꝙ secunda figura, cū fuerint eius præmissæ non primæ, tunc indigebit prīa figura. vtraq; igit̄ figurarū (vt inquit) indigent prima ꝓ demōstrādis q̄sitis, q̄ pluribus syll̄is vno demr̄antur: Hæc ve-

† 2. l. ma

ABRAM

ficit. Et ideo dixit: Vt dependeāt ex præmissis immediatis indigēt prima figura. hoc est, quòd duæ aliæ figure, quando resoluunt' ad præmissas īmediatas, indigēt prima figura.

EVRANA

sufficit per se. & dixit: Propter hoc igitur eæ indigēt, cùm resoluuntur ad ꝓpōnes immediatas, primæ figuræ.

MANTINVS

vero, s. prima est de se sufficiēs, & ꝑpea dixit: ꝙ indigēt prima figura cū pendent ex ꝓpōnibus mediatis, hoc ē, ꝙ aliæ duæ figuræ indigent prima, cum resoluuntur in propositiones immediatas. A

31. ps *Quemadmodum vero contingebat A inesse B ² indiuiduè, ita & nō inesse accidit. dico autem indiuiduè inesse, aut non inesse, eo quòd nō est ipsorū medium. sic.n. non erit secundum aliud inesse, aut non inesse.*

c.104 Et sicut possibile ē ꝙ A insit ipsi B absq; connectente, sic etiā possibile est, ꝙ nō insit ipsi B. Significatū autem orationis dicentis, ꝙ res insit alicui rei, vel non insit illi absq; connectente est, ꝙ inter duos terminos nō sit medium: & ideo affirmatiuæ & negatiuę sunt immediatæ.

Dixit Arist. Quemadmodum vero fieri pōt, vt A insit B indiuiduè, ita ēt fieri pōt, ꝙ non insit ipsi B. Intentio vero dicti est, ꝙ cū aliquid insit alicui, aut non insit sine assecutiōe, nō erit īter duos terminos medium, & secundum hoc erūt affirmatiua, et negatiua immediata.

Et quēadmodū A potest inesse ipsi B, ita quoq; pōt nō inesse. Cum autem dicimus aliquid ineē alicui sine medio, ita quoq; potest nō inesse ei absq; aliquo annectente, ita ꝙ inter ea nullum cadat medium. Iccirco ipsa affirmatiua, & negatiua sunt immediata. B T.c.104

.104 Postq̄ enūtiauit, ꝙ de cōdōnibus pręmissarū simpliciū demr̄onum fit, ꝙ sint immediatæ, hoc est notæ, & cāę fm se. Rerū.n. q̄ ꝑdicant', q̄dam sunt, q̄ sunt immediatæ fm se, & non hnt mediū fm cognitionē, & hę q̄dē sunt ꝑmissę absolutarū d̄ mr̄onū, et q̄dā fm cognitionē tm̄, s. īmediatę, et ille sunt ipsę euidentiæ.

Posteaq̄ enūtiauit, ꝙ ex cōdōnibus demr̄onis simpliciter est, vt sint immediatæ, hoc ē, notæ, & causæ, id est, ꝑ se. & hoc, qm̄ ex rebus prędicatiuis est, vt sint īmediatę per se, & non mediatæ per cognitionem: & hæ sunt propositiones demonstrationum simplicium; & ex ipsis aliq̄ sunt, q̄ sunt ꝑ cognitionē tm̄.

Posteaq̄ dixit oportere propōnes demr̄onū simplicium eē immediatas, s. notas & cās de se. cū rerum, q̄ prædicantur, quædā sint immediatę de se, & immediatę fm sciam. & illę sunt ꝓpōnes demr̄onum absolutarū simpliciter, quædam vero alię sunt immediatę fm sciam, & sūt ipsa signa seu d̄mr̄ones qa. C Cō.104

Cum Hoc Cum

ABRAM

D Cum aũt vna de cõdõnibus pręmissarum demfonũ sit, ꝙ sint immediatę, & iã cõmonstrauerat illud de præmissis affirmatiuis, intendit hoc illud cõmõstrare de negatiuis. Ei⁹ igit' intẽtio hic est cõmõstrare, ꝙ sicut inueniuntur affirmatiuæ, sic inueniantur negatiuæ, q̃ sunt primę, hoc est, fm cognitionẽ, &
E eẽ. Et dum d. Sigñatũ aũt ofonis dñtis, ꝙ res insit alicui rei, vel non insit illi absq; cõnectẽte, hoc est, significatũ dicti, ꝙ res prædicetur de aliqua re prĩo, aut neget' de illa prĩo, hoc est, absq; vlla re, q̃ cõnectat p̃dicatũ subiecto, est, ꝙ nõ sit inter ipsos duos terminos, id est, p̃dicatũ, & subiectũ medium, ob affirmationẽ
F prędicati de subiecto, aut quatenus negat' ab illo. qñ aũt definierat prædicationẽ primam hac definitione, & sibi visum fuit, ꝙ cõtineat p̃dicationẽ affirmatiuam, & negatiuã dixit: Et ideo affirmatiuę & negatiuę sunt immediate, id est, quædam illarum sunt primæ, & aliquę non primæ. & expedit ꝙ hic intelligatur de significato illi⁹ me-

BVRANA

Hoc est, immediatę, iam vero ex positio sua est ꝑ propositiones affirmatiuas; intellexit in hoc declarando per negatiuas. Intentio igit' sua in hoc est, vt monstret, ꝙ quemadmodum inueniuntur affirmatiuæ, ita inueniuntur & negatiuę primæ, hoc est per cognitionem & existentiam: Et dixit: intentio vero dicti est, ꝙ cũ insit aliquid alicui, aut nõ insit sine assecutione: hoc est, ꝙ intentio rei prædicet' de re, aut negetur ab ipsa prĩo, hoc est, absq; eo, ꝙ p̃dicatum assequat' subiectum, & est, ꝙ non sit inter duos terminos, idest inter prędicatum & subiectum mediũ, propter qd affirmetur aut negetur p̃dicatum de subiecto. et posteaq̃ definiuit prædicationem primam per hanc definitionem, & videtur, quòd compræhendat prædicationem affirmatiuam & negatiuam, dixit: Et fm hoc erunt affirmatiua, & negatiua immediata, hoc est, est aliquid ex ipsis primũ. & aliquid non primũ. & oportet, vt intelligatur hoc in loco per in-

MANTINVS

Cum igit' vna ex cõdõnibus Demfonum, sit, vt ipsæ debeant esse immediatę, & hoc iam fuit probatũ, prout ad propositiones affirmatiuas attinet, ideo nũc vult idẽ ꝓbare de Negatiuis. Vult itaq; hic. probare, ꝙ quẽadmodũ reperiunt' affirmatiuæ primę, ita quoq; dant' negatiuę ꝓpõnes primę, vc3, fm scire, & esse D.d. autẽ dicimus aliqd inesse alicui sine medio, ita quoq; põt non inesse ei absq; aliquo annectẽte: sensus est: cũ aũt dicimus aliqd prędicari de aliqua re prĩo, vel negari ab ea primo, nẽpe sine aliqua re annectẽte p̃dicatũ ipsi subiecto volum⁹, s. vt ĩter ipsos duos terminos, vc3, ĩter p̃dicatũ, & subiectum, nullum datur mediũ, ꝑꝑ qd affirmetur prædicatum de subiecto, vel neget' ab eo. Et cum definierit ipsam p̃dicationẽ primam hac definitione, & vr̃ ꝙ amplectat' prędicationẽ affirmatiuã, & negatiuã iõ dixit: iccirco ipsa affirmatiua et negatiua sũt immediata. hoc est, ꝙ ex ipsis aliqd ẽ primũ, aliqd vero nõ primũ: hic aũt debet intelligi ip-

ABRAM	BVRANA	MANTINVS	
medij, quod est secundum cognitionem, & esse simul.	intentionē medij, qđ est per cognitionem, & existentiam simul.	ipsū mediū quo ad ipsum cognosci, & eē sil.	A

T.31.ps *Quando igitur aut A aut B in toto aliquo sit, aut et ambo, non cōtingit A ipsi B primo non inesse. sit .n. A in toto C: si igitur B non est in toto C (contingit .n. ipsum quidem A esse in aliquo toto: ipsum vero B non esse in hoc) syllogismus erit, quòd A ipsi B non insit. si .n. C, A quidem omni: ipsi vero B nulli: A nulli eorum, quæ B.*

T.c.105 Quando vero fuerint A, vel B, aut ambo ī tota re, impoſte est, ꝙ A īsit ipsi B primo, & A insit oī C, et cum hoc B non insit oī C. possibile itaq; est, ꝙ A insit toti rei, & B non insit toti illi: & cum hoc fiat syllus cōcludens, ꝙ A nulli B insit: qđ fit, quando C inest omni A, & nulli B insit: hinc concluditur, ꝙ A nulli B insit.	Dixit Arist. Atqui cū fuerit, A aut B in oī re, aut in omni de quo fuerit impossibile, ꝙ A insit B, primo, & sit A in omni C, et cum hoc, B non insit omni C: fieri igitur pōt, vt A īsit omni rei, & B non insit omni illi: & sit cum hoc syllus cōcludēs, ꝙ A insit nulli B, & hoc, qđ monstrauit, fuit C de A, & fuit de nullo B, & conclusit ex hoc, quòd A de nullo B.	Cū igit̄ A, aut B in toto aliquo est, aut quodlibet ipsorum duorū, tunc impoſte est, A ineē ipsi B primo. et A sit in toto C, sed B nō sit ī toto C. Possibile aūt est, vt A, sit in tota re, & B nō sit in tota ipsa, & fiat ex hoc syllus, q concludet, ꝙ A de nihilo ipsi⁹ B dicetur. nā, si C ē in toto A, & ipsum in nullo B sit, tunc cōcluditur ex hoc, ipsum A in nullo B esse.	T.c.105 B C
Cō.105 Cum enuntiasset, ꝙ affirmatio sit immediata, & negatio similiter, cœpit hoc commonstrare exemplo. Et dixit: Quando vero fuerint A, vel B, vel ambo in tota re, īpoſte est, ꝙ A insit ipsi B primo, id est ꝙ qn̄ fuerint duæ res, quarum altera alicui rei supponit̄, & altera non supponit̄ illi,	Posteaq̄ enūtiauit, ꝙ affirmatio erit immediata, ꝙq; negatio erit cōsiſr, cœpit mōstrare hoc p exēplū, & ait. At qui cū fuerit A, aut B ī omni re, aut vtrūq; ipsorū, fieri igit̄ pōt, vt A insit B, prīo. sensus est, ꝙ cū fuerint duo, quorū vnū ponat̄ sub aliquo, & alterū non ponat̄ sub ipso, fieri ñ poterit,	Posteaq̄ dixit, dari quoq; negationē immediatā, quēadmodū dat̄ affirmatio immediata, nūc declarat illđ p exēplū, dicens. Cum igit̄ aut A, aut B in toto aliquo est, aut quodlibet ipsorū duorū: tūc impoſte est A. inesse ipsi B. primo [sed in vera litera Greca d. ñ ineē] hoc ē, qn̄ sunt duo quorū	Cō.105

ABRAM

D illi, ſ possibile est, ꝙ negatio alterius illarum ab alterutra ſit negatio prima. Et ſ militer, qñ fuerint duæ res in una re, impossibile est alterã alterutri ineſſe primo. ac ſi diximus, qñ A, vel B, alterutrum ipſorum ſupponitur vni cerꝝ rei, & alterum negatur ab illa hac re, impossibile est, eſſe negationẽ vnius illorũ ab

E altero negationem primã. Et ſimiliter quando vtrunque illorum ineſt alicui vni rei, impossibile est vnum illorũ alteri ineſſe primo. Sic expedit ꝙ intelligatur, ex quo in oratione est ꝓpositio, & poſtpoſitio & defectus.

Sed ſ hoc occurrit dubiũ. Quo nã pacto dixerit hic, impoſſe est ꝙ A inſit ipſi B, prio: def-

F de cœpit cõmonſtrare ꝙ A nõ negat' ex B, qñ ẽ ꝑdictę cõdõnis negatiõe prima, Et dixit: Et A inſit oſ C, & cum hoc B nõ ſit oſ C? Expedit aũt, ꝙ intelligat ex illo, qđ dixit, A, vel B, ſ tota re, hoc ẽ, ꝙ hęc res cõtineat alterũ illorũ. nõ inuẽtiõe rei in ſubiecto. nã, qñ hoc intelligeret, oporteret negationẽ eẽ particularẽ in tertia figura. Et ſilr ex

BVRANA

teris, vt negatio vnius ab altero ſit negatio prima. & conſiſt, cũm fuerint duo, quorum vtrunq; inſit vni, fieri vtiq; ñ poterit, vt vnũ ipſorũ ſit duobus primo. ac ſi diximus, cũ A, aut B, vtrũ uis ipſorũ, ponat' ſub aliquo, & alterũ neget' ab hoc, fieri vtiq; non poterit, vt negatio vnius ipſorũ ab altero, ſit negatio prima Et cõſiſt, cum fuerit vtrunq; ipſorũ in vno aliquo, fieri vtiq; nõ poterit, vt exiſtẽtia vni ipſorũ ſ vtroq;, ſit exiſtẽtia prima. Cõ ſimiliter oporter, vt in telligat', ꝙ ſ ſermone ẽ prædicatio, et poſtpoſitio, & defectus, ꝙ ſi nõ, accidet vtique in hoc dubiõ: qđ eſt, fieri nõ poſſe, vt A inſit B prio. Deinde cœpit mõſtrare, ꝙ A nõ negat' à B, cũ fuerit ſm diſpõnem ꝓcedẽtẽ negatione prima. et dixit: Et erit A ſ omni c, & erit cũ hoc, B non in oſ c? Et oportet vt intelligat' ex eo, qđ dixit A, aut B, in o re, hoc ẽ, ꝙ res iſta cõprehendat' in altero ipſorũ non exiſtẽtia rei in ſubiecto. ſ. n. hoc in telligeret', ſequeret', ꝙ eſt negatio particularis in tertia figura. Et cõſiſt

MANTINVS

rũ vnũ contineat' ſub aliqua re, & alterũ nõ contineat' ſub illa, tũc impoſſe est, vt negatio vnius eorum ab altero ſit prima. pari quoq; rõne qñ erũt aliq; duo, ꝙ ambo inſint vni rei, tũc impoſſe est vt vnũ eorũ ſit primo alteri. ac ſi dixerit: Qñ A. aut B. quorũ vnũ cõtineat' ſub aliqua re, alterũ vero neget' ab illa re, tũc impoſſe est, vt negatio vnius eorũ ſit prio reſpectu alterius. Similiterq; cũ vtrũq; eorũ ſit vni rei, tunc impoſſibile est, vt vnũ eorũ ſit primo q̃ alterũ. Sic ꝓfecto op; intelligere hoc. nam in oõne hac extat defectus, & verba ſunt præpoſtera.

Alias. n. ſſurgeret dubiũ cur dixerit hic, ꝙ impoſſe est A, inceſſe B primo, deinde probat A. ñ negari ab ipſo B primo; qñ inuenitur ſm modũ ꝓcedẽtẽ dicẽs. Et A. ſit ſ toto c. ſed B. nõ ſit in toto c? Debet aũt intelligi qđ dicit A aut B, eſſe in tota re: hoc ẽ, vt illa res complectat' alterũ ipſorũ duorũ. ñ ſic ut res eſt in ipſo ſubiecto. nã ſi ita intelligeret, tũc oporteret dari negatiũ ꝑticulare in tertia figura: ſilt ẽt, id

qđ

ABRAM

expedit ꝙ intelligat' ex eo, qđ dixit: aut ambo, ꝙ alterũ illorum sit distributũ in toto, & alterũ ꝑ accidens in subiecto, aut fm aliquã dispositionẽ, ꝙ sit idem illi. Qñ nõ ĩtelligeretur fm hoc, cõduceret orationẽ ex duab' affirmatiuis in scđa figura, qñ vero ĩtelligeremus ex illo de toto, qđ intelligit' de ipso de omni, cõpositio fieret in tertia figura. Et dum dixit:

Possibile itaq; est, ꝙ A, insit toti rei, & B nõ insit toti illi, id est fm hanc expositionem, ꝙ possibile sit esse duas res, quarum altera ab altera negetur, & altera illarũ sit pars alicuius rei, ex qua re, cuius illa ẽ pars, altera neget', & qñ sic est talis negatio, non fit nisi per media. Et ideo dixit. Et cũ hoc fiat syllus concludens, ꝙ A nulli B insit. Et dum retulisset syllogismum ĩferre ipsum accidere inter res, quarũ materia sit talis materia, meminit de ipso syllogismo, et dixit: Quod fit, quãdo C inest omni A, & nulli B insit, hinc cõcluditur, ꝙ A nulli B insit. Hęc autem cõpositio fit in secunda figura. Cœpit enim

BVRANA

cõsilr oportet, vt intelligatur ex eo, qđ dixit: aut vtrũq; ipsorũ ita se habeat, ꝙ A, diuisum sit in oĩ, & alterũ ꝑ accidens ĩ subiecto: aut fm intentionẽ, fm quã ipsum est. Cũ non fuerit intellectũ: ꝑꝑ hoc, adduxit sermonẽ ex duabus affirmatiuis ĩ scđa figura: atqui si intellexerimus per hoc, qđ ẽ, in oĩ, qđ ĩtellectũ fuit fm oẽ, erit cõplicatio ĩ tertia figura. Et dixit:

Igit' pole, vt A ĩsit oĩ rei, & B nõ sit in oĩ eo. sensus est fm hãc expositionem, ꝙ fieri ꝑt, vt sint duo, quorũ vnũ negatur ab altero, & erit vnũ ipsoꝝ pars rei alicuius, & hoc alterũ negatũ ab hoc, qđ ẽ pars ipsius. qđ cũ ita sit, nõ erit negatio talis, nisi ꝑ media. & ꝑꝑea dixit: & cõcludet' ex hoc syllo, ꝙ A nõ de aliquo B. Et posteaq̃ mẽtionẽ fecit de syllo affirmatiuo cadẽte inter duo, quorũ mã ẽ, quẽadmodũ hęc mã, mentionẽ fecit de syllo, qđ est cũ C fuerit de A, & ipsum ñ de aliquo B, cõclusit ex hoc, ꝙ A nõ de aliquo B, & hęc cõplicatio erit vtiq; ĩ scđa figura. & hoc, qm̃ accœpit terminũ me-

MANTINVS

qđ dicit, aut vtrũq; eorum, debet intelligi vt alterũ eorũ insit ei, sicut pars in toto. alterũ vero sicut accidẽs ĩ subiecto, vel vt, fm qđ ipsum est. nã si nõ intelligat' sic, tũc esset oratio ex duab' affirmatiuis ĩ scđa figura, sed si ꝑ id, qđ dicitur in toto, intelligat' de toto, tũc cõpositio esset in tertia figura: D. d.

Possibile aũt est vt A. sit in tota re, & B. nõ sit in tota ipsa. sensus est, iuxta hanc nostrã expositionẽ, ꝙ possibile est inueniri duo, quorũ vnum neget' ab altero, & vnũ eorũ sit pars alicuius rei, & illud alterũ negetur ab illa re, cuius illud est pars, & tũc non fiet similis negatio, nisi ꝑ media. Et iõ dixit. & fiet ex hoc syllus q̃ cõcludet. ꝙ A. đ nihilo vel đ nullo ipsi' B, dicet'. Et posteaq̃ dixit ipsũ* syllm cogere, vt eueniat ĩter res, quarũ materia est, vt hæc materia, nũc affert ipsum syllum, quinã sit, & dicit. Nã si C. est in toto A, & ipsum in nullo B. sit, tũc cõcludit ex hoc ipsum A, in nullo B. esse, & hęc cõpositio fit in secũda figura. nã ipse assumit terminũ me-

A

B

C

*a.l. affirmatiuũ.

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D enim ipse medium terminũ, q̃ est c, p̃dicatũ d̃ vtrisq; extremis, quorũ vice cepit A, & B,	medium, qd̃ est c, prędicatum de vtroq; extremorum, loco quorum accepit A, & B.	mediũ qui est c. vt p̃dicatum de vtroq; extremorum, vice quorum sumpsit A, & B.

T. 31. p. *Consimiliter autem et si B in toto aliquo est, vt in D, ipsum nanque D omni B inest: ipsi autem A nulli ipsum B: quare ipsum A nulli eorum, quæ B inerit per syllogismum. eodem pacto monstrabitur & si ambo in toto aliquo sint.*

T.c.106	Ac etiam quia B fuerit in tota re, vt i D, hæc concludit, ꝙ E A nulli B insit. Et hoc modo fiunt negationes mediatæ, & si vtræque sint in tota re.	Dixit Arist. Et cõsistẽt, cũm fuerit B i oĩ re, quẽadmodum D, concludet vtique hoc, ꝙ A non de aliq̃ B. & s̃m hoc exẽplũ erit negatio mediata, et si erit ẽt vtrũq; ipsorũ ĩ toto aliquo.	Inquit Arist. Similiter aũt est, et si B in tota re fuerit, vt i D, tũc cõcludit, A nulli B inesse. fiũt aũt hoc modo negatiões mediatę, licet vtrũq; eorum fuerit ĩ tota re. T.c.106
Cõ.106	Qñ cepit tres terminos vice vnius A, & vice alterius B, & supposuit, ꝙ possibile sit A negari ex B negatione prima, qñ A inest alicui rei, & B non inest il F li, & commonstrauit hoc, supponẽdo A subiectum affirmationis, & B negationis.	Posteaq̃ accepit tres terminos, A loco vni⁹, & loco alterius B, & posuit, ꝙ fieri nõ p̃t, vt A sit negatũ à, B, negatione prima, cum A fuerit in aliquo, & B non fuerit in eo: & monstrauit hoc ponens A prędicari affirmatiuè, & B, negatiuè.	Cum assumpserit tres terminos, & vice primi assumpsit A, & vice secundi B, & vice tertij C, & asseruerit, ꝙ A, nõ p̃t negari ab ipso B, primo, qñ A, inest alicui rei, sed B. nõ inest illi et ꝓbat hoc, ponens A, eẽ subiectum, affirmatiuæ, & B negatiuæ. Cõ.106
	Et vlterius narrauit, ꝙ sic etiam fieri oporteret, si B esset affirmatiua, & A negatiua, nisi ꝙ qñ ponitur A maius extremũ, & illud sit negatũ: hæc compositio non fit necessaria, nisi in prima spẽ secũde figuræ, altera aũt fit in secũda specie illius. Et dum	Enuntiauit deĩceps; ꝙ ex consimili sequit, si ponat B affirmatiua, & A negatiua, præterq̃ ꝙ si ponatur A extremitas maior, quæ est negatiua, nõ erit vtiq; hæc complicatio necessaria, nisi in specie prima secundæ figuræ, & altera in secũda ipsius. Et	Dicit nũc, adhuc hoc esse necessariũ, si ponatur B affirmatiua, & A sit negatiua. verũ cum ipse posuerit A, eẽ maiorẽ extremitatẽ, & eẽ negatiuã, tunc nõ erit hæc cõpositio necessaria nisi in primo modo secunde figuræ, & alia ĩ secũdo mõ ipsi⁹. D.d.

ABRAM

dum dixit: Et si vtræque sint in tota re. Intendit, & similiter si ambo termini insint vni rei, non fit affirmatio vnius illorum duorum de altero, affirmatio prima.

BVRANA

Et dixit, & si fuerint vtreq; in omni aliquo. sensus est, & si fuerint duo termini existẽtes in aliquo vno, nõ erit affirmatio vnius de altero, affirmatio prima.

MANTINVS

D. d. licet vtrũq; eorũ fuerit in tota re. hoc ẽ, similiterq́; licet vterq; terminorum insit vni rei, non ꝑpea erit affirmatio vnius de altero affirmatio prima, vel nõ affirmabit́ primo. A

T.31.ps *Quòd autem contingit ipsum B non esse in quo toto est A, aut rursus A, in quo est B, manifestum ᵃ ex coordinationibus, quacunque non commutantur ad se inuicem. Si enim nullum eorum, quæ sunt in A C D coordinatione, de nullo prædicatur eorum, quæ sunt in B E F: ipsum vero A in toto est H coordinato existenti: planum, quòd B non erit in H. commutarentur enim coordinationes. consimiliter autem & si B in toto aliquo est.* B

T.c.107 Verumtamẽ, si possibile sit, ꝙ B non sit in toto, in quo est A: & A possibile sit nõ esse in toto, in quo est B: apparet ex rebus, quæ necessariæ sunt vni ordini, & quarum ordo non permutatur. Quia si nihil, quod est ordinis, A B C, prædicetur de aliqua re, quę sit ordinis D E F, & A sit de toto G, quod sit illorum ordinis, videtur, ꝙ D non sit in aliquo ipsius G, nisi iam commutaretur illorum ordo. et hoc simili modo est esse B in tota re. Qñ

Dixit Arist. Atq, si fieri põt, vt B non insit oĩ illi, cui inest A, et fieri põt ꝙ A nõ insit omni illi, cui in est B: planũ hoc erit vtiq; ex rebꝰ cõsequẽtibꝰ ad ordinẽ vnũ, quæq; non variant ordinem suum. Si enim ita esset, ꝙ, quę sunt ĩ ordine A B C, prędicarentur de aliquo, quod est in ordine D E F, & esset A, de omni B, qđ ordinatur in ipsis: planum, ꝙ D non de aliquo H, fortasse vtique iam commutarentur ordines ipsorum. & consimiliter si B esset in toto aliquo.

Inqt Arist. Si aũt cõtinget, B nõ eẽ in toto eo, in quo est A, et ipsum A, continget nõ esse in toto eo, in quo est B, hoc profecto apparet ex rebꝰ cõsequẽtibus vnam coordinationem, & quorũ coordinatio non commutat́. Nã si fuerit ex his, q̃ nõ sunt ĩ coordinatiõe A B C, prædicabitur de aliquo eorũ, quæ sunt in coordinatione D E Z, et A sit de toto G, quod sit illorũ coordinatiõis, vr̃ ꝙ D nõ erit ĩ aliq̃ ipsiꝰ T. Horũ ergo coordinatio iam variat́. sil̃r quoq; fiet, si B fuerit in toto quodã T. T.c.107 C

Po- Logica HH Cum

ABRAM

D Qm̃ positum fuerat
Cō. 107 esse quasdam res, quæ à seinuicē mutuo negentur, ratione vnius naturæ continentis illarum alterā, aut ambas ipsas: intendit notificare, ꝙ sint quædā naturę huius cōdōnis.

Et dixit: Verumtñ, si possibile sit, ꝙ B non sit in toto, in quo est A, & A possibile sit non esse in toto, in quo est B. id
E est, verumtñ, si possibile sit B non esse in natura, in qua sit A, intendo per qua, in vniuersali ipsam continente, & hęc sit causa, ꝙ A nō sit in B, hoc vt ex rebus, quæ sunt necessariæ vni ordini, & quæ non permutantur. id est, hoc videtur esse in naturis necessarijs vni ordini, hoc est, necessarijs, quę non transmu-
F tantur mutuo ad seinuicem. Quando enim ponimus res, quę de se inuicem prædicatione naturali prædicantur, quæ etiam sunt in vna natura separatæ ab illa natura, tunc nihil eorum subiectorum alterius duarum naturarum prędicatur de aliqua aliarum rerum, quæ sunt illius alterius naturæ prædicatione nega-

BVRANA

Posteaq̃ posuit, ꝙ hic sunt aliqua, quę negantur à se inuicē ex parte naturę vnius comprehensę in vno duorum, aut in omnibus, vult notificare, ꝙ hic sunt aliquę naturę cum hac dispositione.

Et dixit: Atqui, si fieri pōt, vt B non insit oī illi, cui inest A, & fieri potest, ꝙ A non insit omni illi, cui inest B. sensus est, atqui, si fieri potest, ꝙ B non insit naturę, cui inest A, hoc est, vniuersali comprehenso in ipso: & erit hoc causa, ꝙ A non insit B. planum hoc vtiq; erit ex rebus consequētibus ad ordinem vnū, quæq; nō variant. hoc est, planum vtique, ꝙ istud sit in naturis consequentibus ad ordinem vnum, id est, necessarijs, quæ non cōmutantur ad seinuicē. Si enim ponantur aliqua, quæ prædicentur de se inuicem prędicatione naturali, & si fuerint cōsimiliter etiam in natura vna separata ab illa natura, non prædicabitur vtiq; de intentionibus, quę subijciuntur in vna duarum naturarum de aliqua alia intentione, quæ sit in ea natura ꝑdica-

MANTINVS

Cū iam fuerit determinatū, ꝙ dant aliqua, quę inter se se negant, alterū ab altero rōne vnius naturę amplectētis vnū eorū, vt vtrūq;, nūc vult ondere, ꝙ dātur quædā naturæ ita se habentes. Cō. 107

Dicens: Si autē cōtingit B, nō esse ī toto eo, in quo est A, & ipsum A, cōtingat, nō esse ī toto eo, in quo est B, hoc est, si ē possibile, vt, B, nō sit in ea nā, in qua ē A, vt ꝫ, in ipso vñ continēte ipsum, & hoc sit cā, vt A, nō sit in ipso B, hoc profecto apparet ex rebus cōsequētibus vnā coordinationē, & quarū coordinatio nō cōmutat, vel ꝑmutat. hoc est, videt quidem hoc ita fieri ī rebus, q̃ necessario sequuntur vnā coordinationē, videlicet, necessarijs, quę nō cōmutant altera in alteram ad inuicē. nā, si cōcedam⁹ dari aliquas res, quę ꝑdicent inuicē altera de altera ꝑdicatione naturali, & reperiant ēt in vna nā separata ab illa natura, tūc id, qđ est ex rebus, quæ sunt subiecta in vna illarū naturarū duarū, nō ꝑdicabit de aliqua illarū aliarū rerū existentiū in illa alia natura:

ABRAM

negatiua, nisi ratione negationis illius vniuersalis cõtinentis hoc subiectum huius rei.

Verbi gratia: quia quando A B C, sunt vnius naturę: & D E F, sunt alterius naturæ, & nõ prædicatur aliquid eorum, quæ sunt de natura A B C, de aliquo eorum, quæ sunt naturæ D E F, videtur, ꝙ quando A est in toto aliquo illius naturę, quodcunq; fuerit eius subiectum, & hæc res vniuersalis prędicatur de illo, vt si diceres, id pro quo sit G, quod de ipso D, gratia exempli illius alterius naturæ negetur G, & D, negetur ex A, per negationem G, ab eo. Et hoc intẽdebat dum dixit: Quia si nihil, quod est ordinis A B C, prędicetur de aliqua re, quę sit ordinis D E F: id est, ꝙ duæ naturæ sint separatę. Deinde dicit: Et A sit de toto G, quod sit illorum ordinis: id est, & A prædicetur affirmatiuè de aliqua re illorum naturæ, aut illud sit prædicatum de illis, & prout esset præ-

BVRANA

dicatione negatiua, nisi ex parte negationis vr̃is cõprehensę in hoc subiecto ab hac re.

Vt in exemplo, si fuerint A & B & C in natura vna, & D & E & F in natura alia, & non prędicetur aliquid eorũ, q̃ fuerint in natura A & B & C, de aliquo eorũ, q̃ sunt in natura D & E & F: planũ vtiq;, ꝙ si A insit omni illi, qđ est ex ea natura, qđcunq; fuerit sibi subiectũ, & hęc res vr̃is p̃dicetur de eo: ac si diceres, in quo est H, ꝙ F. exẽpli gratia, est in ea natura, q̃ ẽ illi subiecta: & hęc res vr̃is subiecta vni ita se habebit, ꝙ ab ea negabitur H, & erit D negatum ab A, pp negationẽ F ab ipso. Et hoc est, qđ voluit, cũ dixit: si.n. ita esset, ꝙ q̃ sunt I ordine A B C, prędicarent' de aliquo, qđ est I ordine D E F. si enim hoc esset nihil, qđ esset in natura A B C p̃dicaretur de aliquo, qđ eẽt in ordine D E F. sensus est, ꝙ essent ambę nãæ separatę. D. d. & erit A de oĩ H, qđ ẽ ex ordine ipsius: & erit p̃dicatio ipsi' A p affirmationẽ de aliquo, qđ fuerit in naturis suis, aut p̃dicabit' de ipsis: quẽadmodũ, si esset

MANTINVS

ra: prędicatione negatiua, nisi ratione negationis illius vr̃is continẽtis illud subiectum illius rei. A

Exempli gratia si A B C, fuerint in vna natura & D E Z. in alia natura, & nihil ei' quod est in natura A B C. prędiectur de aliquo existenti in natura D E Z, videtur quòd si A, sit in toto eo, quod est illius naturæ: quoduis B fuerit eius subiectum, & illa res vniuersalis p̃dicetur de eo, vt exempli causa, id super quo est T, tunc D, exempli gratia, quòd existit in illa alia natura, negabitur ab eo ipsum T, & sic D, negabitur ab ipso A, propterea, quia T. fuit negatum ab ipso. Et hoc intelligebat cum dixit: nam si fuerit ex his, quę non sunt C in coordinatiõe A B C. prędicabitur de aliquo eorum q̃ sunt in coordinatione D E Z, scilicet, quòd vtraque naturarum erunt separatæ. D. d. & A, sit de toto G, quod sit illorum coordinationis. id est, & A, prędicet' affirmatiuè de aliqua re illorũ naturæ, aut p̃dicetur de illis, quẽadmodum prædicabatur de

ABRAM

D prędicatum de ipso c. D.d. videtur, qđ D non sit in aliquo ipsius c. id est, ꝙ oporteat, ꝙ illud, qđ sit alterius naturę, vt si diceres D, sit negatum ex ipso c, sicq; sit causa negationis ipsius D, ab ipso A, in prima, aut in secunda figura mediante ipso c.

Dū autem dixit: Nisi iā cōmutaret illorū ordo. intendit ꝙ qn̄ nō
E contingeret, ꝙ negat D, ex ipso c, cōmutaret ordo, illarū duarū naturarū, & altera illarū commutaretur in alteram: cum ast iam dixerimus ipsas non cōmutari, iā esset implicatio in adiecto. Et dū dixit: Et hoc simili modo est esse B, in tota re. intendit, ꝙ hoc modo, quo diximus de A, qn̄ subtrax totū
F illud, qđ negat ex ipso B, ꝙ fiat negatio ex B, mediante hoc vltimo, sic oportet de ipso B, dū ipsum ponimus sub aliqua nā.

BVRANA

effect prędicatum de H. Deinde d. & non de aliquo ex H. sensus est, qđ est ex natura alia, ac si diceres p. & sequitur vt sit negatū ab H. igitur causa ipsius D ab A, aut in prima figura, aut in secunda, hoc erit per medium H. Et cum dixit fortasse vtiq; iam commutaretur ordines ipsorum. sensus est, cùm nō accidit p negari ab H, commutaret vtiq; ordo earum duarū naturarū, & conuerteret vna ipsarum ad alterā. sed iā diximus de ipsis, ꝙ non conuertantur: qđ fieri non potest, & non cohæret. Et dixit: & consimiliter si B esset in toto aliquo. sensus est: & sm hoc, quod diximus de A, cùm fuerit positum sub omni eo, quod negatur à B, erit vtiq; negatio à B, per medium huius vniuersalis, quod affirmatur de B, cū posuerimus ipsum sub aliqua natura.

MANTINVS

T. D.d. videt ꝙ D non erit in aliquo ipsius T. hoc est, id, qđ est ex illa alia natura, exempli gratia, ipsum D. necessario negabitur ab ipso T. ergo causa ob quam negatur D. ab ipso A, est vel in prima figura, vel secunda p ipsum, s. T.

D.d. Horū ergo coordinatio iam variatur, id est, si nō contingat, vt D. negetur ab ipso T. tunc variabit ordo illarum duarū naturarum, & conuertet altera in alteram. sed iam fuit dictum, ꝙ nō sunt commutabiles seu conuertibiles, ergo falsum est qđ dicit. D.d. simili ter quoq; fiet. si B, fuerit in toto quodā. id e, & hoc qđ diximus de ipso A, cum includitur sub omni eo qđ negatur ab ipso B. Negabit quidē ab ipso B. medā te illo vltimo, affirmabitur de B, si dicimus ipsum includi sub aliqua nā.

T.31.ps *Si vero neutrum sit in toto nullo: non insit autem A ipsi B: necesse est indistincte non inesse. Si enim erit aliquod medium, necesse alterum ipsorum in toto aliquo esse. aut enim in prima figura, aut in media erit syllogismus, si quidem igitur in prima, B erit in toto aliquo: affirmatiuam nanque oportet, qua ad hoc, propositionem fieri: sin autem in media, vtrumq; contingerit. ad vtraque enim accepto priuatiuo, efficitur syllogismus, amborum vero negatiuis existentibus,*

non

non erit. Planum itaque, quòd contingit aliud alq̃ non ineſſe indiuiduè: & quando contingit, & quomodo diximus. A

ABRAM

108 Quando vero nec ambo termini ſunt in aliqua re, nec ipſorũ alter, nec A eſt ī aliquo ipſi⁹ B abſq; promouẽte aliquo. Si vero ſter illos fuerit mediũ, alter illorũ erit in toto illo, et de hoc ſit ſyllſus in prima figura, aut in ſecunda. Si fuerit in pria figura, fit in tota re, & ſit minor p̃miſſa affirmatiua: ſi vero fuerit in ſecunda figura, vtraq; illarum ſit negatiua, & poſſet hinc fieri ſyllogiſmus:
ſi autem ſiunt ambę vſes negatiuæ, non fit ſyllſus. Manifeſtũ itaq; eſt, q̃ poſſibile ſit aliquam rẽ non eſſe in aliqua alia re: quando vero hoc ſit poſſibile, iam diximus.

Cõ.108 Qñ notificauerat, qñ non ſit negatio prima, quod eſt, qñ res negatur ab aliqua re ob vnam naturam continẽtem alteram duarũ rerum, quarum vna eſt

EVKANA

Dixit Ariſt. Atqui cũ nõ fuerit duo termini inexiſtẽtes alicui, & neuter ipſorũ, A, vtiq; nõ inerit alicui, B abſq; aſſecutione. ſi enim erit in ter ipſa mediũ, ſeq̃t vtiq; q̃ alterũ ipſorũ ſit in toto ipſo: & erit ſm hoc ſyllſus, aut in prima figura, aut in ſecunda. Et ſi erit in prima figura, erit in oſre, & erit p̃ poſitio minor affirmatiua: ſed, ſi fuerit in ſcda figura, erit ī vtriſq; negatiua: & fieri vtiq; poterit, q̃ ſit ex hoc ſyllſus:
ſin autẽ fuerint ambæ vſes negatiuę, ñ erit vtiq; ſyllſs. Planum igit̃ fieri poſſe, aliquid nõ ineſſe alicui, quomodo autẽ fieri poſſit hoc, iam enuntiauimus.

Poſteaq̃ docuit, qñ erit negatio prima, & hoc, quando negatur aliquid ab aliquo propter vnam naturam comprehẽſam in duobus, quorum vnum nega-

MANTINVS

Inquit Ariſt. At ſi ambo termini nõ ſint alicui rei, nec alter ipſorũ, tũ ipſum A non ineſt alicui B ſine medio. ſi vero medium fuerit ſter illos, opportebit alterũ ipſorũ in toto aliquo eſſe: & tunc fiet ſyllſus vel in prima, vel in ſecunda figura. Et ſi fuerit in prima figura, erit ipſũ B in toto aliquo: & erit præmiſſa minor ad hoc affirmatiua neceſſario: at in ſecunda figura erit in vtriſq; negatiua, & cõſtitueret vtiq; ſyllogiſmus: vtriſq; at negatiuis exiſtenti b⁹, nõ erit ſyllſs. Planũ igit̃ eſt, fieri poſſe, quippiam nõ ineſſe alicui abſq; medio, quo autem pacto, iam diximus.

T.c.10 B C

Cõ.108 Cum oſtenderit, qñ ipſa negatio nõ ſit prima, nẽpe, cũ aliq̃d negat̃ ab aliquo. p aliquã aliam naturã comprehendentẽ vnã illarum duarũ rerũ, quarũ vna

ABRAM

D est altera negata, incœpit notificare, quando fiet negatio prima, qđ est, qñ hæc res auferẽ. Et dixit: Quando vero nec ambo termini sunt ī aliqua re, nec ipsorum alter, nec A est in aliquo ipsi⁹ B absq; promouente. intendit p duos terminos duas res, quarum altera ab altera negatur. & est qđ hic accepit A, vice
E vnius illarum, & B vice alterius.

Et dixit: sunt in aliqua re, id est, quando neuter duorum termi norũ, qui alternatim negantur, est in aliqua re, tunc negatio vnius ab altero illorũ, est im mediata. Deide dixit: Et de hoc fit syllogismus in prima, aut in secũda figura. Et quod ait, est manifestum, q
F qñ fuerint duę res, quarũ altera ab altera negatur, & inter illas sit medius termin⁹, oportet alteram illarum esse suppositam illi medio termino: hoc est, hunc medium terminum esse prædicatum de altera illarum duarum, ex quo impossibile est syllogismum componi ex duabus negatiuis. Quod autem dixit: Si fuerit in prima

BVRANA

negatur ab alio, cœpit docere, qñ erit negatio prima, & hoc cum deficit hęc dispositio, & ait: Atqui, cũ non fuerĩt duo termini inexistentes alicui, neq; alter ipsorũ, A vtiq; ñ inerit alicui ex B absq; assecutiõe. intelligit p duos terminos existẽtes alicui, & non duo, quorũ vnum negatur ab altero. & hoc est, in quo accepit hîc loco vni⁹ A, & loco alteri⁹ B.

Et dixit: inexistẽtes alicui. sensus est, q cũ ita sit, q nulli termini ita se habeãt, vt neuter duorũ terminorũ negetur ab altero, & insit alicui, negatio vnius eorum ab altero, erit sine medio. Deinde dixit: Et erit fm hoc syllogismus, aut in prima figura, aut in secunda. Et hoc, qđ dixit, est plane, qñ cum sint duo, quorum vnum negat ab altero, erit etiã sine medio. Deide d & erit fm hũc syllsm termin⁹ medi⁹. op ȝigit, vt vnũ ipsorũ ponat sub hoc termino medio. hoc ē, q ist⁹ terminus medi⁹ p̃dicet de altero ipsorũ affirmatiuè: qm̃ fieri nõ p̃t, vt cõplicet syllsus vn⁹ ex duab⁹ negatiuis. Et d. & si fuerit in prima

MANTINVS

negatur ab altera, nisi vult ostendere qñ ipsa negatio erit prima, ne pe, cum tollitur illa res. & ideo D. At si ambo termini nõ sint alicui rei, neq; alter ipsorũ, tunc ipsum A nõ ineſt alicui B, idiuidualiter, seu sine medio. intelligit p ambos terminos, illas duas res, q negant altera ab altera. & vice vnius earũ assumpsit literam A, & vice alterius literam B.

Et p id, qđ dixit: non insint alicui rei. intelligit, q quãdo vnus illorũ duorũ terminorũ, quorũ vnus ab altero negat, non insit alicui rei, tũc, cũ negat vnus ipsorum duorũ ab altero huiusc̃modi, negatio erit sine medio D. d. & tunc fiet syllsus. vel ī prima figura, vel in secũda, hoc autem qđ dicit hîc est notũ. qm̃ cum dant duę res, quarũ vna negetur ab altera, & habeant inter se terminũ mediũ, tũc oportet, vt alter ipsorũ duorũ contineat sub il lo termino medio, videlicet, q ille termin⁹ medius p̃dicet, de vna illarũ affirmatiuè, qa nõ p̃t componi syllsmus ex duab⁹ negatiuis. D. cũ D. & si fuerit in prima

ABRAM

ma figura vsq; ad vltimum sui dicti. Est clarum ex his, quæ cõmõstrata sunt in Lib. Priorum, & suus sermo de hoc per se intelligitur. Auicenna autem dubitauit circa ea, quæ hîc dixit, ꝙ inueniantur duæ res, quarum altera ab altera negatur, ꝑter, ꝙ ibi sit medium oĩno. ille enim putat, ꝙ nulla res potest negari ab alia re, nisi possit ab illa negari ꝑ eius definitionẽ, aut per aliqđ euentorum ipsius, nõ deesset enim aliqđ euentũ. hoc autẽ dubium est manifestę solutionis.

Digressio.

Quia, ex quo primũ affirmatiuè ẽ id, qđ nõ prædicat' de illa re ob aliam nãm, quæ sit cã eius prædicatiõis, oportet necessariò, ꝙ prędicatũ negatiuum sit id, qđ non negatur de illa re ob aliã naturã, quæ sit huius negatiõis cã, rei autẽ definitio nõ ẽ alia nã vltra illã rem. de illius vero accidentibus, si aliquã rem illi attribuimus per ipsa, id fit per accidens, hoc est, ꝙ negatio inest illi per seipsum. Et ideo expedit, ꝙ hîc intelligatur per medios termi-

BVRANA

prima figura, vsq; ad finẽ sermonis sui. Planũ hoc ex eo, qđ declaratũ fuit in Lib. Sylli: & sermo ipsius ĩ hoc ꝑ se intelligit'. Sed iã dubitauit Auicẽna sup eo, qđ dixit hoc in loco, ꝙ inquã inueniunt' duo, quorũ vnũ negat' ab altero absq; eo, ꝙ sit ibi mediũ penitus. ipse.n. existimauit, ꝙ non est aliquid negatũ ab aliquo, nisi fieri possit, vt negetur ab ipso ꝑꝑ definitionem ipsius, aut ꝑꝑ consequens ex cõsequẽti ipsius, qm̃ non prohibetur à cõsequẽti. Sed hoc dubiũ soluere in promptu est.

Et hoc, qm̃ cùm prędicatũ est primum per affirmationem, ipsum non prędicatur de aliquo ꝑꝑ naturam aliã, qđ sit causa, vt prędicetur de ipso, seq't' ex necessitate, vt sit ꝑdicatũ primo negatũ, qđ non negatur ab alio ꝑꝑ naturã aliam: qđ sit cã in hac negatione, sed definitio rei non est nã alia à re. sed accidẽtia sua, si habuerint ꝓportionẽ ad rẽ, sunt vtiq; per accidens, hoc est, cui inest negatio propter substantiã ipsius. Et ꝑꝑea oportet, ꝙ intelligatur hic per termi-

MANTINVS

ma figura vsq; in finẽ. A ei⁹ verba sunt nota ex his, q̃ in Lib. Priorũ dicta sunt, ac eius verba hîc sũt clara de se. Auicẽna vero dubitauit de hoc, qđ dicit hîc Arist. nempe, ꝙ possint reꝑiri duo, quorũ alterũ ab altero neget', & nullũ adsit ibi mediũ oĩno. nã credit ipse, ꝙ non põt aliquid negari ab aliquo, nisi neget' ꝑ suã definitionẽ, vel per aliqđ accidentiũ, vel cõsesequentiũ illud. nã impossibile est qn habeat aliqđ consequens ipsum. Huius tamẽ dubij solutio manifesta est. B

Dubium Auicẽna.

Nã, cũ ipsum primũ ꝑdicatum affirmatiuè non prędicet' de aliqua re per aliquam aliam naturam, quæ sit causa prædicationis eius de ipsa, tũc necesse est, vt illud prędicatũ primò negatũ, non neget' ab illa re ꝑꝑ aliquam aliam naturam: quę sit causa illius negationis. sed ipsa definitio rei ñ est alia natura præter ipsam rem. De accidentibus vero, si aliqđ attribuamus ei ꝓpter ipsa, illud quidem erit per accidens. id est, ꝙ inerit ei negatio per se. & ideo debemus hîc intelligere terminos me-

C

HH iiij dios

ABRAM

D minos illorum, quorū est negatio nō prima, illos medios terminos, qui sunt secundum cognitionem, & esse.

SVRANA

minos, quòd ipsum per negationē non primā, cùm sunt termini medij ſm cognitionem.

MANTINVS

dios, qui reperiunt in ipsa negatione nō prima, qui quidem sunt medij termini secundum cognisci, & esse.

Quot, quibus ue modis syllogisticis tum in immediatis, tum in mediatis propositionibus Ignorantia dispositionis, et quomodo ignorantia negationis exoriatur. Cap. 15.

ANT. INTER. TEX. XXXII.

I [a] *Gnorantia vero, quæ non secundum negationem, sed* [b] *secundum dispositionem dicitur, est quidem* [c] *deceptio, quæ per syllogismū*
E *fit. Hæc autem in primo quidem inexistentibus, aut non inexistentibus contingit dupliciter. aut enim quando simpliciter existimet inesse, aut non inesse: aut quando per syllogismum accipit* [d] *suspicionem. Simplicis quidem igitur suspicionis, simplex est deceptio: eius vero, quæ est per syllogismum, plures. Non insit enim A nulli eorum quæ B indiuidue. si igitur syllogizet A inesse ipsi B, medium accipiens C, deceptus erit per syllogismum.*

T.c.109 Ignorantię autē, q̄ non est ſm negationis modum, sed ſm dispositionē, & formam, subductio fit
F per syllſum. Hæc autem contingit rebus quas esse, & non esse est fine medio, ſm duas species. Quarū vna est, ꝙ quidā vir opinetur illā esse, & nō esse ſimplici opinione: altera aūt est, ꝙ hæc illius opinio fit p̄ syllogiſmum. Simplicis vero opinionis ſubductio fit ſim-

Dixit Ariſt. Ignorātia vero, q̄ nō ſm modum negatiōis, ſed ſm diſpoſitionē, et formam est, cuius deceptio erit p̄ viā ſyllī. Et hoc accidet vtiq; p̄ ea, q̄ sūt, aut non ſunt fine medio ſm duas ſpēs. Quarū vna est, vt exiſtimet aliquis eſſe, aut non eſſe exiſtimatiōe abſoluta: altera vero, vt hæc exiſtimatio ſua ſit per viā ſyllī. Atqui deceptio, quę est in exiſtimatione abſo-

Ignorātia aūt, q̄ nō T.c.109
eſt ſm negationem, ſed ſm diſpoſitionē, & formam, eius quidem deceptio fit per ſyllſum. Hoc autem poteſt cōtingere in illis rebus, quæ poſſunt eſſe, & non eſſe fine medio dupliciter. vno modo, vt cum aliquis opinetur rem eſſe, & non eſſe ſimplici opinione, alio autem modo ſic opiñet ſyllō. Simplicis quidē opiniōis deceptio eſt, q̄ ſim-

ABRAM

nmplex, ſubductioſis vero, quæ fit per
yllſm, ſũt multi modi. prout fit, ꝙ A nõ
inſit ſine medio alicui rei ipſius B, ſicꝫ
oſtẽderet quiſpiã, ꝙ
A inſit ipſi B per ſyllogiſmũ per mediũ,
quod eſt c. adipiſceretur enim ille adipiſcens hac de cauſa
per ſyllogiſmum.

Cõ.109 Poſtq̃ expoſuerat primam affirmationẽ & negationem, cum eueniat error per ſyllogiſmum circa illud, quod eſt affirmatiuũ vel negatiuum d illo, ſcilicet, quod eſt notæ affirmationis, aut negationis per ſeipſum, tunc illud notificatur in illis p ſyllogiſmum, voluit notificare ſpecies ſyllogiſmorum, qui huic accidunt. Et primo incœpit notificare partes ignorantiæ, et dixit:

Ignorantiæ aũt, quæ non eſt ſecundum negationis modum, ſed ſecũdum diſpoſitionẽ, & formam, ſubductio fit per ſyllogiſmum. id eſt, ex quo ignorantia eſt duarum ſpecierũ, ignorantia, quæ fit priuatiuè, quæ eſt, quòd non ſit apud illud de quæ-

BVRANA

abſoluta, ẽ deceptio abſoluta, ſed deceptio, q̃ eſt p ſyllſm, eſt fm multos modos. quẽadmodum, ſi A nõ ineſſet immediatè alicui B, & mõ ſtraret aliquis, A ineſſe B per viam ſyllſi per medium, quod eſt c. ipſe enim laborabit hac de cauſa p viam ſyllogiſmi.

Poſteaquam declarauit affirmationem primam & negationem, & poſteaquã accidit in eo, quod eſt affirmatiuum, aut negatiuum error per ſyllogiſmũ, & hoc in eo, quod eſt notæ affirmationis per ſe, aut negationis, aut eſt hoc notum per ſyllogiſmum, vult notificare ſpecies ſyllogiſmorum, qui accidunt in hoc. Et cœpit primo manifeſtare partes ignorantiæ, & dixit:

Ignorantia vero, quę non fm modum negationis, ſed fm diſpoſitionem & formam eſt, cuius deceptio erit per viã ſyllogiſmi. ſenſus eſt, & poſteaq̃ ignorantiæ ſpẽs ſunt duæ: ignorantia, quæ eſt per modum priuationis, quæ eſt, cum non habuerimus

MANTINVS

ſimpliciter fit, id eſt, A
abſq; medio ſyllſo, deceptio vero, quæ per ſyllſm fit multiplex ẽ. vt ſi A in nullo ſit B immediatè, Demonſtrabit autẽ aliquis A ineſſe ipſi B per ſyllſm, per medium, quod eſt C. nam eueniet ignorãtia in hac negatione p ipſum ſyllogiſmum.

B

Poſteaq̃ explicuit ipſam affirmationẽ primam, atq; negationẽ, & cũ poſſit fieri error in ipſa affirmatione & negatione pp ipſum ſyllſm, ſiue id fiat in eo, cuius ipſa affirmatio ẽ de ſe nota, vel eis, vel ipſa negatio, vel fuerit id notũ per ipſum ſyllſm. Ideo nunc vult notificare genera ſyllſorum, qui cõtingere poſſunt C
in hoc. & incipit primo notificare partes ipſi⁹ ignorantiæ dicens:

Cõ.109

Ignorantia aũt, quæ non eſt fm negationẽ, ſed fm diſpoſitionẽ & formã: eius quidẽ deceptio fit per ſyllſm. hoc eſt, cũ ipſa ignorantia ſit duplex, vna eſt, quæ fit p priuationem, ſeu quæ eſt priuatiua, qua ſcilicet nullã habemus oĩno opinionẽ de ipſo

quæ-

ABRAM

D quęsito aliqua opinio: sicq; notum est, quòd ignorantia, quæ non fit negatiuè; hoc est, ignorãtia quę est scientiæ priuatio, sed secundum modum habitus & formę, id est, illa quę est opinio falsa, subductio, & deceptio, quæ accidit huic ignorantiæ, contingit ob syllogismum aliquem, aut per ipsam phantasiam,

E quod fit in rebus, quæ non sunt per se notæ. Et, ex quo hæc species deceptionis contingit in rebus, quæ sunt per se notæ, hoc est, quòd quis opinetur id, quod notum est, quòd non sit, & è contra, ꝙ opinetur de eo quod non est, quòd sit, ac etiam contingit in rebus notis per medium, id est, per syllogismum, & cõ

F tingit in scientia secundum duas species syllogisticè & sine syllogismo, Dixit:

Hęc aũt contingit rebus, quas esse, & non eẽ est sine medio. id est, ꝙ deceptio, quæ contingit de rebus, quę sunt ꝑ se notæ, sit duarũ specierũ. Quarũ altera est, ꝙ qs opinet' ipsam eẽ, & nõ esse simplici opinione, i. ꝙ opinet' affirma-

BVRANA

mus de quęsito opinionem erroneam, manifestum vtiq;, ꝙ ignorantia, quæ non est per modũ negationis, hoc est, ignorantia, quæ est priuatio cognitionis, sed per viam habitus & formæ, idest, existimatio erronea, quòd deceptio & error accidens in hac ignorãtia, accidet vtique propter syllogismum aliquẽ, aut imaginationem: & hoc in rebus, quæ non sunt per se notæ. Quoniam vero hæc species erroris accidet in reb' per se notis, hoc est, vt existimetur de eo, qđ notum est esse, quòd non sit, & econuerso, vt existimetur de eo, quod non est, quòd ipsum sit: & accidet vtiq; in rebus notis per medium, hoc est, per syllogismum. & accidet per cognitionẽ secundum duas species, ꝑ syllogismum, & sine syllogismo, Dixit:

Et hoc accidet in ijs, q̃ sunt, & non sunt sine medio. sensus est, ꝙ error, qui accidit in reb' notis ꝑ se, est ſm duas spẽs. quarũ vna est, vt existimet aliquis eẽ, & nõ esse existimatione absoluta. sensus est, ꝙ existimet aliquis affirma-

MANTINVS

quæsito: Alia est ignorantia quæ fit ſm habitum & formã, qua adipiscimur de ipso quęsito erroneã opinionẽ, patet itaq; ꝙ illa ignorantia, quę nõ fit ꝑ modum negationis. id est, illa ignorãtia, quæ est priuatio sciæ, sed fit ꝑ modũ habitus, & forę, quæ scilicet est opinio erronea. dicit, ꝙ deceptio & error qui cõmittitur ꝑ hanc ignorantiã, fit ꝑ aliquẽ syllm, & ratiocinationẽ, vel per imaginationem, & hoc quidẽ in reb', quæ nõ sunt per se notæ: & cũ hoc genus deceptionis possit accidere ĩ rebus ꝑ se notis. nempe, vt ꝙ id, quod manifestè scitur, ꝙ est, credat' nõ esse. & ecõtra, quod nõ est, credat' esse. põt insuper id accidere in reb', q̃ cognoscũtur ꝑ aliquod mediũ. hoc ẽ, per aliquẽ syllm, & sic fiet duplex scia, & cognitio, s. ꝑ syllm, & sine syllo. ideo dixit:

Hoc aũt potest cõtingere in illis reb', q̃ possunt esse, & nõ esse sine medio. idest, error, qui cõmittitur in reb' per se notis. est duplex. vn' est cũ aliquis opinetur rem esse & nõ esse simplici opinione. id est vt ali-

ABRAM

mationē & negationē opinione, quæ sit absq; syllo, altera aūt fit syllogismo. Hoc autē sic existente, eius dictū de deceptione, quā dixit in principio orōnis, ꝙ sit subductio ꝑ syllm, apparet vlē, & intendit ꝑ illud ipsum particulare. Et ęquū ē illi, qđ postea subdit, ꝙ harū deceptionum quędam sit simplex, quæ fit sine syllo, & quædam non simplex, & est illa, quæ fit per syllm: aut eius primum dictum est de rebus, quæ non sunt ꝑ se notæ: ipse enim putat, ꝙ in his nō contingat deceptio, nisi ob ipsum syllm. Et dū dixit: Simplicis vero opinionis, vocauit illam, quæ non fit syllo, simplicē. qm̄ non est conclusio: ipsa aūt cōclusio est, ac si esset composita ex ipsis præmissis. Et dixit: Subductiōis vero, quæ fit per syllm, sunt multi modi. id est, ꝙ deceptio, q̄ accidit ex syllo, pluribus modis cōtingit, & ipse intēdit dinumerare hos modos. Et postquā dixit, ꝙ deceptio, q̄ syllo cōtingat, sit plurib⁹ modis, īcępit hoc exēplificare ꝑ lras.

Et dixit: Prout fit ꝙ A non insit sine medio ali-

BVRANA

mationē & negationē existimatione sine syllogismo: altera ꝟo cū syllo. qđ cū ita sit, si sermo ipsi⁹ est de errore, qui est ꝑ modū habit⁹ à prīcipio, ꝙ error erit ꝑ syllm, sermo erit planus oīno, & posteaq̄ in ipso erit particulare. perinde ac si dixisset, posteaq̄ isti⁹ erroris aliquis est simplex, q̄ est sine syllo, & eiusdē aliquis nō simplex, q̄ erit per syllm. Quòd, si sermo ipsius prim⁹ est de errore, q̄ accidit in rebus non per se notis: & hoc, ꝙ ipse existimet, ꝙ fortasse in ipsis non accidit error, nisi ꝑꝑ syllm. Et dixit: atqui deceptio simplex, q̄ nō erit ex syllo, vocabitur vtiq; simplex, qm̄ non erit cōclusio. conclusio nāq; est quasi cōposita ex ꝓpōnibus. Cū vero dixit: deceptio ꝑ syllm est multis modis. sensus est, ꝙ deceptio accidens ex syllo ea est, q̄ accidit sm̄ multos modos. & ipse sollicit⁹ fuit in his modis cōnumerandis. Et posteaq̄ mētionē fecit de errore, q̄ ē ex syllo multorū modorū, cępit ponere exēplum huius per literas.

Et ait: quemadmodū si A nō inesset alicui B sine

MANTINVS

aliquis opinet affirmationē & negationem quadā opinione sine aliquo syllo, vel rōcinatiōe, alter ꝟo cū syllo. Ergo cū Arist. loq̄t de illo errore, q̄ fit ꝑ habitū ipm in prīcipio sui sermonis, vbi dixit, ꝙ ē deceptio, q̄ fit ꝑ syllm vel erit dictū apparens vlē, & aliud erit ꝑticulare. Et erit sil̄is snīa illi, vbi dicit: cū hmōi errori. ali⁹ ē simplex, & ē ille q̄ fit sine syllo, ali⁹ ꝟo n̄ simplex & ē ille, q̄ fit ꝑ syllm: vel cū primo loq̄t de errore ītelligat errorē qui cōtingit in rebus non per se notis. nā putat ipse nō cōtingere errare ī his, nisi ꝑꝑ syllm. & ideo dicit: opinatio aūt simplex est, quæ fit per syllogismū: vocat aūt eā simplicē, q̄a nō est cōclusio: est enī cōcl̄o ferè cōposita ex p̄missis. D.d. deceptio vero quę fit per syllm, est vtiq; multiplex. id est, error, qui contingit ab ipso syllo multis modis fit & ipse cogit numerare huiuscemodi modos. Et posteaq̄ dixit errorem, qui ex syllo cōsurgit fieri plurib⁹ modis, exēplificat illud ꝑ lr̄as.

Dicens, vt si A, in nullo sit B immediate. De mon-

ABRAM

D alicui rei ipſius B, ſicq; oſtēderet quiſpiā, ꝙ A inſit ipſi B p ſyllſm, per mediū quod eſt C. adi piſceret enim ille adipiſcēs hac de cauſa per ſyllſm. id eſt, exēpli gra, ꝙ cōtingat illi, p quo v.g. ſit littera A, eſſe negatum ſm eſſe ab illo, pro quo eſt littera B, & contingat alicui viro, ꝙ opineť, ꝙ A inſit ipſi B rōne alicuius medij:

E quod ille putauit cōe vtriſq; illis. ille.n. erit ignar' hui' negationis pp corruptum ſyllſm.

BVRANA

fine medio, & mōſtrareť A ineſſe B, per viā ſyllſi per mediū C, proueniret enim ignorantia in hac negatione p viā ſyllogiſmi. ſenſus eſt, veluti ſi accideret, vt illud, in quo eſt A, (exēpli gratia) negare tur in exiſtentia ab eo, in quo eſt B, & accideret homini, ꝙ exiſtimaret A ineſſe B ex parte medij exiſtimatione vñ inter vtraq;. eſſet enim ignorantia in hac negatione per ſyllogiſmum corruptū.

MANTINVS

monſtrabit aūt aliquis A. ineſſe ipſi B p ſyllſm per mediū quod eſt. c. nā euenit ignorantia ſeu imperitia i hac negatione per ipſum ſyllſm. id eſt, exemplū aūt huius eſt, vt id, ſup quod ponitur littera. A. neget ineſſe illi ſuper quod exiſtit lfa B. & ali quis putet A. ineſſe ipſi B. p aliquod medium quod exiſtimauit ipſm eſſe cōe vtriq;. nā ipſe ignorabit illā negationem per ſyllogiſmum corruptum.

T.31.p3 *Contingit quidem igitur vtraſq; propoſitiones eſſe falſas, contingit autem alterā ſolum. Si enim neque A nulli eorum quæ C inſit: neq; C nulli eorum quæ B: aſſumpta vero fuerit vtraq; è conuerſo, ambæ falſæ erunt. Euenit autem ita ſe habere C ad A & B, vt neque ſub A ſit, neque vniuerſaliter in B. impoſſibile nanque B eſſe in toto aliquo. dicebatur enim A primo ipſi non ineſſe. A vero non neceſſe omnibus entibus ineſſe vniuerſaliter: quare ambæ falſæ.*

F

T.c.110 Duę vero præmiſſę poſſunt eē ambæ falſæ, & poſſibile eſt alteram earū tantum eſſe falſam, prout A nihil ipſius C ineſt, & C nihil ipſius B ineſt, & ſimul commutantur & capiuntur è contrario: hoc mō ſimul ſiunt falſę. Poſſibile nāq; eſt, ꝙ forma ipſius C ad A, & ad B, ſit hęc forma, ꝙ

Dixit Ariſt. Atqui fieri vtiq; poteſt, vt ſint ambę propōnes falſæ, & fieri ēt pōt, vt ſit vna ipſarū tm. quēadmodum, ſi A non ineſſet alicui C, & C nō ineſſet alicui B, & cōuerterenť ſimul, & acciperēťur è cōtrario, eēnt vtiq; hoc mō ambę ſimul falſæ. fieri nāq; pōt, vt forma C, reſpectu A, et

Poſſibile autem eſt vt ambæ præmiſſæ ſyllogiſmi ſint falſæ, poteſtq; tamen altera earum eſſe tantū falſa. vt cum A nulli inſit C, & C nulli inſit B, & conuertať ſimul: hoc pacto erūt ambæ falſæ. Et fortaſſe ita ſe habebit C ad A & ad B, vt non ſit in ipſo A, neq; dicatur T.c.110

ABRAM

ꝙ illa non ſit in A, neque ſit de ipſo B vniuerſaliter. B enī impoſſibile eſt eē in aliqua re omnino.

Qm̄ iā poſita eſt A, ꝙ nō inſit alicui rei illarū primo, A vero nō eſt neceſſariū, ꝙ inſit omnib⁹ rebus. iam itaq; notum eſt quomodo fiant ambæ præmiſſæ falſæ.

BVRANA

A, & reſpectu B, ſit hęc forma, ꝙ inquā, nō inſit A, & non inſit B omnino. B nāq; non poteſt ineſſe alicui penitus.

Quoniā poſitū fuit A, nō ineſſe alicui ipſorū primò, non eſt aūt neceſſariū A ineſſe oīb⁹ reb⁹. planū igit̄, qūo erūt ambæ propōnes falſæ.

MANTINAS

catur de ipſo B vniuerſaliter: nā ipſum B nulli rei poteſt ineſſe omnino. A

Quia iam fuit poſitum ipſum A non in eſſe alicui rei ipſorū primo, non eſt autē neceſſarium, vt ipſum A inſit cunctis rebus. Iam ergo patet, qualiter erūt ambæ præmiſſæ falſæ. B

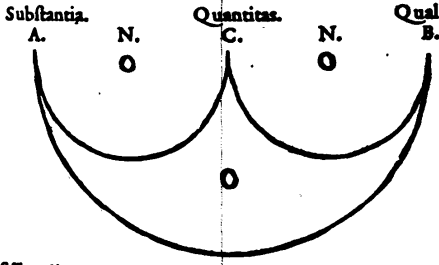

Deceptio ꝙ fyllm aſſumendo i I prima figura, ex ꝙ p̄ōnib⁹ im mediatis vnisq; falſis.

Cō. 110 Poſtq̄ explicuerat, ꝙ poſſit deceptio contingere per ipſum ſyllogiſmum, & putetur de illo, quod eſt negatum ab aliqua re, ꝙ inſit illi, & è contra, enuntiauit, ꝙ hoc accidat duobus modis. Quorum vnus eſt, ꝙ ſint ambæ præmiſſæ falſæ, & ſecūdus modus, ꝙ altera ſit falſa, & poſſit eſſe, ꝙ altera ipſarum ſit verax. Deīde

Poſteaquā declarauit fieri poſſe, vt accidat error ex ſyllo, & exiſtimet de eo, quod negat ab aliquo, ꝙ illi inſit, & è conuerſo, enuntiauit, ꝙ hoc accidit duobus modis. Quorū vn⁹ eſt, vt ſint ambæ p̄ōnes falſæ: modus vero ſecūdus, vt ſit vna falſa, & fieri p̄ōt, vt ſit vna ipſarū. & hoc ē, qđ dixit: Atqui fieri p̄ōt, vt ſint ambę p̄ōnes ſyllī falſæ, & fieri ēt p̄ōt, vt ſit vna

Poſteaq̄ dixit, ꝙ p̄ōt cōtingere deceptio ex ipſo ſyllo. ita, vt exiſtimemus id, quod negat ab aliqua re, ineſſe tūi: & è cōtra, nūc dicit hoc poſſe contingere duobus modis. Primo, vt ambæ præmiſſę ſint falſæ. Secūdo vt vna earum tm̄ ſit falſa. Et hoc innuit cū dicit: poſſibile aūt eſt vt ambæ præmiſſę ſyllī ſint falſæ, poteſtq; tamen altera earum eſſe tantum falſa. Deīde Cō. 110 C

ABRAM

D Deinde cœpit exemplificare, quo contingat, ꝙ sint ambæ falsæ, & accepit, prout diximus loco maioris extremi, A, & loco minoris extremi B, & loco medij termini C. Et dixit: Prout A nihil ipsius C ineſt, & C nihil ipsius B ineſt, & simul commutant & capiuntur è contrario. id est, hoc contingit qñ A negatur ex
E B negatione prima, & negatur etiã ex aliqua re alterius. vt si diceres ex ea pro qua est C, & hæc alia res sit negata ex ipso B. Aliquis itaq; deciperetur, & cõmutaret illas simul, hoc é, ꝙ poſuisset duas negatiuas affirmatiuas. id é, ꝙ opinaret, ꝙ A ꝑdicetur de toto C, & ꝙ C ꝑdicet de toto B. opꝫ ꝙ opinaretur ex his duaF bus præmiſſis, quòd A inſit toti B, quod est cõtra veritatẽ, & sit falsa hæc concluſio per esse ambas præmiſſas falsas.

Et dũ dixit: Poſſibile nanq; est, ꝙ forma ipsius C ad A, & ad B, sit hæc forma, ꝙ illa non sit in A, neq; sit de ipso B vẽr. id est, & hæc quidem ſpecies deceptionis est poſſibilis, qm̃ põt esse aliqua res, pro qua sit litera C, gratia exẽpli:

BVRANA

vna ipsarũ. deĩde cœpit exẽplificare, quo accidet, vt sint ambæ falsæ, & cœpit ac si diceremꝰ loco maioris extremitatis A, & loco minoris extremitatis B, & loco medij C. & dixit: Quẽ admodũ, si A nõ ineſſet alicui C, & C nõ ineſſet alicui B, & cõuerterentẽ simul. ſenſus est, & hoc accidet, cũ esset negatio à duobus negatio prima, & esset cõſirmatio ab aliquo alio. ac si diceres, qđ est in quo C, & est hæc res alia negata à B, esset vtiq; error in ipsis, & cõuerſione ipsarũ simul. hoc é, ꝙ eę sint duæ negationes affirmatę. id est opinet, ꝙ A ꝑdicet de oĩ C, & C ꝑdicet de omni B, oportet. n. ꝙ ipſe exiſtimet ex his duabꝰ ꝓpõnibus, ꝙ A ineſt oĩ B, quod est cõuerſum veritatis: & sit falſa hæc cõcluſio, eo ꝙ ambæ ꝓpõnes sunt totæ falsæ.

Et dixit: fieri enĩ poteſt, vt sit ſofa C, reſpectu A, & reſpectu B, hęc forma: & est, vt non sit in A, & non sit in B penitus. ſenſus est, atq; erit hæc ſpecies erroris poſſibilis, quoniã fieri poteſt, vt sit aliquid, vt exempli gratia, in quo est

MANTINVS

Deinde ſtatim dat exẽplum, quando ambæ sunt falsæ. & vt iam diximus ipse capit vice maioris extremi literam A, & vice minoris literam B, & vice medij termini literam C, Dicẽs: vt cũ A, nulli insit C, & C, nulli insit B, & cõuertantur simul. id est, hoc vtiq; contingeret qñ A, negabitur ab ipso B, prima negatione, fueritq; negatũ ab aliqua alia re, vt exẽpligratia ab eo, ſup quod exiſtit litera C, & hæc alia res negetur ab ipso B. Deceptus itaq; est ille, & eas conuertit simul. nempe, ꝙ ex duabꝰ negatiuis fecit duas affirmatiuas: nempe, ꝙ existimauit ipſum A, ꝑdicari de oĩ C, & C, prædicari de oĩ B, ſequit̃ igit̃ neceſſario, vt putet ex his duabus ipſum A, in esse oĩ B, qđ est contra veritatẽ & hæc concluſio erit falſa, ꝙ vtraq; præmiſſarum est falſa.

D. d. & fortaſſe ita ſe habebit C, ad A, & ad B, videlicet, vt nõ sit in ipſo A, neq; dicat de ipſo B. iu vẽr. hoc est, is modus deceptionis, ꝑfecto est poſſibilis. qm̃ fieri põt, vt aliquid exempli gra, ſup quo est lra C, qđ

ABRAM

exempli t cùm putauit medium terminũ, cuius dispositio ad A, & ad B, quæ sunt duo extrema, sit hæc dispositio, hoc est, ꝙ nõ insit ipsi A, quæ est maior extremitas, neq; prædicetur de B, quæ est minor extremitas vt, hoc est, ꝙ C non sit vniuersalis ad B, ex quo posuit A, negatã ex B negatione prima: si aũt C eẽt vniuersalis, hęc negatio non esset prima. Et dum dixit: B enim impoſſe est esse in aliqua re oĩno, qm̃ iã posita est A, ꝙ nõ insit alicui rei illarum primo. id est, ꝙ oporteat, qñ acciperetur aliqua alia res ab illis, ꝙ illa sit ab vtrisque simul negata, aut ab altera illarũ, qm̃ impoſſe est, ꝙ B sit alicui rei penitus, in qua sit A: qm̃, si hoc ita eẽt, A esset in aliqua re ipsi' B, quæ iã posita erat nihilo illius inesse: qđ est ꝓplicatio in adiecto.

Et dum dixit: A vero non est necessarium, ꝙ insit omnibus rebus. id est, ꝙ ex quo nõ oportet necessario, ꝙ A insit omnib' rebus, à quibus negatur B, non impedit, quin sit aliqua res negata ab vtrisque simul,

SVRANA

est littera C, quod opinatus est esse medium terminũ: cuius dispositio sit respectu A & B, q̃ sunt duæ extremitates, hæc dispositio, hoc est, ꝙ non insit A, quæ est maior extremitas, & non sit prædicatum de B, quod est minor extremitas oĩno. hoc est, ꝙ C nõ sit vt de B, posteaq̃ posuit A, negari à B negatione prima. Et dixit: fieri enim nõ potest, vt B insit alicui penitus: quoniam iam positum fuit, A nõ inesse alicui ipsorum primo. sensus est, atqui sequitur, cùm acceperit aliquid aliud ab ipsis, quod negetur ab vtroq; eorũ simul, aut ab altero ipsorum, propterea, ꝙ fieri non potest, vt B penit' insit alicui eorũ, quib' inest A, si enim hoc ita foret, A inesset alicui B, sed iam positum fuit nulli eorum inesse: quod fieri nõ põt, & non coheret.

Et dixit: non est aũt necessariũ A inesse omnibus rebus. sensus est, ꝙ posteaq̃ non sequit' ex necessitate, vt A insit oĩbus rebus, à quib' negatur B, nihil prohibet inueniri aliquid, quod negetur ab vtrisq; eorum

MANTINVS

quod putabat esse terminũ medium ita se habere ad ipsum A, & ad ipsum B, quæ sunt duo extrema. videlicet, vt nõ insit ipsi A, quod est maior extremitas neq; ꝓdicetur de B, quod est minor extremitas in vniuersum. id est, ipm C, nõ cõtinebat ipsum B, cũ iã dixerit ipsum A, negari ab ipso B, negatione prima sed si C, cõtineret ipm, tunc nõ esset hæc negatio ptĩa. D.d. Nã ipsum B, nulli rei põt inesse omnino, quia iã fuit positũ ipsum A, nõ inesse alicui rei ipsorũ primo. hoc est, necesse vtiq; est, vt si sumat aliquid prẽter illa, vt illud quidem neget ab vtroq; simul, vt ab altero ipsorũ, quia impoſſe est oĩno, vt B, sit in aliqua re in qua sit ipsum A, qm̃ si ita fieret, tũc A, esset in aliquo B, cum tñ iam fuerit positum in nihilo eius existere, & hęc est contradictio impoſſis.

D.d. Non est aũt necessariũ vt ipsum A, insit cunctis rebus. hoc ẽ, cũ igitur nõ sit necessariũ vt ipsum A, sit in cũctis rebus, à quib' negatur B, ergo nihil prohibet quin detur aliquid, quod neget ab vtroq simul,

ABRAM

D simul, quia qn caperet è cõtra, hoc est, fm affirmationẽ de vtrisq;, cõcluderet affirmatio A de tota B. Et voluit oñdere, ꝙ nõ oporteat vnã duarum præmissarum eẽ falsam. Et ideo dixit: Iam itaq; notũ est quo modo fiãt ambæ præmissæ falsæ. id est, iam itaq; notũ est ob entiũ naturã, quomodo sit hoc posse.

BVRANA

rum simul. cùm enim accipit è cõtrario, hoc est, fm affirmationem de vtrisq;, concluditur A affirmari de omni B. atqui voluit declarare, ꝙ non sequitur, vt sit vna duarum propositionum falsa. & ꝑpea dixit: Planum igitur, qũo erunt ambę ꝓpõnes falsæ. hoc est. planũ igitur ꝑp nãm entiũ, qũo fieri hoc potest.

MANTINVS

simul. nã si sumat contrariũ videlicet vt affirmetur de vtroq; eorũ tunc concludetur affirmatio, A de omni B, voluit autẽ ostendere, ꝙ nõ est necessarium vt vna duarũ præmissarũ sit falsa. & ideo dixit: iã ergo patet qualiter erunt ambæ præmissæ falsæ. hoc est, palã itaq; est ex nã entium, quo pacto possit hoc fieri.

E

T.31.ps *Sed, & alteram contingit veram accipere, non tamen vtram volueris, sed A C. C B nanq; propositio semper falsa erit: eo, quòd ipsum B in nullo sit: A C vero euenit. quemadmodum si A & ipsi C, & ipsi B insit indiuiduè. quando enim idẽ primo prædicetur de pluribus, neutrum in neutro erit. Differt autem nihil, neq; si nõ indiuiduè insit. Deceptio quidem igitur inexistendi & per hæc, & ita fit solum. non enim erat in alia figura inexistendi syllogismus.*

Cõ.111 Amplius possibile est, ꝙ altera præmissarum syllogismi sit vera, nisi ꝙ illa non

F est quæuis præmissarũ fuerit, sed ipsarum maior, quæ est A C, minor vero, quę est pręmissa C B, ipsa est simpliciter falsa. quia B non põt esse in aliqua re, A C vero est posse. hoc autẽ est, ꝓut sit A, toti C, et nihilo de ipso B sine medio, siue ꝑmissa fuerit mediata, aut fuerit ĩmediata.

Dixit Aristo. Fieri aũt consiſt potest, vt sit vna duarũ propõnum syllĩ vera, præterq̃ ꝙ ñerit vtrauis ꝓpõnũ: sed maior, quæ est A C, minor aũt, quæ est propositio C B, est falsa simpliciter. qm̃ B non põt inesse alicui, sed A C põt. quemadmodũ, si A inesset oĩ C, et ipsum de nullo B, immediatè, hoc consimiliter ẽt siue fuerit ꝓpositio mediata, siue immediata.

Potest itẽ vna præmissarũ syllogismi esse tantum vera, nõ quæcunq; autẽ contigerit, sed maior, quæ est ipsa, A C: minor vero, q̃ est C B, erit simpliciter falsa. qm̃ ipsum B non potest inesse alicui rei, sed A C, possibile est. vt cum A inest omni C, & ipsum A nulli B insit absque medio, licet propositio fuerit mediata, quæ erat immediata. Cõ.111

Reli- Secun- At

ABRAM

Reliquis enim modis maior cẽt vera', & minor falsa semper. hoc autem fit, qñ alter duorum terminorum dr̃ de multis reb⁹, et medius de nihilo minoris fit. Hac sola disp̃ositione contingit subductio in affirmatiuũ vr̃e. Et sylls de affirmatiuo vr̃i non fit sine hac figura.

SVRANA

Secundũ enim alios modos, maior est vera, & minor falsa semper. & hoc erit, cum vnus duorum terminorũ dicetur de rebus multis, & erit mediũ de nullo minore. In hoc igit cadet tm̃ decepcio in affirmatiua vr̃i. Sylls enim sup affirmatiua vr̃i non erit ſ alia figura ab hac.

MANTINVS

At in reliqs modis A maior erit vera, & minor falsa. Hoc aũt fit, cũ alter duorũ terminorũ dr̃ de multis rebus, & medius de nulla re ipſius minoris dicat. Hoc modo tantũ accidit decepcio in ipsa affirmatiua vniuersali. Sylls aũt affirmatiuus vr̃is nõ põt fieri nisi in hac figura, B

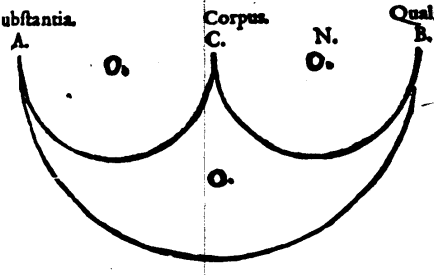

Decepcio p̃ſtit̃ affirmatiuũ ex alteri⁹ ꝑpõe ti tm̃odo, minore. ſ. falsã.

C

Cõ.111 Impossibile est maiorem p̃missam esse falsam, & minorem veram. nã, qñ esset minor vera, quæ sit minor extremitas, q̃ est B, sub medio termino, q̃ est C, oporteret, ꝙ A negaretur ex B mediante C: iam aũt posueramus, ꝙ A negetur ex ipsa B, immediatè, quod repugnat. Et illud intendebat

Atqui fieri non potest, vt maior propositio falsa sit, & minor vera, quod est, quia minor extremitas, quæ est B, ponitur sub medio termino, qui est C, sequitur igitur, vt negetur A, à B, per medium C: sed iam posuimus, quòd A, negatur à B, immediate: quod fieri non potest, & non cohæret. Et hoc est,

Quòd aũt maior præmissarũ nõ possit esse falsa, & minor vera, patet. qm̃ minor si esset vera q̃ est minor extremitas, quæ est B, ingredies sub mediũ termi num, q̃ est C, tũc oporteret ipsum A, negari ab ipso B, per ipsum C. sed iam fuit positũ ipsum A, negari ab ipso B, sine medio, ergo hoc est impossi. Et hoc fuel

Cõ.111

ABRAM.

D bat, qñ dixit: Quia B non põt esse in aliqua re, id est, impossibile quidem est, q minor sit ipsa vera, qñ non potest supponi alicui rei, hoc est, sub aliquo vñi, & ab hoc vniuersali sit negata A, & A sit negata ex B negatione prima, id est, immediatè.

Dum vero dicit: A C, vero est posse. id est, q vero A insit toti C, hoc E est, q C sit sub ea, & particularior q̃ ipsa, & ipsa sit negata ab ipsa B, negatione prima: hoc est posse. Et id itẽdebat dũ dixit, put insit A, toti C, & nihil de ipso B sine medio. i. prout sit A ꝑdicatũ de toto C, & illud est ꝑdicatũ de nihilo ipsius B immediatè. Deinde dixit: Siue ꝑmissa fuerit mediata, aut Imediata. id est, F q maior ꝑmissa cõtingit ei, qñ fuerit solũ vera, q maior extremitas sit negata à minori, negatione prima, siue fuerit maior præmissa mediata, siue Imediata. Nã si fuerit mediata, C ponit sub illa, aut qñ esset posita sub illa Imediatè, & posset negari ex B negatiõe prima. Et dũ dixit: Reliqs enĩ modis maior esset vera, & minor falsa sp.

id est,

SVSANA

est, quod voluit, cùm dixit. Quoniam B, non potest inesse alicui. sensus est: atqui fieri non potest, vt ponatur sub aliquo, hoc est, sub vniuersali, à quo negetur A, & sit A, negatũ à B, negatione prima, hoc est, immediatè.

Et ait: Sed A, C, potest. sensus est: atqui, quòd A, insit omni C, hoc est, quòd C, ponatur sub ipso, & sit particulare ipsius, & negetur à B, negatione prima, fieri iam potest hoc. & istud est, quod voluit, cũ dixit: Quemadmodum, si A, prædicaretur de omni C, & ipsum prædicaretur de nullo B, immediatè, siue esset propositio mediata, siue immediata. sensus est: quòd accidit propositioni maiori, cùm sit vera tantum: vt maior extremitas negetur à minore negatione prima: siue maior propositio fuerit mediata, siue immediata. Si enĩ fuerit mediata, erit C, positũ sub ipsa immediatè: & fieri potest, vt negetur à B, negatione prima, & ait: Secundũ alios modos, maior est vera, & minor falsa.

sensus

MANTINVS

ligebat cum dicit: Q ipsum B, nõ potest inesse alicui rei. id est, minor nõ potest esse vera, quia non põt ingredi sub aliqua re, vel sub aliquo vñi, seu cõi, & A, negetur ab hmõi vniuersali, & A, negetur ab ipso B, negatiõe prima videlicet, Imediatè.

D.d. sed A C, possibile est. id est, sed fieri qdẽ põt, vt A, insit omni C, scilicet, q C, subijciatur ei, & sit particulariot ipsa, & negetur ab ipso B, negatiõe pria. Et hoc intelligebat cum dicit: vt cũ A, inest omni C, & ipsum A nulli B, sit absq; medio. id est, vt si A, prædicet de oi C, & ipm de nullo B prædicet sine medio. D.d. licet propõ fuerit mediata, q erat Imediata. id est, contingit, vt maior præmissa, cũ fuerit vera tm, q maior extremitas negetur de minori, negatione prima siue maior ꝓpõ sit mediata, vel immediata. Nam si fuerit mediata tũc C, subijcietur ei sine medio, & poterit negari ab ipso B, negatione prima. D.d. At in reliquis modis maior erit vera & minor falsa.

hoc

ABRAM

id est, ꝙ æqualis sit res, quando fuerit maior mediata, vel immediata. maior enim est dupliciter mediatè vł im mediatè: si aũt fuerit p medium, aut est per vnum mediũ, aut per plura vno. Et ideo dixit elocutione pluralitatis, non elocutione dualitatis. Et dixit: Reliquis enim modis maior esset vera, & minor falsa. Et dum dixit:

Hoc autem fit, quando alter duorũ terminorum dicitur de multis rebus, & medius de nihilo minoris sit. Intendit, contingit vero, ꝙ maior præmissa sit vera, & minor falsa, qñ maior prędicat de multis rebus, quæ res capiũtur medij termini, & sit medius terminus negatus à minori, quoniã, dum negatiua caperetur affirmatiua, cõtingit illi, quod est negatiuum putari affirmatiuum. Et põt esse, ꝙ intenderet qñ dicebat: Quando prædicat de multis reb' ipsas notitias, quæ sunt in materia, ĩ qua cõtingit, ꝙ maior præmissa sit vera mediata. Et de hoc quod dixit: Qñ alter duorum terminorũ dicitur de multis rebus,

Si

SYRIANA

sensus est: si res ita fuerit, ꝙ maior sit mediata, aut immediata. & hoc, qñ maior inuenitur duobus modis, aut mediata, aut immediata: & si p medium, aut vnũ, aut plura. & propterea prulit sermonẽ prolatione causæ, non platione secũdatiõis, & dixit: Qñ fm duos modos maior ẽ vera, & minor falsa, & inqt.

Et hoc erit, cùm vnus duorum terminorum dicetur de rebus multis, & erit medium de nullo minore. sensus ẽ: atqui accidet maiorẽ propositionem veram esse, minorem autẽ falsam: cùmq; maior præ dicetur de rebus multis, accipientur res istæ termini medij, & erit medius terminus negatus à minore. Cũ enim accipietur negatiua affirmatiua, accidet id, quod est negatiuũ, existimari affirmatiuum. & opinati possumus, ꝙ intelligatur per id, qđ dixit: cũ dicitur de rebus multis notis secundum materiam: quod accidit in ipso maiorẽ propositionem esse veram mediatam. & hoc, quod dixit: cùm fuerit vnus duorũ terminorum prædicat' de reb',

fi

MANTINUS

hoc est, nihil interest A
sive maior sit mediata, sive immediata. nã maior duobus reperit' modis nempe, vel mediata vel immediata: & si mediata, vel p vnũ mediũ, vel p plura. & ideo Aristoteles locut' est vł, & non dupłt, seu p modũ dualitatis, & dicit, ꝙ in reliqs modis maior ẽ vera. & minor falsa. & dicit:

Hoc aũt fit, cũ alter B
duorũ terminorum dł de multis rebus, & medius de nulla re ipsius minoris dicat'. hoc est, contingit aũt maiorẽ præmissam esse verã, & minorẽ falsam. qñ maior terminus p̃dicatur de plurib' rebus, & sumunt'hmõi res vt medij termini, & medius termin' negetur à minori. nã cũ negatiua sumitur vt affirmatiua, C
tũc cõtingit, vt id, qđ est negatiuũ, existimet' affirmatiuũ. potest tã fortasse intelligi, ꝙ cũ dicit, qñ alter duorum terminorũ dł de multis reb' velit ipsas scias in illa mã, in qua contingit maiorẽ præmissam verã esse mediatã, & si p hoc quod dicit, qñ alter duorũ terminorũ prædicat' de plurib' reb', intelligam', quæ

ABRAM

D Si intelligamus, quòd illæ sint vnius ordinis, esset prima expositio: si autem intelligamus, quòd hæ multę res sibi inuicem supponantur, hoc est, quòd de illo intelligamus ipsum ordinem, esset secunda expositio. Et dum dixit: Hac sola dispositione contingit subductio in affirmatiuum vniuersale. id est, quòd sub-
E ductio de negatiua vniuersali, quando opinatur eam esse affirmatiuam vniuersalem, non fiat, nisi in prima figura. quoniam affirmatiuum vniuersale non concluditur, nisi in prima figura.

BVRANA

si intelligatur de ipso, ꝙ sit ī ordine vno, erit expositio prima: si vero intelligatur de ipso, ꝙ hæ res multę ponuntur sub se inuicem, hoc est, ꝙ intelligamus de ipso ordinē, erit expositio secunda. & dixit: Hoc igit' modo cadet tantū deceptio in affirmatiua vl̄i. sensus est: ꝙ deceptio ī negatiua prima, cadet ex duob' modis tm̄: hoc est, ꝙ sint ambæ ꝓpōnes, aut minor falsa tantum: & syllis affirmatiuæ vniuersalis nō erit in alia figura ab hac. sensus ē, ꝙ deceptio in negatiua vniuersali, cùm de ipsa existimetur, quòd sit affirmatiua vniuersalis, non erit nisi in prima figura. hæc enim affirmatiua vniuersalis, non cōcluditur, nisi in prima figura.

MANTINVS

quæ sunt in vna coordinatione tunc prima expositio extat: sed si ꝑ illud intelligam' huiusce modi multas res alteram sub alterā ingredi vcꝫ, ꝙ per hoc intelligamus ipsam coordinationē, tunc extabit secūda expositio. D.d. hoc modo tm̄ accidit deceptio ī ipsa affirmatiua vl̄i. id est, deceptio in prima negatione, accidit vtroq; modo tantū videlicet, vt ambæ pręmissæ sint falsæ, aut minor tm̄ falsa. d.d. syllis aūt affirmatiuus vniuersalis, nō potest fieri nisi in hac figura hoc est, ꝙ deceptio quæ fit in negatiōe vniuersali, cum existimatur esse vl̄em affirmatiuā, non fiet, nisi in prima figura. quia hmōi vl̄is affirmatiua nō cōcluditur nisi in prima figura.

F

Quæ vero est non existendi & in prima fit, & in media figura. Primum itaq; dicamus quot modis in prima fit, & quomodo se habentibus propositionibus. Coniungit quidē igitur vtrisq; falsis existentibus. quemadmodū si A & ipsi C, et ipsi B insit indiuiduè. Si enim acceptū fuerit A quidem nulli C: C vero omni B: falsæ erunt propositiones.

T.c.III

Syllogismus vero de negatiuo vniuersali, fit in prima figura, & in media. Enuntiemusq; primo, quot speciebus fiat

Dixit Arist. Syllogismus aūt super negatiua vl̄i, erit vtiq; in pr̄ia figura, ac media. Enūtiemus aūt primo, quot modis erit

Inquit Arist. Syllogismus vero de negatiua vl̄i, est in prima, & in secunda figura. Dicamus autē primū quot modis id

T.c.III

ABRAM

fiat in prima figura, & cuius diſpoſitionis fiunt p̃miſſæ. Poſſet enī fieri ſyllis ſic, & ſi vtrꝰq; præmiſſæ ſint falſæ. Prout A ſiſit ipſi C, & ipſi B immediatē: qñ autem caperet A de nihilo, qđ ſit ipſius C & C acciperet de tota B, ſic eſſent vtrꝰq; præmiſſæ falſæ.

SVRANA

erit in prima figura, & ſm quā diſpōnē erūt ppōnes. et hoc, Qm̃ fieri pōt, vt ſit ſyllis ſup hoc, ex ambabus ppōnibus falſis. quēadmodum ſi A, ineſſet C, & B, immediatē: & acciperetur A, de nullo B, et acciperet C, de oī B ambæ igitur propoſitiones eſſent falſæ.

MANTINVS

id cōtingat ſ prima figura, & quo pacto ppōnes ſe habuerīt. Qm̃ poſſunt eē ambæ præmiſſæ falſæ. vt cū A inſit ipſi C, & ipſi B ſine medio. qñ aūt A in nullo C exiſtat, & C dicatur de omni B: A itaq; in nullo eſt B, hoc autē pacto erunt ambæ præmiſſæ falſæ. A B

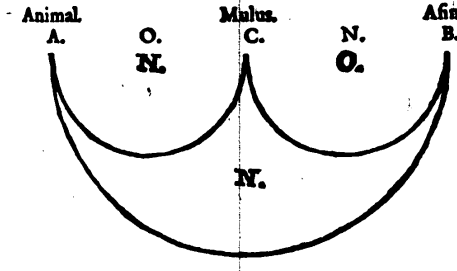

Decepdo per ſyllm negatiuū ſ prima figura, ex ambabus propōnibꝰ falſis.

C

Cō. 112 Poſtq̃ commonſtrauit, quomodo contingat deceptio circa negatiuum vſe primum ob ipſum ſyllogiſmū, adeo, ꝙ de illo putet, ꝙ ſit affirmatiuū vniuerſale, & in qua figura contingat, & quot modis eueniat, cœpit cōmonſtrare, qđo contingat huius cōtrariū, hoc eſt, ꝙ affirmatiuū vniuerſale putet, ꝙ ſit negatiuū vniuerſale. & in-

Poſteaq̃ declarauit, quomodo accidit error in negatiua vniuerſali prima propter ſyllogiſmum, deinde exiſtimatur de ipſa, quòd eſt affirmatiua vniuerſalis, & in qua figura, & ſecundum quot modos accidit, cœpit monſtrare, quomodo accidet contrarium huius: hoc eſt, cùm exiſtimatur de affirmatiua vniuerſali, ꝙ eſt negatiua. et

Poſteaq̃ oſtēdit quo pacto contingat deceptionē fieri in negatione vſi prima pp ſyllm, ita, vt exiſtimemus ipſam eſſe affirmationē vſiem, ac in qua figura id contingat, quotue modis contingat, nunc vult oſtēdere, qualiter poterit cōtingere huiꝰ contrariū, videlicet, ꝙ exiſtimemus ipſam affirmationem vniuerſalem eſſe negationem. Cō. 112

ABRAM

D & incœpit primo,& notificauit figuras, in quibus occurrat hæc decæptio.& dixit: quòd accidat in duab⁹ figuris ī prīa,& ī media diuersimode ab ipsa deceptione negatiui.illa enī nō accidit nisi ī vna figura tm̄,quæ est ipsa prima.

Et postq̄ narrauit,ꝙ accidat in duabus figuris,dixit: Enūtemusq; primo quot ſpeciebus E fiat in prima figura. Intēdit per ſpecies eſſe vtraſq; præmiſſas falſas,aut eſſe earum alteram falſam. Et dum dixit: & cuius diſpoſitionis fiunt p̄miſſæ.id eſt, eſſendo vtraſq; falſas, aut alteram earū. Dū autē dixit: ꝙ poſſibile ſit vtrasq; præmiſſas eē falſas, quando capitur aliqua res, quæ nō eſt duabus reb⁹ immediaF tè, & harum duarum rerum neutra ineſt alterutri. Prout eſt diſpoſitio generum cū ſpeciebus, quæ ſunt ſub illis. & quādo aliquis negauerit ipſum gen⁹ ab vna ſuarum ſpecierū, & prædicauerit ipſum de hac altera ſpecie, cōtingit itaq; illi, quòd cocludat negationem generis ab ipſa ſpecie. exempli gratia,ſi caperet, quòd nulla Mula ſit

BVRANA

& cœpit primo manifeſtare figuras, in quibus accidit error iſte. & dixit: quòd accidet in duabus figuris, in prima,& media in contrariū erroris, qui eſt in negatiua. ipſe enim non cadit, niſi in vna tm̄ figura: ſ eſt prima

Et poſteaq̄ enūtiauit, ꝙ accidit in duab⁹ figuris,dixit: Et determinabimus ſm quot modos erit in figura prima. intelligit p̄ modos, cùm ſunt ambæ ꝓpones falſæ, aut eſt altera ipſarū falſa. Et dixit:&cſ3 quā diſpōnē erūt ꝓpones. ſenſus eſt,ꝙ ſint vtreq; falſæ,aut vna ipſarū. & ait: ꝙ fieri pōt, vt ſint ambæ propones falſæ, vſq; ad finē ſermonis ſui. ſenſus eſt: Et hoc, qđ fieri pōt,eſt,cū ſunt ambæ ꝓpones falſę,cū accipit aliquid ineſſe duobus immediatè, & hæc duo nō inſunt ſibi inuicē. quēadmodū ſe habent genera cū ſpeciebus ſub ſe exiſtentibus, cùm aliquis negauerit genus ab vna ſpecierum ſuarum,& prædicauerit ipſum de hac alia ſpē, accidet vtique ipſi, vt concludat negationē generis à ſpecie. vt in exēplo,ſi acciperet,ꝙ nullus Mulus eſt

MANTINVS

& primo incipit notificare illas figuras, I q̄ bus accidit hmōi decepcio dicēs,ꝙ accidit in duabus figuris vc̄, in prima, & in media, cō tra id.ſ. quod cōtingit erroris in ipſa negatione. nam non accidit error, niſi in vna figura in prima videlicet.

Et poſteaq̄ dixit: ꝙ accidit in duabus figuris. inquit, Dicam⁹ aīt primū, quot modis id cōtingat in prima figura. intelligit p hos modos,ſ.q̄n ambæ propoſitiōes fuerint falſę, vel altera earū falſa. D. d. & quo pacto propōnes ſe habuerint. id eſt, cū fuerint ambæ falſæ, vel altera earum. D.d. qm̄ poſſunt eſſe ambæ præmiſſæ falſæ. ſ. vſq; in finem ſermonis. id eſt, poſſunt aūt eſſe ambæ præmiſſæ falſæ. qū.ſ. ſumit aliquid,qđ inſit duabus rebus ſine medio,& harum duarū rerum altera earū nō inſit alteri, vt ſe habēt genera cū ſpeciebus ſubalternis. Cùm enim aliquis negauerit ipm genus ab aliqua ei⁹ ſpecie, & p̄dicauerit ipm de alia ſpecie, tūc cōcludet negationē generis ab ipſa ſpecie. vt gratia exēpli, ſi quis dicat nullus

ABRAM

sit animal, & caperet, ꝙ omnis Asin⁹ sit Mula.

Concluderet, ꝙ nullus Asinus sit animal, quæ est negatiua vniuersalis, falsa secũdum totum, opposita affirmatiuæ vniuersali, veræ immediatæ, quæ sequitur ex duabus præmissis falsis secundum totum. Et hoc intendebat, Dum dixit: Prout A sit ipsi C, & ipsi B immediatè. id est, & non insit C ipsi B. & quando acciperet, quòd A, quod est genus, hoc ē, maius extremum, non sit de aliqua re ipsi⁹ C, quæ est altera duarum specierum, & cœpit C, quæ est vna species de tota B, quæ est altera species, quod est min⁹ extremum, notum est, ꝙ concludat in prima figura, ꝙ A non sit de aliqua re ipsius B, hoc est, ꝙ genus non sit in vlla suarum specierũ. illud autem est falsum oppositum vero, quod est immediatum.

BVRANA

est animal, & acciperet ꝙ oīs Asin⁹ est Mulus.

Concluderet vtique, quòd nullus Asinus est animal: quæ est negatiua vniuersalis falsa, in totum opposita affirmatiuæ vniuersali veræ immediate: & ipsa est affirmatiua ex duabus propositionib⁹ falsis in totũ. Et hoc est, quod voluit, cùm dixit: Et hoc, quēadmodum si A, inesset C, & B, sine medio. sensus est: & C, insit B, cùmq; acceperit, ꝙ A, quod est genus, hoc est extremitas maior, est de nullo C, quod est vna duarum specierum, & acceperit C, quod est species ipsius A, de omni B, quod est species secunda, quodq; est minor extremitas: planũ igitur, ꝙ concludet in prima figura A, inesse nulli B, hoc est, quòd genus non est in vna suarum specierum. qđ est falsum oppositum vero immediato.

MANTINVS

lus Mulus ē animal, & oīs Asinus est Mulus. A

Concludet ergo nullus Asinus est Mulus. quæ est negatiua vr̃is falsa omni ex parte, opposita ipsi affirmatiuę vr̃i, veræ sine medio, & sequit̃ ex duabus p̃missis falsis ex omni parte. Et hoc intelligebat cũ dicit: Vt cũ A, insit ipsi C, & ipsi B, sine medio. id est, & C, nõ sit in ipso B, & postq̃ dixit ꝙ A, quod est genus, hoc est, maior extremitas in nullo C, existat, qđ ē vna duarũ specierũ, & dixit, ꝙ C, quod est vna species, dicatur de omni B, quæ est altera spēs, & est minor extremitas, palã est, ꝙ cõcludet in prima figura, ꝙ A, in nullo est B, hoc ē, quòd ipsum genus in nulla suarũ specierum existit. qđ est falsum, quod opponitur vero immediato. B C

32.ps *Contingit autem & altera falsa existente, & hac vtrauis. Euenit enim A C quidem veram esse, C B vero falsam. A C quidem verã, quoniam non omnibus entibus inest A. C B vero falsam, quoniam impossibile est C inesse ipsi B, cui nulli inest A. non enim amplius vera erit A C propositio. simul autem si & ambæ sunt veræ, & conclusio erit vera.*

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
T.c.103 D Ac iterũ possibile itaq; est alterã duarum sylli præmissarũ esse falsam, quęuis earũ fuerit. pole nanq; est, A C esse veram, & C B falsam. Verum aũt fuit A C, quia illa non sit in omnibus rebus: C B ẽt fuit falsum, quia impole est, ꝙ C, de cui⁹ nihilo est A, ĩsit ipsi B, nisi esset præ- E missa A B, falsa. ac ẽt, si vtræq; fuerint veræ, oportet quòd cõclusio sit vera.	Dixit Arist. Et cõsilr ẽt fieri vtiq; poterit, vt vna duarũ propõnũ sylli sit falsa, vtrauis ipsarũ extiterit. & hoc, qm̃ fieri põt, vt A C, sit vera, & C B, falsa. A C, quidem vera: qm̃ A, nõ inest oĩbus reb⁹: C B, vero falsa: qm̃ fieri non põt, vt C, insit B, qm̃ ipsi C, nulli, insit A. ꝙ si non esset ꝓpõ A B, falsa, et C B, & fortasse essent ambæ verę, sequeret, vt esset conclusio vera.	Inquit Arist. Contingit autem & altera falsa existẽte, quęcunq; ea fuerit. nam A C potest esse verũ, & C B falsum. & verificatur A C, quia A non inest cunctis reb⁹, & falsum est C B, propterea, quia impossibile ẽ, vt ipsum C, in cuius nulla re inest A, insit ipsi B: nisi forte propositio A B fuerit falsa. & si ambæ essent verę, necessario quoq; conclusio erit vera. T.c.10

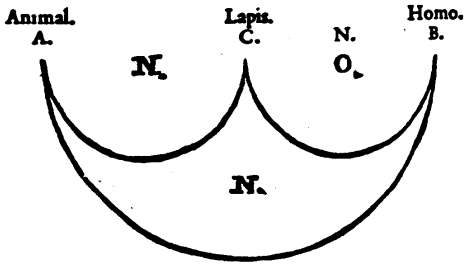

Deceptio ꝑ syllm negatiuũ in pria figura. ex minori ꝓpõne tãtum falsa. F

Cõ.113 Dicit: Ac iterũ qñ aliqua res est in toto ĩmediatè, sicut ꝙ A, insit toti B, pole fit ꝙ partiat in syllm perfectæ figuræ, vt sit ei⁹ maior præmissa vera, & altera falsa: aut in syllogismum cuius maior præmissa sit falsa, & minor vera. Deinde	Dixit: Et cõsilr ẽt cũ aliqd fuerit in oĩ immediato, quẽadmodũ si A, inesset oĩ B, fieri vtiq; posset, vt argueret ꝑ syllm ꝑfectę figurę, cui⁹ maior ꝓpõ ẽ vera, & altera falsa, aut ꝑ syllm, cui⁹ maior ꝓpõ est falsa, & minor vera. Deinde	Inquit, cũq; aliquid insit omni sine medio, vt cũ A, insit omni B, tũc poterit † argumentari per syllm perfectæ figuræ, cui⁹ maior præmissa sit vera, & altera falsa: vel ꝑ syllogismũ, cuius maior præmissa sit falsa, & minor vera. nũc	Cõ.11 † a. Ldi gui in

ABRAM

Deinde narrauit compositionẽ, in qua oportet esse maiorẽ ꝓmissam veram, & minorẽ falsam: hoc aũt fit, qñ capitur ꝑdicatũ ꝓmissæ affirmatiuæ positæ negatũ ab aliq̃ re. Prout acciperemus A negatũ ex C, & acciperemus C, qđ insit toti B, cõcluderet̃. hinc, ꝙ A sit negatũ de toto B: qđ cõtradicit affirmatiuo vſi, qđ sit ex duab' ꝓmiſſis, quarum vna est vera, ſ. A; esse negatum ex C, quia nos inuenimus aliquã rem, ex qua est negatũ A, altera aũt est falſa, ſ. C eẽ in toto B, impoſſibile ẽ. est illud esse verũ A esse in toto B, & in nihilo de C, ꝙ ipm C, in toto B. Nã ſequeretur ex hac compoſitione, ꝙ A non sit in aliqua re ipſius B, hoc autem cõtradicit ipſi ꝟo ſubiecto. Propterea itaq; opꝫ, ꝙ minor ꝓmiſſa sit falſa, ſ. C ineẽ toti B.

Huius aũt exẽplũ in materijs ẽ, ꝙ capiamus ipſum aſal, qđ ineſt toti homini, & sit aſal ꝓ quo sit lſa A, & hõ, pro quo sit lſa B, & ꝓ quo est lſa C, capiamus lapidẽ, deſde capiam' animal de nullo lapide, & lapi-

BVRANA

Deinde reſoluit cõplicationẽ per quã ſequitur, vt sit maior propoſitio vera, & minor falſa: & hoc, vt accipiatur prędicatum in propoſitione affirmatiua poſita negatum ab aliquo. Quemadmodum ſi acciperetur A, negari à, C, & acciperetur C, inesse omni B, concludereſ enim ex hoc, ꝙ à negatur ab omni B. Quemadmodũ, ſi nos inueniremus aliquid, à quo negaretur A, & altera falſa, quæ est C, ineſſe omni B, fieri. n. non poteſt, vt sit verũ A, ineẽ omni B, & nulli C, & C, omni B, ſequitur enim ex hac complicatione, ꝙ non inſit alicui B, hoc autem, contradictorium, eſt veri ſubiecti. Ex hoc enim ſequitur minorem ꝓpoſitionem eſſe falſam, quæ est C, ineſſe omni B.

Exemplũ vero huius ex materijs, vt accipiamus animal ineſſe omni homini, & sit ī quo A, & homo in quo B, & accipiam' in quo C, lapis, deſde accipiam', aſal de nullo lapide, & lapidẽ de oĩ hoſe, concludeſ igit aſal de nullo

MANTINVS

nunc narrat illã cõpoſitionẽ, in qua oportet maiorẽ præmiſſam eẽ veram, & minorẽ falſam: vt cũ ſumit' ꝑdicatũ in ipſa propõne affirmatiua poſita, quę negetur ab aliqua re, vt ſi ſumamus A, negatũ ab ipſo C, & capiamus C, ineẽ oĩ B, tunc enim cõcluditur ex hoc A, negari ab oĩ B, qđ est contradictorium ipſius affirmatiuæ vſis: & hoc ꝑ duas præmiſſas, quarũ vna est vera; videlicet cum A, negat' ab ipſo C, qa nos inuenimus aliquid à quo negatur A, altera vero est falſa vc3 q̃ dicit C, ineſſe oĩ B, nã nõ põt esse verũ, vt A, insit omni B, & in nullo C, insit, & C, in oĩ B, insit. nã ex hac cõpoſitione ſequit' ꝙ A, nulli B, insit, & hoc cõtradicit ipſi ꝟo, qđ ẽ ſubiectũ. Et ob hoc neceſſe eſt minorẽ ꝓmiſſam esse falſam nempe, quę d. C, ineſſe omni B.

Exemplũ de ipſis materijs est. vt ſi dicamus aſal ineſſe oĩ homini & A, ſignificet animal, & B, hominẽ, & C, lapidẽ, deſde dicamus, animal nulli lapidi ineſſe, lapis vero de oĩ homine dicat', tunc cõcludat' aſal nulli homini ineẽ. q̃ eſt

ABRAM

D lapidē d̄ oī hoīe, cōclu
dit̄ itaq;, ꝙ aīal non sit
de vllo hoīe, q̄ est nega
tiua falsa, cōtradicens
affirmatiuę verę prīæ,
q̄ cōcludebat̄ ex duab⁹
p̄missis, quarū maior
erat vera, quę erat ipsa
negatiua, & minor il-
larū erat falsa, quę erat
ipsa affirmatiua. possi-
bile nāq, est A C, eē ve
rū, & C B, falsum, id ē,
ꝙ qn̄ acciperem⁹ A eē
E in toto B, verū imme-
diatè. Iam itaq; sequit̄,
ꝙ qn̄ acciperemus ali-
quā rē, pro qua sit lite-
ra C, & negarem⁹ A de
C, & affirmarem⁹ C de
B, ꝙ negatio A de C, sit
ꝟa, & affirmatio C de
toto B, sit falsa: & cōclu
dit̄ hīc ꝙ A n̄ sit in aliq̄
re ipsi⁹ B negatiua vl̄is
falsa. Et dū dixit: Verū
aūt fuit A C, q̄a illa nō
sit in oībus reb⁹. id ē, &
F ꝟificam⁹ negationē A,
ex C, q̄a op3, ꝙ sit aliq̄
res, ex quà negat̄ A, qn̄
A nō est in oībus reb⁹.

D.d. C B, ēt fuit falsū,
q̄a impoſe est, ꝙ C, de
cuius nihilo ē A, sit ipsi
B, nisi eēt p̄missa A B,
falsa. id ē, falsitas p̄dica
tiōis C d̄ toto B, ē neces
sariò opportuna, qm̄
impoſe ē, ꝙ C, q̄ negat̄
de toto A, īsit toti B. nā,
si hęc sit vera, & maior
p̄missa

BVRANA

lo hoīe, quę est nega-
tiua falsa contradicto-
ria affirmatiuę ꝟę pri-
mæ, cōclusę ex duabus
propōnibus: quarum
maior est vera, quę est
negatiua, & minor fal-
sa, quę est affirmatiua.
Et dixit: & hoc, quo-
niā fieri pōt, vt A C, sit
vera, & C B, falsa. sensus
est: cùm acceperimus
A, inesse omni B, verū
immediatè, sequetur
iam, cùm enim acce-
perimus aliq̄d, in quo
sit C, & negauerimus
A, à C, & affirmaueri-
m⁹ C, de oī B, ꝙ erit ne-
gatio A, à C, vera, & af-
firmatio C, de omni B,
falsa, & concludetur ex
hoc A, non inesse ali-
cui B, negatione vl̄i fal
sa. & ait: A C, quidem,
qm̄ A, nō inest oībus.
sensus ē: & vera est ne-
gatio A, à C, qm̄ opor-
tet, vt inueniat̄ aliq̄d,
à quo negatur A, cùm
A, non sit in omnibus.

Deinde dixit: falsa ve
ro C, B, qm̄ fieri nō po
test, vt C, īsit B, cùm ip-
si C, nulli īsit A, nisi ex-
titerit propositio A B,
falsa. sensus est: Et fal-
sitas prędicatiōis C, de
B, sequitur ex necessi-
tate, qm̄ fieri non pōt,
vt C, qd̄ est negatū ab
omni A, insit omni B.
qm̄ si hæc esset vera, &
ma-

MANTINVS

q̄ est negatiua falsa cō
tradictoria ipsius affir
matiuę verę prioris: q̄
illata fuit ex duabus p̄-
missis, quarū maior ē
vera, s. illa negatiua,
minor ꝟo ē falsa vide
licet, ipsa affirmatiua.
D. d. Nā A C, pōt esse
verū, & C B, falsū. hoc
ē, si nos dicimus A, in-
esse oī B, esse verū sine
medio: tūc necesse erit
vt, cum dicimus aliq̄d
sup qd̄ ē litera C, & ne-
gemus A, ab ipso C, &
affirmemus C, de oī B,
ꝙ tunc negatio ipsius
A, ab ipso C, erit vera,
& affirmatio ipsius C,
de oī B. falsa, & cōclu-
det̄ ex hoc ipsū A, nul-
li B, inesse, q̄ est negati
ua vl̄is falsa D.d. Et ve
rificat̄ A C, quia A, nō
inest cūctis rebus, hoc
est, & verè negat̄ A, ab
ipso C, qm̄ necesse est
dari aliquid à quo ne-
get̄ A, qn̄ ipsum A, nō
inest cunctis rebus.

D. d. & falsum est C
B, ꝑpea, quia impoſe ē,
vt ipsum C, in cui⁹ nul
la re inest A, nisi forte
ꝓpositio A B, fuerit fal
sa. hoc est, prędicatio
aūt ipsius C, de oī B, ē
oīno falsa, quia impos-
sibile ē, vt ipsum C, qd̄
negat̄ ab oī A, insit om
ni B. qm̄ si hęc esset ve
ra,

ABRAM

ꝓmissa vera non concluderent conclusionem falsam, ſ. quòd A non ſit in aliqua re ipſius B. Si autem ambæ illæ eſſent veræ, falſum eſſet A de toto B. Iam autem poſuimus, A de toto B, eſſe ipſam verâ immediatè, hoc aũt opportunum fuit, quia quod infertur ex duabus præmiſſis veris, eſt verum.

BVRANA

maior propoſitio vera, non concluderent concluſionem veram, quæ eſt A, ineſſe nulli B. Et ſi eſſent ambę veræ, falſificaretur A, de omni B, ſed iam poſuimus A, de omni B, quæ eſt vera immediata. at qui hoc fuit cõſequẽs, quoniam conſequens ex duabus propoſitionibus, eſt concio vera.

MANTINVS

ra. & minor præmiſſa vera, nõ inferrent concluſionem veram, quę eſt, quòd A, in nullo eſt B. Et ſi ambæ eſſent veræ, tunc falſum eſſet A, dici de omni B. ſed iam fuerat poſitum illam eſſe veram ſine medio, ſ. A, dici de omni B. hoc tamen eſt neceſſarium, quia id, quod ſequitur ex duabus præmiſſis veris, concluſio eſt vera. A B

32. pr *Sed & C B contingit veram eſſe, altera exiſtente falſa. quemadmodum ſi B et in C, & in A eſt. neceſſe enim alterum ſub altero eſſe. quare ſi acceperit A nullo eorum, quæ C ineſſe, falſa erit propoſitio. Planum igitur, quòd altera falſa exiſtente, & vtriſq; erit falſus ſyllogiſmus.*

T.c.114 Ac ẽt poſſe itaq; eſt, ꝙ C B ſit vera, altera vero ſit falſa. Hoc autem eſt, put ſit A in toto C, & in toto B, neceſſarium itaq; eſt, alteram harum duarum pręmiſſarũ eſſe ſub altera. ſi autem A caperetur non ineẽ alicui rei ipſius C, præmiſſa eſſet falſa. Commõſtratum itaq; eſt, ꝙ fiat ſyllſs, qui concludat concſionẽ falsã, cuius altera ſuarũ ꝓmiſſarũ ſit falſa, aut vtræq;.

Dixit Ariſt. Et cõſimiliter etiam fieri poteſt, vt ſit C, B, vera, et ſit altera falſa. & hoc, quemadmodũ ſi A, eſſet in oi C, & in omni B, neceſſe enim eſt, vt ſit vna iſtarũ duarum propõnum ſub altera. & ſi acciperetur A, non ineſſe alicui C, erit propoſitio falſa. manifeſtum igitur, ꝙ ſyllſs concludet cõcſionem, altera propoſitionũ exiſtẽte falſa, & vtriſq;.

Inquit Ariſto. Põt quoq; C B, eſſe vera, alia vero falſa. vt cũ A, ſit omni C, et omni B. Neceſſe autem C eſt, vt vna ipſarum prȩmiſſarum ſit ſub altera. Cũque ſumit A, nulli C ineſſe, tunc propoſitio erit. Patet itaq; fieri ſyllogiſmum ad cõcluſionem falſam ex vtriſque propoſitionibus falſis, vel ex altera tantum. T.c.114

Nouum.

Posteriorum

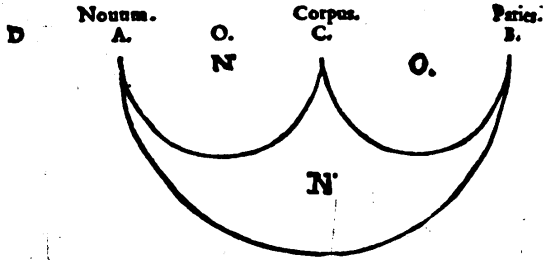

Deceptio per syllm negatiuū i pria figura, ex maiori ꝓpōne tm falsa.

ABRAM

Cō.114 Postq̄ cōmōstrauit, E qñ cōtingat, ꝙ fiat syllogismus falsus de negatiuo falso, cōtradicēte affirmatiuo vñ ꝟo immediato, qñ caperētur simul vtręq; ꝑmissę falsę, & qñ caperetur minor falsa, & maior vera, intendit ēt commōstrare, qñ cōtingat, ꝙ fiat talis syllis, & sit minor vera, & maior falsa. Et dixit: ꝙ hoc cōtingit, qñ (gr̄a exēpli) il F lius dispō est, ꝙ ꝑdicatū aliqd̄ sit in toto subiecto īmediatè, vt ꝙ A sit ī toto B, & capiam⁹, qd̄ significat A, ipsum nouū, & qd̄ significat B, ipsum parietem, & sit nobis A in toto B, hoc est, nouū in omni pariete, dictum affirmatiuum, verum, sine medio.

Qñ autē intendimus cōcludere negatiuum falsum cōtradicēs huic enun-

DVRANA

Posteaq̄ declarauit, qñ accidet, vt efficiatur syllis falsus sup vñ cōtradictorio affirmatiuę vñs, verę, īmediatæ, cū acceptę fuerint ambę ꝓpōnes falsę simul, cū accepta fuerit minor falsa, & maior vera: vult mōstrare cōsiſt ēt, qñ accidet, vt efficiatur huiuscemodi syllis, & sit minor vera, & maior falsa. & dixit: Qd̄ hoc accidet, cū habuerim⁹ (exēpli gr̄a) ꝑdicatū aliqd̄, qd̄ insit omni subiecto immediatè, quemadmodū si A, inesset oī B, accipiamus aūt, in quo est A, nouū, & in quo est B, paries, habebim⁹ igit̄, ꝙ A, inest omni B, puta nouum omni parieti, sermone affirmatiuo, vero, immediato.

Cū autē voluerimus cōcludere negatiuam falsam, contradictoriā huic

MANTINVS

Posteaq̄ ostendit, qñ Cō.114 contingat fieri syllm falsum ex negatiua falsa cōtradictoria ipsius affirmatiuę vñs, verę, sine medio, cū assumuntur ambę pręmissę falsæ simul, & cum sumit minor falsa, & maior vera: vult nūc ostēdere quoq; qñ contingat fieri huiuscemodi syllogismū, cū ipa minor fuerit ꝟa, & maior falsa. Dicēs, hoc posse contingere cū (exēpli gratia) ponam⁹ aliqd̄ ꝑdicatū inesse oī subiecto sine medio, vt ꝙ A, insit oī B, & per lr̄am A, intelligamus nouū, & ꝑ B, parietem, & ponamus A inesse oī B, hoc est, ipsum nouū in omni pariete, tūc erit oro affirmatiua, vera, īmediata, vel sine medio.

At cum voluerimus concludere negatiuam falsam, contradictoriā huius

ABRAM

enuntiationi, ꝙ sit maior falsa, & minor vera, ꝙrimus vnũ ꝑdicatũ, qđ sit in hoc eodem subiecto primo. Sicut acciperemus c in toto B, & fiat loco ipsius c, ipsum corpus, sicq; fit nobis corp⁹ in toto pariete, & nouum I toto pariete. Et ga hinc sequitur alterũ duoꝝ termino⁹ esse sub altero: sit verũ, ꝙ aliqđ A, sit c, hoc est, ꝙ aliqđ nouũ sit corpus, ex quo cõpositio est in tertia figura. Et qñ accipimus A de nihilo ipsius c, hoc é, nouũ de nihilo ipsius corporis, & capimus c, de oĩ B, id é, corpus de oĩ pariete: concludit nobis, ꝙ nouũ nõ insit alicui rei ipsi⁹ parietis: hoc é, ꝙ A sit de nihilo ipsius B, hoc aũt é neganuũ vłe cõtradicens affirmatiuo, qđ posueramus & huius sylłi falsum é in maiori huius sylłi, ꝙ dicebat, ꝙ A nihil sit ĩ ipsius c, hoc est, ꝙ nouum nihil corporis sit. Et dũ dixit. Ac ét possibile itaq; est ꝙ c B, sit vera. Intendit ꝓmissam mino. é, quę in nostro exẽplo est corpus dici de oĩ pariete. Et dũ dixit: Altera vero sit falsa: id est illa, ꝙ dicit, A

nõ

BVRANA

huic enũtiationi, maiore falsa existente, & minore vera, in rem⁹ subiectũ vnũ, cui insit ꝑdicatũ pse. Quęadmodũ si accipiamus c, in oĩ B, & sit loco c, corpus, erit igit corpus in omni pariete, & nouũ I omni pariete. Et qm̃ sequit, vt sit pars vnius duorũ terminorũ sub altero, verũ erit, ꝙ aliquod A, est c, hoc est, ꝙ aliqđ nouũ est corpus, cum sit compliçatio I tertia figura. cũ q; accepetimus A, inesse nulli c, hoc est nouũ nulli corpori, & accepe rimus c, de omni B, hoc est, corpus de oi B, id est, corpus de omni pariete, cõcluditur nobis, ꝙ nouum non de oĩ pariete, hoc est, ꝙ A, nõ de aliquo B, quæ est negatiua vniuersalis contradictoria affirmatiuæ, quam posuimus, & maior falsa ex hoc sylło, quæ dicit A, de nullo c, hoc est, ꝙ nouum de nullo corpore. Et dixit: igitur fieri põt, vt sit consimiliter ét vera. Intelligit propositionem minorem, quę fuit in exemplo nostro corpus de omni pariete, & dixit: Altera vero erit falsa. sensus est: qđ dicimus

A, nõ

MANTINVS

huius enũciationis, cũ fuerit maior falsa, & minor vera, tũc ꝙrim⁹ vnũ ꝑdicatũ, qđ insit illi met primo subiecto. vt si dicamus c, de omni B, & vice łę c, ponamus corpus, tunc habebim⁹ ipsum corpus inesse oĩ parieti, & ipsum nouũ inesse oĩ parieti. Atqui cũ necesse sit ex hoc, vt alter duorum illorum terminorũ sit sub altero, igit erit verũ dicere, ꝙ aliqđ A, é c, id est, ꝙ aliqđ nouũ est corpus, cum hmõi compositio sit ĩ tertia figura. Sed si dicamus A in nullo c, esse, id é, ipsum nouũ nulli corpori inest, & dicamus c inesse oĩ D, hoc é, ꝙ corpus dr̃ de omni pariete, tũc cõcludetur, ꝙ nouũ de nullo dicetur pariete, id é, ꝙ A de nullo B, dr̃, quæ est negatiua vłis, cõtradictoria ipsius affirmatiuę, quã posuim⁹: & maior huius sylłi est falsa, quæ dicebat ꝙ A, de nullo c, dicit: hoc est, ꝙ ipsum nouum de nullo corpore dicit. Et inqt: Põt quoq; c B, esse vera. id est, minor ꝓmissa (vt in exẽplo) corp⁹ dr̃ de oĩ pariete: D. d. alia vero falsa. id est, cũ dicimus A. de nullo c,

dr̃

ABRAM

D non est de aliqua re ipsius c, id est, nouum non inest alicui rei ipsius corporis. deinde notificauit quãdo hoc contingit, & in qua specie accidentium prædicatorum contingat.

Et dixit: Prout sit A in toto c, & in toto B. id est, prout sit A distributũ duab⁹ reb⁹, ꝓ quarũ altera sit B, & ꝓ altera sit c, hoc ẽ, ꝙ c,
E & B, ꝑdicet de toto A, prout ꝑdicatur nouũ, & corp⁹ de toto pariete. Deinde dixit. Necessariũ itaq; est alterã harũ duarũ ꝑmissarũ eẽ sub altera. Id est, necessariũ itaq; ẽ harũ duarũ rerũ, quę toti rei insunt, ꝙ vna sit sub altera. hoc est, ꝙ aliqd ipsius B sit sub c, & aliqd ipsius c sit sub B, eo, ꝙ illa cõnexa sunt in sub
F iecto. hoc est, ꝙ aliqd corporis noui sit sub corpore, & econuerso. Qñ autem caperetur, (vt ait) A non inesse alicui rei ipsius c, id ẽ, nouũ non inest alicui rei corporis, sit præmissa falsa negatiua maior, & sit c de B, hoc ẽ, corpus de toto pariete, minor vera, & cõcluditur negatiua falsa, contradicens affirmatiuæ veræ immediatæ.

BVRANA

A, nõ de aliquo c, hoc est, nouum non de aliquo corpore. Deinde docuit, qñ accidet hoc, & in qua specie accidentium accidet.

Et dixit: Quẽadmodũ ꝙ A, insit oĩ c, & alterũ, in quo est c, hoc est, ꝙ prędicet A, & c, de oĩ B, hoc est, ꝙ ꝑdicetur c, & B, de omni A, quẽadmodũ, ꝙ ꝑdicet corpus, & nouũ de omni pariete. deinde dixit: Necesse igitur, vt sit vna duarũ propositionũ sub altera, hoc est, necesse igitur, vt ꝑs istarũ duarũ rerũ inexistentiũ oĩ alicui, ita se habeat, vt vnũ ponatur sub altero, id est, vt aliqd A, ponat sub c, & aliqd c, ponatur sub A, eo, ꝙ ipsa cõplicant in subiecto. hoc est, ꝙ sit aliqd corpus nouũ positũ sub corpore, & econtrario, cùm acceperim⁹ A (quẽadmodũ diximus) nõ inesse alicui c, hoc est, nouũ nõ ĩeẽ alicui corpori, erit ꝓpõ falsa negatiua maior, & erit c, de omni B, hoc est, corpus de oĩ pariete, minor vera, & cõcludet negatiua falsa contradictoria affirmatiuę verę ĩmediatę.

MANTINVS

dr, s. ipsum nouum de nullo corpore dicitur. post hoc notificat qñ cõtigat hoc, & in quo genere accidentiũ ꝑdicatorum id intelligat.

Dicens: vt cũ A, insit oĩ c, et oĩ B, hoc est, vt cũ A, diuidat in duas res, quarum altera sit B, & altera c, id est, ꝙ c & B, ꝑdicetur de omni A, vt cum prædicat ipsum nouum, & ipsũ corpus de omni pariete. D. d. Necesse aũt est, vt vna ipsarum ꝑmissarum sit sub altera. id est, necesse est, vt aliqd horum duorum, quæ sunt in altero subijciatur alteri, vc3, vt aliqd B, includatur* sub c, & *a.l.A.
aliqd c, sub B, quia cõiungunt in ipso subiecto. nẽpe, vt aliqd corpus nouum ingrediat sub ipso corpore, & ecõtra. Cũq; sumit A, (vt inquit) nulli c, inesse, id est, ipsum nouũ nulli inesse corpori, tunc propõ erit falsa negatiua, & maior, & ꝙ c dicat de omni B, videlicet, corpus de oĩ pariete, erit mĩnor vera, et cõcludet negatiuã falsam, cõtradictoriã ipsi⁹ assirmatiuæ ꝟę sine medio vel immediatę.

In

32.ps *In media autem figura, totas quidē esse propositiones ambas falsas, non contingit. quando.n. A omni B insit, nihil erit accipere, quod alteri quidem omni, alteri vero nulli inerit. Oportet autem sic accipere propositiones, vt huic quidem insit, illi vero non insit: si quidē erit syllogismus. Si igitur sic accepta falsa, planum, quod è contrario è conuerso se habebunt. hoc autem impossibile.* A

ABRAM

115 Verumenimuero in media figura impossibile est ambas præmissas eē falsas. quando nanq; A inest toti B, non inuenitur aliqua res, quę prædicetur affirmatiuè de altero duorū terminorum, & de altero negatiuè. Et hoc modo oportet, ꝙ capiātur præmissæ, qñ medius terminus prędicatur de altero duorum terminorum affirmatiuè, & de altero negatiuè, quādo volumus syllm instituere. qñ vero sic illas acciperemus, fierent ambę ipsæ falsæ. Sicq; notum est, ꝙ qñ eas caperemus contra hāc dispositionem, ipsæ caperentur cōtra id, quod est. impossibile autem est fieri secundum hanc dispositionem.

Postq̄

BVRANA

Dixit Aristo. In media vero figura fieri non potest, vt sint ambę propositiones falsæ. quoniam in ipsa vnus duorum terminorum est per affirmationem, et alter per negationem. Et secundum hunc modum oportet, vt accipiantē ꝓpōnes, cum fuerit medius terminus prædicatus de vno duorum terminorū affirmatiuè, & de altero negatiuè: cūm volueri mus facere syllm. cū autē acceperimus ip sum sm hāc formā, erunt ambæ falsæ.

Manifestum igitur ex hac dispositione, cū accipiuntur econtrario huius dispositionis, ꝙ accipiuntur econtrario eius, quod est. fieri autē non potest, vt sint cū hac dispositione.

Postea

MANTINVS

T.c.115 Inquit Arist. In figura vero media nō potest fieri, vt ambę præmissæ sint falsæ. nā, cum A ineſt omni B, non erit possibile dari aliquid, qđ prædicetur de vno duorum terminorū affirmatiuè, & de altero negatiuè. Sic ita que sumere oportet præmissas, quando medius terminus ꝑ dicetur de vno duorum terminorum: affirmatiuè, & de altero negatiuè, cum voluerimus syllogismum constituere. at si capiam⁹ ipsum secundum hāc formā, tunc sunt ambæ falsæ. Manifestum autem est, ꝙ si capiantur contrario modo huius, quòd ipsę capient contrario modo eius quod est. Impossibile autem est rem ita se habere.

Postea

B

C

ABRAM

D Postquã explicauerat
Cõ. 115 quo mõ contingat falsum in duabus p̃missis, qñ fuerint ĩ prima figura, transtulit se ad notificãdũ hoc in scđa figura. Et dixit: Verũ enimuero in media figura: vsq; ibi, qñ volumus syllm cõstituere. id est, verũtñ in secunda figura ẽ impossibile fieri syllm, in quo putet affirmatiuum vl̃e, ꝙ sit
E negatiuum vl̃e, & ambæ præmissæ sint falsę. Qñ.n. A ĩest ipsi B, impossibile est, ꝙ putemus A, nõ ineẽ ipsi B, ob duas p̃missas falsas in scđa figura, nisi qñ caperemus aliquã rẽ, quæ prędicaret de altero duorum terminorum, s. de A, aut de B affirmatiuè, & de altero prædicetur negatiuè. qm̃ si
F res esset hmõi, possibile esset, ꝙ permutemus ipsam rem, & negemus illud ab illa re, cui affirmatur, & affirmemus illud rei, à qua est negatum, & contingeret, quòd fiat conclusio negatiua falsa ex duabus pręmissis falsis in secunda figura.

Verumtamen, quando aliqua res inest alicui rei, & toti illi, impossibile est eẽ aliquã rem, quę insit alteri illarũ

BVRANA

Posteaq̃ declarauit iã qũo accidet falsum ꝑ duas propõnes, cũ fuerint in figura prima, transiuit ad hoc declarandũ in scđa figura, Et dixit: In media vero fieri nõ põt, vsq; ad id, qđ dixit: facere syllogismũ. sensus est: in scđa autẽ figura fieri ñ põt, vt sit syllis, per quẽ existimet de affirmatiua vniuersali, ꝙ est negatiua vl̃is, & erunt ambę propositiões falsæ. Cum enim A, fuerit in B, fieri non poterit, vt existimemus A, nõ ineẽ B, ꝓpter duas propositiones falsas in secunda figura, nisi cũ accipitur aliquid prædicari de vno duorum terminorũ, hoc est A, aut B, per affirmationem, & prædicetur de alio termino per negationem. Si enim non inuenitur aliquid cũ hac dispõne, fieri põt, vt cõuertat res, & p̃dicet de re, quę sequit ex ipsa, & p̃dicet de re, q̃ negat ab ipsa, & accidet, vt sit cõcl̃o negatiua falsa ex duab' ꝓpõnib' falsis ĩ scđa figura.

Sed cùm inest aliqd alicui, & toti ipsi, fieri vtiq; non poterit, vt inueniatur aliquid, qđ vni ipsorum insit oĩ, & nege-

MANTINVS

Posteaq̃ ostẽdit qualiter cõtingat falsitas ĩ ambabus p̃missis, quãdo fuerint in prima figura, nũc ostendit idẽ ĩ scđa figura. Dicẽs: In media vero nõ potest fieri, vsq; vbi dicit, cũ volum' facere syllm. id est: In secunda autẽ figura non potest fieri syllis, quo existimem' affirmatiuam vl̃em, eẽ negatiuã vl̃em, & sint ambæ præmissæ falsę. Nam si A, inest ipsi B, non poterimus existimare A, nõ inesse ipsi B, ꝑꝑ duas propositiones falsas in scđa figura, nisi accipiamus aliquid, qđ prędicetur de altero duorum terminorum, videlicet A, vel B, affirmatiuè, & prędicetur de altero termino negatiuè. nam nihil reperitur ita se habẽs, videlicet, ꝙ sit possibile cõuertere aliqd ipsumq; negare ab illa re, de qua affirmat, et affirmetur de ea re, de qua negat, & continget fieri cõclusionem negatiuam falsam ex duabus pręmissis falsis in secunda figura. Cõ. 15

Sed qñ inuenitur aliquid inesse alicui rei, & omni ipsi, tunc impossibile est repire aliquid, quod insit, vni illarũ

ABRAM

larũ totaliter, & ab altera negeť totaliter. nã si hoc ita eẽt, ñ ĩeẽt altera harũ duarũ rerũ alteri, qua iã posuimus ineẽ: hoc aũt ẽ repugnãs absurdũ. Et hoc intẽdebat dũ dixit: Nõ ĩuenitur aliq̃ res, q̃ p̃dicet̃ affirmatiuè d̃ altero duorũ terminorũ, & de altero negatiuè. id ẽ, d̃ altero duorũ terminorũ, q̃ inest alteri. Et dũ dixit: Et hoc mõ op3, ꝙ capiant̃ p̃missę, qñ medi' termin' p̃dicat̃ d̃ altero duorũ terminorũ affirmatiuè, & d̃ altero negatiuè, qñ volumus syll̃m ĩstituer̃. Intẽdit, qñ volumus ĩstituere syll̃m ĩ scd̃a figura, quo negeť alter duorũ terminorũ ab altero: ĩpo l̃e ẽ, q̃n accipiam' mediũ, quẽ negem' ab altero illorũ terminorũ, & ipsũ affirmem' alteri illorũ. Et dixit: Qñ ꝟo sic illas accipemus fierẽt ambę illæ falsæ: sicq; notũ est, ꝙ qñ eas caperem' cõtra hãc dispõnẽ, ipsę caperent̃ cõtra id, qd̃ ẽ, id est, si eẽt aliq̃s medius terminus hmõi, hoc ẽ affirmat' alteri duorũ extremorũ, & negat' ab altero, & duæ p̃missę sint falsę. Per se itaq; notũ est, ꝙ qñ ecõtra caperem' illas

BVRANA

negeť ab altero oĩ. qd̃ si ita eẽt, ñ ĩeẽnt hęc sibi ĩuicẽ: s3 iã posuim' ĩeẽ: qd̃ fieri ñ p̃t, & ñ cohæret. Et hoc ẽ, qd̃ voluit, cũ dixit: Qm̃ nõ ĩueniť aliq̃d, qd̃ sit p̃dicatũ de vno duorũ terminorũ p̃ affirmationẽ, & de altero p̃ negationẽ. hoc ẽ, vn' duorũ terminorũ ĩsit duob'. Et cũ dixit: Et s̃m hũc modũ op3, vt accipiãť ꝓpõnes, cũ fuerit termin' medi' p̃dicat' de vno duorũ terminorũ p̃ affirmationẽ, & de altero p̃ negationẽ, cũ voluerim' facere syll̃m ĩ scd̃a figura, cõclusit, ꝙ negabiť ĩ ipsa, vn' duorũ termĩorũ ab altero: igiť fieri nõ p̃t, vt accipiať medium negari ab vno termĩo, & affirmari d̃ altero. & dixit:

Cũ aũt accepim' ip̃m s̃m hãc formã, erũt ambę falsę: maĩfẽstũ igiť, cũ accipiunť ecõtrario huius dispõnis, ꝙ accipiunť ecõtrario ei', qd̃ ẽ. sens' ẽ: Atq̃ ñ ĩueniť medi' terminus cũ hac dispõne, hoc ẽ, affirmari d̃ vna duarũ extremitatũ, & negari ab altera, & ambę ꝓpõnes falsę. Planũ igiť p̃ se, cũ accepim' illas duas ꝓpõnes ecõtrario, hoc ẽ, ꝙ accipiať affirmatiua negati-

MANTINVS

larũ rerum in omni, & A
negetur ab altera ĩ omni. nã si ita cõtingeret, tũc nõ posset ĩesse vna illarũ duarũ rerũ ĩ altera: sed iam posuimus, ꝙ inest, qd̃ est cõtradictio impoſis, ergo etc. Et hoc innuit cũ d. Ergo nõ erit possibile dari aliquid, qd̃ p̃dicetur de vno duorum terminorum affirmatiuè: & de altero negatiuè: sed si volumus facere in se B
cũda figura syll̃m, quo negeť vnus duorũ terminorũ ab altero, tũc impossibile erit, q̃n capiamus terminũ medium, quem negemus ab vno termĩo, & affirmem' de altero. D.D.

At si capiamus ipsum s̃m hanc formã: tunc sunt ambę falsæ, manifestum aũt est, ꝙ si capiant̃ cõtrario mõ huius, ꝙ ipsæ capientur C
cõtrario modo ei', qd̃ est. hoc est, si inueniretur aliquis medius terminus, q̃ scilicet affirmetur de vno duorũ extremorũ, & negetur de altero, & ambæ pręmissę sint falsæ. tũc manifestũ est de se, ꝙ si capiant̃ contrario modo huius, ꝙ capient̃ contra id, qd̃ est, hoc est, si dareť aũt medius terminus ita se habens:

ABRAM

D illas duas præmissas, ſ. ꝙ illarum affirmatiua, caperetur negatiua: & negatiua, affirmatiua, eſſent ambę verę, & nō concluderent negatiuam veram. Impoſſibile autem eſt fieri medium ſm hanc diſpōnem. id eſt, inter duos terminos, quorū vnus ſit alteri affirmatiuè. Et hoc eſt, quod intendebat, Dum dixit: Et
E impoſsibile ē fieri ſm hāc diſpoſitionem. id eſt, medium terminū duorum extremorum eſſe negatum ab altero, & affirmatum ab alterutro, ambobus illis exiſtentibus falſis, ſcilicēt, quòd ſit inter duas res, quarum altera alteri inſit.

BVRANA

gatiua, & negatiua, affirmatiua, quòd ambę erunt verę, & non concludent negatiuā veram. Sed fieri non poteſt, vt inueniatur medius terminus cū hac diſpoſitiōe. hoc eſt, inter duos termīos, quorum vnus ineſt alteri per affirmationem. Et hoc eſt, qđ voluit, cùm dixit: Fieri autem non poteſt, vt ſit cum hac diſpoſitiōe. ſenſus eſt, ꝙ ſit medius terminus inter duas extremitates, negatus ab vna, & affirmatus de altera, & ambæ falſæ inter duo, quorū vnū ſ. eſt alteri.

MANTINVS

nempe, ꝙ affirmetur de vno duoꝝ extremorū, & neget ab altero, & ambę p̄miſſę ſint falſę, tūc eſt de ſe notū, ꝙ ſi capiamus illas duas p̄miſſas p̄ cōtrariū, vel vt affirmatiua earū capiat negatiua, et ipſa negatiua capiat affirmatiua, tunc erunt ambę verę, & nō cōcludēt negatiuā verā. Sed nō p̄t reperiri medius terminus ita ſe habēs, nēpe, q̄ ſit ſ̄ter duos terminos, quorū vnus inſit alteri affirmatiuè. Et hoc in telligit cū d. ſpoſe autē ē ita rē ſe habere. id ē, vt medi⁹ termin⁹ duorū extremorū negetur ab vno eorū, & affirmetur ab altero, & vtriſq; exiſtētibus falſis inter duas res, quarum vna ineſt alteri.

F

T.32.ps *In aliquo vero vtraq; nihil prohibet falſam eſſe. quemadmodum ſi C & A, et B alicui inſit. Si enim A quidem omni acceptū fuerit ineſſe, B vero nulli: falſæ quidem ambæ propoſitiones, non tamen totæ, ſed in aliquo. Et è conuerſo quoque poſito priuatiuo, conſimiliter.*

T.c.116 Quando vero eēnt ſm partem falſæ, nihil prohiberet ambas p̄miſſas eſſe falſas. Prout eſſet C alicui ipſi⁹ A, & alicui ipſius B, ſi caperetur C, quæ ineſſet toti A, & nulli rei ipſius B, am-

Dixit Ariſt. Cum vero fuerint falſæ in parte, nihil phibet, vt ſint ambæ propōnes falſę. Quēadmodum ſi C, ineſſet alicui A, & alicui B, & acciperetur C, ineſſe omni A, & nulli B, am-

At, cū fuerint partim falſę, nihil ē quominus ambæ præmiſſæ falſæ ſint. vt ſi C alicui A, vel alicui B ineſſet, & ſumeretur, quòd C ineſſet omni A, & nulli B, vtræq; profecto T.c.116

ABRAM

ambę pręmissę eēnt falsę, nō ſm totum, sed ſm partē. Et ſm hanc formam quidem fit, ſi autem caperetur negatiua, econtra esset.

BVRANA

ambę igitur propositiones erunt falsę, non in totum, sed in parte. Et ſm hāc formam erit, & ſi accipiat negatiua econtrario.

MANTINVS

fecto nō in toto, sed partim falsæ. Et eodem modo econtra esset, si sumeretur negatiua. A

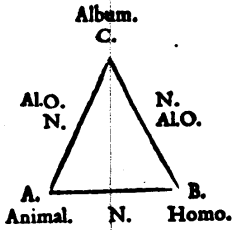

Deceptio ꝑsyllos negatiōis in ſcda figura ex ambabus ꝓpōnibus ī pte falsis. B

Cō.116 Hoc qđ dixit: est qd per se notū. iam enim possibile est, ꝙ aliqua res insit toti rei, & aliqua alia res insit alicui parti huiꝰ, & alicui parti illius: & qñ illā caperemus negatā ab vtraque illarū, & inexistētē vtriq;, cōcludit in secūda figura, ꝙ harum duarum rerum altera non insit alteri, & fierent ambæ præmissæ falsæ ſm partem: negatiua vñs propterea, qa est negatiua particularis, & affirmatiua vniuersalis, quia est affirmatiua particularis.

Exēpli gratia, ꝙ animal insit omni homini, & albedo alicui animali, & alicui homini,

Hoc est, qđ dixit: res per se nota. & hoc, qm̄ fieri pōt, vt sit aliquid, qđ insit omni alicui, & sit aliud existens in hoc aliquo, & ī aliquo hoc: cūq; acceperimꝰ ipsū negari ab vno duorū oī, & inesse oī alteri, cōcludet, ꝙ vnū horū duorū nō inest alteri in secunda figura. Et erunt ambę propōnes falsæ in parte, vñs quidē negatiua eo, ꝙ est negatiua particularis, vniuersalis vero affirmatiua, eo ꝙ est affirmatiua particularis.

Vt in exemplo. Si animal inesset omni homini, & album alicui animali, & alicui homini,

Hoc, qđ dicit, est de se notum. nā possibile est dari aliqd, quod inest omni rei, & dari aliqđ aliud, existens in aliqua parte illius, & ī aliqua parte huius, & si illud capiatur, vt negatū ab vtraq; illarū duarū rerū, et exñs ī tota illa altera re, tūc cōcludet, ꝙ alterū illorū duorū non inerit alteri in secunda figura. Et ambę pręmissę erunt falsæ in parte nempe, negatiua vñs, cum sit negatiua particularis, & affirmatiua vñs, cum sit affirmatiua particularis. C

Exēpli gratia, ꝙ animal insit omni homini, & albū insit alicui animali, & alicui homini:

Cō.116

ABRAM

D ni, & constituatur syllogismus, cuius duę p̄missę sunt falsę ſm partē sic, omne aīal est albū, & nullus hō est albus, cōcludit, ꝙ nullus hō sit aīal. Aut ecōtra, ꝙ capiamus, nullū animal est album, & omnis homo est albus.

BVRANA

mini, & cōplicaretur syllus ex binis propōnibus falsis in pte hūc in modum: omne animal albū, & nullus hō albus, concludit nullus hō animal. Aut econuerso, vt accipiat, nullū animal album, & omnis homo albus.

MANTINVS

mini: & constituatur syllus, cui ambę p̄missę sint falsę ī parte: sic, omne animal est albū, & nullus hō est albus, cōcludet, ꝙ nullus hō est animal. vel ecōtra ꝙ accipiamus, & nullū animal est albū, & omnis homo est albus.

T.32.p8 *Alteram vero falsam, et vtramuis, cōtingit quod.n. inest A omni, & B inest. Si igitur acceptum fuerit ipsum C inesse quidem toti*
E *A, toti vero B non inesse: C A quidem vera erit, B C autem falsa.*

T.c.117 Rursus possibile ē alteram quāuis pręmissarū esse falsam. id enim, qđ toti A īest, ēt inest toti B: si aūt acciperetur C in esse toti A, et nō ineē alicui rei ipsius B: p̄missa C A esset vera, & pręmissa C B, esset falsa. Ac etiā illa nō
F īest alicui rei ipsius B, qa ñ īest ēt toti A, qñ.n. iesset ipsi A, in esset ipsi B, verūtñ ñ inest ipsi B. si aūt caperetur C inesse toti A, & nō inesse alicui rei ipsius B, præmissa C B esset vera, et p̄missa C A esset falsa.

Dixit Arist. Et cōsimiliter ēt fieri pōt, vt vna duarū propōnū falsa sit, vtrauis ipsarū fuerit. omne enim, qđ inest omni A, inest cōsimiliter etiā omni B, & si accipiatur C inesse omni A, & non inesse alicui B, ipsum.n. nō inest omni A, qm̄ si inesset ipsi A, ineēt vtiq; et ipsi B, sed in veritate non inest ipsi B. & si acciperetur C, inesse omni A, & non inesse alicui B, si propositio C B erit vtiq; vera, & si propositio C A erit falsa.

Potest quoque altera duarum præmissarum esse falsa, quæcunque fuerit. nam id, quod est in omni A, est quoque in omni B, & si ponatur C inesse omni A, & non inesse alicui B: si præposueris C A, tunc erit vera, sed si præposueris C B, tunc erit falsa. & nulli B quoque inest, quia non inest omni A, nam, si inesset omni A, inesset & ipsi B, tamen nulli inest B. si vero sumatur C inesse omni A, nulli autem B, tunc præmissa C A esset falsa, C B autem vera. T.c.117

Qualitas

Qualitas.

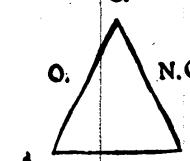

A

ABRAM

Cō.117 Postq̄ notificauit, ꝙ impoſſe ſit eſſe in ſcḋa figura ambas falſas ſm totū hac deceptiōis ſpecie, & ꝙ poſſe ſit ambas eſſe falſas ſm partē: intēdit notificare, ꝙ poſſibile ſit huic figurę alteram duarum p̄miſſarum eſſe falſam, & alteram veram: hoc autē eſt in duabus illius ſpeciebus, ſcilicet, cui⁹ maior eſt affirmatiua vniuerſalis, & minor negatiua vſis: & huius contrarīū, ꝙ illius maior ſit negatiua vſis, & minor affirmatiua. Fiunt ergo quatuor ſpēs, duæ ſpecies in illa ſpecie, cuius maior eſt affirmatiua, & minor negatiua. Fieret.n. maior affirmatiua vera, & minor negatiua falſa, & econuerſo, ſ ꝙ maior affirmatiua ſit falſa, & minor negatiua vera. Et ſiſt cōtīgit in ſpē, cuius maior eſt negatiua, & minor affir-

BVRANA

Posteaq̄ docuit, fieri non poſſe in ſcḋa figura, vt ſint ambæ falſæ in totum ſm hanc ſpeciē erroris, ꝙque fieri pōt, vt ſint ambæ falſæ in parte: vult docere, ꝙ fieri pōt, vt ſit vna duarū propōnum falſa, & altera vera: & hoc in duabus ſpeciebus: hoc eſt, ꝙ maior ipſi⁹ ſit affirmatiua vſis, & minor negatiua vniuerſalis. & in contrarium huius, ꝙ maior ſit negatiua, & minor affirmatiua. Eruntigitur quatuor ſpecies, duæ ſpecies in ſpecie, cuius maior eſt affirmatiua, & minor negatiua, & hoc, q̄m erit vtique maior affirmatiua vera, & minor negatiua vſis, & econuerſo, vt ſit maior affirmatiua falſa, & minor negatiua vera. Et conſimiliter accidet in ſpecie, cuius maior eſt negatiua, & minor affirma-

MANTINVS

Posteaq̄ oſtendit, in ſcḋa figura non poſſe eſſe ambas falſas in totum, in hoc genere erroris, ſed pōt eſſ ambę falſę in partē: nūc vult oſtendere, ꝙ in hac figura pōt eſſe vna ipſārū duarū falſa, & altera vera, & hoc in duobus modis eius: nēpe, vbi eius maior ē affirmatiua vſis, & minor eiuſdē negatiua vſis: & ecōtra videlicet, vt ei⁹ maior ſit negatiua,* et minor affirmatiua. Sicq̄, dant quatuor modi: duo quidem modi erūt illius modi, I quo eius maior eſt affirmatiua: & ei⁹ minor negatiua. nam maior affirmatiua poterit eſſe vera, & minor negatiua eſſe falſa: & econtra, ſ. ꝙ maior affirmatiua ſit falſa, & minor negatiua ſit vera. itidēq; p̄t accidere in illo modo in quo eius maior eſt negatiua, & minor af-

Cō.117

B

* a.l. vſis.

C

ABRAM

D firmatiua, vcȝ, duæ ſpecies ſimul: hoc eſt, ꝙ negatiua maior vera, & affirmatiua minor falſa, & ecõuerſo, ſcilicet, quòd negatiua maior ſit falſa, & affirmatiua minor ỽa.

Et Icœpit ab hac ſpẽ, cuius maior ẽ affirmatiua vera, & minor negatiua. Et dixit: Id. n. qđ toti A ineſt, et ineſt toti B. Deinde dixit: Si E aſit acciperet c ineſſe toti A, & nõ ineſſe alicui rei ipſius B, ꝑmiſſa c A, eſſet vera, & ꝑmiſſa c B, eſſet falſa. id ẽ, ſi acciperemus aliquã rẽ de illis, ꝙ inſunt toti A, falſã, ac ſi diceres, c mediũ terminũ, qđ toti ineſt toti A affirmatiuè, & eius negatio eſt ex toto B: ꝑmiſſa nãq; c A, hoc eſt, maior, in qua prędicat c de toto F A, ſit vera, & pręmiſſa c B, hoc eſt, in qua negat c ex B, ſit falſa. qa qñ A, eſt de toto B, & c eſt de toto A, ſequit neceſſariò, ꝙ ſit de toto B, & Ide ſi, ꝙ ſequat ꝙ ea, quam ipſam accepimus, illud nõ ineſſe alicui rei ipſi⁹ B, ſit falſa. Et poſtq̃ notificauit quo pacto contingat, ꝙ maior præmiſſa ſit

BVRANA

matiua: hoc eſt duæ ſpecies ſimul, id eſt, vt negatiua maior ſit vera, & affirmatiua minor falſa, & ecõtrario, vt ſit negatiua maior falſa, & affirmatiua minor vera.

Cœpit I hoc à ſpẽ, cuius maior ẽ affirmatiua vera, & minor negatiua falſa, & dixit: Qđ n. ineſt oI A, Ieſt cõſtat et oI B, & hoc eſt manifeſtũ. qñ A, qđ eſt extremitas maior, poſuimus ineſſe oI B, qđ eſt minor extremitas. deinde dixit: Et ſi accipiat c, ineſſe oI A, & nõ ineſſe alicui B, ſi ꝑpõ c A, erit vtiq; vera, & ſi propõ c B, erit falſa. ſenſus ẽ: Et ſi accipere aliqđ ex eo, qđ Ieſt oI A, falſum, ac ſi diceres c, mediũ terminũ, igit totũ ipſum erit đ oI A, p affirmationẽ, et negationẽ ipſius ab oI B, propõ c A, hoc ẽ, maior, in qua ꝑdicat c, de oI A, erit vera, & ꝑpõ c B, hoc eſt, in qua negat c, à B, erit falſa. qñ cũ fuerit A, de oI B, & c, de oI A, ſequit ex neceſſitate, vt ſit de oI B, & ꝑpea, qđ ſequitur, vt ſit, qđ accepim⁹ eſſe nõ de aliquo B, eſt falſum. Poſtea ỽo quã docuit, qũo accidet, vt ſit

MANTINVS

firmatiua, vcȝ vterq; modus ſimul, nempe, vt negatiua maior ſit vera, & affirmatiua minor ſit falſa, & ecõtra, ſ. ꝙ negatiua maior ſit falſa, & affirmatiua minor ſit vera. Et incipit oſtẽdere hoc I eo mõ, in quo eius maior eſt affirmatiua vera, & ei⁹ minor negatiua. Et d. Nã id, qđ eſt in oI A, ẽ quoq; I omni B, & hoc eſt manifeſtum, quia A, qđ eſt maior extremitas, diximus ineſſe oI B, qđ eſt minor extremitas. D. d. & ſi ponatur c, ineſſe oI A, & non ineſſe alicui B, ſi ꝑ poſueris c A, tunc erit vera, ſ ſi ꝑpoſueris c B, tunc erit falſa. hoc ẽ ſi capiatur aliquid ei⁹, qđ ineſt omni A, eſſe falſam, vt ſi dixeris c, qđ eſt termin⁹ medius totus ipſe dicatur affirmatiuè de omni A, & negatiuè ab oI B, nam cũ pręponitur c A, videlicet maior, qua ꝑdicat c, de omni A, tunc erit vera, ſed ſi pręponat c B, ſ. illa, qua negatur c, ab ipſo B, tũc erit falſa, quia ſi A, dr de oI B, & c, de omni A, tũc neceſſario c, dicitur de omni B, oportet igit, vt cum dicebat ipſum de nullo B, dici: eẽ om

nino

ABRAM

si sit vera, & minor falsa in illa spē, cuius maior est affirmatiua, & minor negatiua in secunda figura, intendit & notificare, quō cōtingat in hac spē huius cōtrariū, s. ꝙ maior sit affirmatiua falsa, & minor negatiua vera. Et dixit: Ac ēt illa nō ineſt alicui rei ipſius B, quia nō ineſt ēt toti A, qñ.n. ineſſet ipſi A, ineſſet ipſi B. id ē, ex quo A poſita eſt ineſſe toti B, id eſt, contingit eſſe affirmatiuā maiorem falsā, & minorē negatiuā verā, qñ caperetur medius terminus aliqua res negata ex tota B, quæ eſt minor extremitas: ac ſi diceres, id ꝙ quo eſt litera c, hoc enim infert ei neceſſariō, ꝙ negetur ex tota A, quæ eſt maior extremitas. Nam ſi ineſſet ipſi A, cum iam poſuerimus A in tota B, ſequeretur, ꝙ B ineſſet ipſi c, quę iam poſita eſt non ineſſe alicui rei ipſius, quod eſt repugnans abſonum. Si autē poneremus in tali materia ꝙ c inſit toti A, quæ non inſit alicui rei ipſius B, ſit maior affirmatiua falſa,

BVRANA

ſit maior propō vera, & minor falsa: quemadmodū cui⁹ maior ē affirmatiua, & minor negatiua in ſcda figura: vult docere conſiſtēt, quō accidet in hac ſpē cōtrariū hui⁹, hoc ē, vt ſit maior affirmatiua falſa, & minor negatiua vera, & dixit: Et conſiſtēt ipſum nō in eſt alicui B, qm̄ nō ineſt oī A, ſi enim ineſſet oī A, ineſſet vtiq; ipſi B. ſenſus eſt: Qm̄ iā poſitū fuit A, ineſſe oī B, ideſt: iam igitur accidet, vt affirmatiua maior ſit falſa, & mīor negatiua ſit vera, cū accipitur c, medius terminus aliquid, qđ negat ab oī B, qđ eſt minor extremitas, ac ſi diceres illud, in quo eſt c, ſequit̄. n. ipſo ex neceſſitate, vt ſit negatū ab oī A, qđ eſt extremitas maior. Qm̄ ſi ineſſet ipſi A, & iam poſuimus, ꝙ A, in omni B, ſequeretur, vt eſſet B, in c, & iam poſuimus, ꝙ non eſt in aliquo ipſius, quod fieri non poteſt, & non cohęret. Et ſi ponēremus in tonſimili materia c, ineſſe omni A, quod non ineſt, eſſet maior affirmatiua falſa, hoc eſt

MANTINVS

nino falsū. Et poſteaq̄ A. oſtendit, qualiter contingat, vt maior ꝓmiſſa ſit vera, et minor falſa. in illo modo, in quo eius maior eſt affirmatiua, et minor negatiua in ſcda figura, nūc vult quoq; oſtendere, qualiter contingat in hoc met modo, huius cōtrariū, vc̄z, vt maior affirmatiua ſit falſa, & minor negatiua vera. Dicens: Et nulli B quo B que ineſt, quia non ineſt omni A.

Nā ſi ieſſet omni A, ieſſet et ipſi B, hoc ē, ga A, iā fuit poſitū ineſſe oī B, ergo cōtinget, vt ipa affirmatiua maior ſit falſa, & minor negatiua, ſit ꝑa. qñ capitur ꝓ medio termino aliquid, qđ negat ab omni B, qđ eſt minor extremitas (exēpli grā) id ſup qđ eſt litera c. nā C neceſſe eſt, vt illud neget ab omni A, qđ eſt maior extremitas. Nā ſi ſit in ipſo A, & iam fuit poſitū, ꝙ A, eſt in omni B, oportebit ergo, vt A, ſit in ipſo B: ſed iā fuit poſitū, ꝙ in nullo B, eſt. ergo contradictio impoſsibilis. Et ſi ponamus I ſimili materia, ꝙ c, ineſt omni A, qđ in nullo B ineſt, tūc maior affirma

KK iiij tiua

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D sa, hoc est præmissa C A, & minor negatiua vera, scilicet præmissa C B concludens negatiuam vniuersalem.	est propositio C A, & minor negatiua vera, hoc est, propositio C B, & concludet negatiuam vniuersalem.	tiua erit falsa, hoc ē, ꝑponēdo C A, et mīor negatiua erit ỹ a, hoc ē, ꝑponendo C B, & infert negatiua vniuersalis.

T. 32. pe *Rursus, quod B quidem nulli inest, neq; A omni inerit. si.n. ipsi A, et ipsi B: sed nō inerat. Si igitur acceptum fuerit C A quidem toti inesse, B vero nulli: B C quidem propositio vera, altera autem falsa.*

T.c.118

Dixit Arist. Et cōsimiliter ēt nō inest vtiq; ipsi B, qm̄ non inest cōsistr ēt ipsi, A: si.n. insset ipsi A, inesset & ipsi B, sed nō inest in veritate ipsi B. et si acciperetur C oī A, & ñ ineē alicui B, & erit propō C B vera: C A vero erit falsa. & hoc exēplo nō erit possibilis negatiua: & hoc, qm̄ qđ nō inest alicui A, nō inerit neque B, & si acciperetur C īesse oī B, & nō inesse omni A, erit vtique propositio C A vera, & altera falsa.

Neque inest quoque alicui B qa non inest ipsi A etiam: nam si inesset omni A inesset quoq; omni B: sed non inest ei. Similiter si capiatur C nulli A inesse omni autem B, tunc propositio C B erit falsa, A C autē vera. T.c.11

E

Textus 118. simul cum cōmen. in hac Abrami translatione non reperitur.

F

Substantia.

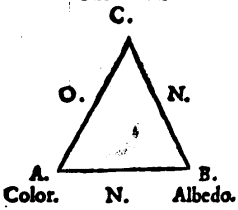

Decep[illegible] psyllm[illegible] gatiuū [illegible] sed a fig[illegible] ra ex [illegible] iore a[illegible] matio[illegible] sa. & [illegible] nore [illegible] gatiua [illegible] ra.

Posteaq;

ASRAM

BVRANA

Posteaq̃ declarauit, quomodo accidet ſpecies, cuius maior eſt affirmatiua, & minor negatiua, vt ſit maior vera, & minor falſa: & qſio accidet conſimiliter ét cõuerſum huius: hoc eſt, vt affirmatiua maior ſit falſa, & negatiua minor ſit vera: cœpit declarare duas iſtas ſpés de ſpecie ex figura, cuius maior eſt negatiua vñs, & minor affirmatiua vñs, & ait. Et conſimiliter ét non ineſt vtiq; ipſi B, qm̃ non ineſt conſiſt euã ipſi A. ſenſus eſt: Cũq; poſitũ fuerit A, qđ eſt maior extremitas ineſſe omni B, quod eſt minor, quod enim nõ ineſt alicui B quod eſt minor extremitas, ac ſi diceres id, in quo eſt C, non poteſt vtiq; ineſſe omni A, qm̃ ſi ineſſet omni A, ineſſet & omni B, ſed iam diximus, ꝙ non ineſt ipſi, quod fieri non poteſt, & nõ cohæret. Cumq; acceperimus in conſimili materia C, quod eſt medius terminus, non ineſſe alicui A, & ineſſe omni B, erit propoſitio C B minor, affirmatiua, falſa: & propoſitio C A maior negatiua, vera.

Dixis

MANTINVS

Posteaq̃ oſtẽdit, qua liter contingat in illo modo, in quo eius maior ẽ affirmatiua, & minor negatiua, vt ipſa maior ſit ϖa, & minor falſa. & qualiter poſſit cõtingere huius cõtrariũ, nempe, vt affirmatiua maior ſit falſa, & negatiua minor, ſit vera. nunc vult oſtendere hos duos modos in illo modo illius figuræ, cuius maior eſt negatiua vñs, & minor affirmatiua vñs dicens. Et in nullo B quoq; eſt, qa nõ ineſt quoq; ipſi A. ideſt, cum ipſum A, qđ eſt maius extremũ iã ſit poſitũ ineſſe omni B, quod eſt minus extremum, nam id, quod nulli B ineſt, quod eſt minus extremũ (exemplĩ gſa) id, ſup quod ẽ litera C, impoſſe eſt, vt inſit omni A, nam ſi in eſſet oI A, ineẽt quoq; oI B, ſed iã fuit dictũ, ꝙ nõ ineſt ei, ergo hæc ẽ cõtradictio ipoſis. Et ſi capiamus in ſiſi mã, ꝙ C, qđ eſt medius terminus nulli A inſit, & inſit omni B, tunc propoſitio ipſius C B minoris affirmatiuæ, erit falſa, & propoſitio ipſius C A maioris negatiuæ, erit vera.

Conſimi-

Cõ. 118 A B C

D *Consimiliter vero & transpositio privatiuo. quod enim nulli ineſt A, neq; B nulli inerit. Si igitur acceptum fuerit C A quidem toti non inesse: A C quidem propositio vera erit, altera autem falsa.*

ABRAM

T.c.119 Et hùic ſimili modo, ſi impoſſe fuerit ipſum negatiuum. Nam quod nõ ineſt alicui rei ipſi⁹ A, nec ineſt ipſi B. Si aũt ça peretur C non ineſſe alicui rei ipſius A, & ineſſe toti B: præmiſ
E ſa C A, eſſet vera, & altera eſſet falſa.

BVRANA

Dixit Ariſt. Et hoc exẽplo, ſi non fuerit poſſibilis negatiua. & hoc, qm̃, quod nõ ineſt alicui A, neq; inerit ipſi B. conſtit etiam: & ſi accipere tur C, non ineſſe alicui A, & ineſſe oĩ B, eſſet vtiq; ppõ C A vera, & altera falſa.

ANTINVS

Inquit Ariſtoteles. T.c.1
Simili modo ſi impoſſis eſt negatiua. Nam id, quod nulli A ineſt, non inerit ipſi B. & ſi capiat C, quod nulli A inſit, & inſit toti B, tunc propoſitio C A erit vera, altera autem falſa.

Deceptio per ſyſtm negatiuũ in ſecũda figura ex maiore negatiua vera, & minore affirmatiua falſa.

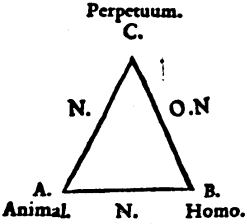

Cõ.119 Poſtq̃ cõmonſtrauit
F quo pacto cõtingat in ſpẽ, cuius maior huius figurę eſt affirmatiua, & minor negatiua, dũ aliqñ fuerit maior falſa, & aliqñ minor, intẽdit cõmonſtrare qũo hoc cõtingat in altera ſpẽ, hoc eſt, cui⁹ maior fuerit negatiua, & minor affirmatiua. Et illud intẽdebat dũ dixit: Et hujc ſiſi mõ, ſi impoſſe fuerit ipm negatiuũ.

Poſteaq̃ declarauit, qũo accidat in ſpecie, cuius maior ĩ hac figura ẽ affirmatiua, & minor negatiua, qm̃ ſi maior eẽt falſa ad tps, & minor ad tps, vult declarare, qũo accidet hoc ĩ ſpecie altera, hoc eſt, cuius maior negatiua, & minor affirmatiua. Et hoc ẽ, quod voluit, cùm dixit: Et hoc exẽplo, ſi nõ fuerit poſſibilis negatiua, & cẽpit com-

Poſteaq̃ oſtẽdit qua- Cõ.1
liter contingat in illo mõ, cuius maior. huius figuræ eſt affirmatiua, & minor negatiua, in qua maior qñq; eſt falſa, & minor qñq;. nunc vult oſtẽdere hoc ĩ illo modo alio, in quo, ſ. eius maior ẽ negatiua, & minor affirmatiua. Et hoc intelligebat cũ dicit: ſi impoſſibilis eſt negatiua: & incipit narrare

ABRAN

tiuũ. Et incẽpit referre quonã pacto ĩ hac ſpẽ ſiat maior ꝓmiſſa ỹa: hoc ẽ ipſa negatiua,& minor falſa, hoc eſt, ip ſa affirmatiua,& dixit:

Nã quod nõ ineſt ali cui rei ipſi' A, nec ineſt ipſi B.id eſt, qa ſi ineẽt ipſi B,cũ iã poſita ſit A, ineſſe toti B, ipſa ineẽt ipſi A, cũ aũt iã poſita ſit A non ineſſe ipſi B, hoc eſt repugnãs abſo num. Deinde dixit: Si aũt caperet c nõ ineẽ alicui rei ipſi' A, & in eſſe toti B, ꝓmiſſa c A eẽt vera. id eſt, ipſa ma ior negatiua, & altera eſſet falſa. id eſt, ipſa af firmatiua, q̃ eſt minor. (exẽpli gratia,) qñ ani mal ineſt oĩ homini, deinde ſunt res negatę ex toto aĩali, oportet neceſſariò, ꝙ negentur ab hoĩe: ac ſi diceres ip ſam ęternitatẽ. Qũ aũt cõſtruerem' ſic ſyllſm, nullũ aĩal eſt ęternũ, homo aũt eſt ęternus, cõcluditur nobis, ꝙ hõ nõ ſit aĩal, ſyllo ſecũde figurę,cuius maior eſt negatiua vera, & mi nor falſa affirmatiua.

BVRANA

cõmemorare. Ihac ſpe cie,qñ erit ,ꝓpõ ma ior vera,hoc eſt,negati ua, & minor falſa, hoc ẽ,affirmatiua, & dixit:

Et hoc,qñ non ineſt ipſi A, neq; ineſt ipſi B.ſenſus eſt: Qm̃ ſi in eſſet ipſi B, & iã poſitũ fuit A, ineſſe oĩ B, ineſ ſet vtiq; ipſi A, ſed iam poſitum fuit nõ ineſſe ipſi, quod fieri nõ po teſt, & non coheret. Deinde dixit: Et ſi acci peret c, non ineſſe ali cui A, & ineſſe omni B, eſſet vtiq; ꝓpõ c A, ve ra, hoc eſt, maior nega tiua, & altera falſa, hoc eſt, affirmatiua minor. vt in exẽplo. Si ineſſet animal omni homini, deinde acciperem' res negatas ab aĩali toto, ſe queret ex neceſſitate, vt negarentur ab hoĩe, quẽadmodũ ſi diceres perpetuũ, & cõplicaret ſyllſm hunc in modum: nullũ aĩal perpetuum, & hõ perpetu', cõclu deret, ꝙ homo non eſt animal ex ſyllo in ſe cunda figura, cuius ma ior negatiua ỹa, & mi nor falſa affirmatiua.

MANTINVS

rare qualiter Ihoc mo A
do ipſa maior ꝓmiſſa ſit vera: videlicet ipſa negatiua, & minor ſit falſa, videlicet ipſa affir matiua, & dicit:

Nã id quod nulli A, ineſt, non inerit ipſi B. id eſt, nã ſi ineſſet ipſi B, & iã fuit poſitum ip ſum A, ineſſe toti B, tũc ineſſet ipſi A, ſed iã fuit poſitum, ꝙ nõ ineſt ei, ergo hæc eſt contradi ctio impoſis D.d. Et ſi B capiat' c, quod nulli A, inſit, & inſit toti B, tunc præpoſitio c A, erit ve ra. ſ. maior negatiua, & alia falſa, ſ. affirmatiua minor. exẽpli gra, cum ipſum animal inſit oĩ homini, mox dent' ali qua, quæ negentur ab oĩ animali, tũc neceſſe erit, vt negẽtur ab ipſo hoĩe. vt gra exẽpli ipſa ęternitas. vt cũ cõpoſue rim' ſyllſm hoc pacto. C Nullũ animal eſt æter num, & homo eſt ęter nus, tunc cõcludetur, ꝙ homo nõ eſt animal p ſyllſm in ſecunda figu ra, cuius maior eſt ne gatiua vera, & minor falſa affirmatiua.

32.ps *Et rurſus quod omni B ineſt, accipere ineſſe nulli A, falſum. neceſ ſe enim, ſi B omni, & A alicui ineſſe. Si igitur acceptum fuerit, C ineſſe quidem omni B, nulli vera A: C B quidẽm vera erit, C A au tem falſa. Planum igitur, quod & ambabus exiſtẽtibus falſis, & al tera ſolum, erit ſyllogiſmus deceptorius in indiuiduis.*

Ac Dixit Inquit

D

T.c.120

ABRAM

Ac ēt quod toti B inest, et nulli A inest, est falsum: necessarium enim est, ꝙ id, quod omni B inest, ipsi A insit. Si aūt caperetur C omni B in esse, et nulli A inesse, fieret C B vera, & C A falsa. Euidens itaq; est, qñ syllogistica subductio fuerit per præmissas immediatas, ad eē ambas syllogismi præmissas falsas, & ad esse alteram illarum falsam solummodo.

E

BVRANA

Dixit Arist. Et consilr ēt, quod inest oī B, nō inesse alicui A est falsum: qm̄ necesse est, ꝙ inest oī B, vt nō sit non inexistēs ipsi A, consilr ēt: & si acciperetur C inesse oī B, & nō inesse alicui A, erit vtiq; C B vera, & C A, falsa. Apparet igitur iā, ꝙ erit deceptio ꝑ syllogismū in ꝓpōnibus immediatis, & cùm sunt ambæ ꝓpōnes syllr̄i falsæ, & cū est vna ipsarū falsa tm̄.

MANTINVS

Inquit Aristoteles. T.c.1

Id quoq;, quod īest omni B, qđ in nullo A insit, est vtiq; falsum. qm̄ necesse est, vt id, quod inest oī B, insit ipsi A. et si ponat̄ C inesse omni B, & nulli A inesse, tūc C B erit vera, & C A falsa. Iam ergo apparet, qñ fit deceptio in syllo in propōnibus immediatis, cū ambę pręmissę syllr̄i sunt falsæ, & quādo vna earum tantum fuerit falsa.

Deceptio ꝑ syllm̄ negatiuū in sola figura ex maiore negatiua falsa, & minore affirmatiua vera.

Corruptibile.

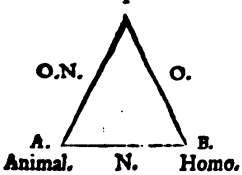

F

Cō.120

Postquā notificauit, quo nam pacto cōtingat negatiuam maiorē esse verā, & affirmatiuam minorem falsam, Intēdit notificare materiā, in qua contingat huius contrarium, s. ꝙ sit negatiua maior falsa, & affirmatiua minor vera. Et dū dixit: Ac ēt quod toti B īest, & nulli A inest, est falsum:

Posteaquā exposuit, quomodo erit negatiua maior vera, & affirmatiua minor falsa: vult docere materiam, in qua accidit conuersum huius: quod est, vt negatiua minor sit falsa, & affirmatiua minor vera, & dixit: Et cō similiter ēt quod inest omni B, non inesse alicui A, est falsum: qm̄ ne-

Posteaq̄ ostēdit, qualiter contingit maiorē negatiuā esse verā, & minorē affirmatiuam esse falsam: nunc vult ostēdere materiam, in qua cōtingit huiꝰ oppositū, vcꝫ, ꝙ maior negatiua sit falsa, & minor affirmatiua sit ꝟa. Dicens, id quoq;, quod inest oī B, pro, in nullo A insit, ē vtiq; falsum, qm̄

Cō.1

ARAM

sum: necessariũ. n. est, ꝙ id, qđ oĩ B ineſt, ipſi A inſit. Inſédit, qñ A in eſt omni B, neceſſariũ itaq; eſt id, qđ omni B ineſt, nõ ineſſe nulli A. nam, ſi nulli A ineſſet, cũ omni B inſit: hinc ſequit in ſecunda figura, A nulli B ineſſe, iam aũt poſita erat oĩ B ineſſe, qđ implicat cõtradictionem. Neceſſario itaq; quicquid omni B ineſt, & ipſi A ineſt. Deinde dixit: Si aũt caperet c oĩ B ineſſe, & nulli A ineſſe, fieret c B vera, & c A falſa. Intendit, & fit præmiſſa c B vera, quæ dicebat, c oĩ B ineſſe, quę eſt ipſa minor, & præmiſſa c A falſa, quæ dicebat, c nulli A ineſſe, quæ erat ipſa maior negatiua.

Poſtq̃ aũt iam commonſtratũ eſt, ꝙ negatiui vſus cõtrarij ſit ipſum affirmatiuũ vſe, deceptio, quæ cõtingit in vſe negatiuũ, cõtinget ĩ prima figura ſm id, quod dixerat: & ex quo deceptio ĩ affirmatiuũ cõtinget ét in prima & in ſecũda figura ex eo, qđ affirmatiui cõtrarij eſt ipſm negatiuũ. Et iã retulit ſpẽs falſorũ ſyllorũ, qui cõtingũt ĩ his duab⁹ figuris, in vtraq; duarũ co-

gnu-

BVRANA

neceſſe eſt, quod ineſt omni B, vt non ſit non ineſſe alicui A, qñ ſi eſſet non ineſſe alicui A, & ineſſet omni B, ſequeretur ex hoc in ſecunda figura, ꝙ A nõ ineſſet alicui B, ſed iam poſitũ fuit ineſſe omni B, quod fieri nõ poteſt, & non coheret. Neceſſe igitur, omne, quod ineſt omni B, vt inſit ipſi A. Deinde dixit: cumq; acceptũ fuerit c ineſſe omni B, & nõ ineſſe alicui A, erit c B vera, & erit c A falſa. ſenſus eſt: & erit propoſitio c B vera, & eſt ea, quæ dicit, quòd c ineſt omni B, & eſt minor, & erit propoſitio c A falſa, quæ dicit c ineſſe nulli A, quę q; eſt maior negatiua.

Et poſteaq̃ iam fuit declaratum, ꝙ contrarium negatiuę vniuerſalis, é affirmatiua vniuerſalis: error, qui accidit in negatiua vniuerſali, accidet vtiq; in prima figura, ſm ꝙ diximus: poſtea vero error in affirmatiua accidet in prima figura, ac ſecunda eo, ꝙ contrarij affirmatiuæ, eſt negatiua. Iam vero cõmemorauit ſpẽs ſyllogiſmorum falſorũ, qui accidunt in his duab⁹ figuris

MANTINVS

qñ neceſſe eſt, vt id qđ A ineſt omni B, inſit ipſi A, hoc eſt, cum A inſit oĩ B, neceſſe ergo eſt, vt quicquid ineſt oĩ B, ꝙ nõ ſit nõ exiſtens alicui A, nã ſi nulli A. ineſſet, & ineſſet omni B, tunc ſequeret in ſecunda figura, vt A nulli B ineſſet: ſed iã fuit poſitum, ꝙ ineſt oĩ B, ergo hæc eſt cõtradictio impoſſibilis. Neceſſe igit eſt: vt quicquid ineſt B omni B, inſit ipſi A. D.d. & ſi ponat c ineſſe omni B, & nulli A ineſſe, tunc c B erit vera, & c A falſa. hoc eſt, ipſa p̃miſſa c B erit vera, quæ dicit, ꝙ c ineſt omni B, quę é minor, & præmiſſa c A falſa q̃ dicit c nulli A ineſſe, q̃ eſt maior negatiua. A

Cumq; iã fuerit probatũ, ꝙ contraria ipſi⁹ vſis negatiuæ, eſt vſus affirmatiua, ideo ſ ille error, qui contingit in pria figura (vt dixit.) Et eũ error qui ſit in ipſa affirmatiua, cõtingat ét in prima figura, & ſecũda eo, qđ contraria affirmatiuę eſt ipſa negatiua. Et iã narrauit genera ſyllorũ falſorũ, qui cõtingunt in his duabus figuris in vtraq; notitia, vę, affir- C

matiua

ABRAM

D gnitionũ affirmatiua vñi,& negatiua vñi,quę per se notæ sunt:sequitur, ꝙ numerãdo illos syllogismos,qui occurrunt de hoc, in his duabus figuris, numerati sint octo syllogismi falsi, qui contingunt in his duabus præmissis, affirmatiua s. & negatiua immediatis. Et iõ dixit: Euidẽs itaq; est,qñ syllogistica subductio fue
E rit ꝑ ꝓmissas immediatas ad esse ambas syllogismi falsas, & ad esse alterã illarũ falsam solũmõ. id est, aut I prima figura in deceptione, quæ cõtingit in præmissam negatiuã,aut in prima & secũda figura in deceptione,quæ cõtingit in ꝓmissã affirmatiuã.

BVRANA

ris ſm vtranq; duarũ cognitionum affirmatiuæ vñis, & negatiuæ vñis notarum per se:sequitur,quod accidit ex hoc in his duabus figuris, vt iã cõnumerauerit octo syllogismos falsos, q accidit in duabus istis ꝓpõnibus,hoc est affirmatiua,& negatiua immediata. Et propterea dixit: Iam itaq; appareret, qñ erit deceptio in syllogismo per ꝓpõnes immediatas, & cùm sunt ambę ꝓpõnes syllogismi falsę,& cùm est vna ipsarũ falsa. sensus est: Siue I prima figura in errore, qui accidit in ꝓpositione negatiua, siue in prima, & secunda in errore, qui accidit in affirmatiua.

MANTINVS

matiua vñi,& negatiua vñi, quæ sunt de se notę.sequit igitur, vt iam enumerarit octo syllogismos falsos, qui contingunt fieri in his duabus propositionibus,affirmatiua videlicet, & negatiua Imediatis, iuxta id quod põt accidere in his duabus figuris. & ideo dixit: Iã ergo appareret, qñ fit deceptio i syllogismo in ꝓpõnibus immediatis : cùm ambæ ꝓmissæ syllogismi sunt falsæ, & qñ vna earũ tñ fuerit falsa.hoc est, Et hoc q dẽ fiet vel in prima figura, in illa deceptiõe, quę cõtingit in ꝓmissa negatiua: vel in prima, & secũda figura,in illo errore q contingit in præmissa affirmatiua.

T.32.ps F *In his vero,quæ insunt non indiuiduè, aut non insunt,quando quidẽ per proprium medium efficiatur falsi syllogismus, non possunt ambæ falsæ esse propositiones,sed ea solum,quæ est ad maius extremum. Dico aũt proprium medium,per quod fit contradictionis syllogismus.*

T.c.121 In præmissis vero mediatis,si syllogismus falsum concludens habeat mediũ essentiale proportionatum, impõssibile est, ꝙ ambæ præmissę sint falsæ, nisi solum illarum maior. Significatum autem illius, quod diximus medium

Dixit Arist.In propositionibus aũt mediatis, si fuerit syllogismus cõcludens falsum ꝓ mediũ essẽtiale proportionatum : fieri vtiq; non poterit,vt sint ambæ ꝓpõnes falsę:sed ex ipsis maior tm̃. Intentio aũt eius,quod dicimus, mediũ

Inquit Aristo, De ꝓpõnibus vero mediatis,si syllogismus cõcludens falsum,habuerit mediũ essentiale, seu proportionatũ, & ꝓ se, tunc nõ possunt esse ambæ præmissæ falsæ,nisi maior earũ.Intelligo autem per mediũ pro-

T.c.121

por-

ABRAM

dium proportionatum, est mediũ, quo syllogismus fit de ipso contrario.

121 Postq̃ narrauit spẽs falsorum syllogismorum ob illorum præmissas, quæ contingũt de primis per se notis, tam affirmatiuis, q̃ negatiuis, intendit referre species syllogismorum falsorum ob suas præmissas, quæ contingunt quæsitis, quæ cõmonstrantur syllogismis præmissarũ verarũ. Et incœpit, & dixit:

In pręmissis vero mediatis, si syll's falsum cõcludens habeat mediũ essentiale proportionatum, impoſe est, ꝙ ambæ præmissæ sint falsę. id est, præmissis vero, quæ simplicibus syll's cõmonstrantur, si syll's falsum inferens fuerit habẽs mediũ essentiale, qui quidẽ est in contrariũ præmissæ cõstitutæ ꝑ mediũ proportionatũ verũ, quod est ſm se proportionatũ: hoc est, ꝙ prædicet' de altero extremorũ aliter, q̃ sit ſm se, nõ cõtingit ambas ꝑmissas esse falsas, sed illarũ maiorem. Deinde dixit: Significatum aũt illius, qd̃ diximꝰ mediũ propor-

BVRANA

mediũ proportionatum, est, vt sit medium: per quod fiet syll's in contrarium.

Posteaq̃ mentionem fecit de speciebus syllogismorum falsorũ ꝑꝑ propositiones, quę accidunt in primis cognitis per se affirmatiuis, & negatiuis: vult consimiliter etiam commemorare spẽs syll'orum falsorum ꝑꝑ propõnes suas, quæ accidunt in quæsitis, quæ mõstrantur per syllogismos verarum propositionum mediatarum.

Si fuerit syll's concludens falsum ꝑ mediũ essẽtiale, fieri vtiq; nõ poterit, vt sint ambæ ꝓpõnes falsæ. sensus ẽ, ꝙ ꝓpõnes, quæ monstrantur ꝑ syll'os simplices, si fuerit syll's concludens falsum per mediũ essẽtiale: erit vtiq; in cõtrarium ꝓpõni, quæ cõstruitur ꝑ mediũ proportionatũ verum, ꝑ mediũ proportionatũ essentiale: hoc est, cum prædicatur de vna extremitatum per aliũ modũ, qui est de ipso ꝑ se, nõ accidet igitur, vt sint ambæ ꝓpõnes falsę, sed maior tñ. Deinde dixit: Intentio aũt eius, quod dicimꝰ, mediũ

MANTINV

portionatũ illud medium, quo fit syll'us per contrarium. A

Posteaq̃ narrauit genera illorũ syllogismorum, qui sunt falsi ꝑꝑ suas præmissas, quæ cõtingunt in ipsis primis principijs ꝑ se notis, tũ affirmatiuis, tũ negatiuis ẽt, nunc vult narrare genera illorũ syllogismorũ, qui sunt falsi B ꝑꝑ suas præmissas, quæ fiunt de quæsitis, quæ demonstrant' ꝑ syll'os habẽtes veras ꝓpõnes: & ideo incipit, & dicit. Cõ.121

De propõnibus vero mediatis, si syll's cõcludens falsus, fuerit mediatus & essentialis, seu proprius, & ꝑ se, tũc nõ possunt esse ambæ præmissæ falsæ. hoc est, ꝓpositiones vero simplices, quæ demonstrant' C per syll'os, si syll's cõcludens falsus fuerit mediatus essentialis, erit contrarius illius ꝓpõnis, quæ fuit demõstrata ꝑ mediũ proprium verũ proportionatum de se, vcꝫ cum prædicat' de altero extremorum alio modo, q̃ se habeat in se, tunc nõ cõtingit vt ambæ pręmissæ sint falsę, sed maior earũ. D.d. Intelligo aũt per mediũ

D

ABRAM	BVRANA	MANTINAS
portionatū, est mediū, quo syllꝰ fit de ipso cōtrario. id ē, significatū clausulæ, quā apposuimus, ꝙ syllꝰ falsus fit ꝑ ꝑmissas mediatas ꝑ mediū essentiale ꝓportionatū, ē, ꝙ hoc illud mediū, quod sumeret in syllꝰ veritatis, sit idē mediū, quod cōcludat cōtrarium illius, quod decernebat eiꝰ natura,	mediū proportionatū, est, vt sit mediū per qđ fiet syllꝰ in contrariū. sensus est, ꝙ intētio cōditionis, quā posuimꝰ, vt sit syllꝰ falsus ꝑꝑ propōnes per medium essētiale ꝓportionatū, vt sit hoc mediū idem, qđ accipit in syllꝰ vero, idē mediū, quod cōcludit contrariū, quod iudicauit natura ipsiꝰ, & ipsum est falsum.	mediū proportionatū, illud medium, quo fit syllꝰ per cōtrariū. hoc ē, volumꝰ aūt, vt syllꝰ, qui est falsus ꝑꝑ præmissas ꝑ mediū essentiale ꝓportionatū, vt illud mediūmet, quod capiatur in vero syllꝰ, sit, quod cōcludit contrariū eius, quod iudicat nā eius, quod quidem est ipsum falsum.

E

Insit enim A ipsi B per mediū C: quoniā igitur necesse est C B affirmatiuā accipi, cū sit syllogismus: planū, quod semper hac erit vera, nō enim cōuertitur: A C vero falsa, hac.n. cōuersa contrarium fit syllꝰ.

T.c.122

Sitq; nunc A ipsi B per mediū C: qñ fuerit optatus syllꝰ, necesse est præmissam C B esse affirmatiuā, cuius veritas semꝑ sit, & nō commutetur: A C vero pręmissa fit falsa: hæc enim potest commutari, & per eam promouetur syllogismꝰ de contrario.	Dixit Arist. Sit igitur A in B ꝑ mediū C, cum itaq; cōditio C B ꝓpōnis, ex necessitate fit, vt existat affirmatiua: & hæc erit vtiq; semꝑ vera, & nō cōuertit: sed propō A C, erit falsa: qm̄ fieri pōt, vt hæc conuertatur, & proueniat per eam syllꝰ super cōtrario.	Inquit Aristo. Et A insit ipsi B per mediū C, cum syllꝰ fuerit perfectus, necesse vtiq; est propositionem C B semper veram esse, & non conuertatur: propositio vero A C erit falsa, quia hæc potest conuerti, & fiet per eā syllogismus per contrarium.

F

T.c.12

Deceptio ꝑ syllm negatiuū in pria figura, ex ꝓpōnibus mediatis per mediū ex eadē coordinatiōe. sed maiore tantum falsa.

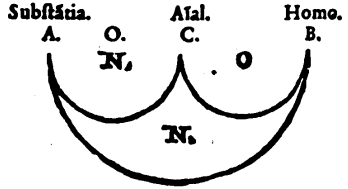

Id est Sensus Sensus

ABRAM

122 Id est, huius exemplū est, ꝙ qñ ſumimus loco maioris extremi in ſyllo perfecto id, pro quo eſt A, & loco minoris, id pro quo eſt B, & capiam⁹ A ineſſe ipſi B per mediū, pro quo eſt littera C: ſicut caperem⁹ A de toto C, & C de toto B, & cõcluderetur nobis, ꝙ A ſit de toto B, quæ eſt cõcluſio ipſa vera p mediū proportionatum, ex veris p̃miſſis. qñ enim res ita ſe hẽt, & cõtingit nobis errare, & cõcluderem⁹ p hoc idē mediū, ſ. p C, ꝙ A nulli B inſit: impoſſibile eſſet, ꝙ errem⁹ in minorē præmiſſam affirmatiuam, q̃ dicebat, ꝙ C oī B inſit. nã, ſi in hanc ſolū decepti eſſemus, & acciſſemus C in oī B, non concluderet nobis hinc aliqua res. Iam enim cõmonſtratū eſt, ꝙ de cõditionibus ſyllſ negatiui in prima figura ſit, ꝙ minor ſit affirmatiua: igit cõtingit de hoc quæſito ſyllſ perfectus ſm figurã, falſus ob ſuas præmiſſas, qñ putaremus maiorē illius p̃miſſam affirmatiuã, eſſe negatiuã. Et ideo dixit: de minori p̃miſſa, ꝙ ſit vera ſemp & non cõmutet. id eſt, ſm ipſam cõclu

EVRANA

Senſus eſt: exemplū huius, cùm accepimus loco maioris extremitatis in ſyllo pfecto id, in quo eſt A, & loco minoris, in quo eſt B, & accipiamus ꝙ A inſit B p mediū, in quo eſt C, veluti, ſi accipiamus A de omni C, & C de oī B, quæ eſt concluſio vera per mediū proportionatū ex ꝓpõnibus veris. quod cſi ita fuerit, & acciderit, vt ſpeculemur, & cõcludamus p hoc idem mediū, hoc eſt, C, ꝙ A nõ inſit alicui B, fieri igitur non poteſt, vt erremus in propõne minore affirmatiua dicẽte, ꝙ C de omni B. Si enim erraverimus in hac tantũ, & acceperimus C de oī B, & acceperimus A de omni B, nõ concludet nobis ex hoc aliquid. qñ iam declaratũ fuit, ꝙ ex conditionib⁹ ſyllſ negatiui in prima figura eſt, vt ſit minor affirmatiua: accidet igit in hoc quæſito ſyllſ perfectæ figuræ, qñ propoſitiones ſuæ ita ſe hãt, vt exiſtimemus propoſitionem maiorē affirmatiuã, eſſe negatiuã. Et ꝓpea dixit de ꝓpoſitione minore, ꝙ eſt vera ſemper, & nõ conuertit. ſenſus eſt. quẽ-

admo

MANTINVS

Senſus eſt: exẽpli gſa. Cõ.122
ſi capiemus vice maioris extremi in ſyllo pfecto id, ſup quo eſt littera A, & vice minoris, id ſup quo eſt littera B: & ponamus A ineſſe ipſi B per mediũ ſup quo eſt littera C, vt ſi dicam⁹ A ineſſe omni C, & C omni B, & cõcludem⁹ A ineſſe omni B, quæ eſt cõcluſio vera p mediũ proportionatũ ex præmiſſis veris. nã qñ A
B reſ ita ſe habuerit, & cõtigerit nos errare, & cõcludamus per hoc met mediũ ſcilicet C, ꝙ A in nullo B eſt, tũc non poſſum⁹ errare in præmiſſa minori affirmatiua, quæ dicebat, C in eſſe omni B. nã ſi erramus in hac tantũ, & dicam⁹ C de nullo B dici & A dici de oī B, nihil nobis hoc cõcludet. nã
C nã fuit probatũ, ꝙ vna ex conditionibus ſyllſ negatiui in prima figura eſt, vt minor ſit affirmatiua: contingeret igit in hoc quęſito, fieri ſyllogiſmum perfectũ in prima, qui ſit falſus pp ſuas p̃miſſas, qñ exiſtimam⁹ p̃miſſã maiorẽ affirmatiuã, eſſe negatiuam. Et ideo dixit, ꝙ minor p̃miſſa ſemper eſt vera, & nõ cõuertitur. hoc eſt, ſm conclu-

ABRAM

D clusionē. est enim cōditio huius deceptionis, ꝙ syllogismus sit perfectus fm figurā, & illud significauit. Dū dixit:

Quādo fuerit optatꝰ syllogismꝰ neēesse est. Deinde dixit: A C vero ꝓmissa sit falsa: hæc enim pōt cōmutari, & per eā promouet syllis de contrario. id est, præmissa vero A C maior affirmatiua, hoc est, in E qua acceptū est in syllogismo vero, ꝙ A sit de toto C, potest cōmutari, & loco eius accipi negatiua ei opposita: & hinc fit syllis concludens cōtrariū syllī pfecti. id est, ꝙ concludat F negatiuum vle, syllus aūt perfectus fuerat affirmatiuus vlis.

BVRANA

admodū cōcto. Qm̄ ex cōditionibꝰ istius erroris ē, vt sit syllis pfectę figuræ. & hoc est, quod significauit cùm dixit:

Cum fuerit conditio syllis, vt sit ex necessitate. Deinde dixit: A C vero falsa: qm̄ fieri potest, vt hæc cōuertat, & ꝓueniat p eā syllis sup cōtrario. sensus est: in ꝓpone aūt A C maiore affirmatiua, hoc est, in qua accipit A de oī C in syllo vero: fieri igitur pōt, vt cōuertat, & accipiat loco ipsius negatiua sibi opposita, & erit ex hoc syllis concludens contrariū syllī pfecti: qui cōcludit negatiuā. iam enim syllis perfectus concludebat affirmatiuam vlem.

MANTINVS

fionem. quoniā in tali deceptione opꝰ ipsum syllogismum esse pfectum in figura. & hoc innuebat cum dixit:

Cum syllis fuerit pfectus erit vtiq; hoc necessariū. D. d. propositio vero A C erit falsa. quia hæc pōt conuerti, & fiet per eam syllis per contrariū: hoc est, propositio aūt A C maior affirmatiua, quæ scilicet dicebat A inesse oī C in syllo vero, potest vtiq; cōuerti, & capi vice eius, ex opposito negatiua, & sic fiet syllis qui cōcluder contrariū eius, quod cōcludebat syllis perfectus, nempe, ꝙ cōcluder negatiuam vlem. syllis vero pfectꝰ erat affirmatiuus vlis.

T.32.ps *Consimiliter autem & si ex alia coordinatione acceptum fuerit medium, vt D licet in toto A sit, & de B omni prædicetur: necesse enim D B quidem propositionem manere, alteram vero conuerti. quare hæc quidem semper vera, illa autem semper falsa. & quasi talis deceptio eadem est ei, quæ est per proprium medium.*

T.c.123 Sicꝫ similiter si capiamus mediū prope ipsum vle. vt ꝙ C sit de toto A, & prædicetur de toto B: sic sequitur necessario, præmissam C B permanere fm eius dispōnem, altera vero ꝓmissa cōmutabit. Et

Dixit Arist. Et eodē pacto, si accipiatur mediū proximum proportionato: quē admodū si C insit oī A, & pōdicet de oī B, sequit enī ex necessitate, vt sit ꝓpō C B stabilis: dispone sua et altera cōuertatur. Et

Similiterꝫ, si capiemus mediū, qui est ferè proportionatꝰ, vt C, qui prædicetur de omni A, & prædicetur de omni B. Propositio igit C B nullo pacto cōuertetur, altera vero propositio conuertetur: illa

ABRAM

Et ideo illa est vera semper, hæc autē sem per falsa. Subductio autē est vna, qñ syllogismi mediū fuerit proportionatū, aut ꝓpe ipsum proportionatum.

BVRANA

Et ꝓpterea erit ipsa semper vera: sed hęc erit semꝑ falsa. deceptio autē erit vna, cū fuerit mediū in syllogismo proportionatī, aut proximū proportionato.

MANTINVS

illa itaq; semper vera erit, hæc autem falsa. Eadem autem ꝓfecto deceptio est, quando medium in ipso syllogismo fuerit ꝓportionatū, aut ferē proportionatū. A

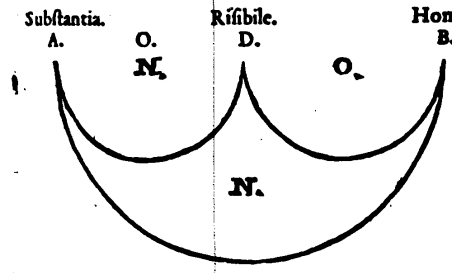

Deceptio per syllm negatiuū 1 prima figura per mediū nō ex eadē cordinatione, ex maiore falsa, & minore ꝙ a media eis. Auer. ꝙ D, asiū pūt C, & si e 1 sequ tub⁹ tex.

123 Medius termin⁹ proportionat⁹ est, qui sm ipsius naturā cōcludit ipsum verum in omni mā, hoc est, sm modū nālis ꝓdicationis. & qñ fuerit res, quæ nāliter ꝓdicat⁹ de aliqua re, & de ea prædicat⁹ aliqua res, ille est termin⁹ proportionat⁹ primæ figuræ, & in hoc nō contingit ꝙ eo cōcludatur falsum affirmatiuū, nisi maior præmissa sit ipsa falsa. Terminus vero, q est prope proportionatū, est vnus, quo accidit in quibusdā materijs ꝙ concludat illud. v.g.

Termin⁹ medius proportionatus is est, qui cōcludit per naturam suā verū in omni mā, hoc est, per modū præ dicationis suæ nālis. cū enim fuerit aliq̄d prædicatū sm nām de aliquo, & prædicet de ipso aliud, erit vtiq; terminus proportionatus primæ figuræ. Et non accidit, vt ꝑ ipsum concludatur falsum consequens; nisi maior ꝓpō sit falsa. sed medius proportionatus est vnus, ꝑ quē accidit in omni, vt concludat in aliqua materia. vt

Medius terminus proportionat⁹ est ille, qui ex sui natura cōcludit verū in omni materia, videlicet, sm prædicationē naturalē: & cum datur aliquid, qđ prędicatur naturaliter de aliqua re & aliquid prędicet de ipso, tūc illud est terminus proportionatus primæ figuræ. & iō nō cōtinget, vt eo cōcludat falsum affirmatiuum, nisi maior præmissa fuerit falsa: at terminus, qui est ferē proportionat⁹, est ille, qui in aliquib⁹ materijs cōtingit ipsm cōcludere. Cō. 123 C

ABRAM

D v.g.duæ affirmatiuę in
secunda figura, quan-
do maior fuerit cõuer
tibilis,& hoc fit,quãdo
fuerit propriũ, vel de-
scriptio , aut definitio.
Nam qñ conuertere
tur,rediret ad primam
figuram. qñ ergo cape
retur loco affirmatiuę
minor negatiua, nõ re
diret ad primã figuram,
& ſi ſit maior conuerti
bilis. & ideo impoſſibi
E le eſt, ꝙ cõſtruatur ex
tali medio termino ſyl
logiſmus concludens,
cuius minor ſit negati
ua falſa,contingit vero
tali termino, ꝙ conclu
dat concluſionem fal-
ſam affirmatiuam, qñ
caperetur maior ſm cõ
trarium,hoc eſt. negã-
tiua.cuius exemplũ,ex
literis eſt, ꝙ ſit c, qđ ẽ
medius terminus,præ-
dicatus de toto A: & ſit
F etiam prædicatus de to
to B, & qñ conuertí-
mus maiorẽ,ſit A præ-
dicatum de toto C,& C
prædicatum de toto B:
& cõcluditur nobis in
prima figura, A de to-
to B. quando vero nõ
cõuerteretur maior in
tali prædicatione, non
ſit terminus propè ip-
ſum proportionatum,
quando autẽ eſſet pro-
pè proportionatum,re
diret ad primã figurã.
prout

BVRANA

vt in exẽplo, cũ fuerint ambæ affirmatiuę
in ſecũda figura,& exi
terit maior cõuertibilis,
& hoc,cũ fuerit ꝓpriũ,
aut dſcriptio,aut dfiõ.
Cùm enim conuerti-
tur, redit ad primã fi-
gurã.cùm igitur acceꝑ-
ta fuerit loco affirma
tiuæ minoris negati-
uæ, non redibit ad pri-
mam figuram : ſin aũt
fuerit maior conuerti-
bilis. & propterea fieri
non poteſt, vt complí-
cetur ſyllogiſmus con
cludens ex huiuſcemo
di medio termino, &
ſit minor ſua falſa.arq;
accidit per huiuſcemo
di terminum, vt con-
cludatur concluſio fal-
ſa affirmatiua : cũ acceꝑ
ta fuerit maior è con
uerſo,hoc ẽ, negatiua.
vt in exẽplo, ſi ex li-
teris iſtis c,quod ẽt ter-
minus medius, prædi-
caretur de omni A, &
prædicaret de omni B,
cùm enim conuerteretur maior. A, prædica-
tum eſſet de omni C,&
C prædicatũ de omni
B, & concluderetur in
prima figura, A de om
ni B. cùm autem non
conuertitur maior in
huiuſcemodi ꝑdicatio
ne,nõ erit vtiq; termi-
nus propinquus ꝓpor
tionato : vt redeat ad
primã

MANTINVS

exẽpli gr̃a, duæ affir
matiuæ in ſecũda figu
ra,qñ maior fuerit cõ-
uerſa, & hoc quando
fuerit vel ꝓprietas,vel
dſcriptio, vel dfinitio.
Qm̃,cum cõuertitur,
reuertitur ad primam
figurã . cum igitur ſu-
mit vice affirmatiuæ,
minor negatiua, tunc
nõ reuertet ad primã
figurã,licet maior fue-
rit cõuerſa. & ideo nõ
poteſt cõponi ſyllo cõ
cludens per hmõi ter-
minũ medium: & eius
minor ſit negatiua fal-
ſa. Contingit tñ qñq;,
vt huiuſcemodi termi
nus concludat conclu-
ſionẽ falſam affirmati
uam, qñ maior ſumit
p cõtrariũ vcꝝ, negati-
ua.exẽpli gr̃a,p literas,
ſit c, qđ eſt terminus
medius, ꝑdicatũ de o
A,& ꝑdicet de o B, &
cũ conuerterimus
maiorẽ, tunc A erit prædi-
catum de omni C, & C
prædicatũ de omni B,
tunc cõcludetur in pri
ma figura, ꝙ A dicit
de omni B. At ſi nõ cõ-
uertatur maior in hu-
iuſcemodi prædicatio-
ne, tũc termin⁹ ipſe nõ
erit ferè proportiona-
tus,ſeu ꝓpinquus pro-
portionato.ſed cũ fue-
rit propè dixerim pro-
portionat⁹, tũc redit ad
primã

ABRAM

ptout diximus. Iã aũt cõmonstratũ est, ꝙ impoſſibile ſit prima figura, ꝙ cõuertatur minor & cõcludat. Illa ergo diſpõ, quæ huic accidit termino, qui eſt ꝓpè ꝓportionatũ, eſt eadẽ illi, q̃ accidit ꝓportionato. Et ideo dixit: Subductio autem eſt vna, quãdo ſyllogiſmi mediũ fuerit proportionatum, aut propè ipſum proportionatum. Et non eſt tibi difficile exemplum huius ex ipſis materijs, quia non eſt legendus hic Liber niſi ab illo, qui legerit Libros Analyticorum Priorum.

BVRANA

primã figuram, quẽad modũ diximꝰ. iã enim declaratũ fuit, fieri nõ poſſe ī prima figura vt minor conuertat, & ſit concludens. diſpõ igit A B in eo, ꝙ accidit ex hoc per terminum mediũ propinquum propertionato, eſt eadem cũ proportione, q̃ accidit per proportionatũ. Et propterea dixit: Deceptio igitur eſt vna, cũ fuerit mediũ ī ſyllo proportionatũ, aut propinquum proportionato. Exemplũ aũt ſuper hoc ex materijs nõ eſt difficile: non .n. vocat Liber iſte, niſi ille, q̃ vocat Priora analytica.

MANTINVS

primam figurã vt dixi A mus. At cũ iam fuerit probatũ, ipſam minorem in prima figura nõ poſſe cõuerti, & ſic cõcludens, ergo id, qđ cõtingit hic de termino, qui eſt ferè proportionatꝰ cõtinget quoq; cũ ipſo ꝓportionato. Et ideo dixit hîc, eadem profectò eſt deceptio, qñ mediũ in ipſo ſyllo fuerit proportionatũ, aut ferè proportionatum. B neq; pertur bet te hoc exemplum ſumptũ ex ipſis materijs, nam nemo debet legere hunc librũ, niſi qui perlegerit Priora reſolutiua.

Si vero non per proprium medium efficiatur ſyllogiſmus: quando
12. pr *ſub A quidem ſit medium: ipſi vero B nulli inſit: neceſſe eſt falſas eſſe ambas. accipiendæ nanq; ſunt e cõtrario, quam ſe habent propoſitiones, ſi debet ſyllogiſmus fieri. ſic autem acceptis, ambæ efficiuntur falſæ. quemadmodum ſi A quidem toti D ineſt: D vero nulli eorũ, quæ B: C his enim conuerſis, ſyllogiſmus erit, & propoſitiones ambæ falſæ.*

T.c.124 Si vero ſyllogiſmi medium non fuerit proportionatum, & fuerit medius terminus ſub A, & nulli B ineſt, neceſſario ambæ præmiſſæ fiunt falſæ. oporteret enim, ꝙ cõmutarentur ſimul, & ꝙ caperentur ſecundũ contrariũ illius, quod ſunt, ſi

Dixit Ariſt. Sin ãt medius terminꝰ ſyllogiſmi fuerit nõ proportionatus, et fuerit C medius terminꝰ ſub A, & ñ inexiſtẽs alicui B, neceſſariũ vtiq;, vt ſint ambę propõnes falſæ. oporteret enim, vt cõuerterentur ſimul in contrariũ eius, quod ſunt ſi

Sed, ſi mediũ ſyllo T.c.124 giſmi fuerit nõ proportionatũ, & fuerit ſumptũ ſub A, & de nullo B prædicet, neceſſe vtiq; ẽ vtrasq; propõnes eſſe falſas. nam neceſſe eſſet, vt conuerterentur inſimul ad cõtrariũ eiꝰ, quòd ſunt, ſi ſyllis ex

ABRAM

D si fuerit syllogismus opeat⁹, q̄ fit ex illis: dum autem sic accipiuntur, ambę fiunt falsę. Prout si A de toto C, C autem de nullo B. qñ enim tales cōmutātur fit syllſ, & ambæ illius præ-
E missæ sunt falsæ.

BVRANA

si dispō sit, vt ex ipsis fiat syllſ: cū enim sic accipiūtur, erunt ambæ falsę. quēadmodum si A inesset omni C, & C nulli B. cūm enim tales conuertantur, erit syllſ, cuius ambæ propositiones falsæ.

MANTINVS

his cōpositus fuerit perfectus, sic autem acceptæ, falsæ vtrę efficiuntur. vt si fuerit A de omni C, C autem de nullo B. hæ enim cum cōuertuntur, efficiunt syllſm; cuius ambę illæ propositiōes sunt falsę.

Auer. loco sui ex sumptū A ital ex loco lapidis Equid.

Deceptio per syllſm negatiuū I prima figura per mediū nō proportionatum ex ambabus prōnibus falsis mediatis.

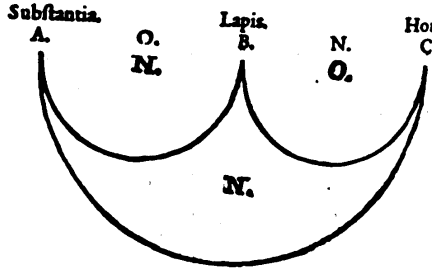

Cō. 124 Dicit, ꝙ qñ aliqua res inest cuidam rei, ac si diceres, animal de om-
F ni homine per mediū proportionatū, quod (gr̄a exēpli) sit ipsum sensitiuum, res se habet de illo, prout diximus: qñ vero ad talem conclusionem caperemus medium non proportionatum, scilicet, ꝙ capiamus, quod supponitur ipsi A, hoc est, id, de quo naturaliter prædicatur ipsum A, quod sit illius pars, & negatū à minori extremo, ac

Dixit: cùm vero fuerit aliquid inexistēs alicui, ac si diceres animal de omni hoīe p mediū proportionatū: quod est (exēpli gr̄a) sensibile: dispositio vtiq; ipsi⁹ est, quemadmodū diximus: sin aūt acceperimus I huiuscemodi cōclusione medium non proportionatum: puta si accipiatur, quod ponitur sub A, hoc est, qđ prædicat de eo p naturam A, quod est pars ipsius, & est negatum à minore extremitate, ac

Dicit: at cum aliquid Cō. 1
insit alicui rei (exēpli gr̄a) vt animal omni homini p mediū proportionatū, quod exēpli gr̄a sit ipsum sensitiuum, tūc res ita se habebit vt diximus: sed si accepimus huiuscemodi cōclusionem, vt medium non ꝓportionatū, vt si assumamus id, qđ continebatur sub A, videlicet, quod ꝓdicatur naturaliter de eo ipsum A, & est pars eius, & negetur à minori extremitate. vt exempli gr̄a

ab

ABRAM

ac si diceres ipm Equũ, tali medio termino nõ fit syllogismus. quoniã non sequitur quando prædicatur animal de omni Equo, & Equus de nullo hoĩe, ꝙ animal nulli homini ĩsit.

Hoc ergo mediũ nõ proportionatum inuenitur in præmissis, quarum est medium proportionatum. quando autem vellem⁹ ex hoc medio concludere conclusionem aliquam cõtra cõclusionem verã, non euenit nobis, nisi acceperim⁹ ambas pręmissas falsas, adeo ꝙ maior sit negatiua & minor affirmatiua. hęc enim combinatio concludit in prima figura. & capiamus nostrum exemplum sic, animal nulli Equo inest, & Equus omni homini: concluditur nobis necessario, quòd animal nulli homini insit. hoc est significatum illius, quod dicit in hoc paragrapho. Eius autẽ sermo ex his, q̃ diximus, per se intelligitur.

BVRANA

ac si diceres genus: per huiuscemodi terminũ non complicatur syllꝰ. & hoc, quoniam non sequitur, cùm prædicatur aĩal de omni Equo, & Equus de nullo homine, ꝙ nõ sit animal de aliquo homine.

Hoc igitur medium non proportionatũ inuenietur vtiq; in propositionibus, in quib⁹ est medium proportionatum. cùm igitur voluerimus cõcludere ex hoc medio cõclusionẽ contrariam cõclusioni veræ, non prouenit nobis, nisi cùm acceperimus ambas propõnes falsas, vsquequo fuerit maior negatiua & minor affirmatiua: fm ꝙ hæc complicatio concludit in prima figura. Et accipitur in exẽplo ipsius animal de nullo equo, & Equũ de omni homine, & cõcluditur ex necessitate, ꝙ animal de nullo homine. Hæc igitur est intẽtio, quam dixit in hoc capitulo & tractatu ipsius ex eo, quod diximus intelligi per se.

MANTINVS

ab Equo. tunc ex huiusmodi termino medio non constituetur syllꝰ. quia nõ sequitur si animal prędicat⁹ de omni, Equo & Equ⁹ de nullo prædicetur homine, vt ꝑpea animal nõ prædicetur de aliquo hoĩe. A

Sequit⁹ igit⁹, ꝙ huiusmodi medium nõ proportionatũ poterit reperiri in ipsis propõnibus habentibus mediũ proportionatum. cum igitur viderimus concludi ex hoc medio cõclusionẽ contrariã cõclusioni verę, tũc illud nõ contingit, nisi qñ capimus vtrasq; præmissas falsas, ita vt maior sit negatiua. & minor affirmatiua, nam hęc cõpositio cõcludit in prima figura, vt si exẽpli gr̃a dicam⁹ animal de nullo Equo dici. & Equũ dici de omni homine, tunc concludetur de necessitate animal de nullo hoĩe dici. B C

12. pr *Quando vero medium non sit sub A, vt D, A D quidem vera erit, D B autem falsa. nam A D quidem vera, quoniam non erat in A ipsum D: D B autem falsa, quoniam si esset vera, & conclusio vera esset, sed erat falsa.*

35 1/2a

ABRAM

T.c.125 D Quãdo aũt medi⁹ terminus non fit ſub A, prout eſt c, tũc præmiſſa A C eſt vera, et præmiſſa C B falſa. veritas quidẽ ipſius A C eſt, quia C nõ fit ſub A, falſitas vero præmiſſæ C B eſt, qa ſi eſſet vera, concluſio eſſet vera. ipſa uero eſt falſa.

BVRANA

Dixit Ariſt. Cùm vero non fuerit medius termin⁹ ſub A, quemadmodum C, ppõ A C erit quidẽ vera, propõ aũt C B erit falſa. A C, quidẽ vera, qm̃ C non eſt ſub A, C B vero falſa, quoniam ſi eſſet vera, eſſet & concluſio vera, ſed eſt falſa.

MANTINVS

At, cum terminus T.c.1 medi⁹ nõ fuerit ſub A, veluti eſt C, tunc propoſitio A C vera eſt, C B vero falſa. vera quidem eſt A C, quia C nõ eſt ſub. A, C B vero propoſitio falſa eſt: nam ea exiſtente vera, cõcluſio quoq; vera eſſet, ea autem eſt falſa.

E

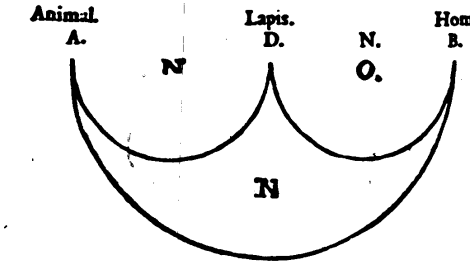

De copio ſyllim negatiuã in prĩa figura per medias nõ proportionales ex maiore vera, & minore falſa, mediante.

Cõ.125 F Dicit quidẽ, ꝙ quando eſt aliqua res, quę affirmatiuè concludit de aliqua re, & caperetur mediũ non proportionatum, vt ſit aliqua res negata ab vtriſq; extremis, hoc ẽ, à maiori & à mĩori, tũc hęc res eẽt.

Quando enim vellemus ex tali medio conſtituere ſyllogiſmum perfectum ſm figurã, concluderet cõtra concluſionẽ perfectã, hoc eſt, negatiuam vlem. hoc

Cùm vero fuerit aliquid cõcluſum per affirmationẽ de aliquo, & acceptũ fuerit mediũ nõ proportionatũ, cũ inuenię aliqd negatũ ab ambabus extremitatib⁹, hoc ẽ, à maiore & minore: hoc vtriq; erit.

Quoniã cùm voluerimus cõplicare ex huiuſcemodi medio ſ:llm perfectæ figuræ, cõcludetur contrarium concluſionis perfectæ, hoc ẽ, negatiua vniuerſalis. fieri

At ſi aliquid cõcluda Cõ.1 tur affirmatiuè de aliqua re, & capiatur mediũ improportionatũ, ſi reperiatur illa res negata ab vtroq; extremorũ videlicet, à maiori & minori, hoc quidem poterit reperiri.

Nã cum voluerimus componere ex hmõi medio ſyllm † integræ t.1.p figuræ, concludentẽ cõ ꝺ trariũ cõcluſionis perfectæ & integræ, vc, negatiuam vniuerſalem. hoc

ABRAM

hoc itaq; nõ ẽ posse, nisi qñ maior ꝑmissa fuerit vera necessario, qñ illã sine dubio acciperemus negatiuã, & minor fuerit falsa, quã sine dubio capemus affirmatiuã. Si autẽ minor eẽt vera, cũ iã supposuerimus maiorẽ verã, oporteret, ꝙ cõclusio eẽt vera, iã aũt supposuim⁹ eius cõtrariã esse verã. Exẽpli gratia ex materijs, q cõcluderet, ꝙ oẽ aĩal sit hõ, per mediũ, qđ ẽ ipsum sensitiuũ, deinde cæpisset mediũ non proportionatũ, ex quo esset negatum ab ambobus, s. ab vtrisq; extremis, à maiori, & à minori, quæ vtraq; in hoc exemplo sunt ipsum aĩal, & ipse homo, hoc aũt mediũ sit vt lapis, qñ aũt deceptiõe falleremur ꝑ hũc syllm, compositio syllĩ ex illo eẽt ꝑfecta, & ꝑmissę eẽnt falsę indubitate. itaq; & necessario capem⁹ lapidẽ ineẽ oĩ hoĩ, & aĩal nulli lapidi. Sicq; cõcluderet hinc nobis in prima figura, aĩal nulli homini ineẽ.

Notũ aũt ẽ, ꝙ ꝑmissa negatiua sit ꝟa, & affirmatiua minor sit falsa, & q impossẽ sit, ꝙ concludatur negatiua falsa ex syllo perfecto ꝑm figu-

BVRANA

fieri igit nõ poterit, nisi cũ fuerit propõ maior vera ex necessitate, cũ accepta fuerit absq; dubio negatiua, & minor falsa, cùm accepta fuerit sine dubio affirmatiua. Sin aũt minor eẽt vera, cũ maior iam posita fuerit vera, seq̃t vt sit cõclusio vera: sed iã posuimus, ꝙ contraria est vera. Exẽplũ huius ex materijs, si cõcludam⁹, ꝙ oẽ animal hõ per mediũ sensibile, deinde accipiam⁹ mediũ nõ ꝓportionatũ, qđ sit negatũ ab vtrisq;, hoc est, ab vtrisq; extremitatibus maiore, & minore, q̃ ambæ sunt in hoc exẽplo, aĩal & hõ, erit aũt medium hoc, quẽadmodũ lapis: cũ igit errauerimus syllo ꝑ hoc mediũ, erit cõplicatio syllĩ ꝑfecta: propõnes ãt falsæ absq; dubio, & ex necessitate, si accipiat lapidẽ ineẽ oĩ homini, & aĩal inesse nulli lapidi: cõcludet vtiq; nobis ex hoc ĩ prima figura, ꝙ animal de nullo homine.

Et propõnes ita se habebũt, ꝙ negatiua erit vera, & minor affirmatiua falsa: ꝙq; fieri nõ põt, vt cõcludat negatiua vera ex syllo perfectæ

MANTINVS

hoc quidẽ nõ põt fieri, A
nisi qñ maior ꝑmissarũ fuerit necessariò vera. cum, s. capiat ꝓcul dubio negatiua, & minor fuerit falsa qñ capit oĩno affirmatiua. Sed si minor fuerit vera maior vero iã fuit posita vera, ergo oportet cõclusionẽ esse verã: sed iã fuit suppositũ, ꝙ eius contraria sit ꝟa. vt exempli gratia
in ipsis materijs, si quis B
cõcludat oẽm hoĩem esse animal ꝑ medium s sensitiuũ: mox capiat medium nõ ꝓportionatũ, qđ neget ab vtroque ipsorũ, s. ab vtroq; extremo, nẽpe maiori, & minori, quæ sunt in hoc exemplo aĩal & hõ, & hmõi mediũ sit lapis: si igitur cõmiserimus errorem in hoc syllo ꝑ hoc mediũ: tũc
cõpositio syllĩ erit ꝑfe- C
cta, & ꝑmissę erũt falsę oĩno, & ẽ necesse vt capiamus ipsum lapidẽ ĩesse oĩ homini, aĩal vero nulli lapidi, & tunc cõcludet in prĩa figura de nullo homine dici.

Manifestũ aũt est, ꝙ ꝑmissa negatiua ẽ ꝟa, & affirmatiua mĩor ẽ falsa, & ꝙ nõ põt cõcludi negatiua falsa ex syllogismo facto ꝑ perfectã

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D figuram, nisi fm hanc formã. Et dum dixit: Quãdo aũt medius terminus nõ sit sub A. Intendit, sed sit negatus ab A, qđ est maius extremũ, & ex B, qđ est min⁹ extremũ. residuũ autem sui sermonis ex his quę diximus per se intelligitur.	ctę figuræ, nisi p hanc formã. Et dixit: cũ ψo nõ fuerit medi⁹ termin⁹ sub A, hoc ẽ. Sed fuerit negatus ab A, qđ est extremitas maior, & à B, quod est extremitas minor: & reliqua verba sua ex eo, quod dixit, intellecta sunt per se.	cta figura nisi, hoc pacto. Et ideo dixit. Et qñ terminus medius non fuerit sub A, hoc est, sed fuerit negatus ab ipso A, qđ est maius extremũ, & ab ipso B, qđ est minus extremũ. reliqua vero eius verba sunt satis nota de se ex his, quæ nos diximus.

T.32.ps *Sed cum per mediam figuram efficitur deceptio, ambas quidem non contingit falsas esse propositiones totas. Cum enim sit B sub A,*
E *nihil contingit, huic quidem omni, illi vero nulli inesse, quemadmodum dictum est & prius.*

T.c.126	Quando vero subductio fuerit in media figura, impossibile est ambas præmissas esse falsas fm se totas. qñ enim A omni B inest, impossibile est esse aliquã rẽ, quæ vni & toti illi ĩsit, alteri vero nec alicui rei illius insit, prout in præmissis diximus.	Dixit Arist. Cũm vero fuerit deceptio in media figura, fieri nõ poterit, vt sint ambæ propositiões falsæ in totum: quoniam cum fuerit A de oĩ B, fieri vtique non poterit, vt inueniat aliquid, qđ vni insit oĩ, & alteri nulli, quẽadmodũ diximus in p̃cedẽtibus.	At si deceptio fiat per mediam figurã, non possunt vtique vtræq; propositiones falsę esse in toto. Cum enim A fuerit de omni B, non poterit quippiam reperiri, quod vni in toto insit, alteri vero nulli, vt superius diximus. T.c.1
Cõ.126	Postq̃ explicuit spẽs deceptionum, quę contingunt in veras cõclõnes primę figuræ, hoc est dictu, deceptiones syllogisticas, intendit narrare qd de his cõtĩgat ĩ scđa figura. Et dixit: In media vero figura impossẽ est, ꝙ cõtingat syllis, q ꝑfectus sit	Posteaq̃ đclarauit species errorũ, q accidunt in cõclõnibus veris in prima figura, hoc est, errores syllogisticos, vult enuntiare qd accidit fm hoc in scđa figura, & inquit. In media autem figura fieri vtique non poterit, vt accidat ita syllis perfectæ figu-	Posteaq̃ declarauit genera, deceptionũ, quæ fiunt in cõclõnibus veris in prima figura, nẽpe deceptiones syllogisticas, nunc vult ostendere id, qđ cõtingit in scđa figura de hoc. Dicens: Deceptio vero quæ fit in media figura, non põt ita cõtingere sit Cõ.1

ABRAM

sit fm figurã, & cõcludat cõtrariũ ipsius affirmatiui vlis, qđ é cõmonstratũ p medium perfectũ. qñ enim maior terminus ineſt toti minori per aliqđ medium, vt ſi diceres φ A inſit ipſi B per mediũ, qđ ſit C, impoſſe. n. eſt aliquam rem, quę affirmatur de altero duorũ extremorum ipſi, ſ. B, aut ipſi A, & negetur ab altero extremo.

Quoniam, ſi hoc ita eſſet, A non ineſſet ipſi B: quam cum poſſe primus ineſſe, eſſet repugnãtia incõueniẽs.

Qñ autem impoſſibile eſt eſſe medium terminũ, qui negetur ab altero duorũ extremorum, non prouenit fm hoc ſyllus pfectus fm figuram, cuius ambæ præmiſſæ ſint falſæ, eſt enim hoc poſſibile, ſi medius termin⁹ negaretur ab vno illorũ, & ineſſet alteri; qñ enim cõmutaremus ꝓmiſſas in ſuas contrarias, fieret nobis ſyllus perfectus fm figurã in ſcđa figura, impoſſe φ eſt φ capiamus medium terminũ huius conditionis, ſicq; impoſſibile eſt nobis ipſa conuerſio. Impoſſibili autẽ

BYRANA

figuræ, concludens cõtrariũ affirmatiuę vlis: quæ eſt manifeſta per medium perfectum. & hoc, cùm fuerit maior terminus inexiſtẽs minori per medium aliquod, ac ſi diceres A inexiſtẽs B per mediũ C, fieri enim non poterit, vt inueniatur aliquid, quod affirmetur de vna duarum extremitatũ, puta de B, aut de A, & negetur ab altera. Si enim hoc ita eſſet, A nõ ineſſet B, ſed iam poſſumus ſeſſe ipſi: quod fieri non poteſt, & non cohæret.

Cùmq; fieri non poſſit, vt inueniatur terminus vnus medius, q negetur ab vna duarũ extremitatũ, nõ ꝓueniet per hũc ſyllogiſmus perfectę figuręfalſus fm vtraſq; propoſitiones. Si enim fieri poſſet hoc, inueniretur vtiq; medus terminus negari ab vna ipſarũ, & ineſſe alteri: cùm. n. conuerterimus propoſitiones in cõtraria, habebimus ſyllogiſmum perfectæ figuræ in ſecunda figura: ſed fieri non põt, vt accipiatur in ipſa medius terminus cũ hac diſpoſitione: poſſibile igitur nobis

MANTINVS

re ſyllis integręfigurę, A
qui cõcludat cõtrariũ affirmatiuæ vlis, quæ eſt demõſtrata per mediũ integrũ, quia ſi maior terminus inſit minori per aliqđ mediũ, vt gratia exẽpli, ſi diceris A ineſſe ipſi B per mediũ, qđ eſt C, nõ poterit quicquam reperiri, qđ neceſſario ſit alteri duorũ extremorũ vel ipſi B, vel ipſi A, & φ negetur ab altero ex B
tremo. Nã ſi ita reſe haberet, tunc A, nõ ineſſet ipſi B, cum tñ iam poſuerimus ipſum ineſſe ei, qđ eſt cõtradictio impoſſibilis.

Si igitur non põt repiri terminus vnus medius, q negetur ab altero duorũ extremorũ, tũc nõ poterit dari hic ſyllogiſmus integræ figuræ, qui habeat vtraſq; ꝓmiſſa falſa. nã bene C
poterit hoc cõdigere, ſi daretur aliqs medius termin⁹ negatus ab altero ipſorum, & affirmatus, ſeu exiſtẽs alteri: ſimiliterq; qñ conuerteremus ipſas præmiſſas ad ſuas contrarias, tũc haberemus ſyllogiſmũ integræ figuræ in ſcđa figura. Sed nõ poſſumus accipere terminũ mediũ ita ſe habentẽ, ergo ipſa cõuerſio,

	ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D	tē existente ipsa cōuersione, ipose est fm hāc speciem fieri syllogismum cuius ambę præmissę simul sint falsæ.	bis contrarium, cùm non possint in hac specie syllogismi esse ambæ falsæ simul.	uersio poterit fieri qñ nō poterit fieri in hoc modo sylls falsus, habens, scilicet, vtrasque pręmissas falsas simul.

T. 32. ps *Alteram autem euenit, & vtramlibet. Si enim C & A, & B insit: si acceptum fuerit, ipsi quidem A inesse, ipsi vero B non inesse: A C quidem vera erit, altera autem falsa.*

T. c. 127	Quando vero altera duarū p̄missarū fuerit falsa, quæcūq; fuerit, tūc est id possibile. Prout C insit ipsis A, & B: & qñ capetur C inesse ipsi A, & nulli B inesse: pręmissa A C, esset vera, altera vero, scilicet B C, esset falsa.	Dixit Arist. Cū vero fuerit vna duarū propōnū falsa, vtrauis ipsarū extiterit: erit vtiq; possibile. quemadmodū si C inesset A et B, & acciperet C ineē A, et nō inesse alicui B: AC qdē erit vera, et altera propō B C, erit falsa.	Inquit Arist. At si altera præmissarum fuerit falsa, quæcunque fuerit illa, potest id fieri, veluti si C inesset ipsi A & B, cum acciperet C inesse ipsi A, nulli autē B: propositio A C, vera esset, altera vero, videlicet B C, falsa.

E

Sensitiuum.

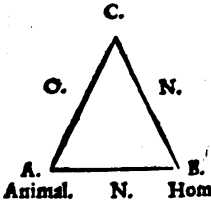

F

Cō. 127	Postq̄ cōmonstrauit, ꝙ ipose sit duas p̄missas ambas eē falsas in secūda figura, intēdit cōmōstrar, ꝙ pose sit alterā earū eē falsam, & ꝙ concludat negatiuū vl̄e falsū, cōtra affirmatiuū vl̄e, qđ cōmōstratū fuerat p mediū terīnū.	Posteaq̄ declarauit fieri nō posse, vt sint ꝓpōnes totę falsę in scđa figura: vult mōstrare, fieri posse, vt vna ipsarū sit falsa, & cōcludat negatiuā vl̄em falsam, cōtrariā affirmatiuę vl̄is, q̄ mōstrata fuerit p aliquē mediū terminum.	Posteaq̄ ostendit, ꝙ non p̄nt eē oēs p̄missæ falsę in scđa figura, nūc vult ostēdere, ꝙ altera ipsarū pōt esse falsa, & cōcludet negatiuā vniuersalē falsam cōtrariā affirmatiuæ vl̄i, q̄ fuit demonstrata per medium terminum.

Nā Et Qm

ABRAM

Nã si eẽt aliqua res, ꝑ q̃ sit lr̃a c, q̃ ĩsit ambob' extremis, hoc ẽ, ipsi A, & ipsi B. qñ. n. cõmõstrat' aliq̃ res alicui rei, nõ euadit, q̃n ĩueniat' vna res, q̃ ꝑdicet' de ambab' ipsis, ꝓut ẽ ꝑdicatio sẽsitiui d' aĩali, & Equo: & qñ acciꝑet' hęc res, vt si diceres ex lr̃is, illa, pro qua est c inesse ipsi A, & nulli B inesse, maior ꝑmissa esset vera, quę dicebat, ꝙ c omni B inſit. Et huius exemplũ ex ipsis materijs est, vt capiamus sensitiuum inesse omni animali, & sensitiuum nõ inesse homini: concluderetur in secunda figura, ꝙ animal non insit homini ex duabus præmissis maiori vera, & minori falsa.

BVRANA

Et hoc qm̃ fieri vtiq; ꝑt, vt sit aliq̃d, puta in quo c, ĩexistẽs ambab' extremitatibus totis, hoc ẽ, A & B, & hoc, qm̃ cũ manifestè ĩsit aliq̃d alicui, nihil ꝓhibet, vt ĩueniat' aliud aliqd̃ ꝑdicatũ de vtrisq;: quẽadmodũ ꝑdicatio sensibilis d' aĩali & Equo. cũq; accepta fuerit res ista, ac si diceres ex literis ĩ quo ẽ c inesse A, & ñ in eẽ alicui B, erit vtiq; ꝓpõ maior vera, quę dicit, c de omni A, & minor falsa, q̃ dicit, c non de aliquo B. Exẽplũ huius ex materijs, si accipiam' sensibile inesse oĩ aĩali, et sẽsibile nõ inesse homini, cõcludet'. n. in scda figura, ꝙ aĩal ñ est hõ ex duab' ꝓpõnibus maior ꝟa, et mĩor falsa.

MANTINVS

Qm̃ fieri põt, vt sit aliq̃d vt c, qd̃ ĩsit vtriq; extremitati, ĩ ipsi A, & ipsi B, tũc nihil ꝓhibet aliquid vnũ esse, qd̃ ꝑdicetur de vtraq;, vt ipsum sensitiuum, qd̃ ꝑdicat' de animali, & de Equo. cũ igit' capimus illud, vt gr̃a exẽpli ꝑ literas dixeris id, qd̃ designat' ꝑ literã c, inesse ipsi A, & nulli B inesse, tũc maior ꝑmissa erit vera, q̃ d. ꝙ c inest oĩ A, mĩor ꝟo erit falsa, q̃ d. c nulli B ĩest. vt gr̃a exẽpli ĩ ipsis materijs si dicam' ipsum sẽsitiuũ inesse oĩ aĩali, sed ipsum sensitiuũ ñ inesse homini, tũc cõcludet' ĩ scda figura, ꝙ aĩal ñ ĩest homini, & hoc ꝑ duas ꝑmissas, quarũ maior est vera, & minor ẽ falsa. A B

32. 30 *Rursus, si acceptum fuerit C ipsi quidem B inesse, A vero nulli: B C quidem vera erit, altera autem falsa.*

2.128 Et ẽ contra si capiatur c inesse ipsi B, & nulli A inesse: præmissa C B sit vera, & altera falsa.

Dixit Arist. Et ẽ cõuerso si acceperim' c inesse alicui A, propositio C B erit vtiq; vera, & altera falsa.

Inqt Arist. Ecõtra vero, si accipiam' c inesse ipsi B, & nulli A: propõ C B vera ẽ, alia autem falsa. C T.c.128

Sensitiuum.

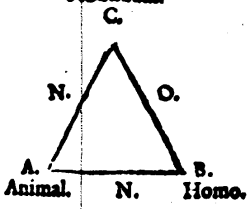

Deceptio [illegible]

ABRAM	BVRANA	MANTINVS
D Intendit quando cõuerteret dispositio huius materię, & caperet vice negatiuę affirmatiua, & vice affirmatiuę negatiua, & commutata dispositione veritatis, & falsitatis, et redierit maior falsa, & minor vera.	Sensus est: cum vero cõuersa fuerit intẽtio in hac materia, & accepta fuerit loco negatiuę affirmatiua, & loco affirmatiuę negatiua, & cõuersa fuerit intentio in vero, & falso: & redierit maior falsa, & minor vera.	Intelligit, ꝙ si cõtrario modo rẽ ĩ hac materia capias ita, vt sumas vice negatiuę affirmatiuam, & vice affirmatiuę negatiuã cõtrariabitur negocium in veritate, & falsitate, & maior efficietur falsa, & mĩor reddet ꝟa.
Prout caperemus sensitiuum nulli animali inesse, & ꝙ sensitiuum insit omni homini, cõ- E cluderet nobis animal non inesse homini.	Quẽadmodũ si accipiatur sensibile de nullo animali, & ꝙ sensibile inest oĩ homini: cõcludetur .n. nobis aĩal non inesse homini.	Vt si dicamus ipsum sensitiuũ nulli animali inesse, & sensitiuum ineẽ omni homini, sic enim concludetur, aĩal nõ inesse ipsi homini.

T.32.pe *Si igitur priuatiuus sit deceptionis syllogismus, dictum est, quando, & per quæ erit deceptio.*

T.c.129	Iam itaq; commõstratum est, quomodo educemur syllogizantes ob negatiuam vl̃em: et cuius dispõnis ad hoc fiãt ipsæ præmissæ.	Dixit Arist. Planũ igitur qũo decipiemur, cum rõcinabimur super negatiua vl̃i, & fm quam dispositionem ad hoc se habebũt ꝓpõnes.	Inquit Arist. Patet igitur quo pacto decipimur ꝑ syllm, ob negatiuam vl̃em, & cuiusmodi debeant ad hanc rẽ fieri propositiones. T.c.1
Cõ.129	Idest, iam cõmonstra- F tum est quo modo contingat nobis educi de eo. qđ est affirmatiuũ vl̃e medio termino, & syllogizem⁹ ex hoc termino de negatiuo vl̃i, & q̃bus dispõnibus veritatis, & falsitatis fiant syllĩ p̃missę in singulis speciebus syllorum de negatiuo vl̃i, hoc est, qñ fiant ambę p̃missæ falsę, & qñ non fiant. & quę earum sola fiat falsa, minor, aut maior.	Sẽsus est, planum igitur iã qũo decipiemur in eo, qđ est affirmatiuum vl̃e ꝑ mediũ terminũ, & concludemus ex hoc termino sup ꝑ negatiua vl̃i, & in quibus dispõnibus erunt propõnes syllĩ ex vero, & falso ꝑ quãcunq; spẽm syllorꝝ sup ꝑ negatiua vl̃i. hoc est, qñ erunt propositiones falsæ, & qñ non erunt. & quæ erit falsa ex vtrisq; tm̃, minor, aut maior.	Intelligit, ꝙ iam constat quo pacto cõtigat nos decipi circa id, qđ ẽ affirmatiuũ vl̃e, ꝑ mediũ terminũ, & syllogism⁹ ꝑ hmõi terminũ negationẽ vl̃em, & inq̃b⁹ rebus fiant p̃missę syllĩ verę, vel falsę in singulo genere syllorũ de ipsa negatione vl̃i, s. qñ erunt ambæ p̃missę falsę, & qñ nõ erunt. & q̃ nã earũ duarũ erit falsa tantum, videlicet, vel minor, vel maior. Cõ.1

Sin

2.ps *Sin autem affirmatiuus, quando quidem per proprium medium, impossibile ambas esse falsas. necesse est enim C B manere, si quidē erit syllogismus, quemadmodum dictum est & prius. quare C A semper erit falsa: hæc enim est, quæ conuertitur.* A

ABRAM

.130 Si vero syllis fiat de affirmatiuo vniuersali, ꝙ sit mediū proportionatum, est impossibile, ꝙ ambę p̄missę sint falsę. necessario enim oporteret p̄missam C B permanere ſm eius dispositionem, si optatus sit syllogism⁹ ꝓut prædiximus: prę-missa vero A C, fit sēper falsa: illa enim est quæ potest commutari.

BVRANA

Dixit Arist. Sin autē syllis fuerit sup̄ affirmatiua vl̄i, cùm extiterit mediū proportionatum: fieri vtiq; nō poterit, vt sint ambę propōnes falsæ: qm̄ sequit ex necessitate, vt C B derelinquat ſm dispōnē suā: si est syllis cōcludēs, vt sit: quē-admodū diximus ī p̄cedētibus: sed propositio C A erit vtiq; semp̄ falsa: et ipsa.n. poterat conuerti.

MANTINVS

Inquit Arist. At si syllogism⁹ fuerit de affirmatione vl̄i, cū medium fuerit proportionatum, impl̄e est, ꝙ ambæ propōnes sint falsæ. oportet enim propōnem C B permanere ī statu suo, si fuerit syllogismus perfectius, vt dictum est. propositio vero A C semper est falsa, ea nanq; est, quæ potest vtique conuerti. T.c.130 B

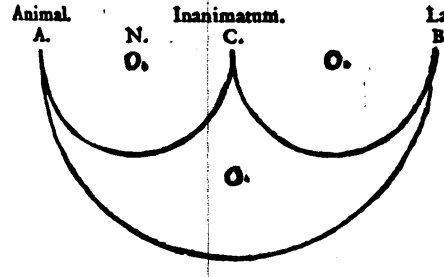

C

.130 Postq̄ commonstrauit quo modo fallat, & inferat negatiuum vl̄e ex medio termino, qui concluderet affirmatiuum

Posteaq̄ declarauit, qūo concludit negatiua vl̄is p̄ terminū mediū cōcludētē affirmatiuā vl̄em, cū fuerit termi-

Posteaq̄ ostēdit, quo pacto decipit, & cōcluditur negatiua vl̄is p̄ mediū terminum, qui concludat affirmatiuā vl̄em Cō.130

ABRAM

D tiuum vniuersale, quã do termin⁹ ipse fuerit proportionatus, vel disproportionatus in prima, & in scda figura, & quot modis contingat ex falsitate ambarum pręmissarum, aut alterius earum, incępit narrare quo modo contingat ex deceptione huius contrarium, id est, ꝙ de eo, quod fit ex præmissis vl̃e nega-
E tiuũ, per aliquem mediũ terminũ decipiat', & concludat quis per hũc eundẽ terminũ, ꝙ ꝑdicatũ ĩsit toti subto.

Et illud indebat dum dixit. Si vero syll's fiat de affirmatiuo vl̃i, ꝙ sit medium proportionatũ. id est, si vero fiat syllogismus perfectus fm figuram, qui sit falsus fm suam præmissam, qui inferat affir-
F matiuum vl̃e per medium terminum, qui concluderet fm veritatem negatiuũ vniuersale: quia impossibile est, ꝙ ambæ præmissæ sint falsæ, negatiuum enim vl̃e concluditur in pr̃ia figura ex duabus ꝑmissis, quarũ minor ẽ affirmatiua vniuersalis, & maior negatiua vl̃is. Et ideo impossibile est in illo deceptione commutari, nisi

BVRANA

minus ꝓportionatus, aut nõ proportionatus in prima figura, & secũda fm quot modos ex vtrisq; propõnibus falsis, aut vna ipsarũ: cœpit commemorare, quo mõ accidit ex errore cõtrarium huius, hoc est, vt erret in eo, ꝙ erit ex propositionibus negatiua vl̃is per terminum medium, & concludet per hunc eundem terminum, ꝙ prædicatum inest omni subiecto.

Et hoc est, qđ voluit, cũ dixit: Sin aũt syll'us fuerit sup affirmatiua vl̃i, cũ extiterit mediũ ꝓportionatũ. sensus ẽ: atq si fuerit syll's perfectæ figurę, & sit falsitas in ꝓpõnibus, & cõcludat affirmatiuã vl̃em p terminũ mediũ cõcludentẽ in veritate negatiuã vl̃em, ꝙ fieri non põt, vt sint ambę ꝓpõnes falsę: qm̃ negatiua vl̃is concludit' vtiq; in pr̃ia figura ex duabus ꝓpõnibus: quarũ minor ẽ affirmatiua vl̃is, & maior negatiua vniuersalis. Et ꝑ pea fieri nõ põt, vt conuertat' in ipso p modũ erroris, nisi ꝓpõ maior. si. n. cõuerteret' minor, & acciperemus ipsam negatiuã, & maiorẽ affirmatiuã,

MANTINVS

vl̃em, siue ille termin medius fuerit ꝓprius, siue ꝓportionatus, vel nõ proprius in prima, & scda figura, & quot modis id cõtingat, ꝑꝑ vtrasq; ꝑmissas, vel ꝑꝑ alterã earũ: ideo nunc vult ostẽdere, quo pacto cõtingat decipi cõtrario mõ, nẽpe, ꝙ decipiatur, cũ fuerit aliqua ꝑmissarũ negatiua vniuersalis, per mediũ terminũ, & concludat' ꝑ eundẽ terminũ prædicatũ ineẽ oĩ subiecto.

Et hoc ĩtelligebat cũ d. At si syll'us fuerit de affirmatione vl̃i cum mediũ fuerit propriũ, seu ꝓportionatũ. id ẽ, si syll's perfectus in figura, q est falsus quo ad ꝑmissas, qui cõcludat affirmatiuã vniuersalẽ per mediũ terminũ: cõcludet verẽ negatiuam vl̃em, nã nõ pñt ambę ꝑmissę esse falsę, nã negatiua vl̃is cõcludit' in prima figura ex duabus ꝑmissis, quarũ minor sit affirmatiua vl̃is, maior vero sit negatiua vl̃is. Et ideo nõ põt cõuerti ĩ ea fm aliquã deceptionem, nisi maior: qm̃ si minor cõuerteretur, & poneremꝰ eã negatiuã, & maiorẽ affirmatiuã, tunc nõ

ABRAM

nisi maiorem pręmissam. nam si commutaretur ipsa minor, & ipsam caperemus negatiuam, et maiorem affirmatiuam, non sequæretur inde aliqua conclusio. Et ideo impossibile est, ꝙ commutetur, nisi maior præmissa solum. Exempli gratia, quia quando nullum minerale est animal, ex quo omne minerale ē insensitiuū, nullū autē insensitiuū est aīal. qñ vero deciperemur cautè circa hoc, fieret sylls cōcludēs. deciperemur .n. capiēdo loco negatiuę affirmatiuā, et diceremus, omne minerale est insensitiuū, et omne insensitiuum est animal.

Sed si capemus loco affirmatiuæ negatiuā, & dicerem⁹ nullū minerale ē insensitiuū, & nullū īsensitiuū ē aīal, nō cōcluderet inde aliqua res. & id qđ dicit intelligitur per se.

BVRANA

tiuā, & ꝑꝑ hoc seqret ex hoc cōclo. Et ꝑꝑ fieri nō pōt, vt conuertat nisi propō maior. qm̄ si cōuerteretur minor, & acciperem⁹ ipsā negatiuā, & maiorem affirmatiuā, & nō seqretur ex hoc cōclusio. Et ꝑꝑ fieri nō pōt, vt cōuertat, nisi ꝓpō maior tm̄. exemplū hui⁹, si fuerit, ꝙ nullus lapis sit aīal, qm̄ oīs lapis mutus, & null⁹ mut⁹ ē animal. atqui cū errauerimus in hoc cū remanētia, erit vtiq; sylls cōcludēs. atq errabimus vtiq;, cū accepim⁹ hic loco negatiuę affirmatiuā, & dicam⁹, oīs lapis mut⁹ & oē mutum aīal, & cōcludemus, ꝙ omne mutum animal.

Si acceperim⁹ ambas ꝓpōnes totas falsas, dicem⁹ vtiq;, & null⁹ lapis mut⁹ & oē aīal mutū, nō cōcludet ex hoc. aliqd. & qđ diximus intellectum est per se.

MANTINVS

nō sequeret ex hoc ipsa cōclusio. Et ideo nō pōt cōuerti nisi maior tm̄ ꝑmissarum. exempli gratia, nullū petreū est animal, quia oē petrosum est inanimatū, & nullū inanimatū est animal. Sed si animaduertamus hoc cautè, ꝓfecto sylls cōcludet. decipiemur aūt in hoc, si capiamus hīc vice negationis affirmationē, & dicamus oīs petra ē inanimata, & oē inanimatū est animal, & sic concludetur, ꝙ omne inanimatū est animal.

Sed si ponamus ambas ꝑmissas falsas, tunc cum dicimus, & nullū saxum ē inanimatum, & omne animal ē inanimatum, nihil profecto cōcludet ex hoc. verba autem Aristot. sunt satis nota de se.

A

* a.l. decipiamur in

B

C

.32. ps *Consimiliter aūt et si ex alia coordinatione accipiatur mediū, quēadmodum dictū est & in priuatiua deceptione. necesse.n. D B quidem manere, A D autem conuerti, & deceptio eadem est ei quæ prius.*

T.c.131 Et huic simili modo si caperet mediū ꝓpe ipsū ꝓportiōale: prout dicimus de sub-

Dixit Arist. Et eodē exemplo, si accipiat mediū propinquū proportionato: quēadmodū si dicamus

Eodem exemplo si capiat mediū, qđ sit ferè proportionatū, vt si dicamus de de-

T.c.131

ABRAM

D subductione, q̃ fit de negatiuo vñ, C B p̃manet necessario, A C vero est, quę commutatur. hęc autem subductio, & p̃cedens, est vna res.

BVRANA

mus in deceptiõe, q̃ ẽ sup̃ negatiua, si C B erit remanens s̃m dispositionẽ suã ex necessitate: A C vero vtiq; conuertẽ. & hęc deceptiõ eadem est cũ præcedente.

MANTINVS

ceptione, quę cõtingit ex negatiua vniuersali, C B remanebit ſ suo statu de necesſitate. ſed A C cõuertitur. hæc autem deceptio, & quæ p̃cesſit ei, idem ſunt.

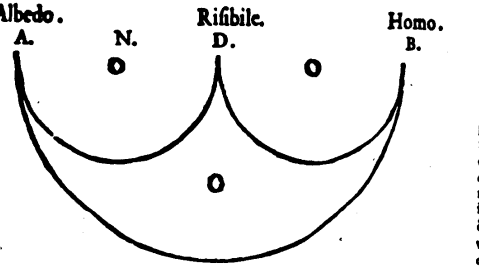

Cõ. 131 Proportionatum affine, si infert affirmatiuũ vñe, est illud, de quo dicit̃, q̃ medius eius terminus p̃dicatur de ambobus extremis affirmatiuè, medius vero terminus, qui est propè proportionatũ, qui infert negatiuum vniuersale, si fiat ſubiectũ vtriſq; extremis, hoc est, alteri affirmatiuè, & alteri negatiuè, q̃n commutaret̃ affirmatiuũ in ſubiectis cõuertibilibus, infert negatiuũ vniuerſale: id autem, q̃d ſempiternum eſt illis, eſt ipſum negatiuum particulare,

Et

Proximus p̃portionato, cũ cõcludit affirmatiuã is est, de quo dr̃, q̃ est terminus medi⁹, q̃ p̃dicat̃ de vtriſq; extremitatib⁹ p affirmationẽ: ſed termin⁹ medi⁹ p̃ximus p̃portionato in eo, q̃ cõcludit negatiuã vſem is eſt: q̃ ſubijcit̃ vtriq; duarũ extremitatũ, hoc ẽ, vni ipſarũ p affirmationẽ, & alteri p negationẽ. igit̃ cũ cõuertit̃ affirmatiua p ſubiecta cõuertibilia, cõcludet̃ negatiua vſis: & cõtinua in ipſis cõcludunt negatiuam vſem, et cõtinua ſ ipſis ſũt negatiua pticularis.

Et

Terminus p̃prio, ſeu p̃portionato, ſi cõcludit affirmatiuã vſem, tũc dicimus ipſum eẽ mediũ terminũ, q̃ p̃dicatur de vtroq; extremo affirmatiuè: ſ; medius terminus, qui eſt ſimilis p̃prio, quatenꝰ cõcludit negatiuã vniuerſalem, tunc ſi fuerit †ſubiectũ vtriq; extremorũ, n. pe de vno vni affirmatiuè, & de altero alteri negatiuè, tũc ſi affirmatiua cõuertat̃ ſ ſubiecta cõuertibilia cõcludet negatiuã vniuerſalẽ, ea autẽ q̃ ſunt vt ſẽp, negatiua ſ ens ſunt particularis.

Et

Cõ. 13

† al. ſubiectũ tm d nõ que.

ABRAM

Et ideo dicit de hac combinatione in figura, ꝙ non concludat nisi negatiuum particulare, ꝙ ſ. deceptio fiat ī maiori præmiſſa ſolū, quæ eſt ipſa negatiua, qñ caperetur affirmatiua: minorem vero nō poſſumus capere falſā: cū̃ ille cuius minor fuerit negatiua, non concludit, ⁊t in prima figura. Et ideo dixit: c b, id eſt, minor permanet ſm eius diſpoſitionē neceſſariō. hoc eſt, ꝙ impoſſibile ſit, ꝙ commutetur. a c vero eſt, quæ commutatur, id ē, ipſa maior. Dum autem dixit: hæc autem ſubductio, & præcedens, eſt vna res. Intendit, ꝙ ſubductio, ꝙ contingit in prima figura de negatiuo vniuerſali, eſt eadem illi, quę contingit de affirmatiuo, id eſt, quòd ſit vna ſpecies, ex quo maior præmiſſa eſt, quæ commutatur in illa.

BVRANA

Et propter hoc dī de hac cōplicatiōe in tertia figurā, ꝙ nō cōcludit niſi negatiuā pticrē. Hoc.n. eſt cōtinuū ī oi mā, & de ipſo dī, ꝙ accidit cōſiſtēte de deceptione, q̃ accidit ī negatiua vñ: & hoc, vt ſit error in propōne maiore tm̄, quę eſt negatiua, cū aſſumitur affirmatiua: ſed de propōne minore fiem nō poteſt, vt accipiatur falſa ppea, ꝙ nō cōcludit id, cuius minor ē negatiua in prima figura. Et ppea dixit. Atqui c b. hoc ē, m̄ior habebit p̄dicationē ſuā ex neceſſitate. hoc ē, qñ fieri ñ p̄t, vt cōuertat, ſed a c cōuertē, hoc eſt, maior. et dixit: & hæc deceptio eadē eſt cū p̄cedēte. ſenſus eſt: ꝙ deceptio, ꝙ accidit in prīa figura ī negatiua vñ eadē eſt cū ea, quæ, accidit in affirmatiua, hoc eſt, ꝙ eſt ſpecies vna eo, quod maior propoſitio ipſa eſt, quæ conuertitur in ea.

MANTINVS

Et ideo dicim⁹ hmōi cōpoſitionē* in tertia figura nō cōcludere, niſi negatiuā particulare, quia eſt* ſempiterna ī oī materia, & Ariſto. dicit, ꝙ cōtigit decipi hīc quoq;, vt decipiē in negatiua vñ: dummodo deceptio fiat in maiori p̄miſſa tm̄, quę ē negatiua cū capitur affirmatiua, minore vero p̄miſſa non p̄t accipi falſa, quia vbi minor fuerit negatiua, in prīa figura quoq; non cōcludit. Et ideo dixit, ipſum igitur c b, id ē, ipſa minor remanabit in ſtatu ſuo de neceſſitate. hoc eſt, ꝙ nō p̄t conuerti: ſed a c conuertitur. id eſt, ipſa maior. D. d. hæc aūt deceptio, & quę præceſſit ei, idē ſunt. hoc eſt, deceptio quę fit in prima figura p̄negatiuā vīem, eſt eadem cum illa, q̃ committitur in affirmatiua, ſcelligo ipſam eſſe eiuſdē generis, ga maior præmiſſa conuertitur in ea.

A *a.l. ſcda. *a.l. vſcm per.

B

C

11.p3 *Quando autem non per proprium: ſi D quidem ſit ſub A, hæc quidem erit vera, altera autem falſa. euenit enim A pluribus ineſſe, quæ non ſunt ſub ſe inuicem. ſi vero non ſit D ſub A, planum quidem, quod hæc ſemper erit falſa, affirmatiua nanque accipitur, D B vero contingit & veram eſſe & falſam. nihil enim prohibet, A quidem nulli D ineſſe, D vero ipſi B omni: vt animal ſcientia, ſcien-*

D *tiam autem Musicæ. Neque rursus si neq; A nulli eorum, quæ D, neq; D nulli eorum, quæ B. Manifestum igitur, quòd non existente medio sub A, & ambas euenit falsas esse, & vtram voluerris.*

ABRAM

T.c.132 Quando vero non fit syllis per medium proportionatũ, prout esset C sub A, hæc maior esset vera, altera vero esset falsa. nam potest A inesse pluribus rebus, quæ non supponunt ad-
E inuicẽ. Ac etiam si C non sit sub A, manifestum est, ꝙ hæc præmissa sit semper falsa: caperetur enim affirmatiua: C B vero posset esse vera, ac etiam posset esse falsa. nihil.n. prohibet, quin A nulli C insit, C autẽ omni B insit. sicut animal non ineſt scien-
F tiæ, scia autem inest ipsi Musico. Neq; ẽt aliquid ꝓhibet, qn A nulli C insit, ac etiã C nulli B. Sicq; manifestum est, ꝙ quãdo medium non sit sub A, possunt eẽ ambæ præmissæ falsæ: ac etiã possibile est, ꝙ sit altera earum, quæ contigerit.

Animal.

BVARNA

Dixit Arist. Cum vero non fuerit syllis per mediũ ꝓportionatum, quẽadmodũ si sit C sub A, hęc vtique maior erit vera, sed altera erit falsa. qm̃ fieri potest, vt sit ex rebus multis, quę non sunt sub seinuicẽ. Et cõsistẽt si non fuerit C sub A, planũ ꝙ hæc propõ semp erit falsa: quoniã ipsa vtiq; accipit affirmatiua: sed C B poterit eẽ falsa. et hoc, qm̃ nihil prohibet, ꝙ A non insit alicui C, & sit C inexistens omni B. quẽadmodũ si animal nõ ineſ set scię, & scia ineẽt Musicæ. Et nihil ꝓhibet, ꝙ A non insit alicui C, & C consimiliter etiam nõ insit alicui B. Planum igitur, cũ mediũ nõ fuerit sub A, ꝙ fieri potest, vt sint ambæ propositiones falsæ: iamq; fieri poterit, vt sit vna duarũ, q̃cunq; contigerit.

Scientia.

MANTINVS

At, cũ syllis ñ fiat ꝙ T.c.1
mediũ ꝓportiõatũ, vt cũ C sit sub A, maior vtiq; vera esset. ꝓpea qa A põt ineẽ multis rebus, quãdo aliq; non existũt sub aliqbus. Similiterq; si C nõ sit sub A, tunc manifestũ ẽ, qm̃õi propõ erit semp̃ falsa, quia ponit affirmatiua. Põt quoq; adhuc esse vera C B, & põt eẽ falsa. nã nihil prohibet, quin A nulli insit C, sed ipsũ C ſſit omni B. vt animal, qđ nõ ieſt scię, scia vero ineſt ipsi Musicę. Nihil aũt. p hibet, vt A nulli C insit, & ipsũ C nulli B. Manifestũ aũt est, ꝙ cũ medius terminus non fuerit sub A, tũc ambę poterũt eẽ falsæ, põt quoq; et qñq; altera ipsarũ, q̃cunque fuerit, esse falsa

Musica.

* al. Mu sica.

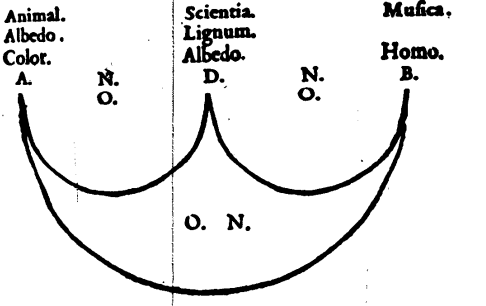

Deceptio per syllos tres affirmatiuos ī pria figura per media ex diuersa coordinatione ex maiori & minori qñq; veris, qñq; falsis mediatis.

ABRAM

132 Postq̄ retulit qūo accidat deceptio in affirmatiuū vl̄e in prima figura in termino proportionato, & in termino, qui est propè ꝓportionatū, refert ēt quo mō cōtigat in illo, q ñ ē ꝓportiōat', neq; ꝓpe ꝓportionatū. Et dū dixit: Qñ ẏo ñ fit syll's p medium proportionatum. Intendit syll'm de affirmatiuo falso. Deinde dixit: Prout esset c sub A id est, prout accidit, qñ medius terminus supponitur maiori termino. id est, ꝙ A prędicetur de toto c in rei origine, & sit A, & c negatum ex toto B, non decipitur in hac materia, nisi quando maior permaneret vera secūdum eius dispositionem, hoc est, affirmatiua, decipitur autem

BVRANA

Posteaq̄ cōmemorauit, qūo accidit error ī affirmatiua vl̄i in prima figura p terminū proportionatū, & p terminū proximū ꝓportionato: cōmemorat, qūo accidet p eū, q nō est ꝓportionatus, neq; ꝓximus ꝓportionato, & dixit: Cùm vero nō fuerit syll's p medium ꝓportionatū, hoc est, syll's super affirmatiua falsa. Deīde dixit: Quē admodū si c esset sub A. hoc ē, quēadmodū, qd accidit, cùm fuerit medius terminus positus sub maiore termino. id est, ꝙ A prædicetur de omni c per radicem rei, & c neget' ab omni B, qm̄ nō fiet error in hac materia, nisi cùm seruata fuerit maior vera fm nām suā, hoc est, affirmatiua, & cō-

MANTINAS

B

Posteaq̄ ostēdit qualiter committat' error in affirmatiua vl̄i ī prima figura in termino proprio, seu ꝓportionato, & in termino simili ipsi proprio: nūc ostēdit quoq; qualiter illa deceptio cōtingat in nō proprio, neq; simili ipsi ꝓprio, Dicēs: At cū syllogizatio, seu rōcinatio nō fiat p mediū propriū. intelligit syllogizationē de affirmatiua falsa. D.d. vt cū c sit sub A. hoc est, vt cū contingit ipsum terminū mediū stare sub maiori termino, nēpe vt ipsum A prędicetur de omni c ex innata, & radicali nā, & *A negetur ab oī B, nā is nō decipietur ī hac mā, nisi vbi maior remāserit vera in sua dispōne videlicet, affirmatiua, &

Cō. 132

C

*a.l.C.

D ABRAM

tē in minore, quatenus accipiat affirmatiua, quæ debet esse negatiua, & si concludat A de toto B mediante C, ipsum vero C in origine rei erat mediū disproportionatum.

Nam sm eius naturā non decerneret negationē ipsius A, ab ipso B. nā esset eius minor negatiua, & maior af-
E firmatiua, hīc autem non concludit, prout cōmonstratū est in Libro Priorū. Et dum dixit: Nam potest A inesse pluribꝰ rebus, quæ nō supponuntur adinuicem. intendit, ꝙ contigit fuisse hoc mediū disproportionatū, qa A inest multis rebus, q̄ mutuo à seinuicem negantur. qn̄ autem altera illarum negatur ab
F altera, & affirmatur A ipsi B, cōtingit illi, qui hoc facit, ꝙ aliqn̄ inferat syllo affirmatiuū, & aliqn̄ negatiuum. affirmatiuū quidem, quando contingit, ꝙ A inſit pluribus rebus, quæ mutuo à seinuicē negantur, & accipiat vnam illarum mediū terminum, prout animal inest Equo, & Asino, & homini, qui omnes negantur à seinuicem: quando autem cōmissus fuerit error īmore, cū accepta fuerit affirmatiua loco cuiꝰ erat negatiua: & tūc concludet, ꝙ A de oī B p mediū C, & C vtiq; īradice rei erat mediū non proportionatum.

Qn̄ ipsum nō iudicat de nā negatiōis A B, & consistit C, qn̄ minor erat negatiua, et maior affirmatiua. sed hoc n̄ concludit, quemadmodū declaratum fuit in Lib. Syll. Et dixit: qn̄ fieri pōt, vt A insit rebus multis, q̄ non sunt sub seinuicē. sensus est: atqui accidit, ꝙ sit hoc mediū nō proportionatū: qn̄ A ineſt reb⁹ multis, q̄ negant' à seinuicē. cūq; negatū fuerit vnū ipsorū ab altero, & affirmatū fuerit A de B, accidit hoc facienti, vt cōcludat negatiuū, quēadmodum erat affirmatiua. Et ꝓpterea cū fuerit propō minor negatiua, fieri poterit, vt syllꝰ concludat aliqn̄ affirmatiuā, & aliqn̄ negatiuā. affirmatiuā q̄dē, cū accidit A ieē reb⁹ multis, q̄ negant' à seīuicē, & accepta fuerit vna earū rū termin⁹ medi⁹: quē admodū si aīal ineſſet Equo & Asino, & hoī: certē oīa hęc negarent' à seinuicem alterū ab altero.

DVRANA

MANTINVS

decipit in minori, qa capit affirmatiua cum esset negatiua, et tūc cōcluditur ꝙ A ineſt oī B per mediū C. Erat autē ipsum C ex sua radicali disp̄one hīc mediū non proprium.

Quia nō enunciet ex nā sua negationē A ab ipso B, quia minor est negatiua, & maior affirmatiua, & sic nō cōcludit vtī Lib. Priorū fuit ꝓbatū. D.d. ppea qa A pōt ineſſe multis rebus, quarū aliquę nō exiſtunt sub aliquibus, hoc é, cōtingit aūt hoc esse mediū non ꝓpriū ppea, qa A ineſt multis rebus, q̄ negātur inter se se altera ab altera, & cū negatur vna ab altera, & affirmat A de C, tūc cōtingit ita agentē vt cōcludat negatiuū, id qđ est affirmatiuū. Et ideo qn̄ minor p̄miſiarū fuerit negatiua poterit concludere tūc ipse ſyllꝰ qn̄q; affirmatiuā, & qn̄q; negatiuā. affirmatiuā quidē, cū contigerit A ineſſe pluribus rebus q̄ negātur à se ipsis inuicē, & assumat' vna illarū rerū ꝓ medio termino, vt aīal, q̄ ineſt Equo, & Asino arq; homini, quę quidē negant' à seinuicem alterū ab altero.

ABRAM

capemus nullus Equus est Asinus, & oīs Asin⁹ est aīal, putauit ille, ꝙ hæc combinatio cōcludat, & ꝙ cōcludat, nullus Equus est aīal, hoc aūt est falsum. Et iterū si c nō sit sub A, notū ē, ꝙ hæc semꝑ fit falsa, caperetur. n. affirmatiua. id est, qñ vero medius termin⁹ fuerit negat⁹ à maiori extremo, manifestum ē, ꝙ falsa semꝑ est ipsa maior, illa. n. capit̄ affirmatiua. hoc est, qñ medius termin⁹ sumit̄ disproportionatus, qm̄ ipse ē negatus à minori extremo, & inest maiori, falsum itaq; semꝑ ē ip̄m minus. Qñ vero medi⁹ terminus fuerit ꝓportionatus, s. ꝙ negetur à maiori extremo, & affirmet̄ d̄ mīori, maior fit falsa necessariò: id ē, in syll'o, in quo cōtīgit ipsa subductio, quatenus putet̄, ꝙ ille cōcludat affirmatiuum vl'e ob pręmissarū falsitatē.

Dum autem dixit: c B vero posset esse vera, ac etiā posset esse falsa. nihil enim prohibet, quin A nulli c insit, c autem omni B insit, sicut animal nō inest scientię, scientia autē inest ipsi Musico.

BVRANA

à seinuicē. cūq; accepe rimus, ꝙ nullus Equus est Asinus, & oīs Asin⁹ aīal, existimauit, ꝙ hęc complicatio cōcludit, ꝙq; concludit nullus Equus aīal, qd̄ ē falsū. cū vero dixit: consil'r ēt si nō fuerit c sub A, planū vtiq; ꝙ hęc semper erit falsa, qm̄ sic acciperet̄ affirmatiua. sēsus est: atqui, cū medi⁹ terminus negat̄ à maiore extremitate: manifestum vtiq;, ꝙ falsa semꝑ erit maior: qm̄ ipsa accipit̄ affirmatiua. sensus est: cū fuerit medius terminus non ꝓportionatus, qm̄ negat̄ à minore extremitate, & inē maiori: semper. n. minor erit falsa: cū ꝟo fuerit medi⁹ terminus proportionatus ita, vt neget̄ à maiore extremitate, & affirmetur de minore: maior vtiq; erit falsa ex necessitate (hoc est) ꝑ syll'm, ī quo accidit deceptio, cū existimatur, ꝙ ipse concludat affirmatiuā vniuersalē ꝑꝑ falsitatē propōnum. Dixit. Fieri vero pōt, vt c B sit vera, & fieri ēt pōt, vt sit falsa: ꝙq; nihil ꝓhibeat A nō inesse alicui c, & c inesse oī B: quē admodū si aīal nō īeēt scīę, & scīa inesset Musicæ.

MANTINVS

ro. Si igitur dixerimus A nullus Equus est Asinus, & oīs Asinus ē animal, vr̄ ꝙ hmōi cōpositio cōcludat vcꝫ, nullus Equus est aīal, qd̄ ē falsum. D.d. sil'r q; si c non sit sub A, tūc manifestū est, ꝙ hmōi, s. propositio, erit semꝑ falsa, quia ponit̄ affirmatiua. hoc est, qñ termin⁹ medius negatur a maiore extremitate, manifestū est, ꝙ ꝓpo- B sitio falsa erit semꝑ ipsa maior: quia ponitur affirmatiua. hoc est, cū medius terminus fuerit non proprius, quia ē negatus à minori extremitate, & affirmat⁹ d̄ maiori, tūc falsus termin⁹ erit semꝑ minor: sed si medius terminus fuerit ꝓprius, seu ꝓportionatus, & sit negat⁹ à maiori extremitate, & affirmatus de minori, C tūc falsa erit necessariò ipsa maior, vcꝫ, in eo syll'o, in quo contingit fieri deceptio, cū existimat̄, ꝙ cōcludat affirmatiuā vl'em, ꝑꝑ falsitatem præmissarum.

D.d. pōt quoq; adhuc eē vera c B, & p̄t eē falsa. nā nihil ꝓhibet qn A nulli insit c, sed ip̄m c īsit oī B, vt aīal qd̄ nō inest scīę, scīa vero inest ipsi Musico, seu Musicę.

36 I/2a

ABRAM

D ſico. Intẽdit minor vero ꝓmiſſa, I qua eſt ꝓdicatio medij terminí de minori, põt eſſe vera, qñ medius termin⁹ eſt proportionatus: quia illa eſt affirmatiua de eo, qđ eſt, ſicut eſſe animal negatum ab ipſa ſcia, & ſcia affirmata ipſi Muſico: & qñ caperetur, ꝙ omnis Muſica ſit ſcia, & omnis ſcia ſit animal, cõcluderet

E mẽdaciũ ex maiori falſa, & minori vera: qñ vero medius terminus fuerit diſproportionatus, quater⁹ ſit negat⁹ ab vtriſq; extremis, ambę eẽnt falſę. Qñ ergo medius terminus, q accipiẽ in ſyllo affirmatiuo falſo, negat⁹ à maiori extremo, ſit maior ſemp falſa: qa caperet affirmatiua, minor vero ſit falſa, qñ cõtingit,

F ꝙ medius terminus cũ hoc, ꝙ eſt negat⁹ à minori, negetur & ab ipſa maiori: fit autem vera, quando medius terminus ineſt minori, & negat⁹ à maiori. Et hoc eſt, qđ intendebat dũ dixit: c s vero poſſet eſſe vera, ac & poſſet eſſe falſa. Intendit ipſam minorem. Poſtq̃ autem retulit, ꝙ maior ſit indubitatę falſa, & ꝙ minor ſit vtriuſque diſpo-

SVRANA

ſicę. ſenſus eſt: atq; ꝓpõ minor, in qua ꝑdicat medium de maiore extremitate, poterit eẽ vera, cũ medius terminus fuerit ꝓportionatus: qñ ipſa ſuerit affirmatiua, ſm id, qđ ẽ de ipſa: quę admodum aĩal negat⁹ à ſcia, & ſcia affirmatur de Muſica: cũq; accepit, ꝙ oĩs Muſica ẽ ſcia, & concludet nobis falſum ex maiore falſa, & minore ỽa: cũ vero medi⁹ termin⁹ extiterit ñ ꝓportionatus, cũ negat⁹ ab vtriſq; extremitatibus, ambæ vtrq; erũt falſę. Cũ igit medius termin⁹ accipitur ĩ ſyllo affirmatiuo falſo, negat⁹ à maiore extremitate, maior vtrq; ſemp erit falſa ſm diſpõnẽ ſuã, qua accepta fuerat affirmatiua: ſed minor erit vtriq; falſa, cũ acciderit, vt medius termin⁹ cũ hoc, ꝙ negatur à minore, neget cõſimiſt ẽt à maiore: & erit ẽt vera, cũ medius terminus fuerit inexiſtens minori, & negatus à maiori. Et hoc ẽ, qđ voluit, cũ dixit: Et certè cõſiſt ẽt fieri vtriq; poterit, vt ſit ỽa, iã; fieri poterit, vt ſit falſa. hoc eſt minor. Et poſteaq̃ cõmemorauit, ꝙ maior erit falſa procul dubio,

MANTINVS

ſico, ſeu Muſicę, hoc ẽ, ꝓpoſitio aũt minor, in qua ꝑdicat⁹ medius terminus de minori, poterit vtriq; cẽ vera: qñ medius terminus fuerit ꝓ prius, qa reperit eẽ affirmatiua de ipſa re, vt cum aĩal negat⁹ ab ipſa ſcia, & ſcia affirmat⁹ de ipſa Muſica: cũ igit dixerit, ꝙ oĩs Muſica eſt ſcia, & oĩs ſcia eſt aĩal, tũc cõcludet falſum ex maiori falſa, & minori vera: at cũ medi⁹ terminus nõ fuerit ꝓportionat⁹, cũ ſit negat⁹ ab vtroq; extremo rũ, tũc ãbę erũt falſę. cũ igit terin⁹ medi⁹ ſumptus in ſyllo affirmatiuo falſo, negat⁹ à maiori extremitate, tũc maior erit ſp falſa, qa ponit affirmatiua, maior ỽo erit vtriq; qñq; falſa, qñ cõtigerit, vt medi⁹ termin⁹, cũ hoc, ꝙ ſit negat⁹ à minori, ſit quoq; negat⁹ à maiori: qñq; vero erit vera, qñ ſ. medi⁹ termin⁹ ſit minori, & negat⁹ à maiori. Et hoc intelligebat dũ dicebat, c s aũt põt eẽ qñq; ỽa, & qñq; falſa. id ẽ ipſa minor, Et poſteaq̃ dixit, ꝙ maior erit oĩno falſa, minor vero vtroq; mõ ſe habebit, affert exẽplũ ĩ mã ipſum aĩal dicẽs, vt aĩal, qđ nõ ineſt ſcię, et hæc

ABRAM

dispositionis, ad huius exẽplum tulit materiã, in qua minor fit vera.

Et dixit: Nihil enim ꝓhibet: vsq; ibi, inest ipsi Musico. id est, hoc aũt fit, qñ fuerit maior negatiua, & minor affirmatiua, hoc est, ſm se. v.g. quia animal negatur à scĩa, & scientia inest Musico: Quãdo itaq; qs deceptoriè caperet, oĩs Musicus est sciens, & omnis sciens ẽ animal irrationale, hic ille cõcluderet conclusionem falsam ex duabus pręmissis, quarum altera esset falsa, s. ipsa maior, & secunda vera, scilicet ipsa minor. Postq̃ aũt narrauit materiã, in qua minor fit vera, enũtiauit mãm, in qua minor fit falsa. Et dixit: Neq; ẽt aliqd ꝓhibet, quin A nulli C insit, ac etiã C nulli B. id est, fit aũt minor falsa, qñ medius termin⁹ fuerit negat⁹ ab vtrisq; extremis, deceptus aũt illum caperet vtriq; affirmatũ. nihil enĩ prohibet, quin A, quod est maius extremũ, nulli C, qđ est mediũ, insit, & C ẽt non insit minori, quod est ipsum B, & essent ambæ p̃missę affirmatiuæ falsæ.

Cũ

BVRANA

dubio, & minor erit ſm binas dispositiões: adduxit exẽp'ũ aĩalis: ĩ quo minor erit vera.

Et dixit de hoc: Qm̃ nihil ꝓhibet, vt A vsq; ad id, quod dixit, inesset Musicæ. sensus est, & hoc erit, cùm maior erit negatiua & minor affirmatiua, hoc est p se. vt in exẽplo, animal negari à scĩa, & scientiam inesse Musicæ: cũ igit' aliquis acceperit p modum erroris, ꝙ oĩs Musicus est sciens, & ꝙ oẽ sciens animal nõ rationale: cõcludet' vtiq; ex hoc cõclusio falsa ex binis propositionibus, quarũ vna est falsa, & maior, & secũda vera, & minor. Et posteaq̃ mentionẽ fecit de materia, per quam minor est falsa, dixit: Nihil prohibet, vt A insit nulli C, & C insit nulli B. hoc est, & sit minor falsa, cùm medius terminus negatur à duabus extremitatibus, & accipiat errãs affirmari de vnaquaq;: & hoc, quoniã nihil prohibet, vt A, quod est maior extremitas non insit alicui C, quod est mediũ: & C non insit extremitati, q̃ est B, & sint ambæ propositiones affirmatiuæ falsæ.

Et

MANTINVS

hæc est maior falsa: & A sciẽtia inest Musicæ, & hæc est minor vera.

Et dicit, ꝙ nihil ꝓhibet, quin A, & vsq; vbi dicit, inest ipsi Musicę, hoc est, hoc aũt contingit, qñ maior est negatiua, & minor affirmatiua scilicet de se. exẽpli grã, aĩal quod qdẽ negatur ab ipsa scĩa, & ipsa scĩa inest ipsi Musicæ, si igitur quispiã deceptione duct⁹ dixerit, B ꝙ oĩs Musicus est sciẽs, & ꝙ oĩs sciens est animal irrationale, tũc cõcludet ex hoc ꝓfecto ipsaq; cõclusio erit falsa ex duab⁹ præmissis, quarũ vna est falsa videlicet maior, altera vera, s. minor. Et posteaq̃ dixit materiam, in qua minor ẽ vera, dicit materiã in qua minor est falsa dicens: Nihil autẽ prohibet vt A nulli C insit, s. vt minor sit falsa, qñ scilicet medius C terminus est negat⁹ ab vtroq; extremorũ, & ipse deceptus ponat ipsum affirmatũ de omnibus ipsis. nã nihil inconuenit, quin ipsum A, quod ẽ maior extremitas nulli C insit, qđ est mediũ, & ipsum C nõ insit minori, qđ est B, & sic ambæ p̃missæ affirmatiuæ erũt falsę.

Et

D

ABRAM

Cũ ꝟo meminisset ꝙ ambę hę spẽs cõtingãt, qñ medius terminus negat' à maiori, hoc ẽ, ꝙ fiat syllꝫs, cuius ambę præmissæ sint falsæ, & quòd maior sit falsa, & minor sit vera, epilogauit hoc, Et dixit:

Manifestũ est, ꝙ qñ medium non sit sub A, possunt esse ambæ præmissæ falsæ, ac etiã possibile est, ꝙ sit altera earum, quæ contigerit. Tibi autem expedit intelligere, ꝙ fiunt ambę falsæ, qñ medius terminus fuerit disproportionat'. Verũ enim vero posset quispiã dicere, quonã pacto interposuerit ambas has ꝑtitiões narrationi termini disproportionati? Dicimus aũt, ꝙ huius doctrina possit dupl'r sumi, hoc est, ꝙ dinumerentur horũ syllorũ spẽs, quorũ termini sunt ꝓportionati propriè, ac ẽt pol'e ẽ, ꝙ doctrina de eis inueniat' cõis, ꝓut fecit hic. vt si diceres, gr̃a exempli, ꝙ qñ maior termin' negat' à medio, ñ euadit, qn sit negat' à mĩori, aut nõ neget' ab illo: si non neget', falsa fit ipsa maior, si aũt fuerit negat', ambæ fiunt falsę. qñ ergo medi' termin' negat'

BVRANA

Et posteaq̃ mentionẽ fecit, ꝙ hæ duæ species accidunt, cũ fuerit medius terminus negatus à minore: hoc est, vt sit syllꝫs ex binis ꝓpõnib' falsis: ꝙq; maior sit falsa & minor vera: conclusit hoc, & dixit:

Planũ igit', cũ nõ fuerit medius termin' sub A, ꝙ fieri poterit, vt sint ambæ falsæ. & tũc opꝫ, vt intelligas, ꝙ ambæ vtiq; erunt falsæ: cũ medius termin' fuerit nõ ꝓportionat' ex parte, qua negat' ab vtrisq; extremitatib': & sit maior tm̃ falsa: cũ fuerit medius terminus non ꝓportionat'. Sed diceret aliqs, qũo cõstruet has duas diuisiones cõmemoratas medi' termin' nõ ꝓportionat'? Et dicam', ꝙ doctrina in hoc accipi põt duobus modis: hoc ẽ, vt cõnumerent' syllꝫ: quorũ termini sunt ꝓportionati seorsum: iãq; fieri põt, vt doctrina in ipsis sit cõicans: quẽadmodum fecit hic dicens: exẽpli gr̃a, ꝙ cũ maior terminus: negat' à medio, nihil vtiq; ꝓhibet, vt neget' à minore, aut nõ neget': quòd si fuerit falsa maior, & negatiua, erũt ambæ falsæ. cũ igit' fuerit medius ter-

MANTINVS

Et posteaq̃ dixit, ꝙ hi duo modi contingunt qñ medius termin' negatur à maiori, vcꝫ vt syllꝫs constet ex duab'. pręmissis falsis, & ꝙ maior sit falsa, & minor sit vera: totum hoc vtiq; includit, dum dicit.

Manifestũ autẽ est, ꝙ cum medius terminus nõ fuerit sub A, tũc ambæ poterunt esse falsæ, quãdo scilicet, medius terminus non est proprius, & qñq; altera ipsarũ. Sed posset qs hęsitare hic dicens, quare Aristo. intromisit has duas diuisiones dũ facit mẽtionẽ de ipso termino nõ ꝓprio & improportionato? sed ad hoc dicendũ est, ꝙ huius rei doctrina põt bifariã fieri, nempe vt numerẽt' genera syllorũ, quorum termini sunt proprij ꝓpriè: vel põt fieri de eis doctrina cõmuniter vt fecit hic. exempli gr̃a. si dixeris, ꝙ maior terminus cũ negatur à medio, tunc nihil ꝓhibet, quin neget' à minori, vel nõ negetur: & si nõ negetur tunc falsa erit ipsa maior, & si neget' tũc ambæ erunt falsæ. Cumq; igit' medius terminus negat

ABRAM

negat à maiori, minor pōt esse vera, & pōt esse falsa. fit quidē falsa, qñ medius termin⁹ est disproportionatus, vera aūt, qñ medius terminus fuerit ꝓportionatus. Et hoc intendebat dū dixit: Sicq; manifestum est, ꝙ qñ mediū nō fit sub A, possunt eē ambæ ꝓmissæ falsæ.

BVRANA

termin⁹ negatus à maiore, fieri poterit, vt minor sit falsa, & poterit ēt eē vera. falsa quidē, cū termin⁹ fuerit non ꝓportionat⁹, vera aūt, cū termin⁹ fuerit proportionat⁹. Et hoc est, qđ voluit, cū dixit, Planum igit̄, cū nō fuerit medium sub A, ꝙ poterunt ambæ esse falsæ.

MARTINV

negetur à maiori, tūc minor poterit eē vera vel falsa. falsa quidē, qñ termin⁹ nō est proportionatus, vera tamē qñ terminus est proprius & ꝓportionat⁹. Et hoc intelligebat cū dixit: Manifestum aūt est, ꝙ cum mediū non fuerit sub A, ꝙ poterunt ambæ esse falsæ. A

ANT. INTER. TEX. XXXIII.

Quot igitur modis, & per quæ euenit fieri deceptiones, quæ secundum syllogismum, & in immediatis, & in ys quæ per demonstrationem, manifestum. B

133 Euidens itaq; et notum est, qūo subductio occurrat in prēmissis mediatis, & in præmissis, quibus non est mediū, et quot specieb⁹ fiat, & quibus conditionibus & proprietatibus.

133 Dum dixit: Et quot speciebus fiat. Intendit in quota specie fiat, verissime est, ꝙ intēdat per hoc, quæ fiat in prima figura, & q̄ fiat in secūda.

Dum aūt dixit. Et quibus cōditionib⁹, & proprietatibus. Intēdit ꝙ nō accidat in talibus syllōis deceptio, qñ falsum eorū fuerit in qua cunq; ꝓmissa, quæ contigerit, sed quędā sunt, quib⁹ cōtingat mendaciū

Dixit Arist. Appa ret igr̄, ac manifestū est, qūo cadet deceptio in propōnibus mediatis & in propositionib⁹, quę nō habēt mediū, & fm quot modos erit, & per quā conditionē, & proprietatem.

Dixit: & fm quot modos, hoc est, fm quot species sit. Et vī, ꝙ sit ꝓ hoc exēplum, quod ex ipsis erit in prima figura, & quod in secunda.

Et dixit: Et per quam cōditionē, & proprietatem. sensus est, ꝙ non accidet in exēplo istorum syllōrū erratorū, cū fuerit falsum in quacunq; ꝓpōne contigerit: sed ex ipsis aliquod est, in quo pōt accidere

Iā satis cōstat quo pacto fiat deceptio in prēmissis mediatis, & in his, quæ carent medio, & quot modis fiat, & quib⁹ cōditionibus, ac proprietatibus. T.c. 133

C

Cūm dixit quot modis fiat: vī intelligere, eos qui fiunt in prima figura, & q fiūt in scda. Cō. 133

D.d. & quibus conditionib⁹ & ꝓprietatib⁹. intelligit, ꝙ nō contingeret hmōi syllōis error, qñ falsitas cōtingat in aliqua præmissarū: sed in aliquibus eorū pōt committi error, & falsitas, ꝓ falsitatē existentem in propōne determinata, & in quibusdā

alijs

ABRAM

D ciũ in p̃missa termina ta, & quędã sunt quib⁹ mendaciũ cõtingat in quauis p̃missa, & quæ dam sunt, quib⁹ impos sibile est ipsum menda cium, nisi in ambabus præmissis simul, prout ex eius sermone de his reb⁹ manifestatur. Dif ferentia autẽ inter pro prietates, & cõditiones est, quia conditiones sunt, sine quibus non E possunt esse conclusio- nes, proprietates au- tem sunt, quæ decer- nunt singulas species horum syllogismorũ.

Modus itaq;, quo res est conditio, est alius à modo, quo res est pro- prietas, & si hæc res sit vna eadem. & verisimi le est cõditiones, & pro prietates esse distin- ctas modo, non subie- cto. v.g. quia de condi- F tionibus primę figurę, quæ concludit menda cium affirmatiuum p terminum proportio- natum est, ꝙ illius ma ior præmissa sit falsa, & minor vera. hoc autẽ si non insit alij ab illa, est ei proprietas: si ve- ro insit, est eius cõditio nõ proprietas. hoc est, si vsus proprietatis sit propriè: si aũt sit com- muniter, sic omnis con ditio est proprietas.

BVRANA

te falsum pp falsum in propõne determinata: & in aliquibus ipsorũ põt accidere falsum p quãcunq; ꝓpõnẽ con tigerit: & in quibusdã ipsorũ nõ põt accidere falsitas, nisi cũ fuerit in duabus ꝓpõnibus sil: quẽadmodũ declarat⁹ fuit sermo ipsius in his rebus. Dr̃ia vero inter ꝓprietates, & cõditio- nes est: qm̃ cõditiones sunt, sine q̃bus nõ pos- sunt esse conclusiones: sed proprietates sunt, q̃ appropriãtur vnicuiq; speciei istorũ syllorũ.

Modus igitur, p quẽ est res conditionis, est alius à re, per quam est res ꝓprietatis: & si fue rit res hæc vna & eadẽ. & vr̃, ꝙ conditiones, & proprietates sint sepa- ratæ hic non per subie ctum. vt in exemplo, conditio primæ figurę ad hoc, vt cõcludat fal- sum affirmatiuum per terminum proportio- natum est, vt sit maior ꝓpositio in ipsa falsa, & ꝙ minor sit vera. hoc enim si nõ inuenit in alijs, erit sibi ꝓpriũ, & si inuenit est condi- tio, non propriũ: & si facta fuerit propriũ ap propriatè, & si facta fue rit in vr̃i, omnis vtiq; cõditio erit proprium.

MANTINVS

alijs continget menda ciũ in quauis præmis- sarũ contigerit: in nõ- nullis alijs nõ põt falsi tas cõtingere, nisi con- tingat in ambab⁹ præ- missis simul, vt osten- sum est ab ipso Aristo- tele in tractatibus suis vbi agit de hoc nego- cio. Interest aũt inter ipsas cõditiones, & pro prietates. qm̃ conditio nes sunt illę, sine quib⁹ nõ possunt fieri cõclu- siones, proprietates ve ro sunt, q̃ appropriant sibi aliquem modorũ horum syllogismorũ.

Modus autẽ, quo res est cõditio, non est ille quo res est proprietas, licet sit illud idem. vr̃ aũt ipsas cõditiones di- stingui hic modo, sed nõ subiecto exẽpli cau sa, vna ex cõditionib⁹ primæ figuræ conclu- dentis falsum affirma- tiuũ per terminũ pro- portionatũ est, vt ma- ior præmissarũ eius sit falsa, minor vero sit ve ra. si igitur hoc nõ re- periatur in aliquo alio erit proprietas ei, sed si reperiatur, tũc erit con ditio & nõ proprietas. hoc tñ intelligitur, qñ vtimur ipsa proprieta te ꝓpriè: sed si vtamur ea cõiter, tũc omnis cõ ditio est proprietas.

Planum

33.ps *Planum autem est, & quòd si quis sensus defecerit, necesse & scientiam aliquam deficere, quam impossibile est accipere: siquidem addiscimus, aut inductione, aut demonstratione. Est autem demonstratio ex vniuersalibus, inductio vero ex ijs, quæ secundum partem: impossibile autem vniuersalia speculari nisi per inductionem, quoniam & quæ ex abstractione dicuntur, erunt per inductionem nota, si quis voluerit nota facere, [a] quòd, insunt vnicuique generi nonnulla, & si non separabilia sunt, secundum quòd tale hoc vnumquodq; : inducere autem non habentes sensum, impossibile. singularium nanq; sensus est, non enim contingit accipere ipsorum scientiam: neque enim ex vniuersalibus sine inductione, neque per inductionem sine sensu.* A

[a] Cfr. To. 102. Hét Arist. sine singulatibus sciam fieri si poss: Contra ill videt voluisse. 1. Post. 39

ABRAM

134 Et euidens est, ꝙ quando careremus aliquo nostrorũ sensuum necessariò careremus aliqua nostrarũ cognitionũ, & non possemus illam attingere. quicquid enim scim⁹, nõ euadit, quin ipsum sciam⁹ inquisitione, aut demõstratione. demõstratio autem perficitur vniuersalibus præmissis, ad quarũ euidentiã & cognitionem nõ datur nobis aditus, nisi per inquisitionem. præmissæ enim sumptæ in intellectu abstractæ à materia, quãdo quis curat cõmonstrare, ꝙ ipsæ sint veræ, approximando eas singulis materiebus, illas cõmon

BVRANA

Dixit Arist. Videt autẽ ex eo, ꝙ nobis deficiat sensus aliqs, vt sequat ex necessitate aliquã sciẽtiarũ nostrarum deficere, neq; posse nos ipsã assequi. qm̃ oẽ, qđ cognoscim⁹ nõ effugit, quin sit aut per inductionẽ, aut per demõnẽ. & demõ vtiq; perficit ex propositionibus vnib⁹, sed inquisitio fit ex particularibus: per ꝓpõnes aũt non possum⁹ monstrare aut cognoscere, nisi per inquisitionẽ earum: & hoc, qm̃, cũ aliqs solicit⁹ fuerit in propositionibus, q̃ accipiuntur ꝑ intellectũ abstractę à materia monstrãdis, ꝙ veræ sunt in eo, ꝙ appropin

MANTINVS

Videtur autem, ꝙ si deficiat nobis aliquis ex nostris sensibus, ꝙ oporteat omnino, vt caream⁹ aliqua sciẽtia nostra, & sit nobis impossibile illam acquirere. Qm̃ quicqd scimus, necesse est, vt illud sciamus vel ꝑ inductionem, vel per demonstrationem. demonstratio autẽ fit ex propositionibus vniuersalib⁹, propositiões vero vtes nos per inductionem cognoscimus. Nã propositiones intellectu sumptæ expoliatę à materia, siquis velit probare eas esse veras, applicando illas singulę materię, probabit vtiq; eas ꝑ inductionem, siue capianꝫ B T.c.134 C

ABRAM

D monſtrat inquiſitio
ne: ſiue illas capias
appropinquãdo eas
materiæ, aut illas ca
pias à materia ab
ſtractas. Ad inquiſi
tionem autem non
eſt nobis aditus, dũ
deficit nobis ipſe ſen
ſus: ſenſus enim eſt,
qui cernit res partic-
ulares, & non eſt
aditus ad ipſas co-
E gnoſcẽdum, niſi per
ipſum ſenſum.

Cõ.134 Hoc capitulũ aliud
eſt à præcedentibus ca
pitulis, & eſt conſidera
tio præmiſſarũ, quæ p
ſe notæ ſunt. eiusq; in-
tentio in illo eſt, ꝙ co-
gnitio p intellectũ eſt
ob cognitionẽ per ſen-
ſum, & ꝙ ille, qui caret
aliquo ſenſu ex tpe or-
tus, prout ſi naſceretur
cęc⁹, aut ſurdus, impoſ
F ſibile ſit, ꝙ cõprehẽdat
intelligibilia huius ge
neris. cęcus it⁹q; nõ po
teſt cõprehendere colo-
rũ ĩtelligibilia, neq;
ſurdi cõprehendunt ſo
norum intelligibilia,
neque intelligibilia ſi-
gnificationum ſignifi
cantiũ ipſas dictiones.
Et dũ dixit: Et euidens
eſt, ꝙ qñ careremus ali
quo noſtrorũ ſenſuũ,
careremus aliqua no-
ſtrarum cognitionũ.

Intẽ

BVRANA

pinquãt alicui mate
riæ, mõſtrabit vtiq;
ipſas per inquiſitio-
nem: ſi enim accępe
rit ipſas, ſm ꝙ ap-
propinquant mate-
rię, et accęperit ipſas
abſtractas à mate-
ria, non habebimus
viã, niſi inq̃ſitionẽ,
cũ defecerit ſenſus:
qm̃ ſenſus ẽ, q; mon-
ſtrat res particula-
res, & nõ eſt via ad
ipſas niſi p ſenſum.

Hoc capm̃ eſt aliud
à capitulis p̃cedentiũ⁹:
in quib⁹ ſpeculatus fuit
de diſpõnibus, ꝓpõnũ
notarũ per ſe: intentio
aũt in ipſo eſt monſtra
re, ꝙ cognitio p intelle
ctum, eſt pp cognitio-
nem p ſenſum, quódq;
ille, cui deficit aliqs ſen
ſuũ in tpe generatiõis,
quẽadmodũ, qui geni-
tus fuit cęc⁹, aut ſurd⁹,
ꝙ inq̃ ille nõ põt aſſeq
intelligibilia p hũc ſen
ſum. cęcus. n. non pote-
rit intelligere intelligi
bilia colorũ, neq; ſur-
dus aſſeq intelligibilia
muſica, neq; intelligi-
bilia, q̃ monſtrant⁹ per
verba. & dixit. Vt aũt⁹
ex eo, ꝙ nobis deficiat
ſenſus aliquis, vt ſequa
tur ex neceſſitate ali-
quam cognitionũ no-
ſtrarum deficere.

Sẽſus

MANTINVS

piantur applicando
illas ſingulæ mate-
riæ, ſiue capiantur
denudatę, & abſtra-
ctæ ab ipſa materia.
Inductionẽ aũt per-
ficere non poſſum⁹
ſenſu deficiente. Nã
ſenſus ſingularia ip-
ſa cognoſcit, quæ ẽt
alio q̃ ſenſu cogno-
ſci non poſſunt.

Hoc capitulũ differt Cõ.1
à præcedentib⁹, in quo
cõtemplatur & agit de
ꝓpõnib⁹ per ſe notis:
in quo intẽdit, ꝓbare,
ꝙ ſcia, quæ eſt in intel-
lectu, fit pp ſcientiam,
quæ eſt in ſenſu: & ꝙ ſi
alicui deſit aliquis ſen-
ſus à natiuitate, vt ꝙ
fuerit natus cęcus, vel
ſurdus, ꝙ is nõ poterit
cognoſcere intelligibi
lia, quę ſunt illius gene
ris. cęcus enim non põt
percipere intelligibilia
ipſorũ colorũ, neq; ſur
dus intelligibilia ſono-
rum, neq; intelligibi-
lia, quæ ꝓ dictiones ſi-
gnificantur. & hoc eſt,
quod dicit, Vt aũt, ꝙ ſi
deficiat nobis aliqs ex
nris ſẽſib⁹, ꝙ oporteat
oĩno, vt careamus ali-
qua ſcientia noſtra.

Hoc

ABRAM

Intēdit, ꝙ euidens sit, ꝙ qui caret ab initio rei aliquo sensu, careat intelligibilib⁹ huius generis sensibilium. Cuiusq; enim generis est propriū sensibile, cōe aūt non deest, nisi deficientibus omnibus sensibus. Iam enim commonstratū est in scientia de Anima, ꝙ sensibilia quædā sunt propria singulis sensib⁹, vt colores oculo, & soni auditui, & sapores palato, & odores narib⁹, & tāgibilia tactui: quædā aūt sunt cōia, ꝓut sunt magnitudo, & figura, & numerus, & motus. Et postq̄ narrauit, ꝙ ex defectu alicuius sensus, sit defect⁹ primę p̄missę, q̄ est sensibilis illi⁹ sensus, cępit explicare hoc, Et dixit: Quicquid enim scimus, nō euadit quin ipsum sciamus inquisitione, vsq; ad vltimū illius, qđ scripsimus. Eius autem sermo hic, est ex se intelligibilis, & ad literā, quia omnis nostra cognitio aut aduenit p demonstrationem, aut per ipsam inquisitionem.

Demōstratio autem fit ex præmissis vniuersalibus: vniuersaliū autem præmissarum cognitio nobis aduenit p inqui-

BVRANA

Sēsus est: cui deficiūt monstrabilia p intētionem alicuius sensus, ꝙ vident deficere intelligibilia isti⁹ generis sensibiliū. qm̄ vnicuiq; generi est intelligibile appropriatū, & vl̄e vtiq; nō deficit, nisi cū deficit totum sensibile, & hoc, qm̄ declaratū iam fuit in sciētia de Aīa, ꝙ sensibilia sunt appropriata vnicuiq; sensui, quēadmodum colores oculo, & vox auditui, & sapores gustui, & odores narib⁹, & tāgibilia tactui: & ex ipsis aliqua vl̄ia, quēadmodū magnitudo, & figura, & numerus, & motus. Et posteaq̄ cōmemorauit, ꝙ oportet in fundamētis sensus fundari ꝓpōnē primā, quæ est in sensibili illi⁹ quęsiti, cępit declarare hoc, & dixit: Qm̄ oē, quod cognoscimus, nō effugit, quin sit aut p inductionem, vsq; ad finē eius, quod scripsim⁹. Et sermo ipsi⁹ in hoc, est p se intellus, & cōsentaneū est, ꝙ oīs nr̄a cognitio, aut ꝓueniat pp demr̄onē, aut pp inq̄sitionē.

Demōstratio autem est per propōnes vniuersales: propositionū vero vniuersalium cognitionē assequimur per

MANTINVS

Hoc est, vr̄ ꝙ, qui ab initio caruerit aliquo sensu, deficiēt quoq; ab ipso intelligibilia illius generis sensibiliū. quia cuilibet generi rn̄det propriū * intelligibile vel sensibile: cōe vero nō deficit, nisi deficiāt oēs sensus, nā iā fuit ꝓbatū in scientia de Anima, ꝙ ipsorum sensibiliū, aliqua sunt propria singulo sensorio, vt colores oculo, soni auditui, sapores palato, odores naso, tangibilia tactui: aliqua vero sunt cōia, vt magnitudo, figura, numerus, motus. Et posteaq̄ dixit, ꝙ si defuerit aliquis sensus, necesse est, vt desit prima ꝓpō, quæ consistit in ipso sensibili illius sensus, nūc vult probare hoc, dicens Quoniā quidquid scimus, necesse est vt illud sciamus. vel per inductionē, &c, vsq; in finē sermonis iā à nobis scripti. Et ei⁹ verba de hoc sunt, satis nota de se: consentaneūq; est, vt omnis nostra scīa perueniat nobis vel p demr̄onem, vel per inductionem.

Demonstratio aūt fit p propositiones vl̄es: ꝓpositiones vero vl̄es nos cognoscim⁹ inductione, ergo sciētia oīs fit

A

B

C

* a. l. q libet sensus hēt ꝓpriū sensibile.

ABRAM

D inquisitionem, omnis ergo cognitio fit ob inquisitionē. Ex quo autem inquisitio est particularium, & ex particularib⁹ est ipsum vniuersale, & omnis scientia est vniuersalis, sequitur cuiusq; scientię originem esse ipsa sensibilia. Et dū deest cōprehensio particulariū huius illius generis, de

E est illius præmissa prima, & dū deest prima præmissa alicuius generis, deest huius generis demonstratio, quando autem omnis scientia est alicuius generis, aut est de per se noto, aut propter per se notum, & dum per se notum est ob ipsius generis sensibilia, oportet ergo, ꝙ qui caret aliquo suorum sensuum, careat sensibilibus illius

F sensus, & careat intelligibilibus illius. Et in ea, quæ dixit, nihil est dubium, nisi in illo, quod dixit, ꝙ omnis præmissa vniuersalis adueniat inquisitione. quoniam iam dictum est, quòd primæ præmissę sunt duarum specierū: quædam species est illarum, quæ inquisitione adipiscuntur, & quędam species illarū, quę naturaliter aduenium,

qm̃

BVRANA

per inductionem: omnis igitur nostra cognitio erit vtique propter inquisitionem. Et posteaquàm inquisito est ad particularia, & ex particularibus inuenitur vniuersale, & omnis cognitio est vniuersalis, sequitur vt omnis cognitio affectet particularia. Cuicunq; igitur deficit aliquis sensuum, ex necessitate eidem deficit affectio particularium, quæ appropriantur huic appropriationi, cumq; deficit affectio istius generis, deficit propositio prima, cumq; defecerit propositio prima in genere, deficit demonstratio, quæ est I genere, cùmq; fit omnis cognitio hic in genere, erit igitur cognitum per se propter sensum, sequitur igitur, si defecerit sensus aliqs, quòd deficiat seu sibile illius sensus, cumq; deficit sensibile illius sensus, deficit intelligibile. Et in hoc, quod dixit: nihil est dubij, nisi in eo, quod dixit, omnē propositionem vniuersalem prouenire per inquisitionem, quomodo enim assequimur ipsas per naturam, quo niam

MANTINVS

fit per inductionem. At cū ipsa inductio fiat de particularibus, & ab ipsis particularib⁹ oriatur vt̄e: & omnis scientia sit vt̄e quoddam, ergo oportet, vt origo cuiuslibet scientiæ sint ipsa sensibilia. Quicūq; ergo caret aliquo sensu, necesse est, vt careat cognitionib⁹ illorum particulariū, quæ sunt propria eis. Deficientibusq; cognitionib⁹ particulariū illius generis, deficiet quoq; eius prima propō, deficiētęq; ipsa prima ꝓpositione illius generis, deficiet quoq; demō illius generis: at cum quælibet scientia fiat de aliquo genere, fiet vtiq; vel de aliquo p se noto, vel p aliquod per se notum. sed cū id, quod est de se notū, habeatur per sensum, oportet ergo, vt deficiēte aliquo sensuū deficiāt quoq; sensibilia illius sensus: deficientibusq; sensibilib⁹ illius sensus, deficiēt et intelligibilia. Et hoc qđ dixit nullam habet dubietatē. nisi in eo, quod dicit, ꝙ omnis propositio vt̄is acquiritur per inductionem. qm̃ iam fuit dictū, ꝙ primę propositiones, seu prima principia, bifariā sunt,

nempe

ABRAM

quoniá neſcimus quãdo nobis aduenerint, neque quomodo adepti ſimus illas. has itaq; præmiſſas putamus nõ indigere inquiſitione, & quando non indigent inquiſitione, non indigent ſenſu.

Verũtamen de re iſtarum videt, ꝙ ipſę ſint de ſenſibilibus cõibus, ſicut ꝙ totum ſit maius ſua ꝑte, & ꝙ res vni rei æquales mutuo ſint æquales. & hanc ob cauſam nobis aduenĩũt ab initio res ob ĩeſſe cõia ſenſibilia oĩbus, circa quæ occurrunt noſtri ſenſus. & ex quo ab infantiæ tpe nobis aduenerunt, non reminiſcimur qñ nobis aduenerint, neq; qũo aduenerint: cum tñ illę abſq; dubio nobis aduenerint ab illis ſenſatis, & impoſſibile eſt aliquẽ vacare hoc genere præmiſſarum, quia impoſſibile eſſet, niſi deeſſet ſenſus tactus, cum hæ præmiſſæ adipiſcantur ſenſu tactus. Elocutio autẽ Ariſto. non eſt de his præmiſſis, ſed eius ſermo habetur de præmiſſis, quæ ſunt propriæ ſingulis ſenſibus. Significat autẽ ꝙ vniuerſales præmiſſæ nobis aduenĩant ex ſenſu, quia

BVRANA

niam non nouimus, quando acquirimus, & quomodo acquirim⁹. De iſtis enim propoſitionibus exiſtimatur, quòd non indigent inquiſitione, neque indigent ſenſu.

Sed iã appareꝛ ex diſpõne iſtarũ propõnũ, ꝙ ſunt in ſenſibilibus particip̃atibus: quẽadmodũ, ꝙ totũ eſt maius parte, & ꝙ æqualia vni ſunt inter ſe æqualia. & ꝓp hanc cãm aſſe quimur eas à principio rei, ex quo fuerũt ſenſibilia cõicãtia in oĩ eo, in quo cadit ſenſus nr̃. & qñ prouenĩũt nobis à tpe pueritiæ, nõ commemorauit qñ, neque qũo prouenĩũt nobis, & tñ abſq; dubio prouenĩunt nobis à ſenſibilibus, & nõ erit ingeniũ ex hoc genere propoſitionũ vnum: qñ fieri non põt, vt inueniatur, quouſq; defecerit ſenſus tactus. iſtę. n. propõnes proueniunt p ſenſum tactus. ſed ſermo Ariſto. non eſt de iſtis propoſitionibus, ſed ipſius ſermo, eſt de propoſitionibus, quæ ſunt in ſenſibilibus appropriatis vnicuiq; ſenſui. Iã vero ſignificat, ꝙ propoſitiones vłes accedunt nobis à ſenſu, cũ

MANTINVS

nempè quoddã genus earũ acquirimus inductione, quoddam vero aliud nã. qa ignoram⁹ qñ puenerint nobis, & quaſt, huiuſcemodi ergo ꝓpõnes ſeu prĩa prĩcipia videnť nõ indigere inductione, & ſi nõ idigẽt inductione, haud quaq; indigebũt ſenſu.

Verũ videnť huiuſcemodi ꝓpõnes exiſtere in ipſis ſenſibilibus cõmunibus, vt ꝙ totũ eſt maius ſua parte, & ꝙ q̃ ſunt æqualia vni rei, inter ſe ſunt æqualia. & ideo pueniũt nobis ab initio rei, ꝓpea quia reperiunť ipſa ſenſibilia cõia in omnibus reb⁹, ad quas nr̃i ſenſus peruenĩũt. ſed cum peruenĩãt nobis à pueritia, ideo nõ ſumus memores qñ peruenerint nobis, neq; quo pacto peruenerint. ſed ꝓcul dubio ab ipſis ſenſibilib⁹ peruenĩũt nobis, nulla excepta ꝓpõne huius generis, quod quidem nõ põt reperiri deficiẽte ſenſu tactus. Hę aũt ꝓpõnes ſenſu acquruntť tact⁹: ſed ſermo Ariſtotelis nõ eſt de his ꝓpõnibus, ſed de illis, q̃ fiũt ex ſenſibilib⁹ proprijs vnicuiq; ſenſui. ꝙ autẽ huiuſcemodi ꝓpõnes vłes adueniant nobis:

ABRAM

D quia quando nos volumus illas comprobare ei, qui decipiens obijcerit nobis in illas, aut cui deesset obiectio earum, vel qui nesciret illas, quia non intelligeret quid ipsarum nomina significent, tunc illas explicaremus illis per inquisitionem sensatorum. hoc autem non contingit in istis cõmunibus prẹmissis,

E sed in ipsis proprijs.

Et ideo Aristoteles argumẽtatus est duas species præmissarum indigere sensu, dicens: Præmissæ enim sumptæ in intellectu abstractę à materia, quando quis curat cõmonstrare, quòd ipsæ sint veræ, approximando eas singulis materiebus, illas commonstrat inquisitione: siue illas

F capias appropinquando eas materiæ, aut illas capias à materia abstractas. id est, Euidentia, quòd præmissę vniuersales, quæ intellectui adueniunt à materia abstractæ, indigeant sensibus est, quia quando quis eas vult commonstrare esse veras illi, qui eas nescit, inqui

BVRANA

cùm volumus ipsas verificare apud aliquem, cui contradicit in erroribus, aut apud aliquẽ, cui deficit cõtradictio in ipsis, dixit: apud eũ, qui non nouit ipsas: quoniam non intelligit, quid significant nomina ipsarum, declarabuntur per inquisitionem sensibilium. & nõ accidet hoc in istis propositionibus vniuersalib', sed ĩ appropriatis.

Et propterea notauit Arist. duas species propositionũ indigẽtium sensu, cũ dixit: Et hoc, quoniam, cùm solicitus aliqs fuerit in propositionibus, quæ accipiuntur per intellectũ abstractæ à materia, monstrare, quòd sunt veræ in eo, ꝙ appropinquant alicui materiæ: declarabit vtique ipsas per inquisitionẽ, siue acceperit eas in eo, ꝙ appropinquant alicui materiæ, siue acceperit eas abstractas à materia. sensus est, quòd signum, quòd propositiones vniuersales, quæ proueniunt per intellectum abstractæ à materia communicantes sensibus: ita se habẽt, quòd cùm aliquis voluerit d̃clarare ipsas eẽ veras apud aliquem, qui

MANTINVS

Indicio est, quia cum quærim' verificare eas apud aliquẽ sophistarum, qui cõtradicit nobis ipsarũ esse, vel apud aliquẽ illorum, qui renuit eas admittere, vel apud eũ, qui eas ignorat, quia nõ intelligit, quid significẽt earum nomina: nos profecto probamus eas apud ipsos cõsiderando, ac perquirẽdo eas, ꝑ ipsa sensibilia. Hoc vero non cõtinget in illis propositionib' vniuersalib', sed in ipsis proprijs.

Et ob hanc causam ꝓ huius rei rõne Aristo. dicit esse duo genera propõnũ, quæ indigẽt sensu, dum dicit: Nam ꝓpositiones intellectu sumptæ, expoliatæ à materia, si qs velit probare eas eẽ veras, applicando eas singulæ materiæ, ꝓbabit vtiq; eas per inductionẽ: siue capiantur applicando eas singulæ materiei, siue capiantur denudatę, & abstractæ ab ipsa materia. hoc est, ratio autẽ, quæ indicat ipsas propositiones vl̃es, quę perueniũt in intellectum, abstractas ab ipsa materia, indigeãt sensibus: hæc vtiq; est, nempe, quod cum quis studet ꝓbare eas eẽ veras illi, qui

ARAM

inquisitione eas commonstrat, applicando illas singulis materiebus suppositis huic rei vniuersali: hoc est, materiebus rerum particularium. Dum autem dixit: siue illas capias appropiquādo eas materiæ, aut illas capias à materia abstractas.

Cōtingit, ꝙ intēdat, ꝙ inquisitione indigeres in ambabus præmissārū speciebus hoc est, in acceptis in mā, quæ sunt p̄missæ physicę, & in ijs, quæ accipiuntur sine mā, quæ sunt res Mathematicę: & hę quidem sunt pro maiori parte præmissæ cōes, quas nescimus qñ nobis aduenerint, nec vnde aduenerint. Et hæc quidem argumētatio circa hoc continet ambas præmissarum spēs, vcz, ꝙ indigeant sensu. Ob facilē aūt dispōnē p̄missarum communium, loquētes nostræ legis putauerunt, ꝙ intellectus ad eius cōprehensionem non indigeat sensu, & quod illis de hoc cōtigit, fuit contrariū illius, quod cōtigerat priorib⁹ Antiqs. illi enim putauerūt, ꝙ intellē eēt ipsemet sensus, & ꝙ inter obiecta vtrorūq; non sit dfia.

EVSANA

qui non nouerit ipsas, monstrabit vtiq; eas p inquisitionē, cū appropinquauerit alicui materierū, q̄ ponunt sub hac intētione vſi. intelligit materias speculatiuas particulares, & inquit, ꝙ hæ accipiūtur, cùm appropinquāt alicui materiei, aut accipiunt separatæ à mā.

Et vī velle, ꝙ inquisitione indigem⁹ in duabus speciebus propositionum, hoc est, in ijs, quæ accipiunt in mā, & hę sunt propōnes naturales, & ijs, quæ accipiunt absq; materia, & hæ sunt res mathematicæ, & hæ sunt propōnes vſes, quę nō cognoscunt, qñ proueniunt, & vnde proueniūt. Et hoc onus fm hoc est vſe duabus speciebus propōnū, hoc est, ꝙ indigent sensu, & acceptione intētionis ꝓpositionū vniuersālium. Sed populi virorū nostræ gētis opinati sunt, ꝙ intellectus, cum assequitur aliquid, nō indiget sensu: & quod accidit his, est cōtrariū ei⁹, quod accidit primis antiquis, ipsi enim opinati sunt, ꝙ sensus, & ītellectus sunt idē, quódq; non est dfia inter assecutiones vtriusq;.

MANTINVS

qui eas ignorat. Id quidem per inductionem probat, applicando eas singulis materiebus, q̄ sub illo vſi existunt. & intelligit per materias, res particulares, & p id, qd dicit siue capiantur applicando eas singulę materiei, siue capiātur abstractæ ab ipsa mā. A

Pōt ītelligi: ꝙ ipsa inductiōe Idigeat vtrūq; genus ꝓpōnū, nempe, & quæ capiunt cū ipsa materia, & sunt scilicet propōnes naturales, & quæ capiunt sine materia, quæ quidē sunt res Mathematicę. & hę sūt vt plurimum ꝓpōnes vſes, quas ignoramus, qñ aduenerint nobis, neq; vnde aduenerint. Et hęc ratio amplectit vtrunq; genus propositionum, ꝙ scilicet indigeant sensu, et ob facile negocium ipsarū propositionū vniuersalium. ideo Theologi nostræ gētis, qui loquētes nū cupant, existimarunt ipsum intellectū nō indigere pro ei⁹ cognitione ipso sensu. & sic cōtigit eis cōtrariū eius, quod contigit Antiquis, qui putabāt sensum esse, ipsummet intellectum, nihilq; differre inter se obiecta vtriusq; eorum. B C

D *Syllogismum omnem ex tribus constare terminis, maiori, minori, ac medio: & hos in infinitum tam in propositionibus affirmatiuis, quam negatiuis abire non posse.* Cap. 16.

ANT. INTER. TEX. XXXIIII.

Est autem omnis syllogismus per tres terminos, [a] & qui quidem monstrare potest, quòd A inest ipsi C, eo quòd inest ipsi B, & hoc ipsi C: priuatiuus autem alteram quidem propositionem habens, quòd aliud quid alij inest, alteram vero, quòd non inest. Manifestum igitur quòd principia, & quæ dicuntur suppositiones hæ sunt: accipientem enim hæc, ita necesse est monstrare, vt quòd A inest ipsi C per B. Rursus uero quòd A ipsi B per aliud mediũ, & quòd B ipsi C consistit.

E

ABRAM

T.c.135 Omnis aũt syllogismi essentia ex tribus terminis cõstruitur: quorum terminorũ vnus est, qui cõmonstratur ipsi C inesse, qui est ipsum A, mediante ipso B, ipsum autem B inest ipsi C. syllogismi vero negatiui alterius eius F duarum pręmissarũ alter terminus dicit̃ de altero, alterius vero alter ei⁹ duorum terminorum non dr̃ de altero termino. Manifestũ aũt est, ꝙ subiectiones, ex quibus essentia syllr̃i cõstruit̃, tot sint nũero. Oportet enim necessariò ex tot numero esse demõstrationẽ: res scilicet quæ demõstratiõe ostẽdit̃, prout

BVRANA

Dixit Arist. Cuiuscunq; vero syllr̃i substantia constituit̃ ex terminis tribus: & q̃ monstrat A inesse C ꝑ hoc, ꝙ inest B, & B inest C. In syllogismo autem negatiuo vna propositionum duarum ita se habebit: ꝙ vnus duorum terminorũ dicet̃ de altero: altera vero ita se habebit, ꝙ vn⁹ duorũ terminorum nõ dicet̃ de termino altero. Planè igitur manifestum, ꝙ radices, ex quibus cõstituit̃ substantia syllr̃i sũt ex hoc numero. Quoniã sequitur ex necessitate demr̃onis: vt res, quæ ostenditur ꝑ demr̃tionẽ, sit in hoc numero. quẽ-

MANTINVS

Inquit Arist. Essentia autem cuiuslibet syllogismi constituitur ex tribus terminis. & vnus terminorum est, vt probetur, ꝙ insit ipsi C, et ẽ ipsum A, medio B: & B insit ipsi C. syllogismi vero negatiui profecto in vna propositionũ eius vnus terminus dicitur de altero affirmatiuè, ĩ altera vero alter terminus de altero dicitur negatiuè. Manifestum ꝓfecto est, qđ fundamẽta: ex q̃bus cõstruit̃ essẽtia syllr̃i sunt huius numeri. Nam de necessitate demõstrationis est, cum fuerit huius numeri, vt sequatur aliquid demõstratione pro- T.c.1

ABRAM

prout sit A, qđ ipsi C ineſt mediante B, & B etiam ipsi C ineſt.

135 Eius intẽtionis in hac parte eſt tradere, nunquid categorici ſyllogiſmi compoſitio procedat in infinitum ex altero ſuorũ extremorum, aut ex ambobus, aut ex eius medio: hoc eſt, q̃ de ſubiecto prædicetur ipſum prædicatum, & de hoc ꝑdicatum alterum prædicatũ, & de hoc illo prædicato reliquum tertiũ, resq; in infinitũ procedat? nam ſi nõ ſit ita, oporteret hanc prædicationem finiri. Similiterq; eius intentionis eſt inquirere, nunquid ſyllogiſmus, qui ponitur finitus ex parte prædicati, finiatur etiam reſolutione ad ſubiectũ aliquod, quod de nulla re penitus prædicetur? notum enim eſt, q̃ omnium trium rerũ, quarum vna prędicatur de altera, & altera de tertia, q̃ tertia ſit ſubiectũ non prædicatũ, & prima prædicatũ non ſubiectum, media aũt ſubiectum & ꝑdicatũ. ipſe aũt quærit de tali poſitione, nunquid ꝑdicatio taliũ triũ terminorũ ꝓcedat in infinitũ, aut

BVRANA

quẽadmodũ, q̃ A in ſit C ꝓ mediũ B, q̃q; conſiſt etiã B inſit C.

Intẽtio ipſius in hoc, eſt diſtinguere, an cõpoſitio ſyllogiſmi recti procedat in infinitũ ex parte vnius duarum extremitatũ, aut ex parte vtriuſq;, aut ex medio: hoc eſt, q̃ prædicetur prædicatũ de ſubiecto, & prædicatũ aliud de hoc prædicato, & de hoc prædicatum tertium, & procedat tes in infinitum: ſi oporteat, vt compleat hæc prædicatio? Et cõſimiliter intentio ipſius eſt quærere, an ſyllogiſmus itidem, qui ponit finitus ex parte prædicati, compleatur per reſolutionem ad ſubiectum: quod non prædicatur de aliquo peniꝰ tus? Et hoc planum, q̃ in omnibus tribꝰ, quorum primum prædicatur de ſecundo, & ſecundum de tertio, & tertium ſubiectum nõ prædicatum, & primũ prædicatum non ſubiectum, & medium ſubiectum & prędicatum. quærit igitur in huiuſcemodi poſitione an procedat prędicatio in talibus tribus terminis in infinitum, an procedant

MENTINVS

probatum. vt qđ A infit ipſi C mediante B, & B infit ipſi C.

Ex hac diſtinctione Cõ. 135 quærit Ariſto. videre, vtrũ compoſitio ſylli recti procedat in infinitũ, rõne alterius duorum extremorum eiꝰ, aut vtriuſq; eorũ, vel rõne mẽdij, videlicet, vt aliquod prędicatum prædicet de ſubiecto, & aliud prædicatũ prędicet de illo prędicato, & de illo ſterũ tertium prædicatũ, & ſic procedatur in infinitũ; vtrũ ergo ſit neceſſariũ, vt ſiſtat hmõi ꝑdicatio? Intendit inſuper ipſe Ariſt. hic inueſtigare, vtrũ aliquis ſyllꝰ, qui ponit eſſe finitus rõne prædicati, deſinat & ſiſtatur ꝑ ipſam reſolutionẽ in aliquod ſubiectum, quod nõ prędicetur oĩno de aliqua re? nam manifeſtũ eſt, q̃ quæcũq; tres res prædicant inter ſe prima de ſecũda, & ſecũda de tertia, q̃ illa tertia erit ſubiectũ & non prędicatũ, & prima erit prędicatũ non ſubiectum, media vero erit ſubiectum & prædicatũ. de hmõi ergo poſitione perquirit vtrum ſcilicet in hmõi trib⁹ terminis ꝓcedat

ABRAM

D ant ſubiecta procedãt in infinitũ, aut media poſita inter duo extrema procedãt in infinitũ.

Prout poneremus inter A, & C, media infinita, quorũ vnũquodq; ſit ſubiectum prædicatum de eo, quod ei ſupponitur. Quando autẽ hoc quæſitum non formaretur, niſi prius præceſſiſſet propoſitio Libri Priorum dicens, ꝙ

E omnis ſyllſ eſſentia cõſtruat ex tribus terminis, propoſuit hãc præmiſſam, Et dixit: Omnis aũ ſyllogiſmi eſſentia ex trib⁹ terminis cõſtruitur. id eſt, de ſyllſis categoricis ſimplicibus, prout in Lib. Priorum eſt cõmonſtratũ. Dum aũt dixit: Quorum terminorum vn⁹ eſt, qui commonſtrat ipſi c ineſſe, qui eſt ipſum A, mediãte ipſo B, ipſum autem B ineſt ipſi c. Intendit, ꝙ vnus horum terminorum, qui eſt maior termin⁹, pro quo eſt litera A, quod demonſtratur in eſſe minori extremo, pro quo ẽ litera c, mediãte medio termino, pro quo eſt litera B.

Dum autem dixit: A ineſſe ipſi c. hoc eſt, mediante ipſo B, quando A ineſt B, & B ipſi c. adiedant ſubiecta in infinitum, an procedant media, quæ ſunt inter vtraſque extremitates poſitas in infinitum?

BVRANA

Quẽadmodum, ſi ponantur inter A, & C, media infinita, quorum vnumquodq; ſubijcitur, & prædicat de eo, quod eſt ſub ſe, cùmq; hoc quæſitum non formetur, niſi cùm præceſſerit antea propoſitio hæc ex Libro Syllogiſmi, & hoc, quòd omnis ſyllogiſmi ſubſtantia conſtituitur ex tribus terminis, intelligit ſyllogiſmos prædicatiuos ſimplices, ſecundum quod declaratũ fuit in Libro Syllogiſmi, & dixit: Et vnus terminorum eſt, qui monſtratur ineſſe C, & eſt A, per medium B, & B inerit C, ſenſus eſt: Et vnus iſtorum terminorum, qui eſt termin⁹ maior, in quo eſt A, qui monſtratur ineſſe C minori extremitati, in qua eſt littera C, ꝙ mediũ termini medij in quo eſt littera B.

Et dixit: Et A inerit C. hoc eſt, per medium B, cùm fuerit A inexiſtens B, & B, C. Poſuit

MANTINVS

prædicatio in infinitũ, vel procedãt ſubiecta in infinitũ, aut ipſa media q̃ ſiter duo extrema ſũt poſita procedãt I ſinitũ?

Vt ſi ponãtur inter, A & C, Media Iſinita, quorum omniũ illud, qđ eſt ſubiectũ illi⁹, quod eſt ſup ipſum fit prædicatũ de eo, quod exiſtit ſub eo: ſed cum hmõi quæſitũ nõ poſſit imaginari, niſi prius preponat præfatio de numero partiũ ſylli, quæ eſt, ꝙ eſſẽtia cuiuslibet ſyl logiſmi ex trib⁹ cõſtat terminis. Ideo propoſuit hãc præfationẽ dicens. Eſſentia alit cuiuſlibet ſyllſ conſtituitur ex tribus terminis, & p hoc intelligit ſyllogiſmos categoricos ſimplices vt in Libro Priorum fuit probatũ. D.d. & vnus terminorũ eſt, vt ꝓbetur, ꝙ inſit ipſi C, & ẽ ipſum A medio B, & B inſit ipſi C hoc eſt, & vnus horũ terminorũ eſt maior terminus ſup quo eſt lĩa A, qui probat ineſſe minori extremitati ſuper qua ẽ litera C, mediante termino medio ſup quo exiſtit litera B.

Dicit aũt ꝙ A inſit C. id eſt, mediante ipſo B, quando inſit ipſi B, & ipſum B inſit ipſi C. ſup-

ABRAM

adiecit aũt conditionẽ affirmationis clausulã in ambabus præmissis: hoc enim est, qđ cõcludit ipsum affirmatiuũ. Postq̃ ãt retulit formã sylli affirmatiui, cępit narrare formã sylli negatiui, qm̃ nõ est eius intẽtionis in hac pscrutatiõe scrutari de syllo affirmatiuo cõposito, nunquid.s. ex vtrisque eius extremis, ac eius medio pueniat ad vltimum, aut nõ attingat vltimum? Silli vero negatiui sine dubio in eo sunt præmissa vlis negatiua, & præmissa affirmatiua. quarũ duarum præmissarũ vnus terminus dr̃ de altero termino affirmatiuè, q̃ est p̃dicatio medij de minori, aut prædicatio maioris de medio. alterius aũt alter terminus dr̃ de altero negatiuè, qui ẽt est maior de minori, aut medi⁹ de minori. hîc ỷo (vt puto) nõ aĩaduertit, an mĩor sit negatiua, aut maior: hæc.n. cõsideratio ẽ syllĩ ĩterminati q̃siti: hæc aũt cõditio cõsiderat cõparatione terminati quęsiti, vcz, esse minorẽ affirmatiuã sine dubio, & maiorẽ negatiuam, prout in Libro Priorũ ẽ cõmõstratũ.

Dum

BVRANA

Posuit aũt cõsequentię cõditionem in duabus ꝓpõnib⁹: qm̃ hoc est, quod cõcludit affirmatiuũ. Et posteaq̃ cõmemorauit formam sylli affirmatiui, cępit mentionẽ facere de forma sylli negatiui: qm̃ non est intẽtio sua ĩ hac inquisitione inqrere de syllo affirmatiuo cõposito. hoc est, an pueniat ad finẽ à duab⁹ extremitatib⁹, & medio, an nõ ꝓueniat ad finem rei? sed de syllo negatiuo, & dixit. Sed in syllo negatiuo erit absque dubio ꝓpõ vlis negatiua, & ꝓpõ affirmatiua erit termin⁹ ab vtraq; duarũ ꝓpõnũ: & dixit de termino alio ꝑ affirmationẽ: qđ est p̃dicatio medij đ minore, & maioris de medio. & dicet vn⁹ terminorũ de altero negatiuè: & hîc consilr ẽt siue termin⁹ maior de minore, siue medius de minore: sed nõ posuit de B, vt existimem⁹ hîc minorẽ negari, & maiorẽ: qm̃ hęc cõsideratio est de syllo, nõ sup q̃sito đ terminato: sz hęc cõdõ ĩtelligit in respectu ad q̃sitũ determinatũ. hoc ẽ, ꝙ sit minor affirmatiua absq; dubio, & maior negatiua: quẽadmodũ declaratũ

MANTINVS

supposuit ãt hîc Arist. A affirmationẽ vtriusq; præmissarum, quia sic concludit affirmatiua. Et posteaquã narrauit formam sylli affirmatiui, nũc narrat formã sylli negatiui. nã non intẽdit ipse in hac inq̃sitiõe, quęrere de syllo affirmatiuo cõposito: vtrũ scilicet sit finitus ex vtroq; extremo, atq; medio, vel nõ sit finit⁹ tantũ? sed de negatiuo B quoque: & ideo dicit: sylli vero negatiui ꝓfecto in eo reperitur propositio negatiua & propõ vlis affirmatiua, & cuiuslibet duarũ p̃missarũ, vn⁹ termin⁹ dr̃ de altero termino, s. medio affirmatiue, q̃ est p̃dicatio medij de minori & maioris đ medio. Alter vero termin⁹ alterius dr̃ negatiuè de altero, & is quoq; vel C erit termin⁹ maior de minori, vel medius de minori. Arist. vero (vt mea fert snĩa,) non curauit hîc vtrũ minor sit negatiua, vel maior, quia hmõi cõsideratio est de syllo non determinato, sed hæc cõditio attẽdit penes q̃sitũ determinatũ, s. vt minor sit affirmatiua oĩo & maior negatiua, vt ĩ Lib. Prio. explicatũ est.

NN iiij D.d.

37 1/2a

ABRAM

D Dum autem dixit: Manifestum autem est, ꝙ subiectiones, ex quibus essentia syllogismi constituitur, tot sint numero. Intēdit, quòd euidens sit, quòd pauciores subiectiones, ex quibus syllogismus constituitur, sint huius numeri, scilicet tres. quoniā ex positione huius numeri, sequitur alia res præter has, quæ conclusio vocatur, non sequitur autē alia res ex minori numero. Et hoc intendebat, dum dixit:

E

Oportet enim necessariò ex tot numero eē demonstrationem, res scilicet, quæ demonstratione ostēditur: in ipsa. s. conclusione. Et dum dixit: Prout sit A, quod ipsi C ineſt mediante B, & B etiā ipsi C ineſt. Intendit, prout sit quando ponim⁹ A ineſſe ipsi B, & B ipsi C, demonstratione itaq; hinc ostensum est A ineſſe ipsi C.

F

BVRANA

ratū fuit in Lib. Sylfi. Et dixit: Et planè manifestum, quòd radices, ex quibus constituitur syllogismus, sunt ex hoc numero. sensus est, quòd paucæ radices, ex quibus constituitur syllogismus, sunt in hoc numero, hoc est tres. quoniam sequitur ex eo, quòd ponimus hunc numerū, aliquid aliud ab his: & hoc est, quod vocatur conclusio, quòdq; non sequitur ex pauciorib⁹ numero hoc, aliud quid. Et hoc est, quod voluit, cùm dixit:

Quoniā sequitur ex necessitate demonstrationis ex eo, quòd fuerit in hoc numero res nota per demonstrationem, hoc est, conclusio. Et dixit: quemadmodum si A inesset C per medium B, & B inesset C. sensus est: quemadmodum si ponneremus A ineſſe B, & B C, monstratum vtiq; ineſſe per demonstrationem, ꝙ A ineſſet C.

MANTINVS

D.d. Manifestum profecto est: quòd fundamenta ex quibus constituitur essentia syllogismi, sunt huius numeri. hoc est, palam vtique est, quòd minor numerus ex quo possit constrúi syllogismus est is numerus videlicet ternarius. nam posito hoc numero, nec esse ē, vt aliquid aliud sequatur præter illud, videlicet id, quod vocatur cōclusio, & quòd non sequatur ex minori numero illo aliquid aliud ꝑter illa. Et hoc voluit cum dixit:

Nā de necessitate demōstrationis est, cum fuerit huius numeri, vt sequatur aliquid de monstratione probatum. id est, conclusio. Deinde dicit, vt quòd A insit ipsi C mediante B, & B insit ipsi C. hoc est, si ponamus A inesse ipsi B, & B ipsi C, tunc demonstratione probabitur, quòd A ineſt ipsi C.

T. 14. p⁹ [a]*Secundum opinionem igitur Syllogizantibus & solum dialecticè, planum quòd hoc solum considerandum, si ex quibus contingit* [b] *probabilissimis fiat Syllogismus: quare & si est aliquid in veritate eorum, quæ sunt A B medium: videtur autem non esse, qui per hoc Syllogizaut, Syllogizatus est dialecticè.*

Videt Dixit Inquit

ABRAM

136 Videtur autē, ꝙ opinatarum præmissarum, quæ ex vulgatis cognitionibus ꝑscrutatio syllogismi et topicè sumuntur, nō sit, ex quo ille est ex vulgatis præmissis: adeo, ꝙ & si ipsarum esset aliqđ medium secundum veritatem, putentur sine medio esse. topicè enim syllogismꝰ talibus syllogizat.

136 Ex quo eius intentionis est perscrutari de ꝑdicatis, similiter & de subiectis demōstrationum, nunquid attingant vltimum? hoc autem non commonstratur præmissis topicis, sed ostenditur demonstratiuis præmissis, cœpit pręponere huic, ꝙ præmissarum sint duę species, topicæ, & demonstratiuę: nota autem est causa, qua non formatur hæc perscrutatio de præmissis topicis. quod totum fit, postquàm huic præpositum fuerit, quòd omnis syllogismus ad minus

BVRANA

Dixit Arist. ī syllō aūt, q̄ est per propōnes opinabiles, quęque accipiunt̄ ex cognitis probabilibus & per modū disputationis, vr̄ ꝙ fiat inquisitio ex eo, ꝙ rōcinant̄ ex ꝓpōnibus ꝓbabilibus vsque quo: & si habēt mediū ſm veritatē, existimatur ſm veritatē, ꝙ non habent medium. qm̄ syllꝰs ꝑ modū disputationis est ad similitudinē istorum syllorū.

Posteaq̄ intentio ipsius est inquirere in demonstrationibus prædicatiuis an perueniāt ad finem, & consimiliter ꝑdicatis? & hoc non fuit monstratū de propōnibus dialecticis, sed monstratū fuit de propositionibus demr̄atiuis: cœpit pręmittere in hoc, ꝙ propositiōes sunt duarum specierū, dialecticæ, & demonstratiuę: & docet causam, ꝑꝑ quā antea non formauit hanc quęstionem de propositionibus dialecticis: & hoc totū, posteaq̄ præmisit huic, quòd omnis syllogismus erit ad minimum

MANTINVS

Inquit Aristo. syllꝰs vero, qui per propositiones fit opinabiles, & quæ sumptæ sunt ab opiniōibus probabilibus, videtur qđ inuestigatio de syllogismo illarū est, ꝙ fiat ex propositionibus probabilibus: ita vt si haberēt verè medium, existimarentur non habere. ex talibus nanq; fit topicè syllꝰus. A T.c.136 B

Cum ꝓpositū ipsius Aristotelis sit inuestigare de ipsis demr̄onibus categoricis, seu ꝑdicatiuis, vc3, quo ad earum prędicata, vtrū s. sint finita, silr̄q; & earū subiecta? & hoc nō possit demr̄ari ꝓpōnibus dialecticis, sed propōnibꝰ demr̄atiuis, iō ꝑposuit hic, ꝙ duo sūt genera ꝓpōnum. Alię enim sunt Dialecticę, aliæ vero demr̄atiuæ, & notificabit cām ob quā nō possit imaginari, vt fiat hęc perscrutatio per propōnes dialecticas, sed propō prius, ꝙ oīs syllꝰs fit saltem ex tribus terminis ad minimū. Et ideo d. Syllꝰs vero T.c.136 C

ABRAM

Dnus fiat ex tribus terminis, Dum dixit. Vt autē, q̄ perſcrutatio ſyllſi opinatarū p̄miſſarū, quę ex vulgatis cognitionibus, & topicè ſumuntur, id eſt, hoc q̄ ſitū non format ſyllo, qui fit ex opinatis p̄miſſis. de ſyllo enim, qui fit ex p̄miſſis opinatis, quę ſumuntur ex cognitiōibus diuulgatis, perſcrutatio eſt, an
E fiat ex p̄miſſis diuulgatis, aut non diuulgatis, nō, an attingat vltimū, necne? Et poſtq̄ enuntiauit, q̄ expediat fieri ſcrutinium de ſyllo topico, vt de eo perſcrutetur diuulgatio p̄miſſarū diuulgatarū, notificauit, q̄ hęc ſit cā, qua ñ deuiet topica ad hāc perſcrutationē de p̄miſſis diuulgatis, Et dixit: Adeo, q̄ ſi ipſarū
F eſt aliq̄d medium ſm veritatem, putentur ſine medio eſſe. id eſt, q̄ illi contingat, quando ſcrutaretur de p̄miſſis diuulgatis, q̄ ille eſſent mediatæ, & opinaretur eas eſſe immediatas, & econtra. Et ideo impoſſibilis eſſet de illis vere numerus mediorum haberi: tanto fortius, q̄ ex illis conſtituat ad quæſitum,

BVRANA

mum ex tribus terminis: & dixit.

In ſyllo autē, q̄ eſt per ꝓpōnes opinabiles, q̄q; accipiunt ex cognitis probabilibus. videt vtiq;, q̄ fiat inquiſitio ex eo, q̄ rōcinant ex ꝓpōnibus probabilibus. ſenſus eſt: & hoc q̄ſitū non format de ſyllſi, q̄ ſunt ex ꝓpōnib⁹ opinabilibus: q̄m ſyllſi, q̄ ſunt ex ꝓpōnibus opinabilibus, queq; accipiuntur ex cognitione inq̄ſitiōis de ipſis, erūt vtiq; ex propōnib⁹ probabilibus de nō probabilib⁹, nō de eo, q̄d eſt an deueniāt ad finē, an vero nō deueniant? Et poſteaq̄ enūciauit, q̄ ſequit, vt inq̄ſitio ſit de ſyllo dialectico, vt inq̄rat aliq̄s de probabilitate, q̄ eſt ī propōnib⁹ probabilib⁹: docet hāc cām ex pte. cuius non declinat Dialectica ad hāc inq̄ſitionē de propōnib⁹ probabilibus, et q̄s ex ipſis dēclinat, & ſi hñt mediū, cū dixit. Exiſtimat, q̄ ſunt ſine medio. ſenſus ē: q̄ accidit illi apud id, q̄d inq̄rēt de propōnib⁹ probabilibus, q̄ ſunt mediatæ, et exiſtimet de ipſis, q̄ ñ ſunt mediatę, & ecōuerſo. Et ꝓpea nō ē poſſe de Imediatis in veritate,

MANTINVS

vero q̄ ꝓ propōnes ſit opinabiles, et quę ſum pte ſunt ab opinionibus probabilibus.

Vt q̄ inueſtigatio de ſyllo illarū ē, q̄d fiat ex ꝓpōnibus ꝓbabilib⁹: hoc eſt, iſtud q̄ſitū nō poteſt cōſiderari in ſyllogiſmo, qui fit ex propōnibus opinabilibus, q̄a ſyllus, qui cōſtat ex propōnibus opinabilibus, quę q̄dē ſunt ſumptę ex ipſis opiniōib⁹, eius conſideratio fit de ꝓpōnibus ꝓbabilibus vel nō ꝓbabilibus, nō ex his q̄ ſunt finitæ vel infinitę. Et poſteaq̄ dixit, q̄ neceſſe ē vt ſcrutatio, q̄ ſit p ſyllm dialecticū, de quo fit cōſideratio ab ipſa ꝓbabilitate p propōnes ꝓbabiles, notificat nunc, q̄ hæc eſt cauſa ob quam Dialectica nō ſe accōmodat ad hāc cōſiderationē p propōnes probabiles dicens: Ita vt ſi haberēt vere medium exiſtimarent ñ hñe mediū, hoc ē, accidet, vt ille ꝓpōnes ꝓbabiles de q̄b⁹ illetractat, ſint mediatæ, cū tñ ipſe exiſtimet nō eſſe mediatas, & ecōtra. Et ideo nō ꝑ haberi de eis vere numerus mediorū, lōge ergo min⁹ poterit per eas cognoſcere q̄ſitum quia

ABRAM

tum, nunquid sint finita, aut infinita? huius autē causa est, quia topicus non conuenit enti: hæc ergo perscrutatio impossibilis est de syllogismis topicis. Et postq̄ notificauit, hoc redijt ad narrationem sylli, de quo est possibilis hæc perscrutatio, & dixit.

BVRANA

tate, vt cōstituat de ipsis apud q̄situm, ꝙ sint finitę, aut īfinitę? cā aūt in hoc ē, q̄m probabile nō est nobis prōptū īuētu: igit' hęc inq̄sitio nō ē poris in sylło dialectico. Et posteaq̄ docuit hoc, reuersus ē ad faciendā mentionē de sylło, in quo nō ē possibilis hæc inquisitio.

MANTINVS

quia sunt finitę vel infinitę? & huius rei cā ē, quia qđ probabile est, nō correspōdet ipsi enti nobiscum. Hęc igit' cōsideratio nō pōt fieri per syllos Dialecticos. Et posteaq̄ notificauit hoc, reuertit' ad narrandum syllm, qui potest fieri in hac scrutatione, dicens: At qui syllogizant. A

34.p8 *Ad veritatem autem ex ijs, quæ sunt, oportet considerare, se habet autem sic. Quoniam est, quod ipsum quidem de alio prædicatur non secundum accidens, dico autem secundum accidens, vt album aliquando illud dicimus esse hominem, non similiter dicentes, & hominem album, hic quidem enim non alterum aliquid existens album est, album vero, quoniam accidit homini esse albo. sunt itaque nonnulla talia, vt per se prædicentur.* B

c.137 Qui vero vere syllogizant, expedit illorum præmissas cōsiderare, ex quo sumuntur ab existentibus rebus: hoc autē fit, vt sit alter suorum terminorum de altero p̄dicatus, non ſm accidens. significatum autem dicti nostri ſm accidens est, prout prædicatur homo de alibo: non est autem hæc prædicatio, ꝓut qñ prædicamus de homine

Dixit Arist. Sed in ijs, qui concludunt ſm viā veritatis opꝫ, vt speculemur de ꝓpōnibus suis ſm ꝙ accipiuntur à rebus existentibus: quemadmodū cū vnus terminorū suorū p̄dicatur de altero, nō per viā accidentis. intētio aūt nostra, cū dicimus ſm viam accidētis est, quēadmodū, cū prædicat' hō de albo, & nō ē hæc prædicatio, quēadadmodū est prędicatio

Qui autem syllogizant ſm veritatē, debent profecto considerare propōnes eorum, quatenus sunt sumptæ à rebus existentibus, & hoc, vt cum vnus terminorum earum prędicatur de altero, non secundum accidens. dico autem non secundum accidens, vt cum prædicatur homo de albo, hæc aūt prædicatio non est sicut cum prædicamus T.c.13 C

ABRAM

D mine ipsum esse album: illius enim prędicatio de albo, ꝙ sit homo nō est ex parte, qua est albus.

Verumtamen albū prędicamus de ipso homine ex ꝑte, qua homini accidit, ꝙ sit albus: inueniuntur enim res, quæ de se ipsis prædicantur.

E

Cō.137 Postq̄ premiserat illi, qđ intendit, omnem ſyllſm ad min⁹ fieri ex tribus terminis, & ꝙ manifeſtū ſit, ꝙ ſi hæc ꝑſcrutatio fiat de ſyllo topico, ſit nō naturalis perſcrutatio, qm̄ non eſt condōnis premiſſarum ſyllorū, quæ ſunt topicę & diuulgatę, vt ſint conuenientes enti: cœpit ēt preponere ſecūdam premiſſam, ꝙ

F hęc ꝑſcrutatio formetur de prædicatione, q̄ ſit naturaliter, & illa é prędicatio, in qua prędicatum eſt naturaliter prędicatum, & ſubiectum eſt naturaliter ſubiectum, quæ ſit, vt eius prędicatum ad ipſum eſſe, indigeat ſubiecto, & ſubiectum ſit, quo conſtat aliqđ prędicatū. Inueniuntur. n. quædam res, de quarū ſigni-

BVRANA

tio ipſi⁹ de homine: & hoc, qm̄ ꝑdicatio ipſius de albo non ē, ꝙ ipſum ē hō ex ꝑte, qua eſt album.

Album. n. prędicamus de homine ex ꝑte, qua accidit homini, ꝙ ſit albū: qm̄ inueniuntur nōnulla, quæ eſſentialiter ꝑdicanť de homine.

Posteaq̄ premiſit id, qđ ineſt oī ſyllo, ꝙ ad minimum ſit ex trib⁹ terminis: q̄ꝙ; ſi hęc in q̄ſitio fiat de ſyllo dialectico, manifeſtum, ꝙ erit qō non nālis: qm̄ non eſt cōdō propōnis ſyllorū dialecticorū, & ꝓbabiliū, ꝙ ſint cōſeq̄ tiōis: cœpit ꝓmittere đ hac ꝓpōne ſcđo, ꝙ hęc qō formet vtiq; de ꝑdicatiōe fm viā nālē, q̄ eſt ꝑdicatio, I qua ꝑdicatū eſt ꝑdicatū fm nām, & ſubiectū, ſubiectū fm nām: qđ eſt, vt ꝑdicatū ſit ex ijs, q̄ indigent in exiſtētia ſubiecto, & ſubiectū ex ijs, in q̄bus cōſtituit ꝑdicatū aliqđ. & hoc, qm̄ ſunt hīc res, per quarū diſpōnes exiſtimat, ꝙ ſunt ſubiecta nō ꝑdicata fm nām, & ꝑdicata fm nām non ſubiecta,

&

MANTINVS

cam⁹ de homine, ꝙ ſit albus. nam prædicatio de albo, ꝙ ſit homo, non eſt quatenus eſt albus.

Prædicatur tamen de hoſe album, quatenus homini accidit, ꝙ ſit albus. quia tunc reperirētur aliqua, quę eſſent ipſamet prędicata de ſe ipſis.

Posteaq̄ ꝑdixit oēm ſyllſm ſaltē ex tribus cōſtare terminis, & ꝙ hęc ſcrutatio, ſeu cōtemplatio, ſi fiat ꝑ ſyllſm dialecticū, tunc ꝓfecto erit nō naturalis: qm̄ ꝓpōnes ſyllorū dialecticorū, & probabiliū, non oportet ex conditione ſua, vt correſpōdeāt ipſi eſſe, ſeu entibus: ideo nūc ꝓponit ſcđam ꝓpoſitionē, q̄ é, ꝙ hęc tractatio ſeu cōtemplatio cōſiderāt fm ꝑdicationē naturalem, in qua quidē prędicatione, ipſum ꝑdicatū eſt naturaliter prædicatum, & ſubiectum naturaliter ſubiectū, cū hoc, ſit ipſum ꝑdicatū indigeat ad ſuum eſſe, ipſo ſubiecto, & ipſū ſubiectū ſuſtentet aliqđ predicatum. Qm̄ dant q̄ędā, q̄ exiſtimātur eſſe ſubiecta, Cō.1

ABRAM

ſignificato putaꝛ, ꝙ ipſę ſint ſubiectę naturaliter, non ꝑdicatę, & q̄dā prędicatæ naturaliter, nō ſubiectę, & alię, ſubiectę, & ꝑdicatę ſiḿ nāliter. hoc eſt, alicui rei naturaliter ſubiectę, & de aliqua re naturaliter ꝑdicatæ. ipſe autē hanc rē̄ quęrit de nālibus ꝑdicatis, & nalibus ſubiectis, an ī eis ſit ſimplex, q̄a ipſis eſſent media? ſi autē ipſa rū ſit ſimplex, ſua media ſunt finita, aut infinita? Et dum dixit.

Qui vero verē ſyllogizant. Intendit demōſtratores. Et dū dixit: Expedit eorū ꝓmiſſas conſiderare, ex quo ſumuntur ab exiſtētibus rebus. Intēdit, ꝙ expediat hanc rem perſcrutari de ſuis ꝓmiſſis ex parte, qua ſuę ꝓmiſſę ſunt, vt eis cōcipiantur res, quę exiſtunt. Et illud intendebat dum dixit: Ex quo ſumūtur ab exiſtentibus rebus. hoc eſt, ex quo ſuę particulares capiuntur in prędicatiōe, & poſitione, ſm ꝙ ſunt res exiſtētes in ſe. Deinde definiuit hanc ꝑdicationem q̄d ſit, Et dixit: Hoc autem fit vt ſit alter ſuorū terminorū prędicatus de altero nō ſm acci-

RVRANA

& ſubiecta, & ꝑdicata ſm nām ſimul. hoc ē, ſubiecta rei alicui ſm nām, & ꝑdicata ſm nam rurā de re alia: & ipſe quęrit rē iſtā de ꝑdicatis nālibus, & ſubiectis nālib⁹. hoc ē, an ī ipſis ſit ſimplicitas, qm̄ in ipſis ſunt media? & ſi ſimplicitas mediorū ſuorū in ipſis ſit finita, aut infinita? Et dixit.

Sed in ijs, qui concludunt veritatē ſm hanc viā. Intelligit ꝓ ipſum demōſtratorem: & dixit: Oportet igit, vt cōſideremus de propōnibus ſuis ſm ꝙ accipiunt à rebus exiſtentibus. ſenſus eſt: oportet igit, vt ingramus de hac re in propōnibus ex parte, q̄ in ꝓpōnib⁹ ſm exiſtētia ingruńt res exiſtētes. & hoc ē, qđ voluit, cū dixit, ſm ꝙ accipiūtur à rebus exiſtētibus. hoc ē, ſm ꝙ partes ſuæ, ſunt ꝓ exiſtētiā: & poſitionē, ſm ꝙ de ipſis sūt res exiſtentes ꝑ ſe. Deinde aſſumpſit hanc ꝑdicationē quid ſit, & dixit: Quēadmodū cùm vnus terminorū ſuorū ꝑdicatur de altero non ſm viā accidētis. intelligit ꝓ viā accidētis, ꝑdicationē: cū accideret ipſi aliquid ꝑdicari de ſeipſo, quę eſt ꝑdicatio nō

MANTINVS

iecta, nō ꝑdicata naturaliter, & aliqua alia, q̄ ſunt naturaliter ſubiecta, & ꝑdicata ſimul, videlicet, ꝙ ſunt naturaliter ſubiecta alicui⁹ rei, & ꝑdicata d aliqua alia re naturaliter. ipſe igit inueſtigat hoc de ipſis ꝑdicatis naturalibus ad ſubiectis naturalib⁹, hoc eſt, an ſint ſimplicia, ſeu ſimpłr ſe habeant, q̄a habeant, ſ. media? & ſi ſint ſimplicia vtrū eorū media ſint finita vł infinita? & iō d.

Qui autem ſyllogizat ſm veritatē. id eſt, ipſe demōſtrator. D. D. debemus ꝓfecto cōſiderare propōnes eorū quatenus ſunt ſumptę à reb⁹ exiſtentibus. hoc ē, debemus vtiq; cōſiderare circa hoc, eorū propōnes, quatenus in eorū propōnibus imprimū tur ſm eē res ipſę, quæ exiſtunt. & hoc innuebat cū d. quatenus ſunt ſumptę à rebus exiſtentibus, hoc eſt, quatenus earū partes in ipſa prędicatiōe, & ſuppoſitione, vel poſitione, ſunt ſumptę, eo mō, quo ſe habēt ipſęmet res exiſtentes. deinde definit hmōi ꝑdicationem q̄d nā ſit. Dicens: Et hoc vt cū vnus terminorū earū ꝑdicatur de altero,

ABRAM

D cidens. Intendit p fm accidēs ꝓdicationem, qua cōgat rē de se ipsa prędicari, quę prędicatio est ꝓter naturalē cōsuetudinē. ꝓter nā lis.n. ꝓdicatio, ē ꝓdicatio p accīs hoc mō: & si fuerit ex reb' efficialibus, ꝓut ē ꝓdicatio habētis differētias de ipsis differentijs, & ꝓdicatio definitor ū de definō nibus. Et dum dixit.

E Prout prędicat' hō de albo. Intendit, vt diceretur albū est homo: hoc aūt ita fit, quia homo naturaliter est ſubiectus albedini, & albedo nāliter ꝓdicata apponit' ei. Sicq; qui dixerit, ꝙ hō est albus, ꝓdicauit ꝓdicatiōe nāli, q aūt dixerit, ꝙ albū sit hō, ꝓdicauit ꝓdicatiōe ꝓternāli. accidit. n. illi, ꝙ ꝓdicauerit rē de se ip

F sa. Et ñ oē ꝓdicatū nāliter est p se, sicut est ꝓdicatio albi de hoīe: illud. n. ꝓdicatur de hoīe naturaliter, & est nō p se. ipse ψo appoſuit de ſuo hic, qđ accipit' de ꝓdicatione accidētiū de ipſis ſubſtātijs: nā & ſi illa nō ſit p ſe, est tamē naturaliter. Et dum dixit: Non est aūt hæc prædicatio, prout quādo prædicamus de homine, ipſum eſſe albū.

In-

BVRANA

nō fm cōſuetudinē naturalē. qm prædicatio non fm cōſuetudinem nālē, est prędicatio per accidēs ex hoc modo: & ſi fuerit de rebus eſſentialibus, quēadmodum prædicatio eorū, quæ habent differentias de differentijs, & prędicatio eorum, quę habent definitiones. Cùm vero dixit.

Quēadmodū cùm ꝓdicat' hō de albo. hoc ē, ꝙ albū ē hō: atqui hoc ita est, qm hō fm naturā ſubijcit' albo, & albū ꝓdicat' de ipſo fm naturā, igitur est ꝓdicatum ꝓdicatione naturali. q vero dixit, ꝙ album ē homo, prędicauit prędicatione nō naturali: qm accidit ipſi, vt ꝓdicet' res de ſe ipſa, & nō est omne ꝓdicatū fm viā naturalē p se: quēadmodū prædicatio albi de hoīe, est fm viam naturalē, & nō est per se. ipſe vero poſuit exemplū ſuū hoc l loco, & accepit in ꝓdicatione accidētia de ſubſtātia: licet enim nō ſit p ſe, est tñ fm cōſuetudinē naturalē. Et dixit: Et non est hæc prædicatio, quemadmodum prædicatio de homine quòd est album.

Sen-

MANTINVS

ro, non fm accidens. & intelligit p accidens, eā ꝓdicationē, in qua contingit aliquā rē ꝓdicari de ſe ipſa, q ꝓdicatio est nō fm naturalē ordinē, & hoc pacto est ꝓdicatio p accidēs, licet fuerit ex rebus ſubſtantialibus, ſeu p ſe, vt est ꝓdicatio habentiū differentias de ipſis differentijs, & habētium definitiones, & cum d.

Et vt cū ꝓdicatur hō de albo. id est, vt ſi qs dixerit album est hō. hoc aūt ita ſe habet, qa hō naturaliter est ſubiectū ipſius albi, albū vero ꝓdicat' de eo naturaliter. ſic igit' facta ē ꝓdicatio naturalis, ſed ſi quis dixerit, ē homo albus vſus vtiq; est ꝓdicatione nō naturali, qa accidit ei, vt res ꝓdicetur de ſe ipſa. Neque oē ꝓdicatū nāliter, erit ſubſtantiale, ſeu p ſe, vt est ꝓdicatio ipſius albi de ipſo hoīe. nā ꝓdicat' de ipſo homine naturaliter, cū tñ nō ſit p ſe. Ariſt. aūt dat hic exēplū ſūptū ex ꝓdicatione accidētium de ipſis ſubſtātijs, ſ quidem licet nō ſit p ſe, est tñ naturalis. Et ideo d. Hæc aūt ꝓdicatio non est ſicut cū ꝓdicam' de homine, ꝙ ſit Albus.

Hoc

ABRAM

Intendit, quia hęc prędicatio est præter naturaliter. Deinde perfecit huius causam, & dixit: Illius enim ꝑdicatio de albo, ꝙ sit homo, non est ex parte, qua est albus, id est, nos prædicare hominē de albo, ē huius speciei accidētis. nā, non quà est albus, est homo: est. n. aliquid, qđ est album, & non est hō. Et dum dixit. Inuenirentur. n. res, quæ de seipsis prædicant. Intendit, ꝙ hoc cōtingat in prędicatione accidentium, quę significātur nominibus denominatiuis de ipsis substantijs, & in prædicatione substātiarum de illis. tantum enim valet dicere album est homo, quantum dicere, homo albus, est homo, & similiter dicere, homo est albus, ęquiualet, iste homo, est homo albus.

BVRANA

Sensus ē: ꝙ ꝑdicatio ipsa est fm viā non naturalē. Deinde perfecit cām in hoc, & dixit. Et hoc, qm̄ prędicatio nostra de hoīe, ꝙ est albū ex parte, qua ē homo, albū, ꝙ est hō ex parte, qua est albū. sensus est: atqui cū ꝑdicamus hominē de albo, est ī hac spē accidentis, qm̄, nō est in eo, ꝙ est album, homo: cōsimīr est, qđ est album, & nō est homo: & dixit: qm̄ inueniunt nōnulla, quæ in re prędicant de seipsis. sensus ē: ꝙ hoc accidit in ꝑdicatione accidentium, q̄ significant super ipsis per nomina separata de substantijs, et prędicationē substantiarum de ipsis: & hoc, qm̄ existimatio eius, qđ dicimus, album est hō, & consimīr, qđ dicimus, homo albus, existimatio ipsius est, hō albus, est homo albus.

MANTINAS

Hoc est, ꝙ hæc ꝑdicatio nō est facta fm viā naturalē. postremo expleuit reddere huiꝰ rei cām dicēs. Nā prædicatio de albo, qđ sit homo, non ē quatenus est albus. hoc est, prædicatur homo de albo. in hoc genere accidentis ꝑpea, qa nō est homo eo, qđ est albus, qa dat aliqd qđ ē albū, & nō est homo. Deinde cū d. quia tūc reperirent aliqua, quę essent ipsamet ꝑdicata de se ipsis. intelligit, ꝙ hoc accidit, vbi ipsa accidētia, q̄ significant ꝑ nomina denominatiua prędicant de ipsis substantijs, & vbi ipsę substantię ꝑdicant de illis. nā idem est dicere albus, seu album, est homo, qđ dicere, hō albus est homo. similiterq; idē erit dicere homo est albus, & dicere, homo, est homo albus.

A B C

34.ps *Sit igitur C tale, quod ipsum quidem nō amplius insit alij, huic aūt B prīo, et nō sit aliud ītermediū, et rursus* E, ipsi ipsum F cōsimiliter, et hoc ipsi B: an igitur hoc necesse est stare, aut cōtingit ī infinitū ire?*

*Argirop. legit D ipsi B, E ipsi D, & F itidē ipsi cōpetat E.

T.c.138

c.138 Sitq; id ꝑ quo est litera c, subiectum solum alterius, pręter ꝙ de altera re prędicetur: sitq; ipsius c forma, rei forma, quæ

Dixit Arist. Sit igitur, in quo est c, subiectum tātum absq; eo, ꝙ prædicetur de aliquo alio: forma enim ipsius c, est forma,

Et id, super qđ est litera c, qđ est subiectum alterius rei solū, ē aliud ab eo, qđ ꝑdicatur de aliqua alia re. Sitq; vt id, qđ nō

ABRAM

D quæ nulli rei insit p̃ter rem, quæ ipsius est tantum: E autem insit ei primo immediate: & ipsi E capiatur D, et ipsi D, B. sicq; cõsideratio infert accidere cremẽtum sursum, & necessariõ oportet, vt sistat, aut q̃ in infinitum procedat.

E

Cõ. 138 Dixit: Sitq; id prequo est littera c subiectum solum alterius, præter q̃ de altera re prædicetur. id est, q̃ sit aliorum subiectũ, non prædicatum de aliqua re penitus. hoc est, q̃ contingant quædã res huiusmodi, deinde q̃remus an prædicata de eo attingant vltimum necne? Et dum dixit: Quæ nulli rei insit, præ

F ter rem, quæ ipsius est tm̃. hoc est, quę nõ insit alicui rei, præter rẽ quæ est eius essentia: sicut Socrates nulli nisi soli ipsi Socrati ĩest, hoc est, q̃ non prædicetur de alia re, sicut homo, qui est vltima species, non prędicatur penitus de aliquo vniuersali. Dum autem dixit: E autẽ insit ei primò immediatè.

In-

BVRANA

ma, quæ non ineſt alicui, niſi illi, cui in eſt tantum: ipſi autem E inſit A primò abſq; medio, & acciatur D. inexiſtens ipſi, et ipſi D, B. oportebit igitur ita fieri additamẽtum in re ſurſum, & ſequi ex neceſſitate, vt ſtet, aut procedat in infinitum.

Dixit. Sit igitur in quo eſt c ſubiectũ alij tm̃ abſq; eo, q̃ prędicetur de aliquo alio. hoc eſt, vt ſit ſubiectũ aliorũ, non p̃dicatũ ſm̃ viã vſem. ſenſus eſt: q̃ accidũt aliqua ſm̃ hãc diſpõnẽ, deinde q̃remus an deueniãt p̃dicata de ipſo, aut non? & dixit: id, qđ non ineſt alicui alij ab eo, cui eſt eſſentiale, quemadmodum Zir, ipſum. n. nõ ineſt alicui, niſi Zir tãtum. Quẽadmodũ Haiad, quod nõ ineſt, niſi his rebꝰ tm̃, hoc eſt, quod non prædicatur de aliquo alio tantũ. & quẽadmodũ hõmo, quod eſt ſpecies vltima: ipſe enim non p̃dicatur de ſubiecto vniuerſali penitus. & dixit: ipſi autem E inſit A primò abſque medio.

Sen-

MANTINVS

nõ ineſt alicui rei p̃ terq̃ illi, cui ĩeſt tm̃. Et ipsũ E ineſt ei primò abſq; medio, & ſponat ipſi E ipſum D, et p̃dicet quoq; de ipſo D, B. Sicq; cõtẽplatio ipſa cogit, vt accidat ĩ hoc illud ſ crementũ vſq; ſurſũ, & oportet omnino, vt ſiſtatur, vel tranſeat in infinitum.

Dicit: Et id ſup quo ẽ Cõ. littera c, qđ eſt ſubiectum alicui as alterius rei ſolum, eſt aliud ab eo, qđ prędicat de aliqua alia re. videlicet quod ſit ſubiectũ aliorum, & non prædicetur de aliqua re omnino. quod ſcilicet accident aliqua. quæ ita ſe habebunt: deinde perquiremus vtrũ ipſa p̃dicata peruenięt ad ipſum vel ne? D. d. id qđ nõ ineſt alicui rei p̃terq̃, illicui iné tm̃. hoc eſt, id qđ nulli rei ĩeſt, p̃terq̃ illi, cui ipſum eſt eius eſſentia, ſeu ĩeſt p ſe, vt Socraes (exempli gratia) qui nulli rei inẽ, præterq̃ ſibi ipſi tm̃, vcj, q̃ de nulla alia re p̃dicat. & vt hõ, q̃ eſt vltima ſpecies, non p̃dicat oĩno de aliquo alio vſi. D. d. & idẽ E ineſt ei primo abſq; medio.

Id

ABRAM

Intendit, sit id ꝓ quo est E, prædicatum de C immediate, qđ sit ipsum D, ac etiam de ipso D prædicetur quartum prędicatum. sicq; cum aliquę res ponerentur huiusmodi, accideret cremẽtum sursum: hoc autem sic existente, cõsideratio decernit, quòd hoc crementum procedat in infinitum: hoc est, ꝙ prædicati sit prędicatum in infinitum, aut ꝙ res sistat, & finiatur ad prædicatum, quod non sit penitus subiectum alicui rei. Et hoc significabat quando dixit: Sicq, consideratio infert accidere cremẽtum sursum, & necessario oportet, vt sistat, aut quòd in infinitum procedat. id est, consideratio infert processum talium prædicatorum sursum, quòd prędicatio sistat, aut ꝙ in infinitum trãsgrediat.

EVRANA

Sensus é: Et sit illud, I quo é litera E ꝑdicatũ de C absq; medio, qđ é D, cũ vero dixit: & accipiat ipsi E, D. sensus est: & prędicet ꝑdicato primo, qđ est E, ꝑdicatum sm, cõsistẽt absq; medio: & sit D, & ꝑdicetur cõsistẽt de D ꝑdicatũ quartũ: & ita cõsistẽt, cũ posita fuerit aliq̃ cum hac dispõne, cadet additamentũ sursum: qđ cũ ita fit, speculatio vtiq; iudicabit, an ꝓcedat additamẽtũ hoc in infinitũ, hoc est: qđ in sit prędicato prędicatũ I infinitũ: aut stet res, & perficiat ad prędicatũ, qđ est prædicatum de re penitus? Et hoc é, qđ significauit: cũ dixit: Speculatio vtiq̃ue. hoc est, igitur in speculatione sequitur, vt accidat additamentũ sursum, & oportebit ex necessitate, vt stet, aut ꝓcedat I infinitũ. sensus é: Speculatio igit̃ seq̃t I ꝓcessu ꝓ huiusce modi ꝑdicata sursum, vt ꝑdicatio stet, aut adhuc procedat in infinitum.

MANTINVS

Id est, id sũper quo est litera E, prędicatũ de C absq; medio, & sit D, & cũ d. & imponatur ipsi E, ipsum D, hoc est, & ꝑdicet de primo ꝑdicato qđ est E, prędicatum sm, & sine aliquo medio, qđ est D, & ꝑdicet quoq; de ipso D quartum ꝑdicatũ. Sicq; cũ ita ponunt res, tũc accidit incrementũ sursum: si igitur res ita se habuerit, ipsa rõ contẽplatiua iudicabit, ꝙ vel hmõi incrementũ procedet in infinitũ, vcj, ꝙ vnũ ꝑdicatum habebit aliud prædicatũ in infinitum, vel sistet res et definet I ꝑdicatũ, qđ nõ é sub̃m oĩno alicui rei. Et hoc Idicabat cũ d. cõtẽplatio ipsa cogit vt accidat in hoc, illud incremẽtũ vsq; sursũ, & opꝫ oĩno ꝙ sistat vl transeat in infinitum. hoc é, ipsa ratio speculatiua cogit, vt I hmõi transitu, & ꝓcessu horũ ꝑdicatorũ sursum sistat ipsa prędicatio, vel transeat in infinitum.

A

B

C

34.ps *Et rursus si de A quidem nihil prædicatur per se, A vero ipsi H ineſt primo, intermedio autem nulli priori, & H ipſi G, & hoc ipſi B: an & hoc ſtare neceſſe eſt, aut & hoc contingit in infinitum ire? differt autem hoc à prioris tantum, quoniam hoc quidem eſt, an contingit incipienti à talis, quod nulli ineſt alteri: ſed aliud illis, ſur-*

D fuum in infinitum ire, alterum vero incipientem à tali, quod ipſum quidem de alio, de illo autem nihil prædicatur, deorſum conſiderare, ſi contingit in infinitum ire.

T.C.119 ABRAM

Et iterum ſi de A nihil ꝑdicetur per ſe, A autem ſeſt C primo immediate, G autem inſit ipſi C, & C inſit ipſi B: inſpiciendum ita ꝙ eſt, an hoc deſcenſus crementum
E pauſet, aut poſſet in infinitū procedere?

BVRANA

Dixit Ariſt. & cõſimiliter ẽt ſi de A non prædicet aliq̃d ꝙ ſe, & ſit A inexiſtens I primo abſq; medio: et ſit I inexiſtẽs C, et C inexiſtẽs B, igitur ſpeculatio in hoc ẽ, an additamẽtū iſtud I deſcẽſu ſufficiet, an fieri poſſit, vt procedat in infinitum?

MANTINVS

Si de A quoq; nihil T.C.119
prædicetur per ſe, A vero inſit ipſi C primò abſq; medio, G autem inſit ipſi C, & C ipſi B, conſiderandum eſt, num per deſcenſum cremẽtum ſiſtat, vel in infinitum procedat?

Cõ.139 Ex quo de talibus ꝑdicatis q̃runt̃ tres res: Quarū vna eſt, qñ ponim⁹ vltimū ſubiectū, an de ipſo prædicata fi
niant̃, adeo ꝙ ipſorum ſit vltimum prædicatum, de quo nulla res prædicet, aut nõ finian
F tur? Scḋa aũt ẽ, qñ ponimus vltimū prædicatū: hoc eſt, de quo nulla res prædicet, ipſū aut̃ prædicetur de alio, & hoc illud de alio: an res attingat ſubiectū vltimū, aut nõ attingat illa res, ſed hoc cremẽtū deſcẽdendo procedat in infinitum?

Tertia aũt ẽ, qñ prædicarem⁹ de aliquo ſubiecto aliq̃d primū prædicatū ꝑ multa media, oporteat ne illa media pueni-

Poſteaq̃ qõ in hiſce ꝑdicatis, q̃ſunt cũ hac diſpõne, ẽ triũ rerũ: quorũ vna ẽ: an cũ poſuerim⁹ ſubiectū vltimū, pficiant̃ ꝑdicata de ipſo quouſq; ſueniat ex ipſis ꝑdicatū vltimū, ḋ quo non ꝑdicet aliq̃d, aut nõ pficiant̃? Scḋa ꝙo, an cũ poſuerim⁹ ꝑdicatū vltimū, hoc eſt, de quo ſi ꝑdicet aliq̃d, & ꝑdicet ipſm de alio, et hoc aliud de alio, an I-quã ḋueniat res ad ſubiectū vltimū, aut ñ deueniat, ſed ꝓcedet additamentū iſtud in deſcenſu ad infinitum?

Tertia ꝙo, an cũ poſuerimus prædicatū aliq̃d primũ de ſubiecto aliquo ꝑ media multa, an oporteat media illa de-

Cum quæſitũ de his Cõ.139
prædicatis ita ſe habentibus tres cõtineat res, quarũ prima eſt, ſi ponamus ſubiectum vltimum vtrũ, ſ. definant ipſa ꝑdicata in ipſum ita, vt detur de ipſis vltimũ prædicatũ, de quo nihil ꝑdicetur, vel non definant? ſcḋa eſt, vtrũ poſito vltimo ꝑdicato, videlicet de quo nihil prædicat̃, & ipſum ꝑdicet ḋ aliquo alio, & illud aliud de alio, vtrũ res ḋueniat ad vltimũ ſubiectũ vel ne, ſed ꝓcedat huiuſcemodi augmẽtũ deſcẽdẽdo i infinitũ?

Tertia ẽ, vtrũ cũ prædicaretur aliq̃d primũ ꝑdicatũ de aliquo ſubiecto ꝑ multa media, oporteat illa media ꝑ ueni-

ABRAM

puenire ad vltimũ, aut non perueniãt? Cũ iã narrasset primã partitionẽ, redijt ad scdam, quę est processus subiectorũ in infinitũ: sermo aũt eius circa hoc per se intelligit. Eius aũt exẽplũ ex materijs est, si de ente (gratia exempli) nulla res per se prędicetur: ipsum autem prędicet de corpore, & corpus de nutritiuo, & nutritiuũ de animali: an hæc prædicatio per crementum ad descensum semp procedat, aut sistat ad vltimum subiectũ, quod de nulla re sit prędicatũ: ac si diceres in hoc exemplo, nutribile de animali; & animal de homine, homo autem de Socrate & Platone?

BVRANA

deuenire ad finem, aut nõ deueniunt? Iã vero mentionẽ fecit de prima diuisione, qm̃ oĩs diuisio est scda, & ẽ ꝓcessus prædicatorũ in infinitũ: sermo aũt ipsius ĩ hoc est ꝑ se intellect⁹. Exẽplũ vero ipsi⁹ ex materijs, si accipiat (exẽpli gr̃a) ens, de quo nõ prędicat aliqd ꝑ se, & ꝑdicet ipsum de corpore, & corpus prędicet de nutribili, & nutribile de aĩali, an deueniat huiuscemodi prædicatio per additamentũ in descẽsu cõtinuè, an vero stet ad subiectũ vltimũ, qđ nõ ꝑdicatur de aliquo: veluti si diceres in hoc exemplo, nutribile de aĩali, & animal de homine, & homo de Ziad?

MANTINVS

uenire ad finẽ, & esse finita vel infinita? sed iã narrauit primã diuisionẽ, ideo nunc reuertit ad scdam diuisionẽ q̃ s. est de ꝓcessu prędicatorũ ĩ ĩfinitũ, & eius verba in hoc sunt de se nota. Cuius rei exemplũ ĩ materijs erit si de ente (exẽpli gr̃a) nihil prędicaret ꝑ se, & ipsũ prędicet de corpore, & corpus de nutribili, seu vegetabili, & nutribile de animali, vtrũ ergo huiuscemodi prędicatio sm̃ additionẽ ꝑueniat ad descensum semꝑ, aut sistat apud vltimũ subiectũ, qđ de nullo prædicet, vt si dixeris in hoc exẽplo, & nutribile de aĩali, & animal de homine, & homo de Socrate? A B

34. ps *Amplius media an contingit infinita esse determinatis extremis. dico autem veluti, si A ipsi C inest, medium vero ipsorum B, ipsius vero B & A, altera: horum autem altera, an & hæc in infinitum contingit ire, aut impossibile? est autem hoc considerare idẽ, & si demonstrationes in infinitum vadunt? & si est demonstratio cuiusque, aut ad seinuicem terminantur?* C

c.140 Ac ẽt nos inqrem⁹ de medijs, putas ne ea posse in ĩfinitũ fieri duobus extremis terminatis? cuius significatum est, qñ A ipsi C inest ꝑ mediũ, qđ ẽ ipsum B, & alię res

Dixit Aristo. Amplius ĩqrem⁹ de medijs, an videat fieri posse, vt sint ĩfinita, et ambę extremitates termĩatę? intẽtio vero hui⁹ ẽ, cũ A, ĩsit C, ꝑ mediũ B, & sint aliqua

Nos quoq; inuestigabim⁹ de ipsis medijs, nunqd possint eẽ infinita, & ambæ extremitates terminatę? Hoc aũt est, vt cũ A ĩsit ipsi C ꝑ mediũ, qđ est B, & sint aliqua T.c.140

ABRAM

D res prædicantur de B, & de illis reb⁹ alię res: putas ne, hmõi cremẽtũ posse in infinitum procedere, aut impossibile sit?

Huius aũt rei perscrutatio est perscrutari, an possint demõnes ī infinitũ, p cedere? & an de qua cunq; re fit demõ, aut res demõstratio

E num attingat præmissas immediatas?

BVRANA

aliqua alia prędicata de B, et ẽ illis alia, an videaẽ, q̃ additio in hoc sit ī infinitũ, an hoc fieri ñ possit?

Et inq̃sitio de hac re est inq̃sitio, an fieri possit, vt cõpleãt demõnes ad id, q̃d est infinitũ? & si est demonstratio de oni re, an deueniat res in demonstrationibus ad propositiões immediatas?

MANTINVS

aliqua alia prędicata de ipso B, & de illis adhuc alia, nunq̃d põt in hoc fieri ī cremẽtũ in infinitũ, vel non potest fieri?

Nã huius rei consideratio est, vtrũ demõrationes de vna re possint augeri in infinitũ, vel omnẽ cõtingat eẽ demõnẽ? & num ad ꝓpones immediatas res demõnũ peruenianẽ?

Cõ. 140 Hoc ẽ tertiũ q̃situ, ſ. an media, q̃ sumunt ī ter maiorẽ terminũ, & minorẽ ꝓcedãt in infinitũ: cõmonstrando maiorẽ terminũ, q̃ est A (gr̃a exẽpli) de C, q̃ ẽ mior, per mediũ, qd ẽ B, hoc est, q̃ ponat A, p̃dicari de B, & B, de C.

F deinde iterũ cõmõstrauit prædicationẽ A de B p mediũ, qd ẽ D, qd fit, q̃n A prædicat de ipso D, & D de ipso B: deinde ostẽdisset prędicationẽ A de ipso D p mediũ, qd est ipsum E, qd fieret, q̃n A prædicaret de ipso E, & E de ipso D. et similiter fieret de p̃dicatione medij termini de minori: hoc ẽ, q̃ pro illa nos accipemus medium terminum, & pro medio medium:

aut

Hæc est q̃ tertia, & ẽ, an cõpleant media, q̃ accipiunt ī ter maiorẽ terminũ, & minorẽ in infinitum: & hoc, cũ monstrat terminus maior, qui ẽ A (exẽpli gratia) de C, q̃ ẽ minor p mediũ B, hoc est, cũ positũ fuerit A inesse B, & B, C. deinde monstret, consist ẽt A dici de B per medium D, & hoc, cũ prædicat A de D, & D de B Deide mõstret consimiliter ẽt A prædicari de D p mediũ E, & hoc, cũ prædicatur A de E, & E de D: & eodem pacto faciet consimiliter ẽt in prędicatione extremitatis medię de minore. hoc est, q̃ accipiamus ipsi medium terminũ, & medio medium, aut

igit

Hoc est tertiũ quęstũ, vc̃, vtrũ Media sũpta ī ter maiorẽ terminũ, & minorẽ, ꝓcedãt in infinitũ, vc̃, cũ demõstrem⁹ maiorẽ terminũ, q̃ ẽ (exẽpli gratia) A inesse ipsi C, q̃ ẽ minor, per mediũ qd est B, hoc est, q̃ supponat A prædicari de B, & B de C: mox monstret adhuc A prędicari de B p mediũ, qd est D, & hoc cũ prędicetur A de D, & D de B. Dein de ꝓbetur quoq; A p̃dicari de ipso D p medium, qd est E, & hoc cũ prædicetur A de E, & E de D: Et sic ẽt agat in prędicatione medij extremi de minori, videlicet, q̃ ponemus ei terminũ mediũ, & illi medio alium mediũ,

tunc

ABRAM

aut talis processus fiat ſ infinitum, aut finiatur in premiſſas immediatas. Et dum dixit: Ac etiã nos inquirimus de mediis, putas ne ea poſſe in infinitũ fieri duobus extremis terminatis? Intendit in infinitũ inter duo extrema, aut fiat ad finitum? Et intendit per duo extrema, maius, qđ eſt prædicatum queſiti, & minus, qđ eſt ſubiectũ q̃ſiti. Et cũ enuntiaſſet rem, de qua eſt perſcrutaturus, tulit huius exemplum, Et dixit.

Cuius ſignificatũ eſt, qñ A ipſi C ineſt p me diũ, qđ eſt ipſum B, & alię res prędicant c de B, & de illis aliæ res. id ẽ. huius exemplũ, quo q̃ rit hoc q̃ſitũ eſt, q̃ qui ſpiã putet, A (gr̃a exempli) ineſſe ipſi C, p medium, qđ eſt B, & A prędicetur de ipſo B, quia aliqua alia res prędicet de ipſo B, qa de illa re alia res prędicat, perueniat ne hęc prædicatio ad id, q̃ A inſit ipſi B per infinita media, aut illa ſint finita? et ſiſt ẽ diſpoſitio ipſius B, cum ipſo C. Et hoc intendebat dũ dicit: Putas ne, hoc crementum poſſe ſ infinitum procedere, aut impoſſibile ſit? Intẽtio autem huius eſt, cũ fuerit A, inexiſtens C, p mediũ B, & ſint aliqua p̃dicata de B, & de ipſis aliqua. ſenſus eſt. Exẽplum vero huius, cũ q̃rimus hoc quæſitũ, ſi aliquis exiſtimet, q̃ A (exempli gratia) ineſt C, per mediũ B, & ſit A prædicatum de B, eo q̃ aliud p̃dicat de B, propterea, q̃ de ea re, aliud prędicatur: an igitur deueniet huiuſcemodi prędicatio vſquequo ſit A in B per media infinita, aut ſunt finita? & cõ ſimiliter eſt diſpoſitio B cum C. & hoc eſt: qđ voluit, cùm dixit: Per inuentionem terminorũ mediorũ inter duas extremitates, & hoc cũ fuerit tale procedet in ſ infinitũ, aut perficiet ad propõnes immediatas. Et dixit: Cõſimiliter et inquirimus de mediatis an videatur fieri poſſe, vt ſint infinita, & ambæ extremitates determinatę? hoc eſt, infinita inter duas extremitates, aut ſint finita, hoc ẽ, ſine extremitatibus, maiore, quę eſt prędicatũ in quęſito, & minore? Et poſteaq̃ cõmemorauit rẽ, de qua quæritur, adduxit exemplũ in hoc, & dixit.

BVRANA

MANTINVS

tũc vel hoc procedet in A infinitũ, vel deſinet in propõnes immediatas, & iõ d. Nos quoq; inueſtigabimus de ipſis e mediis nunqd poſſint eſſe infinita, & ambæ extremitates terminatę? id eſt, infinita inter ambas extremitates, vł erũt finita? & p vtrãq; extremitatẽ, intelligit maiorẽ, q̃ eſt prædicatũ in ipſo q̃ſito, & minorẽ, q̃ eſt ſubiectũ in B ipſo q̃ſito. Et poſteaq̃ dixit: qd ſit id, de quo ſcrutatur, dat eius exemplum. Dicens.

Hoc aũt eſt, vt cũ A inſit ipſi C p medium qđ eſt B, & ſint aliqua alia prædicata de ipſo B, & de illis adhuc alia. hoc ẽ, & huius rei exẽplũ de qua quærit hoc q̃ſitũ eſt, vt aliquis opinet A (gratia exẽpli) in eſſe ipſi C p mediũ, qđ C eſt B, & A prædicet de B, qa q̃dam alia res p̃dicat de B, ppea qa de illa re alia res prędicat, tũc vel hęc p̃dicatio pueniet vſq; dũ A inſit ipſi B per media infinita, vel per finita? & parerit ratio de ipſo B, cũ ipſo C. Et hoc ſtellexit cũ dixit: nunqd põt in hoc fieri incremẽtũ in infinitũ, vel nõ põt fieri? & per poſſibilitatẽ ſ-

ABRAM

D tendit ꝑ crementi possibilitatem, inuẽtionẽ mediorũ inter duo extrema: nã si esset in infinitum, fieret tale ob illorum inuentionem, hoc modo inter duos terminos maiorem, & medium, aut inter medium terminũ, & minorẽ, aut in ambobus locis simul: si vero eẽt finitum, fieret itaq; in
E ambobus locis. Deinde explicuit, ꝙ perscrutatio de hac re non sit de genere perscrutationis de duabus ꝑmissis rebus: nam hęc ꝑscrutatio (vt ipse ait) est, an demr̃ones possint augeri de vna re in infinitum? Et intendit per crementum in infinitum, ꝙ aliqua res commonstretur per duas pręmissas, deinde vtraque illarum duarũ pręmissarũ commonstretur iterum per duas ꝑmissas, sicq; in infinitum, aut tale quęsitum perueniat ad syllogismos, qui fiant ex pręmissis per se notis Iam autem fecerat sermonem de hac re in principio huius Libri, sed visum est ei iterum repetere illum hic.

BVRANA

fuerint infinita. Et similis est dispõ ipsius B, an videatur fieri posse, vt additamẽtũ in hoc procedat in ĩfinitum, an fieri non possit? hoc est, an additamentum sit possibile, qđ inuenitur cum hac dispositione ĩter duos terminos, maiorem, & medium, aut inter medium terminum, & minorem, aut in ambobus locis simul? & si fuerit finitum, erit vtiq; in duobus locis simul. deinde declarauit, quòd inqsitio de hac re, non est de genere inquisitionis de duabus rebus ꝑcedentibus, qm̃ inquisitio de hac re (quẽadmodũ dixit) ẽ: an fieri possit, vt additamenta demr̃onũ in re vna, sint in infinitum, hoc est, per additamentũ infinitũ, vt monstretur aliquid ꝑ duas propõnes: deinde monstret̃ vnaquęq; earũ propõnum per duas propositiões consimiliter etiã, & sit in infinitum? si deueniũt, quemadmodum hoc ĩ quęsito de syllis, q̃ sunt ex propõnibus notis per se: sed iam dixit de hoc ĩ principio huius intentionis, sed visus est opinatus fuisse istud hic.

MANTINVS

crementi intelligit, an possit reperiri hoc pacto inter ipsos duos terminos maiorẽ videlicet, & mediũ, vel inter terminũ mediũ, & minorẽ, vel in vtrisq; locis simul? At si sit finitum tũc erit in ambobus locis. Deinde ostẽdit, ꝙ huius rei cõsideratio ẽ ex genere cõsiderationis illarũ duarũ rerum ꝑdictarũ. nã huius rei cõsideratio (vt ipse inquit) est vtrum demr̃ones de vna re, possint augeri in infinitũ? & ĩtelligit ꝑ augeri in infinitũ, ꝙ demõstretur aliquid ꝑ duas propõnes, mox demonstretur quęlibet illarum ꝑpositionũ per duas adhuc propositiones, & sic in ĩfinitum, & vtrũ in huiusmodi quæsito deueniatur ad syllogismos qui constent ex præmissis per se notis? de hoc autem negocio iam locutus est in initio Libri huius, sed dignum esse duxit repetere illud hic.

Con-

T.14 pt *Consimiliter autem dico & in priuatiuis syllogismis ac propositionibus, vt A inest B nulli, aut primo: aut erit aliquid medium, cui priori non inest, veluti si ipsi C, quid B inest omni: & rursus alij adhuc priori hoc, vt si ipsi A, quod C omni inest: in his etenim aut infinita, quibus non inest prioribus, aut stant.* A

ABRAM

T.c.141 Oratio autem de syllogismis, & præmissis negatiuis similis est orationi de affirmatiuis: vt A nulli B primo insit, siue iter ea medium sit A, aut non sit A, qđ non insit, prout C, ipsum, C autem insit toti B. ac iterum si A nõ insit alicui rei priori ipso C: si itaque inueniatur, non perueniunt illa ad rẽ priorem ipso C, aut oporteat quòd pauset, & sistat.

EVRANA

Dixit Arist. Sermo de syllogismis ac ꝓpositionibus negatiuis est ad similitudinem sermonis de affirmatiuis: quemadmodum si A non inesset primo alicui B, aut erit iter ipsa medium, ꝙ non inest, vt C, & C insit omni B. & consimiliter ẽt, si A non inest alicui, qđ ẽ prius C. Si igitur inest ipsi A, deuenient ad aliquid, qđ ẽ pri⁹ C, si oportebit sufficere & stare.

MANTINVS

Similis quoq; ẽ rõ syllorum, et propõnũ negatiuarũ, quæ est de affirmatiuis, velut cũ ipsum A vel nulli B insit primò: vel intercidat inter ipsa mediũ: aut non erit ipsum A nõ existens, veluti C, et ipsum C ierit omni B. si ipsum A quoq; nulli insit rei, & præcedat ipsi C. Si reperiatur, nõ perueniet ad id, qđ ꝑcedat ipsi C, et si cogatur intersecari & sisti. T.c.141 B

Cõ.141 Dixit: tale q̃situ expedit q̃rere de syllis negatiuis: hoc ẽ, qui cõcludũt cõclonẽ negatiuã. Et dũ dixit: Oratio autẽ de syllis, & pręmissis negatiuis, similis ẽ orationi de affirmatiuis. Intẽdit tale quæsitum expedit q̃rere de syllis, quorũ ꝑmissę sunt negatiue, quale quęritur de syllis, qui fiunt ex pręmissis affirmatiuis. hoc autẽ imaginatur, q̃n inter maius extremũ

Dixit: ad similitudinẽ isti⁹ qõnis, oportet, vt q̃ramus de syllis negatiuis, hoc est, q̃ cõcõcludũt conclonẽ negatiuã. Et dixit: sermo aũt de syllis, ĩ q̃b⁹ sunt ꝓpõnes negatiuę, ẽ sermo in affirmatiuis. sensus ẽ: & hoc exẽplo qõnis op3 q̃rere de syllis, ĩ q̃b⁹ sunt ꝓpõnes negatiuę ad similitudinẽ eius, qđ q̃rit de syllis, q̃ sunt ex ꝓpõnib⁹ affirmatiuis. & hoc vtiq; formabi-

Dicit, ꝙ simile q̃situ quoq; debet quæri de syllis negatiuis, q̃ s. concludunt cõclonẽ negatiuã: & ideo d. similis quoq; est rõ syllorũ, et propõnũ negatiuarũ, quę ẽ de affirmatiuis. hoc est, Et huiuscemodi q̃situm debet q̃ri de syllis, in q̃bus pręmissę sunt negatiuę, sicut q̃ritur de syllis, q̃ constant ex pręmissis affirmatiuis. hoc autẽ intelligit cũ inter maiorẽ extre- Cõ.141 C

ABRAM

D mum negatũ à medio, & mediũ non sit aliud mediũ, qđ inferat negationẽ maioris de minori; aut sit inter maiorẽ, & medium aliquod medium, adeo ꝙ omnis negatio, hoc est, immediata, aut perueniat ad negationẽ primam, & si negatio fuerit per mediũ, aut media procedãt in infinitum. Et dum dixit: vt A nulli
E B primo insit, aut inter ea medium sit, aut nõ sit A, qđ nõ insit: prout C ipsum, C autẽ insit toti B.

Intendit, hoc q̃situm p̃t duobus modis imaginari, aut ꝙ negatio nõ indigeat negatiõe, prout qui poneret A, qđ est maius extremũ, nulli B ineẽ, qđ est medius terminus syll'i negatiui: hoc ẽ, cuius ma
F ior pręmissa est negatiua, & minor affirmatiua: & sit negatio ex B immediata, hoc ẽ, prima, & si institueret syllogismum, cuius præmissa negatiua eẽt huius conditionis, notum est, quòd negatio non indigeret negatione. Alter autem modus ẽ, ꝙ ĩter A, & B, qđ est

BVRANA

bit', cũ non fuerit inter maiorẽ extremitatẽ negatã à medijs, & inter media mediũ vnũ: seq̃tur negatio maioris à minore: aut erũt inter maiorẽ & minorẽ media: quousq; erit oĩs negatio aut prĩa, hoc ẽ, ĩmediata, aut vt deueniat ad negationẽ primã, si fuerit negatio ꝑ mediũ, aut media deuenĩ ĩẽtia ĩ ĩfinitũ. Et ĩq̃t: quẽadmodũ si A ñ ineẽt alicui B prĩo, aut erit ĩter ipsa mediũ, aut non erit A non inexistens, vt B, & sit C inexistens omni B.

Sensus est. Et hoc q̃situm habebit formam fm alterum duorum modorũ, aut ꝙ negatio indigeat negatione, quemadmodum si aliq̃s poneret A, quod est maior extremitas non inesse alicui B, qđ est terminus medius ꝑ syll'm negatiuum, hoc est, cuius maior propõ est negatiua, & minor affirmatiua, & sit negatio à B, absq; medio, hoc est prima: aut erit syll'us, cuius propõ negatiua, hanc habet dispõnem: igitur monstrat' negationem non indigere negatione. & per modum aliũ, quòd inter A, & B, qđ est

MANTINVS

mitatẽ negatã ab ipso medio, & ip̃m mediũ nullũ ĩtercidat mediũ aliud, qđ cogat maiorẽ negari à minori, vel ĩter maiorẽ, et medium det' aliud mediũ, ita vt sit absq; negatiõe sine prima, vc3 sine medio, vel deueniat' ad negationẽ primã, si illa negatio sit per medium: vel ꝙ ipsa media ꝓcedãt in infinitũ. Et cum d. velut cum ipsum A nulli B insit primo, vel intercidat ĩter ipsa mediũ: vel ipsum A non inerit velut C, & ipsum C inerit omni B.

Hoc est, huiuscemodi aũt q̃situm põt imaginari altero duorum modorũ prĩo nẽpe, vel ꝙ ipsa negatio nõ indigeat alia negatione, & erit, veluti si q̃s posuerit ipsum A, qđ est maius extremũ nulli B inesse: qđ quidẽ est terminus medi' in ipso syll'o negatiuo: vc3, eius maior p̃missa negatiua, et minor affirmatiua, & erit negata ab ipso B sine medio, vc3 primò. si cõponatur ergo syll'us cuius p̃missa negatiua ita se habeat, tũc manifestum est ꝙ illa negata nõ ĩdigebit negatione. Scđo mõ, vt inter A, & C, intercidat B, qđ est

ABRAM

est medius termin⁹, sit aliud mediū, ex quo negetur ipsum A negatione prima, & negetur ex B, ob eius negationem ab hoc medio, & equale C. siue sit hoc mediū vnū, aut plusq̄ vnum, q̄n fuerit finitū. pertenitur enim necessario ad p̄missam negatiuā negat one p̄ma. Et hoc intendebat dum dixit. Siue ītēr ea mediū sit: aut nō sit A, quod non insit, prout c ipsum, c aūt insit toti B. id est, aut sit inter maiorē ter minū, & mediū aliq̄d mediū, à quo negetur maius extremū, q̄d est A, negatione prima. sicut est medi⁹ termin⁹ id, pro quo est B, & A neget ab ipso c negatione prima, & c insit ipsi B, ipsum aūt A neget ab ipso B ppea, qa negat ab ipso c, & erit eius negatio ab ipso B, ob ei⁹ negationē ab ipso c, & fit ei⁹ negatio ab ipso B mediāte ipso c.

Posteā autē meminit de his duobus modis, quibus imaginatur finis syllo. p̄missarum negatiuarū, dum peruenerint ad primā negatiuā, cepit narrare secundam partitionem, quā tribuit diuisionis natura, q̄ negatio maioris

BVRANA

est termin⁹ medi⁹ ali⁹, sit alius medius, à quo negatur A negatione prima, & negetur à B, propter negationē suā ab hoc medio: quòdq; hoc medium erit vnū, cùm fuerit finitū, aut plura: quoniam deueniet ex necessitate ad propositionem negatiuā negatione prima. Et hoc est, quod voluit, cùm dixit: aut erit inter ipsa medium, sorte erit A non inexistēs: quemadmodum c, & erit c inexistens of B. sensus est: aut erit inter maiorem terminum, & medium: medium, à quo maior, qui est A negabit negatione prima. quemadmodum si esset medius terminus, in quo est B, & esset A negatum à c negatione prima, & esset c inexistens B, & esset A negatum à B propter negationem à c, & esset negatio ipsius à B per medium c.

Et posteaq̄ mētionē fecit de his duob⁹ modis, ex quibus format finis ppōnū negatiuarum in syllo per id, q̄ deueniunt ad negationem primā: cepit commemorare diuisionē secundā, q̄ est nā diuisionis scdæ, in qua ponitur

MANTINVS

est medi⁹ termin⁹ aliud mediū de quo negetur A negatione prima, & neget ab ipso B, ppea, quia est negatū ab illo medio, & hoc siue illud mediū sit vnum cū fuerit finitum, siue plura vno. nā necessario deducetur ad ppōnē negatiuā, negatione p̄ma. & hoc intelligebat cū dixit: Vel intercidet inter ipsa mediū, aut non erit ipsum A nō existēs veluti c, & ipsum c in erit omni B. hoc ē, aut intercidet inter maiorem terminum, & medium, aliud mediū de quo fiet maior extremitas, quod est A negatum, negatione prima. vt si terminus medius sit id, sup quo existit littera B, & ipsum A negetur de ipso c prima negatione, & c insit ipsi B, & ipsum A neget de ipso B propterea, quod negatur de ipso c, & negetur de ipso B per medium, quod est c.

Et posteaq̄ narrauit hos duos modos, ex q̄bus pōt imaginari finis p̄missarū negatiuarū in ipso syllo. cum peruenerīt ad negatiuā primā: nunc narrat secundā diuisionē, quā ipsa natura diuisionis expostulat, quæ, scilt, cum

ABRAM

D ioris extremi à medio
sit p infinita media, q
non pueniãt ad primã
negationem. Et dixit:
Ac iterum si A non in-
sit alicui rei priori ipso
c, si itaq; inueniat, nõ
perueniũt illa ad rem
priorẽ ipso c, aut opor
teat p pausẽt & sistat.
id est, si A negeat à me-
dio termino, qd est c
negatione, quæ non sit
prima, sed ob ipsius ne
C gationẽ ab alia re, quæ
est media inter A & c,
aut aliã rem: tales itaq;
res, quæ sunt mediæ in
ter maius extremũ, & me-
diũ in syllo primo:
dico primum sm reso-
lutionẽ, aut perueniũt
ad vltimum, aut non
perueniũt. Oportet au
tem, p præmissæ nega
tiuæ non perueniãt ad
vltimũ, nisi perueniãt
ad vltimũ media, quæ
F sunt inter maius extre
mum & medium: hoc
est, quod negatur ab
ipso medio. omne náq;
mediũ, quod ibi capit
continet duas pmissas.

Quarum vna est af-
firmatiua, scilicet ipsa
minor, & altera nega-
tiua, scilicet ipsa ma-
ior: & quæreretur ite-
rum de hac negatiua,
an sit mediata, nec ne?
& si fuerit mediata, ad-

BVRANA

huc conditio nãe diui-
sionis, qd est, vtrũ ne-
gatio maioris extremi
tatis à mediys per me-
dia infinita, q nõ deue
niunt in negationibus
suis ad negationẽ pri-
mã. & dixit: & consis-
tẽt si A nõ insit B alicui,
quod sit prius c, si igit
ineſt, non deueniet in
aliquo, qd sit prius c,
si ops sufficere, & stare.
hoc est, si A negeat à me
dio termino, quę nega
tio non est prima, sed
est pp negationẽ ab ali
quo alio medio inter
A & B. Deinde dixit:
Aut igit deuenient ad
finẽ talia, quæ sunt me
dia inter maiorẽ extre
mitatem, & mediũ per
syllm primum, hoc est,
primũ p resolutionem, si
ñ deueniẽt, seq vniq;
p nõ deueniãt ad finẽ
ꝓpõnũ negatiuarũ: si
non deuenient media,
quæ sunt inter maiorẽ
extremitatẽ, & mediũ:
id est negatũ à medio.
qm oẽ medium accipi
tur ibi, quod compre-
hendit ambas ꝓpões.

Quarum vna est affir
matiua, & est minor, al
tera vero negatiua, &
ẽ maior. Et posuit exẽ
plum consimiliter etiã
de hac negatione, si sit
per medium, aut non?
si fuerit per mediũ, po-
suit

MANTINVS

cum maior extremitas
negat à medijs p me-
dia infinita, & illa non
perueniẽt ad primã ne
gationẽ, dicẽs. si ipsum
A quoq; nulli insit rei,
& præcedat ipsi c, si re-
periat, nõ perueniẽt ad
id, quod ꝓcedat ipsi c,
& si cogat intersecari
& sisti. hoc est, si A ne-
get ab ipso medio ter-
mino, quæ negatio est
nõ prima, sed ppea qd
negat ab alia re, dicit
esse mediũ iter A & B,
vel aliquã aliam rem.
tũc ergo vel perueniẽt
in finẽ in hmõi rebus,
quæ sunt mediæ inter
maiorẽ extremitatem
& mediũ in syllo prio.
intelligo primũ, per re
solutionẽ, vel si nõ per
ueniẽt, oportebit vt nõ
perueniãt in finẽ pro-
positionũ negatiuarũ,
si ipsa media, quæ sunt
inter maius extremũ
& ipsum medium, nõ
peruenerint, videlicet
illud quod negat à me
dio. nã quodcunq; me
dium sumatur ibi, con
tinet duas propões.

Vna earũ est affirma
tiua videlicet minor;
altera vero negatiua vi
delicet maior: & de illa
quoq; negatiua quẽrit
an sit p mediũ vel nõ?
& si sit p medium erũt
quoq;

ABRAM

huc ibi sunt duæ præmisse affirmatiua & negatiua, & quæreretur etiã vlterius de illa negatiua, an sit mediata, nec ne? & quando inueniretur, quòd hoc succederet, aut procederet in infinitum, aut finiretur res ad negatiuũ primum, hoc est, cuius prædicatio sit sine medio. Et hoc significauit quando dicebat. Si non perueniunt illa ad rem priorẽ ipso c, aut oporteat, ℘ pauser & sistat. id est, si prædicatio, quæ est inter A & c, qui est medius primi syllogismi, sit prædicatio hæc per medium finitum. Et dum dixit: Media si non perueniunt ad rem priorem ipso c. Intẽdit per id media, quæ sunt inter A & c hæc enĩ media sunt necessario inter A & c. sunt enim post A, & ante B, quando initiatur à maiori extremo, quando vero initiatur ab ipso c, sunt post c, & ante A. verũtamen accepit hãc prædicationem à maiori extremo.

BVARNA

fuit consimiliter etiam binas propositiones, affirmatiuam, & negatiuam: & ter rogauit itidem de illa negatiua, aut est per mediũ, aut non? & similiter interrogauit, cùm fuerit solicitus in hoc inuenien do: aut igitur procedet hoc in infinitum, aut cadet res ad negationẽ primam, hoc est, quæ sit prædicatio immediata? & hoc est, quod significauit, cùm dixit: Si igitur inerit, nõ deuenient in aliquo, quod sit priº c, si oportet sufficere, & stare. sensus est: & si inuenitur prædicatio, quæ est inter A & c, quod est terminus medius ex syllogismo priore: hęc vtiq; prędicatio media erit finitorũ mediorũ, si non viderint. Cùm vero dixit: de aliquo, quod sit prius c. intelligit per ipsum media, quæ inueniunt A & c, ℘ hæc media sunt ex necessitate ter A & c. & sunt vtiq; post A, cũ inceperit à maiore extremitate & prius c, cũ vero inceperit à c, sũt post c, & prius A. sed cępit hanc prædicationẽ à maiori extremitate.

MANTINVS

quoq; ibi duę ꝓpõnes, A vtq; affirmatiua & negatiua, & de illa quoq; negatiua interrogabitur, vtrũ sit per mediũ vel non? & cũ reperiet hoc cõcatenari, vel sic procedere, tunc vel illud procedet in infinitum, vel negociũ deueniet ad negatiuum primũ, videlicet cuius prędicatio erit absq; medio. & hoc voluit cum dicit: Si vero reperiatur, tũc B nõ perueniẽt per rem, quæ ꝓcedit ipsi c, licet oporteat vt intersecet & sistatur. hoc est, si reperiatur illa ꝓdicatio, quæ ẽ inter A & c, qui est terminus mediusip sius sylli primi, tũc huiusmodi ꝓdicatio fiet per medium finitum. Deinde dicit, si igitur reperiatur, tunc ipsa non perueniet ꝓ rẽ, quę prędcedat ipsi c. per C hoc autem intelligit illa media, quæ intercidunt inter ipm A & c. Hæc enim media necessario sunt post ipsũ A cũ incipitur à maiori extremo & ante ipsum c, sed si incipiẽt ab ipso c, tunc est post c, & ante ipsum A. verum tamen assumpsit hanc prædicationem à maiori extremo.

Io

T.34 p3 D *In ijs vero, quæ conuertuntur, non similiter se habet. non est enim in ijs, quæ retrouersum prædicantur, de quo primo prædicatur, aut vltimo. omnia enim ad omnia sic consimiliter se habent, siue sunt infinita, quæ de ipso prædicantur, siue vtraq; sunt quæ dubitantur infinita, præterquam quòd si non similiter contingit conuerti: [a] sed hoc quidē, vt accidens, illud vero, vt prædicamentum.*

ABRAM

T.c.141 Res vero mutuo reciprocæ non habent hanc formā. rerum enim, quę æqualiter mutuo reciprocant, nō est prædcatū, qđ E sit primū ipsi subiecto, & vltimū prædicatū, qđ de illo p̄dicet, sed illarū vtraq; alterutri est prima.

Si aūt res, quæ prędicantur hoc modo sint infinitę, sicq; & illarū subiecta etiā sunt infinita. & de vtrisq; simili modo fit dubium: & sīr si F non reciprocent mutuo hoc modo, sed altera earū reciprocetur reciprocatiōe substantiæ de accidenti, altera autem reciprocatione accidentis de substātia.

BVRANA

Dixit Aristo. Quæ vero cōuertuntur ad seinuicē non habent hanc formā: & hoc, qm̄ quæ conuertuntur ad seinuicē equaliter, nō habent prędicatum primū de subiecto, & prædicatum vltimū, quod de ipso prædicetur.

Et si prædicata fm hunc modū fuerint infinita, & subiecta quoq; erūt infinita. & dubiū innouatur super vtrisq; eorum vno modo: & cōsīr si non conuertentur iter se hoc modo, sed cōuertetur vnū duorum conuertibiliū, substantia cum accidente, & alterum cō uertibilium accidēs cum substantia.

MANTINVS

T.c. Res aūt, quæ inter se conuertūtur, non sunt huius formæ. nā res, quæ inter se cōuertuntur æqualiter, non habent prędicatū primum de subiecto primo, & prędicatum vltimū, de quo prædicet, sed vnūqđq; eorū ē primū respectu alteri.

Et si prædicata fuerint infinita, ipsa subiecta quoq; erūt infinita. & dubiū oritur de vtroq; ipsorū, eadē similitudine. Similiter si non conuertantur inter se hoc pacto, sed vna earū conuertatur cōuersione substantiæ de accidenti, altera vero conuersione accidētis de subsītātia.

Cō.142 Ex quo hæc duo quę sita, quæ sunt de syllogismis cōpositis, nunquid scilicet illorū prædicata, aut subiecta sint finita, nec ne: formantur

Posteaq; sunt hęc duo quæsita de syllis cōpositis, hoc est, an ꝑdicata in ipsis sint finita aut subiecta? formabiē vtiq; in ꝑdicatione, q̄ est fm rectū,

Cum hæc duo quæsita sint de syllis cōpositis, vcz, vtrū prædicata sint finita vel ipsa subiecta: hoc aūt imagine tur in prędicatione, re cta

ABRAM

tur de ꝑdicatione, quæ sit directe, hoc est, ꝙ ex cogitetur illius cremẽtũ sursum recta linea, aut eius descẽsus deorsum etiam recta linea, nõn prædicatione, quę imaginetur circularis. hæc aũt fit in pręmissis reciprocis ad se inuicẽ: hoc est, quę fiunt ex definitionibus, & descriptionib⁹, & proprietatib⁹, explicauit hoc, ne quis erraret per illud, Et dixit: Res vero mutuo reciprocę, non habent hanc formã. idest præmissæ cõicantes in terminis medijs, quæ sunt mutuo reciprocę, non habẽt ad hoc quęsitum hanc formã, de qua intẽdimus perscrutari. in præmissis enim mutuo reciprocis, necessario est ꝑdicatio in infinitũ: ipsarũ enim ꝑdicata possunt esse cõtinuo ꝑdicata, & subiecta continuo subiecta.

Exẽpli gratia, quando nos describeremus circulum A B C D E, & poneremus has literas pro terminis reciprocis, inuenirentur itaq; in illis prædicata, & sibi subiecta in infinitum. A enim prædicatur de B, & B de C, & C de D, & D de E, & E de A, & A de B, & sic in infinitũ.

Et

BVRANA

rectũ, hoc est, assimilat̃ additamentũ ipsi⁹ sursum lineæ rectæ, aut descensus ipsius deorsum ꝑ lineã rectã cõsistẽt, nõ ꝑ prędicationẽ, quę formatur in circulũ. & hoc erit in ꝓpõnibus cõuertibilib⁹ inter se, hoc est, q̃ sunt ex definitionibus, & descriptionib⁹ & ꝓprijs: declarat hãc rem, ĩ qua nõ errat errator. Et dixit: Quæ vero conuertunt̃ ad se inuicẽ non habẽt hanc formã. sensus est: ꝓpõnes autẽ cõicantes medijs terminis, q̃ sunt cõuertibiles inter se, non habẽt hãc formã in his quæsitis, de qua intendimus quærere: & hoc, qm̃ in ꝓpõnibus conuertibilibus inuenitur prędicatio ex necessitate infinita: & hoc, qm̃ de prædicatis ipsi⁹ fieri potest, vt inueniantur prædicata semꝑ, & subiectis subiecta semper.

Vt in exemplo, si nos formaremus circulum A B C D E, & ponerem⁹ super his literis terminos cõuertibiles: inuenirentur vtiq; in ipsis prædicata infinita, & ita subiecta. & hoc, quoniam A prædicatur de B, & B de C, & C de D, & D de E, & E de A, & A de E, & ita in infinitũ.

Et

MANTINVS

cta videlicet cuius additamentum versus sursum imaginatur per lineam rectã, vel eius descensus versus inferius quoq; per lineã rectã. nõ in ꝑdicatione, quæ imaginatur esse circularis. illud enim fit per propõnes cõuertibiles inter se, quæ, s. fiunt ex definitionib⁹, & descriptionib⁹, atq; proprijs, ideo d̃clarat hoc, ne aliquis decipiatur in ipso & ideo dicit: Res autẽ, quæ inter se cõuertunt̃ nõ sunt huius formæ. hoc est, ꝓpõnes, q̃ sunt cões in ipsis medijs terminis, quæ inter se cõuertuntur, nõ habẽt in hoc quæsito hanc formam, quã proposuim⁹ inuestigare, & considerare. nam ꝓpõnes conuertibiles habent oĩno prædicationẽ infinitã. qm̃ subiecta in eis pñt fieri semꝑ ꝑdicata, & ipsa prædicata subiecta.

Exempli gr̃a si imaginemur circulũ A B C D E, & suꝑ has literas ponamus terminos cõuertibiles, tũc prædicata in eis erunt infinita semper, sibi q̃; & ipsa subiecta. Nam A ꝑdicabitur de ipso B, & B de C, & C de D, & D de E, & E de A, & A de B, & sic in infinitũ. similiterq; si capiant̃

ABRAM

D Et iterum, si caperetur ex parte ſubiecti inueniretur B ſubiecta ipſi A, & C ſubiecta ipſi B, & D ſubiecta ipſi C, & E ſubiecta ipſi D, & A ſubiecta ipſi E. & B ſubiecta ipſi A, & ſic res procederet in infinitum. Et dum dixit: Rerum enim, quæ æquaſtr mutuo reciprocatur, non eſt prædicatũ, quod ſit primum ipſi ſubiecto,
E & vltimũ prædicatum, quod de illo prædicet, ſed illarũ vtrarũ; alterutri eſt prima. Intendit, cauſa, qua prædicatio rerũ reciprocarũ non perueniat ad finẽ, neq; ſurſum, neq; deorſum eſt: quia rerũ reciprocarũ non eſt primum prædicatũ, immo illud eſt ſubiectũ vltimum apud reciprocationẽ: immo põt de illo ꝑdicari vltimũ extremũ.
F Et dum dixit: Si autẽ res, quæ prædicant hoc modo ſunt infinitæ, ſicq; & illarum ſubiecta etiam ſunt infinita. Intendit, dũ oſtẽditur de rebus reciprocis, ꝙ non introducat eis primum prædicatum, manifeſtũ eſt, ꝙ eis nõ introducatur vltimũ ſubiectum: omnia nanq; prædicata conuertuntur ſubiecta, & ſubiecta

BVRANA

Et ſi accipiatur conſimiliter etiam ex parte ſubiecti, B ſubiectum ipſi⁹ A, & procedet res in infinitum. & dixit: & hoc, quoniã ea, quæ conuertuntur ad ſe inuicem æqualiter, nõ habent ſubiectum primũ de ſubiecto primo, & prædicatum vltimum prædicatur de ipſo, ſed vnũquodq; eorũ apud aliquem eſt primum. ſenſus eſt: Et cauſa, ob quam non peruenit ad finẽ prædicatio in reb⁹ cõuertibilib⁹, neq; ſurſum, neq; deorſum eſt, qñ non eſt in rebus cõuertibilibus prædicatũ primum, & eſt ſubiectum vltimũ in cõtrariũ, ſed fieri poteſt, vt prædicet de ipſo extremitas vltima. dixit: & ſi fuerint res, quæ prædicantur hunc in modũ infinitę, erunt vtiq; res, quæ ipſis ſubijciuntur eodem pacto infinitæ. ſenſus eſt: cũmq; monſtratum fuerit, ꝙ in rebus conuertibilibus non ponitur prædicatum primũ, monſtratum vtiq; erit, ꝙ non ponit in ipſis ſubiectum vltimũ: & hoc, quoniam omnia prædicata conuertunt ſubiecta, & ſubiecta prædicata. & dixit: & ſi fuerint

MANTINVS

capiatur ex parte ſubiecti, inueniemus ipſum B ſubiectũ ipſius A, & C ipſius B, & D ipſius C, & E ipſius D, & A ſubiectũ ipſius E, & B ſubiectũ ipſius A, & ſic procedetur in infinitum. D.d. nam res, quę inter ſe conuertunt æquaſt, non habent prædicatũ primũ de ſubiecto primo, & prædicatũ vltimum de quo ꝑdicet: ſed vnũquodq; eorũ eſt primũ reſpectu alterius. hoc eſt, Cauſa ãt ob quã nõ peruenitur ad finẽ prædicationis in rebus cõuertibilib⁹ nec ſurſum, neq; deorſum eſt, quia in rebus cõuertibilibus non datur primũ prędicatum, qđ ſit vltimũ ſubiectũ in ipſa cõuerſione, ſed poteſt ꝑdicari de eo vltimum extremum. D.d. Et ſi res, quæ hoc pacto ꝑdicant, fuerint infinitæ, tũc & res, quæ ſunt earum ſubiecta, erunt quoq; infinitę. hoc eſt, Et ſi probat, ꝙ in rebus cõuertibilibus non ingreditur primũ prædicatũ, ſic quoq; probabitur, ꝙ nõ ingredient in eis vltimũ prædicatũ: quia omnia prædicata cõuertuntur & efficiũtur ſubiecta, & ipſa ſubiecta efficiunt ꝑdicata.

ABRAM

cta prędicata, & si ꝑdicata sint infinita, subiecta sũt infinita. Et dũ dixit:

Et de vtroque simili modo fit dubium vsq; ad vltimũ illius, quod scripsimus. Intendit dubium, quod contingit subiectis in infinitum in resolutione, quando procedunt in infinitum ob causam, quam diximus contingit & si non remaneat præmissa, quando conuertitur eodem modo prædicationis. quãdo enim ab initio rei prædicat' in præmissa accidens de substantia, cõuertitur in prædicationem præter naturaliter, quę est prædicatio substantiæ de accidenti: & quando hæc prædicatio caperetur prima, conuerteretur in prædicationẽ naturaliter. In alia autem traductione loco illius, quod dicit, & similiter si nõ reciprocantur mutuo hoc modo, dicit: nisi sit possibilis alterna conuersio earum vna: sed hoc fit per accidens, hoc autem secundum prædicationem. Et videtur, quòd ītroduxerit hoc, vt notificaret, ꝙ præmissæ, quarum prædicata

BVRANA

rint prædicata infinita, erunt vtique subiecta infinita. Et dixit:

Et dubiũ innouatur super vtrisq; eorũ per modũ vnũ, vsq; ad extremũ eius, quod scripsim'. sensus est: Et accidens, qđ accidit in processu subiectorũ in infinitum, & resolutio in eo, ꝙ procedunt in infinitum ob causam, quã diximus, accidet: & si non, derelinquent propositiones in eo, ꝙ conuertũtur per modum vnum prædicationis. qm̃, cùm à principio rei in propositione prædicatũ fuerit accidens de substãtia, conuertetur ſ̃p prædicatione, quæ est ſm viã non naturalem: quæ ē prædicatio subſtãtiæ de accidente. & consist, cũ acceperit hoc in ꝑdicatione prima, conuertetur ꝑdicatio, quæ est ſm viã naturalem. & in translatione alterius loci, vsq; ad id, quod dixit. Et similiter si non conuertentur ad se inuicem. ac si diceret: si forte fieri nõ posset vt conclusio ad se inuicem esset vna: sed erit hoc ꝑ accidens, & hoc in prædicatione. Et videtur adduxisse ipsa, quasi ad notificandũ, ꝙ propositiones,

MANTINVS

D.d. & si prædicata sue rint infinita ipsa subiecta quoq; erũt infinita. D.d. A

Et dubiũ oritur de vtroq; ipsorũ eadem similitudine, seu eodẽ exẽplo, vsq; in finẽ sẽcri pturæ. hoc est, Dubiũ aũt quod accidit in ꝓcessu subiectorũ in infinitum, & resolutione cũ procedant in infinitum ob eã causãm, quã diximus, idẽ accidet in ipsis prædicatis si ꝓcedant in infinitũ, vtrq; accidet si nõ relinquat propõ, sed conuertatur ſm vnum modũ prædicationis. nam cũ ab initio ꝑdicatur accidẽs de subſtãtia, tunc cõuertitur ipsa propõ ad prædicationẽ non naturalem, quæ est ꝑdicatio subſtãtiæ de ipso accidenti: sicut si sumat huiusmodi prędicatio ꝑtimo, tunc cõuertitur ipsa ꝑdicatio, quæ est naturalis. & in alia trãslatione pro eo qđ dicit, sicut si nõ conuertantur inter se se hoc pacto. dicit, nisi forte, quod non sit possibile vt sit cõuertãtur inter se, sed alterũ per accidẽs & alterũ, vt prædicatio. in vera litera dicit, vt prædicamentum. videtur aũt quod attulerit hoc, vt notificaret, ꝙ illę ꝓ B

C

posi-

D ABRAM

cata sunt naturaliter, quando cõuertuntur, ipsarum prædicata nõ remanent naturaliter. ac si dixisset, quòd non sit differẽtia in his præmissis, ex qua parte sumpta sit prædicatio, quia est infinita: sed quando capitur ab altera duarum partium est naturaliter, & quando à secunda parte est E præter naturaliter. Et posset prĩa traductio mutari hac mutatione, & sunt mutuo affines. quod non est verum de conuersione, quæ fit inter duo correlatiua: ibi enim semper est naturaliter, & similiter in rebus circulo genitis.

BVRANA

nes, quorum prædicata sunt fm viam naturalem: & quasi diceret, ꝙ non est dr̃ia inter istas ꝓpõnes, de quocunq; modorũ acceperit prędicationem, ꝙ ipsa inueniatur infinita: nisi, ꝙ cũ acceperit ex vno duorum modorũ, erit fm viã naturalem, cũ vero acceperit secũdũ alterum modum, erit non secundum viã naturalem. Et fieri potest, vt cõmutetur trãslatio prima hac variatione: cuius pars ẽ propinqua conuersioni, q̃ est inter duo relatiua: ipsa enim semper inuenitur secundum viam naturalẽ: & in ijs, quæ circularem habent generationem.

MANTINVS

positiones, quarũ prędicata sunt fm naturam, si cõuertantur, tunc earum ꝑdicata nõ remanent fm naturam. ac si dicat, ꝙ nihil interest inter has ꝓpõnes quibusuis modis capiatur ꝑdicatio, quæ sit infinita, nisi ꝙ, cũ sumit' vno illorũ duorũ modorũ, fit fm naturam, & si sumat' altero illorũ modorũ, tunc erit non fm naturã. Et fortasse fuit mutata prima translatio hac mutatiõe, quæ vr̃ esse ꝓxima ferè illi cõuersioni, quæ fit inter duo correlatiua, q̃ semper fit fm naturã. similiterq; & in rebus circulo procedentibus in generatione.

T.35.p. F *Quòd igitur intermedia non contingit infinita esse, si deorsum, & sursum stent prædicamenta, manifestum. dico autem sursum, quod in magis vniuersale, deorsum vero quod in id, quod secundum partem. si enim A prædicante de F, infinita sunt intermedia, in quibus est B: planum quòd contingere posset, vt & ab A in deorsum alterum de altero prædicaretur in infinitum: antequam enim in F deueniatur, infinita sunt intermedia: & ab F sursum infinita, antequam ad A deueniatur: quare si hæc impossibilia, & ipsius A & F impossibile infinita esse media. Neque enim, si quis diceret, quòd alia quidem sunt ipsorum A B C inuicem, vt non sit medium, alia vero non est accipere, nihil differt. quodcunq; enim accepero eorum, quæ B erit ad A, aut ad F, aut infinita media, aut non: quo autem sint primum infinita, siue statim, siue non statim, nihil differt: quæ enim sunt post hæc, infinita sunt.*

Verũ Dixit Inquit

ABRAM

Verum enimuero media nequeũt esse infinita, quãdo prędicata sursum, aut deorsũ accepta pausant. Significatum autem illius, quod dicimus, sursum est, quòd ascensus, & crementum accidat ex ꝑte rei vniuersalis.

Significatũ autem illius, quòd dicimus deorsum, est, ꝙ crementum accidat ex parte particularis, et si est id, quo ꝑdicat A de F, essent media infinita, pro quibus stat B: est itaq; eui dens manifestum, ꝙ posset esse crementũ ex A deorsum, quatenus ꝑdicet res de re in infinitum, & non pueniremus ad F, ꝙa infinita sunt media inter duo extrema. Et iõ ẽt, si creuerim⁹ ex ipso F sursum, nõ peruenieremus ad A, quia media, quæ inter illa sunt, infinita sunt: hoc autem est impossibile: igit̃ impossibile etiam est, ꝙ media, q̃ sunt inter A & F, sint ifinita. Et nõ põt quispiam dicere, ꝙ inter duo ter-

BVRANA

Dixit Aristo, Fieri aũt nõ potest, vt media sint infinita: cũ ꝑdicata sursum aut deorsum accepta iã terminata fuerint. Intẽtio vero nr̃a, cũ dicim⁹ sursum cadere ẽ, ꝙ cadat ascẽsus & additamentũ ex ꝑte intentionis vñs.

Sed intẽtio nostra, cũ dicim⁹ deorsum, est, ꝙ cadat additamentũ ex parte particulariũ: puta ꝑdicetur A de G, media sint, in q̃bus B in infinitum: plane igitur manifestum posśibile esse additamentũ ab A vsq; quo prædicetur aliq̃d de aliquo in infinitum: et nõ deueniet ſ G, qm̃ media, quæ sunt ſter duas extremitates, nõ habẽt finẽ. & ꝓꝓ hoc si addamus A G sursum, nõ deueniet ad A, quoniam media, quæ sunt inter ipsa non habent finem: & hoc non est posse: fieri igitur non põt vt media, q̃ sunt inter A & G, sint finita. neq; cõsiſt ẽt si aliquis ratiocinaret, ꝙ aliqua media, quẽ admo-

MANTINVS

Inquit Aristo, Media vero nõ possunt esse infinita, si ipsa prędicata capiantur sursum ascendentia, vel deorsum descendentia, qm̃ stabunt. Intelligo autem per sursum, vt ascẽsus & additamentum fiat ad magis vniuersale. Intelligo autem per deorsum, cũ ipsum incrementum fit versus ipsum ꝑticulare. Et si dũ prædicatur A de F, media, super quibus est litera B, essent infinita, tunc manifestum esset, ꝙ poterit fieri additamentũ ex ipso A versus deorsum, cũ prędicabitur aliquid de aliquo in infinitum, & nõ peruenieremus ad F, quia media inter A & F, ſinita sũt. Et ob id, si addamus etiam ex ipso F sursum, non peruenieremus ad ipsum A, ꝙa ipsa ſtermedia sunt infinita: quod est impossibile: ergo impossibile est, vt media, quę sunt inter A & F, sint infinita. Nec̃ potest quispiã dicere, ꝙ inter duo

T.c.143

ABRAM

D terminata extrema sint media infinita. Neq; iterũ si ali quis obijceret, ꝙ q̃dã media, vt q̃ inter A B C sunt, mutuo se consequãtur, & inter illa nõ sit mediũ, & quędam nequeãt sic accipi: nõ enim differt primũ & secũdum, qñ ponerent ex B, siue fuerint sicut A,
E aut sicut F, siue non esset finis inter duos terminos, aut esset. hoc ẽ dictu, ꝙ nõ sit inter quoscũq; duos terminos: ęquum enim est, siue sit ĩter duos quosuis terminos, vel non sit: res enim, quæ sunt post hæc, sunt infinitę.

BVRANA

admodũ, quæ sunt inter A B C cõtingũt se inuicẽ, & non est inter ipsa mediũ: & ad aliqua nõ est via, vt ita accipiant: qm̃ nõ est dr̃ia inter primum & secundum: cùm posita fuerint A B, quẽadmodũ A erũt, & quẽadmodũ G, nõ inueniet finis inter vtrosq; terminos, aut non erit ita. hoc est, ꝙ nõ erit inter duos terminos: ita ipsũ, siue vt hoc inter oẽs duos terminos, aut inueniet: & hoc, qm̃ ipsæ res, q̃ sequuntur post hoc, non habent finem.

MANTINVS

extrema terminata possint ĩtermediari ĩfinita media. Neq; arguet quoq; q̃uispiã dicendo, ꝙ quędam media eorum, quæ sunt inter A B C, sequuntur alterũ alterum, aliqua vero nõ possunt ita se habere. Qm̃ nihil inter est inter primum & secundum, vtcunq; fuerint posita, siue fuerit vt A, aut vt F, siue ipsum infinitũ detur inter oẽs duos terminos, siue non: nã ea, quæ sunt post illa, erunt infinita.

Cõ.143 Dum dixit: Verum enimuero media ne-
F queunt esse infinita, quando prædicata sursum aut deorsum accepta pausant. Intendit, media vero ad finem veniunt, quando positum est, quòd quando accipitur prædicatio prædicatorum, quę medij sunt, sit sursum ad prædicatũ, quod de alio nõ ꝑdicat. & illud significauit dũ dixit: Pau-

Dixit: Fieri aũt non põt, vt media sint infinita, cùm ꝑdicata, quæ sursum accipiũtur, aut deorsum, terminẽtur. sensus est: Media vero iam deueniũt ad finẽ, cùm positum fuerit, ꝙ in prædicatis, quę sunt in medio, accipit ꝑdicatio sursum ad ꝑdicatum vltimũ, de quo nõ prædicat aliud ab ipso, neq; subiectũ vltimũ prædicatur, hoc est, de alio ab ipso. & ipm est, qđ sign̄auit, cũ dixit: iam

Ingt: media vero nõ possunt esse infinita, si ipsa ꝑdicata capiantur sursum ascẽdentia vel deorsum descẽdentia, qm̃ stabũt. hoc est, ipsa aũt media erunt vtiq; finita, si supponam', ꝙ ꝑdicatio ipsorũ prædicatorũ intermediorũ, ꝟ sus sursum deueniat ad vltimũ prędicatum, de quo nihil aliud ꝑdicetur, & ad vltimũ subiectũ, quod, s. de nullo alio prædicetur. & hoc indicauit, cum dicit: qm̃ Cõ.14

ABRAM

Paulant. Ipſe aũt ſupponit in hac common ſtratione primo, ꝙ inueniatur vltima ꝑdicata, & vltima ſubiecta. Deinde defert demonſtrationẽ, ꝙ media interilla nequeãt eſſe infinita. Deinde poſt hęc commonſtrat, ꝙ inueniatur vltimũ prædicatum, & vltimũ ſubꝫ.

Et poſtq̃ dixit, ꝙ qũ prædicata ſurſum, aut deorſum capiũtur pauſent, expoſuit quid intendebat per hãc dictionẽ, Et dixit: Significatũ aũt illius, quod dicimus ſurſum, eſt, ꝙ aſcenſus & cremẽtum accidat ex parte rei vniuerſalis. id eſt, ꝙ aſcenſus prædicationis accidat ex parte prædicati, hoc eſt, ꝙ qñ proponimus præmiſſam ex prędicato & ſubiecto, & capiam' huic prædicato prędicatum, & huic illi prędicato prędicatum, res non procedet in infinitum. Et ex quo prędicatum eſt appoſitum ſubiecto, appoſito aũt rei ſimilis eſt aſcenſui, ideo vocauit hanc ꝑdicatiõis ſpẽm, aſcẽſum. Et intẽdit p vſe, ipſum prędicatum, & vocauit ipſum vſe, quia eſt vſiſſimum duorum terminorum. Deinde dixit:

Signi

IVRANA

iam terminantur. & ipſe poſuit primo in hac diſpoſitiõe, ꝙ hîc ſunt ꝑdicata vltima, & ſubiecta vltima: deinde poſuit demõſtrationem, quòd media inter ipſa non poſſunt eſſe infinita: deinde declarabit, poſteaquã eſt hîc prædicatum vltimum, & ſubiectum vltimum.

Et poſteaq̃ dixit, ꝙ prædicata ſiue ſurſum accipiãtur, terminant: declarauit illud, quod voluit ī hoc ſermoue, & dixit. Intentio aũt eius, quod dicimus ſurſum, eſt, ꝙ cadat aſcenſus, & additamẽtum ex parte intentionis vſis: hoc eſt, ꝙ cadat aſcenſus in prædicatione ex parte prædicati: hoc é, cùm poſita fuerit ꝓpõ ex ſubiecto, & prædicato, & acceperimus ad hoc prædicatũ prædicatum, & ad hoc prædicatum prędicatum, ꝙ nõ ꝓcedet res in infinitũ. & qñ prædicatum additur prædicato ſupra ſubiectũ, & hoc additamentũ ſupra rem, eſt ſimile aſcẽſui, vocauit hanc ſpẽciem prædicatiõis, aſcẽſum, hoc eſt, in vſi prædicato: vocauerunt autem vſe, qñ eſt vniuerſalius duob' terminis. Deide dixit:

Intẽtio

MANTINVS

qñ ſtabunt. Ipſe aũt Ariſt. ponit, ꝙ dantur vltima ꝑdicata & vltima ſubiecta hoc pacto. Deinde attulit demonſtrationẽ, q̃ probat, ꝙ ipſa intermedia nõ poſſunt eſſe infinita: mox probat poſt hoc, ꝙ datur aliquod prædicatũ vltimum, & aliquod ſubiectum vltimum. A

Et poſtea, q̃ dixit, ꝙ cũ ꝑdicatio fuerit verſus ſurſum vel deorſũ, ꝙ ſiſtent & ſtabunt, declarat quid intelligat p illã dictionẽ, ſurſum, vel deorſum, Dicens. Intelligo aũt per ſurſum, vt aſcẽſus & additamentũ fiat ad magis vſe. hoc eſt, vt aſcenſus in ipſa ꝑdicatione fiat ex parte prædicati, veꝝ ſi ponamus aliquã pro poſitionẽ conſtantẽ ex ꝑdicato & ſubiecto, & illi ſubiecto deꝰ aliud prædicatũ, & illi prædicato aliud prędicatum, ſic nõ procedet in infinitũ, & cũ ipſum prędicatũ addatur ipſi ſubiecto, † & id quod addit alicui rei videatur eſſe veluti aſcẽſus, ideo vocauit hoc genus ꝑdicationis, aſcenſionẽ. & p vſe intelligit ipm ꝑdicatũ, qđ ideo vocat ipſum vſe, qa é vſius aliis duobus terminis. D.d. B C † a.l. prędicato

PP ij Intel-

ABRAM

D Significatū aūt illius, quod dicim⁹ deorsum, est, ꝙ cremēto accidat ex parte particularis. id est ex parte subiecti. & vocauit illud particulare, quia est positū sub prædicato, & nō intendit hīc per particulare, ipsum verum particulare, quod ē ipsum singulare, quod de nullo penitus naturaliter prędicatur. Et ideo illud ē
E vltimum subiectum. Dixit autem, ꝙ accidat crementū, & nō dixit, ꝙ accidat ascēsus, hoc enim simile est descensui. & ideo dixit, significatum illius, quod dicim⁹ deorsum. Et postq̄ posuerat inueniri vltimum prædicatū, & vltimum subiectum, cēpit cōmonstrare, ꝙ media inter illa non sint infinita, Et dixit: Et si est
F id, quo prædicat A de F, esset media infinita, pro quibus sit littera B, est itaq; euidens manifestū, ꝙ posset esse crementū ex A deorsum, quatenus prædicet res de re in infinitū. id est, ꝙ si quispiam posuisset inter extrema, quæ posuimus, & concessimus ee terminata, media infinita, impossibile esset incipe ab extremo, qđ ē A (grā exēpli)

et

BVRANA

Intentio vero nostra, cùm dicim⁹ deorsum, est, vt cadat additamentum ex parte particularium, hoc est, ex parte subiecti. vocauit aūt ipsum particulare: qm̄ positum fuit sub prædicato. & nō vult hīc per particulare, particulare verum: qm̄ particulare verum est indiuiduum, quod non prędicatur de aliquo penit⁹ fm consuetudinē naturalem, & ppea est subiectum vltimū: & dixit: ꝙ cadat additamentū, & nō dixit ascēsus: qm̄ hoc assimilat descēsui. Et ideo dixit: Et intentio eius, quod dicimus deorsum. Postea vero q̄ posuit hīc prædicatū vltimū & subiectū vltimū: cēpit mōstrare, ꝙ media iter ipsa sunt infinita: cùm vero dixit: forte vero si ꝑdicaret A de G, erūt media, in quibus est lra B infinita: plane igit manifestū, ꝙ posse est additamētū ab A deorsum, cū ꝑdicat aliquid de aliquo in infinitū. sensus est, ꝙ nō posuit aliqs, & si media, inter extremitates, quas posuim⁹, & notificatim⁹ ee determinatas, sunt infinita: fieri non pōt, vt incipiamus ab extremitate, ꝙ est A,

et

MANTINVS

Intelligo aūt ꝙ deorsum, cum ipsum incrementū fit versus ipsum particulare, hoc est versus subiectū, vel rōne subiecti. & vocat ipsū particulare, quia est positū sub prædicato, sed non intelligit hīc p ipsum particulare, particulare verū, qm̄ verū particulare, quod ē ipsum indiuiduū, de nullo penitus prædicatur fm naturalē vsum. Et ideo est vltimū subiectū, & dicit, cū fit additamentū, & non dicit: ascēsus, quia hoc similatur descensioni. Et ió dixit: Intelligo aūt per deorsum. Et postea dixit, ꝙ datur vltimū prædicatū, & vltimum subiectū, nūc vult probare, ꝙ ipsa ītermedia nō sunt infinita dicēs: Et si dū prædicat A de F, media sup quib⁹ est lra B, essent infinita, tūc manifestū esset, ꝙ poterit fieri additamentū ex ipso A versus deorsum, cū prædicabit aliquid de aliquo in infinitū. hoc est, si ipsa media, quæ sunt inter ipsa extrema, quæ diximus & cōcessim⁹ esse determinata, dicam⁹ ee infinita, tūc nō poterimus incipere ab ipso extremo, qđ ē A (exēpli grā)

& ꝑdi

ABRAM

& illud prædicaremus de medio, qđ ei succedit, & sic ꝓcederet prędicationis dispō in infinitū, & nō perueniret ad extremū, qđ posueramus vltimū, pro quo posuimus literā F, media enim quæ sunt inter A & F, essent īfinita.

Et ideo iterum, si cresceremus sursum ex B, nō perueniretur ad A, quia media, quę essent īter illa, essent infinita, hoc aūt est impoſſe. & siſt contingeret nobis, si noster ascensus esset à medio termino, qui est B versus ip̄m A, nullo vnq̄ tpe perueniret ad ipsum A: hoc autē est impoſſe. nos enī posueramus extrema terminata, si aūt cremētū eēt in infinitū, nō eēnt ibi extrema terminata, quæ iā posueramus terminata, hoc aūt īplicat cōtradictionem. Et dixit: Igit' ēt impoſſe ē, ꝙ media, q̄ sunt īter A & F, sint infinita. id est cōmonstratū itaq; est, ꝙ media inter duo terminata extrema n̄ sint infinita. Deinde dixit: Et nō pōt quispiā dicere, ꝙ īter duo terminata extrema sint media īfinita. id est, nec q̄squā pōt dicere, ꝙ poſſe sit inter duo extrema finita esse

BVRANA

& prædicemus de medio, quod est ipsi contiguum, & procedat res in prædicatione ita in infinitum, & non deueniat ad extremitatem, quā posuimus vltimā: ī qua posuim⁹ lr̄am G, qm̄ media, quæ sunt īter A & G, sunt īfinita.

Et propterea cōsimiliter ēt si addatur A B, sursum nō deueniet ad A, qm̄ media, quæ sunt inter ipsæ, non habent medium, sed hoc fieri non potest. sensus est, & consimiliter accidet nobis, cum ascēdimus ab extremitate media, quæ est B per modum A, non deueniemus in aliquo tempore ad A, & hoc fieri non potest, quoniam nos iam posuimus media finita, ꝙ si additamentum esset infinitum, non essent extremitates determinatæ: sed iam posuim⁹ determinatas: quod fieri non potest, & non cohæret: igit' non erūt media, quæ sunt inter A, & G infinita. sensus est, planum itaq;, quòd non erunt media inter duas extremitates determinatas, infinita. Neq; posset aliq̄s dicere, fieri posse, vt inueniantur inter duas extremitates finitas, media

MANTINVS

& prædicet' de medio A qđ insequit' ipsum, & res procedat sic in p̄dicatione in infinitū, nō perueniet' ad illud extremū, quod diximus esse vltimū sup quo posuimus literam F, quia media, quæ sunt inter A & F, sunt infinita.

Et ob id, si addam⁹ ēt ex ipso F sursum, non pueniem⁹ ad ipsum A, q̄a ipsa intermedia sūt infinita, qđ est impossibile. B hoc est, idem cōtinget nobis cū ascendimus à termino medio, q̄ est B versus A, ꝙ nō perueniemus vllo tpe ad ipsum A, quod est impoſſe, quia iā dixim⁹ extrema esse finita, sed si incrementū fieret in infinitū, tūc nō darentur ibi extrema determinata, cum tn̄ iā dixerim⁹ ea esse terminata, quæ est cōtradictio im C poſſis. D.d. ergo impossibile est, vt media quę sunt inter A & F, sint infinita, hoc est, constat igit', ꝙ nō dabūtur media inter duo extrema terminata, quæ sint infinita. D.d. neq; potest quispiā dicere, ꝙ inter duo extrema terminata possint intermediari infinita media. hoc est, neq; pōt quis dicere, ꝙ possit inter duo

ABRAM

D esse media ĩfinita: prout inuenimus lineã rectam partibilem inter eius duo extrema in lineas infinitas, hæc enĩ partitio est in potẽtia, media aũt sunt in actu. Impossibile autem est esse res infinitas ĩ actu, quibus cõmonstretur maius extremũ inesse minori perueniẽdo ab vna illarum ad alterã ſm prædicationẽ ascen
E dendo, aut descẽdẽdo: hoc autem impossibile est in medijs infinitis. Ex quo autem potuisset quispiam dicere, ꝙ non sint inter quæuis duo illorum mediorũ, quę accepimus inter A & F media infinita, sed inter quædam eorum non sit penitus mediũ, & inter aliqua sunt media huiusmodi. id est, infinita. quod quidem
F dubium sequebatur ex duabus subiectionibus simul: qm̃ non differt media infinita eẽ imaginata inter quoscũq; duos terminos illorũ mediorũ terminorũ, aut solum inter illorũ duos, aut inter illorum plures duob⁹ (nunquã enim perueniretur ab extremo prædicato ad extremum subiectũ) prosequutus est ob id eius orationẽ, Et dixit:

Neq;

BVRANA

dia infinita: quẽadmodum si inueniret linea recta, q̃ inter ambas extremitates suas diuidit in lineas infinitas: hæc enim diuisio ẽ in potẽtia mediorũ, q̃ sunt in actu: & fieri nõ põt, vt inueniant aliqua infinita ĩ actu: ipsa sunt, ꝑ quæ mõstrat, ꝙ maior extremitas est in minore: cùm assecutũ fuerit vnũ ipsorũ alterũ per prędicationem ſm modum ascẽsus, aut ꝑ modum descẽsus: sed hoc fieri non põt ꝑ media, q̃ sunt infinita. Et qm̃ dicere posset aliquis, ꝙ illorũ mediorum, quę accepim⁹ inter A G, ĩter oĩa duo nõ sunt media infinita: sed aliqua sũt, inter q̃ non est mediũ penitus, & aliqua sunt, inter q̃ sunt media cũ hac dispõne, hoc est, ꝙ sunt infinita. & dubiũ sequit ex duab⁹ positionib⁹ simul: & hoc, qm̃ nõ est dr̃ia, siue fuerint media infinita imaginata inter quoscunque duos terminos illorũ terminorũ mediorũ, aut inter duos tm̃, aut plures duobus (qm̃ nõ deueniet in aliquo tpe ab extremitate prædicati ad extremitatem subiecti) colligauit sermonẽ suũ, cùm dixit:

Neq;

MANTINVS

extrema finita reperiri aliquid sicut reperit, ꝙ linea recta diuiditur inter suas duas extremitates in lineas infinitas, quia hmõi diuisio est in potentia, ipsa vero media sunt in actu: sed nõ possunt reperiri aliqua, q̃ sint actu infinita, ꝑ quæ, s. demonstret maius extremũ inesse minori, qñ peruenim⁹ ex vno eorũ in alterũ in prædicatione ascensiua vel descẽsiua: hoc aũt non põt fieri ꝑ ipsa media immediata. Et cũ poterat quis dicere, ꝙ inter illa media, quę posuimus inter A & F, nõ dantur inter quælibet duo ipsorũ media infinita, sed aliqua eorum nullũ habẽt oĩno intermediũ, aliqua vero habẽt huiuscemodi media sic disposita, vcꝫ ꝙ sunt infinita. & dubiũ ipsum procedebat ex illis duabus positionibus simul. nam nihil differt siue illa media infinita sint imaginata ĩter oẽs duos terminos ex illis terminis medijs, aut sint inter duos eorũ tantũ, vel sint plures q̃ duo (qm̃ nõ pueniet vllo tpe ab extremo prædicato ad extremũ subiectũ) ideo ꝓseq̃t sermonẽ suũ dicẽs.

Neq;

ABRAM

Neq; iterū ſi aliquis obijceret, ꝙ quædā media, vt quæ inter A B C ſunt, mutuo ſe conſequant, & inter illa non ſit mediū, & quædā ne queant ſic accipi. id eſt, iter quędā illorū ſunt media, & inter illa media, media in infinitū, quędā aūt nō ſunt ita. Deide dixit: Nō enim differt primū & ſecundum, qñ ponerentur, id eſt, nō differt hęc poſitio à prima poſitione circa dubium, quod ſequeretur apud illos, qñ ponerentur. id eſt, qñ ponerentur duo extrema, quouis modo ponerētur. Et illud intendebat in ſua poſitione, dū dixit: Siue fuerint ſicut A, aut ſicut F. id ē, quia nulla eſt differentia, ſiue ponerētur media inter A & F infinita, aut ponerem⁹ inter ea medium terminatū, quod (gratia exēpli) ſit B, & ponerem⁹ inter B & A medios terminos terminatos, & inter B & F interminatos, aut ē cōtra. Et hoc intendebat dum dixit: Siue fuerint ſicut A, aut ſicut F. id eſt, ſiue fuerint hæc media interminata, ſicut A, id eſt, inter A & B: aut ſicut F, id eſt, inter B & F.

Deinde

EVRANA

Neq; cōſiſt ēt, ſi aliqs rōcinet, ꝙ aliqua mediorū, quæ ſunt inter A B C cōtigua ſunt inuicē, & nō eſt inter ipſa medium: ſed aliqua nō hñt viā, vt ita ſint: hoc eſt, inter aliqua ipſorū ſunt media & iter media, media in infinitū: aliqua vero ipſorū nō ſunt ita. Deinde. d. qñ non eſt dria inter primū & ſecundū, cū poſuerimus. hoc eſt: Qñ non eſt dria inter iſtā poſitionē & pōnē priorē in dubio: quod ſequit apud ipſos, cùm poſuerimus duas ꝓpōnes, quoquo modo poſuimus. & eſt, quod intelligit, cū poſuerimus. Deinde dixit: quemadmodum A puta, aut G. ſenſus eſt, ꝙ nō ē dria, ſiue poſuerim⁹ media iter A & G infinita, aut ponam⁹ inter ipſa medium determinatum. vt (exēpli grā) B, & ponam⁹ illud, quod eſt inter B, & A terminos medios determinatos, & qd eſt iter B & G nō determinatos, aut ecōtrario. & hoc ē, qđ voluit, cū dixit: quēadmodū ſi A fuerit, aut G. hoc ē, sūt hęc media infinita, quēadmodū A, hoc eſt iter A & B, aut quēadmodū G. inter B & G.

Deinde

MANTINVS

Neq; arguet quoque quiſpiā dicēdo, ꝙ quędam media eorū, quæ ſunt iter A B C ſequuntur alterū alterum, aliqua vero non poſſunt ita ſe habere, vt ꝙ inter nōnulla eorū dant media, & inter illa media alia media & ſic in infinitū: nōnulla vero eorū ſi ita ſe habebūt. D.d. Qñ nihil intereſt inter primū & ſecūdū vtcūq; fuerint poſita: hoc ē, nulla extat dria inter hanc poſitionē & illā primam circa illud dubiū, quod apud eos ſequit ſi ponātur duo extrema vtcunq; ponant. & hoc voluit cū dixit cū fuerint poſita. D.d. ſiue fuerint vt A, aut vt F hoc eſt, quia nihil differt ſiue ponant media, ꝙ ſunt inter A, & F eſſe infinita, vel ponat inter ipſa medium determinatū (exempli gra) quod ſit B, & ponamus id, quod intermediat inter B, & A eē terminos medios terminatos, & qui ſunt inter B, & F eſſe nō terminatos, vel ecōtra. & hoc voluit cū dixit, ſiue fuerint A, vel F hoc ē, ſiue fuerint hmōi media infinita, vt A, id eſt iter A & B: aut ſicut F, id eſt inter B, & F.

PP iiij D.d.

D

ABRAM

Deinde dixit: Siue nõ esset finis ĩter duos terminos, aut esset. hoc ẽ, ꝙ non sit inter omnes duos terminos, ęquum enim est, siue sit inter duos quosuis terminos, vel sit res. Res enĩ quę sunt post hæc, sunt infinitæ, & ęqua est nostra positio inter quosuis duos terminos horum terminorum esti

E matos, quòd sint infiniti termini, aut hoc esti mauerimus de quibusdam præter alios, nihil enim hoc differret. Et postq̃ commonstrauerat, quòd impossibile sit, quòd in quæsitis affirmatiuis non possint accidere media infinita, cępit hanc rem commonstrare de quę sitis negatiuis.

BVRANA

Deinde dixit: siue non inueniat finis ĩter quoscunq; duos terminos, aut non erit hoc. id est, ꝙ nõ sit ĩter quoscũq; duos terminos: qm̃ ipsum erit, siue extiterit inter quoscunq; duos terminos, aut inuentũ fuerit: & hoc, qm̃ ea, quæ sunt post hęc, erũt infinita. sensus est, siue ita fuerit, ꝙ posuerim⁹ ĩter quoscũq; duos terminos existimatos ex his, & his terminis terminos non habẽtes finem: aut existimauerimus hoc in quibusdã alijs: qm̃ nõ est dr̃ia in hoc. Et posteaq̃ declarauit fieri nõ posse, vt cadãt media infinita ĩ quęsitis affirmatiuis: cępit declarare, ꝙ res ita est in q̃sitis negatiuis.

MANTINVS

D.d. siue ipsum infinitum detur ĩter omnes duos terminos, aut nõ detur. hoc est, ꝙ nõ detur inter oẽs duos terminos, q̃a nihil differt siue sit inter oẽs duos terminos, siue ꝙ nõ reperiatur: hã ea quæ sũt post illa, erunt infinita. hoc ẽ, nihil differt siue ponam⁹ inter duos terminos, qui termini existimẽtur habere terminos infinitos, vel existimem⁹ hoc, quia aliqui eorũ existãt sub aliquibus eorũ, nã nulla est in hoc dr̃ia. Et posteaq̃ ꝓbauit, ꝙ in ipsis quęsitis affirmatiuis nõ possunt dari media infinita, nunc vult probare idẽ de q̃sitis negatiuis.

T.34.ps F *Planum aũt & in priuatiua demõstratione, quòd stabitur, siquidẽ in prædicatiua statur ad vtraq;. sit enim nõ cõtingens, neq; sursum ab vltimo in infinitũ ire. (dico aũt vltimũ, quod ipsum quidem alij nulli inest, illi vero aliud, vt F:) neq; à primo in vltimũ. (dico aũt primum, quod ipsum quidem de alio, de illo vero nihil aliud) si vtiq; hæc sunt, et in negatione stabitur. Tripliciter nanq; monstratur non inexistens, aut enim cui quidem ipsum C, B inest omni, cui vero ipsum B, ipsum A nulli. Ipsius itaq; B C, & semper alterius distantiæ, necesse est progredi ad immediata, prædicatiua nanq; est hæc distantia: alterum vero manifestũ, quòd si alij non inest priori, vt ipsi D, hoc oportebit ipsi B omni inesse: & si rursus alij priori ipso D non inest, illud oportebit ipsi D omni inesse: quare quoniã, * quæ sursum est, via stat, & quæ deorsum stabit, & erit aliquid primo, cui non inest.*

* a.l. q̃ deorsum est via stat, & q̃ sursum stabit.

Euidẽs Dixit Inquit

ABRAM

c.144 Euidens aūt manifestum est, ꝙ sistant media vtrisq; extremis demr̄onum negatiuarnm simul, sicut sistunt in demōstratiōibus affirmatiuis. Ponamus autem ꝙ non sit possibile, ꝙ accidat cremētum sursum ex parte ipsius vltimi: dico vltimū, rē quę nō inest alteri rei, illi aūt inest alia res: prout est F, neq; ēt pōt accidere crementū ex ꝑte primi versus vltimū. Et dico primū, qđ prædicat̄ de alia re, et de illo nulla res prædicatur oīno. Si autem hoc ita eēt in ipsa negatiōe, staret ibi crementum. Species autem, q̄bus cōmōstratur hoc huic non inesse, sunt tres: q̄a si cui īest C, illi inest B ſm totū ipsum: et nulli, cui īest B, insit D: verūtn̄ pręmissa B C, & semp̄ præmissa, cū qua est alterū duorū extremorum, oportet necessario, ꝙ finiat̄ ad id, cui non sit medium: q̄ailla ē affirmatiua. Altera vero pręmissa

BVRANA

Dixit Arist. Planē aūt manifestū, ꝙ media inter demr̄ones negatiuas stāt vtiq; in quibuscūq; duabus extremitatib⁹ simul: quēadmodum stabunt in demr̄onibus affirmatiuis.

Ponamus aūt fieri n̄ posse, vt cadat additamentū sursum à parte vltima: et ītelligo ꝑ vltimū aliq̄d, qđ nō īest alicui aliq̄, & aliud inē ipsi, vt G, neq; cōsiſr ēt fieri pōt, vt cadat additamētū à primo ad ꝑtē vltimā. Et volo ꝑ primū: qđ ē p̄dicatū de alio, & nō p̄dicat̄ de ipso aliud q̄d penitus, qđ si ita ē in negatiōe, stabit vtiq; additamētū in ipsa. Spēs vero, ꝑ quas monstrat̄ ꝙ hoc nō īest, sunt tres: aut.n. cui inest C, illi omni inest B, cui vero īest B, illi nulli D. ꝓpōnē itaq; C B, cū qua est vna duarū extremitatū, necesse est ꝑfici ad immediatū: qm̄ fuit affirmatiua, propōnē vero alterā, manifestū, si nō īerit alicui

MANTINVS

Inq̄t Aristo. Planū vtiq; est, ꝙ media, quæ sunt inter demōstrationes negatiuas sistūt inter q̄libet duo extrema sil̄, vt sistunt in demr̄onibus affirmatiuis. Supponamus aūt, ꝙ sit īpossē, vt fiat augmētū sursum ex ꝑte vltimi, intelligo aūt ꝑ vltimū id, qđ nulli rei inest alteri, et aliq̄d aliud īest ei, vt F, neq; pōt fieri incremētū à primo ad vltimū. Intelligo vero ꝑ ip̄m primū id, qđ p̄dicatur de aliq̄ vna re, et nulla alia natura de eo p̄dicat̄. Et si res ita se habuerit in ipsa negatiōe, sistet ꝓfecto incremētū ī eo. Modi vero, q̄bus demr̄atur hoc nō īeē huic, sunt tres. nā, si id, cui īest, sit C, ergo & B inerit toti ipsi, & id cui īest B, nulli eius inerit D, at p̄missa B, & semp̄ illa propō, cū qua extat alterū duorū extremorum op; oīno, vt desinat in id, qđ nō habeat mediū, quia est affirmatiua. Alia vero propō manifestū

T.c.144 A B C

ABRAM

D sa qñ nulli rei priori inest, ꝙ vt est G, notum est, ꝙ necessitas cogat, vt G toti B insit: si aũt ineẽt alteri priori ipso G, necessitas cogeret, vt ĩsit toti G. sicq; ex quo duo extrema deorsũ pausant, et sistũt, op; ita q; ꝙ ẽt ꝓcessus sursũ pauset et sistat, et ĩueniat aliq̃ res, cui nõ
E insit ipsum ꝑdicatũ.

BVRANA

cui alteri priori, quẽ admodũ F, ꝙ oportebit ineẽ F oĩ B, et si cõsiſt ẽt inerit alteri priori, F, oportebit vtiq; G inesse oĩ F E, quoniam ambæ extremitates deorsum terminant & stant, oportebit, vt via sursum consiſt ẽt terminet, & stet, & ĩueniatur aliq̃d prædicatum, cui non inest.

MANTINVS

stũ est, ꝙ si nulli alteri rei insit ꝙ erit pri⁹ in ordine, vt F, ergo necessitas ipsa coget vt F insit oĩ B: et si ĩerit alteri, qd̃ sit pri⁹ ipso F, tunc oportebit ꝙ G insit oĩ F. ꝓpterea, ꝙ duo extrema deorsum versus sistũt, et intersecant, ergo oportebit, vt in ꝓcessu sursũ quoq; sistãt et stẽt: et sic deẽ aliq̃d, cui ipsum ꝑdicatum non inerit.

Per syllos hos ĩ pria ꝑgura ostẽdit ĩ negatiuis ꝓpõnib⁹ statũ eẽ, sicut in affirmatiuis.

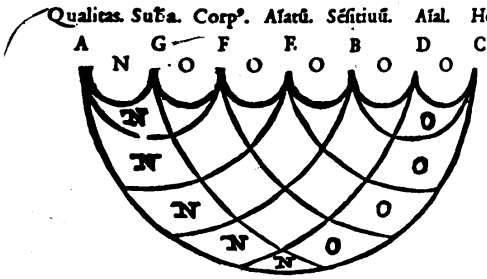

F

Cõ. 144 Dixit: Euidens autẽ notũ est, ꝙ sistant media vtrisq; extremis demr̃onum negatiuarũ simul, sicut sistunt in demr̃onibus affirmatiuis: id est, ꝙ illis perueniat ad duo extrema simul, hoc est, qñ ĩchoatur ab vno mediorum per-

Dixit. Planè aũt manifestũ, ꝙ media inter demr̃atiões negatiuas stant vtiq; fm duas extremitates simul, quẽadmodũ stabãt in demr̃onib⁹ affirmatiuis, hoc est, ꝙ deueniũt ad duas extremitates sil̃, i. cũ incœperit ab vno me-

Dicit: planũ vtiq; est, ꝙ media q̃ sunt ĩter demr̃atiões negatiuas sistunt inter q̃libet duo extrema sil̃, vt sistunt in demr̃onib⁹ affirmatiuis, hoc est, ꝙ ipsa ꝑuenient ad vtrunq; extremũ simul, vc; cum inceperit ab vno ipsorũ Cõ.

ABRAM

peruenitur ad duo extrema simul, supremũ & infimum. Deinde dixit: Ponamus autem, ꝙ non sit possibile, ꝙ accidat cremẽtum sursum ex parte ipsius vltimi, id est, ponamus, ꝙ qñ inchoatur initium ab extremo, qđ est solum subiectum, ꝙ in prædicatiõe de illo res nõ procedat in infinitum, sed finiatur in primo p̃dicato, de quo nõ prædicatur aliud.

Deĩde dixit: Dico vltimũ, rem, quę nõ inest alteri rei, illi autem inest alia res. id est, qñ initium inchoat à maiori extremo, impossibile est ꝙ hoc procedat in infinitũ, sed finitur in vltimũ extremum. Deinde dixit: Et dico primũ, qđ prædicatur de alia re, & de illo nulla res p̃dicatur omnino, hoc aũt est naturaliter p̃dicatum, qđ nequit alicui rei esse subiectum. Qđ est (gratia exempli) vl̃issimum, qđ inest ipsi singulari. Exemplũ vero de his finibus est superfluum, illorũ enim exẽplũ est euidens. quando autem oportet ꝙ perueniat ipsarũ res, oportet hoc in omnibus quęsitis alijs, quando enim per-

BVRANA

mediorum deuenit ad ambas extremitates simul, hoc ẽ, sup̃mã & vltimã. Deinde dixit. Ponam⁹ aũt fieri ñ posse, vt cadat additamentũ ex p̃te extrema. sensus est: ponam⁹ aũt, cũ ĩcœperit à prĩcipio ab extremitate, q̃ ẽ sub̃m tãtũ, ꝙ nõ ꝓcedet in p̃dicatiõe de ipso in infinitũ: sed p̃ficiet ad p̃dicatũ vltimũ, de quo non perficitur aliud.

Deinde dixit: Et volo p̃ vltimũ aliq̃d, qđ nõ ĩest alicui alij, & inest ipsi aliq̃d aliud. intelligit aliq̃d, qđ non p̃dicat de alio, & de ipso p̃dicat aliud: & hæc est dispõ rerũ particulariũ s̃m naturã. Deinde dixit: & fieri ñ põt, vt cadat additamẽtũ à primo ad partẽ vltimi: hoc ẽ, cũ cœperit à prĩcipio à maiore extremitate: fieri vtiq; non põt, vt procedat hoc in infinitũ: sed p̃ficiet ad extremitatẽ vltimam. Deĩde dixit: & ĩtelligo p̃ primũ qđ p̃dicat de aliquo alio, & ñ p̃dicat de ipso nã alia: & hoc p̃ nãm p̃dicatũ, nõ põt eẽ sub̃m alicui: qđ est (exẽpli gr̃a) magis vl̃e, qđ inest ĩdiuiduo. atq; exẽplificauit ĩ fine istarũ: qm̃ dispõ in ipsis ẽ ma-

MANTINVS

rũ mediorũ deueniet A ad vtrũq; extremũ simul supremũ, s. & vltimũ. D.d. supponam⁹ ãt, ꝙ sit impossibile vt fiat augmentũ sursum ex * parte vltimi. hoc est, supponamus autem ꝙ qñ sumit initiũ ab illo extremo, qđ est ei⁹ subiectũ tm̃, ꝙ non procedet in prædicatione de ipso in infinitũ, sed desinet ĩ primũ p̃dicatũ, de quo nihil p̃dicabit. B

D.d. intelligo aũt per vltimũ id, qđ nulli rei inest alteri, & aliquid aliud inest ei. hoc ẽ, id qđ de nullo p̃dicat, & aliquod aliud de eo p̃dicat, & sunt s. res particulares nã. D.d. neq; põt fieri incremẽtum à primo ad vltimum: hoc ẽ, cũ sumpserit initiũ à maiori extremitate: tunc nõ põt illud in infinitũ transire, sed C desinet in vltimũ extremũ. D.d. ĩtelligo vero p̃ ipsum primũ, Id, qđ p̃dicat đ aliqua vna re, & nulla alia natura de eo p̃dicat, & hoc est nã p̃dicatũ, qđ non potest esse subiectũ alicuius rei, & illud (gratia exẽpli) est id, qđ est magis vl̃e q̃ possit inesse ipsi indiuiduo. Dedit aũt exẽplũ de his finibus, p̃ illas res, q̃a in eis res

*a.l. rõne.

ABRAM

D peruenit ad vltimum prædicatio inter naturaliter prima, ipſa peruenit neceſſario ad vltimum inter quoſuis duos terminos, quos poſueris: iterum de altero prædicatum. Dein de dixit: Si autem hoc ita ineſſet in ipſa negatione, ſtaret ibi cremētum. id eſt, ꝙ oporteat vt inter prædicatū naturaliter primū, & præ
E dicatum vltimū in negatione eſſe finita media, ſicq; oportet, ꝙ ita res ſe habeat in omni quæſito negatiuo. Deinde cœpit commonſtrare huius rei affirmationē de omni quæſito negatiuo, Et dixit.

Species aūt, quibus cō monſtratur hoc huic non ineſſe, ſunt tres. id eſt, tres figuras. dixit autē hoc, quia particulare negatiuum cōmonF ſtratur ī tribus figuris. Deinde dixit: quia ſi cui ineſt c, illi ineſt b ſm ſe totū, & nulli cui ineſt b, inſit d. id ē, huius exemplum ī prima figura eſt, quia ſi quicquid eſt c, ē b, & nihil qđ eſt b, eſt d, hoc concludit in prima figura, nihil qđ eſt c, eſt d. Et poſtq̄ narrauit combinationē, q̄ cōcludit negatiuū vſe in prima figu-

SVRANA

manifeſta, cūq; oportuerit rē deuenire ad ſi nē in ipſis, ſeq; hoc in oībus q̄ſitis, q̄ ſunt alia ab ipſis: qm̄ cū deuenerit ad finē p̄dicatio īter primos ſm nām, deueniet vtiq; ad finē ex neceſſitate īter quoſcūq; duos termīos, poſuit A ex ipſis p̄dicatū de ambobus. Deīde dixit: Et ſi fuerit hoc ita ī negatiōe, ſtabit vtiq; additamētū in ipſa. ſenſus ē: ꝙ oportebit inter p̄dicatū primū ſm naturā, & inter prædicatum vltimū in negatione, eſſe media finita: ſequitur igitur, ꝙ ſit res ita in omni quęſito negatiuo. Et dixit.

Illa vero, p q̄ mōſtrat hoc ineē huic, ſūt tria. hoc ē, p tertiā figurarū triū. atq; dixit hoc: qm̄ negatiua particularis mōſtrat p tertiā figurā. Deinde dixit: aut. n. cui ineſt c, illi ineſt b oī, & cui ſeſt b, illi nulli ineſt d. ſenſus eſt: ex emplū huius in prima figura: ſi omne qđ eſt c, eſt b, & omne qđ eſt b, nō eſt aliqđ d, cōcludit hoc ī prima figura, omne qđ eſt c. non eſt d. Et poſteaq̄ mentionē fecit de cōplicatiōe, quæ concludit negatiuam vſem in prima figu-

MANTINVS

res eſt nota, & euidens: & oportet, vt per eas deueniat ad finē negocij, & hoc eſt quoq; neceſſariū in cunctis quæſitis alijs, nā cū deueniē in finē p̄dicationis inter prima ſm nām, deueniet oīno in finē inter quēvis duorū terminoR, quorum vnus ponitur eſſe prędicatū de altero: D. d. Et ſi res ita ſe habuerit ī ipſa negatione, ſiſtet profecto incrementū in eo. hoc eſt, oportet vtiq;, vtin ter p̄dicati primū ſm naturā, & p̄dicatū vltimū in negatiōe, adſint finita media. ergo op3 vt res ita ſe hēat ī quolibet q̄ſito negatiuo. d. d.

Modi vero, q bus demōſtrat hoc nō ineē huic ſunt tres. & p tres intelligit tres figuras, & hoc iō dixit, quia negatiua particularis demōſtratur in ipſis trib' figuris D. d. nā ſi id cui ineſt c, ergo & b inerit toti ipſi, & id cui ſeſt b, nulli ei' inerit D. hoc ē (ꝙa exēpli) in prima figura ſic, Quicquid eſt c, eſt b, & q cquid ē b, nihil eſt ipſius D, ergo cōcludetur in prima figura, quicquid eſt c, non eſt D. Et poſteaq̄ memorauit orationē cōcludētē negatiuā vſem ī prima

ABRAM

gura, dico combinatio nē propinquā q̄sito, cę pit sibi cōstare, ꝙ media in hac figura oporteat peruenire ad vltimū. Et dixit: Verūtamē p̄missa C B, & semp̄ p̄missa, cū q̄ ē alterū duorū extremorū op3 necessario, ꝙ finiat̄ ad id, cui nō sit mediū, q̄a illa est affirmatiua. id est, ꝙ media minoris p̄missę in hac figura, q̄ sm hoc exēplū ē p̄missa C B, oportet ꝙ pueniāt ad vltimū, si illius media sunt de his, quę cōmōstrant̄, in hac. n. figura, est aliqua affirmatiua: iam aūt præostēsum ē, ꝙ affirmatiuę mediatę sunt finitę.

Dū autē dixit: Et semp̄ p̄missa, cū qua est alterū duorū extremorū. Intēdit, & vl̄r sic accidit semp̄ p̄missę, in q̄ ē alterū extremorum ipsius q̄siti, hoc est ipsi affirmatiuę. Deinde dixit: Altera ꝟo p̄missa qñ nulli rei priori īest: ꝓut est G, notū est ꝙ necessitas cogat, vt G toti B insit. id est, altera vero p̄missa asserēs, ꝙ nullū B sit C: notū ita que est, ꝙ qñ C, qđ est maius extremū, nō insit ipsi B, qđ est mediū per aliqđ mediū, qđ sit prius medio termino, pro-

BVRANA

gura, hoc est complicatione propinqua quęsito: cępit redire ad hoc, ꝙ oportet media deuenire ad finem in hac figura. Et dixit: Atq ꝓpositio C B, est propō, cum qua est vna duarū extremitatū: oportet igit̄ ex necessitate, vt perficiatur ad id, qđ nō habet mediū, qm̄ ē affirmatiuū. sensus est: ꝙ ī ꝓpōne minore in hac figura, q̄ est in hoc exēplo ꝓpō C B, op3, vt media deueniant ad finē: si fuerint cū ea, cui⁹ media mōstrant̄: qm̄ ē ī hac figura affirmatiua: sed iā đclaratū fuit supius, ꝙ affirmatiua mediata ē finita.

Et dixit. Et semp̄ propositio, cū qua est vna duarū extremitatum. sensus est: & in summa accidet hoc semp̄ ꝓpōni: in qua est vna extremitatū quęsiti, hoc est affirmatiuę. Dinde dixit: Propōnē vero alterā, notū vtiq; si nō inerit priori, quēadmodū F, ꝙ oportebit ineē oī B. sensus ē: Propōnē vero alterā negatiuam, q̄ dicit B nō eē C, notū per se: cū C, qđ est maior extremitas, nō fuerit in B, qđ est medius termin⁹ pp̄ mediū terminum priorē extremi

MANTINAS

ma figura, vc3 cōpositionē propinquā ipsi q̄sito, nūc vult affirmare ꝙ est necessariū, vt ipsa media sint finita in hac figura: Dicens. At p̄missa C B, & semp̄ illa propō, cū qua extat alterū duorū extremorū, oportet oīno, vt desinat ī id qđ nō habeat mediū, q̄a est affirmatiua, hoc est, minor aūt p̄missa in hac figura, q̄ est in hoc exēplo C B, op3, vt ipsi⁹ media sint finita, si sint ex his medijs, q̄ eius demr̄at̄, q̄a est in hac figura affirmatiua, & iā fuit probatū prius, ꝙ affirmatiua habens media, habet media finita.

Et d. Semp̄ propō, cū qua est alterū duorum extremorū. hoc ē, & tā dē hoc semp̄ contingit illi propōni, in qua reperit̄ alterū duorū extremorꝝ q̄siti, videlicet ipsa affirmatiua. D. d. Alia vero propō manifestū est, ꝙ si nulli alteri rei insit, ꝙ erit prius in ordine vt F, ergo necessitas ipsa coget vt F īsit oī B. hoc ē, alia ꝟo ꝓpō negatiua, q̄ d. ꝙ nullū B ē C, manifestū ē đ se, ꝙ qñ C, qd ē maior extremitas, non inerit ipsi B, qđ ē mediū, per medium terminū, q̄ sit

ABRAM

D prout est G, vt ꝙ sem p
neget ex ipso B ꝓpte-
rea, quia neget ab ipso
G, op3 G inesse ipsi B:
oīs enim negatiuus cō
cludit ex duabus p̄mis-
sis affirmatiua & nega
tiua, & si illa negatiua
fuerit mediata, op3 ꝙ
pueniat ad vltimum.
Et similiter si poneres
ꝙ negatio ipsius C ab
ipso G sit mediata, opor
tet etiam ꝙ constet ex
E duabus præmissis, qua
rum altera sit affirma-
tiua. & illud significa-
bat dum dixit: Si au-
tem inesset alteri prio-
ri ipso G, necessitas co-
geret, vt insit toti G.

Deinde dixit. Sicq;
ex quo duo extrema
deorsum pausant, & si-
stunt, oportet ēt ꝙ pro
cessus sursum pauset et
F sistat, & inueniatur ali
qua res, cui nō insit ip-
sum p̄dicatū. id est, ex
quo dū inchoaremus
ab vltīo extremo, opor
teret ꝙ p̄dicatio perue
niret ad mediū termi-
num. Necessariū itaq;
est, ꝙ qñ inciperemus
à supremo extremo, ꝙ
finiat descensus ad me
dium terminū vltimū
negatū. dixit aūt hoc,
quia prīa figura nega-
tiua cōmonstrat aduē
tū

BVRANA

mitate, quēadmodū F,
quousq; semper fuerit
negatū à B per media
negatiōis A B F, ꝙ inq̄
op3, vt sit in B, qm̄ om
ne negatiuū concludi-
tur vtiq; per duas pro-
pōnes affirmatiuam, &
negatiuā: & si illa affir
matiua fuerit mediata
sequitur, vt deueniant
ad finem. & cōsist̄ si po
sueris negari C ab F per
media, oportebit, vt sit
hoc consist̄ ēt per duas
propositiones: quarū
vna est affirmatiua, &
illa est, quam significa
uit, cùm dixit: & si fue
rit in altero priori q̄ F,
oportebit vtiq;, quod
insit omni A.

Deinde dixit: qm̄ igi
tur ambę extremitates
deorsum terminātur,
& stant, oportet vtiq;,
ꝙ in via sursum consi-
militer etiam terminē
tur, & stent: & inuenia
tur aliquid prædicatū
de B, cui non inest. sen
sus est: quoniam igi-
tur, cùm cęperimus ab
extremitate superio-
re, perficitur in descen
su ad extremitatē me-
diam negatio vltima.
atq dixit hoc: quoniā
in figura prima mon-
stratū est negatiuā de-
uenire ad finē medio-
rū

MANTINVS

q̄ sit prior media extre
mitate vt F ita, vt sit sp
negatū ab ipso B me-
diāte negationis ipsius
ab ipso C, oportet vt F
non insit ipsi B, qđ est
mediū ꝑpea, qa oē ne-
gatiuū cōcludit ꝑ duas
propōnes nēpe ꝑ affir-
matiuā, & negatiuā, &
si illa affirmatiua ha-
buerit media, oporte-
bit vt pueniat in finē.
similiterq; si posueris
C negari ab ipso F per
media, oportebit quo-
que, vt hoc fiat ꝑ duas
propōnes, quarū vna
sit affirmatiua. & hoc
indicauit cū d. & si ine
rit alteri qđ sit prius ip
so F, tunc oportebit ꝙ
G insit omni F.

D.d. ꝑpea qđ duo ex-
trema deorsum versus
sistunt, & intersecant,
ergo oportebit vt in ꝓ
cessu sursum quoq; si-
stant, & stent, & sic det
aliquid cui ipsum p̄di-
catū non inerit. hoc ē,
qm̄ cū incipimus ab vl
timo extremo op3, vt
prędicatio desinat ī ex
tremū medium, ergo
op3 ꝙ si incepimus ab
extremo superiori, vt ī
ipso descēsu desinat in
mediū extremum ne-
gatum vltimū. Dixit
autē hoc ꝑpea, quia pri
ma figura negatiua de
monstrat peruentum
me-

ABRAM

tũ vltimi mediorũ in ipsa ob minorẽ p̃missam, quę succedit minori extremo. illa enĩ est affirmatiua. Et intendit, ꝙ quãdo affirmatiuæ perueniunt ad vltimum, negatiuæ ẽt sunt finitæ.

BVRANA

rũ suorũ propter propositiõem minorem: quæ est illa, quę annectitur extremitati minori: ipsa enim fuit affirmatiua. vult itaque cùm affirmatiua deueniat ad finem, ꝙ negatiua cõsimiliter etiam est finita.

MANTINVS

mediorũ ad ipsum finẽ ꝑꝑ minorẽ propõnẽ, q̃ sequitur ad minorem extremitatẽ, quia ipsa est affirmatiua. voluit autẽ ꝙ q̃n ipsa afmatiua peruenit in finem, ꝙ negatiua quoque deueniat in finem. A

Rursus si B quidem omni A: ipsi vero C nulli: ipsum A eorum,
34.ps *quæ C, nulli inest. Rursus hoc si oportet monstrare, planum quòd aut per superiorem modum monstrabitur, aut per hunc, aut tertium. Primus igitur dictus fuit: secundus vero monstrabitur. Sic autem* B *vtique monstraret, vt quòd D ipsi quidẽ B omni inest, ipsi vero C nulli, si necesse est inesse aliquid ipsi B. Et rursus, si hoc ipsi C non inerit, aliud ipsi D inest, quod ipsi C non inest: igitur quoniam inesse semper superiori stat, stabit & non inesse.*

Ac iterũ si B toti A
c.145 inest, et nulli C inest, A itaq; nulli C inest. Hoc aũt manifestũ est, si optauerit ꝙ sit in prima, aut in hac figura, aut in tertia. In prima q̃dẽ figura iam habitus ẽ sermo prius. quo mõ autẽ cõmonstretur in tertia figura, nos faciemus de eo sermonẽ. illius vero commonstratio in secunda figura est, prout sit ꝙ A toti B insit, & nulli C insit. q̃n enim necessitas cogeret aliquam rem inesse ipsi B, quia est figura se-

Dixit Arist. Et rursus si B inesset oĩ A, & nõ ineẽt alicui C, A vtiq; nõ inesset alicui C. Planũ ãt hoc, si desideriũ fuerit, ꝙ sit A ĩ prĩa figura, aut in hac figura, aut ĩ tertia figura: ĩ prĩa q̃dẽ figura, iã p̃diximꝰ: s; q̃uo monstret̃ in tertia, ĩcipiemus vtiq; sermonẽ: in scd̃a vero figura: quẽadmodũ si A inesset omni B, & nõ inesset oĩ C.

Q̃m, cũ deuenerit ex necessitate ad aliquid, qd̃ insit B, q̃m fuit scd̃a figura, & ñ ĩsit C, q̃m d̃ueniet ex ne-

Inquit Arist. Si ipsum B quoq; insit oĩ A, & nulli insit C: ergo A nulli C inest. Palam aũt est hoc, si voluerit in prima, aut hac, vel tertia figura erit. in prima quidẽ C iam paulo ante ã nobis habitus ẽ sermo, ĩ tertia vero quo pacto fiat, explicabimus. In secunda aũt figura demõstratio erit, vt si A inest omni B, nulli aũt insit C. T.c 145

Cum enim oporteret quippiã inesse ipsi B, q̃n fuerit secunda figura, ꝙq; non insit ipsi, necessitas ipsa

ABRAM

D secunda: & ꝙ nõ insit ipsi C, conduceret necessitas eẽ aliquã rẽ, quę dicat̃ de A, & de nullo C sit A. verũ tñ ob statũ affirmatiuarũ cremẽti sursũ, sistit ẽt crementum ipsius negationis.

BVRANA

necessitate adhoc, ꝙ inueniat̃ aliquid dictum de A, & nõ inexistẽs alicui B. qm̃ vero est status affirmatiuorũ per additamentũ sursum, stabit cõsiliẽ ẽt additamẽtũ in negatione.

MANTINVS

ipsa cogit, vt reperiatur aliquid, quod dicat̃ de ipso A, & nulli C insit. Qm̃ autem incrementum affirmatiuarum sursum sistit G, & incrementum in ipsa negatione sistet.

E. Qualitas.
D. Habitus.
B. Scientia.

E

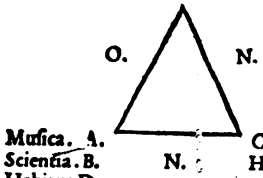

Per [illegible] hos i[illegible] ta sed[illegible] dic̃ i [illegible] nib[illegible] tiui: [illegible] eẽ, sic[illegible] I affir[illegible] tiuis.

Cõ. 145 Postq̃ cõmõstrauit, ꝙ impossibile sit eẽ ĩfinita media ĩter duo extrema, quorũ vnũ sit negatũ ab altero ĩ prĩa figura, intẽdit hoc commõstrare in duab⁹ reliq̃s figuris: ꝑ hoc.n. ꝑficit̃ demõstro illius, qđ cõmõstrare ĩtẽdebat. qñ n. hic supposuit, qđ cõmõstratũ fuerat in Libro Priorũ, ꝙ nullũ q̃situ negatiuũ ostẽdat̃ nisi in reliqua harũ triũ figurarũ: & in harum vna cõmõstrauit, ꝙ nõ cõmõstrauit, ꝙ nõ possint eẽ media infinita, eui-

F

Posteaq̃ monstrauit fieri nõ posse, vt inueniant̃ media ĩter duas extremitates: quarum vna negat̃ ab altera, & hoc in prĩa figura: vult mõstrare hoc ĩ duabus reliquis figuris: qm̃ in hoc perficietur demõstro eius, quod intendebat demonstrare. & hoc, qm̃ cùm posuit hic illud, quod declaratum fuit in Libro Sylli ex eo, ꝙ oẽ q̃situ negatiuũ nõ mõstrat̃, nisi ꝑ vnã istarũ triũ figurarũ: mõstrauit aũt ĩ vna ista-

Media infinita inter duo extrema, quorũ alterũ negatur ab altero, & hoc vc; in prima figura. nunc vult idem probare in reliquis figuris. nam ꝑ hoc perficiet̃ demõstro rei, quã intendit demõstrare. nã cum ipse supponat hic id, qđ fuit probatũ in Lib. Priorum nempe, ꝙ nullũ q̃situ negatiuũ demõstrat̃, nisi in his tribus figuris, & ꝓbauit in vna ipsarũ, ꝙ non possunt reperiri: palam itaq; est, ꝙ ipse probauit, ꝙ nõ possunt re-

Cõ. 1[illegible]

ABRAM

euidẽs est ipsum cõmõstrasse ꝙ nõ inueniantur syllogisticę duę res, quarũ altera ꝑdicet' de altera ꝑ media ĩfinita. Et postq̃ hoc cõmonstrauit ĩ prĩa figura, in cæpit hoc cõmõstrare in scda figura. Et dixit.

Ac iterũ si B toti A ĩest, & nulli C ĩest, A itaq; nulli C inẽ. id ẽ, ac ẽt ĩ Lib. Priorũ cõmõstratũ ẽ, ꝙ qñ cępim' vnã rẽ de duab' reb' ꝑdicatã, d̃ altera affirmatiue & de altera negatiue, ꝙ harũ duarũ rerũ acceptionẽ necessario fieri oporteat, ꝙ vna illarũ sit ab altera negata. ꝓut (gr̃a exẽpli) sit B, qd ẽ medi' termin' affirmatiue ꝑdicatũ de toto A, qd ẽ mai' extremũ, et B ẽt sit negatiue ꝑdicarũ de toto C, op; A eẽ negatũ de toto C. et hæc quidẽ est vna specierũ scdæ figurę, cuius minor est negatiua vl̃is, & maior est affirmatiua vl̃is. Et posteaq̃ meminit de scda figura ꝑ exẽplũ, & melius fuisset ad disciplinã vt ab initio rei facta eẽt partitio de hoc q̃sito, vt diceret' apud ipsius ĩgressum, notũ est, ꝙ si hoc quęsitum esset, aut fieret ĩ prima figura, aut in secũda, aut in tertia, dein-

BVRANA

istarum fieri nõ posse, ꝙ prodeant in ipsis media infinita: videt' vtique, ꝙ hic monstret, nõ inueniri duo: quorum vnum prędicatur de altero ex via syll̃i ꝑ media ĩfinita. Et posteaq̃ declarauit hoc in prima figura, cępit declarare hoc in secunda figura. Et dixit.

Et cõsimiliter etiam si B inest omni A, & non inest alicui C, A vtiq; non inerit alicui C. sensus est: & consist ẽt iam declaratum fuit in libro, ꝙ cũ acceperimus aliq̃d vnum prædicatum de duobus, de vno per affirmationẽ, de altero per negationem, hæc duo ita se habebũt, quòd oportebit vnum ipsorum negari ab altero ex necessitate. quemadmodum si eẽt B (exempli gratia) quod est terminus medius, & prædicaretur ꝑ affirmationem de omni A, qd est maior extremitas, & esset igitur B prædicatum de omni C negatiue, oportebit vtiq; A negari ab omni C, ꝙq; hęc ẽ vna ex speciebus secundæ figuræ: & est ea, cuius minor est negatiua, & maior affirmatiua vl̃is Et posteaq̃ mẽtionẽ fecit

MANTINVS

reperiri duę res, quarũ vna prędicetur de altera. per syll̃m ꝑ media infinita. Et posteaq̃ declarauit hoc in prĩa figura, nũc oñdit idem in scda figura: dicens.

Si ipsum B quoq; insit oĩ A, & nulli insit C, ergo A nulli C inẽ. hoc ẽ, in Libro quoq; Priorũ fuit probatũ, ꝙ cùm sumit' vna res, q̃ ꝑdicatur de duab' de vna earũ affirmatiue, & de altera negatiue, ꝙ necesse est, vt cũ sumuntur illę duę res, vna neget' ab altera oĩno. vt cùm ipm B (gr̃a exẽpli) fuerit, qui est medius terminus ꝑdicet' affirmatiuè de omni A, qd est maius extremũ, & ipsum B quoq; ꝑdicetur de omni C negatiue, tunc necessę est vt ipsum A neget' ab omni C, & ꝙ is sit vn' ex modis scdæ figurę, cuius s. minor ẽ negatiua vl̃is, & eius maior affirmatiua vl̃is. Et posteaq̃ fecit mẽtionẽ de scda figura, & ad ipsã doctrinã faciendã videat' melius esse vt fiat diuisio de hmõi q̃sito vt plurimũ ita vt diceret ĩ initio eius, manifestũ est, ꝙ si hoc q̃sitũ reperit', ꝓfecto fiet in prima figura, vel scda, vl̃ tertia

Logica QQ po-

ABRAM

D deinde incœpit huius commõstrationem in prima figura, & subdit hoc hîc, postq̃ retulit primam figuram, & postq̃ exemplificando pertransiuerat sui sermonis ingressum de secũda figura, Et dixit.

Hoc autẽ manifestũ est, si optauerit ꝙ sit in prima, aut in hac figura, aut ĩ tertia, vsq; ibi,

E illius vero cõmonstratio ĩ secũda figura est, prout sit. id est, & vl̃r hoc est manifestum, ꝙ si quis cupierit inuenire media ad aliqđ quęsitum negatiuum, non euadet quin sit in prima figura, aut in scđa, aut in tertia. in prima quidem iã pręmissum est, ꝙ sit impossibile: & in tertia meminerim⁹ de ea postq̃ ferem⁹ sermonẽ de scđa figura,

F ipsa vero secũda figura nunc fertur in mediũ. Sitq̃; huius exẽplũ ĩ secunda figura, prout sit A loco medij termini, qđ insit toti B, id ẽ, p̃dicatũ de toto B affirmatiuè, qđẽ loco maioris, aut mĩoris termini, et sit ẽt A negatũ ex toto C, qđ est loco maioris, aut mĩoris termini, qñ n. op3 alterã duarũ p̃missarũ huius syll̃i esse affirmatiuã, maiorẽ

s. aut

BVRANA

cit de figura, quę ẽ melior ad docendũ id, qđ facit diuisionẽ in hoc q̃sito vt plurimũ, cum dixit à principio. Planũ autem, ꝙ hoc quæsitum si inuenieť, erit vtiq; aut in prima figura, aut scđa, aut tertia: deinde cœpit declarare hoc in prima figura: assecutus est istud hîc, posteaq̃ mẽtionẽ fecit de prima figura, & posteaq̃ ꝑtransiuit caput ſmonis sui ĩ ponẽdo exẽplũ scđæ figurę, Et dixit. Planũ aũt hoc, si fuerit desideriũ, vsq; ad id, qđ dixit: atqui mõstratio ipsius in scđa figura est, quẽadmodũ id, qđ erit. sẽsus est, Planũ aũt hoc ĩ summa, si fuerit desiderium, ꝙ inueniant̃ media infinita in q̃sito negatiuo, nihil vtiq; ꝓhibebit, quin sit hoc, aut ĩ prĩa figura, aut ĩ scđa, aut in tertia: in prĩa qdẽ figura iã p̃missa est positio sua: ĩ tertia ꝟo cõmemorabit̃ posteaq̃ mẽtio facta fuerit de scđa figura: de scđa ꝟo figura mẽtionẽ faciemus nũc. & erit exẽplũ hui⁹ ĩ scđa figura, quẽadmodũ cũ fuerit A, qđ est loco termini maioris, aut minoris: cũ. n.

opor-

MANTINVS

postea incepit ostẽdere hoc in prima figura, & subiunxit hoc, postquã narrauit primam figuram, & postq̃ p̃terijt præfatio eius sermonis de exemplo in scđa figura: Dicens.

Palam autẽ est hoc si voluerit vsq; vbi d. sed eius demr̃o ĩ scđa figura ẽ vt, et cęt. hocẽ, manifestũ aũt est hoc vl̃r: si voluerit, ꝙ reperiantur media infinita in ipso quęsito negatiuo, necessarium vtiq; erit vt id fiat, vel in prima, vel secunda, vel tertia figura: in prima autẽ iã fuit paulo ante probatum, ꝙ est impossibile: in tertia vero, ipse quoq; explicabit illud postq̃ explicuerit id de secunda figura, de secunda igit̃ figura nũc mẽtionem facit, cuius exemplum ponit, dicens, Vt si A, qđ existit pro medio termino, in est omni B, hoc est, p̃dicatur de omni B affirmatiue, quod stat vice maioris, vl̃ minoris termini, et A quoque negetur ab omni C, qđ stat vice maioris termini. nã cum oporteat, vt vna duarũ p̃missarum huius syll̃i sit affirmatiua vel maior, s. vel minor,

ABRAM

ſ. aut minorẽ, opꝫ neceſſario medios termi nos puenire ad vltimũ: iam.n hanc diſpõnem cõmõſtrauerat ipſe de ipſis affirmatiuis. Et hoc ītẽdebat dũ dixit: Qñ.n. neceſſitas cogeret aliquã rẽ ineſſe ipſi n, quia eſt figura ſcda, & ꝙ nõ inſit ipſi c, cõduceret neceſſitas eſſe aliquã rẽ, quæ dicatur de A, & de nullo c ſit. Intendit.n. ꝙ neceſſitas conducat in hac figura, vt eius ſit aliqua res, quę affirmatiue ꝓdicaret de A, & illa hęc res nulli c ineſſet. qñ enim exiſtimam⁹ A eẽ maiorẽ terminũ, & c mĩorẽ terminũ, & hæc illa res medi⁹ termin⁹, hoc ẽ, ꝙ neceſſitas ſerat in illa eſſe præmiſſam affirmatiuã. Deīde dixit: Verũtñ ob ſtatũ affirmatiuarũ crementũ ſurſum, ſiſtit & cremẽtũ ipſius negationis. Intendit, ꝙ ex quo, qñ negatio fuerit p mediũ terminũ, opꝫ eius eſſe ibi aliquã ꝑmiſſam affirmatiuã: cũ iã poſuerimus ꝑmiſſas affirmatiuas puenire ad īmediata, oporteat ꝙ negatiua itaq; ꝑmiſſa pueniat ad immediata, ga niſi pueniret ad negationẽ īmediatã, nõ pueni-

BVRANA

oporteat vnã duarũ ꝓpõnũ iſti⁹ ſyllſ eẽ affirmatiuã, & hoc, aut minorẽ: oportebit vtiq; ex neceſſitate terminos medios deuenire ad finẽ: qñ iã monſtrauit hoc ex diſpõne affirmatiuorũ. Et hoc ẽ, qđ voluit, cũ dixit. Qñ ex neceſſitate proueniet, vt inueniatur aliqđ, quod dicatur de A, & non ſit de aliquo c. ſenſus eſt, ꝙ proueniet ex neceſſitate in hac figura, vt ſit ī ipſa aliquid, quod prędicet de A per affirmationem, & inſit hoc nulli c. qñ cũ opinati fuerim⁹ A terminum maiorem, & c terminum minorẽ: & iſtius figuræ terminus medius, hoc eſt, ꝙ proueniat ex neceſſitate, vt ipſa ſit ptopõ affirmatiua. Deinde dixit: Sed qñ eſt ſtatus affirmatiuarũ in additamento ſurſum: ſtabit conſimiliter & additamẽtũ in negatione. ſenſus ẽ: quoniam in negatiõe in eo, ꝙ eſt per terminũ mediũ, opꝫ eſſe ꝓpõnẽ affirmatiuã: ſed iã poſuimus affirmatiuas deuenir ad īmediatũ: qñ ſi nõ deueniret ad negationẽ īmediatã, ñ deuenirẽt termini affir-

MANTINVS

nor, tunc neceſſariò deuenient ipſi termini medij ad ipſum finem, hoc eſt, quia cum ipſe iam oſtẽderit hoc de ipſis affirmatiuis, et hoc voluit cum d. A

Nã ipſa neceſſitas cogit, vt reperiatur aliquid, quod dicatur de ipſo A, et nulli c inſit. vult enim ipſe, ꝙ de neceſſitate in hac figura dabitur aliquid, quod prędicatur affirmatiue de ipſo A, & illud nulli c inſit. nã ſi ponamus A eſſe terminũ maiorem, & c minorem, & B in hac figura ſit medius terminus, erit, ſ. neceſſariũ vt reperiatur in eo propoſitio affirmatiua. D.d qñ autem incrementũ affirmatiuarum ſurſum ſiſtit, ergo & incrementum in ipſa negatione ſiſtet. hoc eſt, cum ipſa negatio reperitur in medio termino, ſit neceſſarium, vt detur ibi propoſitio affirmatiua, & iam diximus, ꝙ ſi affirmatiuis deuenitur ad id, qđ nõ habet mediũ, oportet ergo vt ipſa propõ negatiua deueniat ad id, qđ nõ hẽt mediũ. qñ ſi nõ deueniret in negationẽ immediatã, neq; ipſi termini affirmatiui inter B C

ABRAM

D uenirẽt ẽt termini affirmatiui iter duo extrema. iã aũt cõmõstratiõ est illosce finitos, qd ẽ varietas absona. Huiꝰ aũt cã est, qa negatiuę sunt fm morẽ affirmatiuarũ, de toto. n. ẽ vniuersalis affirmatiua.

BVRANA

affirmatiui inter duas extremitates, ꝫ iã mõstrauimꝰ, ꝙ ipsũ sũt finiti: qđ fieri n pt, & n cohęret. cã si hoc ẽ: qm̃ negatiões sũt fm cõsuetudinem affirmatiuorum: siquidem omne negatum affirmatur.

MANTINVS

duo extrema deueniẽt quoq;. sed iam fuit pbatũ ꝙ sunt finiti, hzc ergo ẽ cõtradictio impossibilis. & huius rei cã ẽ qđ negatiuę se habẽt vt affirmatiuæ, nã quęlibet negatiua habet suã affirmatiuam.

T. 34. ps *Tertius vero modus fuerat, si A quidem B omni ineſt, ipſum vero C non ineſt, non omni ineſt C, cui A. Rurſus vero hoc aut per ſuperius dicta, aut ſimiliter monſtrabitur. Illo quidem itaque modo ſtatur, ſin autem ſic, iterum accipietur B ineſſe ipſi E, cui ipſum C*
E *non omni ineſt, & hoc rurſus conſimiliter. Quoniam autem ſuppoſitum eſt ſtari & deorſum, planum quòd ſtabit, & C nõ ineraſtens.*

T.c.146 Illius vero cõmonſtratio in tertia ſpẽ procedit hoc mõ: vt A insit toti B, C aũtẽ non insit illi: non oĩ A ineſt C. huius autẽ cõmonſtratio ſi fiat vt prędiximus ſiſtit & abſcindet ſui crementum: ſin autem eius cõmõſtratio
F hoc modo procedet, quoniam B etiam toti E ineſt, cui E nõ toti ipſum C ineſt. Et hoc etiam huius ordinis ſucceſſu. ex quo itaq; crementũ ſubiecti affirmatiue deorſum pauſat, manifeſtum itaq; eſt, ꝙ etiam ſiſtat, quę aſſeruit, C nulli E ineſſe.

Dixit Ariſt. Monſtratio aũt ipſius in tertia ſpecie, pcedet hũc in modũ: qđ ẽ: ſi A insit oĩ B, et C nõ insit: nõ erit C inexiſtẽs oĩ A. et hęc, ſi ſuerit mõſtratio ipſius fm exemplũ: qđ p̃miſimus, ſtabit vtiq;, & terminabitur eius additamentũ: & ſi procedat ipſius monſtratio hunc in modum: qm̃ B ineſt cõſiſtẽt ipſi E, cui C nõ inẽ oĩ. Et hoc cõ ſimiliter fm ordinẽ. qm̃ itaq; ſubiectũ affirmatiuũ ẽ determinati additamẽti ex pte deorſũ: planũ vti ꝙ ꝙ ſtabit cõſiſtẽt, C nõ ſexiſtẽs alicui.

In modo aũt tertio T.c.
ſic oſtendit, ſi A eſt ipſi B oĩ, & C nõ iſt ei, tunc C non inerit oĩ A. & hęc ſi demõſtret eo modo, quo p̃diximus, profecto ſiſtet, et intercidet eius augmẽtum, vel demẽret hoc pacto, quia B ineſt etiã ei, et C nõ eſt toti ipſi. Et hoc etiam ſecundum hũc ordinem. Cum igitur ſubiectum ipſius affirmatiuæ ſiſtit augmentum in eo inferius, manifeſtũ ergo eſt, qđ ſiſtit etiam illa, q̃ dicit, C nulli ineſt.

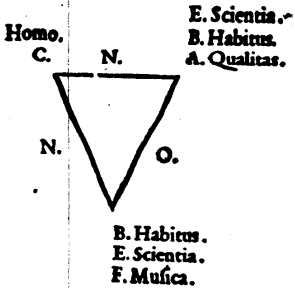

ABRAM

146 Postq̃ cõpleuit cõmõstrationẽ aduẽtus ad finẽ mediorũ terminorũ negatiuorũ, cõcludẽtiũ in scda figura, cępit cõmõstrare illorũ aduẽtũ ad finẽ ĩ tertia figura. Et dixit: Illi⁹ ỹo commõstratio ĩ tertia spẽ ꝓcedit hoc mõ, id ẽ. Quia ỹo cõmõstratio negatiuorũ, q̃ concludũt ĩ tertia figura, q̃ sũt negatiui pticulares, sint p̃ finita media, illi⁹ d̃ mĩo ꝓcedit hoc mõ, quẽ dicit. Deinde cępit exemplificare de hoc p lr̃as, & accepit negatiuũ pticulare ĩ hac figura, Et dixit: Vt A ĩsit toti B, c aũt nõ insit illi, c nulli A inest. id est, exẽplũ illi⁹, q̃ cõcludit negatiuũ pticulare in tertia figura ẽ, vt ĩsit A, qd̃ ẽ min⁹ extremũ toti B, qd̃ est mediũ, hoc ẽ, p̃dicatũ de ipso toto, &

BVRANA

Posteaq̃ pfecit monstrare, ꝙ termini medij negatiui cõcludẽtes ĩ scda figura deueniũt ad finẽ: cępit mõstrar̃, qũo deueniũt ad finẽ ĩ tertia figura. Et dixit: Mõstratio ãt ipsi⁹ ĩ tertia spẽ ꝓcedet hunc in modũ. sẽsus ẽ: mõstratio ãt negatiuarũ, q̃ cõcludũt ĩ tertia figura, q̃q; sũt negatiuę pticulares, ꝙ sint p̃ media finita, ꝓcedet hoc mõ, quẽ dicã. Deinde cępit ponere exẽplũ huius p lr̃as: & assumpsit negatiuã pticularẽ ĩ hac figura. Et dixit: Si A insit oĩ B, & c nõ insit ipsi A, erit c nõ existẽs oĩ A. sẽsus ẽ, exẽplũ hui⁹ erit: qd̃ cõcludit negatiuã pticularẽ ĩ tertia figura: vt sit A, qd̃ ẽ minor extremitas inexñs oĩ B, & qd̃ ẽ mediũ, hoc est p̃dicatũ de oĩ ipso, &

MANTINVS

Posteaq̃ pfecit ostendere, ꝙ medij termini negatiui, qui concludũt in scda figura, sunt finiti, nunc oñdit eos eẽ quoq; finitos in tertia dicens. Qd̃ autem sint finiti in tertio modo, sic ostendit, hoc ẽ, Qd̃ aũt ipsę negatiuæ, quæ cõcludunt in tertia figura, quę quidem sunt negatiuę particulares, habeãt media finita, sic põt ostendi, vt dicet. s. postea dedit exemplum de hoc p lr̃as, & accipit negatiuã pticularẽ ĩ hac figura sic, si A inest ipsi B omni, & c non insit ei, tũc c nõ inerit omni A. hoc est (exẽpli gr̃a) ꝙ cõcludat negatiua particularis in tertia figura, sic fit, s. vt A, qd̃ ẽ minor extremitas, insit omni B, qd̃ est medium, vc3 prędicatũ de toto ipso, Cõ. 146 B C

ABRAM

D & c, q est maius extremũ, nulli B, qđ est mediũ, insit: sequit' itaq; ex his duabus p̃missis ꝙ c nõ ĩsit toti A, hoc est, ꝙ quoddã A nõ sit B. Et hęc quidẽ species cõstruit' ex affirmatiua minori vl̃i, & negatiua maiori vniuersali.

Et ex quo sic est huius speciei dispõ, ideo dixit: Huius aũt cõmõstratio si fiat vt p̃diximus sistet, & abscindet sui crementũ. id est, si hęc negatiua vl̃is, q̃ fit in hac cõpositiõe, aut commõstrat' ꝑ mediũ terminũ, aut ipsius cõmonstratio fit sicut p̃cessit de scđa, & prima figura: negatiua enim vl̃is nõ cõmonstratur, nisi in his duabus figuris, cõmonstrat' autem ꝙ harũ medij termini perueniant ad vltimũ ex parte ipsius affirmatiui; necessario itaque op3, ꝙ medij termini negatiui in hac figura perueniant ad vltimũ. Deinde dixit: Sin autẽ eius commõstratio hoc modo procedet: qm̃ B etiam toti E inest, cui E non toti ipsum c inest. id est, aut maior huius figurę est negatiua particularis, & ipsius cõmõstratio procedat sic eo modo,

E

F

quẽ

BVRANA

& c, qđ ẽ maior extremitas nõ ĩexistẽs alicui B, qđ est mediũ: sequit' itaq; ex duab' istis ꝓpõnibus c nõ ineẽ oĩ A, hoc est, vt sit, aliqđ B nõ est c. Et hęc spẽs ea est, de qua mentionẽ fecit, ex affirmatiua minore vl̃i, & negatiua maiore vniuersali.

Et posteaq̃ res ita est in hac spẽ, iõ dixit: Si fuerit mõstratio ipsius fm exemplũ, qđ pręmimisimus, stabit vtiq;, & terminabitur additamentũ. sensus est: & hęc negatiua vl̃is, quę est ĩ hac cõplicatione, si fuerit mõstrata ꝑ terminũ mediũ, aut erit mõstratio ipsi' fm exẽplũ, qđ p̃cessit ĩ scđa figura, & prima: & hoc, qm̃ negatiua vl̃is non mõstrat', nisi ĩ his duabus figuris: sed iã ostẽsum fuit terminos medios in his deuenire ad finẽ expte affirmatiui: op3 igit' ex necessitate, vt deueniãt ad finẽ termini medij negatiui in hac figura. Deinde dixit. Et si ꝓcedet monstratio ipsius fm hũc modũ, qm̃ B inẽ E, cui nõ oĩ est c. sẽsus ẽ. & si fuerit maior ĩ hac figura negatiua ꝑticularis, & ꝓcedet mõstratio ipsi' fm hũc modũ,

quẽ

MANTINVS

& c, qđ est maior extremitas nulli B insit, qđ est medium: ergo ex his duabus præmissis sequitur, ꝙ c nõ insit omni A. hoc est, ꝙ aliqđ A non sit c. Et is modus cõponitur ex mĩori affirmatiua vl̃i, & maiori negatiua vl̃i.

Et posteaq̃ ita se habet res in hoc modo, d. Et hęc si demonstretur eo modo, quo prædiximus ꝓfecto sistet, & intercidet' eius augmentum. hoc est, & si hæc negatiua, quæ est in hac cõpositione, siue demõstret' per medium terminum, siue demonstret' eo modo, quo prædiximus in secũda figura, & prima: qm̃ negatiua vl̃is non demonstratur nisi per has duas figuras, & iã est ostensum, ꝙ huiuscemodi termini medij erunt finiti ratione affirmationis: ergo necesse est, vt ipsi termini medij negatiui sint finiti in hac figura. D.d. vel demonstret' hoc pacto, quia B inest etiam ei, & c nõ inest toti ipsi. hoc est, siue sit ipsa maior ĩ hac figura negatiua particularis, & ꝓcedat eius demr̃atio eo modo prędicto, videlicet, ꝙ in tali cõpositiõe

ABRAM

quē dicit, hac.n. cōbinatione necessariò fit affirmatiuum vl̄e, ex quo B, qui est medius termin⁹ inest ipsi, hoc ē, affirmatiue de eo p̄dicat̄ res, quę est C, qđ est minus extremū, nō īexistēs toti illi existēti maiori termino, qđ ē ipsum A. Deīde dixit:

Et hoc ēt hoc ordinis successu. ex quo itaq; cremētū subiecti affirmatiuę deorsū pausat, manifestū itaq; est, ꝙ ēt sistat quæ asserit, C nulli E inesse. id est, qñ hui⁹ figurę minor fuerit affirmatiua vl̄is, & illius maior negatiua particularis, hęc etiam videtur hoc modo, ꝙ ipsius media pueniant ad vltimū. in affirmatiua.n. pausat accæptio mediorū deorsum, ꝓut pręostēsum est. hoc aūt ita cōstituto, notū est, ꝙ pauset in negatiua particulari, quia si esset mediata īdigeret affirmatiua, & cōponeretur syll̄s, aut in hac specie tertię figurę, aut in secunda specie negatiua huius syllogismi, aut in tertia specie, aut in prima. omnes autem indigent affirmatiua vniuersali, affirmatiua autem vniuersalis si fuerit media ta

BVRANA

quē diximꝰ: & hoc, qm̄ in ista cōplicatiōe erit ex necessitate affirmatiua vl̄is: qm̄ B, qđ est terminus medius iā ipsi inerit: hoc est, p̄dicabit̄ vtiq; đ ipso s̄m hāc rē, q̄ est C, & ipsum est minor extremitas non inexñs illi oī: & ipsum est maior extremitas, q̄ est A. Deinde dixit.

Et hoc consil̄r ēt s̄m ordinē: qm̄ ī subiecto affirmatiuæ terminat̄ additamētū ex pte inferiore, planū vtiq;, ꝙ stabit cōsil̄r ēt, quę dicit, C nō ineē alicui. sensus est: cūq; fuerit minor istius figuræ affirmatiua vl̄is, & maior negatiua particularis, planū vtiq; erit s̄m ordinē istū, ꝙ media ī ipsa deueniēt ad finē. qm̄ in affirmatiua terminat̄ acceptio mediorū ex pte īferiore: qđ mōstratū est superius. Qđ cū ita sit: manifestū, ꝙ terminat̄ ex negatiua pticulari: qm̄ si fuerit mediata, indigebit affirmatiua, & cōplicabit̄ syll̄s, aut in hac spē ex figura tertia, aut ī scđa spē negatiua ex hoc syllogismo, aut in tertia specie, aut in prima. Et omnes eæ indigent affirmatiua vl̄i, & affirmatiua vl̄is, si erit mediata,

MANTINAS

sitiōē sit oīno affirmatiua vl̄is, ꝑpea quia B, qđ ē terminus medius, inest ei, hoc est, prędicatur de eo affirmatione rei, quę est C, qđ quidē est minor extremitas, & non inest toti ipsi, qđ ē maior extremitas, quod est A. D. d. A

Et hoc etiam s̄m hūc ordinem: cum igit̄ subiectum ipsius affirmatiuę sistit augmentum in eo inferius, manifestū ergo est, ꝙ sistet ēt illa quę dicit, C nulli inest rei. hoc est, cū minor huius figurę fuerit affirmatiua vl̄is, & ei⁹ maior negatiua particularis, hoc ēt apparebit s̄m hunc ordinem, videlicet, ꝙ eius media erunt finita propterea, quia in ipsa affirmatiua sistit̄ assumptio mediorum versus inferi⁹ vt ostensum fuit paulo ante: ergo manifestū est, ꝙ & ipsa negatiua particularis sistetur. nā si est mediata, indigebit affirmatiua, & sic componetur syll̄us vel in hoc modo tertiæ figuræ, aut in secundo modo negatiuo huius syll̄i, aut in tertio, aut in primo. omnes.n. indigent affirmatiua vl̄i; vniuersalis autē affirmatiua si habeat media,

B

C

ABRAM

D ta cōmonstrat' in prima figura per duas affirmatiuas. Iam autem commōstratum est ꝙ hęc perueniat ad vltimū, sicq; op3 ꝙ negatiua pticularis sit sine dubio finitoꝝ mediorū ex quo indiget illa.

BVRANA

diata, monstrabitur in prima figura per duas affirmatiuas, sed iā declaratū fuit, ꝙ hæc deuenit ad finē: op3 igit' negatiuā pticularē esse finitā ī medijs ꝓculdubio: qm̄ indiget ipsa.

MANTINVS

dia demonstratur in prima figura per duas affirmatiuas, & iā fuit probatum ꝙ hæc est finita, ergo necesse est vt negatiua particularis sit finita omnino, quia indiget ea.

T. 34. ps *Manifestum autem quòd, & si non vna via monstretur, sed omnibus, aliquando quidem ex prima figura, aliquando autem ex secunda, aut tertia, quòd & sic stabitur: finitæ enim sunt viæ: finita autem*
E *finities, necesse est, finita esse omnia. Quòd igitur in priuatione, siquidē & in eo quod est inesse statur, manifestum.*

T.c.147 Et ostēditur & euidēs fit ēt, ꝙ & si eius commonstratio nō esset in vna figura, sed in omnibus figuris, aliquando in prima, aliqñ in secūda, aliquando in tertia, ꝙ hoc modo ēt perueniat ad vltimum, & sistat.

F Qñ .n. modi sunt finiti, & ea, quibus aliqua ostēduntur, sunt finita: & quod construitur ex finitis est finitum. manifestū itaq; euidens est, ꝙ processus crementum pauset, & finiatur ī negatiuis, sicut pausauit & finitus ē ī affirmatiuis.

Dixit:

Dixit Arist. Planū aūt rursus ac manifestum, & si monstratio ipsius extiterit non in vna, sed in omnibus figuris, aliquādo in prima, aliquando in secunda, & aliquando in tertia: qm̄ ſm hunc modū deueniet consimiliter etiam ad finē, & stabit, et hoc.

Qm̄ cùm vię, & q̄ componuntur ex finitis, sint finitæ: & manifestum, ꝙ additamentū in processu vtiq; terminabitur & perficietur in negatiuis: quemadmodum terminabatur, & perficiebatur in affirmatiuis.

Dixit:

Apparebit quoq; T.c.14
ꝙ licet non demonstretur ī vna figura, sed in omnibus, aliquando in prima, aliquando in secunda, nōnunquā in tertia, hoc pacto perueniet ad vltimū, & sistet.

Cum enim vię, quibus demonstrantur, sint finitæ, media quoq;, quib⁹ demonstrantur, erūt finita. & quod cōponitur ex finitis, est vtiq; finitum. Palā igit' est, ꝙ ꝓcessus incrementum sistat, & finem habeat in negatiuis, quemadmodum in affirmatiuis.

Dicit

ABRAM

Dixit: Et ostenditur, & euidens fit et, ꝙ & si eius cõmonstratio nõ esset in vna, id est, & si negatiua pticularis nõ commõstretur in vna figura, sed in omnibus figuris, vt itaq; etiam, ꝙ si illæ sint mediatæ contingant etiã media finita. qñ enim modi sunt finiti, & ea, quibus ostenduntꝫ sunt finita. id est, qñ modi, quibus commonstratur, id est figurę, sunt finiti, notũ est, ꝙ id, quod p vnãquãq; illarum figurarum cõmonstratur sit ꝑ media finita. Et hoc intendebat dum dixit: Et quod cõstruit ex finitis est finitũ. id est, ꝙ qñ modi, quibus commonstrantur finita, & vniuscuiusq; illorum media sunt finita, opꝫ ꝙ oĩs negatiua particularis cõmonstretꝫ p media finita. hoc ẽ dictu, quæ cõstruuntꝫ ex his, quæ sunt finita extremis & finita medijs terminis omnibus modis, quibus fiant, omnes negatiuæ sunt finitæ.

BVRANA

Dixit: Planè autẽ consimiliter etiam manifestum, & si monstratio ipsius non exiterit in vna figura, hoc est, negatiua particularis. sensus est: Et de negatiua particulari, & si nõ monstretur per viã ex figuris, dicetur consimiliter etiam, quòd ipsæ si erunt mediatæ, quòd mediata sunt finita: & hoc, cùm fuerint viæ, per quas monstrantur, finitæ, hoc est figuræ: & est, quoniã monstratũ fuit in vnaquaq; illarum figurarum per media finita. Et hoc est, quod voluit, cũ dixit: Et quod componitur ex finitis est finitum. sensus est: cùm fuerit, quod monstratur per ipsa, finitum, & sint media in vnaquaq; ipsarum finita, quæ componuntur ex finitis extremitatibus, & finitis terminis medijs in omnibus vijs, vt sint negatiuæ omnes particulares finitæ.

MANTINVS

Dicit, appebit quoq; ꝙ licet nõ demonstretꝫ in vna figura, ſ. ipsa negatiua pticularis, hoc est, licet ipsa negatiua particularis nõ demonstretur in vna figura, sed in omnibꝰ figuris, videtur quoq; ꝙ si fuerint mediata illa media erunt finita. hoc videlicet, cũ illæ viæ quibus demonstrãtur fuerint finitæ, ſ. figuræ: sed iã fuit ostẽsum, ꝙ ipsa demonstratur i qualibet illarũ figurarũ ꝑ media finita, & media in singula earũ sint finita. & hoc intelligebat cũ dicit: & quod cõponiꝫ ex finitis est finitũ. hoc est, si res quibus ipsę demonstrantꝫ sint finitæ, & media in singula earum fuerint finita: tũc necesse est, vt quęlibet negatiua pticularis demonstretur per media finita in oĩbus vijs. hoc est, quę constituuntꝫ ex extremis finitis & medijs terminis finitis, quibuscunq; vijs fiant, tandem oĩs negatiuæ pticulares sunt finitæ.

ANT. INTER. TEX. XXXV.

Quod autem in illis, logice quidem speculantibus ita manifestum. In his quidem igitur quæ in eo, quòd quid est prædicantur, planum. si enim est definire, aut cognoscibile ipsum quòd quid erat esse, infinita vero nõ est pertransire, necesse est terminata esse, quæ in eo, quòd quid est

D est prædicantur. Vniuersaliter autem sic dicimus: est enim dicere vere, album ambulare, & magnum illud lignum esse, & rursus lignum magnum esse, & hominem ambulare: sed alterum est ita dicere, & illo modo. quando enim album esse dixero lignum, tunc dico, quòd cui accidit vt sit album, lignum est, sed non tanquam subiectum ligno album est: neque etenim album existens, neque quod est album aliquid, factum fuit lignum: quare non est nisi secundum accidens: quando autem lignum album esse dixero, non quòd alterum quid est album, illis vero contigit lignum esse. Veluti quando musicum album esse dixero: tunc enim quòd homo albus est, cui contigit esse musicum, dico: sed lignum est subiectum, quod quidem & erat non alterum quid existens, quam quod lignum, aut lignum quoddam. si itaq; oportet nomina po-

E nere, sit quidem ita dicere: prædicare. illo vero modo, aut nequaquam prædicare, aut prædicare quidem non simpliciter, secundum accidens autem prædicare: est autem, vt quidem album, quod prædicatur, de vero lignum illud, de quo prædicatur. supponatur itaq; prædicatum prædicari semper de quo prædicatur simpliciter, sed non secundum accidens: sic enim demonstrationes demonstrant. quare aut in eo quod quid est, aut quod quale, aut quantum, aut ad aliquid, aut faciens, aut patiens, aut vbi, aut quando, cum vnum de vno prædicatum fuerit.

ABRAM

T.c.148 Quod vero res ita procedat ſm cogni-
F tionem conſiderantis logicæ, hoc modo oſtenditur. De rebus quidem, quę in eo ꝙ quid eſt prædicantur, res communſtratur: ex quo quando eſt definitio & cõſtituitur rebus, ex quibus conſtruitur rei ſubſtantia: impoſſibilis eſt proceſſus in infinitam in illo.

Res

BVRANA

Dixit Ariſt. Quòd aũt res ſm hoc, pcedat ſ cognitione ſpeculantis ſm viã logicam, monſtraſ vtiq; hunc in modũ. in ĩs quidẽ, q̃ pdicanſ ꝙ viã qd eſt: res vtiq; monſtraſ ex parte, qua eſt: cũ definitio fit: & cõſiſtat ſuper ĩs, ex quib⁹ cõſtruiť ſubſtãtia rei: & non põt pertrãſiri infinitum: quod nõ eſt ita.

Opꝫ

MANTINVS

Quòd aũt res ita ſe T.c.
habeat in his, quę logice ſpeculantur, ſic probatur. In his vero, quæ in eo quod quid prædicãtur, res mõſtratur ſicut eſt, cũ definitio ipſa conſtituaſ ex rebus, quę ipſius rei ſubſtantia ſunt, ne poſsit in ea procedi in infinitũ.

Nam

ABRAM

Res enim, ex quib⁹ rei subſtantia cõſtituit̃, oportet neceſſario ad finẽ puenire. & vt vſus inquam, nos enũtiamus & ſit vera nr̃a enuntiatio, qñ enũtiam⁹ de hoc albo, ꝙ ambulet, & enuntiamus iterum de multitudine, ꝙſit numerus: & enũtiamus de hoc ligno, ꝙ ſit magnũ: & de hoc hoſe, ꝙ ambulet. ſed inter hmõi enuntiationẽ, & enũtiationẽ ꝑoris modi, magnũ eſt diſcrimen: qñ enim nos enuntiamus de hoc albo, ꝙſit lignũ, intẽdim⁹ ꝙ hæc res, cui accidit ꝙ ſit alba, ſit lignum, nõ ꝙ album ſit ligni ſubiectũ, lignũ enim non eſt de eſſentialibus prędicatis ipſi⁹ albi: non enim eſt albi ſignificatũ, ꝙ ipſum ſit lignum: neq; etiã eſt de p̃dicatis accidentalib⁹. quia illud nõ ẽ verũ ſubiectũ: qñ verũ ſubiectum eſt ſubſtãtia, verũm accidentaſt p̃dicat.

Qñ vero enũtiam⁹ de ligno, ꝙ ſit albũ, non intendimus per hoc,

BVRANA

Oportet. n. ex neceſſitate, vt deueniãt ad finẽ ea, ꝓ quæ cõſtruit̃ ſubſtantia rei. & in ſumma enũtia mus nos, & erit enũ tiatio nr̃a vera, cũm enũtiauerim⁹ de hoc albo, ꝙ ambulat, & enũtiamus cõſtr ẽt de multo, ꝙ eſt numerus: & enũtiam⁹ itidẽ de hoc ligno, ꝙ ẽ magnũ, & de hoſe ꝙ ambulat. & inter enũtiationẽ hoc modo, & inter enũtiatio nẽ modo p̃cedente, ẽ magna diuerſitas: & hoc, qm̃ cũm nos enũtiauerim⁹ de hoc albo, ꝙ eſt lignũ, volumus vtiq;, ꝙ hæc res, cui accidit eẽ albam, eſt lignũ: nõ ꝙ albũ ſubiũciat̃ ligno: & hoc, qm̃ lignũ nõ eſt ex ſubiectis ſubſtantialib⁹ albi: qm̃ nõ eſt intẽtio albi, ꝙ ſit lignũ: neq; ex ſubiectis accidẽtalibus: qm̃ non eſt ſubiectũ verũ: ſubiectũ enim ſm veritatẽ eſt ſubſtantia: ſed prædicat̃ per viam accidentis.

Sed cũ enũtiam⁹ de ligno ꝙ eſt albũ: non volumus ꝓ hoc, ꝙ albũ

MANTINVS

Nam ea, ex quibus A rei ſubſtantia conſtituitur, finem habere neceſſe eſt, Nos autẽ vñ enunciamus, & noſtra enũciatio eſt vera, cum enuncia mus, qđ hoc album ambulabit, & enunciam⁹, ꝙ multitudo ẽ numerus, & ꝙ hoc lignum eſt magnũ, & ꝙ hic homo ambulabit. enunciatio B aũt hęc longe diſtat ab illa antedicta. nã, cũ nos enunciamus, hoc albũ eſſe lignũ, intelligimus, ꝙ illa res, cui contingit, vt ſit alba, eſt lignum, non ꝙ ipſum album ſit ſubiectum ipſius ligni: qm̃ lignum nõ eſt ex prædicatis per ſe de ipſo albo, quia ſignificatũ ipſi⁹ albi C non eſt, ꝙ ſit lignũ, neq; eſt etiã ex prædicatis per accidẽs, quia non eſt verum ſubiectum. ſubiectũ etenim verũ, eſt ipſa ſubſtãtia, ſed p̃dicat̃ de eo ſecũdũ accñs.

At, cũ enunciamus de ligno, ꝙ ſit albũ, non intelligimus, ꝙ alicui

ABRAM

D hoc, ꝙ album accide
rit alicui rei, cui⁹ ali
qua res enuntiaꝫ de
ipſo ligno: prout fit,
qñ dicimus ꝙ Muſi
cus ſit alb⁹: & ſit no
ſtra enuntiatio de al
bedine de re cui acci
dit, ꝙ ſit muſica, quę
ē ipſe hō: ſed ipſum-
met lignum ſit ſubie
ctū: prędicatū enim
hoc, eſt illud, qđ enū
E tiamus de aliquo nō
ſm ꝙ alteri rei acci-
dit: expediens enſ fo
ret modos ponere:
ponim⁹ itaq; prædi
catū, quod hmōi eſt
id, qđ vere prædica
tum eſt: alteriuſmo
di vero prædicatum
nos nō dicerem⁹ pe
nitus prædicationē:
ſi vero uocaremus il
lam, nominaremus
F illā prædicationem
accidentaliter. Albū
quidē ſit prædicatū,
& lignū ſit ſubiectū:
& tale prædicatū po
nimus vere prædica
tum, nō ſm accidēs.

Et demōnes quidem de tali p̄dicato
fiūt, ꝙ eſt quidditas, aut qualitas, aut q̃ti-
tas, aut relatio, aut quod agit, aut quod
patitur, aut ubi, aut

qñ:

SVRANA

bū accidit alicui ex
ipſo: qđ enuntiaꝫ de
ligno quęadmodū ſi
dicam⁹, ꝙ Muſicum
eſt albū: enūtiabim⁹
album de aliquo, cui
accidit eſſe Muſicū:
qđ eſt hō: ſed erit li-
gnū p ſe ſubiectū: &
hoc ſubiectū eſt qd-
dam: de quo enūtia-
tur, nō ſm ꝙ accidit
alicui alteri: ſi enim
oporteat ponere vias,
ponem⁹ vtiq; prędi
catū, quod eſt p̄dica
tum ſm viam iſtius
modi, eſſe prędicatū
ſm viam veritatis.
Prædicatum aūt ſm
modū alterum, nos
vtiq; nō ita vocabi-
mus p̄dicationē ſim
pl̄r: ſed ſi vocabim⁹
prædicationē, voca-
bim⁹ vtiq; p viā acci
dentis: ſi album erit
vtiq; prędicatū, et ſi
lignū erit vtiq; ſubie
ctū: et tale prędicatū
ponem⁹ vtiq; p̄dica
tum ſm veritatē, nō
ſm viam accidentis.

Et demōſtrationes
vtiq; erūt de hoc prę
dicato: quod eſt, aut
quid, aut quale, aut
quantum, aut ad ali-
quid, aut faciens &
patiens, aut vbi, aut

qñ:

MANTINVS

alicui rei ipſius albi
acciderit hoc, quod
enunciamus de ipſo
ligno, ſicut, cum di-
cimus ꝙ Muſicus eſt
albus, fit enunciatio
noſtra de albo pro
illa re, cui accidit vt
ſit Muſicus, & eſt ſci
licet homo, imo ip-
ſummet lignum eſt
ſubiectum. Nā prę-
dicatum eſt id, quo
enunciamus de ipſa
re, non ꝙ ſit aliquid,
quod accidat alicui
alteri rei. Et ſi eſt ne-
ceſſariū tradere vias
de hoc, tūc ponem⁹
prædicatū, quod eſt
hoc modo prædica-
tum, quod quidē eſt
prædicatū vera via.
prædicatū vero alio
modo nō vocamus
ipſum prædicationē
per accidēs. Album
autē eſt prædicatū,
lignum vero ſubie-
ctum. & huiuſmodi
prædicatū vocamus
nos verē prædicatū,
non per accidens.

Demōnes aūt fiūt
de huiuſcemodi p̄di
cato, qđ, ſ. vel eſt rei
ſubā, vel eius qua-
litas, vel quantitas,
vel relatio, vel quod
agit, vel patitur, vel

vbi

ABRAM

qñ: & fit qñ prædicatum est unum naturaliter, & similiter ipsum subiectum.

Postq̃ commonstrauit, quòd impossibile sit, quòd sint medij termini infiniti inter duo posita extrema, hoc ē, quòd illorum vnū ponatur prędicatum & alterum subiectum, intendit hîc cōmonstrare duos modos huius conditionis, & quòd impossibile sit, quòd prædicatio procedat in infinitum de aliquo signato subiecto, sicut ꝙ de illo prædicetur aliquod prædicatum, & de hoc prędicato aliud prædicatum, & de hoc prædicato aliud prædicatum, & res procedat in infinitū. Et ex quo hoc quæritur de syllogismo demonstratiuo logico & essentiali, hoc est, an in his duabus artibus quæsita procedāt in infinitum: de hoc incępit perscrutationē de ipso syllogismo logico, qui fit ex præmissis non proportionatis, Et dixit:

Quòd vero res ita ꝓcedat ſm cognitionem con-

BVRANA

qñ: & erit, cùm fuerit prædicatū vnum ſm naturam, & con similiter subiectum.

Posteaq̃ declarauit fieri non posse, vt inueniantur termini medij infiniti īter duas extremitates positas: hoc ē, ꝙ ponatur vna ipsarū ꝑdicatū, & altera subiectum: vult hîc mōstrare duo de hac dispōne, & ꝙ fieri non pōt, vt ꝓcedat prædicatio in infinitū à subiecto aliquo signato ipsi: quēadmodū si prædicaret de ipso prædicatū aliquod, & de hoc ꝑdicato prædicatū aliud, & de hoc alio prædicato, aliud, & ꝓcedat res in infinitū sursum: Et cō sil̄r ēt fieri nō posse, vt inueniatur prædicatū aliqd̄, cui sit subiectū, & huic subiecto subiectū, & ꝓcedat res in infinitū: Et posteaq̃ quę siuit hoc in syllo demōstratiuo logico & essentiali, hoc est, an ꝓcedāt quæsita ꝑ has duas vias in infinitum: cœpit ex hoc inquirere de syllogismo logico: qui est ille, qui constat ex propositionibus non proportionatis: & dixit:

Quòd aūt res ꝓcedat ſm hoc in cognitione spe-

MANTINVS

vbi, vel quando. Et illud erit, qñ prædicatum fuerit vnū natura, sil̄r subiectum. A

Posteaq̃ ostendit, ꝙ nō possunt reperiri termini medij positi īter duo extrema, q̄ sint infiniti vcꝫ, vt vnus eorū sit prædicatum & alius subiectū, nūc vult ostēdere duas vias ita se habentes: prima ē illa in qua nō potest ipsa prędicatio ꝓcedere in infinitū ex vno subiecto signato indiuiduo, vt ꝙ de ipso prædicet aliquod prædicatū, & de illo ꝑdicato aliud prædicatum, & de illo alio aliud ita. vt res sic ꝓcedat in īfinitū sursum. similiterq̄: ꝙ non pōt reperiri aliquod prædicatū, quod habeat subiectū, & illud subiectū, aliud subiectum, & sic procedat in infinitum. Et cū hoc sit quærēdū de syllo demōstratiuo, & essentiali, & de logico vcꝫ, vtrum ipsa quęsita in his duab⁹ artib⁹ ꝓcedāt in infinitum? ideo, hîc incipit scrutari de syllo logico, qui constat ex propōnibus nō proportionatis seu proprijs, & ideo dicit. B C

Quod autē res ita se habeat in his, q̄ logice spe-

D

ABRAM

cōsiderātis logice, hoc
modo ostēditur. id est,
verūtamen, ꝙ prædica
tio in sylloo logico per-
ueniat ad prędicatum,
cuius nō sit prædicatū,
cōmonstrabitur ex eo,
quod dicā de reb⁹ qui-
dem, quę ī eo qđ quid
est, quę sunt ipsæ defini
tiones, q̄ ex generib⁹ &
differētijs cōponūtur,
res cōmonstrat, hoc ē.
E ꝙ pueniant ad finē prę
dicata, q̄ huius cōditio
nis sunt. qñ enim nos
ponim⁹, ꝙ definitiōes
sint, & ꝙ cōsistāt de re-
bus, ex quib⁹ construit
rei substātia, hoc est, ꝙ
defiōnes cōstruant ex
reb⁹, quib⁹ cōstat su ba
rei, q̄ sunt p̄dicata de re
in eo, quod qd est, hoc
est, ex ipsis generib⁹ &
differētijs. si aūt hæ res
essent infinitæ, notum
F est, ꝙ ex illis reb⁹ nō cō
staret definitio ad rei
cognitionē, nos enī vi-
demur rē cognoscere,
dū illā sciuerim⁹ quid
sit, p oēs ei⁹ causas: hoc
est, p eius definitionē,
& ei⁹ generis definitio
nem, & generis sui ge-
neris definitionē, quo-
usque perueniamus ad
vltimū genus, hæc aūt
commonstratio est lo-
gica de logico sylloo.

Et

BVRANA

speculātis sm viā logi-
cā, mōstrabit vtiq; sm
hunc modū. sensus est,
ꝙ aūt prædicatio deue
niat in sylloo logico ad
p̄dicatū, qđ nō hēt p̄di
catū, mōstrabit ex eo,
qđ dixit ipsum, vsq; ad
id, qđ dixit: in ijs qdē,
quæ p̄dicant de aliquo
p viā quid est, & si sunt
defiōnes, q̄ cōponunt
ex generib⁹ & differen
tijs: mōstrabit vtiq; res
in ipsis, hoc est, ꝙ deue-
niūt ad finē prædicata:
q̄ sunt cū hac dispōne.
qm̄ cū nos posuerim⁹,
ꝙ termini inueniunt,
ꝙq; ipsi cōsistunt sup
ijs, ex quib⁹ cōstruitur
substātia rei: hoc est, ꝙ
termini cōponūtur ex
ijs, p quę cōstituit sub-
stantia rerū: q̄ sunt p̄di
cata p viā quid est, hoc
est, ex gñibus, & differē
tijs. si enim hæc eēnt in
finita, planū ꝙ nō con
struet defiō sup cogni
tione rei ex aliqb⁹: qm̄
nos videm⁹, ꝙ rē vtiq;
cognoscim⁹, cū cogno
scim⁹ qd est p oēs suas
cās, hoc est, p definitio
nem suā, & definitionē
gñis sui, & definitionē
generis ipsi⁹, & defiōnē
generis gñis vsquequo
deueniat ad gen⁹ vlti-
mū, & hæc monstratio
est logica super syl-
logismo logico.

Et

MANTINVS

speculantur, sic probat.
hoc est, quod aūt in syl
logismo logico, ipsa p̄-
dicatio deueniat in prę
dicatū non habens prę
dicatū, patet quidē ex
his, quæ dicam. D.d.
In his vero, quæ in eo
quod quid prædicant,
q̄ scilicet sunt ipsæ defi
nitiones, quæ constant
ex generib⁹, & differen
tijs hoc idem ostēdet,
videlicet, ꝙ prædicata
ita se habētia erūt fini-
ta. Qm̄ si nos dicimus
repiri ipsos terminos,
ac existere in illis rebus
ex quibus substātia rei
cōstituitur, hoc est, ꝙ
ipsi termini cōstant ex
rebus, quibus substātia
rei cōsistit & sunt. s. ea
quæ prędicant de re in
eo quod quid, nēpe ex
generib⁹ & differētijs.
Hæc vero si essent infi
nita, tunc palā est, ꝙ ip
sa definitio nō notifica
ret aliquā rem: nos au
tem videmus quòd sci
mus rem, cum sciueri-
mus quid sit, p omnes
suas causas, videlicet p
eius definitionē, & per
definitionē generis ip-
sius, & p definitionem
generis generis ei⁹ do-
nec pueniatur ad vlti-
mum genus, & hæc de
monstratio est logica
per syllogismū logicū.

Et

ABRAM

Et dum expleuerat commonstrare hāc rē de prædicatis, quę in eo qđ quid est de re p̄dicant, & post hoc est eius intētionis cōmonstrare ēt pueniendū eē ad finē prædicationē, quæ est alterius speciei p̄dicatorū, q̄ sunt p̄dicata, quæ accn̄a sunt.

Hæc aūt est duarum specierū, quædam sunt accidētalia, & aliqua essentialia: accidentium aūt prædicationē nihil ꝓhibet eē in infinitū: cœpit primo secernere prædicata accn̄talia ab essentialibus, et dixit: Et vt vl̄ius inquā, nos enūtiam⁹, & fit ꝟa nostra enūtiatio, qn̄ enuntiamus de hoc albo, ꝙ ambulet, & enūtiamus iterū de multitudine, ꝙ sit numerus, & enuntiam⁹ de hoc ligno, ꝙ sit magnum, & de hoc hoīe, ꝙ ambulet. id est, ꝙ non sit vnius modi p̄dicatio cuiuscūq; prędicatorū, quę non sunt p̄dicata in eo, quod qd est, qn̄ illud prædicatū fuerit verū. nos enim enūtiamus de hoc albo ꝙ ambulet, & fit nostra enuntiatio vera, quando accidit rei albæ ꝙ ambulet, & enuntiam⁹ de multitudine, quòd sit numerus, & est

BVRANA

Et posteaq̄ perfecit declarationē istius rei in p̄dicatis, q̄ prędicant de aliquo ꝑ viā qd est: & intētio ipsi⁹ cōsil̄r ēt est declarare, deuenire ad finē prædicationem in secūda specie p̄dicatorū: quæ sunt accn̄a.

Et sunt istæ duæ spēs: ex quib⁹ aliqua sunt accidētalia & aliqua substantialia: & in accidētalibus quidē nihil prohibet predicationē deuenire ad infinitū: cœpit distinguere primū prædicata accidentalia à substātialibus. dixit: Et in summa nos vtiq; enūtiamus, & enuntiatio nostra est vera, cū enūtiam⁹ de hoc albo, ꝙ ambulat, & de multo, ꝙ sermocinatur, & enūtiamus de ligno, ꝙ est magnum, & de hoc hoīe, ꝙ ambulat. sensus est: p̄dicata vero, quæ nō sunt prędicata de re quid est, non ita se hn̄t, ꝙ oē, quod est verū ex ipsis, sit in summa p̄dicatio s̄m modū vnū. & hoc, qm̄ nos enuntiamus de hoc albo, ꝙ ambulat, & est enuntiatio nostra vera, cū acciderit albo, ꝙ sit ambulās, & enuntiamus de multo, ꝙ sit sermocinans: & hoc est verū: & enuntiam⁹

MANTINVS

Et posteaquàm perfecit ostēdere hoc de prędicatis, quæ prædicant de ipsa re in eo qđ qd: & ipse ꝓposuerit post hoc ostēdere, ꝙ prædicatio ipsa est quoq; finita in secūdo mō p̄dicatorū, nempe p̄dicatorum, quæ sunt accn̄a. A

Et hæc sunt duo genera: nempe alia quidem sunt accidētalia, alia vero essentialia, & cū in ipsis accidētalib⁹ nihil ꝓhibeat quin fiat ī eis p̄dicatio in infinitum: ideo voluit hîc primo distinguere ipsa p̄dicata accidentalia ab ipsis substantialibus, dicens. Nos aūt vl̄r tādē enunciam⁹, & nr̄a enūciatio est vera cū enūciamus, ꝙ hoc albū ambulabit, & enūciamus, ꝙ multitudo est numerus, & ꝙ hoc lignū est magnū, & ꝙ hic homo ambulabit. hoc est, illa p̄dicata, quæ nō prædicātur de re in eo, quod quid, si quid eorū est verū, non ꝑpea eius prædicatio in vniuersum ꝓcedit eodē tenore. nā nos enunciabimus, ꝙ hoc albū ambulabit, & eius enunciatio erit vera, si cōtigerit illā rem albā ambulare, & enunciabimus pluralitatē esse numerū, & hoc erit verum B C

ABRAM

D est vera, & enuntiamus etiã de hoc ligno, quòd sit magnum, & de hoc homine, quòd ambulet. Deinde dixit:

Sed inter hmõi enuntiationẽ & enuntiationem prioris modi magnũ est discrimẽ, id é, inter enũtiationẽ accidentalem, de qua hîc exemplificat, & enuntiationem essentialem. Deinde cœpit cõmonE strare hoc, & dixit: Qñ enim nos enuntiamus de hoc albo, ꝙ sit lignũ, intẽdimus ꝙ hęc res, cui accidit, ꝙ sit alba; sit lignum, nõ ꝙ album sit ligni subiectũ. id est, qñ enim nos prędicamus substantiã de accidenti, & enũtiam⁹, (gratia exẽpli,) de hoc albo, quòd sit lignum, significatũ huius prędicatiõis est, ꝙ res, cui E accidit, quòd sit alba, hòc est, albi subiectũ, est lignum, non quòd albũ sit ligni subiectũ, sicut intẽdimus, quando dicimus, quòd hoc lignum sit album: hæc enim prędicatio est naturaliter, & nõ est præter naturalem morem. Deïde detulit cãm, qua ꝓdicatio ligni de albo, aut de magno nõ sit ꝓdicatio essentialis, hoc est, naturalꝭ, & dixit:

Lignũ

BVRANA

tiamus consist etiã de hoc ligno, ꝙ ẽ magnũ, & de hoc homine, ꝙ ambulat. Deïde dixit:

Et inter enuntiationem hoc modo, & inter enuntiationem secundum modum præcedentem, est diuersitas multa: hoc est, inter enũtiationem accidentalem in hoc: cuius posuit exẽplum, & enuntiationem substãtialẽ: deinde cœpit monstrare hoc, & dixit: Et hoc, quoniam nos vtique enuntiamus de hoc albũ, quòd est lignum: intẽtio enim istius prędicationis est, quòd illud, cui accidit esse albũ, hoc est, subiectum albi, ipsum est lignum, non quòd albũ sit subiectum ligni: quemadmodũ volumus in eo, quòd dicimus, hoc lignum esse album: & hoc, quoniam hæc prædicatio est secundum viam naturalem, illa vero est secũdum aliã viam à naturali. Deinde adduxit sentẽtiam, ex cuius parte non est prædicatio ligni de albo, aut de magno, ꝓdicatio substãtialis, hoc est, secundum viã naturalem, & dixit:

Et

MANTINVS

rum & enunciabimus quoq;, hoc lignum eẽ magnum, & hunc hominẽ ambulantẽ. D.d.

Enunciatio aũt hæc, lõge distat ab illa ante dicta: hoc est, longe differũt inter se illa enunciatio accidentalis de qua dedit exẽplum. & illa enũtiatio essentialis, seu p se. Deinde probat hoc dicens, nã cum nos enũciamus: hoc album esse lignũ intelligimus, ꝙ illa res cui cõtigit vt sit alba ẽ lignũ, nõ ꝙ ipsum album sit subiectum ipsius ligni: hoc est, ꝙ cũ substãtia prædicatur de ipso accidenti, & enunciamus, (exempli gra) ꝙ hoc album est lignũ, huiusce modi prædicationis significatum est, ꝙ illud cui accidit vt sit albũ, hoc est subiectũ albi, est lignũ, nõ ꝙ ipsum album sit subiectũ ipsius ligni, sicut intelligimus, cũ dicimus, ꝙ hoc lignum est album. nã hæc prædicatio est fm ordinẽ naturalem, illa vero nõ est fm ordinẽ naturalem. Deïde affert causam ob quã ꝓdicatio ligni de albo, vel de magno, non sit prędicatio, ꝙ se, seu essẽtialis, hoc est, fm naturalem ordinẽ, dicens.

qm̃

ABRAM

Lignū enim non est de essentialib⁹ prædicatis ipsius albi: nō enim est albi significatū ꝙ ipm sit lignū, neq; ét est de ꝑdicatis accidétalibus, quia illud non est vere subiectū, qm̃ verū subiectum est substantiæ: verūtamen accidentaliter prædicatur. id est, qñ vero prædicamus lignū de albo & de magno, est prædicatio pręternaturalis, qñ hæc prædicatio non est de prædicationibus essentialibus. id est, ꝙ prædicetur de re in eo, quod quid est, qm̃ nec quidditas albi, neq; quidditas magni est, ꝙ sit lignū: neq; ét est de prędicatis accidentalibus: accidentalia enim prędicata sunt, quorū subiecta sunt veræ substantiæ. intēdit ꝑ substātiā ipsam substāniā, & vtic hic ꝓprie noīe substantiæ, & intēdit per accidentia, ꝑdicata, q̃ sunt accñtia, non prædicata accñtalr. Deinde dixit.

Qñ vero enūtiamus de ligno, ꝙ sit albū, nō intēdim⁹ ꝑ hoc, ꝙ albū acciderit alicui rei, cuius aliqua res enuntiat de ipso ligno, ꝓut fit, qñ dicim⁹ ꝙ music⁹ sit alb⁹, & sit nra enuntiatio de albedine de re, cui

BVRANA

Et hoc, qm̃ lignū non est ex prædicatis essentialibus albo: qm̃ intuitio albi non est, ꝙ sit lignū: neq; ex prędicatis accidentalibus: qm̃ nō est subiectum verum: qm̃ subiectū verū est substātia: sed prædicat de ipso ꝑ viam accñtis. sensus est: prædicatio aūt ligni de albo, & de magno, est prædicatio nō ſm viam naturalē: qm̃ hæc prædicatio nō est ex ꝑdicatis essentialibus: hoc est, quæ prędicant de re ꝑ viā quid est: & hoc, qm̃ non est essentia albi, ꝙ sit lignū, neque essentia magni: neq; est consist etiā ex ꝑdicatis accidentalib⁹: qñ prædicata accidentalia sunt: quorū subiecta sunt substātialia vera. intelligit ꝑ substantialia, essentialia: quorum nomen substātiæ est simul: & intelligit ꝑ accidētia, prædicata, quæ sunt accidētia, nō prædicata per viā accidentis. deinde dixit:

Cum vero enuntiauerimus de ligno, ꝙ est album, non volumus per hoc: ꝙ album insit alicui, quod enūtiam⁹ de ligno: quēadmodū si diceremus, ꝙ musicus est albus: esset enūtiatio albi de aliquo: cui

MANTINVS

qm̃ lignum non est ex prædicatis ꝑ se de ipso albo, quia significatū ipsius albi non est, ꝙ fit lignum: Neq; est ét ex prædicatis ꝑ accidens, seu accidētalibus, quia nō est verū subiectum subiectū etenim verū est ipsa substantia, sed prædicat de eo ſm accidens, seu per accidens. hoc est, prædicatio aūt ligni de albo, & de magno, est prædicatio nō naturalis, quia hmōi prædicatio, nō est ꝑdicatio ꝑ se, videlicet, ꝙ ꝑdicet in eo, qđ quid. nā quiditas albi nō est, vt sit lignū, neq; quiditas ipsius magni, neq; est ét ex prædicatis accidentalibus. nā prædicata accidētalia sunt illa, quorū subiecta sunt veræ substantiæ. & intelligit hīc ꝑ essentialia, ipsa substātialia, de q̃bus nomē essentiæ dicitur proprie, ꝑ accidentalia vero intelligit illa ꝑdicata, q̃ sunt accidentia, non illa ꝑdicata, q̃ sunt ꝑdicata ꝑ accñs. D. d.

A

B

C

At cū enunciamus de ligno, ꝙ sit albū, nō intelligimus, ꝙ alicui rei ipsū albi acciderit hoc, quod enūciamus de ipso ligno, sicut cum dicim⁹, ꝙ music⁹ ē alb⁹, sit enūciatio nra de albo.

ABRAM

D cui accidit, ꝙ sit musica, quæ est ipse homo. id est, dr̃ia inter duas prædicationes est, quia qñ nos enuntiamus de ligno, ꝙ sit albũ, nõ intendimus ꝑ hoc, ꝙ album ꝑdicet̃ de aliqua re, quæ res sit prædicata de ligno, sed intẽdimus, ꝙ ipsa ligni substãtia sit alba, non aliqua res, q̃ ligno acciderit. qñ vero dicim⁹, ꝙ mu
E sicus sit albus: intendimus ꝑ hoc, ꝙ res, cui accidit musica, quæ est ipse homo, sit alba. Deinde dixit: Sed ipsũmet lignum sit subiectum. id est, sed intendimus, qñ dicimus, ꝙ lignum est album, hoc est, ꝙ ipsummet lignũ sit albũ. Deinde dixit: Prædicatum enim hoc ẽ illud, quod enũtiamus de aliquo, non ſm ꝙ alteri
F rei accidit. id est, & hic modus prædicationis, qui est sicut prędicatio albi de ligno: hoc est, si diceremus, ꝙ hoc lignum sit albũ, est prædicatum, quod enũtiamus de ipsomet subiecto, non ob aliquam rem, quæ acciderit subiecto, & ob hoc prædicetur de illo.

Et hæc ꝑdicatio contingit altero duorum modorum, aut ꝙ suba præ-

BVRANA

cui accidit eẽ musico: & hoc ẽ homo. sensus est: dr̃ia vero inter has duas prędicationes est: qm̃ cùm enũtiamus de ligno, ꝙ est album: nõ volumus per hoc, ꝙ album prædicetur de aliquo illius rei: qđ prædicet̃ de ligno: sed volumus, ꝙ substantia ligni sit album, non aliqd accidẽs ligno. atqui cùm dicimus, ꝙ musicum est albũ: volumus vtiq; per hoc, ꝙ illud, cui accidit eẽ musicũ, & est homo, est albũ. deĩde dixit: sed erit substantia ligni subiectũ. sensus est: sed volumus ꝑ id, quod dicimus, ꝙ lignũ est albũ: hoc est, ꝙ substantia ligni est subiectũ albo: deinde dixit: & hoc prædicatũ est aliquid, ꝑ quod enũtiamus de ipso, nõ ſm ꝙ accidit alicui alij. sensus est: Et hic modus prædicationis: qui est, quemadmodum prędicatio albi de ligno: hoc est, si dixerimus, ꝙ hoc lignum est album: est prædicatũ: ꝑ quod enũtiamus de subiecto per se, non ꝑꝑ aliquid accidens subiecto, & prędicatum de ipso ꝑꝑ hoc.

Et hęc ꝑdicatio accidet vtiq; ſm vnã duarũ intẽtionũ: aut vt prædicet̃

MANTINVS

pro illa re cui accidit, vt sit musicus, & est, s. homo, hoc est, in hoc aũt differũt hę duę prędicationes, quod, cum nos enunciamus lignũ esse albũ, non intelligimus, ꝙ albũ prædicet̃ de aliqua re, quæ res ꝑdicet̃ de ligno: sed intelligim⁹, ꝙ essentia ligni est alba, & non est res, quæ accidit ipsi ligno. sed cũ dicimus, ꝙ musicũ est album, intelligimus, ꝙ ea res, cui accidit musica, quæ est ipse homo, ẽ alba. D. d. Imo ipsummet lignũ est subiectum: hoc est, sed intelligimus cũ dicimus, lignũ est albũ, ꝙ ipsummet lignũ est subiectum ipsius albi. D. d. Nam prædicatũ est id, quo enũciamus de ipsa re, nõ ꝙ sit aliquid quod accidat alicui alteri rei. hoc est, & iste modus prædicationis, qui est veluti ꝑdicatio albi de ipso ligno nempe, vt si dicam⁹, ꝙ hoc lignũ est albũ, est quidẽ illud prædicatũ, quo enũciamus de subiecto metipso, non propter aliquid quod accidit ipsi subiecto đ quo prædicetur ꝑꝑ illud.

Nam ipsa prædicatio fit de altero duorum, nempe, vel prædicatur suba

ABRAM

prædicet de accidenti, prout ꝑdicamus lignū de albo: si vero accederit, ꝙ duo accidētia accidant vni subiecto, & vnū illorū duorū prædicetur de altero, ꝓut prædicam⁹ albedinem de musico: prima ꝓprie decernitur ꝑ naturaliter prædicationē: secunda autem est prædicatio, quæ est fm accidens: hic actus ipse intendit per prædicationem accidentalē vtrasq; species simul. Postq̄ autē explicuit prædicationē verā accidentium, quæ est prædicatio naturaliter, & de ipsomet subiecto, non de re, quæ acciderit ipsi subiecto, scilicet prædicatio accidentium de substātia, nō prædicatio accīntis de accīnti, neq; prædicatio substātiæ de accīnti, dixit: Expedies enim forte modos ponere, ponimus itaq; prædicatum, quod hmōi est, id quod vere prædicatum est. i. ꝙ si oporteat his rebus imponere nomina noua, quæ modorū processu progredianť: expedit ꝙ prædicatum in hac arte nominem⁹ prædicatū verū, quod est prædicatum, ꝺd est naturaliter, de illo enī nō considerať in arte.

Et

EVRANA

cetur substātia de accidente: quemadmodū prædicamus lignū de albo: aut cūm accidit, vt inueniāt̄ur duo accidentia i vno subiecto, & accidit vt prędicetur vnū ipsorū de altero: quēadmodum prędicamus album de Musico: & alterū appropriatur in prędicatione sua fm viā naturalem: & secūda prædicatio, quæ est per accidens, & vult hīc ꝑ prędicationē per accidens, duas res simul. Et posteaq̄ declarauit ꝑdicationē veram: quę est prædicatio fm viā naturalem, & de subiecti substātia, nō de aliquo, quod accidit subiecto: hoc est ꝑdicatio accidētiū de reb⁹, nō prędicatio accīntis de accidēte, neq; ꝑdicatio substantiæ de accīnte: & dixit: & si oportet, vt ponamus vias in hoc, ponemus vtiq;, quod est prędicatū fm hūc modū: quod est prædicatū fm viā veră. sensus est: si oportuerit ponere his rebus noīa noua, ꝓcedentia processu viarū: oportebit vtiq; vocari prędicatum in hac arte prædicatū verū: quod est prædicatū fm viam naturalem: qm̄ de ipso nō cōsideratur in arte.

Et

MANTINVS

substantia de accidēti, vt cū lignum prædicať de albo: verū si contingat reperiri duo accidentia in eodem subiecto, & alterū de altero prædicetur, vt cū albū prædicatur de musico, & primū prædicať ꝓpriè fm naturalem ordinem, secūdum vero vero prędicatione accidentali, & intelligit ꝑ prædicationē accidentalē vtrunq; genus fil. B

Et posteaq̄ ostēdit veram prædicationē accidentiū, quæ est prædicatio naturalis, & de ipsomet subiecto, nō de re, quæ accidit ipsi subiecto, vc̄, prędicatione accidentium de rebus, seu de substantijs, non prædicatione accidētis de accidēti, neq; prædicatione substātiæ de accidenti. D.d. & si est necessariū tradere vias de C hoc, tunc ponem⁹ prædicatum, quod est hoc pacto prædicatū, quod quidē est prædicatum vera via. hoc est, si cogimur imponere nomina noua his rebus, quæ procedūt ꝑ modū methodorū, seu viarū, tūc ipm ꝑdicatū I hac arte debet vocari ꝑdicatū verū, qđ est fm naturalem viā, qa de illo non tractatur I aliqua arte.

RR ij Et

ABRAM

D Et hoc explicatur in traductione Matthęi, qñ dicit, si expediens fuerit, q̄ fm rem ponamus, q̄ fit oratio hoc modo, ipſa eſt prædicatio. Deinde dixit: Alterius modi vero prædicati nos nō diceremus penitus prædicationē: ſi vero vocaremus illā, nominaremus illā prędicationem accidentaliter. Deinde dixit: Al-
E bum quidem fit prædicatum, & lignū fit ſubiectum, & tale prædicatū ponimus vere prędicatum non fm accidens. id eſt, vera prædicatio, quam tractare oporteat, nunquid ſit finita, nec ne, & nomine tur prędicatio? eſt ſicut albi ꝑdicatio de ligno: hoc eſt, q̄ albū ſit prædicatum, & lignum ſit ſubiectum. eſt autem
F hæc prædicatio vera, quia eius ſubiectum in intellectu eſt ſubiectū extra mentem: & ſiſt eius ꝑdicatū eſt ipſum prædicatū extra mentē, & nō prędicat in illa aliqua res de aliqua re paliud. Deinde dixit: Et demonſtrationes quidem, de tali prędicato fiunt, qd eſt quidditas, aut q̄litas, aut quantitas, aut relatio, aut quod agit, aut qd patiē, aut

BVRANA

Et hoc declarat ꝑ trāſlationem, qñ & ipſe dixit, ſi oportet, vt ponam⁹ in hac re: erit vtiq; ſermo fm modū iſtū ꝑdicatio. deinde dixit: prędicatū vero fm modum alterū, nō vocabimus ipm ꝑdicatū penitus, & ſi vocabimus ipſum, vocabim⁹ ꝑdicatum p viā accñtus. ſenſus eſt: De ꝑdicato aūt fm viā accñtis, nō opꝫ vocari ꝑdicatio ſimpliciter: ſed ſi vocabiē, vocabiē prædicatio p viā accñtus. deinde dixit: Albū vero eſt ꝑdicatū: ſed lignū erit ſubiectū: & tale ꝑdicatū ponem⁹ prædicatū fm viā veritatis, nō fm viā accñtis. ſenſus eſt. Prædicatio aute vera, de qua opꝫ inquirere an ſit finita, an nō, & vocat ꝑdicatio? ea é, quéadmodū ꝑdicatio albi de ligno: hoc eſt, q̄ ſit albū prædicatū, & lignū ſubiectum. eſt aūt hæc ꝑdicatio vera: qñ ſubiectū in ipſa in intellectu eſt extra animā: & ſiſt ꝑdicatū ipm, ſic eſt ꝑdicatū extra aſam: & nō ꝑdicat aliquid de aliquo pp aliud. D.d.

Et demſtrationes vtiq; erunt de huiuſcemodi ꝑdicato: qd eſt, aut q.d, aut quale, aut quantū, aut relatiuū, aut agens, aut

MANTINVS

Et hoc ſic é exponendum iuxta trāslationē Matthęi, cū dicat, ſi aūt debemus imponere in illa re, tunc oratio hoc pacto erit ipa ꝑdicatio. D.d. prædicatum vero alio modo, nō vocam⁹ ipſum prædicationem vllo pacto, ſed vocam⁹ ipſum prædicationem per accidens. D.d. Albū aūt eſt prædicatum, lignum vero ſubiectū, & hmōi prædicatū vocamus nos vere prædicatū, non per accidens. hoc eſt, vera aūt prædicatio, de qua oportet nos tractare, & inueſtigare vtrū ſit finita, vel nō, & quæ vocatur prædicatio? eſt velut prędicatio albi de ligno: ve vt albū ſit prædicatū, & lignū ſit ſubiectum. Huiuſmodi aūt prædicatio ideo dicit vera, quia ſubiectū in eain intellectu, eſt ſubiectū extra animam, ſiſtq; & ipſum prædicatum, eſt prædicatū extra animam, neq; prædicatur in ea aliquid propter aliquod aliud. D.d.

Demonſtrationes autem fiūt de huiuſcemodi prædicato quod, ſ. vel eſt quiditas rei, ſeu ſubſtantia, vel eius qualitas, vel quantitas, vel relatio, vel qd agit, vel patiē,

ABRAM.

aut vbi, aut qñ. id est, & demõstrationes, quę ostendunt demonstrationes ineſſe alterum horum duorũ prędicatorum, quod ſ. ſit ſubiecti quidditas, aut q̃ditatis pars, aut aliquod accidẽs de accidentibus nouem prędicamentorum, quod illi inſit, ſcilicet qualitas, aut quantitas, aut relatio, aut aliud de reliquis prædicamẽtis. Dũ autẽ dixit: Et fit, quando prędicatum eſt vnũ naturaliter. Intendit, q̃ talia prædicata ſunt ſecundum numerum prædicamẽtorum, quę ſunt ſimplicia, non cõpoſita.

BVRANA

aut patiens, aut vbi, aut quando. ſenſus eſt, in demonſtrationibus vero demonſtratę de ſubiecto vno iſtorum duorum prædicatorũ, hoc eſt, q̃ ſit quid ſubiecti, aut pars eſſentię, aut accidens inexiſtẽs illi ex accidentibus prædicamentorum nouem: & hoc aut qualitas, aut quantitas, aut relatio, aut aliud ex reliqs prædicamentis. & dixit: ſi extiterit, cũ fuerit prędicatum ſm naturam. ſenſus eſt: Similitudo aſit iſtorum prædicatorum erit ſm numerum prędicamentorũ: quę q̃; ſunt ſimplicia & non compoſita.

MANTINVS

patitur, vel vbi, vel qñ. A hoc eſt, demonſtrationes aũt demonſtrãt de mõſtratiue ineſſe ſubiecto alterum horum duorum prædicatorũ videlicet, vel quod eſt quiditas ſubiecti, vel pars quiditatis, vel accidens inherens ei ex accidentibus nouem prædicamẽtorum, & illud ſiue ſit qualitas, vl̃ quãtitas, vel ad aliquid, vel aliquod aliud reliquorum prędicamentorũ. B D. d. Et illud erit qñ prędicatum fuerit vnũ ſm natura. hoc eſt, huiuſcemodi autem prædicata erũt tot, quot ſunt prædicamẽta & q̃ ſunt ſimplicia, nõ cõpoſita.

5. ps *Amplius ſubſtantiam quidem ſignificantia, quod illud, aut quod illud aliquid ſignificant, de quo prædicantur. quæcunque vero non ſubſtantiam ſignificant, ſed de alio ſubiecto dicuntur, quod non eſt, neque quod illud, neque quod illud aliquid, accidentia. quemadmodum de homine albim. non enim eſt homo, neque quod album, C neq; quod album quid, ſed animal fortaſſe, quod quidem enim animal eſt, homo eſt. Quæcunque vero non ſubſtantiam ſignificant, oportet de aliquo ſubiecto prædicari, & non eſſe aliquid album, quod non alterum quid exiſtens album eſt. a Species enim valeant, nam & teretiſmata ſunt, & ſi ſunt, nihil ad ſermonem ſunt, demonſtrationes enim de talibus ſunt. Amplius ſi non eſt hoc huius qualitas, & illud huius, neq; qualitatis qualitas, impoſſibile eſt mutuo prædicari ſic, ſed verum quidem dicere contingit, mutuo autem prædicari, vere non contingit.*

A. Cõſequit ſeriem vocian litas ſubſtãtiam inar ne ca

a. vel alias permutationes citharedorũ inarticulatas, experiẽtia gta, diſſonãtia chordarũ facta. Et experiantur diſſonantiam chordarum: ſi ſecundum conuenientem melodiæ rõnem errent

ABRAM

D Redeamus autem illuc, vbi fuimus, & dicamus, ꝙ id, quod prædicat de substantia essentiali prædicatione, aut prædicatū est subiecti pars, aut prædicatum est subiecti essentia: quę vero præter hoc sunt, quæ de substātia prędicantur, & illi non sunt essentialia, sed
E de illa prædicantur, & non sunt subiecti pars, neque subiecti essentia, ipsa sunt illius accidentia. (verbi gratia, ꝙ de homine prædicatur, ꝙ sit albus, quod non est hominis essentia: & significatū eius est, ꝙ sit albus, sed causa est ꝙ sit animal. hominis enim quid
F ditas est, ꝙ sit animal: cūctæ vero res, quæ substātiæ essentiales non sunt, de illorū significato notum est, ꝙ illæ semꝑ de re subiecta prædicentur: nulla enim res est, quæ est alba, cuius essentia & significatum sit, ꝙ ipsa sit alba: verum ꝙ illa sit albedini subiectum in quo est.

Idearū

BVRANA

Dixit Arist. Reuertamur autē ad id, in quo fueramus: & dicam⁹, ꝙ omne illud, quod prædicatur de substantia prædicatione essentiali, aut erit prædicatū pars subiecti, aut erit prædicatum ſm substātiā subiecti: quod ātē fuerit aliud ab hoc ex ꝓpꝫ, quæ ꝓdicant de substātia, & non sit essentia ipsius: sed est ꝓdicatū de ipso, & nō est pars subiecti, & nō est essentia subiecti, erit vtiq; accidens. vt in exēplo, si prædicet de hoſe, ꝙ est alb⁹, qm̄ essentia hoſs & intentio ipsius nō est, ꝙ sit albus, sed causa ipsi⁹ est, ꝙ sit animal: qm̄ essētia hominis est, ꝙ sit animal: quæcunq; vero non sunt essentialia substantiæ, manifestum ex intentione ipsorū, ꝙ semꝑ prædicant de aliquo subiecto: & hoc, qm̄ non inuenitur aliquid, quod sit albū essentiale, & intentio ipsi⁹ sit albū: sed ſm ꝙ est subiectū albo, est in ipso.

De

MANTINVS

Ad id igitur reuertamur, quod proposuimus, ꝙ quicquid prædicatur de substantia prædicatione essentiali, ipsum prædicatum vel est pars subiecti, vel est essentia subiecti. Rerum præter hoc, quę cunq; prædicantur de substantia, quæ non sint substantiæ pars, vel essētia, sunt ei accidētia. (Exempli gratia,) vt album prædicetur de hoſe. Nam essentia hominis, eiusq; significatum non est, vt sit albus, sed causa est, ꝙ est animal, quia essentia hominis, & eius quiditas est, vt sit animal. Cuncta vero, quæ non sunt essentialia ipsi substantiæ, manifestum vtiq; est, quòd semper prædicantur de re subiecta. Nā nullum albū reperitur, cuius essentia, & significatum sit albū, sed quatenus est subiectum albedinis in eo existentis.

Facere

ABRAM

Idearum vero meminisse nõ est vtile, essent enim vanæ & futiles, quas nemo attingeret, & si essent existentes, aditum non habent ad id, quo iter tendim⁹: demonstrationes.n. talium sunt. Ac iterum nisi alter duorum terminorũ ad alterum sit secundũ quòd sit illius qualitas, & hęc huic, aut etiam non sit qualitatis qualitas, impossibile est quòd mutuo cõuertantur: possibile nanq; est hæc mutuo prædicari, secundum veritatẽ tamen minime.

EVRANA

De formis vero mẽtionẽ facere non est vtile, qm̃ sunt superiactationibus impossibilib⁹, quas assequi nõ possum⁹: & si inueniunt, nõ est adit⁹ ad ipsas ĩ eo, de quo tractamus: qm̃ demonstrationes non sunt vtiq; de talib⁹. & cõsistr etiam si nõ erit vnus duorũ terminorũ respectu alterius, sm̃ q̃ est qualitas ipsius, & hoc huic, aut nõ erit consistr etiã de qualitate qualitas: & fieri non poterit, vt cõuertantur termini ad se inuicẽ: pręterq̃ q̃ fieri vtiq; põt, vt p̃dicentur hi ad se inuicem, sed sm̃ veritatẽ non.

MANTINVS

Facere autem hic mentionẽ de ideis, nihil cõfert, quia earum declaratio non hẽt locũ, nec quisq̃ illas intelliget. Et si reperiantur, nullum habẽt ingressum ad ea, quæ nũc præ manibus habemus. qm̃ demr̃ationes sũt de huiuscemodi rebus. Et si nõ fuerit quoq; vnus duorum terminorum apud alterũ ita, vt sit veluti qualitas ei, & alter alteri, vel non detur qualitas alteri qualitati, & neq; poterunt cõuerti ĩter se se aliqui terminorum in aliquos, veruntñ poterunt p̃dicari alter de altero, s; re vera nõ.

Cõ.149 Postquàm explicuit differentiam inter accidentalia prædicata, & non accidentalia prædicata, quo ad accidentium prædicationem, redijt ad quod intendebat de p̃dicatis, quæ sunt accidentia, quòd non prædicantur mutuo de suis accidentibus, q̃ oporteat q̃ perueniant ad aliquem finem. Et detulit de hoc ab initio p̃scrutationẽ, et

Posteaquàm declarauit differentiam inter prædicata accidentalia & nõ accidentalia, qualis est prædicatio accidentium: reuersus est ad id, quod intendebat de prędicatis, quæ sunt accidentia: cùm non prædicabũtur ad se inuicem per accidentia sua, quòd oportet, vt deueniant ad finem: & adduxit inuestigationẽ de hoc à principio: et

Posteaq̃ ostendit differentiã, quæ est inter prædicata accidẽtalia, & nõ accidentalia, quo ad p̃dicationẽ accidentaliũ, reuertit nunc ad id, quod ꝓposuerat de p̃dicatis, quæ sunt accidentia qñ nõ prædicantur alterũ de altero inuicẽ de suis accñtib⁹ dicens, q̃ oportet vt deueniatur in finẽ: & incepit iterum ab initio inuestigare hoc initio

RR iiij sum-

Cõ.149 C

41 1/2a

ABRAM

D & inchoauit ꝑdicari,à ꝑdicatis essentialibus, et dixit: ꝙ id,qđ prædicat de subſtãtia essentiali ꝑdicatione, aut ꝑdicatũ est subiecti ps, aut prædicatũ est subiecti essentia. Inté dit per prædicationem hîc, ipſum dictũ proprie, qđ notificauit ſubſtantiæ essentiã. Et dum dixit: Aut ꝑdicatũ est ſubiecti pars. Inté dit partem

E definitionis: prout est genus, aut dria. Et dixit: Aut prædicatũ est ſubiecti essentia. id est, ꝙ ſm ſe totũ ſit ſubiecti definitio. Deſde dixit: Quę vero præter hoc ſunt vſq; ibi, ipſa ſunt illius accidentia. id est, quando prædicatio de ſubſtantia est essentialis, aut non essentialis: essentialis autẽ ſit ſubſtantia, oportet, ꝙ non

F essentialis, ſit accidens ſubſtantię. Deinde cępit exemplificare, ꝙ accidens ſit ſuper ſubſtãtia, & dirigit ad modũ, vnde vt ꝙ accidẽtis ꝑdicatio de ſubſtãtia nõ ſit essentialis. Et dixit: (Verbi gratia) quia de homine prædicatur, ꝙ ſit albus, quod non ẽ hominis essentia, & ſignificatũ eius est, id est prędicatio quadã albedinis de homine, nõ est

BVRANA

& cępit in ꝑdicatis à ꝑdicatis ſubſtantialibus, & dixit: Quodcũq; aſit ꝑdicat de ſuba prædicatione ſubſtãtiali, aut erit ꝑdicatũ pars ſubiecti, aut erit ꝑdicatũ de essentia ſubiecti. intelligit ꝙ prædicationem ſubſtantialẽ, ſermonẽ ꝙ appropriationẽ: qui docet essentiam ſubæ: & cũ dixit: aut erit ꝑdicatũ pars ſubiecti, hoc est, par defiõnis, quẽad modũ ſi esset genꝰ, aut dria. & cum dixit: vt ſit ꝑdicatũ de essẽtia ſubiecti. hoc est, ꝙ ſit ſumma defiõ ſubiecti. D.d.

Qđ autẽ est aliud ab hoc ex ijs, q̃ prędicant de ſubſtãtia. deinde dixit: ſunt vtiq; accidẽtia ipſi. ſenſus est: cũq; fuerit ꝑdicatio de ſubſtãtia aut eſſentialis, aut nõ essentialis, & essentialis, fuerit ſubſtãtia: op; vtiq;, vt nõ essentialis ſit accidẽs de ſubſtantia. Deinde cępit exemplum ponere, cũ est accidens de ſubſtantia: & direxit modum: ex quo apparet, ꝙ prędicatio accidẽtis ꝺ ſubſtantia nõ est essentialis: & dixit: Exẽplũ huius, ſi prædicet de homine, ꝙ est albus. ſenſus est. Prędicatio autẽ albi de homine nõ est

MANTINVS

ſumpto à prædicatis eſſentialibꝰ dicẽs, Quòd quicquid prædicat de ſubſtantia prædicatione essentiali, ipſum prędicatum, vel est pars ſubiecti, vel ipſum prædicatũ est essentia ſubiecti. & intelligit ꝙ prędicationem essentialẽ hîc, propriam orationem, quæ ſcilicet notificat essentiã ſubſtantiæ, & ꝙd quod dicit: ſiue ſit ipſum prædicatum essentia ſubiecti. intelligit ꝙ ſit I ſe toto definitio ſubiecti. D.d.

Verum ꝓter hoc ęquid prædicat de ſubſtantia, ſunt ei accidentia. hoc est, cũ ipſa ꝑdicatio de ſubſtantia ſit vel essentialis, vel non essentialis, & essentialis est ipſa ſubſtantia, ergo necesse est, vt qđ non est essentiale, ſit accidẽs ipſi ſubſtantię. Mox dat exẽplũ ꝙ accidens dicatur de ſubſtãtia, & dirigit nos ad id, à quo apparet ꝑdicatio accidẽtis de ſubſtãtia, quæ tamen non ſit essentialis, dicens (exẽpli gſa) vt Album præ dicetur de homine: nã essẽtia hominis, eiusq; ſignificatũ non est, vt ſit albus. hoc est, prędicatio aũt albi de hoie, ideo

ABRAM

est essentialis, qm̃ hominis, qd est subiectũ, non est ipsius essentia: & significatũ est, ꝙ ipse sit albus: prædicatũ aũt essentiale est illud, qd hoc prędicatum est subiecti essentia & significatum. Deinde cępit exẽplificare & ostẽdere prædicatũ essentiale de homine, qd repugnat albedini, quo ad hoc, vt res appareat perfectiori euidentia, iuxta præsentiam suppositi. Et dixit: Sed ꝙ sit aĩal, hoĩs.n. quidditas est, ꝙ sit aĩal.i. illius essentia, quæ procedit de eo, gradu generis, non gradu definitionis. Dum autem dixit.

Cuncta vero res, quę substãtię essentialis nõ sunt, de illarũ significato notũ est, ꝙ illę semp de re subiecta ꝑdicent. Intendit, ꝙ oẽs res quę nõ sunt substãtiæ quiditas, neque quiditatis pars, notum est de ipsarum significato, ꝙ sint accidentia, quæ semp de re subiecta prędicantur. Deĩde tradidit huius cãm, Et dixit: Nulla enim res est, quę est alba, cuius essentia & significatum sit, ꝙ ipsa sit alba: verum, ꝙ illa sit albedinis subiectũ ĩ quo est. id est, quia dicere

BVRANA

essentialis: qm̃ non est essentialis: quoniã nõ est de essentia atq; intẽtione hominis, qd est subiectum, vt sit albũ: ꝑdicatũ autẽ essentiale illud ẽ: qd fuerit de essentia subiecti. & ĩtẽtio huius est ꝑdicatũ aĩal: qd accepit ad declarandum, & exemplificandũ prædicatum essentiale de homine: qd est oppositũ albedinis in hoc: quasi appareat intentio visus perfectior, & hoc apud inuentionem oppositi: & dixit: Sed cã, ꝙ sit animal. sensus ẽ: essentia, quæ procedit processu generis, non processu definitiõis. cũ vero dixit.

Et de oĩbus essentialibus substantię manifestũ est ex intentione ipsorum, ꝙ semp ꝑdicant de re subiecti. sensus est. Oĩa vero, q̃ non sunt de essentia substãtię, neq; pars essentiæ, manifestum ex intentione ipsorũ, ꝙ sunt accidẽtia: quę ꝑdicantur semp de aliquo subiecto: deĩde adduxit cãm ĩ hoc, & dixit: qm̃ hoc ñ ĩest alicui albo de aliquo, cuius eẽntia & intẽtio sit, ꝙ sit albũ: sed fm̃ ꝙ est subiectum albi, cui inest. sensus est: ꝙ non dicimus de aliquo,

MANTINVS

ideo est non essentialis, quia homo, qui est subiectum, eius essentia, & significatum qd quidẽ est ipse hõ, & ꝑdicatũ essentiale est illud, cuius essentia subiecti, & eius significatũ est hoc ꝑdicatũ. & posteaq̃ dedit exẽplũ ipsius ꝑdicati essentialis de homine, qui quidẽ opponitur ipsi albedini in hoc, vt clarius negocium appareat atq; euidentius dato, s. eius opposito, d. Sed cã est qd est anima, l quia essentia hoĩs, & eius quiditas est, vt sit aĩal. hoc est essentia, quæ se habeat ad ipsũ veluti genus, non veluti definitio: D. D.

Cuncta vero, q̃ non sunt eẽntialia ipsi substãtię, manifestum vtique est, ꝙ semp ꝑdicãtur de re subiecta. hoc est. oẽs res, quę nõ sunt quiditas substantia, neque pars quiditatis. cõstat eas esse accidẽtia, quę prędicant semper de re aliqua subiecta. Deĩde affert huius rei cãm dices: nam nullũ albũ reperit, cui⁹ essentia, & significatũ sit album, sed quatenus est subiectũ albedinis ĩ eo existentis. hoc est, nos non dicimus illud esse album

ABRAM

Dcere de aliqua re, ꝙ sit alba, non significat rē, cuius natura sit ipsa albedo: prout significat nos dicere hoīem rem, cuius essentia ē humanitas: nos aut dicere albū, significat rem, in qua ē ipsa albedo: hoc autem ita est, quia nō est aliqua res accidentiū, q̄ sui subiecti quiditatem significet, quę est substātię quiditas.

E (v.g.) quia non est aliqua res signata, hoc ē, substantia per se subsistēs, quam esse album vel nigram, significet eius essentiam. hoc est, qñ illā denominaueri mus per albedinē, aut nigredinē, aut p aliud accidens, immo notificarent de illa aliquam rē extra eī essentiā, id est, rem illi subiectam.

Et est dria inter hanc F prędicationem, & prędicationē essentialē, ꝙ hanc vocamus dictum in subiecto, essentialē autem dictum de subiecto: hæc aut est in Lib. Prędicamentorū: hīc vero intendit p de subiecto qđ intēdit ibi per in subiecto. Dum aut dixit: ideaū vero meminisse non est vtile, essent enim vanę, & futiles, quas nemo attingeret. Intendit per has,

BVRAN'A

quo, ꝙ sit album sm viā naturæ albedinis: quēadmodum significat, cū dicimus hominē de aliquo essentiali humanitatis: sed significat, qđ dicimus albū, aliqđ, i quo ē albedo: atqui hoc ita fuit: qm̄ nō inuenit aliqđ accidens notificans essentiam subiecti sui, qđ sit essentia substantię. vt in exemplo: nō inuenitur aliqđ, in quo signetur substantia Omar p essentiā ipsius, significans de ipso, ꝙ sit albū, aut nigrū. hoc est, cū fuerit dispositio ipsius in albo, aut nigro, aut in alio accidentiū: sed significat đ ipso aliqđ, qđ inest p substātiam ipsius, hoc est p aliqđ, qđ est ipsi subiectum.

Est autem dria inter hāc ꝑdicationē & inter prędicationē essentiale: cū legit sermo iste de subiecto, & substantia, quę dr de subiecto: & hoc in Lib. Prędicamentorū: vult autem hīc per de subiecto id, qđ vult per I subiecto: & dixit: de formis aut istis mocinari hīc nō est vtile: qm̄ est iactatio impossibilis: quā assequi nō possumus. Intelligit per formas istas,

MANTENVS

album, cuius natura ē ipsa albedo, sicut cum dicimus hominē, indicam' id, cuius essentia vera est ipse homo, sed indicamus id in quo ē albedo: Hoc aūt ideo fit, qa nullū reperit accidens, qđ notificet quditatē sui subiecti, quę est quiditas ipsius substantię. nā (exēpli gra) nullū indiuiduū substātię p se existens reperiet qđ cū dicim' ipsum esse album vel nigrū, qđ per hoc significetur vel notificet eius essentia, vc3, qñ describimus, vel denominamus ipsum p albedinē vel nigredinē vel p aliqđ aliud accidens, sed notificant de eo aliqđ, qđ est extra eius essentiā id est, per aliqđ, cuius ipsum ē subiectū.

Hęc aūt ꝑdicatio differt ab illa prædicatiōe essentiali, quia hāc orationem dicimus ee in subiecto, substātia vero dr de subiecto, vt in Lib. Prędicamētorum dictū est, hic vero intelligit per id qđ dicit de subiecto, id qđ intelligitur esse in subiecto. D.d. facere aūt hīc mētionē de Ideis nihil cōfert, quia earū declaratio nō habet locū. Intelli-

ABRAM

has ideas, quas dicit Plato. ille enim opinabatur ꝙ vniuersalia, de quibus fiũt demꝛ̃ones, sint extra mẽtem vr̃ia: recessit autẽ ab eo, vbi nos sumus ad reminiscendũ de ideis, aut puto qa si asserens ideas cõcederet, ꝙ dicere homine, significet rẽ suæ essentiæ, qua ẽ ipse hõ, affirmaret hoc de albo & sic albũ significaret vnã rem: si autem cõcederet, ꝙ significet formã, & formę subiectũ, nos dicere hoĩem, esset sicut nos dicere albũ. cũ aũt res idearũ fuisset dubia ob diuulgationẽ ipsas asserentiũ, dixit: Et si essent existentes aditum non habent ad id, quo iter tendimus: demonstrationes enim talium sunt. id est, & si concederemus ipsas esse, non esset ei aditus ad hanc ꝑscrutationem, in cuius tractatu sumus: demõstrationes enim sunt demonstrationes harum rerum sensatarũ, non demonstrationes harum idearum.

Et intendit quidẽ, ꝙ si ideæ essent res extra mentẽ

BVRANA

istas, eas, de quibus dixit Plato: & hoc: quoniã ipse opinatus est, vniuersalia, de quibus sunt demonstrationes, inueniri extra intellectum vniuersalia: remouit autem nos, quẽ admodum ego existimo, ex hoc à cõmemoratione formarũ: qm̃ qui dicit de formis, aut significat, ꝙ nos dicamus hoĩem significare sup̃ re substãtiali, ꝙ est hõ aĩal, & sequatur hoc de albo, & sit albũ significans sup̃ alia re: si autem significet, ꝙ significet formam, & subiectum formæ: erit idem, cũ dicemus homo, ac si diceremus albũ: & qm̃ intentio formarum est dubia propter d̃terminationẽ dicentiũ sic: dixit: & si sunt, non est aditus ad ipsas in eo, qd̃ nos pertractamus: qm̃ demꝛ̃ones sunt de talibus. sensus est: & si fateamur, ꝙ sunt, nõ erit ipsi aditus in hac inquisitiõe, in cuius via nos sum⁹: qm̃ demonstrationes sunt demonstrationes istorum sensibilium: non autem demꝛ̃ones istarum formarum.

Atqui vult, ꝙ si formę sunt res existentes extra

MANTINVS

telligit aũt per Ideas illas formas, & Ideas q̃s ponit Plato. Nam putabat Plato, quòd illa vr̃ia, quibus fiunt demꝛ̃ones, existunt extra intellectũ vr̃ia, ex hoc aũt qd̃ hic tractat, puto iõ fecisse mentionẽ de Ideis, quia q̃ ponit Ideas, si concedat ꝙ cũ dicimus hõ, significet eius essentia quę ẽ homo, tũc hoc idẽ sequeret de albo, & album significaret aliã rem. sed si fateatur ꝙ significet formam, & subiectũ formæ, tũc dicere homo, ẽ veluti dicere, albũ, Et cũ ipsæ Ideæ, sint res dubia, tñ ꝑꝑ publicã opõnem eorũ, qui eas ponit, dixit: Et si reperiant, tñ nullum habent ingressum, seu nihil attinẽt ad ea, quæ nũc prę manibus habemus: qm̃ demꝛ̃ones fiunt de huiuscemodi rebus. hoc est, licet cõcederemus, ꝙ reperiunt, nõ ꝑꝑea haberent ingressum in hac inquisitione, & tractatione, de qua nunc agimus. ꝑꝑea quia demꝛ̃ones, sunt demꝛ̃ones horum sensibiliũ, non demꝛ̃ones harum Idearum.

Vult aũt ꝙ si Ideę essent res existẽtes extra intel-

ABRAM

D mentē distinctę ab his sensatis, impossibile esset, ꝙ demōstratio proportionata reb⁹ existētibus sensatis, sit demōstratio proportionata illis Ideis. impossē nāq; est vnam demfonē eē proportionatam reb⁹ differentibus, inquantum est demfo vna, & per se notum est, ꝙ hæ demfones sint harum rerum sensatarum: de-
E mfones igitur idearū non sunt demfones, neque de ideis ē quid vtile ad demfonum constantiam, si illæ essent existentes. Et dum dixit: Ac iterum nisi alter duorū terminorū ad alterū sit, fm ꝙ sit illi⁹ qualitas, & hęc huic, aut ēt non sit qualitatis: impossē est ꝙ mutuo cōuertant, possibile nanq; ē hæc mutuo prædicari, fm veritatē
F tñ minime. Intendit, ꝙ qñ aliqua res de aliqua re ꝑdicat fm ꝙ sit illi⁹ qualitas, aut aliud reliquorū prędicamentorū, ꝙ hęc enuntiatio nō cōuertat & fiat prædicatio fm rei veritatē, aut naturaliter: quinīmo sit ꝑdicatio ꝑternaturaliter. impossē nanque est illi, ꝙ de vlla re prędicatur, nquātum est

BVRANA

extra intellectū variabiles ad ista sensibilia: fieri vtiq; nō poterit, vt demfo sit ꝓportionata illis formis. quoniā fieri non pōt, vt sit demfo vna proportionata duabus rebus diuersis ex parte, qua est demfo vna: manifestum aūt per se, ꝙ demfationes istæ sunt demfones ad has res sensibiles: igitur nō sunt demfones de formis: neq; in formis est vtilitas ad cōstitutionē demfonum, si inueniuntur. dixit: Rursus si nō fuerit vnus duorū terminorum respectu alterius, fm ꝙ est qualitas ipsi, & hoc huic, nō erit consist ēt qualitati: fieri vtiq; nō poterit, vt conuertant termini ad se inuicē: præterq̄ ꝙ fieri vtiq; pōt, vt prædicent de se inuicem: sed fm veritatem non. sensus est: Cū ꝑdicat aliqd de aliquo fm ꝙ est qualitas ipsi⁹, aut vnum reliquorū ꝑdicamentorum: ꝙ nō conuertit hęc enuntiatio: & erit ꝑdicatio fm veritatē, aut fm cōsuetudinem naturalē: sed erit vtiq; ꝑdicatio fm aliā cōsuetudinē à naturali: qm̄ fieri nō pōt in eo, ꝙ est subiectum sup

MANTINVS

intellectū, diuersæ ab his sensibilibus, tūc nō posset fieri demfo propria, seu proportionata rebus existentibus sensibilibus, quę sit ꝓportionata demfo illis Ideis. q̄a non pōt eadē demfo esse proportionata duab⁹ rebus diuersis, quatenus ē vna demfo, sed palā est ꝙ hę demfones, sunt demfones harū rerū sensibiliū, ergo neq; ipsæ Ideæ habebunt demfones: neq; facere demfones de Ideis quicq̄ cōduceret, licet reperirentur. D.d. & si nō fuerit quoq; vnus duorū terminorū apud alterum ita, vt sit veluti qualitas ei, & alter alteri, vel nō detur qualitas alteri qualitati, neq; poterūt conuerti inter se se aliq terminorū in aliquos, verūtm̄ poterunt ꝑdicari alter de altero, sed re vera nō. hoc est, si ꝑdicetur aliquid de aliquo, quaten⁹ est qualitas ei, vel aliqd aliud ꝑdicamentū, quę enūciatio nō cōuertitur, & fuerit prædicatio vera aut fm naturalē vsum: sed profecto erit ꝑdicatio, nō fm vsum naturalē, quia id qd ꝑdicat de aliqua re quatenus

ABRAM

est illius qualitas (gratia exẽpli) ꝙ ſubiectũ ſit huius prędicati prędicatum, inquantũ ſit illius qualitas, aut qualitatiue in illo, aut modus, quo ſit qualitas ꝑdicati, qđ eſt ei qualitas (exempli gratia) qñ prędicat album de niue inquantum eſt illius qualitas, non conuertitur hæc prædicatio ſm veritatem.

Impoſſe nanq; ẽ niué ꝑdicari đ albo, neq; ſm ꝙ ſit ei⁹ q̃litas, neq; q̃litatis q̃litas, & ſi nõ ſit ꝑdicatio alteri⁹ duorũ terminoꝝ đ altero, excepto ꝙ poſſis ſit horũ mutuo ꝑdicatio, verũtñ ſm veri atẽ, ipſa ñ ẽ.

BVRANA

ſup re ex parte, qua eſt qualitas ipſius (exẽpli gra) ꝙ ſit ſubiecti ꝑdicatũ de hoc prædicato ex parte, qua eſt quale ipſi, aut modus qualis ſubiecto: qđ eſt quale ipſi (vt in exemplo) cũ prædicatur album de niue ex parte, qua eſt quale: non eſt poſita, neq; cõuertitur prędicatio ſuper veritate.

Qñ fieri nõ ꝑt de niue, vt ꝑdicet đ albo, neq; ſm ꝙ ẽ q̃le ipſi, aut q̃le quali: & ſi non erit ꝑdicatio vnius duorũ terminorũ de altero: ꝑterq̃ ꝙ fieri vtiq; ꝑt, vt ꝑdicent de ſe inuicẽ, ſed ſm veritatem, nõ.

MANTINVS

nus eſt ei qualitas (exẽpli gra) non poterit ipſum ſubiectũ eſſe ꝑdicatum de illo ꝑdicato, quatenus eſt eius qualitas, vel ẽ veluti eius q̃litas, vel aliquo mõ ſit qualitas ipſi prędicato, cui eſt qualitas (exempli cã) cum album prędicatur de niue quatenus eſt eius qualitas, tunc non conuertetur prędicatio verè. A

Quia nix nõ ꝑt prędicari de albo, nec quatenus eſt eius qualitas, vel qualitas qualitatis. & ſi non prędicet alter duorũ terminorũ de altero, verũtñ poſſunt ꝑdicari alter de altero hîc, ſed non vere. B

Hucusq; doctissimi Mantini candide lector aurea ſuper hoc primo Poſter. peruenit translatio: cętera vero, morte pręuentus, perficere haud potuit.

T. 35. ps D *Aut enim vt substantia* praedicabitur, veluti si genus existens, aut differentia praedicati. Hac autem monstrata sunt, quod non erunt infinita, neque deorsum, neque sursum, vt homo bipes, hoc animal, hoc autem alterum, neq; animal de homine, hoc autem de Callia in eo quod est quid, substantiam enim omnem est definire talem, infinita vero non est pertransire intelligentem, quare neque sursum, neque deorsum infinita. illam nanque non est definire, de qua infinita praedicantur. sic itaque genera inter se non retrouersum praedicabuntur, erit enim ipsum quod ipsum aliquid est.

* Argumentum addit: aut vt accidens.

ABRAM

T.c.150 Praedicatio aũt si fuerit essentialis, prout est ea, quę est generis, aut dr̃ię constitutiuę: vtraq; aũt hæc de suo significato commonstratũ est, ꝙ non procedãt in infinitum, neq; sursum, neq; deorsum. prout de hoĩe praedicat̃ ꝙ sit bipes, & ꝙ sit animal, & ꝙ alia res sit: neq; ẽt dum animal de homine prędicatur: hoc autem syllogistice, & hoc aliter s̃m ꝙ quid erat esse: omnis enim substantia, q̃ talis formæ est, definitur: res vero infinitæ non est modus, quo constent apud intellectum, & eas decernat. illæ enim non perueniunt ad finem sursum, neq; deorsum: & res, de q̃bus p̃dicant̃ praedicata, q̃ sunt huius formę, ꝙ non perueniãt ad finẽ, impossibile est ꝙ definiantur: genera aũt impossibile est ꝙ cõuertant̃ rebus, q̃bus sunt genera, nisi res ipsa esset suũ genus, eiusq; differentia.

Postq̃ diuiserat prędicata in essentialia & accidentalia, & cõmonstrauit de essentialibus ꝙ nõ sunt infinita,

BVRANA

Dixit Arist. Prędicatio autem, aut erit substantialis, quẽadmodũ genus & dr̃ia: & de his duobus iã monstratũ fuit ex dispõnibus ipsorũ, ꝙ non procedũt in infinitum, neq; sursum, neq; deorsum. quẽadmodũ cũ prędicatur de hoĩe, ꝙ sit bipes, & ꝙ est aĩal: & non cõsimiliter ẽt, cũ prędicat̃ ipsum de hoĩe, & hoc de Callia: et hoc s̃m viã aliam à via, quid est: q̃m forma oĩs substãtię, est hęc forma: igit̃ iã definietur: infinita vero nõ possunt cõsistere in intellectu, & forma & formæ ipsorũ: q̃m non deueniũt ad finẽ, neq; ex pte sursum, neq; ex parte deorsum: p̃dicatio aũt formę eorum, quę prędicant̃ de ipsis ẽ hęc forma: in eo, q̃ non deueniunt ad finem, fieri non põt, vt definiantur: sed ea, quorum sunt genera: & si non erit aliquid genus ipsius & differentia ipsius. T.c.1

Posteaq̃ diuisit p̃dicationẽ in substantialẽ & accidẽtalẽ: disposuit de substãtialibus ꝙ nõ sunt finita, neq; ex Cõ. 1

ABRAM

nita, neq; ſurſum, neq; deorſum, & expoſuit ꝓdicata, quę ſunt accidentia, ex quo ipſorū prędicatio eſt accidentaliter, & eius intentionis etiā de his eſt oſtendere, ꝙ ēt prædicatorum, quæ ſunt accidentia, prædicatio ſit finita: quatenus non prædicantur mutuo accidentaliter: incœpit commonſtrationem ab initio, & cœpit id quod commonſtrat prædicata eſſentialia eſſe finita, et inquirit huius rem, Et dicit.

Prędicatio autem ſi fuerit eſſentialis, prout eſt ea, quæ eſt generis, aut differentię conſtitutiuæ, vtraq; antē hęc de ſuo ſignificato cōmōſtratū eſt, ꝙ non procedant in infinitū, neq; ſurſū, neq; deorſū, id ē, ꝙ hoc cōmōſtret ex parte ꝓdicati, aut ex parte ſubiecti. Deīde oñdit hoc, exemplo, et dixit: Prout de hoīe prędicatur ꝙ ſit bipes, & ꝙ ſit animal, & ꝙ alia res ſit. id eſt: huius exemplum ex parte ſubiecti eſt, qñ quis prędicauerit de homine, ꝙ ſit bipes, & ꝓdicauerit de bipēde ꝙ ſit aīal, & prędicauerit de animali aliā rem in eo ꝙ quid eſt, ꝙ hoc non procedat in infinitū, ſed ſiniatur ad vltimū genus, de quo nihil penitus prędicetur in eo ꝙ quid eſt, ꝓut ſi diceres, ipſum corpus, ſin autē non attingeretur cognitio ex ipſa definitione. Deinde dixit: Neq; ēt dum animal de hoīe prædicatur: hoc aūt ſyllogiſtice, & hoc aliter ſm qđ ꝙuid erat eſſe, id eſt: neq; ēt prædicatio infinita, quando capit ex parte ipſius ſubiecti: prout in noſtro exemplo, prędicetur animal de homine, homo autem de Socrate & Platone: de huiuſmodi etiam re commonſtratur, quōd perueniat ad ſingulare.

Dum

EVRANA

ex parte ſurſum, neq; ex parte deōr A
ſum: eſſq; ꝓdicata, ꝙ ſunt ſubſtātialia vl accidētalia ex pte ꝓdicationis ſuę per viā accidentis, & fuit intētio ipſius in hoc ad monſtrandū, ꝙ ꝓdicatio eſt finita, cōſiſt ēt in prædicatis, quæ ſunt accidentia: cū non prædicātur de ſe inuicem per viam accidētis: incæpit monſtrationem à capite, & cœpit declarare in eo, ꝙ mōſtrat de ꝓdicatis ſubſtātialib⁹ finitis, & ſueſtigauit rē I hoc, & dixit.

Prędicata verō aut erunt ſubſtantialia: quēadmodū genus, & dīa: & de his duobus iā monſtratū fuit ex B
diſpōnibus ipſorū, ꝙ non procedūt in infinitū neq; ſurſum, neq; deorſum. ſenſus eſt, ꝙ declaratū fuit hoc ex parte ꝓdicati, aut ex parte ſubiecti. Poſtea declarauit hoc per exēplum: Et dixit: Quēadmodum cū prędicatur de hoīe, ꝙ eſt bipes, & ꝙ eſt aīal, & ꝙ eſt aliquid aliud. ſenſus eſt: exēplū vero huius ex parte ſubiecti, cūm prędicat de hoīe, ꝙ eſt bipes, & prædicatur de bipede, ꝙ eſt animal: & prædicatur de animali aliquid aliud ex parte quid eſt: hoc enim non procedit in infinitū, ſed C
terminabitur ad genus vltimū: de quo non prædicetur aliquid penitus p modū qd eſt. ac ſi diceretscorput: & ſi nō deueniat cognitio ex definitione. deinde dixit: Neq; cōſimiliter ēt, cū ꝓdicat aīal de hoīe, & hoc de Callia, & hoc ſm viā aliā à via quid eſt. ſenſus eſt: & nō inuenitur cōſiſt ēt ꝓdicatio infinita, cū accipit ex parte ſubiecti: quēadmodū ſi ꝓdicaret aīal ſimpliē de hoīe, & homo de Ziad, & Amar: ex huius enim diſpōne conſimiliter ēt monſtratū fuit, ꝙ deuenit in individuū.

Et

ABRAM

D Dum autem narrauit, ꝙ talis prędicatio perueniat ad finẽ ex vtrisq; extremis, tulit huius argumentationẽ, Et dixit: Omnis enim substãtia, quę talis formę est, definitur. Et sequit' ꝙ prædicatio, quæ est ꝑm substantiam, perueniat ad finem, quia omnis substãtia signata, definitur. Et illud intẽdebat, dum dixit: Quæ talis formę est. Deinde dixit: Res vero infinitę nõ est modus, quo cõstet apud intellectum, & eas decernat, vsq; ibi, impossibile est ꝙ definiant', id est, res vero, q̃ ponunt' infi-
E nitę non est modus, quo intellectus ipsas ꝑm ipsarũ summam cõcipiat, qm̃ non perueniũt ad finẽ neq; sursum, neque deorsum. Deinde dixit: Et res, de quibus prædicantur prędicata, quę sunt huius formę, ꝙ non perueniant ad finem, impossibile est, ꝙ definiantur. sylli autem constructio sic fit, res, quę sunt naturæ ipsius substantiæ, compræhenduntur definitione: res autem infinitę partiales prędicatę, non cõprehenduntur definitione: conclusio itaque est, ꝙ res quæ sunt naturę ip-
F sius substantiæ non sint infinitę partiales prædicatæ. Intendo autem hic per partiales illas, quæ mutuo prædicantur.

Postq̃ aũt narrauit, ꝙ essentialia ꝑdicata ꝑueniãt ad finẽ ex ꝑte ꝑdicati, & ex ꝑte subiecti, enũtiauit ẽt, ꝙ ĩ illis oĩbus impoſis fit circularis cõmõstratio. hoc.n. est vnũ illorũ, q̃ cõferũt ad existimãdũ, ꝙ de quacunq; re cõstet demr̃o, qđ est id, de quo primò ĩtẽdebat perscrutari ex ipsis tribus rebus: hoc est, si attingat finẽ ꝑdicatio ex parte subiecti, aut ꝑdicati, aut medij inter ꝑdicatũ & sub-

BVRANA

Et posteaq̃ declarauit, quòd huiuscemodi ꝑdicatio deuenit ad finem ab vtrisq; extremitatibus, adduxit signum in hoc, & dixit: qm̃ forma omnis substãtię est hęc forma: iam igit' definiet': oportet igit' vt prędicatio, quę est ꝑ se, deueniat ad finẽ: qm̃ oĩs substantia ipsi assignata definitur. Et hoc est, qđ voluit, ꝯũ dixit: Forma ipsius est hęc forma, & reliqua. dispõ autẽ eorũ, q̃ non perueniunt ad finẽ est, vt non cõsistãt in intellectu: & dubitat' vsq; ad id, qđ dicit, nõ est possibilis definitio ipsorũ. & dixit: Ea vero, q̃ ponunt' infinita, non possunt oĩno formari ab intellectu: qm̃ nõ deueniunt ad finẽ, nisi ex parte sup̃iore, & non ex parte ĩferiore. deinde dixit: Forma vero eorũ, de quibus ꝑdicant' prædicata, est hęc forma in eo, ꝙ non deueniunt ad finem, non est possibilis definitio ipsorũ. complicabitur aũt sylli hunc in modũ: Ea, quę sunt ex natura substantię, assequimur ꝑ definitionẽ: sed ea, quę sunt infinitorũ partiũ prędicatarũ, non assequimur ꝑ definitionẽ: igitur conclusio, ꝙ ea, quę sunt ex natura substãtiæ, non sunt infinitarum partium prædicatarum. Et volo hic per partes, cum prędicantur de se inuicem.

Et posteaq̃ mẽtionẽ fecit, ꝙ ꝑdicata eẽntialia deueniũt ad finẽ ex parte ꝑdicati, & ex parte subiecti: enuntiauit consilr ẽt, ꝙ nõ est possibilis mõstratio in circulũ: qm̃ hoc ẽ vnũ ex ijs, quę adducta fuerunt ab illis, qui existimabũt: demr̃onẽ cõstrui sup oĩ re: & ipsum est, qđ intẽdebat inuestigare à principio de rebus tribus: hoc est, si deueniunt ad finẽ ꝑdicationes ex parte subiecti, aut ꝑdicati,

ABRAM

subiectũ. Et dixit: Genera aũt impossibile est ꝙ cõuertant̃ rebus, quibus sunt genera, nisi res ipsa eẽt suũ genus eiusq; dr̃ia, id est, nisi spẽs sim̃r & dr̃ia eẽt suo generi ęqualis, vt hõ ipsemet sit ipsũ aĩal, & rõnale ipsũmet sit ipsum aĩal: qđ est falsum. & intẽdit ꝙ in his nõ cõtingat p̃dicatio p accidens. notum itaq, est ꝙ talium prædicatorum res sit finita.

BVRANA

cati, aut ĩter p̃dicatũ & subiectũ: & dixit: genera vero, quæ sunt genera nõ possunt cõuerti cũ ijs, quorũ sunt genera: ꝙ si non esset vnum & idẽ genus, & dr̃ia sui ipsius: & esset homo essentialiter animal, & rõnale essentialiter aĩal: qđ ẽ falsum: atq voluit, ꝙ ĩ istis nõ accidet subiectũ: qđ sit p accñs. planũ igit̃, ꝙ res in huiuscemodi prędicatis sunt finitę. A

T.35.p. *Neq; vtiq; qualis, aut aliorum nullum, si non secundum accidens prædicatum fuerit? omnia enim hæc accidunt, et de substantijs prædicantur: sed certe neque sursum infinita erunt, de vnoquoque nanque prædicatur, quod vtique significat, aut quale quid, aut quantum quid, aut de talibus, aut quæ in substantia: hæc autem determinata sunt, et genera prædicamentorum determinata sunt: aut enim quale, aut quãtũ, aut ad aliquid, aut faciens, aut patiẽs, aut vbi, aut quando. Suppositũ autem fuit vnum de vno prædicari: ipsa vero de ipsis, quæcunq; non quid sunt, non prædicari, accidentia nanq; sunt omnia: sed hæc quidem per se, illa autem secundum alterum modum: hæc autem omnia de subiecto aliquo prædicari dicimus, accidens autem non esse subiectum aliquid, nihil enim talium ponimus esse, quod non alterum quid existens dicitur, sed ipsum alijs, et alia quædam de alio. Neq; sursum itaq; vnum de vno, neq; deorsum inesse dicetur. de quibus enim dicuntur accidentia, quæcunque insunt in substantia vniuscuiusq; hæc infinita non sunt, sursum autem et ipsa quoq; accidentia vtraq; non infinita sunt Necesse est igitur esse aliquid, de quo primum aliquid prædicatur, et de hoc aliud et hoc stare, & esse aliquid, quod non amplius neq; de alio priori, neque de illo aliud prius prædicatur. Vnus igitur modus dicitur demonstrationis hic.* B C

T.c.151 Quę ẽt sunt qualitas, aut aliud reliquorum prædicamentorũ, quæ non sunt accidentaliter, ex quo illa omnia de ipsa substantia prędicantur, non sunt infinita neq; deorsum, neq; sursum.

Dixit Arist. Neq; cõsimiliter etiam qđ fuerit quale, aut aliud ex reliquis prędicamentis, quod non s̃m viam accidentis eo ꝙ in summa p̃dicant̃ de substãtia, erit nõ finitũ, neq; sursũ. T.c.151

ABRAM

D Aç ẽt si quę p̃dicant, aut qualitas, aut quãtitas, aut aliqua res prædicamentorum, aut q̃ sunt res essentiales sint: hæc .n. sunt finita, illorumq; genera ẽt sunt finita: illa enim aut sunt qualitas, aut quantitas, aut relatio, aut actio, aut passio, aut vbi. Prædicatum aũt est naturaliter vnũ de subto naturaliter vno: p̃dicata vero, q̃ nõ sunt essentialia, notũ est de illorum re, q̃ nõ prædicent de se inuicẽ fm se, to
E ta enim accidentia sunt: & si q̃dam eorum sint essentialiter, & aliqua alio modo per accidens: de omnibus autem his enuntiatur, q̃ dicantur de subiecto: accidentium autem nõ est aliqua res: quæ sit subiectum: nullum enim horum ponimus, & denominamus, mõ quo non redeat denominatio in aliã rẽ, sed denominatio redit in aliã rẽ, & alia denominatio redit in aliã rẽ, & non cadit crementũ à superiori
F deorsum, neq; ab inferiori sursum. res.n. de q̃bus accidẽtia p̃dicant, sunt res, quæ substantię sunt: hæ aũt non sunt infinitæ: formę aũt substantiarũ & accidẽtia ab inferiori sursum sunt finitæ. Et hinc sequitur, q̃ sit aliqua res, de qua prędicet q̃d prędicat, & de hoc prędicato aliud prędicatum & pauset hoc crementum, & fiat apud aliquod prædicatum, q̃d non p̃dicet de aliq̃ re priori suo subiecto nec̃ sit aliqua res p̃dicata prior illo.

Postq̃

BVRANA

Et cõsist ẽt si fuerit illud, q̃d p̃dicat, aut quale, aut quantũ, aut aliq̃d in p̃dicamẽtis, aut fuerint res substantiales, & hęc erunt finita, & genera cõsist ẽt finita: & hoc, qm̃ ipsę sunt, aut quale, aut quantũ, aut relatiuũ, aut qñ, aut agens, aut patiens, aut vbi: p̃dicatũ aut̃ est vnũ fm naturã de subto vno fm naturã: notũ vero est ex disp̃one p̃dicatorũ, q̃ nõ sunt substãtialia: q̃ non p̃dicant de se inuicẽ: qm̃ in summa sunt accidentia: & si fuerint aliqua ipsorũ per se, & aliqua fm viã aliã p accidens: & ofa hæc enũtiant̃ in eo, q̃ dicunt̃ de subiecto: & accidentia nõ sunt aliq̃d subiectũ: & hoc, qm̃ nos nõ ponimus, & nõ est vnũ ex his: & declarabimus ex mõ, q̃ non redibit disp̃o ad aliq̃d aliud, sed disp̃o vtique redibit ad aliquid aliq̃d, & disp̃o alia redibit ad aliquid aliud: & non cadet additamentum, de loco superiore deorsum, neq; de loco inferiore sursum: & hoc, qm̃ ea, de quibus accidẽtia p̃dicant, sunt res, q̃ sunt substãtię: & hæc nõ sunt infinita: & formę p se, & accidẽtia de loco sferiore sursum sunt finita. Et sequit̃ ex hoc fm q̃ inueniť aliq̃d, q̃d ineſt ipſi, & de hoc p̃dicato prędicatũ aliud: & sufficiet hoc additamẽtũ, & stabit ad prædicatũ: q̃d nõ est prędicatum de aliquo: q̃d fit prius suo subiecto: & non erit aliq̃d prædicatum prius ipso.

Postea

ABRAM

Cō.151 Postq̄ cōmonstrauit, ꝙ ꝑdicata, ꝙ sunt naturę ipsi⁹ substātiæ, attingat finē, Intendit hoc cōmonstrare de prędicatis, ꝙ sunt naturę ipsius accidentis, & hoc qñ non ꝑdicant⁹ p accidens, Et dixit: Quę ét sunt qualitas, aut aliud reliquorū ꝑdicamentorū, ꝙ nō sunt accidētaliter, ex quo illa omnia de substātia prædicant⁹, non sunt infinita, id est, videtur ꝙ prædicata, quæ sunt prædicamenti qualitatis, aut alterius prędicamenti, ꝙ non sint infinita, qñ illorum prędicatio nō fuerit accidentaliter, sed ipsorū prædicatio fuerit de ipsa substantia. Et intendit per accidentaliter, ꝙ accidentia prędicent⁹ de se inuicem, & substantiæ prędicentur de accidentibus. Et ex quo enuntiauit, Et oporteat horum ét prędicationem esse finitam ab vtrisq; extremis, ex parte prędicati, & ex parte subiecti, Incœpit argumentationes ad hoc, & dixit. Ac etiam si quę prædicantur aut qualitas, aut quantitas, aut aliqua res prædicamento rum, aut quæ sunt res essentiales sint, hæc enim sunt finita, id est, notum est ꝙ quicquid prædicatur, aut est accidens de ipsis prædicamentis, sicut quantitas, aut qualitas, aut de cæteris alijs à prædicamento substātiæ: hæc autem sunt finita, ſ. ꝙ sunt de prędicamento substantiæ. Deinde dixit: Illorumq́; genera etiam sunt finita, id est, & genera prædicamentorum sunt finita: illa enim aut sunt qualitas, aut quantitas, aut relatio, aut de prędicamento actionis, aut passionis, aut vbi, aut quando. Et postquàm supposuerat tres præmissas. quarum vna est, ꝙ prædicatorū sint duæ ſpēs, aut substantiæ,

BVRANA

Posteaq̄ declarauit, ꝙ ꝑdicata, quę sunt ex nā substantię, deueniunt ad finē: vult declarare hoc de ꝑdicatis: ꝙ sunt ex nā accidentis: & hoc, cū non prędicant⁹ per accidēs: & dixit: neq; cōsist ét ꝙd sit quale, aut aliud ab hoc ex reliquis ꝑdicamentis ex eo, qđ non prędicatur p viam accidētis, in eo, ꝙ in summa ꝑdicant⁹ de substātia: erit ꝑdicatio in infinitū. sensus est: Vt autē, ꝙ illud, q đ fuerit ex prędicatis in ꝑdicamēto qualis, aut in alio ab hoc ex ꝑdicamētis, ꝙ non erit in infinitum: cū nō erit ꝑdicatio per viā accidētis: sed erit ꝑdicatio de substantia. Et intelligit p quale accidens: veluti si ꝑdicarentur accidentia de se inuicē, & ꝑdicarentur substātiæ de accidētibus. Et posteaq̄ declarauit, ꝙ oportet cōsimiliter ét ꝑdicationē in his esse finitā ex duabus extremitatibus ex parte prædicati, aut ex parte subiecti: cœpit disputare super hoc, & dixit. Et cōsist ét si fuerit, ꝙ prędicat⁹ aut quale, aut quantū, aut aliqđ ex ꝑdicamētis, aut erūt res substātiales & hę finitę. sensus est: Et manifestū hoc, qñ oē, qđ prædicat⁹, aut erit accidens ex ꝑdicamentis, quę admodū quātum aut quale, aut aliud ab hoc ex prędicamentis substantię: & hęc sunt finita. hoc est, quæ sunt in prędicamento substantię. deinde dixit: Et genus cōsimiliter finitum. sensus est: Et genera prędicamento rū finita: & hoc, qñ aut erunt ex prædicamento qualis, aut quanti, aut relationis, aut ex prędicamento actionis, aut passionis, aut vbi, aut quando. Et posteaq̄ posuit tres propositiones: quarū vna est: ꝑdicatorum sunt duæ ſpecies, aut substan-

A Cō.152

B

C

D tię, aut accidẽtia: et scd̃o supposuit
ꝙ substantię prędicata sint finita: et
tertio supposuit ꝙ accidẽtiũ ꝑdicata
sint finita, connexit huic quartã
præmissam, et dixit: Prędicatũ autẽ
est naturaliter vnũ de subiecto na-
turaliter vno, id est, prędicatũ vnũ
est vnum, qñ fuerit naturaliter vnũ
de subiecto naturaliter vno. suppo
suit autem hoc, quia in hoc quęsito
oportebit eũ explicare quid sit vnũ
prædicatũ, & vnũ subiectũ, de hoc
n. ꝑdicato quęrit nunquid eius sint
ꝑdicata finita, necne? qñ, n. res com-
E monstrat de hoc, cõmõstrata est de
cõposito: & sic res se habet de subie
ctis. Et postq̃ posuit has tres sub-
iectiõs ad id, qd̃ intẽdit cõcludere,
posuit quintã subiectionẽ, et dixit:
Prędicata vero, quę non sunt essen-
tialia, notũ est de illorũ re ꝙ non ꝑ-
dicant de se inuicẽ. id est, notum ẽt
est, ꝙ prędicata, q̃ non sunt essentia
lia, hoc est, q̃ sunt accidentalia, non
ꝑdicant de se inuicẽ essentialiter.
Deinde tulit huius cãm, Et dixit:
fm se tota enim accidentia sunt, &
si quędã eorũ sint eẽntialiter, & ali-
qua alio mõ per accidens. i. non ꝑdi
F cant autẽ de se inuicẽ essentialiter,
quia sunt accidentia, & si de accidẽ-
tibus quędã insint essentialiter sub-
stantijs, & quædam accidentaliter.
Eo enim qd̃ est eẽntialiter vsus est
hic alio modo ab eo mõ, quo vsus
fuit prius. nam prius vsus est eo, pro
prædicatis essentialibus, hic autem
vsus est pro accidentibus essentiali-
bus, quæ sunt illa, in quorum de-
finitionibus sumitur ipsum subie-
ctum, & subiecti genus, essentiali-
ter autẽ aliquando ipso vtitur com
muniter, prout eo vsus est in hu-

tialia, aut accidẽtalia: & posuit secũ-
do, ꝙ ꝑdicata substãtiæ sunt finita:
& posuit tertio, ꝙ genera accidẽtiũ
sunt finita: addidit huic propõnẽ
quartã: & dixit. Prædicatũ autem
vnum fm nãm de subiecto vno fm
naturã. sensus ẽ, ꝑdicatũ aũt, qd̃ est
vnũ, est vtiq; vnũ: cùm fuerit vnũ
fm nãm prædicat de subiecto vno
fm nãm: atq; posuit hoc, qñ in hoc
quæsito op3, vt sciatur, quid est ꝑdi
catum vnũ & subiectũ vnum: qm̃
hoc est ꝑdicatũ: de quo quęritur, si
est de subiectis infinitis, aut nõ? qm̃
posteaq̃ mõstrata est res ĩ hoc, mõ-
strata fuit res de cõposito: & cõsi-
militer se habet res in subiectis.
Et posteaq̃ posuit istas tres radi-
ces ad id, qd̃ vult concludere, posuit
radicẽ exẽpli: & dixit: notũ ꝟo est
ex dispõne ꝑdicatorũ, quę non sunt
per se, ꝙ non prędicant de se inuicẽ.
sensus est: Et planũ consimiliter ẽt,
ꝙ ꝑdicata, q̃ non sunt substãtialia,
hoc est, q̃ sunt accidẽtalia, nõ ꝑdicã
tur de se inuicẽ per se: deinde addu-
xit cãm in hoc, & dixit: qm̃ sunt in
summa accidẽtalia: & si fuerint ali-
qua ipsorũ p se, & aliqua fm modũ
aliũ per accidẽs. sensus est. Atq nõ
prędicant de se inuicem per se: qm̃
sunt accidentalia: & si ẽ in accidẽti-
bus: qd̃ inest per se substantijs: & ex
ipsis qd̃ inest p accñs: & hoc, qm̃ qd̃
est p se, prædicat hic fm aliã dispõ-
nẽ ab ea, qua prędicabat prius. qm̃
prius prædicabatur de ꝑdicatis sub-
stantialibus, & hic prædicat de ac-
cidentibus substantialibus: & hæc
sunt, in quorum definitionibus ac-
cipitur subiectũ, & genus subiecti.
substantialitatem igitur aliqñ facit
in vñ: quẽadmodũ fecit à principio

ABRAM

ius libri initio, & aliqñ ꝓprie, vt eo vsus ē hic. Et dū dixit: Et aliq̄ alio mō, ꝑ accñs. Intēdit & aliqua ꝑdicant ꝑ accñs, alio mō quo dr̄ ꝙ mutuo ꝑdicant accñtaliter, q̄ renuit in hac ꝑscrutatiōe. Et postq̄ enūtiauit, ꝙ ęqualiter vlt accidētia essentialia sint, quæ non mutuo prædicantur essentialiter, neq; prędicatione definitionū de suis definitis, neq; prædicatione accidentium de suis subiectis, & si prædicatio accidentium de suis subiectis quędam sit ſm quādam speciē essentialis, & quędam sit accidētalis, id est, in cuius definitione est ipsum subiectum. Non essentiale enim dicitur de tribus significatis, aut pro illo in cuius definitione nō sumitur ipsum subiectum, & ipsum est prędicatum de subiecto, non ex parte qua subiecto accidit alia res: & hæc non renuitur in hoc tractatu: aut pro eo, qđ prędicatur de subiecto ob aliqđ eius accidens: aut pro eo qđ prędicatur de illo, qđ est de eo prædicatum, & est prędicatio ipsa præternaturalis, & hæ duæ renuuntur in hoc tractatu: tulit argumentationē, qua accidentia non prædicantur de accidentibus essentialiter. Et intendit hic per essentialiter ꝑdicationem quę est naturaliter, Et dixit: De oībus aūt his enuntiatur, ꝙ dicant de subiecto: accidētium aūt non est aliqua res quæ sit subiectum. i. ideo accidentia non ꝑdicantur de se inuicē essentialiter, quia accidens est id, in cuius definitione dictum est, ꝙ ꝑdicet de subiecto, id est in subiecto, accidens autem non est res subiecta. hinc itaq; concludit, ꝙ accidens non prædicetur de accidēte, nisi accidentaliter.

Et

BVRANA

isti⁹ libri, & aliqñ appropriatè: quē admodū fecit hic, et dixit: Et aliqua ipsorū ſm viam aliā ꝑ accidens. sensus est: Et prędicant aliqua ipsorū per accidens ſm modum vnum: de quo dictum fuit, & ꝑdicant aliqua de aliquibus per accidens longinquū ab hac inuestigatione. Et posteaq̄ enuntiauit, ꝙ accidentia in summa, aut sunt in substantijs, ꝙ non prædicant de se inuicē per se, neq; prędicatione definitionum de definitis, neq; ꝑdicatione accidētiū de subiectis suis: ex ipso est aliquod substantiale in aliqua specie, & ex ipso aliquid, quod est accidens, hoc est, in cuius definitiōe est subiectū: & hoc, qm̄ non substantiale dicitur ſm tres intentiones, aut de eo, in cuius definitione accipitur subiectū, & hoc est ꝑdicatum de subiecto, nō ex parte, qua accidit subiecto aliqđ aliud: & hoc non est longinquum ab hac inuestigatione: & ex ipsis aliqđ est, de quo prędicat subiectum, & hoc prædicatione: quæ nō est ſm cōsuetudinē naturalem: & hęc ambo sunt lōginqua ab hac inquisitione: adduxit disputationē, ex cuius parte nō ꝑdicantur accidētia de accidentibus per se. Intelligit hic ꝑ se prędicationē, quę est ſm consuetudinem naturalē, & dixit: Et de oībus istis enuntiatur in eo, ꝙ ipsa dicuntur de subiecto: accidēs autem nō est aliqđ subiectū. Et sensus est: Atqui nō ꝑdicant accidētia de se inuicem per se: qm̄ de accidente dicitur in ipsius definitiōe: ꝙ est id, qđ ꝑdicat de subiecto, hoc ē ī subiecto, & accidēs nō est aliqđ subiectū: cōcludit igit ex hoc, ꝙ accidētia nō ꝑdicant de accidēte, nisi per accidēs.

A B C

SS iij Et

ABRAM

D Et postq̃ narrauit ꝙ accidẽs nõ sit subiectũ, tulit ad hoc argumẽtationẽ, Et dixit: nullũ enim horũ ponimus, & denominamus mõ, quo non redeat denominatio in aliam rẽ, id est, huius inditiũ est; quia nos nullũ accidens ponimus subiectũ, & ipsum denominamus per aliam rem: hoc est, ꝙ ꝑ illã denominetur, & ꝑdicemus illã de illo ſm modum denominationis, mõ, quo hęc denominatio non redeat in aliã rẽ. prout contingit de re, quã denominamus ſm rei veritatẽ: hoc est, ꝙ de-
E nominans non adueniat denominato ob aliã rẽ, sed ipsum denominatũ attingat ſm eius essentiã. Deinde dixit: Sed denominatio redit in aliã rẽ, & alia denominatio redit in aliã rẽ, id est, sed accidẽtiũ denominatio eorũq; ꝑdicatio de se inuicẽ redit ipsa illorũ denominatio in aliã rẽ, ꝑter ipsum accidens, qđ est accidẽtis subiectũ: & iterũ hoc accidẽs, qđ ob eius subiectũ est denominatio, est ẽt denominatio alteri⁹ accidẽtis ob hui⁹ accidẽtis subiectũ. Et intendit hic, ꝙ qñ nõ denomina
F rent se inuicẽ nisi ob substãtias sibi subiectas, ipsorũ mutua ꝑdicatio est accidẽtaliter: & hęc procedit in infinitũ. Deinde dixit. Et nõ cadit cremẽtũ à superiori deorsum, neq; ab inferiori sursum. res. n. de quibus accidentia prędicant, sunt res, q̃ substantię sunt: hę aũt non sunt infinitę: formę aũt substãtiarũ & accidẽtia ab inferiori sursum sunt finitæ, i. sibi cõstat totũ, ꝙ ꝑmisim⁹, ex quo in substãtijs, quę de se inuicẽ prædicantur, q̃ sunt singulariũ formę, & silr in accidẽtibus, quę in illis sunt, impoſe est, ꝑdicatiõis cremẽtũ, neq;

qñ

BVRANA

Et posteaq̃ enuntiauit, ꝙ accidẽs nõ est subiectũ, adduxit disputationẽ sup hoc, & dixit: & hoc, qm̃ nos non ponemus vnum ex his, & disponemus ex parte, qua nõ redibit dispositio ad aliquid. sensus est: signũ autẽ super hoc est: qm̃ nos non ponemus aliqđ ex accidentibus subiectum, & disponemus ipsum de aliquo, hoc est, qđ disponitur de ipso, & prędicatur de eo ſm modũ dispõnis ex parte, qua non redibit hęc dispositio ad aliquid aliud, quemadmodum accidet hoc in aliquo: qđ disponitur per veritatem, hoc est, ꝙ dispõ nõ assequitur dispositum ꝑꝑ aliquid aliud, sed assequitur dispositum per se. deinde dixit: sed dispositio redibit ad aliquid aliud, & dispositio alia ad dispositionẽ aliã sine accidente: qđ est subiectũ accidenti: & hoc accidens cõsimiliter ẽt, qđ est dispõ ꝑꝑ subiectũ suum, est dispõ consimiliter ẽt accidentis alterius ꝑꝑ subiectum istius accidentis. Atqui voluit per hoc, ꝙ cũ fuerit, non disponuntur aliqua per aliqua ꝑꝑ substãtias subiectorum ipsis: igitur ꝑdicatio de se inuicẽ est ꝑ accidens, & procedet hoc in infinitum: deinde dixit. Et non cadet additamentũ neq; de loco superiore deorsum, neq; de loco ĩferiore sursum: & hoc, qm̃ ea, de q̃bus accidentia ꝑdicant, sunt res, q̃ sunt substãtię, & hęc nõ sunt ĩfinita: & formę in substantijs, & accidẽtibus de loco inferiore sursum sunt finitę. vult cõsistere ĩ eo, qđ ꝑmisim⁹ de substãtijs ꝑdicatis ĩter se: q̃ sunt formę in indiuiduis: & cõsilr de accidente, qđ est in ipsis, planum, ꝙ non põt fieri additamentum in prædicatione, neq;

cũm

ABRAM

qñ incipimus à supiori ad inferius, & procedat in infinitũ, neq; qñ incipimus ab inferiori sursum: res.n. quibus insunt accidentia, & de illis essentialiter ꝑdicantur, sunt finitæ, & sunt substantię & accidẽtia, quæ ẽt sunt finitæ. Et dum dixit. Formæ autẽ substantiarum & accidentia ab inferiori sursum sunt finitæ. Intendit, formæ autẽ singularis signati, & accidentia, quæ illi insunt, ab inferiori sursum, quę de se inuicem prędicant, sunt finitæ. Deinde dixit. Et hinc sequitur, ꝙ sit aliqua res, de qua prędicetur, qđ prędicat, & de hoc prędicato aliud prędicatũ, & pauset hoc crementum, & sistat apud aliqđ prędicatũ, qđ non prædicet de aliqua re priori suo subiecto, neq; sit aliqua res ꝑdicata priori illo. i. seq̃t ita ĩ cremẽto deorsũ, ꝙ ĩ vltĩo rei ꝑueniat ad aliqđ ꝑdicatũ, cui⁹ subto ñ sit aliqđ subm pri⁹, cui ĩsit, & ĩ cremẽto sursũ finiat ĩ ptũm de quo nulla res sit de illo ptũm. vlterius sit illud prius hac re: hoc est, ꝙ hoc prædicatũ prædicetur ꝑ illã.

BVRANA

cũm cęperimus à loco superiore deorsum in eo, ꝙ ꝓcedit in infinitũ, neq, cũ incępero à loco ĩferiore sursum: & hoc, qm̃ ea, q̃bus ĩsunt accidẽtia, & de quibus ꝑdicant ꝑ se, sunt finita, & hęc sunt substãtię & accidẽtia: quę sunt finita consist ẽt. Cùm vero dixit: formæ aũt in substãtijs, & accidẽtibus de loco inferiore sursum, sunt finitę. Sensus est: formæ autẽ in indiuiduo ipsi designato, & accidẽtia ipsi inexistẽtia de loco inferiore sursum aliqua ipsorum hoc ꝑdicatũ, est prædicatũ vnum, & terminatur additamẽtũ, & stat ad prędicatũ: qđ non est ꝑdicatum de aliquo priori subto suo, neq; erit aliqđ ꝑdicatũ prius ipso. sensus ẽ: Igit op3 in additamẽto deorsum, vt deueniat finis rei ad ꝑdicatũ: cui⁹ subiecto nõ inuenit subiectũ prius, cui inest: & in additamẽto sursum, cũ perficitur ad prędicatũ, de quo non inuenitur aliquid ꝑdicari, quousq; fuerit ipsum prius hac re, hoc ẽ, qđ prædicatur de prædicato ipsius.

T.35.ps *Amplius aũt alius est, si de quibus priora aliqua prædicantur, est horum demõstratio, quorum autẽ est demonstratio, neq; melius euenit se habere ad ipsa, quàm scire, neq; scire sine demonstratione: si autem hoc per hæc notum, hæc autem non nouimus, neq; melius nos habemus ad ipsa quàm scire, neq; quod per hæc notum sciemus. Si igitur est aliquid scire per demonstrationem simpliciter et non ex quibusdam, neq; ex suppositione, necesse est stare prædicationes intermedias: si enim non stant, [a] sed est semper acceptio ad superius, omnium erit demonstratio: quare, si infinita non euenit pertransire, quorum est demonstratio, hæc non sciemus per demonstrationem. si igitur neq; melius nos habemus ad ipsa, quàm scire, non erit aliquid scire per demonstrationem simpliciter, sed ex suppositione.*

Hic SS iiij Dixit

ABRAM

D Hic itaq; est vnus modorum, T.c.152 quo commõstratur dispõ syllogismi logici: altera vero commonstratio fm hoc ꝓcedit. Demonstratio quidem constat de rebus, quarum prædicatum est vehementis prioritatis: & res aũt, quę demõne sciuntur, impoſſe est esse modũ ad illas sciendum, qui illo sit melior, & impoſſe est ꝙ sine demõne sciantur. Ex quo autẽ demõ scitur, qñ sciuntur præmissæ, ex qbus E est: si pmissæ essent nobis ignotæ, & non sit nobis modus ad illas cognoscendum, nos itaq; nesciemus neq; rem, quæ per illas scitur. Ac iterum, si scientia per demõrationem cadit de quibusdam rebus fm veritatẽ, non fm suppoſitionem, op3 necessario, ꝙ media pausent & sistant. si autem non pausarent et sisterẽt, sed illius esset aliqđ principium illo superius prædicatum de eo, quęcunq; res acciperetur de illa esset demonstratio: impoſsiF bilis. n. esset pausa rerum, quæ infinitæ essent, vt residuum illarum demõne sciatur, & defluere t nobis illa res, vt illã non scimus demõne, quia non est modus vt de illis cadat scia meliori modo q̃ demõne, quia non cadet de illis demõ, neq; alia res, nisi sit suppoſitione. Sicq; commonstratum est logice ex rebus, quibus apparet veritas illius, quod diximus.

Dum

BVRANA

Dixit Arist. Vna igitur demõ T.c.15 nũ, per quã demõratur res syllogismi logici: sed mõstratio alia procedet fm hoc. si est demõ procedet vtiq; super rebus: quorum ꝑdicatũ est fortis præcessionis ꝙ modum aliũ meliorẽ ipso, & fieri non põt, vt sciant̃ aliud à demõne: & si est demõ scit vtiq;, cũ sciuntur propõnes, ex quibus fuit: erunt propõnes nõ notę apud nos, et nõ est via nobis ad scĩam ipsarũ: igit̃ nos nõ sciemus, neq; aliquid, qđ per ipsas scitur. Et consimiliter ẽt si erit, cadet vtiq; cognitio per demõnẽ in aliquibus fm veritatẽ, non fm viam radicis positę: sequitur itaq; ex necessitate, vt terminent̃ media & stent: & si non terminabuntur & stabunt: sed inuenietur aliquid à principio, qđ est superius ipso, prædicatũ de eo: igit̃ qđcunq; acceptum fuerit, de ipso erit demõ: qm̃ non possunt pertranſiri ea, quę non hũt finẽ: cũ cognoscuntur reliquię ipsorũ per demõnẽ: & sufficiet nobis res ad id, qđ non nouimus per demõnẽ: qm̃ non est via, vt cadat cognitio in ipsis per modũ meliorẽ, q̃ per demõnẽ: igitur non cadet cognitio per demonstrationem f nullo, nisi fortasse erit per modum radicis positæ. Inductio igitur fm viam logice de his, q̃ apparẽt per speculationem est, quemadmodum diximus.

Dixit

ABRAM

Cō.152 Dum dixit: hic itaq; est vnus modorum, quo commonstratur dispositio syllogismi logici, videt' ex inde, ꝙ intendat per syllogismum logicum demōstrationem, quæ fit ex præmissis veris, nō proportionatis. Et intendit, ꝙ hæc fit vna duarum commonstrationum. est enim nostra commonstratio logica, qua cō monstratur, ꝙ prædicata demōstrationis logicæ & veracis perueniant ad finē. Commonstratio nanq; logica dicitur de syllo vero, quæ fit ex rebus cōmunibus, non essentialib⁹. Et illud intendit per logicam hīc: & aliquando dicitur syllogismus logicus, quando illius præmissæ sumunt'ex arte Logica. Vtimur enim arte Logica duabus operationibus, prout alibi est dictum. Quarū vna est, vt sit instrumentum & illa est propria operatio. Altera autem est ex parte, qua est vna scientiarū, hoc est, ꝙ alia scientia vtatur illo, quod in ipsa est commonstratum: & ex quo hæc commonstratio, qua hīc vsus est communis syllogismo logico & demonstrationi, cum ipsa sit etiam vera: est logica: & ideo potest intelligi, ꝙ hīc dicit: (hic itaq; est vnus modorum, quo commonstrat' dispositio syllogismi logici,) id est hic est vnus modorum, quib⁹ cōmonstratur dispō syllogismi logici & demonstrationis, qua intendimus vti in hac commonstratione per syllm logicū. & intendit p rem, quæ iam commonstrata est logice. illa quæsita cōta demōstrationi logicæ & veraci: hoc est, ꝙ impossibile sit ꝙ res commonstretur per infinita media, neq; eidem rei sunt infinita ꝓdicata, neq; infinita subiecta.

Deinde

DVRANA

Dixit: hæc igitur est vna demonstrationū, per quas monstrat' dispō syllī Logici: de quo apparet, ꝙ est. Intelligit per syllm logicū, demonstrationē, quæ est ex ꝓpōnibus veris, nō proportionatis: & intelligit, ꝙ hæc est vna duarū mōstrationū: qm̄ monstratio nostra est logica, p quā monstratur, ꝙ prædicata deueniunt ad finē in demōne Logica, & vera: & hoc, qm̄ monstratio logica dī de syllo vero; qui est ex rebus vīibus nō essentialibus. Et hoc est, quod voluit p logicā hoc in loco. & dī etiam syllī logicus, cùm accipiuntur propōnes ipsius ex arte logicæ: & hoc, qm̄ ars Logicæ facit duas operationes: quēadmodum dicemus in alio loco ab hoc: quarum vna est ex parte, qua est vīs: & hæc est operatio appropriata: altera vero ex parte, qua est scīa de scientijs: hoc est, ꝙ per tractet ipsa de scientia alia, quod monstratū fuit p ipsam: Et posteaq̄ hæc monstratio, quā fecit hīc, est vīs syllo logico & demōstrationi: & oportet ipsam consistere esse logicam: & pp hoc fieri pōt, vt intelligatur sermo ipsius hīc vn⁹ ex modis: p quos monstratur dispō syllī logici & demōnum: quas intendebamus facere. hoc est, hæc igit' est vna demonstrationum, p quas mōstratur dispositio syllogismi logici per hanc monstrationem in syllogismo logico: & intelligit p illud, quod monstratur per modum logicum, ea quæsita communicantia syllo logico & vero: hoc est, ꝙ fieri non pōt, vt monstretur aliquid per media, quæ non habent finem: & non inueniuntur in vna & eadē re prædicata non habentia finem.

Deinde

Cō A

B

C

ABRAM

D Deinde dixit: Altera vero cõmonstratio fm hoc procedit. Intẽdit per alteram commonstrationem, aliã nostram expositionem, quæ etiam est logice, hoc est, præmissis logicis, vltra commonstrationem, qua cõmonstraverat, ꝙ impossibile sit esse media infinita inter duo extrema posita. hæc enim commonstratio, quam hîc faciet, est fm hanc trium rerum, quæ præmissæ sunt, non fm eam rem, qua fuerat præcedens oratio: & est commonstratio, ꝙ prædicata sint finita, & similiter subiecta
E demõstrationum. Et postquã pollicitus est referre hanc commonstrationem, incœpit eam, Et dixit: Demõ quidem constat de rebus, quarum prædicatum est vehementis prioritatis. i. ꝙ qñ demonstrationis mori est, ꝙ fiat de rebus, quarũ medij termini sunt priores maiori extremo fm cognitionẽ & causam: hoc est, ꝙ sint cãę maioris extremi.

Deinde dixit: Res autem, quæ demonstratione sciuntur, vsq; ibi, ꝙ sine demonstratione sciantur: continuauit hunc sermonem primo di
F ctο, & posuit collectionẽ harũ orationum, vt antecedẽs: ac si dixisset, qñ demonstratio rerũ, quæ demonstratione sciuntur, nõ habet modũ, quo sciatur sine demonstratione, neq; sciẽtia demonstrationi equali, neq; re demonstratione melioris de monstratio aũt scitur, qñ sciuntur præmissæ, ex quibus demõ constituitur, quæ sunt priores q̃ scĩa, quæ ex demõne prouenit. commonstratum itaq; est, ꝙ qñ non esset nobis aditus ad scientiã præmissarũ, non esset et aditus ad demonem, neq; ad rem, quæ p demonem sciretur.

Et

AVRAM

Deinde dixit: Sed mõstratio alia procedet fm hoc. intelligit ꝓ monstrationem aliam, monstrationem aliam fm modum logicum. et volo per propõnes logicas aliud à monstratione, qua mõstramus fieri nõ posse, vt inueniãtur media infinita inter duas extremitates positas, & hoc, qm̃ hæc monstratio, quã fecit hîc, est fm hanc intentionem ex intentionibus tribus: quæ præfluerunt, non fm intentionem, quę præcessit tractatũ istum: & hæc est monstratio, ꝙ ꝑdicata sint finita in demonstrationibus & ꝑdicatis. Et posteaq̃ testificatus est ip cõmemoratione istius demonstrationis, cepit ipsam & dixit: Si fuerit demõ consistens sup ijs, in quibus prædicatũ est valde præcedens. sensus est: cùm ex via demõnis sit: vt existat super ijs, in q̃bus medij termini ꝓcedũt maiorẽ extremitatẽ per cognitionẽ & eãm, hoc est, quæ sunt cã maioris extremitatis. Deinde dixit: Et ea, quæ sciuntur per demõnem, vsq; ad id quod dixit, absq; demõne. colligauit tractatũ istũ tractatui primo descriptione cõplicita ex his tractatibus, quẽadmodũ prius, ac si diceret: cumq; sint ea, quæ sciuntur per demonstrationẽ vsq; ad id, qd dixit, absq; demõne: colligauit itaq; tractatũ istum tractatui priori: demõ igit nõ hẽt viã, qua assequamur cognitionẽ ipsi⁹ absq; demõne, neq; p aliq̃d melius demõne: & demõ vtiq; cognoscit, cum cognoscuntur ꝓpõnes, ex q̃bus cõstruit demõ, q̃ sunt priores cognitione prouenięte ex demõne: planũ igitur, ꝙ cũ nõ habuerim⁹ viã ad cognitionẽ ꝓpõnũ, nõ habebim⁹ viã ad demõnẽ.

Et

AVERAM

Et hoc est, qđ significabat qñ dixit, Ex quo autem demonstratio scietˀ, vsq; ibi, neq; rem, quæ p illas scitur, idest, ipsum quæsitum. Et, cũ enuntiasset, φ, si media essent infinita, sequeretur φ nobis nulla esset sciẽtia, quia quando media essent infinita, demõstrationis præmisse essent infinitæ: id autem, quod est infinitũ, non est demonstratione scitum, cœpit constituere hanc rem. Et dixit:

Si scientia per demfonem cadit de quibusdã rebus fm veritatem, non fm suppositionem: oportet necessariò, φ media pausent & sistãt. id est, qñ per se notum est, φ nobis occurrat sciẽtia de quibusdam rebus per demonstrationẽ, præter φ omittamus ia demfonis præmissis aliquã præmissam per se ignotam, hoc est, φ ad illam perueniatur ex alia scita, immo nobis occurrit sciẽtia de maiori parte rerum per suas præmissas per se notas: necessarium itaq; est in tali demonstratione, media esse finita: hoc est, φ qñ in eis inchoat' à maiori extremo, prædicatio finiatur in minus, & quãdo in eis inchoatur à minori finiat'in ipsum maius. Et illud intendebat dum dixit: Oportet necessariò, φ media pausent & sistant. id est, quòd sistant in mutua prædicatione, & non procedat prædicatio in infinitũ. Deinde cœpit commonstrare, φ sistant ducẽdo ad impossibile, Et dixit: Si autem non pausarent & sisterent, sed illius esset aliquod principium illo superius prædicatum de eo, quæcunq; res acciperetur de illa esset demonstratio. id est, sed si media non peruenient ad finẽ, & quacũq; præmissa esset alia præmissa superior illa, hoc

BVRANA

Et hoc est, qđ significauit, cũ dixit, A
Et si est demfo vsq; ad id, qđ dixit: neq; illud, quod p ea cognoscitur, hoc est quæsitum. Et posteaq̃ enuntiauit, φ si fuerint media non habebunt finẽ, φ sequitur p hoc, φ non sit nobis cognitio: qñ cùm media fuerint infinita, ꝓpõnes erunt infinitæ, & quod est infinitum, non potest cognosci per demonstrationẽ: cœpit confirmare hoc, & dixit:

Et consimiliter etiam erit, cùm cadet cognitio in aliquibus rebus fm veritatem, non fm viam radicis positæ: sequitur itaq; ex necessitate, vt termini B nent media & stent. sensus est, cũq; notũ fuerit per se, φ cadet nobis cognitio p demonstrationẽ in aliquibus rebus, absq; eo, φ ponamus in ꝓpõnibus demfonis, propositionẽ non per se notam, hoc est, φ perueniant ad ipsam p scientiã aliam: sed cadet vtiq; cognitio nobis ĩ multis per ꝓpõnes per se notas: sequit' igit' in huiusmodi demõstratione, vt sint media finita, hoc est, cùm inceperit in ipsa à maiore extremitate perficiatur prædicatio ad minorẽ, cùmq; inceperit in ipsa à minore C perficiatur ad maiorẽ. & hoc est, qđ voluit, cùm dixit: sequitur itaq; ex necessitate, vt terminẽtur media & stent, hoc est, vt stent in prædicatione inter se, & nõ procedat ꝑdicatio in infinitũ. deinde cœpit monstrare, φ terminãtur per modũ impossibilis. & dixit: & si nõ terminãtur & stant, sed inueniẽt à principio aliqd, quod est altius ipso, ꝑdicatũ de eo, erit igitur de quacunq; re accepta demfo. sensus est: sed si non deuenerint ad finẽ media, & quacunq; propositione inueniet ꝓpõ superior, hoc

ABRAM

D hoc est, continens illam, & vl̃ior ex parte sui subiecti. id est, ꝙ suũ subiectum esset vl̃ius subiecto præmissæ assumptæ, adeo ꝙ præmissæ prædicatũ prædicaretur de eius subiecto ob prædicationem naturæ, quæ est vniuersalior suo subiecto, de illo omnis pręmissa commonstraretur per medium terminum. (exempli gratia) si eẽt homini aliqua natura vniuersalior & superior q̃ dictũ nostrum, omnis homo est sensitiuus: adeo ꝙ illa prędicetur de ipso hoĩe: & de illa prædicet̃ ipsum sensitiuũ,

E (qd̃ gr̃a exẽpli sit ipsum animal,) sensitiuum itaq; naturaliter cõmonstraretur de homine ꝑ ipsum aĩal: & similiter si sic res ꝓcederet de ipso animali cum homine, & si ita fieret de oĩ præmissa de quacunq; præmissa accepta constaret demr̃atio.

Deinde dixit: Impossibilis enim esset pausa rerũ, quæ infinitę essent, vt residuum illarũ demr̃one sciat̃: & deflueret nobis illa res, vt illã non sciamus demr̃one. hoc est, quia impossibile esset vt sciamus aliquã pręmissam, nisi qñ ante illam demon-

F stratione sciremus infinitas pręmissas, impossibile autem est nos scire infiniras præmissas demonstrationibus infinitas, quoniam infiniti moris est ꝙ non pauset & finiatur. Notum itaq; est, ꝙ hoc defluere faciat hanc orationem. id est, ꝙ inde sequatur cõtrarium illius, quod posuerat, scilicet ꝙ nulla res sciretur demonstratione. Et intẽdit per res infinitas, ipsas præmissas: & per pausam, intendit ꝙ illas sciat demr̃one: & sic eam exposuit, quando dixit:

Vt residuum illarum demonstratione sciatur, ac si dixisset, ꝙ ꝑmissę infinitæ

BVRANA

hoc est, cõprehensa in ipsa, & magis vl̃is ex parte subiecti sui, hoc est, ꝙ sit subiectũ suum magis vl̃e, q̃ subiectum ꝓpõnis acceptæ: quousq; prędicatum ꝓpõnis prędicetur de subiecto ipsius ꝑꝑ prædicationẽ naturæ ipsi⁹: quæ est magis vl̃is subiecto suo: omnis igitur ꝓpõ monstrabit̃ per terminũ mediũ, vt in exemplo, si dicamus, omnis homo sensibile, inuenietur nã vl̃ior atq; altior homine, quousq; prædicetur de hoĩe, & prædicet̃ sensibile de ipso, & hoc est animal: sensibile itaq; monstrabitur per naturã de homine ꝑꝑ animal. Et consil̃r si erit res in sensibili cũ homine, procedet hæc consuetudo: & si erit hoc ita in omni ꝓpositione: quæcunq; propõ accępta fuerit, de ea construetur demõstratio.

Deinde dixit: Qm̃ nõ possunt terminari ea, quæ nõ habent finem: cũ cognitæ fuerint reliquiæ ipsorũ per demr̃onem: & sufficiet nobis res ad id, quod non nouimus per demr̃onem. sensus est, qm̃ fieri non põt, vt cognoscamus propõnem ex ꝓpõnibus: nisi cũ nouerimus antea propositiones infinitas per demr̃onẽ: & fieri non põt, vt cognoscam⁹ propositiones infinitas ꝑ demr̃ones infinitas: qm̃ oẽ finitum oportet terminari & ꝑfici. Planũ igitur, ꝙ sufficit tractatus iste: hoc est, sequitur ex ipso cõtrariũ eius, quod positum fuit: hoc est, ꝙ nõ cognoscatur aliquid per demr̃onẽ. & intelligit per ea, quæ nõ habent finem ꝓpositiones: & intelligit per terminationẽ, ꝙ sciantur per demr̃onem. Et consil̃r declarauit ipsum. cùm dixit:

Nouerit reliquias ipsorũ per demr̃onẽ: ac si dixisset, qm̃ fieri nõ ꝑt, vt

ABRAM

infinitæ nequeunt pausare, vt ad illarum scientiam veniamus per demonstrationem. id est, quòd ipsas sciamus demonstratione, sicq; defluit nobis hęc positio, hoc ē, quòd ex illa sequatur, quod nihil sciatur demonstratione: & hoc est sicut si quis diceret, non peruenietibi hæc dragma nisi prænenerint tibi infinitæ dragmæ. Deinde dicit: Quia nō est modus vt de illis cadat scientia meliori modo, quàm demōstratione, quia non cadit, & de illis demonstratio, neq; alia res, nisi sit suppositione. id est, quia per se notum est, ꝙ impossibile sit rem sciri meliori scientia omniū scientiarū optima, nisi per demfonem. nos aūt iā supposueramus hanc suppōnem, s. ꝙ omnis res indigeret demfone, nō peruenitet nobis scīa penitus p demfonem de aliqua re, nisi fieret demfo petitione principij: hoc est, ꝙ artifex reciperet esse præmissas subiectas in illa arte ab artifice alterius artis, & intendit ꝙ ponēti hunc sermonē, sequatur, ꝙ apud eum nō sit scientia rerum, nisi quæ est apud demfonem: quæ fieret petitione rei ex scīētia illius rei, quæ petita est ad illius demonstrationem.

BVRANA

vt terminentur propōnes infinitæ: A
qm̄ deueniremus ad cognitionē ip
sarum per demfonem, hoc est, cùm
nouerimus ipsas per demfonē: sufficit igit nobis hæc positio: hoc est,
sequi ex ipsa, ꝙ nō sciatur vna ipsarū per demfonem: & hoc, quemadmodum si quispiam diceret, nō
peruenit ad te hæc arena maris, quo
usq; deueniat ad te arena aquarum
infinitarū. Deinde dixit: Qm̄ non
habet viā, vt cognoscat aliquis per
modū meliorē demfone: qm̄ non
cadet scīa per demfonem, neq; per
aliquid aliud, nisi sit p modū radicis positę. sensus est, ꝙ notū est p se, B
vm̄ō cognoscat aliquid p cognitionem meliorē omni cognitiōe, nisi
per demfonē: sed iā posuimus hanc
positionē: hoc est, ꝙ in omni, quod
indiget demfone, nō prouenit nobis cognitio per demfonē alicuius
oīno, nisi fuerit demfo, quæ est per
viā repetitionis: hoc est, cū artifex
admittit ꝓpōnes esse subiectas ab
artifice alterius artis. atqui vult, ꝙ
ponēs hunc sermonē non debet habere apud se cognitionē aliquorū, C
nisi quod est apud demfonē sm viā
repetitionis super aliquo ex cognitione illius, cuius demfo reperitur.

T.36.ps [a] *Logice igitur ex his quidem aliquis crederet de eo, quod dictū est: resolutorie vero per hæc manifestum breuius, quòd neq; sursum, neque deorsum infinita predicata contingit esse in demonstrationis scientijs, de quibus consideratio est. demonstratio namq; eorum est, quæcunq; per se insunt rebus.* [b] *per se vero dupliciter sunt. quæcunq; etenim in illis insunt in eo, quod quid est, & quibus ipsa in eo, quod quid est inexistentibus ipsis. Vt in numero impar, quod ineſt quidem numero, ineſt autē ipſi numerus in ratione ipſius: & rursus multitudo, aut diuiſibile in ratione numeri ineſt: horum autem neutra contingit infinita eſſe, neq;*

vt impar

D *vt impar numeri: iterū enim in impari aliud esset; cui nec at existenti, hoc autem si sit primum numerus nec erit nec existentibus ipsi. Si igitur non contingit infinita talia esse in vno, neq; sursum erunt infinita: sed necesse vtrq; omnia nec esse ipsi primo, vt numero, & illis numeris: quare conuertentia erunt, sed non supertendentia.*

Contradictio Tomicani.

104 *Dubitaret hic aliquis non sine causa cur Aristoteles rationes logicas demonstratiui præponat & Auer. huic assipuletur fuit cum tamen 8. Poste. 12. & Primo Cæli. 12. oppositum obseruauerit? Vide solutionem Tomi. mi.*

ABRAM

T.c.153 Commonstratū itaq; est logicè ex reb⁹, quarum apparentiæ est veritas, id quod diximꝰ. Demonstratiuus vero sylogismus, cuius verificationē intendit hic tractatus, pluribus speciebus commonstratur, quòd
E scilicet eius principia sistant in cremento ex vtrisq; extremis. Demonstratio enim est ex rebus essentialibus. Rerum autem essentialium sunt duæ species: quarū duarum specierum vnius sunt prędicata, ex quibus constituitur subiectorū natura, & sumūtur in illorum defiōne. alterius vero spēs sunt p̄dicata, in quorum definitione sumunt eorum subiecta, sicut est impar, qui prędicatur de ipso numero:
F numerus enim sumitur in eius definitione. & sicut multitudo & discretum, quæ de illo prædicantur: quia illa sumuntur in eius definitione: nullū aūt horū duorū generum potest crescere in infinitum, sicut impar in numero: quia si imparis esset alia res, in cuius definitiōe sumeret impar, numerus etiā sumeretur in

IVRANA

Dixit Aristo. Planum igitur T.c.153
fm viam logicæ de rebus: q̄ in earum apparētia verū est, quod diximus. Sed in sylllo demonstratiuo: in quo hæc suestigatio intēditur, monstratur vtiq; fm multos modos, q̄ ipsius principia stant per additamentum ab vtraq; extremitate: & hoc, qm̄ demō vtiq; est ex rebus essentialibꝰ, & res essentiales sunt fm duos modos: in quorū vno sunt p̄dicata: ex quibus cōstituitur natura subiectorū, & ipsa accipiunt in definitionibus ipsorū: in modo aūt altero sunt p̄dicata: in quorū definitionibus accipiuntur subiecta: quēadmodū impar: quod p̄dicatur de numero: numerus enim accipit in definitione ipsius: & quēadmodū multitudo & diuisibile p̄dicata de ipso: accipiūtur enim in definitione ipsius: & non pōt in aliquo istorū modorū fieri additamentū in infinitū impar ad numerū: et hoc, qm̄ si inesset numero aliquid aliud, in cuius definitione acciperetur impar: numerus vtiq; consimiliter etiā acci-

peretur

ABRAM

in illius diffone. Si autē impoſſe eſt talia eſſe infinita in vna re.

Impoſſibile itaq; ē ſurſum creſcere in infinitū: oſa aūt hæc ſm ipſorū ſummā neceſſariò oportet ineſſe primo, et primū ineſſe illis: ſicq; q illis inſit eſt q conuertantur, nō q ſurſum creſcāt, & in infinitum procedant: ſicq; quæ infinita ſunt prędicatione, ſunt quæ directę fuerint.

153 Poſtq̄ commonſtrauit commonſtratione cōi ſyllo logico & demonſtratiuo, q impoſſe ſit eē prædicata infinita ſurſum procedentia, neque ſubiecta infinita procedentia deorſum, Intēdit hīc cōmonſtrare commonſtratione propria ſyllo demonſtratiuo, Et dū dixit: Cōmonſtratū itaq; eſt logice. Intēdit p logicā præmiſſas cōes, quibus in p̄cedentibus cōmonſtrauerat has duas res. & ex quo hæc commonſtratio nō eſt demōni propria, eius intētionis autē in hoc Libro eſt tradere cōmonſtratione demōſtrationi propriā, dixit: Demōſtratiuus vero ſyllſ, cuius verificationem intendit hic tractatus, pluribus ſpeciebus cōmonſtratur, q ſ. eius principia ſiſtant in cremento ex vtriſq; extremis, i. de ſyllo vero demſtatiuo, de quo intendimus tractare in hoc Libro, pluribus modis cōmonſtratur, q eius principia, i. præmiſſæ, ſiſtant in ipſarū cremento ex vtriſq; extremis, hoc ē, ex parte prædicati & ex parte ſubiecti.

Deinde incepit demſonem eſſentialē, quā pollicitus fuerat, et dixit: Demſo enim ē de reb⁹ eſſentialib⁹, vſq; ibi, quia illa ſumuntur in eius definitione. i. huius demſo eſt, qa demſo,

BVRANA

peretur in definitione ipſius: & A
ſi fieri nō poſſet, vt inuenirētur talia in aliquo vno in infinitū.

Fieri igitur non poteſt, vt fiat additio ſurſum in infinitum: & oportet ex neceſſitate hæc oſa in ſumma in eſſe ipſi primo: & primū ineſt ipſis: qđ igit̄ ineſt ipſis, id eſt, quod cōuertant̄, & non q addant̄ ſurſum, & procedat ad id, quod nō habet finem.

Poſteaq̄ monſtrauit monſtratio Cō. 153
ne comprehēdente ſyll'm logicum & demonſtratiuum, fieri nō poſſe, B
vt inueniātur p̄dicata infinita procedentia ſurſum, neq; ſubiecta infinita procedētia deorſum: vult hoc monſtrare p monſtrationē appropriatam in ſyllo demonſtratiuo: & dixit, Planū igitur per viam logicā propōnum vniuerſalium: per quas monſtrātur ambo hæc in eo, quod præeſſit. Et poſteaq̄ hæc monſtratio non eſt appropriata in demonſtratiuo: dixit, in ſyllo autē demonſtratiuo: de quo hæc inueſtigatio intenditur, iā vtiq; monſtratur ſm modos multos, q principia ipſius C
ſtant apud additamentū ipſorū ab vtriſq; extremitatibus. ſenſus eſt, in ſyllo autem demōſtratiuo, de quo inueſtigare intēdim⁹ in hoc Libro iā vtiq; monſtratur p vias multas, q principia ſua, hoc eſt, ꝓpōnes ſuę ſtant apud additamentū ab vtraq; extremitate, hoc eſt, à parte prædicati & ſubiecti. Deinde cępit monſtrare eſſentiam appropriatā: quā teſtificati ſum⁹, & dixit: Et hoc, qđ demſo vtiq; eſt ex reb⁹ eſſentialib⁹. Deinde dixit. Ipſe enim accipiūtur in definitione. ſenſus eſt: Et demſo huius

ABRAM

P demtro, vt præostensum est, componitur ex præmissis essentialibus: & commonstratum est, ꝙ essentiales sint duarum specierum, cuiusdã speciei est, ꝙ illarũ prædicata subiectorum de quibus prædicantur sint definitiones, aut definitionum partes: hoc est, genera aut dr̃iæ: secundæ autẽ speciei sunt præmissæ, quarum subiectorum genera, aut ipsamet subiecta capiuntur in prædicatorum definitionib⁹, sicut sumitur numerus in definitione paris & imparis, & sicut capitur in definitione

E multi & pauci, & sicut sumit̃ in definitione discreti, qm̃ discretum est quędã proprietas numeri. Et postq̃ diuisit prædicata essentialia his duabus diuisionibus, Dixit: Nullum autem horum duorum generum, potest crescere in infinitum. i. in neutro horum duorum generum præmissarum possunt esse res, quæ mutuo in infinitum prędicentur. Deinde cœpit hoc cõmonstrare de prædicatis, in quorum definitionibus sumuntur subiecta, Et dixit:

Sicut impar in numero, id est im-

F possibile nanq; est hanc dispositionem esse prædicatorum, in quorũ definitionibus sumuntur ipsa subiecta, sicut est impar, in cuius definitione sumitur ipse numerus. Deinde incœpit commonstrare hoc, Et dixit: Quia si imparis esset alia res, in cuius definitione sumeretur impar, numerus ẽt sumeret̃ in illius definitione. i. & notum est hoc, quia si talium accidentiũ essentialium essent alia accidentia essentialia, ipsa sumerentur in illorũ definitionib⁹: sicut sua subiecta sumuntur in eorũ definitionibus. sicut quando impa-

ris

EVRANA

huius est: qm̃ demõstratio vtiq; cõponitur, quẽadmodum monstratũ est antea ex ꝓpõnibus substantialibus: iamq; declaratũ fuit, ꝙ substantialia sunt duob⁹ modis: vno ꝙ prędicata sint definitiones subiectorũ: de quibus prædicant̃, aut pars definitionũ, hoc est, aut gña, aut dr̃iæ: altero aũt modo ꝓpõnes, in quibus genera subiectorũ, aut subiecta ipsa accipiunt̃ in definitionibus prædicatorũ, quẽadmodum numerus accipit̃ in definitiõe paris & imparis, & quẽadmodũ accęptio ipsius in definitione diuisibilis: & hoc, qm̃ diuisibile est vna ex proprietatibus numeri. Et posteaq̃ diuidit̃ genus ꝑdicatorũ substantialiũ in has duas diuisiones, dixit: & non põt vnũ istorum duorũ generũ addi ĩ infinitũ. sensus est: & fieri nõ põt in vno istorum duorũ generũ propõnum, vt inueniant̃ aliqua, quæ prædicentur de se inuicẽ in infinitũ: deinde cœpit declarare hoc de prædicatis, in quorũ definitionibus accipiuntur subiecta. & dixit: quẽadmodũ impar numero. sensus est: & hoc, qm̃ fieri non potest, vt inueniatur hæc dispositio in prędicatis, in quorum definitionibus accipiunt̃ subiecta.

Quẽadmodũ impar, in cuius definitione accipit̃ numerus: deinde cępit mõstrare hoc, & dixit: qm̃ si aliquid aliud inesset numero, in cuius defiõne esset impar, numerus vtiq; esset in definitione ipsius. sensus ẽ, & manifestum hoc: qm̃ si inessent huiuscemodi accñtibus substantialibus accñtia substantialia: & acciperent̃ ipsa in definitiõe eorũ ad modum, quo in definitione eorũ accipiuntur consilr̃ ẽt subiecta eorum,

quẽ-

ABRAM

ris esset aliqua res, quæ esset ad ipsum, sicut ipse spar ad numerum, numerus etiam sumeretur in definitione illorum, quæ in eius definitione sumuntur. Deinde dixit: Si autem impossibile est talia esse infinita in vna re, impossibile itaq; est sursum crescere in infinitum. i. quando videtur, quòd primum genus sit primi in acceptum in definitionib⁹ talium accidentium, quæcunq; fuerint, hoc est, quę de seinuicem essentiali prædicatione prædicantur, eui dens est, quòd si congregarentur de illis infinita prædicata, quòd infinitæ res inessent vni rei, quod est primum genus: aut esset aliqua res, in cuius definitione sumerentur infinitæ res. & si hoc sit impossibile, impossibile itaq; est, quòd sint essentialia prædicata, quibus possibile sit sursum crementum in infinitũ.

Ac iterũ talia prædicata sunt propriora ipsis subiectis, quæ in eorum definitionibus sumuntur, immo subiecta diuiduntur in illa & in sua opposita, sicut diuiditur genus per oppositas differentias. Si autem essent talia accidentia infinita possibile esset esse genera, quæ diuidantur per infinitas oppositas differentias absq; φ diuisio deueniat in vltimas species, hoc asit est per sermonũ mendacium: hoc vero mẽdacium sequitur spẽm accidentium, in quorũ definitionibus sumuntur suorũ subiectorũ genera, illa vero, in quorũ definitionibus sumuntur ipsa subiecta, sequit̃ ipsa prius mendacium: illud enim est vtriusq; cõe. Et ideo illud intendebat Aristo. licet inueniamus Themistium exponentem hunc passum secundum alterã

BVRANA

quẽadmodũ ineſt impari aliqd, qd A
ꝓcedit modo imparis de numero, numerus igit̃ consist̃ & accipiet̃ in definitione eorũ, quæ accipiunt̃ in defiõne ipsius. Deinde dixit. Et si fieri nõ põt, vt inueniantur talia in infinitũ: fieri vtiq; nõ posset, vt adderentur sursum in infinitũ. sensus est: cùmq; manifestũ sit, φ gen⁹ primum, quod accipit̃ primũ in definitionibus huiuscemodi accidentiũ, quæcũq; fuerint: hoc est, q̃ ꝓdicant̃ de seinuicem prædicatione substantiali. Planum vtiq;, φ si cõplicantur ex ipsis prædicata infinita, φ erunt B
aliqua infinita existentia in aliquo vno, & hoc est genus primum: aut erit aliquid vnũ: in cuius definitione accipiuntur aliqua infinita: & si hoc fieri non potest: fieri vtiq; non poterit, vt inueniantur prædicata substantialia: in quibus additamentum sursum fieri potest in infinitũ.

Et consist̃ ét huiuscemodi prædicata sunt appropriata de subiectis, quæ accipiuntur in definitionibus ipsorum: sed subiecta accipiũtur in ipsis, & in oppositis fm modũ, quo diuiditur gen⁹ per dñas oppositas: C
& si inueniuntur huiuscemodi accidentia in infinitum, fieri potest, vt inueniantur genera, quæ diuidunt̃ per dñas oppositas in infinitũ absq; eo, φ perueniat diuisio ad spẽs vltimas: sed hoc est manifeste falsum p se: sed hoc falsum sequit̃ vtiq; in specie accidentiũ: in q̃bus genera subiectorũ suorũ accipiunt̃ in defiõnib⁹ suis: sed in quorũ definitionib⁹ accipiunt̃ subiecta: in ijs vtiq; sequit̃ falsum prius: qm̃ ipsum cõprehendit vtrũq;: & ppea intẽdit ipsum Arist. licet Themistius exposuerit hũc lo-

ABRAM

D teram expositionem, quam exposui
mus, hoc est, eē infinitas diuisiones.
Dum autem dixit: Omnia autē hæc
secundum ipsorum summam ne-
cessaria oportet inesse primo. Inten
dit ꝙ omnia accidentia essentialia,
quæ de seinuicem prædicātur, opor
tet ꝙ secundum ipsorum summam
insint primo generi; quod sumitur
in definitione primi illorum, quod
contigerit. Et dum dixit: Sicq; ꝙ il-
lis insit est quòd conuertantur, non
quòd sursum crescant, & in infinitū
procedant. Intendit per hæc, quòd
E illud accidens, in cuius definitione
sumitur ipsum subiectum, nō subie
cti genus. ea enim, in quorum defi-
nitionibus sumitur subiecti genus,
sunt vniuersaliora ipso subiecto, de
quo prædicantur. aut dicatur, ꝙ oē
accidēs, quod prædicatur de aliqua
re fm ꝙ ipsum oporteat esse ppriū.
Et ex quo Arist. ponit clausulam
in essentiali prædicatione demon-
stratiua, quòd prædicet de re se-
cundum quòd ipsum est, ista res, vi
detur quòd adijciat clausulā in acci
dentibus essentialibus, ꝙ sint pro-
F pria, prout adiecit clausulam in de-
finitionibus: & ideo edixit orationē
hic vniuersali expressione. Et dixit:
Sicq; quæ infinita sunt prædicatio-
ne, sunt quæ directe fuerint. Et ante
statur his, quę diximus quòd Arist.
decernat in demonstrationibus ac-
cidentia propria, id quod dicit, Alte
rius vero speciei sunt prædicata, in
quorum definitione sumuntur eo-
rum subiecta, & non dixit, aut suo-
rum subiectorum genera. si autem
putetur quòd hic vsus sit nomine
subiecti vice generis eius, exemplū
testatur hoc.

BVRANA

cum fm expositionē secūdam, quā
exposuit, hoc ē, ꝙ sit diuisio infinita.
& dixit: Et de his omnibus in sum-
ma sequitur ex necessitate, vt insint
primo. sensus est: ꝙ in omnib' acci
dentibus substantialibus, quæ præ-
dicantur de seinuicem, sequitur in
summa, vt insint generi primo, qđ
accipitur in definitione prima, acci
dit ex ipsis. & dixit: quod aūt insit
ipsis est, vt conuertantur, non autē
ꝙ augeantur sursum & procedant
in infinitum. sensus est: quod fuerit
ex accidētibus, in cuius definitione
accipit subiectū ipsum non genus
subiecti': & hoc, qm̄ cum accipit in
definitionibus genus subiecti: ipse
sunt vltores subiecto, de quo prædi
cantur: aut dixit: ꝙ omne accidens
prædicatur de aliquo in eo, ꝙ quid:
sequitur igitur, vt sit appropriatū.
Et posteaq; Arist. cōditionē posuit
in ꝑdicatione substātiali demōstra-
tiua, vt ꝑdicatū sit de aliquo in eo, ꝙ
quid. Planū vtiq;, ꝙ posuit cōditio-
nē in accūtibus substātialibus, quē-
admodū posuit cōditionē huius in
definitionibus: & ppea protulit ser-
monem hic prolationē vsi: & dixit:
Quod igit' ineſt ipſis ē, ꝙ cōuertant'
ꝙ ipſa augeant' ſurſum. ſenſus eſt:
Quod ineſt ipſis, de infinito in ꝑdi-
catione eſt, qđ fuerit fm viā circuli,
nō qđ fuerit fm viā recti: teſtat' eſt,
qđ diximus de Ariſt. elegit vtiq; in
demōſtrationibus accidētia appro-
priata, & dixit: modus alter eſt præ-
dicatorū, in quorum definitionib'
accipiunt' ſubiecta ſua: & non dixit,
aut genera ſubiectorum ſuorum: &
ſi eſt: iā vtiq; opinabimur, ꝙ nomē
ſubiecti pertractat hic loco generis,
& exēplum ipſius hic teſtat ſuper.

Neque

f.36.p8 Neq; etiam, quæcunq; in eo, quod quid est insunt, neq; hæc insinita sunt: neq; enim esset vtiq; definire. Quare si prædicata quidem per se omnia dicuntur: hæc autem non infinita, starent vtiq; quæ sursum: quare & deorsum. si autē sic, & quæ in medio * duobus terminis semper inerunt finita: si vero hoc, planum iam, quòd necesse est demonstrationum principia esse, & non omnium esse demonstrationem: quod dicebamus quosdam dicere à principio. si enim sunt principia, neque omnia demonstrabilia, neque in infinitum ire potest: esse enim vtrumuis horum, nihil aliud est, quàm esse [a] nullam distantiam immediatam, & indiuisibilem, sed omnes diuisibiles. [b] intro nanq; procedendo terminum, sed non assumendo demonstratur, quod demonstratur: quare si hoc in infinitum contingit ire contingeret vtiq; duorum terminorū infinita in intermedio esse media: sed hoc impossibile, si stant prædicamenta sursum & deorsum. Quòd autem stant, monstratum fuit [c] logice quidem prius, resolutorie vero nunc. A B

* a.l. duorū terminorū fuerunt vtiq; finita.

A B R A M

f.c.154 Rursus neq; prædicata sumpta in subiectorum definitionibus procedunt in infinitum: quia si res sic esset, ex quo est aditus ad definitionem c quando itaq; omnia prædicata quæ sunt demonstrationū, sunt prædicata essentialia: hæc autem nō sunt infinita: iam enim pausat & sistit sursum crementum: ergo sic & crementum deorsum pausat. Hoc autem sic existente, cum res, quæ duobus terminis includuntur, sint finitæ, hanc ob rem, oportet demonstrationis esse principia, & nō cuiusq; rei esse demonstrationem: hoc autem est, quod præposuimus. & concepimus de aliquibus viris, qui recipiūt hanc orationē.

Si

B V R A N A

Dicit Aristo. Et consimiliter etiā prædicatio eorum, in quorum definitionibus accipiūtur subiecta, non procedit in infinitum: si enim esset res secundum hoc, cùm fuerit per modum definitionis: cùm igitur fuerint prædicata omnia, q̄ sunt in demonstrationibus prædicata substantialia, & hæc non sunt infinita: terminabitur vtiq; & stabit additamētum sursum: additamentū itaq; cōsimiliter deorsum terminabitur: cùmq; hoc ita fuerit, & ea, quæ cōprehenduntur inter duos terminos semper sint finita: sequitur ex hoc: vt demonstratio habeat principia, neque sit demonstratio de omni re: & hoc est, quod prædiximus de hominibus: qui admiserunt sermonem in hoc. T.c.154 C

ABRAM

D Si enim principia non sint demonstrata, non cuiusq; rei est demonstratio, prout quidam dixerunt. & iterum destruitur crementum in infinitū: esse enim alterutrum istorū quoduis cōigerit non est amplius q̄ cogere distantiam q̄ demōnis premissarum omnes esse mediatas: & q̄ non fit in demōstrationis premissis aliqua præmissa, quæ sit immediata: & hoc vt inter omnes duos terminos sit medi⁹ ter
E minus, non vtcunq; contigerit, sed vt duobus terminis sit conuenientia, nō ipsorum vni solū: & præterita commonstratione cogit q̄ si cremētum in infinitū foret possibile, possibile esset inter quoslibet duos terminos esse infinita media: hoc vero est impossibile: crementum enim ex vtrisq; extremis fieret & pausaret. Sicq; iam vtrisq; syllogismis logico & demonstratiuo cō monstratū est: logicus quidem
F iam exactus est, demōstrativus autem nunc fit, q̄ illarum principia fiftant & pausent.

Cō. 154 Postq̄ cōmonstrauit de specie ꝑdicatorū, in quorū diffiōnib⁹ capiunt ipsa subiecta, q̄ necessitate ꝑdicationis oporteat q̄ pueniāt ad finē, Intēdit hoc ēt cōmōstrare de altera specie essentialiū prædicatorū: hoc est, q̄ definitiones, aut definitionū ptes sunt, Et dixit: Rursus neq; ꝑdicata sumpta in subiectorū definitionib⁹ ꝓcedūt in infinitū, qa si res sic eēt, ex quo est aditus ad definitionem, idest

BVRANA

Et hoc, quoniā si principia nō sunt demonstrabilia: nō erit omnis res demonstrabilis, fm q̄ dixerunt nonnulli: & impossē est consimiliter ēt additamentum in infinitum: qm̄ esse vnū istorum, quodcunq; comigerit, nō est plus, q̄ q̄ oporteat propositiones demonstrationis oēs esse mediatas: quòdq; nō est in ppositionibus demōnis propositio immediata: & hoc, cū fuerit inter quoscūq; duos terminos ter minus medius, non qūocunq; cōtigerit, sed cùm fuerit duob⁹ terminis cōicatio, nō vni ipsorū tantū: & in monstratione, quæ est ex ipsis, necessariū est, si additamentū in infinitū fuerit post: possibile etiam erit, vt inueniantur inter duos terminos media infinita: sed hoc fieri non potest: quoniā additamentū ab vtrisq; extremis stat & terminat: iam igitur monstratū fuit in vtrisq; syllogismis logico quidem iam perfecimus: in demonstratione autē nunc: quòd principia stant & terminantur.

Posteaq̄ declarauit spēm prædica Cō.15
torū, in quorū diffiōnib⁹ accipiunt subiecta: q̄ opꝫ ex necessitate, vt deueniāt ad finē in prædicatione: vult mōstrare hoc cōsist ēt in secūda spē prædicatorū subaliū, hoc est, q̄ sunt diffiones, aut ptes diffiōnū, & dixit. Et cōsist ēt ꝑdicata, in quorū definitionib⁹ accipiunt subta, nō ꝓcedūt in infinitū: qm̄ fortasse eēt res in hūc modū, posteaq̄ est ex via diffiōnis.

sensus

ABRAM

ideſt, ꝙ ſi prædicata, quæ ſunt definitiones ſubiectorũ, aut partes definitionũ eſſent infinitæ, nõ eſſet iter inueniendi alicuius rei definitionẽ: definitio enim includit naturam, & naturas, quibus cõſtruitur eſſentia rei, ſiq; ſi hæ naturæ eſſent infinitę, non poſſet inueniri aliquod includens terminorũ naturam. Et poſtq̃ impoſſe eſt eſſe infinita prędicata in natura eſſentiali, Dixit: Qñ itaq; omnia prædicata, quæ ſunt demonſtrationum, ſunt prædicata eſſentialia: hæc autem non ſunt infinita, iã enim pauſat & ſiſtit ſurſum cremẽtum: ergo ſic & crementũ deorſum pauſat, i. qñ demonſtrationum prędicata ſunt eſſentialia, & eſſentialiũ ſunt duæ ſpecies, cum iam cõmonſtratum ſit, ꝙ impoſſibile ſit eſſe infinita prædicata in neutra harũ ſpecierum, iã pauſat crementũ proceſſus ſurſum, hoc eſt, ꝙ res de re prędicetur in infinitũ, & dũ ceſſat cremẽtum ſurſum eiſdẽ argumẽtationib⁹ patet ꝙ pauſet crementũ deorſum, hoc eſt, ꝙ ſubiecti ſit ſubiectũ, & ſic in infinitũ. Deinde dixit: Hoc aũt ſic exiſtente, cũ res, quæ duobus terminis includuntur, ſint finitæ, hanc ob rem oportet demſonis eſſe principia, & non cuiusq; rei eſſe demonſtrationem. i. qñ commonſtratum eſt, ꝙ ſdicatio attingat duo terminata extrema, manifeſtũ eſt, ꝙ impoſſibile ſit, ꝙ inter duo terminata extrema ſint media infinita: & qñ hoc ita eſt, oportet oẽm demonſtrationem peruenire ad prima principia, quæ non indegeant demſone. Dixit aũt hoc, quia iam poſuerat, ꝙ neceſſario oporteat id, quod eſt iter duo finita extrema, ꝙ ſit finitum.

hoc

SYRIANA A

ſenſus eſt, ꝙ ſi eſſent ꝑdicata, q̃ ſunt definitiones ſubiectorũ, aut ꝑtes definitionũ, infinita: nõ eſſet via, vt inueniret definitio alicuius: qñ definitio eſt, q̃ cõprehẽdit nãm: & nãæ ſunt, ex quib⁹ cõſtruit ſubſtãtia rei: ſi igit hæ naturæ eſſent ſinitæ: fieri nõ poſſet, vt inueniret cõprehendẽs nãm terminorũ, & poſtea q̃ declarata tum fuit, ꝙ non põt inueniri infinitum in nã ſubſtantiali: dixit. Et qñ ꝑdicata oĩa, q̃ ſunt in demſonibus ſunt ꝑdicata ſubſtantialia, & hæc nõ ſunt infinita: terminat vtiq; additamentũ ſurſum: igit additamentum deorſum cõſiſt etiã terminabitur. ſenſus eſt: cũmq; fuerint ꝑdicata demonſtrationũ ſubſtantialia duarũ ſpecierũ, & iã monſtratũ fuerit in vtraq; iſtarũ ſpẽrũ, fieri nõ poſſe, vt inueniant in ipſis ꝑdicata infinita: iã igit terminabit additamentũ in ꝓceſſu ſurſum ex neceſſitate, hoc ẽ, ꝙ ꝑdicet aliq̃d de aliquo ſ infinitũ: cũq; determinatũ ſit additamentũ ſurſum, ſequit ex neceſſitate ex iſtis diſputationib⁹ eiſdẽ, vt terminet additamentũ deorſum, hoc eſt, cũ inueniet ſubeo ſubm, & hoc ſ infinitũ. B C

Deinde dixit: Cũq; hoc ita fuerit: & ea q̃ cõprehẽdunt inter hęc duo, ſemp ſint finita, ſequit ex hoc, vt ſint demſoni principia: † & ſi eſſet demonſtratio oĩs rei: cũq; declaratũ fuerit, ꝙ demſo deuenit ad vtraſq; extremitates determinatas. Planum vtiq;, ꝙ fieri nõ ꝑt, vt inueniant iter duas extremitates determinatas, media infinita: cũq; hoc ita fuerit: ſequit, vt oĩs demſo deueniat ad principia prima nõ indigẽtia demſone: atq; dixit hoc: qñ iã poſuit, ꝙ illud, qđ eſt iter duas extremitates finitas, † aſt & ſi non

ABRAM

D hoc aũt sic existente, expedit ꝙ non oporteat de oĩ re cõstare demfonẽ. Deinde dixit: Hoc aũt est quod prę posuimus & cõcepimus de aliquib' viris, qui recipiunt hanc orationẽ. si enim principia nõ sint demfata, nõ cuiusq; rei est demfo. i. hoc aũt, quo cõmonstrat' destructio illius. s. ꝙ nõ de quacunq; re cõstet demfo, & quod prępositimus, & concepim' de quibusdam vetustioribus viris, qui illud asserunt, ipsum aũt est cassum ob id quod diximus: & ex quo videt', ꝙ si sint præmissæ, quæ non

E commonstrantur demfone, sed per se notæ, quæ sunt naturalr demfonis principia, non cuiusq; rei est demonstratio, & impossibile est rem de re prædicari in infinitũ. Deinde dixit: Esse enim alterutrum istorũ, quoduis contigerit, non est amplius q̃ cogere distantiam, ꝙ demfonis præmissarũ, omnes esse mediatas, & ꝙ non sit in demonstrationis præmissis aliqua p̃missa, quæ sit ĩmediata.

Intendit, prout puto, per alterutrũ istorũ quod subijciat aliquis, ꝙ prædicatio in demfonibus crescat in in-

F finitum, & alterũ est nõ subijciẽtis, ꝙ de quacunq; re constet demonstratio: ex vtraq; enim harũ duarũ positionum sequitur id, quo maius non sequeretur ex alterutra, ꝙ scilicet demonstrationũ media procedant in infinitũ, & ꝙ nõ inueniant' p̃missæ immediatæ. Et dixit: Et hoc vt inter oẽs duos terminos sit medius terminus, nõ vtcunq; contigerit, sed vt duobus terminis sit conuenientia nõ ipsorũ vni solũ. i. & hæc positio, s. oratio, quæ dicit, ꝙ impossibile sit eẽ p̃missas immediatas, aut p̃dicationem procedere in infinitũ,

infert

BVRANA

sit ex necessitate finitũ: cùmq; hoc ita sit: sequitur vtiq;, ꝙ non oportet super omni re cõstrui demfonem: & hoc est, quod præmisimus & inuestigauimus de hoĩbus, qui admiserũt sermonẽ in hoc: & hoc, qm̃ si inueniunt' prĩcipia nõ demfabilia, nõ erit oĩs res demfabilis. sensus est: Et hoc, qd̃ monstratũ fuit eẽ ĩpossibile, ꝙ nõ cõstruat' de oĩ re demfo: idest qd̃ prę̃misim' & inuestigauimus de viris antiqs: q̃ dixerũt de ipso: hoc aũt est impossibile pp id, qd̃ diximus: & qm̃ manifestũ ꝙ sunt hic ꝓpõnes, q̃ non ostẽdunt per demfonẽ, sed p se manifestæ, q̃ sunt prĩcipia demõstrationis p nãm: nõ igit' de oĩ construet' demfatio, & fieri non põt, vt p̃dicet' aliquid de aliquo ĩ infinitũ. Deinde dixit. Qm̃ eẽ alterũ istorũ, quodcũq; cõtigerit, nõ est plus, q̃ ꝙ sequitur ꝓpõnes demfonis oẽs esse mediatas, quòdq; nõ est in ꝓpõnibus demfonis ꝓpositio immediata.

Intelligit, quẽadmodũ existimo, p vnã duarum intentionũ, quos posuit ponẽs, ꝙ p̃dicatio auget' in infinitũ in demfonib': & secũdo posuit ponẽs, ꝙ demfo cõstruit' sup oĩ re: & hoc, qm̃ ex vtraq; istarũ positionum sequit', ꝙ nõ est plus, q̃ ꝙ existimet' ex cõplicatione ipsi', ꝙ media in demfonibus ꝓcedũt in infinitũ, quòdq; non inueniuntur propõnes ĩmediatæ: & dixit. Et hoc, cũ fuerit inter vtrosq; duos terminos terminus medius, non qũocunq; contigerit: sed cũ fuerit duobus terminis cõmunicatio, non vni ipsorum tantũ. sensus est, Et hęc positio, hoc est sermo dicens, ꝙ fieri non potest, vt inueniant' propositiones immediatæ, aut ꝙ p̃dicatio procedat in infinitũ.

sequit'

ABRAM

infert quòd inter omnes duos terminos ſumptos in ſyllogiſmo, ſit medius terminus: & inter hunc medium terminum acceptum cum altero duorum terminorũ, ſit aliud medium, ſicq; hoc procedat in infinitum. Ille itaq; poneret neceſſario crementum prædicationis de vno termino in infinitum.

Et ex quo hæc illatio eſt reciproca, quòd ſi inter quoſuis duos terminos ſit aliquis terminus prædicationis cremẽtum fiat in infinitum, Dixit: Hoc vero eſt impoſſibile: crementum enim ex vtriſque extremis ſiſteret & pauſaret, id eſt quòd ſi prædicationis crementum nõ procedat in infinitum, impoſſibile eſt quòd inter quoſcunque duos termi nos ſint infinita media. Deinde dixit: Sicq; iam vtriſque ſyllogiſmis, logico, & demonſtratiuo, commonſtratum eſt. logicus quidem iam exactus eſt, demonſtratiuus autẽ nunc fit, quòd illarum priacipia ſiſtant & pauſent, ideſt. Iam cõmonſtratũ eſt ex vtriſq; cõmonſtrationib⁹, quas tulim⁹, hoc eſt, ex demonſtratione logica, quã primo tulim⁹, quę

BVRANA

ſequitur vtiq;, vt ſit inter quoſcũq; duos terminos acceptos in ſyllo terminus medius, & inter hunc terminum acceptum poſt duos terminos terminus alius, & ꝓcedat res in infinitum: ſed non eſt vt accidat, ꝙ accipiatur terminus medius: vocauit ſyllm qũocunq;, ꝙ ſit cõicans non vni duarũ extremitatũ tantum, ſed vtriſq;: atqui conditiones, ꝙ ſit cõicans ambab⁹ extremitatibus: qm̃ ꝓ hoc monſtrat vnũ duorũ terminorum ineſſe alteri: deinde dixit: & ꝓ mõſtrationẽ, quã præmiſim⁹, cogimur, in eo, ꝙ ſi additamentũ in infinitũ, poſſe: poſſe vtiq; ꝙ inter duos terminos ſint media ſinita: & hæc ẽ cõſequẽtia, quã dixit eẽ ꝓ ſe manifeſtã: & hoc, qm̃ qui poſuit, ꝙ additamentũ in ꝓdicatiõe ſurſum & deorſum poſſe eſt ſinfinitũ: poſuit vtiq; fieri poſſe, vt inueniant inter quoſcunq; duos terminos media ſinita: & hoc, qm̃ qui accepit ſter duos terminos terminũ mediũ, & ſter hunc terminũ mediũ acceptũ poſt duos terminos, terminũ mediũ vnũ aliũ, & ꝓcedat hoc in infinitũ: ipſe vtiq; ponet ex neceſſitate additamẽtũ ꝓdicatiõis ſup termino vno ſinfinitũ.

Et poſtea q̃ fuit hęc cõſequẽtia, cõuertit: qđ ẽ: qm̃ ſi ẽ inter quoſcũq; duos termios termin⁹, vt ſit additamẽtũ ſinfinitũ poſſe. dixit: ſed hoc fieri nõ põt: qm̃ additamẽtũ ab vtraq; duarũ extremitatũ ſtat & termiat: ſ ẽ: ꝙ ſi additamẽtũ ſ ꝓdicatiõe nõ ꝓcedet ſinfinitũ, fieri ñ poterit, vt ſueniam ẽ ſter duos terminos termini medij ſfiniti. D. d. Iã igit monſtratũ fuit ꝓ vtrãq; duarũ monſtrationũ: q̃ ſadduxim⁹, hoc eſt mõſtrationẽ logicã, quã adduximus antea:

TT iij et

A

B

C

ABRAM

D quæ cõmonstratio includit syllm logicũ & demonstratiuum, & cõmonstratione demonstratiua, quæ decernit demfatiuum syllm, quam nũc tãlimus, ꝙ demfonis principia finiant in principia p se nota, hoc ẽ, quæ nõ sciant per mediũ terminũ.

BVRANA

& hęc est monstratio, quæ continet syllm logicũ & demfatiuũ, & monstrationẽ demõstratiuã: quæ appropriat syllo demfatiuo, quã adduximus nũc: ꝙ principia demfonis psciunt ad principia nota per se, hoc ẽ non nota per terminum medium.

Quo pacto mediata propositiones ad immediatas deduci possint. Cap. 17.

MOnstratis autem his, manifestum, quòd si aliquid idem duobus insit, vt A, & ipsi C & ipsi D. [a] cum non prædicetur alterum de altero, aut nullo modo, aut non de omni, quòd non semper secundum cõe aliquid inerit. vt æquicrura & gradato hoc, quod est duobus rectis æquales habere secundum cõe aliquod inest. [b] secundũ quod enim figura quædam inest, & non secundum quòd alterum. hoc autẽ non semper ita se habet: fit enim B secundum quod A ipsi C D inest, planum igitur erit, quòd & B ipsi C & D, secundum aliud cõe, & illud secundum alterum: quare inter duas terminos infiniti vtiq; incidérent termini: sed impossibile. secundum igitur cõe aliquid inesse non necessarium est semper idem pluribus, si quidem erunt [a] media ata internalla. In eodem tamẽ genere [c] & ex eisdem indiuiduis necesse est terminos esse: si quidem ipsum cõe erit ex ijs, quæ per se insunt. non enim erat ex alio genere in aliud transcendere, quæ monstrantur.

[a] Lirame diata.
[a] Infinita

T.c.155 His aũt rebus constantibus vtiq; ꝙ qñ vna eadem res insit duabus rebus, prout A ipsi C & ipsi D, & altera illarũ nõ prædicetur de altera simpliciter aut altera quędam illarũ de alterutra tota nõ fit, hęc nõ inesset illis, nisi ob aliquã rem cõem semper. v. g. angulos trigoni duobus rectis æquales, qđ inest isocheli & scaleno: hoc fiat ob aliquã rẽ, q eos includat: hęc enim diſpõ, quę illis inest, est quatenus trigoni sunt, non

T.c.1 Dixit Arist. Cũ vero mõstrata fuerint hęc. Planũ vtiq, cũ fuerit aliqd vnũ & idẽ inexistens duob⁹: quẽadmodũ A ipsi C et D & nõ fuerit vnũ ipsorũ ꝑdicatũ de altero, aut simpliciter, aut ꝙ nõ, erit vnũ ipsorũ de oĩ altero: hóc vtiq; ñ inerit ipsis ad aliqd cõe semp: vt in exẽplo, angulos triãguli æquales eẽ duob⁹ rectis, qđ inest æquilatero & gradato, aliqd cõtinet ipsa: & hoc, qm̃ hęc intẽtio est ipsis ĩ eo, ꝙ sunt triãguli,

non

ABRAM

non quatenus vnusquisque illorum sit: hoc autem non est huius rei continuũ, immo B fit medium, quo A inest ipsi C, & ipsi D, ac etiam inest vtrisque res quædam communis: & hæc res alteri rei, sicq; inter quoslibet duos terminos essent infiniti termini: hoc autẽ est impossibile.

Regulariter ergo non sequitur qñ vna res inest multis rebus, ꝙ illis insit mediãte alia re, immo iterũ inueniuntur pręmissæ immediatæ, et pręmissarũ termini immediati: et necessario sequit̃, ꝙ sint essentiales nõ ambientes naturam cuius sunt, siue p̃missę fuerint communes, siue ꝓpriæ: impossibile nanque est demonstrationis præmissas ex aliqua natura transgredi in aliam.

BVRANA

non in eo, ꝙ est vnusquisq; ipso A rũ: & hoc non est semp̃ de oĩ re: sit igitur B, aliq̃d per cuius mediũ A, inest ipsi C, & D, & B, cõsistẽt ẽt ĩerit vtrisq; s̃m aliq̃d cõe, & hoc alicui alteri: cadẽt igit̃ ĩter quoscũq; duos terminos termini: infiniti sed hoc ẽ impossibile.

Secundũ itaq; consuetudinem viarũ non sequitur: cũ fuerit aliq̃d vnum inexistẽs pluribus: ꝙ insit ipsis per mediũ alicuius alterius: sed cõsistẽt ẽt inuenientur ꝓpõnes immediatæ, et seq̃t ex B necessitate, vt termini propositionũ ĩmediatarũ sint substãtiales, et nõ cõpręhẽsi in natura, in qua sunt ita, siue fuerint propõnes vr̃es siue appropriatę: qm̃ ꝓpositiones demr̃ationis nõ possunt transferri de natura vna.

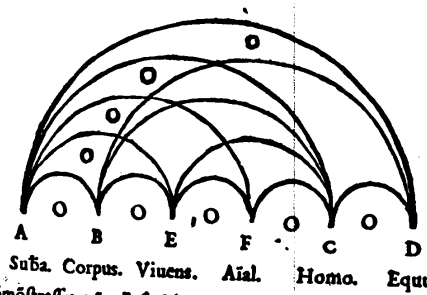

Hac figura oñdit̃ ĩ affirmatiui: propõnibus progressus ad aliq̃d immediatũ.

155 Cũ cõmõstrasset, ꝙ ĩpossibile sit p̃dicationẽ ꝓcedere ĩ ĩfinitũ, ĩtẽdit notificare, ꝙ hoc sequat̃ de q̃busuis duob' sub̃tis, de q̃b' alia res p̃dicat̃ mediãte p̃dicato cõi illis cõueniẽte, hoc est,

Posteaq̃ mõstrauit fieri ñ posse, vt mõstratio ꝓcedat ĩ ĩfinitũ: vult dicere hoc ĩ oĩb' duob' p̃dicatis, de q̃b' p̃dicat̃ aliq̃d vnũ p̃ mediũ p̃dicati vr̃is ipsi cõicãs: hoc ẽ, ꝙ puenit ad finem Cõ. 155

ABRAM

D est, ꝙ hoc medium cõe conueniẽs perueniat ad finẽ. qñ nanq; alterũ horum duorũ subiectorũ non prędicat' de alterutro simplr, aut qñ alterũ de altero prędicat' prædicatione particulari, non vñ solũ illis cõuenienti, & nõ sit ibi aliqua res huius conditionis. Qñ aũt alterum eorũ de altero ꝑdicatur, notum est, ꝙ commonstret' de proprio mediante cõiori. Et huius exẽplũ de prędicatione vnius ejusdẽ rei de duabus rebus vno ordine est, sub quo subintrant, prout est ꝑdicatio angulo-

E rũ duobus rectis æqualiũ de triangulo scaleno, & de isochele: angulorũ. n. ęquitas duobus rectis prędicatur de ambobus trigonis, eo ipso mediante. s. ob illos esse trigonos, hoc aũt mediũ, qđ est trigon', op3 necessario ꝙ de ambobus illis ꝑdicet' immediate, quatenus finiat' ad aliquã rẽ cõem sine medio, sin autẽ media ꝓcederẽt in infinitũ, re autẽ ita sibi constante op3 ꝙ res finiat' in resolutione sylloꝝ cõpositorũ ĩ ꝑmissis ĩmediatas: & sic ẽt infinuatur hęc res qñ terminus q̃situs ꝑdicatur de vno eorũ altero mediãte:

F hoc est, ꝙ huius ꝑdicationẽ oporteat finiri in ꝑmissam immediatã.

Dubitatur autem in hoc qđ dixit: Quando duę res de duabus rebus ꝑdicantur vno gradu, ꝙ de illis prædicantur naturaliter ob naturã cõmunicatam illis, propter prædicationem generum de speciebus, in quas primo diuiduntur, si vero hoc ponamus non fit prædicatio generum de suis subiectis fm ꝙ ipsa Aristo. autem adijcit conditionem prędica-

BVRANA

finẽ hoc medias vñe cõicãs: & hoc: cũ fuerint hęc duo subiecta: quorũ vnũ nõ prędicat' de altero, aut simplr, aut in eo, ꝙ ꝑdicat' vnũ ipsorũ de altero ꝑ ꝑdicationem particularẽ nõ vñem tm̃ cõmunicãtẽ vtrisq;: & nõ est ibi aliquid cũ hac dispõne: & si ꝑdicatur vnũ ipsorũ de altero. planũ vtiq;, ꝙ monstrat' de appropriato per mediũ, ꝙ sit vñe. exẽplũ huius ĩ ꝑdicatiõe alicui' vni' eiusdẽ de duobus ĩ ordine vno de genere, sub quo ponunt': quẽadmodũ ꝑdicatio angulorũ ęqualiũ duobus rectis, de triãgulo gradato, & triãgulo ęqlatero: ęqualitas. n. angulorũ duobus rectis ꝑdicat' vtiq; de duobus triangulis ex parte intentionis vñis ipsis, & hoc est, ꝙ sint triãguli: qđ cũ ita sit, monstratũ vtiq; fuit, ꝙ æqualitas angulorũ triãguli duob' rectis ꝑdicat' de duobus triãgulis ꝑ mediũ: qđ est, ipsos eẽ triãgulos: & de hoc medio: qđ est triãgulus: sequit' ex necessitate, ꝙ prędicetur de vtrisq; absq; medio in eo, ꝙ perficitur ad aliqđ vñe ĩmediatũ, & si non ꝓcedũt media in infinitũ: qđ cum ita sit: sequit', vt perficiat' res in resolutiõe sylloꝝ cõpositorũ ad propõnes immediatas: & cõsiñt ẽt vr̃, cũ termin' q̃siti ꝑdicat' de vno duorũ: hoc est ꝙ ꝑficiat' inexistẽtia in hoc ad propositionem immediatam.

Sed iã dubitatur in hoc qđ dixit, cũ fuerint duo, q̃ ꝑdicant' de duob' per modũ vnius, prędicabunt' vtiq; de ipso ꝑ nãm ꝑꝑ nãm cõicantẽ ipsis, ꝑꝑ prędicationẽ generis de speciebꝰ: in quas prĩo diuidit': sed si posuerim' hoc, nõ erit ꝑdicatio generũ de suis subiectis in eo qđ qđ: sed Arist. posuit condõnẽ inexistentiæ sub-

ABRAM

dicationi per se, ꝙ sit fm ꝙ ipsum. dico aũt ꝙ ꝑdicatio generis de spẽbus ipsum diuidentibus necessario fiat p nãm, q̃ ibi sit, s. per ipsam dr̃iã huic generi coequã: hoc aũt expedit in oĩ prędicatiõe: cãæ. n. suis causatis ꝓxime, q̃ nõ habẽt inter se & sua causata mediũ, sunt necessario ꝓpriæ suis causatis: & qñ apud viros nõ constat demfo per hãc cãm, nõ scit̃ res postea fm ꝙ ipsa, & si esset, esset artificialis. Et nequiret illã scire, neq; eius cognitio esset naturæ operi cõueniens, q̃ est cõditio q̃ demfonibus adijcit̃, & vr̃ nõ eẽ. Et dixit: Vr̃ itaq;, ꝙ qñ vna eadẽ res insit duabus rebus prout A, ipsi C & ipsi D: id est, qñ commonstratũ est, ꝙ prædicatio nõ procedat in infinitũ, vr̃ itaq; qñ vna res inest duabus rebus, aut de duabus rebus prędicatur, prout inest A ipsi C & ipsi D. Et dũ dixit: Et altera illarũ non ꝑdicet̃ de altera simplr̃, aut altera quædam illarum de alterutra tota non sit. i. & de harum duarum cõditionibus est, ꝙ non sit vna illarum de altera prędicata simpliciter, aut vniuersaliter. Exemplum itaq; illius, quod de duabus rebus prædicat̃, & nõ ꝑdicatur vna ipsarum de altera simplr̃, est prædicatio angulorum duobus rectis ęqualium de scaleno & isocheli: scalenus enim nõ prædicatur de isocheli, nec vl̃i, neq; particulari ꝑdicatiõe. Exemplum autem illius, quod non prædicatur vl̃i ꝑdicatione alterum de altero: hoc est, inter duas res, de quibus prædicatur vna eadem res est, sicut prædicamus animal de rationali & mortali, quoniam mortale nõ prędicatur de toto rationali, sed de aliquo: hoc est,

ꝙ

BVRANA

sũbstantialis, ꝙ sit in eo, qđ quid: & A dixit, ꝙ ꝑdicatio generis de suis speciebus diuidentibus est ex necessitate: qđ ꝑ nãm ibi inest: & hęc ẽ dr̃ia ęq̃lis huic generi: seq̃t̃ aũt hoc oẽm ꝑdicationẽ: qm̃ cãę ꝓpinquę equales suis cãtis nõ hñtes ĩter se mediũ, & inter cãta sua mediũ, sunt appropriatę ex necessitate cãtis suis: cũq; nõ steterit apud aliquẽ demfo ĩ hac cã, nõ cognoscet̃ vtiq; res post hoc ĩ eo, qđ quid: & nõ poterit scire an sit artificialis, & non, ꝙ sit cognitio sua cõfessa apud opatorẽ nãę: & hęc est cõditio, quã posuit in demfonibus, & vr̃, ꝙ nõ sit: & dixit: cũq; mõstrata fuerint hęc, vr̃ vtiq;, cũ fuerit aliqđ idẽ inexistẽs duobus, quẽadmodũ A ipsi B, & D. sẽsus ẽ. Cũq; mõstratũ fuerit fieri nõ posse, vt ꝓcedat ꝑdicatio in infinitũ, vr̃ vtiq;, cũ fuerit aliqđ vnũ inexñs duobus, aut ꝑdicatũ de duob⁹, quẽadmodũ si ineẽt A, ipsi C, & D, & dixit, & non vnũ ipsorũ prædicat̃ de altero, aut simplr̃, aut ꝙ nõ sit vnũ ipsorũ prędicatũ de oĩ altero: & ex cõdõnibus horũ duorũ, ꝙ nõ sit vnũ ipsorũ ꝑdicatũ de altero, aut simplr̃, aut ĩ tõ C tũ. Exẽplũ igit̃ eius, qđ ꝑdicatur de duobus, & nõ ꝑdicat̃ vnũ ipsorũ de scđo simplr̃, est ꝑdicatio angulorũ ęqualiũ duobus rectis degradato & eq̃latero: qm̃ gradat⁹ nõ ꝑdicat̃ de ęq̃latero neq; ꝑdicatiõe vl̃i neq; ꝑticulari: exẽplũ vero ei⁹, qđ nõ ꝑdicatur ꝑdicatiõe vl̃i vnum ipsorũ de secundo: hoc est inter duo, de quibus prædicatur aliquid vnũ & idẽ, est quẽadmodum si prædicaremus animal de rõnali & mortali: quoniã nõ ꝑdicat̃ mortale de oĩ rõnali, sed de aliquo ipsi⁹: nõ. n. verũ est, ꝙ

oẽ

ARAM

D q̃ non sit verũ, oẽ mortale est risi
bile, sed est verũ aliqd mortale est ri
sibile. Et possit poni ex vtra p̃mis
si de dicto de dicto huius, aliqd ho
mis dicit: hoc est verũ dicere, aliqd ho
aliquid sit homo. Sed si [illegible]

E [illegible]

F quanũ [illegible]
de dicto: Hoc [illegible]
continuo [illegible]
ri de vtrisq; ob
munẽ aliam, vbi vtrũq; [illegible]
& illã naturam ob naturã communiorem iterum non progredit nec continuo in infinitum, sed sistitur hæc res in aliquam naturã, quæ de illis prædicetur non obstante natura, & illa natura stet illis vtrisq; immediate necessario. Et non expedit, q̃ hinc intelligatur q̃ immediata p̃dicatio, quam conditionem demonibus adiecerat, sit prædicatorum

AVERANA

oẽ mortale sit risibile, sed q̃ verũ é
aliqd mortale est risibile. [illegible]
dicat prædicatũ mediũ de [illegible]
hoc dicere, hoc [illegible]

[illegible]

[illegible]
de ipso nõ p̃dicetur aliq [illegible]
la naturam est vtrisq; [illegible]
ex necessitate: & nõ opꝰ, q̃ [illegible]
gat ex hoc: q̃ prædicatũ sit [illegible]
medio: quoꝝ cõditiones [illegible]
in demonibus: ipsa sunt [illegible]
dicatũ

ABRAM

torum huius specici, sed intendit cō monstrare, ꝙ necessario oporteat ꝙ inueniatur immediata prædicatio ac si non animaduerteretur hic, ac sit de illo prædicatum in eo quod quid est [illegible]

BVRANA

dicatorū: atqui voluit monstrare, A ꝙ sequitur ex necessitate, ꝙ inuenitur prædicatio immediata, & quasi nō animaduertitur hic in loco, an sit prædicatū de ipso per viam quid est, [illegible]

ABRAM

D est: prædicatum.n.esset cõius eo.iã autem accæperat in demõnũ præmissis ꝙ sint prædicata fm ꝙ ipsum & immediate, notificauit hanc rẽ, ne quisq̃ putaret ꝙ præmissæ mediatę, quę sunt demõnis principia, sint huius cõditionis, Et dixit: Et ꝑmissarũ termini immediati, necessario sequitur ꝙ sint essentiales non ambientes naturã, cuius sunt. Intendit per essentiales, ꝙ sint ꝑdicati fm ꝙ ipsum, & intendit, per esse nõ ambientes nãm cuius sunt, ꝙ non sint cõiores genere, qđ considerat ars.

E Et dum dixit: Siue præmissæ fuerint cões, siue propriæ. Intendit, ꝙ siue præmissæ sint, quæ putant esse cões, sicut ꝙ ęqualia vni rei sint ęq̃lia, siue propriæ, sicut illę, q̃bus cõtigit, ꝙ eis non vtat alia ars, & voluit notificasse ꝙ vis illarũ cõium sit vis propriarũ. Deinde tulit argumẽtationẽ, qua op3 ꝙ demõnis ꝑmissæ non ambiant genus vltra ipsum, i. ꝙ ipsum non trãscendant. Et dixit: Impossibile nanq̃ est demõnis ꝑmissas ex aliqua nã trãsgredi ĩ aliã, i. ex arte in artẽ: nõ ꝙ impossibili-

F tas transgressus sit cã essendi ꝑmissas necessario proprias cõnexas generi, quod ars considerat, sed illas esse proprias, est causa, qua impossibile est ꝙ transferantur. verumtamen hic vsus est posteriori ad commonstrationem prioris & præhabitus vsus fuit priori ad commonstrationem posterioris, quando commõstrauit quòd impossibile sit demonstrationem transgredi ab arte in artem.

BVRANA

iecto per viã quid est: qm̃ prædicatũ est vr̃ius ipso: sed iã accepit in ꝓpõnibus demõnũ, ꝙ sunt prædicata in eo, qđ quid, & sine medio, docuit hoc, ne aliquis existimaret, ꝙ propõnes mediat, ęq̃ sunt principia demõnis sunt cũ hac dispõne: & dixit. Et de terminis propõnũ immediatarũ sequit ex necessitate, ꝙ sint substãtiales, & nõ cõpræhẽsi in nã, in qua sunt, intelligit ꝑ substantiales, ꝙ prædicentur in eo, qđ quid, & intelligit per hoc, ꝙ sunt comprehẽsi in natura, in qua sunt: intelligit, ꝙ non sint magis vr̃es, q̃ genus, de quo considerat ars. Et dixit: siue fuerint ꝓpõnes vr̃es, aut appropriatę: sensus est: & siue fuerint propõnes, de q̃bus existimat, ꝙ sunt vr̃es, quẽadmodum ꝙ æqualia vni sunt ęqualia, aut appropriatę, sup q̃bus cadit accidẽtalitas, ꝙ nõ pertractat ipsas ars vna: atqui voluit dicere, ꝙ vr̃itas in ipsis est potentia appropriationis: ꝙ adduxit disputationẽ: ꝑꝑ quã sequit: ꝙ propõnes demõnis nõ comprehẽdat genus, nisi qđ est sup ipso, hoc est, nõ pertrãseat ipsum: & dixit. qm̃ fieri nõ põt, vt ꝓpõ demõnis trãsferat de natura ad alteram, hoc est de arte ad artem: & nõ, ꝙ fieri nõ possit, vt translatio sit cã, ꝙ ꝓpõnes affirmatiuę sint appropriatæ generi: de quo cõsiderat ars: sed quia sunt appropriatæ, est cã ꝙ fieri non possit, vt transferatur ad subiectum posterius vtiq; per monstrationem præcedentem: & in eo, quod pręmisit antea ꝑ mõstrationem posteriorem, cum monstrauit fieri non posse, vt transferatur demonstratio de arte in artem.

Manifestum

ART. INTER. TEX. XXXVIII. A

Manifestum autem est quòd quando A insit B: siquidē est aliquid medium, est monstrare quòd A inest B, et elementa huius sunt hæc, & tot, quot media sunt: immediata nanque propōnes elementa sunt, aut omnes, aut vniuersales: si autem non est aliquod medium, non amplius est demonstratio: [a] sed in principia via est hæc.

ABRAM

T.c.156 Si vero A insit ipsi B per medium, eius commonstratio eo medio constabit, & explebitur eius cōmonstratio talibus principijs. s. præmissis immediatis. immediate nanq; præmissæ in demr̄one gerunt elementorum processum. omnes dico aut cōmuniores illarum.

Quando vero inter pręmissarum terminos nō fuerit mediū pro illa præmissa non fit demōstratio, immo solum fit demonstrationis principium.

T.c.156 Postq̄ cōmonstrauit, ꝙ ob eē media infinita impediretur cōmōstratio illorum, quorū continentia careant, id est esse demr̄onē, cuius medij termini sint infiniti, intendit notificare circa hanc rē conuenientiā essendi cū Nāli Scīa humana, Et dixit: Si vero A insit ipsi B ꝑ mediū eius cōmonstratio ex medio cōstabit, id est, ex quo demr̄onē esse huius dispōnis cōsequit' dispōnē essendi ens fm se, sequitur si fm esse aliqua res insit alteri rei mediāte aliare, ꝙ non commonstret' naturaliter hæc res, nisi ob hoc mediū: hoc autē est verū, qñ contingit, ꝙ prius in essendo sit prius in cognoscendo, q̄ conditio est demr̄ationis simpliciter: et ideo hic perfecit sermonem in

BVRANA

Dixit Arist. Si vero A, insit B, per mediū: monstratio vtiq; ipsius construet' ꝑ illud mediū: & mōstratio ipsius ꝑficiet' ꝑ huiuscemodi principia, hoc est propōnes immediatas: & hoc, qm̄ ꝓpōnes immediatę ꝓcedunt ad demr̄onē processu elementorū, aut omnes, aut vīes ex ipsis: T.c.156 B

Cū vero non fuerit inter propōnū terminos propō media, non erit sup ea propositione demōstratio: sed erit principium demonstrationis tantum.

Postq̄ monstrauit, ꝙ ꝓpea quia sunt media infinita, prohibet' monstratio infinita, hoc est, ꝙ sit demr̄o terminorū mediorum infinitorū, vult docere consensum cur sit cum hac dispositione ad cognitionē hominum naturaliū, & dixit: si vero A, insit B, per medium, monstratio vtiq; ipsius construeret' ꝑ illud medium: sensus est: cū vero sit demōstratio cū hac dispōne alligata dispositioni, qua est ens ꝑ se: sequit', si fuerit aliquid inexistens alteri per mediū alicuius alterius, ꝙ non mōstret' hoc fm cōsuetudinē naturalē, nisi ꝑꝑ hoc mediū, hoc aūt verificatur, cū acciderit, ꝙ prius existētia sit prius cognitiōe: q̄ est cōdō demr̄onis simplr̄, & ꝓpea cōpleuit fmonē hic. Cō.156 C

ABRAM

D in quibusdam vero præmissis inco
gnoscẽdo prius apud nos, est poste-
rius in essendo: hoc autem sic exi-
stente, nihil obstat q̃ aliquã rẽ ali-
cui rei inesse sit medio commõstra
bile, & esse ſctam inessendi hanc rẽ
huic illi, sit apud nos per se notum,
præter q̃ ad id oporteat introduce
re mediũ: attamen taliũ prædicatio
non est prima. Et ideo Arist. præce
pit de talibus, q̃ auferantur à demõ
strationibus. V.g. quia primo notũ
apud nos est, q̃ homo sit alal: hoc
E autem est per medium, quod est ip-
sum sensitiuum, & remotissima hu
iusmodi res est in præmissis demõ-
strationum euidentiarum: illarũ
.n. medium est naturaliter maius,
& maius naturaliter est medium.
Et dum dixit: Et explebitur eius cõ
monstratio talibus principijs, ſ. præ
missis immediatis, id est, cõmõstra-
tio harũ p̃missarũ, quę medio com
monstrant, sit p p̃missas immedia-
tas: & hoc quidẽ primo, aut q̃ ad vl
timũ desinat resolutio ad p̃missas pri
mas, ſ. immediatas. Et iõ dixit, im-
mediatę nanq; p̃missę in demfone
F gerũt elementorũ processum id ẽ,
q̃ oẽs demfones cõpositę resoluan-
tur in tales p̃missas: hæ aũt præmis-
sæ non resoluunt in alias. sicut cõ-
positũ dissoluit in elementũ, elemẽ
tum autẽ non dissoluit in aliud. Et
dum dixit, oẽs dico, aut cõiores illa
rum: Dixit quidẽ hoc, qa quanto
p̃missa fuerit cõior, tanto dignior ẽ
esse elementũ: & iccirco maior est
dignior, vt sit elemẽtum q̃ ipsa mi-
nor. Dũ vero dixit, qñ vero inter p̃
missarũ terminos nõ fuerit mediũ
q̃ illa p̃missa, nõ fit demfo, Imo so-
lũ fit demfonis principium: debet
intel-

BVRANA

hic. Atqui in quibuſdã propõnib⁹,
qđ est prius cognitiõe apud nos est
posterius p existentiã: qđ cũ ita sit,
nihil vtiq; ꝓhibebit, cũ ineſt aliq d
alicui, qđ monſtrat per medium: &
sit inexistentia cognitiõis istius rei
isti apud nos p se manifesta, absq;
eo, q̃ indigeat apud ſuppositionẽ
medio: sed non sunt talia & prædica
tio ipsorũ prima. Et ppea præcepit
Arist. in talibus, q̃ elongent à de-
monibus: vt in exẽplo, ex notis pri
mo apud nos ẽ, q̃ hõ sit alal: & hoc
vtiq; est per mediũ: qđest ſenſibile:
& magis lõginquũ ab hac disp̃one
in propõne demfatiua, est signũ: &
hoc, qm̃ mediũ p nãm positus fuit
maior, & maior p nãm medius: &
dixit: & in monſtratione ſua per-
ficit ꝑ huiuſcemodi propõnes im-
mediatas. ſenſus est: Et mõſtratio
istarũ propõnũ, quæ monſtrant p
mediũ, erit p ꝓpõnes immediatas:
& hoc, aut primo, aut q̃ ſufficiat res
p retrogradationẽ ad propõnes cũ
hac disp̃one, hoc est primas immē-
diatas: & ppea dixit: q̃ ꝓpõnes im-
mediatę procedunt in demfone ꝓ-
ceſſu elementorũ: ſenſus est: q̃ oẽs
demfones cõpositę reſoluunt ad hu
iuſcemodi ꝓpõnes: & nõ reſoluun-
tur propõnes istæ ad alias: quẽad-
modũ reſoluit cõpositũ ad elemen
tũ, & nõ reſoluit elementũ ad alid:
& dixit: aut oẽs, aut vles: atqui di-
xit hoc: qm̃ oẽ, qđ est, propõ magis
vlis, magis debet esse elementũ: &
ppea cõueniẽtius est, vt maior ꝓpõ
sit elementũ, q̃ minor: cũ vero di-
xit: atqui cũ non fuerit inter termi-
nos propõnum mediũ, de ea vtiq;
propõne non erit demfo: ſed erit
principiũ demfonis tm̃: oportet, q̃
intel-

ABRAM

intelligi inde, ꝙ hoc fiat in demonibus, in quibus prius cognitione apud nos sit prius in essendo: nihil n. obsta: ré alicui rei inesse immediate, & non sit apud nos notũ ineé huic rei: & si hoc ita fuerit, impossibile est nobis commonstrare hanc rem nisi per posterius medium.

38. *Consimiliter autem et si A ipsi B non ineſt. ſi quidem eſt aut medium, aut prius, cui non ineſt, eſt demonſtratio: ſi autem non, nõ eſt: [2]ſed principia & elementa tot ſunt, quot termini. Horum nanque propoſitiones principia demonſtrationis ſunt: & quemadmodum nonnulla principia ſunt in demonſtrabilia, [b] quòd eſt iſtud hoc, & ineſt iſtud huic, ita et quòd non eſt iſtud hoc, neq; ineſt iſtud huic: quare hæc quidem eſſe aliquid, illa autem non eſſe aliquid, erunt principia.*

157 Similiter etiam, ſi A non inſit B, non euadit quin inter ea fiat medium, aut non ſit: ſiquidem fuerit inter ea mediũ, eẽt prius ipſo B, cui A non ineſſet primo: ſicꝫ demõ fieret illo medio, ſi autem non ſit, non perficitur demonſtratio. forma autem præmiſſarum immediatarum, quæ ſunt demonſtrationis principia eiuſꝫ elementa, eſt ipſa terminorum forma. Et ſicut fiunt immediatę præmiſſæ affirmatiuę, quibus medĩs commonſtrantur quæſita, quæ ſunt affirmatiua, ſic ẽt inueniunt immediatæ p̃miſſæ negatiuæ, q̃bus medĩs commonſtrant q̃ſita q̃ negatiuę procedunt. q̃dam itaq; principia ſunt, quibus cõmonſtrantur q̃ſita, quæ affirmatiuę ſunt: & quibuſdã commonſtrant q̃ſita, quæ negationis modo ſunt.

Poſtq̃

BVRANA

Itelligatur de hoc: ꝙ hoc vtiq; erit in propõnibus, in quibus prius p cognitionẽ apud nos eſt prius p exiſtẽtiã: & hoc, qm̃ nihil prohibet, ꝙ inſit aliquid alicui abſq; medio: & nõ erit nobis notum, ꝙ inſit huic: & ſi hoc eſt ita, fieri non põt, vt mõſtretur nobis hoc: ſ̃ p mediũ poſteri[a]. A

Dixit Ariſt. Et cõſiſt ẽt, ſi fuerit A, nõ inexiſtẽs B, nihil vtiq; phibet, ꝙ ſit inter ipſa mediũ, aut nõ erit: et ſi gdẽ erit ſter ipſa mediũ: erit priuſq̃ B, A, ſi inexiſtis ſibi prio: erit igit demõ p̃ mediũ ſuũ, et ſi nõ erit, nõ vtiq; pſiciet demõ: et formę, ppõnũ immediatarũ, q̃ ſunt principia demõnis et elemẽta ipſi[9], ipſe ſũt formę terminorũ. Et quẽadmodũ innouant ppõnes immediate ſm viã affirmationis: p quarũ mediũ mõſtrant q̃ſita, q̃ ſũt ſm viã affirmatiõis: qm̃ iã inueniunt ppõnes ímediate ſm viã negationis: p quorũ mediũ mõſtrant queſita, q̃ procedunt via negatiõis: erũt igit aliqua principia, p q̃ monſtrant quæſita q̃ ſunt ſm viam affirmationis: & aliqua, per q̃ monſtrantur, quæ ſunt ſm viam negationis. T.c. 157

Log. cũ Auer. VV Poſtea q̃

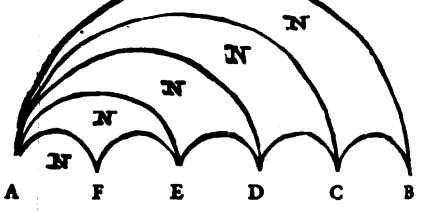

Qualitas. Subā. Corpus. Viuens. Animal. Homo.

Hac fi
ta oñ
negat
ꝓpõsi
ꝓgress
ad alic
immed
tum.

E

ABRAM

Cõ.157 Postq̃ commonstrauit, ꝙ in affirmatiua prædicatione sint prædicata immediata in essendo & cognoscendo, quæ sunt affirmatiuarũ demonum elementa, Intendit commonstrare, ꝙ sifr oporteat in prædicatione negatiua ex quo.n. prædicatum affirmatiuum, qđ de subiecto immediatę prędicatur, sic qđ illi nõ inest ob aliam nām, opꝫ ꝙ prædicatũ, qđ à subiecto immediate negatur sit, qđ à subiecto negat nõ ob aliam naturam ambientem ipsum
F subiectum, aut ob naturalem negationem ambientem prędicatum, quæ ab ipso subiecto negatur, aut ob naturam ambientem alterum ipsorũ, quæ à natura, alterum ambiente, negatur: & ob eius negationem à subiecti causa: hoc autem accidit prædicatis, quorum nõ sunt causæ, aut quorum causæ sunt ipsamet subiecta.

Et dum dixit: Similiter etiam si A non insit B, non euadit, quin inter ea fiat medium, aut nõ fit: ideſt sicque etiam, quando res à re negatur, non euadit, quin ab illa negetur,

TVRANA

Posteaq̃ declarauit, ꝙ inueniuntur in prædicatione affirmatiua prędicata immediata per exīstentiā: q̃ sunt elementa demonstrationũ affirmatiuarum: vult monstrare, ꝙ quemadmodum sequitur hoc in p̃dicatione: & hoc, qm̃ cùm fuerit prædicatum affirmatiuum, quod p̃dicatur de subiecto absque medio: quod vtique non inest ipsi propter naturam aliam: sequitur ꝙ sit prędicatum, quod negatur à subiecto absque medio ipsum prædicatum: qđ negatur à subiecto non pp naturā aliam cõprehẽsam in subiecto, aut pp negationẽ naturæ comprehensæ in prędicato negato à subiecto p se, aut pp naturam cõprehensam in altero ipsorũ negatũ pp naturam comprehensam in vno, aut pp negationẽ suam à cã subiecti: & hoc accidet in eo, qđ fuerit ex prędicatis non habentibus causas: aut si fuerint causæ ipsa subiecta per se. Cõ.1

Et dixit: & cõsist ẽt, si fuerit A, nõ inexistens: nihil ꝓhibet, ꝙ iter ipsa sit mediũ, aut nõ sit: sensus ẽ, & hũc in modũ cõsist ẽt cũ negat aliq̃ ab aliquo,

ABRAM

tur, aut p mediū, aut p ſe ipſam hoc eſt, Imediate, qa eius ſignificato nō ineꝫ hoc ſignificatū: hoc eſt, ꝙ nō inſit illi, qa nō inſit alicui alteri rei ,put nō eſt aſal, qa nō ē vegetabile, qđ eſt aſalis genꝰ: aut qa nō inſit illi ſm ſe, ſicut eē aſal nō ineſt plātæ. D.d. Si quidē fuerit īter ea mediū, eſſet prius ipſo B, cui A, non ineſt prīo: ſicq; demſo fieret illo medio, id ē, ſi qđē negatio A ex B fuerit ob illorū negationem ab alia nā priori ipſo B, q̄ ambiat ipſum B, aut ſit illius cā: ſicq; negatio A ex B fit demſone: demſo conſtat de A negato ex B mediāte illa nā. D.d. ſi aūt nō ſit, nō pficiē demſo: id eſt, ſi nō aduenīat p hoc mediū, qđ ē prius ipſo B, hoc eſt ipſo ſubiecto, nō pficiē demſo de negatione A ex ipſo B. Et dū dixit: forma aūt p̄miſſarū Imediatarū, q̄ ſunt demſonis principia, eiuſq; elemēta ē ipſa terminoꝝ forma. Intendit p terminos p̄miſſarū partes. Et intendit, ꝙ diſpō p̄miſſarū in fine ſit diſpō terminorū p ſe, qa inter eos nō eſt dīa, niſi qa termini collecti ſunt in p̄miſſis ſimul, vt in Lib. Priorū cōmōſtratum eſt. Dū aūt dixit, & ſicut fiunt, vſq; ibi q̄ negatiōis mō ſunt. Intēdit ſicut īueniunt p̄miſſæ affirmatiuę immediate, q bus medijs cōmonſtrant q̄ſita affirmatiua, ſic inueniunt præmiſſæ negatiuæ immediate, quibus medijs commonſtrātur queſita negatiua, & fit vt quædam primæ præmiſſæ ſint, quibus commonſtrantur quæſita affirmatiua, & quibuſdam commonſtrantur quæſita negatiua.

BVRANA

aliquo, nihil vtiq; ,phibet, ꝙ negeꝫ A ab eo, aut pp mediū, aut p ſe, hoc ē pp Imediatū: q̄m diſpō ipſi' ē, ꝙ nō inſit ſibi hęc res: hoc eſt, ꝙ nō inſit ſibi, q̄m nō ineſt alicui alteri: quēadmodū eſſe aſal nō ineſt ſibi, q̄m ipſum nō ineſt nutribili: qđ eſt genus aſalis: aut ꝙ ipſum nō ſeſt ſibi p ſe: queadmodū eē aſalia nō ſeſt nutribili: D.d. & ſi fuerit inter ipſa mediū, erit pri' q̄ B, A, qđ nō ineſt ſibi prīo: demſo itaq, erit p mediū. ſenſus ē: Et ſi fuerit negatio à, A, B, pp negationē à nā alia priori q̄ B, aut cōprehēſa in B, aut cā ipſorū: nega- B tio vtiq; à, A, B, erit p demſonē: & demſo ſtabit ſup eo, ꝙ A, negaē à, B, p mediū illius nāę: D.d. & ſi non erit, nō vtiq; pficiē demſo. ſenſus eſt: Et ſi nō ,pcedet p hoc mediū, qđ eſt prius B, hoc eſt ſubiecto: demſo vtiq; nō perficiē ſup negatione, A, à B, & dixit: & formę ,pponū Imediatarū: q̄ ſunt ,ppones demſonis & elemēta ipſius, ſunt formę terminorū. Intelligit p terminos ptes ,pponū: & voluit vtiq;, ꝙ diſpō ,ppōnū ī fine ē diſpō terminoꝝ eaē: C q̄m nō eſt dīa inter ipſa: niſi ꝙ ter mini ſuperāt ,ppōnes ī fine p vnū: queadmodū mōſtratū fuit in Lib. Syllſi: & dixit: & queadmodū iam vſq; ad id, qđ dixit, ſm viā negationis ſenſuſē: ꝙ inueniunt propōnes affirmatiuę Imediate: p quorū media mōſtrant q̄ſita affirmatiua: ita inueniunt propoſitiones negatiue immediate: p quarum media mōſtrantur quæſita negatiua: & aliquæ ſunt propoſitiones primæ, per quas monſtrantur queſita affirmatiua, & aliquæ, per quas monſtrantur quæſita negatiua.

pars. 38. *Quando autem opus sit monstrare, accipiendum est, quod de B prædicatur primo, sit C, & de hoc consimiliter A, et ita semper procedenti [a] nunquam extra ipsum propositio, neq; existens accipitur in demonstrando. sed semper medium condensatur: quousque indiuisibilia fiant & vnum: est autem vnum, quando immediatum factum fuerit, & vna propositio simpliciter, quæ immediata. Et quemadmodum in alijs principium simplex, hoc autem non idem vbiq; : [b] sed in pondere quidem mina, [c] in cantu vero † diesis, illud autem in alio: consimiliter in syllogismis [d] ipsum vnum est propositio immediata: [e] in demonstratione vero ac scientia intellectus.* A

† diesis. i. primus sensibilis sonus.

ABRAM

T.c.158 Qñ aũt intendimus demr̃onẽ cõstituere, ꝙ A insit ipsi B, opꝫ ꝙ res p̃dicata de B primo ĩueniat, prout est C, et de hoc termino ipsum A prædicetur. qñ autẽ hoc fecerimus ad intendendũ cõstituere demr̃onẽ, ꝙ A de C sit, terminũ ab A exeuntẽ impossibile est inuenire: sed inter terminos A C, inueniunt̃ medij, adeo ꝙ veniãt ad terminos, inter quos nõ est interstitiũ, finiant, & p̃missa vna est simplex: hoc aũt ita nõ fit, qñ inter vtriusq; terminos nõ fuerit mediũ: vna aũt p̃missa simplr̃, est, inter cuius terminos nõ est mediũ, & sicut in alijs rebus finit̃ in principium, quod est res simplex: hoc autẽ in illis diceret, in pondere.n.est libra, et ĩ melodia toni quarta, & similiter in alijs singulis rebꝰ præter has duas: in syllb̃ etiam finitur in principiũ vltimę simplicitatis, scilicet in immediatã præmissam: in demonstratione autem & scĩa finitur in principium, quod est ipse intellectus.

In

BVRANA

Dixit Aristo. Cũ vero soliciti fuerimꝰ ĩ cõstituẽda demr̃one, ꝙ A, inest B, opꝫ vtiq;, ꝙ ĩueniat̃ p̃dicatũ de B, prĩo, quẽadmodũ C, et p̃dicet̃ de hoc terminus A. T.c.1 B

Cũq; fecerimꝰ hoc apud id, q̃ soliciti fuerimꝰ ĩ cõstituẽda demr̃one, ꝙ A, inest C, sed terminꝰ exit ab A, fieri igit̃ nõ põt, vt inueniat̃: sed ĩter A, et C, inueniunt̃ media, quousq; cõpleant̃ ad terminos, ĩter quos nõ ẽ, & ꝓpõnẽ vnã simplicẽ: et hoc erit ita, cũ ñ fuerit ĩter vtrosq; terminꝰ medius: & ꝓpõ vna simplr̃ ea ẽ. inter cuius terminos nõ ẽ mediũ: & ĩ eo, qđ superest, iã cõplet̃ dispõ ipsorũ ad principiũ: qđ est aliqd simplex: et hoc erit ĩ ipsis diuersum: ĩ põdere.n.erit litra, in musicis vero quarta ꝑs distãtię: et cõsilr̃ ĩ vno quoq; alio ab his duobus: in syllb̃ cõsilr̃ ẽt ꝑficit̃ ad principiũ maxime simplex: qđ est propositio ĩmediata: & in demonstratione & in scientia perficitur ad principiũ, quod est intellectus. C

In

ABRAM

158 In hac oratione intendit ferre argumentationē via inquisitionis, ꝙ expediat demſonē reſolui in immediatā ꝓmiſſam: & cū hoc notificat, quo mō fit caſus mediorū termino rum inter duos terminos poſitos in oratione ſyllogiſtica. qñ nanq; cōceperit hoc fm qđ eſt melius, & manifeſtius, erit concipere impoſſibilitatē eſſendi infinita inter duos terminos, aut quia non cōpleat illud, niſi per hoc ipſum. prior. n. demſo ꝙ impoſſibile ſit inter duos terminos eſſe infinita, conſtituta fuit per incidentiā terminorū inter duo extrema: hoc eſt, inter duos terminos poſitos. Et dum dixit: Qñ aūt intendimus demſonē conſtituere, ꝙ A inſit ipſi B, op3 ꝙ res ꝓdicata de B primo inueniat, prout eſt c. id eſt, qñ cōſtituimus demſonē, ꝙ aliqua res alicui rei inſit, ſicut ꝙ conſtaret demſo, ꝙ A inſit ipſi B, op3, ꝙ inueniat aliqua res, quæ affirmatiue ſit appoſita ipſi B, hoc aūt neceſſarium fuit. quia nō fit demſo niſi ſyllo, neq; fit ſyllus, niſi medio termino, & nō fit ſyllus in prima figura, niſi ſit minor affirmatiua. Et iō dixit: Op3 ꝙ res prædicata de B, primo inueniatur, prout eſt c. Et dum dixit: Et de hoc termino ipſum A prædicetur. Intendit de medio termino. quem accepit loco ipſius c. Deinde dixit: quādo autem hoc fecerimus ad intendendū conſtituere demonſtrationem ꝙ A de C ſit, terminum ab A exeūtem, impoſſibile eſt inuenire: id eſt, qñ caperemus, ꝙ A prædicatur de c, ob alium medium terminum, impoſſibile eſt hūc illum terminum cadere extra terminos A, & c, ſi enim eſſet de vtriſq; prædica-

BVRANA

In hoc tractatu ſolicitus eſt, vt adducat diſputationē ꝑ viā inquiſitiōis ꝙ op3 demſonē reſolui ad ꝓpōnē immediatā: & ipſe cum hoc docet, qūo cadūt termini medij inter duos terminos poſitos in ſermone ſyllogiſtico: qñ cū formarū fuerit hoc eſſe, formatū erit, fieri nō poſſe, vt inter duo inueniant termini infiniti, melius & euidentius, aut qñ nō ꝓficitur niſi in ipſo: & hoc qñ demſo ꝓcedens fuit: ꝙ fieri nō pōt, vt inueniant inter duo termini infiniti, cōſtruet aūt ſup eo, ꝙ cadunt termini inter duas extremitates, hoc eſt duos terminos poſitos. Et dixit: cū ſoliciti fuerim⁹ I cōſtituēda demſone, ꝙ A, id eſt B, op3 vtiq;, ꝙ inueniat aliq d ꝓdicatū de B, prio, quēadmodū c, ſenſus eſt: cūq; cōſtituerim⁹ demſonē, ꝙ aliq d ineſt alicui: quēadmodū ſi conſtruat demſo, ꝙ A, ineſt B, op3 vtiq; ꝙ inueniat aliq d ꝓueniēs ſup B, ꝑ affirmationē: hoc aūt eſt per affirmationē, qñ nō erit demſo, niſi ꝑ ſyllm, & nō erit ꝑ ſyllogiſmū, niſi per terminū mediū: & nō erit ſyllus in prima figura, niſi cum fuerit minor affirmatiua: & ꝓpea dixit: op3 igit, ꝙ inueniatur aliq d ꝓdicatū de B prio, quēadmodū c, & dixit: Et prædicet de hoc terminus A, hoc eſt, terminus medius, q accipit loco c, deinde dixit: cūq; nos hoc fecerim⁹ apud id, quo ſolliciti fuerimus in cōſtituēda demſone, ꝙ A ineſt c, fortaſſe terminus exhibit extra A, fieri non pōt, vt inueniatur. ſenſus eſt: cūq; accē perimus ꝙ A, ineſt c, ꝑꝑ terminum alium medium: fieri vtique nō poterit, vt cadat hic terminus extra A, & c, & hoc, qñ ſi fuerit prædicatū

A
Cō. 158
B
C

ABRAM

D dicatus caderet extra A in maiori ꝑ missa: hoc autē esset in secūda figura, cū tñ in secunda figura nō concludat affirmatiuū A, vt esset vtrisq; subiectus, & esset extra ipsum B, hoc est, extra ipsum minus extremum in minori præmissa: hoc autē fit in tertia figura, in ipsa autem tertia figura non cōcluditur vlr tanto fortius affirmatiuū: Iferur ergo, ꝙ qñ cupierim' ꝙ cōcludat affirmatiuū vle, ꝙ medius terminus cadat inter duo extrema tñ ambabus ꝑmissis simul. Hoc aūt fit, qñ est ꝑdicat' de
E minori extremo, subiectus maiori, q est in prima figura: si aūt esset alterius harū duarū præmissarū medi' terminus, oporteret ꝙ caderet inter duo extrema I ambabus ꝑmissis simul: impossē aūt est, ꝙ hic casus ꝓcedat in infinitū, ꝓut postēsum est. Et illud ītēdebat dū dixit, sed inter terminos A C, ꝛueniunt medij, adeo ꝙ veniāt ad terminos, Iter quos nō est interstitiū. i. immo op3 ꝙ in tali q̄sito affirmatiuo in ambabus ꝑmissis cadat medi' termin' Iter duo
F extrema, & sic I verisq; illarū, si fuerint mediatę, donec res finiat in ꝑmissas medio carētes. Et illud intēdebat dū dixit: Inter quos nō est interstitium finiant, & ꝑmissa vna est simplex: hoc est, cui nō est locus, in quē cadat medius termin', nec ē cōposita ob mediū terminū: præmisse n. q cōmōstrant, sūt cōpositę. Et dū dixit: Vna āt ꝑmissa simplex ē iter cuius terminos n ē mediū, hoc aūt ita ē, qñ ꝑmissa, q ꝑ mediū terminū cō mōstrat, ē ꝑmissa illi', ad cui' cōmōstrationē sumit, & cōclo ꝑmissarū, quibus commonstrat. ex quo ergo ali quo modo est ꝑmissa, & aliquo est

BVRANA

de vtrisq;, cadet extra A, in propōne maiore, & hoc erit I ſcda figura, & I ſcda figura nō cōcludit affirmatiua, aut erit ſubiectū vtrisq;, & erit extra B, hoc est ſubiectū minor is in ꝓpōne minore: & hoc erit in tertia figura, & I tertia figura nō cōcludit vlis affirmatiua: oportebit igit, cū voluerimus cōcludere affirmatiuā vlem in duabus extremitatibus tm̄ in duabus ꝓpōnibus simul. Et hoc erit, cū fuerit ꝑdicatū de minore extremitate, & ſubiectū maiori: & erit prima figura: & si fuerit vnū istarū duarū propōnū terminus medius, ſequitur ex neceſſitate, vt cadat Iter duas extremitates I duab' ꝓpōnib' simul: & fieri nō pōt, vt ꝓcedat talis cadētia in infinitū: quēadmodū mōſtratū fuit antea: & hoc est, qđ voluit, cū dixit: ſed inter terminos A, C, inueniunt media, quouſq; ꝓficiant ad terminos non habētes latitudinem inter ſe: ſenſus est: ſed op3 in huiuſcemodi q̄ſito affirmatiuo, ꝙ cadat termin' medi' I vtraq; duarū ꝓpōnū inter duas extremitates, & ita in vtraq; ipſarū, ſi fuerint mediate: quouſq; perficiat res ad ꝓpōnes mediatas: & hoc ē, qđ voluit, cū dixit, nō hñtes latitudinē: & ꝓpōnē ſimplicē, hoc est nō habētē locū, quo cadat termin' medius, q̄q; nō ſit cōpoſita ꝓp terminū mediū: qm̄ ꝓpōnes, q mōſtrant ꝓ ipſas sūt cōpoſitę, & dixit: & ꝓpō vna ſimplex ea est, inter cuius terminos nō est medium. Atqui hoc ita est: qm̄ propō, quæ monſtrat per terminū medium, est ꝓpō ex eo, ꝙ accipitur in monſtratione ipſius, & concluſio ad propōnes, per quas monſtratur: cūq; ſit propō ex parte concluſionis,

ABRAM

alio modo est concl̃o, ipsa non est præmissa simpliciter, est.n. simpl̃r præmissa, illa quæ est præmissa relatione orationũ: hæc aũt est p̃missa nota ꝑ medium. D.d. hoc aũt in illis differt, vsq; ibi. s. in immediatã p̃missam. i hoc aũt inuenit̃ in oĩb⁹ generibus in q̃bus res acceptæ differunt per prius & posterius: hoc ẽ, quarũ aliquæ sunt ipsarũ quarũdã cãæ, prout res fit in põderib⁹ & melodijs: hoc est, q̃a in põderib⁹ inuenit̃ primũ põd⁹: ac si diceres illud, q̃ librã appellam⁹: & in melodijs ẽ q̃dã simplex melodia prima, quã toni quartã dñt: & in alijs ab his reb⁹, q̃ huius generis sunt. sil̃r op3 in p̃missis eẽ primã simplicẽ p̃missam, nõ cõpositã: pręmissas aũt subintrare hoc genus est, quatenus q̃dã sunt aliquibus notiores, & aliquarũ cãæ. Qñ aũt verificauit ꝙ cuiusq;, qđ ẽ hmõi, sit aliquid simplex, & posuit hãc eẽ p̃missarũ cõdõnẽ, hinc cõclusit ꝙ p̃missarũ sint simplices: hę aũt oẽs sunt argumẽtationes s̃m modũ euidentiæ, non argumẽtationes naturales, qm̃ per se notũ est, ꝙ inueniat̃ genus præmissarũ, q̃ sint huius conditionis. Dum aũt dixit: In demr̃one aũt & scĩa finitur in principium, qđ est ipse intellectus. Intẽdit ꝙ primę præmissæ simplices redeant in principium, qui est ipse intellectus, id est, concedenda nobis est dicenti, ꝙ omnis præmissa indigeat principio huic enunciationi vniuersali: & cum hoc dicimus de præmissis, quòd ipsarum principiũ sit ipse intellectus, non quòd illæ commonstrentur per principium quòd fit præmissa, & dicamus prout putabat aduersarius.

BVRANA

clusionis, ex parte ista nõ est: igit̃ propõ simpl̃r ea ẽ, q̃ est propõ in relatiõe ad p̃dicamẽta: & hęc est ꝓpõ nõ medij. Deinde. d. & hoc erit ĩ ipsa diuersum, & ipsa est ꝓpõ immediata. sensus ẽ: Et hoc inuenit̃ in oĩbus generibus: q̃ diuersificant̃ per prius & posteri⁹ rerũ, q̃ accipiunt̃ ĩ ipsis: hoc ẽ: quarũ aliq̃ sunt cã aliquarũ: quemadmodũ se hẽt res in ponderibus & musicis: hoc ẽ, ꝙ inuenit̃ in põderibus põdus, qđ ẽ primũ: quẽadmodũ si diceres illud, qđ vocatur litra: & in musicis harmonia simplex, q̃ est prima, & ipsa est quarta pars distãtię: & in alijs reb⁹, q̃ sunt ex hoc genere: cõsil̃r op3 eẽ in ꝓpõnibus ꝓpõnẽ primã simplicẽ nõ cõpositã: ꝙ autẽ ponant̃ propõnes in hoc genere est ex ꝑte, qua inueniunt̃ nonnulla notiora q̃busdã & cã quorundã: cùmq; verum sit: ꝙ via cuiuscunq; est, vt habeãt aliqđ simplex: & posuit, ꝙ de via ꝓpõnũ est, cõcludere ex hoc, ꝙ in ipsis sunt simplices: & hoc totũ est disputatio ꝑ modũ apparentię nõ disputationãlis: qm̃ notũ ẽ ꝑ se, ꝙ genus propõnũ est cũ hac dispõne: & dixit: demr̃o aũt & scĩa cõplent̃ ad principiũ qđ est intellectus. sensus est: Et propõnes primæ simplices reducunt̃ ad principiũ, qđ est intellectus: hoc est: non potest aliquis dicere, quòd omnis ꝓpositio indiget principio vniuersali istius enuntiationis: & dicemus cum hoc, ꝙ propositionum primarum principiũ est intellectus: non quòd ipsę mõstrantur per principium: quod est propositio: vt dicamus, quemadmodum opinatur litigator.

A B C

44 1/2a

pars.38. D *In monstratiuis igitur syllogismis ipsius inexistētis, a nihil extra ea dit : in priuatiuis vero, vbi quidē quod oportet inesse, nihil extra hoc cadit. Vt, si A ipsi B per C non inest, si enim omni quidem B C inest, A vero ipsum C nulli. rursus si opus fuerit, quòd A C nulli inest, medium accipiendum est ipsius A & C, & sta semper progredietur. Si autem oportuerit monstrare, quòd D ipsi E non inest eo quòd C D quidē omni in est, E vero nulli, aut non omni, nunquam cadet extra E: hoc autem est, cui non oportet inesse. In tertio autem modo, neq; á quo oportet, neq; quod oportet priuare, nunquam extra ibit.*

ABRAM

T.c.159 Sylli vero, qui cōmonstrāt affirmationē, nō hīt mediū, q ex tra eos cadat: sed qñ mediū syl-
E logismorū negatiuorū inest minori, nō cadit extra eos. prout, si intenderis cōmonstrare A inesse B, mediāte C. si C insit toti B, & A nulli C: necessitas cogeret, vt cōmonstremus, q A nulli C insit: q inter illos inueniat medius terminus, quo hoc cōmonstretur: sicq; semper similiter. Si vero cōmonstratio fiat in secunda figura, prout cōmonstremus C non inesse B, & sit F me-
diū, quod insit toti C, illud nulli
F B, ineſt, aut non ineſt toti E: negatio autem nullo vnq; tempore fit extra extremum. In tertia vero spē nullo mō accipiēda est negatio extra extremū negatū.

Cō.159 Dū dixit: Sylli vero, q cōmōstrāt affirmationē, nō hīt medium, qui extra eos cadat. i. illorum medium non cadit extra alterum duorū extremorum maius & minus in vtrisque præmissis, sed cadit inter illa. causa autē est, quam prædiximus, quia affirmatiua non concludit nisi in prima figura: & in hac figura medius

BVRANA

Dixit Arist. In syllis igit mon- T.c.15
strantibus affirmatiuū mediū vtiq; nō cadit extrā, in syllis vero negatiuis, cū fuerit mediū in existēs minori, nō cadet in ipsis extra: quēadmodū si velles mō strare, q A, ineſt B, q mediū C, si igit C, ſeſt of B, et A, nulli C, ex necessitate ꝓueniet, q mōstremus A, ineē nulli C, op3, q ſueniat medius inter ipſa: p quē monstrat hoc, et in hūc modū semp: si vero mōstratio fuerit in scda figura: quēadmodū si aliqs mōstraret, q B, nō ſeſt E, & ſit C, mediū acceptū ineē of E, erit igit ipsū nō ſnexñs alicui E, aut nō ſexñs of E, negatio itaq; nō erit extra extremitatē, q eſt ſ aliq tpe: ſed in tertio mō nō ē via ad negatio nē extra extremitatem negatā.

Cō.1 Dixit. In his vero ſyllis: ſ qb³ mō- strat affirmatiua, mediū vtiq; ñ cadet extra hoc ē mediū vtiq; ñ cadet ſ vtraq; duaꝝ, ꝓpōnū extra vnā duarū extremitatū, minorē & maiorē: ſ3 cadet ſter ipſas: & cā ē, id, qđ dixim³ pri³: q m affirmatiua ñ cōcludit, niſi ſ prīa figura: & medi³ terminus cadit ſ vtriſq; ꝓpōnib³ ſ hac figura, inter

ABRAM

medius terminus cadit in ambabus ꝓmiſſis ĩter duo extrema, ſ. maius & min⁹. Dũ aũt dixit: Sed qñ mediũ ſylſorũ negatiuorum ineſt minori nõ cadit extra eos. Intẽdit, qñ cõpoſitio ſyllorũ, qui cõcludunt negatiuã vlem fuerit ĩ prima figura, medius termin⁹ cadit in ambab⁹ ꝓmiſſis inter duo extrema. Cepit aũt hoc prodicẽdo, qñ mediũ ineſt minori, ſ. & maius fuerit ꝓdicatum negatiuæ de medio. qñ enim eſt mediũ minori, & negatiua maiori, cadit extra illũ: & hoc in ſecũda figura. Et poſtq̃ enũciauit illud, tulit huius exemplum. Et dixit: Prout ſi intẽderes cõmonſtrare, A ineſſe B mediãte C. ſi C inſit toti B & A nulli C neceſſitas cogeret vt cõmonſtrem⁹, ꝙ A nulli C inſit. i. huiꝰ exẽplũ eſt, ſicut ſi cõmonſtrare vellem⁹, ꝙ A inſit B mediãte C, & qñ A negat⁹ ex toto C ineſt toti B, cõcluderet ꝙ A negeꝰ ex toto B ꝓ mediũ terminũ, q̃ cadit ĩter A & B, qđ eſt C. D. d. Neceſſitas cogeret vt cõmonſtrem⁹ ꝙ A nulli C inſit. D. d. Si neceſſitas cogeret vt cõmonſtrem⁹, ꝙ A nulli C inſit, ꝙ ĩter illos ſueniat⁹ medi⁹ termin⁹, quo hoc cõmonſtret, ſicq; ſiſt. i. ſi huiꝰ figuræ, ſicut qđ dicim⁹ A nulli C ineſſe indigeat cõmõſtrari ꝓ mediũ terminũ, qui cadat ĩter duo extrema, & expediat ĩter illa ĩueniri mediũ terminũ & eſſet toti C & negareꝰ A ab illo: & ſiſt iterũ ĩdigerem⁹, ꝓꝑ huiꝰ ſylſi ꝓmiſſas, illius cõmonſtratione, hoc ẽ, ꝙ ĩter duos eiꝰ terminos capiam⁹ terminũ huius cõditionis: & hoc ſacias cõtinuo quouſq; attingas ꝓmiſſam notã. Et ſi A ſumat⁹ ineẽ toti C ipm nulli B eſſet, aut nõ ineſt toti B, negatio aũt nullo vnq̃ tpe fit extra extremũ.

BVRANA

inter ambas extremitates, hoc ẽ maiorem & minorẽ. & dixit: in negatiua vero, cùm mediũ fuerit inexiſtẽs minori nõ cadet vtiq; extra: ſenſus eſt: in ſylſis vero cõcludentibus negatiuã vlem, cùm fuerit cõplicatio ipſorũ in prima figura, medi⁹ vtiq; termin⁹ cadet inter ambas extremitates in ambabus ꝓpõnibus: & cepit hoc, & dixit: Cùm igit⁹ medius fuerit inexiſtens minori. ſenſus eſt: Et maior ꝓdicetur ꝑ negationẽ cũ medio: qm cũ fuerit medius inexiſtẽs minori, & negatũ à maiore, cadet vtiq; extra ipſum ĩ hac ſcđa figura. Et poſteaq̃ cõmemorauit hoc: adduxit exẽplũ huiꝰ ꝑ literas: & dixit: ſi volueris monſtrare, ꝙ A ineſt B ꝑ mediũ C ſi vtiq; C inerit omni B & A nulli C, ſenſus eſt: exẽplum huiꝰ, ſi voluerimus mõſtrare, ꝙ A ineſt B ꝑ mediũ C cũq; fuerit A negatũ ab oĩ C & C inexiſtẽs oĩ B cõcludet vtiq;, ꝙ A negat⁹ ab oĩ B ꝑ medium terminũ: cadet mediusinter A & B & ipſe eſt C. Deinde dixit: & ſi pueneritneceſſitas, vt monſtremus A ineſſe nulli C ſequit⁹, vt accipiat⁹ medi⁹ terminus inter vtraq;, ꝑ quẽ monſtrabit hoc, & hunc in modum ſemper. ſenſus eſt: Et ſi fuerit ꝓpõ maior in hac figura, vt cũ dicimus A nulli C oportet, vt monſtret⁹ per C medium cadentẽ inter ambas extremitates: & oportet, vt ſueniat⁹ inter ipſas terminus medius, & inſit oĩ C & negeꝰ ab ipſo A & ita quoq; oportebit in ꝓpõnib⁹ iſtius ſylſi in mõſtratione ſua, hoc eſt, vt accipiat⁹ inter vtroſq; terminos ſuos termin⁹ cũ hac diſpoſitione. & fiat hoc ſemp, quouſq; deueniat⁹ ad ꝓpõnem notã per ſe, non ꝑ terminũ medium. deinde dixit:

A

B

C

Si

ABRAM

D extremum. Idest, si vero fuerit com mõstratio negatiua vniuersalis, aut particularis in secũda figura, cuius minor suarum præmissarum est af firmatiua, aut maior affirmatiua, prout quis commonstraret, si c nõ insit E ex quo F non inest toti C & negatur ex toto E aut ab eius parte, concluderet, quòd C negetur ex toto E aut eius parte: & similiter si affirmatiua fuerit minor, concluderet hanc eandem conclusionem, & in vtrisque duabus speciebus non caderet medius terminus extra ex-
E tremum affirmatum, siue fuerit minus, aut maius. Et id intendebat dum dixit: Negatio autem nullo vnquam tempore fit extra terminum: id est, quia medius terminus negatus nõ cadit extra extremum, cui medius terminus inest vllo vnquam tempore: hoc autem ita fit, quia medius terminus cadit in præmissam affirmatiuam huius figuræ inter duo extrema, & in negatiua extra ambo extrema. Deinde dixit: In tertia vero specie nullo modo accipienda est negatio extra extremũ
F negatum, id est, in tertia figura medius terminus cadit in præmissa negatiua inter duo extrema sine dubio. huius autem causa est, quia in eius minori, cuius conditionis est, quòd sit affirmatiua, eius medius terminus est extra ambos extremos, in maiori vero subijcitur maiori. & ideo absq; dubio cadit inter duos terminos. s. maiorẽ & minorẽ.

In

BVRANA

Si vero fuerit monstratio in secunda figura: quemadmodum si monstret' c nõ inesse E & A accipiat' inesse oĩ c erit vtiq; nõ inexistens alicui E & nõ inexistẽs oĩ E negatio igr̃ nõ erit extra extremitatẽ, quæ sit in aliquo tpe. sensus est: sin aũt fuerit monstratio negatiuæ vlis aut particularis ĩ secũda figura: cuius minor ex ꝓpõnib' suis est affirmatiua, aut maior ipsius affirmatiua: quẽadmodum monstrabit mõstrans, ꝙ c nõ inest E per id, ꝙ A inest omni c & negat' ab oĩ E aut ab aliquo: concludet igitur, ꝙ c negat' ab omni E aut ab aliquo ipsius: & consilr̃ si fuerit affirmatiua minor, concludet vtiq; hanc eandẽ conclusionẽ: & ĩ vtrisq; modis non cadet terminus medius extra extremitatẽ: affirmatiua igit' erit minor, aut maior. Et hoc est, qđ voluit, cùm dixit: negatio igit' non erit extra extremitatẽ affirmatiuã, quę est in aliquo tpe: hoc est: qm̃ terminus medius negatus nõ cadet extra extremitatem: cui inest medius terminus neq; in aliquo tpe: atqui hoc ita est: qm̃ terminus medius cadit in ꝓpõne affirmatiua in hac figura inter vtrasq; extremitates, & in negatiua extra ambas extremitates. deĩde dixit: in tertia vero specie nõ est via, qua accipiat' negatio extra extremitatẽ negatã. sensus est: In tertia vero figura, medius vtiq; terminus cadet in ꝓpõne negatiua inter ambas extremitates: & causa in hoc est: qm̃ minor ĩ ipsa: de cuius cõditione est, vt sit affirmatiua hẽt mediũ terminũ ĩtra vtrasq; extremitates: sed ĩ maiore ꝑdicabit' de maiore: & ꝑpea cadet absq; dubio inter vtrosq; termĩos, hoc ẽ maiorẽ & minorẽ:

ABRAM

In toto autem hoc voluit cõmonstrare, ꝙ non fiat affirmationis syllogismus, cuius medius terminus sit inter duo extrema in ambabus præmissis simul, aut in altera. Si autem inueniretur præmissa infinita oportet quòd inter duas res finitas essent res infinitæ: hoc autẽ est mendacium. quod enim est inter extrema necessario est finitum.

BVRANA

norem: arqui voluit per hoc in sum A
ma, ꝙ non est syllo affirmatiuus: ꝙ
sit medius terminus extra vtrasque
extremitates, aut in ambabus propo
sitionibus simul, aut in vna: & si in-
ueniretur propositio infinita: sequit
ꝙ inueniuntur inter aliqua duo fi-
nita, aliqua infinita: quod ẽ falsum,
fm id, quod est inter extremitates fi
nitas ex necessitate.

Demonstrationem vniuersalem particulari esse præstantiorem.

Cap. 18.

9.ps CVm vero sit demonstratio hæc quidem vniuersaliter, illa vero secundum partem, & hæc quidem predicatiua, illa vero priB
uatiua, dubitatur vtra melior sit: consimiliter autem & de ea, quæ demonstrare dicitur, & de ducente ad impossibile demonstratione.

Contradictiones Tomistæ.

104 *Multi quidem rationibus contendit Arist. concludere demonstrationem vniuersalẽ esse potiorem particulari. Oppositum videtur innuere. 1. Poste. 3. Vide solutionem.*

105 *Affirmat Arist. in problematibus nos procedere à minus vniuersalibus ad magis vniuersales causas. Oppositum videtur affirmare. 1. Physi. tex. 1. Sed vide sol.*

160 Ex quo demõ quædam est vsus, & quædam particularis: & quædam affirmatiua, & quædã negatiua, viri esset dubitare & dicere, ô vtinam scirem quæ demonstrationũ sit melior, & quo pacto res procedãt in demõne ostensiua, & in demonstratione ducente ad impossibile.

Dixit Aristo. Posteaq; vero T.c.160
demonstrationis aliqua est vniuersalis & aliqua particularis, et
aliqua affirmatiua & aliqua ne
gatiua: dubitaret vtiq; aliquis C
& diceret, vtra demõstrationũ
sit melior: & fm hoc procedit
res in demõne recta, & demon
stratione ducente ad impoſt.

160 Ex quo quidam syllo est, qui con cludit conclusionẽ vniuersalem, & est ille, cuius præmissæ sunt vniuersales: & quidam concludit conclusionem particularem, & est ille, cuius altera præmissarum est particularis. & intendit per particularem, ipsam singularem, non signatam clausura particulari.

Posteaq; syllogismorũ aliqui cõ- C.160
cludunt conclusionem vniuersalẽ:
& hi sunt, quorum propositiones
sunt vũs: & ipsorum aliqui concludunt conclusionem particularem:
& hi sunt, quorum propositiones
sunt particulares: & intelligit per
particulares, indiuiduas, cõprehensas in syllogismo particulari.

Et

Et

ABRAM

D Et sit etiam quidam cōcludit cōclusionē affirmatiuā, & est ille, cui⁹ ambæ præmissæ sunt affirmatiuæ: & quidā est, qui cōcludit negatiuā, & est ille, cuius altera præmissarum est negatiua, & altera affirmatiua. Et sit etiam quidā est qui est sylis rectus ostensiuus, & quidā est sylis diuersitatis ducens ad impossibile. quæret itaq; quis horū sit melior in singulis generib⁹ horū oppositorū? an vris sit melior, an particularis? & an negatiuus sit melior, an affirmatiuus? & an ostensiuus cathegoricus
E sit melior, aut diuersitatis ducens ad impossibile? quæ sunt tria quæsita. Incœpit ergo à consideratione vniuersalis & particularis.

BVRANA

Et ipsorum consimiliter etiam aliqui cōcludunt conclusionē affirmatiuam, & hi sunt, quorū ambæ propositiones sunt affirmatiuæ: & aliqui concludunt cōclusionem negatiuā: & hi sunt, quorū vna duarum ꝓpōnum est negatiua & altera affirmatiua: & ipsorū consist̄ ēt aliqui sunt per sylm̄ rectū, & aliqui sunt per sylm̄ ad impos̄: quærit̄ itaq;, quæ demonstrationū sit melior in vnoquoq; genere ex istis oppositis, an vniuersalis sit melior, an particularis, an negatiua sit melior, aut affirmatiua? an recta sit melior, an ad impossibile? & hæc sunt tria quæsita: incœpit autem in ipsis speculari de vniuersali & particulari.

T.39.ps *Primum igitur considerabimus de vniuersali, & particulari: hoc aūt cum declarauerimus, & de ea, quæ monstrare dicitur, & ea, quæ ad impossibile, dicemus.* [a] *Videretur igitur fortasse aliquibus ita considerantibus, eam secundum partē esse meliorē: si enim secundum quàm magis scimus demonstrationem, melior est demonstratio* [b] *(hæc enim est virtus demonstrationis:) magis autē scimus vnumquodq;, cùm ipsum sciamus secundū se, quàm quando secundū aliud, vt musicū Coriscum, quando quòd Coriscus musicus est, quàm quando quòd homo musicus est: similiter aūt & in alijs. Vniuersalis autem, quòd aliud non, quòd ipsum cōtingit, monstrat: vt quòd æquicrus, non quòd æquicrus, sed quod triangulus, quæ vero secundum partē, quòd ipsum, monstrat. si igitur melior quidem, quæ secundum ipsum, talis autem quæ secundum partem: vniuersali magis, & melior vtiq;, quæ secundum partem est, demonstratio erit.*

T.c.161 Et ponamus nostræ perscrutationis initiū ab ipsa demr̄one vr̄i & particulari: & dum ostenderimus harū duarum dispositionem, postea considerabimus demonstrationē cathegoricam

Dixit Arist. Ponamus autem primo inquisitionē nostram de demr̄atione vr̄i & particulari: & posteaq̄ viderimus dispōnē istorum duorum, speculabimur post hoc de demr̄atione recta, & du- T.c.1

et

ABRAM

& ducentē ad impossibile. Quidam enim putant, quòd particularis demonstratio sit potior: hoc tramite procedentes. dicebant enim, si demonstratio, qua firmiori scientia scitur, sit potior: (hic enim est excessus profectus demonstrationum) omnis autem scientia qua aliquid, qua ipsum est scimus, est potior, illa qua illud ex alterius rei parte scitur. sicut tutius est nos scire canentem quādo canit esse canentem, quàm illum scire inquantum est homo canens: sicq; de consimilibus. vniuersalis vero commonstrat id, quod commonstrat alicui rei, non inquantum est hæc res, sed inquantum est alia res: demonstratio enim constans de isochele, non fit inquantum est isocheles, sed inquantum trigonus est. Particularis vero demonstratio commonstrat rem rei ipsi secūdum se inesse, quod potius est: hæc autem est particularis demonstratio. quare particularis demonstratio vniuersali demonstratione potior est.

161 Hęc est vna rōnum, q̄ cogit illū, qui opinat demrōnē particularē potiorē esse vr̄i. eiusq; argumētatio sic est, si id, quo scit res vehemētiori veraci assertione sit potior demro, & oīs res, quā scimus rōne sui ipsi⁹, est vehemētioris veracis assertionis, q̄ illud, qd scim⁹ rōne alterius rei: cū hęc ergo sit dispō rei particularis & vr̄is, q̄a, s. qn̄ scit particulare scit per seipsum,

BVRANA

& ducente ad impossibile: nonnulli enim existimarunt demrōnem particularē esse meliorem apud id, ꝙ processerūt in speculatiōe ipsarū hac via: dixerūt, si demōstratio, per quā scimus scīa valida, est melior demro: hæc enim est excellentia bonitatis demrōnum: & omnis scīa, qua scimus, est validior, cùm scimus aliquid ex parte, qua est, q̄ scientia, qua scimus in eo, ꝙ est aliud quid: quēadmodum, cùm scimus de musico, ꝙ est musicus: & consimiliter de eo, ꝙ præcessit: sed demonstratio vr̄is monstrat aliqd monstrari de aliquo, nō ex parte, qua est hoc, sed ex parte, qua est aliquid aliud: demro enim constituit de triangulo ęquicrure, nō ex parte, qua ē æquicrus, sed ex parte, qua est triangulus. Demonstratio aūt particularis, monstrat aliquid inesse alicui ꝑ se: & si fuerit demro quæ monstrat aliquid inesse alicui per se, ipsa ē melior: & hæc est demonstratio particularis: demonstratio igitur particularis ē melior demonstratione vniuersali.

Hęc ē disputatio, qua indiget is, qui existimat demrōnem particularem meliorē esse vr̄i: probat autem ipsum sic: si illud, quod scim⁹ aliqd sciētia validiori, est validius, q̄ illud, quo scimus ex pte, qua est aliud qd: sed hæc est dispō vr̄is cū particulari: hoc est, ꝙ particularis ita se hēt, cùm ꝑ ipsam scitur aliquid scit per se, cū vero scit per vr̄em scit per medium aliud,

A B C Cō. 161

ABRAM

D seipsum, & qñ scitur vñe scitur mediante alio: particularis itaq; est potior vñ. Exempli gratia, qñ nos scimus Socratem esse canentem rõne qua Socrates est, est tutius q̃ scire illum esse canentem rõne qua est hõ, & similiter de alijs consimilibus. Postq̃ autem posuerat, ꝙ id, quod commonstratur per rem vſem, nõ commonstretur per seipsum, cœpit hoc ostendere exemplis. Et dixit: Vniuersalis vero, vſq; ibi, sed inquã tum trigonus est. i. vñs equidem cõ monstrat ipsum particulare p aliud
E ab eo. Exempli gr̃a, sit trigonus isocheles particularis sub trigono simpliciter. qñ itaq; scitur, ꝙ ei⁹ anguli sint duobus rectis æquales, rõne rei vñs, nõ scit hanc rem de illo p se ipsum, sed hãc scit de eo rõne, qua est trigon⁹: vñs enim demſo, ꝙ anguli sint duobus rectis æquales, nõ cõstat de trigono inquantũ est isocheles, sed inquantũ est trigonus. hęc enim disp̃ō ineſt oĩbus trib⁹ spẽbus trigoni: hoc ẽ, isocheli & scaleno & æquilatero. Constituit ergo hęc oĩo sic, qñ particulare scit⁹ demſone particu
F lari, scit⁹ p seipsum, & qñ vñ demſone scit⁹, tũc scit⁹ per aliud ab eo. & id, quo res scit⁹ per seipsam, est potius illo, quo scit⁹ per aliud: quare demſo particularis potior est vñ. Et hoc intendebat dñs dixit: Particularis vero demſo cõmonstrat rem rei ipsi, ſm se ineſſe, qđ potius est. i. ꝙ ſi demſo, quæ prædicatum ſubiecto cõmonstrat ſine medio est potior: & hic ẽ mos particularis demſonis: demonſtratio itaq; particularis est potior. Modus autem decipientium in hac oratione est, quia vñs demſo non cõmõſtrat rem vſem ipſi ꝑticulari, ſed

B.VRAN.A

aliud, igit⁹ particularis ẽ melior vñ: vt in exẽplo, ſi sciamus Socratẽ esse muſicũ ex parte, qua ẽ Socrates, est magis fidelis, q̃ ſi sciremus ipm esse muſicũ ex parte, qua est hõ: & ita in cõſimilibus. Et poſteaq̃ poſuit, ꝙ illud, quod monſtrat⁹ per intentionẽ vſem non monſtratur per ſe: cœpit monſtrare hoc p exempla & dixit: Sed p vſem monſtrat⁹, vſq; ad id, qđ dixit: ſed in eo, ꝙ est triangulus: ſenſus est. Sed per vſem monſtrabitur particulare ex parte, qua ẽ aliud ab ipſo: vt in exẽplo: triangulus æquicrus ẽ particulare ſub triãgulo ſimpliciter: cũ igit⁹ aliq⁹ ſciuerit de ipſo, ꝙ hẽt angulos æquales duob⁹ rectis ex parte, qua est intẽtio vñs, aut nõ nouit de ipſo hanc intentionem p ſe: ſed ſcit hoc de ipſo ex parte, qua est triangulus: demſo enim vñs, ꝙ anguli æquales duobus rectis nõ cõſtituit ſup triãgulo in eo, ꝙ est æquicrus, ſed in eo, ꝙ ẽ triãgulus: hęc. n. disp̃ō ineſt oĩbus tribus ſpẽbus triangulj, hoc est æquicruri & gradato, & æquilatero. Et componitur oratio hæc particularis: cũm ſcim⁹ per demonſtrationẽ particulare, ſcim⁹ per ſe, ſed cũm ſcimus p demonſtrationem vſem ſcimus per aliud: ſed id, quo ſcitur aliquid per ſe est melius, q̃ id, quo ſcit⁹ aliquid p aliud: igitur demõſtratio particularis est melior vñ: Et hoc est, quod voluit: cũ dixit: Et ſi fuerit demſtratio, qua monſtratur aliquid ineſſe alicui p ſe, melior: & hęc est via demonſtrationis particularis, demſtratio vtique particularis erit melior: modus aũt errãtium in hoc ſermone est: quod demonſtratio vniuerſalis, nõ monſtrat aliq̃d vniuerſale de ꝑticulari:

ſed

ABRAM

sed ipsi vñ illã cõmonstrat: demõ vero particularis cõmonstrat rem particularẽ mediante vñ: verumtñ particulare est scitũ per seipsum. cõsideratio aũt est, quia qñ res in duabus sciẽtijs sciteꝛ per syllm, quarum vna esset vñs, & altera particularis, quæ illarũ sit potior, qui enim scit particulare p seipsum, nõ scit illud p syllm, quod cõmonstratur p id qđ dixerat ꝙ qui scit aliquã rem particulari scia, nescit illã nisi per accñs: hoc est, ex eius scia per syllm.

BVRANA

sed monstrat ipsum de vniuersali: demonstratio aũt particularis monstrat aliquid particulare per mediũ vniuersale: prætерquam quòd particularis scientia per se, non nouit ipsum per syllogismum: & propterea monstrabit in sequẽtibus: quòd qui scit aliquid scientia particulari, non scit ipsum, nisi per accidens. A

39.ps *Amplius, si vniuersale quidem non est aliquid præter singularia, demonstratio vero opinionem facit esse aliquid hoc, secundum quod demonstrat, & quandam naturam esse in entibus talem: vt trianguli præter quosdam, & figuræ præter quasdam, & numeri præter quosdam numeros: [a] melior autem, quæ est de ente, quàm quæ de non ente, & propter quam non decipietur, quam propter quam decipietur. Vniuersalis autem est talis, procedentes enim monstrant, quemadmodum [b] de proportionato, vt quod vtiq; sit aliquid tale, erit proportionatum, quod neque linea, neque numerus, neque solidum, neque planum, sed præter hæc aliquid.* B

162 Iterum, si vñe non est aliqua res extra singularia, & demõ fit de illo, putaretur, ꝙ sit separatum: & ꝙ in essendo sit singulare p se subsistẽs. sicut ꝙ trigon⁹ vñs sit res extra hunc trigonũ, & hunc trigonum: & ꝙ figura sit res extra hanc figurã & hanc figurã, & numerus extra hunc numerũ & hũc numerũ: demõ aũt de eo, quod est, potior est demonstratione de eo, qđ non est, immo demõ, quæ nõ est causa subductionis & deceptionis, potior est illa, quæ est huius causa.

Vñs

Dixit Aristo. Amplius si vñe nõ est aliquid extra singularia: et demõ facit opinari de ipso ꝙ sit separatũ, & ꝙ sit indiuiduũ in existẽtia positũ p se: quemad modũ, ꝙ triãgulus vñs sit aliqđ extra hũc triãgulũ, & ꝙ figura sit aliquid extra hanc figurã & hãc figurã, & ꝙ numerus sit aliquid extra hũc numerũ, & hũc numerum: & demõ quæ est de ente est melior, q̃ demõ, q̃ est de nõ ente: aut demõ, quæ non est causa deceptionis & erroris est melior, q̃ ea, q̃ est cã huius. T.c.162 C

sed

ABRAM

D Vniuersalis autem demonstratio est talis formæ: illi enim, qui vniuersale constituunt, ipsum constituunt, quòd sit huic simile, prout est quod dicũt hoc esse sicut hoc est, quod non est linea, neque numerus, neque superficies, neq; corpus, sed est aliqua res extra has omnes.

Cõ. 162 Hæc oro est ac si includeret duas rõnes, quę ambæ ferunt opinari demonstrationẽ de particulari esse potiorẽ vñ. Quarũ vna est, qa vñe fm
E veritatẽ est q̃ dã res, q̃ inest singularib⁹ nõ extra ea: nos aũt ponere ipsum eẽ, & cõstituere demr̃onem de illo, fert nos putare, ꝙ sit res extra aĩam ꝑ se existẽs, eo mõ quo singularia ꝑ se existũt. hoc ãt est mẽdaciũ & error: hoc aũt nõ accidit de particulari: demr̃o aũt de eo, qd̃ non fert ad mendaciũ & errorẽ, putandũ est ꝙ potior sit demr̃atione ducente in mendaciũ & errorẽ, hæc itaq; ẽ vna rationũ quã putamus, ꝙ hæc oratio includat. Secũda aũt rõ est, quia vñe aut est non ens, aut est quid poste-
F rius singulari in essendo. illius autẽ demr̃o quod prius ẽ in essendo, potior est q̃ illius quod est posterius. Et dũ dixit: Iterũ si vñe non est aliqua res extra singularia, & demr̃o sit de illo, putaret ꝙ sit separatũ, & ꝙ ĩ essẽdo sit singular ꝑ se subsistẽs. Intẽdit, ꝙ vñe non sit aliqua res ꝑ se existẽs extra singularia, & demr̃o de illo fert, ꝙ putet ꝙ sit res ꝑ se exñs extra singularia: qa demr̃o constituit de vero, & verũ est q̃dã res extra aĩam exñs, ꝓut ẽ in aĩa. Et ĩ hac re ĩsinuauit Platonẽ. ex quo postq̃ notificauit, ꝙ demr̃o de vñ cõduxit

alios

BVRANA

Sed demõstratio vñs habet hãc formã: & hoc, qm̃ qui cõstruũt vñe, construunt vtiq; ipsum: cũ accipitur quod ẽ simile in hoc: quemadmodum quod dixerũt esse possibile: hoc, quod non est linea, neq; numerus, neq; superficies, neque corpus: sed est aliquid extra hæc omnia.

Tractatus iste quasi cõtinet duas Cõ. 1
probationes: quarũ vtraq; facit existimare, ꝙ demr̃o de particulari est melior, q̃ demr̃o de intentione vñ: & hatum vna est, ꝙ vñe est aliquid in veritate existẽs in indiuiduis nõ extra ea, in quibus est: demr̃o igitur cõstituta sup hoc, facit existimare, ꝙ est aliquid existẽs extra animam per se fm modũ, quo inueniunt indiuidua per se: sed hoc est falsum & error ex ipso, & nõ accidit hoc ĩ partibus ipsius: & demr̃o, quę est de eo, quod nõ inducit in falsum & errorem est melior, q̃ ea, quę adducit in existimationem falsi & erroris: hęc igit est probatio vna, quã existimauimus cõprehendi in hoc tractatu: secũda vero est, ꝙ vñe, aut non est, aut si est, est posterius sensu: sed demonstratio, quæ est de priori in existentia est melior, q̃ demr̃o, quæ est de posteriori: & dixit. Ampli⁹ si vñe, non est aliquid extra singularia, & demr̃o de ipso facit opinari, ꝙ sit separatũ & ꝙ sit indiuiduum per se. Sensus est: amplius si vñe non est aliquid existẽs per se extra singularia: qm̃ demr̃o constituitur sup vero, & verũ est aliquid existẽs extra aĩam, fm id, quod est de ipso in anima: notauit aũt hac in re Platonẽ: qm̃ propterea ꝙ docuit demr̃onem de vñ

aliã

ABRAM

alios eo vetustiores philosophos, q ipsum præcesserunt ad putandū, ꝙ oporteat vñe esse aliquā rem extra animā existēs, duxit postea exēplū, quod defert vt puet, ꝙ illud sit aliqua res extra singularia, Et dixit: Sicut trigonus vñis sit res extra hunc trigonū & hunc trigonū: & figura sit res extra hāc figurā, & hanc figuram: numerus extra hunc numerū & hunc numerum. i. id vnde infert hoc exēplum ē, quod sit de eo ꝙ vñe ostendit res particulares. verbi gra, quia videtur, ꝙ vniuersalis trigon' sit aliqua res alia ab hoc trigono signato, & alia ab hoc trigono signato, & vñt alia ab oībus singularibus trigonis signatis: id autem, quod est aliud ab illis, est extra illa: & sīt videtur, ꝙ vñis figura sit deforis à suis particularibus, & vñe ipsius numeri sit extra sua particularia. Et ex quo ex hoc dicto intelliguntur duæ res, quarum vna est, ꝙ vñe sit aut res extra esse fm se, aut sit res quæ nō sit nisi in mente, Dixit: Demonstratio autem de eo quod est, potior est demonstratione de eo quod nō est ideſt & hæc demonstratio de eo qđ est perfectissimo & excellentissimo esse, quod est ipsum singulare, ē potior demſone de eo, quod nō est pfectissimo & excellētissimo eē: quod est ipsum vñe. qm demonstratio de eo quod est, est potior demſone de eo quod nō est: ſicq; demſo de particulari est potior. Tāto fortius, si dixerimus, ꝙ vñe non sit penitus ens, & cū ex dicto quo describit significatum ipsius vñis intelligantur duæ res, quarum vna est, ꝙ sit fm esse imperfectum: & secunda ꝙ accidat de illo deceptio, immo est id qđ oñdit, cōnexit,

BVRANA

aliam esse ab ea, quā prædixerūt sapientes antiqui: existimauit pp hoc, ꝙ vñe sit aliquid existēs extra aīam. Postea adduxit exemplū, qđ facit opinari, vt sit aliquid extra singularia: & dixit: quēadmodū triangulus vñis est aliquid extra hunc triangulum, & hunc triangulū, & hęc figura aliquid extra hanc figurā, & hāc figurā, & numerus extra hūc numerum, & hunc numerū, sensus est: & ex eo, ꝙ sequit hoc exēplū, ꝙ apparet manifestū vñe de rebus particularibus: vt in exemplo, si apparet, ꝙ triāgulus vñis est aliquid extra hūc triāgulum designatū, & hunc triangulū designatū, & in summa aliud ab omni indiuiduo designato: & qđ est aliud, erit vtiq; extra ipsa. & consīt vī, ꝙ vñe figuræ sit extra sua particularia, & vñe numeri extra sua particularia: & posteaq̄ intellecta fuerūt duo ex hoc sermone: quorū vnum est: ꝙ vñe, ſi est, deficit ab eri stentia p se, aut est aliquid nō exñs: nisi i opinione: dixit: & demſo, quæ est de ente, ē melior q̄ demſo de eo, quod est existentia perfectiore, & excellētiore: sed indiuiduū est melius demſone, quæ est de eo, quod nō est exñtia perfecta, & ipsum est vñe. qm demſo, quæ est de eo, quod est, est melior demſone de eo, quod nō est: igit demonstratio de particulari est melior: si dicamus, ꝙ vñe: nō sit existens omnino: & posteaq̄ ex sermone, per quē dispositit intentionē vñis, intelliguntur duo, quorum vnum est, ꝙ deficit in existentia, secundū vero, ꝙ accidit p ipsum error: & hoc ē: quod apparet ex sermone ipsius: sed ipsum est, p quod monstrat ad hanc propositionem,

A

B

C

ABRAM

D connexit huic præmissæ maiorem
pręmissam ad concludendũ ẽt hinc
per aliã cõmonstrationẽ, ꝙ demr̃o
de particulari sit potior demr̃one
de vniuersali. Et dixit: Immo de-
monstratio, quæ nõ est causa subdu
ctionis & deceptionis, potior ẽ illa,
quę est huius causa. i. quãdo demon
stratio de vniuersali est causa dece-
ptionis & subductionis, & demon-
stratio de particulari non est causa
huius, & demonstratio, quæ nõ est
de re, quæ sit causa deceptionis, est
melior ea, quæ est causa deceptio-
E nis: sicq; demonstratio de particula
ri est potior demonstratione, quæ
fit de vniuersali. Et cum common-
strasset hunc syllogismum ſm ma-
iorem præmissam, post illum com-
monstrauit ſm minorem, & dixit:
Vniuersalis aũt demonstratio est ta
lis formæ. i. ꝙ ferat ad opinandum
errorẽ. Deinde tulit modum, quo
accidit illi, ꝙ putetur esse rem extra
animã, sicut contigit Platoni, & di-
xit: Illi enim, qui vniuersale consti-
tuunt, ipsum constituunt ꝙ sit huic
simile: prout est quod dicunt hoc
F esse, sicut hoc est, quod nõ est linea,
neq; numer⁹, neq; superficies, neq;
corpus, sed est aliqua res extra has
omnes, i. illi enim, qui aliquã rem
cõstituunt de ipso vniuersali, illam
constituunt, quatenus constare fa-
ciunt hoc vniuersale separatum, prę
ter res, quibus est vniuersale. verbi
gratia, quia quando constituunt
demonstrationem de similitudine,
dicunt, quòd similitudo sit talis, &
hæc illa non est linea, neque nume-
rus, neq; superficies, sed alia natura
præter hæc. Et hoc inuenitur clarũ
in traductione Math. quando dicit:
Demon-

BVRANA

propositionẽ maiorẽ ad concluden
dum consilr̃ etiã ex hoc per mon-
strationẽ aliam, ꝙ demr̃o de parti-
culari est melior, q̃ demr̃o de vl̃i: di
xit: & demr̃o, quæ non est causa de-
ceptionis & erroris est melior, q̃ de
monstratio, q̃ est causa istius: sensus
est: cùmq; fuerit demr̃o vl̃i causa er
roris & deceptionis, & demõstratio
de particulari non sit causa istius: &
demonstratio, quę nõ est de aliquo,
quod sit causa erroris est melior, q̃
ea, quæ est de aliquo, quod est causa
erroris: demonstratio igitur de par
ticulari est melior, q̃ demonstratio
de vniuersali: & posteaq̃ monstra-
uit hunc syll'm per propositionem
maiorem, monstrat postea per mi-
norẽ: & dixit: Habebit aũt demon-
stratio vl̃is hanc formam: hoc est,
quę adducat in opinionem erroris:
deinde adduxit modũ, ex cuius par-
te accidit ipsi, vt opinetur, ꝙ sit ali-
quid existens extra animam: quem
admodum accidit hoc Platoni, & di
xit: Et hoc, qm̃ cùm construunt ali-
quid de vl̃i, construũt vtiq; ipsum,
cùm accipitur, quod est simile huic:
quemadmodum, ꝙ dixerunt hoc,
quod est, quemadmodum hoc non
est linea, neq; numerus, neq; super-
ficies, sed est aliquid extra hæc oĩa:
sensus est: & hoc, ꝙ construunt ali-
quid de vl̃i, cõstruunt vtiq; ipsum,
cùm constituerint hoc vl̃e separatũ
aliud ab ijs, quibus est vl̃e: vt in exẽ
plo, cũ constituerint super proposi-
tionib⁹ demr̃onis, dixit, ꝙ ꝓpõnes,
quæ sunt cum hac dispõne, quæ est,
quòd non sit linea, neque numerus,
neque superficies, sed natura vna
alia ab his: iamq; inuenitur hoc in
translatione, quãdo est manifestũ:
et

ADRAM

Demonstrationis autem dispositio hæc est. illi enim commonstrant qñ apponunt illis, quę priora illis sunt; prout est demonstratio de proportionalitate. verbi gratia, quæuis res, quæ sicut hæc est, ipsa est proportionalis: hoc autem non est linea, neq; numerus, neq; corpus, neq; superficies, sed est res extra hęc, idest quòd quando illi descripserint proportionalia, dicerent, quòd proportionalia sint omnes res, quæ tales sunt: hæc autem res non est linea, neq; superficies, neque corpus, sed est res extra hæc. & illud etiam est manifestũ in alia traductione, quando dicit: Et vniuersale est tale. illi itaq; quando præponunt & ferunt demonstrationem, sicut quod alicui rei est vna proportione, sicut qua est, quando res fuerit aliqua proportione, illud fit sic, quando autem huc fertur, nõ est linea, neq; numerus, neq; corpus, neq; superficies, sed aliqua res alia.

BVRANA

& hoc est, quod dixit: & hẽt demfo A
vlis hanc dispõnem: & hoc, qm̃ ipsa vtiq; monstrant, cũ addiderint ei, qd est añ ipsa: quẽadmodũ demfo de ꝓportionalitate: vt in exẽplo, cũ cõstituerint sup ꝓpõnibus demfonis, dixerũt: ꝙ ꝓpõnes, quæ sunt cũ hac dispõne: quæ est: ꝙ nõ est linea neq; numerus, neq; superficies: quodcunq; fuerit, ipm est ꝓportionatũ: & hoc nõ ẽ linea neq; numerus. cõsiſt ẽt, neq; superficies: sed est aliquid vnũ ꝙ cũ descripserint ꝓportionata, dixerũt, ꝙ ꝓportionata sunt oĩa, q̃ hñt hãc dispõnẽ, & hoc nõ ẽ linea, B
neq; superficies, neq; corp⁹: sed est aliqd extra hęc: & hoc cõsiſt ẽt manifestũ ẽ p traductionẽ alterã: & hoc ẽ, qd dixit: & ẽ vl̃e, vt hoc: cũ igitur ipsi p̃miserint & adduxerint demfonẽ: quẽadmodũ, qd fit de aliquo fm ꝓportionẽ vnã: quẽadmodũ cũ fuerit aliquod fm proportionẽ aliquã, erit ita cõsiſt ẽt: & cũ adductũ fuerit nõ erit linea, neq; numer⁹, neq; corpus, neq; superficies, sz erit aliqd alid.

19.ps *Si igitur vniuersalis quidẽ magis hæc, de ente aũt minus, quàm particularis, & facit opinionẽ falsam: peior vtiq; esset vniuersalis, quàm* C
particularis. [a] *Et primũ quidẽ nihil magis in vniuersali, quàm in particulari altera ratio est: si enim quod duobus rectis inest, non inquantũ æquicrus, sed inquantũ triangulus, noscens, quòd æquicrus, minus nouit inquantũ ipsum, quàm qui nouit, quòd triangulus: & omnino si non quidẽ secundum quòd sit triangulus postea monstrat, non erit vtiq; demonstratio: sin aũt nouit vnumquodq;, inquantũ vnũquodq; inest, magis nouit: si itaq; triangulus in plus est, & eadem ratio, & non secundũ æquiuocationẽ triangulus, & inest omni triangulo hoc, quod est duos: non triangulus inquantũ æquicrus, sed æquicrus inquantũ triangulus habet tales angulos: quare qui vl̃r scit, magis nouit secundũ quòd inest, quàm qui secundũ partẽ: melior itaq; vniuersalis, quàm particularis.*

A BRAM

T.c.165 D Quando itaq; demonstratio vniuersalis est de illo quod non est magis, & de illo quod est minus ens q̃s particulare, & illius causa nobis ipsis pueniũt mendaces opiniones: demonstratio itaq; de vniuersali est alia à demonstratione de particulari. Et dicimus ad hoc primo, q̃ nullum dictorum de vniuersali est verius, quàm illud sit de particulari. quando enim dicitur, q̃ E tres trigoni anguli sint duobus rectis æquales, non ineſt trigono isocheli inquantum est talis, sed inquantum est trigonus: ille itaq;, qui hanc dispositionem scit de trigono isocheli, minus scit, q̃s qui hoc sciuerit de simpliciter trigono: & vt vniuersalius inquam, non fit demonstratio de re, quæ non inſit trigono, vt trigonus est. & siquis commonstrat rem rei ineſſe, secundum q̃ hæc res est, scientia de re hoc modo est potior. Hanc F itaq; dispositionem trigono est magis ineſſe: & trigoni prædicatio de eo de quo prædicatur nõ fit, prout contigerit nomine: sed definitio est vna eadem: & est quædam dispositio, quæ omni trigono ineſt: sed non est illam ineſſe isocheli, inquantum talis est, sed inquantum est trigonus: sicq; qui hãc dispositionem scit de vniuersali, quando ei ineſt, secundum quod sic est: demonstratio itaq; vniuersalis potior est particulari.

Postq̃

BVRANA

Dixit Aristo. Cùm igitur de- T.c.16
monstratio vniuersalis sit de eo, quod non est magis existens, & de eo, quod est minus existens, quàm particulare: & iam proueniunt per se causa ipsius opiniones falsæ: igitur demonstratio vniuersalis est alia à particulari. Dicimus igitur in hoc primum, non est vtiq; vna ex rationibus de vniuersali verior, quàm sit de particulari: & hoc, cùm fuerit ratio, quòd tres anguli trianguli æquales duobus rectis, nõ insunt triangulo æqui cruri secundum q̃ est ita, sed in eo, q̃ est triangulus: qui igitur nouerit hoc de triangulo æqui crure, habet minorem scientiã, quàm qui nouit dispositionem hanc de triangulo simpliciter: & in summa nõ erit demonstratio de dispositione, quæ nõ ineſt triangulo secundum q̃ triangulus: & si monstret, q̃ aliquid ineſt alicui fm q̃ hoc, & scienna de aliquo fm hunc modum, erit valida. Hęc igitur dispositio ineſt triangulo magis: & prædicatio trianguli non est de aliquo, de quo prædicatur fm viam accidentis per nomen: sed definitio est vna per se: iamq; ineſt dispositio aliqua omni triangulo: sed non ineſt æquicruri in eo, q̃ est sic, sed in eo, q̃ est triãgulus: qui igitur nouit hanc dispositionem de vniuersali, q̃ ineſt sibi in eo, q̃ est ita. igitur demõstratio vtis est melior particulari.

Qm

ABRAM

.163 Postq̃ vltima dictarũ orationũ, quas considerauit in argumentationib⁹ factis de demr̃one particulari, ꝙ potior sit vl̃i, includit duas rõnes, quæ potiores sunt prima, quam prę posuerat in hac oratione, narrauit alios modos, & enuntiauit, ꝙ illorũ occasione expediat ei commonstrare huius rei veritatẽ, & dixit: Quando itaq; demõstratio vl̃is est de illo quod non est magis, & de illo quod est minus ens, q̃ particulare, & illius causa nobis ipsis perueniunt mendaces opiniones: demõstratio itaq; de vl̃i est alia à demonstratione particulari. i. qñ demonstratio de vl̃i est de re, de qua est verum dicere, ꝙ non sit magis ens, q̃ verũ sit dicere de ipso particulari, & ꝙ sit minus ens & ob vl̃em demonstrationem nobis perueniat ĩ nostris animis res mendax: & per se notum est, ꝙ demonstratio de eo ꝙ est magis ſm esse, & de eo quod non conducit ad opinandum mendacem opinionẽ, potior sit: potior itaq; est demõstratio de particulari q̃ de vniuersali. Deinde dixit: Et dicimus ad hoc. i. qñ aũt eius exemplũ de vl̃i est hoc, ei⁹ dispõ est hæc vigoris dispositio: oportet eũ ferre sermonem de hoc quo veritatẽ notificet, & eo soluat̃ hoc exẽplũ. Ex quo aũt vna oratio fuit illorum, quorum opinio fuit, ꝙ demr̃o de particulari sit potior demonstratione de vl̃i eodẽ, ex eo ꝙ scĩa de vl̃i ẽ imꝑfectior q̃ scĩa d̃ particulari, hoc autẽ ſm rei veritatẽ est ecõtra, Dixit primo. Quòd nullũ dictorũ de vl̃i est verius q̃ illud sit de particulari. i. primo nos dicimus, ꝙ vnũ illorũ, q̃ dicta sunt, quo confirmatũ ẽ, ꝙ scĩa de vl̃i sit imꝑfectior q̃ scĩa

BVRANA

Quoniam sermo vltimus ex sermonibus, quos cœpit ad probandũ ꝙ demr̃o vl̃is est melior particulari, comprehendit duas probationes: q̃ sunt validiores ꝓbatione prima: per quã cępit tractatũ, cõmemorauit modos alios, & enuntiauit ꝙ ex parte ipsorũ oportet enuntiare veritatem in hac dispõne: & dixit. Cùm fuerit demr̃o vl̃is de eo, quod nõ est magis & de eo, quod est minus particulari: ꝑꝑ igit̃ ipsi⁹ cãm deueniũt in animã nostrã existimationes falsæ: demr̃o igit̃ de vl̃i, erit de aliquo, de quo verificabit̃, quod nõ est magis ens, q̃ illud, quod verificatur de particulari, & ꝙ ip̃m est minus ens: & ꝑꝑ demr̃onem vl̃em deuenit in animã nostrã dispõ falsa: & notum est ꝑ se, ꝙ demr̃o de eo, quod est magis, de eo, qd̃ nõ deducit ad opinandum opinionẽ falsam, est melior: sequit̃ itaq;, ꝙ demr̃o de particulari sit melior demr̃one de vniuersali. Cõ. 163 A B

D.d. Dicamus in hoc: cũq; exẽplũ de vl̃i habeat hãc dispõnem: & hæc dispõ de potẽtia. Iam igit̃ sequitur: ꝙ dicat in hoc, sermonẽ docentẽ veritatem, & magis in ipso est hoc exẽplũ: & posteaq̃ fuit vnus sermonũ: ꝑ quem docet̃: ꝙ demr̃o particularis est melior demr̃one vl̃i: quod idem est, ac si diceret scientiã in vl̃i deteriorem esse scĩa in particulari: & hoc ẽ in veritate ecõtrario: dixit: primo quidem spẽs vna sermonum est de vl̃i quo verior est in particulari. sensus est: si primo nos dixim⁹: ꝙ vnus sermonum est: quo cõstruimus scĩam de vl̃i deteriorẽ esse scĩa de particulari: nõ est vtiq; in particulari dignior, q̃ in vniuersali, hoc est, quòd de ipso eodem docente, C

ABRAM

D q̃ scīa de particulari, nō magis expedit de vn̄i q̃ de particulari: hoc est ꝙ ab eo ipso. s. ab eius materia, quę est cōparatio vn̄is ipsi particulari, apparet, ꝙ sciētia particularis sit imperfectior. Deinde cœpit notificare quo mō hoc appareat ex comparatione scīæ de vn̄i ipsi scīæ de particulari in vna eadē re, Et dixit: Qn̄ enim dr̄ ꝙ tres trigoni anguli sunt duobus rectis æquales vsq; ibi, de simplr̄ trigono. i. qn̄ enim denominaremus trigonū isochelem; ꝙ tres eius anguli sint duob⁹ rectis æquales, nō est de-
E nominatio inquantū est isocheles, sed denominat̄ per hoc inquantum est simplr̄ trigonus. notū itaq; est, ꝙ qui hanc rem nouerit de trigono simplr̄, illius scīa sit pfectior q̃ qui illā nouerit de isochele. Perfectius enim est rē scire p se, q̃ ipsam scire p accidens. est ergo scīa de re vn̄i perfectior q̃ scīa de re particulari. Euidēs itaq; ē ex hoc exēplo cōtrariū illi⁹, quod factū est in oratione, qua ille intēdebat cōfirmare, ꝙ scīa de particulari sit perfectior q̃ scīa de vn̄i. Sciētia enim de vn̄i est scientia per
F se, sciētia aūt de particulari est scientia per accidens. Et dum dixit: Et vt vniuersalius inquā, non fit demonstratio de re, quæ non insit trigono vt trigonus est. Intēdit ꝙ vniuersalius non cōstituatur demonstratio p rem inesse trigono quæuis res illa sit, quæ illi insit, nisi ex parte qua trigonus est: hoc est, ꝙ demonstratio constituat̄ de rebus, quæ suis subiectis insunt fm ꝙ sunt illa subiecta. Dū aūt dixit: Et si quis cōmonstrat rem rei inesse, fm ꝙ hęc res est, scīa de re hoc mō est potior. i. per se notum est, ꝙ qn̄ aliqua res commonstrat̄

BVRANA

ꝙ syllogismus vn̄is ad particularē: apparet, ꝙ sciētia particularis est deterior: deinde cępit docere, quo modo apparet hoc, ex collatione scientiæ in vniuersali ad scientiā in particulari de re vna & eadem: & dixit: Et hoc, si fuerit sermo, ꝙ tres anguli trianguli sunt æquales duobus rectis, vsq; ad id, quod dixit, triangulus simplr̄. sensus est: cùm disposuerimus triangulum æquicrurem, ꝙ habet tres angulos æquales duobus rectis: nō est dispō in eo, ꝙ est æquicrus: sed disponit̄ in eo, ꝙ est triāgulus simplr̄, Planum igit̄, ꝙ q̃ nouit hanc dispōnē de triāgulo absolute, habet scīam pfectiorē, q̃ qui nouit ipsum de æquicrure: qm̄ qui scit aliquid p se, scit pfectius, q̃ qui scit ipsum p accn̄s: cognitio igr̄ de aliquo vn̄i est pfectior cognitiōe de aliquo particulari. iam igit̄ apparet ex hoc exēplo contrariū eius: qd factū fuit in sermone: p quē studebamus construere, ꝙ scīa de particulari est pfectior, q̃ scīa de vn̄i: & hoc, qm̄ scientia de vniuersali est scientia per se, & scientia de particulari est scientia p accidens: cùm vero dixit: & in summa non erit demr̄o de re, quæ non inest triāgulo fm ꝙ triangulus: sensus est: & in summa nō cōstituetur demr̄o ꝙ aliquid insit triangulo: cū hoc non insit sibi ex parte, qua est triangulus: hoc est: constituet̄ vtiq; demonstratio de ijs, quæ insunt subiectis ipsorum in eo, ꝙ sunt illorū subiectorū: & dixit: atqui monstrabimus ꝙ aliquid inest alicui, in eo, ꝙ est hoc: scientia igitur de aliquo fm hunc modū, erit validior & verior. sensus est: notū aūt est per se, cùm monstrat̄ aliquid inesse alicui in

ABRAM

stratur fm ꝙ hęc res est, potius & verius est q̃ ꝙ commonstretur de alia re non fm ꝙ illa res est. Et postq̃ supposuerant hanc p̃missam dixit: Hanc itaq; dispõnẽ trigono est magis inesse, & trigoni p̃dicatio de eo, de quo prædicatur non fit prout cõtigerit noĩe, sed definitio est vna eadem, vsq; ibi, potior ẽ particulari, i. hunc ordinem, s. prædicatum fm ꝙ ipsum, ꝙ qñ prædicat aliquod prędicatum de duob⁹ subiectis, quorũ vnũ est altero vr̃ius, & ipsum excedens, subiectũ aũt non dicit nominis ęquiuocatione, sed est definitione vnum, & aliqua res inest huic vr̃i subiecto, s. ipsi toti, illud prædicatur de hoc vniuersali fm ꝙ ipsum, & de illis, quæ sub illo sunt non fm ꝙ ipsum, sed p accidens. Hoc aũt sic existente, qui rẽ scit vniuersali demonstratione, melior est, q̃ qui illam sciuerit demonstratione particulari. exempli gratia, quia qñ prædicatur angulorũ æqualitas duob⁹ rectis de trigono, vniuersalior est ipsius prędicatione de isochele. Et hoc est qđ intendebat dum dixit: Hanc itaq; dispositionem trigono est magis inesse, s. subiectis, quę sunt plura q̃ illã inesse isocheli, & trigonus est, ꝙ id huius dispositionis qđ de ipso prædicatur, non fit eo modo quo prędicatur vnũ prædicatũ de rebus noĩe conuenientibus: necessariũ est hanc inesse isocheli, & vr̃ius illis, quę sunt sub trigono, non fm ꝙ ipsum: trigono aũt inest fm ꝙ ipsum. Et hoc intendebat dũ dixit: Sed nõ est illã inesse isocheli, inquãtũ talis est, sed inquantũ est trigon⁹ hoc est qñ p̃dicationi apponant hę duæ conditiones. s. ꝙ p̃dicatio de vr̃iori subiecto sit

BVRANA

in eo, ꝙ est q̃d: ꝙ scĩa de hoc erit validior & verior, q̃ qđ mõstrat de aliquo alio nõ in eo, ꝙ est quid: Et posteaq̃ posuit hãc ꝓpõnẽ dixit: magis igit ẽ vt hęc dispõ insit triãgulo: & triãgulus nõ subijcit illi, qđ non p̃dicat de ipso p modũ p̃cedẽtiæ fm nomen: sed defiõ est vna & eadem. D.d. de demrone particulari. sensus est: & ordo istius, hoc est p̃dicati in eo, ꝙ ẽ q̃d: cũ adduxerim⁹ p̃dicatũ de duobus subiectis: quorũ vnum est vr̃ius altero, & amplius ipso: erit subiectũ non dictũ p cõitatẽ noĩs: sed erit vnũ defiõne: & erit dispõ aliq̃ inexistẽs huic subiecto vr̃i, hoc ẽ toti ipsi: ip̃m igit inerit huic vr̃i in eo, qđ q̃d, ei vero, quod sub ipso est nõ in eo, qđ quid, sed p accñs: qđ cũ ita sit: qui igitur nouerit aliquid p demr̃onẽ vr̃em ẽ melior, q̃ qui nouerit ipsum p demr̃ationẽ particularẽ: vt in exẽplo, cũ p̃dicatio æqualitatis angulorum duobus rectis de triãgulo sit vr̃ior prędicatione ipsi⁹ de æquicrure: & hoc est, quod voluit, cùm dixit: & si hoc inesse triangulo fuerit vniuersalius, hoc est subiectis, quæ sunt in plus, q̃ ipsum inesse æquicruri: & triangulus non sit aliquid, quod prædicatur de ipso ex hac dispositione fm modũ aliquẽ, quo prædicat prædicatum vnũ de aliquibus cõicantibus in nomine: inerit hoc ex necessitate æquicruri & in summa illi, quod est sub triangulo nõ in eo, quod quid: triãgulo aũt inerit in eo, qđ quid: Et hoc est, qđ voluit, cũ dixit: sed ip̃m nõ inest triãgulo ęq̃cruri ĩ eo, qđ q̃d sit, sed ĩ eo, qđ triãgulus, hoc ẽ, cũ positę fuerint in p̃dicatiõe hę duę cõditiões: & hoc, ꝙ sit p̃dicatio de vr̃i subõto:

A B C

XX iiij de

ABRAM

D sit verax de toto ipso esse, totū hoc prædicatum, & hoc subiectū non dicatur æquiuoce, hoc itaq; prædicatum ꝑdicat de suppositis huic subiecto nō fm ꝙ ipsum, sed per accides, & de hoc est prædicatum fm ꝙ ipsum. Et postꝙ notificauit, ꝙ quādo vnum prædicatum prædicatur de aliquo vniuersali, de quo prædicat, & illis, quæ sub illo sunt, illud inest vniuersali per se, & eius suppositis per accidens. Notificauit conditionem, qua hoc fit, scilicet ꝙ subiectū non sit vnum nomine tantum, sed
E & definitione, & hoc est illud, quod dicebat in præhabitis circa cognitionem naturæ vniuersalis: & est ac si dixisset, si prædicationi angulorum æqualitatis duobus rectis de trigono simpliciter infint hæ duæ conditiones, huius itaq; prædicatio de isochele, non est inquantum est isocheles, sed inquantum est trigonus. hocautē ita constante, qui scit duobus rectis æqualitatem angulorum inesse trigono potior est, quàm qui illam scit de isochele: quando autem simpliciter trigonus est vniuer
F salis, & isocheles est vt particularis ei suppositus, potior itaq; est qui habet demonstrationem de vniuersali quàm qui apud eum est demonstratio de particulari. & hanc orationem, quam dixit obijciēdo huic argumentationi: fit etiam obijciendo primę argumentationi. ambæ enim argumentationes includunt, quòd demonstratio de particulari sit potior demōstratione de vniuersali, & in illius obiectionem venit cum hac argumentatione.

BVRANA

de quo toto verificatur hoc prædicatum: & hoc subiectum non dicatur per communicationē: hoc vtiq; prædicatum prædicabitur de eo, qđ est sub hoc subiecto nō in eo, quod quid, sed per accidens: & erit prædicatum de hoc in eo, quod quid: & posteaq̄ docuit ꝙ subiectū vnū, cùm subijcitur vniuersali aliquo, & vt illud prædicatur de ipsō, & de eo, quod est sub ipso, inerit vniuersali per se, & quod est sub ipso per accidens: docuit conditionem, per quā est hoc: quæ est: quòd non sit subiectum vnum per nomē tantum, sed per definitionem: & hoc vtiq; dixit cognoscenti naturam prædicationis vniuersalis in eo, quod præcessit: ac si dixisset: & si æqualitas angulorum duobus rectis prædicaretur de triangulo simpliciter: inuenient in ipso duæ conditiones istæ: non erit vtiq; prædicatio hæc de æquicrure in eo, quòd est æquicrus: sed in eo, quòd est triangulus: quod cū ita sit, qui itaq; nouit æqualitatem angulorum duobus rectis de triangulo, melius nouit, quàm qui nouit ipsam de æquicrure: cùm sit triangulus simpliciter vniuersale, & æquicrus particulare sub ipso: igitur, qui habebit demonstrationem de vniuersali, erit melior, quàm qui habebit demonstrationem de particulari: & hic est sermo, quem dixit de oppositione illius probationis, & consimiliter de oppositione probationis primæ: quoniam vtraq; duarum probationum continet, quòd demonstratio de particulari est validior, quàm demonstratio vniuersalis: adduxit hāc probationem per oppositionem.

Amplius

pars.39. *Amplius si quidem esset aliqua ratio, et non æquiuocatio, vniuersale vteq; nihil minus esset quibusdam particularibus: sed & magis, quanto incorruptibilia in illis sunt, quæ vero particularia corruptibilia magis. Præterea nulla necessitas est suspicari aliquid esse hoc præter hæc, quòd vnum significat nihil magis, quàm in alijs, quæcunque non aliquid significant, sed aut quale, aut ad aliquid, aut facere: si igitur est, non demonstratio causa, sed qui audit.* A

ABRAM

T.c.164 Rursus quãdo vl̃e est vna res, & non est nomen æquiuocum quo ad dispositionem essendi, illud itaq; nõ est minus ipsis singularib⁹, immo excessu quodã ea supat: illud.n.est incorruptibile, ipsa aũt sunt corruptibilia.

Et iterum non oportet necessario, quando nomen vl̃is significat rem distinctam, ꝙ putet de illo, ꝙ sit aliqua res extra singularia: illius.n.significatum non est vltra significatũ aliarum rerum: quarum nomina significant qualitatem: aut relationẽ, aut actionem, aut cætera: & si quod hinc includeret eẽt necessarium, malitia non redit ad demonstrationem, sed ad demonstrationis auditorem.

Cõ.164 Postq̃ cõmonstrauit, ꝙ scĩa de vl̃i sit potior q̃ scĩa de ꝑticulari ob cõparationẽ alterius duarũ scĩarũ ad alterã, Intendit redire & destruere illas orones, quibus dictũ est, ꝙ scĩa de ꝑticulari sit potior. Et ex quo in vna argumẽtationũ, q̃ ad hoc accepta fuerat, ponebat ꝙ vl̃e sit minoris entitatis q̃ ꝑticulare, Incœpit notificare mendacium, qđ est in hac ꝓmissa, Et dixit: Rursus, qñ vl̃e est vna

BVRANA

Dixit Aristo. Amplius cũ vl̃e sit intentio vna et non sit nomẽ æquocũ, nõ erit vtiq; in dispõne exñtię min⁹ idiuiduis: sed addet illis additamentũ quoddã: qđ est, non esse ipsum corruptibile, ea vero esse corruptibilia. T.c.164 B

Amplius non sequit ex necessitate: cũ fuerit nomen vl̃is significans sup aliqđ separatũ: vt existimetur de ipso, ꝙ est aliquid extra singularia: & hoc, qm̃ intentio in ipso nõ est magis, q̃ intentio in rebus alijs: quarũ nomina significant, aut qualitatẽ: aut relationẽ, aut actionẽ, aut reliqua: & si fuerit aliquid, quod compræhendat ex hoc: ex necessitate vtiq; non erit ibi malitia demr̃ationis, sed audientis demonstrationem. C

Posteaq̃ declaruit, ꝙ scĩa de vl̃i ẽ melior, q̃ scĩa de particulari ꝑ collationẽ vnius duarũ scĩarũ ad alterã, vult redire & destruere ipsos asserentes, de quibus diximus, ꝙ scĩa de particulari ẽ melior, & posteaq̃ in vna probationũ, quas accepit in hoc positum fuit, ꝙ vl̃e est minoris existentiæ, q̃ particulare, cœpit docere falsitatem, quę est in hac ꝓpõne: & dixit. Amplius si vl̃e est intẽ Cõ.164

tio

AVERAM

D vna res, & non est nomẽ æquiuocũ quo ad diſpõnẽ eſſendi, illud itaq; nõ eſt minus ipſis ſingularibus.i. ꝙ veritatis aſſertio ꝙ illud ſit, non ſit minor q̃ de ſingularibus: non ꝙ illud ſit ſingularibus æquale, quo ad eſſendi diſpõnẽ: illud.n. eſſe eſt in ſingularibus: ſubiectũ aũt dignius eſt eſſe q̃ res, q̃ in illo eſt: de olbus tñ ipſis, ꝙ ſint entia ſm veritatẽ, eſt quẽdã res æqualis. Et dñ dixit: Immo exceſſu quodã eã ſuperat, illud .n. eſt incorruptibile, ipſa aũt ſunt corruptibilia. Intendit, immo veri-
E tas vñs ſuꝑat veritatẽ particularis, ex eo ꝙ veritas vñs eſt incorruptibilis, particularis aũt veritas eſt corruptibilis. Vñe.q. non eſt extra animã, niſi in potentia, ſm Ariſt. opinionẽ, ſed intelligit, ꝙ hæc res, q̃ eſt in potẽtia in ipſis ſingularib⁹ extra animã, ſit ingenerabilis & incorruptibilis. Deinde cœpit obijcere ſecũ de argumẽtatione. Et dixit: Et iterũ nõ oportet neceſſario qñ nomẽ vñs ſignificat, rẽ diſtinctã, ꝙ putet de illo ꝙ ſit aliqua res extra ſingularia. i. ac iterũ qñ vñe ſignificat rẽ di-
F ſtinctã, non ſequit hinc ꝙ credatur ꝙ ſit res ꝑ ſe exiſtẽs extra animã, ꝓ ut aliqui viri decepti ſunt in hoc, & hoc ipſum crediderunt. D.d. Illius .n. ſignificatũ nõ eſt vltra ſignificatũ aliarũ rerũ, quarũ nomina ſignificant qualitatẽ, aut relationem, aut actionẽ, aut cætera. i. ꝙ diſpoſitio huius rei, q̃ illi accidit non eſt aliquid vltra rem, qua ſubſtantia excedit cætera prædicamenta: op ꝫ.n. illũ, qui credit vñe eſſe rem in ſingulari aliã à ſingulari diſtinctã ſm ſe, ꝙ credat quatenus ſunt in ſingularibus ſubſtantijs, ꝙ eſſent res per ſe ſtates extra

BVRANA

tio vna, & non eſt nomen æquiuocũ non erit vtiq; in diſpõne exiſtentię minus indiuiduis, nõ ꝙ ſit æquale indiuiduis in exiſtẽtia· qm̃ ipſius exiſtẽtia eſt vtiq; in indiuiduis: & magis cõuenit ſubiectũ exiſtere, q̃ aliq̃d qđ ſit in ipſo: ſed vñe in exiſtẽtia ſua ſm veritatẽ eſt aliq̃d æquale: & dixit. Sed addit illis additamẽtũ quoddã: & hoc qm̃ ipſum nõ eſt corruptibile, ea vero ſunt corruptibilia: ſenſus eſt: ſed veritas in vñi addit veritati in particulari, qm̃ veritas in vñi nõ ẽ corruptibilis: & veritas in particulari corruptibilis; qm̃ vñe non inuenit extra aſam, niſi in potẽtia ſm opinionẽ Ariſto. ꝓter q̃ ꝙ intelligit, ꝙ hæc intẽtio, q̃ eſt in potentia ind ſ iuiduis extra animã, nõ eſt generabilis, neq; corruptibilis. Deinde cœpit cõtradicere probatiõi ſecũ dę, & dixit. Amplius nõ ſequit ex neceſſitate, cũ fuerit nomẽ vñs ſignificans ſup aliquõ ſepato, vt exiſtimet de ipſo, ꝙ ſit aliq̃d extra ſingularia: ſenſus eſt. Amplius, cũ fuerit vñe ſignificans ſup rẽ ſepatã, non ſequit ex hoc, ꝙ dicat, ipſum eſſe aliq̃d exiſtẽs in ſubſtãtia ſua extra aſam: quẽadmodũ erraueruñt in hoc nõnulli, & crediderũt ipſum. D.d. & hoc, qm̃ intẽtio in ipſo nõ eſt magis, q̃ intentio in rebus alijs: quarũ nomina ſignificãt: aut qualitatẽ, aut relationem, aut actionẽ, aut reliqua: ſenſus eſt: ꝙ nõ eſt intentio in hac re: cui accidit plus, q̃ intentio eius, quod eſt ſubſtantia, q̃ reliqua prædicamenta: & hoc. quoniam qui credit eſſentiam vniuerſalis eſſe intentionem in indiuiduo aliam ab indiuiduo: oportet eũ ex neceſſitate dicere de accidentibus

ABRAM

tra animam, nõ in singularibus substãtię. Verumtñ expedit intelligere ꝙ dr̃ia sit inter duas res, quia vr̃e est ens in potentia extra aĩam, & accidentia sunt in actu. Dũ aũt dixit. Et si quid hinc includeret, vsq; ad vltimũ illius, qđ scripsimus i. & si quid erroris vr̃ in demonstratiõe, ꝙ fiat de toto ex parte ipsius vniuersalis, est res necessaria, quæ accidit: & nõ est defectus adueniens vr̃i fm̃ se, sed hic defectus est ex parte audientis, cui accidit deceptio. error enim, qui est ob defectum, non infert defectum entis, inquantum est ens, nisi error accideret ex parte ipsius entis secundum se.

EVRANA

tibus ex parte, qua sunt in Idiuiduis substantię, sed oportet, ꝙ intelligat, ꝙ dr̃ia est: qm̃ vr̃e inuenit in potẽtia extra animã & accidẽtia ĩ actu: dixit: & si fuerit, qđ cõprehendit ex hoc, vsq; ad vltimũ, qđ scripsimus: sensus est, & si fuerit, qđ apparet ex errore in demr̃one, quæ est de vr̃i, res necessaria, q̃ accidat, & nõ sit defectus iste consequẽs vr̃e per se: sed defectus iste est ex parte audientis: cui accidit error: quoniam error: qui est propter defectum non sequitur defectum in ente, fm̃ ꝙ est ens, nisi accidat error ex parte, qua est ens per se. A B

Ar. 39. *Amplius si demonstratio quidẽ est syllogismus monstratiuus causæ, & ipsius propter quid, vniuersale autem magis est causa: cui enim per se inest aliquid, hoc idem ipsi causa est, vniuersale autem primum, causa igitur vniuersale est. quare et demonstratio melior: magis enim causa & ipsius propter quid, est.*

T.c.165 Si autem demonstratio est syllogismus per causam, & cur sit res, vniuersale est dignius pro re ipsius causę. Res.n. quæ rei ꝑ se primo inest, est causa: hęc autem est ipsum vniuersale. Sicꝫ ergo vr̃e ipsum est causa. demõstratio ergo itaque, quæ fit de vr̃i, est potior, quando fuerit per causam, & cur res sit.

Dixit Arist. Et si est demõstratio syllus per causam, & omne vr̃e magis debet esse causa, quã reliqua: & hoc, quoniã res inexistens rei per se & primo, ipsa est causa: & hoc est vniuersale; ergo vniuersale est causa: ergo demr̃o, quæ est de vniuersali est melior: cũ sit causa, & propter quid est res. T.c.165 C

Cõ.165 Hęc est alia cõmonstratio, ꝙ vr̃is demr̃o sit demr̃o fm̃ veritatẽ. Et dũ dixit: Si aũt demr̃o est syllus ꝑ cãm, & cur sit res. i. vr̃e dignius ẽ vt sit cã, eo ꝙ est ꝓpriũ. exẽpli gr̃a, qa q cõmõstrauit duas coalternas lineas eẽ illas, quas dũ incideret aliqua linea, duæ

Hæc est monstratio vna, ꝙ demõstratio vr̃is est demr̃o in qualitate: & dixit. Et si est demr̃o syllus per causam: sensus est: & si definitio demõstrationis simpliciter est, quod est syllus: in quo terminus medius ẽ causa maioris extremitatis: dixit: & Cõ.:

ABRAM

D duę interiores anguli reddunt duo bus rectis ęquales, iā cōmonstrauit hoc ꝑ id, qđ est magis vl̄e, & magis essentiale, q̄ qui hoc cōmonstrauit de ipsis lineis coalternis, eoꝙ vterq; duorū angulorū sit recto æqualis. Et dum dixit: Res.n. q̄ rei per se primo inest, ipsa est cā, hæc aūt est ipsum vl̄e. Intendit, vl̄e est cā, aut dignius vt sit causa, q̄ ipsum ꝑticulare. quia res, q̄ rei ꝑ se primo inest, est cā: hoc aūt vl̄e inest ꝑ se primo: seq̄t itaq; hinc, ꝙ vl̄e sit ipsa cā, seu ꝙ cā sit vl̄is, & hoc fit ex duabus af-

E firmatiuis in secūda figura. nāliter .n. prędicatio harū prę̄missarū est, ꝙ dicamus cā inest ꝑ se prīo, & vl̄e inest ꝑ se primo: & dū cōuerteret dictū nr̄m, ꝙ id qđ īest ꝑ se sit ipsa cā, prout iste fecit, cōcludit in prima figura, ꝙ vl̄e, qđ est vl̄ius, sit ipsa cā, ipse vero nō posuit illū in secūda figura, sed in tertia figura. medius.n. termin⁹, quē accæpit, fuit ambobus extremis subiectum, s. qđ dixit res, q̄ primo ꝑ se inest. Et dum dixit. Hęc autem est ipsum vl̄e. Intendit, ens per se primo est ipsum vl̄e, ipsum

F autem est illius conuersum: conclusio.n. quam intulit, quando dixit: Sicq; ergo vl̄e ipsum est causa. Significat, ꝙ ipse intenderit huius præmissæ conuersam, vt repetat in hoc & primo, nisi equidem diceremus, ꝙ per hoc, ipse intendit ostēdere, ꝙ huius syll̄i conclusio cōuertatur, quæ s. dicit, ꝙ vl̄e sit causa, & fiat ꝙ causa sit ipsum vniuersale, & vltima sit quæ conuertatur. hæc.n. est illa, quam intendebat. syll̄us.n. quem construit, sic procedit, omnis

BVRANA

& vniuersale magis debet esse causa eius, qđ est appropriatum: vt in exemplo: si aliquis mōstraret, cùm supra duas lineas æquidistantes cadit linea, ꝙ anguli intrinseci sunt ęquales duobus rectis: monstrauit vtiq; hoc per id, qđ est magis vl̄e & magis substantiale: q̄ ille, qui mōstrat hoc de lineis ęquidistantibus ex ꝑte, qua vterq; duorū angulorū intrinsecorū æqualiū duobus rectis: & dixit. Et hoc, qm̄ res inexistēs rei per se & primo est cā, & hoc est vl̄e: sensus ē: vl̄e aut ē causa, aut magis debet esse cā, q̄ particulare: qm̄ res inexistēs rei per se, & primo est cā, vl̄e aūt est per se & primo: sequitur itaq; ex hoc, ꝙ vl̄e sit cā, aut ꝙ sit cā vl̄is: & hoc est ex duabus affirmatiuis in secūda figura: & hoc, qm̄ ꝑdicatio fm nām in istis propōnibus est, ꝙ dicamus cā inexistens ꝑ se & primo, & vl̄e inest per se & primo: cūq; verterimus orōnē nostram, ꝙ ens per se & primo est cā, quemadmodū, ꝙ cā est hoc, concludetur in prima figura: ꝙ vl̄e in eo, qđ ē vl̄e est cā: sed ipse non posuit ipsum in secūda figura: sed posuit ipsum in tertia figura: qm̄ terminus medi⁹, quē accępit, est subiectū vtriq; extremitati: qđ est, cùm dixit. Et illud qđ inest alicui ꝑ se & primo est vl̄e: & ipse vult conuersum: & hoc, qm̄ cōclusio, quā adduxit: q̄ est, cū dixit: vl̄e igit est cā: significat ꝙ ipse vtiq; intendit cōuersum huius ꝓpōnis, vt ꝑ hoc redeat ad primā: nisi fortasse dicamus, ꝙ cōclusio isti⁹ syll̄i cōuertit, hoc est, q̄ dicit, ꝙ vl̄e est cā, & ꝙ causa est vl̄is: & erit postrema ipsa cōuertibilis: & hoc, qm̄ hæc est, quam intendit: qm̄ syll̄us

quē

ABRAM

nis demonstratio fit per causam, & omnis causa est vniuersalis, omnis itaq; demo fit per vle, hoc est, per id qd est vlius. & estimatur, ꝙ omnis cā proxima sit vniuersalis & prima, & ꝙ non omne vniuersale sit primum, & causa. accidentia. n. per se sunt vniuersalia, & non sunt causæ, sed deest illis ab ipsis per se esse primas. omne enim accidens, quod prædicatur de subiecto, notificat de illo aliquam rem, quæ sit extra suā essentiam, sed prædicatur de illo ob aliquam causam huius accidentis in hoc subiecto, sicq; illius prædicatio non est prima, & sic omne vniuersale primum est causa, & omnis causa est vniuersale primum.

BVRANA

quem intendit, inducitur hunc in modum: omnis demo est per causam, & omnis causa est vlis: igitur oīs demo est per vle: hoc ē, erit p id, quod est magis vle: iā vero existimat, ꝙ oīs causa propinqua est causa vlis & prima, & ꝙ non est oē vle primum & causa: & hoc, qm̄ accidentia substantialia sunt vlia, & non sunt causæ: sed deficiunt à substātia primorum: & hoc, qm̄ cum accidens omne prædicatur de subiecto scitur, ꝙ est aliquid extra substātiam ipsius: atqui prædicatur de ipso propter causam huic accidēti in hoc subiecto: igitur prædicatio ipsius non est prima: & ita omne vniuersale primum est causa, & ita omnis causa est vniuersale primum. A B

pars. 38. *Præterea vsque ad hoc quærimus propter quid, & tunc opinamur scire, quando non sit aliquid aliud quàm hoc aut factum, aut existens: finis enim & terminus ipsum extremum iam sic est. Vt cuius gratia venit? vt accipiat argentum: hoc autem? vt reddat, cui debet: hoc autem? ne iniustitiam committat. & ita procedentes, quando non amplius est propter aliud neque alterius causa, propter hoc, sicut finem dicimus venisse, & esse, & fieri, & tunc cognoscere maxime propter quid venit, si autem similiter se habet in omnibus causis, & ijs, quæ sunt propter quid, in ijs vero, quæcunque sunt causæ sic, sicut cuius causa, sic nouimus maximè et in alijs: igitur tunc maxime scimus, quando non amplius insit hoc, quoniam est aliud. quando igitur cognoscimus, quòd quatuor exteriores sunt æquales, quoniam æquicrus, adhuc deficit, propter quid æquicrus? quoniam triangulus: & hoc, quoniam figura rectilinea, si autem hoc, non amplius propter aliud erit, tunc maxime scimus, & vniuersale est tunc, vniuersalis igitur melior est.* C.

T.c.166 Amplius quæsita cur sit ordine disponūtur vt causa talis occurrat, & tunc credimus scire, qn

Dixit Arist. Amplius q̄sita pp quid ordinant, vsquequo cadat responsio in tali: tunc .n. dicemus T.c.

ABRAM

D qñ non relinquitur aditus ad q̄ sita cur sit, quo predicatū sit ipsi subiecto: & desistimus ab interrogationibus. Prout quęramus, cur hic vir descenderit? et diceretur vt diuitias consumeret: et cur hoc? ob cogi suo socio cui debebat: & hoc cur? ne iniquū agat: & hoc mō apponatur, donec ad vltimā cām perueniat, q̄ hoc infert, quā penitus non p̄cedat alia cā, et enuntietur, q̄ illius aduentus fuerit ob hāc cau-
E sam, hoc est, ob vltimam cām, quę intulit illius aduentū: et tūc vera scīa scietur, cur hoc sit. & qñ reliquarū causarum dispositio apud sua quęsita, cur sit, hoc gressu procedit, & scīa causarū, quę sunt vt finis causæ, hoc modo procedit: de alijs itaq̄ causis occurrit ēt scīa sm veritatem, qñ incidit scīa veræ causæ. Ac ēt si sciuerimus q̄ trigoni exteriores anguli sint quatuor rectis ęquales: et causa qua nos ha-
F beamus hanc scientiam fuerit, quia si trigonus isocheles, fit nostra scientia imperfecta: nos .n. redimus, & quærimus: & cur isocheles fuit hmōi? & dicetur, quia est trigonus: & cur dum trigonus est? & dicetur quia figura rectilinea fit: et dum hæc causa occurrit non inuenit alia causa, qua hæc fuerit: & apud hanc incidit vera huius rei scīa: et hęc vltima causa, qua hæc fit, est ipsa vīs: igitur, scientia itaq̄ de vniuersali est potior.

Ipse

BVRANA

mus nos scire: cū non derelinquetur via ad quæsita pp quid erit prædicatum de subiecto, & terminabimus interrogatiōes: quemadmodum si interrogaretur: pp quid venit homo iste? dixit .n. vt absumat creditum: & pp quid hoc? vt soluat amico suo debitum, cui debebat: & pp quid hoc? ne iniquitatē cōmittat: & in hūc modū addet, quousq̄ deueniet ad cām vltimā cōsequētē hoc: quā nō p̄cedit cā alīa: & iudicat mōstratū fuisse de hac cā, hoc est de cā vltima, q̄ sequit hoc: & sciri scīa vera pp quid hoc: cū dispō in reliqs causis de q̄stitis pp qd, p̄cedet hūc in modū: & scīa procedet hoc pacto s causis, q̄ sunt cāę per modū finis: s reliqs igit causis cadet scīa cōsist ēt sm veritatē: cū ceciderit scīa in causis veris. cōsist ēt si sciuerimus, q̄ anguli trianguli extrinseci sunt ęquales quatuor rectis, et fuerit cā in eo, q̄ scimus hoc, eē triāgulū ęqcrurē: scīa vtiq̄ nīa erit diminuta: & hoc, qm̄ nos redibimus, & interrogabimus: pp qd ęquicrus est cū hac dispōne? & dicet qm̄ est triāgulus: et pp qd est triangulus? qm̄ est figura rectilinea: cūq̄ decideris rīsio in hanc cām, non inuenies cā alia propter quā sit hæc causa, & ad hoc cadet scīa vera in hāc cām: & hæc causa vltima, per quam scitur hoc, est vīs: scientia igitur per vniuersale est melior.

Solici-

AGRAM

T.c.168 Ipſe in hac oratione intendit commonſtrare, q̃ cauſa cur ſit, quę vniuerſalior ſit, ſit verior ſcientia, & q̃ hanc ob rem ſcientia per vltimam cauſam cauſarum ſingulorũ entiũ, qñ ad illam peruenerit ipſa ſcientia, eſt illa ſcientia, quæ ſm hoc eſſe ad perfectionẽ peruenit, & hoc in ſingulis quatuor cauſis, & quãdo quic quid eſt vſius & primæ cauſæ propius, de eo ſcientia eſt potioris veritatis, oportet itaq; q̃ ſcia de vſi, ſit potioris veritatis q̃ ſcientia de particulari, quod non eſt penitus vſe, immo hoc eſt expediẽtiſſimum & primum. Et incœpit hoc notificare de cauſa, quæ eſt ſm finem, hoc eſt, q̃ vera ſcia de re, cuius eſt finis, nobis occurrit, quando peruenerimus ex illius cauſarũ ſcientia ad vltimam cauſam, quæ eſt huius generis cauſarum vniuerſaliſſima. Et dẽ dixit: Amplius quæſtra cur ſit, ordine diſponuntur, vt cauſa talis occurrat, & tunc credimus nos ſcire. Intẽdit euidentia, quã cauſa ſit vſis, eſt, quia qñ quærimus cur ſit, & tradimus cauſam aliquã propriã rei, non eſt nobis ſatis hæc cauſa, ſed iterum q̃rimus de huius cauſæ cã, donec ad vltimam cauſam peruenia mus, quæ eſt vniuerſaliſſima: & quando incidit reſponſio per hanc cauſam, illa cauſa ſatis fuit, & opinamur iam perfecte nos ſciuiſſe ipſam rem. Et dum dixit: Vt cauſa talis occurrat. Inſinuat cauſam vniuerſalem vltimam. Et dum edixit hanc rem de cauſarum diſpoſitionibus tulit huius exemplum, Et dixit: Prout quæramus cur hic vir deſcenderit, vſque ibi, & tunc vera ſcia

DVRAN

Solicitus eſt in hoc tractatu monſtrare, q̃ cã pp quid, q̃ eſt vſis, ea ẽ: A
p quam ſit ſcia verior q̃que propter Cõ.168
hoc ſcia eſt p cauſas vltimas cãrum: cũ deuenerimus ad ipſas per ſciam: iã vtiq; deueniet ſcia in hoc ad inuentionẽ perfectionis, & hoc in oBus ijs cauſis: cũq; oẽ, qđ eſt vſius ſit propinquius cauſæ primæ: igit ſcia per ipſam erit validioris veritatis: ſequitur itaq; vt ſcia per vſe, ſit validioris veritatis, q̃ ſcia per particulare: qđ non ſit vſe penitus: ſed hoc ẽ ex capitulo eius, qđ ẽdebit cũ & primũ: & cœpit docere hoc per B
cãm finalem: hoc eſt, q̃ docet veritatẽ per aliquid, qđ ſit ipſius finis: hoc eſt, q̃ ſit ſcia vera p aliquid, qđ ſit finis ipſius cadet vtiq; in nos, cũ deuenerimus ex cognitione cauſarum ſuarũ ad cãm vltimã: quæ ſit magis vſis in hoc genere q̃ cauſæ. Et dixit. Amplius interrogatio per cãm ſm q̃ cadit rñſio in tali: & ſic nos dicimus ſcire ipſum: ſenſus eſt ſignum autem q̃ cã vtique ſit vſis, eſt: cùm interrogauerimus propter qd, & tradiderimus cãm appropriatam per aliquid: quod nõ ſufficiet C
in hac cauſa: ſed interrogabimus conſimiliter etiam de cauſa huius cauſę, quouſq; deuenerimus ad cauſam vltimam: quę eſt magis vſis: cũq; eecideris reſponſio in hãc cauſam, erit ſufficiens cauſa: & decernemus, q̃ nos, cùm nouerimus rẽ ſuper interrogationibus: cùm vero dixit: quouſque cadat reſponſio in tali: ac ſi diceret ad ciuſam vniuerſalem vltimam: cùmque commemorauit hoc, adduxit exemplũ & dixit: & hoc, quemadmodum ſi interrogaretur, quare venit hõ iſte:

vſq;

ABRAM

D scīa scietur, cur hoc sit: idest, huius exemplum est, qđ est finis mō, ꝑut quęreret & diceretur, cur talis descē derit ab eius facultatibus, & diceret ob consumationē suarū rerū: & diceretur cur consumpserit suas res, & diceret ob cogi suo socio cui debebat, & diceretur, ne illi iniquū faciat, & adderet q̄stiones hmōi, donec peruenerit ad vltimam causam finalē, quæ necessitat suum aduentum, quā nulla cā pręcesserit: & qñ ad hanc qōnis causam peruenerimus, illamq; sciuerimus, cōstat no-
E bis, ꝙ iam sciuerimus cur hic venerit ſm veram scīam. D.d. Et quando reliquarum causarū dispositio apud sua quæsita cur sit, hoc gressu procedit. Intendit per reliquas, materiā, & formam, & efficientem. Et dum dixit: Hoc gressu procedit. Intendit ꝙ nō sufficiat quęrere de his causis, donec pueniatur ad vltimas: & est ac si dixisset, & qñ in reliquis singulis causis. s. efficiente, materia, & forma res apud qōnē cur sit, ꝓcedat hoc tramite, i. ꝙ in singulis illarū speciebus nō sit satis quærere, donec ad vltimam cām huius speciei
F perueniatur: Sicut si quæstio esset de specie causarum efficientium, & traderetur causa proxima non desisteret q̄rere de huius causa efficiē te, donec ad vltimam causam efficientem perueniret. Et similiter est de materia & forma. exempli gratia in causa efficiente, vt si diceretur cur custos percusserit collum illius, quem

BVRANA

vsq; ad id, qđ dixit, & sciat scīa vera, & ꝑꝑ qd hoc: sensus est: & exēplū huius in eo, qđ est ſm finem: si aliquis interrogaret, & diceret, ꝑꝑ qd venit iste ad creditum: & diceretur ad perficiendum creditū: & diceretur, ꝑꝑ quid perfecit creditū: & rñderetur, vt reddat cui debet: & diceret, ꝑꝑ quid reddidit socio suo, qđ debebat? & rñderet, ne iniustitiam cōmittat: & procedet interrogatio hunc in modū vsquequo deueniat ad cām finalem vltimā consequētē monstrationē ipsius: quā non pręcedat causa penitus: cumq; deuenerimus ad hanc cām ꝑ interrogationē & sciuerimus: tunc habebimus: ꝙ nos iam scimus ꝑꝑ quid hoc per scīam verā. D.d. Cumq; fuerit dispō in reliqs causis in interrogatione ꝑꝑ quid, procedet ſm ordinem istū: intelligit per reliquas, materiā, formā, & agentē: & intelligit ꝑ id, qđ dixit: procedet ſm hunc ordinē: hoc est, ꝙ non sufficiet interrogatio in istis causis vsquequo deueniant ad vltimas: ac si dixisset: cūque fuerit res in vnaquaq; causarū reliquarū q̄ supersunt, hoc est mā, & agente, & forma, procedet res in ipsis per interrogationē ꝑꝑ qd ſm hanc viā: hoc est, ꝙ non terminabitur interrogatio in vnaquaq; spē, vsquequo peruenerit ad cām vltimam in hac spē. Quemadmodū si esset interrogatio in spē causarum efficientiū: & traderet de ipso causa propinqua, non remoueret ab, interrogatiōe de efficiente in hac cā, vsquequo deueniret ad causam vltimā efficientem: & consimīr in forma atq; materia: exemplū de causa efficiēte, si dicamus, ꝑꝑ quid custos man-

ABRAM

quem noctu cœpit, & diceret, quia prætor sic ei præceperat, & cur prætor sic præcepit, quia princeps hoc mandauerat. D. d. Et scīa cārum, q̄ sunt vt finis causæ, hoc mō procedit: de alijs itaq; causis occurrit etiā scīa fm veritatem qñ incidit scīa veræ causæ .i. & perfecta scīa, quæ est fm finem procedit hoc modo, hoc est, ꝙ nobis ꝑueniat qñ attingimus vltimam causam ipsarum finalium causarum. Sicq; notum est, ꝙ scīa specierū aliarū causarum occurrat nobis fm veritatem. qñ peruenerimus ad ipsam veram causam, quæ est ipsa vltima. Et qđ dicit de hoc est prope per se intelligibile. Ipse.n. intendit notificare, ꝙ sicut in quæstione cur sit de causa finali, nō sufficit donec perueniatur ad vltimā causam, sicut ad hoc apparet de hac causa, ꝙ tunc nos sciamus rem fm summam veritatem, sic est res reliquarum causarum, ꝙ hoc tramite procedant fm ambas res simul.i. fm quærentis quæstionē, & fm nostrā assertionem, ꝙ scīa per vltimā causam sit ipsa vera scientia, qm̄ illa est q̄ illi satis ē de scīa huius speciei causæ. Postq̄ autem exemplificauerat per causam, q̄ est fm finem, & enuntiauerat ꝙ reliq̄ causæ quo ad hanc rem sint æquales causæ, quæ est fm finem, tulit exemplum de causa, quæ est fm formam, Et dixit: Ac etiam si sciuerimus ꝙ trigoni exteriores anguli sint q̄tuor rectis ęquales.i. qñ oīa trigoni latera sunt ad vnam partem. Deinde d. Et causa, qua nos habeamus hanc scientiam, fuerit quia sit trigonus isocheles, sit nostra scientia imperfecta, id est & quę-

BVRANA

mādauit, vt surgant noctu? & dicam⁹, qm̄ familiaris mādauit illi hoc: & ꝑꝑ quid mandauit familiaris illi hoc? qm̄ dñs mandauit ipsi hoc. D. d. Et scīa procedit hunc in modū in causis, q̄ sunt cāæ fm finē, in reliqs igitur causis cadet scīa fm veritatē, cū cadet scīa per causas veras: sensus est, & scīa perfecta in causis finalibus procedet hūc in modū: hoc ē, proueniet vtiq; nobis: cū deuenerimus ad cām vltimam cārū finaliū. Planū igit, ꝙ scīa in spēbus causarū reliquarū accedet vtiq; nobis in veritate, cùm deuenerimus ad cām verā, quę est vltima, & qđ dixit ī hoc, propinquū. est ei, qđ intelligit per se: & hoc, qm̄ ipse voluit docere, ꝙ talis interrogatio per ꝑꝑ quid non terminat ꝑ cām finalē, quousq; deueniat ad cām vltimā: & quemadmodū apud hoc apparet in hac cā: ꝙ nos iā scimus cām in fine veritatis: ita se hēt res in reliquis causis: q̄ ꝓcedūt hac via scđa in reliquis dispōnibus simul, hoc est ī interrogatiōe interrogātis & veritate ipsius: qm̄ scīa per cām vltimā ē scīa vera. ea.n. est, adquam terminat primū ex scīa istius spēi cāæ. Et posteaq̄ exemplū posuit de cā, q̄ est per modū finis, & enuntiauit, ꝙ reliq̄ cāæ sunt æquales huic intentiōi, q̄ se hēt ꝑ modū finis: adduxit exemplum de cā, q̄ est per modū formæ: & dixit. Amplius si sciuerimus, ꝙ anguli trianguli extrinseci sunt æquales quatuor rectis: hoc est, cùm progreditur vnumquodq; laterū trianguli per modum vnum. D.d. Et fuit causa in sciētia hac nostra, quia est triangulus æquicrus, sciētia nostra erit diminuta: sensus est: & inter-

A B C

A E R A M

D quærimus cur isti anguli sint hmõi in hoc trigono, & quia apud nos esset, ex quo hic trigonus sit isocheles, nostra scientia de hoc esset imperfecta scientia: hæc.n. dispositio inest huic trigono per accidens. Et, postquam enuntiauit ꝙ nostra scientia de hoc sit scientia imperfecta, tulit huius causam, Et dixit: Nos.n. redimus & quærimus, & cur isocheles fuit huiusmodi, id est, causa, qua hæc scientia est imperfecta, est, quia qui ad eum peruenerit hæc scientia, redit & quærit & cur isocheles fuit
E huiusmodi, hoc est, ꝙ anguli ab eo exeuntes sint quatuor rectis æquales. Deinde dixit: Et dicetur quia est trigonus, & cur dum trigonus est? & dicetur quia figura rectilinea sit: id est? & responderet qñ quærimus cur isocheles sit huiusmodi, quia est trigonus, & responderetur qñ interrogaremus, & cur quando est trigonus, quia est figura. D.d. Et dñ hęc causa occurrit non inuenit alia causa, qua hęc sit, id est, quãdo harum quæstionum peruenerit quæstio ad figuram, nõ est ibi alia cau-
F sa remonor illa, illa est causa essendi trigoni angulos huiusmodi. Et expedit vt scias, ꝙ qui de hac re responderet, quia sit trigonus isocheles, illius scientia non est imperfecta, ratione qua est causa causata solum, sed cum hoc, quia sit causa p accidens, & causata simul, & similiter est dispositio causæ vniuersalis cum particulari, reliquæ vero illius causæ sunt, quia illarum duarũ altera

B V R A N A

rogamus, pp quid anguli isti sunt cũ hac dispõne in hoc triãgulo? & pp quid habebimus, ꝙ ex hoc, triãgulus est æquicrus: qñ scia nsa p hãc cãm, erit scia diminuta: hæc.n. dispõ ineſt triãgulo ęq̃cruri p accidẽs: & postea enũtiauit, ꝙ scia nostra in hoc, erit scia diminuta, adduxit cãm in hoc: & dixit: & hoc, qñ nos redibimus & interrõgabimus, pp quid: cũ fuerit ęquicrus, erit cũ hac dispõne: sensus est: & cũ in hac scia est diminuta: adduxit cãm in hoc, ꝙ qui cõsequutus ẽ hãc scĩam, redibit & interrogabit: pp qd ęqcrus est cũ hac dispõne: hoc est, ꝙ anguli, qui sunt ex ipso, erant ęquales quatuor rectis. D.d. Et rñdebit, qñ est triangulus: & pp quid, cùm fuerit triangulus? & rñdebit, qñ ẽ figura rectilinea: sensus est: & rñdebit, cùm interrogauerimus, pp qd est æquicrus cũ hac dispositiõe: qñ est triangulus: & redibimus ad interrogandũ, pp quid est triãgulus cũ hac dispositione? & respondebimus, qñ est figura. D.d. Et cùm ceciderit in hanc causam, non inuenietur causa alia, propter quam hęc sit: sensus est: & cùm deuenerit interrogatio in istis interrogationibus ad figuram, non erit ibi causa alia longinquior ipsa: quæ sit causa, ꝙ anguli trianguli sunt cum hac dispositione. Scire autem debes, ꝙ qui respondet in hac re in eo, ꝙ est triangulus æquicrus, ꝙ scia nostra non est diminuta ex pte, qua est cũ causans tantum: sed etiam, quoniã est causa per accidẽs & causarum simul: & consimiliter est dispositio causæ vñs cum particulari: in reliquis autem causis, quæ sunt supra

ipsam

ABRAM

altera causa est, quia eius est causa, hoc est, quia aliud posuit illam talis denominationis, vt sit causa.

Et ideo hoc aliud dignius est huius denominatiõis, q̃ illa, & vltima causa est huius rei dignissima, quoniã illa fecit reliquas causas possidere hanc denominationem. si aũt scięntia fiat per causam, quod primum est huius denominatiõis, illius scięntia est prima scientiæ denominatiõne, quando autem vltima causa est huius denominationis dignissima, scientia per illam est dignior scientia per reliquas causas huius speciei causarum.

EVRANA

ipsam, est, quoniam vna ambarũ A
est causa, quoniã & ipsa habet causam, hoc est, q̃ est in alia, q̃ in dispositione cãę. Et propterea hoc aliud magis debet esse in hac dispositiõe, q̃ illud: & causa vltima magis debet esse in hac dispositiõe: sin enim extiterit, cũ collegeris reliquas causas, hæc dispono, & si fuerit scięntia, erit vtiq; per causam: quod igitur erit primũ cum hac dispositione, scięntia per ipsum erit prima per dispositionem scientiæ: cumq; magis oportuerit causam vltimam esse cum hac dispositione: oportebit B
scłam magis cẽ per ipsam, q̃ scłam: cũ causæ fuerint in hac spẽ cãrum.

pars. 39. *Amplius quæcunque magis particularia sunt, in infinita incidũt, vniuersalia vero in simplex & terminum: sunt autem inquantũ infinita quidem non scibilia, inquantum autem finiuntur scibilia: inquantum igitur vniuersalia magis scibilia, quàm inquantum particularia. demonstrabilia igitur magis, quæ vniuersalia sunt, demonstrabiliũ vero magis, magis est demonstratio, simul enim magis quæ ad aliquid existunt: melior itaque est vniuersalis, quoniam & magis est demonstratio*

C

T.c.167 Et iterũ res particulares procedũt in infinitum, vłe aũt includit, & fit simplex: res aũt inquãtũ sunt infinitę sunt ignotæ, inquantũ vero sunt finitę sunt scitę. scła itaq; q̃ de rebus quatenus sũt vłes, occurrit, potior & dignior est, q̃n ẽm q̃ sunt pticulares. & res vłes quo pacto sunt demr̃one scitæ, ipsę itaq; magis demr̃onẽ explicant: & rerum, quę magis demonstrationẽ explicãt demonstratio fit potior, vtraq;

T.c.167 Dixit Arist. Amplius res pticulares procedunt in infinitũ, sed vłe cõpræhẽdit et erit simplex, res aũt ł eo, q̃ sunt infinitę sunt ignotæ, in eo aũt, quo sunt finitæ sunt notæ: & de rebus p viã, qua sunt vłes, proueniet scła validior, & magis opportuna, q̃ per viã, qua sunt particulares: vniuersalia vero in eo, quo sciũtur p demr̃onẽ, sunt magis demr̃abilia: de magis vero demr̃abilibus ẽ demõstratio validior:

YY ij qñ

ABRAM

D vtraque enim relatiua sunt naturaliter simul: demõstratio ergo de vniuersali potior est demonstratione de particulari.

Cõ.167 Hęc est tertia argumentatio, ꝙ demfo, cuius ambæ præmissæ fuerint vłes, sit potior q̃ illa, cuius altera p̃missarũ fuerit particularis. illa n. cuius ambæ præmissæ essent particulares, non est syllus, prout in p̃cedenti libro est cõmonstratũ, tanto fortius ꝙ non sit demfo. Et dũ dixit: Et iterum res particulares proE ceduntin infinitum: vłe aũt includit, & sit simplex .i. alia ratio ét est quia res particulares sunt infinitæ, vłe autẽ includitur in seipso, qa est vnum simplex. D.d. Res autem inquantũ sunt infinitæ sunt ignotæ, inquantũ vero sunt finitæ sunt scitę. i. infinitũ inquantũ infinitũ est, non amplectitur illud ipsa scia, neque ipsum ambit, sed amplecteret ipsum finitũ. Et ex hac oratione cõstruunt duo sylli, prout fides, quorum alter est, quia particularia sunt infinita, res aũt infinitas non ambit F ipsa scia: concluditur itaq; per hũc in prima figura, ꝙ particularia nõ ambiat ipsa scientia. Secundus autem syllus est, quia vłe est implicitum, & ipsum ambit scientia, & est finitum ex parte qua est vnum & simplex: & res quas scia includit, & ambit, sunt perfectæ scitæ, sicq; vłe perfecte scitur. Sciru autem dignum est, ꝙ si vłia sint inclusa ex parte qua sunt vnum & simplex, illa itaq; sunt infinita pticularia ambientia, & hinc scia particulariũ est inclusa, hoc autẽ sic sibi constante, scia de particularibus ex pte rei vłis ipsa

SVRANA

qm̃ vtrunq; duorũ relatiuorũ ẽ simul fm naturã: igit demõstratio de vniuersali est melior, ꝙ demonstratio de particulari.

Hęc est probatio tertia, ꝙ demfo, cuius ambæ propõnes sunt vłes est melior, q̃ ea, cuius oẽs propositiões sunt particulares: non n. erit syllus fm ꝙ monstratũ fuit in lib. Prędcedẽte, nedum ꝙ sit demfo: & dixit. Amplius res particulares procedunt in infinitum, & vłe cõprahẽdit, & est simplex: sensus est, & signum aliud confirmãt ét est, qm̃ particularia nõ sunt finita, & vłe est cõprehensum p se, qm̃ ẽ vnũ simplex. D. dixit. Et res in eo, ꝙ sunt infinitæ, sunt vtiq; non scibiles, in eo aũt, quo sunt finitæ sunt scibiles: sensus est: & infinitũ in eo, ꝙ infinitũ non cõprehendit à scia, neq; cõtinet ipsum, sed cõprahendit eũ finitũ: & componuntur ex hoc sermone syllꝰ duo: quęadmodum si esset vnus ipsorũ, ꝙ particularia nõ sunt finita, & quę non sunt finita, nõ continẽt sciam: ergo concludit per hoc in prima figura, ꝙ particularia non continent sciam: syllus secundus est, ꝙ vłe cõprehendit & cõntinet sciam, & est finitum ex parte, qua est vnũ simplex: sed ea, quæ comprehendunt & cõtinet sciam sciunt perfecte, igitur vłe scitur perfecte. Scire aũt debes, ꝙ vłia licet comprehendantur ex parte, qua sunt vnũ & simplex, ipsa tñ comprehẽdunt particularia, quæ sunt infinita: & per hunc modũ scia particularis comprehenditur, quod cum ita sit, igitur scięcia per particularia ex parte intentiõis vniuersalis comprehendentis ipsa est

Cõ.167

ABRAM

ipſa includentis eſt potior, q̄ ſcia de illis ex parte qua ꝓticularia ſunt. Et poſtq̄ enunciauit, ꝙ ſcia particulariū ex parte rei vſus, quę ipſa includit eſt illorū ſcia illa includens, ſcia aũt de illis nō ex parte vſus nō includit illa, D. Scia itaq;, q̄ de reb⁹, qua ten⁹ ſunt vſes, occurrit potior & dignior é, q̄ ſm ꝙ ſunt particulares. i. qa qñ ſciunt ex via vſus, qđ ipſa includit, tã ſunt incluſa, qñ aũt ſciunt nō ex via vſus, ſciunt ſcia nō ſcluſiua: ſcia aũt illa ſcludés, potior é q̄ ñ includés, hoc vero expedit ipſum Intelligere in vna eadẽ ſpẽ. Dũ aũt dixit: Et res vſes quo pacto ſunt demſone ſcire, ipſæ itaque magis demſoné explicãt. i. ꝓmiſſæ vſes ſquã tũ ſunt notæ, magis cõmõſtrãt demſoné, q̄ ipſã demſoné cõmõſtrẽt ipſę particulares ꝓmiſſę, vſus. n. Includit multa ꝓticularia, q̄ infinita ſunt. D.d. Et rerũ q̄ magis demſoné explicant, demſo ſit potior, vtraq;. n. relatiua ſunt nãliter ſimul: id é, qñ ſupponimus ꝙ vſes magis rerũ demſoné cõmonſtrẽt, oportet ꝙ ſcia, quę acquirit ex hac demſatione, ſit maior. quia ſcia & ſcitum ſunt duo correlatiua, relatiua aũt ſunt ſimul natura. id eſt, ꝙ quando magis ſit ſcitum magis ſit & ipſa ſcientia, & quando eſt ſcientia magis, & ipſum ſcitũ eſt magis: oportet itaq; hinc concludere, ꝙ demonſtratio, quæ facit adipiſci rem ipſam vſem, ſit potior. & concluſio eſt, quando dicit, demõſtratio ergo de vniuerſali potior eſt demonſtratione de particulari. demonſtratio enim, quæ concludit concluſionem vniuerſalẽ, potior eſt quàm illa, quæ concludit particularem concluſionem.

BVRANA

eſt melior, q̄ ſcia p ipſa ex pte, qua ſunt ꝓticularia, & poſtea q̄ enunciauit, ꝙ ſcia p particularia ex pte intẽtionis vſis cõprehendentis ipſa, é ſcia p ipſa vſis ipſis: & ſcia nõ ex pte vſis, non comprehendit ipſa: dixit. Et erunt res ex pte, qua ſunt particulares: ſenſus eſt: qm̃ ſciunt p viam vſis cõprehendentis ipſa, erit vtique vſis: cũq; ſciunt nõ p viã vſis, ſcientur vtiq; ſcia non vſi: & ſciẽtia vſis ipſis eſt melior, q̄ nõ vſis, & hoc vtique intelligi debet de vna & eadem ſpẽ: & dixit. Et vſia ex parte, qua ſunt ſcibilia, ſunt monſtrabilia per demſonem: intelligitur de propoſitionibus vſibus ex parte, qua ſunt ſcibiles, ꝙ magis monſtrantur per demonſtrationem, q̄ id quo monſtratur demſo propõnum particularium: qm̃ vſis cõprehendit particularia multa ex eo, ꝙ ſunt infinita. D d, De ijs vero, quæ monſtrantur p demſoné demſo eſt validior & magis: qm̃ vtrunq; duorũ relatiuorum eſt ſimul ſm nãm: ſenſus eſt: cuñq; poſuerimus, ꝙ vniuerſalia monſtrant magis p demſoné: & poſuerimus, cùm ſunt aliqua, quæ magis oſtẽduntur per demſoné, ꝙ op⁹, vt ſcia, quæ acq ritur ex hac demſone ſit maior: qm̃ ſcientia & ſcitum ſunt duo relatiua: & relatiua ſunt ſimul ſm naturam: hoc eſt, cũ fuerit ſcitum magis, oportet ꝙ ſcia ſit magis, cũq; fuerit ſcia magis, ſequitur ꝙ ſit ſcitum magis: ſequitur igitur, vt concludatur ex hoc: ꝙ demonſtratio, quam facit acquirere intentio vſis ſit melior: & hæc cõcluſio eſt, cùm dixit: igitur demſo de vniuerſali eſt melior, q̄ demonſtratio concludens particulare.

pars. 39. D. *Amplius si elegibilior sit illa, secundum quã hoc & aliud, quàm illa secundum quam hoc solum nouit: qui vero vniuersalem habet, nouit et quod secundum partem, hic autem vniuersale non nouit: quare & sic vtique elegibilior erit.*

ABRAM

T.c.168 Etiam demonstratio, qua dux res sciũtur, potior est demõne, qua vna res tm̃ scitur, & qui scierit ipsum vñe, apud eũ est scia de particulari, apud quẽ vero est scientia de particulari, ille ne scit vñe. demonstratio itaq; de vniuersali potior est demõstra-
E tione de particulari.

Cõ.168 Nos quoq; dicere, ꝙ demonstratio, qua sciuntur duæ res, potior sit demonstratiõe, qua vna res scitur, est verax præmissa, quando scientia in illa sumitur vno modo, hoc est in actu, aut in potentia: & quãdo huic connexit, ꝙ qui sciuerit ipsum vniuersale scit duas res, ipsum vniuersale, & ipsum particulare, & ꝙ qui sciuerit ipsum singulare, sciat vnam rẽ, hinc cõcluſit, ꝙ potior sit sciens vñe q̃ particulare. Nec posset
F quispiã dicere, ꝙ vtrunq; ipsorũ sciat duas res in potentia. Sicut.n.q̃ scit aliqd̃ vñe, impoſe est nisi ꝑsciuerit quædam particularia in actu, & si non sciat illa oſa, & non oportet ꝙ qui scit particulare aliqd̃ alicuius speciei, sciat huius speciei vñe. Et iõ fit quod dicitur, ꝙ q̃ scierit ipsum vñe, sciat particulare necessario. Et ideo cui deest aliquis sensuum necessario illi deest vniuersitas sensatorum illius sensus, ac etiam cui puenerit aliquod attributum alicui vñi, necessario qñ ille sentit aliquod parti-

BVRANA

Dixit Arist. Amplius demon- T.c.168
stratio, per quam sciuntur duo est melior, q̃ demonstratio, per quam scitur vnum tm̃: & qui scit vñe habet sciam de particulari: sed qui habet sciam de particulari, non scit vñe: demõstratio igitur de vñi est melior demonstratione de particulari.

Dixit. Amplius demõ, per quam Cõ.168
sciunt duo, est melior, q̃ demõ, ꝑ quam scitur vnũ tm̃: est propõ vera, cũ accipiẽ scia in ipsa per modũ vnũ, hoc est in actu, aut in potẽtia: cũq; verificatũ fuerit de hoc: ꝙ qui scit vñe, scit duo, vñe & particulare: & q̃ scit particulare scit vnũ: cõcludit ex hoc, ꝙ qui scit vñe est melior, quàm particulare. neq; põt aliquis dicere, ꝙ vtraq; faciunt duo in potentia: & hoc, qm̃ quemadmodum qui scit vñe, scit particulare, igitur ipse scit vñe in potentia: qm̃ quicunque scit vñe aliquod non potest nõ scire prius aliqua ꝑticularia ſactu: nullus.n. scit omnia ipsa: neq; seq̃ ꝙ qui scit particulare aliquod ex aliqua specie, ꝙ sciat vñe istius speciei: & ꝓpea hoc est, qđ diximus, ꝙ sciẽs vñe, scit particulare ex necessitate: & ꝓpea cui deficit aliquis sensuũ, ei dem deficit ex necessitate vniuersalitas sensibilis ex hoc sensu, & consimiliter et cùm affectus fuerit dispositionem aliquam de aliquo vñi: ipse ex necessitate, cùm senserit particulare

ABRAM

particulare de huius vniuersalis particularibus, adeptus fuerit hoc particulare denominatũ hoc attributo, sed non oportet ꝙ qui adeptus fuerit aliquod attributũ alicui particulari, deinde comprehenderit ipsum vniuersale huius particularis, ꝙ adeptus sit hoc attributũ de hoc vñi, qui aũt concipit aliquod attributũ alicui vñi, concipiat illud attributum inesse omnibus partibus illius vniuersalis in potentia ꝓxima, qui autem concipit attributum alicui particulari, nõ aduenit ei hoc attributũ ſm illam ſpẽm potentiæ in eſſe vñi huiusillius particularis. Et ideo impoſſibile eſt ꝙ cõcipiat vñe, neq; occurrit ei veritas in eſſendi illud attributum illi, qui ſcilicet concepit illud ineſſe illi particulari.

EVRANA

ticulare aliqd particularibus iſtius vniuerſalis, affectus eſt hoc particulare diſpoſitũ cũ hac diſpõne, neque oportet qui affequitur diſpõnẽ de particulari aliquo, quouſq; perueniat ad affectionẽ vñs iſtius particularis, ꝙ affequatur hãc diſpõnẽ de hoc vñi: & qui affequitur diſpõnem aliquam de vñi aliquo: ipſe vique affequetur, ꝙ hæc diſpoſitio inſit omni particulari illius vñs in potẽtia ꝓpinqua: & qui affectus fuerit diſpoſitionem de particulari aliquo, non affequetur hanc diſpõnẽ illius ſpeciei ex poẽtia de vñi iſtius particularis: & ꝓpea fieri nõ põt, vt affequatur vñe, & non proueniat ſibi veritas de exiſtentia illius diſpõnis: hoc eſt qui affectus fuerit exiſtentiam ipſius de particulari.

A

B

C

pars.39. *Amplius autem ſic: vniuerſale enim magis ſcire eſt eo quòd monſtratur per medium quod eſt proximus principio, valde autem proximum eſt immediatum, hoc vero principium. Si igitur quæ ex principio eſt ea, quæ non ex principio, aut quæ magis ex principio eſt ea, quæ minus certior eſt demonſtratio, eſt autem talis, quæ vniuerſalior, melior vtiq; eſſet vniuerſalis: veluti ſi oporteret demonſtrare A de D per media, in quibus B C: ſuperius itaq; B eſt. quare quæ per hoc vniuerſalior eſt.*

T.c.169 Iterum demonſtratio, quæ ſit de vniuerſali proprio eſt, ꝙ demõſtratio feratur de re per media ipſi rei proxima: proximũ autem rei eſt inter qũod & ipſam rem non eſt medium: hoc autem eſt rei cauſa. Si aũt demonſtratio, quę ſit per cãm, q̃ etiã ſit ex ipſo principio, eſt magis generis ſcĩę, quę eſt paucior, quæ

Dixit Ariſt. Amplius demõſ. quæ eſt de vñi appropriato ea ẽ: cũm adducit demõſ de aliquo per media propinqua rei: ꝓpinquum aũt rei id eſt, cũm non eſt inter ipſum & rẽ mediũ, & hoc ẽ cã rei: et ſi demõſ, q̃ ẽ p cãm, ẽ validior ſ capitulo finis et breuitatis, q̃ demõſ q̃ nõ eſt p cãm: et cõſtat ẽt, q̃ ẽ ex principio ẽ magis ſ capitulo ſcĩę, q̃ quę eſt minus T.c.169

ABRAM

D q̃ aũt magis est generis scĩæ est ipsa vr̃is: igit̃ potior est. Prout si expediret cõmõstrare, ꝙ A sit de D, & media sint pro q̃bus signant̃ B C, & fuerit B superior: demr̃o itaq̃, quæ per hanc fit, est generis scientiæ magis.

Cõ.169 Hæc fuit quinta commonstratio, & instituimur per id, quia demr̃o, quæ fit de re vr̃i, fit ꝑ pauciora media, q̃ demr̃o, quæ fit de particulari huius vr̃is, quæ iterum est demõstratio quam intrat causa proxima,

E inter quam & rem subiectam in demonstratione nõ est medium, quæ autem fuerit harum duarum cõditionum est potior. Et dum dixit: Iterum demr̃o, quæ fit de vr̃i proprio est, ꝙ demonstratio feratur de re per media ipsi rei proxima. Intẽdit, ꝙ demonstratio, quæ fit de re vniuersali per vniuersales præmissas, quæ sunt per se primæ, fit demonstratio quæ fit per proximum medium rei, de qua fertur demonstratio, id est, cuius præmissæ sint immediatæ, prout ꝑostensum fuit.

F Et postq̃ dixit medium rei proximũ: exposuit quid intendit per ꝓximum, Et dixit: Proximum autẽ rei est, inter qd̃ & ipsam rem nõ est medium. quod est ac si dixisset, & dico rei proximũ, non id inter qd̃ & rem sint pauca media, sed inter quod & ipsam rem nõ est medium: hoc est, inter medium terminum & maiorem extremum. Deinde dixit: Hoc autem est rei causa: id est, demonstratio, quæ huiusmodi est, est illa, quæ largitur rei causam secundum quòd hæc res est: demonstratio vero, quæ nõ est huiusmodi, sed

BVRANA

nus ex ipso: & quæ magis est in capitulo scĩę est vniuersalis: igitur vr̃is est melior: quẽadmodũ si oporteret mõstrari A, de D, & media, in q̃bus sunt signa B, C, et B, ẽ alti⁹: igit̃ demr̃o, q̃ ẽ ꝑ hoc, est magis in capitulo scientiæ.

Hęc est mõstratio, & nõ est de eo, ꝙ demr̃o, q̃ est de re vr̃i est ꝑ media pauciora, q̃ demr̃o, quæ est de particulari istius vr̃is: & consimiliter ẽt demr̃o, in qua adducitur causa propinqua, inter quam & rem subiecti non est per demr̃onem mediũ: qd̃ aũt est cum his duabus dispositionibus est melius: & dixit: amplius demonstratio per vr̃e appropriatum ea est, per quam monstratur aliq̃d per media propinqua rei: sensus ẽ: & demr̃o, quæ monstrat de re vr̃i per propõnes vr̃es, & substantiales primas, est demonstratio, quæ est ꝑ mediũ propinquũ rei: super qua adducitur demõstratio: hoc est ea, cuius propositiones sunt immediate: quemadmodum diximus in ꝑcedentibus. Et posteaq̃ dixit: per mediũ propinquum rei, exposuit, quid velit per propinquum: & dixit: qd̃ autem est propinquum rebus id est, inter qd̃ & rem non sunt media: ac si dixisset: & intelligo ꝑ propinquum rei, non inter qd̃ & rẽ sunt media pauca, sed inter qd̃ & rẽ non est mediũ, hoc est inter terminum medium & terminum m̃aiorem: Deinde dixit: & hoc est causa rei: sensus est: & demr̃o, quæ est cum hac dispositiõe ea est quæ tradit causam rei in eo, ꝙ est hæc res: sensus est: demonstrationes vero, quæ nõ sunt cum hac dispositione, sed

Cõ.16

ABRAM

sed ei⁹ præmissæ sunt mediatę, quæ est dispositio demõstrationis de ipso particulari, est cuius rei causa nõ est in illa propria. Deinde dixit: Si aũt demonstratio, quæ fit per causam, quę etiam fit ex ipso principio, est magis generis scientiæ illa, quæ est paucior, vsq; ibi, ipsa vniuersalis igitur potior est. id est, qñ demõstratio, quæ dat cãm, est potior demonstratione, quæ nõ largitur causam, & demonstratio, quæ ex principio fuerit ꝓpior est magis generis scientiæ, & ambæ hæ res sunt cõditionis ipsius vniuersalis cum particulari: hoc est, quia demonstratio de omni est quæ largitur causam, & demonstratio, quæ est de omni, est primo principio propior, quia est pauciorum mediorum, vt prædixit: & hoc quidẽ antecedens est ex duabus orationibus, quarũ vtraq; sufficeret ad inferendũ eius cõsequẽs, qđ est, demonstrationem vl̃em esse particulari potiorẽ. Et ideo vr̃, ꝙ huius ei⁹ orationis vis sit vis duorũ syllorum cõditionalium: hoc est, ab eo quod dicit: Si aũt demonstratio, quæ fit ꝑ causam, vsq; ibi vl̃is igitur potior est. Ille enim expressit totam hanc orationẽ expressione vnius antecedentis, cũ ipsa, vt diximꝰ, sit virtutis duarũ antecedentium: nõ enim est altera orationum conditio alterius ad id, quod ex illis infertur de ipso cõsequente: hoc est, ꝙ id quod dicit quæ ẽt fit ex ipso principio est magis generis scientiæ, nõ est conditio illius quod illud præcesserat in oratione, immo oro ꝑcedens sufficeret ad illationẽ cõcl̃onis: & sil̃r illa met ꝑ se, sed duę orones sunt, aut ad maiorẽ persuasionẽ, aut ad euidẽtiorẽ.

Deinde

BVRANA

sed habent propositiones mediatas: A
hæc est dispõ demõstrationis de particulari, non est causa appropriata rei. deinde dixit: & si demro, quę est per causam est validior in capitulo finis & breuitatis, vsq; ad id, quod dixit, vl̃e igitur est melius. sensus est: cùmq; demro, quæ tradit causam sit melior, q̃ demro, quæ non tradit causam: & cõsil̃r etiam demro, quæ est ex principio propinquiori ipsa est magis in capitulo sciæ: & ꝑ has duas dispõnes est dispositio vl̃is cũ particulari, hoc est, ꝙ demro, quæ est de omni ea est, quæ exhibet causam, & demro de omni, est propinquior primis principijs, qm̃ est per media pauca: quẽadmodũ dixit in præcedentibus: & hoc antecedẽs est ex duabus orationibus: in quarum vtraq; dubitatur de cõsequẽtia consequentis ex ipsa: & hoc est: ꝙ sit demonstratio vl̃is melior particulari. B
Et propterea quod apparet ex sermone ipsius habet potentiã duorũ syllorũ conditionalium: hoc est, qđ dixit: & si fuerit demro, quæ est per causam, vsq; ad id, quod dixit: igit̃ vl̃e est melius: qm̃ ipse protulit sermonẽ hunc quasi prolatione antecedentis vnius: quod idem vult, ac si diceremus, ipsum habere potentiam duarũ propositionũ: qm̃ non est vna duarũ orationum conditio suæ coniugatæ in eo, ꝙ sequitur ex ipso ex cõsequente: hoc est, si dicamus, erit consil̃r etiam, quod est ex principio magis in capitulo sciẽtię. C
nõ est cõditio in eo, quod antecedit ipsum de oratione, sed de oratione, quæ ꝑcedit ipsum dubitat̃ in consequentia cõclusionis: & cõsil̃r ipsum ꝑ se: sed vtraq; duarũ orõnũ simul,

aut

ABRAM

D Deinde tulit exẽplum quo cõmonstratur, ꝙ demõso, quę sit per pauciora media, sit potior, id est, illa quæ ẽ propior primo principio. Et illud intendebat dum dixit. Quæ ẽt sit ex ipso principio ẽ magis generis sciæ hoc est, quæ sit ex ipsomet primo principio, quæ sine medio est manifesta, est potior scientia, q̃ illa, quæ sit ex præmissis, quę sunt principiorum conclusiones, & est quæ sit ex pluribus præmissis. Et dixit: Prout si expediret cõmonstrare, ꝙ A sit de ipso D. Vsq; ad vltimũ illi⁹ quod
E scripsimus, id est, huius exempli sit, qñ intendimus cõmonstrare nutritionem inesse homini mediante ipso sensitiuo & animali: hoc est, ꝙ cõmonstremus, ꝙ oĩs homo est aĩal, & oĕ animal est sensitiuũ, & oĕ sensitiuum est nutribile: hinc itaq; cõcludit, ꝙ omnis hõ sit nutribilis.
& si cõmonstraremus nutribile inesse animali, esset potior q̃ cõmonstratio, qua dr ipsum ineẽ homini: aĩal enim propius est nutribili, q̃ homini, quia est vñus. ipse autẽ cœpit loco maioris extremi ipsum A loco
F cuius in materijs nos accepimus ipsum nutribile: & accepit loco minoris ipsum D loco cuius nos accepimus ipsum hominẽ: & loco duorũ mediorũ terminorum accepit B C quorũ loco nos accepim⁹ sensitiuũ & aĩal. Deinde dixit: Quod demõso quæ sit ex superiori horũ mediorũ terminorum, id est, est propior maiori extremo, sit maioris quãtitatis sciẽtiæ, quia est vniuersalior & pauciorum præmissarũ. Et illud significauit dũ dixit: Et fuerit B superior, demonstratio itaq;, quæ p hanc fit, est generis scientiæ magis.

BVRANA

aut est per modũ dubitationis, aut per mꝙdũ legis. deinde adduxit exẽplum, p quod monstrat, ꝙ demõso, quæ est per media pauciora, est melior: hoc est, quæ est ꝓpinquior primis principijs: & hoc est, quod voluit, cùm dixit: amplius, quod est ex principio, est magis in capso scięt̃ię: hoc est: quod ẽ ex principio primo p se, quod ẽ manifestũ sine medio: ea est scĩa melior, q̃ quæ est ex propositionibus, quæ sunt cõclusiones ex principijs: & hoc est, quod erit p ꝓpõnes magis: & dixit: quẽadmodum si oporteret mõstrari, ꝙ A de vsq; ad finẽ eius, quod scripsimus. sensus est: vt in exẽplo, si vellemus mõstrare, ꝙ nutribile inest homini p medium sensibile, & animal: hoc est, ꝙ monstraremus, ꝙ omnis hõ animal, & oĕ animal sensibile, & ꝙ oĕ sensibile nutribile: hoc enim cõcludit ex hoc, ꝙ oĩs homo nutribile: & si monstrauerim⁹, ꝙ nutribile inest aĩali, melius est, q̃ si monstraretur ipsum inesse homini: qm̃ aĩal propinquius est nutribili, q̃ hõ, qm̃ est vñus: & accepit loco maioris extremitatis A loco cuius accepim⁹ ex materijs nutribile: & accepit loco minoris D loco cuius accepimus ex materijs hominem: & accepit loco duorũ terminorũ mediorũ B C loco quorũ accepim⁹ sensibile & aĩal. Deinde dixit: ꝙ demonstratio erit de eo, quod est ex istis terminis medijs altius, hoc est ꝓpinquius extremitati maiori in capitulo scientiæ: qm̃ est vniuersalius, & ex pauciorib⁹ ꝓpõnib⁹: & hoc est, quod significauit, cùm dixit: & B est altius: igit̃ demonstratio, quæ est per hoc, erit per capitulum notius.

Sed

T.39.ps *Sed ex ijs, quæ dicta sunt, nonnulla logica sunt: maxime autem manifestum, quòd vniuersalis est potior: quoniam propositionum priorem* A *quidem habentes, nouimus quodammodo & posteriorem & habemus potentia, vt si quis nouit, quod omnis triangulus habet tres duobus rectis æquales, nouit quodammodo & aequicrurē, quòd duobus rectis est potentia: & si nō nouit aequicrurem, quòd triangulus sit: qui vero hanc habet propositionem, vniuersale nullo modo nouit, neq; potentia, neq; actu. Et vniuersalis quidem intelligibilis est, sed particularis in sensum definit. Quòd igitur vniuersalis melior ea, quæ secundum partem, tot nobis dicta sint.*

ABRAM

T.c.170 Attamen quędam orationes, quæ circa hoc dictæ sunt, logicę sunt: quæ vero proprie occurrit est, quòd vniuersalę dignius sit dispositionis scientiæ commonstratur ex ipsis præmissis. quando enim nobis fuerit maior præmissa, iam aliquo modo scimus ipsam minorem, & illius scientiam acquirimus in potentia. prout si quis homo sciret quòd trigoni anguli sint duobus rectis æquales, ille quodammodo sciret, quòd anguli trigoni isochelis etiā essent duobus rectis æquales: iam enim hoc sciret in potētia: sin autem, non esset ei enuntiatio & scientia, quòd isocheles sit trigonus.

Ille vero, cui esset scientia de minori, nesciret maiorem penitus, nec in potētia, neq; in actu. Et vniuersale est intellectū, particulare vero est sensatū. & hæc quidem est summa dictorum, quòd demonstratio vniuersalis potior sit particulari.

Dum

BVRANA

Dixit Aristo. Præterquam q; T.c.170 aliquæ orationū, quas diximus B in hoc, sunt logicæ: in quo vero magis cadit scientia per appropriationem, illud est, q; vniuersale est conuenientius dispositio ni scientiæ, hoc vtiq; monstratur ex propositionibus: & hoc, cùm fuerit propositio maior, iā vtiq; nouimus aliquo modo minorē, & scīa ipsius est in potentia: quēadmodum si aliquis sciuerit, q; anguli trianguli sunt æquales duob⁹ rectis, ipse vtiq; sciuit aliquo modo, quòd angu- C li trianguli equicruris consist ēt sunt æquales duobus rectis: & hoc, qm̄ iam sciuit hoc in potentia: & si non erit enuntiatio & scīa, q; æquicrus est triangulus. Sed qui habet scientiā per propositionē minorē, non scit vtiq; maiorē penitus, neq; in potētia, neq; in actu: & vīe est intelligibile: particulare vero sensibile: et in summa hoc est, quod dictū fuit de eo, q; demonstratio vīis est melior particulari.

Dixit.

ABRAM

Cō.170 Dum dixit: Assumē q̄dā obuium,

D q̄ circa hoc dicta sunt, logicæ sunt. Intelligit, q̄ quædā orationes, quas dixerat, sunt essentiales vere, & quædā logicæ, idest, vere nō essentiales. vt exēplū illius, q̄ est cōmonstratio logica, sicut illud q̄d dixerat ea quæ scit hoc, & aliud est potior scīa, quā scit tm̄ hoc. hæc itaq; oratio cōis est demonstrationi, & alijs. qui enim scit carpentarium & ædificatiuū, potior est illo qui tm̄ alterū horū scit. Et, post q̄ narrauit q̄ quædam argumentationes, quas tulerat, sunt logi-

E cæ, & q̄dā propositiones, tetulit ex ē plā proportionaturā, & dixit: Quæ vero ppriæ occurrit ē, q̄ vlc dignior sit, i. exēplā argumētationis, qua occurrit veritas p rem ppriā demonstrationi, est, quia vlc dignius ē scīæ q̄ particulare: hoc itaq; cōmonstratur ex præmissarum natura. Deinde cœpit hoc commonstrare, & dixit: Q̄n enim nobis fuerit maior p̄missa, id aliquo modo scim⁹ ipsam minorem & illius scientiā acquirimus in potentia, id est, q̄n enim syllo ma

F ior præmissa, quæ est ipsa vlis, noua fuerit, iam scitur minor in potētia, quæ vlī propior est: dispō sūt maioris præmissæ cū minore, est dispō particularis cū vlī. & quod dixit in hoc paragrapho est p se intellectū. Dum autē vltimo dixit: Et vlc est intellectum, particulare vero est sensatum. Inde infinuauit, q̄ intellm excellētius sit sensato: hoc est, q̄ notitia intellectus excellentior sit q̄ notitia sensus: sensata nāq; sunt infinita, & intellecta includunt res infinitas, cū ipsa in se sint finita, dico ipsa intellecta, sin aūt nō peruenirent ad finem artes & scientiæ humanæ.

BVRANA

Dixit: sæpiq̄ q̄ aliquæ orationes, quas dixim⁹ esse fabulosiales vere, Cō.170
aliquæ aūt logicæ, hoc ē vere nō sub stantiales: est plā eas, q̄s ex hoc est mōstratio logica, quēadmodū si dicerem, q̄ scīa, p quā scit aliud est melior, q̄ scīa, p quā scit hoc tm̄: hic enī mo ē cōis demōni & alijs: & hoc, q̄n q̄ scit coniecturā & cognitiā est melior, q̄ qui scit vnā ipsarum tm̄: & postea q̄ cōmemorauit, q̄ aliquæ p̄mouēs, quas addexit, sunt logicæ, & aliquæ appropriatæ: meminit de exemplo appropriatæ, & dixit: illud vero, in quo cadit scīa p appropriationē, q̄ vlc est conuenientius. sensus est: exēplā vero probationis, in qua cadit veritas p dispositionē appropriatā demōni, est, q̄ vlc est cōuenientius in scīa, q̄ particulare: hoc enim monstrat ex nā p̄pōnū: postea cœpit mōstrare hoc. & dixit: & hoc, q̄n cim habuerimus p̄pōnem maiorē, nos vtiq; iā scim⁹ aliquo modo minorē, & possidebim⁹ ipsius scīam in potētia. sensus est: q̄ cū fuerit p̄pō maior, nota ex syllo, quæ est vlis: iam vtiq; sciemus minorem in potentia, q̄ ipsa est appropriatio q̄ vlis: dispositio enim p̄po sitionis maioris cum minore est dispositio vlis cū particulari: & quod dixim⁹ in hoc capitulo est intellm p se. & dixit in vltimo: & vlc est intelligibile, sed particulare est sensibile: quēadmodū ex ipsis intelligibile ē altius sensibili: hoc est, q̄n scīa intellē est altior scīa sensus: q̄n sensibilia sunt infinita, & intelligibilia sunt vlia rebus infinitis: & ipsa consistit etiā per se sunt finita: hoc est, intelligibilia p̄p hoc deueniūt ad finē artium & scientiarum humanarū.

ANT.

ANT. INTER. TEX. XL.

Demonstrationem affirmatiuam negatiua digniorem esse: atq; ad scientiam magis idoneam. Cap. 19. A

QVòd autem monstratiua sit dignior priuatiua hinc manifestũ. sit enim hæc demonstratio melior (alijs eisdem existentibus) quæ est ex paucioribus [a] petitionibus, aut suppositionibus, aut propositionibus. si enim notæ similiter sunt, celerius cognoscere per has inerit hoc autem eligibilius est. Ratio autẽ propositionis, quòd melior, quæ ex minoribus, vniuersaliter hæc est: si enim consimiliter esset hoc, quod est, nota esse media, priora notiora essent. Sit demõstratio quidem per media B C D, quòd A ipsi E inest: quæ vero per [a] F G, quòd A ipsi D. Consimiliter itaq; se habet, quòd A ipsi D inest, & A ipsi E, quòd A inest ipsi D prius & notius est, quàm quòd A ipsi E, per hoc enim illud demonstratur: credibilius autẽ est id, quod est per quod. igitur demonstratio, quæ per pauciora, est melior alijs eisdem existentibus, ambæ igitur & per terminos tres & propositiones duas monstrant: sed hæc quidem esse aliquid accipit, illa vero & esse & non esse aliquid, per plura igitur, quare & peior est. a. l. B C B

Contradictio Tomitani.

106 *Vult hoc in loco esse, procedere non esse. Contrarium videtur voluisse. Primo Physi. à tex. 50. vsque ad 60. Vide solutionem.*

ABRAM

T.c.171 Et quòd affirmatiua quidem demonstratio potior sit demonstratione negatiua hoc mõ scit. Sibi cõstat, quòd potior demonstratio sit quæ ex subiectionib⁹ & petitionibus, aut ex paucioribus præmissis sit. si enim incidat scientia secũdum ambas dispositiões simul vno gressu modo, quo incidit scientia existente breuiori & firmiori, illa est eligibilior. huius autem subiectionis sibi constantis manifestatio, quòd scientia de rebus paucioribus sit potior, ꝓcedit hoc mõ: essent

BVRANA

Dixit Arist. Hæc igit̃ est summa eorum, quæ diximus, ꝙ demonstratio vñs est melior particulari: ꝙ aũt demr̃o affirmatiua sit melior demr̃one negatiua scitur ꝑ hunc modũ: sit ratũ ꝙ demr̃o melior ea est, quæ fuerit ex positionib⁹ aut petitionib⁹, aut propositionib⁹ paucioribꝰ: & hoc, qm̃ si sciẽtia ceciderit in duobus ꝑ modũ vnũ, via vtiq; in qua ceciderit sciẽtia erit, cùm fuerit breuior et eligibilior, mõstratio hui⁹ radicis stabilitę: qm̃ scia ex reb⁹ paucioribꝰ ẽ melior: T.c.171 C

proce-

ABRAM

D essent enim media, quatenus p ea occurrit ipsa scia, vno ordine procedentia: res aũt priores sunt apud naturã notiores. sicut si proponeretur demõ, ꝙ A insit ipsi E per B C D media, & altera demõ per B C media A inesse ipsi D & A inesse ipsi E vno simili modo ꝓcedit: sed A inesse ipsi D prius & notius est ꝙ A inesse ipsi E: hoc nanq; vltimũ cõmonstratur per illud primum, ſ. per
E A D res autẽ, qua mediante alia res commonstratur, est verior: sicq; demonstratio qũ fuerit ex paucioribus reb⁹ est potior, qa ipsemet formã sunt in demonstratione, quæ ex pluribus reb⁹ fit, & similiter duæ demonstrationes fiunt & constituuntur ex tribus terminis, & duabus præmissis, sed demonstratio affirmatiua includit rem esse solum, negatiua vero includit rem esse & ipsam non esse. vilior ergo est
F demonstratio negatiua, quando plures res includit.

BVRANA

procedat hunc modũ, hoc est, ꝙ media, ex parte, qua cadit in ipsis scia, procedant p modũ vnũ: & ea, quę sunt priora sunt notiora apud naturã: quẽadmodum, quod ꝓcessit, demõ, ꝙ A insit E p̃ media B C D & modus vnus p̃ media B C igit̃ A inerit D et A ipsi E deinde procedet per similitudinẽ vnã: sed A inesse D est prius & notius, ꝙ̃ A inesse E & hoc, qm̃ per hoc postremum, illud prius monstratur, quod est A D illud aũt per cuius mediũ monstrat̃ aliquid est verius: Igitur demõ cum fuerit ex paucioribus erit melior, cũ entia eadẽ in demõne sint eligibiliora: & cõsit̃ duæ demõnes erunt, & cõponentur ex tribus terminis, & duabus ꝓpõnibus: sed demõ affirmatiua cõprehendit, ꝙ aliquid inest alicui, negatiua autẽ comprehendit ꝙ aliquid inest, & non inest: igitur demonstratio negatiua, cum comprehendat plura est deterior.

Homo. Aial rõnale. Disciplinę capax. Risibile. Animal.

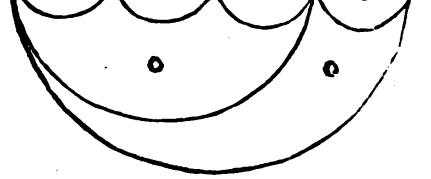

Sylli duo, quorũ alter ex minoribꝰ, alter vero ex plurib⁹ cõficit ꝓpositionib⁹.

Postq̃

Posteaq̃

ABRAM

Cō.171 Postq̄ commonstrauit, q̄ sciētia de vniuersali sit potior q̄ sciētia de particulari, Intēdit nō monstrare fm quæsitum, quod post illud polli citus fuerat, s. q̄ demonstratio affirmatiua potior sit negatiua, & initia tus est hoc per hanc primam com monstrationem. Et incœpit huius commonstrationē per præmissam scitam per primam, Et dixit: Sibi cō stat, quòd potior demonstratio sit, quæ ex subiectionibus, aut petitionibus, aut ex paucioribus præmissis sit, id est per se notū est, quòd quando fuerint duæ demonstrationes, & vna fuerit ex paucioribus subiectionibus, si illius præmissæ fuerint de genere præmissarum, quæ subiectiones vocantur, aut vna illarum duarum fuerit ex paucioribus petitionibus, si ambæ postę demonstra tiones cōstructæ sint de genere præ missarum, quæ in petitionibus notæ sunt, aut vna illarum duarum fuerit ex paucioribus præmissis, si illarum compositio fuerit ex principijs illis, quæ proprie nuncupantur nomine præmissarum, illa demonstratio, quæ fuerit ex paucioribus præmissis, est potior. Deinde cœpit dirigere ad modum vnde incidit notitia huius præmissæ, eiusq; disciplina, Et dixit: Si enim incidat scientia secundum ambas dispositiōes simul vno gressu modo quo incidit scientia existente breuiori & firmiori, illa est eligibilior, id est, sequitur autem hoc, quoniā si scientia incidat ex paucioribus præmissis eius processus est breuior, & prior: breuior autem demōstratio est firmior, sicut firmior est verū rectū.

hæc

BVRANA

Posteaq̄ monstrauit, q̄ scientia Cō.171
per vsum est melior, q̄ scientia p parti A
culare: vult mōstrare quæsitū secun dum: de quo testificatus est post ipsum: & ē, q̄ demōstratio affirmatiua melior est negatiua: & aperuit hoc per hanc monstrationē primam & cœpit monstrationem in hoc à propositione primo nota, & dixit: ratum sit, q̄ demōstratio ea eligibilior sit, quæ fuerit ex radicib⁹ positis aut petitionibus, aut propositionibus paucioribus. sensus est: q̄ notum est p se, cùm fuerint duæ demonstrationes: & vna ipsarum extiterit ex radi B cibus positis paucis: si fuerint propositiones ipsius ex genere propositionum, quas vocauit radices positas: & fuerit vna ipsarum ex propositionibus paucis: si fuerit vtraq; demonstrationū composita ex genere propositionum, quæ sciuntur p petitiones: aut fuerit vna ipsarum ex ꝓpositionibus paucis, si fuerit complicatio ipsorū ex principijs, quæ appropriant in nomine ꝓpōnum: igitur demōstratio quæ est ex primis paucioribus est melior: deinde cœpit dirige re ad id, ex quo cadit scientia in hac C ꝓpōne & doctrina & dixit: & hoc, qm̄ si scīa ceciderit in duobus simul p modū vnū: via breuis, p quā ceciderit scīa breuior, & maior erit & validior. sensus est: atqui hoc conse quet: qm̄ si ceciderit in duab⁹ demōstrationibus simul, q̄ erit ex ꝓpōnibus paucioribus, & q̄ erit ex ꝓpōnib⁹ plurib⁹: igit ea, in qua cadet nobis scīa ex propōnibus paucioribus, ipsa erit breuior, & via ipsius ꝓpinquior, & demōstratio ipsius breuior: ipsa vtiq; erit valida: quemadmodum q̄ via, quæ intenditur, ipsa est valida.

hęc

ABRAM

D hæc autē præmissa potest inielligi duobus modis, quorum alter est de vno eodem quæsito, & hoc necessario sequit', si alterius demr̄onis pręmissæ non fuerint omnes, pręmissę vltimæ demonstrationis, aut quędā illarum conueniant. Secunda spēs est, ꝙ duæ demonstrationes sint de duobus quæsitis, & præmissæ vnius fuerint plures q̄ præmissæ alterius: & hæc etiam s̄m duas species, quarū vna est, vt duæ demōstrationes nō conueniant in vlla præmissa oīno, qđ fit qñ medij termini vnius non
E sunt medij termini alterius, & secūda species est ꝙ vna demonstratio vtatur præmissis, quibus vtitur altera, & vltra præter illas. Quādo vero vnū quæsitū commonstratur duabus commonstrationibus quarum vna est pauciorum pręmissarum q̄ altera, res nota est, ꝙ illa qua res cōmonstratur paucioribus præmissis sit potior. Quādo vero fuerint duo quæsita, quorum vnum commonstratur paucioribus præmissis: alterum autem pluribus præmissis, pręter ꝙ vna vtatur eo quod per alterā
F commonstratur, possibile est ꝙ dicatur, ꝙ demōstratio quæ fit ex paucioribus præmissis sit potior. si vero vna duarum demonstrationum fuerit principiū alterius, notū est ꝙ demōstratio, quæ fuerit principiū, sit potior. Et postq̄ posuit hanc pręmissam, cœpit eius commonstrationem, Et dixit: Huius autem subiectionis sibi constantis manifestatio, ꝙ scīa de rebus paucioribus sit potior, procedit hoc modo. Essent enī media, quatenus ꝑ ea occurrit ipsa scīa, vno ordine procedentia: res āt priores sunt apud naturā notiores,

id est

BVRANA

hæc autem ꝓpositio pōt intelligi duobus modis: quorū vnus est, de quæsito vno eodē: & hoc sequit' in ipsa ex necessitate, si ꝓpōnes vnius duarum demr̄onū non fuerint propositiones demr̄onis alterius oīno, aut cōicauerint in aliquibus: species aūt secunda, ꝙ sit duę demr̄ones super duobus quæsitis: & fuerint propositiones vnius ipsarum plures, q̄ ꝓpōnes alterius: & hoc consist etiā s̄m duas spēs: quarum vna est: ꝙ nō sint duæ demonstrationes cōicantes in ꝓpōnibus oīno: & cùm termini medij vnius ipsarum nō fuerint termini medij alterius. Species aūt secunda, ꝙ demr̄o vna perficiat' ex ꝓpōnibus, ex quibus perficit' altera. Amplius sup ipsis, cùm vero fuerit quæsitū vnum, quod monstrat' per duas monstrationes: quarū vna est ex paucioribus ꝓpōnibus q̄ altera: res vtiq; manifesta, cùm monstrat' ꝑ ipsam aliquid per ꝓpōnes paucas, ꝙ ē melior: atqui cùm fuerint duo quęsita: quorū vnum monstrat' per ꝓpōnes paucas, & alterū per ꝓpositiones plures, absq; eo, ꝙ faciat vnū ipsorū, illud, quod monstrat' per alterum: fieri igitur pōt, vt dicat, ꝙ demonstratio, quæ fuerit ex ꝓpōnib' paucis, ē melior. Si vero vna duarū demr̄onum fuerit principiū alteri', planū ꝙ demr̄o, quæ est principiū, ē melior, postea vero q̄ posuit propositionē istam, cœpit ipsam exponere. & dixit: monstratio aūt hūius radicis: sit stabilitū, ꝙ scīa, quæ est ex rebus paucis est melior, procedēs hunc in modū: & hoc, ꝙ media ex parte, qua ꝑ ipsa ꝓuenit scīa, procedunt ꝑ ordinē vnū: & ea, q̄ sunt prima, multo magis sciunt' apud nām.

sensus

ABRAM

idest harũ p̃missarũ cõmonstratio fit, ꝓut dicã, s. ꝙ si medij termini expectent sciam ex vna parte, hoc est, vno modo sciæ, & pauciora media sint priora, priora aũt sunt notiora apud nãm q̃ posteriora illis, & demonstrationis, q̃ est alterius demfonis principiũ, p̃missę sunt pauciores & notiores apud nãm. Notũ est, ꝙ hęc demfo sit potior demfone, cui ipsa ẽ principiũ, ex pte qua est pauciorũ p̃missarũ, & notiorũ apud naturã. Ipse aũt priusq̃ ferret illatũ ex hac oratione tulit exẽplũ, Et dixit: Sicut si ꝓponeret demfo, ꝙ A insit ipsi E p B C D media, & altera demõstratio p B C media: A inesse ipsi D. id est, harum duarum demfonum exemplũ est, ꝙ altera earũ sit ex pauciorib̃us p̃missis q̃ altera, quatenus illa sit principium, altera aũt sit pluriũ præmissarũ, & pauciores pręmissæ sunt in illa. sicut esset demfo plurium, ꝙ id, pro quo est litera A insit illi, pro quo est litera E per media, pro quibus sunt B C D hoc est, oẽs illæ tres: altera autem demonstratione commonstretur, ꝙ A insit literæ D per media B C & hæ sint duæ demonstrationes, quarum vna sit alterius principiũ, id est, ꝙ demfo, quæ commonstrat, ꝙ A insit ipsi E p media B C D: hęc enim demfo cõmonstrat p media præmissarum primæ demfonis. Deinde dixit: A inesse ipsi D, & A inesse ipsi E vno simili mõ procedit: sed A inesse ipsi D prius & notius est q̃ A inesse ipsi E, idest maius extremũ inesse minori in demõstratione pluriũ p̃missarũ, hoc ẽ A inesse literæ E & maius extremum etiã inesse, scilicet literã A quibusdã medijs, q̃ sunt inter minus & maius

BVRANA

sensus est: & monstratio istarũ propositionũ erit fm id, quod dicimus: qm̃ si termini medij faciunt acquirere sciam ex parte vna, hoc est per modũ vnũ sciæ: & media, quæ sunt pauciora sunt priora, & q̃ sunt priora sunt notiora apud nãm, q̃ q̃ sunt posteriora: & demfo, quæ est principiũ demfonis alterius est ex ꝓpõnibus paucioribus & notioribus apud naturã. Igit' planũ, ꝙ hæc demfo est melior demfone, quæ est principiũ nõ ex parte, qua est pauciorũ ꝓpositionũ, & notior apud nãm: igitur anteq̃ inducat cõsequẽs ex isto sermone, adduxit exẽplũ, & dixit: quẽadmodũ si aliqs cõstitueret demfonem, ꝙ A inest E p media B C & in demfone altera p media C B. sensus est: exẽplũ istarũ duarũ demfonũ: quarũ vna est pauciorũ ꝓpõnũ, q̃ altera, fm ꝙ est principiũ, & altera plurium ꝓpõnũ, & ꝓpõnes pauciores sint in demfone pluriũ: & illud, in quo est litera A insit ei, in quo est litera E p media, in quib' B C D hoc est tria, modus enim vnus est: p quẽ monstrat' A inesse D p media B C & ita se habebunt hæ duæ demfones, ꝙ vna ipsarũ est principiũ alterius: hoc est: qm̃ demfo, per quam monstratur A inesse D per media C D est principiũ demfonis: per quã monstratur A inesse D per media B C D, qm̃ ipsa vtiq; monstrat hanc demõstrationẽ per media propositionũ demonstrationis primæ: deinde dixit: A igitur inesse B & A inesse E procedũt modo vno: sed A inesse D est prius notum, q̃ A inesse E. sensus est: maiorem igitur inesse minori per demfonem pluriũ ꝓpositionũ, hoc est A inesse literæ E & extremi-

A

B

C

ABRAM

D in ſyllogiſmo plurium pręmiſſarũ, ac ſi diceres A ineſſe ipſi C literæ eſſent vno modo compoſitionis: hoc eſt, ꝙ ambæ orationes ſimul eſſent duo ſyllogiſmi. Verũtamen demonſtratio, quæ infert maius extremũ, pro quo eſt litera A ineſſe literæ D per media B C, quæ demonſtratio eſt pauciorum pręmiſſarũ, eſt prior natura, & notior demſone, quæ infert A ineſſe literæ B. demonſtrationem nanq; plurium pręmiſſarũ ſcimus per demſonem pauciorũ pręmiſſarum. Et illud intendebat dum

E dixit: Hoc nanq; vltimũ commonſtrat per illud primũ. Intendit per vltimum demſoné pluriũ pręmiſſarũ, & per primũ pauciorũ pręmiſſarũ: hoc eſt, cuius cõcluſio eſt quædam pręmiſſarũ alteriꝰ demſonis. Deinde dixit: Res autẽ, qua alia res commonſtratur, eſt verior. hoc aũt eſt per ſe notũ, & ideo pręmiſſę ſunt veriores concluſione. Deinde dixit: Sicq; demõſtratio, qñ fuerit ex paucioribus rebus, eſt potior, quia ipſemet formaliter ſunt in demonſtratione, quæ ex pluribꝰ rebus fit, ideſt

F quando vna demonſtrationum fuerit alterius principium: hanc autem cõditionem adiecit duabus demonſtrationibus, quia illa euidẽtior eſt in his duabus demonſtrationis ſpeciebus: in duabus vero demonſtrationibus: quæ nõ cõueniunt in pręmiſſis, quarũ vna duarũ eſt pluriũ, & altera pauciorum, & non conueniunt in quæſito, difficile eſt inter illas inuenire exceſſum, niſi relatu quodam vniuerſali, ſ. ꝙ quæſitũ qđ primis fuerit ꝓpius ſit potius. Deinde dixit: Et ſiſt duæ demonſtrationes fiunt & conſtituuntur ex tribus

terminis,

BVRANA

tatem maiorem conſiſt etiam, hoc eſt literã A extremitati mediæ, quæ eſt inter maiorem & minorem in ſyllo plurium ꝓpõnũ, vt ſi diceres A ineſſe C eſt vtiq; ſm modũ vnũ complicationis, hoc eſt, ꝙ duo ſermones ſimul ſunt duo ſylli: ſed demonſtratio, p quã ſequit maiorem extremitatẽ, quæ eſt in qua A ineſſe D p media B C quæ eſt demſo pauciorũ ꝓpõnũ, eſt prior ſm naturã, & notior q̃ demſo, in qua ſequit A ineſſe E & hoc, qñ demſo mediarũ ꝓpõnum ſcit vtiq; ex parte demſonis pauciorũ ꝓpõnũ: & hoc eſt, qđ voluit, cũ dixit: & hoc, qm̃ hęc vltima per hanc primam monſtratur: intelligit p vltimam demſoné multarum ꝓpõnum, & p primã pauciorum ꝓpõnum: hoc eſt, cuius cõcluſio eſt ꝓpõ ex ꝓpõnibus demſonis alterius. deinde dixit: & illud, per cuius mediũ monſtrat aliquid aliud, eſt maioris veritatis: & hoc eſt notũ per ſe: & ꝓpea propõnes ſunt veriores cõcluſione. deinde dixit: demſo igitur, quæ eſt ex rebus pauciorib⁹ eſt melior, alijs eiſdem exiſtentibus in demonſtratione, q̃ quæ eſt ex rebus pluribꝰ: hoc eſt, cũm fuerit vna demonſtrationũ principiũ alteriꝰ: ponit conditio huius in demſonibꝰ duabꝰ: qm̃ magis apparet in his duabus ſpeciebus demonſtrationis: ſed in demſonibus duabus, quæ non cõmunicãt in ꝓpõnibus, quarum vna eſt maior & altera minor, quęq; nõ cõicant in quæſito: difficile eſt inuenire exceſſum inter ipſas, niſi p relationẽ vlis: quod eſt, qm̃ quæſitũ, qđ eſt ꝓximius primis, ipſum eſſe melius. deinde dixit: & ita in duabus demonſtrationibꝰ erit: qm̃ cõplicant

cx

ABRAM

terminis,& duabos præmissis. Intendit per duas demonstrationes affirmatiuam & negatiuã: omnes enim demonstrationes, prout dixit, cõstituuntur ex tribus terminis, & duabus præmissis, & illę sunt de quibus quæfuit ab initio rei, vtra earum sit potior: & ob hoc tulerat dictam præmissam, ꝙ demfo, quæ fuerit pauciorũ præmissarum, sit potior illa, quæ fuerit plurium præmissarum. Deinde cõmonstrauit has ꝓmissas in ea specie illarũ, in qua vna demfo fuerit alterius principiũ, inter alias orationes, quas retulim⁹, ꝙ cõtineat hæc præmissa. Deinde comparauit in hoc duas demfones, quarum vna est affirmatiua, & altera negatiua: & sint duæ demfones siunt & constituuntur ex tribus terminis, & duabus ꝓmissis, idest, & sint duæ demonstrationes, quarum est affirmatiua, & altera negatiua, constituuntur ex ꝓmissis quantitate æqualibus. D.d. Sed demõstratio affirmatiua includit rem esse solũ, negatiua vero includit rẽ esse, & ipsam non esse, i. ꝙ præmisse demfonis affirmatiuę sint vnius generis: hoc est, affirmatiuæ: demfo aũt negatiua est duorũ generum, s. affirmatiuarũ & negatiuarum. D.d. Vilior ergo est demfo negatiua, quoniã plures res includit. In hoc autem est cõsiderandũ, quia præsumpserat ꝓmissam, quę asserebat, ꝙ demfo, quæ est ex paucioribus præmissis, sit potior, quatenus sit maior, & minorem posuit, ꝙ demonstratio affirmatiua sit ex paucioribus præmissis ſm hoc significatum quod exposuit, & negatiua sit ex pluribus præmissis, medius terminus est ibi necessario æquinocus,

qm̃

BVRANA

ex tribus terminis & duabus ꝓpõnibus: intelligit ꝙ demfones affirmatiuam & negatiuam, & hoc, qm̃, oẽs demfones, quę admodũ dixim⁹ cõponunt ex tribus terminis & duab⁹ ꝓpõnib⁹: & ſm hoc habem⁹ à principio rei, ꝙ vtrauis ipsarũ ẽ melior: & ꝓp hoc addurit ꝓpõnẽ dicẽtem, ꝙ id, qđ est ex demfonib⁹ pauciorũ ꝓpõnũ, ẽ melius, q̃ illud, qđ est ex pluribus ꝓpõnibus. deinde mõstrauit has ꝓpõnes p ſpẽm ipsarum, ꝙ vna duarũ demfonũ est principiũ alterius: adduxit reliquos sermones, quos cõmemoranim⁹: quib⁹ cõprehendit hanc ꝓpõnẽ: quæ assimilat in hoc duab⁹ demfonibus: quarum vna est affirmatiua & altera negatiua. & dixit: duæ igit demfones generant, & complicant ex tribus terminis & duabus ꝓpõnibus. sensus est: & ita duæ demfones, quarũ vna est affirmatiua & altera negatiua, cõplicant ex ꝓpõnib⁹ æqualib⁹ in quantitate. D.d. sed demfo affirmatiua cõprehendit, ꝙ aliquid inest alicui, sed negatiua cõprehẽdit, ꝙ inest aliquid, & nõ inest, sensus est, ꝙ ꝓpõnes demfonis affirmatiuæ sunt ex genere vno, hoc est affirmatiuæ, & demfonis negatiuæ ex duob⁹ generibus hoc est affirmatiuæ & negatiuæ. D.d. demfo igitur negatiua, qm̃ cõprehendit res multas est deterior: & in hoc speculandũ, si fuerit prius ꝓpõ dicens, ꝙ demfo q̃ est ex ꝓpõnibus paucioribus est melior ſm ꝙ ẽ maior, & posuit minorẽ: ꝙ demfo affirmatiua est ex ꝓpõnib⁹ paucioribus ſm hanc intentionem, quam mõstrauit, & negatiua ex ꝓpõnib⁹ pluribus: termin⁹ igitur medius in ipsa est per cõitatem ex necessitate:

ZZ ij qm̃

ABRAM

D qm̄ paucū & plus, qđ dr̄ ex ꝑte qualitatis, id est, affirmationis & negationis, dr̄ accōmodatæ: paucū aūt & plus qđ dr̄ ex ꝑte quātitatis, dr̄ vere, & qđ toto hoc mirabilius ē qa ipse nō vtit' ꝑmissa, q̄ asserit, ꝙ illa, q̄ est pauciorū præmissarū, sit potior ſm suā totalitatē: hoc est, pro oībus rebus, quas diximus ꝙ significet, sed eā exposuit vno modo illorū, & est de quo hic exēplificauit. Circa hoc totū est considerandū. Id aūt, qđ de hoc dico, est ꝙ in exponendo ꝙ demōstratio affirmatiua sit potior ne

E gatiua, Arist. vsus sit ꝑmissa nota, q̄ est, ꝙ demr̄o, quæ fit ex paucioribus ꝑmissis, sit potior demr̄one, quæ fit ex pluribus ꝑmissis, qñ fuerint prę-missæ acceptæ in demr̄one pluriū præmissarum: paucius enim hic nō expedit, ꝙ intelligatur solum ſm numerum, sed etiam ſm speciem: & ex quo præmissæ quæ sunt paucioris demonstrationis non sumuntur in demr̄one plurium præmissarū, quatenus sit vnum numero, sed ēt quatenus sit vnū specie: qñ itaq; ipse intellexit, hoc ꝑ demr̄onē, quā intēdit

F cōmonstrare, ad cōmonstrādū per ipsam, ꝙ demr̄o affirmatiua sit potior negatiua, demr̄one nobis commonstratū est: demr̄o enim affirmatiua est pauciorum præmissarū ſm quantitatē speciei, q̄ præmissæ demonstrationis negatiuæ, & si nō sit numero, & ī demr̄one negatiua inueniunt' præmissæ demr̄onis affirmatiuę ſm speciē, & si nō numero. Arist. itaq; ꝑassumpsit huic cōmonstrationi ꝑmissam, q̄ asserit, ꝙ duarum demr̄onum vna, cuius præmissæ sunt pauciores q̄ alterius demonstrationis ſm numeri quantitatem, quibus

BVRANA

qm̄ paucum & multū, quæ dicūtur ex parte qualitatis, hoc est negationis & affirmationis, est in q̄stione: sed paucū & multum ex parte quantitatis dicūtur ſm veritatem: & magis mirū ex hoc, qm̄ ipse non fecit ꝓpōnē dicētem, ꝙ id, quod est pauciorum ꝓpōnū est melius ſm vn̄itatem suā, hoc est ſm oīa, quæ diximꝰ ꝙ significat: sed mōstrauit vtiq; ipsam ꝑ modū vnū: & hoc est, in quo posuit exemplū: in hoc igit' toto est locus speculationis: & quēadmodū diximus, scio in hoc ꝙ Aristo. fecit in monstratione ꝙ demr̄o affirmatiua est melior negatiua, ꝓpōnem notam, quæ est, ꝙ demr̄o, quæ est ex propōnibus paucioribus est melior demr̄one, quæ est ex ꝓpōnibus pluribus: cùm fuerint ꝓpōnes pauciores acceptæ in demr̄one pluriū propositionū; qm̄ hoc, quod est, eē paucas, non oportet, vt intelligat' hic in numero tm̄, sed ēt in specie: & qm̄ ꝓpōnes, q̄ sunt in demr̄one pauciorum nō accipiunt' in demr̄one plurium ꝓpōnum, ſm ꝙ sunt vnū in numero, sed ēt in eo, quo sunt vnū in spē: ipsa vtiq; est: cū adductū fuerit hoc de ꝓpōne: in qua mōstrāda solicitꝰ fueris, ꝙ demr̄o affirmatiua est melior negatiua: mōstratū ē ipsi ꝑ demr̄onē: & hoc, qm̄ demr̄o affirmatiua est pauciorū ꝓpōnū in capitulo speciei de ꝓpōnibus demr̄onis negatiuę, & si nō erit in numero, & in ꝓpōne negatiua inueniunt' propositiōes affirmatiuę in spē: & si nō erit in numero: Arist. vtiq; ꝑmisit huic monstrationē ꝓpōnis dictātis: ꝙ in duabꝰ demr̄onibus, quarū vna est pauciorum propositionum, q̄ demr̄o altera in capitulo numeri: quæq;

ABRAM

quibus eisdem vtatur altera demonstratio, illa est potior, vt intellectus trásferatur ab illis ad illas, quę sunt pauciores specie, & illæ sunt etiam, quæ sumuntur in demonstratione plurium præmissarum secundū speciem, non secundum numerum: intellectus autem translatio, quæ fit à causa, quæ est secundum quantitatem, ad eam, quæ est secundum qualitatem, est primi generis ac dignioris, eius vero translatio à præmissis, quæ sunt demōstrationis vnius numero, ad eas, quæ sunt vnius specie, est generis translationis æqualis iudicij ad ei coęquum. Et si Arist. posuisset præmissam, quæ primo & per se conferret cōmonstrationi illius, quod intendebat, quæ asserit, quòd demonstratio, quæ est ex pauciorbus secundum speciem, quæ non indiget specie præmissarum alterius demonstrationis, altera autem indiget specie suarum præmissarum, cū illius præmissæ sint plures specie, illa est potior: sed omisit hāc ob difficultatem notitiæ illarum, & vsus est nota & processit translatione à notiori ad latentius.

EVRANA

quæq; in dispositione sua efficiunt per demōstrationem vnam, ipsa est melior: quasi si transtulisset intellectum ab ipsis ad eas, quæ sunt pauciorum in specie: & ipse accipitur in demōne plurium propositionū in specie conficit etiam nō in numero: & trāslatio intellectus erit à causa, quæ est in quantitate ad eam, quę est in qualitate ex capitulo primo: sed magis consentaneum, q̄ translatio ipsius de propositionibus, quæ sunt in demōstrationib⁹ vna in numero de ea, qua ipsæ sunt vnum in specie: fortasse ipsum est ex capitulo translationis æqualitatis numeri ad id, quod protulit: & non posuit Arist. propositionem, quæ sit vtilis primo & per se ad monstrationem eius, qđ intendit monstrare: & ea est, quæ dicit, quòd demonstratio, quæ est pauciorum in specie, & non attinet ad speciem propositionum demonstrationis vnius, & altera q̄ attinet ad speciem propositionum suarū: & propositiones sunt plures in specie: sed melius est ad facilitatē scientiæ, vt faciamus scientiam per modū translationis à magis noto ad magis occultum: deinde. A B C

T.40.ps *Præterea quoniam monstratiū fuit, quòd impossibile est, vt vtrisq; existentibus priuatiuis propositionibus fiat syllogismus, sed hanc quidē oportet talem esse, illam vero, quòd ineſt.*

T.c.172 Præterea ex quo commonstratum est, quòd impossibile sit fieri syllogismum, cuius ambæ præmissæ sint negatiuæ: sed necessario oportet alteram duarum esse huius formæ, altera vero sit affirmatiua.

Dixit Aristo. Amplius, quoniam monstratum est fieri non posse, vt sit syllogismus, & ambæ propositiones negatiuæ: sed oportet ex necessitate, vt vna ipsarum sit in hac forma: alia vero erit affirmatiua. T.c.172

ABRAM

Cō. 172. Hæc est secūda commonstratio
D vltra præcedentem. ipsæ autem explicuit minorem præmissam, & nō explicuit maiorē nec pendet in præmissa, qua incœpit hunc syllogismum. maior autem præmissa est, ϕ omnium duarum rerum, quarum vna ad eius commonstrationem indiget altera, altera autem non indiget ea, non indigens est firmior: hęc autem est dispositio affirmatiuæ cū negatiua in præmissis, id est, quòd demōstratio negatiua indigeat specie præmissarum demonstrationis
E affirmatiuæ, scilicet quòd vna præmissarum sit affirmatiua, affirmatiua autem non indiget specie præmissarum propria demonstrationi negatiuæ, quæ est ipsa negatiua, & commonstrat eam infra. Verum tamen esse, ϕ hæc præmissa virtute subintret vniuersalem præmissam, Qua incœpit hanc commonstrationem, aut dependeat ex cōmonstratione, qua illam commonstrauit, s. in specie, qua exemplificauit de ea, scilicet ϕ vna duarum demonstrationum sit alterius principium. Illa
F enim, quæ ad ipsam esse indiget genere præmissarum, quibus constat altera demonstratio, & hæc altera non indiget genere præmissarum, quibus constat illa prima, vna illarum est quodāmodo alterius principium. Et dum dixit: Sed necessario oportet alteram duarū esse huius formæ. Intendit quòd demonstratio negatiua nō construatur ex duabus præmissis negatiuis, sed necessario oportet vnam illarum esse negatiuam, & alteram affirmatiuā, & secundum hoc hæc commonstratio esset pars primæ.

BVRANA

Hæc est monstratio secunda alia à præcedente: & ipse vtiq; monstrauit per propositionē minorem, & per maiorem non monstrabit: neq; annectitur propositioni, per quam sequitur iste syllogismus: & propositio maior est, ϕ omnium duorum, quorū vnū indiget altero in monstratione sui, & alterum non indiget ipso, quod vtiq; non indiget est validius: & hæc est dispositio affirmatiuæ cum negatiua in propositionibus, hoc est, ϕ demōstratio negatiua indiget specie propositionū demōstrationis affirmatiuæ: quod est, vt sit in ipsa propositio affirmatiua: & affirmatiua non indiget specie propositionis appropriatæ in demonstratione negatiua, & ipsa est negatiua: monstrabit autem per ipsum post hoc cum eo, ϕ esse opinatur, ϕ hæc propositio ponatur in potentia sub propositione vniuersali. Per quā sequitur hæc monstratio, aut annectitur monstrationi ipsius, per quam mōstrauit ipsum: & hoc in specie, cuius posuit exēplū, & hoc, vt sit vna duarū demonstrationum principium alterius, & hoc, ϕ indigeat in ipsis existentia genere propositionum, per quas constituitur demonstratio altera: & indiget hęc altera genere propositionū, per quas construitur prima: vna igitur ipsarum est aliquo pacto principium: & dixit: sed oportet, vt sit vna ipsarum cum hac dispositione. sensus est: ϕ demōstratio negatiua non sequitur ex duabus propositionibus negatiuis: sed sequitur ex necessitate, vt sit vna ipsarū, altera vero erit affirmatiua secundum hoc: mōstratio igit̄ ista erit pars primæ.

Cō. 17

Amius dī

T.40.p9 *Amplius ad hoc oportet hoc accipere, prædicatiuas enim* [a] *aucta de monstratione necessarium est fieri plures, priuatiuas vero impossibile est plures esse vna in omni syllogismo. Sit enim nulli inexistens ipsum A in quot ipsum B, C vero omni inexistens ipsum B, si vero oporteat rursus augere vtrasq; propositiones, medium inyciendum, ipsius quidē A B sit D, ipsius vero B C, E: E quidem igitur manifestum, quod est prædicatiuum, D vero de B quidem prædicatiuum, ad A vero vt priuatiuum ponitur: D enim de omni B, A autem nulli oportet eorum, quæ D inesse: fit igitur vna priuatiua propositio, quæ est A D. Idem vero modus & in alys syllogismis. semper enim medium prædicatiuorum terminorum, prædicatiuum in vtraq;, priuatiui autem in altera priuatiuum necessarium est esse: quare hæc vna talis fit propositio, alia vero prædicatiua. Si igitur notius, per quod monstratur & credibilius: monstratur autem priuatiua quidem* [b] *per prædicatiuam: hoc autem per illam non monstratur: prior igitur & notior existens & credibilior melior vtique erit.* A B

ABRAM

T.c.173 Amplius cū hoc sequitur hęc res, quando enim crescit demonstratio, oportet necessario enuntiationes affirmatiuas multiplicari: negatiuæ vero impossibile est, quòd in vno syllogismo sint plures quám vna præmissa. Sicut sit, quòd A nulli B insit, B autem omni C: & si indigeat cremento ambarum præmissarū, oportet quòd inter A & B ponat aliquem mediū terminum, qui sit D: & inter B C ipsum E: notum est, quòd E sit affirmatiua, D vero de B est affirmatiuæ: sed de A est negatiuæ, & fit D de omni B, A autem oportet, quòd nulli D insit: vna ergo præmissarum, quæ est A D est negatiua. & hoc eodem modo oportet, quòd res sit ī omni syllogismo.

Mediū

BVRANA

Dixit Arist. Amplius si hoc, sequit̄ vtiq; hæc res: quod est, qm̄ enuntiationes affirmatiuę, cū cōnectit̄ demr̄o, sequit̄ ex necessitate, vt multiplicent̄: in negatiuis aūt fieri non pōt, vt sint in syllo vno plures vna ꝓpōne: quēamodū si A nō inesset alicui, in quo est B & B inesset omni C opus est ergo ad augumentum vtrarūq; ꝓpōnū, vt sit affirmatiua: vt ponat̄ inter A & B terminus medius, & sit hoc D & inter B C, planū igit̄, ꝙ est affirmatiua D aūt est de B ꝑ affirmationē, & apud A per negationē: & erit A de oī B & sequit̄ ꝙ A sit non de aliquo D, erit igitur propositio vna negatiua, quæ est D, & s̄m hunc eundē modū sequit̄, vt se habeat res in omni syllo: & hoc, T.c.173 C

ZZ iiij qm̄

ABRAM

D Medium nanq; quod est inter duos termſos affirmatiuos, ſem per oportet quòd ſit affirmatiuum vtrinq; : inter negatiuum vero est ex vna parte negatiuũ, & hanc ob cauſam altera præ-
iſſarum est negatiua: affirmatiui vero ambæ præmiſſæ ſunt affirmatiuæ. Et ſi id, cuius occa ſione conſtat demonſtratio, fue rit notius atq; verius, & negatiua commonſtratur per affirmatiuam, affirmatiua vero non
E commonſtratur per negatiuã: quando itaque affirmatiua eſt prior & notior & verior, illa ergo eſt potior.

BVRANA

Quoniã mediũ, quod eſt inter duos termſos affirmatiuos, ſem per oportet vt ſit affirmatiuum ab vtroq; latere: quod vero eſt inter negatiuos, eſt negatiuum ex vno duorum laterum: & pro pter hanc cauſam erit vna duarum propoſitionũ negatiua: ſed in affirmatiua erunt ambæ pro poſitiones affirmatiuæ: & ſi erit quod eſt ex latere ipſius, erit demonſtratio notior & verior, & negatiua erit manifeſta per affirmatiuã: ſed affirmatiua nõ monſtratur per negatiuam: cùm igit affirmatiua ſit prior, & notior, & verior, igitur erit melior.

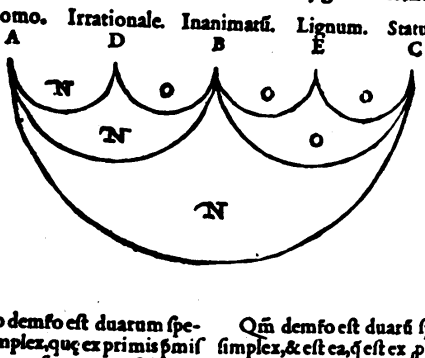

His ſyllis oſtẽdit nẽ gatiuã indigere affirmatiua, & nõ e cõuerſo.

F

Cõ. 173

Ex quo demſo eſt duarum ſpecierum, ſimplex, quę ex primis ꝓmiſſis fit: & compoſita, quæ reſoluit in ſyllos, qui ex primis præmiſſis cõponuntur: & iam ſuppoſuit, ꝙ impoſſe ſit eſſe demonſtrationẽ negatiuam, ſine ꝓmiſſa affirmatiua, & ꝙ demſo affirmatiua non indigeat negatiua: & hoc eſt notũ dẽ ſimplici ex eo qđ in libro Priorũ cõmonſtratum eſt.

Intẽdit

Qm̃ demſo eſt duarũ ſpecierũ, Cõ.17
ſimplex, & eſt ea, q̃ eſt ex ꝓpõnibus primis: & cõpoſita, & eſt ea, q̃ reſoluit ad ſyllos q̃ cõponunt ex ꝓpõnibus primis: & ipſe iã poſuit, fieri nõ poſſe, vt ſit demonſtratio negatiua abſque propoſitione affirmatiua & affirmatiua non indiget negatiua: & hoc eſt manifeſtũ per ſimplex ex eo, ꝙ monſtratũ fuit in libro ſylli-

vult

ABRAM

Intendit notificare, quõ hoc idẽ sequat' in demfone cõposita: hoc est, in demfone negatiua cõposita, ꝙ ĩ ea duplices fiant negatiuæ fm consuetudinẽ syllorũ, in quos resoluitur, & ꝙ ĩ demfone affirmatiua duplices sunt affirmatiuæ solũ, & ꝙ illæ fiant duplices, illarũ, quę fiunt in demfone negatiua: fecit aũt hoc, vt hanc rẽ ostenderet in vtrisq; speciebus simul, ĩ simplici & cõposita. Et dixit. Amplius cum hoc sequit' hæc res: id est, cum apparentia huius rei in demfone simplici, s. ꝙ negatiua indigeat affirmatiua, & affirmatiua nõ indigeat negatiua: ostẽdit hanc rẽ in demfonibus cõpositis, & cœpit notificare, quomodo hoc oporteat in syllis cõpositis: hoc est, quorũ vnaquęq; suarũ ꝑmissarũ resoluat' in syllm, qui sit ex duabus ꝑmissis. Et dixit: Qñ. n. crescit demfo oportet necessario enuntiationes affirmatiuas multiplicari: id ẽ, ꝙ qñ capit' demfo ex duab' ꝑmissis affirmatiuis: & vtraq; duarũ ei' ꝑmissarũ resoluit' in duas ꝑmissas, quibus demfo cõmonstrat', oportet necessario, ꝙ affirmatiuæ fiant duplices, & fiant quatuor, duæ in vtraq; duarũ demfonũ, quibus cõmonstrauit vltimę demfonis ꝑmissas: & sil'r, si demfone cõmonstrarẽtur hę quatuor ꝑmissę, duplices ẽt fierent, donec pueniant ad primas præmissas. Et ex quõ hæc operatio: q̃ est resolutio, est demfonũ multiplicatio, vocauit eã demfonũ crementum, Et dixit: Quando enim crescit demonstratio, oportet necessario enuntiatiões affirmatiuas multiplicari. D.d. Negatiuæ vero impossi-

BVRANA

vult docere quõ sequit' hoc idem in demfone cõposita, hoc est demfone negatiua cõposita: ĩ q̃ duplicant' negatiuę fm cõsuetudinẽ syllorũ, ĩ quos resoluit', ꝙq; ĩ demfone cõposita affirmatiua duplicant' affirmatiuę tm̃: ꝙq; ipsę sũt duplices affirmatiuarũ, q̃ sunt in negatiua: fecit autẽ hoc ad monstrandũ dispõnẽ istã in duabus spẽbus simul, hoc est simplici & cõposita: & dixit. Amplius cũ hoc, sequitur hęc res: hoc est, & cũ eo, ꝙ apparet hęc dispositio ĩ demfone simplici: & hoc, qm̃ negatiua ex ipsa indiget affirmatiua, & affirmatiua non indiget negatiua: intelligit hãc dispõnẽ in demfonibus cõpositis, de quibus cœpit docere, quõ sequitur hoc in syllis cõpositis hoc est, quorũ vnusquisq; ex propõnibus suis resoluitur ad syllos ex duabus propõnibus. Et dixit & hoc, qm̃ enuntiationes affirmatiuę, cùm auget' demfo, sequitur ex necessitate, vt multiplicent', cùm cœperit demfonem ex duabus ꝓpõnibus affirmatiuis: & resoluat' vtraq; duarũ propõnum, q̃ est in ipso ad duas propõnes, ex quibus ostenditur demfo: sequitur ex necessitate, vt duplicentur affirmatiuæ: & sunt quatuor duę in vtraq; duarũ demfonũ, per quas monstrauit propõnes demfonis alterius: & ita si mõstrant' per demfonem quatuor propõnes istę, duplicabunt' cõsimil'r ẽt, vsquequo deueniat ad propõnes primas: & qm̃ hæc operatio, quæ est resolutio, est multiplicatio demfonũ, vocauerũt augumẽtũ demfonũ: & dixit & hoc, qm̃ enũtiatiões, ꝑ quas auget' demfo, sequit' ex necessitate, vt multiplicent'; D.d. negatiuæ vero non

ABRAM

D possibile est, ꝙ in vno syllo sint plures q̃ vna ꝓmissa: id est, demso, in quâ resoluit ꝓmissa negatiua. qñ. n. demso fit ex affirmatiua, & negatiua, quarũ vtraq; cõmõstrat demsone, ficq; affirmatiua resoluit duas affirmatiuas, negatiua vero resoluitur in affirmatiuã & negatiuã. huiꝰ actꝰ cã est, qa nõ cõcludit negatiuã, nisi ꝓmissa affirmatiua, & negatiua. Et hoc intẽdebat qñ dixit: Negatiuę vero ſpoſte é, ꝙ in vno syllo sint plures q̃ vna ꝓmissa, id é cã, qua im

E poſte é, ꝙ Iolibus cõmõstratiõibus ꝓ missarũ syllõ negatiui fiant duæ ꝓmissæ negatiuę: qđ ẽ ac si dixiſſet, impoſſe est, ꝙ I syllo negatiuo sunt plures q̃ vna ꝓmissa negatiua. Deide cœpit hoc exẽplificare p lras, Et dixit: Sicut sit ꝙ A nulli B insit, B autem omni C, id est huius exẽplũ é, ꝙ A, q̃ est litera maioris extremi, iam cõmõstrata ꝙ nulli C, insit, q̃ est litera minoris, p mediũ terminũ, pro quo est lra B, & hoc qñ ponit A negata ab oĩ B, & B, ineſſe oĩ C, cõcludit in prima figura, ꝙ A negetur ab omni C. D. d. Et si digeat cremẽto

F ambarũ ꝓmissarũ, oportet ꝙ inter A & B ponat aliquẽ mediũ terminũ, q̃ sit D, & inter B, C, ipsum E, id est, si oporteat cõmonstrare ambas ꝓmissas, qđ vocauit syllõ crementũ, oportet ꝙ capiam' inter maius extremum, qđ est A, & medium terminum, qđ est B, mediũ terminũ, qui sit, pro quo est litera D, & inter minus extremũ, q̃d est C, & ĩter mediũ terminũ, quod est B, aliquẽ mediũ terminũ, ꝓ quo sit E. D. d. Notum est, ꝙ ipsum E sit affirmatiuũ, id est, ꝙ notum est, ꝙ E, qui medius terminus inter B, & C, & sint duę ꝓmissæ,

BVRANA

non pñt esse in syllo vno plures ꝓpõne vna: ſenſus est: demso, in quâ resoluit propõ: & hoc, cũ fuerit demso affirmatiua ad negatiuã, vnaquæq; ipsarũ ostendit per demsonẽ: affirmatiua vtiq; ex necessitate resoluit in duas affirmatiuas: negatiua vero resoluit in affirmatiuã & negatiuã: & cã in hoc est: qm̃ negatiuã non concludunt nisi propõ affirmatiua & negatiua: & hoc est, qđ voluit, cũ dixit: negatiuæ vero ñ pñt esse in syllo vno plures propõne vna: ſenſus ẽ: & cã, ꝙ fieri nõ pt, qn I olbus mõſtratiõibus ꝓpõnis syllo negatiui fit ꝓpõ affirmatiua: qm̃ ñ erit syllõ negatiuus ex duab' negatiuis: ac si dixiſſet: fieri igit nõ põt, vt sint in syllo negatiuo plures vna ꝓpõne negatiua: postea cœpit ponere exẽplũ huius p literas; & dixit: quẽadmodũ si A, nõ ineſſet alicui, I quo est B, & eẽt B, de oĩ C, ſenſus est: exẽplũ huius: si A, qđ est litera maioris extremitatis, monſtratũ vtiq; eẽt, nõ ineẽ alicui C, qđ ẽ lra minoris: termin' medi', in quo est lra B, & hoc, cũ ponit A, negari ab oĩ B, & B, ineſſe oĩ C. Cõcludit vtiq; I prima figura, ꝙ A, negat ab oĩ C, D. d. & si oporuerit augere ambas ꝓpõnes, sequit igit, vt ponat inter A, B, terminus medius, qui sit D, & inter B, C, E, ſenſus est: & si oporuerit monſtrari ambas propõnes: & hoc est, qđ vocauerũt augumentũ syllõ: oportet, vt accipiat inter extremitatẽ maiorẽ, q̃ est A, & ĩter terminum mediũ, qui est B, terminus medius, & sit illud in quo est E. D. d. Planũ igitur, ꝙ E, est affirmatiua: ſenſus ẽ: planum igit, ꝙ E, q̃ est terminꝰ medius inter B, & C, erũt ambæ ꝓpõnes,

ABRAM

missę, quę componuntur ex vtrisq; extremis simul affirmatiuæ: hoc ē, ꝙ oporteat, ꝙ B, insit omni E, & E insit oī C, hoc itaq; cōcluderet, ꝙ B insit omni C, quæ erat præmissa affirmatiua minor primi syllō, quem resoluimus. D.d. D vero de B ē affirmatiuæ, sed de A est negatiuæ, id ē terminus vero medius, qui sumit inter A & B, quæ sunt maius extremū, & medius terminus in syllō resoluto, pro quo est D, oportet ꝙ ꝑdicetur de B affirmatiuæ, & A de illo negatiuæ. D.d. Et sit D de omni B, A autem oportet, ꝙ nulli D insit: idest & sit vna pręmissarum negatiua: hoc aūt, quod dixit, apparet quia qñ oportet, ꝙ sumatur medius terminus ad duo extrema, maius & minus in quæsito negatiuo, apud vnū extremū affirmatiuæ, & apud alterum negatiuæ: ac si diceres, D inter A & B, oporteat, ꝙ D, prędicet de oī B, & A negetur de omni D, qñ negatiuum fuerit in prima figura. D.d. Et hoc eodē modo oportet, ꝙ res sit in omni syllō: medium nanque, qđ est inter duos terminos affirmatiuos, semper oportet ꝙ sit afmatiuum vtrinque, inter negatiuum vero est ex vna parte negatiuum: hoc autem ex prædictis manifestum est. D d. Et hanc ob causam altera pręmissarum est negatiua: affirmatiui vero ambę pręmissæ sunt affirmatiuæ. hoc etiam ex præhabitis est manifestum, & per se intelligitur. Deinde dixit: Et si id, cuius occasione constat demonstratio, fuerit notius atque verius, & negatiua commōstratur per affirmatiuam, affirmatiua vero non commonstratur per negatiuam, qñ

BVRANA

nes, quæ cōponunt ex ambabus extremitatib' simul, affirmatiuę: hoc est, ꝙ oportet, vt B, insit oī A, & A, insit oī C, igitur cōcluditur hoc, ꝙ B, insit omni C, quæ est propō affirmatiua minor ex syllō primo, deinde dixit, sed D, quod est de B, ꝑ affirmationē, & apud A, per negationem: sensus est: terminus aūt medius, qui accipitur inter A, & B, quę sunt extremitas maior & medi' terminus in syllō, resoluit in id, qđ est D, sequit itaq; vt prędicet de B, affirmatiuæ, & de A, negatiuę: D.d. & sit D, de omni B, & sequitur ꝙ A, non insit alicui D, sensus est: & sit propositio hæc negatiua: & hoc est, qđ apparet in sermone suo: qm̄ cùm oporteat, ꝙ accipiat medius terminus inter ambas extremitates maiorē & minorē: oportet in negatiua, vt sit ad alterā extremitatē per affirmationē, & apud alterā ꝑ negationem: ac si diceres D, inter A, & B, ꝙ oportet D, prędicari de oī B, & A, negari ī prima figura: D.d. & fm hūc eundē modū oportet, vt se habeat res in oī syllō: & hoc, qm̄ medium, qui est īter duos terminos affirmatiuos oportet vtiq; vt affirmet ab vtroq; latere: qui vero est inter negatiuos, negatur ab vno duorū laterum: & hoc manifestū ex præcedētibus: D.d. & ꝑꝑ hanc causam erit vna duarum propōnum negatiua: sed in affirmatiua erunt ambę propōnes affirmatiuæ: & hoc consimiliter ēt planum ex eo, qđ præcessit & intellectum per se: D.d. & si illud, ex cuius parte est demonstratio, est notius, & verius, & est negatiua manifesta per affirmatiuam: & affirmatiua non monstrat ꝑ negatiuā: igitur

ABRAM

D qñ itaq; est affirmatiua est prior & notior & verior illa, ergo ē potior: id est, si illud rōne cuius occurrit assertuo p affirmatiuā demfonē, quæ est ipsa affirmatiua, sit notius & verius rebus, quarū occasione occurrit assertio per demfonē negatiuā, q̄ est ipsa negatiua: demfo itaq;, q̄ occurrit p notius, est notior: hęc autē est dispositio demfonis, q̄ cōponit ex affirmatiuis cum demfone, q̄ cōponit ex affirmatiua & negatiua: locus aūt cōis huic est, q̄ quando fuerint duę res, quarū vna ad ip
E sam esse indiget altera, & altera nō indiget ea, nō indigens firmior est indigente ex parte qua indigēs est.

EVRANA

igitur cū affirmatiua sit prior & notior, & verior, erit & melior: sensus est: & si illud, ex cuius parte est verū I demfone, est affirmatiuum, & affirmatiuū est notius & veri⁹, quā ea, ex quorū parte cadet veritas in demfone negatiua, & est negatiua: igitur demfo, quæ cadit in notiori est notior: & hæc est dispositio demfonis, quæ componit ex affirmatiua cum demfone, quę cōponit ex affirmatiua & negatiua: & loc⁹ vīs huic est: cùm fuerint duo: quorū vnum indiget altero ad hoc, q̄ sit, & ſcd̄m nō indiget ipso: igitur quod non indiget est validius eo, quod indiget ex parte, qua indiget.

pars. 40. *Amplius, si principium syllogismi est vniuersalis propositio immediata: est autem in monstratiua quidem affirmatiua, in priuatiua vero negatiua vniuersalis propositio, affirmatiua autem negatiua prior & notior, propter nanq; affirmationem negatio nota.*

T.c.174 Iterum ex quo demonstrationis principiū est præmissa vniuersalis immediata, affirmatiue quidem est affirmatiua, & negaF tiue negatiua: ipsa s. vniuersalis præmissa: affirmatiua vero est notior & prior quàm præmissa negatiua: nam negatiua ex affirmatiua scitur.

Dixit Arist. Amplius qm̄ principium demfonis est, ppō vīs immediata: & hoc in affirmatiua quidē affirmatiua, in negatiua vero negatiua, hoc ē propō vīs: affirmatiua aūt est notior & prior propositione negatiua: quoniam negatiua cognoscitur per affirmatiuam. T.c.174

Cō.174 Hæc est alia cōmonstratio & cōicat ꝓcedenti, quantenus demfo, cuius prīcipia sunt potiora, est potior, hęc aūt proprius decernit quatenus negatiua ꝑmissa prima, q̄ est immediata, vilior est q̄ prima præmissa affirmatiua, quę est immediata. qm̄ negatiua definit relatu ad affirmatiuā, affirmatiua aūt ad eius definitionē nō idiget negatiua. Prout est dispō

Hęc est mōstratio altera, & cōicat cum precedente eo, q̄ demfo cuius principia sunt meliora, ipsa est melior: & appropriat hoc, eo q̄ propō negatiua prima immediata est deterior propōne prima affirmatiua, q̄ est immediata: qm̄ negatiua definit in relatione ad affirmatiuā: & affirmatiua non indiget in definitione sua negatiua, quēadmodū se habet Cō.174

ABRAM

dispositio habitus & priuationis. priuatio. n. non concipitur nisi relatu ad habitum, non est autem ita res in habitu. Et illud intendebat dum dixit: Nam negatiua ex affirmatiua scitur.

EVRANA

habet res in priuatione & habitu: A
hoc est, qm̃ priuatio nō formatur, nisi in relatione ad habitum: & nō est ita in habitu: & hoc est, qđ voluit, cùm dixit: qm̃ vna cognoscitur vtique per affirmatiuam.

pars.40. *Et prior affirmatio, quemadmodum & ipsum esse ipso non esse: quare melius principium monstratiua quàm priuatiua, qua vero melioribus principijs vtitur, melior est. Amplius principalior, sine enim monstrante non est priuatiua.*

T.c.175 Ac etiã, sicut ens est prius non ente, sic affirmatiua prior est negatiua. Principium ergo affirmatiuę potius est principio negatiuę demõnis et q̃ potioribꝰ principijs vtitur ipsa est potior: & iterum demõstratio affirmatiua prę̃stantior est demonstratione negatiua: quia nõ est modus essendi demonstrationem negatiuam sine affirmatiua prę̃missa.

Dixit Arist. Amplius quẽadmodum ens in eo, qđ est ens est prius non ente, ita affirmatiua B
est prior negatiua: igitur principium affirmatiuæ est melius principio demõnis negatiuæ: & quæ pertractat de principijs melioribus est melior: consimiliter ẽt demõ affirmatiua ẽ excellẽtior demõne negatiua: qm̃ non est via, qua fit demõ negatiua absq; ꝓpõne affirmatiua.

T.c.175

Cõ.175 Ex quo enuntiatio affirmatiua significat esse, & negatiua significat priuationẽ, & esse est priusq̃ priuatio, & prius est potius: sequit itaq; necessario, ꝙ enuntiatio affirmatiua sit potior q̃ negatiua. & ex quo enuntiationes sunt demõnis principia, demõ, cuius principium est potius ipsa est potior, demõstratio ergo, cuius principiũ est ipsa affirmatiua, est potior demonstratione, cuius principium est ipsa negatiua. Hæc est expositio illius qđ dixit in hoc paragrapho. Et dum dixit. Et iterum demonstratio affirmatiua prę̃stantior est demonstratione negatiua, vsque ad vltimum illius, quod

Quoniam enuntiatio affirmatiua Cõ.175
significat esse, & negatiua significat priuationẽ: & esse est prius priuatione, & qđ est prius est melius: sequitur itaq; ex necessitate, vt enuntiatio affirmatiua sit melior negatiua: & cùm enuntiationes sint principia demõnis, erit demõ, cuius principium est melius, melior: igitur demonstratio, cuius principiũ est affirmatiuũ, est melior demonstratione, cuius principium est negatiuum. Hæc est expositio eius, quod dixit in hoc capitulo: & dixit. Consimiliter etiam demonstratio affirmatiua est excellentior demonstratione negatiua, vsq; ad finem

ABRAM

D qđ ſcripſimus. Intendit, ꝙ affirmatiua ſit præſtantuor q̄ negatiua: ga quod non indiget alio, & aliud indiget eo, ꝑſtantius eſt illo, qđ indiget alio, præſtantius autē eſt potius.

BVRANA

nem eius, qđ ſcripſimus: ſenſus eſt: ꝙ affirmatiua eſt excellentior negatiua: qm̄ quod nō indiget alio a ſe eſt excellentius eo, qđ indiget alio.

ANT. INTER. TEX. XLI.

Demonſtrationem oſtenſiuam illa, qua ducit ad incommodum, potiorem eſſe. Cap. 20.

QVoniam vero prædicatiua priuatiua melior eſt, planum quòd [a] *ad impoſſibile ducente. oportet autem ſcire, qua eſt differentia ipſarum. ſit itaque A inexiſtens nullis B, ipſi vero C omnis ipſum B: neceſſe vtique eorū, qua C, nulli: ineſſe ipſum A. Sic igitur acceptis, oſtenſiua vtiq; priuatiua eſſet demonſtratio, quòd A ipſi C non ineſt: qua vero ad impoſſibile ita ſe habet,* [b] *ſi oporteat monſtrare, quòd A ipſi B non ineſt, accipiendum eſt A ineſſe ipſi B, & B ipſi C: quare contingit A ipſi C ineſſe. Hoc autem ſit notum et confeſſum, quod impoſſibile: non igitur poteſt A ipſi B ineſſe, ſi igitur B ipſi C confeſſum eſt ineſſe, A ipſi B impoſſibile eſt ineſſe: termini igitur conſimiliter ordinantur. Differt autem vtra ſit notior propoſitio priuatiua, vtrum quod A ipſi B non ineſt, an quòd A ipſi C: cum igitur concluſio eſt notior, quòd non eſt qua ad impoſſibile fit demonſtratio, cum autem in ſyllogiſmo ſit, demonſtratiua eſt.* [c] *natura autem prior eſt, quòd A ipſi B, quàm quòd A ipſi C ineſt. priora enim ſunt concluſione, ex quibus eſt concluſio, eſt autem A ipſi C non ineſſe, concluſio, A vero ipſi B, ex quo eſt concluſio.*

Contradictio Tomitani.

107 Hic Ariſt. habet demonſtrationem ad impoſſibile, procedere à confirmatione concluſionis, ad confirmationem præmiſſarum, ſed contrarium habetis primo Priorum lectione ſecunda. Vide Sol.

T.c.176 Ex quo aũt demõ affirmatiua cathegorica potior eſt demõſtratione negatiua, notum eſt, ꝙ illa melior ſit ducente ad impoſſibile.

Dixit Ariſto. Et qm̄ demõſtratio affirmatiua recta, eſt melior demonſtratione negatiua: manifeſtum ꝙ ipſa eſt melior demõſtratione T.c.176

ARRAM

posſibile. Et primo expedit, ꝙ conſidereſ, quę ſit dr̃ia inter illas: & fiat, ꝙ A nulli B inſit: B autẽ omni C, inſit: ſequitur itaq;, ꝙ A nulli C inſit. Et qñ termini capiuntur hoc modo, demr̃one commonſtratum eſt hoc negatiuum, ſ. ꝙ A non inſit ipſi C: ducẽs vero ad impoſſibile hoc ordine procedit, ſi expediat commõſtrare, A nõ ineẽ ipſi C, oportet ꝙ capiatur, ꝙ ipſum ei inſit, B, autẽ vera ſit de C, ſicq; hinc ſequiſ, ꝙ A inſit ipſi B, et appareat de huius diſpõne ꝙ ſit mendaciũ: & ꝙ impoſſe ſit A ineſſe ipſi C, & præmiſſa B C, eſt vera: igit̃ impoſſibile eſt, ꝙ A inſit ipſi C: termini autẽ vtrarũq; demr̃onum idẽ ſunt. Earum aũt dr̃ia hoc mõ eſt: ꝙ cõſideremus quę duarum negatiuarum ſit apud naturã notior: nunquid q̃ aſſerit, A non ineſſe ipſi B, aut quæ aſſerit, A nõ ineſſe ipſi C: & qñ concl̃o fuerit notioris negationis: fit demr̃o ducens ad impoſſibilẽ, qñ vero enuntiatio ſyllr̃i cathegorici notior & prior fuerit, ſed A, nõ ineſt ipſi B, ẽ prior apd̃ naturã, q̃ A, C, p̃miſſæ. n. ex q̃bus fit concl̃o, ſunt concluſione priores et notiores: enũtiatio aũt, q̃ aſſerit, ꝙ A nõ inſit ipſi C, eſt cõcluſio, A B vero, ex q̃b⁹ fit cõcluſio: hæc ergo eſt prior & notior. demonſtratio itaq; cathegorica eſt prior & notior & potior ducente ad impoſſibile.

Poſtq̃

BVRAMA

ſtratione ducẽte ad impoſſe: primũ aũt oportet, vt ſpeculemur, quæ ſit dr̃ia inter ipſas, A, igitur non inſit alicui B, & B, inſit of C, ſequitur itaq;, ꝙ A, nõ ſſit alicui C, cũ igit̃ accipiunt̃ termini hũc in modũ. Planum erit ex hac demr̃one negatiua: ꝙ A, non ineſt C, ſed q̃ deducit ad impoſſe, pcedit ſm ordinẽ iſtũ: ſi verũ adductum ſit, ꝙ monſtreſ A, nõ ineẽ C, oportet, ꝙ accipiatur ipſum ineſſe A, & B, verũ de C, igit̃ opꝫ ex hoc, ꝙ A, inſit ipſi B, & apparebit ex hoc fieri nõ poſſe, vt A, inſit ipſi C, & propõ B, C, vera: fieri igit̃ non põt, vt inſit ipſi C, & termini in vtraq; demr̃onũ ſunt vni & ẽdem: ſed differunt ſter ſe hunc in modũ: q̃d eſt, vt cõſideremus, vtra duarũ negatiuarũ ſit notior apud naturã: an ea, q̃ dicit A, nõ ineſſe B, an q̃ dicit A, nõ ineſſe C, cũq; fuerit cõcluſio notior in diſpoſitione negatiõis, erit vtiq; demr̃o ducẽs ad impoſſibile: cùm vero enuntiatio, q̃ eſt I ſyllr̃i recto, ẽ prior & notior: ſed A, non ineſſe B, eſt notius apud naturã, q̃s A, C, qñ ꝓpõnes, ex q̃bus eſt cõcl̃o ſunt priores & notiores q̃s cõcl̃o: & enuntiatio dicens, ꝙ A, nõ ineſt C. eſt concl̃o: A, B, aũt ſunt ex q̃bus eſt cõcluſio: & hæ igit̃ ſunt priores & notiores: ergo demõſtratio recta eſt prior & notior, & ipſa conſimiliter etiã melior, q̃s deducens ad impoſſibile.

Poſtea q̃

ABRAM

D Postq̃ cõmõstrauit, ꝙ ſyllus affir-
Cõ. 176 matiuus ſit notior negatiuo, inten
dit cõmõſtrare, ꝙ ſyllus cathegori-
cus ſit potior ſyllo impoſs. Et dum
dixit: Ex quo aũt demſo affirmati
ua cathegorica potior eſt demſone
negatiua, notũ eſt, ꝙ illa melior ſit
ducẽte ad impoſſe. Intendit, qñ cõ-
monſtratũ eſt, ꝙ demſo affirmatiua potior ſit q̃ negatiua, ex eiſdem ſubiectionibus apparet, ꝙ demſo ca
thegorica potior ſit demſone ꝫpoſſibilis. Et forſitan ipſe inſinuauit p
hoc præmiſſam, qua exẽplificauit ſ
E præmiſſa, quã primo poſuit ad cõ
monſtrãdũ ꝙ affirmatiua potior ſit
q̃ negatiua, q̃ aſſerit ꝙ demſo, quæ
eſt alterius demſonis principiũ, ſit
potior q̃ illa, cuius eſt principium:
hęc aũt eſt diſpoſitio cathegoricæ:
cum ducente ad impoſſibile: ducẽs
.n. ad impoſſibile eſt compoſitus ex
cathegorico & conditionali, cathe-
goricus ergo nõ indiget ducẽte ad
impoſſibile, ducens vero ad impoſ-
ſibile ſ diget cathegorico. Et poſtq̃
inſinuauit hanc cõem cõmõſtratio
nẽ eſſendi affirmatiuã potiorẽ ne-
F gatiua, & eſſendi cathegoricã præ-
ſtantiorẽ. ducente ad impoſſe, poſt
hoc tulit cõmõſtrationẽ propriã,
q̃ propriæ concernit demonſtratio
nẽ impoſſs. Et expoſitio illius qđ di
xit: Qđ oĩs cõcło nãliter cõclusa ha
beat mediũ terminũ nãliter & duas
ꝓmiſſas nãliter priores ea, & qñ hæ
ꝓmiſſæ, cũ hoc ꝙ nãliter ſunt notio
res, ſũt & nãliter apud nos notiores
ipſa cõcłone, ſuꝫ nãlis ſyllus ẽ ſyllus
cathegoricꝰ, g cõſtituit ex illis dua-
bus ꝓmiſſis. Qñ vero vna harũ dua
rũ ꝓmiſſarũ fuerit apud nos ambi-
gua: & cõcło fuerit apũd nos notior,

nos

BVRANA

Poſteaq̃ declarauit, ꝙ ſyllus affir- Cõ. 17
matiuus eſt notior negatiuo: vult
mõſtrare, ꝙ ſyllus rectus ẽ melior
ſyllo ad impoſſe: & dixit: qñ ſyllus
affirmatiuꝰ rectus ẽ melior demſo-
ne negatiua. Planũ igitur, ꝙ eſt me
lior demſone ducente ad impoſſe:
ſenſus eſt, & cũ monſtratũ fuerit, ꝙ
demſatio affirmatiua eſt melior de
mſone negatiua: igitur ꝑ ipſas eaſ-
dẽ radices apparet, ꝙ demſo recta
eſt melior demſone ad impoſſe: &
fortaſſe ipſe aſſignauit hoc propõ-
nũ: de qua poſuit exemplũ per pro-
põnẽ, quã poſuit primo ad mõſtrã-
dum ꝙ affirmatiua eſt melior ne-
gatiua: & eſt ea, q̃ dicit, ꝙ demſo, q̃
eſt principiũ demſonis alterius eſt
melior ea, quę non eſt principium,
& hæc eſt diſpoſitio rectę & ad im-
poſſibile: qm̃ ad impoſſe componit
ex recta & conditionali: igit recta
non indiget ea, quę ad impoſſibile:
ea vero, quę ad impoſſibile indiget
recta: & poſteaq̃ aſſignauit mõſtra
tionẽ cõicantem huic, qđ eſt affir-
matiuã meliorẽ eſſe negatiua, & ad
hoc, qđ eſt, recta meliorẽ eſſe dedu
cente. ad impoſſibile: attulit poſt
hoc mõſtrationẽ appropriatã, quæ
appropriat mõſtrationi ad impoſ-
ſibile: & ei monſtrationi, qua dixi-
mus: ꝙ oĩs concluſio cõcluſa ſm na
turã habet terminũ mediũ ſm na-
turã, & duas propõnes priores ipſa
ſm naturã: cumq; ſint hæ ꝓpõnes
cũ hoc, ꝙ ſunt notiores ſm naturã
apud nos: ſyllus vtiq; ipſarũ natu-
ralis ẽ ſyllus rectus, qui cõponit ex
illis duabus ꝓpõnibus: cũ vero fue
rit vna iſtarũ duarũ propõnũ apud
nos dubia: & concło fuerit notior
apud nos: nos.n. accipiemus ad eũ,

qui

ABRAM

nos caperemus ad verificandũ ipsam conclusionẽ illi, qui veritatẽ cõclusionis nescit, eius cõtradictoriã & connectimus illi alterã duarũ p̃missarũ naturaliũ huius sylli, quæ est notior, & concludit hinc impossibile euidentis mendacij fm se, & commonstrat conclusio ipsi aduersario. Demfo itaq; impossibilis, qñ posterius fm esse, qd est ipsa cõclusio, fuerit apud nos notior priori fm esse, & illa est præmissa, quę naturaliter facit adipisci cõclusionẽ, hoc est significatũ illius qd dicit in hoc paragrapho. Et dum dixit: Primo expedit: ꝙ consideretur, quę sit dr̃ia inter illas. Intẽdit: ꝙ oporteat ꝙ cõsideremus ambas illas fm hãc rem, ex suę naturę essentia, hoc est, ex essentia naturæ demfonis cathegoricæ, & natura demfonis impossibilis. D.d. Et fiat, ꝙ A nulli B insit, B autem omni C insit: sequitur itaque, ꝙ A nulli C insit. Posuit itaque exemplum duarum præmissarum sylli naturaliter cathegorici, prout fiat in sylło negatiuo maius extremum, pro quo sit litera A, quæ nulli B, insit, qui est ipse terminus medius, B autem naturaliter omni C insit, quod est minus extremum: hinc sequitur in prima figura, ꝙ A nulli C insit. D d. Et quando termini capiuntur hoc modo, demõstratione commonstratum est hoc negatiuum, s. ꝙ A nõ insit ipsi C idest ꝙ conclusio, A nulli C inest, quãdo termini capiuntur præmissæ naturales, & hoc ordine disponuntur: hæc

BVRANA

qui nõ nouit conclonẽ ex parte ipsarũ, contradictorium ipsius: & afferremus ad ipsum propõnẽ, q̃ est notior duabus propõnibus istius sylli nãlibus: & cõcludetur ex hoc impoſſe manifeste falsum per se, & monstrabit cõclusio apud litigatorẽ: demfatio igitur ad impoſſe erit vtiq;: cũ posterius existẽtia, qd est conclusio fuerit notius apud nos, q̃ prius existẽtia: quę est propõ possidere faciens fm naturã cõclonẽ: & hæc est intentio eius, qd dictũ fuit in hoc capitulo: & dixit. Prĩo op3, vt speculemur, quæ sit dr̃ia inter ipsas: sensus est: ꝙ op3, vt speculemur de vtrisq; ipsarũ fm hanc intẽtionẽ ex substãtia nãli, hoc ẽ ex substãtia naturę demfonis rectę, & naturę demfonis deducẽtis ad impossibile. D.d. Sit A, nõ inexistens alicui B, & sit B inexistens ipsi C. igitur op3, ꝙ A, nõ ĩsit alicui C. ponemus igit exemplũ ex duabus ꝓpõnibus sylli recti fm nãm: quẽadmodũ si esset in sylło negatiuo extremitas maior, in qua est litera A, nõ inexistens alicui B, qd est medius terminus: & sit B, inexistẽs fm nãm oĩ C, qd est extremitas minor: sequit ex hoc in prima figura, vt A, non insit alicui C. D.d. Cũq; accipiunt termini hunc in modũ, monstratũ vtiq; erit ex hac demfone negatiua A, nõ inesse C, hoc est, ꝙ concludit A, nõ inesse alicui C, cùm accipiuntur termini fm modum istum: iam vtiq; monstratum erit ex demfone hac negatiua, ꝙ A, non inest C, hoc est, ꝙ concluditur A, non inesse alicui C, cùm accipiuntur termini propositionũ suarũ naturaliũm: & ordo ipsius est ordo iste. Concludunt cõ-

A

B

C

ABRAM

D hæc conclusio concludit per syllm cathegoricum ex eius naturalibus præmissis. D.d. Ducens vero ad impossibile hoc ordine procedit, si expediat commonstrare, A non inesse ipsi C. i. syllus vero ducēs ad impossibile eius dispositio procedit hoc modo, si necessitas ferret vt declaremus tale quęsitum ducendo ad impossibile per illos terminos, idest ꝙ commonstremus, A non inesse ipsi C, ducendo ad impossibile. Deinde retulit descriptionem, qua procedit syllus impossibilis: hoc est, de hoc q̄
E sito, Et dixit: Oportet ꝙ capiatur, ꝙ ipsum ei insit: B autē vera sit de C: sicq; hinc sequitur, ꝙ A insit ipsi B. i. qn̄ intendimus commōstrare, ꝙ A non insit ipsi C per syllm impossibilis, & est illud, qđ commonstrauimus per syllm cathegoricū, ex quo A est aliud A B, & B insit ipsi C, opꝫ in syllo impossibilis, hoc est, quo Intendimus cōmonstrare, ꝙ A nō insit ipsi B, ꝙ ponamus, A ei ineē, hoc est, ipsi C, id est, alicui ipsius, hæc. n. est contradictoria negatiuæ vlis, & si contrariū ēt sit contradictorium
F in materia necessaria, put dicatur in eo qđ connectemus huic ipsam minorem præmissam affirmatiuā syllī huius cathegorici quæsiti, s. ꝙ B omni C insit: & sit nobis, A inest ipsi C: & B inest ipsi C: hinc sequitur, ꝙ A insit ipsi B, & hoc sit ꝙ de eius re euidens sit, quòd ipsum sit mendacium. hic ergo commōstrauit, quòd A non insit ipsi C: tunc enim mendacium sit ex contradictorio conclusionis, non ex præmissa vera, quam supposuimus. Et hoc intendebat dum dixit.

Et

BVRANA

clusionē hanc p syllm rectū ex ꝓpōnibus suis naturalibus. D.d. Sed deducens ad impossē, habebit vtiq; intentionē procedentē fm hanc dispōnē: si opus fuerit, vt mōstremus A, nō inesse C, sensus est: syllus aūt deducens ad viā impossis, habebit vtiq; intentionē procedētē fm hāc dispōnem: si opus fuerit, vt mōstremus: quēadmodū, ꝙ q̄situ ē q̄situ fm viā impossibilis p eos terminos, hoc est, vt monstremus, ꝙ A, nō inest C, per viam impossibilis. Deinde cōmemorauit dispōnem, p quā procedit syllus ad impossibile, hoc est in hoc quęsito: & dixit. Opꝫ igitur, vt accipiat ꝙ ipsum inest B, & B, C, & sequitur ex hoc ꝙ A, inest B, sensus est: cūq; voluerimus mōstrare, ꝙ A, nō inest C, per syllm ad impossibile: & hoc est, qđ declarauimus per syllm rectū in eo, ꝙ A, inest B, & B, C, sequit vtiq; per syllm ad impossibile, hoc est, per quem volumus monstrare A, non inesse C, vt ponamus A, inesse C, hoc est alicui ipsius: qm̄ hoc est cōtradictorium negatiuæ vlis: & si fuerit contrariū consimiliter ēt contradictorium in materia necessaria: quēadmodū si dicatur, in eo, ꝙ refertur ad hāc ꝓpositionē minorem affirmatiuā ex syllo istius quæsiti recti: qđ est B, inesse omni C, & habeamus, ꝙ A, insit C, sequitur quoq; ex hoc, ꝙ A, insit B, sit autē manifestum ex dispōne ipsius, ꝙ hoc est falsum: igitur hoc monstrauit, ꝙ A, non inest C, & B, inest C, sequitur ꝙ A, non insit B, quoniam falsum erit tunc ex contradictorio conclusionis, non ex propositione vera, quam posuimus: & hoc est, qđ voluit, cū dixit.

Et

ABRAM

Et appareat de huius dispõne, ꝙ sit mẽdatiũ: id est, de illa cõclusione, q̃ collecta fuerat ex cõtradictorio cõclonis & p̃missa vera. D.d. Impossibile sit, A ineẽ ipsi C, & p̃missa B C ẽ vera, i. quia si hoc ita esset, sequeret ex duab⁹ p̃missis veris falsum: hoc aũt existente impossibili, mendatium est, A inesse ipsi C, hoc est, cõclonis cõtradictoriũ, & cũ cõtradictoriũ sit falsum verificat illi⁹ cõtradictoria necessario, q̃ fuerat negatiua, quã cõclusimus in syllo impossibilis D.d. Termini autẽ vtrarumq; demõnũ ijdem sunt, hoc aũt, qd̃ dixit est, notũ, dr̃ia vero est in illo ꝛ ordine: medius. n. terminus in syllo cathegorico fuerat B, in eo autem syllo cathegorico, qui est pars syllĩ impossibilis, est litera C, quæ est minor terminus syllo cathegorico. D.d. Earum aũt dr̃ia hoc modo est, ꝙ considere mus, q̃ duarũ negatiuarũ sit apud naturã notior, nunquid quæ asserit, A nõ ineẽ ipsi B, aut quæ asserit, A non inesse ipsi C. id est, dr̃ia inter illas est, quia si negatiua vl̃is, quę in hoc exẽplo, quo exemplificauimus in syllo cathegorico, fuerit notior apud nos, q̃ negatiua, q̃ fuerat conclusio, constitueremus syllm cathegoricũ, & non cõstitueremus syllm impossibilis. Si autẽ conclusio, quę est negatiua in hoc exẽplo, s. A non inesse ipsi C, fuerit apud nos notior q̃ negatiua, q̃ fuerat maior p̃missa cathegoricę demõnis, cõmonstraremus illã, capiendo eius contradictoriũ & connectendo ei ipsam minorẽ prę̃missam, & concluderetur falsum. D.d. Quando vero enuntiatio syllĩ cathegorici notior & prior fuerit, i. quando notior apud nos fuerit

BVRANA

Et erit, qd̃ apparet ex dispõne huius, ꝙ est falsum: hoc est, hęc cõclo partim ex cõtradictorio conclonis & propõne vera. D.d. Fieri igit̃ non poterit, vt A, insit C, & propõ B, C, vera sensus est: q̃m si hoc ita esset: sequeretur ex duabus propõnibus veris, falsum: cũq; fuerit hoc s̃m naturã falsum, ꝙ A, insit C, hoc est cõtradictorium conclusionis: cùmq; falsum contradictorium, verũ erit cõtradictorium ipsius ex necessitate: quæ est negatiua, quã conclusimus p syllm ad impossibile. D.d. Et termini in vtraq; demõnum sunt vni & ijdem: & hoc, quod dixit, est manifestum: est autem p impossibile s̃m ordinem suum: & hoc, quoniã terminus medius in syllo recto est B, & ipsum in syllo recto, qui est ps eius, qui ad impossibile s̃m ordinẽ suum. D.d. Et differũt inter se hũc in modum: qd̃ est, vt speculemur, quæ duarum negatiuarum sit notior, an quæ dicit A, non inesse B, an quæ dicit A, non inesse C, sensus est: differunt autem inter se: q̃m si negatiua vl̃is quę est in demonstratione recta, quæ est in hoc exẽplo, quod posuimus, notior apud nos, q̃ negatiua, quæ est conclusio, complicabimus syllm rectum, & nõ cõplicabimus ipsum per viam impossibilis, Et si conclusio, quę est negatiua, fuerit ad hãc similitudinẽ, hoc est, A, nõ inesse C, notior apud nos, q̃ negatiua q̃ est ꝓpõ maior in demõne, quã declarauimus, cũ accepim⁹ cõtradictoriũ & reuerterim⁹ ad ꝓpõnẽ minorẽ, & cõcluserimus falsũ: & dixit: cũ ψo enũtiatio, q̃ ẽ I syllo recto, fuerit notior & prior: sẽsus ẽ: & cũ sciuerit, ꝙ noti⁹ apd̃ nos ẽ

A

B

C

ABRAM

D fuerit maior enuntiatio, ob quam esse nobis notiorem fit syllus cathegoricus, iam constituimus demonstrationē ex præmissis, quæ sunt notiores apud nos, & notiores apud naturam: sylli enim præmissæ sunt naturaliter notiores ipsa conclusione, & firmioris prioritatis q̄ illa. Qñ autem constituimus syllm impossibilis, notius apud nos non est notius apud naturam, i. naturaliter prius. syllus aūt, cuius principia fuerint apd nos notiora, & naturaliter priora, est potior illo, qui fit ex pri-
E mis apud nos notioribus, & in essendo posterioribus, prout in præhabitis dictum est. Et ideo dixit: Sed A non inest ipsi B, est prior. apud naturam, q̄ A c. i. ꝙ in hoc exēplo negatiua vlis fit naturaliter prior cōclusione, i. ꝙ in hoc exemplo negatiua est de præmissis ipsius conclusionis, quæ est, A nulli c inest, præmissæ aūt notiores & priores sunt conclusione. D. d. Enuntiatio autē, quæ asserit, ꝙ A non insit ipsi c, est conclusio. i. ipsa est posterior in essendo ob eam esse conclusionē: A
F B, vero ex qua fit conclusio, i. enuntiatio vero, q̄ in hoc exemplo asserit, ꝙ A nō insit B, est ex qua fit cōclusio. D. d. Hæc ergo est prior & notior, & quod dicit est per se notum. Deinde intulit cōclusionem collectā ex hoc toto, Et dixit: Demonstratio itaque cathegorica est prior & notior & potior ducēte ad impossibile. Expedit aūt considerare quæ dixit hic, quia posset aliquis dicere, ꝙ quando commonstratū, est ꝙ syllogismi cathegorici & sylli

BVRANA

enuntiatio maior, quæ qm̄ est notior apud nos, erit syllus rectus: qm̄ complicamus demr̄onē ex propōnibus notioribus apud nos & notioribus apud nām: & hoc, qm̄ propōnes sylli sunt notiores fm nām, q̄ conclusio, & valentioris antecedentiæ q̄ ipsa: cū vero cōplicam' syllm ad impossibile, qd est notius apud nos, non est notius apud nām, hoc est prius fm nām, syllus vero, cuius principia sunt notiora apud nos, & priora fm naturā est melior, q̄ ille, q̄ ē ex primis notioribus apud nos: quę tñ sunt posteriora in existentia fm id, qd diximus in pręcedētibus: sed A, inesse B, est prius apud nām, q̄ A, C, sensus ē: ꝙ negatiua vlis in hoc exēplo est prior fm naturā, q̄ cōclusio: qm̄ propōnes, apud quas est conclusio, sunt priores & notiores, q̄ cōclusio: sensus est: qm̄ negatiua in hoc exēplo, est ex propōnibus conclusionis, q̄ est A, nō de aliquo c, & propōnibus notioribus & prioribus, q̄ cōclusio: sensus est: & enuntiatio dicens, ꝙ A, nō inest alicui c, est conclusio: hoc est, ipsa est posterior in existentia eo, ꝙ est cōclusio. D d. Sed A, B, ex qua est conclusio: sensus est: sed enuntiatio dicens in hoc exemplo, ꝙ A, non est in B, ipsa est ex qua erit cōclusio. D. d. Igitur hæc est prior & notior: & hoc, qd dixit, est notū per se: postea adduxit conclusionē aggregatā ex hoc toto: & dixit: Demonstratio igitur recta est prior & notior, & ipsa itaque est melior, q̄ deducens ad impossibile: sed oportet vt speculemur in hoc, quod dixit: quoniam posset aliquis dicere: quoniā cùm monstratum sit, ꝙ syllus rectus: & syllus

ABRAM

& sylſi impoſſibilis ſunt ex præmiſſis, quarum eſt vna materia, & ꝙ inter illos non ſit dſia, niſi ꝙ in ſyllo cathegorico feruntur ſylſi pręmiſſæ naturales, hoc eſt, quibus per ipſum commonſtratur, in ſyllo vero impoſſibilis fertur contradictorię concluſionis ſylſi cathegorici, & altera præmiſſarum ſylſi, quæ eſt verax, & concluditur contradictorię præmiſſæ dubiæ, quod eſt mendacium, qñ autem per ſe notum fuerit contradictorium eſſe falſum, reſitaq; cuius contradictorium ſcitur eſſe falſum, per ſe notum eſt, ꝙ ipſa ſit de neceſſarijs. Qñ autem non accidit in aliqua materia, ꝙ concluſio ſit apud nos notior præmiſſis, quæ naturaliter ipſam concludunt, ſed quod accidit in ſyllo cathegorico, ꝙ in eo cõmonſtret veritas cõcluſionis ob veritatẽ præmiſſarũ, et in ſyllo impoſſibilis commonſtratꝰ mendacium pręmiſſarum ob mendacium concluſionis, huius cauſa eſt, quia non ſequitur ex præmiſſis falſis, ꝙ in ſyllo ſit præmiſſa vndique falſa. hoc aũt ſic exiſtente, proprius ſylſus eſt qui commonſtrat notum per latens in illo. n. præmiſſæ commonſtrantur per concluſionem. Et fortaſſe diceret Ariſt. ꝙ qui vtit ſyllo impoſſibilis, qui cõmonſtrat notum per latens, ſit huius intentionis. quoniam vtens ſyllo impoſſibilis ſumit falſitatem ex concluſionis ad commonſtrandum falſitatem præmiſſarum, ſic vſus fuit veritate concluſionis ad veritatem præmiſſarum: qñ enim intulit ex contradictorio concluſionis cõtradictoriũ præ-

SVRANA

ſylſus ad impoſſibile ſunt ex propõ A
nibus vnius materiei, ꝙq; non eſt
dſia ſter ipſos, niſi ꝙ in ſyllo recto
adducuntur propõnes ſylſi naturales, hoc eſt, per quas monſtratur ipſum: ſed in ſyllo ad impoſſibile mõſtratur per ipſum contradictorium cõcluſionis ſyllogiſmi recti, & vnã propoſitionum ſylſi verarum, & cõcluditur cõtradictorium propõnis dubitatę: qđ eſt falſum: cũq; notũ fuerit per ſe contradictorium eſſe falſum: cuius vtiq; cognoſceꝫ contradictorium eſſe falſum, ipſum p
ſe cognoſceꝫ eſſe ex conſequenti B
hos: cumq; non acciderit in aliqua materia, ꝙ cõcluſio ſit notior apud nos propõne quæ concludit ipſum ſm naturã: ſed ſi in ſyllo ꝑdicatiuo, qui eſt in ſyllo ad impoſſibile eſt cõtrarij eius, quod ſequitur in ſyllo recto: & hoc, qñ in ſyllo prædicatiuo monſtratur veritas cõcl'onis pp veritatẽ propõnum: ſed in ſyllo ad impoſſe, monſtratur falſitas propõnũ pp falſitatem cõcluſionis, & cauſa in hoc eſt, qñ non ſequit'ex propoſitiõibus falſis concluſio falſa ſm
oẽm modum: & ſequit'ex cõcl'one C
falſa, ꝙ ſit in ſyllo propõ falſa, cũq; hoc ita ſit, ſyllus, vtiq; appropriatus ꝙ monſtret notũ per ignotum: & hoc, qñ propõnes in ipſo ſint, quę monſtrant p ex concluſionẽ. Et fortę ſermo Ariſt. quę pertractauit de ſyllo ad ſpoſſe, ꝙ ipſius diſpõ ſit mõſtrare notũ per ignotũ: & hoc eſt, qñ faciens ſyllm ad impoſſibile accipit falſitatem concl'onis ad monſtrandum falſitatem propõnũ, igit' fecit veritatem concluſionis p veritatem propõnum: ſm ꝙ ſequit'ex contradictorio cõcluſionis cõtradi-

ABRAM

D p̄missæ, cuius conditionis esset pręponi I syllo cathegorico ad hoc q̄situm, oportet quòd ex veritate conclusionis inferat veritatem pręmissæ, illius scilicet, cuius contradictoriū infertur ex contradictorio conclusionis, quoniam nisi veritas pręmissæ inferatur ex veritate conclusionis, sequęretur eius contradictorium. Et ex quo contradictoria discernunt veritatem & mendacium in omnibus rebus, contradictoriū vero præmissæ infertur ex contradictorio conclusionis, oporteret ne

E cessario, quòd vnam rē inferret ipsum contradictorium, & eius contrarium quæ est definitio duorum contradictoriorū simul. Re autem sic se habente, vtens demonstratione impossibilis vtitur sine dubio veritate conclusionis in cōmonstrando veritatem præmissæ, prout dicit Arist. & nihil prohibet in materijs inueniri aliquam, in qua conclusio sit notior q̄ præmissa, quæ ipsam naturaliter ambit, & appareat contradictorij præmissæ mendacium ex illius veritate, & opor-

F teat syllogizantem quòd commonstret conclusionis veritatem inferri ex conclusionis contradictorio. Et ideo in arte Mathematicorum inuenimus multas demonstrationes impossibilis, quibus impossibile est vti in demonstrationibus cathegoricis, & quòd naturæ syllogismi inquantum syllogismus est sit hoc largiri, hoc itaque est & forsitan infra magis p̄scrutabor de hoc.

BVRANA

ctoriū propositionis: quæ est via, quæ pertractatur in syllogismo recto in hoc quæsito: oportet igitur, vt sequatur ex veritate cōclusionis veritas propositionum: cuius contradictorium sequitur ex contradictorio conclusionis: & hoc, quoniam si non sequitur veritas propositionis ex veritate conclusionis, sequęretur vtiq; contradictorium ipsius: & q̄m cōtradictoria diuidunt verum & falsum in omnibus rebus sed contradictoriū sequitur ex contradictorio conclusionis: oportet igitur ex necessitate, vt sit aliquod vnū: ex quo sequitur contradictorium & contrariū ipsius: & hoc est definitio duorum cōtradictoriorū simul: cùmq; hoc ita sit, igitur demonstrans ad impossibile fecit veritatem conclusionis ad monstrandam veritatem propositionis: quēadmodum dixit Aristo. nihil enim prohibet, vt inueniatur inter materias, cuius conclusio sit notior ꝓpositione, quæ comprahendit ipsam secundum naturam: & sit contradictorium propositionis manifestæ falsitatis ex contradictorio ipsius: & oportet, vt ratiocinans mōstret veritatem conclusionis sequi contradictorium conclusionis: & propterea inueniuntur multæ demonstrationum in arte mathematica: quas non possumus assueface re demonstrationibus rectis: & erit natura syllogismi in eo, quòd syllogismus resoluto hoc: hoc est igitur, quod videtur nobis in hoc: & fortasse de ipso inquiremus inquisitione maiore.

Non

pars.41. *Non enim si contingit ablatum esse aliquid, hoc est conclusio, illa vero ex quibus sunt, sed hoc quidem est, ex quo syllogismus est, qui vtique sic se habet, vt[a] aut totius ad partem, aut partis ad totum habeat rationem: sed A C, & A B propositiones non se habent ita inter se. si igitur quæ ex notioribus & prioribus melior: sunt autem ambæ ex eo, quòd non sit aliquid, credibiles, sed hæc quidem ex priori, illa vero ex posteriori: melior simpliciter vtique erit priuatiua demonstratio, ea quæ est ad impossibile, quare & quæ hac melior prædicatiua, est manifestum, quod & ea, quæ ad impossibile est melior.* A

ABRAM

T.c.177 Nec op3 qñ remouet̃ res ad rei remotionẽ, ꝙ hæc res sit cõcl̃o, & altera res sit præmissa: sed p̃missę sunt, ex quibus fit syll̃us, qñ ipsarũ forma fuerit hæc forma, s. ꝙ altera p̃missarum sit vt totũ ad partẽ, & pars ad totũ: duarũ autem p̃missarum A C, et A B mutua dispõ nõ est hęc. Demr̃o ergo, q̃ fit p̃missis notioribus & prioribus est potior demr̃one, cuius p̃missæ sunt paucioris notitię et prioritatis: & si ambę demr̃ones sint veræ ĩ sua illatiõe huic ineẽ aut nõ inesse, excepto ꝙ cathegorica fit prioribꝰ p̃missis et notioribꝰ, ĩpoñs aũt p̃missę sunt firmiores posteritate. Sicq̃ demr̃o negatiua cathegorica potior ẽ ducẽte ad ĩpoñe: sicq̃ ergo q̃ hac potior ẽ, ipsa cathegorica negatiua, s. ip̃a affirmatiũa, manifestũ euidẽs est, ꝙ sit potior ducente ad impoñe.

Cõ.177 Dixit: Nec op3 qñ remouet̃ res ad rei remotionẽ, ꝙ hęc res sit cõcl̃o, & altera res sit p̃missa. i. ñ op3, qñ aliq̃ res aufert̃ ablatiõe alteriꝰ rei, ꝙ res cuiꝰ ablatiõe aufert̃ altera res, sit cõcl̃o illiꝰ rei, q̃ aufert̃ ipsiꝰ ablatione, &

BVRANA

Dixit Arist. Neq; sequit̃, cũ tollit̃ aliquid ꝑ sublationẽ alicuiꝰ, vt hoc sit cõclusio, et illud aliud sit propõ: sed erunt vtiq; ꝓpõnes, ex q̃bus est syll̃us: cũ habuerint hanc formã, vt vna duarũ propõnũ, vt totũ ad partẽ, et ꝑs ad totũ: s̃ due ꝓpõnes A, C, et A, B, nõ hñt hãc dispõnẽ ĩter se: igitur demr̃o, q̃ erit ex propõnibꝰ notioribus et prioribus, ipsa est melior: & si possunt ambæ demr̃ones esse verę in cõcl̃onibus suis, ꝙ hoc non inest huic: pręterq̃ ꝙ recta erit ꝑ ꝓpõnes priores: quæ vero ad impossibile, erit per propõnes posteriores: igitur demr̃o negatiua recta est melior deducente ad impossibile: igitur quæ est hac melior, & est affirmatiua, planę manifestum, quòd ipsa est melior demonstratione deducente ad impossibile. T.c.177 B C

Dixit: Neq; sequitur, cùm tollit̃ aliquid vnum per sublationem alterius: vt illud, per cuius sublationem tollitur aliud, sit cõclusio huic rei, quæ tollitur per sublationem ipsius: & sit hæc propositio ipsius: Cõ.177

ABRAM

D & hæc res sit illius præmissa. Et dixit hoc: quia hoc inuenitur in rebus incomplexis. qñ enim aufertur animal, aufertur homo, & animal non est præmissa, & homo cõclusio, & vt vr̃ius inquam, hoc itaq; inuenit̃ in singulis binis rebus, quarum vna est vr̃ior altera. & per hoc insinuauit differentiam, quę est inter syll̃m cõditionalem & cathegoricum, & dr̃iam, quę est inter cathegoricum ducentem ad impoſſe, & cathegoricum simpliciter. qñ.n in syll̃o conditionali aufert̃ cõcl̃o, au-
E fert̃ pręmissa, & non est vere syll̃us, quia non resoluitur ad id, quod est conclusio in potentia, hoc est, ꝙ cõclusio in illo est supposita in actu, contra dispositionem cathegorici, & ideo per illum non commonstratur quęsitum naturaliter ignotum, nisi qñ secum cõnexus fuerit cathegoricus, prout in Lib. Priorũ ostenditur. Cathegorici vero ducentis ad impossibile, ex quo altera suarum pręmissarum est falsa, & altera vera, & conclusio falsa, non fit proportio vnius duarum ad alteram apud naturam proportio totius ad
F partem, sed hæc proportio inuenitur in illo suppositione non naturaliter, & hoc est significatũ illius, quod dicit Arist. ꝙ syllogismus impossibilis fit naturaliter posterior syllogismo cathegorico, & cognitu prior, sicut est dispositio euidentiarum cum demr̃onibus simpliciter. Et ideo dixit ad huius confirmationẽ. Sed pręmissæ sunt ex quibus fit syll̃us, qñ ipsarum forma fuerit hæc

BVRANA

dixit autem, qm̃ hoc inuenit̃ in rebus separatis: qm̃ cũ tollit̃ animal tollitur homo: & nõ est animal cõclusio, & homo ꝓpõ: & in summa hoc prouenit in omnibus duobus: quorum vnum est vr̃ius altero: atqui assignauit hoc differentię, quæ est inter syll̃m conditionalẽ & prędicatiuum: & dr̃iæ, quę est inter p̃dicatiuum deducentẽ ad impossibile, & inter prædicatiuũ simplicem: & hoc, qm̃ in syll̃o conditionali, cũ tollitur cõclusio, tollitur propõ: & nõ est syll̃us in veritate: qm̃ nõ resoluit̃ ad illud, qđ est in potẽtia cõclusio: hoc est, qm̃ cõcl̃o ĩ ipso subijcitur in contrariũ dispositionis p̃dicatiuę: & ꝑpea nõ monstrat̃ per ipsum, q̃sitũ ignotũ f̃m naturam: nisi cũ cõplicabit̃ in ipso prædicatiuus, quẽadmodũ declaratum fuit in lib. Syll̃i. syll̃s aũt prædicatiuus deducens ad impossibile erat, ꝑpea quòd vna propõnũ suarũ erat falsa, & altera vera, & concl̃o falsa: non erit ꝓportio vni⁹ duarũ ad alterã apud nam ꝓportio totius ad ptẽ: sed hęc proportio ipsis est ꝑ positionem: & cã in hoc est, qm̃ istis definitiõibus f̃m dispõnẽ suam inuenitur vtique dispõ hęc f̃m naturã: cũ complicantur per syll̃m p̃dicatiuũ tm̃: cũ vero complicant̃ per syll̃m prædicatiuũ deducentẽ ad impossibile, hęc vtiq; proportio inueniet̃ in ipso non f̃m naturã: & hęc est intẽtio sermonis Aristo. ꝙ syllogismus ad impossibile sit posterior f̃m naturam syll̃o p̃dicatiuo ad construendũ de scĩa rei per signa cũ demr̃onibus simplicibus: & ꝑpea dixit ad fortificandum hoc: s; ita se habebũt vtiq; ꝓpõnes, ex q̃bus erit syll̃s iste, cũ habuerint hanc

ABRAM

hęc forma, ſ. cp altera pręmiſſarũ ſit vt totũ ad partẽ, & pars ad totũ, i. ſed cõperit res, q̃ qñ auferẽ auferat altera, q̃ ſit eius cõclo nãr, & cõperitur q̃ auferẽ illius ablatione, q̃ ſit illius ꝓmiſſa nãr, qñ hęc res, q̃ auferẽ illius ablatione, fuerint duę ꝓmiſſæ, quarũ ꝓportio vnius ad alterã fuerit ꝓportio toti⁹ ad partẽ: maioris, ſ. & alterius proportio partis ad totũ nãr: hoc eſt ipſius minoris: hoc ãt nõ inueniẽ niſi in ſyllo cathegorico ſimplr. Et poſtq̃ enũtiauit, cp ſyllę, qui vere & primo dr, ſit cuius altera ꝓmiſſarũ ad alterã ſit huius diſpõnis, ſ. diſpõ totius ad partẽ, altera aũt ſit diſpõnis partis ad totum, Dixit: Duarũ aũt præmiſſarũ A C, & A B, mutua diſpõ non eſt hæc. i. duæ præmiſſę, q̃ ponunt in cõmonſtratione impoſſis, qua exemplificauimus, nõ ſunt poſitę hac poſitione: hoc é, duę ꝓmiſſæ, q̃ ſunt ſyllr cathegorici, qui eſt in ſyllo impoſſis: quarũ vna eſt cõtradictoriũ cõcłonis, quæ eſt præmiſſa, q̃ aſſerit, cp A inſit ipſi C, & altera ꝓmiſſa, cp A nulli B inſit, hoc é, negatiua maior. dixit aũt hoc, quia ſyllę impoſſis cõtingit in hac figura duob⁹ modis, quorũ vnus eſt, cp ponatur cõtradictoriũ cõcłonis in minori ꝓmiſſa ſyllr cathegorici, prout in rei initio fecimus. alter aũt eſt, cp illud ponamus in maiori ꝓmiſſa, & inferet minoris cõtradictoriũ: & intendit cp vtcũq; factũ fuerit, non fit ꝓportio vni⁹ ꝓmiſſarũ ad alterã totius ad ptẽ, & alteri⁹ ꝓportio partis ad totũ. & intẽdit in ſumma huius oſonis, cp ſyllr cathegoricus ſimplr ſit potior q̃ ſyllr cathegoricus, qui fit ꝑ impoſſe, quo cõmonſtrat hæc res, q̃ cõmonſtrat ꝑ cathegoricum.

Deinde

BVRANA

hanc formã, vt vna ipſarũ ſit vt totũ ad partẽ & pars ad totũ. ſenſus eſt: ſed inueniet vtiq; res, q̃ cũ tollit, tollitur aliud ab ipſa nõ fm nãm, & inueniẽ, quod tollit ꝑ diam ꝓpõnũ non fm nãm: cũ hoc, ꝑ cuius ſublationẽ tollunt, ambæ ꝓpõnes, ita ſe habuerit: vt ꝓportio vni⁹ ipſarũ ad alterã ſit ꝓportio toti⁹ ad partẽ, hoc é maior, & ſecũda ꝓportio ptis ad totũ fm nãm, hoc eſt minor: & hoc nõ inueniẽ, niſi in ſyllo ꝑdicatiuo ſimplici. & poſtea q̃ enũtiauit, cp in ſyllo, q eſt fm veritatẽ, & qui dr per prius, vna ꝓpõnũ ad alterã ſe habuerit fm hãc diſpõnẽ, hoc é diſpõnẽ totius ad ptẽ, & altera diſpõ partis ad totũ: & dixit. Sed duę ꝓpõnes A C, & A B, nõ hñt hanc diſpõnẽ inter ſe: hoc é, & duę ꝓpõnes, q̃ ponuntur in mõſtratione ad impoſſe: de qua poſuim⁹ exẽplũ nõ ponunt hanc põne, hoc é, duarũ ꝓpõnũ, q̃ ſunt in ſyllo recto: q̃ ſunt in ſyllo ad impoſſe: quarũ vna é cõtradictoriũ cõcłonis: & é ꝓpõ dicẽs, A ineſt C, & altera ꝓpõ, cp A nõ ineſt alicui B, hoc eſt negatiua maior: atqui dixit hoc: q̃m ſyllr ad Ipoſſe accidit I hac figura duob⁹ modis: quorũ vn⁹ eſt: vt ponat cõtradictoriũ cõcłonis in ꝓpõne minore I ſyllo recto: quẽadmodũ fecimus à principio rei: & ſecũdo: vt ponam⁹ ipm in ꝓpõne maiore, et cõcludamus cõtradictoriũ minoris: atq; voluit, cp qñocũq; faciat, nõ erit ꝓportio duarũ ꝓpõnũ vnius ad alteram ꝓportio totius ad partẽ, & alterius ꝓportio pris ad totũ: & ipſe voluit I ſumma iſtius ſermonis docere, cp ſyllr rei ꝑdicatiuę: q̃ eſt p yiã ad impoſſibile, per quẽ monſtratur hoc, quod monſtrat per prædicatiuum.

Vltd.

ABRAM

D Deinde dixit: Demõstratio ergo, quæ fit præmissis notioribus & prioribus demonstratione, cuius præmissæ sunt paucioris notitiæ & prioritatis, & si ambæ demonstrationes sint veræ in sua illatione huic inesse aut non inesse, id est quando fuerint duæ demonstrationes affirmatiuæ, aut negatiuæ, sicut demonstrationes, quibus exemplificauimus in hoc loco. Et dixit: Excepto quòd cathegorica sit prioribus præmissis, & notioribus, impossibilis autem præmissæ sunt firmiores po
E steritate, sicq; demonstratio negatiua cathegorica potior est ducente ad impossibile Potest esse ꝙ intendar, quòd quando commonstratũ est, quòd omnis demonstratio, quę fit ex præmissis prioribus, sit potior, siue fuerint vnius generis, siue altera earum sit negatiua, & altera affirmatiua, demonstratio cathegorica potior est ducente ad impossibile, & si cathegorica sit negatiua, & ducens ad impossibile sit affirmatiua. oportet enim quòd quando cathegorica fuerit negatiua cathegorica,
F quæ est in illa impossibilis, quæ concludit hanc negatiuam sit affirmatiua. Deinde dixit: Sicq; ergo quæ hac potior est, ipsa cathegorica negatiua, scilicet ipsa affirmatiua: manifestum euidens est, quòd sit potior ducente ad impossibile negatiua. Et potest esse quòd hic intendat per notius non præmissas, quæ sunt notiores secundum se, hoc est secundum ipsas esse veras, sed notius secũdũ ipsas esse concludentes,

& fm

BVRANA

D.d. Cùmq; demfatio, quę est per ꝓpõnes notiores & priores vſq; ad id, quod dixit: igitur demfo negatiua recta est melior demfone ducente ad impoſe. ſenſus eſt: cùmq; ſtabilitum fuerit: ꝙ omnis demfo ſit per ꝓpõnes notiores & priores, ipſa eſt melior demfone, quæ eſt per ꝓpõnes minus notas, & minus primas: & ſi fuerint ambæ demonſtrationes vnius figuræ eo, ꝙ concludunt, hoc non ineſſe huic, aut ineſſe ipſi: hoc eſt, cùm fuerint duæ demfones affirmatiuæ, aut negatiuę: quẽadmodũ demfones, quarũ poſuimus exẽplũ hoc in loco: & demfo, q̃ eſt p ſyll̃m rectum, eſt per ꝓpõnes notiores, & priores, & ad impoſe per propõnes poſteriores: igitur demfo recta eſt melior demonſtratione ducente ad impoſe: & dixit: Igitur demfo negatiua eſt melior demfone ducẽte ad impoſe: innuit vt velit: ꝙ cùm monſtratum fuerit, ꝙ omnis demfo quę eſt ex ꝓpõnibus prioribus, eſt melior, ſiue fuerint ex genere vno, aut fuerit vna ipſarũ negatiua & altera affirmatiua: igit̃ demfo recta ẽ melior ducẽte ad impoſe: & ſi fuerit recta negatiua, & ducẽs ad falſum ĩ de ducẽte ad impoſe, affirmatiua: q̃m ita ſequit̃, cũ fuerit recta negatiua, vt p̃dicatiua, q̃ eſt ĩ ea, q̃ ad impoſe, quę cõcludit hãc negatiuã, affirmatiua. D.d. Igit̃ ex eo, ꝙ ipſa eſt melior hac, ſequit̃ manifeſte, ꝙ ſit melior demfone ducẽte ad impoſe affiimatiua: q̃ igit̃ eſt melior negatiua recta, & eſt recta affirmatiua, ipſa eſt melior ducẽte ad impoſe negatiua: & innuit hic vt velit ꝑ notiores, nõ ꝓpõnes, q̃ ſunt notiores ꝑ ſe, hoc eſt in eo, ꝙ ſunt veræ, ſed notiores in

eo,

ABRAM

& sm hoc oratio erit cõtinua pręce denti, & cõtinet duas cõmonstratio nes simul: & ideo ꝓmisit ante hoc, ꝙ demõnes, quarum duarum premissarũ, quæ sunt in eis vnius ad alterã proportio est proportio totius ad partẽ, & alterius est ꝓportio partis ad totũ, ipse sunt illatione notiores & prioritate fit miores.

BVRANA

eo, ꝙ sunt concludentes: & sm hoc A erit sermo annexus ꝓcedenti: & cõprehẽdit binas mõstrationes simul: & ppea ꝓmisit prius hoc: ꝙ demõnes, quarũ duæ ꝓpõnes ita se hãe, vt ꝓportio vnius ad alterã sit proportio totiꝰ ad partẽ, & alterius proportio partis ad totũ, sunt notiores in cõcludendo, & magis ꝓcedendo.

ANT. INTER. TEX. XLII.

Quæ scientia certior ac prior sit: quæ vna, quæue diuerſæ inter ſe ſcientiæ ſint. Et quòd eiuſdem plures eſſe demonſtrationes poſſint. Cap. 21.

[a] Scientia aũt est certior & [b] prior scia, [c] quæ ipsius quòd, & propter quid est eadẽ, sed nõ ea, quæ secundum ipsius quòd ab ea, q̃ propter quid: & quæ nõ de subiecto est ea, q̃ de subiecto, vt Arithmetica Harmonica: & q̃ ex paucioribus ea, quæ est ex appositione, vt Arithmetica Geometria. duo aũt ex appositione, vt vnitas est substantia sine positione, punctus vero substãtia cũ positione, hoc aũt ex appositione. B

Contradictio Temistij.

108 Hic Arist. diuidens scientiam tradit eam trifariam dici, Quod propter quid, & simul vtraq;. Contrarium habes. 1. Poster. 30. Vide solutionem.

T.c.178 Quædam scientiæ sunt summæ & veræ alia scientia: quia scientia, quæ commonstrat rem esse, quæ eam commonstrat per causam, potior est quàm scientia, quæ commonstrat rem esse, & eam non commonstret ꝓ causam. Et iterum scientia, quæ abstrahit à materia, ꝓout est scientia Arithmetica magis est summa, & vera quàm scientia Harmonica. Et scientia etiam, quæ est ex paucioribꝰ principijs simplicitate, prout est scientia Arithmetica, magis est summa & vera quàm scientia Geometriæ. Signi-

Dixit Arist. Aliqua vero scię T.c.178 tiarũ est magis in extremitatis capĩo & veritatis, q̃s alia sciẽtia: C qm̃ scia, q̃ monstrãt, ꝙ aliquid est, & mõstrat ipsum ꝓ cãm, est melior scia, q̃ mõstrat aliqd eẽ, & nõ mõstrat ipsum per cãm. Amplius scia, q̃ abstrahit à materia, quẽadmodũ scia numerorũ est magis in capĩo extremi & veritatis, q̃s scia Harmonicorũ: & scia cõsilr ẽt, quę erit ex principijs paucioribꝰ in simplicitate, quẽadmodum scia Numerorũ est magis in capĩo extremi & veritatis, q̃s scientia Geometriæ:

intẽtio

ABRAM

D Significatū aūt dicendi nos, ꝙ ipſi⁹ principia ſint ſimpliciora, eſt, put eſt vnitas: ꝙa eſt eſſentia poſitione carēs, pūctus vero eſt eſſentia poſitionē habēs: hæc āt eſt paucioris ſimplicitatis.

Cō.178 Eius intētio in hoc capite eſt notificare ſcīas aſſertionis ſm veritatē, & dinumerat ad hoc tres cās, quarū vnaquæq; infert vnam duarū ſcien tiarum eſſe certiorē altera. Quarum vna eſt, ꝙ vna duarū ſcīarū cōmon ſtret rē p eius cām, & altera illā cō-
E monſtret p aliquā rē poſteriorē ea. ſcīa enim, quæ p cām eius common ſtrat, certior eſt q̄ quæ p aliquid po ſterius re illā cōmōſtrat. & ideo vocauit demſonem, quæ rem per ſuā cauſam cōmonſtrat, demſonē ſimpliciter, & alterā demſonem vocauit demonſtrationem quia, demon ſtrationē eſſendi. Hæc itaq; eſt vna cauſarū, qua verior fit aliqua ſcien tia q̄ aliqua alia, & hoc intelligitur ex eius dicto, quia ſcīa quæ cōmon-ſtrat hanc rem eſſe, & illā common ſtrat p ei⁹ cauſam, certior eſt q̄ ſcia.
F quæ cōmonſtrat rem eſſe, & nō cō-monſtrat illā p eius cauſam. Hæc āt res eſt manifeſta in vna ſcīa, aut in duabus ſciētijs. & ſi in duabus ſcien tijs, æquale eſt ſiue cōmonſtratum ſit vna eadē res, ſed illarū vna com-monſtrat eſſe p eius cām, & altera cōmonſtrat eſſe per euidentiā: ſiue res cōmonſtrata in duabus ſcientijs ſint duæ res, aut diuerſæ: hoc eſt, ꝙ moris vniuſ ſcīæ ſit ꝙ maioré partē ſuorū quæſitorū commonſtret per ſuas cauſas: & alterius moris ſit ꝙ maiorem partem ſuorum quæſito-rum cōmonſtret p res poſteriores.

Sicut

SVRANA

intētio vero eius, quod dicim⁹ eſt, ꝙ principia ſua ſint ſimpli-ciora: quemadmodum vnitas: ipſa enim eſt ſubſtantia non po-ſita: & punctus eſt ſuba poſita: et hic eſt minoris ſimplicitatis.

Intētio ipſius in hoc capitulo eſt, Cō.178
vt doceat dr̄iam ſcientiarum verita tis in veritate: & ipſe connumerauit in hoc tres cauſas: ex quarum vna-quaq; ſequitur, vt vna duarū ſcien-tiarū ſit confidentior altera: quarū vna eſt: vt vna duarū ſcīarū mon-ſtret aliquid p cauſam ſuā: & altera monſtret ipſam per poſteriusipſa: ſcientia enim, quæ monſtrat rem p cauſam ſuam eſt confidentior q̄ ea, quæ monſtrat ipſam p poſterius re ipſa: & ppea vocauit demſonē, quæ monſtrat aliquid per cauſam ſuam demſonē ſimplicē, & vocauit alterā demſonē ſi eſt, & demſonē exiſten-tię: hęc eſt igit vna ex cauſis, pp quā ſcīa eſt magis in capſo veritatis, & ſcīæ, & hoc intelligit ex ſermone ip ſius: qm ſcīa monſtrās aliquid eſſe, & monſtrās ipſum per cām, eſt me-lior ſcīa, q̄ monſtrat aliquid eſſe, & nō monſtrat ipſum per cām ſuam: quòdq; hęc é res manifeſta p ſcīam vnā, aut p duas ſcīas, & ſi fuerit per duas ſcīas, equū vtiq; eſt, ſi res nota fuerit aliquid vnū & idē: prꝛeterq̄ ꝙ vna ipſarū monſtrabit eſſe p cām ipſius, & altera monſtrabit ipm eſſe per ſignū: aut res nota p duas ſcien-tias duarum rerū, aut rerū diuerſā-rum: hoc eſt, ꝙ ſit ex via ſcientiæ vnius, ꝙ mōſtret multitudinē quę-ſitorū ſuorū p cauſas ſuas, & ex via ſecundæ ſit, ꝙ mōſtret multitudinē quæſitorū ſuorū p res poſteriores:

qué-

ABRAM

Sicut se habet scientia Geometrica cum scientia Physica: quia maior pars demonstrationum Geometriæ sunt ex rebus prioribus, & maior pars demonstrationū scientiæ Physicæ sunt ex rebus posterioribus: & perinde est quod fertur q̄ scientia Geometrica certior sit scientia Phisica. hæc itaq; est causa, qua scientia sciētiam superat demonstrationis certitudine. Secunda res est, q̄ vna duarū scientiarum consideret eius subiecta abstracta à materia, & altera scientia illa cōsideret inquantum sunt in materia, aut materiæ propinqua: scīa enim, quæ sua subiecta considerat à materia abstracta, certior est q̄ illa, quæ propior est materiæ: & magis atq; magis q̄ illa, quæ cōsiderat rem, quę est ipsa materia. huius aūt causa est, quia mā est causa, qua inueniat in scientijs id, quod est per accidens. Id aūt, quod est per accidens, maxime impedit ipsam veritatē. Exemplum itaq; dispositionis scientiæ, quæ cōsiderat rem abstractā à materia, cū sciētia quæ est materiæ proxima, est dispositio scientiæ Geometrię, cum scientia Perspectiua. Geometra enī considerat lineā, vt linea est, Perspectiua autem cōsiderat illam inquantum est linea radiosa: hæc autem & si non sit cōsideratio materialis simpliciter, est tñ materiæ proxima: & qñ est proxima, est paucioris veritatis. Et hoc significauit qñ dixit: Et iterum scientia quæ abstrahit à materia, prout est scientia Arithmetica, magis est summa & vera q̄ scientia Harmonica. i. & iterū scientia, quæ abstrahit quæ considerat à materia est magis summæ veritatis, q̄ scīa, q̄ illas res cōsiderat cum mā, & hoc

BVRANA

quemadmodum sciētia Geometrię cum scientia naturali: qñ magna pars demonstrationum Geometricarū est ex rebus p̄cedentibus, & magna pars demonstrationū naturaliū est ex rebus posterioribus: & ppea, quod dixit: q̄ scīa Geometriæ est cōsidentior q̄ scīa naturalis, hoc est vnū, per quod scīa vna superat scīam in cōfidentia demonstris: demōstratio aūt secūda est, q̄ vna duarū scīarū speculat de subiecto suo abstracto à materia: & scīa secūda speculatur ex parte: quasunt in mā, aut ꝓpinqua materiæ: qñ scīa, q̄ speculat de subiectis suis abstractis à mā est cōsidentior, q̄ q̄ est ꝓpinquior mātæ: & resoluit ex hac re cū scīa, q̄ speculat de re, q̄ est in mā, & cū in hoc est, qñ mā est cā, q̄ inueniat in sciētijs id, qđ est p accidēs: & qđ est p accidens est magna elongatio à veritate: intentio igit similitudinis scīæ, quæ speculat de re abstracta à materia cum scīa, q̄ est in materia, est intētio scientiæ Geometriæ cū scientia perspectiuorum: qñ artifex Geometrię speculat de linea in eo, q̄ linea, & artifex scīæ perspectiuorū speculat de ipsa ex parte, qua est linea radialis: & hoc, si non erit speculatio materierū definita, erit vtiq; ꝓpinqua materiæ: & cùm fuerit propinqua, erit minꝰ vera: oportet igit, vt materia sit minus vera: & hoc est, qđ significauit, cū dixit. Et cōsist et scīa, quæ est separata, quēadmodū scīa numerorū est magis in capīo extremi & veritatis, q̄ scīa Harmonicorū. sensus est: & cōsist scīa, q̄ abstrahit id, de quo speculat à materia est magis in capitulo veritatis q̄ scientia, quæ speculatur de rebus istis cum materia:

et

ABRAM

D & hoc est ficut ſciẽtia Arithmetica cum ſciẽtia Harmonica: ſcia enim Arithmetica conſiderat proportionem numerorum à materia abſtractorum, ſcia aũt Harmonica cõſiderat proportionem inquantũ eſt in ſenſata melodia. Et poſtq̃ meminit de his duabus cauſis, quibus eſt ſcia perfectior in comparatione alterius ſciæ, retulit tertiã cauſam, Et dixit: Et ſcientia ẽt, quæ eſt ex principijs paucioribus ſimplicitate, prout eſt ſcia Arithmetica, magis eſt ſumma & vera, q̃ ſcia Geometriç. i. illa ſcien
E tiarũ, quæ cõſiderant res abſtractas à materia, cuius ſubiectũ, quod conſiderat eſt ſimplicius & minoris cõpoſitionis eſt certior, ſicut ſcientia Arithmetica ſe habet cum ſcia Geometriæ, ambæ enim cõſiderãt quantitatem à materia abſtractã, ſed ſcia Arithmetica conſiderat quantitatẽ, cuius principia ſunt ſimpliciora, & minoris compoſitionis, q̃ principia quantitatis, quã conſiderat Geometra. qñ aũt principia ſunt ſimpliciora, res, cuius ſunt principia, eſt neceſſario ſimplicior. Et poſtq̃ narrauit,
F ꝙ ſcientia cuius principia ſunt ſimpliciora, ſit certior, & ꝙ hæc ſit diſpoſitio Arithmeticæ cum ſcientia Geometriæ, cœpit narrare quõ hoc cõtigerit numero, ꝙ eius principia ſint ſimpliciora magnitudine, Et dixit: Prouꝫ eſt vnitas, quia ẽ eſſentia poſitione carẽs, pũctus vero eſt eſſẽtia poſitionẽ habens. i. & hoc eſt manifeſtũ ob definitionẽ vnius, & definitionẽ puncti. quorũ vnũ eſt principiũ numeri, & alterũ ẽ principiũ magnitudinis. in vnius enim definitione nõ ſumit ipſa poſitio, in puncti aũt definitione capitur poſitio.

& dſ

DVRANA

& hoc, quẽadmodũ ſcia numerorũ cũ ſcia Harmonicorũ: qm̃ ſcia numerorũ ſpeculat de ꝓportione numerorũ abſtractorum à mã, & ſcia Harmonicorũ ſpeculat de proportione ex parte, qua ẽ in Harmonia ſenſibili: & poſteaq̃ cõmemorauit duas iſtas cauſas: ex quarũ parte erit ſcitũ ꝓfectior ſm ſyllm q̃ ſcia: mentionem fecit de tertia cã: & dixit. Et ſcia cõſiſt ẽt, q̃ eſt ex principijs paucioribꝰ in ſimplicitate, quẽadmodũ ſcia numerorum eſt magis in capto extremi & veritatis q̃ ſcia Geometriæ. ſenſus eſt: & ſcia, q̃ cõſiderat de rebus abſtractis à materia, quod ex ipſis ſpeculat de ſubiecto ſuo ſimpliciori & minoris compoſitionis: ipſa vtiq; eſt confidentior: quẽadmodũ ſciẽtia numerorũ cum ſcia Geometriæ: qm̃ vtraq; ipſarum conſiderat de quantitate abſtracta à materia: ſed ſcia numeri cõſiderat de quantitate, cuius principia ſunt ſimpliciora & minoris cõpoſitionis, q̃ principia ſcię, de quibus cõſiderat Geometra: cũq; fuerint principia ſimpliciora, erit res alia ſimplex ex neceſſitate: & poſteaq̃ enũciauit, ꝙ ſcia, cuiꝰ principia ſunt ſimpliciora, quæ eſt diſpõ numeri cũ ſcia Geometriæ: cœpit cõnumerare, quo mõ accidit numero, ꝙ habeat principia ſimpliciora, q̃ magnitudo: & dixit. Quemadmodũ vnitas, qm̃ eſt ſubſtãtia non habẽs poſitionẽ, ſed punctus eſt ſubſtantia habẽs poſitionẽ. ſenſus eſt: & hoc ꝑ definitionẽ vnitatis & definitionẽ puncti: quorũ vnum eſt principium numeri: & alterũ eſt principiũ magnitudinis: & hoc, qm̃ in vnitatis definitione non accipit, & in puncti definitione accipit hꝰ:

& dſ

ABRAM

& dr̄ de vno, ꝙ non habeat põnẽ, de pũcto aũt dr̄ ꝙ põnẽ habeat: ambo enim cõueniũt, ꝙ sint res impartibilis, sed pũct⁹ ẽ res impartibilis põnẽ habens, vnũ aũt est res impartibilis nõ hñs põnẽ. & hinc aduenerũt magnitudinũ põnes, & de multis illarũ Geometra cõsiderat põnis põnẽ, & aduenit ei magis d̄ceptio ex hac parte, numerus vero, q̄a eius principiũ nõ hẽt positionẽ, ipse nõ hẽt põnẽ, & aufert̄ ab eo deceptio, q̄ cõtingebat Geometræ ꝑꝑ positionẽ. & ideo Geometra in maiori parte suarum demonstrationũ adijcit conditionem proprias positiones. significatum aũt illius, quod dicimus de puncto, ꝙ habeat põnem, est q̄a est lineę finis. & significatũ dicendi lineam habere positionẽ est ipsam esse finẽ supficiei, & supficies est finis corpis: corporis ãt est vera positio, & illud est in vbi, hoc itaq; modo aduenit positio ipsi pũcto, numerus vero ex quo vnũ est eius principiũ, vr̄ hinc, ꝙ nõ habeat positionẽ. Dũ ãt dixit: De vno ꝙ sit essentia põne carens. Intendit ꝑ essentiã rem impartibilem, & sil̄r ꝑ essẽtiã, qñ dixit, Quòd pũct⁹ sit essentia põnẽ habẽs. Et hoc redit ad illã, qua dictũ est, ꝙ id qd̄ est à mã abstractius, sit certius. sicq; à mã abstractum tripartit̄, suprema illarũ est ipsa Arithmetica: supior est Geometria, deinde illæ sciæ quę Arithmeticæ & Geometriæ subalternæ sunt. Et expedit, ꝙ iure nõ intelligat̄ hic, ꝙ pũct⁹ sit principiũ magnitudinũ, sicut vnũ ẽ prĩcipiũ nũeri, hoc.n. nõ vr̄ q̄a linea nõ vr̄ cõposita ex pũctis, sicut nũerus ẽ cõposit⁹ ex vnitatib⁹. Vr̄ vero ꝙ pũctus sit lineę prĩcipiũ, q̄ten⁹ sit illi sicut forma:

linea

BVRANA

& dicit̄ de puncto, ꝙ habet situm: & A
hoc, qm̄ vtraq; ipsorũ cõicant in eo, ꝙ sunt res indiuisibilis, præterq̄ ꝙ punctus est res indiuisibilis cũ situ, sed vnitas ẽ res ĩdiuisibilis sine situ: & ex hoc cõsequunt̄ situs magnitudines: & geometra cõsiderat de multis ipsarũ ꝑ modũ situs: & sequitur ipsum error maior ex hoc mõ: sed qm̄ in principio numeri nõ est positio, nõ est ipsi punctus, & aufert̄ ab ipso error, qui accidit ꝑꝑ situm in geometria: & ꝑꝑ hoc posuit cõditionem geometra in magna parte demonstrationũ suarũ situum appro B
priatorũ: intẽtio aũt nr̄a de puncto, cũ dicimus, ꝙ hẽt situ, qm̄ est finis lineę, & intẽtio nr̄a, cũ dicimus de linea, ꝙ habet põnem, qm̄ est finis superficiei, & supficies finis corporis, & corpus hẽt situ verũ: quod est, vt sit in vbi: igit̄ per hunc modũ situs cõsequit̄ punctũ: de numero aũt videt̄ ex hoc, ꝙ sit alterius principij, & dico ꝑ alterũ, qm̄ est substãtia non habẽs positionem: intelligit ꝑ substantiã rem indiuisibilẽ: & consil̄r, cũ dixit, ꝙ punctus est substãtia habens situ: & hoc redit ad id, quod ẽ C
abstractius à materia: igr̄ est magis fidum: & consil̄r, abstractũ à materia diuidit̄ in tres partes: quarũ altissima ẽ numerus, deinde geometria, postea illud, quod ẽ sub numero & geometria ex scientijs: & oportet, ꝙ non intelligat̄ hic ex iudicio, ꝙ punctus est principiũ magnitudinum, quẽadmodum vnitas est principiũ numeri: qm̄ non vr̄, ꝙ linea sit composita ex punctis, quẽadmodum cõponitur numerus ex vnitatibus: sed videtur, ꝙ pũctus sit principiũ lineæ ꝑ modũ, quo est tanq̄ forma ipsius,

qm̄

ABRAM

D linea enim est linea in actu quatenus ipsius vltima sunt duo puncta, sicut superficies est in actu, quatenꝰ eius vltimũ est linea vel lineæ.

SVRANA

qm̃ linea vtiq; ẽ linea in actu ex parte, qua extremitates ipsius sunt duo puncta: quemadmodũ superficies vtiq; est in actu ex parte, qua extremitates ipsius sunt linea, aut lineæ.

T.42.pꝰ [a]Vna autem scientia est, quæ est vnius generis, quæcũq; [b]ex primis componuntur, & [c]partes sunt, [d]aut passiones horum per se. Altera vero scientia est ab altera, quarumcunq; principia, neq; ex ijsdem, neq; altera ex alteris sunt. huius autem signum, cùm ad indemonstrabilia venerit. oportet enim ipsa in eodem genere ẽsse cum his, quæ demonstrantur: signum autem & huius, cum ea, quæ monstrantur per ipsa, in eodem genere sint, & cognata.

E

T.c.179 Sciẽtia aũt vna est cuius subiectum est vnũ: & oẽs res, quæ illi insunt, cõmonstrant̃ medianꝫ tibus his, q̃ sunt essentiales, aut p̃ seipsum cõsequẽtes. Differentes verꝰ scientiæ sunt, quarum principia differunt, & non sunt vnũ per se, & subiectũ vnius est aliud ab alterius subiecto: hoc aũt est manifestũ, qm̃ principia resoluunt̃ in principia, quæ non cõmonstrant̃ demr̃one: cuiusꝯ

F enim demr̃onis principia oportet esse ab ipsamet natura, q̃ res existẽtes cõmonstrat: demr̃onis enim p̃missas oportet esse essentiales & proportionatas.

Dixit Arist. Sciẽtia vero vna est, in qua est subiectum vnũ: & monstrant̃ oĩa inexistẽtia ipsi p̃ media, q̃ sunt substantialia, aut cõsequẽtia substãtiã ipsi9: scię ãt diuersę sunt, quorum principia sunt diuersa, & non sunt vnũ & idẽ, et subiectũ in vna ipsarũ est aliud à subiecto in altera: manifestũ aũt hoc, cũ resoluunt̃ principia ad principia indemonstrabilia: & hoc, qm̃ oportet principia oĩs demr̃onis esse ex eadem natura, de qua monstrantur res inexistentes: quoniam oportet propõnes demonstrationis esse essentiales & proportionatas. T.c.179

Cõ.179 Post q̃ retulit ꝙ scĩæ differãt veritate, narrauit quæ sit vna scĩa. hoc enim est opportunũ notũ esse illi, qui aliquã rem scit de his, quibꝰ differant, aut verificent̃ distinctæ scĩæ. Et dum dixit: Scientia aũt vna est, cuius subiectum est vnum. Itendit per subiectũ, genus quod considerat̃, res aũt quæ in illa cõsiderantur, sunt vnũ genere, quod vniuoce dr̃, aut

Posteaq̃ cõmemorauit, ꝙ scĩę dif Cõ.179 ferunt in veritate, cõmemorat q̃ sit scĩa vna: qm̃ oportet, vt sit notum apud eũ, qui scit aliquid ex eo, ꝙ diuersificant̃, aut veri ficant̃ in ipso: qm̃ scĩæ differũt. & dixit: scĩa vero vna est, in qua est subiectum vnũ & idẽ: intelligit p subiectũ, genus cõsideratũ in ipsa, & ea, quæ cõsiderant̃, erũt vnũ, aut in genere, quod dr̃ per

cõsen-

ABRAM

aut analogia, distinctæ vero scientiæ subiecto differũt: subiecta aũt differunt ob ipsam nãm, hoc est, ꝙ sint naturæ distinctæ, hoc est, nõ coincidentes genere vniuoce dicto, neque analogia. aut differũt ex parte cõsiderationis nã existẽte vna, sicut est cõsideratio Phisici & Astrologi de corporib⁹ cœlestibus. Et postq̃ narrauit, ꝙ scĩa vna sit cuius subiectum est vnũ, adiecit secundã cõditionẽ, Et dixit: Et oẽs res, q̃ illi insunt, cõmonstrant mediãtib⁹ his, quæ sunt essentiales, aut ꝑ seipsum cõsequentes. i. cõditio vnius scĩæ cum hoc ꝙ subiectũ sit vnum est, ꝙ oẽs res, quæ huic vni subiecto insunt, commonstrent mediãtibus rebus, quæ in definitione huius subiecti sumuntur, aut eius speciebus, aut rebus, in quarum definitiõe capit hoc subiectũ, aut eius spẽs, quæ quidem sunt accidentia cõnexa. primã aũt speciem intendit hic per essentiales. adiecit aũt hanc conditionem, ꝙ hac cõditione sit subiectũ vnũ, & modus cõsiderationis vnus, quia nisi modus considerandi subiectũ non sit vnus, scientiæ cõsiderantes ipsum nõ sunt vna, & si subiectũ sit vnũ: res enim essentiales ei insunt ex vno modo: & est ac si dixisset, scĩa vna est, cuius subiectũ est vnum, & res essentiales, quibus commonstrãtur demonstratione essendi quæsita de hoc subiecto, sint vnius generis. possunt enĩ esse essentialia, quæ insunt vni subiecto distincta genera, quæ eueniãt huic subiecto ex differentibus modis. Præterea, quia quando res commonstrantur de vno subiecto per res illi essentiales, & per non essentiales, illa non est vna scientia, licet subie-

BVRANA

consensum, aut ꝑ proportionẽ: scĩæ vero diuersæ diuersificant vtiq; per subiectũ: subiecta vero diuersificantur, aut ꝑꝑ naturã, hoc est, vt sint naturæ ipsorũ diuersæ, hoc est, nõ contingentes, neq; in genere, quod dr̃ ꝑ cõsensum, neq; ꝑ proportionẽ, & si diuersificant ꝑ modũ speculationis & naturæ alterius, quẽadmodũ speculatio artificis naturalis, & Astrologi de corporibus cœlestibus. & posteaq̃ cõmemorauit, ꝙ scĩa vna est, cuius subiectũ est vnũ: addidit cõditionẽ secundã, & dixit: & mõstrant oĩa essentialia ipsi ꝑ media, quę sunt substãtialia, aut cõsequẽtia non per mediũ ipsorũ: sensus est: & cõditio scĩæ vnius cũ hoc, ꝙ subiectum est vnũ, est, vt monstrent oĩa inexistentia huic subiecto vni, ꝑ mediũ rerũ, q̃ accipiunt in definitione isti⁹ subiecti, aut specierũ suarũ, aut rerũ, in quarũ definitionibus accipit subiectũ, aut spẽs ipsius: & hęc sunt accña cõsequẽtia: & spẽs prima, est quã voluit hic ꝑ substantialia: atqui posuit hanc cõditionẽ, qm̃ in hac cõditione est subiectũ vnũ, & modus speculationis in ipso vnus: qm̃ cũ nõ fuerit modus speculationis de subiecto vn⁹, nõ erũt scĩæ substãtiales vnũ: & si fuerit subiectũ vnũ: & si res substãtiales insint ipsi ꝑ modum vnũ: ac si dixisset: & scĩa vna ẽ, cuius subiectũ est vnũ: & res substãtiales, quas monstrat demr̃o existẽtię quęsitorũ huic subiecto, ex gñe vno: qm̃ si substantialia inexistentia subiecto vni essẽt genera diuersa cõsequerent hoc subiectũ ꝑ modos diuersos: deinde, qm̃ cùm mõstraret res de subiecto vno ꝑ substantialia ipsi, & nõ substantialia, aut non esset vtiq; scientia vna: & si

A B C

ABRAM

D subiectum sit vnũ: commonstratio nes enim illarũ, quæ sunt ex rebus non essentialibus sunt alterius scĩæ, D.d. Differentes vero scĩæ sunt, quarum principia differunt, & nõ sunt vnũ per se, & subiectũ vnius ẽ aliud ab alterius subiecto. Intendit ꝑ principia ipsas præmissas, & ꝑ esse subiectũ vnius illarũ aliud à subiecto alterius, Intẽdit non solum in genere, sed ẽt ſm modũ. scientię enim subiecta differunt genere, aut modo, genere existẽte vno, vt diximus. Et dũ dixit: Hoc aũt est manifestum, qñ

E principia resoluuntur in principia, quę non commonstrant demr̃one. Intẽdit & hoc manifestat de dispositione scientiarũ: hoc est, dr̃ia earũ ꝑmissarũ, qñ duarũ scientiarũ præmissæ resoluunt in earum primas. dixit aũt hoc, quia quædã sciẽtiarũ pręmissæ sunt, q̃ in hac illa scĩa sunt cõclusiones, & præmissæ, & aliquæ sunt solum præmissæ. dr̃ia aũt inter præmissas scientiarũ primas euidentior est, ꝙ qñ sunt primarũ cõclusiones, & illis conclusionibus, quæ sunt post illas sunt ꝑmissę. Et ideo dixit:

F Hoc aũt est manifestum, qñ principia resoluuntur in principia, quę nõ commonstrantur demonstratione. Et postq̃ narrauit, ꝙ oporteat primas differre ob scientiarum dr̃iam, tulit hui⁹ causam, Et dixit: Cuiusq; enim demr̃onis principia oportet esse ab ipsamet natura, quæ res existentes commonstrat. i. oportet ꝙ scĩæ differãt ob præmissarũ dr̃iam, qm̃ singularũ scientiarũ demr̃onũ præmissas oportet esse illius generis naturę, quã singulę scĩæ considerãt, & illæ sunt, quę in illa scĩa commonstrãt esse res, quæ in illa cõperiunt

ex

BVRANA

& si esset subiectũ vnum: qm̃ monstrationes, quæ sunt in ipsis de rebus non substantialibus, sunt ex sciẽtia vna. deinde dixit: scientiæ aũt diuersæ sunt, quarũ principia sunt diuersa, & non sunt vnũ & idem: & subiectum in vna ipsarũ est aliud à subiecto in altera, non in genere solum: sed ẽt in modo: qm̃ subiecta scientiarum diuersificant, aut in genere, aut in modo: & genus est vnũ, quẽadmodum diximus: & dixit: Planũ aũt est hoc, cùm resoluuntur principia ad principia, quæ nõ monstrant per demr̃onem. sensus est: & monstrat hoc ex dispõne scientiarũ, hoc est, diuersitate ꝓpõnũ, quæ sunt in ipsis: cũ resoluuntur ꝓpõnes ambarum scĩarũ, ad prima, q̃ sunt in ipsis. atqui dixit hoc: qm̃ ex ꝓpõnibus scĩarũ aliquid est, quod est cõclusio in hac sciẽtia & ꝓpõ: & ex ipsis aliquid est propositio tantum: & dr̃ia inter propositiones scientiarum primas ẽ manifestior de ipso, cùm fuerint conclusiones primæ & propositiones consequentiũ conclusionũ: & propterea dixit: & hoc manifestum, cùm resoluuntur principia ad principia indemonstrabilia: & posteaq̃ cõmemorauit, ꝙ oportet prima diuersificari ad diuersificationẽ scientiarũ, adduxit cãm in hoc, & dixit: & hoc, qm̃ oportet principia oĩs demr̃onis esse ex eadem nã, de qua monstrant inexistentia. sensus est: atqui sequit, ꝙ diuersificant scĩæ diuersæ per diuersificationem principiorũ: qm̃ oportet ꝓpõnes demonstrationũ in scĩa esse ex genere naturæ, d̃ qua cõsiderat vnaquęq; scĩa: & hę sunt, quæ monstrant in ea scĩa existentiam rerũ inexistẽtium illi.

Et

BVRANA

ex quo autem naturæ, quas distinctæ scientiæ considerant, sunt differentes, oportet ꝙ id, quod ex illa natura fit differat: hoc est dictu, ipsas præmissas: differentium enim rerum causæ sunt differentes, scilicet quæ sunt differentium rerum singulis propriarum. Postquàm autē meminit ꝙ demonstrationis præmissæ sint generis naturæ subiecti singularum artium, tulit huius rationem, Et dixit: Demonstrationis enim præmissas oportet esse essentiales, & proportionatas, id est, & essentiales & proportionatę sunt pars naturæ, rei cui sunt proportionatę. iam autem præmissum est, quid intendat per essentiales, & proportionatas naturæ subiecti. hinc itaq; cōcluditur quòd demōstrationis pręmissas oporteat esse de natura ipsius rei.

ABRAM

Et posteaq̄ fuerint naturæ, de quibus considerant sciæ, diuersæ: sequitur, vt sit, ꝙ est ex ea natura diuersum, hoc est, ꝓpōnes: & hoc qm̄ causæ rerum diuersarū sunt diuersæ, & consist accidentia rerū diuersarum sunt diuersa, hoc ē appropriata vnicuiq; rerū diuersarum: & posteaq̄ commemorauit, ꝙ ꝓpōnes demonstratiuæ sunt de genere naturæ subiecti in vnaquaq; arte, adduxit probationem super hoc: & dixit: qm̄ oportet ꝓpōnes demfonis esse substantiales & proportionatas: intelligit per substantiales & proportionatas eas, q̄ sunt ex natura ipsi proportionata: & iā p̄m̄ isit, qd intelligat p substātialia & ꝓportionata: & sylls cōponit sic: ꝓpōnes demfonis sunt substātiales & proportionatę, & substantialia & proportionata sunt ex nā subiecti: cōcludit ergo ex hoc, ꝙ opꝫ ꝓpōnes demfonis eē ex nā vna. A B

T.42.ps *Plures autem demonstrationes esse eiusdem euenit, nō solum ex eadem coordinatione accipienti non continuum medium, (vt eorum, quæ A B, C & D & E) sed & ex altera,* [a] *vt sit A transmutari, in quo autem D moueri, ipsum vero B lætari, & rursus E quiescere. Verum est igitur & D de B, & A de D prædicari: nam quod lætatur mouetur, & quod mouetur transmutatur: rursus A de E, & E de B verum prædicari: quare per altera media, & non ex eadem coordinatione syllogismus est, non tamen, vt neutrum de neutro dicatur mediorum: necesse est enim eidem alicui ambo inesse.* [b] *Considerandum autem est & per alias figuras, quot modis contingit eiusdem fieri syllogismum.* C

.c.180

Et iam possibile est, ꝙ de vno quæsito instituantur multæ demonstrationes: hoc aūt non fit, qn̄ mediū est vnius eiusdē commonstrationis solū: prout essent media inter A & B C & D & E.

Verū-

Dixit Arist. Iā vero fieri pōt, vt constituant̄ sup q̄sito vno demr̄ones plures: atq nō erūt ī eo, ꝙ hoc mediū sit ex declaratiōe vna & eadē: quēadmodū si sint media inter A et B et C et D et E, T.c.180

BBB ij sed

ABRAM

D Verũtamen quando media fuerint duarum cõmonstrationũ, prout sit id, pro quo est litera A ipsum transmutabile: & id, pro quo est litera D ipsum mobile: & id, pro quo est litera B congaudens: & id, pro quo est litera C quiescens: sicq; expedit, q̃ dicat̃ D de B & A de D. id enim, quod congaudet mouetur, & quod mouetur trãsmutatur: ac etiam expedit, quòd prędicetur A de C & C de B quicquid enim
E congaudet quiescit, & quiescẽs transmutatur: syllogismus ergo fit per differentia media, quæ non sunt vnius commonstrationis, excepto quod nõ sit hoc id, quod non est: nec vllum mediorum prædicatum de altero simpliciter: necessario enim oportet simul vni eidem rei inesse. Iam autẽ expedit scrutari quot modis possit in duabus vltimis figuris de vna eadem re fieri syllogismus.
F

BVRANA

sed in eo, quòd sunt media ex declaratione secunda: quemadmodum, si esset in quo litera E alteratum, & in quo est litera D motum, & in quo est litera B suscipiens voluptatem, & in quo est litera C suscipiens quietem: oportet igitur, vt dicatur D de B & A de B & hoc, qm̃ quod suscipit voluptatẽ mouetur, & quod mouetur alteratur: & consimiliter etiam oportet, vt prædicet̃ A de omni C & C de omni B & hoc, quoniam omne suscipiens voluptatem, suscipit quietem, & quod suscipit quietem permutatur, erit igitur syllogismus per media diuersa, quæ nõ sunt ex declaratione vna: p̃terq̃ q̃ non erit hoc illud, quod non erit, neq; vnum mediorum prædicatum de altero simpliciter: qm̃ oporteret, q̃ inessent simul vni & eidem. Iam vero sequit̃, vt inquiram⁹ ꝟm quot modos: posse est, vt sit syllis in duabus figuris vltimis de re vna & eadẽ,

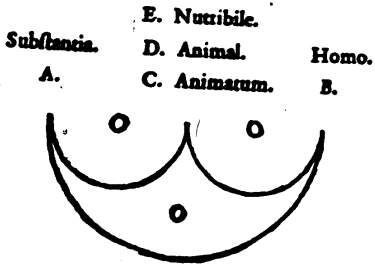

Eiusdẽ cõclusionis plures hæ sũt demõstrationes ex eadẽ coordinatione cõfectę

Transmu-

Transmutari. E. Quiescere. Lętari.

A. D. Moueri. B.

A

Eiusdē cōclusiōis hęsūt plures demfones ex diuersꝰ coordinatione confectæ.

ABRAM

Cō.180 Ex quo differentiū scientiarum sunt dria principia, impossibile est, ꝙ demfone cōmonstret vnū idē quęsitū, nisi quæsitū sit vnum nominis æquiuocatione. sicut est æqualitas, quæ æstimatur, ꝙ demfone cōmonstretur in pluribus q̄ in vna sciētia, Intendit etiam notificare, ꝙ in vna scientia sit possibile demfone commonstrari vnum quęsitū pluribus, q̄ vna demfone: medius enim terminus in vna demfatione est alius à medio termino alterius demonstrationis: & si ambo sint vnius generis. Et dum dixit: Et iam possibile est, ꝙ de vno quæsito instituantur multę demonstrationes, hoc aūt nō fit, qñ medium est vnius eiusdem commonstrationis solum. Intēdit ꝙ nō adueniat hoc, qñ medius terminus duarum demōstrationum simul sit vnius ordinis, prout ꝙ in ambabus sit causa, sed in vna est aliqua causæ species, alia à specie, quæ ē alterius, veluti ꝙ in vna sit causa efficiens, & in alia sit formalis, aut finis. Sed similiter etiam contingit quādo vtriusq; medius termin⁹ nō fuerit vni⁹ ordinis: hoc est, quando in vna causa, & in alia euidentia, & non conuenit quòd ex eius dicto intelligatur, quòd demonstrationes, quarum medij termini sunt vnius ordinis.

sint

BVRANA

Qm̄ sciētiæ sunt diuersæ, ꝑ pen ꝙ principia sua sunt diuersa: fieri non pōt, vt monstret per plures demfones quæsitū vnū & idem: nisi fuerit quęsitū vnū per cōitatē nominis: vt æqualitas, de qua existimat, ꝙ ostendat per demfonē in pluribus scientijs: vult docere cōsist etiam, ꝙ fieri pōt in scīa vna, vt ostēdat ꝑ demonstrationē quæsitū per plures demfones, & hoc, qm̄ medius terminus in demfone vna est alius à medio in demfone altera: & si fuerint vtręq; ex genere vno: & dixit. Iā vero fieri potest, vt ostendat quęsitū vnum ꝑ demfones: sed non erit hoc, cū fuerit medium ex declaratione vna & eadem tm̄. sensus est: atqui nō proueniet hoc, cùm fuerit termin⁹ medius in duabus demfonibus simul fm ordinem vnum: quemadmodū si esset in vtrisq; causa: ꝑterq̄ ꝙ si in vna ipsarū esset species causæ alia à specie, quæ est in altera: quēadmodum si esset in vna ipsarū causa efficiens, & in altera formalis, aut finalis: sed accidet, quēadmodū hoc cōsist ēt in eo, ꝙ non erit termin⁹ medius in vtrisq; fm ordinē vnum: & hoc, cùm fuerit in vna ipsarū causa, & in altera signum. neq; oportet, vt intelligat ex sermone suo, ꝙ termini medij ī ipsis sunt ex ordine vno:

Cō.180

B

C

ꝙ ipsi

ABRAM

D sint quæ fiunt ex generibus mutuo subalternis. prout quidã commonstraret hominẽ esse corpus, per duos terminos, quorũ vnus sit ipsum eẽ nutribile, & alter ipsum esse aãl: talium enim demfonũ præmissę non sunt immediatę, iam actũ est dictum in cõditionibus præmissarũ demõnum ꝙ sint immediatę. Dñs actũ dixit: Prout esset media inter A & B C & D & E, id est, sicut ꝙ cõmonstraret, ꝙ A insit B p mediũ C & p mediũ D & p mediũ Z, hoc est, ꝙ vnũquodq; illorũ sit ipsum solũ: & fierent nobis de ineẽdo A ipsi B tres demfones. Et dñs dixit: Veruntn̄ qñ media fuerint duarũ cõmõstrationũ. i. ꝙ media sint duarũ commonstrationũ & nõ sint vna fm cõmonstrationẽ. Deinde tulit hui⁹ exẽplũ ex ipsis materieb⁹, & cõcẽt⁹ fuit exẽplo primę spẽi ex lris, Et dixit: Prout sit id pro quo est lra A ipm transmutabile: & id, pro quo ẽ lra D ipm mobile: & id, pro quo ẽ lra B cõgaudens: & id pro quo ẽ lra C quiescẽs, i. huius exemplũ est, ꝙ sit id pro quo est lra A qđ est maius extremũ, ipm E trãsmutabile: & pro quo est lra D q̃ est medius terminus, ipm mobile: & id pro quo est lra B, qđ est minus extremũ ipsum cõgaudens. Dñs actũ dixit: Et id pro quo est lra C quiescens. i. & capiamus ẽt loco ipsius C de ipsis materieb⁹, q̃ est vltim⁹ medius terminus ipm quiescens. D. d. Sicq; expedit ꝙ dicat D de B & A de D: id enim, quod cõgaudet mouet, & quod mouet trãsmutatur. i. & qñ caperem⁹ has loco harũ materierũ, prout constituimus, verum est, ꝙ prædicetur A de D & D de toto C cœpim⁹ enim A loco trãsmutabilis,

& D

SVRANA

ꝙ ipsũ sint ex generib⁹, quæ sunt sub se inuicem: quẽadmodum si aliquis monstraret, ꝙ omnis homo est corpus per duos terminos: quorũ vnus est, ꝙ sit nutribile, & alter, ꝙ sit animal: qm̃ in huiuscemodi demõstrationibus nõ sunt propositiones immediatę, sed iam diximus, ꝙ ex conditionibus ꝓpõnũ demonstratiuarum est, ꝙ sint immediatæ: & dixit: quemadmodum si essent media inter A & B & C & D & E, vult per ipsa monstrare, ꝙ A ineſt B per mediũ D & per medium C & per mediũ Z hoc est, ꝙ sit vnumquodq; ipsorum seorsũm: & habebim⁹ de eo, ꝙ sunt A B C tres demfones: cũ vero dixit: sed cùm fuerint media ex secũda declaratione, sensus est: iam vero erũt media ex duabus declarationib⁹: & nõ erit vnus in declaratione altera: adduxit exẽplũ in materijs: & dubitat de exẽplo primo ex lris: & dixit: quẽadmodũ si in quo est A sit alteratũ, & in quo est lra D motũ, & in quo est lra B suscipiẽs voluptatem. sensus est: si esset, in quo est litera A q̃ est maior extremitas, alteratũ, & in quo est litera D, quæ est medius terminus, motũ: & in quo est lra B, quæ est minor extremitas, suscipiẽs voluptatẽ. & dixit: & consist etiam, in quo est litera C suscipiens quietẽ. sensus est: & accipiat consist etiam loco C ex materijs, qui erat terminꝰ medius vltimus, suscipiens quietẽ: deinde dixit: oportet igit vt dicat D de B & A de B & hoc, qm̃ qui suscipit quietem mouet: & qui mouetur pmutat sensus est: cũq; acceperim⁹ has lras loco istarũ materierũ, quẽadmodũ dixim⁹: verũ ẽ, ꝙ ꝑdicat A de D, & D de oĩ C, & hoc, qm̃ accepe

ramus

ABRAM

& o cœpimus loco mobilis, & b loco cõgaudentis: & notũ est, ꝙ transmutabile prædicet de oĩ mobili, & mobile de oĩ congaudente. Sicq; cõcluderet, ꝙ oẽ congaudens trãsmutetur. D.d. Ac etiam expedit, ꝙ prædicet a de c & c de b quicquid enĩ cõgaudet quiescit, & quiescens trãsmutatur. i. qñ caperemus has literas loco harum materierum, constitueretur demõstratio sic, omne congaudens quiescit: & omne quiescens est transmutabile: sicq; concludit, ꝙ omne congaudens est transmutabile. & illud idem est res quæ concluderat mediante mobili, quãdo caperetur transmutabile in potentia, non in actu. qñ enim caperetur transmutabile in actu, non verificaretur quòd quiescens transmutetur: conuenit ergo ꝙ eius oratio intelligat, quòd qui congaudet mouet, & quod mouetur transmutat: hoc est, quòd qui recipit gaudium recipit motum, & qui recipit motum, recipit transmutationem, & non fit quæsitum duarum demõstrationum vnum. D.d. Syllogismꝰ ergo fit per dria media, quæ non sunt vnius commonstrationis, excepto quòd non sit hoc id quod nõ est nec vnum mediorum prædicatũ de altero simpliciter: necessario enim oportet simul vni eidem rei inesse, id est, excepto quòd impossibile est, quòd hæc differentia media sint in summo differẽtiæ, adeo quòd impossibile sit, vnũ illorum duorũ de altero prædicari, nec fm totum, neq; fm partẽ: media. n. quæ sunt huius cõditionis, non sunt huius moris, quòd insint vni rei, media autem, quibus aduenĩũt multæ demonstrationes de vno quæsito,

nioris

BVRANA

ramus a loco ꝓmutari, & d accepimus loco moti: & b loco suscipiẽtis voluptatẽ. Planũ igit ꝙ permutatũ ꝓdicat de oĩ moto, & motũ ꝓdicat de oĩ suscipiẽte voluptatẽ: ergo concludit, ꝙ suscipiẽs voluptatẽ permutat. deinde dixit: & constat et oportet, vt ꝓdicet d de c & c de b & hoc, qm̃ oẽ suscipiens voluptatẽ, suscipit quietem, & suscipiens quietem permutat: hoc est, in eo, ꝙ accipiuntur literę istæ loco istarũ materierũ, cõplicabit vtiq; demõstratio sic, oẽ suscipiẽs voluptatẽ suscipit quietẽ, & oẽ suscipiens quietem suscipit permutationem, ergo concludit, ꝙ oẽ suscipiẽs voluptatẽ suscipit permutationẽ: & hoc est illud idẽ, quod cõcludit per mediũ, motũ: cum accipit permutatũ in potẽtia nõ in actu: qm̃ cum acceperit ꝓmutatũ in actu, nõ verificat, ꝙ sit in potentia ꝓmutarũ: oportet igit, ꝙ intelligat sermo ipsius, ꝙ suscipiẽs voluptatẽ mouet, & quod mouet ꝓmutat, hoc est, qđ suscipit voluptatẽ suscipit motũ, & quod suscipit motũ, suscipit permutationẽ: & tũc erit quęsitũ ꝓ duas demõstrationes, vnum. deinde dixit: & erit igit syllogismus ꝓ media diuersa nõ ex declaratione vna: prætereq; ꝙ non erit hoc illud, quod nõ erit, & nullũ mediorũ ꝓdicat de altero simplr: qm̃ sequeretur ex necessitate, vt inessent alicui alteri. sensus est: prætereq; ꝙ fieri nõ põt in istis medijs diuersis, vt sint sine diuersitatis ita, ꝙ fieri nõ põt, vt prędicetur vnum ipsorũ de altero neq; in toto, neq; in parte, qm̃ non est ex via mediorum, quæ sunt cum hac dispõne, vt insint alicui alteri: sed ex via mediorũ, per quæ adducuntur demõstrationes multæ sup qlito vno, est,

A

B

C

ABRAM

D moris ipsarū est ꝙ insint vni rei, qđ est quæsiti prædicatū: & si non sint vnius naturæ, qñ aūt duę res prædicantur de vna re, nulli dubiū est, ꝙ vna illarū de altera p̄dicetur, aut ſm totum, aut ſm partē. Et ideo dixit: Nec vllum mediorū prædicatū de altero simpliciter. Quoniā iam sit non negatum ab illo ſm partē, non simpr, & hoc qñ vnum mediorum fuerit altero vltius, fit negatio vnius ab altero ſm partem non ſm totū. Et postq̄ enuntiauit quomodo fiāt
E de vna re plures q̄ vna demſo in prima figura, Dixit: Iam aūt expedit ſcrutari quoę modis possit in duab' vltimis figuris de vna eadem re fieri ſyll̄. Dixit autē hoc ob duas res: quarum vna est, quia contingit in vna ſpecie ſecūdæ figurę, aut tertia, ꝙ concludatur vna eadem res duobus medijs terminis, ſicut in prima figura. Et possibile est, ꝙ vna res cōcludatur in duabus ſpeciebus eiuſdē figurę, qñ negatiua vniuerſalis magis euenit in ſecunda figura, q̄ alia demonſtratio duobus modis: quo-
F rum vnus est, quarenus medij termini differant ordine, prout fuerit in prima figura, alter aūt modus est ꝙ cum hoc ꝙ differunt ſm ſe, differāt negatione, hoc est, ꝙ in vna duarū demſonū negatiua ſit ipſa minor & in altera ſit ipſa maior. ſicut cōmōſtraret, ꝙ A nulli B insit median te D & mediate c: q̄a possumus accipere D nulli B ineſſe, & ꝙ oī A insit, ſicq; duab' cōuerſionibus cōcluderet, ꝙ A nulli B insit. Et poſe est, ꝙ capiam' c, q̄ est alter medius terminus, negatus à maiori extremo, affirmat' minori, & opꝫ ꝙ in his duabus demſonib', quæ ſunt vnius quęſiti,

ꝙ nō

BVRANA

ꝙ insint alicui alteri, & ipſum ē prędicatū quæſiti, & ſi nō fuerint ex nā vna: cūq; prędicant' duo de aliquo, nulli dubiū, ꝙ p̄dicat' vnū ipſorū de altero, aut ſ toto, aut in pte: & ppea dixit: id, qđ nō erit, & nullū mediorū p̄dicat' de altero ſimpr: qm erit vtiq; nō negatū ab ipſo p diuiſionē nō ſimpr: & hoc, cū fuerit vnū mediorū magis vlt̄, q̄ alterū, erit negatio vnius ipſorū ab altero in pte nō in toto: & poſtea q̄ enuntiauit, qſio erūt de vno plures demſones in plurib' q̄ prima figura dixit: iāq; ſeq̄t, vt inquiram' ſm quot pueniet, vt ſint demſones plures in duab' figuris vltimis ſup quæſito vno & eode: atqui dixit hoc pp duo: quorū vnū est: qm accidit vtiq; in ſpē vna ſecūdæ figuræ aut tertiæ, vt concludatur vnū & idē p duos terminos medios, quę ad modū in figura prima: iāq; fieri pōt, vt concludat' aliquid vnū in duabus ſpeciebus eiuſdē figurę: qm vltis negatiua pueniet in ſecunda figura plus q̄ per demſonē vnā duobus modis: quorū vnus est, vt ſint termini medij diuerſi ſ ordine: quę ad modū erāt in prima figura: modus aūt ſecūdus cū eo, ꝙ ſunt diuerſi inter ſe, ſunt et diuerſi in negatione, hoc est, cum ſit minor in vna duarū demſonū negatiua, & in altera maior: quę ad modū ſi adducat, ꝙ A de nullo B p mediū D & p mediū C, qm fieri pōt, vt accipiat', ꝙ D de nullo B & ꝙ in toto A, cōcludit' ergo p duo conuerſa, ꝙ A de nullo B & fieri pōt, vt accipiat' C qui est terminus medius alter negat' ab extremitate maiore, affirmat' de minore: & ſequit' in ambab' iſtis demonſtrationibus, q̄ ſunt de quęſito vno:

qm

ABRAM

ꝙ non varient medio termino solũ, sed ẽt discrimine proportiõis medij termini ad duo extrema. Hoc itaq; intẽdebat dum dixit, Iã autẽ expedit scrutari quot modis eueniat ꝙ fiãt multę demfones in duabus vltimis figuris de vno q̃sito, & subticuit hanc orõnem, quia remanet apud illum, qui sciuit syllos, & scit quomodo hoc fiat in prima figura: & similiter cõtingit in tertia figura. hoc est, ꝙ demfones, q̃ fiũt de vno quæsito, differant ob differentiã mediorum terminorum, & dr̃iam illorũ proportiõis ad extrema. Et si in tertia figura nõ eueniat demfo constructiua, sed destructiua, hoc euenit, quia in quibusdam locis scientiæ vtuntur destructione partiali, & hoc fit quando res ita est secundum se huius: tamen maior pars in illis fiunt destructiones vniuersales, sicut fiunt constructiones, hoc est, quòd nõ fiant constructiones partiales.

BVRANA

qm̃ nõ permutat̃ ĩ termino medio tm̃, sed ẽt in diuersitate ꝓportiõis termini medij inter duas extremitates, hoc est igit̃, qd̃ voluit, cũ dixit: iamq; op3, vt inq̃ramus fm̃ quot modos prouenit, vt sint demfones multæ in duabus figuris vltimis super q̃sito vno: & tacuit de sermone in hoc: qm̃ manifestũ est apud eũ, q̃ scit syllos: & notũ ẽ, q̃uo erit hoc in prima figura: & ad huius similitudinẽ accidit ĩ figura tertia: hoc ẽ, qm̃ demfones, q̃ sũt sup q̃sito vno, diuersificant̃ in ipso ꝑ ꝑ diuersitatẽ terminorũ mediorũ, & diuersitatẽ ꝓportionis ipsarũ de extremitatibus: & si fuerit figura tertia, nõ ꝓueniet in ipsa demfo cõstruens, sed ex ĩpoli ꝓueniet: qm̃ sciẽ vtiq; faciũt ĩ locis aliqd̃ impoſe ꝑticulare, & hoc, cũ fuerit res ꝑ se ita: in multis vero istorũ ꝑtractantur impoſia vl̃ia: quẽadmodum efficiunt̃ construentes, hoc est, qm̃ non efficiuntur construentes particulares.

A

B

ANT. INTER. TEX. XLIII.

Eorum, quæ fortuna eueniunt, quæque in sensuum functione sunt, non esse scientiam. Cap. 22.

C

Eius [a] vero, quod à fortuna, non est scientia per demonstrationẽ: neq; enim vt necessarium, neque tanquam vtplurimũ est, quod est à fortuna, sed quod præter hæc fit. Demonstratio aũt est alterius horum: omnis enim syllogismus, aut per necessarias, aut per eas, quæ vtplurimum propositiones conficitur: & si propositiones quidem sunt necessariæ, & conclusio erit necessaria, si vero vtplurimum, & conclusio talis. Quare si id, quod est à fortuna, neque [b] vtplurimum est, neque necessarium, non esset vtique ipsius demonstratio.

Verumm̃

Dixit

ABRAM

D Verumtñ id, qđ per accidens
T.c.181 fit, non ſcitur demſtratione. id.n.
qđ per accidens, non fit neceſſa
rio, nec procedit pro maiori pte
rei, ſed pꝛeter has duas naturas:
demſtro autem eſt de altera harũ
duarum. oĩs enim ſyllſus aut fit
ex pꝛæmiſſis neceſſarijs, aut ex
pꝛęmiſſis, quæ pro maiori par
te procedunt. & concluſio illa
ta ex neceſſarijs pꝛęmiſſis eſt ne
ceſſaria, & illata ex pꝛęmiſſis, q̃
E vtplurimum ſunt, eſt vtpluri
mum. ex quo autem quod per
accidens eſt neutrius horũ eſt,
de illo non fit demonſtratio.

Cõ.181 Dum dixit. Verumtñ id, qđ per
accidens fit, nõ ſcit demſtrone. Intẽ
dit, q̃ non fit nobis aditus vt capia
mus duas demſtrones, q̃ nobis cõſita
re faciant eſſe id, qđ eſt per accidẽs.
Deide tulit huius cauſam, Et dixit:
Id.n. qđ p accidens fit, nõ fit neceſſa
rio, nec procedit pro maiori parte
rei. i. qa id, qđ fit per accidẽs, nõ fit
ex ſuis cauſis neceſſario, néque fm
F maiorẽ partẽ, ſed pter has duas na
turas, i. q̃ fiat vt in minori parte, &
ideo illius non ſunt cauſæ naturali
ter terminate, quando autem illius
non ſunt terminatæ cauſæ, & ſcien
tia quæ fit de re eſt ob illius termi
natas cauſas: manifeſtum itaq; eſt,
q̃ de eo, cuius non ſunt terminatæ
cauſæ nõ fit demonſtratio. Et poſt
quàm poſuerat q̃ de eo qđ fit p ac
cidens, non fiat neceſſario, neque
pro maiori parte, Dixit. Demſtratio
autẽ eſt de altera harum duarum. i.
demſtro fit de eo, qđ eſt neceſſarium,
aut de eo, qđ eſt pro maiori parte.

Et

SVRANA

Dixit Ariſt. Quod vero inno- T.c.18
uatꝰ per accidẽs nõ ſcit̃ p demſtro
nẽ: qm̃ eius, qđ innouat̃ p accñs
innouatio nõ eſt ex neceſſitate,
& nõ ꝓcedit vtplurimũ: ſed eſt
extra ambo hæc: ſed demſtro eſt
de vno iſtorũ duorũ: qm̃ oĩs ſyl
logiſmus aut ẽ ex ꝓpõnibus ne
ceſſarijs, aut ex propõnibus ꝓce
dẽtibus vtplurimũ. Concluſio
aũt, q̃ ſequit̃ ex propõnibus ne
ceſſarijs eſt neceſſaria, & quæ ſe
quit̃ ex propõnibꝰ vtplurimũ
eſt vtplurimũ: qm̃ qđ eſt per ac
cidens, non eſt fm vnũ iſtorum
duorum, nõ eſt demſtro de ipſo.

Et dixit: qđ vero innouatur p acci Cõ.18
dens, nõ ſcit̃ p demſtrone ſenſus eſt:
q̃ nõ habemus viã, qua accipiam
duas demſtrones cõſtitutas ſup exi
ſtẽtia eius, qđ eſt per accidens: po
ſtea adduxit cãm ſ hoc, & dixit: qm̃
eius, qđ innouat̃ per accñs, non eſt
innouatio ex neceſſitate, neq; ꝓce
dens vtplurimum: ſenſus eſt: qm̃
eius, qđ innouat̃ per accidẽs nõ eſt
innouatio ex cauſis ſuis neq; ex ne
ceſſitate, neq; vtplurimũ: ſed qđ in
nouat̃ per accidens eſt extra ambas
iſtas naturas, hoc eſt, qm̃ innouat̃,
vt in pauciorĩbus: & ꝓpꝛea nõ habet
eãs determinatas fm nãm, cũq; nõ
habuerit cãs determinatas: & ſcia ẽ
re ſit pp cãs determinatas. Planũ igi
tur, qđ nõ eſt de eo demro, qđ non
hẽt cãs determinatas: & poſteaq̃ po
ſuit, q̃ illud, qđ innouat̃ p accñs, nõ
innouat̃ ex neceſſitate neq; vtplm:
dixit: & demro ẽ de vno iſtorũ duo
rũ: ſẽſus ẽ: & demro vtiq; erit de eo,
qđ ẽ ex neceſſitate, aut de eo, qđ eſt
vtplm:

ABRAM

Et notum est, ꝙ qñ ponimus: ꝙ accidens non fiat necessario, neq; pro maiori parte: hinc cõcluditur in secunda figura, ꝙ de accidente nõ fiat demõ. Postq̃ autem præassumpserat duas præmissas huius syllĩ, ꝙ demonstratio sit de eo, qđ est necessario, & de re, quæ est pro maiori parte, Cœpit dirigere ad modum vnde occurrat veritas huius, & tradidit eius causam. Et dixit: Omnis.n. syllus aut fit ex ꝑmissis necessarijs, aut ex præmissis, ꝗ pro maiori parte procedunt: demõnũ aũt cõclusiones sunt necessariæ, aut pro maiori parte, qm̃ demonstrationũ præmissæ sunt harũ duarũ cõditionũ. hoc est, necessariæ, aut pro maiori parte. modi autem conclusionum necessario sequuntur modos præmissarum, prout in libro Priorum commonstratur. Et hoc intendebat dum dixit: Et conclusio illata ex necessarijs præmissis est necessaria, & illata ex præmissis, quæ vtplurimum sunt, est vtplurimum. Deinde dixit: Ex quo autem quod per accidens est neutrius horũ est: oportet ꝙ de illo non fiat demõstratio.

ÈVRANA

vtpl̃m: manifestũ aũt, cùm posuerimus hoc, & posuerimus, ꝙ accidẽs nõ est ex necessitate, neq; de eo, qđ est vtpl̃m, ꝙ cõcludet ex hoc ĩ secũda figura: ꝙ de eo, qđ est ꝑ accidẽs, nõ erit demõ: & posteaq̃ accepit binas propõnes isti⁹ syllĩ: ꝙ demõ vtiq; est de eo, ꝙ est ex necessitate, & vtpl̃m: cœpit vere dirigere rẽ, ex q̃ cadit ꝟ itas ĩ hoc, & tradit cãm ipsi⁹ & dicit: qm̃ oĩs syllĩs, aut erit ex binis ꝓpõnib⁹ necessarijs, aut ex binis ꝓpõnib⁹ vtpl̃m: & cõcl̃ones demõnũ aut erũt necessariẹ, aut vt multũ qm̃ ꝓpõnes demõnũ sũt ex duab⁹ istis dispõnib⁹, hoc ẽ, aut necessariẹ, aut vtpl̃m: & modi conclusionũ ex necessitate consequunt modos propõnum: quẽadmodũ declaratũ fuit in lib. syllĩ: & hoc est: qđ voluit: cũ dixit: & cõcl̃ones cõsequẽtes ex propõnibus necessarijs sunt necessariẹ, & cõsequẽtes ex propõnibus vtpl̃m sunt vt plurimũ: deinde dixit: qm̃ quod est ꝑ accidens, nõ est fm̃ vnã duarũ istarũ specierũ, non est de ipso demõ: sensus est: qm̃ qđ innouatur per accidẽs non est fm̃ vnã istarũ duarum specierũ: sequitur itaque, ꝙ non sit de ipso demõstratio.

A B C

ars.43. [a] *Neq; per sensum est scire. si enim est sensus huius,* [b] *& non huius cuiusdam, sed sentire necessarium est hoc aliquid & alicubi & nunc, vniuersale vero, quod est in omnibus, impossibile est sentire: non enim est hoc, neque nunc, neq; enim esset vtique vniuersale: quod enim semper & vbique vniuersale esse dicimus. Quoniam igitur demonstrationes quidem vniuersales sunt, hæc autem non est sentire, manifestum est, quòd neque scire per sensum est. Sed planum quòd & si esset sentire triangulum, quod duobus rectis æquales habet angulos, quæreremus vtique demonstrationem, & non quemadmodum dicunt nonnulli, sciremus: sentire quidem enim necesse est singulare,*

Dgulare, scientia vero est in cognoscendo vniuersale. Quare & si supra Lunam essemus, & videremus obiectã terram, non vtique sciremus causam defectus, sentiremus enim nunc quòd deficit, & non propter quid omnino, non enim erat sensus ipsius vniuersalis, sed ex eo, quòd speculamur hoc plerunq; contingere, vniuersale vtq; venati demõstra tionẽ habemus: ex singularibus n. pluribus vniuersale manifestũ est.

Contrarietio Tomitani.

109 Vult sensum habere pro obiecto rẽ singularẽ. Contrariõ leges. 2. Post. 26. Vide Sol.

110 Dicit Arist. si essemus super Lunam tempore defectus, videremus ipsam deficere, nõ tamen ex eo fieret in nobis vniuersale. Oppositũ videtur velle. 2. Post. t. 1. Vide Sol.

ABRAHAM

T.c.181 Amplius nõ ẽ aditus ad sciam per sensum. sensus. n. hoc singulare cõprehendit, et non cõprehendit hoc alterũ, & eius cõprehensio in tpe est, et qua singulare ẽ i loco: vlt aũt in oĩ re est, et in tale nequeunt sensus occurre re: nã nõ est i hoc singulari ꝓter hoc singulare, neq; i aliquo tpe ꝓter hoc tẽpus, neq; in eo qđ est vlt: vlt. n. est de oĩ & semper: et ex quo demõnes sunt rerũ vniuersaliũ, sensus aũt non habet aditũ ad illorũ cõprehensionẽ: notũ est, ꝙ non sit aditus vt res ꝙ sensum sciatur. si vero eẽt aditus procedẽs ad ipsos sensus de tres trigoni angulos eẽndo duobus rectis ęquales, demõ abinde hoc mõ quæreret: sensus. n. offendit indiuiduũ & particulare: scia vero fit de vli. Et hanc ob cãm, si supra Lumã essemus, & terrę interpositionẽ videremus qualis illa eẽt nõ occurreret nobis cã ipsius eclipsis. id. n. quod cõprehẽderemus, eẽt hęc eclipsis sciam vero cãę suę eclipsis, ñ, qa ñ obiacit sensui, ꝯ venamur vlt ex

BVRANA

Dixit Arist. Amplius nõ ẽ via ad sciam per sensum: et hoc, qm̃ sensus vtiq; assequit hoc indiuiduũ, & nõ assequit hoc vnũ: & assecutio ipsius est in tpe, & sm ꝙ indiuiduũ est in loco: vlt autẽ est in oĩ re, quẽadmodũ hoc, impossibile est, vt cadãt sensus, nõ est in hoc indiuiduo absque hoc indiuiduo, neq; in tempore absq; tpe: neq; qđ fuit, erit vlt: et hoc, qm̃ vlt est de oĩ & semp: & posteaq; demõnes sunt de vltibus: & sensus nõ habet viã, vt assequatur ipsa. Planũ vtiq; ꝙ non est via, vt sciatur aliqđ ꝙ sensum: atqui si forte esset via ꝓcedẽdi ad sensus, ꝙ triãgulus hẽt tres angulos ęquales duobus rectis: vtiq; de ipso demõ sup hoc: & hoc: qm̃ sensus vtiq; assequitur separatũ & particulare: scia vero semp est de vlti: & ꝓp hanc causam si essemus altiores Luna, & videremus obstipationem terræ qualis sit: nõ euenisset nobis cã de defectu ipsius: igitur non propterea ꝙ sensus non assecutus est: sed vlt obser-

ABRAM

ex repetitione singularis à sensu pluries: vniuersale enim putatur verum ex repetitione sensuum pluries.

Cō.182 Eius intentio in hoc capitulo est, ꝙ notificet ꝙ demꝛonis scīa nō adueniat nobis ex ꝑte sensus, & ꝙ nobis eueniat ob aliā vim nobiliorem sensu, qui est ipse intellectus. Et dū dixit: Ampli⁹ nō est adit⁹ ad scīam ꝑ sensum. Intendit notū est ꝙ ñ sit nobis aditus, ꝙ sciamus nām alicu⁹ spēi, neq; alicuius entis ꝑ sensum. Et Postq̄ narrauit rem, cuius cōmonstrationē intēdit. Incœpit illius cōmonstrationē, Et dixit: Sensus. n. hoc singulare cōprehendit, & non cōprehendit hoc alterū: id est, non cōprehēdimus speciei nām per sensum, quia sensus de specie cōprehēdit vnum singulare, aut plura singularia, ꝑter ꝙ cōprehendat illius singularia, q̄ sunt infinita. D.d. Et eius cōprehēsio in tꝑe est, & qua singulare est in loco: id est, sensum rē cōprehēdere connectit certo tēpore & loco, non ꝙ sit æquale sem per & vbiq;. D.d. Vr̄e aūt in oī re est, i. res vr̄is, quę nobis obijcit, est in oī singulari, & vbiq; & sp̄. Et ex quo id, qd ex his duabus ꝑmissis cōponitur in scda figura, est ꝙ sensus non cōprehendat ipsum vniuersale. d. Et in tale nequeunt sensus occurrere. nā non est in hoc singulari, præter hoc singulare, neq; ī aliquo tꝑe præter hoc tēpus, id est vniuersale autē est in omnibus singularibus, omnibus & tēporibus, & in hoc loco summauit conclusionem & syllogismum. Et vice huius inuenitur in traductione Matth. sic, Ac iterū non

BVRANA

obseruans ex multiplicatiōe indiuidui: quoniam vniuersale vtique venamur in veritate & ex multiplicatione sensuum. A

Intētio ipsius in hoc capitulo est, docere, ꝙ scīa demꝛonis nō prouenit nobis ex parte sensus: sed prouenit nobis ꝑꝑ potentiā vnā honoratiorē sensu, quę est intellectus: & dixit: qūo est via ad scīam ꝑ sensum: sensus est: & manifestū, ꝙ nō habemus viā, vt sciamus nām aliquā specierū, & aliquod entiū per sensum: & posteaq̄ cōmemorauit rē, quam intēdit exponere, cœpit ipsum declarare, & dixit: & hoc, qm̄ sensus assequit hoc indiuiduū, & nō assequit hoc vnū: sensus est: atqui nō assequitur nām speciei ꝑꝑ sensum: qm̄ sensus vtiq; assequit de spē indiuiduū vnū, aut indiuidua multa absq; eo, ꝙ assequat indiuidua infinita: dixit: & assecutio ipsius erit vtiq; in tꝑe & fm ꝙ indiuiduū est in loco: sensus est: & assecutio sensus de re est vtiq; cōposita ī tꝑe aliquo & loco, & nō ęqualiter absoluit in omni tēpore & in oī loco: D.d. & vr̄e est ī oī re: sensus est: & intētio vr̄is, quā assequimur est in omni indiuiduo, & in omni loco, & in oī tempore. & posteaq̄ fuerit, qd complicat ex duabus istis propōnibus in scda figura, hoc est, ꝙ sensus nō assequitur vr̄e: & dixit: quēadmodū hoc non est possibile, vt cadant sensus in ipso, quoniā nō erit in hoc indiuiduo absq; hoc indiuiduo, neq; in tēpore absq; tꝑe: sensus est: & vr̄e est in oībus indiuiduis & in oībus tꝑibus: & ex sermone isto cōprehēdit cōclusionē: & inuenit locus iste per trāslationē

Cō.182 B C

ABRAM

D non est aditus ad receptionē scientiæ per sensum: licet enim sensus non sit talis, neq; in hoc. Verumtñ oportet sensus esse in hac re, & vbi, & nunc. huius autem dicti significatum est, ꝙ si quis diceret, ꝙ sensus sint talis rei, non huius rei, oporteret ꝙ in sensuum cōprehēsione, ipsi sensus nō indigerent, vt sensata sint, neq; ꝙ sint in loco signato, neq; in tpe signato. Verūtñ inuenimus ipsos sensus, ꝙ sint ad cōceptionē huius signatæ rei, & ipsam esse in loco signato, & tpe signato: sensus itaq;

E non cōprehendit sensatorū similitudinē: & intendit per similitudinē, rē, qua similia sunt singularia, q̄ sunt vnius speciei. Et postq̄ cōmōstrauit ꝙ sensus nō comprehendat ipsam rē vl̄em, Dixit: Et ex quo demr̄ones sunt rerum vl̄ium: sensus aūt non habet aditū ad illorū comprehensionē, notū est, ꝙ nō sit aditus vt res per sensum sciat̄. Et syll̄us componitur sic: omnis scīa est de rebus vl̄ibus: nullum autem vniuersale scit̄ per sensum: cōcluditur ergo ex duabus his præmissis in prima figura necessario, ꝙ nulla scīa

F sit ex sensu. Et incœpit primo & approbauit præmissam negatiuam, ꝑ duas præmissas, quas prædiximus: deinde connexit illi affirmatiuā, & conclusit, qđ concludere intēdebat. Ex quo aūt in hac figura ꝑ se nota est præmissa, quæ asserit, ꝙ scīa fiat de rebus vl̄ibus, posset aūt æstimari, ꝙ hoc contigerit scīæ, ex quo nō est aditus ad sensationes conclusionum ipsius, & ꝙ illæ sint apud nos apposita, & ꝙ si illæ essent sensatæ, non sufficerent ex earum scientia ad

BVRANA

stationē qñ: & consimil̄r ēt non est via ad susceptionē scientiæ per sensum: & hociqm̄ est, & si fuerit sensus, nō est vt hoc, qđ nō est in hoc: sed op3, ꝙ sint sensus in hac re, & ibi, & tunc & intētio istius sermonis est: ac si diceret aliqs, ꝙ sensus vtiq; sunt de tali re, non de hac re: sequit̄ itaq;, vt sint sensus in assecutione ipsorū sensuum, nō indigent, vt inueniant̄ sensibilia, neq; vt sint in loco designato, neq; in tpe designato: sed inueniuntur sensus eē, cū sunt de formatione istius rei designatæ, & sunt in loco designato, & in tpe designato: igitur sensus non assequit̄ similitudinē sensibilium: & intelligit per similitudinē intentionē, per quā posuit exemplū indiuiduorū, quę sunt ex spē vna, & posteaq̄ declarauit, ꝙ sensus nō assequtur aliquid vl̄e: dixit: & posteaquā fuerint demr̄ones, erūt vtiq; de rebus vl̄ibus, & nō poterit sensus ipsa assequi: manifestū igitur, ꝙ nō est via, vt sciamus aliquid ꝑ sensum: & syll̄us cōponit̄ ēt sic: oīs scīa est de rebus vl̄ibus, & nullū vl̄ium scit̄ per sensum: ergo cōcludit̄ ex duab' istis propōnibus in prima figura ex necessitate, ꝙ nulla scīa erit à sensu: & cœpit ipse primo & verificauit propōnē negatiuam ꝑ duas propōnes: de quibus mentionē fecimus: deinde retulit ad ipsam affirmatiuā, & conclusit, qđ intendebat cōcludere: & qm̄ propō in hac figura erat nota ꝑ se, hoc est dicēs, & scīa vtiq; prouenit per res vl̄es, & iā existimat̄, ꝙ hoc accidit scīæ ex pte, qua nō ē via ad cōsuetudines cōcl̄onū ī ipsa, & ꝙ ipsa sunt p̄dicata apud nos, & ꝙ ipsa non sunt vsitata nō dubitatur ex scīa

ABRAM

ad rem vniuersalem cœpit notificare, ꝙ res sit contra hanc æstimationem, & ꝙ si sentiremus aliquã conclusionem, aut aliquã causam rei, cuius causa est ignota, non esset sensationis illarum, neq; suę cã sufficientia, vt sciamus naturam huius rei sensatæ: & ꝙ sciamus hanc esse illius causam, & cõmonstrauit hoc exemplis, Et dixit: Si vero esset aditus procedẽs ad ipsos sensus, de tres trigoni angulos essendo duobus rectis æquales, demonstratio abindẽ hoc mõ quæreretur, Dicit, ꝙ non esset nobis per sensum sufficientia, si per ipsum comprehẽderemus ipsas conclusiones. qm̃ si æstimaremus, ꝙ sit nobis aditus ad nostros sensus pro essendo angulos duobus rectis æquales, de quo ostẽditur demonstratio in Scientia Geometrię, ex quo esset nobis sufficientia p illos sensus, vt sciatur, ꝙ trigoni natura sit huius naturæ, illa esset res, pro qua constitueretur demõstratio: nos vero post hanc sensationem quærimus, vt nobis adueniat huius rei scientia, & quærimus illam ab ipsa sensatione, sicut illam sentimus. Deinde tulit causam, qua, si hęc sensatio esset trigoni, non esset scientia de illius scientia. Et dixit: Sensus enim offendit indiuiduum & particulare, scientia vero fit de vniuersali: id est, huius causa est, quia sensus cõstituit hanc rem particularem in subiecto particulari, hoc est, quòd constituat, quòd huius trigoni anguli signati in hoc signato trigono sint duobus rectis æquales: vnde itaque nobis esset quòd hoc cuique trigono insit:

& ꝙ

AVRANA

scia ipsorum de re vsi: cœpit docere, ꝙ res se habet in contrarii istius existimationis, ꝙq; non vsi fuimus aliqua ex conclonibus, aut aliqua ex causis rei ignotæ causæ: non erit in vsitatis ipsi, neq; ad cãm ipsius p dubitationem: vt sciamus naturã rei istius sensibilis, & vt sciamus, ꝙ hæc est causa ipsius: & post hoc per exempla: & dixit: & forte si esset via procedens ad sensus, ꝙ tres anguli trianguli sunt æquales duobus rectis: quæreretur vtiq; de ipso demso: sm hoc dictum fuit: atqui non esset nobis per sensum dubitatio, si assequeremur per ipsam conclusionem: qm̃ si forte existimaremus, ꝙ haberemus viã ad sensum, ꝙ anguli sunt æquales duobus rectis: & hoc est, de quo eodem exposita fuit demso in Scientia Geometrię: posteaq̃ fuit in illis sensibus dubitatio, vt sciatur, ꝙ natura trianguli est ex hac natura: & hęc est dispõ, super qua cõstituit demsonẽ: sed nos post hoc vsitatum, declarabimus & inquiremus, ꝙ preuenit nobis scia istius rei, & inquirem° de ipsa sm consuetudinẽ ipsius. Postea adduxit cãm, pp quam si inueniretur hæc cõsuetudo de triangulo, nõ eẽt in scia ipsius dubitatio: & dixit: qm̃ sensus vtiq; apprẽhendit separatum & particulare: scia vero est vtiq; de vsi sensus est: & causa in hoc est: qm̃ sensus vtiq; constituitur super hæc re particulari per subiectũ particulare, hoc est, ꝙ constituitur vtique super eo, quod est: angulos istius trianguli designatos in hoc triãgulo designato esse ęquales duobus rectis: non est itaque nobis, vt sciamus, ꝙ hoc ineſt oĩ triangulo:

& hæc

ABRAM

D & ꝙ hanc proprietatē enuntiet trigoni natura inquantū est trigonus ipse? nisi ꝑ vim quę comprehendit ipsum vltę, qui intellectus vocatur? Et postq̄ exemplificauit de hac re ꝑ exemplū rerū geometricarū: tulit ēt ad hoc exemplū de rebus, quæ sunt Scientiæ Astrologicæ, quia propio res sunt vt sint sensatæ, & ꝙ ęstimet, ꝙ si illud cōtigerit de eis sensus sufficeret sibi. Et dixit: Et hāc ob causam, si supra Lunam essemus, & terræ interpositionem videremus, qualis illa esset, nō occurreret nobis cā E ipsius eclipsis. Id.n. quod comprehenderemus: esset hæc eclipsis: sciēt iam vero causæ suæ eclipsis non: id est, & similiter est de illo, quod est naturaliter sensatū, sed non est possibile ꝙ ipsum sentiamus ob eius loci distantiam à nobis: sicut si nos essemus supra Lunam, adeo ꝙ nos sentiremus ꝙ eclipsetur suo accessu ad terræ vmbram, non occurreret nobis causa, cuiusq; eclipsis inquantum eclipsis est, ex parte ipsius sensus, sed per sensum perueniret causa huius eclipsis. sensus.n. compre- F hendit rem particularem, non vniuersalē. causa autem nobis euenit ex parte rei vīs, & non intendit, ꝙ si sentiremus causam eclipsis nō indigeremus commonstrare suæ causæ demonstrationem, sed intendit ꝙ si sentiremus suę eclipsis causam non perueniret nobis quōd sit causa cuiusque eclipsis ex parte sensus, sed ex parte intellectus. & hoc quando repetitur hic sensus, donec intellectus enuntiet, quōd quādo Luna eclipsatur sui eclipsis causa est hæc, scilicet eius accessus ad terræ vmbram. Et ideo dixit. Sed venamur

AVERANA

& hæc appropriatio iudicabit à natura triāguli in eo, ꝙ triangulus: si non per potentiā, quę apprehendit vltę, & est ea, quæ vocat intellectus: & posteaq̄ posuit exēplū in hac re ꝑ similitudinē rerū geometricarum: adduxit in hoc exemplō ex rebus, q̄ sunt in scīa astrologiæ: qm̄ sunt ꝑpinquiores, vt sint sensibiles: & ad hoc, ꝙ existimat, ꝙ sensus in ipsis, forte accidit, vt dubitet: & dixit: & pp hanc causam si essemus altiores Luna, & videremus obstipationem terrę qualis sit, & nō proueniret nobis cā de defectu ipsius: & hoc, qm̄ quod apprehendimus est defectus, scīam vero de causa defectus nō: sensus est: & consimiliter de eo, ꝙ est sensibile sm̄ naturā: prętereā ꝙ fieri non pōt, vt attingamus ipsum ꝑ eloogationem loci à nobis: quēadmodū de Luna, si essemus super ipsam, ita vt apprehenderemus, ꝙ ipsa deficit, per obstructionē vmbræ terræ: non proueniret nobis scīa ꝙ cām ois defectus in eo, ꝙ est defect⁹ ex parte sensus: sed prouenit vtiq; nobis pp sensum causa istius defectus: qm̄ sensus vtiq; assequitur rē particularem non vīem: & cā prouenit vtiq; nobis ex parte intentionis vīs: & nō vult, ꝙ si attingerem⁹ cām defectus, nō oporteret nos declarare demfonē causæ ipsius: atqui voluit, ꝙ non attingamus cām defectus ipsius, ꝙ non assequamur, ꝙ sint cāæ omnis defectus ex parte sensus, sed ex parte intellect⁹: & hoc cām multiplicauerimus ipsum per hunc sensum: quousq; abstruxerit intellectus, ꝙ Luna deficit: cā igitur ipsius defect⁹ est hæc, hoc est obstructio vmbræ terræ: & pp hoc dixit:

sed

ABRAM

mur vl̃e ex repetitione singularis à sensu pluries: vl̃e.n. putatur verum ex repetitione sensuum plurium, id est, vl̃e autem & si non obijciat sensui, intellectus tñ cõprehendit ipsum, repetitione suarum partiũ ad sensum pluries, aut paucioribus vicibus. & non est cuiusq̃ dicere, ꝙ q cõprehendit vniuersale comprehẽdat particulare: vniuersale.n. & particulare sunt duæ res oppositæ: oppositas autẽ res comprehendentes oportet esse oppositos, & vt vniuersalius inquam, diuersos, sicut materiæ diuersarum formarum sunt diuersæ. Nec est alicuius dicere, ꝙ intellectus in cõprehensione vl̃is non indigeat sensu, sicut cõperimus credere loquentes nostri temporis, cũ hoc ꝙ maior eorum pars neget eẽ vl̃e. commonstratur .n. ꝙ adeptio vniuersalis indigeat sensu: ex quo cui deest aliq̃s sensus ab ortu, deest vniuersale sensibilium illius sensus.

BVRANA

sed vl̃e vtiq; format̃ per multiplicationẽ indiuidui s̃m sensum: qm̃ vl̃e vtiq; innuit in aĩa ex multiplicatione particularium: sensus est: & vl̃e si nõ apprehendit̃ p sensum: apprehendet vtiq; ipsum intellectus pp multiplicationem partiũ suarum à sensu vicibus, aut multis aut paucis: & non põt aliquis dicere, ꝙ qui apprehendit vl̃e is est: qui apprehendit particulare, qm̃ vl̃e & particulare sunt duæ intentiones oppositę: & sequitur, ꝙ intentiones oppositę habeant apprehensiones oppositas & in summa diuersas: quemadmodũ materię formarum diuersarũ sunt diuersę neq; põt aliq̃s dicere, ꝙ intellectus non indiget sensu in apprehẽsione vl̃is: quẽadmodũ inueniũtur nõnulli nostri tẽporis credentes hoc, cũ eo, ꝙ multi ipsorũ assenserunt vl̃e esse: qm̃ monstratũ fuit, ꝙ assecutio vl̃is indiget sensu: qm̃ cui deficit aliquis sensuum in tẽpore generationis, eidem deficit vniuersale sensibile illius sensus.

A

B

pars.43. [a] *Vniuersale autem honoratum est, quoniam significat causam.* [b] *quare de talibus vniuersalis notitia honoratior est sensibus, & intellectione, quorumcunq; altera est causa: sed de primis est alia ratio. Manifestum igitur est, quòd impossibile est, sentiendo aliquid scire demonstratiuorum, nisi quispiam sentire hoc dicat, scientiam habere per demonstrationem: sunt tamen nonnulla, quæ referuntur* [c] *in sensus defectum* [d] *in problematibus, quædam enim, si videremus, non vtique quæreremus, sed non tanquam scientes, eo quòd videmus, sed vt habentes vniuersale ex eo, quòd videmus: quemadmodum si vitrũ perforatum videremus, & lumen permeans: planum vtique esset, &* [e] *propter quid* † *comburit, & ex eo planè, quia videremus fieri seorsum in vnoquoque, intelligeremus simul, quòd in omnibus sic est.*

† al. l. illuminat.

C

Hinc L. cũ og Auer. CCC Dixit

ABRAM

D Hinc notum est, ꝙ vl̃e sit præ-
T.c.183 stantius, ipsum.n. est cã scientię
occursus. hoc aũt ita constante,
præstantius est ipsum q̃ sensu
cõprehensa, ac præstantius etiã
est q̃ ĩtellectiui cõceptus à suis
causis separati: de primis vero
alius est sermo. manifestũ itaq;
& euidẽs est, ꝙ impossibile sit,
ꝙ dispositio nostrę comprehen
sionis sensu, & nostrę scĩæ ꝑ de-
mõstrationẽ, sit vna dispositio,
nisi aliquis vir cuperet vocare
scientiam per demr̃onem sensa
tionẽ quandã. Verumenimue-
E ro nos inuenimus aliquas res,
quarũ scĩa caremus, carentibus
sensibus suis ꝑticularibus. quas
dam.n.res si ipsas sensu compre
henderemus non scrutaremur
illas. hoc aũt non fit ob scĩam, q̃
sensibus occurrat. sicut si nos
sentiremus vitri poros, & cer-
neremus lumen illos penetrãs:
manifesta iã nobis esset suæ cõ-
bustionis causa. si.n. hoc nos cer
neremus de vno ipsorũ, hinc so
F lũ estimaret ipsum vniuersale.

Cõ.183 Dum dixit: Hinc notũ est, ꝙ vl̃e
sit ꝑstantius: ipsum.n. est cã scĩę oc
cursus.i. ex prę habitis notum est, ꝙ
vl̃e sit præstantius particulari, ꝙ cõ
prehenditur sensu: vl̃e enim est cã
aduentus demonstratiuæ scĩę in no
bis. notum autem est, ꝙ demr̃ati-
ua scĩa præstantior sit q̃ scĩa ipsorũ
sensuum. Deinde dixit: Hoc aũt ita
constante, præstantius est ipsum q̃
sensu comprehensa.i. qñ vl̃e præ-
stãtius est particulari, & particulare
est

BVRANA

Dixit Arist. Manifestũ autem T.c.183
ex hoc, ꝙ vniuersal ẽ honorati⁹,
qm̃ est cã in casu scĩæ: qđ cũ ita
sit: est igit̃ honoratius, q̃ id, qđ
apprehendit̃ ꝑ sensum: & hono
ratius cõsimiliter ẽt, q̃ formę ĩ-
tellectuales sepatę à causis suis:
de primis vero alius est sermo.
Iã itaq; manifestũ & apparet, ꝙ
fieri nõ põt, vt intẽtio, quã asse-
quimur per sensum, & scimus
ꝑ demr̃onẽ sit intentio vna: nisi
aliquis ꝑ deũ vellet nuncupare
scĩam ꝑ demr̃onẽ sensũ aliquẽ:
nisi ꝙ nos vtiq; inuenimus ali-
qua, in quibus deficit scĩa ꝑ de-
fectũ sensuum in suis particula-
ribus: qm̃ de multis, si sentire-
mus ipsa per sensum, nõ quęre-
remus: & non est hoc ꝑpea ꝙ
scĩa accidat ꝑ sensus: quẽadmo-
dũ si nos sentiremus foramina,
quę sunt in vitro, & videremus
lumen transiens ꝑ ipsum: mani
festa vtiq; esset cã illuminatiõis
suæ: & hoc, qm̃ si videremus
istud in vno ipsorum, existima
retur per se de hoc vniuersali.

Dixit: manifestũ aũt ex hoc, ꝙ vl̃e Cõ.183
est honorati⁹, qm̃ est cã in casu scĩę:
sensus est: & manifestũ ex eo, ꝙ prę
cessit, ꝙ vl̃e est honoratius particu-
lari: & particulare id est, qđ appre-
henditur per sensum: qm̃ vl̃e ẽ cã,
ꝙ proueniat nobis scĩa demonstra-
tiua: q̃ ẽ honoratior cognitiõe sen-
sitiua: D.d. qđ cũ ita sit, est igit̃ ho-
noratius, q̃ id, qđ apprehendit̃ per
sensum: sensus est: cũq; vl̃e sit ho-
noratius particulari: & particulare
est,

ABRAM

est id qđ comprehendit ipse sensus: manifestum itaq; est, ꝙ vr̃e sit præstantius his, q̃ cõprehendit sensus: D. d. Ac pręstantius ẽt ẽ q̃ intellecti ui cõceptus à suis causis separati. i. ꝙ cõprehensio intelligibiliũ ꝑ suas causas præstantior sit illorum com prehensione sine suis causis, & per hoc intendit cõcl̃ones nõ primas, & pręmissas mediatas. Et iõ dixit: De primis vero alius ẽ sermo. Dixit au tẽ sic, q̃a primæ sunt præmissæ immediatę, & dicit, ꝙ ipse non intẽdit hoc ad cõparandũ inter præmissas & cõcl̃ones, q̃a alibi cõparauit ĩter illas. Deinde narrauit quid cõmon strat' ei ex hui' oratiõis summa fm demõstrantiũ cõsuetudinẽ. Et dixit. Manifestũ itaq; & euidẽs est, ꝙ impoſe sit, ꝙ dispõ nr̃e cõprehẽsionis sensu, & nostrę sc̃iæ per demr̃onẽ, sit vna dispõ. i. ostensum itaque nobis est ex hac oratione, ꝙ cõprehensio sc̃iæ sit alia à cõprehensione sensuũ. Et intendit hoc ꝑ sc̃iam, rẽ, q̃ est demr̃one cõmõstrata. Deinde adiecit cõdõnẽ, Et dixit: Nisi aliq̃s vir cuperet vocare sc̃iam ꝑ demr̃onẽ sensationẽ quandã. i. ꝙ sc̃ia ꝑ demr̃onẽ non est cognitio ꝑ sensationem, nisi aliq̃s vir nominaret sc̃iam demr̃one acquisitam sensationem: quia si aliquis hoc faceret non deciperet ipsum hoc, postq̃ prænouerit dr̃iam inter duas res, & nomẽ sensationis apud illum diceretur ęquiuoce, & non esset nomen sensus qđ significaret cõprehẽsionem sensuũ, ipsum nomẽ sensus qđ significaret cõprehẽsionẽ sc̃iarũ. Postq̃ aũt enũtiauit, ꝙ comprehendens sc̃iam sit alius à cõprehẽdẽte sensum, meminit de nexu q̃ est ĩter illos, Et dixit.

Ve-

BVRANA

est, qđ apprehenditur per sensum: A manifestum vtiq;, ꝙ vr̃e est honoratius, q̃ id, qđ appræhendit' ꝑ sensũ: D. d. & honorati' cõsilr̃ ẽt, q̃ formationes intellectuales separatæ à causis suis: sensus est ꝙ assecutio intelligibilium ꝑ causas suas est honotior, q̃ assecutio ipsorum sine causis suis: & intelligit per hoc concl̃ones nõ primas & propõnes mediatas: & ꝑpea dixit: de primis aũt est alius sermo: atqui dixit hoc: qm̃ prima sunt propõnes immediatę: & ipse dixit: qm̃ non intendit hoc ad cõparandũ inter positiones & cõclusiones: qm̃ ipse cõparauit inter hæc in B alio loco ab hoc: deinde cõmemorauit de eo, qđ declaratũ est ipsi de summa istius sermonis fm consuetudinẽ artificũ demr̃onis: & dixit: manifestũ igit' & apparet fieri non posse, vt intentio cũ assequ mur per sensum & cognitio nr̃a per demr̃onẽ sit res vna: sensus est: manifestũ itaq; nobis ex hoc sermone, ꝙ apprehẽsio sc̃iarũ ẽ alia ab apphẽsiõe sensuũ: & ĩtelligit ꝑ sc̃iam illud, qđ oñdit' per demr̃onẽ: deinde posuit cõdõnẽ & dixit: nisi ꝑ deũ vellet ali C quis vocare sc̃iam ꝑ demr̃onẽ sensum: ĩtelligit, ꝙ sc̃ia ꝑ demr̃onẽ nõ est cognitio ꝑ sensum: nisi ꝑ deum vocaret aliq̃s cognitionẽ, q̃ acq̃rit' ꝑ demr̃onẽ, sensum: qm̃ si ipse fecerit hoc, faciẽs nõ errabit in hoc, posteaq̃ didicerit dr̃iam inter duas intẽtiões: & dicet' nomẽ sensus apud ipsum de ijs ꝑ ęquiuocationẽ, & nõ erit nomẽ sensus: qđ significat sup apphẽsiõe sc̃iarũ: & posteaq̃ cõmemorauit, ꝙ appræhẽsio sc̃ię est alia ab apprehensione sensuũ, cõmemorauit sylr̃m: q̃ est inter ipsa: & dixit:

ABRAM

D Verũ enim uero nos inuenimus aliquas res, quarũ ſcia caremus carẽtibus ſenſibus ſuis particularibus: id eſt, ſed nos inuenimus quaſdã res, quarũ cauſarũ ſcia carem⁹, ex quo caremus ſenſu illarũ cauſarum. D. d. Quaſdam. n. res, ſi ipſius ſenſu cõprehenderemus, non ſcrutaremur illas: id eſt, caremus ſcia de eã quarundam rerum, donec de illa cõſtituatur demſo, qm̃ nõ eſt nobis aditus ꝙ ſentiamus cauſas quarũdam rerum. D. d. Hoc autem non fit ob ſciam, ꝙ ſenſibus occurrat: id eſt, nõ

E ſequitur ex eo ꝙ caremus ſcientia eãꝫ quarandã rerũ, quia non ſentimus particularia ipſarũ cauſarũ, ꝙ ſcia ſit particularis, adeo ꝙ ſcia nobis perueniat ab ipſo ſenſu, id eſt, ꝙ ex ſenſu ſit nobis adit⁹ ad ſciam cauſę vſus huius entis, & ſit nobis huius ſciæ eã ex primis ſciitis. D. tulit exẽplum huius rei, quã dixerat, Et dixit: Sicut ſi nos ſentiremus vitri poros & cerneremus lumen illos penetrans: manifeſta iam nobis eſſet ſuæ cõbuſtionis eã: id eſt, huius exemplũ eſt, quia q̃rit in ſcia de ſpecu

F lis, cur vitrũ cõburat? qđ intelligit qñ ponit obiectu Solis. Si aũt ſentiremus radiorũ reflexionẽ in locũ cõbuſtionis vitri, ſatis nobis eẽt demſo de hac cauſa. D. d. Si enim hoc nos cernerem⁹ de vno ipſorũ, hinc ſolum eſtimaretur ipſum vniuerſale: id eſt, hoc aũt non fit, quia ſenſus faciat nos adipiſci cauſam vitri cõbuſtiõis, ſed quia nos videremus hoc ob eius particularia peruenire nobis ipſum vſe, qđ eſt huius diſpõnis, & conſtaremus nobis de cauſa huius præter ꝙ indigeamus demõſtratione. hoc autem ſignificat ꝙ cauſa

SVRANA

ꝑterq̃ ꝙ nos inuenim⁹ aliq̃, I q b⁹ deficit ſcia pp defectũ ſenſuũ I ſuis particularibus: ſenſus eſt: ꝑterq̃ ꝙ nos inuenimus aliqua, I q bus deficit cognitio per cauſas ipſorum, ppea ꝙ deficit ſenſus particulariũ ipſarum cauſarũ: D. d. qm̃ de nõnullis, ſi ſentiremus ipſa per ſenſum, nõ q̃reremus: ſenſus eſt: atqui deficit ſcia p ſim in nõnullis, quouſq; cõſtruxerimus ſuper ipſis demſonẽ, qm̃ de quibuſdã nõ habemus viam, vt ſentiamus cauſas ipſorum: D. d. nõ eſt hoc, quia ſcia proueniat per ſenſus: ſenſus eſt: neq; ſequitur ex eo, ꝙ deficit ſcia per eã in quibuſdam rebus: qm̃ nos non ſentimus particulares eãs, vt ſit ſcia ꝑticularis ita, vt ſcia ꝓueniat nobis ꝑ ſenſũ: ſenſus ẽ: ſi à ſenſu erit via, vt ſciat eã vſus de hoc ente, & habeam⁹ ſciam iſti⁹ eãꝫ à ſciitis primis: deinde adduxit exẽplũ rei iſtiꝰ, cũ d. & ait: quẽadmodũ ſi nos ſentiremus foramina, ꝙ ſunt in vitro, & appareret lumẽ tranſiẽs per ipſa: eſſet nobis manifeſta eã illuminationis ſuæ: ſenſus eſt: exemplũ huius, qm̃ q̃rimus vtiq; I ſcia apparentiũ, ꝓp quid vitrũ cõburit: cũ poſuerimus ipſum e regione ſolis: & ſi apprehẽderemus refractionẽ radiorũ in vitro ad locũ cõbuſtionis: extricata vtiq; eſſet demõſtratio ſuper hac eã: deinde dixit: & hoc, qm̃ ſi nos videremus hoc in vno ipſorũ exiſtimaret ꝓ ſe de hoc vſi: ſenſus eſt: & non eſt hoc, quoniã demſo, ꝓueniꝫ nobis de cõcluſione vitri: ſed qm̃ ſi nos videremus hoc, ꝓueniret nobis ꝓp particularia ſua vſe exiſtens cũ hac diſpõne, & cõſisteremus ſup eã in hoc abſq; eo, ꝙ indigeremus demſone. & hoc

ſignifi-

ABRAM

causa maioris partis illorũ, q̃ sunt apud nos naturaliter ignota, sit, q̃a impossibile est q̃ ea sentiamus, q̃a non sint sensata, aut q̃a sunt de genere sensatorũ, sed nõ sit nostrę naturę illa sentire, aut q̃a caremus sua sensatione ob sensus carẽtiã, aut q̃a nõ occurrit nobis videre illa, & nõ est aliquid sua nã apud nos ignotũ. Et quia ĩtelligibilia apud nos sunt, q̃a ipsa nõ sunt generis sensatorũ, aut q̃a nos nequimus illa sentire, cũ ipsa sint generis sensibiliũ, Dixit: Quasdam.n.res, si ipsas sensũ cõprehenderemus, nõ scrutaremur illas: & non dixit, quia causa omnium rerum ignotarum sit, quia nõ est nobis aditus ad illarum sensationem.

BVRANA

significat: quòd in magna parte eorum, quæ ignoramus secundum naturam causę, fieri non potest, vt sentiamus: aut quoniam non est sensibile: aut quoniam est ex genere sensibilium: quæ non sunt in natura, quam sentimus: & si deficiat sensibile ipsius per priuationem sensus, aut quia non accidit nobis, vt videamus ipsum: & non est ignotum secundum naturam apud nos: & quoniam sunt ignota apud nos, aut propterea quòd nõ sunt ex genere sensibilium, aut quoniã nos non possumus sentire ipsa: & ea sunt ex genere sensibilium. A B

Non omnium syllogismorum eadem esse principia posse. Cap. 23.

Mart.43. *Eadem vero principia omnium esse syllogismorum impossibile, primum quidem logice considerantibus: hi quidẽ.n. veri sunt syllogismorum, illi autem falsi: quanquã.n. liceat verum ex falsis syllogizare, sed semel hoc fit. Veluti si A de C verũ, mediũ aũt B falsum: neq.n. A ipsi B inest, neq. B ipsi C: sed si harum media accepta fuerint propositionum, falsa erunt propõnes, eo quòd omnis conclusio falsa ex falsis est, vera autem ex veris, altera autem sunt falsa & vera.*

T.c.184 Omnium vero syllorum principia impossibile est eẽ vna sm se. primo quidem, qñ ponimus nostram qõnem logice, scimus quosdã syllos esse veros, et quosdam esse falsos: & si fiat conclusio vera ex præmissis falsis, hoc quidem semel fit, sicut A sit de C verum, medium autẽ, quod sit B, sit falsum. A enim non insit B, nec B insit C, sed quando acciperẽtur hę duę præmissæ mediæ, fiunt præmissæ falsæ: conclusio

Dixit Aris. Prĩcipia vero oĩũ syllorũ ñ pñt eẽ vna et eadẽ: primũ qdẽ, cũ posuerimus qõnem nr̃am p viã logicã, scim⁹ q̃ aliq syllorũ sũt veri, et aliq sũt falsi: et si ẽ cõclo vera ex propõnib⁹ falsis: hoc vtiq; erit aliqñ, quẽadmodũ si eẽt A, de C, verũ: & esset mediũ: qđ ẽ B: falsum: & hoc, q̃ A, nõ ĩest B, et B, nõ ĩest C, ꝑterq̃ q̃ cũ ipse accepit inter has duas propõnes media, erunt vtiq; ꝓpõnes falsę: qm̃ cõclo falsa, cõ- T.c.184 C

ABRAM

D clusio enim falsa cōcluditur ex duabus præmissis falsis, vera autem ex præmissis veris: veritas autem & falsitas differunt.

BVRANA

cludit vtiq; ex duabus propōnibus falsis, & vera ex duabus propositionibus veris, & verū & falsum sunt diuersa.

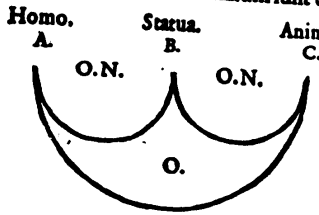

Sylls̄us e duabꝰ c stās ꝓp nibꝰ fal & concl ne vera

E

Cō.184 Dicit, Impoſſe est oēs sylloꝝ prę-
missas eē vnas fm se, adeo, ꝙ qđ cūq;
q̄ situ cōtigerit cōmonstret q̄ busdā
p̄missis, q̄ cōtigerint: hoc aūt appet,
qn̄ poneremus primā cōmonstra-
tionē logicę. p se. n. notū est, ꝙ q̄dā
p̄missę sint falsę, & q̄dā sint verę, &
ꝙ falsum sit ꝙ p̄missę falsę cōcludāt
cōclōnes veras, & si inueniant præ-
missæ falsę, & q̄ concludant conclō
nē verā, hoc fit p accn̄s. ꝓut si ꝙ A
insit C, sit verū, & īter ea capem⁹ me
F diū falsum, sicut ꝙ capiamus A in-
esse B, qđ sit falsum, & B ineē C, qđ
etiam sit falsum, cōcluderet hinc, ꝙ
A insit C, qđ est verū, ex duabus p̄-
missis falsis in prīa figura. Hui⁹ aūt
exēplū ex materijs est, ꝙ capiamus
oīs hō est idolū: & oē idolū est aīal:
sicq; cōcludit hinc, ꝙ oīs hō sit aīal,
qđ est verū ex duabus p̄missis falsis.
Dixit: Sed qn̄ acciperent. i. inter ex
trema p̄missę falsæ, quę, gr̄a exēpli,
sint, ꝙ hō sit idolū, medi⁹ termin⁹:
illud necessario fit falsum: hoc ē, ꝙ
duę p̄missę, q̄ cōponunt ex hoc me
dio termino, sint falsę, q̄a illa p̄mis-
sa falsa fit cōclō illarū duarū p̄mis-
sarū,

Dixit. Fieri aūt non pōt, vt oēs ꝓ
pōnes sylloꝝ sint vnę & eædem:
ita vt monstretur, quoduislibet q̄si
situ, ex q̄ busuis: & ꝓpōnib⁹ hoc ap
parebit, cū posuerim⁹ mōstrationē
primā per viam logicā: & hoc, qm̄
manifestum est per se: ꝙ propōnū
aliquę sunt falsæ, & aliquę sunt ve-
ræ: & falsum ꝙ propōnes falsæ con-
cludant conclusiones veras, & si ex
propositionibus falsis inuenit con-
clusio vera: hoc vtiq; est per accn̄s:
quēadmodū si eēt verū A, inesse B,
& acciperemus inter ipsa mediū fal
sum: quēadmodū si acciperetur A,
inesse C, & esset hoc falsum: & C, in-
esse B, & esset cōsimiliter ēt falsum:
& concluderet ex hoc, ꝙ A, inest B,
qđ est verū ex duabus propōnibus
falsis in prima figura: exemplū ve-
ro huius ex materijs, si acciperetur,
oīs homo statua terminus medius
esset vtiq; ex necessitate falsus, hoc
est, ꝙ ambæ propōnes, q̄ cōponunt
ex hoc termino medio sunt falsæ:
qm̄ illa propositio falsa est cōclō il-
larū duarū propōnū, q̄ componun
tur ex acceptione medij termini cū
duabus

Cō.18

ABRAM

sarũ, q̃ cõponunt ex acceptiõe medij termini, cũ duob' ipsis extremis. Iã aũt cõmõstratũ ẽ in lib. Priorũ, ꝙ cõcl̃o falsa sit ex p̃missis falsis, sicut ibi cõmõstratũ est, ꝙ cõcl̃o vera sit p se mediãtibus p̃missis veris, & intẽdit p totũ hoc, cõmõstrare ꝙ qñ cõcl̃o p̃missarũ falsarũ est, sicut concl̃o verarũ, nemo putare hẽt ꝙ sylli, qui cõponunt ex p̃missis veris, neq; illorũ p̃missæ sint vnę. Tu autẽ iã sciuisti ex lib. Priorũ, ꝙ p̃missę verę cõcludant necessario cõcl̃ones veras: & si hoc non conuertat: & ꝙ cõclusio falsa fiat necessario ex prę-missis falsis, licet hoc nõ conuertat.

BVRANA

duab' extremitatib': iã ꝟo declaratũ fuit ĩ lib. Sylli, ꝙ cõcl̃o falsa ẽ vtiq; ex ꝓpõnib' falsis, quẽadmodũ declaratũ ẽ ibi, ꝙ cõcl̃o vera ẽ vtiq; p se ex ꝓpõnib' veris: atq; voluit p hoc totũ mõstrare: ꝙ cũ fuerit cõcl̃o ꝓpõnũ falsarũ, ñ cõcl̃o vera: nõ existimabit vtiq; vn' syllorũ, q cõponũtur ex ꝓpõnibus veris, eẽ idẽ, cũ aliquo syllorũ: q cõponunt ex ꝓpõnibus falsis: neq; ꝓpõnes ipsorũ vnæ. Tu ꝟo iã sciuisti ex lib. Sylli: ꝙ ꝓpõnes verę cõcludunt ex necessitate cõcl̃ones veras: & si hoc ñ cõuertit: & ꝙ cõcl̃o falsa erit ex necessitate ex ꝓpõnib' falsis, & si hoc ñ cõuertit. A B

Ars. 43. *Postea neq; falsa ex eisdẽ sibypsis: est.n. falsa adinuicẽ et contraria & impossibilia simul esse, veluti iustitiam esse iniustitiã, aut timorẽ, & ² hominem equum, aut bouem, & æquale, aut maius, aut minus.*

T.c.185 Nec iterũ prĩcipia falsorũ syllorũ sũt vna ſ3 eẽntiã: falsi.n. sylli sũt mutuo cõtrarij, et ñ pñt vni rei ineẽ. sicut sigs diceret, ꝙ ęqlitas morũ sint ob mores, q sunt ob excessũ ad mediũ, aut ob imminutionẽ à medio: & ꝙ homo sit equus, aut bos, & ꝙ æquale sit minus, aut maius.

Dixit Arist. Amplius neq; syllogismorũ falsorũ prĩcipia sunt vna & eadẽ: & hoc, qm̃ sylli falsi sunt vtiq; inter se cõtrarij, & impossibiles ineẽ rei vni: quẽadmodũ sermo de ęqualitate, ꝙ est mensura, & ꝙ hõ est equus aut bos, et ꝙ æquale est paruũ, aut magnum. T.c.185 C

Cõ.185 Dicit: Nõ commõstrat, ꝙ p̃missæ nõ sint vnę ſm eẽntiã, qa q̃dã earũ sint verę & q̃dã falsæ, sed hoc cõmõstrat qa p̃missę falsæ nõ sunt vnæ: qm̃ in p̃missis falsis ĩueniunt cõtraria, cõtraria aũt ĩpossẽ ẽ ꝙ sint vnæres, ſm essentiã: p̃missę autẽ, q̃ sunt cõtrarię & sunt falsę, sunt sicut dicim', ęquale est maius, aut min', maius.n & minus sunt cõtraria, & vtraq; sunt falsa de ipso ęquali. Et ĩtẽdit p illos, q sunt ob excessũ ad mediũ, sicut

Dixit: Neq; mõstratũ fuit, ꝙ ꝓpõnes sunt vnę & eędẽ, qa aliq̃ ipsarũ sũt ꝟę & aliq̃ sũt falsę: ſ3 mõstratũ ẽ hoc, qm̃ falsę ñ sũt ꝓpõnes vnę & eędẽ: & hoc, qm̃ in ꝓpõnib' falsis ĩueniunt cõtraria, et cõtraria ñ pñt eẽ aliq̃ vna & eadẽ: & ꝓpõnes, q̃ sũt cõtrarię sunt falsę, quẽadmodũ si dicam', ęq̃le est magnũ, aut paruũ: & hoc, qm̃ magnũ & paruũ sũt cõtraria, et vtraq; falsificãt de ęq̃li: & ĩtelligũt, q̃ sũt pp ad ditamẽtũ sup me- Cõ.185

ABRAM

D sicut sunt temeraria audacia & effrenis libido: & p illos q sūt ob Iminutionē à medio sicut ē vera pusillanimitas, tertiū vero exēplū, & si nō sit de rebus cōtrarijs ē de reb⁹ diuersis.

SVRANA

diū: quēadmodū iustitia ſt̄perātiæ & cōcupiſcētię: & intelligit, qđ ē pp defectū à medio, quēadmodū timidus vere: ſed in tertio exēplo, ſi nō ē ex rebus cōtrarijs, ē ex reb⁹ diuerſis.

pars.43. *Ex poſitis vero ſic, neque enim verorum eadem principia omnium, altera enim multorum genere ſunt principia, & neque conuenientia, quemadmodum vnitates punctis non conueniunt, illæ enim non habēt poſitionem, hæ autem habent.*

T.c.186 Iam aūt cōmonſtratum eſt, q̄ principia verorū ſyllogiſmorū non ſint ſm eſſentiam vna ex ip
E ſiſmet rebus, hoc mō: multarū enim rerū principia naturaliter ā ſeinuicem differunt, & nō cōueniunt mutuo: ſicut vnitates non ſunt veræ & conuenientes punctis: vni.n. non eſt poſitio, puncto autem eſt poſitio.

Dixit Ariſt. Iamq̄ declaratum T.c.18
fuit, q̄ principia ſyllogorū verorū non ſunt vna & eadē, de rebus eiſdē ſm hūc modū: & hoc, qm̄ principia multorū diuerſificant inter ſe ſm nām: et nō cōſentiūt ſibīuicē: quēadmodū vnitates nō indigēt: et nō cōueniūt cum pūctis: & hoc, qm̄ vnitas nō habet pōnē & pūctus hēt pōnem.

Cō.186 Dicit: Iam cōmonſtratū eſt: q̄ p̄miſſæ demonſtrationū diuerſarū artiū nō ſint vnæ ſm eſſentiā ob naturā rerū, quas conſideraut: p ſe.n. euidēs eſt, q̄ prima & p̄miſſę, quibus vtit̄ maior pars artiū ſint differentiū natu-
F rarū: ſicut eſt dria pūcti, qđ eſt principiū magnitudinis, q̄ eſt ſubiectū Geometricæ artis: & vnius, qđ eſt principiū Artis Aritḥmeticæ: licet .n. vnū conueniat cū puncto, quatenus ambo ſint res impartibilis, differāt tn̄, quia res impartibilis, q̄ eſt vnius, nō habet poſitionē: & res impartibilis in alio, qđ eſt ipſe pūctus, hēt poſitionē: qa eſt lineę vltimū. Et intēdit, q̄ qn̄ cōmōſtrauimus q̄ artiū ſubiecta differant dria ſuorū principiorū, hoc eſt, o b ſuarū cauſarum dria, & p̄missæ q̄ ſumuntur in artibus ſint ex ipſiſmet cauſis qđ

Dixit. Iam vero declaratū fuit, q̄ Cō.18
propōnes demonſtrationū in artib⁹ diuerſis nō ſunt vna & eadē pp naturam eorū, quę cōſiderant in ipſis: & hoc, qm̄ manifeſtū p ſe, q̄ prima & propōnes, q̄ pertractant in pleriſq; artib⁹ ſunt diuerſarū naturarū: quēad modū diuerſitas puncti, q̄ eſt principiū magnitudinis, quæ eſt ſubiectū artis geometricę: & vnū qđ eſt ſubiectū artiū numeri, & hoc, qm̄ licet vnitas cōſentiat cū puncto in eo, q̄ ambo ſunt indiuiſibilia: diuerſificant tn̄ in eo, q̄ res indiuiſibilis vnitate nō habet poſitionē, & res indiuiſibilis, quę eſt pūctus habet poſitionē, qm̄ eſt extremū lineę, atqui vult, cū mōſtrauerimus, q̄ ſubiecta artiū diuerſificant per diuerſitatem principiorū, hoc eſt, p diuerſitatem cārum ſuarum: & ſunc propōnes, quæ

ABRAM

quod fit in demonib' absolutis, cõmonstratũ itaq; est ꝙ p̃missæ differant, hæc aũt cõmonstratio est propria essentialis. Dixit aũt: Multarũ rerũ. Quia putat, ꝙ inueniant præmissæ, in quibus cõueniãt plures q̃ vna ars: & sic putatur, ꝙ plurium q̃ vnius artis sint vna principia, hoc ẽ, causæ suorũ subiectorũ: hæ autẽ differunt fm modum considerationis, ob difficultatẽ aũt commonstrandi rem in his posuit rem fm quòd est uidens de quibusdam artibus.

BVRANA

quæ accipiunt in artibus ex causis p se, & hoc in demonibus simplicib': igit mõstratũ est, ꝙ sunt ꝓpõnes diuersæ: & hęc ẽ mõstratio appropriata & p se, atqui dixit: multorũ, qm iã existimat, ꝙ hę sunt ꝓpõnes, q̃ cõicant plurib' artibus: & cõsilr existimat vtiq; ꝙ plures artes hñt principia vna, hoc est causas subiectorũ suorũ, & hæc vtiq; diuersificant per modũ speculationis, & difficultatẽ monstrationis rei: ac si posuisset rẽ fm ꝙ apparet in aliquibus artibus. A

T.43.ps e

a *Necesse autem est, aut in media conuenire, aut sursum, aut deorsum, aut hos quidem intro habere, illos autem extra terminorum.* B

T.c.187 Necessario autem oportet, ꝙ cõueniant medijs, aut p̃dicatis, aut subiectis: aut ꝙ vnius scẽtiæ sint media, & alterius scĩæ extrema: punctus aũt nõ fit p̃dicatũ, neq; subiectum, neq; mediũ in syllo Aiithmetico: neq; fit simul subiectũ in syllo Arithmetico: & prædicatũ in syllo geometrico, sed ꝓprie cõcernit vnũ syllorum: ꝙ vero sit medium in vna illarũ, & in altera extremũ non.

Dixit Arist. Iã vero sequit ex necessitate, vt cõsentiant, aut in medijs, aut ĩ subtis, aut in p̃dicatis: aut vt sint vni duarũ scĩarũ media, & scĩæ alteri extremitates: punct' aũt nõ erit p̃dicatũ, neq; subiectũ, neq; media ĩ syllo nũeri: neq; erit subiectũ in syllo numeri, & p̃dicatũ in syllo geometrico simul: sed appropriabit vni syllorũ: vt vero sit medium vni ipsorũ, & alteri simul, non. T.c.187 C

Cõ.187 Dixit: Oportet necessario, ꝙ si cõueniant scĩæ differentes subiecto in vno termino trium terminorũ syllĩ, ꝙ aut cõueniant in medio termino, aut in termino p̃dicato, aut in subiecto: & hoc, aut ꝙ hic terminus cõis sit in vtrisq; sciẽtijs medius terminus, aut terminus prædicatus, aut terminus subiectus: aut in vna sit terminus medius, & in altera prędicatũ, aut subiectũ, aut in vna p̃dicatũ, & in altera subiectũ: non inueniuntur aũt scientiæ conuenientes in

Dixit. Iã vero sequit ex necessitate, si cõicãt scĩę diuersę subto in termino vno ex trib' terminis syllĩ, ꝙ cõicent, aut in termino medio, aut termino p̃dicato, aut subto, & hoc, aut ꝙ sit termin' cõicãs in hoc, aut in termino medio ĩ ambab' sciẽtijs, aut ĩ termino subto, aut ĩ termino p̃dicato, aut erit ĩ vna ipsarũ terminus medius & ĩ secũda p̃dicatũ, aut subiectũ ĩ vna ipsarũ, p̃dicatũ in altera, aut p̃dicatũ in vna, subtũ in altera: & nõ inueniunt scĩę cõicantes in termino Cõ.187

ABRAM

D in syllogismorum demonstratiuorum terminis vllo horum modorum. verbi gratia, quia impossibile est, quòd punctus sit medius terminus in scientia Arithmetica, & scientia Geometrica simul, neque in ipsis simul prędicatum, hoc est, maius extremum, neque ipsarum, subiectum, idest minus extremum, & impossibile est, quòd in scientia Arithmetica sit medius terminus, & in sciẽtia Geometriæ maius extremũ, aut minus, vel econtra, quando autẽ
E omnes hi modi, quibus possibile est ꝙ cõueniãt scientiæ in syllogismorum terminis sunt impossibiles: notum est, quòd artes differentium naturarum non cõueniant in præmissis proprijs essentialibus.

EVRANA

termino syllorũ demr̃atiuorũ ſm viã aliã ab istis modis: vt in exẽplo, pũctus nõ põt eẽ termin⁹ medius in scĩa numeri & scĩa geometriæ sil̃, & nõ erit prædicatũ in ipsis simul, hoc est extremitas maior, neq; subiectũ in ipsis, hoc ẽ extremitas minor: & fieri nõ põt, vt sit in scĩa numeri termin⁹ medius, & in scĩa geometricæ extremitas maior aut minor, aut ecõuerso, neq; cõsil̃r ẽt, vt sit in scĩa numeri extremitas maior & in scĩa geometricæ extremitas minor, aut econuerso, cũq; fuerint oẽs isti modi, quibus possunt cõicare scĩę in terminis syllorũ: & sint oẽs prohibiti: manifestũ vtiq;, ꝙ non cõicabunt artes diuersarũ naturarũ in ꝓpõnibus appropriatis substantialibus.

T.43.ps *Sed neq; cõium principiorum possunt esse aliqua, ex quibus oĩa monstrabuntur: (dico autem cõia, veluti omne affirmare, aut negare) genera enim entium altera sunt, & hæc quidem quantitatibus, illa vero qualitatibus insunt solis, cum quibus monstrantur per communia.* T.c.18

T.c.188 Neq; ẽt principia cõia, quorũ moris est, ꝙ in eis cõueniãt mul
F tæ scĩæ possunt esse vna ſm essẽtiã aliquibus rebus, sicut est or̃o dicẽs, ꝙ de qualibet re vera est affirmatio, aut negatio. ex quo enĩ naturę generũ rerũ differũt, & inueniunt̃ quædã res, q̃ quantitatẽ proprie cõcernunt, & proportionatam reddũt: & aliquæ, q̃ qualitatẽ proprie cõcernunt: demr̃o itaq; completur ex his et ex communibus præmissis.

Dixit Arist. Neq; consil̃r etiã principia vl̃ia, in quibus cõsueuerũt cõicare scĩę multę, possũt inueniri vna & eadẽ in aliquib⁹ reb⁹: quẽadmodũ sermo dicẽs, ꝙ de omni verificat̃ affirmatio, aut negatio: & hoc, qm̃ naturæ generũ rerũ sunt diuersę: et sunt aliqua, q̃ appropriant̃ & ꝓportionant̃ quãtitati, & quædã appropriant̃ & ꝓportionant̃ qualitati: demr̃o igit̃ perficietur ex istis & ꝓpõnibus vniuersalib⁹.

Cõ.188 Dicit: ꝙ neq; ẽt p̃missę cões oĩbus artib⁹, aut plurib⁹ q̃ vni arti pñt fieri ĩ artib⁹ differẽtib⁹ distinctis ſm essentiã, nisi illis cõnectant̃ præmissę ꝓpriæ

Dixit. Neq; ꝓpõnes ĩ arte, aut plurib⁹ artib⁹, pñt ꝑtractari in artib⁹ diuersis se ꝑatis ſm speculationẽ absq; eo, ꝙ cõplicent̃ ipsis ꝓpõnes appropriatę Cõ.1

ABRAM

proprie ſingulis artib⁹. ,,put eſt præ-
miſſa, q̃ aſſerit, ꝙ affirmatio & nega
tio diſcernũt veritatẽ & mendaciũ:
his enĩ vtunt oẽs artes cõnexis ꝑmiſ
ſis proprijs illi arti, q̃ illis vtit. huius
aũt cã eſt, quia ex quo rerũ naturæ
ſunt alicũde differẽtes, & alicũde cõ
ueniẽtes, & ex ꝓte qua differũt ſſunt
eis propria & ,,ꝓportionata ꝑdicata:
,,put eſt æqualitas, q̃ proprie concer
nit quantitatẽ: & ſiſſitudo, q̃ proprie
cõcernit qualitatẽ: & ex ꝓte qua con
ueniũt, inſunt eis res cões: oportet ꝙ
demfones de illis perficiant ex his
duabus ſpẽbus ꝑmiſſarũ: hoc eſt, cõ
munibus & ,,ꝑprijs. Hanc aũt ora-
tionẽ edixit: aut ſm modũ ſpermen-
tiũ aduerſarios, aut ſi nõ ſit ita, iã cõ
monſtrauit, ꝙ ꝑmiſſis logicis non
vtat aliqua artiũ particulariũ, quã-
tenus ſint demfonis pars, ſed vtitur
eis vt regulis: ꝑmiſſis aũt quæ non
ſunt logicæ, q̃ ſunt ſupioris ſcĩæ, iã
dictũ eſt q̃ uo ipſis vtat ars ſubalterna. prout eſt diſpoſitio ſcientiæ Per
ſpectiuæ cũ ſcĩẽtia Geometriæ, hoc
eſt, ꝙ ſcientia ſubalterna vtat illis,
quatenus ſint cauſæ rerũ, quæ illius
ſunt, ꝑmiſſæ vero, in quibus conue-
niunt plures q̃ vna ars, & non ſunt
vnius artis, neq; cões, neq; propriæ,
ſunt ille, quæ dicuntur ſm aliquem
modorũ noſs æquiuoci. Prout eſt
præmiſſa, quæ aſſerit, ꝙ res, quæ vni
rei ſunt æquales, ipſæ ſunt coequę, &
iã dictum eſt de his. Et poteſt eſſe ꝙ
intendat q̃n dicit hic: Demonſtra-
tio itaq; completur ex his & ex com
munibus præmiſſis. i. ꝙ quando cõ-
nectunt ſubiecto ſcientiæ, quæ illis
vtitur, & hoc modo redduntur plu-
res, & ſecundum hanc expoſitionẽ
non eſſet ſpernere aduerſarium.

BVRANA

priatę ſingulis artib⁹: quę admodũ A
,,ꝓpõ dicẽs, ꝙ affirmatio & negatio
diuidũt verũ & falſum: q̃m hæ pera
ctant in oĩbus ſcĩẽtijs, q̃ referunt ad
,,ꝓpõnes appropriatas illi arti, q̃ pera
ctat, & cã in hoc ẽ: q̃m nãt intẽtio-
nẽ entiũ ſunt diuerſę ex ꝓte, & cõſen
tiũt ex ꝓte: & ſunt ex ꝓte aliqua di-
uerſa, q̃ b⁹ inſunt ꝑdicata appropria
ta & proportionata: quę admodum
ęqualitas, q̃ appropriat quãtitati, &
quãtitas: q̃ appropriat qlitati, & ex
ꝓte, qua cõſentiũt, ſſunt ipſis intẽtio
nes cõiũctes: ops, vt ꝑficiant demfo-
nes in ipſis, ex duab⁹ iſtis ſpẽb⁹ ,,ꝓpõ B
nũ, hoc eſt vſſium & appropriatarũ:
& hũc ſermonẽ dixit vtiq; ꝓ modũ
oppoñtus ſophiſtę: & ſi non, iã igit
monſtrauit, ꝙ ,,ꝓpõnes logicæ non
peractant ab aliqua arte ꝑticulari,
ſm ꝙ ſunt ꝓtes demfonis, ſed pera-
ctant ſm ꝙ ſunt ordines: de ,,ꝓpõni-
bus vero nõ logicis, q̃d ex ipſis ẽ in
ſcĩa altiori: dictũ ẽ iã, qũo peractat
à ſcĩa inferiore: quę admodũ res per
ſpectiuorũ cũ ſcĩa Geometriæ: hoc
eſt, ꝙ peractat ipſas ſcĩa inferiort ſm
nomẽ cõſtitutionũ, q̃ inueniunt in
reb⁹ exiſtẽtibus in ipſis: ,,ꝓpõnes ve- C
ro, ſi q̃ b⁹ cõiũctæ artes plures, & nõ ſũt
in arte vna, neq; vſſi, neq; appropria
ta, dicunt vtiq; per aliquẽ modorũ
nominis cõiugati: quę admodũ pro-
poſitio dicens, ꝙ æqualia vni ſunt
æqualia: ſed iam dictum fuit de his:
innuit aũt, vt velit per id, quod di-
xit: demonſtratio igitur perficitur
ex iſtis & propoſitionibus vniuerſa
libus, hoc eſt, cùm conſenſerint de
ſubiecto ſcĩẽtiæ, de quo pertractãt:
& redierint per hunc modũ ſæpius,
& ſecundum hanc declarationẽ, nõ
erit in ipſo facilitas litigandi.

Amplius

T.43.ps D *Amplius principia non multo pauciora sunt conclusionibus: principia enim propositiones sunt, propositiones vero aut ipsius assumpti termini, aut iniecti sunt. Amplius conclusiones sunt infinitæ, termini vero finiti. Amplius principia hæc quidem ex necessitate, illa vero contingentia. Sic igitur considerantibus impossibile eadem esse, aut finita, infinitis existentibus conclusionibus.*

ABRAM

T.c.189 Rursus quia principia non sunt sine cōclusionib⁹, neq; sunt plura: principia enim & præmissæ sunt vnæ eędem. superaddūt autem illis vnum terminum, ex E quo ē extra ambo extrema: aut medium duorum extremorū: conclusionum autem crementū est in infinitū: termini vero sunt finiti: quidam enim ipsorū sunt necessarij, & quidam contingentes. & qui ponit eius considerationem hoc modo, scit ꝙ impossibile sit, ꝙ principia sint vna eadem & definita, quia conclusiones procedunt in infinitum.

Cō.189 Dicit: ꝙ rursus vr̄ de re p̄missarū, ꝙ sint ęq̄les cōcl'onib⁹, aut sint pau- F ciores illis, sed nō sunt plures. huius āt cā ē, q̄a p̄missę superaddūt cōcl'onibus vnū terminū, q̄ ponit inter duo extrema, qd̄ est ī prīa figura, aut extra vtrūq; extremū in duab⁹ alijs figuris, ꝓut ostēsum ē totū hoc ī lib. Priorū. Dixit aūt nō sūt sine cōcl'onib⁹. Et dixit: Quod superaddūt illis vnū terminū. Prout ī lib. Priorū est cōmōstratū ob cōcl'ones, q̄ cōnexæ vocant, hoc ē, q̄ cōcludūt ex mutua cōpōne terminorū ad seinuicē. exēpli grā, q̄a qn̄ sunt tres termini hinc gignunt duę p̄missę, & vna cōcl'o: & si superaddam⁹ quartū terminū, gignunt tres p̄missę & tres concl'ones: & si

BVRANA

2 Dixit Aristo. Amplius qm̄ principia nō sunt absq; conclusionib⁹, et nō sunt plures: & hoc qm̄ principia sunt & propōnes vnæ & eędem: atqui augentur ꝑ terminū vnū extra ambas extremitates, aut mediū duarū extremitatū: cōclusiones vero augent̄ in infinitum: termini vero sunt finiti: qm̄ ex ipsis aliq̄ sunt necessarij & aliqui possibiles: & qui posuerit speculationē suam hūc in modū: sciet vtiq;, ꝙ principia nō possunt esse vna & eadem, & cōprehensa: qm̄ conclusiones procedunt in infinitum. T.c.189

Dixit: Amplius, qm̄ ex dispōne ꝓpōnum est, ꝙ sint aut æquales cōclusionibus, aut pauciores ipsis: nō sunt enim plures: & causa ī hoc est: qm̄ ꝓpōnes augent̄ sup conclusiones ꝑ terminū vnū: aut qui ponat̄ īter duas extremitates, & hoc in prima figura: aut q̄ sit extra ambas extremitates in duab⁹ figuris: quēadmodū monstratū fuit totū hoc in libro Sylli, ꝑꝑ cōclusiones, quas vocauerūt cōnexas, hoc est, q̄ concludunt̄ ex his duabus ꝓpōnibus & cōclusione vna: & si addiderimus terminū quartū, generabunt̄ tres ꝓpōnes, & tres cōcl'ones: & si addiderim⁹ terminū quintū, generabunt̄ quatuor propōnes & sex conclusiones, Cō.189

atqui

ABRAM

& si addimus quintũ terminum gignunt quatuor præmissæ & sex conclusiones. Et intendit p hoc, ꝙ qñ vt de disp̃one conclusionum ꝙ sint multæ, oportet ꝙ præmissæ sic sint, præcipue qñ inuenimus vnã cõclusionẽ commonstrari ex multis præmissis, & multæ cõclusiones nõ cõmonstrantur nisi ex p̃missis multis: qñ oportet ꝙ dinumerent p̃missæ dinumeratione cõclusionũ, & non cõuertit res, ſ. ꝙ qñ dinumerantur p̃missę dinumerent cõclusiões: qñ cõclones dinumerant dũ numerat quæsiti subiectũ, aut prædicatũ, aut vtrũq;: p̃missæ aũt dinumerant numeratione medij termini vni⁹ eiusdem q̃siti. Et dũ dixit: Principia enĩ & p̃missæ sunt vnæ eædẽ. Intẽdit, ꝙ principia sint ipsæ p̃missæ. Dũ autẽ dixit: Supaddũt aũt illis vnũ terminum. i. illis cõclusionibus. Et dixit: Extra ambo extrema. Quia ſuenit ſecũda & tertia figura aliqñ extra ambo extrema, & aliqñ inter duo extrema. Posuit aũt terminũ in secũda & tertia figura, vt ꝓprie ipsum conceneret extra ambo extrema. Et dũ dixit: Cõclusionũ aũt crementũ est in infinitũ. Potest esse ꝙ p illud insinuauerit, ꝙ videat possibile esse cõclusionẽ præmissam alterius conclusionis. Et põt esse ꝙ intendat per illud cõclusiones non esse definitas nostra cognitione. Dixit aũt: Termini vero sunt finiti, quidam enim ipsorũ sunt necessarij & quidã contingentes Infinuauit hinc, ꝙ omnis cõclusio resoluatur in terminos finitos. Et ne aliquis diceret ſi conclusiones sint infinitæ & cõclusiões dissoluant in p̃missas illæ sunt Infinitæ. Notificauit, ꝙ oporteat p̃missas eẽ finitas,

BVRANA

atqui voluit p hoc: ꝙ cũ manifeſtũ A
sit cõclusiones ex disp̃onibus suis eẽ multas, ꝙ inquã oportet, vt sint propositiones ita: & figillatim, cũ inueniãt: cõclusio monſtrat ex ꝓpõnib⁹ multis, & cõclones multæ nõ monſtrant ex ꝓpõnib⁹ multis: qñ oportet, vt numerent ꝓpõnes ad numerũ cõclusionũ: & nõ conuertit res: hoc eſt, cũ numerant ꝓpõnes, vt numerent cõclusiones: & hoc, qñ conclusiones vtiq; numerant apud eũ: ꝙ numerat ſubiectũ quæsiti, aut ꝑdicatũ ipſius, aut vtraq;: & ꝓpõnes numerant ad numerũ termini medij B
in quæsito vno & eodẽ: & dixit: Et hoc, qñ principia & ꝓpõnes numerant ad numerũ termini medij in quesito vno & eodẽ, & dixit. Et hoc, qñ principia & ꝓpõnes ſunt vna & eadem. ſenſus eſt: ꝙ principia ſunt ꝓpõnes: & dixit. Atqui augent ſup ipſas p terminũ vnũ, intelligit ſup cõclusiões: atqui dixit extra ambas extremitates: qñ inueniãt in figura ſecunda & tertia aliqñ extra ambas extremitates: & aliqñ intra ambas extremitates: & termin⁹ cũ ponit in figura ſecũda & tertia, eũ appropria C
tur ipſi ponit extra ambas extremitates: & dixit. Cõclones igit augent in infinitũ: innuit ꝙ aſſignet, ꝓbabile eẽ, aut oſs cõcluſio ſit ꝓpõ conclusionis alterius: & innuit, ꝙ velit cõclusiones nõ cõprehendi p ſciam nam: atqui dixit: termini vero ſũt finiti, qñ ex ipſis, aliqui neceſſarij, & alij poſſes: ecce aſſignauit hoc ad id, qd oſs cõcluſio reſolui in terminos finitos: & nõ põt aliquis dicere, ſi cõclones ſunt infinitę, & cõclones reſoluunt in ꝓpõnes: erũt & ipſę infinitę, ſcit enim, ꝙ oportet ꝓpõnes eſſe

ABRAM

D finitas, & quòd sint quo ad hoc contra conclusiones. Et dum dixit: Et qui ponit eius cõsiderationem hoc modo, vsque ad vltimum capituli. Intendit, quòd qui ponat eius considerationem circa hoc quæsitũ ex hoc modo de præmissis apparet ei, quòd impossibile sit quòd sint vnæ eędem, ideſt definitæ numero, & cõclusiones sint infinitæ, & hæc fuit commonstratio separata per se. qñ enim concesserimus conclusiones esse infinitas, ideſt non definitas numero, impossibile esset ponere præ
E missas numero definitas.

SVRANA

esse finitas: & cp ipsæ in hoc sunt in cõtrariũ conclusionis: & dixit. Qui igitur posuerit cõsiderationem suã hunc in modũ vsq; ad extremũ capituli. sensus est: cp qui posuerit cõsiderationẽ suã in hoc quęsito ex hoc modo in ꝓpõnib⁹, apparet fieri nõ posse, vt sint vnæ & eędem, hoc est comprehensæ in numero, & conclusiones infinitæ: & hæc erit mõstratio separata p se: & hoc, cũ fuerimus confessi conclusiones infinitas esse, hoc est cõprehensas in numero: nõ est possibile nobis, vt ponamus propositiones cõprehensas in numero.

T.43.ps *a.l.numerorum. *Si vero aliter quodammodo dicat aliquis, vt quòd hæc quidem geometriæ, illa vero ratiociniorũ, illa autem medicinæ: quod vtiq; esset, quod dicitur aliud præterquàm quòd sunt principia scientiarum? dicere autem eadem esse, ridiculum est, quoniã hæc sibi ipsis eadem essent: sic enim omnia fiunt eadem.

T.c.190 Si vero vir recederet in aliam partem, & diceret, cp inueniantẽ principia Geometriæ, & principia Arithmeticæ, & principia Medicinæ, hic sermo non esset
F vltra sermonẽ dicẽtis, cp sciarũ sint principia. Si vero diceret, cp omnium harũ scientiarũ principia sint vna ſm essentiã, ob esse has præmissas vnas ſm essentiam, ille esset deridendus: quia ſm hanc comparationẽ omnes res essent vnæ eędem.

Cõ.190 Dicit: Quod si quispiã declinauerit ad aliã partẽ cõsiderationis, cp ex primo ostẽsum ẽ, & qua euidẽs ẽ nos sciſ, cp q poneret cp inueniantẽ ꝑmissæ geometricę & ꝑmissæ nãles, ille poneret, cp sciarũ ꝑmissę sint multę, qm̃ nõ est dria ĩter has duas põnes.

Et

Dixit Aristo. Si vero quispiã T.c.190 desisteret ad latus vnũ, & diceret, cp sunt vtiq; principia geometriæ, & principia cõputationum, & principia medicinæ: sermo vtiq; iste non est plus, q̃ sermo absolute de quãtitate principiorũ: atqui si dixisset, cp principia omniũ istarũ sciẽtiarũ sunt vna & eadẽ, eo cp istę propõnes sunt vnæ & eædem: hoc vtiq; esset dignum risu: qm̃ ſm hunc syllſm essent oſa vnum & idem.

Dixit. Atq; si declinaret hõ ad latꝰ Cõ.190 vnũ de speculatione, q̃ ẽ manifesta de prio, & sciret de eo, qđ apparet de oſ ſpẽ, cp hęc sunt ꝓpõnes geometricę, & ꝓpõnes nãles: ipe vtiq; posuit, cp ꝓpõnes sciarũ sunt multę: qm̃ nõ est dria inter duas istas põnes & illã,

si

ABRAM

Et dixit, ꝙ qui poneret quod scientiarum præmissæ sint vnæ eædem sit deridendus, sequeretur enim eũ ſm hanc positionem, ꝙ subiectum Arithmeticæ & subiecta aliarũ sciẽtiarum sint vna eadem, & oporteret concedere qui hoc poneret ꝙ entia sint vna. Voluit autem patefacere hanc positionem, & ꝙ sit de genere turpium positionum: hoc est, qui poneret præmissas esse vnas easdẽ, & qui poneret præmissas scientiæ Naturalis esse præmissas Geometriæ, & esse præmissas aliarum partium, & qui poneret entia esse vna: dixit vnamquamque harum trium positionẽ esse turpem vno ordine, & mutuo se consequuntur.

BVRANA

si aliquis ponat, ꝙ ꝓpõnes sciẽtiarũ sunt vnæ & eędẽ: oporteret enim ꝙ rideremus de ipso: qm̃ existimaret ſm hanc põnem, ꝙ subiectũ cõputatiuæ: & substãtia reliquarũ artium sint vna & eadẽ: & sequitur, ꝙ sciat, qui ponit hoc, ꝙ entia sunt vna: atqui voluit docere vilitatẽ istius positionis, & ꝙ ipsa est ex genere positionũ vilium: hoc est, qui posuit, ꝙ ꝓpõnes sunt vnæ & eędem: & qui posuit, ꝙ ꝓpõnes scientiæ naturalis sunt propõnes geometriæ, & sunt ꝓpõnes reliquarum artium, & qui posuit entia esse vna: quæcunq; fuerit ex his positionibus trib⁹, aut omnes sunt viles in ordine vno, & ipsę consequuntur seinuicem. A B

T.43.ps *Sed neque ex omnibus monstrari quodlibet idem est quærere omniũ esse eadem principia, valde enim fatuum est: [a] neque enim in manifestis doctrinis hoc fit, [b] neq; in resolutione possibile est: immediata nanq; propositiones principia sunt, altera autem conclusio assumpta sit propositione immediata.*

T.c.191 Et sil̃r dictum, ꝙ quoduis cõtigerit quæsitũ commonstretur ex oĩbus his principijs, donec omniũ scientiarũ principia redderent̃ vna ſm essentiã, non est veridicum, sed procedit gressu ociosi dicti: hoc enim non fit in Mathematicis, quæ sunt euidentes commonstrationes: neq; etiã possunt esse in resolutione ꝑ cõtrarium: hoc aũt fuit, quia syllogismorũ principia sunt ꝑ immediatas præmissas: & qñ hæ perfectę fuerint, fiũt ex illis p̃missæ immediatæ: sunt autẽ diuersæ, quia conclusiones sunt diuersæ.

Dicit:

Dixit Arist. Amplius sermo, ꝙ monstret̃ quodcũq; quæsitũ ex oĩb⁹ istis principijs: quousq; reuertunt̃ principia oĩum scientiarũ vna & eadẽ, non est sermo verus: sed procedit processu sermonis: qm̃ si esset hoc, non esset nisi in doctrinis, q̃ sunt mõstrationes manifestæ: neq; consil̃r ẽt fieri põt⁹, vt sint ĩ resolutione in cõtrariũ: & hoc, propterea quia principia syllorũ sunt per ꝓpõnes immediatas: & cũ hæ perfectæ fuerint, innouantur ex ipsis ꝓpõnes immediatæ, & sunt diuersę, qm̃ cõclõnes sunt diuersę. T.c.191 C

Dixit:

ABRAM

Cō.191 Dicit: & similiter dictum, quòd
D quodcunq; quæsitum contigerit cō
monstretur in quacunq; arte contigerit ex vnis eisdem præmissis, adeo
quòd præmissę omnium scientiarū
sint vnæ præmissæ, nō solum est dictum non verum, sed etiam est dictum euidentis impossibilitatis, qñ
non opinantur illud nisi praui viri.
hoc enim nō videtur in Mathematicis, q̄ sunt nimis manifestæ; immo
videt illius oppositum, s. quòd præmissæ illarum differunt dria artiū,
quæ sunt partes mathematicarum.
E & similiter videtur hoc apud resolutionem p contrariū: hoc est, apud
constitutionem syllogismorum de
quæsitis, immo videtur illius oppositum: hoc est, quòd ex vsu mathematicarum, & vsu cōstitutionis syllogismorū, videtur q̄ præmissæ differant ob artium dria: & ideo qui
hoc nescit, non est exercitatus in aliqua harum artiū, & qui talis est, ille
est summe admodū piger. Et dum
dixit. Hoc autē fuit, quia syllogorum
principia. Vsq; ibi, quia cōclusiones
sunt diuersæ. Argumentat per sē de
F hac re. Et quod dicit est, q̄ ex quo
principia syllogorum, qui fiunt in artibus, quæ non sciuntur p medios terminos, qñ numeramus de illis definitum numerū possunt addi eis præmissæ sui generis, & cuius fiāt inde
conclusiones aliæ à conclusionibus,
quę fiebāt huius primi modi ex præmissis ipsis, notū est, q̄ præmissæ nō
sunt definitæ. Si enim essent definitæ, quod eis addit esset pars numeri
de illis primo positi: non aūt ita est
si adderemus conclusiones alias à cō
clusionibus consequentes ex primo
numero ab ipsis præmissis.

BVRANA

Dixit: Ampli', sermo quòd mon Cō.191
strętur quodcunq; quæsitū in quacunque arte contigerit ex propositionibus vnis & eisdē: quouisq; sint
propositiones in omnibus scientijs
propositiones vnæ, non est sermo
non verus tū, sed est sermo ex eo,
quod apparet in impossibili: quē nō
affiererent, nisi viri mali, & hoc, qm̄
nō apparet hæc res in doctrinis, quę
sunt manifestæ nimis: sed apparet
diuersitas ipsius: & hoc, qm̄ propositiones diuersificantur per diuersitatem artium, quæ sunt partes doctrinarū, & constat non apparet hoc
in resolutione in contrariū, hoc est,
cùm fiunt syllogi sup quæstis: sed apparet diuersitas ipsius: hoc est, quòd
est ex consuetudine doctrinarū, &
ex consuetudine facientium syllos,
apparet ipsi, quòd ꝓpones diuersificantur per diuersificationē artiū:
& propterea qui nō nouit hoc, non
habet consuetudinē in aliqua istarū
artiū: & qui habet hanc dispōnem
est in extremo pigritiæ: & dixit: Et
hoc, qm̄ sunt principia syllorum.
D.d. qm̄ conclusiones sunt diuersæ:
notum est p se de hac re, & qui dicet
ipsum: is dicet: qm̄ principia sunt in
syllis, qui efficiuntur in artibus: quę
non sciuntur per terminos medios,
in eo, quod existimauimus de ipsis
numerū comprehensum: pōt fieri
additio super ipsis ꝓpōnum & genere ipsarū, & innouabant ex genere ipsarū, & innouabunt ex ipsis cōclusiones aliæ à cōclusionibus innouatis ex hac dispōne prima ex ꝓpōnibus. Planū igitur, q̄ ꝓpōnes non
sunt cōprehensæ: qm̄ si ipse essent
cōprehensæ, esset quod additui ex
ipsis de numero primo propōnum.

Si

T.43.ps *Si vero quispiam diceret primas immediatas propositiones eadem esse principia, vna in vnoquoq; genere est, si vero neq; ex omnibus, tanquam oporteat monstrari quodcunq; neq; ita altero, tanquam sit vnaquaq; scientia altera, derelinquitur, quòd cognata sint principia omnium, sed ex his quidem hæc, ex illis autem illa.* A

ABRAM

T.c.192 Et si quis diceret, quòd præmissæ immediatæ, quæ sunt principia vnius illorum, eas cõtinet: quando enim oportet ꝙ commonstretur quodcunque quæsitum contigerit omnibus: neque etiam sunt simpliciter diuersæ: cuiusque enim scientiæ est, quòd illam affinem reddat materiæ, quæ illam proprie concernit.

Gõ.192 Quod dicit, ẽ in hac re dubiũ. posset.n.q̃ spiã dicere, ꝙ oporteat oĩbus p̃missis eẽ gen⁹ cõe, qd eas cõtineat, & cĩs ars eas reddat ꝓpiores ipsi materiæ, & fiẽt ex vna parte cões, & ex multis ꝑtib⁹ ꝓprię, ꝓut addiscit̃ de maiori ꝑte cõium p̃missarũ. qñ enĩ cõcesserim⁹, q̃ impoꝑe sit ꝙ cõmonstret̃ qd̃ uis q̃situ contigerit, ꝑ quãlibet p̃missam, q̃ fuerit, notũ est, ꝙ illę sint differẽtes: nam si essent vnę in oĩbus artibus, oẽ quæsitũ cõmonstraret̃ per omnẽ præmissam: & q̃a nos ẽt nequimus dicere ꝙ sint simpl̃r diuersę, sicut enĩ cuiusq; rei sunt principia q̃ ip̃m proprie concernãt, sic oportet, ꝙ cuiusq; rei sint principia, q̃ ipsum ambiãt, ꝓut est dispõentiũ, s.ꝙ ipsorũ sint principia, quæ ipsa ꝓprie cõcernant, & q̃ eã cõicẽt: hoc aũt fit, prout ait Aristo. de præmissis, quibus dicatur, ꝙ res vni rei æquales ipsæ ꝯæquantur, & quod huic generi fuerint propriũ, & fortasse

BVRANA

Dixit Arist. Si vero aliqs diceret, ꝙ ꝓpõnes ĩmediatę, q̃ sunt principia vnicuiq; ipsarũ, sunt vtiq; cõprehẽsę: & hoc, cũ oportuerit, ut ñ mõstret̃, qd̃cũq; q̃situ cõtigerit de oĩb⁹ ipsis: neq; cõsiſt̃ ẽt sũt diuersę simpl̃r: & hoc, qm̃ vnicuiq; sc̃ę ꝑncipia appropriant̃: fortasse ꝙ erit vnũ qd̃q; ꝑncipiorũ sub gñe cõprehẽdẽte ip̃a: ꝑterq̃ ꝙ vnaq̃q; sc̃ia appropinquat mãę: q̃ ipsi appropriat̃. T.c.192 B

Quod dixit hic, ẽ dubiũ hac in re: & hoc forte, qm̃ diceret aliqs: ꝙ op; vt sit oĩb⁹ ꝓpõnib⁹ gen⁹ cõicans, cõprehẽdens ipsas, & faciẽs appropinquare ipsas in oĩ arte, mãę suę, & sit ꝑ modũ vnum vl̃e, & ꝑ modos plures: quẽadmodũ didicim⁹ ipsum in multis propõnib⁹ vl̃ibus: & hoc, cũ fuerimus cõfessi, fieri non posse, vt monstret̃, quodcũq; quęsitũ cõtigerit ꝑ quãcunq; ꝓpõnem: manifestũ igr̃ ꝙ sunt diuersæ, & ꝙ nõ sunt vnę in oĩ arte, vt monstret̃ esse quæsitũ ꝑ oẽm ꝓpõnem: & ꝓpterea ꝙ nos consiſt̃ ẽt nõ possumus dicere, ꝙ sũt diuersę simpl̃r: & hoc, qm̃ quasi oĩ rei principia appropriantur: & ita op; ꝙ sint oĩ rei principia cõprehendentia ipsa ꝑ dispõnẽ entiũ: hoc est, ꝙ inueniunt̃ ipsis prĩcipia, q̃ appropriant̃ & cõprehendũt: & hoc, quẽadmodũ si diceret Arist. de ꝓpõne, de qua dixit, ꝙ æqualia vni sũt ęqualia, & d̃ eo, qd̃ assimilat̃ huic generi: Cõ.192 C

ABRAM

D tasse omnes ꝓmissæ sunt huius speciei, hoc est, quòd sunt communes, sed quælibet scientia eas propiores reddit suæ materiæ, & illa vtitur proprio vsu, prout dicit de præmissis communibus.

SVRANA

& fortasse omnes propõnes sunt in hac specie: hoc est, ꝙ sunt vtes: sed appropinquare facit ipsas in omni scia materiæ suæ, & pertractat ptratione appropriata: quemadmodũ dictum fuit de ꝓpõnibus vtibus.

T.43.p9 *Manifestũ aũt & hoc est, quòd non contingit, monstratiũ nanq; fuit, quòd alia principia genere sunt differentium genere.* [a] *Principia enim duplicia sunt, ex quibus, & circa quod: quæ quidem igitur ex quibus, cõia sunt, quæ autem circa quod, propria,* [b] *vt numerus magnitudine.*

T.c.193 Euidens aũt manifestũ est, ꝙ hoc fit impossi. notũ enim est, ꝙ

E res, quarũ genera sunt diuersa, suorũ principiorũ genera ẽt sunt diuersa. principia enim de duabus specieb⁹ dicunt, de his, quæ earũ sunt, & de his, q̃ in eis sunt: q̃ quidẽ earũ sunt, ipsę sunt premissę cões: q̃ aũt in eis sunt, ipsæ sunt ꝑmissæ proprię. prout sunt ꝑmissę, q̃ proprie cõcernuntur in numero & in magnitudine.

Cõ.193 Dicit, notum est, ꝙ impossi sit ꝙ omniũ præmissarũ genus sit vnũ. ꝑmissę enim inueniunt̃ rerũ, quarũ

F genera sunt diuersa, hoc est, artiũ, quarũ subiecta genere differũt. q̃n ũ artes cõtingerẽt esse vnius gñis, oẽs artes essent artes particulares subintrantes vnam artem: q̃n aũt genera artiũ differũt genere, notũ est, ꝙ earum principia, hoc est, ꝑmissæ differant genere. Et hoc est qd̃ significabat, q̃n dixit: Res quarũ genera sũt diuersa suorũ principiorũ genera ẽt sunt diuersa. Hoc est, res quæ sunt artiũ subiecta, q̃ ex quo sunt gñe differentes, illarũ præmissæ ẽt differũt genere: ꝑmissæ enim aut sunt illarũ rerum causæ, aut sunt res euenientes illis

Dixit Aristo. Plane aũt manifestũ, ꝙ hoc fieri non potest: manifestũ enim, ꝙ in ijs, quorũ genera sunt diuersa, genera principiorũ suorũ consistũt etiã sunt diuersa: & hoc, q̃m principia dicuntur ꝑm duo, ex quib⁹, & per quæ: ex quibus sunt propositiones vtes: per quæ sunt propositiones appropriatę: quemadmodum, ꝓpõnes, quæ appropriant numeris & magnitudini. T.c.193

Planũ aũt fieri non posse. vt oẽs ꝓpõnes habeãt genus vnũ: q̃m pro positiones, q̃ sunt in rebus, quarũ genera sunt diuersa, hoc est artibus: quarũ subiecta sũt diuersa ꝑm gen⁹: si enim accideret artes in gñe vno, ponerent̃ oẽs artes particulares sub arte vna: cũiq; fuerint subiecta artiũ diuersa in genere. Planũ vtiq;, ꝙ & principia sua, hoc est ꝓpõnes sũt diuersę: & hoc est, qd̃ significauit, cũ dixit: ꝙ in ijs, quorũ genera sunt diuersa, gña quoq; principiorũ suorũ sunt diuersa: hoc est, ꝙ in ijs, q̃ sunt subiecta artiũ: quæ q̃m sunt diuersa in genere, habẽt ꝓpõnes suas diuersas in gñe consistẽtes: q̃m ꝓpõnes vtiq; sunt causę illarũ rerũ, aut res, quæ Cõ.193

ABRAM

llis rebus quatenus sunt illis ꝓprię, i& de illis prædicatæ ſm ꝙ ipſæ ſunt. Dum aũt dixit: Principia enim de duabus ſpeciebus dicunt' de his, quæ earũ ſunt, & de his, quæ in eis ſunt. Intẽdit, ꝙ duæ partes ſint principiorum ipſarũ artiũ: aut principia, quibus vtuntur quatenus per illas ſiſes ſunt. i. per res proprias, quæ ſunt illi⁹ artis, & hæ quidem non ſunt pars artium, & ideo hæ ſunt communes. Aut principia, quæ ſunt pars rerũ, quę commonſtrantur in illa arte, & hęc neceſſario ſunt propria ſingulis generibus, non cõia: & ideo hæc vocat, quæ in eis ſunt: primam aũt ſpeciem vocat quæ earũ ſunt. Expedit autẽ te ſcire, ꝙ principia cõia, quæ proprie concernunt vnã artem, ſint apud eum dicta æquiuocatione nominis, & ꝙ illa ſm veritatem ſint multa differentia, non vna: hęc autem ſunt, prout eſt ꝑmiſſa aſſerens, ꝙ res vni rei æquales ſint coæquæ: & ꝙ proportionalia qñ permutant' proportionalia ſunt: hoc autẽ iam præmiſſum eſt ex noſtro ſermone.

BVRANA

quæ ſunt ex generibus illarum rerũ A
ſm ꝙ appropriantur ipſis, & prædicant' de ipſis in eo: quod quid: & dixit: & hoc, qm̃ principia dicunt' ſm duas ſpẽs, ex quibus, & ꝑ quę: ſenſus eſt: & hoc, qm̃ principia, quæ ſunt in artibus ſunt duarum partiũ, aut principia, quæ ꝑtractantur in eo, ꝙ ſunt ſiſia ipſis: hoc eſt in reb⁹ appropriatis, quæ ſunt in illa arte: & hæc non ſunt pars artiũ: & propterea ſũt hęc vr̃ia, aut principia, q̃ ſunt pars eorum, quæ monſtrant' in illa arte: & hęc ex neceſſitate ſunt appropriata vnicuiq; generi & non vniuerſalia: & ideo vocauit hæc, per quæ: & B
vocauit ſpeciem primam, ex quib⁹: ſcite autem dẽbes, ꝙ principia vniuerſalia, quæ appropriant' arti vni, ea ſunt apud me, ex quo dicuntur ꝑ communitatem nominis: quæq; in veritate ſũt multa, diuerſa, nõ vna: & hæc ſunt: quemadmodum propoſitio dicẽs, ꝙ æqualia vni ſunt ęqualia: & ꝙ proportionata, cùm permutantur ſunt proportionata: ſed iam præceſſit hoc ex ſermone noſtro.

ANT. INTER. TEX. XLIIII.

Quod ſcientia, & ſcibile ab opinione, & opinabili diſcrepent: & quid ſit Solertia. Cap. 24. C

S*a Cibile autem & ſcientia differunt ab opinabili & opinione, quoniam ſcientia quidem vniuerſalis & perneceſſaria: (neceſſarium vero non contingit aliter ſe habere) ſunt autẽ nonnulla vera quidem, quæ contingunt aliter ſe habere. planum igitur, quòd circa hæc quidem ſcientia non eſt, eſſent enim impoſſibilia aliter ſe habere, poſſibilia aliter ſe habere.*

Contradictio Tomitani.

111 *Vult Ariſt. octo eſſe habitus intellectus, quos hic enumerat. Longe aliter videtur eos collegiſſe lib. 6. Ethic. cap. 4. Sed vide ſolutionem.*

ABRAM

T.c.194 Scientia vero & scitum diffe
D rũt ab opiniõe et opinato. scientia enim fit de vniuersali, & rebus necessarijs: necessarium autem impossibile est aliter esse q̃ est: cum hoc autem iam sunt aliquæ res veræ, quæ sunt secundũ quòd possunt esse aliter q̃ sunt. Notum itaq; euidens est, quòd de his non fit scientia: sin autem essent res, quę possunt esse aliter quàm sunt, quæ nequirent esse aliter quàm sunt.

Cõ.194 Eius intẽtio in hoc capite est cõ-
E monstrare differentiam inter scientiam & opinionem, ob dr̃iam subiecti, de quo fit scientia & opinio. Et dixit: Scientia vero & scitum differunt ab opinione & opinato: sciẽtia enim fit de vniuersali, & de reb⁹ necessarijs, idest ꝙ scientia differat ab opinione duabus rebus: quarũ vna est, quia sciẽtiæ subiectum nunquã est nisi vniuersale: opinio autẽ est de vniuersali & de particulari. Secũda autem est, quia subiectum scientiæ est necessarium, subiectum au-
F tem opinionis indubitate est contingens. Ex quo autem inuenitur scientia vera, & opinio vera, & posset aliquis dicere ꝙ ambæ sint vna, ex quo connectuntur in veritate, Dixit: Cum hoc autem iam sunt similiter aliquæ res veræ, quæ sunt secundum, quòd possunt esse aliter, quàm sunt, id est: sed cum hoc opinionis materia non est necessaria, non est ei impossibilis veritas. quando enim sunt res veræ, cum hoc quòd non necessario sunt, quia possunt esse aliter quàm sunt, hoc est, quòd

BVRANA

Dixit Arist. Scĩa vero & scibile diuersificant̃ vtiq; ab opinione & opinabili: qm̃ scĩa ẽ de vl̃i et reb⁹ necessarijs: necessariũ vero nõ põt eẽ ꝑ diuersum ei⁹, quo ẽ: & cũ hoc, ĩueniunt̃ vtiq; nõnulla vera & entia ſm ꝙ fieri põt, vt sint ꝑ diuersum ei⁹, quo sunt. Plane igit̃ manifestũ, ꝙ per hęc nõ erit scĩa: ꝙ si nõ, illa, quę possunt esse in diuersum eius, quo sunt, non poterũt esse in diuersum eius, quo sunt. T.c.194

Intẽtio ipsius in hoc capitulo est monstrare dr̃iam inter scĩam & opinionẽ & intellm̃: & cœpit primo docere dr̃iam inter scĩam & opinionẽ ꝑꝑ diuersitatẽ subti: de quo erit scĩa & opinio, & dixit: Scĩa vero diuersificat̃ ab opinione: qm̃ scĩa est de vl̃i & reb⁹ necessarijs: qm̃ opinio vtiq; erit vera: & posset aliquis dicere: ꝙ vtraq; ipsarũ ẽ vnũ, eo ꝙ aggregantur ĩ veritate, dixit: & cũ hoc iã ĩueniunt̃ nonnulla vera & entia: q̃ pñt eẽ in diuersum ei⁹, quo sunt: sensus est: ꝙ scĩa diuersificat̃ ab opinione ĩ duob⁹: quorũ vnũ ẽ: ꝙ subtum scĩę nõ est semꝑ, nisi vl̃e: opinio aũt erit vtiq; de vl̃i & particulari: ſm ꝙ subbiectũ scĩæ ẽ necessariũ, & subiectũ opinionis est absq; dubio pol̃e esse verum: sed scĩa semꝑ est vera: & posset aliqs dicere, ꝙ vtraq; cõgregant̃ in vero: dixit. Et cũ hoc inueniunt̃ vtiq; nõnulla vera & entia, q̃ possũt eẽ in diuersum ei⁹, quo sunt: sensus est: sed cũ hoc, ꝙ opinionis mã non est necessaria, non prohibet̃ ab ipso verũ: qm̃ iã inueniunt̃ nõnulla vera: q̃ nõ sunt necessaria: qm̃ possunt inueniri in diuersum ei⁹, quo sunt: Cõ.194

hoc

ABRAM.

ꝙ trãsmutent: hę ãt sũt res particulares singulares: & illud ẽ verũ oppositũ falso poli: sed verũ, qđ necessario est, est illud, cui⁹ oppositũ ẽ falsum ĩpole. Postq̃ ãt enũtiauit, ꝙ opĩo sit de his reb⁹, cœpit cõmõstrare, ꝙ impole sit de illis eẽ scĩam ob euidẽtiã discriminis subti ipsius scĩę à subto opinionis. Et dixit: Notũ itaq;, vsq; ad vltimũ illi⁹, quod scripsim⁹, i. qñ opĩo sit ĩ hac mã, notũ euidẽs est: ꝙ ĩpole sit eẽ scĩam de illa, scĩa cuĩ est rerũ, q̃s ĩpole ẽ eẽ alr q̃ sũt: si qs aũt poneret đ hac eẽ scĩam: sequeret illi, ꝙ id qđ ĩpole ẽ alr eẽ, sit pole alr eẽ, quod est summum mendacium.

BVRANA

hoc ẽ, qm̃ pmutant: & hęc sunt res particulares indiuiduę: & ẽ verũ oppositũ falso poli: verũ. n. necessariũ id est, cui opponit falsum impole: Et posteaq̃ enũtiauit, ꝙ opinio erit vtiq; de his reb⁹. Cœpit monstrare, ꝙ fieri nõ põt, vt sit de ipsis scĩa, p signa dr̃ię subti scĩę à subto opĩonis: & dixit. Manifestũ igit, vsq; ad finẽ eius quod scripsim⁹: sensus est: cũq; opĩo fuerit vtiq; in hac mã: planũ vtiq;, ꝙ nõ erit polis in ipso scĩa: qm̃ scĩa est vtiq; de ijs, q̃ non pñt esse in diuersum ei⁹, quo sunt: & si posuerit aliqs, ꝙ est scĩa: sequit ipm, ꝙ sit illud, quo est, & hoc ẽ extremũ falsi. A B

T.43.ps [a] *Verumenimuero neq; intellectus (dico enim intellectum principiũ scientiæ) neq; scientia indemonstrabilis: hoc autem est acceptio immediatæ propositionis. Verus autem est intellectus, & scientia, & opinio, & quod per hæc dicitur. quare derelinquitur opinionem esse circa verũ quidem, aut falsum, contingens autem, & aliter se habere, hoc autem est acceptio immediatæ propositionis, & non necessariæ.*

T.c.195 Nec intellectus, qui est principium sciẽtiæ, neq; præmissæ immediatæ absq; demonstratione assertæ: intellectus autẽ, & scientia, & opinio sunt veræ, & res, quę harum sunt: relinquit itaq;, quòd opinio sit vera, aut falsa: et possibile est, quòd sit aliter q̃ est: hæc autem assertio est præmissarum immediatarum, quæ non sunt de necessarijs.

Dixit Aristo. Neq; est intellꝰ, qui est principiũ scientiæ: neq; consilꝰ ẽt propõnes immediatę: quarũ assertio ẽ absq; demr̃one: intellectus aũt & scĩa & opinio sunt vera, & res, quę sunt in his: derelinquit itaq; ꝙ opinio sit, aut vera, aut falsa: & pole est, vt sit in diuersum eius, quo est: & hæc est assertio propositionum immediatarũ non necessariarũ. T.c.195 C

Cõ.195 Dicit: ꝙ neq; vir⁹ intellectiua, q̃ ẽ principiũ scĩę, fit rerũ cõtingentiũ, neq; ẽt scĩa, quę absoluit ad p̃missas prĩas, q̃ sunt ĩmediatæ. D.d. Intellꝰ ãt & scĩa, & opĩo sunt verę. i. & cõueniũt hæ tres, qua ipsę sunt veraces, sed intellꝰ & scĩa sp, opĩo aũt aliqñ

Dixit: Neq; potẽtia ĩtellectualis: q̃ ẽ principiũ scĩę erit de reb⁹ polibus: neq; ẽt scĩa, q̃ mittit sup ꝓpõnes primas: q̃ sunt ĩmediate. D.d. Et scĩa, & ĩtellꝰ, & opĩo sunt vera: sensus est: & cõicant hęc tria in eo, ꝙ sunt vera: sed intellꝰ & scĩa semp sunt: opĩo aũt Cõ.195

fit

ABRAM

D sit vera, aliqñ mendax. Dum autem dixit: Relinquit' itaq; ꝙ opinio sit vera, aut falsa. i. qñ scientia & intellectus sunt semper veraces, & cõmonstrat', ꝙ sint aliæ ab opinione, oportet itaq; ꝙ oĩs opinio, quæ nobis occurrit, sit verax aut mendax, sin aũt opinio & scĩa essent vna: oĩs enim scĩa, quæ nobis occurrit, est vera, Et dũ dixit: Et pol'e est ꝙ sit aliter q̃ ẽ. Potest esse ꝙ intẽdat, pol'e est ꝙ opinatum tempore opinionis de eo sit aliter q̃ de illo opinetur. Aut ꝙ intendat, & possibile est ꝙ opinatum
E alio tempore q̃ quo opinatur de eo sit aliter q̃ opinetur de eo, hoc est varium, & hęc est dispositio opinionis veracis, quæ fit ex præmissis contingentibus. primũ aũt significatũ est dispõ opinionis mendacis: hoc est, ꝙ opinatum tempore quo de eo opinatur sit aliter q̃ de illo opinat'. Dum autem dixit: Hęc autem assertio est præmissarum immediatarũ, quæ non sunt de necessarijs: sciẽtia autem est res eueniẽs ex his præmissis, & sicut scientię sunt duæ res, principia & conclusiones, sic etiam sunt
F opinionis. Et intendebat, quòd definitio opiniõis vniuersaliter sit pręmissarum talis conditionis assertio. Assertio autem sit quod infertur ex talibus præmissis.

BVRANA

in tpe est vera, & in tempore falsa: superest igit', vt opinio sit, aut vera, aut falsa: sensus est: cumq; vera fuerint scĩa & intellꝰs semp: & iã monstratum fuerit, ꝙ sunt aliud ab opinione: sequit', vt oĩs opinio cadẽs in nos sit, aut vera, aut falsa: igr̃ nõ erũt scĩa & opinio vnũ: qm̃ oĩs scĩa cadẽs in nos est vera: & dixit. Et pol'e, ꝙ sit in diuersum eius, quo est: innuit vt velit: ꝙ pol'e sit: vt opinabile in tpe opinionis sit in diuersum eius, quo opinat' ipsum: aut velit: ꝙ pol'e sit: ꝙ opinabile in alio tpe, quã quo opinat' ipsum, sit in diuersum eius, quo opinat' ip̃m, & hęc est dispõ opinionis verę: ꝙ sit ex ꝓpõnibus possibilibus: dispõ aũt prima erat dispõ opinionis falsę, hoc est, ꝙ opinatũ sit in diuersum ei⁹, quo existimat' in tpe, quo existimat': cũ vero dixit: & hęc est assertio ꝓpõnum immediatarũ nõ necessariarũ: sensus est: & opinio vera, q̃ est imago intellectus p scientiã est assertio ꝓpõnum immediatarũ non necessariarũ: scĩa vero est de re proueniente ex istis ꝓpõnib⁹: & quẽadmodum scĩa sunt duæ res principia & conclusiones: ita quoq; de opinione: atqui voluit, ꝙ definitio opinionis in summa sit assertio ꝓpõnũ cũ hac dispõne, & assertio sequit' ex huiuscemodi ꝓpõnibus.

T.44.ps *Et confessum aũt est sic apparentibus, nanq; & opinio incertum est, & natura talis. Ad hac aũt nemo putat opinari, quãdo existimet impossibile aliter se habere, sed scire, sed quando esse quidem sic, sed tamẽ & aliter, nihil prohibet tunc opinari, tanquam quod talis opinio sit.*

T.c.196 Et hæc quidem definitio conuenit rebus. opinio enim est rerum contingentium: & hæc est eius natura, homo enim nõ asserit

Dixit Arist. Et illud, quod est definitio cõsentiẽtiũ de eo, quo sunt res: & hoc, ꝙ opinio sit de reb⁹ poss̃ibus: & natura ipsi⁹ cõsilit T.c.196

ABRAM

rit quod est impossibile esse aliter quàm est, quòd sit opinio, immo hoc esset ob modicã sciẽtiam: sed id opinatur, quãdo est secundum aliquam formam: & potest esse aliter ab illa forma: in tali enim solum cadit opinio.

Cõ. 196 Dum dicit: Et hæc quidẽ definitio conuenit rebus. Intendit quod diximus in definitione opinionis, ꝙ sit assertio præmissarũ immediatarũ, quæ nõ necessario sunt, aut qd ex talibus præmissis infertur est definitio conueniens illi, quo res est fm se. Qñ opinio est rerũ cõtingentiũ & eius natura hæc est. i. constituens sui essentiam per ipsam esse rerum contingentiũ. hæc enim res nõ accidit ei. qñ enim supponitur, ꝙ opinio sit rerũ contingentiũ, & ꝙ eius forma & quidditas sit talis dispositionis, manifestũ est, ꝙ hæc definitio conueniat illo, quo res est fm se. Et dũ dixit: Homo enim non assentit quod est impossibile esse aliter q̃ est, ꝙ sit opinio. Vsq; ibi, in tali enim solum cadit opinio. Intendit iterum, quia homo nõ asserit sua assertiõe, ꝙ illud qd videt ꝙ impossibile sit vllo vnquam tpe esse aliter q̃ asserat, ꝙ hæc eius assertio sit opinio, sed asserit talẽ assertionẽ esse scientiam: sed asserit suam assertionẽ de re esse opinionem, quando asserit rem esse fm aliquam formam: & cũ prima eius assertione asserit, ꝙ sit possibile aliter esse q̃ sit secundum illam formam: & hæc quidem est constitutio definitionis qua definierat ipsam opinionem, scilicet ꝙ sit assertio, qua asserit ꝙ sit possibile esse aliter quàm est.

BVRANA

fiat ẽt: qm̃ aliqs non assentiret de eo, qđ est posse, ꝙ sit ſ diuersum ei⁹, quo ẽ, ꝙ sit opĩo, sed ad hoc ad min⁹ est scĩa: sed opinabitur vtiq; ipm: cũ fuerit fm formam ei⁹, qđ põt eẽ in diuersũ illi⁹ form̃: qm̃ in tali cadet opinio tm̃. A

Dixit: Et hęc definitio consentit ei, quo sunt res: sensus est: & qđ dixi musin defiõne opinionis, ꝙ ẽ assertio ꝓpõnũ immediatarũ, nõ est ex necessitate, aut assertio, ꝙ sequit̃ ex huiusce modi ꝓpõnibus, ẽ definitio cõsentiẽtiũ ei, quo est res p se: qm̃ opinio est vtiq; in rebus posibus, & est nã ipsius mã istius naturæ, hoc ẽ cõsiderãdi p se de existẽtia q res posibiles: qm̃ hęc res nõ accidit nobis: & hoc, qm̃ positum fuerit, ꝙ opinio vtiq; est de rebus posibus, & ꝙ forma ipsius & essentia ipsi⁹ est cũ hac dispõne: manifestũ igit̃, ꝙ hęc definitio consentit ei, quo est res p se: & dixit. Et cõsist ẽt, qm̃ aliquis nõ assereret de eo, qđ nõ põt esse in diuersum ei⁹, quo est, qđ est opinio: vsq; ad id, qđ dixit: qm̃ in tali cadit opĩo tm̃: sensus est. Et cõsist ẽt, qm̃ aliqs nõ asserit p assertionẽ ipsius, ꝙ vł, ꝙ nõ sit posse, vt sit, neq; in tpe aliquo in diuersum ei⁹, quo asseruit, ꝙ hęc assertio ẽ opinio: sed asseret vtiq; de huiusce modi assertione, ꝙ est scĩa: atqui asseret assertione sua de re, ꝙ est opĩo: cũ asseruerit de re: ꝙ ẽ fm formã aliquã, & asseruerat de ipsa fm assertionẽ suã primã: ꝙ fieri põt, vt sit in diuersum ei⁹, quo ẽ illa forma: & hæc ẽ rnsio ab eo de defiõne, p quã definiuit opinionẽ: ꝙ est assertio, per quã asserit, ꝙ fieri põt, vt sit in diuersum eius, quo est. B C

Cõ. 196

DDD iiij Neces-

T.44.pe D *Necessary vero scientia est, quomodo igitur est idem opinari & scire? & propter quid non erit opinio scientia, si quis ponet, omne, quod nouit, contingere opinari? consequetur enim hic quidem sciens, ille vero opinans per media, quoniam ad immediata venerit. quare, si quidem ille nouit, & qui opinatur nouit, quæ admodum enim & quòd opinari est, & propter quid, hoc autem ipsum medium.*

ABRAM

T.c.197 De rebus vero necessarijs cadit scientia, sed esset alicuius dicere, quonã pacto fit possibile, ꝙ vna eadem res sciatur & opinetur eam: & quando quicquid
E homo scit opinat illud, siue fuerit mediatum: quæ causa prohiber, quin opinio & scientia fit res vna, adeo quòd eius scientia per vnam sit eius scientia per alterã: opinio enim iam fit de an res fit, & de cur sit.

Cõ.197 Et dixit: Sed esset alicuius dicere in hoc, & dubitaret, si scia sit aliud ab opinione, quia sua subiecta sunt diuersa, quonã pacto sit posse, ꝙ nobis sit de vna eadẽ re scia & opinio, hoc est, de vno subiecto. Nos assit in
F uenimus, ꝙ hoc nobis cõtingat multotiens in multis rebus, siue hæ fuerint mediatæ. i. conclusiones, aut resolubiles ad immediatas, hoc est, in præmissas per se notas: qñ autẽ hoc nobis contingit de præmissis & conclusionibus, hoc est, ꝙ nobis sit de illis opinio & scia simul, sequeret ꝙ opinio & scia sint vna eadẽ res, adeo ꝙ nostra cogaitio de re per vnam earũ fit nostra cognitio de illa per alteram. de omnibus enim speciebꝰ demonstrationũ eueniret nobis scia & opinio, i. & de illis, quæ largiuntur rem esse, & quæ largiuntur illius causam, & quæ largiuntur ambas res simul.

BVRANA

Dixit Arist. In rebus vero ne T.c.1
cessarijs cadet vtiq; scia: ꝓterq; ꝙ posset aliquis dicere: quo fieri põt: vt sciaꝫ vnũ et idem: cũq; oẽ illud, quod scit aliquis ita se habeat: vt opineꝫ ipsum, siue fuerit mediatũ, siue immediatum: quæ est igit causa, phibẽs, ꝙ opinio et scia sint vnũ: cũ hoc, ꝙ sit scia sua in vno ipsorũ, scia sua in altero: & hoc qm̃ opio erit vtiq; de eo, qđ est, si ẽ res, & oẽ qđ est.

Dixit: Prætereq; ꝙ posset aliquis Cõ.19
dubitare I hoc, & dicere, & si est scia aliud ab opinione: qm̃ subiecta ipsa rum sunt diuersa: quo fieri põt, vt habeamus opinionẽ & sciam de re vna & eade? hoc ẽ de subiecto vno? nos enim inuenimus hoc accidere nobis plerũq; in rebus multis, siue fuerint mediatę, hoc ẽ cõclusiones, aut resolubiles in immediatas, hoc ẽ in ꝓpõnes p se notas, cùmq; acciderit nobis hoc in ꝓpõnibus & cõclusionibus: ꝙ habeamus opinionẽ & sciam simul: sequit vtiq; ꝙ sit opinio & scia res vna & eadẽ: quoũq; fuerit scia nostra de re, p vnũ ipsorum, scia nra illius p vnum: & hoc, qm̃ per oẽs species demonstrationũ adducitur nobis scientia & opinio: hoc est, quæ exhibet existentiã rei, & quę exhibet causam ipsius: & quę exhibet vtraq; simul.

An

ms.44. *An si quidem ita suspicabitur non contingentia aliter se habere, quemadmodum se habent definitiones, per quas sunt demonstrationes, non opinabitur, sed sciet. si autem vera quidem esse, non tamen hæc vtique ipsis inesse, secundum substantiam, & secundum formam, opinabitur, & non sciet vere ipsum quod, & ipsum propter quid, si quidem per immediata opinabitur, si autem non per immediata, ipsum quod solum opinabitur.* A

ABRAM

T.c.198 Si autē qui suam assertionem ſm hanc formam asserit, ꝙ.s. asserat res impossibile esse aliter q̄ sunt, prout sunt termini, qui sunt medij demr̄onum causæ, ñ opinaret̄ de his opinionē, sed illas sciret. Si autē assereret illas res esse veras, sed ꝙ nō sint per se, neq; essentiales, hic opinaret̄ opinionē, & nō sciret ſm veritatem, an res sit, & cur sit. qñ vero res esset mediata, opinaretur opinionem cur sit, si vero res sit immediata, opinaretur de illa an sit.

Cō.198 Dicit ꝓ rñsione ꝑcedentis dubij, ꝙ impoſe, sit, ꝙ alicui viro colligātur de vna eadē re scīa & opinio simul, scīa.n. est, ꝙ asserat, ꝙ impoſe sit rem aliter esse q̄ asserat illā nullo vnq̄ tempore prout sit, ꝙ asserat præmissas ipsas, quas ponimus medios terminos demr̄onis: opinio autē est, ꝙ asserat ꝙ possibile sit rē eē aliter q̄ opinatur de illa: manifestū itaq; est, ꝙ impossibile sit ꝙ colligant̄ nobis hæ assertiōes de vna eadem re, & opinio nobis contingit, qñ illis rebus ĩstituimus ꝙ ipsę sint vere ꝑter qđ eas asseram⁹ eē essentiales, & necessarias: hæc.n. assertio de

BVRANA

Dixit Arist. Si fuerit asserentis assertio ſm hāc formā, ꝙ ipse asserat de ĩs, q̄ nō pñt eē in diuersum ei⁹, quo sunt: quēadmodū de terminis, qui sunt medij in demr̄onibus cāę, nō opinat̄ hāc opinionē: sed scit ipsam: & si asserat de illis rebus, ꝙ sunt veræ absq; eo, ꝙ ñ sunt ꝑ se, neq; substātiales: opinabit̄ vtiq; hoc opinione, et nō sciet, an res sit, et ꝑꝑ quid sit: forte vero, cū fuerit res mediata: existimabit̄ vtiq; de ipsa opinio ꝑꝑ quid est: sin autē res fuerit immediata, existimabitur vtiq; de ipsa an sit. T.c.198 B

Dixit: In rñsiōe ad dubiū ꝑcedēs: ꝙ fieri nō pōt, vt aggregent̄ alicui ĩ re vna & eadē scīa & opinio simul: & hoc, qm̄ scīa ē, vt asserat fieri nō posse, vt sit ĩ diuersum ei⁹, quo est, qđ asserit, & nō in tpe, quēadmodū qđ asserit̄ de ꝓpōnib⁹ ꝑ se: quas posuimus terminos medios ĩ demr̄one: & ē opinio, vt asserat̄ de re, ꝙ ꝑt eē ĩ diuersum ei⁹, quo asserit ipsum eē. Planū igit̄ ꝙ fieri ñ ꝑt, vt aggregēt̄ nobis hę duę assertiōes ĩ re vna & eadē: & opīo accidit nobis ĩ eo, ꝙ asserim⁹ de ijs reb⁹, ꝙ sunt ꝑ ę absq; eo, ꝙ asseram⁹ ipsas eē substātiales ñ necessarias: & hoc, qm̄ assertio sua ista est, Cō.198 C

ABRAM

D de reb⁹ est, q̃ opinio vocat, siue hæc assertio inuẽta sit ꝑ mediũ, aut sine medio, nullũ ẽ ĩter illas discrimen, nisi ꝙ qñ fuerit ꝑ mediũ, i. cõcl'o, ẽ opinio de cur res sit, si ãt fuerit sine medio, est opinio de an res sit tm̃, proprie aũt discernit opinionẽ q̃ ẽ cõcl'o ꝑ cognitionẽ cãę, illa.n. proprie discernit cõcl'onẽ aliã à ꝑmissis, qđ.n. cognoscit de ꝑmissis ẽ solũ esse, notũ aũt ex cõcl'one est, an sit: & cã in demr̃onibus absolutis, aut causæ solũ in demr̃one causarum.

BVRANA

est, vt accidat opĩo, siue fuerit hæc assertio existẽs ꝑ medium, aut sine medio, nõ est dr̃ia inter ipsa, nisi cũ fuerit ꝑ se, hoc est cõcl'o, erit opĩo, qd est res: si vero fuerit immediata, erit opinio an aliqd insit alicui: atq simul erit opinio, q̃ est cõcl'o in scĩa cãæ: qm̃ ipsa est, q̃ appropriat cõcl'oni absq; ꝓpõnibus: & hoc, qm̃ scĩa de ꝓpõnibus est existentia tm̃: & scĩa de concl'one est existentia & cã ꝑ demr̃ones simplices: & si demõstratio tm̃ per demr̃onẽ causarum.

E

pars.44. *Eiusdem vero opinio, & scientia non omnino est, sed quemadmodũ & falsa & vera eiusdem quodammodo sunt, ita & scientia & opinio eiusdem: etenim opinionem veram, & falsam (vt nonnulli quidem dicunt) eiusdem esse, absurda contingit erigi. & alia, & non opinari, quod opinatur falso.*

T.c.199 Si vero scientia & opinio sint vna res, hoc non fit indubitate necessario, sed sicut fit de vna eadem re opinio vera & opinio falsa dupliciter: sic ẽt fit ꝙ vna res inferat illam scire & opinari. Qui vero dicit ꝙ scĩa & opinio sint vna res, hinc sequitur illi, ꝙ illud, quod opinatur, sit mendax opinio, nisi sic illud opinetur.

F

Dixit Arist. Si vero scĩa et opinio fuerint vnũ: nõ ẽ hoc ꝑ affirmationẽ absq; dubio: sed quẽadmodũ ẽ vtiq; de re vna & eadẽ opinio vera et opinio falsa ſm duos modos: ita vtiq; erit res vna, quã op3 vt sciat opinãs: sed eũ, qui dicit scĩam & opinionẽ esse vnũ: sequitur ex hoc: vt sit illud, qđ opinatur opinione falsa: si non qđ opinatur ita. T.c.199

Cõ.199 Si ꝟo scĩa & opĩo sint vna res simplr: qa sint vni⁹ subiecti, hoc nõ fit ĩdubitate necessario: hoc ẽ, ꝙ nõ cõtingat vbiq: ꝙ sub̃tũ scĩæ & opinionis sit vnũ, tãto fortius ꝙ ob hoc sit opinio & scĩa vna eadẽ res: de vna .n. eadẽ re fit opĩo ꝟa & opinio falsa: vera qdẽ apud vnũ virũ, & falsa apd aliũ virũ: q̃ qdẽ ex vna ꝑte nõ ẽ vna. Et dixit: Qui ꝟo dicit ꝙ scĩa & opĩo

Forte vero si erit opinio & scĩa res vna simplr: qm̃ sunt vtiq; de sub̃to vno: ñ erit vtiq; hoc ꝑ affirmationẽ absq; dubio: hoc ẽ, ꝙ ñ accidet ĩ oĩ loco, vt sit sub̃tũ opĩonis & scĩę vnũ vt sit scĩa ꝑꝑ hoc & opĩo res vna & eadẽ, cũ fuerĩt sub̃ta sua res vna: erit vtiq; sub̃tũ ipsaꝝ ex noĩe res modorũ diuersorũ, hoc ẽ ꝑꝑ duos viros: quẽadmodũ, ꝙ sit de re vna & eadẽ opĩo Cõ.199

ABRAM

& opīo sint vna res, hinc sequit' illi, ꝙ illud qđ opinat' sit mēdax opīo, nisi sic illud opinet'. Pōt esse, ꝙ intēdat, ꝙ q̄ asserit ꝙ scīa & opinio sit vna eadē res, qñ opinetur de re opinionem mendacē, illā opinet', & nō opinet' simul. inquātū.n.hēt scīam de hac re, nō opinat' illā, & inquātū illā opinat', illā opinat': & fit apud nos de hac re opinio, & nō opinio simul. Et pōt esse, ꝙ intenderit, ꝙ si collectę essent opinio & scīa in vna assertione vnius rei, non colligerentur de illa opiniōes contrariæ: possibile autem est, ꝙ aliquis vir opinetur de re quòd sit ita & nō sit ita simul, sicut quòd quidam vir opinaretur quòd terra sit in medio, & ꝙ sit deuia à medio simul.

BVRANA

opīo ꝟa & falsa, ꝟa vni, & falsa alteri: & hoc ꝑ modū vnū nō est subtū vnū: & d. sed q̄ dicit, ꝙ scīa & opīo sūt vnū: seq̄t' eū ex hoc, vt sit, qđ opinet' opīone falsa: nisi si ita seq̄t' ip̄ꝫ, ꝙ asserit: & ñ si opinat', & ita asserit, vt velit: ꝙ q̄ asserit ꝙ scīa & opīo est vnū: ꝙ sit cū opinat' đ re opīonē falsā, ꝙ opinet' & ñ opinet' sil': qm̄ ex ꝑte, q̄ hꝫ scīam de re, ñ opinat' ipsā, & ex ꝑte, q̄ opinet' ipsā, opinet' vtiq; ipsā: & habebim' đ hoc opīonē & ñ opīonē sil': & innuit, vt velit: ꝙ ñ aggregāt' opīo & scīa ꝑ assertionē vnā de re vna: ñ aggregant' ī ipsa opīones cōtrarię, atq̄ fieriꝑt, vt asserat aliq̄s de re, ꝙ ē ita, & ꝙ nō ē ita sil': quē admodū si aliq̄s opinaret', ꝙ currit ꝑ mediū, & ꝙ declinat à medio sil'. A B

ars.44. *Quoniam vero idem pluribus modis dicitur, est quidem vt contingit, est autem vt non: commensurabilem nanq̄ esse diametrum vere opinari absurdum est, sed quòd diameter, circa quam opiniones, idē, ita eiusdem est: quòd quid autem erat esse vtique secundum rationem non est idem, consimiliter autem & scientia & opinio est eiusdem, hæc quidem enim sic animalis, vt non contingat non esse animal, illa vero vt contingat, veluti si hæc quidem quòd hoīs est, illa vero hoīs quidē, non autem quòd hominis: idem.n.est, quoniā hō, hoc aūt sic non idē*

T.c.200 Quia āt vnū idē dr̄ multis modis, possibile ē ꝙ scīa et opinio sint vna aliquo illorū modorū, & alio mō ē impossibile. absurdum.n.esset, ꝙ aliquis vir opinaretur opinione vera, ꝙ diameter sit cōicans costę: verumtamē diameter sit subiectū opinionis veræ & opinionis falsæ: & hoc modo diceretur de illis, ꝙ sint vna: ꝙ vero sint sil' vna, hoc est, definitione est impossibile.

Et

Dixit Arist. Qm̄ vero vnū & idē dr̄ multis modis: erit scīa & opinio igit' ꝑm aliquē modorū possis: et si ꝑm aliū modū īpossis, & hoc, qm̄ absurdū est, ꝙ aliq̄s opinet' opiniōe vera diametrū cōmēsurabilē esse costę: sed diameter est subiectū opinionis veræ & opiniōis falsæ: & ꝑm modū hūc dr̄ de ipsis, ꝙ sunt vnū: qđ vero sint simul vnum, hoc est definitione, nō est possibile. C T.c.200

Et

ABRAM

D Et forma scīæ & opiniōis ē hęc forma, s. ꝙ sint vna subiecto, attñ scīa est, ꝙ hoc sit tale aīal, & impoſſe sit aliter eē q̄ est: opinio aūt est ꝙ poſſe sit aliter esse q̄ ē: primus vero vtit ipso aīali, quatenus est de hoīs definitione & quidditate. Scd̄s aūt quatenus sit non ſm ipsius quidditatē & essentiam: subiectum autem in ambabus dispositiōibus ē vnū idem, ipse vero ſm suas definitiones non sunt vnum idem.

E

Cō.200 Ex quo initiū ꝑmissi dubij fuit, ꝙ opinio & scīa sint vna, quia scitū & opinatū sunt vnū. Intendit notificare ꝙ cā deceptiōis in hac re, si caperet nomē vnius ſm vnū significatū, cū ipsum significet multa significata: dicit itaq;, ꝙ ex quo nomē vnius dr̄ ſm multa significata, scīa & opinio pñt esse vna, ſm aliqd̄ illorū significatorū, q̄bus dr̄ nomē vni⁹: et impoſſe est, ꝙ dicant altero mō, s. ꝙ sint vna subiecto, & duę definitiōe, nō vna subiecto & definitiōe: falsū .n. est, ꝙ vll⁹ vir asserat ꝙ sit necessariū & cōtingēs simul. Exēpli gr̄a, quia error ē, ꝙ diameter sit costæ cōicabilis, iā .n. cōstitit demr̄o de illa ꝙ sit necessario incōmunicabilis. Verū tñ pōt diameter esse subiectū scīę apud illū, qui hēt scīam de hac re: & subiectū opinionis apud illū, q̄ habet opinionē ꝙ sit cōicabilis: & hoc mō dr̄ de opiniōe & scīa ꝙ sint vna, hoc ē, ob ipsum subiectū. ꝙ āt sint vna ſm definitionē ē impoſſe, & forma scīę & opiniōis ē hæc forma: hoc ē earū, veritas, s. ꝙ sint vna subiecto, d[illegible] : definitiōe & forma. v. g.

F

q̄a

EVRANA

Et forma scīæ & opiniōis ē hęc forma: et hoc, ꝙ ipsę sunt opinio vna in subiecto: scīa vero de ęq̄li mō, ꝙ fieri nō pōt, vt sit in diuersum ei⁹, quo est: opinio aūt, ꝙ fieri pōt, vt sit ī diuersum ei⁹ quo ē: et prīa q̄dē ꝑtractabit de aīali ſm ꝙ est in definitiōe hoīs & essentia ipsius: scd̄a vero, ſm ꝙ inest, nō ſm ꝙ est essentia aut substantia ipsius: et subiectū in vtrisq; ē vnū et idē: ipsa vero ſꝫ defiōnes suas ñ sūt vnū & idē.

Qm̄ dubiū, cuius pręcessit principiū fuerat, ꝙ scīa & opīo sunt vnū, qm̄ scīa & opinio sunt de vno: vult docere, ꝙ cā erroris in hoc est: si accipiat, ꝙ nomē vnius significet sup re vna: qm̄ ipsum significet sup rebus multis: dr̄ igit, ꝙ qm̄ nomen vnius dr̄ ſm multas intētiones, scīa & opinio pñt eē de aliqua rerū: de q̄bus dicat nomē vni⁹: & nō ē poſſe, vt dicat de intētiōe scd̄a qd̄ ē, vt sint vnū subiecto vtraq;, nō vnū subto & definitiōe: & hoc qm̄ falsum ē, vt asserat aliq̄s vnū in eo, ꝙ est necessariū, & poſſe simul: vt in exēplo, error ē: vt existimet triāgul⁹ cōicare costę: qm̄ demr̄o cōstituit vtiq; de ipso, ꝙ nō cōicat ex necessitate: diameter itaq; pōt eē subiectū scīę apd̄ eū, q̄ habuerit scīam d̄ hoc, et subiectū opiniōis apd̄ eū, q̄ habuerit opinionē, ꝙ cōicat: & ſm hūc modū dr̄ de opiniōe & scīa, ꝙ sunt vnū, hoc ē ꝑꝑ subiectū: ꝙ aūt sint vnū definitiōe, ē impoſſe: forma igit scīę atq; opiniōis ē hęc, hoc ē veritas ipsarū: & ē, ꝙ vtraq; sunt vnū subto, duo in definitiōe & forma: vt ī exēplo: assertio,

Cō.200

ABRAM

quia assertio de hoīe,& ꝙ sit alal,& ꝙ impoſſe sit ꝙ sit nō animal,nullo vnq̄ tpe ē scīa, assertio vero de illo ꝙ sit alal, & ꝙ possibile sit quodā tē pore esse nō alal,est opinio. Prima itaq; assertio sumit alal inquātum intrat hois definitionē & quidditatē, secunda vero assertio accipit solū ei inesse animalitatem, præter ꝙ capiat ei additum ad eius quidditatē & essentiam, qñ autē res ita est, subiectū vtriusq; assertiōis est vnū idem, definitio vero nō est vna eadem: hoc est,quia vltima differentia vnius illarum est alia q̄ alterius.

BVRANA

assertio, q̄ est de hoīe,ꝙ est alal, & ꝙ nō est poſſe, vt sit nō alal, neq; in aliquo tpe, est scīa: sed assertio, ꝙ ē alal,& poſſe est, vt sit in aliquo tpe nō alal, ē vtiq; opinio: assertio itaq; prīa accepit alal sm ꝙ ponit in definitiōe hois,& eēntia ipsius: assertio aūt secūda accepit,ꝙ animalitas est ipsi tm̄,absq; eo, ꝙ sit ipsi aditus in essentiā & substantiā ipsius: qđ cū ita sit: subiectū vtriq; in vtriq; assertionibus est vnū & idē: definitio autem nō est vna & eadem, hoc est, quoniam differentia vltima in vna ipsarum est alia ab altera. A B

pars.44. *Manifestum autem est ex his, quòd neque opinari simul idem & scire contingit, simul enim habere posset suspicionem, quòd aliter se habere, & non aliter, idem esset, quod non contingit, in alio quidem enim vtrunque esse contingit eiusdem, vt dictum est, in eodem autem non sic possibile est. habebit enim suspicionem simul vt quòd homo esset, secundum quòd animal: hoc.n. esset non contingere esse non animal, et non secundum quòd animal, hoc.n. esset sic contingere.*

T.c.101 Euidens est, ꝙ impossibile sit ꝙ vnus vir sciat vnā rem,& ipsam simul opinetur: sin autē de vno eodem subꝫto eueniret assertio, ꝙ possit eē, et ꝙ ipoſe sit esse aliter q̄ est: hoc aūt ē falsū. Qñ vero essent duo:hoc possit de illis duob⁹ imaginari insimul, ꝙ vnus illorū illud opinet,et alter illud sciat: ab vno vero est impoſſe, ꝙ de vno subiecto sit ordinent scīa & opinio: sinautē, simul assereret de eo qđ est hō, ꝙ sit animal, & ꝙ posſibile sit ꝙ sit non animal,& ꝙ non sit animal: hæc enim est res cōtingēs.

Dicit:

Dixit Arist.Manifestū igit̄,ꝙ fieri ñ p̄t, vt sciat aliqs rē vnā et opinet ipsum sit: ꝙ si nō, queniet de subiecto vno simul assertio, ꝙ p̄t eē in diuersum ei⁹, quo ē, et nō p̄t eē:sed hoc ē falsū: cū vero duo extiterint, fieri vtiq; p̄t: vt formet hoc ex ambob⁹ ipsis sit: vt opinet ipsum vnus ipsorū,& sciat ipsū alter:sed de vno fieri ñ p̄t, vt ordinet scīa et opīo in subꝫto vno sit: et si ñ, assereret vtiq; sit de eo, qđ est hō, ꝙ ē hō animal,& ꝙ fieri non p̄t, vt sit non animal: & ꝙ non est animal, & hæc est res possibilis. T.c.101 C

Dixit:

ABRAM

D Dicit: Euidens itaq; est ex his, quę Cō.201
diximus in definitione sciæ & opinionis, ꝙ impossibile sit, ꝙ vni eidē viro occurrat de vna eadem re opinio & sciā simul, nisi esset possibile, ꝙ vnus idem vir de vna eadem re vno eodem tempore assentiat, ꝙ sit possibilis esse, & impossibilis esse aliter q̄ est in simul: hoc autem est falsum: has asit duas assertiones eē duorum virorū de vna eadē re est possibile. nam possibile est, ꝙ vnus illorū duorū asserat de re, ꝙ impossibile sit aliter esse, & alter asserat ꝙ
E sit possibile. ꝙ vero vnius viri sint hæ duæ assertiones simul de vna re vno tpe, & impossē, nisi posset vnus hō asserere, ꝙ homo sit aīal, & non aīal simul. nā non est dīa siue asserat de eo qđ ē aīal, ꝙ nō sit animal, siue asserat de eo qđ impossibile est esse nō aīal, ꝙ possibile sit esse non aīal. Et hoc significauit, qñ dixit: Sinaūt simul assentiri de eo, qđ est homo, ꝙ sit animal, & ꝙ impossibile sit ꝙ sit non animal & ꝙ non sit animal: hoc n significat ꝙ possibile sit, ꝙ intendat, ꝙ non sit dīa siue
F vir asserat de re ꝙ sit animal, & ꝙ impossibile sit, ꝙ non sit animal: & ꝙ hoc sit possibile, siue ꝙ asserat ꝙ simul sit animal & non sit animal: nos enim dicere possibile & nō possibile, opponuntur oppositione affirmatiui & negatiui.

BVRANA

Dixit: Manifestū igit ex eō, qđ diximus in definitione scię & opinionis, ꝙ fieri nō pōt, vt proueniat hoc vni & eidē I tge vno & eodē, ꝙ possit esse in diuersum eius, quo est, & nō possit esse simul: & hoc est falsum ꝙ asit hæ duæ assertiōes sint de re vna simul in eodē ad duos homines, est vtiq; possibile: & hoc, qñ fieri pōt, vt asserat vnus ipsorum de re, ꝙ fieri nō pōt, vt sit in diuersum eius, quo est: & asserat alter, ꝙ est possibile: sed in homine vno non est possibile, vt inueniant ambę istę assertiones de re vna simul, in tempore vno: nisi fortasse possibile sit, ꝙ hō vnus asserat, ꝙ homo est animal & nō est aīal simul: & hoc, qñ non est dīa asserere de aliquo, ꝙ ē animal, & ꝙ non est animal, aut asserere de aliquo, ꝙ fieri non pōt, vt sit nō aīal: & hoc ē: qđ significauit: cū dixit: & si nō, asserat vtiq, simul de eo, ꝙ est homo, ꝙ est animal, & ꝙ fieri non pōt, vt sit non animal, & ꝙ non est animal: & hoc: qñ hæc est res, q̄ pōt voluisse, qñ non est dīa inter id, ꝙ asserat aliquis de aliquo ꝙ est animal: & ꝙ non est possibile, nisi ꝙ sit animal, & ꝙ hoc nō est possibile: & inter hoc, ꝙ asserat, quòd est animal & non est animal simul: qñ sermo noster erit possibilis & non potis: cui opponit oppositio affirmatiuę & negatiuæ. Cō.201

pars.44. [a] *Reliqua vero quomodo oporteat distribuere & in discursu, & intellectu, & scientia, & arte, & prudentia, & sapientia, illa quidem naturalis, hæc autem moralis speculationis magis sunt. Solertia vero est bona quædam coniectatio in non perspecto tempore medy, veluti si quispiam videns, quòd Luna splendorem semper habet ad Solem, celeriter excogitauit propter quid hoc, quoniam propter id, quod splen-*

deficit

Argy. l. 6 ſio paupe e diuitē deuente hoc illum ppea face e, q̄ mu no argen- ū accipi, tellexerit.

deſcit à ſole, aut † diſpus antem cum diuite, nouit, quoniam fœnera- A
tur, aut propter quid amici ſunt? quoniam inimici eiuſdem. Omnes
enim cauſas medias videns ſummas cognouit. Splendidum eſſe ad So-
lem ſit in quo A, ſplendere à Sole, in quo B, Luna, C: ineſt itaq;, Lit-
ne quidem ipſi C ipſum B ſplendere à Sole: ipſi autem B ipſum A ad
hoc eſſe ſplendidū, à quo ſplendet: quare et ipſi C ineſt ipſum A per B.

ABRAM

T.c.202 Cōſideratio vero de alīs virtu tibus animæ rōnalis, quæ ſunt ratio & intellectus, & ſciētia, & ars, & prudentia, & ſapientia, de quibuſdā eſt inſtitutionis naturalis conſiderationis, & de q̄busdā eſt inſtitutionis conſideratiōis de moribus. Solertia vero eſt euigilātia ad attingendū mediū termi nū pauſillo tpis. V. g. q̄n qs videt q̄ ſemp luceat id Lunę, q̄d à Sole irradiaſ, ocius ſtelligit, quā ob cām hoc fiat, ſ. q̄ ita fit, qa illa à Sole illuminatur. Et q̄n videt diuitē virū, q̄ pauperē alloquaſ: ſciat hoc fieri vt ab illo mutuum accipiat, aut q̄ ſint amici, quia vni et eidē viro ſint inimici: q̄n. n. nouerit ambo extrema: ſcit oēs cauſas, quę ſunt medię: ſitq; illuminatio illius, q̄d à Sole irradiaſ, p quo ē litera A, et q̄ illumineſ à Sole, p quo litera B, et Luna ſit p quo litera C. ficq; B ineſt ipſi C: dico C ipſam Lunā. & B dico illuminari à Sole: & A ineſt C, ideſt, q̄ irradiet illam hanc, hoc eſt partē, quæ verſus ipſum lumen eſt: A ergo ineſt ipſi C mediante B.

Cō.202 Conſideratio vero de nā intellectus ē ſcię Phyſicę: ſed cōſideratio d arte & ſapiētia ē ſcię Moralis, qa ſunt

BVRANA

Dixit Arif. Speculatio vero de T.c.202.
reliquis potētiis animę rōnalis, quę ſunt, ſapiētia, et intellectus, & ars, & prudentia et ſcīa, ita ſe habet: q̄ aliquę ſunt de p̄cepto ſpeculationis naturalis, & aliquę de p̄cepto ſpeculatiōis mo B
ralis. Solertia vero eſt bonificatio deueniēdi ſ terminū mediū in paruo tpe vt in exēplo, cū viderit aliquis, q̄ id, qđ ſequit ſolē de Luna, ſemp eſt illuminatū: cito cōprehendit, pp quā cām eſt: & eſt ita: q̄n ipſa ſplendeſcit à Sole: cūmq; viderit hominem diuitem: & nouerit, q̄ hic, quaſi mutuaſ ab ipſo: aut quaſi ipſi ſunt amici: q̄n odio habēt hominē vnum et eun dē: q̄n cū C
nouerit ambas extremitates, no uit oēs cauſas medias: fit ſplendor aduerrens Solē in quo eſt litera A, q̄ ipſa ſplēdeſcit à Sole, ſ quo litera B, & Luna, in quo eſt litera C, B, igitur ineſt C, hoc eſt Lunæ, id eſt B, qđ ſplēdeſcere à Sole, & A, ineſt B, hoc eſt, qđ aduertit ad hunc, hoc eſt ad latus ab ipſo illuminatum, A, igitur ineſt C, per mediū B.

Fortaſſe cōſideratio de nā intelle- Cō.202
ctus attinet vtiq; ad ſcīam naturalē: cōſideratio ſit de arte & ſcīa ſuenitur

ABRAM

D sunt ab ipsa volũtate: ĩ cõsideratiõe vero de dr̃ia inter sc̃iam & opinionẽ conueniunt artifex Sc̃iæ Logicę & artifex sc̃iæ Physicæ: Logicus.n. considerat de illis ex parte veritatis & falsitatis. Physic⁹ aũt cõsiderat de illis inquantũ sunt duæ animæ vires. inter prudentiã autẽ & solertiã est, sicut dixit, velocitas hoĩs occursus ad medium terminũ, qui est cã illud qđ sentitur p̃dicatũ inesse ipsi subiecto. V.g. vt si quis diceret, qñ cernit Lunã semp lucere ex parte Soli obiecta, putat suo animo ꝙ hu

E ius causa sit, quia Luna suum lumẽ acquirat à Sole Et similiter, qñ videt colloquia duorũ, quorum alter est diues, & alter pauper, putat in mẽte eius ꝙ suæ societatis causa sit: quia pauper petat à diuite, vt ei mutuum det. Et similiter qñ apud eum sunt duo inimici vni viro, putat in corde suo ꝙ illi sint amici. Arist. autẽ cœpit ꝓ lumine Lunę ex parte Soli obiecta literam A, quæ est maius extremum, & vice illius acquisitionem luminis à Sole, qđ est mediũ

F terminum literam B, & loco Lunę, quæ est minor extremitas huius q̃siti, ipsum C. Solertiæ autem est, ꝙ dũ sentit A inesse C, putat in mente sua in esse ipsi C mediante B. ille.n. præcipue meditatur causam, quæ dum inest subiecto, inde sequitur prædicatum illi inesse. Sicq; expleta ẽ expositio huius sermonis libri Posteriorũ Analyticorum Aristotelis ad Dei eximij laudẽ & gloriã.

BVRANA

tur vtiq; à rõne: in consideratione aũt de dr̃ia inter sc̃iam & opinionẽ cõicãt logicus & nãlis: logicus qđ cõsiderat de ipsis ex parte veri & falsi: nãlis aũt considerat vtiq; de ipsis ex pte, qua sunt duę ex potẽtijs aĩæ: & ĩter prudẽtiã. Solertia ꝟo ẽ: quẽadmodũ dixit: celeritas, ꝑ quã cadit hõ sup termino medio: qui est cã: apud id, ꝙ sentit p̃dicatũ ineẽ subiecto: vt in exẽplo: quẽadmodũ, cũ dicimus: cũ aliquis viderit Lunã vtiq; semp lucere ad partẽ oppositã soli: existimauit ĩ corde suo: ꝙ causa in hoc ẽ: qm̃ Luna possidet lumen à Sole: & similiter cũ viderit aliquẽ loquẽtẽ cum aliquo: & fuerit vnus ipsorum diues & alter pauper: existimauit in corde suo: ꝙ cã coniunctionis suę est: ꝙ pauper petijt à diuite, vt ipsi mutuet: & ita, cũ habuerit, ꝙ illi odio habent hominẽ vnũ: opinatus ẽ in corde suo, ꝙ sunt amici: & Aristote. accepit loco luminis Lunę ad partem oppositam Soli literã A, quę est maior extremitas: & loco eius, qđ est, possidere lumen à Sole, qđ est medius terminus B, & loco Lunæ, quæ est minor extremitas in hoc q̃sito C, & solertia est apud eum, qui senserit C. Et opinatus fuerit in corde suo C, esse ꝑ mediũ B, & hoc ipse opinatus est ĩ corde suo super excellentia causæ, quæ cùm fuerit in subiecto sequit ꝙ sit prædicatum in ipso. Finit tractatus Primus Libri Demr̃ationis logicæ. Laus Deo magno & benedicto.

Explicit Liber Primus Posteriorum, Abramo de Balmes, & Ioanne Francisco Burana Veronẽsi, et Iacob Mantino interpretibus, licet Mant. morte præuẽtus, vsq; ad textũ 149 transtulerit.

Aristotelis

ARISTOTELIS POSTERIORVM RESOLVTORIORVM LIBER SECVNDVS,

Cum Auerrois magnis Commentarijs.

Abramo de Balmes, & Ioanne Francisco Burana Veronensi Interpretibus.

Secundus Liber Posteriorum Resolutoriorum continet Septem Summas.

In prima à tex. primò vsq; ad 9. diuidit quæsita et ea omnia reducit ad medium.
In 2. à tex. 9. vsq; ad 36. ostendit definitionem monstrari non posse.
In 3. à tex. 36. vsq; ad 48. colligit viã & rõnẽ, qua ipsum quod quid est, educere possumus.
In 4. à tex. 48. vsq; ad 56. distinguit genera causarũ, & per illa omnia docet demonstrare.
In 5. à tex. 56. vsq; ad 69. declarat quomodo demonstrentur, facta, præsentia, & futura, item quę circulo gignuntur, & quę vt plurimum.
In 6. à tex. 69. vsq; ad 101. docet venari definitionem ex eius compositione, & inuentionis suarum partium. item de electione problematum, deq; causis & causatis perractas.
In 7. à tex. 101. vsq; ad finem, explicat habitum principiorum, & quo nam modo hæc à nobis cognoscantur.

ANT. INTER. TEX. I.

In disciplinis quatuor quæri solent, & hæc omnia media quæsita sunt: Et quid sit huius libri propositum. Cap. I.

VAE quærumtur sunt æqualia numero ijs, quæcunque scimus. quærimus autẽ quatuor, quod, propter quid, si est, quid est. cùm.n. vtrum hoc, aut hoc insit, quærimus in numerum ponentes: velut vtrũ deficit Sol, aut non, ipsum quòd quærimus. Signum autem huius, cùm.n. inuenimus quòd deficit, cessauimus, et si à principio sciremus, quòd deficit, non quæreremus vtrũ. cùm autem scimus ipsum quòd, tunc ipsum propter quid quærimus, vt scientes, quòd deficit, & quòd mouetur terra, propter quid deficit, aut propter quid mouetur, quærimus hæc quidem sic.

ABRAM

T.c.1. REs, q̃ q̃runtur, & res, quas scimus coęquantur: res autẽ quas q̃rimus sunt q̃tuor. Quarũ vna ẽ vtrũ sit, et altera cur sit: &

BVRANA

DIxit Aris. Ea q̃ q̃rim⁹, T.c.1. et ea, q̃ scim⁹ sunt q̃lia: q̃ vero q̃rim⁹ sunt q̃tuor: quorũ vnũ est: q̃d est, et scdm pp̃ q̃d hoc, si est,

ABRAM

D et an sit? et q̄d sit. Qñ.n. nos q̄rimus vtrā duarū rerū nūq̄d hęc aut hęc iā ponim⁹ ī numerū ex p̄te q̄dā. v.g. o vtinā scirē vtrā duarū rerū, vtrū sol recipiat eclipsim, nec ne? nos itaq̄ q̄rimus vtrū sit: hui⁹ aūt euidētia hęc ē. qñ.n. īuenerimus ꝙ suscipiat, satisfactū nobis ē de qōne: et si ab initio rei scirem⁹ ꝙ suscipiat eclipsim, ñ q̄rerem⁹ vtra duarū rerū appareat. Qñ aūt sciuerim⁹, ꝙ sit: tūc nr̄m q̄situ est, cur sit? gr̄a exēpli, qñ sciuerim⁹ ꝙ eclipsim suscipiat, & scirem⁹ ꝙ terra moueat, tūc q̄rimus, quā ob cām suscipiat eclipsim, et quam ob causam terra moueatur?

E

Com. 1. EX quo hui⁹ libri cōsideratio primo parti ī duas p̄tes, ī sciam q̄d sit demr̄o, & q̄d sit ipsa definitio: cū iā expleuerit sermonē de eo, q̄d est q̄d sit demr̄o, & quot sint ei⁹ spēs & ex quibus singulæ ipsius species cōstēt, & q̄rū cōdōnū et dispōnū, ꝓut tradidim⁹ sint, an demr̄ones tm̄ vel demr̄ones p̄fectę, & cū hoc loquut⁹ est de oībus euentis, q̄ demr̄onibus

F eueniunt, incœpit hic cōsideratione scd̄æ partis hui⁹ libri, q̄ ē cōsideratio de definitionū spēb⁹, & de rebus, q̄bus cōstāt, & de mō, quo educant, & vt vñus inquā: de oīb⁹ ipsarū euentis, & quo sibi cōstent. Et ex quo definitio est aliud à demr̄one: q̄a q̄situ q̄d est, est aliud à q̄sito demr̄onis, initiatus est sermonē de numero q̄sitorū primorū nāliū: hoc est, q̄ prīa intētione q̄runt, vt id eorū, q̄d est extra mētē p̄ueniat, vt sit in mēte, vt est extra mētē. & incœpit

BVRANA

et quid est: et hoc, qm̄ cum quęrimus vtramuis duarum causarum si est ex parte, iam ponim⁹ in numerum: vt in exemplo, si aliquis interrogaret, an sol suscipiat defectum aut nō: nos vtiq̄ quęrimus an est: signum autem sup̄ hoc est: qm̄ cum inuenim⁹, ꝙ deficit, desistimus à quęstione: et si sciuissemus à prnicipio rei, ꝙ suscipit defectū: ñ q̄siuissem⁹ vtrū duorū videat: cūq̄ nouim⁹, ꝙ ē, q̄rim⁹ tūc p̄p̄ q̄d ē: vt ī exēplo, cū nouim⁹, ꝙ suscipit defectū, et scim⁹ ꝙ terra mouet: quærimus tunc p̄p̄ quam cām suscipit defectū, & propter quā causam mouetur terra.

QVoniā cōsideratio prīa hoc ī libro diuidebat duas ī p̄tes in sciam q̄d ē demr̄o, & ī sciam q̄d est definitio: iāq̄; p̄fecit sermonē q̄d ē demr̄o, & q̄ sint spēs ipsi⁹, & d̄ q̄ spē ipsarū cōstituit, & cū q̄b⁹ cōdōnib⁹ & ītētiōib⁹, q̄ tradunt de ipsis, sunt aut demr̄ones tm̄, aut demr̄ones p̄fectę, & loquut⁹ ē cū hoc de oīb⁹ cōsequētib⁹: q̄ cōsequunt demr̄ones: cœpit hic speculationē p̄tis scd̄ę isti⁹ libri: q̄ est speculatio de spēb⁹ definitiōis, & de ijs, ex q̄b⁹ cōstituunt, & de via, p̄ quā ꝓdęūt, & in sūma de ijs oīb⁹, q̄ cōsequunt ipsas, & ex q̄b⁹ cōstituunt: & qm̄ definitio ē aliud à demr̄one: qm̄ qō q̄d ē, est alia à qōne demr̄onis. Aperuit sermonē d̄ numero q̄sitorū primorū nāliū, hoc est, q̄ q̄runt de intētiōe prīa, ad assequēdū illud, q̄d ex ipsis extra ītellectū īest ītellectui fm̄ id, q̄d d̄ ipso ē extra ītellectū: & cœpit docere, Com. 1.

ꝙ

BVRANA

pit notificare res q̃sitas & scitas esse vnas subiecto, differentes definitione: ipsę.n. priusq̃ sciant̃ sunt q̃sitæ, & dum sciunt̃ sunt cõclusiones: sicut qñ eis vtimur ad aliorũ cõmonstrationẽ vocantur p̃missæ. Et hoc significauit qñ dixit: Res quę q̃runtur & res, quas scimus coæquantur, id est, quas scimus post qõnem: inueniuntur.n. quædã res, quas ab initio scimus, p̃ter ꝙ eas vllo vnq̃ tempore q̃ram⁹: & sic expedit, ꝙ hic intelligat̃ ex qõne qõ nãliter ignotorũ, q̃ solũ syllo sciuntur, inueniunt̃ .n. aliquę res, quas quærimus & scimus inq̃sitiõe, aut fm aliquã spẽm partitionis, & hinc putat̃ de partitione, & similiter inquisitione, ꝙ sit syllus, quo aũt mõ hui⁹ res sit, iam cõmõstratũ est in lib. Priorum. Et postq̃ enuntiauit, ꝙ res quæsitę sint eędẽ rebus scitis, post qõnẽ enũtiauit q̃sitorũ species. Et dixit ꝙ sint quatuor: quorũ vnum est: vtrũ sit: & alterũ cur sit: an sit? aut q̃d sit. & si res sit, ꝓut cecidit ĩ hac traductione, expedit eius dictum intelligere, vtrũ sit esse duarum specierũ, vtrũ sit sic talis, & an sit simplr, & per hæc duo, fiunt q̃sita quatuor: ambo.n. quæruntur aduerbio vtrũ, vt vtrũ res sit, aut vtrum sit talis. Et ꝑ cur sit intendit qõnẽ causæ, quę scitur per q̃sitũ cur, id est, ꝙ q̃ratur cur res sit: & hoc largit̃ demr̃o causæ: & hoc quæsitum non fit nisi post scientiã essendi, & hoc fit in quæsito cõposito, id est, vtrum sic sit talis. Et per quid est, intendit quæsitum definitionis. Et dum dixit: Qñ.n. nos q̃rimus vtrã duarũ rerũ, nũq̃d hęc, vsque ibi nos itaq; q̃rimus vtrum sit.

Intendit

ABRAM

ꝙ ea, q̃ q̃runt̃, & q̃ sciunt̃ sunt vnũ subiecto, dr̃ia definitiõe: & hoc, qm̃ ipsa anteq̃ sciant̃ q̃runt̃, & cũ sciuntur sunt cõclones: quẽadmodũ cũ ꝑtractant̃ ad mõstrãdũ aliud ab ipsis vocant̃ ꝓpõnes: & hoc ẽ, q̃d significauit, cũ dixit: q̃ q̃runt̃ & q̃ sciunt̃ sunt ęq̃lia: sẽsus ẽ, q̃ sciunt̃ post qõnẽ: & hoc, qm̃ hic sunt aliq̃, q̃ sciunt̃ à principio absq; eo, ꝙ inq̃ram⁹ aliquo tp̃e cognitionem ipsorũ: & ita op3, vt ĩtelligat̃ hic d̃ qõne, qõ ignota fm nãm: & ipsa sunt, q̃ sciunt̃ ꝑ syllm tm̃: & hoc, qm̃ hic sũt aliq̃. q̃ q̃rũt̃, et sciũt̃ ꝑ ĩq̃sitionẽ, aut ꝑ spẽ3 diuisiõis: & ex hoc existimat̃ de diuisiõe, ꝙ sit syllus, & cõsimilr de inq̃sitiõe. Iamq; declaratũ fuit, qũo se hẽt res in hoc libro Syllr: & posteaq̃ enũtiauit, ꝙ ea, q̃ quærunt̃ sunt eadẽ cũ ijs, quę sciunt̃ post qõnẽ, enũtiauit spẽs qõnis, & dixit, ꝙ sunt q̃tuor: quarũ vna est, q̃d est, & altera ꝑꝑ q̃d hoc, si est, & quid est: & si res sit: quẽadmodũ cecidit in hac translatione: op3, ꝙ ĩtelligat̃ sermo ipsius si est, ꝙ sunt duę spẽs, si est ita ĩ hoc, & si est simplr: & in duob⁹ his erũt q̃sita q̃tuor: & hoc, qm̃ ea duo, quę quærunt̃ in hoc, si hoc est, si est res, aut est cum tali dispõne, & ꝑꝑ quid hoc: intelligit per ipsum, qõnem causæ: & est ea, quæ docet de quæsito ꝑꝑ quid: hoc est, ꝙ quæritur, ꝑꝑ quid est causa: & hoc est, in quo conditionem posuit demr̃onis causæ, & hoc quæsitũ non erit, nisi post cognitionem existẽtiæ, & hoc vtiq; erit de q̃sito composito, hoc est si ita & ita: & quid est: intelligit per ipsum quæsitũ definitionis: & dixit: & hoc, qm̃ cũ q̃rimus: vtrũ duorum si hoc, vsq; ad id, q̃d dixit:

A B C

ABRAM

D Intendit per vtrũ duarũ rerũ, ipsas contrarias. Et dñi dixit: Ponimus in numerũ ex parte quadam, id est, ex parte, qua supponimus rem, de qua quærimus alterũ duorũ oppositorũ, denominatam per vtrũ ipsorũ numero, quoduis ponamus: ipsum.n. non euadit ab altero eorũ, hoc est, quia hoc quæsitum quærit ob sciam retinendi alterũ, qđ verũ est de duobus oppositis. Et est ac si dixisset, oportet aũt ꝙ horũ quæsitorum numerus sit hmõi, & ipsa est hoc esse: qñ ops ꝙ sint sm numerũ aduerbiorũ † interrogationũ, & ꝙ secũ conueniant: illud autẽ est per se manifestũ, qa qñ quærimus de re, vtrum duorũ oppositorum ei insit, ob nostrũ scire, ꝙ alterũ illorũ insit absq; cõsideratione, ꝙ hoc sit quęsitũ vtrũ, prout quæremus, verũ Luna eclipsetur, aut non eclipsetur. D. d. Huius aũt euidentia hæc est, qñ. n. inuenerimus, ꝙ sufficiat, satisfactum nobis est de qõne, vsq; ibi vtra duarũ rerũ appareat: id est. Et huius euidentia est de qsito, vtrũ, qñ. n. nos interrogaremus vtrũ eclipsetur Sol, aut nõ eclipsetur: deinde cõstabimus nobis de altera

F duarum rerũ satisfactum erit desiderio de hoc quæsito. D.d. Quando autem sciuerimus ꝙ sit, tunc nostrum quæsitum est cur sit: vsque ibi, quam ob causam suscipiat eclipsim, & quam ob causam terra moueatur, id est, quando ab initio rei sciuerimus, ꝙ Sol eclipsetur, non quærimus per aduerbium vtrũ, sed quærimus cur, id est, cur eclipsetur: & similiter, qñ ignoraremus nunquid terra tremat, aut non tremat, qreremus vtrum tremet, nec ne:

& ta. l. sorro gadsoord.

BVRANA

nos vtiq; quæremus si est: intelligit de vtronis duorũ cõtrariorũ: & dixit: ex parte ponimus in numerũ: hoc est ex parte ponemus rem, de qua quærimus vnũ duorum oppositorũ dispositorũ per alterũ ipsorũ in numerum: vtrũuis ponamus: qđ non prohibeatur ab altero ipsorum: hoc est, siue sit quæsitum, qđ quæramus pp cognitionem de priuatione veri de vno duorũ oppositorũ: ac si dixisset: atqui sequit, ꝙ sit numerus istorũ quæsitorũ cum hac dispõne, & existentia ipsorum hęc existentia: qm̃ oportet ipsa esse in numero harũ petitionũ, & cõsentiant ipsis: & hoc manifestũ per se: qm̃ cũ ꝙrimus de aliquo, vtrumuis duorũ oppositorũ insit illi, pp cognitionẽ nostrã, ꝙ alterũ ipsorum est, absq; eo, ꝙ speculemur, ꝙ hoc é qsitũ si: quẽadmodum si ꝙramus, an Luna deficit, aut nõ deficit: D. d. signum autem de hoc est istud: & hoc, qm̃ cùm nos inuenimus, ꝙ ipse deficit, iam desistimus à qõne, vsq; ad id, qđ dixit, vtrumuis duorũ apparet: sensus est: signũ aũt de hoc quæsito, ꝙ est qsitum per si: qm̃ cùm nos quærimus an deficiat sol, an non deficiat: postea q̃ steterimus super vno duorũ, cessat qõ de hoc quęsito: D.d. cum q; sciueri mus: quia est quęsitum nostrũ, tũc pp quid est, vsq; ad id, qđ dixit, pp quam cñm suscipit defectũ, aut pp quam cñm mouet terra: sensus est cũ sciuerimus à principio rei, quòd deficiunt, non inquiremus per literam si: sed inquiremus propter quid, hoc est propter quid deficit: & consimiliter, cùm ignoraueri mus non moueatur terra an non,

cũq;

ABRAM

& quando notũ fuerit nobis, ꝙ tremat, quærimus cur tremet. & intendit per motũ terræ aut eius motũ tremoris, aut eius motum naturaliter deorsum.

BVRANA

cũq; notum fuerit apud nos, ꝙ mouetur, ꝙ tremus pp quid mouetur: & intelligit per id, qđ est, si mouetur terra, si mouetur terræ motu, & si mouetur ſm naturam deorſum. A

pars. 1. *Nonnulla vero alio mõ quærimus, vt si est, aut non est cẽt aurus, aut Deus. Si autẽ est aut non, simpliciter dico, sed non, si albus est, aut non.*

T. cõ. 2. Hæc aũt sic queres. quasdã aũt res aliter querimus. v. g. ꝙ quæramus, an hõ sit ens, vel Deus aut non ens. Voco autem quæstionem an sit ens aut non ens, simpliciter, non an sit albus, aut non albus?

Dixit Arist. Et hęc ita queres: nonnulla vero quæ ꝓ modũ alterum: vt in exemplo, ꝙ quæramus, si est homo aut Deus: et intelligo cùm quærimus, si est, aut non est simpliciter, non si est albus, aut non albus. T. cõ. 2. B

Com. 2. Dicit: ꝙ quædam quæsita quærantur sic, id est ſm modum compositionis, & est quęsitũ, vtrũ tale sit tale: & hic modus est vt diximꝰ, vtrum Luna eclipsetur, & cur eclipsetur, & de quibusdã quæritur ipsa est simpliciter: sicut dicimus an homo vel deus sit, qñ contingit ꝙ illos esse sit ignotum. Et hoc significauit, qñ dixit: Voco autem qõnem an sit ens, aut non ens simpliciter, non an sit albus, aut non albus, id est. Intendo per quæstionẽ vtrum eius sit hoc esse simpliciter, non esse connexum: sicut dicimus, an homo sit albus, aut non albus, esse vero simpliciter sicut diximus, est, an deus sit, aut non sit: & hic modus quæstiqnis est simplex, duo autem præcedentes sunt compositi.

Dixit: ꝙ quęsita nõnulla ita quærunt, hoc est p modũ cõpositionis: & est quæsitum si hoc inest huic: & hic est modus, quem ad modũ si diceremus, Luna deficit, & propter quid deficit: de nonnullis vero qrit existentia simplr: quẽ ad modũ si dicamus, si deus est, & si hõ est: cũ acciderit, ꝙ existentia in ipsis sit ignota: & hoc est, qđ significauit, cũ dixit: & intelligo, cũ quærimus si est aut non est simplr, non si est albus, aut non albus: ſenſus est: & intelligo per qõnẽ si est de ipſo hoc, existentiam simplicẽ, non existentiam cõpositam: veluti si dicamus, si hõ est albus, aut nõ albus: ſed per existentiam ſimplicem, quẽ ad modũ si dicamus, deus est, aut non est: & hic modus qſtionis est ſimplex: & duo præcedentes ſunt compoſiti. Com. 2. C

pars. 1. *Cùm vero cognouerimus quòd est, quid est quærimus, vt quid igitur est Deus, aut quid est homo? Quæ quidem igitur quærimus, et quæ cum inuenimus ſcimus, hæc ꝯ tot sunt. Quærimus autem, cùm quærimus quòd, aut ſi est ſimpliciter, an est medium ipſius aut non est?*

D *quando autem cognoscentes, aut quòd, aut si est, aut quòd in parte, aut simpliciter, rursus ipsum propter quid quærimus, aut quid est, & tunc quærimus quid est medium.*

ABRAM

T.cō. 3. Qñ aũt scimus, q̃ fit, q̃rimus quid fit. vt quid sit hyrcocervus, aut chimera, si fuerit ens aut nō ens: si.n.est qa est, q̃rim⁹ qd sit. v.g. quid est deus, aut qd est hō? res ergo, quás q̃rimus & quas petimus scire, hæ sunt, et hic est earũ numer⁹. Qñ autẽ
E q̃rim⁹. an sit, aut nō sit simplr, q̃rimus nunquid eius sit aliqua res media, nec ne, & qñ scieverimus, q̃ erit aut sit sm partẽ, aut simpliciter vlterius quærimus ab initio, cur sit, & quid sit, & tũc q̃rimus qđ est illud mediũ.

Com. 3. Dicit: Qñ aũt scimus q̃ fit quærimus quid sit: id est scdm q̃situm simplex est q̃situm quid sit: & hæc qõ ẽ de reb⁹ incõpleris, qñ scimus illas eẽ. v.g. quia qñ nos scimus q̃ hõ
F fit, quærimus quid sit. Et postq̃ narrauit hæc quatuor q̃sita, duo cõposita, & duo simplicia, enuntiauit q̃ hæc sunt quæsita, quibus res sciuntur vera scía, & q̃ sint hęc quatuor. Et dixit: Res ergo, quas quærimus & quas petimus scire hę sunt: & hic est earũ numerus: id est, rerũ itaque, quas quærimus, hæ sunt spẽs: hæc sunt quæsita, de quibus dum inuenerimus qđ de ipsis quærimus scimus illas res vera scía, & earum numerus est hic numerus. Constat autem nobis, quòd hic sit numerus horũ

SVRANA

Dixit Arist. Cũq; sciuerimus T.cō.3
quia est, quæremus quid est: vt in exẽplo, quid est hõ, & quid est deus: ea igit, q̃ quærimus, et quæ cùm inuenerimus scimus scientia vera, hęc sunt: & hæc est numerus ipsorum: cumq; q̃rimus si est, aut non est simplr: q̃rim⁹ vtiq;, an videas q̃ sit aliqđ medium ipsius, aut nõ: cũq; sciuerimus si erit, aut si est, aut in parte, aut in totũ: quæritur de quęsito pp quid, & quid est: qõ vtiq; nostra est, vt q̃ramus quid est terminus medius.

Postq̃ mẽtionem fecit de duobus Com. 3.
q̃sitis cõpositis, & commemorauit aliud simplex: cœpit cõmmemorare scdm simplex: qđ est q̃sitũ qđ é: & hęc qõ ẽ de reb⁹ separatis, cùm sciuerimus existẽtiam ipsorum: vt in exemplo, cùm nos sciuerim⁹, q̃ hõ est, quærimus quid est: & posteaq̃ mentionem fecit de his quatuor q̃sitis, duob⁹ cõpositis & duobus simplicibus: enuntiauit, q̃ hęc quæsita sunt, p quæ scimus res scía vera, q̃q; hęc sunt quatuor, & dixit, ea igitur quæ quærimus, vsque ad id, qđ dixit, & hic est numerus ipsorum: sensus est: eorum igitur, quæ quærimus spẽcies sunt hæ, & hæc sunt q̃sita: ex quibus, cùm inuenerimus, quod quærimus, scimus illa scientia vera: & numerus ipsorum est hic numerus: iamq; constitutum

est,

horum quęsitorum. hæc.n.proponunt naturaliter de rebus extra animã, & non est nobis naturaliter desiderium vltra hæc quatuor. per se enim notũ est, ꝙ omne quæsitum sit compositum aut simplex, & ꝙ per vtrunque ipsorum per simplex & per compositum quæritur vtrum esse & causa: in composito per dictionẽ cur sint, & in simplici ꝑ dictionem quid sit. Et expositores huius loci loquuti sunt de partitione quęsiti compositi in duo solum: ille autem in Libro Topice illud diuisit in plura. Dixit.n.ibi, ꝙ prædicatũ quæratur inesse subiecto multis modis: quorum quidam est an sit solum aut sit per accidens, aut genus, aut aliud de prædicatis, quę ibi numerantur. Et perinde rñderũt, ꝙ hic partitio cadat de numero q̃sitorũ demr̃atiuorum, ibi autẽ de numero quęsitorum topicorum. Hęc aũt responsio est debilis, quia quæsitis, quæ numerant' in Lib. Topicorum vtitur demonstratiuis, sicut eis vtitur topicus: & ꝙ demonstrator quærat an prædicatum sit subiecti definitio, aut non sit definitio. Vera autem respõsio est, ꝙ dicatur ꝙ partitio, q̃ hic dr̃, sit de numero petitionum proportionatarũ, q̃ nobis sunt extra aĩam, hoc ẽ, de numero q̃sitorũ, q̃ nobis naturaliter insunt ĩ oĩbus artib⁹. Quęsitũ vero an hoc sit genus, aut definitio, nõ est q̃sitũ theoricũ, sed ẽ q̃sitũ logicũ, qm̃ extra animã nõ est definitio, neq; genus, sicut est res extra animã, an sit ens, aut non ens. Et dr̃ia inter illas ẽ, qa q̃ numerant' in Lib. Topicorũ sunt q̃sita, q̃ accidẽt entibus ex ꝑte, qua

est, ꝙ quæsita hæc sunt in isto numero: qm̃ hæc sunt volita fm numerum in entibus extra animam: neq; est nobis interrogatio fm naturã, nisi de his quatuor: & hoc, qm̃ notũ est ꝑ se, ꝙ oẽ quęsitum est, aut cõpositũ aut simplex: & ꝙ in simplici & cõposito q̃rit' de vtroq; ipsorũ post existentiã causarũ: in cõposito quidẽ per dictionẽ ꝑ ꝑ quid est, in simplici vero ꝑ dictionẽ, qd est. Dixerũt aũt expositores de diuisiõe q̃siti cõpositi ĩ hoc loco, in duo tm̃: cũ tñ ipse diuiserit ipsũ ĩ lib. Dialectices ĩ plura: & hoc, qm̃ ipse dixit ibi, ꝙ ꝑdicatũ quęrit' ineẽ sub̃to fm modos multos, quorũ vn⁹ ẽ, si inest tm̃, aut ĩest gen⁹, aut accñs: aut aliũ ꝑdicatorũ. q̃ numerauim⁹ ibi: & existimauerũt ꝑ hoc, ꝙ diuisio hic cadit ĩ spẽbus q̃sitorũ demr̃atiuorũ, & ibi ĩ spẽb⁹ q̃sitorũ dialecticorũ. S3 hæc rñsio ẽ debilis: qm̃ q̃sita, q̃ numerauim⁹ ĩ lib. Dialectices ꝑtractãtur ab artifice demr̃onis: quẽadmodũ ꝑtractant' à dialectico: & ꝙ artifex demr̃onis ĩterrogat, an ꝑdicatũ sit definitio subiecti, aut ñ sit definitio. Rñsio aũt vera est, vt dicatur: ꝙ diuisio, quæ dr̃ hic est de spẽbus interrogationũ propoitionatarum quę sunt nobis aĩam, hoc est de spẽbus quæsitorũ, quæ sunt nobis fm naturam in oĩbus artibus: qõ.n.si ẽ genus aut definitio non est qõ speculatiua, sed est vtique quæstio Logica: qm̃ non est extra animam definitio, neq; genus: quemadmodum si esset aliquid extra animam existens aut non existens: & differentia inter ipsa est: quoniam quæ numerauimus in libro Dialectices sunt quæsita quę accidunt ex parte,

ABRAM

D qua sunt in anima: hęc autē, q̄ numerant hic, sunt quęsita euenientia entib⁹ ex parte qua sunt extra animā. Et postq̄ enunciauit, q̄ numerus q̄sitorum hic sit hic numerus, cœpit notificare dr̄iam inter ipsa quæsita de singulis horū q̄sitorū. Et dixit: Q̄n autē quęrimus an sit, aut non sit simplr̄, quærimus nunq̄d eius sit aliqua res media: nec ne, id est, dr̄ia inter q̄onem essendi & q̄onem causæ est, quia nos q̄n q̄rimus esse, quærimus solū medium terminum, qui sit causa nostræ sciæ de inesse ndo p̄dicatum ipsi subiecto, aut de eius negatione, non terminū, qui sit cā nostræ sciæ, & causa prædicati fm se, q̄n autē scimus scia causę postq̄ sciuerimus esse, petimus & quærimus cām inesse ndi p̄dicatum ipsi subiecto in q̄sito composito essendi, aut q̄onem causæ essendi rem simplicē solum in quęsito simplici: & prima interrogatio fit nobis per dictionē cur sit, secunda autē per dictionem quid sit. Et hoc significauit q̄n dixit: Et q̄n sciuerimus q̄ erit, aut sit fm partem, aut simpliciter, vlterius

F quærimus ab initio cur sit, & quid sit. Intendit per fm partē quæsitum cōpositum, sicut dicimus vtrum tale sit tale: & per simplr̄, intendit q̄onem essendi simpliciter. D. d. Quod erit aut sit: ad distinguendū inter illud, cuius causa quæritur qua sit in actu, aut qua sit possibile esse: id enim, qđ quęritur esse, partitur in hæc duo: hoc est, qđ quoddā q̄rię esse in actu, aut non esse: & de quodā q̄rię possibilitas essendi ipsum, aut nō essendi. & ex hoc, qđ dixit in duabus his demfonibus, demfone essendi & demonstratione causæ: manifesta

BVRANA

qua sunt in alia: sed quę numeramus sunt quęsita, quę cōsequuntur entia ex parte, qua sunt extra animam. Et postea enuntiauit, q̄ numerus q̄sitorū est iste: cœpit docere dr̄iā inter singula q̄sitorū istorū: & dixit: cūq; q̄siuerimus si est, aut si est simplr̄, quęrimus vtiq; si est aliqđ medium, aut non: sensus est: & dr̄ia inter q̄onem existentię & q̄onē cāæ est: q̄n cū quęrimus existentiā: quęrimus medium terminū, qui est cā, vt sciamus p̄dicatum inesse subiecto: aut negemus terminū esse cām, vt sciamus & cām p̄dicato per se: cùm vero sciuerimus sciam causæ postea nostrā de existentia, inuestigamus vtiq; & q̄rimus cām, qua p̄dicatum inest subiecto in q̄sito cōpositō existente, aut quærimus causam, qua est aliquid separatū tm̄ in quæsito separato, & interrogatio erit de ipso per dictionē p p quid, & secunda per dictionem quid est: & hoc c̄, qđ significauit, cū dixit: cūq; sciuerimus, q̄ est, vel q̄ est, aut ī parte, aut simplr̄, q̄rimus de q̄sito p p quid est, aut quid est, intelligit in parte q̄sitū cōpositū: veluti si dicamus, an hoc insit huic: & intelligit p. simplr̄ q̄onē existętię simplr̄: D. d. aut q̄ erit, aut q̄ est: vt ponat dr̄iā inter hoc, qđ est q̄rere causam, q̄ fit in actu, aut cām, q̄ possit esse: & hoc, q̄n illud, cuius quęrię existętia diuidit in duo hæc: hoc est, q̄ ipsi aliquid est, cuius quærię existentia, aut non existentia, & ipsius aliquid est, cuius quærię possibilitas existentiæ, aut non existętię: & manifestū est ex hoc, qđ dixit de duabus istis demfonibus, hoc est demonstratione existentiæ & demfone causę:

T.c.18

q̄n

ABRAM

manifestū est, ꝙ demſo ſimplr diſtinguat hæc duo, quatenus qō per illā est petere mediū terminū, qui nobis faciat adipiſci ambas res ſiſ: hoc est, eſſendi cām noſtræ ſciæ de n eſſendo prædicatū ipſi ſubiecto, & ineſſendi prædicatū ipſi ſubiecto.

IVRAMA

quoniam demonſtratio ſimplr ſepara: hæc duo: eo ꝙ quæſtio in ipſa A
eſt per colligātiam termini mediij: cui accidunt duæ diſpōnes ſimul, hoc, eſt, ꝙ ſit cauſa, vt ſciamus prædicatum ineſſe ſubiecto, & cauſa ꝙ prædicatum inſit ſubiecto.

T.1.pars *Dico aūt quòd, aut ſi eſt in parte, & ſimpliciter, in parte quidem, an deficit Luna, aut augetur? ſi enim eſt aliquid, aut non eſt aliquid in talibus quærimus, ſimpliciter vero ſi eſt, aut non eſt Luna, aut nox.*

Tex.c.4. Intendo autem quando dico ſm partem, aut ſimpliciter: ſm partem quidem, quia quæritur, vides ne Lunam ſuſcipere eclipſim, hoc eſt luminis defectū, aut crementum: noſtra enim quæſtio de tali eſt vtrum res ſit, aut non ſit: ſimpliciter autem an Luna, & nox ſit, aut non ſit.

Dixit Ariſt. Et intelligo, cùm dico, ꝙ eſt in parte, & ſimplr: in parte quidē, cùm quærit, an ſuſcipiat Luna defectū, hoc eſt priationē luminis, aut augeatur augumento: & hoc, qm̄ qō nr̄a in talib⁹ eſt: an res ſit, aut nō ſit: ſimplr vero, cùm quærimus, ſi eſt, aut non eſt, Luna aut nox. B

Tex.c.4.

Com.4. Poſtq̄ vocauerat quęſitum compoſitum illud, quod eſt ſm partem, & ſimplex, quod eſt ſimpliciter, cœpit explicare hæc nomina. vocauit autem quæſitum compoſitum ſm partē, quia eſt proprius quæſito ſimpliciter: & eſt ac ſi eſſet illius particulare: nos enim dicere, vtrum res ſit talis, eſt proprius quàm vtrū ſit ſimpliciter: & ex quo compoſitum eſt proprius ſimplici abſoluto, vocauit illud particulare. Et dum dixit: Aut crementum, Intendit per crementum an creſcat Lunæ lumen: & eſt ac ſi dixiſſet, quæſitum quod vocauimus particulare, eſt, prout quęreremus, vtrum Luna eclipſetur: & vtrum creſcat eius lumē paulatim. illud autem quod vocauimus ſimpliciter, eſt, prout quęreremus vtrū Luna ſit, & vtrum nox ſit.

Com.4. Poſteaq̄ vocauit quæſitū cōpoſitum, quod ē in parte, & vocauit ſimplex, quod eſt ſimplr: cœpit declarare hæc nomina: & vocauit quæſitū cōpoſitū, quod eſt in parte: qm̄ ipſum eſt appropriatū ex quæſito ſimplici, & eſt tanquā pars ipſi⁹: & hoc, C
qm̄ cùm dicimus, ſi res eſt ita, eſt appropriatum eius, quòd dicimus, ſi eſt ſimpliciter: & qm̄ compoſitum eſt appropriatum ex ſimplici: ſimplex vocauit particulare: & dixit: aut augeatur augumento, intelligit per ipſum augmētum luminis Lunæ: ac ſi dixiſſet: & quæſitum, quod vocauerunt particulare, ipſum eſt: quemadmodum ſi quæreretur, an Luna deficit, & ſi augetur lumine paulatim: quod autem vocauerunt ſimplex eſt: quemadmodum ſi quæreretur, an Luna eſt: an nox eſt.

Continę

T.1.pars D *Contingit itaq; in omnibus quæstionibus quærere, aut si est mediũ, aut quid est medium, causa enim est mediũ: in omnibus nanq; hoc quæritur, anne deficit? anne est aliqua causa, aut non? post hæc, cum cognouerimus, quòd est aliqua, quid igitur est hæc quærimus.*

ABRAM

Tex.5. Oportet ergo quòd omnibus quæsitis quæstio sit, an inueniatur res media, & quod sit medium. Medium enim est causa ipsa, & in illorum summa quæritur hoc, vt o vtinam scirem, an suscipiat eclipsim: huius quæstio est, vides ne an inueniatur
E huiꝰ aliqua causa, nec ne? et post hoc qñ sciuerimus ꝙ sit, quærimus, quod ergo sit hoc.

Com.5. Dicit, ꝙ iã ex oĩbus, quæ diximꝰ, puenit, ꝙ qõ omniũ quatuor quęsitorũ redit ad qõnem duarũ rerũ, quarũ vna est ꝙ ꝙramus an ad hãc rẽ sit medius terminus, aut nõ sit ad ipsam medius terminus: altera aũt est, ꝙ ꝙramꝰ, qs sit medius terminꝰ, qñ sciuerimus ꝙ ad illã sit medius terminus. Et postq̃ ennũtiauerat, ꝙ hæc quatuor quæsita redeũt ad hęc
F duo, tulit huiꝰ cãm. Et dixit: Mediũ enim est cã ipsa, & in illorũ summa quærit hoc, i. cã qua qõ quæsitorũ redit ad qõnẽ harũ duarũ rerũ est, qa in illorũ summa medius terminus ſm veritatẽ est ipsa cã: de causæ aũt dispõne quæruntur hæ duæ res, hoc est, an sit, & si sit, q̃ sit. nos enim quærere an res sit taliꝰ modi, aut sit simplr, equum est ac si nos quærere mus, an illius sit causa, nec ne. qñ autem cõmonstratum fuerit nobis, ꝙ sit, commonstratum est nobis, ꝙ illius sit aliqua causa: & si quęsitũ fuerit cõpositũ, quærimus illã causam per

BVRANA

Dixit Arist. Iam itaq; sequit Tex.5. in omnibꝰ quæstiis, vt quæstio sit, an inueniat aliquod mediũ, & quid est medium: & hoc, qm̃ medium est causa: & in summa quæritur hoc, cùm traditꝰ & interrogat, an deficiat: & quæstio de hoc ẽ, an videas, ꝙ sit aliqua causa, aut non: & posit hoc, cùm sciuerimus, ꝙ est: inquiremus, quid est igitur hoc.

Iam itaq; enũtiauit de omni eo, Com
cuius mentionẽ fecimus, ꝙ quæstio in oĩbus quatuor quæsitis redit ad quæstionẽ duarũ rerũ: quarũ vna est: vt quæramus an huic sit terminus medius, aut nõ sit ipsi terminus medius: altera vero, vt quæramus, quid est terminus medius, posteaq̃ sciuerimus, ꝙ hẽt terminũ mediũ: & posteaq̃ commemorauit, ꝙ hęc quatuor q̃sita, redeunt ad duo hęc: adduxit cãm huius & dixit: & hoc, qm̃ mediũ est causa, & in oĩbus ijs quæritur hoc: sensus est: & causa, ꝙ qõ in quæsitis redit ad qõnem istarum duarũ intentionũ, hoc est, si ẽ, deinde si est, quid est: & hoc, qm̃ qõ nostra, si aliquid est cũ hac dispõne, aut est simplr, æqualis est quæstioni nostræ, an habeat causam aut non: cùmq; declaratũ nobis fuerit, ꝙ est, declaratũ nobis fuit, ꝙ habet cãm: & si fuerit quæsitũ compositũ, quęremus de ipso cãm per dictionem ꝙd quid est: & si fuerit simplex,

quærem⁹

ABRAM

per dictionem cur sit? ſi autem fuerit ſimplex quærimus illã cauſam per dictionẽ quid ſit? verbi gratia, quia qñ quærimus vtrũ Luna eclipſetur, non quærimus aliquã rẽ, niſi an eclipſis ſit aliqua cauſa, quæ inferat ipſam eſſe, nec ne, & qñ nobis cõmonſtratũ fuerit q̃ ſit, cõmonſtratum eſt nobis q̃ illius ſit aliqua cã: & poſt hoc quærimus quæ ſit hæc cauſa, & hoc ẽ nos quærere cur eclipſetur: & ſi medius termin⁹ fuerit ipſemet ipſa cauſa, iã prouenißet nobis q̃ illius ſit cauſa: & quæ ſit hæc infimul per vnam demõſtrationẽ: & ideo hæc demonſtratio eſt perfectiſſima demonſtrationũ: hoc eſt, ipſa demonſtratio ſimpliciter. Et hanc rem, quã diximus, q̃ quæſtio eſſendi, ſit quæſtio an ſit illius cauſa ſignificabat, Quando dixit: O vtinam ſcirem an ſuſcipiat eclipſim: huius quæſtio eſt, vides ne, an inueniatur huius aliqua cauſa nec ne? id eſt, qui quæreret & diceret, o vtinam ſcirem an Luna, aut Sol, ſuſcipiat eclipſim illum quærere nõ eſſet aliqua res, niſi an ſit aliqua res quæ ſit eclipſis cauſa, nec ne? Deinde dixit: Et poſtquàm ſciuerimus, quòd eclipſis ſit aliqua cauſa, quæreremus quæ ſit illa cauſa.

BVRANA

quæremus de ipſo cauſam p dictionem quid eſt: vt in exemplo, cùm nos quæſiuerimus an linea deficit, non quærimus vtiq; aliud, niſi ſi defectus habet cauſam, qua ſequatur ipſum eſſe, aut nõ: cùmq; monſtratum nobis fuerit, q̃ eſt, monſtratũ nobis erit, q̃ habet cauſam: & quæſitum poſt hoc eſt, quid ẽ hæc cauſa: & hoc eſt, quo quærimus pp quid deficit: & ſi eſt terminus medius cã eadem, iam vtiq; aſſecuti fuimus, q̃ habet cãm, & quid eſt hoc ſimul p demonſtrationem vnam: & ppea demſo hæc eſt perfectiſſima demonſtrationum, hoc eſt demſo ſimplex: & hæc eſt res, quã diximus, q̃ quæſtio exiſtentiæ eſt quæſtio ſi habet cauſam, aut non: & hoc eſt, quod ſignificauit, cũ dixit: qui tradit & interrogat, an deficiat, & q̃ſtio in hoc eſt, an videas, q̃ inueniatur aliquid, quod ſit cã, aut nõ: ſenſus eſt: cũ vero quæritur & dr, qui tradit & interrogat, an ſuſcipiat defectum Luna, aut Sol? quæſtio vtiq; noſtra nõ eſt aliud, q̃ ſi eſt aliquid cauſa, vt deficiat, an nõ. deinde dixit: & poſt hoc, cùm ſciuerim⁹, q̃ eſt, quærimus, qd igit eſt hoc: ſenſus eſt: deinde, cùm ſciuerimus, q̃ defectus habet cãm, quærimus quæ eſt ea cauſa.

A

B

C

7.1.part

Cauſa enim eſt quòd ſit non hoc, aut illud, ſed ſimpliciter ſubſtãtia, aut non ſimpliciter, ſed aliquid eorum, quæ per ſe, aut ſecundum accidens ſunt, medium eſt. dico autem ſimpliciter quidem ſubiectum, vt Lunam, aut terram, aut Solem, aut triangulum, ipſum uero quid defectum, æqualitatem, inæqualitatem, ſi in medio, aut non: in omnibus namque his manifeſtũ eſt, quòd idem eſt quid eſt, & propter quid eſt. Quid eſt defectus? priuatio luminis à Luna propter terræ obſtructionem, propter quid eſt defectus? aut propter quid deficit Luna?

D *eo quòd deficit lumen terræ obstructa. Quid est consonantiæ ratio numerorum in acuto & graui. propter quid consonat acutum graui? eo quòd rationem habent numerorum acutum & graue, numquid est consonare acutum & graue? numquid est in numeris ratio ipsorum? cum autem acceperimus, quòd est, quæ igitur est ratio, quærimus.*

ABRAM

Tex.c.6. Essendi enim causa non est huius rei, aut huius rei, sed ē simpliciter substantiæ, aut cuius est non simpliciter, sed quid est aliqua rerū, quæ sunt ſm substantiam, aut per accidens, quod est ipsum medium: intendo autem qñ dico quod est simpliciter, ipsam rem subiectam, vt Lunam, aut terrā, aut trigonum, aut Solem: per aliquam autem rem, ipsam eclipsim, & qualitatē, quia est in medio, aut nō, de omnib⁹ enim his apparet, ꝙ quæstio qd sit, & cur sit vna eadē sit. Quid sit eclipsis? priuatio luminis Lunæ obiectu terræ ipsum occulentis. cur sit eclipsis, aut cur suscipiat Luna eclipsim? quia deficit eius lumen, qua terræ obiectu occultatur. Quid sit harmoniæ proportio numerorū ſm acutū & graue. cur harmonicū sit acutum graui? quia proportio acuti & grauis similis est perfectæ proportioni numerorum. & qñ accepimus ꝙ sint quærim⁹ quę sit eorum proportio.

Com.6. Postq̄ notificauit, ꝙ qō essendi rem est qō an illius sit aliqua cā, & qō cur sit, est quæstio rei, quæ est cā, cœpit narrare ꝙ causa sit rei vniuersalis nō particularis: & hæc res iā cō monstrata est in Primo huius Libri: optauit

AVERROIS

Dixit Arist. Et hoc, qm̄ causa existentiæ non est huic rei, aut huic, sed est ſ simplr substantiæ, aut pp quid est, non simplr: sed aliquid eorū, quæ sunt p se, aut per modū accidētis est mediū: & intelligo per hoc, quod dico, quod est simplr, rem subiectā, puta Lunam, aut terrā, aut triangulū, aut Solē: ipsum vero quod de defectu, & æqualitate & homine: qm̄ est per mediū aut nō: & hoc, qm̄ in oībus his manifestum. ꝙ quæstio quid est, & pp quid est, sunt vnū & idem: quid est defect⁹? Priuatio luminis Lunæ propter obstructionē terræ: propter quid est defectus? aut propter quid suscipit Luna defectum? propter quid terra obstruit lumen ipsius, eo, ꝙ, auferē ipsum: quid est cōsonantiæ proportio numerorū in leui & grauí: pp quid consonat graue? qm̄ proportio grauis est proportio, quæ inuenitur in numeris: cū ꝙ acceperimus, ꝙ est: quærimus, quid est proportio ipsius. Tex.c.6

Posteaq̄ docuit, ꝙ quæstio existē Cō.6.
tiæ rei, est quæstio si habet cām, & qō pp quid, est qō de dispōne causę: cœpit commemorare. ꝙ cā est de re vſ, nō de particulari: & hoc iā declaratū fuit I Priore tractatu istius libri:

atqui

ABRAM

optanit ãt meminisse hic de hac re, quia est de pfectione sciæ de ipsã cã. Et dixit: Essendi.n. cã nõ est huius rei aut huius rei, i. causa enim quæsita non est essendi hanc rem signatã in hac re signata, qñ quærimus causam essendi hoc in hoc, non ipsum esse simplr. v.g. quia qñ nos quærimus cãm essendi hominẽ, nõ quærimus cãm huius signati hominis: sicut Socratis & Platonis: & sic quando quærimus cãm inessendi animalitatẽ ipsi homini, non quærim⁹ causam huiꝰ signatæ animalitatis huic signato homini. D.d. Sed est simplr substãtiæ, aut cuius est non simplr, id est, sed cã est illius, cuius quærim⁹ causam ipsum esse di simplr ipsi rei vsi, quã quærimus esse simplr, quæ est ipsa substantia, aut causa vsis rei, cuius nõ quærimus cãm essendi ipsam simplr, sed quærimus causam essendi vse, quod de illa prædicatur pdicatione substantiali, vel accñtali. Et illud significauit dum dixit: Sed quid est aliqua rerum, quæ sunt fm substantiã, aut p accñs, quod est ipsum medium, id est, sed quæstio rei vsis denominatæ p aliquã rerũ, quæ illi insunt fm substãtiã, aut p accñs, inquantũ denotat p hanc rẽ: & illa cã est medius terminus. Et nõ intendit hic p accñs, quod opponit illi, quod est per se. neq; intẽdit per fm substantiã, qđ opponit illi, quod est per accñs, sed intendit p fm substantiã pdicationẽ, quæ est fm modum definitionis, hoc est, pdicatũ, qđ sumit in subiecti diffiõe: & intẽdit p accñs accña essentialia, in quorũ definitione sumit ipsum subiectũ. Et cõtingit, ꝙ intendat p accñs hic, qđ opponit prædicamento substantiæ, & per

BVRANA

arg voluit cõmemorare istud hic: qm est de pfectione sciẽtię per causam: & dixit: ꝙ cã existentiæ nõ est de hoc aut illo: sensus est: & hoc, qñ causa qõnis, non est cã, ꝙ hoc designatũ insit huic designato: cũ quærimus cãm, ꝙ hoc sit in hoc, non ꝙ sit simplr: vt in exẽplo, cùm quærimus causam cur sit hõ, non quærimus causam istius hominis designati, vt Zliar & Omar, & consilr, cum quærimus cãm existentiæ hois, nõ vtiq; quærimus cãm istius vitæ determinatæ in hoc homine determinato. D.d. sed est simplr de substãtia, aut ꝙ quid est nõ simplr: sensus est: sed causa vtiq; est de eo, cuius quærim⁹ cãm existentiæ simplr, quæ est substantia, aut cãm vsem rei: cuius non quærimus cãm existentiæ simplr: atqui quærimus de existẽtia vsi prædicatũ vnũ prædicatione substantiali, aut accidẽtali: & hoc est, quod significauit, cùm dixit: sed quid est ex rebus, quæ ꝙ se insunt, aut p modum accidẽtis, quod est mediũ: sensus est: sed quæstio rei vsis est manifesta de aliqua rerũ, quæ insunt ipsi per se, aut p accidens p modum aliquẽ, qui disponit hac in re: & illa cã est termin⁹ medius: & nõ intelligit hic p accidens illud, quod opponit ei, quod est p se: neq; intelligit per illud, quod est p se, id quod opponit ei, quod est p accidens: sed intelligit p per se, prædicationẽ, quæ est p modum definitionis, hoc est prædicatũ, quod accipitur definitio subiecti, & intelligit p accidens accidentia substantialia: & hæc sunt, in quorũ definitionibus accipit subiectum: & innuit, vt velit p accidens hic, illud, qđ opponit prædicamento substantiæ: & per

ABRAM

D & per fm substantiam, quod significat prędicamentum substantiæ. Primum autem est manifestum: accidens enim non subintrat prędicata demonstratiua, nisi quando fuerit essentiale. Et dum dixit: Intēdo autem quando dico, quod est simpliciter, ipsam rem subiectam, vt Lunā, aut terram, aut trigonum, aut Solem: idest, & intendo per rem, cuius causa quęritur simpliciter, illā rem, q̄ est naturaliter subiectū quęsitorū compositorum: quęstio enim quid sint subiecta naturaliter sunt quæsi
E ta simpliciter, i. quæsita causarū simpliciter. v. g. Luna, aut trigonus, aut Sol, aut terra: hęc enim sunt subiecta illorum, quę de ipsis prędicant', prout prædicamus eclipsim de Luna: & prædicamus quietem de ipsa terra. Dum autem dixit: Per aliquā autem rem ipsam eclipsim, & ęqualitatem, idest si vero quæramus causam quandam essendi prædicatum in subiecto, vt quæreremus causam eclipsis Lunę, aut causam inessendi ipsam ęqualitatem rebus, quibus ęqualitas inest, vt causam ęqualita-
F tis angulorum trigoni duobus rectis, aut causam in essendi priuationem ęqualitatis rebus, quibus inest ęqualitatis priuatio: prout ē causa, qua duo trigoni latera nō sint ęqualia reliquo lateri, quia est in medio, aut non, idest, sicut quęreremus, an terra sit in medio mundi? nec ne? aut an sit in medio Lunæ & Solis in eclipsi? Voluit autem meminisse qđ hæc quęstio, & si sit quęstio essendi, redijt tñ in quęstionē essendi cām. & hoc qđ diximꝰ, an terra sit in medio ęquiualet dicere quęstionē, an huius sit aliqua causa. Et dū dixit:

De

BVRANA

& per substantiam illud, quod significat prædicamentum substantiæ: primum vero est manifestius: qm̄ accidens nō ponit' in prædicatis demonstratiuis: nisi cū fuerit substantiale: cum vero dixit: & volo p hoc, qđ dixi, quid est simplr, rem subiecti, puta Lunā, & terrā, & triangulū & Solem: sensus est, & intelligo per illud, quod quæritur de re simplr, illud, quod est subiectū fm nām in quæsitis cōpositis: qm̄ qōnes, quid sunt subiecta fm nām sunt quæsita simplicia, hoc est quæsita causarum simplr: exēplū huiꝰ, Luna, aut triangulus, aut Sol, aut terra, & hoc, qm̄ ista sunt subiecta non fm nām eiꝰ, quod prędicat' de ipsis: quēadmodū prædicamus defectū de Luna, & prędicamus quietē de terra: cū vero dixit: ipsum vero quid de defectu: & ęqualitate, & hoīe: sensus est: atqui cū quæramus cām quid de existētia subiecti in subiecto, quēadmodū si quæramus cām defectus Lunæ, aut cām, quare ęqualitas inest ijs, quibꝰ inest ęqualitas: quēadmodū æqualitas angulorū duobus rectis: aut causam, qua priuatio ęqualitatis inest ijs, q̄bus inest priuatio ęqualitatis: quēadmodum cām, ꝙ non sint duo latera triāguli æqualia reliquo: qm̄ cùm dixit: qm̄ est p mediū, aut nō: sensus est, & quid, veluti cùm quęrimus, si terra est in medio mūdi, aut non, aut est in medio inter Lunam & Solem, in defectu Lunæ: atqui vult commemorare, ꝙ hæc quęstio si est quæstio existentiæ est æqualis quæstioni existentiæ causæ: & hoc, quoniam quod dicimus, si terra est in medio, est æquale ei, quo quęrimus si hoc hēt cām aut nō: & dixit:

Et

Vide. 1. Poste. cō. 52

ABRAM

De omnib⁹ enim his apparet, quod quæstio quid sit, & cur sit, vna, eadem sit: vsque ibi terræ obiectu occultatur. Intendit, quando sibi constat quòd omnes quæstiorum species redeunt ad quæstionem essendi causam; aut quæstionem quid sit causa, manifestum est, quòd res, quæ quæritur per dictionem, quid sit, & per cur sit, sit vna eadem res: differunt vero secundum modum. exempli gratia, quia non est differentia inter id, quo respondetur quando quæritur quid sit eclipsis, aut cur sit eclipsis. respõdetur enim ad quęstionem per quid sit eclipsis, quod sit Lunæ priuatio luminis Solis ob occultationem eius per terram à Sole, & respondetur ad quæstionẽ per cur sit eclipsis, quòd sit ob occultationem eius per terram à Sole. Res itaq; qua respondetur in ambobus locis est vna: differunt tamen modi responsionum à modis interrogationum. Et sic quando quærimus quid sit harmonia, & dicimus ipsam esse secundum grauedinem & acuitatem secundum proportionem superparticularis, aut secundum proportionem numeri superpartientis, quæ inest vocibus grauibus & acutis. & quando interrogamus cur sit harmonica, quia est secundum hanc proportionem, aut quia ei insit hæc proportio. Et hoc significat quando dixit: Quid est harmonia & dicitur proportio numeralis, quæ inuenit inter voces graues & acutas.

Deinde

DVRANA

Et hoc, qm̃ in omnibus hic apparet quod quæstio quid est, & propter quid est sunt vna & eadem, vsq; ad id, quod dixit: eo qđ auferet ipsum sensus est: cùmq; stabilitum fuerit, quod omnes species quæsitorum redeunt ad quæstionẽ existentiæ causæ, aut ad quæstionẽ quid est causa. Planum vtiq; ꝙ id, quod quæritur per signũ quid est, & propter quid est, est vnum & idem: sed diuersificantur in modo: vt in exemplo, quoniam non est differẽtia in eo, quòd respondetur ad id, quod interrogatur, quid est defectus, aut propter quid est defectus: & hoc, quoniam respondetur ad interrogationem, quid est defectus? ꝙ est priuatio luminis Lunæ à Sole, eo ꝙ obstruit ipsum terra à Sole: & respondetur ad interrogationem propter quid est defectus, eo ꝙ obstruit terra inter ipsam & Solem: res igitur per quam respõdetur in duobus locis est vna: sed diuersificantur modi responsionum ad modos interrogationum: & consimiliter, cùm interrogauerimus, quid est cõsonantia? dicemus, quia inuenitur in grauitate & leuitate fm proportionẽ numeri supaddentis partẽ, aut ꝓportionũ numeri supaddẽtis partẽ, quę ẽ in cauſis grauiũ & leuiũ: cũq; interrogauerimus pp quid est consonantia? dicemus, qm̃ inuenitur fm hanc proportionẽ: aut qm̃ hæc proportio inuenitur in ipsis: & hoc est, quod significauit, cum dixit: qđ est cõsonãtia? proportio numerorum in graui & leui. sensus est: & quem admodũ, cũ interrogat, qđ est cõsonantia? & dr, ꝙ est ꝓportio nũeri, ꝙ inuenit inter voces & graues & leues.

D. d.

D

ABRAM

Deinde dixit: Cur harmonicum sit acutum graui, quia proportio acuti & grauis similis est perfectæ proportioni numerorum, idest quando quærimus cur harmonicum sit acutum graui, idest cur sit inter illa consonantia ipsi auditui, dicimus, quia inter tonum acutum & grauem est proportio numerorum superpartiens. Dum autē dixit: Quando accępimus ꝙ sint, quęrimus quę sit eorum proportio, idest quando manifesta nobis fuerit ipsa harmo-
E nia, quærimus quid sit concinens inferens consonantiam: & quando cō monstratum nobis fuerit, ꝙ ibi sit proportio diiudicans consonantiā, quærimus quid sit illa proportio.

Expedit autem, ꝙ scias quod per quod vere respondetur responsis ad quid sit, impossibile est, ꝙ eo respōdeatur responsis cur sit, ex ipsis causis. quod enim respondetur responsis ad quid sit, sunt causæ, & sunt formę: quo autem respondetur responsis ad cur sit, sunt causæ extrariæ: & dignissima illarum est causa finalis,
F & quarundam rerum est efficiens. Quo constante, expedit te scire, ꝙ significatum illius, quod Philosophus dicit, ꝙ quæsitum quid sit, & cur sit, vnum idem sit, vt in exemplo huius loci, qui quærit quidditatem, quærit quidditatis causam, & ex hac parte est quæsitum vnum: sed est vnum subiecto secundum veritatem, duo secundum modum, prout exposuimus in eius dictis: & si sit verisimile, videamus eius verba, & videamus verba quorundam expositorum.

BVRANA

D.d. Propter qd est cōsonātia grauis? qm̄ ꝓportio grauis est ꝓportio numerorū: sensus est: cūq; interrogauerimus: ꝑꝑ quid est cōsonantia grauis? hoc est, ꝑꝑ quid inuenit' inter ipsa consonantia in auditu: dicimus, quoniam inuenitur inter consonātiam grauis & leuis proportio numerorum superaddentium partem: & dixit: cùmq́; acceperimus, ꝙ ipsa sunt, quæremus, quæ sit proportio ipsorum: sensus est: cùmq; monstrata nobis fuerit consonantia, interrogabimus, quid est proportio consequens consonantiam? cùmq́; declaratum fuerit ꝙ nomen proportionis indicat consonantiam, interrogabimus, quid est illa proportio.

Scire autem debes, quòd illud, per quod respondetur in veritate in responsionibus, quid est, nō est illud: per quod respondetur in responsione propter quid est de causis: & hoc, quoniam quod respondetur in responsionibus quid est sunt causæ & sunt formæ: quod autem respondetur in responsione propter quid est sunt extrinsecæ: & quæ maxime conuenit ex ipsis est causa finalis: & agens in aliquibus rebus: cùmq; res ita fuerit: scire debes, ꝙ intentio sermonis sapientis, qui quærit quid est, & propter quid est, est vna & eadem: exemplum huius loci, qui quęrit essentiam ipse vtiq; quærit causam essentiæ: & ex hoc modo ē quęsitum vnum, præterq̄ quòd est vnū in subiecto secundum veritatem, æqualia in modo, secundum quòd declarauimus in sermone nostro: & si fuerit simile, apparent verba nostra, & apparent verba quorundam expositorum.

Quod

1.1.pars *Quòd autem est medy quæstio significans, quorumcunq; medium est sensibile, quæri mus enim cum non sensimus, veluti de eclipsi si est, aut non: si vero essemus supra Lunam, non vtiq; quæreremus neq; si sit, neq; propter quid, sed simul vtiq; manifestum esset: ex eo enim quod sentitur, & vniuersale nobis factum est scire, sensus nanq; est. quod nunc obstruitur, manifestum enim est quòd nunc deficit: ex hoc autem factum vtiq; fuit vniuersale. Quẽ admodũ igitur discimus, quid est scire, idem est, & propter quid est, hoc vero simpliciter & nõ inexistentiũ alicui, aut inexistentiũ, vt quòd duo recti sunt, aut quòd maius, aut minus est.* A

ABRAHA

Tex.c.7. Quod vero quæstio sit medũ, significant res, quarum mediũ est sensatũ. nos enim quærimus non sentientes ipsam eclipsim, an sit, nec ne: si autem essemus supra Lunam non quereremus, nec an sit eclipsis, neque cur sit, sed simul videretur à nobis ambæ res: iam enim ductæ nobis sunt ex ipsis sensibus, vt sciamꝰ ipsum vniuersale: sensus enim est, quòd terra occulueritmanifestum enim est, ꝙ terra obꝺciatur: & hinc fit nobis ipsum vniuersale: scientia autem, vt dictur de eo quod quid est, & de cur est, vna eadem est: et hoc aut simpliciter, non alicui rerũ quæ sunt, aut alicui rerum, quæ sunt: vt quòd sint duo recti, aut ꝙ sit maius, aut minus.

Com.7. Dicit: ꝙ vero quæsitũ entis simplr, & compositi: & quæsitũ causæ cõpositũ, & simplr, redeant ad rem quæstionis medij termini, hoc ẽ, ꝙ ꝗstio causæ ad sciam quid sit cã, quę sit medius terminus, apparet: ex quo quando sentimus causam inesse rei cuidã, nõ quærimus esse rem quæsitam

BVRANA

Tex.c.7. Dixit Arist. Quòd aũt quæstio sit de medio, significant illa, quorũcunq; mediũ est sensibile: & hoc, qm̃ nos vtiq; quęrimꝰ & nõ sentimus de defectu si est, aut non: & si essemus supra Lunam, nõ inuestigaremus, neq; si est defectus, neq; ꝓp quid ē: sed apparerent nobis ambæ simul: qm̃ prouenit nobis à sensibus, vt sciamus de vtl, quoniã sensus vtiq; ẽ, ꝙ terra obstruit: & hoc: qm̃ planũ est, ꝙ terra suscipit defectũ: & ex hoc iã vtiq; habebimus vsl: quẽadmodum dictum fuit, quid est, & ꝓp quid est sunt vnũ & idem: & hoc, aut simplr, nõ de aliquo inexistẽtiũ, aut de aliquo inexistẽtiũ, vt in exẽplo in eo, ꝙ sunt duo recti, aut in eo, ꝙ ẽ magnũ, aut in eo, ꝙ ẽ paruũ. B C

Com.7. Dixit. Atq; qm̃ qõ existẽtiæ simplex, & cõposita, & qõ causæ cõposita & simplex reducunt ad intentionẽ qõnis termini medij: hoc est, qm̃ qõ existentiæ reducetur ad qõnem causæ nois: & qõ causæ, ad cognitionem q̃d est cã: q est terminꝰ mediꝰ, manifestũ igit, ꝙ cùm sentimus existentiã

ABRAM

D sitam per vtrum, idest vtrum illius sit aliqua causa, neq; quid sit illa causa? verbi gratia, quia qñ nos nõ sentimus eclipsim, quærimus an sit, nec ne? & quando commonstratum nobis est, ꝙ sit, & ꝙ eius sit aliqua causa, quærim⁹ quid sit illa causa? Si autem, gratia exempli, essemus in loco, vbi est Lunæ eclipsis, quãdo sentiremus eclipsis causam, non quæreremus, neq; an eclipsis sit, neq; cur sit: sensu enim viderentur ambę res simul. Et dũ dixit: Quod vero quæstio sit medij, significant res, quarũ
E medium est sensatum, idest ꝙ vero quęstio sit medij termini, q est omnium quęsitorum causa, id significant res quarum medium, quod est causa illarum, nos sentimus, idest ex quo quando sentimus causam, satisfactum est quæstioni de re, & ablatum est desiderium, & non remanet ibi quæstio neq; desiderii penitus. D.d. Nos enim quærimus non sentientes ipsam eclipsim an sit, nec ne? si autem essemus supra Lunam, nõ quæreremus nec, an sit eclipsis, neq; cur sit, sed simul viderentur à nobis
F ambæ res. i. huius exemplũ est: quia quęrimus vtrum eclipsis sit, quia nõ sentimus illam, & qñ oratione nobis cõstat ipsam esse quærimus post hoc cur sit? si autem essemus in loco Lunæ, adeo quòd sentiremus eclipsis causam, non scrutaremur, nec vtrum eclipsis sit, neque cur sit, quia essent manifestæ nobis ambę res simul, ob nos sentire causam. Et quia sensus comprehendit res particulares, & iam præmiserat & dixerat, quòd causa sit vniuersalis rei vniuersalis, & posset aliquis dicere, quonam pacto satisfit desiderio per com-

BVRANA

stentiam causæ rei alicus, non quęri mus neq; existentiã rei quæsite p si, hoc est si habet causam, neq; quid ẽ illa causa: vt in exẽplo, cùm nõ sentimus defectũ, quærimus si est: aut non: cùmq; monstratum nobis fuerit, quod est, & quod hẽt cãm, quęrimus, quid est illa causa: & si essem⁹ exẽpli gratia in loco, in quo est defectus Lunæ in tpe, in quo est, causam defectus sentiremus, nõ quæreremꝰ neq; si est defect⁹, neq; pp quid est: qñ essent p sensum nobis duo manifesta simul: cũ vero dixit: Quòd aũt quæstio sit de medio significãt ea, quorũ medium est sensibile: sensus est: ꝙ aũt quęstio sit de termino medio: qui est causa in obsus quęstis, significant ea, quorum sentimus terminũ medium: qui est causa in ipsis: hoc est, ex parte, qua cùm sentimus cãm cessat quęstio de re, aut aufert interrogatio: neq; derelinquit ibi quæstio, neq; interrogatio penitus. D.d. Et hoc, qñ nos vtiq; quærimus, & nos non sentimus defectum exempli gra, si est, aut non: & si essemus supra Lunam, non inuestigaremus, neq; si est defectus, neq; pp qd est: sed iam nobis apparerent ambo simul: sensus est: & exemplũ huius: qñ iã: quærimus si est defectus: qñ non sentimus ipsum: cùmq; steteri mus in sermone super existentia ipsius, quæremus post hoc, pp quid ẽ, & si essemus in loco Lunę ita, vt sentiremus cãm defectus, nõ inuestigaremus, neq; si est defectus: neq; pp quid est: qñ essent nobis ambo manifesta simul eo, ꝙ sentimus cãm: qñ vero sensus assequit vtiq; particularia, & iã præmisit & dixit: ꝙ cã ẽ vñs de re vñ: & posset aliqs dicere:

quo

ABRAM

comprehensionem causæ per sensum, cum id, quod comprehendit sit aliud ab optato quæsito: quæstio enim erat de vniuersali: & sensus comprehēdat particulare, Enuntiauit, quòd ob sensationem intellectui aduenit res vniuersalis apud id, quod sensus comprehendit rem particularem, Et dixit: Et hinc fit nobis ipsum vniuersale, idest sistit autem desiderium ipsum apud nos sentire rei causam, quia ex nostro imaginari hoc particulare, aduenit intellectui ipsum vniuersale, qd inest huic particulari. Deinde dixit: Scientia autem, vt dicitur de eo quod quid est, & de cur est, vna eadem est, id est, & ex omnibus, quæ diximus de his rebus videtur, quòd scientia adepta apud quæstionem per dictionem quid sit, & cur sit, redeat ad vnam eandem causam. Deinde dixit: Et hoc aut simpliciter non alicui rerum, quæ sunt, aut alicui rerum, quæ sunt, idest, & hoc contingit aut in quæsitis simpliciter, quæ sunt secundum se, non quæ sunt alicui rerum, aut rebus, quæ sunt in alijs: id est, quòd quæsitum quid sit, & cur sit, sit vnum & idem in vtroque quæsito. iam enim quæritur quid sit in quæsito composito, & cur sit, & quæritur etiam in quæsito simplici, licet quæstio quid sit, sit propria simplici: & ideo eam posuit in specie quæsiti simplicis. & similiter quæsitum causæ per dictionem cur sit, est proprium quęsito composito, & iā quæritur in simplici. Dum aūt dixit: Vt ꝙ sint duo recti, aut quòd sit maius, aut minus.

Intēdit

BVRANA

quomodo cessat interrogatio ꝑapprehensionem causæ per sensum, & quod apprehendit ex hoc, est aliud à quæsito interrogato: qm̄ quæstio est de re vñ, & sensus assequitur particulare: enuntiauit, ꝙ ꝑꝑ sensum, prouenit intellectui intētio vniuersalis apud id, quod apprehendit sensus intentionem particularem: & dixit. Et ex hoc iā habebimus vñe: sensus est: atqui stabit interrogatio, cū senserimus causam rei: qm̄ ex imaginatione nostra de hoc particulari ꝓueniet intellectui vñe: quod inuenietur per hoc particulare. D.d. Et sciētia, quemadmodum dictū fuit, de eo, quod est quid, & de eo, quod est propter quid, est vna & eadem: sensus est, & apparet ex omni eo, qđ commemorauimus de his rebus: ꝙ scientia, quam assequimur per quęstionē quid est, & propter quid est, reducit vtiq; ad cām vnā & eandē. D.d. Et hoc aut simpliciter non de aliquo inexistentium: sensus est: & hoc accidet, aut in quæsitis simplicibus, aut quæ sunt per se, non quæ sunt in aliquo, aut aliquibus, quæ sunt in alijs: sensus est: qm̄ quæstio ꝓpter quid est, & quid est sunt vnū & idem in vtroq; duorum quæsitorum: qm̄ iam quæritur quid est in quæsito composito, & ꝑꝑ quid est: iamq; quærit consiñr etiam de quęsito separato: & si fuerit quæstio qd est appropriata in separato: & hoc, qm̄ quid est in specie quæsiti separata, & consiñr quęsitū per cām in alio ꝑꝑ quid est in quęsito composito appropriato, iamq; quæres de separato: cùm vero dixit, vt in exemplo, scientia in eo, ꝙ duo recti, aut in eo, ꝙ magnum, aut in eo, ꝙ paruum;

A B C

ABRAM

D Intendit exemplum, quòd scientia propria quæsiti quid sit, & cur sit, redeat in vnam rem vnius eiusdem quæsiti, est vt quæreremus, cur trigoni anguli sint duobus rectis æquales, & quæreremus quid sit trigonus: ambæ enim responsiones huius redirent in vnam rem: & scientia proueniens huic esset scientia vnius rei: & similiter in quantitatibus: quarum quidditates sunt, ϕ ipsæ sint maiores aliqua quantitate, aut minores, prout est maior pars linearum: & ob hanc causam,

E quam dixit, demonstrationes sunt definitiones in potentia, quoniam inter id, quod largitur demonstratio: & quod largitur definitio, non est differentia, nisi secundum modum, hoc est, quia demonstratio tradat illud ad modum enuntiationis, & definitio ad modū orationis compositæ compositione cōditionis ad corroborationem.

EVRAN

sensus est: & exemplum, ϕ sit scientia appropriata in quæsito quid est, & pp quid est, reducitur ad idem in quæsito vno & eodem: velut, cùm quærimus, pp quid trigulus habet angulos æquales duobus rectis, & quærimus, quid est triangulus: qm̄ duæ respōsiones in hoc reducunt ad vnum: & scta proueniens ex hoc est scta de re vna: & consist cùm quærimus, pp quid hæc mēsura est parua aut magna, & quid est hæc mēsura: qm̄ hæc duo reducunt consist etiā ad vnū: & hoc de mensuris, quarum essentia est, vt sint maiores mēsura, aut minores: quēadmodum magna pars linearū, quæ sunt in mensuris: & pp hoc, quod dixit, sunt demonstrationes magnæ in potentia, qm̄ non est dria in eo, ϕ tradit demfo, & quod traditur definitio, nisi in modo: & hoc qm̄ demonstratio traditur per modū orationis definitæ, & definitio per modū orationis compositæ cōpōne conditionis & ligamenti.

ANT. INTER. TEX. 11.

F *Quòd igitur omnia, quæ quæruntur, est medij quæstio, planum. Quomodo aūt quòd quid est monstratur, & quis modus reductionis, & quid est definitio, & quorum, dicamus, cùm dubitauerimus primo de ipsis.*

Tex.c.8. Quod autem quæsitorū cuctarum rerum quęstio sit de medio, est manifestum euidens. Quomodo vero videatur quid res sit, quæ quidem est aditus quo offendatur, quid sit ipsa definitio: & quarum rerum, enuntiabimus hoc, quatenus primo insinuabimus circa hāc rem dubium quoddam.

Dixit Arist. Atqui quòd in omnibus quæsitis est quæstio de medio, plane manifestū est: quomodo autem appareat intentio quid est: & quæ via, qua assequamur ipsam, & quid est definitio, & quæ sint, enuntiemus vtique de hoc per modum primo designatum super hac re dubia.

Tex.c.8.

Postq̄ Posteaq̄

ABRAM

Com.8. Postq̃ ex hoc sermone declarauit, ꝙ oĩa quæsita redeant ad duas res, ad quæstionẽ essendi cãm, & illa est quæstio quæ scrutat' solum esse, & ad quæstionẽ, quæ sit ipsa causa, & illa est quęstio, quę scrutat' ipsam causam, & illa est quã ab initio rei intendebat, narrauit hoc, Et dixit: Quod aũt quęsitorũ cunctarũ rerũ quęstio sit de medio est manifestũ euidens. i. ꝙ vero cunctarũ rerum scibilium quęstio sit de medio, qui est causa, hoc est manifestũ euidens ex his quæ diximus. Diximus autẽ cunctarũ rerũ scibilium, quia q̃stio essendi rem, nõ est virtutis quęstionis essendi illius cãm, nisi in rebus, quę sunt generis rerũ, quarum est causa: & in his, qñ commonstratur esse ipsarũ aliquam causam, cõmonstratur esse quęstionem quid sit illa causa, & ideo regulę logicę pro maiori parte sunt veræ. Et postq̃ cõpleuit hoc, Incœpit notificare quę sit eius intẽtionis primę commonstrare ĩ hoc tractatu. Et dixit: Quo modo vero videat' quid res sit, quę quidem est adit' quo offendatur quid sit ipsa definitio, & quarum rerum enuntiabimus hoc. i. vnde vero nobis eueniat scĩa rei, i. eius definitio, & quę regula ipsam dirigat ad hanc scientiam, & quę sit definitio q̃ quęrenda est per hanc scientiam, & quæ sint res, quarũ est hęc definitio, quæ sunt quęsita enuntianda in hoc Libro, nos insinuabimus hoc, quaten' primo incipiemus & enuntiabimus in quibus horum sint dubia. Distinxit aũt hoc. qm̃ sciẽtia perfecte euenit, qñ sic enuntiatur post cognitionem dubiorum propriorum ꝓportionatorum contingentiũ in illa.

Vide prio Posit. c. 32

BVRANA

Posteaq̃ monstrauit ex hoc sermone, ꝙ oĩa q̃sita reducunt' ad duo, ad qõnẽ de exñtia cãę: & est qõ qua inuestigamus de existẽtia tm̃, & ad qõnẽ, q̃ est cã: & est qõ, qua inuestigam' de cã: & hoc est, de qua fuit intentio à principio: commemorauit hoc: & dixit. Fortasse, ꝙ ĩ oĩb' q̃sitis est qõ de medio. plane vtiq; manifestũ ẽ: sensus ẽ. Fortasse, ꝙ in oĩb' ijs, q̃ sciunt', qõ est de termino medio, q̃ est cã, hoc vtiq; plane manifestũ ex eo, qđ dixim', dixim' aũt de oĩbus ijs, q̃ sciunt', qm̃ qõ de existẽtia rerũ nõ hẽt potentiã qõnis exñtiæ ipsius, nisi in reb', q̃ sunt ex gñe eorũ: q̃ sunt ipsis cã: & in his, cùm declaratũ fuerit, ꝙ hñt cãm, mõstrata vtiq; erit exñtia causę, quid ẽ illa cã, & ꝑpea res logicæ sunt vtplm̃ multę: & posteaq̃ ꝑfecit declarationem huius: cœpit docere, q̃ sit intẽtio ipsius ad intentionẽ primã, quã monstret ꝑ hunc sermonẽ, & dixit: Forte aũt, quo appareat intẽtio quid est res, q̃ est via, qua perficit' quid est definitio, & de quibus reb' est, enũtiemus vtiq; in hoc: sensus est: fortasse aũt vnde proueniet nobis sciẽtia de re, hoc est definitionis ipsius, & qualis sit via, qua assequamur hanc sciẽtiam: & quę sit definitio, quam quęrimus in hac scientia: & quæ sint ea, quibus inest hęc definitio: quæ sunt quæsita, de quibus enũtiauit in hoc Libro: nos vtiq; designabimus hoc per modum, quo cœpimus primo: & incipiem' ab eo, quod dubitatur in hoc: atqui distinxit hoc, qm̃ scĩa de re, prouenit vtiq; ad perfectionẽ, quẽadmodum in hoc post sciẽtiam dubiorũ inuestigatorum de ipsa appropriatorum & proportionatorũ.

Com.8. A B C

D *Disceptatio, quòd demonstratio, & definitio non sunt eiusdem.* Cap. 2.

PRincipium vero sit futurorum, quod est conuenientissimum habitis sermonibus. Dubitare enim quispiam posset, anne est idem & secundum idem definitione scire & demonstratione? An impossibile: definitio namq; ipsius quid est esse videtur, quid est autem omne, vniuersale & praedicatiuum: syllogismi vero sunt, hi quidem priuatiui, illi autem non vniuersales: veluti qui quidem in secunda figura, priuatiui omnes, qui vero in tertia, non vniuersales.

ABRAM

Tex.c.9. Et sit initium dictorum conducentium rem, quae sit dictorũ
E connexorum, ꝙ iam quis dubitaret, & diceret: vides ne? quòd vna res vno modo sciatur definitione: & demonstratione, aut sit impossibile? putatur enim ꝙ definitio sit cur res sit, & quid res sit secundum totã eius summã vniuersalis & affirmatiua. Syllogismorum autem quidam sunt negatiui, & quidã non sunt vl̃es. exempli gratia, syllogismi qui sunt secũdę figurę, sunt vl̃es negatiui, & qui fiunt in tertia fi
F gura non sunt vniuersales.

Com.9. Intẽdit ꝑ dicta cõducentia illa, q̃ intẽdunt vltimũ & finẽ huius scrutinij, & sunt illa quęsita, q̃ narrauerat, & illa sunt quae intendit qñ dicit: Dictorũ connexorũ, illa enim cõnectunt perscrutationi eorũ, quae illã ꝑcedunt: fines.n. connectunt subiectionib⁹. Et dicit, ꝙ ipse intẽdit ponere ꝑscrutationis initiũ ex rebus, q̃ ordinẽ huius ꝑscrutationis instituũt, & illa sunt cõsequẽtia illa, & sũt illa, de q̃b⁹ est primo intẽtio ei⁹ hic, ex rebus, q̃ magis sunt illis cõnexae, hoc est, ꝙ ponet initium perscrutationis

BVRANA

Dixit Arist. Sit aũt principiũ Tex.c.9.
sermonũ attingẽdorũ, quod sit dispõ sermonum cõsequentiũ: dubitaret enim vtiq; aliq̃s, an sciat aliquid vnum per modum vnũ per definitionẽ & demr̃onem: aut hoc sit impossibile: & hoc, qm̃ existimat de definitione, ꝙ sit de quid est res: & quid est in summa est vl̃e & affirmatiuum: ex syllogismis vero aliqui sunt vl̃es, & aliqui sunt non vl̃es: vt in exemplo: syllogismi, qui sunt in secunda figura, sunt vniuersales negatiui: qui vero sunt in tertia non vniuersales.

Intelligit ꝑ sermones attingẽdos, Com.9.
qui intẽdunt postremo & ad finem istius inuestigationis: & sunt q̃sita illa, de quib⁹ mentionẽ fecit, & quę voluit: sermones vero cõsequentes sunt: q̃ cõsequunt ꝑcedentes in inuestigatione, qm̃ ipsi sunt finales cõsequẽtes dubitata & ipse dixit, ꝙ vult ponere principiũ inuestigatiõis de ijs, q̃ ordinant in hac inuestigatione q̃ sunt cõsequentia: & ea sunt, de q̃b⁹ intẽdit inuestigare hic prĩo de ſmonib⁹, q̃ sũt magis cõseq̃ntes ipsa, hoc ẽ, vt ponat prĩcipiũ inq̃sitionis: cùm

ABRAM

tionis ex illis, quaten⁹ narret hic dubia, quæ propriora & vehementiora sunt de illis reb⁹, quæ perscrutari intendit. Deinde incœpit meminisse de dubijs, q̃ accidunt primo quæsito. Et potest esse ꝙ per consequentia, intẽdat dicta dubia. nam ſm rei veritatem, consequuntur ea, quæ scire intendit, & est ac si dixisset, & ponemus perscrutationis initium de rebus intentis ab illo, quod est vehementioris cõuenientiæ inter res dubias, differentiæ enim dubiorũ quędam sunt proportionata, & quædã non proportionata, & hoc modo interpretatus est hunc locum Mathius. & nulli dubiũ est, quòd illud traduxerit ab expositoribus, & fortasse etiam ipse explicuit. Dum autem dixit: Vides ne quòd vna res vno modo sciatur definitione & demonstratione, aut sit impossibile, idest quòd dubia, quæ conueniunt perscrutationi ex processu quo educatur quid res sit, & quòd dubitetur & dicatur, o vtinam scirem an possibile sit educere vnum idem quæsitum demonstratione & definitione simul, aut impossibile sit. Dixit autem vno modo, nam aliquando contingit quòd vna res commonstretur definitione & demõstratione, sed duobus modis, amborum enim modorum compositio est de specie compositionis demonstrationis, & ideo dicitur de quibusdam definitionum speciebus, quòd sint demonstrationes differentes positione. Themistius autem dicit, quòd dixerit hoc, quoniam res secundum eius substantiam explicat definitione, & aliquod suorum accidentium explicat demonstratione, prout

BVRANA

cùm cõmemorauerit hic de dubijs, A quod est magis appropriatũ & validioris proportionis in ijs, quæ intẽdit inuestigare. Deinde cœpit mentionẽ facere de dubijs: quæ accidũt in primo quæsito, & innuit, vt velit per consequentes sermones dubitatos: qm̃ ea in veritate consequuntur id, quod intendimus scire, ac si dixisset: & ponemus principiũ inuestigationis de rebus intẽtis, & hoc est maioris cõuenientię, q̃ ea, q̃ dubitant: & hoc qm̃ dubitant de re: aliqua sũt proportionata, & aliqua nõ proportionata: & ſm hanc intentionẽ expo B suit aliqñ hunc locum Mathius, & nõ est dubiũ, ꝙ ipsum transtulerit ab expositoribus: & fortasse ipse declarauit & dixit: an ne sciatur aliqd vnum ſm modũ vnum ꝑ definitionem & demr̃onem: aut hoc est impoſſe: sensus est: ꝙ dubia cõuenientia inquisitioni, ꝑ quã venamur, qđ est aliquid, ea sunt, vt dubitet & dicat, quis tradet mensuram, qua fieri posset, vt extrahat vnũ & idem ꝑ definitionem & demr̃onem simul, aut hoc est impoſſe, ac si diceres, quęsitũ quid est: sensus est, & ante hoc, opꝫ, C vt quęramus, si fieri põt, vt oẽ, quod inuenit per demr̃onem extrahatur ꝑ definitionem, aut est impossibile: dixit aũt per modũ vnum: qm̃ accidet vtiqꝫ, vt monstret aliquid vnũ ꝑ definitionem & demr̃onẽ, sed per duos modos: qm̃ cõpositio duarum rerũ fuit de spẽ vna cõpõnis demr̃onis: & ꝑꝑea dixit: de aliquib⁹ spẽbus definitionũ: ꝙ sunt demr̃ones variatę põne. Themistius verò dixit: ꝙ dixit vtiqꝫ hoc, qm̃ iã monstrat aliqd idem ꝑ definitionẽ, & ostẽdit aliqđ accidentiũ suorum ꝑ demr̃onem:

53 1/2a

ABRAM

D prout ostendimus quid sit trigonus definitione, & equalitatē duorum angulorum duobus rectis ostendimus demfone, hoc autem non est scire vnā rem ex duabus partibus, sed est duas res de vna re scire, aut vnam rem fm duas res scire. Ex quo aūt res ita est ꝙ si vna res sciatur definitione & demonstratione simul vno modo, oportet quicquid scit demonstratione, sciatur definitione, cœpit notificare rem nō ita esse, Et dixit: Putatur enim ꝙ definitio sit cur res sit: & quid res sit fm totā

E eius summam vniuersalis affirmatiua: syllogismorū aūt quidā sunt negatiui, & quidam non sunt vlles, idest videtur ꝙ nihil quod eueniat demonstratione educatur definitione, quia quod definitione educitur, est affirmatiuum, definitione enim educitur rei quidditas, demonstrationibus autē, quatenus sunt syllogismi, educuntur affirmatiuum & negatiuum, & vle & particulare. qd autem res sit, quod definitione educitur, est vle, ergo nō quicquid educitur demonstratione educitur defi

F nitione: qñ autem non quicquid educitur demonstratione educitur definitione, ergo non est aditus ad sciendū rem eē illiusq; causam, quę demonstratio positione differēs vocatur, nisi ambo aditus essent partiales vnius quæsiti secundum se.

BVRANA

quēadmodum ostenditur, quid est triangulus ꝑ definitionē, & ostēdimus equalitatē angulorū duob' rectis ꝑ demfonē: sed hoc non est scia de re vna ꝑ duos modos, sed est scia duarum dispōnum de aliquo vno: aut scia alicuius vnius ꝑ duas dispositiones: & posteaq̄ fuit hoc. i. si sciatur aliquid vnum ꝑ definitionē & demfonē simul ꝑ modū vnum, sequit ex ipso, vt omne, quod scit per demfonē, sciat per definitionē: cœpit docere, ꝙ res nō est ita: & dixit: & hoc, qm̄ existimat de definitiōe, quę est ꝑꝑ quid, & quid, ꝙ fit in summa vlis & affirmatiua: sed ex syllis aliqui sunt vles, & aliqui non vles: sensus est: & apparet, ꝙ oē id, quod progredit per demfonē non ꝓdeat ꝑ definitionē: qm̄ quod progredit ꝑ definitionē est affirmatiuum: qm̄ definitio vtiq; extrahit essentiā rei: & demfones ex parte: qua sunt syllī, extrahūt affirmatiuum, & vle, & negatiuum & particulare, quid est aūt res inuentum per definitionem, est vle: ergo nō omne illud, quod progreditur per definitionem, prodit ꝑ demonstrationem: igitur via, qua scim' essentiam rei, & est definitio, non est eadem cum via, qua scimus existentiam rei, & causę ipsius, & est ea, quæ vocatur demonstratio: neq; si fuerint duæ viæ particulares de quęsito vno & eodem.

T.2.pars *Postea neq; prædicatiuorum omnium, qui sunt in prima figura, est definitio, vt quod omnis triangulus duobus rectis æquales habet. Huius autem ratio, quoniam scire, est demonstratiue demonstrationē habere: quare, si in talibus est demonstratio, planum quod non esset vtiq; ipsorū & definitio: scire enim posset aliquis & secundum definitionē non habens demonstrationem, nihil enim prohibet non simul habere.*

Vlterius

Dixit

ABRAM

T.c.10. Vlterius non oīum affirmatiuorū, q̄ sunt primę figuræ, ē definitio. Nā qđ est, oēm trigonū habere tres angulos duobus rectis ęquales, gratia exempli, de eo est demr̄o, & nō est de illo definitio. scīa. n. demonstratiua, si demr̄one acquiritur. talium ergo, de quibus est demr̄o manifestum est ꝙ non sit definitio: sinautem, hominis esset illas definitione scire, præter ꝙ habeat de illis demonstrationem, & nihil impediret quin huius non sit acquisitio aliqua.

Cō. 10. Postq̄ notificauit, ꝙ definitio & demr̄o non sint vnius modi, nec ēt sunt duo modi, quorum vno educatur qđ ꝑ alterū educit. Intendit notificare ꝙ impossē sit, vnā eādē rem cōmonstrari simul demr̄one & definitione. Et dū dixit. Vlterius non oīum affirmatiuorū, quę sunt primæ figuræ, est definitio, i. vltra id, qđ commonstratum est, ꝙ non oē quæsitum, qđ demr̄one commonstrat, definitione cōmonstret, & ꝙ definitio sit affirmatiui, demr̄o aūt aliqñ sit negatiui. Sicq; cōmōstrat, ꝙ impossibile sit definitione ostēdi oē affirmatiuū, qđ demr̄one commonstrat, prout aliquis posset dicere, ꝙ hoc sit possibile ī affirmatiuis, quæ sunt primæ figuræ, quia sunt vl̄es: & affirmatiui, & definitio est vl̄is & affirmatiui. Dicit illi, ꝙ conclusio affirmatiua non cōmonstret definitione: ostendit. n. ꝙ definitio sit alia à demr̄one, & nō est modus illius, cuius conditionis sit commōstrari demr̄one, ꝙ ostendatur sine demr̄one. v.g. qa nostra scīa ꝙ trigoni

BVRANA

Dixit Arist. Postea neq; oīum affirmatiuorū quę sunt ī prima figura est definitio: vt in exemplo, ꝙ omnis triangulus hēt angulos ęquales duobus rectis: de hoc est demr̄o & non definitio: qm̄ scīa ſm viam demr̄onis, est possidere demr̄onē: ergo si de talibus ē demr̄o, manifestū vtiq;, ꝙ nō erit de ipsis definitio: amplius si nō pōt aliquis scire ipsa ꝑ definitionem consilr̄ ēt absq; eo, ꝙ habeat demōstrationem: & hoc, quoniā nihil prohibet, ꝙ non sit ipsi possessio. A T.c.10. B

Posteaq̄ docuit, ꝙ definitio & demr̄o non sunt ꝑ viā vnā: & nō sunt duæ vię, per quarū vnā prodeat illud, qđ progredit per alterā: vult, ꝙ nō est posse, vt ostendat vnū & idē per definitionē & demr̄onē simul: & dixit: Postea neq; oīum affirmatiuorū, quę sunt in prima figura est definitio: sensus est: & post id, qđ diximus, ꝙ non oē q̄sitū, qđ oñdit per demr̄onē: ostēdit per definitionē: & definitio ē affirmatiua, & demr̄o vtiq; erit de negatiuo: oñsum est vtiq;, fieri nō posse, vt monstretur per definitionē oē affirmatiuū: qđ ostēdit per demr̄onē: quēadmodū si aliquis diceret, ꝙ hoc est possibile in affirmatiuis, quæ sunt in prima figura: qm̄ ipsa sunt vl̄ia & affirmatiua: & definitio est vl̄is & affirmatiua: & dixit. Quod cōcl̄o affirmatiua nō monstrat ꝑ definitionē: qm̄ iā monstratū fuit, ꝙ definitio est aliud à demr̄one: & non est via, qua sciamus illud, cuius via est, vt sciat ꝑ demr̄onē, absq; demr̄one: vt in exēplo, scīa, ꝙ anguli triangu- Cō. 10. C

li

ABRAM

D goni anguli sint duobus rectis æquales, aduenit nobis demonstratione, & si nobis adueniret sine demõstratione, id quod aduenit nobis demonstratione, aduenire nobis sine demonstratione. Dum autem dixit: De eo est demonstratio, & non est de illo definitio idest, quòd scientia ꝙ trigoni anguli sint duobus rectis æquales, proueniat nobis demonstratione, & quòd non proueniat nobis definitione. Dum autem dixit: Scientia enim si demon-
E stratione acquiritur idest hoc est: quia nostra demõstratiua scientia ꝓuenit nobis ob nos acquirere demonstrationem. i. quia nos acquirimus demõstrationem agentẽ scientiam demonstratiuam, non ob aliã rem omnino. Et dum dixit: Talium ergo, de quibus est demonstratio ꝙ est manifestum nõ sit definitio idest, quando res taliũ quæsitorum ignotorum ita est, ꝙ nobis eueniat de illis scientia ob nos inuenisse de illis solum demonstrationem, notum est quòd de illis non
F proueniat nobis scientia ob definitionem: sinautem, possibile esset tales res ignotas sciri definitionibus præter quòd sciantur demonstratione, & demonstrationes essent superfluæ. Et illud intendebat dum dixit: Et nihil impediret quin huius non sit acquisitio aliqua, nam secundum hanc subiectionem possibile nobis esset omnes res scire præter quòd scientiam demonstratione acquiramus.

BVRANA

li sunt æquales duobus rectis, prouenit nobis per demfationem, & non prouenit nobis per definitionem: si scientia, quæ prouenit nobis per demonstrationem, non prouenit nobis per aliud à demonstratione, possibile est, ꝙ proueniat nobis per aliud à demonstratione: cùm vero dixit: Et de hoc est demõ non definitio: sensus est: ꝙ scia, ꝙ triangulus hẽt tres angulos æquales duobus rectis prouenit nobis p demõnem, & nõ prouenit nobis propter definitionem: cùm vero dixit: qñ scientia fm viam demonstrationis est possidere demõnẽ: sensus est: quoniam scia demonstratiua prouenit nobis eo, ꝙ possidemus demonstrationem faciẽtem ad scientiam demonstratiuam, nõ propter aliquid aliud omnino: cùm vero dixit. Si igitur in talibus inuenitur demonstratio, manifestum vtique, ꝙ non est in ipsis definitio: sensus est: cumq; res in huiusce modi quæsitis ignotis ita fuerit: ꝙ prouenit nobis ipsorum scientia eo, ꝙ inuenimus demonstrationem super ipsis tantum. Planum vtique, quòd non proueniet nobis scientia ipsorum propter definitionem: quòd si non fieri vtiq; poterit in huiusce modi rebus ignotis, vt sciantur per definitiones absque eo, quòd sciantur per demonstrationem amplius: & hoc est, quod voluit, cùm dixit: & hoc, quoniam nihil prohibet, ꝙ non sit ipsius possessio: & hoc, quoniam secundum hanc positionem fieri poterit, vt sciamus omnia absque eo, quòd possideamus scientiam per demonstrationem.

Sufficiens

part. 2. *Sufficiens autem est fides & ex inductione, nihil n. vnquam definientes nouimus, neq; eorum, quæ per se insunt, neq; accidentium.* A

ABRAM

T.c. 11. Iterum persuasiua assertio huius scrutinij est, quia nullam rē, quam definiuimus, demonstratione scimus: neque de rebus, quæ per se existunt, neque de rebus, quæ per modum accidentis sunt.

Cō. 11. Dicit persuasiua perscrutatio est quòd res, quæ definitionibus sciuntur, non sint res, quæ sciantur demonstrationibus, neque quę sciuntur demonstrationibus sint q̄ sciuntur definitiōibus, hoc aūt est, qa qñ inquirimus res, quarū moris & consuetudinis est, quòd eas definitione sciamus, nullam illarum comperimus sciri demonstratione, neq; de rebus p se existentibus, idest de substantijs, neque de rebus quę alijs insunt, idest de accidentibus, quando autem hæc inquisitio comprobata fuerit, comprobatum est vnā rem non sciri vtrisque illis insimul: hoc autem est topicum.

BVRANA

Dixit Arist. Et fides sufficiens in hoc ex inquisitiōe consilr ēt: & hoc, qm̄ nō est aliqd, qđ definientes sciamus per demr̄onē, neq; ex ijs, quę insunt per se, neque ex ijs, quę insunt per viam accidentis. T.c. 11.

Dixit: Et inquisitio sufficiens est: qm̄ ea, quę sciuntur per definitiōes non sunt ea, q̄ sciuntur per demr̄ones, neq; quę sciūtur per demr̄ationes sunt ea, quæ sciuntur per definitiones: & hoc, qm̄ cùm inquisiuerimus illa, quorum via & consuetudo est, vt sciātur per definitionem, non inuenietur vnum ipsorum, qđ sciatur per demonstrationem, neque ex ijs, quę insunt per se, hoc est substantijs, neq; ex ijs, quæ in sunt per aliud, hoc est accidentibus: cūque verificauerimus hanc inquisitionem, verificauerimus quòd non scit aliquid per ambo simul, & hoc est dialecticum. Cō. 11 B

part. 2. *Amplius si definitio, substantiæ quadam cognitio est, talia manifestum quòd non sunt substantiæ.* C

T.c. 12. Rursus quia definitio explicat et notificat rei substantiam: manifestum autem euidens est, ꝙ talia non sint substantialia.

Cō. 12. Hæc est alia argumentatio, ꝙ id rei, qđ scitur demr̄atione, sit aliud ab eo, quod scitur definitione, & ꝙ id, quod demonstratione scitur sit vniuersalius eo, quod scitur definitione. & hęc quidem est argumentatio constans duabus præmissis: quarum

Dixit Arist. Amplius qm̄ definitio declarat & docet de substantia aliquid, & plane manifestū, ꝙ talia non sunt substātię. T.c. 12

Hæc est probatio alia, ꝙ illud, qđ facit sciri aliquid per demr̄onē est aliud ab eo: qđ facit sciri per definitionem, ꝙq; illud, qđ facit sciri per demr̄onē est vr̄ius, q̄ illud, qđ facit sciri per definitionem: & hæc probatio cōstruit sup duab' ꝓpōnib': quarum Cō. 12

ABRAM

D quarum vna est, ꝙ definitio notificet rerũ substantias, i. quidditates, demfones aũt notificant rerum accidentia: simpliciter.n. demfones, quæ cũm & esse largiuntur, pro maiori parte, & semper fiunt de accidẽtibus. Hęc autẽ est alta nimis inquisitio: putatur.n. ꝙ aliqñ contingãt de alijs q̃ de accidentibus, ſ. per causas remotas. Verumtñ qñ inquirimus tales demfationes, cernimus, ꝙ nõ sint demfones simpliciter veræ, & ꝙ secum immiſceatur illisid, qđ
E est per accidens. Et dum dixit: Manifestum aũt euidẽs est, ꝙ talia nõ sint substantialia. Intendit accidentia, de quibus exemplificauit prius, quando dixit, quòd sint illa, de quibus præcedit demonſtratio, prout est angulorum ęqualitas duobus rectis, & cætera accidentia.

BVRANA

quarũ vna est: ꝙ definitio facit scire substantiã rerum, hoc est essentiam ipſarũ, demfones vero faciunt scire accidentia rerũ: & hoc, qm̃ demfones simplices, ꝙ exhibent cũm & existentiã, sunt vt plurimũ & frequenter p accidentia, & hæc inquisitio est mutila: & hoc, qm̃ existimat vtiq;, ꝙ accidũt vtiq; in alijs ab accidẽtibus: & hoc in causis lõgingis: sed cũ inuestigat de demfonibus, ꝙ sunt in talibus, apparet, ꝙ non sunt demfones simplices veræ, ꝙq; quid est, qđ est in accidentibus, miſceatur cũ ipſis: cũ vero dixit. Plane autem manifestũ, ꝙ talia non sunt substantię: intelligit accidentia, de q̃bus posuit exemplũ antea, vſq; quo dixit: ꝙ illa sunt, de q̃bus pręmiſit demõſtrationẽ, quemadmodũ ęqualitas angulorum duobus rectis de triangulo, & reliqua ex inquiſitione.

pars 2. *Quòd igitur non est definitio omnis, cuius & demonſtratio, planum. Quid autem, cuius est definitio, an ne omnis est demonſtratio, aut non? Vna quidem ratio, & de hoc eadem: vnius enim inquantum vnum, vna est ſcientia, quare ſiquidem ſcire demonſtratiuum*
F *est demonſtrationem habere, continget aliquid impoſsibile, definitionem nanque habens ſine demonſtratione ſciet.*

T.cõ.13 Commonſtratũ itaq; est, ꝙ nõ de omni de quo est demonſtratio, sit definitio. Quid autẽ dicatur an cuiuſque est definitio sit demonſtratio, nec ne, de his quidem est vna oratio, quæ eadem est. ſciẽtia enim vnius rei, prout vna est, est vna ſcientia. ſi autem ſignificatum dicendi, ꝙ demonſtrator ſciat aliquid ſic, quòd demonſtrationem de illo

Dixit Arist. Fortaſſe, ꝙ nõ de T.cõ.13
oĩ illo, cuius est demõſtratio, inuenitur definitio, ẽ vtiq; manifeſtũ: et quid hoc, dẽ de eo, an ne de oĩ illo cuius est definitio, sit demõſtratio an nõ est: vtiq; quaſi ſermo vnus & idẽ: & hoc, quoniã ſcĩa de aliquo vno in eo, qđ est quid vnũ, est vna: & ſi diſpoſitio, qua ſcit artifex demõnis, est vt poſsideat de ipſo demonſtra-

ABRAM

illo acquirat: sequeretur itaque quędam res impossibilis, quòd qui apud eũ sit illius definitio, cognoscet illud per scĩam, ꝑter ꝙ de illo fiat demonstratio.

Cõ. 13. Dixit: Commonstratũ itaq; est ex his, quæ diximus, ꝙ non quicqd scitur demfone sciatur definitiõe: scrutandũ vero est, an quicquid scitur definitione, sciatur demfone? & dicamus, vides ne ꝙ quicquid scitur definitione, sciatur demfone. Et dicetur ad huius responsum, ꝙ oratio, qua prius commonstratum est, ꝙ vna eadem res non commõstretur definitione & demonstratione insimul, est oratio, qua ibi cõmonstratur ꝙ id, quod commonstratur demfone, non commonstretur definitione, & est oratio qua cõmonstratur, ꝙ id qđ cõmonstratur definitione non commonstret demfone: & est orationis conuersio, & est id quod dixit, vnũ & idẽ, s. qđ commonstrauit ꝙ non cõmonstretur res vna definitione & demonstratione ex vna parte. Et ideo tulit hanc eandẽ præcedentem argumẽtationem de hac re, quę. s. asserit, ꝙ vna res non cõmonstret definitione & demfone simul ex vna parte. Et dixit: Scĩa. n. vnius rei, prout est vna, est vna scĩa. s. demfone & definitione simul: scĩa. n. vnius, inquãtum vnius est, vno modo prouenit nobis: definitio aũt & demonstratio sunt duo modi differẽtes, & qñ non scitur vna res de vtrisq; simul ex vna parte, notum est, quod non quicquid scitur definitione sciatur demonstratione neque econtra.

Dum

BVRANA

strationẽ, sequit vtiq; aliqd impossibile: & hoc, qm̃ qui habet definitionem ipsius iam scit ipsum scientia, absq; eo, ꝙ habeat de ipso demonstrationem. A

Iam docet de eo, qđ diximꝰ, ꝙ nõ oẽ illud, qđ scitur per demfonẽ scit per definitionem: fortasse. n. si oẽ illud, qđ scitur per definitionẽ, sciretur ꝑ demfonẽ: iam vtiq; opꝫ, vt inqramꝰ de ipso, & dicamus: an ne omne illud, qđ scitur per definitionẽ sciatur per demfonẽ: & ipse dixit, in rñsione huius: ꝙ sermo per quẽ mõstratũ fuit antea, ꝙ nõ oñditur aliquid vnũ & idem per definitionẽ & demfonẽ, est idẽ sermo illi, per quẽ ostendit, ꝙ id, qđ ostenditur per demfonem, nõ ostenditur per definitionẽ: & hoc est, qđ significauit, cũ dixit, est vtiq; in hoc sermo vnus & idem: hoc est, ꝙ sermo per quẽ monstratur, ꝙ oẽ illud qđ ostenditur per demfonẽ non ostenditur per definitionẽ, neq; mõstratur per demfonẽ, qđ est cõuersum sermonis: & hoc est, qđ dixit: vnũ & idẽ, qđ est, ꝙ non monstratur aliquid vnũ per definitionẽ & demfonẽ simul ex parte vna: & dixit: & hoc, qm̃ scĩa, quę est de aliquo vno in eo, ꝙ est vnũ, est scĩa vna: sensus est: atqui sequitur, ꝙ nõ sciat aliqd vnũ in eo, ꝙ est vnũ per demfonẽ & definitionem simul: qm̃ scĩa de aliquo vno in eo, ꝙ est vnũ proueniet vtiq; per viam vnã: sed definitio & demfo sunt duæ viæ diuersę: cũq; non sciatur aliquid vnum per vtrasq; simul ex parte vna. Planũ, ꝙ non omne illud, qđ scitur ꝑ definitionem, scitur per demfonẽ, neq; ecõuersio: B C

ABRAM

D Dum autem dixit: Si autem significatum dicendi quod demonstrator sciat aliquid, sit quòd demõstrationem de illo acquirat, quando poneremus scientiam huius rei fieri definitionem, sequeretur hinc res impossibilis. Et narrauit mendacium, quod sequitur, et dixit: Qui apud eum fit illius definitio, cognoscet illud per scientiam, præter qđ de illo fiat demonstratio ideſt, mendacium autem quod sequitur est: quia id, cuius conditionis esset sciri per demonstrationem, sciretur
E sine demonstratione.

IVRANA

econuerso: est vero dixit: & si est dispõ, qua scit artifex demfonis, vt possideat demfonem de eo cùm po fuerimus vtiq; ꝙ scientia istius rei fit per definitionem, iam vtiq; sequetur hoc impossibile: sensus est: & si fuerit dispositio, qua scit artifex demfonis rem, cùm possidet demonstrationem de ipsa: cùm vtiq; posuerimus, ꝙ scientia istius rei fit per definitionem: iam vtiq; sequetur aliquid impossibile: deinde cõmemorauit impossibile, quod sequitur: & dixit: & hoc, qm̃ qui habet definitionem ipsius, iam vtiq; sciet ipsum absq; hoc, ꝙ de ipso fit demfo: sensus est: & falsum, quod sequitur ex ipso est: ꝙ illud, cuius via est, vt sciatur per demfonem, sciatur absque demonstratione.

parr. 2. *Amplius principia demonstrationum sunt definitiones, quorum non esse demonstrationes monstratum est prius, aut erunt principia demonstrabilia, & principiorum principia, & hoc in infinitum prodibit, aut prima definitiones erunt indemonstrabiles.*

T.c. 14. Amplius demõstrationis prin
F cipia sunt definitiones: et de his iam cõmonstratũ est in præhabitis, ꝙ non fit modus, quo de ipsis fit demõ: nisi essent principia demõstrabilia, & vlterius principiorum essent principia, & hoc in infinitum procederet, aut prꝛa sunt indemõstrabilia.

Dixit Arist. Amplius principium demõnis sunt definitiones: de his vero monstratum est antea; ꝙ non est via, qua fit demõstratio: nisi principia sint demonstrabilia, & adhuc principiorum principia: & procederet res in infinitum, aut erunt principia non demonstrabilia. T. c. 14.

Cõ. 14. Hæc est distincta argumentatio, qua commonstrat qđ non cuiusq; est definitio sit demonstratio, & est opposita argumentationi, qua commonstratur, ꝙ nullius, cuius est demfo sit definitio: & essent hęc tres argumentationes. Argumentatio, qua

Hęc probatio est separata opposita probationi: qua monstrat, ꝙ nõ omne illud, cuius ℰ definitio, habet demfonẽ: & hæc erat oppositæ probationi, qua mõstrabat, ꝙ oẽ illud, cuius est demfo, nõ habet definitionem: & sunt hic tres probationes: Cõ. 14.

qua

ABRAM

qua commonstrat, ꝙ nõ cuiusque est demr̃o ei⁹ est definitio, q̃ fuerat prima. Et argumentatio qua commonstratur huius cõuersum, q̃ est hæc argumentatio cõis ad commõstrandum rem, & eius conuersam, qua commonstrat ꝙ vnius rei nõ sit vna scĩa ex vna parte demr̃atiõe & definitione simul, ex hac.n. videtur ille duæ res. Præterea. quia quãdo nõ connectit vni rei ex vna parte scĩa definitiõe & demr̃one simul, cõmõstratũ est, ꝙ rei, de qua sit scĩa ambabus simul, cõnectunt illi duo modi per accidens, qñ aũt connexa fuerit ex duobs modis, manifestum est, ꝙ impossibile sit ꝙ cuiusq; sit definitio eius sit demr̃o: nec ꝙ cuiusq; est demr̃o eius sit definitio, sin autem, scĩa esset vnius rei definitione & demr̃one simul ex vna parte, totũ aũt hoc iam est declaratũ, hæc vero argumentatio est, quia p̃missarum sunt definitiones, & nõ sunt demr̃ones. de hac aũt re complete elocutũ est in principio primi libri huius libri, quia illarũ aut non sunt præmissæ, quibus commonstrent, aut indigent præmissis, & ille p̃missę aliquibus præmissis, et procedet res in infinitum: hęc autem pars est falsa, & prima est necessaria, & hoc significauit qñ dixit. Nisi eẽnt principia demõstrabilia: & vlterius principiorum essent principia: & hoc in infinitum procederet.i. oportet.n. ꝙ si demr̃onum præmissæ sint demonstratione commonstratę per aliquas præmissas, & illę præmissæ iterum demr̃one per præmissas cõmonstratæ, & res procedat in infinitum, aut essent primæ præmissę nõ commonstrabiles demonstratione.

EVRANA

qua monstrat, ꝙ nõ oĩs illius, cuius est demr̃o, est definitio: & hæc ẽ prima: & ꝓbatio, qua mõstrat cõuersum huius: & hęc ꝓbatio, q̃ cõicat ad mõstrãdã rẽ & cõuersum ipsi⁹: & ẽ ea, qua mõstrat, ꝙ nõ inest alicui vni scĩa vna ex ꝑte vna ꝑ demr̃onẽ & definitionẽ simul: & hoc, qm̃ ex ea apparẽt duo simul: & ampli⁹, cũ nõ cõplicat alicui vni ex ꝑte vna scĩa ꝑ definitionẽ & d̃mr̃onẽ simul: mõstratũ est, ꝙ in re, q̃ hẽt scĩam ꝑ vtraq; simul: cõponunt duo modi simul ꝑ accñs, cũq; cõponunt ĩ ipsa duo modi. Planũ ꝙ fieri nõ põt, vt oẽ illud: qd̃ hẽt definitionẽ, habeat demr̃onẽ, neq; oẽ illud, qd̃ hẽt demr̃onẽ, hẽt definitionẽ: ꝙ si nõ inerit vni & eidẽ scĩa ꝑ definitionẽ & demr̃onẽ simul ex ꝑte vna: & hoc totũ manifestũ. Hæc aũt ꝓbatio ẽ, ꝙ propõnibus sunt definitiones, & hę sunt primę, & nõ sunt ipsarũ demr̃ones: & de hoc iã ꝑfecit sermonẽ in principio tractatus primi isti⁹ libri: & hoc, qm̃ aut nõ sunt ipsis ꝓpõnes, ꝑ quas mostrant, aut ĩdigẽt propõnibus, & ille ꝓpõnes propõnibus, & procedet res in infinitum: & hæc diuisio est falsa, & prima cõsequẽs: & hoc est, qd̃ significauit, cũ dixit: p̃terq̃ ꝙ si erunt principia demõstrabilia, & adhuc principiorũ principia, & procedet res in infinitum, aut erunt prima indemõstrabilia: sensus est: & hoc, qm̃ sequitur, ꝙ sint propositiones in demonstrationibus mõstratę in demr̃one per propõnes, & illę propositiones monstrate in demr̃one cõsimiliter ẽt per propõnes, & ꝓcedet res in infinitum, aut erunt propõnes primę non monstratę per demr̃ationem.

Sed

pars. 2.

D *Sed an ne non omnis eiusdem, sed alicuius eiusdem est definitio & demonstratio, an impossibile sit? non enim est demonstratio cuius definitio, definitio nanque ipsius quid est & substantiæ, definitiones vero apparent omnes supponentes & accipientes ipsum quid est, vt Mathematicæ, quid vnitas & impar, & alia consimiliter.*

ABRAM

T.cō.15 Sed ille diceret, cernis ne ꝙ nō sit cuiusq; & ea ipsa eadē, aut aliqñ sit vnius eiusdē rei definitio & demr̄o. Sed hoc est impossibile: non.n.est demr̄o illius, cuius est definitio: definitio.n.est
E de eo, qd̄ quid est & substantię, demr̄ones vero vr̄ de re oīum ipsarum ꝙ vtantur eo qd̄ quid est subiectione, & ipsum enuntient decisiuæ. v.g. quia Scientiæ Mathematicæ definiunt qd est vnum, & quid est numerus, & similiter aliæ.

Cō. 15. Postq̄ cōmonstrauit, ꝙ nō cuiusq; est definitio eius est demr̄o, neq; cuius est demr̄o eius est definitio, repetit ēt ad modum certioratiōis & fi-
F nis quæstionis iterum, vtrū pol̄e sit ꝙ vni eidem rei contingat, qd̄ demr̄one & definitiōe sciatur insimul ex vna parte, & iam primo, īgressus sue orationis fuit de hac qōne, deinde destruxit illā, quatenus non cuiusq; est definitio eius ē demr̄o. deinde destruxit illam in se absq; destructione huius rei. s. asserentis qd̄ cuiusq; est definitio eius sit demr̄o. Deinde destruxit conuersam huius enuntiatiōis. s. an cuiusq; est demōstratio eius sit definitio, & commōstrauit illam per rem illi propriam. D. dixit, ꝙ impossibile sit, quod res sciatur definitione & demr̄one simul,

BVRANA

Dixit Arist. Pręterq̄ ꝙ diceret aliquis, si non est omnis eiusdē: aut erit vtiq; alicuius eiusdē definitio & demr̄o, sed hoc est impossibile: & hoc, qm̄ si esset demr̄o de eo, cuius ē definitio: qm̄ definitio est de eo, quod est qd & substātia, ex demr̄onum vero dispōnibus apparet in summa, ꝙ pertractant de re positione, & enuntiant enūtiationem: vt in exēplo, qm̄ scię mathematicæ definiunt, quid est vnū, & quid est numerus, & cōsilr̄ alię. T.cō.15

Posteaq̄ declarauit, ꝙ nō oē illud, qd̄ habet definitionē, habet demr̄onē, neq; oē, qd̄ hēt demr̄onē hēt definitionē, redijt rursus p modū confidentiæ & maxime persuasionis: amplius si pol̄e est, vt accidat in aliquo vno, ꝙ sciat per definitionē & demr̄onē simul ex parte vna: iamq; primo aperuit verba sua in hac qōne vna per cām, ꝙ non oē illud, qd̄ habet definitionē habet demr̄onē: postea per cām p se absq; eo, ꝙ euacuauerit hoc, qd̄ dictū fuit, ꝙ oē, qd̄ habet definitionē hēt demr̄onem. Deinde euacuauit cōuersum istius euacuationis, qd est, an oē, qd̄ hēt demr̄onem, habeat definitionē: & exposuit ipsum per rē appropriatā. D d Quod impol̄e, vt sciatur aliqd vnū per definitionē & demr̄onē simul Cō. 15.

ABRAM

mul, ex vna parte, & prouenit vnũquodq; quæsitorũ cõmonstratum per se, & cõmonstratũ per coalternum. Ac iterũ ipse repetit hanc tertiam partẽ, & commonstrat illã per se, & intendit in ea complere omnes argumentationes, quæ de illo sunt ad modũ certificationis, & euidẽtię, & finis, Et dixit: Sed ille diceret certis ne, ꝙ nõ sit cuiusq; & ea ipsa eadẽ, aut aliqñ sit vnius eiusdẽ rei definitio & demfo simul. i. sed posset aliquis dicere ex vehementiori qõne huius rei consumans pscrutationẽ de illa, certis ne, ꝙ nõ cuiusq; ẽ demfo eiꝰ sit definitio, neq; cuiusq; est definitio est demfo, adeo ꝙ demfo & definitio non sit vna eadem res: hoc.n. vẽ & fortasse est posse de vna eadẽ re, vt sciatur definitiõe & demfone siꝰ. i. fortasse hoc ẽ possibile de aliqua re. Et hãc ob rẽ redit hæc qõ, in qua est superadditum pcedenti: in prima.n. re, posuerat ꝙ impossibile sit vnã rem sciri ex vna parte definitiõe & demfone simul, hoc est per se, hic aũt ꝙsiuit an hoc sit posse per accidens. et verisimile est etiam, ꝙ hoc quæsitum sit ipsum præcedens, sed illud repetijt ad explendas omnes argumentationes, ꝙ de eo sunt: nos.n. videmꝰ ipsam eas explere, qua connectit huic orationi, & repetit oẽs illas, aut maiorem partem earum. D. d. Sed hoc est impossibile, non enim est definitio illius, cuius est definitio: definitio.n. est de eo quod quid est, & substantiæ, id est: quia definitiones sunt quæ notificant quidditates subiectorum artium: & suorũ subiectorum

BVRANA

mul ex pte vna: & enuntiauit vnũquodq; ꝙsitorũ manifestũ per se, & manifestũ per suũ cõpar, & ipse cõsist ẽt reduxit ad hoc rem certã, & declarauit ipsum per se: & fuit solicitus, vt perficeret in ipsa oẽs probationes, ꝙ sunt sup ipsa, per modũ cõfidentiæ & apparentię & finis: & dixit, ꝑterq; ꝙ an ne nõ erit de omni, quod sit idem, aut iã erit de aliquo vno & eodẽm definitio & demonstratio: ꝑterq; qđ non dixit cũ vehementia qõnis de hac re, & de oĩ ea, ad inquirendum de ipsa, an ne non oĩs, cuius est demfo, est definitio, neq; oĩs, cuius est definitio, est demfo: deinde nõ erit demfo & definitio aliquid vnũ & idem: qm̃ hoc est manifestum: & fortasse fieri pt, in aliquo vno & eodẽ, vt sciat definitio & demfo simul: hoc est: fortasse hoc est possibile de aliquo: & fm hanc dispõnem redijt hæc quæstio, qua factum fuit additamentũ præcedenti: qm̃ in re priore positũ fuit fieri non posse, vt sciatur aliqd vnũ ex pte vna p definitionẽ & demfonem simul, & hoc per se: & ꝙsiuit vtiq;, si fieri põt, vt sit hoc p accidens: & vſ cõfixit ẽt, vt sit hoc quæsitum, qđ ꝓcessit: præterq; qđ ipse reduxit ipsum ad perficiẽdas omnes probationes, quę inueniuntur in ipso: & hoc, qm̃ nos suenimus ipsum perfecisse ea in eo, ꝙ deuenit in hoc tractatu, & redifficit ola ea, aut maiorem partem ipsorũ. D. dixit. Sed hoc non est possibile: & hoc, quoniam nõ est demfo de eo, cuius est definitio, qm̃ definitio est de eo, qđ est quid & substantia: hoc est, qm̃ definitiones sunt, quæ sciuntur esse essentiæ subiectorũ artium & par-

ABRAM

D rum partiũ, & sunt illa, quæ cõmõstrant demfone reliquas res quæsitas in artibus, quarum sunt. D.d. demõstrationes vero videtur de re omnium ipsarum, ꝙ vtantur eo qđ quid est subiectione, & ipsum enuntient decisiue: id est, sed demfones supponũt suorũ subiectorũ terminos, ꝙ cõsiderãt, ſ. qſitorũ subiecta, & supponũt illud subiectiõe. i. cõsiſtiõe cõcedũt illd, put facit Aritimetic⁹. ipſe. n. prio supponit subiectiõe quadã definitionẽ vnius, & definitionem paris & imparis: & impoſ-
E sibile est ei, vt Arithmeticus est, ꝙ cõmonstret quid sit vnũ, & quid sit par & impar. iam. n. cõmonstratũ est, ꝙ impoſsibile sit ꝙ ars largiatur causas suorũ subiectorũ: causæ. n. artiũ subiectorũ sunt ſuperiorũ artiũ: & totum hoc iam commonstratum est in præcedentibus. Vis aũt huius argumentationis. i. id qđ largitur, est, ꝙ definitio & demonstratio non connectãtur in vna re, nisi per accidens: & ex duabus partibus: hæc autem oratio est topica. Definitiones enim notificant quę-
F ꝙta sicut notificant ipsã principia.

EVRANA

tiũ subiectorũ suorũ: & hæ sunt, ꝙ declarant demfonẽ reliquarum diſpõnũ de quęſitis concluſionũ suarum. D.d. Atqui ex diſpõnibus demfonum apparet in ſumma, ꝙ ipſæ ponunt, quid est res poſitionũ, & enunciant in ipſa enũtiationẽ: & hę demfones ponunt terminũ ſubiectorũ ſuorũ: de quibus ſpeculantur, hoc est ſubiectis quęſitorum, & ponunt ipſum poſitiõe, hoc est declarãt ipſum declaratione: quẽadmodum facit artifex ſcię numeri: ipſe. n. prio poſuit definitionẽ vni⁹, & definitionẽ paris & imparis: & non põt in eo, ꝙ est artifex numeri mõſtrare, quid est vnũ & qđ ẽ par & impar: qm iã declaratum fuit: ꝙ ars non põt tradere eis ſubiecti ſui: qm cauſę ſubiecti artis attinẽt ad artem altiorẽ: & hoc totũ iã declaratũ fuit in præcedentibus: & potentia traditionis iſtius probatiõis, hoc est, qđ tradiderunt, ꝙ definitio & demfo non aggregantur in re vna, niſi per accidens & per duos modos: & hic ſermo est dialectic⁹: qm definitiones notificant quæſita, quemadmodũ notificãt principia.

pars 2. *Amplius omnis demonſtratio aliquid de aliquo monſtrat, vt quòd eſt, aut non eſt, in definitione vero nihil alterum de altero prædicatur. quemadmodum, neque animal de bipede, neque hoc de animali, neque vtique de plano figura, non enim eſt planum figura, neque figura planum.*

T.cõ.16 Prætereа omnis demfo commonstrat rem de re. v. g. aut eẽ, aut non esse: in definitione vero non est res differentię prædicata, nec animal de bipede, neque hoc de animali, neque planum

Dixit Ariſto. Amplius oſs demfo monſtrat vtiq; aliquid de aliquo, puta ꝙ est, aut ꝙ nõ est: in definitione vero nihil de altero prædicatur, non animal de bipede, neque hoc de animali, T.cõ.16

neque

ABRAM

num de figura, neque figura de ipso plano.

Cō. 16. Hæc est alia argumētatio p se sibi constans, s. ꝙ demfonū partes de se inuicē prędicant, aut ꝙ sint, aut ꝙ nō insint, & cōmonstrant rē alij rei inesse, & non inesse illi. Et illud intendebat dū dixit: Præterea omnis demfo commonstrat rē de re. i. alia ēt argumentatio est pter pręcedentes, s. ꝙ omnis demfo commōstret rem inesse rei, aut nō inesse, quatenus supponat rem rei inesse, aut nō inesse. i. ꝙ demfonis partes supponunt modo pdicationis, & quæsitū illius hoc mō commonstrat. Dum vero dixit: In definitione vero nō est res de re prædicata, id est, definitionum vero partes non prædicant de se inuicem, nec aliquam rem cōmonstrant fm prædicatiōis modū, qua definitiones sunt. v.g. quia nos qñ dicimus in definitione alicuius animalis, ꝙ sit aīal bipes, non prędicatur substātia animalis in ferendo nos definitionē de bipede, neq; pdicatur bipes de animali, sed connectitur animal bipedi, & illud ferimus fm modū conditionis, & nexę clausulæ, non fm modū prędicati: & sic, qñ, gratia exēpli, dicimus in definitiōe alicuius figurę, ꝙ sit figura plana, nec planū prædicatur de figura, neq; figura de plano: & hoc qđ dixit est minus manifestum de re differentiæ definitionis & demonstrationis, scilicet quòd definitio sit alia à demonstratione: & quando est alia, quod commonstratur per vnā earum non commonstratur per alteram, nisi per accidens.

BVRANA

neque planum de figura, neque figura de plano. A

Hęc est probatio alia p se cōsistēs, & hoc, qm̄ in demfonibus pdicant partes ad se iuicē, aut ꝙ sunt, aut ꝙ nō sunt, & mōstrāt ꝙ aliq d iest alicui alteri, & nō inest ipsi: & hoc est, qđ voluit, cùm dixit. Amplius, qm̄ oīs vtiq; demfo monstrat aliq d de aliquo: sensus est: & probatio altera, alia à pręcedentibus: q̄ est, ꝙ oīs vtiq; đ mfo oñdit aliq d inesse alicui, aut nō inesse, cū positū fuerit aliq d Iesse alicui, aut ñ inesse, hoc ē, ꝙ ptes de B mfonis ponunt p modū subiecti, & q̄situm suū monstrat p hūc modū: atqui dixit: in definitiōe vero pdicat aliquid de aliquo altero: sensus ē: atq definitionū ptes nō pdicant de se inuicē: neq; monstrant viā fm viā subiecti ex pte, qua sunt definitiones: vt in exēplo, cū dicimus in definitione alicuius animaliū, ꝙ est animal bipes: non prędicat vtiq; substātia animalis, cū adducimus definitionē de bipede, neque pdicatur bipes de animali, sed alligatur aīal bipedi, & adducimus C ipsum per modū conditionis: & ligamentum non est per modū subiecti: & consimiliter, cū dixerimus exempli gra, in definitione alicuius ꝙ est figura plana, planū vtiq; non prędicatur de figura, neq; figura de plano: & hoc, qđ dixit, est planum nimis ex dispositione differētię definitionis & demonstrationis, hoc est, qm̄ definitio est aliud à demonstratione: cùmq; sit aliud ab ipsa, planum, qm̄ quod monstratur per vnā ipsarum, non monstratur per alteram, nisi per accidens.

Cō. 16.

2. pars.

D *Amplius alterũ est quid est, & quòd est monstrare. definitio nanq; quid est significat, demõstratio aũt, quòd aut est hoc de hoc, aut nõ est.*

ABRAM

T.c. 17. Amplius significatũ illius, qđ quid res sit, & qđ demõne cõmonstret an sit, ab alterutris differunt: definitio autẽ notificat qđ res sit, demõ vero commõstrat an huic insit, vel non insit.

BVRANA

Dixit Arist. Amplius, qm̃ intentio quid est res, & ostendere per demõnem, qm̃ ineſt, sunt duo diuersa: & definitio docet quid est res: demõ vero ostendit, si illud ſeſt huic, aut si ineſt. T. c. 17

Cõ. 17. Hæc argumentatio particularius sumitur ex suis proprijs operationibus, illa aũt argumentatio q prædicta est, capitur à suis formis. Dictũ .n. est in præcedenti àrgumẽtatiõe,

E q definitionis cõpositio, q est eius forma, sit alia à demſonis compoſitione: hic aũt dicitur q definitionis operatio non sit demſonis operatio: hoc aũt sic cõstituo, impoſſe ẽ, q sint vna res, quia impoſſe ẽ q operentẽ vnam eandẽ operationẽ p se. Cum aũt ipſarũ operatio sit ipſa cõmonstratio, notum itaq; est, q impoſſibile sit q p vtranq; earũ commonstretẽ vna res ex vna parte. Et dũ dixit: Amplius significatũ illius qđ quid res sit, & qđ demſone commonstrat an sit, ab alterutris differunt. Intendit, præterea qa significatũ illius qđ quid resſit, & an res sit

F ab alterutris differunt: quid aũt res sit largitẽ ipſa definitio p se, & an res sit vel nõ sit ẽ qđ largitẽ demſo p se. Et hoc significauit qñ dixit: Definitio autẽ notificat quid res sit, demſo vero commõſtrat an huic insit, vel non insit: id est, an hoc huic insit, vel non insit: hoc aũt conſtat, vt diximus, manifeſtũ est, q ſi demſo largiatur rei quidditatem, id sit per accidens: & definitio ẽt ſi largiatur rem eſſe, est etiam per accñs.

Probatio ista accepta est à diuerſitate opationũ appropriatarũ ipſis, ꝓbatio & ꝓdicta accepta fuit à formis ipſarũ: & hoc, qm̃ dixim' in ꝓbatiõe, q præceſſit hãc, q cõpoſitio definitiõis, q est forma ipſius ẽ alia à cõpoſitione demſonis: & diximꝰ in hoc, q opatio definitionis nõ est operatio demſonis, qcũ ita sit, fieri igit' non põt, vt sint aliqd vnũ: qm̃ nõ poſſunt operari opationẽ vnã & eandem per ſe: cumq; fuerit operatio ipſarũ mõſtratio, planũ vtiq;, q fieri nõ põt, vt mõſtretẽ per vtraque aliqd vnũ ex parte vna: cũ vero dixit: amplius qm̃ intentio qd est res, & oñdere p demſonẽ ſi ſeſt, sunt duo diuerſa: ſenſus ẽ: amplius, qm̃ intẽtio qd ẽ res, & ſi est res sunt duo diuerſa: & qd est res, est illud, qđ tradit definitio p se: ſi aũt ẽ res, aut nõ ẽ, est illud, qđ tradit demſo p se: & hoc est, qđ ſignificauit, cũ dixit: & definitio docet quid est res, demſo autem oſtendit, ſi hoc q ineſt huic aut non q ineſt: hoc est, ſi ineſt hoc huic, aut nõ ineſt: cùmq; fuerit hoc, quẽadmodum diximus: planũ vtiq;, q demonſtratio, ſi tradit, quid est res, est vtiq; per accidens: & conſimiliter ẽt ſi definitio tradit, q res est, est vtiq; per accidẽs. Cõ. 17.

Alterius

2.pars. *Alterius vero altera demonstratio, nisi tanquam pars sit aliqua totius (hoc autem dico, quoniam monstratum est aequicrus duobus rectis aequales habere, si omnis triangulus monstratus fuit) pars enim hoc, illud vero totum est: hac autem ad seinuicem non habent sic ipsum quòd est, & quid est, non enim est alterius alterum pars.* A

ABRAM

T.c.18. Demr̃o vni⁹ rei est vna demõstratio, nisi sit demr̃o alicuius partis totius: dico aũt hoc, qm̃ cõmonstratur demr̃one, ꝙ isochelis anguli sint duobus rectis æquales, & si iam cõmõstratus sit omnis trigonus: (hic .n. est pars, & hic est totum quid, & vtraq; hæc, s. an sit & quid sit, nõ sunt adinuicem huius dispositionis: neutrum enim eorum est utrius pars.

Cõ. 18. Hęc est alia argumẽtatio, ꝙ id, qđ demr̃one cõmonstrat', nõ cõmonstret' definitiõe, & ecõuerso, argumẽtatio aũt sic fit, qñ sunt duo modi diuersi, notũ est ꝙ diuersas res cõmõstrent: si aũt cõmonstrent vnã rẽ, notũ est ꝙ id sit possibile, qñ illarum vna sit alterius pars. v.g. q̃a demr̃ones differentes sm̃ tres terminos, nunq̃ est possibile ꝙ commonstrent vnã rẽ, quæ vero cõueniunt in vno terminorũ, pot̃e est ꝙ commonstrent vnam rẽ aliquo modo, esset.n. vna sub altera. Sicut ęqualitas angulorũ duobus rectis, quia p̃t cõmonstrari de triangulo simpl̃r, & de isochele, & quia isocheles subintrat trigonũ: & est illius pars: totũ aũt & pars sunt, ac si eẽnt vna res. Ex quo ãt definitio & demr̃o sunt duę res differẽtes, et ĩpot̃e ẽ, ꝙ id, qđ cõmõstrat vna earũ, eẽ p̃tẽ alterius: manifestũ ẽ, qđ ĩpot̃e sit ꝙ cõmonstrent

BVRANA

Dixit Arist. Et demr̃o de aliquo vno est demr̃o vna: nisi fuerit demr̃o in parte aliqua ex toto: dico aũt hoc: qm̃ ostenditur vtiq; per demr̃onẽ, ꝙ æquicrus hẽt angulos æquales duobus rectis: si iã monstratũ fuerit omne triãgulũ: et hoc qm̃, illud est ps, hoc vero totũ: hęc aũt duo, hoc est, si est, et q̃d est nõ hñt hãc dispõnẽ inter se: & hoc, qm̃ vnũ ipsorum non est pars alterius. T.c.18. B

Hęc est ꝓbatio altera, ꝙ illud, qđ ostendit' per demr̃onẽ, nõ monstratur per definitionẽ, & econuerso: & probatio ẽ talis: cũ fuerint duæ viæ diuersæ. & si monstrant aliq̃d vnũ: manifestũ vtiq;, ꝙ hoc est possibile: cũ fuerit vnũ ipsorũ pars alteri⁹: vt in exemplo, qm̃ demr̃ones diuersæ in tribus terminis, nõ p̃nt monstrare q̃situ vnũ semp̃: sed quæ cõsentiũt in vno terminorũ p̃nt vtiq; monstrare aliquid vnũ p̃ aliquem modorũ: qm̃ vnũ ipsorũ est sub altero: quẽadmodũ de ęqualitate angulorũ duobus rectis fieri vtiq; pot̃ vt monstret' de triangulo simpl̃r & ęquicruro: & qm̃ ęq̃crus ponit' sub triãgulo, & est pars ipsius: & totũ & pars quasi sunt aliq̃d vnũ: cũq; definitio & demr̃o sint duæ viæ diuersæ: & nõ pot̃ illud, qđ mõstrat vna ipsarũ eẽ ps alteri⁹. Planũ igit', ꝙ nõ p̃nt mõstrare aliq̃d vnũ p̃ aliquem Cõ. 18. C

ABRAM

D strent vnã rem aliquo modo. Dum autem dixit: Demfo vnius rei est vna demfo nisi sit demfo alicuius partis totius, Intendit, ꝙ demõstrationes, quæ commonstrãt differentes res, differant, nisi quod cõmonstrat vna earum sit pars alterius, & aliquo modo sint conuenientes & vna res: ex quo autem quę commõstrant demfo & definitio non sunt huius conditionis, id est, ꝙ vnũ sit pars alterius, non sunt vna res. Et hoc significauit qñ dixit: Et vtraq; hæc, s. an sit, & quid sit, non sunt

E ad inuicem huius dispositiõis idest quòd id, quod commonstrat definitio, quod est rei quidditas, & qđ commonstrat demonstratio, quod est illam esse, neutrum est pars alterius, scilicet quidditates, & esse: voluit autem secernere ab eis omnes modos diuulgatos, quibus possit cõcipi ipsarum esse vnam quidditatem.

BVRANA

modorũ: cũ vero dixit: & demfo de aliquo vno est demfo vna: nisi fuerit demfo per aliquã partẽ ex toto ipsius: sensus est: & demfones, quę monstrant res diuersas, sunt diuersæ: nisi fuerit, qđ monstrat vna ipsarũ pars alterius, & sint aliquo pacto consentientes, & aliquid vnum: qm̃ vero, qđ monstrant demfo ac definitio nõ sunt cum hac dispõne, hoc est vnũ ipsorũ pars alterius, nõ erunt aliquid vnũ: & hoc est, qđ significauit, cũ dixit: hæc duo, hoc est, si est, & quid est non habent inter se hanc dispositionẽ, hoc est, ꝙ illud, qđ monstrat definitio, qđ est essentia rei, & illud qđ ostendit demonstratio, quod est existẽtia: nõ ita se habent essentia & existentia, ꝙ vna ipsarum sit pars alterius: atqui voluit, ꝙ diuidatur ex ipsis per omnes modos celebratos, quibus possunt formare, quòd essentia ipsarum sit vna.

pars. 2.

Manifestum igitur quòd neq; cuius definitio, huius omnis demonstratio: neq; cuius demonstratio, huius omnis definitio: quare omnino eiusdem nullius contingit ambo habere. Manifestum igitur est, quòd

F *neque definitio & demonstratio, neque idem esse possunt, neque alterum in altero, subiecta etenim consimiliter vtique se haberent. Hæc itaque hucusque dubitata sint.*

T.cõ.19 Euidens ergo est, ꝙ nõ cuiusq; est definitio sit demr̃o, neq; etiã cuiusq; est demr̃o illius est definitio. qñ autem impossibile est vtrasq; esse vnius eiusdẽ rei aliquo modo ex vna parte, manifestũ itaq; est, ꝙ definitio & demr̃o non sint ambę vna eadem res, neq; ẽt vna earum q̃uis fuerit est alterius ipsarũ: sinaũt res sibi

Dixit Arist. Planum igit̃, ꝙ nõ omnis cuius est definitio est demr̃o: neq; cõsimiliter ẽt omnis, cui⁹ est demr̃o, ẽ definitio: cũq; fieri nõ possit, ꝙ vtrũq; ipsorũ insit alicui vni & eidẽ ꝑ aliquẽ modorũ ex ꝑte vna: planũ vtiq;, ꝙ definitio & demr̃o vtraq; non sunt aliqd vnũ et idẽ: neq; cõsim̃ ẽt vnũ ipsorũ vtrũuis fuerit, T.c. 19

ABRAM

sibi subiectę q̃ illis subordinantur essent huius dispositiõis: terminus autem quantitatis sit illud, pro quo venit de dubio circa hoc.

Cõ. 19. Narrat id, qđ commonstrauit ex oĩbus his topicis orationibus, & ex his, quæ ex illis sequitur est, ꝙ non cuiusq; est definitio eiusdem sit demr̃o, neq; eius conuersa, & ꝙ hinc sequatur ꝙ non sit definitio & demr̃o de vna re ex vna ꝑte: hoc autẽ sic existente, sequitur ẽt ꝙ nõ sit definitio & demr̃o vna res. qñ autẽ non sunt vna res, non sunt q̃ cõmõstrant vna res, neq; illorũ vnum est alteri⁹ pars. Et illud significauit dũ dixit. Neq; ẽt vna earum, quæuis fuerit, est alterius ipsarum. Dũ autẽ dixit: Sinaũt res sibi subiectæ q̃ illis subordinant̃ essent huius dispositionis, id est, ꝙ si demr̃o esset pars definitionis, aut definitio pars demr̃onis, id est, res quæ est materia demr̃onis, esset pars materiæ definitionis: hoc est, ꝙ id quod commõstrat vna earũ, non esset pars illius, quod commonstrat altera, sicut est dispõ demr̃onum, quæ sunt hmõi.

BVRANA

rit, est in altero: ꝙ si nõ, subiecta vtiq; ipsorum ordinata sub se inuicem habuissent hanc dispõnẽ: et definitio reliqua erit illud, qđ veniet ex dubitatione. A

Cõmemorat in eo, qđ mõstrat, de oĩb⁹ istis sermonibus dialecticis: & qđ seq̃t̃ ex ipsis est: ꝙ nõ oĩs, cuius ẽ definitio, ẽ demr̃o, neq; econuerso: ꝙq; seq̃t̃ ex hoc, ꝙ nõ inuenit̃ definitio & demr̃o super aliquo vno ex ꝑte vna: cùmq; hoc ita fuerit, seq̃t̃ cõsiſr̃ ẽt, ꝙ ñ sit definitio & demr̃o aliq̃d vnũ: cũq; nõ fuerint aliquid vnũ, nõ erit illud, qđ mõstrãt aliq̃d vnũ: neq; vnũ ipsorũ cõsiſr̃ ẽt pars alterius: & hoc ẽ, qđ voluit cũ dixit: neq; ẽt vnũ ipsorũ vtrũuis fuerit ẽ ĩ altero ipsorũ: cũ vero dixit: ꝙ si nõ, subiecta vtiq; ipsorũ ordinata sub se inuicẽ habebũt hãc dispõnẽ: sensus est: ꝙ si esset demr̃o pars definitionis, aut definitio pars demr̃onis: illud vtiq; , qđ est materia demr̃onis eẽt ꝑs materiei definitionis: hoc est, ꝙ illud, qđ monstrat vna ipsarũ, esset pars eius', qđ monstrat alteri: qualis est dispositio in demr̃onibus, quæ sunt cum hac dispositione. Cõ. 19. B C

ANT. INTER. TEX. III.

Syllogismo duplicante, similiter & per diuisionem confecto, non demonstrari quid est, de eo cuius est. Cap. 3.

IPsius vero quid est, est ne syllogismus & demonstratio, aut non est, quemadmodum nunc ratio supposuit? syllogismus enim aliquid de aliquo monstrat per medium, ipsum vero quid est, & proprium est, & in eo quòd quid est prædicatur, hæc autem necesse est conuerti. Si enim A ipsi C proprium est, planum, quòd & ipsi B, et hoc ipsi C, quare omnia adinuicem. verumenimuero & si A, in eo quod quid est inest omni B, & vniuersaliter B de omni C in eo quòd quid

D *est dicitur, necesse et A in eo quòd quid est de C dici. si vero non sic aliquis accipiet duplicans, nõ necesse erit A de C p̃dicari in eo quòd quid est: sed si A quidẽ de B in eo quod quid est, ipsum vero B nõ de quibuscunq; in eo quod quid est, ipsum aũt quid est ambo eadẽ habebunt: erit igitur et B de C quòd quid est. si itaque ipsum quid est et ipsum quid erat esse ambo habent, in medio termino erit prius ipsum quid erat eẽ.*

ABRAM

T.c. 20. Oratiõis vero quid est, an sit syllus, & demõ, aut nõ sit, put nũc supponebat oratio. Syllꝰ.n. rem de re p mediũ cõmõstrat: res vero quid sit propriũ & sm qđ qđ est sit prædicatũ: hęc aũt

E necessario oportet ꝙ æqualiter conuertat. Q̃m si A fuerit ipsi C propria: notũ est, ꝙ sit propria ipsi B, & B, propria ipsi C, oẽs ergo sunt mutuo pprie. & si A insit oi B in eo qđ quid est, & B ẽt vlt dicatur de oi C i eo qđ quid est: sequitur ẽt necessario, ꝙ A dicat de C in eo qđ quid est: si autẽ non resumeret, vt hoc mõ repetatur, A non p̃dicabit de C in eo quod quid est: si A inesset ipsi B in eo qđ quid est, non inesset oi,

F de quo dicitur B in eo qđ quid est: & significatum, ꝙ quid est insit vtriq;, fit ergo B ẽt de C in eo qđ quid est. Si autẽ significatum ꝙ quid est, & significatum illi inesse di, esset vtriq; significatũ, ꝙ quid sit & esse, illi inesset primo per medium.

Cõ. 20. Posteaq̃ commonstrauit, q⁹ impossibile sit ꝙ id, qđ commonstratur demõstrationem, sit vna eadem res illi, qđ definitione commonstratur, & ꝙ non quicquid commonstrat definitione, cõmonstretur demfone.

Cœpit

BVRANA

Dixit Arist. Ipsiꝰ vero qđ est, vtrũ sit syllus, et demõ, aut nõ ẽ: quẽadmodũ posuit oro nũc: & hoc, qm̃ syllus mõstrat vtiq; aliqđ de aliq̃ p mediũ: ipsum vero qđ ẽ, est appropriatũ, et p̃dicat ex via qđ ẽ: et hoc vtiq; seq̃t ex necessitate, ut cõuertat equalit: qm̃ si cẽt A, appropriatũ ipsi C: notũ vtiq;, ꝙ eẽt appropriatũ ipsi B, et B, ipsi C, oĩa igit eẽnt sibi inui cẽ appropriata: et si A, ineẽt oi B, p viã qđ ẽ: et B, cõsist ẽt i sũma diceret de oi C, p viã qđ ẽ: sequretur vtiq; ex necessitate, vt A, cõsist ẽt diceret de C, p viã qđ ẽ, ꝙ si ñ acciperet aliqs p reduplicationẽ in hũc modũ, nõ p̃dicaret vtiq; A, de C, p viã qđ ẽ: si A, inesset B, ex via qđ est: nõ eẽt de oi eo, qđ dr̃ p viã qđ est: et intentio qđ ẽ iã ineſt vtriq; ipsorũ B, igit cõsist ẽt erit de oi C, p viã quid est, & si intentio qđ est, & intẽtio existentiæ inesset vtriq; ipsorũ: intẽtio vtiq; qđ ẽ et existentiæ, inesset ipsi primo p mediũ.

T.c.20.

Posteaq̃ mõstrauit fieri nõ posse, vt illud, qđ oñdit p demfoné sit idẽ cũ eo, qđ mõstret p d̃finitioné, ꝙq; ñ oẽ illã, qđ mõstrat p defiõné oñdit p demfoné: & oẽ illud, qđ oñdit p demfoné, mõstrat p definitioné:

Cõ. 20.

cœpit

ABRAM

Cępit quęrere, an posse sit demonstrationi, ꝙ largiat quęsitũ demonstrationis, & quęsitũ definitionis simul: adeo ꝙ demonstratio largiat alicui rei ipsam esse, & eius quidditatẽ. quæstio enim an vtraq; earũ cõmonstret id, quod cõmonstrat alterutra, quatenus sint vna res est alia à quęstione an altera illarũ cõmonstret ambas res simul: hoc ẽ, ꝙ demonstratio commonstret id, quod est ei propriũ, & id, quod proprie cõcernit definitionem, aut definitio commonstret id, quod ipsam ꝓprie cõcernit: & concernit proprie ipsam demonstrationẽ nisi ꝙ hæc pars est manifeste improbabilis ex præassumptis. nã si esset, vt dr, ꝙ definitio cõmonstret, ꝙ ei proprium sit, & quod proprium sit demonstrationi, quod eius moris est commonstrari demonstratione: commonstraretur sine demonstratione: nunqd vero possibile sit, ꝙ demõstratione commonstretur quod propriũ est demonstrationi, in eius commonstratione, quod est ipsum esse: & quod ꝓpriũ est definitioni, in eius largitione, quę est quidditas, est difficile nimium: nam nisi esset conditionis demonstrationis hoc agere, nõ esset nobis aditus ad sciendum definitiones ignotas. nam si demonstratio sit, qua cõmonstrant ignota: de definitionibus autẽ sunt notiores, & ignotę: ergo oportet necessario, ꝙ si nobis sit aditus ad sciendum definitiones ignotas, ꝙ per demonstrationem hoc fiat, nisi esset ꝙ si de definitione esset demonstratio, id qđ largitur definitio ipsum largiretur ipsa demonstratio. Iam aũt dictum est, ꝙ definitiones sint substantiarũ & demonstrationes accidentium. ipse autem quæret hanc rem. Definitionum autẽ ignotarum quædã sunt,

quas

BVRANA

cœpit quærere: an sit posse ꝑ demonstrationẽ, vt tradat quæsitũ demonstrationis & definitionis simul: ſm ꝙ demonstratio tradit de aliquo existentiam & essentiã: & hoc, qm̃ quæstio si vtrunq; ipsorũ monstrat illud, qđ monstrat suum compar, ſm ꝙ sunt vnũ, est alia à qõne, si vnum ipsorũ mõstrat duas intẽtiones simul, hoc est, ꝙ ostẽdat per demonstrationem illud, quod appropriat ipsi, & illud: quod appropriat definitioni, si monstrat definitio illud, quod appropriatur ipsi, & quod appropriat demonstrationi: præterq̃ ꝙ istius partis monstrata ẽ impossibilitas ex eo, quod ꝑcessit: qm̃ si ita esset, quẽadmodũ diximus, ꝙ definitio monstraret illud, quod appropriat ipsi, & quod appropriat demonstrationi: illud, cuius via est, vt ostẽdatur per demonstrationem, ostenderetur ꝑ aliud à demonstratione: si vero fieri posset, vt ostenderetur per demonstrationem illud, quod appropriat demonstrationi in monstratione sua & qđ appropriat definitioni in traditione sua, quod est essentia: in ipso vtiq; est difficultas fortis: & hoc, quoniã, si nõ esset ex via demonstrationis, vt faceret hoc: nõ haberemus viã, qua sciremus definitiones ignotas: qm̃ si demonstratio est illud, ꝑ quod monstrantur ignota, & definitiones sunt notiores & ignotiores: sequit vtiq; ex necessitate, si haberemus viã, qua sciremus definitiones ignotas, ꝙ esset hoc propter demonstrationem: præterq̃ ꝙ si sup definitione eẽt demonstratio, quod tradit vtiq; definitio, traderet demonstratio: sed iam diximus, ꝙ definitiones sunt de substantialibus, & demonstrationes de accidẽtibus: & ipse quærit hanc rem: definitionum aũt ignotarũ aliquę sunt,

quarũ

ABRAM

D quas ignoratur esse & definitio, & aliquę quas scitur esse & ignoratur definitio: ipse aũt hic primo loquet. An possibile sit de aliqua rerũ, quas scitur esse, & ignoratur definitio, ꝙ demfo vt demonstratio largiat suã definitionem: hoc est, definitionem inesse rei, & ipsam esse illius definitionẽ. Et dum dixit. Orationis vero quid est, an sit syllis & demfo, aut nõ sit, prout nunc supponebat oratio, i. perscrutatio vero de quæsito qd sit, an videas ꝙ demfone cõmonstret, aut nõ sit posse ꝙ commonstretur,

E prout præsupponebatur, ꝙ impossibile sit ꝙ demfone commonstretur id quod commonstratur definitione. dfia aũt quæ est inter hoc, & inter id, quod est præassumptũ est, quia in præassumpto commonstrat, ꝙ res, quã cõmonstrat cõmonstratio, nõ sit quæsitũ quid sit, quod largiat ipsa definitio, neq, definitio largiat qd commonstrat ipsa demfo: hic vero quæritur, an demfo hoc commonstret, cum eo quod eius conditionis est commonstrare, scilicet an hoc insit huic, inquantum sit eius defini

F tio: hoc est, an moris ipsius demonstrationis sit largiri ambo quæsita simul. Dixit autem prout nunc supponebat oratio. nam si cõmonstratum sit ꝙ demonstratio largiat quę situm quid sit, cum quæsito an sit, aliquo modo ipsa commonstraret id, quod commonstrat ipsa definitio: sed ibi sumptum est id separatũ, hic aũt compositũ, & ideo hoc quęsitum est aliud à primo quæsito. Deinde cœpit cõmonstrare ꝙ hoc sit impossibile, Et dixit: Syllis enim rem de re per medium cõmonstrat, idest, causa huius impossibilitatis ẽ,

quia

BVRANA

quarum ignorat existentia & definitio ipsarũ: & ex ipsis aliquæ sunt, quarũ scitur existentia, & ignorat definitio: ipse aũt primo loquetur, si fieri potest de aliquo vno, quod sciatur, & ignoretur definitio ipsius, ꝙ tradatur demonstratio definitionis ipsius in eo, ꝙ est demfo, hoc est, ꝙ monstret definitionẽ inesse rei, & ꝙ est definitio ipsius: & cũ dixit: vtrũ vero super oratione, quid est, sit syllis & demfo aut non est, quemadmodum nunc posuit oratio: sensus est: inuestigatio aũt de quęsito quid est, vtrum ostẽdatur ꝑ demonstrationem, aut non possibile est, vt monstretur: quemadmodum positum fuit antea ex eo, ꝙ non est possibile, vt ostendatur per demfonem, quod monstratur per definitionẽ: & dfia inter hoc, & illud, quod præcessit, monstrat sic, qm̃ res, quæ ostẽditur per demfonem, non est quæsitum quid est: quod traditur à definitione, neq; definitio tradit illud, quod ostendit demfo: atqui quæritur vtiq;, si demfo ostendit, cum eo, ꝙ ex via ipsius est, vt ostendat ipsum, quod est, si hoc inest huic, fm ꝙ est definitio ipsius, hoc est ex parte demonstrationis, quæ tradet duo quęsita simul: dixit aũt: quẽadmodum posita est oratio nunc, qm̃ si declaratum fuit, ꝙ demfo tradit quæsitum qd est, simul cũ quæsito, si ꝑ aliquẽ modũ ostendit illud, quod mõstrat definitio: sed acceptũ fuit nomẽ abstractũ, & est compositum: & ꝑpea fuit quæsitũ aliud à quæsito primo: postea cœpit ostẽdere, ꝙ hoc nõ est posse: & dixit: ꝙ syllis ostẽdunt vtiq; aliquid de aliquo per medium: sensus est: & causa, quæ prohibet hoc,

ꝙ

ABRAM

quia ſyllogiſm⁹ commonſtrat rem rei ineſſe: hoc eſt quæſiti prædicatū ineſſe ſubiecto per medium terminum, quem apponit ipſi ſubiecto in exiſtens quæſiti ſubiecto: hoc eſt, prædicatum de illo, & maius extremū ineſt illi, ſcilicet medio, & hinc neceſſario ſequitur ꝙ maius extremum inſit minori, & ſic etiam commonſtrat negatio prædicati de ſubiecto: hoc eſt, qñ connectitur medius terminus qui affirmatur alteri eorum, & negatur ab altero. Poſtq̃ autem notificauit modum, quo ſit morisipſius demſonis, ꝙ commonſtret quod commonſtrare conſueuit. Eſſe aut negationem, notificauit modos, quos quærere expedit illum, qui quærit quid res ſit, & non poſſit ſyllogiſmus largiri illos modos, aut modum cum illo, quod ei⁹ conditionis eſt largiri: hoc eſt, ꝙ impoſſe ſit ꝙ ambo modi ſimul colligantur in ſyllo, adeo ꝙ largiat prædicatum ineſſe quæſito, & eſſe illius definitionē. Et dixit: Res vero quid ſit propriſi & ſm ꝙ quid ſit eſt prædicatū, id eſt ꝙ qui intēdit cōmonſtrare quæſitū quid ſit de aliqua re, oportet ꝙ cōmonſtret prædicatum quæſiti, cū hoc ꝙ inſit ſubiecto, ꝙ ſit illi propriſi & prædicatū de eo in eo quod quid eſt. Poſtq̃ aũt cōmonſtrauit quid oporteat illū facere q̃ notificat de aliqua re modum definitionis, vt cōmonſtret illā eſſe definitionem, quæ ſunt tres res: hoc eſt, ꝙ inſit rei, & ꝙ prædicetur de illa in eo quod quid eſt, & illi reciprocum ſit, Cœpit notificare quod nō ſit poteſtatis medij termini, largiri has tres res, & ꝙ ſi poſſet largiri duas de illis, non poſſet largiri oēs tres. Et d.

Hæc

BVRANA

ꝙ ſyllogiſmus vtiq; monſtret aliq̃d ineſſe alicui, hoc eſt quæſitū ineſſe ſubiecto per terminum medij pe- A
nitur ineſſe ſubiecto quæſiti, hoc ē prædicatū de ipſo, & extremitas maior ineſſe ipſi, hoc eſt medio: & ſequitur ex hoc ex neceſſitate, ꝙ extremitas maior inſit minori: & per hoc idem monſtratur negatio prædicati quæſiti à ſubiecto, hoc eſt: cū complicat' terminus medius, affirmat' de vno ipſorum, & negat' ab altero: & poſteaq̃ docuit modum, ex quo eſt via demſonis: qua mōſtrat illud, quod cōſueuit monſtrare, hoc B
eſt exiſtentiam, aut negationem, docet modos, quos debet inueſtigare is, qui quærit quid eſt aliquid: q̃q; fieri non poteſt, vt tradat ſyllogiſmodos illos, aut modum illum, cuius via eſt, vt tradat ipſum, hoc eſt, ꝙ fieri non poteſt, vt aggregent' ambo modi in ſyllo, vſquequo tradat prædicatum ineſſe quæſito, quod eſt de finitio ipſi⁹: & dixit: ipſum vero q̃d eſt, eſt appropriatum prædicato per viam quid: ſenſus eſt, ꝙ ille, qui intēdit monſtrare quæſitum quid eſt
de aliquo, debet monſtrare, ꝙ prædicatum quæſiti cū hoc, ꝙ ineſt ſubiecto, eſt appropriatum ipſi, & prædicatum de eo per viam quid eſt: & poſteaq̃ declarauit illud, quo indiget ille, qui ſcit ex intētione viæ definitionis, & tūc declarabit, ꝙ eſt definitio: & hæc ſunt tria, hoc eſt, ꝙ in eſt rei & prædicatur de ipſa per viā quid eſt, & conuertitur cum ipſa: cœpit docere, ꝙ non eſt in potentia termini medij, ꝙ tradat has tres intentiones, quod̃q; ſi eſt poſſ, vt tradat duas ipſarum, nō eſt vtiq; poſſibile, vt tradat tres ipſarum: & dixit

et

ABRAM

D Hæc autē neceſſario oportet, quādā æqualiter conuertantur, id eſt, definitio & proprium oportet neceſſario ꝙ ſint reciproca: quando autem fuerint reciproca ſequitur neceſſario, ꝙ tribus terminis acceptis in ſyllogiſmo inſit conuertibilitas, & prædicatio in eo quod quid eſt: impoſſibile autem eſt ꝙ concludat aliquā rem huius conditionis, hoc eſt, proprium & prædicatum in eo quod quid eſt. Deinde tulit huius exemplum, & dixit: Quoniam ſi A fuerit ipſi C propria: notum eſt, ꝙ ſit pro-
E pria ipſi B & B propria ipſi C omnes ergo ſunt mutuo ſibi ꝓpriæ, ideſt, huius exemplum ſit, quando intendimus concludere, ꝙ A ſit propria ipſi C per medium B expedit nobis notum eſſe, A ineſſe ipſi C in eo qđ ſit illi propria. Deinde cœpit notificare, ꝙ ſi etiam vellet concludere alteram rem, ſcilicet ꝙ A gratia exempli, ſit prædicatum de B in eo quod quid eſt, expediat etiam hoc ponere in tribus terminis. Et dixit: Et ſi A
: inſit toti B in eo quod quid eſt, & B
I etiā vniuerſaliter dicatur de omni C in eo quod quid eſt: ſequitur etiā neceſſario, ꝙ A dicatur de C in eo, quod quid eſt: ideſt, ſimiliter oportet ſi cupierimus concludere, ꝙ A gratia exempli prædicetur de C in eo ꝙ quid eſt, oportet ꝙ illud capiamus in ſyllo, ꝙ A prædicetur de B in eo quod quid eſt, & B prędicetur de C in eo quod qđ eſt. qñ ergo ſup poſuerimus præmiſſas huius conditionis, oportet neceſſario, ꝙ A prædicet de C in eo qđ quid eſt: & cœpit hic ipſm A loco maioris termini, & B loco medij termini, & C loco minoris extremi, ſm eiꝰ cōſuetudinē.

Deinde

EVRANA

& ſequit ex neceſſitate, vt conuertantur iſta æqualiter: ſenſus eſt: & ſequitur ex neceſſitate, vt definitio & proprij conuertant: cùmq; fuerint conuertibilia: ſequit ex neceſſitate, vt I terminis, qui accipiuntur in ſyllo inueniat conuerſio & prædicatio p viā quid eſt: & non eſt poſſe, ꝙ concludat aliquid cū hac diſpōne, hoc eſt proprij & prædicatū ex via qđ eſt: deide adduxit exemplū in hoc: & dixit: qñ ſi A eſſet proprij ipſius C manifeſtū vtiq;, ꝙ eſſet proprij ipſius B & B proprium ipſius C oīa igit ſunt propria inter ſe: ſenſus eſt: exemplum huius, cùm voluerimus concludere A eſſe proprij ipſius C per medium B oportebit vtiq;, ꝙ ſit notum apud nos, ꝙ A ineſt C ſm ꝙ eſt proprium: qñ cùm poſuerimus hoc, concludetur nobis, ꝙ A ineſt C ſm ꝙ eſt proprij ipſius: deinde cœpit docere, ꝙ ſi velit concludere conſimiliter ēt intentionē ſecundam, ꝙ eſt A exempli gratia prædicari de B per viam quid eſt: oportebit vtiq;, vt ponatur hęc diſpoſitio conſimiliter ēt in tribus terminis: & dixit: & ſi eſſet conſiſt etiam inexiſtens ipſi B per viā quid eſt, & eſſet conſiſt ēt B in ſumma dictū de omni C p viā quid eſt: ſequeretur vtiq; ex neceſſitate, vt A conſiſt ēt diceretur de C p viā quid eſt: ſenſus eſt: & eodem pacto ſi vellemus cōcludere, ꝙ A exēpli gratia prædicatur de C per viam quid eſt: ſequeret vtiq;, vt acciperet ārmiſſum in ſyllo, ꝙ A prædicatur de B per viā quid eſt, & B prędicatur de C per viā quid eſt: & A accipitur hic loco termini maioris, & B loco termini medij, & C loco termini minoris ſecundū conſuetudinē ipſius.

Deinde

ABRAM

Deinde dixit: Si autem nō resumeretur vt hoc modo repetatur, A nō prædicabitur de c in eo quod quid est, id est, si non acciperetur conceptus ꝙ quid est bis repetitum prædicatione, hoc est, ꝙ tradatur in prædicatione maioris de medio, & medij de minori: non concludit illi, ꝙ maius insit minori in eo quod quid sit: & similiter est res in cōcludendo ꝙ prædicatum sit proprium subiecto, impossibile est subiecto, nisi bis repetatur prædicatione. Deinde dixit: Si A inesset B in eo quod quid est, & non inesset omni, de quo dicitur B in eo quod quid est, id est, priuatio repetitionis sit, quatenus A insit ipsi B in eo quod qd est, & non insit oī, de quo dicitur B in eo quod qd est: nam ex quo sylls concludit qñ inest ei significatum dicēdi de omni, scilicet ꝙ maius extremum prædicetur de medio, & de omni de quo medium prædicatur prædicatione affirmatiua, nō ꝙ solum sit prædicatum de medio præter ꝙ prædicet de eo quod denominatur p ipsum medium. Iam enim commonstratū est in Libro Priorū, ꝙ qñ vis maioris præmissæ non fuerit hæc virtus, syllogismus non concludit, nisi per accidens, & qñ res ita fuerit, hoc sequit in conclusionibus, hoc est ꝙ cōcludat rem rei inesse, sm hanc conditionē, quæ vocat dici de oī, oportet necessario qñ cupieremus ꝙ concludat rem rei inesse sm ꝙ sit illius definitio, ꝙ conditio dicendi de oī cōtineat de definitione id quod continet de essendo: hoc est, ꝙ capiam' id qđ est mai' extremū definitionē cuiusq;, de quo prædicat mediū inquantū sit illius, & medij fit definitō.

Et

BVRANA

D.d. & si aliquis non acceperit, vt reduplicatur in hunc modum, nō esset A prædicatum de c per viā quid est: sensus est: & si non acciperet aliquis intentionē quid est, bis duplicatam, in prædicatione, hoc est, quod traditur in ꝑdicatione maioris de medio, & medij de minore: non cōcluderet vtiq; ꝙ maior extremitas prædicat de minore p viam quid est: & consistit se habet res in eo, ꝙ concludit prædicatū esse proprium subiecti, non est posse in subiecto abſq; eo, ꝙ reduplicetur bis in prædicatione: D.d. si A inesset B ex via quid est, & non esset de omni eo, de quo dicit B ex via quid est: sensus est: & priuatio reduplicationis erit, cùm A inerit B ex via quid est, & non inueniretur inesse omni illi, de quo prædicatur B per viam quid est: & hoc, qñ cùm fuerit sylls: in quo inuenit intentio dicti de omni: quod est, vt extremitas maior prædicetur de medio tñ abſq; eo, ꝙ ꝑdicet de eo, quod dispositē per mediū: & hoc, qñ iam declaratū fuit in Libro sylls: cùm maior ꝓpō non habuerit hanc potestatem: ꝙ sylls vtiq; non erit cōcludens, nisi per accīs: cùmq; res ita fuerit: & sequetur in cōclusionibus, hoc est, ꝙ vtiq; cōcludit aliquid inesse alicui sm hanc cōditionē, & hoc est, quod vocat dictum de oī, sequit ex necessitate, cū voluerimus cōcludere aliquid inesse alicui sm est definitio ipsius, vt sit cōditio dicti de oī in ipso cōprehendēs de definitione illud, qđ cōprehendebat de existētia, hoc est, vt accipiat, quod est extremum maior in ipso definitio oī illius, de quo prædicat mediū ex parte, quæ est definitio ipsius, & medio simul.

Et

D Et hoc intẽdebat dñs dixit: Si A ineſ
ſet ipſi B in eo quod quid eſt, & non
ineſſet oI, de quo dr B in eo qđ quid
eſt hoc eſt, ꝙ nõ concludatur nobis
an A ſit definitio ipſius c niſi capia-
mus A definitionẽ ipſius B & illius
quod denominat per ipſum B & de
illo prædicat B ſicut non concludit,
ꝙ inſit ipſi c niſi in ſyllo capiamus,
ꝙ A inſit B & omni illi, cui ineſt B
& prædicat de illo, & nõ caperem⁹,
ꝙ B inſit ipſi c. Deinde dixit: Et ſi-
gnificatũ ꝙ quid ẽ ſit vtriſq;, id eſt,
ꝙ oporteat ꝙ prædicatio ſit in am-
E babus præmiſſis prædicatio definiti
ua: hoc eſt, ꝙ capiam⁹ A prædicatũ
de B ſm ꝙ ſit illi⁹ definitio. Et poſtq̃
cõmonſtratum eſt ꝙ his conditio-
nibus ſit ſyllo concludens definitio-
nem, quæ eędem ſunt conditiones
quibus concludat eſſe, dixit: Si autẽ
ſignificatum ꝙ quid eſt & ſignifica
tum illi ineſſendi eſſet vtriſq; ſigni
ficatum, ꝙ quid ſit eſſe, eſſet primo
p mediũ, id eſt, ſi ambæ hæ res, quæ
ſunt quid res ſit, & an illa ſit iã acce-
ptæ fuerint ſumptę in maiori p̃miſ-
ſa, ſm ꝙ ſit notũ ſignificatum eſſen
F di medio termino, & maiori extre-
mo, qđ denominat ipſum mediũ:
hoc eſt ꝙ maius extremũ iã ſumptũ
fuerit de medio ſm ꝙ ſit illius defi-
nitio, & ſit definitio cuiusq;, cuius
medium & eſt definitio, Iam accipe
rẽt in ipſis p̃miſſis quod cõmonſtra
ri intendit, & eſſet petitio principij.
quia ſi ſolũ A qđ eſt mai⁹ extremũ,
caperet ſm ꝙ ſit definitio ambarũ
rerum. Ipſius B qui eſt mediuster-
minus, & illius quod p ipſum deno-
minat, qđ eſt minus extremũ, quod
eſt c iã accepiſſet ꝙ maius extremũ
inſit minori in ipſa maiori p̃miſſa:

hæc

& hoc eſt, quod voluit, cùm dixit,
ſi A ineſſet B per viam quid eſt, &
nõ eſſet de omni eo, de quo dicitur
B hoc eſt, ꝙ non concluditur nobis
A eſſe definitionem c niſi accipiat
A eſſe definitio B & pp quid diſpo-
nitur in B & prædicatur B de ipſo:
quemadmodum nõ concludit, ꝙ A
ineſt c niſi accipiatur per ſyllm, ꝙ
A ineſt B & omni illi, cui ineſt B &
prædicatur de ipſo: & nõ accipitur,
ꝙ B prædicatur de c. Deinde dixit:
& intentio quid eſt ineſt vtriſq;: ſen
ſus eſt: ꝙ oportet: vt ſit prædicatio
in vtriſq; propoſitionibus prædica-
tio definitionũ, hoc eſt, ꝙ accipiat
A prædicari de B ſm ꝙ eſt definitio
ipſius: & poſteaq̃ declaratũ fuit, ꝙ
per iſtas cõditiones erit ſyllo conclu
dens de definitione: quæ ſunt eędẽ
conditiones, per quas concludit de
exiſtentia: dixit: & ſi intentio quid
eſt, & intentio exiſtẽtiæ ineſt vtriq;
ipſorũ, intentio vtriq; quid eſt, & exi
ſtentia ipſi ineſſet primo p mediũ:
ſenſus eſt: & ſi fuerint duæ iſtæ inte
tiones, quæ ſunt, quid eſt res, & ſi eſt
res, acceptę in ꝓpõnibus, maiori, ſm
ꝙ ſcit intentio exiſtentiæ termino
medio, & minori extremitati, I qua
diſponit medium: hoc eſt, ꝙ maior
extremitas accipiat, ꝙ ipſa inſit me
dio, ſm ꝙ eſt definitio ipſius, & defi
nito inſit illi, cuius mediũ eſt defi-
nitio conſiſt etiam: iam igitur acci-
pitur in ꝓpõnibus illud, quod inten
debat monſtrare: quod eſt petitio:
qñ ſi A quod eſt extremitas maior
tm̃ acciperetur ſm ꝙ eſt definitio
vtrorũq; B quod eſt extremitas me-
dia, & eius, quod diſponit p ipſum,
quod eſt extremitas minor, qđ eſt c
igit nõ accepit, ꝙ maior extremitas

ineſt

ABRAM

hęc aũt est petitio principij: hoc est, vnũ significatũ pro quo est positibile ꝙ exponat hoc dictum. Quod autem euidẽs est ipsum hic dixisse, est, ꝙ sit petitio principij. Quando aũt dixit, ꝙ non apparerant duo termini de vna re, & maior terminus sit ipse met medius, & qñ posuit medium iam petijt principium: & hoc est verisimile quod significauerit, qñ dixit: Significatum ꝙ quid sit, & esse esset primo per medium, idest, ꝙ id, quod quæsitum est per syllm, iam positum fuerit in medio, quod est rei quæsitę definitio. esset enim vna definitio duorum extremorũ, qui aũt hoc fecerit iam necessario petijt principium vera petitione. Expositores aũt intellexerunt ex illo eius dicto. Si significatum ꝙ quid sit & esse illi inesset primo per medium, hoc est, si oratio caperet ꝙ rei insit, & suã definitionem significaret: & iam acceptũ est in ambabus premissis simul, oporteret ꝙ id, quod educit definitione hoc modo, iã notificauerit, ꝙ de re cuius definitionem quęrit, sit alia defiõ, & diceret illi de hac definitione an notificauerit per se, aut p aliã definitionẽ: & si diceret per aliã definitionẽ, redijt & interrogãdũ de hac definitione iterũ: si aũt dicat per se, dr, ꝙ hic modus non sit vtilis, quia hoc modo non cõmonstraret demonę definitionis eductionem, nisi de illo, quod habet duas definitiones: quarum vna sit per se nota, & altera sit ignota in esse ipsi definito, & per se notum inesse definitioni, quæ est p se notũ in esse ipsi definito. Abumazar autem Alpharabius in hoc loco opinatur illũ cõmõstrare sm hãc assertionẽ.

Iam

AVRANA

inest minori in ꝓpõne maiore per se: & hoc ẽ petitio: hocigit est vnũ ex ijs, q̃ possunt mõstrari ab hoc sermone: & quod vt dicere in hoc qđ est petitio, est qđ dico: qñ nõ apparent duo termini in aliquo vno, & erit terminus maior & medius idẽ: cũq; posuerit mediũ, iam petet quæsitum: & hoc vt esse illud, qđ significauit, cùm dixit: erit igit intentio quid est & existentia ipsi inexistens primo p̃ mediũ, hoc est, ꝙ sit illud, quod quæsiuit per syllm, iam positum in medio: & hoc ẽ definitio rei quæsitæ: & hoc, ꝙ sit definitio vna duarum extremitatum: & qui fecit hoc, iã petijt quæsitum ex necessitate petitione vera. Expositores vero intellexerunt sermonem ipsius, & si fuerit intentio quid est, & existentia ipsius, res inexistes vtriq; ipsorum, erit vtriq; intẽtio quid est, & existentia ipsi primo inexistens p̃ mediũ, hoc ẽ, si oratio accipiat, ꝙ inest rei, & significauerit definitionẽ ipsi' iã accipi in ambabus ꝓpõnib' simul, seq̃tur, vt sit, qđ extrahit per definitionẽ hunc in modũ iã cognitum de re, cui us quærit definitio, definitio vna ipsius: & dicet de hac definitione, aut scit per se, aut p̃ definitionem alterã: & si dicat per definitionem alterã, redijt interrogãs cõsist ẽt de hac definitione: Si vero dicat p se, & dicet, igit hęc via nõ est vtilis: qñ si esset hoc modo, nõ monstraret extractio defiõis per demonẽ, nisi de eo, qđ habet binas defiões: quarum vna est nota per se, & de altera ignorat ꝙ insit definito: & scit existẽtia p se definitioni: quæ scit in esse definito, Abunazar vero sauit Idclaratiõe isti' loci hãc assertionẽ:

A

B

C

Digressio. An res vna duas possit habere defiões.

qñ

ABRAM

D Iam enim ipse cõmonstrauerat, q definitionis eductio p demfonẽ est papiri tegmen, sed retractauit illam dicẽdo, q non verificet nisi opinet q. rei sunt duæ definitiões, aut q sit modus particularis, & ẽ ac si videat de eius intentione, q ipse opinet, q rei sint duo termini: & hoc ẽ quod dixerunt expositores, & Alpharabius in summa illorũ. Verũtñ huiusloci expõ est sm hanc sñam de eo quod vt ex ipsius verbis est, q Arist. cõm monstrabit infra q sint quædam demfones, quæ largiant ipsam defi
E nitionẽ p se, & sunt demfones, quæ vocant demfones positione differẽtes, & opinant, q illæ demfones sint generis sñtarũ, & q inter illas nõ sit dria, collegerunt duo loca, vt exponerent hunc locum sm hanc expositionẽ. Sed Alpharabius putat q demonstrationes, q sunt definitiones positione differentes, sint q componunt ex pluribus q vna ex definõe rei. Hanc itaq; rem ipse exposuit in suo Libro de Demfone, in suo Lib. de Dictionibus: & multiplicata sunt eius dicta de hoc dũ attigit ad hunc
F locũ verborũ Arist. Attamẽ expe- Digressio.
dit te scire q Arist. opinio sit q impossẽ sit q sint rei duæ definitiones, & hęc illa est veritas: nã si ipsius essent duæ definões essent duę formę.

Et si diceret iam processit veterũ cõsuetudo, q ferant vnius & eiusdẽ rei plures q vnam definitionẽ, sicut dicunt de hois definitione, q sit animal rationale, & quod sit a'al progressiuum bipes, & q sit animal progressiuum recta statura, Dicimus, q manifestum est q talium definitionum genus sit vnum, quia nõ est rei proximũ genus, nisi vnũ genus:

& sic

BVRAMA

qñ ipse iam declarauit, q extractio definitionis p demfonẽ est p modũ cooperimenti in sulco: sed reuersus est ad ipsam, cum dixit: si qñ est, nõ verificat: si nõ asserat, q res duas habet definitiones: & si q fuerit p modum particularis: & quasi apparet ex dispõne ipsius, q ipse asserat, q res duos habet terminos: & qd rectificatũ est ab expositoribꝰ & Abunazare in summa in declaratione isthꝰ loci sm hanc intentionẽ, apparet ex verbis ipsorũ: qñ Arist. declarabit in sequẽtibus, q sunt demfones tradentes definitionẽ per se: & hæ sunt demfones, quę vocantur demfones variata positione, & existimauerũt, q demfones illę sunt ex genere illarum, quòdq; nõ est dria inter ipsas aggregatas inter duo loca, cũ declarauerint locũ istum sm hanc expositionẽ: Abunazari autẽ vt, q demfones, q sunt definitiones veritate positione sunt illę, quæ cõplicant ex pluribus definitionibus de re: hoc igit vt declarasse I Lib. suo de Demfone, & in Lib. suo de Verbis, & hic in isto suo sermone ad introductionẽ ad hunc locum ex verbis Aristotelis.

Tu vero scire debes, quòd opinio Arist. fuit: q nõ potest aliquid habere definitiones duas: quod est verũ: qñ si haberet duas definitiones, haberet propagationẽ. Et si diceret iã itaq; progrediunt consuetudines ꝓcedentes, q adducunt de re vna & eadẽ plures definitiones vna: quẽad modũ dixerunt in definitione hois, q est a'al rõnale, & q est a'al ambulans bipes, & q est a'al recte stãs: manifestũ igit q genus huiusmodi definitionũ, est vnũ: qñ nõ inuenit ter genus propinquũ, nisi genꝰ vnũ:

Vide Arist. 8. Met. tex. 15.

et

ABRAM

& sic expedit esse rem ipsius differentiæ, quia differentia est rei forma, & non est rei nisi vna forma. Sed ex quo in quibusdam definitionibus sunt ipsorū definitorum differentiæ secundum se, & in quibusdam loco differentiæ sunt res propriæ differentijs, quæ illarum constantia consistunt, sicut sunt propriæ operationes formarum, & accidentia illis cōnexa: & hoc fit quando hæ res significant ipsam formā, & comprehensio formæ est ob illas notior quàm illius comprehensio secundum eius substantiam: & pro maiori parte hoc accidit dum formæ non est nomen: hoc autem sic existente, quando res explicatur duabus definitionibus, differen a sumpta in vtrisque est necessario vna, nisi quòd in vna definitione sumatur per se, & in altera definitione constituitur eius annexum eius vice, & commutatur illius commutatione, quatenus sit illi notius, aut quòd in ambabus definitionibus sit sumptum ipsius annexum, sed annexum captum in vna duarum definitionum sit aliud ab annexo, quod capit' in altera definitiõe. rei enim sunt multę proprietates annexæ: & ex his putat ꝙ rei sint multæ definitiões, sed fm veritatē signi ficāt vnā rem: ꝑmiſtæ enim multæ, quæ significāt vnā substantiā, qñ capiuntur ex quo significāt hanc illā substantiam, & sunt illi notæ, fiunt sicut dictiones synonymæ, & nō significant differentē rem in definitionibus: oēs enim illæ fm se totas significant differentiam, qua cōstat definitū substantia, & putat' de illis in rei initio ꝙ differant, & sunt vna,

BVRANA

& consimiliter oportet, ꝙ sit dispō A
in dria: qm̄ dria est forma rei, & nō
inuenit' rei, nisi forma vna: sed qm̄
in quibusdam definitionum inueniuntur driæ differentes per se, & in
quibusdā loco driæ sunt quædā appropriatā in differentijs, quę constituunt' constitutione ipsarū: quēadmodū operationes appropriatæ informis & accidentibus, & cōsequentibus ex ipsis: & hoc, cū fuerint ista
significantia sup forma: & fuerit assecutio formæ pp notius affecutiõe
ipsius, & substantia ipsius: & vtpūta
accidit hoc, cùm forma nō habuerit B
nomē: cùmq; hoc ita fuerit, cū fuerit definitio per duas definitiones,
dria, quæ accipit' in duabus definitionibus est vna ex necessitate: nisi
cū fuerit in vna definitionū accepta
p se, & in definitione altera cōstitua
tur cōsequens ipsius constitutione
sua, & dilucidet' loco ipsius, fm ꝙ est
notum de ipso ꝙ si in vtraq; definitionū accipiat' loco ipsius consequēs
suū: ꝓterq̄ ꝙ consequens, qđ accipit'
in vna duarū definitionū est aliud
à cōsequēte, quod accipit' in definitione altera: qm̄ res ita habebit plura C
ꝓpria consequētia: & fm hęc existimat': ꝙ iā inueniunt' de re' vna definitiones plures: & hæ in veritate significant sup re vna, & hoc, qm̄ voces multæ, q̄ significāt sup substantia vna, cùm accipiunt' ex eo, ꝙ significant sup hac substantia & sunt notæ, istę sunt veluti dictiones assequētes, & non significant rem variatam
à definitionibus; qm̄ ipsę vtiq; significāt in summa sup dria ex qua constituit' substātia definitū: existimat'
aūt de ipsis à principio speculatiõis,
ꝙ sunt variatæ, & ipsæ sunt vnum:

sicut

ABRAM

D sicut putatur de rebus quarum sunt plura vno nomine, ꝙ sint res differentes, & illis commune est, ꝙ res, quam significant sit vna. commune dico talibus rebus & nominibus synonymis. Sed posset aliquis dicere, ꝙ hanc positionē sequatur aliud nefandum, s. duorum definitorum esse vnam definitionem, quando assumpsit quòd syllogismus non concludat, ꝙ A sit definitio ipsius C nisi quando in eo sit, ꝙ A sit definitio ipsius B & sit definitio illius, cuius B sit definitio, & esset A definitio ipsius

E B & ipsius C simul, & essent B & C vna res, qñ autem iam cōmonstratum est, ꝙ discrimen talium rerū, quæ consistunt constantia dr̄iæ in definitione vnius eiusdē speciei, sit sicut discrimen dictionum, manifestum est, ꝙ vis talium definitionū sit vis nominū synonymorum, sicq; qui curauit vnā illarum inesse ipsi definito per definitionē, iam prępo suit primū quæsitum, hoc est, significatū petitionis principij quod hic Aristo. intendebat, non sit id, quod expositores asserūt. Nec est cuius

F piam dicere, ꝙ hæ proprietates sint in talibus definitionib⁹ per se, & nō sint loco formarum, neq; quatenus significant illas: nam quādo ex hac parte caperentur essent descriptiones, non definitiones, & non facerent intelligere de substantia rei, cur sit hæc: hæc autem est res nota illi, qui modico exercitio vsus fuerit in hac arte. Præterea, si vnius rei essent duæ definitiones illius essent duæ differētiæ, & si ipsius essent duę differentiæ, prædicatio vnius de altera esset accidentaliter, non quatenus vna notificet alterius substātiā:

iam

BVRANA

quemadmodum existimatur de ijs, quæ habent plus, q̄ nomen vnum, ꝙ sunt res variatæ: & vt̄e inter ipsa est: ꝙ res, quam significant, est vna: hoc est, inter huiuscemodi res, & inter noīa consequētia. Sed posset aliquis dicere, ꝙ iā sequit' ex hac positione aduersitas vna, & hoc est, ꝙ in sit definitio vna duobus definitis: & hoc, cùm acceperit, ꝙ syllꝰ non concludit A esse definitionē C nisi, cùm inuentū fuerit A esse definitionē B & inueniatur definitio illius, cuius B est definitio, & erit A definitio B & C simul: & erūt B & C res vna: cūq; declaratum fuerit iam, ꝙ diuersitas huiuscemodi rerū, quæ cōsistant cōsistentia dr̄iæ in definitione speciei vnius & eiusdē, est veluti diuersitas dictionū. Iam igit' declaratum fuit, ꝙ huiuscemodi res ī definitionib⁹, habēt potentiā nominū consequentiū: cùmq; hoc ita fuerit: quicūq; solicitus fuerit, vt monstret vnā ipsarum inesse definito, vt definitionē, iā petijt quæsitū primū: hoc igitur est, quēadmodum dispō petitionis, quā voluit Arist. nō aūt illud, quod opinati sunt expositores. Neq; pōt aliquis dicere, ꝙ hęc propria inueniunt' in huiuscemodi definitionibus ꝑ se, & nō inueniuntur loco formæ, neq; ex parte, qua significāt super ipsis: qm̄ cùm accipiunt' ex hoc mō, sunt descriptiones, nō propria: neq; intelligunt' ex sub̄a rei ꝑꝑ qd est: & hoc est notū apud eū, qui vel paucā cōsuetudinē habuerit in hac arte. Amplius si vnū haberet binas defiōnes. hr̄et duas dr̄ias: & si hēret binas dr̄ias, vna ipsarū ꝑdicaret' de altera ꝑ viā accñtis, nō ex parte qua vna ipsarū notificat sub̄am alteri⁹.

Iam

ARAM

Iam autem diximus, quòd definitio concludatur per syllogismum, quando capitur vt maius extremũ sit definitio medij, & cuius medium fuerit definitio, immo satis ad hoc est vt maius sit definitio medij solum & medium sit definitio minoris. Sicq; dicitur quòd hinc non sequatur, nisi quòd maius sit definitionis definitio, id est, definitionis minoris termini: hoc autem est aliud ab eo quod concludi intendebatur: nos enim non intendimus definitionis definitionẽ, sed nostræ intentionis est ipsamet definitio. Et similiter etiam non concluderet secundum regulam dicendi de omni, id autem quod non concludit hoc modo, non concludit syllogistice. Iam itaq; commonstratum est ex hac oratione, quòd definitio nõ fiat hoc modo demonstrationis conclusio, neque demonstratio positione differens. sicq; redeamus ad complementum expositionis eius dictorum de hac re.

SYRIANA

Iam vero dixerũ, ꝙ definitio vtiq; A
cõcluditur per syllm, cum acceptũ fuerit extremitatem maiorem esse definitionẽ medij, & pp quid inest medium definitio ipsi. Et si diceret aliquis, ꝙ non oportet in syllo, qui cõcludit definitionẽ per syllm: qui est, ꝙ extremitas maior ẽ definitio eius, cuius est medij: sed sufficit in hoc, ꝙ maior sit definitio medij tãtum, & medium definitio minoris. Dicit itaq;, ꝙ non sequitur ex hoc, nisi ꝙ maior est definitio definitionis, hoc est definitio termini minoris: & hoc est aliud ab eo, quod intẽ B
debat cõcludere: qm̃ nos nõ intẽdebamus cõcludere definitionẽ definitionis: sed intẽtio erat de definitiõe ꝑ se. Et eodem ẽt pacto nõ erit concludens ꝑ visũ dicti de oĩ: & qđ non cõcludit per hunc modũ, non cõcludit vtiq; per syllm: iam igitur declaratum est ex hoc tractatu, ꝙ definitio non erit ſm hunc modum concluſio demſonis, & non demonſtratio variata poſitione. Redeamus autem ad perficiendam declarationẽ ſermonis ipſius in hac re.

T.j. pars

Et omnino, ſi eſt monſtrare, quid eſt homo, ſit C homo, A vero quid C
eſt, ſiue animal bipes, ſiue aliud quid: ſi itaq; ſyllogizabitur, neceſſe eſt A de B omnia prædicari, huius autem erit alia ratio media, quare & hoc erit, quid eſt homo: accipit igitur quod oportet monſtrare, nanq; & B eſt quid eſt homo. Oportet autem in duabus propoſitionibus, & primis & immediatis conſiderare, maxime enim manifeſtum, quod dicitur ſit: quis igitur monſtrant per id, quod conuertitur, quid eſt anima, aut quid eſt homo, aut aliud quodcunq; entium, quod ex principio eſt petunt. quemadmodum, ſi aliquis exiſtimat & animam eſſe idem ſibiipſi cauſam viuendi, hoc autem numerum ipſum ſeipſum mouentem, neceſſe eſt enim petere animam, quòd numerum eſſe ipſum ſeipſum mouentem ſic, vt idem exiſtere.

Scdo Priorũ cap. 21

Et

ABRAM

T. c. 21. Et vlr, si inueniretur demon-
D stratio de eo quod qd sit homo,
& sit c ipse homo, & A sit res qd
sit, siue animal bipes fuerit, aut
alia res, & si hoc syllogizat, ne-
cessario oportet ꝙ A de oī B præ
dicet, & sit hoc vnū dictum me
diū: igitur hoc ēt erit ipsum, ꝙ
quid hō sit: accipimus ergo qđ
oporteret acceptione constitue-
re. D enim ēt esset ipsum ꝙ quid
sit homo: & iam oportet consi-
derare in ambab⁹ præmissis si-
mul primos terminos immedia
E tos: ꝑ hoc enim esset propriū, ꝙ
cōmonstret & ostēdat, qđ dicit
qñ dant intelligere quid sit aīa,
aut quid sit hō, aut quid sit alia
res, quæcūq; illa fuerit de reb⁹,
quæ reciprocē conuertunt, iam
peterent primū quęsitū. sicut ꝙ
homo affirmaret ꝙ anima sit
causa vitæ ſm se, & hæc sit nu-
merus seipsum mouens: & opor
tet necessario ꝙ hic iam petierit
de anima, ꝙ sit nnmer⁹ seipsum
mouens: eius itaq; petitio esset
F de hoc de eo quod sit id idē per
vnam eandem rem.

BVRANA

Dixit Arist. Et omnino si fue T. c. 21.
rit demōstratio de eo, quod est,
quid est homo, & sit c homo, &
A intētio quid est, animal bipes,
aut aliqd aliud: & si ratiocinen-
tur hoc, sequitur vtiq; ex neces
sitate, ꝙ A prædicet de omni B
& erit huius oratio alia media:
erit igit & hoc consilr etiā, quid
est hō: accepit igit, quod opor-
tet cōstruere: & hoc erat consilr
ēt intentio quid est hō: oportet
autē speculari in duabus propo
sitionibus simul terminorū pri-
morum immediatis: qm̄ est in
hoc propriū manifestū: & appa
ret, quod dixerunt, cùm dedu-
ctum fuerit, quid est anima, aut
quid est aliquid aliud entib⁹ ex
eo, quod redit æqualiter: iam
vtiq; petent quæsitum primū:
quēadmodum si affirmaret ali-
quis: ꝙ anima ē id, quod est cau
sa vitæ sibi ipsi: & hoc est nume
rus mouēs seipsum: & erit hoc.
qm̄ sequitur vtiq; ex necessita-
te vt petat, ꝙ anima est nume-
rus sui ipsius: erit igitur petitio
de hoc ſm ꝙ est idem.

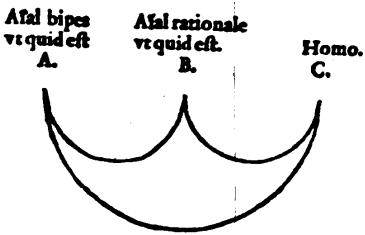

Nume-

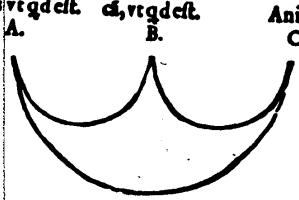

A

ABRAM

Cō. 21 Poſtq̄ in p̄cedenti oſone cōmonſtrauit, ꝙ qñ qs curat cōcludere definitionē alicuius rei, inquātū ſit definitio, fiat petitio de ipſamet re, Intēdit hoc manifeſtare p exēplū, vt manifeſtior ſit diſciplina. Et dū dixit: Et vſt ſi inueniret demſo de eo qđ quid ſit hō, id eſt, ſi qs argumentaret, ꝙ de definitione ſit demſo, qñ fuerit ignota, ꝙ accipiam⁹ aliā definitionē vt mediū, q̄ ſit huius rei definitio, & ad mediū capiamus aliam rem, q̄ ſit medij definitio: & ſit gr̄a exēpli, res cuius deſiōnē ꝓcuram⁹, ꝙ cōmonſtret p demſonē, homo, adeo ꝙ ſic c qđ accepimus loco minoris extremi. D.d. Et A ſit res qđ ſit, ſiue alal bipes. i. & capiam⁹ A qđ eſt maius extremū in hoc exemplo, qđ eſt q.d ſit hō vice eſſendi ipſum alal progreſſiuū bipes, aut loco alterius definitionis, quæuis de illius definitionib⁹ fuerit. Et illud ſignificauit qñ dixit: Aut alia res. D.d. Et ſi hoc ſyllogizet, neceſſario op̄z ꝙ A de oī B p̄dicet, & ſit hoc vnū dictū, vſq; ibi quid hō eſt, i. ſi poſſe ſit ſyllo cōcludere talē cōcluſionē, hoc eſt ꝙ A ꝙ ē alal ꝓgreſſiuū bipes, inſit hoī ſm ꝙ ſit illi⁹ deſiō, op̄z neceſſario ꝙ p̄dicet de medio termīo huiꝰ ſylli, quod

B

VRANA

Poſteaq̄ expoſuit p orationē: ꝙ Cō. 21
qui ſtudet cōcludere definitionē in
eſſe alicui in eo, ꝙ definitio: ipſe pe- B
tit eandē rem: vult declarare hoc p
exemplū, vt doctrina ſit planior: &
dixit: & oīno ſi fuerit demſo de eo,
quod eſt, quid eſt hō: ſi diſputauerit
aliquis, ꝙ inueniat demſo de definitione, cū fuerit ignotū: vt accipiat
definitio alia media, q̄ ſit definitio
iſtius rei: & accipiet ad mediū aliq̄d
aliud: qđ ſit definitio medij: & erit
exēpli gratia illud, cuius ſtudet definitionē oſtēdere per demſonē, hō:
vſquequo ſit c qđ accepimus loco
minoris extremitatis: deinde dixit:
& erit A quę eſt in eo quid eſt, ani C
mal bipes: aut loco definitionis alterius ex definitionibus ſuis quæcūq;
definitio fuerit: & hoc eſt, qđ ſignifi
cauit, cū dixit: aut eſt definitio alia:
D.d. & ſi ratiocinatū ſit hoc, ſequit
vtiq; ex neceſſitate, ꝙ A prędicet de
oī B & erit hęc oſo vna vſque ad id,
quod dixit, quid eſt hō: ſenſus eſt: &
ſi fieri poteſt, vt cōcludat per ſyllm
huiuſcemodi cōcluſio, hoc eſt, ꝙ A
quod eſt alal bipes ineſt homini, ſm
quod eſt definitio ipſius: ſequitur
ex neceſſitate, ꝙ ſit prædicatum de
termino medio in hoc ſyllogiſmo:

ABRAM

D quod est ipsum ꝑ: & sit B alia hominis definitio, quæ sit media inter hominem & definitionem concludendam: ergo hic medius est terminus hominis definitio, & quia non est rei nisi vna definitio, iam accepissemus ad definitionis commonstrationem ipsammet definitionē. Et hoc significauit quando dixit: Accipimus ergo quod oporteret acceptione cōstituere, idest quòd supponat ad idem, quod intendit demonstratione commonstrare non secundum speciem prout exposuerunt ipsi expositores: hæc enim non esset petitio, ex eius verbis autem videtur quòd sit vera petitio secundum id quod exposuim⁹ hoc dictū. Deinde tulit causam qua oporteat quòd qui hoc opus egerit sit petens principium. Et dixit: B enim etiam esset ipsum quòd quid sit homo, idest, sequitur quòd petat principiū, qm̄ medius terminus, quem capimus prædicatū de minori extremo est idem ipsi maiori. Ex quo aūt est quid latens de hac re, qua putatur quod vnius rei sint multæ definitiones dixit: Et iam oportet considerare in ambabus præmissis simul primos terminos immediatos, per hoc enim esset proprium, quod cōmonstret & ostēdat quod dicit, idest hoc autem ostēditur, qn̄ in hac demonstratione caperemus hæc prædicata sm̄ conditiones, quas adiecimus veræ prædicationi partium demōnis de seinuicem, scilicet quòd sint primæ & immediatæ. Impossibile enī ē in vera definitione, ꝙ inter ipsam & ipsum definitū sit medium: hoc est, quod prędicatur de illo ob illius prædicationē de alia re, s. mediate: hoc

BVRANA

qui est B & erit B definitio A hominis existens medium inter hominē & inter definitionem cōclusam: erit igitur terminus iste medius definitio hominis: & qm̄ res non habet, nisi definitionē vnā: iam vtiq; accepimus in monstratione definitiōis definitionē eandem: & hoc est, qđ significauit, cùm dixit: igit' accepit illud, quod oportebat construere: sensus est: ꝙ ipse ponit illud, qđ vult ostendere per demōnem eandem, non in specie, quē admodum declarauerunt expositores: hoc enim nō est petitio: & manifestus est sermo ipsius: ꝙ est petitio vera sm̄ id, quo exposuimus hanc orationē: postea adduxit causam: ex cuius parte sequit', ꝙ operatio ista, quæ sit, sit petitio: & dixit: & hoc consist etiā, qm̄ B est intētio, quid est homo: sensus est: atqui sequitur, ꝙ petat: qm̄ termin⁹ medius: qui accipit' prædicatū de minore extremitate, est idem cū maiore: cùmq; sit hæc res in parte occulta: ꝑꝑ quid existimauit, ꝙ insint vni definitiones plures? & dixit: Iā vero oportet considerare in duabus ꝓpōnibus simul terminorū primorum immediatis: qm̄ est in hoc propriū, quo monstrat', & apparet illud, quod dictū fuit: sensus est: declarat' aūt hoc, cùm accipimus hæc ꝑdicata in hac demōne cū cōditionibus, quas posuimus in ꝑdicatiōe vera partiū demōnū de seinuicē: & si fuerint prima & īmediata: qm̄ fieri non pōt in definitione vera, vt sit inter ipsam & definitum mediū: hoc est, ꝙ prædicet' de ipso ꝑꝑ prædicationem suā de aliquo alio, hoc est per medium: cùmq; hoc sit: fieri non potest, vt concludatur aliquid defini-

ABRAM

hoc aũ constito, impossẽ est concludere rei definitionẽ per definitionẽ, cõclusum enim concludit' per medium, definitio aũt nõ prædicat' de re ꝑ aliquod mediũ, dico definitionem cõpletã: si vero esset definitio, q̃ sit definitiõis pars, hoc esset possẽ, tales vero partes nõ prædicant' de se inuicẽ, quia quædã sunt aliquarũ definitiones, & ideo nõ sunt vtiles demonstrationi tales partes definitionum, quarũ vna quæq; est rei cõplẽta definitio: prout opinat' est Alpharabius, ꝙ illud intẽderit Aristo. per demfones, quę sunt definitiões positione differẽtes. Et postq̃ enũciauit, ꝙ hinc occurrat veritas considerãti hoc quæsitũ, tulit huius exemplum, Et dixit: Qñ dant intelligere q̃d sit aĩa, aut quid sit hõ, aut quid sit alia res, quæcunq; illa fuerit de rebus, q̃ reciproce conuertunt̃, iam peterent primũ quęsitũ .i. huius exemplum est, quia qui ostenderet quid sit hõ, aut quid sit aĩa, aut alia res de his, q̃ sunt in definitione propria cõuertibili, ille necessario peteret principiũ idest quia medius terminus esset ipsum idẽ maius extremũ: & intẽdit ꝓ primũ quæsitũ, primo cõclusum ex ipso sylło. D.d. Sicut ꝙ homo affirmaret ꝙ anima sit causa vitæ fm se, & hæc sit numerus seipsum mouẽs, idest, sicut hõ aliquis cõmonstraret ꝙ aĩa sit numerus seipsum mouens, qñ supponeret & cõcederet ꝙ anima sit quę seipsam moueat. D.d. Et oporteret necessario ꝙ hic iam peteret de anima quod sit numerus seipsum mouẽs, cuius ita q; petitio esset de hoc, de eo q̃d sit id idem per vnam eandem rem, idest: qui enim agit hanc operationẽ oportet eũ necessario

BVRANA

definitionis per definitionem: qm̃ A
quod concluditur cõcluditur vtiq;
per medium: sed definitio non præ
dicatur de re ꝑ medium, hoc est in
definitione perfecta: si vero fuerit
definitio pars definitiõis: illud vtiq;
erit possibile: sed huiusmodi partes, non prædicabuntur de seinuicẽ:
quia aliquæ ipsarum sunt definitiones alicuius: & ꝓpea non erit vtilitas in demfone in huiusmodi partibus istarũ definitionũ, quarũ vna
quæq; est definitio pfecta rei: quẽadmodum existimauit Abunazar:
ꝙ illud est, quod voluit Aristo. per B
demfones, quæ sunt definitiones varietate positione: & postea enũciauit, ꝙ ex hoc mõ euenit veritas cõsideranti in hoc quæsito: adduxit in
hoc exẽplum: & dixit. Atqui, q̃d cõstruũt, quod est aĩa, aut quid est hõ,
aut quid ẽ aliquid aliud, quodcũq;
fuerit ex entibus, ex eo: quod ẽ ęqualiter. Petent vtiq; quæsitũ primũ: vt
in exẽplo, qui mõstrat, quid est hõ,
aut quid est anima, aut aliq d aliud
ex enũb' in definitione, proprium
& cõuertibile: ipsę vtiq; peteret ex ne C
cessitate: sensus est: qm̃ termin' medius est idem, quod extremitas maior: & intelligit per primum quesitum, quod primo cõcludit ex sylło.
D.d. Quemadmodum si affirmaret
aliquis: ꝙ anima est illud, quod est
causa viuendi sibipsi, & hoc numerum seipsum mouentem: cùm posuerit, & significet, ꝙ anima ẽ illud,
quod mouet seipsum. Deinde dixit:
Et hoc, qm̃ iam sequitur ex necessitate, vt petat, ꝙ anima est numerus
seipsum mouẽs: & erit petitio ipsius
fm ꝙ est vnũ & idem, sensus est: &
hoc, qm̃ qui facit hanc operationẽ,

55 1/2a

ABRAM

D cessario ꝙ petat principium de ipsa definitione, quam intendit concludere. qñ enim ipse notificauerat ꝙ anima sit causa vitę p se, notificauit ꝙ sit numerus seipsum mouens, qñ enim non intelligeret per definitionem illam, ſ. ꝙ sit causa, quæ agat vitam p se, quod ipsa sit numerus, non cõmõſtraret ei ꝙ sit res seipsam mouens, si aũt ex illa intellexiſſet ꝙ sit numerus, iã ſuppoſitũ eſſet ipſum quæſitũ. Hoc totum aũt imaginat fm Platonis opinionem: ipse enim opinat ꝙ vita abſoluat ad cõprehẽ-
E ſionẽ & motũ, & ꝙ obiectũ comprehenſum ſit numerus, qui numerat aſæ vitã causa eius ſubſtantiæ, i eius ſubſtantiã mouẽs, & ob huius opinionis diuulgationẽ ſuo tpe exẽpliſicauit de ea, non ꝙ hæc ſit eius ſnſa de ipsa aſa. & ex quo de petitione principij intelliguntꝫ duæ res, quarũ vna eſt vera petitio, ſ. qua inuenit ipſummet quæſitũ in ſyllo, & poſſibile eſt ꝙ de eo intelligatur petitio fm genus, de illo, ſ. qui procurat cõmonſtrare definitionem per definitionem: iam commonſtrat rem per
F eius ſpeciem: prout hinc intelligũt expoſitores, notificauit ꝙ petitio ſit vera, Et dixit: Eius itaq; petitio eſſet de hoc de eo ꝙ ſit id idem p vnã eandem rem, idẽſt & non ſit eius petitio hic eo quod ipſe vſus ſit definitione ad definitionis commonſtrationem, adeo ꝙ hęc via ſit abſurda, quia ſit particularis, immo eius petitio eſt vera petitio, quę dicta eſt in Libro Elenchorum, hoc eſt, ꝙ capiat ipſam eandẽ rẽ, quã concludere intendit in ipſomet ſyllo, & hoc eſt nimirũ eundẽs de eo quod dixit: de eo qđ ſit id idẽ per vnã eandẽ rem.

Et

BVRANA

oportet ipſum ex neceſſitate petere definitionẽ, quã vult concludere: & hoc, qm cũ ipſe notificauerit, ꝙ aſa eſt cã vitæ ſibiipſi: notificauit, ꝙ ipſa eſt numerus ſeipſum mouens: & hoc, qm cùm nõ intellexerit in definitione cãm: per quã efficit vita ſibiipſi: quod eſt numerus: nõ monſtrabit, ꝙ eſt aliqd mouẽs ſeipſum: & ſi intellexerit ex ipſa, quod eſt numerus: iã vtiq; poſuit quæſitum: & hoc totũ formatur fm opinionem Platonis: & hoc, qm ipſi viſum fuit, ꝙ vita metitur ſuper augumento & motu: & ꝙ illud, quod auget, eſt numerus, qui metit eſſentiam animæ, qui eſt cã ſibiipſi, hoc eſt mouẽs ſeipſum, & ad ſequeſtrandã opinionẽ iſtã à rẽporibus noſtris, poſuit exẽplũ de ipſa: nõ ꝙ hęc ſit opinio ſua de anima: & qm eſt petitio, ex ipſa intelliguntꝫ vtiq; intentiones duæ: quarũ vna eſt petitio vera: & ea eſt, in qua inuenit quæſitũ idẽ in ſyllo: iamq; fieri põt, vt ex ipſo intelligat petitio in genere: hoc eſt, qui ſolicitus eſt, vt monſtret definitionẽ per definitionẽ, monſtrat vtiq; aliquid per ſpeciẽ ſuam: quẽadmodũ intellexerunt ipſum expoſitores, ex hoc loco docuit, ꝙ petitio erit vtiq; vera: & dixit: & erit petitio ipſius de hoc fm quod eſt vnũ & idem: ſenſus eſt: & non erit petitio ſua hic, fm quod facit definitionem per monſtrationem definitionis, vſquequo ſit hæc via reprobata: qñ eſt particularis, ſed petitio ipſius erit petitio vera, & eſt ea, quæ dicta fuit in Lib. Sophiſtices: hoc eſt, qm accipit aliqd idẽ, quod voluerit cõcludere per ſyllm eundẽ: & hoc appetnimis ex ſermone ipſius, fm ꝙ eſt res vna & eadem:

et

ABRAM

Et qđ, mirũ est quo mõ expositores adeo hãc rẽ asseruerint qđ cõferãt, & puto ꝙ Alex. ẽt assereret hoc idẽ de definitione. Et licet nobis nõ ꝑuenerit huius viri interp̃tatio hui⁹ libri, tamẽ peruenit nobis expositio Themistij, qui quidẽ pro maiori parte non repugnat Alexandro. Et postq̃ cõmõstrauit hoc ꝑ exẽplũ sẽsatũ cœpit illd̃ oñdere ꝑ exẽplũ vñ⁹ isto, ne putet̃ ꝙ id, qđ seq̃t̃ ex dicto, sequat̃ ad essentiã ipsius exempli.

BVRANA

& mirũ, q̃uo opinati sunt expositores hoc: in quo consentiunt: & qđ opinatus est Alexander est tale: & non peruenit ad nos aliquid istius viri in hoc libro: sed quã adduxerunt est expõ Themistij: & hic vir vtplurimum non dissentit ab Alexandro: & posteaq̃ declarauit hoc per exemplũ sensibile: cœpit declarare ipsum per exemplũ magis vñe q̃ hoc: ne existimet̃, ꝙ illud, qđ seq̃t̃ ex ꝑmone, sequat̃ ex exẽplo ꝑ se. A

pars. 3. *Non enim si A sequitur B, & hoc C, erit A quod quid erat esse ipsius C, sed verum erat dicere, erit † solum, neq; si est A quod quid est, & de B prædicatur omni, hoc enim, quod est animali esse, prædicatur de eo, quod est homini esse: verum enim est omne homini esse animali esse, quemadmodum & omnem hominem animal esse, sed non sic vt vnum sit. Si igitur non sic acceperit, non syllogizabitur, quod A est ipsi C quod quid erat esse, & substantia: si vero ita acceperit, prius erit acceptum C quod quid erat esse ipsius B, quare non demonstratum fuit, hoc enim in principio accepit.* B †a.l.c solũ

T.c.22. Non.n.si A affirmetur ipsi B, et hæc ipsi C, fit A ipsi C, res quod quid sit, & illam ei inesse: verũtñ veritas est, ꝙ dicatur, ꝙ solũ insit. neq; si A insit huic rei, & p̃dicetur etiã de omni B. quod.n. est animal prædicatur de eo, qđ est hõ: verum enim est dicere ꝙ quicquid est homo sit animal: sicut ẽt omnis homo est animal sed ꝑm hunc modum non est ꝙ sint vna res: & dum non capimus sic, non syllogizamus, ꝙ A sit ipsius C quid sit, & ei ineẽ, & ipsamet substantia. & si cœpisset hoc, iam accæpisset rem, quæ esset quid sit C, & illi inesse primo.

Dixit Arist. Et hoc, qm̃ non si A, sequit̃ B, et hoc C, erit A, ipsi C, intẽtio qđ est, et substantię: sed verũ vtiq; ẽ, vt dicat̃, ꝙ ipsum inest solũ: neq; si est A, in hac re, et p̃dicat̃ cõsimiliter ẽt de B, & hoc, qm̃ qđ est existẽs animal p̃dicat̃ vtiq; de eo, qđ est existens hõ: qm̃ verũ est, vt dicat̃, ꝙ oẽ, qđ ẽ exñs hõ, est ꝯxñs aĩal: quẽadmodũ, ꝙ oĩs hõ consilr̃ ẽt est aĩal: sed nõ sunt in hũc modũ, ꝑm ꝙ sunt res: vna: cũq; nõ acceptũ fuerit ẽt sic: ñ rõcinabimur, ꝙ A, est ipsi C, qđ est et substãtia, & aĩa substantię: & si accęperit hoc, iã vtiq; accępit intentionẽ quid T.cõ.22 C

ABRAM

D primo. non ergo commonstraretur nostra commonstratio, quia peteret primum quæsitū.

Cō. 22. Dū dixit: Nō.n.si A affirmet ipsi B, & hæc ipsi c, sit A, ipsi c res qđ qđ sit, & illā ei ineſſe. i. ſyllſ aūt nō largit definitionē per ſe, qm̄ ſyllſ largitur ꝙ maior terminus inſit minori mediāte quo ineſt medio, & mediū ipſi minori: ſyllſ aūt forma ē, qđ A, qui ē maior terminus, ꝑdicet de quocūq; ꝑdicat B, & B ꝑdicet de
E oī c: hinc ſequit, ꝙ A ꝑdicet de oī c, hoc ē, ꝙ illi inſit, & nō ſequit, qñ A inē B et B inē c, qđ A inſit c, & ſit ei⁹ definitio, ſed ſequit ſolū ꝙ illi inſit: & iā ſequit, ſi ſyllſ largiat definitionē ſubſtātialiter, qđ concludat maius extremū ineē minori, & ſit ipſi⁹ definitio, A ſi ipſi c, ſed ſyllſ largit ſolū qđ īſit ipſi c. Et illud ſignificauit qñ dixit: Verūtn̄ veritas ē qđ dicat qđ ſolū inſit. D.d. Neq; ſi A inſit huic rei, & ꝑdicet et de oī B, i. neq; ſi accepim⁹ maiorē ꝓmiſſam, qđ A ſit quidditas ipſi⁹ B, & cuiuſq; de quo B, ꝑdicat affirmatiue,
F mō quo ꝑdicatio eſſentialis ꝓ ſe ma iorū ꝓmiſſarū in demſonibus, cōtulerit nobis ꝓ hoc cōcludere definitionē. Dixit aūt hoc, quia ex quo cōmōſtrauerat, qđ ſyllogiſtica ꝑdicatio ſqūātū ſyllogiſtica, nō largiat ꝓ ſe definitionē, intēdit et cōmōſtrare qđ ꝑdicatio ſubſtātialis nō cōferat ad cōcludēdū definitionē, hoc eſt, ꝙ ꝑ eā ꝑdicatū inſit ꝓ ſe ipſi ſubiecto: non.n.id, quo denominat ꝑdicatū per hāc ꝑdicationē, eſt id idē vn diq; ei quo denominat ipſū ſubiectum: neq; id, de qūo ꝑdicat ſubiectū

SVRANA

quid eſt c, & exiſtentiam ipſius primo: iam vtiq; fuit monſtratum monſtratione noſtra: qm̄ peteret vtiq; quæſitum primum.

Dixit. Et hoc, qm̄ nō ē, ſi A, ſequit Cō. 22
B, & hoc c, erit A, ipſi c, Ităio quid eſt, & exiſtētię: ſenſus ē: neq; tradet ſyllſus definitionē ꝓ ſe, qm̄ ſyllſus vtique tradet, ꝙ terminus maior ineſt minori ꝓ mediū, quo in eſt medio, & mediū minori: & forma ſyllſ erit vtiq;, ꝙ A, qđ eſt extremitas maior prædicet de oī eo, de quo ꝑdicat B, & B, ꝑdicatur de oī c, ſequit ex hoc, qđ A, prædicet de oī c, hoc eſt inſit ipſi: & nō ſequit, cū A, ineſt B; & B, ineſt c, qđ A, inſit c, & ſit definitio ipſius: ſed ſequit, ꝙ ipſi inſit ſolum: iam vero ſequit, ſi tradet ſyllſ definitionē ꝓ ſe: vt cōcludat, qđ extremitas maior ineſt minori: & ſit definitio ipſi⁹: hoc ē A, ipſius c. Atqui tradit ſyllſ, qđ ipſum ineē c, tm̄: & hoc eſt, qđ ſignificauit, cū dixit: ſed verū vtiq; ē, vt dicat, ꝙ ipſum ineē tm̄. D.d. Neq; ſi fuerit A, in hac re, & ꝑdicet cōſiſtēt de oī B, ſenſus ē: neq; ſi acceperim⁹ in ꝓpōne maiore, ꝙ A, ē eſſentia B, & de oī eo, qđ eſt B, prędicat affirmatiue ꝓmodū, quo ē ꝑdicatio ſubſtātialis de ſubſtāna in propōnibus maioribus in demſonibus cōſerentibus in hoc ad cōcludēdā definitionē: atqui dixit hoc, qm̄ poſtea monſtrauit, qđ ſubiectum ſyllogiſticū ſ eo, ꝙ ſyllogiſticū, nō tradit definitionē ꝓ ſe, vult mōſtrare cōſiſtēt, qđ ꝑdicatio ſubſtātialis n̄ cōfert ad cōcludēdū definitionē: hoc ē ſqua ſuenit, qđ ꝑdicatū eſt in ſubſtāna ſubiecti: & hoc, qm̄ hæc ꝑdicatio nō ē illi, ſqua diſponat ſubiectū

ABRAM

iectũ præmissæ maioris, quod est idẽ quidditati minoris termini, hoc est, cuius medius terminus est quidditas. qñ aũt cuperetur concludere demrone ipsam definitionem, hoc est, quod concludatur, qđ A insit C, & sit ipsius definitio, oportet ꝙ A ipsamet & B, sint vna res: quia vtraq; est definitio vnius rei. Significatũ autem illius quod dixit: Quod.n. est animal prædicatur de eo qđ est hõ: verũ n. est dicere, ꝙ quicquid ẽ hõ sit animal: sicut oẽs oĩs homo est animal, est ꝙ quicquid denominat' per aĩalitatẽ & ei inest animalitas ꝑdicet' de oĩ, qđ denominatur ꝑ humanitatẽ, & ei inest humanitas, ꝑdicatione, qua ꝑdicatũ notificet subiecti substantiã, sed nõ ꝙ animalitas & humanitas sit ei vna eadem res: nã si ita eẽt, aĩalitas & humanitas essent duo noĩa synonyma, & sic facere eẽt petitio. D.d. Verũ.n. est dicere, qđ quicquid est hõ sit aĩal.i. & hæc prædicatio est vera, & intrat ꝑdicationẽ, qua prædicatum repetit subiectũ, qm̃ verum est dictũ illius, qui dicit quicquid est homo est animal. Deinde tulit huius causam, et dixit: Sicut omnis hõ est animal. i. hoc dictum est verũ, qđ vocamus dici de omni, quoniam eius vis est vis affirmatiuæ vniuersalis, & ꝙ vis dicendi, ꝙ quicquid est hõ sit animal, sit vis dicendi, omnis homo est animal, prout commõstratũ est in lib. Priorum. D.d. Sed fm hunc modum non est qđ sit vna res. i. sed nõ est hoc modo prædicationis, quod quicquid denominatur per subiectum, sit quod denominatur per prædicatum vndique. nam si ita esset, non esset oratio enuntiatiua, &

BVRANA

iectũ per oẽs modos, neq; illud, de quo ꝑdicat' subiectũ ĩ propõne maiore qđ est idẽ, qđ essentia termini minoris: hoc est, cui⁹ terminus medius est essentia: cũq; voluerimus cõcludere definitionẽ ꝑ demrõnẽ, hoc est, vt concludamus, qđ A, inest C, & est definitio ipsius: sequit', vt A, & B, sint aliquid vnũ & idẽ: qm̃ vtraque sunt definitio alicuius vnius: et intẽtio eius, qđ dixit: & hoc, qm̃ qđ est existẽs animal, prædicat' vtiq; de eo, qđ est existens hõ: qm̃ verũ est, vt dicat', ꝙ oẽ, qđ est existẽs hõ, est existẽs aĩal: quẽadmodũ qđ oĩs hõ cõsil'r ẽt est animal: sensus est: & oẽ illud qđ, disponit' ꝑ aĩalitatẽ, & ĩest ipsi aĩalitas, ꝑdicet' de oĩ eo, qđ disponit' per humanitatẽ, & inest ipsi humanitas prædicatione notificante ꝑdicatũ oẽ substãtiã subiecti, sed quia cui inẽ aĩalitas & humanitas, ẽ vtiq; aliquid vnũ & idẽ: qm̃ si esset hoc ita, essent aĩalitas & humanitas duo noĩa cõsequẽtia, & esset oꝑatio huiuscemodi petitio. D.d. Qm̃ verũ est, vt dicat', ꝙ oẽ illud, qđ est hõ, est aĩal: est ꝑ ꝑdicationẽ verã: deinde adduxit cãm in hoc, & dixit: qm̃ oĩs hõ est aĩal: sensus ẽ, atqui hoc dictũ ẽ verũ: & est, qđ vocat' dictũ de eo oĩ: qm̃ potẽtia ipsi⁹ ẽ potẽtia affirmatiue vl'is: & potẽtia eius, qđ dicemus, ꝙ oẽ qđ est existens hõ, est existẽs aĩal, q̃ est cõdõ in cõclõnib⁹, fm id, qđ declaratũ fuit in lib. Syll'i, est potentia eius, qđ dicimus, oĩs hõ aĩal. D.d. Sed nõ est in hunc modũ fm ꝙ est aliquid vnũ: sensus est: & nõ est ĩ hoc mõ ꝑdicatiõis: ꝙ illud, qđ disponit' ꝑ subẽtũ sit idẽ cũ eo, qđ disponit' ꝑ ꝑdicatũ: s; sũt modi: qm̃ si eẽt hoc ita: ñ eẽt dictũ terminatũ: &

ABRAM

D & eius subiectũ eẽt ipsummet ꝑdicatũ. v.g. qasi significatũ dicẽdi, oĩs hõ est aĩal, eẽt ꝙ oĩs hõ substãtificetur ꝑ aĩal, hoc ẽ, sit vndiq; id idem, oporteret ꝙ aĩalitas & humanitas eẽt vna res, & ꝙ solo noĩe differrẽt, & eẽt sicut dicere, oĩs hõ ẽ hõ, & qñ hoc ẽ falsũ: Significatũ itaq; dicẽdi, oĩs hõ ẽ aĩal, i. ꝙ res, q̃ substãtificat ꝑ humanitatẽ sit q̃ denominat ꝑ aĩalitatẽ, quatenus oẽs sint duę ꝑtes, quarũ vna denominet ꝑ alterã ĩ eo ꝙ qd sit, ꝙ subiectũ sit vnũ, nõ ꝑm qđ ipsę sint vna res, & ipsæ sunt

E duæ ĩ potẽtia, ñ ĩ actu, ac si dixisset, qđ subiectũ aĩalitatis sit subtũ humanitatis, qa aĩalitas & humanitas sint vna res: hoc aũt totũ exñte, manifestũ ẽ, ꝙ qñ dr̃ qđ qcqd ẽ definitio talis, sit definitio talis: supponit .n. qđ res, q̃ ꝑ definitionẽ substãtificat qđ ẽ hui⁹ enũtiatiõis subtũ, ꝑdicatũ sit idẽ subiecto, qđ ꝑ definitionẽ substãtificat, q̃ ẽ ipsũ ꝑdicatũ huius enũtiatiõis, quatenus duo ꝑdicata sint vna res, dico duas definitiões v.g. qa qđ dr̃, oĩs hõ sit aĩal, ꝓgressiuum bipes, ẽ eadẽ res, q̃ est substan-

F tia aĩalis rõnalis, aĩal aũt rõnale & ꝓgressiuũ est vna res: dico bipedem. hoc aũt sic existẽte, res cui⁹ substãtia ẽ vna duarũ definitionũ est res, cui⁹ substãtia est altera definitio: & duę substãtię sunt vna eadẽ res, nõ vna duarũ rerũ sit alia ab altera, sicut erat qñ dicebamus modus, cui⁹ substãtię est ipse hõ, est q ei⁹ suba ẽ ipsum aĩal, qñ ãt hoc ita ẽ. q dicit, ꝙ oẽ aĩal ꝓgressiuũ bipes sit aĩal rationale ẽ sicut qui dicit, ꝙ oẽ aĩal rationale sit aĩal rõnale. Manifestũ ẽ, ꝙ nisi sic sumeremus in maiori prę missa sylli, non concluderet definitionẽ.

BVRANA

& eẽt subiectũ in ipso & ꝑdicatum idẽ, vt in exẽplo, qm̃ si esset intẽtio eius qđ dicim⁹, oĩs hõ aĩal, ꝙ oĩs hõ cõsubstantiaret in aĩali, hoc est eẽt idẽ ex oĩbus modis: sequeretur, ꝙ eẽt animalitas & humanitas aliqd vnũ: sed diuersificarentur in noĩe solum: & esset, ac si aliquis diceret, oĩs hõ est hõ, cũ hoc sit falsum: cũ dicimus, oĩs hõ animal, hoc est, ꝙ illud, qđ consubstantiat per humanitatẽ est illud, qđ disponit ꝑ animalitatẽ: ꝑm qđ oĩa ipsa sunt duarum partiũ: quarũ vna disponit ꝑ alterã, ex ꝑte, qua inuenit, qđ subiectũ est vnũ, non ex parte, qua ipsa sunt aliqd vnũ: & ipsa sunt duo in potẽtia, nõ in actu, ac si diceres subiectũ humanitatis est subiectũ animalitatis ꝑm qđ animalitas & humanitas sũt res vna, cũq; hoc totũ ita sit. Planũ ꝙ q dixerit, qđ oẽ, qđ est definitio sic, est definitio sic, qm̃ posuit, ꝙ illud qđ cõsubstantiat ꝑ definitionẽ, q̃ est ꝑdicatũ in hac enũtiatiõe ꝑm qđ duo ꝑdicata sunt res vna, hoc est duę definitiões: vt in exẽplo, q dixerit, oẽ aĩal ambulans bipes, est res vna & eadẽ, q̃ est substãtia aĩalis rõnalis: & aĩal rõnale & ambulãs ẽ res vna, hoc est bipes, cũq; hoc ita sit: igit illud, qđ ẽ idẽ cũ vna definitionũ, est illud qđ est idẽ cũ definitiõe altera, & duę substãtię res vna & eadẽ: nõ ꝙ vna duarũ rerũ sit alia ab altera: quẽadmodũ ꝙ esset veluti qđ dicimus, illud, qđ per se est hõ, ẽ illud, qđ per se aĩal: cũq; hoc ita sit: ecce, qui dixit, ꝙ oẽ aĩal ambulãs bipes est aĩal rõnale, est quẽadmodũ qui diceret, ꝙ oẽ aĩal rõnale, est aĩal rõnale: manifestũ aũt, ꝙ si nõ accepta fuerit propõ maior in sylli sic,

non

ABRAM

nitionem. Dico ꝙ ſummas qđ cuiuſq; definitio eſt talis, eius definitio ſit talis, hoc eſt, quod quicquid ſit animal rationale, ſit animal progreſſiuum bipes. Et hoc ſignificauit qñ dixit: Et dum non capimus ſic, non ſyllogizamus, ꝙ A ſit ipſe quid ſit, & ei ineſſe. i. ꝙ niſi maior ꝑmiſſa eſſet hac acceptione ſumpta, impoſſe eſſet qđ fieret ſylſus, q̃ largiatur, ꝙ A inſit ipſi c, hoc eſt, ꝙ maius extremũ ſit attributum minori ſm ambas res, quarum vna eſt, ꝙ ei inſit, & altera qđ eius quidditatẽ notificet. D. dixit. Et ſi cœpiſſet hoc, iam acceꝑiſſet rem, quæ eſſet quid ſit c, & illi ineſſe primo. i. qñ præmiſſa ſumit hoc modo iã ſumptum eſſet quod intendebatur concludi. Et illud ſignificauit qñ dixit: Non ergo commonſtraret noſtra cõmonſtratio, quia peteret primũ quæſitum. Et nos iam expoſuimus quo modo ſequatur hoc ex eius dicto. Et puto ꝙ nemo prædeceſſorũ noſtrorum expoſuerit hunc locum ſicut nos primo expoſuimus, & nemo ſibi conſtitit de ſignificato huius dicti ſm ſignificatũ, quo nos ipſum expoſuimus, & eſt altũ, & manifeſtum: profundũ quidẽ priusq̃ conſtet, manifeſtum vero, apud illum, cui ſibi conſtat, laudetur qui hunc virum proprie decreuit ſecũdum humanam perfectionem, & ipſum ſeparauit in attingendo finem cuiuſq; voluerit in hac ſpecie, ob eius bonitatem, quæ acceptat illum, in quo ei complacuerit.

EVRANA

non concludet definitio: hoc eſt, vt accipiatur, ꝙ omne illud, cuius definitio eſt ſic, ipſum eſt, cuius definitio eſt ſic: hoc eſt, ꝙ ois ille, qui eſt animal rõnale, ipſe eſt aĩal ambulãs bipes: & hoc eſt, qđ ſignificauit cũ dixit: igitur ſi nõ acceptũ fuerit ſic, non concluderetur, qđ A, eſt eſſentia & exiſtentia ipſi c, hoc eſt, qñ ſi nõ accepta fuerit propõ maior cũ hac acceptiõe: fieri nõ poterit, vt ſit ſylogiſmus tradens, ꝙ A, ipſi c, hoc ẽ extremitas maior ꝓportionata minori ſm duas intentiones, quarum vna eſt, qđ inſit ipſi, & altera, qđ notificet eſſentiã ipſius. D. d. Et ſi acceptum fuerit hoc: erit vtiq; accepta intentio quid eſt c, & exiſtentia ipſius primo: ſenſus eſt: cùmq; acceꝑta fuerit propõ maior per hãc viã, acceptũ vtiq; erit in ipſa illud, qđ intendebat concludere: & hoc eſt, qđ ſignificauit, cùm dixit. Iam igitur monſtratũ fuit monſtratione noſtra, qñ petet vtiq; quæſitũ primum: nos vero iã monſtrauimus ex ſermone ipſius, qđo ſequitur hoc: & exiſtimo, ꝙ non monſtrauit illa, qui præceſſit nos locum iſtũ, ſm qđ declarauim⁹ ipſum nos primo: neq; ſtetit vnus ex diſpoſitione ſermonis iſtius ſui ſm diſpoſitionem, qua declarauim⁹ ipſum: & hoc eſt profundum: & declaratio, quã vides, fortaſſe eſt profunda, anteq̃ cõſiſtas ſuper ea: & fortaſſe ex declaratione eſt illud, ſup quo conſiſtit, quod appropriatur huic viro perfectione humana, & excellentia ad attingendum finem in hac ſpecie: & appropriatur in bono ſuo illud, quod vult.

ANT.

Verumenimuero neque per diuisiones via syllogizat, quemadmodum in resolutione circa figuras dictum est: nusquam enim necessarium sit rem illam esse, cum hæc sint, sed quemadmodum neque inducens demenstrat, non enim oportet conclusionem interrogare, neque in eo quòd datur esse, sed necesse est esse illis existentibus: & enim si dixerit respondens, an ne homo animal, aut inanimatum? postea accipiat animal, non syllogizatum fuit, rursus omne animal, aut pedestre, aut aquaticum, accipiat pedestre, & hominem esse totum animal pedestre, non necesse est ex dictis. sed accipit: & hoc: differt autem nihil in multis, aut paucis ita facere, idem enim est. Non syllo-
E *gisticus igitur usus fit ita progredientibus & ad ea, quæ contingit syllogizari: quid enim prohibet hoc verum quidem esse omne de homine, non tamen quid est, neque quòd quid erat esse significans? Amplius quid prohibet, aut addere aliquid aut auferre, aut supergredi substantias? hæc igitur præmittantur quidem.*

ABRAM

T.c. 23. Ac iterū neq; est modus, q; fit
p diuisionē, sicut in figurarum
resolutione per cōuersionem in
syllō dictum est: necubi.n. ne-
cessario oportet qđ hæc res sit,
s. quod sit existentibus aliqbus
F rebus: sed sicut est non qui in-
quirat, ꝙ commonstret nostrā
cōmonstrationem, neq; q syllo
gizet: quia non petit cōclusio,
neq; conceditur esse, sed sequit
necessario qñ hæc fuerint. Et si
nō commonstraret illas hic qui
respondet, cernis ne hominē eē
animal, aut non animatū: dein-
de assumpsit, ꝙ sit animal acce-
ptione quadā, et non syllogizat
hoc syllō. Et iterum, omne aīal
est progressiuum, aut natans:
& sumimus qđ sit progressiuū.

Dicere

BVRANA

Dixit Arist. Neq; consimiliter T.c.23.
ēt via, quæ est per diuisionem,
quēadmodum dictū fuit in re-
solutione figurarū in contrariū
in syllō: nullibi nanq; sequitur,
ꝙ hęc res sit, hoc est inueniatur
per inuentionē rerum illarum:
sed quemadmodū neq;, qui in-
uestigat, monstrare, monstrat,
ita neq; qui ratiocinatur: quo-
niam est conclusio, quā non pe-
tit neq; confitetur ipsam existe
re: sed sequitur ex necessitate,
cū fuerit hæc existens: & si non
monstrabit p ipsa hoc, qđ sequi
tur: an ne hō est animal, aut ina
nimatum? Deinde accepit, ꝙ
est aīal: neq; rōcinatus fuit iste
syllō: et cōfitē ēt oē animal, aut
est ambulans, aut natans: & ac-

cepit,

ABRAM

Dicere aũt ꝙ hoĩs sit hęc sũma, ñ opꝫ necessario qđ dixit, ſꝫ ip̃m accepim⁹ acceptiõe q̃dã. et ñ est dr̃ia circa hoc siue fuerit ꝑ plures, aut ꝑ pauciores res: vna.n. eadẽ res eẽt: hic aũt nõ ẽ syllus.

Cõ. 23. Postq̃ cõmõstrauit, ꝙ nõ sit potestatis sylli demr̃atiui cõmõstrar eẽ definitionẽ ignotã eo mõ, quẽ narrauit, intẽdit cõmõstrare viã diuisiõis, qua opinati sunt antiq, ꝙ educat definitio, nõ sicut putauerũt. iã .n. cõmõstrauerat ĩ lib. Priorũ, ꝙ illa nõ sit sylls, & nihil vtilitatis penitus conferat ad cõmõstrationẽ q̃siti qđ ignorat ẽẽ nãliter. Et ĩtẽdit hic cõmõstrare, ꝙ nec ẽt cõferat vtilitatẽ in eductione definitionũ ignotarũ. Et ex quo hæ definitiões prĩo ĩdigẽt de sign̄ato earũ, ꝙ insint rebus, qđ fit ꝑ opationẽ, quã nõ largitur ip̃a diuisio, cõmõstrauit ꝙ diuisio sit hui⁹ summę, q̃ neq̃at demr̃atiue cõmõstrare ipsa ꝫ definitionẽ. et dixit. Ac iterũ neq; ẽ mod⁹, q̃ fit ꝑ diuisionẽ, sicut in figurarũ resolõne ꝑ cõuersionẽ ĩ syllo dictũ ẽ. i. neq; mod⁹ diuisiõis, ꝓut ĩ lib. Priorũ dictũ ẽ, ẽ q̃ largiat definitionẽ eẽ rei notę eẽ, q̃ aũt largiat aliq̃ rẽ eẽ & illi⁹ definitionẽ fil̃ opꝫ, ꝙ sit syllogistic⁹. Deĩde tulit cãm q̃ diuisio ñ sit sylls, et dixit. Necubi.n. necessario opꝫ, ꝙ hęc res sit, s. ꝙ sit exñtib⁹ aliq̃b⁹ reb⁹. i. quia nõ seq̃t ꝑ diuisionẽ aliq̃ res, q̃ necessario sequat eẽ exñtib⁹ reb⁹ nõ subiectis, ꝓut ĩ sylli definitiõe dictũ est, ꝙ sit res, ĩ q̃ ponãtur aliq̃ res: & ex illis necessario seq̃tur res aliq̃ alia necessario: qñ ãt ab ipsa diuisiõe aufert sylli defiõ, opꝫ ꝙ nõ sit sylls: qñ aũt ñ fuerit sylls, non

BVRANA

cepit, ꝙ est ambulans: & oro, A ꝙ hõ sit hoc, nõ sequit ex necessitate, qđ dixit: sed acceptũ vtiq; fuit hoc: neq; est dr̃ia in hoc, siue sit in multis, aut in paucis: idẽ.n. est: & hoc non est syllus.

Posteaq̃ declarauit, ꝙ nõ ẽ ĩ potẽtia sylli demr̃atiui, vt oñdat exñtiã definitiõis ignotę ꝑ modũ: quẽ cõmemorauim⁹: vult declarare: ꝙ via diuisiõis ꝑ quã antiqui existimauerũt definitionẽ extrahi: ñ ẽ: quẽadmodũ existimat: & hoc, qm̃ ipse iã dixit ĩ lib. Sylli, ꝙ nõ ẽ sylls, ꝙq; nõ B ẽ vtilis ad mõstrãdũ quęsitũ ignotę exñtię fm nãm oĩno: & vult monstrare hic, ꝙ ñ ẽ vtilitas ĩ ipsa cõsilr ẽt ad extrahẽdas definitiões ignotas: & qm̃ op⁹ ẽ has definitiões prĩo ex dispõne sua eẽ res exñtes: & hęc ẽ oꝑatio quã ñ tradit diuisio, mõstrauit, ꝙ diuisio ex hac summa, nõ põt oñdere ꝑ demr̃onẽ, definitionẽ: & dixit: Neq; cõsilr ẽt via, q̃ ẽ ꝑ diuisionẽ, quẽadmodũ dixim⁹ ĩ resolõne figurarũ ĩ cõtrariũ ꝑ syllm: sensus ẽ: neq; diuisiõis via, quẽadmodũ diximus ĩ lib. Sylli: & q̃ exhibet C definitionẽ in eẽ alicui notę exñtię: aut exhibet exñtiã rei & definitionẽ ipsi⁹ fil̃, iã seq̃t ꝙ sit sylls: postea adduxit cãꝫ, ex cui⁹ ꝑte nõ erit diuisio: & d. Nullibi.n. seq̃t ex necessitate, ꝙ hoc existat, hoc ẽ existat: ꝑ exñtiã aliquoꝝ: sẽs⁹ ẽ: qm̃ ñ seq̃t ẽ diuisiõe, ꝙ seq̃t ex necessitate, vt existat ꝑ exñtiã reꝝ ñ subꝝ: quẽadmodũ dixim⁹ ĩ definitiõe sylli: ꝙ res ĩ q̃ ponunt aliq̃: ex q̃b⁹ seq̃t ex necessitate aliq̃d aliud: cũq; remouerimus à diuisione definitionẽ sylli, seq̃t, ꝙ nõ sit syllus: cũq; non fuerit syllus: non

ABRAM

D non operatur syllī operationem. Et postq̄ supposuit ꝙ diuisio non sit q̄ ponat res esse, & ex illis sequantur aliæ res necessario, cœpit hanc rem commōstrare de illius negotio: Et dixit: Sed sicut est non qui inq̄rat, ꝙ commonstret nostram commōstrationem, neq; qui syllogizet: res enim, quam largitur diuisio, est sicut res quam largitur inquisitio: ē enim sicut inquisitio quæ non ponit res ex quibus sequatur res alia necessario. Sed expedit te scire, ꝙ differentia inter inquisitionem &

E syllm̄ sit, quia inquisitione ponuntur res, & sequitur ex illis aliud, sed non necessario, in inquisitione. n. ponuntur particularia, & sequitur enuntiatio vl̄is, verumtamen hoc non fit necessario. et ex quo res q̄sita per diuisionem ponitur in ea esse suppositione quadā, Dixit: Quia non petitur conclusio, neque conceditur esse, sed sequitur necessario q̄n hæc fuerint, & si non commonstraret illam hic qui respondet. i. ꝙ res quæ sequitur per diuisionem ex ipsa diuisione, qui diuidit supponit

F illam in ipsamet diuisione suppositione quadam: conclusionem aūt non petit qui facit syllm̄: neq; ponit ꝙ sit in syllo: sed ipsa necessario sequitur expositis in syllo. Et illud intendebat, Dum dixit: Sed sequitur necessario quando hæc fuerint idest sed necessario sequitur conclusio quando fuerint præmissæ, idest quando supponuntur esse. Et dum dixit: Et si non commonstraret illas

BVRANA

non operabit operationem syllī: & posteaq̄ posuit, ꝙ diuisio nō est, vt ponant aliqua, ex q̄bus sequitur aliquid aliud ex necessitate: cœpit declarare hoc ex dispositionibus suis: & dixit. Sed quēadmodum neq; ille, qui inuestigat monstrare monstratione ita neq; qui rōcinat: & dispositio eius, qd̄ tradit diuisio, est quēadmodum dispō eius, qd̄ tradit inuestigatio: & hoc q̄m̄, quēadmodum, qui inuestigat & nō ponit aliqua, ex q̄bus sequitur aliquid aliud ex necessitate: sed scire debes, ꝙ differentia inter inuestigationē & syllogismū est, q̄m̄ in inuestigatione ponunt res multæ, ex quibus sequitur aliud, sed non ex necessitate: & hoc, q̄m̄ in inuestigatione ponunt particularia, ex quibus sequit enuntiatio vl̄is: sed hoc non est ex necessitate: & posteaq̄ res quæsiti ponit per diuisionem existere: dixit: cū fuerit conclusio, cùm non petit: neque significat, ꝙ ipsa est: sed sequitur ex necessitate, cùm fuerint illa existentia. & si non monstrabit per ipsum hoc, qd̄ redibit: sensus ē: q̄m̄ illud qd̄ sequitur per diuisionem ex diuisione: petitur, qd̄ diuiditur, & ponitur positione in diuisione eadem. Conclusionē vero non petit faciens syllm̄: & non ponit, ꝙ ipsa sit in syllo: sed ipsa sequitur ex necessitate ex illo, quod positū fuit in syllo & hoc est, qd̄ voluit, cum dixit: sed sequitur vtiq; ex necessitate: cū fuerint illa existentia: sensus est: sed sequet vtiq; conclusio ex necessitate, cùm fuerint propositiones existētes, hoc est ponuntur existentes: cū vero dixit: & si non, monstrabit p ipsum, qd̄ redibit: sensus ē: & si nō

fateatur

ABRAM

las hic qui rñdet.i. & si eas nõ cõcedat respondens interrogãti i. ꝙ qñ præmissæ positę fuerint esse, sequit' ex præmissis conclusio nãliter, siue rñdens illas concedat interroganti, siue nõ concedat eas. Dixit aũt hoc, ne quis putaret ꝙ illatio cõclusionis ex pręmissis sit rõne cõcessionis ipsius rñdẽtis, quia si ita esset sylłus nõ esset sylłus naturaliter. Et hæc est dr̃ia inter sylłm cathegoricũ & conditionalẽ: quia conditionalis nõ cõcludit nisi postq̃ rñdens concesserit illationẽ, & ideo vr̃ Arist. ꝙ sylłi cõditionales sint proprie artis topicæ. Postq̃ aũt enũtiauit ꝙ qui facit diuisionẽ supponat in diuisiõe id, qđ ꝑ diuisionem intendit comonstrare, tulit huius exẽplũ, Et dixit: Cernis ne hominẽ esse animal, aut non animatũ. Deinde assumpsit, ꝙ sit animal, acceptione quadã, & nõ syllogizat hoc sylłõ.i. si aliquis interrogaret, cernis ne ꝙ hõ sit corp' animatũ, aut non animatũ: quia q̃ facit diuisionẽ, qñ hanc rẽ procurat ꝑ diuisionẽ cõmonstrare, dicit ꝙ omne corpus sit animatũ, aut non animatum, deinde suppositione quadã ponit ꝙ hõ subintret ipsum animatũ, hoc est, qđ sit corpus animatũ: qm̃ si subintroitus hoĩs sub animato esset ꝑ se notus, nõ dubitasset de hoc ipsa diuisio, & si introitus ei' sub animato sit ignotus, cõmõstratur animatũ illi inesse ꝑ sylłm, & simile est de subintroitu animati sub corpore, ergo nõ est diuisioni posse quod satis sit ad cõmonstrãdum qđ cõmonstrare intendit. Deinde tulit aliud exemplũ, Et dixit: Et iterum oẽ animal est ꝓgressiuum, aut natans, & sumimus ꝙ sit ꝓgressiuũ, i.&

BVRANA

fateatur ipsas rñdens interroganti: A hoc est, qm̃ cùm ponuntur ꝓpõnes existẽtes, sequit' ex necessitate ꝑ naturã propõnum, siue confiteatur ipsas respondens interrogãti, siue nõ confiteatur: atqui dixit hoc: ne aliquis existimet, ꝙ cõsequẽtia cõclõnis ex propõnib' ẽ ex ꝑte cõfessionis rñdentis: qm̃ si esset hoc ita, nõ esset sylłus, sylłus s̃m nãm: & hęc est dr̃ia inter sylłm prædicatiuũ & conditionalem: qm̃ cõditio nõ concludit, nisi posteaq̃ cõcesserit respõdẽs consequentiam: & ꝑpea visum fuit Arist. ꝙ sylłi cõditiõales sunt appro B priati arti dialecticæ: & posteaquã enũtiauit, ꝙ artifex diuisiõis ponit in diuisione illud, qđ vult mõstrare ꝑ diuisionẽ, adduxit exẽplũ huius: & dixit: an ne hõ est aĩal, aut inanimatũ? deinde accepit, ꝙ sit aĩal accęptione, & nõ rõcinãs fuit istud sylłõ: sensus est: & si interrogauerit aliquis an ne hõ est corpus animatũ, aut inanimatũ? qm̃ artifex diuisionis: cũ solicitus fuerit in declarãdo hoc ꝑ diuisionẽ: dicet, ꝙ oẽ corpus, aut est aĩatũ, aut inanimatum: deinde posuit positione, ꝙ hõ poni C tur sub animato: hoc est, qđ ipse est corpus animatũ: & hoc, qm̃ si hominẽ poni sub animato, esset per se manifestum, non dubitaret' vtiq; diuisio in hoc: ꝙ si ignoraretur ipsum poni sub animato, mõstraret' vtique existentia animati non per sylłm: & consilr̃ se habet res de positione animati sub corpore, diuisio igit' nõ est sufficiẽs ad mõstrãdum istud, qđ intẽdit mõstrare. D. adduxit exẽplũ aliud & dixit: & cõsilr̃ ẽt oẽ animal, aut est ambulans, aut natans, & accepit: ꝙ est ambulãs: sen-

ABRAM

D i.& similiter qñ volumus per diuisionem commonstrare qd animal sit progressiuum, dicimus oē animal est progressiuum, aut natans. Deinde ponit, sed est animal progressiuum. D. d. Dicere aūt qd hoīs sit hæc summa nō oportet necessario quod diximus, sed ipsum accipimus acceptione quadam. & non est dr̄ia circa hoc, siue fuerit per plures, aut per pauciores res. vna.n. eadem res esset, hic autē non est syll̄s.i. nos autem ponere in hoc exemplo, qd homo sit corpus animatum, est q̄-
E dam summa, quæ non sequitur ex necessitate dicti, qd dictum est, hoc est, ex diuisione, sed acceptione quadam accipimus, qd hō sit hæc summa. Et qa posset aliqs ei dicere, qd appareat diuisionis sufficientia, qñ quærimus definire aliquam speciē vltimam, & ad q̄rendum ipsam definire, incæpimus ab eius remoto genere illud diuidendo in suas spēs ꝑticulariores eo, deīde ꝑtiemur alteram harum spērum, sub qua est hæc res, quam definire intēdimus, ēt in suas particulariores species, po-
F stea non desistemus hoc agere, donec perueniamus ad speciem, quam definire intendebamus: tale.n. est ignotæ definitionis, & diuisio est q̄ acquirere facit esse eius definitionem. Dicit itaq; ad huius responsionem, Et non est dr̄ia circa hoc, siue fuerit ꝑ plures, aut ꝑ pauciores res: vna.n. eadem res esset: hic autem non est syllogism⁹. Dixit, non est differentia, siue diuisionem fecerimus per plura genera rei, quam definire procuramus per viam diuisionis: aut per vnū genus, aut ꝑ pauciores gn̄a. op 3.n. ꝙ prīo ponamus illud,

BVRANA

sus est, & consimiliter, cū voluerimus monstrare per viā diuisionis, ꝙ animal est ambulans: dixit: omne animal est ambulans aut natans. Deīde posuit: & hoc animal est ambulans: qm̄ postea dixit: sermo autē, ꝙ homo est hoc vniuersum, non sequitur ex necessitate, quā dixi: sed acceptum vtiq; fuit hac acceptiōe: & non est differētia, siue fuerit hoc in multis, siue fuerit in paucis: qm̄ res est vna & eadem, & hoc non est syll̄us: sensus est: & positio nostra in hoc exemplo, quod hō est corpus animatum, quæ est vniuersum, non erit consequens ex necessitate ę sermone, quem diximus, hoc est ex diuisione: sed accæptum fuit acceptione, ꝙ hō est hoc vniuersum: & qm̄ posset aliquis dicere: fortasse diuisio videtur sufficiens: cū quęritur definitio speciei alicuius vltimę: & cœperimus in qōne definitionis suæ à genere longinquo per diuisionē ipsius ad species suas particulares: si postea concludemus ambas istas species: sub quibus est hæc res: cuius intenditur definitio s̄m species suas consil̄r ēt particulares: quousq; nō deficiat faciēs hoc: vsq;-quo deuenerit ad spēm, cuius intendit definitionē: in tali definitio est ignota, & diuisio est illa, q̄ exhibet existentiū definitionis ipsius: ecce ipse dixit in responsione ad hoc: & nō est dr̄ia ī hoc, siue appareat hoc in multis, aut paucis, qm̄ res est vna & eadē: & hoc non est syll̄us: dixit: & nō est dr̄ia, siue fiat diuisio de generibus multis rei, quam studemus definire per viam diuisionis, aut in genere vno, aut ī generibus paucis: & hoc, qm̄ sequitur, vt ponamus qd

ABRAM

illud, quod definire intendimus in supremo genere, cuius primo intẽdimus diuisionem, i. ꝙ cõcedamus illud esse: deinde post hoc in altera partialium specierum huius generis, & si illud esse, quod definire intendimus, sit sub hoc primo genere, & specie, in quã diuidimus hoc genus sit per se notum, tñ diuisio non est efficax ad hoc: & si sit ignotum, oportet ꝙ hoc commonstret syllo, & similiter res cõtingit in omnibus generibus huius rei, quam definire intendimus: hoc est, quę sunt subalternatim posita, donec perueniamus ad genus, quod hoc agat, indigemus multis syllogismis ſm generum numerum, si fuerint ignota inesse ipsis definitis. si autem fuerint per se nota, diuisio per illas sufficeret, & sic in eis fuerit per se notum & ignotum.

BVRANA

qđ intẽdimus definire primo in genere altiori: cuius diuisionẽ studemus primo, hoc est, vt concedatur existentia ipsius. D.d. Post hoc mõstrationem duarum specierũ particularium istius generis: & si fuerit existentia, cuius intendit definitio in hoc genere primo, & spẽs, ꝑ quã diuiditur genus istud manifesta per se, diuisio vtiq; nõ erit dubia ĩ hoc: si vero fuerit ignota, oportebit vtique monstrari hoc per syllm: & cõsimiliter accidet res in oĩbus generibus istius rei: quorum intendimus definitionem, hoc est, quę sunt sub seinuicem, quousq; deuenisit ad genus: qui vero operatur hoc indiget syllis pluribus ſm numerum generum: si fuerint ignotę existẽtiæ de definitis: si vero fuerint nota ꝑ se, diuisio vtiq; per ipsa erit sufficiens: & cõsimiliter si fuerit in ipsis, hoc ẽ quid est notum per se, & ignotum. A B

pars. 4. *Contingit autem soluere, si quis accipiat ea, quæ sunt in ipso quid est, omnia, et consequens diuisione faciat petens primum, et nihil derelinquat: hoc autẽ necessarium est, si omne in diuisionem cadit, et nihil deficit, hoc autem necessarium, indiuiduum enim iam oportet esse.*

T. c. 24. Et iterũ q̃ vtunt hoc assũpto recipiũt vtilitatẽ ĩ rebus, q̃ syllogizari pñt. & quid ꝓhibet, ꝙ hoc totũ dicat de hoĩe: sed nõ ẽ res quid sit, neq; signãt rẽ qd sit: neq; significat rẽ qd sit illi inecẽ ſm eius substãtiã. Et iterũ quid ꝓhibet: ꝙ velit aliqd, aut omittat aliqd, aut diuidat substãtiã: hic itaq; omitteret imminuẽs, excepto ꝙ poſt est, ꝙ coaptent, quaten⁹ sumant res ignotæ ſm ꝙ quid sint oẽs, et facit qd sit cõsequẽs diuisionem apud illum, qui

Dixit Arist. Iã vero suscipiunt vtilitatẽ ĩ ipso cõsiſr ẽt, q̃ faciũt hoc acceptũ ĩ reb⁹ cõsiſr ẽt: deq; b⁹ possum⁹ rõcinari: et qd ꝓhibet, ꝙ verũ sit, vt dicat hoc vſr de hoĩe ꝑterq̃; ꝙ nõ ẽ ipsũ intẽtio qd ẽ neq; signãt de re aliq̃ existẽtiã ꝑ se. Ampli⁹, qd ꝓhibet, ꝙ ꝑcurrat aliqd, aut derelĩquat aliqd, aut diuidat subãz: hoc igit iã ꝑtermittat, et đficiat ꝑterq̃; ꝙ fieri vtiq; ꝑt, vt soluem⁹ cũ accipiũt res ignotę ĩ eo, qđ ẽ qd oẽs: et faciũt qd ẽ cõsequẽs ꝑ diuisio C T. c. 24.

ABRAM

D qui primũ peteret, et non omitteret, & imminueret nec vllũ: hoc autẽ necessario sequitur, si totũ eius dictum caderet in diuisione, & nullum imminueretur: et hoc opꝫ necessario, q̃a tũc oporteret esse indiuisibile.

Cõ. 24. Dũ dixit: Et iterum qui vtuntur hoc assumpto recipiunt vtilitatẽ in rebus, quæ syllogizari pñt. i. & res, de q̃bus fit syllus, recipiunt vtilitatem ꝑ ipsam diuisionem, qua procedunt. i. per locum diuisionis, qui tra

E ditur secundo Topicorum. Iam. n. commonstrauit ibi, ꝙ sit vnus locorum, ex quibus fit syllus, an res sit, vel non sit. & est initiũ loci, de quo meminit Alpharabius in lib. Resolutionis, q̃ fit duobus modis: quorũ vnus est in diuisione ꝑdicati ipsius q̃siti, aut ipsius subiecti. sed qñ fit ĩ diuisiõe subiecti, cõfert ad inquisitionẽ: & qñ fit in diuisione prædicati, confert ad syllm. ipsum aũt fieri in prędicato est, ꝙ diuidat prædicatũ in suas species: & si adijcimus vnam illarũ toti subiecto, enuntia-

F mus, ꝙ ꝑdicatũ insit toti subiecto. Et dum dixit. Quid prohibet quòd hoc totũ dicatur de homine, sed nõ est rei quid sit, neq; significat rem quid sit, neq; significat rem quid sit illi inesse ſm eius substãtiam. i. & si notum per se fuerit de toto, quod collectum est ex diuisione, qđ insit rei, quam procuramus definire, si concedamus ꝙ diuisio hoc largiatur, vnde dicimus ꝙ diuisio largiatur quod illud totũ sit huius rei definitio, quam definire intendimus: & ꝙ sit prædicatum substantiali ꝑdicatione.

BVRANA

nẽ cũ hoc, ꝙ petat primũ, & nõ ꝑtermittat, et nõ deficiat aliqd: et hoc vtiq; sequitur ex necessitate: si oẽ cadit in diuisionem, & nihil deficit: & hoc sequitur: qm̃ consequens vtiq; est vt sit, aut non diuisibile.

Dixit. Iã vero suscipiunt vtilitatẽ in ipso cõsilr ẽt: qui faciunt hoc acceptũ in rebus, quas possumus rõcinari: sensus est: iã vero suscipit vtilitatẽ ꝑ viã diuisionis: qui procedit ꝑ ipsam in rebus, de q̃bus fit syllus: ĩtelligit locũ diuisiõis, de quo dictũ fuit in scdo dialecticæ: & hoc, qm̃ iã declarauit ibi: ꝙ est vnus locorũ: ex quo fit syllus, an res sit, an nõ sit: & est principiũ loci, de quo mẽtionẽ fecit Abunazar in lib. Resolutionis, & ipse fecit binas intẽtiones: quarũ vna ẽ, de diuisiõe prædicati quęsiti, aut subiecti ipsius: pręterq̃ ꝙ, cũ ipse fecerit ꝑ diuisionem subiecti, erit vtilis inductiõi: cũ verò fecerit per diuisionẽ prædicati, erit vtilis syllo: operatio aũt ipsius in ꝑdicato, ẽ vt diuidat ꝑdicatũ in species suas: & si coniunxerimus vnã ipsarum omni subiecto, enuntiamus ꝙ ꝑdicatũ inest oĩ subiecto: & dixit: quid aũt ꝓhibet, ꝙ sit verũ, vt hoc vlr dicatur de hoĩe, præterq̃ ꝙ nõ est intentio quid est, neq; significat de re aliqua existẽtiã, neq; ꝑ subiectũ ipsius: sensus est: & si notum fuerit de vniuerso, qđ aggregatũ fuit ex diuisione; ꝙ ipsum inest rei, in qua definiẽda soliciti sumus: si concedimus, ꝙ diuisio tradit hoc, nõ tñ dicim⁹, ꝙ diuisio tradit, ꝙ illud vniuersum ẽ definitio rei isti⁹: cuius intẽdimus definitionẽ: & ꝙ ẽ ꝑdicatũ ꝑdicatiõe essentiali: Cõ. 24.

ABRAM

dicatione. Et illud significauit qñ dixit: Neq; significat rẽ quid sit illi inesse ſm eius ſubſtantiã. intendit qñ dicit, Rem quid ſit ipſam definitionẽ, quia totũ hoc, ſi fuerit ignotum, nõ largiretur ipſum ipſa diuiſio per ſe. v.g. quia ſi diuiſio largiretur, ꝙ animal progreſſiuũ bipes ꝓdicetur de hoſe, aut fuerit per ſe notum, aut ſit per ſyllſm notum, nõ largiretur ꝙ hoc totum ſit hoſs definitio: neq; largiretur ꝙ hæc prædicatio ſit prædicatio eſſentialis, tanto fortius ꝙ ſit definitio. definitionis. n. ſunt conditiones ſuperadditę prædicationi eſſentiali. ſicut ꝙ ſit reciproca vltra reliqua, quæ ponuntur eius conditiones. Dum autẽ dixit: Et iterũ qd prohibet ꝙ velit aliquid, aut omittat aliquid, aut diuidat ſubſtãnam. i. qd prohibet ꝙ diuidendi contingat apud diuiſionẽ, ꝙ per dſias velit dſiã, quæ eſt huic, ſicut ꝙ diuidat aſal in volatile, & ꝓgreſſiuum, & natans, & circulo mobile, aut diuidat rõnale in mortale & imortale. et hoc qd narrauit cõtingit ob nominis eq uocationem. Et ſiſt ille, cui cõtigit ꝙ imminuat aliquã dſiarũ, in quas diuiditur ipſum genus, & ſpẽs, quã definire intẽdit, ſubintraret hoc genꝰ, qd deeſt ob imminutionẽ ipſius dſiæ: ſicut ſi intẽderemꝰ hoſs definitionẽ & diuideremꝰ aſal i volatile, & natãs, & omitteremus ipſum ꝓgreſſiuum. Dũ autẽ dixit: Aut diuidat ſubſtãtiã. Põt eſſe ꝙ ꝓ illud intẽdat ꝙ diuidat ſubſtantiã rei, qua definire intẽdit, quatenus perueniat ad id, qd eſt ꝓprius illa, & illã diuidat in ipſa diuiſione, & hoc contingit, qñ id qd definire intenditur fuerit aliqua ſpecierum

EVRANA

eſſentiali: & hoc eſt, qd ſignauit, cũ dixit: & nõ cõcedit de re qd eſt exiſtentiã ipſius ꝓ ſubiectũ ipſius: intelligit per id, qd dixit, intẽctionem quid eſt, definitionẽ: qñ hoc totũ, ſi fuerit ignotũ, nõ tradet ipſum diuiſio per ſe: vt in exẽplo, ſi tradiderit diuiſio, ꝙ aſal ambulans bipes ꝓdicatur de hoſe, aut fuerit notũ per ſe, aut notum per ſyllſm: non tradet vtiq;, ꝙ hoc vniuerſum eſt definitio hoſs, & non tradet, ꝙ hæc prædicatio eſt prædicatio per ſe, nedũ ꝙ ſit definitio: qñ definitio hẽt cõditiones ſuperadditas ꝓdicationi per ſe: quãdmodũ ꝙ ipſa ſit ęqualis, et reliqua, quę ponunt in ipſa pro cõdõnibus: & dixit Amplius quid prohibet, ꝙ percurrat aliquid, aut derelinquat aliquid, aut diuidat ſubſtãtiã: ſenſus eſt: & quid ꝓhibet, ꝙ accidat diuidenti apud diuiſionem, vt percurrat in differentijs dſiam, ꝙ non inueniẽt in hoc, quãdmodũ ſi diuidat animal in volatile & ambulans & natans, & motũ circulo: aut diuidat in rõnale, aut mortale, aut nõ mortale: & hoc de quo fecit mentionẽ accidet ꝓp cõitatem nominis: & cõſimiliter accidet ipſi: vt dimittat aliquam dſiarũ: per quas diuiditur genus: & ſit, cuius intenditur definitio poſitum ſub hoc genere: qd defecit ꝓ defectũ dſię ipſi: quęadmodũ ſi intẽdam definitionẽ hoſs, & diuidam aſal, in volatile, & natabile, & derelinquam ambobus, & dixit, aut diuidat ſuba: innuit, vt velit, ꝙ diuidat ſuba rei: cuius intẽdit definitio: cũ deuenerit ad qd ẽ appropriatũ ipſi, & diuiſerit ipſum ꝓ diuiſionẽ: & hoc accidet, cũ fuerit illud, cui intẽdit definitio ali

ABRAM

D cierum subalternarū. Et pōt esse ꝙ intendat, quod vilescat substātia, ꝙ diuidat ipsum genus per dr̄ias non essentiales, put diuidit animal. quatenus aliqd sit tali colore coloratū, & aliqd tali colore coloratū, & qdam qd sic operatur. Et intendit in toto hoc, ꝙ diuisio non largiatur p se has res oēs, hoc est, qd nō est eius naturæ qd caueat has decepciones, q̄ in diuisione occurrunt. Et dū dixit: Excepto qd poste est qd coaptētur quatenus sumant̄ res ignotę fm
E qd quid sint oēs, & faciat quid sit cō sequens diuisionē apud illū, qui prius peteret. Intendit, excepto quod poste sit qd nō cōtingāt hę decepciones in diuisiōe, qn̄ ille, qui diuidit, curat ne diuidat p differentias substātiales primas, & p oēs dr̄ias, q̄ adequant ipsum genus, hoc est, q̄ secū conuertant̄. D. cœpit cōmonstrare qn̄ contingat qd ferat ipsum consequens genus secum conuertibile. Et dixit: Hoc autem necessario sequitur, si totum eius caderet in diuisione & nullum imminueretur. i. contingit autem qd sint species conne-
F xę generi, hoc est illi æquales, qn̄ ille, qui diuidit, nullam speciē omitteret de ptialibus speciebus, in quas diuiditur hoc genus. Et hoc est qd significauit qn̄ dixit: Si totum caderet & nullum deesset. i. si fm se totum genus intret spēs partiales, & contineatur in illis, hoc est, qd nō sit vlius speciebus, ꝙ quas est diuisum: hoc autem fit, qn̄ nulla illarū deest. verbi gratia quia quādo nos diuidimus animal in rationale & irrationale, & terminaremus animal secū dum se totum, intraret has duas species, scilicet rationale & irrationale,

&

EVRANA

quas spērū ī termediarum, & innuit, vt velit, ꝙ deprimat̄ substātias, nō & diuidant genera p differentias nō substātiales: quēadmodū si diuidatur animal: ꝙ ipsius aliquid est coloratū sic, & aliquid coloratū sic, & ipsi⁹ aliquid, qd operat̄ sic: atqui vult p hoc, ꝙ diuisio nō tradit per substātā ipsius, nisi illa omnia: hoc est, ꝙ ipsa nō habet in nā, vt obseruet ab istis erroribus, qui cadūt in diuisione: & dixit: Prætet q̄ ꝙ fieri vtique pōt, vt soluamus, cū accipiunt̄ res ignotę in eo, qd quid, oēs, & fiat qd est cōsequens per diuisionē cū hoc, ꝙ petet primum: sensus est: ꝙ fieri vtiq; pōt, vt nō accidant errores isti in diuisiōe: cū discindet diuidens, & diuidet per dr̄ias substantiales primas, sed per oēs dr̄ias, quæ equātur toti generi, hoc est, q̄ cōuertunt̄ cū ipso. Deinde cœpit declarare, qn̄ accidet, qd adducat cōsequēs, hoc est cōuertibile cū ipso: & dixit: Et hoc sequit̄ ex necessitate: si ceciderit totū in diuisiōe, & nō defecerit vnū: sensus est: atqui accidet, ꝙ sint spēs consequētes genus, hoc est equales ipsi: cū nō derelinquerit diuidens speciē vnā ex specieb⁹ particularibus: ī quas diuidit hoc gen⁹: & hoc ē, qd significauit, cū dixit: si ceciderit totū & nō defecerit vnū: hoc est, si fuerit genus in toto suo positū in speciebus particularibus & cōtentum in ipsis: hoc est, qd non sit vniuersalius speciebus, in quas diuiditur: & hoc erit, cùm non defecerit ex ipsis vna: vt in exemplo, cùm diuidimus, aīal in rōnale & non rationale: & definitio aīalis per totū suum ponitur in duabus istis speciebus, hoc est, rationali & non rationali:

&

ABRAM

& contineretur in ambobus illis, quia nihil educitur ab animali vltra has duas partitiones. Dum autē dixit: Et hoc oportet necessario, q̄a tunc oporteret esse indiuisibile. i. & hoc mō diuisionis necessario oportet, quod finiatur in rem, quæ intenditur diffiniri, quia hac specie partitionis peruenitur ad dr̄iam indiuisibilem, quæ est ipsa vltima species, quæ definite intenditur.

BVRANA

& cōprehēditur in vtrisq; ipsis: qm̄ non exit ab animali aliquid præter has duas diuisiones: cū vero dixit. Et hoc sequitur ex necessitate, qm̄ sequit' vtiq;, q̄ fit tunc nō diuisum: sensus est, & per hūc modum diuisiōis sequitur ex necessitate, vt deficiat ad rē, cuius intēditur definitio, in hac specie diuisionis deueniet ad dr̄iam, quę nō diuiditur: quę est species vltima, cuius intēdit definitio. A

pars.4. *Sed syllogismus tamen non est, sed siquidem also modo cognoscere facit, hoc quidem nihil absurdum fuit: neque enim inducens forte demonstrat, sed tamen ostendit aliquid. Syllogismum vero non dicit ex diuisione dicens definitionem, quemadmodum enim in conclusionibus, quæ sunt sine medijs, si quis dicat, quòd his existentibus necesse est hoc esse, contingit interrogare propter quid, ita & in diuisiuis definitionibus, quid est homo? animal mortale, habens pedes, bipes, sine pennis, propter quid tuxta vnamquamque appositionem? dicet enim, & monstrabit diuisione, sicut opinatur, quod omne, aut mortale, aut* Al.L.syllo. *immortale est: talis aūt oratio tota non est definitio: quare et si demonstraretur diuisione, non tamen hæc definitio* syllogismus efficitur. B

T.c.25. Excepto qđ nullus syllus est, sed fortasse aliter sciam gignit: hoc aūt nō est extraneū aliquo modo: nā neq; qui inquirit fortasse commonstratione cōmonstrat: excepto quod notificat notificatione quadam. Sed nō fert syllm̄ qui dicit definitionem ex ipsa diuisione. & sicut in conclusionibus, quæ sine medio sunt, si quis dixerit, infertur necessario qm̄ hę res sint, hanc rem esse: iam posibile est & cur sic sit interrogetur ēt in definitionibus, quę fm diuisionis viam fiunt:

Dixit Arist. Præterq̄ & nō est syllus aliquis: sed fortasse acquirere facit cognitionē per modū aliū: et hoc nō ē extraneū p aliquē modū: & hoc, qm̄ neq; īducens fortasse mōstrat mōstratione: p̄terq̄ & ipse vtiq; docet rē, q̄ cognoscet: syllm̄ vero nō adducit: q̄ dicit definitionē ex diuisiōe: quēadmodū. n. ī cōclusionib⁹, q̄ sūt sine medio: si dicat aliq̄s: iā scit ex necessitate: cū fuerit hęc exītia, & sit hoc: fieri vtique pōt, vt interrogetur ꝓpter quid hoc: ita ēt in definitionibus, quę sunt p viam diuisiōis: T.c.25. C

Quid

ABRAM

D Quid homo sit animal mortale progressiuum bipes sine pēnis, qualis sit de singulis appositis: ille enim definiret diuisione & commonstraret quod putaret, & diceret, quia totum aut est mortale, aut immortale: omnis autem oratio, quæ huiusmodi est, ipsa est definitio: nisi ꝙ et si commonstretur diuisione est, excepto quòd definitio non sit syllogismus.

Cō. 25. Dum dixit: Excepto ꝙ nullus syl
E logismus est. i. excepto ꝙ diuisio nō largiatur aliquam rem, quā largit' vllus syll'us, i. non largitur illam ex parte scīæ, quam largitur ipse syll's. D. d. Sed fortasse aliter scīa ꝫ gignit. i. sed dicitur, ꝙ diuisio largiatur aliquam scīæ speciem, aliam à specie, quam largitur ipse syll'us. i. ꝙ largiatur scientiā, quæ sit minoris verificationis q̄ sit scīa, quam largitur ipse syll'us. Scīa enim, quam largitur syll'us, est naturaliter ignota, scīa vero, quam largitur ipsa diuisio, non est naturaliter ignota, sed est leuior
F q̄ præmissarū, quas recipere est necessarium, & illud est: sicut dixit simile scīę quam gignit ipsa inquisitio. Et ideo dixit: Nā neq; qui inquirit fortasse commonstratiōe cōmonstrat, excepto ꝙ notificat notificatione quadam. i. Et non est extraneum nos dicere, ꝙ sit sciētia aliquo modo præter scientiam acquisitā ex syllogismo, & latentior oratiōibus naturalibus: nullam enim rem inductione commonstrat eo modo, quo illam commonstraret per ipsum syll'm: verumtn̄ illā cōmōstrat cōmōstratiōe quadā. Et d.

Sed

BVRANA

quid ē hō ꝛ animal mortale, ambulās, bipes, sine pennis: nō est hoc in vnaquaq; appōnum: & hoc, qm̄ ipse enūtiabit & monstrabit per diuisionē, ſm id, qđ existimat: & dicet, qm̄ oē, aut est mortale, aut non mortale: & oīs orō, cuius est hęc dispositio, ē definitio: pręterq̄ ꝙ ita est: ꝙ & si monstratur per diuisionē, absque eo, ꝙ est definitio, non esset syllogismus.

Dixit. Præterq̄ ꝙ non est syll's aliquis: hoc est, præterq̄ ꝙ diuisio nō tradit aliquid, in quo sit aliqua conditio syll'orū: hoc est, non tradit ex pte cognitiōis: q̄ patit' cōdō ī syll'o. D d. S ꝫ fortasse acq̄rere facit cognitionē p modū aliū: sensus est, sed dr̄, ꝙ diuisio tradit spēm cognitionis aliam à specie, quā tradit syll's: hoc est, ꝙ ipsa tradit cognitionē, q̄ ē minus vera, quā cognitio, quā tradit syll's: & hoc, qm̄ cognitio, quā tradit syll's, est ignota ſm nām: sed cognitio, quā tradit diuisio, nō ē ignota ſm nām, sed est leuior ex ꝓpōnibus affirmatiuis admissis: & est ac si dixisset, ad similitudinē cognitiōis, quā acquirere facit īductio: & ꝑpea dixit: & nō qđ acq̄rere facit: & fortasse ipe mōstrabit mōstratiōe, absque eo, ꝙ ipse vtiq; facit cognoscere cognitiōe: sensus ē, & nō est, qđ dicimus extraneū, ꝙ hoc est cognitio p occultationē absq; cognitiōe, q̄ acquirit' ex syll'o, & occultior, q̄ sermones naturales: qm̄ ipse, nō qđ mōstrat aliquid per inductionem, monstrat ipsum per modum, quo monstrat per syll'm: sed monstrat vtiq; ipsum mōstratiōe aliqua: & d.

Syll'm

Cō. 25.

AVERAM

Sed non fert ſyllogiſmum qui dicit definitionē ex ipſa diuiſione, ideſt ſed neſcit ſyllogiſmum qui definitionem educit per diuiſionem: neq; commonſtrat definitionem ex diuiſione ſyllogiſticæ. Dum autem dixit: Et ſicut in concluſionibus, quæ ſine medio ſunt, ſiquis dixerit, infertur neceſſario quando hæ res ſunt, hanc rem eſſe, vſque ibi, de ſingulis appoſitis, id eſt ſicut res ex re ſine medio ſequitur, neceſſario infertur præter quòd illatio ſit ſyllogiſtica: & ob hoc interrogaret quærens cauſam qua contigit, quòd illatum ſit alterum primum, ſic accidit in definitionib⁹, hoc eſt, quod inferantur ex diuiſione illatione neceſſaria, præter quòd ſit illatio ſyllogiſtica, & ideo remanet in maiori parte definitionum, quæ educuntur diuiſione, & propius eis fit, ꝙ poſt ipſarum eductionem, quæratur in eis cauſa infereus ipſarū prædicationem de ipſo definito, verbi gratia quando diuiſione educitur, quid ſit homo, cui ſi reſpondetur, quòd ſit animal mortale progreſſiuum bipes ſine pennis, remanet quod de ſingulis his partibus ignotis de homine, quæratur, cur huiuſmodi ſit? cur ſcilicet progreſſiuum? cur bipes? cur mortale ſit? Intendit autem per hoc, quòd definitionis illatio ex ipſa diuiſione, & ſi ſit neceſſaria illatio, tamen non infertur illatione ſyllogiſtica, licet illatio ſyllogiſtica ſequatur neceſſario, & in Libro Priorum dictum eſt, quòd non quicquid infertur illatione neceſſaria, infert illatione ſyllogiſtica.

Deinde

BVRANA

Sylſm vero cum adducit, qui dicit definitionē ex diuiſione: ſenſus eſt, de ſyllo aūt non nouimus, ꝙ extrahat definitionē ex diuiſione: & non monſtrabit definitionē ex diuiſiōe p̄ modum ſylſi: & dixit. Et quemad modū in cōcluſionibus, q̄ ſunt ſine medio, ſi diceret aliquis, ꝙ ſequitur ex neceſſitate, cū ſunt hæc exiſtētia, ꝙ ſit hoc, vſq; ad id, quod dixit, vna quaq; appoſitionū: ſenſus ē: & quēadmodū ſi ſequeret aliquid ex aliquo abſq; medio, ſequeret ex neceſſitate abſq; eo, quod eſſet cōſequentia ſyllogiſtica, & derelinquit ꝓpter hoc interrogans de cauſa, pp quam accidit, vt ſequatur alterum: conſiſt accidit in defini ionibus: hoc eſt, ꝙ ipſe ſequant ex diuiſione ipſa, & ex neceſſitate abſq; eo, ꝙ ſit cōſequētia ſyllogiſtica: & pp hoc derelinquit in pluribus definitionū, quæ extrahunt ex diuiſione & magis propinquum in ipſis eſt, vt interroget poſt extractionē ſuam ex cauſa affirmatiua ad prædicationē ſuā de definito: vt in exēplo, cùm extrahit aliqs per viā diuiſionis quid eſt h̄s, ac ſi diceres, qđ eſt animal mortale ambulans, bipes, ſine pēnis: derelinquit vtiq;, vt interroget vnaquaq; iſtarum diuiſionū ignotarum de hoſe, pp quid eſt cum hac diſpōne, hoc ē, pp quid eſt ambulās, & pp quid eſt bipes, & pp quid eſt mortale: atqui vult docere in hoc, ꝙ ſequit definitio ex diuiſione: & ſi fuerit cōſequētia neceſſāria, non ſequit, vtiq; conſequentia ſyllogiſtica: & ſi fuerit cōſequētia ſyllogiſtica, ſequit ex neceſſitate: & ppea dixit in Libro Sylſi: ꝙ non oē, quod ſequit cōſequentia neceſſaria, ſequitur ex ſyllogiſmo.

Deinde

ABRAM

D Deinde dixit: Ille enim definiret & diuisione ẽt commonstraret, quod putaret, & diceret, quia totum, aut est mortale, aut immortale, omnis autem oratio, quæ huiusmodi est, ipsa est definitio, id est quòd qui diuidit putat diuisione iam eduxisse, quod homo sit animal mortale rationale, quia posuit, quòd omne animal sit mortale aut immortale, quę est necessaria positio. Deinde posuit, quòd homo sit mortalis, quod etiam est necessaria positio: deinde diuisit mortale ad rationale & irra-
E tionale: deinde posuit quòd homo sit rationalis: colligit itaq; ex hoc, quod homo sit animal mortale rationale, quæ est quædam res, quæ necessario infertur ex præcedentibus: & ob hoc putatur, quòd definitio iam commonstrata sit per viam diuisionis, & eo fortius quã do huic connectitur, quod hæc sit oratio composita ex eo quòd quid homo sit, & est illi coæqua, id autem quod tale est, est definitio. Deinde dixit: Nisi quòd & si commonstretur diuisione est, excepto quòd definitio
F non fit syllogismus, id est, nisi quòd & si definitio diuisione inferatur illatione necessaria, non infertur ex illa eo modo, quo conclusio infertur ex syllogismo: hoc est, illatione ignoti ab ipso noto.

SVRANA

D.d. Et hoc qm̃ deridetur definitio ex diuisione fm quod existimat, & dr: qm̃ oē animal, aut est mortale, aut nõ mortale: & oĩs oratio cũ hac dispõne ẽ definitio: sensus ẽ: & hoc, qm̃ artifex diuisiõis existimat vtiq; ꝙ extrahat per viã diuisionis, ꝙ hõ est aĩal rõnale mortale: qm̃ ipse posuit: ꝙ oē aĩal, aut est mortale, aut nõ mortale, q̃ est positio necessaria. Deinde cùm dixit: ꝙ hõ est mortale: & ipsa cõsistẽt est positio necessaria. Deinde diuisit mortale in rõnale & in nõ rõnale. Deinde posuit, ꝙ hõ est rõnale: postea collegit ex hoc, ꝙ hõ est aĩal mortale rõgale: q̃ est res cõsequẽs ex necessitate ex eo, quod ꝓcessit: & existimat ad hoc, ꝙ definitio vtiq; monstrat ꝑ viã diuisionis: & eo maxime quã refert ad hoc, ꝙ hęc ẽ ofo appropriata de eo, qđ est hõ, qđ est æquale ipsi, & quid est cũ hac dispõne est definitio: igit hęc ofo est definitio: & hoc est, qđ voluit, eũ dixit: & oĩs oratio cũ hac dispõne est definitio. D.d. prætereq̃ ꝙ ita est, ꝙ & si cõponeret ꝑ diuisionem absq; eo, ꝙ eẽt definitio, nõ erit syllg: sensus est: ꝓtereq̃ ꝙ ita est: & si esset definitio cõsequens ex diuisione cõsequentia necessaria, nõ sequeret vtiq; ex ipsa fm viam, qua sequitur conclusio ex sylfo, hoc est, consequentia ignoti ex noto.

ANT. INTER. TEX. V.

Disceptatio, quòd ipsum quid est non monstretur definitione, neq; definitione contrarij, neque alio quouis modo. Cap. 4.

SEd an ne est demonstrare ipsum quid est secundum substantiam? ex suppositione autem accipientem ipsum quidem quòd quid erat esse, hoc, quod est ex propryis in eo quòd quid est, hæc autem in eo quòd quid est sola, & proprium omne: hoc enim est esse illi.

Cernis

Dixit

AERAM

T.c.26. Cernis ne, quod sit demſo de eo, quod quid ſit ſubſtantia, qñ ex ſubiectionib⁹ aſſumpſerim⁹, ꝙ ſignificatū ipſius, quòd quid res ſit, & illi ineſſe ſm eius ſubſtantiã, eſt id, qđ eſt de proprijs ſui ſubiecti in eo qđ quid eſt: & ſolæ hæ res, gratia exempli, ſunt tantū in eo quod quid ſit, totū aũt eſt proprium: hoc ita ꝙ ergo eſt ſignificatum eſſendi huic.

Cõ.26 Alius modus ſyllogiſmi eſt, quo putatur, ꝙ concludatur definitionẽ ineſſe ipſi definito. Et dũ dixit: Cernis ne, ꝙ ſit demſo de eo ꝙ quid ſit ſubſtantia. Intendit cernis ne, ò vtinam ſcirem ꝙ iam præaſſumpta ſit nobis demonſtratio de eo ꝙ quid ſit rei ſubſtantia: hoc eſt ipſius definitio, qñ ponimus in præmiſſis notis ſyll̃, quo procuramus concludere definitionẽ, ꝙ definitio qua ſubſtantia rei conſtituitur, eſt quæ inſtituitur ex prædicatis rei eſſentialibus: & ex illis collectum eſt propriũ ipſi definito: hoc eſt, ꝙ aggregatum ex illis prædicatis non ſit vñus definito neq; proprius eo. Et illud ſignificauit qñ dixit: Eſt id quod eſt de proprijs ſui ſubiecti in eo quod qđ eſt. i. qñ ponim⁹ vnam ſyll̃ præmiſſam, ꝙ definitiones ſint orationes eſſentiales ſubſtantiæ rei, cui ſunt propriæ: quia aũt non oẽs res prædicabe in definitionibus ſunt propriæ, ſed illarum aggregatum eſt ꝓpriũ, ideſt definito coæquum. Dixit: Et ſolæ hæ res, gratia exempli, ſunt tantum in eo quod quid eſt: totum aut eſt proprium, ideſt, res, quæ ſunt harum orationum partes, ſemp oportet ꝙ ſint prædicatæ in eo ꝙ qđ ſit:

præter

BVRANA

Dixit Ariſt. An ne inuenitur vtiq; ſyllogiſmus demõſtrationis de quid eſt ſubſtantiæ apud id, ꝙ accipitur ex radicibus poſitis, ꝙ intentio quid eſt res, ꝙ ꝙ ineſt ipſi ꝙ ſe, vt ſit ex proprijs: quæ prædicant̃ per viam quid eſt: & hæc exempli gratia ſola in ſunt rei ex via quid eſt, & totũ eſt proprium: igitur ipſa ſunt diſpoſitio inexiſtentiæ huic. T.c.26. A

Hic eſt modus vnus ſyll̃, p quẽ exiſtimat̃, & ipſe cõcludat definitionem ineſſe definito: & dixit: an ne inuenit̃ vtiq; demſo de quid eſt ſubſtantiæ ſenſus eſt: an ne, quis tradet & exiſtimabit iam vtiq; præceſſiſſe nobis demſonẽ de quid eſt ſubſtantiæ rei hoc ẽ definitionis ipſi⁹, apud id, quod ponimus ex ꝓpõnibus notis per ſyll̃m, quo ſtudemus concluſionem definitionis, ꝙ eſt definitio rei: per quam acquiritur ſubſtantia rei, ipſe eſt, qui componit̃ ex prædicatis de re ſubſtãtialibus: & eſt ſumma ipſorum appropriata definito: hoc eſt, vt collectio illorũ ꝓdicatorũ, nõn ſit vñor definito, neq; particularior ipſo: & hoc eſt, quod ſignificauit, cùm dixit: vt ſit ex proprijs, quæ prædicant̃ per viã quid eſt: hoc eſt, apud id, ꝙ ponat vnã ꝓpõnum ſyll̃, ꝙ definitiones ſint orationes ſubſtãtiales ſuꝑ ſubſtãtia rei, q̃ ſunt propriæ: & qñ non oĩa, quę ꝓdicantur in definitionib⁹ ſunt ꝓpria: ſed collectio ipſorũ eſt propria, hoc eſt æqualis definito: dixit: & hæc exẽpli gratia ſola in ſunt rei ex via quid ẽ: & totum eſt proprium: ſenſus eſt: & in his, q̃ ſunt partes iſtius orationis, ſequit̃ ſemp, vt ſint prædicatæ de re ex Cõ.26 B C

ABRAM

D pręter ꝙ eas oporteat, ꝙ id qđ in eis
[illegible] ꝑdicat' propria ꝑdicatione: colle-
ctũ vero oportet ꝙ sit propriũ. hoc
aũt est necessariũ, quia gen⁹, qđ est
vna partiũ defiõnis, nõ est definito
ꝓpriũ: differentiarũ vero, quas fert
post ipsum genus, vltima põt esse ꝙ
sit propria: & aliqñ est posse ꝙ nulla
illarũ sit ꝓpria, sed aggregatũ ex il-
lis sit propriũ. v.g. quia qñ dicimus
in hoĩs definitione, ꝙ sit animal ra-
tionale: rõ est homini ꝓpria, & hu-
ius definitionis aggregatũ etiã est
propriũ. dico aũt propriũ, id qđ est
E ꝑdicatione coęquũ tantũ: qñ vero
dicim⁹ in hoĩs definitione, ꝙ sit ani
mal bipes progressiuũ, nullũ illorũ
est homini propriũ: illorũ vero ag-
gregatũ est illi proprium. Res ergo
cõtinua cunctis partibus, ex quibus
definitio cõponit' est, ꝙ illarũ ꝑdica
tio de definito sit ꝓpria, & res pro-
pria singulis partib⁹ est ꝙ notificẽt
rei substantiã: hoc est. ꝙ vnaquæq;
illarũ ꝑdicet' de re in eo ꝙ quid sit,
& illarũ aggregatũ sit ꝓpriũ rei, ex
quibus huius rei substantia consti-
tuatur, & sit significatũ essendi huic
F illi. Intendit aũt per totũ hoc, ꝙ qñ
ponunt', gratia exẽpli, duæ ꝑmissæ,
quarũ vna sit ꝙ, hęc oratio sit cõpo
sita ex rebus, q̃ notificãt rei substan
tiã, & illarũ aggregatum est illi pro
priũ, & altera est, ꝙ quęcũq; fuerit
talis ẽ definitio: & hinc concludit', ꝙ
hęc oro sit definitio. v.g. qñ quis po
neret, ꝙ aĩal progressiuum bipes sit
de hoĩe oratio cõposita ex reb⁹, quę
hominis substantiã notificãt: & illa
rum aggregatũ est illi ꝓpriũ, & po
suerit ꝙ quicquid est tale sit defini-
tio. hinc illi concluderet', ꝙ aĩal pro
gressiuum bipes sit hoĩs definitio.

BVRANA

ex via quid est tm̃ absq; eo, ꝙ sequa
tur in ipsis illud, qđ prædicat' ꝑdica-
tione appropriata: in toto aũt seqt',
ꝙ sit appropriatũ: hoc aũt sequitur,
qm̃ genus, qđ est vna partiũ defini-
tionis nõ est appropriatũ definito:
ex differẽtijs vero, q̃ adducunt' post
gen⁹, fieri vtiq; põt, vt vltima sit ap-
propriata: & sit aggregatum ex ipsis
appropriatũ: exemplũ huius, si dica
mus in defiõne hoĩs, ꝙ est aĩal rõna
le: ecce rõ est appropriata homini:
& aggregatũ huius defiõnis consist
ẽt est appropriatũ: & intelligo ꝑ ap
propriatũ illud, qđ est ęquale in ꝑdi
catione tm̃: cũ vero dicimus in defi
nitione hoĩs, ꝙ est aĩal, bipes, ambu
lans, nullũ ipsorũ est appropriatum
hoĩ: aggregatũ vero ex ipsis est ap-
propriatũ illi: dispõ igit' sempiterna
habẽs partes, ex quib⁹ cõponit' defi-
nitio est, vt sit docẽs sub̃am rei, hoc
est ꝑdicatũ de re ꝑ viã quid est: cùm
vero dixit: hęc igit' sunt dispõ inexi
stentiæ huic: sensus est: ꝙ ꝑdicata, in
quibus aggregant' duæ istæ cõditio
nes, hoc est, ꝙ sit vnũquodq; ipsorũ
ꝑdicatũ de re ex via q̃d est, & aggre-
gatio ipsorũ appropriatę rei: ex qui
bus cõsistit substantia rei istius, ha-
bent dispõnem, cur insit ipsi: voluit
aũt per hoc totũ, ꝙ cùm posuerit ali
quis exẽpli gr̃a duas ꝓpõnes: quarũ
vna sit oratio ista definitiua: vt in
exẽplo, cùm posuerit aliquis, ꝙ aĩal
ambulans, bipes, est oratio de hoĩe
composita ex rebus notificantibus
substantiã hominis: quarum colle-
ctio ẽ appropriata ipsi: & posuerit,
ꝙ oẽ illud, quod est cum hac dispo-
sitione, est definitio concludens de
ipso ex hoc, ꝙ animal ambulans, bi-
pes, est definitio hominis.

An

T.5.pars *An rursus accepit quòd quid erat esse, & in hoc? necesse enim est per medium monstrare. Amplius quemadmodum neque in syllogismo accipitur quid est ipsum syllogizare, semper enim tota aut pars est propositio, ex quibus syllogismus, ita neq; ipsum quòd quid erat esse oportet inesse in syllogismo, sed seorsum hoc à positis esse, & ad dubitantem, si syllogizatum est, aut non hoc, occurrendum est quòd, hoc enim erat syllogismus, & ad illum, quòd, non ipsum quid erat esse syllogizatum est, quod certe: hoc enim positum fuit nobis ipsum quòd quid erat esse: quare necesse est & sine quid est syllogismus, aut ipsius quòd quid erat esse syllogizatum fuisse aliquid.* A

ABRAM

T.c.27 Dicimus autē quod iterū in hac oratione accepim⁹ acceptione quadā id, qđ quid sit, et illi eē ſm eius substantiam. oporteret enim ꝙ ꝑ mediā definitionē cōmonstret. Ac ēt sicut nec syllo inuenit, quid sit syllī significatū (præmissæ enim ex quibus fit syllis semp sunt totum & pars) sic neq; significatū ipsius quid sit, & illi esse ſm eius substantiā, oportet quod fiat per syllm, sed est qñ hæc ponitur modalis: & huic repugnaret qui dubitat, & putaret ꝙ id, quod tulerat, sit primo syllis, & diceret quod hic sit syllis: & per hoc cōtradiceret dicenti ꝙ non syllogizetur ipsum quod quid res sit, & quod sit esse illi ſm eius substantiam, sed dicat ad sibi constandū: hoc enim fuerat nos ponere quod significatū quid res sit illi ſm ei⁹ substantiā esse. sicq; ergo sequeretur quod syllogizarem⁹ rem præterquā de ea faciamus syllogismi quidditatē, & quid sit esse illi ſm eius substantiam.

Postq̄

BVRANA

Dixit Arist. Et dicamus, ꝙ in hac oratione cōsiſt etiā iā accepit intentionē quid est, & existētiā substantiæ ipsius: qm̄ sequit vtiq; ex necessitate, vt mōstret per mediū: & consiſt etiā quēadmodū in syllo nō inuenit intentio quid est syllis: qm̄ propōnes, ex quibus est syllis, semper sunt totum & pars: ita neq; intentio quid est & existentia substantię ipsius, sequit ꝙ sit in syllo: sed erit existēs, cùm fuerit hæc posita lateralis: & instabit cum hoc illi, qui dubitat, & existimat, ꝙ illud, qđ adduxerūt, est syllis primo, & dicit, ꝙ ipse vtiq; est syllis iste: & occurrat in hoc sermone in eo, ꝙ nō rōcinatū fuit, de eo, qđ est, quid est res, & existentia substantię ipsius & dicat, sed ad rñdendū: & hoc, qm̄ istud vtiq; est, qđ posuim⁹, ꝙ intētio quid est res, & existentia substantiæ ipsi⁹: sequit itaq;, vt rōcinemur aliquid absq; eo, ꝙ faciamus in ipso essentiam syllī, & quid est existentia ipsius per se. T.c.27 B C

Posteaq̄

ABRAM

Cō. 27 Postq̄ tulerat secundā orationē,
D qua iterū putat, ꝙ demfone cōmon
strretur definitionē esse definito no
no ineſſendo, incepit etiam cōmon
strare quid impedimenti ſit in hāc,
ſicut in primā orationem, Et dixit:
Dicimus aūt ꝙ iterum in hac oratione accepimus acceptione quadā,
ꝙ quid ſit, & illi eſſe ſm eſſus ſubſtan
tiam: oportet enim ꝙ per mediam
definitionem commonſtret, id eſt,
ꝙ q poneret, ꝙ hęc oratio ſit de tali
ꝑdicata tali denominatione, & qđ
eſt talis denominationis eſt defini-
E tio: hęc itaq; oratio eſt definitio. Si
itaq; eſſet definitio eſt res ignota,
ficq; ille ét peteret definitionē: ſi au
tem eſſet ꝓſe nota, non indigeret ꝙ
ſyllo cōmōſtretur: qñ enim prima
cognitione eſſet apud nos notū, ꝙ
nos prædicare de hoīe ꝙ ſit alal pro
greſſiuum bipes, ſit prædicatio ora-
tionis, ſi colligat in ſe definitionis cō
ditiones, illam itaq; eſſe definitionē
hominis eſſet per ſe notum: hoc eſt,
qñ apud nos fuerit de aliqua oſone,
ꝙ conformis ſit definitionis deſcri-
ptioni apud nos: itaq; neceſſarium
F eſt, ꝙ ſit definitio: impoſſibile enim
eſt ꝙ vna aſſertione colligat, ꝙ hæc
oratio conformis ſit definitionis de
ſcriptioni, & ꝙ quæratur an ſit defi
nitio, nec ne? Et hoc intendebat dū
dixit: Accepimus acceptione quadā
id, quod quid ſit: & illi eſſe ſm eius
ſubſtantiam. oporteret enim ꝙ per
mediā definitionem commonſtre-
tur. i. ꝙ qui hanc operationem agat
ſubiectione, ponit ꝙ hæc oratio ſit
definitio, & illam petit. nā ſi ignotū
fuerit ꝙ ſit definitio, expediret ꝙ
cōmonſtretur per medium, ꝙ ſit de
finitio, aut conformis definitionis
deſiōni,

BVRANA

Poſteaquā adduxit rōnem ſecun Cō. 27
dam, pp quā exiſtimatur conſiſt ét
oſtendi per demfonē definitionem
ineſſe definito notę exiſtentiæ: cœ-
pit monſtrare, quid in ipſo cōſiſt ét
ſit, phibiti: quēadmodū mōſtrauit
hoc per rōnē primā: & dixit: & dicā
mus, ꝙ in hac oſone conſiſt ét tam
accepit intētionē quid eſt, & exiſten
tiā ſubſtātiæ ipſius: qm̄ ſequit vtiq;
ex neceſſitate, vt monſtret ꝑ mediū:
ſenſus eſt: ꝙ qui poſuit, ꝙ hęc oſo
prædicatur de tali cum diſpōne tali,
& quid eſt cum diſpōne tali, eſt deſi
nitio: hęc vtiq; oratio eſt definitio:
igitur ſi definitio iſtius rei ſit igno-
ta: ergo petet ſuper definitione: & ſi
fuerit per ſe notum: non erit opus,
vt monſtretur per ſyllm: & hoc, qñ
cùm fuerit notū cognitione prima
apud nos, ꝙ cùm ꝑdicamus de hoīe,
ꝙ eſt alal ambulans, bipes, eſt prædi
catio orationis, in qua aggregantur
conditiones definitionis: ꝙ vtiq; ſit
definitio hoīs, eſt notum per ſe: hoc
eſt, cùm habuerimus de aliqua ora-
tione, ꝙ ipſa conſentit cū deſcriptio
ne definitionis, habebimus vtiq; ex
neceſſitate, ꝙ ē definitio: & hoc, qm̄
fieri non pōt, vt aggregetur in opinio
ne vna, ꝙ hęc oratio conueniat cùm
deſcriptione definitionis, & quęrat
an ſit definitio aut nō: & hoc eſt, qđ
voluit, cùm dixit: iā vtiq; accepim⁹
hanc intentionē quid eſt, & exiſten
tiā ſubſtātię ipſius: qm̄ ſequit ex ne
ceſſitate, vt oſtendat per mediū, deſi
nitionē: ſenſus eſt: ꝙ q fecit hāc ope
rationē, is vtiq; poſuit poſitionē, ꝙ
hæc oſo eſt definitio & petit ſup ea:
qm̄ ſi fuerit ignotū, ꝙ eſt definitio:
ſequit vtiq;, vt monſtret ꝑ mediū,
quod eſt definitio, aut cōueniat cū
defini-

ABRAM

definitioni, nō q̄ supponat q̄ fit de finitionis definitioni conformis in ſyllo, quo intēdit commonſtrare q̄ ſit definitio: hæc itaq; eſſet petitio quæſiti. Et poſtq̄ narrauit q̄ qui putat q̄ definitio demſone commonſtretur hoc primo modo, quē enuntiauit, tulit aliam argumētationem huic loco propriam vltra primum, Et dixit: Ac ét ſicut nec ſyllo inuenit quid ſit ſyllī ſignificatū, vſq; ibi, oportet q̄ fiat p ſyllm. 1. & ſicut qui faceret ſyll'm modo quo non ponat in ſyllī præmiſſis, q̄ hic ſit ſyllīs, quia conformis ſit ſyllī definitioni, quia iā ſciuerat q̄ ſemp ſyllīs ſit ex duab' prēmiſſis: quarum proportio vnius ad alterā ſit proportio totius ad partem, q̄ non oporteat q̄ ponat definitionis definitionem præmiſſam ſyllogiſmi, quo intendit commonſtrare q̄ hæc oratio ſit huius definitio. Et illud ſignificauit qñ dixit: Sic neq; ſignificatū ipſius quid ſit, & illi eſſe ſm eius ſubſtantiā, oportet q̄ fiat p ſyll'm. 1. ſic non oportet q̄ ponat definitionis definitionē in ſyllo, quo cōmonſtratur definitio, & ſignificatū ipſius quod quid ſit. Et intēdit p hoc definitionis definitionē, quia quid ſit, ē ipſa definitio: & ſignificatū ipſius qđ quid ſit eſt illius definitio. Sed in hanc oſonē eſt non ſpernenda ambiguitas. Poſſet enim aliquis dicere an, ſicut qñ intendimus commonſtrare, q̄ hęc oratio ſit ſyllīs dicimus hæc oratio conformis eſt ſyllī definitioni: & quicquid eſt conforme ſyllī definitioni eſt ſyllīs: & conc' uditur nobis, q̄ hæc oratio ſit ſyllīs? ſic res ſe habeat in definitione, qñ intendimus demſone commonſtrare, q̄ ſit definito

EVRANA

definitione definitionis: non vt ponat, q̄ ipſa cōueniat cū definitione definitionis p ſyll'm: per quem volebat monſtrare, q̄ eſt definitio: igit' eſt petitio quæſiti: & poſtea q̄ cōme morauit: q̄ aliquis qui exiſtimat, q̄ definitio oſtendit' per demſonē ſm hunc modum primū, de quo mentionem fecit: adduxit probationem alteram: & dixit, appropriat' locus iſt' eabſq; primo: & dixit: & conſiſtet, quēadmodū neq; in ſyllo inuenit, quid eſt intētio ſyllī vſq; ad id, qđ dixit, ſequit' q̄ ſit in ſyllo: ſenſus eſt: & quēadmodū, qui faciet ſyll'm de re, nō ponet in ꝓpōnibus ſyllī: q̄ iſte eſt ſyllīs, qñ cōuenit cū definitione ſyllī: qñ ſciuit vtiq;, q̄ ſyllīs erit ſemper ex binis ꝓpōnibus quarum vnius ꝓportio ad alteram eſt proportio totius ad partem: conſiſtit nō oportet, vt ponat definitionē definitionis ꝓpōnem in ſyllo: per quē ſtudet monſtrare, q̄ hęc oratio ē definitio iſtius: & hoc eſt, quod ſignificauit, cùm dixit: conſiſtneq; intentionē quid eſt, & exiſtentiā ſubſtantiæ ipſius oportet eſſe in ſyllo, hoc eſt, q̄ nō oportet, vt ponat definitionem definitionis in ſyllo: per quem oſtēdit definitionē, & intentionem q̄d eſt: intellīgit p ipſum definitionē definitionis. Sed in hoc ſermone eſt dubitatio nō ab re: & hoc, qñ poſſet aliquis dicere: quēadmodū ſi cùm volum' monſtrare, q̄ hęc oſo eſt ſyllīs, dicerem⁹, hæc oſo conuenit cum definitione definitionis: & quod cōuenit cū definitione definitionis eſt definitio. Concludit' itaq; nobis, q̄ hęc oſo eſt definitio: & ſi ē hoc: igit' iā monſtrata fuit p demſonem definitio per hunc modū via: qua

D

ABRAM

finitio de hac oratione, dicem⁹, hęc oro ē cōformis defiōnis definitiōi: & qđ est cōforme ē defiō: concludit itaq; nobis, ꝙ hęc oro sit defiō. hoc sic exñte iā demrone cōmonstraret ipsa defiō hoc mō, sicut demrone cō monstrat sylls. Et sicut qui cōmon strat, ꝙ hęc oro sit sylls, qa sit sylli defiōni cōformis, nō petit, ꝙ illa sit sylls, sic q cōmonstraret ꝙ hęc oro sit definitio, qa sit defiōnis defiōni cōformis, nō petit ꝙ sit defiō. Quid ergo ē significatū dicti Arist. hic ꝙ

E q demrone cōmonstret defiōnem hoc mō petat illā? Et dicim⁹ ꝙ orones conformes cōpōni definitionis syllorū iā in hac arte notificauit, q̄ sint verus sylls, & q̄ illarū nō sint ve rus sylls fm demronem. Et reliquas orones cōformes cōpōni cōditiōis, & cōnexę clausulę, iā iterū notificauit q̄ illarū sit defiō, & q̄ nō sit definitio, & dedimus regulas q̄ ambiāt veros syllos, & veras defiōnes, sed ac cidit oronib⁹ syllicis, qñ cōsiderant vt prima notitia aut primæ ꝓxima cognoscat q̄ ipsarū cōformis sit sylli

F defiōni, & q̄ illarū nō sit cōformis: hoc ē, ꝙ qñ nobis proponit aliqua oro & q̄rat nūqd sit sylls, aut nō sit sylls, possum⁹ nobis cōstare de hoc, ꝑ id qđ ꝑsciuim⁹ de sylli defiōne in arte Logica, s. ꝙ cōsideret an cōformis sit syllorū defiōni, aut nō sit cō formis, nec īdiget ad hui⁹ cōmōstra tionē aliquo syllo. vcꝫ siue sit cōformis sylli defiōni, aut ñ sit cōformis. q̄cūq;.n. oro enūtiatiua nobis ꝓpo neret assereret apud nos, an sit cōpo sita cōpōne sylli, aut nō sit cōposita, & ad hoc nō indiget syllo. Et reglę, q̄ traditę sunt in Libro Priorū ad di scernendū orones enūtiatiuas, quæ

ipsarū

BVRANA

quemadmodum monstratus fuit ꝑ demronem sylls: & quemadmodū, qui mōstrat, ꝙ hæc oratio est sylls: qm̄ cōuenit cum definitione sylli: & nō petit, fm ꝙ est definitio: ecce, quæ est dispō sermonis Arist. igitur qui ostendet demronem definitionis per hunc modū, ipse vtiq; petet eā: cùmq; dictū fuerit, ꝙ orationes cōpositæ compositione syllogistica ita se habēt: ꝙ docet vtiq; in hac arte, quæ ipsarū est sylls verus, & quæ ipsarū est aliud à syllo vero per demonstrationē: & ex reliquis orationibus cōpositis compositione cōditionis & ligamenti, iā docet consilr ēt, quæ ipsorum sit definitio, & quæ ipsorū non sit definitio: qua cōprehenduntur sylli veri & definitiones veræ: præterq̄ ꝙ accidit sermoni ip sius de syllis vltra id, ꝙ cōsiderat, ꝙ cognoscūtur ex cognitione prima, aut propinqua primæ: quis ipsorū cōsentit in hanc definitionē, & quis ipsorū nō cōsentit: hoc est, cùm posita fuerit nobis oratio aliqua, & interrogauerimus, an ipsa sit sylls, aut non sit sylls. Fieri pōt nobis, vt cōsistamus super hoc in eo, ꝙ cognoscimus ipsam ex definitione sylli in ar te logicæ: qm̄ cùm considerat an ip se cōsentiat in definitionē sylli, aut non cōsentiat absq; eo, ꝙ opus sit in hac monstratione sylli, hoc est, ꝙ ip se cōsentiat in definitionē sylli, aut non consentiat in ipsum: qm̄ erit, quæcunq; oratio terminata posita nobis: non igit existimat apud nos, si est cōposita compositione sylli, & nō est opus syllo in hoc: viæ āt, quæ traditæ fuerūt in Libro Sylli, & electione orationū terminatarū, quæ ipsarū non est sylls, sunt viæ, & ordi

nes,

ABRAM

ipſarum ſit ſyllſ: & quæ non ſit ſyllſ, ſunt regulæ & normæ & non ſunt ſubiectiones, in definitionibus vero res aliter ſe habet: deſcriptiones enim quæ deſcriptæ ſunt in arte Logica, & definitio, quæ in illa eſt definita, non ſufficiunt ad conſtituendum q̃ ſit definitio, ab illa quæ non eſt definitio, ex orationibus propoſitis q̃ ſint definitiones: orationes enim, de quarũ re quæritur an ſint definitiones, aut non ſint definitiones, ignoratur nũquid conformes ſint definitionis definitioni, quæ in arte Logica poſita ẽ, nec ne: & ideo oportuit Ariſt. ſuas definitiones tradere vt ſubiectiones, & illę ſunt, quibus educitur, an res, quæ poſita eſt definitio, ſit definitio, aut non ſit definitio. Re aũt ſic exiſtẽte, definitiones, quæ nãm ignotæ ſunt eſſe definitiones, indigent cõmonſtrari q̃ ſint definitiones, cum hoc q̃ partes definitionis ſint apud nos notæ: ſecus aũt res eſt in ſcĩẽdo quis ſit ſyllſ, ab eo qui nõ eſt ſyllſ, immo ſufficit nobis ad hoc ſcientia ſyllſ definitionis. & ob hanc rem dixit Ariſto. q̃ qui quæreret an hæc res ſit hui⁹ rei definitio: deinde ponat q̃ ſit conformis definitionis definitioni, q̃ ille peteret quæſitum diuerſimode à cõmonſtrando, q̃ hic ſit ſyllſ, quia ſit ſyllſ definitioni cõformis. Et in hac argumentatione cõmonſtrat q̃ hic locus non eſt qui cõferat ad eductionem ignotæ definitionis, quia ẽ petitio, neq; ad eductionem definitionum, de quarũ re ſcit' ineſſe eis definitionis definitionę, ſicut eſt diſpõ definitionis ipſius ſyllſ, cum ipſo ſyllogiſmo: hoc eſt, in cõmonſtrando particulares orationes q̃ ſint ſyllſ.

In

BVRANA

nes, & nõ ſunt poſitiones: in definitionibus vero diſpõ ſe hẽt in diuerſum huius: & hoc, qm̃ deſcriptiones, p quas deſcribimus in arte logice, & definitio p quã definimus, nõ ſunt ſufficiẽtes, vt cõſiſtamus ſup eo, qđ eſt, quid eſt definitio ex eo, qđ non eſt definitio ex orationibus poſitis fm̃ q̃ ſunt definitiones: hoc eſt, q̃ in pluribus orationib⁹, de quib⁹ quæri mus ex diſpõne ipſarũ an ſint definitiones, aut nõ ſunt definitiões, ignorat, an conſentiãt in definitionẽ definitionis poſitæ in arte Logicæ, aut non: & pp̃ea opus fuit Ariſtoteli, vt traderet poſitiones definitionũ ſuarum: & hæ ſunt, ex quibus extrahit, an illud, quod poſitũ fuit, definitio ſit definitionis, aut nõ ſit definitio: cùmq; res ita ſit: definitiones vtiq; ignotæ fm̃ nãm, q̃ ſint definitiões, indigent, vt oſtendat' q̃ ſint definitiones cũ eo, q̃ ſunt partes definitionis notæ apud nos: & non eſt res ita in cognitione quid eſt ex eo, quod nõ eſt ſyllſ: ſed ſufficit ipſi I hoc, definitio ſyllſ: & pp̃ hoc dixit Ariſto. qm̃ qui quærit, ſi hoc eſt definitio huius, poſtea poſuit, q̃ ipſum cõſentit in definitionem definitionis, ipſe vtiq; petet quæſitũ, in diuerſum rei in hoc, in monſtratione, q̃ hic eſt ſyllſ: qm̃ ipſe conſentit in definitionem ſyllſ: & ipſe in hac probatione declarat, q̃ hic non eſt locus, in quo ſit vtilitas ad extrahendũ definitionem ignotam, qm̃ ipſa erit petitio, neq; ad extrahẽdas definitiones notas ex diſpõne ipſarũ, qua ineſt definitio definitionis ipſius: quem admodum ſe hẽt res in definitione ſyllſ, hoc eſt in monſtratione orationũ particulariũ, q̃ ipſę ſũt ſyllogiſticę:

ABRAM

D In definitionibus enim sunt ambæ hæ spēs simul: hoc est, ꝙ quædā ipsarū, fit quæ educitur p suos syllos, & hæ sunt definitiones, quæ sunt naturaliter quæsitę, & conclusiones: & quędam ipsarū cognoscitur fm modum diuisionis, & compositionis, & ille sunt aliæ ab illis, quæ sunt quæsitæ ob latentiā, & latentiores q̄ illæ, quæ sunt per se notæ. fm hoc itaq; oportet ꝙ intelligatur huius loci significatū, & redeamus vnde recessimus, Et dū dixit: Sed est qñ hęc ponit modalis. Intēdit sed fit cōclusio,
E quę per syllm concludi intenditur, illata ab ipsa oratione: & hęc quidē præmissa est syllī modus: hoc ē, quę asserit ꝙ hęc oratio sit syllo, aut definitioni conformis. Post q̄ aūt narrauit ꝙ hæc via nō sit vtilis illi, qui commonstrare intendit, ꝙ hęc oratio sit definitio, i. qui ponit vnā præmissarum huius commōstrationis definitionem definitionis, sicut nō confert illi qui intendit commonstrare aliquid esse per syllm: meminit de loco quo indiget syllo ad cōmonstrādum hanc præmissam: hoc
F aūt est qñ contenderet aduersarius ꝙ oratio, quam tulerit non sit syllis. Et dixit. Et huic repugnaret qui dubitat, & putaret, ꝙ id quod tulerat sit primo syllis, & diceret ꝙ hic sit syllis. 1. Et in hoc contenderet qui dubitaret, & putaret illam orationem, quā tulerat, & diceret de ea, ꝙ si concludat quęsitum primo, s. diceret de ea ꝙ sit syllogism⁹ primo, & per se, quare est conformis syllogismi definitioni. Deinde dixit: Et per hoc contradiceret dicenti, ꝙ non syllogizetur ipsum ꝙ quid res sit, & ꝙ hꝫ esse illi secūdum eius substantiā,

sed

BVRANA

& hoc, qñ in definitionibus inueniuntur ambæ istæ spēs simul, hoc est, quod extrahit per syllm, & sunt definitiones, quæ sunt quæsita fm naturam & cōclusiones: & ex ipsis, quod cognoscit per viam diuisiōis & cōpositionis: & hęc sunt abs q̄; illis, quæ sunt quæsita p occultationē, & magis occulta, q̄ quæ sunt nota p se: fm igit hoc oportet, vt intelligatur res in hoc loco: reuertamur aūt ad id, in quo eramus: cū vero dixit: sed erit exīs, cùm fuerit hęc posita à latere: sensus est: sed erit cōclusio, quā intendimus cōcludere p syllm, cōsequēs è sermone: & hęc ꝓpō est à latere syllī, hoc est, dicens, ꝙ hæc oratio cōsentit in syllm, aut definitionē: & posteaq̄ cōmemorauit, ꝙ in hac via non est vtilitas illi, qui velit monstrare, ꝙ hęc oratio est definitio: hoc est, vt ponat vnā ꝓpōnē cū hac dispōne, definitionem definitionis, quēadmodū non assequitur vtilitatē ille: qui vult monstrare existentiā rei alicuius p syllm: mētionē fecit de loco: p quem cogit syllis ad monstrandum p hanc ꝓpōnem: & hoc vltra illud, ꝙ instat litigator, ꝙ oratio, quam adduxit, non est syllis: cū vero dixit: & occurret in hoc illi, qui dubitat, & existimat, ꝙ quē adduxit, est syllis primo. & dicet, ꝙ ipse vtiq; erit syllis sic: sensus est: & instabit in hoc illi, qui dubitat, & existimat de eo, quod adduxerunt ex sermone: & dixit de eo, si ipse cōcludet quęsitū: hoc est, dicet, si ipse est syllis cōcludens primo & p se: qñ ipse cōsentit in definitionē syllī. D. d. & instabit p hūc sermonē in eo, ꝙ nō cōcludit sup existentia rei, & q̄ sit existentia ei⁹ p substātiā ipsi⁹: & dixit:

sed

ABRAM

sed dicatur ad sibi cōstandum, id est ꝙ qui poneret ꝙ hoc non sit huius definitio contradicit ex conformatione definitionis definitioni, quæ ei conformis est, id est quando quis diceret, ꝙ non sit definitio, contradiceretur illi per definitionis definitionem: hoc est, per confirmationē definitionis ipsi⁹ definitionis illi suę definitioni: & diceretur illi ad sibi cōstandum definitionem. Et postquàm narrauit ꝙ ipse cōtradiceret illi per definitionis definitionē, narrauit modū illationis contradictionis in hoc, Et dixit: Hoc enim fuerat nobis ponere, quòd significatū quid res sit, & esse illi secundū eius substantiam, id est sequitur autem illum contradictio, quia vtrisq; supponeretur definitionis definitio, id est & quærens & respondens cōcordes essent in illa, & quando diceret alteri ille qui faceret definitionem, ꝙ hæc definitio sit conformis illi, in quo conuenimus de definitionis definitione, & res ita fuerit: sequeretur aduersario contradictio. hæc enim contradictio cōstrueretur ex duabus præmissis, quarum vna est, quòd definitionis mentio sit huiusmodi: & altera, quòd hęc illa oratio sit huiusmodi: & quando respondēs concesserit ambas has præmissas, sequitur hanc esse definitionem necessario: hæc pręmissa est necessaria ad cōtradictionem, & nō est necessaria ad commonstrationē: sed esset petitio, illius definitionis, quę esset naturaliter ignota, sufficiens ad commonstrandum definitionē, de cuius re notum sit, ꝙ sit cōformis definitionis definitioni, Et dum dixit: Sicq; ergo sequeret ꝙ syllogizarem⁹ rem

ꝑterq̄

BVRANA

sed ad respondendum: sensus est: ꝙ A
qui ponit, ꝙ hæc est definitio huius, occurret ex consensu suo in definitione, ꝙ definitio definitionis consentit ipsi, hoc est, cùm dixerit ipsi aliquis: ꝙ ipsa non est definitio contradictoria illius per definitionē definitionis, hoc est per consensum definitionis definitionis definitioni illius, & dicet ipsi, ipsum est ad respōdendū definitioni: & posteaq̄ cōmemorauit, ꝙ ipse cōtradicet ei per definitionē definitionis: mentionē fecit de modo cōsequentiæ contradictionis suæ in hoc: & dixit: & hoc, B
qm̄ istud est, ꝙ posueramus, ꝙ intētio quid est res, & existentia ipsius ē idem: sensus est: atqui sequit ipsum cōtradictio, qm̄ posita fuit d̄ vtrisq; definitio definitionis, hoc est cōsentiunt inter se interrogās & r̄ndens: cūq; dixit: Forte faciēs definitionē ꝙ hęc definitio cōsentit in eo, ꝙ numerauimus super eo definitum: & si est res ita: sequitur ex ipsa cōtradictio ad litigatorem: qm̄ hęc cōtradictio construitur ex duabus propositionibus: quarum vna est, ꝙ definitio definitionis est ita: secūda vero, C
ꝙ hæc definitio inest huic cum hac dispositione: cùmq; concesserit respondens ambas istas propōnes, sequitur, ꝙ hęc definitio ex necessitate, & facere hanc propōnem est necessarium in contradictione ipsius, & non est in monstratione necessariū: sed est petitio in eo, ꝙ fuit ex definitionibus ignotis s̄m nām, & sufficit ex monstratione ꝑ ipsam: quēadmodum, ꝙ erit ex definitionib⁹, ex quarū dispōne cōsentit in definitionē defiōnis, cū vero dixit: iā itaq; sequit, vt ratiocinet aliqd absq; eo

KKK ij

ABRAM

D pręterq̄ de ea faciamus sylli quidditatē, & quid sit esse fm eius sub̄am, i. Iam cōmonstratū est, ꝙ per syllm commonstretur aliqua res præterq̄ in sylli pręmissis sit sylli definitio: hęc enim est dr̄ia inter syllm & definitionē. & silr si p syllm cōmonstretur, ꝙ aliqua res alicui rei insit, non sumeremus in p̄missis huius sylli definitionis definitionē, sed contingit qñ rei definitio fuerit ignota, & ad illius cōmonstrationem caperemus definitionis definitionē solū, ꝙ petamus definitionē. Si aūt definitio es-
E set p se nota, cōmonstratio de ea esset supflua: & fm hanc expositionē oratio Aristo. esset demonstratiua. Nos vero inuenimus Matthiū, qui fm aliā sn̄iam īterpretat̄ hoc capl̄m, s. ꝙ sicut q syllogizat de aliqua re, nō oportet ꝙ in eius syllo ad hoc capiat sylli definitionē, sic qui syllogizat de definitione, non op; eum, ꝙ ad illius cōmonstrationē capiat qd sit definitio. Vr̄ enim ei, ꝙ silr̄is sit eductio defiōnis rei per syllm, eductioni inessendi rem rei per syllm: hoc est, ꝙ sicut q facit syllm ad edu
F cendū rem rei inesse, oportet ꝙ supponat de p̄missis huius sylli & sylli definitionē, sic res se hēt qñ educeretur rei definitio p syllm, & est oro enuntiatiua. Et forsitan ipse accipit hoc, quia orones, q̄ ad perscrutationem huius quæsiti p̄cesserunt, sunt orationes topicæ. Modus aūt similitudinis inter illos est, quia sicut qui rem rei inesse cōmonstrat p syllm, nō est sylli cōmonstratio, sed ꝙ hic sit sylls, & est particularis rei commonstratio per syllm, sic qui commonstrat ꝙ hæc sit huius definitio, non est definitionis cōmonstratio,

sed

BVRANA

ꝙ faciat in ipso, quid est sylls, aut qd est existentia per substantiā ipsius: sensus est: ecce iam monstratū fuit, ꝙ conclusum est per syllm aliquid, absq; eo, ꝙ sit in propōnibus sylli definitio sylli: qm̄ hoc differt: & consilr si monstratū fuit p syllm, ꝙ aliquid est definitio alicuius: ecce non accipit̄ in ꝓpōnibus istius sylli definitio definitionis: sed accidet, cùm fuerit definitio rei ignota, & acceperimus in mōstratione definitionis definitionē tm̄: ꝙ petem⁹ definitionem: & si fuerit definitio nota p se, erit monstratio de ipsa supflua: & fm hāc expōnē, erit sermo Arist. hic demr̄atiuus: qñ aūt hic nos inuenerimus ipsum: declarabit̄ hoc capl̄m fm dispōnem aliā: & hoc, quēadmodum, qui rōcinat̄ de aliquo, non est opus, ꝙ sit in syllo suo de hoc, acceptio defiōnis sylli. Consilr, qui rōcinabit̄ de defiōne, nō oportebit accipere in mōstratione sua qd est definitio: vr̄ aūt ipse, ꝙ imaginet̄ extractionē definitionis rei p syllm p extractionē ꝙ res insit rei p syllm: hoc est, quēadmodū qui facit syllm fm extractionē, ꝙ res insit rei, indiget, vt ponat ex propōnibus istius sylli definitionē sylli: consilr se hēt res, cùm extrahit̄ definitio rei p syllm: & hic est sermo sufficiēs: fortasse autem ipse suscipiet hoc: qm̄ sermōes, qui præcesserūt per inuestigationē de hoc quæsito, sunt sermones dialectici: & modus similitudinis īter ipsos est: quēadmodum, qui mōstrat aliquid inesse alicui p syllm, nō est sylls, neq; iste sylls, atqui est monstratio de re particulari per syllm: cōsilr qui monstrat, ꝙ hęc est definitio huius, nō est monstratio de re:

sed

AVERAM

sed est cõmonstratio ꝙ hæc, sit definitio. Et verũ est, ꝙ qui commonstrat ꝙ hęc sit definitio, fidis sit illi qui commonstrat ꝙ hic sit syllo, sicut suppoſuimus, non illi qui commonstrat hoc esse per syllogiſmũ. Et ideo videtur ꝙ ei⁹ interpretatio sit conueniens, necnon & prima.

AVRANA

sed est monstratio sm ꝙ hæc est definitio: & veritas est: ꝙ qui mõstrat ꝙ hæc est definitio, similitudinem habet cum eo, qui monstrat, ꝙ hic est syllo: quemadmodum diximus: non qui monstrat, ꝙ hoc existit per syllogiſmum: & propterea videtur, ꝙ expoſitio prima sit detentior. A

ANT. INTER. TEX. VI.

Et ſi ex ſuppoſitione monſtret, velut ſi malo ineſt diuiſibile eſſe, contrario autem hoc, quod eſt contrarium ineſſe quibuſcunque eſt aliquid contrarium: bonum autem malo eſt contrarium, & indiuiſibile diuiſibili: eſt igitur bono ineſſe indiuiſibile eſſe.

B

T.c.28 Sed fortaſſe commonstratur conditionalibus, hoc est ſubiectione. exempli gratia, ſi diſpoſitio ineſſendi rei ſit, ꝙ partibili & vario inſit: illius itaq; contrarĩ diſpõ est, ꝙ inſit contrario: & hoc quidem in omnibus rebus, quarum est cõtrarium: bonum autem contrarium est malo, & partibile impartibili: bonum ergo esse est ꝙ impartibile ſit.

Dixit Ariſt. Sed fortaſſe illud, quod monſtratur per conditiones, hoc est per radicẽ poſitam: vt in exẽplo, ſi eſſet intentio exiſtentiæ rei, ꝙ ſit diuiſibile, & diuiſibili intentio, ꝙ ſit cõtrariũ, ſm ꝙ est contrarium: & hoc in omnibus, quibus ineſt contriũ, & bonum contrarium malo, & diuiſibile indiuiſibili: exiſtentia igit̃ boni est nõ esse diuiſibile. T.c.28

Cõ.28. Poſtq̃ cõmonſtrauit, ꝙ impoſſe sit ꝙ definitio cõmonſtretur per categoricos ſyllos, & poſſet aliqs dicere, fortaſſe hoc cõmõſtraret̃ ſyllis cõditionalibus, i. in rebus conuertibilibus: vocauit aũt hunc ſyllm conditionalẽ ſubiectionem, quia ſupponitur in ſyllo, contra conſequentiã in ſyllo cathegorico: hoc est, q̃ alle est res, quæ infertur ex poſitio in ipſo ſyllo. videlicet ex ipſis præmiſſis, & ideo cathegoricus est verus ſyllus per ſe ſibi ſufficiẽs. Dum aũt dixit: Sed fortaſſe commonſtratur conditionalibus, hoc est ſubiectione, id est, ſed poſſet aliquis dicere fortaſſe

Cõ.28 Poſteaq̃ declarauit fieri nõ poſſe, vt oſtendat̃ definitio p ſyllm p̃dicatiuum: & poſſet aliquis dicere: fortaſſe monſtraret̃ hoc p̃ ſyllos conditionales, & hoc per ſyllos cõuertibiles: vocauit aũt hunc ſyllm cõditionalẽ radicẽ poſitã: q̃m conſequẽtia in ipſo ẽ poſita in ſyllo in diuerſum cõſequentiæ in ſyllo p̃dicatiuo: hoc est, ꝙ est aliquid cõſequens ex eo, ꝙ poſitũ fuit in ſyllo, hoc est ex ꝓpõnibus: & ꝓpea est p̃dicatiuus ſyllus verus ſufficies p̃ ſubſtantiã ſuã: & cũm dixit: ſed fortaſſe est, qđ monſtrat̃ p cõditiones, hoc ẽ p radicẽ poſitã: ſenſus est: ſed poſſet aliquis dicere: C

ABRAM

D tasse definitio potest cõmonstrari
sylso conditionali. s. quæ cognoscit
per sylsm suppositiuum, id est, p cõ
traria. Deinde tulit huius exempli,
Et dixit: Exempli gratia, si disposi-
tio ineſſendi rei sit, ꝙ partibili & va
rio insit, illius itaq; contrarij dispo-
tio est, ꝙ insit contrario. idest, huius
exemplum est, ꝙ si definitio rei sit
ꝙ sit malum varium & partibile se
cundum seipsum, id est, quod non
sibi constat ex seipso, eius contrarij
definitio est huic definitioni contra
ria. Et dum dixit: Et hoc quidem in
E omnibus rebus, quarum est contra
rium, id est, & hic modus est possi-
bilis in eductione definitionum re-
rum, quarum est contrarium, Dein
de dixit: Bonum autem cõtrarium
est malo, & partibile impartibili: bo
num ergo esse est ꝙ impartibile sit,
id est, huius illationis verificatio in
hoc syllogismo, de quo exemplifica
uimus, est subiectione præmissarũ,
quarum vna est, ꝙ dicatur ꝙ bo-
num sit malo contrarium: & altera
est, ꝙ ex se diuisibile sit contrarium
indiuisibili: & tertia est, ꝙ contra-
F riorum definitiones sint contrarię.
quo supposito verificatur, ꝙ si ma
lum sit quod est ex se partibile, se-
quitur ꝙ bonum sit quod nõ est ex
se partibile, hoc est, ꝙ connexio in-
ter hoc antecedens & cõsequens cõ-
monstretur subijcientibus nobis has
præmissas. orationis enim dicentis,
ꝙ si malum sit quod ex seipso diui-
ditur, bonum est quod non diuidi-
tur, nexus ipsius cõmonstratur, qñ
subijcitur, ꝙ bonũ sit malo contra-
rium, & rerum cõtrariarũ cõtrarię
sunt definitiones: & concluditur no
bis, quòd boni definitio sit cõtraria

mali

BVRANA

fortasse definitio monstrari posset
per sylsm conditionalẽ: hoc est, qđ
scit per sylsm positiuum, hoc est per
contraria: deinde adduxit exẽplum
huius, & dixit: si esset intẽtio existen
tiæ rei, ꝙ sit diuisibile, & diuisibili
intẽtio, ꝙ sit contrariũ, sm ꝙ est cõ
trariũ: sensus est: exemplum huius:
si esset definitio illius, quod est ma-
lum, esse diuisibile, & diuersum in
substãtia sua, hoc est, qđ non firmat
in substãtia sua: igit definitio cõtra
rij sui est cõtraria istius definitiõis;
cùm vero dixit: & hoc in omnibus
definitionibus: quib⁹ inest aliquid
contrariũ: sensus est: & per hanc viã
possibilis est extractio definitionis
rerũ, quę habent contrariũ. Deinde
dixit: & bonum est cõtrariũ malo,
& diuisibile indiuisibili: existentia
igitur boni est, ꝙ sit indiuisibile: sen
sus est: & veritas istius consequentię
in hoc sylso · de quo posuimus exẽ-
plum erit vtiq; per positionem pro
positionũ: quarũ vna est, quę dicit:
ꝙ bonũ contrariũ malo: & secunda
ꝙ diuisibile p substantiã suã est cõ-
trariũ indiuisibili: & tertia, ꝙ defini
tiones cõtrariorum sunt contrariç:
cũq; posuerim⁹ hoc, verificat, si ma
lum est id, quod est diuisibile p sub
stantiã suam: sequit vtiq;, ꝙ bonũ
sit, qđ diximus diuisibile p substan-
tiã suã: hoc est, cõtinuitas inter hoc
añs & consequẽs monstrata fuit per
positionẽ nostrã istarũ ꝓpõnum:
& hoc, qm̃ oratio dicens, si est malũ
illud, qđ diuidit ex substãtia sui, igitur
bonũ est, qđ nõ diuidit: atqui mon
strata fuit hęc cõtinuitas; cũ posue-
rit ꝙ bonũ cõtrariũ malo: ea vero,
q̃ sunt cõtraria habẽt definiões con-
trarias, & cõcluditur nobis ꝙ definitio

boni

ABRAM

mali definitioni qñ autem nobis est manifestum, & suppositum, ꝙ mali definitio sit ꝙ sit illud, quod ex seipso diuiditur, & suppossuimus, ꝙ huius contrarium sit quod non diuiditur ex se, commonstratum est nobis ꝙ si mali definitio sit, quod est ex se diuisibile varijs, oportet necessario ꝙ definitio boni sit, quod nō diuidit. Et intendit qñ dicit: Rei sit ꝙ partibili & vario insit, ꝙ s. malum differat fm seipsum, & non consistet sibi, neq; sit nisi pro eo boni qđ est eius. verbi gratia, quia quæ destruuntur, non destruuntur nisi p æqualitatē, quā inter se supponunt, quæ est bonum quoddam. & sicut ægritudo nō inest alicui corpori vllo vnquā tpe, nisi ob huius corporis permanentiā: hoc autē corpus non permanet nisi pro eo sanitatis, quod ei inest.

BVRANA

boni est cōtraria defiōi mali: cùm declaratū fuerit nobis hoc: & posuerim⁹ ꝙ definitio mali ē illud, qđ diuidit ex suba sui: & posuerimus, ꝙ cōtrariū huius est illud, qđ nō diuidit ex suba sui: monstratū nobis ē, si defiō mali est illud, qđ diuidit ex suba sui & diuersificat: ꝙ sequit ex necessitate, vt definitio boni sit, qđ nō diuidit: & intelligit, cùm dixit: p illud, qđ diuidit & diuersificatur, hoc ē, ꝙ malū diuidit p se, & nō stabilit: & nō inueniꝫ, nisi in eo, qđ in ipso ē ex bono: vt in exēplo, q est sanus, non derelinquit sanitatē nisi in æqualitate: q̄ est posita inter ipsa: & hoc ē bonū quoddā: & cōsistēgritudo nō inuenit vnquā in aliquo corpore, nisi p destitutionē istius corporis: & hoc corpus nō de relinquit ad illud, qđ in ipso est ex sanitate. A B

T.6.pars *Hinc etenim accipiens ipsum quid erat esse monstrat, accipit autē ad monstrandum ipsum quod quid erat esse, alterum tamen sit: in demonstrationibus nanq; quod est hoc de hoc, sed non ipsum, neque eius eadem est ratio, & conuertitur.*

T.c.29 Sicꝫ iterū res cōmonstratur, qñ sumimus rem quid sit, & ei inesse fm eius substantiam, & si supponat vnā rē in demōne de eo, ꝙ quid res sit, & illi fm eius substantiā inesse ndi fit, quia in demōnibus ēt inuenit tale, excepto ꝙ nō est illud ipsum, nec hęc res ēt est eadē illi cum qua oratio reciproce conuertitur.

Dixit Aristo. Amplius monstratur vtiq; res: vltra hoc, ꝙ accipit intentio quid est, & existētiæ substātiæ ipsius: & est, cùm fuerit in demonstrationibus cō similiter etiā iam inuenitur, ꝙ est de hoc: præter quàm ꝙ non est per se, neq; consimiliter etiā hæc intentio eadem: cum qua conuertitur æqualiter. T.c.29 C

Cō.29 Posteaq̄ enūtiauit, ꝙ posset aliqs dicere, ꝙ fortasse posset defiō poni ex syllm cōditionalē modo, quē imaginaretur. cœpit enuntiare, ꝙ q hoc ageret peteret aliquo mō, Et dixit: Sicq: Posteaq̄ enūtiauit, ꝙ posset aliqs dicere: fortasse defiō posset vtiq; extrahi p syllm condōnalē fm modū, quē forauerit: cœpit narrare ꝙ faciēs hoc cōsistēt petit mō aliquo: & d. Cō.29

ABRAM

D Sicq; iterū res cōmonstratur,qñ sumimus rem qd sit,& ei inesse,idest, hoc agens nō cōmonstraret modū ipsius q̄ quid res sit,ſ. ipsam definitionem simplr.commonstrat enim quid res sit,qñ ponit quid res sit fm se,id est, hoc agens cōmonstrat hoc esse huius definitionē. sed id quod sumimus est, q̄ hoc sit huius definitio. Et ex hoc intelligit altera duarum rerū, aut q̄ hæc regula non sit vſis:ipsa enim commonstrat definitionē per definitionē,& qui hoc tramite ꝓcedit oportet q̄ cōtrarij definitio sit apud eū nota,& tunc ſyllogizet ex illa ad alterius definitionē. qñ aūt vtrunq; duorum contrariorum esset ignotū, non conferret ei hæc regula,ſicut non est vtilis ad extractionē definitionū rerū, quarū non sunt contraria. Et potest esse,q̄ intendat q̄ qui hoc tramite procedit petat fm veritatem. Impoſſibile enī est q̄ ignoret definitionē vnius duorum contrariorū,& ſciat definitionem alterius,ſed qñ ſcit vnam illarum, ſcit alteram, & qñ ignorat vnam,ignorat & alteram:& qñ hoc F ita est,impoſſibile est fm hunc modum cōmonstrari ignotum per notum. Et vniuerſaliter,ſi vnum duorum cōtrariorum sit altero notius, non attingit exceſſus, qui est inter duas notitias, illi qui est inter nātm notum & naturaliter ignotum:hoc est,inter id,quod est pſe notū,& qđ est notum per aliud. Et vis hmōi ad extrahendū definitiones ē ipſamet vis diuiſionis,& inq̄ſitionis,aut alia ab his,q̄e facit acquirere ſcientiam latentiū minori latentia,q̄ latentia, quæ est fm naturā,quæ est illius, qđ non commonſtratur niſi per aliud.

id

DVRANA

Amplius monſtrat vtiq; res, vltra hoc,q̄ accipit intellectio quid est,& exiſtentia ſubſtātiæ ipſius:ſenſus est:& faciēs hoc, nō mōſtrabit p hanc viā p quid est res, hoc est p definitionē ſimplr:qm ipſe vtiq; monſtrabit, quid est res vltra hoc,q̄ ponet,quid est res pſe,hoc est faciens hoc,monſtrabit vtiq;, q̄ hoc ē definitio huiꝰ vltra hoc,q̄ acceperit,q̄ hoc est definitio huius: & ex hoc intelligit vna duarū rerum : ſi q̄ hæc via non est vſis:& hoc,qm ipſe monſtrabit definitionem per definitionē: & qui inceſſerit hac via,indiget, vt habeat definitionem contrarij notū apud ſe:& tunc ratiocinabit ex ipſa ſuper definitiōe altera : cūq; fuerit vterq; duorū modorum ignotus, nō aſſequit vtilitatem p hanc viam:quēad modū non aſſequit vtilitatem per extractionē definitionum rerū,quę nō habent contraria : innuit aūt,vt velit,q̄ procedens hac via,erit petēs fm veritatem : & hoc, qm̄ fieri non pōt, vt ignoret definitionē alterius contrariorū:& ſciat alterā:ſed cùm ſcit vnā ipſarum , ſcit alterā, & cùm ignorat vnā ipſarū , ignorat alterā. Quòd ſi est hoc ita , fieri vtiq; non pōt, vt oſtendetur p hanc viā ignotum p notum:& in ſumma ſi vnum duorū contrariorū fuerit notius altero:nō proueniet exceſſus, qui erit inter notum fm nām & ignotū fm naturā, hoc est, quod cognoſcit per ſe,& quod cognoſcit per aliud: & p quācunq; viā extrahunt definitiones idē est in potētia cū diuiſione,& inductione aut alio ex eo,quod vocat cognitio p occultationē minorem occultatione fm nām : & hoc eſt, quod nō monſtrat, niſi p aliud.

et

ABRAM

id.n.qđ per aliud commonstrat est duarũ partiũ, quarũ vna non põt ꝑ se cõmonstrari, & est quę per syllm cõmonstrat: & altera pars est, quæ põt per se cõmonstrari, & eius commõstratio ꝑ aliud fit facilior, & melior: & hæc species cõmonstratiõis fit definitiõibus & descriptionibus, & inquisitionibus, & exemplis, & reliquis modis disciplinarũ, qui transcendũt demr̃onẽ. Et postq̃ enũtiauit, ꝙ q hoc tramite procedit petit rẽ, quã cõmõstrare ꝓcurat, aut fm spẽm: hoc est, ꝑ cõmõstrationẽ, quę cũ illa est vna fm spẽm, aut vera petitione, & est illa, q̃ est cõdõnis cõmonstrationis rei per seipsam, aut ꝑ id, qđ est eius gradus sciæ: hæc.n ẽ ẽt vna de speciebus petitionis, ꝓut in Lib. Priorũ declaratur. Dixit. Et si supponat vnã rẽ ĩ demr̃one de eo ꝙ quid res sit, & illi fm eius substantiã inessendo, id est, nec dicimus extraneũ esse, ꝙ qui facit demr̃onem supponat esse definitionẽ rẽ rei cõcludendo.i. ꝙ nõ sit mirũ, qñ qs intendit cõcludere aliquã rẽ, ꝙ illã cõmõstret per ipsam definitionẽ, ĩmo op3 ꝙ hoc cõcedat, qa hoc est ĩ demr̃one. Et illud significauit qñ dixit: Quia in demr̃onibus ẽt inuenitur tale.i. qa in demr̃onibus est qđ cõcludat hoc huic inesse, ꝙ definitio recipiat: sed mirũ esset, ꝙ qs cõmõstraret rei definitionẽ ineẽ rei, ob inesse sui cõtrarij definitionem suo cõtrario, aut ob ipsammet definitionẽ: hoc est, ꝙ definitionẽ per definitionẽ cõmõstret. Et dũ dixit: Excepto ꝙ nõ est illud ipsum: id ẽ, ꝙ qñ qs ponit in syllo definitionẽ ad cõcludendũ ꝑ ipsam rẽ rei ineẽ, nõ est qđ ponit idẽ rei cõclusæ, qa suppositũ

BVRANA

& hoc, qđ mõstrat per aliud ẽ duarũ partium: quarum vna non põt monstrari per se: & hoc est, qđ mõstratur per syllm: pars aũt scđa mõstrari põt ꝑ se: & erit monstratio ipsius ꝑ aliud ab eo facilius & melius: & hæc species mõstratiõis est, q̃ erit in definitionibus, & descriptiõibus, & diuisionibus, & inductionibus, & exẽplis, & reliquis vijs doctrinę: qđ est & ipsum vnũ in spẽ: & si petitio vera, q̃ est ex capitulo, quo mõstratur res per idem, aut per id, qđ est in gradu suo cognitionis: qm̃ hoc consimiliter ẽt est vna ex spẽbus petitionis fm illud, qđ mõstratũ fuit in libro Syllĩ: dixit: & si ponet aliquid vnum per demr̃ationem per quid est res, & existentia substantię ipsius, cõcedit: sensus est: & nõ dr̃, ꝙ est hoc, qđ ponit artifex demr̃onis existentiã definitiõis in eo, ꝙ cõcludit aliquid inesse alicui: hoc est: nõ est hoc, cùm voluerit aliquis cõcludere aliquid, qđ ostendat per definitionem: sed oportet, vt concedat hoc: qm̃ hoc est existens ꝑ demr̃onem: & hoc est: qđ significauit: qñ dixit & est cũ fuerit in demr̃onibus consilr̃ ẽt iam inuenit ꝙ est hoc de hoc: sensus est: qm̃ erit in demr̃onibus, qđ concludit, qm̃ hoc inest huic: qm̃ admittit definitionẽ: atq ipsum est, vt monstret aliquis definitionẽ rei inesse rei: ꝑꝑea qa definitio contrarij ipsius inest cõtrario suo: aut ꝑꝑ definitionem eandem, hoc est, vt monstret definitionem ꝑꝑ definitionẽ: & dixit: præterq̃ ꝙ non est ipsum idẽ: sensus est: ꝙ qui ponit definitionẽ syllĩ, vt cõcludat aliquid inesse alicui, nõ est, qđ ponitur idẽ cum eo, qđ concluditur: qm̃ positũ

ABRAM.

D Suppositū assumptū est definitio, & cōclusum est rē rei inesse: definitio aūt est aliud q̄ esse. Et dū dixit. Nec hæc res ēt est eadē illi cū qua oratio réciproce conuertit: id est, neq; in cōclusione demōstrū, q̄ est ipsa definitio cū suis p̄missis, est definitiōis ꝓprietas, q̄ est reciproca cōuersio, q̄n vero cōcludit definitio p definitionē, oportet q̄ p̄missę ꝓprietas sit in cōclone, & p rē, pro qua est oratio, Intelligit ipsam cōclōnē. Et dū d. Reciproce cōuertit. Intendit, sicut diximus, q̄ nō oporteat in demo-
E nibus, in q̄bus petit ob definitiōes, q̄ cōclones sint reciproce, sed si sit, hoc est p accidēs. Et ītēdebat p hoc distinguere cōtrouersiā dicentis, q̄ q̄n nō sit definitio ad definitiōis cō monstrationem non fiat penitus ad rei commonstrationem Et dixit ad huius resp̄onsionem, q̄ expediat concedere quòd fiat commonstrationis alterius, & non ad sui ipsius commonstrationem.

BVRANA

positū, qđ accipit ē definitio, & id, qđ cōcludit, est aliqđ inesse alicui: & definitio ē aliud ab existētia: cū vero dixit: neq; cōsimiliter ēt hæc res ē eadē cū eo, cū quo rō cōuertit ęqualiter: sensus ē, neq; in cōclusione demōstrū, in q̄bus definitio ē ꝓpositio ſuenit propriū definitiōis: qđ cōuertit ęqualiter: atqui qđ cōcludit definitionē definitiōis debet esse propriū propositionis, q̄ inuenitur in cōclusione: & p rē, de qua est rō, intelligit conclusionē: & dixit: cōuertit: intelligit, quēadmodū diximus, q̄ nō op; in demōnibus, in q̄bus petimus definitiones, vt sint cōclones ipsam cōuertibiles: sed si est, est vtiq; p accidēs: atq; voluit in hoc, vt insteret cōtradictor dicens, q̄ cū nō fecerit definitionē in mōstratione: definitio vtiq; nō p-tractabit in definitiōe alicuius omnino: & dixit in rñsione huius: q̄ oportet ipsum cōcedere, q̄ ipse pertractet in monstratione alicuius, & nō pertractet in mōstratiōe eiusdē.

pars. 6. F *Ad vtroſq; vero, & ad monſtrantem ſecundum diuiſionem, & ad ſic ſyllogizantem, eadem eſt dubitatio, propter quid homo eſt animal, bipes, pedeſtre, ſed non animal & pedeſtre: ex iis enim, quæ accipiuntur, nulla neceſſitas eſt vnum fieri quod prædicatur, ſed quemadmodum homo idem eſſet & muſicus & grammaticus.*

T.c. 30. Et vtriuſq; ambiguitas, illius ſ. qui diuiſione commonſtrat, & qui hoc mō cōmonſtrat, est vnū idem dubium, ſ. q̄ dicatur, non est homo animal progreſſiuum bipes, non est animal & progreſſiuum: non. n. in vlla rerum ſumptarum oportet neceſſario q̄ ſit hoc prædicatum, ſed ſicut

Dixit Ariſt. Modus vtrorūq; T.c. 30. hoc est, qui mōſtrat p viā diuiſionis, & qui mōſtrat p hūc modū, est dubitatiōis vnius & eiusdē: q̄ ē: vt dicat, nō erit hō aīal, ambulās bipes, nō aīal et ambulans: & hoc, q̄m nihil est eorū, q̄ accipiunt: ī quo oporteat ex necessitate, vt sit hoc p̄dicatū: sed quem-

ABRAM

sicut vnus idem homo est Musicus & Geometra & Grammaticus.

Cō. 30. Id est, dubium, quod inuehit illū qui putat ꝙ definitio cōmōstretur diuisione, & illum, qui putat ꝙ definitio commonstretur syllo, est vnū idem dubium, & intēdit, prout puto, ꝙ vtrunq; eorum sequatur, ꝙ petat quod præostensum fuerat. Deinde tulit dubium peculiare modo diuisionis, de quo non meminit in præcedentibus. Nec puto ꝙ sit dubium, qđ intendebat, qñ dixit, dubium commune: hoc enim dubiū, quod hic retulit, est de illis, quæ dicta sunt in capitulo dictionis, ꝙ prędicata quæ vera sunt diuisa nō sint vera composita: & si sint vera composita non oportet ꝙ eorum compositio sit essentialis. Et dum dixit: Nō est homo animal progressiuū bipes, non est animal & progressiuum. Intendit ꝙ ambiguitas sit, ꝙ dicatur non est verum dicere, ꝙ hō sit animal progressiuum: sed nobis verum fuit ꝙ esset animal non animal fm ꝙ est diuisum, & progressiuum fm ꝙ est diuisum: qm̄ hoc iā posuerat ꝙ esset verū: id ē, qñ cōcesserimus ꝙ sit aīal solū, & ꝙ sit progressiuū solum, quonā pacto infertur ob hoc ꝙ sit animal ꝓgressiuū: i. ꝙ nō sequat qñ verū est dicere de eo ꝙ sit aīal diuisum, aut verū ē dicere de eo ꝙ sit ꝓgressiuū, ꝙ de ipso verū sit dicere cōpositū ex vtrisque, s. ꝙ sit aīal ꝓgressiuū: & iā dictū est in Lib. Perihermeniarū, qñ sunt veracia, & qñ nō sunt veracia, & qñ aggregatū, qñ verificat, sit ꝑ se, & qñ per accidens. Et dum dixit.

Non

BVRANA

quemadmodū qm̄ homo & ipse est vnum & idem, musicus et Geometra & grammaticus. A

Hoc dubium: qđ aduenit illi, qui existimet, ꝙ definitio monstrat ꝑ viā diuisionis: & illi, q existimat, ꝙ definitio mōstrat per syllm, est dubiū vnū & idē: hoc est, quemadmodū opinor, in vtrisq; seqt, ꝙ petat illud, qđ mōstrabat prius: deinde adduxit dubiū appropriatū vię diuisionis, de quo nō fecimus mētionē in ꝑcedētibus: & nō existimo, ꝙ ipse intelligāt mōstrationē dubij cōicantis: qm̄ hoc dubiū, de quo fecimus mentionē est ex capto eius, qđ dictū fuit, in interptatione de ꝑdicatis: q̄ verificant separata, & nō sunt vera cōposita: & si verificant cōposita, seqt, ꝙ nō sit cōpositio ipsarū ꝑ se: & cū dixit: q̄ est, vt dicat, nō erit hō animal, ambulās, bipes, non aīal & ambulās: sensus ē: & dubiū ē, vt dicat, nō est verū, vt dicat, ꝙ hō est aīal ambulans, sed est vtiq; verū ꝑ se, ꝙ est aīal, fm ꝙ est separatū, & ambulans fm ꝙ est separatū: qm̄ hoc iā posuit, ꝙ est verū: hoc est, cùm voluerimus, ꝙ sit animal tantum & ambulans tm̄, quomodo sequitur ex hoc, ꝙ sit animal ambulans: hoc est, ꝙ non sequitur, cùm verificatum fuerit de ipso, ꝙ est animal seorsum, aut verum fuerit de ipso, ꝙ est ambulans: vt verificetur de eo cōpositum ex vtrisq;: qđ est, vt sit animal ambulans: iam vero dictum fuit in Lib. Interpretationis, quando verificantur, & quādo non verificantur: & quādo erit aggregatum, cùm verificatur per se, & qñ erit per accidens: & cùm dixit, neq;

Cō. 30. B C

ABRAM

D Non.n.in vlla rerũ ſumpearũ oportet neceſſario ꝙ ſit hoc prędicatum. Intędit, & nõ oportet neceſſario in vlla rerũ diuiſarum, ꝙ de vna re ꝑdicant, ꝙ de ſe inuicẽ prædicentur, ſed aliqñ ſit, & aliqñ non ſit, & qñ ſit, aliqñ ſit per accidens, & aliquãdo eſſentialiter. & exemplũ illius, qđ ſit per accidens, eſſe vnum eundẽ hominem grãmaticũ et medicũ & muſicum, & illud ſignificauit qñ dixit, Sicut vnus idem hõ eſt muſicus & Geometra & grammaticus ideſt, nõ oportet ꝙ illatio ſit neceſſaria, quia in vna re aggregant multę res per accidens, quarũ vnaquęque ei ineſt eſſentialiter, & quando de ſe inuicem prædicantur eſt per accidens. ſicut vni eidem homini accidit muſicum & medicũ & grãmaticum, & dicitur de eo medicus grammaticus.

E

BVRANA

neq; in aliquo eorũ, ꝙ accipiuntur ſequit' ex neceſſitate, vt ſit hoc prædicatum: ſenſus eſt: neq; ſequit' ex neceſſitate in aliquo ſeparatorum, quę ꝑdicant' de aliquo vno, vt prędicentur de ſe inuicẽ: ſed iã erit, & iã non erit: cũq; fuerint: ecce iã erit p accidẽs, & iam erit per ſe: & exẽplũ eius, qđ eſt per accidẽs, eſt hõ vnus & idẽ grãmaticus & medicus & muſicus: & hoc eſt: qđ ſignificauit, cũ dixit: quẽadmododũ ꝙ hõ vnus & idẽ ſit muſicus & geometra & grãmaticus: ſenſus eſt: atqui nõ ſequitur, ꝙ ſit cõſequẽtia neceſſaria: qñ aggregant' vtiq; in re vna per accidens ꝑdicata multa: quorũ vnumquodq; eſt per ſe: cũq; prædicantur de ſe inuicẽ eſt per accidens: quemadmodũ accidit de hoſe vno & eodẽ, ꝙ ſit muſicus, medic⁹ & grãmaticus: & dſ de ipſo medic⁹ grãmatic⁹.

pars.6. *Quomodo igitur definiens monſtrabit ſubſtantiam, aut ipſum quid eſt? neque enim ſicut demonſtrans ex confeſſis eſſe manifeſtum faciet, quòd neceſſe eſt illis exiſtentibus alterum quid eſſe, demonſtratio enim hoc eſt, neque ſicut inducens per ſingularia cùm manifeſta ſint, quòd omne ſic eſt, eo quòd nihil alter eſt: non enim quid eſt monſtrat, ſed* F *quòd aut eſt, aut non eſt. quis igitur alius modus reliquus? non enim monſtrabit vtique ſenſu aut digito.*

T.c.31. Quo autem modo commonſtrabitur ſubſtantia, quę differt à definitione, aut res ꝙ quid ſit. non enim eſt eius actionis, ſicut eſt actionis illius, qui ex rebus proximis, quæ euidentes ſunt, commonſtrat. iam enim oportet neceſſario qñ illæ fuerint, eſſe aliã rem, quia quod hoc eſt, ipſa demonſtratio eſt. neq; etiã eius

Dixit Ariſt. Sed̃m vero quẽad modũ mõſtrat ſubſtantia apud id, ꝙ ſeparat, & definit, aut intentio qđ eſt exiſtẽs. & hoc, qm̃ operatio ipſi⁹ nõ eſt, quẽadmodũ opatio eius, q mõſtrat ex aliqbus, ppinquis apparẽtibus: ꝙ ipſum ſequit' vtiq; ex neceſſitate: cũ fuerit ea exiſtẽtia, ꝙ ſit aliquid aliud exiſtẽs: hæc ea ineſt eſſen- T.cõ.31

ABRAM

eius actio est, sicut actio illius, qui ſquirit res ꝑticulares, quia euidentes ſunt, ꝙ ipſarum vniuerſale ſit ſm hãc diſpoſitionẽ, quia nulla eſt aliter: non enim commõſtrat quid ſit, ſed an ſit, aut non ſit quis enim modus relinquitur: non enim eſt aditus quõd commõſtretur ſenſu, aut digito.

Cõ. 31. Poſtq̃ retulit orationes facientes ambiguitatẽ, ꝙ definitio nõ educat, intendit repetere ambiguitates ſm ſe oẽs, q̃ earũ initiet de eius re. & ſignificatũ illius qđ dicit eſt, qa poſſet qs dubitare circa hoc & dicere, o vtinã ſcirẽ, quonã mõ cõmonſtret definitio. definitio.n.non infert ex poſitione rerũ notarum exiſtentiũ, ſicut in ſyllo infertur concluſio expoſitione ꝓmiſſarum. Et hoc ſignificauit qñ dixit: Nõ enim eſt eius actionis, ſicut eſt actionis illius, qui ex rebus ꝓximis, q̃ euidentes ſunt, cõmõſtrat. i. qui.n. procurat ꝙ educat definitionẽ nõ eſt eius actio, ſicut eſt actio illius qui ſyllogizat, & eſt ille q̃ aliquã rẽ cõmõſtrat ex rebus, de q̃bus notũ eſt ꝙ ſint euidẽtes. D.d. Iam.n. opꝫ qñ illę fuerint eſſe aliã rẽ, id eſt, & nõ fit actio educẽtis definitionẽ, ſicut actio illius, q̃ aliquã rẽ cõmõſtrat ex ꝓmiſſis notis, qa neceſſario opꝫ, qñ ponim⁹ illas ꝓmiſſas eẽ, ꝙ alia res ſit, & hęc eſt q̃ demſo vocat: qui aũt educere ipſam definitionẽ procurat, nõ ponit res, ex quarũ poſitione ſequat definitionẽ eſſe. Poſtq̃ aũt dixit, ꝙ qui ꝓcurat eductionẽ definitionis eius operatio

SVRANA

eſſentia demõnis: neq; conſiſt A
ẽt operatio ipſius eſt, quẽadmodũ operatio eius, qui inducit in rebus ꝑticularibus: eo, ꝙ ipſa ſunt manifeſta ſm ꝙ ſumma eorũ eſt ſm hanc diſpõnẽ: qm̃ nõ inuenit aliquid, neq; diuerſum ab hoc: & hoc, qm̃ non mõſtrat quid eſt: ſed ſi eſt, & ſi non eſt: et quis modus alius ſupereſt, et hoc, qm̃ nõ eſt via, qua mõſtretur ꝑ ſenſum, aut per digitum.

Poſtea q̃ adduxit ſmones dubios: Cõ. 31.
ex quibus ſequitur, ꝙ definitio non B
extrahit: vult hic recapitulare dubia, q̃cunq; ſint: D. cœpit de diſpõne ſua: & diſpõ ei⁹, qđ diximus hic, eſt: qm̃ dubitaret vtiq; aliquis, & diceret: per quã viã traderet aliquis & metiretur, ꝙ monſtraret definitio: & hoc, qm̃ definitio non ſequit ex poſitione rerum exiſtentiũ notarũ: quemadmodũ ſequit cõcluſio ſyllo ex poſitione ꝓpoſitionũ: & hoc eſt, qđ ſignificauit, cũ dixit: & hoc, qm̃ operatio ipſius non eſt, quẽadmodum operatio eius, qui mõſtrat ex rebus propinquis, quæ ſunt mani- C
feſtæ: ſenſus eſt: & hoc, qm̃ qui ſolicitus eſt in extrahenda definitione non habet operationẽ ſuam, qualis eſt operatio eius, qui monſtrat aliquid ex propõnibus notis: qm̃ ſequitur ex neceſſitate: cũ poſuerimus illas propõnes exiſtentes, ꝙ ſit aliq d aliud exiſtens: & hoc eſt: qđ vocat demſo: & qui ſtudet extrahere definitionẽ: non ponet aliquas, ex quo rũ poſitione ſequitur exiſtentia extractionis definitionis: & poſtea q̃ dixit: ꝙ qui ſolicitus eſt in extrahẽda definitione, non operatur, quẽadmodũ

ABRAM

D opatio nõ sit, sicut opatio illi⁹, q̃ instituit syl'm, prout pręostẽsum est, Dixit: Neque ẽt eius actio est sicut actio illius, qui inquirit res particulares. Deinde tulit huius cãm, Et dixit: Quia euidentes sunt ꝙ ipsarũ vl'e sit fm hanc dispositionem, quia nulla est aliter .i. quia qui inquirit ipsa inquisitione commonstrat rẽ euidẽtem, aut manifestam. s. ꝙ hoc prædicatum insit omnibus illis particularibus, quæ subintrant illud vl'e, de quo toto ꝓcurat affirmationẽ huius prædicati: hoc autẽ est de
E illo euidens, quia nullum illorum particularium inuenitur aliter q̃ sit illorum residuum. D.d. Non enim commõstrat quid sit, sed an sit, aut non sit? i. impossibilis autem fuit commonstratio definitionis per inquisitionem: in inquisitione enim commonstratur ꝙ toti rei insit, aut ei non insit, fm quod est definitio, aut fm quod non est definitio. Dixit autem hoc, prout puto, quia ex quo narrauit modum, quo inquisitio gignat commonstrationem, & conduxerat illum fm ꝙ est cã, qua
F inquisitio non gignat definitionẽ, esset alicuius dicere: quinimmo inquisitio gignit definitionis veritatem: hoc autem fit, quando inquirimus per definitionẽ quid sint omnes partes, quæ subintrent hãc speciem, quam definire procuramus, & illam constituimus illis conformem, verificatum nobis est ꝙ sit definitio. Ad huius vero responsionem est, ꝙ inquisitio per se gignat rem esse, aut non esse, illam aũt esse definitionẽ, aut non esse definitionem, est inquisitionis per accidens, sicut

BVRANA

admodũ operat' ille, qui facit syll'm: quẽadmodũ declaratũ fuit antea: dixit: amplius nõ ẽ operatio ipsius operatio inductionis: & dixit: & nõ est operatio ipsius consilr ẽt, veluti est operatio eius, qui ĩuestigat per res particulares: cuius adduxit cãm ĩ hoc: & dixit: eo ꝙ sunt manifesta fm ꝙ summa eorũ est fm hanc dispõnẽ: qm̃ non inuenit' aliq̃d in diuersum huius: sensus est: qm̃ q̃ inducit, mõstrat vtiq; per inductionẽ rem manifestam: aut planũ & est, qm̃ hoc ꝑdicatũ prædicat' de oĩbus illis particularibus: quę ponunt' sub vl'i: ex quo oĩ solicitus est vt sequatur hoc prædicatum: atqui est hoc manifestũ: qm̃ non inuenit' vnum ex illis particularibus in diuersum ei⁹, qđ ex ipsis relinquit' sup eo. D. d. Et hoc, qm̃ nõ mõstrat' q̃d est, licet si est, aut si nõ est: sensus est: atq̃ nõ ẽ possibilis mõstratio definitionis ꝑ inductionẽ: qm̃ ꝑ inductionẽ monstrat' vtiq;, ꝙ aliq̃d inest alicui oĩ, aut nõ inest ipsi fm ꝙ est definitio, aut fm ꝙ nõ ẽ definitio: atq̃ dixit: quẽadmodũ ego existimo: ꝑꝑea qđ qm̃ ipse cõmemorauit modũ: ꝑ quẽ inductio facit acq̃rere mõstrationẽ: & iã adduxit, ꝙ ĩductio nõ sit faciẽs possidere definitionẽ: posset aliq̃s dicere: sed ĩductio facit acq̃rere veritatẽ definitiõis: & hoc, cũ ĩuestigauerim⁹ đ finitionẽ aliquã ꝑ oĩa ꝑticulariaq̃ ponunt' sub hac spẽ: ĩ q̃ definiẽda soliciti sum⁹: & dixerim⁹ ipsã prõptã eẽ illis ad verificãdũ nobis, ꝙ ẽ definitio: & d. ĩ rñsiõe hui⁹: qđ ĩductio facit vtiq; acq̃rere ꝑ se, ꝙ res sit: aut nõ sit: ꝙ ãt sic exñs definitio, aut nõ existens definitio, hoc vtiq; inest inductioni per accidens: quẽad-

ABRAM

ſicut res ſe habet in faciendo gigne-
re ſyllſm rem rei ineē ſm q̄ ſit illius
definitio. Et poſtq̄ poſuit, q̄ omnes
res, quæ commonſtrantur, aut ſyl-
logiſmo, aut inquiſitiōe common-
ſtrantur, & poſuit qđ per neutram
illarum commonſtretur definitio,
Dixit: Quis enim modus relinqui
tur? non enim eſt aditus, q̄ cōmon
ſtretur ſenſu, aut digito .i. quando
definitio non commonſtrat ſyllo,
neq; inquiſitione, nō remanet alius
modus, quo commonſtretur, non
enim eſt aditus, quod commonſtre
tur ſenſu, quando non eſt de rebus,
quas digito eſt ſignare.

BOVRANA

quemadmodū diſpoſitio vna ſyllī, A
qđ aliqd inſit alicui in eo, q̄ definī-
tio: & poſteaq̄ poſuit, qđ oīa q̄ mō-
ſtrant, oſtēdunt vtiq;, aut p ſyllſm,
aut p inductionē: & poſuit, qđ de-
finitio non monſtrat p vnū ipſorū:
& dixit. Et q̄cunq; modus ſupereſt,
& hoc, qm̄ non eſt via, vt monſtret
per ſenſum, aut p digitū: ſenſus eſt:
cūq; non mōſtret definitio per ſyl-
logiſmū, neq; p inductionē, nō de-
relinquit vtiq; hic modus alius, per
quem monſtret: & hoc, qm̄ nō eſt
via, vt monſtret per ſenſum: quem-
admodum nō ſunt aliqua determi- B
nata, quę ſint manifeſta per digitū.

ANT. INTER. TEX. VII.

Amplius quomodo mōſtrabit quòd quid eſt homo? neceſſe eſt enim ſcientem quòd quid eſt homo, aut aliud quodcunque, ſcire, & quòd eſt. non ens enim nullus nouit quòd eſt, ſed quid quidem ſignificat oratio, aut nomen, cùm dixero hircoceruus, quid autem eſt hircoceruus impoſſibile eſt ſcire. Verumenimuero, ſi monſtrabit quid eſt, et quòd eſt, & quomodo eadem ratione monſtrabit: definitio enim vnum quid ſignificat, & demonſtratio, quid aūt eſt hō, & eſſe hominem, aliud eſt.

T.c.32. Iterum quomodo cōmonſtra
bitur id, qđ quid ſit? cum iam
oporteat qui ſcit quid ſit homo
aut alia res quæuis res ſit, q̄ ille
ſciat etiam q̄ illa ſit: nam quod
non eſt, nemo ſcit quid ſit: ſed
quando diceres hircoceruus: iā
ſcit quid ſignificet dictio, & no
men, quid vero ſit hircoceruus
impoſſibile eſt ſcire. quia qñ cō
monſtratum eſt quid ſit, com-
monſtratum ēt vna & eadē ora
tione eſt, q̄ ſit, & quo modo ſit:
definitio

Dixit Ariſt. Amplius qūo mō T.c.32.
ſtratur intētio quid eſt? quoniā C
oportet vtiq;, qui nouit, quid
eſt homo, aut aliquid aliud quo
damq; ſit, vt ſciat cōſimiliter ēt,
q̄ ipſum ē: & hoc, qm̄ de eo, qđ
non eſt: nemo vtiq; nouit, quid:
ſed cūi dixerit hircoceruus: iam
nouit, quid ſignificat oīo, et no
men: quid aūt ſit hircoceruus
non pōt ſcire: qm̄ cùm mōſtra-
tur quid eſt. Planum vtiq; con-
ſimiliter ēt per oīonē vnam &
eādem, q̄ ipſum eſt, & qūo eſt:
& hæc

ABRAM

D definitio enim & demonſtratio vnam rem ſignificant: ſignificatū vero illius, qđ quid ſit hō, & ſignificatum ꝙ ſit, differunt.

Cō. 32. Dedurit ét aliam ambiguitatem, qđ impoſſibile ſit, qđ definitio demonſtratione commonſtretur. Et Dum dixit: Iterū quo modo commōſtrabitur id quod quid ſit. Vſq; ibi, ét qđ illa ſit. Intendit, præterea qūo ſit poſſibile qđ definitio alicuius rei commonſtretur, quia oportet qđ commonſtret, ꝙ hæc ſit ho-
E minis, aut alterius rei definitio, quę uis illa res fuerit, & qđ cū hoc, ꝙ ſit huius rei definitio, commōſtretur qđ hoc definitum ſit. Deinde deduxit huius cauſam, Et dixit: Nā qđ non eſt nemo ſcit quid ſit, id eſt, ꝙ id, qđ eſt ignotum eſſe, aut penitus nō eſt, nemo pōt illius definitionē ſcire. v.g. quia hircoceruus, ex quo nō eſt, impoſſe eſt qđ enuntiet eius definitio. Definitio. n. eſt rei, quæ é, & ſimiliter ſi eſſet, & ipſum eē eſſet nobis ignotum, impoſſibile eſſet, ꝙ
F eius definitio ſciatur, priusq̄ ſciat ip ſum eſſe, ſed explicatio quid ipſius nomen ſignificet pōt intelligi, prout diceret de hircoceruo qđ ſit animal cōpoſitum ex hirco & ceruo. Et non eſt alicuius dicere, ꝙ poſſibile ſit rem eſſe, notum eſſe per ſe, aut per demonſtrationem, & ignorare definitionem, & quod ſyllogiſmo commonſtratur, ſit ſolum ꝙ ſit definitio: iam enim præoſtenſum eſt, ꝙ impoſſibile ſit ſyllogiſmo. nec ſit ſyllogiſmi poteſtatis ꝙ largiatur rem rei ineſſe, & illius definitionem ſimul, & eſt hoc complementū

EVRANA

& hęc definitio et demōſtratio ſignificant ſuper aliquo vno: & intētio quid eſt homo et intentio, ꝙ eſt exiſtens ſunt diuerſæ.

Hoc conſiſt ét eſt dubium, ꝙ fieri Cō. 32.
non pōt, vt monſtret definitio per demſonem, & dixit. Amplius, qūo monſtrat intentio quid eſt, vſq; ad id, qđ dixit: cōſimiliter ét, ꝙ ipſum eſt: ſenſus eſt: Deinde, qūo fieri pt, vt monſtret definitio de re aliqua: qm̄ op3, qui monſtrat, qđ hæc eſt definitio hoīs, aut rei alterius, qcūque fuerit: vt oſtendat cū eo, ꝙ ipſa eſt definitio iſtius, ꝙ hoc definitū exiſtit. Deinde adduxit cām in hoc: & dixit: qm̄ de eo, qđ nō eſt, nemo ſcit quid eſt: ſenſus ē: & hoc, qm̄, qđ eſt ignotæ exiſtentię, aut nō exiſtēs penitus: qūo vtiq; aliquis poſſet ſcire definitionē ipſius? vt in exēplo: qm̄ hircoceruus nō eſt exiſtēs: fieri non pōt, vt aliqs adducat definitionē ipſius: qm̄ definitio vtiq; eſt de re exiſtente: & ita ſi eſſet exiſtens, dūmodo ſit ignotæ exiſtētiæ apud nos: fieri nō pōt, vt ſciatur definitio ipſius anteq̄ ſciat exiſtētia illi9: ſed declarat, quid ſignificat nomē ipſius: fieri enim pōt, vt intelligat: quēadmodū dicit de hircoceruo, qđ eſt compoſitum ex hirco & ceruo, non poſſet aſit aliquis dicere: ꝙ fieri poſſit, vt ſit aliquid notę exiſtētiæ per ſe, aut per demſonem, & ſit ignotæ definitionis, & ſit manifeſtū de definitione per ſyllm: ſed monſtratur qđ eſt definitio tm̄: quoniā iam monſtratum fuit antea hoc, ꝙ non eſt poſſibile per ſyllm, neq; per potentiā ſyllī, vt tradatur aliquid ineē alicui, & definitio ipſius ſimul:

&

ABRAM

plementum præcedentis orationis, & est, ac si sic venisset in dubia oratione: qui syllogistica demonstratione commonstrat definitionem, nõ euadit quin definitum sit apud illum notum esse, aut ignotum: si autem fuerit notum esse, oporteret ꝙ naturæ syllꝰi sit, ꝙ qui commonstret definitionem, largiatur de re ꝙ sit, & ꝙ sit definitio ĩsimul: iam autem commõstratum est huiusmodi mendacium. Si autem definitum est ignotum esse, impossibile est ꝙ commonstretur definitio ei inesse, adeo ꝙ commonstret ipsum esse, & sequeretur ꝙ syllꝰus largiatur definitum esse simul & eius definitionem. Et illud significauit quando dixit: Quia quando commonstratum est quid sit, commonstratum ẽt vna & eadẽ oratione est ꝙ sit, & quo modo sit. D.d. Definitio.n. & demõstratio vnam rem significãt. i. & oporteret ꝙ res, quæ commonstraretur definitione, & res, quę demonstratione commonstraretur, esset vna eadem res: quia per vnum modum commõstratur vna res. D.d. Significatum vero illius ꝙ quid sit homo, & significatũ ꝙ sit, differunt idest, & euidens est, ꝙ res, quæ commonstratur definitione, quæ est ipsum significatum quid sit, & quod commonstratur syllogismo, quod est esse ab alterutris, differunt.

BVRANA

& hoc est perfectio sermonis pręce A
dentis: & quasi venit in sermonem dubiũ ita qđ ostendit̃ per demr̃onẽ definitio in syllꝰo: nõ effugit, qn sit definitũ apud nos notę existẽtię aut ignotę: & si fuerit notę exñtiæ, seq̃t̃, ꝙ sit ꝑm naturã syllꝰi: qui monstrat definitionẽ: quę tradit de re aliqua, ꝙ ipsa est: ꝙq; est definitio simul: sed iã monstratũ fuit falsum hoc: si vero fuerit definitũ ignotę existentiæ, fieri non põt, vt ostendat̃ existẽtia definitionis ipsius, quousq; monstret̃ existentia ipsius: & sequit̃, qđ syllꝰus tradet existentiã rei, & defini B
tionẽ ipsius simul: & hoc est, qđ significauit, cũ dixit: qm̃ cùm monstrat quid est, ostendit vtiq; consimiliter ẽt per sermonẽ vnum, qđ ipsum ẽ, & qũo est: sensus est: cũque oporteat, ꝙ monstrans definitionẽ ostendat cũ monstratione sua definitionis, qđ definitũ est: ipse vtiq; monstrabit per syllꝰm vnũ, ꝙ est, & qd est simul: & hoc est: qđ significauit, cùm dixit: & qũo est. D.d. Et hoc, qm̃ definitio & demr̃o significant sup̃ re vna: sensus est: & sequitur hoc: ꝙ res, q̃ ostendit̃ per defini C
tionẽ & res, quæ ostẽdit̃ per demr̃onẽ sit res vna & eadẽ: qm̃ per viam vnã ostendit̃ vtiq; res vna. D.d. Et intentio quid est, & intentio qm̃ ẽ, sunt diuersę: sensus est: & manifestũ, qđ intentio, q̃ oñdit̃ ꝑ definitionẽ, q̃ est intẽtio qd est, & q̃ oñdit̃ ꝑ syllꝰm, q̃ ẽ exñtia, qđ ipse sũt diuersę.

pars.6. *Postea et per demonstrationem dicimus necessarium esse monstrari omne, quòd est, nisi substantia sit, ipsum vero esse nulli est substantia, non enim genus est ipsum ens: demonstratio igitur erit quòd est, quod et nunc faciunt scientiæ. Quid enim significat triangulum,*

D *accepit Geometra quòd autem est monstrat: quid igitur monstrabit definiens quid est, aut triangulum? sciens igitur aliquis definitione quid est, si est non sciet, sed impossibile est.*

ABRAM

T.c.33. Rursus dr̄, ꝙ oporteat, ꝙ commōstret̄ esse quicquid ꝑ demr̄onē est, qñ ens non est substātia: dico aūt, ꝙ ens nō sit substantia alicuius rei, quia ens nō est genus: demr̄o ergo fit de eo qd̄ ē. Et per hoc nunc procedūt sciæ. Geometra.n. subiectione ponit qd trigonus significet, vtrū vero fit, demr̄one commonstrat̄. E Quā ergo rē commonstrat qui commōstrat quid trigonus sit? quando autem aliquis per definitionem scit quid sit, nō scit ꝙ sit: verūtñ hoc est impossibile.

BVRANA

Dixit Arist. Amplius dr̄ vtiq; ꝙ oportet, vt oñdat̄, qm̄ est oē illud, qd̄ ē ꝑ demr̄onē: cū nō fuerit ipsum exñs substātia: & dicimus exñs nō ens nō ē substātia alicuius: qm̄ ens nō est gen⁹: demr̄o igitur erit ſm ꝙ existit: et hoc est: qd̄ perficiūt sciē nūc: & hoc, qm̄ geometra ponit vtiq;, qd significet triāgulus: an autē existat, ostēdit̄ ꝑ demr̄onē: & qd, qd̄ mōstrat igit̄, qui definit, qd est triāgul⁹: cūq; nouerit aliquis per definitionem, quid est, non nouit, quòd ipsum est: sed hoc non est possibile. T.cō.33

Cō. 33. Postq̄ notificauit, ꝙ q̄ putat ꝙ definitio cōmonstret̄ syllo sequat̄, ꝙ quęsitū essendi, & q̄sitū quid sit, sit vna eadē res, intendit distinguere exemplū, quo indigeat ille, qui cogitur dicere, ꝙ sint vna eadē res. di- F ceret.n. aliquis, ꝙ sint de vna re, q̄a ens est genus rerū, & qui commonstrat rē esse, commonstrat aliquod suorū generum: genus aūt est quo respondetur rñsione quid sit: quęsitum ergo essendi & quęsitum quid sit, est vna eadem res. Et dixit ad responsionē huius: Rursus dicitur ꝙ oporteat, ꝙ commonstretur esse quicquid per demr̄onem est, quando ens non est substantia.i. rursus constituitur demōstratio, ꝙ res sit de omni, qd̄ esse scitur demr̄one, & sequitur nobis, ꝙ commonstret ꝙ sit, qñ nomen entis non significat

Posteaq̄ docuit, ꝙ q̄ existimat, ꝙ definitio oñdit̄ ꝑ syllm, op3 apud ipsum q̄sitū exñtiæ & q̄sitū qd est, esse rē vnā & eandē: hoc est, vt instet ꝑ similitudinē, qua pose est, vt errēt errōre, ſm ꝙ ipsa sunt vnū & idē: & hoc, qm̄ posset aliq̄s dicer̄, ꝙ ipsa sunt vnū: et hoc, qm̄ ens ē gen⁹ rerū: & q̄ mōstrat, ꝙ aliq̄d est, ipse vtiq; mōstrat gen⁹ ex generib⁹ suis: & gen⁹ ē, qd̄ redit in rñsione q̄d est: igit̄ q̄sitū exñtiæ & q̄sitū q̄d ē, sunt vnū & idē: & dixit ipse in rñsiōē huius. Amplius dr̄ vtiq;, ꝙ op3, vt oñdatur, qm̄ est oē illud, qd est per demr̄onem: cū non fuerit ipsum ens substantia: sensus est: atqui consistet demr̄o sup eo, ꝙ res existit ī oī eo, cuius scitur existētia per demr̄onē: op3, vt mōstremus, ꝙ ipsum ē: cū fuerit nomen entis nō significā- Cō. 33.

ꝙ

tis

ABRAM

ꝙ sit substãtia rei, quam esse quęrit. Dixit aũt hoc, quia nos q̃rere, gratia exempli, an binarius sit, non est q̃rere, an ens sit ei genus, sed est quęrere, an qđ ex eius nomine concipit in anima, sit ens extra animã: hoc autẽ est accidens rei, s. ipsam esse in anima conformem ei, qđ est extra animã. Et ideo Arist. in lib. Topic. posuit quæsitum essendi compositum inter quæsita accidentis: hoc est, an tale sit tale: res. n. est manifefesta de quęsito cõposito: dictiones enim essendi, quæ in illis occurrũt, sunt copulę, & non significant subiecti substantiã: sicut dicimus homo est albus. Quæsitum vero simpliciter, quo quęrit, an tale sit simpliciter, expositores contendunt qđ capitulũ intret: quidã nanq; introduxerunt ipsum in quęsita generis, & aliqui ipsum introduxerũt in q̃sita accidẽtis: & illud est, qđ apparet, & ad illud accessit, vt nũc puto, Alexan. & sermo Arist. hic de q̃sito cõposito. Sicq; ergo nõ distinxit, ꝙ dictio essendi nõ significet substãtiã subiectiõis, de qua prędicatur. D. d. Et per hoc nũc procedunt sciæ. i. & sic inuenimus rẽ in scientijs, ꝙ duo quæsita differant, & ponantur duobus differẽtibus modis: ĩ artibus. n. petitur de definitiõibus, ꝙ vero res, ita sit cõmonstratur demr̃one. Et hoc significauit qñ dixit: Geometra enim subiectiõe ponit quid trigonus significet, vtrum vero sit demr̃one cõmonstrat. i. huius exemplum est: quia Geometra petit trigonum esse s̃m ꝙ ipsum describit: ꝙ vero sit demr̃one commonstratur: omnes autẽ hæ orationes sunt diuulgatę, quas persuasiue duxit: Geome-

BVRANA

tis super eo, ꝙ est substantia rei, cuius quęrit existẽtia: atqui dixit hoc, qm̃ si quęramus exẽpli gr̃a an binarius sit, nõ est qõ an inueniatur genus ipsi: & illic est quęstio, an illud, cuius format descriptio in aĩa sit existens extra animã: & hoc est accidens rei, hoc est, ꝙ sit in anima consentiens illi, qđ sup eo est extra animã. Et ꝑpea posuit Aristo. in libro Dialecticę quęsitũ entis cõpositi in quæsito accidentis, exẽpli gratia, si tale inest tali: & hoc, qm̃ res in quęsito cõposito est manifesta: & hoc, qm̃ dictiones formales quæ cadunt in ipsis sunt colligatæ: & ꝙ ipse nõ significãt super substantia subiecti: quẽadmodũ dicimus, hõ inest tali. De quæsito aũt simplici: ꝑ qđ quęrit an tale sit absolute, expositores vtiq; contẽderunt, in quo capitulo reponat: nõnulli. n. posuerũt ipsum in quæsito generis, quidã vero posuerũt ipsum ĩ q̃sito accñtis: & hoc est manifestũ: & ad ipsũ declinauit, vt opinor Alex. ĩ hoc tpe: sed sermo Arist. hic de q̃sito cõposito, ñ distĩguit: qm̃ hęc dictio exñtia, ñ sign̄at substãtiã põnis, de q̃ ꝑdicat. D. d. Et hoc ẽ, sup quo ꝓgrediunt nũc scię: sensus ẽ: & ita ĩuenit res ĩ sciẽtijs: ꝙ sunt duo q̃sita diuersa, & posuimus ĩ ipsis duos modos diuersos: & hoc, qm̃ definitiões petunt ĩ artib⁹: ꝙ ãt res sit ita, oñdit vtiq; demr̃o: & hoc ẽ, qđ sign̄auit, cũ d. & hoc, qm̃ geometra ponit põnẽ, qđ sign̄at triãgulus: vtrũ aũt sit, oñdit ꝑ demr̃onẽ: sensus ẽ: exẽplũ huius: qm̃ geometra petit sup exñtia triãguli apđ id, qđ đscribit ip̃ꝫ: qm̃ ãt ẽ, oñdit vtiq; đmr̃o: & hi oẽs sũt s̃mões ꝓbabiles: quos adduxit ꝑ modũ dubitatiõis.

A

Sub q̃bus q̃sitis traditis ĩ lib. Topic. deducant q̃sita com-

B

posita & simplicia. Idẽ. 1. Pos. c. 3. 5. Met. c. 14. & 1. Top. ca. de Accidẽte, & ĩ Destructionibus cõtra Algazelẽ disputatione 8. in solutiõe primi dubij. Alexan. quoq; 1. Top. ca. de Accidẽte.

C

ABRAM

D Geometra.n.nõ cõmonstrat demfone trigonum esse,quia est pars subiecti suę artis,sed supponit ꝙ sit. sicut artifex supponit cęteras partes subiecti artis: & si subiectũ artis est per se notum, non recipit illud esse ab alia arte: si autem non fuerit per se notum, capit ipsum esse receptũ ab alia arte,& hæc est res per se nota de ipso subiecto fm se totum: hoc est,de subiecto artis fm se totum,& fm maiorẽ partem suarũ specierũ. Si vero accidat alicui arti, ꝙ aliqua species suorũ subiectorum demfone cõmonstret, hoc fit raro, aut non contingit. Verumtñ tradit maiorem partẽ causarũ, quarundã specierũ, sicut qd dicit geometra. volum° definire figurã talis descriptionis, quia ipse nõ q̃rit talẽ qõnem vt cõmonstret hanc spẽm esse, qua sit ignota esse: sed quęrit res, quę sunt causæ essendi hanc spẽm: & sunt illę,q̃ qñ ponunt esse definita est hæc species. Hoc aũt non fit nisi in scientijs abstrahentibus,q̃ considerant ipsam formã.qñ aũt hoc ita factũ est, & ponimus ꝙ trigonũ esse fit notũ, demro Geometræ de illo est,ꝙ tradat causas essendi ipsum. Sicut cõmonstrat,ꝙ qñ educuntur duæ lineæ à duobus datæ lineę extremis, per minus q̃ per duos rectos, ꝙ illæ concurrant & faciant trigonũ. D.d. Quam ergo rẽ cõmonstrat qui cõmonstrat quid trigonus sit.i. quam rẽ commonstrat qui trigonum definit supponit. n. ipsam subiectiõe, hoc est, petit ipsam, qui autem supponit nullam rem commonstrat: subiectio enim est cõmonstrationi contraria.

E

F

AVRANA

& hoc, qñ geometra non ostendit per demfonem existentiã trianguli: qñ est pars subiecti artis suę: sed ponit, ꝙ ipse est: quemadmodum ponit reliquas partes subiecti artis suæ: & si fuerit existentia subiecti artis manifesta ꝑ se: non accipiet existentiam ipsius ab arte alia: & si fuerit non manifesta per se, suscipit existentiã ipsius admissam ab arte alia: & hęc res manifesta ẽ nimis de subiecto simpliciter, hoc est de subiecto artis simplr & magna parte specierum suarum: si vero accidat arti alicui, ꝙ ostendatur per demfonẽ existẽtia alicuius specierum subiecti sui: hoc vtiq; est raro: aut non cõuenit: sed tradit magnam partẽ causarum alicuius spẽrũ: quẽadmodũ qd dixit geometra: vt ꝙ indicet figuram cum dispõne tali: qñ ipse non quęrit in huiuscemodi qõne, vt monstret existentiã istius speciei fm ꝙ est ignotæ existentię,sed quęret vtiq; illa, quæ sunt causæ in existentia istius speciei: & hæ,cum ponuntur existentes, & definitio istius spẽi: & non est hoc, nisi in sententijs instantiuis,q̃ considerant de forma: cũq; hoc ita fuerit, & posuerimus trianguli notæ existentiæ: demõro vtiq; geometræ de ipso erit vtique, vt tradat causas existẽtię ipsius: quẽadmodũ cum mõstratur, ꝙ qñ protrahuntꝰ duę lineę,& duo anguli lineę sunt minores duobus rectis, ꝙ inq̃ ipse coincident, & fiet triãgulꝰ. D.d Et illud,qd monstratꝰ sic ita,qui mõstrat, qd est triãgulus: sensus ẽ, pp illud,qd mõstrat,q definit triangulũ: qm ponit ipsum pone, hoc ẽ petit ipsam: & nõ q ponit mõstrabit aliqd: qm positio ẽ cõtrariũ mõstrationis.

ABRAM

contraria. D.d. Qñ autē aliquis per definitionem ſcit, quid ſit, non ſcit q̄ ſit: verumtamen hoc eſt impoſſibile. i. quando qui ſcit quid ſit, ſup ponit eſſe rem, quam ſcit quid ſit, hoc eſt, recipit illud. Neceſſarium itaq; eſt, q̄ quando quis per definitionem ſciret alicuius rei quidditatem, non ſciat q̄ ſit ob ipſum ſcire definitionem: quia hoc eſt impoſſibile. ſ. q̄ ex parte qua recipitur rē eſſe, impoſſibile eſt ex ea eadē prouenire hanc rem eſſe.

EVRANA

ſtrationis. D.d. Cùmq; ſciuerit aliquis per definitionē, q̄d eſt, non nouit, q̄ ipſum eſt: ſed hoc nō ē poſſe: ſenſus eſt: cūq; qui nouit q̄d eſt, poſuerit exiſtiā rei, cuius nouit quid ē, hoc eſt admiſerit ipſam: ſequit q̄ hō, cū nouerit per definitionē eſſentiā rei alicuius: q̄ non ſciat, q̄ ipſa eſt pp cognitionē ſuam per definitionē: qm̄ hoc nō eſt poſſe: ſenſus eſt: q̄ modus, per quē admittitur exiſtentia rei, non pōt eſſe ille, per quem prouenit exiſtentia rei iſtius. A

pars. 6. *Manifeſtum autem & ſecundum modos definitionum, qui nunc ſunt, quòd non monſtrant definientes, quòd eſt: nam etſi eſt ex medio æquale, ſed propter quid eſt ipſum definitum, & propter quid hoc eſt circulus quæritur. eſſet enim & definitionem oris alci dicere eſſe ipſum. neque enim, quod poſſibile eſt eſſe quod dicitur, aſſignant definitiones, neque quòd illud eſt, cuius dicunt eſſe definitionem, ſed ſemper licet dicere propter quid.* B

T.c. 34. Videtur ēt de definitionū ſpeciebus, q̄ per illas nō common ſtret q̄ ſit qui definit. Si. n. circulus eſt res æquidiſtans à medio: ſed non eſt definitio cur ſic ſit hoc definitum & cur circulꝰ ſit huius diſpoſitiōis: eſſet enim alicuiꝰ dicere, q̄ hęc res ſit figuræ eneg, etiam nō ſcit definitiones: iam. n. poſſibile eſt, q̄ ſit cuius eſt definitio: neq; etiā q̄ definitiones ſint huius rei, quam expertus eſt, & intenderat, ſed ſemp abſolutus ē dicere cur ſit.

Dixit Ariſt. Amplius manifeſtū p ſpēs definitionū, ſ q̄bꝰ nō mōſtrat ille, q̄ definit, q̄ ipſum eſt: et hoc, qm̄ ſi fuerit circulꝰ aliq̄d æquale ex medio: p̄terq̄ q̄ ñ eſt definitio: pp q̄d ē ita hoc definitū ꝯ et pp q̄d eſt circulus cū hac diſpōne ꝯ et hoc, qm̄ poſſet aliqs dicere, q̄ hæc diſpō ineſt figurę ex ęre cōſimiliter ēt: igit nō nouit definitiōes: q̄ fieri poſſit, vt ſit illud, cuius ē definitio: neq; cōſiſtr ēt, q̄ definitiōes ſunt iſtius rei, quā elegit & voluit: ſ̄ abſolute ſp pōt dicere pp quid. C

T.c. 34.

Cō. 34. Dicit: Videtur ēt, q̄ res, quam largitur definitio ſit alia à re, quā largitur ſyllus. inueniuntur enim res in definitionum ſpēbus, quibus, qui eas

Dixit. Amplius manifeſtū, q̄ intētio, quā tradit definitio, ē alia ab intētiōe, quā tradit ſyllꝰ: & hoc, qm̄ illud, q̄d eſt in ſpēbus definitionū: vt

Cō. 34.

ABRAM

D eas & suas definitiones scit, nõ commõstrat, ꝙ definitũ sit, & ꝙ hęc definitio sit huius definiti, et nõ possit esse alterius. D. aũt hoc, quia definitionum quædam sunt, de quarum definiti re, scitur ꝙ illud sit, & ꝙ de re definitionis euidẽs sit, ꝙ impossibile sit esse alterius, q̃ huius definiti: & tales definitiones sunt quę decipiunt, adeo ꝙ id qđ definit commonstret, ꝙ definitũ sit, & ꝙ definitio insit definito, & impossibile sit alteri inesse: & quia hæ definitiones sunt decipientes & fallunt circa

E hanc rem, fuit ac si ipse dixisset, ꝙ hæc deceptio manifestetur & ostẽdatur ex definitionibus, quas deferret, cuius definitum est ignotum esse, & definitio potest imaginari alteri q̃ definitio inesse. Deinde tulit harũ definitionum exemplum, Et dixit: Si enim est circulus res ęq̃ distans à medio, sed non est definitio cur sic sit, hoc definitum, & cur circulus sit huius dispõnis. i. huius exemplum est, qđ dicitur in definitione circuli, ꝙ sit figura, cuius ambitus distantia ab eius medio vndique est æqualis. qui itaq; circulum

F hac definitione definiret, de eius re videtur, ꝙ hęc definitio non includat ꝙ circulus sit, quia nõ includit causam ipsum essendi: oratiões autem, quæ veræ includunt rem esse, sunt quæ cãm essendi illam includunt, prout in secũdo lib. huius voluminis dr̃. Et hoc significauit qñ dixit. Sed non est definitio cur sic sit hoc definitum. i nõ attingit causam qua hoc definitum sit. D. d. Et cur circulus sit huius dispõnis. i. neque etiam detulit causam inferentem hanc definitionem esse circuli,

BVRANA

nõ mõstret ĩ ipsis ille, q̃ nouit eas, & definit eas, ꝙ definitũ existit: & ꝙ hęc definitio inest huic definito, & ñ ẽ posse, vt ĩsit alij, d. ãt hoc: qm̃ accidit aliq̃bus definitiõibus: vt notũ sit ex dispõne definiti, ꝙ ipsum sit: ꝙq; sit manifestum ex dispõne definitiõis, fieri nõ posse, vt ipsa ĩsit alij definitio ab hoc: similitudo ãt istarũ definitionũ est, ꝙ sciant, ita vt existimet, ꝙ in eo, qđ definit, ostendit, ꝙ definitũ est: ꝙq; definitio ĩest definito: & fieri nõ põt, vt insit alij: & qm̃ sunt istę definitiões erroneę, errauerũt in hac re: ac si dixisset, ꝙ error iste, manifestus est, & apparet ex definitiõib⁹: ĩ q̃bus mõstrat, & definitũ ignotę existẽtię, & definitio: in q̃ possum⁹ imaginari, ꝙ insit alij, q̃ definitio vni: adduxit exẽplũ ex istis definitiõibus: & d. & hoc, qm̃ si fuerit circul⁹ aliq̃d ęquale ex medio suo: p̃terq̃ ꝙ ipse nõ definiuit, ꝑꝑ q̃d ita ẽ hoc definitũ: & ꝑꝑ q̃d sunt circuli cũ hac dispõne: sensus est: exẽplo ẽ illud, qđ dr̃ in definitiõe circuli, ꝙ ẽ figura: cui⁹ circũferẽtia elõgat à medio suo ab oĩbus laterib⁹ ęqualiter, qđ igit definitur ꝑ hãc definitionẽ est circul⁹: & manifestũ ex dispõne ipsius, ꝙ non cõpręhẽdit hęc definitio, ꝙ circulus sit: qm̃ nõ cõp̃hẽdit cãm illarũ oronũ, q̃ cõpręhẽdũt exñtiã rei, exñtia ꝟa: q̃ cõp̃hẽdũt cãm ꝑ exñtiã ipsi⁹: quẽadmodũ diximꝰ in hoc tractatu scđo isti⁹ libri: & hoc ẽ, qđ signauit, cũ dixit: p̃terq̃ ꝙ nõ ẽ definitio, ꝑꝑ q̃d ẽ ita hoc definitũ, hoc ẽ nõ definiet ꝑ cã 3, ꝑꝑ quã est hoc definitũ. D. d. Et ꝑꝑ q̃d ẽ circulus cũ hac dispõne: sẽsus ẽ: & ñ adduxit cõsistẽt cãm cõsequẽtẽ eẽntiã isti⁹ definitionis:

ABRAM

li, præter ꝙ possit alij ab eo inesse. Dixit aũt totum hoc, quia ſcia neceſſaria adipiſcitur ob cauſas, quæ ſunt rei, prout in primo lib. cõmon ſtratũ eſt. D.d. Eſſet.n. alicuius dicere, ꝙ hæc res ſit figuræ ẽneæ.i.nõ eſt notum de re huius definitionis, ꝙ non possit ineſſe alij q̃ circulo: qm̃ poſſet quis dicere, ꝙ hæc definitio ſit conueniens figuræ ẽneæ circulari.i.ꝙ qui facit hanc definitionẽ oportet, ꝙ qm̃ vult ſcire ꝙ ſit circulo neceſſario præcedat, & ſciat lineę definitionem,ꝙ.ſ ſit longitudo ſine latitudine,& definitionem puncti, & circulum eſſe ob ipſius cãm. qui.n.ſciret has res, ſciret de circuli definitione ſm hunc ordinẽ, ꝙ ſit figura,quã ambit linea vna, in cuius interioti eſt pũctus,à quo oẽs lineæ eductæ ad ambitũ, ſunt æquales, & ꝙ ſi hæc figura inſit ęri, aut ligno, ſit per accidens: circulũ aũt eſſe huiuſmodi commonſtrat: quia qm̃ fir mamus extremũ lineæ rectæ,& circunducimus alterum extremum ſit talis figura. Dum aũt dixit: ẽt non ſcit definitiones: iam.n. poſſibile eſt ꝙ ſit cuius eſt definitio. Intendit q enim defert tales definitiones non ſcit definitionẽ, qua ſit cõſequẽs,& hæ res, q̃ in eius definitione ſumuntur, ſunt res exiſtentes. D.d. Neque ẽt ꝙ definitiones ſint huius rei,quã expertus eſt & intẽderat.i.neq; tales res largiuntur ꝙ ſint definitiones rerum, quas ille definitiones poſuerunt ſm ſua nomina ſuis nominibus conformia. Hoc eſt, non naturaliter. ſicut hæc definitio, quę largitur, ꝙ ſit conformis nomini rei, cuius

EVRANA

nis, vt ſit circulo abſq; eo, ꝙ poſſit ineſſe alij: atqui dixit hoc totũ: qm̃ ſcia neceſſaria, poſſidet vtiq; pp cauſas: q̃ ſunt in re, ſm illud, qđ declara tũ fuit in Tract. 1. D.d. Et hoc, qm̃ poſſet aliquis dicere, ꝙ hæc diſpõ in eſt figurę ex ẽre: ſenſus eſt: atq; nõ erit huiuſcemodi definitio nota ex diſpõne ſua: qm̃ fieri nõ põt, vt inſit alij à circulo: qm̃ poſſet aliquis dicere: ꝙ hęc definitio cõſentit figuræ artis circulari: ſenſus eſt: ꝙ artifex iſtius definitiõis indiget: ẽtĩ voluerit ſcire, ꝙ ipſa eſt neceſſaria circulo: vt ꝑtermittat: & ſciat definitionẽ lineæ: & hoc, ꝙ eſt longitudo nõ lata, & definitionẽ pũcti & exẽtiã circuli pp cãm ſuã: & hoc, qm̃ q ſcit res iſtas, ſcit ex definitiõe circuli hoc: ꝙ ẽ figura cõpheſa linea vna, pp pũctum, à quo oẽs lineę exeũtes ad circũferẽtiã ſunt ęq̃les: ꝙ; hoc ẽ: ſiue ſit hęc figura ęri, ſiue ligno, hoc vtiq; ſeſt ipſi p accns: & exẽtia circuli in hac diſpõne mõſtrat, qm̃ cũ ſtabiliuerim extremitatẽ lineæ rectę & cõplicuerimus extremitati ſcę nouæ, erit talis figura: & dixit: qm̃ ipſe nõ nouit definitionẽ: ꝙ; fieri põt, vt ſit illud, cuius eſt definitio: ſenſus eſt: qm̃ adducẽs huiuſcemodi res, non nouit definitionẽ ſm ꝙ eſt cõſequẽs: ꝙ; illud, qđ accipitur in definitiõe ipſius, aut illa ſunt res exiſtentes. D.d. Et nõ, ꝙ definitiones ſunt, vt hęc res, quã elegit, & voluit: ſenſus eſt: neq; huiuſcemodi definitiones tradunt, ꝙ ſunt definitiones rerum: quas poſuer ũt definitiones, ſm ꝙ nolã ipſarum conſentiunt nolbus illarũ, hoc eſt, nõ ꝑ nãm: quẽadmodũ hæc definitio, q̃ tradit: ꝙ ipſa conuenit nomini rei:

A

B

C

58 1/2a

ABRAM

D cuius putat ille qui definit ꝙ sit definitio, quòd hoc non sit per se notum de re ipsius definitionis. Et intendit in toto hoc, ꝙ definitio, quę est verę definitio, indiget, quòd de eius re sciatur ꝙ definitum sit, & ꝙ res, quę in definitione sumitur, sint res existentes, & ꝙ sit cōformis nomini rei cui sumpta est definitio, & impossibile sit ꝙ sit, alij ab illa possibile fieri conformis: quando autem hęc sunt ignota esse ipsi definitioni, non est naturæ ipsius definitionis largiri has res, neque illas cō-
E monstrare, neque eas notificare. Et dixit. Sed semper absolutus est dicere, cur sit ideſt sed absolutum est semper de talibus definitionibus, q quærit quòd quærat cur de eis? & perscrutetur per eas causam, qua definitum sit, & definitio sit consormis illi, non alij quàm ipsi.

AVERANA

quam existimauit definiens, ꝙ sit definitio ipsius: quoniam non erit hoc ex dispositione definitionis notum per se: aequi volunt per hoc notum: ꝙ in definitione, quæ est definitio I veritate opus est, vt sciamus ex dispositione ipsius, ꝙ definitum est, quòdq; illa, quæ accipiuntur in definitione sunt res existentes: ꝙq; consentit nomini rei: cuius accepta est esse definitio: & non est possibile ipsi, vt consentiat alij: cùmque ignotum fuerit hæc inesse definitioni, non est in natura definitionis, vt tradat ista, neque vt monstret ipsa, neque vt sciat ipsa, cū vero dixit: sed absolute semper potest dicere propter quid est, sensus est: sed absolute semper in huiusce modi definitionibus, potest interrogans interrogare omne illud, & inquirere de causa: propter quā definitum existit: & definitio consentit ipsi, non alij.

pars. 7. *Si igitur definiens monstrat aut quid est, aut quid significat nomen (si non est nullo modo ipsius quid est) esset vtique definitio oratio idem quod nomen significans: sed absurdum. Primum quidem*
F *enim & non substantiarum esset vtique & non entium: significare enim licet & non entia. Amplius omnes orationes definitiones vtique essent: esset enim nomen ponere cuicunque orationi: quare definitiones vtique disputaremus omnes, et iliας definitio vtique esset. Amplius nulla scientia demonstraret vtique, quòd hoc nomen quid significat, neque definitiones igitur hoc assignant. Ex his igitur neque definitio & syllogismus videtur idem ens, neque eiusdem syllogismus & definitio. Ad hæc autem, quòd definitio nihil demonstrat, neque monstrat neque ipsum quid est, neque definitione, neque demonstratione est cognoscere.*

Si Dixit

ABRAM

T.c.35. Si ergo qui definit commonstratione cōmonstret quid sit, aut quid illius nomē significet, si penitus non sit cur sit, iam definitio esset oratio, cuius significatio esset significatio ipsiusmet nominis: hoc aūt nefandum est. Primo quidē, quia esset rerum, quæ nō sunt substantiæ, & rerū quæ nō sunt: nobis enim ē significare res, quę nō sunt. Ac etiam oēs orationes essent definitiōes: quia cuiuis orationi posset imponi nomen: & sumerent ſm se totas, sed ſm dictionē: & eloquetur de definitionibus: & orationes Poetarū essent definitiones. Nec vlla ēt demonstratio commōstrat ꝙ hoc nomē significet hanc rem: igit̄ nec definitiones etiam hoc notificāt. Ex his ergo rebus videtur ꝙ definitio & syllogismus non sint vna eadē res: nec syllꝰs & definitio iterū sunt vna eadem res: & cū hoc ꝙ definitio non commonstret aliqua commonstratione, neq; aliquā rerum: nec etiam est iter vt sciamus quid sit, nec definitiōe, nec etiam demonstratione.

Cō.35 Postq̄ deduxerat orationes, q̄ inferrent, ꝙ syllꝰi processus sit alius à processu defiōnis, & ꝙ res, quæ cōmonstrat̄ syllꝰo nō cōmonstret̄ definitione, & ꝙ ꝑpea defiō non cōmonstret̄ syllꝰo, nec ei est efficacia vt seipsam cōmonstret, hoc ē, ꝙ ex defiōne cōmonstrentur oēs res, quæ ad definiendum opportunæ sunt, Intendit ēt deferre orōnes huic repugnātes.

Et

BVRANA

Dixit Arist. Et si ita fuerit, ꝙ definiēs monstrat, aut quid est, aut quid significat nomē ipsiꝰ: si nō erit penitus, propter quid est: erit vtiq; definitio oratio: cuius significatio est eadem cū significatiōe nominis: sed hoc est absurdum: primo quidem, qm̄ esset vtiq; rerum, quæ non sunt substantiales, & rerum, quæ nō sunt existētes. Amplius, & hoc, qm̄ esset vtiq; nobis, vt significaret de rebus non existentibꝰ. Ampliꝰ essent omnes orationes definitiones: qm̄ esset vtiq; ponere nomen cuicunq; orationi: & accipientur igitur in summa earū: sed per orationē: & loquet̄ per definitiones. Amplius neq; demonstratio aliqua ostēdet, ꝙ hoc nomen significat rem istā: neq; definitiones igitur consilꝰ etiam docēt hoc: ex his itaq; manifestū, ꝙ definitio & syllꝰs non sunt aliquid vnū & idem cum hoc: ꝙ definitio non ostendit aliquid monstratione, neq; est via consilꝰ etiam, vt sciamus quid est, neq; per definitionem, neq; item per demonstrationem.

Cō.35 Postq̄ adduxit sermonē, ex quo sequit̄, ꝙ via syllꝰi ē alia à via defiōnis, ꝙq; res, q̄ ostēdit̄ ꝑ syllꝰm, nō monstrat̄ per defiōnē: & ꝙ definitio ꝑꝑ hoc nō ostendit̄ per definitionē: & ꝙ definitio ꝑꝑ hoc nō ostendit̄ per syllꝰm: neq; est in ipsa sufficientia, vt oñdat seipsam: hoc ē, vt ostendat̄ ex defiōne rerū oīum: quarū īdiget ꝑ gradū cōsilꝰ ēt: vult adducere rōnes oppo-

ABRAM

D Et incœpit, & dixit: Si ergo qui definit commonstratione commonstret quid ſit, aut quid illius nomen ſignificet, id eſt ſed ſi poneremus, quòd definitio non commonſtret definitum eſſe, nec definitionem in eſſe definito, & impoſſibile etiam ſit ſyllogiſmo commonſtrare definitionem ineſſe definito, hoc ſequerentur nefanda quædam. Quorum primum eſt, quia qui definit oportet quòd commonſtret alterâ duarum rerum, aut quidditatem definiti, illiusq; ſubſtantiam, aut quid
E illius nomẽ ſignificet. Deinde dixit: Si penitus non ſit, cur ſit, iam definitio eſſet oratio, cuius ſignificatio eſſet ſignificatio ipſiuſmet nominis: hoc autem nefandum eſt. Hoc eſt, niſi ponatur ꝙ definitio commonſtret rerum quidditates, ipſarumq; ſubſtantias, prout cogunt præaſſumptæ orationes, ſequitur ꝙ definitiones ſint orationes explicantes reſolum. Deinde cœpit narrare nefanda, q̃ inferret hæc poſitio, Et dixit: Primo quidem quia eſſet rerũ, quæ non ſunt ſubſtantiæ, & rerum, quæ
F non ſunt. i. primum nefandorum, quæ inferret hæc poſitio, ſ. ſi poneremus definitiones explicare nomina tantum, eſt, ꝙ definitiones nõ notificarent rerum ſubſtãtias, nec res, quæ ſunt: hæc enim eſt diſpoſitio orationum, quæ explicãt nomina. Et hoc quod dixit eſt manifeſtum. orationes enim, quæ explicãt noſa, ſunt enuntiationes oratoriæ, hoc ẽ, ꝙ includant notificationẽ ſignificationis ipſius dictionis, non id, quod includit oratio enuntiatiua de prædicatione rei de re: ipſæ quidem includunt commonſtrationem ſignificationũ

BVRANA

oppoſitas huic: & cœpit & dixit: Et ſi ita fuerit, ꝙ definitiõs monſtrat, aut quid eſt, aut quid ſignificat hoc: ſenſus eſt: ſed ſi poſuerim⁹, ꝙ definitio nõ oſtendit eſſentiã definiti eſſe, nõ aũt eſſentiam definitionis ineſſe definito: & fieri non põt conſiſt etiã, vt oſtendat per ſyllm, ꝙ definitio inſit definito: ſequitur itaq; hęc abſurditas primo: ꝙ oportet eum, qui definit ex neceſſitate mõſtrare vnã duarum rerum, aut eſſentiam definiti & ſubſtantiã ipſius, aut quid ſignificat nomen ipſius. D. d. Si non erit omnino ꝓ quid eſt, erit vtiq; definitio oratio, cuius ſignificatio eſt eadem cum ſignificatione noſs: ſed hoc eſt abſurdum: ſenſus eſt: ſed ſi nõ ponet, ꝙ definitio mõſtret ſubſtantiã rerũ, & ſubſtantiã ipſarum ſm id, quod ſequit ex ſermonibus p̃cedentibus: ſequit vtiq;, ꝙ definitiones ſint manifeſtæ de rebus tm̃. Poſtea mentionẽ fecit de abſurdis: q̃ ſequunt hanc põnem: & dixit primo hic: qm̃ ſunt vtiq; ad p̃fectionẽ rerũ: q̃ non ſunt ſubſtantiæ, & rerũ, q̃ non ſunt exñtes conſiſt ẽt: ſenſus eſt: primo quidẽ abſurdũ: qđ ſequitur poſitionẽ iſtam: hoc eſt, ſi ponamus defiõnes monſtrantes noſa tantum: hoc vtiq; eſt, vt defiõnes non ſint docentes ſubſtantiã rerũ, neq; res exiſtẽtes: qm̃ hęc eſt diſpõ orationum declarantiſi nomina: & hoc eſt, quod eius dictũ eſt manifeſtũ: & hoc, qm̃ orationes declarantes ſunt enuntiationes rhetoricæ: hoc eſt, qm̃ ipſe vtiq; comprehendunt doctrinã ſignificationis dictionis, non quod comprehendit oratio determinata ex prædicatiõe rei de re: ipſæ igitur comprehendunt monſtrationẽ

ABRAM

ficationum dictionum, & non eſt differentia inter illas & inter enuntiationes oratorias, quæ commutãt nomen vulgatiori nomine. id eſt, quòd non ſit differentia inter orationem aſſerentem quòd beſtia ſit camelus, aut quòd per beſtiam ſignificetur animal talis conditionis. & ideo poſſibile eſt quòd ſignificata orationum, quæ commonſtrant nomina, non ſint, ſicut dicimus, hircoceruus quòd ſit animal compoſitũ ex hirco & ceruo, & dicimus ꝙ vacuum ſit locus, in quo nõ eſt corp⁹. Et poſtq̃ narrauit hoc nefandum, narrauit alterũ nefandum, Et dixit: Ac etiã oẽs orationes eſſent definitiones. quia cuiuis orationi poſſet imponi nomen i. ſi definitiones eſſent, quæ ſignificationem nominũ cõmonſtrarent, ſequeretur, oẽs orationum ſpecies eſſe definitiones, & imperatiuæ, & inhibentes, & vocantes, & aliæ. q̃m ponerentur nomina omnibus orationum ſpeciebus, & omnibus conceptibus animæ: & ex quo oratio eſt compoſita ex talibus dictionibus, oportet ꝙ ſi definitiones eſſent compoſitæ ex talibus dictionibus, ꝙ tota oratio eſſet definitiones, & eſſet ipſarũ ſummæ, prout dixit, ꝙ eloqueretur ex dictionibus per definitiones, & oẽs elocutiones & orationes eſſent definitiones: hoc autem eſt nefandum. Deinde dixit: Nec vlla demonſtratio commonſtrat, ꝙ hoc nomen ſignificet hanc rem. i. ꝙ demonſtrationes nõ deducunt de idiomate. idioma enim eſt ex impoſitione, & nemo poſſet demonſtratione cõmonſtrare, ꝙ talis dictio ſignificet tale, ga dictionum ſignatio non eſt nãtr, ſed impõne.

et

BVRANA

ſtrationẽ ſignificationis dictionũ: & non eſt dria inter ipſas & enũtiationes rhetoricas: quę exponunt nomen ꝑ nomen celebratius: hoc eſt, ꝙ nõ eſt dria inter orationẽ dicentem, ꝙ hic quid ẽ camelus, aut q̃m beſtia ſignificat aĩal cũ diſpõne tali: & ꝓpea fieri põt, vt ſint orationes declarantes nola: quorũ intẽtiones non ſunt exiſtentes: quemadmodũ diximus de hircoceruo, ꝙ ẽ animal compoſitum ex hirco & ceruo: & diximus de vacuo, ꝙ eſt locus, in quo nõ eſt corpus & poſteaq̃ mentionẽ fecit de abſurdo, cõmemorauit abſurdum alterum: & dixit: Amplius erũt oẽs ſermones definitiones: q̃m eſt ponere nomẽ cuicũq; ſermoni: ſenſus eſt: & ſi fuerint definitiones, quæ declarãt ſignificationem nominum: ſequitur, ꝙ ſint oẽs ſpecies ſermonum definitiones: hoc eſt, & repetitio & amplificatio: & alia, q̃m poſita vtiq; ſunt nomina oĩbus ſpeciebus ſermonũ, & oĩbus intentionib⁹, quæ ſunt in anima: & poſteaq̃ ſermo eſt vtiq; compoſitus ex huiuſcemodi dictionib⁹: ſequitur, ſi fuerint definitiones cõpoſitæ ex huiuſcemodi dictionibus, ꝙ ſint ſermones oẽs definitiones: q̃m inuenitur in ſumma ipſarum, quẽadmodum diximus, loquetur vtiq; & dicet de rebus: & erunt oẽs ſermones & orationes definitiones: qđ eſt abſurdũ. D.d. Amplius, neque aliqua demonſtratio oſtendet, ꝙ hoc nomen ſignificat rem iſtam: hoc eſt, q̃m demonſtrationes non ſignificãt per linguam: q̃m lingua eſt cõſenſus, neq; põt aliquis oſtendere ꝑ demonſtrationẽ, ꝙ talis dictio ſignificat ſic: q̃m ſignatio dictionum non eſt ſm nãm, ſed põne

et

A B C

ABRAM

D & ideo dicunt multi loquentiſ noſtri temporis, ꝙ de idiomate nō expediat ſyllogiſmus. Dum aſit dixit: Igitur nec definitiones etiam hoc ſignificant. i. ꝙ qñ non eſt demōſtrationibus aditus ad notificandum dictionum ſignificationem, ſequitur ꝙ nec definitionib⁹ ſit aditus ad illā. quia notum eſt ꝙ in artibus ſpeculatiuis ſint definitiones, ſicut ſunt demonſtrationes. Et pōt eſſe ꝙ intendat ꝙ nec poſſit conſtitui demſo de eo ꝙ ſupponimus definitionem notificare nominū ſignificationem:

E demonſtratio enim non conſtituit de nominum ſignificatione. & eſſet hęc argumentatio de genere argumentationū primarū, non de genere obiectionū in illas. Et illud eſt de quo incœpit in hac oſone & dixit: Ex his ergo rebus vſ, ꝙ definitio & ſyllſ non ſint vna eadem res. i. ꝙ qui inſpicit has orationes ei apparet, ꝙ oratio, quæ eſt definitio, nō ſit oſo, quæ eſt ſyllſ. & hoc quod dixit eſt manifeſtum, quia definitionis compoſitio eſt compoſitio conditionis & corroborationis clauſulæ, ſyllſ autem compoſitio eſt cōpoſitio enuntiationis indicatiuæ. Deinde dixit:

F Nec ſyllſ & definitio iterū ſunt vna eadem res. i. nec quod commonſtratur ſyllſo & definitione eſt vna eadē res. Deinde dixit: Et cum hoc, ꝙ definitio non cōmonſtret aliqua commonſtratione, neq; aliquam rerū. i. ſed inferret mēdacium ꝙ definitio ne non cōmonſtretur aliqua rerū, & ꝙ ſubintret ex poſitionem dictionum: hoc eſt, ꝙ nō gignat niſi diſcere idioma. D.d. Nec etiā eſt iter vt ſciam⁹ quid ſit, nec definitione, nec etiam demſone. i. quando definitio gignit

BVRAMA

& propterea dixerūt multi loquentes noſtri tpis, ꝙ ſyllſ non eſt decens in lingua: cum vero dixit: igit neq; definitiones ſignificant hoc: ſenſus eſt: ꝙ cùm non fuerit aditus demſonibus ad docendū ſignificationē dictionū, ſequitur vtiq;, ꝙ non ſit aditus definitionibus ad ipſum: qñ notum eſt: ꝙ definitiones erunt vtiq; in artibus ſpeculatiuis, qnēadmodū ꝙ ſint demſones: & innuit, vt velit, neq; ſi ponamus definitionē docere ſignificationē nominum, pōt conſiſtere ſuper ipſa per demſonem: qñ demſo non conſiſtit ſuper ſignificatione nominū: & erit probatio iſta ex genere probationū primarū, nō ex genere oppoſitarū ipſis: neq; qđ cœpit p ipſum in hoc ſermone: & dixit: Igit apparet ex his, ꝙ non ſunt ſyllſ & definitio vnum & idem: ſenſus eſt: ꝙ qui intendet iſtis ſermonibus, videbit, ꝙ ſermo, qui eſt definitio, nō eſt oratio, quæ ē ſyllſ: & hoc, quod dixit, eſt manifeſtum: qñ cōpoſitio definitionis eſt cōpoſitio cōditionis & ligamenti: & compoſitio ſyllſ eſt cōpoſitio determinationis. D.d. Amplius, neq; ſyllſ & definitio ſunt aliquid vnū & idem: ſenſus eſt: neq; quod monſtrat per ſyllſm & p definitionem eſt vnum & idē. D.d. Et cum hoc, qñ definitio nō oſtendit monſtratione aliquid: ſenſus ē, ſed ſequit ex falſo, ꝙ per definitionem non monſtrat aliquid: cùmq; poſita fuerit in mōſtratione dictionum: hoc eſt, ꝙ nō faciat acquirere doctrinam linguæ. Deinde dixit. Et non eſt via conſiſt etiam, vt ſciatur intentio quid eſt non per definitionem, neq; p demſonē conſiſt etiā: ſenſus eſt: cūq; definitio poſſidet

faciat

ABRAM

gignit nominis interpretationem, non est nobis aditus q̃ sciam⁹ quid res sit, nec definitione, neq; demonstratione: demõstratione quidem, quia quid sit non scitur per demonstrationem, vt orationibus præassumptis videtur: nec definitione, quia definitio gigneret nominis significationem.

BVRANA

faciat monstratione nominis, non habebimus viã vt sciamus quid est res, non p definitionẽ, neq; per demonstrationẽ: per demfonẽ quidẽ, qm̃ quid est non scitur per demfonem, quẽadmodum apparet ex sermonibus præcedentibus: per definitionem vero, qm̃ definitio acquirere facit significationem nominis. &

ANT. INTER. TEX. VIII.

Dissolutio disceptationis propositæ, quòd ipsum quid est monstretur per aliud quid est, & quo pacto ipsum quid est sit demonstratio, & definitio. Cap. 5.

ITerum autem considerandum quid horum dicitur bene, & quid non bene: & quid est definitio, & ipsius quid est nunquid quodam modo est demonstratio & definitio, aut nullo modo. B

T.c.36 Oportet iam q̃ ab initio scrutemur, quæ harum dictarũ orationum sit bona oratio, & quã non sit benedicere. & quid sit ipsa definitio. & scrutemur, cernis ne, qualis sit dispositio ipsius q̃ quid res sit. sit ne illius demonstratio, aut definitio, vel non sit illius omnino ?

Dixit Arist. Iam vero oportet, vt inquiramus à principio, quid dixim⁹ ex istius sermonibus sermone bono: & quid non est bonũ in ipso sermone, & qd est definitio: & inquiramus, an ne intentio quid est sit res, cuius est demonstratio, aut definitio, aut non est ipsius omnino. T.c.36

Cõ.36 Postq̃ induxerat ofones, q̃ inferrent, q̃ ipsum q̃ quid res sit, nõ educat' syllo, neq; definitione, & ofones, q̃ inferrent, q̃ nisi ipsum q̃ quid sit nõ educat' definõne, oporteret q̃ res definitionũ subintraret disciplinam idiomatis, Intẽdit soluere hãc ambiguitatẽ: & notificabit, q̃ illarũ orationũ præassumptarũ sit recte dicta, & q̃ nõ sit sic dicta: & defert ofonẽ dem fatiuã, q̃ soluit illas cõtradictorias ofones, vt sui moris est introducere post topicã pscrutationẽ, ofones dem: atuas, q̃ quas resoluunt illę ofones: & cõmoustrat rẽ sm se verę.

Posteaq̃ adduxit rationes, ex quibus sequitur, si non extrahatur intẽtio quid est p definionẽ, q̃ sequit, vt ponatur intentio definitionũ in doctrina linguæ: vult resoluere hoc dubiũ, & docere, quis illorũ sermonum præcedentiũ dictus est recte, & quis non est dictus, & adducet rationem demonstratiuã: quæ resolvet sermones illos contradictorios sm consuetudinẽ suam: ipse eo, q̃ adducit post inquisitionẽ dialecticam rationes demonstratiuas: p quas resoluuntur sermones illi: & mõstrabit rẽ p se sm veritatẽ: cùm vero dixit Iam Cõ.36 C

Idẽ. 4. Ph. cõ.5. & 3. Met. cõ.5. Vide th oppositũ 1. Coeli. 2. & 8. & 1. de Ala. 61

ABRAM

D Et dum dixit: Oportet iam quòd ab initio ſcrutemur, quæ harum di ctarum orationum ſit bona oratio, & quam non ſit bene dicere, Infinuat per illud obijciens orationes, quæ ferunt putare quòd ipſum q̃ quid ſit non commonſtretur per aliquam rem: quando enim non commonſtraretur definitione, neq; demonſtratione, non commonſtra retur penitus per aliquã rem, quod eſt maxime nefandum. Dum au tem dixit: Et quid ſit ipſa definitio, id eſt, & expedit quòd ſcrutemur

E cum hoc definitionis quidditatem: & hoc eſt, quia quæſitum hoc ſunt duæ res, quarum vna eſt, per quid educatur ipſa definitio: & altera q̃d ſit ipſa definitio: hoc eſt, definitionis definitio: ipſe enim commonſtrat naturam definitionis ex natura demonſtrationis. Et dum dixit: Et ſcrutemur, cernis ne, qualis ſit diſpoſitio ipſius quòd quid res ſit? ſit ne illius demonſtratio, aut definitio, aut non ſit illius omnino? Intendit ſcrutemur de ipſo quòd quid ſit, an conſtituatur de eo de-

F monſtratio? & largiatur ipſum ipſa definitio? aut non conſtituatur de eo demonſtratio, neque largiatur ipſum aliqua definitionũ. hoc eſt, ſi definitiones eſſent ſolum nominum explicatio, prout intulerat præcedens oratio. Et ipſe quæritin hoc capitulo tres res, quarum vna eſt, ordo illarum orationum, & dignoſcere rectam illarum ab iniqua: ſecunda autem eſt, qua notificat q̃d ſit ipſa definitio: & tertia, an regula, qua educatur quid res ſit, inueniatur, nec ne.

SYRIANA

Iam vero oportet, vt inquiramus à principio, quid dictum fuit ex iſtis ſermonibus bene: & quid non fuit bonum ex ſermonib⁹: deſignat per hoc ſermones oppoſitos: qui adducti fuerunt ad exiſtimandum, quòd intentio quid eſt, non oſtenditur per aliquam rerum: quod enim nõ monſtratur, neque per definitionem, neque per demonſtrationem: hoc vtiq; non oſtenditur per aliquid omnino, & hoc eſt finis. cùm vero dixit: Et quid definitio: ſenſus eſt, & oportet, vt inquiramus cum hoc, quid eſt definitio: & hoc, quoniam quæſitum eſt duarum rerum: quarum vna eſt, per quid prodeat definitio, & altera quid eſt definitio, hoc eſt definitio definitionis: hoc eſt, ſecundum quòd ipſe monſtrabit naturã definitionis ex natura demonſtrationis: cùm vero dixit: & inquiremus, an intentio quid eſt, ſit res, cuius eſt demonſtratio, aut definitio: aut non eſt ipſius omnino: ſenſus eſt: & inquiremus intentionem quid eſt, an conſiſtat ſuper ipſum, & tradat eam definitio: ſi non conſiſtit ſuper ipſum demonſtratio penitus: & non tradat eam definitio de aliquibus: ſenſus eſt: ſi definitiones tradiderint monſtrationem nominum tantũ, ſecundum id, quod ſequitur ex ſermone præcedente: & ipſe quæritin hoc capitulo tria: quorum vnum eſt ordo ſermonum præcedentium, & ſcientia recti & non recti: ſecundum autem, ſcire quid eſt definitio: & tertium via, per quam extrahit, quid eſt res, ſi exiſtat, aut non.

Qm

T.8.pars *Quoniam autem est (vt diximus) idem scire quid est, & scire causam ipsius si est. Ratio autem huius, quòd est aliqua causa, & hæc* A
aut eadem, aut alia, & si sit alia, aut demonstrabilis, aut indemonstrabilis: si igitur est alia & contingit demonstrare: necesse est medium esse causam, & in prima figura monstrari: vniuersale nanq; est & prædicatiuum quod monstratur. Vnus igitur modus esset vtique, qui nunc exquisitus est, per aliud ipsum quid est monstrari, ipsorum nanq; quid est necesse est medium esse quid est, & propriorum propriũ: quare hoc quidem monstrabit, illud vero non monstrabit ipsorum quid erat esse eidem res.

ABRAM

T.c.37 Dicimus autem, quòd ex quo scientia quid sit, & scientia causæ ipsius quid sit, vt diximus, vna eadem res sunt. & huius argumentatio est, quia illa est causa: aut enim est eadem ipsa, aut differens, aut commonstrata de monstratione, aut nõ commonstrata: si ergo fuerit alia & differens, & posset commonstrari: oportet quòd sit media causa ipsa, & quòd in prima figura commonstretur: res enim, quæ commonstraretur, esset vniuersalis & affirmatiua: altera autem species est, quæ nunc commonstrata est, scilicet, quòd commonstretur ipsum quid sit mediante re alia: res enim, quę sunt quòd quid sit, inferuntur inter medĩs, quæ sunt quòd quid sit: & quæ propria commonstrant propria sunt: vnum ergo illorum commonstratur: altera vero res, quę est ipsum quòd quid sit, & illi secundum eius substantiam inesse, nõ commonstratur vni eidem rei.

Postq̃

BVRANA

Dixit Arist. Dicamus igitur, T.c.37
quoniam scientia de quid est, & B
& scientia per causam quid est: quemadmodum diximus, est vnum & idem: probatio autem de hoc: quoniam est causa aliqua: & hoc, siue sit eadem, aut diuersa, aut demonstrabilis, aut indemonstrabilis: si igitur est altera & diuersa, & possibilis, vt monstretur: sequitur itaq; vt sit causa media, & monstretur in prima figura: quoniam res, quæ monstratur est vniuersalis et affirmatiua & spe- C
cies vna est hæc, quæ monstrata est nunc: quod est, vt ostendatur intentio quid est per medium rei alterius: & hoc, quoniam inter res, quæ sunt quid est, oportet media esse quid est: & quod monstrat propria proprium: igitur vnum quidem ipsorum monstrabit: alterum vero ex ĩs, quæ sunt intentio quid est res & existentia ipsius per se: non monstrabit vtiq; de re vna & eadem.

Posteaq̃

ABRAM

Cō. 57 Postq̄ tulerat duas orationes am
D biguas, quarum alteram inferebat, ꝙ definitio sit demſone com. nonſtra bilis, & altera ꝙ non commonſtret, Intendit hic rem diſcernere: & noti ficabit modum, quo verum eſt dice re, ꝙ demſone commonſtretur, & quo verum eſt dicere, ꝙ non com monſtretur demſone. Et dū dixit: Dicimus autem ꝙ ex quo ſcientia quid ſit, & ſcientia cauſæ ipſius quid ſit, vt diximus, vna & eadē res ſunt. Intendit ꝙ iam commonſtratū eſt, ꝙ ſcientia quid res ſit, & ſcientia cur
E ſit: eſt ſcientia de vna eadem re. qui enim quærit quid res ſit, quærit cau ſam inferētem ipſam eſſe, & hæc eſt vna duarum præmiſſarū, quas ſupponit, qui facit ſcrutiniſi, & eſt præ miſſa per ſe nota. Deinde dixit. Et huius argumētatio eſt, quia illæ eſt cauſa. i. argumentatio, qua videtur modus, quō definitio poſſit demon ſtratione commonſtrari, & modus, quo videtur ꝙ impoſſibile ſit demō ſtratione commonſtrari eſt: quia quando pro illo ſumimus demon ſtratione abſq; dubio in demſone
F ſumimus terminū, qui ſit cauſa defi nitionis, quam concludere procura mus. Deinde dixit: Aut enim eſt ea dem ipſa, aut differēs, aut common ſtrata demſone, aut non common ſtrata i. & medius terminus ſumptus in hac demſone, qui eſt occaſio & cauſa quidditatis, non euadit quin ſit ipſamet quidditas, vel ſit aliud à quidditate, quod ē maius extremū, & non euadit etiam hic medius ter minus, quin ſit per ſe notus, aut de monſtratione indigēs. Deſde dixit: Si ergo fuerit alia & poſſet cōmon ſtrari, oportet ꝙ ſit media cauſa ipſa id eſt,

EVRANA

Poſteaq̄ adduxit duos ſermones dubios: ex quorū vno ſequit ꝙ defi nitio oſtendat per demſonē, ex alte ro aūt, ꝙ non oſtendatur, vult ſepa rare rem hic, & docere modum: pp quem verificat, vt oſtendat per de monſtrationem: & pp quē non ve rificat, vt oſtendatur per demſonē: & dixit: Dicamus igitur, qm̄ ſcia de quid eſt, & ſcia per cauſam quid eſt, quēadmodum diximus, eſt vnū & idem: ſenſus eſt: ꝙ iam monſtratū fuit: ꝙ ſcia de quid eſt res, & ſcia de pp quid eſt, eſt ſcia de re vna & ea dem: & hoc, qm̄ qui quærit, quid eſt res, ipſe vtiq; quærit cām cōſequen tem exiſtentiā: & hęc eſt vna duarū ꝓpōnum, quas poſuit artifex induc tionis: & eſt ꝓpoſitio per ſe nota. D. d. Probatio autem de hoc, qm̄ eſt cauſa aliqua: ſenſus eſt: & probatio, pp quam apparet modus: pp quem fieri pōt, vt oſtendatur per demſo nem definitio: & modus, pp quem apparet, ꝙ fieri non pōt, vt oſtendi per demſonem, & hoc, qm̄ cùm di miſerim⁹ demſonem ſuper ipſum, abſque dubio accipitur in demſone terminus: qui eſt cauſa definitionis, quā intendimus concludere. D. d. Et hoc, ſiue fuerit idem, ſiue diuer ſum, aut demonſtrabile, aut inde monſtrabile: ſenſus eſt: & terminus medius, qui accipitur in hac demſo ne, qui eſt cauſa & cauſa eſſentiæ, ni hil prohibet, quin ſit eſſentia per ſe, aut ſit aliud ab eſſentia: quæ eſt ex tremitas maior: neq; effugit conſiſt etiam iſte termin⁹ medius, quin ſit notus p ſe, aut indigens demſone. D. d. Si igitur ē altera & diuerſa, & poſſibilis, vt monſtretur, ſequitur vtiq;, vt ſit cauſa media: ſenſus eſt:

& ſi

ADRAM

id est, si medium fuerit causa differens à quidditate, & ei connexa, possibile est ꝙ causa sit medius terminus, & quod per illam commonstretur rei quidditas sit prima figura: vniuersalis enim conclusio sit in prima figura. Deinde dixit: Altera autem species est quæ nunc commonstrata est: scilicet ꝙ commonstretur ipsum quid sit mediante re alia, id est hæc itaq; species, cui conditionem nunc apposuimus, ꝙ medius terminus sit res extra quidditatem rei, & illius quidditas commonstretur demonstratione, est species quæ simul largitur rem esse & eius definitionem. Deinde dixit: Res enim, quæ sunt, inferuntur intermedijs, quæ sunt ꝙ quid sit, id est, ꝙ conclusiones, quæ sunt rerum quidditates & definitiones. & putatur ꝙ cõcludantur essentialiter, oportet ꝙ medius terminus sit etiam quidditas huius rei, quæ concludi putatur: & sequitur petitio, prout exactus est à nobis sermo. Dum autẽ dixit: Res enim, quæ sunt quid sit, inferuntur intermedijs, quæ sunt quid sit, & quæ propria commonstrant propria. i. ꝙ demonstrationes, quæ cõmonstrant quidditates, oportet ꝙ naturaliter media sint quidditates: sicut quæ commonstrant propria oportet ꝙ sint nãturaliter media propria. Dixit autẽ hoc, quia qñ res supponit nota esse, & posita fuerit eius quidditas, hoc est, ei⁹ definitio ignota esse, non est ibi medium nãturaliter, quo commonstrentur illæ quidditates habẽti illas quidditates, nisi res commonstretur per se ipsam: & ideo quidditates cõmonstrantur demonstratione qñ inter illas & rem, cuius est illa quidditas, fuerit

BVRANA

& si fuerit mediũ causa diuersa ab essentia, & consequens ipsam: fieri vtiq; põt, vt sit cã terminus medius: & monstret per ipsam essentia rei in prima figura: qñ conclusio vlis est in prima figura. D.d. Species igit vna, est hæc, q̃ monstrata fuit nunc: quod est, vt mõstretur intẽtio quid est per medium alterum: sensus est: hæc igitur est spẽs vna, quam tradidimus nupc: vt sit terminus medius aliquid progrediens ab essentia rei: & sit essentia ipsa, quæ ostenditur per demfonem: ipsa est species, quæ tradit existentiam rei & definitionem ipsius simul. D.d. Et hoc, qñ inter res, q̃ sunt essentia, oportet, vt sit medium quid est: sensus est: & hoc, qñ de cõclusionibus, q̃ sunt essentia & definiões, existimat, vt cõcludantur p se: sequit itaq;, vt sit terminus medius essentia constit ẽt istius rei, quę existimat esse conclusio essentiæ: & sequitur petitio: quemadmodũ prędiximus: cùm vero dixit: & hoc, qñ eorum, quæ sunt quid est, oportet vtiq; ꝙ media inter ipsa sint q̃d est, & quod monstrat propria propriũ: sensus est: & hoc, qñ demonstrationes, quę monstrant per essentialia, oportet vtiq;, ꝙ in ipsis media sint essentialia fm naturam, quẽadmodum in ijs, quæ monstrant propria, oportet, ꝙ media fm naturam sint propria: deinde dixit hoc, tanq̃ ꝙ sit res nota & posita essentiæ, hoc est definitio ipsius ignotę existẽtiæ, nõ erit ibi mediũ fm naturam: per quẽ monstrat existentia illorũ essentialium ad artificẽ essentialium: si nõ, quia ostenditur res p se: & ppea ostẽditur essentialia p demfonem: cùm fuerit inter ipsa, & inter demfonẽ,

ABRAM

D fuerit mediū, quod sit illius quidditatis causa: & illa quidditas autem erit ignota ineſſe rei, cui ineſt, notificans explicationē quid nomē significet: & medius terminꝰ largiretur illam quidditatē eē, ciusq; causam simul, & illa esset pfecta definitio: aut quidditas esset nota esse non ꝑ eius causam, & demo largiretur causam illius quidditatis: & prima est dispositio demonstrationum simpliciter, & secunda est dispositio demonstrationū causæ equaliter, nisi ꝙ hęc species cōcludit quidditates ꝑ suas causas, & illa esse per eius causam. Et dixit: Vnum ergo illorū cōmonstrat, altera vero res, quæ est ipsum ꝙ qd sit, & sm eius substantiam ineſſe, nō commonstratꝰ vni eidem rei, id est, demfones vero quarum medius terminus est quid sit, & quæsitū quid sit, non cōmonstrant quid sit, quia earum medius terminus & maior terminus est vna eadem res.

E

BVRANA

in qua inuenit hęc essentia, mediū, quod sit causa essentiæ: & hæc essentia aut ignorabit ineſſe rei: in qua inuenitur notificare monſtrationē illius: quod significat nomen: & terminus medius exhibebit existentiā illius essentiæ & causam ipsi⁹ simul: quæ est definitio pfecta: aut erit essentia notæ existentiæ non per cām ipsius, & tradet demo causam illius essentiæ: & prima est intētio demōſtrationū absolutarū: & secunda intentio causarum, ꝙ hoc est in hoc: præterq; ꝙ ipsa est species concludēs essentialia ꝑ causas suas: cùm vero dixit: sed vnū ex illis, quæ sunt intentio quid est res, & existētia non ꝑ se, nō monſtrabit vtiq; de re vna & eadem: sensus est: demfones vero, in quibus terminus mędius est, qd est, & quæsitū quid est, nō monſtrabūt vtiq; quid est: qm terminus medius in ipsis est, quid est: & terminus maior in ipsis est res vna & eadem.

T.8.pars F *Hæc igitur modus quòd non sit vtiq; demōſtratio, dictum est prius, sed est logicus ſyllogiſmus ipſius quid eſt. Quo autem modo contingit, dicamus aggrędientes rursus à principio.*

T.c.38 Hæc vero ſpecies quòd non sit demonſtratiua, iam itaq; de illa ediximus in præcedentibꝰ, excepto ꝙ sit ſyllogiſmus logicus: quo autē modo sit poſſibile nos narramus redeundo ab initio ad rei primordium.

Dixit Ariſto. Sed hāc ſpēm ꝙ nō est demō, enuntiauerimus vtiq; in ꝓcedentibꝰ, præterq; ꝙ est ſyllꝰ logicus: sm vero quem modum poſſibile, enuntiemus vtiq; de hoc: & reuertamur à capite ad principium rei. T.c.38

Cō.38 Dum dixit: Hæc vero ſpēs ꝙ nō sit demonſtratiua. Intendit per illū primum ſyllogiſmum, qui putatur ꝙ concludat definitionem: hoc eſt, in quo ſumptum est, ꝙ A sit definitio B & B definitio C. Dixit aūt hic,

Excepto

Quòd hæc ſpecies nō est demonſtratiua: intelligit ſyllm primū: de quo exiſtimat, ꝙ cōcludat definitionem: hoc est, in quo accipitur, ꝙ A est definitio ipſius B & B definitio ipſius C, ſed cùm dixit de ipſo. Cō.38

ꝑterq;

ABRAM

Excepto quòd sit syllogismus logicus. Hoc est, quia quando recipitur quòd rei sint duæ definitiones, & reciperetur quòd significatum dicendi, A est definitio B & B ipsius C sit definitio illius, cuius B est definitio: & positum fuerit, quòd B sit definitio C, sequitur inde necessario, quòd A sit definitio ipsius C excepto quòd conclusio definitionis per definitionem est res accidentalis: prædicatio enim definitionis de definitione non est per se, sicut nec prædicatio propriorum de se inuicem est per se: hic vero quæruntur demonstrationes essentiales, & illæ sunt, quæ sunt primæ intentionis huius libri. Dixit vero, Quòd sit logicus, id est, topicus, quia ars topica concedit quòd rei sint duæ definitiones, & non ponit hoc petitionē.

Digressio.

Et puto quòd ex quo nec Alpharabius, nec alius constituit hanc sententiam de mēte Aristotelis, & opinati sunt, quòd orationes, quæ concludunt definitiones per definitiones sint demonstratiuæ, difficile fuit eis distinguere inter has duas species, de quibus loquitur Aristoteles, & de vna dixit, quòd largiatur definitionem, & de altera quòd non largiatur definitionem, & si illam largiatur, illam largiatur logica cōmonstratione. Quòd autem non attigerit Alpharabius hunc locum apparet ex eius verbis in suo Libro de Demonstrationibus, & ex eius libro de Dictionibus. in libro enim de Demonstratione vsus est eisdem exemplis, quibus vsus est Aristo. in hoc loco de eo, ꝙ hoc sit vnū accidens demōnibus cū definitionib⁹.

et

BVRANA

præterq̄ ꝙ est syllogism⁹ Logicus: A
sensus est: qm̄ cùm admittitur, ꝙ in sunt rebus duæ definitiones, & admittitur, ꝙ intentio eius, quod dicimus A est definitio ipsius B hoc est definitio illius, cuius B est definitio: & positum est: ꝙ B est definitio ipsius C sequitur vtiq; ex ipso ex necessitate, ꝙ A est definitio ipsius C, præterquàm ꝙ conclusio definitionis & definitio sunt res accidentalis: qm̄ prædicatio definitionis de definitione non est substantialis: quem admodum inexistentia propriorū sibi inuicem nō est prædicatio sub- B
stantialis. Atqui quæret hic demōnes substantiales: & sunt hæ, quas intellexit primo in hoc: dixit aūt de ipso, ꝙ est dialecticus, qm̄ ars dialecticæ significat, ꝙ rei sunt binæ definitiones: & nō posuit hoc petitionē.

Digressio. cōtra Abunazarē circa intētionē Aristo. hoc loco

Et existimo ꝙ non stetit Abunazar, neq; alij ab ipso super hac re ex intentione Aristo. & dixit: ꝙ ipsa est sententia ipsius, ꝙ orationes, quæ concludunt definitiones per definitiones sunt demonstrationes: ratiocinatus est super ipsis dr̄iam inter has duas spēs: de quibus dixit Arist. C
& dixit de vna ipsarum, ꝙ ipsa tradit definitionem per alteram, quæ non tradit definitionem: & si tradit ipsam, tradit vtiq; eam per monstrationem logicam. Quòd autē Abunazar non attigerit locum istū, manifestum vtiq; per verba sua in Libro ipsius de demonstrationibus, & ex verbis suis in Lib. Elementorū: & hoc, qm̄ in libro Elementorum vsus est exēplis eisdem, quibus vsus est Arist. hoc in loco, secundum ꝙ hoc est vnum ex ijs, quæ accidunt demōstrationib⁹ cū definitionib⁹:

ABRAM

D & dixit, quòd hic modus, qui sit vniuersalis ad educendum definitiones ignotas sint demonstrationum species, & quòd hac via procedatur ad commonstrandum omnem definitionem ignotam, & non exponit quæ specierum demonstrationum largiatur hoc per se, & quæ largiatur illud per accidés, ac si omnes demonstrationum species largiantur definitiones per se. Hoc autem quod opinati sumus de eo ex suis libris, manifestius est in suo libro de dictionibus. hæc enim est suæ orationis series: sicq; igitur cur sit, & quid sit, aliquando concurrunt, & quæsitum de vtrisq; sit vna eadem res: & quando quæsitum fuerit per dictionem, vtrum aliquando in illo appenditur quæsitum per dictionē cur sit, & aliquando quæsito p quid sit, appenditur cur sit, & quid sit simul, & de hoc est magna perscrutatio & altitudo nimis difficilis: sed vltimatæ declaratur, quòd hoc fiat quando est sicut dicimus, an Lunæ eclipsis sit occultatio luminis Lunę, nec ne. Nisi esset, quia aliqui aliter

F dixerunt, quia quando sumitur in huius commonstratione, quòd occultetur à terra à Lumine Solis oppositionis tempore, iam demonstratione commonstratum est hoc modo, an sit, & quid sit, & cur sit: quia occultatio Lunę luminis est ipsa eadem eius eclipsis, & ipsa eadem est eius occultatio à Sole. & ex hoc eius sermone non videtur, q̄ omnis demonstratio largiatur cur res sit: hoc autem est cōtra id, quod Arist. ait in hoc libro & alibi quàm hic. Et vltra hoc, quia non tradit differentiā inter demonstrationē cur sit, quæ

EVRANA

& dixit: q̄ hęc est via vtilis ad exhibendas definitiōes ignotas in omni loco, quę sunt spēs demōstrationū: quòdq; hęc via est, de qua procedit ad monstrationem omnis definitionis ignotę: & non monstrabit illud, quod tradit hoc, de specieb⁹ demonum p se: & illud, qđ tradit ipsum per accidēs: ac si omnis spēs demonstrationum tradūt definitiones per se: & hoc est, quod existimauimus ex libris suis in libro ipsius per elemēta plura: & hoc est, in quo discussit sermonem suum: igitur pp quid est, & quid est, aggregant vtiq; aliqñ: & erit quæsitū de vtroq; ipsorū res vna & eadem: cùmq; fuerit quæsitum p signum si, annectit ipsi aliqñ quæsitum p signum pp quid est: erit tunc quæsitū quid est: cui annexum est pp quid est & qđ est simul: & in hoc est inquisitio multa & profunda, difficilis nimis: præterq̄ q̄ ip se mōstrabit in fine rei: q̄ hoc vtiq; erit in eo, q̄ erit quemadmodū diximus: si defectus Lunæ est obstructio luminis Lunæ, aut non: qm̄ nō nulli dixerunt absq; hoc: qm̄ cùm monstrauerunt, q̄ ipsa remouetur per terram à lumine solis in tēpore, quo accipitur oppositio: erit vtiq; manifestum per demonstrationem sm hunc modum, si est, & quid est, & pp quid est: qm̄ obstructio luminis Lunæ & defectus ipsius est idem, & hic est idem cū remotione à Sole: & ex hoc sermone apparet, q̄ nō videtur, q̄ omnis demonstratio tradens propter quid est res, tradat qđ est res: & hoc est diuersum ab eo: quod dixit Aristo. in hoc tractatu, & in alijs locis: & præcessit sup hoc, quòd non tradat differētiam inter

demon-

ABRAM

quæ largitur cur res sit, & quid sit simul: & eam, quæ largitur cur res sit, & ipsam esse solum, si inter illas sit differentia, nisi per exemplum quod detulit: hoc autem non est intelligibile inter illas. Nunc vero iam commonstrata est tibi ex sermone Aristotelis, & ex his, quibus exposuimus eius orationem, quòd quando causa, quæ largitur demonstratione quid res sit, fuerit extra quidditatem, largiatur simul esse & quidditatem: sin autem esset esse per accidens scitum, quando autem fuerit ipsa quidditas, aut quidditatis pars tantum, non largitur quidditatem, nisi per accidens: sicq; expedit sciri, quòd demonstratio, quæ largitur cur res sit, aut an res sit, aut cur, & an res sit simul per se primo, est, cuius medius terminus est extra rei quidditatem: sin autem, demonstratio cur sit esset per accidens, quoniam medius terminus non esset causa ipsiusmet maioris termini, & illum inesse di minori, prout exactum est: & patet ex nostris dictis ex Aristotelis opinione de demonstrationibus simpliciter. Veruntamen secundum Alpharabij mentem, qui non distinguit siue causæ, quæ sumuntur medij termini, sint pars quidditatis, aut extra quidditatem, sequitur secundum eius dictum, quòd demonstrationes causarum partiantur in duas partes, quia illius earum, cuius medius terminus fuerit extra quidditatem, largitur definitionem, & cur sit, cuius autem subintrat quid res sit, non largitur. Sed Alpharabius non animaduerut hãc diuisionem. Et illud etiã

VNIVERSE

demonstrationem pp quid, quæ extra A
dit propter quid est res, & quid ẽ res simul, & inter illud, quod tradit pp quid est res, & existẽtiam ipsius tm: si fuerit inter ipsa differentia, nisi p similitudinem, quam adduxerunt: & hoc non est intellectum ad distinguendum inter verũq; ipsorũ: Iam vero tibi declarati fuit ex viis Aris. & ex eo, quo declarauimus sermonem ipsi⁹: qm cùm fuerit causa, quę tradit quid est res per demfonem, extra demonstrationem: quæ tradit essentiam & existentiã simul: si fuerit existentia aut essentia tantum: si B
fuerit existentia nota per accidens: cùm vero fuerit essentia, aut pars essentiæ tm, non tradet essentiã, nisi per accidens: & ita oportet, vt sciat, ꝙ demfo, quæ tradit propter quid est res, aut si est, aut pp quid, & si est res simul p se & primo: ipsa vtique est, in qua termin⁹ medius est extra essentiã rei: & si non fuerit demfo pp quid est per accidens: qm terminus medius non erit causa termino maiori substantiæ ipsius & existentię ipsius in minori: quẽadmodum prædictum fuit: & manifestũ ex ser C
mone nostro per opinionẽ Aristo. de demonstrationibus absolutis. Secundum vero opinionẽ Abunazaris, qui distinxit, siue fuerint causæ, quæ accipiũtur termini medij pars essentiæ, aut extra, aut essentia: sequitur vtiq;, ꝙ sint demfones causarum: sm ter monẽ ipsius diuidunt duas in partes: qm quod ex ipsis fuerit terminus medius extra essentiã tradit definitionem, & pp quid est: quod autem positum fuerit in quid est res, non tradet. Sed Abunazar non animaduertit in hac diuisione,

ABRAM

D etiam quod opinatur, q demõstrationes, quarum medij termini sunt causę, quibus res cõstant, sint demõstrationes, non est quid verum. Veruntamen Auubechar benalzayg, id est Auempace, putat q animaduerterit hanc. dixit enim ipse in quibusdam suis expositionibus sup Librum Aristo. q Arist. apponat conditiones demonstrationibus, quas nõ apponit Alpharabius. qa Arist. cõsiderat demonstrationes inquantum sunt definitiones, dico definitiones in potentia, & Alpharabius E considerat demonstrationes simpliciter, sed opinatus est de illo, quòd demonstrationes, quæ non sunt definitiones, sint orationes Logicę nõ demonstrationes essentiales. Tibi autem expedit scire, quòd intentio scientiæ de demonstratione est scientia definitionis, & quòd id, quod hic commonstratur, quòd demonstrationes sint definitiones in potentia, est huius libri: quicquid autem est in primo libro est propter id, quod in hoc libro commonstratum est. Auicen. vero opinio est contra hãc F opinionem, videtur enim ei quòd definitio non commonstretur. penitus per demonstrationem: & q hæc species demõstrationis, de qua Aristo. hic dixit, quòd ipsa cõmonstrent demonstratione ipsam definitionem, non est vt manifeste eius verba sonant, sed q sit proxima harum specierũ vt demfone cõmonstret definitionẽ: hoc est, q ipsa largiatur definitionem magis q̃ alia: hoc est, q sit ꝓxima ad largiendũ, nõ q ipsam largiat in effectu. Et est ac si ipse putet, q non sit vis alicuius specierum præmissarum & syllogorũ,

AVERROIS

neq; illud quod opinatus fuit consimiliter etiam: qm̃ demfones, in quibus termini medij sunt causæ, ita se habent: q per ipsas constituunt res, quæ sunt demonstrationes substantiales: ipsum ẽ res vera: Abubacher vero Zaigi existimauit, q ipse animaduerterit hoc: & hoc, quoniam ipse dixit in parte expositionis nostræ super Libro Aristo. q ipse posuerit conditionem illud, quod non posuit Abunazar: quoniam Arist. considerat vtiq; de demonstrationibus ex parte, qua sunt definitiões, hoc est definitiones in potentia: & Abunazar cõsiderat de demonstrationibus absolute: sed narrauit super ipso: q demonstrationes, quæ nõ sunt definitiones, sunt vtiq; orationes Logicæ, nõ demonstrationes substantiales. Tu vero scire debes, q intelligens de scientia demonstrationis, ipse vtiq; intelligit de scia definitiõis: quòdq; illud, quod declaratum fuit, est vtiq; ex eo, q demfones sunt definitiones in potentia, & est cum hoc Libro: & oẽ illud, quod est in tractatu primo, est vtiq; ꝓp illud: quod declaratũ fuit in hoc tractatu. Opinio autem filij Senæ est opinio mea: & hoc, qm̃ ipsi videtur, q definitio non ostenditur per demonstrationẽ omnino: quòdq; hęc spes demfonis, de qua dixit Aristo. est illa, quæ ostendit demfonem definitionis, non quæ est fm q videt: sed est proxima specierum, nisi q ostendit per demfonem definitionis, hoc est magis q̃ aliæ: hoc est, q in ipsa ponit conditio in potentia propinqua: quã posuit ipse in actu: & quasi vt, q non est, vt potentia alicuius specierũ ꝓpõnum & syllogorũ,

ABRAM

quòd largiantur conclusionem aliquam, & cum hoc largiantur illam esse definitionē, & equum est apud eum siue medius termin⁹ fuerit definitio, aut vnum de quinq; prædicabilibus, scilicet genus, & differentia, & species, & duæ species accidentis per se, totum aũt hoc est remotũ ab opinione Arist, & est modicæ intelligentiæ: redeamus ergo ad id vn de recessimus de expositione.

EVRANA

vt tradunt conclusionem aliquam, A
& tradunt cum hoc ipsum esse definitionem: quòdq; hoc apud ipsum est terminus medius definitio, aut vnum ex quinq; prædicatis, hoc est genere, & differẽtia, & definitione, & duabus speciebus accidentis substantialis: & hoc totum longinquũ est ab opinione Aristo. & parum de intẽtione ipsius: sed reuertamur ad id, in quo eramus de expositione.

T.8.pars *Quemadmodum enim propter quid quærimus habentes quòd, nonnunquã vero & simul manifesta fiunt, sed non prius vtiq; propter quid* B
possibile est cognoscere, quam quòd, manifestum est, quòd consimiliter & ipsum quid erat esse non sine ipso quòd est. impossibile est enim scire quid est ignorantes si est: ipsum vero si est, aliquando quidem secundum accidens habemus, aliquando autem habentes aliquid ipsius rei, vt tonitruum, quòd sonus est quidam nubium, & defectum, quòd est priuatio quedã luminis, & hominẽ, quòd animal quoddam est, & animã, quòd est ipsum seipsum mouens. quæcunq; igitur secundum accidens nouimus quod sunt, necessarium est, nullo modo se habere ad ipsum quid est, neq; enim quòd est scimus: quærere aũt quid est, non habentes quòd est, nihil quærere est. De quibuscunq; autem habemus aliquid facilius: quare vt habemus, quòd est, ita nos habemus & ad ipsum quid est.

C

T.c.39. Sicut nos quærimus cur sit apud nos, inquãtum nostra est, quòd sit, & magis quod videt, quòd omnia simul sint: nisi ꝙ impossibile est, quòd prius notificetur cur sit, antequam sciat an sit: & similiter nõ est modus ad sciendum causa ipsius quid res sit, & illi essentialiter inesse, absq; ꝙ sciat an sit. impossibile enim est ꝙ sciat quid sit, qñ nescimus ꝙ sit, ipsum autem ꝙ sit aliqñ aduenit nobis accidẽtaliter, et

Dixit Arist. Sed quẽadmodũ
quia nos quærimus ꝓꝓ quid, habentes ꝙa est: & amplius ille, ga ofa manifesta sunt simul: ꝑterq; ꝙ fieri nõ põt, ut sciat primo ꝓꝓ qd est, anteq; sciat si est: et cõsist, non est via, vt sciat quid est res, & existentia ipsius per se, absq; eo, ꝙ sciatur si est: & hoc, qñ fieri non põtest, vt sciatur quid est res, cùm non sciuerimus, quia est: & intentio quia est prouenit vtiq; nobis aliqñ ꝑ viã accñtis T.c.39.

59 1/2a

ABRAM

D & aliquando ex quo nobis est aliqua res de illa. verbi gr̃a, tonitruum est sonus quidã in nubibus: & eclipsis est defect⁹ quidam luminis, & quòd homo sit animal quoddam, & ꝙ anima sit res seipsam mouens: omnes itaq; res, quæ sciuntur esse accidentaliter, oportet ꝙ non sint apud nos secundum ꝙ quid sit: nescimus enim illas demonstratione, neq; ꝙ vllo modo sint: nõ quærimus autem quid sit, de eo
E quod non perueniat nobis ꝙ sit nulla quæstione: de rebus vero, de quibus est apud nos aliqua res, facilius est. sicq; ergo sicut nobis est ꝙ res sit, sic quid sit.

Cõ. 39 Intendit notificare ꝑmissas, quæ sunt inter demꝛones simplr, & demonstrationes cur sit, & inter demõstrationes, quæ largiunt̃ quidditatẽ, vt hinc appareat ꝙ sint vnę eędem. Et dũ dixit: Sicut nos quęrimus cur sit apud nos inquantũ nostra est ꝙ sit, & magis quod. vr̃ ꝙ omnia sint.
F Videtur, ꝙ in hac oratione desit, qđ verisimile est in ea: & sententia eius hæc est, sicut nos quærimus cur sit res, qñ de illa fuerit apud nos notũ ꝙ sit, & aliqñ nobis contingit ꝙ perueniat simul eẽ & cur sit, sic accidit nobis ĩ quæsito quid sit, scilicet ꝙ aliquãdo rem esse & eius quidditas, sit ignota, & quãdo defertur causa, quę est extra quidditatem connexa ipsam essendo, largiuntur ambæ res simul, & aliquas esse est notum, & ipsorum quidditas est ignota, & qñ defertur causa quæ est extra quidditatẽ, largit̃ quidditatem rei notę eẽ.

Dum

BVRANA

& aliqñ ex eo, ꝙ habemus aliqđ de re: vt in exẽplo, qm̃ tonitrus est sonitus quidã in nubibus, & defectus priuatio quædã luminis, & hõ animal quoddã: & ꝙ anima quiddã seipsum mouẽs: igitur oĩa, quæ sciuntur, ꝙ sunt per viã accidentis, oportet non esse existentia apud nos in capitulo quid est: qm̃ non nouimus ipsa per demr̃onem, neq; ꝙ ipsa sunt: neq; quærimus quid est de eo, de quo non habemus, quia est: neque ipsum est quæstio: de quibus vero habemus alquid, ipsum vtiq; est facilius: quẽadmodum igitur habemus, quia res est, ita in capitulo quid est.

Vult docere similitudinẽ, quę est inter demꝛones absolutas, & demꝛones ꝑꝑ quid, & inter demꝛones, quę tradũt essentiam: quasi appareat ex hoc, ꝙ ipsæ sint vnæ & eædem: & cũ dixit: quẽadmodum qm̃ quærimus ꝑꝑ quid est, habẽtes quia est: & amplius illo, quia oĩa manifesta sunt simul: videt̃ ꝙ deficiet sibi in ipso ex hoc sermone, & animaduertit ipm: quẽadmodum, qm̃ nos quærimus vtiq;, ꝑꝑ quid est, cùm habuerimus ex dispositione ipsi⁹, quia est: iamq; accidit nobis aliqñ, vt assequamur existẽtiam, & ꝑꝑ quid est simul: ita accidet nobis in quęstione quid est, hoc est aliqñ vt sit apud nos res ignota & essentia ipsius: cùmq; adduxit causam exitus ab essentia cõsequente existentiã: & inter duas res simul, & in aliqua ipsarũ erit exñtia nota, & essentia ignota, & in eo quo cã exitus tradit quod ẽ res notæ existẽtię

Cõ. 39

et

ABRAM

Dum autem dixit: Nisi ꝙ impossibile est ꝙ primo notificetur cur fit, antequam sciatur an fit: vsq; ibi, ꝙ fit. Intendit sicut nō prima cur fit, nisi postea sciatur rem esse, sic non quærimus cām cur sit prius quā sciatur illā esse. et intendit p hoc notificare, ꝙ vno modo demfones sint equales sm subiectum. Et dum dixit: Ipsum aūt ꝙ fit aliquando aduenit nobis accidentaliter, & aliquā do ex quo nobis est aliqua res de illa. Intendit quando fuerit apud nos res ignota esse, aduenit nobis scientia essendi ipsam per accidentia posteriora ea. Dixit autem hoc ad notificandum, ꝙ quando nobis aduenit ipsam esse, per aliquam rem posteriorem ipsa re, non aduenit nobis cum eam essendo ipsius quidditas: & aliquando aduenit nobis esse rem ob aliquam suarum causarum, quæ sunt extra suā substantiam: hoc est, ꝙ quādo nobis aduenit ex hac parte, aduenit simul esse & quidditas. Si autem esse sit notum, & definitio ignota, aduenit definitio ob causam, quæ est extra ipsius quidditatem. Voco autē causas, quæ sunt rei quidditas, ipsius materiam & eius formam. Et p eas, quæ sunt extra, reliquas causas, ex quibus infertur ipsa quidditas. Deinde cœpit gratia exēpli multas res notas esse apud nos, ex rebus posterioribus. Et dixit. V.g. tonitruū est sonus quidam in nubibus, vsq; ibi, se ipsam mouens: id est exemplum illius, cuius apud nos est scīa ipsam essendi non per causam illi essentialem, est nostra scīa de essendo tonitruū ob sonum, qui in nubibus auditur, & eclipsis ob eius luminis defectum, &

AVERANA

& cū dixit: præterea ꝙ fieri nō potest, vt sciat prius pp quid est, anteq; sciat si est: vsq; ad id, qđ dixit in eo, ꝙ est: sensus est: quēadmodū nō scimus pp quid est, nisi posteaq; sciuerimus existentiā rei, ita nō scimus causam quid est, anteq; sciamus existētiā ipsius: atqui voluit docere p hoc, ꝙ demfones sunt duo I modo, vnū in subiecto: cū vero dixit: & intentio fit est: prouenit vtique nobis aliqñ per viā accidentis: & aliqñ ex eo, ꝙ habemus aliquid de re: sensus est: cūq; habuerimus aliqd ignotæ existentię, prouenit vtiq; nobis cognitio existētiæ ipsius pp accidētia posteriora ipso: atqui dixit hoc, vt doceat, qñ quēadmodū prouenit nobis existētia p aliqd posteri⁹ ue, nō prouenit nobis simul cū existētia ipsius, essentia ipsius: sed prouenit vtiq; nobis existentia rei pp aliquā cārū suarum exeuntiū à substātia ipsius: sensus est: qñ cū prouenit nobis ex hoc mō, p quē assequimur existentiā & essentiā simul: & si fuerit existētia cognita, & definitio ipsius, pueniet ipsi definitio pp cām exitus ab essentia sua: intelligit de causis, quę sunt essentia rei, mate rię ipsius per formā ipsius: cūq; ipsę fuerant extra reliquas causas, ex quibus sequit essentia: deinde cœpit exēpli gra loqui de rebus notæ existētię apud nos ex reb⁹ posterioribus & d. vt in exēplo, qñ tonitrus est sonitus quidā in nubib⁹, vsq; ad id, qđ dixit, mouēs seipsum: sensus est: exēplē eius, qđ habemus in tpe existentię ipsius, nō in cā substantiali ipsius, ē cognitio nra de exitia tonitrus pp sonitū, q audit in nubib⁹. & defectus pp ablationē luminis ipsi⁹

&

ABRAM

D ctum, & anima quia seipsam mouet, & homo quia sit animal. D.d. Omnes itaq; res, quę sciuntur esse ac cidẽtaliter, oportet ꝙ nõ sint apud nos fm ꝙ quid sint: nescimus. n. illas demfone, neq; ꝙ vllo modo sint, id est, omnes itaq; hæ res, quas narrauimus illis exemplis, qñ de illarũ re sciuerim⁹ ꝙ sint ob res posteriores, oportet ꝙ non sciamus ob eas res posteriores quid sint, cuius causam duxit, Et dixit. Nescimus. n. illas demfone, neq; ꝙ vllo modo sint id est, quia nos nõ vere scimus illas E esse, tanto fortius illius quidditatẽ: qui. n. nescit rem esse demfone simpliciter, i. per eius cãm, non scit illã esse vere: qñ autem nescaret ob res posteriores rem esse, quonã pacto sciet illius quidditatem? D.d. Non quærimus autem quid sit de eo ꝙ non perueniat nobis ꝙ sit, nulla q̃stione. i. si quæreremus sciam q̃d sit de eo, q̃d non est apud nos vere, q̃a nescimus illam esse ob eius causam simile est acsi non esset quæstio. D. d. De rebus vero, de q̃bus est apud nos aliqua res, facilius est. i. ꝙ in re- F bus ignotarum quidditatum, quando apud nos fuerit aliqua suarũ cãrum nota esse, esset directio ab hac causa ad sciam illarum quidditatũ facilior directione ad scientiam ipsarum quidditatis, qñ de illarũ scia nõ fuerit apud nos nisi res posteriores. Dixit vero, facilius, quia aliqñ procedit ad scientiam prioris ex posterioribus per accidens, sed nimis propinquum. Et dum dixit: Sicq; ergo sic nobis est ꝙ res sit, sic quid sit ideſt, nostra directio ad scientiam illius quidditatis: quo ad facilitatem & difficultatem, sit fin ꝙ apud

BRVANA

& alię ppea ꝙ est mouẽs seipsum, & hominis, qñ est animal. D.d. igitur omnia, quæ sciuntur, ꝙ sunt p vią accidentis, oportet nõ esse existẽtia apud nos in capitulo quid est: qñ non nouimus ipsa p demfoné, neq; ꝙ ipsa sunt p existẽtiã: sensus est: igit de oĩbus rebus istis: quarũ cõmemorauimus exẽpla, cũ nouerimus ex dispõne ipsarũ, ꝙ ipsæ sunt pp res posteriores, sequitur vtique, ꝙ non sciamus propter res istas posteriores, & q̃d sint: postea adduxit cãm in hoc, & dixit: & nõ nouimus p demfoné absolutã, hoc est p causam ipsius, non nouimus existentiã ipsius in veritate: cũq; nõ nouerit p res posteriores existentiã rei, qũo sciet essentiã ipsius? deinde dixit: & si quærimus quid est de eo, de quo nõ habemus, ꝙ sit, non est quæstio: sensus est: & si q̃remus sciam quid est de eo, q̃d non est apud nos in veritate existens, qñ nõ nouimus existentiã ipsius per cãm ipsius: videtur, ꝙ non sit qõ: D.d. de ijs vero, quorum habemus aliquid, est facilius: sensus est: ꝙ in ijs, quorũ ignorat essentia, cũ habuerimus aliquã causarum notę existentię, erit progressus ab hac cã ad cognitionẽ q̃d est, facilior, q̃ progressus ad cognitionẽ notificantẽ essentiã ipsius: cũ nõ habuerimus cognitionẽ ipsorũ ex rebus posterioribus: atq; dixit leuius: qñ ipse vtiq; ꝓcedet ad cognitionẽ priorem ex posterioribus per accidens, sed propinquũ nimis: & cũm dixit: quemadmodum ꝙ res est, ita in capitulo quid est: sensus est: processus noster ad cognoscendum essentiam ipsius in facilitate & difficultate est, quemadmodum

ABRAM

apud nos est de sciẽtia essendi rem: si autem apud nos fuerit rei sciẽtia ex re accidentali, nostra directio ad illius quidditatem esset angustia & difficultas: si autem fuerit apud nos ex scientia alicuius suarum cãrum, nostra directio ad quidditatis scientiam esset facilis. Et intẽdit hic per facilem, quæ aduenit per se. & per contrarium, quæ aduenit per accidens.

EVRANA

dum illud, quod habemus de scientia rei: & si habuerimus scientiam existentiæ ex intentiõe accidentiũ, erit processus noster durus & difficilis: & si habuerimus ex cognitione rei notificante aliquã cãrũ, erit processus noster ad cognitionẽ essentiæ facilis: & intelligit per facile illud, qđ prouenit per substantiam, & per contrarium suum illud, quod prouenit per accidens. A

pars 8. *Quorum habemus aliquid ipsius quid est, sit primum quidem sic. defectus in quo A, Luna in quo C, obstructio terra in quo B: vtrum igitur deficit, aut non? quærere est, an B sit, aut non? hoc aũt nihil differt quærere, quàm si esset ratio ipsius, et si sit hoc, dicimus illud esse.* B

T. c. 40. Res aũt, quarum est apud nos aliqua res de eo ꝙ quid sit, sic primo sint. Sit eclipsis pro quo A, & sit Luna ꝓ quo C, et sit interpositio terrę pro quo B: & qõ, cernis ne, ꝙ recipiat eclipsim, nec ne, ẽ qõ de re B, sit ne, an nõ sit: & nõ est dña inter huius rei qõnem, & inter quæstionem an sit illius aliqua causa, & si hæc sit, dicimus ꝙ hæc etiam sit.

Dixit Arist. De ijs vero, quorũ habemus aliquid ipsius qđ est, erit prio sic: sit aũt defectus in quo A, Luna ꝑ quo C, obstructio terrę in quo B, et qõ an suscipiat defectum, aut nõ, est qõ de intẽtione B, si est, aut nõ est: & inter qõnem de hac re, & inter qõnẽ si habet causam, non est dña: et si est hoc, dicemus consimiliter etiam, quòd hoc est. T. c. 40. C

Cõ. 40. Hoc est exẽplũ demõnis, ꝙ largitur quidditatẽ & esse, aut largitur quditatẽ ꝓter esse, qñ notũ fuerit esse prem posteriorẽ, quia medius terminus est cã quidditatis. Et d. Res quarũ est apud nos aliq̃ res de eo ꝙ qđ sit, id est, res, quæ esse aduenit apud nos ob aliquã rẽ, illa est de substantia illarũ rerũ, sed est notior ipsarũ qđditate: hoc ẽ, ob mediũ terminũ, q̃ est cã illarũ rerũ. quia huius exẽplũ est, ꝙ ꝛra'an eclipsis sit Lunæ, & cõmõstrẽ ꝙ eclipsis insit Lunæ ob terrę interstitiũ inter solẽ & ipsã: & Hoc est exemplũ demõnis, quæ tradit essentiam, & existẽtiã simul, aut tradit essentiã absq; existentia: cũ fuerit existentia nota ꝓ posteriorẽ: qm terminus medius est cã essentię: & dixit: de ijs vero, quorũ habemus aliqđ ipsius qđ est: sensus est: & res, quarũ existẽtiã acquimur ꝓp aliqđ d substãtia illarũ rerũ, nisi ꝙ exit de essentia ipsarũ, hoc ẽ ꝓp terminũ mediũ: q̃ ẽ ex cã illarũ rerũ: vt I exẽplo, si ꝛram'an defectus sit lunę: & mõstrat, ꝙ defect' sit lunę ꝓp cõstitõnẽ terrę inter solẽ, & lunã Cõ. 40. C

&

ABRAM

D & in hoc exemplo eclipsis est maius extremum syllogismi: & est, loco cuius sumitur A, & Luna est terminus minor, loco cuius sumitur litera C, & terræ interstitium est loco cuius capitur litera B, hoc est, medius terminus, qui est causa. D. dixit: Et quæstio cernis ne, ꝙ recipiat eclipsim nec ne, est quæstio de B, sit ne, an non sit. id est, & quæstio an Lunæ insit eclipsis, aut non insit ei, est quæstio de B, qui est medius termin⁹. & est occultauit ne eam à Sole ipsa terra, nec ne? quia qñ com-
E monstratur ꝙ occultauerit, commonstratum est ꝙ eclipsis illi insit, & quando commonstratum fuerit ꝙ non occultauerit, cõmõstratum est ꝙ eclipsis non insit illi: & hoc, quando commonstratum est ꝙ illius lumen sit à Sole. Et dum dixit: Et non est differẽtia inter huius rei quæstionem, & inter quæstionẽ an sit illius aliqua causa: & si hęc sit, dicimus ꝙ hæc etiam sit. Dicit, & nos quærere hoc & ipsius quantitatem, non est differentia inter ipsum, & inter nos quærere huius causam: &
F si cã sit, illa est: & si causa nõ sit, nec ipsa est. v.g. quia quęrim⁹ an Luna eclipsetur, non est dr̃ia inter illud, & nos quęrere an Lunę sit quę inferat eclipsim. Et dum dixit. Et si hęc sit, dicimus ꝙ hęc ẽt sit. Intendit, ꝙ vires duarum quæstionũ est vna vis, quia quãdo rei cã est, oportet ꝙ res sit, & euidens est, ꝙ qui penitus nõ sentit eclipsim, qñ de hoc ei aduenerit demr̃o aduenit definitio eclipsis, & ipsam esse: & qñ mutaretur demr̃onis ordo, adueniret ei ob hanc demr̃onẽ eclipsis quidditas ob eius cãm: eclipsis. n. quidditas est nãliter ignota.

BVRANA

sam: & defectus in hoc exẽplo ẽ extremitas maior ex syllo: & ẽ, cui⁹ loco accepit A, & Luna est terminus minor, & est, cuius loco accepit C, obstructio terræ, cuius loco accepit literam B, hoc est terminus medi⁹: qui est cã. D. d. & quæstio, an suscipiat defectum, aut non, est quæstio de intentione B, an est, aut non est: sensus est: & quæstio, an Lunæ insit defectus, aut non insit, est quæstio de B, qui est terminus medius, & ẽ, an obstruitur terra à Sole, aut non: qm̃ cùm monstratum fuerit, ꝙ obstruitur, monstratũ erit, ꝙ defectus inest ipsi: cùmq; mõstratũ fuerit, ꝙ ipsa non obstruit', mõstratũ erit, ꝙ ipsi nõ inest defectus: & hoc, cũ mõstratum fuerit, ꝙ lumen ipsius est à Sole: & cũ dixit: & inter qõnẽ de hoc, & inter qõnẽ si habet cãm, non est dr̃ia: & si est hoc, dicemus consimiliter ẽt, ꝙ hoc est: dixit: & inter qõnem nostrã de hoc & cõsimilẽ & inter qõnem an hoc sit cã huius aut non, non est dr̃ia: & si fuerit causa existens, erit ipsum existens, & si nõ erit cã existens, nõ erit ipsum exñs: vt in exẽplo, si q̃ramus, an Luna deficit, non est dr̃ia inter ipsum & inter quæstionẽ nostrã, an insit Lunę causa, ex qua sequat' defectus: & cũ dixit: & si fuerit hoc existens, dicemus vtiq;, ꝙ hoc cõsilr̃ ẽt erit: sensus est: atq potẽtia duarũ qõnũ erit potẽtia vna: qm̃ cũ fuerit cã rei existens, sequit' vtiq;, ꝙ sit res existẽs: & hoc planũ, ꝙ qui non sentit defectũ oĩno, prouenit illi ex hoc demõstratione definitio defectus per causam ipsius: & hoc, qm̃ essentia defectus ignota est ꝑm nãm: nõnulli. n. dixerunt, ꝙ Luna obscurat': nõnulli vero

ABRAM

ignota. Aliqui.n. dicunt ꝙ sit euersio eiꝰ vultus lucidi sursum, aut alia quæ feruntur: hæc autem demonstratio est quę vere tradit quidditatem: hoc est, ꝙ sit interceptio luminis solis ab illa: & hæc species definitionum est perfectissima ipsarū, hoc est quæ defert causam, & est illa, quam Aristo. vocat demonstrationem positione differentem.

BVRANA

vero dixerunt, ꝙ ipsa cōuertit faciē suam illuminatam sursum: vsq; ad aliud ab hoc ex eo, qđ dixit: & hæc demfo est, quæ exhibet essentiā sm veritatē, hoc est ꝙ est separatio luminis solis ab ipsa: & hęc species definitionū, est perfectissima ipsarū: hoc est, per quā monstratur causa: & hæc est, cim vocauit Arist. demōstrationem variatam positione. A

pars. 8. *Aut vtrum contradictionis est ratio, vtrum habendi duos rectos, aut non habendi? quando autem inuenerimus simul ipsum quòd, & ipsum propter quid nouimus, si per media sit: si autem non ipsum quòd nouimus, propter quid vero non sit. igitur Luna C, defectus A in plenilunio vmbram non posse facere, nullo inter nos existente manifesto, in quo B. si igitur ipsi C inest B: quod est, non posse vmbram facere cum nullus nostrum in medio sit, huic autem ipsum A quod est, deficere, quòd quidem deficit, planum, propter quid autem, nondum, et quòd quidem defectus est, nouimus, quid vero est, non nouimus, cùm autem planum fuerit, quod A ipsi C inest, sed propter quid ineſt, quæ vere ipsum B quidem est, vtrum obstructio, aut conuersio Lunæ, aut extinctio luminis: hoc autem est ratio alterius extremi, vt in his ipsius A, est enim defectus † obiectio terræ, quid est tonitrus? ignis extinctus in nube, propter quid tonat? eò quòd extinguitur ignis in nube. sit nubes C, tonitrus A, extinctio ignis B: ipsi vtique C nubi ineſt B, extinguitur enim in ipsa ignis, huic autem A sonus, & est B vtique ratio ipsius A primi extremi, si vero rursus huius aliud medium sit, ex reliquis erit rationibus.* B C

† Al. Obstructio luminis.

T.c. 41. Aut cuius vtrius contradictoriorum sit causa? cernis ne causam, qua illius sint duo anguli recti, aut qua non sint? & quādo constituimus ꝙ sint, simul itaq; scimus cur sit, si ipsam esse sit per medium terminum: si vero non sit, scimus quòd sit, cur vero sit, non; Sitque Luna c, et eclipsis

Dixit Arist. Aut vtrius partiū contradictoriorum est cā, an nec̄a, ꝙ hēt duos angulos rectos, aut, ꝙ non habet: cūq; cōstituti fuerimus, ꝙ est nos, vtique sciemus, si pp quid est: si erit existētia ipsius p terminū mediū, aut ꝙ non erit: nos vtiq; sciemus, ꝙ est: pp quid aūt nō: sit Luna c, defectus T.c. 41.

ABRAM

D eclipſis A, & nobis ſit ꝙ quãdo in oppoſitione fuerit neꝺat vmbram facere: quia nulla res nobis et illi interponitur, pro quo ſit litera B: & ſi B inſit C, hoc eſt, ꝙ non poſſit vmbram facere: ex quo nulla res nobis & illi interponitur: & A inſit huic: ſcili cet ꝙ eclipſetur. ſictꝫ ſi eclipſetur ſcit, ſinautem non ſcit, et an eclipſis ſit ſcit, quid autẽ ſit non ſcit, & A ineſſe ipſi C, eſt ſcitum: ſed quæſtio cur ſit eſt, ꝙ quæra-
E tur, quid B ſit, cernis ne, ꝙ ſit luminis occultatio, aut Lunæ conuerſio, vel extinctio ipſa: & hic eſt locus alterius duorum extremorum: v.g. in his ipſius A. Si enim eclipſis ſit ex ipſa terra. Quid ſit tonitruũ eſt ſenſus extinctiõis, qui fit in nubibus. cur tonat? quia ignis extinguitur f nubibus. ſintꝫ nubes C, & tonitruum A, & ignis extinctio B: et B inſit C, hoc eſt, nubibus, quia iam in ipſis extinguitur ignis:
F & A ſit ſonus, qui his ineſt: & B eſt oratio ipſius A, quod eſt maius extremum: & ſi iterum huius mediũ alterum fuerit, iam ſit ex reliquis orationibus.

CS. 41. Dum dixit: Aut cuius verius cõtradictoriorum ſit cauſa, vſq; ibi, aut quia non ſint. intendit ſi quæratur eſſe, qñ de eo quærimus alterutrã partem cõtradictorij, & noſtrũ quærere vnã partium contradictorij ſit, nos quærere illius cauſam; ſ. quando quærimus eſſe vnam partium contradictorij alicui rei, quærimus

BVRANA

c, defectus A, & ſit nobis, cũ fuerit in oppoſitiõe, nõ ſit poſſ, vt fiat vmbra, qm̃ nõ eſt inter nos & inter ipſam aliqd, in quo eſt litera B, et ſi B, ineſt ipſi C, hoc ẽ, ꝙ fieri nõ põt, vt fiat vmbra ex eo, ꝙ nõ eſt inter nos & inter ipſam aliqd mediũ: & A, huic: hoc eſt, ꝙ defecit: ſi igit deficit notũ: ſi vero nõ deficit, nõ nouit: & ſi defectus eſt, nouit, qd vero defectus ſit, non nouit: & ꝙ A, inſit C, notũ: ſed qõ pp quid exiſtit, quærere eſt, quid eſt, an obſtipatio, an cõuerſio Lunæ, aut extinctio: hoc aũt eſt locus vnius duarũ extremitatũ: exemplũ huius in his A, et hoc, qm̃ ſi eſt defect⁹ obſtructio à terra: qd ẽ tonitr⁹? extinctio ignis, ſi eſt in nubib⁹: pp quid tonat? qm̃ ignis extinguitur in nubibus: ſint nubes C, tonitrus A, extinctio ignis B, & B, ineſt C, hoc eſt nubib⁹: et hoc, qm̃ iam extinguitur ignis in ipſis: & A, quod eſt ſtrepitus ineſt iſtis: & B, eſt ratio ipſius A, qd eſt extremitas prima: et ſi inerit huic cõſimiliter etiam medium alterum: hoc vtique erit ex reliquis rationibus.

Dixit. Aut verius partiũ contradictorio.ũ eſt cauſa, vſq; ad id, qd dixit, aut, ꝙ nõ habet: ſenſus eſt: ſi ſ̃remus exiſtentiã, quæremus per ipſam vnã partium contradictionis: & erit queſtio noſtra de vna partiũ contradictionis, qõ de cauſa ipſius: cũm ſ̃remus in exiſtentiam vnius partium contradictionis rei alicui: quæremus Cõ. 41

ARRAM

rimus an huius ſit illi cauſa, quę inferat alteram partium huius cõtradictorij, aut non inferat illam. verbi gratia, quando in Arte Geometriæ quærimus, an trigoni anguli ſint duobus rectis æquales, aut non ſit illius cauſa, & eius anguli non ſunt duobus rectis æquales? Dum autem dixit: Quando conſtituerimus quòd ſint ſimul itaque ſcimus, cur ſit, ſi ipſam eſſe ſit per medium terminum. Intendit, quando conſtituerimus ineſſe æqualitatem angulorum duobus rectis ipſi trigono ob ineſſe ei huius cauſam, non per medium, quod ſit aliquod accidentium. Per totum autem hoc intendit notificare, quòd demonſtrationes, quæ eſſe & cauſam ſimul largiuntur, ſunt definitiones in proxima potentia, aut in actu. quando enim conſtituitur rem eſſe ob cauſam propriæ ſubſtantiæ, iam attingitur ipſius definitio in potentia, non autem quando notificatur cauſa affirmãs rei eſſentiam eſt ipſa eſſentia ſcita proxima potentia. Et ob hoc adiecit Ariſt. demonſtrationibus ſimpliciter conditiones, quas apponit: vnde putatur, quòd illa conditionum appoſitio non ſit neceſſaria, vt ſit demõſtratio: ſed vt ſit demõſtratio perfecta potiſſime: & iam expoſuimus totum hoc in Primo libro huius voluimus: quia cauſa demõſtrationis eſt cauſa deſignatiõis rei p demſonẽ cõmõſtratæ.

Poſtq̃

BVRANA

quæremus vtiq;, ſi hoc eſt cauſa, ex qua ſequatur vna partiũ iſtius contradictionis, aut non ſequatur vt in exemplo, cũ quærimus in arte geometriæ, an anguli triãguli ſint æquales duobus rectis, an non ſint æquales: quærimus vtiq; an in triangulo ſit cauſa, vt anguli ſui ſint æquales duobus rectis, & erunt anguli ipſius æquales duobus rectis, aut non erit in ipſo cauſa: & nõ erunt anguli ſui ẽqles duobus rectis: & cũ d. cũq; cõſtituti fuerimus, ꝙ eſt: ſimul vtiq; notũ erit pp qd ẽ: ſi fuerit exiſtia ipſius in termino medio: ſenſus ẽ: cũq; cõſtituti fuerimus, ꝙ duo anguli æquales duobus rectis inſunt triangulo, ppea ꝙ cã huius ineſt ipſi: nos vtiq; ſciemus cũ eo, ꝙ ineſt, pp qd ineſt: cùm cognitio nſa fuerit de exiſtia termini medij: qui eſt cã: nõ de termino medio, qui ẽ aliqd accidẽtiũ: atq; voluit p hoc totũ docere: ꝙ demſones: ſ̃q exhibẽt exiſtentiã & cãm ſimul ſunt definitiones in potẽtia propinqua, aut in actu: & hoc, qñ cũ ſteterit ſup exiſtẽtia rei pp cãm ſubſtãtiæ appropriatã, iã vtiq; aſſequet definitionẽ ipſius I potẽtia: nõ cũ cognouerint cãm cõſequẽtẽ ex ſubſtãtia rei, erit ſubſtãtia nota in potẽtia ꝓpinqua: & pp hoc poſuit cõditionẽ Ariſt. in demſonibus abſolutis illud, qđ poſuit conditionẽ de eo, de quo exiſtimat, ꝙ cõditio ipſius non ſit neceſſaria, in eo, ꝙ demſo eſt demſo, ſed I eo, ꝙ ipſa eſt demſo pfecta ſm modum excellentẽ: ſed iam declarauimus hoc totũ in expoſitõe prioris tractatus iſtius libri: qm cauſa demſonis eſt vtiq; cã definitionis de re, quæ oſtenditur per demſonem:

&

ABRAM

D Postq̃ aũt detulit exẽplũ ex demõnibus, quę largiunt' q̃dditates, & definitionẽ, intendit deferre exemplũ ex euidentijs, q̃ largiunt' esse: & definitio est ignota: intendit.n. ducere exemplũ ex euidentijs, q̃ largiuntur esse tm̃: Et dixit. Sitq; Luna c, & eclipsis A.i. capiamus loco Lunæ, q̃ est subiectũ quęsiti in hoc exemplo, literã c: & capiamus loco ęclipsis, qd̃ est prædicatũ q̃siti huius exẽpli, literã A: & ponam⁹ ꝙ eclipsis sit ignota ineẽ ipsi Lunę, & si sit sensu nota: hoc.n. non est mirũ in exem

E plificãdo. Deĩde dũ dixit: Et nobis sit ꝙ qñ ĩ oppositione fuerit, neq̃at vmbrã facere: quia nulla res nobis & illi ĩterponit', pro quo sit litera B. Intendit: & sit medius terminus posterior eclipsi, quo cõmonstrat' inesse eclipsim ipsi Lunæ: ꝙ qñ fuerit in Solis oppositione nõ fit vmbrario vmbra: & non interponit' nobis & illi obijciens aliqd̃: & sit hic medius terminus, pro quo est lr̃a B. D. d. Et si B insit c, hoc est, ꝙ nõ possit vmbrã facere, ex quo nulla res nobis & illi interponit': & A insit huic,

F s. ꝙ eclipsetur. intẽdit, si fuerit illud, qd̃ significat B, s. Lunæ non eẽ vmbrã: quia nobis & illi nihil interponit': & A, qd̃ est ipsa eclipsis de hoc p̃dicet', hoc est essendo Lunã in oppositione s̃m eius dispositionẽ vmbraculo nõ fieri vmbrã: quia nõ sit nobis & illi interpositum opacum, adeo ꝙ syllus sic construat': quibusdã oppositionibus Luna assistit: & nõ fit vmbra vmbrario terrę pẽdiculo infixo: q̃a inter illã & vmbrarium non sit opacum. s. nubes, aut aliud: qñ autẽ est huiusmodi eclipsatur: & hinc concluditur ꝙ Luna

BVRANA

& postea adduxit exemplũ demõnũ, quæ tradunt essentialia & definitionem: vult adducere exemplũ de signis, quæ tradunt existentiam tm̃: & dixit: sit Luna c, & defectus A, sensus est: & accipiamus loco Lunę, quæ est subiectũ q̃siti in hoc exemplo, literã B, & accipiat' loco defectus: qui est p̃dicatũ quęsiti in hoc exemplo, literã A, & ponamus hoc s̃m ꝙ ignoratur defectũ inesse Lunæ: & si fuerit nota existentia per sensum, ꝙ hoc non est hoc p̃ exemplũ: postea dixit: & sit nobis, cũ fuerit in oppositione, non est pol̃e, vt fiat vmbra ex eo, ꝙ nõ est inter nos & inter ipsum aliquid, in quo B sensus est: & erit terminus medius posterior defectu: p̃ quẽ monstrat' defectũ inesse Lunæ: qm̃ cũ fuerit in oppositione, nõ innouabit' colligẽti vmbra, & nõ est inter nos & inter ipsam obturamentũ: & erit terminus iste medius, in quo B, D. d. & si erit B, inexistens c, hoc est, ꝙ nõ est pol̃e, vt fiat vmbra ex eo, ꝙ non est inter nos, & inter ipsam aliquid mediũ, & A, huic: hoc ẽ, ꝙ ipsa deficit: sensus est: & si fuerit illud, qd̃ significat B, qd̃ est, vmbrã non inesse Lunæ: & est, qm̃ nõ est inter nos & inter ipsam aliq̃d: & erit: qd̃ est defectus, prædicabit' de hac re: hoc est, ꝙ sit Luna cũ dispõne, qua in oppositione nõ inest cõparanti vmbra: & hoc, ꝙ nõ est inter nos & inter ipsam offendiculũ ita, vt cõplicet' syllogismus sic: Luna est in parte oppõnis, & nõ est cõparanti stanti supra terrã: & hoc, qm̃ nõ est inter ipsam & inter cõparantẽ offendiculũ, hoc est nubes, aut aliud: cũq; fuerit cũ hac dispõne, cõcludet' ex hoc, ꝙ Luna

ABRAM

na eclipset. Et hoc insinuauit, qñ dixit: Et A insit huic, s. ꝙ eclipset, id ē, & hinc infert. vc3. ex medio termino, qđ est vmbrario deesse vmbrā oppositiōis tpe absq; impedimento opaci inter ipsam & Solem, ꝙ A insit c, hoc ē, ꝙ eclipsis īsit Lunæ. D.d. Sicq; si eclipset scit, sin autē nō scit: id est, ꝙ Luna eclipset scit ex hoc medio termino, cur vero eclipset ñ scit ex hoc medio termino. D.d. Et an eclipsis sit scit, quid aūt sit nō scit, id est, & iō ex hoc medio termino scit ꝙ eclipsis sit, & nō scitur qd sit eclipsis, quia demr̄o, q̄ nō largit cur sit, non largitur quid sit. D.d. Et A inesse ipsi c, est scitū, sed qō cur sit, est ꝙ quęrat quid B, sit cernis ne, ꝙ sit luminis occultatio, aut Lunę cōuersio, vel extinctio ipsa, id est, & A inesse c, ob hunc mediū terminū, hoc est, eclipsim ineē Lunæ idest qñ aduenit esse talē mediū terminū, hoc est, qō an eclipsetur & cur eclipset, est q̄rere quis est medius terminus, q est eclipsis cā, & illud est qđ cępimus loco litere B, vc3. ꝙ q̄ramus an cā eclipsis, qui est abscisio luminis Lunæ tpe oppositionis, sit terrę ipsi Soli & Lunę interstitiū, aut vultus lucidi lunę à nobis sursum euersio, & conuersio obscuri vultus ad nos, aut alia dispōne possit eius lumē extingui. Hoc aūt, qđ dixit de re ipsi⁹ eclipsis, est qđ naturaliter q̄rit: verumtñ eclipsis est ꝑ se nota eē. d. vero hoc ad notificādū, ꝙ ex re posteriori non cōstituit essentia, & qddi tas, & ꝙ tales demr̄ones, quarū medij termini sunt res posteriores maiori extremo, nō sin medij termini, nec in potētia, neq; in actu: hoc aūt est manifestū, ex quo adhuc remanet

BVRANA

Luna deficit: & hoc est, qđ significauit, cū dixit: & A huic, hoc est, ꝙ deficit: sensus est: & sequit ex hoc, hoc est ex hoc termino medio: qđ ē priuatio vmbrę cōparāti in oppositione, eo, ꝙ nō est impedimētū īter ipsum & inter Solē, ꝙ A inest ipsi c, hoc est, ꝙ defect⁹ inest Lunę: D.d. & si defecerit, est vtiq, notū: & si nō defecit, nō est notū adhuc: sensus ē: si Luna defecit, ē vtiq; notū ex hoc termino medio: ꝑꝑ quid aūt deficit, non nouit ex hoc termino medio. D.d. & si defectus est, nouit: qd ē aūt nō nouit: sensus ē: & ꝑꝑea erit cognoscēs ex hoc termino medio, ꝙ defectus ē, & nō nouit, qd ē defect⁹: qm̄ demr̄o, q̄ nō tradit ꝑꝑ quid est, tradit quid est. D.d. & ꝙ A, insit c, notum: sed quęsitū ꝑꝑ quid est, ipsum est, vt quærat quid est B, an ne sit obstipatio, an cōuersio Lunę, an extinctio: sensus est: & A, inesse c, ꝑꝑ istum terminū mediū: hoc est, defectū inesse Lunæ: sed in eo, quo prouenit existentia ꝑ huiuscemodi terminū mediū: hoc est, qō ꝑꝑ qd deficit, & quęstio si deficit ipsa ē, vt q̄rat, quid est terminus medius: qui ē cā defectus: & hoc est: qđ accepimus loco literę B, & hoc, cū q̄rimus, si cā defectus: quę est separatio luminis Lunę in tēpore oppositionis, est cōstitutio terrę inter Solē & Lunā, aut conuersio facierū Lunę illuminatarū sursum. & faciei suæ obscuræ ad latus nostrū: & si posse est, vt extinguet lumen ipsius in nube: & hoc, qđ dixerūt de dispōne defectus, est q̄sitū s̄m naturam: sed defectus est notę existentię per se: dixit aūt hoc: vt doceat, ꝙ nō cōsistit ex re posterior sup substātia & eēntię:

A B C

ABRAM

D manet quęstio cauſę, ſicut remanet in rebus notis eſſe per ſe, ſicut eſt in rei veritate eclipſis diſpoſitio, quia ſenſu noſcitur ipſam eſſe & ignoratur ipſius cauſa. Dum autem dixit: Et hic eſt locus alterius duorũ extremorum, id eſt, tales medij termini ſunt definitio maioris extremi ſ potentia. Et dum dixit. V.g. in his ipſius A, id eſt eclipſis, quæ eſt maior extremitas. definitio.n. eclipſis in potentia, prout dixit, eſt illa, quę poſita eſt huius demõſtrationis medius terminus, ſ. abſciſſio luminis lu
E nę à Sole, quando fuerit occultatio, aut extinctio ſui luminis, aut ipſius euerſio, aut quod contigerit, φ inde communiter tretur, & ob affinitatem naturæ cauſæ & naturæ quiditatis putatur φ cauſa ſit ipſemet medius terminus: hoc autem accidit, qñ medius terminus fuerit oratio, qñ vero non fuerit oratio, hoc nõ contingit, immo ſit perfecta definitio quid ſit, huius rei quidditas, cum cauſa, quæ largitur quidditatẽ. Et ideo cõperimus Alpharabiũ, φ putet, φ demõſtrationes, quę de-
F finitiones largiuntur, ſint rerum, quarum ſunt duæ definitiones: quarum vna ſit prior altera, & ideo ipſum inuenimus vrentem exemplis his ipſis Ariſto. in ſuo Libro de Demonſtratione. Huius autem totius cauſa fuit defectus attingendi mentem Ariſtot. & ideo inuenimus ipſum afferentem, quòd quarundam definitionum demonſtratione cõmonſtratur vna duarum ipſarum partium per alteram, prout genus per differentiam. tales autem non ſunt

EVRANA

φq; in huiuſcemodi demfonibus, hoc eſt, in qbus termini medij ſunt res poſteriores maiore extremitate, non ſunt termini medij nõ in potẽtia neq; I actu: & hoc manifeſtũ ex eo, φ qõ cãæ ſupeſt eouſq;, quẽadmodũ φ derelinquit in reb⁹ notis, exñtia p ſe in re ſm veritatẽ de defectu: qm ipſe ſcit eẽ p ſenſũ, & ignorat eã ipſius. Cũ vero dixit: & hic locus vnius duarũ extremitatũ: ſenſus eſt: & huiuſcemodi termini medij ſunt definitio maioris extremitatis in potẽtia: cũ vero d. exẽplum huius in his: Itelligit per ipſum defectũ, q ẽ extremitas maior: & hoc, qm definitio defectus in potentia, quẽadmodũ dixit, eſt qđ poſuit in hac demfone terminũ mediũ, hoc eſt obſtipationẽ Lunę à Solę p terrã, aut extinctionẽ luminis ipſius, aut cõuerſionẽ ipſius, aut illud, qđ contingit, vt monſtret ex hoc, & ad appropinquationẽ naturę cãę ex natura eſſentię rei: iã exiſtimat, φ cã eſt maior per ſe: atqui accidet hoc, cũ fuerit terminus medius oratio: cùm vero nõ fuerit ofo, nõ accidet hoc: ſed erit definitio perfecta qđ eſt eſſentia iſtius rei cũ cã, ꝙ tradit eſſentiã: & ppea inuenit Abunazar exiſtimaſſe, φ demfones, ꝙ tradunt definitiões eẽ ſunt, ꝙ tradunt de rebus, ꝙ habẽt binas definitiões: quarũ vna eſt prior altera: & ſm hoc ſ. uenim⁹ ipſum vſum vtiq; fuiſſe in talibus Ariſt. iſtis eiſdẽ in lib. ſuo dẽ demfone: & hoc totũ eſt cã, vt prouet affectione opinionis Ariſt. & ppea, qđ inuenimus ipſum dixiſſe, φ ex definitiõibus eſt, qđ oſtẽdit p demfonẽ, vna partiũ ſuarũ p alterã, hoc eſt, quẽadmodũ genus p dfiã:

&

ABRAM

ſunt demſones, tãtoq; minus ꝙ largiant' ipſam quidditatẽ. Iam autem in prædictis exactus eſt nobis ſermo de his. Dum aũt dixit. Quid ſit tonitruum? eſt ſenſus, extinctionis qui fit in nubibus, cur tonat? quia ignis extinguit' in nubib⁹, eſt aliud exẽplũ quo cõmõſtret, ꝙ ſpẽs demõſtrõũ, quæ largitur cãm, eſt illa, quæ largit' definitiones: qñ.n. dicimus cur tonat in nubibus? & dicitur, quia in illis ignis extinguitur, qñ aũt dicimus quid ſit tonitruũ, dicitur ſonus extinctionis ignis in nubibus. Et dum dixit: Sintq; nubes c, & tonitruum A, & ignis extinctio B. Intendit accipiamus loco nubium, quod eſt minus extremũ huius exempli, c, & capiamus loco mẽdij termini, quæ eſt ignis extinctio, literam B, & capiam⁹ loco maioris extremi, quod eſt ipſum tonitruũ, aut oratio explicans tonitrui nomẽ literam A. D. d. Et B, ineſſe ipſi c, id E & ignis extinctio inſit in nubibus: hoc eſt, conſtruatur ſic ſyllſus, In nubibus eſt ignis, qui extinguitur, & in quo eſt ignis, qui extinguitur, eſt ſonus: ſicq; hinc cõcludit', ꝙ in nubibus ſit ſonus ob ignẽ qui in eis extinguit': hæc aũt eſt perfecta tonitrui definitio. Et illud ſignificauit qñ dixit: Et A ſit ſonus qui his ineſt, id eſt, ꝙ hinc cõcludat', ꝙ ſonus eſt in nubibus ob ignis extinctionẽ I ipſis. Expedit aũt te ſcire, ꝙ demõſtratiões, ꝙ largiunt' eẽ & cãm, hoc eſt, in ꝙſitis cõpoſitis, ſiunt de accñtibus eſſentialibus, & ſunt maior pars ꝙſitorũ, quę cõſiderãt ſcię ſpeculatiuę: & iõ, qñ ꝙritur ꝙſitum alicuius accñtis de aliquo ſubiecto, & loco eius noĩs ſumitur huius noĩs expõ: in

BVRANA

& talia non ſunt demſones, nedũ ꝙ A
tradant eſſentiã: iãq; præceſſit hoc ex ſermone noſtro: & cũ dixit: qd eſt tonitrus, extinctio ignis, qui eſt in nubibus: pp quid tonat? quoniã ignis extinguitur in nubibus: hoc eſt exemplum vnũ: p qđ monſtrat: ꝙ ſpecies demſonum, quæ exhibet cãm, eſt quę exhibet definitiões: & hoc, qñ cũ dicimus: pp quid tonitrus eſt in nubibus: qm ignis extinguitur in ipſis: dicimus, quid eſt tonitrus, ſonitus extinctionis ignis in nubibus: & cũ dixit: ſint nubes c, & tonitrus A, & extinctio ignis B, ſen- B
ſus eſt: & accipiamus loco nubium: quæ eſt extremitas minor in hoc exemplo literã c, & accipiamus loco termini medij, qui eſt extinctio ignis, literam B, & accipiamus loco maioris extremitatis, quæ eſt tonitrus, aut oratio exponẽs nomen tonitrus, literam A, D. d. & B, ineſſe c, ſenſus eſt: & erit extinctio ignis inexiſtens nubibus: hoc eſt: cõplicabitur ſyllſita: & dicemus: ꝙ in nubibus eſt, qđ extinguitur: & illud, in quo extinguit' ignis eſt ſonitus: concluditur ſtaq; ex hoc, ꝙ in nubibus eſt ſonit⁹ pp illud, qđ extinguit' C
in ipſis: & hoc ẽ definitio pfecta tonitr⁹: & hoc ẽ, qđ ſignificauit, cũ d. & ſi fuerit ſonit⁹ inexñs his ꝙ cõcludit' ex hoc, ꝙ ſonitus ineſt nubib⁹ p medię extinctiõis ignis I ipſis. Scire aũt debes, ꝙ demſones tradẽtes cãm & exñtiã, hoc ẽ I ꝙſitis cõpoſitis, erũt vtiq; I accñtib⁹ ſubſtãtialib⁹: & ſũt magna pars ꝙſitorũ: de q bus cõſidrãt artes ſpeculatiuę: & ppea cũ ꝙſiuit exñtiã accñtis alicui⁹ I ſubito aliquo, accepit loco noĩs ſui declaratiõnẽ: ꝙ hoc nomẽ appet I hac declara

ABRAM

D in hac expositione necessario apparet accidẽtis subiectum illud enim progreditur de hoc accidenti gressu driæ: & qñ sumitur hoc subiectũ minus extremum, & res, q̃ progreditur de illo gressu generis: dico de hoc accidenti, maius extremũ, & sumitur medius terminus causa conducens esse maioris extremi in minori, necessario prouenit huius accidentis definitio perfecte v.g. quia qñ nos sumimus loco nominis tonitrui, ꝙ sit sonus in nubibus. Deinde cõstituimus sic syllm, & dicimus

E in nubibus est ignis, qui extinguitur, aut sufflans ventus, & qñ sic est ibi est sonus, quia hinc concluderetur, ꝙ in nubibus sit sonus ob ignis extinctionẽ, qui fit in ipsis, & sic cõtingit, quãdo res est nota esse, ignota causa, sicut est dispositio tonitrui ſm veritatẽ. ipsum.n. est notũ esse, ignotum ſm quidditatem: nã multi viri multa de ipso asserunt. Dico ꝙ notũ est de re ipsius tonitrui, ꝙ sit sonus in nubibus, ignotum autẽ est quid sit hic sonus: & maior pars demſonum Philosophię Naturalis sunt huius portiõis, s. ꝙ maior pars

F accidentiũ, quæ insunt corporibus naturalibus, sunt nota esse, quærimus vero cãm ipsa essendi, & hinc constituuntur illorum definitiões. Dum autem dixit: Et si iterum huius medij alterum fuerit, iam fit ex reliquis orationibus. Intendit & si fuerit medio termino, qui est supplementum definitiõis maioris extremi causa aliqua eo prior, illa causa fit de supplemento definitionis eius, scilicet maioris extremi. Dum autẽ dixit: Iam fit ex reliquis orationibus. Intendit, ex orationibus,

que,

BVRANA

tione ex necessitate subiectã accidẽtis: qm̃ ipse procedet ab hoc subiecto ꝓcessu drię: cũq; acceperit hoc subiectũ extremitatẽ minorẽ, & illud, qd procedit ab ipso ꝓcessu generis, hoc est ab hoc accidente, extremitatẽ maiorẽ: accipiet terminus medius cã cõsequens existentiã maioris extremitatis in minore, ꝓueniet ex necessitate definitio istius accidentis ſm profectionem: vt in exẽplo, cũ acceperimus loco minoris tonitrus, ꝙ est sonitus ĩ nubib⁹: per quẽ cõplicuimus syllm: & cùm dixit: & in nubibus ignis & ventus, aut ventus conuersiuus: cũq; fuerit in ipsis hoc, erit in ipsis sonitus. Cõcludit.n. ex hoc, ꝙ in nubibus est sonitus ꝑ extinctionem ignis, quę est in ipsis: & ita accidet: cũ fuerit manifesta existẽtia, & ignota cã de intentiõe tonitrus ſm veritatem: qm̃ nota erit existentia, ignota essentia: hoĩes.n. dixerũt de ipso res multas: hoc est, q̃a notũ est ex intẽtione tonitrus, ꝙ est sonitus in nubibus: sed ignotum, qd est hoc totum demſonibus sciæ Nãlis: quarũ multę sunt ex hac secta, hoc est, ꝙ magna pars accidentiũ: quę sunt in corporibus naturalibus: est notę existẽtię: sed q̃ritur cãæ existentię ipsorum: & ex hoc statur super definitionibus ipsorũ: & cùm dixit: & si inerit huic cõsimiliter etiam medium alterũ, erit vtiq; ex rõnibus reliquis: sensus est: & si habuerit terminus medius: qui est perfectio definitionis extremitatis maioris, causam priorẽ ipso: erit causa illa ex perfectione definitionis ipsius, hoc est extremitatis maioris: & cùm dixit: hoc vtique erit ex rationibus reliquis: hoc

est,

ABRAM

quæ relictæ sunt de eius perfecta definitione, & nondum est perfecta, quando autem non relinqueretur ibi causa, iam perfecta esset definitio, & non relinquitur ibi res quæ sit huius definitionis pars.

EVRANA

est, ex ratiõibus, quæ derelinquunt A ex definitione ipsius perfecta, & nõ sunt perfectę: cumq; non superfuerit nomen causæ, iam perfecta erit definitio, & non nomẽ rei, erit pars ex hac definitione.

ANT. INTER. TEX. IX.

Qualiter igitur accipitur ipsum quid est, & fit notum, dictum est. Quare syllogismus quidem ipsius quid est non fit, neque demonstratio, planum est tamen per syllogismum & per demonstrationẽ: quare neque sine demonstratione est cognoscere ipsum quid est, cuius est causa alia, neque est demonstratio ipsius, quemadmodum & in dubitationibus diximus. Est autem horum quidem altera quadã causa, illorum vero non est: quare planum, quòd & ipsorum quid est alia quidem immediata & principia sunt, quæ & esse & quid est supponi oportet, aut alio modo manifesta facere, quod Arithmeticus facit, etenim quid est vnitatem supponit, & quod est. B

T.cõ.42 Qũo autem inueniatur ipsum q̃ quid sit, & fiat notum, iã præfinitum est. Igitur syllus de eo quod quid res sit, non est, neq; etiam demõ, excepto q̃ iam p̃ syllm & demonstrationem euidens fit, & ideo non est aditus, vt sciamus q̃ quid sit vlla rerũ, quarum est altera causa, sine demonstratione, neque etiam ipsamet demonstratione inuenitur, prout in nostris dubiis p̃finitum est. Iam autem aliquarum rerũ est causa, quæ sit alia res, & aliquarum non est. Sicq; notum est, q̃ rerum, quarum est quid sit, quarundam non est medium, & illæ sunt principia, & has expedit subiectione supponi, & quòd sint, & quid sint, aut

Dixit Arist. Qualiter igitur in T.c.42. uenitur intentio quid est, & fit nota, iam vtiq; definiuimus: igitur syllus quidem de quid est, non erit, neq; demõ consist ẽt: p̃ęterq; q̃ manifestũ vtiq; per syllm & demõnẽ: & ꝓpea non est via vt sciamus intentionem quid est res de his, quorũ est altera causa sine demõne: neq; cõsist ẽt inuenitur per demõnem per se: quẽadmodum definitũ fuit in dubitationibus. Iãq; inuenitur quorũdã cã, quę est aliquid aliud: quorundã vero nõ inuenit: manifestũ igitur, q̃ rerum consimiliter ẽt, quæ habẽt quid est, nonnullę nõ habẽt medium, et hæ sunt principia, & has vtiq; opꝫ ponere põne q̃a sunt, C

ABRAM

D aut vī et patefit alio mō: hęc au tē scit Arithmeticꝰ, ꝙa ſubiectio ne ponit, ꝙ vnū ſit, & quid ſit.

Cō. 42. .. Dixit: Quomodo autem inuenia tur ipſum ꝙ quid ſit, & fiat notum, iā pręfinitū eſt. i. quo aūt mō cōſtruat rei definitio; & fiat apd nos de mſone nota, poſtq̄ ignota fuerit, iā pręfinitum eſt. Et per hoc inſinuat has cauſas demſonū, quę ſunt definitiones in potentia ꝓxima, & ſunt rerū quarū quidditatem ſunt cauſę aſſirmantes. Dum autem dixit. Igi-

E tur ſyllſ de eo ꝙ quid res ſit non eſt, neque etiā demonſtratio. Intendit, ꝙ iam præfiniuimus ꝙ nō eſt ſyllſ de definitione, hoc eſt, ꝙ non inueniatur quę largiatur definitionem, inquantum eſt definitio: præter ꝙ differat ordo ſuę poſitionis. Iam.n. commonſtratū eſt, ꝙ qñ in pręmiſſis propoſuerimus, ꝙ ſint definitiones, ex illis non concludatur defini tio, ſed hæc eſt petitio: qñ aūt hoc ita eſt, notum eſt, ꝙ demonſtrationes, inquantū ſunt ſyllſ, non cōclu dant definitionem, quia inter defi-

F nitionem & definitum non eſt medium naturaliter ꝙ ſint definitio, ex qua concludatur definitionem ineſſe definito. Verumtñ contingit quibuſdam ſyllſis demonſtratiuis, ꝙ ex eis intelligatur ipſa definitio, & illæ ſunt definitiones, quarū con ditiōes & attributa expleuimus: demonſtratio .n. quæ largitur ꝙ partes illius, quod ſignificat nomē rei, mutuo inſint ob cauſam extra illā, illa iam largita eſt eſſe hanc rem, eiuſque definitionem: ſed hoc proxima potētia: hoc eſt, quia ex quo ſyllſis

BVRANA

& quid ſunt: aut apparet mani feſtum hoc ꝙ modū aliū: & hoc eſt illud, qđ ſcit artifex numeri.

Dixit: qualiter igit inueni intētio q̄d eſt, & fit nota, iā vtiq; definiuimus: ſenſus eſt: ſed qūo ſtat ſup definitione rei, & fit nō per demſonē apud nos, poſtea q̄ fuerit ignota, iā vtiq; definiuimus ꝙ hoc deſigna tū ꝙ hoc ad has cās de demſonibus, quæ ſunt definitiones in potentia propinqua: & hæ ſunt, ſ erunt rerū q̄ ſunt eſſentiales, cauſę conſequentes ipſas: cùm vero dixit: ſyllſus vero de quid eſt, non erit, neq; demōſtratio cōſimiliter ēt ſenſus eſt: qñ cū definiuerimus, ꝙ non erit ſyllſus ſuper definitiōe, ꝙ nō inueniet demſo tradēs definitionē in eo, ꝙ eſt definitio: abſq; eo, ꝙ variet ordo poſitionis ſuæ: & hoc, qñ iam declaratum fuit: qñ cùm poſuerimus in propōnibus, ꝙ ſunt definitiones: ꝙ nō cōcludit ex ipſis definitio: ſed erit hoc petitio: cūq; hoc ita ſit. Planū vtiq;, ꝙ demſones in eo, ꝙ ſunt ſyllſus, non cōcludūt definitionem: qñ nō eſt inter definitionē & definitū medium ſm naturā: qđ ſit definitio, ex qua concludat definitionem ineſſe definitio: ſed accidet q̄buſdam ſyllſis demonſtratiuis: vt intelligat ex ipſis definitio: & hę ſunt demſones, ſ perhciuntur ex condi tionibus ipſorū & diſpoſitionibus ipſarum: & hoc, qñ demonſtratio, quæ tradit, ꝙ partes eius, quod ſignificat nomen rei, inſunt ſubiuicem propter cauſam extra ipſam: iam itaque diximus exiſtentiam iſtius rei & definitionem ipſius: ſed hoc eſt in potentia propinqua: hoc eſt:

Cō. 42.

qñ

ABRAM

ſyllſ largitur, ꝙ vna partium illius quod ſignificat ipſum nomen, inſit alteri per eius cauſam: hinc ſequitur, ꝙ rei definitio ſciatur per eius cauſam: & ideo aggregatū ex hoc eſt perfectiſſima definitionum: & ſm hoc oportet ꝙ intelligatur ſermo Ariſt. in hoc loco. Et ideo dixit in hoc libro, Excepto ꝙ iam per ſyl logiſmū & demſonem euidens ſit, ideſt, quia ſyllſus demōſtratiuus, & ſi non largiatur definitionem, inquantum eſt ſyllſ, tamen definitio deuenit nobis euidens ex eo, poſtq̄ ignota fuerit, ſicut demonſtrationes cauſarum largiuntur cauſas. Et dum dixit: Et ideo non eſt aditus vt ſciamus ꝙ quid ſit vlla rerū, quarum eſt altera cauſa ſine demſone. Intendit, ſed definitio ignota, quæ apparet ex demonſtratione, quę largitur quidditatis cauſam, cuius eſt aliqua cauſa: talis. ſ. definitio nō fit euidens vllo modo, niſi demſone, ſicut eſt definitio ecdipſis, quæ nunquam ſcitur niſi ob demſonē, cuius medius terminus eſt cauſa agens ipſam. Quæ vero cauſa hæc ſit, quarundam rerum eſt effectiua: omnium autē eſt ipſa finalis: forma vero & materia ſunt, quibus quidditas ſibi conſtat: & ſunt illę, quę demſone commonſtrantur per cām. Et dum dixit: Neq; etiam ipſamet demonſtratione inuenitur, prout in noſtris dubijs pręfinitum eſt. Intendit ꝙ impoſſibile ſit ꝙ inueniatur demonſtratio de ipſamet definitione: prout commonſtratum hoc eſt ex prædictis ac dubia huius rei. enuntiauerunt enim præcedentes orationes, quod definitio aut ſcitur demonſtratione, aut nō ſcitur:

&

BVRANA

qm̄ tradit ſyllſs, ꝙ vna partium eius, A
qđ ſignificat nomen ineſt alteri per cauſam ſuā: ſequitur ex hoc, vt ſit definitio rei cognita per cām ſuā: & ꝓpea erit aggregatū ex hoc perfectum definit onū: & ſm hoc opor tet, vt intelligatur oratio Ariſt. in hoc loco. Et ꝓpterea dixit in hoc libro: prætereq̄ ꝙ manifeſta vtique ſit ꝓ ſyllſm: ſenſus eſt: ꝙ ſyllſus demonſtratiuus non tradet definitionem in eo, ꝙ ſyllſus: igitur definitio prouenit nobis manifeſta ex ipſo, poſteaq̄ fuerit ignota: quemadmodū demſones cauſæ tradunt cau B
ſam: & cū dixit: & ꝓpea nō eſt via, qua ſciamus intentionem quid eſt res de ijs, quę habent aliam cauſam abſq; demonſtratione: ſenſus eſt: ſed definitio ignota apparet ex demonſtratione, quæ exhibet cauſam eſſentiæ in eo, ꝙ habet cauſam: nō fiunt manifeſte definitiones talium, niſi per modum aliquem, niſi per demſonem: quemadmodum demōſo de definito defectus: quoniam non ſcitur in ęternum, niſi per demonſtrationem: in qua medius terminus ſit cauſa cōſerens ipſi: atqui C
non eſt hæc cauſa ipſius, niſi efficiēs de aliquibus, & finalis de omnibus: forma autem & materia ſunt illæ, quæ conſtituunt eſſentiam: & ſunt illæ, quæ oſtenduntur per demſonem cām: & cū dixit: neq; cōſiſtēt ineſt demſo ꝓ ſe: quēadmodū ꝑmiſimus I dubitatiōibus nr̄is: ſenſus ē: neq; fieri ꝑt, vt inueniat demſo ſup definitiōe ꝑ ſe: quēadmodū declarata fuit hoc ex ſmonib⁹: q̄ ꝓceſſerūt ſup dubitatiōib⁹ I hac re: & hoc: qm̄ ſmōes ꝓcedētes iudicauerūt ꝙ dñō, ſi ſcit, aut ſcit ꝑ demſonē, aut n̄ ſcit:

NNN iiij cūq;

ABRAM

D & qñ commonſtratum eſt, ꝙ non ſciatur ex demſone, ſequebatur alterum mendacium: ſcilicet quòd definitio non ſciatur, & huius dubij ſolutio fuit notificando quòd aliquo modo definitio ſciatur demonſtratione, & non ſciatur altero modo, & conſtituta eſt demonſtratio de dubio ad duas partes. & ſoluit hoc dubium præmiſſum, & deuenit perfecte ſcientia huius quęſiti. Et expedit te ſcire, ꝙ qñ fuerint hic definitiones, ꝙ nequeunt oſtendi ex demonſtrationibus niſi per ac
E cidens, & per remotum modum, quia non ſint illarum aliquæ cauſę, quæ inferant illis ſuas quidditates, ſi fuerint, niſi ꝙ apud nos ſint ignotæ, viſum eſt Ariſtoteli, ꝙ perfectionis artis definiendi ſit tradere loca, ex quibus educantur præmiſſæ, quę largiantur ꝙ prędicatum ſit ſubiecti definitio, & numerauit illa loca in Lib. Topicorum ſm totum, ideſt loca vniuerſalia huic rei ad eductionem definitionum topicarum, vt inde colligantur loca demonſtratiua. Et proprie decreuit illis librum
F topicorum, quia ſunt demonſtrationes logicæ, dico ex arte Logica. Et poſtq̃ commonſtrauit ꝙ definitiones ſciantur ex demſone: quia rerũ definitionum ſint cauſę extra illarũ eſſentiã, intendit notificare ꝙ quarundã rerum ſint hmõi cãę, & quarundã nõ ſint hmõi cãę. Et d. Iã autem aliquarum rerum eſt cauſa, quæ ſit alia res, & aliquarum non eſt. Et poſtquàm enunciauit, ꝙ rerum ſint duæ ſpecies, quædam ſpẽs, quarum eſt cauſa, & ſunt quarum definitiones commonſtratæ ſunt ex demrationibus conſtitutis de illis:

& quarundam

BVRANA

cũq; declaratum fuerit, ꝙ non ſciẽ per demſoné, ſequitur falſum vnũ, ꝙ non ſcitur, vt ſciatur definitio: & fuit hoc dubium in eo, ꝙ docet, ꝙ definitio ſcitur per demſoné ex parte, & non ſcitur ab altero: & conſtituit demſonem ſuper dubio duorũ laterum: & reſoluit dubium prius, & adduxit quæſtioné in hoc quæſito ſm perfectionem: Et debes ſcire, ꝙ cũ fuerint hic definitiones, non eſt poſſibile, vt fiant manifeſtæ ex demſonibus niſi per accidẽs & pintentioné longinquã: qm̃ non habẽt cauſas ex quibus ſequantur eſſentię ipſarum, ſi fuerint, prætereq̃ ꝙ non ſunt notę apd nos: vidit Ariſt. ꝙ ex perfectione artis definitiuæ eſt, vt tradat locos: ex quibus progrediuntur propõnes, quę tradunt, ꝙ definituo ẽ ꝑdicatũ de ſubiecto: & enumerauit locos illos in lib. dialecticę vſi, hoc eſt locos vſes in hac intentione ad extrahendas definitiones dialecticas & demfatiuas ad colligendũ ex hoc locos demonſtratiuos: & approprauit ipſis librum dialectices: quoniam ſunt demonſtratiui ſermocinantes· hoc eſt ex arte ſermonis. Et poſteaquàm declarauit, ꝙ definitiones ſciuntur vtique ex demonſtratione: quoniam definitiones rerum ſunt ipſis cauſa extra ſubſtantiam ipſorum: vult, quòd nonnullorum inueniuntur cauſæ cum hac diſpoſitione: & nonnullorum non inueniuntur cauſæ cum hac diſpoſitione: & dixit. Iamque inuenitur quorundam cauſa, quæ eſt aliquid aliud: & eſt ea, quę monſtrat definitiones ipſorum per demfationes conſtitutas ſuper ipſis:

quorundam

ABRAM

& quarundam non eſt cauſa, e untiauit quòd hinc ſequatur, ꝙ quarundam rerum, quarum ſunt definitiones, de quibus non conſtituatur demonſtratio, ex qua euidens fiant illarum definitiones, quia illarum non ſit medius terminus, qui ſit cauſa exterior, & quòd harum definitiones ſint p ſe notæ. Et dixit: Sicq; notum eſt, quòd rerum, quarum eſt quòd quid ſit: quarundam non eſt medium, & illæ ſunt principia, id eſt, ſicq; notum eſt, quòd rerum, quarũ ſunt definitiones, quarum nõ eſt medium, quòd illarum definitiones ſint per ſe notæ, aut ſupponuntur vt notæ, ſi illarum cauſæ in alia arte ſunt ſcitę. Et ideo artifex illas ſupponit ſubiectione, dico ꝙ ſupponat illas eſſe, & illud ſignificauit quando dixit: Et has expedit ſubiectione ſupponi, & quòd ſint, & quid ſint. Hæ autem ſunt, vt puncti definitio in Geometria, & vnius in Arithmetica. Et quãdo harum ſunt duæ ſpecies, quædam per ſe notæ eſſe, & quædam, quæ indigent commonſtratione, Dixit: Aut videtur & patefit alio modo, hic autem ſcit Arithmeticus, id eſt, ſi illas eſſe eſt ignotum, expedit commonſtrare illas eſſe in alia ſciẽtia eo modo quo facit Arithmeticus de eſſendo vnũ & de ipſius definitione. Deinde dixit: Quia ſubiectione ponit, quòd vnũ ſit, & quid ſit, id eſt quia Arithmeticus recipit vnum eſſe, eiusq; definitionem ſimul, & ſupponit hoc.

BVRANA

quorundã vero non eſt cauſa: enun A
tiauit, ꝙ ſequitur ex hoc pars illius, quod habet definitiones: ſuper quo non conſiſtit demonſtratio: intelligit definitiones ipſorũ ex ipſo: quoniam non habent terminum mediũ, qui eſt cauſa extrinſeca: quòdq; definitiones iſtæ ſunt per ſe notæ: & dixit. Planum itaq;, ꝙ eorum cõ ſimiliter etiã quæ habent quid eſt, nonnulla nõ habent medium: quę ſunt cõcluſiones: ſenſus eſt: Planum itaq;, ꝙ eorũ, quæ habẽt definitiones, nõ habent medium, ꝙ definitio nes ipſorũ ſunt notę p ſe, aut ponun B
tur in notis: ſi fuerint cauſę ipſorũ notę in arte alia, & propterea poſuit ipſam artifex poſitionẽ, hoc eſt poſuit exiſtẽtiã ipſius: & hoc eſt, quod ſignificauit, cũ dixit: & de his vtiq; ſequit, ꝙ ponant poſitione, ꝙ ſunt, & quid ſunt: & hęc, quẽadmodum definitio pũcti in geometria, & vnitatis in numero: cumq; ita ſe habuerint iſtæ duæ ſpẽs, ꝙ ex ipſis aliquæ ſunt notæ exiſtẽtiæ, & ex ipſis aliquę indiget monſtratione: dixit. Et apparet, aut manifeſtũ ſit hoc p modũ aliũ: & hoc illud, quod nouit arith- C
meticus: ſenſus eſt: & ſi fuerit exiſtẽtia ipſius ignota: oportet, vt monſtret exiſtentia ipſorum p ſciam alteram ſm modum, quo facit artifex numeri de exiſtẽtia vnitatis & definitione ipſius. D.d. Et hoc, cm̃ ponit poſitionẽ, quia vnitas eſt, & quid eſt: hoc eſt, ꝙ artifex ſciæ numeri ſuſcipit exiſtentiã vnitatis & definitionem ipſius ſimul, & ponit hoc.

I. 9. pars *Habentium autem medium, & quorum eſt aliqua altera cauſa ſubſtantia, eſt per demonſtrationem, quemadmodum diximus, oſtendere non ipſum quid eſt demonſtrantes.*

Res Dixit

ABRAM

T.c.43 D Res vero, quarum sunt media, & quarū subſtantiæ eſt cauſa aliqua, quæ ſit alia res, iam ſcitur illa & demōſtratione eui dens ſit, vt diximus: nos enim non commonſtramus ipſum q̄ quid ſit.

Cō.43 Hoc quod dixit intelligitur ex præcedentibus, ſcilicet quòd rerum, quarum ſunt cauſæ extra illas, ſ. quę ſunt cauſa ſuarum quidditatum, ipſarum definitiones ſciuntur, & eduE cuntur demonſtrationibus, quæ de illis fiunt ex illis cauſis: demſo enim non largitur definitionem inquantum eſt ſyllogiſmus demōſtratiuus. Et hoc intendebat quando dixit: Nos enim non commonſtramus ipſum quòd quid ſit.

SVRANA

Dixit Arist. Eorū vero, quæ T.c.43 habēt media: & in quib⁹ eſt de ſubſtantia quid eſt res alia, iam vtiq; ſcitur & apparet p demonſtrationē, quemadmodum dixi mus: q̄m nos vtiq; non oſtendi mus intentionem quid eſt.

Hoc, quod dixit, intelligit ex pręCō.43 cedentibus: quod eſt, q̄m eorū, quæ habēt cauſas exeūtes ab ipſis: hoc ē, quorum eſſentiæ inuenitur cauſa: iam vtiq; ſciunt definitiones ipſorum, & manifeſtæ fiunt ex demonſtrationibus, quæ efficiuntur ſuper ipſis ex illis cauſis: q̄m demonſtratio tradit definitionē in eo, q̄ eſt ſyllſs demonſtratiuus: & hoc eſt, quod voluit, cū dixit: quoniam nos vtiq; nō oſtendimus intentionem quid eſt.

T.9.pars *Definitio aũt, quoniam eſt oratio ipſius quid eſt, manifeſtũ eſt, quòd aliqua quidem erit oratio quid ſignificat nomen, aut oratio altera nominalis. Vt quid ſignificat quid eſt ſecundum quòd triangulus, cuius habentes quòd eſt, quærimus propter quid eſt, difficile eſt autem ita accipere, quæ non nouimus quòd ſunt, cauſa vero dicta eſt prius difficultatis, quoniam neq; ſi ſunt, aut non, nouimus, niſi ſecundum accidens.*

T.c.44 F Definitio dictū eſt, q̄ ſit oratio quędā: quia manifeſtū eſt, q̄ vna ſit q̄ dicat nomē, aut aliud quod vicē ſignificationis nominis gerit. Exempli gratia, quid ſignificet trigonus hic: q̄n nobis fuerit q̄ ſit, quærim⁹ cur hic ſit. Difficile enī eſt ſumere res, quas neſcimus an ſint, ob ipſarū cauſas, ſed ob aliquod ipſarum accidentium. Difficultatis autē cauſam in pręcedentibus diximus: nos enim neſcire mus ſit ne, niſi per accidens.

Dum

T.c.34 Dixit Ariſto. De definitione vero, qđ dixim⁹, q̄m eſt oro qd eſt: planū vtiq;, q̄ vna ē hæc, q̄ dicit, quid ſignat nomē, aut oro intrās ſ. capſm ſignationis noſ: vt in exēplo, qd ſignificat, quid eſt triāgulus iſte: in eo, q̄ habuerimus, q̄ ipſe eſt, quæremus pp qd eſt: & hoc, q̄m difficile eſt, vt accipiamus ea, de quibus nō nouimus, ſi ſunt: cām vero difficultatis iā narrauim⁹ in p̄cedētib⁹: q̄m non nouimus, ſi eſt, aut non per Deum, niſi ſm accidens.

Dixit:

ABRAM

:6.44 Dum dixit: Definitio dictum est quòd sit oratio quædam. Intendit definitionis definitio est oratio quę rei quidditatem significat. Et postq̃ definierat definitionẽ, cœpit distinguere species, de quibus dicitur definitionis nomẽ. Et dixit: Quare manifestum est quòd vna sit quæ dicat quid nomen significet, id est, vna orationum, pro quibus absoluitur definitionis nomen, est oratio explicans nominis significationem, & sit de rebus ignotis esse. prout quæreretur quid nomen vacui significet, & nomen naturæ: & diceretur, quòd vacuum significet locum, in quo nihil assistat: & quòd naturæ nomen significet corporum principium, quo secundum se mouentur & quiescunt, præter quòd apud nos sit de vacuo vtrum sit, aut non sit? notum autem est, quòd vis horum significationis sit vis ipsi⁹ nominis. Et tales definitiones sunt, quæ ponuntur initium scrutinij de essendo rem quando quidditatum harũ rerum fuerint causæ, prout in exactis diximus. Et dũ dixit: Aut aliud dictum quod vicem significationis nominis gerit. Intendit, per illud orationes exponentes nomina rerum, quæ apud nos sunt sine suis nominibus, & ideo, prout puto, posuit illas inter gerentes vicem nominis significationis, id est inter res, quas ignoratur esse. hoc aũ tita fuit, quoniam res, quas nescitur esse, ob suas causas, non veræ sciuntur esse p definitiones, quæ sunt talium rerum, & ipsę similes sunt definitionibus, quæ sunt orationes nomina explicantes. Deinde deduxit exemplum definitionũ huius speciei, Et dixit:

Exẽpli

SVRANA

Dixit: De definitione vero, quod diximus, qm̃ est oratio quid est: sensus est: & definitio definitionis, est, oratio significans super essentia rei: & posteaq̃ posuit definitionem, cœpit distinguere spẽs, I quas diuidit nomẽ definitionis: & dixit. Planũ vtiq;, q̃ nõ est hęc, q̃ dicit, quid signũat nomen: sensus est, & vna orationũ, sup quibus dimittit nomen definitionis, est oratio declarans significationẽ nominis: & erit de rebus ignotæ existẽtiæ: quẽadmodũ si dicat, quid significat nomen vacui, & nomẽ naturę: & dicat, q̃ vacuum significat locũ, in quo nõ est corpus: & q̃ nomẽ naturæ significat principiũ corporũ, quę mouent & quiescũt p se: absq; eo, q̃ habeamus de vacuo, si est, aut nõ est: & manifestũ q̃ potẽtia significationis istorũ, est potentia nois, sed definitiones istę ex sunt, q̃ ponũt principiũ inquisitionis de exntia in eo, q̃ sunt essentiales res istæ causæ: quẽadmodũ dixim⁹ in pcedentib⁹: & cũ dixit: aut oratio vna posita in capso significationis nois: intelligit p ipsum orationes declarantes noĩa rerũ, q̃ sunt apud nos absq; noibus suis: & ppea posuit ipsas sm̃ q̃ existimo intrãtes in capm̃ significatiõis nois, hoc est in capm̃ rerũ: quarũ ignorat existẽtia: atqui fuit hoc ita: qm̃ eorum de quibus nõ scitur existentia ipsorum pp causas suas, non scit̃ vtiq; existentia ipsorũ sm̃ veritatẽ: quemadmodum definitiones, quæ sunt de huiusmodi reb⁹: quæ assimilantur definitionibus, q̃ sunt orationes declarantes noĩa. Deinde adduxit exemplũ istius speciei definitionũ, & dixit: exemplũ huius qd signũat, quid est triãgulus: sensus est:

exẽplũ

ABRAM

D Exempli gratia quid significet trigonus, id est, exempli gratia, quando Geometra exponit trigoni nomen quòd sit figura tribus laterib⁹ contenta, quia hæc est trigoni definitio ex parte, qua trigon⁹ est, apud nos notus esse, & est notum per nominis significationem ex parte qua trigonus non est apud nos notus esse per eius causam, & ex hac parte similis est orationibus explicantib⁹ nomina, hoc est, quæ esse simpliciter ignoratur. Et propterea quia hæc est trigoni dispositio, scilicet ꝙ
E apud nos sit notus esse, non per ipsius causam, Dixit: Quando nobis fuerit quòd sit quærimus cur hic sit, id est de talibus definitionibus cõsideratur nobis quæsitum cur sit: hæ nanque definitiones fiunt de rebus notis esse, hoc cognitionis modo, dico de rebus notis esse non per ipsarum causas. Dum autem dixit: Difficile enim est sumere rés quas nescimus an sint ob ipsarum causas, sed ob aliud ipsarum accidentium. Dixit autem hoc, quia difficile aut impossibile est, quòd sciantur causæ rerum, quæ sunt notæ esse
F per rem accidentalem. nam ex quo debilis est nostra cognitio de essendo tales res, quia non sunt notæ esse per suas causas, ideo difficilis est nobis cognitio suarum causarum, & cognitio suarum definitionum per ipsarum causas, quoniam scientia essendi rem est prior cõditio quàm scientia illius quidditatis, & quando apud nos sunt debiles hę notitię, quæ scilicet præassumptæ sunt cõditiones ad cognoscẽdã definitiones,

difficile

EVRANA

exemplum huius, ꝙ quod monstrat Geometra nomẽ trianguli ex eo, ꝙ est figura triũ laterũ, qm̃ hæc est definitio triãguli ex parte, qua ẽ trian, gulus notæ existentiæ apud nos: & ipsa plane declarat ex pte, qua trian gulus, nõ est notæ exĩtiæ apud nos p causam suã: & ipsa ex hoc modo assimilat orationibus declarãtibus nomina, hoc est, quorũ ignoratæxistentia absolute: & qm̃ hæc est intẽtio trianguli, hoc est, qm̃ habemus notã existẽtiam non p causam suã: dixit hoc: qm̃ de eo, qđ fuerit apud nos existens, quæremus ꝑꝑ quid ẽ: sensus est: etemplum vero horũ, de quibus consideramus quæsitum ꝑꝑ quid est: & hoc, qm̃ definitiões istę, erunt vtiq; de rebus notæ existẽtiæ p hunc modũ cognitionis, hoc est rerũ notæ existentiæ non ꝑꝑ causas suas: & cùm dixit: & hoc, qm̃ ꝑ modum difficile vtiq; est, vt accipiam⁹ ea, de quibus non nouimus si sunt: sensus est: & consistentia sup huiusœmodi definitionibus rerũ, est difficilis nimis, hoc est rerũ: de quibus nõ nouimus, ꝙ sunt ꝑꝑ causas suas, sed ꝑꝑ aliquod accidẽtiũ: atqui hoc ita est, qm̃ difficile est, aut impoſſe, vt sciant causæ rerum notæ existentiæ, vt dispõ accidentiũ: & hoc, qm̃ cognitio nostra de existentia huiusœmodi rerũ est leuis, qm̃ non nouimus existentiam ipsarum ꝑꝑ causas suas, difficilis est nobis cognitio causarũ suarum, & cognitio definitionum suarũ ꝑꝑ causas suas ꝑꝑ cognitionem existentiæ rerũ, posuit conditionẽ prius de cognitione essentiæ ipsius: cùmq; habuerimes cognitiones illas leues, hoc est, in q̃b⁹ ponit pri⁹ cõdõ de cogõne definõis:

durũ

ABRAM

difficile est nobis constituere definitionem ob ipsius causam. Et illud est quod insinuabat quando dixit: Difficultatis autem causam in præcedentibus diximus: Hoc est, quòd rerum, quarum esse cognoscitur non per ipsarum causas, non est aditus ad scientiam ipsarum causas, nisi per accidens: prout dixit de constituendo eclipsim, si fit eius vmbrario tempore oppositionis vmbra. simile est illud, quod dixit de essendo trianguli, illi, quod dixit de illo, quod dixit de scientia essendi eclipsim per rem posteriorem ea. ambo enim includunt notitiam essendi nō per causam. equum enim est de rebus, quas esse scitur ex rebus posterioribus, siue ipsarum fuerint aliquæ causæ, siue non, ambæ enim includunt quòd scientia essendi illas sit imperfecta.

EVRANA

durum est nobis cōsistere sup definitione pp cām ipsius: & hoc est, q̄ A
definauit: cām vero difficultatis in narrauimus in p̄cedentib⁹: hoc est, qm eorū, quorū scit' existētia non pp cām suam, nō est vtiq; via ad cognitionē definitionē, neq; per accidens: quēadmodum quod dixit, de cōsistentia sup defectu, ex eo, q̄ si ē comparanti vmbra in tpe opponis: causa vero ipsius hæc est: quā dixit de existentia trianguli, quā dixit, de cognitione existentiæ defectus pp rem posteriorē ipsa: qm vtrunq; ipsorum cōprehendit cognitionē exi B
stentiæ non pp causam: & hoc, qm eorū, quorū non scitur existentia p causas suas, scit' existentia ipsorum ex rebus posterioribus, q̄ hoc est ipsis causā, aut nō: & hoc, qm vtrunq; ipsorum comprehendit, q̄ cognitio de existentia ipsorum deficit.

ANT. INTER. TEX. X.

Oratio autem vna dupliciter est, hæc quidem connectione, vt Ilias, illa vero vnum de vno significans non secundum accidens. Vna quidem definitio est definitionis, quæ dicta fuit. Alia autem est definitio oratio significās propter quid est: quare prior quidem significat quidem, monstrat autem non, posterior vero, manifestum est quod erit tanquam demonstratio ipsius quid est, positione differens à demonstratione. differt enim dicere, propter quid tonat? & quid est tonitrus? dicet enim hoc quidem, quoniā extinguitur ignis in nubibus, quid autē est tonitrus? sonus ignis, qui extinguitur in nubibus: quare eadem oratio alio modo dicitur, & sic quidem demonstratio continua, sic autem definitio. C

T.c.45 Oratio aūt vna dicit' fm duas ſpecies. quarū vna est p coniunctionē, ſicut est quod. Altera aūt est, qn̄ vnum de vno ſignificat non ſm accidens: vna aūt definitionum est illa, q̄ nunc dicta est.

Et

Dixit Ariſt. Oratio aūt dī vna T.c.45
ſm duos modos: quorum vnus est, vt ligamentū graduū: alter vero in eo, q̄ ſignat vnū de vno nō p viā accidētis: vna aūt definitionū hęc est, q̄ dicta est nūc.

Iam

ABRAM

D Et inuenit altera definitio, quæ est oratio explicans, cur res fit: præcedens autem hæc significat quidem significationē quandam: verum tamen non cōmonstrat commonstrationem: hæc autem altera notū est quòd fit, sicut demonstratio cur fit, sed positione differt à demonstratione. Est enim differentia dicere, cur tonat: & dicere, quid tonitruum sit: ad hoc enim respondetur, quia ignis, qui est in nu-
E bibus, extinguitur: sed ad quid fit, respondetur quòd sit sonus ignis extinctionis in nubibus. vna ergo eadem oratio dupliciter dicitur: illo autem modo est demonstratio continua: hoc vero modo est definitio.

Cō.45. Ex quo intēdebat enūciare quot modis dicat definitio, cū definitio sit oratio vna: ipsa autem oratio dr vna multipliciter, intendit notificare quot modis dicatur vna ad exponendum hinc significatū, quo defi-
F nitio dicat oratio vna. Et dixit: Oratio aūt vna dicitur fm duas species, quarum vna est per coniunctionē, sicut est quod, idest de oratione dr, ꝙ sit vna oratio, occasione dictionū coniunctionis, quibus cōiungitur, sicut hoc, quod sic vocatur. Dicitur autem ite illis ꝙ sint vna, quia illarum partes sunt coniunctę inuicem per dictionem coniunctionis, cum in rei veritate sint orationes multę. Deinde dixit: Altera autem est, qñ vnum de vno significat, nō fm accidens, id est, ꝙ vna oratione significetur vna res, nō secundū accidens.

iam

BVRANA

Iam vero inuenit definitio alia & est oratio docens ꝓꝓ quid est hoc: & prior quidem significat significatione, monstratione autem non monstrat. Planum aūt, ꝙ hæc altera est tanquā demōstratio de quid est, sed diuersificatur à demōstratione sitv: & hoc, qm̄ inter hoc, quod dicitur, ꝓꝓ quid tonat, & inter hoc, quod dicitur, quid ē tonitrus est dria: & hoc, qm̄ respondebit vtiq, in hoc quidem, quoniā ignis, qui est in nubibus extinguitur: quid est autem, respondebit vtiq de ipso, quòd est sonitus extinctionis ignis in nubibus: oratio igitur vna et eadē dicitur fm duos modos: & illo qdē modo est demōstratio continua, hoc autem definitio.

Posteaq̄ voluit enuntiare secundum quot modos dicitur definitio, & definitio est oratio vna, & oratio vna dicitur fm modos: vult docere fm quot modos dicitur ad introducendum ex hoc intentionē, per quā dicitur in definitione, oratio autem dicitur esse vna fm duas species: quarum vna est, vt ligamentū graduū: sensus est: oratio autem dicitur esse vna ꝓꝓ literas ligamenti, per quas ligatur: quemadmodum quæ vocantur ita: atqui dicitur de ipsis, ꝙ sunt vnum: qm̄ partes suæ coniungūtur inter se per dictiones cōiunctionis: sed tñ verificātur verificatione orationum plurium. Deinde dixit: Et vna in eo, ꝙ significat vnū de vno non per viam accidentis: sensus est: ꝙ significat per orationem vnā, intentionem vnam non per accidens:

Cō.45

et

ABRAM

iam enim oſtenſum eſt in Peri hermenijs, ꝙ oratio, cuius compoſitio eſt compoſitio conditionis, & adiectæ clauſulæ, quæda eſt vna per ſe, & quædam eſt vna per accidens, & ſm hoc voluit notificare hinc, ꝙ definitio ſit oratio vna per ſe, non ſm accidens. Quidam vero, qui expoſuit hunc librum, dixit, ꝙ intenderit in hoc eius dicto ſignificare orationẽ enuntiatiuã, quæ eſt vna, cuius prædicatum ſit vna dictio ſignificans vnam rem, & ſiſt ipſum ſubiectum: & hæc etiam eſt res, quam oſtenderat in Libro Peri hermeniarum: ſed prima expoſitio eſt magis conueniens huic loco, tanto fortius cũ ei⁹ dicto non ſm accidens. D. d. Vna autem definitionum eſt illa, quæ nũc dicta eſt. i. definitio in quam introducitur cauſa inferens quidditatem definito, ſicut definitio trigoni & definitio circuli. D. d. Et inuenitur altera definitio, quæ eſt oratio explicans cuit res ſit, ideſt, in uenitur altera ſpecies definitionis, cui⁹ vis eſt vis demonſtrationũ, quæ largiunt definitionis cauſas: hoc eſt, quæ largiunt ipſam definitionem, & ipſius cãm: & hę ſunt definitiones, quarũ eſt cauſa, ꝙ ſit quidditatis cauſa, put in præhabitis dixerat, ſicut eſt definitio eclipſis: & definitio tonitrui, hoc eſt definitiones, de quibus dr̃, ꝙ euidentes fiant ex demonſtratione: & ꝙ demonſtratio non largiatur illas per ſe. Et dum dixit: Præcedens aũt hęc ſignificat quidem ſignificationem quandam, verũtamen non commonſtrat commõſtrationem. Intẽdit primã ſpeciẽ definitionum, quã dixim⁹, ꝙ ſignificet eſſe rem definitam, ſed ꝙ non cõmonſtret illã,

ideſt

BVRANA

& hoc, qm̃ iam declaratũ fuit in Interpretatione, ꝙ orationũ quæ cõponunt compõne conditionis pligamentũ, aliqua ẽ vna p ſe, & aliqua vna per accidens: & pp iſtud, voluit docere ex hoc, ꝙ definitio ẽ oratio vna per ſe, non per accidens. Nonnulli vero eorũ, qui expoſuerunt librum hunc, dixerunt, ꝙ voluit p ſermonem iſtum ſuũ ſignificare orationẽ determinatã, quæ eſt vna, & eſt, ꝙ prædicatũ ipſius ſit dictio vna ſignificãs ſup intentione vna, & ita ſubiectũ: & hanc rem vnam conſtr etiam iam declarauit in libro de Interpretatione: ſed expoſitio prima ẽ decentior hoc in loco: eo maxime cum eo, quod dixit, non per viã accidentis. Deinde dixit: Vna definitionum ea eſt, quæ dicta eſt nunc, hoc eſt definitio, p quam non adduxit cauſam conſequentem definitum: quemadmodũ definitio triãguli & definitio circuli. D. d. Iamq́, inuenitur definitio vna, & eſt oratio docẽs pp quid eſt res: ſenſus eſt: iamq́; inuenitur ſpecies vna definitionis, & eſt ea, cuius potentia eſt potentia demonſtrationum, quæ tradunt definitionem & cauſam ipſius: & iſtæ ſunt definitiones, quæ habent cãm, quæ eſt cauſa eſſentiæ, ſm id, quod dixit in præcedentibus: quemadmodum definitio defectus, & definitio tonitrus: hoc eſt deſiões, de quib⁹ dr̃, ꝙ manifeſtę fiunt ex demõne, quodq́; non tradit ipſas demonſtratio per ſe: & cùm dixit: ſed hęc prior ſignificat vtiq; ſignificatiõe, ſed nõ monſtrat monſtratione: ſenſus eſt: & ſpes prima definitionum, quas diximus, ſignificat vtiq; exiſtentiã rei definitæ: ſed non monſtrat ipſam:

hoc

ABRAM

D id est, ꝙ de his definitionibus nō fit demfo. Rerū enim notarum esse si ſcia fuerit ob ipſarū cām, via est ex ſuis cauſis ad ſuas definitiones, & hæ demfones ſunt quæ ſunt definitiōes in potentia: ſi aūt ignorū fuerit eſſe tales res, cauſa aūt fuerit nota, procedit a cauſa ad ſcīam eſſendi & quidditatis. Si vero ipſas eſſe non fuerit ob ipſarū cauſas, difficilis fit ſcia ipſarum definitionū ob ipſarum cauſas, aut eſt impoſſe, ſi illarū non ſint cauſæ. Dum aūt dixit: Hæc autem altera notum eſt, ꝙ fit, ſicut demfo
E cur fit, ſed poſitiōe differt demfone. Intendit, ſpecies vero definitionū, quæ eſt definitio, in quā deſert deſo ris cauſa, eſt in potentia demfo ſim pliciter de definitione, id eſt, ꝙ largiatur eſſe definitionem, & eius cau ſam ſimul. Differūt autem tales definitiones & demfonēs ordine & po ſitione: hoc eſt, quia demonſtrationum compoſitio ſit cōpoſitio oratio nis enūtiatiuæ, & definitionis cōpoſitio ſit compoſitio conditionis & corroborationis clauſulæ, ac etiā quod præponitur in vna poſtponit
F in altera. Quia autem dixerat, ꝙ nō ſit dſia inter hanc demfonem & definitionem, niſi poſitione, eſſet alicuius dicere, ergo quod largit ipſa demfo eſſet idem illi, quod largit definitio. Tu autē iam euitaſti hoc, & dixiſti, ꝙ quæſitum quid ſit res, ſit aliud a quæſito cur ſit. Vult ergo notificare, ꝙ inter demfonem vnde colligit, & Iter defini ionē vnde colligit, ſit dſia ſm rem. Et dixit: Eſt. n. dſia dicere cur tonat, & dicere quid ſit tonitruū i. dicim⁹ aūt ꝙ deſiō dif ferat a demfone in cōmonſtrando, ꝙ Iter ipſas ſit dſia, eſt, qa oratio,

qua

BVRANA

hoc eſt, nō eſt in iſtis definitionibus demfo: & hoc, qm ea quæ ſunt notę exiſtentiæ, ſi fuerit ſcīa exiſtētię ſuę ꝑꝑ cauſas ſuas, erit vtiq; via ex cauſis ſuis ad definitiones ſuas: & ex demonſtrationes eæ ſunt, quæ ſunt definitiones in potentia: & ſi fuerit exiſtentia in huiuſcemodi rebus ignotas, cauſa cognita proceſſus à cauſa ad cognitionē exiſtētiæ & eſſentiæ: ꝙ ſi fuerit exiſtentia ipſarū non ꝑꝑ cauſas ipſarū, difficilis vtiq; erit cognitio definitionū ſuarum ꝑꝑ cauſas ſuas, aut nō erit poſſe, ſi nō erunt ipſis cauſæ: & cùm dixit: Planū aūt, ꝙ hæc altera tanquā demfo de quid eſt: ſed diuerſificarur demfo per poſitionem: ſenſus eſt: ſpecies aūt definitionum, quæ eſt definitio, ꝑ quā adducitur cauſa extrinſeca, eſt in potentia demfo abſoluta de definitione, hoc eſt tradens exiſtentiā definitionis & cām ipſius ſimul: ſed diuerſificantur in talibus definitiones & demfones I ordine & poſitione, hoc eſt, qm̄ proceſſus demfonū eſt proceſſus oronis determinate, ſed proceſſus definitionis eſt proceſſus conditionis & ligamēti. Amplius quod præcedit in vno ipſorū, ſequit in ſecundo: & ꝓpterea quia dixit: ꝙ nō eſt dſia inter hanc demfonem & definitionem, niſi in ſitu. Poſſet aliqs dicere: igit quod tradit demfo eſt idem cum eo, quod tradit definitio, ſed iā mouiſti hoc & dixiſti, ꝙ quæſitum quid eſt, nō eſt quæſitum ꝑꝑ quid eſt: vult docere, ꝙ inter demōſtrationē, quæ aggregat ex ipſa, & inter definitionē, quæ aggregat, eſt dſia in re: & dixit hoc: qm̄ ſiue dicat, ꝑꝑ quid tonat, ſiue dicat, quid ē tonitrus, eſt dſia: quoniam oratio,

quæ

ABRAM

qua respondetur, rñsione ad quid sit tonitruum, & oratio qua respondetur rñsione ad cur sit tonitruũ, differunt solo ordine. D d. Ad hoc enim respõdetur, quia ignis, qui est in nubibus, extinguitur, sed ad quid sit respondetur, ꝙ sit sonus ignis extinctionis in nubibus, i. respondetur enim quærenti, cur fiat tonitruum in nubibus, dicẽdo, quia ignis, ꝙ est in nubibus, extinguitur, & rñsione ad cur sit tonitruum respondet, ꝙ sit sonus extinctionis ignis in nubibus, & postponitur quod ibi præponebatur, & expressa ẽ oratio alia expressione. Et constante sibi de hoc dixit: Vna ergo eadem oratio dr dupliciter, illo aũt modo est demo cõtinua, hoc vero mõ est definitio. i. iã itaq; cõmonstratũ est, ꝙ sit vna eadẽ res, quæ dupliciter dicatur, quæ qñ vno modo dicuntur fit demonstratio continua, qñ vero dicuntur altero modo fit definitio perfecta.

EVRANA

quæ ponit in respõsione quid est tonitrus diuersificat ab ipsa in ordine tantum. D.d. Et hoc, qñ ipse vtiq; respõdebit, eo, ꝙ ignis, qui est in nubibus extinguitur: quid est vero re spondebit de ipso, ꝙ est sonit⁹ extinctionis ignis in nubibus: sensus est: & hoc, qñ respondebit vtiq; apud interrogãtem per quid est tonitrus in nubibus: in eo, ꝙ dicitur, quoniã ignis, qui est in nubibus extinguit: & respondebitur in ipso respõsioni quid est tonitrus, qñ est son⁹ extinctionis ignis in nubibus: & sequitur hic, quod præcedit ibi: & procedit oratio absq; ꝓcessu isto: & posteaq̃ stabiliuit hoc, dixit, oratio igit vna & eadem dicitur fm duos modos: & illo quidem est demonstratio continua: hoc autem definitio: sensus est: Iam igitur declaratum est: ꝙ vnum & idẽ dicitur fm duos modos: fi in eo, ꝙ dicitur secundum modũ vnũ, est definitio perfecta.

T.10.ps *Amplius definitio tonitrus est, sonus in nubibus, hoc autem est ipsius quid est demonstrationis conclusio, immediatorum autem definitio positio est ipsius quid est indemonstrabilis. Est igitur definitio, vna quidem oratio ipsius quid est indemonstrabilis, vna vero syllogismus ipsius quid est casu differens à demonstratione, tertia autem demonstrationis ipsius quid est conclusio.*

T.c.46 Iterũ tonitrui definitio, quæ est, ꝙ sit sonus in nubibus: est demonstrationis cõclusio de eo ꝙ quid sit. Et definitio rerũ, quarum non est medium, est subiectio ad ipsum ꝙ quid sit, quę demonstratione non cõmonstrat. Vna ergo partiũ definitionis est oratio de eo ꝙ qd res sit demonstratione nõ commonstrabilis.

Dixit Aristo. Amplius definitio tonitrus est sonitus in nubibus, & hæc est conclusio demonstrationis fm intentionem quid est: definitio aũt eorũ, quæ non habent medium est positio intẽtionis quid est indemõstrabilis: vna igitur partium definitionis, est oratio de intentione quid est res indemonstrabilis; T.c.46

ABRAM

D Altera autem est sylls de eo ꝙ quid sit ordine à demfone differens: tertia autem est demõstrationis de eo quid sit conclusio.

Cõ.46 Postq̃ notificauit qualis sit dispõ demfonũ cũ defiõnibus, i. ꝙ explicuit demfones, ex quibus fit euidẽs definitio ex demfonibus, ex quibus nõ fit euidẽs definitio, voluit notificare hic huius cõuersam, ſ. dispõnẽ definitionũ cum demfonib⁹. Et dixit: Iterũ tonitrui definitio, q̃ est, ꝙ sit sonus in nubibus, est demfonis
E cõclusio de eo ꝙ quid sit. i. ex eo qđ diximus de dispõne demfonum cũ definitionibus, vt ꝙ definitiones ex ea parte, qua comparant demõstrationibus, sunt trium specierũ: definitio, quæ est demfonis conclusio: sicut dicimus in tonitrui defiõne. ꝙ sit sonus in nubibus. & definitio, ex qua est demfonis conclusio qñ autẽ connectit suæ causæ, & secũ capit est demfo positione differẽs, & hęc ẽ altera spẽs defiõnis perfectæ. Et postq̃ meminerat de hac specie definitionum, de qua dixit, ꝙ sit demfonis cõclusio, narrauit secundã spẽm de-
F finitionũ, q̃ est demfonis principiũ: & illę sunt defiões, q̃ procedũt fm viã præmiſſarũ primarũ. Et dixit: Et definitio rerũ, quarũ non est media, est subiectio ad ipsum ꝙ qd sit, quæ demfone non commonſtrat. i. tertia est spẽs definitionũ, quæ sunt definitiones, quæ sunt rerum, quæ non commonſtrãtur ſyllo, ſed sunt p se notæ, ſ. definitiones, de quarum re cõmonſtrat ꝙ sint definitiones rerũ, q̃ sunt, & illæ sunt q̃ procedũt tramite præmiſſarũ demfonis, i. ꝙ sint demfonũ ꝓmiſſæ: Et dõ dixit:

Quarũ

VNIVAR

& vna sylls intẽtionis quid est: differẽs à demonſtratione in ordine, & tertia conclusio demonſtrationis ſuper quid est.

Posteaq̃ docuit, qđo se habet in- Cõ.46
tentio demonſtrationum cum definitionib⁹, hoc est declarauit demonſtrationes, ex quibus manifesta fit definitio à demonſtrationibus, ex quibus non fit manifesta definitio: vult docere hic contrarium huius: quæ est intentio definitionum à demonſtrationibus: & dixit. Amplius definitio tonitus, q̃ est sonit⁹ in nubibus: quæ est conclusio demonſtrationis de intentione quid est: sensus est: & propter illud, quod diximus de intẽtione demonſtrationum cũ definitionibus, manifestum est, ꝙ definitiones ex parte, qua proportionantur, sunt trium specierũ: definitio, quæ est conclusio demonſtrationis: quemadmodum diximus de definitione tonitus, quòd est sonus in nubibus: quoniam hęc definitio, cùm experitur, inuenitur species demonſtrationis: in qua terminus medius est causa, vt sit sonus in nubib⁹: & ex definitione est conclusio demonſtrationis: cùmq̃ experitur simul cum causa sua, & accipitur simul cum ipsa, et it demonſtratio variata positione: & hæc est species secunda definitionis perfectæ: & posteaquàm mentionem fecit de hac specie definitionũ, & est ea, de qua dixit, conclusio demonſtrationis, mentionem fecit de secunda specie definitionum, quæ est principium demonſtratonis: quæ sunt definitiones, quæ procedunt via propositionum primarum: & dixit:

Et

ABRAM

Quarum non eſt medium. Poteſt eſſe quòd per illud intelligãtur duæ ſententiæ, quarum vna eſt, quarum non ſit medium ſimpliciter, & hæ ſunt definitiones per ſe notæ, quæ ſunt ipſæ definitiones, & poteſt eſſe quòd intendat, quòd earum non ſit medium in arte, in qua ſubijciuntur, & earum ſit medium in arte ſuperiori quàm ſit illa: & ga illa eſt de duabus ſpeciebus, incluſit illas, quòd artifex ſupponat has duas ſubiectiones, Et dixit: Eſt ſubiectio ad ipſum quòd quid ſit, quæ demonſtratione non commonſtratur, id eſt aut ſecundum ſe, aut in illa arte, & ſi ſit demonſtratione cõmonſtrata in alia. Et poſtquàm viorationis apparuerunt ei hæ tres definitionum ſpecies, cœpit illas repetere, Et dixit: Vna ergo partium definitionis eſt oratio de eo quòd quid res ſit demonſtratione non cõmonſtrabilis, ideſt hinc itaq; commonſtratum eſt, quòd vna partium definitionis ſit oratio demonſtratione nõ commonſtrabilis, quæ rei quidditatem ſignificat, & hæc eſt illa, quæ demonſtrationis principium vocatur. Deinde dixit: Altera autem eſt ſyllogiſm⁹ de eo quòd quid ſit ordine à demonſtratione differens, ideſt, Secunda ſpecies definitionum eſt demonſtratio de rei quidditate, niſi quòd à demonſtratiõe differt ordine, id eſt poſitione, et

DVRANA

Et definitio eorũ, quæ non habent mediũ, eſt poſitio alicuius indemõſtrabilis: ſenſus eſt: & ſpes definitionum, q̃ ſunt definiõnes inexiſtẽtes rebus, quæ nõ monſtrant̃ per ſyllm, ſed ſunt notæ p ſe, hoc eſt definiones, quæ monſtrant̃ ex diſpõnibus proprijs, ꝙ ſunt definitiones, q̃ inſunt rebus exiſtẽtibus: & eę ſunt, q̃ proceduntvia ,ppõnũ demfonis: hoc eſt, erunt in demfonibus ,ppoſitiones: qũo veṛo dixit, non habent mediũ: innuit, vt intelligant̃ ex ipſo duæ intentiones: quarũ vna eſt: nõ habent mediũ ſimpſt: & iſtę ſunt definiones: quæ p ſe ſciuntur eſſe definitiones: innuit aũt, vt velit, ꝙ nõ habent medium in arte, in qua ponunt̃: ſed habent mediũ in arte altiore: qm̃ verò eſt ex duabus ſpeciebus, quas cõprehendit: ꝙ artifex artis ponit ambas iſtas poſitione: dixit. Eſt poſitio de intentione quid eſt non demonſtrabilis: hoc eſt, aut per ſe, aut in illa arte, aut manifeſtum factum fuerit per demonſtrationem in alia: & poſteaq̃ manifeſtæ factę fuere iſtę tres ſpecies definitionum de poẽtia ſermonis, cœpit ipſas reducere, & dixit: & vna partium definitionis, eſt oratio de intentione quid eſt indemonſtrabilis: ſenſus eſt. Iam monſtratũ fuit ex hoc, ꝙ vna partiũ defiõnis ẽ oratio non demonſtrabilis ſignificans ſuper intentione quid eſt res: & hoc eſt, quod vocauit principiũ demonſtrationis. D.d. Et vna ſyllogiſmus de intentione quid eſt differẽs à demonſtratione in ordine: ſenſus eſt: & ſpecies ſecũda definitionum, eſt demonſtratio de eſſentia rei, præterq̃ ꝙ differt ipſa à demonſtratione in ordine, hoc eſt per poſitione:

A B C

ABRAM

D & hęc est quæ commonstrat definitionis significatum per eius cãm: & illa vocatur demõstratio positione differens. D.d. Tertia est demonstrationis de eo ꝙ quid sit conclusio, i. tertia est definitio, quæ est demonstrationis conclusio. definitiones ergo apud ipsum sunt trium specierũ. definitio quæ est demonstrationis principium, & definitio, quæ est demonstratio positione differẽs, & definitio, quæ est demfonis conclusio, hoc est, conclusio demfonis, quę fm se totam est perfecta definitio.

E

T.10.ps *Manifestum igitur ex dictis, & quomodo est ipsius quid est demonstratio, & quomodo non est, & quorum est, & quorum non est. Amplius autem definitio quot modis dicitur, & quomodo ipsum quid est monstratur, & quomodo non, & quorum est, & quorũ non. Amplius autem ad demonstrationem quomodo se habet, & quomodo contingit eiusdem esse, & quomodo non contingit.*

T.c.47. Ex dictis itaq; euidẽs est, quo modo demõstratio de eo quòd quid sit inueniatur, & quomodo non sit: & quarum rerum sit demonstratio, & quarum non

F sit: & iterum de quot speciebus dicatur definitio, & quomodo commonstretur quid sit & quo modo non commonstretur: & quarum rerum sit, & quarum rerum non. Ac etiam quomodo sit definitionis dispositio ad demonstrationẽ: & quomodo possint vnius & eiusdem rei esse, & quomodo sit impossibile.

Cõ.47 Dñ dixit: Ex dictis itaq; euidens é, quo mõ sit demfo de eo ꝙ qd sit. Intẽdit euidẽs itaq; é ex dictis, quo mõ ex demfone educat definitio.

quãdo

SVRANA

& hoc est, per quod prouenit intentio definitionis per causam suam: & hoc est, quod vocauit demfonem variatam positione. Deinde dixit: Et tertia cõclusio demonstrationis de quid est: sensus est: & tertia definitio, quæ est conclusio demfonis: definitiões igitur apud ipsum sunt trium specierum: definitio, quæ est principium demfonis, & definitio, quæ est demonstratio variata positione, & definitio, quæ est conclusio demfonis, hoc est conclusio demfonis: q̃ est in summa defiõ perfecta.

T.c.47 Dixit Arist. Iam igitur manifestum est ex eo, quod diximus, qũo inuenitur demonstratio de quid est, & qũo non erit, & de quibus rebus est demonstratio, & de quibus non est. Amplius fm quot species dicit definitio, & qũo monstratur quid est, & qũo non monstratur, & quorũ est, & quorum nõ est. Amplius qũo est intẽtio definitiõis apud demonstrationem: & quomodo est possibile, vt inueniatur vnius & eiusdem, & quomodo non est possibile.

Cõ.47 Dixit. Iã igit manifestũ qũo inuenit demfo de quid est: sensus est. Iã igit manifestũ ex eo, qđ diximꝰ, qũo ꝓgredit à demfone definitio:

et

ABRAM

quando enim definitio ex demonstratione educit, aliquo modo inuenitur de mfo de eo, ꝙ quid sit, i. de ipsa definitione, quæ autem demfo sit illa, hoc sit qñ ipsum definitū fuerit maius extremū, & sumitur oratio explicans loco eius nominis, & deduxit in mediū maioris extremi causam, siue illa causa significet per orationē, adeo ꝙ ei us sit aliqua definitio, siue fuerit de illis, q̄ non significant per orationem. Dispositio. n. medij terminj, qui ē causa maioris extremi, nō euadit quatuor modos: quorū vnus est, ꝙ vnaquæq; illarū significetur per incomplexā dictionem, & hæc demonstratio nō esset definitio proxima potentia: si vero sit, i. per remotam, hoc est, ꝙ illa nō sit definitio positione differens, nisi post commutationē maioris extremi per orationē explicantē. Secundus autem modus est, ꝙ medius terminus significetur per orationem, & maius extremum per orationē, & de re huius demfonis non est dubiū ꝙ sit perfecta definitio, medius autē terminus incidit inter duas res, quibus cōmonstrauit maius extremū, videlicet, inter accīs, quod est genus definiti, & inter ipsius subiectū. Tertius autē est, ꝙ maius extremū significet per orationē, & medius significetur p dictionem. & hęc ē est definitio in potētia, sicut definitio perfecta, quę nō est alia à prima: medius autē terminus cadit in illam quando cadit à prima. Et quartus est, ꝙ maior terminus significetur p dictionem incomplexā, & mediū qui est eius causa significat illud p orationem, & hæc rursum est definitio in potētia, nisi ꝙ a est remotior prima:

indige-

DVRANA

& hoc, cùm ꝓducta fuerit definitio à demfone, iā vtiq; inuenit demfo p modum aliquē de intētione quid est, hoc ē definitione, q̄ vero demfo sit, hoc vtiq; erit, cū fuerit definitū extremitas maior: & accipiet oratio exponens loco nois sui: & adduxit cām extremitatis maioris, ꝙq; hæc est illa cā significās sup ipsa p orationem, quoniā; sit definitio alicuius, aut fuerit ex eo, quod nō significat sup ipsā p orationē: & hoc, qñ intētio termini medij, qui est cā de extremitate maiore, nō effugit à quatuor modis. Quorū vnus ē: vt significet sup vno quoq; ipsorū p dictionem separatā: & hęc demfo non est defiō in potētia ꝓpinqua, sed si est, est in lōginqua, hoc ē, qñ nō est definitio variata, pōne, nisi post legē extremitatis maioris p orationē declarantē. Modus aūt secūdus est, vt sit terminus medius significās sup ipso p orationem, & extremitas maior p orationē: & de hac demfone nō est dubiū ex dispōne ipsius, ꝙ est definitio pfecta in potētia: & in termino medio cadūt duę intētiones, p quas monstrat extremitas maior, hoc est, inter accidēs, quod est genꝰ definiti, & Iter subiectū ipsius. Et tertius, ꝙ sit extremitas maior significans sup ipso p orationē, & medius significans sup ipso p dictionem: & hoc cōsist ēt est definitio in potētia, definitio pfecta nō est ablq; prima, & terminꝰ medius cadit in ipsa, cā ceciderat à primo. Et quartus ꝙ sit terminꝰ maior significās sup ipso p dictionē separatā, & medius, qđ est cā ipsius, significās sup ipso p orationē: & hoc cōsist ēt est defiō in potētia: ꝑterq̄ ꝙ est longinqua à primo:

ABRAM

D indigemus enim in ea cõmonstratione nominis & rei, per demonstrationem cur sit, sicut est dispositio demonstrationis simpliciter. Dum autem dixit: Et quo modo non sit. Intendit quòd demonstratio concludat inesse definitionem definito per aliam definitionem, quæ sit medius terminus. Et dum dixit: Et quarum rerum sit demonstratio & quarum non sit. Intendit per illud res, quarum definitionum sunt causæ extra illas, & illa sunt accidentia: maior enim pars demon-
E strationum sit ex illis, & iterum de quot speciebus dicatur definitio: idest, & cum hoc manifestabitur de quot speciebus definitionis dictio absoluatur. Et dixit: Et quomodo commonstretur quid sit, & quo modo nõ commonstretur, id est quòd quando ostenderat quę demonstrationes largiantur definitionem, & quæ non, hinc ostendit quo modo commonstretur definitio, & quo modo non commonstratur. Deinde dixit: Et quarum rerum sit, & quarum rerum non, id est, & cum
F hoc videtur quarum rerum sint de finitiones veræ, quas esse impossibile est commonstrari, & illæ sunt res quarum sunt demonstrationes, quibus fiant euidentes ipsæ definitiones. Deinde dixit: Ac etiam quo modo sit definitionis dispositio ad demonstrationem, ideſt & hinc videtur qualis sit proportio definitionis ad demonstrationem, quia scilicet ambæ conueniunt in materia, & differunt fm formam, nõ ꝙ vna illarum sit aliud simpliciter ab altera, hoc est, ꝙ differrent fm materiã & formam, neq; sunt idem simplr,

id est

EVRANA

qm̃ indiget ipso ad monstrationẽ nois: & intentio in demfone pp qd in hoc per intẽtionẽ demfonis simplicis: cùm vero dixit: & qũo non erit: vult p ipsum, vt concludat demonstratio definitionẽ inesse definito p definitionẽ alterã, quæ sit ter minus medius: & cùm dixit: & quorum est demfo, & quorũ nõ est: sensus est: & manifestũ cũ hoc, quorũ sunt demfones, q̃ sunt definitiones in potẽtia propinqua, & quorũ non sunt: atqui voluit p ipsum definitiones: quorũ definitiones sunt causæ exeuntes ab ipsis, & ipsa sunt accidẽtia, & hoc, qm̃ magna pars demfonum sunt ab ipsis: & cùm dixit Amplius fm quot species dicitur definitio: sensus est: & planum est ex hoc, nomen definitionis fm quot species ex speciebus orationis absoluitur: cùm vero dixit, & qũo monstratur quid est, & qũo non monstratur: sensus est: qm̃ cùm manifestum fuerit, quæ demfones sunt, quæ tradũt definitionem, & quæ ipsarũ non: manifestũ erit ex hoc, qũo monstratur definitio quid est, & qũo non monstratur. D.d. Et quarũ nõ est: sensus est: & manifestũ cũ hoc: quorũ sunt definitiones mediæ: quarũ existẽtia non põt monstrari: quę sunt illa, in quibus inueniuntur demfones, per quas manifestæ fiunt definitiones. D.d. Amplius, qualis est dispositio definitionis apud demfonem: sensus est: & manifestũ est ex hoc, qualis est ꝓportio defiõnis ex demfone, hoc est, qm̃ vtræq; consentiunt in mã, & diuersificant in forma, nõ ꝙ vna ipsarũ sit absq; alia absolute, hoc est diuersificantur in mã & forma, neq; hoc consist ẽt est absolute,

hoc

ABRAM

idest conuenientes in materia & forma, sed vtræque sunt aliquo modo vnũ, & aliquo modo differunt. Et dũ dixit: Et quo mõ possint vnius & eiusdem rei esse, & quo modo sit impossibile. Intẽdit ex dispõne vnius ipsarum ad alterã videtur, quo modo sit possibile ꝙ sint quid vnũ, quod est ipsa materia, & quo modo sit impossibile quod est ꝑm formam.

BVRANA

hoc est consentientes in materia & forma, sed vtrunq; ipsorũ diuersificatur ꝑ modum: cùm vero dixit: & qũo possibile est, vt inueniat de re vna & eadem, & qũo non est possibile: sensus est: & manifestum ex dispositione vnius ad alterum, per quem modum possibile est, vt inueniat vnũ, & est materia, & per quem modum non est possibile, & est forma. A

ANT. INTER. TEX. XI.

De causarum distinctione, & quæ mutuo concurrant, & quæ non, & quomodo illarum possit esse demonstratio. Cap. 6. B

QVoniam autem scire putamus, quando sciamus causam, causæ vero quatuor sunt, vna quidem, quòd quid erat esse, vna autẽ, quibus existentibus necesse est hoc esse, altera vero quæ aliquid primum mouit, quarta autem, cuius causa, omnes istæ per mediũ monstrantur, & hoc enim quòd cum sit hoc, necesse est esse, vna quidẽ accepta propõne, non est, duabus aũt ad minimum, hoc vero est, quãdo vnũ mediũ habeant: hoc igitur vno accepto, conclusionẽ necesse est esse.

T.c.48 Quia autẽ opinamur nos scire, dum causam scimus: causæ aũt sunt quatuor, quarũ vna est ratio essendi rem ꝑm eiꝰ substantiam, altera aũt est quã oportet esse quacunq; re existente, & tertia est causa, de qua dr̃ quod est primũ quod mouit: quarta autẽ est, de qua dicit vt quid hoc sit: oẽs has cernes in mediis. causa enim, quã oportet esse quauis re existẽte, apud neminẽ est ꝑmissa vna, immo apud quem est in paucioribꝰ fiunt duæ: & hæ quidem duę conueniunt sibiinuicẽ in medio vno: qñ itaq; est, hoc vnum est conclusio necessario. Con-

Dixit Aristo. Qm̃ vero existimamus, ꝙ nos vtiq; scimꝰ cãm: causæ vero sunt quatuor: quarũ vna, q̃ est intẽtio exñtię tm̃ ꝑ se. Altera vero, quibuscunq; existẽtibꝰ oportet, ꝙ sit hoc. Tertia ãt cã, de qua dr̃, quid primũ quod mouit. Quarta vero, de qua dr̃, quẽadmodũ quid hoc: igit oẽs istas scies ꝑ mediũ: & hoc, qm̃ causa, cõi appropriat, ꝙ ꝑꝑ existentiã istius, opꝫ ꝙ hoc sit: non est quidẽ vnã ꝓpõne exñte: sed ad minimũ, vt sint duæ: & hæ duæ cõicantes in medio vno, cũ hoc igit vnum inuenit, cõclusio vtiq; inuenietur ex necessitate. T.c.48 C

61 I/2a

ASRAM

Cō.48 D Contigit ei in hoc capite, ꝙ narret ſpecies cauſarum, quarum vnaquæq; ſit demõſtrationum medius termin⁹. Et incœpit & narrauit cauſam, qua oportet ꝙ cauſę ſint demõſtrationum medij termini. Iã enim commonſtratũ eſt in capite Primi Libri huius voluminis, ꝙ nos videamur rem ſcire dum illam per ipſius cauſas ſcimus: hoc aũt ſic exiſtente, expedit nos ſcire quot ſint oēs cauſæ, & ꝙ illas quæramus de vna eadem re, ſi hoc ſit poſſibile, aut de vnoquoq; entium, quærere mus illas E ſpecies cauſarum, quæ illius fuerint. Cauſas aũt eſſe quatuor patet inquiſitiõe, vel ex ipſa naturali cupidine, quæ nobis ineſt ad illarum ſcientiã, qñ illas ignoramus de re. Et dum dixit: Quarum vna eſt ratio eſſendi rem ſm eius ſubſtantiã. Intẽdit per illud ipſam formam: illa enim eſt ratio, qua res ſit in actu. Dum autem dixit: Altera autem eſt, quam oportet eſſe quacunq; re exiſtente. Intendit per illud ipſam materiam. quando enim eſt quæuis res, oportet præſuiſſe hãc cauſam. v.g. quia oportet præſuiſſe elementa corporibus ſimilarium partium, quæ ex elementis componũtur, & ſimilarium partiũ præeſſe corporibus organicis. Et dũ dixit: Tertia eſt cauſa de qua dicit quod eſt primum quod mouit. Intendit per illud ipſam efficientẽ, & vt vſius inquã, ipſum mouens. intẽdit enim p quod eſt primũ qđ mouit, cãm, pro qua quærit nãm de oĩ genito res, ex qua incœpit motus, ꝙ gignat. cõperim⁹ enim hoſtem nãm de omni genito cupere hanc cãm, ſ. efficientem, & de ea quærere quę ſit cauſa, quæ hãc materiam moueris:

AVERANA

Accidit ipſi in hoc, vt commemo Cō.48
ret ſpẽs cãſarũ, quòdq; vnaquæq;
ipſarũ inuenit terminus medius in
demſonibus: & cœpit cõmemorare
cãm, pp quam ſequit, ꝙ ſint cauſæ
termini medij ĩ demſonib⁹: & hoc,
qñ declaratũ fuit in principio tractatus primi iſtius libri, manifeſtũ
vtiq; eſſe, ꝙ ſcimus rẽ, cũ nouimus
ipſam p cãm ſuã: cùmq; hic ita ſit:
oportet vtiq;, vt ſciamus, quot ſunt
oēs cauſæ: & quæramus de re vna &
eadẽ ſi poſſe eſt hoc: aut quæremus
de vnoquoq; entiũ de eo, quod erit
in ipſo ex ſpeciebus cauſarũ: ꝙ aũt
cauſæ ſint quatuor, manifeſtũ eſt ex
inductione, aut ex ſubſtantia apprehenſionis nãlis: quã habemus de cognitione ipſarũ: cũ ignorauerimus
aliquid: & cũ dixit: quarũ vna, quæ
eſt intẽtio exiſtẽtiæ tm̃ per ſe: intelligit p ipſum, formã. & hoc, qm̃ ipſa eſt intẽtio, per quã res inuenit in
actu: cũ vero dixit: quibuſcunq; exiſtentib⁹, oportet, ꝙ ſit hęc: intelligit
p ipſam mãm: & hoc, qm̃ quacũq;
rerũ exiſtẽte, oportet prius hanc rẽ
eſſe: vt in exẽplo, oportet elementa
eſſe prius q̃ corpa cõſimiliũ partiũ,
quæ componunt ex illis elemẽtis, &
cõſiſtia in partibus ante corpa totalia: & cũ dixit: tertia ãt cauſa, de qua
dꝛ: quid primũ quod innuit: intelligit per ipſam efficiens, & in ſumma
mouens: intelligit p id, quod dixit,
quid primũ, qđ mouit, cãm de qua
interrogat ſm nãm de omni, quod
generat ex aliquo: ex quo eſt principiũ ſuũ mot⁹, vt generet: & hoc, qm̃
ſuenit hõ ſm nãm de oĩ, qđ generat
hanc cãm, hoc eſt efficiẽtem: & interrogat de ipſa, & dicit, qđ eſt primũ
qđ mouit hanc mãm, & gnationẽ

et

ABRAM

vt gignantur, & ſi cupit de oĩ genito ſcire ipſius materiã, & dicere ex quo genitũ ſit, & ſic cupit quid ſit quo eſt. vel ſcire formam geniti: & cupit pp quid gignat, qui eſt finis: & ex hac inquiſitione & conſideratione quæ nobis naturaliter eſt de illis, videtur quòd hæ cauſæ ſint quatuor. Qñ.n. attingunt hæ de ipſa re naturaliter, aut per ſyllm, ceſſat deſiderium, qđ erat de ſcia huius illius rei: quare vides, ꝙ iã peruenerit nobis perfecte ſcia huius rei, & nõ relinquit deſideriũ ad aliam cauſam vltra has cauſas huius rei. Dũ aũt dixit: Quarta autẽ eſt de qua dſ vt quid hoc ſit. Intendit per illud cãm finalẽ. hæc.n. eſt de qua quæritur, & dicitur pp quid genita eſt hæc res, aut quemadmodũ hoc eſt. Et poſtq̃ narrauit ꝙ cauſæ ſint quatuor dixit: Omnes has cernes in medijs. i. & omnes quatuor has cauſas inuenies & ipſarum ſingulas demſonũ medium terminum. D.d. Cauſa.n. quàm oportet eſſe, quauis re exiſtẽte, apud neminẽ eſt præmiſſa vna. i. oportet ꝙ capiamus vnamquamq; illarum medium terminum: quia non ſit ſyllus ex vna præmiſſa verbi gratia quia cauſa, quæ eſt fm modum materiæ, quando quis declarauerit ꝙ ſit cauſa alicuius rei, hoc eſt, ineſſendi prędicatum ipſi ſubiecto nemo cerneret ꝙd, quod ferret ad illud ſit vna ꝓmiſſa, i. ſed ad minus illud commonſtrat duabus præmiſſis: & impoſſibile eſt his duabus præmiſſis, quin conueniant in vno termino, qui vocatur medius, & diſtinguantur duobus terminis, quorum alter vocatur maior, & alter minor:

DVRAN

et cõſimiliter deſiderat de oĩ, qđ gignit, vt ſciat materia, & dſ, qđ eſt hoc, qđ gignit, & conſiſt deſiderat, quid eſt in ipſo, hoc eſt, vt ſciat forma eius, qđ gignitur: & deſiderat pp quid gignit: qđ eſt finis: & ex hac inueſtigatione & diſpõne, quã habemus de ipſis, manifeſtũ, ꝙ cauſæ iſtę ſunt quatuor: & hoc, qm̃, cũ aſſecut' fuerit ipſius fm nãm rei alicuius, & ſi per ſyllm: ceſſat deſideriũ, qđ habet ad cognoſcendũ hoc: & vidit, ꝙ iam aſſecutus ſint cognitionẽ huius fm perfectionẽ: & non derelinquit ipſi deſiderium ad cauſam extra cauſas iſtius rei: & cũ dixit: quarta vero, de qua dſ, quemadmodũ quid hoc: ſtelligit ꝓ ipſam cauſam finalẽ: & hoc, qm̃ hęc eſt ea, de qua interrogatur & dicitur, pp quid generatur hoc, aut quo modo hoc eſt: & poſteaq̃ cõmemorauit, ꝙ cauſæ ſunt quatuor, dixit. Igit' omnes iſtas videbis per medijs: ſenſus eſt: & oĩum iſtarum cauſarũ quatuor inueniens vnumquamq; terminũ mediũ in demſonibus. D.d. Et hoc, qm̃ cã, de qua dſ, ꝙ hoc exiſtẽte oportet, ꝙ hoc ſit, nõ eſt, vna ꝓpõne exiſtente: ſenſus eſt: atq; ſequitur, vt accipiat' vnaquęq; ipſarũ terminus medius, qm̃ non erit ſyllus ex ꝓpõne vna: vt in exẽplo, qm de cã, q̃ eſt fm viã materię, cũ mõſtrauerit aliquis, ꝙ eſt cã alicuius, hoc ẽ, ꝙ dicatũ ĩſit ſubiecto: nõ erit vtiq; manifeſtũ, poſteaq̃ adduxerit in ipſo ꝓpõnẽ vnã: ſed ad minus, qđ adducit ſunt propõnes duę: & fieri nõ põt in his duabus propõnibus, ꝙ nõ cõicent in termino vno: & hoc eſt, qđ vocat mediũ, & ſeparent ꝑ duos terminos, & hi ſunt, quorũ vnus vocatur

ABRAM

D minor: prout oñditur in lib. Priorũ. Et illud significauit qñ d. Immo apud quẽ est ĩ paucioribus fiũt duæ: & hę quidẽ duę cõueniunt sibi ĩnuicẽ in medio vno.i.qñ aliqs syllogizaret pauciores, ex q̃bus faceret syllm, sunt duæ p̃missæ, & hæ duæ cõueniunt in medio termino, & distinguuntur duobus terminis. D.d. Quando itaque est hoc vnum, est conclusio necessario.i.quia quãdo fuerint duæ præmissæ vna oratio, ob ipsarũ conuenientiã in medio termino, sequitur inde conclu-
E sio necessario: totum aũt hoc iam ẽ oñsum in lib. Priorũ: hic vero detulit illd̃ fm modũ cõmemoratiõis.

BVRANA

cat̃ maior, & alter minor, fm illud, qd̃ declaratũ fuit in lib. Sylli: & hoc est, qd̃ significauit: sed ad minimũ, vt sint duę, & duę istę cõicent in medio vno: sensus est: sed cũ rõcinatur rõcinans, minimũ, ex quo fit syllus, sunt duę propõnes: & hę duę cõicãt in termino medio, & separantur p duos terminos. D.d. Cũ hoc igitur vnũ inuenit̃, cõclusio vtiq; inuenietur ex necessitate: sensus est: ex eo, ꝙ sunt duæ istæ propõnes oro vna pp cõicationẽ suã in termino medio: sequit̃ ex ipsa conclusio ex necessitate: & hoc totum iam declaratum fuit in lib. Sylli: adduxit aũt ipsum hic per modũ recordationis.

pars. 11. *Manifestum autem & sic, propter quid est rectus in semicirculo? aut quo existente, rectus est? sit vtique rectus, in quo A, dimidium duorum rectorum, in quo B, qui est in semicirculo, in quo C: quòd igitur A rectus insit ipsi C ei, qui est in semicirculo, causa est ipsum B, hoc enim ipsi A æquale est, hoc autem C ipsi B, duorũ nanque rectorum dimidium est: cùm igitur B sit dimidium duorum rectorum, A ipsi C inest, hoc autem erat, in semicirculo rectum esse, hoc vero idem est ipsi quid erat esse, eo quòd hoc significat oratio, ve-*
F *rumenimuero & ipsius quid erat esse, causa monstrata est media.*

T.c. 49. Et hoc ẽt ita notũ est, angulos, qui in semicirculo sunt, rectos esse recti aũt res quędã sunt. pro rectis sit A, & pro medio duum rectorũ, q̃ sunt in semicirculo, sit B, pro angulos rectos eẽndo in semicirculo sit C. causa itaq̃, qua A recti ĩsint C, cũ sint anguli, qui sunt in semicirculo est B: hic.n. est ęqualis ipsi A, & C ipsi B, qui medij sunt rectorũ: qñ autẽ B, qui medius duorũ rectorũ est, inest, ipsi C, et A inest ipsi C, et hæc

Dixit Aristo. Amplius & hoc manifestũ sit: pp quid anguli, q̃ sunt in semicirculo, recti: & recti sunt aliquid: sint recti, ĩ quo est A, semicirculus, in quo est B, & anguli, qui sunt in semicirculo, in quo est C, cã igitur, ꝙ recti insint ipsi C, qui sunt anguli, q̃ sunt in semicirculo, est ipsum B, et hoc, ꝙ hic est ęqualis ipsi A, et C, ipsi B, & dimidiũ rectorũ: cũque B, qd̃ est dimidium rectorũ insit ipsi C, & A, inest ipsi C, & hæc T.c. 49.

ABRAM

hæc est oratio, ꝙ anguli, qui in semicirculo sunt, recti sint: hæc autem est ratio, qua res sit ſm eius substātiā amborū vna eadem: hoc.n. oratio significat: euidens itaq; ēt est mediū illud ipsum esse causam rationis essendi rem ſm eius substantiam.

Cō. 49. Ex quo enuntiauerat, ꝙ qñ sumitur vnaquęq; causarum medius terminus, constituantur ex illa duę p̄missæ, & narrauit hoc de causa materiali, deduxit hic exemplum de ipsa causa materiali ex Geometria: & si huius causæ materia non sit vera materia, sed eius est quod attribuitur rei secundum habitudinem materiæ. Et dixit: Et hoc etiam ita notum est, angulos, qui in semicirculo sunt, rectos esse, idest, ꝙ in eo, qui largitur causam, quæ est secundum modum materię, hinc cōstruantur duæ præmissæ, quæ conueniunt in medio termino, cognoscitur tali exemplo, si quis quæreret, an trigoni anguli, qui in semicirculo cadunt, sint recti, idest, qui ad periferiam sunt: prout Geometræ commonstrauerunt: & qui semirectis æqui sunt, illi sunt recti, & concluditur hinc, ꝙ anguli, qui in semicirculo sunt, recti sint. notū autem est, ꝙ concludatur hoc, quia illi sunt ęquales medijs duum rectorum, & ideo quando de tali quæsito quæritur, cur anguli, qui in semicirculo sunt, sic sint, quando illos esse fuerit notum, & ad hoc respondetur per hanc causam, manifestum est quod sit causa secundum modum materię, quia hic angulus est ęqualis medio duum rectorum: quia

BVRANA

hæc ē oratio, ꝙ anguli, qui sunt in semicirculo sunt recti: & hoc est intentio, quid est existētia ꝑ se, vtraq; vnū & idem: qm̄ de hoc significat oratio. Iā igit̄ manifestum est de medio consimiliter etiam, ꝙ est causa intentionis existentiæ rei per se. A

Posteaq̄ narrauit, ꝙ in eo, ꝙ vnaquęq; causārū accipit̄ terminus medius, cōponunt̄ ex ipsa binę propōnes: iamq; ipse cōmemorauit hoc de causa, q̄ ē, ſm viā materię: adduxit in hoc exēplū de cā mā̄li ex geometria: & si est mā̄ in hac cā, nō est mā̄ vera: sed īuenit̄ in ipsa illud, cuius ꝓportio ad rē est ꝓportio materiei, & dixit. Amplius & hoc manifestū sic: ꝑꝑ quid anguli, q̄ sunt in semicirculo, recti: cūq; sit illud, ꝑ qđ tradit̄ cā, qđ est ſm viā materię, cōponunt̄ ex hoc binę ꝓpōnes cōicantes in termino medio, scitur per exēplū sic: si quæreret aliqs an anguli trianguli cadētes in semicirculo sunt recti, hoc est, q̄ sunt ſm circū ferētiā circuli: & rn̄deret̄ ī eo, ꝙ dr̄, ꝙ anguli triāguli cadētes ī semicirculo sunt dimidiū rectorū, q̄ sūt sup̄ circūferētia ſm ꝙ monstrauit geometrę: & scđa, dimidiū rectorū est rectū, & cōcludit̄ ex hoc, ꝙ anguli, q̄ sunt ī semicirculo sūt recti. Manifestū aūt, ꝙ cōcludit vtiq; hoc ex eo, ꝙ sunt ęq̄les dimidio duorū rectorū: & ꝑꝑea cū q̄siuerit ī huiuscemodi q̄sito, ꝑꝑ q̄d anguli, q̄ sunt in semicirculo sunt ita: cū existētia ipsorū fuerit nota, & rn̄dit ꝑ hāc causam: & manifestum est, ꝙ est cā ſm viā materię: qm̄ sunt vtiq; isti anguli ęq̄les dimidio duorū rectorū: qm̄ B C Cō. 49.

ABRAM

D quia vterq; medius æqualis est medio rectorum. Notū autē est, ꝙ medium præcedat illum prioritate partium ad totum, q̄ est prioritas materialis: huius.n. generis non est cā materialis, sed est eius causa formalis. Et ideo non est remotū, ꝙ hoc exemplū sit exemplum causæ, quæ est fm modum formę. Dum autem dixit: Recti aūt res quædā sunt. & ꝙ rectis fit A, idest, & ex quo rectus in hoc exemplo est quædā res, eius vice sumamus literam A, quā consueuimus sumere loco maioris termini. D.d. Et pro medio duum rectorum, qui sunt in semicirculo, fit B, i. & ponamus medium terminū, qui huius quæsiti est æqualitas huius anguli medio duum rectorum, pro quo sit litera B. D.d. Et pro angulos rectos essendo in semicirculo sit C, i. & sit pro angulo, qui ineſt in semicirculo, qui huius quæsiti est minus extremum, litera C, termin⁹.n. minor fm nostram impositionē, est litera C. D.d. Causa itaq;, qua A recti insint C, cum sint anguli, qui sunt in semicirculo, est B, i. qñ constituitur syllus sic, A ineſt ipsi B, & B ipsi C, euidens est ꝙ cā ineſſendi A, quæ est æqualitas recto, ipsi C, q̄ est angulus semicirculi, est B, quæ est æqualitas medio duum rectorū. Et hoc significauit quando dixit: Hic enim est æqualis ipsi A, & C ipsi B, i.c enim est æqualis ipsi B, & B est æqualis ipsi A, & sequitur hinc, ꝙ sit C æqualis ipsi A. Deinde explicuit quid sit B, quod ineſt ipsi C, & cui ineſt A. Et dixit: Qui medius duum

BRVANA

qñ vterq; ipsorū ex dimidio suorū æqualis duob⁹ rectis: & manifestū, ꝙ dimidia ipsorum sunt prius fm propōnes particulares super toto precedentia fm materiam: qñ est in hoc genere causa materialis: atqui est in ipso causa formalis: & ppea non est longinquum, vt dicatur, ꝙ hoc exemplum est exemplum causæ, quæ est fm viam formæ: & cùm dixit: & recti sunt aliquid: & sit rectus in quo A, sensus est: & qñ est rectus in hoc ex exemplo aliquid: accipietur vtriq; loco ipsius litera A, quæ procedit fm consuetudinē, qui accipitur loco termini maioris. D.d Et erit dimidium duorū rectorū, in quo est B, sensus est: & ponemus terminum medium, qui est in hoc quæsito, æqualitatem istius anguli dimidio duorum rectorum illud, in quo est litera B. D.d. Et sit angulus, qui est in dimidio circuli, ī quo est C: sensus est: & sit angulus, qui est in dimidio circuli, quæ est extremitas minor in hoc quæsito, illud, in quo ē litera termini minoris fm ꝙ sunt designati, & est litera C. D.d. Et causa, ꝙ rectitudo insit ipsi C, qđ est esse in semicirculo, est ipsum B, sensus est: cūq; complicatur syllus hunc in modū A. est in B, & B, in C, igitur manifestū, ꝙ cā, vt A, qđ est æqualitas recto, sit in C, qđ est angulus semicirculi, est B, qđ est æqualitas dimidio duorum rectorū: & hoc est, quod significauit cū dixit: hoc, qñ hic est æqualis ipsi A, & C, ipsi B, sensus ē: & hoc, qm cē æquale ipsi B, & B, æquale ipsi A, & sequit ex hoc, ꝙ C, sit æquale ipsi A, deinde declarauit, quid est B, inexistēs ipsi C, & A, cui ineſt A, & dixit: dimidiū duo-

ABRAM

duum rectorum est inest ipsi c, & A inest ipsi c, idest, φ medius duũ rectorũ insit c, hoc est, sit illi æqualis, qui est ipse semicirculus, & A qui est æqualitas angulorum inest medio duum rectorum: & sequitur hinc, φ æqualitas recti insit illi, qui est in semicirculo. Dum autẽ dixit: Et hæc est oratio, φ anguli, qui in semicirculo sunt, recti sint, idest, nos dicere, φ A insit ipsi c, est oratio, qua anguli, qui in semicirculo sunt, sint recti. Iam enim cœpimus A, vice recti, & c, vice illius, q est in semicirculo. Dum autem dixit: Hæc autem est ratio, qua res sit secundum eius substantiam amborum vna eadem: hoc enim oratio significat, idest, & hic medius terminus, quo est, rectum esse, quod est maius extremum: & terminus rectus est vnus idem: & hoc significat, φ sit exemplum causæ formalis, non materialis, prout exponendo diximus.

AVERANA

duorum rectorũ ipsi c, & A, inest ipsi c, sensus est: φ dimidiũ duorũ rectorũ inest ipsi c, hoc est, est æquale ipsi, qđ est angulus semicirculi: & A, quod est æqualitas rectorũ inest dimidio duorum rectorũ: & sequitur ex hoc, φ sit æqualitas rectorũ illi, qui est in semicirculo: & dixit: & hæc oratio, φ anguli, qui sunt in semicirculo sunt recti: sensus est: & diximus φ A, inest ipsi c, quę ē oratio, φ anguli, qui sunt in semicirculo sunt recti: qm̃ iã accepimus A, loco recti: & c, loco eius, qui est in semicirculo: & cũ dixit: & hoc est intentio quid est exñtia & res per se, vtraq; vnũ & idem: qm̃ super hoc significat oratio: sensus est: & hoc, qm̃ terminus medius ipse est, I quo est existentia recti, qui est extremitas maior & terminus recti aliquid vnum & idẽ: qm̃ hic terminus medius in huiusmodi demfonibus super hoc significat, hoc est sup maiore extremitate: & hoc significat, φ est exemplũ causæ formalis non materialis, secundum quod dixerunt in expositione ipsius. A B

part. II. *Propter quid autem Medorum bellum factum est Athenienſibus? qua cauſa bellum inferendi Athenienſibus, quoniam in Sardes cum Eretrienſibus irruerunt, hoc enim primo mouit. ſit bellum, in quo A, priores irruiſſe B, Athenienſes C. ineſt itaque B ipſi C, quod eſt prius irruiſſe Athenienſibus: A vero ipſi B. bellum inferunt enim ys, qui prius iniuria affecere: ineſt igitur ipſi quidem B, A, quod eſt bellum inferre ys, qui prius incepere, hoc autem ipſi C Athenienſibus, prius enim cœpere, medium igitur & hic cauſa eſt, qua primo mouit.* C

T.c 50. Oratio autẽ cur debellati sunt Athenienses ab illis, qui secum bellum commiserunt; est, ac si diceretur, quæ fuerit causa, qua debellati

Dixit Arist. Oño vero pp qđ bellum intulerunt Athenienſibus illi, q bellũ gesſere cũ ipsis: ipsum vtiq; est, vt dicaſ, q̃ fuit cã, T.c 50.

ABRAM

D debellati sunt Athenienses? & dr̄, quia iniuriam commiserūt in Sardos cum Medis: hoc.n.primo excitauit. sitq; debellatio p quo A, et sit B, iniuria ipsa prior, Athenienses aūt sit C. A itaq; in ē ipsi C, hoc ē, quia in illos prius iniurij fuerunt Athenienses: & A inest ipsi B: illi.n. debellauerūt illos, qui incœperunt in eos iniurios eē. A ergo inest ipsi B, hoc est debellare illos, qui primo iniurij fuerunt: & B inest Athe-
E nienſibus. sicque medius terminus etiam hic est causa rerum, quarum causa est primum mouens.

Cō. 50. Postq̄ tulerat exemplum essendi causam materialem mediū terminum demfonis, duxit exemplum causæ efficiētis, & exemplificauit de hoc per historiam diuulgatā apud eos, s ꝙ Athenienses incœpissent iniuriari, & qñ quis interrogaret, cur incolæ talis regionis, & talis regionis debellauerunt Athenienses: &
F diceretur, quia Athenienses prius illis iniurij fuerunt, & componeretur sylꝛus sic, Athenienses incœperunt iniuriari incolas talis & talis regionis: et qui incœpit iniuriari incolas talis & talis regionis, ab eo inuentum est bellum in illum, qui incœpit iniuriam: ab ipsis itaq; Athenienſibus inuentum est, ꝙ gerant bellum cum incolis talis & talis regionis. Dum autem dixit: Oratio autem cur debellati sint Athenienses ab illis, qui secum bellum commiserunt,

BVRANA

cā, vt illi bellū inferrēt Atheniēsibus: & hoc, qm̄ ipsi iniuriā intulere viris Sardiensibus sil' cū Eretri ēsibus: & hoc est: qđ prīo excitauit inimicitiā: sit bellū in quo A. B, iniuria, q̄ p̄cesfit: viri Athenienses C. igit' B, inest ipsi C, hoc est, qm̄ ipsi fecerunt iniuriā primo viri Athenienses: et A, inest B, & hoc, qm̄ ipsi bellū gessere cū ijs, qui cœperūt iniuria afficere: igit' A, inest ipsi B, hoc est bellū, q prīo cœpere: & hoc erit B, inexistēs viris Atheniēsibus: qm̄ ipsi sunt, qui prīo cœperūt: terminus igit' medius hic cōsilr̄ ēt est cā: quēadmodū illa, in q̄bus est causa mouens primum.

Posteaq̄ adduxit exemplū, quo casu materialis est terminus medius in demfone, adduxit exemplū causæ efficientis: & posuit exemplum in hoc per historiā celebratā apud ipsos, & est causa, ob quā bellū gessere viri regionis cognitę apud ipsos: & hoc, qm̄ viri Athenienses cœperūt iniuriā: cūq; interrogauerit aliquis: pp̄ qd bellū gessere viri terræ illius, & viri terræ illius cum viris Atheniēsibus? erit rñsio in hoc fm viam causę efficiētis: ꝙ viri Athenienses cœperūt iniuriā: & cōplicabit' sylꝛus ita: viri Atheniēses cœperūt iniuriā cū viris terrę illius & illius: & illis, q̄bus cœpta est iniuria, est bellū cū ijs, quibus cœpta est iniuria: igit' viri Athenienses bellum gessere cū viris terræ illius & illius: & cū dixit: oratio vero pp̄ quid bellum intulerunt Athenienses ex eo, ꝙ bellum gessere cū ipsis: sensus ē: interro-

Cō. 50.

ABRAM

miserunt, idest, qui vero quæreret, vt diximus, cur Athenienses debellati sunt à viris, qui secum bellum commiserunt, ille quærit scire causam promouentem bellum. Et illud significauit quando dixit: Est ac si diceretur, quæ fuerit causa, qua debellati sunt Athenienses, hoc est, illud est quærere quæ fuerit causa effectiua belli incolarum illius regionis cum Atheniẽsibus D.d. Dicitur quia iniuriam prius commiserunt in Sardos cum Medis, idest, causa fuit, quia Athenienses prius iniurij fuerunt incolis harum duarum regionum, & duabus his gentibus: hæc enim iniuria fuit primũ mouens hoc bellum. Et illud intendit dum dixit: Hoc enim primo excitauit. Et postq̃ introduxerat hoc exemplum, huius vicẽ cœpit literas vt res manifestior esset, Et dixit: Sitq; debellatio pro quo A.1. & sit debellatio ab incolis illarũ duarum regionum ipsorum Atheniẽsium, pro quo ponitur A, qđ est maius extremum syllſi. D.d. Et sit B, iniuria ipsa prior.i. & id ꝓ quo est litera B, sit iniuria, q̃ processit ab Atheniensibus in incolas illarum duarum regionum, qui est medius terminus. D.d. Athenienses autem sit C, i. minus extremum syllogismi, cui inest A, mediante B. Deinde d. A, itaque inest ipsi C, hoc est, qa in illos prius iniurij fuerunt Athenienses. i. hoc est ꝙ iniuria, qua affecti sunt Icolæ illarum duarum regionum, fuit ob Athenienses. i. ꝙ Athenienses prius iniurij fuerunt in illos incolas duarum regionum. Deinde dixit.

Et

SVRANA

interrogatus vero in huiusce modi dicto nostro: pp qd bellum gessere Athenienses cũ illis: quibus bellũ intulere: ipse vtiq; interrogabit de scia, q̃ est cã mouẽs ad bellũ: & hoc est, qđ significauit, cũ dixit: ipsum vtiq; est, vt dicatur, quę fuit causa, vt bellum gererent viri Athenienses, hoc est, ipsa vtiq; est interrogatio de eo, qđ est: quę est causa efficiens bellum viris regionis illius cũ viris Atheniẽsibus. D.d. Et hoc, qm̃ ipsi fecerunt iniuriã viris Sardiensibus cũ Eretrieẽsibus: sensus est: hoc est cã: qm̃ viri Athenienses fecerũt iniuriã primo viris duarũ illarũ regionũ, & duarũ illarũ gẽtiũ: & hoc, qm̃ iniuria ista erit mouens primũ hoc bellũ: & hoc est, qđ voluit, cùm d. & hoc, qm̃ hoc est, qđ primo excitauit inimicitiã: & posteaq̃ adduxit hoc exemplũ: accepit loco istius: vt sit res manifestior: & dixit: sit bellum, in quo A, hoc est: sit bellum virorũ illarũ duarum regionũ cum viris Atheniẽsibus illud, in quo est A, qđ est extremitas maior in syllo. D.d. Et sit B, iniuria, quę præcessit: sensus est: & sit illud, in quo est litera B, iniuria, q̃ processit à viris Athenienſibus cum viris illarũ duarum regionum: qđ est terminus medius: D.d. Et sint viri Athenienses C, hoc est extremitas minor in syllo: in quo est A, per medium B. Deinde dixit. A, igitur inest C, quoniam ipsi iniuria affecere viros Athenienses: hoc est: quoniam iniuria, quæ fuit illis duabus regiõibus, inest viris Athenienſibus: hoc est, quoniã à viris Athenienſibus inuenta fuit iniuria primo ſuper illis duabus regionibus. Deinde dixit.

Et

ABRAM

D Et A ineſt ipſi B, i. ꝙ quicunq; prius iniurij fuerunt in viros harum duarū regionū debellati ſunt ab incolis harum duarum regionū. Et illud intendebat dum d. Illi. n. debellauerunt illos, qui incœperunt in illos iniurios eſſe. D. d. A, ergo ineſt ipſi B. i. debellatio illorum, qui in illos incœperunt primo, hoc eſt, ꝙ debellatio illarum duarū regionū fit ob illos, qui primo incœperunt iniuria afficere illos. D. d. Et B ineſt Athenienſibus. i. iniuriæ principium. & ſyllus ſic conſtituitur, Athenienſes
E primo incœperūt iniurij eſſe in viros talis & talis regionis, & quicunque iniurius incœpit eſſe in viros talis & talis regiõis, debellatus eſt ab illis. Sicq; cõcluditur, ꝙ Athenienſes debellati ſint ab incolis talis & talis regiõis. Dum autem d. Sicq; medius terminus etiam hic eſt cauſa rerum, quarum cauſa eſt primũ moues. i. huius exempli medius terminus eſt cauſa, quæ eſt de genere cauſarum, quæ primo mouent.

EVRANA

Et A, ineſt ipſi B, hoc eſt, ꝙ omnis ille, qui incœpit iſtis duabus regionibus: & hoc eſt, qđ voluit, cũ d. & hoc, qm̃ ipſi bellum geſſere cũ illis, qui cœperũt iniuriam. D. d. Igitur A, ineſt B, hoc eſt bellum, quod cœpere primo: ſenſus eſt: ꝙ bellum illarũ duarũ regionum ineſt illis, q cœperũt iniuriam. D. d. Et B, ineſt viris Athenienſibus, hoc eſt principium iniuriæ: & ſyllus complicatur hunc in modum: viri Athenienſes cœperunt iniuriam primo cum viris regionis illius & illius, igitur bellum fecere ex ipſis. Concluditur itaq;, ꝙ viri Athenienſes bellũ fecere ex viris regiõis illius & illius & cũ d. igitur terminus medius hic eſt cauſa, quẽadmodum illa, in quibus eſt cauſa mouens primum: ſenſus eſt, igitur terminus medius in hoc exẽplo eſt cauſa ex genere cauſarum, in quibus eſt mouẽs primũ.

pars. 11. *Quorumcunque autem cauſa ipſum gratia cuius, vt propter quid*
F *ambulat? vt ſanus ſiat, propter quid domus eſt? vt conſeruetur ſupellex, illud quidem gratia conualeſcendi, hoc autem gratia conſeruandi, propter quid à prandio oportet deambulare, & gratia cuius nihil differt. deambulatio à prandio C, non ſupernatare cibaria, in quo B, ſanari in quo A: inſit igitur à prandio deambulare ei, quod eſt facere non ſupernatare cibaria ad os ventris, & hoc ſalubre, videtur enim ineſſe ipſi deambulare, quod eſt C, ipſum B, quod eſt non ſupernatare cibaria: huic autem ineſt ipſum A ſalubre, qua igitur eſt cauſa ipſi C, quòd ipſum A inſit quod eſt gratia cuius? B quod eſt non ſupernatare, hoc autem eſt veluti illius ratio: A enim ita aſſignabitur, propter quid ănt B ipſi C ĩeſt, quoniã hoc ẽ ſanari ita ſe hẽre.*

Omnes Dixit

ABRAM

T.c.51. Oēs vero res, quarū cā est res, vt qd hoc sit, vt dr̄ ad quid ambulat, & dr̄ vt sanus sit: ad qd ē domus ad parta custodiēda: hic aūt est modus sanitatis: hic aūt est modus custodiendi, & nullo mō est dr̄ia, sīue dicat ad quid oporteat deābulare post cœnā, aut dicat vt qd sit. Sitq; deābulatio post cœnā, p quo lr̄a C, & ne enatet cibus, pro quo sit lr̄a B, & sanitas id pro quo litera A. Ponat itaq; q̄ dispō nō enatan di cibū in ore stomachi inē deābulāti post cœnā, et hęc illa ē ipsa sanitas: hoc itaq; opinat, q̄ nō enatet cib⁹, qđ ē B, insit deābulāti, qđ est C: A, aūt, q̄ est vt san⁹ sit, ineſt huic: ob hanc itaq; causam A ineſt ipsi C, quę est ob quā est B, ſ. ne enatet cibus, ac ſi ad illud conſuetudinarium ſit: A. n. ſic expletur oratione, q̄ inſit ipſi C ob B, hæc enim eſt diſpoſitio vt ſanetur, ideſt, vt huius diſpoſitionis ſit.

SVRANA

Dixit Ariſt. Oſa vero illa, in q- A
bus ē cā *res modi: qd hoc: ſunt T.cō.51
vtiq; quēadmodū ſi dicat: pp *al. intētio
qd deambulat: & dicat, vt ſane gra cuius.
ſcat: pp qd domus eſt: vt cōſer
uet ſuppellectilē: et hoc gra ſani
tatis, & hoc gra cōſeruatiōis. &
nō eſt dr̄ia aliquo mō ſter hoc,
qđ dr̄, pp qd opꝫ deābulare poſt
cœnā, et ſter hoc, qđ dr̄, gra cu-
iusdē hoc: ſit deābulatio poſt cœ
nā ſ quo ē lr̄a C, et ſit, vt nō ſup-
natet cib⁹, ſ q̄ ē lr̄a B, et ſanitas, ſ
quo ē lr̄a A, ſit igit poſitū: q̄ res, B
q̄ nō facit ſupnatare cibū ſ ore vē
tris ſeſt deābulāti poſt cœnā: &
hoc ē ſanitas: exiſtimat itaq; qm̄
nō ſupnatare cibū, qđ ē B, ineſt
ambulāti, qđ ē C, et A, qđ ē ſane-
ſcere inē huic: cā igit, cur ſit illō
quo inē A, ipſi C, et hoc ē pp qđ
ē B, qđ ē, vt nō ſupnatet cib⁹: &
hoc, ac ſi eēt gra illorū: et hoc, q̄
A, ſic p̄ficiat p rōnē, qua ipſum
ſeſt C, propter B, qm̄ hęc eſt di-
ſpoſitio, vt ſaneſcat, hoc eſt, q̄
ſit in hac diſpoſitione.

C

Cō.51. Poſtq̄ tradidit exemplum à cauſa mali & mouēte, duxit exemplū ab ipſa cauſa finali. Et dixit: Omnes vero res, quarum cauſa eſt res, vt quid hoc ſit, vt dicitur ad quid ambulat, & dicitur vt ſanus ſit. i. oſum vero rerum quarum cā quæſita eſt cā, cuius gratia res eſt, hoc eſt, finis intētus de illis, put dr̄, cur talis deābulat poſt cœnā, & dr̄ vt ſaneſcat: cur ē domus? & dr̄ vt parta cuſtodiātur. D.d. Hic aūt eſt mod⁹ ſanitatis, hic aūt eſt modus cuſtodiēdi. i. deambulatio

Cō.51. Poſteaq̄ adduxit exēplū de cā mā- C
li & mouēte, adducit exēplū de cā fi
nali, & d. oſa vero illa, ſ q̄bus eſt cā
intētio gra cuius, ſunt, quēadmodū
ſi dicat, pp qd ambulat, & dicat, vt
ſaneſcat: ſenſus ē: oſa vero. ſ q̄bus ē
qō cāę pp quā ē res, hoc ē finis, q̄ I-
tēdit̄ p ipſam: quēadmodū ſi dicat,
pp q d ambulat ille poſt cœnā? & di
cat, vt ſaneſcat: & dicat, pp qd ē do-
mus? & dicat, vt cōſeruet ſuppellecti
lē. D.d. Et hoc ē cā ſanitatis, & hoc
eſt gra cōſeruationis: ſenſus eſt: &

Log. cā cō. Auer. PPP am-

ABRAM

D bulatio pro loco sanitatis.i. pp ipsam,& domus fuit ad partorum custodiam. Dum autem d. Et nullo mō est dria, siue dicat ad qd oporteat deambulare post cœnā, aut dicatur vt quid sit, i.non est dria siue quęrens q̄rat, cur oporteat deambulare post cœnā, aut q̄rat pp qđ fuit deābulatio: non.n.est dria inter domū quęsitam, & inter deambulatiō nē, qua respōdet post cōnē. Et postquam fecerat hoc exemplū ab ipsis materijs, vsus est illarū vice ipsis literis, vt vēritas euidētior fiat. Et di-
E xit: Sitq; deambulatio post cœnā pro quo litera c,id est, ꝙ minus extremum sit deambulans post cœnā, & litera c significet hanc rem. D.d. Et ne enatet cibus, pro quo sit litera b.ideſt, & medius terminus huius exempli sit,ne cibus natet in ore stomachi. D.d. Et sanitas id; pp quo litera a,i. & sit maius extremum huius sylli sanitatis custodia,quā signi ficat litera a. Et d. Ponat itaq;, ꝙ dispositio nō enatandi cibū in ore stomachi ineſt deābulāti post cœnā,& hęc illa ē ipsa sanitas: hoc itaq; opī-
F natur, ideſt, & ponamus ꝙ deambulanti post cœnam, non enatet cibus in ore stomachi,& ponamus ꝙ non enatare cibum in ore stomachi custodiat corporum sanitatem: hæ enim præmiſſæ sunt opinatę, ideſt, contingentes pro maiori parte. Deinde dixit: qđ non enatet cibus, quod est b, insit deambulanti, quod est c, ideſt, & quando notificatum fuerit, has præmiſſas esse, sit nobis quòd c, quod est minus extremum, quod est ambulans post cœnam, ipsi insit, quòd non enatet

BVRANA

ambulatio est loco sanitatis,hoc est pp ipsam,& domus est loco conſervationis suppellectilis: & cū d. & nō est dria p aliquē modū, inter hoc, qđ dr, pp quid oportet deambulare post cœnam,& hoc qđ dr, gra cuius est hoc: sensus est: & nō est dria, siue quærat aliquis, pp quid oportet deambulare post cœnā,siue quęrat, pp quid est hęc deambulatio: cū ad duxeris q̄sitū, nō erit vtiq; dria inter ipsum,& inter deambulationē, p quā rndetur post qōnē: & posteaq̄ cōmemoravit hoc exēplū de materijs, fecit elementa loco ipsarum: vt vēritas in ipsis sit manifeſta: & d. sit deambulās post cœnam, in quo est litera c, hoc ē: vt sit extremitas minor ambulans post cibū: & sit lfa c, significās super re: D.d.& sit, vt nō supernatet cibus, in quo est litera b, sensus est: & sit terminus medius in hoc exēplo, vt nō supnatet cibus in ore ventris. D.d. Et sanitas,in quo ē lfa a,& sit extremitas maior in hoc syllo, cōseruatio sanitatis: & hoc ē, qđ significauit litera a. D.d. Qđ res, quæ nō facit supernatare cibū I ore ventris insit deābulāti post cœnā: ꝙq; hoc est sanitas: hoc itaq; existimat: sensus est: & ponamus, ꝙ in ambulante post cœnā, nō supernatat cibus in ore vētris: & ponamus, ꝙ nō supernatatio cibi in ore vētris cōseruat sanitatē corporū: qm hæc propō, quę ad modū d. est opinabilis, hoc est possibilis vt multū. D.d. ꝙq; nō supernatet cibꝰ, qđ est b, ineſt deambulāti, qđ est c, sensus est: cūq; manifeſtauerimꝰ exīstiā istarū propōnum: habebimus, ꝙ ipsi c, qđ est extremitas minor, & est ambulans post cœnam ineſt, ꝙ nō

super-

ABRAM

enatet cibus in ore ſtomachi, qui eſt medius terminus, qui eſt B, & ſit φ B inſit c. Dum aſit dixit: A autē, quod eſt vt ſanus ſit, ieſt huic, ideſt, & A, quod ſignificat vt ſanus ſit, ineſt ipſi B, qđ eſt ne cibus enatet in ſtomacho. D.d. Ob hanc itaq; cauſam, A ineſt ipſi C, quæ eſt ob quā eſt B, ſcilicet ne enatet cibus in ore ſtomachi, ideſt, cauſa autem effecti ua, qua A, q̄ eſt deambulatio poſt cœnam, inſit ipſi B, quæ eſt priuatio enatādi cibum in ore ſtomachi, & eſt ac ſi inde infinuaret aditū cauſarum efficientium ad definitiōes. Et illud ſignificauit quando dixit: A enim ſic expletur oratione, ideſt, quia q̄n definitur hæc ſanitas in ea ſumitur priuatio enataudi cibum, ac ſi ſit cauſa extra ipſam: & eſt ac ſi intenderet per ſanitatē bonam dige ſtionem: φ.n. cibus non enatet in ore ſtomachi eſt conditio bonę digeſtionis, adeo φ definitio ſtomachi digeſtionis ſit, Quod fiat conuerſio cibi in ſtomacho in naturalē chimū aptum ob priuationem enatationis cibi per ſerotinā deambulationem poſt cibum. cibi.n. conuerſio eſt operatio digeſtionis propria ſtomachi. Et poteſt eſſe φ intēdat per ſanitatē, ipſam ſanitatem ſimpłr. Dum autem d. Quod inſit ipſi c ob B, ideſt, φ A, quæ eſt ſanitas, inſit ambulanti poſt cœnam ob B, hoc eſt, quia cibus non enatat in ore ſtomachi. B enim eſt cauſa, vt ſanus ſit, i. ipſa eſt in definitione digeſtionis ſm quōd in definitiōe eſt cauſa efficiens. Et illud intendit quando dixit: Hęc enim eſt diſpoſitio vt ſanetur, ideſt, vt ſit huius diſpoſitionis. Quia autē exemplum, qđ

BVRANA

ſupernatet cibus in ore ventris: & A
eſt terminus medius: quod eſt B, &
erit B, inexiſtens c, & cùm dixit: &
A, qđ eſt, vt ſaneſcat, ineſt huic: ſenſus eſt: & A, qđ ſignificat ſuper ſanitate ineſt ipſi B, qđ eſt, vt ſupnatet cibus in ore vētris. D.d. Et cā, φ inſit A, ipſi c, qđ eſt deābulatio poſt cœnā, eſt B, p priuatio ſupernatationis cibi in ore ventris: ſenſus eſt: & cā efficiens: φ A, qđ eſt ſanitas inſit c, qđ eſt ambulatio poſt cœnā, eſt B, qđ eſt priuatio ſupernatationis cibi in ore ventris: & quaſi deſignauit ex hoc ad introductionē cauſa- B
rum efficientium in definitiōibus: & hoc eſt, qđ ſignificauit, cū dixit: & hoc, φ A, ſic perficiat p rōnē: ſenſus eſt: φ hæc ſanitas, in cuius definitione accipitur ſupernatatio cibi, eſt quaſi cauſa extra ipſam, & quaſi extra: intelligit per ſanitatē hic bonitatem cibi: & hoc, φ non ſupernatet cibus in ore ventris, eſt conditio de bonitate digeſtiuæ, ita vt ſit definitio digeſtiuæ medium, φ eſt conuerſio in vētre ad concoctionē naturalem pręparantē ad priuationem ſupernatationis cibi in ipſo ſu C
p cibo: & hoc eſt efficiens digeſtionē appropriatam in ore ventris: innuit auſt, vt velit per ſanitatem, ſanitatem abſolutam: & dixit: & ipſum ineſſe c, pp B, ſenſus eſt: φ A, qđ eſt ſanitas ineſt ambulanti poſt cœnam pp B, q̄n non ſupernatat cibus in ore ventris: q̄n ipſe eſt cauſa, vt ſaneſcat, hoc eſt ipſa ineſt in definitione digeſtionis ſm φ eſt in definitione efficientis: & hoc eſt: qđ voluit, cùm dixit: q̄n hæc eſt diſpoſitio, qua ſaneſcat, vt ſit in hac diſpoſitione: & q̄n eſt exemplum,

ABRAM

D qđ detulerat est aliud q̃ intẽderit p præassumptã orationẽ: sanitas.n.q̃ est finis, expediebat ꝙ esset medius terminus ad deambulationem post cœnam, adeo ꝙ exemplum eẽt sic, Hõ quęrit digestionis sanitatem, q aũt quęrit digestionis sanitatem, ei expedit deambulare post cibũ: homini itaque expedit deambulare post cibum. excusat se de hoc.

BVRANA

qđ adduxit aliud ab illo, qđ intendit in sermone præcedente: & hoc, quoniam sanitas, quę est finis debet inneniri terminus medius deambulationis post cœnam, ita, vt sit exemplum sic. Homo quærit sanitatem digestiuæ, & quærens sanitatem debet deambulare post cibum, igitur hanc debet deambulare post cibum: effugit ab hoc.

pars.11. *Oportet autem transumere orationes, & ita magis singula apparebunt. Generationes vero è conuerso hic, & in causis secundum motum: ibi enim medium oportet fieri primum, hic autem ipsum C*
E *extremum, vltimum vero ipsum cuius gratia.*

T.c.52. Et iã expedit, ꝙ permutemus elocutionem et fiat hoc mõ singulorum apparentia: genitorũ autem dispositiones sunt cõtra causas, quæ sunt ſm modũ motuum. ibi.n. expedit ꝙ mediũ sit primum, hic vero primum est tertium vltimũ, & post hãc rem quæ est qualis ipsa.

Dixit Arist. Iam vero oportet, vt transmutemus orationem, et erit ꝑ hunc modũ manifestum vnũqđq; : dispõ aũt generationũ hic ecõuerso in causis, q̃ sunt ſm viam motuũ: & hoc, qm̃ ibi op3, vt sit mediũ primũ: hic aũt primũ vtiq; ẽ tertiũ: et post hoc illud, quod est per quid est. T.c.52.

Cõ.52. Dum dixit: Et iã expedit ꝙ permutemus elocutionem: Intendit ꝙ expediat nobis permutare illos ter-
F minos, quibus exẽplificauit ex materijs, & sumant' econtrario illius, quo positi sunt. ſ. ꝙ sanitas capiatur medius terminus, non natandi cibũ, & cibum non natare sumat' medius terminus deambulationis: sanitas.n. est cã finalis priuationis natandi cibũ, & priuatio natandi cibũ est cã finalis deambulatiõis: ipsa autẽ deãbulatio est efficiens priuationẽ natandi cibũ in stomacho, & priuatio natandi cibum est cã effectiua sanitatis. Sicq; hæ tres res pñt ordinari in demſonibus cãrũ finaliũ, &

Iã vero op3, vt permutemus orationem: sensus est. ꝙ oportet, vt ꝑmutemus illos terminos: q̃bus posuit exẽplũ à sensibus: & accipiant' ĩ cõtrariũ eius, qđ fiebat, hoc ẽ, vt accipiat' sanitas terminus medius: vt nõ supnatet cibus termin' medius, ꝑ deambulationẽ talẽ, sanitas cã finalis ad priuationẽ supnatationis cibi: priuatio aũt supernatationis cibi est causa deambulationis ſm viã finalem: & deambulatio ſm efficiẽtẽ ad priuationẽ supernatationis cibi in ventre: & priuatio supnatationis cibi causa efficiens respectu sanitatis: hęc igitur tria coordinari pñt in demſonibus causarum finaliũ, &

ABRAM

& in demſonibus cauſarũ efficientium, ex quo aũt contigerat, ꝙ illas ſumpſerat ordine quo in eis cœperat medium terminũ illarũ ipſam cauſam efficientem, Dixit: Et iam expedit ꝙ permutemus elocutionẽ & fiat hoc modo ſingulorum apparentia, id eſt, & reddentur hoc mõ ſingulæ harum in ſpecie demſonũ, quarum medij termini ſunt cauſæ finales: huius aũt cauſa eſt: qa cuiuſq; cauſæ efficientis eſt cã finalis, & cuiuſq; finalis eſt cauſa efficiens, & qñ de vna eadẽre medius terminus ſumitur cã efficiens, fit demonſtratio de genere demſonũ, quarũ ſunt cauſę efficiẽtes: quando aũt de hac vna eadẽ re ſumit cã finalis, qui eſt medius terminus, fit demſo, quę eſt de genere demſonũ, quarũ cauſæ ſunt finales. Et qñ cæ efficientes ſunt generatiõe & ãmſonibus priores, cauſæ aũt finales ſunt demſonibus priores, generatione aũt poſteriores, Dixit. Genitorũ autẽ diſpoſitiones ſunt cõtrariæ cauſas, quæ ſunt ſm modũ motuum. i. diſpoſitio cauſarũ demſonum, quarũ medij termini ſunt p cauſas finales, in rebus genitis, eſt cõtraria diſpoſitioni demſonũ, quarũ medij termini ſunt cauſæ efficientes: in illis. n. prius generatione eſt prius demonſtratione, in demonſtratiõibus vero, quarum medij termini ſunt cauſę finales prius demonſtratione eſt poſtremum generatione. Et hoc ſignificauit quando dixit: Ibi enim expedit quòd medium ſit primum, hic vero primum eſt tertium vltimum ideſt, quia demonſtrationum, quarum medij termini ſunt cauſæ efficientes,

EVRANA

& demſonibus cauſarum efficientium: ſed qñ accidit ipſis ordo ipſarũ: hoc eſt, ꝙ accepit cauſam efficientem in ipſis terminũ medium: dixit: Iam vero oportet, vt trãſmutemus orationem, & erit p hũc modum manifeſtum vnumqdq; : hoc eſt, & ponet vnumqdq; iſtorũ ſpecie demſonum: in quibus termini medij ſunt cauſæ finales. & cauſa in hoc eſt, qñ omnis cã efficiẽs habet cauſam finalem, & oẽs finalis habet cãm efficientẽ: cũq; accipit in aliquo vno & eodẽ terminus medius cã efficiẽs, erit demſo ex genere demſonum, in quibus ſunt cauſæ efficientes: cũq; accipit in hoc vno & eodẽ cauſa finalis, quę eſt terminus medius, erit demſo ex genere demſonis, in quo cauſæ ſunt finales: cũq; fuerint cauſę efficiẽtes precedentes in generatione & demſonibus: & cauſæ finales precedentes in demſonibus & poſteriores in generatione, d. diſpoſitio aũt generationum ſe habet ecõuerſo diſpõnis in cauſis, quæ ſunt ſm viã motuũ: ſenſus eſt: & diſpõ cauſarũ demſonũ, ſ quibus termini medij ſunt cauſæ finales in diſpõnibus generationũ ſe habet ecõuerſo diſpõnis demſonũ, in quibus termini medij ſunt cæ efficientes qđ eſt prius in ipſis in generatione eſt prius in demſone: & hæ ſunt demſones: ſ quibus termini medij ſunt cæ finales: qđ igitur prius eſt ex ipſis in demſone, eſt poſterius in generatione: & hoc eſt, qđ ſignificauit, cũ dixit: & hoc, qñ ibi oportet, vt ſit medium primum, hic autẽ primum vtiq; eſt tertiũ vltimũ: ſenſus eſt: ꝙ medium in demſonibus, in quibus termini medij ſunt

A

B

C

ABRAM

D cientes, medium est demfone & generatione primum, alterius autem speciei demonstrationum primũ. i. medius terminus, est generatione vltimum. Dixit autem illud esse tertium in comparatione ad efficientem: primum enim est efficiens, & secundum est quod efficitur, finis autem est tertius, & illud est in finibus secundis, qui sunt post rem genitam etiam. Et ideo dixit. Et post hanc rem quæ est qualis ipsa, idest, & ipsum est post rem, quæ sicut ipsum, est opus efficientis.

E

BEVANA

causæ efficiẽtes, est primum in demfone & generatiõe & in specie secunda, primum demfonũ, hoc est terminus medius est vltimũ in generatione: atqui dixit, ꝙ est tertiũ in relatione ad efficiens: qm̃ efficiẽs est primum, & effectũ est fm, & finis est tertium: hoc in finalibus secundarijs: quod est post illud, quod gignitur consimiliter etiã: & propterea dixit: & post hoc, quod est, in eo, quod est quid, hoc est, quod est post illud, quod est, quemadmodum efficiens operationem.

ANT. INTER. TEX. XII.

Contingit autem idem & cuius gratia esse & ex necessitate, vt per lucernam egredi lumen: ex necessitate etenim progreditur, quod minores habet partes, per maiores poros, siquidem lumen fit eo, quod pertransit, & gratia cuius, vt non offendamus.

T.c. 53. Possibile est vnam rem eẽ fm modũ quid sit & ex necessitate sit. V.g. penetratio luminis per matutinam nubeculam, penetratio enim subtilis fm partes ꝑ medios poros, qui multi sunt, E fit ex necessitate, si lumen fiat per penetrationem, & modus quid sit, id est, ne alteretur.

Dixit Arist. Iam vero fieri põt, vt sit aliquid vnũ gr̃a cuius, & ex necessitate: vt in exẽplo, penetrat lumen ꝑ lucernã, & hoc, qm̃ penetrat tenue in partibus ꝑ mediũ pororũ, q sunt multi: qđ ẽ ex necessitate: si qđẽ lumẽ erit eo, ꝙ ꝑtrãsit: et hoc ẽ gr̃a cuius, hoc est, vt non cespitetur. T.c 53.

Cõ. 53. Postq̃ notificauit, ꝙ cãæ sint quatuor, quarum singulæ possunt esse medius terminus demfonis, intendit notificare, ꝙ eadẽ res appareat ob causam materialem, & causam finalem. reperiũtur. n. quædam res, quas esse est ex necessitate materiæ existentis, & ob esse causam finalẽ. sicut barba, quæ, gratia exempli, est ob materiæ necessitatem, qđ est geniturę excementũ, qd ẽ in corpore, &

Posteaq̃ docuit, ꝙ causę sunt quatuor: quarũ vnaquæq; inuenit terminus medius in demfone: vult docere, ꝙ vnũ & idem manifestum fit ꝑꝑ cãm materialem: & cãm finalẽ: & hęc, qm̃ hic sunt aliqua, quorum exñtia sequit ex necessitate existentiã materię & existentiam cãę finalis: quemadmodum barba, quę est exempli gr̃a ex necessitate mãæ: q̃ est resolutio calidi, qđ ẽ in corpore: & Cõ. 53.

ABRAM

& fit ob aliquem aliũ finem. & similiter res se habet de supercilijs oculorũ, & de membrorum maiori parte: & ideo inueniunt multę res, quę ex ipsa necessitate inueniũtur, & ob aliquẽ finem: transpiratio. n. est ex necessitate ob vitam, & fit ẽt ob vocis expressionẽ. Et dum dixit: V.g. penetratio luminis per matutinam nubeculã. Intendit corpus diaphanum, qñ. n. ponimus ꝙ lumen penetret ꝑ corpus diaphanũ, qđ est multorũ pororũ & meatuũ, & notũ est de dispõne luminis, ꝙ fit ob vsum: visus autem est ad nostrã perfectionem: manifestũ itaq; est, ꝙ qñ nobis dicitur, cur lumen penetrat per corpora diaphana, possum⁹ nos rñdere duabus responsionibus: quarum vna est per materiam, s. ob aeris subtilitatem, & corporis diaphoni raritatem: secũda autem est per ipsum finẽ, scilicet ne homo & animal corrumpatur: notum enim est de dispositione visus, quòd sit propter ipsam perfectionem.

BVRANA

& erit consimiliter res in eminẽtijs oculorũ, & in magna parte mẽbrorum: & ꝑpea sunt hic multa, q̃ inueniunt ex necessitate, & ꝑp finẽ aliquem: qm̃ est ex necessitate ꝑp vitã, & ẽ cõsimiliter ẽt ꝑp expressionẽ vocis: & dixit: quemadmodũ penetrat lumen per lucernam, hoc est corpus translucidũ: & hoc, qm̃ cùm posuerimus, ꝙ lumen pertrãsit corpus translucidũ: qm̃ ignis est multorum foraminum & transituum: & manifestum est ex dispositiõe luminis, ꝙ est ꝑp visionẽ, & visio propter perfectionem nostram. Planũ itaq;, cũ dicit, ꝑp quid pertransit lumen corpora translucida: possumus respondere in hoc per duas responsiones: quarũ vna est ꝑp materiam, & est propter subtilitatem luminis & spongiositatem corporis translucidi: secunda vero propter finem: & est, ne cespitet homo & animal: & hoc, quoniam planum ex dispositione luminis, quòd est propter perfectionem.

pars 12.

An ne ergo si esse contingit & fieri contingit? quemadmodum si tonat, cùm extinguitur ignis, necesse est * *stridere & strepere, vt Pythagorei dicunt, minarum gratia ijs, qui sunt in tartaro, vt timeant. plurima vero talia sunt, & maxime in ijs, quæ secundum naturam constituuntur & consistunt, hæc enim alicuius gratia facit ipsa natura, illa vero ex necessitate, necessitas autem duplex, hæc quidem enim secundum naturam & appetitum, illa autem vi, quæ præter appetitum est, quemadmodum lapis ex necessitate, & sursum et deorsum fertur, sed non propter eandem necessitatem.*

* σίζειν proprie ẽ sonare, vt cũ in aqua candens ferrũ extinguit.

T. c. 54. Et o vtinam scirem an contingat illas esse. Sicque etiam posset esse, vt si tonet, quando ignis prosilit ex necessitate, & inde fit

Dixit Arist. Et q̃ tradit exñtiã ipsorum, põt ne tradere ꝑ hoc, ꝙ erit cõsimiliter ẽt: quẽadmodum, si tonat, cum hoc, quòd sizit, cõfringitur ex necessitate: T. c. 54.

PPP iiij &

ABRAM

D fit sonus: si autem fuerit vt heresis Pythagore asserit, ꝙ fiat vt qui in tartaro sunt terreant: talia aũt nimis multa sunt, et ꝓpria ẽt simul rerum quarũ constãtia & esse est naturaliter. Natura.n.agit propter aliquã rem, et hoc ex necessitate. Dicitur.n. necessitas duabus ſpẽbus, quarũ vna est naturaliter & ſm potestatem, altera autem est vi & præter potestatẽ: prout est motus lapidis ſurſum & deorſum
E etiam, hic vero non fit vna necessitate.

BVRANA

& erit ipſi ſonus, quẽadmodũ, qđ dicit ſentire Pythagoras, ꝙ hoc est ꝓp timorẽ eorũ, q ſunt ſ inferno, vt timeant: et alia ſunt multa: et appropriata sũt simul ſ ħs, quorũ cõſtitutio et exĩtus ſunt ſm naturã: et hoc, qm̃ natura operat ꝓp aliqd: et hoc ex necessitate: qm̃ necessitas dr̃ ſm duas ſpẽs: quarũ vna est ſm naturã et potẽtiã, altera vero nõ ẽ extra potẽtiã: quẽadmodũ motus lapidis ſurſum & deorſum conſimiliter etiam: ſed hoc non est ex necessitate vna.

Cõ. 54. Hoc iterũ ẽ aliud exẽplũ ex rebus, q bus accidit, ꝙ fuerint ex necessitate, & ſine, q ſint cã ipſam eẽndi. Qm̃ enim dicimus, ꝙ tonitruũ fit, vt diximus, ꝙ fit ſonus neceſſario conſequẽs extinctionem ignis ꝓp humidũ, i. ꝙ ſonus fiat res cõſequens neceſſario extinctionem ignis in nube, quia est res humida. Dum aũt dicimus, ꝙ fiat ad terrorẽ virorũ, qui in tartaro ſunt, prout Pythago
F ras ait, ſi q̃ramus cur fiat tonitruũ? poſſet ad hoc duobus rñſis rñderi, quorũ vnum est ob materię neceſſitatem, ſ. ꝙ dicatur, quia ignis conditiõis sit, qñ extinguit in corpore humido, vt ex eo ſonus fiat. alterũ aũt eẽt per ipſum finẽ, qui est error tartari incolarum. D.d. Talia aũt nimis multa ſunt, & propria etiam rerum, quarum cõſtantia & eſſe eſt naturaliter. i. tales autem res, quarum ſunt res neceſſariæ ob materiam, & ob cauſam finalem, ſunt nimis multæ, præcipue in rebus particularibus naturalibus, quia pro ma-

Hęc ẽ ſpẽs vna cõſiſt ẽt eorũ, q bus Cõ. 45. accidit, ꝙ ſint ex neceſſitate materię & finis: q ſunt cã in exĩtiã ipſorũ: & hoc, qm̃ de tonitru, cũ dixerim⁹, ꝙ eſt ſonitus, ſequitur ex neceſſitate extinctio ignis ſ nube molli: & hoc, qm̃ ſonitus ſequit ex neceſſitate ex extinctiõe ignis: qm̃ ipſe ẽ res mollis: cũ vero dixit, ꝙ eſt vtiq; propter timorem virorum, qui ſunt in inferno, quemadmodum dixit Pythagoras: qm̃ ſi petam⁹: ꝓp quid eſt tonitrus? rñdere poſſumus in hoc per duas rñſiones: quarũ vna eſt, ꝓp neceſſitatem materię, & eſt vt dicatur: qm̃ ex conſuetudine eſt ignis: cũm extinguit in corpore molli, vt innoueſ ab ipſo ſonitus: altera vero ꝓp finẽ, & eſt timor virorũ inferni: cũ ꝙ d. et Talia ſunt multa nimis: & appropriata ſunt ſimul ſ ijs: quorũ cõſtitutio & exiſtẽtia ẽ ſm naturã: & Talia ex ijs, in quibus inueniunt res ꝓp neceſſitatẽ materię, & ꝓp cauſam finalẽ ſunt multa nimis, & ꝑſertim in rebus particularibus nãlib⁹:

qm̃

ABRAM

maiori parte vnius eiusdem rei inueniuntur ambæ hæ duæ res simul. Et illud intendebat dum dixit: Et propria etiã simul. Dicuntur autẽ ꝓprie in Scia Naturali, quia in Mathematica nõ est mã, necessitas asit est occasione materiæ. Quia asit est locus magnę inquisitionis, An rerũ æternarũ sit necessitas, nec ne? Vere enim necessitas est rerũ materialiũ, qñ enim ponim⁹ has res esse sequit necessario materiã esse, & qñ harũ rerum formæ sunt in mã, eis eueniunt multæ res necessariæ occasione materiæ, & quibusdã harũ rerũ connectit aliquis finis, & quibusdã non connectit. qñ enim natura potest ipsam rem, quæ necessitatis causa fit, obseruare ad aliquã vtilitatẽ, non deficit in hoc. Dum asit dixit: Et ò vtinam sciret, an contingat illas esse? sicq; et posset esse. Potest inde intelligi dispositio causarum cũ suis causatis: hoc est, ꝙ qñ causæ sunt cõtingentes, sua causata et sunt contingentia. Et potest esse ꝙ redeat ad ipsamet entia: hoc é, ꝙ qñ fuerint possibilia, aliqñ erunt, id est, ꝙ ponere pose quod non est in actu, ꝙ sit in actu, non est mendaciũ, & est ac si p hoc insinuauerit, ꝙ & si sint contingentia eé ex suis causis, ipsas gignentibus, ex efficiente, & materia, tamẽ qñ sunt ex necessitudine ipsas essendi, sunt materia & efficiens, & rebus genitis eueniũt occasione materiæ, res necessariæ: hoc est, ꝙ impose sit ne eis eueniant, v.g. qñ nubes tonãt, necessario oportet ꝙ in eis iã extinctus sit ignis, & qñ in illis extinguit ignis, necessario eis euenit vt prosiliant nubes. Tonitrum ergo sm hoc erit duarũ specierũ entium, quędã spés

BVRANA

qñ vplurimũ inueniunt in re vna & eadẽ duo ista simul: & hoc est, qđ voluit, cũ dixit: & appropriata sunt simul: atqui dixit: & proprie in scia naturali: qñ non est in scia Mathematica materia: & necessitas vtiq; ꝙ ꝓp materiam: & qñ ipse est locus inquisitionis multæ si est in reb⁹ dialecticis necessitas, aut nõ: & hoc, qñ necessitas sm veritatem est in rebus materialib⁹: & hoc, qñ cùm ponuntur hęc existere, sequitur ex necessitate, ꝙ sint in materia: cùmq; inueniuntur formæ rerum in mã, consequunt ipsas res necessarias ꝓp materiam: & quibusdã istarũ annectitur aliquis finiũ, nonuullis vero nõ annectit: & hoc, qñ in nã, cùm est possibile ipsi in re necessaria, vt ponat ipsum in aliqua vtilitate, nõ est difficile in ipsis: & cùm dixit, neq; metitur, si est existẽtia ipsorũ possis: iam vtiq; possibile consist etiam est, vt conueniat intelligi ex ipso intentio causarũ simul cum causaris, hoc est in eo, ꝙ sunt possibilia: qñ iã vtiq; inueniũtur, hoc est, qñ positio possibilis, quæ non inuenit in actu, ꝙ inueniatur in actu, non est falsum, quasi designauerit in hoc, ꝙ sint: & si fuerint possibilia, aut inueniãtur ex causis suis generatis in ipsis, hoc est efficiẽte & mã: ipsum vtiq; cùm inueniunt, erit ex necessitate existẽtiæ ipsorũ, efficientis & materię: ea vero, q̃ generant consequuntur ꝓp materiã res necessarię: hoc est, ꝙ sicri non potest, vt non assequat ipsa simile huic: cùm tolluntur nubes, sequitur, ꝙ iã extinguit in ipsis ignis: consequitur ipsas ex necessitate, vt dissipentur nubes, & fit tonitrus. In hoc igitur sunt duę species ennum:

spés

ABRAM

D species possibilis esse & non esse, & ipsum esse non sequitur necessario ꝙ sit alia res. Et quædam species est quæ potest esse & non esse, sed necessitate ipsam esse sequitur ꝙ sit alia res. gratia exẽpli, extinctio ignis in nubibus est contingens, & quando est, sequitur ipsam necessario prosilire nubes, & sonus. Et postq̃ enuntiauit, ꝙ tales res sint in rebus naturalibus, s. ꝙ vna eadem res sit ex necessitate materiæ, & à fine, tulit huius causam, Et dixit: Natura enim agit propter aliquam rem, & hoc ex
E necessitate, idest, & aliquando cõiungitur ꝙ vni rei sint duæ res, necessaria, & finalis: necessariũ enim est quædam res cõsequens materiam: finalis autem est ab ipsa natura, nã ipsa natura operat' ob aliquã rem, & quia nomen necessarij dicit' de multis significatis, explicuit significatũ, quod nomine necessarij intẽdit. Et dixit: Dicitur enim necessitas duab⁹ speciebus, quarum vna est naturaliter, & fm potestatem, altera autem est vi, & pręter potestatem, prout est motus lapidis sursum & deorsum,
F idest, ꝙ nomen necessarij dicit' duobus significatis, quorum vnũ est per naturã: hoc est, ob ipsam rem fm se, alterum aũt est ob exteram rem, s. ex cogente quæ sit deforis res cogẽs. exemplum necessitatis, quæ fit per naturam, est, qñ dicimus ꝙ lapis necessario moueatur deorsum: hęc.n. necessitas est ob rei naturam, nõ ob rem deforis, illius vero motus sursum, dicitur ẽt fieri necessario, sed hæc necessitas est ꝑꝑ cogens, & hæc duo necessaria, prout dictũ est, sunt separata. Et nõ nunquam dr̃ nomẽ necessarij de causa rerũ eternarum,

et

BVRANA

species possibilis vt sit, & vt non sit: cuius existentiam sequitur ex necessitate existẽtia rei alterius: vt in exẽplo, qm̃ extinctio ignis in nubibus est possibilis: cùmq; inuenitur, sequitur ipsam ex necessitate confractio nubium & sonitus: & posteaq̃ narrauit, ꝙ talia inueniuntur in rebus naturalibus, hoc est, ꝙ sit aliqd vnum & idem ex necessitate ex mã & ex fine, adduxit cãm in hoc & dixit: & hoc, qm̃ natura operat' ex parte rei, & hoc ex necessitate: sensus ẽ: & aliqñ aggregatur, vt ĩsint rei vni duæ res, necessaria & finalis: qm̃ necessaria est res cõsequẽs materiam: sed finis est ex nã: qm̃ natura vtique operatur ꝑꝑ aliquid: & qm̃ nomen necessarij significat sup res, declarauit hic rem, quã intellexit ꝑ nomen necessarij: & dixit: qm̃ necessarium dr̃ fm duas species: quarum vna est fm naturam & potentiã, altera vero non est, & extra à potentia: quemadmodum motus lapidis sursum & deorsum: sensus est: ꝙ nomen necessarij dicitur fm duas intentiones: quarum vna est ꝑꝑ naturã, hoc est ꝑꝑ aliquid ꝑ se, & altera ꝑꝑ rem extrinsecã, hoc est ex eo, quod ponit necessitatem rei extrinsecus: exemplũ necessarij, quod est ꝑꝑ naturã, cùm dicimus: ꝙ ex necessitate mouetur lapis deorsum: & hoc, qm̃ hæc necessitas est ꝑꝑ naturam lapidis, non ꝑꝑ rem extrinsecam: sed & de motu ipsius sursum, dicitur consist' etiam, ꝙ est ex necessitate: sed hęc necessitas est propter necessitãs, & hoc, qm̃ ista sunt duo necessaria, quẽadmodum dixit separata. Iam vero dicit' nomen necessarij de rebus dialecticis: & si de his consist' etiam dicitur:

ꝙ

ABRAM

& licet hę etiam dicuntur esse necessariæ esse, de hoc non indigebat hic. Verùtamen hic intendebat necessitatem, quæ est pp materiam: sed notificauit fm significatum vt caueret deceptionem nominis æquiuoci.

IVRANA

q̃ existẽtia ipsorum est necessaria: sed non est hoc ex eo, quo indiget hic: sed hic intendit necessarium: quod est propter materiam: sed docuit vtiq; per modum obseruationis ab errore nominis æquiuoci. A

T.12.ps *In ijs vero, quæ à discursu, nonnulla quidem nunquam à casu sunt, vt domus, aut statua, neq; ex necessitate, sed alicuius gratia, quædam vero & a fortuna, vt sanitas & salus: maxime autem in quibuscunq; contingit & sic, & aliter, quando non à fortuna generatio fit. quare finis, quod est bonum, gratia alicuius sit aut natura, aut arte: à fortuna vero nihil gratia alicuius fit.*

B

T.c.55 Res vero, quæ arbitrio, & cogitatu sunt, quædam ex se penitus non sunt. verbi gratia, hæc domus, vel imago, neq; etiam necessitate, sed ob aliquã rem, aliquæ autem contingẽter sunt, verbi gratia, sanitas & tranquillitas. & proprium est omnibus rebus quibus conuenit fic esse, & aliter etiam esse, quando non à casu fiunt: perfectio ergo & bonum est, quod rei est, aut natura, aut arte: casu vero & fortuna non fit aliqua res, quatenus res aliqua sit.

Dixit Aristo. Eorũ vero, quæ sunt per discursum & cogitationem, nõnulla nõ sunt ex se oĩno, vt domus, aut statua: neq; cõsistẽt ex necessitate, sed pp aliquid: nõnulla vero sunt per cõtingentiam, vt sanitas & salus: & proprie de omnibus ĩs, in quibus cõuenit, vt sint ita & per modũ alium: cùm non fuerit existẽtia ipsius ab inquisitione. Perfectio igitur & bonũ erit fm q̃ est de re aliqua, aut per naturã, aut per artẽ: à fortuna vero & casu, nõn est vtiq; aliquid gratia alicuius. T.c.55 C

Cõ.55 Postq̃ notificauit numerũ generum causarũ, & cõnumerauerat cũ summa illarũ causam finalem, & declarauit q̃ hoc sit in ipsis rebꝰ, intendit notificare q̃o hæc cã sit in rebꝰ volũtarijs: & est ac si p hoc inquireret, q̃ quo ad hoc dispõ artis & naturæ est vna, & q̃ notificaret q̃ casus & fortuna sint res superadditæ ipsis causis, & q̃ cã finalis sit prior rebꝰ, q̃ si sit loco casus & fortunæ. Et dixit:

Posteaq̃ docuit numerum generum causarũ, & numerauit in summa earũ causam finalem: & declarauit, q̃ hoc erit in rebus naturalibus: vult docere q̃o erit hæc cã in rebus voluntarijs: & quasi designauit per hoc, vt doceat: q̃ res in arte & nã p hoc est vna: & vt doceat, q̃ accis & fortuna sunt res consequentes causas: quòdq; cã finalis accidit in rebus, q̃ erũt loco accñtis & fortunę: & dixit: Cõ.55

Res

eorũ

A ERAM

D Res vero, quæ arbitrio & cogitatu
ſunt, quædã ex ſe penitus nõ ſunt.
verbi gratia, hæc domus vel imago,
id eſt, notum etiam eſt, ꝙ quædam
res, quæ arbitrio & cogitatu fiunt,
nõ fiunt penitus à caſu, neq; ex ſe:
ſicut eſt domus & imago. nemo enĩ
diceret, ꝙ domus fiat à caſu, neq; à
fortuna, & ſimiliter eſt diſpõ imagi-
nis: nemo enim putat ꝙ imago
caſu fiat. Deinde dixit: Neq; etiam
ex neceſſitate. i. neq; etiam dicitur
de talibus rebus, ꝙ fiant ex neceſſita
te naturali, ſed de his videtur, ꝙ ar-
E bitrio & cogitatu fiant ob aliquem
intentum finem. Deinde dixit: Ali-
quæ autem contingenter ſunt. ver-
bi gratia, ſanitas & trãquillitas, ideſt
& ſicut videtur, ꝙ quæ arbitrio &
cogitatu fiunt, non dicitur de eis ꝙ
fiant caſu: ſic etiam videtur ꝙ de ali
quibus dicatur ꝙ fiant à caſu. ſicut
dicitur ꝙ ſanitas Socratis ægri facta
ſit caſu, dum in circunciſione come
derit aliquam rem, quam appete-
bat: & hinc facta eſt eius ſanitas, &
ſic dicimus quòd caſu fuit eius tran
quillitas, quãdo mare transfretauit
F hyemis tpe, & euenit illi tranquilli-
tas ob aliquem ventum, qui ad ſalu
tem eum deduxerit. Et dixit: Et pro
priũ eſt omnibus rebus, quibus con
uenit ſic eſſe. vlq; ibi caſu vero & for-
tuna, ideſt, ſit autem proprium om-
nibus rebus, quæ poſſunt eſſe & nõ
eſſe, quando ipſas fieri fuerit ob ali-
quam rem, non caſu. Hoc aũt quod
dixit commonſtrabitur in Philoſo
phia Naturali. ibi enim cõmonſtra
tur, ꝙ fortuna ſit rerum cõtingen-
tium, & de contingentibus, qñ ſunt
ob aliquam rerum, & ꝙ caſus ſit in
rebus artificialibus, & naturalibus,

et

BVRANA

eorum vero, quæ ſunt ꝑ diſcurſum
& cogitationẽ, nonnulla nõ ſunt ex
ſe oĩno, vt domus & ſtatua: erit ma-
niféſtum conſiſt ẽt, ꝙ nonnulla eo-
rum, quæ ſunt à cogitatione & di-
ſcurſu, non innouant ab accidente
oĩno, neq; ex ſe, vt domus & ſtatua:
qñ non dicet aliquis, ꝙ domus in-
nouat per accñs, neq; à fortuna, &
conſiſt ſe habet in imagine: qñ nõ
ſignificabit aliquis, ꝙ ſtatua inno-
uetur ꝑ accidens. D.d. Neq; conſiſt
ẽt ex neceſſitate: ſenſus eſt: neq; dĩ
conſiſt etiã de huiuſmodi rebus,
ꝙ ipſę innouant ex neceſſitate natu
rali: ſed de talib⁹ ſignificat⁹ vtiq;, ꝙ
ipſæ fiant à diſcurſu & cogitatione
ꝑ finem intentum. D.d. Nõnulla
vero erũt ꝑ accidens, vt ſanitas & ſa-
lus: ſenſus eſt: & quẽadmodũ ſignifi
cat, ꝙ quę innouant à diſcurſu & co
gitatione, non dicit de ipſis, ꝙ inno
uant ab accidente: quemadmodũ,
quod dicim⁹ de ſanitate Ziadis: qđ
eſt cauſarũ innouatum per accñs cũ
eo, quod comedit, iam appetiuit ip-
ſum, & fuit ex hoc ſanitas ipſius: &
cõſiſt dicitur de ſalute ipſius, ꝙ fuit
ꝑ accidens eo, ꝙ nauigauit in tẽpo
re hyemis, & accidit ipſi ſalus à ven-
to, qui poſuit ipſum ad ſanitatẽ: &
proprie in oĩbus ijs, in quibus cõue
nit, ꝙ ſint ita. D.d. Ab accidẽte & for
tuna: ſenſus eſt: atqui appropriatũ
erit in oĩbus rebus, quas poſſibile eſt
eſſ & nõ eſſe: cùm fuerit innouatio
ipſarum ꝑ aliquid, non ꝑ fortunã:
& hoc, quod dixit, declaratũ fuit in
ſcia naturali: qñ ibi declaratũ fuit:
ꝙ cõtingens innouat in rebus poſſi
bilibus, & ex poſſibilibus, cũ fuerint
ꝑ aliquid, quòdq; accidẽs inuenit
in rebus artificialib⁹ & naturalibus:

et

ABRAM

& ibi cõmonstratur, quòd id, quod dicitur ex se, sit cõmunius eo, quod dicitur à casu. Dum autem dixit: Perfectio ergo & bonum est, quod rei est aut natura, aut arte. Intendit, quòd causa finalis, quæ est perfectio & bonum, inuenitur in re aut à natura, aut ab arte, sed non inuenitur casu & fortuna: & hoc intendebat dum dixit, casu vero & fortuna non fit aliqua res, quatenus res aliqua sit.

BVRANA

& declaratũ fuit ibi, ꝙ illud, de quo dictũ fuit ex anima, est vnus illo, de quo dictum fuit ex fortuna: & cùm dixit: perfectio igit̃ consist̃ ẽt & bonum erit, fm ꝙ ineſt rei, aut per naturam, aut p artem: sensus est: & causa finalis, quæ est perfectio & bonũ, ineſt rei, aut à natura, aut ab arte: sed à fortuna & ab accidente, non inest: & hoc est, quod voluit, cũ dixit: sed à fortuna & ab accidente, nõ est aliquid, quod sit propter aliquid. A

Quo pacto ipsum propter quid differat in his, quæ fiunt semul, aut non semul, per circulum, aut non per circulum, semper, aut frequenter. Cap. 7. B

T.12.ps *EAdem autem causa est ijs, quæ fiunt, & factis, & futuris, quæ est & ijs quæ sunt: medium enim est causa, præterquàm quòd ijs quidem quæ sunt, quæ est, ijs vero, quæ fiunt, quæ fit, factis autem facta, & futuris futura, vt propter quid factus fuit defectus, quoniam facta fuit terra in medio, fit autem, quoniam fit, erit vero, quoniam erit in medio, est autem, quoniam est.*

T.c.56 Causa itaq; rerum, quæ fiũt, & gigni cupiunt, vna eadẽ est. & illa etiam est rerũ quæ sunt: medium enim est ipsa causa, excepto quòd rerum quidem, quę sunt, est, quòd sint, & quæ erũt, quòd erunt, & earum, quæ fuerunt, quòd iam fuerunt, & earum, quæ gigni cupiunt, quòd cupiant gigni. verbi gratia, cur fuit eclipsis, quia terra interposita fuit: cur cupiat fieri, quia interponi cupiat, & est quia illa sit.

Dixit Arist. Causa rerũ, quæ erunt, & q̃ generant̃ p gñationẽ est vna & eadẽ: & hæc cõsist̃ ẽt rerũ existentiũ: & hoc, qm̃ mediũ est cã absq; eo, ꝙ sit de rebus existẽtibus, q̃ sunt exñtes, & de ñs, quæ erũt, ꝙ erũt, & de ñs, q̃ iã fuerunt, ꝙ iã fuerunt & de ñs, q̃ generant̃ p gñationẽ, ꝙ generant̃ p generationẽ: vt in exemplo, pp quid fuit defectus? qm̃ fuit terra in medio: & pp quid appetit vt fit, qm̃ ipsa appetit, vt sit in medio, & est, qm̃ est. T.c.56 C

Cã.56 Postq̃ notificauit numerum cãrũ, intẽdit notificare habitudinẽ quarundã ipsarũ ad ipsum cãtũ, & sunt cãæ, q̃ sunt fm modũ formę & finis.

Et

Posteaquàm docuit numerũ cau sarum: vult docere intentionẽ quarundã ipsarũ ex noto: & est causa, q̃ est fm viã formę & finis: & cũ dixit: Cã.56

et

ABRAM

D Et dum dixit: Causa vero rerũ, quæ fiunt & gigni cupiunt, vna eadem est, & illa etiam est rerum, quę sunt. Intendit causæ rerum, quæ sunt in gignendo, & causæ rerum, quæ gigni sunt possibiles, sunt vna ſm speciem: hoc autem ita est, quia ens in actu est quod prius fuit possibile. Et dum dixit: Et illa etiam est rerum, quæ sunt, medium enim est ipsa causa, idest, hæ etiam causæ sunt in actu cum rebus, quæ sunt in actu: & ideo medius terminus demonstrationis simplr est de talibus causis: & est ac

E si dixisset, medius terminus est rei, quæ est, & medius terminus est causa: infertur hinc, ꝙ quãdo causa est, sit rei quæ est: & si ille sit ex duabus affirmatiuis in secunda figura, est tamen verus ob conuersionis veritatem. Intendit autẽ hic, ꝙ tales causæ sint, quæ ponuntur medius terminus demõstrationis simpliciter. Deinde dixit: Excepto ꝙ rerũ quidem quæ sunt, est, ꝙ sint: & q̃ erunt ꝙ erunt, & earum quæ fuerũt ꝙ fuerint. i. excepto ꝙ hæ causæ causatorum, quæ sunt in actu, sint in actu:

F & eorum, quæ sunt in gignẽdo, sint in gignendo: & eorum, quæ præfuerunt, iam fuerint, & rerum quæ esse cupiunt, esse cupiant. Deinde tulit exemplum causarũ quæ sunt huiusmodi. Et dixit: Verbi gratia, cur fuit eclipsis quia terra interposita fuit. Vsq; ibi: quia illa sit. i. huius exẽplũ est, quia qñ Lunæ eclipsis in exacto iam fuerat, in exacto ẽt iam præfuerat ei⁹ causa. s. interpositio terrę Soli & Lunæ: & si eclipsis sit possibilis esse, hæc causa etiam est possibilis esse: & quando eclipsis est in actu, hæc causa est in actu.

BVRANA

& causa eorũ, q̃ erũt, & q̃ appetunt esse ꝑ generationẽ est vna & eadẽ, & hæc cõsilr ẽt rerũ existentiũ: intelligit cãs eorũ, q̃ sunt ꝑ generationẽ, & cãs eorũ, quorũ gñatio est poſis, ꝙ sunt vnũ in spẽ: atqui hoc est ita, qm̃ existẽs in actu, ipsum est: quod antea fuit poſe: & cùm dixit: & hęc cõsilr ẽt rerũ existentiũ: & hoc, qm̃ mediũ est cã: sensus est: & hę causæ cõsilr ẽt sunt existẽtes ĩ actu cũ reb⁹ exñtib⁹ in actu: & ꝑꝑea termin⁹ medius in demr̃one absoluta est ex huiuscemodi causis: & q̃si dixit: terminus medius ẽ de re exñte, & termin⁹ medius est cã: sequit̃ itaq; ex hoc, vt sit cã: cùm fuerit exñs, vt sit de re existente: & hoc, si fuerit ex duabus affirmatiuis in secũda figura, verum vtiq; ad veritatẽ cõuersionis: atqui voluit ꝑ hoc, ꝙ huiuscemodi causæ sunt, q̃ ponunt̃ terminus medius in demr̃one absoluta. D. d. Pręterq̃, ꝙ q̃ sunt de reb⁹ exñtib⁹ sunt exñtes, & q̃ de jis, q̃ erũt, ꝙ erunt, & q̃ de ijs, q̃ fuerũt, ꝙ fuerũt: sensus est: ꝑterq̃ ꝙ causæ causatorũ existentiũ in actu, sunt exñtes in actu, & q̃ sunt in generatione existũt in gñatione, & q̃ iã fuerũt, iã fuerũt, & eorũ, q̃ appetũt, vt sint, appetũt vt sint. Postea adduxit exẽplũ de causis, q̃ sunt cum hac dispõne: & dixit: exẽplũ huius: ꝑꝑ quid ẽ defect⁹? vsq; ad id, qđ dixit, & hoc est, qm̃ ipsa ẽ, exẽplũ huius: qm̃ cùm fuerit defectus Solis in eo, qđ ꝑterijt, erit causa ipsius. consilr etiã existens in eo, quod præterijt: & est constitutio terræ inter Lunã & Solem: & si erit defect⁹ poſis vt sit, erit hæc causa possibilis consimiliter ẽt: cũq; fuerit defectus existẽs in actu, erit hæc causa existens in actu.

Quid

T.p.12 *Quid eſt cryſtallus? accipiatur vtiq, quod eſt aqua congelata, aqua in quo C, congelatum in quo A, cauſa media in quo B, defectus calidi omnino: ineſt itaq; B ipſi C, huic autem congelatum eſſe, quod eſt in quo A, ſit autem cryſtallus, cum ſit B, factum eſt autem facto, erit autem futuro: ſic igitur eſt cauſa, & cuius cauſa ſimul fiunt, quando fiunt, & ſunt, quando ſunt, & in eo quod factum fuit, & in futuro conſimiliter.* A

ABRAM

Quid glacies? & ſumetur, ꝙ
T.c.57 ſit aqua congelata: pro aqua ſit litera c, & ꝙ ſit cõgelata, ſit pro quo eſt A, & cauſa quæ eſt medium ſit pro quo eſt B defectus perfectꝰ caloris. & B inſit ipſi c, & huic cõgelationis diſpoſitio, pro qua eſt A: ſit itaq; glacies, quando eſt B & iam fuit, quando fuit, & cupit eſſe, quãdo eſſe cupit: huiuſmodi itaq; cauſa, & res, cuius eſt cauſa quando gignunt ur, ſimul gignunt, & eſt, quando illa eſt: & ſic in eo quod iam fuit, & eſſe cupit.

Cõ.57 Hoc eſt aliud exemplum, vnde oſtendit, ꝙ cauſæ, quæ hmõi ſunt, ſint cauſæ, quæ ſunt ſm modum formæ, & ſunt illæ, quæ ſunt definitionis pars. Et dum dixit: Quid glacies? & ſumetur ꝙ ſit aqua cõgelata. Intendit, conſtituimus, ꝙ cauſæ, quæ ſunt hmõi, ſint cauſæ, quæ ſunt ſm modum formæ, qñ quærimus quid ſit glacies, & dicimꝰ ꝙ ſit aqua cõgelata. Deinde cõmonſtramus cõgelationẽ de aqua p mediũ terminum, qui eſt ablatio oĩs caloris ab illa: ſit ſyllõ ſic, ab aqua iã ablatus eſt oĩs calor, & qñ ab ea ablatus eſt oĩs calor, eſt cõgelata: igitur aqua iã eſt cõgelata. notũ enim ẽ, ꝙ aquæ cõgelatio eſt, quãdo ẽ ablatio omnis caloris:

et

BVRANA

Dixit Ariſt. Quid eſt cryſtal-
T.c.57 lus, & accipiaĩ ꝙ aqua ẽ cõgelata: & accipiaĩ aqua ĩ quo c, ꝙ ſit cõgelata, in quo lr̃a A, & ſit cauſa, q̃ eſt mediũ, in quo lr̃a B defectus perfectꝰ: & B ineſt ipſi c, & B
huic diſpõ congelationis: q̃ eſt, in quo eſt A erit igiĩ cryſtallus, cùm erit B, & fuit, cum fuit, & appetet eẽ, cũ appetet eẽ: cã igiĩ, q̃ eſt ſm hũc modũ, et res, cuius eſt cauſa, generabunt, cùm generabunt ſimul, & eſt exiſtens, cũ eſt exiſtens: & conſiſt in capõ eius, quod fuit, & appetit eſſe.

Hoc eſt exẽplum aliud: p quod Cõ.57
monſtraĩ ſup eo ꝙ cauſæ, q̃ ſunt cũ hac diſpõne ſunt cauſæ, q̃ ſunt p viã formæ, & hæ ſunt, quæ ſunt pars definitionis: cùm vero dixit de cryſtallo: & accipiaĩ, ꝙ eſt aqua cõgelata: ſenſus eſt: cùmq; cõſtitutũ fuerimꝰ, ꝙ cauſæ, q̃ ſunt cũ hac diſpõne ſunt ſm viam formæ: cũ quæſiuerimus, qd eſt cryſtallus: & dixerimus, aqua cõgelata. Deinde declarauit cõgelationẽ ineſſe aquæ p terminum medium, & eſt defectꝰ oĩs calidi: & erit ſyllõ ita: in aquis deficit oĩs calor, & cùm deficit in ipſis omnis calor, cõgelantur. aquæ igiĩ congelantur: qm̃ manifeſtũ eſt, ꝙ cùm inueniĩ cõgelatio aquarũ, inueniĩ defectꝰ calidi: C

cùm q;

D

ABRAM

& quando cupit esse ablatio omnis caloris, cupit esse, & si aquæ congelatio iam fuerat, omnis caloris ablatio iam fuerat. Et dum dixit: Pro aquæ fit littera c. Intendit minus extremum. Et quòd fit congelata fit pro quo est A. Intendit maius. Et dum dixit: Et causa, quæ est mediũ, fit pro quo est B defectus perfectus caloris. Intendit, & fit medius terminus, qui est in hoc syllogismo, causa pro quo consueuimus capere literã B caloris defectus completus. Deinde dixit: Fit itaq; glaties, quãdo est B, idest & fit glaties ens in actu, quãdo completa ablatio caloris est in actu. Deinde dixit: Et iã fuit quando fuit. Intendit, & si glaties iã fuit, completa ablatio caloris iam fuit, idest si glaties fuit in p̃dicato, ablatio caloris completa iam fuit in prædicato. Deinde dixit: Et esse cupit, quando cupit esse. idest, & quando glaties cupit esse, idest potest esse, aut imaginatur esse, completa caloris ablatio cupit esse. Deinde dixit: Huiusmodi itaq; causa, & res, cuius est causa, quando gignuntur, simul gignũtur: idest, hoc autem ita fuit: quia causa, quæ est huiusmodi ipsa essendo est ipsum causatum, hoc est, non dimittit illam, & si causatum gignebatur in prædicato, causa gignebatur in prædicato, & si illud futurum fit, & illa futura est. Et hoc ꝯsignificauit quando dixit: Et sic in eo quod iam fuit, & esse cupit, idest, & ex quo ambo esse est simul, sequitur, quando causa est tempore præsenti, quòd causatum sit præsens, & similiter de ambobus tẽpore præterito & tempore futuro.

E

F

BVRANA

cùmq; fuerit appetit⁹, vt fueniat, erit appetit⁹, vt fueniat defect⁹ ois caloris: & si fuerit cõgelatio aquarũ iam exñs, erit defect⁹ ois caloris iã exñs: & cùm dixit: sit aqua, in quo est c, hoc est minor: ꝙ vero ipsa cõgelat, in quo A hoc ē maior: & cùm dixit. Et sit cã, q̃ est mediũ, & ẽ, in quo est B defect⁹ calidi p̃fectus: sensus est: & erit termin⁹ medius, q̃ est cã in hoc syllo: & est ille, in cuius loco consueuit accipi B defectus calidi perfect⁹. D.d. Et erit crystallus cum hoc, ꝙ ẽ B, sensus est: & erit crystallus existẽs in actu cum hoc, ꝙ erit defectus calidi p̃fectus existens in actu. D.d. Et iam fuit cũ hoc, ꝙ fuit: sensus est: & si fuit crystallus, iam fuit hic defect⁹ calidi perfectus, hoc est, si fuerit crystallus existens in præterito, erit defectus calidi p̃fectus existens in præterito simul cum eo. D.d. Et appetet esse cum eo, ꝙ appetet eē: sensus est: cùmq; fuerit crystallus appetẽs, hoc est posis, vt sit, aut opinabilis, vt sit, erit defectus calidi perfectus appetens, vt sit. D.d. Igitur causa, q̃ est sm̃ hunc modũ, & illud, de quo est causa, appetent cum eo, ꝙ appetent simul: sensus est: atqui erit hoc ita: qm̃ cum fuerit causa, q̃ est cum hac dispõne, erit causatũ, hoc est, nõ derelinquẽt se: & si causatũ erit genitũ in p̃terito, erit cã genita in p̃terito, & si erit in futuro, erit cã in futuro: & hoc est, qđ significauit, cũ dixit. Et est exñs, cùm fuerit exñs: & cõsist in eapõ eius, quod fuerit iam exñs, & appetens vt sit: sensus est: & qm̃ existẽtia vtrorũq; ipsorũ est simul: sequit, cùm fuerit causa in tpe præsenti, vt sit causatũ p̃sens, & cõsist de vtrisq; in tpe p̃terito & tpe futuro.

In

ANT. INTER. TEX. XIII.

In ijs vero, quæ non simul sunt, an ne sunt in continuo tempore? quē-admodum videtur nobis alias aliorum causas esse, ipsius quidem facti factam alteram, & futuri alteram futuram, & ipsius fieri, si quid prius factum fuit. A

ABRAM

T.c.58 Res vero, quæ nō sunt simul, cernis ne, sint contiguo tempore, prout putatur alias res aliarum rerum causam esse? causa autē hæc est, quia res fuit, quando iam fuit alia res: & causa esse cupit, quādo esse cupit alia res: & illa etiam est dispositionis, quòd gignatur, si alia res prius gignatur.

Cō.58 Postq̄ notificauit, ꝙ inueniātur quædam spēs causarū, quæ sunt cū causato simul, & illæ sunt, q̄ capiuntur medij termini in demonibus simpliciter, & harū proprietatis sit, ꝙ qñ ponitur esse causa in prædicato, causatum sit prædicatum, & qñ ponitur futura, causatum sit futurū, & qñ ponitur esse de facto, inuenit causatum de facto, hæ autem sunt causæ formales & finales: Intendit scrutari de causis, quæ non sunt cū suis causatis, in quibus res nō se habet fm hunc modū: hoc est: ꝙ ipsa esse connectat tribus tpibus, hę aūt causæ sunt efficiens, & materia. Dū aūt dixit: Res vero, quæ non simul. Intendit causæ vero & causata, quæ non sunt simul. Et dū dixit: Cernis ne, sint cōtiguo tpe: prout putatur alias res aliarū rerū causam esse. Intendit, vides ne, ꝙ hæ causę, tempus, quo sunt, sit continuum, tempori essendi sua causata, prout putam' de maiori parte causarū cū suis cātis.

Deinde

BVRANA

Dixit Aristo. In ijs vero, quæ nō sunt simul, oē sunt existētia, in tpe cōsequēti: quēadmodum existimat de rebus alijs, ꝙ sunt causa aliorū: qm̄ iam est aliud in eo, ꝙ iā est aliqd aliud: & causa vtiq̄, ꝙ appetat eē, cùm erit aliquid aliud: & hoc consilr etiam de re, q̄ generat: si fuerit aliquid præcedens, quod generetur. T.c.58 B

Posteaq̄ docuit, ꝙ sunt hic spēs causarū, quę inueniunt & causatum simul, & hæ sunt, q̄ accipiuntur termini medij in demonibus absolutis: ex quarū proprietate est, cū ponunt existentes in pterito, ꝙ causatum sit in pterito: & cùm ponuntur exñtes in futuro, ꝙ causatū sit in futuro: & cùm ponunt existētes in intentione, & causatū est existēs in intentione: & hæ sunt causæ formales & finales: hoc est, vt quæratur de causis, q̄ non inueniunt cū causatis suis, qūo se habet intētio in ipsis in hac intētione, hoc est, cū inquiritur existentia ipsarū in rebus tēporib': & hę causæ sunt efficiēs & materia: & cùm dixit. In ijs vero, q̄ non sunt simul: sensus est: causę vero & causatum, q̄ non inueniunt simul: & cū dixit: an ne sunt exñtia in tpe & reliqua: sensus ē: an ne tps exñtię istarū cārū cōiungit cū tpe exñtię cātorū suorū quēadmodū existimat hoc d̄ magna pte cārū sil' cū causatis suis. Cō.58 C

Log. cū Auer. QQQ Deinde

D

ABRAM

Deinde dixit: Causa autem hæc est, quia res fuit quando iã fuit alia res, idest, & hæ causæ, quæ cõtinuæ sunt suis causatis in prædicato, & quando illas ponimus quòd cupiãt esse, sua causata cupiunt esse, & si sint cupientes nunc esse, earũ causata nunc sunt: hoc est, quòd si gignantur, causata gignuntur, & si iam completa est illarum generatio, causatorum iam completa est generatio. Et illud significauit quando dixit: Et illa etiam est dispositionis, quòd gi-
E gnatur, si alia res prius gignatur. Est, ac si intẽdisset, quòd causæ priores sint continuæ suis causatis secundùm quietis & essendi dispositionem, siue hæ causæ sic sint, siue non, dico efficientem & materiam.

BVRANA

Deinde dixit. Et hæc est causa: qm̃ iam fuit aliquid in eo, ꝙ iã fuit aliquid aliud: sensus est: & hę causę cõsiste simul cum causatis suis sunt cãę, quæ cùm ponunt existentes in ꝑterito, habẽt causata sua exñtia in ꝑterito, & cùm fuerint appetẽtes eẽ, erũt causata sua appetẽtia esse: & si erunt exñtes nunc, erũt causata sua exñtiá nũc: hoc est: si fuerint in gñatione, & cãta sua erũt ĩ gñatione: & si erit iã ꝑfecta gñatio ipsarũ, erit cãtorũ suorũ ꝑfecta gñatio: & hoc ẽ, quod significauit, cũ dixit: & hoc cõsist ẽt de re, q̃ generat, si fuerit aliquid, qđ generat præcedẽs: & quasi voluit, ꝙ causæ ꝑcedentes cõiunctæ cũ causatis suis, quẽadmodũ dispõ quietis & existentiæ: & si istæ causæ sunt ita, aut non, hoc est efficiens & materia.

T.13.ps *Est vtiq; à posterius facto syllogismus, principium autẽ & horum ipsa facta, quare & in ijs, quæ fiunt consimiliter: à priori vero non est, vt quoniam hoc factum fuit, quia hoc posterius factum fuit, & in futurum consimiliter: neq; enim indefiniti, neq; definiti erit temporis. quare quoniã hoc verũ est dicere factũ fuisse, hoc aũt est verum dicere factũ*
F *fuisse posterius, in ĩtermedio nãq; falsum erit dicere hoc iã altero facto.*

T.c.59 Syllogismus autẽ est ab vltimo, quando fuerit: & horum etiam principium sunt res, quæ iam fuerunt: & hanc ob causam sunt rerum, quæ gignuntur hoc simili modo, ab his autem quæ priora sunt non fit. verbi gratia, quia hoc vltimũ gignitur, quia hoc iam fuit: & sic de eo quod esse cupit: hoc enim non cupit esse nec præfinito tempore, nec interminato: cupit esse qñ est, vt qñ dictum ꝙ iam hoc fuit, est

Dixit Arist. Syllꝰs aũt est à posteriori, cũ fuerit: & principium horũ consistr ẽt sunt ea, q̃ iã fuerunt: & ꝑꝑ hanc cãm sunt in ñs, q̃ generant ſm hanc sistitudinẽ: sed ab eo, quo sunt priora, non vtiq; erit: vt ĩ exẽplo, ꝙ hoc vltimum generat, qm̃ hoc iã fuit: & consistr de eo, qđ appetit esse: & hoc, qm̃ nõ appetit esse, neq; cũ fuerit tp̃s determinatũ, neq; cũ fuerit indeterminatũ ĩ eo ꝙ erit: qm̃ oro, ꝙ iã fuit hoc, ẽ vera, ꝙ erit: T.c.59

ABRAM

est verax ꝙ iam fuit vltimū sit verax. medio enim tempore est, quòd hoc iam fuerit, & exactū est, quando iam fuisse hoc vltimum est mendax.

Cō 59 Postq̄ quæsiuerat qualis sit dispositio rerum, quæ nō sunt simul, hoc est, de causis, quæ sunt fm modum efficientis & materiæ continuę cum suis causatis, aut sit sicut cōtinuatio, quæ ē inter causas, quæ sunt fm modū formæ, & sua causata, cœpit enū tiare, ꝙ cōnexio ĩter ambo sit vna, ex parte ipsius vltimi, ſ. ipsius cāti, & nō est vna ex parte ipsius causæ, ſ. ꝙ qñ ponitur causatū oporteat ꝙ necessario sit causa: & qñ illa ponitur, nō sequitur ꝙ sit ipsum causatum. v.g. domificator, & domus, & lapides: qñ enim est dom⁹, sunt lapides, & domificator necessario: qñ autē sunt domificator, & lapides, non sequitur, ꝙ sit domus. Et dum dixit: Syllogismus autem est ab vltimo, quando fuerit. Intendit, potest esse syllogismus in hac specie, quādo ibi est vltimum, quod est notum, ipse medius termin⁹. syllogismus enim potest fieri inter reciproca, consecutio autem est inter postremum & prius. prius enī & posterius sic sunt, ſ. ꝙ qñ ponitur posterius, quod est causatū esse, oportet ꝙ sit prius, qđ est ipsa causa: & nō conuertitur, ſ. ꝙ qñ ponitur causa esse, non sequitur esse causatum. Dum autē dixit: Et horum etiam principium sunt res, quæ iam fuerunt. ſ. harum aūt rerū principiū sunt res, quæ præfuerunt. & insinuauit ꝑ hoc nonficare, ꝙ syllogismi principiū in his ē principiū essendi: & ideo ſpēs demōrationum:

quæ

BVRANA

erit: quēadmodū oīo, ꝙ iā fuit posterius, vera: & hoc, qm̄ ſ tpe, qđ est in medio, erit de oīone, ꝙ hoc iā fuit, & ꝓfectū est, cum eo, ꝙ iā fuit hoc posterius, falſum. A

Postq̄ queſiuit, qūo se hēt dispō Cō. 59
in rebus q̄ nō inueniunt simul, hoc est ꝑ causas, q̄ sunt ꝑ viā efficiētis & materiæ simul cū causatis suis ꝑ consequentiā: & ſi est, quēadmodū continuatio, q̄ est inter causas, q̄ sunt ꝑ viā formę, & inter causata sua: cepit narrare, ꝙ colligantia inter vtraque est vna ex parte posteriōris, hōc est causari, & nō est causa ex pte altera: hoc est, cùm positū fuerit causatū, sequit̄ ex necessitate, vt sit cā: & cùm posita fuerit cā, non sequit̄ ex necessitate, vt sit causatū: exemplū huius, ędificator, & domus, & lapides: cùm enim est domus, sunt lapides, & ędificator ex necessitate: sed cū est: ędificator & lapides, nō sequit̄, vt sit domus: & cùm dixit: ſyll⁹ aūt est à posteriori, cùm fuerit: ſensus est, atqui posse est, vt fiat ſyll⁹ in hac ſpē in eo, ꝙ ē ibi posterius, qđ est notum ꝑ termin⁹ mediū: qm̄ ſyll⁹ vtiq; fieri potest inter cōsequentia: & cōsequētia vtiq; ē inter posteri⁹ & prius, fm ꝙ pri⁹ & posteri⁹: hoc ē, cū positū fuit posteri⁹, qđ est cātū, eē, ſequit̄ vt sit pri⁹, qđ ē cā, & nō cōuertit̄ hoc, hoc est, cū posita fuerit cā eē, nō ſeqūt, vt sit cātū: & cū dixit: & principiū horū cōſiſt̄ ēt sunt ea, q̄ iā fuerūt: hoc ē: & principiū horū cātorū, sūt ea, quorū ꝓcessit exīntia: atq; designauit ꝑ hoc, vt doceat, ꝙ principiū ſyll⁹ in his est aliud à principio exīntiæ, & cōtrariū rei in ſpē secūda cārū: hoc est, ꝙ principiū ſyll⁹ ipſis, ē principiū exīnę: B C

QQQ ij et

ABRAM

D quæ potest esse hic, est demonstrationũ, quæ notæ sunt de euidentijs, & in altera specie ex causis, quæ notæ sunt in demonstratione simpliciter. Et postquàm enũtiauit, quòd harum rerum principium sint res negatione negatæ, hoc est, quòd illatio sit inter vltimum & primum illorum secundum illationem prioris, narrauit quòd res ita sit in rebus genitis. Et dixit: Et hanc ob causam sunt rerum, quæ gignuntur hoc simili modo. Deinde dixit: Ab his autem, quæ priora sunt, non fit,
E id est syllogismus vero impossibilis est in his rebus, quando medius terminus ponũtur res priores, quoniam non sequitur in illis, quòd quando ponitur esse prius, quòd sit ipsum posterius. Et illud intendebat dum dixit: Verbi gratia, hoc vltimum gignitur. Quia hoc iam fuit, idest sicut quòd ponam⁹, quòd oporteat hoc vltimum esse, quia prius eo iam fuit. Deinde dixit: Et sic de eo quod esse cupit, idest, quòd non inferatur in futuro vltimum à primo, sicut non infertur in præterito, neque in præsenti. Deinde di
F xit: Hoc enim non cupit esse, nec præfinito, nec interminato. Quia non infertur quãdo est prius, quòd sit posterius post illud, siue posuerimus tempus interceptum ab illis duobus terminatum, aut interminatum. verbi gratia, quia quando est domificator non sequitur quòd postea alio tempore sit paries, siue posuerimus tempus, quod est inter esse domificatorem & esse parietem præfinitum, vt si diceres mensem, aut interminatum.

Deinde

BVRANA

& in cõtrariũ dispõnis in spẽ secũda causarũ: hoc ẽ, qm̃ principiũ syllĩ in ipsis, ẽ prĩcipiũ exñtię: & ꝑpea spẽs, q̃ pòt inueniri ẽ ex demr̃onib⁹, quæ sunt demr̃ones, q̃ sciunt̃ per signa: & in specie altera ex causis, q̃ sciunt̃ per demonstrationem absolutam: & posteaq̃ enuntiauit, ꝙ principiũ istorũ est ꝑ res negatas negatione, hoc est, in eo, ꝙ cõsequẽtia inuenit̃ inter vltimũ ipsorũ & inter primũ ꝑ consequentiã prioris: enũtiauit, ꝙ dispõ talis ẽ ita in reb⁹ q̃ generant̃: & dixit. Et ꝑꝑ hanc cãm sunt in ijs, q̃ generant̃ ſm hanc similitudinẽ. D.d. Sed ex eo, ꝙ est prius, nõ vtiq; erit: sensus est: syllĩs vero non est possibilis ĩ his, in eo, ꝙ ponunt̃ res priores termini medij: qm̃ non sequitur cùm positũ fuerit prius exñs in ipsis, vt sit posterius: & hoc est, qđ voluit, cùm dixit: exemplũ huius, qm̃ hoc posterius generat̃, qm̃ hoc iam fuit: sensus est: quẽadmodũ si ponatur, ꝙ sequit̃, vt hoc posterius gñet̃, qm̃ prius sup ipso iã existit. D.d. Et cõsist̃ de eo, qđ appetit esse: hoc est, ꝙ nõ sequit̃ in futuro postremũ ex primo, quẽadmodũ, ꝙ nõ sequitur de priori, neq; de existenti. D.d. Et hoc, qm̃ non appetit esse, neq; cùm fuerit tp̃s determinatum, neq; cùm fuerit non determinatũ: sensus est: & hoc, qm̃ non sequitur, cùm est prius, vt sit posterius post ipsum: & ꝙ hoc, posuimus tp̃s, quod est inter vtrũq; ipsorũ determinatũ, aut nõ determinatũ: vt in exẽplo, cùm est ædificator nõ sequetur vt sit paries post hoc in tpe alio: siue posuerim⁹ tp̃s, quod est inter existentiã ędificatoris & existentiã parietis definitũ, ac si dixeris mẽsem, aut nõ definitũ.

Deinde

ABRAM

Deinde tulit argumentationem ad hoc & dixit: Vt quando dictum ꝙ iam fuit est verax, ꝙ iam fuit vltimum sit verax, idest hoc autem est necessarium, s. ꝙ quando ponit' primum non sit vltimum ꝑm illationē essendi posterius, quia quando posuerimus dictum, quòd iam prius fuit in prædicato, & dicatur verax, nō est dictum ꝙ iam fuerit vltimū sit dictū verax, idest ꝙ si inter illa illatio esset necessaria in futuro fuisset in præterito. Dixit autem hoc, quia res in præterito ē notior. Deinde dixit: Medio enim tempore est, ꝙ hoc iam fuit, & exactum est, quando iam fuisse hoc vltimum est mendax, idest euidens est, ꝙ non sequatur, quando dictum prius iam fuit, fuerit verax, ꝙ dictum ꝙ posterius iam fuit, etiā sit verax post hoc alio tpe. nam si res ita esset, dictum ꝙ posterius fuisset tēpore medio, quod posuimus inter prius & posterius, qñ fuerat prius esse verax. Voluit autem nōtificare, ꝙ quo ad hanc rem tempus est sibi consimile. nam si verum esset dicere, ꝙ quando aliquo tēpore est prius, sequatur ꝙ alio tpe sit posterius, sequeretur ꝙ dicere, ꝙ posterius sit medio tempore inter illa, esset verum: neutra enim illatio est alterutra dignior, & si hoc esset, oporteret ꝙ essent simul tēpore: qñ autem non sunt simul tempore, impossibile est, ꝙ illatio inter illa sit reciproca. Intendit aūt per totū hoc, ꝙ inter duo connexa impossibile sit ꝙ cadat penitus aliquod tempus, & hoc est, quod primo intendimus in ꝑscrutatione de illis, scilicet, an possibile sit inter res, quę nō sunt simul, fieri illationem, nec ne?

BVRANA

Deinde adduxit probationē super hoc: & dixit: qm̄ cùm oratio, ꝙ iam fuit, est vera, erit oratio in eo, ꝙ iam fuit posterius, vera: sensus est: atqui hoc est cōsequens, hoc est, cùm positum fuerit primū, nō erit posterius cōsequens existentiā ipsius in eo, ꝙ post: qm̄ cùm posuerim⁹ orationē, ꝙ iā fuit prius in ꝑterito, orationē verā, nō erit oro, ꝙ iā fuit posteri⁹, oro vera: sensus est: ꝙ si fuerit consequētia inter vtraq; cōsequēs in futuro erit in ꝑterito cōsequēs. Dixit āt hoc: qm̄ res in pręterito est notior. A

D.d. Et hoc, qm̄ de tpe: quod est in medio, erit oratio, ꝙ iā fuit & perfectum est cū eo, ꝙ iā fuit, & hoc extremū, falsa: sensus est: & hoc manifestū: ꝙ non sequit', cùm fuerit oro, prius iā fuit exñs vera, oro, ꝙ posterius iam fuit, consil'r etiā erit vera post hoc in tpe alio: ꝑpea quia, qm̄ nō est res ita, erit oro, ꝙ posterius in tpe medio, qđ posuimus inter prius & posterius, cùm fuerit prius, oratio vera: atqui voluit docere, ꝙ tp̄s in hac re est sil'e: & hoc, qm̄ si qđ dicimus, ꝙ prius cùm fuerit in tpe, sequit', ꝙ sit posterius in tpe alio, est verum: sequit', ꝙ oro, ꝙ sit posterius in tpe medio inter vtraq; sit oratio vera: & hoc, qm̄ nōn est hoc conuenientioris cōsequentiæ, q̄ hoc: & si esset hoc, sequeret' ꝙ esset simul in tpe: cùmq; nō fuerint simul in tpe: non est pol'e, vt inueniat' cōsequentia inter vtrūq; ipsorū cōuertibilis, atqui voluit ꝑ hoc, ꝙ inter duo consequētia nō pōt esse tp̄s oīno, & hoc est: qđ intelleximus primo ꝑ inquisitionē de ipso: hoc est, ꝙ eorū, quæ nō inueniunt' sil', si est pol'e, vt inueniat' īter vtrūq; cōsequētia, aut nō. B C

T.13.pa. D *Eadem autem ratio & in futuro: neq; quoniam hoc factum fuit, hoc erit: medium enim congenitum oportet esse factorum factum, & futurorum futurum, eorum quæ fiunt quod fit, entium ens: id vero, quod fuit, & id quod erit non contingit esse congenitum.*

ABRAM

T.c.60 Hæc eadem est oratio de eo, quod esse cupit: qm̃ non ꝙ hoc iã fuit, hoc esse cupit: medium enim oportet eẽ gñatione ꝙua le: reb⁹ quidẽ, quæ fuerunt, ꝙ il lud iã fuerit: & rebus, quę eẽ cupiunt, ꝙ ipsum cupiat esse: et qm̃ est, ꝙ ipsum sit: & rebus, q̃ sunt E entes, ꝙ ipsum sit ens: quæ vero generatione erunt, & quod esse cupit, impossibile est, ꝙ eis generatione sit æquale.

C.60 Post q̃ narrauit, ꝙ impossibile sit ꝙ horum medius terminus sit præteritus illorum, quæ præterito tempore sunt: quoniam nõ sequitur in illis esse posterius ab essendo prius, enuntiauit, ꝙ sic etiam est dispositio rerum, quæ esse cupiũt: hoc est, quæ possibile est esse, quæ propriæ sunt futuri temporis. Et dixit: Hæc eadem est oratio de eo, quod esse cupit, idest & hãc eandem orationem, F quam diximus de rebus præteritis, dicemus de rebus futuris. hoc est, ꝙ posteriora non sequunt priora, nec ex illis inferantur, & ideo de eis non accidit sylls, in quo priora sint medius terminus. Deinde tulit causam obueniendi in hac dispositione, res scilicet præteritas & futuras. Et dixit: Quoniã non quia hoc iam fuit, hoc esse cupit, idest qm̃ ex quo non infertur in eis ab essendo prius esse posterius, quòd similis sit dispositio in omnibus generationis speciebus: et

EVRANA

Dixit Aristo. Hæc aũt eadem oratio de eo, quod appetit esse: qm̃ non propterea, ꝙ hoc fuit, erit hoc appetẽs esse: & hoc mediũ sequit vtiq;, ꝙ sit æquale in generatione, eorũ quidẽ quæ iã fuerũt, ꝙ ipsum iã fuit: eorũ vero, q̃ appetũt esse, ꝙ ipsum appetit eẽ, & qd̃ erit, qm̃ erit, & eorũ, q̃ sunt, qm̃ est: eius vero, quod erit, & eius, qd̃ appetit esse, fieri nõ põt, vt sit in generatione. T.c.60

Posteaq̃ narrauit, fieri nõ posse, vt sit terminus medius in his prior per id, quod est ex ipsis in tempore priori: qm̃ non sequitur existentia posterioris ab existẽtia prioris: enũtiauit, ꝙ res sẽ habet ita in ijs, quę appetunt esse, hoc est, quæ possunt eẽ: quę sunt appropriata in tpe futuro: & dixit. Hæc autem eadem oratio de eo, quod appetit esse: sensus est: hæc autem eadẽ oratio, quã diximꝰ de rebus præcedentibus, dicetur de rebus futuris, hoc est, ꝙ non consequunt vltima prima, neq; sequunt ex ipsis: & propterea non accidet in ipsis sylls: erunt prima: qm̃ ipsa sunt terminꝰ medius. Postea adduxit causam eius, quo cõicant in hac dispositione, hoc é res præteritæ & futuræ: & dixit, qm̃ ipsum nõ est, propterea ꝙ hoc iã fuit, appetitus, vt sit: sensus est: qm̃ non sequit ex eo, ꝙ prius sit, posterius esse: ꝙua est dispositio in hoc in omnibꝰ speciebus gñationis: Cõ.60

et

ABRAM

& etiam tribus essendi specieb⁹, hoc est, in rebus, quæ præteritæ sunt, & quæ futuræ, & tẽpore præsenti sunt, & quæ gignuntur tribus tẽporibus. Et postq̃ enuntiauerat, ꝙ de eis non eueniret syllogismus, qui inferat posterius p prius, tulit huius causam, Et dixit: Medium enim oportet eẽ generatione æquale, id est causa, qua impossibile ẽ priora esse sm hoc medius terminus, est: quia oportet medij termini generationẽ esse æqualem generationi maioris extremi: hoc est, ꝙ quando est medius terminus, sit maior secum generatione, & in essendo. Et postq̃ edixit, ꝙ oporteat medium esse generatione æqualem maiori extremo, enũtiauit quo modo inueniatur vtrorũq; equalitas in speciebus rerum quæ sunt, aut quæ gignũtur. Et dixit: Rebus quidem quæ fuerunt, quòd illud iam fuerit, id est quod genita sint cum rebus, quæ gignuntur, & possibilia gigni cum rebus gigni possibilibus: eadem terminatione, sci icet ipsorũ generatio in futurũ sit vno tẽpore, videlicet, medij termini, & maioris, & sit est eius dispositio cũ reb⁹, quę actu sunt. Et postq̃ narrauit qualis oporteat esse illius habitudo cũ maiori extremo in generatione, enuntiauit quo modo expediat esse in rebus existentibus: quarum, s. generatio iam est perfecta. Et dixit: Et rebus, quæ sunt entes, ꝙ ipsum sit ens, id est quia est existẽs cum rebus existentibus, & sunt res, inter quarum medium terminum, qui est prior, & posterior earũ vno sit tps, sed simul existant. D.d. Quæ vero generatione erunt, & quod esse cupit, impossẽ est, quòd eis generatiõe sit æquale,

id est

BVRANA

& species existentiæ sunt tres, hoc A
est de rebus existentibus in præterito, & existentibus in futuro, & tps generationis & appetitus est specierũ triũ: & posteaq̃ narrauit, ꝙ nõ prouenit in ipsis syllg̃s cõcludens vltimũ per primum: adduxit eãm in hoc, & dixit: & hoc, qm̃ medium sequitiã, ꝙ sit æquale in generatione: sensus est: & causa, ꝙ non est posse, vt sint prima in hoc terminus medius: qm̃ sequit, ꝙ generatio termini medij sit æqualis generationi maioris extremitatis, hoc est, cùm mediũ fuerit exñs, erit terminus maior existẽs B
simul cũ ipso in generatione & existentia: & posteaq̃ narrauit, ꝙ sequitur, vt sit terminus medius æqualis extremitati maiori, enũtiauit, qũo inueniẽ æqualitas vtrorũq; in specie bus rerũ existentiũ, aut futurarũ: & dixit. Eorũ quidem, quæ iã fuerũt, ꝙ ipsum iã fuit: sensus est: ꝙ est appetens cũ ijs, quæ sunt appetentia, & posse est gnatio cum ijs, quorũ possibilis ẽ generatio sm deliõnẽ vnã, hoc ẽ generatio ipsorũ per momenta in tpe vno, hoc est terminus medius & maior: & consist erit dispõ ip C
sius ẽt rerum, quę sunt in actu, & posteaq̃ cõmemorauit, qũo sequit, vt sit, ꝓportio ipsius in gnatione simul cũ maiore extremitate: enuntiauit, qũo oportet, vt sit in reb⁹ exñtibus: quorũ iã perfecta ẽ gnatio: & dixit. Et eorũ, quæ sunt, qm̃ est: hoc ẽ, erit exñs cum rebus existẽtibus: & sunt ea: in quibus erit terminus medius, quid est prius: inter qd & posterius nõ est tps, sed sunt, existentia simul. D.d. Illud vero, cuius est gnatio, & illud, cuius appetit eẽ, fieri vtiq; nõ põt, vt sint sit in gnatione: sensus ẽ:

QQQ iiij in

ABRAM

D ideſt rerum vero, quæ ſunt ſimpliciter, & quæ poſſibiles eſſe ſunt: prior licet ſumatur medius terminus, nõ inuenitur illatione æqualis maiori extremo, neque rerum, quæ ſunt in generatione, neque rerum, quæ eſſe cupiunt eſſe: & ex hac cauſa concludit, quòd huius prior terminus impoſſibile ſit eſſe medius terminus.

BVRANA

in ijs vero, quæ ſunt ſimpliciter, & quæ ſunt poſſibilia eſſe, prius vtiq;, ſi accipitur terminus medius, non erit æquale in conſequentia extremitati maiori in ijs, quæ ſunt in generatione, neque in ijs, quæ ſunt appetentia eſſe: & concluditur ex hac cauſa, q terminus prior in hoc, non poteſt inueniri terminus medius.

T.13.ps. *Amplius neque indefinitum contingit eſſe tempus intermedium, neq; definitum, falſum enim erit dicere in intermedio.*

T.c.61 Medium quoque tempus im
E poſſibile eſt eſſe terminatũ, neq; interminatum: dictum enim q medium ſit eſt mendax.

Dixit Arist. Amplius, tẽpus, quod eſt in medio, non põt eſſe, neq; definit⁹, neq; indefinit⁹: & hoc, qm̃ oõ, q mediũ ſit, ẽ falſa. T.c.61

Cõ.61 Dicit id, quod ſignificat quòd poſterius non ſequatur prius eſt: quia tempus, quod intercipitur inter illa, non eſt naturaliter terminatũ, neq; interminatum: ſed aliquando eſt in ter illa medium tempus, & aliquando nõ eſt. Et illud ſignificauit quando dixit: Dictum enim, quòd medium ſit eſt mendax, ideſt quia dictum quòd oporteat inter ea eſſe tẽ
F pus medium abſque dubio eſt falſum: quia aliquando non eſt poſterius, ſicq; non eſt inter illa aliquod tempus, & aliquando accidit quòd inueniatur cum priori: hoc autem quod dixit eſt quid neceſſarium in rebus generabilibus ſecundum ſubſtantiam: in mobilibus vero ſecundum locum tantum inuenitur illatio inter prius & poſterius. Dico in rebus æternis ſecundum ſubſtantiam, quæ ſunt orbes cœleſtes: quando enim, gratia exempli inuenitur, Solis ortus, ſequitur quòd inueniatur occaſus.

Et quod ſignificat, quòd non eſt continuum vltimum cum hoc præcedenti, eſt: quoniam tempus, quod eſt inter vtraque, non eſt determinatum ſecundum naturam, neque indeterminatum: ſed erit vtraque inter ipſa tempus medium: iamq; nõ erit: & hoc eſt, quod ſignificauit: cùm dixit: & hoc, quoniam oratio, quòd medium ſit, eſt falſa: & quoniam oratio, qua ſequitur vt ſit inter vtrunq; ipſorum, abſque dubio eſt falſa, quoniam nõ eſt poſterius: non erit vtique inter ipſa tempus: iamq; accidet, vt ſit cum anteceden te: & hoc eſt, quod dixit: eſt res conſequens in ijs, quæ appetunt ſecundum ſubſtantiam, ſed variatio ipſorum eſt in loco tantum: inuenitur itaq; in ipſo conſequentia inter prius & poſterius, hoc eſt in rebus dialecticis ſubſtantiæ, quæ ſunt ſimiles cœleſtibus: & hoc, cũ fuerit ſplendor Solis exempli gratia, ſequitur vtique, vt ſit † quies. Cõ.61

† alias die

ANT.

ANT. INTER. TEX. XIIII.

A

Considerandum autem quid est ipsum continuum, vt post ipsum factum esse, ipsum fieri sit in rebus, an manifestum est, quòd non est contiguum facto quod fit, neque enim factum facto: termini nanque sunt & indiuidui. quemadmodum igitur neque puncta sunt sibynuiuicem contigua, neque facta, ambo enim indiuidua sunt, neque vtique quod fit facto propter idem, nam quod fit, diuisibile est, factum autem indiuisibile: quemadmodum igitur linea ad punctum se habet, ita quod fit ad factum: insunt enim infinita facta in eo quod fit: magis autem manifeste in vniuersalibus de Motu oportet dici de his.

Ph. ca. de continuo et contiguo, & alibi.

ABRAM

T. c. 62. Expedit iam, ꝙ scrutemur q̃d connectat & cõtinuet, adeo ꝙ res sint vna alteri, quæ fuit succedens. Et dicimus, quòd notũ sit, ꝙ non sit modus, quo succedens illi, q̃d fuit, connectatur: nec enim est modus quo id, q̃d fuit connectatur illi, quod iam fuerat: sunt enim duo extrema impartibilia. et sicut nec iterũ puncti mutuo succedunt, ea ẽt, quæ iam fuerunt, dicitur, quia contineat ambas res impartibiles, nec est q̃d successit illi quod iam fuerat, hanc eandẽ ob causam: & hoc, q̃d erit, est partibile: res vero, quę iam fuit, est impartibilis: & sicut est dispositio linearum ad pũcta, sic est apud rem, quæ iam fuit: in eo enim, quod erit sunt res quędam, quę fuerunt infinitæ: & expedit, ꝙ de hoc faciamus manifestiorem sermonem in nostris orationibus, quas feremus in vniuersali de motu.

Postq̃

BVRANA

Dixit Arist. Oportet igit̃ iã, vt T. c. 62.
inquiramus, q̃d est, q̃d colligat: B
& loquamur, quousq; erit res, ꝙ ipsum est: hoc est res post rẽ, q̃ iam fuit: dicamus igit̃, manifestũ eẽ, ꝙ res, q̃ est. non est cõtigua ei, q̃d iã fuit: & hoc, q̃m id, q̃d iam fuit, nõ est contiguũ cõsiñ ẽt illi, q̃d iã fuit: q̃m sunt ambę extremitates indiuisibiles: et quẽadmodũ pũcta consiñ etiã non sunt cõtigua sibiinuicem: or̃o eorũ, q̃ fuere, iã fuere consimiliter ẽt: q̃m vñ duæ res sunt indiuisibiles: neq; q̃d est contiguũ est eius, q̃d iam fuit ꝑꝑ hãc C
eandẽ cãm: & hoc, q̃m q̃d est, est diuisibile: sed res, quę iã fuit, est indiuisibilis: & quemadmodum lineæ ad puncta: ita q̃d est ad illud, quod iam fuit: sunt. n. in eo, quod est, res, quæ fuerunt infinitæ: sed iam oportet, vt dicatur de hoc, sermone manifesto in sermone nostro, quẽ adducemus in vniuersalibus de motu.

Posteaq̃

ABRAM

D Postq̃ cõmonstrauerat, q̃ ex prio-
Cõ. 62. ri fm generationẽ non sequatur posterius, & videbatur, q̃ generatio sit continua, & q̃ hoc sit semper, non desit, prout in Scientia Naturali cõmonstratum est. Cœpit dubitare & quærere, vnde illi acciderit continuitas? fecit autem hoc ob cupidinem huius quæstionis. & fm id qđ dictum est de hoc in scientia naturali, est dubium contra id quod dictum est: & quia non fit responsio huius ex hac scientia, tulit hic orationem quorũ iam verborum, quæ auferet hoc dubium, quod de hoc ac
E cidit hinc huic scientiæ. Et dum dixit: Expedit iam q̃ scrutemur qđ connectat & continuet, adeo q̃ res sint vna alteri, quæ fuit succedens, i. iam commonstratum est, q̃ ex essendo prius, non sequatur esse posterius. Nos autem videmus posterius generatione succedere priori. ficq; expedit, q̃ scrutemur, quid sit quod connectit & continuat inter illa, adeo q̃ nos dicere de aliqua re, q̃ signat, sit res necessitans nos dicere de aliqua re, q̃ iam fuisset. v.g. quia qñ homo gignitur esset dicere alium hominem. Et postq̃ tulit
F hanc quæstionem, dixit: Ad huius responsionem, q̃ notum sit, q̃ non sit modus, quo succedẽs illi qđ fuit connectatur. i. dicimus ad huius responsionem, q̃ id, qđ gignetur, non succedat illi qđ fuit, fm q̃ sit illi continuum, & ei succedens. Et illud intendebat dum dixit: Connectatur. Deinde tulit causam, qua posterius non cõnectit priori, q̃ nõ cõtinuatur instãs, quo verũ sit dicere de re priori, q̃ iã fuerit instanti, quo verum sit dicere de re posteriori, q̃ iam

EVRANA

Posteaq̃ declarauit, q̃ non sequit Cõ. 62.
ex priori in generatione posterius: & est manifestũ, q̃ generatio ẽ cõtinua, q̃q; hoc semp non ꝓhibetur fm illud, qđ declaratũ fuit i scia nali: cœpit explicat q̃situ, q̃uo accidit ipsi cõtinuitas: fecit aũt hoc, vt satisfaceret huic qõni: & qm illud, qđ dictũ fuit de hoc in scia naturali est dubiũ sup eo, qđ dr hic: & qm nõ ẽ rñsio in hoc ex hac scia: adduxit in hoc sermonẽ rõnalem, quo diuidit hoc dubiũ, qđ accidit ex hoc in hac scia: & dixit. Oportet igit iã, vt loquamur, qđ est, qđ colligat & cõtinuat, quousq; erit res, qđ ipsum est exñs in rebus post rẽ, q̃ fuit: sensus est: iamq; declaratũ fuit, q̃ nõ seq̃t ex eo, q̃ prius sit, exñtia posterioris: nos aũt videmus, q̃ posterius in generatione est cõtiguũ priori: iã igit op3, vt ingram', quid ẽ, qđ colligat & cõtinuat vtraq; : quousq; sit, qđ dicimus de eo, qđ generat, res cõsequens id, qđ dicimus de illo, qđ iã fuit: vt in exẽplo, cũ generat hõ, est qđ dicimus hõ vnus: & posteaq̃ adduxit interrogationẽ istã, dixit in rñsione huius, manifestũ esse, q̃ nõ est res, quæ erit aggregata, cõsequẽs illud, qđ iã fuit: sensus est: & dicamus in rñsione huius, q̃ nõ est, qđ generat contiguũ illi, qđ iã fuit, fm q̃ est cõtinuũ ipsi: & hoc est qđ voluit, cũ dixit, aggregatũ. Deide adduxit eãm, pp q̃ nõ cõtinuat posterius cũ priori, & dixit: & hoc, qm neq; illud, qđ iã fuit consist & aggregatũ ẽ cõtiguũ cũ eo, qđ iã fuit: qm ambę extremitates sunt indiuisibiles: sensus ẽ: & eã, q̃ nõ cõtinuat posterius cũ priori: qm nõ cõtinuatur instãs, qđ verificat de re priore, quę

ABRAM

iam fuerit, ex quo hęc duo instantia sunt duo extrema impartibilia, iam aũt cõmõstratum est, ꝙ impartibile non possit continuari. D. d. Sicut nec iterũ puncti mutuo succedunt ea ēt, quæ iam fuerunt. i. ꝙ sicut puncta non continuant mutuo, sic res se habet de instantibus, quę non pñt mutuo subiungi, neq; succedere sibi inuicē: hoc aũt veræ cõmonstrat in Scia Naturali. Sed vulgatũ est, ꝙ olbus duobus punctis intercidat linea: hoc aũt sic existente, non continuat punctus puncto, neq; succedit punctus puncto, prout vnitates mutuo sibi succedũt in numero. Et ideo in definitione cõsequentiũ dictum est, ꝙ sint inter quę nõ est mediũ alterius generis aliquid. Et hoc intẽdebat qñ dixit: Quia contineat ambas res impartibiles: nec est qd successit illi qđ iã fuerat hãc ēãdē ob causãm. Intendit per ambas res impartibiles, instans, & pũctũ. Et qñ d. Nec est qđ successit illi, nđ iam fuerat. Intẽdit duas res, quarũ priorē esse, positum est in instanti priori, & posteriorē esse in instanti posteriori. Et est ac si dixisset, causa aũt, qua posterius non continuat priori est, quia instãs, qđ est vltimũ generatiõis prioris, instãs, cuius verum est dicere de priori ꝙ iã fuerit, non continuatur instanti, quo verũ est dicere de posteriori qđ fuerit. Cã aute est, quia instantia in hac re sunt sicut puncti in hac re, quia vtraq; sunt impartibilia, videlicet instans & pũctus. Qñ autem posset quispiã dicere, ꝙ vtra que & prius & posterius sunt corpora, corpora autem sunt partibilia: ipsa

BVRANA

quę iã fuit: instanti, qđ verificatur A de posteriori, qđ iam fuit: qm hæc duo instãtia sunt duæ extremitates indiuisibiles. Iamq; declaratũ fuit, ꝙ illud, qđ nõ diuidit, nõ continuatur. D. d. Et quẽadmodũ neq; puncta cõsistẽt sunt contigua sibijnuicẽ: ofo, ꝙ iã fuere consistẽt: sensus est: & hoc, quemadmodũ pũcta nõ cõtinuant sibijnuicẽ, neq; sunt continuà inter se: cõsistẽ se hẽt res in instãtibus, q̃ non pñt apprehẽdere seinuicẽ, neq; cõtiguari sibijnuicẽ: & hoc vtiq; declaratur in scia naturali fm veritatẽ, sed ex celebrato, qm B Iter quæcunq; duo pũcta est linea: qđ ēũ ita sit, nõ itaq; cõtinuat punctus puncto, neq; cõtiguus est punctus puncto: quẽadmodũ cõtiguæ sunt vnitates sibijnuicem in numero: & ppea dr in definitione contiguorũ: ꝙ sunt illa, inter quę nõ est aliud eiusdẽ generis: & hoc est, qđ voluit, cùm dixit: qm oẽs duæ res sunt indiuisibiles: neq; consimiliter ēt, qđ eris, cõtiguum est ei, qđ iã fuit ob hanc eandẽ causãm: intelligit per duas res indiuisibiles, instãs & punctũ: & intelligit per id, qđ di C xit: neq; erit contiguũ ei, qđ iam fuit, duas res, quas posuit, exñtiam prioris in instanti priori, & exisẽtiã posterioris in instanti posteriori: & quasi dixit cãm, cur nõ continuat posteri⁹ priori: qm instãs qđ ē finis generatiõis prioris, hoc ē, qm instãs, qđ verificat de priori ideo, ꝙ iã fuit, nõ cõtinuat cũ Istãti: qđ cõtinuat cũ posteriori, qđ iã fuit: & cã ꝙ Istãtia sunt cũ hac dispõne ē, qm pũcta sũt cũ hac dispõne: cũ ꝙ possit aliqs dicere, ꝙ pri⁹ & posteri⁹ sũt duo corpora, & corpora sũt diuisibilia:

ABRAM

D ipsa autē partibilia possibile est, ꝙ continuentur mutuo, Pro responsione dixit: Et quod erit est partibile, res vero, quę iā fuit est impartibilis. i. ꝙ id, qđ gignitur, est partibile: instans vero, quo verū est dicere, ꝙ iam fuerit, est impartibile. D. d. Sicut est dispositio linearū ad puncta, sic est apud rē, quę iam fuit, i. ꝙ habitudo dicendi nos de aliqua re, ꝙ sit, ad dicendō de illa, ꝙ iā fuerit, sit habitudo puncti ad lineam i. habitudo impartibilis ad partibile. Deinde dixit: In eo enim qđ erit,

E sunt res quædam, quæ fuerunt infinitæ. i. ꝙ inueniantur in eo qđ fuit, inquantum est in tempore, infinita instantia, quorum quolibet verum est dicere de re, ꝙ iam fuit, sicut enim linea partitur per puncta infinita, sic tempus partitur per instantia infinita. Et ꝙ hæc cōsidera tio est Naturalis dixit, Et expedit ꝙ de hoc faciamus manifestiorem sermonem in nostris orationibus, quas feremus in vniuersali de motu. Intendit per hoc in naturalibus auscultationibus.

EVRANA

lia: & diuisibilia pñt cōtinuari inter se: dixit ī rñsione huius: & hoc, qñ quod est, est diuisibile, sed res, quæ iā fuit, est indiuisibilis: sensus est, ꝙ illud, qđ generat, ē diuisibile: sed instans, de quo verificat, ꝙ iā fuit, est indiuisibile. D. d. Et quemadmodū se habet linea ad pñctum, ita se habet id, qđ est ad id, qđ fuit: sensus est: ꝙ ꝓportio eius, de quo dicimus, ꝙ est, ad id, de quo dicimus, ꝙ iam fuit, est proportio puncti ad lineā, hoc est proportio eius, qđ nō diuiditur ad id, qđ diuidit. D. d. Et hoc, qñ inueniunt in eo, qđ est, res, quę iā fuerūt, infinitę: sensus est: ꝙ inueniunt in eo, qđ est, ex parte, qua est in tpe, instantia infinita, in quorū vnoquoq; verificat de re, ꝙ iam est: & hoc, quēadmodum linea diuiditur per infinita, consist tēpus diuiditur per instātia infinita: qñ vero hęc est res naturalis, dixit. Iā vero oportet, vt loquamur de hoc, sermone manifestiore, in tractatu nostro, quem adducemus in vniuersalibus de motu, intelligit per hoc, auditum naturalem.

pars. 14. *De eo igitur quod est, quomodo, cùm generatio consequenter sit,*

F *se habeat medium, quod est causa, in tantum acceptum sit: necesse est enim & in his medium et primum immediata esse. Vt A factum fuit, quoniam C factum fuit, posterius autem C factum fuit: prius autem A, principium autē C, eo quòd proximius ipsius nunc est, quod est principium temporis, C vero factum est, si D factum est: cum igitur D sit, necesse est A factum esse: causa autem est C, cum enim D factum est, necesse est C factum esse: C autem facto necesse est prius A factum fuisse. Ita vero accipienti medium, sit abitur alicubi in immediatum, an semper extra cadet propter infinitum? non enim est contiguum factum facto, quemadmodum dictum fuit, sed incipere tamen necesse est à medio & ab ipso nunc primo.*

Quo

Dixit

ABRAM

T.c.63. Quo vero modo ſit diſpoſitio medij, quod eſt cauſa, qm̃ generationem ſucceſſu fuiſſe impedit: quod poſitū eſt de illo: quia in his iam oportet ēt, ꝙ mediū ēt primum ſine medio ſint. v.g. A, fuit, quia iã fuit C, vltimū autem fuit Ć. Primū vero A, & C, eſt initium: quia propius eſt inſtãti, quod eſt tẽporis initiū: C aũt fuit ſi fuerit B. Qñ itaq; fuit C, neceſſario putatur, ꝙ iã fuerit A. cauſa autem eſt c: quia quando eſt B, oportet iam fuiſſe C, & quãdo fuerit C, oportet A prius iam fuiſſe: & quando ita ſumitur medium, finitur ēt ſiſtit: vbi eſt id, quod eſt ſine medio, niſi iam caderet medium ob infinitum. Iam enim nulla res eſt continua in eo quod fuit, vt diximus, excepto quòd oporteat incipere à medio, & ab eo, quod nunc eſt caput.

Cõ.63. Qñ reſpõdit dicto dubio, ꝙ qñ ex primo non ſequitur vltimum, quo modo fiet continua ipſa generatio, quia generatio non eſt continua, ſ. per ſe, ſed vltimum ſuccedit primo, Cœpit narrare qualis ſit diſpoſitio medij cũ primo extremo ſyllõ, qui ſit de his rebus. Et intendit, ꝙ oporteat m̃edios terminos eſſe finitos. Et dixit: Quo vero mõ ſit diſpõ medij, qđ eſt cã, qm̃ generationẽ ſucceſſu fuiſſe ꝫpedit qđ poſitū ẽ de illo, hoc eſt, ꝙ qñ fuerint medij termini ſyllõ, qui ſit de his rebus, q̃ ſũt res poſteriores cũ reb⁹ prioribꝫ: his.n. reb⁹ res poſteriores ſunt medij

BVRANA

Dixit Ariſt. Qũo aũt eſt intẽ A tio medij, qđ eſt cã, qm̃ eſt gene T.c.63. ratio ſm cõſequẽs: hoc vtiq; aſſecutũ fuit illud, qđ poſitũ fuit in ipſo: et hoc, qm̃ iã ſequitur in hoc conſiſt ēt, vt ſit medium & primũ immediata: vt ſ exẽplo: A, iã fuit, qm̃ C, iã fuit: & poſtremum fuit C, primũ; ſed A, & C, principiũ: qm̃ eſt proximũ ipſi nũc, quod eſt principiũ tẽporis et C, eſt, ſi eſt B, cũ igit̃ ſit C, ſeq̃t ex neceſſitate, vt iã ſit A, & cã ẽ C, & hoc, qm̃ cũ ſit D, ſequit̃, ꝙ B iam ſit C, & cùm ſit C, ſequitur, ꝙ ſit A, iam fuit primo: cũꝫ aliquid accipitur mediũ, ita totũ, & ſtabitur in locum, cũ non habeat mediũ: niſi iã cadit ſemper per mediũ, ꝓpter ſſinitũ: et hoc, qm̃, quod iã fuit nõ eſt cõtinuũ cũ eo, quod iã fuit: quẽadmodũ diximus: põterq̃ ꝙ opꝫ, vt incipiatur à medio, & ab eo, quod eſt principium inſtantis.

Poſteaq̃ rñdit dubio dicto, ꝙ non Cõ.63. ſequit̃ ex primo vltimõ, & qũo erit C generatio continua: qm̃ generatio nõ eſt cõtinua, hoc eſt g ẽ, ſed vltimũ in ipſo ſequit̃ primũ: cœpit adducere, qũo ſe habet diſpõ termini medij cũ prima extremitate ſ ſyllo, qui eſt p has res: hoc eſt, ꝙ oportet, vt ſint termini medij finiti: & dixit: qũo aũt eſt intentio medij, qđ ẽ cã, qm̃ generatio eſt ſm cõſequẽs, hoc vtiq; aſſequit̃ illud, qđ poſitũ fuit ſ ipſo: hoc eſt, qm̃ termini medij in ſyllo, qui erit in his rebus, q̃ ſunt res vltimę cũ rebus prioribus, & hoc, qm̃ res vltimæ ſunt termini medij in

ABRAM

D dij termini, priores aũt sunt cõclusiones, id qđ de hoc dr̃ impedit id, qđ dicit. D.d. Quia in his iam oportet etiam, ꝙ medium & primũ sine medio sint, idest, quia op3 in his, ꝙ ĩter mediũ terminũ, qđ est vltimũ: & maius extremũ, qđ est primũ nõ sit vnus medius terminus, & inter hũc terminũ & maius extremum, iterum alius terminus, & sic in infinitum, sed in his res finietur in qđ non habet penitus mediũ terminũ. D.d. v.g A fuit. quia iam fuit c, vltimum aũt fuit c. i. huius exemplum

E est: sit A, prius, & c posterius, & sequæret̃ ꝙ A sit, qñ est c, quoniã in hoc prius infertur à posteriori. D.d. Primum vero est A, & c est initiũ, quia proprius est instanti, quod est tẽporis initium. i. A vero est primo, s. quia est c. Verumtñ c est principium sciæ essendi, i. sciendi ipsam, qñ est vehementioris posterioritatis q̃ A, s. ipsam sciendi. Et illud intendebat dum dixit. Qđ sit propius instanti pręsenti. Et quia qđ est propius vt sit ens in actu ĩter temporis partes est instans præsens, dixit de eo, ꝙ sit temporis initium. Dũ au-

F tem dixit de c, ꝙ sit initium, debet per illud intelligi initium sciendi, non essendi, quia in essendo, c subordinatur ipsi A. D. d. c autem fuit si fuerit B. idest. Si autem c fuerit principiũ essendi aliam rẽ, vt si diceres B, & B sit posterior c, & sit c prior illa: posterior vero q̃ A, sicq; sequit̃ ꝙ sit c, dum est B. D.d. Qñ itaq; fuit c, necessario putatur ꝙ iã fuerit A. i. qñ ponimus, ꝙ B sit posterior c, & c, illius causa, sequitur qñ est B posterior, vt sit c, prior. Cum autem iam nobis fuerat, ꝙ qñ est c posterior

BVRANA

in his rebus, & priores sunt in cõclonibus: assecutus vtiq; fuit illud, qđ d. in hoc, & illud qđ dixit, cognouit. D.d. Et hoc, qm̃ iã sequit̃, vt sint prima & media immediata: sensus est: & hoc, qm̃ sequit̃ in his, vt nõ sit inter terminũ mediũ, qui ẽ extremũ, & inter maiorẽ extremitatẽ, q̃ est prius, terminus medius alius, & ĩter hũc terminũ & extremitatẽ maiorẽ terminus alius cõsilr̃ ẽt, & hoc in infinitũ: sed ꝑficit̃ res in istis ad terminũ mediũ: ĩter quẽ & primã extremitatẽ nõ est mediũ penitus. D. d. A, iã fuit, qm̃ c, fuit, & vltimum fuit c, sensus est: exẽplũ huius: vt sit A, prius, & c, posterius: & sequitur, ꝙ sit A, existẽs, cũ fuerit c, qm̃ prius sequitur ꝑ hoc posterius. D.d. Primum aũt A, & c, principiũ, qm̃ est proximius instanti: qđ est principiũ tꝑis: sensus est, A, vero ẽ exñs prĩo, hoc est ꝑꝑ c, sed c, ẽ principiũ cognitiõis ꝑ exñtiã A, hoc est notũ ꝑ ipsum ĩ eo, ꝙ ẽ posterius q̃ A, hoc ẽ notũ ꝑ ipsum: & hoc ẽ, qđ voluit, cũ d. qm̃ ipsum est proximius instãti exñti: & qm̃, qđ est proximius, vt sit exñs ĩ actu ex ꝑtibus tꝑis, ipsum est instãs exñs, d. de ipso, ꝙ est principiũ tẽporis: & cũ dixit de c, ꝙ est principiũ A. oportet vt intelligat̃ de ipso principiũ in cognitiõe, non in existentia: qm̃ c, est ordinatum in exñtia ab A. D.d. Et c, ẽ si D ẽ: sensus est: & si fuerit c, principiũ exñtiæ alicuius alterius, ac si dixeris D, & sit D, posterius c, & sit c. prius ipso, posterius A, seq̃tur vtiq;, ꝙ sit c, cũ sit D. D.d. & cũ fuerit c. sequit̃ ex necessitate, vt iam sit A. sensus est: cũq; posuerimus, ꝙ D, est posterius c, & c, prius ipso: non sequitur, cùm sit posterius,

ABRAM

posterior q̄ A, sit A prior, sequitur necessario, quando est B, causatum non causa, quòd sit A, quæ est causa non causatum, mediante C, quod est causa & causatum: causa scilicet ipsius B, & causatum ab ipso A. Et hoc significauit quando dixit: Causa autem est C. quia qñ est B, oportet iam fuisse C, & quando fuerit C, oportet A iam prius fuisse. D.d. Et quando ita sumitur medium finitur & sistit: vbi est id, quod est sine medio. i. qñ sumit illatio sic Iter causam & causatum, oportet ꝙ deueniat res in primam causam, quæ sit causa non causatum, quę sit medius terminus inter quem & primā causam non sit alius medius terminus. quoniam si inter omne causatum & causam esset medius terminus, q̄ sit causatus ex aliqua parte, & causa ex alia, res procederet in infinitū, non finiretur in processu ad causam primam, neq; ad causatum vltimū: hoc autem ita actum est, q̄a quando quis poneret primam causam & vltimū causatum, & inter ea poneret infinita media, iam aboleretur esse primam cām & vltimum causatum: qm̄ infinitorum mediorū expediret non esse prima extrema, sicut qñ non ponerent prima extrema, oporteret esse infinita media. Et si falsum sit esse causas & causata infinita, falsum itaque est terminos medios esse infinitos. hanc autem rem iam commōstrauimus in primo libro de Demonstrationibus simpliciter. Hic autem voluit id commonstrare de hac specie demonstrationum, scilicet in quibus commōstratur prius per posterius.

Et

BVRANA A

posterius, vt sit C, prius, iamq; habemus, qm̄ cùm est C, posterius q̄ A, est A, prius: sequit̄ itaq; ex necessitate, cū fuerit D, qđ est causatū non cā, vt sit A, qđ est causa non cātum p medium C, qđ est cā & causatum: cā quidem ipsius B, causatum vero ab A, & hoc est, qđ significauit, cùm d. & rō est C, & hoc, qm̄ cùm iā fuerit D, sequitur ex necessitate, vt iam sit C, & cùm iam fuerit C, sequit̄ vt sit A, qđ iam fuit prius. D.d. Cū vero accipitur mediū sic, & perficitur, & statur ad locū, in quo non est medium: sensus est: cùmq; accipit̄ cōsequentia sic inter causatum & causam: sequit̄ vt deueniat res ad causam primā, q̄ nō est p causatum: & hoc est terminus medius: inter quē & inter causam primam nō est terminus medius: qm̄ si poneretur inter omnē causām & causatum terminus medius: qui sit causatum ex parte, & causa ex altero: deueniet res in infinitum: non perficietur p processum in causam primā, neque ad causatum vltimum: atq; hoc est ita: qm̄ cū posuerit aliquis causam primam & cātū vltimū, inter quæ sunt media infinita: cadet vtiq; existentia causæ primę per causatū vltimū: fm ꝙ sequit̄, vt sint media infinita, q̄ sunt extremitates prīo: quē admodū, cū non ponunt extremitates primo: sequit̄, vt inueniant media infinita: & si fuerit falsum, ꝙ causæ & causata sint Ifinita: falsum erit vtiq;, ꝙ inueniantur termini medij infiniti: & hoc iam declaratum fuit in tractatu primo de demonibus simpliciter: & vult declarare ipsum hic in hac specie demōnū, hoc est, in q̄bus monstrat prius p posterius,

&

ABRAM

D Et quia edixerat, quòd nõ oporteat media procedere in infinitum, qñ fuerint extrema infinita, posset aduersarius dicere ei, ꝙ nihil prohibeat inter duo finita extrema esse infinitas res, sicut res se habet in linea finita duobus extremis. Possunt enim inter eius duo extrema cadere infinita puncta. Dixit ad huius rẽspõsionẽ. Iam enim nulla res est continua in eo quod fuit, vt diximus, ideſt, non sequitur has res, qđ sequitur lineam, ſ. ꝙ inter primum & vltimum sint infinita media, qñ nulla eorum quæ inuicem priora

E sunt, mutuo continuantur. i. ꝙ id quod fuerat prius non cõtinuetur illi quod fuit posterius, videlicet, illi quod ei succeſſit. Dum autem dixit: Excepto ꝙ oporteat incipere à medio, & ab eo quod nunc est caput, ideſt, excepto ꝙ eſſet in his continuitas, quando inchoatur ab vltimo, quod est medius terminus ſyllogiſmi, & sequatur medius, quando ſumitur posterius, quod eſt in præsenti instanti. intendit ꝙ hoc ſit caput posteriorum in illatione, hoc est, caput mediorum terminorum.

F

BVRANA

& posteaq̃ commemorauit, ꝙ non oportet, vt media procedant in infinitũ: cũ fuerint extremitates finitæ: posset contradicens dicere ipſi: ꝙ nihil prohibet: vt inueniant inter duas extremitates finitas aliqua infinita: quẽadmodũ ſe habet linea finita ſm duas extremitates: qm̃ fieri põt, vt cadant inter duas extremitates puncta infinita: dixit in rñſione huius: & hoc, qm̃ illud, qđ fuit, non eſt continuũ cum eo, qđ fuit: quemadmodum diximus: ſed non ſequitur in iſtis illud, qđ ſequit̃ in linea: hoc eſt, ꝙ ſint inter primũ ipſorum & vltimum media infinita: qm̃ neq; ea, quæ ſunt priora ſunt continua inter ſe: hoc eſt, illud, qđ iam fuit prius non continuatur cũ eo, qđ iã fuit posterius, hoc eſt, qđ iam fuit poſt ipſum: & cùm dixit: præterq̃ ꝙ oportet vnq;, vt incipiatur à medio, & ab eo, quod eſt principium inſtantis: ſenſus eſt: præterquã ꝙ inueniãt continuitas in iſtis: cùm incipitur ab extremo, qđ eſt terminus medius in ſyllo, & ſequitur medium: cũ accipiãt posterius, quod eſt inſtans exiſtẽs: ſenſus eſt: ꝙ hoc eſt principium posteriorum in cõſequentia, hoc eſt principium terminorum mediorum.

part. 14. *Similiter autem et in ipſo erit. ſi enim verum eſt dicere, quòd erit* D *neceſſe prius verũ dicere, quòd* A *erit: huius autem cã ipſum* C. *ſi enim* D *erit, prius ipſum* C *erit. ſi vero* C *erit, prius ipſum* A *erit: ſimiliter autem infinita eſt ſectio et in his: non enim ſunt futura contigua inter ſe, principium vero & in his immediatum accipiendum eſt.*

T. c. 64. Et ſimiliter de eo, quod cupit eſſe, quando enim dicere, quòd D cupiat eſſe ſit verum, iam ſequitur,

Dixit Arift. Et ſimiliter in eo, qđ appetit eſſe, & hoc, cum erit oratio, ꝙ D, appetit eſſe vera: ſequitur T. c. 64.

ABRAM

quitur, ꝙ A cupiat prius esse est verū: huius aūt causa est c. quia si D cupiat esse, verū est, ꝙ C cupiat prius esse: & si C cupiat eē, ꝙ A prius cupiat esse est verum. Et similiter ēt ſm hoc exemplū est abscissio huius in infinitum: nullæ enim res, quę cupiunt eē, succedunt & connectuntur adinuicem: & harū principiū etiā expedit ꝙ fit sine medio.

Cō. 64. Postq̄ enuntiauit, ꝙ dispō rerum priorū tēpore pręterito cū suis causis, fit ꝙ qñ ē prior nō sit posterior, & ꝙ, si hæ sint plures q̄ vna, mediæ inter eas sunt finitę, & ꝙ impossibile est, quin in eis sit prima, q̄ sit causa nō causata, & sit vltima, q̄ sit causata, non cā, Intendit enuntiare, ꝙ similiter contingat in rebus gignendis in futuro: hoc est, quas esse & eē suas causas imaginatur in futuro tēpore: hoc est, ꝙ illis prima sequat ab vltima, & ꝙ nō cōuertatur, & ꝙ mediæ inter primā & vltimam sint finitę. Et hoc intendebat dū dixit: Et similiter de eo, qđ cupit esse. i. dispositio rerū possibiliū esse quo ad hanc rē est sicut dispō rerū ꝓteritarū. Deinde cœpit ēt in his tres res, sicut fecerat in reb⁹ ꝓteritis, ſ. vltimū causatū, & primā cām, & cām cātā I medio inter primā & vltimā, & cœpit vicę primi id, qđ in illis sumpſerat, qđ est A, & vicę medij Ifam, quę ibi sumpſerat, qđ ēst C, Et d. Quia si verū est dicere, ꝙ D cupiat esse, sequitur ꝙ dicere, ꝙ A cupiat esse, fit verum. i. & huius exemplū est, quia si id, pro quo est littera D, qđ posuimus vltimā rerū, quæ cupiunt esse, & posuerimus, ꝙ dicere ꝙ D cupiat esse,

BVRANA

quię vtiq; vt fit oratio, ꝙ A appetit esse prima vera: & ſm hoc ipſum C, qm̄ si D, appetit esse, & C, appetit esse prius: & si C, appetit esse, igit A, appetit eē pri⁹: & hoc exēplo sectio in hoc cōsistit similiter ēt ē infinita: et hoc, qm̄ ea, q̄ appetunt esse nō cōsequūtur neq; aggreganť inter ſe: & principium in his consiſt etiam oportet vt sit immediatum. A

Posteaq̄ narrauit, ꝙ dispō rerū, q̄ sunt in tpe pręterito simul cū causis suis, est: cū exiſtit posterius ex ipſis, B Cō. 64. est causatū, vt exiſtat prius, hoc est cā: & hoc nō conuertit: hoc est, cū exiſtit prius, nō exiſtit posterius: ꝙq; hęc si fuerint plura vna, media vtiq; inter ipſa sunt finita: ꝙq; nō est pōt in ipſis absq; primo: qđ est cā nō causatū, & causato vltimo, qđ est causatū non causa: vult enumerare, ꝙ simile huic accidit in rebus futuris, hoc est, quorū exūtiā & exiſtentiā causarū suarū dimetit̄ tempus futurū: hoc est, ꝙ primū in ipſis sequitur ex vltimo: ꝙq; nō conuertit: & media ex primo & vltimo C sunt finita: & hoc est, qđ voluit, cū dixit: & confirt illud, qđ appetit eē, hoc est, dispositio rerū possibilium exiſtentiū in hac re, est, quēadmodū dispō rerū ꝓteritarū: deinde cœpit in his confirt ēt, quatuor res, quemadmodū fecit I rebus ꝓteritis, hoc est, cātum vltimū, & cām primā, & cām cātā p mediū inter primū & vltimū, & accepit loco primi, literā, quā acceperat I ipſis, & ē A, & loco vltimi, literā, quā acceperat in ipſis, & ē B, & loco medij, literā, quā acceperat I ipſis, & ē C, & d. si fuerit

D esse, sit verum dicere: iam sequitur ꝙ A primum sit verum dicere. Dū autem dixit: Huius autem causa est C. idest, causa autē essendi D, quando ponitur ꝙ sit verax, ꝙ dicere ꝙ A sit, sit verum, est, quia quando ponimus ꝙ dicere D, sit verum sit dicere ꝙ C, sit verum, & quando dicere, ꝙ C sit verum, dicere ꝙ A sit, est verum. Et illud significauit quādo dixit: Quia si D cupiat esse, verū est, ꝙ C cupiat prius esse, & si C, cupiat esse, ꝙ A prius cupiat esse est verū. Deinde d. Et similiter etiam secundū hoc exemplum est abscisio huius in infinitum. i. ascēsus huius exempli sequitur ex positiōe illius dicti, ꝙ si dicere ꝙ posteriora sint, sit verum dicere, ꝙ priora sint, sit verum, sicq; ascendunt adeo quòd nō verum sit de illis processus in infinitum. i. ꝙ quando ponitur ꝙ sit posterius illorum, sequatur ꝙ sit prius illo, & sic, quando ponit' hoc prius, sequitur ꝙ sit aliud prius vlterius, & si hoc priori fuerit aliud prius, sequitur hoc tertium prius esse, & sic si capiatur quartum, aut quintum in infinitum, non verificatur ꝙ de his prioribus reperiatur in infinitum. Dū autem enuntiauit, ꝙ priora inferant' ex posterioribus, & non inferantur posteriora ex prioribus, tulit huius causam & dixit: Nullæ enim res, quæ cupiunt esse, succedunt & connectuntur ad inuicem, idest, ꝙ causa, qua in hoc non inferatur posterius per prius est, quia non continuatur prius posteriori. D.d. Et harum principium etiam expedit quòd sit sine medio, idest, principium

oro, ꝙ D, appetit eē, vera sequit' vtique, vt sit oro, ꝙ A, appetit eē vera: sensus est: & exēplū hui': qm̄ si fuerit illud, in quo est lr̄a D, qd̄ posuimus vltimū in rebus, q̄ appetūt eē: & posuerimus B, qd̄ ē oro, ꝙ D, erit, oronē verā. sequit' vtiq;, vt sit, ꝙ A, primū erit, oro vera: & cū dixit: & sm̄ hoc, ipsum C. sensus ē: & cā, cū positū fuerit D, esse verū, vt sit oro, ꝙ A, existet, ꝟa: qm̄ cū posuerimus oronē, ꝙ D, erit, vera: erit vtiq; oro, ꝙ C, erit, vera: cūq; fuerit oro, ꝙ C, erit, vera, oro vtiq;, ꝙ A, existet, erit vera: & hoc est, qd̄ significauit, cū d. qm̄ si D, appetit esse, C, vtiq; appetet esse primo: & si C, appetit esse, A, vtique appetet esse prius. D.d. Et hoc exēplo sectio cōsist' ēt est infinita: sensus est: & causę istius similitudinis: sequit' ex positiōe oronis, ꝙ posteriora sūt ꝟa, vt sit oro, ꝙ priora sunt, oro vera consist' ēt: ita ꝙ si disposueris in ipsis ꝓcessum in infinitū, erit hæc cōsequētia ꝓcedēs in Ifinitū: hoc ē, cū positū fuerit, vt sit posterius ex ipsis, sequit', vt sit prius ipso: et consist', cū positū fuerit hoc prius, sequit', vt sit prius alterū: & si fuerit huic priori pri' alterū: seq' ī hoc, ꝙ sit prius tertiū: cōsist' si acceperit quartū, aut quītū in infinitū: fortasse verificabit', vt inueniant' in his priora in Ifinitū: & posteaq̄ enūtiauit, ꝙ priora sequunt' ex posterioribus, & non sequunt' posteriora ex priorib', adduxit cām ī hoc, & d. & hoc, qm̄ ea, q̄ appetūt ēt cōsequunt' & aggregant' īter se: sēsus ē: ꝙ cā, ꝙ n̄ seq' ex priori posteri' ī hoc ē: qm̄ nō cōtinuat' prius cū posteriori. D. dixit. Et principium in his consist' ēt debet esse immediatū: sensus est:

&

ABRAM

principiū demōnis in his cōuenit ꝙ sit sine medio: qa si oē principiū sit per mediū res procederet in infinitū, & non esset ibi p̄missa p se nota, neq; res, quę sit cāta, non cā: sylr̄ .n. principiū in his est ipsum cātū.

BVRANA

& principium demonstrationis in his debet esse immediatum: quoniam si esset omne principiū suum mediatum: & non esset ibi propositio nota per se, neque aliquid causatum. A

pars 14. *Se habet autem sic in operibus, si facta est domus, necesse est incisos fuisse lapides, & factum fuisse hoc* propter quid: quoniam necesse est fundamentum factum fuisse, si quidem & domus facta fuit: si vero fundamentum est, prius lapides factos fuisse necesse est. Rursus, si erit domus, consimiliter prius erunt lapides (monstratur autem per medium similiter) erit enim fundamentum prius.*

* Nōnulli codices si habēt illā pp quid.

T.c. 65. Sicq; est res in ipsis operib⁹ & actionibus, si quidē fuit domus, seqt̄ necessario ꝙ iā dolati fuerint lapides: et fuit hoc, pp qd ē hoc: dr̄, quia ex quo sequit̄, ꝙ fundamentū prius fuerit, si domus fuerit: & si fuerit fundamētū, sequit̄ necessario, ꝙ lapides iam prius fuerint: & à capite, si domus cupiat esse, iam lapides prius cupierunt esse, & iam videtur & commonstrat̄ per medium vno exemplo, fundamentum enim cupit esse primum.

Dixit Arist. Dispō aūt in opibus, & facturis p se, est ita: si fuerit domus, sequit̄ vtiq; ex necessitate, vt iā incisi fuerīt lapides: iamq; fuit hoc, pp qd hoc? dicemus, qm̄ op3, vt sit fundamētū: qd iā fuit prius: si fuit domus, iam fuit: et si fuit fundamētū, sequit̄ vtiq; ex necessitate, ꝙ lapides iā fuerīt p̄ores: et à capite, si dom⁹ appetit eē, cōsist̄ iā appetūt lapides eē pri⁹: iāq; appet et mōstrat̄ exēplo vno: et hoc, qm̄ fundamētū iā appetet eē prius. B T.c. 65. C

Cō. 65. Postq̄ enūtiauit illationē cātū in rebus generabilibus ex ipsis cātis, & ꝙ ex causis nō sequant̄ ipsa causata: & ꝙ hoc sit in causis et causatis, quæ sunt tpis p̄teriti, et in his; quæ sunt tēporis futuri, Intēdit de hoc argumētari sic, rē eē in genitis artificialibus, qa ars affinis ē in aliqua re ipsi nāę. Et d. Sicq; est res in ipsis operibus et actionibus, i. hęc res, q̄ est illatio inter cām et causatū fit in rebus, quę gignunt̄ actionibus et operibus. sicut si hæc dom⁹ iā fuerit, seqt̄ necessario ꝙ dolati sint lapides.

Posteaq̄ enūtiauit de cōsequentia cātū ī reb⁹, q̄ generant̄ ex cātis: ꝙq; cāę n̄ sequunt̄ ex ipsis cātis: & hoc īuenit̄ in causis & cātis: si q̄ fuerūt in tpe p̄terito: cūq; erūt cōsist̄ ēt ī tpe futuro: vult notare ad hoc d̄ exn̄tia dispōnis talis ī ijs, q̄ gn̄ant̄, artificialib⁹: qm̄ ars assimilat̄ rei fm nām: et d. & dispō hui⁹ ī opib⁹ & facturis: sēsus ē: & dispō, ī qua ē hęc cōsequētia īter cām & cātū: erit ī reb⁹, q̄ fiūt ex opatione nr̄a & factura nr̄a: quēadmodū si ē hic dom⁹ exn̄s, seqt̄ vtiq; ex necessitate, vt sint lapides incisi. Cō. 65.

ABRAM

D D.d. Et fuit hoc pp qd est hoc, i. & iam fuit esse lapides pp domum per mediũ, qd est inter ipsos & domũ, qd est ipsum fundamẽtũ: nã si fuerit domus sequit' fuisse fundamentũ: & si fuerit fundamentũ, sequitur fuisse lapides: sicq; si fuerit domus ĩfert' fuisse lapides. Et illud intendebat dũ dixit: Diciturq ex quo sequit', q fundamentũ prius fuerit; vsq; ad vltimũ illius qd scripsimus, idest, & fuit esse lapides pp domum per aliud medium, qd dr̃ eẽ ipsum fundamentũ: sequitur.n q si do-
E mus iam fuerit, fundamentũ iã fuerit, & si iam fuerit fundamentũ, fuerunt lapides. Voluit aũt per hoc exẽplificare de tribus rebus vltima media & prĩa, sicut fecerat in literis: domus aũt est prima in hoc exemplo, vltimi sunt lapides, mediũ ẽ ipsum fundamentũ. Et postq̃ dixit, q qñ fuerit domus inferat' fuisse lapides, tulit exemplũ medij inter illos qd sit, et dixit, q sit ipsum fundamẽtũ: qñ.n. fuerit domus præfuit fundamentũ absq; medio: & qñ fuit fundamentũ prefuerũt lapides sine me-
F dio. Et postq̃ exemplificauit in rebus artificialibus per hęc exẽpla artificialia, cœpit enuntiare q hæc res sit in eis tẽpore futuro. Et d Et à capite si domus cupiat esse, iã lapides prius cupierunt esse, idest, q qñ reperitur hoc exẽplũ à capite. i. ipsum primũ, & ponatur in rebus futuris, videtur q ipsarũ dispositio sit vna. si enim poneremus, q dicere domus erit sit verum, iam sequatur q dicere q lapides prius erunt sit verum. Deinde ostendit de medijs, q alterum exemplum, i. & common

stratur

BVRANA

D.d. Iamq; fuit hoc, pp qd est hoc? sensus est: iamq; fuit exñtia lapidẽ pp domũ p mediũ inter ipsos, & ĩter domũ, & est fundamẽtũ: & hoc, qm̃ si domus est exñs, sequit', vt existat fundamẽtũ: & si ẽ fundamentũ existẽs, sequit', vt existãt lapides: si igit' est domus existens, sequitur, vt existant lapides: & hoc est, qd voluit, cũ dixit: dicemus, qm̃ sequit', vt sit fundamẽtũ vsq; ad extremũ ei', qd scripsim': sensus est: iamq; fuit existentia lapidũ pp domũ mediũ alterũ: dico, qd est fundamentũ: & hoc qm̃ sequit', si domus iã fuit, q fundamentũ iã fuerit: & si fuit fundamentũ, iã fuere lapides: atqui voluit p hoc exẽplũ ponere de trib' rebus, vltĩo, & medio, & prĩo: quẽ addũ fecit hoc in elemẽtis: & domus ẽ primũ ĩ hoc exẽplo, & vltimũ sunt lapides, & mediũ est fundamentũ: & ẽ, posteaq̃ dixit: q domus cũ est existẽs, sequit', q sint lapides existentes: adduxit exẽplũ medij ĩter ipsos, qd est: & d. q est fundamentũ: qm̃ cũ est exñs domus, existit fundamẽtũ pri' absq; medio: cũq; existit fundamentũ, existũt lapides absq; medio: & posteaq̃ exẽplificauit ĩ rebus artificialib' p hęc exẽpla artificialia: cœpit enũtiare, q res inuenit' cõsistẽt ĩ tpe futuro: & d. & A capite, si erit domus appetẽs esse? ita iã sunt lapides appetẽtes prius esse: sensus ẽ: cũ repetierit hoc exẽplũ à capite, hoc ẽ primo & scdo in reb' futuris, apparet, q res in ipsis est vna: & hoc, qm̃ si posuerimus, q domus erit, orõ vera: sequit' vtiq;, vt sit orõ nr̃a, q lapides erũt prius: oratio vera: & post hoc monstrabit per exempla secundum exemplum vnum: hoc est, &

mon-

ABRAM

ſtratur ꝙ qñ ponat ꝙ domus erit, ꝙ lapides erunt, fiat per idem mediũ, quo id cõmõſtratũ eſt in rebus prędicatis, qđ eſt ipſum fundamentum: qñ.n. ponitur ꝙ fundamentũ erit, ſequitur ꝙ lapides erunt: & qñ ponitur ꝙ domus erit, infertur ꝙ fundamentũ erit. Quando itaque ponitur ꝙ domus erit, infertur ꝙ lapides erunt. Et illud intendebat dñs dixit: Fundamentũ enim cupit eſſe primum ideſt, qñ enim ponitur ꝙ domus erit: ſequitur inde primo & immediate, ꝙ fundamentũ erit. Deinde infertur exponendo ꝙ fundamentum erit, ꝙ lapides erunt immediate etiam, & infertur ꝙ quando erit domus erunt lapides nõ primo, ſed per medium, qđ eſt, quia fundamentum erit.

EBVANA

monſtrabit, ꝙ domus, eſt ponitur A
eſſe, ꝙ lapides erunt per mediũ idẽ: qđ declarauimus in rebus predictis: & eſt fundamentũ: & hoc, qñ, cùm poſitũ fuerit, ꝙ fundamentũ erit, ſequitur, ꝙ lapides erunt: cũ poſitũ fuerit, ꝙ fundamẽtũ erit, ſequitur ꝙ domus erit: igitur, cũ poſitũ fuerit, ꝙ domus erit, ſequit, ꝙ lapides erunt: & hoc ẽ, qđ voluit, cũ dixit: & hoc, qñ fundamentũ iã erit appetes eſſe prius: ſenſus eſt: & hoc, qñ eũ poſitũ fuerit, ꝙ domus erit: ſequitur ex ipſo pri⁹, & ſine medio, ꝙ fundamẽtũ erit: deinde ſequit ex poſitione fundamenti, ꝙ ipſum erit, ꝙ lapides erunt abſq; medio conſiſtẽt: & ſequit, cũ poſitũ fuerit, ꝙ dom⁹ erit, B
ꝙ lapides erũt nõ primo, ſed ꝑ modum, & eſt, ꝙ fundamentum erit.

ANT. INTER. TEX. XV.

Quoniam autem videmus in ijs, quæ fiunt, circulo generationem quandam eſſe contingit hoc eſſe, ſi quidem ſequantur ſemmicem medium & extrema: in his enim ipſum conuertere eſt: monſtratum vero eſt hoc in primis, quòd conuertuntur concluſiones, quòd autem circulo hoc eſt, in operibus autem apparet ſic, madefacta terra, neceſſe eſt vaporem fieri, hoc autem facto nubem, hoc autem facto aquam, hoc autem facto, neceſſe eſt madefactam eſſe terram. hoc autẽ erat, quod a principio, quare circulo circuiuit, imo enim ipſorum quocunq; exiſtente, alterum eſt, & illo, aliud, & hoc primum. C

Prio Poſte riorũ. c. j.

T. c. 66. Quando videtur de his, quæ ſunt ex cauſis, conuenit itaq; ꝙ ſit, ſi medium & extrema mutuo ſe cõſequantur, in his enim fit reciproca conuerſio. Et iam hoc commonſtratum eſt in ipſis primis, ſ. quòd concluſiones reciproce regrediantur: hoc.n. eſt

Dixit Ariſt. Iã vero videmus in ijs, quæ erunt iam inueniuntur circulo: eſſe igitur hoc vtique conuenit, vt ſit: ſi mediũ et ambæ extremitates conſequuntur ſe inuicẽ: & hoc, qñ in his erit cõuerſio æqualis: iãq; hoc in ipſis primis, hoc eſt, qñ concluſiones reuertũtur æqualiter: T. c. 66.

ABRAM

D est circuli significatū. In actiōe vero ēt opere hoc sic videtur, dicit, ꝙ qñ terra fuerit humecta, sequat̄ ꝙ vapores gignant̄, quę nubes est: & qñ hæc gignitur ꝙ gignatur & aqua: quando autem aqua gignitur, ꝙ terra humectetur: hoc aūt fuerat primū: girauit ergo circulo: qñ. n. fuerit vna harum rerum, quę vis il la sit, altera est: & quando hæc fuerit, erit, & altera: & quando hæc est, prima est.

Cō. 66. Postq̄ narrauit, ꝙ rerum, quæ a
E seinuicem gignuntur, priores inferantur ex posterioribus, & non cōuertitur res: & hæc est dispositio recte genitorum, cœpit narrare dispositionē rerum circulo genitarum, quo ad illationem. Et dixit: Quando videtur de his, quæ sunt ex causis, conuenit itaque, quòd sit si medium & extrema mutuo se consequantur. Dicit, quòd quando inuenimus res, quæ circulo non recte gignantur, sequitur hinc, ꝙ singulæ ex alterutris sint, ex alterutro duorum extremorum infertur medium, & ex medio vltimum extre-
F mum: & ex hoc extremum vnde incœpimus, adeo quòd Iistis res sit circulo vtrinque. Et illud intendit dum dicit: In his enim fit reciproca conuertio. Hoc autem ita fuit, quia res, quæ circulo sunt, mutuo se

BVRANA

qñ dispō circuli hæc est: sed in opatione & factura iā vtiq; apparet cōsistere: dī, qñ, cū fuerit terra humida, sequit̄ vtiq; vt generent̄ nebulę, & hoc est nubes, cūq; generat̄ hoc, vt generētur aquę, et cū generant̄ aq̄, vt madefiat terra: et hoc ē, qđ fuit primū: circulo igit̄ circuiuit: et hoc qñ cū vnū istorū fuerit, qđcūque sit, erit alterum, et cum hoc erit, erit alterum, & cùm hoc fuerit, est primum.

Posteaq̄ cōmemorauit, ꝙ in ijs, ꝙ Cō. 66.
generant̄ ex seinuicē, sequunt̄ prīa ex vltimis, & nō cōuertitur res: & hæc est dispō rerum, quæ generantur sm rectum: cœpit cōmemorare dispōnem eorū, quæ generantur circulo sm cōsequentiam: & dixit: iam vero videmus in ijs, quæ erūt, ꝙ iam inueniant̄ circulo eē: igitur hoc vtiq; conuenit, vt sit, si medium & ambæ extremitates cōsequuntur seinuicē: dixit: cūq; inueniunt̄ aliqua, ꝙ generant̄ circulo, non sm rectum: opꝫ vtiq; ex hoc, vt sequatur vnumqdq; ipsorū ex suo cōpari: sequat̄ ex altera extremitatū medii, & ex medio extremitas ſcda: & ex hoc extremitas, quam posuimus vltimam extremitatē, quā posuimus primā: ꝙq; conuertitur res in talibus cōsistēt, vt sequat̄ ex extremitate, quā posuimus vltimā, medium: & ex medio extremitas, quā posuimus primā, & ex hoc extremitas, à qua incœpimus: quousq; sit res in tis circulo à duobus lateribus sist: & hoc est, qđ significauit, cū d. & Iistis erit cōuersio equaliter: atq hoc ita fuit: qm cū ea, quę accipiunt̄ circu-

lo,

ABRAM

se inferunt, & capimus circulum ex dextris in sinistrum, & ex sinistris in dextrum. Et postq̃ commõstrauit, ꝙ in his res procedat circulo, & ꝙ huius causa sit: quia vnaquæque ipsarum sit alterius causa, & causata ab illa, cœpit notificare ꝙ sic oporteat esse ipsarum dispositione in syllogismis cathegoricis, de ipsis scilicet, ꝑ medij termini illorum inferant conclusiones, & in his termini medij inferantur ex cõclusionibus circulo i tres illorum termini possibile est ꝙ mutuo commõstrentur, dico terminos ipsius sylli. Et illud significauit quando dixit: Et iam hoc commõstratum est in ipsis primis, idest, ꝙ conclusiones reciproce regrediantur. Hoc enim est circuli significatum, idest, iam commonstratũ est in Primo Libro, circuli commonstratio quid sit, & ꝙ conclusiones regrediantur in præmissas reciproce, & cum hoc commõstratum est in qua materia fiat, s. in p̃missa conuertibili. Et postq̃ cõmonstrauit hanc rem oratione, voluit illam ostendere exemplo, quod est in actione naturę, et eius opere. Et d In actione vero & opere hoc sic videtur, dicitur quòd quando terra fuerit humecta, sequat' quòd vapores gignantur, quæ nubes est: & quando hæc gignitur, quòd gignatur aqua, quando autem aqua gignitur, quòd terra humectetur, idest quòd in his videatur, ꝙ causata inferantur ex causis: terræ n. humor est causa gignendi vapores, qñ Sol eos extraxerit. Vapores autem sunt causa gignendi nubem, & nubes causa gignendi aquam, qñ congelatur in loco naturaliter frigido.

Deinde

EVRANA

A

lo, sequuntur se inuicẽ, accipit' circulus à latere dextro in sinistrũ, & à latere sinistro ĩ dextrũ: & posteaquàm declarauit, ꝙ ista procedunt processu cõsequentię in circulum: ꝙq; causa in hoc est: quoniam vnũ quodq; ipsorum est causa sui comparis, & causatũ ab ipso: cœpit enũtiare, ꝙ ita sequitur, vt sit dispositio ipsorũ ĩ sylli, qui p̃dicant' de ipsis: hoc est, ꝙ ex terminis medijs ipsorũ sequunt' cõcl'ones, & termini, & medij sequunt' ex cõcl'onibus: quousq; sit monstratio in istis circulo, hoc est monstrari p̃nt termini tres B
ꝑ se inuicẽ, hoc est termini sylli: & hoc ẽ, qđ significauit, cũ dixit: iãq; declaratum fuit hoc in ipsis primis, hoc est, qm̃ cõcl'ones vtiq; redeunt ęqualiter: qm̃ dispõ circuli, est hæc: sensus est: iãq; declaratũ fuit in tractatu primo, mõstratio circuli q̃ sit: & hoc est, vt redeũt cõcl'ones super propõnibus ęqualiter: & manifestũ cũ hoc in qua mã erit: & hoc in ꝓpõne cõuertibili: & posteaq̃ declarauit hoc ꝑ sermonẽ, vult monstrare ipsum ꝑ exẽplũ, qđ inuenit' in operatiõe naturę & factura ipsius: & dixit: atqui in oꝑatione & factura ap- C
paret vtiq, hoc ita: qm̃, cũ fuerit terra humida, iam vtiq; generant' nebulæ, & hoc est nubes: cùmq; generatur hoc, ꝙ generantur aquę, cũque generantur aquæ, quòd madefit terra: vult ꝙ apparet, ꝙ causata sequuntur in his ex causis: & hoc, quoniã humiditas in terra est causa, vt generentur nębulæ: cùm sequutus fuerit Sol: & nebulæ sunt causa, vt generentur nubes, cùm infrigidatæ fuerint in loco frigido secundum naturam.

RRR iiij Deinde

ABRAM

D D.d. Hoc aũt fuerat primũ.i.terræ humor: hoc est, ꝙ qñ semel humectat terra, oporteat ꝙ scdo humectetur, sicq; ĩ infinitũ. D.d. Girauit ergo circulo, hoc ẽ, ipse humor: & sitr op; de singulis, ꝙ qñ fuerit posita, oporteat esse scdo. Dũ aũt d. Qñ.n. fuerit vna harũ rerũ, q̃uis illa sit altera ẽ, & qñ hęc fuerit erit & altera, & qñ hæc ẽ, pria est.i.cã aũt, qua ex q̃uis pte ille sumant regrediunt circulo, ẽ qa qñ vna illarũ ponit esse, sequit posteriorẽ esse, & dum ponitur altera esse, sequit id, qd illi succedit, donec inferat primũ positũ.

E

BVRANA

D.d. Et hoc est: qd fuit primũ, hoc est madefactio terræ, hoc est, cùm madefacta fuerit terra vice vna, sequtur, vt madefiat scdo, & sic in infinitum. D.d. Igit iam circuiuit circulo, hoc est humiditas: & ita sequit in vnoquoq;: hoc est, cũ positũ fuerit existens, sequit, vt sit scda vice: & hoc qm̃ cùm fuerit hoc primum existens: sensus est: & cã, ꝙ ex quocunq; accepto sit reditus circulo, ẽ: qm̃ cũ positũ fuerit vnũ ipsorũ existẽs, sequit exñtia alteri⁹: & cũ seqt exñtia alterius seqtur cõsequẽs ipsum, quousq; sequat primũ positũ.

ANT. INTER. TEX. XVI.

Sunt autem nonnulla quidem, quæ fiunt vniuersaliter, nanq; & semper & in omni, aut sic se habent, aut fiunt, alia vero semper quidem, non vt plurimum autem, vt non omnis homo masculus barbam emittit, sed vtplurimum.

T.c. 67. Et iam sunt quędam res, quæ sunt ſm modum ipsius vniuersalis. illud enim est semper & de omni, & hæ siue sic sint, aut ꝙ gignantur, & iam sunt res, quę non sunt semper, sed pro maiori rei parte: v.g. quia non cuiq; viro oriuntur pili in barba, sed pro maiori parte.

F

Dixit Aristo. Iam vero inueniuntur nonnulla, quæ sunt ſm viã vñs: & hoc, qm̃ sunt semp & de oĩ: & hęc, vt sint existẽtia sic, aut vt fiant: iamq; inueniuntur q̃dam, q̃ non sunt semp, ꝑterq̃ ꝙ sunt vt multũ: vt in exẽplo, nõ omnis hõ masculus barbam emittit, sed vt multum. T.c. 67.

Cõ. 67. Postq̃ meminit, ꝙ generabilium sit inferri priora, idest, causas ex vltimis, idest causatis, sit res necessaria in omni materia, Dixit: Et iam sunt quędam res, quę sunt, i. ꝙ sit ipsas ex suis causis, siue sit secundum dispositionem, qua gignuntur siue iam sit perfecta.

Et

Posteaq̃ cõmemorauit, ꝙ ex ijs, quę generantur, aliqua sunt, in quibus vltima sequũtur ex primis, hoc est causę ex vltimis, hoc est circumeuntia: quę est res necessaria in omni materia: & cùm dixit: iãq; inueniuntur nonnulla, q̃ sunt: innuit vt velit ꝑ essentiam ipsorũ, existentiã ipsorũ ex causatis suis: siue erit in rebus, qd generat, aut iã pfectũ fueri:: Cõ. 67.

&

ABRAM

Et postq̃ dixit: fm modum ipsius vl̃is, subiunxit quid intendebat per hoc nomen, s. expositionem, de qua meminit in Primo libro huius voluminis. Et dixit: Illud enim ē semper & de omni. i. voco vl̃e, quod intendebam, ꝙ. s. prædicatũ insit subiecto semper, & ꝙ sit de toto subiecto. Deinde diuisit has res prædicatas fm modum vl̃is, Et dixit: Et hę sic sint, aut ꝙ gignantur, idest, hæ res, quæ sunt fm modum vl̃is, aut ita sunt, quia sunt æternæ, aut ꝙ significatũ vniuersalis insit eis in generatione. Expedit autem tibi, ꝙ sciat, ꝙ quando genita fm substãtiã sunt, gignantur ex causis efficiẽtibus: ex ipsis aũt causis efficientibus non infertur necessario suũ causatum: sequit' ꝙ in his non sit significatum ipsius vl̃is, quod apponit' conditio in Lib. Posteriorũ, quod trãsit positiones, quæ gignunt', quæ accidunt corporibus cœlestibus circulo. hę enim gignuntur necessario. v.g. quia si fuerit ortus, iã fuit occasus: & ideo sequit', si fuerit hyems, ꝙ sit ęstas. hę aũt non sunt inuicẽ causę, sed sunt res, quarũ quædã quibusdã succedunt, ob esse corpus efficiens eas, cuius motus gignit vnã & alteram. Et hæ sunt spẽs rerum, quæ gignuntur fm modum vl̃is tantũ. Quę vero sunt fm modũ vl̃is sunt aliqñ in rebus necessarijs fm indiuiduũ, & aliqñ sunt in rebus vl̃ibus corruptibilibus, non in indiuiduis: sed necessario in illis inuenitur ob naturam vl̃is. Et expedit te scire, ꝙ maior pars necessariarum illationum cum causis efficientibus, sit de accidentibus cum suis subiectis, quæ nota sunt in accidentibus essentialibus: & ideo demõstrationes

BVRANA

& posteaq̃ dixit, fm viam vl̃is: coniunxit illud, quod voluit per hoc nomen, expositionẽ eius, quod cõmemorauit in Tractatu primo istius libri: & hoc est, vt prædicatum insit subiecto semp, & sit de omni subiecto: deinde diuisit intentiones istas, quæ p̃dicãtur fm viam vl̃is, & dixit: hæc aũt, vt sint existẽtia sic, aut fiãt: & hæ sunt res, quæ inueniuntur fm viam vl̃is, si fuerint sic, qm̃ sunt ęterna: aut vt sit dispõ ipsius vl̃is existẽs in ipsis per generationem: scire aũt debes, ꝙ ex ijs, quæ generantur fm substantiã, & quæ generant' ex causis, quæ sunt causæ efficientes: sequit' ex necessitate, ex circulatione ipsorum: ꝙ non sit in istis intentio vl̃is, quæ tradita fuit in libro Demr̃onis, illud, quod pręterijt ex eo, quod generat' ex sitibus, quæ accidũt corporibus cœlestibus circulo: qm̃ hæc generant' ex necessitate: vt in exẽplo, qm̃ si est splendor, erit vtiq; obscuritas: & propterea, quod sequit', si fuit hyems, ꝙ erit æstas; sed hæ non sunt causæ efficiẽtes inter se: sed sunt res, quæ accidunt semp vna post alterã ad existentiã corporis efficientis ipsis motũ suum semper & vnum: & hęc est spẽs rerum, quæ generantur fm viam vl̃is tantum: quæ vero existunt fm viam vl̃is, erunt vtiq; in rebus necessarijs fm indiuiduũ: iãq; erunt in rebus vl̃ibus corruptibilibus non fm indiuiduũ: sed ex necessitate inueniet' vtiq; in ipsis pp naturam vl̃em. Scire aũt debes, ꝙ magna pars cõsequentiũ necessariorũ simul cũ causis efficientibus, est in accidentibus cũ subiectis suis: & hęc sunt, quæ sciunt' per accidentia substantialia: & ppea sunt demr̃ones abso-

ABRAM

F nes simpliciter fiunt in hoc genere. Postquàm autem narrauerat res, quæ sunt, quarum mutua illatio sit necessaria, cœpit etiam narrare quę illarum sunt, quarum mutua illatio fit pro maiori parte. Et dixit: Et iam sunt res, quæ non sunt semper, sed pro maiori rei parte. verbi gratia, quia non cuiq; viro oriuntur pili in barba, sed pro maiori parte, i. deest, ex empli gratia ortus barbæ post pueritiam, quia hic non est necessarius. sed pro maiori parte: iam enim sunt quidam rari, quibus nõ E oritur barba. Et dixit: verbi gratia, quia non cuiq; viro oriuntur pili in barba, ideſt, quòd quia nõ cuiq; viro oriuntur pili in barba ortus pilorum non est necessarius. Et expedit te scire, quòd res, in quibus infertur posterior à priori, sit trium ſpecierum: quædam, in quibus infertur pro maiori parte, & in quibus infertur æqualiter, & in quibus infertur raro & in paucioribus: demonſtratio autem fit in ſpecie inferente pro maiori parte.

F

BVRANA

absolutæ vt plurimum in hoc gñe: & posteaq̃ commemorauit, q̃ sunt res existentes, quæ consequuntur se inuicẽ consequentia necessaria: cœpit commemorare consimiliter etiã, quæ ex ipsis consequuntur se inuicẽ fm viam vtplurimũ: & dixit: iamq; inueniunt aliqua, quæ nõ sunt semp, prętereq̃ q̃ sunt vtplurimum: vt in exemplo, non omnis homo emittit barbam in senectute sua, sed vtplurimũ: sensus est: exemplum huius, productio barbæ post iuuentutẽ in masculis: quãuis nõ est hoc necessariũ, sed vtplurimũ: qm̃ inuenit vtiq; vt in paucioribus aliquis, qui nõ emittit barbam: & cùm dixit: non omnis homo masculus emittit barbã in senectute sua: sensus est: qm̃ non omis homo masculus emittit barbam in senectute sua, neq; productio barbę erit necessaria. Scire aũt debes, q̃ in ijs, in quib⁹ sequit̃ posterius ex priori, inuenit̃ res fm tres species: quod sequit̃ vtplurimum, & quod sequit̃ & non sequit̃ æqualiter, & quod sequitur vt in paucioribus: & demũ vtiq; erit in ipsis fm speciem consequentis vtplurimum.

Talium itaq; necesse est & medium vtplurimum esse, si enim A de B vniuersaliter prædicatur, et hoc de C vniuersaliter, necesse est A de C semper & in omni prædicari, hoc enim est vniuersale & in omni & semper, sed supponebatur vt plurimum: necesse est igitur & mediũ vtplurimum esse, quod est, in quo B: erunt igitur & eorum, quæ vtplurimum, principia immediata, quæcunq; vt plurimũ ita sunt, aut fiunt.

T.c 68 Talium autem medium oportet esse pro maiori rei parte. si enim A de B vniuersaliter prædicet, & hæc de C vniuersaliter, sequitur quòd A prædicet de C semp,

Dixit Aristo. Oportet aũt, vt T.c.68 mediũ in talibus sit vtplurimũ: & hoc, qm̃ si est A ꝑdicatũ de B per viã vñis, & hoc de C fm viã vñis, sequitur vtiq; vt sit A prædicatũ

ABRAM

semper, et de omni: hoc enim est dici vlr, s. ꝙ sit de oī & semper. verūtamen iam positū est, ꝙ sit pro maiori rei parte. sicq; ergo oportet, ꝙ mediū pro quo est B sit pro maiori rei parte. Fiunt ergo principia immediata rerūm, quæ sunt pro maiori rei parte, oēs res, quę pro maiori rei parte sunt, aut sic sunt, aut gignūtur.

Cō.68 Postq̄ ostendit, ꝙ causata succedant suis causis pro maiori parte rerum, quæ gignūtur pro maiori parte, intendit etiā notificare, ꝙ demfonum, quæ huius generis sunt, præmissæ etiā sint pro maiori parte nō necessariæ. Dum aūt dixit: Talium aūt medium oportet esse pro maiori rei parte, idest, quia medi⁹ terminus demōstrationis, quæ in hac materia fit, oportet necessario ꝙ sit pro maiori parte non necessarius, dico illius prædicationem de minori, & prædicationem maioris de illo. Deinde tulit exemplū ex literis, quatenus processit cōsuetudo ꝙ sumeret ipsas vice terminorū trium. intēdit per hoc ostendere, ꝙ qñ conclusiones fuerint cōtingentes pro maiori parte, ꝙ oporteat ꝓmissas esse cōtingentes pro maiori parte. Et dixit: Si enim A de B vniuersaliter prædicetur, & hæc de C vlr, sequitur ꝙ A prædicetur de C semper, & de oī: hoc enim ē dici vniuersaliter. idest, oportet præmissas contingentium cōclusionū contingētes esse: quia si poneremus cōclusiones cōtingētes, quarū præmissæ sint necessariæ, sequeret ex hoc quod posuim⁹ huius exemplū, qđ ipse accepit ei, ꝙ A qđ est maius extremum, prædicet de B

qui

EVRANA

dicatum de C semper & de omni: quoniam hoc est manifestū secundum viam vniuersalis: & hoc, vt sit de omni & semper: sed iam positum fuit, quòd est vtplurimū: erunt igitur & principia immediata eorum, quæ sunt vtplurimū, omnia ea, quæ sunt vtplurimum, aut quæ sunt ita, aut quæ generantur. A

Posteaq̄ declarauit, ꝙ causata cō sequunt causas suas, & vtplurimum ex ijs, q̄ generant vtplurimū: vult docere consilr ēt, ꝙ demfonū, quæ erūt in hoc genere, ꝓpōnes cōsilr ēt erunt fm viam vtplm necessariæ: & & cùm dixit: oportet aūt, vt mediū in talibus vtiq; sit vtplurimū: sensus est: ꝙ termin⁹ medius in demfone, quæ erit in hac mā, sequit ex necessitate, vt sit fm viam non necessariā, hoc est in prædicatione sua de minori, & ꝑdicatione maioris de ipso: deinde adduxit exemplū ex literis: quod procedit consuetudine sua: vt accipiant loco trium terminorum: vult ꝑ hoc monstrare: cùm fuerint cōclusiones, cōclones possibiles fm viam vtplm, sequit, ꝙ sint ꝓpōnes possibiles fm viam vtplm: & dixit: & hoc, qm̄ si fuerit A prædicatū de B fm viam vlis, & hoc de C fm viā vlis: sequit vtiq;, vt sit A prædicatū de C semper & de omni: qm̄ hęc est oratio fm viā vlis: sensus est: atqui sequit, ꝙ sint ꝓpōnes conclusionū possibiliū possibiles: qm̄ si ponam⁹ conclusionum possibilium ꝓpōnes necessarias: sequitur ex hoc cōtradictoriū eius, quod posuimus: exemplum huius: qm̄ si accipiamus, ꝙ A q̄ est extremitas minor ꝑdicat de B, B C

quæ

ABRAM

D qui est medius terminus ſm modū vniuerſalis, ideſt, de omni, quod ſup ponitur ipſi B & ſemper: & B prædicetur etiam de C quod est minus extremum vniuerſaliter. Iam itaq; ſequitur, ꝙ concluſio ſit vlt prædicatio A de C hoc est, ꝙ prædicetur de omni, quod ſupponitur ipſi C & ꝙ de ipſa prædicetur per ſe. ſignificatum enim modi vſis congregauit hæc duo attributa, ſ. ꝙ prædicatum ſit prædicatum de toto ſubiecto, & ꝙ ſit ſemper: prout in præcedentib⁹ dictum eſt. D.d. Veruntamen iam
E poſitum eſt ꝙ ſit pro maiori rei parte: ſicq; ergo oportet ꝙ mediū, pro quo eſt B ſit pro maiori rei parte, ideſt, ſed iam poſuimus, ꝙ cōcluſio ſit cōtingens pro maiori parte, hęc eſt diſiona repugnantia: ſequitur ergo, ꝙ præmiſſæ ſint cōtingentes pro maiori parte. Dum aūt dixit: Fiunt ergo principia immediata rerum, q̄ ſiunt pro maiori rei parte, oēs res, q̄ pro maiori rei parte ſunt, aut ſic ſunt, aut gignunt. i. ꝙ illorū, quę eē eſt pro maiori rei pte, cauſæ, ex quibus fiūt, p̄miſſę ſunt pro maiori rei
F parte, aut gignuntur pro maiori rei parte. Et illud ſignificauit quando dixit, aut ſic ſunt aut gignuntur.

BVRANA

quæ eſt terminus medius ſm viam vſis, hoc eſt, de omni eo, qđ eſt ſub B & ſemper: & ſit B prædicatū conſimiliter ét de C, quod eſt extremitas minor ſm viam vſis, ſequit̄ vtq; vt ſit concluſio, quæ eſt C ꝑdicatio A de C, hoc eſt, vt prædicet̄ de omni eo, quod eſt ſub C & ꝙ prædicet̄ de ipſo per ſe: & hoc, qm̄ intentio prædicationis ſm viam vſis, aggregat duas iſtas diſpōnes, hoc eſt, vt ſit prędicatū, prædicatum de omni ſubiecto, & ꝙ ſit ſemper: quēadmodum diximus in præcedentibus. D.d. Sed iam poſitū fuit, ꝙ eſt vt plurimum: ſequit̄ itaq; vt ſint ꝓpōnes poſſibiles vt plurimū: & dixit: & erunt igit̄ principia immediata, & rerū, quæ ſunt vtplurimum, ſiue ſint ita, ſiue fiant: ſenſus eſt: & ſunt ꝓpōnes notæ ꝙ ſe ad concluſiones, quæ ſunt vtplurimū conſiſt etiam vtplurimū, & hoc aut in eſſentia, aut in generatione, hoc eſt, qm̄ eorum, quæ ſunt vtplurimum cauſæ ſunt illæ, quæ faciunt ꝓpōnes vtplurimum: & conſiſt, quorū generatio eſt vtplurimū, erunt ibi exiſtētia vtplurimum, aut quæ generāt vtplurimum: & hoc eſt, quod ſignificauit, cūm dixit, aut eſt ita, aut fit.

ANT. INTER. TEX. XVII.

De compoſitione definitionis ex ſuis partibus, & quando ſunt ignota quo pacto veniantur. Cap. 8.

QVomodo igitur ipſum quid eſt in definitiones aſſignatur, & quo modo demonſtratio aut definitio eſt ipſius, aut non eſt, dictum eſt prius. Quomodo autem oportet venari, quæ in eo quod quid eſt prædicantur, nunc dicamus. Eorum igitur, quæ inſunt ſemper vnicuiq;, nonnulla extenduntur in plus, non tamen extra genus. dico autem in plus ineſſe, quæcunq; inſunt quidem vnicuiq; vniuerſaliter, at

vero

vero & alys. veluti eſt quiddam, quod omni ineſt trinitati, ſed & non trinitati, quemadmodum ens ineſt trinitati, ſed & non numero: ſed & impar ineſt oi trinitati, & in plus ineſt, nã & quinario ineſt, ſed nõ extra genus: quinarius.n.eſt numerus, nihil aũt extra numerũ, et impar. A

a. l. trinitati

ABRAM

T.c.69 Quomodo vero definitiones perficiant operationem ipſius quòd quid ſit, & quomodo de illo ſit demonſtratio, aut definitio, aut de eo non ſit, iam in præcedentibus diximus. Nunc vero dicemus quo modo venari expediat res ignotas ex via q̃ quid ſit. & dicimus, quòd rebꝰ, quæ ſemper ſunt, ſingulis ſit aliquid, quod eas ſuperet, & ille illud ſuperent, excepto q̃ illę non exeant ab illius genere: dico autem quod eas ſuperet, & illæ illud ſuperent omnes res, quæ ſingulis rebus de omni inſunt, atq; etiam inſunt alĩs ab illis. Verbi gratia, quãdo inuenitur aliqua res, quæ omnibus tribus inſit, niſi q̃ inſit etiam his, quæ non ſunt tres, ſicut res ſe hẽt de ente, quia ipſum ineſt tribus: ſed iam ẽt ineſt alicui, quod non eſt numerus, aut res impar etiã ineſt oĩbus tribus, & vlteriori eſſe, quia ineſt quinario ẽt, ſed non exit illius genꝰ: quinarius enim numerus eſt: ratio aũt imparis non egreditur numerum.

Cõ.69 Quando eius intentio in hoc Libro prima fuit loqui de definitionibus, quod enim in illis ſcrutatus eſt dſiam inter ipſas & ipſas demſones, & qſio poſſit definitio demoſone commonſtrari, & qſio ſit impoſſe, deinde

BVRANA

Dixit Ariſto. Sed qũo perfi- T.c.69
cient definitiones intẽtionis qd eſt: & per quẽ modum ineſt ipſi demõ, aut non ineſt: iam vtiq; diximus in p̃cedentibus. Diximus aũt nunc, qũo oportet venari, quæ ignorant ex parte qd eſt: dicamus igit, q̃ eorũ, quæ in ſunt ſemp vnicuiq;, aliqua ſup- B
excedũt, & ea ſunt ampliora ipſo prętercq̃ q̃ nõ exeunt á genere ſuo: volo aũt p̃ id, quod dixi, ſupexcedere: & eſſe ampliora ipſo, oſa illa, quæ inſunt vnicuiq; de omni: & ipſa inſunt conſiſt ẽt alteri ab ipſo: vt in exẽplo, iã eſt aliquid, quod ineſt omni ternario: prætercq̃ q̃ ineſt etiã alicui quod non eſt ternarius: quẽadmodum diſpoſitio entis: quoniã ipſum ineſt vtiq; ternario: prætercq̃ q̃ & ipſum vtiq; ineſt ei, C
quod nõ eſt numerus: & impar quoq; ineſt omni ternario, et exiſtentia ipſius ẽ amplior: & hoc, qm̃ ineſt ẽt quinario: quod non exit á genere ipſius: qm̃ quinarius eſt numerus: necq; intentio imparis exit á numero.

Cõ.69 Qm̃ fuerat intentio ipſius in hoc Tractatu loqui de deſiõnibus prio: & prius q̃ inueſtigaret de diſpõe ipſarũ, diſtinxit inter ipſas & inter demſones: & fm quẽ modũ poſſe ẽ, q̃ oſtendaſ per demſonẽ definitio:

et

ABRAM

D deinde post hoc loquutus est de definitione quid sit, & de eius spēbus, & hinc ꝓcessit ad numerū quatuor causarum, & si cōis sit definitioni & demr̄oni. sed tñ visum est ei, ꝙ cōuenientior locus narrādi causas sit hic locus, qm̄ res, quarum nō sunt causæ, non commonstratur demr̄one, nec ipse nec earum definitiones. Et postq̄ compleuit hoc, expediēs fuit ꝙ rediret ad id, quo tendebat iter, quæ est consideratio illius, quod residuum erat de re definitionum: & ex quo interposuerat promulgatū

E suæ orationis eloqui de causis, quod definitionibus non est proprium, & oportuit redire ad sermonē de definitionib⁹, incœpit meminisse de eo quod ostenderat de ratione ipsarū. Et dixit: Quo modo vero definitiones perficiant rōnem ipsius ꝙ quid sit, & quo modo de illo sit demr̄o, aut definitio, aut de eo non sit, iam in præcedentibus diximꝰ, idest, quo modo vero definitio largiatur rationem ipsius ꝙ quid sit, & quo modo de hac re constituatur demr̄o, & de illa sit definitio, cum hoc ꝙ de illa cōstet demr̄o, & quo modo hoc

F sit impossibile, iam hoc diximus in præcedentibus. Et ex quo vetustiores iam eduxerunt modum partitionis, & opinati sunt, ꝙ gignat definitionē: & iam ostendit, ꝙ non gignat definitiones naturaliter ignotas, sed faciliorē aditum præbet ad educendum ipsas definitiones, & vtilis sit illis, sicut vtilis est inquisitio, s. ad gignendum veritatē præmissarū per se notarum. sicut enim quædā præmissæ sunt, quæ se ipsis sciuntur, & aliquæ sunt quæ excitatione quadā sciūtur, s. per speciem inquisitionis,

aut

BVRANA

& fm quem modū non est posse de re vna ꝑ definitionē quid est, & per spēs suas: & profectus est ex hoc ad numerū causarū quatuor: & si comprehendit definitio & demr̄o: sed vidit, ꝙ locus decentior ad causas cōmemorandas est locus istæ: qm̄ ea, quæ nō habent causas, nō ostenduntur per demr̄onem, neq; ipsa, neq; definitiones ipsorū: & posteaq̄ perfecit: oportet, vt reuertatur ad id, qđ erat in via ipsius: & est speculatio de eo, qđ supererat de ipso ex intētione definitionū: & posteaq̄ assumpsit sermonē suum de causis: qui nō est appropriatꝰ definitionib⁹: oportet, vt redeat ad sermonē de definitionibus: cœpit cōmemorare illud, qđ monstrauit ex dispōne ipsarū: & dixit: qño aūt perficiet definitio intētionis quid est, & fm quē modū inest ipsi definitio aut non inest: hoc vtiq; iā diximus in p̄cedentibus: sensus est: ꝑ quā vero intentionē tradit definitio intentionē quid est: & per quē modū constituitur suꝑ hac re demr̄o, & inest ipsi definitio cū eo, ꝙ cōsistit suꝑ ipsa demr̄o: & fm quē modū nō est posse hoc: iā vtiq; diximus in p̄cedentibus: qm̄ aūt est via diuisionis: quā iam protulerūt antiqui, & existimauerūt, ꝙ ipsa facit acquirere definitionē: iamq; declarauit, ꝙ ipsa nō facit acquirere definitiones ignotas, fm nām: & cū eo, ꝙ facit facilē productionē definitionum & confert ipsis fm modū, quo cōfert inuestigatio, hoc est facultas acquirēdi veritatē ꝑ ꝓpōnes notas ꝑ se: & hoc, qm̄ quēadmodū ex propositionib⁹ aliq̄d est, qđ scit per se, & hoc, vt sciat per manifestationē, hoc est per speciem inquisitionis,

aut

ABRAM

aut exempli, ſic res ſe habet in defini
tionibus. quædã enim ſciuntur per
ſe, & quædam ſciunt per aliquã ſpe-
ciẽ meditationis, qui eſt modus di-
uiſionis, & modus compoſitionis,
quã intendit hic narrare. & ex quo
ueteſtiores expreſſerunt ſolum mo
dum diuiſionis, ſuperaddidit ipſe vl
tra ve eres exprimendo modũ com
poſitionis, quia non eſt inferior mo
do diuiſionis, quo ad iuuamen inſe
rendum definitionib⁹, immo forte
eſt manifeſtior q̃ ille, & nõ ignorat
ipſe, q̃ non ſit ſimpl⁹ vtilis ad educẽ
dum definitiones, dico definitiones
nã⁹ ignotas. verba enim, quib⁹ pro
tulit, q̃ non ſufficiat diuiſio ad defi
nitionũ eductionem, poſſunt tranſ
ferri ipſa eadem ad modũ compoſi-
tionis, & eis cõmonſtrabitur, q̃ mo
dus compoſitionis non ſufficiat ad
educẽdum definitiones naturaliter
ignotas, ſicut fecit Abũnazar Alpha
rabius in ſuo libro. Ariſt. vero non
meminit de hoc modo, quo ſuffi-
ciat ſimpl⁹ ad definitionũ eductio-
nem, ſed quatenus ſit modus facilẽ
faciens hanc illam: & ſm hoc expe-
dit intelligere Ariſto. intentionem
in narratione hmõi. Et dum dixit:
Et dicemus quo modo venari expe
diat res ignotas ex via quòd q̃ ſit,
ideſt, q̃n commonſtratum eſt, quo
modo conſtandum ſit de definitio-
nibus ignotis, expedit q̃ dicam⁹ quo
modo educantur definitiones, quæ
non ſunt notæ ex definitionibus per
ſe notis, q̃ in hoc procedat itinere
alio q̃ per viam diuiſionis. Deinde
dixit: Et dicimus q̃ rebus, quæ ſem-
per ſunt, ſingulis ſit aliquid, qd eas
ſuperet, & illæ illud ſuperẽt, excepto
q̃ illæ non exeant ab illius genere,

ideſt,

SVRANA

aut exemplum: conſtat eſt diſpõ in A
definitionib⁹: ex ipſis aliquid eſt, qd
ſcitur per ſe, & ex ipſis aliquid eſt, qd
ſcit⁹ per ſpẽm ſpeculationis: & hæc
via diuiſionis & via compoſitionis:
de qua intẽdit mentionẽ facere hic:
& q̃n fuerunt antiqui, quæ ad modũ
diximus, qui produxerũt viam di-
uiſionis tantũ: addidit ipſe antiquis,
productionẽ viæ cõpõnis, q̃m non
eſt inferior via diuiſionis ad vtili-
tem definitionũ, fortaſſe eſt mani-
feſtior ipſa: & nõ inuenit ipſe, q̃ non
conferat ad productionẽ definitio-
num ſimpl⁹, hoc eſt definitionum B
ignotarum ſm nãm: & hoc, q̃n ea,
de quib⁹ dixit, q̃ diuiſio nõ ꝓducit
definitiones, decet vt tranſeat ad
viã cõpoſitionis ſemp & declarauit
in ipſis, q̃ via cõpoſitionis nõ eſt ſuf
ficiens ad extrahendas definitiones
ignotas ſm nãm: quẽ ad modũ fecit
hoc Abunazar in lib. ſuo: ſed Ariſt.
nõ fecit mentionẽ de hac via in lib.
ſuo, ſm q̃ eſt ſufficiens ad extrahen
das definitiones ſimpl⁹, ſed ſm q̃ é
ex via facilitationis i hoc: & ſm hoc
operepręciũ eſt, vt intelligat⁹ intẽtio
Ariſt de cõmemoratione iſta⁹ viç: C
cùm vero dixit: dicamus aũt, q̃o
oporteat venari res deſiõ nõ ignota-
rum ex parte qd eſt: ſenſus eſt: cũq;
declaratũ fuerit, q̃o ſit conſiſtentia
ſup definitionibus ignotis i demõ
nibus: & vtiq; conuenit, vt dicam⁹,
q̃o conueniat, vt producant definiti-
ones non manifeſte à definitioni-
bus notis per ſe: & p quam viam cõ-
uenit procedi abſq; via diuiſionis.
D.d. Dicamus aũt, q̃ eorũ quæ in-
ſunt ſemp vnicuiq; aliqua ſupere-
dunt, & ſunt ampliora ipſo, præterq̃
q̃ nõ exeũt à genere ſuo: ſenſus eſt:

et

ABRAM

D ideſt, hoc modo conſtituitur res, quæ definiri intenditur, & colligimus prædicata illi eſſentialia, quæ ſunt vniuerſaliora, quam ipſa, excepto quòd non conueniat tranſgredi huius illius rei genus: ſingulis enim rebus, quæ ſunt, ſemper inſunt prædicata eſſentialia multa, quibus diſcernantur nõ exeuntia ab illarum genere. Et poſtquàm dixerat, quòd ſingulis illis rebus inſint prædicata eſſentialia, quæ ſingulas excedant, enunciauit quæ ſint illa prædicata, Et dixit: Dico autem quòd eas ſupe
E rer, & illæ illud ſuperent: omnes res quæ ſingulis rebus de omni inſunt, atque etiã inſunt alijs ab illis, ideſt, & intendo, quando dico prædicata, quæ ſuperant ſubiectum, & illæ illud ſuperant, ideſt magis vniuerſalia ſunt quàm illud, omnia prædicata, quæ de re prædicantur ſecundum modum vniuerſalis, ſcilicet de toto ſubiecto, & ſemper, & vltra hoc inſunt alijs à ſubiecto. Et poſtquàm narrauit quæ ſint res prædicatæ eſſentiales, quæ ſunt ſubiecto vniuerſáliores, & propriores illius,
F genere, tulit exemplum, quo notificaret res quæ ſunt vniuerſáliores ſubiecto, & propriores illi⁹ genere. Et dixit: Verbi gratia, quando inuenitur aliqua res, quæ omnibus tribus inſit, niſi quòd inſit etiam his, quæ non ſunt tres, vſque ibi alicui quod non eſt numerus, ideſt, gratia exempli, quòd aliqua res inſit omni trinario, ſcilicet quòd prædicetur de illo: & cum hoc prædicetur de eo qđ non eſt numeri, qđ eſt genus ternarij, prout eſt ens, quia ineſt ternario, ſ. prædicat̃ de eo: & cũ hoc prędicat̃ de eo qđ non eſt numerus.

Et

SVRANA

& hæc via eſt, vt conſiſtamus ſuper re, cuius intendimus definitionẽ: & recolligemus p̃dicata ſubſtantialia, nõ quæ ſunt vniuerſaliora ipſo, prę-terq̃ ꝙ non cõueniẽt, vt pertrãſeam⁹ genus iſtius rei p ipſã: qm̃ ſunt multa ſexiſtẽtia ſemp: quorũ vnicuiq; inſunt prædicata ſubſtãtialia, multa ſeparant̃ ab ipſo non egredientia genus ipſius: & poſteaq̃ dixit, ꝙ ineſt vnicuiq; rerũ prædicatarũ ſubſtantialiũ, quæ ſunt ampliora ipſo enũtiauit, quæ ſint illa prædicata: & dixit, & intelligo p id, quod dixi: q̃ ſuperexcedũt ipſum, & ſunt ampliora eo, oĩa ea, quę inſunt vnicuiq; rei de omni, & inſunt conſiſtẽt alteri ab ipſo: ſenſus eſt: & intelligo per id, quod dixi, p̃dicata, quæ excedũt prędicata, ampliora ipſo, hoc eſt, vſiora ipſo, oĩa prædicata, quæ prædicant̃ de aliquo p viam vñs, hoc eſt, de oĩ ſubiecto & ſemp: quæ cum hoc inſunt alteri à ſubiecto: & poſteaq̃ cõ memorauit, q̃ ſunt intentiones prędicatorũ ſubſtantialium, quæ ſunt vſiora ſubiecto, & magis appropriata q̃ genus ſuum: adduxit exemplũ, p quod docuit res, quæ ſunt vſiores, & non ſunt magis appropriatæ, q̃ genus: & dixit. Exẽplum huius: inueniẽt vtiq; aliq̃d, quod tueſt omni ternario: prætereq̃ ꝙ ipſum ineſt ei, quod nõ eſt ternarius, vſq; ad id, qđ dixit, ei, quod non eſt numerus: ſenſus eſt: exẽplum huius: qm̃ ineſt aliquid omni ternario, hoc eſt prædicat̃ de ipſo: & cũ hoc ipſum prędicatur de aliquo, quod nõ eſt in numero, qui eſt genus ternarij: quẽadmodum ens, qm̃ ipſum iam ineſt ternario, hoc eſt p̃dicat̃ de ipſo: & ipm cũ hoc p̃dicat̃ d̃ aliquo: qđ nõ ẽ nũer⁹:

et

ABRAM

Et postq̃ meminit de ꝑdicato vñ, quod trãsgredit̃ genus rei, & ẽ illud, ad quod nõ inuat hic modus, meminit de prædicato vñ, quod est magis proprium genere. Et dixit: Aut res impar ẽt ineſt oĩbus tribus, & vlteriori eſſe, quia ineſt quinario ẽt, i. & exemplum vñs ꝑdicati, quod eſt magis propriũ genere ẽ impar, qui eſt quædam res, quæ prædicat̃ de oĩ ternario, & prædicat̃ de alijs ſpeciebus imparibus numeri, & nõ eſt vniuerſalior genere ipſius trinarij.

BVRANA

& poſteaq̃ mẽtionẽ fecit de ꝑdicato vñ: qđ trãſcẽdit genꝰ rei, & eſt illud, ꝓ qđ non cõfert via: cõmemorauit ꝑdicatũ vñe: qđ eſt magis appropriatũ generi: & dixit: & intẽtio imparis cõſiſtẽt ineſt oĩ ternario, & exñtia ipſius ẽ amplior: & hoc, qm̃ ipſe ineſt quinario cõſiſtẽt: ſenſus ẽ: & exẽplũ ꝑdicati vñs, qđ eſt magis appropriatũ, q̃ genꝰ eſt impar: qm̃ ipſum ꝑdicat̃ de oĩ ternario, & prędicat̃ de alio ab ipſo ex ſpecieb⁹ numeri ſparis, & nõ eſt vñus genere ternarij. A

T.17.ps *Talia itaq; accipienda ſunt vſq; ad hoc, quouſq; tot accepta fuerint primum, quorũ vnumquodq; quidem in plus ineſt, omnia vero non in plus ſunt: hanc enim neceſſe eſt eſſe ſubſtãtiã rei. Vt trinitati ineſt omni numerus, impar, primus vtroq; modo, & vt non menſuretur numero, & vt non componatur ex numeris: hoc igitur ẽ eſt trinitas, numerus impar, primus, & ita primus: horũ enim vnũquodq; alia quidem impa ribus omnibus inſunt, vltimum vero & dualitati, omnia aũt nulli.* B

† ſ. null niſi tria

T.c.70 Expedit talia præeligere, donec ipſorũ prælectione attingamus quantitatẽ, quorũ vnumquodq; eſſe ſuperat, aggregatũ aũt non ſuperat: hoc enim neceſſario oportet eſſe rei eſſentiam. Verbi gratia, ratio numeri & ratio imparis & ratio primi, ſm primi ſpeciem ineſt omni ternario. Dico aũt primi ſpeciem, q̃ non numeretur per aliũ numerum, nec eſt ex numeris cõpoſitus. Sicq; igitur ternarius ẽ hęc res, ſcilicet numerꝰ impar & primus, & ſm hanc rõnem primꝰ, licet enim vtraq; harũ duarum rationũ amplectatur impares, & hæc vltima inſit etiam binario, omnes vero nulli inſunt.

Dixit Ariſt. Oportet vt eligantur talia, quouſq; deueniam⁹ in electiõe eorũ ad mẽſurã ei⁹: quo ſit vniuſcuiuſq; inexiſtẽtia amplior: ſed aggregatio ipſorũ non ſit amplior: et hoc, qm̃ ſequẽ vtiq; ex neceſſitate, ut hoc ſit ſuba rei: C vt in exẽplo, intẽtio numeri, & intẽtio ſparis, & intentio primi ſm ſpẽs primi ſſunt oĩ ternario: & ſtelligo ꝑ ſpẽs primi, q̃ ipſe ñ mẽſurẽt nũero, & q̃ ipſe nõ cõponaẽ ex numeris: ternarius igr̃ ẽ hoc, i. numerꝰ, impar, primus, & ꝑ hãc intẽtionẽ ꝑmꝰ: & hoc, qm̃ vtrũq; ꝙdẽ ſſtorũ duorũ ẽ, qđ aggregaẽ in impari: ſed hoc vltimũ ineſt ternario conſiſtẽt: oĩa vero ea non inſunt alicui. T.c.70

Poſtq̃

ABRAM

Cō.70 Postquàm cōmonstrauit, quòd
D insint reb⁹ prędicata essentialia vni
uersaliora eis, quę cum hoc sunt pro
priora ipsarum genere, cœpit enun-
tiare, quòd quando intendat defi-
nire rem, oporteat eum colligere ta
lia prædicata: & quando ex pluribus
vno illorum collectum fuerit æqua
le illi, quod definire intēdit, illudq;
collectum includitur in genere il-
lius rei, sequitur necessario, quòd
collectum ex toto hoc, sit rei defi-
nitio. Et dum dixit: Expedit talia
præeligere. Intendit per illud, ipsa
E prædicata essentialia. Dum autem
dixit: Donec ipsorum præelectione
attingamus quantitatem, quorum
vnumquodq; superat, aggregatum
autem non superat. Intendit de his
prædicatis expedit præeligere ea,
quorum vnumquodque sit vniuer-
salius, quod prædicetur de pluribus
quàm de subiecto. Deīde dixit: hoc
enim necessario oportet esse rei es-
sentiam, id est, hoc enim aggrega-
tum, quod huius conditionis est,
oportet necessario quòd sit rei for-
ma, ipsiusq; differentiam ipsam cō-
F stituens, idest, quòd quando hoc
connectitur illius generi, comple-
tur huius rei definitio. Deinde tulit
huius exemplum: Et dixit: Verbi
gratia, ratio numeri, & ratio impa-
ris, & ratio primi, secundum primi
species, inest omni ternario, idest
huius exemplum est, quia omni ter
nario inest, quòd sit impar, & quòd
sit numerus primus, ſm rationem
specierum ipsius primi. Deinde ex-
plicauit significatum ipsius primi,
Et dixit: Dico autem primi speciē,
ꝙ non numeret per alium nume-
rum, nec sit ex numeris compositus,
id est,

BVRANA

Posteaq̄ declarauit, ꝙ rerū ꝑdica Cō.70
tarū inueniunt nōnulla magis vr̄ia
ipsis substātialia: q̄ cū hoc sunt ma-
gis appropriata, q̄ gen⁹ ipsorū: cœ-
pit narrare, ꝙ oportet eū, q̄ vult de-
finire aliq̄d colligere huiuscemodi
prædicata: cūq; aggregatū fuerit ex
plurib⁹ ipsorū: qd̄ est ęquale rei, cu
ius intēdit definitionē: & cōprehen
dat ip̄m aggregatū gen⁹ illi⁹ rei: se-
quit ex necessitate: vt sit aggregatū
ex oī hoc definitio rei: & cū dixit: &
opꝫ, vt eligam⁹ talia: intelligit ꝑ ip̄m
ꝑdicata substātialia: & cū dixit: quo
usq; deuenerit ī electione ipsorū ad
mēsurā eius: quo sit vniuscuiusq; in
existētia amplior, & aggregatū nō
sit amplius: sensus est: & opꝫ, vt eli-
gamus ex istis prędicatis illud, cuius
vnūquodq; sit vr̄ius subiecto, hoc ē
re, cuius intendimus definitionē: &
aggregatum ex ipsis, nō sit vr̄ius eo,
sed ęquale ipsi: & hoc est, qd̄ voluit,
cū dixit, amplius, hoc est, ꝑdicat de
ampliori, q̄ subiectum. D.d. Et hoc,
qm̄ sequit ex necessitate, vt hoc sit
sub̄a rei: sensus est: & hoc, qm̄ hoc
aggregatū, quod ē cū hac dispōne,
ex ꝑdicatis, oportet ex necessitate, vt
sit forma rei: & dr̄ia constituta ipsi:
sensus est: cūq; relatū fuerit hoc ad
gen⁹ suū, ꝑfecta erit definitio istius
rei: deinde adduxit exēplū huius, &
dixit: exēplū huius: intētio numeri,
& intētio imparis, & intentio primi
ſm spēs primi, inest oī ternario: sen-
sus est: & exēplū huius: qm̄ inest oī
ternario, ꝙ est impar, & ꝙ est nume
rus primus ſm intētiones spērū pri-
mi: postea declarauit intētionē pri-
mi, & dixit: & intelligo ꝑ spēs primi,
illud, quod nō mensurat à numero,
& qd̄ nō est compositū ex numeris:
sensus

ABRAM

ideſt, ꝙ primus numer⁹ dicat̃ de numeris ſm duo ſignificata, quorum vnū eſt, ꝙ illū nō numeret alius numerus: alterū ãt, ꝙ nō ſit ex nūeris cōpoſit⁹, ſicut ſunt ternarius & binarius: ternarius.n. & binari⁹ nō ſunt cōpoſiti ex duob⁹ numeris. Binarius enim nō eſt penit⁹ cōpoſit⁹ ex aliquo numero, ternarius vero ẽ cōpoſit⁹ ex nūero & vnitate. D.d. Sicq; igit̃ ternarius eſt hęc res.i. ꝙ qñ, gſa exẽpli vellemus ternariū definire, hoc mō, cōſideraſſemus ꝓdicata eſſentialia, q̃ ſunt illo vſiora & ꝓpria ſuo genere, q̃ eſt numerus: & qñ de illis inuenerim⁹ qđ ſit ei equale, hęc eſſet ipſius definitio. v.g. quia in uenimus ꝙ de eo prædicet imparitas & primitas, ſm ambo ſignificata ſimul, & inuenimus hoc collectū ternario equale: hoc ẽ, ei ꝓpriũ, ſequitur ꝙ hęc ſit ternarij definitio, ſ. numer⁹ impar prim⁹ ſm ambo ſignificata ſiũ. primitas enim, q̃ dr̃ de nūeris, p quã intẽdim⁹, ꝙ ipſum nō numeret ali⁹ numer⁹, eſt cōis ẽt qui nario & reliquis: iu primitate ãt ſm ſignificatū ſecūdū cōuenit ſecū ipſe binarius. Ternarius ãt ꝓprie diſcernit̃ ab alijs reliquis numeris, p ambas primorū ſp̃es ſimul. Dū ãũt dixit: Licet.n. vtraq; harum duarū rationum amplectat̃ impares. Intẽdit p illud imparitatẽ & primitatẽ, q̃ deſcriptæ ſunt, ꝙ nō numeret illum alius numerus. Dū ãũt dixit: Et hęc vltima inſit ẽt binario. Intẽdit p illud primū ſm ſignificatū ſecundū, & eſt illud quod deſcribit̃, ꝙ non ſit cōpoſit⁹ ex numeris. Deinde dixit: Omnes vero nulli inſunt, ideſt, collectū ãũt ex his trib⁹ clauſulis nulli numero ineſt, niſi ternario.

SVRAMA

ſenſus eſt, ꝙ primū in numeris eſt ſm duas intẽtiones: quarũ vna ẽ, ꝙ nō menſuret̃ à numero, altera vero, ꝙ nō ſit cōpoſit⁹ ex numeris: quẽad modū ternari⁹ & binari⁹: q̃m ternarius & binarius nō ſunt cōpoſiti ex numeris: binarius q̃dẽ nō eſt ex numero penit⁹: ternari⁹ vero ẽ cōpoſitus ex nūero & vnitate. D.d. Ternarius igit̃ eſt hoc.i. ternari⁹ igit̃ hęc res: hoc ẽ: cū voluerimus exẽpli gr̃a definire ternariū p hãc viã: intẽdem⁹ ad ꝓdicata ſũ balia, q̃ ſunt vſiora ipſis, & magis appropriata, q̃ genus ipſorū, qđ eſt numerus: cū q; inuenerimus ex ipſis, qđ eſt equale ipſis, erit hoc definitio ipſi⁹: vt in exẽplo, q̃m nos inuenim⁹, ꝙ ꝓdicat̃ de ipſo imparitas, & primitas ſm duas intẽtiones ſimul: & Iuenim⁹ aggregatũ hoc equale ternario, hoc eſt appropriatũ ipſi: & ſeq̃t̃, vt ſit defiñ ternarij hęc, hoc ẽ de nūero ꝓpo ſm duas intẽtiones ſiũ: & hoc, q̃m primitas, q̃ dr̃ de numeris, p quos Itelligim⁹, ꝙ nō meſurent̃ à numero cōicãte, qui nario & reliqs: primitas vero ſm intentionẽ ſecūdã ẽ, in q̃ cōicãt binarius, & poſtea ternari⁹ abſq; aljs numeris I duab⁹ ſp̃ebus primitatis ſiũ: & cùm dixit: & hoc, q̃m vtraq; iſtarum duarũ intẽtionũ ẽ, q̃ aggregat̃ in impari: Itelligit p ipſum, ſparitatẽ, & primitatẽ, q̃ deſcribunt̃ in eo, ꝙ nō meſurant̃ p numerũ: cùm vero dixit: & hoc vltimũ ineſt ternario: intelligit p ipſum, primũ ſm intẽtionẽ ſecundã: & hoc eſt, qđ deſcripſit: qđ nō eſt cōpoſitũ ex numero. D.d. Sed aggregatio ipſorũ nō ineſt alicui: ſenſus eſt: aggregatũ vero ex tribus diſpōnibus, nō ineſt vtiq; alicui numerorum alij a ternario.

A

B

C

T.17.pt. D *Quoniam vero declaratū est nobis in superioribus, quòd necessaria quidem sunt, quæ in eo quòd quid est prædicantur, vniuersalia vero necessaria sunt, trinitati autem, & cuilibet alij sic accipiūtur in eo quòd quid est, quæ accipiuntur sic, ex necessitate quidem essent vtiq; trinitas hæc. quòd aūt substantia sit, ex his planum est: necesse enim est, si non hoc esset trinitatis esse, vt genus aliquid esse, hoc aut nominatum, aut innominatum: erit igitur in plus quam trinitati inexistēs. supponatur enim tale esse genus, vt insit secundum potentiā in plus. si igitur nulli ineſt alij quam individuis trinitatibus, hoc vtiq; esset trinitati esse, supponatur enim & hoc substantia vniuscuiusq; esse, quæ est in individuis vltima talis prædicatio: quare consimiliter & alij cuicunque ita mon-*

F *stratorum eidem esse erit.*

ABRAM

T.c.71 Ex quo aūt iam notum est ex his, quæ tulimus, ꝙ res, q̄ sunt fm quod qd sit, sint necessariæ, ipsa aūt necessaria sunt vlia, res aūt positæ fm hanc rationē insunt trib⁹ & alteri rei fm quod quid sit, sicq; necessario ternarius est hęc: ꝙ aūt sit essentia, notum est ex hac re: necessario ens oportet, ꝙ nisi hæc sint ratio essendi horum trium, & sint alicu

F ius generis, aut nominati, aut innominati, ineſſet ergo pluribus q̄ ternario, & ponat ꝙ gen⁹ sit hoc, ſ. ꝙ potentia insit pluribus: si aūt hæc non insit alīq rei, nisi ternario impartibili. hæc itaq; est ratio essendi ipsius ternarij. Nos enim ponimus etiā, ꝙ cuiusq; essentia sit vltima oratio, quæ dinumerat indiuisibile, qd fm hanc rationē sit: & similiter q̄ fuerint res, de quarum rōne ostenditur, ꝙ sic sint vni certæ rei, quæuis res illa fuerit, est quę illi insit, & quid sit.

Postq̄

AVRANA

Dixit Aristo. Q̄m iam vtiq; T.c.71 notū est in eo, qđ adduximus superius: ꝙ ea, q̄ prædicant p viā quid est, sunt necessaria: & sunt necessaria vlla: & ea, quę ponuntur in hac re, insunt ternario, & rei alteri per viā quid est: ex necessitate igit̄ est, vt sint ternari⁹ hæc: ꝙ aūt sit substantia planū vtiq; ex hac re: & hoc, q̄m sequitur ex necessitate: ꝙ nō sunt hęc intentio existentiæ ternario, vt sint ſ genere aliquo, aut noīato, aut innoīato: erit igit̄ inexñs pl⁹ q̄ ternario: ponat ꝙ gen⁹ ē hoc, ideſt, ꝙ sit in potētia in plus: & si ē hoc, non ineſt alicui alī, nisi ternario īdiuisibili: hoc igit̄ erit intentio exñtię ternarij: & hoc, q̄m nos posuim⁹ cōsist̄ ēt, ꝙ substantia vniuscuiusq; est oīo vltima: q̄ cōnumerat īdiuisibilis: q̄ ē cū hac dispōne cōsist̄ ēt: cū fuerint ea, ex quorū dispōne monstrat, ꝙ sunt ita, rei vni, q̄cunq; res fuerit, ipsum ens illi, & qd ē.

Posteaq̄

ABRAM

Cō.71 Postq̄ posuit, ꝙ ꝑdicata, quib⁹ apponit conditio, ꝙ sint essentialia, & vniora, q̄ illud, de quo dicunt, & illius genere propriora, & qñ ex illis collectū fuerit aliquod totū, & illud sit rei equale, ipsū sint definitio. & de hoc exemplificauit in ipso ternario de ipsis ꝑdicatis de trinario, quæ ei insunt: hoc ē imparitas & primitas fm ambo significata. Intendit ostendere de ternario & de alijs rebus, q̄s definite hoc modo intēdit, quo modo appareat, ꝙ collectum ex his prædicatis de trib⁹ sit ternarij definitio. Et dixit: Ex quo autem iam notum est ex his, quæ tulimus, ꝙ res, quæ sunt fm ꝙ quid sit, sint necessariæ, idest, oportet ꝙ aggregatum ex prędicatis huiusmodi sit rei definitio, quia iam ostendimus in prehabitis, ꝙ prædicata, quæ sumuntur in respōsione ad quid sit: sint necessaria, & commonstratum etiam est, ꝙ necessarium sit vsie: re aūt sic existēte, manifestum est, ꝙ qñ verificatum fuerit nobis de prædicatis fm quod quid sit, ꝙ tradantur in rñsione ad quid sit, ꝙ illa prædicata sint necessaria, & vniuersalia. v.g. quia quando verificatū fuerit nobis de his prędicatis trinarij, ꝙ sint prædicata fm ꝙ quid sit: hoc est, imparitas & primitas fm ambas res. Notū itaq; est, ꝙ sint necessaria & vtia. Et hoc significauit qñ dixit. Res autem positæ fm hanc rationem insunt trib⁹, idest, fm ꝙ qd sit, & alteri rei. Sicq; notum est, ꝙ sint vniuersalia, & necessaria ternario. Et postquàm notificauit, quòd prædicata sumpta in respōsione ad quid res sit, oporteat ꝙ sint secūdum has duas res. Dixit: Sicq; necessario ternarius est hoc,

idest

BVRANA

Posteaq̄ posuit, ꝙ ꝑdicata, in quibus ponit conditio, ꝙ sint substantialia, & magis vtia, q̄ id, quod dī de ipso appropriatum ex genere: cùm aggregatū fuerit ex ipsis vtę equale rei: qm ipsa erunt definitio: & posuit exemplū huius de ternario, in tribus ꝑdicatis, quæ insunt ipsis, hoc est imparitate & primitate, fm duas intētiones, vult monstrare, q̄o apparet, ꝙ aggregatū istorū triū prędicatorū, est definitio ternarij, per tria reliqua, quorū intendebat desinitio p hanc viam. Et dixit. Qm iā vtiq; notū est in eo, qd adduximus supra, ꝙ ea, q̄ prædicant per viā qd est, sunt necessaria: sensus est: atqui sequit, ꝙ aggregatū ex prædicatis, quæ sunt cum hac dispōne, sit definitio rei: qm iam declarauimus in ꝓcedentibus, ꝙ prędicata, q̄ accipiuntur in rñsione quid est, sunt necessaria: & declaratū fuit consist et, ꝙ necessariū ē vtę: & si res ita est. Planū vtiq;, cùm verificatum fuerit apud nos de ꝑdicatis ex via quid est, quæ traduntur in rñsione quid est, ꝙ oportet ea ꝑdicata esse necessāria & vtia: vt in exēplo, cùm verificatū fuerit apud nos de istis ꝑdicatis trib⁹, ꝙ ipsa sunt ꝑdicata ex via quid est, hoc ē corruptiōe & primitate fm duas intentiones. Iam vtiq; declaratū fuit, ꝙ ipsa sunt necessaria & vtia: & hoc est, quod significauit, cùm dixit: & sunt ea, q̄ ponunt cū hac dispōne in. existētia ternario, hoc est inexistentia ipsi ex via qd est, & reliquis. Manifestum igit, ꝙ ipsa sunt vtia & necessaria ternario: & posteaq̄ docuit ꝙ prędicata, q̄ accipiuntur in rñsione qd ē, opꝫ eē cū his duab⁹ dispōnib⁹: dixit ex necessitate igit est, vt terna-

Cō.71 A

B

Cō.71 C

ABRAM

D ideſt ſicq; neceſſarium eſt, ꝙ definitio ternarij ſit aggregatum horum prædicatorum ſm ꝙ eſt illi æquale. Deinde cœpit cõmonſtrare vñ hoc ſequat, Et dixit: Quod aũt ſit eſſentia, eorum eſt ex hac te. i. ꝙ vero aggregatũ ex illis ſit trinarij eſſentia ẽ norũ ex eo quod dicã. D.d. Neceſſario enim oportet, ꝙ niſi hęc ſint rõ eſſendi horũ trium, & ſint alicuius generis, aut nominati, aut innominati. i. oportet ꝙ horũ aggregatum ſit ternarij definitio, quia niſi eſſet ternarij definitio, eſſet definitio ali

E cuius generis de generibus ipſi' ternarij, ex quo illa ſũt eſſentialia, ſiue hoc gen' ſit nominatũ, ſicut figura, q̃ eſt trigoni gen', ſiue ſit innominatum, ſed ſignificet ꝑ oratione, ſicut dicimus, ꝙ dup icis genus ſit multiplex: eſſet ergo plurib' q̃ trinario, & ponat' ꝙ gen' eſſet hoc illud, ſ. ꝙ poteſtate eſt in plurib', i. ſi poneremus ꝙ hęc ꝓdicata eſſent definitio generis ipſi' trinarij, oporteret ergo ꝙ ineſſẽt plurib' q̃ trinario, quia iã poſitũ eſt in gñis defiõne ꝙ ſit illud qđ poteſtate eſt in plurib' illa re, cu

F ius ẽ gen'. Cũ aũt poſuerim' ꝙ ſint trenario ęqualia, ops ꝙ ſint illius definitio: oſs enim oſo, q̃ alicuius rei ſubam notificat, aut eſt illius gen', vel defiõ. Et hoc intẽdebat qñ dixit: Si aũt hęc nõ inſit alij rei, niſi trenario impartibili, hęc itaq; eſt rõ eſſendi ipſi' trenarij. i. ſi aggregatũ horũ prędicatorũ nõ ſit vtius trenario, de quo ꝓdicat impartibile in aliud, ops ꝙ hæc oratio ſit trinarij definitio. dixit vero, ꝙ ſit poteſtate: quia extra mentem non eſt vniuerſale in actu. D.d. Nos enim ponimus ẽt ꝙ cuiusq; eſſentia ſit vltima oratio,

quæ

BVRANA

rius ſit hoc: ſenſus eſt: ſequit itaq; vt ſit aggregatio iſtorũ ꝓdicatorũ ex parte, qua ſunt ęqualia ipſi: deſde aſſumptũ declarãdũ, vñ ſequit hoc, & dixit: ꝙ aũt ſit ſubſtãtia ternarij, notũ vtiq; ẽ ex eo, qđ diximus. D.d. Et hoc, qñ iã ſequit ex neceſſitate, vt nõ ſit, niſi intentio exñtiæ ternario, & ſit tã q̃ gen' aliq̃ aut noſatũ, aut innominatũ: ſenſus eſt: atq; ſequit, ꝙ ſit aggregatio horũ definitio ternario: qm̃ ſi nõ eẽt defiõ ternarij, eẽt vtiq; definitio gñis ex generibus ternarij: qm̃ ſunt ſubę, ſiue hoc gen' habeat nomẽ, vt figura, q̃ ẽ gen' triãguli, aut nõ hẽat nomẽ: ſed ſignat ſup ipſo ꝓ oſonẽ: quẽadmodũ, qđ dixerũt, ꝙ genus duplicis eſt multiplex: inerit igit ampliori q̃ triãgulo: ponat, ꝙ gen' eſt hoc, hoc eſt, ꝙ ineſt in potẽtia ampliori: ſenſus eſt: & ſi ponam', ꝙ iſta prędicata ſunt defiõ gñis ternarij, ſequit vtiq; ꝙ inſint ampliori, q̃ ternario: qm̃ iã poſitũ fuit in defiõne gñis, ꝙ ipſum ineſt in potẽtia ampliori, q̃ ſit res, q̃ eſt gen' ipſi'. Iamq; poſuim', ꝙ ipſa ſunt ęqualia ternario: igit ſequit, ꝙ ſint definitio ipſi': qm̃ ois oſo notificãs ſubam rei alicui', aut ẽ gen' ipſi', aut definitio: & hoc eſt, qđ voluit, cũ dixit: & ſi eſt hoc, nõ ineſt alicui, niſi ternario indiuiſibili. Iam vtiq; erit hoc intellectio exñtię ternarij: itelligit ꝑ ipm: & ſi fuerit aggregatio iſtorũ prædicatorũ nõ magis vñs, q̃ ternarius de quo ꝓdicat a nõ diuiſibili ad aliud: ſequit vtiq;, vt ſit hęc oſo defiõ ternarij: atq; dixit: ꝙ eſt in potẽtia, qm̃ nõ eſt extra intellectũ vle in actu. D.d. Et hoc, qm̃ nos ponemus cõſiſt ẽt, ꝙ ſubſtantia vniuſcuiusq, eſt oratio vltima, quæ

connu-

ABRAM

quæ dinumerat indiuisibile.i.ostenditur aũt hoc,qñ concedimus ꝙ singulorũ entium materialiũ essentia sit vltima definitio, q̃ dr̃ de oĩbus indiuiduis, q̃ sunt indiuisibilia in eo ꝙ quid sit dictione prima. Et illud intẽdebat dũ dixit: Quæ dinumerat indiuisibile.i.quæ p̃dicat̃ de indiuiduis p̃dicatione prima: & est ac si intendisset, ꝙ qñ admittitur, ꝙ definitio notificans rei essentiam sit oratio, quę largitur quidditatem singulorum indiuiduorum huius rei prima traditione, fit horum prædicatorum aggregatũ trinarij definitio. & puto, ꝙ per hoc insinuauerit ad qđ ostendit in Scientia metaphysicæ, ꝙ definitio s̃m veritatẽ sit indiuiduorum, quæ sunt in actu. Ex quo autẽ intẽdit notificare, ꝙ hæc res, de qua exemplificauit in ipso trinario, sit cõis omnibus rebus, quas definire intẽdimus, Dixit: Et simil iter quando fuerint res, de quarum ratione ostenditur, ꝙ sic sint vni certe rei, quæuis res illa fuerit, est quæ illi insit, & quid sit.i. & sicut ostensum est in hoc genere de prædicatis, quæ tradunt trinarij essentiam, sic res est in oĩbus prædicatis, de quorum dispositione ostenditur, quod sint rei, de qua p̃dicant̃ quęuis res illa fuerint s̃m conditionẽ horum prædicatorũ essentialium, quæ trinario insunt ꝙ illa notificent rei essentiã, & largiantur ipsius definitionem. apposuit autem conditionem prædicatis, ꝙ sint vñora illo, de quo prædicant̃, & illorum aggregatum sit æquale illi de quo prædicatur, quia non inuenit̃ cuiusq; rei vnũ essentiale prędicatũ sibi æquale, & sic denominauit vniuersalitatem in hac oratione.

BVRANA

cõnumerat̃ indiuisibilis: sensus est: A
atq declaratũ ẽ hoc: cũ fuerim⁹ confessi, ꝙ sub̃a vniuscuiusq; entiũ materialiũ ẽ termin⁹ vltim⁹: qui dr̃ de oĩb⁹ indiuiduis, q̃ sunt indiuisibilia, hoc ẽ indiuisibilia ex pte, qua est rõ primi, & hoc est, qđ voluit, cũ dixit: qđ inest ĩdiuisibili: hoc ẽ, qđ p̃dicat̃ de ĩdiuiduis p̃dicatione prĩa: & q̃si vult: ꝙ cũ admiserit, ꝙ defiõ docẽs sub̃am rei ẽ posterior: q̃ tradit essentiã cuiuscunq; indiuidui ex indiuiduis ternarij traditione prima, seq̃t̃ vtiq;, ꝙ aggregatũ istorũ p̃dicatorũ sit defiõ ternario: & existimo, ꝙ ip̃e B
vtiq; designauit p hoc illud, qđ declaratũ fuit in ijs, q̃ sunt post nãlia: ꝙ defiõ in veritate ẽ indiuiduorũ, q̃ sunt in actu. Et posteaq̃ voluit docere, ꝙ hęc est intẽtio, p quã posuit exẽplũ de ternario: ꝙ ẽ vl̃e in oĩbus indiuiduis, quorũ definitionẽ intẽdim⁹: & ita cũ fuerint ea, ex quorũ dispõnibus declaratũ fuerit: ꝙ ipsa insunt ita rei alicui, quæcũq; res fuerit inexñs ipsi, & quid est: sensus est: & quẽadmodũ declaratũ fuit ĩ hoc genere p̃dicatorũ: q̃ tradũt sub̃am ternarij: & cõsilr̃ se habet res in omnibus p̃dicatis, ex quorũ dispõne declaratum fuit, ꝙ de re interrogatur, quid sit, quẽadmodum se habet interrogatio prædicatorũ, quæ insunt ternario: quæ attestantur substãtiã de re, & tradunt definitionẽ ipsius: atqui ponit conditionem de prædicatis, quæ sunt magis vniuersalia, q̃ id, quod prædicatur de ipso: & aggregatio ipsorũ est æqualis illi, qđ non prædicatur: quoniam nõ inest vnicuiq; prædicatũ vnum substantiale, æquale ipsi: & intendit ipse in hoc tractatu intentionem vl̃em.

Vide 3. Met. t.cõ. 40. & .8. Met. t.c.9. & alibi.

C

SSS iiij ANT.

D ANT. INTER. TEX. XVIII.

*Oportet autem, quando totum aliquid negotietur quispiam, diuidere genus in indiuidua specie prima, vt numerum in trinitatem & dualitatem: postea sic illorum definitiones tentare accipere, vt recta linea & circuli, & recti anguli. post hæc autem accipientem quid est genus, veluti vtrum quantorum, aut qualium proprias passiones speculari per communia prima: accidentia nanq; ijs, quæ componuntur ex indiuiduis ex definitionibus erunt plana, eo quod principium est omnium * definitionum ipsum simplex, & simplicibus solis per se insunt accidentia, alijs vero secundum illa.*

* a l. defiõ & ipsum simplex.

ABRAM

T.c.72 Et expedit, quando quis in-
E tenderit definire vniuersale aliquod, & ambiguus fuerit, quòd partiatur genus ad impartibile primum secũdum speciem. v.g. ꝙ partiamur numerũ in ternarium & binarium: deinde quęramus sumere definitionem horum duorum, & similium. gratia exempli, definitionem lineæ rectæ: & definitionem circuli: & definitionem rectorum angulorum. Deinde post hoc sumatur quod sit suum genus, verbi gra-
F tia, vides ne, an sit de quantitatibus, aut de qualitatibus: & cõsideremus connexa propria illis rebus vniuersalibus primo: ea enim, quæ propria sunt rerum compositarum impartibilium, nota sunt de definitionibus: simplex enim definitio est omniũ principium: & res connexę sunt secundum earum essentias simplicium: & solum illorum definitiones sunt: ipsas autem esse illarum postremarũ fit ꝑꝑ has.

Postq̃

BVRANA

Dixit Arist. Oportet autem, T.c.72
cùm intendit aliquis definitionem alicuius omnino: vt sit solicitus diuidere genus in indiuisibile primum in specie: vt in exẽplo, quòd diuidat numerum in ternarium et binarium. Deinde inquirat, vt accipiat definitionem istorum duorum & similium ipsis, vt definitionem lineæ rectæ, & definitionem circuli, & definitionem angulorũ rectorum. Deinde post hoc: cũ accepit quid est genꝰ ipsius, puta an sit ex quantis, an ex qualibus: & considerabimus consequentia appropriata per illa cõmunia primum: & hoc, quoniã quæ consequuntur res compositas ex indiuisibilibus, erũt nota ex definitionibus: quoniam definitio simplicis est principiũ totius: & consequentia insunt vtique per se simplicibus, & definitionibus eorum tantũ: quòd autem insint ipsis vltimis, hoc vtiq; est propter illa.

Posteaq̃

ABRAM

Cō.72. Posq̄ tradiderat modū, quo educantur definitiones vltimarū specierū fm viā diuisionis, Intendit etiā tradere, quo modo educant fm hanc viā definitiones specierū illarū, s.q̄ sunt genera eorū, quę eis subsunt, & species suorum superiorum. Et dixit: Et expedit quando quis intenderit definire vlē aliquod, & ambiguus fuerit ꝙ partiat genus ad impartibile primū fm speciem. idest, expedit ꝙ qñ quis intenderit definire aliqd genus, ꝙ partiatur hoc genus in vltimas species impartibiles fm speciem. vocauit autem ipsum genus vlē aliquod, & totum: quia est cōpositū ex speciebus, & species sunt ipsius sicut partes, & ipsum est ipsarum sicut totum & confusum. D.d.v.g. ꝙ partiamur numerum in ternarium binarium: deinde quęramus sumere definitiones horū duorū & similiū. i. exemplum huius est, ꝙ qñ nos velimus definire naturā ambientem ipsum ternarium & binariū, ac si diceres ipsum numerū, partimur illam in ternariū & binariū: deinde sumimus definitionem vtriusq; horū duorū fm modū præ dictum, ternarius. n. & binarius sunt de vltimis speciebus. D.d. Gfa exēpli, definitionē lineę rectę, & definitionē circuli, & definitionē rectorū angulorū. i. & sift oñdit hoc dictū ex alijs exēplis similibus huic exemplo. sicut qñ nos velimus sumere lineę definitionē partimur eā in ipsius duas spes, q̄ sunt curua & recta: & similiter qñ vellemus sumere definitionem angulorū, partimur angulos in rectos, & non rectos, & sumimus vtriusq; illorū definitionē fm modū p̄dictū. Dū aūt d. D. post hoc

BYRANA

Post eaq̄ tradidit viam, p quā producuntur definitiones specierū vltimarū per viam diuisionis: vult tradere consimilē cē: quo producunt p. hanc viam definitiones specierum: hoc est, qd est genus illi, qd est sub ipsis, & species illius, qd est supra: & dixit. Oportet aūt cū intendit aliqs definitionem alicuius, & fit hoc, ꝙ diuidat hoc ad indiuisibile primū ī specie: sensus ē. Iā vero cōp3, cū intendit aliquis definitionem generis alicuius, vt diuidat gen' istud ī species vltimas indiuisibiles per spēm: vocauit aūt genus vlē aliqd & totū: qñ est ex speciebus, & spēs ipsi' sunt vt partes: & ipsum respectu ipsorū est vt totū & vlē. D.d. Exemplū huius, vt diuidatur numerus in ternarium & binarium. D. quærat, vt accipiatur definitio duorum istorū & similium ipsis: sensus est: exēplum huius: cùm voluerimus, vt definiatur natura comprehēsa in ternario & binario, ac si diceres naturā: diuidemus ipsum in ternariū & binarium. Deinde accipiemus definitionem vtriusq; ipsorum per viā priorīs, qñ ternarius & binari' sunt ex spēbus vltimis: & dixit: vt in exemplo, definitio lineę rectę, & definitio circuli, & definitio angulorum sensus est: & ita mōstrat sermo iste ex alijs exemplis similibus illis, quę adduxit: quemadmodū cum voluerimus accipere definitionē lineę, diuidemus ipsam in duas species: quas sunt arcualis & recta: & ita, cū voluerimus accipere definitionem angulorum, diuidemus ipsos in rectos & non rectos, & accipiemus definitionem vtriusq; fm viam præcedētem: & cùm dixit: & post hoc, cùm

A Cō.72.

B

C

accepe-

ABRAM

D hoc sumatur qd sit suũ genus: v.g. vides ne, an sit de quantitatibus, aut de qualitatibus .i. qñ acceperimus definitionem cuiusq; speciei illius generis, quod definire intendimus, capimus genus huius generis. D.d. Et cõsideremus connexa propria illis rebus vñibus. i. qñ accepimus genus huius generis, qd definire intẽdimus, & definitionem suarũ particularium specierum, sumimus ex illis definitionibus prædicata essentialia propria huic, qd definire intẽdimus: & sunt illa quorum vnum-
E qdq; est vñus hoc genere, & magis proprium suo genere, & vtriusque aggregatũ est huic generi, qd definire intendimus, æquale, & fit oratio collecta ex genere huiꝰ generis, & ex illis prædicatis proprijs aggregatum ęquale huic generi, in eo qd quid sit, illa est huius generis definitio. Ex quo aũt posset quis dicere, qñ generis definitio completur ex congregatione prædicatorũ essentialium propriorũ suo generi, quid opus est sumere definitiones specierũ, in quas ipsum primo partitur?
F Sicq; fit ac si diceret ad huius respõsionem, quod sit ex quo illorum prædicatorum propriorum aggregatum huic generi est notiꝰ de suis speciebus q̃ ipsummet. Deinde tulit huius causam & dixit: Illa enim quæ propria sunt rerum compositarum impartibilium, nota sunt de definitionibus .i. hoc autẽ oportuit fieri, quia prędicata essentialia propria generi composito ex speciebus quæ non partiuntur, illius, scilicet quod definire intendimus, sunt notiora apud nos in definitione specierum

BYRANA

acceperit, quid est genus ipsius, puta an sit ex quantis, an ex qualibus: sensus est: & cùm acceperimus definitionem vniuscuiusq; specierum generis, cuius intendimus definitionem; accipiemus genus istius generis. D.d. Et considerabimus consequẽtia appropriata in illis intentionibus vniuersalibus: sensus est: cũque acceperimus genus istius generis, cuius intendimus definitionem, & definitionem specierum suarum particularium: accipiemus de illis definitionibus prædicata substãtialia appropriata in hoc, cuius intendimus definitionem: quę sunt illa: quorũ vnumqdq; est vñus hoc genere & appropriato generi ipsius: & aggregatũ vtrorumq; erit ęquale huic generi, cuius intenditur definitio: & erit oratio aggregata ex genere istius generis, & ex illis prędicatis appropriatis aggregatis ęq̃lis huic generi ex via quid est, definitio qd est hoc genus. Et qm̃ posset aliquis dicere: cùm fuerit definitio istius generis, pficietur vtiq; ex relatione prædicatorũ substãtialiũ ad genus suũ: quid igitur est opus, vt accipiantur definitiões spẽrum, in quas diuiditur primo? quare vtiq; dixit ipsi in respõsione huius: ꝙ post illa prædicata appropriata, aggregatio ipsorum ad hoc genus est notior p species ipsius q̃ p ipsum p se. Deinde adduxit cãm in hoc, & d. & hoc, qm̃ q̃ consequunt̃ res compositas ex indiuisibilibus, erũt nota ex definitionibus: sensus ẽ: atq; seq̃tur hoc, qm̃ p̃dicata subalia appropriata in ipsis in genere cõposito ex spẽbus, q̃ nõ diuidunt̃, hoc ẽ, cuius intẽdimus defiõnẽ: ipsa sunt apud nos

ABRAM

cierum illius. hoc est, ꝙ illa inesse speciebus sit notius q̃ illa ineẽ huic generi. Deinde tulit ẽt huius cãm & dixit: Simplex enim definitio est omnium principium. i. ideo est eui dentius constituere definitionem generis ex definitione speciei, q̃ illam constituere ex eo ipso, quia genus est compositum ex speciebus, & species sunt simpliciores eo: definitio aũt simplicis est principium definitionis compositi, qm̃ compositi principium est ipsum simplex. D.d. Et res connexæ sunt ꝑm earum essentias simplicium, & solum illorum definitiones sunt: ipsas autem esse illarum postremarum fit propter has, idest. Prædicata autem essentialia propria generi, quod definire intendimus, seu cui est proprium illorũ aggregatũ esse est notius de simplicibus. i. de spẽbus, quarũ genus est, quia ipsæ sunt. Illa autem inesse superiori cõpositione est ob illa ineẽ speciebus, hoc est, ꝙ insint illi mediante illa, inessendo ipsis speciebus, vc3, ꝙ insint prĩo spẽbus, generi autẽ secundo. gr̃a exempli, quia genus inest animali, q̃a inest speciebus, quæ sunt homo & equus. Huius autem causa est, quia simplex affirmatio est animalis, q̃a est suarum specierum, & specierum quidem est, quia est indiuiduorum. Et ideo apud nos indiuiduum est notius specie, & species notior genere, & similiter res est de suis prædicatis, scilicet quòd generis prædicata illi propria, notius sit inesse speciebus, quæ illi subsunt, quàm illa inesse ipsimet generi. Et ideo videtur Aristoteles,

ꝙ

BVRANA

nos per definitionẽ specierum suarum notiora: hoc est, ꝙ existentia ipsorũ in spẽbus est notior, q̃ exñtia ipsorũ in hoc genere: postea adduxit cãm consist ẽt & dixit: qm̃ definitio simplicis est principiũ totius: sensus est: atqui cõsistẽtia sup definitionẽ generis ex definitione spẽi, est manifestior, q̃ cõsistẽtia sup definitiõe ex ipso p se: qm̃ genus cõponit ex spẽbus, & spẽs sunt simpliciores ipso: & definitio simplicis ẽ principiũ definitiõis cõpositi: qm̃ principiũ compositi est ipsum simplex. D.d. Et consequẽtia vtiq; insunt p se simplicibus & definitionibus eorũ tm̃: ꝙ aũt ipsa insint illis alijs, illud vtiq; est pp hęc: sensus ẽ: ꝙ autẽ prędicatorũ substantialium appropriatorũ generi, cuius intẽdimus definitionẽ, aut appropriatum aggregationi ipsorũ, erit vtiq; exñtia ipsorũ notior p simplicia, hoc ẽ spẽs, quę sunt sub genere: qm̃ ipsa insunt prĩo spẽbus: qm̃ ipsę sunt simplices: sed ꝙ ipsa insint illi, qđ ẽ ex cõpositione, hoc vtiq; erit, quia ipsa insunt spẽbus, hoc est ipsa insunt speciebus primo, & generi secũdo: vt in exẽplo, qm̃ genus vtiq; inest animali, qm̃ inest speciebus suis, q̃ sunt hõ & equus: & cã ĩ hoc est: qm̃ animalitas absoluta inuenit vtiq;, qm̃ ipsa inest speciebus suis: & ĩ speciebus inuenitur pp existentiã ipsius in indiuiduis: & ppea fuit indiuiduum notius apud nos q̃ species, & spẽs notior q̃ genus: & cõsimiliter se habet res in prędicatis ipsorũ: hoc est, ꝙ prędicata generis appropriata ipsi insint speciebus, quę sunt sub ipso, est notius, q̃ ꝙ insint generi per se: & propterea videtur Arist.

A B C

ꝙ

ABRAM

D ꝙ notior sit eductio definitiõis fm modum compõnis, q̃ illius eductio fm modũ diuisiõis, qa cõpositiõis principium est ex notiori apud sensum, ꝺ sunt indiuidua Diuisiõis autẽ principiũ est ex generibus, ꝙ minus nota sunt apud sensu, licet sint notiora apud intellectum. Et ideo verisimile est dicere, ꝙ diuisio notior sit apud intellectum.

BVRANA

ꝙ protractio definitionis per viam compositionis est notior, q̃ protractio ipsius per viam diuisiouis, quoniam principium compositõis est notius apud sensum, & sunt individua: principium vero diuisiõis ex generibus: quæ sunt minus nota apud sẽsum: licet sint notiora apud intellectum: & nõ est verisimile, ꝙ diuisio sit notior apud intellectum.

ANT. INTER. TEX. XIX.

Diuisiones autem quæ sunt secundum differentias, vtiles sunt ad
E *ista perducendum, vt tamen monstrant dictum est in præcedentibus: vtiles vero essent ita solum ad syllogizandum ipsum quid est. Atqui videretur vtique, nihil, sed statim accipere omnia, ac si quispiam a principio acciperet absque diuisione.*

T.c 73. Diuisio vero ꝙ differentias iuuat definitionẽ hoc modo. Quo aũt modo ostẽdat, iam dictum est in præcedentibus. Iuuat aũt hoc solo modo, scilicet ꝙ syllogizet et de eo ꝙ quid sit, fm ꝙ putauit, ꝙ hoc nulla res sit, nisi positio totius summæ illorũ: sicut si quis ab initio posuisset
F absque diuisione.

Dixit Arist. Diuisiones vero ꝙ drias vtiles sunt ad definiendũ hunc in modũ: qũo autẽ monstrant iã vtiq; diximus in præcedentibus. Iã vero vtiles sunt in hũc modũ, hoc est, vt rõcinent sup ipso qd est: iãq; existimaꝫ, ꝙ nõ ẽ hoc aliqd aliud à positiõe: quẽadmodũ si non poneret aliqs à principio absq; diuisione. T.c 73.

Cõ. 73. Postq̃ notificauit modũ educẽdi definitionẽ fm modũ diuisiõis, redijt ad dinumerandũ iuuamina ipsius diuisionis, & cõdones, ꝙ adijciẽdæ sunt ad hoc. Et d. Diuisio vero per drias iuuat definitionẽ hoc mõ, quẽ nos enuntiabimus de modis diuisionis. D.d. Quo aũt mõ ostẽdat iã dictũ est in præcedentibus. i. qa iã dictũ est quo mõ educaꝫ definitio fm modũ diuisiõis. D.d. Iuuat autem hoc solo mõ. ſ. ꝙ syllogizet ꝺ eo qꝺ qd sit i. Sua autẽ iuuamina sunt solum

Posteaq̃ docuit modũ extrahendi definitionẽ per viã diuisionis redijt ad narrandũ vtilitatẽ diuisionis: & cõditiones, ꝙ traduntꝫ in hac: & dixit. Diuisiones vero per drias vtiles sunt ad definiendũ hunc in modũ: quẽ cõmemorauimus ex præ diuisionis. D.d. Qũo aũt monstrant iã vtiq; diximus in præcedentibus: hoc est, ꝙ iã dictũ fuit: qũo progreditꝫ definitio ꝑ viam diuisionis. D.d. Iã vero vtiles sunt in hunc modũ, hoc est vt rõcinentꝫ sup ipso qd est: sen- Cõ. 73.

sus

ABRAM

lum ad definitionis eductionē: & p hoc insinuauit illud qđ prędixerat, ꝙ non iuuet notificatione rei ignotę. Vetustiores. n. putabant. ꝙ iuuaret ambas res simul. Et postq̄ enuntiauit, ꝙ solum iuuet eductionem definitionis, Dixit. Sed m ꝙ putaſ, ꝙ hoc nulla res fit, nisi positio. i. qua tenus putaſ de eductione definitionis p illā, ꝙ nō fit aliqua res, nisi assumptio definitiōis ipsiusq; positio accepta. ac si positū eēt, ꝙ hęc sit huius rei definitio, absq; ꝙ educaſ per viā diuisionis. Et hoc qđ d. de re ipsius diuisionis est qđā res, quā prius ostenderat, vc̄z. ꝙ qui illa vtaſ, recipiat ꝙ genus insit definito fm ꝙ sit eius genus, & recipiat esse dr̄as illud diuidētes, inquantū sunt differentiæ, & recipiat subintroitū speciei, quā intendit definire, vni duarum dr̄iarū oppositarū, & ꝙ aggregatum ex genere & hac dr̄ia sit illi æquale, sicut si ab initio rei positū fuisset, ꝙ illa summa esset illius definitio, absq; ipsa diuisiōe. et fm hoc solū facilioré facit & largitur cognitionē partiū definitionis naturaliter. Et posset quis ei dicere, ꝙ mod⁹ cōpōnis ēt sit hmōi, hoc est, ꝙ non sit bonū facere hunc modū, nisi qū genus huius rei definitæ esset notū illi inesse, qua genus est, & notū fuerit de p̄dicatis essentialibus, quæ de illo p̄dicatur, ꝙ sint essentialia, & ꝙ sint vniuersaliora definito, & ꝓpriora genere, & ꝙ aggregatū ex illis sit æquale illi, qđ definiri intenditur. Quis autem educeret definitionē hoc modo, est ac si ab initio rei absq; compositione suppositā fuisset, sicut est dispositio eductionis illius secundum modum diuisionis.

Nos

EVRANA A

sus est: vtilitas vero ipsarū, est vtiq; in extractione definitionis tm̄: desiderauit autē per hoc, ꝙ prius dixit, ꝙ non est vtilis ad concludendū aliqd ignotū, & hoc, qm̄ antiqui viderūt, ꝙ est vtilis in duabus rebus simul: & posteaq̄ enūtiauit, ꝙ est vtilis in extrahēda dfiōne tm̄: d. fm ꝙ existimaſ, ꝙ nō ē hęc aliqd aliđ à pōne: sensus ē: fm ꝙ iā existimaſ, ꝙ extractio defiōnis p ipsū nōē aliqd aliđ à definitiō. &. pōne ipsius admissa: quę admodū si positū fuisset, ꝙ est definitio istius absq; eo, ꝙ progrediaſ p viā diuiſiōis: & hoc, qđ dixerunt de intētione diuisionis, est illud, qđ B iā declaratū fuit prius: sensus est: ꝙ faciēs ipsam, admittet, ꝙ genꝰ inest definitio, fm ꝙ est genus ipsius: & admittet dr̄as diuisas inesse ipsi ex pte, qua sunt dr̄æ: & admittet p̄nē ipsēi, cuius intendit definitionē sub vna duarū dr̄iarū oppositarū: vl̄e aūt aggregatū ex genere & dr̄ia est equale ipsi: & hoc totū, quēadmodū positū fuit à principio rei: ꝙ ipsum vl̄e fortitū est illud absq; diuisione: & fm hoc erit vtiq; facilitatio tm̄, & traditio ordinis partiū defini Dubium.
tionis in natura sua. Iā vero dicere posset aliquis, ꝙ via cōpōnis est cū C
hac disp̄one: hoc est, ꝙ nō est bonū ad faciendā viā hanc: nisi cū manifestū fuerit genus istius rei definitæ inesse ipsi ex pte, q̄ est genus: & erit notū ex disp̄one p̄dicatorū substantialiū, quę p̄dicant de ipso, ꝙ sunt substātialia, ꝙq; sunt vniuersaliora definito, & magis appropriata quā genꝰ: ꝙq; aggregatū ex ipsis ē equale illi, cuius intēdit definitio: & qđ protrahit definitionē p hāc viā est, qđ positum fuit ipsā à principio rei

absq;

ABRAM

D Nos autē dicimus, ꝙ ponere in modo diuisionis illud, qđ opus est ponere, hoc est, recipere quod recipere opus sit, si non sit per se notum, opus est ꝙ syllo commonstrēt necessario, & non contingit aliter cōmonstrari. Id vero, qđ supponitur in modo compositionis positione quadam, potest esse ꝙ non sit per se notum. Hoc autem est duarū specierū, aut ꝙ sit ex illis, quę possunt sensu cerni, aut ex his, quę syllo possunt commonstrari. Si vero fuerit ex his, quæ syllo possunt commonE strari, illorum euidētia completur duobus illis modis, ſ. modo diuisionis & compositionis: si vero fuerit ex his, quæ sensu possunt ostendi. vel3. inquisitione, qui ad hoc iuuat est modus compositiōis, quia illius principium est ex rebus sensatis. In modo vero diuisionis hic est inutilis, dico ipsum sensum: illius n. principium est ab intelligibili. Explentur autē ambo modi in rebus, quæ sunt per se notæ, prēter ꝙ sustentemur sensatiōe ipsarum, & in rebus, quæ non sciuntur nisi syllo Modus F aūt compōnis proprius est in cognitiōe rerū vsum, quarū moris est, vt ipsarū veritas occurrat p viā sensus. Et ideo hic mod' & cōtior & vtilior est, ſcipue in Scia Nāli, in qua notiores sunt res sensatę, q̄ sunt posteriores. Et verisimile ē, ꝙ modus diuisionis notior sit in mathematicis: ibi. n. ipsa intelligibilia notiora sunt sensibilibus, & hoc qđ trāscendūt ipsa mathematica. & vt vniuersalius inquam, quod gignit modus diuisionis, & eius proprium est, sunt duæ res, quarum vna est ordo partium definitionis, altera autem est veriDVRANA

abſq; cōpōne ite eo, ꝙ extrahit per viam diuisiōis. dicamus aūt nos, ꝙ positio eius, quo indigemus ad pōnē ipsius p viā diuisiōis, hoc est admissionē eius, qua indiget ad susceptionē ipsius p ea, si nō fuerit notū p se: ipsum igit ex eo, quo indiget ad hoc, vt monstret p syllm, necessarium est, & nō cōuenit, vt mōstretur per aliud ab hoc: sed qđ positū fuit p viam cōpōnis positione: fieri pōt, vt sit non manifestū per se: & hoc ſm duas ſpēs: aut ꝙ sit ex eo, qđ potest mōstrari per sensum, aut vt sit ex eo, qđ potest monstrari p ſyllogiſmū Quod si fuerit ex eo, quod pōt monstrari per syllm: perficiet vtiq; p illas duas vias, hoc est viā diuisionis & cōpositiōis: si vero fuerit ex eo, qđ pōt monstrari per sensum, hoc est per inuestigationem: qđ vtiq; confert in hoc, est via compositiōis: qm̄ principium in ipsa est ex rebus sensatis: sed ex via diuisionis nō erit vtiq; ipsi vtilitas in hoc: hoc est sensu: qm̄ principiū ē ab intelligibili: pficiunt autē duæ viæ p res, q̄ sunt notę p se, absq; eo, ꝙ mēsurent p sensatiōnē earū, & res, q̄ nō sciunt, nisi p syllm: appropriat autē via cōpositiōis in cognitiōe rerum vsū: quarū via est: vt cadat in ipsis veritas p̄p sensum: & p pea fuit hæc via magis vſis, & magis vtilis, & p̄prie in ſcia naturali: in qua notiores sunt res sensibiles posteriores: & vſ, ꝙ sit via diuisionis notior in mathematicis: qm̄ itelligibilia ibi sunt notiora sensibilibus: & hoc in eo, qđ facit mathematicus: & in summa illud, qđ acquirere facit diuiſio & appropriat ipſi sunt duo: quorū vnū est ordo partium definitionis:

Solutio.

sēdm

ABRAM

veritatis certioratio: esset.n. per se notum apud nos, ꝙ aliqua res sit alicuius rei definitio, & qñ ea vsi fuerimus mō diuisionis certiorat nobis assertio veritatis de hāc re ob inclusionem definitionū in partibus illarum differētiarum oppositarū: hoc autem est quid per se notum.

DIVANA

sēdm vero est cōfidētia veritatis: & A
hoc, qm̄ iam est aliquid per se notū apud nos, & est definitio rei alicuius: cūmq; fecerimus in ipso viā diuisionis, erit cōfidēs veritas nostra in hoc ad vniuersalitatē definitionum per partes illarum dīarum oppositarum: & hoc est res per se nota

pars. 19. *Differt autem aliquid primum & posterius eorum quæ prædicantur prædicari, vt dicere, animal mansuetum bipes, aut bipes animal mansuetum: si enim omne ex duobus est, & vnum quiddam est animal mansuetum, & rursus ex hoc & differentia, homo, aut quodcunque est, quod vnum sit, necessarium est diuidentem petere.* B

T.c.74. Et quę rerum, quę prędicanť, expediat prius p̄dicari, quę aūt posterius, est discrimen & dria. v.g. an dicať animal hō bipes, aut ꝙ dicatur, bibes animal homo, si enim totū fuerit ex duabus rebus, & hęc est res animalis hominis vna, & iterum ex hoc & ipsa differētia est homo, aut quæuis res fuerit: quando fuerit vna, oportet quòd qui diuidit petat.

Dixit Arist. Est aūt diuersitas & differentia, vtrū debeat p̄dicari primo, & vtrū vltimo ex ijs, quę p̄dicanť: vt in exēplo, siue dicať, asal hō bipes, siue dicatur, bipes, asal hō, differt: & hoc, qm̄ si omne est ex duobus: & hoc intentio vna, animal hō. Amplius ex hoc & dria homo, aut quodcunque sit: cùm fuerit vnum: sequitur vtique, vt sit apud eum, qui diuidit, petitio. C T.c.74.

Cō.74. Eius intentio in hoc paragrapho est notificare, quæ differentiarum debeat ꝓponi in definitione, & quæ postponi. Et dixit: Et quæ rerum, quæ prędicantur, expediat prius prędicari, quæ autē posterius, est discrimen & dria. i. in differentijs, quę ponuntur in definitionibus, est discrimen, quę illarum debeat pręponi, & quæ debeat postponi, ꝙ est propior ęqualis. v.g. quia magna dria est siue dicatur in hominis definitione, ꝙ

Intentio ipsius in hoc tractatu est, docere, quæ dīarum debet, ꝑmitti in definitione, & quæ ipsarū debeat postponi: & dixit. Est autē diuersitas & differentia, vtrum ipsorum debeat prædicari primo, & vtrū vltimo ex ijs, quæ prædicantur: sensus est: & ex differentijs, quę ponuntur in definitionibus differt, quę ipsarum debeat præcedere, & quæ debeat postponi: & hoc est, magis appropriatum æquali: vt in exemplo, quoniā differentia magna est, siue dicatur in definitiōe hominis, ꝙ Cō.74.

ABRAM

D ꝙ sit aīal hō bipes. siue dicat ꝙ sit bipes aīal hō, hoc est, qñ ordine posuerit, & dixerit animal hō bipes iā tulit definitionē fm eius modū, & ordinauit in ea ipsas differētias, ꝓut iuris erat. Et postq̄ enuntiauit, ꝙ in cōpositiōe definitionis fm modum diuisiōis debeat procedere ab vniuersalissima dr̄iarū, narrauit huius cām, Et d. Si.n. totum fuerit ex duabus rebus, & hæc est res animalis hoīs vna. vsq; ad vltimū illius, qđ scripsimus.i. causa autem huius est, quia ex quo omne definitū est veræ compositū ex genere & dr̄ia,

E fit aīal humanū hoīs genus, quatenus est cōpositione vnū, & qñ hoc vnum connectitur hominis differentiæ, fit ex eo hominis genus, expedit itaq; ꝙ feratur genus cōe quatenus est pars generis proximi. Generis aūt ordo in definitione est ante ipsam dr̄iam, dico definito ęqualem: & hinc videtur, ꝙ sequatur ꝙ oporteat ꝙ definitio, quę fit fm modum diuisionis, petat vnam dr̄iarū. Arist. autem quia initiatus fuit sermonē de argumentatione, qua ꝓcurauit commonstrare, ꝙ differentiarum ordo oporteat esse sicut dixit,

F infert hæc argumentatio id, qđ edixit de dr̄iarum ordine, & infertur ēt altera res, s. ꝙ qui diuidit petat differētias, satis ei fuit meminisse de vna illatione & subticuit alterā: vnam enim illationē iam significauerat præcedens oratio, & hoc fm Arist. consuetudinē in despiciendo. Et est ac si dixisset, si enim totū, quæ sunt ipse definitiones, esset ex duabus rebus genere & differentia, res animalis humani quatenus illam acciperemus hominis genus esset vna res, &

BVRANA

ꝙ est aīal, homo, bipes, siue dicat, bipes, aīal, homo: hoc est, qui ordinauit & dixit, aīal, hō, bipes: adduxit vtique definitionem fm modos suos, & ordinauit dr̄ias suas fm id, qđ tradit iudiciū: & posteaq̄ narrauit ꝙ cōpositio definitiōis ꝑ viam diuisionis debet progredi in cōpōne sua per magis vl̄e, q̄ sint differentię: adduxit cām in hoc: & d. & hoc, qm̄ si oē est ex duobus, & hoc intentio vna, aīal hō: vsq; ad extremum eius, qđ scripsimus: sensus est, & causa in hoc est: qm̄ ꝑpea ꝙ oē definitū est cōpositū in veritate ex genere & dr̄ia: & est aīal domesticū genus hoīs ex parte, qua est vnū in cōpōne: & est hoc vnū, cū cōponit cū dr̄ia hoīs, erit ex ipso genus hominis: seq̄t itaq;, vt adducat tanq̄ genus totius, ex parte, qua est pars generis propinqui: & ordo generis in definitiōe est prius dr̄ia, hoc ē ęquale definito: & hoc sequit in oībus definitionibus: apparet ex hoc, ꝙ oportet, vt definitio ꝑ viā diuisiōis petat super vna dr̄iarū: qm̄ ꝟo Aristo. aperuit sermonē in disputatione: in qua adducenda solicitus fuit: destitit in differentijs: ꝙ oportet vt sit fm illud, qđ dixit: & sequit hæc ꝓbatio rē, quam cōmemorauit de ordine dr̄iarū: & sequitur cōsil̄r ēt res alia: & est, ꝙ diuidens petat sup differentijs: suffecit in cōmemoratione vnius duorū: qm̄ consequentiā alterius significat oratio præcedens: & hoc fm cōsuetudinē Arist. in trāsitu: & quasi dixit: & hoc, qm̄ si totum, qđ est definitio, fuerit ex duobus genere & differentia: quæ est intentio animalis domestici ex parte, qua accipitur gen⁹ hominis, intentio

ABRAM

& ex hoc genere & ex dria, quã post illud sumimus, constituerẽt hõ, aut quælibet res, quam definiendã acciperemus, qñ ipsum explicamus inquãtũ est vna. licq; necessario oportet, quando quis syllogizat de ipsa definitione fm modum diuisionis, q petat differẽtias & eas ordine inferat, sicut enuntiauimus.

EVRANA

intentio vna: & est ex hoc genere & dria: quã adduximus post ipsum: & stat hõ, aut qđcunq; accepim⁹ ex definitis, cũ declarauerimus ipsum ex parte, qua est vnũ: iã itaq; sequit ex necessitate, vt sit apud id, qđ nõcnat sup definõe p viã diuisionis, vt petat sup differẽtijs: q q; ordo ipsarũ sit ordo, de quo mẽtionẽ fecim⁹. A

pars. 19. *Amplius vt nihil derelinquatur in eo quòd quid est, ita solũ contingit, quando n. primũ acceptum sit genus, si inferiorum quidẽ aliquam diuisionũ accipiat, non incidet omne in hoc: vt non omne animal aut integris aut scissis pennis est, sed pennatum animal oẽ. huius n. differentia hæc, prima vero differẽtia est animalis, in quam omne animal incidit: similiter autem & aliorum vniuscuiusq; & extriñsecorum generum, et eorum, quæ sub ipso, vt auis, in quam omnis auis, & piscis, in quã oĩs piscis: ita igitur procedenti est scire, quoniam nihil derelictum fuit, aliter autem & derelinquere necessariũ est, & non scire.* B

T. c. 75. Et iterũ qñ non petat, neq; imminuat vllũ de eo, q quid sit. sic itaq; solũ cõtingit. qñ. n. sumeret primũ genus, omissq; eẽnt aliquę res de rebus inferioris diuisionis, qm̃ nõ cadit totũ in his. v.g. nõ oẽ animal est de coniunctis alis, aut de scissis alis, sed oĩs animalis volatilis: hæc. n. dria huius est. Primi vero generis dria est, q in toto genere cadit, et sic est dria singulorũ aliorũ, et dria generũ, quę de foris sunt, et quę illis subsunt: gratia exempli differẽtię volatilis totius ipsius sunt, & dria piscis omnis piscis sunt. Qñ. n. tu procedis hoc progressu, est tibi sciendũ, q non omittas, neq; imminuas aliquã rem, aliter aũt oporteret q relinqueret & imminueret q non sciat. Dixit Arist. Amplius in eo, q nõ derelinquit, & nõ deficit aliqd ex via qd est: sic vtiq; solum potest: et hoc, qm̃ cũ accepit genus primũ: posuit vtiq; aliqd eorũ, q̃ sunt ex diuisiõe inferiore: qm̃ nõ incidet oẽ in his: vt exẽplo, nõ oẽ animal aut est cõtinuis pennis, aut scissis, sed oẽ animal volatile: hęc. n. est dria huius: dria vero primi generis est, q̃ cadit in genus totũ: & simr dria vniuscuiusq; aliorũ, & dria generũ, q̃ sunt extra, & q̃ sunt sub ipsis: vt in exẽplo, driæ volatilis ex toto volatili, & dria piscis ex toto piscẽ: cũ. n. pgressus fueris hac via, scire poteris, q nõ derelictũ sit, neque deficit aliquid: fm modum vero alium, oportet vt derelinquatur & deficiat. T. cõ. 75

Postq; Log. cũ cõ. Auer. TTT

ABRAM

D Postq̃ cõmonstrauit, qđo debeat Cõ. 75. esse ordo differentiarũ in definitione. Intendit & notificare, qđo debeat qui diuidit, procedere in eius diuisione, adeo ꝙ diuisio faceret eum adipisci naturam definiti fm se totum, non partem illius. Et dixit. Et iterum qñ nõ petat, neq; imminuat vllum de eo qđ quid sit, i. & conuenit illi, qui diuidit, qñ diuidit genus supremum definiti, & alia genera, qđ dinumeret ne in diuisione omittat aliquã differentiarũ, in quas diuiditur genus prima diuisione, quę ipsum ambiat, qđ cũq; genus fuerit
E de generibus, quę diuidere procurat, donec finiat ad definiti dđam. Dũ adit dixit. Sic itaq; solũ contingit. i. sic põt per diuisionẽ attigi perfecta definitio, qñ in diuisione non deest aliqua differentiarũ. Dũ adit dixit: Qñ enim sumeret primum genus, omisiæ essent aliquę res de rebus inferioris diuisionis, qm̃ non cadit totũ in his. i. hoc adit fieri oportet: qa quãdo ille, qui diuidit, sumeret primũ genus, & omisisset differentias, in quas ipsum diuideret, si ille omisisset de differentijs, in quas diuidit genus, qđ illi subest, & per illas diui
F deret primũ genus, non caderet definitum sub hac diuisione fm se totum. Deide tulit huius exemplũ, & dixit: V. g. nam dicitur, aſal est de coniunctis alis, aut de sciſſis alis, sed ois animalis volatilis, idest, huius exemplũ est, si diuideretur aſal in id, quod est coniunctarum alarum, aut diuisarum alarum. primæ autem differentiæ sunt, in quas diuiduntur omnia duo genera: hęc vero diuisio est omnis animalis volatilis:

BVRANA

Postea declarauit, quali debeat Cõ. 75. esse ordo dđarũ in definitiõe: vult docere cõsiſt &, qđo debeat procedere aliquis in diuisione sua: quousq; possideat p ipsam, diuisionẽ ad naturam definiti in toto ipsius, nõ ad partẽ ipsius: & dixit. Amplius in eo, ꝙ nõ derelinquit, & nõ deficit aliquid ex via quid est: sensus est: & oportet diuidentẽ cũ eo, ꝙ diuidit genus definitũ altũ, & genera, quæ connumeravit, vt non derelinquat in diuisione dđarũ aliquã ex differentijs, per quas diuidit prima diuisiõe genus cõprehẽdẽs, qđcunq; genus fuerit ex generibus: q̃ studet diuidere: quousq; pfecerit ad dđa definiti: & cũ dixit: sic vtiq; solũ possibile: sensus est: sic igitur possibile, vt deueniamus p diuisionẽ ad definitionẽ pfectã, hoc est, cũ nõ defecerit ad diuisionẽ dđa aliqua: & cũ dixit: & hoc, cũ acceperit genus primũ: posuit vtiq; aliquid eorũ, quę sunt ex diuisione inferiore: qm̃ totũ non cadet in his: sensus est: atqui hoc est cõsequens, qm̃ cùm diuidens diuiserit genus primũ, & posuerit differentias, per quas diuisit ipsum: non cadit vtiq; definitum sub hac diuisione pœnitus: postea adduxit exẽplũ de hoc, & dixit: exemplum huius: qm̃ non omne aſal est, aut continuis pennis, aut sciſſis pennis: sed oẽ animal volatile: sensus est: si diuiserit aliquis animal in id, qđ habet pennas cõtinuas, aut in id, qđ habet pẽnas sciſſas: diuisit vtique genus primũ per dđas generis, qđ ẽ sub ipso: & hoc, qm̃ nõ oẽ aſal est aut cõtinuis pẽnis, aut diuisis pẽnis: & dđę primę eę sunt, p quas diuiduntur oĩa duo genera: sed hęc diuisio

ABRAM

tilis. est enim verum, si dicatur, qđ omne animal volatile sit diuisum alis, aut coniunctum alis. Et hoc significauit qñ dixit: Hæc. n. differẽtia huius est, idest, qđ coniunctum alis & diuisum alis sint differentiæ animalis volatilis, nõ animalis simpliciter: primæ enim differentię generis, in quas diuiditur totum illud genus diuisione, qua non sit aliqd illius, qđ non sit in illo, sunt sicut, si diceretur, omne animal est sanguineum, aut exangue. Et hoc significauit quando dixit: Primi vero generis differentia est, quæ in toto genere cadit. i. differentię primi generis, in quas diuiditur, sunt differentię, in quas diuiditur totum ipsum genus, i. qđ non relinquatur de illo aliqua res. Et dum dixit. Et similiter est differentia singulorũ aliorũ. Intendit, hoc, quod diximus de illo genere, debet intelligi de reliquis generibus, quę subsunt primo generi, qđ diuidere intendimus, & sic etiã est quod supra illud, si intenderimus illius diuisionem in hoc exemplo & alijs. Et illud intẽdebat dum dixit: & dr̃iæ generum, quæ deforis sunt & quæ illius subsunt. Intendit hic illas, quæ sunt supra hoc genus, de quo exemplificauimus, s. de ipso animali, sicut est diuisio ipsius nutribilis in sensitiuum & non sensitiuum, & quæ illi subsunt, sicut diuidimus animal in rectum statura, & non rectum statura. Deinde dixit: Exempli gratia, differentiæ volatilis totius ipsius sunt & differentiæ piscis omnis piscis sunt, idest, huius exemplum est, quia differentiæ essentiales volatilis sunt, quæ oppositæ sunt omnis volatilis, &

BVRANA

uisio prima ẽ oĩs animalis volatilis: & hoc, qm̃ verum esset, si diceretur, ꝙ oẽ animal volatile est, aut scissis pennis, aut continuis pennis: & hoc est, qđ significauit: cũ dixit: & hoc, qm̃ differentia hęc est ad hoc: sensus est: ꝙ continuum pennis & distinctum pennis, sunt dr̃ię animalis volatilis, non animalis simpliciter; & hoc, qm̃ dr̃iæ primæ ad genus: ꝑ quas diuidit̃ totũ ipsum genus diuisione: nõ erit aliquid ex ipso, quod nõ sit in ipsis: quẽadmodũ si dicamus: oẽ animal aut est sanguineum aut non sanguineũ: & hoc est: qđ significauit, cum d. dr̃ia vero generis primi, ipsa est, q̃ cadit in genus totum: sensus est: differentię vero generis primi, per quas diuiditur, eæ sunt dr̃iæ, per quas diuidit̃ totũ ipsum genus, hoc est, ꝙ nõ derelinqtur ex ipso aliquid, & cũ dixit: & similiter dr̃ię vniuscuiusq; aliorum: sensus est: & hoc, qđ diximus de genere, oportet vt intelligat̃ de reliqs generibus: quæ sunt sub genere vltimo: cuius intendimus diuisionẽ: & consimiliter, qđ est supra ipsum, si intẽdam⁹ diuisionẽ ipsius ad hãc similitudinẽ & reliqua: & hoc est: qđ voluit, cũ d. & differentię generũ, quę sunt extra, & quę sunt sub ipsis: cũ fuerint vtiq; supra hoc genus, per qđ posuimus exemplũ, hoc est animal, & qđ sub ipso est: igitur & qđ supra ipsum: quẽadmodũ cũ diuidimus animal in recte stans, & nõ recte stans. D. d. Exemplum huius, differentię volatilis, quę totũ volatile, & differentię piscis, quę totum piscem: sensus est: exẽplũ huius: qm̃ dr̃ię substãtiales volatilis sunt, quæ inueniunt̃ oppositę ĩ toto volatili;

ABRAM

D & differentię piscis ēt oppositæ sunt omnis piscis, siue oppositæ illarum sint duæ, siue plures quam duæ. D. d. Qñ enim tu procedis hoc processu, est tibi sciendū, quod non omittas, neq; imminuas aliquam rem. i. quando processeris sm hāc speciē, verum est qđ obmittes aliquā rem de differentijs, quæ sunt huius definiti pars, quin illas introduxeris, & quod hęc definitio sit completa, cui non deest aliqua res de essentia definiti. D. d. Aliter autem oporteret, quod relinqueretur, & imminueretur, & quod non sciat, idest,
E si vero diuiseris huius rei gen⁹ alio modo diuisiōis quam isto, hoc est, per differentias, quæ nō sint primi, oporteret quod omitteretur de differentijs, quibus constat hoc genus definitum, vna aut plures, quā vna & oporteret, quōd non sciret definitum secundū eius dispositionem ex definitione educta hoc modo diuisionis.

BVRANA

& differentię piscis: quę inueniuntur consimiliter ēt oppositę in toto pisce: siue fuerint oppositæ in ipsis duę, aut plures duabus. D. d. Qm̄ cū progressus fueris hac via: scire poteris, ꝙ nō dereliquisti, neq; deficit aliqd: sensus est: cūq; progressus fueris hac specie: iam vtiq; verificatur ꝙ non dereliquisti aliquā dr̄iarum; quę sunt partes ex hoc definito, quas non adduxisti: ꝙq; hæc est definitio perfecta; in qua non deficit aliqd de substantia definiti. D. d. Scđm vero modū aliū, sequitur, ꝙ derelinquat, & ꝙ deficiat, & ꝙ non sciatur: sensus est: qui vero diuiserit genus rei per aliū modū diuisionis ab hoc, hoc est ꝑ dr̄ias non primas: sequitur vtiq;, ꝙ derelinquatur ex differentijs, per quas constituit genus hoc definitum, vna, aut plures vna: iamq; sequit, vt nō sciat definitū ex definitione progrediente per hunc modum diuisionis secundum coaptationem ipsius.

ANT. INTER. TEX. XX.

Nihil autem oportet definientem & diuidentem omnia scire entia, quamuis impossibile dicunt esse aliqui, differentias scire, quæ
F *sunt ad vnumquodque non scientem vnumquodque, sine autem differentijs non esse vnumquodque scire: à quo enim non differt, idem esse huic, à quo autem differt, alterum ab hoc.*

T. c. 76. Et nullo modo ducet necessitas diuidentem et definientem, quod sciat omnia entia: hoc autem est, quia diceret aliquis vir quod impossibile sit quod sciat cuiusque differentiam nisi sciat vnumquodque, & quod absq; scia

Dixit Arist. Non oportet autē modo aliquo diuidentem & definientē scire oīa entia: & hoc, sm qđ dicere posset aliquis: ꝙ fieri non potest, vt sciat differētiam, quæ est vniuscuiusque, si non sciet vnum̄quodque: ꝙq; non est via, vt sciat absq; scientia. T. c. 76.

ABRAM

scīa dr̄iarum non sit aditus ad sciendum vnūqđq;. id.n.quod non differt ab eo, est vnum idē secum, & quod aliud discrimen est inter illa præter hoc.

Cō.76. Postq̄ commonstrauit condōnes, quibus qñ vsus fuerit ille, qui diuidit per diuisionē, conduceretur ad definitionem rei, quam definire intendit, & notificauit quantitatem rei, quam diuisio largitur, & quid non largiatur, Intendit notificare quod qui destruxerunt vniuersaliter hunc modum, & dixerunt, qđ sit via mendax peccauerint, sicut qui magnificauerunt diuisionem, & ipsam exaltauerunt vltra eius quantitatē. Peccauerunt similiter, & qñ illi, qui destruxerūt diuisionem, dixerunt, ꝙ oporteat id, qđ diuiditur, ꝙ non attingat speciem, quā definire intendimus, donec diuidant̄ omnes species, quæ subintrant supremum genus. Hoc aūt est impossibile, quia oporteret̄ diuidentē scire omnes species, quæ sunt: hoc est ꝙ sciat oēs differentias, quibus entia mutuo à se inuicem differunt. Dixit: Et nullo modo ducet necessitas diuidentem & definientem ꝙ sciat omnia entia, idest, ꝙ non ducet necessitas vt sciat differentias omniū entium. Et postq̄ fecit mentionem de hoc narrauit, ꝙ quidam vir destruxit ipsam diuisionem, quia credidit, ꝙ diuisionem sequatur hæc res, & dixit hoc, quia aliquis diceret, ꝙ impossibile sit scire differentiam alicuius rei de ipsis rebus, quarum differentias scire intendit fm modum diuisionis, nisi sciat differentias omniū rerū differētiū à re, quæ

BURANA

tia, quę est ꝑ differentias: et hoc, qm̄ illud, qđ nō differt ab eo, ipsum est vnum & idē cū hoc: & hoc, inter quod & ipsum est diuersitas, est aliud ab hoc. A

Posteaq̄ declarauit conditiones: quas cū executus fuerit diuidens ꝑ diuisionē: deduxit ipsum ad definitionē rei: cuius intēdit definitionē: & docuit mensurā rei, quam tradit diuisio, & quid qđ non tradit ipsi: vult docere, quid ē, qđ prohibet in summa hāc viam: & d. ꝙ est via falsa, qua errauerunt: quēadmodum, qui magnificauit diuisionē, & apparet superior dimensione, errauerūt vtiq;: cūq; dicunt impossibilē esse diuisionē, prohibent vtiq; ipsum: cùm dicunt: oportere diuidentem, vt non deueniat ad ipēm, cuius intendit̄ definitio: quousq; diuiserit oēs spēs, quę ponunt̄ sub genere altiore: & hoc est impossē: qm̄ oportet diuidentē scire oēs spēs entiū, hoc ē, vt sciat oēs dr̄ias, per quas differunt entia inter se: d. nō oportet autem mō aliquo diuidētē & definientem scire oīa entia: sensus ē: ꝙ nō oportet, vt sciat dr̄ias oīum entiū: & posteaq̄ cōmemorauit hoc: enuntiauit, ꝙ aliquis iam vetuit diuisionē: qm̄ qui credit ꝙ diuisio sequit̄ non hanc rē: & d. hoc, fm ꝙ iam dixit aliquis: qm̄ fieri non pōt, vt sciat differentiā, quę est vniuscuiusq;, si nō sciuerit vnumqđq;: ꝙq; absq; scīa ꝑ dr̄ias, nō ē via, qua sciat vnūqđq;: sensus est: & hęc oro est impossis: & si aliquis existimaret: ꝙ fieri nō pt, vt sciat dr̄iā alicuius, cui⁹ intēdit scire differentias ꝑ viā diuisiōis absq; eo, ꝙ sciat differentias omniū eorū, quæ

Cō.76. K C

AVERAM

D quæ definiri intenditur per ipſam diuiſionem. Et poſtq̃ meminit de hoc medio, tulit imaginatione quę illos conduxit ad hanc opinionem. Et dixit. Id enim, qđ non differt ab eo eſt vnum idem ſecũ, & qđ aliud diſcrimen eſt inter illa præter hoc, ideſt, qui hãc orationẽ aſſerit, oportet eũ dicere ꝙ per ſe notũ ſit, ꝙ id qđ non differt ab aliqua rerũ, illud eum illa re eſt vnum idem: & ꝙ id qđ differt ab aliqua re ſit aliud præter illam rem, intẽdit per hoc quòd quando recepta eſſet hęc præmiſſa,
E & ipſius cõuerſa: ſequitur ꝙ qui ſcit rem per id qđ proprie illam decernit, ſciat differentiam ab alio, quia niſi ſciret differentiam alius ab ea. illud & hæc res eſſent vnum idem, & non ſciret ipſam rem.

AVERAM

q̃ diuerſificant abillo cui⁹ intẽdim⁹ definitionẽ ꝑ diuiſionẽ: & poſteaq̃ commemorauit hoc de ſermone ipſorum, adduxit exemplũ, qđ adduxerunt ad hãc opinionẽ: & dixit: & hoc, qđ non eſt diuerſum ab ipſo, eſt vnum & idem cum hoc: & hoc, inter qđ & ipſum eſt diuerſitas, eſt aliud ab hoc: ſenſus eſt: & dicit hũc ſermonem: qm̃ manifeſtũ eſt ꝑ ſe: ꝙ illud, qđ non eſt diuerſum à re, ipſum & res ſunt vnum & idem: & qđ eſt diuerſum à re ipſum ẽ aliud à re: æqui voluit, cũ admiſerit hãc propoſitionẽ & contrariũ ipſius, ꝙ ſequit, vt ſit, qui nouit aliquid in eo, ꝙ ſequit ipſum diuerſum aliud ab ipſo, non ſm ꝙ eſt, ſi non nouit diuerſum, non fuit ipſum: & hoc ẽ vnũ & idẽ, & nõ nouit diuerſum.

pars 20. *Primum quidem igitur hoc falſum eſt: non enim ſecundum omnẽ differentiam alterum eſt: multæ enim differentiæ inſunt eiſdem ſpecie, ſed non ſecundum ſubſtantiam, neque per ſe. Poſtea, quando acceperit oppoſita & differentiam, et quòd omne incidit hunc aut inde, & acceperit in altero quod quæritur eſſe, & hoc cognoſcat, nihil differt ſcire, aut non ſcire, in quibuſcunque prædicantur alijs differentiæ: manifeſtum enim eſt, quonam ſi ita procedens venerit in hæc,*
F *quorum non amplius eſt differentia, habebit rationem ſubſtantiæ, omne autem incidere in diuiſionem, ſi ſint oppoſita, quorum non eſt medium, non eſt petitio: neceſſe eſt enim omne in altero ipſorum eſſe, ſiquidem illius differentia erit.*

T.c 77. Dicimus autem primo hoc falſum eſſe. non.n. per oẽm dr̃iam eſt vnum differens, aliqſi enim ſunt multę differentię rerũ, quę vere ſunt in ſubſtantia ſm ſpeciem, ſed non ſm ſubſtantiã, neq; per ſe. Poſtea vero eſt quando ſumemus oppoſitas differentias:

Dixit Ariſt. Primũ q iidẽ hoc vtiq; eſt falſum: et hoc, qm̃ nõ ẽ ſm oẽm dr̃iam alterũ diuerſu: qm̃ inſunt multę dr̃ię eiſdẽ ſpẽ, ſed nõ ſunt ꝑ ſe, neq; ſm ſubſtãtiã: ſed poſteaq̃ cũ hoc vtiq; ꝙ acceperit oppoſita per differentias: et ꝙ oẽ incidit aut hic, aut hic: T.c 77.

BVRANA

tias: & totum hinc inde cadit, & capiamus q̃ q̃ſtiõ de alterutra illarum ſciatur hoc: & nihil refert ſiue ſciat, ſiue neſciat res, de quibus prædicant dr̃iæ aliarum rerum. euidens enim notum eſt, q̃ ſi foret quando ſumeremus hanc aſſumptionẽ, diuerteremur ad res, quarum non eſſet dr̃ia, quæ explicaret prædicamentum ſubſtantiæ: Dicere vero q̃ totum cadat in diuiſione, ſi differẽtię oppoſitę fuerint de his, inter quas nõ eſt mediũ, non eſt petitio: iam enim neceſſario oportet, quòd inſit alteri, ſi fuerit huius differentia.

ABRAM

hic: et acceperit, q̃ quæſitũ ad alterum ex vtriſq; erit vtriſq; cognoſcens q̃ hoc: & non eſt dr̃ia, ſiue cognoſcat, ſiue non cognoſcat: & ea, q̃ non prędicantur de ipſis, differentiæ rerũ aliarũ, & hoc, q̃m̃ plane manifeſtum: & ſi cũ hoc, q̃ accepit hãc acceptionẽ, redierit ad ea, in q̃bus nõ inuenit conſimiliter ẽt dr̃ia: manifeſtũ vtriq; erit ad rationẽ ſubſtãtię: oratio aũt, in eo, q̃ oẽ cadit in diuiſionẽ, ſi fuerit dr̃ię oppoſitę ex eo, q̃ nõ ẽ inter ipſas mediũ: non eſt vtriq; petitio: et hoc: q̃m̃, ſequit vtriq; ex neceſſitate, vt ſit in altero ipſorum, ſi fuerit differentia huius. A B

Cõ. 77. Quia præcedens oratio inferebat, q̃ oporteat illũ, qui vult rẽ ſcire fm ipſius eſſentiã, qđ ſciat quicquid ab ea differt: et q̃n ſcit quicquid ab ea differt, q̃ ſciat illud per ipſius dr̃ias, & dr̃iã aliarũ rerum ab illa: oportet itaq; q̃ ſciat reliquas res p ſuas differẽtias: & ex quo hoc ſeq̃tur, q̃n admittit q̃ id, qđ differt, oporteat, q̃ p dr̃ias differat: Incœpit notificare mendaciũ huius præmiſſæ. ſ. q̃ quicquid differat ab alia re. ſit aliud ab illa. Et dixit. Dicimus aũt prĩo hoc falſum eſſe. non. n. per oẽm dr̃iã eſt vnũ differens: aliq̃n. n. ſunt mulæ differentiæ rerum, quę vnæ ſunt in ſubſtantia fm ſpeciem. Intendit, q̃ in hac oratione ſint plura mendacia q̃ vnũ. Primũ quidẽ qđ ſumit in ea, q̃ id, qđ differt, ſit aliud fm ſpeciem: res enim differentes non differunt per quamuis differentiã, quæ cõtigerit de differentijs variis: aliq̃n

Cõ. 77. Q̃n ſequit ex ſermone ꝓcedente, oportere, q̃ vult cognoſcere aliq̃d p ſe, vt cognoſcat oẽ illud, qđ diuerſificat ab ipſo: cũq; nouerit oẽ illũ, qđ diuerſificat, ab ipſo, qđ nouimus p dr̃ias ſuas, & diuerſitatẽ a reliquis rebus ipſius, ſequit vtiq; vt ſciat reliqua per dr̃ias ſuas: q̃n vero ẽ hoc: ſequit vtiq; cùm admiſerit, q̃ illud, qđ diuerſificatur, oportet, q̃ ſit diuerſum per dr̃ias: cœpit docere falſum: qđ eſt in hac propõne, hoc ẽ, quę dicit: q̃ oẽ illud, qđ diuerſificatur ab aliquo, eſt vtiq; aliud ab ipſo: & dixit. Primũ quidẽ hoc vtiq; eſt falſum: & hoc, q̃m nõ ẽ fm oẽm dr̃iam alterũ diuerſum: q̃n inſunt vtiq; dr̃ię mulę eiuſdẽ ſpẽ: ſenſus ẽ: q̃ in hoc ſermone ſunt plura falſa. Primo qdẽ illud, in quo accipit, q̃ illud, qđ diuerſificat, ẽ aliud fm ſpẽ: & hoc, q̃m nõ diuerſificant dr̃ię diuerſę p quaslibet dr̃iarũ variatas: C

TTT iiij q̃m

ABRAM

D aliquando enim varię differętię insunt vni eidem speciei, sed hæ differentiæ non essent differentię essentiales, neq; per se. Et illud intendebat dum dixit: Sed non fm substantiam neq; per se. Deinde voluit, ꝙ hæc præmissa sit verax, dum sumitur particularis: hoc est, ꝙ sumatur ꝙ ea, quæ differunt per differentias essentiales, differant specie, non quę differant simpliciter. Dſiæ autē nō essentiales sunt, quæ sumuntur in vna eadem specie, sicut album & nigrum, & aliæ differentiæ, quæ sunt
E in vna eadem specie. Postq̄ autem enuntianit mendacium, quod est in his præmissis, & possibile fuit, qñ ex illis deiecerit partem mēdacem, ꝙ aduersari⁹ valeat sibi de refiduo, opus fuit vere obiectionis, quia hęc obiectio fuerat topice. Et dixit: Postea vero quando sumimus oppositas dſias, & totū hinc inde cadit. i. veritas vero est, qñ colligimus oppositas differentias, in quas diuiditur ipsum genus· & capiamus, ꝙ absque dubio definitiones cadant in vna illarum: hoc est, qñ ponimus ꝙ in oppositas differentias diuidatur to-
F tū hoc genus: & ꝙ quæ illi subsunt non euadunt quin cadant sub vna illarum. Et postq̄ narrauit, ꝙ qui diuidit, qñ supposuerit has duas notiones, quarum vna est, ꝙ genus diuisum fit in differentias oppositas vniuersales: altera autem est, ꝙ suę definitionis quæsitum subintret harum alteram indubitate, meminit de tertia re, quam et opus est ostendere diuisorem. Et dixit: Et capiamus quòd quæsitum de altera vtrarumq; illarum sciatur, idest, quando

SVBALTA.

qm̄ inueniuntur vtiq; dſiæ multæ variatæ in specie vna & eadem: sed dſiæ istæ non sunt dſiæ substantiales, neq; fm substantiā: & hoc est, qđ voluit: cùm dixit: sed non sunt fm substantiā, neq; per se: & postea voluit, ꝙ hęc propositio verificatur vtiq;, cū accipitur particularis: hoc est, ꝙ illa, q̄ variantur per dſias substantiales, sunt vtiq; variata fm speciem, & non variant̄ simplr: & dſię nō substantiales sunt illę, q̄ accipiūtur in spē vna & eadē, quēadmodū album & nigrū, & aliæ dſiæ, q̄ sunt in vna & eadem specie: & posteaq̄ enuntiauit falsum: quod est in istis propositionibus: & est posſe, cùm remouerit ab ipsis partem falsam, vt conferat litigatori, cùm tollit verum, ad instantiam verā: qm̄ instātia ista est vtiq; fm modum dialecticæ: & dixit. Postea verō q̄ cum hoc vtiq;, ꝙ acceperit per differentias oppositas, ꝙ totum cadit hic & hic: sensus est: veritas autem erit vtiq; cum hoc, ꝙ acceperit differentias oppositas, per quas diuiditur genus: & acceperit ꝙ absq; dubio definitiones cadunt in vna ipsārum: ꝙque nihil prohibet, vt illud, quod est sub ipso ponatur sub vna illarū differentiarum: & posteaq̄ comme morauit, ꝙ posteaq̄ diuidens posuerit duas istas cognitiones: quarum vna est: ꝙ genus diuiditur vtiq; in differentias oppositas vłes ipsi: secunda vero, ꝙ quæsitum definitionis suę ponitur sub vna istarū absq; dubio: commemorauit intentionem tertiam ex eo, quo diuidens indiget ad monstrandum ipsum consimiliter etiam: & d. & acceperit, ꝙ quęsitū in vtroq; ipsorū: sensus est: cùmq;

ABRAM

do cum hoc ponimus tertiam notionem, ꝙ quãdo adæquetur apud nos differentia, quæ ſub ſe intrare facit id, cuius definitio quæritur, tũc iam completa eſt nobis ſciẽtia definitionis via diuiſionis præter ꝙ op⁹ ſit ſcire omnes differentias rerum, quæ intrãt ſub oppoſitis, extra quas eſt illud, quod definiri intenditur; aut quæ conueniunt in differentijs communibus. Et illud ſignificauit qñ dixit: Sciatur hoc, & nihil refert, ſiue ſciat ſiue neſciat res, de quibus prædicantur dr̃iæ aliarum rerum. i. qñ ex re diuiſionis ſciuerimus has notiones, quas retulimus, nõ eſt differentia ſiue ſciat dr̃tas omniũ rerũ, quæ differunt ab ipſo definito, aut neſciat illas, nõ eſt nobis opus de eis in re ipſius diuiſionis. Et dũ dixit: Et nihil refert ſiue ſciat, ſiue neſciat res, de quibus prædicantur differentiæ aliarum rerum. i. ꝙ non opus ſit diuidenti ſcire res, de quibus prædicantur differentiæ, quæ ſunt res alię ab illis, quæ intenduntur definiri: & intendit, ꝙ non oporteat diuidentẽ ſcire omnes res, quæ cadunt ſub differentia oppoſita differẽtię, ſub qua cadit res, quæ definiri intendit. Et hanc quidem orationem in alia traductione inuenim⁹ ſic, Equum eſt ſiue ſciam⁹ res de quibus dicit dria oppoſita, & ipſarum dr̃ias, ſiue non ſciamus. D. d. Euidens enim notum eſt, ꝙ ſi foret quando ſumeremus hanc aſſumptionem, diuerteremur ad res, quarum non eſſet differẽtia, quæ explicaret prædicamentũ ſubſtantiæ. i. hoc autem eſt manifeſtũ de re ipſius diuiſionis, quia quando proceſſerimus hoc proceſſu diuiſionis, deduxiſſet nos res in differẽtiã,

qua

BVRANA

cũmq; poſuerimus cũ hoc cognitio nem tertiã: quæ eſt, ꝙ varie⁹ apud nos dr̃ia: ſub qua ponit quæſitũ definitionis ſuæ: tũ vtiq; pfecta erit nobis cognitio definitionis p viã diuiſionis abſq; eo, ꝙ oporteat, vt ſciat oẽs dr̃ias rerum, quæ ponuntur ſub oppoſitis: quę ſunt extra illud, cuius intendit definitio: aut quæ cõtinent in differentijs vſibus: & hoc eſt, qđ ſignificauit, cũ dixit: erit vtiq; ſciẽs per hoc: & nõ eſt dr̃ia ſiue ſciat, aut non ſciat res, de quibus prędicantur dr̃iæ rerum aliarũ: ſenſus eſt: cũmq; ſciuerim⁹ ex diſpõne diuiſionis illius cognitiones, de quibus mentionẽ fecimus non eſt vtiq; dr̃ia, ſiue ſciat dr̃ias omnium rerũ, quæ variant à definito, aut non ſciat ipſas: aut nõ ſit opus nobis ad cognitionẽ ipſarũ p intentionem diuiſionis: & cum dixit: non eſt vtiq;, dr̃ia ſiue ſciat, aut non ſciat res, de quibus prædicantur dr̃iæ rerum aliarũ: ſenſus eſt: ꝙ non eſt opus diuidenti, vt ſciat res, de quibus prædicant dr̃iæ, quæ ſunt dr̃iæ rerũ aliarum abſq; eo, cuius intenditur definitio: atqui voluit, ꝙ nõ eſt opus diuidẽti, vt ſciat ola ea, quę cadunt in dr̃ia oppoſita: ſub qua cadit res, cuius intendit definitio: & hunc ſermonẽ inuenimus in traductione altera ſic: ſiue ſciantur res, de quib⁹ dr̃ia oppoſita, & diſtinctio ipſarũ aut non ſciunt. D. d. Et hoc qm̃ plane manifeſtũ: ſi cum hoc, ꝙ acceperit hanc acceptionẽ: redierit ad ea, in quibus non inuenitur conſiſt ẽ dr̃ia: manifeſtũ vtiq; erit ad rẽnem ſubſtãtiæ: ſenſus eſt: atqui hoc vtiq; eſt ex diſpõne diuiſionis manifeſtũ, qñ cũm progreſſi fuerimus hac via ex diuiſione, deducemus tẽ ad dr̃ias,

quæ

ABRAM

D qua non commonſtraretur ex differentia rei, quam definire intendimus, alia differentia: dico differentiam reciprocam rei definitæ, & hoc eſſet impedimentum à definitione rei. Dum autem dixit: Dicere vero quòd totum cadat in diuiſione, ſi differentiæ oppoſitæ fuerint de his, inter quas non eſt medium, non eſt petitio, ideſt, nos vero ponere apud diuiſionem generis ipſi° definiti in oppoſitas differentias, quòd definitum ſubintret alteram illarum duarum, non eſt ſcienuæ, quam opus
E ſit commonſtrare, quia notum eſt, quòd illæ differentiæ opponantur oppoſitione, qua veritas includatur in altera ipſarum. Dixit autem hoc, quia reliquas notiones, quæ in diuiſione fiunt, ille, qui diuidit eas, ponit ſecundum modum petitionis, quando non ſunt per ſe notæ, ſicut definiti genus ineſſe definito: & ſicut eſt res ſubintroeundi ipſum definitum in alteram duarum oppoſitarum, quando non eſſet ita notum.

BVRANA

quæ non monſtratur à dſia rei, cuius intendimus definitionem, differentia altera, hoc eſt dſia æqualis rei definitæ: & hoc eſt, quod deuenit ad definitionem rei: & dixit: ſermò autem, ꝙ cadit totum in diuiſionē, ſi fuerint differẽtiæ oppoſitæ ex eo, ꝙ non eſt inter ipſas medium, non eſt vtiq; petitio: ſenſus eſt: cùm vero poſuerimus ad diuiſionem generis definiti in differẽtias oppoſitas: ꝙ definitum ponitur in altera ipſarum, non eſt vtiq; ex cognitionib°, quibus indiget ad monſtrationem ipſarum: quoniam notum eſt: ꝙ differentiæ illæ ſunt oppoſite oppoſitione, quæ eſt in ſumma veritatis in altera ipſarum: atqui dixit hoc: qm̃ reliquas cognitiones, quæ ſunt per diuiſionem, poſuit vtiq; ipſas diuidens per modũ petitionis: cùm non fuerint cognitiones per ſe: quemadmodũ genus rei definitæ ineſſe definito: & quemadmodum ſpeculatio de tentatione definiti per vnũ duorum oppoſitorum: cùm non fuerit ita notum.

F ANT. INTER. TEX. XXI.

Ad conſtruẽdam vero definitionem per diuiſiones, tria oportet conijcere, vt accipiantur, quæ prædicantur in eo quòd quid eſt, & hæc ordinare quid primum, aut quid ſecũdum eſt, & quòd hæc omnia ſint. Eſt autem horum vnum primum per id, quod poſſumus, quemadmodũ ad accidens Syllogizare, quòd ineſt, & per genus conſtruere: ordinare autem, vt oportet, erit, ſi primum acceperit, hoc autem erit, cùm acceptum fuerit, quod omnibus ſequitur, illi autem non omnia, neceſſe eſt enim eſſe aliquid tale: hoc autem accepto, iam in inferioribus idem modus eſt, ſecundum nanq; aliorum primum erit, & tertium conſequentium, ablato enim ſuperiori, quod conſequitur aliorum primum erit: conſimiliter vero & in alijs.

In Dixit

ARAB

T.c.78 In constituendo vero definitionem per ipsam diuisionem, expedit nobis connectari modũ horũ trium scilicet ꝙ inueniantur res, quæ fm ꝙ quid sit prædicantur: & ordine eas inferere, quæ illarum sit prima, & quę secunda: & ꝙ illarum aggregatũ hæc sint. Horum quidem primũ est, quia iam possibile est, sicut ꝙ syllogizetur de accidenti, ꝙ sit, & ꝙ constituat genus. Ordo vero prout decet fit, si capiatur quod primũ est: hoc aũt est ponere quod de omnibus affirmatur, de hoc vero non oẽs: necessario enim inuenitur aliqua res talis: & qñ hoc sumpserit, in rebꝰ quæ subsunt fiet hic idem modus: erit enim secunda res, quæ est aliarum rerum, quæ resident, prima: tertia vero est rerũ, quæ subsequuntur: ex quo enim qñ auferẽ id, quod supremũ est, res, quæ ei succedit sit reliquarum prima, sicꝙ de reliquis aliis.

C6.78 Dicit ꝙ id, qđ ponere debet ille, qui diuisione sit vsurus, qñ vult ꝙ eiꝰ operatio recte ꝓcedat, primum sunt đdicæ prædicatæ de his, quæ genera subsunt, in eo quod quid sit: & illæ sunt đdicæ essentiales: secũdus vero est ordo đdicarum jã definitione, quatenus ponamus vhorem, & vniuersaliorem illarũ primã: Deinde secundo đdicam, quæ seriatim illi succedit, & vlterius certiam, quousq; ꝑ diuisionẽ attingat differentiã propriam definito. Et hoc significauit, quãdo dixit: Et ordine eas inferere quæ illarũ sit prima, & quæ secũda.

Intẽ-

ARAB

Dixit Aristo. Ad cõstruendũ T.c.78
aũt definitionem per diuisionẽ, A
tria vtiq; oportet cõiectare: qđ est, vt sint ea, quæ prædicant ex via quid est: & ꝙ ordinet in his, quod ipsorũ est primũ, & secundum: & quod aggregatio istorũ hoc sit primũ igit ex his: qñ fieri vtiq; potest, quãdmodũ quiratiocinatur ad accidens, qñ in est, & ꝙ constituat genus: ordo aũt fm id, quod decet, erit vtiq; si acceperit primum: hoc autem erit, si posuerit, quod sequit̃ ola, B
ad hoc autem nõ omnia: & hoc quoniam est vtiq; ex necessitate aliquid tale: cũq; acceperit hoc, erit vtiq; in ꝑs, quæ sunt infra iste idem modus et hoc, qñ erit secundum, quod est ad res alias derelictas primum, & tertiũ ad ea, quæ sunt contigua: & hoc, cũ ablatũ fuerit istud, quod est supra, res vtiq;, quæ est contigua, erit ipsi prima ad reliqua: & cõ similiter in aliꝑs, quæ supersunt.

Dixit: & quod oportet ponere ar C6.78
tificẽ diuisionis in diuisione, cũ voluerit, ꝙ operatio ipsius fit ꝓcedens C
fm rectum: si primũ, erũt vtiq; đdiq; đdicatę de eo, qđ est sub genere, ex via quid est: q sunt ꝑdicata subalta: secũdo vero erit ordo đdicarũ in definitione, cùm ponit̃ ꝑ magis vle, & magis vle ex ipsis ptimũ: deide secũdum, qđ sequit̃ ipsum ꝑ ordinem, deinde tertiũ: quousq; deuenerit ꝑ diuisionẽ ad đdiam appropriatã definito: & hoc est: quod significauit, cùm dixit: & ꝙ ordinet in his, qđ ex ipsis est primũ, & secũdũ, sensus est:

vt

ABRAM

D Intendit quòd sciat primã & secundam illarum: sicq; illarum ordo sit præponendo primam, quæ est vniuersalior: & deinde introducamus secũdam, quæ est proprior illarum duarum. Hic autem ordo fit, quando differentiæ, per quas genera diuiduntur, quædam fuerint aliquibus propriores, quando vero vtraq; illarum fuerit aliquo modo alterutra, vniuersalior, & aliquo modo proprior alterutra: & ambæ æquales speciei, quæ definiri intenditur. dico dum congregatæ fuerint: sicq;

E dicimus, quòd illa, quæ rei substantiam magis significat, conuenit ꝙ prima præcedat. Postq̃ autem narrauerat has duas res, quæ debent in illis obseruari, meminit de tertia re, scilicet ꝙ sciatur ꝙ summa collecta ex generibus & differentijs sit definitio speciei, quæ definiri intendit. Et dixit: Et quòd illarum aggregatum hę sint, idest, & tertio, quia hoc collectum verum sit prædicatione de ipso definito: hoc est, quòd sint sibi inuicem æqualia, & prędicatione conuertibilia: & est ac si dixisset, & ꝙ omnes illæ differentiæ sint om

F nes differentiæ, ex quibus constituitur hoc definitũ. quando enim ille, qui diuidit, non dimittit aliquã rei differentiarũ, oportet ꝙ inueniatur dria reciproca, & non omittatur aliqua res de substantia rei definitæ. Dixit aũt hoc, quia aliqñ inuenitur differentia reciproca, omissa aliqua re, quæ sit de substantia rei definitę: & putaretur, ꝙ habeatur rei cõpleta definitio: & non est definitio ob esse ipsam reciprocationem cũ illo, & cognitionẽ illius quidditatis. Et postq̃ narrauit hęc tria, enuntiauit

causam

BVRANA

vt doceatur ꝙ primum ex ijs, & secundum erit ordo ipsis: cùm præmiserimus primũ: quod est magis vr̃e: postea adducemus scd̃m: qd̃ est magis appropriatũ ex ambobus illis: & ordo iste, erit vtiq;, cùm erunt dr̃ię: postea adducemus secundũ: quod est magis appropriatũ ex vtrisq;: & ordo iste, erit vtiq;: cùm fuerint differentiæ, ꝑ quas diuiduntur genera, aliquæ magis appropriatę aliquib⁹: cùm vero fuerit vtraq; ipsarũ magis vr̃is suo cõpari, & magis appropriata, q̃ alterũ: & vtraq; ęq̃lia speciei, cuius intẽdit definitio, hoc est, cùm aggregatæ fuerint: dr̃ vtiq;, ꝙ magis significans sup substantia rei est, quod debet præmitti primum: & posteaq̃ cõmemorauit duas istas intẽtiones: quæ debent obseruari in ipsis, mentionẽ fecit de tertia: & est, ꝑ quod scitur, ꝙ compositum ex genere & differentijs est definitio spẽi, cuius intendit definitio, quòdq́, aggregatio ipsorũ sunt hæc: sensus est: & tertiũ, quod verificat de definito in prædicatione istius vr̃is, hoc est, ꝙ sint æqualia ipsi, & conuertibilia cũ ipso in prædicatione: & quasi dixit: ꝙ oẽs dr̃iæ sunt oẽs dr̃iæ, ex quibus constituit hoc definitũ: & hoc, qm̃ cùm non dimiserit diuidens differentiã aliquã: oportet vtiq;, ꝙ inueniatur dr̃ia conuertibilis: & non dimittat aliquid de substantia definiti: atqui dixit hoc: qm̃ inuenitur vtiq; dr̃ia ęqualis cum hoc, ꝙ dimittit aliquid de substantia definiti, & existimat, ꝙ rei est definitio perfecta, & nõ est definitio ꝑfecta, & non est definitio, vt sit in ipsa cõuertibilitas & cognitio essentiæ: & posteaq̃ cõmemorauit hæc tria, commemo

rauit

ABRAM

tiusam neceſſitatis intendendi illa in ipſa diuiſione. Et dixit: Harum quidem primum eſt, quia iam poſitum eſt ſicut ꝙ ſyllogizetur de accidenti ꝙ fit, & ꝙ cõſtituat genus, i. oportet illum, qui diuidit, intendere in ipſa diuiſione differentias eſſentiales: quia res, quæ de aliquo re prædicantur, quæ ſunt ſyllogiſmi oſtenſiue, aut per ſe notæ, aliquæ ſunt accidentia, & aliquando ſunt genera: & vtilius inquam prædicata eſſentialia, Accidẽtia aũt non notificant rei eſſentiam. Hanc itaq; ob rem oportet diuidentẽ, quã diuiſionis uiã intendit educere definitionem, ꝙ diuidat genus per differentias eſſentiales, non per dñias accidentales. Poſtq̃ autem retulit huius cauſam, enunciauit ſecundam rem, q̃ eſt ordo, & dixit: Ordo verò prout decet fit, ſi capiatur quod primũ eſt, ideſt, ordo vero eſt quando diuidẽti ex eſſentia diuiſionis, quando obſeruauerit diuidere ſupremum genus, & genera, quæ ſunt inter ſupremum & ipſum primum definitum, & differentiam primam in initio per illarum vniuerſaliorem: deinde ab illa transferatur ad illam, quæ eſt in ſra illam in vniuerſalitate, & in eius deſcenſu non omiſerit aliquam differentiarum, vſq; ad infimã. Deinde notificauit quando proueniet diuidenti hoc opus, & dixit: Hoc autem eſt ponere quod de omnibus affirmatur, de hoc verò non omnes, ideſt, hoc erit diuidentis opus, qñ vſus fuerit differẽtijs oppoſitis, quæ inſunt omnibus ſpeciebus, ſ huic generi ſubſunt, & nõ inſunt rei definitæ, niſi altera duarũ oppoſitarũ tñ: & ſimilis eſt res in ſpecieb⁹ diuidentibus ſpeciẽ definitã. Deinde dixit:

Neceſ-

BVRANA

rauit cauſam, ꝙ fit neceſſarium ad cõſtruendum ſuper ipſas ꝑ diuiſionẽ: & dixit: primum igit̃ ex his: qñ fieri vtiq; põt, quemadmodum: qui ratiocinat̃ ad actidens, qñ ineſt, & ꝙ conſtruit genus: ſenſus eſt: ut qui ſequit̃, ꝙ conſtruat diuidens ꝑ diuiſionẽ ſup differentijs ſubſtãtialib⁹: qñ ea, quæ prædicant̃ de ipſo, ſ ſunt manifeſta ꝙ ſyllſm, aut nota ꝑ ſe, erũt vtiq; accidentia, iamq; erũt genera, & in ſumma ꝓdicta ſubſtantialia, & accña, quæ nõ docẽt ſubſtantiã rei: ad hanc igit̃ intentionẽ oportet diuidentẽ, qui vult extrahere definitionẽ per viã diuiſionis, vt diuidat genus ꝑ dñias ſubſtantiales, & non ꝑ dñias accidentales: & poſteaq̃ cõmemorauit cãm in hoc: commemorauit, qđo prouenit intentio ſecũda, & eſt ordo: & dixit: ordo aũt ſm id, qđ decet, erit vtiq;, ſi acceperit primũ: ſenſus eſt: ordo aũt proueniet vtiq; diuidẽti ex ſubſtãtia diuiſionis: cũ obſeruauerit & diuiſerit genus ſupremum: & genera, ſ non ſunt inter ſuperius & definitũ primũ, & primũ ex differentijs per vtilius ipſis: & poſtea tranſtulit ad illud, qđ eſt ſub ipſo ꝙ vniuerſalitatẽ, & non dereliquit in deſcenſu ſuo dñam aliquã vſq; ad illud, quod eſt ſub ipſo: poſtea docuit, qñ proueniet ille operãs ad partẽ: & dixit: & hoc erit, quod ipſum, ſi poſuerit, quod ſequit̃ oña, ad hoc aũt non oña: ſenſus eſt & hic operãs erit ad diuidentẽ: cũm fecerit dñas oppoſitas: quæ inſunt oĺb⁹ ſpecieb⁹: quæ ſunt ſub hoc genere, & non inſunt rei definitæ: ſed inſunt ipſi loco alio duo oppoſita tantũ: & conſiſtit ſe habet res in ſpeciebus, ſ diuidunt̃ in non definitum. Deinde dixit.

Et

ABRAM

D Necessario enim inuenitur aliqua res talis, ideſt, hoc autem eſt poſſibile, quia neceſſario oportet quòd inueniantur tales differentiæ in omni genere. Deinde dixit: Et quando hoc ſumpſerit in reb⁹, quæ ſubſunt, fiet hic idem modus, id eſt, quando diuidens cœperit tales differentias, & per eas diuiſerit genus illatũ, ſub cuius altera ſcit ingredi ipſum definitum, & aggregarum huius generis inuenitur vniuerſalius definito, conuenit procedere in diuiſione huius differentiæ, quæ ſubeſt huic ſpeciei, quæ definiri intenditur hoc eodem proceſſu: hoc eſt, quòd illius diuiſio⁹ per oppoſita includat quod ſubeſt illi primo generi. Dum autem dixit: Erit enim ſecunda res, quæ eſt aliarum rerum, quæ reſident prima, ideſt, differentia enim ſecũda, quam recipit, quando ei adijcitur conditio, quæ adiecta fuerat primæ differentiæ vna cũ ipſis oppoſita, inuenitur communis omnibus ſpeciebus ſubintrantibus hanc differentiam, ſicut differentia E & eius oppoſita erat omnibus ſpeciebus, quæ ſuberant primo generi. Deinde dixit: Tertia vero eſt rerũ quæ ſubſequitur, ideſt, & tertia differentia, quando hoc modo ſumitur, ineſt ſpeciebus, quarum eſt ſecunda differentia. & intendit per hoc, quòd ſicut non eſt medium inter tales differentias, ſed quædã quibuſdam inuicem ſuccedunt, ſic res ſe habet in ſpeciebus, quarum ſunt hæ dſiæ. Et poſtq̃ protulit hoc, duxit ad hoc argumẽtationẽ, Et dixit: Ex quo enim qñ auferẽtid, quod ſuprem⁹ eſt, res, quę ei ſuccedit fit reliquarũ prima, ſicq; de reliquis aliis, F ideſt,

AVERANA

Et hoc, qñ eſt vtiq; ex neceſſitate aliquid tale: ſenſus eſt: aſſi qui hoc eſt poſſibile, qñ ſequitur, vt inueniat⁹ ex neceſſitate ſibi iſtis differentijs in omni genere. D.d. Cùmq; acceperit hoc, erit vtiq; in ijs, quæ ſunt in ſta iſtę idem modus: ſenſus eſt: cùmq; acceperit diuidere huiuſcemodi differentias, & diuiſerit per ipſas genꝰ, ꝙ nouit, ꝙ definitum ponitur ſub vna ipſarum: & inuenit aggregatũ ex hoc genere vſius definito: conuenit vtiq;, vt procedat p diuiſionem dſiæ, quæ ẽ ſub hac ſpecie: cuius intendit definitionẽ hic idẽ diuidens hoc eſt, ꝙ diuiſio ipſius p oppoſita cõprehendit genus, quod eſt ſub genere primo: cùm vero dixit: & hoc ꝙ ſit ſecundũ, quod eſt ad ea, q̃ ſup- ſunt primum: ſenſus eſt: & hoc, qñ dſia ſecunda, q̃ opponit ipſi: cùm poſita fuerit cõditio in ipſa: quę poſita fuit in dſia prima, & oppoſitũ ipſi⁹ inuenit vſe oſbus ſpecieꝰ: q̃ ponuntur ſub poteſtate dſiæ: quẽadmodũ ineſt dſia. & oppoſitum ipſius omnibus ſpeciebus, quæ ſunt ſub genere primo. D.d. Et tertiũ ad ea, quæ ſunt contigua: ſenſus eſt: & dſia tertia, cùm accepta fuerit per hunc modum ineſt ſpeciebus: quas cõſequuntur ſpes: quibꝰ eſt dſia ſecũda: atqui voluit p hoc, ꝙ inter huiuſcemodi dſias non eſt mediũ: ſed conſequuntur ſe inuicem contigue ex diſpõne, quæ eſt in ſpeciebus: quarũ iſtę ſunt dſiæ: & poſteaq̃ enuntiauit hoc, adduxit probationẽ in hoc, & dixit: & hoc, qñ cùm ablatũ fuerit hoc, qđ eſt ſupra, res vtiq;, quæ ſequitur ipſum, erit prima ad reliqua, & cõſiſt in ipſis poſtremis, quæ ſequuntur: ſenſus eſt: atqui hoc vtiq; eſt cõſequẽs:

qñ

ABRAM

idest, hoc autem fieri oportet, quia quando aufertur prima differentia, auferuntur species, quibus hæc differentia est differentia illas continens: & remanet differentia, quæ succedit speciebus, quæ constituuntur per tertiam differentiam, & ideo dicitur de differentia, quòd sit illa, quæ speciem denuo facit.

BVRANA

qm̃ cùm ablata fuerit dr̃ia prima, auferunt̃ per ablationem ipsi⁹ spēs: quibus hęc dr̃ia est dr̃ia vr̃is: & derelinquitur dr̃ia: quæ consequit̃ spēs: quæ constituunt̃ per dr̃iam primā: & consist̃ cùm ablata fuerit hęc dr̃ia secunda, auferunt̃ per ablationē ipsius spēs: quæ constituuntur per ipsum: & derelinquuntur spēs, quę cōstituuntur per differentiam tertiā: & propterea dicitur de dr̃ia, ꝙ est illa, per quam innouatur species. A

T.21.ps. *Quòd autem omnia hæc sint, manifestum est ex eo quòd accepit, & primum secundum diuisionem, quoniam omne aut hoc, aut hoc animal est: inest autem hoc, & rursus huius totius differentiam, vltimi vero non amplius esse differentiam, aut & statim cum vltima differentia à toto non differre specie hoc: manifestum enim quòd neq; plus adiacet, omnia enim in eo quòd quid est accepta sunt horum, neq; deficit vllum: aut enim genus, aut differentia vtiq; esset, genus quidem igitur & primum, & hoc quod cum differentijs assumitur: differentia vero omnes habentur, non enim amplius sunt posteriora specie: nanq; differret vtiq; ipsum vltimum, hoc autem dictum est non differre.* B

T.c.79 Quod vero illarum aggregatum hæ sint, iam manifestū est ex acceptione rei primæ in ipsa diuisione de ipso toto: quòd autem totū ipsum sit tale animal, aut tale animal, & tale animal et tale animal insit, & ꝙ dr̃ia etiā sit huius totius, & ꝙ huius altera non sit differentia, & ꝙ inter illud cum vltima differentia, & ipsam differentiam quo ad eius prædicationem de omni non sit differentia: euidens enim est, ꝙ ille nō acceptat & ponit aliquā rem dr̃iam: omnes enim captæ sunt in eo ꝙ quid sit, & ab harū nulla

Dixit Arist. Quòd autem aggregatio istorū, declaratū vtiq; fuit ex acceptione vniuscuiusq; primi per diuisionē à toto, siue quoniā erit animal hoc, aut animal hoc: & animal hoc inest, & quoniam differentia consimiliter etiam huic: quòdq; non inest huic alteri differentia: quòdq; ipsum est cū differentia vltima: inter quam & prædicationem suam totius non est differentia in specie: & hoc, quoniam manifestū, ꝙ ipse non vult & ponit aliquā differentiam, qm̃ omnes eæ sunt acceptæ ex via quid est; neq; T.c.79 C

ABRAM

D nulla dissoluit, nec caret re: aut enim est genus, aut dria ipsius definiti: genus aũt est primum, quod simul sumitur cũ ipsis differentijs: differentiæ aũt omnes affirmantur, & tunc non inueniretur aliqua res, quæ sit vehementioris posteritatis. sin autẽ, esset alia specie differens: hæc autem dictum est ꝙ non differat.

Cõ 79 Postq̃ ostenderat quo modo diuidens constituat duas res, quas expedit sumere, Cœpit commonstrare quo modo constituat tertiã rem, aut quo manifestũ fiat, ꝙ iam euenerit ei Et dixit: Quod vero illarũ aggregatum hç sint, iam manifestũ est ex acceptione rei primæ in ipsa diuisione de ipso toto. i. ꝙ vero aggregatũ ex genere & differentijs sit de substantia rei definitæ: nõ supersit, neq; deest. per hoc itaq; cõmonstratur tua diuisio generis p primas drias oppositas, quæ proprie decernunt genus ipsius definiti, adeo ꝙ extra illud non sit aliqua res de his, quæ illi subsunt. v.g. quia quando

T nos intendimus definire aliquã speciem ipsius animalis, diuidimus animal in eius oppositas drias, q̃ animal proprie decernunt: deinde dignoscemus cui differentiarum oppositarum diuidẽtium genus subsit hæc spẽs, quæ definiri intenditur: & cum hoc nouerimus scimus ꝙ hæc dria cum genere contineat hanc speciem, quæ intẽditur definiri. Et hoc significauit quando dixit: Totum autem ipsum sit tale animal, aut tale animal, idest, quando vero scimus intendẽtes in definitione hominis ipsius genus, & ꝙ oẽ animal,

gratia

BVRANA

neq; supersit, neq; deficit aliq̃d ex his, neq; vnũ: & hoc, qm̃ aut erit genus aut dria: & genus ipsum est primum: & ipsum est, quod accipitur cum differentijs simul: & drix sunt omnes consequentes: neq; erit aliquid posterius: ꝙ si foret: eẽt vtiq; aliquid aliud differens specie: hoc aũt dictum vtiq; fuit ꝙ non differt.

Posteaq̃ declarauit, qũo cõsistit Cõ.79
dividens sup duabus intentionibus: quib⁹ indiget: cœpit declarare, qũo consistit sup intentione tertia: aut qũo monstratur, ꝙ iã deuenerunt ad ipsam: & dixit: ꝙ aũt aggregatio ipsarũ sunt hęc, declaratũ vtiq; fuit ex acceptione alicuius primi ex diuisione: sensus est: ꝙ aũt aggregatũ ex genere & differẽtijs sit idem cum re definita, cui nõ deficit, neq; superest: hoc vtiq; declaratũ fuit ex diuisione generis per drias primas oppositas: quæ appropriant̃ generi definiti: sm ꝙ non erit pars ipsius aliquid ex eo, quod est sub ipso: vt in exẽplo, si intentio nostra fuerit definire spẽm aliquã ex specieb⁹ alalis: cõprehendimus vtiq; alal ad drias suas oppositas: quæ appropriantur animali. deinde cognoscem⁹ sub vera drium oppositarũ ex differentijs generis ponit hæc spẽs, cuius intendit̃ definitio: cùmq; cognouerimus hoc, cognoscemus, ꝙ hæc dria simul cũ genere ẽ vtis huic speciei, cuius intendit̃ definitio: & hoc est, quod significauit, cũ dixit: & ꝙ admittat. ꝙ erit alal hoc, aut alal hoc: sensus est: atqui cùm nouimus, cùm intendimus definitionem hois, ꝙ animal est genus ipsius: quòdq; alal

erit

ABRAM

gratia exempli, sit rationale, aut irrationale: & sciuerimus, ꝙ aĩal rõnale insit homini, & ꝙ hæc dr̃ia insit oĩ homini. Et hoc significauit qñ dixit: Et tale aĩal insit, & ꝙ dr̃ia ẽt sit huius totius. Deinde meminit de tertia specie cognitionis, Et dixit: Et ꝙ huius altera nõ sit dr̃ia. i. ꝙ qñ cùm duabus præassumptis rebus sciuerimus, ꝙ homini non insit alia differentia superaddita dr̃iæ, quæ connexa est suo generi, quæ inest, iã nobis cõstat, ꝙ inter genus cum dr̃ia vltima, quã ei conneximus, aut cũ differentijs, quę illi & generi interpositæ sunt, & ipsam specie, quæ definiri intendit, non sit dr̃ia media. Et illud intẽdebat dũ dixit: Et ꝙ inter illud cũ vltima dr̃ia, & ipsam dr̃iam, quo ad eius prædicationem de oĩ, nõ sit dr̃ia. i. ꝙ includens ambas notiones sit æquale, & ꝙ vnũ illorũ inferat alterũ, hoc est inter nostrum nosse ꝙ inter dr̃iam, quã illi conneximus, & prædicationẽ speciei, quæ definiri intenditur ꝑ ipsam dr̃iam, & nostrũ nosse, ꝙ inter genus cum differẽtia, quã illi conneximus, nõ sit differentia inter ipsam & prædicationẽ speciei, quæ definiri intẽditur. Deinde protulit argumentationem, qua nobis occurrat veritas, ꝙ taliũ orationum partes sint definito æquales. Et dixit: Euidens enim est, ꝙ ille nõ acceptat, & ponit aliquã rem dr̃iam: oẽs enim captæ sunt ĩ eo ꝙ quid sit, idest, quod euidẽs sit ex hoc opere, quod retulimus est, quia nõ accipimus dr̃iam, quæ sit dr̃ia in definitione rei: hoc est, quia nos nõ capimus in talibus definitionibus differentiã superadditã. differentiæ enim, quas capimus de genere, semꝑ prędicant

de

BVRANA

erit exempli gratia aut rõnalis, aut A
non rationalis: & cognoscemus, ꝙ aĩal rationale inest homini: quòdq; hæc dr̃ia inest omni homini: & hoc est: quod significauit, cùm dixit: & aĩal hoc inest: quòdq; dr̃ia cõsistẽt inest huic toti: deinde cõmemorauit spẽm tertiam scientiæ, & dixit: quòdq; non inest huic dr̃ia alia: sensus est: cùm nouerimus simul cùm duab⁹ intẽtionibus ꝑcedentibus, ꝙ non inest homini dr̃ia alia superaddita dr̃iæ: quæ componitur cũ genere suo: quæ est rationale: iam vtiq; cõ
sistimus sup eo, ꝙ genus simul cum B
dr̃ia vltima: quã adduxim⁹ in ipso: aut in differentijs: quæ sunt inter ipsum & inter genus: ꝙ non est dr̃ia inter ipsum & inter spẽm, cuius intendit definitio: & hoc est: quod voluit, cùm dixit: sm ꝙ est consistẽtiã simul cum dr̃ia vltima: inter quã & prędicationẽ suã totius nõ est dr̃ia: sensus est: ꝙ summa cognitionũ est ęqualis: & vna ipsarũ sequit alterã, hoc est, cognitio nostra, quã intelligimus in genere, non superaddit ei, cuius intendit definitio per dr̃iam, aut cognitio nostra, ꝙ genus simul C
cum dr̃ia, quam intelleximus, non habet dr̃iam inter se & prædicationem suã de ea, cuius intendit definitio: postea adduxit probationẽ: ex qua cadunt nobis signa in huiuscemodi sermonibus: quas diuisimus æquales definito, & dixit: & hoc, qm̃ manifestũ, ꝙ non vult, & ponit aliquã dr̃iam: qm̃ omnia ea accipiuntur ex via quid est: sensus est: & hoc, qm̃ manifestũ est ex hoc facto: de quo mentionẽ fecimus, ꝙ non accepta fuit dr̃ia superaddita: qm̃ dr̃iæ, quas volumus semper, prædicantur

D de ſpecie, quæ definiri intenditur in eo ꝙ quid ſit, ſuperadditæ autẽ non prędicantur de re in eo quod qd ſit. Dum autem dixit: Et ob hanc nulla diſſoluitur, nec caret re, ideſt, ſimiliter videtur etiam de nobis in ſerentibus ordine certo primas differentias: primis itaq; non deeſt aliqua res, quæ ſit aliqua partium, ex quib⁹ ſibi conſtent ipſæ definitiones. Dein de communſtrauit hanc rẽ & dixit: Aut enim eſt genus, aut differentia ipſius definiti. Deinde dixit: Genus autem eſt primum, quod ſimul ſu-
E mitur cum ipſis differentijs, differentiæ autem omnes affirmantur, ideſt, quòd deijciamus ipſum gen⁹ ab agendo hoc opus, quod diximus. Iam enim poſueramus in hac oratione primum genus cum differentijs ineſſe definito. Et non eſt omiſſa aliqua differentiarum affirmatiuarum de definito, quin eam connexerimus cũ ipſo genere. Et illud intendebat dum dixit: Differentiæ autem omnes affirmantur. Deinde dixit: Et tunc non inuenitur aliqua res, quæ ſit vehementioris poſteritatis. i. ſequiꝰ ꝙ non inueniat aliqua
F dſia, quæ ſit poſterior his differẽtijs, hoc eſt, illis ſuperaddita. ſi aũt eſſet hic aliqua ſuperaddita dſia, expediret ꝙ illius nã cum illam præcedentibus differẽtijs, & genere, differat à nã rei, quæ definiri intenditur. Iam autem poſueramus, ꝙ natura definitionis aggregatæ ex genere & differentijs præcedentibus, conueniat naturæ ipſius definitæ: hæc autem eſſet abſona repugnantia. Et hoc ſignificauit quãdo dixit: Sin autem, eſſet alia ſpecie differẽs: hæc autem dictum eſt ꝙ non differant.

de ſpecie, cuius intenditur definitio ex via quid eſt, & ſuperaddita non prędicantur de ex via quid eſt: & cum dixit: & nihil ſupereſt, aut deficit ex his: ſenſus eſt: & conſimiliter etiam apparet ex eo, ꝙ ordinauimus differentias primas hic primas, non deficit vtiq; aliquid: quod ſit aliqua partium, ex quibus conſtituantur definitiones: deinde declarauit hoc, & dixit: ſiue fuerit genus, aut dſia, & ſi deficit, aut ꝙ ſit genus definiti, aut aliqua differẽtiarum ſuarum. D.d. Genus, quod eſt primum, & quod accipitur ſimul cum differentijs, & differentiæ ſunt omnes conſequentes: ſenſus eſt: ꝙ cadat genus ex eo, ꝙ facit hoc genus, quod diximus: qm̃ iam poſuimus ipſum in hoc ſermone genius primũ ſimul cum differentijs ineſſe definito, & non prætermiſſa fuit ex differẽtijs conſequẽtibus definitum dſia, quam intelligimus cum genere: & hoc eſt: quod voluit cùm dixit: & dſiæ ipſę ſunt omnes conſequentes. Deinde dixit: Neq; erit tũc aliquid poſterius: ſenſus eſt: & ſequitur, ꝙ non inueniat differentia poſterior illis differentijs, hoc é ſuperaddita ipſis: & ſi fuerit hic differentia addita: oportet vtiq;, ꝙ ſit natura ipſius ſimul cum eo, quod præcedit ex differentijs & genere, diuerſa, & natura rei, cuius intenditur definitio: iamq; poſitũ fuit, ꝙ natura definitionis aggregatæ ex genere & differẽtijs præcedentibus cõſentit naturæ definiti. quod eſt diuerſum & non coheret: & hoc eſt: quod ſignificauit, cùm dixit: & ſi non, erit vtiq; diuerſum in ſpecie iſta: de qua iam dictum fuit, quòd non eſt communicans.

ANT. INTER. TEX. XXII.

Quærere vero oportet inspicientem ad similia & indifferentia: primum quid omne idem habent, postea rursus in alteris, quæ in eodem quidem genere sunt cùm illis: sunt autem ipsis quidem eadem specie, ab illis autem altera: quando autem in his acceptum fuerit aliquid omnino idem, & in alijs consimiliter in acceptis omnino considerare, si idem, quousq; ad vnam deuenerit rationē, hæc enim erit rei definitio: si vero non processerit in vnam, sed in duas, aut plures, planum quòd non esset vtiq; vnum aliquid quod quæritur, sed plura. A

ABRAM

T.c.80 Iam oportet, q̄ tua sit quærere, quando consideras consimilia in differentia, primo quidem quæ sit res vna eadem, quæ omnibus illis insit: deinde ab initio quærere alias res, quæ & illæ & hæ sint vnius eiusdem generis, & hæ & illæ mutuo sint vnæ eædem specie, & sunt alię res ab his differentes: quando autem acceptū fuerit in his quod omnibus ipsis vnum idem insit, & in alijs rebus hoc ipso simili modo: Et iam expedit quòd ab initio scrutemur res, quæ insunt, an sint vna eadem, & fiat perscrutatio donec perueniatur ad vnam orationem: hæc enim est rei definitio: quando enim processeris hoc itinere, non procedes ad vnum, sed ad duo, aut ad tria. Manifestum itaq; est, q̄ impossibile sit quæsitum esse vnū, sed sunt plusquam vnum.

Cō.80 Hoc est p̄ceptū, quo notificat quēdam modū, quo dū vsus fuerit ille, q̄ definiturus ē, sibi cōstat nā rei, q̄ definiri intendit, hoc est nā, quā significat nomē rei, q̄ definiri ītēdit: siquidē

BVRANA

Dixit Aristo. Oportet autem, vt sit quæstio tua cum eo, q̄ specularis similia non diuersa: primo quidē, quid est vtiq;, quod inest omnibus ijs vnum & idē: deinde quæres à principio de alijs: quæ sunt in eodem genere: & hæc sunt inter se eadem secundum speciem, & ipsa sunt alia ab his: cùmq; acceptum fuerit in his, quod inest omnibus vnū & idem, & in alijs consimiliter hoc exemplo: & ad hoc oportet, vt inuestigemus à principio, de rebus inexistentibus, si est vnū & idē: & erit inuestigatio, quousq; deuenerit ad rationē vnā: & hoc, quoniam hæc est definitio rei: erit enim, cùm processeris hac via, quòd non deuenies ad vnū, sed ad duo, aut ad tria. Planum igitur, quòd fieri non potest, vt sit quæsitum vnum, sed plura. T.c.80 B C

Cō.80 Hoc pręcepto docet modus: quo cùm feceris definitionem, cōstructa erit natura rei, cuius intenditur definitio: hoc est sup quo significat nomen rei, cuius intenditur definitio: Cō.80

D ABRAM

siquidem vna natura fuerit de eo, dicitur hoc nomen vniuoce, si autem fuerint diuersæ naturæ, hoc nomen de illis dicitur æquiuoce. Et dñi dixit: Iam oportet ꝙ tua sit quærere, qñ consideras consimilia in dñia primo quidem quę sit res vna eadę, quæ omnibus illis insit, ideſt, qñ intendis definiri quod significat aliqd nomen sumędo de indiuiduis rem, in qua conueniunt, & noo differāt, iā oportet ꝙ consideres de hoc qualdam res: & primo, ꝙ quæras de conscientia quid sit quod insit, & cō-

E municetur omnibus indiuiduis, de quibus absolnitur nomę huius rei, quæ definiri intendiur. Deinde dixit: Deinde ab initio quærere alias res, quæ & illæ & hæ sint vnius eiusdem generis, ideſt, deinde intendemus etiam commōstrare cōmune alijs indiuiduis, quod ipsum & primum commune intrant rem, quæ definiri intenditur, hoc est, ipsum quæsitum. Et illud significauit qñ dixit: Quæ & illæ & hæ sint vnius eiusdem generis. D.d. Et hæ & illæ mutuo sint vnæ eędē specie: & sunt

F aliæ res ab his differētes, ideſt, & hęc indiuidua, qñ eorum intentionem intendimus, oportet etiā ꝙ sint vnū ſpecie: & si sit aliud commune præter illud primum commune. D.d. Quando asit acceptum fuerit in his quod omnibus ipſis vnum idē insit, ideſt, & qñ considerauerimus hoc ſm cōe, quærimus etiam de ipſo aliquā rem cōem, quæ insit, & vna eadem, quā dñi inuenerimus vnam in esse omnib⁹ illis, faciemus de tertio cōi indiuiduis rei, quæ definiri intē ditur. hoc idem opus, ſ. ꝙ quærem⁹ etiam rem cōmunem, quā ſcimus:

et

BVRANA

aut est natura vna: de qua dſ nomē illud p consensum, si sint nāę diuerſę: & hoc nomē dſ de ipsis p cōitatē: & cùm dixit: oportet autē, vt sit qō tua cū eo, ꝙ ſpecularis filia nō diuerſa: primo quidē, quid est illud, quod inest oībus ijs vnū & idē: sensus est: cùm intendis definiri aliquid, ſuper quo ſignificat nomen aliquod, cùm accipis p indiuidua intentionem, in qua assimilant, & nō diuerſificant: oportet vtiq;, vt ſpeculeris in hoc aliqua: primo quidem, cùm quæris de ſimilitudine, quid est, quod inest, & cōprehendit in oībus indiuiduis ex indiuiduis, de quib⁹ absoluit nomē rei istius: cuius intendit definitio: postea dixit: deinde quæres à principio de alijs, quæ sunt in gñe vno & eodem: sensus est: deinde intēdem⁹ consistēt ad cōprehendendū indiuidua alia, & ad cōprehendendum primo ea, quæ ponunt in re, cuius intēditur definitio, hoc é quęres: & hoc est: quod significauit, cū dixit: quæ sunt in genere vno & eodem. D.d. Et hęc ipſa inter ſe sunt vnū & idem in ſpecie: & ipſa sunt alia ab his diuerſa: sensus est: & hæc indiuidua cùm cōstruxeris ſpeculationē de ipſis, oportet consistēt ēt, vt sint vnum in ſpecie: & si fuerit vſe vnum aliud ab ipſo vſi primo. D.d. Cùmq; elegerimus hoc vſe ſecundū, quærem⁹ cōsistēt ēt in ipſo intentionem vſem, quæ inest omni ipſi, & est vna ex ipſo & eadem: cùmq; inuenerimus ipſum vnam, & inerit in ſumma ipſis, faciemus vniuerſale tertium ex indiuiduis rei, cuius intendimus definitionem: & hic est operis idem, hoc est, vt quęramus consimiliter etiam intentionem, quæ assimilatur ipſi:

cùmq;

ABRAM

& dum illam inuenerimus, conſideramus illas res, quæ conueniunt in illo cõmuni: quæ ſi fuerint vna res, res itaq;, quam definire intendim⁹, eſt vna res. Et hoc ſignificauit dum dixit: Et iã expedit ꝙ ab initio ſcrutemur res, quæ inſunt, an ſint vna eadem, ideſt res quæ conueniunt in illo communi inuento. Dum autẽ dixit: Et fiat perſcrutatio, donec perueniatur ad vnam orationem. i. ad vnam rem cõem ſumme illius cõis. Deinde dixit: Hæc enim eſt rei definitio, ideſt, quando peruenerimus ad vnã rem, quæ ſit huiuſmodi hæc illa eſt rei definitio: hęc enim eſt differentia, quæ dum connectitur generi huius ſpeciei fit ex illa ipſius definitio. deinde dixit: Quando enim proceſſeris hoc itinere, non procedes ad vnum, ſed ad duo, aut ad tria. Manifeſtum itaq; eſt, quòd impoſſibile ſit quæſitum eſſe vnum, ideſt, quando proceſſeris & conſideraueris res, quibus communicauerat illud commune, quòd ſpeciebus in quas partitur hæc ſpecies, non ſint illæ res, in quibus conueniunt vna res, ſed duæ, aut tres. ſicq; notũ eſt, ꝙ impoſſibile ſit, quòd id, quod ſignificat nomen illius rei, quæ definiri intenditur, ſit vna res, ſed eſt pluſquàm vna res, & hoc nomẽ eſt dictum analogicæ. Et ad oſtentationem illius, quod dicit, eſt, ꝙ qñ quærimus definitionem alicuius ſpecierum, quarum nomẽ putamus, ꝙ de eis dicatur vniuocæ, ſit ꝙ diuidam⁹ hanc ſpeciem in duo cõia, aut tria, aut plura, de quib⁹ putemus ꝙ ſint dꝛia in hac ſpecie: deinde conſideremus in omni cõitate rei, in qua conueniãt indiuidua illi⁹ cõmunitatis:

poſtea

BVRANA

cùmq; inuenerimus ipſum, conſide rabimus res illas, p quas aſſimilatur ipſum vꝛe: & ſi erunt res vna: illud vtiq;, cuius quærim⁹ definitionem erit res vna: & hoc eſt, qđ ſignificauit, cùm dixit: & oportet vt inquiramus à principio de ijs, quæ inſunt, ſi ſunt vnum & idem: ſenſus eſt: & ea, quæ inſunt ijs, quibus aſſimilat ipſum vniuerſale, ſunt ſpecies: & cùm dixit: & erit inueſtigatio, quouſque deueneris ad rationẽ vnam, hoc eſt ad intentionem vnam vꝛem ad cõprehendendum ipſum vniuerſale. D.d. Et hoc, qñ hæc ẽ definitio rei: qñ hæc eſt differentia, quam cùm cõiunxerimus generi iſtius ſpeciei, erit ex ipſa definitio ei⁹. Deinde dixit. Erit enim, cum proceſſeris hac via, ꝙ nõ deuenies ad vnum, ſed ad duo, aut ad tria. Planum igitur fieri non poſſe, vt ſit quæſitũ vnum: ſenſus eſt: cùmq; proceſſeris & ſpeculatus fueris ea, quibus aſſimilatur ipſum vꝛe: qñ ſpecies, per quas diuiditur hęc ſpecies, non inueniuntur res ille, per quas aſſimilantur intẽtioni vni, ſed duabus aut tribus. Planum igitur fieri non poſſe, vt ſi illud, qđ ſignificat nomen rei, cuius quærim⁹ definitionem, intentio, ſed erit hoc plus intentione vna: & erit hoc nomen dictum per determinationem & declarationem ei⁹, quod dictum fuit: qñ cùm quæſierimus definitionem alicuius ſpecierum: de quibus exiſtimaꝛ, ꝙ nomen ipſorũ dꝛ per cõſenſum: ipſum eſt, vt diuidaꝛ ſpes iſta in duo vꝛia, aut tria, aut plura ex eo, ꝙ exiſtimaꝛ, ꝙ ipſa ſunt diuerſa in hac ſpẽ: deinde cõſiderabimus in ſumma vꝛe rei, p quã aſſimilaꝛ indiuidua ipſ⁹, Idiuiduis vꝛis:

A

B

C

ABRAM

D postea capiemus singulas illas res, in quibus cõueniũt indiuidua singularũ cõitatum illius cõitatis: & si connexerimus oĩbus illis rebus, in q̃bus cõueniũt indiuidua cõitatis vnam rem, pronũtiabimus hoc quæsitum esse vnã rem. si aũt ei cõnexerimus plusq̃ vnam rem, enũtiabimus hoc quæsitum esse plusq̃ vnã rem: hæc aũt causa iuuat in via cõpõnis, non in via diuisionis, ideo apud eum via cõpõnis est potior q̃ via diuisionis.

BVRANA

deinde accipiemus res illas: per quas assimilantur indiuidua vniuersalis ex illo vniuersali: & si coniunxerimus omnibus ijsintentionibus, per quas assimilatur vniuersale, intentionem aliam: iudicabimus, quòd hoc quæsitum est plus, quàm intento vna: & hoc præceptum vtile est in via compositionis per viam diuisionis: & propterea via compositionis apud nos erat longinquior via diuisionis.

T.22.ps E *Vt dico, si quid est magnanimitas quæreremus, considerandum in quibusdam magnanimos, quos scimus, quid habent vñ omnes inquantum tales, vt si Alcibiades magnanimus, aut Achilles, & Aiax, quid vnum omnes habent? non tolerare iniuria affecti, ille enim bellauit, iste autem iratus est, hic vero interemit seipsum. Rursus in alteris, vt Lysandro, aut Socrate, si vtiq; indifferentes sunt & bona & malà fortuna affecti: hæc duo capiens considero, quid idem habent, & non impassibilitas circa fortunas, & non tolerantia cum iniuriantur, si vero nihil, duæ vtiq; species essent magnanimitatis.*

T.c.81 E Dico autem hic id, quod nos descripsimus: scilicet, q̃ si quærere remus quid sit magnanimitas, oportet q̃ inspiciamus, & consideremus species illorũ, qui magnanimi sunt, de quibus nos scimus quæ sit res, quæ omnibus vna insit, in eo q̃ quid sit, hac de nominatione. verbi gratia, quia quidam homines sunt magnanimi, vt Alcides, & Achilles, & Aiax: & si expediret scrutari, q̃ res sit quæ inest, quæ sit omnibus illis vna, est, quòd non ferãt rem publicam, quia vnus eorũ dimicatus est, & alter inimicus fuit, & reliquus seipm interfecit. Rursus

Dixit Arist. Dico aũt per hoc, quod nos disposuimus: & hoc, q̃m si quæreremus, quid est magnanimitas: oporteret, vt videremus & consideraremus in speciebus: quæ sunt magnanimæ quas scimus, quæ est dispositio vna inexistens oĩbus ipsis per viam quid eĩt in hac dispõne: vt in exemplo, q̃m Alcibiades magnanim⁹, & Achilles: si oportet, vt quæramus, quæ est intentio inexistens: quæ est vna oĩb⁹ ñs: & hoc, q̃m ipsi non tollerauerunt colligantiã: & hoc, q̃m vn⁹ ipsorum bellauit, & alter iratus fuit, & alter interemit seipsum: T.c.81

deinde

ABRAM

Rursus hoc exemplo de alijs viris ab initio hoc commonstrabitur, de Alexandro aut Socrate, & ipsorum rei definitio est, quia inuariabiles fuerint, quando eu fortunio prosperi fuerunt, & ꝙ non contristati sint: & quando ambæ hæ res capere fuerint, scrutandum est, quæ insit vna eadē non recipere impressiones ab accidentibus, & defectus tolleran tiæ ob inopiam. Si autē non fuerint vna, sunt due species cōstantes ipsius magnanimitatis.

Cō. 81 Postq̄ enūciauit modū, quo conueniat, ꝙ q̄ quærit cōstituat definōē alicuius, qđ aliqđ nomen signāt, ꝙ cōsiderādū ē an hęc res, quā nomen signāt, sit vna res, aut plures res, cœpit id cōmonstrare in sibb⁹ cōis orationis quā descripserat, Et dixit: Dico āt hic id, qđ nos descripsim⁹, ſ ꝙ si q̄rerem⁹ quid sit magnanimitas, opꝫ ꝙ inspiciam⁹ & cōsiderem⁹ spēs illorū, q̄ magnanimi sunt, de quib⁹ nos scim⁹ q̄ sit res, q̄ oīb⁹ vna insit, I eo ꝙ q̄d sit hac denotatione. i. exemplū hui⁹, qđ dicim⁹, est, q̄ si q̄rerem⁹, gra exēpli, magnanimi denōnē, iā expediret considerare p̄dicationē indiuiduorū, de q̄bus dī, ꝙ sint magnanimi: & singula indiuidua singularū cōitatum, & singulas spēs, & rem, qua hęc spēs denotat p magnanimitatē. D.d. Verba g. vſq; ibi, & reliquus seipm Iterfecit. i. exēplū hui⁹ est, q̄ si cōsideram⁹ rē, qua denominat talis & talis & talis virorū notorū apud eos factionib⁹ actuū, q̄b⁹ denotant p ipsam magnanimitatē. Definitio āt eorū, q̄ hoc includit, é, ꝙ nō ferāt vniuersitatē rei publicę:

illorū

EVRIANA

dein de monstratur hoc à principio in hominibus alijs ab exemplo hoc, vt Lysandro, aut Socrate: & definitio dispositionis sue: quoniā ipſi non variati fuerunt cum hoc, quòd profecit in bono: cūmq; accipiuntur hæ duæ dispositiones: quæremus vtiq;, quid est, quod inēst vnū & idē: non admissio descriptionum ab accidentibus, & defectus tollerantiæ iniuriæ, & si non inuenietur vnum: erunt vtiq; magnanimo duæ species constitutæ. A

Posteaq̄ enūciauit modum: quo conuenit vt consistat quærens definitionē eius, quod significat nomē: si hæc res, quam significat nomē est res vna, aut plures: cœpit declarare in talibus rationē vniuersalem, quā disposuit: & dixit: volo aūt per hoc illud, quod nos disposuimus, vsque ad id, quod dixit: quid est cum hac dispositione: vt in exemplo, de quo dicitur, si quæramus exempli gratia definitionem magnanimi: oportet vtiq; vt speculemur prædicationem indiuiduorum: de quib⁹ dicitur, ꝙ sunt magnanima, & vnumquodq; indiuiduū ex toto, & vnāquamq; speciē: & intentionē, pp quā disponit hęc spēs per magnanimitatem. D.d. exemplum huius, vſque ad id, qđ dixit, & alter interemit seipsum: sensus est: exemplum huius: quoniā cùm speculati fuerimus dispōnem, per quam disponit ille & ille & ille ad indiuidua celebrata apud ipsos p singulas operationes: quārum dispō propter hoc est in magnanimitate: & definiuerim⁹, qđ cōprehēdit hęc: qm̄ si non tollerant colligantiam: et B Cō. 81

67 1/2a

ABRAM

D illorũ enim vnus dimicat⁹ est cum Athenien̄sibus ob rẽ publicã: & alter odio habuit suos socios Græcos, & dimicat⁹ est cũ illis: tertius aũt seipsum interfecit. D.d. Rursus hoc exẽplo de alijs vitijs hoc ab initio commonstrabit vsq; ibi, & q̃ nõ cõtristati sint. i. & q̃n inuenerimus rem, qua sit hęc magnanimorũ spẽs, cõsideremus ẽt aliã spẽm illorũ, qui hoc nomine appellati sunt, sicut fuit Socrates, & talis vir vulgarus apud eos fm hanc denoiationẽ: & inuenim⁹ q̃, res qua hi dicti fuerint magnanimi,
E sit, quia illi non excitabant gaudio, q̃n eis eueniebant boni casus, neq; tristitia q̃n mali casus eis contingebant. Et id intẽdebat dũ dixit: Quia inuariabiles fuerint, q̃n eufortunio prosperi fuerunt, & q̃ nõ cõtristati sint. Insinuauit Socratis tollerantiã de eo, quod ei euenit in interitu. Et sic alteri, de quo meminit, contigit aliquod euentum extra nãm, & nõ conturbatus est eius spiritus. D.d. Et q̃n ambæ hæ res captæ fuerint, scrutandum est quæ insit vna eadẽ non recipere impressionem ab acci
F dentibus & defectus tollerantiæ ob inopiam. i. q̃n inueniuntur hæ duæ res quibus vtræq; hæ spẽs dicuntur magnanimæ: quarum vna est carentia impressionum ab accñtibus, & altera catẽtia tollerantiæ cõtristãtiũ: & consideramus, an ambæ sint vna res, aut non sint vna: q̃n inueniremus ambas illas non esse vnã, enuntiaremus magnanimitatẽ esse duas differentes res, & q̃ magnanimi nomen dicatur de illis equiuocę. Et illud significauit q̃n dixit: Si autẽ nõ fuerint vna, sunt duæ spẽs constantes ipsius magnanimitatis.

EVRANA

& hoc, q̃n vn⁹ ipsorũ bellũ gessit cũ viris Athenien̄sib⁹, pp colligantiã: & alter irat⁹ fuit socio suo, & nõ bellauit, & terti⁹ interemit seipm: & declarat hoc à principio ex viris alijs, vsq; ad id, qđ dixit, aut falsificat: sensus ẽ: cũq; inuenerimus dispõnẽ, pp quã vocauit hãc spẽm alę, magnanimitatẽ: cõsiderabim⁹ ad spẽm aliã constitut ẽt ex alia, & vocabim⁹ ipsum p hoc nomẽ: quẽadmodũ Socr. & vir ille celebrat⁹ apud ipsos cõstit ẽt cũ hac dispõne: & inuenit, q̃ dispõ, pp quã vocant isti magnanimi, fuit: q̃ nõ extollunt in lętitia cũ hoc, q̃ accidũt ipsis accñtia bona, & nõ deprimunt, cũ accidũt ipsis accñtia mala: & hoc est, qđ significauit, cũ dixit: nõ variantur cũ hoc, q̃ profecerunt in bono accñtiũ suorũ, neq; dolent. Atqui designauit tollerantiã Socratis eo, q̃ inuenim⁹ ipm interemptũ fuisse: & cõtulit alij, de quo fecit mẽtionẽ accidit nouũ exiens à natura: quo non afflixit spiritũ suum. D.d. Cùmq; accipiunt hę duę dispõnes: inuestigabim⁹ vtiq;, quid est, quod inest vnũ & idem, non admissio descriptionũ ab accñtibus, & defectus tollerantiæ iniuriæ: cũq; inuẽtæ fuerint duæ dispõnes: per quas vocatur vtraq; istarũ duarum specierũ, magnanima: quarũ vna est, priuatio descriptionũ ab accñtib⁹, & secũda, priuatio tollerãtię ab anguistijs: & cõsiderabim⁹, si ambæ sunt dispõ vna, aut nõ sunt vna: cũq; inuẽtę fuerint ambæ esse vnũ: iudicabimus de magnanimitate duo diuersa: q̃q; nomẽ magnanimitatis dr̃ de ipso per cõitatẽ. & hoc est, qđ significauit cũ dixit: & si nõ erit vnum, erunt vtiq; magnanimo duæ species cõstitutæ.

Semp

pars.22. *Semper autem est omnis definitio vniuersalis: non enim alicui oculo dicit salubre Medicus, sed aut omni, aut specie determinans: facilius autem est singulare definire, quàm vniuersale. quapropter oportet à singularibus ad vniuersalia transire: æquiuocationes etenim latent magis in vniuersalibus, quàm in indifferentibus.* A

ABRAM

T.c.82. Ac omnis definitio est semper vr̃is: Medici.n. non enuntiant de medicamine huius oculi, sed de omni, aut qñ specie distinguitur. Aliorũ aũt definitio est leuior, q̃ toti⁹ definitio. Et hãc ob causam expedit, ꝙ transferamur ex rebus ꝑticularibus vnis ad res vr̃es. Magis.n. decipit nominis æquocatio in rebus vniuersalibus, quàm in rebus non differentibus.

Cõ.82. Hoc attributũ est vna cõditio de cõditionibus definitionis.s.ꝙ expediat ꝙ definitio sit cõis toti nãę ipsius definiti. Et est ac si voluisset tradere cãm, qua fit ꝙ dum non inuenit̃ rei vna definitio cõis, ꝙ illa res nõ si vna, prout res apparuit in definitiõe magnanimi, qm̃ nisi inueniretur definitio vr̃is, possent vnius eiusdẽ rei esse duæ definitiones. Et dũ dixit: Medici.n. non enuntiant de medicamine huius oculi, sed de omni, aut qñ distinguit̃ specie.i. & hoc apparet ex q̃sitis in definitionibus quę sunt res vr̃es. Et hoc est manifestũ ex artibus syllogisticis factiuis.v.g.quia, medici non definiunt rem, qua sit medicamẽ huius oculi signati, sed medicamẽ oculi s̃m ꝙ ipsum, aut oculi, qui est talis denominationis, quando diuidit oculũ ĩ eius species, s.qui sit talis denominationis, & talis denominationis.

Et

BVRANA

Dixit Arist. Oĩs autẽ definitio semper est vr̃is: & hoc, qm̃ medici non definiunt in medicina hunc oculũ, sed nomẽ, aut illũ, qui distinguit̃ specie: & definire singula facilius, quàm definire vr̃e: & ꝑꝑ hanc cãm oportet vtiq; vt transferamur à rebus particularibus singulis ad res vniuersales: et hoc, qm̃ ęquiuocatio decipit magis in vr̃ibus, q̃ decipiat in indifferentibus. T.c.82. B

Ista est dispõ vnius cõditionis ex conditionibus definitionis: & est, ꝙ oportet, vt sit definitio vr̃is omni naturę definitæ: & quasi vult tradere: qm̃ res, cũ non hẽt definitionẽ vnã vr̃em, nõ est res vna, s̃m ꝙ apparet res in dispõne magnanimi: qm̃ si nõ inuenit̃ definitio vr̃is, non est possibile, vt inueniant̃ vni & eidem duæ definitiones: & cũ dixit: & hoc, qm̃ medici nõ definiunt in medicina hunc oculũ, sed oẽm, aut illum, q distinguit̃ spẽ: sensus est: & hoc apparet ex quęsitis in definitiõibus, quæ sunt res vr̃es: & hoc manifestũ ex artib⁹ syllogisticis operatiuis: vt in exẽplo, qm̃ medici nõ definiunt rẽ, per quã erit medicina istius oculi designati, sed medicina oculi ĩ eo, ꝙ est oculus: ipsa est medicina oculi, qui est cũ dispositione tali cũ eo, ꝙ diuidit̃ oculus in dispõnes suas, hoc est ĩ id, qđ disponit̃, & disponit̃ sic: Cõ.82. C

ABRAM

D Et illud signauit qñ d. Aut qñ spē distinguit. Dū aūt d. Aliorū aūt definitio est leuior q̄ totius definitio. Intēdit ꝙ definitio vltimarū spērū sit leuior, q̄ definitio generū: huius aūt cā est, qa definitio spērū inuenitur ab ipsis indiuiduis sensu cōprehēsis. Et hoc intēdebat dū dixit. Et hanc ob cām expedit ꝙ transferamur ex rebus particularib⁹ vnis ad res vl̄es. Intēdit definitiōis eductionē, prout iā denominauerat ꝑ compositionē. Deinde protulit cām huius facilitatis & d. Magis.n. decipit nominis æquiuocatio in rebus vl̄i-
E bus q̄ in rebus nō differētibus idest, cā aūt, qua sumptio definitionis à particularibus sit facilior. est, quia nomen æquiuocum non decipit in rebus particularibus: in vniuersalibus autem decipit. Et ideo apud eum modus compositionis est facilior modo diuisionis.

BVRANA

sic: & hoc ē, qđ voluit, cū dixit: aut illum, qui distinguit specie: & cùm dixit: & definire singula, facilius, quàm definire vl̄e: sensus est: ꝙ definire species vltimas est facilius, q̄ definire genera: & causa in hoc est: qm̄ definitio specierū īuenit ab indiuiduis: q̄ assequimur ꝑ sensum: & hoc est, qđ voluit, cū d. & ꝑꝑ hāc cām, oportet vt trāsferamur à reb⁹ particularib⁹ & singulis ad res vl̄es: hoc est in extractione definitionis cū eo, ꝙ dispō ipsius est per viā cōpositionis: postea adduxit cām facilitatis in hoc: & d. & hoc, qm̄ ęquocatio magis decipit in vl̄ibus, q̄ illud, qđ decipit in indifferentibus: sensus est: & causa, ꝙ acceptio definitiōis à particularibus est facilior, qm̄ æquiuocum non decipit in particularibus: & propterea fuit apud ipsum via compositionis leuior, q̄ via diuisionis.

pars.22. *Quemadmodum autem in demonstrationibus oportet esse ipsum syllogizatum fuisse, ita & in definitionibus manifestum est: hoc autem erit, si per ea, quæ singulariter dicuntur, sit in vnoquoque genere definire seorsum, vt simile non omne, sed quod in coloribus & figuris, & acutum, quod in voce, & ita in commune progredi ob-*
F *seruantem, ne æquiuocatio incidat.*

T.c.83 Et sicut in demonstrationibus oportet intentionem syll̄i esse, sic etiam expedit esse in definitionibus notis: hoc autem fit, quādo definitur per singula genera per se, per res, quæ sunt in particularibus, quas enuntiauerat. gratia exempli, ꝙ proferat nō de omni simili, sed de eo qđ est in coloribus, aut in figura, aut in acutie, aut in voce: & hac

Dixit Arist. Et quēadmodū ī demr̄onibus opꝫ vtiq̄, vt sit intētio syll̄i exn̄s: cōsil̄r opꝫ, vt sit in definitionibus manifestis cō similiter ēt: & hoc erit, cū definitio vniuscuiusq̄ generū seorsum ꝑ ea, q̄ sunt in particularibus, quę definiuit: vt in exēplo, ꝙ adducat non de omni simili, sed de eo, qđ in coloribus, aut figura, aut definitio, q̄ est ī voce: & T.c.83.

ABRAM

hac acceptione procedimus ad ipsum vlt̃e, quatenus illud obseruamus, ꝙ nõ offendat nos noĩs ęquiuocatio, et ob eã cadamus.

Cõ. 83. Eius intentio est in hoc capitulo commonstrare, ꝙ definitiones nõ expediat cõponi ex nominibus ęquiuocis, neque analogis, neq; rerum nomine æquiuocarum. Definitiones.n. quæ huius conditionis sunt, non explicant definiti naturam, neque ipsius essentiam faciunt intelligere, si vero facerent rei essentiam intelligere essent cogitatio & phantasia. Ex quo autem hęc res est notior de demr̃onibus, hoc est, ꝙ oporteat, ꝙ non sint suę conclusiones & p̃missæ nominibus æquiuoce, posuit ipsam subiectionem & præmissam ad commonstrandum hanc illam inesse definitioni. Et dum dixit: Et sicut in demr̃onibus oportet intentionem sylr̃i esse, sic etiam expedit esse in definitionibus notis. Intendit per intentionem sylr̃i ipsam conclusionẽ, & per esse, intendit ipsius euidentiam & cõmonstrationem: & est ac si dixisset, & sicut demr̃onum conclusiones oportet, ꝙ sint s̃m ꝙ sunt res quædam euidens & commonstrata, quia nõ significant noĩe æquiuoco, sed noĩe manifesto ex rei essentia: sic res est in definitionibus, & expedit ipsarũ nomina ꝙ sint vniuoca, adeo ꝙ sint nota ex definitionum natura maxima manifestatione & notitia. Deinde dixit. Hoc autem fit, qñ definitur per singula genera ꝑ se, per res, quæ sunt in particularibus, quas enuntiauerat, idest, & definitiones sunt huiusmodi, idest, prohibitæ, vt

BVRANA

& s̃m hanc acceptionẽ procedemus ad vlt̃e: ex parte, qua obseruamus, ne cõsequat̃ nos ęquiuocatio & incidamus in ipsam. A

Intẽtio sua in hoc capitulo est mõstrare: ꝙ non oportet definitiones componi ex nominibus ęquiuocis, neq; dubijs, neq; de æquiuocis: & hoc, qm̃ definitiones, quę sunt cum hac dispositione, nõ detegunt naturam definiti, neq; adducunt nobis substantiam ipsius: sed si notificãt substantiã ipsius rei, est vtiq; per dispõnem, quę est in ea, & similitudinem: & posteaq̃ fuit hæc res in demr̃onibus notior: hoc est, ꝙ oportet, vt non sint propõnes suę & conclusiones suæ æquiuocæ: posuit radicẽ & propõnẽ ad monstrandã existẽtiã istius definitionis, & dixit: & quẽadmodum in demr̃onibus, op3 ꝙ sit in definitiõibus manifestis cõsimiliter ẽt: intelligit ꝑ intentionẽ sylr̃i conclusionẽ, & intelligit ꝑ existentiam, significationẽ ipsarũ, & monstrationẽ ipsarum, & quasi dixit: & quemadmodum conclr̃ones in demr̃onibus oportet esse existẽtes s̃m ꝙ sunt res apparens & manifesta: qm̃ non significant super ipsis per nomen cõicans, sed per nomen manifestum ex substantia rei: consilr̃ se habet res in definitionibus: & op3 vt sint nomina ipsorũ ex cõsensu, quousq; fuerint nota ex natura definitionum in fine manifestationis & apertionis. Deinde d. Et hoc erit, cùm definitio vniuscuiusque generum seorsum fuerit per ea quæ sunt in particularibus, quę definiuit: sensus est: & definitiones vtiq; erunt cum hac dispositione, hoc

Cõ. 83. B C

ABRAM

D vt in eis vtat' noīe ęquiuoco, qñ intendit' eductio generū definitionū ex vltimarū spērū definitionibus, prout de ea enuntiauit ī exēplo, qñ meminit de mō ipsius cōpositiōis. Et dū d. Per res, q̄ sunt in particularibus. Intendit vl'ia, q̄ prędicant' de indiuidu s in eo ꝙ quid sint. qñ.n. scrutamur hęc prædicata de specierū indiuiduis, non decipiet nos nomē æquiuocū, qđ est nominis ipsi⁹ generis, qđ definire intendimus, si illi fuerit nomen ęquiuocū. Dū aūt dixit: Per singula genera. Intēdit ꝑ

E genera spēs, quę subintrant genus, qđ definiri intendit'. Et est ac si dixisset, peruenit' aūt perfecte ad generum definitiones, qñ singulę species, q̄ huic soli generi subsunt, fuerint definitę per prędicata de huius speciei indiuiduis, in eo ꝙ quid sit, prout in præcedentibus id definieramus. D.d. Gratia exempli ꝙ proferat' non de oī simili, sed de eo qđ est in coloribus, aut in figura, aut in acutie, aut in voce. i. & exēplū procedendi nos ex specierū definitiōibus ad generum definitiones, est, sicut

F qñ intendimus definire, quid sit simile, non cōuenit, ꝙ q̄ramus definitionē similis cuiq; vl'is, in qđ s. diuidunt' oīa, quę similia sunt, sed expedit, ꝙ incipiamus & q̄ramus definitionē similis in singulis speciebus rerum similium, & quęramus similis in coloribus definitionē ꝑ se, & similis in figuris definitionē per se: & si illud inuenerimus vnam rē in omnibus spēbus, scimus ꝙ ipsum simile vl'e sit vna natura, si aūt nō inuenerimus illud, sic scimus ꝙ sit nomē ęquiuocum, prout res est fm se. similia.n. ī figuris apud geometras, sunt

BVRANA

hoc est impossibilis, ex eo, ꝙ pertractabitur in ipsis nomen cōicans: cū intēderit ad extractionē definitionū generū ex definitionibus specierū, fm qđ enūtiauit in ipso ꝑ exemplū, cū cōmemorauit viā cōpositionis: & cū dixit: per ea, q̄ sunt in particularibus: intelligit per ipsum, vniuersalia, q̄ prędicātur de indiuiduis ex parte, qua sunt: & hoc, qm̄ cū inq̄siuerimus hæc prędicata in indiuiduis īpossibilis: nō decipiet nos nomen cōicans: sed ad naturam generis, cuius intendimus definitionē, si fuerit ipsi nomen cōicās: & cū d. in vnoquoq; generū seorsum: intelligit ꝑ genera, spēs, q̄ ponunt' sub genere, cuius intendimus definitionē: & quasi d. & definitio generū ponetur vtiq; su ꝑ ipsis fm ꝑfectionē: cū fuerit definitio vnuiscuiusq, spērū, q̄ sunt sub genere seorsum: quēadmodū ꝑdicata de indiuiduis istius spēi ex ꝑte q̄d est fm id, qđ definimus ante hoc. D.d. vt adducam⁹ nō de oī simili, sed de eo, qđ est in coloribus aut figuris, & definitio, q̄ est ī voce: sensus est: & exēplū cōpōnis nostrę de definitione spērū ad definitiones generū ē: quēadmodū, cū volumus definire, q̄d est simile, nō oportet, vt quęramus definitionem similis vl'is, hoc est, qđ diuidit' in oīa similia: sed op3, vt incipiam⁹, & q̄ram⁹ definitionē sil'is ꝑ singulas species rerū similiū: & inquiremus definitionē sil'is in figuris seorsum: & si īuenerimus ipsum intētionē vnā in oībus spēbus: sciemus, ꝙ sil'e vl'e ē nā vna: & si nō inuenerimus ipsum ita, sciemus, ꝙ est nomē cōicans, fm ꝙ de ipso est intētio ꝑ se: & hoc, qm̄ similia figurarū apud geometras, non

ABRAM

sunt quæ non sunt similia in coloribus apud ipsam naturam: & sic est res, qñ definiẽ id, qđ significat acutiei nomen: intẽderemus n. definire acutiẽ, quę est in voce per se, & illã, quæ est in ferro per se, & illam, q̃ est morum per se: per hoc. n. cõstituemus nomen acutiei an sit æquiuocum, vel nõ sit nomen æquiuocum. Et hoc intendebat qñ dixit: Et hac acceptiõe procedimus ad ipsum vt̃, quatenus illud obseruam' q̃ non offendat nos nominis æquiuocatio, & ob eam cadamus, idest, & hoc modo considerationis peruenitur ad constituendum rem vniuersalẽ, quam definire intendimus, an sit vna res, aut non sit vna, præter q̃ in ascendendo ad hanc rem offendat nos nomen æquiuocum & nos decipiat.

BSVANA

non sunt similia in coloribus apud naturã: & cõsistit se habet res: cũ intẽderimus definire qđ significat nomẽ acuitatis: intendemus vtiq; ad definitionẽ acuitatis, quę est in voce tm̃, & ad eã, q̃ est in ferro tm̃, & ad eã, q̃ est in edificijs tm̃: qm̃ p hoc constituemur ad hoc, q̃ nomẽ acuitatis est cõicans, aut non est nomen cõicans: & hoc est, qđ significauit, cũ dixit: & fm hoc acceptũ procedemus ad vt̃ ex parte, qua obseruabimus, ne sequat' nos æquiuocatio nominis & ĩcidamus in ipsum: sensus est: & per hunc modum dispõnis deueniemus ad cõstitutionẽ super intentioue vt̃: cuius intẽdimus definitionem: quoniam ipsa est intentio vna, si non est vna absq; eo, q̃ assequamur ipsam per causas nostras ad hãc intentionem nominis æquiuoci, & decipiet nos.

A

B

pars. 11. *Si vero neque disputare oportet translationibus, planum quòd neque definire, neque translationibus, neque quæcunque dicuntur translationibus: disputare enim necesse erit in translationibus.*

T.c. 84. Si non expediat vti accomodationibus & similitudinibus in disputationibus & elocutione, manifestum est, q̃ nec in definitione expediat vti nominũ accommodatiõe et similitudine: neq; ẽt expedit, q̃ in eis vtãtur omnibus rebus, quæ dicuntur per accommodationem & similitudinem: aliquando enim necessario oportet q̃ fiat accommodatio et sĩlitudo in theorica.

Dixit Arist. Et si non oportet, T. c. 84.
vt̃ pertractes in definitionibus C
interrogationem nominum & similitudinem: neque cõsimiliter etiam oportet, vt̃ pertractentur in ipsis omnia ea, quæ dicũtur fm viam interrogationis, et similitudinis: et hoc, qm̃ sequit̃ vtiq; ex necessitate, vt̃ pertractes interrogationem & exemplum in reliquis speculationibus.

Cõ. 84. Hoc præceptum iuuat definitiones. in definiendo enim nõ est vtendũ nominib' accõmodatis & trãslatitijs

Hoc præceptũ vtile est i definitionibus, & est, q̃ non facias definitionẽ nominũ exemplariũ translatorum Cõ. 84.

ABRAM

D titijs ī rē ex illi⁹ similitudinib⁹. Hæ nanq; definitiones tradent rei similitudines, non ipsius veritatē, nō est remotū ꝙ cōtingat ob noīa accommodata id, qđ accidit ex noīb⁹ ęquocis, s. ꝙ putet̄ de rebus multis, ꝙ sint vna res. & exēplū illarū, quę sumunt̄ ex nominibus accōmodatis ē oro illius, qui definiuit ipsum mare dicēdo, ꝙ sit terrę sudor in sui ꝓfundo cōgregatus, & oro illius, qui dixit de lege, ꝙ eēt actuū & actionū metrū: sudor. n nō faceret ītelligere substātiā aquę maris, nisi ꝑ ipsa ꝫ

E terrā. & simlr est dispō mensurę cū ipsa lege. Et quia cōe diuulgatū est, ꝙ topicus ī eius cōsideratiōe renuat noīu ꝫ accōmodatorū vsum, posuit hoc argumētationē, ꝙ demonstrator & đfiniēs sit, quo ad hoc prim⁹: sicq; si nō expediat fieri accōmodationē in cōsideratiōe & elocutione, manifestū est ꝙ minime expediat fieri in definiendo. huius aūt cā est affinitas orationū topicarū & orationū demonstratiuarū, & qñ dialecticus hoc renuit, sic ēt, & demōstrator. D.d. Neq; etiā expedit, ꝙ in eis vtant̄ oībus rebus, q̄ dicunt̄ ꝑ accō-

F modationē & similitudinē: aliqñ. n. necessario op ꝫ ꝙ fiat accōmodatio & similitudo ī theorica. i. si res coegerit demōstrantē & definientē in eius definitiōe vti nominibus accōmodatis, nō expedit ꝙ ꝑꝑea vtant̄ oībus nominibus accōmodatis, sed accōmodatiōes, q̄ fiunt ex rebus ꝓximis rei substantię nō ex remotis. putatur. n. ꝙ demonstrantem & definientem res ipsa cogat, ꝙ aliquando vtatur nominibus accommodatis: sicut etiam in aliquibus locis cogit topicum. hoc autem contingit in

BVRANA

rum ad rē ex similitudine sua: qm̄ huiuscemodi definitiones tradunt vtiq; similitudinē rei, ñ veritatē ipsius: & nō est longinquū, ꝙ accidat ꝑꝑ noīa exēplaria illud, qđ accidit ex noībus cōicātibus: hoc ē, ꝙ existimet̄ de rebus multis, ꝙ ipsę sunt res vna: ecce exēplū eorum, q̄ accipiunt̄ à noībus exēplaribus, est oro eius, q̄ definiuit mare, ꝙ est humor terrę aggregatus ſm profundum: & oro eius, q̄ dixit de lege, ꝙ est mensura actorū & factorū: qm̄ humor nō ponit cōdōnē aquarū maris, nisi in terra: & cōsilr se hēt res in mēsura simul cū lege, & qm̄ celebratū est vlr, ꝙ dialecticus elōgat in speculatione sua factionē nominū exēplariū: posuit hoc pręceptū super artifice demr̄onis, & definitoris primi ī hoc: & dixit: si non op ꝫ, vt pertractes translationē apud speculationē & sermonē: planū vtiq;, ꝙ nō oportet, vt pertractes in definitiōe sua: & cā in hoc ē ꝓpinquitas oronū dialecticarū ab oronibus demōstratiuis. Cūq; artifex dialecticæ elonget hoc: magis vtiq; cōuenit hoc artifici demr̄onis. D.d. Neq; cōsilr etiam op ꝫ, vt pertractent̄ in ipsis oīa ea, q̄ dicunt̄ ſm viā trāslatiōis & exēpli: & hoc, qm̄ seqt̄ vtiq; ex necessitate vt ꝑtractet̄ trāslatio & exēplū in reliquis speculatiōibus: sensus est: & si coegerit res artificē demr̄onis & definitorē, vt ꝑtractet in definitione sua noīa trāslatitia: igit̄ nō op ꝫ, vt pertractet in hoc oīa noīa trāslatitia, sed trāslatiōes, q̄ sunt à reb⁹ ꝓpinquis substātię rei nō lōginquis: & hoc, qm̄ existimatur vtiq;, ꝙ artifex demr̄onis & definitor cogantur pertractare noīa translatitia: quē-

ad-

ABRAM

in rebus nõ sensatis, q̃ non possunt concipi, nisi per ipsarũ proportionales, & per exempla, sicut Arist. facit in conceptione sensus cõis cum alijs sensibus, quos comparat lineis exeuntibus à centro ad periferiam. hoc autẽ fit in elocutionibus, & aliquando cogitur demonstrator ad hoc, fm quod eloquitur: & aliquãdo vtetur talibus definitionibus ad transferendum intellectum ab ipsis ad veram definitionem. facilior.n. est translatio intellectus comparantis ipsam rem ad ipsam eandem rẽ, q̃ illius subita translatio, & vt vniuersalis inquam poetica disciplina est placida. Et ideo inuenimus Aristot. quòd laudet vtrasque disciplinas in multis locis.

DVRANA

admodũ cogit' dialecticus cõsistẽt ad hoc I locis: & hoc vtiq; accidet I rebus nõ sensibilibus: q̃ non pñt formari, nisi per sensata sua & exempla sua: quẽadmodũ fecit Arist. in formatione sensus cõis simul cũ reliqs sensib⁹: & assimilauit ipsum lineis: quę exeunt à centro ad circumferẽtiam: & hoc inuenit' in sermonibus suis: & aliquando cogit' artifex demonis super hoc, quẽadmodũ ipse loquẽs: iãq; faciunt huiusmodi definitiones ad transferendu intellectũ ab ipsis ad definitionem verã: & hoc, qm̃ formatio translationis intellectus assimilantis rem rei eidem, est facilior q̃ translatio eius ad ipsum apertorem: & in summa doctrina poetica est vtiq; obscura: & ꝑpea inuenit' Arist. oblitus fuisse duarũ doctrinarũ in locis multis. A B

Quo pacto problemata venentur tum diuisione, tum etiam proportione. Cap. 9.

pars. 22. *AD hoc autem quòd habeamus problemata, eligere oportet & decisiones & diuisiones, ita vero eligere supponentem genus commune omnium, vt si animalia essent, quæ speculata sunt, qualia omni animali insunt: his autem acceptis rursus reliquorum primo, qualia omne sequantur: vt si hoc est auis, qualia omnem sequantur auem, & ita semper proxima: planum enim, quòd habebimus iam dicere, propter quid insunt consequentia ijs, quæ sunt sub communi, vt propter quid hoi aut equo insunt. sit aũt animal, in quo A: B vero consequentia omne aĩal: in quibus autem C D E aliqua animalia: planum igitur propter quid B inest ipsi D. nãq; per A: cõsimiliter aũt et alijs.* C

T. c. 85. Iam expedit in historijs quæstionum et quęsitorum, q̃ apud nos sit dispositio partitionis & diuisionis, & in illis procedatur hoc itinere, quòd ponamus genus omnibus illis commune: v.g.

Dixit Arist. Iã vero opꝫ ad habẽdas interrogationes & quæsita, vt sit apud nos intentio decisionis & diuisiõis, & procedatur in ipsis hac via: & est, vt ponamus genus vniuersale oĩbus: vt T. cõ. 85

ABRAM

D v.g. si res, quarū esset considera
tiō, sint asalia, iam expedit qđ
consideremus quę rerum insint
ossibus asalibus: & dum has ac
ceperimus ab initio, considera-
bimus quę res sint connexę toti
ipsi primo ex reliquis. v.g. si fue
rit auis, oportet q̄rere res, quæ
affirmentur de omni aue, & sic
continuo accipiemus id, qđ ni-
mis proximū sit: notum. n. est,
q̄ tunc nobis continget, q̄ enū-
tiemus quam ob cām insint res
E connexæ rebus, q̄ huic vniuer-
sali subsunt. v.g. Quam ob caus-
sam sit hō, aut equus, sitq; asal
id, pro quo est litera A, B, autem
sint res, quę affirmentur de om-
nibus animalibus: pro litera au
tē C sint ossa animalia particula-
riora. cōmōstratū igit est quare
B ineſt ipsi C, Iest. n. ob ipsum A,
& similiter illis alijs rebus.

Cō. 77. Hoc præceptū iuuat eductionē cau-
sarū rerū, quarū causas quęrimus:
hoc est, per demfones causarū. pro-
F ut vt si scire mus ante interrogatio-
nem, & quæstionē de ipsis causis di-
uisionem generum in suas species,
& cognoscere mus ipsam partitio-
nem: per diuisionem. n. cōstituitur
cognitio dfiarum euidentiū: & per
partitionem constituitur cognitio
dfiarum interiorum. Et postq̄ nar
rauit, q̄ qui vult habere potestatem
tradendi causas illius, qđ interroga
tur de aliqua specie essentialium ac
cidentium, oporteat eum scire diui
sionem & partitionem, cœpit enun
tiare quomodo ponendum sit, qñ
sciuntur ambæ hæ causæ, quando
inter-

SVRAMA

vt in exemplo si essent speculā
tiones, per quas sunt animalia:
oportet vtiq;, vt consideremus
quæ sunt illa, quæ insunt omni
bus animalibus: cumq; accepta
fuerint hæc, considerabimus à
principio, quę sunt illa, q̄ sequū
tur primū totū à reliquis: vt in
exemplo, si fuerit hoc auis, opꝫ
vtiq;, vt quęranē, q̄ sequuntur
oēm auē: et ita semper accipitur
proximum: planū enim, q̄ per-
ueniet ad nos, vt enuntiemus, p
pter quā causam insunt cōsequē-
tia rebus, q̄ sunt sub hoc vñ: vt
in exemplo, ꝓꝓ quā cām insunt
homini, aut equo: sit aūt asal, in
quo est A. B, vero ea, q̄ cōsequū-
tur oē animal: sint aūt, in quo ē
C, animalia particularia: planū
igit, ꝓꝓ quid B, ineſt C, quoniā
ipsum ineſt propter A, & consi-
militer ipsis rebus alijs.

Hoc præceptū vtile est ad extrahē Cō. 85.
das cās definitionum: quarū quęri
mus causas, hoc est per demfones
causarū: qđ est, quē admodū si esse-
mus prius interrogationē & qōnē
de causis cognoscentes per diuisio-
nē generū in spēs suas, & scientes p
decisionē: & hoc, qm̄ cognitio per
diuisionē cōsistit sup cognitiōe dif-
ferentiarū apparentiū, & decisio cō
sistit sup cognitione dfiarū intrin-
secarum: & posteaq̄ cōmemorauit,
q̄ qui vult habere potentiā tradēdi
cās eius, qđ interrogatur de ipso per
spēm accidentium substantialium,
oportet ipsum scire per diuisionē &
decisionē: cœpit enuntiare, qđo po
nit aliquis cū fuerit sciens per duas

istas

ABRAM

interrogatur de causa essendi aliqd accidentiũ, quę insunt pluribus spẽbus q̃ vni. Et dixit: Procedatur hoc itinere, ꝙ ponamus genus oĩb⁹ illis cõe.i. qñ scim⁹ diuisionẽ & partitionẽ: & q̃rimus de aliquo accidentiũ, q̃ pluribus q̃ vni speciei insunt, cui illarũ vni spẽi insit, oportet itaq; ꝙ ꝓcedatur eo itinere qd dicit, s. ꝙ per diuisionẽ educat gen⁹ vl̃e oĩbus illis speciebus. Postq̃ aũt enuntiauit, ꝙ qñ vellemus scire causam alicuius accidentiũ, q̃ insunt q̃busdã spẽbus, ꝙ oporteat tũc dinumerare illas species, protulit huius exẽplum, Et dixit. v.g. si res, quarũ esset consideratio, sint animalia, iã expedit ꝙ cõsideremus q̃ res insint omnibus animalibus, i. huius exemplũ est, si accidens q̃situm sit simile in aliquibus speciebus animalium, expedit itaq; ꝙ educamus naturam cõem oĩbus animalibus, ac si diceres, ꝙ sit sensitiuum. D.d. Et dum has acceperimus, ab initio cõsiderabimus quę res sint connexę toti ipsi primo, i. omnibus animalibus de q̃bus quęrit de cã inferente illa, fore denominata per aliquod accidentiũ, considerabimus accidentia connexa illi naturæ, propriæ illis inter reliqua, quæ insunt illis speciebus: & si inuenerimus hoc accidens vniuersale illi naturę, illud est accidẽs, de quo quærit per dictionẽ cur sit. illa itaq; natura est eã illius. si autẽ accidens proprium illi naturæ non est illud, de quo quęritur per dictionem cur sit, diuidimus illud genus in genus, quod ei succedit, quod est vniuersale illis spẽbus. Deinde consideramus etiam accidens connexũ ẽt naturæ huius proprij generis: & si

BVRANA

istas causas cũ eo, ꝙ interrogauerit de cã, qua inest aliqd accidẽs ex accidẽtibus entiũ per plus vna spẽ ex spẽbus: & d. & procedat in ipsis hac via, & est, vt ponam⁹ genus vl̃e oĩbus: sensus est: cũq; cognouerimus ꝑ diuisionẽ & decisionẽ, & interrogauerimus de cã alicui⁹ ex accidẽtibus entiũ ꝑ plures spẽs, sequit vtiq;, vt procedat in ipso via, de qua diximus: & est, vt procedat ꝑ diuisionẽ generis vl̃is oĩbus illis spẽbus: & posteaq̃ enuntiauit, qm̃ cũ voluerim⁹ scire cãm, quę est ꝑ aliqd ex accidẽtibus entiũ in aliqua specierũ: ꝙ inquã oportet, vt numerent tunc illę spẽs: adduxit exemplũ huius, & dixit: exemplũ huius: si essent, ea in q̃bus est speculatio animaliũ: oporteret vtiq;, vt specularemur, q̃ sunt ea, quę insunt omni aĩali: sensus ẽ: exemplũ huius, si esset accidẽs q̃siti simile in aliqua spẽrum aĩalis: seq̃ret vtiq;, vt inesset nã vl̃is oĩ aĩali, ac si diceres, ꝙ est sensibile. D.d. Cũque accepta fuerint hęc, cõsiderabimus à principio, q̃ sunt ea, q̃ sequũtur oẽ aĩal: quæ interrogant de cã cõsequẽte, vt sint disposita ꝑ aliqd accidentiũ eorundẽ ꝑ accidẽtia cõsequẽtia naturã illã appropriatã ipsis, intelligere fecit reliqua entia ꝑ illas species: & si inuenerimus hoc accidẽs vl̃e illi naturæ, est accidẽs, de quo interrogat ꝑ signũ ꝑꝑ qd: illa igit nã est cã in ipso: & si fuerit accidẽs appropriatũ per illã, naturam nõ interrogabit de ipso ꝑ literã ꝑꝑ quid: diuidimus ipsum genus in genus, ex quo seq̃t vl̃e illarũ specierũ: deĩde cõsiderabimus cõsilr ẽt de accidente, qd sequit consilr ẽt naturã istius generis, qd sequitur ipsas: & si

A B C

ABRAM

D si fuerit illud, de quo quærebamus, hoc genus, qđ attigimus, est causa illius accidentis. Sicq; semper faciemus, donec attingamus naturam, q̃ sit huius accidentis causa, de quo quæritur: & manifestum est, ꝙ q̃n non omittitur in hoc descensu aliqua naturarum, nec aliqđ generum ambientium illas species, ꝙ absque dubio incidetur in naturam, quę sit causa accidens, de quo quærit. Et hoc intendebat dū dixit: Et sic continuo accipiemus id, qđ nimis proximum sit. notum.n.est, ꝙ tūc nobis continget ꝙ enuntiemus, quam
E ob causam insint res cōnexę rebus, quę huic vſi subsunt, i. ꝙ q̃n diuiserimus propinquius & propinquius supremo generi, & considerauerimus locum singulorum illorū, notum est, ꝙ tunc eueniat nobis res, quæ est causa accidentis connexi, de quo quærebamus. Et protulit exemplū huius, Et d. Quā ob cām sit homo, aut equus. i. huius exemplū est, si quęreret aliquis, quam ob causam homo & equus sit sensitiuus, et inuenimus, ꝙ natura, quæ est cau-
F sa huius connexionis, ꝙ sit ipsa animalitas, & per illam respōdebimus in responsione ad cur sit sensitiuus: & similiter si quæreremus cur homo & equus sit transpirans, & cœperimus genus proximum homini & equo, quod sit ipsum sensitiuum, gratia exempli, & inuenerimus trāspirans non esse illi vniuersale, & diuidemus hoc genus in naturā propiorum ex his, q̃ illi subsunt, quæ contineat equum & hominem, & sit, gratia exempli animal sanguineum, & inuenimus quōd trans-
spiratio non insit toti illi, & diuidemus

BVRANA

si fuerit, de quo interrogamus, genus istud, ad qđ deuenimus, causa in hoc accidēte: & ita faciemus semper: deinde deueniemus ad nām, q̃ est cā in hoc accidēte, de quo interrogauimus: manifestū aūt, qm̃ cū nō obseruauerimus circa cognitionē istam aliquā naturarū, neq; aliqđ generū cōprehensorū in illis speciebus: ꝙ absq; dubio cadet supra naturā, q̃ est cā accidētis, de quo interrogat: & hoc est, qđ voluit, cū dixit: & cōsistit accipiet propinquū: qm̃ manifestū, ꝙ perueniet ad nos, vt enuntiemus, cui rei insunt ea, q̃ consequuntur res, q̃ sunt sub hoc vſi: sensus est: qm̃ cū diuiserimus magis propinquū generi altiori, & cōsideraverimus accidēta cōsequētia vnūquodq; ipsorū: planū vtiq;, ꝙ pueniet ad nos illud, qđ est cā in accidente cōsequēte, de quo interrogauimus: hoc est, qđ ineſt spēbus, q̃ sunt sub illa nā: & posteaq̃ cōmemorauit, ꝙ per hoc ipse operans cadet sup naturā, quę est cā, vt sequatur ex ipso: adduxit exemplū, & d. vt ſ exemplo, pp quam cām ineſt homī & equo: sensus est: ſi quęrat quęrēs, pp quā cām hō & equus est sensibilis, & inueniet natura, q̃ est cā istius cōsequētię, ipsa animalitas: & rōdebimus p ipsum ī rōsione qđ est sensibile: & consimiliter si interrogauerimus, pp quid hō spirat, & accepierimus genus vſe hoī & equo: qđ est sensibile exempli gra: & inueniet spirans nō esse vſe ipsi: & diuidemus hoc genus in naturā magis propinquā sub ipso, q̃ illud, qđ cōprehēdit equū & hoīem: & erit hęc via exemplū a ſalis, qđ habet sanguinē, & inueniet ſpiratio cōſequēs totū ipsum:

&

ABRAM

demus sanguineum in progressiuum & nõ progressiuũ, & inueneri mus ꝙ hęc natura inferat transpiratione, & diceremus ꝙ cã inessendi trãspirationẽ ipsi equo & hoĩ, sit ipsum esse aĩal sanguineũ ꝓgressiuum. Et postq̃ protulerat exemplũ ex materijs truncũ, protulit illud ex ipsis literis cõpletũ, Et dixit: Sitq; animal id, pro quo est litera A, B autẽ sint res, quæ affirmant̃ de oĩbus aĩalibus: pro litera aũt c sint omnia aĩalia particulariora. i. huius exemplũ est, qñ quærimus de hoĩe & equo cãm aĩalitatis ex connexis, q̃ illi insunt, inquantũ est aĩal, ac si diceres motũ & sensum, quia aĩalitas est huius accidentis cã: & loco aĩalis sumamus ipsum A, & vice animaliũ, de quibus quæritur per dictionẽ cur sit, ipsum C, & vice accidẽtis connexi, ꝙ ipsi C insit, de quo quęritur ꝑ dictionẽ cur, ipsum B. D. d. Cõmonstratũ igit̃ est, q̃a B insit ipsi C: inest. n. ob ipsum A, & sit illis alijs rebus. i. & qñ q̃rimus, & ꝓcesserim⁹ hoc processu, hinc cõmõstrabit̃ nobis, cur sensus insit homini & equo: hoc est, cur B insit ipsi C, hoc aũt est occasiõe animalitatis, vice cuius cœpimus ipsum A. & similiter hoc mõres commonstrabit̃ de alijs rebus.

BVRANA

& diuidemus sanguineum in ambulans & nõ ambulans, & inueniemus hãc naturã consequi spirationẽ: & dicemus ꝙ cã cur spiratio inest hoĩ & equo, est, quia est aĩal sanguineũ ambulans: & posteaq̃ adduxit exẽplũ ex materijs diminutum, adduxit ipsum ex literis perfectũ, & dixit: & sit animal, in quo A, & sint B, ea, quę consequunt̃ omne aĩal, & sit in quo est C, animal: sensus est: exẽplũ huius, cũ quæsiuerimus homini & equo cãm consequentiæ ex cõsequentibus, q̃ insunt ipsi ex parte, qua est aĩal, ac si diceres motũ & sensibile: qm̃ animalitas erit causa in hoc accidente: & accipiatur loco animalis A, & loco aĩalis, de quo interrogatur ꝑ signũ ꝑꝑ quid C, & loco accidentis cõsequẽtis ens in B, de quo interrogat̃ per signũ ꝑꝑ quid est B. D. d. manifestum igitur propter quid inest B, ipsi C, qm̃ ipsum inest ꝑꝑ A, & consist̃ illa alia: sensus est: cùmq; incesserimus hac via, declaratũ nobis erit ex hoc, ꝑꝑ q̃d inest sensibile homini & equo, hoc ẽ, propter quid inest B, ipsi C, & hoc est ex parte animalitatis, cuius loco accepimus A, & consimiliter declarabitur per hanc viam res in reliquis.

ANT. INTER. TEX. XXIII.

Et semper in alijs eadem est ratio, nunc quidem igitur secundum tradita communia nomina dicimus. Oportet autem non solum in his considerare, sed & si aliud quid visum fuerit inexistens commune, excipientem, postea quæ hoc sequitur, & qualia hoc sequuntur, vt cornua habentia habere erinaceum, & non vtrinque dentata esse: rursus cornua habere, quæ sequitur, planum enim propter quid illis inerit, quod dictum est, propter enim cornua habere inerit.

ABRAM

D Et hæc eadem oratio est in re-
T.c.86. bus subordinatis, q̃ cõtinuo cõ
nexæ sunt: nunc aũt loquuti su
mus fm vſia nomina, quæ no-
bis promulgata sunt. Iam autẽ
expedit nõ solum de his loqui,
sed & si fuerit alia res, videtur
q̃ sit ens vniuersale, q̃ hoc ca
piamus, & res, quibus hoc suc-
cedit, & res, quæ huic connexę
sunt. v.g. quia res connexę ani-
malibus cornutis sint ventrem
habere, & non habere superius
E dentes, expedit q̃ ab initio ca
piamus cui rei connectant cor-
nua: notum.n. est, quã ob cau-
sam insit illi rei denominatę: il-
la.n. illis ineſt, q̃a sunt cornuta.

Cõ.86. Dũ dixit: Et hęc eadẽ oſo est in re
bus subordinatis, q̃ cõtinuo cõnexę
sunt. Intendit & hoc eodẽ processu
procedendũ est nobis in tradendo
cãm alicuius connexorũ ipſi gene-
ri, & constituemus traductionẽ cãę
alicuius connexorũ, quę insunt his,
quæ animali subsunt. sicut interro-
garemus de ineſſendo aliq̃d conne-
F xorũ propriorum ipſi volatili, hoc
est, q̃ quæramus de ineſſendo illud
alicui volatili, quia huius cã esset,
quia sit auis. sicut q̃ interrogaremus
cur gallus sit alatus: & dicimus ad
huius rñsionẽ, quia est auis. Et quia
nã, quę est cã accidentis, de qua q̃ri
mus p dictionẽ cur sit, & q̃a est no-
bis euidens, qñ ei fuerit nomẽ vul-
gatum, & lateat quando non fuerit
ei hoc, dixit. Nunc autem loquu-
ti sumus fm vniuersalia nomina,
quæ nobis promulgata sunt, ideſt,
prout puto ex quo hic proceſſus iu-
uat,

SVRANA

Dixit Arist. Et hęc rõ eadẽ ſ re T.c.86.
bus ordinatis sequiť semp: nũc
q̃dẽ igiť loquuti fuimus in ſer-
mone nr̃o fm noſa vſia, q̃ sunt
celebrata apud nos: oppaũt vt I-
ueſtigemus nõ in his tm̃: sed ſi ẽ
aliq̃d, q̃d videať inexiſtẽs cõe,
vt accipiať hoc: et ea, q̃ sequitur
hoc, & ea, q̃ sequunť hoc: vt in
exẽplo ea, q̃ sequunť aſalia cor-
nuta, ea q̃ habent ventriculum,
q̃q̃ non habẽt cornua ſurſum,
sequiť, vt accipiať à principio,
quę sunt illa, ex quibus sequitur
cornua hr̃e: & hoc, qm̃ planũ,
pp quã cãm ineſt illi rei diſpoſi
tæ: qm̃ hoc vtique ineſt ipſis,
quoniam habent cornua.

Cõ.86. Cũ d. & iſte ẽ ſermo idẽ, quo ꝓce- Cõ.86.
demus ad tradẽdã cãm cõſequentẽ
ex cõſequẽtibus, q̃ cõſequunť geñ:
ꝓcedem̃ ad tradẽdã cãm cõſequẽ-
tẽ ex cõſequẽtib̃ illud, q̃d ẽ ſub hoc
genere: vt in exẽplo, qm̃ p viã, qua
ꝓcedem̃ I tradẽda cã cõſequẽtium
cãm, cõſtituemus in traditiõe cãę cõ
ſequẽtis ex cõſequẽtibus, q̃ insunt il
li q̃d eſt ſub aſali: quẽadmodũ ſi in-
terrogareť de exñna cõſequẽtis ex
cõſequẽtib̃ volatile, hoc ẽ, q̃ inter-
rogareť de exñtia I aliquo volatili:
qm̃ traditio cãæ in hoc, erit, qm̃ eſt
auis: quẽadmodũ ſi interrogareť, pp
q̃d gall̃ ẽ pẽnat̃: & dicerem̃ I rñ-
ſiõe hui̇, qm̃ ẽ auis: & qm̃ ẽ nã, q̃ ẽ
cã I accẽnte, ꝺ quo interrogať p ſignũ
pp q̃d: vẽ vniq; nobis, cũ habuerint
nomẽ celebratũ, & latet, cũ ñ habue
rint: ꝺ. nũc q̃dẽ igiť dixim̃ I ſermo
ne nr̃o fm noſa vſia: q̃ sunt celebra
ta apud nos: ſenſus eſt, vt opinor: q̃
hæc

ABRAM

uat, qñ generũ naturis, q̃ sunt cãę accidẽtiũ, de q̃bus q̃rit' p dictionẽ cur sit, fuerint noĩa vulgata: tũc n. noti⁹ fit apud nos ipsas eẽ, q̃ ipsas eẽ cãs, & ꝓcedem⁹ ex hac illarũ notiõe prĩa, q̃ est notio essendi illas, ad notionẽ illas eẽndi cãs, qñ aũt nõ fuerit illis nomẽ, tũc veritas ipsas eẽndi, & veritas ipsas eẽndi causas, fit apud nos vni⁹ grad⁹: & nõ iuuaret hęc regula, s vsus modi diuisiõis ad eductionẽ cãę. Mathius aũt interpres dicit, ꝙ dixerit hoc dictũ, ne quispiam ei diceret, forsan hęc noĩa ñ cõueniũt rebus: hoc est, apud vulgus. In ipsũ aũt est debilitas. p se. n. notũ est, ꝙ oẽ nomẽ, qđ vulgus imponit alicui rei, cõueniat illi rei: quia aũt inueniunt' quędã accidẽtia, q̃ sunt causæ aliorũ accidentiũ, cœpit enuntiare quis sit modus cõstituẽdi hæc accidẽtia, quę sunt causę accidentiũ, de q̃bus q̃ritur cur sit de singulis speciebus. Et dixit. Iã aũt expedit non solũ de his loqui, sed & si fuerit alia res, vr̃ ꝙ sit ens vl̃e, i. & expedit, ꝙ scrutemur nõ hoc solũ, cuius genera sunt cãę accidẽtiũ, q̃ eis insunt solũ, s3 ẽt scrutabimur de reb⁹, quarũ cãę sunt accñtia cõia: q̃dã. n. accñtia sunt, quorũ cãæ sunt accñtia, q̃bus accñtia insunt, & q̃dã sunt quarum cãę sunt ex substãtia rei, cui inest illud accidẽs. Dum aũt d. Et si fuerit alia res, vr̃ ꝙ sit ens vl̃e. Intendit p accidẽs vl̃e, id, qđ est cã accidẽtis, de quo quęritur per dictionem cur sit de specie, cui inest hoc accidens. Et postq̃ enuntiauit, ꝙ oporteat scrutari ẽt accidentia vl̃ia rebus, quarũ sunt accidentia cõmunia, quæ sunt horum causæ, de quibus quæritur per dictionem cur sit, cœpit enuntiare

BVRANA

hęc vtiq; via erit vtilis, in eo, ꝙ nãæ generũ: q̃ sunt cãę accidẽtiũ, de q̃bus interrogat' p signũ pp q̃d: hñt noĩa celebrata: qm̃ fm hoc, ꝙ ipsæ sint erit apud nos notius, q̃ ꝙ ipsæ sint cãæ: & ꝓcedemus ex hac cognitiõe prĩa, q̃ ẽ cognitio exñtię ipsarũ ad cognitionẽ ꝙ sint cãę: cũ vero ñ habebim⁹ nomẽ: erit vtiq; apđ nos veritas exñtiæ ipsarũ, & veritas, ꝙ sint cãæ in gradu vno: & nõ erit vtilitas in hac ordinatiõe, volo vtiq; p facturã viæ diuisiõis p apparẽtiam cãrũ: & qñ dr̃ expositori, ad hoc, vt dicat aliq̃s: fortasse hęc noĩa, nõ insunt rebus ex cõsensu, hoc ẽ q̃ sunt apđ multitudinẽ: & ita debile ẽ, notũ eẽ p se, ꝙ oẽ nomẽ, qđ multitudo ĩponit rei, fit ex cõsensu huic rei: & qm̃ sunt hic accñtia, q̃ sunt cãæ accidẽtiũ aliorũ, cœpit enũtiare, qũo ẽ via ad cõstituẽda hęc accñtia: q̃ sũt cãę in accidẽtibus, de q̃bus q̃ritur p signũ pp quid ĩ vnaquaq; spẽ: & d. op3 aũt, vt inuestigemus nõ de his tm̃: sed & si ẽ aliq̃d aliud, qđ videat' inexñs cõe: sensus ẽ: iã vero op3, vt ĩuestigemus nõ de hoc tm̃: in quo genera sunt cãę accñtiũ, q̃ ipsis insunt tm̃: sed ĩq̃ram⁹ cõsilr̃ ẽt de ijs, in q̃bus cãę sunt accñtia vl̃ia: & hoc ex accñtibus alicui⁹: quorũ cãę sũt accñtia ĩ reb⁹, in q̃bus inueniunt' accñtia: & ex ipsis, quorũ cãæ sunt in substãtia rei, in qua ẽ ipsum ĩdicãs: & cũ d. & si ẽ aliq̃d, qđ videat eẽ cõe: ĩtelligit p accñs vl̃e, qđ ẽ cã in accñte: de quo interrogat' p dictionẽ pp q̃d ĩ spẽ, ĩ qua ẽ hoc accñs: & posteaq̃ enũtiauit, ꝙ op3, vt inq̃ram⁹ cõsilr̃ ẽt de accñtib⁹ vl̃.b⁹ ĩ reb⁹, in q̃bus accidẽtia vl̃ia sunt cãę: nõ ĩterrogabit' de ipsis p signũ pp q̃d de accidẽti-

ABRAM

D tiare quomodo hinc fiat perſcrutatio. Et dixit: Quod hoc capiamus, & res, quibus hoc ſuccedit, & res quæ huic connexæ ſunt ideſt, hoc autem ſit; vt accipiamus accidens commune, & res, quibus inſit illud accidens commune, quorum eſſe ſequitur hoc accidens. Dico ipſas ſpecies, quibus hoc accidens eſt proprium: deinde capiemus accidens connexum huic accidenti: dico ei æquale, & ſit primum accidens, & illud ſit cauſa huius ſecundi. Poſtq̃ autem dixerat hoc protulit huius
E exemplum. V.g. quia res connexæ animalibus cornutis ſint ventrem habere, & non habere ſuperius dentes, expedit ꝙ ab initio capiamus cui rei connectantur cornua, ideſt, exemplum eſt, quia quando quærimus cur oues & boues non habeant ſuperiores dentes, aut cur eis ſit ventер, conſiderabimus itaque accidẽs æquale huic, de quo eſt ſcrutinium de animali, cui hæc res ineſt, & inuenimus ipſa cornua, & ſcimus, quòd hoc accidens ſit cauſa defectus dentium in ſuperiori mandibula, ſed
F eſt animalis cornuti: & quòd huius cauſa, ſcilicet ꝙ non ſint eis dẽtes in mandibula ſuperioꝛi ſit, ꝙa eis ſint cornua: quia enim magis eis opus eſt habendi cornua q̃ habendi dentes in ſuperiori mandibula, natura deuiauit materiam dentium in eis ad ipſa cornua: & ſic quando quæreremus de talibus animalibus, quare eis ſit venter, & quando inuenimus ꝙ accidens omnibus his æquale ſit, ꝙ in ſuperiori mãdibula non ſint eis dentes. ſcimus ꝙ dentium defectus ſit cauſa, qua in eorum creatione ad ſalutem inuentum ſit hoc membrũ,

BVRANA

cidentibus: cœpit enſtiare, qũo erit inueſtigatio de hoc: & dixit: ꝙ accipiat hoc, & ea, q̃ ſequit hoc, & ea, q̃ ſequunt hoc: ſenſus ẽ: & hoc erit, cũ acceptũ fuerit accñs vſe, & ea, quibus ineſt illud accñs: & ea ſunt, quorũ exiſtẽtia ſequit hoc accñs, hoc ẽ ſpẽs: quibus hoc accñs ẽ appropriatũ: deide accepit accidẽs cõſequẽs iſtud accñs, hoc ẽ æquale ipſi: & erit accñs primũ cũ hoc ſcdo: & poſtea q̃ dixit hoc, adduxit exẽplũ in hoc, & d. exẽplũ huius, qñ ea, q̃ ſunt appropriata animalibus cornutis, ſunt q̃ habẽt ventriculũ, quę; nõ habent dẽtes in maxilla ſuperiore ſurſum: oportet vtiq;, vt accipiat à prĩcipio, q̃ ſunt illa, ex q̃b⁹ ſequunt cornua: & intelligit exemplũ hoc, qñ cũ in terrogauerimus, ꝓp qd ouis & vacca non hñt cornua, aut ꝓp quid habẽt vẽtriculũ: ſtẽtio vtiq; accidẽtis æqualis huic accidẽti in aſali, cui ineſt hęc ſtẽtio, habere cornua: & ſcimus, ꝙ hoc accñs, qđ ẽ priuatio dẽtiũ in maxilla ſupiore, ineſt vtique aſali cornuto: q; cã in hoc. i. ꝙ nõ hñt dẽtes ī maxilla ſupiore eſt, qñ hñt cornua: & hoc, qñ ꝓpea ꝙ indigẽtia cornuũ in ipſis, erat maior, q̃ indigẽtia dentiũ in maxilla ſupiore, declinauit nã mãm dẽtiũ ī ipſis ad cornua: & cõſiſt, cũ interrogauerim⁹ ī huiuſcemodi aſalib⁹, ꝓp qd hñt vẽtriculũ, ſpeculabimur: cũq; ſuenerim⁹, ꝙ accñs æquale oĩb⁹ his ẽ, ꝙa nõ hñt dẽtes ī maxilla ſupiore: ſciem⁹, ꝙ defect⁹ dẽtiũ ẽ cã, vt addat ſanitati ſuę hoc mẽbrũ: p qđ alſequat digeſtionẽ cibi: q̃ deficit p defectũ dentiũ: & cũ d. ꝓ, vt accipiat à prĩcipio, ex q̃bus ſequunt cornua: ſenſus eſt: qñ cũ ſcíuerimus,

ꝙ

ABRAM

membrum, quo compenſet ad cibi digeſtionē, quod illis deſuit ob dentium defectum. Et dum dixit. Expedit quod ab initio capiamus, cui rei connectantur cornua. Intendit quòd quando ſciuerimus quòd cui que, cui ſunt cornua, non ſint dentes in ſuperiori mandibula, neque venter, conſideramus animalia, quæ proprie decernunt cornua, & ſcimus quòd hęc illa animalia ſunt, quæ proprie concernuntur, quòd eis non ſint dentes in ſuperiori mandibula, & ſit eis venter. Deinde dixit. Notum enim eſt quam ob cauſam inſit illi rei denominatæ: illa .n.il: is ineſt, quia ſunt cornuta, ideſt

BRVANA

q̄ oē hñs cornua, nō hēt dētes ī maxilla ſupiore, & hēt vētriculū: conſiderabimus de aſalibus, q̄bus appropriat, q̄ nō hñt dētes in maxilla ſuperiore, q̄q; habēt ventriculū. D. d. Et hoc, q̄m manifeſtū, ob quā cām ineſt ipſi intēto diſpoſita: q̄m ipſū ſeſt vtiq; ijs, q̄a hñt cornua: ſenſus eſt: q̄m cū fecerimus hanc operationē, hoc eſt, q̄ aſſecuti fuerimus, q̄ oē habēs ventriculū nō habet dētes ī maxilla ſupiore, & habet cornua: manifeſtū erit nobis, ob quā cām ī ſunt huiuſcemodi aſalibus accñtia diſpoſita, de quibus fecimus mētionē, hoc eſt, q̄ ſint ſine dētibus ī maxilla ſupiore, & habeāt ventriculū, qđ eſt, vt habeant cornua: & hoc, q̄m cornua ſunt cā propinqua horum duorum accidentiū, priuationis quidē dentiū p ſe, q̄ aūt ſit ventriculus p mediū priuatiōis dentiū. A B

pars. 23. *Amplius aūt alius modus eſt ſecundū proportionale eligere: vnū .n. accipere non eſt idē, quod oportet vocare ſepeum, et ſpinā, & os, erunt autem conſequentia & his, tanquā vna quadam natura tali exiſtēte.*

T.c. 87. Iterum eſt alius modus, pcurādi et eligendi q̄ ſm analogiā dr̄. Q̄m ſi nō inueniat modꝰ capiēdi vnam eandē rem, qua expediat appellare piſcis teſtā, piſcisq; ſpinā, & os, excepto q̄ apud nos ſint res his connexę: & res iterum, quę talis eſt, vna natura eſt, quā caperemus in reſponſione ad qđ ſit, ſicut has capimus in reſponſione ad cur ſit.

Dixit Ariſt. Amplius inuenit vtiq; modus alius deciſionis & collectionis: & eſt, qđ dr̄ ſm viā ꝓportionalitatis: & hoc, ſi quidē nō ē via, qua accipiat aliqd vnū et idē ex eo, q̄ ſequit, vt vocetur teſta piſcis, & ſpina piſcis & os: p̄terq̄: q̄ erūt vtiq; apud nos res cōſequētes hęc: conſimiliter ēt eſt aliquid, qđ eſt, quem admodum hoc natura vna. T.c. 87. C

Cō. 87. Ex quo prīo enūtiauit dr̄as, q̄ ſūt cāæ accñtiū, q̄ ſpeciebus inſunt: & ſecūdo nobis enuntiauit, qūo iterū eligantur accidentia, quæ ſunt cāæ multorum accidētū, q̄ inueniunt: &

Poſtq̄ enūtiauit prīo, qūo colligū tur ex differētijs, q̄ ſunt cāę accñtiū exñtiū ī ſpēb' eorū: & enūtiauit nobis ſcdo, qūo cōſiſt ēt colliguntꝰ accñtia, q̄ ſunt cāę de accñtib' enūtiū: Cō. 87.

ABRAM

D & differentię generum quędã sunt, que sunt differentię secundum analogiam vnæ, intendit nobis etiam enuntiare, ꝙ expediat tales differẽtias colligi, vt eis respondeatur in responsione ad qõnem de accidentibus, quæ sunt in definitionibus specierũ, quarum dr̃æ sunt huiusmodi. Et dixit. Iterum est alius modus procurandi & eligendi, qui secundum analogiam dicitur, idest: ac etiam inuenitur vnus modus differentiarum, quas expedit procurare & eligere, vt sint apud nos vsitatę, & sunt differentiæ, quæ sunt secun-

E dum analogiam vnæ. D d. Quoniam si non inueniatur modus capiendi vnam eandem rem, qua expediat appellare piscis testã, piscisq; spinam, & os, i. Hoc autem fit, qñ non inest differentijs vna nã cõis, & ponimus analogiam, q̃ est inter eas ipsam vnam nãm. v.g. quia crustatis & ossuosis & spinosis nõ inest vna natura, q̃ capiamus cãm accidẽtium propriorũ his tribus naturis, q̃ sunt proportionales, posuimus ipsam analogiam horũ cãm. Teste. n. proportio ad crustata, est ꝓportio ossium ad ossuosa. Et similiter pro-

F portio spinarum ad spinosa est proportio ossium ad ossuosa, & accidẽtia, quorum causæ in ossuosis sunt ipsa ossa, sunt eadem accidentibus, quorum causæ sunt testæ in crustatis, & quorum causæ sunt spinæ in spinosis. Et postquàm enuntiauit, quòd hanc naturam capimus causam, quando non inuenimus aliquam naturam communem vnã: causa autem, quæ verè est ipsa est causa, quę est fm definitionem vna, non quæ est vna secundũ analogiã,

enun-

SVBANA

& dr̃ię generũ ita se habet, ꝙ ex ipsis aliq̃ sunt dr̃iæ vnę in veritate, & ex ipsis aliq̃ sunt dr̃iæ fm ꝓportionalitatẽ: vult enuntiare nobis, ꝙ tales dr̃iæ debent colligi, vt p ipsas ñdeat in rñsione interrogatõis de accidẽtibus: q̃ sunt in definitionibus spẽrũ: quarũ dr̃ię sunt cũ hac disp̃one: & dixit. Amplius inuenit vtique modus alius decisionis & collectionis: & ẽ illud, qđ dr̃ fm viã ꝓportionalitatis: sensus ẽ. Amplius inuenit modus ali⁹ ex differẽtijs, q̃ debẽt decidi & colligi, & erũt apud nos vsitatę: & ẽ illud, qđ erit ex differentijs vnũ fm viã ꝓportionalitatis. D. d. Et hoc, si quidẽ nõ est via, qua accipiat aliquid vnũ & idẽ ex eo, ꝙ sequtur, vt vocet testa piscis, & spina piscis & os: sensus ẽ: & hoc erit, cũ non inuenit in differentijs nã vna cõicãs: & ponemus ꝓportionalitatẽ, q̃ est inter ipsas, nãm vnã: exẽplũ huius, qm̃ ppea ꝙ nõ inuenit in hñtibus testa & ossa, & spinas nã vna: q̃ accipiat cã i accidẽtibus appropriatis in his naturis tribus ꝓportionatis, posuimus ꝓportionalitatẽ cãm in his: & hoc, qm̃ ꝓportio teste in testaceis, est proportio ossiũ i hñtibus ossa: & consist proportio spinarũ ad habentes spinas est proportio ossium ad habentes ossa: & accidẽtia, quorũ causę sunt ossa in habentibus ossa, sunt eadẽ cũ accidentibus, quorũ cãę sunt testa in habẽtibus testas, & quorũ causæ sunt spinę in habentibus spinas: & postea q̃ enuntiauit, ꝙ hæc natura, accepta vtiq; fuit causa, cũ nõ habuerint aliquid communicans, & fuerit causa in veritate causa, quę est vna in definitione, non vna in proportione:

enun-

ABRAM

enuntiauit ꝙ hic constituemus cau ſm,quæ eſt ſm analogiã, vice cauſæ,quæ eſt vna ſm definitionẽ, qm̃ nõ inuenim⁹ in hac natura niſi hãc cauſam. Et dixit: Excepto ꝙ apud nos ſunt res his cõnexæ; & res iterũ, quæ talis eſt, vna natura eſt, i. excepto ꝙ inuenimus res conſequentes has, i. accidentia his poſternota quæ ſunt ac ſi cõſequerentur vnã nam: hoc eſt, ꝙ iudicium cõſequendi illa ex natura, quæ eſt ſm analogiã vna, eſt ipſum iudicium cõſequendi illa ex natura, quæ eſt definitione vna. Et ideo dixit: Quam caperemus in reſponſione ad quid ſit, ſicut has capimus in reſponſione ad cur ſit.

BVRANA

enuntiauit, ꝙ cauſa, quæ eſt ſm proportionem, cõſtituitur vtiq; in hoc loco cauſa, quæ eſt vna in defiõne: qm̃ nõ inuenitur talis natura abſq; hac cauſa: & dixit: præterq̃ ꝙ erunt vtiq; apud nos aliqua conſequentia hęc, quaſi natura vna: ſenſus eſt: præterq̃ ꝙ inuenientur vtiq; aliqua ap propriata ex his, hoc eſt accidentibus alijs ab ipſis, quaſi ſint appropriata conſequentia, hoc eſt ex natura vna. hoc eſt, iudiciũ, ꝙ ſequuntur ex natura vna, quę eſt vna in definitione: & accipit ipſa loquens in reſponſione propter quid per ipſa, quemadmodum accipiuntur hęc in reſponſione propter quid. A B

ANT. INTER. TEX. XXIIII.

Eadem vero problemata ſunt, hæc quidem eo, quòd idem medium habent, vt quoniam omnia contra reſilientia. horum autem quædã genere eadem ſunt, quæcunq; habent differentias eo quòd aliorum, aut aliter ſunt. vt propter quid reſonat? aut propter quid apparet? ex⁹ propter quid tris? omnia enim hæc idẽ problemata ſunt genere, omnia enim ſunt refractio, ſed ſpecie altera.

Ex⁹ propter quid, hoc eſt contra ni ſtatus.

T.c.88 Et aliqñ quęſtiones ſunt eędẽ vnę, quatenus vero quarũdam eſt mediũ vnum idem. v. g. omnibus, quibus rẽſio fit ſm obiectionis modũ: & harũ quędam ſunt vnę eędem genere, & ſunt oẽs res, quarum eſt dria aliqua ſm ꝙ ſunt res vnę modis diuerſis. gratia exẽpli, cur ẽchon fiat, & quã ob cauſam videam⁹ nos ipſos illic, & ob quã cauſam in nubibus fiat iris. hę nanq; omnes ſunt genere vna queſtio, omnium enim ipſarũ eſt reflexio: ſpecie enim differunt.

Poſtq̃

Dixit Ariſt. Interrogationes vero vnę & ędẽ ſunt, nonnulle quidẽ, cũ accipiãt ipſis medium vnũ & idẽ: vt in exẽplo, qm̃ oſa in reditu ſm viam admiſſionis: nõnulla vero ſunt vna & eadẽ ſpẽ, & hęc ſunt oſa ea, q̃ habent driã ex pte, qua ſunt res alię: & ſm modos diuerſos: exẽplũ huius, pp qd fit ſtrepit⁹, & pp quã eãm apparet, & pp quã eãm erit in nubib⁹ arcus: & hoc, qm̃ oſa hęc ſunt interrogatio vna et eadem ſpẽ: qm̃ oſa ea ſunt refractio, qm̃ ipſa in ſpẽ ſunt diuerſa. T.c.88 C

Poſteaq̃

ABRAM

Cō.88 Postq̄ enuntiauit quòd quędam
D causarum sit vna causa definitione
vnius connexi, & quædam sit analo
gia vna, Intendit enuntiare, ꝙ inue
niantur res differētes, quarum cau-
sa ē vna specie, aut genere. Et dixit:
Et aliquando quæstiones sunt eędē
vnæ, idest, & aliquando sunt multæ
quæstiones, quæ quatenus sua cau-
sa est vna ipsæ sunt vnæ. Deinde di-
xit: Quatenus vero quarundam est
medium vnum idem. verbi gratia:
omnibus, quibus responsio fit secun
dum obiectionis modum, idest, &
E hæ sunt duarum partitionum, quo-
niam quædam sunt vnius naturæ,
idest, vnius speciei, quia ipsarum
causæ sint vnæ specie, sicut est obie-
ctionis reflexio, quæ est causa colo-
rum, qui reflexe videntur. Deinde
meminit de secunda partitione, Et
dixit: Et harum quædam sunt vnæ
eędē genere: & sunt omnes res, qua-
rum est differentia aliqua secundū
quòd sunt res vnæ, modis diuersis,
idest: Secunda autem partitio ha-
rum causarum, est causarum quæ
sunt genere vnæ & sunt rerum ge-
F nere differentium, quæ differentijs
differunt occasione ipsius subiecti:
hoc est, ob subiecti differentiam, &
ob differentiam modorum essendi
ipsas. verbi gratia, quia causa viden-
di nostram imaginem in speculo, &
causa videndi iridem, & audiendi
echon, quæ sunt diuersæ res, est vna
res genere, scilicet, ipsa reflexio dif-
ferens differentijs, quæ sunt subie-
cti occasione. Causa nanq; viden-
di in speculo est visus reflexio: &
causa videndi iridem est radij re-
flexio. Et causa ipsius echon ē aeris
reflexio.

BVRANA

Posteaq̄ enuntiauit, ꝙ ex causis Cō8.8
aliqua est, quæ est causa vna in defi
nitione ad consequens vnum, & ex
ipsis aliqua est, quæ est vna fm pro-
portionalitatem, vult enuntiare, ꝙ
hic sunt aliqua: quorum causæ sunt
vnum, aut in specie, aut in genere.
Et dixit. Interrogationes vero vnæ
& eędem sunt: sensus est: iamq; in-
ueniuntur interrogationes multæ,
& ex parte quidem, qua causæ suæ
sunt vnum vnæ. D.d. Nonnullę qui
dem, cùm accipitur ipsis mediū vnū
& idem: vt in exemplo, qm̄ omnia
in reditu fm viam admissionis: sen-
sus est: & ex his duabus diuisionib⁹,
nonnulla quidē sunt ex natura vna,
hoc est ex specie vna: qm̄ causæ ip-
sorum sunt vnæ in specie: quemad-
modum reflexio, quæ est causa co-
lorum, qui apparent in reflexione:
deinde commemorauit diuisionem
secundam, & dixit: aliqua vero isto-
rum sunt vna & eadem in genere: &
hæc sunt omnia ea, quæ habēt dr̄ias
ex parte, qua sūt res aliæ, aut fm mo
dos diuersos: sensus est: & diuisio se
cunda de istis causis, quæ sunt vnæ
in genere: quæq; inueniuntur in re
bus diuersis in genere, & diuersis per
differentias propter subiectum, hoc
est propter diuersitatem subiecti, &
propter diuersitatē modorum exi-
stentiæ suæ: exemplum huius, quo-
niam causa visionis imaginis no-
stræ, arcus, echo, & auditus fulgurū,
quæ sunt res diuersæ, sunt vnum in
genere, quod ē refractio, diuersum
per differentias, quæ sunt propter
subiectum: & hoc, qm̄ causa apparē-
tiæ in pupilla, est reflexio, & causa ar
cus est reflexio radiorum, & causa
fulguris est reflexio aeris.

Aliqua

T.1.4.p8 *Aliqua vero eo, quòd medium ſub altero medio eſt, differunt problemata, vt propter quid Nilus decreſcente menſe magis fluit? quoniã hibernior decreſcens eſt, & propter quid hibernior decreſcens eſt? quoniam Luna deficit, hæc enim ita ſe habent inter ſe.* A

ABRAM

T.c.89 Et quædam quæſtiones differunt, quia in eis medium medio ſubſit. verbi gratia, cur Nilus apud diminutionem magis fluat, quia menſis apud diminutionem autumno eſt perſimilis. cur autem autumno perſimilis ſit, quia Lunæ lumen deficit. horum vero mutua diſpoſitio eſt hæc diſpoſitio.

Cõ.89 Poſtq̃ oſtendit, q̃ qõnum quędã ſint, quarũ cauſæ ſunt vnæ ſpecie, & quædã, quarũ cauſæ ſũt genere vnę, cœpit cõmonſtrare, q̃ qõnum etiã quædã ſint, quæ mutuo ſunt cauſæ, quia vnius rei ſunt multę cauſę, quarum quædã ſunt aliquarum cauſæ. Et dixit: Et quædã qõnes differũt, quia in eis medium medio ſubſit, i. quædam qõnes differũt nõ ſimpliciter, quia medij termini, qui ſunt ipſarũ cauſæ, quidã ſubſunt aliquibus alijs ex eis: hoc eſt, q̃ quidã ſint quorundam ipſorũ cauſæ. Deinde protulit huius exemplum, & dixit: Cur Nilus apud diminutionẽ magis fluat. Vſq; ad vltimum illius quod ſcripſimus, ideſt, huius exemplum eſt, ſi quis quæreret, cur Nilus auget eius curſum apud Lunæ diminutionẽ, & diceretur ad huius reſponſionẽ, quia Lunæ diminutio ſimilis eſt autumni tẽpori: & diceret cur Lunę diminutio ſiſſis ſit autũni tempori? & diceret ga ea imminuit Lunę calor, ſicut imminuit Solis calor autũni tpe. et

BVRANA

Dixit Ariſt. Nõnullæ vero interrogationũ diuerſificant vtiq; qm̃ inueniũt in ipſis mediũ ſub medio: vt in exẽplo, pp quid nilus ẽ velox magis apud defectũ Lunæ eo, q̃ mẽſis ſit apud defectũ inerat in capitulũ hyemis: et pp quid intrat in capitulũ hyemis, qm̃ Lunæ lumen deficit: atq; hęc vtiq; ſunt ad ſciendũ hæc res. T.c.89 B

Poſteaq̃ expoſuit, q̃ ex interrogationibus aliquę ſunt, quarũ cauſę ſunt vnæ ſm ſpẽm, & ex ipſis aliquę, q̃ ſunt vnæ ſm genus: cœpit declarare cõſiſtẽtes, q̃ ex interrogationibus, aliquę ſunt cãe ſibi inuicem: & hoc, qm̃ rei vnius ſunt multæ cauſæ ſibi inuicẽ cauſę: & cũ dixit: nõnullæ vero interrogationũ diuerſificantur vtiq;, qm̃ inueniũt in ipſis mediũ ſub medio: ſenſus eſt: nõnullæ vero interrogationũ inueniunt diuerſę nõ ſimpliciter, ſed qm̃ termini medij in ipſis, q̃ ſunt cãe ipſorũ ponunt ſub ſe inuicẽ, hoc eſt, ſunt ſibi inuicẽ cãe: deinde adduxit exẽplũ de hoc: & dixit: vt in exẽplo, pp quid Nilus ẽ velox magis apud defectũ Lunæ vſq; ad extremũ eius, q̃d ſcripſimus: ſenſus eſt: exẽplũ huius: ſi interrogaret aliqs, pp quid eſt Nilus velox? hoc ẽ in ꝓceſſu ſuo ad defectũ Lunę: & dr in rnſione huius, qm̃ defectꝰ Lunæ aſſimilat tpi hyemis: & dr: pp quid aũt defectꝰ aſſimilat hyemi? & dicit ppea q̃ deficit calor Lunę. hoc tpe qm̃ C

D ABRAM

& diceretur cur Lunæ calor imminuitur hoc tempore? & diceretur, quia ipsius lucidus vultus est versus Solem. Huius autem manifestatio est, quia quæstiones non euadunt, quin conueniant genere, & differant specie, & sunt illæ, quæ sunt diuersarum artiū. sed quæstiones quę sunt genere vnæ specie differentes, ipsarum causæ etiā sunt genere vnę specie differentes. sicut quorundam speculorum causa est luminis reflexio, & quorundā declinatio, & quo-
E rundam causa est illius directio: & aliquando conueniunt specie, sicut speculorum, quorum causa est sola declinatio, aut sola reflexio, aut sola rectitudo. Quæstionum vero, quæ genere differunt, & illæ pro maiori parte sunt diuersarum artium: ipsarum itaq; causæ genere differunt pro maiori parte, & aliquando conueniunt genere, sicut est reflexio, de qua meminit. & rursus quæstionum est alia partitio, quia quæstionum, quæ specie differunt. aliquando ipsarum quædam sunt aliqua-
F rum aliarum ipsarum causæ, & aliquando ipsarū quædam sunt, quarum dispositio non est hæc dispositio.

BVRANA

quoniam facies sua illuminatur ad illud, ad quod conuertitur Sol: & de ductio huius, quoniam nihil prohibet, & interrogationes consentiant in genere, & diuersificentur in specie: & hæ sunt, quæ sunt in arte vna, aut diuersificentur sm genus, & hæ sunt, quæ erunt in artibus diuersis. In artibus vero, quæ sunt vnæ in genere, diuersæ in specie: iā vtiq; erūt causæ: suæ vnæ in genere, diuersæ cō similiter etiam in specie: vt in exemplo, qm causæ nonnullorum colorū sunt ex conuersione aeris, aliquorū vero ex declinatione, & quorūdam causæ ex directione: iamq; erūt causæ ipsorum consentientes in specie: quemadmodum colorum: quorū causæ sunt declinatio tantū, aut conuersio tantum: interrogationū autem diuersarū in genere, quæ erunt vt plurimū in artibus separatis, erūt vtiq; causæ diuersæ in genere: & sic multæ: iamq; erunt consentientes in genere: quemadmodum conuersio, de qua meminit. Amplius interrogationum inuenitur diuisio alia: & est, quoniam interrogationum diuersarum in specie, nonnullæ sunt causæ sibi inuicem: nonnullæ vero non habent hanc dispositionem.

ANT. INTER. TEX. XXV.

Quomodo causa & effectus se habeant inter se: & quo pacto causa vocentur: & an vnius effectus plures sint causæ. Cap. 10.

DE causa vero & cuius causa dubitaret vtiq; aliquis, an quando est causatum & causa est, quemadmodum si fluunt folia, aut deficit, & causa fluendi folia, aut deficiendi erit, veluti, si brumę est lata folia habere, ipsius vero deficere, est terrā in medio esse, si enim non est, alia quædam erit causa ipsorum, siue causa est simul & causatum, vt si in medio terra est, deficit, aut si latifolium est, fluunt folia.

De Diffi

T.c.90 ABRAM

De cauſa vero, & de re cuius cauſa eſt, & de re, in qua eſt cauſa, omnis homo dubitaret, & diceret. Cernis ne, ꝙ quando cauſatum eſt, ſit etiam ipſa cauſata ſicut ſi decidãt frõdes, aut eclipſetur. iam concipiã cauſãm eclipſis, aut defluxus frondium. gratia exempli, quia huius cauſa fuerit frondium ariditas: & eclipſis cauſa ſit, quia terra interponatur, quia niſi interpoſitio eſſet illius cauſa, eſſet alia res. Si autem cauſa & cauſatum ſimul ſint, vt ſi terra interponatur Luna ecliptatur, & ſi eius occaſio fuerit ipſa ariditas, decidunt illius frondes: ſi enim ita ſit, oportet quòd ſimul ſint.

Cc.90 Intendit hic ſcrutari rem magnę eſtimationis de diſpoſitione cauſarum[1], de qua aliquam partem prædixerat ī Primo libro, videlicet, nun quid cauſa, quę eſt medius terminꝰ, & cauſatum, quod eſt maius extremum, alterutra ſint mutuo conuertibilia: hoc eſt, quãdo vnum eſt, eſt alterum, & qñ vnum deeſt, deeſt & alterum. Et dixit: De cauſa vero, & de re, cuius eſt cauſa. Intendit per illud ipſum cauſatum, quod eſt ſyllogiſmi maius extremum. Dum autẽ dixit: Et de re, in qua eſt cauſa. Intendit ſyllogiſmi minus extremũ. Et poſtq̃ meminit de his tribus, narrauit dubium, quod incidit de duobus ipſorum. Et dixit: Cernis ne, ꝙ quando cauſatum eſt, ſit ipſa cauſa. Dixit autem ſolum de ipſo cauſato, quia non putatur, quòd quando eſt cauſa, quæ medius terminus eſt, non

BVRANA

Dixit Ariſt. De cauſa vero & re, quæ hẽt cãm, dubitaret vtiq; aliquis: & diceret, an ne, cum inueniꝝ cauſatum, inueniꝝ vtiq; et cauſa conſiſtere etiam: quemadmodum ſi fluunt folia, aut deficit: iã vtiq; inueniꝝ cauſa defectus, aut cauſa fluendi folia: vt in exẽplo, ſi eſſet hæc cauſa, vt ſint folia ſua ſicca: & cẽt cauſa defectꝰ, quia terra eſt in medio: qm̃ ſi nõ eſſet in medio: eſſet vtiq; cauſa ipſius aliquid aliud: & ſi eſſet cã & cauſatũ ſimul: quẽadmodum ſi eſſet terra in medio, eſſet vtiq; Luna deficiens: & ſi eſſet cã ipſiꝰ ſiccitas, fluerẽt vtiq; folia ipſiꝰ: qm̃ ſi eſſent ita, ſequereꝝ vtiq; vt inuenirentur ſimul. T.c.90 A B

Cc.90 Vult inueſtigare hic de diſpõe cauſarũ de re reputata valde: iamq; præmiſit de ipſo aliquid in tractatu primo: & eſt, ſi cauſa, q̃ eſt terminꝰ medius, & cauſatũ, quod eſt extremitas maior vtraq; conuertant cũ ſuo cõpari: hoc eſt, cùm inueniꝝ vnum ipſorũ, inuenitur alterũ, & cùm deficit vnum ipſorũ, deficit alterum: & cùm dixit: de cauſa vero & re, q̃ habet cãm: intelligit p ipſum cauſatũ, quod eſt extremitas maior in ſyllo: & dixit: & re, quæ habet cãm: intelligit p ipſum extremitatẽ minorem in ſyllo: & poſteaq̃ mentionẽ fecit de his tribus: mentionẽ fecit de dubio, quod accidit in duobus ex ipſis: & dixit: dubitaret vtiq; aliquis, & diceret, an ne, cùm inueniꝝ cauſatum, inuenitur conſiſtere cauſa: dixit autẽ hoc de eſto tũ, q̃ non reputat cã: cùm inueniꝝ, qđ eſt terminꝰ [illegible] C

D

ABRAM

non sit ipsum causatum: quoniam, si hoc ita esset, non esset syllogism⁹, tanto minus, quòd sit demõstratio. Et postquàm meminit, quòd hic incidat dubium, protulit res, quæ inferant, quòd quando causatum est, sit ipsa causa. Et dixit: Gratia exempli, sicut si decidant frondes. Vsque ibi, quia terra interponatur, id est, Posset enim quis dicere, quòd quando est causatum, sit ipsa causa, & argumentaretur ad hoc de multis causatis & causis, quæ sunt, verbi gratia, defluxus frondium arboris, cuius

E

frondes decidũt, & eclipsis, quæ euenit Lunæ, quoniam talia causata dũ sunt, sunt ipsorum causæ. verbi gr̃a, quia si sit causa defluxus frondium arboris, cuius frondes decidunt, illius ariditas: & causa eclipsis Lunæ, ipsius terræ interpositio ei & Soli, videtur quòd necessario oporteat, quòd quando est defluxus, sit ariditas frondium: & quando est eclipsis, sit terræ interpositio Soli & Lunæ. Et quando ostendit exemplo, quòd quando est causatum, sit causa, hoc illud commonstrauit ora-

F

tione etiam, Et dixit: Quia nisi interpositio esset illius causa, esset alia res, idest. Oratione etiam videtur, ꝙ quando est causatum, sit ipsa causa, quia si esset, & non esset causa ipsa, & res esset sine illa, oporteret ꝙ ipsi⁹ causa sit alia à causa posita. Et essent vnius rei plures q̃ vna causa vnius speciei, quod est nefandum. Deinde dixit: Si autem causa & causatum simul sint, vsque ibi, oportet quòd simul sint, idest, si posuerim⁹ quòd quando est causatum, sit ipsa causa, oportet vtrunque esse quando alterutrum est.

BVRANA

ꝙ nõ inuenit̃ causatum: qm̃ si hoc ita esset: nõ esset syll̃s, nedũ ꝙ esset demr̃o: & posteaq̃ mentionẽ fecit, ꝙ in hoc dubio deueniũt ea: in qb⁹ sequit̃, cũ inuenit̃ cãtũ, ꝙ ĩueniat̃ cã: & dixit: exẽplũ huius, si fluũt folia, vsq; ad id, qd̃ dixit: est, q̃a terra ẽ in medio: sensus est: qm̃ posset aliq̃s dicere, qm̃ cũ inuenit̃ cãtũ, ĩuenit̃ cã: & errant in hoc in multis cãtorũ & causis entiũ: exẽplũ huius, defect⁹ foliorũ arboris, cui⁹ fluũt folia, & defect⁹, q̃ inest Lunę: qm̃ cũ huiuscemodi cãta inueniunt̃, inueniunt̃ & cãę ipsorũ: vt in exẽplo: qm̃ si esset cã flux⁹ foliorũ in arbore, cui⁹ fluũt folia, siccitas ipsius: & cã defect⁹ Lunę, cõsistẽtia terrę inter ipsã & inter Solẽ: iã vtiq; apparet, ꝙ seq̃t̃ ex necessitate, cũ inuenit̃ deflux⁹, ꝙ inueniat̃ siccitas foliorũ: cũq; inuenitur defect⁹, ꝙ inueniat̃ cõsistẽtia terræ inter Solẽ & Lunã: cũq; declarauit exẽplũ, qm̃ cũ inuenit̃ causatũ, ꝙ inuenit̃ & cã: declarauit hoc ꝑ rõnem cõsilr̃ ẽt, & dixit: si nõ inuenit̃, esset vtiq; cã ipsius aliquid aliud: sensus est: iamq; apparet cõsilr̃ ẽt ex rõne, qm̃ cùm inuenit̃ causatũ, inuenitur & causa: fm ꝙ nõ inuenit̃ & nõ inuenit̃ cã: & est aliq̃d non exñs absq; causa: sequit̃ vtiq;, vt sit causa ipsius absq; causa posita: & erãt rei plures causæ ex specie vna: hoc aũt est absurdum. D.d. Et si inuenirentur causatum & causa simul, vsq; ad id, qd̃ dixit, sequeretur vtiq;, vt inuenirentur simul: sensus est: & si posuerimus, qm̃ cùm inuenitur causatum, inuenit̃ causa: iamq; inuenitur causa, cùm inuenitur causatum: sequit̃ vtiq;, ꝙ vnumquodq; ipsorũ inueniatur per existentiã sui comparis.

T.25.ps. *Si vero sic, simul vtiq; essent, & monstrarentur per seinuicem. sit enim folio fluere, in quo A: latifolium vero in quo B: vitis autem in quo C. si itaq; ipsi B ineſt A. omne enim latifolium fluit folio, ipsi vero C ineſt B, omnis enim vitis eſt latifolia, ipsi C ineſt A, & omnis vitis fluit folio, cauſa vero B medium. ſed & quoniam latifolia eſt vitis, eſt per folio fluere demonſtrare. ſit enim D quidem latifolium, E vero folio fluere, vitis autem in quo F: ipſi itaq; F ineſt E, ſolio fluit enim omnis vitis, ipſi autem E D, omne enim folio fluens eſt latifolium, omnis igitur vitis eſt latifolium: cauſa autem eſt folio fluere.* A

ABRAM

T.c.91 Et inuenié modus, quo per ſe inuicé cõmonſtrent. & ſit frondiũ defluxus, pro quo eſt litera A, & frondiũ ariditas, pro quo lra B & vinea ſit, pro quo lra C. quia A ineſt B, qm oſs aridi frondibus decidũt ipſius frõdes. et B ineſt C, quia oſs vinea eſt arida frondibus. A itaq; ineſt ipſi C ꝙ oſs vineę decidant frõdes. cauſa aũt quæ eſt ipſum medium, eſt ꝙ vinea ſit arida frondibus. Et aliqñ commonſtratur, ꝙ vinea ſit arida frondibus, quia ipſius frondes decidãt. & ſit D frondibus aridũ: E aũt ſit defluxꝰ frondium: & vinea ſit pro quo eſt F. ſicq; E ineſt F quia omnis vineæ decidunt frõdes: & D ineſt E, qa oẽ, cuius frõdes decidũt, eſt aridum frõdibus. cã aũt eſt ipſm A, videlicet, quia decidant frõdes.

BVRANA

Dixit Ariſt. Iamq; inuenitur T.c.91
via, qua monſtrantur per ſe inuicem: ſit fluxus foliorum, in B
quo A & ſit ficcitas foliorum in quo B & ſit vitis, in quo C, quoniam A ineſt ipſi B quoniã omne ſiccum folijs folio fluit: & B ineſt ipſi C quoniam omnis vitis eſt ſiccum folijs: igitur A ineſt ipſi C & omnis vitis folio fluet: & cauſa, quæ eſt medium eſt, quoniam vitis eſt ſiccum folijs: iamq; monſtratur, quòd vitis eſt ſiccum folijs, quoniam folio fluit: ſit igitur D ſiccum folijs, & ſit E folio fluere: vitis aũt C
in quo F, E itaq; ineſt F & hoc, quoniã omnis vitis folio fluit: & D ineſt E quoniam omne illud, quod folio fluit, eſt ſiccum folijs: cauſa vero eſt A quod eſt folio fluere.

Cõ.91 Poſtquàm cõmonſtrauit, quòd ſi quando eſt cauſatũ ſit cauſa oportet quòd vtrunque illorum ſit exiſtente alterutro, cœpit commonſtrare, quòd ſequatur hæc poſitio, ſi vtrunq; illorum commonſtretur ineſſe alicui rei, alterutro exiſtente, verbi

Poſteaquàm expoſuit, quòd ſi, Cõ.91
cùm inuenitur cauſatũ, inuenitur cauſa: ſequitur ꝙ inueniatur vnuſquodq; ipſorum per exiſtentiam ſui cõparis: cœpit declarare, ꝙ ſequitur hæc poſitio: ſi vnũ qd ipſorũ monſtrat ineſſe alicui p exiſtiã alterius: ve

ABRAM

D verbi gratia, quia vineæ insunt duę res, quarum vna est frondium aridi tas, & altera ꝙ eius frondes decidāt: & alterutra harum sequit' alterutrā, scilicet frondium ariditas & defluxus: & posse est, ꝙ commonstretur alterutrū istorum inesse vineæ ꝑ in esse alterutrā. Et si vellem' cōmonstrare defluxum frondiū per ipsarū ariditatē, diceremus sic, oīs vinea est arida frōdibus: & omnis aridi frondibus decidunt frondes: & concluderetur nobis, ꝙ oīs vineæ decidant frondes. Quando aūt intenderem'

E huius conuersam, s. commonstrare ariditatē frondium vineę per illarū defluxum diceremus sic, oīs vineæ decidunt frondes: & oē cuius frondes decidunt, est frondibus aridum: & cōcluderet' nobis, ꝙ omnis vinea sit arida frondibus. Eius aūt sermo in hoc capite est per se intellectus.

BVRANA

vt in exemplo, ꝙ insint viti binę dispositiones: quarū vna est, ꝙ sit siccum folijs, & ꝙ fluat folijs: & inuenitur vtrunq; istorum duorum cōsequens ex suo compari, hoc est siccum folijs, & fluxus foliorū: & possibile est, ꝙ monstretur vtrūq; istorum inesse viti per existentiam sui comparis: & si voluerim' monstrare fluxum foliorum per nomen dicti nostri, omnis vitis est sicca folijs, & omne siccum folijs folio fluit, & concluditur nobis ꝙ omnis vitis folio fluit: cùmq; voluerimus conuersum huius: & est, vt monstremus, ꝙ omnis vitis est siccum folijs per fluxum ipsius, dicemus ita. omnis vitis folio fluit, & oē illud, cuius folia fluunt, est siccum folijs: & concluditur nobis ex hoc, ꝙ omnis vitis est siccum folijs: & sermo noster in hoc capitulo est per se intellectus.

T.25.ps. *Si vero non contingit causas esse sibi inuicē, causa enim prior est eo, cuius est causa, & deficiendi quidem causa est in medio terram esse: quòd autem in medio terra sit, non est causa ipsum deficere: si igitur per causam quidem demonstratio est propter quid, quæ vero nō per cau*

F *sam ipsius quòd, quòd quidem terra quidem in medio est, nouit, propter quid autem non: quoniam ipsum deficere non est causa, quòd sit in medio, sed hoc ipsius deficere, manifestum est: in ratione nanq; ipsius deficere inest esse in medio: quare planum quòd per hoc, illud cognoscitur, sed non hoc per illud.*

T.c.92 Si autem impossibile sit duas mutuo causas esse, quia causa prior est illo, cuius est causa: & sit interpositio terræ causa, ꝙ eclipsetur, non eclipsis causa terræ interpositionis. Demonstratio itaq;, quæ fit per causam, est demr̄o cur res sit. Demr̄o autē,

quę

Dixit Arist. Et si non est posse, vt sint ambæ causæ sibi inuicē: qm̄ causa prior est eo, cuius est causa: & terrā esse in medio est causa, vt deficiat: non aūt defectus est cā, vt terra sit in medio: igitur demr̄o, quæ est per cām, est demonstratio ſm ꝑꝑ quid: T.c.92

quę

ABRAM

quæ non est per causam, est demonstratio an sit, quando enim scit an sit in medio, scit an sit, & non scit cur sit. Quod vero eclipsis non sit causa terræ interpositionis, sed terræ interpositio sit causa eclipsis, hoc est, Manifestum euidens est, quia terræ interpositio sumitur in eclipsis oratione. Notum ergo est, quòd per hanc scitur hæc, nõ hæc per hanc illam.

Cõ.92 Postq̃ commonstrauit, ϕ quando ponimus causatum conuerti cũ causa, hoc est, ϕ quando est sit causa, ϕ vtrunq; possit demõstratione per alterutrum commonstrari, cœpit enuntiare, ϕ quando commonstrat esse causam per causatũ, oportet esse demonstrationem illam demonstrationem essendi, non demõstrationem cur sit. Causatum enim nõ potest esse causæ causa. Et dixit: Si autem impossit sit duas mutuo causas esse, quia causa prior est illo, cuius ẽ causa, ideſt, si autem impossit sit talibus reb⁹, ϕ vtraq; sit alterutrius causa, quia illa earum duarum, quæ fuerit causa, prior est in essendo q̃ illa, cuius est causa, quia si posterior esset causa, posterior esset alia à posteriori, quod repugnat. Et postq̃ hoc commonstrauit oratione, cõmonstrauit illud exemplo præmisso, Et dixit: Et sit interpositio terræ causa quòd eclipsetur, non eclipsis causa terræ interpositionis, ideſt, huius exemplum est, quia si terræ interpositio sit causa, quòd Luna eclipsetur, & non sit eclipsis causa, quòd terra interponatur, impossibile est quòd causatum sit causa.

Et

BVRANA

quæ aũt non est per causam, est demonstratio, si est: qm̃ cum nouit, si est in medio, nouit vtiq; si est, & non nouit pp quid est: ϕ autem defectus non est causa, vt terra sit in medio, sed terram eẽ in medio est causa ipsius defectus, hoc vtiq; plane manifestũ: qm̃ terram esse, accipitur in ratione ipsius defectus: manifestũ igitur, quoniam per hoc nouit hoc, non hoc per hoc. A

Cõ.92 Posteaq̃ declarauit, qm̃ cum posuerimus, ϕ causatum conuertitur cum causa, hoc est, cùm fuerit, esse causam: qm̃ inquam fieri potest, vt vtrunq; ipsorum, ostendatur per demonstrationem per suum compar: cœpit enunciare, qm̃, cùm manifesta fuerit existentia causę per causatum, sequitur, vt sit demõ, demonstratio existentiæ, non demõ pp quid: qm̃ causatum non potest esse causa causæ, & dixit: non est possibile, vt sint ambæ causæ sibi inuicem: qm̃ causa est prior eo, cuius ẽ causa: sensus est: & si non est posse in huiuscemodi rebus, vt sit vnũquodq; ipsorũ causa suo cõpari: qm̃ quod ex vtrisq; est cũ est prius in existentia, q̃ illud, cui est cũ: qm̃ si posterius esset causa, esset posterius absq; posteriori, qđ est diuersum: & posteaq̃ declarauit hoc p rationem, declarat hoc p exẽplũ, quod ꝓcessit, & dixit: & terrã esse in medio est causa vt deficiat Luna, & defectus nõ est causa, vt terra sit in medio: sensus est: exẽplum huius, si terrã esse in medio, fuerit cũ, vt deficiat Luna, & defectꝰ non erit cũ, vt terra sit in medio, fieri vtiq; non potest, vt causatũ sit cũ: B C

ARAM

Et posteaq̃ hoc posuit oratione & exemplo vice antecedentis, adiecit condi
tionem superadditã clausulam, Et dixit: Demonstratio itaq; quæ fit p causam, est demfo cur res sit, demfo aũt, quæ nõ est p causam, est demfo an sit, ideſt, qñ connexerimus illi, qđ commonſtratum est, q causatũ nõ sit causa, & omnis demfo, quæ non est p causam, ẽ demfo an sit, ex quo omnis demfo est causæ, aut essendi demfo: necessario itaq; demfones, quarum causata sunt medius termi
E nus, sunt demfones essendi, non demonstrationes causarum, v.g. quia qñ scit, q terra sit in medio p eclipsim, scit an sit, & non scitur cur sit. Et hoc est illud, quod intelligit in tota hac oratione: & sit ac si ipsum expresserit expressione syllõ cõditionalis, cuius añs posuerit duas præmissas, quarum vna est, q causa non sit causarum, altera autem est, q omnis demfo sit demfo cur sit, aut demfo essendi, & illatum ex his duabus pre
missis posuit, q demfo, cuius medi⁹ terminus fuerit causatus, in talibus
F rebus sit demfo essendi. Sed ex quo permiscuit exemplum cũ oratione, fit difficile intelligere quid concludere intendat, hoc est, quia ipse protulit añs orationem & exemplum, & consequens protulit solum exemplum. non orationem. Quia aũt in hac oratione cœpit q terram interponi sit causa eclipsis, cœpit notificare q hoc sit per se notũ, Et dixit: Quod vero eclipsis non sit causa terræ interpositionis, sed terræ interpositio sit causa eclipsis, hoc est manifestum euidens. Deinde protulit huius causam & dixit: Quia terræ interpositio sumit in eclipsis oratiõe, ideſt

BVRANA

& posteaq̃ posuit hanc rationem & exemplũ in gradu præcedente, posuit conditionẽ dispõnis additæ: & dixit demfo igitur, quæ sit per cãm, est demfo fm pp quid: quod autem non est per cãm, est demfo si est: sensus est: cũmq; conuerti fuerimus super eo, quod declaratũ fuit de eo, q causatum non erit causa: & omnis demfo non per cãm, est demfo existentiæ: qñ omnis demfo est demfo causæ, aut demfo existentiæ: ex necessitate igit est, q demfones, in quibus causata sunt termini medij, sunt demfones existẽtiæ, non demfones causarum: vt in exẽplo, qui nouit, q terra est in medio pp defectũ, nouit vtiq; si est, & non nouit pp quid est: & hoc est: quod intendit in hoc toto sermone: & quasi protulit ipsũ ꝓlationem syllõ conditionalis: in quo añs sunt binæ ꝓpõnes: quarum vna est: q causa non est causatũ: secũda vero, q omnis demfo aut ẽ demfo pp quid, aut demfo existentię: & posuit cõsequens ex duabus istis ꝓpõnibus: q demfo, in qua termin⁹ medius est causatum in huiusmodi rebus est demfo existentiæ prętereq̃ q qñ permiscuit exemplũ cum ratione, durũ est intelligere, quod voluit concludere: hoc est, qñ adduxit añs rationem & exemplum, & addu
xit cõsequens exemplum tñ absq; rõne: & qñ accepit in hac rõne, q terram esse in medio est causa defectus: cœpit docere, q hoc est notum per se, & dixit: q defectus nõ est causa, vt terra sit in medio, sed terrã esse in medio est causa defect⁹, hoc vtiq; plane manifestum: postea adduxit causam in hoc, & dixit: qñ terrã eſſe in medio accipitur in rõne defect⁹:

sensus

ABRAM

ideſt, quia terram interponi eſt in eclipſis definitione, ſcilicet in oratione aſſerente, quòd ſit abſciſſio luminis Lunæ ob terræ interſtitium inter ipſam & Solem, & non eclipſis in definitione terræ interpoſitionis. Id autem, quod eſt in rei definitione, eſt ſecundum quòd id ſit illius cauſa. Dum autem dixit: Notum ergo eſt, quòd per hanc ſcitur hæc, non hæc per hanc illam. Intendit per illud perfectam ſcientiam, quæ eſt ſcientia per cauſam: hoc eſt, ꝙ eclipſis ſciatur per terram interponi ſcientia perfecta, terram autem interponi nõ ſcitur per eclipſim ſcientia perfecta, ſed ſi ſcitur eſt per ſcientiam deficientem à perfecta ſcietia.

BVRANA

ſenſus eſt: qm̃ terram eſſe in medio A
inuenitur in definitone defect⁹: intelligit p rationem dicentem: ꝙ eſt tranſitus luminis Lunæ ob conſtitutionẽ terræ inter ipſum & Iter Solẽ: defectus aſſit non eſt in definitione eius, quod eſt, terrã eſſe in medio: & quod eſt in definitione rei, ipſum vtiq; fm ꝙ ipſum eſt cauſa ipſius: & cum dixit: manifeſtum igit, ꝙ per hoc cognouit hoc, nõ hoc per hoc: ſenſus eſt: qm̃ cognitio pfecta, quæ eſt cognitio p cãm, hoc eſt, qm̃ defectus cognoſcit, qm̃ terra eſt in medio cognitione pfecta, & nõ cogno- B
ſcit terram eſſe in medio pp defectũ cognitione perfecta: ſed ſi cognoſcitur, cognoſcitur per cognitionẽ deficientem à coguitioue perfecta.

T.25.p3 *An contingit vnius plures eſſe cauſas? ſi enim eſt idem de pluribus primum prædicari: ſit A ipſi B primo inexiſtens, & ipſi C alij primo, & hæc ipſis D E, inerit igitur A ipſis D E, cauſa vero eſt ipſi quidẽ, D B, ipſi vero E C: quare cauſa quidem exiſtente, neceſſe eſt rem eſſe, re autem exiſtente, non neceſſe eſt omne eſſe, quodcunq; ſit cauſa, ſed cauſa quidem, non tamen omnis.*

T.c.93 Poſſibile autem eſt, ꝙ vnius eiuſdem rei ſint multæ cauſæ. Iam enim vna eadem res prædicaretur de rebus multis primo. & primum ſit A de B & C & ambæ hæ inſunt D & E, ergo A ineſt D & E. cauſa autem ineſſendi A ipſi D eſt B & ineſſendi E eſt C. Et ideo quando eſt cauſa oportet quòd res ſit, quando autem res eſt, non eſt neceſſarium, ꝙ ſit quicquid eſt cauſa in quibus refuerit, ſed ꝙ ſit cauſa, excepto quòd ſit non omnis.

Dixit Ariſt. Poſſibile autem, T.c.93
vt ſint vni & eidẽ cauſę multæ: C
& hoc, qm̃ ſi fuerit aliqd, quod prædicatur aliquid. vnũ & idẽ de rebus multis primo: & A primo inſit B & C, & hæc ambo inſint D E, ſi A ineſt D & E, & cauſa A ipſi quidẽ D B ipſi vero E C: & propterea, cùm cauſa quidẽ fuerit, ſequitur vt res ſit: cùm vero res ſit, non eſt ex neceſſitate, vt ſit omne illud, quod eſt cauſa, quodcũq; fuerit: ſed vt ſit cauſa, abſq; eo, ꝙ non omnis.

Quia

ABRAM

C663. Quia in rei initio dubitauit, an
D qñ causarum ponitur esse oporteat causam esse: & narrauit quid sibi ve
lit hęc positio, & quid ex ipsa sequa-
tur, ꝙ vtrunq; illorum cõmonstre-
tur per alterutrum, sed ꝙ vnius cõ-
monstrationem per alterum fit cõ-
monstratio causæ, & alterius fit cõ-
monstratio essendi, & hoc fit verũ
de omni causa, qñ receperimus, ꝙ
rei nõ fit vna causa, quod est qñ ma
ior terminus, qui est ipsum causarũ,
nõ ineſt niſi vni ſubiecto .ſ. minori
extremo: redijt ad dubitandũ circa
E hoc, & dixit: Possibile autem est, ꝙ
vnius eiusdé rei sint multæ causæ. i.
& dubitandũ est de causa, & dicẽdũ,
an posse fit vnius eiusdé rei esse mul
tas causas, aut non sint vnius eius-
dem rei multæ causæ, sed vna causa.
Et ex quo protulerat exempla, quı-
bus esset putandum, quòd vnius rei
nõ sit niſi vna causa, q̃ fuerunt esse
eclipsim, & frondiũ defluxũ, protu-
lit ét hic orationẽ quę psuadet, ꝙ rei
sint plures q̃ vna causa. hoc aũt est,
qñ vna res est in pluribus q̃ vna nã.
Et dixit: Iã enim vna eadẽ res prę-
dicaret de multis reb⁹ primo, ideſt,
F ꝙ ſi vna res prædicaret de pluribus
rebus prædicatione prima ſine me-
dio, oporteret ꝙ eſſent multæ cauſę
ineſſendi hanc vnã rem illis multis
rebus. & hæc est diſpõ prædicatiõis
generũ de ſuis diſtinctis ſpecieb⁹: &
fiſt ꝑdicatio accidentiũ, in quorum
definõibus est gen⁹ ſubiecti. Dein-
de exẽplificauit de hoc ꝑ literas, Et
dixit: Et primũ ſit A de B & C, ideſt,
put ſi vice ipſius A caperemus ipm
aĩal, & vice ipſius B ipſum ſanguiſe-
rum, & vice ipſius C ipſum exãgue.
Deinde

BVRANA

Qñ dubitauit in principio rei, ſi Cõ.93
cùm cauſatũ ponit eſſe, ſequitur vt
cauſa ſit: & cõmemorauit illud, qđ
vult hæc poſitio, & quod ſequit ex
ipſa, ex eo, ꝙ vnumquodq; ipſorum
monſtretur ꝑ ſuum cõpar: ſed mon
ſtratio vnius ipſorũ per ſecũdũ erit
monſtratio cauſæ, & altera mõſtra-
tio exiſtentiæ: & hoc vtiq; verificat
in omni cauſa: cùm admiſerimus, ꝙ
hoc ineſt rei, niſi cauſa vna: & hoc,
cùm nõ fuerit terminus maior, qđ
eſt cauſarũ exiſtens, niſi in ſubiecto
vno, hoc eſt in extremitate minore,
redijt ad dubitandũ in hoc, & dixit:
nõ eſt poſſe, vt infint vni & eidẽ cau-
ſæ multæ: ſenſus eſt: iamq; dubitat
de cauſa, & dſ, ſi eſt poſſe, vt ſint vni
& eidẽ cauſæ multæ, ſi non fuerit ali
cui vni & eidẽ, niſi cauſa vna: & qñ
adduxit exempla: ꝑ quæ conuenit
imaginari, ꝙ non ineſt alicui vni,
niſi cauſa vna, quæ ſunt, quẽadmo-
dum defectũ eſſe, & fluxũ foliorũ:
adduxit confiſi ét hic orationẽ, per
quã dubitat, ꝙ infint alicui plures
cauſę: & hoc, cũ fuerit aliquid vnũ
in pluribus naturis: & dixit: & hoc,
qñ ſi fuerit aliquid, qđ prædicet ali
quid vnũ & idẽ de reb⁹ multis pri-
mo: ſenſus eſt: & hoc, qñ ſi ꝑdicat
aliquid vnũ de multis prędicatione
prima abſq; medio: ſequit, vt ſint
ad exiſtentiã iſtius rei vnius ꝑ illas
res multas, cãę medię: & hęc ẽ diſpõ
ꝑdicationis generũ de ſpecieb⁹ parti
cularibus: & cõſiſt ꝑdicatio acciden
tiũ, in quorũ definitionib⁹ eſt gen⁹
ſubiecti: deĩde poſuit exẽplũ de hoc
ꝑ lras & dixit: & ſit A prĩo inexñs B
& C ſenſus eſt: quẽadmodum ſi acci
piat loco A aĩal & loco B qđ hẽt ſan
guinẽ, & loco C qđ nõ hẽt ſanguinẽ.

ABRAM

Deinde dixit: Et ambæ hæ insint D & E, ideſt, & B insit D & C insit E ſicut ſanguiferum insit transpiranti, & exangue insit vermibus. D.d. Ergo A inest D & E, ideſt ſequit, ꝙ animal, gratia huius exẽpli, insit transpiranti: & vermibus mediante ſanguifero, & exangui. Deinde dixit: Cauſa aũt ineſſendi A ipſi D eſt B & ineſſendi E eſt C, ideſt cauſa ineſſendi A ipſi D quod gratia exempli eſt animal ineſſe transpirãti, eſt B quod in hoc exemplo eſt ſanguiferum: & ipſum ineſſe ipſi E quod in exẽplo ſunt vermes, eſt ipſum ineſſe ipſi C quod in exemplo eſt exangue. D.d. Et ideo quando eſt cauſa, oportet ꝙ res ſit. vſq; ad vltimum illius quod ſcripſimus, ideſt, quando poſſibile eſt, ꝙ vnius eiuſdem rei ſint plures q̃ vnã cauſa in pluribus q̃ vna re, & quod ſemper oportet eſt, ꝙ quãdo cauſa eſt, ſit cauſatum. Quando aũt eſt cauſatum, non eſt neceſſarium ꝙ ſit cauſa. v.g. quia qñ ſanguis eſt in equo, oportẽt ꝙ in eo ſit animalitas, ſed non in omni, in quo eſt animalitas, oportet ꝙ in eo ſit ſanguis. Dum aũt dixit: Quando autem res eſt, non eſt neceſſarium ꝙ ſit quicquid ẽ cauſa, in quatis re fuerit, ſed ꝙ in hac ſit cauſa, excepto quòd nõ ſit omnis cauſa. Et illud intendebat dum dixit: Excepto quòd ſit non omnis, verbi gratia, quia animal ineſt equo, & nõ oportet ꝙ in eo ſint omnes cauſæ ipſius animalitatis: nã ſi ita eſſet, non ineſſet animalitas niſi ſoli equo. Et hinc ſit quod dicit Abunazar Alpharabius in ſuo Lib. quòd illatio, quæ eſt inter cauſas, & cauſata: & vt vniuerſalius inquam, inter Priora & Poſteriora, ſit ſecũdũ tres

BVRANA

D.d. Et ineſt ambo hęc D & E, ſenſus eſt: & erit B inexñs D & C inexñs E quẽadmodũ ſi ineſt hñs ſanguinẽ ſpirãti, & nõ hñs ſanguinẽ vermib⁹. D.d. A igit ineſt D & E ſenſus eſt: ſequit itaq;, vt alal exempli gra per hoc inſit ſpirãti & vermibus p media, hñs ſanguinẽ & nõ hñs ſanguinem. D.d. Et cauſa A ipſi quidẽ D B, ipſi vero A C ſenſus eſt: & cauſa, vt A quidẽ inſit D qđ eſt exempli gra, alal in ſpirante eſt B quod eſt in exẽplo habens ſanguinẽ: & ꝙ fit cõſiſtẽt in E quod eſt in exẽplo, vermes, eſt exñtia ipſius in C, quod ẽ in exẽplo non habens ſanguinẽ. D.d. Et ppea; cùm fuerit cauſa exiſtẽs, ſequitur vtiq;, vt ſit res exñs, vſq; ad extremum eius, qđ ſcripſimus: ſenſus eſt: & cùm poſe fuerit, ꝙ inſint vni & eidem plures cauſæ p plures res: & qđ ſequitur ſemper eſt: qñ cùm exiſtit cauſa, exiſtit cauſatũ ipſius: & cùm exiſtit cauſatum, non eſt vtiq; ex neceſſitate, vt exiſtat cauſa: vt in exemplo, qñ cũ extiterit ſanguis ſequo, ſequit, vt exiſtat alalitas in ipſo: & non oportet vt in oĩllo, in quo inuenit alalitas, inueniatur ſanguis: & cùm dixit: cùmq; fuerit res exñs, non eſt ex neceſſitate, vt ſit oẽ illud, quod eſt cã ipſius, exñs in hac re: ſed erit quidẽ in hoc vna ex cauſis ipſi⁹, non oẽs cauſæ ipſius: & hoc eſt, qđ voluit, cùm dixit, abſq; eo, ꝙ nõ ois: vt in exẽplo, ꝙ ſi alal ineſt equo, nõ ſequit, vt ſint oẽs cauſę animalitatis in ipſo: qñ ſi hoc eſſet, nõ eſſet animalitas, niſi in equo tñ: & pp hoc, qđ dixerũt, inuenit Abunazar diciſſe in Libro ſuo: qñ cõſequẽtia, ꝙ eſt inter cauſas & cãm: & in ſumma, antecedẽtia & cõſequẽtia, inueniũt

A B C

ABRAM

D tres spēs, aut ꝙ inferatur posterius à priori, & prius à posteriori. Alię āt res, in quib⁹ inferat̄ posteri⁹ à priori, & nō inferat̄ prius à posteriori, & aliæ res sunt, quarū prius infert̄ à posteriori, & nō infert̄ posterius ab ipso priori: & dicimus, ꝙ in prima specie eueniāt duę spēs demr̄onum. s. demr̄o causæ, & demr̄o essendi, in secūda vero specie euenit demr̄o causæ tm̄. Et in tertia euenit demr̄o essendi solū. Verisimile autem est, ꝙ Aristo. non dinumeret in demr̄one nisi primam speciem solum, prout
E infra dicemus in sua oratione.

BYRANA

ſm tres spēs, aut vt sequat̄ in ipsis posterius ex priori, & prius ex posteriori: aut aliquid ꝑ quod sequat̄ posteri⁹ ex priori, & nō sequat̄ in ipso ex posteriori pri⁹. Res vero aliæ sūt, in q̄bus sequit̄ prius ex posteriori, & nō sequit̄ posteri⁹ ex priori: & dicim⁹, ꝙ in specie prima veniūt duæ spēs demr̄onū, hoc est demr̄o cāę & demr̄o existētię. In specie vero scd̄a venit demr̄o causę tm̄. In tertia aūt, demr̄o existētię tm̄: vr̄ aūt ꝙ Arist. nō connumerauit in demr̄one, nisi speciē primā tm̄ ſm illud, quod dicemus post hoc in sermone nostro.

T.25.ps. *Aut si semper vniuersale problema est, & causa totum quiddam, & cuius causa vniuersale, vt folio fluere toto aliquo determinato, licet species ipsius sint, & his vniuersaliter, aut plantis, aut his plantis: quare & medium æquale oportet esse in his, & cuius causa, & conuerti. Vt propter quid arbores folio fluunt, si itaq; propter congelationem humidi, & si folio fluit arbor, oportet esse congelationem, & si congelatio inest non cuicunq; sed arbori, est folio fluere.*

T.c.94 Dicimus aūt, ꝙ quęstio semꝑ sit vl̄is, & causa est quædā vl̄is, & res, cuius causa est ipsius cā,
F est vl̄is. Verbi gratia, frondiū defluxus inest solū omni cuidā, & si illi sint species, id inest his ſm modū vl̄is, aut plantis, aut huic plantæ. Sicq; ergo mediū & res, cuius cā est ipsius cā, in his oportet ꝙ ambo sint ęqualia, & reciproce cōuertibilia. V. g. cur arboris frondes decidāt ob humoris cōgelationē? sicq; oportet ꝙ decidentib⁹ arborū frondib⁹, ꝙ inueniat̄ humoris cōgelatio: & si cōgelatio sit, nō cuiuis cōtigerit, ſꝫ arbori, cui⁹ frōdes d̄cidūt.

Postq̄

Dixit Arist. Et dicam⁹, ꝙ interrogatio est semꝑ vl̄is, et cā est vl̄e quoddā: & res, q̄ est cā causæ ipsius, est vl̄is: vt in exēplo, flux⁹ foliorū inest tm̄ toti alicui: & si habuerit spēs, & ipsum inest istis ſm viā vl̄is, aut plantis, aut huic plantę: mediū itaq; & res, q̄ est cā ipsi⁹ in his, opꝫ vtiq; vt sint ambo hęc ęqualia & conuertibilia ęqualr̄: vt ī exēplo, ꝑꝑ q̄d arbor folio fluit̄ ꝑꝑ congelationē humidi: sequit̄ itaq; si est fluxus foliorū, vt sit cōgelatio humiditatis: et si inest cōgelatio non cuicunq;, sed arbori, quę sit arbor, cuius folia fluunt. T.c.94

Posteaq̄

ABRAM

Cō.94 Postq̄ dubitauerat de cōuertibilitate causati cū causa, & ꝓtulit circa hoc orationes ꝑsuadentes vtrūq; extremorum, cœpit notificare verā intentionem demꝛonis, quę cū eius processu ad veritatem amplectitur dubij solutionem. Et dixit: Dicim⁹ autē, ꝙ quæstio semper sit vr̄is: causa autem est quoddam vr̄e: & res, cuius causa est ipsius causa est vr̄is, id est, ꝙ prædicatū quæstionum, quæ sunt qōnes essentiales, oportet ꝙ ipsarū prædicatū sit prædicatū de re ꝛm ꝙ quid sit. * Prædicatū enim de oī, prout in Primo Libro huius voluminis ostenderat, est quod amplectitur tres spēs, ꝙ sit prædicatū de toto subiecto: & ꝙ ipsi⁹ prædicatio sit necessaria: & ꝙ ipsius prædicatio sit prima:] hoc est, non per, alterā naturam: sed primum in quæsitis nō est primum in præmissis: prout in Primo libro huius voluminis ostendimus: iam enim dixim⁹, ꝙ primum in quæsitis sit illud, quod non quæritur ob aliud quæsitum: hoc est, ꝙ prædicatum insit subiecto non ob ipsum ꝑdicari de alio subiecto ambiente primū subiectum. Quæsitorum enim quædā sunt quæsita per accidens, & quædam sunt quæsita ꝑ se. v.g. quia qui quæreret trigonum isochelem habere eius angulos duobus rectis æquales, hoc esset quæsitū per accidens, & non primum. Hoc enim quæsitum est primū trigoni simplr̄, sed hoc quæsitum est primū trigono, qm̄ de illo commōstratur per pręmissas primas. Significatum aūt primi in pręmissis est, ꝙ ꝑdicatū prædicetur de toto subiecto, nō per aliam nām ambientē ipm subiectū, q̄ sit cā inessendi ꝑdicatū ipsi subto.

*Legūt nō nulli hūc locū ꝑdicatū enim vr̄e, &c. ea āt verba, prędicatio sit prima, legūt, ꝑdicatio sit ꝑ se.

Primū

BVRANA

Posteaq̄ dubitauit de cō uertibilitate causati sup causa: & adduxit in hoc sermones sufficientes in duab⁹ extremitatibus: cœpit docere intentionē veram ꝑ demꝛonē: quæ aggregat simul cū processu suo ad veritatem soluēdi dubiū: & dixit: & dicamus ꝙ interrogatio est semꝑ vr̄is, & causa est vr̄e quoddā: & res, q̄ est causa causæ, est vr̄is: sensus est: ꝙ ꝑdicatum in interrogationibus substātialibus, in quib⁹ sunt ꝑdicata, oportet esse prædicatū de re in eo, ꝙ quid: & hoc, qm̄ ꝑdicatū de oī, quēadmodū declarauit in tractatu primo istius Libri ipsum est, quod aggregat tres spēs, vt sit ꝑdicatū de oī subiecto, & vt sit ꝑdicatio ipsius necessaria, & vt sit ꝑdicatio ipsius prima, hoc est ex nā secūda: sed primū in quæsitis nō est primū in ꝓpōnibus: quēadmodū declarauimus in tractatu Primo istius libri: & hoc, qm̄ iā diximus, ꝙ primū in q̄sitis est, qd̄ non quęritur ꝑꝑ quæsitū alterū, hoc est, ꝙ sit ꝑdicatū in subiecto, non ꝑꝑ ꝑdicationē suā de subiecto altero, & cōprehensum in subiecto primo: & hoc, qm̄ ex q̄sitis aliqd̄ est, qd̄ est quæsitū ꝑ accn̄s, & ex ipsis aliqd̄, qd̄ est quæsitum ꝑ se: vt in exēplo, si aliquis quęreret de triāgulo ęquicrure, an hēat angulos ęquales duobus rectis, hoc vtiq; q̄sitū est ꝑ accn̄s, & nō primū: & hoc, qm̄ hoc quæsitū primo inest triangulo absolute: atqui hoc vtiq; quęsitū inest primum triāgulo: qm̄ qd̄ monstrat per ꝓpōnes primas, ē dispō primi in ꝓpōnibus, vt sit ꝑdicatū ꝑdicatū de oī subiecto non ꝑꝑ nām aliā cōprehēsam in subiecto: qd̄ est cā, vt ꝑdicatū insit subto: & nō ē primū ī q̄sito ipm hoc primū:

Cō.94 A B C

YYY iiij qm̄

ABRAM

D Primum aũt in quæsito non est ob naturam, quę nãt sit causa, sicq; nõ quæritur ob naturã, quæ sit alia nã, sed quærit ob nãm, quæ sit ei' subiectum nãt primũ. subiectum enim nãt sunt spẽs & genera, sipsa composita. Causæ aũt nãt sunt causæ, & ipsarũ genera simplicia. Quæsita ãt nãt sunt ipsæ res propriæ illis, quæ insunt specieb', & generibus: & hęc sunt accñtia propria generib' & speciebus. Et quia hoc nõ fuit notũ ex positoribus fuit illis dubiũ quo sit quæsitũ primũ, sicut diximus in cõ

E mẽto primi Libri hui' voluminis. Quæsita aũt prima, quæ, vt dixim', sunt in demfonibus simplr, sunt solum propriorũ accidentiũ: & quæsita, quæ sunt proprie dfiæ & definitiones, sunt ẽt quęsita prima. Sed in talibus non euenit demfo causę, q; a in talibus nõ inuenit aliqua res, quę sit prior maiori extremo. De cõdi tionibus aũt demfonis simplr est, q eius mediũ sit prius maiori ob causam quæ sit extra illos. Quæsita vero generis sunt quæsita accidẽtalia: & difficile fuit expositoribus illa in-

F troducere in quæsitis accidentalib'. & dixerunt, q genus sit prędicatum primum, quia non prædicat' de aliqua suarum specierũ ob mediã naturã ambientẽ ipsam spẽm. Et Abu nazar est vnus illorũ, qui opinãtur hoc de ipso genere. & illud est magnũ dubiũ, quia nõ prædicat' de aliqua specierũ, q ei subsunt fm q qd sit hæc spẽs. Id vero, quod nõ prædicat' de re fm q ipsum prædicatur de illa per accidens, quia non est dfia siue prædicetur trigonus de isochele, aut de ipso prædicetur æqualitas angulorum duobus rectis.

Sicut

BVRANA

qm̃ prędicatum quæsiti est vtiq; in subiecto pp nãm alterã: qd est cã: sed si ineſt pp nãm, q est cã p nãm, nõ quęret' vtiq; pp nãm, q est nã altera: sed quęret' pp nãm, q est subiectũ ipsi pp nãm primã: & hoc, qm̃ subiecta p nãm sunt spẽs & gña, hoc est cõposita, & cãe fm nãm sunt causæ, & gña simplicia ipsarũ: & quęsita p nãm sunt intẽtiones appropriatæ ipsis exñtes in specieb' & gñibus: & hęc sunt accñtia appropriata in generib' & spẽb': & qm̃ nõ declaratũ fuit hoc ad expositores, dubitauit super ipsis, qũo fuenit' quęsitũ primũ fm qd dixim' in expõne tractat' primi istius libri: & quęsita prima, quæ admodum inuenitur, q diximus in demfonib' simplicib', erũt vtiq; in accñtib' appropriatis tm̃: q sita vero, q sunt dfię appropriatæ & definitiones, ipsa vtiq; cõstit ẽt sunt q sita pria: sed nõ ꝓueniet in talib' demfo cãe: qm̃ nõ inuenit' in talib' aliqd, qd ꝓcedat extremitatẽ maiorẽ: sed ex dispõne demfonis absolutæ ẽ, q sit mediũ in ipsa ꝓcedẽs maiorẽ pp cãm extrinsecã: q sita vero gñissũt q sita accñtalia: tã vero durũ fuit ex positorib', vt introire faciũt ipm in q sita accñtalia: & dixerũt, q genus est ꝑdicatũ primũ: qm̃ nõ ꝑdicat' de aliqua spẽrũ suarũ pp nãm mediã cõprehẽsam in specie: & Abunazar est post eum, cui visum fuit hoc de gñe, & ẽ dubiũ magnũ: qm̃ nõ ꝑdicat' de aliqua spẽrũ, q sunt sub ipso in eo, q quid hæc spẽs: & qd nõ ꝑdicat' de aliquo in eo, q quid, ipsum ẽ ꝑdicatũ de eo p accidens: qm̃ nõ est dfia inter hoc, q prædicetur trigonus de æquicrure, aut ꝑdicet' de ipso æqualitas angulorũ duobus rectis:

et

ABRAM

Sicut.n. equalitas angulorum duobus rectis prædicatur de isochele p accidens, quia ineſt ſcaleno & equilatero, ſic prędicatio trigoni ſimpliciter eſt prædicatio p accidens de iſochele, quia ineſt ſcaleno & equilatero: Sed dria inter illas eſt, quia prædicatio equalitatis angulorum per accidens de iſochele eſt ꝺdicatio p accidẽs pp prędicationẽ per ſe: ineſt.n. trigono iſocheli angulos eſſe duobus rectis equales ob illos ineſſe trigono ſimpliciter. Generis vero ꝺdicatio de ſuis ſpeciebus putatur, ꝙ ſit prædicatio per accidens, non pp ꝺdicationẽ p ſe: illius.n. natura nõ ineſt alicui ſpecierũ, quæ ei ſubſunt ob naturã mediam. Qui aũt intellexit primã prædicationem illã, qua nõ ꝺdicat ob mediã naturã, poſuit genus inter prima ꝺdicata, prout fecit Abunazar. Qui aũt intellexit p primũ prędicatum id, qđ nõ eſt ꝺdicatũ per accñs, ſ cui permiſcet aliqua res naturę, q eſt p accidẽs, ſicut eſt indiuiduis genus, eſt inter prĩa ꝺdicata. Et hęc vt fuiſſe mens Ariſt. & vt ꝙ ſit ipſa veritas in ſe: hoc aũt ſic exiſtẽte, oportet ꝙ ponat genus inter prędicata accidẽtalia. Veruntñ hoc eſt, nefandũ. Nos aũt inuenimus multas res quæſitas artibus ſpeculatiuis, quarũ genera ſũt ignota: ſicut ignoramus multa metheorologica, an ſint phantaſmata, aut corpora: & ſicut ignoram⁹ pro maiori parte de re ſperũ mediarum inter genus animalis & plantæ, an ſit planta aut animal: & ſimiliter eſt diſpoſitio illorũ, quæ ſunt inter vegetabile & non vegetabile. Et dicimus, ſi ea, quæ alijs inſunt, quędam ſint per accidens, & quædam per ſe,

SVRANA

& hoc, qñ quemadmodũ equalitas angulorum duobus rectis eſt ꝺdicatum de equicrure p accidens: qñ adhuc eſt equalitas angulorũ duobus rectis gradato: qñ ꝺdicatio triãguli de equicrure eſt ꝺdicatio p accidẽs: qñ ineſt vtiq; gradato & equilateri: ſed dria inter ipſa eſt: qñ ꝺdicatio equalitatis angulorũ p accidens de equicrure eſt vtiq; ꝺdicatio p accidens pp ꝺdicationẽ per ſe: & hoc, qñ equalitas angulorũ duob⁹ rectis ineſt vtiq; triãgulo equicruri ppea ꝙ ineſt triangulo abſolute, de ꝺdicatione vero generis de ſuis ſpẽbus exiſtimaũt vtiq; ꝙ ſit prædicatio p accidẽs nõ pp prædicationẽ per ſe: & hoc, qñ nã ipſius nõ ineſt alicui ſpecierum, q ſunt ſub ipſo pp naturã mediã: & qui intellexit de ꝺdicato primo, ꝙ eſt, qđ non ꝺdicat pp naturã mediã, poſuit genus in ꝺdicatis primis ſm qđ fecit Abunazar: & eſt, qui intellexit de ꝺdicato primo, qđ nõ eſt ꝺdicatũ p accidẽs, hoc eſt, ꝙ miſcuit ipſi aliquid, qđ e p accidẽs, q ño illud, qđ fuit homini bus genus in ꝺdicatis primis: & hęc vt eẽ opinio Ariſt. & apparet, ꝙ eſt vera p ſe: cũq; fuerit hoc ita, op⁹ vt ponat genus in ꝺſitis accidẽtalibus, ſed hoc eſt abſurdũ: & nos inuenimus multa ex ijs, q quęruntur in artibus ſpeculatiuis ignotorũ generũ: quẽadmodũ illud, qđ ignoratur multi de ſignis ſuperioribus, ſi ſunt imagines, aut corpora: & tale e, qđ ignoraũ vplurimum de diſpõne ſpecierũ mediarum inter genus aĩalis & plantę, ſi eſt planta aut aĩal: conſiſt eſt res, quę eſt inter plãtã & nõ plantã: & dicemus ſi fuerint inexiſtentiũ alijs, aliqua p accñs, & aliqua per ſe:

A

B

C

&

ABRAM

D & quod est per accidés est pp id, qđ est per se, & vera ſcia, oportet, ꝙ ſit enti conueniens: oportet itaq; ſcien tiã per ſe eſſe entis per ſe, & ꝙ ſcientia accidentalis ſit entis accidentalis, & ſicut ens accidentale eſt ob illud qđ eſt per ſe, ſic oportet ꝙ ſcia accidentalis eueniat nobis ob ſcíam, q̃ eſt per ſe. exempli gratia, quia ſciẽtia eſſendi trigoni angulos duobus rectis æquales, eſt ſcientia per ſe entis per ſe. ſcientia autem ꝙ iſoceles ſit hmõi eſt ſciẽtia per accidens. tamen modus ipſius euentus nobis

E naturaliter eſt ob nos illud ſcire de trigono. Qui autem ſciuerit illud de iſochele ob illud ſcire de trigono, rem ipſam ſcit ſm eius diſpoſitionem: hoc eſt, quia non ſcit illud quod eſt per accidens per ipſum eẽ per accidens. Qui vero illud ſcit de iſochele non ob illud ſcire de trigono, ſcit quod eſt per accidens non p id, qđ eſt per ſe: iam.n. illud ſcit aliter q̃ ſit, & euidentius: hoc eſt, in noſtra ſcia de ineſſendo vñia prædicata ipſis indiuiduis. Nos.n ſcire Socratem eſſe rationalem, eſt ob nos ſcire ipſum eſſe hominem: & nul-

F li dubium eſt ꝙ rationis prędicatio de Socrate ſit per accidens. Sicque hinc commõſtratum tibi eſt, ꝙ entis per accidens oporteat ſcientiam eſſe per accidens: quia oportet ſcientiam eſſe conformen ſcito. Et ꝙ q̃dam ſcientia ſit perfecta, & eſt illa quæ nobis euenit ob ſcientiam per ſe: & quædam eſt imperfecta, & eſt illa, quæ nobis euenit ob ſcientiam per accidens. Hoc aũt ſic exiſtente, demonſtrationes itaq;, quę ſunt veræ demonſtrationes, ſunt illæ, quæ ſunt per ſe entium, quæ ſunt per

AVRAM

ſe: & illud, qđ eſt per accñs inueniẽ vtiq; ex eo, qđ eſt per ſe: & ſcia vera ſequiẽ, ꝙ ſit conſentiens enti: op; itaq;, ꝙ ſit ſcia ſubſtantialis de ente ſubſtantiali, & ſcia accidẽtalis de ente accidẽtali, ꝙq; ſit, quemadmodũ ꝙ ens accñtale erit pp illud, qđ eſt p ſe: conſimiliter ſequiẽ, vt ſit ſcia accidẽtalis inexiſtens vtiq; nobis ex ſcia, q̃ eſt p ſe, vt in exẽplo, ꝙ triangulus habeat tres angulos æquales duobus rectis, é cognitio p ſe de ente p ſe: cognitio aũt, ꝙ equicrus eſt cũ hac diſpõne é cognitio p accñs: ſed via, qua puenit nobis ſm nãm eſt, qm̃ cognoſcimus ipſum de triangulo: q; vero nouit ipſum de equicrure ppea ꝙ nouit ipſum de triangulo, nouit vtiq; rem ſm coaptationẽ ſuã, hoc eſt, ꝙ nõ nouit illud qđ eſt per accidẽs ex parte, qua eſt per accidens: qui vero nouit hanc intẽtionẽ de equicrure, nõ pp nãm triãguli, nouit vtiq; illud, qđ é per accidẽs, nõ ex via eius, qđ eſt p ſe: qm̃ iã vtiq; nouit ipſum nõ ſm modum: quo eſt de ipſo exñs: & qđ magis vſ per cognitionẽ noſtrã, eo ꝙ prædicata vñia inſunt indiuiduis: qm̃ cognitio noſtra de Ziiade, ꝙ eſt rõnalis eſt pp cognitionẽ noſtrã ꝙ é hõ: & non eſt dubiũ, ꝙ prædicatio rõnalis de Zijade eſt per accidẽs: iam itaq; declaratũ é tibi ex hoc, ꝙ oportet cognitionẽ entis per accidẽs eſſe per accidens: qm̃ oportet, vt ſcia ſit cõſentiens ſcito: ꝙq; ex ſcia aliqua eſt perfecta, & eſt, q̃ prouenit nobis pp ſciam per ſe, & ex ipſa aliqua eſt diminuta, & eſt, quę prouenit nobis pp ſciam per accidens: cumq; hoc ita ſit, demonſtrationes vtiq;, quæ ſunt demſones in veritate ſunt per

ſe

ABRAM

per ſe, & non eſt aditus ad ſciam illius, quod rei ineſt per accidẽs ſcientia perfecta, niſi ob ſcientiam ineſſendi illud rei per ſe, ſicut nõ eſt aditus eſſendi illud, quod eſt per accidens, niſi ob id quod eſt per ſe. Hoc autem ſic conſtituo, ꝙ ineſſe accidẽs, quod eſt vniuerſalius q̃ ſuum ſubiectum ſubiecto ſit ob illud ineſſe naturæ ſibi æquali: illius ergo cõmonſtratio per ſe eſt de illa natura, & de his, quæ illi naturæ ſubſunt, fit per accidens, cum ſcire illud ineſſe ijs quæ illi naturæ ſubſunt, fit per accidens, & quando ſcit id ineſſe ijs, quæ illi naturæ ſubſunt per illam naturam, ille ſcit id quod eſt p accidens, non per id quod eſt per ſe: ſicq; qui hinc ſcit illud, ſcit id aliter q̃ ſit ineſſendo. Cum autem de conditionibus ſcientię perfectę demonſtratiuæ ſit, ſcire rem ſm ꝙ eſt ineſſendo, & admiſimus ꝙ perfectionis ſcientiæ ſit ſcire quod eſt per accidens ob ſcientiã per ſe. Sicq; expedit ꝙ nõ ſciat quod eſt per accidẽs, niſi per id quod eſt per ſe. Et ideo Ariſt. apponit demonſtrationibus conditionem, quòd ipſarum prędicata ſint prima, & propria, quoniã ipſe aſſeuerat, quòd quando ſciuntur res eſſentiales per res eſſentiales ſciantur res accidentales per res eſſentiales. ſicq; iam ſcitur quod eſt ſecundum ipſius veritatem. Ac iterum quia primum intẽtum eſt, ſcire res eſſentiales, ſicut primum intentum in eſſendo ſunt res eſſentiales: & ſicut res accidentales, quæ ſ. ſunt hmõi accidentis, non ea, q̃ ſunt ſimpſt per accũs, ſunt ſed a intẽtõe, &

BVRANA

ſe de entibus per ſe: & non eſt via, A
qua ſciamus aliquid, qđ ineſt alicui p accidens cognitione perfecta, niſi pp cognitionẽ, ꝙ inſit alicui per ſe: quẽadmodũ non eſt via ad hoc, ꝙ ſit aliquid per accidẽs, niſi pp illud, qđ eſt per ſe: cumq; ſtabilitũ fuerit hoc: manifeſtum vtiq;, ꝙ per accidẽs, qđ eſt vñus ſubiecto ſuo, ꝙ inſit ſubiecto, ipſum eſt ppca, ꝙ ineſt naturę æquali ipſi: monſtratio igit᷑ ipſius p ſe, eſt vtiq; de illa natura, & ẽ de illo, q đ eſt ſub illa nã per accidẽs: & cognitio, ꝙ ipſum inſit ei, qđ eſt ſub illa nã eſt per accñs: cũq; no B
uerit ipſum ineſſe ei, qđ eſt ſub illa nã pp illã nãm, nouit vtiq; illđ, qđ ẽ per accidẽs, nõ ꝓpter illud, qđ eſt per ſe: cumq; fuerit exiſtẽtia ipſius pp illud, qđ eſt per ſe, ille vtiq;, qui nouit ipſum ex hoc mõ, nouit vtiq; ipſum de alio quid ẽ de ipſo: & qm eſt ex conditiõibus cognitionis p-fectæ demonſtratiuæ, vt cognoſcat rem ſm ꝙ ipſum per ſe: admittemus, ꝙ ex perfectione in ſcia eſt, vt ſciatur illud, qđ eſt p accidẽs: oportet igit᷑, vt non ſciat illud, qđ eſt per accidẽs, niſi pp illud, qđ eſt per ſe: & C
pp hoc, qđ poſuit cõditionẽ Ariſt. in demſonibus eſt, vt ſint prędicata prima & appropriata ſm ꝙ opinatus eſt: qm cũ cognoſcunt᷑ res ſubſtantiales, ſciunt᷑ diſpõnes accidentales pp diſpõnes ſubſtantiales: igitur nouit ens ſm veritatẽ ipſi⁹. Amplius, qm̃ qđ intendit᷑ in primo, eſt cognitio intentionũ ſubſtantialiũ: quẽadmodũ cuius intendit᷑ exiſtia prio ſunt Itẽtiões ſubales: & quẽadmodũ Itẽtiões accẽtales, hoc ẽ modꝰ iſte accũtis, nõ qđ ẽ p accñs abſoluse, Iuenit᷑ vtiq; ſm Itẽtionẽ ſed a ꝛ,

&

ABRAM

D & quia sunt de euentis rebus, quæ sunt per se: sic sciẽtia philosophi de illis est secunda intentione, & illius scientia de rebus, quæ sunt per se, est prima intentione: totum autem hoc, prout estimo, est quædam res, quæ non constitit alicui expositorum, quorum verba ad nos peruenerunt. Genus vero quando fuerit quæsitũ dicimus de eo ꝙ sit de quęsitis accidentalibus, quia ex quo q̃ritur primo est notius specie, quia est vr̃ius, & vniuersalius est notius, & sicut non est aditus vt common-
E stremus aliquam speciem, quando ignoramus ipsam esse, sic nõ est nobis aditus, vt commonstremus esse aliquod generum, quando contigerit, ꝙ ignoremus illud inesse illis: qui ergo intendit commonstrare aliqd̃ genus ineẽ alicui specierum, commonstrat rem commõstratione accidentali, quia contigit huic generi, ꝙ insit huic speciei. & ideo hęc species nõ est causa essendi hoc genus simpliciter, sed genus est causa essendi ipsam. Si autem concesserimus, ꝙ genus sit de quæsitis accidentalibus, ipsum inesse naturaliter
F speciei commonstratur nobis, qñ ignoramus ipsum inesse, ob aliquã rem per se: & hoc ꝙ sciamus, ꝙ res insit huic speciei, sicut scimus illud esse ob eius formam: hoc est, ꝙ sciamus genus inesse speciei ob generis formam, aut definitionem. Sicut ꝙ commonstremus spongiam maritimam esse animal, quia tangat. Hoc itaq; est vnum, quod conueniat dicere, quando sciuerimus rem esse & ignorauerimus ipsius genus. Et contingit quòd dicatur ꝙ illud sit de

BVRANA

& ꝑpea ꝙ ipsas assequimur per assecutionis intentionũ substãtialiũ: cõsiſr cognitio philosophi de ipsis est ſm intentionẽ secundã: & cognitio ipsius ꝑ intentiones substãtiales est ſm intentionẽ primã: & hoc totũ, quẽadmodũ ego existimo est illud: super quo nõ cõstitit ex intentione Arist. Alius ex expositoribus: quorũ verba deuenerunt ad nos: cũ vero genus fuerit quęsitũ dicemus vtiq; de ipso, ꝙ est ex q̃sitis accidentalibus: qm̃ ꝑpea ꝙ ipsum primo q̃ritur, est notius spẽ, qm̃ est vr̃ius, & vr̃ius est notius: & quẽadmodũ nõ est via, vt monstremus existẽtiã ipsius de aliquo, cùm ignorauerimus existẽtiã ipsius: qm̃ nõ habem⁹ viã, vt mõstremus existentiã generis de generibus: cũ acciderit, vt ignoremus exñtiã ipsi⁹ ĩ ipsis: Qui igit̃ voluerit mõstrare existẽtiã alicuius generis in aliqua specierũ, ipse vtique monstrabit rẽ mõstratione accidẽtali: ſm ꝙ accidit huic generi, vt sit in hac spẽ: & ꝑpea nõ erit hæc spẽs cã ꝙ sit hoc genus simpl̃r, sed genus est cã, vt ipsa sit: & si cõcesserimus, ꝙ genus est ex quęsitis accidentalibus: monstrabit̃ vtiq; nobis ipsum inesse alicui spẽi ſm viã naturalem: cũ ignorauerimus ipsum inesse rei alicui per se: & hoc, qm̃ res ĩest huic spẽi, quẽadmodũ nouimus existentiã ipsius ꝑꝑ formã ipsius, hoc est, qm̃ nouimus genus inesse spẽi propter formã generis aut definitionẽ ipsius: quẽadmodũ si mõstrarem⁹, ꝙ spongia marina est aĩal, qm̃ est sensibilis: hoc vtiq; est, posteaq̃ cõueniens fuerit, vt dicat̃ cũ nouerimus existẽtiã rei, & ignorauerim⁹ genus ipsius: iãq; cõuenit, vt dicat̃ de

ABRAM

de ꝙſitis eẽntialibus primis aliquo mõ. qui.n.gſa exẽpli, quæreret, an ſpõgia maritima ſit plãta, aut aãl, & qui ẽt ꝙreret, an color ſit phãtaſma, aut corpꝰ? & an locus ſit vacuũ, aut corporis ſuperficies, quæreret itaq;, gſa exẽpli, de ſpõgia maritima, an hoc ens, qđ ſpõgia vocat, ſit aliq̃ ſpẽs aãliũ, aut aliqua ſpẽs plãtarũ? & nulli dubiũ ẽ, ꝙ oporteat id, qđ ẽ ſpõgia maritima, ꝙ ſit aut aliq̃ ſpẽs animaliũ, aut aliqua ſpẽs plantarũ. & ſic res ſe hẽt de colore, an ſit phantaſma aut corpus: & ſm hanc rõnẽ eſt ꝙſitũ generis de primis quæſitis, & conſtrueret ſyllus ſic, Spongiæ maritimæ eſt aliqua ſpecierũ illius generis: id aũt, cuius eſt aliqua ſpẽs illius generis, eſt aliqua ſpecierũ aãlis. Hoc aũt eſt verũ, qa ſpongia maritima nõ eſt aãal ſimplr, ſed eſt aãal quoddã. Et ſiſt eſt diſpõ ſingularũ ſpecierũ, ſ. ꝙ nõ denominet p genus inquãtũ eſt hæc ſpẽs, ſed denominet p illud inquãtũ eſt genus aliqđ. Hõ.n. gſa exempli, nõ eſt aãal ſimplr, ſed eſt aãal aptũ recipere rõnẽ: & p hãc aptitudinẽ diſtinguit aãalitas, q̃ eſt in hoĩe, ab aãalitate reliquarũ ſpecierũ, & diſtinguit aãalitas, q̃ eſt equi ab aãlitate, q̃ ẽ aſini. Et ſimiliter eſt diſpõ ſingularũ ſpecierũ, qa genus in ipſis diuerſificat per eius drias. & hoc apparet ex eo qđ cõmonſtratũ eſt in Scia Naturali, ꝙ differẽtium formarũ oporteat eſſe differentes materias, & ꝙ ipoſſibile ſit vnã mãm, inquãtũ vna eſt, recipere formas differentes, ſed illas recipit, aut quia ſit formata differentibus formis, prout res eſt in materijs corporeis, aut quia habeat aptitudines differentes, prout eſt res in

BVRANA

de ipſo, ꝙ eſt ex qõne ſubſtantialiũ A
primorũ modo aliquo: & hoc, cũm quæratꝰ exẽpli gſa an ſpongia marina eſt animal aut nõ: & qui quærit cõſiſt ẽt an currẽs ſit imago aut corpus, & an locus ſit vacuũ aut ſuperficies corporis: quæreremus igit exẽpli gratia de ſpõgia marima: ſi hoc ens, q̃d vocatur ſpongia ſit aliqua ſpecies animalis, aut aliqua ſpẽs plãte: & non eſt dubiũ, ꝙ ſequit in eo, ꝙ eſt ſpongia marina, vt ſit, aut aliqua ſpecies, plantarũ, aut aliqua ſpecies aãlis: & conſiſt ſe habẽt res de currente, ſi eſt imago aut corpus: & B
ſm hanc menſurã erit ꝙſitũ generis ex quæſitis primis: & componet ſylſus ita. Spongię marinæ meſt aliqua ſpẽs generis, & illud, cui ieſt aliqua ſpẽs generis: ipſum eſt aliq̃ ſpẽs aãlis: & hoc ẽ verũ, qm̃ ſpõgia marina nõ ẽ aãal abſolute, ſed ẽ aãal qđdã: & cõſiſt ſe habet res in vnaquaque ſpẽrũ, hoc eſt, ꝙ nõ diſponit in genere in eo, ꝙ ẽ hęc ſpẽs, ſed diſponit in ipſo ex parte generis alicuiꝰ: & hoc, qm̃ hõ exẽpli gſa nõ eſt aãal abſolute, ſed ẽ aãal aptũ ad ſuſcipiẽdã rõnẽ: & p hunc conceptũ ſeparatur aãalitas, q̃ eſt in hoĩe de aãalitate C
reliquarũ ſpecierũ: & ſeparatur aãalitas, q̃ eſt in equo ab aãalitate, q̃ eſt in aſino: & ita ſe hẽt res ſ vnaquaq; ſpẽ: qm̃ genus diuerſificat in ipſis p cõceptus: & hoc manifeſtũ ẽ ex eo, qđ declaratũ fuit I Scia Nãli, ꝙ formarũ diuerſarũ op; materias proprias eẽ diuerſas: ꝙq; fieri ñ ꝑt, vt ſuſcipiat mã vna in eo, ꝙ eſt vna formas diuerſas: ſed ſuſcipiet vtiq; ipſas qm̃ eſt familiaris formarũ diuerſarũ, quẽ admodũ ſe hẽt res ſ materijs corporũ, aut qm̃ ipſa ẽ familiaris

ABRAM

D in prīa mā. Genera aūt cū ipsis speciebus diuidētibus fm aliquā rē, similia sunt prīæ materiæ, cū formis corporū simpliciū, q̄ eis p se prīo insunt. Qñ aūt hoc cōmonstratū est redeamus ad id expositiōis, vnde recessimus: & dicamus, ꝙ postq̄ narrauit ꝙ expediat mediū terminum demfonis eē ꝓpriū subiecto, & maiorē propriū medio, & ꝙ oporteat ꝙ p̄dicatio terminorū sit prīa, posuit exēplū vt sui moris ē, Et dixit: V.g. frōdiū defluxus inest solū omni cuidā: & si illi sint spēs, id inē his fm modū vr̄is, i. hui⁹ exēplū est, qñ

E q̄rimus frondiū defluxū, expedit ꝙ ipsum q̄ram⁹ de natura, cui solū inest: indubitate. n. inest naturæ vr̄i solū: sinautē illa natura esset impartibilis in multas species. Intēdit aūt ꝙ diuisio nō sit extranea, quo ad hoc. Postq̄ aūt narrauit, ꝙ oporteat frōdiū defluxū ineē naturę vr̄i, Dixit: aut plantis, aut huic plantę, i. & hæc natura simplr̄, gr̄a exēpli, inest plante, aut ꝓprie plantę. Deinde enūtiauit, ꝙ oporteat mediū terminū esse in hac demfone cōuertibilē, cū maiori extremo. Et d. Sicq; ergo mediū, & res cuius cā ē ipsius cā in his,

F op3 ꝙ ambo sint ęqualia, & reciprocę conuertibilia: vsq; ad vltimū illius qd̄ scripsimus. i. & medi⁹ terminus, qui ē cā: & maius extremū, cuius medius terminus est cā, oportet ꝙ sint reciproci, adeo ꝙ medius terminus conuertat̄ cū maiori, & maior cum illo. v.g. qñ quærimus cur decidant frōdes arboris, cuius frondes decidunt: quia huius cā est congelatio humoris, quo frons nutritur, quare sequitur, ꝙ dum decidūt frondes quòd congeletur humor: &

BVRANA

ris aptitudinū diuersarū: quēadmodū se habet res in materia prima & generibus cum speciebus suis particularibus: similis est res in mā prima simul cū forma corporū simpliciū: q̄ sunt in ipsis primo p se. Qm̄ vero hoc vtiq; iā declaratū fuit: redeamus ad id, in quo eramus de expositione: & dicamus, qm̄ op3 terminū mediū in demfone eē appropriatū in subiecto, & maiorem appropriatum in medio: ꝙq; onus in terminis op3 eē prīo, exēplū vtiq; ē fm cōsuetudinē suā: & d. exēplū huius, fluxus foliorū inexistens tm̄ toti alicui: & si ipsum hr̄et spēs multas, & ipsum ineēt huic fm viā vr̄is: sensus ē: exēplū, cū q̄rimus cām fluxus foliorū: opus vtiq; ē, vt q̄ramus de nā, q̄ ipsi inest tm̄: qm̄ absq; dubio inest tm̄ nāæ vr̄i: & si nō fuerit natura illa nō diuisa in spēs multas: atq; voluit, ꝙ diuisio nō est huius p hoc. & posteaq̄ commemorauit, ꝙ op3 fluxū foliorum ineē nāę vr̄i, d. aut plantę, aut huic plantę: sensus ē: & hæc nā simplr̄ est exēpli gr̄a aut plātę, aut plātę huic appropriata: posteaq̄ enūtiauit, ꝙ op3 terminū mediū in hac demfone cōuerti cū extremitate maiore: & d. & mediū igitur, & res, cuius est mediū op3 eē cōuertibilia æqualiter vsq; ad extremū eius, qd̄ scripsimus: sensus est: & terminū mediū, q ē cā, & extremitatē maiorē, cuius medius ē cā, op3 esse ęq̄les: quousq; sit terminus medius cōuertibilis cū maiore, & maior cōsilr̄ ēt fm exēplū hoc: cū q̄ramus, pp qd̄ fluūt folia arboris, cui⁹ fluūt folia: qm̄ fuit cā hui⁹, cōgelatio humiditatis, p quā nutrit̄ foliū: iāq; seq̄t̄, cū fluūt folia, vt congelet̄ humi-

ABRAM

& dum congelatur humor, ꝙ decidant frondes. Hoc autē proprium est arbori, cuius frondes decidunt, quia non cuiusq; arboris decidunt frondes. Et hoc intendebat dū d. Et si congelatio sit nō cuius cōtigerit, sed arboris cui⁹ frōdes decidūt: hoc est, cuius frōdes decidere necesse ē.

DVRANDVS A

humiditas, & si cōgelat humiditas, vt fluāt folia: & hoc ē appropriatū arbori, cuius fluūt folia: qm̄ nō oēs arboris fluūt folia: & hoc est, qđ significauit, cū d. & si ineſt cōgelatio, non cuicunque acciderit, ſed arbori, cuius fluunt folia, hoc eſt, oportet, ꝙ fluūt folia ipſius.

pars. 25. *Vtrum autem contingit nō eandem cauſam eſſe eiuſdem omnibus, ſed alteram, aut non? an ſi quidem per ſe demonſtretur, & non per ſignum, aut accidens? non poteſt fieri: nanque ratio extremi medium eſt, ſi vero non ita, contingit.*

T.c. 95. Et o vtinā certioratꝰ eſſem, nūquid poſſibile ſit, ꝙ vni eidē rei toti non ſit vna eadē cā, ſed multæ cauſæ, aut impoſſibile ſit. Et dicamus ad huius rñſionē, ꝙ ſi iā commōſtratū ſit de re ipſius cauſæ, ꝙ ipſa ſit per ſe nō ſm ſignum, & ſm accidens, hoc eſt, de his, quę non contingunt. Medium enim eſt extremi oratio: ſi autem non ſit ita, iā cōtingit.

Dixit Ariſt. Vtrū aūt cōtingit, vt ſit vni et eidē, oī nō cā vna et eadē, ſed cāę multę, aut ū ē poſſibile: & dicamus in rñſione huius: ſi quidē iam declaratū fuit ex diſpōne cauſę, ꝙ eſt per ſe, nō ſm viā ſigni, & p viā accidētis: hoc vtiq; eſt ex eo, qđ non cohęret: & hoc, qm̄ medium eſt ratio extremi: ſi vero non erit ita: iam vtique conuenit. T.c. 95. R

Cō. 95. Ex quo poſuerat, ꝙ oporteat cauſatū cū ipſius cauſa eſſe conuertibilia: & hoc ſit verum, qñ maioris fuerit vna cā cœpit quærere, an contingat vnius eiuſdē rei eſſe multas cauſas vnius ſpeciei. Et dixit: Et o vtinā certioratus eſſem nunquid poſſibile ſit, ꝙ vni eidem rei toti non ſit vna eadem cauſa, ſed multæ cauſæ, aut impoſſibile ſit, appoſuit autem toti, qa cōtingit vnius eiuſdē rei eſſe multas cauſas, ſed nō eſſentiales primas, ſed per accidens. Deinde dixit: Ad reſponſionem huius quęſiti, & dicam⁹ ad huius rñſionē, ꝙ ſi iā cōſtratum ſit de re ipſius cāę, ꝙ ipſa ſit per ſe nō ſm ſignū, & ſm accidens.

Qm̄ poſuit, ꝙ op3 cauſatū ſimul cū cā ſua ſubſtantiali eſſ cōuertibile: & hoc vtiq; ꝓficaſ, cū fuerit medīū ipſi cā vna: cœpit q̄rere, ſi poſita fuerit cōditio, vt vnū & idem habeat cauſas plures ex ſpęcie vna: & d. verū aūt conueniat, ꝙ vnū & idē de oī hēat nō cām vnā & eandē, ſed cauſas diuerſas, aut nō cōuenit hoc, atqui addidit tle oī: qm̄ conuenit, vt vnū & idem habeat cauſas multas, ſed nō ſubſtātiales primas, miſi p accñs: deinde d. in rñſione huius q̄ſiti: & dicamus in rñſione huius, ſi quidem iam declaratum fuit ex diſpoſitione cauſæ, ꝙ eſt per ſe, non ſm viam ſigni & per viā acidētis: Cō. 95 C

In-

intelli-

ABRAM

D Intendit per signum rem posteriorem maiori extremo. apposuit autē hanc cōditionem: quia qñ medius terminus fuerit signum: hoc est, aliquod de euentis maioris, possibile est vnius rei eē plures medios terminos vno, quia vna eadem res cōmonstraretur esse alicui subiecto p plura signa. sicut commonstraret, ꝙ hęc mulier sit pregnans, quia habeat lac, aut qa interius sentiat motum cum rumore, & similiter causę quæ non sunt primę, & sunt eēntiales vnius rei sunt plures q̄ vna causa, eo fortius de causis, quę non sunt
E essentiales, v.g. quia causa animalitatis in homine est alia ab ipsius causa in equo, & similiter causa generationis in homine, non est causa generationis in equo. Et ideo adiecit conditionē, ꝙ quando medius terminus non fuerit signum, neq; causa non prima, oporteat ipsam esse vnam. Deinde protulit causam inferentē illam esse hmōi. s. vnam, Et dixit: Mediū enim est extremi oratio, i. oportet ꝙ medius terminus, q̄ est de omni, sit vnus, quia est definitio maioris extremi: definitio autem est vna. Si autem diceretur, ꝙ
F medius terminus sit definitio maioris extremi, qñ est oratio composita, qñ vero significat illud per simplicem dictionem nō est definitio, sed est aliqua illius pars: Dicimus, ꝙ pars definitionis nō euadat, quin sit genus aut differentia, genus vero non contingit ꝙ sit medius terminus, quia non oportet dum est, quòd sit res, cuius est genus, relinquitur quòd esset differētia: ex quo autem differentia est rei forma, qua proprie decernitur, quando itaque sumitur

BVRANA

intelligit per signū, intentionē posterioris de extremitate maiore: atqui posuit conditionē, qm̄ cùm terminus medius fuerit signū, hoc est cōsequēs ex cōsequentibus term ni, fieri pōt, vt vnum & idē habeat plures terminos medios: qm̄ de re vna & eadē monstrat, ꝙ inest subiecto alicui per signa multa. quēadmodū si monstret, ꝙ hęc mulier cōcepit, quoniam habet lac: aut quia habet intra se sensibile motus simul cum anxietate: & consimiliter causæ, quæ non sunt primæ, & sunt substantiales insunt vni & eidem plures, nedum de causis, quę non sunt substantiales: exemplū huius, qm̄ causæ animalitatis in hoīe, nō sunt causæ ipsius in equo: & cōsimiliter causæ conceptus in hoīe, non sunt causæ ipsius in equo: & pp hoc ponit conditio, qm̄, cū non erit terminus medius, non signū, neq; cā nō prima; qm̄ inquā oportet, vt sit vna: igitur adduxit causam consequentē, vt sit in hoc, hoc est, vt sit vna: & dixit: & hoc, qm̄ medium est rō extremi: sensus est: atqui sequit, ꝙ sit terminus medius, qui est cā totius, vnus: qm̄ est definitio extremitatis maioris, & definitio est vna: & si dicemus: atqui erit terminus medius definitio extremitatis maioris: cū fuerit oratio composita: cū vero significauerit sup ipso per dictionē separatā nō est vtiq; definitio, sed ē pars, quę dī pars definitionis: nihil prohibet, quin sit genus, aut dria: & genus quidē non cōuenit, vt sit terminus medius: qm̄ non sequit, cū inueniē, ꝙ inueniatur res, cuius est genus, & relinquitur, ꝙ sit dria: & qm̄ dria est forma rei appropriata,

cū

ABRAM

ſimitur forma ſm ſe, oportet q̃ ſit vna: primo enim notum eſt, quòd vnius eiuſdem rei non ſint duę formæ. Et dixit. Si autem non ſit ita, iam contingit ſcilicet q̃ vnius eiuſdē rei ſint plures quàm vna cauſa.

SERVANA

cùm vtiq; accipitur forma per ſe, ſequitur, vt ſit vna: qm̃ ex primo cognito eſt, q̃ non inſint vni & eidē duæ formæ: & cùm dixit: & ſi non erit ita, iam vtique conuenit, vt ſint vnius & eiuſdem cauſæ plures. A

part. 25. *Eſt autem & cuius cauſa, & cui conſiderare ſecundum accidens, non tamen videntur problemata eſſe. ſi vero non, ſimiliter habebunt medium, ſiquidem ſunt aequiuoca, aequiuocum medium eſt: ſi vero vt in genere, ſimiliter habebunt, vt propter quid & permutatim proportionale? alia enim cauſa eſt in lineis, & numeris, & eadem vtique, inquantum quidem linea, alia, inquantum vero habens augmentum tale, eadem, ita & in omnibus: huius autem ſimiliter eſſe colorem colori, & figuram figura, aliam aly, aequiuocum enim eſt ſimile in his: hic quidem fortaſſe proportionabiliter habere latera, et aequales angulos, in coloribus vero ſenſum vnum eſſe, aut aliud aliquid tale: qua vero ſecundum analogiam. eadem & medium habebunt ſecundum analogiam.* B

T.c. 96. Et poſſibile nobis eſt ſcrutari rem, cuius cauſa eſt ipſius cauſa, & rem, in qua eſt cauſa accidentaliter: & ſm hoc putatur, q̃ ſint quæſtiones: ſinautē cur inuenitur medium vna ſimilitudine: & ſi illarum nomina cōueniant, illarum mediū eſt nomen medij æquiuoci, ſi autem fuerit ſecundum modum generis, eſt eis vnum ſimilitudine. verbi gratia, cur quando permutantur ſint proportionalia? huius enim cauſę in lineis et numeris ſunt diuerſæ, qua autem addidit hac ſpecie additionis, hoc modo eſt vna per ſe in omnibus, cauſa vero, qua color ſit colori

Dixit Ariſt. Iam vero poſſe eſt, vt inueſtigemus de re, q̃ eſt cauſa cāę ipſi⁹, et de re, quę hēt cauſam ſm viā accidētis: et ē, q̃ exiſtimaē de ipſis: q̃ ſunt interrogatiōes, et ſi nō, pp̃ qd erit mediū ſm ſimilitudinē vnam: et ſi fuerint cōſentiētia noſa ſua, mediū vtiq; ipſorū, erit nomē cōicans: et ſi fuerit ſm viā generis: ipſum vtiq; ad ipſa, erit ſm ſimilitudinē vnā: vt in exēplo, pp̃ quid, cū p̃mutanē ſunt cōſiſt ēt proportionalia: & hoc, qm̃ cauſæ ſ hoc ſ lineis & numeris ſunt diuerſæ: ſi quidē ex parte, qua addit hanc ſpēm additamenti, ſunt vtiq; ſm hunc modū vnū, eadem in omnibus ſ̄s: cauſa ve- T.c. 96. C

ABRAM

D colori similis non est cū, qua figura sit figurę similis: similitudo nanq; in his est nomen æquiuocum figurarum enim similitudo forsan est, quia sua latera sint proportionalia, & anguli proportionales: in coloribus autem quia idē sit sensus, aut alia res talium: res autem, quę sunt vnæ eædem proportione, habent medium itaque proportionaliter.

Cō. 96. Eius intentio est cōmonstrare, ꝙ
E species causarum sint sm spēs quæstionū. fecit autem hoc, quia primo posuerat, ꝙ qñ quæsitum fuerit sm modum de omni, hoc est, primum & essentiale: hoc est, ꝙ medius terminus debeat sic esse. Et dum dixit: Et possibile nobis est scrutari rem, cuius causa est ipsius causa, & rē, in qua est causa accidentaliter. Intendit per cām cuius causa est ipsius cā ipsum maiorem terminum, & per rem, in qua est causa, minus extremum. Et est ac si diceret, & contingit ꝙ quæramus de prędicatiōe alicuius prędicati de subiecto accidentaliter, & sit causa, & quæ nomen
F largitur ēt accidentaliter: nam si ꝗsitum fuerit accidentale, oportet ꝙ causa sit accidentalis, qñ non contigerit, ꝙ sua causa eueniat ei per id qđ sit per se. v.g. si quæramus cur de fluxus frondium sit vineæ, & dicas, quia arefactę sint frondes: sed quia vt dixit, hæc non numeratur inter quęstiones, hoc est in sciētijs. Postq; autem enuntiauerat, ꝙ medius terminus consequatur quæsitum per accidens & per se, cœpit hoc commonstrare de eo, quod videtur consequi

BVRANA

ro, ꝙ color assimilet colori, non est cā, ꝙ figura assimilet figurę: & hoc, qm similitudo in his est nomen æquiuocū: qm similitudo qđē ī figuris, fortasse est habere latera sua ꝓportionabilia, & angulos suos proportionabiles: in coloribus vero, cū fuerit sensus vnus, aut aliqd vnū tale: & ea, ꝙ sunt sm ꝓportionē vna et eadē, mediū vtiq; est ipsis cō silit ēt sm viā ꝓportiōabilitatis.

Intentio sua est monstrare, ꝙ spēs Cō. 96.
causarū erūt sm spēs interrogationū: atqui fecit hoc, qm ipse posuit primo: cū fuerit quęritū sm viā totius, hoc ē primū & substātiale, hoc est, ꝙ oportet terminū mediū esse ita: & d. Iam vero posse est, vt inuestigemus de re, ꝙ est causa causæ ipsius: & de re, quę habet cām sm viā accidētis: intelligit per rē, ꝙ est cā causę ipsius terminū maiorē, & per rē, quę habet cām, extremitatē minorē: ac si diceret: iamq; cōuenit, vt interrogeē de ꝑdicatione ꝑdicati alicuius in subiecto sm viā accidētis: & erit causa tradita ibi cōsimiliter ēt sm viā accidētis: & hoc, qm si fuerit ꝗsitū accūs, sequit, vt sit causa accidēs: cū tñ acciderit, vt sit cā ipsorū prouenientium illis ꝓp illud, qđ ē per se: vt in exēplo. si interrogaret, ꝓp quid fluxus foliorū est arbori: & diceremus, qm fluunt folia ipsius: ꝓterq; ꝙ hoc vtiq;, qnēadmodū dixit, nō cōnumerat inter interrogātes, hoc ē ī ter sciētias. & postea cōmemorauit, ꝙ terminus medi erit cōsequēs ꝗsitum in accidentalibus & substātialibus, cœpit declarare hoc in eo, ꝙ apparet de cōsequentia ipsius

ABRAM

sequi contingeret in nomine equiuoco & in genere: hoc est, ꝙ qñ nomen fuerit equiuocū, sequit ꝙ medius terminus sit nomen æquiuocū, & qñ quæsitum fuerit vnū genere, non spē, oportet ꝙ medius terminus sit vnus genere. Et d. Sinautem cur sueniē mediū vna similitudine: & si illarū nola conueniant illarum mediū est nomen medij equiuoci: si aūt fuerit fm modū generis, est eis vnū similitudine, i. & si nō oportet qñ quæsitum fuerit accidētale, ꝙ non sit medius terminus accidētalis, cur medius terminus sequat quæsitum, quo ad nominis vniuocationem, & in essendo vnum genere, ſ. ꝙ si quæsitum fuerit æquiuocū nomine, oporteat ꝙ medius terminus sit nomen æquiuocum: & si q̄situm fuerit vnū genere, oporteat ꝙ medius terminus sit vnus genere. Deinde protulit exemplū illius, ꝙ ex quo illius quæsitum est vnū genere oporteat mediū terminū esse vnum genere. Et dixit: V.g. cur qñ permutantur sint proportionalia: hui⁹. n. cāę in lineis & numeris sunt diuersę, qua autē addidit hac specie additiōis, hoc mō ē vna p se ſ olbua. i. huius exēplū ē q̄sitū, quo q̄rit, cur res ꝓportiōales, qñ pmutant sūt, ꝓportiōales: rñdet itaq; ad hoc, quia sua multiplicia sunt eq̄lia: hoc ē, ꝙ qñ prię & scdę illarū sumunt æque multiplices, & tertię & quartę æque multiplices, inueniturquòd additio multiplicis primæ ad ternam fit, sicut excessus multiplicis secundę ad multiplices quartę: & si imminuantur imminuuntur, & si permutentur permutantur, quæ autem ita sunt, proportionalia sunt: hæc itaque

BVRANA

sius per contingens in nomine equi A
uoco & genere, hoc est. cū fuerit nomen equiuocum, sequitur, vt sit terminus medius vnus in genere: & dixit: & si non fuerit existēs medium fm similitudinē vnam, & si fuerint consentanea nomina sua, mediū vtriq; ipsorum, erit nomen equiuocū, & si fuerit fm viā generis: ipsum vtriq; ijs erit fm similitudinem vnā: sensus est: & si cōsequens esset, cū ē quæsitū accidētale, vt non sit terminus medius accidētalis: pp quid terminus medius inuenit cōsequēs qđ tū per cōsensum nominis, & in eo, B
ꝙ est vnum in genere: hoc est, qñ si fuerit q̄sitū nomine equiuocum, sequitur, vt sit terminus medius no mine equiuocū, & si fuerit quæsitū vnū in genere, sequitur, vt sit terminus medius vnū in genere. Deinde adduxit exemplū, quo qñ quæsitū fuerit vnū fm genus, sequitur, vt sit terminus medius in ipso: & d. exēplum huius, pp quid, cū permutantur sunt proportionalia: & hoc, qñ cāę in hoc in lineis & numeris sunt diuersæ: & forsasse ex parte, qua additur hęc spēs additamenti, fm vtiq; C
modū istū est vnū per se: sensus est: exēplū istius q̄siti: p qđ interrogat, pp quid proportionalia, cū pmutantur, sunt ꝓportionalia: ipsum vtiq; redit ī hoc: qñ duplicia ex ipsis eq̄lia: hoc ē, cū accipiunt ad primū & ad scdm ex ipsis duplicia eq̄lia, & ad tertiū & ad q̄rtū duplicia eq̄lia, ſuenit, cū fuerit additamētū primi ad ternū, cū duplicatū fuerit scdm, addet ſup duplicatiōē q̄r: i, & si defecerint, ſueniunt defic: et a, & si variātur inueniuntur variata: & quę fuerint ita, erūt vtiq; ꝓportionabilia:

ABRAM

D que causa, que est ipsa multiplicitas, qñ sumitur in quantū est in numeris ꝓportiōalibus, differt à multiplicitate, q est in lineis, inquantū lineæ differunt à numeris: hę itaq; cæ differunt spē & cōueniūt genere, qđ est, ipsum multiplex, sicut est dispō huius quæsiti. Et hoc intēdebat dum dixit: Hmōi.n. causæ in lineis & numeris sunt diuersę. Dum aūt d. Quæ aūt addidit hanc spē additiōis hoc mō ē vna p se Iolbus. Intendit per additionē cōsecutionem mutuā illarū quo ad multiplicitatē,
E s. ꝙ superaddunt multiplices primi ad tertiū, superaddunt multiplices secūdi ad quartū: hæc nanq; res includit lineas & numeros proportionales: & non procedit hoc quatenus hęc species qōnis sit prima & per se: hæc enim qō non fit in vna arte. Ifa cōmonstrauit in primo libro ꝙ tales ꝓmissæ sint aliquo mō analogorū nominum. Et ideo pōt fieri in multis arubus: & qñ ediderat exēplū huius speciei quæsitorū, narrauit exemplum quæsiti, qđ qñ fuerit
F terminum esse æquiuocum nomine. Et d. Cū vero qua color sit colori similis non est cā, qua figura sit figura similis i. exemplū vero quæsiti, qđ qñ fuerit ęquocū noīe, oporteat mediū terminum differre, & si illi fuerit vnū nomen, illud est ęquiuocum, est, ꝙ aliquis ſrat cur res similes sint similes: harū.n. non est vna cā, qñ cā similitudinis colorū, ē alia à cā similitudinis figurarum. Deinde demonstrauit cām diuersitatis similitudinis vtrorumque. Et dixit: Similitudo nanque in his est nomen æquiuocum, idest, & oportet

BVRANA

hæc igitur cā, quę est duplicitas, cū accepta fuerit ex parte, qua ē in numeris ꝓportionabilibus, erit diuersitas duplicationis, q inuenitur in lineis ex parte, qua sunt lineę diuersæ ad nūmeros: hæ igitur cæ erunt diuersę in spē, cōsentientes in genere, qđ est duplex, quēadmodū se habet res Iſqſito: & hoc est, qđ voluit: cū d. & hoc, qñ cæ in hoc in lineis & numeris sunt diuersę: & cū dixit: si ex parte, qua addit hanc spēm additaměti, sunt ſm modū istū vnum eadē in olbus ijs: intelligit ꝑ additamentū cōsequētiā ad se inuicē ꝑ duplex, ſm similitudinē, hoc est, cū addiderit duplex primi sup tertio, addetur duplex secūdi super quarto: & hoc, qm̄ hęc res cōprehēdit lineas & numeros proportionales: & non procedet hoc ſm ꝙ hęc species qōnis est prima & substātialis: qm̄ hęc qō non fit in arte vna: iamq; declarauit in tractatu prīo ꝙ huiusmodi propōnes sunt per modū dubitatorū: & ppea fieri pōt vt præcedēt in arubus multis: & posteaq̄ cōmemorauit exēplū istius spēi ſſitorū, cōmemoiauit exemplū ſſiti: qđ cū fuerit ęquiuocū, sequit, vt sit terminus medius ęquiuocus: & d. cā vero, ꝙ color assimilat colori est alia à cā, ꝙ figura assimilat figurę: sensus est: exēplū vero ſſiti, qđ cū fuerit ęquiuocū, sequit ꝙ sit terminus medius diuersus: & si habuerit nomē vnū, ē ęquocū, est vt ſrat aliqs, ꝓp qđ similia sunt similia? qm̄ hæc nō habēt cām vnā: qm̄ cā in propōnibus colorū est alia à cā in talibus figuris: deinde declarauit cām diuersitatis similitudinis in vtrisq;: & d & sillitudo I his ē ęquoca, sensus ē:

atqui

ABRAM

tet quòd harum causa sit diuersa, quia nos dicere figuras similes, & colores similes, est dicere æquiuocæ. Et postquàm dixit hoc, notificauit vnde videatur illa esse æquiuoca nomine. Et dixit: Figurarum enim similitudo forsan est, quia sua latera sint proportionalia, & anguli ꝓportionales. & hoc quod dixit est manifestum Geometris: est enim ex illorum subiectiõibus, non hic. Et ideo dixit forsan est. Deinde dixit. In coloribus autem quia idem sit sensus, aut alia res talium. i. colores autem specie differẽtes dicimus similes, aut quia cõueniant vno sensu, aut ob aliam rem huius speciei. Dixit autem hoc, quia hæc species vere cognoscitur apud quemcũq;, qui inspicit hic, quòd significatum quo dicimus de lineis quòd sint similes, sit aliud à significato, quo dicimus de coloribus ꝙ sint similes. Dum autem dixit: Res autem, quę sunt vnæ eædem proportione habent medium itaque proportionaliter. Videtur de eo ꝙ illud reduxerit ad rem, quam dixerat, ꝙ quando quæsitum fuerit vnum genere, medium est vnum genere. Ea. n. de quibus exemplificauit hic, sunt de rebus, quæ sunt secundum analogiam vnæ, non de rebus, quæ sunt genere vnę, quæ dicuntur vniuocę: genus enim est duarum specierum, genus vniuocæ dictum, sicut est animal: & genus secundum analogiã: & verisimile est, ꝙ repetierit hanc doctrinam, quia generis sint duæ species.

BVRANA

atqui sequitur, vt sit causa in his diuersa fm ꝙ dicimus figuras similes, & colores similes est dictũ equiuocũ: & posteaq̃ dixit hoc, docuit vnde appareꝛ ꝙ hæc sunt æquiuoca, & dixit: qm̃ similitudo, quæ est in figuris est, ꝙ sint latera sua proportionabilia, & anguli sui proportionabiles: & hoc, qđ dixit, est manifestum apud geometram, qm̃ est ex positionibus suis, non hic: & propterea dixit: igitur fortasse est. Deinde dixit. In coloribus vero est, vt sit sensus vnus, aut aliquid vnum simile hoc: sensus est: de coloribus vero diuersis in specie, dicitur vtique, ꝙ sunt similes, qm̃ communicant in sensu vno, aut propter aliquid vnum & hanc speciem: atqui dixit hoc, quoniam hæc species cognoscitur hic fm similitudinem, qđ apparet hic: qm̃ dispositio, quæ dicitur in lineis, quod sunt similes est alia à dispositione, per quam dꝛ in coloribus, ꝙ sunt similes: & cùm dixit: ea vero, quæ sunt fm proportionem vnam per se, habent vtuq; medium fm proportionẽ, in qua appareꝛ, ꝙ deuenerunt ad dispositionẽ, per quàm dicitur, ꝙ quęsitum cùm fuerit vnũ in genere, erit medium vnũ genere: & hoc, qm̃ per qđ posuit exemplum in hoc, sunt ea, quę sunt vna fm proportionem, ad confirmationem eorum, quæ sunt vno in genere, quæ dicuntur per consensum: & hoc, qm̃ genus est duarum specierum: aut genus, quod dicitur fm præcessionem, quẽadmodũ animal, aut genus, quod dicitur fm proportionalitatem: & vt, ꝙ adduxerit hanc doctrinam secundum ꝙ genus est duarum specierum.

pars. 25

D *Se habet autem sic, consequi, causa sibimuicem, & cuius causa, & eius causa: singulum quidem accipienti, cuius causa in plus est, vt extrinsecus aequales esse quatuor in plus est, quàm triangulum, aut qua d rangulum, omnibus vero aequaliter: quaecunque enim quatuor rectis aequales esse extrinsecus, & medium similiter: est autem medium ratio primi extremi: quo circa omnes scientia per definitionem fiunt. vt folio fluere simul sequitur vitem & excedit, & sicum & excedit, sed non omnes, sed aequale est: si igitur acceperis primum medium, ratio folio fluendi est: erit enim primum quidem in altera medium, quoniam talia omnia sunt posteà humi medium, quoniam succus congelatur, aut aliud aliquid tale. quid autem est folio fluere, congelari succum in contactu seminis.*

ABRAM

E Causa vero & res, cuius cā est
T. c. 97. ipsius causa. & res, in qua est cā, mutuo se inferunt, & ipsarū dispō est hæc dispositio: qñ. n. caperes rem, cuius causa est ipsius causa in particularioribus, est plus. V. g. & si exteriores anguli quatuor rectis esse æquales sit aliquid superans trigonū & tetragonū: verumtñ qñ simul caperentur essent reciprocа. omnium. n. rerum, quarum exteriores anguli sint quatuor rectā gulis æquales, mediū est vnius
F similitudinis: primum autem medium est primi extremi oratio: oēs. n. scientiæ sunt per definitiones. v. g. quia frondiū defluxus est vineæ cōnexus, & ipsam superat, ac ēt est connexus ficui, & ipsam superat, sed non superat oēs, sed est illis æqualis. Si quis caperet q primū mediū fit oratio frōdium defluxus: & hoc q primum medium sit qđ est de altero illorum duorum:

&

BVRANA

Dixit Arist. Causa vero et res, T. c. 97.
quę est causa cāę ipsius, & res, q̄ haet cām cōsequunt se inuicē, & dispositio in ipsis est hæc dispositio: & est, qm̄ si acceperis aliquid, qđ est cāæ ipsius in particularibus, erit vtiq; multa: vt in exemplo. si sunt anguli sui extrinseci æquales quatuor rectis superaddunt ei, qđ est triangulum & quadrāgulū: cū vero accipiunt simul, sunt vtiq; equaliter: & hoc, qm̄ quęcunq; habēt angulos suos quatuor extrinsecos ęquales quatuor angulis rectis: medium vtiq; fm similitudinē vnā: & mediū primū ē rō extremi primi: qm̄ oēs scientiæ sunt vtiq; p definitiōes: vt I exē plo, qm̄ fluxus foliorū sequit̄ vitem, & excedit ipsam: & sequit̄ consist̄ ēt ficū & excedit ipsam: sed nō excedit omnes ipsas: sed est æqualis ipsis: si acceperit aliquis, q mediū primū est rō fluxus foliorum: & hoc, vt sit medium

ABRAM

& iterum huius medium sit humoris congelatio, aut alia res de huius causis illius, quod est frondium defluxus & est congelatio lactis in semine condensati.

Cō. 97. Postq̄ commonstrauit, ꝙ cā, quæ est ſm veritatem causa, q̄ est per se prima, sit solum vna syllorū, quorum præmissæ sunt hmōi: & ꝙ impossibile sit, ꝙ de vno prædicato, qđ inest vni subiecto, prędicetur plusq̄ vna causa, nisi illa causa fuerit per accidens, aut medius terminus fuerit signum. Intendit commonstrare, quomodo contingat, ꝙ cā vna eadem sit causa ineēndi vnam rem multis rebus: hoc autem fit relatu rerum particularium, quæ subsunt rei vni, cuius est illa vna causa: hoc est, quæ subsunt minori extremo. Et dixit: Causa vero & res cuius causa est ipsius causa: & res, in qua est causa, mutuo se inferunt: & ipsarum dispō est hæc dispō. Intendit ꝑ causam medium terminū: & per rē, cuius cā est ipsius cā, maius extremum, & per rem, in qua est causa, minus extremū Et snīa illius, quod dicebat est, ꝙ qñ consideramus in syllo causam, & maiorem terminū, & minorem: & hoc in habitudine ad ea, quæ subsunt minori, inuenimus illationem aliam ab illatione, quæ est illorum, quando fit consideratio de vtrisque in habitudine ad minus extremum tantum. Dixit autem hoc, quia iam notificauerat, quòd illatio vtrorumque in habitudine ad minorē terminum sit reciproca. Hic autē intendit notificare, ꝙ illorum dispositio non sit

BVRANA A

dium primū, qđ est super altero ipsorum: et consilr ēt mediū ad hoc, siccitas humiditatis, aut aliquid aliud ex causis istius: illud, qđ est fluxus foliorū, congelatio lactis cōiūcti in semine.

Posteaq̄ declarauit, ꝙ cā, quæ est I veritate cā, & est substantialis prima est vna tm̄ in syllis, quorū propōnes sunt cum hac dispōne, ꝙque fieri non pōt, vt prædicetur de prædicato vno existēte in subiecto vno plus, q̄ cā vna, nisi fuerint causę per accidens, aut sit terminus medius signum: vult declarare, qūo accidit, B vt sit causa vna & eadem causa existentię rei vnius in aliquibus, & hoc erit per relationem istorū diuinorū: quæ sunt sub aliquo vno: cui inest causa vna, hoc est, qđ fuerit sub extremitate minore: & dixit: causa vero & res, quæ est causa causę ipsius, & res, q̄ habet cām consequuntur se inuicem, & dispō in ipsis ē hęc dispositio: intelligit per cām terminum medium, & per rem, quæ est causa causæ ipsius extremitatē maiorem, & per rem, quæ habet causam extremitatem minorem: & per dispositionem, qua dicitur ipsum: C qm̄ cùm speculati fuerimus de causa intra syllogismum & de termino maiore & minore, & hoc in relatione ad illud, qđ est sub minore, inuenitur consequentia alia à consequentia, quę est in ipsis apud speculationem de vtrisq; in relatione ad terminū minorē tm̄: d. autem hoc: qm̄ ipse iam docuit, ꝙ consequentia in vtrisq; ijs, in relatione ad terminū minorem, est conuertibilis: vult aūt docere hic, ꝙ non est res in

Cō. 97.

ABRAM

D sit ita, qñ comparamus maius extremũ & medium terminũ in habitudine ad ea, q̃ subsunt minori. Postq̃ aũt narrauit ꝙ res se habeat ĩ eis fm ꝙ referunt, cœpit hoc enũtiare. Et dixit: Quãdo.n. caperes rem, cuius cã est ipsius cã in particularibus est plus. i. qñ.n. tu cõparares maius extremũ in habitudine particulariũ, quæ subsunt minori extremo, inuenires maius vr̃ius singulis illis: manifestum autẽ est qñ maior terminus fuerit hmõi, ꝙ medius sit ita, ac etiam ipse minor, & ideo subticuit

E illud? Postq̃ edixit hoc, protulit exemplũ huius. Et dixit. V.g. & si exteriores angulos quatuor rectis esse æquales sit aliquid superans trigonum & tetragonum: verumtamen quando simul caperentur essent reciproca. i. huius exẽplum est, quia qñ prędicaremus de trigono, ꝙ ipsius res exteriores anguli sint quatuor rectis æquales, hoc est vniuersalius trigono, & sic etiam si hoc iterum prædicaremus de exterioribus tetragoni angulis. s. solum quatuor eẽt vniuersalius tetragono. Hic ve-

F ro in hoc exemplo sunt quatuor termini, quorũ vnus est ęqualitas exteriorum angulorum quatuor rectis, quod est maius extremum: & medius terminus, quo commonstratur quòd trigoni & tetragoni angulorum exteriorum aggregatum sit huiusmodi: & minus extremum, quod est collectum ex trigono & tetragono, hoc est, natura cõmunis vtrisq;, quorum aggregatũ enuntiauit, ꝙ sit huiusmodi: hoc est, vtriusque exteriores angulos esse quatuor rectis ęquales, quartus autem est trigonus aut tetragonus.

Et

BVRANA

ipsis ita: cũ eligit extremitas maior & terminus medius in relatione ad illud, qđ est sub minore: & posteaq̃ cõmemorauit, ꝙ res in ipsis est, fm id, qđ refertur, cœpit enuntiare in hoc, & dixit, qm̃ si acceperis aliqd, qđ est causa causę ipsius in particularibus, erit vtiq; media: sensus est: & hoc, cũ acceperis experientiã extremitatis maioris in relatione ad particularia, quæ sunt sub extremitate minore, inuenies maiorẽ magis vr̃em vnoquoq; ipsorũ: & hoc est manifestũ, qm̃ cũ fuerit terminus maior cum hac dispositiõe, qm̃ inquã mediũ est ita & minor: & ꝓpterea tacuit ex ipso vnum, posteaq̃ cõmemorauit hoc, adduxit exẽplũ de hoc, & dixit: vt in exẽplo, ꝙ sint anguli sui extrĩseci ęquales quatuor rectis, supaddunt ei, qđ est esse triãgulũ & quadrãgulũ: sensus est: exẽplũ huius, qm̃ cũ prędicat de triangulo, ꝙ habet angulos suos extrinsecos ęquales quatuor rectis, hoc vtique ẽ vr̃ius triãgulo: & cõsiſr̃ si ꝑdicat cõsiſr̃ ẽt hoc de angulis extrinsecis quadrãguli, hoc ẽ q̃tuor tm̃, ipsum ẽ vr̃ius quadrãgulo: accepit aũt in hoc exẽplo terminos q̃tuor: quorũ vnꝰ ẽ, ęqualitas angulorũ extrinsecorũ quatuor rectis, & ẽ extremitas maior: & terminꝰ medius ẽ, quo mõstrat, ꝙ triãgulꝰ et quadrãgulus aggregãt angulos exeũtes cũ hac dispõne: & extremitas minor, q̃ ẽ aggregatio trianguli & quadranguli, hoc est natura cõmunicãs vtrisq;: & postea iudicauit, ꝙ aggregatio ipsorum est cum hac dispositione, hoc est, ꝙ sint anguli vtriusque extrinseci ęq̃les duobus rectis: & quartus triangulus, aut quadrangulus:

&

ABRAM

Et ideo oportet, quòd hic sint duo syllogismi, quando enim superadditur aliquis terminus tribus terminis superadditur syllogismus. Deinde dixit: Verũtamen quando simul caperentur essent reciprocã, id est, quando vero cõparamus maius extremum tertio extremo, quod est extremum min⁹ primi syllogismi: hoc est, ęqualitatem exteriorum angulorum quatuor rectis cum trigoni & tetragoni collecto, termin⁹ maioris extremi prædicaret de vtrisq; reciproca prædicatione, & illa est prædicatio, quæ fit æqualiter. Deinde dixit: Omniũ enim rerum, quarum exteriores anguli sint quatuor rectangulis æquales, medium est vnius similitudinis, idest oportet autem, ꝙ prædicatum, quod est maius extremum, sit ęquale collecto ex figuris, quibus insunt hæc propria: quia medius terminus in eis est vn⁹ idem, & est conuertibilis cum maiori extremo, & minor etiam est secũ conuertibilis: quãdo autem hoc est prout dixit, euidens est, ꝙ hoc quæsitum sit primũ & per se, sed est omnium figurarum, quarum sunt hęc propria, scilicet ꝙ ipsarum exteriores anguli sint quatuor rectis ęquales, & commonstrantur de trigono, vel tetragono non per naturã communẽ ambobus: & est sicut ille, qui commonstrat ęqualitatẽ angulorũ duobus rectis de trigono isochele, non ob huius commonstrationem de trigono simpliciter: hoc est, ꝙ sit commonstratio accidentalis, quæ nobis eueniat non per commonstrationem per se, sicut præmissum est ex nostris dictis, quòd quæsita sint duarũ specierũ per se, & accidẽtalis:

& ꝙ

BVRANA

& propterea quod sequit, est, vt sint hic bini syllr̃i: qm̃ cùm additur terminus super tres terminos, additur syllr̃s. D.d. Cùm vero accipiuntur simul, sunt vtiq; ęqualiter: sensus est: cùm vero eligitur extremitas maior in extremitate tertia, quæ est extremitas minor in syllr̃o primo, hoc ẽ, ęqualitas angulorum extrinsecorũ quatuor rectis simul cum aggregatione triãguli & quadranguli: & terminus extremitatis maioris prædicatur de vtrisq; prædicatione cõuersa, quæ est prędicatio fm ꝙ est ęqualiter. D.d. Et hoc, qm̃ quæcunq; habent angulos quatuor extrinsecos ęquales quatuor rectis, mediũ vtiq; est fm similitudinẽ vnã: sensus est: atqui sequit, vt sit prædicatũ, quod est extremitas maior, ęquale in oĩb⁹ figuris, in quibus inueniuntur istæ proprietates: qm̃ terminus medius in ipsis est vnus & idẽ, & est conuertibilis cũ extremitate maiore, & minor consilr̃ ẽt conuertibilis cũ ipso: cùmq; fuerit hoc, quẽadmodũ commemorauit: manifestũ vtiq;, ꝙ hoc quęsitũ est primũ & ꝑ se oĩbus figuris, quibus insunt istæ proprietates, hoc est, ꝙ sint anguli extrinseci ex ipsis æquales quatuor rectis: & ipsi monstrantur de triangulo aut quadrangulo nõ ꝑꝑ naturã cõicantem vtrisq;: & est, quẽadmodũ, qui monstrat æqualitatẽ angulorũ duob⁹ rectis de triangulo æquicrure nõ propter monstrationẽ huius de triangulo absolute, hoc est, vt proueniat nobis monstratio accidentalis, non ꝑꝑ monstrationem substantialem fm illud, quod pręcessit ex sermone nostro: ꝙ quæsita sunt duarum specierum, substantiale & accidentale:

A B C

ABRAM

D & φ naturalis disposítio sit, φ eueniat accidentalis per illam, quæ est per se, intendo per se prima. Et ideo qui non adiecit in demonstrationibus per se cõditionem primitatis de se perscitatus peccauit, sicut inuenimus fecisse Abunazar in suo libro. Veruntamen, q̃n quis quæreret in hoc exemplo, & diceret, nos inuenimus mediũ terminum, quo cõmonstretur hæc dispõ de trigono aliud a billo, qui est ipsius tetragoni: oportet enim trigoni exteriores angulos esse quatuor rectis æquales, q̃a sunt
E duplices interiorum. Iam autẽ commonstratum est, φ interiores sint duobus rectis æquales, tetragoni autem tales medij termini sunt tantidem, est itaq; , sicut qui commonstrat æqualitatem angulorum duobus rectis de trigono isochele tantum, & de trigono æquilatero solũ, per diuersos medios terminos. hoc vero quæsitum naturaliter primo commonstratur de figura, inquantum est figura: figuræ enim, inquantum figura est exteriores anguli sũt quatuor rectis æquales. huius autem causa primo est, quòd cuiusq; lineæ
F lineam incidentis anguli ex incisione facti sunt quatuor rectangulis æquales, & quiuis duo sunt duobus rectis æquales. Secũda vero est, quia collectum exteriorum cuiusq; figuræ semper sunt æquales omnib⁹ angulis, qui fiunt ad punctum, quo se incidunt trigoni, in quos figura partitur: hoc est, ad punctum, quo se incidunt liueæ trigonorum intra figuram: exteriorum enim angulorum cuiusq; figuræ quilibet cũ interiori sunt, æquales duobus rectis, & sunt recti duplum angulorum,

si figura

Digressio.

SVBANA

quòdq; dispõ naturalis est, vt ꝓueniat accidentale pp substãtiale, hoc est, pp substãtiale primũ: & pp hoc, qui nõ posuit cõditionẽ in demonstrib⁹ substãtialibus primis ex dispositione substãtialiũ, peccauit vtiq; quẽadmodũ inuenit Abunazar fecisse in hoc Libro suo: sed fieri põt, vt interrogaret aliquis in hoc exẽplo, & diceret: nos inuenim⁹ terminũ mediũ, per quẽ monstrat hęc dispõ de triãgulo absq; ipso de triangulo: & hoc, q̃n sequit vtiq; , φ sint anguli trianguli extrinseci ęquales quatuor rectis: q̃n ipsi sunt duplum intrinsecorũ: iãq; monstratũ fuit, φ intrinseci sunt ęquales duob⁹ rectis: & quadrãgulũ in talib⁹ terminis medijs est, quẽadmodũ si monstraret ęqualitatẽ angulorũ duobus rectis de triangulo ęquicrure seorsum, & triãgulo eq̃latero seorsum p terminos medios diuersos: atqui hoc q̃sitũ monstrat vtiq; p nãm primã de figura in eo, φ est figura: & hoc, q̃n figura in eo, φ ẽ figura hẽt angulos extrinsecos æquales quatuor rectis: & cũ in hoc est, primo quidem, q̃n oĩs linea scindẽs lineã, facit quatuor angulos ex sciſſiõe ęquales quatuor angulis rectis, & oĩs duo ex ipsis sũt æquales binis rectis: causa vero secũda est, q̃n aggregatio exeuntiũ ab omni figura, q̃ sunt æqualia semper oĩbus angulis, q̃ fiunt apud punctũ, super quo scinduntur lineæ triangulorũ in quos diuiditur figura, hoc ẽ figura, sup qua diuiduntur lineę trianguloru intrinsecorũ figura: & hoc, q̃n angulorũ extrinsecorum ex oĩ figura, inuenit vnus ipsorum cum intrinseco ęqualis duobus rectis, & erũt recti fm numerũ angulorum:

si erit

ABRAM

si figura fuerit trigona recti anguli sunt sex, illos dico, qui ambiũt exteriora latera cum reliquo latere figuræ: & hoc idem est numerus angulorũ trigonorũ, qui cadunt in figura: & si figura fuerit quadrilatera anguli exteriores & interiores sunt æquales octo rectangulis, & illi ijdẽ sunt numeri angulorũ trigonorũ, in quos partit̃ figura quadrilatera: qñ autẽ abiecti fuerint anguli cões, qui sunt figuræ anguli, remanẽt exteriores æquales angulis, qui fiunt ad punctũ, in quo coincidunt trigoni, in quos patitur ipsa figura. Qui aũt nescit hanc naturam, nescit ipsi⁹ causam essentialem: & si demr̃o sit quæ notificet rem s̃m quod ẽ, oportet ꝙ syll̃s, qui notificat hanc rem de trigono, aut tetragono per aliud q̃ per hoc medium, nõ sit demonstratio. Hoc autem commonstrato redeamus ad id vnde recessimus, & dicamus, ꝙ ex quo hęc oratio est composita ex duob⁹ syllogismis, hoc est ex illo, qui commonstrat æqualitatem exteriorum angulorum quatuor rectis solum trigono, & solum tetragono, fuerũt ibi duo medij termini, cœpit notificare, ꝙ primum medium sit vnum vnius rei, & alterum medium est vnum multarum rerum. Et dixit: Primum autẽ medium est primi extremi oratio: omnes enim scientiæ sunt per definitiones, idest, medium autem huius orationis est vnum, quia est definitio maioris extremi: definitiones autẽ definitorum sunt vnæ: oportet aũt medium terminũ esse definitionẽ maioris extremi, quia sciẽtia intenta de omnibus rebus in scientijs est, quòd sciatur per suas definitiones.

Et

BVRANA

si erit figura triangularis, erunt anguli recti tres, hoc est, qui cõprehendunt latera extrinseca simul cũ vno latere figuræ. & hęc est dispõ numeri triãgulorũ cadentium in figura: si vero fuerit figura quatuor laterũ, erũt anguli recti extrinseci & intrinseci æquales octo angulis rectis: qui erunt ijdem numero angulis triangulorum, in quos diuiditur figura quatuor laterũ: cùmq; perfecti fuerint anguli cõicantes, qui sunt anguli figuræ, sup̃sunt extrinseci æquales angulis, qui fiunt apud punctũ, apud quem aggregant̃ trianguli, in quos diuidit figura: & qui nõ nouit hanc nãm, non nouit per cãm suã substantialem: & si fuerit demr̃o, vt sciat rem, s̃m ꝙ est in ipsa: oportet vtiq;, ꝙ non sit demr̃o syll̃s, qui docet hanc dispõnẽ de triangulo, aut quadrãgulo absq; hoc medio: cùm vero declaratum fuerit hoc, redeamus vtiq; ad id, in quo eramus: & dicamus, qm̃ sermo iste est compõitus ex duobus syll̃s, hoc est eo, qui monstrat æqualitatem angulorum extrinsecorũ quatuor rectis de triangulo seorsũ & de quadrangulo seorsum, sunt vtiq; ibi duo termini medij: cępit docere, ꝙ medium primũ est vnum de re vna: & mediũ secundum est vnum de reb⁹ multis: & dixit: & medium primum est rõ extremitatis primæ, qm̃ oẽs scientiæ sunt vtiq; ꝑ definitiões: sensus est: & mediũ in hoc sermone est vnũ, qm̃ est definitio extremitatis maioris. & definitiones sunt vnæ de definitis: atq; sequitur, ꝙ terminus medius sit definitio extremitatis maioris: qm̃ cognitio, quæ intẽdit̃ de oĩbus in scientijs, est vt scias ꝑ definitionẽ suam:

& po-

ABRAM

D Et postq̃ dixit hoc protulit exẽplũ, Et dixit: v.g. quia frondium defluxus est vineæ connexus, & ipsam superat, ac etiam est connexus ficui, & ipsam superat, sed non superat oẽs, sed est illis æqualis, si quis caperet ꝙ primum mediũ sit oratio frondiũ defluxus, ideſt huius exemplũ est, quia frondium defluxus est accidẽs cõnexum vineæ, & est vniuersalius: & est etiam connexum ficui, & superat ipsam, & quando fit quæſitum harum rerum est vniuersalius illis: quando vero ſumitur de natura, de

E qua prædicatur frondium defluxus primo & per ſe, est illis æqualis. Et illud ſignificauit qñ dixit: Sed non superat oẽs, sed est illis æqualis, ideſt, ſed hoc accidens, qui est frondium defluxus, non est vnius omnibus arboribus, quarum frondes decidunt, ſed est illis æqualis. Et ex quo quando cõmonſtratur tale quæſitum de tali ſubiecto per ſe commonſtrat per vnum medium terminũ, quod est definitio maioris extremi dixit: Si quis caderet, ꝙ primum mediũ ſit oratio frondium defluxus, ideſt,

F tres autẽ termini huius ſyllogiſmi ſunt mutuo reciproci, & ſit demonſtratio cauſæ, qñ quis commonſtraret, ꝙ frondium defluxus inſit arboti, cuius frondes decidũt, per aliquẽ medium terminũ, qui ſit definitio frondiũ defluxus. ſicut ſi quis commonſtraret, ꝙ oẽs arbores, quarum frõdes decidunt: vt ſi diceres q̃ ſunt ſolidarũ frondiũ decidũt ipſarũ frõdes, qa humor, quo frõdes nutriuntur, cõgelaſin tali arbore. Dñs aũt dixit: Et hoc ꝙ primũ medium ſit, qđ eſt de altero illorũ duorũ, Intẽdit p illud, ꝙ medius termin⁹ ſyllogiſmi, quo

SVRANA

& poſtea commemorauit hoc, ad duxit exẽplũ & dixit: fluxus foliorũ ſequit̃ vitẽ & excedit ipſam, & ipſe conſiſt & ſequitur ficũ & excedit ipſum, ſed nõ excedit oẽs, ſed eſt æqualis ipſis: ſi acceperit aliquis, ꝙ mediũ primũ eſt rõ fluxus foliorũ: ſenſus eſt: exẽplũ huius: qñ fluxus foliorũ eſt accidens conſequens vitẽ, & eſt vnius, & ſequit̃ conſiſt & ficum & excedit ipſam: cùm acceperit quæſitũ in ijs, erit vnius ipſis: cùm vero acceperit de natura, de qua prædicatur fluxus foliorũ primo & per ſe, erit æquale ipſi: & hoc eſt, quod ſignificauit cùm dixit: ſed non excedit omnia ipſa, eſt æqualis ipſis: ſenſus eſt: ſed hoc accidẽs: quod eſt fluxus foliorum, non eſt vniuerſalius omnibus arboribus, quarum fluunt folia, ſed ẽ æquale ipſis: & poſtea fuerit tale quæſitum, quod monſtratur de tali ſubiecto, monſtratur vtique per ſe per terminum medium vtiũ, qui eſt definitio maioris extremitatis: dixit: ſi acceperit aliquis, ꝙ medium primum eſt ratio fluxus foliorum: ſenſus eſt: æqui erunt termini tres in hoc ſyllo æquales inter ſe, & erit demonſtratio cauſæ: cùm monſtraverit alquis, ꝙ fluxus foliorum ineſt arbori, cuius fluunt folia p terminum medium: qui eſt definitio fluxus foliorum: quemadmodum ſi monſtraret aliquis, ꝙ omnes arbores, quarum fluunt folia: ac ſi diceres ſyllogiſmum, folia, quæ fluunt, qñ humiditas, per quam nutriunt folia cõgelatur in hac arbore: & cũ dixit: & hoc, vt ſit medium primũ, quod eſt ſuper altero ipſorum omnium: intelligit per ipſum, ꝙ termi nus medius in ſyllogiſmo, hoc eſt,

per

ABRAM

quo ſcilicet commonſtratur hæc diſpoſitio de ficu, aut de vinea, ſit minus extremũ primi ſyllſi, quod eſt, omnes arbores, quarum frondes decidunt. vocauit aũt illud primũ, cõparãdo ipſum minori extremo primi ſyllogiſmi. Primus autem ſyllogiſmus ſic ſit, vinea eſt arbor ſolidarum frondium: quicquid aũt eſt ſolidarum frondium ſuæ frondes decidunt: ſicq; hinc concluditur, ꝙ vineæ frondes decidant. Secundus vero ſyllſs eſt primus eſſentialis, qui ſic componitur, Arbori ſolidarũ frondium congelatur humor, qui in ea eſt quo nutriuntur eius frondes. autumni rigore: olꝰ aũt arboris cuius humor congelatur, decidunt frondes: & concluditur hinc, ꝙ arboris ſolidarum frondium decidunt frondes. Dum autem dixit: Et iterũ huius medium ſit humoris cõgelatio, ideſt, ꝙ medius terminus, quo commonſtratur, ꝙ frondium defluxus inſit omnibus arboribus quarum frondes decidunt: dico quæ ſunt ſolidarum frondium, eſt, gratia exempli, ꝙ in hac arbore congelatur humor, quo nutriuntur eius frondes. Dixit autem: Aut alia res de huius cauſis, illius quod eſt frondium defluxus, qm̃ non eſt hic cõmonſtratum hoc, ſ. cauſa ꝙ defluxus frondium ſit congelatio humoris prouenientis ad frondes. Dum autem dixit: Et eſt congelatio lactis in ſemine condenſati, ideſt, ꝙ ſit definitio frondium defluxus, quia ſi quis quæreret, quid ſit frondium defluxus, diceretur ei ꝙ ſit congelatio lactis condenſati in ſemine ipſius fructus: hoc eſt, dũ conceſſerimus hanc eſſe ipſam cauſam.

BVRANA

per quem monſtratur hæc diſpoſitio de ficu, aut de vite, eſt extremitas minor in ſyllogiſmo primo, & eſt, arbores, quarum fluunt folia: vocauit autem ipſum primum eo, quòd probanimus de extremitate minore in ſyllogiſmo primo: ſyllogiſmꝰ autem primus eſt ita: vitis eſt arbor durorum foliorum, & omnis duro rum foliorum fluunt folia, & concluditur ex hoc, quòd vitis fluũt folia: ſyllogiſmus vero ſecundus, qui eſt ſubſtãtialis primo, componitur ſic: arboris durorum foliorum congelatur humiditas, per quam inueniuntur folia ſua in vehemẽtia hyemis, & omnis illius, cuius cõgelatur humiditas, per quam nutriuntur folia ſua in vehementia hyemis, folia ſua fluunt, & concluditur ex hoc, ꝙ arboris durorum foliorum fluunt folia: & cùm dixit: & medium, congelatio humiditatis: ſenſus eſt: quòd terminus, per quem monſtratur, ꝙ fluxus foliorum ineſt omnibus arboribus, quarum fluunt folia, hoc eſt durorum foliorum, eſt exempli gratia, quòd huius arboris congelatur humiditas, per quam nutriuntur folia ipſius: atqui dixit, aut aliquid aliud ex cauſis, quid eſt fluxus foliorum, quoniam hoc non eſt manifeſtum: igitur volo, quòd cauſa fluxus foliorum eſt congelatio humiditatis peruenientis ad folia: eſt vero dixit: congelatio lactis coniuncti in ſemine: ſenſus eſt: quòd erit vnique definitio fluxus foliorum, ꝙ dicatur ipſi, quòd eſt congelatio lactis cõiuncti in ſemine fructus, hoc eſt, cùm conceſſerimus, quòd hæc eſt cauſa.

A

B

C

In

T.25.pa D *In figuris vero ita assignabit, quærentibus assecutionem causæ & cuius causa sit A inexistens B omni: B vero vnicuiq; eorum, quæ D, in plus autē: B vtiq; vniuersale esset ijs, quæ sunt D, hoc enim dico vniuersale, quod non conuertitur: primum vero vniuersale, cum quo vnum quodq; quidem non conuertitur, omnia autem conuertuntur & non excedunt: ipsis itaq; D causa est ipsius A ipsum B. oportet igitur A in plus quam B extendi: si vero non, quid magis causa erit hoc illius? si itaq; omnibus E inest ipsum A, erunt aliquid illa vnum omnia aliud à B: si enim non, quō erit dicere, quòd cui inest E, ipsum A omni inest: cui vero A, non omni ipsum E? propter quid enim non erit aliqua causa, vt insit oībus D?* sed nunquid & quæ sunt E, erunt aliquid vnum?*

* a. l. sed nunquid & ipsis E, siq dē erūt aliquid vnū?

ABRAM

T.c.98 E In figuris vero sic fit perfectio illorum, qui quærunt connexionem causæ, & rei, cuius causa est ipsi⁹ causa: vt q̄ sit A insit omni B, & B omni D & superet illam: A autem sit communis ipsi D, cōmunem autem dicimus quę nō cōuertitur reciproce, sed primū communem dicimus id, cū quo non cōuertitur vnumquoq; reciproce: collectum autem cōuertitur illi reciproce. B autem est causa, qua A insit ipsi D: oportet ergo, q̄ A non superet B & q̄ insit ipsi D cum excessu. Si A nō superat B ipsam inessendo, & declinādo per B cur simul sunt de B, & cur hæc sit causa propria? dico causa subiecti: si autem A inest oībus E omnia illa sunt vna res alia ab ipsa B. quo nanq; modo esset aditus ad orationem, q̄ cuiq; inest D insit A cū non cuiq; inest inesset E & cur non inueniatur illi causa quædā, sicut A ipsi D: inest enim omnib⁹ E. ipso itaq; E simul sunt vna res.

Eius

BVRANA

Dixit Arist. In figuris vero ita erit p̄fectio ijs, q̄ quęrūt cōiunctionē cāę & rei, q̄ est cā causę ipsius, sit A inexistēs oī B, B vero vnicuiq; eorū, q̄ D & excedēs ipsa: & A erit vl̄e ipsis D & hoc, q̄m vocat̄ vtiq; vl̄e, si nō reuertitur ęqualr: vl̄e aūt primū vocatur vtiq; illud, cū quo nō cōuertit̄, & vnūq̄dq; ęqualr, & vl̄e ipsi⁹ conuertibile cū ipso ęquale ipsi: & B est cā, vt sit A inexistēs D, sequit̄ itaq;, q̄ nō excedat A sup̄ B q̄q; insit D p̄ additamētum, si A nō excedet p̄ id, q̄ inest ipsi D & declinat̄ sup̄ B & hęc p̄p̄ q̄d erūt simul sup̄ B? & si nō, p̄p̄ q̄d erit hoc cā appropriata? hoc ē causa subiecti? et si A inerit oīb⁹ E quō erūt ipsa oīa aliq̄d vnū, quod sit aliq̄d vnū aliud A B & hęc, quō inueniet̄ via, vt dicat̄, q̄ cuicūq; inest D illi inest A & nō cuicūq; inest A illi inest E & p̄p̄ quid nō īueniet̄ cā aliqua, vt A insit D, & hoc, q̄m ipsa insunt oīb⁹ E quō igit̄ erunt simul aliquid vnum?

T.c.98

Intētio

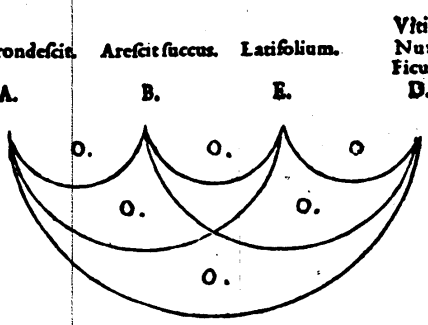

Figura hęc causam & earum naturam ipse ostendit declarat.

B

Cō. 98 Eius intentio hic est notificare, ꝙ qui commōstrat esse aliquam rem de pluribus, q̄ de vna re, per plures quàm per vnā causam, adeo quòd vnius eiusdem rei sint multæ causæ in multis rebꝰ, eius processus in hoc sit mediante commonstratione huius rei de vna re per vnam causam, & quòd quando non procedat hoc tramite eius processus non sit naturalis. Et dixit: In figuris vero fit perfectio illorum: qui quærunt connexionem causæ & rei cuius causa est ipsius causa, idest, quando vero quæritur syllogismus simpliciter, quo causa connectitur suo causato in re, in qua est causa illius in pluribus quàm vna re, processus ad hoc est, quòd quæratur aliqua res de aliqua re mediante eius causa sibi propria. verbi gratia, quòd capiamus A inesse iis, quæ subsunt B ob A inesse B & B ipsi D tunc enim A inesset multis rebus, scilicet illis, quæ subsunt ipsi D per vnum medium, quod est ipsum B. Et hoc intendebat dum dixit: Quòd A insit omni B, & B oi D, & superet illā, idest,

Intentio sua in hoc est docere, ꝙ qui monstret aliquid inesse pluribꝰ per plures causas: quousq; sint alicuius vnius & eiusdem causæ plures de rebus multis: cuius via est in hoc per media monstrare hoc de aliquo vno ꝑ causam vnam: & hoc, q̄n ea ipse non processerit hæc via, nō erit via ipsius naturalis. Et cùm dixit: In figuris vero ita erit perfectio illi, qui quærit coniunctionē causæ & rei, quæ est causa causæ ipsius: sensus est: cùm vero quęrit syllogismus absolutus, per quē coniungit causa causata de aliquo, quod est causa ipsius ꝑ plura vno, ipsa est via, vt quærat aliqd ꝑ aliquid per medium causæ ipsius appropriatæ ipsi: deide accepit causam illam in monstratione istius ad id quod est sub hoc, quod inest ipsi ꝑ cùm ipsius appropriatam: vt in exemplo, ꝙ accipiatur A inesse illi, quod est sub D propterea ꝙ A inest ipsi D q̄n tunc A inerit rebus multis: quæ sunt sub D per medium vnum, quod est B & hoc est, quod voluit, cùm dixit: & erit A inexistēs omni B & inerit B vnicuiq; ex D & excedet ipsos

Cō. 98 C

D ideſt,& capiamus A vice maioris extremi, quod eſt cauſatum, & B loco medij, quod eſt cauſa, & quod ſubeſt ipſi D vice minoris, in quo ē cauſa: & qñ A ineſt omni B. & B ineſt ſingulis illis, quæ ſubſunt ipſi D hoc eſt, ꝙ ſit vniuerſalior illis, quia eſt æqualis ipſi D, & quæ ſubſunt ipſi D ſunt ipſius partes, & propriores illa: hoc opere iam commonſtrauimus vnam rem per vnā cauſam de multis reb⁹: exempli gratia, ex materijs: Quòd vice ipſius A ſumatur frondium defluxus :& vice ipſius B humoris congelatio : & vice ipſius D
E arbor ſolidarum frondium, & quæ ſubſunt arbori ſolidarum frondiū ſit, ſicut ficus & vinea & reliquæ: & conſtituatur ſyllogiſmus in quo ſit cauſa plurium q̄ vnius rei cauſa, ſic, frōdium defluxus ineſt omni arbori, cuius humor congelatur: humoris autem congelatio ineſt ficui: concluditur itaq; hinc, ꝙ frondium defluxus inſit ficui: & ſimiliter ꝑ hunc eundem medium terminum cōcluditur, ꝙ frondium defluxus inſit vineæ. Dum autem dixit: A autem ſit
F communis ipſi D, ideſt, ꝙ A quod ē maius extremū, ſit vniuerſalius ijs, quæ ſubſunt ipſi D. & ex quo ſignificauit hoc ſignificatum per dictionē communem, qua dictione vtimur pro multis ſignificatis in hac arte, explicuit ſignificatū illius, cuius rem intendebat, Et dixit: Communē autem dicimus, quæ non conuertitur reciprocæ, ideſt, in qua prædicatum non fuerit reciprocū ſubiecto, adeo ꝙ conuertat̄ cum ſubiecto :hoc eſt, ꝙ ſubiectū prædicetur de toto prædicato. Ex quo autem B & D vnum quodq; eſt cōis his, q̄ ſubſunt ipſi D,

Intēdit

ſenſus eſt: & accipietur A loco extremitatis maioris cauſatæ, & B loco medij, quod eſt cauſa: & illud, quod eſt ſub D loco minoris. quod habet cauſam: cùmq; A inerit omni B & B inerit vnicuiq; eorū, quæ ſunt ſub D igitur A excedet vnumquodq; eorum, quæ ſunt ſub D hoc eſt erit vniuerſalius ipſo, qm̄ ipſum eſt æquale B & ex eo. quod eſt ſub D particularia ipſi, & appropriata ipſi: & erit in hac operatione, ꝙ iam declarauim⁹ aliquid vnum per cauſam vnam de rebus multis: exēplum huius ex materijs, vt ſit loco A fluxus foliorum, & loco B congelatio humiditatis, & loco C arbor durā: & illud, quod eſt ſub arbore durorum foliorum, eſt quēadmodum ficus & vitis & alia: & complicabitur ſyll⁹, in quo cauſa erit cauſa plurium ita: fluxus foliorum ineſt omni arbori, cuius cōgelatur humiditas, & cōgelatio humiditatis ineſt ficui: igitur concludit̄ ex hoc, ꝙ fluxus foliorū ineſt ficui: & ita cōcluditur per hunc eundem terminum medium, ꝙ fluxus foliorum ineſt vitī: & cùm dixit: & A erit vſe ipſi D, ſenſus eſt: ꝙ A quæ eſt extremitas maior erit vniuerſali⁹ eo, quod eſt ſub D, & poſtea q̄ ſignificauit per dictionem vſem ſuper hac diſpoſitione, & erit dictio, quæ pertractatur de intentionibus in hac arte, declarauit rem, quæ cōfirmat monſtratione ipſius: & dixit: & hoc, qm̄ vocauit vtiq; vſe, quod non reuertit̄ æqualiter: intelligit illud, in quo prædicatū non eſt æquale ſubiecto, quouſq; cōuertatur cum ſubiecto, hoc eſt, vt prædicet̄ prædicatum de omni ſubiecto, & qm̄ B & D vt ſūq; eſt vniuerſalius eo, quod eſt ſub D,

intelligit

A B R A M

Intendit hic per cõmune, quod cõmunius est: & sunt duo communia his, quę subsunt ipsi D quorum vnũ est B & alterum est D: ex quo itaq; sunt B & D, & quando comparantur maiori extremo, B est primum, & sit hoc cõmune primum per se, & intendit hic per commune quando dixit, A autem sit communis. Deinde cœpit explicare id, quo diguoscatur primum commune à secundo, Et dixit: Sed primum commune dicimus id, cum quo non conuertitur vnumquodq; reciproce: collectum autem conuertitur illi reciproce, idest, voco commune primum hic medium terminum, qui est vniuersalior ijs, quę subsunt ipsi D & est reciprocum ipsi D. verbi gratia, quia humoris congelatio est reciproca rei densarum frondium: quicquid enim est densarum frondium, ipsius humor congelatur: & non est reciprocum his quę subsunt ipsi D, scilicet q̃ subsunt arbori densarum frondium de ipsis speciebus. Et illud intendebat dum dixit: Collectum autem conuertitur illi reciproce, idest, natura communis speciebus, quarum frondes decidunt, vt si diceres, quòd illarum signum sit frondium densitas. Deinde dixit: B autem é causa, qua A insit ipsi D. oportet ergo, quòd A nõ superet B, idest, & quando B, quod est humoris congelatio, est causa, qua frondium defluxus insit arbori densarum frondium, oportet itaq; quòd frondium defluxus non sit communior lactis congelatione: impossibile enim est causatũ communius esse q̃ ipsa causa. Dum autem dixit:

Et

B V R A N A

intelligit per vniuersale hic, magis vniuersale: & sunt hic duo vniuersalia ei, quod est sub D quorũ vnũ est B & alterum D, & quoniam sunt B & D, cùm approbauerimus de maiore extremitate, est B primum, & est hoc vniuersale primum substantiale: & est hoc vtiq;, quod intenditur hic vniuersale in eo, quod dixit, & A erit vniuersale: deinde cœpit declarare propter quid diuiditur hoc vniuersale & primum à secundo, & dixit: atqui vniuersale primum vocatur hic, quod non conuertitur cũ ipso vnumquodq; ipsorum æqualiter, & vniuersale ipsorum conuertitur cum ipso: sensus est: atqui volo per vniuersale primũ hic terminum medium, qui est vniuersalior eo, quod est sub D, & est æqualis ipsi D, vt in exemplo, quoniam congelatio humiditatis est æqualis ligno durorum foliorum: & hoc, quoniam cuiuscunq; durorum foliorum congelatur humiditas, & hoc non est æquale ei, quod é sub D, & est illud, quod est sub ligno durorum foliorum ex speciebꝰ, & est, quod voluit, cùm dixit: & omnia conuertuntur cum ipso, æqualia ipsi: intelligit naturam cõmunicatam speciebus, super quas cadunt: ac si diceres, quòd signa ipsorum sunt dura folia. D. d. Et B est causa, vt sit A inexistens D, sequitur itaq;, vt non excedat A ipsum B. sensus est: cùmq; fuerit B, qđ est congelatio humiditatis causa, vt insit fluxus foliorum B ligno durorum foliorum: sequitur itaq;, vt non sit fluxus foliorum vniuersalius congelatione humiditatis: quoniam fieri non potest, vt sit causatũ vniuersalius causa: & cùm dixit:

A

B

C

ABRAM

D Et quòd insit ipsi D cum excessu, si A non superet B ipsam inessendo & declinando per B, idest, & quando oportet, quòd inesse A ijs, quæ subsunt ipsi D, sit inesse quo superet illa, & quòd A, quod est frondium defluxus, insit ipsi D, quod est solidarum frondium ob B, quod est humoris congelatio inesse ipsi D, quod est solidarum frondium, ergo nõ superat A ipsum D hoc est, quòd frondium defluxus non sit communior arbore densarum frondium. Deinde dixit: Cur simul sunt de B,

E id est, sin autem cur hoc sequatur quando A inest D, quòd illi insit B hoc est, quando frondium defluxus inest denso frõdibus, sequitur quòd illi insit humoris congelatio. Deinde dixit: Et cur hæc sit causa propria, idest causa subiecti, idest si possit inesse frondium defluxus solido frondibus, præter quòd insit humoris congelatio solido frondibus, cur sit humoris congelatio causa defluxus frõdium: iam enim notum est, quòd quando est causarum sit ipsa causa. Deinde dixit: Si autem A in-

F est omnibus E omnia illa sunt vna res alia ab ipsa B, idest, si frondium defluxus insit omnibus speciebus arboris, cuius frondes decidunt, & super singulis his speciebus sit litera, E gratia exẽpli: sequitur itaq;, quòd cuiusq; arboris, cuius frondes decidunt, pro qua scilicet est litera E & sit vna natura, & illa natura sit alia ab ipsa B, quæ est humoris congelatio. Et intendit hic notificare, quòd impos-

BVRANA

quòdq; insit ipsi D per additamentum, si erit A non excedens per id, quòd inest ipsi D & declinatur super B, sensus est: cùmq; iam sequitur, vt sit inexistentia A ei, quod est sub D inexistẽtia excedẽs ipsum: quòdq; sit inexistentia ipsius A quod est fluxus foliorum ipsi D quod est durities foliorum, propterea ꝙ B, quod est cõgelatio humiditatis est in D, quod est durities foliorum: igitur non excedet consimiliter etiam A ipsum D hoc est, ꝙ non erit fluxus foliorum vniuersalius arbore durorum foliorũ. Deinde dixit. Et hęc propter quid hoc erit cum ipso super B, sensus est: & si non propter quid hoc sequitur, cùm fuerit A in D ꝙ sit in ipso B hoc est, cùm inest fluxus foliorum duris folijs, sequitur ꝙ ipsi insit congelatio humiditatis. Deinde dixit. Et hæc propter qd erit hoc causa appropriata, hoc est causa subiecti: & hoc si est possibile, vt insit fluxus foliorum duritiei foliorum absq; eo, ꝙ insit congelatio humiditatis duritiei foliorum: propter quid est cõgelatio humiditatis causa fluxus foliorũ: quoniam iam notum est, quoniã cùm inuenitur causatũ, inuenitur causa. Deinde dixit. Et si A inest oĩbus E, qm̃ hic erunt hęc oĩa aliquid vnũ? hoc est aliquid vnũ absq; B & si fuerit fluxus foliorum inexistens omnibus speciebus arboris, cuius fluũt folia: & erunt istæ species de vnoquoque ipsorum, litera E, exempli gratia: sequitur itaq;, vt sit omni arbori, cuius fluunt folia, hoc est, in quo est litera E natura vna, & sit natura illa absq; B quod est congelatio humiditatis: atqui voluit

per

ABRAM

impossibile sit, quòd humoris congelatio prædicetur de ijs, quæ subsunt huic naturæ per se, sed median te hac natura, & est illa, pro qua posuit literam D. Deinde dixit: Quo nanq; modo esset aditus ad orationem, quòd cuiq; ineſt D insit A cũ non cuique ineſt ineſſet Z, id est, si hæc natura, pro qua est litera D hoc est frõdibus solidum, sit aliud à medio termino, quod est humoris congelatio, quare sit verum nos dicere, quòd cuiq; ineſt D, ideſt, frondibus solidum, illi insit A & non cuiq; ineſt A, scilicet frondium defluxus, insit Z, ideſt vineæ. Et intendit quòd si sit prædicatio A de Z mediante B solum, sequeretur quòd cuiq; ineſſet B ineſſet A & cuiq; ineſſet A ineſſet Z, quoniam hæc disposicio quę siti cùm suo subiecto, quando commonstratur ipsum ineſſe subiecto p̃ missas immediatas. Deinde dixit: Et cur non inueniatur illi causa quędam, sicut A ipsi D ineſt enim omnibus Z, ideſt, & iterum quæ est causa, qua non sit ineſſendi A quod est frondium defluxus singulis ipsis Z, hoc est, speciebus arboris cuius frondes decidũt causa, quæ sit alia quàm B, sicut essendi A non est alia causa quàm B, ideſt, sicut non est deciden di frondes arboris denſę frondibus, alia causa præter lactis congelationem. Deinde dixit: Ipsę itaq; Z simul sunt vna res, ideſt, oportet itaq; quòd omnium ſpecierum arboris cuius frondes decidunt sit vna natura communis, cuius per se sit causa defluxus frondium.

BVRANA

per hoc docere: quòd fieri non potest, vt prædicetur congelatio lactis de eo, quod est sub hac natura per se, nisi per medium istius naturæ: & ipsum est, in quo posuit nomen literæ Z. Deinde dixit: Et hæc, quomodo inuenietur via, vt dicatur, ꝙ omni illi, cui ineſt D ineſt A & non omni illi, cui ineſt A ineſt Z, ſenſus est: & si non erit hæc natura, in qua est D litera, hoc est duritiei foliorũ absq; termino medio, qui est congelatio humiditatis, quomodo erit verum nobis, vt dicatur, ꝙ omni illi, cui ineſt D hoc est duritiei foliorũ, ineſt A & non omni illi, cui ineſt A hoc est fluxus foliorum, ineſt vitio arqui voluit, ꝙ si fuerit prædicatio A de Z & per medium B tantum, sequitur, ꝙ cuicunq; ineſt B illi ineſt A & cuicũq; ineſt A, illi ineſt Z, qm̃ hæc est disposicio prędicationis quę siti simul cũ subiecto suo: cùm monstratum fuerit ipsum esse in subiecto per propositiones immediatas. Deinde dixit. Et propter quid non inerit ipsi causa aliqua, quemadmodum A ipsi D? & hoc, qm̃ ipsum ineſt omni Z, ſenſus est: amplius, quæ est causa, ꝙ nõ insit prædicationi A quod est fluxus foliorũ, vnicuiq; ipsorũ Z hoc est, ſpeciebus arboris, cuius fluunt folia causa est absq; B quęadmodum, ꝙ non insit existentiæ A causa altera absq; B, hoc est, quęadmodum ꝙ insit fluxui foliorum in arbore durorũ foliorũ causa absq; congelatiõne lactis. D.d. Igitur ipsa Z erunt simul aliquid vnũ: hoc est, sequitur itaq;, vt insit oĩbus ſpeciebus arboris, cuius fluunt folia natura vna cõicãs, & est, ꝙ insit ipsi causa casus foliorum per ſe.

T.25. ps D

*Considerare oportet hoc, & sit C: contingit itaq; eiusdem plures causas esse, sed non ysdem specie. vt quòd longaua sint, quadrupeda quidem eo quia non habent bilem, volatilia vero eo quòd sicca sunt, aut alterũ quid. Si vero ad indiuiduum non statim veniunt, non solum vnum est medium, sed & plura, & causa plures: vtrum vero causa mediorum, quod ad vniuersale primum, aut quod ad singulare, singularibus? planum itaq; ea esse quæ proxima sunt vnicuiq;, cui sunt causa, primum enim sub vniuersali esse, hæc est causa.† vt ipsi D inesse ipsum C: ipsum *A inesse, est causa: ipsi igitur D ipsum C, causa ipsius est A, ipsi vero C ipsum B, huic autem idem.*

† Argy. le. velun vt A competat ipsi D, cã est ipm C: vt igitur A competat ipsi D. cã est ipm C. vt ãt A competat ipsi C, cã est ipsum. B

* all. B

ABRAM

T.c.99 E

Expedit itaq; scrutari de hac, & sit hæc ipsa C. possibile ergo est multas causas esse, quæ sint vnius eiusdem rei causæ, sed non qua sunt rerum causæ, quæ sunt vnæ eædem specie. verbi gratia, quòd sint longæua, quadrupedum quidem est: quia nõ sit illis fel: auium vero, quia siccæ sint, aut alia res: si autem nõ subito fiat, & perueniatur ad impartibilia, & non sit vnum solum, sed plura, causæ itaq; etiam plures sunt. Quæ autem species F harum mediarum, o vtinam scirem, sit causa rerum particularium, cernis ne, quòd sit res proxima ipsi toti primo, aut quæ est apud res particulares. manifestum itaq; est, quòd sint res, quæ nimis proximæ sunt vnicuique in quo est causa: causa enim, qua primum quod toti subest sit, est hoc. gratia exempli, causa, qua A insit C est B & causa, qua A insit D est C, & ipsi C B & huic est ipsamet.

Postq̃

BVRANA

T.c.99

Dixit Aristo. Oportet igitur, vt inquiram⁹ de hoc, vt sit hoc D, igitur fieri potest, vt causæ multæ sint causæ alicuius vnius & eiusdem, præterquàm quòd non sunt secundum quòd sunt causæ rerum, ipsę vnę & eadem in specie: vt in exemplo, quòd sint longæua: quadrupeda quidem eo, quòd non habent bilẽ, volatilia vero eo, quód sunt sicca, aut aliquid aliud, si non fuerit statim & deueniet ad indiuiduum, & non fuerit vnum tantum, sed multa, & erunt causæ consimiliter etiam plures: verũ vero ex istis mediis est causa rerum particularium, an ne aliqd propinquum vniuersali primo, aut quod est apud particularia: planum vtiq;, quoniã quæ propinqua sunt nimis vnicuique, quod habet causam: & hoc, quoniam primum, quid est sub vniuersali, est hoc: vt in exemplo, causa, quòd A insit C est B & causa, ꝙ A insit D est C & ipsi C ipsum B & huic illa eadem.

Posteaq̃

ABRAM

Cō.99 Postq̄ ei commonstratum est, ꝙ prædicatio frondiū defluxus de omnibus speciebus arboris, cuius frondes decidunt, fit ob prædicationem ipsius de natura communi omnib⁹ arboribus, quarū frondes decidunt, & illa est frondium densitas, gratia exempli, Dixit: Expedit itaq; scrutari de hac, & sit hæc ipsa c, idest qñ commonstratum est, ꝙ partium, de quibus quæritur quid sit vr̄ius illis, sit vna natura æqualis accidēti quęsito. Iam itaq; expedit nobis scrutari hanc naturam, & quærere inesse accidens illi: hæc enim est quæstio per se, & hæc est vna causa solum. D.d. Possibile ergo est multas causas esse, quæ sint vnius eiusdem rei causæ, sed non quę sunt rerum causæ, quæ sunt vnæ eędem specie, i. & si talis natura non connectatur alicui quæsitorum, contingit quæsiti esse multas causas, sed hoc quæsitū non esset vnum, nisi solo nomine, non specie, aut genere: hoc est, ꝙ si esset vere vnum, eius esset vna causa, & si eius esset vna causa, ipsius esset vnū subiectū. Dum autem dixit: Quæ sint vnius eiusdem rei causæ. Intendit vnam noīe. Et dum dixit: Sed nō qua sunt rerum causæ, quæ sunt vnæ eędē specie. i. ꝙ illæ nō sint causæ rerū. i. quæsiti, quod sit nār̄ vnum. Deinde tulit huius exēplum, & dixit: Verbi gratia, ꝙ sint lōgęua: quadrupedū quidē est, quia non sit illis fel. i. huius exemplum est, si quęreremus causam longitudinis vitę animalis longęui, & non inuenim⁹ vnam naturam, de qua prædicetur esse longęuum: scimus itaq; quòd causæ essendi longæuum non est varium varietate specierū animaliū,

& ꝙ

BVRANA

Posteaq̄ declarauit, ꝙ prędicatio fluxus foliorū de oībus specieb⁹ arboris, cuius fluunt folia, erit vtique pp prædicationem suam de natura cōicata omnibus arboribus, quarū fluunt folia, & est durities foliorū exempli gr̄a: dixit: oportet igitur, vt inquiramus de hoc, & sit hoc c, sensus est: cùmq; declaratum fuerit, ꝙ in particularibus, in quibus vr̄, quid est magis vr̄e ipsis in natura vna, est æquale accidenti q̄siti, oportet vtiq; vt inquiramus de hac natura, & inquiratur existentia accidentis in ipsis: qm̄ hæc quæstio est substātialis, & hęc causa est vna tantū. D.d. fieri vtiq; pōt, vt causæ multæ sint causæ alicuius vnius & eiusdem: præterq̄ ꝙ non s̄m ꝙ sunt causæ rerum vnæ & eędē in specie: sensus est: & si non componit̄ similitudo istius naturæ de aliquo quæsitorū, cōuenit vtiq;, vt sit quęsitū causarum multarum: præterq̄ ꝙ hoc quæsitū nō est vnū, sed noīe tm̄, aut in genere: sensus ē, ꝙ si esset vnum in veritate, haberet cām vnam, & si haberet cām vnam, haberet subiectū vnū: & cùm dixit: Et ipsę sunt causę alicui⁹ vni⁹ & eiusdem: ītelligit ꝑ ipsum vnū in noīe: & cùm dixit: ꝑterq̄ ꝙ non sunt s̄m ꝙ sunt causę rerū, ipsę vnę & eędē in specie, hoc est, ꝙ ipsę nō sunt causæ rerū, hoc est ad quęsitum, quod est vnū in natura vna: adduxit exēplū huius in ijs, q̄ sunt longęua: & dixit: quadrupeda quidē, qm̄ non habent cholerā: hoc est, exēplū huius, si quęramus cām longęuitatis in aīali longæuo, & non inuenit̄ natura vna, de qua prædicetur longęuum: sciemus vtiq;, ꝙ causa longęuitatis nō diuersæ per diuersitatem specierū aīalis,

Cō.99 A B

ABRAM

D & quòd nõ sit vna ratio essendi longæuum in eis: verbi gratia, quia inuenim' esse longæua animalia quadrupedia paruorum fellium: & hoc inuenimus in animali volatili vehementis caloris & siccitatis, aut alterius rei huic similis, quæ dicatur causa essendi longæuum, si autem essendi longæuum esset vna ratio his differentibus speciebus, hoc est, quadrupedibus & auibus, oporteret ꝙ omnibus esset vna natura communis, quæ esset causa essendi longæuum, & esset causa proxima essendi longæuum, illa res, quæ enuntiaret esse
E longæuum de illa natura. Et tale sit de quæstione eclipsis, quæ inest Solis & Lunæ, quia de eis dicitur nominis æquiuocatiõe. Et ideo causa eclipsis Solis est alia à causa eclipsis Lunæ. Deinde dixit: Si autem non subito fiat, & perueniatur ad imparibilia, & non sit vnum solum, sed plura: causæ itaq; etiam plures sunt, ideſt, ꝙ contingat tale, quando fuerint plures causæ, quæ sint causa essendi vnam rem in multis rebus secundũ se sine medio: hoc est, quòd
F oporteat ꝙ id, quod putat esse vnũ quæsitum non sit vnum: ex quo autem multæ causæ, quando sunt causa essendi vnam rem in multis reb' ob naturam ambientem illas multas res, quæsitũ illarum est vere vnũ: causæ autem sunt multæ ſm ſpecié accidentis, Dixit: Si autem non subito fiat, & perueniatur ad imparibilia, ideſt, ſi non ſit prædicatũ quæſiti ſpecierum particularium ab q; natura ſpecies ambiente, ſed ineſt illis ob naturam illas ambientẽ, cauſæ ſunt multæ ſecundum accidens, & quæſitum vere vnum, qñ autem oportet,

BVRAM A

quòdq; nõ est longitudo tpis in ipſis intentio vna: vt in exemplo, qñ inueniũtur cauſæ longitudinis tpis in animali quadrupede, qñ eſt pauæ choleræ: & inuenitur hoc in animali volatili, fortitudo caloris & ſiccitatis, aut aliquid aliud ex eo, quod apparet: vt dicat ꝙ eſt cauſa longæuitatis: ꝙ ſi eſſet longæuitas intentio vna ad iſtas ſpẽs diuerſas, hoc eſt in quadrupedibus & volatilibus, ſeque retur, ꝙ eſſet olbus ipſis natura vna cõiecta, quæ eſt cã, ꝙ longæuitas inſit ipſis: & ſit cauſa ꝓpinqua in longitudine tpis: cuius exiſtentiã iudicauit eſſe longitudinẽ tpis in illa natura: & ad ſimilitudinem huius, qõ cauſæ defectus inexiſtẽtis Soli & Lunæ: qñ ipſæ dſ de ijs per cõitatem noſtr: & propterea cauſa defectus Lunæ, eſt alia à cauſa defect' Solis. D.d. Et ſi non fuerit ſtatim deueniens ad indiuidua: & nõ erit mediũ vnum tñ, ſed multa, igitur cauſæ conſiſtẽt erunt multæ: ſenſus eſt: ꝙ in hoc vtiq; accidet, cũ fuerint cauſæ multæ, cauſa, vt res vna inſit multis p ſe abſq; medio, hoc eſt, vt ſequatur ꝙ ſit illũd, de quo exiſtimatur, ꝙ eſt quæſitum vnum, nõ eſt vnũ: & qñ ſunt cauſæ multæ ſeo, ꝙ ſunt cauſa, vt ſit aliquid vnũ in multis pp naturam comprehenſam in illis multis, quæſitũ vtiq; in ipſis eſt vnũ in veritate, & cauſæ multæ in ſpecie accñtis: dixit: & ſi nõ erit ſtatim deueniens ad indiuiduũ: ſenſus eſt: & ſi nõ inueniet prædicatũ quæſiti in ſpẽbus particularibus abſq; nã cõprehenſa in ſpeciebus: ſed inuenit in ipſis vna pp nãm comprehenſam in ipſis, igitur cauſæ multæ ꝙ accidens, & quæſitum ẽ vnũ in veritate: & cũ ſequat,

cum

ABRAM

oportet, ꝙ qñ res ita fuerit, ꝙ sint in ter quæsitum & vltimas species duo termini, aut plures, cœpit scrutari quishorũ sit vere medius terminus. Et dixit: Quæ autem species harum mediarum ò vtinã scirem, sit causa rerum particulariũ: cernis ne, ꝙ sit res proxima ipsi toti primo: aut quę est apud res particulares, i. ꝙ hoc sit sicut inefficiendiũ defluxus vineæ & ficui ob duos medios terminos: quorum vnus est lactis congelatio, & alter est arbor densarũ frondiũ: & ò vtinam certioratus essem, quis horum terminorum sit causa decidendi frondes à vinea & ficu, an lactis congelatio, aut natura, quæ edixit frondiũ densitatem. Et intendit, ꝓ rem proximã ipsi toti primo, ipsam lactis congelationẽ, quę est proximum prædicatorũ ipsius quæsiti, & ꝓ eam, quæ est apud res particulares, arborẽ densarũ frondium: hæc enim nã est particularib⁹ proxima, hoc est subiecto quæsiti, & illa natura quęsiti prædicato. D.d. Manifestum itaq; est, ꝙ sint res, quæ nimis proximę sunt vnicuiq;, in quo est causa. i. manifestũ est, ꝙ id, quod est primũ, sit medius terminus, qui nimis ꝓximus est vnicuiq; rerũ particulariũ. Et illud intẽdebat qñ dixit: In quo est cã. Quia iã dixerat, ꝙ id, in quo est cã, sit min⁹ extremũ: hoc est, vt ꝙ arbor densa frõdibus sit dignior, vt sit causa frondiũ defluxus vineæ & ficus, & vnuscuiusq; arboris, cuius decidunt frondes ꝑ lactis congelatio: lactis enim congelatio est causa vniuscuiusq; speciei arboris, ꝙ fuerit sub arbore densa frondibus, mediante natura arboris frondibus densa. Dum autem dixit:

Causa

AVERANA

eum fuerit res ita, vt sint inter quæ- A
situm & species vltimas duo termini aut plures: cœpit inuestigare, qui istorum sit terminus medius in veritate, & dixit: vtrum vero istorum mediorum est causa particularium, an aliquid propinquum vniuersali primo, aut quod est apud particularia: intelligit, ꝙ hoc est, quẽadmodum inexistentia fluxus foliorum viti & ficui pp duos terminos medios: quorũ vnus est congelatio lactis, alter vero arbor durorũ foliorum: vter vero istorũ duorũ termi
norum sit causa casus foliorũ à vite B
& ficu, aut congelatio lactis, aut natura, quæ est iudicium duritiei foliorum: & intellexit ꝓ rem propinquã toti primo cõgelationẽ lactis, quod est propinquũ ex ꝓdicatis quæsiti: cùm fuerint particularia arboris durorũ foliorũ: & hoc, qñ hæc natura est propinqua particularib⁹, hoc est subiecto quæsiti, & illa nã subiecto quæsiti. D.d. Et manifestũ, ꝙ est ex rebus propinquis nimis vni vni, qđ habet causam: sensus est, & manifestum, qñ quod est primũ, vt sit terminus medius, quod est propinquũ C
nimis vni vni ex reb⁹ particularib⁹: & hoc est, quod voluit, cùm dixit: quod habet causam: qñ ipse iã præmisit & dixit: qñ quod habet cùm est extremitas maior, hoc est, quem admodum arbor durorum foliorũ magis conuenit, vt fit causa fluxus foliorum viti & ficui, & vnicuiq; ex arboribus, quarum fluunt folia, ex eo ꝙ est cõgelatio lactis: & hoc, qñ cõgelatio lactis est vicq; cã vnicuiq; ex speciebus arboris, ꝙ sunt sub arbore durorũ foliorũ per mediũ, nã arboris durorũ foliorum: & dixit:

Et

D ABRAM

Causa enim, qua primũ, quod toti subest sit, est hoc. Intẽdit ꝑ hanc rẽ, ꝙ cã, qua mediũ proximũ reb⁹ particularibus sit dignius, vt sit cã essendi ipsum maius, q̃ alter medius terminus, qui scit̃ de maiori termino est hæc res, quã dicam, s. ꝙ terminus remot⁹ à minori extremo, inest minori ob proximũ terminum. v.g. Quia frondium cõgelatio inest speciebus arboris, cuius frõdes decidũt ob nãm arboris frõdibus densæ: & hanc rẽ ipse exposuit solo exẽplo, &

E dixit: Gratia exẽpli cã, qua A insit C est B, & cã, qua A insit D est C. idest, huius exẽplũ est, ꝙ cã inessendi defluxum frondium ficui, & vineæ, & cuiq; speciei arboris, cuius frõdes decidunt, sit arbor frõdibus densa: qm̃ inesse lactis cõgelationẽ illis est mediante arbore frõdibus densa. Et cœpit A vice frõdiũ defluxus, & D vice cuiusq; arboris, cuius frondes decidũt: & cẹpit vice arboris, cuius frondes decidunt, B aũt cẹpit vice humoris cõgelationis, & ideo dixit: Et causa qua A insit D est C, & ipsi C B, &

F huic est ipsamet, id est, & causa qua A insit C est B. & dũ dixit: Et huic ẽ ipsamet. intendit, ꝙ causa inessendi A ipsi B est ipsamet B: hoc est, ꝙ causa inessendi defluxũ frondium humoris congelationi est ipsamet humoris cõgelatio. Et expedit te scire, ꝙ de causa proxima dicat̃, ꝙ oporteat eã esse cãm non simplr̃, sed causam inessendi ꝑdicatũ subiecto, nõ cãm essendi ipsum prædicatũ: vera aũt causa, q̃ est demr̃onũ, quib⁹ non permiscetur id, quod est ꝑ accñs, est, quę amplectit̃, ꝙ sit cã maioris extremi sine medio, & ꝙ sit causa inessendi ipsum minori, & ꝙ sit vna.

BVRANA

Et hoc qm̃ causa, ꝙ sit primũ, & est quod est sub vñ existens hoc idem: qm̃ causa: ꝙ sit mediũ propinquum rebus particularibus est magis cõueniens, vt ipsum sit cã, ꝙ sit maior q̃ termin⁹ medius secũdus, quẽ nouit de termino, q̃ est hic, de quo dixit: Et hoc, qm̃ termin⁹ longinquus ab extremitate minore inest vtiq; minori ꝑꝑ terminũ propinquũ, vt in exemplo: qm̃ cõgelatio lactis inest vtiq; spẽbus arboris: cuius cadũt folia ꝑꝑ nãm arboris durorũ foliorũ: & hãc rẽ declarauit ꝑ exemplũ tm̃: & dixit: Exemplũ, causa ꝙ A insit C est B: & causa ꝙ A insit D est C. sensus est. Exemplũ huius, vt cã ꝙ fluxus foliorũ insit ficui, & viti, & vnicuiq; ex specieb⁹ arboris, cuius fluũt folia, est arbor durorũ foliorũ: qm̃ cõgelationẽ lactis inesse ipsis est per mediũ arborem durorũ foliorum: & A accipit̃ loco oĩs speciei arboris, cuius fluunt folia, & C accipit̃ loco arboris, cuius fluunt folia, & B accipit̃ loco congelationis lactis: & propterea dixit: Et causa, vt A insit D est C & ipsi C B. sensus est: & causa ꝙ A insit C est B. & cùm dixit: & hęc ipsa eadem: sensus est. & causa ꝙ A insit B est B idem, hoc est, ꝙ causa ꝙ fluxus foliorum insit congelationi lactis, est ipsa eadem congelatio lactis. Scire autem debes, ꝙ de causa propinqua dicitur, ꝙ oportet, vt sit causa non absolute: sed causa, vt prędicatum sit. Causa autem vera, quæ est in demonstrationibus, cui non commiscetur illud, quod est per accidẽs, est, quæ aggregat quòd sit causa minoris extremitatis absque medio, & sit causa quòd ipsa insit minori, & ꝙ sit vna.

ANT.

ANT. INTER. TEX. XXVI. A

Rerũ scia eadẽ ẽ demõni.

De syllogismo igitur ac demonstratione, & quid vtrumque est, & quomodo fit, manifestum est simul vero & de scientia demonstratiua, idem enim est.

ABRAM

T.c.100 Quid sit syllogismus, & quid demonstratio, et quo modo fiat vterq; ipsorum, iam commonstratum est. Et iam est cum hoc cõmonstratum, quid sit demonstratiua scientia, & quo modo hoc fit: ambo enim hæc sunt vna eadem res.

Cõ.100 Ex quo demfo est sylls propriarũ pręmissarum, consideratio de syllo est pars considerationis de demfone: & ideo Arist. initiatus est Librũ Priorũ, ꝙ eius intentio de syllo sit, qd dixit, consideratio circa demfonem, & de demonstratiua disciplina: & ideo ambos appellauit vno nomine. Et postq̃ cõpleta ẽ eius cõsideratio de syllo in Lib Priorũ, & in libro sibi proprio. s. in lib. posteriorũ: completum est qd reliquũ erat de ipsius demonstrationis consideratione: quæ est cõsideratio de materia sylli demonstratiui: notificauit in vltimo huius libri, ꝙ iã expleta sit intentio, quam intenderat, & præposuerat in capite libri Priorum: hoc.n. est qd dicebat in capite priorũ libri, ꝙ id, qd intẽdimus est demfo: & de quo est inquisitio, est scia demfatiua. & d. Quid sit syllus, & quid demfo, & quo mõ fiat vterque ipsorũ, iã cõmonstratũ est, id ẽ, qd vero sit sylls, & qd sit demfo, & illa est res, quã intendebamus in horum librorum initio, iã expletũ est, qd commonstrari intendebatur de

SVRANA

Dixit Arist. De syllo, & quid demfo: & quomodo erit vtrũque ipsorum: hoc vtiq; ẽ ex eo, qd iam declaratũ fuit. Iamq; declaratum fuit cum hoc cõsimilr ẽt quid est scientia demonstratiua, & quõ erit hoc: & hoc, qm̃ vtraq; erũt aliquid vnũ, & idẽ. T.100

Posteaq̃ demfo est syllus per propositiones appropriatas, speculatio de syllo fuit pars considerationis de demfone: narrat, qm̃ res est ita, aperuit Arist. librum sylli, in eo, ꝙ intẽtio sua in syllo est vtiq; speculari de demfone, & scia demonstratiua: & ꝑpea vocauit vtraq; vno nomine. Et posteaq̃ perfecit speculationem de syllo in libro de syllo, & perfecit ĩ libro appropriato in lib. Demfonis, qd supererat ex ipso de re demõstrationis: & est cõsideratio de materia sylli demonstratiui: docet in fine tractatus, ꝙ iã superest ipsi intẽtio intenta, quã declarauit in principio libri de syllo: & hic est sermo ipsius in principio libri de syllo: qm̃ qd intendit, est demfo: & de quo ẽ inuestigatio, est scia demfatiua: & dixit. Quid aũt est sylls, & quid demfo, & quõ erit vtrunq; ipsorum: hoc vtiq; est ex eo, qd iam declaratũ fuit: sensus est. Quid aũt est sylls, & quid est demfo, & est illud, qd intẽdebat, cũ narraret de ipso in principio istorum tractatuũ: iam vtiq; perfectũ est illud, cuius intendebat de- B Cõ.100 ĩ C

ABRAM

D de his in hoc loco. Dixit aũt hoc: qa nihil reliquũ fuit de sylli & demfonis tractatu, quin illud edixerit: pfecta nanq; scia oium rerũ est, quæ ambit sciam specierũ illarũ rerum: & scire id, quo illę species cõstituuntur, hoc est, illas scire per suas definitiones, suarumq; definitionũ causas, & scire accidẽtia quę illis insunt. Quia autẽ hęc tria notificauerat in lib. Priorum de ipso sylfo, & iterũ notificauit hæc tria de re ipsius demfonis I lib. Posteriorũ. Vere itaq;, postq̃ totũ hoc expedierat dixit, ꝙ

E iã cõmonstratũ ei fuit qd intenderat: & quia demfo inuenit in scientia demonstratiua, Dixit: Et iam est cũ hoc commonstratũ, quid sit demonstratiua scientia, i. quęsita in scientijs theoricis. Dum autem dixit: Ambo. n. hæc sunt vna eadẽ res, idest, ꝙ scientia demonstrationis & scia demonstratiua ambæ sunt vna res, sicut albedo, & album sunt vna eadem res: & ideo, qñ alicui commonstratum fuerit quid sit albedo, commonstratum est quid sit albũ, & ideo quærere quid sit albedo, est

F ad sciendum quid sit album.

SVRANA

declaratio ex hoc hic: dixit autem hoc: qm̃ non derelictũ fuit aliquid ex re sylli & demõstratiõis, de quorum facta fuerit intentio: & hoc, qm̃ scia perfecta in vnaquaq; rerũ est, q̃ magis cõprehenditur in scientia specierũ istius rei: & scia eius in quo cõsistũt illę species, hoc est scia ipsorũ per definitiones suas & causas definitionũ suarũ, & cognitionẽ accidentiũ, quę insunt ipsis: & qm̃ iã declarauit hæc tria in libro sylli, & docuit cõsilr ẽt hęc tria de dispõne demfonis, & hoc in libro demõstrationis: igit in veritate, posteaq̃ perfecit de hoc toto, dixit: iamque declaratũ fuit cũ hoc, quę est scientia demonstratiua, intelligit quæsita in scientia speculatiua, & cùm dixit: & hoc, qm̃ vtraq; iã sunt vnũ: sensus est: ꝙ scia demonstrationis, & scientia demõstratiua vtraq; sunt vnum quid: quemadmodum dealbatũ & album vtraq; sunt vnũ qd: & ꝑpea, cùm declaratum fuerit alicui, quid est dealbatum, est veluti quid est album: & est ad hanc quęstiõnem hominis, scientia quid est dealbatũ vtiq; ad sciam qd ẽ albũ.

ANT. INTER. TEX. XXVII.

Quomodo Principia cognoscuntur: & quis principiorum sit habitus. Cap. II.

De principijs vero & quomodo fiunt nota, & quis cognoscens habitus, hinc est planum addubitantibus primum, quod quidem igitur non contingit scire per demonstrationem non cognoscenti prima principia immediata, dictum est prius. Immediatorum vero cognitio vtrum eadem sit, aut non eadem dubitare posset aliquis: & vtrum scientia vtriusque, aut non, aut huius quidem scientia, illius vero alterum quid genus, & vtrum non inexistentes habitus innascantur, aut inexistentes latuere. Si itaque habemus ipsos, absur-

dum

dum est: contingit enim certiores habentes cognitiones demonstratione latere: si vero accipimus, non habentes prius, quomodo vtiq; cognosceremus, et disceremus ex non praexistente cognitione? impossibile nanque, quemadmodum & in demonstratione dicebamus. A

ABRAM

T.c.101 De principijs vero, & quomodo sciantur, & quis habitus sit, qui ea sciat, fit euidens hinc, primo praeassumendo, & dubia de eorum re proferendo. Quod vero impossibile sit per demõstrationem scire quod non sciatur per prima principia, quae sint immediata, hoc est de his, quae iam praeposuimus, & de illo ediximus. Verumtamen putandum ne sit scientiam immediatam esse eandem, aut non esse sic, est dubitandum circa hoc. posset enim dubitari & dici, cernis ne, vtranq; duarum dispositionum esse sciẽtiam nec ne? an in vnam cadat scientia, in alteram vero genus quoddã aliud. Et o vtinam certioratus essem, an hi habitus fiãt in nobis postquàm non praefuerãt nobis, aut nobis praefuerint, et obliti sim⁹ illorũ, si illos praehabueramus, nefandũ hoc ẽ: oporteret.n.nos praehabuere notiones firmioris finis q̃ sit demonstrationis, & essent illarum duae obliuiones. Si autẽ adipiscimur illos, postq̃ non habuerimus eos in p̃terito, quo

BBVANA

Dixit Arist. De principijs vero, & quomodo erunt nota, & quis habitus cognitionis in ipsis, hinc vtique erit manifestũ, cùm inuestigauerimus primo, & intellexerimus in dispositione ipsorum dubia: q̃ quidẽ fieri non potest, vt sit cognoscens per demonstrationem aliquid, B cuius non cognoscit principia prĩa, quae sunt immediata: hoc vtique est ex eo, de quo praemisimus definitionem: de cognitione vero immediata, verũ est eadem, aut non ita, posset vtiq; aliquis dubitare de hoc: iamq; dubitaret et diceret: an ne vtrũque ipsorũ est scientia, aut non: aut in vno ipsorum cadit scientia, in altero autem genus quid: & vtrum habitus isti innouantur in nobis ex eo, q̃ non erant C in nobis: si sunt in nobis, & nos obliti fuimus ipsorum: et si possidemus ipsos, erit vtique absurdum: & hoc, quoniam sequitur, vt simus possidentes cognitionem validioris finis demonstratione, & erunt ambolatẽtia ipsos: si vero sumus, assequemur vtique ipsas, posteaquàm non erunt possidentes per id, quod praecessit: quomodo

ABRAM

D quo nam modo fit nobis aditus vt illos sciamus, et addiscamus, ex quo apud nos non est sciētia prior in essendo: hoc autem est impossibile, prout dictum est de demonstratione.

Cō.101 Scire vero vnde nobis euenerint demōnum prima principia, & qua virtute nobis euenerint, & quomodo euenerint, & quæ sit harum præmissarū natura, euidens est, ꝙ non fit Scientię Logicę, & ideo protulit hoc scrutinium. Postq̄ narrauerit, ꝙ iam expletum ei sit qd intēderat

E de re ipsius syllī demonstratiui, sed ex quo ex scientia harum rerū certior fit scientia de demonstratione, tradit dubiū, An demōnis prima sciantur demonstratione, aut sine demōne. Si autem sciantur sine demonstratiōe, an sciantur per aliud, aut per se: & ob has res visus sibi est meminisse hic de natura harū præmissarum, quæ sunt primæ in demonstratione, quantum possibile sit videri de illarum re in hoc loco, quatenus considerans demōne adipisceretur perfectionem suæ scię de demonstratione ob scientiā illius,

F quod videbitur de illarum re hic. qñ enim alicui commonstratū fuerit, ꝙ primæ præmissæ adipiscātur per aliam virtutem q̄ per virtutes sensus, & phantasiæ, sed ꝙ nobis fiant naturaliter, & ꝙ vniuersale sit alia à re ipsius particularis: notum itaque sit de natura harum pręmissarum, quanta sit illarum assertio, post euentum huius scientię perfectioris ei: & sit etiam eius sciētia de demonstratione potior. Et dixit: De

BVRANA

modo igit̄ erit via nobis, vt sciamus ipsa, & addiscamus ipsa, ex eo, ꝙ non habemus cognitionē præcedentem: & hoc, qm̄ fieri non potest, quemadmodū dictum fuit in de demōstratione.

Vnde aūt scīa demonstratiua proueniat nobis primo, & per quā potentiā prouenit, & qūo ꝓuenit, & q̄ nā istarum propōnū: planū vtiq;, ꝙ nō ē ex scīa logices: & ꝑpea adduxit in hoc inquisitionē alterā, narrans: ꝙ iam perfecit illud, qd intendebat de re syllī demonstratiui: sed qm̄ erat cognitio de rebus istis ex eo, ꝙ erat confidens in ipsis scīa per demonstrationem: & tradit dubiū si sciuntur prima demonstrationis per demōnem, aut absq; demōne & si sciuntur absq; demōne, aut sciuntur ꝑꝑ aliud ab ipsis: aut propter seipsa: & ꝑꝑ hæc, vidit, vt commemoret hic de natura istarū propositionum, quæ sunt primæ in demōstratione, illud, qd possibile est, vt videat ex dispōne ipsarū hoc in loco, in eo, ꝙ accipit speculans per demōnem perfectionem in cognitione sua per demōnē ꝑꝑ sciētiam in eo, ꝙ vr̄ ex dispositione ipsorū hic: & hoc, qm̄ cùm declaratum fuerit alicui, ꝙ propositiones primæ proueniunt vtiq; per potentiam aliā à potentia sensus & similitudinis: ipsę vero innouantur, quemadmodū ꝑ naturam: ꝙq; vr̄e est aliud ab intētione particulari: est vtiq; notū ex natura, quæ est ijs ꝓpōnibus illud, qd est verū in ipsis, posteaq̄ deuenerit illi hęc cognitio perfectior: & erit consimiliter ēt cognitio ipsius per demōnem meliorem: & cū d. quo-

Cō.101

ABRAM

De principijs vero & quomodo sciantur, idest, scire vero qualitatem euentus principiorum demonstrationis nobis, hoc est, q̃ sciamus quo modo nobis euenerint hæ præmissæ, & an euenerint per se, aut p aliã rem ab eis. Dum autem dixit: Et quis habitus sit qui ea sciat, idest, & quæ forma de animæ formis faciat scire has præmissas. Et dixit: Fit euidens hinc, idest, hoc videbitur ex illis, quæ hic dicet, sicut huic loco est possibile. Et ex quo scientia perfectior euenit, postq̃ præcesserint orationes mutuo repugnãtes circa rei constitutionem, & destructionem. Dixit: Primo præassumentes & dubia de eorum re proferendo, idest, q̃ perfectum euidens hic de hac re cuius explicatio intenditur euenit, qñ præassumpta & enuntiata fuerint dubia, quæ in hac sunt. D. dixit: Quod vero impossibile sit per demonstrationẽ scire qđ non scitur per prima principia, quę sint immediata. Hoc est de his, quæ iã prępositimus & de illo ediximus, idest, q̃ vero notum sit de re harum præmissarum dico de principijs, q̃ sunt indemonstrabilia per aliud, q̃ qui nescit illa, impossibile sit eum scire per demonstrationem, est quædam res, cuius commonstratio iam prępositа est in principio huius voluminis, & est per se notum. Deinde dixit: Verumtamen putandum ne sit scientiam immediatam esse eandem, aut non esse, sic est dubitandum circa hoc, idest, quod vero est dubitandum de re harum præmissarum, est, an sciẽtia de illis & scientia

BVRANA

quomodo autẽ principia erunt nota: sensus est: cognitio vero p qualitatem, qua deuenit principium de monstrationis ad nos: hoc est, vt sciamus, vnde prouenũt nobis istæ propositiones: & si prouenient per se, aut propter aliquid aliud: & cũ dixit: & quis habitus cognitionis in ipsis: sensus est: & quæ forma ex formis animę facit scire istas propositiones; & cũ dixit: & erit hoc manifestum hinc: hoc est, quod appareat ex eo, quod dico hic, scilicet id, quod possibile est hoc, hoc loco: & quoniam scientia magis perfecta prouenit vtiq;, posteaq̃ præmiserimus rationes contrarias ad confirmationẽ rei & per causam suam: dixit: vt præmittamus, & intelligamus in dispositione ipsarum dubia: sensus est, q̃ manifestum perfectum in hac re, cuius monstrationem cõstruimus, prouenit vtiq; homini, cum premiserit & enũtiauerit dubia, quę sunt in hoc. D. d Quod autem fieri non potest, vt sciat per demonstrationẽ ille, qui non scit per prima, q̃ sunt immediata, hoc vtiq; est ex eo, qđ iam præmisimus & determinauimus: sensus est: q̃ autem notum sit ex dispositione istarum propositionum. hoc est principiorum, quę sunt absque monstratione per alia, q̃ qui non nouit ipsa, nõ potest scire per demonstrationem: huius vtique dispositionẽ iam præmisimus I principio istius libri, & hoc est notum per se. D. d. Vtrum vero scientia, quæ est absque medio sit vna & eadem, aut non est ita, posset aliquis vtique dubitare: sensus est: qđ a item dubitare posset aliquis ex dispositione istarum propositionum

A

B

C

simul

ABRAM

D tia de conclusionibus ipsarũ sit vna scientia fm speciem: & virtus illas compræhendens de animæ virtutibus sit vna, aut sint distinctę scientiæ per distinctas virtutes de aĩæ virtutibus. D.d. Posset enim dubitari & dici: cernis ne, vtranq; duarũ dispositionum esse scĩam, necne: An in vnam cadat scientia & in alterã genus quoddam aliud, idest, dubiũ autẽ est hoc, cernis ne, vtranq; duarũ adeptionum esse scientiam, quę cadant secũdũ vnum gradũ, & per vnam virtutem de animæ virtuti-
E bus, aut vna illarum duarum nobis occurrat per aliquam virtutum animæ, & altera per aliud genus de generibus animæ virtutũ: dico scientiã principiorum & scĩam ex principijs euenientem. Et põt esse, ꝙ eius snĩa sit aliud dubium, an s. scĩa de re principiorum incidat nobis per speciem scĩæ, qua incidit nobis scĩa de re conclusionũ: & principia demõstrationis indigerent demõstratione, aut scĩa principiorũ nobis incidat fm aliam spẽm ab illa spẽ, qua nobis incidit scĩa conclusionũ. Et
F sit primum dubium, seu primũ q̃situm, an virtus, quæ compræhendit principia, sit virtus, quę cõprę hẽdit conclusiones? Et hoc est manifestũ ex alia traductione: nos.n. inuenimus vice huius paragraphi hęc, Et esset alicuius dubitare & dicere, cernis ne, virtutem, qua sequitur scire est per demonstrationem esse eandem illi, qua sequitur scientia principiorum, aut alia ab illa, idest cuiuspiam est dubitare & dicere, cernis ne, demfonis principia, & res quæ

BVRANA

simul cum cognitione de ipsis, & cognitione de conclusionibus ex ipsis, est scientia vna in specie, & potentia proueniens in ipsa ex potentijs animę est potẽtia vna, aut scientiæ diuersę per potẽtias diuersas per potentias animæ. D.d. Iam vero dubitaret, an acceptio vtriusque ipsorum est scientia, aut non: aut in altero ipsorum cadet scientia: in altero autem genus quoddam vnum: sensus est: & dubium est hoc: an ne vtraque duarum appræhensionum est scientia cadens secundum gradum vnum, & potentiam vnam ex potentijs animæ: aut vna ipsarũ cadit nobis per potentiam ex potentijs animæ, & altera per genus vnũ ex generibus potentiarum animæ, hoc est sciẽtijs principiorũ, & scientia proueniẽte ex principijs: innuit autem, ꝙ sit dispõ sua dubiũ vnum, aut scientia de dispõne principiorũ accidit nobis, quemadmodũ species cognitiõis, qua accidit nobis intentio conclusionũ: & erunt principia demfonis indigẽtia demfone, si cognitio de principio prouenit ꝑ speciẽ aliam à specie, qua prouenit nobis cognitio de conclusionibus, & erit dubiũ primum, aut quęsitũ primum ipsum, aut potentia, quę assequitur principia ex potentia, quę assequitur cõclusiones, manifestum ex translatione altera illud, qđ nos inuenimus in ipsa loco istius capituli. Posset autẽ aliquis dubitare & dicere: an ne potentia, qua sequitur, vt sciat rem per demfonem, est potentia eadem, qua sequitur scientia per principium aut absq; ipsa: sensus ẽ: & si dubitaret & diceret, an ne principia demonstrationis, & ea, quæ

ABRAM

quæ demonstratione commōstrantur ambo sciri demōstratione, aut alterum sciatur demr̄atione, & alterius fit alia virtus, quam sequatur illius scientia. Et qđ in hac traductione est per se, manifestum est ꝙ quæ scrutantur sint duo quæsita: quorū duorum vnum est, an virtus animę quæ compræhendit conclusiones, sit quæ comprehendit præmissas: alterum autem est, an modus scientiæ, quo adipiscuntur præmissæ, sit idem, modo scientię, quo adipiscuntur conclusiones. Dū aūt dixit. Et o vtinam certioratus essem, an hi habitus fiant in nobis, postq̄ non p̄fuerant nobis, aut nobis præfuerint & obliti simus illorum, i. scrutinij initium est, an hęc prima intellecta, q̄ nobis naturaliter eueniunt, postq̄ non fuerunt, hoc est, ꝙ ipsa fieri in nobis, sit ipsa esse s̄m se, & ꝙ priusq̄ fierent in nobis, ipsa non essent, aut nō abfuerint, neq; defutura sint nobis, sed in iuuentute non compræhendamus illa prænimio humore, & illa cōprehendimus in senectute, ꝓut res est, quatenus est illorū virtus post sciam. Et hoc, qđ insinuauit, fuit opinio Platonis. ille enim opinabatur, quòd intelligibilia nō fiant s̄m se, & ꝙ disciplina sit reminiscentiæ. Postq̄ autem meminit de his duabus opinionibus oppositis, meminit de nephando, quod infertur ex vtraque earum, & incœpit ab illo, quod infertur dicendi, ꝙ sint nobis à pueritię ętate: sed humor nobis impedierit illorum cōpræhensionem, sicut est nostra dispositio de illis tempore somni, & dixit.

Si illos

BVRANA

quæ ostenduntur per demr̄onem, A
vtraq; sciunt̄ per demr̄onē: & vni⁹ fortasse est potentia altera, qua sequitur cognitio ipsius: & quod est in hac translatione, est vtiq; manifestū per se ex eo, ꝙ inquirimus de ipso duo quęsita: quorū vnum est, si potentia aīę, quę apprehendit cōclusiōes est ea, quę appræhendit ꝓpōnes: scđm vero, si modus sciētię, per quem proueniunt propōnes est idē cū modo scīę, per quem proueniunt conclōnes: & cùm dixit: & vtrum habitus isti iunouātur in nobis ex eo, ꝙ fortasse īsunt nobis: aut B
insunt nobis & nos obliti fuim⁹ eorū: sensus est: & principia inuestigationis, si hęc intelligibilia prima, q̄ non sunt, hoc est, quorū innouatio in nobis est existentia ipsorum per se: ꝙq; ipsa sunt anteq̄ innouentur in nobis, non habent exn̄tiā, si non auferunt̄, & non auferuntur, cùm sint in nobis: & nos vtiq; nō apprehēdimus ipsa in iuuētute pp humiditatē, & assequimur ipsa ī senectute s̄m illud, cuius dispositio ē in eo, ꝙ obliuiscitur ipsorum post sciam: & hoc qđ designauit est opinio Pla C
to. & hoc quoniam ipsi visum fuit, quòd intelligibilia non innouantur per se, quòdq; disciplina est vtique recordatio. Et posteaquàm cōmemorauit duas istas opiniōes oppositas de intelligibilibus, commemorauit absurdum, quod sequitur vtrunque ipsorum: & cœpit ab eo, quod sequitur diametro quòd ipsa insunt nobis à tempore pueritię: sed humiditas prohibet nos assequi ipsa, quæ habemus in tempore consistentiæ: & dixit.

Si nos

ABRAM

D Si illos habuerimus nephandum. hoc est, oporteret enim nos habere notiones firmioris finis, quàm sit demonstrationis, & essent illorum duæ obliuiones, idest. Si autem ex iuuenta habuerimus hæc intelligibilia, non obliuiscentes, eorum est quoddam dictum maxime nephandum, quòd habeamus notiones firmioris finis, quàm sint scientię, quę nobis eueniant per demonstrationem, & non reminiscamur illarum neque comprehendamus aliquam rem de illis, sed totas illas mandaue
E rimus obliuioni, cum nos inueniamus, quòd impossibile sit, ꝙ obliuiscamur totius illius, quod demonstratione sciuerimus, tanto fortius, quòd illorum sit certior & firmior notio, quàm sit scientia per demonstrationem. deinde dixit. Si autem adipiscimur illos postquàm nō habuerimus eos. vsque ibi, prout dictum est de demonstratione, id est. Si autem hæc intelligibilia nobis eueniant tempore suæ adeptionis naturaliter, postquàm penitus non fuerint nobis prius nota, quonam modo sit nobis aditus, vt ea scia-
F mus præter quòd nobis sit præcedens quid secundum scientiam & secundum esse. Iam enim præassumpsimus in huius voluminis initio, quòd omnis doctrina & omnis disciplina fiat ex præexistente cognitione. & illud significauit quando dixit: Hoc autem est impossibile, prout dictum est de demonstratione, id est, quòd illorum scientia sit absque scientia illa præcedente:

EVRANA

Si nos sumus possidentes ipsa, erit vtique absurdum: & hoc, qm̄ sequitur vtiq; vt possideamus cognitiones validioris finis demonstratiõe, & oblitisimus ipsorum: sensus est. Et si fuerimus a tempore iuuentutis possidentes hæc intelligibilia, nō obliti ipsorum, est vtiq; oratio in fine absurditatis, vt possideamus scientias validioris finis, q̄ sint scientię prouenientes nobis per demonstrationem, & ꝙ non recordamur ipsorum, & non assequimur ex ipsis aliquid, sed obliuiscimur oīum ipsorum: & nos inuenimus illud, quod scimus per demonstrationē, ꝙ fieri non potest, vt obliuiscamur ipsius rerminī: nedum ꝙ sciamus per ipsam sciam validiorem & confidentiorem, q̄ sit scīa demonstrationis: D.d. Si vero sumus vtique assecuti, posteaq̄ non sumus possidentes ipsa in eo, ꝙ præcessit: erit vtique nobis vsq; ad id, quod dixit, per demonstrationem consimiliter et: sensus est. Et si fuerint hæc intelligibiha prouenientia vtiq; nobis in tpe, quo assequmur ipsa per naturā alteram, ꝙ non fuerint apud nos penitus, & non fuerint apud nos ante, hac cognita: cùm igitur erit nobis via, qua sciamus ipsa, absq; eo ꝙ sit nobis præcessio p cognitionē & existentiam apud nos, ſm ꝙ nos præmisimus in principio istius libri, ꝙ omnis doctrina, & omnis disciplina prouenit vtiq; nobis per cognitionem præcedentem: & hoc est, quod significauit, cùm dixit: & hoc, quoniam fieri non potest, quemadmodum dictum fuit de demonstratione: sensus est: & hoc, qm̄ scientia ipsorum absque scientia præcedente

ABRAM

té: impossibile est hoc modo fieri, prout diximus, ꝙ scientia, qua scimus per scientiam euenientem per demonstrationem, sit per sciẽtiam præcedentem.

BVRANA

dente ipsa erit fm modum istũ nor possibilis: quemadmodum nouimus de scientia proueniẽte per demonstrationem, ꝙ ipsa vtique erit per cognitionem præcedentem. A

pars. 27. *Manifestum igitur, quoniam neq; habere possibile est, neque ignorantibus, & nullum habentibus habitum innasci. Necesse igitur habere quidem aliquam potentiam, non talem autem habere, qua est his honorabilior secundum certitudinem.*

T.c.102 Manifestum ergo est, ꝙ impossibile sit, ꝙ ipsa habuerimus: sinautem quid essemus, quando illorum obliuisceremur? neque etiã quòd illa sciamus, quatenus nullus habitus sit nobis. Necessario itaq; oportet, quòd habuerimus virtutem quandã: & non est illius significatum de illa habẽdo significatum, quòd sit summę poti⁹ & nobilius his.

Dixit Arist. Manifestum igit, qm̃ fieri non potest, vt possideamus ipsa: neq; erimus, quo sumus, cùm obliti fuerimus ipsorum: neq; cõsimiliter etiã, vt simus scientes per ipsa ex eo, quo non sunt in nobis, neq; habitus vnus: & est genus ipsius consequẽs ex necessitate, vt possideamus potentiam aliquam: et nõ est dispositio nostra in possessione ipsius dispõ q̃ sit in fine magis bono, et magis vtili, q̃m hæc. T.c.102 B

Cõ.102 Postquàm narrauit nephandum, quod sequitur vtranque harum positionum, intendit proferre medium quoddam, quod non sequatur aliquod nephandum, & dixit: Manifestum ergo est, quòd impossibile fit, quòd ipsa habuerimus: sinautem quid essemus, quando illorum obliuiscęremur, id est, manifestum itaque est, quòd impossibile sit quòd illa habuerimus ab ętate pueritiæ. nam si hoc ita esset, cur accidit, quòd obliti simus illorum? sed illis annis compræhenderemus de illis saltem aliquam partem. Deinde dixit.

Posteaq; commemorauit absurdum, qđ sequitur vtranq; potentiarum, vult adducere medium, ex quo non sequitur absurdum. & dixit. Manifestum igitur, qñ fieri nõ potest, vt possideamus ipsa, neque simus, cùm obliti fuerimus ipsorum: vult hic manifestum esse, quòd fieri non potest, vt infint nobis ex tẽpore iuuentutis: quòd si esset hoc ita: propter quid accidit, vt obliti fuerimus ipsorum, sed appræhendimus ipsa per illa secunda, & nonnulla ipsorum. Deinde dixit. Et si consimiliter etiam, vt simus scientes per ipsa ex eo, quo non sunt in nobis, neque habitus vnus erit in nobis. sensus est. Cõ.102 C

Neque

* Log. cõ. Auer.

ABRAM

D Neque etiam, ꝙ illa ſciamus, quate nus nullus habitus ſit nobis, id eſt: & impoſſibile eſt etiam, ꝙ dicamus, ꝙ nobis eueniat illorum ſcientia, quando nobis euenit, præter ꝙ præexiterit nobis virtus comprehenſiua de animæ virtutibus. D.d. Neceſſario itaq; oportet ꝙ habuerimus virtutem quandam, & non eſt illius ſignificatum de illa habendo ſignificatum, quod ſit ſummæ potius & nobilius his, id eſt: igitur, quando impoſſibile eſt ꝙ ponamus hos habitus, qui ſunt intelligibilia ipſa,
E euenire nobis ab ætate pueritiæ: & impoſſibile ſit, ꝙ fiant nobis, quãdo fiunt præter ꝙ penitus præcedat aliqua notio: ſequit' hinc, ꝙ ſit nobis ante euentũ horũ intelligibiliũ aliqua virtus cõprehendens, & non oportet, ꝙ ſit de illorũ genere. Hęc autem res non vere ſequitur ex præpoſita oratione, ſed ſequitur ſm rei diuulgationẽ. Et ideo dixit: Et nõ eſt illius ſignificatum de illa habendo ſignificatum, qđ ſit ſumme potius & nobilius his, ideſt, quãdo autem ſequitur ex præcedenti oratione ſecundum ſignum, ꝙ ſit ſolum
F apud nos ſcientia præcedens hanc ſcientiam, non quòd ſequatur, ꝙ ſcientia præcedens illa ſit nobilior & ſumme firmior his, prout infert præcedens oratio.

AVERRANA

Neque fieri poteſt conſimiliter &, vt dicamus, ꝙ ꝓueniat nobis cognitio ipſorũ in tẽpore, quo prouenit nobis abſq; eo, ꝙ præcedat hoc I nobis potentia apprehendens ex potẽtia animæ. D.d. Sequitur igitur ex neceſſitate, vt poſſideamus potentiã aliquã, & non ſit diſpoſitio nra in poſſeſſione ipſius: diſpõ quæ ſit iñ fine magis bono, & magis vtili q̃ hæc. ſenſus eſt. Igitur cũ heri non poſſit, vt ponamus habitus iſtos, q̃bus intelligibilia prouenium nobis in tpe iuuentutis: & nõ poſſunt innouari in nobis, cũ innouant' abſq; eo, ꝙ præcedat ipſa cognitio penitus: igitur qđ ſequitur ex hoc, vt ſit in nobis ante apprehenſionẽ iſtorũ intelligibiliũ potẽtia affluens, neq; op ɔ, ꝙ ſit ex genere ipſorũ. & hęc res non ſequit' in veritate ex ſermone præcedẽte: ſed ſequitur tanq̃ manifeſtũ ex re: & pp hoc dixit: & non eſt diſpõ noſtra per habitũ noſtrũ ad ipſa, diſpoſitio, quę ſit in fine magis vtili & magis bono q̃ hęc: ſenſus eſt: cũq; ſequat' ex ſermone præcedẽte per ſignum, vt ſit apud nos cognitio præcedẽs ſm hanc cognitionem tantum: non ꝙ ſequatur vt ſit cognitio præcedens ſuper ipſa magis vtilis, quàm hæc, & validioris finis, quemadmodum ſequitur ipſum ratio præcedens.

pars. 27. *Apparet autem hoc vtique omnibus inexiſtens animalibus: habent enim congenitam potentiam iudicatiuam, quam vocant ſenſum: inexiſtente autem ſenſu, in alys quidem animalium ſit permanſio ſenſati, in alys vero non ſit, in quotcunque igitur non ſit, aut omnino, aut circa quæ non ſit, non eſt his cognitio extra ipſum ſentire, in quibus vero ineſt ſentientibus, habere vnum quiddam in anima,*

cùm

cùm multa talia fiant, tam differentia quædam sit, vt hiis quidem A
fiat ratio ex talium permansione, his vero non.

AVERAM

T.c.103 Hoc aũt oĩ animali ineſt. illis .n. eſt virtus imaginatiua decernẽs, qui ſenſus dr̃, qñ aũt ſenſus ineſt oĩb⁹, ſ ipſorũ q̃buſdã qđ ſentiunt remanet, et in aliq̃bus nõ fit remanẽs, aut vndiq̃, aut quatenus eſt de eis, in quo nõ ẽ: huic.n. nõ ẽ cognitio extra ſuũ genus: aſali aũt, cui remanet, iã relinquitur, qñ ſentit rem, aliq̃d ſm ſe, & apud q̃ ſit pro maiori parte, talia faciunt dignotionẽ quandam, et diſtinctionẽ, adeo, q̃ quibuſdam de talibus remaneat oratio, & quibuſdam non.

Cõ.103 Poſtq̃ oratio intulit, q̃ oporteat q̃ nobis ſit virtus comprehenſiua tempore præcedens comprehenſionem virtutis, qua comprehenduntur intelligibilia, intendit enuntiare, q̃ id, ad qđ deduxit ipſa oratio, conueniat illi, qđ res eſt ſm ſe, & notificauit quæ virtus ſit hęc virtus, & quomodo ſit nobis cauſa euentus intelligibilium primorum. Et dum dixit. Hoc autem omni animali ineſt, ideſt, hæc virtus, cuius comprehenſio nobis præcedit, nos cõprehendere ipſa prima intelligibilia, omni animali ineſt, & eſt virtus, q̃ nominatur virtus ſenſus. Deinde dixit: Illis enim eſt virtus imaginatiua decernens, qui ſenſus dicitur, i. qñ ſcimus, q̃ hęc virtus inſit animali, qa notũ eſt de aſalis diſpõne, q̃ eius ſit virtus, qua dignoſcit vtle à noxio, quæ vocat virtus ſenſitiua.

Deinde

SVRANA

Dixit Ariſt. Et hoc ineſt omnibus animalibus: & hoc, quia habent potentiam opinatiuam cõ genitam, quæ vocatur ſenſus: cùmque ſenſus fuerit in ipſis: in nonnullis quidem illud, quod ſentitur, erit ſtabilitum, in nonnullis vero non erit ſtabilitum, aut omnino, aut in eo, qđ erit ex ipſis, in quo non erit hoc: non eſt cognitio ipſi extra genus ſuum: quod vero ex animali habet ſtabilitum, derelinquitur vtique apud id, quod ſentit aliquid per ſe. T.c.103 B

Poſteaq̃ ſecuta fuit rõ, qua ſequit, vt ſit in nobis potentia affectionis præcedens ſm tẽpus apprehenſionẽ potentię, per quã apprehenduntur intelligibilia: vult enuntiare, quid eſt, qđ deducit rõnem præparatam ad id, ſuper quo eſt diſpoſitio p ſe: & docet, quæ potentia eſt hæc potentia, & q̃lio erit eſt, vt deducantur intelligibilia prima ad nos: & cùm dixit: & hoc ineſt omni aſali: ſenſus eſt: & hęc potẽtia, cuius præcedit apprehẽſio apud nos, qua aſſequimur intelligibilia prima, ineſt omni animali, & eſt potentia, q̃ cognoſcitur eſſe potentia ſenſus. D.d. Et hæc, quia habẽt potentiam opinatiuam congenitam, & eſt, quæ vocatur ſenſus: qñ ſcic̃ ex diſpoſitione animalis, q̃ habet potẽtiam, per quam diſtinguit vtile à nociuo, & eſt, cũ vocauit potentiam ſentiendi. Cõ.103 C

ABRAM

D Deinde dixit: Quando autem sensus inest omnibus, in ipsorum quibusdam quod sentiunt remanet: & in aliquibus nō fit remanens, ideſt, quando euidens eſt, ꝙ illis inſit ſenſus, euidens eſt, ꝙ in quibuſdā ipſorū remaneat apud ſeipſum ſenſibile comprehenſum poſt ſenſibilis occultationem, & in quibuſdam non remanet: primum eſt animal imaginatiuum, alterum autem eſt non imaginatiuum. Putatur autē, quōd quoddam animal non imaginetur, quoniam repetit noxium ſibi pluries, ſicut contingit papilioni
E ad lucernam. D.d. Et in aliquibus non fit remanens, aut vndique, aut quatenus eſt de eis, in quo non eſt: huic enim non eſt cognitio extra ſuum genus, ideſt: Animal autem, in quo ſenſibile non remanet poſt ipſius occultationem, ſiue abſit ab eo illius pars aut totum illud. Et illud ſignificauit quando dixit: Aut quatenus eſt de eis in quo non eſt, ideſt, quia tale animal non mouetur à re, quæ lateat ipſum, quia aut non comprehendit illud omnino, aut non comprehendit illud ſm id, quo eſt. Et intendit ꝙ huic anima-
F li non fit aliqua res, quę imaginatio dicitur. Deinde dixit: Animali autem, cui remanet, iam relinquitur, quando ſentit rem aliquid ſecundum ſe, ideſt, animali autem, cui aliquid ſenſatū remanet ſecundum ſe, videtur quōd huic ſit virtus quędam præter virtutem ſenſus, & aliqua comprehēſio præter ſenſus cōprehenſionem. Deinde dixit.

Et

AVERAN

Deinde dixit. Cūmq; ſenſus fuerit in ipſis, in nonnullis quidem ipſorum erit illud, quod ſentitur, ſtabilitum, in quibuſdā vero non erit: ſenſus eſt: cūq; manifeſtum ſit: ꝙ ſenſus eſt in ipſis: planū, ꝙ in nonnullis ipſorū eſt, aut ſenſibile apud ipſa apprēhenſum poſt occultationē ſenſibilis, & nō confirmat: & primū eſt animal imaginans, & ſm nō imaginans: atqui exiſtimatur, ꝙ in nōnullis aſalib⁹ nō fit imaginatio: qm̄ ipſa duplicant ad nociuū ſuū ſm diſpōnē vnā ſæpius: quēadmodū accidit hoc tabano cū lucerna. D.d. Et quod non erit in ipſo ſtabilitum, aut oſno, aut in eo, ꝙ erit ex ipſis, non erit in ipſo: qm̄ hoc non habet cognitionē extra genus ſuū: ſenſus eſt: & animal, cui non ſtabilitur ſenſibile poſt occultationē ſuā: qm̄ hoc auferet ab ipſo in parte, aut in totū: & hoc eſt, qd ſignificauit, cū dixit: in eo autem, qđ erit ex animali, nō erit in ipſo: ſenſus eſt: qm̄ tale aſal non mouetur à re, & ipſum occultatur ab eo, ſm ꝙ ipſum aut non aſſequitur id penitus: aut qm̄ nō aſſequitur ipſum ſm id, ꝙ eſt in eo: atqui voluit, ꝙ tale animal non habeat apud ſe aliquid, qđ vocetur imaginatio. D.d. Quod autem ex aſali ita ſe habet, ꝙ in ipſa ſtabilit, derelinquit vtiq; apud id, qđ ſentitur per aliquid, quod fit ex animali per ſe: ſenſus eſt: quod vero eſt ex animali, cui per ſe derelinquit poſt occultationem ſenſibilis, intentio ſenſibilis: planum vtiq; ꝙ huic animali ineſt potentia quædam alia à potentia ſenſus, & apprēhēſio quędam alia ab apprēhenſione ſenſus. Deinde dixit.

Et

ABRAM

Et apud quę fit pro maiori parte, talia faciunt dignotionem quãdam, & distinctionem, idest, quando repetunt sensus supra indiuidua vni⁹ eiusdem speciei, talibus animalibus fit aliqua dignotio de sensato, & distinctio superaddita illi, quo illud distinxerat, & dignouerat ipse sensus: hoc est, quia contineat res conuenientes illi rei, in qua conueniãt & illam distinguat ab illis, s. qui ei insunt. Hoc autem, quod dixit in ipso differunt animalia fm ipsorum differentiam in perspicacitate & nobilitate. horum aũt præstantius fm hoc est ipse hõ. Et ideo dixit: Adeo ꝙ quibusdam de talibus remaneat oratio, & quibusdam non, idest, & adipiscitur hinc præstãtiam ipsum animal, & quibusdam ex remanentia rerum sensu comprehensarum, apud illa post sensationem & inspectionem in illas in se eueniat definitio, quæ includat rem, qua constant illa indiuidua. hic autem est solus homo.

BVRANA

Et apud qđ erit vtplurimum ex talibus iam innouabuntur decisio alicuius & dria: sensus est: cùmq; duplicãtur sensus super indiuidua speciei vnius & eiusdem: innouat vtiq; in talibus decisio quędam per sensibile, & dria addita super id, qđ fecit differre sensus & distinxit: sensus est: ꝙ cõprehendit ex rebus consentientibus rei, in qua cõmunicant, & facit ipsam differre ab ijs, hoc est ex eo, quo sunt in ipso: & hoc est, quod dixit: diuersificantur per ipsum fm diuersitatẽ eorum in dãno & vtilitate in hoc, ipse est homo: & ꝑpea dixit: quousq; nonnullis eorũ erunt ex stabilimento talium ratio, nonnullis autem non: sensus est: & deueniet animal ab excellentia in hoc: quod erit nonnullis à stabilimẽto rerum assecutarũ per sensum apud ipsum post sensum, & considerationem ipsorum ad ipsum per se, vt perueniat ad ipsum definitio: q̃ comprehendit intentionem, in qua consistunt illa indiuidua, & hic est homo tantum.

A

B

pars. 27. Idẽ i pœmio Met.

Ex sensu quidem igitur fit memoria, quemadmodum dicimus, ex memoria vero, quæ plerunq; eiusdem fit, experientia. multa nanque memoriæ numero experientia vna est, experientia autem aut ex omni quiescente vniuersali in anima, aut vno præter multa, quod vtique in omnibus vnum sit illis idem, est artis principium et scientia: si circa generationem quidem, artis, si vero circa eas, scientia

C

T.c.104

Ex sensu itaque fit memoria, prout diximus, et ex multotiẽs repetita memoria, fit experimẽtum. multæ enim numero reminiscentiæ faciunt vnum experimentum: ab ipso autem experi-

Dixit Aristot. Ex sensu igitur erit obseruatio, quẽadmodũ diximus: & ex duplicatione memorię multis vicibus, erit experientia: & hoc, qm̃ obseruationes multæ in numero suo, sunt experientia vna: ex experien-

T.c.104

ABRAM

D perimento constituit apud nos constans vsu in anima, quod est vnum in multitudine. Et hoc qđ est vnū idem, est artis & scię principiū. fi. n. fuerit illius ſm qđ est in generatione, est principium artis, ſi aūt fuerit inquantū est ens, est principium scię.

Cō. 104 Dum dixit: Ex sensu itaq; fit memoria. Insendit, ꝙ qñ res sensata remaneat in anima post sensibilis absentiam, vocatur memoria. Dixit autē hic, ꝙ ex sensu fiat memoria, quia sensus est conditio memoriæ
E de re sensata. Quando enim nō sentitur aliqua res, impossibile est recordari illius, & omnis memoria, quæ fit, sequitur sensum, & nō conuertitur hoc, ſ. ꝙ non ex omni sensu sequatur memoria, & hoc quasi nus est quoddam animal, quod nō comprehendit rem sensatam post illius absentiam & separationem ipsius comprehēsionis. Deinde dixit: Et ex multotiēs repetita memoria fit experimentum, ideſt, & ex repetitione sensus ſupra vnam & eandem rem, & repetitione memoriæ illius, quod de illa senserat, singu-
F lis vicibus, quibus repetierat sensum in eam, orta est cognitio quæ euenit experimento: & hoc opus est quod experimentum vocatur. qñ enim, gratia exempli, quis senserit ꝙ aliquod scamoniæ indiuiduū ſoluat colerā. deinde senserit aliud indiuiduum, quod agat hoc opus, & secum recordetur operis primi indiuidui. deinde senserit tertium, & secum reminiſcitur operis primi & ſecundi, eueniret illi, ꝙ opus omnium

AVERRHA

tia vero apud nos ſtabilitur, & existimatur vſe in anima: qđ est vnum in multis: & hoc, qđ est vnū & idem: qđ est principiū artis & scię: & hoc, qm ſi fuerit ad id, qđ est in generatione, est vtiq; principium artis: ſi vero fuerit in eo, ꝙ est ens, scientiæ.

'Dixit: Ex sensu igitur erit obſer- Cō. 104
uatio: sensus est, ꝙ intento sensibilis, cū fuerit derelicta ā anima, post ablationē sensibilis vocatur obſeruatio: dixit aūt, ex sensu igitur erit obſeruatio: qm̄ sensus est conditio in obſeruatione diſpoſitionis sensibilis: & hoc, qm̄ cū non sentit rem, ſi poſſibile est, ꝙ derelīquat ipſam: & ois obſeruatio erit hic conſequēs ex sensu & non conuertitur hoc: ideſt qm̄ non ſequitur ex omni sensu obſeruatio: & hoc in eo, ꝙ est ex animali non apprehenditur intentio sensibilis post ablationē ipsius, & separationem apprehenſionis ipsius. D.d. Et ex duplicatione recordationis multis vicibus, erit experientia, hoc est, ex duplicatione sensus: qui est ſuper re vna & eadē, & duplicatione memorię eius, de quo sentit omnibus vicibus, quibus duplicatur sensibile, germinatur scientia: quę vocatur ſcia proueniens ab experientia: & hęc operatio est, quę vocatur experientia: & hoc, quoniā cùm aliquis sentit exempli gratia, ꝙ aliqđ indiuiduum ex indiuiduis ſcamoneæ purgat cholerā: deinde sentit indiuiduum alterum faciens hanc operationem, & recordatur cum ipſo operationis indiuidui primi: deinde tertio sentit & recordatur cum ipſo operationis indiuidui

ABRAM

nium indiuiduorum huius ſpeciei ſit vnum: quód, gratia exempli, eſt ſolutio choleræ, & aliquando hoc euenit ex ſenſus repetitione circ ex quaſdam res bis, & circa aliquas ter, & quarundam pluries, & aliquando euenit vniuerſalis ſcientia ex vna vice. Et hoc intendebat dum dixit: Multæ enim numero reminiſcentiæ faciunt vnum experimentum, ideſt, ꝙ quando quis ſenſerit aliquod indiuiduorum huius ſpeciei, & repetuerit illud, ſequitur illi ex his memorijs vniuerſalis ſcientia, quæ vocatur ſcientia eueniens ab experimento. opus animę, quod eſt tale opus, eſt opus, quod vocatur experimentum. Deinde dixit: Ab ipſo autem experimento conſtituitur apud nos conſtans vniuerſale in anima, ideſt, & ex hoc opere gignit in noſtra anima vniuerſalis enuntiatio de huius ſpeciei indiuiduis, quo ad illam rem, quam tradidimus de illis. Dum autem dixit: Quod eſt vnum in multitudine illa. Eſt deſcriptio ipſius vniuerſalis. Et dum dixit: Et hoc, quod eſt vnũ idem, eſt artis & ſcientię principium, ideſt, & hoc, quod eſt repetitio ſingulorum indiuiduorum ſpeciei vnum idem eſt principium ſcientiæ in rebus artificialibus & rebus theoricis. Dixit autem hoc, quia præmiſſæ vniuerſales euenientes ab experimento, quædam ſunt principia rerum theoricarũ, & quędam ſunt principia rerum factibilium. Et hoc intendebat dum dixit: Si

BVRANA

diuidui primi & ſecundi: peruenit ad ipſum, ꝙ hæc operatio omnium indiuiduorum eſt ſpeciei vnius, & eſt exempli gratia: purgatio cholere & hoc vtiq; prouenit ex æqualitate ſenſus in quibuſdam rerum ex duabus vicibus, & in quibuſdam ex tribus vicibus, & in quibuſdam ex pluribus vicibus, peruenit ſcientia vniuerſalis ex vice vna: & hoc eſt, qđ voluit, cùm d. & hoc, qm̃ obſeruationes multę in numero ſunt experientia vna: ſenſus eſt: qm̃ cùm ſentiens indiuiduum aliquod iſtius ſpeciei fecerit hanc operationem & obſeruauerit ipſam conſimiliter ẽt, ſequitur ipſum ex iſtis operationibus ſcientia vñs: quæ vocatur ſcia proueniens ab experientia: facit anima hanc operationem, eſt operatũ, qđ vocatur experientia. D. d. Et ex experientia cum hoc, ꝙ cõfirmatur & ſtabilit vniuerſale in anima: ſenſus eſt: & ex hoc operante concluditur in anima noſtra enuntiatio vniuerſalis ſuper indiuiduis ſpeciei per illam intentionem, quam tradidit in ipſis: & cùm dixit: quod eſt vnum in multis, eſt deſcripcio vniuerſalis: & cùm dixit: & hoc, quod eſt in omnibus vnũ & idem: quod eſt principium ſcientiæ & artis: ſenſus eſt: & hoc, quod eſt in omnibus indiuiduis vnius & eiuſdẽ ſpeciei, eſt principium ſcientię in rebus artificialibus & rebus ſpeculatiuis: atqui dixit ſecundùm hoc, quod ex propoſitionibus vniuerſalibus prouenientibus ab experientia aliquæ ſunt principia rerum ſpeculatiuarum, & aliquæ ſunt principia rerum operatiuarũ: & hoc eſt, quod voluit, cùm dixit:

BBBB iiij Et

ABRAM

D Si enim fuerit illius secundum qđ est in generatione est principium artis : si autem fuerit inquantum est ens, est principium scientię, idest, diximus autem, quòd vniuersalis enuntiatio, quæ nobis euenit ab experimento, sit principium artis & principium scientiæ essendi : quia si hæc enuntiatio fuerit rerum scibilium est principium artis.

SVRANA

Et hoc, quoniam si fuerit ad id, qđ est in generatione, est vtiq; principium artis, & si fuerit in eo, ꝙ est ens, erit principium scientiæ : sensuest : nequi diximus, ꝙ enuntiatio vniuersalis prouenies nobis ab experientia est principium artis, & principium cognitionis existentię : quoniam hæc enuntiatio, si fuerit in rebus operatiuis, erit principium artis.

pars.27. *Neque itaque insunt determinati habetus, neque ab alys habitibus fiunt notioribus, sed à sensu, vt in pugna versione facta vno stante, alter stetit, postea alter, quousque ad principium venit, anima vero est talis, vt possit pati hoc. Quod autem dictum quidem fuit pridem, non manifeste vero dictum fuit, rursus dicamus.*

E

T.c.105 Hæ ergo res non sunt nobis separatæ, neque etiam fiunt in nobis ex alijs habitibus, qui sint notiores, sed ab ipso sensu. Cuius exemplum sint bellatores. quando.n. insti terit vnus apud reuersionem, iam insistit alter, deinde alius, donec res ad principium redeat. Anima autem est quæ inuenitur talis dispositionis, *sm* ꝙ possibilis sit pati passionem, & qđ ab initio rei diximus, & non manifestatur in illo, & non apparet, à capite itaque illud enuntiabimus.

F

Dixit Arist. Neq; igitur dispositiones istę insunt nobis separatæ : neque consimiliter & erunt in nobis ab habitibus alijs, qui sint magis in capitulo scientiæ cogniti, sed à sensu : vt in exemplo, in bellatoribus, cùm vnus stetit ad conuersionem, iam stetit alter aut alter : quousque, redeat res ad principium : anima vero est cum hac dispositione, *sm* ꝙ potest pati passionem : qđ autẽ dixi à principio rei, & non declaratum fuit, neque manifestum fuit, iam enuntiemus ipsum à principio. T.c.105

Cõ.105 Dicit : quòd iam commonstratũ est ex hac oratione, ꝙ esse in nobis hos habitus, qui sunt prima intelligibilia, sit separatum : hoc est, absq; quòd præcedat aliqua scientia, nec quæ sit ob habitus, qui sint illis nobiliores secundum scientiã :

Dixit : Iam itaq; declaratũ fuit ex hoc sermone, ꝙ habitus isti, q̃ sunt intelligibilium primordi nõ sunt in nobis separati, hoc est absq; eo, ꝙ præcedat ipsos scientia : neq; consimiliter & insunt nobis pp habitus excellentioris ipsis in capitulo sciæ : Cõ.105

pront

quem-

ABRAM

prout intulit oratio persuasiua dialectica, sed fit ob habitus attributos animæ sensitiuæ. Et postquam notificauit quomodo anima adipiscatur ob habitus sensatos habitus vniuersales intelligibiles, visum est ei facere exemplum poeticũ, quia condicionis huius exempli est ponere disciplinam placidam. Et dixit: Cuius exemplũ sit. Vsq; ibi, res ad principium, idest, exẽplum illius, quod contigit animæ de repetitione formarũ in illam successiu formæ post formam, donec perueniat ad vniuersalem. quæ contineat has formas particulares. Postquã non fuerat, hoc vniuersale est simile illi, quod euenit redeuntibus ad turmas in occisione: quia primo redit vnus, & stat in suo loco, deinde redit alter, & stat in suo loco, postea tertius, postea quartus, donec deueniant primæ turmæ, & bellum redeat ad suũ initium. Et similiter anima, quãdo in ea constituitur aliqua formarũ specici, deinde post est euenit secunda forma huius speciei, & tertia, & quarta euenit apud illã res vniuersalis. Et hoc significauit quando dixit: Anima autem est quæ inuenit talis dispositionis. Et dum dixit: Secundum q̃ possibilis sit pati passionem. Potest esse q̃ velit, quod hoc, quod diximꝰ de dispositione ipsius animæ, est verum, quando concesserimus, q̃ contingat, q̃ anima agat hanc actionem, & patiatur hanc passionem. Et ex quo voluit facere adipisci, quomodo accidat hęc res manifestiori oratione, Dixit: Quod autem ab initio rei diximus, & nõ manifestatur in illo, & nõ apparet à capite illud enuntiabimus.

AVERROIS

quemadmodum sequitur ratio dubitãs dialectica: sed erit vtiq; pp habitꝰ appropriatos animę sensitiuę: & postea declarauit, q̃o possidet anima pp habitus sensitiuos, habitus intellectiuos vltes: visus est facere in hoc, exemplũ catenatum: q̃m ex via istius exempli est, vt ponat doctrinam mistam: & dixit, vt in exẽplo, vsq; ad id, quod dixit, ad principium: sensus est: exemplum huius, vt accidat animæ ex attractione formarũ super forma formę alterius, quousque deuenerit ad ipsum vltimum: quod cõprehendit formas illius particulares: postea non erit hoc vniuersale similitudo eius, quod est per accidens, vt redeuntes ad principiũ suum in occisione: quoniã primo redibit vnus & stabit in loco suo, postea redibit alter & stabit, postea tertius, postea quartus, quousq; deuenerit petitio prima, quæ erat antea, & redierit bellum ad principiũ suũ: & consimiliter anima, cùm stabilierit in ipsa aliquam formam, quæ est in specie: deinde venerit altera forma secũdo ex hac specie, & tertia & quarta, prouenient cum ipsa inuentio vniuersalis: & hoc est, quod significauit, cùm dixit: An q̃ potest pati hanc passionem: innuit, vt velit: q̃ hoc, quod diximus de dispositione animæ est verum: cùm concesserimus, q̃ conuenit, vt anima operetur hanc operationem, & patiatur hanc passionem: & quoniam vult facere possidere, quomodo accidat hęc dispositio, per sermonem manifestiorem, & dixit: quod autem diximus à principio rei, & non declaratum fuit, & non manifestum fuit, enuntiemus ipsum à principio.

Nec-

T.27.38. D *Cum enim steterit indifferētium vnum, primum quidem in anima vniuersale est, sentitur etenim singulare, sensus vero ipsius vniuersalis est, vt hominis, sed non Callię hominis. Rursus in his statur, quousq; ad impartibilia steterint & vniuersalia, vt tale hoc animal, quousq; animal, & in hoc consimiliter: planum itaq; quòd nobis prima inductione cognoscere necessarium est. Sensus etenim sic vniuersale facit.*

ABRAM

T.c.106 Et dicimus, quòd quando cō stituitur in animis indifferentibus res vna, secūdum vniuersalis oppositionem: illi enim sentirent particulare sensu: sensus vero est vniuersalis. verbi gratia, hominis, non hominis, qui est callias. Deinde constituitur hoc ab initio, donec in illis constituatur res, quæ non partitur, & illud est vniuersale. gratia exempli, ab hoc animali ad animal: & hoc est vnum vna similitudine. Manifestum itaq; est ergo, quòd oporteat quòd primas sciamus inquisitione: sensus enim adipiscitur vniuersale per inquisitionem hoc modo.

E

Cō.106 F Postq̄ exemplificauit euentum vsis ex particularibus restauratione turmarū in conflictu de illis, qui reuertuntur in debellando, Et dixit: Quod huic simile sit possibile euenire in anima, Intēdit cōmonstrare qđo euenit vniuersale ex particularibus sm veritatem, qm̄ exemplū, quo exemplificauerat, est poeticū, Et dixit: Et dicimus ꝙ quando constituitur in animis indifferentibus res vna sm vniuersalis oppositionē idest, & dicimus ꝙ fiat vniuersale in anima, qñ in ea cōstituitur de rebꝰ indifferentibus specie, aut genere, quæ

BVRANA

T.c.106 Dixit Aristo. Et dicamus, ꝙ cū eo, ꝙ stabilitum fuerit in animis differentiū aliquid vnū sup̄ susceptione vsis: & hoc, qm̄ sentiunt per particularia sensationis: sensus vero est de vsi, vt in exemplo, de homine non de homine callia: deinde stat in hoc à principio: quousq; stabilita fuerit in ipsa intentio non diuisibilis, & ipsum vse: exemplum ex hoc animali ad animal: & hoc ē vnum sm similitudinē vnam: planum igitur, qm̄ sequitur, vt sciamus prima per inuestigationē: & hoc qm̄ per sensum vtiq; prouenit vniuersale per inuestigationem sm modum istum.

Cō.106 Posteaq̄ posuit exemplum, qđo euenit vse ex particularibus, per prouentū petitionis in occisione eo: ꝙ redeunt in declinatione: & dixit: ꝙ hoc pōt accidere in eo, qđ est anima: vult declarare, qđo accidit vse ex particularibus sm veritatem: qm̄ exemplū, quod posuit, est poeticum: & dixit: & dicamus, ꝙ cū eo, ꝙ stabilitū fuerit in animis indifferentium aliquod vnū sup̄ susceptione vsis: sensus est: & dicam⁹, ꝙ innouatur vtiq; vse in alia: cū stabilitū fuerit in ipsa ex rebus non diuersis in specie, aut in genere, q̄ sunt diuersæ

in

ABRAM

quæ differunt indiuiduo secũdum
vnam dispositionem, inquantum
est oppositum vniuersali: hoc est:
inquantum est particulare, non in-
quãtum est vniuersale. Hoc autem
primo contingit animæ, scilicet ꝙ
adipiscatur rem vniuersalem, & pu-
tet quòd sit particularis, ex quo il-
lam comprehendit in particulari,
quando autem repetitũ fuerit hoc,
verificatum est ipsam esse vniuer-
salem. Et hoc significauit quando
dixit: Illi enim sentirent particulare
sensu. Sensus vero est vniuersalis,
idest. Illa enim sentit rem, & putat
ipsam esse particularem, quæ gratia
exẽpli, est Socrates & Plato: & hoc
est significatum illius, quod dixe-
rat, hominis, non hominis qui est
Callias: hoc est, quando sensit ho-
minem, qui est homo simpliciter,
non humanitatem, quæ est in So-
crate & Platone. Et intendit, quòd
sensus particularis sit res, quæ est ip-
summet particulare, quod nunquã
erit vniuersale, & anima non senti-
ret de illo rem vniuersalem, nisi sen-
tiret rem aliter quàm sit. Et dixit:
Deinde constituitur hoc ab inimo,
idest, quòd quando anima sentiret
rem, quam crediderit esse particu-
larem, huius causa est res quam pu-
tauit, quòd sit particularis in singu-
lis indiuiduis. Deinde ostenditur in
illis quòd sit vniuersalis. Et illud in-
tendebat dum dixit: Donec in illis
constituatur res, quæ non partitur,
& illud est vniuersale, gratia exem-
pli, ab hoc animali ad animal, idest,
ꝙ transferatur ex comprehensione
signatorum animalium ad compre
hensionẽ animalitatis simpliciter.

Et

BVRANA

in indiuiduo sm intentionem vnã A
ex parte, qua est oppositum vniuer-
sali, hoc est ex parte, qua est partien
lare, non ex parte, qua est vle: & hoc
vnq; accidet animæ primo: hoc est,
qñ ipsa assequet̃ intentionẽ vlem,
& opinabitur, ꝙ sit particularis, cũ
apprehendatur in particulari: cũq;
duplicatum fuerit ipsi hoc, verifica
bitur, ꝙ est vniuersalis: & hoc est,
quod voluit, cùm dixit: & hoc, qñ
ipsa sentit per particulare sensatio-
nis: sensus aũt est de vniuersali: hoc
est: & hoc, qñ ipsa sentit de re, & exi
stimat ipsam particularem: & sensus B
in veritate duplicatur in vlẽ, non in
particulari: vt in exemplo, qui sense
rit, ꝙ hic est homo, ipse vtiq; sensit
de re vlẽ, non de re particulari: quæ
est exempli gratia Ziiad & Omar:
& hæc est dispositio dicti sui, de ho-
mine, non de hoĩe; qui est callias,
hoc est, ꝙ sensus de homine est de
homine absolutẽ, non de hominibus, qui sunt, vt Ziiad & Omar: as-
qui voluit, ꝙ sensus de particulari
erit res per se particularis, non vni-
uersalis in æternum: neq; sentit ata
de ipso, tanquã de re vniuersali: nisi C
sentiat sm aliud, q̃ est: & cùm dixit:
postea consistet in his à principio:
hoc est, cũ anima senserit de re, quã
credit, ꝙ est particularis, causa istius
rei, quam opinatur esse particularẽ
in vnoquoq; indiuiduo, quousque
monstratum fuerit ipsis, ꝙ est vle:
& hoc est, quod voluit, cùm dixit:
quousq; stabuliatur in ipsa intentio,
quæ non diuiditur, & ipsum vle, vt
in exemplo, ex hoc animali ad ani-
mal: hoc est, vt trãsferatur ab appre
hensione istius ãalis designati ad
apprehensionẽ ãalitatis absolutæ:

Et

ABRAM

D Et postq̃ cõmonstrauit, ꝙ oporteat ꝙ anima transferat̃ à re particulari ad rem vl̃em, quia est vere vl̃is, Dixit: Manifestũ itaq; est ergo, ꝙ oporteat ꝙ primas sciam⁹ inquisitione: sensus enim adipiscitur vl̃e per inquisitionẽ hoc modo. Hoc aũt, qđ dixit, est manifestũ, quia qñ fuerit res sensata particularis naturalr̃ vniuersalis, particularis vero ei est quędam res accidentalis, manifestũ est, ꝙ qñ anima distinguit quod est essentialiter ab eo quod est ꝑ accidẽs, euenit ei res vl̃is, qñ autem hęc di-

E stinctio euenit inquisitione, notũ itaq; est, ꝙ inquisitio faciat adipisci rem vl̃em. Hæc autẽ inquisitio est alia ab inquisitione, quã narrauerat in Libro Topicorũ, illa enim facit adipisci vl̃e imaginarium, hæc autẽ facit adipisci verum vl̃e. Expedit autẽ tibi scire, ꝙ hoc nobis eueniat in speciebus primorum intelligibilium, hoc est, quæ eueniũt repetitione experimẽti, quæ ex parte dicunt̃, de specie aũt quæ vocat̃ prima intelligibilia, quæ ignoramus, qñ euenerint, & qũo euenerint. Non memi-

F nit de re inquisitionis, q̃ nobis fuit, qñ euenit aliqđ intelligibile de illis. Horum aũt causa est, quia illa sunt cõia omnibus entibus: & nos illa cõprehẽdimus in oĩ re, in quã incidãt nostri sensus ab initio, quo comprehendũt. v.g. ꝙ totum sit maius sua parte, cõprehendũt illud nostri sensus in oĩ corpore, in quod incidunt ab initio, qñ incidunt in illud. Quæ vero sunt in aliquo genere non in alio genere, nõ eueniunt nobis, nisi postq̃ sensus repetierit hoc genus: & hinc quidam viri putauerunt ꝙ non eueniant ab ipso sensu.

BVRANA

Et posteaq̃ declarauit, ꝙ oportet, vt trãsferatur anima ab intentione particulari ad intentionẽ vl̃em, fm ꝙ est in veritate, vl̃e dixit: planum igit̃, ꝙ oportet, vt sciant̃ prima ꝑ inuestigationẽ: & hoc, qñ ꝑ sensum apprehendit̃ vl̃e per inuestigationẽ fm modũ istum: & hoc, ꝙ dixit, est manifestũ: qñ cũ fuerit res sensata particularis fm nãm vl̃is: sed particulare est ipsi res accidẽtalis: planũ vtiq;, ꝙ cũ aĩa separauerit illud, qđ est ꝑ se ab eo, quod est ꝑ accñs, assecuta erit intentionẽ vl̃em: cũmq; distinctio hęc ꝓuenerit vtiq; ꝑ inuestigationẽ, planũ, ꝙ inuestigatio est ea, q̃ vocat̃ intẽtio vl̃is: & hęc inductio est alia ab inductione, de qua mentionẽ fecit in libro Dialecticæ: qñ ipsa vtiq; acqrere facit vl̃e imaginatũ, & hęc acquirere facit vl̃e verum. Scire aũt debes, ꝙ hoc prouenit nobis ꝑ spẽs intelligibiliũ primorũ, hoc est, q̃ proueniũt ꝑ iterationẽ experiẽtię: & hęc sunt, q̃ vocant̃ experiẽtiæ, & spẽs, quæ vocat̃ intelligibilia prima: & ipsa sunt, q̃ nõ sciuntur, qñ proueniunt, neq; qũo proueniũt: sed nõ cõmemorata fuit dispõ inductionis, quã habebamus apud assecutionẽ intelligibilis ex ipsis: & cã in ipsis, qñ ipsa cõicant oĩb⁹ entibus: & nos assequmur ipsa, quẽadmodũ oẽ illud, sup quod cadit sensus nr̃ à principio eius, qđ apprehendit̃: vt in exẽplo, ꝙ oẽ totũ est maius parte: apprehẽdit ipm sensus noster in oĩ corpe, sup qđ cadit à principio eius, qđ cadit sup ipsum: qđ aũt erit ex ipsis, vt genus absq; gñe, non ꝓueniet vtiq; nobis, nisi post ĩpressionẽ sensus istius gñis: & ex hoc opinati sũt nõnulli, ꝙ ipsa nõ ꝓueniũt a sensu.

Quoniã

T.17.pe. *Quoniam vero habituum, qui circa discursum sunt, quibus verificamus, aliqui semper veri sunt, alij vero suscipiunt falsum, vt opinio & ratiocinatio, vera autem semper sunt, scientia & intellectus, & nullum scientia genus aliud certius est, quam intellectus, principia vero demonstrationum notiora sunt, scientia autē omnis cum ratione est, principiorum quidem scientia vtiq; non erit: quoniam vero nihil contingit esse verius scientia, quam intellectum, intellectus vtiq; erit principiorum, & ex his considerantibus, & quoniam demonstrationis principium non est demonstratio: quare neq; scientia est scientia: si igitur nullum aliud præter sciētiam genus habemus verum, intellectus vtiq; erit scientia principium, & principium quidem principij vtique erit: si autem omnis, consimiliter se habet ad omnem rem.* A

Argy. leg. scia ãt ad oēm rem sese habet sist. Alia lit. q̃ ãt oñ

ABRAM

T.c.107 Habitus autem qui in mente sunt, qui veraces sunt, quidam eorū sunt semp veraces: & quidam sunt, qui mendaciū admittunt, prout sunt phātasia & opinio. Qui vero semper est verax, ipse est intellectus, & sapiētia, & nō inuenit alterū genus firmioris finis, & verioris sciæ, nisi intellectus & principiū notius est q̃ demr̄o, & omnis scientia est cū oratione & principijs. Scientia vero non est aditus, quo cadat in illa, & ex quo nulla res ē, quæ possit esse magis verax, q̃ ipsa scientia, excepto intellectu. Intellectus ergo est, quem scrutamur de his modis, & ex quo demonstrationis principij non est demr̄o principiorum, ergo nec principium scientię est scientia. Et sit, si non sit nobis aliud genus verax præter scientiam, intellectus itaq; est principij principium. & est ac si esset vna similitudine apud omnem rem.

Dicit,

BVRANA

Dixit Arist. Ex habitibus vero, qui sunt in intellectu, quibus verificam⁹, aliqui sunt veri semper, aliq vero suscipiūt falsum, quēadmodū imaginatio & cōputatio: verus aūt semper est intellectus & scia: & non inuenit genus aliud validioris finis & verius, q̃ scia, nisi intellectus, & principiū est notius, q̃ demr̄o: & omnis scientia est cum rōne: non est aūt via, vt scia cadat in principia: & qm̄ non inuenitur aliquid, quod possit esse verius, q̃ scia, nisi intellectus: intellect⁹ vtiq; erit illud, quod nos inuestigamus ex istis modis: & qm̄ principium demr̄onis non est demonstratio: quæ habet principia: igitur neq; principiū scientiæ consist etiā erit scia: & consimiliter si non habebimus genus aliud verū præter sciam: igitur intellectus esset vtiq; principiū principij, & quasi apud omnem rem ad similitudinem vnam. B T.c.107

Dixit.

AVERAM.

Cō.107 D Dicit, quòd forma comprehensa quæ est in anima, & est illa, qua vnitur veritas de illis, quædam est semper verax, & quædam sunt quæ raro fallunt, & veraces sunt pro maiori parte. Et comprehensio quæ hinc inuenit est, quæ vocatur phantasia & & opinio. Comprehensio vero, quę semper est verax, quædam vocatur scientia, & quædam vocatur intellectus: & hæc est, quæ fit in rebus necessarijs. Deinde dixit: Et non inuenitur alterum genus firmioris finis, & verioris scientiæ nisi intellectus, E ideſt, ꝙ non inuenitur in nobis cōprehensio perfectior & firmioris finis quàm comprehensio, quæ vocatur scientia, nisi ille, qui vocatur intellectus. Deinde dixit: Et principiū notius est quàm demonstratio, & omnis scientia est cum oratione, ideſt, demonstrationis principia notiora sunt, quàm scientiæ euenientes ex demonstratione, quoniā notiores demonstrationes sunt ex oratione, quæ componitur ex demonstrationis principijs: hoc est, ex præmissis primis immediatis. Postquā F autem enuntiauit, quòd hic sint tres res, intellectus, & principium scientiæ, & scientia: & notificauit quòd intellectus sit firmioris finis quàm scientia: & quòd principia etiā sint notiora quàm scientia eueniens ex principijs, Dixit: Scientia vero non est aditus, quo cadat in illa, ideſt, ꝙ principia impossibile est ꝙ sciantur per principia: adeo quòd illorum ordo in comprehensione, sit ordo scientię euenientis ab eis. D.d. Et ex quo nulla res ē quæ sit magis verax q̄ ipsa ſcia, excepto intellectu, intel-

AVERAMA

Dixit. Formarum vero assecutio Cō.107 nis, quæ sunt in anima: & sunt, quæ vniuntur cum veritate, aliquæ sunt veræ semper, & ex ipsis aliquę falsificantur vt minus, & verificantur vt plurimum: & apprehensio, quæ prouenit ex hoc, ipsa est, quæ vocatur imaginatio, & opinio. Apprehensionis autem, quæ est vera semper, aliqua est, quæ vocatur scientia, & aliqua, quæ vocatur intellectus: & hic est, qui erit in rebus necessarijs. Deinde dixit. Et non inuenitur genus aliud validioris finis, & verius, nisi intellectus: sensus est: ꝙ non inuenitur in nobis apprehensio perfectior & validioris finis, quàm apprehensio, quæ vocatur scientia, nisi quæ vocat intellectus. Deinde dixit: Et principia sunt notiora demonstratione, & omnis scientia est cum ratione: sensus est: & principia demonstrationis sunt notiora, quàm scientiæ prouenientes à demonstratione: quoniam scientiæ demonstrationis erunt vtiq; cum ratione: quæ componitur ex principijs demonstrationis, hoc est propositionibus primis: quæ sunt ſnitæ: & posteaq̄ docuit, ꝙ hic sunt tria, intellectus: & principium scientiæ, & scientia, & docuit, ꝙ intellectus est validioris finis, q̄ scientia, & ꝙ principia consimiliter etiam sunt notiora, q̄ scientia prouenientes ex principijs: dixit: non est autem via, vt scientia cadat in principia: sensus est: ꝙ principia non possunt sciri per principia: quousq; sit ordo ipsorum per apprehensionem, ordo scientiæ prouenientis per ipsa. Deinde dixit: Et quoniam fieri non potest, vt inueniat aliquid verius q̄ scientia, ꝑter intellectum:

igitur

ABRAM

Intellectus ergo est, quem scrutamur de his modis: & ex quo demonstrationis principij non est demonstratio ille est principiorum, idest, quando oportet quòd magis verax sit agens principia, quàm scientia eueniens ex principiis, quia principia magis veracia sunt quàm scientia ex eis eueniens, & non est hic aliqua res excepti principiis, quæ sit magis verax quàm scientia, nisi intellectus: principiorum autem agens impossibile est, quòd sit demonstratio: oportet itaq; ꝙ intellectus sit, qui largitur principia. & hoc quando concesserimus, quòd eueniant ex aliqua re: & sit impossibile, quòd eueniant ex principiis, sicq; non relinquitur quòd eueniant nisi ab intellectu. Syllogismus autem componitur sic; Quod notificat principia oportet quòd sit notius quàm scientia: & quando nulla res est huiusmodi, nisi intellectus, & principia, principia autem impossibile est ꝙ sint principiorum causa: sicq; relinquitur, quòd intellectus sit causa principiorum. Deinde dixit: Igitur nec principium scientiæ est scientia, id est, quòd quando commonstratum est, quòd de principijs scientiæ non constituat demonstratio, ergo principia scientię non sunt scientia, quia scientia est de qua constituitur demonstratio. Deinde dixit: Et similiter si non sit nobis aliud genus verax præter scientiam: intellectus itaq; est principij principium, idest, & quando principium scientiæ nō est scia, & comprehendimus principia sciæ, sequitur itaq; ꝙ intellectus sit principium principij scientiæ.

Deinde

AVERAM

igitur intellectus erit illud, quod inuestigabamus ex istis modis: & quoniam hæc demōstratio non est manifesta ad principia: sensus est: cūq; oporteat, quòd sit operatio verior ad principia, quàm scientia proueniens ex principijs: quoniam principia sunt veriora, quàm scientia proueniens ex ipsis, neque erit aliquid præter principia verius, quàm scientia, nisi intellectus & principia: & principiorum operatio non potest esse demonstratiua: sequitur vtiq; quòd per intellectum sint principia: & hoc, cùm cōcesserimus, quòd ipsa proueniunt à re, & fieri non potest, vt proueniant à principijs: igitur non derelinquitur, quòd proueniant, nisi ab intellectu: & syllogismus componitur ita: Quod notificat principia oportet, vt sit notius scientia: cùmq; nihil sit cū hac dispositione, nisi intellectus & principia, & principia non possunt esse causæ principiorum: derelinquitur itaq;, quòd intellectus sit causa principiorum. Deinde dixit. Igitur neq; principium scientiæ consimiliter ēt est scientia: sensus est: cùmq; declaratum fuerit, quòd super principijs scientiæ non constituitur demonstratio: igitur principia non sunt scientia consimiliter etiam: quoniā scientia est: super qua constituit demonstratio. Deinde dixit. Et consimiliter si non habuerimus genus aliud vtrum præter scientiam, erit vtique intellectus principium principio: sensus est: cùmq; non sit principium scientiæ scientia: erunt principia scientiæ vtiq; apprehensa: igit sequit, ꝙ sit intellect principiū scię.

Deinde

D

ABRAM

Deinde dixit: Et est ac si esset vna similitudine apud omnē rem. id est, & totus intellectus apud omne intelligibile, est vna similitudine: hoc est, ꝙ quicquid est in intellectu cōueniat cuiq;, quod est extra intellectum, aut quòd eius comprehensio cuiuscunque, quod comprehendit, & ipsæ sint vnius similitudinis, ex quo quod in eo est conuenit inuentioni illius extra ipsum: & hoc est causa verificatiōis illius in intellectu.

Sicq; expletus est totus hic Liber
E & suo complemento expeditum est quod præposuimus de eius expositione secundum potentiam & virtutem. Deus autem propterea eleuet illum, qui post eum progreditur, qui magnificat meritum, multiplicat præmium secundum eius perfectam voluntatem, qui semper laudetur.

Amen.

BVRANA

Deinde dixit. Et quasi apud omnē rem secundum similitudinem vnā: sensus est: & omnis intellectus apud omnem rem intellectam est secundum similitudinem vnam: hoc est, ꝙ omne illud, quod est in intellectu consentit omni illi, quod est extra intellectum: aut ꝙ apprehensio ipsius ad omne illud, quod apprehendit est secundū similitudinem vnā: eo, ꝙ est illud, quod est ex ipso consentiens ad existētiam extra ipsum: & erit hęc causa verificationis nostræ in intellectu. Et hic perficitur totus iste liber: & per perfectionem ipsius perficitur illud, quod intendebamus declarare secundum potentiam & vires: Deus autem proficiat in hoc illi, qui veniet post ipsum: & magnificetur benemeritis, & multiplicetur dominus in voluntate sua, & perficiatur. amen & amen.

in æternum fortis.

Finit Liber Secundus Posteriorum Resolutoriorum, cum Auerrois magni commentarijs, Abram de Balmes, ac Io. Francisco Burana Veronensi Interpretibus.